

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

- **CANONIZĂRI DE SFINȚI ROMÂNI:**
 - SFÂNTUL IERARH DOSOFTEI, MITROP. MOLDOVEI
 - SFÂNTUL CUVIOS GHEORGHE DE LA CERNICA
- **ÎNFIINȚAREA MITROPOLIEI CLUJULUI, ALBEI, CRIȘANEI ȘI MARAMUREȘULUI**

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 1-3, IANUARIE – MARTIE, 2006

CĂRȚI APĂRUTE
LA EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod.
Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de
Î.P.S. Bartolomeu V. Anania, Arhiepiscopul Clujului

Pe treptele slujirii creștine, vol. XVI, XVII, XVIII
† T e o c t i s t, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Sfânta Evanghelie, Apostolul, Liturghierul, Cazania, Acatistier,
Mineiul pe lunile Noiembrie, Decembrie, Ianuarie

Despre schimbarea numelor. Despre răbdare. Despre milostenie,
Sfântul Ioan Gură de Aur

Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei,
Sf. Ioan Gură de Aur

Cartea deschisă a Împărăției (o tâlcuire a Sfintei Liturghii),
Î.P.S. Bartolomeu V. Anania, Arhiepiscopul Clujului

Istoria Lausiacă (Lavsaiicon),
Paladie (trad., introd., note de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae)

Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama,
Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae

Buchet de cuvântări. Predici și Meditații,
Arhim. Sofian Boghiu

IMPORTANT

În București, Intrarea Miron Cristea, nr. 6, sector 4, în clădirea Tipografiei Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, a fost deschisă **Librăria Cărților Bisericești**, unde pot fi achiziționate tipărituri ale Institutului Biblic, la prețuri promoționale, în limita stocului disponibil.

Informații la tel. 021-406.71.94; 021-406.71.93; 0724.02.11.17
Fax: (0040-21)300.05.53; magazin@editurapatriarhiei.ro

583.21

N-19

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

DONATA DE
Biblioteca de Studii al BOR
ANUL *2008*
CONFIRMĂ + DANIEL

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 1-3, IANUARIE-MARTIE, 2006
BUCUREȘTI

INV: 14.532
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINE
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILĂE"
Secția Ecumenică
COTA: PT-4

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte: *Prea Fericitul Părinte TEOCTIST,*
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: *P.S. VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL, Episcop-Vicar Patriarhal, Secretarul Sfântului Sinod; P.S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; P.S. VISARION RĂȘINĂREANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului; P.S. GURIE GORJEANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei; P.S. LUCIAN LUGOJANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei; Acad. Pr. Prof. Dr. DUMITRU POPESCU.*

Redactori: *Pr. CONSTANTIN DRĂGUȘIN*
Pr. EUGEN MORARU

COLABORATORI:

Înalt Prea Sfințiții Mitropoliți, Prea Sfințiții Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminariilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești; Prea Cucernicii Consilieri patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a..

PRIMIREA NUMELUI DE CĂLUGĂRIE*

"Oricine a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă... pentru numele Meu, însuțit va primi..."
(Matei 19, 29).

Sunt împrejurări în viața noastră care ne înrouează sufletul de multe ori zbuciumat și ostenit de frământările zilnice și neașteptatele întâmplări care se abat asupra noastră și a semenilor noștri. Nu suntem scutiți nici noi de aceste necazuri ale vieții, pentru că suntem un trup și un suflet, precum toți semenii noștri de pe pământ. De aceea, cu îndreptățire ne îndemna fericitul de pomenire Patriarhul Justinian, la hirotonia smereniei noastre în Arhieru, să luăm aminte la îndemnul Sfântului Ioan Gură de Aur, care este bun pentru toate veacurile și pentru toți Arhierii, că *mai multe sunt vânturile care zbuciumă sufletul episcopilor, decât acelea care zbuciumă marea*. Dacă luăm aminte la cuvintele acestea ne dăm seama că lumea creștină, în general, a avut de întâmpinat în toate veacurile opoziția celui rău, împotrivirea vrăjmașului. Iar atunci când Sfintele Sinoade ecumenice formulau învățătura creștină și aduceau, într-un fel, liniștea tulburată de ereziarhi, cei care radiau cu curaj văpaia credinței și susțineau legătura nemijlocită cu Dumnezeu, erau monahii și cuvioșii părinți ai pustiei. Pe acești părinți, Sfântul Ioan Scărarul și alții i-au închipuit stând pe un stâlp și formând o cruce, precum Sfântul Simion Stâlpnicul, explicând astfel dimensiunea verticală și pe cea orizontală a crucii. Rugători către Dumnezeu în fiecare clipă și în orice împrejurare, ei au fost în stare să țină echilibrul sufletesc al lumii celei deșarte.

Între acești părinți, a fost și acest Cuvios Părinte Teoctist, al cărui nume nu l-am ales eu, cum am spus și altă dată. De altfel, punerea numelui de călugărie este prima probă la care este supus acela care se încumetă să îmbrace chipul cel monahicesc, mărturisind că își taie voia sa proprie și împlinește voia lui Hristos permanent în viața lui. La tunderea în monahism, când se dă și numele monahal, candidatul oferă de trei ori foarfecele starețului său. Aici intervine voia sa liberă, arătând că se implică personal pe acest drum. Desigur, se poate răzgândi, căci au fost și cazuri din acestea în monahism. Viața monahală presupune o responsabilitate uriașă, pe care va putea să o îndeplinească renunțând la viața sa. Din acel moment, cel care a intrat în monahism nu-și mai aparține lui. Clipa aceea n-o uită toată viața și îl face să-și afirme personalitatea nu prin voința sa, prin înțelepciunea sa, prin cunoștințele sale, ci acordând prioritate vocii lui Dumnezeu. Chiar dacă, uneori, crede că este mai bine să procedeze cum gândește personal, dacă starețul rânduiește altfel, așa trebuie să facă, cum zice părintele său duhovnicesc. M-am convins singur, în viața mea de slujitor, începând de la îndeletnicirile monahale cele mai modeste, de care îmi aduc aminte cu multă dulceață a gândului meu, că atunci ești stăpân pe voia ta când faci ascultare. Atunci ești în deplinătatea personalității tale când asculți de cel pe lângă care ești rânduit să-ți îndeplinești ascultarea, și care se referă întotdeauna la voința Mântuitorului Iisus Hristos.

Așa a început și drumul meu în monahism. Când s-a apropiat ziua ca să depun voturile monahale, m-am gândit să-mi aleg un nume. Cei din jurul meu îmi sugerau diferite nume. Eram atunci elev la seminar și frate în Mănăstirea Bistrița, unde un părinte, după nume, Galaction, m-a luat sub ocrotirea sa. Și foarte prozaic, ca să știți, mă duceam câteodată acolo, fie în vacanța de vară, fie de Paște, fie de Crăciun, pentru că directorul nostru, arhimandritul Chesarie Păunescu, rânduia ascultări și lucrări la Mănăstirea Cernica, unde era seminarul, și nu ne dădea întotdeauna drumul în vacanță. Avea această libertate și uneori petreceam vacanța la seminar. Iar când mergeam la Mănăstirea Bistrița, nu aveam o chilie proprie, o cameră a mea, ci găzduiam la Părintele Galaction, unde mai era un ocrotit al său, elev și el la

seminar. Părintele acesta avea o căsuță mică cu două chilii. Într-o chilioară locuia el, iar nouă ne-a dat-o pe cealaltă. Cel care mai era acolo, mai mare decât mine, dormea în pat, iar eu așterneam ceva pe jos și mă odihneam toată noaptea acolo. Ziceam că el locuiește la etaj, iar eu la parter. Îmi aduc aminte cu nostalgie de momentele acelea, căci le trăiam cu o bucurie deosebită. În vacanță, revedeam materia predată la seminar anul trecut, ca să pregătesc aparatul aperceptiv pentru anul viitor, și găseam timp și pentru aceasta, pe lângă ascultările pe care le îndeplineam acolo.

Mănăstirea Bistrița avea atunci un profil duhovnicesc aparte, slujitorii ei servind și credincioșii din sat. Botezau, cununau, înmormântau. Îmi plăcea să-l însoțesc pe părintele care mergea în sat cu icoana sau de Bobotează. Duceam icoana și, când intram în casă, eram lângă el și cântam "Nașterea Ta, Hristoase" sau "În Iordan Botezându-Te, Tu, Doamne". Fusese acolo un ierodiacon cu o voce excepțională, care se numea Teodorit. și tot auzind vorbindu-se de Teodorit și eu numindu-mă din botez Teodor, m-a încântat numele acesta. Dorința aceasta a mea a circulat între frați și a ajuns la urechile părintelui stareț. Credeam că, fiind și elev la seminar, ea se va împlini. Atunci, la seminar, după absolvirea cursului inferior, aveai dreptul să continui în cursul superior, adică din clasa a IV-a în clasa a V-a, numai dacă făceai dovada că ai devenit monah. Și astfel a venit vremea tunderii mele în monahism. După ce de trei ori i-am dat foarfecele părintelui stareț, când a tăiat din păr, curios ce nume voi primi, aud Teoctist, nu Teodorit!

Am rămas de atunci profund impresionat de puterea aceasta a tăierii vocii, care a pătruns adânc în conștiința mea, încât, stând cu colaboratorii de vorbă, și la Iași și aici, la București, am căzut, uneori, în păcatul mândriei, ca să mărturisesc public acum, pentru că este aici Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Ioan Robu și părintele Marc din partea Bisericii Copte, ca o prezență panortodoxă. Spun că m-am trufit, mărturisindu-le că în viața mea nu-mi aduc aminte să fi zis vreodată *nu* superiorului meu, când mi-a încredințat o ascultare. Iar superiorul, la schit, era un frate monah mai vârstnic decât mine, după cum era rânduiala. Mă trimitea încolo și încioace, să fac una alta, și n-am zis

niciodată nu. Așa este în viața monahală, ca și în viața preoțească, de altfel, înțeleasă după Sfântul Vasile cel Mare, după Sfântul Ioan Gură de Aur, după Sfântul Grigore de Nazianz și ceilalți mari Părinți ai Bisericii, care atât de frumos au scris despre slujirea preoțească și arhierescă, în același timp. Este o mare ușurare pentru noi, căci viața este necruțătoare, oriunde te-ai găsi, în orice ascultare, fie modestă, fie importantă. Cu cât ascultarea este mai importantă, se înțelege că și încercările sunt mai mari.

Dar să revin la Cuviosul Teoctist care ne-a adunat astăzi aici. Sunt în Pateric și în calendarele noastre încă șapte cuvioși cu numele Teoctist. Unul este la 3 septembrie, la început de an bisericesc, altul la 4 ianuarie, la început de an civil. Inițial, l-am sărbătorit pe cel de astăzi. Fiind hirotonit ierodiacon pe 3 ianuarie, care a căzut într-o sâmbătă, a doua zi, duminică, am slujit ca diacon la Mănăstirea Bistrița, și de atunci am rămas cu ziua mea de naștere în călugărie la *Cuviosul Teoctist din 4 ianuarie*.

Ca episcop vicar la Patriarhie, am sărbătorit ziua numelui împreună cu Înalț Prea Sfințitul Antim Nica, în 3 septembrie, când sunt pomeniți *Sfântul Mucenic Antim* și *Cuviosul Teoctist*. Fiind amândoi episcopi vicari aici, ca să simplificăm protocolul, am stabilit să serbăm împreună ziua onomastica, și am comunicat lucrul acesta Prea Fericitului Patriarh Justinian, care s-a bucurat foarte mult. Luasem obiceiul să-l invităm fiecare o dată pe an la Mănăstirea Antim, unde aveam reședința. Ca să ne împace pe amândoi, dânsul venea la 3 septembrie, de ziua noastră onomastică, pe care o serbam împreună, când în apartamentul meu, ocupat acum de Prea Sfințitul Ciprian, când în apartamentul Prea Sfințitului Antim Nica, ocupat acum de Prea Sfințitul Episcop Vincențiu. Noi am păstrat balconul de legătură între cele două apartamente, un fel de punte de lemn, pe unde se putea trece dintr-o parte în alta. Prea Fericitul Justinian venea întotdeauna părintește la noi și vizitele acestea se încheiau nespuse de frumos pentru amândoi. Erau ani plini de frământări, dar ne aflam sub ocrotirea sa și făceam ce ne spunea.

Mergând episcop la Arad, în 1962, instalarea mea a avut loc în luna septembrie, în duminica de dinaintea sărbătorii Sfântului Iosif

de la Partoș. Cei de acolo l-au aniversat pe Cuviosul Teoctist din 3 septembrie. De atunci l-am serbat și pe acesta de acum, din 4 ianuarie, și pe cel din 3 septembrie, amândoi cu vieți foarte frumoase, pilduitoare de răbdare, de ascultare, de rugăciune neîncetată, mai ales, așa cum ei, la vremea lor, erau fericiți să le împlinească.

Am vrut să vă prezint doar câteva aspecte ale începutului, care sunt prețioase, iar de la o anumită vârstă este mai ușor să te duci în domeniul amintirilor, mai ales când sunt plăcute și educative. Cuvioșii aceștia Teoctist aduc amândoi, din anii aceia, chiar de la ziua lor, o prospețime de viață autentică, pentru că noi avem o viață concretă. Este foarte frumoasă filosofia, este foarte frumoasă gândirea și teoretisirea abstractă, dar în domeniul credinței, cel care dorește să folosească ceva, trebuie să-și împlinească slujba sa, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, cât mai deplin. Să transforme această slujbă în fapte, după cum Însuși Dumnezeu a dat pe Fiul Său lumii întregi, în apele Iordanului, și după jertfă, până în adâncurile iadului. În lume, prin harul cel dumnezeiesc, El este cu noi, cu toți.

Vă mulțumesc pentru atenția acordată acestei zile mai ales Prea Sfințiților Părinți care au parcurs distanță mare până la noi. Ce să mai zicem de părintele Marc, care a venit de la Alexandria Egiptului, din Biserica Coptă, ca să slujească la o sărbătoare a credincioșilor acestei Biserici aflați în București, în care scop li s-a oferit de către Arhiepiscopia noastră, în înțelegere cu părintele decan al Facultății de Teologie, paraclisul Sfânta Ecaterina. Așadar, nu suntem singuri nici de data aceasta, suntem mai mulți. Mulțumesc Înalt Prea Sfințitului Ioan Robu pentru prezență și Înalt Prea Sfințitului Teodosie pentru urările făcute cu multă abundență, din inimă, precum și tuturor celor de față. Știu că fiecare aveți în inimi câte ceva de spus. Ni le și spunem unii altora, noi cei care lucrăm zilnic împreună, pentru că Biserica nu ne lasă să stăm, ci trebuie să gândim, să facem față acelor frământări de care ne amintește mereu Sfântul Ioan Gură de Aur. Vă mulțumesc și vă doresc tuturor sănătate, bucurie și pace. Amin!

† T E O C T I S T

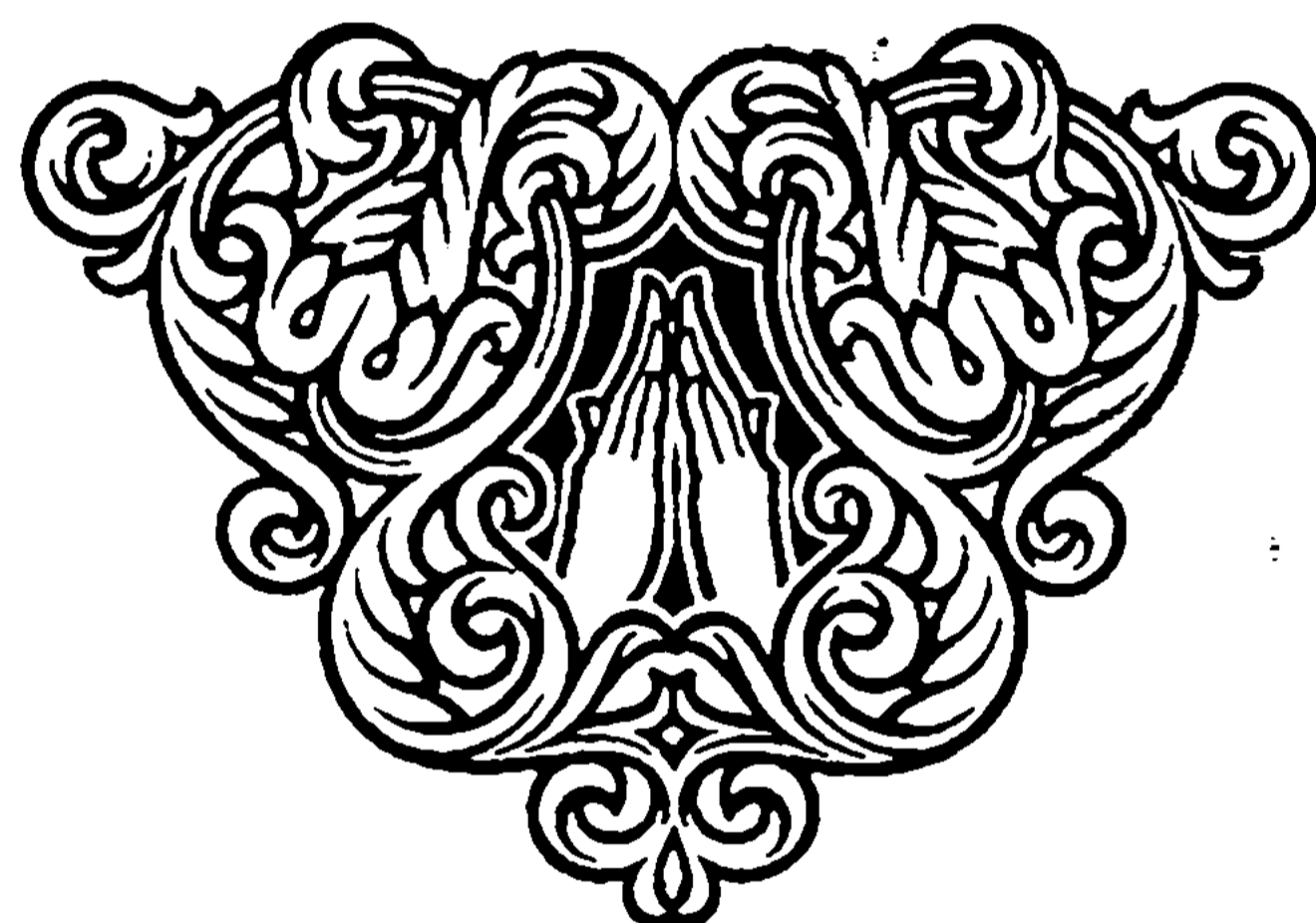
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

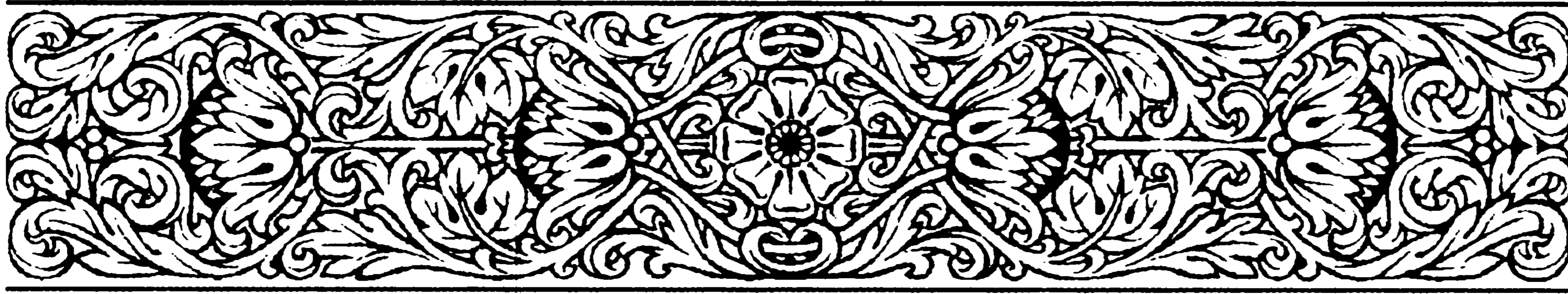
* *

*

Acest cuvânt al Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, cu care avem bucuria să deschidem paginile prezentului număr al revistei "*Biserica Ortodoxă Română*", a fost rostit cu adâncă emoție și cu sentimente de răscolitoare aduceri aminte, la Reședința Patriarhală din București în ziua de *miercuri 4 ianuarie 2006*, la sărbătoarea Cuviosului Teoctist, ziua numelui Prea Fericirii Sale.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a participat la Te-Deum-ul oficiat în Catedrala Patriarhală, iar la Reședință a răspuns cuvântului de omagiere rostit de *Î.P.S. Teodosie Arhiepiscopul Tomisului* și a mulțumit tuturor celor prezenți și celor ce L-au felicitat cu acest fericit prilej.

• PĂSTORĂLE •

PASTORALĂ
LA DUMINICA ORTODOXIEI
(12 MARTIE, 2006)

SFÂNTUL SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER
ȘI DREPTMĂRITORILOR CREȘTINI
DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE,
HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA DUMNEZEU TATĂL,
IAR DE LA NOI, ARHIEREȘTI BINECUVÂNTĂRI!

Iubiți credincioși și credincioase,

A intrat demult în tradiția Bisericii noastre ca în cea dintâi Duminică a Postului Mare, când ne pregătim să evocăm după cuviință Învierea Domnului, să ne aducem aminte de un eveniment cu adevărat mare din istoria creștinătății și anume biruința drepte credințe împotriva celor care au interzis cinstirea sfințelor icoane. Au fost unii până atunci care au socotit că icoana este un fel de idol și că de aceea trebuie înlăturată. Conducători ai Bisericii de pretutindeni s-au întrunit la Niceea în anul 787 și deliberând asupra a ceea ce formează datoria unui bun credincios, au hotărât că cinstirea icoanei care reprezintă pe Mântuitorul, pe Maica Domnului, pe Sfinții Apostoli, și pe toți sfinții ține de comportamentul firesc al oricărui creștin și, deci, nu trebuie interzisă. În felul acesta s-a ajuns să se renunțe la unele păreri greșite și să se precizeze care este credința cea dreaptă. Și pentru că

dreapta și adevărata credință în limbajul nostru se numește ortodoxă, Duminica de astăzi poartă tocmai acest nume, adică ***Duminica Ortodoxiei***.

În această zi înălțătoare care coincide, cum spuneam, cu intrarea în perioada Sfântului și Marelui Post de Paști, noi, membrii Sfântului Sinod am socotit că este potrivit să ne adresăm, fiilor și fiicelor Bisericii Ortodoxe Române, cu un cuvânt părintesc de învățătură și îndemn spre cele bune.

Dragii noștri credincioși și credincioase,

Cuvântul ortodox, dincolo de înțelesul lui confesional, însemnează în primul rând dreapta credință. Un ortodox adevărat, însă, se caracterizează nu numai prin credință dreaptă, ci și prin fapte pe măsura acesteia. Sfântul Apostol Pavel adresându-se odată credincioșilor din Corint le spunea: "*De aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt*"¹. Altfel zis, orice creștin trebuie să creadă cu tărie, dar în același timp să-și îmbogățească viața cu fapte bune. Or, ce alt bine poți să faci decât în primul rând să-ți iubești aproapele și să-l împărtășești de tot binele de care ești în stare.

Acum și aici, noi creștinii din vremea și locul unde trăim, ne dăm seama, fără a voi prin aceasta să rostim un cuvânt de judecată, că într-un anume fel credința noastră s-a împuținată și tot așa dorința de a face binele. Sunt multe necazuri, din cele mai felurite, sunt fără sfârșit lipsurile cu care se confruntă semenii noștri, persistă tragediile din viața atâtor dintre noi. Nu putem să nu ne aducem aminte între altele de inundațiile care s-au abătut asupra țării noastre în cursul anului trecut. Dincolo de acestea însă, viața de fiecare zi este însoțită inevitabil nu doar de nesfârșite lipsuri, ci și de multe lor urmări.

Față de acestea toate, bunul creștin nu poate rămâne nepăsător ci, urmând poruncii apostolice: "*Facerea de bine și dărnicia nu le dați uitării, căci cu jertfe ca acestea se mulțumește lui Dumnezeu*"², așa și noi să ne străduim să facem tot binele de care suntem în stare.

Trebuie să știm că facerea de bine cea plăcută lui Dumnezeu este numai aceea făcută de bunăvoie, din bunătațea inimii. Sfântul Apostol Pavel îndemna oarecând pe Corinteni spunându-le: "*Fiecare să dea cum socotește cu inima sa, nu cu părere de rău sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună*"³, motivând "*căci dacă este bunăvoință, bine primit este darul, după cât are cineva, nu după cât nu are*"⁴. Așadar, datorii suntem și noi să săvârșim fapta bună ca rod al credinței noastre mai ales în

1. I Corinteni 13, 2.

2. Evrei 13, 16.

3. II Corinteni 9, 7.

4. II Corinteni 8, 12.

vremea de acum când mulți dintre confrății noștri aflați în țară sau în afara granițelor ei au nevoi pe care nu și le pot împlini singuri.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Prin faptele noastre bune ne facem împreună-lucrători cu harul lui Dumnezeu, înaintăm pe calea desăvârșirii noastre sufletești și pregătim mântuirea sufletului nostru.

Pentru această împreună-lucrare, noi, membrii Sfântului Sinod, vă chemăm și în acest an pe toți, harnici și devotați slujitori ai altarelor străbune, pe toți membrii Consiliilor și Comitetelor parohiale, pe epitropi și pe toți bunii credincioși să vă sporiți dragostea voastră față de Dumnezeu, față de Biserica Sa și față de aproapele, prin fapta cea bună a darului pentru Fondul Central Misionar al Bisericii Ortodoxe Române.

Obiceiul acesta, de a se ajuta creștinii între ei e vechi. Încă Sfântul Apostol Pavel organiza colecte pentru săracii din Ierusalim⁵. Darul vostru folosește sfintei noastre Biserici să-și asigure mijloacele materiale pentru ca și în acest an să continue opera sa caritativă, să poată ajuta unele parohii de pe cuprinsul țării, pentru împlinirea unor nevoi ca zidirea, repararea, pictarea sau înzestrarea bisericilor cu cele necesare. Această contribuție apoi ajută Biserica noastră să acopere cheltuielile necesare funcționării parohiilor românești din străinătate, unde trăiesc frați de-ai noștri care doresc să păstreze legătura cu Biserica-Mamă. Tot din această contribuție, în fine, Biserica își continuă buna conlucrare cu celelalte confesiuni în cadrul organizațiilor religioase din lume, pentru realizarea unității tuturor fiilor lui Dumnezeu.

Folosul cel mare al faptei de ajutorare se întoarce însă în primul rând spre fiecare dintre voi, după cum zice Sfântul Ioan Gură de Aur: "*Voi care dați milostenii, voi câștigați și nu cei care primesc milostenii*"⁶.

Urmați așadar, îndemnul Sfântului Apostol Iacov: "*Faceți-vă împlinitori ai cuvântului, nu numai ascultători ai lui*"⁷, amintindu-vă neîncetat că "*Dumnezeu iubește pe cel ce dă cu voie bună*"⁸.

Prin aceasta, iubiții noștri, sporim în credință, nădejde și dragoste frățască. Prin aceasta se întărește unitatea spirituală a noastră a tuturor în cadrul Bisericii căreia aparținem. Cu puteri mereu înnoite contribuim la mai binele societății în care trăim. Acest lucru este bineplăcut lui Dumnezeu.

5. II Corinteni 9, 11-14.

6. Omilia VI la Epistola către Tit.

7. Iacob 1, 22.

8. II Corinteni 9, 7.

Așa vom putea rosti fiecare din noi, senini și liniștiți, împreună cu proorocul Isaia: *"O Doamne! Adu-ți aminte că am umblat înaintea Ta întru credincioșie și cu inimă curată, săvârșind ceea ce este plăcut înaintea ochilor Tăi"*⁹.

"Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți". Amin!

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† TEOCTIST,

Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei,
Loțiitor al Cezareii Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† DANIEL,

Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul
Moldovei și Bucovinei

† LAURENȚIU,

Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul
Ardealului

† TEOFAN,

Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul
Olteniei

† NICOLAE,

Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul
Banatului

† PETRU,

Arhiepiscopul Chișinăului, Mitropolitul
Basarabiei și Exarh al Plaiurilor

† SERAFIM,

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe Române
a Germaniei, Europei Centrale și de Nord

† IOSIF,

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe Române
a Europei Occidentale și Meridionale

† TEODOSIE,

Arhiepiscopul Tomisului

† NIFON,

Arhiepiscopul Târgoviștei

† PIMEN,

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† BARTOLOMEU,

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și
Clujului

† ANDREI,

Arhiepiscopul Alba Iuliei

† NICOLAE,

Arhiepiscopul Arhiepiscopiei Ortodoxe
Române în America și Canada

9. Isaia 38, 3.

† **GHERASIM,**
Episcopul Râmnicului

† **EPIFANIE,**
Episcopul Buzăului și Vrancei

† **IOACHIM,**
Episcopul Hușilor

† **TIMOTEI,**
Episcopul Aradului, Ienopolei
și Hălmașiului

† **IOAN,**
Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române
a Oradiei, Bihorului și Sălajului

† **NICODIM,**
Episcopul Severinului și Strehaiei

† **IOAN,**
Episcopul Covasnei și Harghitei

† **AMBROZIE,**
Episcopul Giurgiului

† **SOFRONIE,**
Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria

† **VINCENȚIU PLOIEȘTEANU,**
Episcop-Vicar Patriarhal

† **SEBASTIAN ILFOVEANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

† **CALINIC BOTOȘĂNEANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor

† **EFTIMIE,**
Episcopul Romanului

† **CALINIC,**
Episcopul Argeșului și Muscelului

† **CASIAN,**
Episcopul Dunării de Jos

† **LUCIAN,**
Episcopul Caransebeșului

† **JUSTINIAN,**
Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române a
Maramureșului și Sătmăruului

† **DAMASCHIN,**
Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† **GALACTION,**
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

† **DANIIL,**
Episcop-Loctiitor (Administrator)
al Episcopiei Ortodoxe Române
a Vârșețului

† **CIPRIAN CÂMPINEANUL,**
Episcop-Vicar Patriarhal

† **VARSANUFIE PRAHOVEANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor

† **VISARION RĂȘINĂREANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

† **GURIE GORJEANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei

† **IRINEU BISTRITĂNUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **SOFIAN BRAȘOVEANUL,**
Episcop-Vicar la Mitropolia Ortodoxă
Română a Germaniei, Europei Centrale
și de Nord

† **MARC NEMȚEANUL,**
Episcop-Vicar la Mitropolia Ortodoxă
Română a Europei Occidentale
și Meridionale

† **IOACHIM BĂCĂUANUL,**
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Romanului

† **PETRONIU SĂLĂJANUL,**
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului

† **PAISIE LUGOJANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei

† **VASILE SOMEȘANUL,**
Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

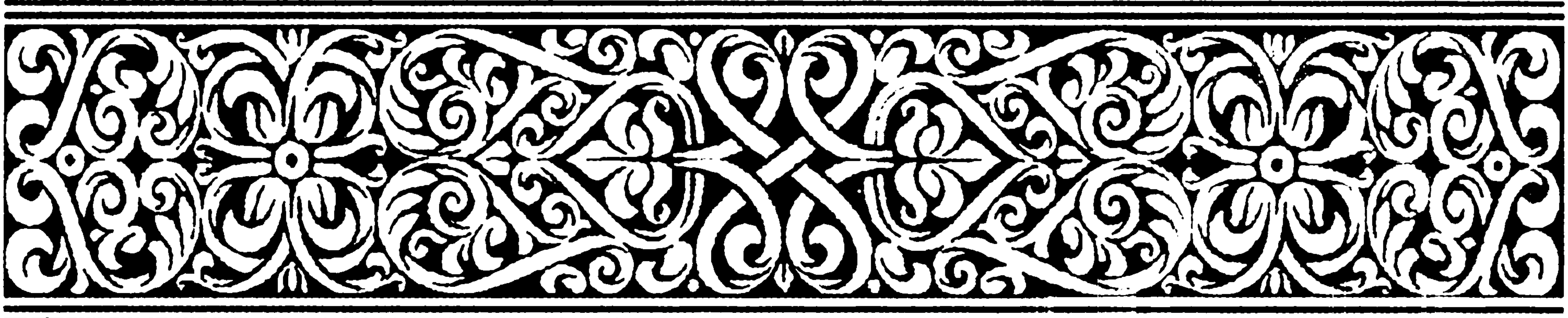
† **SILUAN MARSILIANUL,**
Episcop-Vicar la Mitropolia Ortodoxă
Română a Europei Occidentale
și Meridionale

† **IRINEU SLĂTINEANUL,**
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Râmnicului

† **CORNELIU BÂRLĂDEANUL,**
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Hușilor

† **IUSTIN SIGHETEANUL,**
Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Maramureșului și Sătmarului

• VIAȚĂ • BISERICESCĂ •

REA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 91 DE ANI* (7 februarie 2006)

Cu aleasă bucurie, la **7 februarie**, anul acesta, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române l-au sărbătorit pe **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist**, care a împlinit, cu voia lui Dumnezeu, patriarhala vârstă de **91 de ani**. Este o viață închinată efectiv slujirii Bisericii, dacă ținem seamă că Prea Fericirea Sa a intrat în monahism în 1928, la frageda vârstă de 13 ani, în schitul Sihăstria Voronei, de lângă Botoșani.

În cazul celor mai mulți dintre noi, vârsta foarte înaintată poate fi o povară și atrage multe neplăceri. Acestea nu se potrivesc, însă, Prea Fericitului Părinte Teoctist, căci voia Domnului a decis ca Prea Fericirea Sa, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române din 1986, să păstorească până la adânci bătrânețe, chiar dacă au fost momente când s-ar fi putut crede contrariul. La începutul anilor '90, când lumea dorea cu orice preț schimbarea, iureșul acesta a urcat și Dealul Mitropoliei, bătând și la porțile Patriarhiei Române. Istoria o știm cu toții, pentru că am trăit-o. Contestat de unii, pe nedrept, pentru pasivitate în fața dărâmării bisericilor din București sub regimul comunist și retras din jilțul patriarhal în ianuarie, Prea Fericitul Părinte Teoctist s-a întors după trei luni, în aprilie, fiind primit cu bucurie, ca un salvator. La scurt timp am înțeles cu toții: nici un alt ierarh nu ar fi putut să asigure echilibrul, pacea și unitatea Bisericii, dată fiind conjunctura politică și socială, internă și internațională.

Faptele vorbesc de la sine. O enumerare succintă a împlinirilor deosebite ale Prea Fericitului Teoctist, ar cuprinde: primenirea Sfântului Sinod cu ierarhi tineri; înființarea de noi eparhii, mai ales peste granițele României; predarea religiei în școli; introducerea asistenței religioase în armată, spitale și penitenciare; vizitele Patriarhului Ecumenic Bartolomeu și a numeroase delegații ortodoxe, indicând Biserica Ortodoxă Română drept factor catalizator al unității panortodoxe; rezi-

* A se vedea și reportajul publicat în "*Vestitorul Ortodoxiei*", an XVI, nr. 373, 15 februarie, 2006.

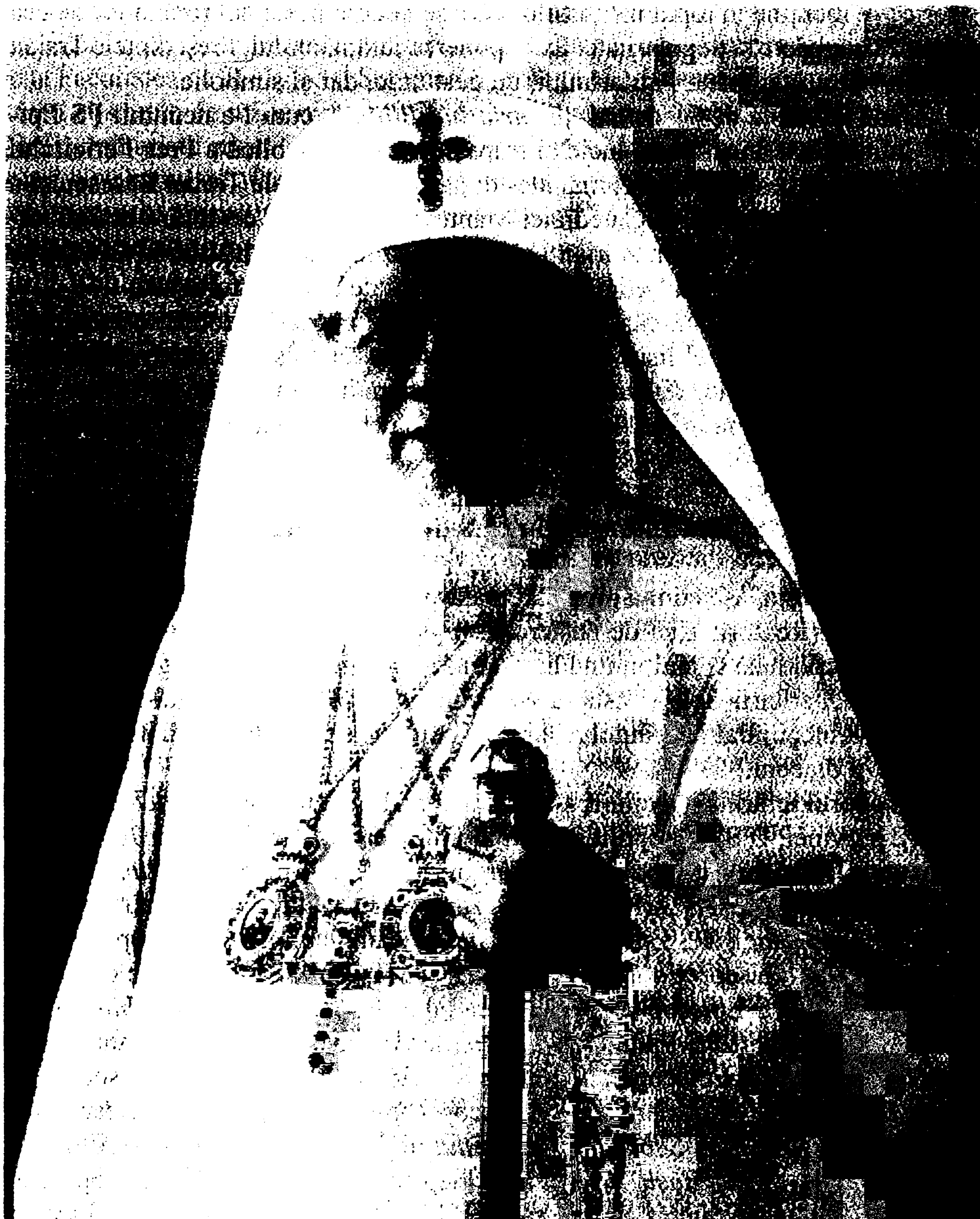
direa unor locașuri de cult demolate de comuniști și construirea altora noi; reînființarea unor mănăstiri; așezarea învățământului teologic pe baze extinse și moderne; asigurarea asistenței social-filantropice prin structurile Bisericii; canoizarea unor sfinți români; inițiativa construirii în București a Catedralei Mântuirii Neamului.

Exemplele pot continua. În 1992, fără nici un sprijin și cu un curaj pe care mulți nu i-l bănuiau, s-a implicat în procesul de recuperare a Moldovei de dincolo de Prut, prin reactivarea Mitropoliei Basarabiei, sub oblăduirea canonică a Bisericii Ortodoxe Române, act ecleziologic, dar și de politică externă a României, a cărei importanță va fi evidentă mai târziu. În 2004, în ciuda presiunilor la care a fost supus, Prea Fericirea Sa a anunțat că preoților le este interzis să facă politică. Prea Fericitul Patriarh Teoctist a implicat Biserica în campanii sociale și acțiuni de caritate de o dimensiune fără precedent, umbrind efectiv prin sumele donate toate celelalte instituții. Vizavi de efortul financiar al Bisericii trebuie menționat că autoritățile nu au restituit încă bunurile confiscate de comuniști: păduri, terenuri, clădiri, etc.

Fără îndoială, momentul de vârf l-a reprezentat vizita din 1999 a Papei Ioan Paul al II-lea la București, prima vizită a unui papă într-o țară majoritar ortodoxă, și vizita Prea Fericirii Sale la Roma, în 2002, care marchează istoria nu doar a creștinismului, ci a secolului. Legăturile și prietenia Prea Fericirii Sale cu Papa Ioan Paul al II-lea rămân însă învăluite în taină, pentru că, în ianuarie 1989, Patriarhul și Papa au avut o întâlnire la Vatican, întâlnire care, cine știe, a contribuit și ea la căderea Cortinei de Fier.

Prea Fericitul Părinte Teoctist este bine cunoscut în țară și peste hotare, iar notorietatea sa o depășește pe aceea a persoanelor din prim-planul vieții noastre publice la un loc. Are carismă, procedează cu răbdare, tact și înțelepciune, vorbește cu glas melodios, folosește multe arhaisme, iar discursul său îmbracă o rezonanță aparte. S-a impus nu doar în mediul bisericesc, ci și în viața publică, unde are toate ușile deschise.

Perceput drept un om sfânt, Prea Fericitul Părinte Teoctist este liderul spiritual a 18,8 milioane de români ortodocși, adică 86,7% din populația țării, Biserica Ortodoxă Română fiind a doua Biserică Ortodoxă din lume din punct de vedere numeric, după cea a Rusiei. Aceasta fără să mai punem la socoteală pe cei aproape 3 milioane de români din diaspora. Într-o societate dominată de zguduirii în toate domeniile și atinsă de nisipurile mișcătoare ale tranziției, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române se poate bizui pe nu mai puțin de 13.124 de preoți, la care se adaugă circa 15.000 de angajați laici ai Bisericii. Și din acest motiv, vocea Patriarhului se face cunoscută până în ultimul sat, inclusiv în cătunele neelectrificate, lucru cu care nu se poate lauda nici măcar Televiziunea și Radioul, darămite un politician. Pastoralele, predicile și cuvântările Patriarhului ajung mai departe decât mesajele prezidențiale și guvernamentale, prin intermediul preoților ortodocși din toată țara, care le aduc la cunoștința credincioșilor. În plus, de ani buni,

Prea Fericitul Părinte
† **TEOCTIST**
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Biserica se menține în topul instituțiilor care se bucură în rândul românilor de cea mai mare încredere și popularitate. La depunerea jurământului, Președintele Traian Băsescu i-a sărutat mâna Patriarhului, un gest unic, dar și simbolic.

Ajuns la vârsta de 91 de ani, „*Patriarhul Biblic*”, cum l-a denumit PS Episcop Calinic, este încă foarte lucid și trupeș. Imaginea publică a Prea Fericitului Patriarh Teoctist este în urcare, mai ales după ce Președintele Traian Băsescu și-a dat acordul pentru ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului, cerându-i noului ministru al Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu, să facă din construirea Catedralei - un vis de-o viață al Prea Fericirii Sale - o prioritate a mandatului său.

E tot mai vădit faptul că, dăruindu-i Părintelui Patriarh Teoctist o asemenea lungime de zile, Domnul Iisus Hristos ne transmite un mesaj pe care nu condeiu e chemat să-l exprime, ci numai rugăciunea tăinuită din inima fiecăruia. Să-i urăm, aşadar, din toată inima, Prea Fericirii Sale deplină sănătate și: „*Întru mulți ani, Stăpâne!*”

Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală

Și anul acesta, așa cum a procedat toată viața, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a sărbătorit ziua de naștere în rugăciune, slujind Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală și mulțumind lui Dumnezeu pentru darurile bogate revărsate asupra Prea Fericirii Sale și asupra Bisericii noastre. Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost înconjurat la Sfântul Altar de o coroană de ierarhi ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi.

În soborul ierarhilor slujitori s-au numărat: IPS Mitropolit *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, IPS Mitropolit *Teofan* al Olteniei, IPS Arhiepiscop *Teodosie* al Tomisului, IPS Arhiepiscop *Nifon* al Târgoviștei, IPS Arhiepiscop *Pimen* al Sucevei și Rădăuților, IPS Arhiepiscop *Bartolomeu* al Clujului, IPS Arhiepiscop *Andrei* al Alba-Iuliei, PS Episcop *Gherasim* al Râmnicului, PS Episcop *Epifanie* al Buzăului, PS Episcop *Calinic* al Argeșului și Muscelului, PS Episcop *Casian* al Dunării de Jos, PS Episcop *Timotei* al Aradului, PS Episcop *Damaschin* al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, PS Episcop *Sofronie*, al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcop *Ambrozie Sinaitul*, vicar patriarhal, PS Episcop *Ciprian Câmpineanul*, vicar patriarhal, PS Episcop-vicar *Sebastian Ilfoveanul* al Arhiepiscopiei Bucureștilor, PS Episcop-vicar *Visarion Rășinăreanul* al Arhiepiscopiei Sibiului, PS Episcop-vicar *Gurie Gorjeanul* al Arhiepiscopiei Craiovei, PS Arhiereu-vicar *Irineu Slătineanul* al Episcopiei Râmnicului, PS Arhiereu-vicar *Ioachim Băcăuanul* al Episcopiei Romanului, Bihorului și Sălajului, PS Arhiereu-vicar *Iustin Sigheteanul* al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Au asistat la slujba Sfintei Liturghii: IPS Mitropolit *Nicolae* al Banatului, PS Episcop *Justinian* al Maramureșului și Sătmarului, PS Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*, vicar patriarhal, și PS Episcop-vicar *Varsanufie Prahoveanul* al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La slujba Sfintei Liturghii au luat parte câteva sute de persoane, între care consilieri de la Administrația patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, protoierei, preoți, stareți și starețe de mânăstiri, arhimandriți, monahi și monahii, studenți teologi și elevi seminariști, precum și credincioși, unii ascultând slujba, transmisă la difuzoare, pe platoul de afară, în pofida frigului din această zi de iarnă, catedrala fiind neîncăpătoare pentru toți. Au mai fost prezenți în catedrală și IPS *Ioan Robu*, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București, Dl. *Adrian Lemeni*, Secretar de Stat pentru Culte, și alți reprezentanți ai autorităților de stat centrale și locale. Răspunsurile liturgice au fost date de Corala Patriarhiei, dirijată de Pr. prof. *Constantin Drăgușin* și Pr. prof. *Stelian Ionașcu*.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, s-a oficiat un *Te-Deum* de mulțumire Prea Sfintei Treimi pentru binefacerile pe care le-a revărsat asupra Bisericii noastre și asupra Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, precum și o rugăciune de pomenire a părinților, fraților și surorilor Prea Fericirii Sale, trecuți la Domnul.

În continuare, *IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei*, în numele ierarhilor Sfântului Sinod, al clerului și credincioșilor prezenți la slujbă, a rostit un cuvânt de omagiere a personalității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea celor 91 de ani. IPS Mitropolit Daniel a arătat că „darurile cele mai mari pentru care ne rugăm în timpul slujbelor noastre ortodoxe sunt sănătatea și mântuirea. Sănătatea este darul vieții, cultivat, crescut prin harul lui Dumnezeu și spre binele semenilor din jurul nostru. Se cuvine, așadar, când serbăm ziua de naștere, să mulțumim lui Dumnezeu pentru darul vieții și pentru tot ceea ce ne-a dăruit în viață atât prin părinții și dascălii noștri, cât și prin toate persoanele care au contribuit la formarea noastră. În plus, să mulțumim lui Dumnezeu pentru ajutorul pe care ni-l dă direct fiecăruia dintre noi”.

În acest context, IPS Sa a subliniat: „Acum, Prea Fericirea Voastră, ați mulțumit în mod deosebit pentru darul vieții și pentru persoanele care au contribuit ca acest dar al vieții să fie cultivat de către Prea Fericirea Voastră spre slava lui Dumnezeu și spre bucuria familiei, a prietenilor, dar mai ales spre bucuria Bisericii. În mod cu totul semnificativ ați dorit ca astăzi să fie pomeniți părinții și rudele după trup, adică familia Prea Fericirii Voastre. Deși, părinții după trup, unii dintre frați, unele dintre surori și unii prieteni pomeniți azi, au trecut la cele veșnice, totuși, ei sunt vii prin credință. Iar această pomenire a părinților după trup și a părinților duhovnicești care au contribuit la formarea și la îmbogățirea spirituală a Prea Fericirii Voastre este deosebit de semnificativă și de prețioasă din punct de vedere al comportamentului creștin”.

Totodată, IPS Mitropolit Daniel a trecut în revistă principalele etape ale vieții Prea Fericirii Sale, ca diacon, ca ieromonah, ca arhimandrit, ca episcop-vicar, ca episcop la Arad, ca mitropolit la Craiova, ca mitropolit la Iași, apoi ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, și a scos în evidență faptul că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prin tot ce a împlinit, „a înmulțit darul vieții nu doar pentru

sănătatea și mântuirea personală, ci și pentru sănătatea și mântuirea celor pe care i-a păstorit și îi păstorește", spre slava lui Dumnezeu și creșterea spirituală a Bisericii.

În numele membrilor Sfântului Sinod, al clerului și credincioșilor, IPS Mitropolit Daniel a oferit Prea Fericirii Sale, la împlinirea celor 91 de ani, „o icoană a Maicii Domnului, purtând pe brațul ei stâng, lângă inimă, pe Mântuitorul Iisus Hristos, și arătându-L, cu brațul ei drept, lumii întregi”, în care noi vedem icoana vie a Bisericii. În încheiere, IPS Daniel a spus: „*Rugăm pe Hristos Domnul, Arhiereul Cel veșnic, pe Maica Domnului, icoana duhovnicească a Bisericii, și pe toți sfinții, să dăruiască Prea Fericirii Voastre sănătate, bucurie, ani mulți și binecuvântați, să ne păstoriți și să fiți în continuare o bucurie pentru ierarhii, clerul și poporul nostru, în comuniune universală cu toată Ortodoxia*”.

Mulțumind IPS Mitropolit Daniel pentru cuvintele de omagiere adresate în numele ierarhilor Sfântului Sinod, clerului și credincioșilor cu prilejul aniversării zilei de naștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus: „*Ziua nașterii este o taină a vieții noastre, a fiecăruia dintre noi. Nimeni nu știe când vine pe lume și pentru ce vine pe lume. Dar având Biserica ocrotitoare, având semenii din jur îndrumători, părinții după trup și părinții duhovnicești, profesori, persoane cu multă credință, darul vieții noastre se îmbogățește. Despre darul vieții se poate vorbi mult, și se poate vorbi mai ales bine și frumos. Viața este darul cel mai de preț al lui Dumnezeu. Omul vine pe lume cu acest dar, așa cum l-a primit fiecare. Cu atât mai mult credem că viața este un dar al lui Dumnezeu când el este îngrădit de cele rele și este cultivat ca o grădină. Atunci el se dezvoltă, crește și se îmbogățește*”.

Vorbind despre părinții săi după trup, Prea Fericitul Părinte Patriarh a subliniat: „*În ziua aceasta, de când mă știu, am adus mulțumiri Bunului Dumnezeu și am înălțat rugăciuni pentru scumpii mei părinți, Dumitru și Marghioala. Nu-i voi uita atâta timp cât Dumnezeu îmi va păzi luminile conștiinței mele. Le privesc chipurile lor în fotografii și atâta cât mi s-au imprimat ele în memorie din copilăria mea și le văd întotdeauna aureolate de nimbul sfințeniei, al luminii, al credinței în Dumnezeu*”. Prea Fericirea Sa a mai spus: „*Așa cum cunoașteți, sunt al zecelea fiu al acestor părinți ai mei. Toți frații și surorile mele și-au găsit rosturile lor. Și eu mi-am găsit calea mea, îndrumat de Dumnezeu până în clipa de față, când, iată, mă găsesc aici, înconjurat de bucuria și dragostea dumneavoastră, preoți, monahi, credincioși, tineri foarte mulți, în frunte cu ierarhii Sfântului Sinod, pentru că această dragoste înțeleg că v-a călăuzit pașii aici. Nu poate fi o clipă mai înălțătoare, în ordinea cea dreaptă și clară a vieții noastre, ca cea de acum, când ne aflăm aici cu membrii Sfântului Sinod și toți, deopotrivă, ne-am rugat și am înălțat mâinile spre mila și dragostea lui Dumnezeu ca să se pogoare peste fiecare dintre noi*”.

Referindu-se la frământările lumii de astăzi, „*care se găsește la o limită a suferințelor, la limita dintre dreptate și nedreptate, dintre adevăr și neadevăr, dintre lumină și întuneric*”, Prea Fericitul Părinte Patriarh a evidențiat îndatorirea slujitorilor și credincioșilor Bisericii de a duce „*o rază de lumină, o rază de nădejde în sufletele semenilor noștri, ca să ajutăm omenirea să meargă mai departe,*

Prea Fericitul Părinte Patriarh T E O C T I S T la împlinirea vârstei de 91 de ani, slujind Sfânta Liturhie în Catedrala Patriarhală (7 februarie 2006)

pentru că omenirea este lucrarea lui Dumnezeu, este rodul mâinilor Lui". Prea Fericitul Sa a mulțumit, apoi, credincioșilor, preoților și ierarhilor care au urcat Dealul Patriarhiei spre a fi părtași la bucuria acestei zile, și le-a transmis tuturor „viață îndelungată, sănătate, pace și prosperitate”, cu îndemnul de a face cu toții „un pas înainte pe calea virtuții, a dragostei, a dreptății și a iubirii lui Dumnezeu”.

După slujbă, Prea Fericitul Părinte Patriarh și soborul slujitorilor au ieșit din Catedrală în procesiune și, trecând printre șirurile de credincioși aliniați afară, au pășit în holul Palatului Patriarhiei, unde a avut loc un moment festiv.

Festivitatea din Palatul Patriarhiei

Sărbătoarea zilei de naștere a *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* a prilejuit inaugurarea oficială a site-ului Patriarhiei Române, cum s-a putut vedea pe ecranul montat în holul Palatului Patriarhiei. La acest moment festiv au participat alături de ierarhii *Sfântului Sinod*, personalități ale vieții publice românești, reprezentanți ai altor culte și ai corpului diplomatic acreditat la București, care au transmis mesaje de felicitare Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române la ani-

versarea zilei de naștere. Între cei prezenți s-au aflat: dl *Bogdan Tătaru Cazaban*, Consilier prezidențial, dl *Adrian Lemeni*, Secretar de Stat pentru Culte, IPS Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Robu*, membri ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilieri, profesori, alți invitați.

Festivitatea a fost deschisă de PS Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*, vicar patriarhal, care a spus: „Folosim acest binecuvântat moment al omagierii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la venerabila și patriarhala vârstă de 91 de ani, pentru a inaugura oficial site-ul Patriarhiei Române, realizat cu binecuvântarea Prea Fericirii Sale, oferind astfel celor care folosesc internetul, și care astăzi sunt foarte mulți, posibilitatea de a cerceta pagini din trecutul și prezentul Bisericii Ortodoxe Române și activității patriarhilor ei. Prin intermediul acestui site se poate urmări îndeaproape viața și activitatea Patriarhilor României, cu toate domeniile specifice epocii în care au trăit fiecare, cu darurile și realizările lor. Pe firul timpului ajungem și în zilele noastre, ilustrând prin viața și activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist treptele urcate de Biserica Ortodoxă Română până la realizările notabile de astăzi în domeniul pastoral, misionar, învățământ teologic și religios, asistență socială și altele. Sperăm ca prin această formă atractivă și accesibilă unui public larg, viața Bisericii noastre să fie mai bine cunoscută și atașamentul credincioșilor să fie mai puternic față de Biserica noastră strămoșească și de valorile ei doctrinare, moral-religioase și artistice. Cu aceste bune intenții, care sperăm să aibă finalitatea dorită, închinăm ca un omagiu munca noastră Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la această binecuvântată aniversare a Prea Fericirii Sale”.

În continuare, Dl. Consilier prezidențial *Bogdan Tătaru Cazaban* a prezentat mesajul de felicitare al Președintelui României, spunând: „Sunt aici pentru a transmite, cu multă bucurie, din partea Domnului Traian Băsescu, Președintele României, cele mai călduroase urări de sănătate și de putere Prea Fericirii Sale pentru a conduce arca Bisericii cu înțelepciunea vârstei pe care i-a dăruit-o Dumnezeu. Prea Fericirea Voastră, la mulți ani!”.

Un mesaj de felicitare a transmis și Dl. *Adrian Lemeni*, Secretar de Stat în Ministerul Culturii și Cultelor, care a spus: „Cu mare bucurie am participat astăzi la Sfânta Liturghie și țin să prezint mesajul de felicitare și urări înspre bine, întru mulți și fericiți ani de putere în activitatea Prea Fericirii Voastre din partea d-lui *Adrian Iorgulescu*, ministrul Culturii și Cultelor. La mulți și fericiți ani!”.

PS Episcop *Vincentiu* a dat, apoi, citire următorului mesaj al Camerei Deputaților, semnat de Dl. președinte *Adrian Năstase*, în care se vorbește despre Catedrala Mântuirii Neamului:

„O sfântă datorie ne îndeamnă să vă anunțăm, pe această cale, despre hotărârea Biroului Permanent al Camerei Deputaților, din ședința de luni, 7 februarie 2006, de a aproba trecerea în proprietatea Patriarhiei Române a terenului situat în calea 13 Septembrie, Sector 5, amplasament unde se va realiza, prin voința lui Dumnezeu, edificiul arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului. Prin acest de-

mers, Camera Deputaților probează, în pofida unor declarații neavenite, cu un evident caracter politicianist, întreaga sa deschidere spre dialog, ca și hotărârea de a colabora în continuare cu Patriarhia Română pentru realizarea obiectivului de mare însemnătate care va fi Catedrala ființei naționale. Nădăjduim că acest amplasament va rămâne definitiv, cu atât mai mult cu cât în acest spațiu se regăsesc simbolic suprafețele bisericilor demolate din acest perimetru al Bucureștilor. Vă asigurăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, la aniversarea zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre, de prețuirea, respectul și sprijinul Camerei Deputaților, ca și de credința noastră că locul ales va fi unul binecuvântat și potrivit pentru cea mai importantă biserică a neamului românesc. Întru mulți și binecuvântați ani!”

În mesajul său de felicitare, IPS Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Robu* a spus: „Astăzi, la Sfânta Liturghie din Catedrala patriarhală am avut o satisfacție deosebită, Prea Fericirea Voastră, să vă văd înconjurat de capetele încoronate ale episcopilor care au venit pentru ședința de mâine a Sfântului Sinod, dar și pentru Prea Fericirea Voastră, pentru a vă felicita, pentru a se ruga împreună, am văzut mulți preoți, mulți studenți, și mulți credincioși. Am văzut ce înseamnă Biserica, o adevărată comuniune, plămădită de cele trei virtuți dumnezeiești: credința, nădejdea și dragostea, mai presus de toate. Și în acest moment îmi exprim încă o dată bucuria că, văzându-vă înconjurat de așa mulți ierarhi, de preoți și credincioși, mi-ați oferit un deosebit cadou sufletesc, să văd Biserica legată de capul, de Arhipăstorul ei, de Patriarh, împreună cu toți, păstori și credincioși. Aceasta este Biserica, este comuniune, și sunt fericit că am găsit și astăzi această comuniune, într-o zi deosebită, când sărbătoriți 91 de ani. Din partea mea, a preoților și credincioșilor catolici din Biserica locală catolică vă spun din toată inima: La mulți și fericiți ani!”

Și Asociația veteranilor de război, prin Dl. colonel *Ovidiu Savin*, și-a exprimat bucuria la aniversarea zilei de naștere a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, „strălucit ierarh și erudit cărturar”, față de care nutrește „sentimente statornice de prețuire și aleasă cinstire” și îi aduce un omagiu de suflet „pentru aportul Bisericii naționale la prestigiul României în lume și la unitatea spirituală creștină, în această perioadă de transformări și reorientări”.

Tuturor le-a răspuns Prea Fericitul Părinte Patriarh, care a spus: „Această colină a Patriarhiei, cunoscută de toți ca Dealul Mitropoliei, a devenit, iată, un fel de Tabor al unor momente cu totul deosebite din viața noastră bisericească. Suntem aici slujitori, ierarhi și preoți, dar și credincioși pentru a ne exprima gândurile și dorințele noastre bisericești și românești. Biserica Ortodoxă Română nu s-a desprins niciodată de credincioșii ei, de poporul român, pe care l-a însoțit permanent în vârtoarea istoriei cu rugăciunile ei, cu dragostea și chiar cu jertfele ei, menținând unitatea noastră de credință. Cu nimic, noi cei de astăzi nu suntem mai prejos de acele vremuri pe care le-au străbătut înaintașii noștri și de împlinirile lor, unele petrecute chiar în locul acesta. Printre cele vrednice de ținut minte este și Unirea Principatelor, care s-a săvârșit aici, pe acest deal al Bisericii noastre, prin alegerea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, și constituirea statului ro-

mân modern. De atunci, neîncetat se desfășoară aici asemenea lucrări, încât colina acesta a devenit pentru noi un loc tradițional de adunare, ca astăzi, când ne aflăm cu Înalt Prea Sfințitii și Prea Sfințitii Părinți ai Sfântului Sinod și cu dumneavoastră credincioșii, unul din rarele momente când putem să fim împreună”.

În acest cadru, Prea Fericirea Sa a subliniat: „Sunt slujitorul Bisericii noastre și, din 1932, de când eram elev, și apoi în devenirea anilor, am cunoscut locul acesta, catedrala de alături și pe vestiții ei slujitori, bineînțeles, și pe conducătorii Bisericii noastre, cei patru mari patriarhi. Cine se putea gândi în 1932, când dădeam examen de admitere la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Cernica, întemeiat de Patriarhul Miron Cristea, că un elev de atunci va ajunge acum pe urmele lor. Vă rog să mă credeți că nu există clipă, aș putea să mărturisesc, ca să nu mă gândesc că pașii mei se întâlnesc cu urmele pașilor lor în spațiul acesta dintre catedrală și reședință, și de acolo la palatul de aici”.

În legătură cu Catedrala Mântuirii Neamului, Prea Fericitul Părinte Patriarh a precizat: „S-a citit aici, cum ați auzit, o corespondență venită de la Parlamentul României, pe care o așteptam de mult timp, privind darea în primire a terenului pentru Catedrală. Dar cum omul nu se lasă convins deodată de anumite lucruri pe care le așteaptă ani îndelungați, așa și eu, auzind cele citite, am tresărit de emoție, dar m-am și rugat lui Dumnezeu să se realizeze cât mai curând cele comunicate, pentru că am mai primit asemenea asigurări care nu s-au împlinit nici până astăzi. Ar fi cu adevărat un rod al bucuriei noastre de astăzi. De aceea, l-am și subliniat, ca să-l păstrăm în inima noastră cu toți și să urmărim cum evoluează mai departe, pentru că lucrurile sunt foarte simple. Ni s-a oferit, prin bunăvoința actualului Președinte al României, Dl. Traian Băsescu, un teren pentru catedrală pe Dealul Arsenalului, de unde au dispărut cinci biserici, pentru a face loc actualului Palat al Parlamentului. Este o altă pagină dureroasă pentru noi, căci între bisericile demolate a fost Mănăstirea Mihai Vodă, ctitoria lui Mihai Viteazul, și Schitul Maicilor, unde Patriarhul Justinian sădise frumoase vrednicii, înființând acolo atelierele noastre bisericesti. A fost voia lui Dumnezeu, am tălmăcit eu, ca să colindăm atâta vreme prin București după locul catedralei și să ni se ofere acum locul acesta. Dar a trecut o vară întreagă tot cu asigurări, ca cele pe care le-am primit astăzi. Desigur, sunt foarte bucuroși de cele auzite și le vom mulțumi celor care ne-au trimis scrisoarea aceasta. Vom căuta să adevărim împreună cu dâșii cele comunicate. Noi nu ne vom lăsa, însă, și vom stărui”.

În încheiere, Prea Fericirea Sa a mulțumit tuturor pentru prezență, în primul rând celor care i-au transmis mesaje de felicitare, spunând: „Mulțumesc D-lui Consilier prezidențial Bogdan Cazaban pentru gândurile exprimate din partea D-lui Președinte Traian Băsescu, care și-a făcut timp să se gândească și la o zi ca aceasta. Mulțumesc, de asemenea, D-lui profesor Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, care ne-a transmis un mesaj din partea D-lui Adrian Iorgulescu, ministrul Culturii și Cultelor, cu care purtăm împreună sarcinile catedralei. Mulțumesc și celorlalți care, deși n-au luat cuvântul, și-au exprimat gândurile prin prezență, prin privire și prin bucuria de

a fi astăzi împreună cu noi. Tuturor, vă împărtășesc dragoste, recunoștință și vă doresc mulți ani, pentru urările de mulți ani pe care mi le-ați făcut”.

Dejunul la Reședința patriarhală

Cu prilejul aniversării zilei de naștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit ierarhilor Sfântului Sinod, colaboratorilor de la Administrația patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, altor invitați, un dejun la Reședința patriarhală. În timpul mesei s-au rostit scurte cuvântări de omagiere a Prea Fericirii Sale la împlinirea celor 91 de ani, cu urări de sănătate, pace și îndelungare de zile în fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

Între vorbitori s-a numărat *PS Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului*, care a citit un text pe care l-a dat spre publicare la *Societatea Argeșeană* de la Curtea de Argeș, intitulat „*Pe cei bătrâni ca pe niște bătrâni să-i cinstești*”, alcătuit de Prea Sfinția Sa cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericitului Patriarh Teoctist, pe baza culegerii de pilde, povățuiri și cuvinte adevărate ale marelui vornic Iordache Golescu, din care s-a inspirat și Mihai Eminescu la vremea lui. Reținem următoarele, din cele citite de PS Episcop Calinic: „Iar dacă veni vorba de înțelepciune, cred că acest atribut i se potrivește cel mai bine Patriarhului nostru, Prea Fericitul Teoctist. Patriarhul nostru și-a asumat responsabilitatea pastorală a Bisericii în chipul cel mai serios posibil. N-a glumit niciodată și nici n-a amestecat lucrurile. Îl știe Dumnezeu cel mai bine. Știe cum gândește și cum lucrează. Dumnezeu îl ajută mereu, cum vedem toți, și-l întărește. Tot Dumnezeu îi arată că gândul și efortul pentru zidirea Catedralei Mântuirii Neamului, altarul cel mare al Patriarhiei, într-o zi se va întrupa, pentru că nu-i orgoliu patriarhal. Puțini oameni știu să fie bătrâni. Patriarhul Teoctist știe să fie Bătrânul Bisericii și al națiunii. La mulți ani, Prea Fericirea Voastră”.

Un frumos omagiu la sărbătoarea zilei de naștere a adresat Prea Fericirii Sale și *PS Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului*, în numele clerului și credincioșilor din eparhia sa, care a spus, între altele: „Am participat astăzi la o sărbătoare rar întâlnită. Liturghia din ziua aceasta a fost plină de har, a fost o frumusețe de slujbă. Iar dacă e să vorbim despre tinerețe și despre bătrânețe, aș spune că și aceasta este o taină. Cine nu-i cuminte în copilărie și nu-i înțelept din tinerețe, bătrânețea nu-l face mai cuminte și mai înțelept. E planul lui Dumnezeu, Care pe toate cu înțelepciune le-a făcut. În Biserică nu ești bătrân și nici tânăr. În Biserică, toți slujitorii sunt tineri, indiferent de vârsta biologică. Am ajuns la concluzia că în viață trebuie să se întâlnească cele două extreme ale vieții, copilăria și bătrânețea. Atunci copiii devin înțelepți ca bătrânii și bătrânii devin curați ca și copiii. Adică au darul de a da, copiii la bătrâni și bătrânii la tineri. Acesta este un ideal în viața Bisericii Ortodoxe și, în special, în viața Bisericii noastre Ortodoxe Române. De fapt, este bine cunoscut că copiii se înțeleg de minune cu bătrânii și cei mai buni prieteni ai bătrânilor sunt copiii, adică sunt în aceeași puritate. De

aceea, Prea Fericite, m-am bucurat când s-a vorbit de bătrânețe. Să vă dea Dumnezeu tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”.

*

Și anul acesta, ca și în anii trecuți, Prea Fericitul Părinte Patriarh a dorit ca ziua de naștere să o aniverseze împreună cu bătrânii de la *Centrul de îngrijire și asistență medico-socială nr. 1, „Sfântul Vasile”, din Aleea Reșița, Sectorul 4, București*, unde în prezent sunt îngrijiți 93 de bătrâni, bărbați și femei, bolnavi cronici, unii cu infirmități fizice sau handicap. Ca organizare, unitatea aceasta funcționează în regim de spital cu profil geriatric, având medici, chimiști, psihologi, asistenți medicali, infirmiere, și un preot, care a amenajat o capelă într-o cameră a clădirii, până va reuși să ridice o biserică în curtea așezământului.

În urmă cu șase ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a luat, într-un fel, sub patronajul Prea Fericirii Sale acest centru de îngrijire. De atunci, Prea Fericirea Sa se interesează îndeaproape de viața bătrânilor, le trimite daruri, îi vizitează periodic, iar în ziua de naștere poposește câteva ore în mijlocul lor, servește masa împreună cu ei, stă de vorbă și îi încurajează sufletește în suferințele lor.

Nici anul acesta, la aniversarea celor 91 de ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh nu i-a uitat pe bătrânii așezământului, le-a trimis daruri, iar seara, la orele 18.00, însoțit de IPS Mitropolit Petru al Basarabiei, PS Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și de PS Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, a poposit în mijlocul lor și servit cina împreună cu ei.

Înainte de plecare, Prea Fericirea Sa a declarat pentru *Radio România*: „*Deși eu sunt la vârsta de 91 de ani, văd în fiecare dintre ei un părinte, un frate sau o soră a mea. Mai presus de toate m-a impresionat cineva, cum ați auzit, care m-a întrebat ce se mai face cu Catedrala Neamului. I-am răspuns că astăzi am primit un mesaj de la autoritățile noastre de stat că ni s-a aprobat terenul pe care noi l-am cerut pentru catedrală. A fost un mesaj pe măsura sărbătorii de astăzi, un cadou, aș zice, care, poate, nu rămâne fără urmări. Acum trebuie să demarăm pregătirile, să luăm în primire terenul, să facem organizare de șantier și toate cele necesare pentru a putea începe lucrările. Iată și aici un glas care arată cât de mult sunt preocupați creștinii de Biserică, în ciuda celor ce scriu ziarele, că nu ne trebuie catedrală. Este un lucru îmbucurător pentru noi toți. Am petrecut câteva clipe de bunătate, văzând personalul de aici cu cât devotament îi slujește pe acești bătrâni, ce răbdare au cu ei. Îți trebuie bunătate sufletească ca să-i ajuți pe cei bolnavi și pe bătrâni, mai ales. Mântuitorul ne și îndeamnă să-i ajutăm și îi fericește pe cei care îi ajută. De aceea, urmând pilda și învățătura Mântuitorului, binecuvântează și eu din toată inima pe acești bătrâni și ne rugăm pentru ei și pentru cei care le poartă zilnic de grijă, ca de copii. Să ne ajute Dumnezeu”.*

A fost o zi grea, cu un program încărcat, avându-l în centru pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care, la cei 91 de ani, răspândește lumină, vigoare și optimism.

*

La aniversarea zilei de naștere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost felicitat, prin mesaje, telegrame și scrisori, de personalități ale culturii și vieții publice românești, de reprezentanți ai Președinției, Guvernului și Parlamentului României, de ierarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori și ai Bisericilor creștine, de miniștri, academicieni, profesori universitari, de români de peste hotare, de preoți și credincioși. Prea Fericirea Sa a primit în dar numeroase buchete și coșuri cu flori, icoane, tablouri, cărți, de la eparhii, mănăstiri, protoierii, parohii, de la instituții culturale și sociale.

La împlinirea celor 91 de ani de viață, însumând aspirații, împliniri și strădanii „*pe treptele slujirii creștine*”, urăm Părintelui nostru Patriarh sănătate, pace și mulți ani. Rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l întărească în continuare în slujirea rodnică a Bisericii Ortodoxe Române și să-l ajute să vadă ridicându-se Catedrala Mântuirii Neamului. ***Întru mulți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!***

Prof. GHEORGHE VASILESCU

LUCRĂRILE SESIUNII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PE ANUL 2006

Sumarul ședinței de lucru din zilele de 17-18 ianuarie 2006 *

Pe temeiul prevederilor articolului 12 și 30 lit.“a” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale articolului 9 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, coroborate cu prevederile articolului 10 din Statut referitoare la problemele bisericești date în competența Sfântului Sinod și ținând seamă de prevederile articolelor 129-132 privitoare la alegerea clerului superior în Biserica Ortodoxă Română, precum și de hotărârea Sfântului Sinod nr. 4523/4 noiembrie 2005, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, cu adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 4812 din 19 decembrie 2005, a convocat Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în prima ședință de lucru a sesiunii pe anul 2006 pentru zilele de **marți, 17 și miercuri, 18 ianuarie 2006**, orele 10⁰⁰, la Reședința Patriarhală din București.

Marți, 17 ianuarie 2006

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeum-ului.

La orele 8⁰⁰, în Catedrala Patriarhală, s-a săvârșit Sfânta Liturghie de către **P.S. Petroniu Sălăjanul**, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului, însoțit de un sobor de preoți și diaconi.

La orele 9³⁰, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a II.PP.SS. Mitropoliți și Arhiepiscopi, a PP.SS. Episcopi, Episcopi-Vicari Patriarhali, Episcopi-Vicari și Arhierei-Vicari, același sobor de slujitori a oficiat slujba Tedeum-ului pentru deschiderea sesiunii Sfântului Sinod, urmată de un *Trisaghion* pentru pomenirea fostului Mitropolit **Antonie** al Ardealului, dat fiind faptul că în această zi se sărbătorește Sfântul Cuvios Antonie cel Mare.

2. Apelul nominal.

La orele 10⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, însoțit de toți membrii Sfântului Sinod, intră în sala Sinodală din Palatul Patriarhal, ocupând locurile cuvenite, potrivit dipticelui.

Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** adresează Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal **Vincentiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod, invitația de a da citire **Apelului Nominal**.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Președintele Sfântului Sinod, *II.PP.SS. Mitropoliți:* **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, **Laurențiu** al Ardealului, **Teofan** al Olteniei, **Nicolae** al Banatului,

* Prezentul sumar a fost pregătit pentru tipar de *Pr. Dr. Augustin Rusu*, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord; *II.PP.SS. Arhiepiscopi*: **Teodosie** al Tomisului, **Nifon** al Târgoviștei, **Pimen** al Sucevei și Rădăuților, **Bartolomeu** al Clujului, **Andrei** al Alba Iuliei; *PP.SS. Episcopi*: **Gherasim** al Râmnicului, **Eftimie** al Romanului, **Epifanie** al Buzăului și Vrancei, **Calinic** al Argeșului și Muscelului, **Casian** al Dunării de Jos, **Timotei** al Aradului, **Justinian** al Maramureșului și Sătmarului, **Nicodim** al Severinului și Strehaiei, **Damaschin** al Sloboziei și Călărașilor, **Ioan** al Covasnei și Harghitei, **Galaction** al Alexandriei și Teleormanului, **Daniil**, Episcop-Loctiitor al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului, **Sofronie** al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; *PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali*: **Vincentiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod, **Ambrozie Sinaitul** și **Ciprian Câmpineanul**; *PP.SS. Episcopi-Vicari*: **Sebastian Ilfoveanul** și **Varsanufie Prahoveanul** ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **Calinic Botoșăneanul** al Arhiepiscopiei Iașilor, **Visarion Rășinăreanul** al Arhiepiscopiei Sibiului, **Gurie Gorjeanul** al Arhiepiscopiei Craiovei, **Lucian Lugojanul** al Arhiepiscopiei Timișoarei, **Siluan Marsilianul** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, **Irineu Bistrițeanul** și **Vasile Someșanul** ai Arhiepiscopiei Clujului; *PP.SS. Arhieriei-Vicari*: **Irineu Slătineanul** al Episcopiei Râmnicului, **Ioachim Băcăuanul** al Episcopiei Romanului, **Corneliu Bârlădeanul** al Episcopiei Hușilor, **Petroniu Sălăjanul** al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și **Iustin Sigheteanul** al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Absentează motivat: II.PP.SS. Mitropoliți: **Petru** al Basarabiei, **Iosif** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; *I.P.S. Arhiepiscop Nicolae* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada; *PP.SS. Episcopi*: **Ioachim** al Hușilor, **Ioan** al Oradiei, Bihorului și Sălajului; *PP.SS. Episcopi-Vicari* **Sofian Brașoveanul** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, **Marc Nemțeanul** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

Prea Fericitul Părinte Președinte, constatând prezența statutară a membrilor Sfântului Sinod, declară legal constituit Sfântul Sinod și deschide sesiunea Sfântului Sinod pe anul 2006, precum și prezenta ședință de lucru.

3. Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru deschiderea lucrărilor.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist se adresează membrilor Sfântului Sinod cu următorul cuvânt de deschidere a lucrărilor:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

“Întrucât prezența ierarhilor este îndestulătoare, iar lucrările se desfășoară în conformitate cu prevederile Regulamentului de funcționare al organelor centrale ale Bisericii noastre, Sfântul Sinod poate lua hotărâri valabile.

Fiind prima ședință din acest an, ne exprimăm bucuria că alături de noi se află Înalt Prea Sfințitul dr. Laurențiu Streza, întronizat în Catedrala mitropolitană ca Mitropolit al Ardealului și Arhiepiscop al Sibiului, pe care îl salutăm frățeste, îl îmbrățișăm cu dragoste și Bunul Dumnezeu să ne ajute tuturor să lucrăm

împreună pentru binele Sfintei noastre Biserici. Totodată, astăzi, cum știți, Biserica pomenește pe Sfântul Cuvios Antonie cel Mare, începătorul vieții de obște, numele strălucitului înaintaș al Înalt Prea Sfințitului Laurențiu. Ca o pioasă aducere-aminte, fiind ziua numelui său și prețuind activitatea depusă de cel ce a fost Dr. Antonie Plămădeală în ogorul Domnului nostru Iisus Hristos, în Biserica Ortodoxă Română, să păstrăm un moment de reculegere și să-i cântăm *Veșnica pomenire!* (**Întreaga asistență intonează imnul “Veșnică pomenire”**).

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Nu întâmplător această ședință a Sfântului Sinod, importantă și pentru trecutul apropiat al Bisericii noastre, dar mai ales pentru prezent și viitor, se desfășoară în această lună ianuarie. Încă din vechime acest nume a fost legat de Ianus, o divinitate din mitologia romană, care privea și înainte și înapoi, fiind considerat protector al porților, al începutului și sfârșitului, reprezentat, de aceea, cu două fețe, căruia îi sunt închinată prima zi a fiecărei luni și prima lună a anului. Fără a avea o legătură cu semnificația mitologică, decât cu adevărul că începutul și sfârșitul este Dumnezeu – Creatorul timpului și spațiului, sub lumina Duhului Sfânt, în această ședință, vom îmbina trecutul cu viitorul Bisericii noastre.

Desigur, în sufletele unora dintre noi, poate ale multora, după bucuria “Rusaliiilor” de la instalarea noului mitropolit al Ardealului în Catedrala mitropolitană din Sibiu, s-a așternut o îngrijorare și o teamă. Era firesc, oarecum, dar aceste stări nu sunt primele pe care le străbate Biserica noastră strămoșească. Căci în vârtoarea preocupărilor creștine, în conștiința credincioșilor și a slujitorilor sfintelor altare prevalează permanent gândul de mai bine, de a deveni mai buni și a mărturisi mai bine și mai drept credința, iar uneori gândul acesta debordează în felurite chipuri pentru a se face auzit. De aceea, trebuie să ne confruntăm cu această stare anormală, apărută din necunoașterea adevărului, să slujim moștenirea sfântă a Bisericii noastre Ortodoxe Române, dar și tezaurul întregii Ortodoxii, îndeosebi scrierile Sfinților Părinți, pentru a fi cât mai aproape de voia lui Dumnezeu, în ciuda unor dificultăți și neînțelegeri. De altfel, multe opere ale Sfinților Părinți răsăriteni au fost traduse și difuzate în Occident și în lumea romano-catolică. Însăși icoana premerge, într-un fel, lucrării noastre și nu ne împiedică în dialogul teologic sau în mișcarea ecumenică. Icoana este prezentă înaintea noastră și ne face cale să pătrundem spre frații din cealaltă strană, cum se spunea pe bună dreptate altădată, și spre frații despărțiți de o mie de ani. Încât avem toate motivele să nu cădem în ispita înstrăinării, mai ales, de Dumnezeu și de vocația noastră, cât și de Tradiția Bisericii noastre.

Temerea și nedumerirea care s-a așternut în sufletele noastre, suntem datorii, ca unii ce am primit harul arhieriei, să o transformăm în credință și nădejde pentru a câștiga Biserica și nu numai o parte, căci în condițiile tulburării de acum nici nu poate fi vorba de o parte. Niciodată în trecutul ei de două ori milenar, Biserica n-a rămas tributară celor ce i-au produs răni. Chiar în acele condiții grele, ca mireasă a lui Hristos, Biserica a dăruit Raiului cohorte de martiri, de

mărturisitori, de nevoitori, și și-a păstrat identitatea ei și a slujit învățătura Mântuitorului Hristos, ceea ce ne îndatorează să urmăm și noi calea iubirii și unității între noi, spre a crește împreună cu Pruncul Iisus și a spori cu: “înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni” (Luca 2, 52). Să ne arătăm, deci, ca fiind chemați de Duhul Sfânt la locurile slujirii noastre; să dovedim, prin cuvânt și faptă, că slujim voia lui Dumnezeu, că dorim să crească duhovnicește și spiritualicește Biserica noastră, prin slujitorii și fiii ei.

Așa am intuit și această situație care ne-a întristat adânc, știind acum că la poalele Dealului Mitropoliei nu mai sunt pelerini cu evlavie și cu frică de Dumnezeu, ci un număr remarcabil de credincioși, credincioase și chiar de preoți cu epitrahile și cu manifeste, veniți să-și arate lozincile... Ei au cheltuit, s-au ostenit și au venit la București și la Patriarhie cu gândurile scrise pe pancarte... Le împărtășesc supărarea și revolta neînțeleasă care i-a adus aici. Dar sunt încredințat că alții i-au trimis, lipsindu-i de dorul și credința de mai bine a Bisericii noastre. Felul cum se manifestă această dorință, desigur, rămâne o datorie a noastră, a celor care ne aflăm aici, de la care lumea așteaptă, mai mult decât de la oricine, călăuzire și cuvânt și mai ales faptă. Dacă observăm, chiar în societatea noastră există și a existat întotdeauna o disciplină, o unitate de măsură în gândire și lucrare. Ne este pildă Armata. Până acum, în sondajele de opinie care se fac periodic, noi, Biserica, ne-am bucurat de credibilitate îndatoritoare. Mă tem că asemenea momente de înstrăinare, de îndepărtare de la unitatea noastră sinodală, să nu ne dea înapoi.

Pentru noi poate fi o mulțumire hotărârea sinodală luată în favoarea unui număr mare de preoți, monahi și credincioși, spre a le îndeplini dorințele lor. Dar supărarea, dacă există, este pentru că noi am lucrat diferit. La Sibiu, cum spuneam, ne-am străduit să transformăm ceremonia instalării noului mitropolit într-un moment de pogorâre cu adevărat a Duhului Sfânt, prin frumusețea și unitatea participării noastre, a clerului și a credincioșilor. Iar aceasta se petrecea în urma hotărârii la care mă refer. De aceea trebuie să ne întărim sufletește și să ne dăm seama câtă luare-aminte se cuvine să avem la lucrările Sfântului Sinod. Ne-am arătat unitatea noastră și responsabilitatea în fața credincioșilor, a poporului nostru, începând cu conducerea țării și cu toți cei ce au responsabilități. Destule necazuri au venit peste țara noastră și încă mai apasă și altele neprevăzute. Este firesc ca și Biserica, așezământ divino-uman și, deci, noi, slujitorii și credincioșii ei, să sădim între noi și în sufletele credincioșilor și a întregii opinii sociale, exemplul unității, trebuie să pășim cu curaj pe calea iubirii, unității sinodale, care ne vor spori zelul slujirii.

Suntem, deci, la începutul unei noi sesiuni și, așa cum ne-am rugat în sfânta biserică, să înălțăm și aici gânduri către Dumnezeu ca, prin ajutorul Duhului Sfânt, să împlinim anul acesta cel puțin cât am împlinit anul trecut, când ne-am apropiat de unii bineplăcuți lui Dumnezeu, prin proclamarea lor ca sfinți români, care ne străjuiesc și acum, în această sală, mângâindu-ne cu lumina privirilor lor din icoane. Lumina sfințeniei și a pildei vieții lor au revărsat bucurii și bogăție de

lacrimi în inimile credincioșilor noștri de pretutindeni, cu prilejul canonizării lor. Iar dacă noi îi îndurerăm cu ceva pe credincioși, aceasta înseamnă o durere înzecită și o muștrare de cuget înzecită, că nu putem să fim la înălțimea chemării noastre. Noi am luat o hotărâre în Sfântul Sinod cu majoritate de voturi. Iar Sfântul Sinod este în Biserica noastră suprema autoritate în domeniul credinței. Ar fi o mare greșeală dacă s-ar mai pune la îndoială hotărârea Sfântului Sinod, cum este și cea la care m-am referit și care figurează pe Ordinea de zi a ședinței de astăzi pentru a o împlini. Este pentru noi un mare efort, deoarece, de felul cum vom ști să așezăm cerințele clerului și credincioșilor pe temelii și rânduielile Sfinților Părinți, decizia noastră va avea darul de a stimula slujirea unității și cooperării între frați. În funcție de aceasta, noi vom fi binecuvântați sau vom fi osândiți, dar cea din urmă să nu se întâmple, Doamne ferește!

Declarând deschisă ședința, rog pe Dumnezeu să ne dea răbdare și înțelepciune ca să analizăm temele de pe Ordinea de zi aflată în fața noastră. Supun aprobării, în continuare, componența comisiilor sinodale, cu propunerea ca la Comisia Pastorală și Socială, prezidată până de curând de răposatul nostru părinte și frate Antonie Plămădeală, să prezideze noul Mitropolit al Ardealului, Înalt Prea Sfințitul dr. Laurențiu Streza.

Sfântul Sinod a fost convocat în ședință la această dată, în mod special, pentru îndeplinirea îndatoririi noastre, la sesizarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului, de a ocupa scaunul de Episcop al Caransebeșului, rămas vacant prin alegerea Înalt Prea Sfințitului dr. Laurențiu în funcția de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului. La aceasta s-au mai adăugat pe ordinea de zi și unele probleme importante reluate de la ultima ședință a Sfântului Sinod. De asemenea, este vacant și scaunul Episcopiei Giurgiului, pe care am înființat-o, ca Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, obținând reședință și locuință pentru Episcop și alte condiții bune de lucru. Personal am constituit Adunarea Eparhială și am desemnat reprezentanții acestei Episcopii în forurile centrale bisericești. Acum, rog să fie înscrisă și această cerință pe Ordinea de zi, alături de solicitarea Înalt Prea Sfințitului Nicolae, pentru desemnarea candidaților de Episcopi la ocuparea posturilor vacante. Aceste două propuneri le supun aprobării plenului Sfântului Sinod, urmând apoi desemnarea candidaților prin vot secret. După buna noastră rânduială, Vă îmbrățișez cu dragoste frățască, acum, la început de An Nou și la prima ședință a Sfântului Sinod.”

4. Componența Comisiilor de lucru ale Sfântului Sinod.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte dispune prezentarea componenței Comisiilor Sinodale de către Secretarul Sfântului Sinod ținându-se cont de propunerea pe care a făcut-o ca președinția Comisiei Pastorale și Sociale să fie încredințată I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului.

Ca urmare a acestei propuneri și nefiind alte observații, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă următoarea componență a Comisiilor Sinodale pentru sesiunea de lucru a anului 2006:*

Comisia Pastorală și Socială:

1. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardeiului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților	Membru
4. P.S. Episcop Eftimie al Romanului	Membru
5. P.S. Episcop Ioachim al Hușilor	Membru
6. P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul	Raportor
8. P.S. Episcop-Loctiitor Daniil	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul	Membru
11. P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul	Membru
13. P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul	Membru

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină:

1. I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei	Membru
3. P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului	Membru
4. P.S. Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei	Membru
5. P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului	Raportor
6. P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului	Membru
7. P.S. Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Lucian Lugojanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Marc Nemțeanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul	Membru

Comisia Teologică și Liturgică:

1. I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului	Membru
4. P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos	Raportor
5. P.S. Episcop Ioan al Oradiei	Membru
6. P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul	Membru

9. P.S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul	Membru
10. P.S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul	Membru

Comisia Relațiilor Externe Bisericești:

1. I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului	<i>Președinte</i>
2. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei,
Europei Centrale și de Nord	Membru
3. I.P.S. Mitropolit Iosif al Europei Occidentale
și Meridionale	Membru
4. I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei	<i>Raportor</i>
5. I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiep. Ort. Rom.
în America și Canada	Membru
6. P.S. Episcop Timotei al Aradului	Membru
7. P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei	Membru
8. P.S. Episcop Sofronie al Episc. Ort. Române din Ungaria	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Gurie Gorjanul	Membru
12. P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul	Membru

5. Aprobarea Ordinii de zi. Repartizarea lucrărilor la Comisiile Sinodale.

În continuare, potrivit prevederilor statutare, Prea Fericitul Părinte Patriarh supune Plenului Sfântului Sinod, **Ordinea de zi** pentru aprobare și eventuale noi propuneri din partea membrilor Sfântului Sinod. În cadrul discuțiilor care au avut loc, la Ordinea de zi existentă se propune adăugarea următoarelor probleme:

Temei nr. 337/2006 – Adresa Mitropoliei Ardealului nr. 126/2006 prin care I.P.S. Mitropolit Laurențiu informează asupra situației de la Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului.

La rugămintea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a acestei propuneri și repartizarea ei spre studiere de către Comisia Canonică–Juridică și pentru Disciplină.*

Temei nr. 302/2006 – Raportul I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului privind participarea la festivitățile legate de Ziua Națională a României - 1 Decembrie 2005, desfășurate la Bruxelles, Belgia (28-30 noiembrie 2005).

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a acestei propuneri și repartizarea ei spre studiere de către Comisia Relațiilor Externe Bisericești.*

Temei nr. 223/2006 – Raportul P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul în conformitate cu mandatul încredințat de Sfântul Sinod în ședința din 20-21 octombrie 2005, Sectorul învățământ al Patriarhiei Române privind referatul în legătură cu planul conferinței cu tema “*Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană. Exigențe, probleme și perspective*”, programată pentru prima Conferință Pastoral-Misionară din anul 2006.

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a acestei propuneri și repartizarea ei spre studiere de către Comisia Teologică și Liturgică.*

Temei nr. 302/2006 – Raportul P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul în legătură cu participarea, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la lucrările celei de a XI-a sesiuni a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice, Vatican, 3-11 octombrie 2005.

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a acestei propuneri și repartizarea ei spre studiere de către Comisia Relațiilor Externe Bisericești.*

În urma acestor discuții și hotărâri în legătură cu noile propuneri pentru completarea Ordinii de zi și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă și repartizează spre studiere și propunere către Comisiile Sinodale, următoarea Ordine de zi, urmând ca referatele Comisiilor să fie supuse examinării și hotărârii Sfântului Sinod:*

În plenul Sfântului Sinod:

1. Temei nr. 4968/2005 – Prezentarea în plenul Sfântului Sinod a scrisorii I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru desemnarea candidaților în vederea alegerii titularului în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Caransebeșului.

2. Temei nr.151/2006 – Prezentarea în plenul Sfântului Sinod a propunerilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, pentru desemnarea candidaților în vederea alegerii titularului în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Giurgiului.

La Comisia Pastorală și Socială:

3. Temei nr. 63/2005 – Referatul informativ al Cancelariei Sfântului Sinod asupra lucrărilor Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări care au avut loc la Palatul Patriarhiei din București la 12 decembrie 2005.

4. Temei nr. 5204/2005 – Referatul Sectorului Patrimoniu Cultural-Național Bisericesc în legătură cu necesitatea reactualizării Protocolului de colaborare dintre Patriarhia Română și Ministerul Administrației și Internelor pentru prevenirea și combaterea furturilor de bunuri care fac parte ori sunt susceptibile de a face

parte din patrimoniul cultural național, aflate în deținerea unităților bisericești din cadrul Patriarhiei Române.

Primește raportor: P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu

La Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

5. Temei nr. 187/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod pentru aducerea la îndeplinire a hotărârii Sfântului Sinod nr. 4523/2005 privind stabilirea denumirii Mitropoliei cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca, locul acesteia în dip-ticele bisericesc și modificarea prevederilor art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

6. Temei nr. 237/2005 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu stabilirea calendarului alegerilor pentru organele deliberative și executive din Biserica Ortodoxă Română pentru perioada 2006–2010.

7. Temei nr. 283/2006 – Propunerea I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei pentru completarea art. 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu privire la modalitatea votării secrete la desemnarea și alegerea clerului superior.

8. Temei nr. 337/2006 – Adresa Mitropoliei Ardealului-Archiepiscopia Sibiuului nr. 126/2006 prin care I.P.S. Mitropolit Laurențiu informează asupra situației de la Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului.

Primește raportor: P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului

La Comisia Teologică și Liturgică:

9. Temei nr. 4508/2005 – Adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 9320/2005 cu privire la editarea unui Ghid catehetic cu titlul “*Hristos împărtășit copiilor*”.

10. Temei nr. 223/2006 – Referatul Sectorului învățământ în legătură cu planul conferinței cu tema: “*Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană. Exigente, probleme și perspective*”, programată pentru prima Conferință Pastoral-Misionară din anul 2006.

Primește raportor: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos

La Comisia Relațiilor Externe Bisericești:

11. Temei nr. 24/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ședința de lucru a Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene (Geneva, 14–17 decembrie 2005).

12. Temei nr. 30/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, compusă din I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vin-

cențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, la ceremoniile de întronizare a întâistătorului Patriarhiei Ierusalimului, Prea Fericitul Teofil al III-lea (Ierusalim, 22 noiembrie 2005).

13. Temei nr. 301/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la festivitățile legate de Ziua Națională a României – 1 Decembrie 2005 (Bruxelles, Belgia, 28-30 noiembrie 2005).

14. Temei nr. 4004/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la serbările prilejuită de aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Vladimir al Kievului și a toată Ucraina (Kiev, 22–24 noiembrie 2005).

15. Temei nr. 302/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești în legătură cu participarea P.S. Siluan Marsilianul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, la lucrările celei de-a XI-a sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice (Vatican, 3-11 octombrie 2005).

16. Temei nr. 4400/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului la Simpozionul organizat de Mitropolia de Dimitrias și Almyros cu tema *“Rolul Bisericii în Europa extinsă și în Statele balcanice”* (Volos, Grecia, 4–7 decembrie 2005).

17. Temei nr. 1768/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului la întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic (Roma, 13-16 decembrie 2005).

18. Temei nr. 4003/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea Pr. Dr. Ion Chivu, la cea de-a IX-a Consultație dintre Biserica Ortodoxă și Grupul Partidului Popular European și Partidele Democrate din Parlamentul European, cu tema: *“Fundamentele solidarității și cooperării în Europa – factori favorabili continuării procesului de extindere a Uniunii Europene”* (Istanbul, Turcia, 20–21 octombrie 2005).

19. Temei nr. 3379/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea Pr. Dr. Ion Chivu, la cea de-a XVII-a Consfătuire Panortodoxă a Reprezentanților Bisericilor Ortodoxe și Sfintelor Mitropolii din Grecia despre secte și parareligie (Prokopion, Grecia, 31 octombrie – 4 noiembrie 2005).

20. Temei nr. 4395/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea Lect. Dr. Constantin Preda la Conferința interreligioasă *“Pace și toleranță II: dialog și cooperare în sud-estul Europei, Caucaz și Asia Centrală”* (Istanbul, Turcia, 7–9 noiembrie 2005).

Primește raportor: I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei

6. Desfășurarea lucrărilor în plenul Sfântului Sinod.

După aprobarea Ordinei de zi și repartizarea lucrărilor la Comisiile Sinodale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu acordul plenului Sfântului Sinod, propune să se procedeze la desemnarea de către Sfântul Sinod a candidaților pentru alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc a titularilor în scaunele vacante de Episcop al Episcopiei Caransebeșului și Episcop al Episcopiei Giurgiului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe *I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului*, care în calitate de Mitropolit al Banatului girează și scaunul vacant de Episcop al Caransebeșului, să prezinte:

Temei nr. 4968/2005 – Scrisoarea I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru desemnarea condițiilor în vederea alegerii titularului în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Caransebeșului.

Din scrisoarea respectivă, adresată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, rezultă că potrivit prevederilor statutare, în calitate de Mitropolit al Banatului și Locțiitor al scaunului de Episcop al Episcopiei Caransebeșului, s-a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh și Sfântului Sinod pentru ca, în consultare, să se procedeze la desemnarea a doi candidați pentru alegerea de Episcop titular al Episcopiei Caransebeșului de către Colegiul Electoral Bisericesc, care se va convoca în acest scop, la data pe care o va hotărî Sfântul Sinod.

În acest scop, I.P.S. Mitropolit Nicolae recomandă Sfântului Sinod pe: P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei Lucian Lugojanul și Prea Cuv. Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), secretar eparhial de limba română la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria.

I.P.S. Mitropolit Nicolae, luând cuvântul, arată că, personal, se simte legat de Episcopia Caransebeșului, deoarece și-a început activitatea didactică la Academia Teologică din Caransebeș. În calitatea sa de Mitropolit al Banatului de care depinde jurisdicțional Episcopia Caransebeșului s-a consultat cu organele eparhiale, cu preoții, credincioșii și reprezentanții cinului monahal, ajungând astfel la propunerile pe care le-a făcut și pe care le supune Sfântului Sinod pentru a hotărî.

Pe marginea celor propuse de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, au avut loc ample discuții în cadrul cărora au fost lămurite o serie de aspecte procedurale. La discuții au luat cuvântul, în ordinea intervențiilor avute, următorii membri ai Sfântului Sinod: *P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor*, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, *I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei*, *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei*, *I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului*, *P.S. Episcop Vicar-Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul*, *P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria*, *I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului*.

Având în vedere recomandarea candidaților de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului și ținând seama de aspectele procedurale care s-au relevat în cadrul discuțiilor, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Acceptă pe cei doi candidați în vederea desemnării de către Sfântul Sinod pentru alegerea în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Caransebeșului.*

Desemnarea să se facă prin votul secret al membrilor Sfântului Sinod.

După desfășurarea votării secrete, în urma despuierii scrutinului de către Prea Fericitul Părinte Patriarh în văzul tuturor membrilor Sfântului Sinod, se constată că *P.S. Episcop-Vicar Lucian Lugojanul a întrunit majoritatea necesară (40 de voturi din 41 votanți), iar Prea Cuv. Protosinghel Paisie (Ion) Gheorghe nu a întrunit majoritatea necesară (19 voturi din 41 votanți).*

În urma rezultatului votării, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte proclamă candidat desemnat de către Sfântul Sinod pentru alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc pe P.S. Episcop-Vicar Lucian Lugojanul și supune discuțiilor rezultatul votului obținut de Prea Cuv. Protosinghel Paisie Gheorghe (Ion), remarcând că în cadrul primei runde de discuții, Sfântul Sinod a hotărât ca ambii candidați să fie acceptați pentru a fi supuși votului.*

În cadrul unei a doua runde de discuții au luat cuvântul: *I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* care au precizat că pentru a deveni candidat recomandat Colegiului Electoral Bisericesc, oricine este propus trebuie să întrunească majoritatea voturilor membrilor Sfântului Sinod, conturându-se opinia în favoarea desfășurării unui al doilea tur de scrutin pentru Prea Cuviosul Protosinghel Paisie.

În urma discuțiilor purtate, a opiniilor exprimate și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă organizarea unui al doilea tur de scrutin pentru desemnarea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie drept candidat.*

În urma desfășurării celui de-al doilea tur de scrutin, se constată că Prea Cuviosul Protosinghel Paisie a întrunit majoritatea necesară (25 de voturi din 41 votanți), *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte proclamându-l al doilea candidat desemnat de către Sfântul Sinod pentru alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc pe Prea Cuv. Protos. Paisie (Ion Gheorghe).*

În final, după discuțiile purtate și după desfășurarea celor două tururi de scrutin, la propunerea Prea Fericitului Părinte Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

Proclamă drept candidați desemnați pentru a fi propuși Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea în postul vacant de Episcop titular al Episcopiei Caransebeșului pe:

1. *P.S. Episcop-Vicar Lucian Lugojanul al Arhiepiscopiei Timișoarei;*
2. *Prea Cuv. Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), secretar al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.*

După desemnarea candidaților prin vot secret și consemnarea acestora prin hotărâre sinodală, *I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului* exprimă alese și frățeste mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și membrilor Sfântului Sinod pentru înțelegerea și dragostea manifestată la desemnarea celor doi candidați.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, prezintă Plenului Sfântului Sinod:

Temei nr. 151/2006 – Propunerea pentru desemnarea de către Sfântul Sinod a candidaților în vederea alegerii de către Colegiul Electoral Bisericesc a titularului în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Giurgiului.

Din expunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist reiese că noua Episcopie a Giurgiului numără 166 de parohii cu aproape 200 de preoți, 2 mănăstiri (Comana și Samurcășești–Ciorogârla), un schit și un Seminar Teologic, necesitatea înființării unei Episcopii la Giurgiu fiind resimțită de mai multă vreme, chiar din timpul când îndeplinea ascultarea de Episcop-Vicar la București.

Pentru organizarea Episcopiei Giurgiului, Prea Fericitul Părinte Patriarh arată că s-a îngrijit personal de buna desfășurare a alegerilor pentru Adunarea Eparhială care s-a constituit, fiind ales Consiliul Eparhial, Consistoriul Eparhial, precum și delegarea a 3 membri în Adunarea Națională Bisericească.

Pentru alegerea titularului în scaunul vacant de Episcop al Episcopiei Giurgiului, cu reședința în Municipiul Giurgiu, Prea Fericirea Sa propune pe doi dintre Episcopii-Vicari, colaboratori ai Prea Fericirii Sale de la Arhiepiscopia Bucureștilor și de la Centrul Patriarhal: *P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor Varsanufie Prahoveanul* și *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul*, ambii fiind cunoscuți Sfântului Sinod și întrunind condițiile pentru a fi promovați în postul de episcop titular al Episcopiei Giurgiului.

„P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul a avut mai multe legături cu Episcopia Giurgiului datorită responsabilității sale în Arhiepiscopia Bucureștilor din care s-a desprins Episcopia Giurgiului, dar și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul a avut din partea noastră mai multe delegații în această nouă Episcopie.

Ambii au activitate remarcabilă, potrivit Deciziilor Patriarhale, conducând sectoare de lucrare bisericească administrativă, culturală și socială în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor - în cazul P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul și în cadrul Administrației Patriarhale - în cazul P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, la dosarul înaintat Sfântului Sinod existând pentru fiecare candidat propus câte un curriculum vitae, în care sunt consemnate date referitoare la: studii, viață monahală, activitatea pastorală și misionară, activitatea administrativă, activitatea culturală, activitatea socială și caritativă, activitatea publicistică și activitatea de reprezentare în țară și peste hotare”.

După această prezentare generală, Prea Fericirea Sa face aceste propuneri Sfântului Sinod pentru ca, în consultare, să fie supuși votului pentru desemnarea drept candidați pentru alegerea în scaunul vacant de episcop titular al Episcopiei Giurgiului.

Ca urmare, acceptându-se propunerea fără luări de cuvânt și în consens tacit, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Acceptă propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru recomandarea celor doi candidați, urmând ca desemnarea să fie făcută prin vot secret.*

După desfășurarea procedurii de votare, la despuierea scrutinului de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte se constată că *P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor Varsanufie Prahoveanul* a întrunit majoritatea (41 de voturi din 41 votanți), la rândul său *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul* întrunind majoritatea (40 de voturi din 41 votanți).

Constatându-se că cei doi candidați au întrunit majoritatea statutară a numărului de voturi pentru a fi desemnați drept candidați pentru alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Proclamă drept candidați desemnați pentru a fi propuși Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea în postul vacant de Episcop titular al Episcopiei Giurgiului pe:*

- 1. *P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor Varsanufie Prahoveanul;***
- 2. *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Dr. Ambrozie Sinaitul.***

În continuare, în urma consultării care a avut loc la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și în conformitate cu prevederile art.130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind alegerea clerului superior de către Colegiul Electoral Bisericesc și cu prevederile art. 131 din același Statut privind examinarea canonică de către Sfântul Sinod a celor aleși, plenul Sfântului Sinod, în unanimitate, hotărăște:

– *Aprobă următoarele date pentru desfășurarea lucrărilor forurilor centrale bisericești competente, care vor fi convocate statutar de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:*

– *Miercuri, 8 februarie 2006, lucrările Colegiilor Electorale Bisericești pentru alegerea Episcopului titular al Episcopiei Caransebeșului și a Episcopului titular al Episcopiei Giurgiului.*

– *Joi, 9 februarie 2006, lucrările Sfântului Sinod pentru examinarea canonică a alegerilor respective.*

– *Miercuri, 1 martie 2006, lucrările Adunării Naționale Bisericești.*

– *Joi, 2 martie 2006, lucrările Sfântului Sinod.*

Încheindu-se examinarea lucrărilor supuse direct plenului Sfântului Sinod, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* exprimă mulțumiri II.PP.SS și PP.SS. ierarhi pentru contribuția adusă la desfășurarea și soluționarea problemelor aduse în discuție și hotărârea plenului Sinodal.

7. *Suspendarea ședinței de lucru.*

Prea Fericitul Sa suspendă ședința plenară a Sfântului Sinod pentru cercetarea dosarelor cu problemele prezentate Comisiilor Sinodale și pentru întocmirea rapoartelor acestora și anunță reluarea lucrărilor în plen la orele 17⁰⁰.

8. Reluarea ședinței în plen. Prezentarea rapoartelor Comisiilor Sinodale de lucru.

La orele 17⁰⁰ se reiau lucrările în plenul Sfântului Sinod, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu aceeași prezență ca la ședința de deschidere.

Comisia Pastorală și Socială

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe *P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului Visarion Rășinăreanul*, raportorul *Comisiei Pastorale și Sociale*, să prezinte rapoartele Comisiei asupra problemelor date în studiul acesteia privind:

Temei nr. 63/2006 – Referatul informativ al Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu concluziile întâlnirii de lucru ale Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări, formată din reprezentanții Patriarhiei Române și ai Guvernului României (Palatul Patriarhiei, București, 12 decembrie 2005).

În cadrul lucrărilor au fost examinate raportul Grupului de lucru pentru problemele proprietăților prezentat de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul și raportul Grupului de lucru pentru problemele Parteneriatului Social, prezentat de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul.

În urma discuțiilor care au avut loc au fost formulate concluzii, aprecieri și s-au dat îndrumări celor două Grupuri de lucru în legătură cu problemele aflate în discuțiile Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări, după cum urmează:

În problema proprietăților:

- stadiul elaborării proiectelor de lege în privința trecerii în proprietatea cultelor a bunurilor imobile (clădiri și terenuri) primite de unitățile de cult în folosință, administrare, concesiune;
- modul de soluționare a statutului juridic al sediului Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională aflat la Limours-Paris, Franța, primit în folosință de la Guvernul României;
- lămurirea unor aspecte în legătură cu proprietățile revendicate de unitățile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române pe temeiul prevederilor Legii nr. 247/2005;
- necesitatea ca eparhiile cărora li s-a solicitat să evalueze cererile de retrocedare ale Bisericii Greco-Catolice să urgenteze transmiterea răspunsului lor la Cancelaria Sfântului Sinod pentru a se putea găsi soluții punctuale la fiecare cerere în parte;
- completarea proiectului de lege privind scutirea de taxe de timbru a unor acțiuni în constatare a dreptului de proprietate asupra unor bunuri deținute de cultele religioase cu prevederi care să se extindă și asupra acțiunilor în revendicare.

În problemele Parteneriatului Social:

- disponibilitatea Secretariatului de Stat pentru Culte de a iniția o propunere legislativă de completare a Legii nr. 142/1999 cu o nouă anexă (nr.3), în care să se includă posturi de asistent social sprijinite la salarizare conform normelor de stat în domeniul salarizării personalului de specialitate în asistența socială, prio-

ritar urmând să fie subvenționat câte un singur post pentru fiecare protopopiat (150 de posturi), urmând ca alte 2-3 posturi să fie subvenționate numai pe bază de proiecte punctuale în domeniul asistenței sociale, care vor fi prezentate de eparhii și unitățile de cult subordonate;

- disponibilitatea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei de a sprijini și acorda asistență furnizorilor de servicii sociale ai Bisericii în măsura în care aceștia solicită, fie prin Direcțiile Teritoriale de Muncă, fie prin experții Ministerului, urmând ca până la definitivarea noilor reglementări privitoare la standardele de calitate ce vor fi solicitate atât furnizorului de servicii, cât și serviciilor prestate, Direcțiile Județene să acorde asistență potrivit normativelor în vigoare;

- necesitatea dezvoltării structurale a rețelei O.N.G.-urilor bisericești care au ca obiect de activitate asistența socială, în perspectiva sporirii șanselor de acces ale acestora la fondurile structurale, care vor fi create sau alocate după 2007;

- completarea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu o serie de prevederi prin care să se reglementeze modul de organizare a activității social-filantropice la unitățile de cult, alte detalii putând fi formulate în completare la Regulamentul de organizare și funcționare a Serviciului de Asistență Socială în Biserica Ortodoxă Română.

În cadrul discuțiilor care s-au purtat pe marginea celor prezentate au luat cuvântul, în următoarea ordine: *I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte, în consens cu antevorbitorii săi, recomandă eparhiilor să întocmească cu acrivie documentațiile privind retrocedările și revendicările, sporindu-ne efortul pentru a informa pe parlamentarii locali asupra problemelor respective.

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de referatul cuprinzând concluziile întâlnirii de lucru din 12 decembrie 2005, a Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări formată din reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și ai Guvernului României precum și de corespondența oficială purtată de instituțiile abilitate ale administrației de Stat cu Cancelaria Sfântului Sinod și cu Centrele eparhiale pe problemele aflate în discuție.*

– *Adresează II.PP.SS. și PP.SS. Chiriarhi rugămintea de a da îndrumările cuvenite pentru ca Centrele eparhiale să elaboreze și să transmită în timp util Cancelariei Sfântului Sinod, precum și instituțiilor de stat abilitate, toate situațiile solicitate privind bunurile imobile (clădiri și terenuri), iar la Sectorul Biserica și Societatea toate datele necesare promovării măsurilor de susținere a activității de asistență social-filantropică a Bisericii;*

– *Sectorul Biserica și Societatea, în consultare cu Centrele Eparhiale, va studia și va face propuneri de completare a Regulamentului de organizare și funcționare a serviciilor de asistență socială în Biserica Ortodoxă Română, urmând ca unele principii prin care se va reglementa modul de organizare a activității so-*

cial-filantropice la unitățile de cult să fie reflectate în mod corespunzător și în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române;

– Sectorul Biserica și Societatea va elabora un referat documentat și va face propuneri la sugestia Centrelor Eparhiale, urmând ca împreună cu Cancelaria Sfântului Sinod să elaboreze o intervenție la Ministerul Culturii și Cultelor-Secretariatul de Stat pentru Culte în vederea inițierii unei propuneri legislative de completare a Legii nr.142/1999 cu o anexă (nr.3) în care să se includă posturi de asistent social care să fie sprijinite la salarizare conform normelor de stat în domeniul salarizării personalului de specialitate în asistență socială, la normarea posturilor urmând să se țină seama de concluziile Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări din 12 decembrie 2005;

– Adresează tuturor ierarhilor și în special celor din eparhiile din Ardeal și Banat, rugămintea de a aborda în discuțiile cu parlamentarii din ținuturile respective aspectele privind includerea principiului proporționalității în legislația specifică.

Temei nr. 5204/2005 – Referatul Sectorului Patrimoniu-Cultural Național Bisericesc în legătură cu necesitatea reactualizării Protocolului de colaborare dintre Patriarhia Română și Ministerul Administrației și Internelor pentru prevenirea și combaterea furturilor de bunuri care fac parte ori sunt susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural-național, aflate în deținerea unităților bisericești din cadrul Patriarhiei Române.

Prin adresa nr. 402313/2005 înregistrată la Patriarhia Română sub nr. 5204/2005, Direcția Investigații Criminale a Inspectoratului General al Poliției Române din cadrul Ministerului Administrației și Internelor a înaintat Patriarhiei Române propunerea de reactualizare a *Protocolului de colaborare pentru prevenirea și combaterea furturilor de bunuri care fac parte ori sunt susceptibile de a face parte din Patrimoniul Cultural Național aflate în deținerea unităților bisericești din Patriarhia Română*, încheiat la 05 aprilie 2000 între Ministerul de Interne și Patriarhia Română și aprobat prin hotărârea Sfântului Sinod nr.790, luată în ședința de lucru din 13 iunie 2000.

În noul protocol s-a introdus *un prim capitol* de dispoziții generale care stipulează caracterul permanent al activității Inspectoratului General al Poliției Române și al Patriarhiei Române în domeniul protejării patrimoniului cultural național și înserează definiția acestui Patrimoniu în baza legislației de profil.

În continuare *se delimitează și se precizează mai clar atribuțiile ce revin fiecărei părți semnatare a protocolului* (Capitolul II, lit.a-l). Apoi, în capitolul III, lit. a-g, *Protocolul precizează activitățile desfășurate de către Patriarhia Română prin Centrele Eparhiale și unitățile bisericești* din întreaga țară, precum și cele mai importante prevederi privind activitatea complexă a unităților bisericești. Acestea li se adaugă prevederi privind sesizarea operativă a organelor de poliție în cazurile de infracțiuni sau tentative de furt în unitățile bisericești, privind măsuri pentru dotarea cu sisteme de alarmare, putând consulta pentru alegerea acestora structurile specializate ale poliției, privind organizarea, când este cazul, a

unor acțiuni de control în unitățile bisericești în vederea constatării aplicării măsurilor de securitate a bunurilor patrimonial-culturale, acțiuni la care se poate solicita și sprijinul unităților de poliție. Capitolul al IV-lea, art. 6-8, cuprinde dispoziții finale referitoare la unitățile și sectoarele de la nivel central ale Inspectoratului General al Poliției Române (Direcția de Investigații Criminale-Serviciul pentru protejarea Patrimoniului Cultural Național), ale Patriarhiei Române (Sectorul Patrimoniul Cultural Național Bisericesc) și ale Centrelor Eparhiale ce vor urmări punerea în aplicare a prevederilor protocolului, precum și modalitățile practice de legătură dintre acestea.

Având în vedere că textul actualizat al *Protocolului de colaborare dintre Patriarhia Română și Ministerul Administrației și Internelor pentru prevenirea și combaterea furturilor de bunuri care fac parte ori sunt susceptibile de a face parte din patrimoniul cultural național* a fost analizat la 21 decembrie 2005 de către reprezentanții Patriarhiei Române, împreună cu reprezentanții Ministerului Administrației și Internelor-Direcția Investigații Criminale a Inspectoratului General al Poliției Române și semnat din nou de către reprezentanții oficiali ai celor două părți;

Ținând seama că activitatea de protejare a patrimoniului cultural național bisericesc, precum și prevederile exprese de organizare în mod unitar a acestei activități cuprinse în protocol privesc toate eparhiile Bisericii noastre;

Luând în considerație faptul că în noua sa redactare protocolul este, în esență, o reactualizare în forma adâncită și dezvoltată a documentului similar adoptat prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 790, luată în ședința de lucru din 13-14 iunie 2000, pe baza căruia s-au desfășurat, în tot acest răstimp, activitățile de prevenire și combatere a furturilor, disparițiilor și distrugerilor de bunuri culturale bisericești prin colaborarea dintre unitățile Patriarhiei Române și cele ale Inspectoratului General al Poliției;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Pastorale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de Protocolul de colaborare dintre Patriarhia Română și Ministerul Administrației și Internelor (Inspectoratul General al Poliției Române) pentru prevenirea și combaterea furturilor de bunuri care fac parte ori sunt susceptibile a face parte din Patrimoniul Cultural Național aflate în deținerea unităților bisericești din Patriarhia Română, în forma sa reactualizată și semnată la data de 21 decembrie 2005 de reprezentanții celor două instituții.*

– *Aprobă punerea în aplicare a protocolului, în noua sa formă, prin continuarea și dezvoltarea firească a activităților inițiate în anul 2000 și întreprinse până în prezent.*

– *Să se comunice tuturor eparhiilor textul protocolului, odată cu hotărârea sinodală.*

– *Să se ia măsurile necesare, de către fiecare Centru Eparhial, pentru transmiterea către unitățile bisericești (parohii, mănăstiri, schituri, unități muzeale, centre de ocrotire a bunurilor bisericești) a textului protocolului și pentru derularea,*

în continuare, de către acestea a activităților cu specific patrimonial, ținând cont de prevederile acestui nou protocol.

– Centrele Eparhiale, în colaborare cu Inspectoratele Județene de Poliție, vor lua măsuri adecvate de instruire a personalului bisericesc în vederea punerii în aplicare, în mod unitar, a prevederilor protocolului reactualizat și a anexelor sale privind evidența bunurilor bisericești cu valoare patrimonial-culturală, anexe care rămân aceleași, stabilite și comunicate în anul 2000, cu precizările ulterioare privind modalitățile practice de întocmire a fișelor însoțite de fotografii, inclusiv cu posibilitatea suplimentară de realizare și stocare a acestei evidențe și în format electronic.

– Eventualele relații suplimentare privind modul de aplicare a prevederilor Protocolului și a anexelor sale se vor solicita de la Sectorul Patrimoniu Cultural Național Bisericesc al Administrației Patriarhale.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină să prezinte rapoartele Comisiei asupra următoarelor probleme date în studiu:

Temei nr. 187/2006 - Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu aducerea la îndeplinire a hotărârii Sfântului Sinod nr. 4523/2005 privind stabilirea denumirii Mitropoliei cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca, locul acesteia în dipticele bisericesc și amendarea corespunzătoare a prevederilor art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

În referatul respectiv se precizează că, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la solicitarea scrisă a 8 ierarhi din Transilvania, prin hotărârea nr. 4523 luată în ședința sa de lucru din 4 noiembrie 2005, a aprobat următoarele:

- “Menținerea Mitropoliei statutare a Ardealului și Arhiepiscopiei Sibiului.”
 - “Aprobarea reorganizării Mitropoliei Ardealului prin înființarea unei noi Mitropolii, având reședința în Municipiul Cluj-Napoca, cu următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și Episcopia Maramureșului și Sătmărilor.”

- “Definitivarea denumirii și a locului noii Mitropolii în dipticele Bisericii Ortodoxe Române se vor preciza în cadrul proximei ședințe de lucru a Sfântului Sinod.”

Această hotărâre sinodală a fost receptată de Adunările Eparhiale ale celor patru Eparhii, de miile de preoți și cele peste 2,5 milioane de credincioși din zona Transilvaniei Centrale și de Nord, în frunte cu cei 8 ierarhi semnatori ai solicitării, care și-au manifestat adeziunea în scris, în conferințe preoțești, adunări preoțești și prin presă.

Datorită necunoașterii corecte și integrale a acestei hotărâri sinodale în rândurile clerului, credincioșilor și de către mass-media, s-au ivit ecouri care s-au

concretizat în scrisori și memorii care au fost trimise pe adresa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist sau a Patriarhiei Române, ori au fost făcute publice în emisiuni de radio și televiziune.

Multe din memoriile cu caracter protestatar, afirmă în mod nejustificat că “s-a despărțit istorica Mitropolie a Ardealului întemeiată de Andrei Șaguna” și că “s-a divizat Ardealul ca pe timpul Dictatului din 1940 de la Viena”, ignorând faptul că hotărârea sinodală precizează mai întâi “*Menținerea Mitropoliei statutare a Ardealului și Arhiepiscopiei Sibiului*” și că prin aceasta nu se divizează unitatea spirituală a Transilvaniei ci, dimpotrivă, aceasta se consolidează, răspunzându-se dorințelor milioaneilor de credincioși și miilor de preoți privind cerințele pastorale și misionare din Transilvania Centrală și de Nord, pentru împlinirea și coordonarea cărora este absolut necesară prezența unei mitropolii și a unui mitropolit în acele părți.

Tot din referatul respectiv reiese că toate memoriile cu aspect protestatar primite la Patriarhie au ca obârșie unele protopopiate și Facultatea de Teologie din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, care, de asemenea, nesocotesc receptarea imediată și necondiționată de către Adunările Eparhiale ale celor patru eparhii și de către Facultățile de Teologie din Cluj-Napoca, Alba Iulia, Oradea și Baia Mare, care socotesc favorabilă și oportună hotărârea Sfântului Sinod de înființare a unei noi Mitropolii cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca.

Referatul menționează că semnatarii memoriilor cu aspect protestatar nu au cunoscut faptul că inclusiv noul Mitropolit și Episcopul său Vicar au votat pentru “reorganizarea Mitropoliei Ardealului prin înființarea noii Mitropolii cu reședința la Cluj-Napoca” și că aproape *întreg Sfântul Sinod, între care ierarhii Mitropoliei nou înființate, au onorat venerabilitatea scaunului mitropolitan de la Sibiu* prin participarea, la data de 13 noiembrie 2005, la instalarea și înscăunarea I.P.S. Laurențiu ca Mitropolit al Ardealului, fapt consemnat atât în Gramata Patriarhală de instalare cât și în Decretul Prezidențial de recunoaștere a Înalt Prea Sfinției Sale în postul pentru care a fost validat de către Sfântul Sinod.

Memoriile primite la Cancelaria Sfântului Sinod relevă pe de o parte, în mod firesc, *reacțiile manifestate de unii clerici, intelectuali și cadre didactice teologice, majoritatea provenind dintr-o singură eparhie – Arhiepiscopia Sibiului*, iar pe de altă parte, alte memorii exprimă *opinii și reacții favorabile, provenind din eparhiile noii Mitropolii*. Memoriilor preoțești li s-a dat răspuns prin Cancelaria Sfântului Sinod și au fost îndrumate la Arhiepiscopia Sibiului, cu rugămintea de a li se da explicațiile cuvenite.

Întrucât Sfântul Sinod, la 4 noiembrie 2005, a hotărât că la proxima ședință va stabili denumirea noii Mitropolii cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca și locul acesteia în dipticele bisericesc, precum și completarea art.5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, referatul amintește că **I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, cu adresa nr. 84 din 11 ianuarie 2006** precizând că “*cei șapte colegi ai mei din ierarhia acestei Mitropolii, sem-*

natori ai propunerii din 4 noiembrie 2005, m-au împuternicit să vă supun următoarele” și, ca urmare, face Sfântului Sinod următoarele propuneri:

“Privitor la denumire:

- Varianta A: **Mitropolia Daciei Superioare**. Denumire deziderat formulată de Octavian Goga, ca ministru al Cultelor, în 1929.

- Varianta B: **Mitropolia Transilvaniei Superioare**. Denumire mai accesibilă lumii contemporane. Oricare din acestea două, aprobată de Sfântul Sinod, va fi bună.

- Sediul: **Municipiul Cluj-Napoca**.

- Alcătuirea: *Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului;*
Arhiepiscopia Alba Iuliei;
Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului;
Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

Privitor la diptice:

Potrivit tradiției, locul unei structuri canonice în diptice ține seama de criteriul vechimii istorice. Când, în 1921, a fost înființată Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, aceasta a fost considerată drept reactivarea Episcopiei Vadului, ctitorită de Ștefan cel Mare și urmașii săi, al cărei Episcop Ioan (urmat de alți 14 episcopi) este pomenit la 23 noiembrie 1523. În diptice, ea ocupă locul doi în Transilvania, imediat după Arhiepiscopia Sibiului.

Actuala Mitropolie cu sediul la Cluj-Napoca poate fi considerată drept reactivarea vechii Mitropolii a Feleacului, a cărei biserică de reședință, cu hramul Sfintei Parascheva, a fost construită cu sprijinul lui Ștefan cel Mare. Mitropolitul acesteia, Daniil, este pomenit la 25 octombrie 1488 ca “Mitropolit de Severin și Ardeal”, deci cu 376 de ani înaintea lui Andrei Șaguna, care a reînființat Mitropolia Ardealului cu sediul la Sibiu la 1864, și cu 517 ani înaintea actualei Mitropolii cu sediul în Cluj-Napoca, adică peste deal de Feleac.

Ținând seama de **datele istorice, de poziția geografică și de numărul eparhiilor sufragane cu peste două milioane și jumătate de credincioși, s-ar cuveni ca ea să ocupe, ierarhic, locul întâi în spațiul transilvan. Dacă însă i se va rezerva locul doi, nu va fi nicio supărare. Oricum, hotărârea Sfântului Sinod va fi suverană.**”

În legătură cu propunerea de mai sus, referatul **Cancelariei Sfântului Sinod** a redat prevederile statutare ale art. 87, 111, 9, 5, 10 și 205 de care trebuie să se țină seama în legătură cu denumirea noii Mitropolii cu reședința la Cluj-Napoca, cu locul ei în diptice și cu completarea art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în lumina acestor articole făcând următoarele precizări:

1. Potrivit art. 87 din Statut, *mitropolia nu este eparhie.*

Potrivit art. 111 din Statut, gruparea eparhiilor în Mitropolii este considerată “*orânduire canonică*”, deci problemă canonică.

Potrivit art. 9 din Statut, “*toate chestiunile spirituale și canonice, precum și cele bisericesti de orice natură*”, sunt de competența exclusivă a Sfântului Sinod.

În concluzie, problema înființării Mitropoliei cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca este o problemă canonică de competența Sfântului Sinod și nu a altui organ central sau local bisericesc.

2. La art. 5 din Statut care prevede existența și ordinea canonică și administrativă a mitropoliilor și eparhiilor – *deci dipticele bisericesc local* – trebuie înscrisă și noua Mitropolie cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca, înființată prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4523 din 4 noiembrie 2005.

De asemenea, *trebuie stabilit și locul ei în dipticele general al Bisericii Ortodoxe Române, cu precizarea că Sfântul Sinod are competență canonică exclusivă în a stabili orânduirea canonică a Mitropoliilor, Arhiepiscopiilor și Episcopiilor în dipticele Bisericii noastre.*

3. Potrivit art. 10, lit. “d” din Statut coroborat cu art. 7, lit. “d” din Regulamentul Organelor Centrale, Sfântul Sinod trebuie “*să-și dea avizul asupra proiectelor de legi și regulamente referitoare la Biserica Ortodoxă Română*”. Ca urmare, *Sfântul Sinod trebuie să înscrie noua Mitropolie cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca în art. 5 din Statut, la locul ce se va rândui, modificându-l în mod corespunzător.*

4. Conform prevederilor art. 206, al.2, *modificarea art. 5 din Statut pe care o va aproba Sfântul Sinod trebuie supusă hotărârii Adunării Naționale Bisericești.*

În vederea luării hotărârii convenite de către Sfântul Sinod, **Cancelaria Sfântului Sinod** face de asemenea și *următoarele considerații:*

Cu privire la locul în diptice este necesar ca Sfântul Sinod să țină seamă că Transilvania, cu două Mitropolii, *constituie o unitate organică spiritual-bisericească și națională care formează o provincie, singura care va fi reprezentată în Sfântul Sinod și în Sinodul Permanent de doi mitropoliți, care-i sporesc astfel autoritatea și prestigiul și că, în felul acesta, cele două Mitropolii trebuie să se succedă în dipticele bisericesc local, Mitropolia cea nouă cu sediul la Cluj-Napoca urmând în dipticele local imediat după Mitropolia Ardealului, iar numele conducătorului său ierarhic să se înscrie după numele conducătorului ierarhic al Mitropoliei Ardealului.*

Cu privire la denumirea noii Mitropolii cu reședința la Cluj-Napoca, se apreciază că, într-adevăr, cea de-a doua variantă a denumirii: “*Mitropolia Transilvaniei Superioare*” este mult mai accesibilă societății românești spre a fi acceptată.

Referitor la hotărârea pe care o va lua Sfântul Sinod, se consideră de asemenea că este necesar să se aibă în vedere că **în Transilvania există o diversitate confesională cu structuri de conducere aflate pe teritoriul noii Mitropolii cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca** (3 romano-catolice, 4 greco-catolice, 2 reformate, 1 evanghelică-luterană), iar în dialogul cu acestea, noua organizare teritorială bisericească ortodoxă trebuie să aibă un rang corespunzător.

De asemenea, se amintește că, recent, Decretul din 16 decembrie 2005 al Papei Benedict al XVI-lea ridică **Mitropolia Greco-Catolică de Făgăraș și Alba Iulia** (cu sediul Blaj) la rangul de **BISERICĂ ARHIEPISCOPALĂ**

MAJORĂ, hotărâre care aduce o seamă de consecințe pentru organizarea și viața acestei Biserici și în poziția și dialogul cu Biserica Ortodoxă Română.

Examinând propunerile făcute de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, considerațiile Cancelariei Sfântului Sinod și prevederile statutare care au fost invocate;

Analizând aspectele de mai sus în perspectiva aplicării lor la planul activității misionar-pastorale și al realităților pluri-confesionale din Transilvania;

Apreciindu-se cât de salutară a fost hotărârea Sfântului Sinod din 4 noiembrie 2005 de înființare a Mitropoliei cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca;

Considerând că sub aspectul orânduirii canonice, noua Mitropolie cu sediul la Cluj-Napoca trebuie să succedă în diptice Mitropoliei Ardealului;

Că eventuala hotărâre ce se va lua trebuie să asigure celor două Mitropolii din Transilvania rangul corespunzător în dialogul confesional cu celelalte culte partenere de dialog;

Ținând seama de hotărârea Sfântului Sinod nr. 4523 luată în ședința sa de lucru din 4 noiembrie 2005;

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, analizând întreaga problemă cu aspectele relevate, a propus spre discuții în plenum Sfântului Sinod următoarele:

- *Să aprobe ca noua Mitropolie care a luat ființă prin reorganizarea Mitropoliei Ardealului să poarte denumirea “**Mitropolia Transilvaniei**”.*

- *În dipticele local al Mitropoliilor Bisericii Ortodoxe Române, **Mitropolia Transilvaniei** să ocupe locul al IV-lea în ordinea canonică, după Mitropolia Ardealului, urmată de Mitropolia Olteniei și Mitropolia Banatului, subliniindu-se astfel unitatea spiritual-bisericească și națională, precum și integritatea Transilvaniei ca provincie.*

- *În dipticele general al ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române, conducătorul ierarhic al Mitropoliei Transilvaniei Superioare să ocupe locul al IV-lea după conducătorul ierarhic al Mitropoliei Ardealului.*

- *Să aprobe amendarea corespunzătoare a art.5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, înscriind la paragrafele III, IV, V și VI, în următoarea formulare:*

Art. 5 – Biserica Ortodoxă Română, organizată ca Patriarhie, cu titulatura “**Patriarhia Română**”, sub raportul **orânduirii canonice și administrative**, cuprinde:

I. – MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, cu Eparhiile:

1. Arhiepiscopia Bucureștilor, cu reședința în Municipiul București.
2. Arhiepiscopia Tomisului, cu reședința în Municipiul Constanța.
3. Arhiepiscopia Târgoviștei, cu reședința în Municipiul Târgoviște.
4. Episcopia Argeșului și Muscelului, cu reședința în Municipiul Curtea de Argeș.
5. Episcopia Buzăului și Vrancei, cu reședința în Municipiul Buzău.
6. Episcopia Dunării de Jos, cu reședința în Municipiul Galați.
7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor, cu reședința în Municipiul Slobozia.

8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului, cu reședința în Municipiul Alexandria.
9. Episcopia Giurgiuului, cu reședința în municipiul Giurgiu.
10. Episcopia Tulcei, cu reședința în municipiul Tulcea.

II. – MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI, cu Eparhiile:

11. Arhiepiscopia Iașilor, cu reședința în Municipiul Iași.
12. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, cu reședința în Municipiul Suceava.
13. Episcopia Romanului, cu reședința în Municipiul Roman.
14. Episcopia Hușilor, cu reședința în Municipiul Huși.

III. – MITROPOLIA ARDEALULUI, cu Eparhiile:

15. Arhiepiscopia Sibiului, cu reședința în Municipiul Sibiu.
16. Episcopia Covasnei și Harghitei, cu reședința în Municipiul Miercurea Ciuc.

IV. – MITROPOLIA TRANSILVANIEI, cu Eparhiile:

17. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu reședința în Municipiul Cluj-Napoca.

18. Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu reședința în municipiul Alba Iulia.

19. Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului, cu reședința în Municipiul Oradea.

20. Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, cu reședința în Municipiul Baia Mare.

V. – MITROPOLIA OLTENIEI, cu Eparhiile:

21. Arhiepiscopia Craiovei, cu reședința în Municipiul Craiova.

22. Episcopia Râmnicului, cu reședința în Municipiul Râmnicu-Vâlcea.

23. Episcopia Severinului și Strehaiei, cu reședința în Municipiul Drobeta-Turnu Severin.

24. Episcopia Slatinei, cu reședința în Municipiul Slatina.

VI. – MITROPOLIA BANATULUI, cu Eparhiile:

25. Arhiepiscopia Timișoarei, cu reședința în Municipiul Timișoara.

26. Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, cu reședința în Municipiul Arad.

27. Episcopia Caransebeșului, cu reședința în Municipiul Caransebeș.

28. Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului.

29. Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, cu reședința la Gyula.

- Amendamentele aduse art. 5 paragrafele III, IV, V și VI din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române să fie supuse hotărârii Adunării Naționale Bisericești.

La încheierea prezentării referatului Comisiei Canonice, Juridice și pentru disciplină, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* remarcă faptul că hotărârea Sfântului Sinod de la ședința precedentă din 4 noiembrie 2005, privind reorganizarea Mitropoliei Ardealului și înființarea unei noi Mitropolii cu reședința în Cluj-

Napoca, s-a oglindit în examinarea și propunerile Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină și este normal ca în această situație să urmeze discuțiile.

În continuare, pe marginea celor prezentate și a propunerii Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, au luat cuvântul în următoarea ordine, numeroși membri ai Sfântului Sinod care, în ample intervenții, au prezentat opiniile lor asupra problemelor aduse în discuție: *I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P.S. Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului Iustin Sigheteanul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, P.S. Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului Petroniu Sălăjanul, P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Clujului Vasile Someșanul, P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului și P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor.*

Constatând că orele sunt înaintate și ținând seama de opiniile unor vorbitori care au socotit că luarea hotărârii trebuie să se amâne pentru a doua zi, *Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* suspendă discuțiile.

9. Suspendarea ședinței de lucru.

La orele 21⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist suspendă ședința de lucru și anunță reluarea lucrărilor în plen în ziua următoare, marți, 18 ianuarie, la orele 9⁰⁰.

Miercuri, 18 ianuarie 2006

10. Reluarea ședinței în plen. Continuarea prezentării rapoartelor Comisiilor Sinodale.

Miercuri, 18 ianuarie 2006, la orele 9⁰⁰ se reiau lucrările Sfântului Sinod sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, fiind aceeași prezență ca în ziua precedentă.

Se rostește rugăciunea “*Împărate ceresc*”.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, reluând firul discuțiilor din ședința sinodală purtată în după-amiaza zilei de 17 ianuarie referitoare la denumirea și locul în diptice a noii Mitropolii cu sediul în Cluj-Napoca, precizează că discuțiile au cuprins multe aspecte legate de noua mitropolie, întrezărindu-se și bucuria unei formule îndreptățite și juste. De aceea, pentru lămurirea aspectelor aflate în discuție, dă cuvântul, în continuare, membrilor Sfântului Sinod.

În următoarea ordine, iau cuvântul numeroși ierarhi care prezintă intervențiile lor în legătură cu denumirea Mitropoliei cu sediul în Municipiul Cluj-Na-

poca, înființată la 4 noiembrie 2005: *I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos și P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei.*

În legătură cu propunerea formulată în discuții de I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, privind necesitatea unui plan comun de colaborare între cele două Mitropolii din Transilvania, au luat cuvântul și și-au exprimat punctele de vedere, subscriind, următorii membri ai Sfântului Sinod: *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul.*

Pe margine demersurilor statutare privind finalizarea hotărârii de înființare a Mitropoliei cu sediul la Cluj, până la adoptarea ei finală de către Adunarea Națională Bisericească, au luat cuvântul: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.*

În contextul acestor discuții, *I.P.S. Mitropolit Daniel și I.P.S. Mitropolit Teofan* au relevat urgența și necesitatea alcătuirii unei comisii speciale care să se ocupe de revizuirea Statutului din care să se facă parte II.PP.SS. Mitropoliți, președinți ai Comisiilor Sinodale, la care să se adauge și alți ierarhi și specialiști, în situația în care, în momentul de față, Legea Cultelor a trecut la Senat și se află în discuția Camerei Deputaților.

La aceste discuții referitoare la Statut au mai luat parte, fiind de acord cu opiniile exprimate, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.*

Ca urmare a acestor discuții referitoare la revizuirea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște :

În baza discuțiilor purtate în cadrul Sfântului Sinod, Cancelaria Sfântului Sinod va întocmi și supune Prea Fericitului Părinte Patriarh, spre aprobare, referatul necesar pentru instituirea Comisiei Speciale Sinodale în vederea revizuirii și amendării Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Reluându-se discuțiile privind titulatura noii Mitropolii cu sediul la Cluj-Napoca, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* concluzionează că, din discuțiile ample care au avut loc, s-a reținut propunerea de a se reveni la denumirea sugerată în ședința din 4 noiembrie 2005, adică: **“Mitropolia Clujului, Alba Iuliei, Crișanei și Maramureșului”** care, după propunerea *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* de a se elimina cuvântul “Iuliei”, se supune Sfântului Sinod în formularea: **“Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului”**.

Membrii Sfântului Sinod își exprimă acordul cu această propunere și solicită supunerea ei la vot, pe față. *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* supune la vot pe față titulatura **“Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului”**.

Ca urmare, potrivit rezultatului votării, în urma căruia membrii Sfântului Sinod, în unanimitate, sunt de acord cu titulatura, fără abțineri sau voturi împotriva, a opiniilor exprimate în cadrul discuțiilor purtate asupra titulaturii noii Mitropolii, cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca și, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte;

În acord cu prevederile art. 111, 7 și 9 , 20 și 87 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca noua Mitropolie înființată prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4523 din 4 noiembrie 2005 să poarte denumirea: “Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului”*.

În conformitate cu prevederile art. 206 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române această hotărâre va fi adusă la cunoștința Adunării Naționale Bisericești pentru modificarea corespunzătoare a art. 5 din Statut.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* mulțumind membrilor Sfântului Sinod pentru votul unanim prin care s-a aprobat titulatura Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, îi invită să procedeze la stabilirea locului acesteia în dipticele bisericesc, invitând pe P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului să prezinte propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină în această problemă.

P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului informează Sfântul Sinod că la examinarea problemei acesteia, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a propus pentru noua Mitropolie locul al patrulea în ordinea canonică, după Mitropolia Ardealului, urmată de Mitropolia Olteniei și Mitropolia Banatului, pentru a se sublinia astfel unitatea bisericească, spirituală și națională precum și integritatea Transilvaniei ca provincie, urmând ca în dipticele general al Bisericii Ortodoxe Române, conducătorul Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să ocupe locul al patrulea după conducătorul ierarhic al Mitropoliei Ardealului.

Pe marginea acestei propuneri au luat cuvântul: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist concluzionează, din discuțiile care au avut loc, că s-au desprins două opțiuni privind locul în diptice al Mitropoliei de la Cluj-Napoca, și anume: prima variantă – după Mitropolia Ardealului și a doua variantă, cronologic – după Mitropolia Banatului.

Prea Fericirea Sa constată, de asemenea, în acord cu opiniile exprimate de vorbitori, că este necesar ca, în hotărârea ce se va lua, să se sublinieze că, Sfântul Sinod este garantul unității Bisericii și în această calitate a hotărât ca ierarhii celor două Mitropolii complementare din Transilvania, să se întrunească de cel puțin trei ori pe an pentru a elabora și aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social. În felul acesta, atât pentru o parte din clerul și credincioșii ortodocși care au văzut hotărârea de înființare a unei noi Mitropolii, perspectiva unei activități pastoral-misionare și sociale mai intense, cât și pentru cealaltă parte care și-a exprimat temerea slăbirii unității bisericești și naționale, hotărârea care se va lua acum, justă și credibilă, va avea darul să demonstreze opiniei publice dorința păstrării unității și integrității spirituale și naționale a Transilvaniei, prin înscrierea în mod excepțional în dipticele bisericesc al **Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**, imediat după Mitropolia Ardealului.

În concluzie, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* consideră că prin opiniile exprimate în discuții s-a ajuns la un punct convergent și declară încheiate discuțiile privind stabilirea locului în dipticele bisericesc al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, urmând ca în privința jurisdicției canonice și întinderii teritoriale a celor două mitropolii din Transilvania, să se respecte hotărârea Sfântului Sinod nr. 4523 din 4 noiembrie 2005.

Ținând seama de amplele discuții care au avut loc, de opiniile care s-au exprimat și precizările care s-au adus cu privire la locul în dipticele bisericesc al noii Mitropolii cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* cere membrilor Sfântului Sinod să se pronunțe deschis asupra propunerii *de a se aproba pentru Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului locul al patrulea în dipticele bisericesc după Mitropolia Ardealului, înainte de Mitropolia Olteniei și Mitropolia Banatului, iar pentru titularul Mitropoliei, locul al patrulea în dipticele general al Bisericii Ortodoxe Române, după titularul Mitropoliei Ardealului. Sfântul Sinod votează în unanimitate această propunere.*

Constatându-se că Sfântul Sinod, în mod statutar prin respectarea și aplicarea prevederilor art. 9, 10 lit. "u", 20 lit. "e", 87 și 111 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române a luat hotărârea nr. 4523 din 4 noiembrie 2005 privind menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului și înființarea noii Mitropolii cu sediul la Cluj-Napoca;

Având în vedere că prin hotărârea nr. 187/2006, în prezenta ședință sinodală din 17-18 ianuarie 2006 s-a procedat la definitivarea denumirii și a stabilirii locului noii mitropolii în dipticele bisericesc aducându-se la îndeplinire hotărârea sinodală nr. 4523/2005, prin unanimitate de voturi;

În temeiul prevederilor art. 7 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ca urmare a discuțiilor care au avut loc, a opiniilor care s-au formulat și a votului exprimat în unanimitate cu privire la titulatura și locul în dipticele bisericesc al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, precum și la jurisdicția canonică și întinderea teritorială a celor două Mitro-

polii din Transilvania, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului, având sediul în Municipiul Sibiu.*

– *Pentru noua Mitropolie din Transilvania, înființată prin hotărârea Sinodală nr. 4523 din 4 noiembrie 2005, se aprobă titulatura **Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**, având sediul în municipiul Cluj-Napoca.*

– *În mod excepțional, pentru a sublinia unitatea spirituală și integritatea administrativ-bisericească a Transilvaniei, Sfântul Sinod hotărăște ca Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să fie înscrisă în art. 5 paragraful IV, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ocupând locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului, iar Mitropolitul Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să ocupe locul al patrulea în dipticele general, după Mitropolitul Mitropoliei Ardealului.*

– *Întinderea teritorială asupra căreia își va exercita jurisdicția canonică Mitropolia Ardealului va cuprinde:*

1. *Arhiepiscopia Sibiului cu sediul în Municipiul Sibiu*

2. *Episcopia Covasnei și Harghitei cu sediul în Municipiul Miercurea Ciuc*

Întinderea teritorială asupra căreia își va exercita jurisdicția canonică Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:

1. *Arhiepiscopia Clujului, Vadului și Feleacului cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca.*

2. *Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu sediul în Municipiul Alba Iulia.*

3. *Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului cu sediul în Municipiul Oradea.*

4. *Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, cu sediul în Municipiul Baia Mare*

– *Titulatura, locul în diptice și întinderea teritorială a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului vor fi supuse spre hotărâre Adunării Naționale Bisericești.*

– *Întrucât înființarea unei noi Mitropolii în Transilvania a creat pentru o parte din clerul și credincioșii ortodocși perspectiva unei activități pastoral-misionare mai intense, iar pentru altă parte a provocat teama slăbirii unității bisericești și naționale, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca garant al unității Bisericii, hotărăște ca ierarhii din cele două mitropolii să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și a aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social.*

– *În temeiul prevederilor art. 10 lit. “d” și “u” din Statut, coroborate cu prevederile art. 7 lit. “d” din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și ca urmare a hotărârilor sinodale nr. 4523/2005 și 187/2006 privind înființarea, titulatura și locul în dipticele bisericesc al Mitropoliei Clujului, Albei,*

Crișanei și Maramureșului, Sfântul Sinod aprobă modificarea articolului 5, paragraful III, IV, V și VI, care se va supune aprobării Adunării Naționale Bisericești în următoarea formulare:

“Art. 5 – Biserica Ortodoxă Română, organizată ca Patriarhie, cu titulatura “Patriarhia Română”, sub raportul orânduirii canonice și administrative, cuprinde:

I. – Mitropolia Munteniei și Dobrogei, cu Eparhiile:

1. Arhiepiscopia Bucureștilor, cu sediul în Municipiul București.
2. Arhiepiscopia Tomisului, cu sediul în Municipiul Constanța.
3. Arhiepiscopia Târgoviștei, cu sediul în Municipiul Târgoviște.
4. Episcopia Argeșului și Muscelului, cu sediul în Municipiul Curtea de Argeș.
5. Episcopia Buzăului și Vrancei, cu sediul în Municipiul Buzău.
6. Episcopia Dunării de Jos, cu sediul în Municipiul Galați.
7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor, cu sediul în Municipiul Slobozia.
8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului, cu sediul în Municipiul Alexandria.
9. Episcopia Giurgiului, cu sediul în Municipiul Giurgiu.
10. Episcopia Tulcei, cu sediul în Municipiul Tulcea.

II. – Mitropolia Moldovei și Bucovinei, cu Eparhiile:

11. Arhiepiscopia Iașilor, cu sediul în Municipiul Iași.
12. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, cu sediul în Municipiul Suceava.
13. Episcopia Romanului, cu sediul în Municipiul Roman.
14. Episcopia Hușilor, cu sediul în Municipiul Huși.

III. – Mitropolia Ardealului, cu Eparhiile:

15. Arhiepiscopia Sibiului, cu sediul în Municipiul Sibiu.
16. Episcopia Covasnei și Harghitei, cu sediul în Municipiul Miercurea Ciuc.

IV. Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu Eparhiile:

17. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca.
18. Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu sediul în Municipiul Alba Iulia.
19. Episcopia Ortodoxă Română a Oradei, Bihorului și Sălajului, cu sediul în Municipiul Oradea.
20. Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, cu sediul în Municipiul Baia Mare.

V. – Mitropolia Olteniei, cu Eparhiile:

21. Arhiepiscopia Craiovei, cu sediul în Municipiul Craiova.
22. Episcopia Râmnicului, cu sediul în Municipiul Râmnicu-Vâlcea.
23. Episcopia Severinului și Strehaiei, cu sediul în Municipiul Drobeta-Turnu Severin.

24. Episcopia Slatinei, cu sediul în Municipiul Slatina.

VI. – Mitropolia Banatului, cu Eparhiile:

25. Arhiepiscopia Timișoarei, cu sediul în Municipiul Timișoara.

26. Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, cu reședința în Municipiul Arad.

27. Episcopia Caransebeșului, cu sediul în Municipiul Caransebeș.

28. Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului.

29. Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, cu sediul la Gyula.”

Pe baza hotărârilor care s-au luat în prezenta ședință sinodală și apreciindu-se necesitatea informării clerului și a credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române și a opiniei publice în general, Sfântul Sinod adoptă următorul **Comunicat de presă** cu data de 18 ianuarie 2006, care va fi dat publicității:

“Reunit în ședință plenară de lucru, în zilele de 17-18 ianuarie 2006, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Reședința Patriarhală, Sfântul Sinod a hotărât:

– menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului, având sediul la Sibiu;

*– titulatura nou înființatei Mitropolii din Transilvania este **Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**, având sediul la Cluj-Napoca.*

Pentru a sublinia unitatea spirituală și integritatea administrativ-bisericască a Transilvaniei, Sfântul Sinod a hotărât ca noua Mitropolie să ocupe locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului.

Titulatura și întinderea teritorială a noii Mitropolii din Transilvania vor fi supuse spre hotărâre Adunării Naționale Bisericești.

Întrucât înființarea unei noi mitropolii în Transilvania a creat pentru o parte din clerul și credincioșii ortodocși perspectiva unei activități pastoral-misionare mai intense, iar pentru altă parte a provocat teama slăbirii unității bisericesti naționale, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca garant al unității Bisericii, a hotărât ca ierarhii din cele două mitropolii să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral și social.”

După adoptarea acestor hotărâri, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist mulțumește membrilor Sfântului Sinod pentru solidaritatea și unitatea cu care au votat în unanimitate hotărârea de mai sus a Sfântului Sinod referitoare la titulatura și locul în diptice pentru noua Mitropolie a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, adresând următorul cuvânt:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți sinodali,

“Noi toți, eu personal mai ales, am trăit cu intensitate clipe emoționante, în adevăratul sens al cuvântului, și se cuvine să dăm slavă cuvântului lui Dumnezeu. Am primit lovituri, cum știți, mai mult decât ceilalți, cum e și normal, dar le-am primit cu bucurie știind că sunt pentru Sfânta noastră Biserică. Am avut și confruntări cu unele personalități, care mi-au atribuit totul mie, și nu mi-a fost deloc ușor. Nu m-au crezut că a fost un vot în unanimitate al Sfântului Sinod, ci au con-

siderat că am lucrat de unul singur. E adevărat că m-am păzit de a osândi pe cineva și nici n-am aruncat răspunderea în altă parte.

Dumnezeu ne-a ajutat să facem instalarea noului mitropolit la Sibiu în atmosfera pe care o cunoașteți cu toții și căreia i s-a datorat și introducerea acestei probleme pe Ordinea de zi a ședinței de astăzi a Sfântului Sinod. Era pericolul ca să nu fie toți ierarhii din Ardeal prezenți la Sibiu. Ar fi fost pentru noi începutul unei mari dureri. Dar ne-a ajutat Dumnezeu să fim împreună acolo și, cum spuneam în cuvântul meu de la început, rare au fost bucuriile în viața mea, în sensul cel profund al acestui cuvânt, văzându-mă înconjurat, eu și Înalt Prea Sfințitul Laurențiu, noul mitropolit, de aproape toți ierarhii Sfântului Sinod, dar îndeosebi de cei din Ardeal. A fost, deci, o zi de mare solemnitate, împlinită cu prisosință. (Obosisem spre sfârșitul Sfintei Liturghii și m-am forțat să fac ultimele mișcări ca să-l conduc, după slujbă, pe noul mitropolit, potrivit tradiției locului, în reședință, la apartamentul său, împăcându-i absolut pe toți, din toată inima și cu toată dragostea, în numele Sfântului Sinod, nu în numele meu, că la vârsta mea înțeleg ca și ultima suflare să fie închinată Bisericii.

Dacă mi-a dat Dumnezeu în viață necazuri, mi-a dat, în același timp și satisfacții, și numai el le știe pe toate. Nici nu le voi scrie, nici consemna câtă grijă am avut eu de eparhiile pe unde Dumnezeu mi-a purtat pașii. Datoresc aceste lucruri părintelui meu sufletesc, Patriarhul Justinian, care și noaptea gândea la binele Bisericii. Când ne întâlneam dimineața la lucrări, venea cu idei noi, proaspete și rodnice pentru Biserica noastră, atunci când ea era atât de apăsată. Regret că acum clerul nostru nu citește cărțile apărute în ultimii ani, cu documente din arhivele fostei Securități despre Patriarhul Justinian, din care se vede cât de profund a gândit și cât de mult a lucrat el pentru Biserică. Eu mă bucur acum de privilegiul de a vedea cu ochii mei sala aceasta plină, de a avea în Sfântul Sinod ierarhi tineri și cu înaltă pregătire teologică, capabili de discuții chiar și din acelea grele, dar folositoare Bisericii noastre. Biserica ne cere permanentă slujire, ne cere să-i închinăm necondiționat viața noastră, ca să nu rămână zadarnice cuvintele de la ectenie: "și toată viața noastră lui Hristos-Dumnezeu să o dăm". Biserica ne pune în față această cerință. Nu numai ispitorul și urătorul binelui, al unității și al iubirii, ci de multe ori și alunecările noastre de gânduri și fapte, fac să avem greutăți. Dar totul depinde de modul cum le înțelegem și cum le întâmpinăm, ca să le putem întoarce spre slava Sfintei noastre Biserici.

Am săvârșit astăzi o lucrare care onorează Sfântul Sinod. Sunt profund impresionat de cuvântul ierarhilor tineri, care cu disperare au apelat la noi ca să valorificăm momentul acesta spre binele Bisericii. Și spre binele Bisericii am lucrat noi în aceste zile. Eu sunt convins că un episcop, un arhiereu, noi toți, suntem necesari credincioșilor noștri, care doresc, în ciuda unor reproșuri, câteodată îndreptățite, să ne aibă permanent în mijlocul lor.

Revenind la Episcopia pe care am înființat-o la Giurgiu și de care sunt legat, vreau să vă spun că a fost un gând al meu încă de când eram episcop-vicar la Arhiepiscopia Bucureștilor și mă duceam acolo să prezidez conferințele preoțești.

în acei ani am salvat Biserica Eroilor din Giurgiu, care trebuia să fie demolată, potrivit planului de sistematizare, ca și Catedrala Eroilor de la Ploiești. Am făcut intervenții la toate autoritățile, centrale și locale și cele două biserici au fost cruțate. N-am vorbit niciodată despre aceste lucruri. Le spun acum pentru prima dată. Acest oraș de pe malul Dunării trăiește astăzi o viață intensă, iar dincolo, în dreapta fluviului, la Ruse, pe valea Lomului, de unde ne-a venit aici Cuviosul Părinte Dimitrie cel Nou, există mitropolie. Odată, fiind o sărbătoare la Ruse, au fost invitați și cei de la Giurgiu, dar pentru că au participat autoritățile și mitropolitul locului, a trebuit să dau delegație unui ierarh de la București să meargă acolo, ca să fim și noi reprezentați la nivel de episcop. Acestea și altele au determinat hotărârea de a înființa o Episcopie la Giurgiu. Spunându-vă că am trăit acolo momente de mare bucurie sufletească atunci când am constituit Adunarea Eparhială, vă mulțumesc pentru aprobarea de a face propuneri pentru alegerea de episcop care va urma.

Sunt acte pe care trebuie să le luăm ca atare, sunt semne, așa cum soarele intră din când în când în ceață și deodată își arată lumina sa și ne luminează și pe noi. Desigur, nu-i vom împăca pe toți cu hotărârea noastră, pentru care vă mulțumesc tuturor. Mulțumesc Înalț Prea Sfințitului Laurențiu și Înalț Prea Sfințitului Bartolomeu pentru înțelegere. Mulțumesc și Înalț Prea Sfințitului Daniel pentru sinteza sa originală, reflectată integral în Comunicatul de presă, care susține hotărârea noastră și o justifică în fața tuturor, constând în ideea de cooperare, de slujire în unitate a Bisericii noastre. Îmi pare bine că a fost prezent la ședința de astăzi Înalț Prea Sfințitul Serafim, care a formulat idei prețioase pentru lucrarea noastră. Mulțumesc și tuturor celor care au luat cuvântul, de la cei cu pletele albe care ne găsim aici, până la ierarhii tineri.”

Temei nr. 237/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu stabilirea calendarului alegerilor pentru organele deliberative și executive în Biserica Ortodoxă Română pentru perioada 2006–2010.

Din referatul respectiv reiese că în cursul anului 2006 expiră mandatul organelor deliberative și executive din parohiile (martie 2006) și eparhiile (iunie 2006) din cuprinsul Patriarhiei Române, alese pentru perioada 2002-2006 și, potrivit dispozițiilor statutare și regulamente bisericești în vigoare, urmează a se proceda la stabilirea calendarului pentru alegerea de noi organe deliberative și executive bisericești pe o nouă perioadă de 4 ani (2006 – 2010).

Cunoscând că alegerile pentru organele deliberative și executive constituie un act deosebit de important pentru exercitarea actului decizional în viața și lucrarea bisericească la nivelul tuturor unităților bisericești care trebuie să reflecte dinamizarea vieții bisericești;

Având în vedere că aceste alegeri trebuie să se desfășoare în mod unitar și la aceeași dată în toate parohiile, protopopiatele și eparhiile din întreaga Patriarhie Română și în conformitate cu prevederile Regulamentului pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și executive din parohiile, protopopiatele și Eparhiile din Patriarhia Română;

Ținând seama că Sfântul Sinod prin hotărârile sale a îndrumat pe preoți să propună și să aleagă în comitetele și consiliile parohiale reprezentanți din toate categoriile socio-profesionale și de vârstă, inclusiv tineri și reprezentanți ai minorităților naționale ortodoxe, acolo unde există;

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a examinat referatul cu datele calendaristice privind desfășurarea acestor alegeri și, constatând că sunt respectate prevederile statutare și ale Regulamentului pentru alegerea organelor deliberative și executive, propune plenului Sfântului Sinod aprobarea lui;

În urma discuțiilor purtate și constatând că în modul în care a fost alcătuit, calendarul alegerilor permite succesiunea în timpul corespunzător al momentelor, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă agenda desfășurării alegerilor pentru organele deliberative și executive la parohiile și eparhiile din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române pentru perioada 2006-2010, după cum urmează:*

1. În privința desfășurării alegerilor pentru organele deliberative și executive parohiale:

– **Pentru conducerea lucrărilor de alegere a organelor parohiale și eparhiale se va constitui la fiecare eparhie Biroul electoral eparhial (art. 69 din Regulamentul organelor deliberative), care va emite Ordinul Circular cu calendarul alegerilor.**

– **Ordinul circular pentru convocarea Adunărilor Parohiale Electorale va fi emis, în acest scop, de Centrele Eparhiale în perioada 19 ianuarie–10 februarie 2006 (art. 8 și următoarele din Regulamentul organelor deliberative).**

– **Alegerile pentru organele deliberative și executive în parohiile din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române vor avea loc duminică, 26 februarie sau duminică, 5 martie 2006.**

– **Ședințele de constituire ale Consiliilor Parohiale vor avea loc la 8 zile de la alegeri: 5 martie sau 12 martie 2006 (art. 24 din Regulamentul organelor deliberative).**

După constituire, Consiliile Parohiale vor proceda de îndată la **delegarea episcopilor și vor cere, în termen de 8 zile (până la 6 martie sau până la 13 martie 2006), aprobarea acestora de către protopopi (art. 26 din Regulamentul organelor deliberative), după care, în termen de 3 zile de la confirmare (9 martie sau 16 martie 2006), să depună jurământul și să ia în primire, cu inventar, toată averea bisericii (art. 27 din Regulamentul organelor deliberative).**

– **Constituirea Comitetelelor Parohiale se va desfășura în termen de 8 zile de la constituirea Consiliilor Parohiale: până la 14 martie sau până la 21 martie 2006 (art. 25 din Regulamentul organelor deliberative).**

– **Parohiile vor comunica protoieriilor componența noilor organe parohiale până la sfârșitul lunii martie 2006, în vederea confirmării lor de către Consiliile Eparhiale (art. 123, lit. "m" din Regulamentul organelor deliberative).**

2. În privința desfășurării alegerilor pentru organele deliberative și executive eparhiale și pentru Organele Centrale Bisericești:

– **Data pentru alegerile membrilor clerici și mireni în Adunările Eparhiale** din cuprinsul Patriarhiei Române se fixează prin **DECIZIE PATRIARHALĂ emisă la 27 martie 2006**. Alegerile se vor desfășura **joi, 4 mai sau joi, 11 mai 2006** (*art. 70 din Regulamentul organelor deliberative*).

– În acest scop, prin **Ordin Circular**, Centrele Eparhiale vor proceda, în perioada 1–14 aprilie 2006, la **delimitarea de către Consiliile Eparhiale a Circumscripțiilor teritoriale și la fixarea președinților de colegii** (*art. 65-66, art. 68 din Regulamentul organelor deliberative*).

– **Eventualele contestații** pentru soluționare se vor depune între **5 și 12 mai** sau între **12 și 19 mai** 2006 (*art. 92 din Regulamentul organelor deliberative*).

– **Constituirea Adunărilor Eparhiale** se va organiza de către eparhii în răstimp de 30 zile de la data alegerilor, adică până la 15 iunie 2006.

– După constituirea Adunărilor Eparhiale, centrele eparhiale vor trimite la Cancelaria Sfântului Sinod **Lista membrilor clerici și membrilor mireni ai Adunării Eparhiale și numele delegaților în Adunarea Națională Bisericească**, solicitând emiterea Deciziei Patriarhale de confirmare a noii Adunări Eparhiale.

– Conform art.109 din Regulamentul organelor deliberative *“Ca delegați ai Eparhiilor în Adunarea Națională Bisericească pot fi alese persoane fie din sânul Adunării Eparhiale, fie chiar și alte persoane în afară de Adunare, figurând însă în listele electorale ale parohiilor din Eparhie și recunoscute ca având deosebite merite pentru Biserică”*.

– **Decizia Patriarhală de confirmare a alegerii organelor eparhiale** se va emite în perioada 16–30 iunie 2006 (*art. 142 din Regulamentul organelor deliberative*).

– **Constituirea Adunării Naționale Bisericești** se va putea face începând cu ziua de marți, 11 iulie 2006.

– *Sfântul Sinod adresează Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Chiriarhi rugămintea de a îndruma pe preoții parohi să ia măsurile necesare pentru ca noile consilii și comitete parohiale ce se vor alege să cuprindă toate categoriile socio-profesionale și de vârstă, inclusiv tineri, iar în parohiile unde există un număr semnificativ de creștini ortodocși aparținând minorităților conlocuitoare, aceștia să fie reprezentați corespunzător.*

Temei nr. 283/2006 – Propunerea I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei pentru completarea art.130, alin. “h, i, j, k” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu privire la modalitatea votării secrete la desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod și la alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc a clerului superior.

Din referatul asupra problemei se constată că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 4 noiembrie 2005, prin hotărârea nr. 3903/2005 a aprobat o serie de modificări și completări la textul articolelor 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu

privire la alegerea clerului superior adoptat inițial prin hotărârea Sfântului Sinod luată în ședința de lucru din 5-6 iulie 2005 și completat ulterior în ședința de lucru din 20-21 octombrie 2005, urmând ca textul modificat care va rezulta din actuala ședință sinodală să fie supus hotărârii Adunării Naționale Bisericești la proxima ședință de lucru, conform art.206, al.2 din Statut.

După transmiterea și primirea de către Eparhii a acestor modificări, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, cu adresa nr. 189/2006, înregistrată la Patriarhia Română la data de 16 ianuarie 2006, a făcut următoarele precizări:

– *“Primind comunicarea hotărârii Sfântului Sinod, am lecturat cu atenție textul cu propunerile de modificare a art.129-132 din Statut și am observat că principiul votului secret la desemnarea și alegerea ierarhilor are nevoie de o explicitare procedurală absolut necesară, pentru a fi înscrisă în Statut.”*

– *“Principiul votului secret este menționat atât în forma actuală a Statutului, cât și în propunerea de modificare aprobată de Sfântul Sinod la ultima sa întrunire. În propunerea de modificare se introduce un nou element, cel al “dispersării” votanților în locuri în care confidențialitatea votului să se asigure în cele mai bune condiții. Pentru a se aplica în mod real și corect “dispersarea” votanților prevăzută în art. 130, alin. “i” se propune amendarea articolului 130 lit. “h, i, j și k” din Statut, potrivit textului ce se anexează adresei.”*

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină examinând noile amendamente propuse, constată că propunerea I.P.S. Mitropolit Teofan are caracter practic și nu alterează principiul votării secrete așa cum a fost consemnat în textul aprobat de Sfântul Sinod, în ședința din 4 noiembrie 2005 (hotărârea nr. 3903/2005).

De aceea, ținând seama că propunerea ca atare, aduce precizări doar în ce privește modalitatea votării secrete și are ca scop protejarea fiecărui votant în exercitarea calității sale, fiind aplicabilă atât în cazul procedurii pentru desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod (art. 130, alin. “h-k”) cât și în cazul alegerii chiriarhilor de către Colegiul Electoral Bisericesc (art.130, alin. “s”, art. 131, alin. “j”), așa cum sunt consemnate în textul definitivat de Sfântul Sinod prin hotărârea nr.3903 luată în ședința din 4 noiembrie 2005;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă propunerile I.P.S. Mitropolit Teofan și modificarea art.130 lit. “h, i, j, k” din textul Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu privire la modalitatea votării secrete la desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod și la alegerea de către Colegiul Electoral Bisericesc a clerului superior, aprobat prin hotărârile Sfântului Sinod nr.1950/2005, luată în ședința de lucru din 5-6 iunie 2005 și nr. 3903/2005, luată în ședința de lucru din 4-5 noiembrie 2005, în următoarea redactare:*

TEXT VECHI

Textul a fost aprobat prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 3903 din 4 noiembrie 2005

TEXT NOU

propus și aprobat pentru modificarea art.130 lit.”h, i, j, k” în ședința din 17–18 ianuarie 2006

h) Fiecare din cei prezenți primește prin Secretarul de ședință, câte un singur buletin de vot, care poartă pe unul din colțuri ștampila Sfântului Sinod și pe care sunt înscriși în ordinea dipticelui toți ierarhii eparhioți eligibili, potrivit listei finale.

i) Se acordă o pauză de câteva minute, pentru dispersare, timp în care fiecare votant, în frică de Dumnezeu și sub insuflarea Duhului Sfânt, bifează pe buletin numele celui pe care îl crede vrednic să fie ales. Apoi, împătorește buletinul în patru, în așa fel încât ștampila să fie în afară și revine la locul său. Votarea este obligatorie; voturile bifate incorect, cu adăugiri sau fără bifare, se anulează.

j) Cei doi asistenți ai Președintelui le arată celor prezenți că cele două urne sunt goale.

k) La apelul Secretarului de ședință, fiecare votant sărută Sfânta Evanghelie și își depune buletinul în prima urnă.

– *Aprobă ca textul art.129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, adoptat prin hotărârea nr.1950/2005 a Sfântului Sinod luată în ședința de lucru din 5-6 iulie 2005, incluzând modificările și completările ulterioare aduse în ședințele de lucru din 20-21 octombrie 2005, 4-5 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006, să fie supus aprobării Adunării Naționale Bisericești în următoarea redactare:*

SECȚIA a II-a

Alegerea membrilor Sfântului Sinod

Art. 129 – a) *Desemnarea candidaților pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Patriarh, Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop eparhiot se face prin vot secret de către Sfântul Sinod, întrunit în ședință extraordinară. În această situație, Sfântul Sinod este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și hotărăște cu votul majorității absolute, adică jumătate plus unu din membrii prezenți.*

b) *Ierarhii eparhioți se aleg prin vot secret de către Colegiul Electoral Bisericesc dintre doi sau trei candidați desemnați de Sfântul Sinod. În cazuri excepționale și motivat se admite și un singur candidat.*

h) Cei doi asistenți ai Președintelui le arată celor prezenți că cele două urne sunt goale. Din timp au fost pregătite buletinele de vot care poartă pe unul din colțuri ștampila Sfântului Sinod și pe care sunt înscriși în ordinea dipticelui toți ierarhii eparhioți eligibili, potrivit listei finale.

i) La apelul Secretarului de ședință, fiecare votant primește un buletin de vot și, mergând într-un loc special amenajat, bifează pe buletin, în frică de Dumnezeu și sub insuflarea Duhului Sfânt, numele celui pe care îl crede vrednic să fie ales. Înainte de a părăsi locul special amenajat pentru votare, fiecare votant împătorește buletinul de vot în patru, în așa fel încât ștampila să fie afară.

j) Apoi, fiecare votant sărută Sfânta Evanghelie și depune buletinul în prima urnă.

k) Votarea este obligatorie, voturile bifate incorect, cu adăugiri sau fără bifare, se anulează.

Colegiul Electoral Bisericesc este constituit din membrii Adunării Naționale Bisericești și cei ai Adunării Eparhiale a Eparhiei vacante. Din Colegiu fac parte, ca membri de drept, câte un decan și câte un director, clerici, de la instituțiile de învățământ teologic din fiecare Mitropolie, desemnați de Mitropolit în consultare cu ierarhii sufragani, dintre care să nu lipsească decanul și directorul reprezentând eparhia vacantă.

Colegiul Electoral Bisericesc este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și alege valabil cu majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din membrii prezenți.

A. ALEGEREA PATRIARHULUI

Art. 130 – a) Patriarhul este ales de către Colegiul Electoral Bisericesc constituit în condițiile art.129 alin. “b” din prezentul Statut.

b) Pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Patriarh este eligibil oricare dintre Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii eparhioți în funcțiune, cetățeni români, care s-au impus în conștiința Bisericii și a societății prin viață curată, cultură teologică, demnitate eclesială, zel misionar și simț gospodăresc.

c) De îndată ce scaunul de Patriarh devine vacant, locotenența patriarhală îi revine de drept primului ierarh din ordinea prevăzută în art.11 alin.2 și 134 alin.2 din prezentul Statut; în caz de impediment sau refuz, următorului, și așa mai departe.

Pe durata vacanței, Locțiitorul de Patriarh, de Mitropolit, de Arhiepiscop și de Episcop rezolvă doar treburile curente ale Administrației Patriarhale sau eparhiei vacante, fără dreptul de a face modificări în legiurile și structurile Bisericii sau de a schimba destinația bunurilor bisericești.

d) La 41 de zile de la vacantare va avea loc ședința extraordinară a Sfântului Sinod, convocat statutar de Locțiitorul de Patriarh, pentru desemnarea candidaților la scaunul patriarhal.

e) în deschiderea ședinței extraordinare, Locțiitorul de Patriarh îl invită pe Secretarul Sfântului Sinod să facă apelul nominal. Secretarul Sfântului Sinod citește art. 129 alin. “a” și art.130 alin. “e-n” din prezentul Statut. În continuare, la invitația Locțiitorului de Patriarh, Secretarul Sfântului Sinod dă citire listei ierarhilor eparhioți alcătuită din vreme, în ordinea dipticelui, pentru nominalizarea celui mai vechi în hirotonie, cum rezultă din Condica Sfântă, începând cu mitropoliții și continuând cu arhiepiscopii și episcopii, în vederea prezidării ședinței Sfântului Sinod.

f) în urma constatărilor, Locțiitorul de Patriarh anunță numele ierarhului care va prelua conducerea ședinței, invitându-l să o prezideze. În caz de impediment sau refuz, președinția revine următorului cu cea mai mare vechime în hirotonie în treapta arhierescă, în ordinea dipticelui, dacă cel nominalizat nu se numără printre candidați.

Prin preluarea președinției de către un ierarh eparhiot, cu cea mai mare vechime în treapta arhieriei în ordinea dipticelui, lista candidaților eligibili devine

definitivă, putându-se deschide procedura desemnării candidaților la scaunul patriarhal.

g) Pe durata ședinței, Președintele de ședință este asistat, ca bărbați de încredere, de primii doi Episcopi-Vicari sau Arhierei-Vicari cu cea mai veche hirotonie în treapta arhierescă. Secretar de ședință este Episcopul-Vicar sau Arhiepiscopul-Vicar cu cea mai nouă hirotonie. Aceștia patru alcătuiesc Biroul.

h) Cei doi asistenți ai Președintelui le arată celor prezenți că cele două urne sunt goale. Din timp au fost pregătite buletinele de vot care poartă pe unul din colțuri ștampila Sfântului Sinod și pe care sunt înscriși în ordinea dipticelui toți ierarhii eparhioți eligibili.

i) La apelul Secretarului de ședință, fiecare votant primește un buletin de vot și, mergând într-un loc special amenajat, bifează pe buletin, în frică de Dumnezeu și sub insuflarea Duhului Sfânt, numele celui pe care îl crede vrednic să fie ales. Înainte de a părăsi locul special amenajat pentru votare, fiecare votant împăturește buletinul de vot în patru, în așa fel încât ștampila să fie afară.

j) Apoi, fiecare votant sărută Sfânta Evanghelie și depune buletinul în prima urnă.

k) Votarea este obligatorie, voturile bifate incorect, cu adăugiri sau fără bifare, se anulează.

l) Președintele face numărătoarea buletinelor, trecându-le din prima urnă în cea de-a doua. Numărul buletinelor trebuie să fie egal cu acela al votanților prezenți.

m) Președintele desface fiecare buletin din cea de-a doua urnă, îl arată celor doi asistenți, citește cu voce tare numele bifat și îl depune în prima urnă. În acest timp, Secretarul înscrie într-o listă voturile sub numele respective, rostite de Președinte.

n) Secretarul, după ce a verificat dacă suma voturilor este egală cu numărul buletinelor, semnează lista și o predă Președintelui. Acesta o citește cu voce tare, după care o semnează împreună cu cei doi asistenți.

o) Devine primul candidat desemnat pentru alegerea în slujirea de Patriarh cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate. Dacă nici unul dintre candidați nu întrunește majoritatea absolută, în aceeași ședință se procedează la o nouă votare. Dacă nici de data aceasta nu s-a obținut majoritatea absolută, în aceeași ședință se repetă scrutinul până ce unul din candidați o obține. În caz de paritate, decid sorții.

Pentru al doilea candidat se organizează, în aceeași ședință, fără pauză, un nou scrutin, la care participă primii trei candidați în ordinea numărului de voturi obținute la votarea precedentă. Cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate, devine al doilea candidat desemnat. Dacă nici unul dintre cei trei nu a întrunit majoritatea absolută, se organizează un nou scrutin, la care participă primii doi din scrutinul precedent. Devine al doilea candidat cel care a obținut majoritatea absolută. În caz de paritate, decid sorții.

Pentru al treilea candidat se organizează, în aceeași ședință, fără pauză, un nou scrutin, la care participă primii trei candidați în ordinea numărului de voturi

obținut la votarea precedentă. Cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate, devine al treilea candidat desemnat. Dacă nici unul dintre cei trei nu a întrunit majoritatea absolută se organizează un nou scrutin la care participă primii doi din scrutinul precedent. Devine al treilea candidat cel care a obținut majoritatea absolută. În caz de paritate decid sorții.

Președintele anunță rezultatul votării, după care îi predă președinția Locțiitorului de Patriarh.

p) în aceeași zi în care a avut loc desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod, are loc ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea noului patriarh. Membrii Colegiului Electoral Bisericesc vor primi la începutul ședinței câte un curriculum vitae al celor doi sau trei candidați desemnați.

Convocarea ședinței Colegiului Electoral Bisericesc se face odată cu convocarea ședinței extraordinare a Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților.

q) ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de Patriarh este deschisă de Locțiitorul de Patriarh. Secretarul Sfântului Sinod face apelul nominal.

Ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de Patriarh este prezidată, în ordinea dipticelui, de Mitropolitul, Arhiepiscopul sau Episcopul eparhiot cu cea mai veche hirotonie în treapta arhierescă, dacă nu se numără printre candidați. În acest scop, Locțiitorul de Patriarh invită pe Secretarul Sfântului Sinod să citească lista ierarhilor eparhioți, membri ai Sfântului Sinod, în ordinea vechimii hirotoniei în treapta arhierescă, așa cum reiese din Condica Sfântă. Locțiitorul de Patriarh anunță numele celui desemnat și îl invită pe acesta să preia conducerea ședinței. În caz de impediment sau refuz, președinția îi revine următorului, după aceleași criterii.

Pe durata ședinței electorale, niciun membru al Colegiului nu poate părăsi sala decât motivat, cu încuviințarea Președintelui.

r) Președintele este asistat, ca bărbați de încredere, de doi sau trei membri mireni ai Colegiului, propuși câte unul de către fiecare din cei doi sau trei candidați la scaunul patriarhal și aprobați de Colegiu. Secretar de ședință este un membru cleric al Colegiului, desemnat de Președinte prin consultarea plenului. Aceștia patru sau cinci alcătuiesc Biroul.

s) Procedura votării este cea prevăzută la alin. "h-n" ale prezentului articol, cu adaptările specifice. Pe fiecare buletin de vot sunt tipărite numele celor trei candidați, în ordinea desemnării de către Sfântul Sinod.

t) Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române devine candidatul care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate. Dacă nici unul dintre cei doi sau trei candidați nu a întrunit majoritatea absolută, se organizează o nouă votare, la care participă primii doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi. Devine ales cel care a întrunit majoritatea absolută. În caz de paritate decid sorții.

u) Rezultatul alegerii este consemnat într-un proces-verbal la care se anează buletinele voturilor exprimate. Președintele anunță solemn numele celui

ales, după care conducerea ședinței îi este predată celui ce a deschis-o, care o și închide.

Actele alegerii se înaintează Sfântului Sinod în vederea examinării canonice și a validării alegerii.

B. ALEGEREA MITROPOLIȚILOR, ARHIEPISCOPIILOR, EPISCOPIILOR EPARHIOȚI, EPISCOPIILOR -VICARI PATRIARHALI, EPISCOPIILOR-VICARI ȘI ARHIEREILOR-VICARI

Art. 131 – a) *Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii eparhioți sunt aleși de către Colegiul Electoral Bisericesc constituit în condițiile art.129 alin. “b” din prezentul Statut.*

b) *Eligibil pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Mitropolit, Arhiepiscop sau Episcop eparhiot poate fi orice ierarh membru al Sfântului Sinod, Arhimandrit ori preot văduv prin deces, care este cetățean român, îndeplinește condițiile canonice, doctor sau licențiat în Teologie, distins prin viață curată, cultură teologică, demnitate eclezială, zel misionar și simț gospodăresc.*

c) *Cei doi sau trei candidați pentru fiecare din aceste trepte sunt desemnați de către Sfântul Sinod, în ședință specială, convocată de către Patriarh. În cazuri excepționale și motivat se admite și un singur candidat.*

d) *Lucrările Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților la alegerea de Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop sunt deschise și închise de către Patriarh și sunt prezidate de către Patriarh pentru desemnarea candidaților de Mitropolit și de către Mitropolit pentru desemnarea candidaților de Arhiepiscop și Episcop din eparhiile sufragane.*

Lucrările ședinței Sfântului Sinod se desfășoară după procedura prevăzută la art.130 alin. “d” și “g-o” din prezentul Statut, cu adaptările specifice.

e) *Pentru întocmirea listei de candidați oricare membru al Sfântului Sinod poate face propuneri de candidați cu acceptul celui propus.*

f) *Candidații care nu au harul arhieriei sunt supuși mai întâi examinării canonice de către Sfântului Sinod și numai după aceea, în caz de validare, sunt înscriși pe lista candidaților.*

g) *În aceeași zi în care a avut loc desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod, are loc ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de Mitropolit, Arhiepiscop sau Episcop eparhiot. Membrii Colegiului Electoral Bisericesc vor primi la începutul ședinței câte un curriculum vitae al celor doi sau trei candidați desemnați.*

Convocarea ședinței Colegiului Electoral Bisericesc se face odată cu convocarea ședinței speciale a Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților.

h) *ședința Colegiului Electoral Bisericesc este deschisă și închisă de către Patriarh și este prezidată de către Patriarh pentru alegerea de Mitropolit și de către Mitropolit pentru alegerea de Arhiepiscop și Episcop din eparhiile sufragane.*

Pe durata ședinței electorale, niciun membru al Colegiului nu poate părăsi sala decât motivat, cu încuviințarea Președintelui.

i) Președintele este asistat, ca bărbați de încredere, de trei membri mireni ai Colegiului, propuși câte unul de către fiecare din cei trei candidați la scaunul vacant și aprobați de Colegiu. Secretar de ședință este un membru cleric al Colegiului, desemnat de Președinte prin consultarea plenului. Aceștia cinci alcătuiesc Biroul.

j) Votarea urmează procedura prevăzută la art.130, alin. "h-n" al prezentului Statut.

k) După consemnarea rezultatului votării, Președintele anunță solemn numele celui ales, după care Biroul se retrage. Patriarhul declară închisă ședința Colegiului.

l) Alegerea Mitropoliților, Arhiepiscopilor și Episcopilor de la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare se face de către organismul electiv al eparhiei respective în condițiile prevăzute de Statutele de organizare și funcționare ale acestora aprobate de Sfântul Sinod.

Prezidarea organismelor electiv se face de ierarhul desemnat de către Sfântul Sinod. Actele alegerii se înaintează Sfântului Sinod în vederea examinării canonice și a validării alegerii.

m) În exercitarea atribuțiilor sale, Patriarhul poate avea Episcopi-Vicari Patriarhali care se aleg, prin vot secret, de către Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului făcută în consultare cu Sinodul Permanent.

n) Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii pot avea un Episcop-Vicar sau Arhiereu-Vicar (la Episcopii), iar prin excepție motivată pe un al doilea. Episcopii-Vicari și Arhiereii-Vicari se aleg, prin vot secret, de către Sfântul Sinod, la propunerea Chiriarhului făcută în consultare cu Sinodul Mitropolitan.

o) Candidații pentru funcțiile de Episcop-Vicar Patriarhal, Episcop-Vicar și Arhiereu-Vicar trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute la art.131 alin. "b" din prezentul Statut iar cei care nu au harul arhieriei sunt supuși mai întâi examinării canonice prevăzută la art. 131 alin. "f".

p) Votarea de către Sfântul Sinod pentru alegerea Episcopilor-Vicari Patriarhali, Episcopilor-Vicari și Arhiereilor-Vicari urmează procedura înscrisă la art. 130 alin. "h-n", cu adaptările specifice.

q) Dacă respectivul candidat nu obține majoritatea absolută a voturilor exprimate, ierarhul eparhiot poate propune, în altă ședință, un alt candidat, la alegerea căruia se va aplica aceeași procedură.

r) Alegerea Episcopilor-Vicari și Arhiereilor-Vicari de la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare se face la propunerea Chiriarhului respectiv în consultare cu organele eparhiale prevăzute în propriile Statute de organizare și funcționare aprobate de Sfântul Sinod și urmează procedura înscrisă la alin. "o-q" din prezentul articol.

C. HIROTONIA, ÎNSCĂUNAREA ȘI INSTALAREA

Art. 132 – *Orice alegere pentru clerul superior al Bisericii Ortodoxe Române trebuie să aibă aprobarea Sfântului Sinod, care are autoritatea de a primi, exa-*

mina și rezolva eventualele contestații. În cazul în care alegerea nu este aprobată se va proceda la o nouă alegere, în termenul fixat de Sfântul Sinod.

a) înscăunarea și instalarea se fac potrivit rânduielilor canonice și după datinile Bisericii Ortodoxe Române. Numele celor aleși se comunică autorităților de stat competente.

b) Gramata de instalare este emisă de către Sfântul Sinod pentru Patriarh, de către Patriarh pentru Mitropoliți și de către Mitropolit pentru Arhiepiscopii și Episcopii sufragani.

c) În cazul când cel ales nu este arhieru, el va fi hirotonit de către Mitropolitul locului împreună cu cel puțin alți doi Arhierei, și numai după aceea poate primi Gramata de instalare.

Temei nr. 337/2006 – Adresa Mitropoliei Ardealului – Arhiepiscopia Sibiului nr.126 din 13 ianuarie 2006, prin care I.P.S.Mitropolit Laurențiu informează asupra situației de la Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului.

La punctul 5 din adresa respectivă, invocând prevederile articolului 114, litera “h” din Statut prin care se conferă Mitropolitului dreptul “*de a primi plângerile aduse împotriva Episcopiiilor sufragane, a dispune cercetarea și a aduce la cunoștința Sfântului Sinod rezultatul acestora*”, I.P.S. Mitropolit Laurențiu informează Sfântul Sinod că din partea multor preoți și a credincioșilor din Episcopia Oradiei a primit plângeri împotriva administrației eparhiale, care funcționează defectuos, creând multe tulburări și nemulțumiri.

Ținând seama că I.P.S. Mitropolit Laurențiu a primit aceste plângeri în calitate de Mitropolit al Ardealului;

Că în prezenta ședință sinodală s-a aprobat ca jurisdicțional Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului să facă parte din noua Mitropolie a Clujului, Alba Iuliei, Crișanei și Maramureșului, care urmează să fie supusă hotărârii Adunării Naționale Bisericești, la proxima ședință, când hotărârea Sfântului Sinod privind înființarea acestei noi Mitropolii va avea și hotărârea Adunării Naționale Bisericești;

Luând în considerare că Sfântul Sinod a hotărât ca cele două Mitropolii ale Ardealului și Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să aibă un plan comun de cooperare în problemele care privesc viața religioasă din Transilvania, iar Sinoadele lor mitropolitane să se întrunească de două, trei ori în ședință comună pentru a analiza problemele pastoral-misionare și cele comune eparhiilor care formează cele două mitropolii, în scopul consolidării și adâncirii unității spirituale a Transilvaniei.

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Canonice-Juridică și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– Adresează rugămintea I.P.S.Mitropolit Laurențiu al Ardealului ca împreună cu I.P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului și cu Chiriarhul Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, în cadrul unei întâlniri comune să cerceteze și să evalueze la fața locului plângerile care s-au primit la Cancelaria mitropolitană, propunând soluțiile convenite și măsurile în consecință.

COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, raportorul Comisiei Teologice și Liturgice*, dă citire referatelor acestei Comisii asupra următoarelor probleme privind:

Temei nr. 4508/2005 – Adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 9320/2005, cu privire la editarea unui Ghid Catehetic cu titlul: “Hristos împărtășit copiilor”.

Prin adresa cu nr. 9320/16.11.2005, Mitropolia Moldovei și Bucovinei a solicitat aprobarea editării acestui ghid, elaborat cu sprijinul asociației “World Vision România”. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a apreciat această inițiativă a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, respectiv a Editurii “Golia”, fiind încredințat că un astfel de ghid catehetic va fi de mare folos preoților la parohii, în lucrarea lor pastoral-misionară și mai ales, catehetică. Prea Fericirea Sa a scris *Cuvântul înainte* solicitat și a dispus prezentarea acestui proiect, spre analiză și aprobare, la proxima ședință a Sfântului Sinod, pentru ca toate parohiile din cuprinsul Patriarhiei Române să se bucure de roadele acestei inițiative.

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, luând cuvântul, arată că ghidul a fost elaborat în SUA și a fost revăzut de o comisie la Iași, adaptat ca limbaj, accesibil vârstelor cărora se adresează, iar ilustrația selectată încât să fie semnificativă conținutului ortodox. Totodată, mulțumește Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru cuvântul de binecuvântare la această lucrare.

P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, menționează că se impunea acest material, pentru a întregi și completa cunoștințele din școală și pentru a integra pe elevi în viața duhovnicească și parohială, ca practicanți constanți ai vieții religioase creștin-ortodoxe.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist întregește aceste explicații cu mențiunea că pe vremea când încă nu se preda religia în școală, Sfântul Sinod a luat multe hotărâri privind catehizarea de către preoți în biserici, iar în spiritul acestor hotărâri, acest Ghid este binevenit, mai ales că este editat în condiții grafice care îl fac atractiv pentru cei ce-l vor utiliza;

Având în vedere că acest Ghid Catehetic se constituie într-un instrument de lucru deosebit de important pentru misiunea catehetică a preoților în parohii;

Ținând seama de faptul că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a apreciat această inițiativă și a binecuvântat lucrarea cu un *Cuvânt înainte*;

Luând în considerație faptul că proiectul este propus și sprijinit de Mitropolia Moldovei și Bucovinei care îl va tipări la Editura “Golia” din Iași;

În urma discuțiilor în plen și a lămuririlor aduse, la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

Aprobă publicarea Ghidului Catehetic intitulat: “Hristos împărtășit copiilor” la Editura “Golia” din Iași, în vederea distribuirii lui la parohiile din cadrul Patriarhiei Române.

Temei nr. 223/2006 – Referatul Sectorului învățământ în legătură cu planul Conferinței cu tema “Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană. Exigențe, probleme și perspective”, propus pentru a doua Conferință preoțească pastoral-misionară din anul 2006.

Cu prilejul fixării temei prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4075/ 2005 s-a stabilit și constituirea unui Comitet de lucru, format din ierarhi, profesori de teologie și specialiști în domeniul integrării europene, în vederea elaborării unui material orientativ ce va fi dezvoltat în cadrul celei de-a doua Conferințe Pastoral-Misionare, din toamna anului 2006.

Ca urmare a celor mai sus menționate, la Sectorul învățământ al Patriarhiei Române s-a elaborat un plan orientativ de întocmire a lucrării cu bibliografia de rigoare. La această activitate au fost cooptați Diac. Prof. Univ. Dr. Ioan Caraza, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, și Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Chifăr, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, solicitându-se Ministerului Afacerilor Externe și Ministerului Integrării Europene un material documentar, care se află atașat la dosarul problemei.

În cadrul discuțiilor în plen, au intervenit *P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* care au adus unele lămuriri în ce privește importanța și necesitatea tratării acestui subiect, precum și precizarea că stareții și starețele au obligația de a participa la conferințele pastoral-misionare pentru a cunoaște aspectele de actualitate din viața noastră bisericească.

Având în vedere importanța temei în perspectiva apropiatei integrări și luând în considerație că planul și bibliografia au fost întocmite corespunzător;

Ținând seama că tema propusă este o problemă de actualitate ce trebuie cunoscută atât de către preoți, cât și de către stareții și starețele mănăstirilor;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă planul orientativ pentru întocmirea lucrării cu tema “Biserica Ortodoxă Română și integrarea europeană. Exigențe, probleme și perspective”, urmând ca acesta împreună cu bibliografia adecvată să se comunice Centrelor Eparhiale, pentru utilizarea de către propunători.*

– *Aprobă ca tema să fie tratată în prima Conferință Pastoral-Misionară – de primăvară și nu la cea de-a doua, așa cum se fixase inițial prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4075/ 2005, la această conferință urmând a participa stareții și starețele mănăstirilor din fiecare eparhie.*

COMISIA RELAȚIILOR EXTERNE BISERICEȘTI

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, raportorul Comisiei Relațiilor Externe Bisericești*, dă citire referatelor acestei Comisii asupra următoarelor probleme date în studiu:

Temei nr. 24/2006 – Participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ședința de lucru a Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene (Geneva, 14-17 decembrie 2005).

Prezidiul Conferinței Bisericilor Europene (KEK), format din zece membri aleși din cadrul Comitetului Central, coordonează activitatea acestei organizații între reuniunile Comitetului Central al KEK.

Întrunirea prezidiului KEK din decembrie 2005, la care a participat, alături de ceilalți membri ai acestui organism, și I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, a avut o însemnătate deosebită, atât prin hotărârile luate, cât mai ales prin faptul că era prima întrunire de lucru a sa cu noul secretar al KEK, Pastorul Colin Williams, care a preluat această responsabilitate începând cu data de 1 decembrie 2005. De altfel, momentul culminant al întrunirii a fost marcat de serviciul religios de instalare a noului secretar general, din Capela Centrului Ecu-menic, în prezența unui mare număr de participanți, în ziua de vineri, 16 decem-brie 2005. Un alt moment important din programul întrunirii de la Geneva l-a con-stituit prelegerea publică ținută de jurnalistul Thomas Gartner din Dresda, deți-nătorul premiului Fundației *Tempelton* pe anul 2004, pe tema “*Biserica reflectată în presa publică din Germania de Răsărit*”, făcând astfel o interesantă analiză a relațiilor dintre presă și oamenii credincioși într-o societate post-comunistă.

După raportul președintelui KEK, Pastorul Jean-Arnold de Clermont, cu privire la câteva aspecte principale referitoare la relațiile KEK cu alte organizații ecumenice, a urmat mai întâi raportul fostului Secretar General, Pastorul Dr. Keith Clements, pentru perioada de până la 1 decembrie 2005, iar apoi raportul actualului Secretar General al KEK, Pastorul Colin Williams, cu referire la pro-blemele curente ale KEK. Ambele rapoarte au oferit informații detaliate în legă-tură cu celelalte puncte din Ordinea de zi și anume: *a) Punerea în practică a unui regulament unic al personalului KEK, adoptat de către Comitetul Central, în luna iunie 2005; b) Restructurarea KEK în perspectiva unei mai bune coordonări a diferitelor sectoare de activitate, inclusiv propunerea de mutare a birourilor KEK de la Geneva la Bruxelles; c) Chestiunea rolului femeilor în Biserică și societate (Gender issues) reflectată în programele de lucru ale KEK; d) Perspectiva par-ticipării KEK în Alianța Ecumenică pentru Dezvoltare; e) Organizarea urmă-toarei întruniri a Comitetului Central, care va avea loc între 24-31 mai 2006, în Irlanda; f) Stadiul de pregătire a celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene (3AEE), la Sibiu, în luna septembrie 2007 ș.a.*

Acest ultim punct a constituit subiectul principal al discuțiilor și hotărârilor pe tot parcursul acestei întruniri, Secretarul General prezentând stadiul actual al pregătirilor pentru demararea procesului 3AEE, care se va desfășura în patru etape, după cum urmează:

1. Prima etapă va fi marcată de o întâlnire a aproximativ 150 de reprezentanți ai diferitelor Biserici din întreaga Europă la Roma, între 24-27 ianuarie 2006. Această întâlnire va marca demararea oficială a procesului 3AEE, care va culmina cu întrunirea de la Sibiu;

2. A doua etapă va fi marcată de organizarea de întruniri și dezbateri pe marginea temei stabilită pentru 3AEE și anume: ***Lumina lui Hristos luminează tuturor. Speranță pentru unitate și înnoire în Europa*** la nivel local și național în toate țările din întreaga Europă;

3. A treia etapă o va reprezenta o nouă întrunire, ca și cea de la Roma, de data aceasta la Wittenberg, Germania, între 15-18 februarie 2007. Aceste întruniri au și un caracter de pelerinaj, prin vizitarea unor centre semnificative pentru diferitele tradiții creștine europene, cum este orașul Roma, pentru tradiția catolică și orașul Wittenberg, pentru tradiția luterană;

4. Cea de a 4-a etapă va fi chiar Adunarea de la Sibiu, în context majoritar ortodox, între 4-7 septembrie 2007, la care vor fi așteptați aproximativ 3.000 de reprezentanți ai tuturor Bisericilor din Europa.

În legătură cu acest proces și mai ales cu Adunarea de la Sibiu, Prezidiul a luat la cunoștință că numai KEK, care organizează întreaga 3AEE, împreună cu CCEE, va trebui să colecteze aproape un milion de euro. KEK este conștientă că nu se poate solicita așa ceva din partea instituțiilor și a Bisericilor din România; totuși, în convorbirile neoficiale cu referire la acest subiect, KEK și-a exprimat speranța ca **Biserica Ortodoxă Română va mijloci pe lângă autoritățile române pentru acordarea unui ajutor de cel puțin 200.000 euro**. Dacă acest lucru va fi posibil, atunci și instituțiile publice și Bisericile din alte țări vor fi încurajate să contribuie la finanțarea Adunării de la Sibiu.

La sfârșitul lucrărilor sale, prezidiul KEK a adoptat două declarații publice: *prima*, în legătură cu libertatea religioasă limitată din Albania, unde se înregistrează dese atitudini ostile față de locașurile de cult ortodoxe; iar cea de *a doua*, cu privire la migrația în Europa, față de care Bisericile poartă o evidentă responsabilitate.

În cadrul discuțiilor care au urmat, au luat cuvântul *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului* care au subliniat că, pe lângă accesarea unor fonduri europene alocate acestui eveniment, Biserica Ortodoxă Română, respectiv Arhiepiscopia Sibiului va pune gratuit la dispoziția unora dintre participanți spații de cazare, precum și săli de conferințe, ca și contribuții ale Bisericii noastre la organizarea întrunirii, fiind totuși necesar și un sprijin financiar al Guvernului României.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ședința de lucru a Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene – KEK (Geneva, 14-17 decembrie 2005).*

– *Roagă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist să adreseze, din partea Bisericii Ortodoxe Române, o solicitare autorităților competente ale Statului român, în vederea alocării unui sprijin financiar pentru organizarea viitoarei Adunări Generale a KEK, Sibiu, 4-7 septembrie 2007.*

– În ceea ce privește buna desfășurare a acestei Adunări Creștine Pan-Europene, eparhiile Bisericii noastre vor contribui din punct de vedere financiar, după posibilități.

Temei nr. 301/2006 – Participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la festivitățile legate de Ziua Națională a României – 1 Decembrie 2005 (Bruxelles, Belgia, 28-30 noiembrie 2005).

În prima zi a vizitei, 28 noiembrie 2005, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, împreună cu Domnul Ambasador Dr. Ion Jinga, a fost primit de E.S. Cardinalul Godfried Danneels, primatul Belgiei, la reședința sa din orașul Mechelen, căruia i-a transmis urări de bine din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și i-a făcut o invitație la Sibiu, în anul 2007, când orașul va deveni capitala culturală a Europei.

În ziua de 29 noiembrie 2005, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a participat la Seminarul Francofoniei “*Regards Croisés*”, care a avut loc la sediul și sub auspiciile Consiliului Uniunii Europene.

În ziua de 30 noiembrie 2005, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a participat la recepția oficială oferită de Ambasada României în saloanele Clubului “*Cercle Royal Gaulois*”. În numele Prea Fericitului Părinte Patriarh, a oferit E.S. Domnului Ambasador, Dr. Ion Jinga, distincția “*Crucea Patriarhală*” pentru mireni, în semn de prețuire pentru sprijinul acordat credincioșilor români din Belgia. Domnul Ambasador a mulțumit public Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru onoarea acordată, pe care o atribuie tuturor diplomaților români de la Bruxelles, transmițând Prea Fericitului Părinte Patriarh și o scrisoare oficială de mulțumire, pe care I.P.S. Mitropolit Laurențiu a prezentat-o la întoarcerea de la Bruxelles.

Luând cuvântul, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului consideră oportună adresarea unei invitații oficiale E.S. Cardinalului Godfried Danneels, primatul Belgiei, de a vizita Biserica noastră.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la festivitățile legate de Ziua Națională a României – 1 Decembrie 2005 (Bruxelles, Belgia, 28-30 noiembrie 2005).*

Temei nr. 30/2006 – Participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române, compusă din I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, la ceremoniile de întronizare a Întâistătorului Patriarhiei Ierusalimului, Prea Fericitul Teofil al III-lea (Ierusalim, 22 noiembrie 2005).

Sfântul Sinod al Patriarhiei Ierusalimului, prin scrisoarea semnată de I.P.S. Mitropolit Cornelius, *Locum Tenens*, a informat Patriarhia Română și celelalte Biserici Ortodoxe surori despre alegerea I.P.S. Mitropolit Teofil, starețul Sfântului Mormânt, cu Patriarh al Ierusalimului sub numele de *Prea Fericitul Patriarh Teofil al III-lea*, invitând Bisericile Ortodoxe surori să trimită delegați la slujba întronizării.

Pentru a reprezenta Biserica Ortodoxă Română la acest moment solemn, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist i-a delegat pe I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod.

În ziua de 18 noiembrie 2005, după vizita la Biserica Română din Ierusalim și închinarea la Sfântul Mormânt, a urmat audiența acordată de Prea Fericitul Patriarh ales Teofil al III-lea la reședința patriarhală din Orașul Vechi.

În discuțiile ce au urmat, I.P.S.Mitropolit Teofan a transmis mesajul de dragoste frățească al Prea Fericitului Patriarh Teoctist și bucuria de a fi prezenți la acest binecuvântat moment din viața Patriarhiei Ierusalimului, Prea Fericitul Patriarh Teofil mulțumind pentru sprijinul acordat de Biserica Ortodoxă Română mult încercatei Biserici din Țara Sfântă, de-a lungul veacurilor și până la ultimele evenimente ce au marcat tragic comunitatea creștin ortodoxă din Ierusalim.

Până în ziua întronizării, delegația Patriarhiei Române a cercetat Biserica Ortodoxă Română din Ierusalim, Așezământul Românesc din Ierihon, a vizitat Biserica Nașterii Domnului din Betleem, a slujit Sfânta Liturghie pe 21 noiembrie 2005 la praznicul "*Intrării în Biserică a Maicii Domnului*" în Biserica Românească din Ierusalim, s-a întâlnit cu credincioși români și reprezentanți ai Ambasadei României.

Marti, 22 noiembrie 2006, în Biserica *Învierii* a avut loc slujba de întronizare a Patriarhului ales, Prea Fericitul Teofil al III-lea.

Au fost prezenți reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe: Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Rusă, Patriarhia Sârbă, Patriarhia Georgiei, Patriarhia Bulgariei, Biserica Ciprului, Biserica Cehiei și Slovaciei, Biserica Poloniei. Biserica Ortodoxă Greacă a fost reprezentată de primatul ei, Prea Fericitul Arhiepiscop Christodoulos, la fel și Biserica Ortodoxă Albaneză de Prea Fericitul Arhiepiscop Anastasios.

La ceremonie au fost prezenți: Președintele Greciei, miniștri din Grecia și Cipru, reprezentanți ai Autorității Palestiniene, doi deputați din Knesetul israelian (noul patriarh nu a fost recunoscut încă de Guvernul Israelului), reprezentanți ai corpului diplomatic, reprezentanți ai Patriarhiei armene, Patriarhiei latine și alți reprezentanți ai cultelor din Ierusalim.

După un scurt serviciu religios, Mitropolitul Cornelius a înmânat noului ales cărja patriarhală, toți cei prezenți strigând: *Vrednic este!* A urmat cuvântul Prea Fericitului Patriarh Teofil al III-lea care, în scurte cuvinte, a evocat momentele grele prin care a fost încercată credința ostenitorilor, slujitorilor și credincioșilor Sfintei Patriarhii, mulțumind Prea Bunului Dumnezeu pentru ajutorul acordat în aceste grele încercări și pentru izbăvirea din ele.

După intonarea imnului patriarhal, în procesiune, s-a mers la reședința patriarhală, unde conducătorii delegațiilor au prezentat Prea Fericirii Sale mesajele de felicitare și darurile. I.P.S. Mitropolit Teofan a dat citire mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresat noului Patriarh al Ierusalimului și i-a înmânat însemnele patriarhale (două engolpioane și o cruce) ca semn al dragostei Prea Fericirii Sale și al Bisericii Ortodoxe Române.

Prezența reprezentanților Patriarhiei Române la întronizarea noului Patriarh al Ierusalimului, mesajele transmise și discuțiile purtate sunt un semn al ajutorului frățesc pe care Biserica noastră îl acordă acestei Patriarhii Apostolice, atât de încercată..

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, compusă din I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, la ceremoniile de întronizare a întâistătorului Patriarhiei Ierusalimului, Prea Fericitul Teofil al III-lea (Ierusalim, 22 noiembrie 2005).*

Temei nr.4004/2005 – Participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la serbările prilejuate de aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Vladimir al Kievului și a toată Ucraina (Kiev, 22-24 noiembrie 2005).

În perioada 22-25 noiembrie 2005, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos a participat, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la festivitățile bisericești spiritual-culturale, naționale și panortodoxe de la Kiev, prilejuate de împlinirea vârstei de 70 de ani de către Prea Fericitul Vladimir al Kievului și al întregii Ucraine. Ceremoniile au avut loc la Kiev, între 22-24 noiembrie 2005.

Au participat reprezentanții la rang de ierarhi din majoritatea Bisericilor Ortodoxe, după cum urmează: Constantinopol, Alexandria, Antiohia, Ierusalim, Moscova, Serbia, România, Bulgaria, Grecia, Polonia, Cehia și Slovacia, precum și reprezentantul Bisericii Autocefale din America. Programul, bine structurat de organizatori, Biserica Ortodoxă Canonică din Ucraina, la Lavra Pecerska, a constat din conslujiri, în comuniune panortodoxă, atât la privegherea din 22 noiembrie 2005, cât și la Sfânta Liturghie solemnă de a doua zi, din Catedrala “*Adormirea Maicii Domnului*” din Lavră, rectitorită de Prea Fericitul Vladimir în ultimii ani. A prezidat Prea Fericitul Vladimir, tocmai pentru a sublinia semnificația panortodoxă a sărbătorii sale și pentru a se reafirma canonicitatea Bisericii pe care o păstorește într-o țară unde, așa precum se cunoaște, există mai multe Biserici care se doresc Ortodoxe, dar care nu se bucură de recunoaștere, în cadru panortodox.

La momentul convenit, în timpul Sfintei Liturghii la care au conslujit peste 100 de ierarhi, s-a dat citire mesajului Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, de către I.P.S. Mitropolit Grigorie de Tyatira din Marea Britanie și al Sanctității Sale Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și întregii Rusii, de către I.P.S. Mitropolit Kliment de Borovsk și Kaluga. Întâistătorul Moscovei i-a oferit Prea Fericitului Vladimir, cu acest prilej, înalte ordine și medalii ale Bisericii Ortodoxe Ruse. Astfel de onoruri i s-au oferit și de către Bisericile reprezentate, cât și de țara gazdă.

P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a prezentat Prea Fericitului Vladimir mesajul Bisericii noastre, precum și icoana Sfântului Cuvios Onufrie de la Vorona, canonizat recent care, precum se știe, este de origine ucraineană. De asemenea, i-a conferit ordinul “*Vred-*

nicia Andreiană” al Episcopiei Dunărea de Jos, pentru a se scoate în evidență rolul Sfântului Apostol Andrei ca și ocrotitor spiritual al Bisericilor noastre, întrucât și la Kiev, Sfântul este prăznuit ca protector spiritual.

În cadru oficial, de la reședința Bisericii Ucrainene, s-au prezentat, în continuare, mesaje din partea tuturor Bisericilor Ortodoxe prezente la Kiev cu acest prilej. Delegatul Bisericii Ortodoxe Române a scos în evidență relațiile, în trecut și astăzi, dintre Bisericile și popoarele român și ucrainean, prin darul cinstirii de sfinți comuni, precum: Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Mitropolit Petru Movilă, Sfântul Paisie de la Neamț, Sfântul Vasile de la Poiana Mărului, Sfântul Cuvios Onufrie de la Vorona ș.a. De asemenea, s-a subliniat rolul cultural local și european al activității și personalității Sfântului Ierarh Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, în momente grele pentru Ortodoxia locală.

Totodată, P.S. Episcop Casian al Dunrii de Jos a prezentat felicitările și gândurile Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru afirmarea, prin slujirea Prea Fericitului Vladimir și a Sfântului Sinod al Bisericii Canonice Ucrainene, a deplinei canonicități și a cooperării cu Biserica Ortodoxă Română. S-a arătat, de asemenea, buna chibzuire a celor bisericești pentru credincioșii ucraineni de pe teritoriul României, prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Sfântului Sinod, ca mărturie a reciprocității pentru românii ortodocși atât din Nordul cât și din Sudul Ucrainei.

În acest sens, s-au purtat discuții cu I.P.S. Mitropolit Agatanghel al Odesei și Ismailului, a cărei Mitropolie se învecinează cu Episcopia Dunării de Jos (Raionul Reni). S-au prefigurată, totodată, vizite reciproce, la nivel de ierarhi și de școli teologice, între Odessa și Galați, în cadrul Euro-regiunii Dunărea de Jos, evident, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Evenimentul de la Kiev a fost o afirmare a Bisericii Ortodoxe Canonice din Ucraina, o manifestare de respect, de simpatie și de apreciere a eforturilor Prea Fericitului Vladimir în slujirea poporului și a țării sale.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la serbările prilejuite de aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Vladimir al Kievului și a toată Ucraina (Kiev, 22-24 noiembrie 2005).*

Temei nr. 302/2006 – Participarea P.S. Siluan Marsilianul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, la lucrările celei de a XI-a sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice (Vatican, 3-11 octombrie 2005).

În perioada 2-23 octombrie 2005, a avut loc la Vatican cea de a XI-a sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice la care, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a participat, ca *“delegat fratern”* al Bisericii Ortodoxe Române, P.S. Episcop Siluan Marsilianul, Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, între 3-11 octombrie 2005.

Celelalte Biserici Ortodoxe invitate: Patriarhia Constantinopolului și Patriarhia Moscovei au fost reprezentate de Mitropolitul Ioan Zizioulas și, respectiv, de Episcopul-Vicar Patriarhal Luka. Au mai fost prezenți “*delegați fraterni*” din partea Bisericilor Etiopiei, Copte, Siro-Ortodoxe, Armene, Rutene de rit bizantin din America, precum și din partea Bisericii Anglicane și a altor confesiuni protestante.

Tema celei de-a XI-a sesiuni a Sinodului a fost: “*Euharistia: Izvor și culme a vieții și misiunii Bisericii*”, documentul de lucru al Sinodului – “*Instrumentum laboris*” fiind pregătit și prezentat de către E.S. Cardinalul Angelo Scola, Patriarh al Veneției. Importanța temei propuse, precum și varietatea de aspecte pe care aceasta le-a abordat, a dat naștere la o serie întreagă de intervenții din partea celor peste trei sute de participanți.

S-au tratat probleme legate de slujire: felul slujirii, durata acesteia, rolul diaconatului, în general. S-a discutat problema preoției în relație cu celibatul: vocație sau condiție *sine qua non*. S-a abordat din punctul de vedere al teologiei sacramentale participarea copiilor la împărtășanie înaintea vârstei “*primei comuniuni*”, care are loc abia la 7-8 ani. De asemenea, s-a pus în discuție incoerența în practică față de îndemnul “*Beți dintru acesta toți...*”, având în vedere că împărtășania se acordă doar sub forma Sfântului Trup, iar pe de altă parte, în ceea ce privește “*pâinea*” pe care o evocă textul evanghelic, având în vedere că “*azima*” nu corespunde pâinii pe care oamenii o consideră ca atare astăzi. S-a abordat și chestiunea de disciplină euharistică cu privire la cei divorțați.

Tema euharistiei trebuia să atingă și delicata problemă a “*intercomuniunii*” sau “*ospitalității euharistice*”. Documentul de lucru a afirmat în mod clar și fără echivoc (chiar remarcat și deranjant pentru partea protestantă) că, dat fiind faptul că Euharistia nu poate fi disociată de “*mărturisirea de credință*” și de dimensiunea eclesiologică – fiind constitutivă Bisericii, nu se poate pune problema de intercomuniune. De aceea, s-a și afirmat că: “*intercomuniunea nu se poate considera ca un mijloc pentru refacerea unității creștinilor*”.

În grupa francofonă, în care a fost repartizat P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul ca *delegat fratern*, a avut ocazia să răspundă diferitelor întrebări pe care cei prezenți le-au pus, mai ales cu privire la experiența ortodoxă referitoare la “*sacerdoțiu în cadrul căsătoriei*”, la pastora la legată de cea de-a doua căsătorie, la disciplina euharistică pentru copii, la rolul diaconatului pe plan liturgic și pastoral. Împreună cu această grupă, în data de 6 octombrie a avut ocazia să salute personal pe Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-lea, prilej cu care a transmis personal mulțumiri din partea Bisericii noastre, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, pentru invitația de a trimite un reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române la acest mare eveniment din viața Bisericii Romei.

Pe data de 11 octombrie 2005, P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul a avut ocazia, împreună cu ceilalți reprezentanți *delegați fraterni*, să intervină în plenul Sinodului, pentru a transmite salutul Bisericii noastre și al Prea Fericitului Părinte Patriarh și să sublinieze importanța pe care Sfânta Tradiție Ortodoxă o acordă necesității unei cateheze mistagogice în vederea unei participări mai conștiente la

Taina Euharistiei, precum și locul și rolul Spovedaniei și ajunării în pregătirea pentru Împărtășanie, ca și folosul pe care acestea îl aduc atât pe plan personal, cât și pe plan comunitar-ecclesial.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *la act de participarea P.S. Siluan Marsilianul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, la lucrările celei de a XI-a Sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice, Vatican (3-11 octombrie 2005).*

Temei nr. 4400/2005 – Participarea P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului la Simpozionul organizat de Mitropolia de Dimitrias și Almyros cu tema “*Rolul Bisericii în Europa extinsă și în Statele balcanice*” (Volos, Grecia, 4-7 decembrie 2005).

Urmare invitației I.P.S. Mitropolit Ignatios de Dimitrias și Almyros și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în perioada 4-7 decembrie 2005, P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjanul a participat, la Volos, Grecia, la Simpozionul Internațional “*Rolul Bisericilor din țările Balcanice în Europa extinsă*”.

La această conferință au fost prezenți aproximativ 40 de delegați din Grecia, România, Bulgaria, Serbia și Albania. Prea Fericitul Hristodoulos, Arhiepiscopul Atenei și Primatul Bisericii Greciei a fost reprezentat de P.S. Episcop-Vicar Damaschin de Velestino, iar Parlamentul Greciei de Dl. Gheorghios Surlas, prim-vicepreședinte. Lucrările simpozionului s-au desfășurat la Centrul de conferințe al Mitropoliei de Dimitrias și Almyros, situat în apropierea orașului Volos.

În seara zilei de 5 decembrie 2005, toți invitații au participat la slujba Vecerniei săvârșită în Catedrala “*Sfântul Nicolae*” din Volos. A doua zi, 6 decembrie 2005, s-a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrală, cu ocazia hramului acesteia, la care delegatul Bisericii Ortodoxe Române a ținut cuvântul de învățătură, iar după otpust s-a organizat o procesiune pe malul mării, cu icoana și o parte din moaștele Sfântului Ierarh Nicolae, patronul spiritual al orașului Volos.

După amiaza, lucrările simpozionului au continuat la Centrul de conferințe al Mitropoliei de Dimitrias și Almyros, în cadrul căroră, P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjanul a susținut conferința cu tema: “*Moștenirea duhovnicească a țărilor balcanice și rolul Bisericilor din aceste țări în Europa Unită*”, lucrările continuând în dimineața zilei de 7 decembrie 2005, la Centrul duhovnicesc din Velestino.

Pe parcursul lucrărilor simpozionului s-a afirmat faptul că mulți occidentali nu cunosc istoria Balcanilor, motiv pentru care desconsideră această regiune și pe locuitorii ei. În acest context este necesar ca popoarele din această parte a Europei să se afirme mai ales prin spiritualitate și cultură, pentru a-și face cât mai simțită prezența în Europa. Uniunea Europeană este alcătuită din minorități etnice și religioase, însă din punct de vedere religios numai ortodoxia și islamismul sunt foarte active, de aceea este deosebit de important ca în Comunitatea Europeană să fie acceptate cât mai multe state balcanice, pentru ca glasul Ortodoxiei să fie mai pu-

ternic. Prin integrarea României și Bulgariei în Uniunea Europeană, țări care au făcut eforturi deosebite pentru a fi acceptate în Comunitatea Europeană, Ortodoxia va fi mai bine reprezentată, cunoscută și respectată pe continentul nostru.

Uniunea Europeană nu trebuie să aibă baze pur economice, ci și creștine, pentru a fi mai puternică și pentru a putea rezista în timp. În aceeași ordine de idei s-a cerut să se facă presiuni asupra euro-parlamentarilor din țările ortodoxe membre ale Uniunii, pentru ca în Constituția Uniunii Europene să fie menționate rădăcinile și moștenirea creștină a Europei, accentuând faptul că Bisericele Ortodoxe și statele balcanice trebuie să fie mai unite.

S-a propus ca această Conferință desfășurată la Volos să aibă loc în fiecare an în jurul datei de 6 decembrie, prin abordarea unor teme de importanță majoră pentru timpurile de astăzi.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului la Simpozionul organizat de Mitropolia de Dimitras și Almyros cu tema: “Rolul Bisericii în Europa extinsă și în Statele balcanice” (Volos, Grecia, 4-7 decembrie 2005).*

Temei nr. 1768/2005 – Participarea P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului la întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic (Roma, 13-16 decembrie 2005).

În zilele de 13-16 decembrie 2005, la Roma, P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul a participat, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic, care a avut ca scop pregătirea întrunirii Comisiei de anul viitor de la Belgrad. Lucrările s-au desfășurat la *Domus Internationalis Paulus VI* din Roma. În prima zi s-au întâlnit separat reprezentanții Bisericilor Ortodoxe și cei ai Bisericii Romano-Catolice.

Membrii ortodocși ai Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic sunt în număr de 11, dintre care co-președintele Comisiei (I.P.S. Mitropolit Ioan de Pergam) și co-secretarul Comisiei (I.P.S. Mitropolit Ghenadie de Sasima) care fac parte de drept. Dintre cei 11 reprezentanți, 10 sunt ierarhi, iar unul mirean (Dl. Profesor George Galitis de la Facultatea de Teologie din Atena).

Ca bază de pornire pentru discuțiile de anul viitor de la Belgrad, I.P.S. Mitropolit Ioan de Pergam a propus textul pregătit și aprobat deja de Comitetul Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic la întâlnirea de la Moscova (1-8 februarie 1990) și Freising (6-15 iunie 1990), intitulat: *“Consecințele Eclesiologice și Canonice ale naturii sacramentale ale Bisericii: Conciliaritate și Autoritate în Biserică”*, care însă nu a fost niciodată dezbătut în plenul Comisiei, datorită includerii pe ordinea de zi a problemei unia-tismului, care a provocat o polemică dură, ce a dus în cele din urmă la întreruperea

dialogului dintre cele două Biserici, după întrunirea Comisiei de la Baltimore (SUA) din vara anului 2000. Reprezentanții Bisericilor Ortodoxe au fost de acord cu propunerea I.P.S. Mitropolit Ioan de Pergam, reafirmându-și totodată dorința fermă de a menține pe ordinea de zi a Comisiei cele două teme sensibile în relația dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică: *primatul papal și uniatismul*, urmând ca acestea să fie discutate cât mai curând posibil, după o analiză temeinică a tuturor aspectelor legate de ele, din partea ambelor Biserici. În cadrul discuțiilor, P.S. Episcop Ilarion de Viena și Austria, delegatul Bisericii Ortodoxe Ruse în Comisia de Dialog, a făcut cunoscut punctul de vedere al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse, care a afirmat faptul că chiar dacă va împărtăși hotărârile Comisiei, nu le va accepta în mod public.

A avut loc apoi întâlnirea întregului Comitet Coordonator al Comisiei de Dialog, în cadrul căreia E.S. Cardinalul Walter Kasper, co-președintele romano-catolic al Comisiei, și-a exprimat în primul rând satisfacția pentru faptul că dialogul dintre Biserica Ortodoxă și cea Romano-Catolică a fost reluat după o întrerupere de 5 ani și a venit cu aceeași propunere ca și I.P.S. Mitropolit Ioan de Pergam, propunând ca baza de pornire a discuțiilor de anul viitor de la Belgrad să fie textul pregătit și aprobat de Comitetul Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic la întâlnirile de la Moscova și Freising din anul 1990. E.S. Cardinalul Kasper a mai afirmat că Biserica Romano-Catolică este pregătită să ia în discuție *primatul papal și uniatismul*, recunoscând faptul că cel din urmă reprezintă o problemă în relația dintre cele două Biserici, motiv pentru care trebuie analizat în profunzime.

În continuarea lucrărilor a fost luat în discuție *Documentul aprobat de Comitetul Coordonator al Comisiei de Dialog* la Moscova (1-8 februarie 1990) și Freising (6-15 iunie 1990), făcându-i-se anumite observații și amendamente. S-a căzut însă de comun acord asupra faptului că este mai bine ca acesta să fie studiat pe îndelete de toți membrii Comisiei de Dialog, urmând să fie lămurite la Belgrad aspectele care ar nemulțumi pe unii dintre reprezentanții celor două Biserici.

Lucrările viitoarei întâlniri a Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic de la Belgrad au fost stabilite pentru perioada 18 – 25 septembrie 2006.

În ziua de 15 decembrie 2005, Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-lea a primit în audiență particulară pe membrii Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic, afirmând în fața acestora că în această fază a dialogului este necesară “dorința primordială de a face totul pentru a restabili comuniunea deplină dintre cele două Biserici. Adevărata comuniune este numai în adevăr și iubire. Noi nu putem fi mulțumiți dacă ne oprim pe drumul început, ci plini de curaj, claritate și smerenie trebuie să căutăm fără întrerupere să împlinim voia Domnului Hristos, chiar dacă aceasta nu corespunde planurilor noastre omenești. Unitatea deplină și reîmpăcarea cer ca noi să ne supunem propria noastră voință voii lui Dumnezeu”.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului la întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic Ortodox-Catolic (Roma, 13-16 decembrie 2005).*

Aprobă continuarea participării Bisericii Ortodoxe Române în Comisia de Dialog Teologic Internațional Ortodox-Catolic.

Temei nr. 4003/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești privind participarea Pr. Dr. Ion Chivu la cea de-a IX-a Conferință Internațională pentru Dialog între Bisericile Ortodoxe și Grupul Partidului Popular European și Democraților Europeni din Parlamentul European (Istanbul, Turcia, 20-21 octombrie 2005).

La invitația adresată de Patriarhia Ecumenică prin *Biroul Bisericii Ortodoxe pe lângă Uniunea Europeană* de la Bruxelles, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe din Europa au participat, între 20-21 octombrie 2005, la Istanbul (Turcia), la a IX-a Conferință Internațională pentru Dialog între Bisericile Ortodoxe și Grupul Partidului Popular European și Democraților Europeni din Parlamentul European, cu tema: *“Fundamentele solidarității și cooperării în Europa – factori favorabili continuării procesului de extindere a Uniunii Europene”*.

La Conferință au fost invitate personalități din Biserica Romano-Catolică, Bisericile Reformei, islam și iudaism și lideri politici din Europa. Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la lucrările Conferinței a luat parte Pr. Dr. Ion Chivu.

Lucrările s-au desfășurat în cinci sesiuni plenare, concentrându-se asupra *modului în care societatea civilă funcționează în Europa de Sud-Est, identificării bazelor cooperării și solidarității în Bulgaria, România și Spania, corelației dintre libertate și adevăr (“Adevărul vă va face liberi” – Ioan 8, 32), importanței libertății religioase, ca valoare europeană și evoluțiilor recente în viața religioasă din Serbia-Munteneșu și Croația*. Prin alegerea acestei tematici, organizatorii Conferinței și-au propus, în primul rând, să vină în întâmpinarea dorinței crescânde a popoarelor din Sud-Estul Europei de a se integra în Uniunea Europeană. De altfel, și stabilirea Istanbulului - “Orașului de pe cele două continente” ca loc al Conferinței comportă o semnificație aparte. Invitarea și participarea reprezentanților Guvernului de la Ankara la lucrări denotă faptul că, Patriarhia Ecumenică rămâne fermă pe poziția de avocat consecvent și insistent al integrării Turciei în Uniunea Europeană, mai ales acum, când această țară a fost acceptată la negocierile de preaderare la Uniune.

La lucrări, referenții au tratat mai ales despre raportul dintre libertatea religioasă și adevăr. Ființa umană este determinată de propria natură să caute adevărul – și în primul rând adevărul religios – pentru a-și întemeia și a da consistență, sens și valoare vieții. Însă, căutarea și trăirea adevărului au nevoie de mediul

adecvat, care se asigură prin crearea de către stat și societatea civilă a unui climat de reală libertate religioasă.

Participanții și-au exprimat convingerea că credința religioasă și tradițiile popoarelor sunt factori determinanți pentru păstrarea coeziunii și unității lor, deoarece garantează, în mare măsură, pacea, armonia, dreptatea și stabilitatea socială la nivel local, regional și național. Pe lângă acestea, în multe cazuri, credința constituie și trăsătură definitorie a profilului spiritual etnic. Credința religioasă ajută populația dintr-o anumită țară sau regiune să păstreze valorile create de generațiile anterioare. În acest sens, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române a subliniat că, pentru poporul român, valorile tradiționale ortodoxe au fost din totdeauna repere cardinale în praxis-ul său social și au fost asimilate organic devenind elemente constitutive ale etnopsihosintezei sale. Datorită acestora, românii și-au păstrat limba și conștiința națională de-a lungul veacurilor. Tot în virtutea atitudinilor determinate de valorile ortodoxe trăite și mărturisite în manieră specifică, poporul ortodox român a fost primul popor majoritar în țara sa, care a primit cu largă deschidere și entuziasm vizita unui papă, surprins de fervoarea credinței acestuia, de *“frumusețea și strălucirea chipului lui Hristos în România – Grădina Maicii Domnului”*. Prin valorile ortodoxe, poporul român și-a certificat din totdeauna apartenența la cultura și civilizația creștină europeană și, grație acestora, integrarea sa politică și economică în Uniunea Europeană devine un act firesc cu efecte, și mai ales cu valențe spirituale deosebite.

În *Documentul final*, s-a considerat că ar fi indicat ca semnificația zilelor de 8 și 9 mai ale fiecărui an, declarate de O.N.U. ca *“zile ale aducerii aminte și reconcilierii”* să se reflecte, într-un anumit fel, și în viața liturgică a Bisericilor.

Pe ordinea de zi a Conferinței următoare, care, la invitația Guvernului Slovaciei, va avea loc între 19-20 octombrie 2006, la Bratislava, vor fi incluse rapoarte și propuneri despre aplicarea criteriilor de la Copenhaga, în Albania, Bulgaria, România, Serbia-Muntenegru și Turcia și despre proiectele pentru stimularea cooperării între cultele religioase în aceste țări, la nivel de parohie și eparhie.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de participarea Pr. Dr. Ion Chivu la cea de-a IX-a Conferință Internațională pentru Dialog între Bisericile Ortodoxe și Grupul Partidului Popular European și al Democraților Europeni din Parlamentul European (Istanbul, Turcia, 20-21 octombrie 2005).

Temei nr. 3379/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești privind participarea Pr. Dr. Ioan Chivu, la a XII-a Consfătuire Panortodoxă despre fenomenele sectare și parareligioase în lumea contemporană, (Prokopion, Grecia, 31 octombrie-4 noiembrie 2005).

La Consfătuire au luat parte aproape 150 de reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe Autocefale și mitropoliilor din Grecia. Din partea Bisericii Ortodoxe Române, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la lucrări a participat Pr.Dr.Ion Chivu.

Tema Consfăturii a fost intitulată: *“Aspecte ale New Age. Spiritul New Age, contrar gândirii și ethosului ortodox”*. S-au susținut următoarele referate: *“De la Skylla la Charybda – marea responsabilitate pastorală a preotului”*, *“New Age și credința creștină”*, *“New Age – amenințare sau provocare pentru o mai bună pastorație”*, *“Ocultismul și New Age”*, *“Teze New Age în interpretarea Sfinților Părinți ai Bisericii”*, *“New Age și neopăgânismul. Elemente comune”* și *“Ezoterismul și neognosticismul ca expresii ale New Age”*.

Conținutul referatelor și al discuțiilor purtate pe marginea acestora în cadrul Consfăturii pot fi sintetizate astfel: fenomen specific epocii în care predomină confuzia și relativismul, New Age (Noua Epocă) este un amalgam de grupări, organizații și mișcări heteroclite care profesează sincretismul religios, pe fondul ideologiilor și mentalităților create de iluminism, romantism, modernism și post-modernism. Componente eterogene luate din ocultism, neognosticism, credințe și practici orientale, ezoterism, spiritism, neoidololatrie și neopăgânism se amestecă cu astrologia, pseudo-psihologia și pseudo-medicina, într-o adevărată mixtură greu de definit. În același spirit sincretic, New Age declară că urmărește să realizeze o religie mondială, după propriul model pretins holistic, ceea ce ar însemna globalizarea vieții religioase a popoarelor și ar instaura mult râvnita *“nouă ordine”* în lumea religiilor. În dorința lor de a se face agreați pentru a putea câștiga adepti și, probabil, cu intenția nedeclarată de a crea confuzii, reprezentanți ai New Age recurg chiar la folosirea Sfintei Scripturi, scrierilor Sfinților Părinți, literaturii gnostice, apocrife și izvoarelor istorice. Ei folosesc toate mijloacele moderne de comunicare, profită de setea de cunoaștere și curiozitatea caracteristică omului, în general, și, mai ales la tineri, exploatează cu abilitate fascinația și dispoziția de a accepta cu sinceritate, fără să discearnă, ceea ce se pretinde a fi *“nou”*.

În cursul lucrărilor Consfăturii s-a accentuat că, în relațiile cu adeptii acestei mișcări este necesar să se aplice principiile dialogului adevărului în duhul dragostei creștine. Pentru mai buna cunoaștere a doctrinei *“New Age”* s-a apreciat că, atât la cursurile de licență, cât și la cele de masterat și doctorat din cadrul instituțiilor de învățământ teologic superior, catedrele de apologetică sau îndrumări misionare trebuie să-și concentreze atenția asupra acestui fenomen.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *la act de participarea Pr.Dr. Ioan Chivu, la a XVII-a Consfătuire Panortodoxă despre fenomenele sectare și parareligioase în lumea contemporană, (Prokopion, Grecia, 31 octombrie-4 noiembrie 2005).*

Temei nr. 4395/2005 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea Lect. Dr. Constantin Preda la Conferința interreligioasă *“Pace și toleranță II: dialog și cooperare în Sud-Estul Europei, Caucaz și Asia Centrală”*, (Istanbul, Turcia, 7-9 noiembrie 2005).

În perioada 7-9 noiembrie 2005 a avut loc la Istanbul, Turcia, Conferința interreligioasă *“Pace și toleranță II: dialog și cooperare în sud-estul Europei, Caucaz și Asia Centrală”*, organizată de Patriarhia Ecumenică, împreună cu Fundația *“Apel la Conștiință”* și a avut ca scop promovarea cooperării dintre cele trei

mari religii monoteiste: iudaismul, creștinismul și islamismul, în vederea realizării respectului reciproc, acceptării diversității celorlalți, a coexistenței pașnice într-o lume care a suferit din greu de pe urma războaielor și conflictelor inter-etnice. Din partea Bisericii Ortodoxe Române, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a participat Lect. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "*Patriarhul Justinian*", care a transmis salutul și mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh participanților la această conferință interreligioasă.

Conferința de la Istanbul din anul acesta a continuat întâlnirile și discuțiile dintre principalii lideri ai celor trei mari religii abramitice, începute la Berna în 1992 și Istanbul în 1994. În urma conflictelor izbucnite în fosta Jugoslavie, a vărsării de sânge și purificării etnice din Bosnia, Fundația "*Apel la Conștiință*" a reușit să aducă la masa discuțiilor în noiembrie 1992, pentru prima dată, liderii religioși ai creștinilor catolici și ortodocși, ai musulmanilor și evreilor din fosta Jugoslavie într-un summit ce a adoptat Declarația de la Berna (1992) în care s-a afirmat cu tărie că războiul din fosta Jugoslavie, precum și conflictele etnico-politice din Bosnia nu au o motivație religioasă. Declarația de la Berna din 1992 a insistat asupra faptului că "*o crimă în numele religiei este cea mai mare crimă împotriva religiei*".

În Declarația "*Peace and Tolerance II*", adoptată în urma summit-ului din 7-9 noiembrie 2005, liderii celor trei mari religii monoteiste au reiterat faptul că astfel de întâlniri constituie o oportunitate pentru a intra în dialog, a schimba experiențe și a contribui astfel, la progresul spiritual și social al umanității, la promovarea coexistenței pașnice și înțelegerii reciproce dintre popoare. Participanții la această întâlnire și-au exprimat satisfacția față de progresele înregistrate în Europa de Sud-est pe calea reconcilierii, cooperării și toleranței, conștienți însă de faptul că încă mai există probleme serioase de rezolvat în ceea ce privește protejarea drepturilor religioase și etnice. De aceea, liderii religioși au responsabilitatea promovării educației în rândurile membrilor comunității lor pentru ca astfel conflictele și jignirile din trecut să nu se mai repete. Nu există pace între națiuni, fără să existe pace între religii. Nu există pace între religii, fără dialog între religii. Nu există dialog între religii, fără o cercetare profundă a temeiurilor fiecărei religii.

La propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea Lect. Dr. Constantin Preda la Conferința interreligioasă "Pace și toleranță II: dialog și cooperare în Sud-Estul Europei, Caucaz și Asia Centrală", (Istanbul, Turcia, 7-9 noiembrie 2005).*

De asemenea, P.S. Arhiepiscopul Vicar Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului primește binecuvântarea Sfântului Sinod pentru a vizita comunitățile românești din Australia, în luna februarie 2006, pentru a duce mesajul părintesc al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist către fiii și fiicele Bisericii noastre care trăiesc atât de departe de țara în care s-au născut.

11. Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la închiderea lucrărilor.

Epuizându-se examinarea lucrărilor înscrise pe Ordinea de zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte se adresează membrilor Sfântului Sinod cu următorul cuvânt:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

“Așadar, ședința noastră a fost încoronată până la sfârșit cu cele mai strălucite gânduri și simțăminte sufletești. Suntem datori să mulțumim Bunului Dumnezeu, Care ne-a luminat și ne-a îndreptat cugetele spre slujirea Sa. Este de la sine înțeles că de acum înainte depinde de noi toți, ca fiecare, de la locul său, să se gândească când vestește hotărârea sa, pentru că cei din jur vor cere lămuriri, vor cere unele precizări. Nu ni se cere ca să spunem numai ce este convenabil pentru noi. Vom spune și slăbiciunile noastre, necazurile și lipsa noastră de cuprindere a acestor uriașe probleme care se rostogolesc peste lume și peste noi, dar în hotărârea aceasta s-a văzut cu adevărat lucrarea Duhului Sfânt. Și gândindu-ne mereu că suntem chemați la această lucrare de Duhul Sfânt, nu putem pricinui vreo rătăcire, vreo abatere de la adevărul care stă în hotărârea Sfântului Sinod și în prezența Mântuitorului Iisus Hristos. Vorbiți ca și cum ați vorbi cu Mântuitorul Hristos, cu Dumnezeu, având fiecare conștiința luminată de Duhul Sfânt. Trebuie să îndepărtăm de la noi, îmi îngădui să spun, dorința de înaintare, de înălțare. Este o problemă aceasta și trebuie să o înțelegem. Dar zbaterea după avansări în eparhii este o greutate pentru noi. Personal, am toată bunăvoința pentru toți, dar, cum vedeți, și din cauza aceasta am trăit clipe foarte grele.

Am fost de patru ori în Maramureș, de două ori la Cluj, de cinci ori la Alba Iulia, și în celelalte eparhii de peste munți. În cei unsprezece ani ca episcop la Arad am fost în miezul problemelor și am reușit ca să înalț biserici, să deschid mănăstiri, să rezolv probleme împreună cu Înalt Prea Sfințitul Nicolae, de la care am folosit foarte mult ca sufragane al Mitropoliei Banatului. Aveam atunci Sinod mitropolitan o dată la Timișoara, o dată la Arad, cu participarea colaboratorilor noștri. Era inițiativa Înalt Prea Sfințitului Nicolae, pe care am găsit-o foarte bună, ca și alte inițiative. Împreună mergeam la Seminarul de la Caransebeș sau mergeam numai eu la sfârșit de an, când Înalt Prea Sfințitul Nicolae lucra în structurile ecumenice peste hotare. Și când venea acasă îl puneam la curent cu problemele rezolvate în Sinodul nostru, unde eram amândoi, unul președinte, altul vicepreședinte. Încât dau slavă lui Dumnezeu pentru amintirile frumoase de atunci. Un an de zile, ca episcop al Aradului, am fost și locțiitor de episcop la Oradea. Am umblat din parohie în parohie, pe valea Sălajului, pe la Cluj, și am cunoscut bine acele meleaguri.

Apoi, ca mitropolit la Iași, mai mult de doi ani am deținut locotenința Mitropoliei de la Sibiu, după trecerea la cele veșnice a fie iertatului mitropolit și mare cărturar Nicolae Mladin și cunosc spiritul ardelenesc. Am găsit acolo, începând de la Oituz, de la Târgu Secuiesc, cum treci din Moldova peste munți, Ortodoxie vie și inimă românească peste tot. Încât este păcat să nu folosim această frumoasă înțelegere la care am ajuns noi acum. Să fie o potolire a furtunii care a cuprins pe unii credincioși, pe unii intelectuali.

Cu această credință, vă mulțumesc tuturor. Totdeauna mă rog lui Dumnezeu și mărturisesc recunoștința mea pentru ierarhii Sfântului Sinod ai Bisericii noastre. Îi consider pavăza mea și sprijinul activității și răspunderii mele.

Dumnezeu să ne ajute și să ne binecuvânteze. Am avut bucuria să înălțăm și să așezăm în tronul șagunian pe Înalt Prea Sfințitul Laurențiu, împlinind tradiția, cum spuneam, după rânduială, până la cel mai mic detaliu. Ne va ajuta Bunul Dumnezeu și de acum înainte. Cu o rugăciune și cu un gând bun încheiem ședința de astăzi, având nădejdea împlinirii și a celorlalte probleme care ne așteaptă. Vă mulțumesc!”.

12. Închiderea ședinței de lucru.

După rostirea cuvântului de închidere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist reamintește membrilor Sfântului Sinod agenda lucrărilor Forurilor Centrale bisericești și datele la care au fost convocate:

- **8 februarie 2006** – lucrările Colegiilor Electorale Bisericești pentru alegerea de Episcop al Episcopiei Caransebeșului și alegerea de Episcop al Episcopiei Giurgiului;

- **9 februarie 2006** – lucrările Sfântul Sinod;

- **1 martie 2006** – lucrările Adunării Naționale Bisericești.

La orele 13⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară închise lucrările ședinței Sfântului Sinod și prorogă sesiunea sinodală pe anul 2006.

Se rostește rugăciunea “*Cuvine-se cu adevărat*”.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**Secretarul Sfântului Sinod,
† Vincențiu Ploieșteanul
Episcop-Vicar Patriarhal**

LUCRĂRILE SESIUNII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PE ANUL 2006

Sumarul ședinței de lucru din ziua de 9 februarie 2006 *

Potrivit prevederilor art.12 și 30 lit.“a” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale articolului 9 din Regulamentul Organelor Centrale, cu adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 470 din 26 ianuarie 2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a convocat Sfântul Sinod în ședință de lucru pentru ziua de **marți, 9 februarie 2006, orele 10⁰⁰** la Reședința Patriarhală din București.

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeumului.

Marți, 9 februarie 2006, la orele 8⁰⁰ s-a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală de către P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei **Lucian Lugojanul**, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

La orele 9³⁰ s-a oficiat Tedeum-ul de către același sobor de slujitori în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**, a II.PP.SS. Mitropoliți și Arhiepiscopi, a PP.SS. Episcopi, Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari, membri ai Sfântului Sinod, de față fiind numeroși credincioși, precum și PP.CC. Părinți consilieri patriarhali.

2. Apelul nominal.

La orele 10⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Președinte invită pe Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal **Vicențiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod să dea citire Apelului Nominal.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Președintele Sfântului Sinod *II.PP.SS. Mitropoliți:* **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, **Laurențiu** al Ardealului, **Teofan** al Olteniei, **Nicolae** al Banatului, **Petru** al Basarabiei; *II.PP.SS. Arhiepiscopi:* **Teodosie** al Tomisului, **Nifon** al Târgoviștei, **Pimen** al Sucevei și Rădăuților, **Bartolomeu** al Clujului, **Andrei** al Alba Iuliei; *PP.SS. Episcopi:* **Gherasim** al Râmnicului, **Eftimie** al Romanului, **Epifanie** al Buzăului și Vrancei, **Calinic** al Argeșului și Muscelului, **Casian** al Dunării de Jos, **Timotei** al Aradului, **Justinian** al Maramureșului și Sătmarului, **Nicodim** al Severinului și Strehăiei, **Damaschin** al Sloboziei și Călărașilor, **Ioan** al Covasnei și Harghitei, **Galaction** al Alexandriei și Teleormanului, **Daniil**, Episcop Locțiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului, **Sofronie** al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; *PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali:* **Vicențiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod, **Ambrozie Sinaitul** și **Ciprian Câmpineanul**; *PP.SS. Episcopi-Vicari:* **Sebastian Ilfoveanul** și **Varsanufie Prahoveanul** ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **Visarion Rășinăreanul** al Arhiepiscopiei Sibiului, **Gurie Gorjanul** al Arhiepiscopiei Craiovei, **Lucian Lugo-**

* Prezentul sumar a fost pregătit pentru tipar de *Pr. Dr. Augustin Rusu*, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

janul al Arhiepiscopiei Timișoarei, **Irineu Bistrițeanul** al Arhiepiscopiei Clujului; *PP.SS. Arhieri-Vicari*: **Irineu Slătineanul** al Episcopiei Râmnicului, **Ioachim Băcăuanul** al Episcopiei Romanului, **Corneliu Bârlădeanul** al Episcopiei Hușilor, **Petroniu Sălăjanul** al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, **Iustin Sigheteanul** al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Absentează motivat: II.PP.SS. Mitropoliți: **Serafim** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord și **Iosif** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; *I.P.S. Arhiepiscop Nicolae* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada; *PP.SS. Episcopi*: **Ioachim** al Hușilor și **Ioan** al Oradiei, Bihorului și Sălajului, *PP.SS. Episcopi-Vicari*: **Calinic Botoșăneanul** al Arhiepiscopiei Iașilor, **Sofian Brașoveanul** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, **Siluan Marsilianul** și **Marc Nemțeanul** ai Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, precum și **Vasile Someșanul** al Arhiepiscopiei Clujului.

Constatând prezența statutară Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară ședința legal constituită și deschide lucrările Sfântului Sinod.

3. Componenta Comisiilor de lucru ale Sfântului Sinod.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Președinte dispune prezentarea componenței Comisiilor Sinodale, așa cum au fost și la prima ședință de lucru din acest an.

La acest punct, *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei*, președintele Comisiei Teologice și Liturgice arată că întrucât, de la această comisie, *I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului* a trecut ca președinte la Comisia Pastorală și Socială, solicită Sfântului Sinod aprobarea ca *P.S. Arhieru-Vicar Ioachim Băcăuanul* al Episcopiei Romanului să fie cooptat la Comisia Teologică și Liturgică, întrucât Prea Sfinția Sa s-a este familiarizat cu textele liturgice la care a lucrat până acum, în felul acesta, echilibrându-se și numărul de membri ai fiecărei Comisii sinodale.

Sfântul Sinod este de acord cu cooptarea *P.S. Arhieru-Vicar Ioachim Băcăuanul* în Comisia Teologică și Liturgică și, ca urmare, plenul examinează următoarea componență a Comisiilor Sinodale:

Comisia Pastorală și Socială

1. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților	Membru
4. P.S. Episcop Eftimie al Romanului	Membru
5. P.S. Episcop Ioachim al Hușilor	Membru
6. P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul	Raportor
8. P.S. Episcop-Loctiitor Daniil	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul	Membru

11. P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul	Membru

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

1. I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei	Membru
3. P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului	Membru
4. P.S. Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei	Membru
5. P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului	Raportor
6. P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului	Membru
7. P.S. Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Lucian Lugojanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Marc Nemțeanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul	Membru

Comisia Teologică și Liturgică

1. I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului	Membru
4. P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos	Raportor
5. P.S. Episcop Ioan al Oradiei	Membru
6. P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul	Membru
10. P.S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul	Membru
11. P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul	Membru

Comisia Relațiilor Externe Bisericești

1. I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord	Membru
3. I.P.S. Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale	Membru
4. I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei	Raportor
5. I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiep. Ort. Rom. în America și Canada	Membru
6. P.S. Episcop Timotei al Aradului	Membru

7. P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei	Membru
8. P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Gurie Gorjeanul	Membru
12. P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul	Membru

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă componența Comisiilor de lucru pentru această ședință sinodală în forma supusă dezbaterii plenului, urmând ca P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul al Episcopiei Romanului să fie cooptat la Comisia Teologică și Liturgică.*

După aprobarea componenței Comisiilor Sinodale, în **cuvântul rostit**, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist arată că *“ne aflăm, în continuare, într-o perioadă de lucru a Organelor Centrale Bisericești. Astfel, în ziua de 8 februarie au avut loc lucrările Colegiilor Electorale Bisericești pentru alegerea titularului în postul vacant de Episcop al Episcopiei Caransebeșului și pentru alegerea titularului în postul vacant de Episcop al Episcopiei Giurgiului, nou înființată. Astăzi, potrivit prevederilor statutare, Sfântul Sinod este chemat să facă examinarea canonică a acestor alegeri și să le valideze. De asemenea, la întrunirea de astăzi vom avea de examinat și Pastorală Sfântului Sinod pentru Colecta Fondului Central Misionar din Duminica Ortodoxiei a acestui an. Întâmpinându-Vă cu urări de bun venit, Vă mulțumesc pentru că ați răspuns la această chemare, rugând pe Bunul Dumnezeu să ne călăuzească în hotărârile ce le vom lua pentru binele Sfintei noastre Biserici.”*

5. Aprobarea Ordinii de Zi și repartizarea lucrărilor la Comisiile Sinodale.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh supune spre aprobare plenului **Ordinea de zi** a acestei ședințe de lucru și invită pe membrii Sfântului Sinod să prezinte eventuale solicitări de completare a acesteia.

La acest punct, ierarhii din Transilvania adresează solicitarea de a se relua demersurile la autoritățile de stat în legătură cu urgența elaborării unei Legi speciale care să reglementeze situația patrimoniului cultelor religioase recunoscute (imobiliar și terenuri, altele decât lăcașurile de cult și casele parohiale) - **temei nr. 723/2006**. Ca urmare a acestei solicitări,

– *Sfântul Sinod aprobă înscrierea problemei în ordinea de zi și o repartizează spre studiere la Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină.*

*I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei prezintă adresa Mitropoliei Olteniei nr. 679/2005 cu solicitarea de a se interveni pentru completarea Legii privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, cu o prevedere referitoare la interzicerea ofensei adusă simbolurilor religioase - **temei nr. 722/2006**. Ca urmare a acestei solicitări,*

– *Sfântul Sinod aprobă înscrierea problemei în ordinea de zi și o repartizează spre studiere la Comisia Teologică și Liturgică.*

P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Cămpineanul propune înscrierea pe Ordinea de zi a următoarele probleme:

- referatul Sectorului Relațiilor Externe Bisericești în legătură cu corespondența oficială dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, privind Mitropolia Basarabiei – **temei nr. 500/2006.**

- referatul Sectorului Relațiilor Externe Bisericești cu privire la trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Nicolae, Mitropolitul ținuturilor Cehiei și Slovaciei – **temei nr. 496/2006.**

- referatul Sectorului Relațiilor Externe Bisericești, privind participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la unele întruniri ecumenice în perspectiva pregătirii Celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene (Roma, 23-27 ianuarie 2006) – **temei nr. 497/2006.**

Ca urmare a acestei propuneri,

– *Sfântul Sinod aprobă înscrierea în ordinea de zi a acestor probleme și le repartizează spre studiere și propunere la Comisia Relațiilor Externe Bisericești.*

Urmare acestor noi solicitări care s-au adăugat și au fost repartizate la Comisiile Sinodale de specialitate, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte:

– *Sfântul Sinod aprobă pentru prezenta ședință de lucru următoarea Ordine de zi care va fi repartizată pe comisii astfel:*

ÎN PLENUL SFÂNTULUI SINOD:

1. Temei nr. 480/2006 – Proiectul Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei din anul 2006 (12 martie) pentru colecta Fondului Central Misionar.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

2. Temei nr. 102/2006 – Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 în legătură cu alegerea de Episcop al Episcopiei Caransebeșului.

3. Temei nr. 151/2006 – Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 în legătură cu alegerea de Episcop al Episcopiei Giurgului.

4. Temei nr. 621/2006 - Procesul-Verbal al Sinodului Permanent în legătură cu recomandarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului pentru alegerea în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei a Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), Secretar eparhial pentru limba română la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria.

5. Temei nr. 723/2006 – Solicitarea ierarhilor din Transilvania de a se relua demersurile la autoritățile de stat în legătură cu urgența elaborării unei Legi speciale care să reglementeze situația patrimoniului cultelor religioase recunoscute (imobiliar și terenuri), altul decât locașurile de cult și casele parohiale.

Primește raportor : P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului

Comisia Teologică și Liturgică

6. Temei nr. 722/2006 – Adresa Mitropoliei Olteniei nr. 679/2005 cu solicitarea I.P.S. Mitropolit al Olteniei pentru completarea Legii privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor cu o prevedere referitoare la interzicerea ofensei aduse simbolurilor religioase.

Primește raportor : P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos

Comisia Relațiilor Externe Bisericești

7. Temei nr. 500/2006 – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu corespondența oficială dintre Patriarhia Română și patriarhia Moscovei cu privire la Mitropolia Basarabiei.

8. Temei nr. 496/2006 – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești cu privire la trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului Nicolae, Mitropolitul Ținuturilor Cehiei și Slovaciei.

9. Temei nr. 497/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești privind participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la unele întruniri ecumenice în perspectiva pregătirii Celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene (Roma, 23-27 ianuarie 2006).

Primește raportor: I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei

6. Definitivarea și aprobarea Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* propune membrilor Sfântului Sinod ca, potrivit tradiției care s-a îndatinat și Ordinii de Zi adoptată, să se procedeze la examinarea de către plenul Sfântului Sinod a Pastoralei la Duminica Ortodoxiei din anul 2006, după cum urmează:

Temei nr. 480/2006 – Proiectul Pastoralei Sfântului Sinod pentru Colecta Fondului Central Misionar din Duminica Ortodoxiei pe anul 2006.

În anul 2006, Duminica Ortodoxiei se va sărbători la 12 martie. Pentru desfășurarea în bune condiții a Colectei pentru Fondul Central Misionar în toate bisericile și mănăstirile din cuprinsul Patriarhiei Române, prin grija Sectorului II al Administrației Patriarhale s-a întocmit Ordinul Circular care cuprinde instrucțiunile pe baza cărora se va desfășura colecta respectivă și se vor depune sumele colectate la protoierii, iar protoiereii la Casieria Centrelor eparhiale. Centrele Eparhiale după ce vor opri un procent de 40% din totalul colectei, va vira restul de 60% în contul Administrației Patriarhale, indicat în ordinul circular.

Apoi, s-a dat citire în Plenul Sfântului Sinod proiectului de text al Pastoralei și s-au adus amendamentele care s-au socotit necesare, cu mențiunea că proiectul Pastoralei a fost întocmit de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, care a avut încredințarea Sfântului Sinod în acest scop.

În urma definitivării textului Pastoralei și a instrucțiunilor care vor însoți textul Pastoralei, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă textul definitivat al Pastoralei Sfântului Sinod pentru Colecta Fondului Central Misionar din Duminica Ortodoxiei (12 martie 2006).**

– *Aprobă instrucțiunile pe baza cărora se va desfășura colecta pentru Fondul Central Misionar în toate parohiile și mănăstirile din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.*

– *Exprimă alese mulțumiri I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului pentru osteneala ce și-a luat de a accepta și întocmi textului Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei din anul 2006.*

– *Textul instrucțiunilor Sectorului II al Administrației Patriarhale se transmite tuturor unităților de cult din Biserica Ortodoxă Română (parohii și mănăstiri) împreună cu Pastorală.*

7. Suspendarea ședinței de lucru.

După aprobarea textului Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei din anul 2006, la orele 11⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist suspendă ședința pentru examinarea lucrărilor în Comisiile sinodale și întocmirea rapoartelor.

8. Reluarea lucrărilor în plen. Prezentarea rapoartelor Comisiilor sinodale de lucru.

La orele 13⁰⁰ se reiau lucrările în plenul Sfântului Sinod, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu aceeași prezență ca la ședința de deschidere.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe *P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină* să prezinte referatele acesteia, după cum urmează:

Temei nr. 102/2006 – Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 în legătură cu alegerea de Episcop al Episcopiei Caransebeșului, în urma vacantării acestui scaun Chiriarhal prin alegerea, la 3 noiembrie 2005 a P.S. Episcop Laurențiu în postul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului.

În conformitate cu prevederile art. 130, al.12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod a primit Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 privind alegerea de Episcop al Episcopiei Caransebeșului, în vederea examinării și cercetării canonice a alegerii.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, în urma examinării și cercetării canonice a alegerii, a constatat următoarele:

* Textul Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei se publică, separat, în prezentul număr al revistei.

- pe temeiul prevederilor art.129, al.3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 17-18 ianuarie 2006, potrivit votului secret exprimat, a propus drept candidați pentru alegerea de Episcop al Episcopiei Caransebeșului pe: *P.S. Lucian Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și pe Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ion) Gheorghe, Secretar eparhial la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria;*

- în conformitate cu prevederile art.129, al. 4 din Statut, cu adresa nr. 102/2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a convocat pe membrii Colegiului Electoral Bisericesc în ședință de lucru pentru ziua de miercuri, 8 februarie 2006, la Palatul Patriarhiei din București, comunicând confidențial acestora, numele celor doi candidați însoțite de curriculum vitae;

- lucrările Colegiului Electoral Bisericesc s-au desfășurat cu respectarea prevederilor art.129-130 din Statut, fiind prezidate de Înalț Preasfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului;

- la încheierea despuierii scrutinului s-a constatat că din numărul total de 133 membri alegători prezenți, voturile au fost exprimate după cum urmează: *P.S. Lucian Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei - 120 voturi, Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe) - 11 voturi și 2 voturi nule;*

- în temeiul prevederilor art.130, al. 9 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Înalț Preasfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, Președintele Colegiului Electoral Bisericesc a proclamat rezultatul alegerii pentru ocuparea scaunului de Episcop al Episcopiei Caransebeșului, în urma căreia, P.S.Lucian Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei a obținut majoritatea absolută a voturilor.

Ca urmare a examinării și cercetării canonice a alegerii, consemnată în Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc, și pe temeiul prevederilor art. 131, al.1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a constatat că alegerea s-a desfășurat statutar și regulamentar și că cel ales întrunește condițiile canonice, fiind deja arhieru în funcțiune.

Având în vedere constatările care s-au consemnat cu privire la cercetarea și examinarea canonică a alegerii;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act că alegerea Prea Sfințitului Lucian Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei în postul vacant de Episcop al Episcopiei Caransebeșului s-a săvârșit cu respectarea dispozițiilor art.129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Validează și aprobă alegerea făcută de Colegiul Electoral Bisericesc în ziua de 8 februarie 2006 pentru postul de Episcop al Episcopiei Caransebeșului în

persoana Prea Sfințitului Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei Lucian Lugojanul.

Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea de face convenitele demersuri către autoritățile de stat competente în vederea emiterii Decretul Prezidențial de recunoaștere.

În conformitate cu prevederile art.131, al.3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, adresează Înalt Preasfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului rugămintea de a lua măsurile canonice și statutare pentru emiterea Gramatei Mitropolitane în vederea înscăunării și instalării Prea Sfințitului Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei Lucian Lugojanul ca Episcop al Episcopiei Caransebeșului, potrivit datinilor Bisericii Ortodoxe Române.

Data ceremoniei instalării și înscăunării canonice a noului ales urmează a se stabili de către Înalt Preasfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului în consultare cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, cerând cuvântul, adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și membrilor Sfântului Sinod mulțumiri pentru înțelegerea pe care au manifestat-o în legătură cu necesitatea ocupării în termenul statutar al scaunului vacant de Episcop al Caransebeșului, ca și pentru faptul că au agreat recomandarea Înalt Prea Sfinției Sale în persoana Prea Sfințitului Episcop-Vicar Lucian Lugojanul subliniind, în final, că se va consulta cu factorii locali bisericești pentru a propune data ceremoniei de instalare în funcție cât mai curând posibil pentru a nu lăsa eparhia mai mult timp fără conducător.

Temei nr. 151/2006 - Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 în legătură cu alegerea de Episcop al Episcopiei Giurgiului.

În conformitate cu prevederile art.130, al.12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod a primit Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc din 8 februarie 2006 privind alegerea de Episcop al Episcopiei Giurgiului, pentru examinarea și cercetarea canonică a alegerii.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, în urma examinării și cercetării canonice a alegerii, a constatat următoarele:

- potrivit prevederilor art. 129, al. 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 17-18 ianuarie 2006, ca urmare a votului secret exprimat, a propus drept candidați pentru alegerea de Episcop al Episcopiei Giurgiului pe: *P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor* și pe *P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal*;

- în conformitate cu prevederile art. 129, al. 4 din Statut, cu adresa nr. 151/2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a convocat pe membrii Colegiului Electoral Bisericesc pentru ziua de miercuri, 8 februarie 2006, la Palatul Patriarhiei din București, comunicând confidențial acestora, numele celor doi candidați însoțite de curriculum vitae;

- lucrările Colegiului Electoral Bisericesc s-au desfășurat cu respectarea prevederilor canonice, statutare și regulamentare bisericești, fiind prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în calitate sa de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei;

- la încheierea despuierii scrutinului s-a constatat că din numărul total de 135 membri alegători prezenți, voturile au fost exprimate după cum urmează: *P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal - 106 voturi, P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor - 28 voturi și 1 vot nul;*

- în temeiul prevederilor art. 130, al. 9 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Colegiului Electoral Bisericesc, în calitate sa de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, a proclamat rezultatul alegerii pentru ocuparea scaunului vacant de Episcop al Episcopiei Giurgiului, în urma căreia, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul a obținut majoritatea absolută a voturilor.

Ca urmare a examinării și cercetării canonice a alegerii, consemnată în Procesul-Verbal al Biroului Colegiului Electoral Bisericesc, și pe temeiul prevederilor art.131, al.1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române,

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a constatat că alegerea s-a desfășurat statutar și regulamentar și că cel ales întrunește condițiile canonice, fiind deja arhieru în funcțiune.

Având în vedere constatările consemnate în procesul verbal al Biroului Colegiului cu privire la examinarea și cercetarea canonică a alegerii;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act că alegerea Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, ca Episcop al Episcopiei Giurgiului s-a săvârșit cu respectarea dispozițiilor art. 129 și 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

– Validează și aprobă alegerea făcută de Colegiul Electoral Bisericesc în ziua de 8 februarie 2006 pentru postul de Episcop al Episcopiei Giurgiului, în persoana Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul.

– Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea de face cuvenitele demersuri către autoritățile de stat competente în vederea emiterii Decretul Prezidențial de recunoaștere.

– În conformitate cu prevederile art.131, al. 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în calitate sa de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, rugămintea de a lua măsurile canonice și statutare pentru emiterea Gramatei Mitropolitane în vederea înscăunării și instalării canonice a Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, ca Episcop al Episcopiei Giurgiului, potrivit datinilor Bisericii Ortodoxe Române la data la care se va socoti de cuviință.

Luând cuvântul, *Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST* mărturisește, pe de o parte, bucuria că împreună cu Sfântul Sinod au dat Episcopiei Giurgiului la început de drum, un episcop tânăr, cu pregătire teologică în țară și străinătate și cu experiență administrativă pe care a dobândit-o în Administrația Patriarhală, în calitate de colaborator apropiat, adresând felicitări Prea Sfințitului Episcop Ambrozie, cu urări de bun spor în lucrarea care îl așteaptă.

Temei nr. 621/2006 – Procesul Verbal al Sinodului Permanent în legătură cu recomandarea Înalt Preasfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului pentru alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), secretar eparhial pentru limba română la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

În Procesul-Verbal se arată că prin adresa Arhiepiscopiei Timișoarei nr. 212-A-2006, Înalt Prea Sfințitul Nicolae, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, recomandă pentru ocuparea postului vacant de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei pe Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ioan Gheorghe), secretar eparhial pentru limba română la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, arătând că postul de Episcop-Vicar de la Arhiepiscopia Timișoarei a rămas vacant prin alegerea, la data de 8 februarie 2006, a Prea Sfințitului Lucian Lugojanul în postul de Episcop al Caransebeșului.

Pe temeiul prevederilor art. 104 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Sinodul Permanent a examinat, în ședința sa din la 9 februarie 2006, recomandarea I.P.S. Mitropolit Nicolae și a propus Sfântului Sinod alegerea Prea Cuviosului Paisie (Ion Gheorghe), în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu respectarea condițiilor prevăzute de art.129 din Statut pentru ridicarea în treapta arhieriei.

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, luând cuvântul, consideră această propunere ca o continuare a tradiției prezenței la această eparhie a unui Episcop-Vicar, preocupat și de bunul mers al treburilor bisericesti în cuprinsul eparhiei, în situația în care, în ultimii ani, solicitările s-au înmulțit și diversificat sub toate aspectele (pastorale, misionare, administrativ-gospodărești, de asistență socială și religioasă, de educație religioasă și învățământ teologic).

Potrivit prevederilor art.131 din Statut, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, a procedat la examinarea canonică a candidatului propus de I.P.S. Mitropolit Nicolae și Sinodul Permanent.

Luând act că din Curriculum-ul Vitae, despre care membrii Sfântul Sinod au luat deja cunoștință încă din ședința de lucru din 17-19 ianuarie 2006, când a fost nominalizat candidat la alegerea de Episcop al Caransebeșului, reiese că Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), a fost profesor de Religie în perioada 1998–1999, că începând cu anul 1999 a slujit la Catedrala Episcopală din Gyula și în alte misiuni în cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, din încredințarea P.S. Episcop Sofronie, că din anul 2003 îndeplinește ascultarea de secretar eparhial pentru limba română la Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria,

participând în acest răstimp la întruniri ecumenice din România, Italia, Franța și Germania, la unele dintre acestea susținând și conferințe;

Constatând, în urma examinării și cercetării canonice care i s-a făcut de către Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, că Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ioan Gheorghe), întrunește condițiile canonice, de studii și de vârstă pentru ridicarea la treapta Arhieriei prevăzute de art.129 din Statut;

Ținând seama că în prealabil ridicării la treapta Arhieriei, este necesar ca potrivit art. 82 din Statut, Sfântul Sinod să-i acorde rangul de Arhimandrit;

În temeiul prevederilor art. 104, 129 și 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a propus plenului Sfântului Sinod: Să ia act de recomandarea I.P.S. Mitropolit Nicolae și de propunerea Sinodului Permanent; Alegerea să se supună votării; în caz de obținere a numărului statutar de voturi, să se aprobe ridicarea la rangul de arhieriu cu titulatura “LUGOJANUL”; în prealabil hirotoniei ca arhieriu, să i se acorde de către Sfântul Sinod rangul de Arhimandrit.

Pe marginea propunerilor Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină au luat cuvântul, în următoarea ordine: *I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei.*

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte Teoctist, se procedează la alegerea celui propus prin vot secret.

În urma despuierii scrutinului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist constată că Prea Cuviosul Protosinghel Paisie a întrunit 28 de voturi *pentru*, 7 fiind *împotrivă* și unul fiind declarat nul, obținând astfel majoritatea absolută de voturi pentru a putea fi ales.

Având în vedere că alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ioan Gheorghe) s-a făcut cu respectarea prevederilor statutare și regulamentare;

Ținând seama de rezultatul examinării canonice a candidatului în urma căreia s-a constatat că întrunește condițiile de ridicare la rangul arhieriei;

Luând act de rezultatul votării în urma căreia candidatul a obținut majoritatea absolută pentru a fi ales;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de Procesul-Verbal al Sinodului Permanent din 9 februarie 2006, cuprinzând propunerea pentru alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe) în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, făcută în înțelegere cu I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului.*

– *Ia act de rezultatul votului Sfântului Sinod potrivit căruia Prea Cuviosul Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe) a fost ales în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.*

– *Aprobă alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe) în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titulatura Lugojanul și ridicarea la treapta Arhieriei, cu acordarea prealabilă a rangului de Arhimandrit.*

– *Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea de face cuvenitele demersuri către autoritățile de stat competente în vederea emiterii Decretul Prezidențial de recunoaștere a Prea Cuviosului Protosinghel Paisie (Ioan Gheorghe) în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pentru care a fost ales de Sfântul Sinod.*

– *În conformitate cu prevederile art.104, al.6 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 1681/1969, Înalt Prea Sfințitul Nicolae, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului este rugat să ia măsurile cuvenite pentru hirotonia în arhierie, instalarea în funcție și emiterea Deciziei de atribuții a noului ales în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pe care o va înainta Sfântului Sinod spre aprobare.*

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist este introdus în sala sinodală Prea Cuviosul Părinte Protosinghel Paisie (Ion Gheorghe), noul ales în postul vacant de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte îi aduce la cunoștință rezultatul votării potrivit căruia a fost ales ca Episcop-Vicar, urmând a primi rangul de Arhimandrit în prealabil hirotoniei într-un arhierie. De asemenea, felicită pe I.P.S. Mitropolit Nicolae pentru recomandarea făcută și rezultatul obținut, precum și pe noul ales, căruia îi urează bun spor în activitate și-l îndrumă la ascultare față de Sfântul Sinod care l-a ales și față de Chiriarhul său, I.P.S. Mitropolit Nicolae care l-a propus și din a cărui încredințare, cu aprobarea Sfântului Sinod va primi atribuțiile de Episcop-Vicar și își va desfășura activitatea.

Prea Cuviosul Protosinghel Paisie, noul ales, rostește un cuvânt de mulțumire adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântului Sinod și I.P.S. Mitropolit Nicolae, făgăduind ascultare și împreună bună lucrare. Este apoi invitat să ia loc în sala sinodală.

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului mulțumește la rândul său Prea Fericitului Părinte Patriarh și Sfântului Sinod pentru alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Paisie, exprimându-se că întrucât îi cunoaște înzestrarea și pregătirea speră într-o bună colaborare și sprijin din partea Sa, ca Episcop Vicar, și că va răspunde la chemarea care i s-a încredințat.

Temei nr. 723/09.02.2006 – Adresa înalt Prea Sfinților și a Prea Sfinților ierarhi din Transilvania prin care solicită Sfântului Sinod să intervină la autoritățile de stat competente pentru a se evita în teritoriu unele abuzuri de interpretare locală a prevederilor Legii nr. 247/ 2005.

În respectiva adresă, ierarhii ardeleni, îngrijorați de gravele consecințe juridice și sociale pe care le poate avea aplicarea nediferențiată în mediul transilvan a Legii nr. 247/2005 privitoare la dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere, așa cum reiese din alăturata expunere de motive, propun adoptarea

unei hotărâri sinodale care să fie remisă Guvernului, Parlamentului și Președinției în termenii următori: *“Pentru evitarea unor abuzuri de interpretare locală, precum și a unor inevitabile convulsii sociale de mare anvergură în zona transilvană, rugăm a dispune ca în aplicarea legii nr. 247/2005 privitoare la dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere să fie exceptate cultele religioase din Transilvania, până la discutarea propunerii legislative care se află pe agenda Senatului, în regim de urgență, sub nr. 850 din 20.12.2005, și care propune soluționarea realistă și pașnică a acestei probleme extrem de sensibile în spațiul ardelenesc.”*

La intervenția ierarhilor ardeleni se atașează și o largă expunere de motive cu citarea cazurilor în speță și se cere în final luarea de măsuri de către Guvern și Parlament pentru examinarea propunerii legislative aflată pe adresa Senatului sub nr. 850/20.12.2005 și suspendarea temporară a aplicării Legii nr. 247/2005 în aspectele care vizează cultele religioase până la examinarea noii propuneri legislative.

Au luat cuvântul, cu explicațiile necesare: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și Dl. Ion Neagu, consilier juridic al Administrației Patriarhale*, pledându-se pentru suspendarea temporară a aplicării Legii nr. 247/2005, întrucât se pregătește o altă lege.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, examinând adresa ierarhilor ardeleni, înregistrată la Arhiepiscopia Alba Iuliei sub nr. 254/09 februarie 2006, propune următoarele:

- Să se intervină la Guvern și forurile legiuitoare pentru reactualizarea demersurilor Patriarhiei Române făcută cu adresa nr. 285 din 21 octombrie 2005 referitoare la elaborarea unui act normativ special privind regimul juridic al Patrimoniului cultelor religioase recunoscute.

- În acest scop Forurile Legiuitoare să fie rugate a examina în regim de urgență proiectul de lege aflat în prezent la Senatul României sub nr. 850/20.12.2005.

- O delegație a Bisericii Ortodoxe Române alcătuită din *I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul* să prezinte factorilor în drept intervenția Patriarhiei Române în acest scop și să urmărească îndeaproape evoluția acestor demersuri.

Sfântul Sinod, ascultând luările de cuvânt, apreciind necesitatea unei intervenții urgente la autoritățile de stat și luând act de propunerile Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, hotărăște:

- *Aprobă propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină și încredințează Comisiei alcătuită din I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul mandatul să urmărească îndeaproape soluționarea problemei care s-a dezbătut.*

În strânsă legătură cu problemele de patrimoniu bisericesc, care s-a discutat, *I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului*, solicitând cuvântul, ridică **problema "Fundăției Gojdu"** prin care, potrivit testamentului se lasă ca moștenire întreaga sa avere care se estimează la circa trei miliarde de dolari, românilor ortodocși din Transilvania (incluzând și Banatul la vremea aceea) și din Ungaria. În prezent, problema Fundăției Gojdu se află în dezbateri internaționale și a autorităților maghiare, întrucât sunt nesocotite drepturile românilor ortodocși de beneficiari legitimi asupra bunurilor menționate în acest testament.

În legătură cu aceasta au luat cuvântul și și-au exprimat îngrijorarea toți ierarhii ardeleni și din Banat, precum și alți membri ai Sfântului Sinod sfătuind pe ierarhii ardeleni, ca reprezentanți legitimi ai beneficiarilor testamentului Fundăției Gojdu, să se implice efectiv și eficient în soluționarea problemei.

Ca urmare a discuțiilor purtate pe marginea solicitării ierarhilor ardeleni, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă să se dea publicității următorul Comunicat de presă în data de 9 februarie 2006: "Având în vedere că Testamentul lui Emanoil Gojdu prevede clar că întreaga avere le revine românilor ortodocși din Transilvania și din Ungaria și ținând seama că această problemă se dovedește a fi de stringentă actualitate în opinia publică românească, Sfântul Sinod decide ca ierarhii ortodocși din Transilvania și din Banat, în calitate de reprezentanți legitimi ai beneficiarilor, să se implice efectiv și eficient în executarea testamentului lui Emanoil Gojdu și, în colaborare cu Ministerul de Externe al României să găsească soluțiile legale și morale pentru rezolvarea acestei probleme."*

Comisia Teologică și Liturgică

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe *P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos*, raportorul Comisiei Teologice și Liturgice, să prezinte referatul asupra problemei date în studiu privind:

Temei nr. 772/2006 – Adresa nr. 679/10 februarie 2006 a Mitropoliei Olteniei în legătură cu necesitatea completării Legii privind libertatea religioasă și regimul general al Cultelor, cu o propunere referitoare la interzicerea ofensei adusă simbolurilor religioase.

În cadrul discuțiilor purtate în Comisia Teologică și Liturgică, precum și în Plenul Sfântului Sinod, s-a apreciat ca oportună această completare, deoarece tot mai frecvent în presă și în mijloacele mass-media apar acțiuni denigratoare la adresa simbolurilor religioase și ortodoxe.

Apreciindu-se că amendamentul propus se poate încadra în mod firesc la finalul articolului 13 (3) din textul Legii privind libertatea religioasă și regimul general al Cultelor din România,

În urma discuțiilor din plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Aprobă următoarea propunere ca amendament la art. 13 alin. 3 din proiectul de Lege privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor din România.

Textul inițial din proiectul de lege

Art. 13.(3)- Împiedicarea sau tulburarea libertății de exercitare a vreunui cult recunoscut se pedepsește conform prevederilor legale.

Textul amendat prin hotărârea Sfântului Sinod

Art. 13.(3) Împiedicarea sau tulburarea libertății de exercitare a vreunui cult recunoscut se pedepsește conform prevederilor legale. **De asemenea, este interzisă ofensa publică adusă simbolurilor religioase.**

– Se va interveni în acest scop la Parlamentul României cu adresă oficială din Partea Sfântului Sinod.

Comisia Relațiilor Externe Bisericești

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. *Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei*, raportorul Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, dă citire referatelor asupra următoarelor probleme:

Temei nr. 500/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești în legătură cu corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei.

În ședința Sfântului Sinod din noiembrie 2005, după discuții ample, s-a luat următoarea hotărâre: “să se inițieze o corespondență între cele două Patriarhii, prin intermediul Sectoarelor pentru Relații Externe Bisericești, pentru a se stabili tematica dialogului, amploarea și nivelul de reprezentare în Comisia de Dialog dintre cele două Biserici Ortodoxe surori”.

Astfel, la data de 15 noiembrie 2005, Patriarhia Română, prin Sectorul pentru Relații Externe Bisericești, a adresat I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad, scrisoarea cu nr. 4392, însoțită de o anexă, în care se spune: “Cu frățescă dragoste întru Hristos, Domnul nostru, Vă aducem la cunoștință că la Patriarhia Română s-a primit scrisoarea Sanctității Sale Patriarhul Alexei II (nr. 2556/2005), în care s-a exprimat disponibilitatea Patriarhiei Moscovei de continuare a dialogului dintre Bisericile noastre în probleme care privesc împreună-lucrare spre binele Ortodoxiei.

În acest context, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședințele din 5-6 iulie și, respectiv, 3-4 noiembrie 2005, a analizat diferitele aspecte care privesc legăturile frățesti tradiționale existente între Bisericile noastre, membrii Sfântului Sinod subliniind necesitatea intensificării și adâncirii relațiilor cu Biserica Ortodoxă soră Rusă, în chestiuni de interes general comun.

În acest sens, considerăm că este absolut necesar ca, pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, să fie abordate teme de interes comun, pe de o parte împăr-

tășindu-ne unii altora experiența proprie, iar, pe de altă parte, identificând problemele cu care se confruntă Bisericele Ortodoxe, în perspectiva găsirii unor soluții viabile și benefice pentru toți. Abordarea unor astfel de teme trebuie să se facă din perspectiva provocărilor cu care se confruntă Bisericele noastre Ortodoxe surori, ținând cont de realitățile în care își desfășoară misiunea (a se vedea anexa, cu propunerile noastre).

De aceea, în spiritul celor exprimate de Sanctitatea Sa în amintita scrisoare, Vă rugăm, Înalt Prea Sfinția Voastră, să ne comunicați punctul de vedere al Patriarhiei Moscovei pentru concretizarea acestui dialog, respectiv: numărul membrilor Comisiei sau Grupului de dialog, nivelul de reprezentare, tematica propusă etc., în funcție de răspunsul Înalt Prea Sfinției Voastre putând să se stabilească apoi, de comun acord, data și locul întâlnirii.

Ne exprimăm convingerea că, odată ce dialogul pe teme generale de interes comun va căpăta consistență, se vor crea premisele necesare pentru abordarea și soluționarea problemei atât de importante în legătură cu Mitropolia Basarabiei. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal.”

Referatul redă în continuare **Anexa** la scrisoare conținând următoarele “*Propuneri de teme ce pot contribui la intensificarea relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă*”:

- **Învățământ teologic:** O informare comună cu privire la programele de învățământ; Schimb de lucrări istorice cu privire la viața fiecărei Biserici Ortodoxe din secolul XX; Schimb de studenți și cadre didactice; Participări reciproce la evenimente culturale.

- **Relația Biserică-Stat:** învățământul religios în școlile de Stat; Activitatea social-filantropică a Bisericii; Libertatea religioasă; Cooperare privind atitudinea comună a Bisericilor Ortodoxe față de orientările Uniunii Europene.

- **Ortodoxie și Ecumenism – mod de abordare:** Relația dintre Ortodoxie și eterodocși (creștini și necreștini); Prozelitism și secte; Cooperare cu alte Biserici în domeniul vieții sociale.

- **Aspecte pastorale actuale:** Fenomenul secularizării și consecințele lui pentru Biserici; Păstrarea și promovarea credinței în rândul tineretului; Viața parohială, inclusiv prin înfrățirea de parohii; Viața monahală, inclusiv prin înfrățirea de mănăstiri; Cooperare pastorală în Diaspora ortodoxă.”

Ca răspuns la adresa Patriarhiei Române cu nr. 4392/2005, la data de 08.02.2006, s-a primit din partea I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad, scrisoarea cu nr. 391/2006, înregistrată la Sectorul pentru Relații Externe Bisericești sub nr. 500/2006, în care se afirmă următoarele:

“Am avut plăcerea deosebită de a primi scrisoarea Prea Sfinției Voastre cu nr. 4392, din 15 noiembrie 2005, în care se exprimă disponibilitatea Sfintei Biserici Ortodoxe Române de a intensifica relațiile cu Patriarhia Moscovei printr-un dialog pe chestiuni ce reprezintă un interes comun.

Toate temele propuse în scrisoarea venită de la Patriarhia Română sunt, în opinia noastră, extrem de importante și actuale pentru Bisericele noastre și, cu

*siguranță, merită a fi discutate în cadrul dialogului planificat. Din partea noastră, am mai propune includerea în acest catalog și tema solidarității Bisericii în ceea ce privește contracararea schismelor, în completarea temei propuse mai demult de Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, și anume situația din Republica Moldova. În același timp, considerăm că va fi dificil să fie discutate atâtea probleme dintr-o dată, de aceea, pentru o primă etapă, ar fi potrivit să ne concentrăm atenția doar asupra câtorva dintre ele. Din punctul nostru de vedere, pe ordinea de zi a primei ședințe a dialogului ar putea intra următoarele teme: **reglementarea situației bisericești din Republica Moldova; opoziția comună în fața schismelor; prozelitismul, mai ales cel uniatic; schimbul de studenți.***

În opinia noastră, numărul optim de membri ai delegațiilor ar fi șase persoane de fiecare parte. Cu binecuvântarea Sanctității Sale Alexei al II-lea, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, eu sunt pregătit, în principiu, să conduc delegația Bisericii Ortodoxe Ruse, în cazul aceluiași nivel de reprezentanță din partea Patriarhiei Române.

Așa cum s-a propus de către Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, prima ședință comună poate fi ținută la Moscova, urmând ca data să fie fixată de comun acord. Cu dragoste întru Domnul, Kiril, Președintele Departamentului pentru Relații Externe Bisericești, Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad”.

Luând cuvântul, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei constată că, în mare, în scrisoarea Mitropolitului Kiril, se revine la propunerea inițială a părții ruse. De asemenea, insistă ca Patriarhia Moscovei să ne comunice componența exactă a delegației ruse, cu specificarea rangului fiecărui membru în delegație, pentru ca și Patriarhia Română să fie în măsură a alcătui o delegație similară.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist observă că Patriarhia Moscovei este interesată exclusiv de chestiunea situației bisericești din Basarabia, lăsând în plan secundar activități de interes comun, care pot contribui la dezvoltarea încrederii și a cunoașterii reciproce și la o mai mare afirmare a lucrării și vieții Ortodoxiei universale în context creștin și ca mărturie pentru lumea frământată de astăzi.

I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei amintește de apropiatul vot în Parlamentul Republicii Moldova referitor la Legea Patrimoniului, prin care se speră că se vor reglementa și chestiunile patrimoniului bisericesc al Mitropoliei Basarabiei, actuala Mitropolie Autonomă a Basarabiei fiind succesoarea de drept și de fapt a acesteia.

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, care este și președintele Comisiei de dialog dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, menționează discuțiile pe marginea viitoarei Legi a Cultelor și a Legii Patrimoniului din Republica Moldova, care vor reglementa, între altele, chestiunea înregistrării Bisericilor și cultelor religioase și a patrimoniului bisericesc. De aceea, în cadrul dialogului cu Patriarhia Moscovei, va trebui să se discute, având în vedere și noile prevederi ale acestor legi. În acest context, Înalt Prea Sfinția Sa arată că este foarte important să nu se înceapă discuțiile privind Mitropolia Basarabiei înainte de

apariția Legii Cultelor, mai ales că, în prezent, Mitropolia Basarabiei are la Curtea de Apel din Strassbourg problema proprietăților Mitropoliei Basarabiei.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei;*

– *Se va adresa I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad o scrisoare, în care să fie rugat a comunica componența delegației Patriarhiei Moscovei, precum și rangul membrilor acesteia, în vederea stabilirii componenței delegației Patriarhiei Române;*

– *Sfântul Sinod ia act și apreciază ca oportună propunerea I.P.S. Mitropolit Daniel de care se va ține seamă.*

Temei nr. 496/2006 – Trecerea la cele veșnice a Prea Fericitul Mitropolit Nicolae al ținuturilor Cehiei și Slovaciei

Printr-o corespondență oficială, Patriarhia Română a fost înștiințată că în ziua de luni, 30 ianuarie 2006, a trecut la cele veșnice Prea Fericitul Mitropolit Nicolae al ținuturilor Cehiei și Slovaciei, în urma unei îndelungate și grele suferințe.

Sâmbătă, 4 februarie 2006, au avut loc la catedrala *Sf. Alexandru Nevski* din Presov, funeraliile Prea Fericitului Nicolae, Arhiepiscop de Presov și Mitropolit primat al Cehiei și Slovaciei unde, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a participat P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române, care a prezentat *Mesajul* de condoleanțe al întâistătorului Bisericii noastre.

Alături de cei trei ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Autocefale a Cehiei și Slovaciei, I.P.S. Hristofor, Arhiepiscop de Praga, P.S. Ioan, Episcopul de Mihalovț și P.S. Simeon, Episcop de Olomouc și Brno, au participat delegați ai majorității Bisericii Ortodoxe Autocefale surori, Președintele Slovaciei, delegați ai Bisericilor și cultelor religioase locale, ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Slovacia, Nunțiul Apostolic, autorități slovace centrale și locale, membri ai corpului diplomatic acreditați la Bratislava, numeroși preoți credincioși și ziariști.

Patriarhia Ecumenică a fost reprezentată de Mitropolitul Ieremia al Elveției, Patriarhia Alexandriei de Mitropolitul Petru al Aksum (Etiopia), Patriarhia Moscovei de Mitropolitul Teofan al Berlinului, Patriarhia Sârbă de Episcopul Vasile de Zvornic și Tuzla (Republica Sârbă a Bosniei și Herțegovinei), Patriarhia Română de Episcopul Eparhiei Române din Ungaria, Patriarhia Bulgară de Mitropolitul Grigorie de Veliko Târnovo.

La întreaga slujbă a înmormântării a asistat și Președintele Slovaciei. Mesaje au rostit, în ordine, purtătorul de cuvânt al Bisericii locale, Decanul Facultății de Teologie din Presov, care a citi necrologul, apoi delegatul Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic, Nunțiul Apostolic de la Bratislava, Președintele Consiliului Ecumenic din Slovacia, Președintele Slovaciei și Episcopul locotenent al Arhiepiscopiei Presovului, Ioan de Mihalovț. Au slujit cei nouă ierarhi coliturghisitori, la

care s-a adăugat mitropolitul din Bulgaria, precum și numeroși preoți și diaconi, mai puțin clericii greci.

Ceremoniile funerare s-au încheiat după ocolirea de trei ori a catedralei Sf. Alexandru Nevski, restaurată și mult mărită în timpul arhipăstoririi ca Mitropolit Primat a Prea Fericitului Nicolae, după care trupul neînsuflețit a fost depus în noua criptă de sub altarul catedralei, în cavoul cu nouă locuri de veci, dintre care primul a fost ocupat acum. Ierarhii cehi și slovaci au stropit cu aghiasmă sicriul, au presărat peste el pământ și au turnat vin, după care trupul neînsuflețit al celui adormit a fost așezat la locul de odihnă până la înviere. În criptă, după retragerea slujitorilor, a rămas familia defunctului.

În încheiere un dejun oficial a fost oferită de Biserica Ortodoxă locală în memoria Întâistătorului ei. În cursul mesei au fost prezentate mesajele tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, în ordinea dipticelor, când s-a dat citire în limba engleză (cu traducere în slovacă) și mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de trecerea la cele veșnice a Prea Fericitul Mitropolit Nicolae al ținuturilor Cehiei și Slovaciei, Biserica Ortodoxă Română fiind părtașă la durerea acestei Biserici surori.*

Temei nr. 497/2006 – Participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la mai multe întruniri ecumenice, în perspectiva pregătirii celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene (Roma, 23-27 ianuarie 2006)

I. În zilele de 23-24 ianuarie 2006, a avut loc la *Clairhotel* din Roma întrunirea *Comitetului Pregătitor*, compus din reprezentanți ai Bisericilor membre KEK și ai Conferințelor Episcopale Catolice din Europa (CCEE), Comitet care a continuat analizarea diferitelor aspecte ce privesc buna desfășurare a întregului proces ecumenic, ce va culmina cu cea de a III-a Adunare Ecumenică Europeană (Sibiu, 4-9 septembrie 2007) (3AEE).

La întâlnirea de la Roma au participat, pe lângă membri deja desemnați, și reprezentanți ai Bisericilor din Sibiu, în calitate de invitați, respectiv: I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, Domnul Episcop Cristoph Klein al Bisericii Evanghelice din România, Pr. Prof. Dumitru Abrudan de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, Domnul Lector Nicolae Popa, coresponsabil din partea CCEE în Comitetul local și Domnul Dr. Daniel Buda.

În cadrul acestei reuniuni, a fost aprobat mai întâi Procesul-Verbal al primei întâlniri a Comitetului, care s-a desfășurat la Terni, Italia, în martie 2005, când au fost precizate etapele "*Pelerinajului ecumenic*", care se va încheia la Sibiu în septembrie 2007. De asemenea, Comitetul Pregătitor a luat act de vizita pe care membrii celor două Secretariate (KEK și CCEE) au făcut-o la Sibiu și de întâlnirea de lucru cu membrii Comitetului local (Sibiu, 17-18 octombrie 2005), precum și de întrunirea Secretariatelor, care a avut loc la St. Gallen (Elveția), la 2 noiembrie 2005. Comitetul Pregătitor a fost informat, de asemenea, și despre întrunirea

Comitetului local, la Sibiu în 7 ianuarie 2006, prilej cu care s-a discutat despre: *numărul de participanți ce pot fi cazați la Sibiu în septembrie 2007; asigurarea spațiilor pentru sesiunile plenare și lucrările în grupe; modalitățile de transport public pe perioada întrunirii; posibilitatea includerii zilei de duminică, 9 septembrie 2007 în programul 3AEE ș.a.*

Comitetul Pregătitor a mai discutat și despre modalitatea de desfășurare a forumurilor (*Fora*), care vor fi parte integrantă a programului de la Sibiu și în cadrul cărora vor fi abordate teme în grupuri mai mici (între 50 și 100 de persoane), teme ce vor reflecta prelegerile prezentate în plen și care vor aborda probleme cu care se confruntă europenii, în general, și Bisericele creștine din Europa în special, precum: *lipsa de unitate în credință; dialogul interreligios, cu precădere cel cu islamul; apărarea Creației; migrația; Europa în contextul globalizării; participarea Bisericilor creștine în procesul de integrare europeană etc.*

Comitetul Pregătitor a mai analizat și alte aspecte organizatorice ale celei de a II-a etape a Pelerinajului ecumenic, cea a întâlnirilor la nivel regional și internațional și ale celei de a III-a etape, ce se va desfășura la Wittenberg (Germania), 15-18 februarie 2007, precum și chestiuni legate de aspectele financiare și de relație cu mass-media în perspectiva Adunării de la Sibiu, hotărându-se ca următoarea întâlnire a Comitetului Pregătitor să se desfășoare la Sibiu, în zilele de 30 martie-2 aprilie 2006.

II. În zilele de 24-27 ianuarie 2006, 150 de delegați din 44 de țări, reprezentând Biserici membre ale KEK, Conferințele Episcopale Europene, organisme ecumenice, comunități și mișcări creștine s-au întâlnit la Roma, în prima etapă a procesului celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene (3AEE), care va culmina cu întâlnirea de la Sibiu din septembrie 2007.

Organizată de către Consiliul Conferințelor Episcopale Catolice din Europa (CCEE) și de Conferința Bisericilor Europene (KEK), această Adunare Ecumenică Europeană are ca temă generală "*Lumina lui Hristos luminează tuturor. Speranță pentru reînnoire și unitate în Europa*". Ca o caracteristică a acestei Adunări este faptul că aceasta nu constă doar dintr-un singur eveniment, ci este un proces în patru etape. În acest fel, 3AEE intenționează să reprezinte, într-un mod simbolic, un pelerinaj al întâlnirii diferitelor tradiții creștine, cu bogăția specifică fiecăreia, și să redescopere rădăcinile creștine ale Europei, pe care, din nefericire, unii dintre locuitorii bătrânului continent le-au uitat sau le-au desconsiderat.

Pentru mai buna pregătire a participanților la acest proces ecumenic european, organizatorii au pus la dispoziția acestora un *Ghid de Studiu* (Study Guide), care cuprinde reflecții ale mai multor teologi ai Bisericilor Ortodoxe, Catolice și Protestante din Europa pe tema celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene și care a fost publicate în principalele limbi de circulație, pentru o cât mai largă popularizare a acestui eveniment pan-european.

Lucrările acestei prime etape desfășurată la Roma au debutat, în după-amiaza zilei de marți, 24 ianuarie 2006, cu **Sesiunea I de deschidere**, la începutul căreia un grup de credincioși ai Parohiei Ortodoxe Române din Roma, împreună cu

preotul slujitor, au intonat câteva imnuri ortodoxe bisericești. Apoi, reprezentanți ai Bisericilor creștine din Italia, respectiv E.S. Cardinal Camillo Ruini, președintele Conferinței Episcopale Italiene, Prof. Gianni Long, președintele Federației Bisericilor Evangelice din Italia și I.P.S. Mitropolit Ghenadios al Italiei și Maltei (Patriarhia Ecumenică) au adresat alocuțiuni de bun venit participanților la această întâlnire.

În perspectiva celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene de la Sibiu, au fost prezentate apoi scurte filme despre cele două Adunări Ecumenice Europene anterioare (Basel – mai 1989 și Graz – iunie 1997), pe marginea cărora cei doi președinți ai forurilor organizatoare, Pastorul Jean-Arnold de Clermont (KEK) și respectiv Mons. Amedee Grab (CCEE) au făcut scurte introduceri.

Sesiunea a II-a a întrunirii a făcut o trecere în revistă a situației ecumenice actuale din Europa, la începutul sesiunii fiind prezentat un video cu tema “*Ut unum sint. 40 de ani de ecumenism*”, care a prefațat prelegerile susținute de E.S. Cardinalul Walter Kasper, președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine și Episcopul Dr. Margot Kässmann din cadrul Bisericii Evanghelice din Germania. Card. Kasper a subliniat existența unei oarecare neclarități pentru creștinii Europei de astăzi, în privința scopurilor ecumenismului actual, având în vedere diferitele “*modele*” propuse de Biserici (de exemplu, unitate în diversitate; modelul Loenberg etc.), precum și dezacordul dintre Biserici pe teme precum chestiuni de ordin etic. Eminentă Sa a insistat însă că trebuie să existe o libertate legitimă pentru orice cetățean al Europei în exprimarea credinței religioase proprii. La rândul său, Episcopul Kässmann a abordat, în prelegerea sa, aspecte ale ecumenismului european, considerând că europenii au o mare responsabilitate în a-l promova, având în vedere, pe de o parte, faptul că Europa a fost la originea diviziunilor din creștinismul primelor două milenii, dar, pe de altă parte, fiind și spațiul în care s-a dezvoltat, în secolul XX, mișcarea ecumenică. Au urmat apoi luări de cuvânt din partea unor participanți, care au prezentat puncte de vedere ale Bisericilor sau comunităților creștine din care fac parte.

Seara, delegații participanți la întâlnirea de la Roma au fost oaspeții Comunității *Sant’ Egidio*, la Biserica *Santa Maria in Trastevere*, cu prilejul unei slujbe ecumenice din cadrul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor.

Miercuri, 25 ianuarie 2006, după o rugăciune comună și o meditație biblică rostită de P.S. Episcop Norvan Zakarian din cadrul Bisericii Apostolice Armene, a început **Sesiunea a III-a** de lucru cu titlul “*Semne ale luminii lui Hristos în Europa*”. Reprezentanții mai multor Biserici sau Consilii Ecumenice au abordat teme precum: “*Pe drumul către unitatea vizibilă între Biserici*” și “*Experiența noilor martiri ai secolului XX*”, în care Don Marco Gnavi, Director diecezan al Biroului pentru ecumenism și dialog interreligios din Roma a făcut o frumoasă interpretare a icoanei sfințite de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în octombrie 2002, la Biserica *San Bartolomeo all’Isola* și a amintit de Martirologiul celor care au suferit în timpul regimului comunist din România, mărturia acestor martiri constituind o puternică motivație pentru reconcilierea în Europa; “*A constitui*

împreună Biserica. Unitate în diversitate cu Bisericile migranților și celor de culoare” și altele.

Sesiunea a IV-a a abordat tema și obiectivele Celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene, care au fost introduse prin prezentări ale I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și E.S. Cardinalul Cormac Murphy-O'Connor, Arhiepiscop de Westminster. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a vorbit, între altele, despre faptul că în alegerea unei teme creștine, în special o temă ecumenică, trebuie avute în vedere condițiile în care această temă va fi abordată, ceea ce, în cazul 3AEE determină și obiectivele principale ale acesteia: *a) Un apel la mărturisirea unei credințe comune; b) Un apel la pocăință și la reînnoire; c) Un apel la misiunea creștină în lumea de astăzi.* E.S. Cardinalul O'Connor a vorbit despre cei trei dușmani ai ecumenismului: *suspiciunea, inerția și nerăbdarea*, care vor trebui să fie depășite printr-un act de creștere în prietenie și înțelegere a celui de lângă noi, precum și prin acțiune comună, care va reînnoi curajul și speranța, precum și răbdarea noastră pe drumul către unitatea creștină.

În după-amiaza aceleiași zile, participanții au făcut un pelerinaj în amintirea Sfântului Apostol Pavel, printr-o vizită la Biserica *Tre Fontane* și prin participarea apoi la slujba Vecerniei care a încheiat Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină, la biserica *San Paolo Fuori le Mura*. Cu acest prilej, Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-lea a rostit Omilia, în care a arătat, printre altele, că în această zi în care se celebrează convertirea Sfântului Apostol Pavel, are loc și această “frățească adunare liturgică”, prilejuită de Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștinilor. “Aspirația fiecărei comunități creștine și a fiecărui credincios în parte pentru unitate, precum și forța cu care fiecare lucrează în vederea realizării ei, este darul Sfântului Duh, dar care merge mână în mână cu profunda și radicala fidelitate față de Sfintele Evanghelii”. Sanctitatea Sa s-a arătat foarte bucuros că la încheierea acestei Săptămâni de rugăciune a fost publicată și prima sa Enciclopică “*Deus caritas est*” și prin această fericită coincidență îi invită pe toți cei prezenți să vadă întreaga mișcare ecumenică în lumina iubirii lui Dumnezeu, a iubirii care este Dumnezeu. În încheierea Omiliei, Sanctitatea Sa a mulțumit delegațiilor Bisericilor, ai Conferințelor episcopale, Comunităților creștine și organizațiilor ecumenice, care au început pelerinajul acesta către cea de a III-a Adunare Ecumenică Europeană de la Sibiu, având în vedere faptul că noi, creștinii, trebuie și avem datoria să fim “*lumina lumii*” (Matei 5,14) în Europa, cât și față de celelalte popoare ale lumii.

Joi, 26 ianuarie 2006, după o meditație biblică rostită de Rev. Dr. Susan Helen Jones, din cadrul Bisericii Țării Galilor, în cadrul **Sesiunii a V-a** s-a dat citire proiectului Scrisorii adresată de către participanții la această întâlnire de la Roma creștinilor din Europa, în care, în principal, aceștia sunt îndemnați să se implice în desfășurarea etapelor următoare ale Pelerinajului Ecumenic ce va culmina la Sibiu, în septembrie 2007, în special în etapa a II-a a acestui proces. Această etapă, ce se va desfășura fie în timpul Sărbătorii Rusaliilor 2006, fie la începutul anului 2007, presupune organizarea de întâlniri ecumenice la nivel

național și regional, în cadrul cărora, prin rugăciune și acțiune comună, se urmărește consolidarea reciprocă a încrederii și a înțelegerii între creștinii aparținând diferitelor tradiții. În același context al întâlnirilor locale, naționale și regionale, au făcut prezentări și Mons. Aldo Giordano și Venerabilul Colin Williams, cei doi secretari generali, care au înfățișat diferite aspecte practice ale acestui proces desfășurat în patru etape, făcându-se inclusiv sugestii de participare și încurajându-se implicarea cât mai mare a celor prezenți la întâlnirea de la Roma.

În jurul prânzului, a avut loc în Sala Clementină, la Vatican, o audiență a tuturor delegațiilor la Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-lea, prilej cu care acesta a rostit o alocuțiune, în care arăta, printre altele, bucuria de a-i reîntâlni pe membrii delegațiilor care participaseră cu o seară înainte la încheierea Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor, mulțumindu-le că au dorit să înceapă acest pelerinaj ecumenic european la Roma, pelerinaj ce va culmina la Sibiu, în septembrie 2007. Cetatea Eternă este locul predicii și al martiriului Sfinților Apostoli Petru și Pavel, cei care au propovăduit Evanghelia, pe care creștinii sunt chemați să o proclame și să o mărturisească în Europa de astăzi. La finalul alocuțiunii, Sanctitatea Sa a arătat că, încă de la începutul pontificatului său, a avut ca prioritate lucrarea necontenită la reconstrucția deplinei unități vizibile a tuturor urmașilor lui Hristos, rugând pe Dumnezeu să-i călăuzească pe toți, prin Duhul Său Cel Sfânt, în eforturile de pregătire ale Adunării Ecumenice Europene de la Sibiu.

Sesiunea a VI-a a fost dedicată temelor ce se vor afla pe agenda întâlnirii de la Sibiu și care sunt axate pe anumite subiecte ce se regăsesc în *Charta Oecumenica*, precum: “*Chemați împreună la unitatea în credință*”; “*Participând în construcția Europei*”; “*Migrația*”; “*Păstrarea integrității Creației*”; “*Cultivarea relațiilor cu Islamul și cu alte religii*”; “*Europa în contextul globalizării*” ș.a.

Sesiunea a VII-a a fost dedicată discuțiilor pe grupuri mai mici, care au abordat câte una dintre temele de mai sus, rezultatele acestor discuții fiind apoi prezentate în mod succint în cadrul **Sesiunii a VIII-a** de a doua zi (27 ianuarie) și care vor constitui și puncte de plecare pentru dezbaterile ce vor avea loc în cele 6 forumuri la Adunarea de la Sibiu.

Sesiunea a IX-a, și ultima, a fost dedicată citirii *Scrisorii către Biserici*, în forma amendată, și s-a încheiat cu concluziile prezentate de cei doi președinți, ai CCEE și KEK și cu o rugăciune și o meditație biblică ale Fr. Alois, priorul Comunității de la Tézé.

În concluzie, această primă etapă a Pelerinajului Ecumenic, ce se va finaliza în septembrie 2007 la Sibiu, a reprezentat un moment important în viața Bisericilor din Europa, constituindu-se ca un element de mărturie comună pe care creștinii bătrânului continent o dau în fața celorlalți locuitori ai Europei și în fața lumii întregi, în contextul provocărilor pe care lumea de astăzi, multi-culturală și pluri-religioasă, le pune în fața celor care își fundamentează întreaga lor credință pe Hristos, Lumina lumii.

III. După această primă etapă, au avut loc lucrările Comitetului Comun CCEE-KEK, la care a participat I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei,

în cadrul căror s-a discutat, în principal, programul viitoarei Adunări de la Sibiu, atât în ceea ce privește conținutul pe zile, cât și personalitățile care trebuie să fie invitate. Principala hotărâre a acestui Comitet Comun CCEE-KEK a fost invitarea tuturor Conducătorilor Bisericilor Europene, inclusiv a Papei Benedict al XVI-lea, de a participa la Adunarea Ecumenică Europeană de la Sibiu din 2007, în care scop se vor întreprinde demersurile necesare.

În urma discuțiilor purtate, a lămuririlor date în plen și la propunerea Comisiei Relațiilor Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la mai multe întruniri ecumenice, în perspectiva pregătirii celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene (Roma, 23-28 ianuarie 2006);*

– *Sprijinirea organizării acestei Adunări Ecumenice Europene, inclusiv financiar, se va face conform hotărârii anterioare a Sfântului Sinod (nr. 24/17-18 ianuarie 2006), în contul contribuției Bisericii Ortodoxe Române, în calitate de membru al Conferinței Bisericilor Europene.*

9. Încheierea lucrărilor.

Epuizându-se examinarea lucrărilor înscrise pe Ordinea de Zi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* exprimă alese mulțumiri membrilor Sfântului Sinod și Comisiilor Sinodale pentru contribuția adusă la soluționarea problemelor care s-au dezbătut și la hotărârile adoptate.

La orele 17⁰⁰, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* declară închisă ședința de lucru și prorogă sesiunea sinodală pe anul 2006.

Se rostește rugăciunea “*Cuvine-se cu adevărat*”.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**Secretarul Sfântului Sinod,
† *Vincentiu Ploieșteanul*
Episcop -Vicar Patriarhal**

LUCRĂRILE CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC PE ANUL 2006

Sumarul Ședințelor de lucru din 21 – 22 februarie, 2006

Pe temeiul prevederilor art.25-27 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art.113 și 117 din Regulamentul Organismelor Centrale din Patriarhia Română, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a emis convocarea nr.560, din 3 februarie 2006, în baza căreia membrii Consiliului Național Bisericesc s-au reunit în zilele de marți, 21 și miercuri, 22 februarie 2006, la Reședința patriarhală din București, pentru a examina și întocmi Raportul general anual asupra activității bisericești din 2005, reflectat în Dările de seamă elaborate de sectoarele de activitate ale Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Marți, 21 februarie 2006

Deschiderea lucrărilor ședinței Consiliului Național Bisericesc.

La orele 10⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist intră în sala de ședințe pentru a prezida ședința de lucru a Consiliului Național Bisericesc.

La ședință sunt prezenți: Prea Sfințiții Episcopi-Vicari Patriarhali *Vincentiu Ploieșteanul, Ambrozie Sinaitul*, ales Episcop al Episcopiei Giurgiului și *Ciprian Câmpineanul*.

Participă ca invitați: Prea Sfințiții Episcopi-Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor: *Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul*.

Apelul nominal.

După rostirea rugăciunii *Împărate Ceresc*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist dispune citirea **Apelului Nominal**.

Sunt prezenți **membrii clerici**: Pr. Prof. Univ. Academician Dumitru Popescu, Arhiepiscopia Bucureștilor; Pr. Dr. Vasile Nechita, Arhiepiscopia Iașilor; Pr. Dumitru Păunescu, Arhiepiscopia Craiovei și **membrii mireni**: Dl. Academician Constantin Bălăceanu Stolnici, Arhiepiscopia Bucureștilor; Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Dumitru Rădăuceanu, Arhiepiscopia Iașilor; Dl. Prof. Tudor Nedelcea, Arhiepiscopia Craiovei; Dl. Prof. Univ. Dr. Gheorghe Bârlea, Arhiepiscopia Târgoviștei și Dl. Prof. Sergiu Cociu, Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului.

A absentat motivat Dl. Avocat Ioan Morariu, Arhiepiscopia Sibiului.

La lucrări au participat ca **membrii permanenți**: Pr. Constantin Pârvu, Vicar administrativ patriarhal; Pr. Dr. Augustin Rusu, Consilier patriarhal la Cancelaria Sf. Sinod – secretar desemnat al ședințelor Consiliului Național Bisericesc; Pr. Dr. Michael Tița, Consilier patriarhal la Sectorul Relații Externe Bisericești; Pr. Dr. Mircea Alexă Uță, Consilier patriarhal la Sectorul Comunități Externe; Diac. Nicu Octavian, Consilier patriarhal la Sectorul învățământ Teologic și Educație Religioasă; Pr. Nicolae Dorel Moțoc, Consilier patriarhal la Sectorul Biserica și

Societatea; *Pr. Florin Șerbănescu*, Consilier patriarhal la Sectorul Patrimoniu Cultural; *Pr. Emilian Stănescu*, consilier patriarhal la Sectorul Economic-Financiar; *Pr. Valer Ulican*, Consilier patriarhal la Sectorul Tipografie al Institutului Biblic; *Pr. Costel Stoica*, Consilier patriarhal la Biroul de presă, precum și **membrii invitați**: *Dl. Aurelian Marinescu*, Directorul Editurii Institutului Biblic; *Dl. Dan Eftimescu*, Consilier financiar, *Dl. Ion Neagu*, Consilier juridic; *Pr. Radu Boraciu*, coordonator tehnic la Sectorul Ateliere al Institutului Biblic și *Pr. Cristian Popa*, Inspector bisericesc.

Constatând prezenta statutară a membrilor Consiliului Național Bisericesc, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară deschisă prezenta ședință de lucru.*

Adoptarea Ordinii de Zi.

În continuare, la propunerea *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, Consiliul Național Bisericesc **adoptă Ordinea de Zi** prezentată, după cum urmează:

Mărți, 21 februarie 2006, orele 10⁰⁰ – 14⁰⁰:

1. *Darea de seamă a Cancelariei Sfântului Sinod;*
2. *Darea de seamă a Biroului de Presă și Comunicații;*
3. *Darea de seamă a Sectorului Relații Externe Bisericești;*
4. *Darea de seamă a Sectorului Învățământ Teologic și Educație Religioasă;*
5. *Darea de seamă a Sectorului Biserica și Societatea.*

Mărți, 21 februarie 2006, orele 17⁰⁰ – 20⁰⁰:

6. *Darea de seamă a Sectorului Comunități Ortodoxe Române de peste hotare;*
7. *Temei nr. 3559/2005 – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu solicitarea Pr. Doru Bucur, parohul Parohiei Ortodoxe Române "Sfânta Treime" din Perth, Australia de Vest, privind acordarea unui ajutor de la Patriarhia Română, în vederea amenajării imobilului, achiziționat de parohie, în locaș de cult.*
8. *Darea de seamă a Sectorului Patrimoniu Cultural-Național;*
9. *Darea de seamă privind activitatea : Asociației Diaconia cu Centrul de Servicii ; a Așezământului Social "Patriarhul Justinian"; a Biroului de pelerinaje și a Magazinului Krețulescu;*

Miercuri, 22 februarie 2006, orele 9³⁰ – 14⁰⁰ :

10. *Darea de seamă a Sectorului Economic-Financiar;*
11. *Darea de seamă a Sectoarelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (Editură, Tipografie și Ateliere);*
12. *Contul de execuție bugetară pe anul 2005 și proiectul de buget al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe pe 2006.*

Expunerea Dărilor de seamă.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist urează *Bun Venit* membrilor Consiliului Național Bisericesc la prezenta întâlnire de lucru a acestui înalt organism

bisericesc central-executiv care are menirea de a analiza cu responsabilitate și acrivia cuvenită rapoartele pe care le vor prezenta sectoarele de activitate ale Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, asupra activității desfășurate în cursul anului 2005.

Atenționând pe Părinții Consilieri patriarhali raportori să concentreze expunerile elaborate, pentru a oferi mai mult timp de lucru evaluării și discuțiilor pe marginea rapoartelor ce se vor expune, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** dispune trecerea la examinarea problemelor înscrise pe **Ordinea de Zi** și invită pe PP.CC. Părinți Consilieri patriarhali să prezinte **Dărilor de seamă ale Sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române**, după cum urmează:

1. DAREA DE SEAMĂ A CANCELARIEI SFÂNTULUI SINOD, prezentată de Pr. Constantin Pârvu, Vicar administrativ patriarhal.

Darea de seamă prezintă activitatea generală a Cancelariei Sfântului Sinod, desfășurată sub îndrumarea directă a *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* și sub coordonarea *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincentiu Ploieșteanul* și redă pe larg, în capitole distincte, momente relevante ale vieții bisericești derulate în anul 2005 referitoare la: **Evenimente deosebite în viața Bisericii noastre:** *Aniversarea 120 de ani de la dobândirea Autocefaliei și a 80 de ani de înălțarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române în cadrul sesiunii solemne a Adunării Naționale Bisericești, din 5 martie 2005 cu o distinsă participare, între care la loc de cinste Sanctitatea Sa Patriararhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului și Președintele României, Dl. Traian Băsescu, precum și oficierea Sfintei Liturghii solemne cu participarea tuturor membrilor Sfântului Sinod în ziua de 6 martie 2005; Aniversarea a 90 de ani de viață și a 55 de ani de slujire arhierescă ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu participarea majorității membrilor Sfântului Sinod; Canonizări de sfinți în Biserica Ortodoxă Română (Proclamarea canonizării Cuviosului Onufrie de la Sihăstria Voronei; Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, Proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica și aprobarea canonizării Sfântul Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești); **Alegeri și hirotoniri de ierarhi și vacantări de scaune chiriarhale:** *Alegerea și înscăunarea P.S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului ca Mitropolit al Ardealului și Arhiepiscop al Sibiului; Hirotonirea întru arhieru a Arhim. Marc Alric pentru al doilea post de Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, cu titlul "Nemțeanul"; Trecerea la cele veșnice a I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului; **Evenimente în viața administrativă a unor eparhii:** *Hotărârea Sfântului Sinod din 4 noiembrie 2005 pentru menținerea Mitropoliei Ardealului și pentru înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului; Hotărârea Adunării Naționale Bisericești pentru aprobarea înființării Episcopiei Tulcii; **Activitatea organismelor centrale bisericești:** Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Adunarea Națională Bisericească,***

Consiliul Național Bisericesc și Permanența Consiliului Național Bisericesc; **Organizarea administrativ-teritorială a Bisericii Ortodoxe Române** cu redarea unor situații statistice semnificative și definatorii pentru amploarea vieții Bisericii Ortodoxe Române de la parohie și mănăstire până la nivelul Centrului Patriarhal; **Activitatea misionară și pastorală a Bisericii reflectată în hotărârile Sfântului Sinod și în Dărilor de seamă ale Centrelor Eparhiale** cu privire la: *Lucrarea misionar-pastorală în preocuparea organismelor centrale bisericești* (Itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod; Implicațiile misionar-pastorale și filantropice ale Pastorei la Duminica Ortodoxiei; Măsuri pentru promovarea și intensificarea lucrării misionar-pastorale a clerului); *Activitatea misionară și pastorală în cuprinsul eparhiilor Bisericii Ortodoxe Române* (la nivelul Centrelor Eparhiale, al protopopiatelor și al parohiilor); *Analizarea fenomenului prozelitist și adoptarea de măsuri pentru apărarea dreptei credințe în lucrarea misionară*; *Aspecte ale relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte culte religioase recunoscute și cu Biserica Catolică de rit bizantin (Greco-Catolică)*; **Preocuparea Sfântului Sinod și a centrelor eparhiale pentru aprofundarea vieții liturgice și a cultului ca mijloace ale lucrării misionare a clerului și a sporirii evlaviei credincioșilor** (Aprobarea textelor liturgice în cinstea unor sfinți români canonizați; Activitatea subcomisiei speciale a Sfântului Sinod pentru diortosirea cărților de cult și în mod special a textelor celor trei Sfinte Liturghii; Calendarul bisericesc, ca expresie a unității de cult și liturgice a Bisericii); **Aspecte generale din activitatea editorială și de mass-media a Bisericii Ortodoxe Române, în sprijinul lucrării misionare, pastorale și de educație religioasă** (Titluri de cărți, reviste, publicații, periodice, posturi de radio, colaborarea cu mass-media etc.); **Viața monahală în Biserica Ortodoxă Română** (Aspecte generale privind organizarea vieții monahale; analizarea unor aspecte particulare și adoptarea de măsuri pentru consolidarea vieții monahale și sporirea disciplinei în rândul personalului monahal); **Activitatea canonică, juridică și disciplinară în Biserica Ortodoxă Română**: *Asigurarea cadrului canonic, legislativ și organizatoric bisericesc* (participarea reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române la lucrările pentru elaborarea proiectului de Lege privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor); *Activitatea Sfântului Sinod în legătură cu amendarea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* (art. 68-70 referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale; art. 72-73, 104-105, 109 și 126 privind numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor; art. 129-132 privind alegerea clerului superior; art.5 privind organizarea canonică a Bisericii Ortodoxe Române); *Activitatea Sfântului Sinod în legătură cu amendarea unor regulamente bisericești* (art. 40-52 din Regulamentul Organismelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor; art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative din Patriarhia Română cu privire la numirea protopopilor); *Evaluarea unor aspecte privitoare la disciplina clerului și adoptarea de hotărâri în scopul preîntâmpinării unor fenomene negative*; **Pregătirea și perfecționarea personalului clerical** prin: obți-

nera gradelor profesionale Definitiv, Gradul II, Gradul I și prin Conferințele preoțești semestriale și Conferințele administrative; **Activitatea desfășurată în cuprinsul Mitropoliei Basarabiei** redată pe baza itinerariului pastoral al I.P.S. Mitropolit Petru; **Activitatea și demersurile Patriarhiei Române în probleme de interes general bisericesc și patrimonial, de asigurare a bunurilor bisericești și pentru ameliorarea situației materiale a personalului bisericesc** (instituirea și lucrările Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări; modul de aplicare a Legii nr. 247/2005 privind restituirea proprietăților la nivelul unităților bisericești; scutirea de taxa de timbru pentru acțiunile de constatare și revendicare a bunurilor bisericești în justiție; demersuri pentru trecerea în proprietatea Bisericii a bunurilor date în folosința unităților sale de cult, subordonate în perioada 1990-2005 de către administrația de stat centrală și locală); **Grija Bisericii pentru locașurile de cult și edificiile bisericești**: construirea de noi biserici, repararea, restaurarea și întreținerea locașurilor de cult și a altor edificii bisericești, prin pictarea locașurilor de cult; **activitatea Cabinetului Patriarhal**, precum și **activitatea Cancelariei Sfântului Sinod** și a celorlalte servicii de la Centrul Patriarhal.

Expunerea Cancelariei Sfântului Sinod concluzionează că aceasta a fost elaborată în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare bisericești, pe baza Proceselor-Verbale ale lucrărilor Sfântului Sinod, Adunării Naționale Bisericești și Consiliului Național Bisericesc, precum și a datelor transmise de Centrele Eparhiale, iar propunerile care au fost evidențiate în cuprinsul expunerii constituie reflectarea unei analize atente și punctuale a problemelor ivite în anul încheiat, dar și a unora formulate în materialele transmise de Centrele Eparhiale.

Darea de seamă se încheie cu mențiunea că personalul Cancelariei Sfântului Sinod, al serviciilor aferente și al Cabinetului Patriarhal, aflat sub directă și părintească veghere a *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist*, secondat de *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul*, s-a străduit să împlinească cu responsabilitate și dăruire sarcinile încredințate, contribuind atât individual, cât și prin munca de echipă, la buna desfășurare a întregii activități prezentate.

Prea Fericitul Părinte Patriarh, luând cuvântul, apreciază cu îndreptățire “rolul sporit al Cancelariei Sfântului Sinod în activitatea generală de la Centrul Patriarhal și în activitatea specială de pregătire a lucrărilor tuturor organismelor centrale bisericești statutare și care are îndatorirea de a veghea și contribui prin experiența sa la bunul mers al activității altor sectoare ale Administrației Patriarhale și a Institutului Biblic, iar atunci când este solicitată, și a Centrelor Eparhiale”.

Luând act de expunerea prezentată și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea redată în Darea de seamă a Sectorului I al Administrației Patriarhale – Cancelaria Sfântului Sinod pe anul 2005 desfășurată sub părintească îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, urmând ca aceasta să fie inclusă în Raportul General al Consiliului Național*

Bisericesc pe anul 2005 ce va fi supus examinării Adunării Naționale Bisericești la proxima sa ședință de lucru.

2. DAREA DE SEAMĂ A BIROULUI DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII AL PATRIARHIEI ROMÂNE, prezentată de Pr. Costel Stoica, Consilier Patriarhal.

Expunerea reflectă activitatea desfășurată în anul 2005 de către Biroul de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române, sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* și sub coordonarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal *Vincentiu Ploieșteanul* și este sintetizată astfel: *mediatizarea activității Bisericii Ortodoxe Române* la nivelul Sfântului Sinod, al Adunării Naționale Bisericești și Consiliului Național Bisericesc; *redarea activității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a sectoarelor Administrației Patriarhale și a unor evenimente importante* din cuprinsul eparhiilor ortodoxe din țară și străinătate în domeniile: cultural, social, de educație, misionar și pastoral, ecumenic și al relațiilor cu celelalte culte din România, cu alte Biserici creștine și organizații ecumenice de peste hotare, a participării Bisericii la viața Cetății; *monitorizarea articolelor, comentariilor, știrilor, informațiilor și emisiunilor din presa scrisă și de la radio și televiziune* referitoare la Biserica Ortodoxă Română, instituțiile și slujitorii ei și la participarea acestora la viața publică în domenii de interes bisericesc; *elaborarea zilnică a revistei presei* pe baza acestora; *stabilirea, menținerea și aprofundarea de relații profesionale cu jurnaliștii acreditați* pe lângă Patriarhia Română de către agențiile de presă, marile cotidiene și posturile de radio și televiziune publice, private românești și străine; *organizarea unor conferințe de presă* pentru prezentarea punctului de vedere al Bisericii Ortodoxe Române în domenii de interes general bisericesc, social și de altă natură sau pentru precizări care vizau clarificarea unor aspecte în cazul unor erori de informare în presă; *intermedierea unor declarații, interviuri, participări la emisiuni radio-TV, publicării unor comunicate de presă, apeluri și mesaje* ale Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, a membrilor Sfântului Sinod, a organismelor centrale bisericești; *colaborarea cu birourile de presă ale altor eparhii și ale unor instituții reprezentative* ale administrației publice centrale și locale de stat, ale celorlalte culte, ale altor instituții și organizații din viața publică românească; *redactarea, în colaborare cu Sectorul Relații Externe Bisericești, a Buletinului Informativ în limba engleză "News Bulletin" și întreținerea paginii de internet a Patriarhiei Române.*

Întregul personal al Biroul de Presă s-a străduit în cursul anului 2005 să prezinte într-un limbaj adecvat cât mai multe aspecte definitorii pentru dinamismul vieții noastre bisericești, dar și responsabilitatea angajării slujitorilor Bisericii la nivel central bisericesc, sub îndrumarea atentă a Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, cât și în cuprinsul unităților bisericești din Patriarhia Română, la conturarea unei opinii publice sănătoase în fața tendințelor de schimbare a criteriilor valorice din societatea contemporană.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist luând cuvântul subliniază: *“încă din luna iulie 2005, Sfântul Sinod, apreciind necesitatea unei mai bune coordonării a comunicării dinspre Biserică spre societate și invers, dar și pentru a se evita confuziile, a aprobat ca fiecare eparhie să înființeze câte un birou de presă care să informeze oficial asupra activității curente a Bisericii și a prezenței ei în viața socială, culturală, în slujirea ei socială și filantropică tot mai intensă și diversificată și să poarte o strânsă colaborare cu Biroul de Presă al Patriarhiei Române”*.

Luând act de cele de mai sus și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea redată în Darea de Seamă a Biroului de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române pe anul 2005, exprimându-se călduroase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru permanenta îndrumare părintească și recomandă includerea acesteia în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005, care va fi supus examinării Adunării Naționale Bisericești.*

3. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI RELAȚII EXTERNE BISERICESTI, prezentată de Pr. Dr. Michael Țița, Consilier patriarhal.

Prezentarea activității Sectorului Relații Externe Bisericești surprinde în mod analitic, faptul că întreaga lucrare cu caracter extern – desfășurată de Biserica noastră în anul 2005 – a răspuns solicitărilor în consonanță cu vocația ei, care sunt din ce în ce mai variate și complexe, existente atât în contextul bisericesc internațional, cât și în cadrul european aflat într-o permanentă schimbare și s-a derulat în baza hotărârilor Sfântului Sinod, al unor acorduri interbisericești și interreligioase, fiind consemnată în documentarele și rapoartele de participare ale reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române, redând principalele direcții de activitate ale Bisericii noastre pe tărâm extern, după cum urmează: **întărirea legăturilor sale tradiționale cu Bisericile Ortodoxe surori:** vizita unei delegații a Patriarhiei Ecumenice la București, condusă de Sanctitatea sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului (4 -7 martie) pentru a participa la popasul aniversar al Bisericii noastre ocazionat de împlinirea a 120 de ani de la dobândirea Autocefaliei, a 80 de ani de la ridicarea la rangul de Patriarhie și a împlinirii a 90 de ani de viață și a 55 de ani de slujire arhierescă ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist; participări ale reprezentanților Bisericii noastre la manifestări vizând aprofundarea sub diferite forme a relațiilor panortodoxe și bilaterale; stadiul actual al dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă cu privire la Mitropolia Basarabiei; întronizarea noului Patriarh al Ierusalimului, Prea Fericitul Teofil al III-lea (Ierusalim, 22 noiembrie); a XIII-a rundă de Conferințe de Crăciun organizată de Patriarhia Moscovei în colaborare cu Ministerul Educației și științei și Academia pentru învățământ din Federația Rusă (Moscova, 23-28 ianuarie 2005); sărbătorirea Duminicii Ortodoxiei la Patriarhia Ecumenică (Constantinopol, 19-22 martie); al XI-lea Congres Internațional cu

tema “Biserica și societatea după Sf. Apostol Pavel” (Veria, Grecia, 26-29 iunie); aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Vladimir al Kievului și a toată Ucraina (22-24 noiembrie); Simpozionul cu tema “Rolul Bisericii în Europa și în Statele balcanice” (Volos, Grecia, 4 -7 decembrie); a IX-a Conferință Internațională pentru Dialog între Bisericile Ortodoxe și Grupul Partidului Popular European și Democraților Europeni din Parlamentul European (Istanbul, Turcia, 20-21 octombrie 2005); a XVII-a Consfătuire Panortodoxă despre fenomenele sectare și parareligioase în lumea contemporană (Prokopion, Grecia, 31 oct.- 4 noiembrie); **aportul reprezentanților Bisericii noastre la lărgirea și consolidarea dialogului și a relațiilor cu Bisericile Ortodoxe Orientale:** la aniversările solemne legate de împlinirea a 90 de ani de la genocidul suferit de poporul armean (Etchmiadzin, Armenia, 20-24 aprilie); la întrunirea reprezentanților Bisericilor Ortodoxe pentru continuarea dialogului cu Bisericile Ortodoxe Orientale (Chambésy, Elveția, 10-13 martie); **participări ale reprezentanților Bisericii noastre la manifestări vizând diversificarea și aprofundarea relațiilor cu Biserica Romano-Catolică:** la ceremoniile religioase ocazionate de trecerea la cele veșnice a Papei Ioan Paul al II-lea (Roma, 6 - 8 aprilie) și cu prilejul alegerii noului Papă, Benedict al XVI-lea (Roma, 19 aprilie); la a VII-a ediție a întâlnirii internaționale “Creștini și păstori pentru Biserica de mâine”, organizată de Comunitatea Sant’Egidio (Roma, 3-6 februarie); la lucrările Reuniunii Internaționale și Interreligioase Sant’Egidio” (Lyon-Franța, 11-13 septembrie); la întrunirea reprezentanților ortodocși din cadrul Comisiei Mixte de Dialog Teologic cu Biserica Catolică (Constantinopol, 11-13 septembrie); la a XIII-a Conferință Ecumenică Internațională de spiritualitate ortodoxă, care s-a desfășurat la Mănăstirea Bose, (Italia, 11-17 septembrie); la lucrările Simpozionului internațional de la Mănăstirea Sfânta Maria (Grottafferata, Italia, 22-26 septembrie); la lucrările celei de a XI-a Sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice (Vatican, 3 -11 octombrie); la întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic ortodoxo-catolic (Roma, 13-16 decembrie); **aprofundarea relațiilor cu Biserica Anglicană și cu Bisericile Reformate:** la Reuniunea Comisiei Internaționale de Dialog Teologic între Biserica Ortodoxă și Comuniunea Anglicană (Mănăstirea Kikkos, Cipru, 3-7 iunie); la a IX-a Sesiune a Comisiei Mixte de Dialog dintre Biserica Ortodoxă și Alianța Mondială Reformată (Beirut, Liban, 13-19 octombrie); **dezvoltarea participării Bisericii noastre la activitatea Organizațiilor Creștine și Interreligioase Internaționale și locale:** *la Consiliul Mondial al Bisericilor:* desfășurarea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (București, 18-25 ianuarie); la lucrările celei de-a XIII-a Conferințe pentru Misiune și Evanghelizare, organizată de Consiliul Mondial al Bisericilor (Atena, 9 -16 mai); *la Conferința Bisericilor Europene:* la întrunirea Comitetului unit KEK/CCEE (Paris, 28 ianuarie-2 februarie); la întrunirea Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (Aghios Nikolaos, Creta, 3 -11 iunie); la ședința de lucru a Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene

(Geneva, 14 -17 decembrie); *participări la întruniri interreligioase*: la a III-a Adunare Generală a Forumului Public Mondial “Dialogul între civilizații” (Rodos, Grecia, 5-9 octombrie); la Conferința interreligioasă “Pace și toleranță II: dialog și cooperare în sud-estul Europei, Caucaz și Asia Centrală” (Istanbul, Turcia, 7-9 noiembrie); activitatea Forumului Național din municipiul Constanța, ca cea de a 35-a filială internațională a Forumului celor Trei Religii; *măsuri pentru sporirea prezenței și a relațiilor cu instituțiile europene*: achiziționarea unui ansamblu imobiliar care să găzduiască Reprezentanța Bisericii Ortodoxe Române pe lângă instituțiile Uniunii Europene și aprobarea bugetului mediu lunar de funcționare, în valoare de 4000 euro; participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la manifestări științifice, ecumenice și culturale (Strasbourg, Franța, 26 – 27 mai).

Darea de seamă se încheie cu sublinierea că întreaga activitate a Bisericii Ortodoxe Române în planul relațiilor externe s-a desfășurat sub părinteasca purtare de grijă și îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, prin ostenelele P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și cu aportul tuturor membrilor Sfântului Sinod și al altor delegați ai Bisericii noastre la activitățile externe amintite.

Ca urmare a celor prezentate și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de Darea de Seamă a Sectorului Relații Externe Bisericești și de modul în care s-a desfășurat în anul 2005 activitatea externă a Bisericii Ortodoxe Române, exprimând călduroase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru permanenta îndrumare părintească și recomandă includerea acesteia în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005, ce va fi supus examinării Adunării Naționale Bisericești.*

4. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC ȘI EDUCAȚIE RELIGIOASĂ, prezentată de Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier patriarhal.

Preocupările în legătură cu problemele învățământului teologic și ale educației religioase în rândul copiilor și tineretului, atât în Biserică și în școală, cât și în afara lor, care au continuat să constituie o preocupare majoră a Sfântului Sinod și a fiecărui ierarh în parte, având ca scop întregirea lucrării misionare a Bisericii Ortodoxe Române sunt redate succint în expunerea activității din anul 2005 a Sectorului învățământ teologic și Educație religioasă. Aceasta redă, pe baza lucrării proprii a Sectorului desfășurată sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a datelor comunicate de Centrele Eparhiale și de instituțiile de învățământ teologic, ansamblul activităților specifice, după cum urmează: **îndrumarea și coordonarea predării Religiei în învățământul public de stat**: consolidarea legăturilor profesionale ale profesorilor de Religie cu personalul de specialitate de la Inspectoratele școlare Județene și de la Centrele Eparhiale; continuarea lucrărilor Comisiei bisericești de evaluare a manualelor de Religie pentru clasele a III-a și a X-a care s-au și tipărit; alcătuirea unui “Ghid de punctaj și eva-

luare a manualelor de Religie”; elaborarea și aprobarea unei programe școlare privind prevenirea și combaterea violenței domestice și a infectării cu HIV/SIDA; consfătuirea Inspectorilor de specialitatea Religie (București, 5-6 septembrie); activități extracurriculare: cercuri metodice, cabinete de Religie, edificarea de paraclise în școli, concursuri școlare, sărbători școlare organizate cu prilejul Crăciunului, concerte de colinde, cercuri de creație, participarea profesorilor de Religie la organizarea unor tabere școlare; **organizarea învățământului teologic ortodox preuniversitar prin: școlile de cântăreți bisericești**, definite ca școli de Arte și Meserii în structura învățământului de stat: s-a aprobat un nou plan de învățământ pentru clasa a XI-a (an de completare) de către Sfântul Sinod și Ministerul Educației și Cercetării; *Seminariile Teologice Liceale Ortodoxe*, cu două specializări: Teologie Pastorală și Teologie Patrimoniu, a căror activitate a fost evaluată în cadrul Consfătuirii anuale cu directorii de Seminarii (București, 29 septembrie) și pentru care în cursul anului 2004 s-au adoptat o serie de măsuri vizând: elaborarea și aprobarea de către Sfântul Sinod și Ministerul Educației și Cercetării a planului-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a; aprobarea de către Sfântul Sinod a lucrării *Dogmatica Ortodoxă*, autor Pr. Prof. Dr. Gheorghe Remete, ca manual alternativ pentru uzul Seminariilor Teologice; introducerea disciplinei *Muzică* la examenul de Bacalaureat, ca proba F, urmând ca Ministerul Educației și Cercetării să avizeze; alte măsuri cu caracter structural și organizatoric menite bunei funcționări și consolidări a legăturii acestor școli cu viața bisericească; *școlile Postliceale Teologico-Sanitare* organizate în regim de autofinanțare, integrate în sistemul învățământului de stat, în 8 centre școlare pe baza planurilor și programelor specifice acestui profil; **activitatea didactică și de cercetare științifică și teologică în instituțiile de învățământ teologic superior**: reorganizarea acestuia în spiritul prevederilor *Cartei de la Bologna*, la care este semnatară și România; *cursurile de licență în teologie* (cu durata de 3 ani), cu menționarea numărului instituțiilor, a specializărilor (Teologie Pastorală, Teologie Didactică, Teologie Socială și Artă Sacră), a populației școlare și a numărului cadrelor didactice care au asigurat desfășurarea normală a procesului de învățământ; *Cursurile de Masterat* (cu durata de 2 ani), organizate la 12 Facultăți de Teologie Ortodoxă, cu specializări în diferite domenii ale teologiei; *Doctoratul în teologie* (cu durata de 3 ani), organizat în cinci centre universitare (București, Sibiu, Cluj, Oradea și Constanța). Tot în legătură cu învățământul superior teologic, expunerea mai amintește: organizarea periodică a întrunirii decanilor Facultăților de Teologie; organizarea, cu binecuvântarea Sfântului Sinod, a celui de al II-lea Congres Național al Facultăților de Teologie la Academia Teologică de la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus (25-28 septembrie); organizarea Cursurilor și examenelor pentru obținerea gradelor profesionale de către preoți în cele 6 centre abilitate (București, Iași, Sibiu, Craiova, Timișoara și Cluj-Napoca); **specializarea teologilor prin trimiterea de tineri români peste hotare, la studii**, în cadrul schimbului de burse și de teologi cu Bisericele și organizațiile creștine din străinătate; **primirea de tineri teologi în instituțiile de învățământ din România**, la

studii, universitare și postuniversitare; **preocuparea pentru pregătirea în instituțiile de învățământ teologic din România a viitorilor candidați la preoție proveniți din rândul românilor ortodocși din jurul granițelor țării.**

Prezentând activitatea diversificată și susținută în domeniul învățământului teologic și al educației religioase desfășurată în cursul anului 2005, propunătorul subliniază îndrumările Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, coordonarea activă a Sectorului de către P.S. Episcop-Vicar patriarhal Ciprian Câmpineanul și aportul membrilor Sfântului Sinod implicați în coordonarea acestui domeniu vital pentru pregătirea viitorilor preoți, profesori de religie, teologi-cercetători și specialiști ai vieții și activității Bisericii Ortodoxe Române.

Față de cele prezentate și la propunerea Prea Fericitului Părinte Președinte, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea Sectorului învățământ teologic și Educație religioasă al Patriarhiei Române desfășurată în anul 2005, aducând mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru grija deosebită față de acest domeniu de activitate bisericească, cu importante semnificații în lucrarea educativă și misionar-pastorală a Bisericii noastre.*

– *Recomandă includerea aceastei Dări de Seamă în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005, care va fi supus examinării Adunării Naționale Bisericești.*

5. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI BISERICA ȘI SOCIETATEA, prezentată de Pr. Nicolae Dorel Moțoc, Consilier patriarhal.

Sectorul Biserica și Societatea al Administrației Patriarhale, aflat sub îndrumarea directă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și coordonat de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și-a desfășurat activitatea în anul 2005 pe domenii precise, urmând ca prezenta expunere să reliefeze implicarea tot mai dinamică a Bisericii în soluționarea problemelor sociale ce afectează diverse categorii de persoane defavorizate, lărgirea colaborării cu instituții de stat și private cu responsabilități în domeniul social, intensificarea contactelor și diversificarea demersurilor la organisme abilitate pentru întărirea prezenței preoților în armată, poliție, spitale, penitenciare, așezăminte de ocrotire socială.

Activitatea de asistență social-filantropică și religioasă a Bisericii noastre, în cuprinsul celor 24 de eparhii, este asigurată de personal de conducere, îndrumare și execuție format din: 21 consilieri eparhiali, 20 inspectori eparhiali, 92 de asistenți sociali teologi, 62 asistenți sociali cu studii de specialitate, altele decât teologice, 115 preoți misionari și 73 de lucrători sociali și voluntari, care lucrează în cadrul a 42 Birouri de asistență socială, și anume: 1 la nivelul centrului patriarhal, 16 la centrele eparhiale, 16 la protopopiate și 9 la nivelul parohiilor.

La nivelul Administrației Patriarhale, asistența socială este asigurată de Biroul de asistență socială din cadrul sectorului Biserica și Societatea, care, în cursul anului 2005, pe lângă activitățile de coordonare și monitorizare a acțiunilor social-filantropice desfășurate în cuprinsul eparhiilor (consiliere, informare, inter-

venții pe lângă instituții de stat și diverse organizații), a derulat, în mod concret, **10 programe sociale** având ca obiectiv: acordarea de ajutoare financiare și materiale (constând în alimente, îmbrăcăminte, rechizite, medicamente, igienico-sanitare) pentru copii orfani și abandonati, bătrâni, familii sărace, familii afectate de inundații și diverse așezăminte. Aceste programe s-au desfășurat, unele pe o durată de 6 sau 12 luni, altele cu prilejul marilor sărbători creștine și a altor evenimente. **Veniturile alocate în anul 2005 pentru activități social-filantropice derulate de Biroul de asistență socială al Patriarhiei Române** au fost: **2.191.205.000 lei/ROL**, provenind din următoarele surse: *Fondul Filantropia* – 1.267.120.000 lei (din contribuția a 13 eparhii); *sponsorizări și donații* – 924.085.400 lei, primite de la persoane fizice și juridice din țară și străinătate. **Suma cheltuită** a fost de **1.779.960.000 lei/ROL** din care: *pe proiecte* – 1.185.453.800 lei iar *pentru diverse ajutoare* – 364.565.000 lei (la credincioși, case de bătrâni, case de copii, organizații studențești și așezăminte bisericesti), diferența dintre veniturile acumulate și volumul cheltuielilor fiind destinată susținerii programelor aflate în derulare. La nivelul Administrației Patriarhale funcționează, de asemenea, și **Asociația “Diaconia”** cu următoarele componente: Așezământul social “*Patriarhul Justinian Marina*” (pentru protejarea și asistarea mamei și copiilor, victime ale violenței în familie), Centrul de servicii și Magazinul de cărți și obiecte bisericesti-Kretzulescu (pentru susținerea financiară a programelor sociale) și Agenția de Turism “*Pelerinul*” (pentru desfășurarea activităților misionare) și care a avut disponibile, în anul 2005, venituri de **2.815.500.000 lei/ROL** din care a cheltuit **2.719.780.000 lei**, diferența fiind destinată susținerii programelor aflate în derulare.

La nivelul eparhiilor, activitatea de asistență socială este reflectată în cuprinsul expunerii prin următoarele componente care privesc înființarea a *36 de noi instituții de protecție socială* în București și în alte localități din cuprinsul eparhiilor, care se adaugă la cele 201 existente, astfel încât numărul total al acestora este de 237, din care: 65 așezăminte pentru copii, 25 așezăminte pentru vârstnici, 92 cantine și brutării sociale, 33 cabinete medicale și farmacii sociale, 22 centre de diagnostic și tratament și centre pentru asistența familiilor în dificultate. Prin acestea **au fost oferite programe social-filantropice care au constat în:** îngrijirea și asistarea copiilor orfani sau abandonati și a bătrânilor singuri, nedepasabili, asistarea și consilierea persoanelor dependente de droguri, acordarea de ajutoare materiale și financiare pentru familiile sărace în vederea prevenirii evacuării sau debranșării de la utilități, îngrijirea la domiciliu a bolnavilor aflați în stadiul terminal, asistarea și îngrijirea copiilor seropozitivi, a celor cu grave dificultăți de adaptare sau dizabilități, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și a violenței familiale, pregătirea persoanelor fără ocupație în vederea integrării lor profesionale, sprijin pentru copiii proveniți din familii sărace în vederea prevenirii abandonului școlar și instituționalizării, consiliere spirituală, socială și juridică acordată familiilor și persoanelor singure pentru obținerea facilităților prevăzute de lege, acordarea de asistență medicală și îngrijire pentru copiii străzii, oferirea de masă caldă, zilnic, prin cele 92 de cantine și brutării sociale,

pachete cu alimente cu prilejul marilor sărbători și mai ales asistența victimelor inundațiilor. În cursul anului 2005, un număr de **384.323 de persoane și familii au beneficiat de programele de asistență socială, derulate în eparhii după cum urmează: 172.537 de copii** din așezămintele sociale ale Bisericii și ale statului, și din familii sărace, fără posibilități de întreținere, a celor cu dificultăți de adaptare, tulburări afective și de comportament sau victime ale inundațiilor; **7.458 persoane cu dizabilități**, consumatori de droguri sau alte tipuri de dependențe, persoane infectate cu HIV/SIDA, victime ale traficului, nevăzători, surdo-muți, delincvenți, prostituate; **115.011 persoane vârstnice** din așezămintele de protecție socială înființate și administrate în cadrul structurilor bisericești, din centrele sociale de tranzit și adăposturi de noapte, bătrâni singuri, nedeplasabili, abandonati de familie și care prezentau grave probleme de sănătate; **89.317 familii sărace**, fără posibilități materiale sau adăpost, tineri, studenți, șomeri, deținuți eliberați sau victime ale inundațiilor.

Sumele de bani cheltuite la nivelul Patriarhiei Române pentru susținerea activităților social-filantropice, în anul 2005, s-au ridicat la cifra de **469.073.639.400 lei/ROL**, acestea prezentându-se analitic astfel: *Fondul Filantropia* (colectă de la credincioși) – 12.950.478.900 lei; *Cheltuieli curente pentru întreținerea, administrarea și funcționarea așezămintelor social-filantropice și sprijinirea celor asistați social* – 71.150.638.100 lei; *Ajutoare financiare acordate sinistraților, prin colectele efectuate și campaniile media* – 136.684.671.400 lei; *Ajutoare materiale acordate sinistraților, evaluate la suma de* – 248.287.851.000 lei;

Un capitol aparte din expunere este destinat prezentării **implicării Bisericii Ortodoxe Române în lucrarea de înlăturare a efectelor inundațiilor**. Astfel, ca urmare a apelurilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresate ierarhilor, slujitorilor sfintelor altare de la parohii și mănăstiri și tuturor credincioșilor ca să organizeze colecte pentru sprijinirea celor aflați în suferință, în cursul anului 2005 au fost colectate următoarele sume: **5.155.096,39 lei/RON** colectați de eparhii pentru sprijinirea familiilor afectate de inundațiile din Banat în primăvara anului 2005; **3.923.354,23 lei/RON** colectați în cadrul *Campaniei "Zâmbet pentru România"* organizată de Arhiepiscopia Timișoarei în colaborare cu TVR, care au fost folosiți pentru ridicarea a 21 de locuințe și a unei școli în localitatea Ionel; **4.740.615,09 lei/RON** colectați de toate eparhiile pentru ajutorarea familiilor afectate de inundațiile din vara anului 2005, îndeosebi a celor din județele Bacău, Vrancea și Galați; **2.225.182,75 lei/RON, 84.829,36 – și 98.469,47 \$** colectați în Contul Filantropia al Patriarhiei Române ca urmare a *Campaniei "învinge apele"*, organizată în colaborare cu TVR și Romtelecom, sumă din care au fost deja folosiți **17.388.442.600 lei** pentru construirea a 32 de case în localitățile: Boțârlău și Odobești (județul Vrancea) și Torcești și Cosmești Vale (județul Galați).

La aceste sume se adaugă și **rezultatul colectei la începutul anului 2005**, ca urmare a apelului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **pentru ajutorarea familiilor afectate de cutremurul devastator și inundațiile din Asia de Sud-Est** în valoare totală de **20.339.114.000 lei/ROL**, care au fost virăți de către cele 24 de eparhii ale Bisericii noastre, în contul special deschis de Crucea Roșie Română.

Expunerea redă apoi, amănunțit, contribuția la susținerea lucrării pastoral-misionare și cultural-spirituale a Bisericii prin **activitatea asociațiilor și fundațiilor care funcționează cu binecuvântarea Sfântului Sinod** (*Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români – ASCOR, Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe din România – SNFOR, Frăția Ortodoxă Română – FOR, Oastea Domnului*) și a **Centrelor Eparhiale**, concretizate în: acțiuni umanitare și vizite la centre de plasament, orfeline și azile; organizarea de tabere și pelerinaje pentru tineret la mănăstirile din țară și de peste hotare; organizarea de centre misionare pentru tineret; activități de catehizare și manifestări misionar-comemorative; editarea și difuzarea unor publicații creștine; organizarea de conferințe, simpozioane, întâlniri pentru tineret și seri creștine cu participarea unor ierarhi, mari duhovnici și oameni de cultură; organizarea de concursuri pentru promovarea tradițiilor și a valorilor ortodoxiei românești; acordarea de asistență religioasă pentru hipoacuzici; acțiuni de promovare a relațiilor de colaborare și parteneriat cu organizații interne și internaționale.

Ca urmare a expunerii de mai sus și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea Sectorului Biserica și Societatea desfășurată în anul 2005 și despre modul cum a fost redată în cuprinsul Dării de seamă care va fi integrată în Raportul general al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 ce va fi supus Adunării Naționale Bisericești.*

La orele 14⁰⁰, potrivit agendei aprobate, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** dispune suspendarea ședinței de lucru a Consiliului Național Bisericesc.

Reluarea lucrărilor și continuarea prezentării dărilor de seamă.

În după-amiaza aceleiași zile, la orele 18⁰⁰, în conformitate cu programul stabilit în deschiderea ședinței de dimineață, se reiau lucrările în plen ale ședinței Consiliului Național Bisericesc.

Întrucât Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o agendă de lucru prestabilită pentru această oră, a încredințat președinția temporară a ședinței P.S. Episcop-Vicar Patriarhal *Vincentiu Ploieșteanul*.

Ca urmare, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal *Vincentiu Ploieșteanul* **invită pe PP.CC. Părinți Consilieri patriarhali să prezinte, în continuare, expunerile privind activitatea sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, potrivit Ordinii de Zi, după cum urmează:**

6. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI COMUNITĂȚI ORTODOXE ROMÂNE DE PESTE HOTARE, prezentată de Pr. Dr. Uță Mircea, Consilier patriarhal.

Expunerea debutează cu **prezentarea situației generale a românilor din jurul granițelor actuale ale României** care, și în anul 2005, s-au străduit să-și mențină propria identitate și să păstreze legătura neîntreruptă cu Biserica Mamă, fiind amintite rând pe rând: *Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria*, condusă

de P.S.Episcop Sofronie și care cuprinde 40 de parohii și filii și 3 așezăminte monahale (Gyula, Șacal și Bichiș), grupate în 3 protopopiate (Gyula-Budapesta, Chitighaz-Seghedin și Micherechi-Bihor), în cadrul cărora funcționează 11 preoți (6 locali și 5 misionari) și 5 ieromonahi, care deserveșc un număr de 3.642 de credincioși ortodocși români înregistrați; *Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului*, păstorită de P.S.Episcop-Loctiitor (administrator) Daniil, care cuprinde 40 de parohii organizate în 7 protopopiate, în cadrul cărora slujesc 23 de preoți; *Parohia Ortodoxă Română din Sofia, Bulgaria*, cu bogate tradiții în rândul românilor din Bulgaria care continuă să beneficieze de sprijin din partea Patriarhiei Române. Expunerea continuă cu prezentarea **organizării românilor ortodocși din Diaspora**, după cum urmează: *Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord*, păstorită de I.P.S.Mitropolit Serafim, ajutat de P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul care, sub raport administrativ cuprinde 52 de parohii în Germania, Austria, Luxemburg, Suedia, Norvegia, Finlanda și Danemarca și o mănăstire în Germania, deservite de 52 preoți, 1 diacon, 1 ierodiacon și 1 ieromonah; *Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale*, păstorită de I.P.S.Mitropolit Iosif, ajutat de P.S.Episcop-Vicar Siluan Marsilianul (din 25 iunie 2004 are sediul în Italia) și de P.S.Episcop-Vicar Marc Nemțeanul (hirotonit la 7 mai 2005) și care cuprinde 112 parohii și 7 așezăminte monahale, 12 parohii în curs de formare, grupate în 8 protopopiate care, la rândul lor, sunt organizate în 3 vicariate (1. Franța, Elveția, Spania și Portugalia; 2. Italia și 3. Regatul Unit, Irlanda, Belgia și Olanda), unități deservite de următorul personal clerical: 120 preoți, 9 preoți misionari, 13 diaconi, 3 arhimandriți, 9 ieromonahi și 3 ierodiaconi; *Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada*, păstorită de I.P.S.Arhipiscop Nicolae. Sub raport administrativ cuprinde 41 de parohii, 14 misiuni și 3 mănăstiri, deservite de 45 preoți, 2 diaconi, 3 arhimandriți, 1 protosinghel și 1 ierodiacon. Sunt prezentate apoi **comunitățile ortodoxe române aflate sub jurisdicția directă a Patriarhiei Române**, între care: *Așezămintele Românești de la Ierusalim, Jordan și Ierihon*, conduse de Arhim. Ieronim Crețu, în cuprinsul cărora se derulează proiecte privind extinderea Așezământului din Ierusalim, finalizarea lucrărilor de la Așezământul de la Ierihon, asigurarea asistenței religioase a comunității românilor ortodocși din Israel, Palestina și Iordania; *Parohiile Ortodoxe Române din Australia* (Melbourne, Adelaide, Sydney, Brisbane și Perth) și din *Noua Zeelandă* (Wellington, Christchurch, Auckland). Un capitol este destinat prezentării **comunităților ortodoxe române din Diaspora aflate în alte jurisdicții canonice, dar în comuniune spirituală cu Biserica Ortodoxă Română**: *Episcopia Ortodoxă Română din America*, păstorită de I.P.S. Arhipiscop Nathaniel, *Comunitatea Ortodoxă Română din Cipru*, *Așezămintele Românești de la Sfântul Munte Athos* (Schiturile Prodromu și Lacu), *Parohia Ortodoxă Română din Johannesburg, Africa de Sud* și *Parohia Ortodoxă Română din Istanbul, Turcia*.

P.S. Episcop-Vicar patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, luând cuvântul, recomandă Sectorului Comunități Externe "să completeze expunerea prezentată cu

datele privind sprijinirea financiară de către Patriarhia Română a Așezămintelor Românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon și toate demersurile Patriarhiei Române pe lângă autoritățile de stat românești privind alocarea de fonduri în vederea cumpărării unui sediu la Bruxelles de către Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale destinat reprezentanței Bisericii noastre pe lângă organisme europene”.

În urma expunerii Dării de seamă a Sectorului Comunități Externe, a completării aduse și la propunerea P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, președinte-delegat, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea consemnată în Darea de seamă a Sectorului Comunități Ortodoxe române de peste hotare pe anul 2005 care va fi completată cu datele solicitate spre a fi apoi integrată în Raportul general al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 care va fi supus Adunării Naționale Bisericești.*

7. Temei nr. 3559/2005 – Referatul Sectorului Comunități ortodoxe române de peste hotare în legătură cu solicitarea Pr. Doru Bucur, parohul Parohiei Ortodoxe Române “Sfânta Treime” din Perth, Australia de Vest, privind acordarea unui ajutor de la Patriarhia Română în vederea amenajării imobilului achiziționat de parohie în locaș de cult.

În referatul prezentat Consiliului Național Bisericesc se arată că Pr. Paroh Doru Bucur a trimis la Patriarhia Română o corespondență, din care se desprind următoarele:

– Părintele Doru Bucur, dimpreună cu păstoriții săi, apreciind nevoia de a avea un locaș de cult propriu, au hotărât înființarea unui cont special în care să fie depuse donații în vederea împlinirii acestui motivat deziderat;

– În prezent, numărul membrilor activi înregistrați în cadrul Parohiei Ortodoxe Române “Sfânta Treime” din Perth este de 137, posibilitățile materiale ale acestora fiind limitate. Cu toate acestea, în cursul anului 2005, din donațiile credincioșilor strânse în contul special deschis de Parohie **s-a achiziționat un imobil** ce urmează a fi transformat într-un locaș de cult potrivit rânduielilor și tradiției ortodoxe românești;

– În vederea începerii serviciului religios în propria biserică este necesară efectuarea unor ample lucrări de modificare și amenajare a imobilului pentru a corespunde destinației sale de locaș de cult;

Memoriul preotului paroh din Perth, Australia, se încheie cu solicitarea adresată Patriarhiei Române, în numele tuturor păstoriților săi, de a fi sprijiniți pentru dotarea și împodobirea respectivului imobil cu o catapeteasmă cu icoanele aferente și cu obiectele de cult necesare ofierii serviciilor religioase, potrivit rânduielilor ortodoxe.

Referatul subliniază că Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a îndrumat respectiva solicitare la Consiliul Național Bisericesc pentru analiză și hotărâre potrivit competențelor date în acest domeniu.

Luând cuvântul, *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul*, arată că *“este necesar ca această solicitare să fie completată cu un deviz estimativ al costului lucrărilor, urmând ca apoi Consiliul Național Bisericesc să ia o hotărâre în cunoștință de cauză asupra costurilor estimate și a posibilităților Patriarhiei Române de a sprijini finalizarea demersului respectiv, la care s-ar putea adăuga și unele subvenții de la bugetul de stat”*.

P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul arată că *“este în curs de întocmire devizul respectiv, dar că acum Consiliul Național Bisericesc este rugat să dea o aprobare de principiu pentru a avea încredințarea că se pot face următorii pași spre finanțare, inclusiv cu subvenții de la bugetul de stat, pentru care Sectorul Comunități Externe va interveni”*.

Luând act de sugestiile făcute în cadrul discuțiilor și la propunerea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, președinte-delegat, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Aprobă ca Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române să întocmească un deviz de cheltuieli necesare realizării catapetesmei și a icoanelor aferente, precum și a celorlalte lucrări de amenajare interioară a spațiului ce va fi destinat locașului de cult al parohiei din Perth, Australia.*

– *Este de acord ca prin Sectorul Comunități ortodoxe române de peste hotare să se intervină la Guvernul României, în vederea acordării unui sprijin financiar necesar acoperirii cheltuielilor prevăzute în respectivul deviz.*

– *Aprobă alocarea de la Fondul Central Misionar a unui sprijin financiar pentru procurarea de obiecte de cult și cărți bisericești, în vederea desfășurării în bune condiții a serviciilor religioase la Parohia Ortodoxă Română “Sfânta Treime” din Perth, Australia de Vest.*

8. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI PATRIMONIU CULTURAL-NAȚIONAL BISERICESC, prezentată de Pr. Dr. Florin Șerbănescu, Consilier patriarhal.

Darea de seamă prezintă activitatea Bisericii Ortodoxe Române, în primul rând la nivelul Administrației Patriarhale, în domeniul ocrotirii și punerii în valoare a patrimoniului cultural-național bisericesc în cursul anului 2005, desfășurată sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și sub coordonarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, Vicar Patriarhal. Astfel, la nivelul Administrației Patriarhale, **activitatea Sectorului Patrimoniu Cultural-Național Bisericesc** activitatea a constat în: gestionarea fondului de bunuri culturale însumând peste 7000 de obiecte (2366 în cele două colecții muzeale și depozitul de la Mănăstirea Antim și 4762 în centrul de ocrotire din Palatul Patriarhiei); întocmirea unui set complet de registre-inventar a acestui fond patrimonial și continuarea aplicării prevederilor “Protocolului încheiat între Patriarhia Română și Ministerul de Interne”, fiind întocmite, în primă formă, peste 1000 de asemenea documente de evidență; continuarea programului de evidență computerizată pentru colecțiile aflate în gestiunea Sectorului Patrimoniu Cultural-Național Bise-

ricesc, pe baza acordului încheiat între Ministerul Culturii și Cultelor (beneficiar și finanțator) și Institutul de Memorie Culturală (executant); **la nivelul eparhiilor din Patriarhia Română**, a continuat acțiunea de elaborare a fișelor de evidență a bunurilor de patrimoniu de la unitățile bisericești; prin acordul acceptat de Sfântul Sinod în noiembrie 2004, între Banca Națională a României și Patriarhia Română s-a pus în aplicare restituirea către unitățile de cult a obiectelor din metale prețioase depuse la Bancă înainte de 1989, ca urmare a măsurilor abuzive din perioada comunistă; au continuat eforturile de dezvoltare a proiectelor de protecție antiefracție, antiincendiu și împotriva factorilor de mediu și biologici de degradare a patrimoniului bisericesc; constituirea la unele eparhii a atelierelor și laboratoarelor de conservare și restaurare a patrimoniului, în primul rând a icoanelor și cărții vechi; în cadrul **măsurilor de restaurare a monumentelor istorice bisericești**, în anul 2004 s-au înregistrat lucrări la *158 obiective* aparținând Bisericii Ortodoxe Române, în *valoare totală de 20.995.528 lei/RON*, provenind din contribuția credincioșilor, de la eparhii, de la Ministerul Culturii și Cultelor, de la Consiliile Județene, de la primării, sponsori și din alte surse; **Pregătirea personalului de specialitate în domeniul patrimoniului** (619 ghizi, custozi, muzeografi care activează la cele 317 unități de profil, dintre care 275 muzee și colecții muzeale s-a realizat prin *Cursurile de perfecționare ale muzeografilor și ghizilor* organizate de eparhiile gazdă cu concursul Secretariatului de Stat pentru Culte și Centrul de Instruire și Educație Permanentă, în două etape, prima la Mănăstirea Dervent, jud. Constanța (27 iunie-8 iulie 2005), a doua la Mănăstirea Neamț, jud. Neamț (12-24 septembrie 2005) a câte 30 de cursanți, care au audiat o tematică adecvată; **valorificarea patrimoniului cultural-național bisericesc** prin: organizarea unor expoziții la nivel central și local bisericesc cu prilejul unor evenimente bisericești importante, participarea la simpozioane și sesiuni științifice, publicarea a numeroase volume de studii și cercetări de istorie, artă și cultură bisericească, monografii, albume, ghiduri, pliante, ilustrate și alte materiale. Darea de seamă se încheie cu **expunerea activităților de reprezentare a Patriarhiei Române în unele comisii pe probleme de patrimoniu cultural-național** (Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, Comisia Națională a Monumentelor Istorice) și la o suită de prestigioase manifestări culturale în domeniul patrimoniului cultural național unde au fost aduse contribuții deosebite din partea reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române.

Luând act de expunerea Dării de seamă a Sectorului Patrimoniu Cultural-Național Bisericesc, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de Darea de seamă în care este prezentată activitatea desfășurată în cursul anului 2005 de Sectorul Patrimoniu Cultural-Național Bisericesc al Administrației Patriarhale.*

– *Expunerea va fi inclusă în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 ce va fi supus examinării plenului Adunării Naționale Bisericești.*

9. DAREA DE SEAMĂ PRIVIND ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI *DIACONIA* CU CENTRUL DE SERVICII, LA AȘEZĂMÂNTUL SOCIAL “PATRIARHUL JUSTINIAN”, A BIROULUI DE PELERINAJE ȘI A MAGAZINULUI KREȚULESCU, prezentată de Pr. Cristian Popa, inspector bisericesc de specialitate.

Expunerea debutează cu precizarea că la Patriarhia Română, pe lângă Sectorul Biserica și Societatea al Administrației Patriarhale, funcționează ca structură necesară misiunii social-pastorale a Centrului Patriarhal, *Asociația Diaconia cu Centrul de Servicii, Așezământul Social “Patriarhul Justinian”, Biroul de Pelerinaje și Magazinul Krețulescu*, coordonate, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, de P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, ajutat de personalul de specialitate aferent.

Din expunerea prezentată reiese că în anul 2005, **Asociația *Diaconia*** a realizat și utilizat venituri în sumă totală de 653.976 lei/RON, prin compartimentele sale astfel: **Biroul de Pelerinaj al Patriarhiei Române** a avut un rulaj financiar de 424.256,66 lei/RON iar activitățile au constat în: *Pelerinaje externe* la Ierusalim cu ocazia Sfințelor Paști și a Crăciunului, *Pelerinaje interne* la mănăstiri, locuri sfinte sau cu prilejul unor mari sărbători religioase; *Pelerinaje școlare* destinate elevilor și profesorilor de religie; *Servicii de popularizare a activității Biroului de Pelerinaj* (prin presa bisericească, pliante, panouri publicitare etc.); **Așezământul social “Patriarhul Justinian Marina”** a avut un **rulaj financiar total de 207.180 lei/RON** și a desfășurat activitatea prin cele trei servicii existente: *Centrul pentru protejarea și asistarea mamelor și copiilor acestora, victime ale violenței în familie* (capacitate 21 mame/an și 62 copii); *Centrul de zi pentru copiii proveniți din familii monoparentale și/sau sărace, cu risc crescut de abandon școlar și familial* (50 de copii); *Serviciul de consiliere și sprijin familial-program cu caracter permanent*; organizarea de parteneriate sociale cu diferite organisme și instituții medicale, sociale și de educație specializate; acordarea de ajutoare sociale de urgență pentru persoane sărace; organizarea de conferințe și întâlniri consultative pe problemele specifice ale Asociației; activități social-filantropice și cultural-educative cu prilejul unor mari sărbători creștine destinate în primul rând copiilor asistați; Una din acțiunile majore finalizate în anul 2005 a constituit-o *achiziționarea în condiții avantajoase a terenului pe care se află clădirea Așezământului social “Patriarhul Justinian” al Asociației de la SC Textila Dacia SA*, creîndu-se condiții dezvoltării de noi proiecte pentru Patriarhia Română care se poate constitui ca parteneră egală cu alți furnizori sau sponsori; **Activitatea productivă de autofinanțare**, care în anul 2005 a totalizat suma de 446.796 lei/RON, pusă la dispoziția serviciilor de asistență socială ale Asociației “*Diaconia*”, s-a realizat prin *Magazinul de cărți și obiecte bisericești amenajat în Calea Victoriei nr. 45, Centrul de servicii din același sediu care oferă: servicii de fotocopiere alb-negru, color, scanare, printare, laminare, legare termică sau cu spirale, tehnoredactare documente personalizate, obiecte de birotică și papetărie*); *Agencia de turism Pelerinul*.

Ca urmare a examinării Dării de seamă prezentate și la propunerea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, președinte-delegat, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *În act cu aprobare de activitatea redată în Darea de seamă a Asociației Diaconia cu Centrul de Servicii, a Așezământului Social "Patriarhul Justinian", a Biroului de pelerinaje și a Magazinului Krețulescu, pe anul 2005, urmând ca aceasta să fie inclusă în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005, ce va fi supus examinării Adunării Naționale Bisericești.*

La orele 20⁰⁰, **Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul** dispune suspendarea ședinței Consiliului Național Bisericesc, anunțând continuarea lucrărilor în ziua următoare, potrivit Ordinii de Zi aprobată.

Miercuri, 22 februarie 2006

Reluarea lucrărilor și continuarea prezentării dărilor de seamă.

La orele 9³⁰ se reiau lucrările în plen ale ședinței Consiliului Național Bisericesc, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care **invită pe PP.CC. Părinți Consilieri patriarhali să continue prezentarea expunerilor privind activitatea sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, potrivit Ordinii de Zi adoptată în ziua precedentă, după cum urmează:**

10. DAREA DE SEAMĂ A SECTORULUI II ECONOMIC-FINANCIAR AL ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE, prezentată de Pr. Emilian Stănescu, Consilier patriarhal.

Expunerea Sectorului II Economic al Administrației Patriarhale cuprinde o privire de ansamblu asupra activității gospodărești și economico-financiare desfășurată în anul 2005 pe baza îndrumărilor și hotărârilor Organismelor Centrale Bisericești, prin structurile aflate în subordine cu privire la: Serviciul Bunuri, Comisia de Pictură Bisericească, Serviciul Economic și Sectoarele Tipografie și Ateliere ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Colecta Fondului Central Misionar, Colecta Fondului Filantropia și Colecta pentru Mitropolia Basarabiei. Pentru început este prezentat **stadiul demersurilor pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului**, pentru care, la stăruințele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a fost adoptată de către Parlamentul României *Legea nr.261 din 5 octombrie 2005 pentru adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului României nr. 18/2005 privind realizarea Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului*, promulgată de Președintele României prin Decretul nr. 961 din 5 octombrie 2005. Astfel, pe terenul de 11 ha, din care 6 ha construibile, pe lângă Catedrală, va mai fi construit un centru administrativ și o clopotniță. Până în prezent au fost parcurse următoarele etape: *semnarea Protocolului de predare-primire a terenului* din Calea 13 Septembrie, sect. 5, București, în suprafață de 11 ha, între reprezentanții Patriarhiei Române și ai Camerei

Deputaților, *semnarea Procesului-Verbal de predare-primire, întocmirea Planului Urbanistic Zonal* aprobat de Consiliul General al Primăriei Capitalei, *ridicarea topografică a terenului* în vederea întocmirii cadastrului și intabulării terenului. Sub raport administrativ-gospodăresc sunt prezentate succint **investițiile pentru consolidări, reparații și reamenajări** care s-au făcut în anul 2005 la următoarele obiective: *Palatul Patriarhiei, Reședința Patriarhală, Biserica Mănăstirea Antim și curtea interioară, Blocul P5B Unirii* și nu în ultimul rând la *Așezământul Ortodox de la Ierusalim–Ierihon*, pentru care s-au alocat sume provenite din fonduri proprii, cea mai mare parte însă provenind din sponsorizări și subvenții de la bugetul de stat, întrucât aceste obiective fac parte din patrimoniul cultural bisericesc; **prezentarea activității Comisiei de Pictură Bisericească**, privind verificarea și aprobarea documentațiilor tehnice în ceea ce privește pictura bisericească (204 devize, 156 adjudecări de lucrări, 92 devize ofertă, 12 promovări de categorie, 16 scăderi de categorie a parohiilor ca urmare a solicitării Centrelor Eparhiale, 10 cercetări, sesizări și delegări la fața locului cu acordul Centrelor Eparhiale, organizarea în octombrie 2005 a unui nou examen de admitere pentru ucenicii pe șantierele de pictură bisericească, din cei 28 de candidați, 26 fiind declarați admiși); **activitatea Serviciului Bunuri** al Administrației Patriarhale care are în evidență 14 imobile, 2 suprafețe de teren în suprafață totală de 964 m² și s-a ocupat și de întreținerea și rularea celor 12 autovehicule pe care le are în dotare, de aprovizionarea cu materiale a sectoarelor Administrației Patriarhale.

11. CONTUL DE EXECUȚIE BUGETARĂ ȘI BILANȚUL FINANCIAR-CONTABIL PE ANUL 2005, PRECUM ȘI PROIECTUL BUGETULUI DE VENITURI ȘI CHELTUIELI PE ANUL 2006 AL ADMINISTRAȚIEI PATRIARHALE ȘI INSTITUȚIILOR ANEXE, prezentate de Dl. Dan Eftimescu, Consilier financiar

Darea de seamă începe cu un capitolul referitor la **gestionarea bugetului Administrației Patriarhale pe anul 2005** aprobat de Consiliul Național Bisericesc în anul trecut, după cum urmează: evidențierea **ajutoarelor acordate prin Administrația Patriarhală credincioșilor din țară și străinătate** în sumă totală de 6.470.309 lei/RON, provenind din subvenții de la bugetul de stat, donații, sponsorizări din partea unor persoane particulare sau a unor firme, care a fost cheltuită pentru sprijinirea asistenței religioase a unităților bisericești din țară și de peste hotare, inclusiv a drepturilor de salarizare a personalului clerical și neclerical al acestora, după care sunt **prezentate reperele financiare vizând sprijinirea lucrării social-filantropice și caritative a Administrației Patriarhale** constând în: alocarea de fonduri pentru asigurarea bazei de odihnă și tratament a personalului clerical sau familiilor acestora, prin cele 2 case de odihnă de la Cozia și Olănești, alocarea de sume pentru asistență și ajutoare materiale destinate caselor de bătrâni, de copii, pentru cei aflați în penitenciare, în spitale, rromilor, sau preoților bătrâni și în suferință. Într-un alt capitol sunt prezentate **cele mai importante colecte care s-au derulat în anul 2005 în Patriarhia Română** și care sunt admi-

nistrate prin hotărâri ale organelor centrale bisericești de către Administrația Patriarhală, după cum urmează: *Fondul Central Misionar*, care în anul 2005 a însumat 580.823 lei/RON înregistrată la Patriarhie, la care se adaugă procentul de 40ș, reținut la Centrele Eparhiale pentru acoperirea cheltuielilor destinate sprijinirii construirii sau reparării de biserici; *Fondul Filantropia* cu procentul de 30% din încasările Centrelor Eparhiale virate Administrației Patriarhale și care în anul 2005 a însumat 219.120 lei/RON, aceasta fiind cheltuită cu operele de caritate și sociale ale Patriarhiei Române, prin Sectorul Biserica și Societatea suma de 177.996 lei/RON; *Colecta pentru Mitropolia Basarabiei*, care se realizează la Centrele Eparhiale și care în anul 2005 a avut încasări de 9.500 lei/RON, urmând ca eparhiile să continue să vireze sumele stabilite. Este prezentată apoi **Activitatea Corpului de Control (CFI)**, prin cei doi revizori contabili, care au efectuat controale și verificări financiare la un număr de 36 gestiuni de la casieria și magazia Administrației Patriarhale, de la magazia Mănăstirii Antim, de la casieria și magazia Blocului P5 Unirii, de la Librăria "Ortodoxia" etc. Expunerea redă apoi bilanțul **Contului de execuție bugetară al Administrației Patriarhale pe anul 2005**, care amintește că la venituri s-a realizat suma de 16.150.137,02 lei/RON, la cheltuieli 13.407.896,60 lei/RON, anul încheindu-se cu un excedent de 2.742.240,42 lei/RON, înregistrat la fondul de rezervă, după care este prezentat **bilanțul financiar-contabil al Tipografiei și Atelierelor Institutului Biblic pe anul 2005**, redat astfel: *Institutul Biblic Tipografie*: producție globală realizată 6.016.773,90 lei/RON, producție neterminată 1.033.474,08 lei/RON, cheltuieli direct productive 1.079.288,19 lei/RON, cheltuieli indirecte 2.882.833,47 lei/RON. Față de bugetul aprobat, execuția bugetară la 31 decembrie 2005 a însumat la venituri 7.093.565,63 lei/RON, la cheltuieli 4.982.235,38 lei/RON, rezultând un excedent de 2.111.330,25 lei/RON; *Institutul Biblic Ateliere*: producție globală realizată 3.692.995 lei/RON, producție neterminată de 532.654 lei/RON, cheltuieli direct productive 2.917.145 lei/RON, cheltuieli indirecte 884.755 lei/RON. Față de bugetul aprobat, execuția bugetară la 31 decembrie 2005 a însumat la venituri 4.140.470 lei/RON, la cheltuieli 3.801.920 lei/RON, rezultând un excedent de 338.550 lei/RON. Darea de seamă se încheie cu prezentarea **Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe pe anul 2006** care, la venituri și cheltuieli, este calculat la suma totală de 37.089.000 lei/RON, menționându-se că proiectul de Buget a fost elaborat ținându-se seamă de: *rezultatele financiare ale anului 2005, identificarea de noi surse de venituri suplimentare, prevederea de cheltuieli în anul 2006 la nivelul cerințelor reale și stricte, rata estimativă a inflației pe anul 2006, evoluția cursului leu/euro/dolar*, cu evidențierea preocupărilor Centrului Patriarhal pentru asigurarea de resurse financiare destinate prioritar, pentru realizarea la nivelul Administrației Patriarhale a activităților filantropice, socio-umanitare, cultural-misionare propuse, de sprijinire a românilor ortodocși din jurul granițelor țării, precum și a comunităților ortodoxe române de peste hotare, pentru finalizarea unor investiții începute în anii

anteriori, cât și pentru sprijinirea activităților tot mai diversificate ale Sectoarelor Administrației Patriarhale.

Față de cele prezentate mai sus și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de Darea de seamă a Sectorului II Economico-Financiar al Administrației Patriarhale privind activitatea desfășurată în anul 2005.*

– *Ia act cu aprobare de Contul de execuție al bugetului de venituri și cheltuieli și de rezultatele financiare la 31 decembrie 2005 ale Administrației Patriarhale, Tipografiei și Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și îl înaintează examinării și aprobării Adunării Naționale Bisericești.*

– *Aprobă modul judicios de elaborare a Proiectului de buget al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe pe anul 2006 și dispune înaintarea lui examinării și aprobării Adunării Naționale Bisericești.*

– *Aduce mulțumiri înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților membri ai Sfântului Sinod, Prea Cucernicilor Preoți, Protopopi și Centrelor Eparhiale pentru sprijinul acordat în realizarea colectelor pentru Fondul Central Misionar, Fondul Filantropia și a celorlalte colecte inițiate de Patriarhia Română.*

12. DAREA DE SEAMĂ PRIVIND ACTIVITATEA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PRIN SECTOARELE: EDITURĂ (prezentată de Dl. Marinescu Aurelian, director), **TIPOGRAFIE** (prezentată de Pr. Ulican Valer, Consilier patriarhal) și **ATELIERE** (prezentată de Pr. Radu Boraciu, coordonator tehnic).

Darea de seamă este introdusă cu precizarea că **Sectoarele Editură și Tipografie ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române** și-au desfășurat activitatea pe baza planului editorial, de producție și al bugetului aprobate de Adunarea Națională Bisericească în ședința din 4 martie 2005 beneficiind, în cursul anului 2005, de sprijinul și îndrumarea competentă a *Consiliului Editorial*, constituit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și format din: Pr. Acad. Dumitru Popescu, Dl. Acad. Virgil Căndea, Pr. Prof. Univ. Nicolae Necula, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă *Patriarhul Justinian* din București. În curgerea anului 2005, **Editura Institutului Biblic a pregătit**, iar **Tipografia Institutului Biblic a imprimat** un număr de 1.582.225 tipărituri, între care sunt amintite la loc de cinste *scrierile biblice*: Biblia de la București, Sfânta Scriptură în ediția sinodală în diferite formate, Sfânta Scriptură în versiunea diortosită și comentată de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Noul Testament cu Psalmi, Mica Biblie, Evangheliarul; publicarea în ediții noi sau retipărire a unor *cărți de cult și de cântare bisericească*: Molitfelnic, Aghiazmatar, Minei pe Septembrie, Minei pe Octombrie, Repertoriu Coral și Antologie de colinde (ediții îngrijite de Pr. Prof. Univ. Nicu Moldoveanu), Cărți de rugăciune în diferite formate; republicarea în colecțiile inițiate de Editura Institutului Biblic, a unor lucrări de referință din *literatura patristică* aparținând Sfântului

Ioan Gură de Aur, precum și imprimarea unor *cărți de îndrumare pastorală și omiletică a clerului, de învățatură, de credință, de teologie și spiritualitate ortodoxă*, între care la loc de cinste se situează volumul XV din culegerea de scrieri a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist intitulată *“Pe treptele slujirii creștine”*, prefațat de venerabila Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga (actualmente monahia Benedicta), Volumul aniversar *“Biserica în misiune, Patriarhia Română la ceas aniversar”*, editat cu prilejul aniversării a 120 de ani de Autocefalie și a 80 de ani de la înălțarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române, Volumele omagiale *“Părintele Patriarh Justinian”*, *“Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României”*, *“Arhid. Prof. Univ. Constantin Voicu – O viață în slujba Bisericii și a școlii românești”*, *“Învățătura de credință creștină ortodoxă”*, volume din opera Pr. Prof. Dumitru Stăniloae sau semnate de prestigioși teologi ortodocși români și străini etc.; retipărirea în volum sau extras a *Legiuirilor Bisericii Ortodoxe Române și a unor regulamente bisericești*; retipărirea unor *manuale pentru Seminariile teologice*. Prestigiul Editurii și Tipografiei Institutului Biblic au fost reconfirmate și în anul 2005 prin invitarea și participarea la *Târgul Internațional de carte – Bookarest 2005, Târgul de carte și revistă religioasă de la Sibiu, Târgul Internațional de carte – Gaudeamus*. Un alt capitol este dedicat prezentării succinte a **planului Editurii și al Tipografiei pe anul 2006** prin care se are în vedere: *continuarea reimprimării Sfintei Scripturi* în ediția Sinodală și în ediția I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, a Noului Testament cu Psalmi, a Psaltirii, *reeditarea unor cărți de cult*: Mineiul pe octombrie, Mineiul pe noiembrie, Mineiul pe decembrie și Acatistierul, care va include și acatistele Sfinților Români canonizați în anul 1992 și 2003-2005; *publicarea unor texte patristice fundamentale* aparținând Sf. Ioan Gură de Aur sau Sf. Grigorie Dialogul și republicarea altora deja apărute dar epuizate; *publicarea sau republicarea unor volume de predici, reeditarea unor cursuri și manuale pentru învățământul teologic universitar și preuniversitar de teologie*; *continuarea publicării de lucrări ale unor prestigioși teologi ortodocși români și străini*. În partea referitoare la activitatea **Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române**, se arată că aceasta s-a desfășurat prin compartimentele sale specializate: *Secția Lămplărie-Sculptură, Secția Metale – confecționare obiecte de cult, Secția Pictură Bisericească, Secția Tămâie, Atelierele de țesătorie stofă bisericească și broderie* de la Mănăstirea Țigănești și *Atelierele de croitorie veșminte preoțești* de la Mănăstirea Pasărea, executarea unor *lucrări de recondiționare a unor obiecte de cult cu valoare artistică*. Capitolul se încheie cu prezentarea **planului de activitate pe anul 2006 al Atelierelor**, care cuprinde lucrări contractare a unor noi produse, de diversificare a producției de obiecte de cult, de creștere a calității produselor finite pentru a contrabalansa importul de produse similare și a sporii beneficiile Atelierelor în scopul re tehnologizării cu utilaje performante.

Expunerea activității desfășurate în anul 2005 de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin Sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere, se încheie cu precizarea că aceasta reprezintă rodul strădaniei întregului per-

sonal de conducere, de specialitate și muncitor, depuse sub îndrumarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul și sub părinteasca conducere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În urma prezentării expunerii privind Activitatea Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin Sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Ia act cu aprobare de activitatea editorială, productivă și de distribuție desfășurată, în cursul anului 2005 de Sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Darea de seamă urmând a fi inclusă în Raportul General al Consiliului Național Bisericesc ce va fi supus Adunării Naționale Bisericești.*

– *Aprobă planurile de activitate al Editurii, Tipografiei și Atelierelor Institutului Biblic pe anul 2006.*

Luări de cuvânt pe marginea dărilor de seamă prezentate.

Încheindu-se expunerea Dărilor de seamă ale Sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte invită pe membrii Consiliului Național Bisericesc** să ia cuvântul pe marginea acestora. Ca urmare a acestei invitații, au luat cuvântul următorii membri:

DI. Conf. Univ. Dumitru Rădăuceanu de la Arhiepiscopia Iașilor, în intervenția sa, precizează următoarele: *“Sunt surprins că la prezentarea rezultatelor colectei pentru Fondul Filantropia, Arhiepiscopia Iașilor nu este nominalizată. Apoi, în legătură cu prezentarea învățământului teologic trebuie să remarc, știind că acest lucru este și la inima Sfântului Sinod, că numărul prea mare de Facultăți de Teologie a slăbit calitatea actului didactic din învățământul superior, lucru care se repercutează asupra pregătirii și competenței tinerilor preoți. În acest context, subliniez că sunt multe parohii noi în care, datorită dificultăților financiare, preoții tineri au probleme materiale serioase care, uneori, afectează chiar stabilitatea familiilor acestora, dincolo de existența, limitată – așa cum am văzut în raportul Cancelariei Sfântului Sinod – a unor abateri incompatibile cu slujirea preoțească. Cu referire la procedurile de urmat pentru constituirea nucleului de specialiști pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului, așa cum a propus Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ca specialist, cred că acesta trebuie să fie completat și cu doi diriginți autorizați de Patriarhie care să supervizeze toate demersurile și lucrările ce se vor efectua pentru respectarea legalității, a normelor privind calitatea construcțiilor, a celor privind instalațiile și toate aspectele pe care le implică edificarea unui astfel de monument.”*

P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, răspunzând Domnului Conferențiar Dumitru Rădăuceanu, precizează că *“sunt unele eparhii care au solicitat scutirea de a mai trimite cota de 30% la Fondul Filantropia de la Administrația Patriarhală, așa cum este și Arhiepiscopia Iașilor, dar care utilizează eficient aceste sume în programele locale de asistență socială și filantro-*

pică. În ceea ce privește situația materială a preoților din parohiile sărace, informez Onoratul Consiliu Național Bisericesc că în proiectul de Lege privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor sunt prevederi în legătură cu ajutorarea prin subvenții de la stat a salarizării preoților din parohiile sărace.”

DI. Prof. Tudor Nedelcea de la Arhiepiscopia Craiovei, solicitând cuvântul, prezintă “dezbaterile actuale din societate și Parlament în legătură cu acordul româno-ungar referitor la înființarea unei noi Fundații Gojdu, alta decât cea inițială și a cărei succesoare de drept funcționează, cu aprobarea Sfântului Sinod, la Sibiu, măsură prin care se încearcă deturnarea scopurilor și dorințelor testamentare ale lui Emanuil Gojdu în favoarea exclusivă a Bisericii Ortodoxe Române. În altă ordine de idei, ar trebui, așa cum se procedează cu timbrul literar sau cu alte măsuri de sprijinire financiară a unor obiective publice, ca finanțarea lucrărilor Catedralei Mântuirii Neamului să fie sprijinită cu bani de la Loteria Națională. Referitor la situația românilor din jurul granițelor țării și, în mod special, a celor din Serbia, îmi exprim admirația pentru modul în care Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înțelege să sprijine românismul și ortodoxia din acele ținuturi locuite de români, mai ales în ceea ce privește construirea de locașuri de cult și oferirea de carte în limba română și cred că se apropie vremea în care dialogul dintre cele două Biserici se va destinde și va aduce roade benefice pentru cele două popoare și Biserici.”

Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, arată că “un așa obiectiv sfânt care este construirea Catedralei Mântuirii Neamului nu ar putea fi sprijinit de Loteria Națională, care vehiculează sume fabuloase acumulate din patronarea jocurilor de noroc”.

Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, intervenind, precizează că “sunt în curs tratative pentru găsirea unor soluții transparente de finanțare a lucrărilor de la Catedrala Mântuirii Neamului între care și posibilitatea emiterii unor obligațiuni cu această destinație”.

Pr. Prof. Univ. Academician Dumitru Popescu de la Arhiepiscopia Bucureștilor, arată în intervenția sa că “din analiza dărilor de seamă prezentate Consiliului Național Bisericesc se observă un progres în activitatea generală desfășurată la centrul Patriarhal și aceasta este o consecință a activității și coeziunii colaboratorilor Prea Fericirii Voastre de la Centrul Patriarhal. Ascultând rapoartele, am realizat că întreaga activitate bisericească desfășurată în Biserica Ortodoxă Română reflectă unitatea ierarhilor în Sfântului Sinod, așa cum a fost și cu înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, o reușită din punct de vedere administrativ-organizatoric dar cu importante roade în planul lucrării misionar-pastorale a Bisericii noastre. Toate expunerile au ca scop evident de a pune în lumină două lucruri fundamentale: viața internă a Bisericii și misiunea Bisericii în societate. În ceea ce privește viața internă a Bisericii trebuie să luăm aminte la un lucru foarte important și anume, s-a produs o mutație: trecem din sfera de influență a Răsăritului unde au apărut toate religiile, în sfera de influență a Apusului unde s-a dezvoltat tehnologia. În acest context, avem datoria de a mijloci și susține apărarea credinței noastre pentru că, intrând în

sfera de influență a Apusului, devenim parte a tensiunii cultură-iluminism. De aceea, cred că trebuie adus în preocuparea instituțiilor de învățământ teologic preocuparea pentru dezvoltarea credinței, cunoașterea și trăirea ei în duhul Părinților Bisericii pentru care realitatea Treimii constituie însăși viața Bisericii și a credincioșilor. Revenind la dările de seamă prezentate, îndrăznesc să afirm, după o prezență de 4 ani în Consiliul Național Bisericesc, că am constatat puterea și dorința Bisericii noastre de a trăi pe propriile picioare, capacitatea și unitatea Sfântului Sinod de a-și asuma decizii majore în toate domeniile vieții bisericești, chiar dacă vor mai fi voci care să le conteste și să se împotrivescă. Atâta timp cât ierarhii și preoții, în mod individual și în sobornicitate, au conștiința responsabilității chemării Mântuitorului Hristos “Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi”, Biserica își va împlini cu sârg menirea de a înnoi mereu lucrarea sa în lume.”

Dl. Prof. Sergiu Cociu de la Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiu-lui, luând cuvântul, a spus: *“mulțumesc Bunului Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu între membrii acestui înalt organism central bisericesc vreme de patru ani și să mă împărtășesc dar să mă și îmbogățesc cu multe daruri care au izvorât an de an din analizarea vieții generale bisericești și, în mod special a activității sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic. Există un progres vizibil, așa cum a remarcat și Părintele Academician Dumitru Popescu și apreciez că numai cine este rău intenționat, nu vrea să știe sau este mânat de alte interese, poate să conteste sporul vieții bisericești, implicarea profundă și tot mai activă a Bisericii în social, în școlile publice dar și în alte domenii. Avem conștiința că această lucrare nu se încheie niciodată, dar avem și bucuria că sub păstoria Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh Teoctist, se vor găsi cele mai înțelepte soluții pentru depășirea momentelor grele care vor mai putea încerca Biserica noastră.”*

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Încheindu-se discuțiile asupra rapoartelor prezentate analizei și hotărârii Consiliului Național Bisericesc, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** rostește următorul cuvânt:

Prea Sfințiți Părinți,

Distinși membri ai Consiliului Național Bisericesc,

“Mulțumesc onoraților membri ai Consiliului Național Bisericesc care au răspuns invitației noastre și au luat parte la lucrările statutare ale acestui organ central bisericesc, precum și pentru intervențiile care au adus în discuție aspecte necesare și utile în evaluarea deplină a lucrărilor supuse analizei acestui for bisericesc. Ați constatat că anul 2005 a fost un an binecuvântat, în primul rând, prin canonizările de sfinți, hotărâte de Biserica noastră, făcute, a 2 ierarhi teologi – Sf. Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei și Sf. Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești, și a doi Cuvioși – Cuviosul Onufrie de la Sihăstria Voronei și Cuviosul Gheorghe de la Cernica, prin aceștia, Bunul Dumnezeu revărsând

darurile Sale peste Biserica sa și poporul drept-credincios. Ați luat cunoștință și de cele două hotărâri ale Sfântului Sinod, din noiembrie 2005 și din ianuarie 2006, prin care s-a aprobat menținerea Mitropoliei Ardealului și înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, urmând ca finalizarea acestora să se facă în cadrul lucrărilor Adunării Naționale Bisericești din luna martie anul curent. Ați constatat însă că pe lângă receptarea imediată a acestor hotărâri în rândul clerului și credincioșilor din noua Mitropolie, din dezbaterile care au avut loc în presă, au reieșit și unele împotriviri, majoritatea venind din ținuturile Sibiului, dar trebuie înțeles că hotărârile respective ale Sfântului Sinod răspund vremurilor pe care le trăim, cerințelor misionar-pastorale ale Bisericii și nu trebuie decât să reamintesc că, de-a lungul istoriei Bisericii creștine și a Bisericii noastre, atunci când a fost necesar, Biserica a găsit cu cale să înmulțească formele de slujire a lui Dumnezeu și a comunităților creștine, de la parohie până la structurile eparhiale. În ceea ce privește noua Mitropolie de la Cluj, istoria a dovedit că orice Mitropolie este necesară și are slujirea ei proprie în duh de unitate și sobornicitate cu celelalte Mitropolii. Ne aducem aminte că atunci când au apărut în istorie Mitropoliile Moldovei, Bucovinei, Basarabiei, Ardealului, Banatului, Olteniei, Biserica nu s-a rupt, din contră comunicarea și comuniunea dintre ele a sporit facilitând o mai strânsă legătură atât între ierarhi, cât și între preoți și credincioși. Iată de ce Sfântul Sinod a hotărât cu înțelepciune, în ultimii 16 ani înființarea sau reînființarea de eparhii, precum înființarea Mitropoliei de la Cluj, tocmai pentru a face pătrunderea ierarhiei până jos, la popor, sporind astfel slujirea ierarhică și legătura arhierilor cu poporul. Cu atât mai mult, în Transilvania, unde coexistă o mulțime de Biserici și confesiuni creștine, era necesară o sporire a numărului de eparhii în diferite ranguri, pentru că acolo este o mare nevoie de colaborare și de coeziune între ierarhi, preoți și credincioși, iar unitatea lor de acțiune este absolut necesară pentru binele Bisericii noastre.

Am ascultat cu atenție expunerile sectoarelor și ați constatat bogăția de lucrări săvârșite în anul trecut ca rod al ostenețelor ierarhilor, clerului și credincioșilor, dar și scăderile care s-au resimțit și, de la care pornind, trebuie să reflectăm asupra măsurilor vindicative care stau în competența acestui organism bisericesc, pe altele urmând să le analizăm împreună cu Sfântul Sinod. Cu referire la lucrarea pastoral-misionară, într-adevăr, au apărut în diferite eparhii, parohii noi sau cele mari au fost rearondate, dar trebuie văzut, și aceasta este de competența Sfântului Sinod și a ierarhilor eparhioți, în ce condiții se înființează noile parohii, dacă sunt respectate prevederile regulamentare bisericești și dacă la înființarea acestora se urmăresc și aspectele economice care sunt foarte importante în acest demers, în condițiile în care, în multe astfel de parohii nou înființate sunt trimiși preoți tineri. Referitor la existența unor abateri în rândul tinerilor preoți, incompatibile cu sfințenia slujirii preoțești, cred că trebuie subliniat că un rol important îl au instituțiile de învățământ teologic, în special Facultățile de Teologie care ar trebui să se implice mai serios în pregătirea tinerilor preoți, prin accentuarea aspectelor canonice și a calităților morale pe care trebuie să și le însușească și să le desăvârșască aceștia în legătură cu căsătoria și hirotonirea.

Pornind de la aprecierea care s-a făcut în intervenții cu privire la numărul prea mare de Facultăți de Teologie care ar influența calitatea actului didactic și formativ pentru preoție a tinerilor teologi, apreciez că pentru o așa sfântă lucrare nu sunt multe, dar va trebui ca Sfântul Sinod, prin Comisia Teologică și Liturgică, cât și Congresul Facultăților de Teologie să se aplece asupra calității actului didactic și a rolului Facultăților de Teologie în pregătirea practică a tinerilor teologi pentru preoție, în mod special asupra laturii duhovnicești, liturgice-pastorale, omiletice-catehetice, canonice-disciplinare și a întemeierii familiei.

În ceea ce privește, problema românilor ortodocși din Banatul Sârbesc la care s-a făcut referire atât în expunerile prezentate cât și în intervenția Dlui Prof Tudor Nedelcea, amintesc că ei doresc să fie păstoriți de Prea Sfințitul Episcop-Locțiitor Daniil, dar pentru aceasta au și ei îndatorirea de a ridica problema nu numai la noi și la autoritățile românești, ci și la autoritățile sârbești pentru a-și cere drepturile potrivit normelor europene. Cunoașteți foarte bine eforturile Bisericii noastre și faptul că, în dialogul cu Biserica soră Sârbă, am cerut reciprocitate, mai ales că și ei au un Episcop la Timișoara, dar frații sârbi nu au pus un preț mare pe dialog, dovada faptului că nici până acum nu au venit la a doua întâlnire deja stabilită. Aceeași problemă o avem și cu românii ortodocși din alte părți ale Balcanilor, pentru care ne străduim să găsim modalități mai bune de ajutorare și legătură cu Biserica mamă, dar tot atât de limpede trebuie spus că aceste probleme delicate trebuie tratate și pe cale diplomatică și politică între România și statele vecine în care viețuiesc români. Pe de altă parte, din cele expuse în rapoartele sectoarelor, ați putut constata preocuparea noastră și sporul existent în eparhiile ortodoxe române din diasporă unde numărul comunităților ortodoxe române a sporit în anul trecut. Aceasta se datorează, în primul rând, ierarhilor și preoților români de acolo și preocupărilor acelor comunități pentru o legătură strânsă, pe multiple planuri, cu Biserica Mamă și, dacă Bunul Dumnezeu ne va învrednici, anul acesta vom răspunde invitației I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei de a-i face o vizită în eparhie spre a pune temelie unei noi biserici românești.

În continuare, doresc să accentuez unele aspecte din rapoartele sectoarelor productive ale Institutului Biblic din care au reieșit măsurile luate în anul 2005 pentru sporirea producției, a desfacerii și mai ales a recuperării la timp a sumelor de la beneficiari, știut fiind că și Administrația Patriarhală se bucură și ea de o parte din roadele acestor sectoare. Rezultatele prezentate evidențiază că anul 2005 a fost un an bun, dar așteptările clerului și cerințele credincioșilor sporesc de la an la an atât în ceea ce privește calitatea cât și diversitatea producției de la Tipografia și Atelierele Patriarhiei. Nu trebuie uitat că acum eparhiile nu mai contribuie ca odinioară cu nimic la bugetul Administrației Patriarhale, că au propriile lor ateliere și edituri și acest lucru a slăbit în timp bugetul acestor instituții centrale cât și capacitatea de desfacere. Iată de ce, în scopul susținerii și revitalizării activității acestora au fost luate măsuri economice și financiare adecvate pentru o conducere și administrare competitivă. În ceea ce privește sursele de venit ale Administrației Patriarhale, se cunoaște că datorită sporirii numărului de locații imobiliare, au crescut și cheltuielile, de aceea, trebuie mereu găsite

mijloacele pentru a face profitabile aceste locații, iar sumele obținute să fie destinate acțiunilor filantropice, misionare, dar și nevoilor sectoarelor proprii de activitate ale Administrației Patriarhale. În acest context, este bine că au fost evidențiate și subvențiile primite de la bugetul de stat sau sponsorizările care au destinații bine precizate. Cifrele și datele financiare prezentate subliniază, încă o dată, că Centrul Patriarhal este slujitorul tuturor și spre noi se îndreaptă cele mai multe solicitări de ajutoare și sprijin pentru diverse nevoi, atât ale clerului cât și ale credincioșilor. În acest sens, amintesc că eforturi se fac de către toți și în toate direcțiile, deoarece lucrarea Administrației Patriarhale se desfășoară pe mai multe planuri: spiritual, social-filantropic, patrimonial, economic-financiar și de administrație și fiecare își aduce aportul cu competență și acrivie în domeniul său de activitate. Dar nu pot să nu evidențiez străduințele și zbaterea Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul care, nu numai că a știut să obțină aceste sume, dar a știut să le și chivernisească cu chibzuință în consultare permanentă cu Noi, amintind, ca exemplificare, eforturile pentru obținerea sumelor necesare finalizării lucrărilor de la așezământul românesc de la Ierihon, pentru cumpărarea clădirii reprezentanței Bisericii noastre de la Bruxelles, pentru finalizarea lucrărilor de la Mănăstirea Antim și, nu în ultimul rând, pentru materializarea aspectelor legislative și logistice în vederea începerii lucrărilor la Catedrala Mântuirii Neamului. Toate acestea se obțin cu muncă multă și stăruință neprecupețită, atât în mod individual cât mai ales în mod sobornicesc.

Consider necesar să subliniez și să atenționez pe cei responsabili că grija cea mai mare a noastră, a tuturor, care este și grija întregii Biserici, rămâne edificarea Catedralei Mântuirii Neamului. De aceea, trebuie să reflectăm la constituirea unui nucleu de specialiști cu înaltă calificare (arhitecți, constructori, tehnicieni) care să ne sprijine și să vegheze împreună cu noi la împlinirea acestei lucrări dumnezeiești, pentru că iată, după 16 ani de zbatere și opoziții, adesea nejustificate și neîntemeiate, avem acum, prin Lege, terenul pentru Catedrală care, în chip simbolic se va edifica pe locul unde au fost distruse 6 biserici din București, altarul Catedralei Mântuirii Neamului răscumpărând în libertate altarele care a fost jertfite în timpul prigoanei comuniste atee. Este limpede că problema finanțării lucrărilor de construire a Catedralei Mântuirii Neamului este importantă și am convingerea că bunii noștri credincioși din țară și de peste hotare, din toate categoriile și stările sociale sunt sensibili și își vor manifesta interesul și sprijinul financiar pentru finalizarea acestora. Prioritatea o are însă, în momentul de față, luarea măsurilor pentru organizarea șantierului cu buni specialiști, găsirea de furnizori de materiale de bună calitate și la prețuri avantajoase, cu respectarea legalității. Iată de ce, repet, este necesară găsirea unor oameni buni, devotați și pricepuți în astfel de lucrări.

Doresc să închei, exprimând Onoratului Consiliu Național Bisericesc mulțumiri pentru modul în care au înțeles să contribuie și astăzi dar și în cei patru ani de mandat, care se încheie cu această ședință de lucru, la soluționarea problemelor care au fost aduse în dezbaterea acestui organism central bisericesc. De asemenea, mulțumesc și PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali care, prin exemplul personal și

prin colaborarea strânsă cu Noi și-au adus aportul la sporul de realizări din anul 2005 în cadrul sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, precum și părinților consilieri patriarhali și tuturor colaboratorilor din cadrul acestor sectoare pentru activitatea depusă, solicitându-le în continuare preocupare și responsabilitate față de problemele sectoarelor în care lucrează dar și față de problemele generale ale vieții bisericești.”

Închiderea ședinței de lucru.

În conformitate cu prevederile art. 26 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 120, lit. “h” din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** supune Consiliului Național Bisericesc spre hotărâre și aprobare Procesele-Verbale în legătură cu Dările de seamă prezentate de Sectoarele Administrației Patriarhale și Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Ca urmare, **Consiliul Național Bisericesc hotărăște:**

– *Aprobă Raportul General al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005, întocmit pe baza Dărilor de seamă ale Sectoarelor Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și pe baza Dărilor de seamă ale Centrelor Eparhiale și îl înaintează spre examinare și aprobare Adunării Naționale Bisericești.*

Exprimă mulțumiri PPSS. Episcopi-Vicari-Patriarhali Vincențiu Ploieșteanul, Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul și colaboratorilor, pentru modul în care, din încredințarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, au vegheat la bunul mers al acestor sectoare în anul 2005.

După adoptarea hotărârilor, la orele 14⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară închisă ședința de lucru a Consiliului Național Bisericesc.

Se rostește rugăciunea *Cuvine-se cu adevărat!*

PREȘEDINTELE CONSILIULUI NAȚIONAL BISERICESC,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**Secretar de ședință,
Pr. Dr. Augustin Rusu
Consilier Patriarhal**

LUCRĂRILE SESIUNII ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICEȘTI PE ANUL 2006

Sumarul ședinței de lucru din 1 martie 2006*

În conformitate cu prevederile art. 22 și 30, lit.“a” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 5, lit.”a” și 59 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, la convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist emisă sub nr.559 din 14 februarie 2006, membrii Sfântului Sinod, precum și membrii clerici și mireni delegați ai celor 26 eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române, s-au întrunit în ședința Adunării Naționale Bisericești a sesiunii pe anul 2006 în ziua de **1 martie 2006**, la Palatul Patriarhiei din București.

1. Slujba Te-deum-ului pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești.

Potrivit rânduielilor tipiconale, întrucât convocarea Adunării Naționale Bisericești a fost rânduită miercuri, 1 martie 2006 în săptămâna brânzei, aceasta fiind zi aliturgică, la orele 9³⁰ în Catedrala Patriarhală. În prezența membrilor Sfântului Sinod, a membrilor clerici și mireni ai Adunării Naționale Bisericești, a colaboratorilor de la Centrul Patriarhal și a credincioșilor prezenți, a fost oficiat **Te-deum-ul** pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești de către un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu **Prea Sfințitul Paisie Lugojanul**, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

După oficierea Te-deum-ului, membrii Adunării Naționale Bisericești au trecut în Aula din Palatul Patriarhiei, întâmpinând la orele 10⁰⁰ pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist însoțit de II.PP.SS. Mitropoliți.

2. Constituirea Secretariatului Adunării Naționale Bisericești.

Potrivit prevederilor statutare și regulamentare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe **membrii Secretariatului Adunării Naționale Bisericești**, desemnați la ședința de constituire din iunie 2002, să ia loc la Biroul Secretariatului după cum urmează: *Pr. Alexandru Hotăran (Episcopia Aradului) - Secretar general, Dl. Conf. Univ. Dumitru Rădăuceanu (Arhiepiscopia Iașilor) și Dl. Prof. Univ. Radu Stancu (Episcopia Argeșului și Muscelului) – Secretari.*

3. Apelul nominal.

La invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, secretarul general al Adunării, **Pr. Alexandru Hotăran**, dă citire Apelului Nominal, în urma căruia se constată că din totalul de 129 membri, un număr de 18 membri sunt absenți motivat iar 2 locuri sunt vacante, rămânând în sală un număr de 109 membri prezenți.

La citirea Apelului Nominal, Prea Fericitul Părinte Președinte invită pe noii membri din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Tomisului, Episcopiei

* Prezentul sumar a fost pregătit de Pr. Dr. Augustin Rusu, Consilier Patriarhal, în temeiul Procesului-Verbal existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

Giurgiului și Episcopiei Tulcii să depună mandatele de delegați în Adunarea Națională Bisericească la Secretariatul Adunării.

Constatând prezența statutară a membrilor ierarhi, clerici și mireni, Prea Fericitul Părinte Președinte declară legal constituită Adunarea Națională Bisericească și deschide lucrările prezentei ședințe de lucru a sesiunii pe anul 2006.

4. Lucrări în legătură cu validarea unor noi membri în Adunarea Națională Bisericească.

În continuare, constatând că în lista membrilor Adunării Naționale Bisericești sunt înscrși noi membri delegați de către Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Tomisului, Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului și Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist subliniază necesitatea validării mandatelor acestor noi membri și supune aprobării plenului propunerea ca membrii Comisiei de Validări și Petițiuni să se retragă din sala de ședințe spre a examina mandatele noilor membri, urmând să revină în sală la încheierea lucrărilor ei spre a prezenta plenului Adunării raportul său.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, **Adunarea Națională Bisericească hotărăște:**

– Aprobă ca membrii Comisiei de Validări și Petițiuni să se retragă din sală spre a examina și întocmi raportul său cu privire la validarea mandatelor membrilor clerici și mireni delegați de către Adunările Eparhiale ale Arhiepiscopiei Tomisului, Episcopiei Giurgiului și Episcopiei Tulcii în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea în Comisiile Permanente.

Membrii Comisiei de Validări și Petițiuni se retrag din sala de ședință. În răstimpul lucrărilor Comisiei de Validări și Petițiuni, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul* dă citire în plen textelor statutare și regulamentare amendate de Sfântul Sinod, înscrise pe Ordinea de Zi la Comisia Organizatoare.

La revenirea în sala de ședință a membrilor Comisiei de Validări și Petițiuni, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte dispune suspendarea lecturării în plen a textelor statutare și regulamentare amendate de Sfântul Sinod și invită pe Pr. Ioan Radu – raportorul Comisiei de Validări și Petițiuni să prezinte raportul cu constatările și propunerile acesteia, după cum urmează:

Temei nr. 62, 253, 11/2006 – Validarea mandatelor noilor membri delegați de către Adunările Eparhiale ale Arhiepiscopiei Tomisului, Episcopiei Giurgiului și Episcopiei Tulcii în Adunarea Națională Bisericească.

La Comisia de Validări și Petițiuni s-au primit următoarele mandate ale unor noi delegați clerici și mireni din Adunările Eparhiale în vederea validării ca membri ai Adunării Naționale Bisericești:

a. Mandatele Pr. Andrei Salomia – delegat cleric și a Dlui Dorel Onaca – delegat mirean, propuși de Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Tomisului în Adunarea Națională Bisericească (temei nr.62/2006)

În legătură cu aceste propuneri referatul subliniază că în urma hotărârilor Sfântului Sinod nr. 981/2004 și a Adunării Naționale Bisericești nr.863/2005 prin care s-a aprobat înființarea și organizarea Episcopiei Tulcii ca sufragană a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei și a organizării acestei noi eparhii, prin desprinderea județului Tulcea din Arhiepiscopia Tomisului, *două locuri pentru delegații Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Tomisului în Adunarea Națională Bisericească au rămas vacante*. Ca urmare, Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Tomisului în ședința sa de lucru din 3 ianuarie 2006, constatând necesitatea completării acestor locuri vacante, pe temeiul prevederilor statutare și regulamentare bisericești a procedat la delegarea următorilor doi membri în Adunarea Națională Bisericească: **Pr. Andrei Salomia, delegat cleric și Dl. Dorel Onaca, delegat mirean**.

b. Mandatele Pr. Nedelea Cărămizaru – delegat cleric, a Dlui Lucian Iliescu și a Dlui Prof. Univ. Dr. Aurel Ciumberică – delegați mireni, propuși de Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului în Adunarea Națională Bisericească (temei nr. 253/2006).

Referatul amintește că prin hotărârile Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești nr.601/2000, s-a aprobat înființarea Episcopiei Giurgiului, ca sufragană a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, prin desprinderea județului Giurgiu din Arhiepiscopia Bucureștilor. În scopul organizării acestei noi eparhii, au avut loc alegerile mirenești și preoțești pentru Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului și constituirea acestui for eparhial la data de 29 decembrie 2005, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prin Decizia Patriarhală nr. 1/2006 a confirmat alegerea noilor membri în Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului. Pe temeiul prevederilor statutare și regulamentare, Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului a delegat în Adunarea Națională Bisericească pe: Pr. Nedelea Cărămizaru, delegat cleric, Dl. Lucian Iliescu și Dl. Prof. Univ. Dr. Aurel Ciumberică, delegați mireni.

c. Mandatele Pr. Nicolae Ioniță – delegat cleric, a Dlui Inginer Trifon Belacurencu și a Dlui Prof. Univ. Dr. Victor Tarhon – delegați mireni, propuși de Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii în Adunarea Națională Bisericească (temei nr. 11/2006).

Prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 981/2004 și a Adunării Naționale Bisericești nr. 863/2005, s-a aprobat înființarea Episcopiei Tulcii, ca sufragană a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, prin desprinderea județului Tulcea din Arhiepiscopia Tomisului. În scopul organizării acestei noi eparhii, au avut loc alegerile mirenești și preoțești pentru Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii și constituirea acestui for eparhial la data de 17 decembrie 2005, iar Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prin Decizia Patriarhală nr.2/ 2006 a confirmat alegerea noilor membri în Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii. În conformitate cu prevederile statutare și regulamentare bisericești, Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii a delegat în Adunarea Națională Bisericească pe: Pr.Nicolae Ioniță, delegat cleric, Dl. Inginer Trifon Belacurencu și Dl. Arhitect Victor Tarhon, delegat mirean.

Luând act că membrii propuși de cele trei Adunări Eparhiale au depus la Biroul Adunării Naționale Bisericești mandatele respective, că în urma examinării acestora s-a constatat că mandatele sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și că nu au fost făcute contestații împotriva lor;

În temeiul art. 63 din Regulamentul Organelor Centrale Bisericești, **Comisia de Validări și Petițiuni propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

a. Să aprobe validarea mandatelor Pr. Andrei Salomia – delegat cleric și a Dlui Dorel Onaca – delegat mirean, propuși de Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Tomisului ca membri în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea în Comisiile Adunării după cum urmează:

- Pr. Andrei Salomia – în Comisia de Validări și Petițiuni,
- Dl. Dorel Onaca – în Comisia Bugetară.

b. Să aprobe validarea mandatelor Pr. Nedelea Cărămizaru – delegat cleric, a Dlui Lucian Iliescu și a Dlui Prof.Univ.Dr.Aurel Ciumberică – delegați mireni, propuși de Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului ca membri în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea în Comisiile Adunării după cum urmează:

- Pr. Nedelea Cărămizaru – în Comisia Organizatoare,
- Dl. Lucian Iliescu – în Comisia Organizatoare,
- Dl. Prof. Univ. Dr. Aurel Ciumberică – în Comisia Bisericească.

c. Să aprobe validarea mandatelor Pr. Nicolae Ioniță – delegat cleric, a Dlui Ing. Trifon Belacurencu și a Dlui Prof. Univ. Dr. Victor Tarhon – delegați mireni, propuși de Adunarea Eparhială a Episcopiei Tulcii ca membri în Adunarea Națională Bisericească și repartizarea în Comisiile Adunării după cum urmează:

- Pr. Nicolae Ioniță – în Comisia Bisericească,
- Dl.Inginer Trifon Belacurencu – în Comisia Economico-Financiară,
- Dl.Arhitect Victor Tarhon – în Comisia Culturală.

Potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte supune aprobării plenului propunerile Comisiei de Validări și Petițiuni privind validarea noilor membri și repartizarea lor în Comisiile Permanente, iar Adunarea Națională Bisericească hotărăște:

– Ia act de raportul Comisiei de Validări și Petițiuni și aprobă validarea mandatelor noilor membri delegați de către Adunările Eparhiale ale Arhiepiscopiei Tomisului, Episcopiei Giurgiului și Episcopiei Tulcii în Adunarea Națională Bisericească, precum și repartizarea lor în Comisiile Permanente ale Adunării, așa cum s-a propus de către Comisia de Validări și Petițiuni.

5. Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la deschiderea lucrărilor.

Potrivit tradiției acestui organ central bisericesc, Prea Fericitul Părinte Președinte se adresează membrilor prezenți cu următorul cuvânt de deschidere:

**Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Domnilor membri ai Adunării Naționale Bisericești,**

“După cum ați observat, prin schimbările care au avut loc în eparhii, Adunările Eparhiale au delegat în Adunarea Națională Bisericească noi membri, care și-au prezentat mandatele la Secretariat. Acești noi membri, ale căror mandate au fost validate de Comisia de validare, au intrat în rândurile Adunării Naționale Bisericești, completând numărul statutar de membri și asigurând și prezența pentru ședința de astăzi.

Fiind prezenți majoritatea membrilor Adunării Naționale Bisericești, în conformitate cu Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române și Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, Adunarea este statutar constituită și poate lua hotărâri valabile. Declarăm, deci, ședința deschisă.

Onorați membri ai Adunării Naționale Bisericești,

Nu se cuvine să rostim discursuri lungi și meticuloase în aceste momente, când ați făcut cu toții atâtea sacrificii, pe care le prețuim în mod deosebit, călătorind prin viscol de la distanțe mari, ca să fiți prezenți la lucrările de astăzi, motiv pentru care noi, membrii Sfântului Sinod, care împreună cu dumneavoastră constituim Adunarea Națională Bisericească, vă îmbrățișăm și vă zicem: Bine ați venit sănătoși!

Pe lângă multe alte cuvinte foarte profunde și atât de cuprinzătoare rostite de Mântuitorul Iisus Hristos către ucenicii Săi, după ce le-a împărtășit harul Duhului Sfânt și i-a trimis la propovăduire, a fost și cuvântul acesta pe care l-am auzit la slujba Te-deum-ului de astăzi: **“Voi sunteți lumina lumii”** (Matei 5, 14). Ce sensuri adânci și însemnate pentru viața noastră, câte revărsări de daruri ale Duhului Sfânt conține acest cuvânt al Mântuitorului Iisus Hristos adresat ucenicilor Săi!

Noi, constituiți acum în Adunarea Națională Bisericească, ne găsim în lumina acestui cuvânt al Mântuitorului Iisus Hristos. Nouă ni s-a adresat acest cuvânt: **“Voi sunteți lumina lumii”**. Cuvântul acesta, de a fi **“lumina lumii”**, este tot atât de actual și în vremea noastră ca și atunci când harul dumnezeiesc îi transforma pe ucenici din pescari-apostoli și din păgâni-creștini. De aceea, este atât de necesar să medităm adânc asupra acestui cuvânt pentru a ști că noi, în Adunarea aceasta, fără deosebire, suntem datori să purtăm lumina lui Hristos și să slujim Biserica Sa, ca lumina aceasta să lumineze peste tot și tuturor.

Nici o clipă, un slujitor al sfântului altar nu poate face abstracție de acest cuvânt. Fiind înzestrat cu darul slujirii preoțești sau arhieresti, el se află deja în fața Sfântului Jertfelnic. Dar răspândirea luminii lui Hristos și răspândirea lucrării bisericești continuă neîncetat. Este o misiune care se duce de mai bine de două mii de ani, potrivit cuvântului Mântuitorului, Care spune: **“Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau Proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc”** (Matei 5, 17). Această misiune o avem noi, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, atât în cele ce decurg din credința propriu-zisă a Ortodoxiei noastre, cât

și, împreună cu credincioșii noștri, în răspândirea luminii lui Hristos prin graiul nostru, prin faptele noastre, ca această lumină să pătrundă peste tot și nici un colț să nu rămână în întuneric.

Cu gândul și nădejdea la împlinirea acestui cuvânt, deschid ședința noastră, mulțumind cu căldură Bunului Dumnezeu că, în pofida manifestărilor naturii, care mă îngrijorase, oarecum, văzând greutatea de a ne deplasa, ne-a ajutat să fim astăzi împreună în această sală, la Adunarea Națională Bisericească.”

6. Componenta Comisiilor Permanente ale Adunării Naționale Bisericești.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist arată că, este necesar ca plenul să ia act de componența Comisiilor Permanente, precizând că acestea au fost aprobate în ședința de constituire a Adunării din luna iulie 2002.

Constatând, în urma apelului nominal, că Arhid. Prof. Univ. Ioan Floca – președintele Comisiei Organizatoare și Pr. Dumitru Păunescu – președintele Comisiei Bugetare absentează motivat, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte propune plenului ca pentru această ședință de lucru, prezidarea Comisiilor respective să fie preluată la Comisia Organizatoare de Pr. Alexandru Hotăranu, iar la Comisia Bugetară de Pr. Gheorghe Nicolae Șincan, membri ai acelor Comisii.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Președinte, **Adunarea Națională Bisericească hotărăște:**

– Ia act de componența Comisiilor Permanente de lucru ale Adunării Naționale Bisericești stabilită în ședința de lucru din 4 iulie 2002, de completarea acestora cu noi membri care s-a aprobat de plen la propunerea Comisiei de Validări și Petițiuni, precum și de prezidarea Comisiei Organizatoare și a Comisiei Bugetare pentru această ședință de lucru, după cum urmează:

A. – Comisia Organizatoare

1. Pr. Alexandru Hotăran – Episcopia Aradului	președinte
2. Pr. Vasile Nechita – Arhiepiscopia Iașilor	raportor I
3. Pr. Dragoș Stanciu – Episcopia Sloboziei și Călărașilor	membru
4. Pr. Nedelea Cărămizaru – Episcopia Giurgiului	raportor II
5. Arhid. Prof. Univ. Dr. Ioan Floca – Arhiepiscopia Sibiului	membru
6. Dl. Viorel Roman – Arhiepiscopia Iașilor	membru
7. Dl. Av. Ioan Rus – Arhiepiscopia Alba Iuliei	membru
8. Dl. Prof. Ing. Dr. Constantin Nicolaescu – Episcopia Argeșului și Muscelului	membru
9. Dl. Ing. Ioan Țibulcă – Episcopia Hușilor	membru
10. Dl. Ing. Dr. Sorin Frunzăverde – Episcopia Caransebeșului	membru
11. Dl. Ing. Mircea Man – Episcopia Maramureșului și Sătmarului	membru
12. Dl. Dr. Gheorghe Nodiț – Episcopia Severinului și Strehaiei	membru
13. Dl. Lucian Iliescu – Episcopia Giurgiului	membru

B. – Comisia Bisericească

1. Pr. Vasile Bota – Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului	președinte
2. Pr. Dr. Marian Ciulei – Episcopia Alexandriei și Teleormanului	raportor I
3. Pr. Eugen Buruiană – Episcopia Dunării de Jos	raportor II
4. Pr. Nicolae Ioniță – Episcopia Tulcii	membru
5. Dl. Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici – Arhiepiscopia Bucureștilor	membru
6. Dl. Av. Ioan Morariu – Arhiepiscopia Sibiului	membru
7. Dl. Ing. Gavril Mârza – Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților	membru
8. Dl. Prof. Radu Stancu – Episcopia Argeșului și Muscelului	membru
9. Dl. Ing. Ioan Mocioalcă – Episcopia Caransebeșului	membru
10. Dl. Prof. Univ. Dr. Teodor Maghiar – Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului	membru
11. Dl. Avocat Vasile Gâru – Episcopia Severinului și Strehaiei	membru
12. Prof. Univ. Dr. Ing. Nicolae Noica – Episcopia Alexandriei și Teleormanului	membru
13. Dl. Prof. Univ. Dr. Aurel Ciumberică – Episcopia Giurgiului	membru

C. – Comisia Culturală

1. Pr. Prof. Univ. Acad. Dumitru Popescu – Arhiepiscopia Bucureștilor	președinte
2. Pr. Nicolae Brânzea – Episcopia Argeșului și Muscelului	raportor
3. Pr. Prof. Dr. Vasile Petrica – Episcopia Caransebeșului	membru
4. Dl. Acad. Virgil Cândea – Arhiepiscopia Bucureștilor	membru
5. Dl. Prof. Tudor Nedelcea – Arhiepiscopia Craiovei	membru
6. Dl. Prof. Univ. Dr. Gheorghe Bârlea – Arhiepiscopia Târgoviștei	membru
7. Dl. Constantin Asăvoaie – Arhiepiscopia Clujului	membru
8. Dl. Prof. Nicolae Băciuț – Arhiepiscopia Alba Iuliei	membru
9. Dl. Prof. Vasile Ursache – Episcopia Romanului	membru
10. Dl. Prof. Dumitru Pâslaru – Episcopia Buzăului	membru
11. Dl. Prof. Univ. Dr. Ionel Cândea – Episcopia Dunării de Jos	membru
12. Dl. Prof. Ioan Lăcătușu – Episcopia Covasnei și Harghitei	membru
13. Dl. Arhitect Victor Tarhon – Episcopia Tulcii	membru

D. – Comisia Economico-Financiară

1. Pr. Gheorghe Brădățanu – Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților	președinte
2. Pr. Gheorghe Tomescu – Arhiepiscopia Târgoviștei	raportor
3. Pr. Constantin Alinei – Episcopia Romanului	membru

4. Pr. Constantin Gane – Episcopia Covasnei și Harghitei	membru
5. Dl. Prof. Univ. Dr.Ing. Dumitru Rădăuceanu –
Arhiepiscopia Iașilor	membru
6. Dl. Prof. Nicolae Săcară – Arhiepiscopia Timișoarei	membru
7. Dl. Ing. Gheorghe Martin – Arhiepiscopia Tomisului	membru
8. Dl. Econ. Marin Dobre – Episcopia Râmnicului	membru
9. Dl. Ing. Ioan Manole – Episcopia Hușilor	membru
10. Dl. Prof.Univ. Dr. Ing.Emil Mina Roșu –
Episcopia Dunării de Jos	membru
11. Dl. Ing. Alexandru Cosma – Episcopia Maramureșului
și Sătmarului	membru
12. Dl. Econ. Nicolae Niga – Episcopia Covasnei și Harghitei	membru
13. Dl. Ing. Trifon Belacurencu – Episcopia Tulcii	membru

E. – Comisia de Validări și Petițiuni

1. Pr. Vasile Augustin – Episcopia Maramureșului
și Sătmarului	președinte
2. Pr. Ioan Radu – Episcopia Hușilor	raportor
3. Pr. Ioan Popescu – Arhiepiscopia Timișoarei	membru
4. Pr. Andrei Salomia – Arhiepiscopia Tomisului	membru
5. Pr. Gheorghe Furtună – Episcopia Buzăului	membru
6. Pr. Grigore Petrescu – Episcopia Severinului și Strehaiei	membru
7. Dl. Dr. Nicolae Suciu – Arhiepiscopia Sibiului	membru
8. Dl. Arhitect Viorel Voia – Arhiepiscopia Craiovei	membru
9. Dl. Econ. Grigore Grigore – Arhiepiscopia Târgoviștei	membru
10. Dl. Constantin Cimpoacă – Episcopia Râmnicului	membru
11. Dl. Ing. Dan Ioan Cârpușor – Episcopia Romanului	membru
12. Dl. Dr. Sorin Costina – Episcopia Aradului	membru
13. Dl. Notar Laurențiu Dan – Episcopia Sloboziei
și Călărașilor	membru

F. – Comisia Bugetară

1. Pr. Gheorghe Nicolae Șincan – Arhiepiscopia Alba Iuliei	președinte
2. Pr. Ioan Dâmbu – Arhiepiscopia Clujului	raportor
3. Pr. Dumitru Păunescu – Arhiepiscopia Craiovei	membru
4. Pr. Ioan Florescu – Episcopia Râmnicului	membru
5. Dl. Dumitru Tomoni – Arhiepiscopia Timișoarei	membru
6. Dl. Dorel Onaca – Arhiepiscopia Tomisului	membru
7. Dl. Prof. Dumitru Teodorescu – Arhiepiscopia Sucevei
și Rădăuților	membru
8. Dl. Ing. Gheorghe Benea – Arhiepiscopia Clujului	membru
9. Dl. Ing. Grigore Costică – Episcopia Buzăului	membru
10. Dl. Prof. Sergiu Cociu – Episcopia Aradului	membru

11. Dl. Prof. Cornel Popa – Episcopia Oradiei, Bihorului
și Sălajului	membru
12. Dl. Prof. Constantin Tudor – Episcopia Sloboziei
și Călărașilor	membru
13. Dl. Ing. Victor Drăgușin – Episcopia Alexandriei
și Teleormanului	membru

7. Aprobarea Ordinii de Zi și a repartizării acesteia la Comisiile Permanente.

În continuare, potrivit prevederilor regulamentare bisericești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte supune aprobării Ordinea de zi și repartizarea lucrărilor pe Comisiile Permanente pe care, de altfel, fiecare membru al Adunării a primit-o la începutul lucrărilor. Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– *Aprobă Ordinea de Zi a prezentei ședințe de lucru și repartizarea lucrărilor la Comisiile Permanente ale Adunării Naționale Bisericești, după cum urmează:*

A. LA COMISIA ORGANIZATOARE:

– **Hotărârile Sfântului Sinod privind amendarea unor prevederi din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu referire la:**

a. **Temei nr. 2390/2005** – Amendarea prevederilor art.68-70 referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale.

b. **Temei nr. 2625/2005** – Amendarea prevederilor art. 72-73, 104-105, 109, 126 în legătură cu numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor.

c. **Temei nr. 237/2006** – Amendarea prevederilor art. 129-132 cu privire la alegerea clerului superior adoptate prin hotărârile Sfântului Sinod luate în ședințele de lucru din 5-6 iulie, 20-21 octombrie, 4-5 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006;

d. **Temei nr. 187/2006** – Amendarea prevederilor art. 5 privind înscrierea în Statut a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, organizată canonic prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/2005 și nr.187/2006.

Primește raportor I: Pr. Dr. Vasile Nechita

– **Hotărârile Sfântului Sinod privind amendarea unor prevederi din Regulamentele bisericești cu referire la:**

a. **Temei nr. 1957/2005** – Amendarea prevederilor art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor;

b. **Temei nr. 2625/2005** – Amendarea prevederilor art.55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative privitoare la numirea protopopilor.

Primește raportor II: Pr. Nedelea Cărămizaru

B. LA COMISIA BISERICESCĂ:

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Cancelaria Sfântului Sinod privind: Evenimente deosebite în viața bisericească; Activitatea Organelor Centrale Bisericești; Activitatea misionară și pastorală a clerului; viața religios-morală a credincioșilor; Viața monahală în Biserica noastră, Grijă pentru locașurile de cult; Activitatea Bisericii Ortodoxe Române reflectată în mass-media.

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Relații Externe Bisericești privind: Relații cu Bisericele Ortodoxe surori și cu Bisericele Ortodoxe Orientale; Relații cu alte biserici creștine; cu organizații ecumenice interne și internaționale; Participări ale ierarhilor și teologilor ortodocși români la conferințe și întruniri internaționale.

Primește raportor I: Pr. Dr. Marian Ciulei

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Comunități ortodoxe române peste hotare privind: Organizarea, viața și activitatea eparhiilor ortodoxe române de peste hotare; Grijă pentru românii din jurul granițelor țării; Așezămintele românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon; Alte comunități ortodoxe românești dependente de Patriarhia Română sau aflate sub alte jurisdicții bisericești.

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Biserica și Societatea, privind: Activitatea de asistență socială și filantropică în Biserica Ortodoxă Română; Activitatea de asistență religioasă în armată, penitenciare, spitale, azile de bătrâni, centre de plasament, cămine de copii; Activitatea asociațiilor, ligilor și societăților cu caracter religios care funcționează cu binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române;

Primește raportor II: Pr. Eugen Buruiană

C. LA COMISIA CULTURALĂ:

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Învățământ teologic și educație religioasă privind: Activitatea instituțiilor de învățământ universitar și preuniversitar teologic; Activitatea de predare a Religiei în instituțiile de învățământ de stat; Schimbul de burse de studii cu Biserici și organizații creștine de peste hotare.

Darea de seamă pe anul 2005 a Sectorului Patrimoniul Cultural-Național privind: Ocrotirea monumentelor istorice bisericești de artă și arhitectură religioasă; Evidența, păstrarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural-național; Colecții de artă și arhitectură bisericească; Pregătirea personalului de specialitate în domeniul patrimoniului cultural-național.

Darea de seamă pe anul 2005 a Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române privind: Activitatea Editurii pe anul 2005 și Planul de activitate pentru anul 2006; Activitatea Tipografiei pe anul 2005 și Planul de activitate pentru anul 2006; Activitatea Atelierelor pe anul 2005 și Planul de activitate pentru anul 2006.

Primește raportor: Pr. Nicolae Brânzea

D. LA COMISIA ECONOMICO-FINANCIARĂ:

Raportul Sectorului Economic-Financiar privind: Contul de execuție bugetară și bilanțul financiar-contabil al Administrației Patriarhale pe anul 2005; Contul de execuție bugetară și bilanțul financiar-contabil al Instituțiilor anexe pe anul 2005.

Primește raportor: Pr. Gheorghe Tomescu

E. LA COMISIA BUGETARĂ:

Raportul Sectorului II al Administrației Patriarhale–Economico-Financiar privind: Proiectul bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale pe anul 2006; Proiectul bugetului de venituri și cheltuieli al Instituțiilor anexe pe anul 2006.

Primește raportor: Pr. Ioan Dâmbu

8. Suspendarea ședinței de lucru.

Invitând pe membrii Adunării Naționale Bisericești să participe la lucrările Comisiilor Permanente potrivit repartizării acestora și în sălile anume destinate, așa cum sunt redate în Ordinea de Zi, la orele 11⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte **suspendă ședința plenară pentru pauză**, timp în care comisiile vor examina problemele primite de la Biroul Adunării și vor întocmi rapoartele. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adresează, de asemenea, rugămintea către membrii Sfântului Sinod să participe la lucrările Comisiilor Permanente.

9. Reluarea lucrărilor în plen și prezentarea rapoartelor Comisiilor Permanente.

La reluarea lucrărilor în plen, la orele 13⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe raportorii Comisiilor de lucru să prezinte deliberării și hotărârii plenului Adunării Naționale Bisericești rapoartele acestora, după cum urmează:

A. RAPOARTELE COMISIEI ORGANIZATOARE:

Pr. Dr. Vasile Nechita, de la Arhiepiscopia Iașilor, prezintă primul raport al Comisiei Organizatoare, după cum urmează:

Hotărârile Sfântului Sinod privind amendarea unor prevederi din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu referire la: a) Temei nr. 2390/2005 – Amendarea prevederilor art. 68-70 referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale; b) Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 72-73, 104-105, 109, 126 în legătură cu numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor; c) Temei nr. 237/2006 – Amendarea prevederilor art.129-132 cu privire la alegerea clerului superior adoptate prin hotărârile Sfântului Sinod luate în ședințele de lucru din 5-6 iulie, 20-21 octombrie, 4-5 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006 și d) Temei nr. 187/2006 – Amendarea prevederilor art. 5

privind înscrierea în Statut a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, organizată canonic prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/2005 și nr. 187/2006.

La Comisia Organizatoare a Adunării Naționale Bisericești s-au primit hotărârile Sfântului Sinod cu privire la amendarea articolelor din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, după cum urmează:

a. Temei nr. 2390/2005 – Amendarea prevederilor art. 68-70 referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale.

Referatul amintește că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința de lucru din 2-3 martie 2005 a analizat propunerile IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru amendarea prevederilor art. 68-70 referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale și a încredințat mandatul pentru examinarea acestor propuneri Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, completată cu raportorii celorlalte Comisii Sinodale de lucru, urmând ca întreaga lucrare să fie adusă în dezbateră Sfântului Sinod la o viitoare ședință de lucru.

În susținerea acestor amendamente s-a argumentat de către propunător și de către Comisia sinodală, că femeile din comunitatea parohială care alcătuiesc Comitetul Parohial constituie un imens potențial în desfășurarea activității misionare, culturale, sociale și în sprijinul asociațiilor religioase. De aceea, s-au făcut propuneri de amendare a prevederilor statutare existente privind componența Comitetelor Parohiale și lărgirea ariei de activitate a acestora în cadrul secției sociale, secției misionare, secției culturale, secției administrative și secției pentru tineret, cu atribuții speciale în fiecare secție. S-au făcut propuneri ca în cadrul bugetului parohial să existe prevederi aparte pentru Comitetul Parohial, precum și cu privire la prezidarea Comitetului ca organ parohial, menținându-se preotul paroh ca președinte.

În urma lămuririi acestor precizări și propuneri care au condus la definitivarea amendării art. 68-70, în redactarea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, **Sfântul Sinod în ședința sa din 5-6 iulie 2005 a aprobat** *“modificarea și completarea prevederilor art. 68-70 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind componența Comitetului parohial și atribuțiile secțiilor acestuia în formularea prezentată Sfântului Sinod de către Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, cu includerea precizărilor aduse în ședință sinodală”* (Temei nr. 2390/2005).

Cele mai importante amendamente aduse prevederilor articolelor amintite mai sus, precizează următoarele:

– *Comitetul Parohial este organ bisericesc parohial care funcționează sub președinția de drept a preotului paroh (Art. 68, a);*

– *Comitetul Parohial este alcătuit din femei majore ale comunității parohiale, pe principiul voluntariatului. Femeile majore din comunitatea parohială alcătuiesc Plenul Comitetului Parohial. Comitetul Parohial poate primi în componența sa și pe acei membri ai Adunării Parohiale care se oferă să participe la programele lui (Art. 68, b, c);*

– *Comitetul Parohial are în frunte un Birou de Conducere, ales de Plenul Comitetului Parohial pentru un mandat de patru ani, cu drept de realegere, alcătuit din Președinte care, întotdeauna, este parohul, precum și dintr-un Președinte executiv, Secretară, Casieră, aleși din sânul său. Pentru controlul financiar al Comitetului Parohial sunt desemnați doi cenzori de către Consiliul Parohial (Art. 68, d);*

– *Comitetul Parohial are prevederi și evidență gestionară proprie în cadrul bugetului parohial pentru activitățile desfășurate utilizând, sub controlul preotului paroh, același cont bancar și face justificarea financiară față de Consiliul Parohial, conform legii (Art. 68, e);*

– *Revocarea membrilor Comitetului Parohial se face potrivit procedurii prevăzute pentru membrii Consiliului Parohial, la art. 62 din prezentul Regulament (Art. 68, f);*

– *Comitetul Parohial are cinci secții: a. Secția socială; b. Secția misionară; c. Secția culturală; d. Secția administrativă; e. Secția tineret fiecare fiind condusă de un coordonator numit de către Biroul de Conducere și având atribuții specifice (Art. 69);*

– *În viața parohiilor pot activa filiale ale asociațiilor religioase legal constituite cu aprobarea Sfântului Sinod, care pot coopera cu organizații neguvernamentale, cu aprobarea Chiriarhului, în conformitate cu legislația în vigoare (Art. 70).*

Referatul amintește că textul art. 68-70 din Statut privind componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale, cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești, pentru luare la cunoștință.

Ca urmare, pe temeiul prevederilor art. 206, al.2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2390/2005 și să se aprobe amendarea art. 68-70 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale.*

b. Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 72-73, 104-105, 109 și 126 privitoare la numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor.

Referatul precizează că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința sa de lucru din 5-6 iulie 2005, a luat în examinare încheierea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină care a analizat modul de aducere la îndeplinire a hotărârilor Sfântului Sinod nr. 5034/2001 și 6719/1996 în legătură cu necesitatea modificării și completării prevederilor art. 72-73; 104-105; 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, referitoare la numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor.

În demersul său, pentru completarea și definitivarea prevederilor art. 72-73; 104-105; 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii

Ortodoxe Române, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină s-a călăuzit după următoarele criterii:

a. Necesitatea formulării de precizări clare în legătură cu transpunerea în legiurile bisericești a hotărârilor Sfântului Sinod nr. 6719/1996 și nr. 5034/2001 cu privire la numirea personalului de conducere de la Centrele Eparhiale (vicar administrativ eparhial, consilier eparhial, inspector eparhial, secretar eparhial, protopop);

b. Menținerea principiului ca la numirea și prelungirea pentru o nouă perioadă de timp sau la revocarea mandatului personalului clerical de conducere de la eparhii, acestea să nu fie legate în mod strict, de expirarea sau începerea mandatului organelor eparhiale, să se facă cu avizul Consiliului Eparhial (Permanenței Consiliului Eparhial) și după o reevaluare a activității fiecăruia;

c. La numirea protopopilor să se elimine prevederile referitoare la consultarea preoților.

În urma lămuririi acestor aspecte care au condus la definitivarea propunerii de modificare a art. 72-73; 104-105; 109 și 126 din Statut, **Sfântul Sinod în ședința sa de lucru din 5-6 iulie 2005 a aprobat** *“modificarea și completarea prevederilor art.72-73, 104-105, 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la numirea și revocarea personalului de conducere de la eparhii, în formularea propusă de Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină”*. (Temei nr. 2625/2005)

Cele mai importante completări și modificări ale prevederilor articolelor amintite mai sus care reglementează condițiile pentru numirea și revocarea personalului de conducere de la eparhii și a protopopilor, impunând o mai mare exigență și responsabilitate în acest domeniu, în concordanță cu cerințele actuale ale Bisericii, sunt următoarele:

Cu privire la personalul de conducere:

-Protopopul se numește sau se reconfirmă de Chiriarh pe o perioadă de patru ani, într-o ședință de lucru a Consiliului Eparhial, ținându-se seama de următoarele criterii: media generală de licență în teologie 8,50; cel puțin gradul II; absența abaterilor canonice și o activitate deosebită, liturgică, administrativ-pastorală, misionară și culturală (Art. 72, 2);

– *Protopopul poate fi revocat de Chiriarh într-o ședință de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial pentru activitate necorespunzătoare sau abateri disciplinare (Art. 72, 2);*

– *Protopopul susține acuzarea la Consistoriul Disciplinar Protopopesec (Art. 73, 2);*

– *Completarea Corpului de inspecție și control cu unul sau mai mulți inspec-tori pentru controlul financiar și gestionar, dintre care unul poate avea pregătire juridică (Art. 105, c).*

Cu privire la Episcopii-Vicari și Arhieriei-Vicari:

– *Separarea prevederilor referitoare la alegerea și atribuțiile Episcopilor-Vicari și Arhieriei Vicari (Art. 104, 1-5), de cele privitoare la criteriile, numirea și atribuțiile personalului de conducere de la Centrele eparhiale (Art. 105, 1-3);*

Referatul amintește că textul art. 72-73, 104-105, 109 și 126 din Statut privind numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești pentru luare la cunoștință.

Având în vedere cele de mai sus, pe temeiul prevederilor art. 206, al. 2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2625/2005 și să se aprobe amendarea art. 72-73, 104-105, 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor.*

c. Temei nr. 283/2006 – Amendarea prevederilor art. 129-132 cu privire la alegerea clerului superior, adoptate prin hotărârile succesive ale Sfântului Sinod luate în ședințele de lucru din 5-6 iulie, 20-21 octombrie, 4-5 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006.

Din referat reiese că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința de lucru din 2-3 martie 2005 a primit propunerile IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru amendarea art.129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind alegerea și instalarea clerului superior și le-a încredințat spre examinare Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, completată cu raportorii celorlalte Comisii Sinodale de lucru, urmând ca rezultatul să fie adus în dezbateră Sfântului Sinod la o viitoare ședință de lucru.

În consecință, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină a analizat comparativ prevederile statutare și regulamentare bisericești în vigoare, cu propunerile IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, a constatat că acestea urmăresc clarificarea, precizarea și completarea prevederilor existente referitoare la alegerea clerului superior și a înaintat Sfântului Sinod, spre examinare și hotărâre, proiectul de text definitivat.

Sfântul Sinod în ședința sa din 5-6 iulie 2005, ca urmare a discuțiilor asupra revizuirilor și a completărilor propuse, a aprobat “modificarea și completarea prevederilor art. 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind alegerea membrilor Sfântului Sinod în formula prezentată Sfântului Sinod de către Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, la care s-au adăugat și precizările aduse în plenul Sfântului Sinod”.

Referatul precizează că textul rezultat a fost trimis tuturor Centrelor Eparhiale pentru eventuale noi amendamente în vederea supunerii spre hotărâre Adunării Naționale Bisericești și că, după transmiterea hotărârii sinodale de mai sus tuturor Centrelor eparhiale, **Sfântul Sinod în ședințele sale din 20-21 octombrie și 4 noiembrie 2005 cât și în ședința de lucru din 17-18 ianuarie 2006** a mai adus o serie de amendamente și completări firești și necesare textului art. 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privitoare la alegerea clerului superior, aprobate inițial în ședința sinodală din 5-6 iulie 2005 (Temei nr. 283/2006).

Referatul redă, în finalul expunerii asupra acestei probleme, **cele mai importante amendamente aduse articolelor amintite mai sus**, care vor fixa pentru viitor procedura de alegere a clerului superior și care se referă la:

– Precizarea Quorum-ului forurilor electivă și definirea “majorității absolute” în caz de votare, subliniindu-se că Sfântul Sinod este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și hotărăște cu votul majorității absolute, adică jumătate plus unu din membrii prezenți (Art. 129, a); Colegiul Electoral Bisericesc este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și alege valabil cu majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din membrii prezenți (Art. 129, b);

– Stabilirea numărului de candidați care vor fi desemnați pentru a fi aleși, precizându-se că ierarhii eparhioți se aleg prin vot secret de către Colegiul Electoral Bisericesc dintre doi sau trei candidați desemnați de Sfântul Sinod. În cazuri excepționale și motivat se admite și un singur candidat (Art. 129, a);

– Competențele Locțiitorului de Patriarh și ale locțiitorilor celorlalte scaune chiriarhale, prevăzându-se că pe durata vacanței, Locțiitorul de Patriarh, de Mitropolit, de Arhiepiscop și de Episcop rezolvă doar treburile curente ale Administrației Patriarhale sau ale eparhiei vacante, fără dreptul de a face modificări în legiurile și structurile Bisericii sau de a schimba destinația bunurilor bisericesti (Art. 130, c);

– Timpul de convocare a Sfântului Sinod pentru nominalizarea candidaților și a Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegere, prevăzându-se că la 41 de zile de la vacantare va avea loc ședința extraordinară a Sfântului Sinod, convocat statutar de Locțiitorul de Patriarh, pentru desemnarea candidaților la scaunul patriarhal (Art. 130, d); În aceeași zi în care a avut loc desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod, are loc și ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea noului patriarh (Art. 130, p), aceleași prevederi aplicându-se și în cazul alegerii de Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop;

– Prezidarea Sfântului Sinod și a Colegiului Electoral Bisericesc la alegerea de patriarh: se face de către ierarhul cu cea mai mare vechime în hirotonie în treapta arhierescă, în ordinea dipticelui, începând cu mitropoliții și continuând cu arhiepiscopii și episcopii (Art. 130, e, f, q);

– Prezidarea Sfântului Sinod și a Colegiului Electoral Bisericesc la alegerea de mitropolit, arhiepiscop și episcop eparhiot: Lucrările Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților și ale Colegiului Electoral pentru alegerea de Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop sunt prezidate de către Patriarh pentru desemnarea candidaților de Mitropolit și de către Mitropolit pentru desemnarea candidaților de Arhiepiscop și Episcop din eparhiile sufragane (Art. 131, d, h);

– Stabilirea listei de candidați în cazul alegerii de patriarh: Întrucât, la funcția de Patriarh pot candida principial toți ierarhii eparhioți, lista definitivă se consideră cea fără ierarhul care a fost desemnat președinte, fiindcă el nu mai poate candida. (Art. 130, f);

– Stabilirea listei de candidați în cazul alegerii de mitropolit, arhiepiscop și episcop eparhiot: Pentru întocmirea listei de candidați, oricare membru al Sfântului Sinod poate face propuneri de candidați cu acceptul celui propus (Art. 131, e);

– Examinarea canonică a candidaților care nu sunt arhieriei: Candidații care nu au harul arhieriei sunt supuși mai întâi examinării canonice de către Sfântului Sinod și numai după aceea, în caz de validare, sunt înscriși pe lista candidaților (Art. 131, f);

– Asistența bărbaților de încredere la ședința Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților: Președintele de ședință este asistat, ca bărbați de încredere, de primii doi Episcopi-Vicari sau Arhieriei-Vicari cu cea mai veche hirotonie în treapta arhierescă. Secretar de ședință este Episcopul-Vicar sau Arhierul-Vicar cu cea mai nouă hirotonie. Aceștia patru alcătuiesc Biroul (Art. 130, g);

– Asistența bărbaților de încredere la Colegiul Electoral Bisericesc: Președintele este asistat, ca bărbați de încredere, de doi sau trei membri mireni ai Colegiului, propuși câte unul de către fiecare din cei doi sau trei candidați la scaunul patriarhal și aprobați de Colegiu. Secretar de ședință este un membru cleric al Colegiului, desemnat de Președinte prin consultarea plenului. Aceștia patru sau cinci alcătuiesc Biroul (Art. 130, r);

– Modalitatea votării candidaților: Votarea este obligatorie; voturile bifate incorect, cu adăugiri sau fără bifare, se anulează (Art. 130, i); Asigurarea unui loc special pentru exercitarea în secret a dreptului de vot (Art. 130, h); Obligatorietatea ca fiecare candidat ce va fi desemnat de Sfântul Sinod să întrunească majoritatea absolută a votanților (Art. 130, o);

– Alegerea Mitropoliților, Arhiepiscopilor și Episcopilor la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare: se face de către organismul electiv al eparhiei respective în condițiile prevăzute de Statutele de organizare și funcționare ale acestora aprobate de Sfântul Sinod. Prezidarea organismelor electiv se face de ierarhul desemnat de către Sfântul Sinod. Actele alegerii se înaintează Sfântului Sinod în vederea examinării canonice și a validării alegerii (Art. 131, l);

– Alegerea Episcopilor-Vicari Patriarhali: se face prin vot secret, de către Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului făcută în consultare cu Sinodul Permanent (Art. 131, m);

– Alegerea Episcopilor-Vicari de la Arhiepiscopii și a Arhierilor-Vicari de la Episcopii: se face prin vot secret, de către Sfântul Sinod, la propunerea Chiriarhului făcută în consultare cu Sinodul Mitropolitan (Art. 131, n);

– Alegerea Episcopilor-Vicari și a Arhierilor-Vicari la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare: se face la propunerea Chiriarhului respectiv, în consultare cu organele eparhiale prevăzute în propriile Statute de organizare și funcționare aprobate de Sfântul Sinod (Art. 131, r).

Referatul amintește că textul art. 129-132 din Statut cu privire la alegerea clerului superior, cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești pentru luare la cunoștință.

Având în vedere cele de mai sus, pe temeiul prevederilor art.206, al.2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr.283/2006 și să se aprobe amendarea art. 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu alegerea clerului superior.*

d. Temei nr. 187/2006 – Amendarea prevederilor art. 5 privind înscrierea în Statut a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, organizată canonic prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/2005 și nr. 187/2006.

În referat se precizează că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 4 noiembrie 2005 a luat în examinare solicitarea semnată de IPS. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, IPS.Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, PS. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului, PP.SS. Episcopi-Vicari ai Arhiepiscopiei Clujului, Irineu Bistrițeanul și Vasile Someșanul și PP.SS. Arhierei-Vicari, Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului și Iustin Sigheteanul al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, la care s-a adăugat propunerea scrisă a P.S. Episcop Ioan al Oradiei, cu solicitarea de “*înființare a unei noi Mitropolii, a Transilvaniei, cu sediul în Cluj-Napoca, care să cuprindă următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului și Episcopia Maramureșului și Sătmarului*”, în sprijinul acesteia, ierarhii semnatori invocând motive de ordin administrativ-bisericesc, comune eparhiilor respective.

În cadrul discuțiilor care au avut loc în plenul Sfântului Sinod, pe lângă motivele de ordin administrativ-bisericesc comune eparhiilor solicitante, ierarhii care au luat cuvântul au evidențiat și alte motive, pastoral-misionare, istorice și culturale, care ilustrează evoluția vieții bisericești și care conduc spre necesitatea înființării unei noi Mitropolii la Cluj, exprimându-se și alte opinii.

În urma votului deschis, **Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 4 noiembrie 2005, cu majoritate de voturi a hotărât** (temei nr. 4523/2005):

– *Menținerea Mitropoliei statutare a Ardealului și Arhiepiscopiei Sibiului.*

– *Aprobarea reorganizării Mitropoliei Ardealului prin înființarea unei noi Mitropolii, având reședința în Municipiul Cluj-Napoca, cu următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și Episcopia Maramureșului și Sătmarului.*

– *Definitivarea denumirii și a locului noii Mitropolii în dipticele Bisericii Ortodoxe Române se vor preciza în cadrul proximei ședințe de lucru a Sfântului Sinod.*

Această hotărâre sinodală a fost receptată de Adunările Eparhiale ale celor patru Eparhii, de preoții și de credincioșii din zona Transilvaniei Centrale și de Nord, în frunte cu cei opt ierarhi semnatori ai solicitării, care și-au manifestat adeziunea în scris, în conferințe preoțești, adunări preoțești și prin presă.

Ca urmare, credincioși, intelectuali din toate categoriile sociale, cadre didactice teologice, reprezentanți ai cinului monahal, împreună cu membrii Sfântului

Sinod și reprezentanți ai autorităților de stat centrale și locale au participat la instalarea noului Mitropolit al Ardealului și Arhiepiscop al Sibiului, IPS. Dr. Laurențiu Streza, care a avut loc în ziua de duminică, 13 noiembrie 2005 în Catedrala Mitropolitană din Sibiu..

Au existat însă și numeroase ecouri protestatare cu privire la această hotărâre sinodală care au apărut imediat după transmiterea ei prin comunicat de presă și prin comunicarea oficială către toate centrele noastre eparhiale din țară și străinătate, care s-au manifestat prin scrisori și memorii trimise pe adresa Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist, a Patriarhiei Române sau prin apariții în mass-media, marea majoritate a protestelor provenind din Arhiepiscopia Sibiului și datorându-se faptului că nu s-a cunoscut conținutul hotărârii sinodale pe care însuși Mitropolitul Ardealului a votat-o.

Luând aminte la toate aspectele relevate mai sus și pentru a întregi procesul de organizare a noii Mitropolii cu sediul la Cluj prin stabilirea denumirii noii Mitropolii și a locului acesteia în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, în urma unei aprofundate analize a tuturor implicațiilor care decurg din aplicarea ei, în unanimitate, Sfântul Sinod în ședința sa din 17-18 ianuarie 2006 a hotărât următoarele (temei nr.187/2006):

– *Menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului, având sediul în municipiul Sibiu.*

– *Pentru noua Mitropolie din Transilvania, înființată prin hotărârea Sinodulă nr. 4523/2005, se aprobă titulatura **Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**, având sediul în Municipiul Cluj-Napoca.*

– *În mod excepțional, pentru a sublinia unitatea spirituală și integritatea administrativ-bisericască a Transilvaniei, Sfântul Sinod hotărăște ca Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să fie înscrisă în art. 5 paragraful IV, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ocupând locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului, iar Mitropolitul Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului să ocupe locul al patrulea în dipticele general, după Mitropolitul titular al Mitropoliei Ardealului.*

– *Întinderea teritorială asupra căreia își va exercita jurisdicția canonică Mitropolia Ardealului va cuprinde:*

1. *Arhiepiscopia Sibiului cu sediul în Municipiul Sibiu;*

2. *Episcopia Covasnei și Harghitei cu sediul în Municipiul Miercurea Ciuc.*

– *Întinderea teritorială asupra căreia își va exercita jurisdicția canonică Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:*

1. *Arhiepiscopia Clujului, Vadului și Feleacului cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca;*

2. *Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu sediul în Municipiul Alba Iulia;*

3. *Episcopia Maramureșului și Sătmărilor, cu sediul în Municipiul Baia Mare,*

4. *Episcopia Ortodoxă a Oradiei, Bihorului și Sălajului cu sediul în Municipiul Oradea.*

– *Titulatura, locul în diptice și întinderea teritorială a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului vor fi supuse spre hotărâre Adunării Naționale Bisericești.*

– *Întrucât înființarea unei noi Mitropolii în Transilvania a creat pentru o parte din clerul și credincioșii ortodocși perspectiva unei activități pastoral-misionare mai intense, iar pentru altă parte a provocat teama slăbirii unității bisericești și naționale, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca garant al unității Bisericii, hotărăște ca ierarhii din cele două mitropolii să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și a aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social.*

– *În temeiul prevederilor art.10 lit. “d” și “u” din Statut, coroborate cu prevederile art.7 lit. “d” din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și ca urmare a hotărârilor sinodale nr. 4523/2005 și nr. 187/2006, înființarea, titulatura și locul în dipticele bisericesc al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Sfântul Sinod aprobă modificarea art. 5, par. III, IV, V și VI, care se va supune aprobării Adunării Naționale Bisericești.*

Comisia Organizatoare a Adunării Naționale Bisericești, a luat act că Sfântul Sinod, cu majoritate de voturi, în mod legal și statutar, prin respectarea și aplicarea prevederilor art. 9, 10 lit.”u”, 87 și 111 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin hotărârea nr. 4523 din 4 noiembrie 2005 a aprobat menținerea Mitropoliei Ardealului și înființarea unei noi Mitropolii, având reședința în Municipiul Cluj-Napoca, cu următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, Episcopia Maramureșului și Sătmarului, iar prin hotărârea nr.187 din 17-18 ianuarie 2006, cu unanimitate, a aprobat acestei noi Mitropolii titulatura “*Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului*”, întinderea teritorială asupra eparhiilor citate mai sus și locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, precum și înscrierea acestor prevederi în art. 5 paragraful IV, din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului.

De asemenea s-a avut în vedere cele două hotărâri ale Sfântului Sinod, precum și prevederile art. 20 lit.“e” din Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române privind atribuțiile Adunării Naționale Bisericești.

În referatul prezentat plenului, Comisia Organizatoare a luat, de asemenea, în considerare **art. 29, al.3 din Constituția României** care prevede: “*Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii*”, iar la **art.29, al. 5** prevede: “*Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia...*”, precum și **art. 6 din Decretul nr. 177/1948 – Legea Cultelor în vigoare** care prevede: “*Culte religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă practicile și ritualul lor nu sunt contrare Constituției, securității sau ordinii publice și bunelor moravuri*” și **art.7** care stipulează: “*Culte religioase se vor organiza după norme proprii, conform învățăturilor, canoanelor și tradițiilor lor...*”;

Referatul amintește că textul art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești pentru luare la cunoștință.

Ca urmare a aspectelor evidențiate mai sus și pe temeiul prevederilor art.7, al. 2 și 3 și al art. 20, lit.“e”, coroborate cu prevederile art. 206, al.2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act de hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/4 noiembrie 2005 și nr. 187/17-18 ianuarie 2006 privind înființarea, titulatura și întinderea teritorială a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca, de înscrierea noii Mitropolii pe locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului și să se aprobe amendarea art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.*

Pr. Nedelea Cărămizaru, de la Episcopia Giurgiului, prezintă al doilea raport al Comisiei Organizatoare, după cum urmează:

Hotărârile Sfântului Sinod privind amendarea unor prevederi din Regulamentele bisericești cu referire la: a) Temei nr. 1757/2005 – Amendarea prevederilor art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor; b) Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative privitoare la numirea protopopilor.

La Comisia Organizatoare a Adunării Naționale Bisericești s-au primit hotărârile Sfântului Sinod în legătură cu amendarea următoarelor prevederi din unele Regulamente bisericești cu referire la:

a. Temei nr. 1757/2005 – Amendarea prevederilor art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor.

În referat se subliniază că Sfântul Sinod în ședința de lucru din 5-6 iulie 2005 a analizat propunerile Comisiei Canonice-Juridice și pentru disciplină a Sfântului Sinod privind punerea în aplicare a hotărârii Sfântului Sinod nr. 973/2005 cu privire la modificarea și completarea art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor.

În susținerea amendamentelor aduse art. 40-52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română privitoare la denumirea și atribuțiile Comisiilor Sinodale, s-a ținut seamă de: *necesitatea actualizării și corelării prevederilor articolelor respective cu alte prevederi înscrise în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și regulamentele bisericești privind funcționarea și atribuțiile Comisiilor Sinodale; modificarea și completarea unora dintre prevederile existente referitoare la denumirea Comisiilor de lucru în vederea punerii de acord cu practica curentă consacrată și constatată de-a lungul timpului; redistribuirea sau gruparea actualelor atribuții pe specificul fiecărei*

Comisii și completarea cu altele noi, consacrate ca atribuții și consemnate în documentele și lucrările Sfântului Sinod.

În urma lămuririi acestor aspecte și a propunerilor care au condus la definitivarea amendamentelor la art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și ca urmare a discuțiilor și completărilor făcute în plenul său, **Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 5-6 iulie 2005, a aprobat** “*modificarea și completarea prevederilor art. 40-52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română în formularea propusă de Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, cu includerea precizărilor formulate în cadrul ședinței sinodale*” (Temei nr. 1957/2005).

Cele mai importante amendamente aduse prevederilor articolelor amintite mai sus reglementează modul de funcționare și competențele Comisiilor de lucru ale Sfântului Sinod și au fost puse de acord și cu alte prevederi statutare în vigoare, cu păstrarea specificității fiecărei Comisii de lucru, se referă la:

– *Corelarea prevederilor art. 40-52 din Regulamentul Organelor Centrale cu alte prevederi înscrise în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și în alte regulamente bisericești;*

– *Stabilirea denumirii și a unei noi ordini în enumerarea Comisiilor înscrise în Regulament în acord cu importanța lor și cu volumul activităților Bisericii noastre astăzi astfel:*

– *Comisia Relațiilor Externe a devenit **Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice**, ocupând locul patru în ordinea Comisiilor Sinodale;*

– *Comisia pentru doctrină, viață monahală și misiune socială a devenit **Comisia Pastorală, Monahală și Socială**, ocupând locul întâi în ordinea comisiilor;*

– *Comisia Învățămintului pentru pregătirea personalului bisericesc a devenit **Comisia Teologică și Liturgică**, ocupând locul doi în enumerarea comisiilor;*

– *Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină și-a menținut denumirea, ocupând locul trei în ordinea comisiilor.*

– *Amendarea actualelor prevederi și completarea cu unele noi, privind funcționarea Comisiilor de lucru în vederea punerii de acord cu practica curentă consacrată și constatată de-a lungul timpului;*

– *Redistribuirea actualelor atribuții pe specificul fiecărei Comisii și completarea cu altele noi, cu precizarea că, multe dintre prevederile incluse constituie sinteza preocupărilor Comisiilor, consacrate ca atribuții de-a lungul timpului și consemnate în documentele lucrărilor Sfântului Sinod;*

– *Corelarea unor prevederi existente sau a unora noi cu normele în vigoare care reglementează anumite domenii de activitate bisericească, norme cuprinse atât în legislația bisericească cât și în cea de stat;*

– *Reglementarea drepturilor de pensionare a ierarhilor și a condițiilor decente de trai (locuință, personal de îngrijire, mijloc de transport asigurate prin contribuția Centrului Eparhial la care a funcționat ultima dată) potrivit rangului acestora și ale celorlalți ierarhi care nu mai fac parte din Sfântul Sinod, precum*

și desemnarea mănăstirilor sau altor locații ce li se vor destina de Sfântul Sinod, în condițiile art. 197 din Statut.

Referatul amintește că textul art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor, cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești pentru luare la cunoștință.

Ca urmare a aspectelor evidențiate mai sus și pe temeiul prevederilor art. 10, lit. “u” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 283 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

Să se ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 1957/2005 și să se aprobe amendarea art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor.

b. Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative în legătură cu numirea protopopilor.

În corelare cu amendamentele aduse art. 72-73, 104-105, 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privitoare la numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor, aprobate prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 2625/2005 din ședința de lucru din 5-6 iulie 2005 și luând act de propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, **Sfântul Sinod în aceeași ședință de lucru din 5-6 iulie 2005 a aprobat “modificarea și completarea prevederilor art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative referitoare la numirea și revocarea protopopilor, în formularea propusă de Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină”** (Temei nr. 2625/2005).

Referatul prezintă **cele mai importante amendamente aduse articolelor amintite mai sus**, care privesc următoarele aspecte:

– *Protopopul se numește sau se reconfirmă de Chiriarh pe o perioadă de patru ani, într-o ședință de lucru a Consiliului Eparhial, ținându-se seama de următoarele criterii: media generală de licență în teologie 8,50; cel puțin gradul II; absența abaterilor canonice și o activitate deosebită liturgică, administrativ-pastorală, misionară și culturală (Art. 55);*

– *Protopopul poate fi revocat de Chiriarh într-o ședință de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial pentru activitate necorespunzătoare sau abateri disciplinare (Art. 56);*

– *Protopopul intră în activitate după primirea Deciziei Chiriarhale de numire (Art. 57).*

Referatul precizează că textul art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative referitoare la numirea și revocarea protopopilor, cu amendamentele aprobate de Sfântul Sinod a fost pus la dispoziția fiecărui membru al Adunării Naționale Bisericești pentru luare la cunoștință.

Ca urmare a aspectelor evidențiate mai sus și pe temeiul prevederilor art. 10, lit. “u” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române

și ale art. 144, al. 2 din Regulamentul Organelor Deliberative, **Comisia Organizatoare propune plenului Adunării Naționale Bisericești:**

Să se ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2625/2005 și să se aprobe amendarea art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative referitoare la numirea și revocarea protopopilor.

B. COMISIA BISERICEASCĂ

Pr. Dr. Marian Ciulei, de la Episcopia Alexandriei și Teleormanului, prezintă primul referat al Comisiei Bisericești în legătură cu Raportul general al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 privind:

a. Activitatea Cancelariei Sfântului Sinod.

La Comisia Bisericească s-a primit Darea de seamă pe anul 2005 a Cancelariei Sfântului Sinod, condusă de Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, secondat de Pr. Dr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, sub îndrumarea Prea Sfințitului Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod.

În cuprinsul Dării de seamă și a celor 24 tabele centralizatoare anexate, sunt prezentate succint o parte a activităților interne desfășurate în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, ca rezultat al îndrumărilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, al hotărârilor Organelor Centrale Bisericești și al grijii Chiriarhilor celor 25 de eparhii din țară, așa cum a fost în Itinerariile pastorale ale celor 48 de membri ai Sfântului Sinod.

Darea de seamă începe cu prezentarea evenimentelor importante ale anului 2005, cu alese semnificații bisericești, misionare, pastorale, istorice și naționale care subliniază prestigiul de care se bucură Biserica Ortodoxă Română, în țară și în rândurile celorlalte Biserici Ortodoxe din afară.

Între aceste evenimente se situează la loc de frunte **aniversarea a 120 de ani de la recunoașterea Autocefaliei și a 80 de ani de la înălțarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie**, momente istorice al căror program a fost stabilit de Sfântul Sinod încă din luna iunie 2004.

Astfel, sâmbătă, 5 martie 2005, în cadrul ședinței solemne a Adunării Naționale Bisericești, care a avut loc în aula Palatului Patriarhiei Române, s-a desfășurat programul manifestărilor jubiliare patronate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu participarea Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, a Domnului Traian Băsescu, Președintele României, Domnul Nicolae Văcăroiu, Președintele Senatului României. Alături de membrii Sfântului Sinod și ai Adunării Naționale Bisericești, au fost prezenți conducători ai unor culte religioase din România, miniștri, generali, membri ai corpului diplomatic, academicieni, cadre didactice din învățământul teologic, oaspeți bisericești de peste hotare, profesori de religie, preoți, monahi, studenți teologi și elevi seminariști.

Pe lângă cuvântul aniversar susținut de I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, intitulat: *“Recunoștință și înnoire. Semnificația spirituală și misio-*

nară a Autocefaliei Patriarhiei și a Slujirii arhieresti a Patriarhului Bisericii (Orodoxe Române”, au rostit cuvântări: Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, Președintele României, Dl. Traian Băsescu, Președintele Senatului, Dl. Domnul Nicolae Văcăroiu și Președintele Academiei Române, Dl Acad. Eugen Simion, I.P.S. Mitropolit Ioan Robu, Arhiepiscop Romano-Catolic de București și Eminentă Sa, Episcopul Christoph Klein al Bisericii Evanghelice Luterane. La încheierea sesiunii aniversare a Adunării Naționale Bisericești, a fost lansat volumul omagial *“Biserica în misiune. Patriarhia Română la ceas aniversar”* și o *Plachetă aniversară*, dedicată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea a 90 de ani de viață și 55 de ani de arhierie.

În ziua de 6 martie s-a desfășurat în Catedrala Sf. Spiridon Nou din București a doua parte a manifestărilor jubiliare, cu conținut liturgic, când, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I și toți membrii Sfântului Sinod au coliturghisit. La Sfârșitul Slujbei s-a dat citire *“Actului Sinodal aniversar”* care s-a înscris în *“Condica de Aur a Patriarhiei Române*, iar Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a omagiat pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist cu prilejul împlinirii a 90 de ani de viață și a 55 de ani de slujire arhierescă.

Între evenimentele anului 2005 se numără **canonizarea unor sfinți români**: *Cuviosul Onufrie de la Sihăstria Voronei*, cu zi de prăznuire la 9 septembrie, a cărui proclamare solemnă s-a făcut cu participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la 9 septembrie 2005; *Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei*, cu zi de prăznuire la 12 decembrie, a cărui proclamare solemnă s-a făcut cu participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la 14 octombrie 2005; *Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica*, cu cinstire la 3 decembrie, a cărui proclamare solemnă s-a făcut cu participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în însăși ziua prăznuirii 2005; *Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești*, cu cinstire la 22 iunie, a cărui proclamare solemnă urmează a se face în anul 2006.

Între evenimentele cu aspect administrativ, organizatoric și pastoral, care reflectă grija conducerii bisericești pentru o bună desfășurare a vieții religioase, administrative și de conducere în Biserica noastră, anul 2005 consemnează următoarele: *Alegerea P.S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului în scaunul de Mitropolit al Ardealului*, la 3 noiembrie 2005, de către Colegiul Electoral Bisericesc, validarea alegerii de către Sfântul Sinod, în ședința din 4 noiembrie 2005 și înscăunarea Înalț Prea Sfinției Sale, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, duminică, 13 decembrie 2005 în Catedrala din Sibiu, în prezența tuturor ierarhilor transilvăneni și a majorității membrilor Sfântului Sinod, *Alegerea Prea Cuviosului Arhim. Marc Alric ca Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale*, prin hotărârea Sfântului Sinod din 2-3 martie 2005 și hirotonirea sa întru arhieru la 6 mai, în biserica românească “Sfinții

Arhangheli” din Paris, de către un sobor de arhiepiscopi și mitropoliți în frunte cu I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei.

Între evenimentele care atestă **grija organizării și reorganizării bisericesti administrative și canonice**, darea de seamă subliniază: Hotărârea Adunării Naționale Bisericești privind *înființarea Episcopiei Tulcii*, aprobată de către Sfântul Sinod încă din 2004; Hotărârea Sfântului Sinod privind *înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului*, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, menținându-se istorica Mitropolie a Ardealului și Arhiepiscopia Sibiului.

Darea de seamă prezintă și tristul eveniment al **mutării la cele veșnice a I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului**, la 29 august 2005 și prohodirea sa la 1 septembrie 2005 de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu participarea majorității membrilor Sfântului Sinod.

Activitatea Organelor Centrale Bisericești este redată într-un capitol din care reiese că: *Sfântul Sinod*, în cele patru ședințe anuale, a examinat prin comisiile sale și a hotărât în cele 151 de probleme pastorale, misionare, sociale, organizatorice, canonice, administrative și disciplinare, teologice, liturgice, de învățământ religios, teologic seminarial și universitar, relațiile bisericesti pe plan intern și cel extern privind dialogurile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici Ortodoxe, Creștine și cu Organizațiile internaționale ecumenice, burse de studii în străinătate și multe alte probleme bisericesti de competența acestui for central bisericesc; *Adunarea Națională Bisericească* care a avut o ședință solemnă și una anuală în care a examinat raportul întocmit de Consiliul Național Bisericesc privind activitatea Bisericii noastre desfășurată în anul 2004; *Consiliul Național Bisericesc și Permanența Consiliului Național Bisericesc* care au soluționat probleme date în competență lor prin Statut și regulamente.

Capitolul privind **organizarea administrativ-teritorială a Bisericii Ortodoxe Române**, subliniază că în anul 2005 au fost în funcțiune 14.870 locașuri de cult (biserici și mănăstiri, paraclise, capele), 11.102 parohii și filii, 161 protopopiate, 16 episcopii, 10 arhiepiscopii, 5 mitropolii și un centru Patriarhal, toate acestea, conduse după rang de 48 de ierarhi, care alcătuiesc Sfântul Sinod. La toate aceste unități bisericesti sunt încadrate 944 persoane de conducere și 13.925 preoți și diaconi pentru care se primesc contribuții la salarizare de la bugetul de stat, iar personalul neclerical de la unitățile bisericesti din țară, care însumează 14.747 persoane (cântăreți, îngrijitori, clopotari, paznici, etc., personal de specialitate) primesc contribuții de la bugetul de stat la nivelul salariului minim pe economie prin Consiliile Județene, un număr de 1643 personal neclerical fiind salarizați numai din fonduri proprii.

Activitatea pastoral-misionară desfășurată în Biserica Ortodoxă Română a fost redată pe baza rapoartelor de activitate ale celor 25 de eparhii din țară și a itinerariilor pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și relevă aprofundarea și intensificarea prezenței și lucrării ierarhiei și a clerului în rândurile credincioșilor. Nu sunt omise nici unele aspecte negative în activitatea unor slujitori care umbresc activitatea pastorală și misionară a întregului cler: lipsa de interes și de pre-

ocupare pentru problemele bisericesti, practicarea unor îndeletniciri incompatibile cu misiunea preotească, relații neprincipiale între clerici și a acestora cu credincioșii, navetismul unora din preoți și unele abateri de la disciplina bisericască care, comparativ cu anii anteriori, s-a diminuat simțitor. Este reflectat, apoi, **dialogul și relațiile bisericesti cu celelalte culte religioase** din țara noastră și deschiderea Bisericii noastre în relațiile cu Biserica Greco-Catolică.

În continuare, este redată activitatea editorială ca mijloc de sporire a lucrării misionar-pastorale, evidențiindu-se că Tipografia Institutului Biblic și cele 10 tipografii eparhiale din țară au dat la iveală în anul 2005 un număr de 87 de titluri de reviste și periodice, almanahuri. De asemenea, Institutul Biblic a editat 41 titluri de carte iar editurile eparhiale alte 287 titluri de carte religioasă și teologică, cu 40 mai multe decât în anul 2004.

În capitolul destinat **vieții monahale** se arată că în cursul anului 2005, aceasta s-a desfășurat în cele 616 așezăminte monahale (423 mănăstiri, 183 schituri și 10 metocuri), cu un total de 8140 de viețuitori (5.174 călugărițe și 2.966 călugări). S-au înființat încă 16 mănăstiri noi, iar 11 schituri au fost transformate în mănăstiri. Se constată un spor în privința pregătirii teologice a monahilor datorită funcționării celor 5 seminarii teologice monahale, emblematic fiind în ce privește pregătirea monahilor că dintre aceștia, 13 sunt doctori în teologie, 10 absolvenți de doctorat, 43 de masterat, 619 licențiați în teologie, 621 absolvenți de seminar, 856 în curs de școlarizare, alți 3.268 fiind absolvenți ai altor instituții de învățământ universitar.

Activitatea canonică și juridică a Bisericii s-a reflectat în preocupările Sfântului Sinod privind amendarea și completarea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și a unor regulamente bisericesti referitoare la: *alegera și instalarea clerului superior* (art. 129-132 din Statut), *componența și atribuțiile comitetelor parohiale* (art. 68-70 din Statut), *numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor* (art. 72-73, 104-105, 109 și 126 din Statut și art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative), *denumirea și atribuțiile comisiilor sinodale* (art. 40-52 din Regulamentul Organelor Centrale); *mărirea numărului de sectoare administrative la eparhii* (art. 27-29 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului). **Disciplina clerului** din anul 2005 e reflectată prin măsurile pentru consolidarea disciplinei clerului, cu sublinierea faptului că acestea au scăzut simțitor față de anul precedent și a celor de recompensă și acordare de distincții clerului merituos (69 sachelari, 141 iconomi, 145 iconomi stavrofori, 69 clerici și mireni distinși cu crucea patriarhală).

Activitatea de pregătire și perfecționare a clerului s-a continuat în 2005 prin cursurile metodologice pentru obținerea gradelor profesionale: definitiv, gradul II și gradul I și prin conferințele preoțești semestriale și conferințele administrative care s-au ținut cu regularitate și în care s-au tratat și discutat teme de interes misionar-pastoral, social și teologic pentru cler. Astfel, din cei 1.202 clerici îndreptățiți a frecvența aceste cursuri, 438 preoți au obținut titularizare, 424 de preoți au susținut examenul de definitivat, 288 preoți examenul pentru gradul II

și 52 preoți au obținut gradul I. De remarcat faptul că în anul 2005 au fost hirotoniți 483 preoți și diaconi, s-au pensionat 54 preoți și au decedat 75 de slujitori.

O evoluție îmbucurătoare consemnează darea de seamă cu privire la viața religioasă desfășurată în **Mitropolia Autonomă a Basarabiei**, aflată în jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române, în cuprinsul căreia funcționează 8 protopopiate, 79 de parohii înregistrate, 8 mănăstiri, un seminar teologic, iar 93 de preoți primesc sprijin la salarizare din țară. Cu toate greutățile întâmpinate, viața religioasă în Mitropolie face pași către normalizare, manifestându-se o grijă deosebită pentru locașurile de cult.

În privința **grijii Bisericii Ortodoxe Române pentru locașurile de cult**, darea de seamă remarcă activitatea deosebită a ierarhilor, clerului și credincioșilor pentru construirea, repararea, restaurarea, pictarea/repictarea locașurilor de cult. Astfel, în anul 2005, s-a pus piatra de temelie și au început lucrările la 105 biserici noi (38-urban, 67-rural); au continuat lucrările la cele 919 biserici noi începute în anii anteriori dar neterminate (419-urban, 500-rural); au fost finalizate lucrările la 207 biserici nou construite începute în anii anteriori (69-urban, 138-rural); au fost date în folosință prin sfințire 126 de biserici nou-construite (38-urban, 88-rural); au continuat lucrările de reparare, restaurare și consolidare la 547 biserici care nu sunt monumente (125-urban, 422-rural); au fost pictate din nou 362 biserici (120-urban, 242-rural); a fost restaurată pictura la 189 biserici (25-urban, 164-rural); au fost sfințite/resfințite 229 locașuri de cult. Pentru construcția și întreținerea locașurilor de cult care nu sunt monumente istorice s-a cheltuit suma de **127.899.940 RON**, contribuția credincioșilor fiind cea mai mare dintre subvențiile primite, ceea ce în condițiile economice și financiare dificile de la noi înseamnă un atașament mare al credincioșilor față de Biserica strămoșească.

Partea finală a Dării de seamă prezintă **activitatea Cabinetului Patriarhal și a Cancelariei Sfântului Sinod**, cu serviciile aferente: Secretariatul, Oficiul Juridic, Serviciul Personal, Biroul sesizări, Biblioteca Sfântului Sinod, Arhiva, Registratura și Cabinetul medical.

Este înfățișată apoi, **activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist** ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Din activitatea ca Patriarh s-a reținut prezidarea Organelor Centrale Bisericești deliberative și executive, hotărârile luate cu Sfântul Sinod pentru promovarea vieții bisericești, canonizarea unor sfinți români, alegeri de ierarhi, cultivarea relațiilor externe bisericești, iar pe plan intern reprezentarea Bisericii Ortodoxe Române în relație cu Administrația Prezidențială, Parlamentul, Guvernul, ministerele și alte instituții publice, academice, culturale, de învățământ etc. Demn de subliniat este rezultatul demersurilor pentru Catedrala Mântuirii Neamului pentru care s-a obținut, prin Lege, terenul în vederea amplasării ei în Dealul Spirii, în vecinătatea Palatului Parlamentului.

b. Activitatea Biroului de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române.

Expunerea reflectă activitatea desfășurată în anul 2005 de către Biroul de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române sub îndrumarea Prea Fericitului Pă-

rinte Patriarh Teoctist și redă în mod sintetic o privire de ansamblu asupra următoarelor aspecte: mediatizarea activității Bisericii Ortodoxe Române la nivelul Sfântului Sinod, al Adunării Naționale Bisericești și Consiliului Național Bisericesc, redarea activității Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a sectoarelor Administrației Patriarhale și a unor evenimente importante din cuprinsul eparhiilor ortodoxe din țară și străinătate în domeniile: cultural, social, de educație, misionar și pastoral, ecumenic și al relațiilor cu celelalte culte din România, cu alte Biserici creștine și organizații ecumenice de peste hotare, a participării Bisericii la viața Cetății; monitorizarea articolelor, comentariilor, știrilor, informațiilor și emisiunilor din presa scrisă și de la radio și televiziune referitoare la Biserica Ortodoxă Română, instituțiile și slujitorii ei și la participarea acestora la viața publică în domenii de interes bisericesc; elaborarea zilnică a revistei presei pe baza acestora; stabilirea, menținerea și aprofundarea de relații profesionale cu jurnaliștii acreditați pe lângă Patriarhia Română de către agențiile de presă, marile cotidiene și posturile de radio și televiziune publice, private românești și străine; organizarea unor conferințe de presă pentru prezentarea punctului de vedere al Bisericii Ortodoxe Române în domenii de interes general bisericesc, social și de altă natură sau pentru precizări care vizau clarificarea unor aspecte în cazul unor erori de informare în presă; intermedierea unor declarații, interviuri, participări la emisiuni Radio-TV, publicarea unor comunicate de presă, apeluri și mesaje ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a membrilor Sfântului Sinod, a organismelor centrale bisericești; colaborarea cu birourile de presă ale altor eparhii și instituții reprezentative ale administrației publice centrale și locale de stat, a celorlalte culte, a altor instituții, organizații din viața publică românească; redactarea, în colaborare cu Sectorul Relații Externe Bisericești, a Buletinului Informativ în limba engleză News Bulletin și întreținerea paginii de internet a Patriarhiei Române. Întregul personal al Biroul de Presă s-a străduit în cursul anului 2005 să prezinte într-un limbaj adecvat cât mai multe aspecte definitorii pentru dinamismul vieții noastre bisericești dar și responsabilitatea angajării slujitorilor Bisericii la nivel central bisericesc, cât și în cuprinsul unităților bisericești din Patriarhia Română, la conturarea unei opinii publice sănătoase în fața tendințelor de schimbare a criteriilor valorice din societatea contemporană.

Concluzia generală care se desprinde din expunerea Dării de seamă a Sectorului Cancelariei Sfântului Sinod și a Biroului de Presă pe anul 2005 este aceea că activitățile desfășurate și rezultatele acestora reflectă strânsa colaborare dintre ierarhi, cler și credincioși sub atenta și competentă păstorire a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, fapt care stimulează și încurajează corpul bisericesc la promovarea vieții religioase pe principiile ei tradiționale cu o largă deschidere și îmbrățișare a numeroaselor probleme cărora trebuie să dea răspuns ziditor.

Urmare celor expuse și potrivit prevederilor art. 20, lit. "j" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Bisericească propune Plenului Adunării Naționale Bisericești:**

– Să ia act cu aprobare de activitatea internă a Bisericii Ortodoxe Române desfășurată în anul 2005 și prezentată de Cancelaria Sfântului Sinod și Biroul de Presă al Patriarhiei Române, cu smerite mulțumiri Bunului Dumnezeu care a binecuvântat Biserica Noastră cu aceste împliniri;

– Să se exprime mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și tuturor ierarhilor Bisericii noastre pentru efortul pilduitor în lucrarea și slujirea bisericească;

– Să se adreseze mulțumiri tuturor ostenitorilor, clerici și mireni, de la Centrul Patriarhal și de la Centrele eparhiale, care și-au unit eforturile pentru împreună-lucrarea administrativ-bisericească, pastoral-misionară și socială desfășurată în Biserica noastră în anul 2005 și învederată în Darea de seamă care s-a prezentat.

c. Activitatea Sectorului Relații Externe Bisericești.

La Comisia Bisericească a Adunării Naționale Bisericești s-a primit spre analiză și hotărâre Darea de Seamă privind activitatea desfășurată în anul 2005 de Sectorul Relații Externe Bisericești din cadrul Administrației Patriarhale, condus de Pr. Dr. Michael Tița, consilier patriarhal, sub îndrumarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul.

Darea de Seamă prezintă Adunării Naționale Bisericești principalele direcții de activitate ale Bisericii noastre pe tărâm extern, după cum urmează: **întărirea și sporirea legăturilor sale tradiționale cu Bisericile Ortodoxe surori:** vizita delegației Patriarhiei Ecumenice la București, condusă de Sanctitatea sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului (4-7 martie) cu prilejul participării la momentele sărbătorești ocazionate de împlinirea a 120 de ani de la dobândirea Autocefaliei, a 80 de ani de la ridicarea la rangul de Patriarhiei și a împlinirii a 90 de ani de viață și a 55 de ani de slujire arhierescă ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist; participările reprezentanților Bisericii noastre la manifestări vizând aprofundarea sub diferite forme a relațiilor panortodoxe și bilaterale: stadiul actual al dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Rusă cu privire la Mitropolia Basarabiei; întronizarea noului Patriarh al Ierusalimului, Prea Fericitul Teofil al III-lea (Ierusalim, 22 noiembrie); a XIII-a rundă de Conferințe de Crăciun organizată de Patriarhia Moscovei în colaborare cu Ministerul Educației și științei și Academia pentru Învățământ din Federația Rusă (Moscova, 23-28 ianuarie 2005); sărbătorirea Duminicii Ortodoxiei la Patriarhia Ecumenică (Constantinopol, 19-22 martie); al XI-lea Congres Internațional cu tema “Biserica și societatea după Sf. Apostol Pavel” (Veria, Grecia, 26-29 iunie); aniversarea zilei de naștere a Prea Fericitului Vladimir al Kievului și a toată Ucraina (22-24 noiembrie); Simpozionul cu tema “Rolul Bisericii în Europa și în Statele balcanice” (Volos, Grecia, 4-7 decembrie); a IX-a Conferință Internațională pentru Dialog între Bisericile Ortodoxe și Grupul Partidului Popular Euro-pean și Democraților Europeni din Parlamentul European (Istanbul, Turcia, 20-21 octombrie 2005); a XVII-a Consfătuire Panortodoxă despre fenomenele sectare și parareli-

gioase în lumea contemporană (Prokopion, Grecia, 31 octombrie-4 noiembrie); **aportul reprezentanților Bisericii noastre la lărgirea și consolidarea dialogului și relațiilor cu Bisericile Ortodoxe Orientale** prin participări la: aniversările solemne legate de împlinirea a 90 de ani de la genocidul suferit de poporul armean (Etchimiadzin, Armenia, 20-24 aprilie); întrunirea reprezentanților Bisericilor Ortodoxe pentru continuarea dialogului cu Bisericile Ortodoxe Orientale (Chambésy, Elveția, 10-13 martie); **participări ale reprezentanților Bisericii noastre la manifestări vizând diversificarea și aprofundarea relațiilor cu Biserica Romano-Catolică**: ceremoniile religioase ocazionate de trecerea la cele veșnice a Papei Ioan Paul al II-lea (Roma, 6-8 aprilie); ceremoniile prilejuite de alegerea noului Papă, Benedict al XVI-lea (Roma, 19 aprilie); a VII-a ediție a Întâlnirii internaționale "Creștini și păstori pentru Biserica de mâine", organizată de Comunitatea Sant'Egidio (Roma, 3-6 februarie); lucrările Reuniunii Internaționale și Interreligioase Sant'Egidio" (Lyon-Franța, 11-13 septembrie); întrunirea reprezentanților ortodocși din cadrul Comisiei Mixte de Dialog Teologic cu Biserica Catolică (Constantinopol, 11-13 septembrie); a XIII-a Conferință Ecumenică Internațională de spiritualitate ortodoxă, care s-a desfășurat (Mănăstirea Bose, Italia, 11-17 septembrie); Simpozionul internațional de la Mănăstirea Sfânta Maria (Grottafferata, Italia, 22-26 septembrie); a XI-a sesiune a Sinodului General Ordinar al Bisericii Catolice (Vatican, 3-11 octombrie); întâlnirea membrilor Comitetului Coordonator al Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic ortodox-catolic (Roma, 13-16 decembrie); **aprofundarea relațiilor cu Biserica Anglicană și cu Bisericile Reformate** prin participări la: Reuniunea Comisiei Internaționale de Dialog Teologic între Biserica Ortodoxă și Comuniunea Anglicană (Mănăstirea Kikkos, Cipru, 3-7 iunie); a IX-a Sesiune a Comisiei Mixte de Dialog dintre Biserica Ortodoxă și Alianța Mondială Reformată (Beirut, Liban, 13-19 octombrie); **dezvoltarea participării Bisericii noastre la activitatea Organizațiilor Creștine și Interreligioase Internaționale și locale**: *Consiliul Mondial al Bisericilor*: desfășurarea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor (București, 18-25 ianuarie); lucrările celei de-a XIII-a Conferințe pentru Misiune și Evanghelizare, organizată de Consiliul Mondial al Bisericilor (Atena, 9-16 mai); *Conferința Bisericilor Europene*: întrunirea Comitetului unit KEK/CCEE (Paris, 28 ianuarie-2 februarie); întrunirea Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (Aghios Nikolaos, Creta, 3-11 iunie); ședința de lucru a Prezidiului Conferinței Bisericilor Europene (Geneva, 14-17 decembrie), *participări la întruniri interreligioase*: a III-a Adunare Generală a Forumului Public Mondial "Dialogul între civilizații" (Rodos, Grecia, (5-9 octombrie); Conferința interreligioasă "Pace și toleranță II: dialog și cooperare în sud-estul Europei, Caucaz și Asia Centrală" (Istanbul, Turcia, 7-9 noiembrie); activitatea Forumului Național din municipiul Constanța, ca cea de a 35-a filială internațională a Forumului celor Trei Religii; *măsuri pentru sporirea prezenței și relațiilor cu instituțiile europene*: achiziționarea unui ansamblu imobiliar care să găzduiască Reprezentanța Bisericii Ortodoxe Române pe lângă instituțiile Uniunii Europene și aprobarea buge-

tului mediu lunar de funcționare, în valoare de 4000 euro; participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la manifestări științifice, ecumenice și culturale (Strasbourg, Franța, 26 – 27 mai).

În urma analizării Dării de Seamă a Sectorului Relații Externe Bisericești și potrivit prevederilor art. 20, lit. "j" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Bisericească propune Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act că, prin lucrarea desfășurată în anul 2005 de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ceilalți membri ai Sfântului Sinod, profesori de Teologie, ca și personalul de specialitate din cadrul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești, Biserica Ortodoxă Română și-a reafirmat poziția de participant dinamic la efortul misionar al Ortodoxiei Universale în lumea contemporană;*

Să se ia act de prezența activă a Bisericii Ortodoxe Române la Mișcarea Ecumenică, precum și la alte Organizații Creștine și Interreligioase internaționale și locale;

Pr. Eugen Buruiană, de la Episcopia Dunării de Jos, prezintă plenului al doilea referat al Comisiei Bisericești în legătură cu Raportul general al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 privind:

d. Activitatea Sectorului Comunități Ortodoxe Române de peste hotare.

Darea de seamă redă activitatea Bisericii Ortodoxe Române din anul 2005 în relațiile sale cu românii care viețuiesc în jurul granițelor României sau în alte părți ale lumii, sub aspect misionar-pastoral cultural și administrativ sub atenta îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, fiind elaborată de Sectorul Comunități Externe de peste hotare, condus de Pr. Dr. Mircea Uță, consilier patriarhal, sub îndrumarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul.

Pentru început este prezentată **situația generală a românilor din jurul granițelor actuale ale României** care, și în anul 2005, s-au străduit să-și mențină propria identitate și să păstreze legătura neîntreruptă cu Biserica Mamă, fiind amintite rând pe rând: *Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria*, condusă de P.S. Episcop Sofronie și care cuprinde 40 de parohii și filii și 3 așezăminte monahale (Gyula, Șacal și Bichiș), grupate în 3 protopopiate (Gyula-Budapesta, Chitighaz-Seghedin și Micherechi-Bihor), în cadrul cărora funcționează 11 preoți (6 locali și 5 misionari) și 5 ieromonahi, care deserveșc un număr de 3.642 de credincioși ortodocși români înregistrați; *Episcopia Ortodoxă Română a Vârșeșului*, păstorită de P.S. Episcop-Loctiitor (administrator) Daniil, care cuprinde 40 de parohii organizate în 7 protopopiate, în cadrul cărora slujesc 23 de preoți; *Parohia Ortodoxă Română din Sofia, Bulgaria*, cu bogate tradiții în rândul românilor din Bulgaria și care continuă să beneficieze de sprijin din partea Patriarhiei Române. În continuare este prezentată **organizarea românilor ortodocși din Diaspora**, după cum urmează: *Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord*, păstorită de I.P.S. Mitropolit Serafim, ajutat de P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul care, sub raport administrativ cuprinde 52 de parohii în Germania, Austria, Luxemburg, Suedia, Norvegia, Finlanda și Danemarca și o mănăstire în Ger-

mania, deservite de 52 preoți, 1 diacon, 1 ierodiacon și 1 ieromonah; *Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale*, păstorită de I.P.S. Mitropolit Iosif, ajutat de P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul (cu sediul în Italia) și de P.S. Episcop-Vicar Marc Nemțeanul (hirotonit la 7 mai 2005) și care cuprinde 112 parohii și 7 așezăminte monahale, 12 parohii în curs de formare, grupate în 8 protopopiate care, la rândul lor, sunt organizate în 3 vicariate (1. Franța, Elveția, Spania și Portugalia; 2. Italia și 3. Regatul Unit, Irlanda, Belgia și Olanda), unități deservite de următorul personal clerical: 120 preoți, 9 preoți misioari, 13 diaconi, 3 arhimandriți, 9 ieromonahi și 3 ierodiaconi; *Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada*, păstorită de I.P.S. Arhiepiscop Nicolae, sub raport administrativ cuprinde 41 de parohii, 14 misiuni și 3 mănăstiri, deservite de 45 preoți, 2 diaconi, 3 arhimandriți, 1 protosinghel și 1 ierodiacon. În mod succint sunt redată și aspecte din lucrarea misionar-pastorală a ierarhilor din aceste eparhii. Sunt prezentate apoi **comunitățile ortodoxe române aflate sub jurisdicția directă a Patriarhiei Române**, între care: *Așezămintele Românești de la Ierusalim, Jordan și Ierihon*, conduse de Arhim Ieronim Crețu, în cuprinsul cărora se derulează proiecte privind extinderea Așezământului din Ierusalim, finalizarea lucrărilor de la Așezământul de la Ierihon, asigurarea asistenței religioase a comunității românilor ortodocși din Israel, Palestina și Iordania; *Parohiile Ortodoxe Române din Australia* (Melbourne, Adelaide, Sydney, Brisbane și Perth) și cele din *Noua Zeelandă* (Wellington, Christchurch, Auckland). Expunerea se încheie cu un capitol destinat prezentării **comunităților ortodoxe române din diaspora aflate în alte jurisdicții canonice dar în comuniune spirituală cu Biserica Ortodoxă Română**: *Episcopia Ortodoxă Română din America*, păstorită de I.P.S. Arhiepiscop Nathaniel, *Comunitatea Ortodoxă Română din Cipru*, *Așezămintele Românești de la Sfântul Munte Athos* (Schiturilor Prodromu și Lacu), *Parohia Ortodoxă Română din Johannesburg, Africa de Sud* și *Parohia Ortodoxă Română din Istanbul, Turcia*.

Potrivit prevederilor art. 20, lit. "j" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Bisericească propune Adunării Naționale Bisericești**:

– *Să se ia act cu aprobare că în anul 2005, Biserica Ortodoxă Română și-a sporit eforturile în vederea întăririi credinței românilor ortodocși care au ales să viețuiască dincolo de hotarele României, în scopul menținerii identității spirituale românești a acestora și pentru consolidarea legăturilor cu Biserica Mamă;*

Să se ia act că unitățile diasporale ortodoxe române în rang de eparhie din afara granițelor României, precum și celelate parohii și comunități aflate sub directa oblăduire a Bisericii Ortodoxe Române Mame au fost sprijinite, în diferite moduri, pentru a fi prezente tot mai active pe tărâm misionar-pastoral și cultural-spiritual printre românii din aceste zone ale lumii.

e. Activitatea Sectorului Biserica și Societatea.

Expunerea Sectorului Biserica și Societatea are menirea de a reda implicarea și angajamentul Bisericii Ortodoxe Române în rezolvarea, cu mijloace specifice,

a problemelor sociale ce afectează diverse categorii de persoane defavorizate, aprofundarea unor noi căi de colaborare cu instituții de stat și private cu responsabilități în domeniul social, precum și consolidarea prezenței preoților ortodocși în armată, poliție, spitale, penitenciare, așezăminte de ocrotire socială. Elaborată în cadrul sectorului condus de Pr. Dorel-Nicolae Moțoc, consilier patriarhal și sub îndrumarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Cămpineanul, darea de seamă redă, în mod sintetic, următoarele aspecte: Activitatea de asistență social-filantropică și religioasă a Bisericii noastre, în cuprinsul celor 25 de eparhii, este asigurată de personal de conducere, îndrumare și execuție format din: 21 consilieri eparhiali, 20 inspectori eparhiali, 92 de asistenți sociali teologi, 62 asistenți sociali cu studii de specialitate, altele decât teologice, 115 preoți misionari și 73 de lucrători sociali și voluntari, care lucrează în cadrul a 42 Birouri de asistență socială, și anume: 1 la nivelul centrului patriarhal, 16 la centrele eparhiale, 16 la protopopiate și 9 la nivelul parohiilor.

La nivelul Administrației Patriarhale, asistența socială este asigurată de Biroul de asistență socială din cadrul sectorului Biserica și Societatea, care, în cursul anului 2005, pe lângă activitățile de coordonare și monitorizare a acțiunilor social-filantropice desfășurate în cuprinsul eparhiilor (consiliere, informare, intervenții pe lângă instituții de stat și diverse organizații), a derulat, în mod concret, **10 programe sociale** având ca obiectiv: acordarea de ajutoare financiare și materiale (constând în alimente, îmbrăcăminte, rechizite, medicamente, igienico-sanitare) pentru copii orfani și abandonați, bătrâni, familii sărace, familii afectate de inundații și diverse așezăminte. Aceste programe s-au desfășurat, unele pe o durată de 6 sau 12 luni, altele cu prilejul marilor sărbători creștine și a altor evenimente. **Veniturile alocate în anul 2005 pentru activități social-filantropice derulate de Biroul de asistență socială al Patriarhiei Române** au fost: **2.191.205.000 lei/ROL**, provenind din următoarele surse: *Fondul Filantropia* – 1.267.120.000 lei (din contribuția a 13 eparhii); *sponsorizări și donații* – 924.085.400 lei, primite de la persoane fizice și juridice din țară și străinătate. **Suma cheltuită** a fost de **1.779.960.000 lei/ROL** din care: *pe proiecte* – 1.185.453.800 lei iar *pentru diverse ajutoare* – 364.565.000 lei (la credincioși, case de bătrâni, case de copii, organizații studențești și așezăminte bisericești), diferența dintre veniturile acumulate și volumul cheltuielilor fiind destinată susținerii programelor aflate în derulare.

La nivelul eparhiilor, activitatea de asistență socială este reflectată în cuprinsul expunerii prin înființarea în anul 2005 a 36 de noi instituții de protecție socială în București și în alte localități din cuprinsul eparhiilor, care se adaugă la cele 201 de existente (2004), astfel încât numărul total al acestora este de 237, din care: 65 așezăminte pentru copii, 25 așezăminte pentru vârstnici, 92 cantine și brutării sociale, 33 cabinete medicale și farmacii sociale, 22 centre de diagnostic și tratament și centre pentru asistență familii în dificultate. Prin toate aceste structuri acestea au fost oferite programe social-filantropice care au constat în: îngrijirea și asistarea copiilor orfani sau abandonați și a bătrânilor singuri, nedeplasabili, asis-

tarea și consilierea persoanelor dependente de droguri, acordarea de ajutoare materiale și financiare pentru familiile sărace în vederea prevenirii evacuării sau debranșării de la utilități, îngrijirea la domiciliu a bolnavilor aflați în stadiul terminal, asistarea și îngrijirea copiilor seropozitivi, a celor cu grave dificultăți de adaptare sau dizabilități, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și a violenței familiale, pregătirea persoanelor fără ocupație, în vederea integrării lor profesionale, sprijin pentru copiii proveniți din familii sărace în vederea prevenirii abandonului școlar și instituționalizării, consiliere spirituală, socială și juridică acordată familiilor și persoanelor singure pentru obținerea facilităților prevăzute de lege, acordarea de asistență medicală și îngrijire pentru copiii străzii, oferirea de masă caldă, zilnic, prin cele 92 de cantine și brutării sociale, pachete cu alimente cu prilejul marilor sărbători și mai ales asistența victimelor inundațiilor. În cursul anului 2005, un număr de 384.323 de persoane și familii au beneficiat de programele de asistență socială derulate în eparhii după cum urmează: 172.537 de copii din așezămintele sociale ale Bisericii și ale statului, și din familii sărace, fără posibilități de întreținere, a celor cu dificultăți de adaptare, tulburări afective și de comportament sau victime ale inundațiilor; 7.458 persoane cu dizabilități, consumatori de droguri sau alte tipuri de dependențe, persoane infectate cu HIV/SIDA, victime ale traficului, nevăzători, surdo-muți, delincvenți, prostituate; 115.011 persoane vârstnice din așezămintele de protecție socială înființate și administrate în cadrul structurilor bisericesti, din centrele sociale de tranzit și adăposturi de noapte, bătrâni singuri, nedeplasabili, abandonați de familie și care prezentau grave probleme de sănătate; 89.317 familii sărace, fără posibilități materiale sau adăpost, tineri, studenți, șomeri, deținuți eliberați sau victime ale inundațiilor.

Sumele cheltuite la nivelul Patriarhiei Române pentru susținerea activităților social-filantropice, în anul 2005, s-au ridicat la cifra de 469.073.639.400 lei/ROL, acestea prezentându-se analitic astfel: *Fondul Filantropia* (colectă de la credincioși) – 12.950.478.900 lei; *Cheltuieli curente pentru întreținerea, administrarea și funcționarea așezămintelor social-filantropice și sprijinirea celor asistați social* – 71.150.638.100 lei; *Ajutoare financiare acordate sinistraților, prin colectele efectuate și campaniile media* – 136.684.671.400 lei; *Ajutoare materiale acordate sinistraților, evaluate la suma de* – 248.287.851.000 lei;

În ce privește implicarea Bisericii Ortodoxe Române în lucrarea de înlăturare a efectelor inundațiilor, se menționează că urmare a apelurilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresate ierarhilor, slujitorilor sfintelor altare de la parohii și mănăstiri și tuturor credincioșilor ca să organizeze colecte pentru sprijinirea celor aflați în suferință, în cursul anului 2005, au fost colectate următoarele sume: 1.155.096,39 lei/RON colectați de eparhii pentru sprijinirea familiilor afectate de inundațiile din Banat în primăvara anului 2005; 3.923.354,23 lei/RON colectați în cadrul Campaniei “Zâmbet pentru România” organizată de Arhiepiscopia Timișoarei în colaborare cu TVR, care au fost folosiți pentru ridicarea a 21 de locuințe pentru tineri școli în localitatea Ionel; 4.740.615,09 lei/RON colectați de toate eparhiile pentru ajutorarea familiilor afectate de inundațiile din vara anului 2005,

îndeosebi a celor din județele Bacău, Vrancea și Galați; 2.225.182,75 lei/RON, 84.829,36 – și 98.469,47 \$ colectați în Contul Filantropia al Patriarhiei Române ca urmare a Campaniei “Învinge apele”, organizată în colaborare cu TVR și Romtelecom, sumă din care au fost deja folosiți 17.388.442.600 lei pentru construirea a 32 de case în localitățile: Boțârlău și Odobești (județul Vrancea) și Torcești și Cosmești Vale (județul Galați).

La aceste sume se adaugă și rezultatul colectei de la începutul anului 2005, ca urmare a apelului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, pentru ajutorarea familiilor afectate de cutremurul devastator și inundațiile din Asia de Sud-Est în valoare totală de 20.339.114.000 lei/ROL, care au fost virați de către cele 24 de eparhii ale Bisericii noastre, în contul special deschis de Crucea Roșie Română.

Expunerea redă contribuția la susținerea lucrării pastoral-misionare și cultural-spirituale a Bisericii prin activitatea asociațiilor și fundațiilor care funcționează cu binecuvântarea Sfântului Sinod (Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români – ASCOR, Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe din România – SNFOR, Frăția Ortodoxă Română – FOR, Oastea Domnului) și a Centrelor Eparhiale, concretizate în: acțiuni umanitare și vizite la centre de plasament, orfelinate și azile; organizarea de tabere și pelerinaje pentru tineret la mănăstirile din țară și de peste hotare; organizarea de centre misionare pentru tineret; activități de catehizare și manifestări misionar-comemorative; editarea și difuzarea unor publicații creștine; organizarea de conferințe, simpozioane, întâlniri pentru tineret și seri creștine cu participarea unor ierarhi, mari duhovnici și oameni de cultură; organizarea de concursuri pentru promovarea tradițiilor și a valorilor ortodoxiei românești; acordarea de asistență religioasă pentru hipoacuzici; acțiuni de promovare a relațiilor de colaborare și parteneriat cu organizații interne și internaționale.

A doua parte a expunerii subliniază că la Patriarhia Română, pe lângă Sectorul Biserica și Societatea al Administrației Patriarhale, funcționează ca structură necesară misiunii social-pastorale a Centrului Patriarhal, **Asociația Diaconia cu Centrul de Servicii, Așezământul Social “Patriarhul Justinian”, Biroul de Pelerinaje și Magazinul Krețulescu**, coordonate, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, de P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, ajutat de personalul de specialitate aferent. Astfel, în anul 2005, **Asociația Diaconia** a realizat și utilizat venituri în sumă totală de 653.976 lei/RON, prin compartimentele sale astfel: **Biroul de Pelerinaj al Patriarhiei Române** a avut un rulaj financiar de 424.256,66 lei/RON, iar activitățile au constat în: *Pelerinaje externe* la Ierusalim cu ocazia Sfintelor Paști și a Crăciunului, *Pelerinaje interne* la mănăstiri, locuri sfinte sau cu prilejul unor mari sărbători religioase; *Pelerinaje școlare* destinate elevilor și profesorilor de religie; *Servicii de popularizare a activității Biroului de Pelerinaj* (prin presa bisericească, pliante, panouri publicitare etc.); **Așezământul social “Patriarhul Justinian Marina”** a avut un **rulaj financiar total de 207.180 lei/RON** și și-a desfășurat activitatea prin cele trei servicii existente: *Centrul pentru protejarea și asistarea mamelor și copiilor acestora, victime ale violenței în familie* (capacitate 21 mame/an și 62 copii); *Centrul de zi pentru copiii proveniți din familii monoparentale și/sau sărace, cu risc cres-*

*cut de abandon școlar și familial (50 de copii); Serviciul de consiliere și sprijin familial-program cu caracter permanent; organizarea de parteneriate sociale cu diferite organisme și instituții medicale, sociale și de educație specializate; acordarea de ajutoare sociale de urgență pentru persoane sărace; organizarea de conferințe și întâlniri consultative pe problemele specifice ale Asociației; activități social-filantropice și cultural-educative cu prilejul unor mari sărbători creștine destinate, în primul rând, copiilor asistați. Una din acțiunile majore finalizate în anul 2005 a constituit-o achiziționarea în condiții avantajoase a terenului pe care se află clădirea Așezământului social "Patriarhul Justinian" al Asociației de la SC Textila Dacia SA, creîndu-se condiții în vederea dezvoltării de noi proiecte pentru Patriarhia Română care se poate constitui ca parteneră egală cu alți furnizori sau sponsori; **Activitatea productivă de autofinanțare**, care în anul 2005 a totalizat suma de 446.796 lei/RON, pusă la dispoziția serviciilor de asistență socială al Asociației "Diaconia", s-a realizat prin *Magazinul de cărți și obiecte bisericești amenajat în Calea Victoriei nr.45, Centrul de servicii din același sediu care oferă: servicii de foto-copiere alb-negru, color, scanare, printare, laminare, legare termică sau cu spirale, tehnoredactare documente personalizate, obiecte de birotică și papetărie); Agenția de turism Pelerinul.**

Analizând cele de mai sus, Comisia Bisericească propune Adunării Naționale Bisericești:

– *Să ia act cu aprobare de activitatea desfășurată în anul 2005 de Sectorul Biserica și Societatea și de modul de redare în raportul său a implicării responsabile a Bisericii Ortodoxe Române în slujirea social-filantropică a semenilor.*

– *Să exprime mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, celorlalți membri ai Sfântului Sinod, preoților, personalului monahal și credincioșilor pentru strădania misionară depusă în anul mântuirii 2005, pentru ca societatea românească să-și continue mersul spre normalitatea viețuirii sale, prin credință în Dumnezeu, iubire de neam și respect față de identitatea culturală, etnică sau religioasă a fiecăruia.*

– *Să ia act cu aprobare de activitatea desfășurată în anul 2005 de Asociația Diaconia cu Așezământul social "Patriarhul Justinian Marina", Biroul de pelerinaj, Centrul de Servicii și Magazinul de cărți și obiecte bisericești, care funcționează pe lângă Centrul Patriarhal sub directa oblăduire a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.*

C. COMISIA CULTURALĂ

Pr. Nicolae Brânzea, de la Episcopia Argeșului și Muscelului, prezintă plenului referatul Comisiei Culturale în legătură cu Raportul general al Consiliului Național Bisericesc pe anul 2005 privind:

a. Activitatea Sectorului învățământ teologic și educație religioasă.

Expunerea subliniază preocupările din anul 2005 ale Patriarhiei Române în legătură cu problemele învățământului teologic și ale educației religioase în rândul copiilor și tineretului, atât în Biserică și în școală, cât și în afara lor, având ca

scop întregirea lucrării misionare a Bisericii Ortodoxe Române. Aceasta prezintă, pe baza lucrării proprii a Sectorului desfășurată sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a datelor comunicate de Centrele Eparhiale și de instituțiile de învățământ teologic, ansamblul activităților specifice, după cum urmează: *îndrumarea și coordonarea predării Religiei în învățământul public de stat*: consolidarea legăturilor profesionale ale profesorilor de Religie cu personalul de specialitate de la Inspectoratele școlare Județene și de la Centrele Eparhiale; continuarea lucrărilor Comisiei bisericești de evaluare a manualelor de Religie pentru clasele a III-a și a X-a care s-au și tipărit; alcătuirea unui “Ghid de punctaj și evaluare a manualelor de Religie”; elaborarea și aprobarea unei programe școlare privind prevenirea și combaterea violenței domestice și a infectării cu HIV/SIDA; consfătuirea Inspectorilor de specialitatea Religie (București, 5-6 septembrie); activități extracurriculare: cercuri metodice, cabinete de Religie, edificarea de paraclise în școli, concursuri școlare, sărbători școlare organizate cu prilejul Crăciunului, concerte de colinde, cercuri de creație, participarea profesorilor de Religie la organizarea unor tabere școlare; *organizarea învățământului teologic ortodox preuniversitar prin: școlile de cântăreți bisericești*, definite ca *Școli de Arte și Meserii* în structura învățământului de stat; s-a aprobat un nou plan de învățământ pentru clasa a XI-a (an de completare) de către Sfântul Sinod și Ministerul Educației și Cercetării; *Seminariile Teologice Liceale Ortodoxe*, cu două specializări: Teologie Pastorală și Teologie Patrimoniu, a căror activitate a fost evaluată în cadrul Consfătuirii anuale cu directorii de Seminarii (București, 29 septembrie) și pentru care în cursul anului 2004 au fost adoptate o serie de măsuri vizând: elaborarea și aprobarea de către Sfântul Sinod și Ministerul Educației și Cercetării a planului-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a; aprobarea de către Sfântul Sinod a lucrării “Dogmatica Ortodoxă”, autor Pr. Prof. Dr. Gheorghe Remete, ca manual alternativ pentru uzul Seminariilor Teologice; demersuri pentru introducerea disciplinei Muzică la examenul de Bacalaureat; alte măsuri cu caracter structural și organizatoric menite bunei funcționări și consolidări a legăturii acestor școli cu viața bisericească; *Școlile Postliceale Teologico-Sanitare* organizate în regim de autofinanțare, integrate în sistemul învățământului de stat, în 8 centre școlare pe baza planurilor și programelor specifice acestui profil; *activitatea didactică și de cercetare științifică și teologică în instituțiile de învățământ teologic superior*: reorganizarea acestuia în spiritul prevederilor Cartei de la Bologna, la care este semnatară și România; *Cursurile de licență în teologie* (cu durata de 3 ani), cu menționarea numărului instituțiilor, a specializărilor (Teologie Pastorală, Teologie Didactică, Teologie Socială și Artă Sacră), a populației școlare și a numărului cadrelor didactice care au asigurat desfășurarea normală a procesului de învățământ; *Cursurile de Masterat* (cu durata de 2 ani), organizate la 12 Facultăți de Teologie Ortodoxă, cu specializări în diferite domenii ale teologiei; *Doctoratul în teologie* (cu durata de 3 ani), organizat în cinci centre universitare (București, Sibiu, Cluj, Oradea și Constanța). Tot în legătură cu învățământul superior teologic, expunerea mai amintește: organizarea periodică a Întrunirii deca-

nilor Facultăților de Teologie; organizarea, cu binecuvântarea Sfântului Sinod, a celui de al II-lea Congres Național al Facultăților de Teologie la Academia Teologică de la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus (25-28 septembrie); *organizarea Cursurilor și examenelor pentru obținerea gradelor profesionale de către preoți în cele 6 centre abilitate* (București, Iași, Sibiu, Craiova, Timișoara și Cluj-Napoca); *specializarea teologilor prin trimiterea de tineri români peste hotare, la studii* (150 de teologi români), în cadrul schimbului de burse și de teologi cu Bisericele și organizațiile creștine din străinătate; *primirea de tineri teologi în instituțiile de învățământ din România la studii, universitare și postuniversitare* (127 cetățeni străini); *preocuparea pentru pregătirea în instituțiile de învățământ teologic din România a viitorilor candidați la preoție proveniți din rândul românilor ortodocși din jurul granițelor țării* (115 tineri).

Analizând expunerea Sectorului învățământ teologic și educație religioasă și în conformitate cu prevederile art. 20, lit. "j" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Culturală propune Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act cu aprobare de activitatea depusă în anul 2005 de Sectorul Învățământ teologic și Educație religioasă al Administrației Patriarhale, exprimându-se mulțumiri tuturor celor ce contribuie la buna desfășurare a slujirii învățătoarești a Bisericii Ortodoxe Române, în diferitele ei forme de manifestare.*

b. Activitatea Sectorului Patrimoniul Cultural-Național.

Raportul prezintă activitatea Bisericii Ortodoxe Române în domeniul ocrotirii și valorificării științifice a patrimoniului cultural național bisericesc în cursul anului 2005, menționând că a fost elaborat în cadrul Sectorului Patrimoniul Cultural-Național Bisericesc al Administrației Patriarhale de către Pr. Florin Șerbănescu, consilier patriarhal, sub coordonarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, Vicar Patriarhal și prezintă următoarele repere: **la nivelul Administrației Patriarhale**, activitatea a constat în gestionarea fondului de bunuri culturale însumând peste 7000 de obiecte (2366 în cele două colecții muzeale și depozitul de la Mănăstirea Antim și 4762 în centrul de ocrotire din Palatul Patriarhiei); întocmirea unui set complet de registre-inventar ale acestui fond patrimonial și continuarea aplicării prevederilor "Protocolului încheiat între Patriarhia Română și Ministerul de Interne", fiind întocmite, în primă formă, peste 1000 de asemenea documente de evidență; continuarea programului de evidență computerizată pentru colecțiile aflate în gestiunea Sectorului Patrimoniul Cultural Național Bisericesc, pe baza acordului încheiat între Ministerul Culturii și Cultelor (beneficiar și finanțator) și Institutul de Memorie Culturală (executant); **la nivelul eparhiilor din Patriarhia Română**, a continuat acțiunea de elaborare a fișelor de evidență a bunurilor de patrimoniu de la unitățile bisericești; prin acordul acceptat de Sfântul Sinod în noiembrie 2004, între Banca Națională a României și Patriarhia Română s-a pus în aplicare restituirea către unitățile de cult a obiectelor din metale prețioase depuse la Bancă înainte de 1989, ca urmare a măsurilor abuzive

din perioada comunistă; au continuat eforturile de dezvoltare a proiectelor de protecție antiefracție, antiincendiu și împotriva factorilor de mediu și biologici de degradare a patrimoniului bisericesc; constituirea la unele eparhii a atelierelor și laboratoarelor de conservare și restaurare a patrimoniului, în primul rând a icoanelor și cărților vechi. Capitolul referitor la **măsurile de restaurare a monumentelor istorice bisericești** evidențiază că în anul 2005 s-au înregistrat lucrări la 158 obiective aparținând Bisericii Ortodoxe Române, în valoare totală de 20.995.528 lei/RON, provenind din contribuția credincioșilor, de la eparhii, de la Ministerul Culturii și Cultelor, de la Consiliile Județene, de la primării, sponsori și din alte surse. Referitor la **pregătirea personalului de specialitate în domeniul patrimoniului** se arată că pentru această categorie de personal bisericesc (619 ghizi, custozi, muzeografi care activează la cele 317 unități de profil, dintre care 275 muzee și colecții muzeale), și în anul 2005 au fost organizate *Cursurile de perfecționare ale muzeografilor și ghizilor* organizate de Arhiepiscopia Iașilor și Arhiepiscopia Tomisului cu concursul Secretariatului de Stat pentru Culte și Centrul de Instruire și Educație Permanentă, în două etape: prima la Mănăstirea Dervent, jud. Constanța (27 iunie-8 iulie 2005), a doua la Mănăstirea Neamț, jud. Neamț (12-24 septembrie 2005), fiecare cu câte 30 de cursanți, care au audiat o tematică adecvată. **Valorificarea patrimoniului cultural-național bisericesc** s-a realizat în anul 2005, în mod tradițional prin: organizarea unor expoziții la nivel central și local bisericesc cu prilejul unor evenimente bisericești importante, participarea la simpozioane și sesiuni științifice, publicarea a numeroase volume de studii și cercetări de istorie, artă și cultură bisericească, monografii, albume, ghiduri, pliante, ilustrate și alte materiale. Darea de seamă se încheie cu **expunerea activităților de reprezentare a Patriarhiei Române în unele comisii pe probleme de patrimoniu cultural-național** (Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, Comisia Națională a Monumentelor Istorice) și la o suită de prestigioase manifestări culturale în domeniul patrimoniului cultural-național unde au fost aduse contribuții deosebite din partea reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române.

Având în vedere cele prezentate și în conformitate cu prevederile statutare bisericești, Comisia Culturală propune Adunării Naționale Bisericești:

Să se ia act cu aprobare de activitatea expusă în Darea de Seamă a Sectorului Patrimoniul Cultural-Național Bisericesc al Administrației Patriarhale și de lucrarea desfășurată în anul 2005 la nivel central și local bisericesc, cu recomandarea continuării acesteia în scopul valorificării la înalt nivel științific, cultural și spiritual a zestrei patrimoniale, de istorie, cultură și artă, a Bisericii noastre.

c. Activitatea Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin Sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere.

Raportul expus în fața Adunării Naționale Bisericești debutează cu menționarea faptului că Sectoarele Editură și Tipografie ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și-au desfășurat activitatea pe baza planului editorial, de producție și al bugetului pe anul 2005 aprobate de Adunarea Națională Bisericească în ședința din 5 martie 2005, beneficiind de sprijinul și îndru-

marea competență a *Consiliului Editorial*, instituit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, format din: Pr. Acad. Dumitru Popescu, Dl. Acad. Virgil Căndea, Pr. Prof. Univ. Nicolae Necula, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă *Patriarhul Justinian* din București. Astfel, în curgerea anului 2005, **Editura Institutului Biblic a pregătit iar Tipografia Institutului Biblic a imprimat** un număr de 1.582.225 tipărituri, între care sunt amintite la loc de cinste *scrierile biblice*: Biblia de la București, Sfânta Scriptură în ediția sinodală în diferite formate, Sfânta Scriptură în versiunea diortosită și comentată de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Noul Testament cu Psalmi, Mica Biblie, Evangheliarul; publicarea în ediții noi sau retipărirea unor *cărți de cult și de cântare bisericască*: Molitfelnic, Aghiazmatar, Minei pe Septembrie, Minei pe Octombrie, Repertoriu Coral și Antologie de colinde (ediții îngrijite de Pr. Prof. Univ. Nicu Moldoveanu), Cărți de rugăciune în diferite formate; republicarea în colecțiile inițiate de Editura Institutului Biblic, a unor lucrări de referință din *literatura patristică* aparținând Sfântului Ioan Gură de Aur, precum și imprimarea unor *cărți de îndrumare pastorală și omiletică a clerului, de învățatură de credință, de teologie și spiritualitate ortodoxă*, între care la loc de cinste se situează volumul XV din culegerea de scrieri a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist intitulată *“Pe treptele slujirii creștine”*, prefațat de venerabila Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga (actualmente monahia Benedicta). Volumul aniversar *“Biserica în misiune, Patriarhia Română la ceas aniversar”*, editat cu prilejul aniversării a 120 de ani de Autocefalie și a 80 de ani de la înălțarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române, Volumele omagiale *“Părintele Patriarh Justinian”*, *“Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României”*, *“Arhid. Prof. Univ. Constantin Voicu – O viață în slujba Bisericii și a școlii românești”*, *“Învățătura de credință creștină ortodoxă”*, volume din opera Pr. Prof. Dumitru Stăniloae sau semnate de prestigioși teologi ortodocși români și străini etc.; retipărirea în volum nou extras a *Legiuirilor Bisericii Ortodoxe Române și a unor regulamente bisericesti*; retipărirea unor *manuale pentru Seminariile teologice*. Prestigiul Editurii și Tipografiei Institutului Biblic au fost reconfirmate și în anul 2005 prin invitarea și participarea la *Târgul Internațional de carte – Bookarest 2005, Târgul de carte și revistă religioasă de la Sibiu, Târgul Internațional de carte – Gaudeamus*. Un alt capitol este dedicat prezentării succinte a **planului Editurii și al Tipografiei pe anul 2006** prin care se are în vedere: *continuarea reimprimării Sfintei Scripturi* în ediția Sinodală și în ediția I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, a Noului Testament cu Psalmi, a Psaltirii, *reeditarea unor cărți de cult*: Mineiul pe octombrie, Mineiul pe noiembrie, Mineiul pe decembrie și Acatistierul, care va include și acatistele Sfinților Români canonizați în anul 1992 și 2003-2005; *publicarea unor texte patristice fundamentale* aparținând Sf. Ioan Gură de Aur sau Sf. Grigorie Dialogul și republicarea altora deja apărute dar epuizate; *publicarea sau republicarea unor volume de predici, reeditarea unor cursuri și manuale pentru învățământul teologic universitar și preuniversitar de teologie*; *continuarea publicării de lucrări ale unor prestigioși teologi ortodocși români și străini*. În partea

referitoare la activitatea **Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române**, se arată că aceasta s-a desfășurat prin compartimentele sale specializate: *Secția Tâmplărie-Sculptură*, *Secția Metale*—confeccionare obiecte de cult, *Secția Pictură Bisericească*, *Secția Tămâie*, *Atelierile de țesătorie stofă bisericească și broderie* de la Mănăstirea Țigănești și *Atelierile de croitorie veșminte preoțești* de la Mănăstirea Pasărea, executarea unor *lucrări de recondiționare a unor obiecte de cult cu valoare artistică*. Capitolul se încheie cu prezentarea **planului de activitate pe anul 2006 al Atelierelor**, care cuprinde, pe lângă activitățile curente tradiționale și specifice, lucrări și proiecte de contractare a unor noi produse, de diversificare a producției de obiecte de cult, de creștere a calității produselor finite pentru a contrabalansa importul de produse similare și a spori beneficiile Atelierelor în scopul re tehnologizării cu utilaje performante.

Expunerea activității desfășurate în anul 2005 de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române prin Sectoarele Editură, Tipografie și Ateliere, se încheie cu precizarea că aceasta reprezintă rodul strădaniei întregului personal de conducere, de specialitate și muncitor, depuse de personalul de specialitate și consilierii de resort, sub îndrumarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, sub părinteasca conducere a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Luând în considerare cele de mai sus și pe temeiul prevederilor art. 20, lit. “j” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, **Comisia Culturală propune Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act cu aprobare de Raportul privind activitatea desfășurată în anul 2005 de Editura, Tipografia și Atelierile Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

– *Să se aprobe planul pe anul 2006 al Sectoarelor Editură, Tipografie și Ateliere ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, cu o atenție sporită asupra creșterii și diversificării producției Tipografiei și Atelierelor spre a răspunde cerințelor unităților de cult și ale credincioșilor.*

D. COMISIA ECONOMICO-FINANCIARĂ

Pr. Gheorghe Tomescu, de la Arhiepiscopia Târgoviștei, prezintă referatul Comisiei Economico-Financiare privind: Catedrala Mântuirii Neamului, Activitatea Sectorului II Economico-Financiar, Contul de execuție bugetară și Bilanțul financiar-contabil pe anul 2005 ale Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe, după cum urmează:

Expunerea Sectorului II Economic al Administrației Patriarhale cuprinde o privire de ansamblu asupra activității gospodărești și economico-financiare desfășurată în anul 2005 pe baza îndrumărilor și hotărârilor Organismelor Centrale Bisericești, prin structurile aflate în subordine cu privire la: Serviciul Bunuri, Comisia de Pictură Bisericească, Serviciul Economic și Sectoarele Tipografie și Ateliere ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Colecta

Fondului Central Misionar, Colecta Fondului Filantropia și Colecta pentru Mitropolia Basarabiei.

a. Aspecte asupra stadiului demersurilor privind Catedrala Mântuirii Neamului și asupra activității Sectorului II Economico-Financiar.

Raportul debutează cu prezentarea **stadiului actual al demersurilor pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului**, precizându-se că la stăruințele Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist, a fost adoptată de către Parlamentul României *Legea nr. 261 din 5 octombrie 2005 pentru adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului României nr. 18/2005 privind realizarea Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului*, promulgată de Președintele României prin Decretul nr. 961 din 5 octombrie 2005, astfel că, pe terenul de 11 ha alocat acestui ansamblu religios, din care 6 ha construibile, pe lângă Catedrală, va mai fi construit un centru administrativ și o clopotniță. Până în prezent au fost parcurse următoarele etape: *semnarea Protocolului de predare-primire a terenului* din Calea 13 Septembrie, Sect. 5, București, în suprafață de 11 ha, între reprezentanții Patriarhiei Române și ai Camerei Deputaților, *semnarea Procesului-Verbal de predare-primire, întocmirea Planului Urbanistic Zonal* aprobat de Consiliul General al Primăriei Capitalei, *ridicarea topografică a terenului* în vederea întocmirii cadastrului și întabulării terenului. Sub raport administrativ-gospodăresc sunt prezentate succint: **investițiile pentru consolidări, reparații și reamenajări** care s-au făcut în anul 2005 la următoarele obiective: *Palatul Patriarhiei, Reședința Patriarhală, Biserica Mănăstirea Antim și curtea interioară aferentă Blocului P5B Unirii* și nu în ultimul rând la *Așezământul Ortodox de la Ierusalim-Ierihon*, pentru care s-au alocat sume provenite din fonduri proprii, cea mai mare parte însă provenind din sponsorizări și subvenții de la bugetul de stat, întrucât aceste obiective fac parte din patrimoniul cultural bisericesc; **prezentarea activității Comisiei de Pictură Bisericească**, privind verificarea și aprobarea documentațiilor tehnice în ceea ce privește pictura bisericească (204 devize, 156 adjudecări de lucrări, 92 devize ofertă) promovarea pictorilor bisericești (12 promovări de categorie, 16 scăderi de categorie a pictorilor ca urmare a solicitării Centrelor Eparhiale, 10 cercetări, sesizări și delegări la fața locului cu acordul Centrelor Eparhiale), organizarea în octombrie 2005 a unui nou examen de admitere pentru ucenicii pe șantierele de pictură bisericească (din cei 28 de candidați, 26 fiind declarați admiși); **activitatea Serviciului Bunuri** al Administrației Patriarhale care are în evidență 14 de imobile, 2 suprafețe de teren în suprafață totală de 964 m² și s-a ocupat și de întreținerea și rularea celor 12 autovehicule pe care le are în dotare, de aprovizionarea cu materiale a sectoarelor Administrației Patriarhale.

b. Contul de execuție bugetară și bilanțul financiar-contabil pe anul 2005 al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe.

În capitolul referitor la **gestionarea bugetului Administrației Patriarhale pe anul 2005** se amintește că acesta a fost aprobat de Consiliul Național Biseri-

cesc în anul trecut, după cum urmează: evidențierea **ajutoarelor acordate prin Administrația Patriarhală credincioșilor din țară și străinătate** în sumă totală de 6.470.309 lei/RON, provenind din subvenții de la bugetul de stat, donații, sponsorizări din partea unor persoane particulare sau a unor firme, care a fost cheltuită pentru sprijinirea asistenței religioase a unităților bisericești din țară și de peste hotare, inclusiv a drepturilor de salarizare a personalului clerical și neclerical al acestora, după care sunt **prezentate reperele financiare vizând sprijinirea lucrării social-filantropice și caritative a Administrației Patriarhale** constând în: alocarea de fonduri pentru asigurarea bazei de odihnă și tratament a personalului clerical sau familiilor acestora, prin cele 2 case de odihnă de la Cozia și Olănești, alocarea de sume pentru asistență și ajutoare materiale destinate caselor de bătrâni, de copii, pentru cei aflați în penitenciare, în spitale, rromilor, sau preoților bătrâni și în suferință. În continuare sunt prezentate **cele mai importante colecte care s-au derulat în anul 2005 în Patriarhia Română** și care sunt administrate prin hotărâri ale organelor centrale bisericești de către Administrația Patriarhală, după cum urmează: *Fondului Central Misionar*, care în anul 2005 a însumat 580.823 lei/RON înregistrată la Patriarhie, la care se adaugă procentul de 40%, reținut la Centrele Eparhiale pentru acoperirea cheltuielilor destinate sprijinirii construirii sau reparării de biserici; *Fondul Filantropia* cu procentul de 30% din încasările Centrelor Eparhiale virate Administrației Patriarhale și care în anul 2005 a însumat 219.120 lei/RON, și aceasta fiind cheltuită cu operele de caritate și sociale ale Patriarhiei Române, prin Sectorul Biserica și Societatea suma de 177.996 lei/RON; *Colecta pentru Mitropolia Basarabiei*, care se realizează la Centrele Eparhiale și care în anul 2005 a avut încasări de 9.500 lei/RON, urmând ca eparhiile să continue să vireze sumele stabilite. Este prezentată apoi **Activitatea Corpului de Control (CFI)**, prin cei doi revizori contabili, care au efectuat controale și verificări financiare la un număr de 36 gestiuni de la casieria și magazia Administrației Patriarhale, de la magazia Mănăstirii Antim, de la casieria și magazia Blocului P5 Unirii, de la Librăria "Ortodoxia" etc. Expunerea redă apoi bilanțul **Contului de execuție bugetară al Administrației Patriarhale pe anul 2005**, care amintește că la venituri s-a realizat suma de 16.150.137,02 lei/RON, la cheltuieli 13.407.896,60 lei/RON, anul încheindu-se cu un excedent de 2.742.240,42 lei/RON, înregistrat la fondul de rezervă, după care este prezentat **bilanțul financiar-contabil al Tipografiei și Atelierelor Institutului Biblic pe anul 2005**, redat astfel: *Institutul Biblic Tipografie*: producție globală realizată 6.016.773,90 lei/RON, producție neterminată 1.033.474,08 lei/RON, cheltuieli direct productive 1.079.288,19 lei/RON, cheltuieli indirecte 2.882.833,47 lei/RON. Față de bugetul aprobat, execuția bugetară la 31 decembrie 2005 a însumat la venituri 7.093.565,63 lei/RON, la cheltuieli 4.982.235,38 lei/RON, rezultând un excedent de 2.111.330,25 lei/RON; *Institutul Biblic Ateliere*: producție globală realizată 3.692.995 lei/RON, producție neterminată de 532.654 lei/RON, cheltuieli direct productive 2.917.145 lei/RON, cheltuieli indirecte 884.755 lei/RON. Față de bugetul aprobat, execuția bugetară la 31 decembrie 2005 a însumat la venituri

4.140.470 lei/RON, la cheltuieli 3.801.920 lei/RON, rezultând un excedent de 338.550 lei/RON.

Examinând cele prezentate mai sus, **Comisia Economico-Financiară propune Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să se ia act de apariția Legii nr. 261 din 5 octombrie 2005 pentru adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului României nr. 18/2005 privind realizarea Ansamblului Arhitectural Catedrala Mântuirii Neamului, pe terenul de 11 ha situat în Calea 13 Septembrie, sect. 5, București și de demersurile întreprinse până în prezent pentru preluarea terenului respectiv în scopul începerii lucrărilor la acest acestui obiectiv de interes național al Bisericii noastre.*

– *Să se ia act și să se aprobe raportul Comisiei în legătură cu activitatea pe anul 2005 a Sectorului II Economico-Financiar al Administrației Patriarhale.*

– *Să se ia act cu aprobare de raportul Comisiei privind Contul de execuție bugetară și bilanțul financiar-contabil pe anul 2005 al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe (Tipografie și Ateliere).*

– *Să se adreseze mulțumiri dreptmăritorilor creștini, Prea Cucernicilor Preoți și Protoierei, precum și Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților membri ai Sfântului Sinod și Centrelor Eparhiale, pentru implicarea în realizarea colectelor pentru Fondul Central Misionar, pentru Fondul Filantropia și pentru Mitropolia Basarabiei, precum și a altor colecte bisericești centrale și locale din 2005.*

E. COMISIA BUGETARĂ

Pr. Ioan Dâmbu, de la Arhiepiscopia Clujului, prezintă referatul Comisiei Bugetare în legătură cu proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe pe anul 2006, după cum urmează:

În cuprinsul referatului Comisiei Bugetare sunt redate cele mai importante repere ale construcției **Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și al Instituțiilor anexe pe anul 2006** care, la venituri și cheltuieli, este calculat la suma totală de 37.089.000 lei/ RON, menționându-se că proiectul de Buget a fost elaborat ținându-se seamă de: *rezultatele financiare ale anului precedent, identificarea de noi surse de venituri suplimentare, prevederea de cheltuieli în anul 2006 la nivelul cerințelor reale și stricte, rata estimativă a inflației pe anul 2006, evoluția cursului leu/euro/dolar*, cu evidențierea preocupărilor Centrului Patriarhal pentru asigurarea de resurse financiare destinate prioritar, realizării la nivelul Administrației Patriarhale a activităților filantropice, socio-umanitare, cultural-misionare propuse, de sprijinire a românilor ortodocși din jurul granițelor țării, precum și a comunităților ortodoxe române de peste hotare, pentru finalizarea unor investiții începute în anii anteriori, cât și pentru sprijinirea activităților tot mai diversificate ale Sectoarelor Administrației Patriarhale. În încheiere, referatul constată că proiectul de Buget pe anul 2006 al Administrației Patriarhale și Instituțiilor sale anexe a fost elaborat pentru a răspunde și cerințelor actuale pri-

vind buna desfășurarea a activităților curente ale Centrului Patriarhal și în domeniul personalului bisericesc.

Ca urmare, pe temeiul prevederilor art. 20, lit. "i" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 59, lit. "j" din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, **Comisia Bugetară propune Adunării Naționale Bisericești:**

– *Să aprobe proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe pe anul 2006, care va fi adus la îndeplinire și administrat în limita realizării veniturilor propuse și potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești.*

10. Luări de cuvânt din partea membrilor Adunării Naționale Bisericești.

Încheindu-se prezentarea referatelor conform cu Ordinea de Zi aprobată, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte** aduce mulțumiri membrilor și raportorilor Comisiilor Permanente pentru împlinirea prevederilor statutare de a analiza, a întocmi și prezenta plenului Adunării Naționale Bisericești referatele asupra *Raportului general anual al Consiliului Național Bisericesc privind activitatea desfășurată în anul 2005 de către Sectoarele Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

Potrivit Ordinii de Zi aprobată, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe membrii Adunării Naționale Bisericești înscriși la cuvânt să-și prezinte intervențiile în plen, după cum urmează:**

Dl. Academician Constantin Bălăceanu Stolnici, de la Arhiepiscopia Bucureștilor, luând cuvântul arată că: *“În primul rând, am simțit o mare bucurie când am auzit în raportul prezentat că ierarhii noștri au slujit în Biserica Sfinții Arhangheli de la Paris, ceea ce este un semn de deschidere și apropiere reciprocă. În al doilea rând, avem marele succes cu Catedrala Neamului pe care îl datorăm marilor eforturi pe care le-a făcut Patriarhul nostru Teoctist, căruia trebuie să-i rămânem recunoscători. În al treilea rând, constat că se continuă ideea aceea de a micșora episcopiile și mitropoliile pentru o mai bună activitate misionară. În acest sens, avem un nou episcop și o nouă episcopie la Giurgiu, iar în perspectivă un viitor episcop la Episcopia Tulcii, care corespund acestei idei că populațiile au crescut foarte mult, problemele sociale s-au amplificat și atunci cu cât eparhia și parohia e mai mică cu atât activitatea este mai eficientă. Și în fine, una dintre realizările foarte importante din anul trecut și finalizată anul acesta, a fost înființarea Mitropoliei Clujului. Am primit să știți telefoane, scrisori anonime, cu privire la împărțirea Ardealului. Ce s-a împărțit? Nu s-a împărțit Ardealul. S-a dat Ardealului încă o mitropolie, iar Ardealul este singura provincie istorică românească ce are la ora actuală două mitropolii. Și s-a făcut în același timp un lucru extrem de important, s-a creat un sediu mitropolitan la Cluj, care este în fond, capitala Ardealului. Nu s-a putu face pe vremea lui Andrei Șaguna, știm din ce motive, dar acum nu mai era nici un fel de opreliște. De aceea eu cred că discuțiile care s-au ridicat sunt discuții cu caracter politicianist, care nu au nimic de-a face cu politica înțeleaptă a Bisericii noastre. Eu cred că politica*

noastră nici nu poate să fie alta, fiindcă nu cred că o Adunare Națională Bisericească, românească și ortodoxă, poate să respingă o idee care a fost aprobată cu unanimitate de voturi de Sfântul Sinod. Vă mulțumesc.”

Dl. Prof. Tudor Nedelcea, de la Arhiepiscopia Craiovei, se adresează Adunării cu următoarea intervenție: “Vreau să mă refer la o singură problemă, dat fiind timpul înaintat. Este vorba despre hotărârea Sfântului Sinod privitoare la înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului cu sediul în municipiul Cluj-Napoca pe care o consider sugestivă și necesară din următoarele considerente: 1. Biserica Ortodoxă Română s-a dovedit a fi de-a lungul vremii o Biserică în misiune și în mișcare în raport cu nevoile de asistență religioasă ale enoriașilor. Și este cunoscut că în funcție de evoluția și de organizarea statală au fost înființate mitropolii în Țara Românească și Moldova, apoi în Transilvania, înființând, de-a lungul vremii, numai în interiorul țării 5 mitropolii. Este o dovadă grăitoare că Biserica noastră strămoșească, denumită “Națională” de Eminescu, nu este o instituție închisată ci în continuă mișcare, în interesul credincioșilor săi. 2. După 1990 s-au creat numeroase episcopii, tocmai pentru ca ierarhii să fie mai aproape de credincioși. Mitropolia Ardealului avea, de pildă, opt Episcopii organizate în 12 județe, în timp ce Mitropolia Olteniei este compusă din 3 Episcopii, având 5 județe. 3. Din Mitropolia Ardealului s-a desprins în 1946, în timpul regelui Mihai I, Mitropolia Banatului, iar rezultatul s-a dovedit a fi benefic atât pentru Biserică în sine, cât și pentru enoriași. 4. În decursul vremii, scaunele mitropolitane s-au mutat în funcție de importanța centrelor politico-administrative, nu doar în spațiul românesc, ci și din cel european. Ori, Municipiul Cluj-Napoca este centrul politic, cultural, administrativ, universitar și consular al Transilvaniei. 5. Crearea unei Mitropolii la Cluj-Napoca, înseamnă că ierarhii vor fi mai aproape de credincioșii din țară, dar și de credincioșii din Ungaria și Transcarpatia la Ucraina. În acest sens, reamintesc cuvintele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist care a spus un mare adevăr: “Biserica Ortodoxă Română nu are graniță. Acolo unde sunt români, acolo se vorbește și se închină românește, acolo este și Biserica noastră.” 6. La argumentele, privind necesitatea unei mitropolii la Cluj-Napoca, trebuie avută în vedere și reorganizarea Bisericii Greco-Catolice în Arhiepiscopie Majoră și intenția lor de a crea un fel de patriarhie la Blaj, cu alte două mitropolii în Ardeal. 7. Prin înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul la Cluj, se respectă principiul șagunian potrivit căruia Biserica aparține deopotrivă preoților și enoriașilor. Ori, Sfântul Sinod a aprobat în unanimitate în noiembrie 2005 și în ianuarie 2006 înființarea acestei Mitropolii, iar Adunările Eparhiale de la Cluj, Alba, Maramureș și Oradea au fost de acord cu înființarea ei. 8. O nouă Mitropolie în Ardeal nu înseamnă deloc o dezbinare, ci o mai mare eficiență a actului de asistență religioasă și socială a enoriașilor. O conlucrare între Mitropoliile de la Sibiu, Cluj și Timișoara este benefică și necesară, atât interesului bisericesc cât și național al credincioșilor din această provincie românească mult încercată de istorie. 9. Înființarea Mitropoliei Clujului, Albei și Maramureșului respectă

dictonul “unde-i turma, acolo-i și păstorul”, așa cum a spus Sofronie Miclescu în 1859. Așadar, orice lucru binefăcut și plăcut lui Dumnezeu, rezistă oricărei presiuni politico-ateiste, primite din afara Bisericii noastre naționale. Această recentă ctitorie instituțională, pe lângă alte ctitorii și locașuri sfinte, vizita Papei Ioan Paul II la București, Catedrala Neamului, este o altă izbândă a Prea Fericitului nostru Părinte Teoctist, care împlinește anul acesta două decenii de patriarhat. Este un act istoric de o importanță majoră atât în istoria Bisericii Ortodoxe Române cât și pentru istoria românilor de pretutindeni, noi credincioșii mireni, suntem mândri să fim părtași acestui moment istoric, iar în calitate noastră de membri ai Adunării Naționale Bisericești, ctitori de istorie bisericească.”

DI. Prof. Univ. Dr. Nicolae Noica, de la Episcopia Alexandriei și Teleormanului, adresându-se plenului precizează următoarele: *“Prea Fericite și Onorată Adunare, am înțeles că Sinodul în unanimitate a aprobat în mod canonic o nouă organizare administrativă, pentru o mai bună funcționare a vieții bisericești în toate componentele ei. Noi suntem astăzi chemați aici, așa cum de altfel se specifică în Ordinea de Zi, să înscriem în Statutul Bisericii Ortodoxe Române Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului care a fost înființată deja printr-o hotărâre a Sfântului Sinod. Din păcate, toată această inflamare care a apărut la ora actuală peste tot în presă, cred eu că se datorează faptului că nu ne cunoaștem istoria și acesta este un mare păcat. Vreau să vă spun că se împlinesc 100 de ani în acest an de când această construcție în care ne aflăm acum a fost începută și s-au turnat primele grinzi din beton armat, fiind făcută de unul dintre cei mai mari ingineri constructori. Puțină lume știe. Studenții mei de la facultate știu acest lucru de la cursul de istorie. Aș mai aminti un lucru, Carol I, când a venit aici în țară, fiind catolic, a dat un decret ca urmașii familiei sale să fie botezați ortodocși și pentru acest lucru a fost excomunicat. Mai adaug un lucru, spunem toți și suntem ortodocși. Pe mine m-a surprins informația că Papa Benedict al XVI-lea a hotărât înființarea a încă două mitropolii pentru greco-catolici pe care i-a ridicat la rangul de Biserică Arhiepiscopală Majoră. Păi să numărăm: un mitropolit, doi arhiepiscopi, patru episcopi, șapte persoane la 195.000 de credincioși. Iar noi la Giurgiu, unde avem peste 250.000 de credincioși, n-am fost în stare până acum o lună să avem un episcop. Numai acest raport ierarh-credincioși din cele două Biserici mă pune pe gânduri și mă face să constat, cât de bine venită a fost hotărârea de înființare a unei noi Mitropolii la Cluj. În încheiere, eu aș vrea să înțeleg că toți cei prezenți de aici sunt adevărați ortodocși care vor susține în unanimitate această hotărâre a Sfântului Sinod care a fost adusă înaintea acestui mare for bisericesc. Vă mulțumesc.”*

Pr. Conf. Dr. Vasile Petrica, de la Episcopia Caransebeșului, luând cuvântul, se adresează Adunării cu următoarele cuvinte: *“Nu aș fi luat cuvântul dacă nu m-aș fi gândit că atunci când într-o orchestră toți merg pe același ton, nu există frumusețe. Și ca unul care am terminat facultatea la Sibiu, sunt legat sufletește de acel loc, așa cum au fost legați toți cei care au terminat în zeci de ani la Sibiu și care cunoaștem istoria, cunoaștem toate realitățile acelor locuri.*

Desigur că în această ipostază nu vorbesc pro-domo ci doar mi-am pus câteva întrebări pe care aș dori să le prezint Înalt Prea Sfințiilor Voastre, Prea Sfințiilor Voastre și onoraților colegi, și anume, cunoscând problema înscrierii Mitropoliei Clujului în Statutul pentru organizarea Bisericii, undeva se adaugă precizarea că se menține Mitropolia Ardealului. Nu este cumva o neconcordanță? A fost ceva nepotrivit? Se spune că nu, pentru că există argumente excepționale pe care le-au adus toți ierarhii din cele patru eparhii care vorbesc despre entuziasmul credincioșilor, al preoților și al ierarhilor din acele episcopii. Dar eu mă întreb, oare noi din Banat, nu avem astfel de episcopii? Avem chiar mai mult. Avem episcopie, vicariat sârbesc, Mănăstirea Morisena de la anul 1000, Mănăstirea de la Hodoș Bodrog de la 1177, Episcopia Caransebeșului din secolul al XIII-lea. Nu de mult am scos un volum de 356 de pagini la Institutul Teologic Diecezan de la Caransebeș. Deci, avem și noi rădăcinile noastre. Și desigur că, cu toată smerenia, cu toată evlavia și cu tot respectul pe care îl nutresc față de organele noastre bisericești pot să spun că prin ceea ce s-a făcut, există cumva o supradimensionare a noii mitropolii care a fost propusă, supradimensionare prin faptul că sunt patru Episcopii, neuitând că Alba Iulia întotdeauna a făcut parte din titulatura Arhiepiscopiei Sibiului și Alba Iuliei. Nu cumva prin această împărțire, Arhiepiscopia Sibiului este pusă în inferioritate? Cum poate să fie așezată Mitropolia Ardealului după toate arhiepescopiile care s-au înființat? Înțeleg după Mitropolia Ungro-Vlahiei înființată la 1359, după Mitropolia Moldovei înființată la 1401, în timpul lui Alexandru cel Bun. Toate s-au făcut într-o ordine istorică. Iar acum și noi, Episcopia Caransebeșului, care suntem din secolul al XIV-lea, ajungem pe ultimele locuri. Eu vă rog cu toată smerenia și supușenia să reflectați la aceste idei și să dăm totuși Ardealului ce este al Ardealului, nu spun ce și cum, dar este inacceptabil ca Arhiepiscopia Sibiului să rămână cu județele Harghita și Covasna. Brașovul nu este episcopie, este oraș, așa cum este și Târgu-Mureș și sunt și alte orașe mari. Vă mulțumesc.”

Pr. Academician Dumitru Popescu, de la Arhiepiscopia Bucureștilor, s-a adresat Adunării cu următoarele cuvinte: “N-aș vrea să intru în polemică cu cineva, vreau să remarc însă un singur fapt, dacă Sibiul consideră că este nedreptățit pentru faptul că se întemeiază o Mitropolie la Cluj, în mod logic, și Alba Iulia ar putea să se considere nedreptățită că această Mitropolie în loc să se fi înființat la Alba Iulia, s-a înființat atunci la Sibiu. Însă problema nu este asta. Majoritatea eparhiilor care țin de Cluj, au primit înființarea Mitropoliei de la Cluj cu multă bucurie. La argumentele care s-au adus, în sprijinul înființării Mitropoliei de Cluj, care au fost menționate în rapoartele pe care le-am ascultat, se invocă densitatea confesională, care se concentrează în jurul Clujului. La acestea aș vrea să mai adaug încă două argumente, care sunt de ordin spiritual și teologic. Eu am scris de curând un tratat de dogmatică pe care l-am intitulat “Iisus Hristos Pantocrator”. Ați văzut că Pantocratorul este icoana aceea de pe bolta centrală a Bisericii și care scoate în evidență un lucru extraordinar, specific Ortodoxiei, că unitatea Bisericii fiind o unitate vi-zibilă, este unitate spirituală și interioară.

Aceasta este forța extraordinară a Ortodoxiei, pentru că i-a dat posibilitatea să supraviețuiască în istorie, cu toate vicisitudinile la care a fost supusă. Ori, dacă pornim de la această unitate interioară, care își găsește reflecție în unitatea canonică, atunci problema unității și a diversității devine fundamentală. Dacă judecăm lucrurile acestea, raportul dintre unitate și diversitate, în perspectivă pur omenească și pământească, atunci într-adevăr că avem de-a face cu noțiuni care sunt opuse. Diversitatea, întotdeauna, este considerată ca un fel de atac la adresa unității, o prejudiciere a unității. Poate acesta este motivul pentru care se spune că Ardealul este împărțit când se înființează o altă mitropolie. Dacă interpretăm însă diversitatea în perspectivă spirituală, care își are temei în Sfânta Treime, atunci unitatea și diversitatea nu se mai opun între ele, fiindcă acest lucru în lumina Treimii face ca Biserica locală să fie parte a Bisericii Universale. Și dacă lucrurile se pun așa, împărțirile teritoriale nu distrug unitatea Bisericii, ci dimpotrivă scot în evidență caracterul sobornicesc și de comuniune profundă care stă la temelia Bisericii Ortodoxe. Și al doilea argument pe care vreau să-l aduc, este următorul: am auzit un profesor de teologie vorbind la televizor și spunând că Sinodul nu are în nici un caz ultimul cuvânt, ultimul cuvânt îl are poporul și a dat exemplu Sinodul de la Florența din 1438. Acel vorbitor a făcut două erori fundamentale. În primul rând că Sinodul de la Florența nu a fost un sinod ortodox, era sinod catolic unde împăratul și patriarhul, și delegația care îi însoțea a fost obligată ca să se ducă să găsească ajutor din partea occidentalilor față de primejdia pe care o reprezentau turcii care băteau la poarta Constantinopolului. Și în al doilea rând ignoră un aspect fundamental în teologia ortodoxă și anume că ierarhia sau sinodul nu are putere care vine de la oameni, are putere care vine de la Dumnezeu, pentru că Hristos a spus: "Precum m-a trimis pe Mine Tatăl, așa vă trimit și eu pe voi". Iar tot Hristos a spus: "Nu voi m-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi". Și din această cauză, ierarhia, ca urmașă a apostolilor, este considerată ca temelie și fundament al Bisericii. Ultima temelie și ultimul fundament este însă Hristos. Iar vis-à-vis de alte biserici creștine, noi nu spunem că mireni participă la Biserică, noi spunem că mireni constituie Biserica, fac parte din Biserică, dar nu pentru a contesta ierarhia sau sinodul, ci ca să lucreze cu sinodul pentru edificarea Bisericii. Pentru că altfel ajungem în situația de a introduce dezbinare în Biserică. Și Biserica nu ar fi putut să supraviețuiască de-a lungul istoriei, dacă ierarhia nu ar fi avut acest rol fundamental. De aceea, vă invit să privim lucrurile nu doar din perspectivă pur pământească, pur politicianistă, ci să vedem lucrurile în perspectivă spirituală, pentru ca să se ridice lumea aceasta către Dumnezeu, să dăm cer nou și pământ nou."

Dl. Inginer Gheorghe Martin, de la Arhiepiscopia Tomisului, luând cuvântul, arată că: "Reprezintă Arhiepiscopia Tomisului și simt o bucurie deosebită că pot să vorbesc în fața Adunării Naționale Bisericești. Am ascultat și în comisie și aici materiale care se referă la o mai bună organizare a Bisericii și cred că fiecare lucru prevăzut în ele va duce la rezultate deosebite. Mă refer în mod deosebit la acele comitete parohiale, cred că ele sunt în perspectiva unei mai bune cola-

horări între Biserică și mireni, între Biserică și credincioși și cred că aici se face o legătură mai bună în ceea ce privește cunoașterea problemelor în cele câteva sectoare care sunt și ele foarte bine definite în proiectul de hotărâre, prin ele oamenii ajungând mai aproape de Biserică iar Biserica poate cunoaște mai bine aceste probleme și să le rezolve. Am văzut că sunt soluții pentru majoritatea domeniilor vieții noastre bisericești și sociale și pentru tineri mai ales, pentru că aceștia au nevoie mai multă de a cunoaște și spori în viața bisericească. De asemenea, trebuie stabilite măsuri concrete pentru ajungerea mai aproape de om, pentru că îmi făceam o socoteală, numai gândindu-mă la câți preoți sunt în județul Constanța raportat la numărul de credincioși, că un preot trebuie să cunoască problemele a 10-15.000 de oameni pe care îi are în păstorire. Așa, comitetele parohiale vor răspunde mult mai concret, mai repede și vor putea să rezolve problemele lor, bineînțeles cu comunitatea lor, comunitate cu care preoții trebuie să colaboreze, dar totuși în număr limitat pentru că au un număr foarte mare de trăitori în parohiile respective. În altă ordine de idei, aș veni cu o propunere, dacă îmi dați voie. Sunt aici, în Adunarea Națională Bisericească și în Comisiile acesteia parlamentari, ingineri, arhitecți, doctori, economiști, care pot să-și aducă contribuția pe parcursul anului, și numai printr-o consultare, în privința desfășurării activității, cel puțin în domeniile economic, financiar, social, legislativ, dar și în alte domenii ale vieții bisericești. Iată de ce cred că, această Comisie Economico-Financiară a Adunării ar putea fi constituită ca și comisie permanentă consultativă a Administrației Patriarhale pentru Buget și Finanțe. Nu în ultimul rând, vă rog să-mi permiteți, aici mă fac purtătorul de cuvânt al mirenilor, al credincioșilor din județul Constanța. Recent ne-am întâlnit la Constanța într-o adunare cultural-religioasă, în care erau atât clerici cât și mireni și mare bucurie a fost să vedem cât de ancorați sunt credincioșii în realitățile Bisericii noastre. Una dintre problemele pe care le-au ridicat, și vă rog frumos să nu vă supărați că o pun din nou, este problema reactivării Mitropoliei Tomisului. Dacă nu aș fi spus-o acum în fața acestei Adunări, cred că nu aș fi putut să umblu prin fața celor care m-au delegat în acest for central bisericesc. Eu nu m-am gândit să fac apel la sfinții ale căror moaște au fost descoperite pe teritoriul Dobrogei, la credincioșii ortodocși care vreme de 1800 de ani au ținut piept vicisitudinilor și au rămas pe aceste teritorii, de unde au plecat pescuitorii de suflete dincolo, în Țara Românească și în alte teritorii românești. Iată de ce am adus în fața Adunării această dorință a clerului și credincioșilor din Dobrogea.”

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist intervine precizând următoarele: “Vă mulțumim, dar pentru că ați amintit de cele două aspecte, de cel economico-financiar și de cel bugetar, și tocmai aceasta demonstrează rolul credincioșilor care își aduc aportul la împlinirea lor. Pentru a expune unei astfel de Adunări această problemă, s-a găsit cu cale, din adânci vremuri, ca pe linia noastră bisericească să vorbim despre buget, să vorbim despre probleme economice și financiare, referindu-se la activitățile care se depun și care realizează într-o instituție cu a noastră, atât la eparhii, cât și la Patriarhie. În privința celeilalte probleme,

a Mitropoliei Tomisului, ați văzut că a fost întâmpinată cu multă deschidere de către asistență, fiind o problemă cunoscută și credem că este pe calea cea bună. Dar trebuie să cunoașteți că într-o astfel de problemă, Sfântul Sinod procedează după ceea ce percepe în teritoriu, și este evident că o astfel de instituție reclamă mult studiu și temeuri care să ducă la creșterea noastră duhovnicească și a fiilor Bisericii noastre. Ați spus, și mi-a plăcut, cum v-ați exprimat de prima dată, că prin ceea ce facem trebuie să fim mai aproape de credincioși. Acest lucru este foarte important, ca preotul sau episcopul, și patriarhul, să fie cât mai aproape de credincioși. și rolul acesta îl au eparhiile și l-au avut părinții noștri, înainte de noi, că de la o singură Mitropolie a Țării Românești, s-a ajuns imediat, la a doua Mitropolie a Țării Românești, la 1372, la Turnu Severin, fără să se rupă țara, fără să dezbină Biserica, ci dimpotrivă, să o consolideze. Și această Biserică a venit, așa ne învață istoria, de la dumneavoastră, din Dobrogea, de la Vicina Sfântului Ierarh Iachint, primul Mitropolit al Argeșului. Încât și la noi, Sfântul Sinod vede mai mult latura spirituală, duhovnicească, în ce măsură lucrarea noastră se apropie de sufletul credincioșilor, le aduce mulțumire și spor duhovnicesc. Așa am procedat în Transilvania, această parte de țară, cea mai frumoasă și cea mai păstrătoare a credinței noastre strămoșești, a Ortodoxiei noastre. Așa au văzut lucrurile și voievozii descălecători din Maramureș și Sfântul Voievod Ștefan cel Mare care s-au îngrijit de cele duhovnicești ale românilor ortodocși din Transilvania, dar și Sfântul Ghelasie de la Râmeț care păstorea acolo pentru împlinirea trebuințelor duhovnicești ale românilor transilvani. Așa cum s-a întâmplat demult în Țara Românească, unde au fost două Mitropolii, așa și în anul 1946, din Mitropolia Ardealului s-a desprins Mitropolia Banatului, dar Mitropolia de la Sibiu a rămas, pentru că nimeni nu poate să-i răpească strălucirea pe care a dobândit-o pentru ea prin marele Arhiepiscop și Mitropolit Șaguna, din a cărui învățătură noi și acum ne înfructăm din destul. Așa încât, trebuie să subliniez că la vremea lor se împlinesc toate, pentru a rostui mai bine apropierea aceasta a ierarhilor de credincioși. Iată, astăzi vom hotărâ să mai înființăm o Mitropolie în Transilvania, nu pentru a slăbi esența și unitatea ardelenească, Doamne ferește ci, așa cum sună miezul hotărârii Sfântului Sinod, luată cu unanimitate de voturi, de a consolida și de a gândi la măsurile cele mai bune pentru a întări și apăra Ortodoxia în ținuturile din centrul și nordul Transilvaniei.”

Dl. Inginer Sorin Frunzăverde, de la Episcopia Caransebeșului, luând cuvântul, se adresează Adunării Naționale cu următoarea intervenție: *“După discursul colegului nostru de la Constanța, eu voi încerca să fac doar câteva precizări. Nu din perspectiva canonică și nici din cea spirituală, pentru că după distincții domni academicieni cred că nimeni nu poate face precizări pe aceste aspecte. De aceea, vreau să vă spun doar câteva lucruri. În legătură cu propunerea pe care am făcut-o în Comisia Organizatoare, și să mă refer la reprezentare teritorială la care se face apel, aceasta devine cu atât mai evidentă cu cât alte Biserici au reprezentări în Ardeal mai importante decât ale Bisericii ale noastre naționale. În primul rând am făcut această propunere în Comisia Organizatoare, în*

calitatea mea de membru al Adunării Naționale Bisericești. N-am făcut-o politicianist, în presă, nu am avut nici un punct de vedere în presă, am făcut-o aici, unde repet, sunt membru. Am făcut-o pornind de la faptul că regulamentul Adunării Naționale Bisericești spune că la solicitarea a zece membri se poate organiza un vot secret. Nu am făcut-o decât în interiorul acestei respectabile Adunări. În legătură cu gradul de reprezentare teritorială, apreciez că pentru o bună administrare a Bisericii, poate o să mai avem, de ce nu, o Mitropolie la Constanța, cum cred personal, că ar trebui să avem, în aceeași idee, o Episcopie în fiecare județ. Dacă aș fi avut plăcerea și ocazia să văd acest proiect integral de organizare a teritoriului, a Bisericii noastre în teritoriu, cred că alături de marea parte a opiniei publice toată lumea ar fi primit cu multă plăcere asemenea construcție oferită doar de Sfântul Sinod a cărui hotărâre nimeni nu o poate contesta, cu atât mai mult cu cât Sfântul Sinod a hotărât în unanimitate că trebuie să înființăm o nouă Mitropolie la Cluj. Ar fi fost însă o bucurie mult mai mare pentru toți credincioșii să fie la baza acestei construcții complexe care vine din partea Sfântului Sinod, în legătură cu mai multe mitropolii și episcopii în fiecare județ. Nimeni nu ar fi contestat sub nici o formă o asemenea propunere. Am fi putut fi, cel puțin, la fel de importanți, și eu cred că oricum eparhiile noastre ortodoxe sunt mult mai importante decât orice altă structură a unei alte biserici aflate pe teritoriul României, am fi putut fi foarte bine reprezentați și din acest punct de vedere structural. Sigur, suntem în forul decizional Adunarea Națională Bisericească a Bisericii noastre naționale creștin-ortodoxe. Nu putem să facem abstracție de momentul în care ne aflăm și este și o realitate sugerată și de antevorbitorii noștri, că avem o oarecare problemă legată de statutul minorităților din cele două județe, Harghita și Covasna, care au rămas Mitropoliei Ardealului. Este o realitate. Și din această perspectivă istorică cel puțin, Mitropolia Ardealului nu numai că pierde din teritorii, pierde și din importanță. Era mult mai ușor de explicat și de primit din partea noastră dacă vorbeam despre o nouă construcție în întregul teritoriu al României, pentru Biserica noastră națională. Îi mulțumesc Pr. Acad. Popescu pentru că ne-a sugerat un anume final și anume faptul că din nefericire democrația reclamă un anume tip de diversitate, care, cel puțin într-o primă fază, sugerează lipsa de unitate. În acest context, cu acordul și binecuvântarea Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh și pentru unitatea Bisericii, sper însă și în diversitate, îmi retrag propunerea în legătură cu votul secret. Vă mulțumesc.”

DI. DR. Sorin Costina, de la Episcopia Aradului, în cuvântul său, arată că: “Referitor la cele spuse de Domnul Frunzăverde, repet ce am mai spus aici, în Biserică nu există democrație, în Biserică există rânduială. Acum la încheiere de mandat propun ca pentru bunul mers al viitoarelor lucrări, așa cum a spus cineva, rapoartele Comisiilor să fie date înainte membrilor Adunării Naționale Bisericești pentru a le studia. Dacă nu se poate din punct de vedere tehnic, cel puțin membrii Adunării să fie consultați înainte cu o zi la Patriarhie, pentru ca intervențiile noastre să fie mai lungi și ședințele mai scurte. În altă ordine de idei, vreau să reamintesc că, după cum mulți dintre noi speră, la 1 ianuarie 2007,

România va intra în Uniunea Europeană. Din păcate, apropiatul raport de țară ne va afla tot fără o lege a cultelor și fără un statut limpede al clerului. Trebuie să menționăm că acest fapt nu se datorează Bisericii Ortodoxe, domnii parlamentari aflați între noi ne-ar putea lămuri în această cauză. Trebuie rezolvată problema organizării clerului și ar fi interesant de știut cum a negociat intrarea în Uniunea Europeană Biserica Greacă, singura Biserică din Uniunea Europeană. Numărul românilor Ortodocși aflați în țările din Uniune crește și acum este oricum foarte mare. Mă gândesc că ar fi bine ca pentru românii ortodocși din afara țării să se înființeze episcopii noi, conduse de episcopi titulari și nu de episcopi vicari ca în prezent, episcopii care să fie parte a mitropoliilor existente, chiar și în Mitropolia Basarabiei. Probabil că acestea costă foarte mult, dar acești conaționali ai noștri nu trebuie lăsați de izbeliște. Un alt aspect pe care doresc să îl relev se referă la locașurile de cult. Biserica, mă refer la clădire, este a comunității, de multe ori este monument istoric și, de regulă, este centrul de interes și de dezvoltare a localității. Mă întreb ce însemna Neamțul, sau zona de Nord a Bucovinei, fără salba de mănăstiri? În unele zone Biserica a rămas unica speranță, de exemplu Călanul, care are unul dintre cele mai fabuloase tezaure încă neexploatate, asemenea este și Biserica din Strei și mai ales din Strei Sângiorz. Zona Bradului, de unde vin eu, are biserică din lemn, și în alte părți o sumedenie de biserici de lemn. Bani de restaurare din partea Statului, din păcate, nu sunt, singura soluție fiind ca aceste comunități să se ajute singure. Iată de ce ar fi bine să se studieze posibilitatea unor parteneriate ferme și foarte clare între primării și consilii județene în acest domeniu. În privința nou înființatei Mitropolii a Clujului, întrucât au fost respectate toate procedurile și canoanele bisericești atunci tot acest scandal mediat de câteva luni numai bine nu a făcut Bisericii noastre. Noi, ca Eparhie a Aradului, ca buni vecini, vom fi alături de ambele Mitropolii. În încheiere țin să amintesc tuturor că în septembrie 2006, Episcopia Aradului, parte a Sfintei Mitropolii a Banatului, va împlini trei secole de existență și sperăm din tot sufletul să fiți alături de noi și fizic la acest mare eveniment. Vă mulțumesc și vă așteptăm.”

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Laurențiu al Ardealului s-a adresat Adunării cu următoarele cuvinte: “*Prea Fericirea Voastră, aș dori doar să precizez că am fost nominalizat în raport că Mitropolitul Ardealului a votat pentru înființarea noii mitropolii de la Cluj. E firesc, pentru că fac parte din Sfântul Sinod și votul meu nu a fost împotriva Sfântului Sinod. Vreau însă altceva să spun, și în Sinod am vorbit despre un anumit triumfalism la care nu am renunțat nici acum. Nu sunt în Ardeal 2.500.000 de români care doresc acest lucru și nu au fost știutori asupra a ceea ce s-a hotărât în Sinod. Cât despre cei care au venit aici nu i-am trimis eu, dar spun că au fost tratați altfel decât ar fi trebuit. Ei nu au făcut nimic rău, căci dacă ar fi făcut rău îmi făceau mie și Ardealului. E însă un lucru care este mai sensibil, modul în care s-a făcut opțiunea. Canonul 17 de la Sinodul I-II Ecumenic spune clar, Episcopul nu poate dispune discreționar de eparhia lui, cu atât mai mult un Episcop-vicar. De aici, de la modul cum s-a făcut împărțirea, se crează un precedent și poate, ca și eu să îmi caut un Episcop care este dispus să*

se alipească Mitropoliei mele și atunci vom lărgi mitropolia. Știm clar că nu Mitropolitul are atribuții pastorale, ci Episcopul. Știm însă împreună, și am vorbit cu Înalt Prea Sfințitul de la Cluj, că avem de rezolvat anumite probleme numai împreună, și nu le putem rezolva altfel. Va trebui să le rezolvăm de foarte multe ori numai împreună! și dacă ne întrunim împreună nu mai sunt două Mitropolii, sunt două administrații ale unei Mitropolii mari care este de fapt Biserica noastră! Când s-a hotărât împărțirea nu am fost Mitropolit, am fost Episcopul Caransebeșului. Totuși, măcar să fi fost întrebat. După aceea, până la pasul de astăzi, era normal ca eparhiile sufragane să mă pomenească, măcar o dată, ca Mitropolit. Această atitudine arată că nu am fost recunoscut ca Mitropolit al Ardealului, ci doar ca Arhiepiscop de Sibiu. Nouă nu ne trebuie mai mult, dar ar fi fost, normal ca Alba Iulia să rămână acolo unde a fost, iar celelalte să rămână dincolo. Eu totuși doresc să reluăm tonul acesta de smerenie. Eu vă promit Prea Fericirea Voastră că vom face tot ce trebuie să facem toți Episcopii din Ardeal și vom colabora cu Înalt Prea Sfințitul de la Cluj, neavând absolut nimic de împărțit sentimental. Vă mulțumesc.”

DI. Constantin Asăvoaie, de la Arhiepiscopia Clujului rostește următoarele cuvinte: *“Prea Fericite Părinte Președinte, Onorată Adunare Națională Bisericească, ca un moldovean care a plecat la Cluj, mărturisesc că după peste 30 de ani de activitate, acest oraș îmi este foarte drag. Aș vrea să vă transmit un mesaj de aleasă prețuire, de dragoste și recunoștință din partea celor care trăim în acea zonă pentru întreaga activitate a Bisericii Ortodoxe Române, și mai ales pentru frățietatea și unitatea care ar trebui și care există între noi. Aș dori, mă lertați că vă răpesc câteva minute, dar îmi aduc aminte de împăratul Solomon care spunea: “Atunci când se mulțumesc cei buni, poporul se bucură”. În spiritul acestor gânduri, și noi am înțeles astăzi că cei pe care poporul ne-a trimis în acest forum bisericesc, avem marea responsabilitate să fim lumina lui. S-au făcut referiri în intervențiile antevorbitorilor mei la materialele prezentate. Aș dori să punctez un lucru extraordinar, și anume rolul femeilor, rolul pe care femeile îl vor avea în societatea noastră românească. Femeile pot face mult mai multe lucruri decât facem noi bărbații. De asemenea, femeile cu gingășie și sensibilitate pot să pătrundă în zona în care furtuna răutății și furtuna păcatului macină atâtea suflete. Este vorba de familie, de ochii plânși ai copilului, este vorba despre violența domestică, este vorba despre alcool, atâtea și atâtea rele care macină și distrug pe cei care țin această cale. Ceea ce am auzit astăzi că face Biserica în aceste direcții mă bucură și este un semn de vitalitate și dinamism în viața ei, este un semn că este aproape de popor și în slujba poporului, în legătură cu proiectul. În legătură cu hotărârile Sfântului Sinod și cu discuțiile purtate aici privind înființarea Mitropoliei de la Cluj, aș dori să vă spun că încă de acum trei ani de zile am făcut o propunere de înființare a Mitropoliei la Cluj, lucru consemnat în procesul-verbal al Adunării Eparhiale de la Cluj. Răspunsul pe care îl va da Adunarea Națională Bisericească, prin hotărârea pe care o va lua astăzi, este așteptat cu vădită emoție de un mare număr de studenți, de un foarte mare număr de intelectuali plini de entuziasm și de bucuria pe care o dă acest moment. Și aș dori să*

vă spun că atunci când voi pleca la Cluj, mă voi întoarce ca și fiul risipitor, și dacă Dumnezeu îmi dă bucuria aceasta, dintr-un fiu al Arhiepiscopiei Clujului mă voi întoarce acasă ca un fiu al Mitropoliei Clujului. Pentru această așteptată bucurie duhovnicească îmi exprim recunoștința față de Bunul Dumnezeu, Căruia i se cuvine slava pentru toate lucrurile”.

Prea Sfințitul Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului se adresează plenului cu următoarea intervenție: *“Prea Fericite Părinte Patriarh, venerat Sfânt Sinod și Mărită Adunare. Suntem într-o adunare creștină în care s-a spus “Voi sunteți lumina lumii!”, această sintagmă trebuie să o reținem fiecare, căci fiecare suntem o mică luminiță, o candelă și se cuvine să gândim ca niște oameni ai luminii. Ce înseamnă a gândi ca oameni ai luminii? Numai atunci te poți considera fiu al luminii, dacă iubești pe cei ce sunt în jurul tău. și încheierea acestei frumoase adunări așa trebuie să se facă, în lumină și cu profundă dragoste între noi. Suntem români și ortodocși și reprezentăm aici nația, istoria și viitorul ei. Aceasta trebuie să se știe aici, fără nici o umbră de întristare. Fiecare ne-am spus părerea și este bine să ne spunem părerile. Dicolu de toate aceste păreri, să căutăm să fim fii ai luminii, fii ai iubirii, căci Dumnezeu așa ne cheamă “ca într-un gând să mărturisim”. Așa ni se spune la fiecare Sfântă Liturghie.*

De aceea, nu m-am putut stăpâni să nu spun acum, în fața membrilor Sfântului Sinod și a Onoratei Adunări, că nu putem să contestăm, ori cât de luminați am fi, dreptul și sfințenia unui sinod de a hotărî ce este mai bine pentru Biserică, pentru că ierarhii adunați într-un sinod reprezintă vocea întregului popor, pentru că fiecare episcop reprezintă eparhia și ierarhul nu își poate trăda eparhia, el gândește ce gândește eparhia.

Ne aflăm aici într-o sală de importanță sacră și istorică, în care s-au luat hotărâri mari. și Dumnezeu ne-a adunat din nou ca să punem și acum o cunună la ceea ce a hotărât Sfântul Sinod. Pe cupola acestei săli, și în timpul regimului comunist, stătea Sfânta Cruce a lui Hristos, și ori de câte ori ieșeam din Palatul Patriarhal, mă închinam văzând crucea și spuneam: iată, deși jos este o societate care este străină de cruce, dar a rânduit Dumnezeu ca crucea să rămână pe cupolă. Am așteptat aici cu emoție și tot cu mare emoție am ascultat și rapoartele și cuvintele celor ce au vorbit, deși un om ca mine, la cei 85 de ani pe care mi i-a dat Dumnezeu, nu ar trebui să se mai emoționeze așa de ușor. Cu toate acestea, m-a impresionat tot ce s-a vorbit aici, și pozitiv și negativ, pentru că au fost cuvinte curate, prin care fiecare și-a spus poziția lui. Aceasta este extraordinar de important, asta e Biserica Ortodoxă vie, Biserica poporului. Noi nu suntem o Biserică clericală cum este Biserica Catolică, în care se adună și hotărâsc numai clericii. Nu suntem aici numai o Biserică laică, cum sunt toate Bisericile ieșite din Reformă. Biserica noastră Ortodoxă este o Biserică sobornicească și apostolică și aceasta ne dă dreptul să fim model pentru toată creștinătatea, nu numai Ortodoxia din Rusia sau cea din Grecia care-și revendică acest drept. Prin modul de exprimare sobornicească a clerului și poporului, noi reprezentăm adevăratul creștinism apostolic.

Problema înființării Mitropoliei de la Cluj pe care o discutăm aici, este o problemă care trebuie rezolvată în familia Bisericii Ortodoxe Române și, până acum s-a găsit înțelepciunea de a se rezolva. Nădăjduim că și astăzi prin hotărârea ce se va lua, problema se va rezolva definitiv și mă rog Bunului Dumnezeu să dea sănătate Părintelui Mitropolit Laurențiu și Părintelui Mitropolit Bartolomeu care, ca și până acum, vor lucra în unitate. În conștiința noastră, Mitropolia de la Sibiu va rămâne mare pentru totdeauna nu prin cantitate, că a avut nu știu câte județe, ci prin calitate. Va rămâne și va purta pe mai departe semnele spiritualității ardeleno-șaguniene, așa cum o vom face și noi cei din Mitropolia Clujului, cu recunoștință pentru marele Mitropolit Andrei Șaguna. Sibiul rămâne un strălucit centru și nu vom putea uita pe Marele Șaguna, pe Mitropolitul Bălan, pe Mitropolitul Iustin Moisescu, care a fost și el acolo. Nu vom putea uita pe Icoctist, Patriarhul de acum care și el a păstorit o vreme Sibiul, pe marele gânditor Nicolae Mladin și, cu atât mai mult, nu vom putea uita pe Academicianul Nicolae Colan. În încheiere, repet ca să știe toată lumea, Sibiul rămâne ce este și ce a fost, dar acum a venit vremea să se așeze încă o mitropolie a Transilvaniei. De aceea, am rămas emoționat de cuvintele celor care au vorbit până acum, gândind că prin ei au vorbit strămoșii noștri, i-am auzit pe ei. Iată de ce, în momentul care noi cu toții vom zice da, vom contribui și noi la acest act istoric de importanță deosebită, la înființarea Mitropoliei Ortodoxe Române în Cluj-Napoca. Vă mulțumesc.”

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, se adresează Adunării Naționale Bisericești cu următorul cuvânt: *“Prea Fericirea Voastră și Onorată Adunare, este evident că astăzi am învățat multe din luările de cuvânt și din Dărilor de seamă prezentate. Și pentru că suntem în preajma intrării în Sfântul și Marele Post a Sfințelor Paști, rugăm să ne iertați dacă uneori am greșit, căci nu trebuie să dăm impresia că membrii Sfântului Sinod nu pot greși, pentru că nu este o învățătură ortodoxă aceasta. De aceea, suntem toți penitenți în timpul Postului Mare, mai ales că Fericitul Augustin a spus “sunt episcop pentru voi și penitent împreună cu voi”. Toată Biserica se pocăiește, mai ales în perioada de post, pentru că toți avem nevoie de judecare și de luminare.*

Măreția Adunării Naționale Bisericești este conlucrarea clerului, ierarhilor și credincioșilor laici, așa cum este Sfânta Liturghie. O Liturghie săvârșită fără prezența credincioșilor care zic Amin! nu este o Liturghie deplină. De aceea, este foarte important să vedem coresponsabilitatea și conlucrarea și atunci când clerul, preoții și mireni pot să ne corecteze, sau pot să ne ajute trebuie să o facă din obligația de a menține împreună credința ortodoxă și a lucra la binele Bisericii. Nu trebuie să se dea impresia că în organismele noastre bisericești, clerul și credincioșii laici sunt niște figuranți, care doar imită ce spune ierarhia. Noi împreună trebuie să găsim căile de rezolvare a problemelor și pentru aceasta, așa cum s-a spus aici, avem mare nevoie de unitate în Biserică.

În ședința din ianuarie anul acesta, Sfântul Sinod a aprobat propunerea făcută, ca ierarhii din cele două Mitropolii ale Transilvaniei, să se întrunească cel puțin de 3 ori pe an, să elaboreze și să aplice programe comune la nivel pastoral

și social. Pentru aceasta, cu atât mai necesară este cooperarea tuturor ierarhilor, clerului și a credincioșilor cu ierarhii într-o mulțime de probleme.

Pentru informarea dumneavoastră, a celor care nu știți, există de câteva luni, de fapt de anul trecut din vară, o comisie mixtă Patriarhie-Guvern, care lucrează în ceea ce privește retrocedările de imobile și construcții, de proprietăți, și parteneriate sociale, care înseamnă că există posibilitatea de programe, mai ales în lumina noii Legi a cultelor care se află în Parlament la care s-a lucrat împreună cu celelalte culte, de jumătate de an. Această Comisie Mixtă de retrocedări și parteneriat social, are în vedere problemele care se creează acum cu retrocedarea fondurilor funciare, a proprietăților prin Legea nr. 247 din 2005. Și este o problemă cu atât mai mult în Transilvania, cu cât acolo există și confruntarea interconfesională, și vor fi mari tensiuni interconfesionale, în baza hotărârilor judecătorești și a legii de aplicare, iar noi încercăm să găsim o soluție de rezolvare, printr-o altă lege, prin care trebuie să insistăm să se rezolve atât problema locașurilor de cult, cât și problema terenurilor, când același teren a aparținut și unei comunități greco-catolice în trecut, și unei comunități acum ortodoxe, care de fapt este fosta comunitate greco-catolică revenită la ortodoxie. Deci este mare nevoie de această conlucrare și, în plus, avem fenomenul foarte intens al secularizării și al unei atitudini anti-bisericești, din multe puncte de vedere.

Deci, trebuie să cunoască onorații membri ai Adunării Naționale Bisericești că în luna septembrie din anul acesta, va reîncepe Dialogul Internațional, la nivel mondial, Ortodox-Catolic și, în acest dialog, tema principală este "Primatul". Ori, la noi s-au făcut aceste ridicări în rang a Mitropolitului de la Blaj, care acum este Arhiepiscop major, oarecum patriarh, pentru ca să ni se arate că în caz de apropiere, de unire, prin aceasta se reflectă primatul local, național, sau regional. Dar acest lucru este valabil doar cu greco-catolicii pentru că în Biserica romano-catolică propriu-zisă, rangurile de primat au fost suprimate. Nu mai există primatul Poloniei, primatul Austriei. Deci avem nevoie de multă gândire teologică, de multă unitate și de mult respect față de tradiția noastră, chiar și atunci când suntem în dialog cu alții.

De aceea, intrăm într-o fază nouă, în care orice fisură și orice slăbire a unității interne a Bisericii are consecințe grave pentru prezentul și viitorul Bisericii. Vă mulțumesc foarte mult și dacă îmi permiteți în încheiere, aș face o observație și o propunere, înainte de a se trece la vot, în privința textelor acestea care trebuie amendate și anume, expresia "organ bisericesc" trebuie modificată prin "organism". În legislația din Parlament nu se mai folosește cuvântul "organ", ci organism. E vorba și de o eleganță a limbii române și de a evita alte înțelesuri. Deci peste tot trebuie să punem organisme parohiale, organisme deliberative, nu organe. Vă mulțumim."

11. Cuvântul rostit la închiderea lucrărilor de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist

După adoptarea hotărârilor, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte** se adresează membrilor Adunării Naționale Bisericești cu următorul cuvânt:

**Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Distinși membri ai Adunării Naționale Bisericești,**

“Ora este într-adevăr înaintată. Cum Sfinții Apostoli, trăind aievea întâlnirea cu Mântuitorul Hristos, după Învierea Sa, s-au trezit că timpul a zburat, tot așa a zburat timpul și pentru noi astăzi. Dar timpul a zburat astăzi cu mare folos pentru Biserica noastră. Sunt convins, cu toate părerile diferite, dar îndreptățite, ale fraților din părțile Harghitei, Covasnei care au luat cuvântul aici, că împlinirea de astăzi a Bisericii este pe măsura zilelor noastre și pe măsura cerințelor noastre de viitor, așa cum a prezentat și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel. Pe acestea să punem bază întotdeauna. Cu multă dreptate a subliniat Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Laurențiu că nu trebuie să ne arătăm atât de fermecați sau atât de făloși, pentru că au fost discuții pro și contra, dar Biserica a rămas unde a fost ea întotdeauna.

Această măsură, cum știți, s-a luat de către Sfântul Sinod anul trecut, în luna noiembrie, într-adevăr, cu unanimitate de voturi. A fost cea mai dificilă situație din viața mea, o povară nespus de grea. Nu știam cum o voi putea muta dintr-o parte în cealaltă parte. Și dacă ar fi să spun după Dumnezeu, pentru că Dumnezeu le rânduieste pe toate cu voia Sa cea atotștiutoare, așa pune pe seama Sfântului Sinod, a Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, care și-au adus fiecare un aport extraordinar de frumos, miraculos chiar la rezolvarea fericită a acestei probleme. Se aștepta o minune. Eram pe marginea unei prăpăstii, la un moment dat, amețitoare din punct de vedere bisericesc. Dar, ca prin minune, datorită Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți din toate eparhiile, care au contribuit cu un cuvânt bun și cu o rugăciune caldă, am ajuns la ceea ce am hotărât noi astăzi, cu aceste luări de cuvânt grele, dar și cu o mărturisire care m-a impresionat mult, a unui frate care și-a retras părerea pe care a formulat-o în comisie.

Este foarte grăitor pentru noi. Să nu fim stăpâniți de semeție sau de triumfalism, așa cum s-a pronunțat aici Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Laurențiu, care probabil s-a simțit mâhnit de tonul discuțiilor. Ceea ce vă pot spune eu este că Înalt Prea Sfințitul Laurențiu a contribuit foarte mult la temperarea situației la care am ajuns acum, începând cu credincioșii de la Sibiu și până la dezbaterile din Sfântul Sinod și la cele de astăzi. Chiar și în declarațiile de presă pe care le-a făcut a fost reținut și a ușurat rezolvarea spre bine a acestei probleme. Să dăm slavă lui Dumnezeu și să dea Dumnezeu să avem foloase.

Acum, în încheierea luărilor de cuvânt, după regula noastră, supun la vot deschis această problemă, precum și rapoartele comisiilor. Vă mulțumesc pentru aprobare și vă anunț că noi, cu această ședință, încheiem perioada de lucru în actuala componență, dar rămânem uniți sufletește cu fiecare dintre dumneavoastră. Personal vă cunosc pe toți, vă respect și vă mulțumesc pentru ajutorul pe care mi-l dați, oriunde vă aflați, în toate problemele noastre bisericești. Vă doresc să candidați din nou și să ne reîntâlnim la următoarea ședință de constituire a Adunării Naționale Bisericești. Așa să ne ajute Dumnezeu! Amin!”

12. Supunerea la vot și adoptarea hotărârilor Adunării Naționale Bisericești.

Încheindu-se șirul vorbitorilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte supune aprobării plenului Adunării Naționale Bisericești propunerile Comisiilor Permanente, formulate în referatele prezentate în cadrul lucrărilor.

a. Aprobarea amendamentelor la Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist supune hotărârii plenului Adunării Naționale Bisericești, prin vot deschis, amendamentele la Statutul pentru Organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, aprobate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Președinte și a votului deschis în urma căruia s-au constatat 5 voturi împotriva și o abținere, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

Temei nr. 187/2006 – Amendarea prevederilor art. 5 privind înscrierea în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, organizată canonic prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/2005 și nr. 187/ 2006:

– Ia act de hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/4 noiembrie 2005 și nr.187/17-18 ianuarie 2006 privind înființarea, titulatura și întinderea teritorială a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca, de înscrierea noii Mitropolii pe locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului și aprobă amendarea art. 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în următoarea redactare:

ORGANIZAREA

Art. 5 – Biserica Ortodoxă Română, organizată ca Patriarhie, cu titulatura **“Patriarhia Română”**, sub raportul orânduirii canonice și administrative, cuprinde:

I. – Mitropolia Munteniei și Dobrogei, cu eparhiile:

1. Arhiepiscopia Bucureștilor, cu sediul în municipiul București.
2. Arhiepiscopia Tomisului, cu sediul în municipiul Constanța.
3. Arhiepiscopia Târgoviștei, cu sediul în municipiul Târgoviște.
4. Episcopia Argeșului și Muscelului, cu sediul în municipiul Curtea de Argeș.
5. Episcopia Buzăului și Vrancei, cu sediul în municipiul Buzău.
6. Episcopia Dunării de Jos, cu sediul în municipiul Galați.
7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor, cu sediul în municipiul Slobozia.
8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului, cu sediul în municipiul Alexandria.
9. Episcopia Giurgiului, cu sediul în municipiul Giurgiu.
10. Episcopia Tulcii, cu sediul în municipiul Tulcea.

II. – Mitropolia Moldovei și Bucovinei, cu eparhiile:

11. Arhiepiscopia Iașilor, cu sediul în municipiul Iași.
12. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, cu sediul în municipiul Suceava.
13. Episcopia Romanului, cu sediul în municipiul Roman.
14. Episcopia Hușilor, cu sediul în municipiul Huși.

III. – Mitropolia Ardealului, cu eparhiile:

15. Arhiepiscopia Sibiului, cu sediul în municipiul Sibiu.
16. Episcopia Covasnei și Harghitei, cu sediul în municipiul Miercurea Ciuc.

IV. Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu eparhiile:

17. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca.
18. Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu sediul în municipiul Alba Iulia.
19. Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului, cu sediul în municipiul Oradea.
20. Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, cu sediul în municipiul Baia Mare.

V. – Mitropolia Olteniei, cu eparhiile:

21. Arhiepiscopia Craiovei, cu sediul în municipiul Craiova.
22. Episcopia Râmnicului, cu sediul în municipiul Râmnicu-Vâlcea.
23. Episcopia Severinului și Strehăiei, cu sediul în municipiul Drobeta-Turnu-Severin.
24. Episcopia Slatinei, cu sediul în municipiul Slatina.

VI. – Mitropolia Banatului, cu eparhiile:

25. Arhiepiscopia Timișoarei, cu sediul în municipiul Timișoara.
26. Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, cu reședința în municipiul Arad.
27. Episcopia Caransebeșului, cu sediul în municipiul Caransebeș.
28. Episcopia Ortodoxă Română a Vârșețului.
29. Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, cu sediul la Gyula.

Temei nr. 2390/2005 – Amendarea prevederilor art. 68-70 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale:

– Ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2390/2005 și aprobă amendarea art. 68-70 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind componența și atribuțiile Comitetelor Parohiale, în următoarea redactare:

F. COMITETUL PAROHIAL

Art. 68 – a) Comitetul Parohial este un organism bisericesc parohial care funcționează sub președinția de drept a preotului paroh.

b) Comitetul Parohial este alcătuit din femei majore ale comunității parohiale, pe principiul voluntariatului. Femeile majore din comunitatea parohială alcătuiesc Plenul Comitetului Parohial.

c) Comitetul Parohial poate primi în componența sa și pe acei membri ai Adunării Parohiale care se oferă să participe la programele lui.

d) Comitetul Parohial are în frunte un Birou de Conducere, ales de Plenul Comitetului Parohial pentru un mandat de patru ani, cu drept de realegere, alcătuit din Președinte care, întotdeauna, este parohul, precum și dintr-un Președinte executiv, Secretară, Casieră, aleși din sânul său. Pentru controlul financiar al Comitetului Parohial sunt desemnați doi cenzori de către Consiliul Parohial.

e) Comitetul Parohial are prevederi și evidență gestionară proprie în cadrul bugetului parohial pentru activitățile desfășurate utilizând, sub controlul preotului paroh, același cont bancar și face justificarea financiară față de Consiliul parohial, conform legii.

f) Revocarea membrilor Comitetului Parohial se face potrivit procedurii prevăzute pentru membrii Consiliului Parohial, la art.62 din prezentul Regulament.

Art. 69 – Comitetul Parohial are cinci secții, fiecare fiind condusă de un coordonator numit de către Biroul de Conducere și având următoarele atribuții:

a) Secția socială:

- Cooperează permanent cu asistenții sociali ai parohiei, protopopiatului și centrului eparhial;

- Cooptează în Comitetul Parohial, pentru colaborare, pe asistentul social sau lucrătorul social de la primăria locală sau, după caz, îl invită la ședințele Comitetului;

- Sprijină și încurajează donațiile de sânge;

- Se ocupă cu ajutorarea săracilor, orfanilor, văduvelor și a vârstnicilor;

- Sprijină integrarea socială a deținuților eliberați din penitenciare;

- Sprijină reinsertia socială a tinerilor instituționalizați care, după împlinirea vârstei de 18 ani, au părăsit centrele de plasament;

- Se asociază cu alte organizații neguvernamentale în condițiile legislației bisericesti în vigoare;

- Sprijină programul de asistență maternală și adopțiile naționale;

- Sprijină și întreține cantina socială a parohiei;

- Cooperează în permanență cu preoții misionari din sistemul de sănătate, penitenciare și armată, azile, orfeline etc.;

- Colectează ajutoare în situații de urgență și sprijină constituirea unui fond financiar pentru astfel de situații;

- Sprijină programele legate de violența în familie, traficul de ființe umane și droguri, precum și acordarea asistenței spirituale și materiale familiilor unde părinții sunt plecați în străinătate ori au emigrat.

b) Secția misionară:

- Cooperează cu mănăstirile și cu marii duhovnici din zonă;

- Promovează difuzarea și citirea Sfintei Scripturi și cărților bisericești, cu recomandarea preotului paroh;
- Îl sprijină pe preotul paroh în organizarea unor cercuri misionare, pentru o mai bună cunoaștere, păstrare și consolidare a credinței ortodoxe;
- Ajută la organizarea hramului bisericii, a serilor duhovnicești și a altor manifestări religioase;
- Organizează vizite misionare în spitale, penitenciare și în centre pentru ocrotirea copiilor și a vârstnicilor;
- Menține, în permanență, legătura cu asociațiile religioase ortodoxe de pe teritoriul parohiei și al eparhiei;
- Identifică persoanele indecise și oscilante din punct de vedere religios;
- Ajută Consiliul Parohial la colectarea Fondului Central Misionar, Fondului Filantropia și a unor fonduri speciale în situații de urgență.

c) Secția culturală:

- Inițiază și sprijină achiziționarea cărților liturgice, pe măsura trebuințelor, precum și a cărților pentru biblioteca parohială ;
- Încurajează în comunitate citirea cărților și a revistelor din biblioteca parohială;
- Împreună cu profesorii de religie, încurajează participarea elevilor la slujba Sfintei Liturghii și la alte activități cultural-educative;
- Militează pentru înființarea de capele în școlile din cuprinsul parohiei;
- Organizează festivitățile de Ziua Eroilor, de Ziua Națională, la Duminica Mamei și Copilului, Duminica Familiei, serbările de Sfintele Paști, Nașterea Domnului, hramul bisericii și altele;
- Susține colportajul, cântarea omofonă sau, unde este cazul, corul bisericii;
- Organizează acțiuni privind protejarea patrimoniului parohial, a tradițiilor, a folclorului și a specificului cultural local;
- Inițiază burse de studiu și ajutoare pentru elevii merituoși și pentru cei din familii cu posibilități materiale modeste;
- Organizează cu sprijinul profesorilor din parohie activități culturale, precum și meditații gratuite pentru elevii săraci și mai puțin dotați.

d) Secția administrativă:

- Înzestrarea și înfrumusețarea bisericii și a cimitirului parohial ;
- Întreținerea monumentelor Eroilor și a troițelor de pe teritoriul parohiei;
- Întreținerea curții bisericii, a spațiilor verzi și a incintei (casă parohială, casa de prăznuire, clopotniță, capelă, muzeu etc.).

e) Secția tineret:

- Promovează cartea religioasă în rândul tinerilor;
- Invită personalități culturale pentru conferințe adresate tinerilor;
- Organizează întâlniri cu tineri, la care sunt invitați ierarhi, preoți, profesori de Teologie;

- Acordă premii în cărți elevilor merituoși din comunitate, proveniți din instituții de ocrotire socială sau din medii sociale defavorizate;
- Sprijină pe preotul paroh în ducerea la îndeplinire a deciziilor Sfântului Sinod sau ale Chiriarhului locului în probleme de educație a tineretului școlar de toate vârstele;
- Organizează pelerinaje, excursii și tabere de tineret cu caracter creștin.

Art .70 – În viața parohiilor pot activa filiale ale asociațiilor religioase legal constituite cu aprobarea Sfântului Sinod, care pot coopera cu organizații neguvernamentale, cu aprobarea Chiriarhului, în conformitate cu legislația în vigoare.

Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 72-73, 104-105, 109, 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor:

– Ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2625/2005.și aprobă amendarea art. 72-73, 104-105, 109 și 126 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind numirea personalului bisericesc de conducere de la eparhii și a protopopilor, în următoarea redactare:

CAPITOLUL al II-lea

S E C Ţ I A a II-a

B. Protopopul

Art.72 – Protopopul este conducătorul Protopopiatului și organismul de legătură între parohie și Eparhie.

Protopopul se numește sau se reconfirmă de Chiriarh pe o perioadă de patru ani, într-o ședință de lucru a Consiliului Eparhial, ținându-se seama de următoarele criterii: media generală de licență în teologie 8,50; cel puțin gradul II; absența abaterilor canonice și o activitate deosebită liturgică, administrativ-pastorală, misionară și culturală.

Protopopul poate fi revocat de Chiriarh într-o ședință de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial pentru activitate necorespunzătoare sau abateri disciplinare.

El are următoarele atribuții:

a. Îndrumă, coordonează și supraveghează activitatea bisericească a parohiilor din protopopiat;

b. Inspectează, cel puțin odată pe an, parohiile din Protopopiat, verificând registrele, arhiva și biblioteca, starea bisericii, a clădirilor bisericești, precum și a cimitirelor și a altor bunuri bisericești, observând în același timp starea religioasă, morală și socială a parohienilor;

c. Întocmește proces-verbal amănunțit asupra constatărilor făcute.

Procesele-Verbale vor fi consemnate în registrele de inspecție ale parohiilor și se vor înainta autorității eparhiale, cu raport și propuneri;

d. Supraveghează și călăuzește activitatea catehetică, pastorală, culturală și socială a preoțimii;

- e. Îngrijește ca ordinele și dispozițiunile autorităților superioare să fie executate;
- f. Face propuneri Chiriarhului cu privire la suplinirea posturilor vacante de preoți, diaconi și cântăreți;
- g. Avizează asupra cererii credincioșilor pentru înființarea, desființarea sau modificarea teritorială a parohiilor;
- h. Aprobă clericilor din Protopopiat concediu până la 8 zile pe an;
- i. Execută însărcinările primite de la autoritatea eparhială;
- j. Întocmește un raport anual general despre întreaga viață bisericească din Protopopiat, pe care îl înaintează Consiliului Eparhial;
- k. Avizează asupra tuturor lucrărilor organismelor parohiale, care urmează a fi supuse aprobării organelor eparhiale;
- l. Îndeplinește orice alte atribuții ce-i vor fi date de organele eparhiale.

Art. 73 – Protopopul este reprezentantul oficial al Bisericii față de autoritățile publice locale și îndeplinește sarcinile publice ce-i sunt atribuite prin legile, regulamentele și dispozițiile în vigoare, informând totdeauna pe Chiriarh.

Protopopul susține acuzarea la Consistorul Disciplinar Protopopesc.

S E C Ţ I A a IV-a

E. Administrația Eparhială

Art. 104 – Episcopii-Vicari și Arhierii-Vicari se aleg în condițiile art. 129-132 din prezentul Statut de către Sfântul Sinod, la propunerea Chiriarhului Eparhiei respective în consultare cu Sinodul Mitropolitan.

Episcopii-Vicari și Arhierii-Vicari vor purta, cu aprobarea Sfântului Sinod, titlaturi legate de eparhiile respective.

Intrarea lor în funcție se face în urma alegerii și a hirotonirii în Arhieru și se comunică autorității de stat în drept.

Episcopii-Vicari și Arhierii-Vicari au atribuțiile ce le sunt date de Chiriarhi, cu aprobarea Sfântului Sinod.

Ei sunt membri de drept ai organismelor deliberative și executive eparhiale.

Art.105 – Vicarul administrativ eparhial, consilierii administrativi eparhiali permanenți, inspectorul eparhial și secretarul eparhial se numesc sau se reconfirmă de Chiriarh pe o perioadă de patru ani, într-o ședință de lucru a Consiliului Eparhial, ținându-se seama de următoarele criterii: media generală de licență în teologie 8,50; cel puțin gradul II; absența abaterilor canonice și o activitate deosebită liturgică, administrativ-pastorală, misionară și culturală.

Vicarul administrativ eparhial, consilierii administrativi eparhiali permanenți, inspectorul eparhial și secretarul eparhial au atribuții ce le sunt delegate, prin decizie, de Chiriarh. Ei pot funcționa și la parohie numai cu aprobarea Chiriarhului.

Vicarul administrativ eparhial conduce Cancelaria eparhială și participă de drept la ședințele organismelor deliberative eparhiale, cu vot consultativ, iar în Consiliul Eparhial cu vot deliberativ.

Art.109 – Corpul de inspecție și control este încadrat cu următorul personal, numit de Chiriarh:

- a. Un inspector eparhial bisericesc, numit în condițiile art. 105 din prezentul Statut, cu atribuții generale de control și de acuzator la Consistoriul Eparhial;
- b. Exarhul mănăstirilor numit dintre arhimandriți, cu atribuții generale de inspecție și control a mănăstirilor și de referent pentru problemele mănăstirești;
- c. Unul sau mai mulți inspectori pentru controlul financiar și gestionar, dintre care unul poate avea pregătire juridică.

PARTEA a II-a, Despre cler
CAPITOLUL al II-lea, Recrutarea personalului bisericesc
S E C Ţ I A I
Numirea clericului din parohii

Art.126 – Protopopul se recrutează, se numește și se revocă în condițiile art. 72 din prezentul Statut.

Temei nr. 237/2006 – Amendarea prevederilor art.129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române cu privire la alegerea clericului superior adoptate prin hotărârile Sfântului Sinod luate în ședințele de lucru din 5-6 iulie, 20-21 octombrie, 4-5 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006:

– Ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr.283/2006 și aprobă amendarea art. 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu alegerea clericului superior, în următoarea redactare:

Capitolul al II-lea
S E C Ţ I A a II-a
Alegerea membrilor Sfântului Sinod

Art. 129 – a) Desemnarea candidaților pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Patriarh, Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop eparhiot se face prin vot secret de către Sfântul Sinod, întrunit în ședință extraordinară. În această situație, Sfântul Sinod este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și hotărăște cu votul majorității absolute, adică jumătate plus unu din membrii prezenți.

b) Ierarhii eparhioți se aleg prin vot secret de către Colegiul Electoral Bisericesc dintre doi sau trei candidați desemnați de Sfântul Sinod. În cazuri excepționale și motivat se admite și un singur candidat.

Colegiul Electoral Bisericesc este constituit din membrii Adunării Naționale Bisericești și cei ai Adunării Eparhiale a Eparhiei vacante. Din Colegiu fac parte, ca membri de drept, câte un decan și câte un director, clerici, de la instituțiile de învățământ teologic din fiecare Mitropolie, desemnați de Mitropolit în consultare cu ierarhii sufragani, dintre care să nu lipsească decanul și directorul reprezentând eparhia vacantă.

Colegiul Electoral Bisericesc este legal constituit cu prezența a două treimi din membrii săi și alege valabil cu majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din membrii prezenți.

A. Alegerea Patriarhului

Art.130 – a) Patriarhul este ales de către Colegiul Electoral Bisericesc constituit în condițiile art.129 alin.“b” din prezentul Statut.

b) Pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Patriarh este eligibil oricare dintre Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii eparhioți în funcțiune, cetățeni români, care s-au impus în conștiința Bisericii și a societății prin viață curată, cultură teologică, demnitate eclesială, zel misionar și simț gospodăresc.

c) De îndată ce scaunul de Patriarh devine vacant, locotenența patriarhală îi revine de drept primului ierarh din ordinea prevăzută în art. 11 alin. 2 și 134 alin. 2 din prezentul Statut; în caz de impediment sau refuz, următorului, și așa mai departe.

Pe durata vacanței, Locțiitorul de Patriarh, de Mitropolit, de Arhiepiscop și de Episcop rezolvă doar treburile curente ale Administrației Patriarhale sau eparhiei vacante, fără dreptul de a face modificări în legiurile și structurile Bisericii sau de a schimba destinația bunurilor bisericești.

d) La 41 de zile de la vacantare va avea loc ședința extraordinară a Sfântului Sinod, convocat statutar de Locțiitorul de Patriarh, pentru desemnarea candidaților la scaunul patriarhal.

e) În deschiderea ședinței extraordinare, Locțiitorul de Patriarh îl invită pe Secretarul Sfântului Sinod să facă apelul nominal. Secretarul Sfântului Sinod citește art. 129 alin. “a” și art. 130 alin. “e-n” din prezentul Statut. În continuare, la invitația Locțiitorului de Patriarh, Secretarul Sfântului Sinod dă citire listei ierarhilor eparhioți alcătuită din vreme, în ordinea dipticelui, pentru nominalizarea celui mai vechi în hirotonie, cum rezultă din Condica Sfântă, începând cu mitropoliții și continuând cu arhiepiscopii și episcopii, în vederea prezidării ședinței Sfântului Sinod.

f) În urma constatărilor, Locțiitorul de Patriarh anunță numele ierarhului care va prelua conducerea ședinței, invitându-l să o prezideze. În caz de impediment sau refuz, președinția revine următorului cu cea mai mare vechime în hirotonie în treapta arhierescă, în ordinea dipticelui, dacă cel nominalizat nu se numără printre candidați.

Prin preluarea președinției de către un ierarh eparhiot, cu cea mai mare vechime în treapta arhieriei în ordinea dipticelui, lista candidaților eligibili devine definitivă, putându-se deschide procedura desemnării candidaților la scaunul patriarhal.

g) Pe durata ședinței, Președintele de ședință este asistat, ca bărbați de încredere, de primii doi Episcopi-Vicari sau Arhieriei-Vicari cu cea mai veche hirotonie în treapta arhierescă. Secretar de ședință este Episcopul-Vicar sau Arhiericul-Vicar cu cea mai nouă hirotonie. Aceștia patru alcătuiesc Biroul.

h) Cei doi asistenți ai Președintelui le arată celor prezenți că cele două urne sunt goale. Din timp au fost pregătite buletinele de vot care poartă pe unul din colțuri ștampila Sfântului Sinod și pe care sunt înscriși în ordinea dipticului toți ierarhii eparhioți eligibili.

i) La apelul Secretarului de ședință, fiecare votant primește un buletin de vot și, mergând într-un loc special amenajat, bifează pe buletin, în frică de Dumnezeu și sub insuflarea Duhului Sfânt, numele celui pe care îl crede vrednic să fie ales. Înainte de a părăsi locul special amenajat pentru votare, fiecare votant împătorește buletinul de vot în patru, în așa fel încât ștampila să fie afară.

j) Apoi, fiecare votant sărută Sfânta Evanghelie și depune buletinul în prima urnă.

k) Votarea este obligatorie, voturile bifate incorect, cu adăugiri sau fără bifare, se anulează.

l) Președintele face numărătoarea buletinelor, trecându-le din prima urnă în cea de a doua. Numărul buletinelor trebuie să fie egal cu acela al votanților prezenți.

m) Președintele desface fiecare buletin din cea de a doua urnă, îl arată celor doi asistenți, citește cu voce tare numele bifat și îl depune în prima urnă. În acest timp, Secretarul înscrie într-o listă voturile sub numele respective, rostite de Președinte.

n) Secretarul, după ce a verificat dacă suma voturilor este egală cu numărul buletinelor, semnează lista și o predă Președintelui. Acesta o citește cu voce tare, după care o semnează împreună cu cei doi asistenți.

o) Devine primul candidat desemnat pentru alegerea în slujirea de Patriarh cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate. Dacă nici unul dintre candidați nu întrunește majoritatea absolută, în aceeași ședință se procedează la o nouă votare. Dacă nici de data aceasta nu s-a obținut majoritatea absolută, în aceeași ședință se repetă scrutinul până ce unul din candidați o obține. În caz de paritate, decid sorții.

Pentru al doilea candidat se organizează, în aceeași ședință, fără pauză, un nou scrutin, la care participă primii trei candidați în ordinea numărului de voturi obținute la votarea precedentă. Cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate, devine al doilea candidat desemnat. Dacă nici unul dintre cei trei nu a întrunit majoritatea absolută, se organizează un nou scrutin, la care participă primii doi din scrutinul precedent. Devine al doilea candidat cel care a obținut majoritatea absolută. În caz de paritate, decid sorții.

Pentru al treilea candidat se organizează, în aceeași ședință, fără pauză, un nou scrutin, la care participă primii trei candidați în ordinea numărului de voturi obținut la votarea precedentă. Cel care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate, devine al treilea candidat desemnat. Dacă nici unul dintre cei trei nu a întrunit majoritatea absolută se organizează un nou scrutin la care participă primii doi din scrutinul precedent. Devine al treilea candidat cel care a obținut majoritatea absolută. În caz de paritate decid sorții.

Președintele anunță rezultatul votării, după care îi predă președinția Locțiitorului de Patriarh.

p) În aceeași zi în care a avut loc desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod, are loc ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea noului patriarh. Membrii Colegiului Electoral Bisericesc vor primi la începutul ședinței câte un curriculum vitae al celor doi sau trei candidați desemnați.

Convocarea ședinței Colegiului Electoral Bisericesc se face o dată cu convocarea ședinței extraordinare a Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților.

q) Ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de Patriarh este deschisă de Locțiitorul de Patriarh. Secretarul Sfântului Sinod face apelul nominal.

Ședința Colegiul Electoral Bisericesc pentru alegerea de Patriarh este prezidată, în ordinea dipticelui, de Mitropolitul, Arhiepiscopul sau Episcopul eparhiot cu cea mai veche hirotonie în treapta arhierescă, dacă nu se numără printre candidați. În acest scop, Locțiitorul de Patriarh invită pe Secretarul Sfântului Sinod să citească lista ierarhilor eparhioți, membri ai Sfântului Sinod, în ordinea vechimii hirotoniei în treapta arhierescă, așa cum reiese din Condica Sfântă. Locțiitorul de Patriarh anunță numele celui desemnat și îl invită pe acesta să preia conducerea ședinței. În caz de impediment sau refuz, președinția îi revine următorului, după aceleași criterii.

Pe durata ședinței electorale, nici un membru al Colegiului nu poate părăsi sala decât motivat, cu încuviințarea Președintelui.

r) Președintele este asistat, ca bărbați de încredere, de doi sau trei membri mireni ai Colegiului, propuși câte unul de către fiecare din cei doi sau trei candidați la scaunul patriarhal și aprobați de Colegiu. Secretar de ședință este un membru cleric al Colegiului, desemnat de Președinte prin consultarea plenului. Aceștia patru sau cinci alcătuiesc Biroul.

s) Procedura votării este cea prevăzută la alin. “h–n” ale prezentului articol, cu adaptările specifice. Pe fiecare buletin de vot sunt tipărite numele celor trei candidați, în ordinea desemnării de către Sfântul Sinod.

t) Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române devine candidatul care a obținut majoritatea absolută, adică jumătate plus unu din numărul voturilor valabil exprimate. Dacă nici unul dintre cei doi sau trei candidați nu a întrunit majoritatea absolută, se organizează o nouă votare, la care participă primii doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi. Devine ales cel care a întrunit majoritatea absolută. În caz de paritate decid sorții.

u) Rezultatul alegerii este consemnat într-un proces-verbal la care se anexează buletinele voturilor exprimate. Președintele anunță solemn numele celui ales, după care conducerea ședinței îi este predată celui ce a deschis-o, care o și închide.

Actele alegerii se înaintează Sfântului Sinod în vederea examinării canonice și a validării alegerii.

B. Alegerea Mitropoliților, Arhiepiscopilor, Episcopilor eparhioți, Episcopilor-Vicari Patriarhali, Episcopilor-Vicari și Arhierilor-Vicari

Art.131 – a) Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii eparhioți sunt aleși de către Colegiul Electoral Bisericesc constituit în condițiile art.129 alin. “b” din prezentul Statut.

b) Eligibil pentru slujirea, vrednicia și răspunderea de Mitropolit, Arhiepiscop sau Episcop eparhiot poate fi orice ierarh membru al Sfântului Sinod, Arhimandrit ori preot văduv prin deces, care este cetățean român, îndeplinește condițiile canonice, doctor sau licențiat în Teologie, distins prin viață curată, cultură teologică, demnitate eclesială, zel misionar și simț gospodăresc.

c) Cei doi sau trei candidați pentru fiecare din aceste trepte sunt desemnați de către Sfântul Sinod, în ședință specială, convocată de către Patriarh. În cazuri excepționale și motivat se admite și un singur candidat.

d) Lucrările Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților la alegerea de Mitropolit, Arhiepiscop și Episcop sunt deschise și închise de către Patriarh și sunt prezidate de către Patriarh pentru desemnarea candidaților de Mitropolit și de către Mitropolit pentru desemnarea candidaților de Arhiepiscop și Episcop din eparhiile sufragane.

Lucrările ședinței Sfântului Sinod se desfășoară după procedura prevăzută la art. 130 alin. "d" și "g-o" din prezentul Statut, cu adaptările specifice.

e) Pentru întocmirea listei de candidați oricare membru al Sfântului Sinod poate face propuneri de candidați cu acceptul celui propus.

f) Candidații care nu au harul arhieriei sunt supuși mai întâi examinării canonice de către Sfântului Sinod și numai după aceea, în caz de validare, sunt înscriși pe lista candidaților.

g) În aceeași zi în care a avut loc desemnarea candidaților de către Sfântul Sinod, are loc ședința Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea de Mitropolit, Arhiepiscop sau Episcop eparhiot. Membrii Colegiului Electoral Bisericesc vor primi la începutul ședinței câte un curriculum vitae al celor doi sau trei candidați desemnați.

Convocarea ședinței Colegiului Electoral Bisericesc se face o dată cu convocarea ședinței speciale a Sfântului Sinod pentru desemnarea candidaților.

h) Ședința Colegiului Electoral Bisericesc este deschisă și închisă de către Patriarh și este prezidată de către Patriarh pentru alegerea de Mitropolit și de către Mitropolit pentru alegerea de Arhiepiscop și Episcop din eparhiile sufragane.

Pe durata ședinței electorale, nici un membru al Colegiului nu poate părăsi sala decât motivat, cu încuviințarea Președintelui.

i) Președintele este asistat, ca bărbați de încredere, de trei membri mireni ai Colegiului, propuși câte unul de către fiecare din cei trei candidați la scaunul vacant și aprobați de Colegiu. Secretar de ședință este un membru cleric al Colegiului, desemnat de Președinte prin consultarea plenului. Aceștia cinci alcătuiesc Biroul.

j) Votarea urmează procedura prevăzută la art. 130, alin. "h-n" al prezentului Statut.

k) După consemnarea rezultatului votării, Președintele anunță solemn numele celui ales, după care Biroul se retrage. Patriarhul declară închisă ședința Colegiului.

l) Alegerea Mitropoliților, Arhiepiscopilor și Episcopilor de la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare se face de către organismul electiv al eparhiei

respective în condițiile prevăzute de Statutele de organizare și funcționare ale acestora aprobate de Sfântul Sinod.

Prezidarea organismelor electiv se face de ierarhul desemnat de către Sfântul Sinod. Actele alegerii se înaintează Sfântului Sinod în vederea examinării canonice și a validării alegerii.

m) În exercitarea atribuțiilor sale, Patriarhul poate avea Episcopi-Vicari Patriarhali care se aleg, prin vot secret, de către Sfântul Sinod la propunerea Patriarhului făcută în consultare cu Sinodul Permanent.

n) Mitropoliții, Arhiepiscopii și Episcopii pot avea un Episcop-Vicar sau Arhiepiscop-Vicar (la Episcopii), iar prin excepție motivată pe un al doilea. Episcopii-Vicari și Arhiepiscopii-Vicari se aleg, prin vot secret, de către Sfântul Sinod, la propunerea Chiriarhului făcută în consultare cu Sinodul Mitropolitan.

o) Candidații pentru funcțiile de Episcop-Vicar Patriarhal, Episcop-Vicar și Arhiepiscop-Vicar trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute la art. 131 alin. "b" din prezentul Statut iar cei care nu au harul arhieriei sunt supuși mai întâi examinării canonice prevăzute la art.131 alin."f".

p) Votarea de către Sfântul Sinod pentru alegerea Episcopilor-Vicari Patriarhali, Episcopilor-Vicari și Arhiepiscopilor-Vicari urmează procedura înscrisă la art. 130 alin."h-n", cu adaptările specifice.

q) Dacă respectivul candidat nu obține majoritatea absolută a voturilor exprimate, ierarhul eparhiot poate propune, în altă ședință, un alt candidat, la alegerea căruia se va aplica aceeași procedură.

r) Alegerea Episcopilor-Vicari și Arhiepiscopilor-Vicari de la Eparhiile Ortodoxe Române de peste hotare se face la propunerea Chiriarhului respectiv în consultare cu organele eparhiale prevăzute în propriile Statute de organizare și funcționare aprobate de Sfântul Sinod și urmează procedura înscrisă la alin."o-q" din prezentul articol.

C. Hirotonia, înscăunarea și instalarea

Art.132 – Orice alegere pentru clerul superior al Bisericii Ortodoxe Române trebuie să aibă aprobarea Sfântului Sinod, care are autoritatea de a primi, examina și rezolva eventualele contestații. În cazul în care alegerea nu este aprobată se va proceda la o nouă alegere, în termenul fixat de Sfântul Sinod.

a) Înscăunarea și instalarea se fac potrivit rânduielilor canonice și după dătinile Bisericii Ortodoxe Române. Numele celor aleși se comunică autorităților de stat competente.

b) Gramata de instalare este emisă de către Sfântul Sinod pentru Patriarh, de către Patriarh pentru Mitropoliți și de către Mitropolit pentru Arhiepiscopii și Episcopii sufragani.

c) În cazul când cel ales nu este arhieriu, el va fi hirotonit de către Mitropolitul locului împreună cu cel puțin alți doi Arhiepiscopii, și numai după aceea poate primi Gramata de instalare.

b. Aprobarea amendamentelor la Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și la Regulamentul Organelor Deliberative și Executive din Patriarhia Română.

Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist supune hotărârii plenului Adunării Naționale Bisericești, prin vot deschis, amendamentele la Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și la Regulamentul Organelor Deliberative, aprobate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Președinte și a votului deschis exprimat, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

Temei nr. 1957/2005 – Amendarea prevederilor art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor:

– Ia act de Hotărârea Sfântului Sinod nr. 1957/2005 și aprobă amendarea art. 40–52 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română referitoare la Comisiile Sinodale și atribuțiile lor, în următoarea redactare:

Capitolul al II-lea

A. Sfântul Sinod

Despre Comisii

Art.40 – Pentru studierea problemelor și formularea propunerilor ce urmează a se supune deliberării, Sfântul Sinod alege din sânul său – la începutul fiecărei sesiuni – patru Comisii compuse din Mitropoliți, Arhiepiscopi, Episcopi, Episcopi-Vicari Patriarhali, Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari.

Fiecare Comisie este prezidată de un Mitropolit și are ca raportor un membru ales din sânul ei, la propunerea Președintelui acesteia.

Comisiile sunt:

1. Comisia Pastorală, Monahală și Socială;
2. Comisia Teologică și Liturgică;
3. Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină;
4. Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice.

În caz de necesitate, Sfântul Sinod poate decide dacă o problemă poate fi examinată în comun de două sau mai multe comisii, sau poate decide dacă una din comisii va solicita avizul altei comisii în problema respectivă.

De asemenea, pentru anumite probleme, Sfântul Sinod poate decide instituirea unei subcomisii speciale care să fie pusă sub egida uneia din cele patru Comisii. Din subcomisie pot face parte și ierarhi din alte comisii, profesori de teologie și alți specialiști.

Art. 41 – Comisiile sunt organisme auxiliare ale Sfântului Sinod și au datoria de a studia, pregăti și raporta în ședință, asupra tuturor problemelor ce li s-au repartizat de birou, făcând referat cu propuneri scrise.

Art. 42 – La invitația Președintelui Sfântului Sinod, raportorul fiecărei comisii citește în ședință referatul comisiei și dă lămuririle trebuitoare.

Referatul comisiei trebuie să fie semnat de președintele, raportorul și toți membrii comisiei.

În cazul când nu toți membri sunt de acord asupra concluziilor referatului, minoritatea poate prezenta propunere separată care se supune deliberării Sfântului Sinod împreună cu concluziile celeilalte părți.

Art. 43 – Raportorii comisiilor primesc de la birou lucrările, împreună cu dosarele problemelor repartizate și poartă responsabilitatea lor până la restituire, după deliberarea și hotărârea Sfântului Sinod.

Art. 44 – Comisiile primesc de la birou toate lucrările pregătite și studiate de Secretarul Sfântului Sinod și de consilierii administrativi patriarhali.

Comisiile au dreptul să ceară, prin Administrația Patriarhală, de la cancelariile eparhiale sau ale autorităților de Stat, informații privitoare la lucrările lor.

În vederea pregătirii referatelor asupra problemelor ce li s-au dat spre studiere și referire, comisiile pot consulta orice persoană cu autoritate morală și științifică din rândul clerului sau dintre mireni.

Art. 45 – Vicarul administrativ patriarhal și consilierii patriarhali participă la lucrările Comisiilor pentru a da lămuriri în problemele care intră în sfera lor de activitate, studiate de ei mai înainte.

Art. 46 – Comisiile sunt datoare să înainteze Sfântului Sinod, până la încheierea fiecărei ședințe de lucru, referate asupra lucrărilor ce li s-au repartizat spre studiere și referire.

Art. 47 – **Comisia Pastorală, Monahală și Socială** va primi spre studiere și referire de la biroul Sfântului Sinod toate acele probleme care privesc:

- a) Raporturile dintre Biserica Ortodoxă Română și cultele religioase din România;
- b) Lucrările și actele pregătitoare pentru Sfințirea Marelui Mir la Patriarhia Română;
- c) Evaluarea itinerariilor pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și a Dărilor de seamă în legătură cu activitatea misionar-pastorală desfășurată în eparhii;
- d) Inițierea, aprobarea și supravegherea modului de aplicare a planurilor de pro-movare a activității misionare și pastorale, la nivelul tuturor unităților bisericesti (parohie, protopopiat și eparhie);
- e) Inițierea, autorizarea și controlul normelor de catehizare a tineretului;
- f) Îndrumarea activității mass-media în Patriarhia Română;
- g) Organizarea vieții monahale din punct de vedere al trăirii credinței, precum și stabilirea normelor pentru funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;
- h) Acordarea rangului de arhimandrit la recomandarea Chiriarhilor;
- i) Îndrumarea și coordonarea activităților de asistență religioasă în spitale, penitenciare, armată, orfeline și azile de bătrâni;
- j) Îndrumarea și controlul activităților de asistență socială, caritativă și filantropică a Bisericii;
- k) Aprobarea, îndrumarea și supravegherea activității asociațiilor naționale cu caracter religios care funcționează cu binecuvântarea Sfântului Sinod;

l) Inițierea și promovarea de măsuri privind sprijinirea materială a activității misionare și a așezămintelor bisericești, prin colecte și trimiterea de pastorale, precum și pentru stabilirea drepturilor salariale ale personalului bisericesc clerical și neclerical prin măsuri adecvate, inclusiv la autoritățile de stat în drept;

m) Propuneri pentru organizarea, desfășurarea și folosirea Fondului Central Misionar.

Art. 48 – Comisia Teologică și Liturgică va primi de la biroul Sfântului Sinod, spre studiere și referire, toate problemele privind:

a) Unitatea dogmatică, canonică și a cultului în Biserica Ortodoxă Română;

b) Soluționarea tuturor problemelor de natură dogmatică și de cult, în conformitate cu învățătura Bisericii Ortodoxe Ecumenice;

c) Inițierea, autorizarea și supravegherea traducerii, editării și răspândirii Sfintei Scripturi, atât pentru uzul clerului cât și al credincioșilor;

d) Inițierea, autorizarea și supravegherea diortosirii și tipăririi cărților de ritual pentru trebuințele cultului;

e) Cercetarea și avizarea propunerilor de canonizare făcute de eparhii prin Sinoadele Mitropolitane;

f) Examinarea și avizarea Calendarului bisericesc și a Pascaliei;

g) Editarea revistelor centrale bisericești: *“Biserica Ortodoxă Română”* – buletinul oficial al Patriarhiei Române; *“Ortodoxia”*; *“Studii Teologice”*, precum și activitatea editorială a Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;

h) Inițierea, autorizarea și supravegherea editării și răspândirii cărților cu caracter religios pentru întărirea religiozității și moralității credincioșilor (catehisme, cărți de rugăciune și de zidire duhovnicească etc.);

i) Supravegherea și controlul, din punct de vedere dogmatic, moral și artistic, a operelor de literatură și artă bisericească, precum și a producției de icoane și obiecte destinate cultului și întăririi religiozității credincioșilor;

j) Inițierea de măsuri și stabilirea de norme în legătură cu pictura bisericească;

k) Inițierea de norme pentru restaurarea, întreținerea și valorificarea științifică a monumentelor de artă și arhitectură religioasă din patrimoniul cultural-național;

l) Măsuri pentru pregătirea personalului de specialitate în domeniul restaurării, întreținerii și valorificării patrimoniului cultural-național religios prin chemarea acestuia la cursuri de perfecționare;

m) Inițierea de măsuri în vederea elaborării de programe și tematici pentru promovarea vieții religioase, a moralității și a pregătirii profesionale a clerului, inclusiv prin chemarea la cursuri de perfecționare, conferințe preoțești, colocvii și seminarii duhovnicești, meditații etc.;

n) Organizarea instituțiilor de învățământ teologic pentru pregătirea personalului bisericesc (școli de Cântăreți, Seminarii Teologice Liceale, Facultăți de Teologie), precum și a secțiilor, specializărilor și catedrelor din cadrul lor, inclusiv organizarea învățământului post-universitar teologic, în funcție de cerințele Bisericii și în acord cu legislația în vigoare;

o) Adoptarea de măsuri pentru elaborarea regulamentelor instituțiilor de învățământ teologic și a planurilor curriculare, precum și a programelor analitice sub aspectul conținutului teologic;

p) Cercetarea și avizarea cursurilor și manualelor pentru instituțiile de învățământ teologic;

q) Propunerea de măsuri pentru elaborarea normelor în legătură cu predarea Religiei în învățământul public de stat și comunicarea acestora, când ar fi cazul, către autoritățile de stat abilitate, pentru completarea sau modificarea legislației specifice;

r) Avizarea planurilor curriculare și a manualelor de Religie pentru învățământul public de stat, sub aspectul conținutului teologic și metodologic;

s) Avizarea tematicilor și organizarea consfătuirilor și a cursurilor de perfecționare a personalului didactic din învățământul teologic de toate gradele și a celui care predă Religia, în acord cu prevederile din învățământul public de stat;

t) Stabilirea criteriilor privind schimbul de burse cu străinătatea și a selecționării candidaților din rândul teologilor;

u) Adoptarea de măsuri și stabilirea cadrului metodologic în legătură cu controlul învățământului teologic și a celui religios din învățământul public de stat, sub raportul conținutului teologic, precum și administrativ-gestionar în privința bunurilor și bazei materiale aparținând Bisericii;

v) Formarea spirituală și moral-religioasă a elevilor și studenților din instituțiile de învățământ teologic de toate gradele.

Art. 49 – Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină va primi de la biroul Sfântului Sinod, spre studiere și referire, toate problemele privitoare la:

a) Raporturile dintre Biserică și Stat și interpretarea, cu caracter obligatoriu în Patriarhia Română, a legislației și actelor normative ale administrației de stat privitoare la Biserică și instituțiile ei;

b) Aplicarea Sfintelor Canoane, legilor, regulamentelor și hotărârilor organismelor centrale bisericești;

c) Examinarea propunerilor de completare sau modificare a Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și aprobarea Regulamentelor de aplicare a acestuia în toate domeniile vieții bisericești;

d) Studiarea și avizarea proiectelor de legi și actelor normative ale autorităților publice referitoare la Biserica Ortodoxă Română și la instituțiile ei;

e) Examinarea alegerilor de Patriarh, Mitropoliți, Arhiepiscopi, Episcopi, Episcopi-Vicari Patriarhali, Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari, privind respectarea normelor legale și canonice în vigoare;

f) Propuneri pentru validarea alegerii Chiriarhilor eparhiilor ortodoxe române de peste hotare, dacă s-au respectat normele legale în vigoare și dacă cei aleși îndeplinesc condițiile canonice;

g) Retragera din scaun a Chiriarhilor și reglementarea drepturilor de pensio-nare și a condițiilor decente de trai (locuință, personal de îngrijire, mijloc de transport asigurate prin contribuția Centrului Eparhial la care a funcționat ultima dată)

potrivit rangului acestora și ale celorlalți ierarhi care nu mai fac parte din Sfântul Sinod, precum și desemnarea mănăstirilor sau altor locații ce li se vor destina de Sfântul Sinod, în condițiile art.197 din Statut;

h) Cererile de concedii mai mari de trei luni ale membrilor Sfântului Sinod;

i) Recursurile clericilor în caz de caterisire, pe care le cercetează numai după actele din dosar, fără citarea părților. Când comisia va constata cu unanimitate că procedura nu a fost bine îndeplinită, sau canoanele, legile sau Regulamentul de procedură nu au fost bine aplicate ori s-au comis excese de putere, va propune Sfântului Sinod admiterea recursului, pe baza referatului întocmit de inspectorul general bisericesc și de specialiștii canoniști și juriști de la Centrul Patriarhal.

Reexaminarea în fond a cauzei se va face de Sfântul Sinod prin analogie cu procedura folosită de Sinodul Mitropolitan la admiterea cauzelor de depunere din treapta preoției (art.210 și 212 din Regulamentul de procedură).

Hotărârea pronunțată de Sfântul Sinod după reexaminarea cauzei va fi definitivă și executorie, după semnarea ei de către Patriarh;

j) Îndrumarea și supravegherea activității organismelor executive din Episcopii, Arhiepiscopii, Mitropolii și de la Patriarhie, ca să se desfășoare potrivit normelor legale;

k) Interpretarea, cu caracter obligatoriu pentru toate organismele bisericești, a dispozițiilor statutare și regulamentare proprii;

l) Dispensele matrimoniale;

m) Validitatea și invaliditatea matrimonială și a hirotoniei clericilor;

n) Apărarea drepturilor Bisericii și ale personalului clerical și neclerical de toate gradele, ale personalului bisericesc de conducere și administrativ și ale cadrelor didactice de la instituțiile de învățământ teologic, care funcționează cu binecuvântarea Sfântului Sinod;

o) Disciplinarea cadrelor didactice din învățământul teologic și care predă Religia în școlile publice pentru abateri canonice, dogmatice și purtare ireverențioasă față de autoritatea bisericească;

p) Disciplinarea moral-religioasă a credincioșilor;

q) Propunerea măsurilor pentru elaborarea programei unitare pe întreaga Patriarhie Română a examenelor de selecționare a apărătorilor bisericești de la Consistoriile Disciplinare Protopopești și Eparhiale, organizate în condițiile art. 198-192 din Regulamentul de procedură;

r) Cererile de reducere și iertare de pedepse;

s) Judecarea membrilor Sfântului Sinod pentru abateri de orice natură.

Art. 50 – În cazul când Sfântul Sinod, cu 2/3 din numărul membrilor săi decide, prin vot secret, trimiterea în judecată a unuia dintre membrii săi, Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină se transformă în instanță de judecată. În acest caz se completează până la numărul de 12 judecători, cu noi membri aleși prin vot secret din sânul Sfântului Sinod. Hotărârea dată devine obligatorie numai după aprobarea Sfântului Sinod. Aprobarea se va da cu același număr de voturi și în același mod ca și trimiterea în judecată. Iar de va fi cazul, de hotărâre de depu-

nerede din scaun sau de caterisire, se cere neapărat 2/3 voturi din numărul membrilor Sfântului Sinod.

Art. 51 – Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice va primi de la biroul Sfântului Sinod, spre studiere și referire, toate acele probleme care privesc:

a) Relațiile și unitatea dogmatică-canonice și a cultului cu Biserica Ortodoxă Ecumenică;

b) Raporturile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici creștine;

c) Raporturile Bisericii Ortodoxe Române cu organizațiile internaționale creștine și interreligioase;

d) Analizarea documentelor internaționale la care Biserica Ortodoxă Română este inițiatore, promotoare și semnatară sau în vederea participării reprezentanților săi autorizați, la întruniri cu caracter științifico-teologic, aprobate de Sfântul Sinod;

e) Evaluarea și aprobarea participării reprezentanților Bisericii Ortodoxe Române la întruniri, conferințe, congrese, simpozioane cu caracter bisericesc și ecumenic;

f) Evaluarea itinerariilor pastorale, a activității misionare și culturale a ierarhilor Eparhiilor Ortodoxe Române de peste hotare;

g) Analizarea activității comunităților ortodoxe române de peste hotare, care depind direct de Patriarhia Română, și adoptarea de măsuri pentru păstrarea unității cu Biserica Mamă;

h) Inițierea de măsuri pentru înființarea, organizarea și sprijinirea unităților diasporale ortodoxe române de peste hotare;

i) Evaluarea inițiativelor și documentelor în legătură cu participarea Bisericii Ortodoxe Române, prin reprezentanții săi, la activitatea unor instituții și organizații internaționale, altele decât cele religioase și ecumenice.

Art.52 – În afara lucrărilor care se examinează prin Comisii, pentru lucrări asupra cărora se cere urgent votul, Sfântul Sinod poate decide examinarea direct în plen a acestora, dezbaterile și hotărârea urmând a se consemna ca atare.

Temei nr. 2625/2005 – Amendarea prevederilor art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative și Executive din Patriarhia Română privitoare la numirea protopopilor:

– *Ia act de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2625/2005 și aprobă amendarea art. 55-57 din Regulamentul Organelor Deliberative referitoare la numirea și revocarea protopopilor, în următoarea redactare:*

PARTEA a II-a ***Protopopiatul***

Art. 55 – Protopopul se numește sau se reconfirmă de Chiriarh pe o perioadă de patru ani, într-o ședință de lucru a Consiliului Eparhial, ținându-se seama de următoarele criterii: media generală de licență în teologie 8,50; cel puțin gradul

II; absența abaterilor canonice și o activitate deosebită liturgică, administrativ-pastorală, misionară și culturală.

Art. 56 – Protopopul poate fi revocat de Chiriarh într-o ședință de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial pentru activitate necorespunzătoare sau abateri disciplinare.

Art. 57 – Protopopul intră în activitate după primirea Deciziei Chiriarhale de numire.

c. Aprobarea rapoartelor Comisiilor Bisericești, Culturale, Economico-Financiare și Bugetare.

Potrivit prevederilor art. 20, lit. “g, i și j” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist supune hotărârii plenului Adunării Naționale Bisericești Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc privind activitatea desfășurată în anul 2005 de Sectoarele Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Contul de execuție bugetară și bilanțul financiar-contabil pe anul 2005 al Administrației Patriarhale și Instituțiilor anexe, precum și Proiectul de buget pe anul 2006 al acestora, așa cum s-au reflectat în referatele Comisiilor Bisericești, Culturale, Economico-Financiare și Bugetare.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte și a votului unanim exprimat, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– *Ia act de referatele prezentate de Comisiile Bisericești, Culturale și Economico-Financiare în legătură cu lucrările înscrise pe Ordinea de Zi și aprobă Raportul general anual al Consiliului Național Bisericesc privind activitatea desfășurată în anul 2005 de Sectoarele Administrației Patriarhale și ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

– *Ia act de raportul prezentat de Comisia Bugetară și aprobă proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Administrației Patriarhale și Instituțiilor sale anexe pe anul 2006, care va fi administrat potrivit prevederilor statutare și regulamentare bisericești și în limita realizării veniturilor propuse.*

– *Exprimă mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți și Arhiepiscopi, Prea Sfințiților Episcopi eparhioți, Episcopi-Vicari Patriarhali, Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari, preoților, monahilor și tuturor credincioșilor pentru întreaga lucrare desfășurată în cursul anului 2005 în slujirea unității bisericești și a cerințelor misionare ale Bisericii noastre astăzi.*

– *Ia act de propunerea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și este de acord ca, în perspectiva definitivării Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și a celorlalte regulamente bisericești, expresia “organ bisericesc” să fie modificată prin “organism”, pentru a corespunde uzanțelor legislative în vigoare.*

13. Închiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești.

După încheierea votării propunerilor Comisiilor, la orele 15⁰⁰, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** declară închisă prezenta ședință de lucru a sesiunii anuale a Adunării Naționale Bisericești.

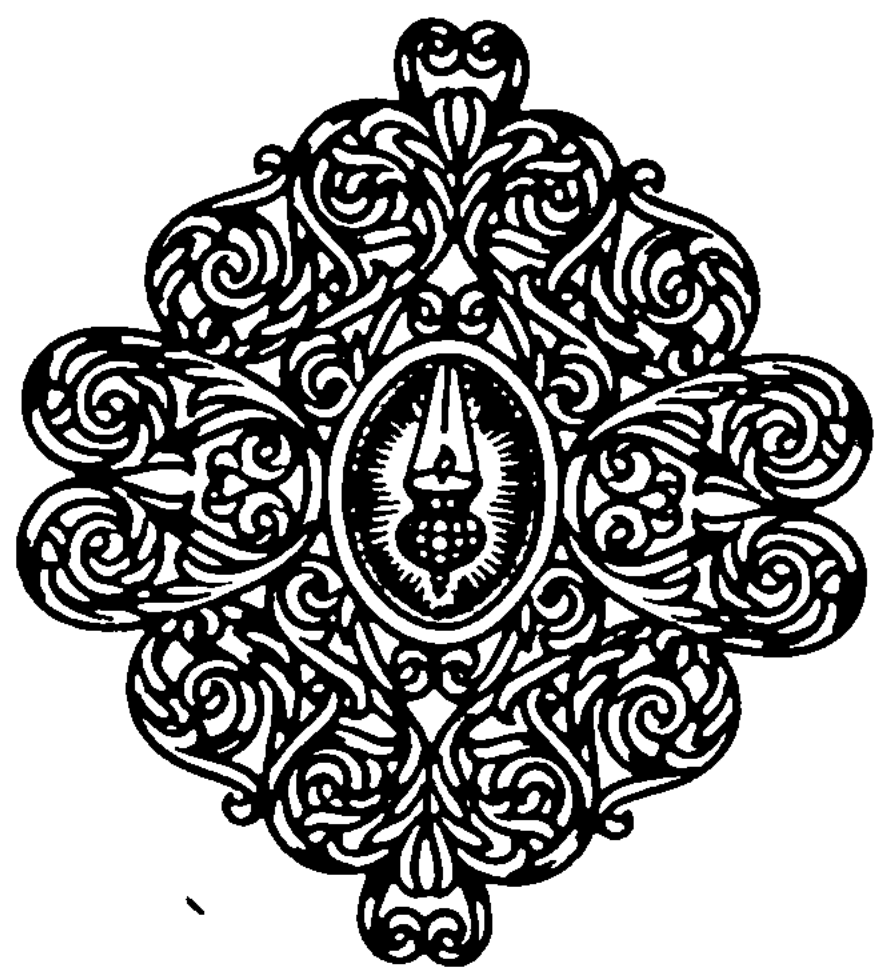
Se rostește rugăciunea "Cuvine-se cu adevărat!".

PREȘEDINTELE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**Secretarul de ședință,
Pr. Dr. *Augustin Rusu*,
Consilier patriarhal**

LUCRĂRILE SESIUNII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PE ANUL 2006

Sumarul ședinței de lucru din ziua de 2 martie 2006*

În conformitate cu prevederile articolului 12 și 30 lit. “a” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale articolului 9 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist**, cu adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 780 din 14 februarie 2006, a convocat **Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române** în ședință de lucru pentru ziua de **joi, 2 martie 2006, orele 10⁰⁰** la Reședința Patriarhală din București.

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeum-ului.

Dimineață, la orele 8⁰⁰, în Catedrala Patriarhală, s-a săvârșit Sfânta Liturghie de către I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, împreună cu preoții și diaconii Catedralei.

La orele 9³⁰, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist II.PP.SS. Mitropoliți II.PP.SS. Arhiepiscopi, PP.SS. Episcopi, PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali și a PP.SS. Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari, același sobor de slujitori a oficiat slujba **Tedeum-ului** pentru deschiderea lucrărilor Sfântului Sinod.

2. Apelul nominal.

La orele 10⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de toți membrii Sfântului Sinod intră în sala sinodală a Palatului Patriarhal, ocupând fiecare locul cuvenit.

Prea Fericitul Părinte Patriarh adresează P.S. Episcop-Vicar Patriarhal, **Vincentiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod, invitația de a da citire **Apelului nominal**.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Președintele Sfântului Sinod, *II.PP.SS. Mitropoliți:* **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, **Laurențiu** al Ardealului, **Teofan** al Olteniei, **Nicolae** al Banatului, **Serafim** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord; *II.PP.SS. Arhiepiscopi:* **Teodosie** al Tomisului, **Nifon** al Târgoviștei, **Pimen** al Sucevei și Rădăuților, **Bartolomeu** al Clujului, **Andrei** al Alba Iuliei, **Nicolae** al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada; *PP.SS. Episcopi:* **Gherasim** al Râmnicului, **Eftimie** al Romanului, **Epifanie** al Buzăului și Vrancei, **Calinic** al Argeșului și Muscelului, **Casian** al Dunării de Jos, **Timotei** al Aradului, **Lucian** al Caransebeșului, **Justinian** al Maramureșului și Sătmarului, **Nicodim** al Severinului și Strehaiei, **Damaschin** al Sloboziei și Călărașilor, **Ioan** al Covasnei și Harghitei, **Galaction** al Alexandriei și Teleormanului, **Ambrozie**

* Prezentul sumar a fost pregătit pentru tipar de Pr. Dr. Augustin Rusu, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal, ales Episcop al Giurgiului, **Daniil**, Episcop-Loctiitor (administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, **Sofronie** al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; *PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali: Vincențiu Ploieșteanul*, Secretarul Sfântului Sinod și **Ciprian Câmpineanul**; *PP.SS. Episcopi-Vicari: Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul* ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **Calinic Botoșăneanul** al Arhiepiscopiei Iașilor, **Visarion Rășinăreanul** al Arhiepiscopiei Sibiului, **Gurie Gorjeanul** al Arhiepiscopiei Craiovei, **Paisie Lugojanul** al Arhiepiscopiei Timișoarei, **Siluan Marsilianul** și **Marc Nemțeanul** ai Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, **Irineu Bistrițeanul** și **Vasile Someșanul** ai Arhiepiscopiei Clujului; *PP.SS. Arhieri-Vicari: Irineu Slătineanul* al Episcopiei Râmnicului, **Ioachim Băcăuanul** al Episcopiei Romanului, **Corneliu Bârlădeanul** al Episcopiei Hușilor și **Iustin Sigheteanul** al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Absentează motivat: II.PP.SS. Mitropoliți: Petru al Basarabiei și **Iosif** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; *PP.SS. Episcopi: Ioachim* al Hușilor și **Ioan** al Oradiei, Bihorului și Sălajului; *P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul* al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, *P.S. Arhieru-Vicar Petroniu Sălăjanul* al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului

Constatând prezența statutară a membrilor Sfântului Sinod, Prea Fericitul Părinte Președinte declară legal constituit acest for bisericesc și deschide ședința de lucru a Sfântului Sinod.

3. Componenta Comisiilor de lucru ale Sfântului Sinod.

În urma Apelului Nominal, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* constată prezența pentru prima dată la ședințele Sfântului Sinod în calitate de nou membru ale acestui for central bisericesc a *P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul al Arhiepiscopiei Timișoarei* și, potrivit procedurii regulamentare, propune plenului Sfântului Sinod, să fie repartizat în Comisia Pastorală Monahală și Socială. În acord cu această propunere, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă repartizarea P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul al Arhiepiscopiei Timișoarei în Comisia Pastorală, Monahală și Socială a Sfântului Sinod.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh urează bun venit la prima ședință sinodală a *P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul* și în mijlocul membrilor Sfântului Sinod din a căror experiență urmează să se împărtășească.

În continuare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* supune Plenului spre aprobare componența Comisiilor Sinodale, după cum urmează:

COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ

1. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților	Membru
4. P.S. Episcop Eftimie al Romanului	Membru

5. P.S. Episcop Ioachim al Huşilor	Membru
6. P.S. Episcop Galaction al Alexandriei şi Teleormanului	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Visarion Răşinăreanul	Raportor
8. P.S. Episcop-Loctiitor Daniil	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someşanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Sofian Braşoveanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul	Membru
13. P.S. Arhiereu-Vicar Iustin Sigheteanul	Membru

COMISIA TEOLOGICĂ ŞI LITURGICĂ:

1. I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei	Preşedinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului	Membru
4. P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos	Raportor
5. P.S. Episcop Ioan al Oradiei	Membru
6. P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei şi Călăraşilor	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Irineu Bistriţeanul	Membru
10. P.S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul	Membru
11. P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul	Membru

COMISIA CANONICĂ-JURIDICĂ ŞI PENTRU DISCIPLINĂ:

1. I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei	Preşedinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei	Membru
3. P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului	Membru
4. P.S. Episcop Epifanie al Buzăului şi Vrancei	Membru
5. P.S. Episcop Calinic al Argeşului şi Muscelului	Raportor
6. P.S. Episcop Lucian al Caransebeşului	Membru
7. P.S. Episcop Justinian al Maramureşului şi Sătmarului	Membru
8. P.S. Episcop Nicodim al Severinului şi Strehaiei	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Calinic Botoşăneanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Marc Nemţeanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul	Membru

COMISIA PENTRU COMUNITĂŢI EXTERNE, RELAŢII INTERORTODOXE ŞI ECUMENICE:

1. I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului	Preşedinte
2. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale şi de Nord	Membru

3. I.P.S.Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale	Membru
4. I.P.S.Arhiiepiscop Nifon al Târgoviștei	Raportor
5. I.P.S.Arhiiepiscop Nicolae al Arhiep. Ort. Rom. în America și Canada	Membru
6. P.S.Episcop Timotei al Aradului	Membru
7. P.S.Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei	Membru
8. P.S.Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria	Membru
9. P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul	Membru
10. P.S.Episcop-Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul	Membru
11. P.S.Episcop-Vicar Gurie Gorjeanul	Membru
12. P.S.Episcop-Vicar Siluan Marsilianul	Membru

În urma lecturării componenței Comisiilor Sinodale și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă componența Comisiilor Sinodale pentru această ședință de lucru, în forma supusă aprobării plenului.*

4. Aprobarea Ordinii de Zi. Repartizarea lucrărilor la Comisiile sinodale de lucru.

Parcurgându-se Ordinea de Zi propusă pentru prezenta ședință de lucru, la sugestia I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Plenul constată că la Comisia Pastorală, Monahală și Socială se află înscrise Dărilor de seamă privind activitatea de asistență religioasă și socială desfășurată în anul 2005 în unitățile militare din subordinea Ministerului Apărării Naționale, a Ministerului Administrației și Internelor, în Penitenciare, precum și activitatea asociațiilor religioase, Frăția Ortodoxă, ASCOR și Asociația Oastea Domnului, concluziile întâlnirilor anuale ale coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență religioasă, precum și problema gestionării Fondului Filantropia ;

Având în vedere că aceste probleme pe care Sectorul Biserica și Societatea din cadrul Administrației Patriarhale le-a prezentat Consiliului Național Bisericesc în ședința din 22-23 februarie 2006 cum și Adunării Naționale Bisericești în ședința de lucru din 1 ianuarie 2006 când, în prezența membrilor Sfântului Sinod s-a luat cunoștință de aceste activități și apreciindu-se că problemele respective pot fi comasate într-un singur referat spre a fi prezentate Sfântului Sinod;

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca problemele înscrise în Ordinea de zi pe agenda Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, la punctele 5-12 să fie reunite și prezentate global într-un singur referat, ele rămânând însă înscrise separat pe Ordinea de Zi generală.*

Totodată, se propune ca I.P.S. Arhiiepiscop Nifon al Târgoviștei, raportorul Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, în calitate de președinte al delegației Bisericii Ortodoxe Române care a participat la a

IX-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic din Brazilia, să facă o prezentare generală verbală asupra lucrărilor acestei adunări, pentru informarea Sfântului Sinod, până ce se va întocmi Darea de seamă scrisă care va fi supusă examinării unei viitoare ședințe a Sfântului Sinod. Ca urmare a acestei propuneri, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă propunerea de mai sus, prezentarea urmând a avea loc la momentul expunerii lucrărilor date în studiu Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice.*

În urma acestor discuții și hotărâri și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Adoptă următoarea Ordine de zi a prezentei ședințe de lucru a Sfântului Sinod care se repartizează pe Comisii Sinodale astfel:*

LA COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ:

1. **Temei nr. 637/2006** – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și Dările de seamă privind activitatea pastoral-misionară desfășurată în cursul anului 2005.

2. **Temei nr. 955/2006** – Referatul Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal în legătură cu data serbării Sfintelor Paști și schema calendarului bisericesc pe anul 2007.

3. **Temei nr. 977/2006** – Adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 1723/2006 cu solicitarea I.P.S. Mitropolit Daniel ca Sfântul Sinod să examineze și să adopte o serie de măsuri pastorale având ca scop limitarea navetismului preoților.

4. **Temei nr. 1025/2006** – Adresa din 23 februarie 2006 a Departamentului pentru relația cu Parlamentul cuprinzând punctul de vedere al Guvernului României în legătură cu scrisoarea nr.18/10 febr.2006 a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresată Dlui. Prim-Ministru Călin Popescu Tăriceanu prin care s-a solicitat elaborarea și promovarea unei Legi speciale care să reglementeze problema patrimoniului bisericesc aflat în dispută între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, altul decât locașurile de cult și casele parohiale.

5. **Temei nr. 905/2006** – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la concluziile Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (București, 23-24 noiembrie 2005).

6. **Temei nr. 649/2006** – Referatul Sectorului Biserica și Societatea privind modul de gestionare a Fondului Filantropia în anul 2005 și propuneri pentru 2006.

7. **Temei nr. 650/2006** – Darea de seamă asupra activității de asistență religioasă desfășurată în unitățile militare din subordinea Ministerului Apărării Naționale în cursul anului 2005.

8. **Temei nr. 901/2006** – Darea de seamă asupra activității de asistență religioasă desfășurată în unitățile militare din subordinea Ministerului Administrației și Internelor în cursul anului 2005.

9. **Temei nr. 902/2006** – Darea de seamă asupra activității de asistență religioasă desfășurată în penitenciare, în cursul anului 2005.

10. **Temei nr. 903/2006** – Darea de seamă asupra activității desfășurate de Frăția Ortodoxă Română, în anul 2005.

11. **Temei nr. 904/2006** – Darea de seamă asupra activității desfășurate de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România în anul 2005.

12. **Temei nr. 906/2006** – Darea de seamă asupra activității desfășurate de Asociația Oastea Domnului, în anul 2005.

Primește raportor: P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu

LA COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ:

13. **Temei nr. 222/2006** – Referatul Sectorului Învățământ în legătură cu acțiunea de evaluare a manualelor de Religie pentru clasa a IV-a.

Primește raportor: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos

LA COMISIA CANONICĂ-JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ:

14. **Temei nr. 979/2006** – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu înălțarea la rangul de Mitropolit a I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, prin aplicarea hotărârii Adunării Naționale Bisericești nr.187/2006 privind înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca.

15. **Temei nr. 824/2006** – Adresa Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada din 11 februarie 2006, cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae făcută cu aprobarea Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei, ca *Prea Cuviosul Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru* de la parohia “Sf. Nicolae” din New York, să fie ales în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Primește raportor: P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului

LA COMISIA PENTRU COMUNITĂȚI EXTERNE, RELAȚII INTER-ORTODOXE ȘI ECUMENICE:

16. **Temei nr. 410/2006** – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 2005 de către I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, Exarh al Plaiurilor și Arhiepiscop al Chișinăului.

17. **Temei nr. 191/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral misionară pe anul 2005 a I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

18. **Temei nr. 15/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral misionară pe anul 2005 a I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

19. **Temei nr. 192/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral misionară pe anul 2005 a I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

20. **Temei nr. 193/2005** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral misionară pe anul 2005 a P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

21. **Temei nr. 194/2005** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral misionară pe anul 2005 a P.S. Daniil, Episcop Locțiitor (administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului.

22. **Expunerea verbală** a I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei asupra lucrărilor Adunării Generale a Consiliului Ecumenic care a avut loc în Brazilia.

Primește raportor: I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei.

5. Cuvântul introductiv al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

După aprobarea Ordinii de Zi și repartizarea lucrărilor la Comisiile Sinodale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist se adresează plenului Sfântului Sinod cu următorul cuvânt:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți Sinodali,

“Înainte de a intra în ordinea de zi, așa cum s-a înțeles din apelul nominal, în Sfântul Sinod avem acum ierarhi tineri care participă prima dată la ședințele noastre, fie în calitate de eparhioți, cum este Prea Sfințitul Episcop Lucian al Caransebeșului, fie în calitate de episcopi-vicari, ca Prea Sfințitul Paisie de la Timișoara, cărora le adresăm un cuvânt de dragoste și de prețuire în noua stare în care se află.

Dacă până acum, Prea Sfințite Lucian, erați mâna dreaptă a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae, de acum înainte sunteți membru deplin al Sfântului Sinod. Va trebui, așadar, să gândiți, să lucrați și să vă întocmiți programele de lucru potrivit hotărârilor Sfântului Sinod. Și până acum, ca Episcop Vicar, aveți această îndatorire, cum au toți Prea Sfințiții Episcopi și Arhieriei Vicari. Dar acum, în calitate de conducător de eparhie, sunteți direct în legătură cu Sfântul Sinod. Atenția întreagă trebuie să vă fie îndreptată spre hotărârile Sfântului Sinod, spre sensul lor, spre mai binele Bisericii noastre și mai cu seamă spre idealul scump al nostru de păstrare a unității de credință. În tot ceea ce faceți, ca fiecare din noi, de la actele cele mai obișnuite liturgice sau administrative și până la acelea de a reprezenta Biserica în anumite ocazii, iar la eparhie reprezentați Biserica națională, Biserica Ortodoxă Română, aceasta trebuie să fie cuprinderea inteligenței pe care Dumnezeu v-a dăruit-o, cum am reținut noi din anii câți ați fost episcop vicar. Acest lucru este valabil și pentru noi toți, pentru că datoria noastră, în primul rând, trebuie să fie îndreptată spre unitatea de cuget și de gândire în Sfântul Sinod. Atunci Duhul lui Dumnezeu lucrează și prin noi și împreună cu noi, când noi într-un cuget gândim și lucrăm, așa cum deseori ne cheamă Sfântul Apostol Pavel.

Vă îmbrățișăm cu toată dragostea și în nădejdea acestor împliniri Dumnezeu să ne ajute la colaborarea noastră.

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Am ascultat cuvântul I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, cu un conținut foarte frumos, așa cum trebuie să gândim, să ne exprimăm și să lucrăm cu toții.

Am în față documentul privind Fundația Gojdu, despre care vorbea Înalt Prea Sfinția Sa, semnat de toți ierarhii din cele două mitropolii din Ardeal, ce exprimă unitatea deplină a ierarhilor ardeleni în această problemă care frământă Biserica noastră și face să se îndrepte asupra ei privirile tuturor.

Aș vrea să subliniez că în viața Bisericii noastre se vor mai ivi încă multe asemenea probleme, unele greu de suportat și de depășit chiar, altele mai ușoare, dar jugul lui Hristos se poartă întotdeauna cu multă credință și cu dragoste, pentru că El îl duce împreună cu fiecare dintre noi.

Desigur, atmosfera care a luat naștere în Biserica noastră în legătură cu alegerea noului mitropolit al Ardealului și cu lucrările noastre, cu candidaturile, a frământat și a îngrijorat multă lume. Și dacă nu ne-ar fi ajutat Dumnezeu, noi puteam să fim acum niște oropsiți, destinați învrăjbirii, încrâncenării, după cum începuseră să se contureze lucrurile. Dar s-a arătat, într-adevăr, lucrarea Duhului Sfânt. Atunci când pornești la o lucrare ca aceasta, niciodată nu trebuie să gân-dești că biruiești de unul singur, orice rang ai avea în Biserică, iar până la urmă nu pierde persoana, ci Biserica pierde. Dar Biserica face ca biruința să fie spre slava ei și spre slava slujitorilor ei.

Acea clipă minunată de unitate a noastră, în vârtoarea frământărilor de atunci, la care ați participat cu toții, inclusiv Înalt Prea Sfințitul Laurențiu, a odrăslit rezolvarea de ieri a Adunării Naționale Bisericești. O întreagă lume românească, și de peste Ocean, ne-a trimis vești privind situația bisericească din Ardeal. Eu însumi am primit amenințări și fel de fel de cuvinte nepotrivite din partea unora ajutați personal de mine și căroră le-am răspuns. Altoră le-am răspuns prin I.P.S. Laurențiu, care trebuie să vă spun că m-a impresionat chiar de la început prin atitudinea sa echilibrată, nelăsându-se îndepărtat de noi, de ceata noastră, cum voiau unii, controlându-și și stăpânindu-și gestul, gândul și cuvântul.

Aceasta să ne fie pildă, mai ales pentru cei care aveți deceniile în față. Eu am depășit deceniile acestea, dar Frățiile Voastre le aveți în față. Mă refer, așa cum subliniez cu plăcere mereu, la coroana de ierarhi tineri ai Bisericii noastre, ca să urmărească să câștige întotdeauna Biserica, să câștige Hristos, să câștige adevărul în viața noastră. Numai atunci Biserica noastră se va bucura de aprecieri frumoase, de prețuire și de dragoste, căci ea se află acum pe valuri mari, care se prevestesc a fi tot mai amenințătoare în această Europă lărgită și cu conținut atât de diferit, unde aproape nu mai are loc lumina lui Hristos, cuvântul lui Dumnezeu.

Frățiile Voastre, fiecare cu smerenia sa, cu cunoștințele sale, cu chemarea proprie, sunteți lumina acestui popor creștin din nașterea lui. Avem și ierarhii de peste hotare aici astăzi, în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, care lucrează acolo minunat și de la care vrem să primim mereu numai vești bune. Aproape toți sunteți tineri, iar tinerețea se caracterizează îndeosebi printr-o cuprindere mai largă a lucrurilor, printr-o înțelegere optimistă a vieții, printr-un simț mai dezvoltat de iubire și de iertare, care este condiția îndreptării. Aceasta

este foarte necesară, îndeosebi înțelegerea față de preoțime, față de monahi, față de monahii, față de Biserică, în general, pentru lucrarea pastorală pe care o vom întreprinde în viitor.

Domnul Dumnezeuul părinților noștri ni S-a arătat și de data aceasta. Personal am văzut în sufletul meu și în mintea mea prezența și lucrarea Duhului Sfânt în mijlocul nostru, încă de atunci, când eram într-o îngrijorare nemăsurată, ca cea a Apostolilor învăluți de viforul Mării Galileii. Dar Dumnezeu, încet, a luminat lucrarea noastră și acum, iată, suntem cu toții împreună. Și ce poate fi mai frumos decât atunci când frații sunt împreună, când strămoșii noștri, precum credinciosul acesta Gojdu și marele Șaguna, își văd urmașii într-o frățietate atât de frumoasă, readucând în văzul lumii valorile lor și luptându-se pentru ele, și oferind exemplu de unitate, cum este acum Biserica din Transilvania, cu cele două mitropolii ale sale. Dumnezeu să ne binecuvânteze și să ne ajute întotdeauna cu puterea și lucrarea Duhului Sfânt. Amin!”

6. Suspendarea ședinței de lucru.

Subliniind faptul că Sfântul Sinod are o Ordine de Zi bogată care trebuie aprofundată în Comisiile de lucru, Prea Fericitul Părinte Patriarh, suspendă ședința în vederea examinării problemelor respective în Comisii și pentru întocmirea referatelor, anunțând reluarea lucrărilor în plenul Sfântului Sinod la orele 12⁰⁰.

7. Reluarea ședinței în plen. Prezentarea rapoartelor Comisiilor sinodale de lucru.

La orele 12⁰⁰ se reiau lucrările în Plenul Sfântului Sinod sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu aceeași prezență ca la ședința de deschidere.

COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ

Prea Fericitul Părinte Patriarh invită pe *P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului Visarion Rășinăreanu*, raportorul Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale să prezinte referatele asupra problemelor date în studiul acesteia, după cum urmează:

Temei nr. 637/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod privind Itinerariile pastorale ale membrilor Sfântului Sinod și Dărilor de seamă ale Centrelor Eparhiale privind activitatea misionar-pastorală desfășurată în cursul anului 2005.

Referatul relevă activitatea pastorală desfășurată în anul 2005 de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareei Capadociei și ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, activitatea II.PP.SS. Mitropoliți, Arhiepiscopi și PP.SS. Episcopi eparhioți, precum și activitatea PP.SS. Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari.

Din parcurgerea Dărilor de seamă misionare și a Itinerariilor pastorale rezultă împlinirea cu jertfelnicie de către toți ierarhii, în frunte cu Prea Fericitul

Părinte Patriarh Teoctist, a întregii slujiri arhieresti: *sfințitoare, învățătoarească și de conducere.*

Este înfățișată activitatea Prea Fericitului Părinte Patriarh ca Arhiepiscop al Bucureștilor, ca Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, constând în slujbe arhieresti, proclamări solemne ale unor canonizări, sfințiri de biserici, punerea pietrei de temelie pentru diverse așezăminte, întâlniri cu preoții în conferințe și consfătuiri; prezidarea Sinodului Mitropolitan, întâlniri cu ierarhii din cuprinsul Mitropoliei și vizite pastorale frățesti; ca Patriarh prezidarea organelor centrale bisericești, primiri de delegații și oaspeți de peste hotare, vizite la alte eparhii din țară, în continuare, fiind redată activitatea II.PP.SS. Mitropoliți, Arhiepiscopi și PP.SS. Episcopi eparhioți, precum și activitatea PP.SS. Episcopi-Vicari și Arhieriei-Vicari.

În cursul anului 2005, ierarhii Bisericii Ortodoxe Române au săvârșit 483 hirotonii în preot, au realizat peste 2.539 de vizite pastorale cu slujbe arhieresti și cuvântări adecvate, au săvârșit 126 de sfințiri și 229 resfințiri de locașuri de cult și au primit în audiență un număr de peste 40.274 de credincioși, preoți, personalități ale vieții publice, culturale, sociale, reprezentanți ai presei, oaspeți de peste hotare sau membri ai corpului diplomatic.

În privința **asistenței religioase din spitale, azile, orfelinate, unități militare, penitenciare și alte instituții**, s-au semnalat: întâlnirile periodice ale ierarhilor cu preoții din aceste instituții privind optimizarea asistenței religioase; sfințiri ale unor capele de spital, centre medicale, unități militare; acordarea de asistență religioasă pentru bolnavii aflați în spitale, pentru cei din azile, orfelinate etc.; botezarea de copii aflați în Centrele de plasament, prezența ierarhilor în mijlocul oștenilor Armatei cu ocazia unor evenimente (Ziua Națională a României, Ziua Armatei, Ziua Drapelului, Ziua Eroilor; la depunerea jurământului militar), oficierea de slujbe religioase pentru deținuții din diferite penitenciare din țară.

Referitor la **asistența social-caritativă**, referatul subliniază implicarea ierarhilor și a Centrelor Eparhiale în: derularea unor programe concrete de sprijin a celor afectați de inundații prin furnizarea de alimente, materiale de construcții, construirea de case și școli în parteneriat cu alte instituții; implementarea programelor de asistență socială inițiate și susținute de unitățile de cult în diferitele așezăminte filantropice; ajutorarea copiilor aflați în centrele de plasament și sprijinirea celor care au împlinit vârsta majoratului; oferirea de daruri pentru cei cu o situație materială precară, copii, bătrâni, bolnavi; ajutorarea și acordarea de asistență duhovnicească celor care suferă de diverse handicapuri sau maladii grave precum celor bolnavi de leucemie sau infectați cu HIV/Sida.

În legătură cu **activitățile externe bisericești și interconfesionale** depuse de ierarhii Bisericii noastre sunt amintite: participarea delegațiilor Bisericii Ortodoxe Române la ceremoniile legate de înhumarea Papei Ioan Paul al II-lea, precum și la întronizarea noului Papă al Bisericii Romano-Catolice, Benedict al XVI-lea; participarea ierarhilor și a altor reprezentanți ai Bisericii noastre la vizite oficiale făcute altor biserici sau de reprezentare în cadrul organismelor ecumenice și de

dialog cu diverse culte; participarea la slujbe ecumenice în cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștină*; prezidarea și participarea la diferite reuniuni și simpozioane ale unor asociații și organizații ecumenice din țară și străinătate; susținerea ecumenismului local în plan social și cu ocazia diverselor sărbători comune sau ale cultelor religioase recunoscute.

Cu privire la **lucrarea învățătoarească și cultural-religioasă**, referatul amintește: activitățile legate de coordonarea și supravegherea învățământului religios preuniversitar și universitar; îndrumarea predării Religiei în învățământul public dar și continuarea pregătirii clerului prin cursuri preoțești, conferințe administrative și pastorale; grija ierarhilor și a Centrelor Eparhiale pentru diversificare și apariția revistelor și periodicelor bisericești, a cărților teologice și altor publicații care apar la editurile Centrelor eparhiale; susținerea directă a instituțiilor și asociațiilor de cultură românești din zonele unde românii sunt minoritari; participarea la conferințe, simpozioane, lansări de carte; sprijinirea concursurilor și a expozițiilor naționale cu tematică religioasă; acordarea de interviuri și participarea la emisiuni ale posturilor de radio și de televiziune din țară și străinătate; permanența dialogului ierarhilor și al teologilor cu personalități marcante ale vieții publice academice, sociale și culturale din România.

În rândul **activității administrative și de conducere** sunt amintite: participarea la ședințele organelor centrale bisericești precum și conducerea organelor eparhiale; grija pentru ocuparea în mod corect și transparent a parohiilor vacante, potrivit prevederilor regulamentare; vizitarea șantierelor de construcții ce aparțin Bisericii; prezidarea diferitelor comisii de concurs pentru ocuparea de posturi de conducere și execuție în sectoarele administrative ale Centrelor Eparhiale; întâlniri cu preoții, cu cadrele didactice, cu protopopii, pentru analiza activității administrative, după care este redată **grija pentru bunurile bisericești**, exemplificată prin: demersuri pentru retrocedarea proprietăților care au aparținut diferitelor Centre eparhiale sau unităților bisericești parohiale și mănăstirești, în contextul modificărilor legislației în vigoare; stabilirea prin negocieri cu autoritățile, în spiritul legii, a unor juste despăgubiri pentru proprietățile ce nu mai pot fi retrocedate; dialogul permanent cu autoritățile Statului prin Comisia Mixtă parteneriat social și retrocedări; grija pentru repararea unor vechi locașuri de cult, degradate din cauza lipsei de fonduri.

Cu referire la **disciplina clerului și a monahilor** s-au luat măsuri privind: evaluarea factorilor de stabilitate și care pot influența în bine cursul vieții morale a clerului și monahilor; analizarea cu responsabilitate a cauzelor ce au determinat sau ar putea determina cazuri de abateri și indisciplină; promovarea disciplinei canonice prin măsuri specifice pentru limitarea cazurilor de indisciplină și a abaterilor și aplicarea, în ultimă instanță, de sancțiuni pe măsura gravității abaterilor.

În cadrul discuțiilor care au avut lor s-a constatat o activitate misionar-pastorală bogată, membrii Sfântului Sinod, fiecare în eparhia sa, acordând o atenție deosebită aplicării prevederilor hotărârii Sfântului Sinod nr. 1140/2002 prin care s-a aprobat *Codul de măsuri și metode pentru reactualizarea, reorientarea și intensi-*

ficarea activității misionar-pastorale, a hotărârii Sfântului Sinod nr. 2748/2005 privind consolidarea vieții și a disciplinei monahale, precum și a implicării organelor parohiale și a asociațiilor religioase în lucrarea administrativ-gospodărească și de conducere a unităților parohiale.

Ca urmare, la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea învățătoarească, sfințitoare și de conducere depusă de către membrii Sfântului Sinod în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în timpul anului 2005, activitate consemnată în Itinerariile pastorale și Dărilor de seamă eparhiale.*

– *Înalță mulțumiri Prea Bunului Dumnezeu pentru harul și binecuvântarea Sa, revărsate asupra ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii noastre care, în sobornicitate au realizat lucrarea pastoral-misionară în 2005, care s-a consemnat în itinerariile pastorale și în dările de seamă ale Centrelor eparhiale.*

– *Adresează clerului, asociațiilor religioase și tuturor factorilor de educație moral religioasă îndemnul de a-și uni și spori, sub îndrumarea ierarhilor, eforturile pentru împlinirea lucrării pastoral-misionare în Biserică, în scopul promovării vieții religioase sub toate aspectele.*

– *Adresează membrilor Sfântului Sinod rugămintea de a veghea în continuare la respectarea și aplicarea hotărârii Sfântului Sinod și a prevederilor statutare și regulamentare bisericești menite intensificării activității misionar-pastorale și consolidării vieții religioase.*

Temei nr. 955/2006 – Referatul Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal în legătură cu data serbării Sfintelor Paști și schema calendarului bisericesc pe anul 2007.

Referatul subliniază că, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.C. Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, a elaborat și pentru anul 2007 schema Calendarului bisericesc, pe baza căreia va elabora textul Calendarului Bisericesc pe anul 2007 care are caracter unitar pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, din care rezultă că *în anul 2007 data Sfintelor Paști este în ziua de duminică, 8 aprilie*, cele mai importante date din ciclul pascal al anului 2007, succedându-se astfel: *Duminica lăsatului sec de carne - 11 februarie, Duminica lăsatului sec de brânză - 18 februarie, Începutul Postului Sfintelor Paști - luni, 19 februarie, Sfintele Paști – duminică, 8 aprilie, Înălțarea Domnului (Ziua Eroilor) - joi, 17 mai, Duminica pomenirii Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic - 20 mai, Duminica Pogorârii Sfântului Duh - 27 mai, Duminica Tuturor Sfinților - 3 iunie, Lăsatul secului pentru Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel – duminică, 3 iunie, Începutul Postului Sfinților Apostoli - luni, 4 iunie, Duminica Sfinților Români - 10 iunie, Duminica pomenirii Sfinților Părinți de la Sinodul IV Calcedon - 15 iulie, Duminica pomenirii Sfinților Părinți de la Sinodul VII Ecumenic - 14 octombrie, Lăsatul secului pentru Postul Crăciunului - marți, 13 noiembrie, Începutul Postului Crăciunului - miercuri, 14 noiembrie, Nașterea Domnului - marți, 25 decembrie.*

Referatul amintește că pentru a evita ca textul calendarului să parvină, în mod ilegal, la diverse edituri și tipografii străine de Biserică, este necesar să se mențină hotărârile Sfântului Sinod nr. 8250/ 1994 și 2505/2001, *ca tipărirea calendarului să se facă, pe cât posibil, numai în tipografiile bisericesti și numai în ultimul trimestru al anului, cu imprimarea stemei Patriarhiei Române și a stemei eparhiale, indicarea prețului de vânzare și a tipografiei în care se tipărește*. Tot în acest scop, difuzarea urmează să se facă, asemenea anilor anteriori, numai la pangarele bisericilor și în magazinele bisericesti eparhiale, începând cu luna decembrie 2005.

Se mai amintește că este necesar să se respecte hotărârea Sfântului Sinod nr. 6157/1999, ca în spațiul special rezervat să se înscrie: **rânduielele bisericesti** – *privitoare la post și nunți*, **sărbătorile naționale bisericesti** – (1 iunie: *Înălțarea Domnului – Ziua Eroilor* și 30 noiembrie: *Sfântul Apostol Andrei – Ocrotitorul României*) și **sărbătorile legale** în care nu se lucrează potrivit Legii nr. 75 din 12 iulie 1996: 1 și 2 ianuarie, prima și a doua zi de Paști, 1 Mai, 1 Decembrie (Ziua Națională), 25 și 26 decembrie.

În legătură cu datele și rânduielele tipiconale care se înscriu în calendarul bisericesc, în spațiul special rezervat, *I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei* propune ca la rânduielele privind zilele în care nu se oficiază cununii în anul 2007, să se adauge și rândurile pentru anul 2008, deoarece credincioșii se interesează cu mult timp înainte de zilele în care nu se pot face nunți în anul următor, în vederea programării lor. În cadrul discuțiilor se apreciază că propunerea este binevenită și trebuie reținută. De asemenea, în discuțiile purtate, se semnaleză ca demn de reținut propunerea ca în calendarele agendă să se introducă date memorabile privind evenimente și personalități din istoria noastră bisericască și națională, după modul din afară preluat și de unele eparhii din țară.

În contextul dezbaterii asupra conținutului, *I.P.S. Mitropolit Teofan* informează Sfântul Sinod că Domnul Ticu Dumitrescu a adresat Patriarhiei Române o scrisoare prin care solicită ca Sfântul Sinod să examineze posibilitatea ca în ziua de 9 martie, ziua pomenirii celor 40 de mucenici din Sevasta, să fie înscrisă în calendar și ziua pomenirii celor care au murit în lagăre și închisori, în urma suferințelor pentru apărarea credinței, libertății și demnității poporului român.

Prea Fericitul Părinte Președinte Teoctist, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului și alți membri ai Sfântului Sinod, opinează că deja Sfântul Sinod a luat hotărârea de a cinsti împreună cu eroii și cu ostașii români, pe luptătorii noștri din toate timpurile și din toate locurile căzuți pe câmpurile de luptă, în lagăre și închisori, pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea noastră (a poporului român), formulă liturgică ce se rostește în cadrul Sfintei Liturghii, la ieșirea cu Sfintele Daruri, dar întrucât formula aceasta nu s-a generalizat încă, este necesar ca membrii Sfântului Sinod să reamintească, în conferințele clerului, această hotărâre sinodală pentru generalizare.

În urma discuțiilor care au avut loc, a sugestiilor care s-au făcut și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act că în anul 2007, Sfintele Paști se vor sărbători Duminică, 8 aprilie.*

– *Încredințează Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal elaborarea proiectului de text al Calendarului bisericesc pe anul 2007, care va fi prezentat Sfântului Sinod spre aprobare, acesta având caracter unic în întreaga Biserică Ortodoxă Română.*

– *Textul ce se va aproba va fi difuzat la eparhii în vederea tipăririi în perioada 15 octombrie-15 noiembrie 2006 spre a asigura protejarea acestuia, în care scop se vor respecta hotărârile Sfântului Sinod nr. 8250/1994 și nr. 2505/2001.*

– *Aprobă ca la textul rânduielilor bisericești ce se vor stabili în Calendarul pe anul 2007, privind zilele în care nu se fac nunți, să se adauge zilele respective și pentru anul 2008.*

– *Recomandă ca pentru calendarele agendă să se studieze posibilitatea ca în viitor, după modelul de la eparhiile ortodoxe române de peste hotare, acestea să cuprindă lunar datele memorabile privind evenimente și personalități din istoria noastră bisericească și națională.*

– *Să fie informate Centrele Eparhiale că Tipografia Institutului Biblic dispune de mijloace tehnice performante pentru tipărirea în policromie a Calendarului, cu prețuri de cost reduse, în care scop pe baza ofertelor ce vor fi puse la dispoziție de I.B. Tipografie, eparhiile pot face comenzi ferme de imprimare.*

– *Să se răspundă Domnului Ticu Dumitrescu că Biserica Ortodoxă Română are în cult, pe lângă pomenirea eroilor și a ostașilor la ziua Înălțării Domnului, ca zi a eroilor și formula liturgică de pomenire, alături de eroi, a luptătorilor români căzuți în lagăre și închisori, care se rostește la fiecare Sfântă Liturghie, așa cum a aprobat-o Sfântul Sinod.*

¹ Temei nr. 977/2006 – Adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 1723/2006 cu solicitarea I.P.S. Mitropolit Daniel ca Sfântul Sinod să examineze și să adopte o serie de măsuri pastorale având ca scop limitarea navețismului preoților.

Referatul amintește că I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei cu adresa nr. 1723/2006 a solicitat Sfântului Sinod să examineze și să adopte o serie de măsuri pastorale având ca scop limitarea navețismului preoților, în sprijinul solicitării respective, Înalt Prea Sfinția Sa prezentând următoarele considerații care aduc lămuririle necesare asupra propunerilor formulate:

- Cu toate că înainte de a fi hirotoniți preoții fac o mărturisire prin care se angajează că vor locui în parohia încredințată lor spre păstorire, se constată că mulți dintre ei, din diverse motive, de multe ori neîntemeiate, recurg la practica navețismului, stabilindu-și domiciliul particular în orașele din apropierea parohiei;

- O parte din categoria preoților navețiști ar putea locui în casele parohiale, făcându-le unele îmbunătățiri, însă preferă să le lase în degradare, prin aceasta intrând și sub incidența art. 3, lit. "t" din Regulamentul de procedură al Instanțelor Disciplinare și de Judecată ale Bisericii Ortodoxe Române;

- Se constată că nivelul pastorației preotului care locuiește efectiv în mijlocul credincioșilor este incontestabil superior pastorației desfășurate de preotul navetist;

- Pentru combaterea practicii navetismului și intensificarea activității pastorale pe plan local este necesară o atitudine unitară la nivelul Patriarhiei Române, care să fie adoptată printr-o hotărâre a Sfântului Sinod.

În scopul unei analize pertinente a solicitării respective, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a supus examinării Sfântului Sinod următoarele propuneri care să ducă la limitarea navetismului preoților:

a. Să fie prevăzută obligativitatea ca toți preoții să locuiască în parohia încredințată spre păstorire apelând la una din variantele următoare:

1. Locuirea în casa parohială existentă și îngrijirea acesteia;
2. Închirierea unei case, din cele existente în parohie, până la construirea unei case parohiale noi;
3. Cumpărarea unei case existente ținând cont de faptul că multe persoane din orașe și sate au emigrat, lăsându-și casele nelocuite, și există oportunitatea ca parohiile fără casă parohială să cumpere, la prețuri încă modeste, terenuri și case de la persoanele mai sus menționate;

4. Parohiile din orașe care nu au casă parohială să cumpere o casă nouă ori să cumpere o casă sau un apartament din apropierea bisericii parohiale, pentru ca preotul să fie mai accesibil credincioșilor în rezolvarea problemelor de ordin pastoral.

b. Centrele Eparhiale să urmărească aplicarea acestor măsuri care vor duce la intensificarea activității pastorale a preotului și a comuniunii din parohie, sporind în același timp patrimoniul parohiei.

În legătură cu propunerile de mai sus, Cancelaria Sfântului Sinod prin referatul convenit a informat Sfântul Sinod că problema navetismului preoților a mai fost în atenția Sfântului Sinod, reamintind, în acest sens, câteva dintre hotărârile luate pentru limitarea navetismului preoților, între care se menționează:

- **Hotărârea luată în cadrul Consfătuirii Ierarhilor ortodocși români din Transilvania (2-3 noiembrie 1970) - cap. III alin. 8:** *“să se construiască sau să se cumpere case parohiale, acolo unde ele nu există și unde credincioșii cer acest lucru”;*

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 20084, 17767, 18365, 18558, 7465/1973:** *“preoții navetiști din cadrul tuturor eparhiilor care nu vor respecta hotărârea Sfântului Sinod cu privire la obligativitatea de a locui în parohii - cu excepția zilei stabilite pentru vizitarea familiei, vor fi salarizați proporțional cu timpul cât au locuit în mijlocul enoriașilor. Prezența în parohie va fi certificată săptămânal, sub semnătură, de către consiliile parohiale într-o condică specială”;*

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 15781/1978:** *“preoții navetiști să-și reglementeze stabilirea în parohii”;*

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 4370/1979:** *“Protopopii ca organe de teren, vor fi îndatorați să urmărească problema navetismului și să facă propuneri pentru sancționarea preoților navetiști care nu locuiesc în parohii cu reținerea corespunzătoare a retribuției pentru timpul cât lipsesc din parohie. În propune-*

rile de sancționare, protopopii vor arăta motivele lipsei din parohie și timpul cât preotul a fost absent;

- centrele eparhiale vor organiza o consfătuire specială cu preoții navetiști în cadrul căreia li se vor aduce la cunoștință, sub semnătură, hotărârile Sfântului Sinod privind navetismul și li se vor da lămuririle cuvenite;

- preoții care nu vor da urmare hotărârilor Sfântului Sinod și îndrumărilor Chiriarhilor privitoare la obligativitatea de a locui în parohie, vor fi sancționați pentru început cu suspendarea din serviciu pe timp de 15-30 de zile și cu reținerea corespunzătoare a retribuției, iar în caz de recidivă, se va proceda gradat la aplicarea altor sancțiuni;

- centrele eparhiale sunt îndrumate să acorde o atenție deosebită cererilor de transferare a preoților, atunci când prin aprobarea lor s-ar lichida implicit și o problemă legată de navetismul preoților”;

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 7702/1979:** “c. pentru a înlesni stabilirea în parohii a preoților navetiști, centrele eparhiale vor îndatora parohiile să asigure preoților spații de locuit, fie în casele parohiale, fie plătind din fondurile lor chiria pentru spațiul ce li se va pune la dispoziție în parohie, prin grija Consiliului Parohial”;

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 12999/1979:** “centrele eparhiale vor aplica, în continuare, măsurile luate în consfătuirea sinodală din 16 aprilie 1979, în vederea lichidării navetismului preoților; în aplicarea acestor măsuri se recomandă ca înainte de a proceda la sancțiuni, să se examineze posibilitatea soluționării cazurilor de navetism și prin alte măsuri în afară de sancțiuni (posibilitatea de transfer, schimb reciproc etc.)”;

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 10372/1984:** “centrele eparhiale vor lua în continuare măsuri pentru împușinarea cazurilor de navetism prin achiziționări de case parohiale sau construire de case parohiale și prin numirea de noi preoți care locuiesc în parohie, ca și ocuparea parohiilor vacante cu preoți din părțile locului”;

- **Hotărârea Sfântului Sinod nr. 8400/1996, prin care a fost reactualizat Planul de măsuri misionare aprobat de Sfântul Sinod în anul 1987:** “Obligația preotului de a locui permanent în parohie pentru a răspunde la solicitările credincioșilor în orice moment (art. 49, al. 2 din Statut). Lipsa din parohie va atrage reținerea corespunzătoare a salariului, iar în caz de recidivă se va proceda la aplicarea de pedepse regulamentare.”

Referitor la propunerea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei în legătură cu locuințele parohiale, în discuțiile purtate s-a arătat că trebuie subliniat faptul că materializarea acesteia solicită eforturi financiare considerabile din partea unităților de cult, în condițiile în care acestea sunt grevate fie de restaurarea locașurilor de cult, fie de construirea de noi locașuri de cult, fie de starea de sărăcie a parohiilor.

În acest context, în discuțiile purtate se reamintește că, în momentul de față, sunt create unele căi de sprijinire a acțiunii de edificare sau cumpărare de case parohiale, între care se amintește:

- *Hotărârea de Guvern nr.1273 din 18 octombrie 2005 pentru aprobarea Programului național "Locașurile de cult – centre spirituale ale comunității", în care se prevede posibilitatea elaborării de proiecte cu finanțare de la bugetele locale, pe baza unor parteneriate între autoritățile administrației publice centrale și cele ale administrației publice locale;*

- *Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniul proprietății, în care se prevăd posibilități pentru restituirea în natură a bunurilor confiscate de regimul comunist (case parohiale, alte imobile) sau măsuri reparatorii prin echivalent (respectiv acțiuni la Fondul Proprietatea, la valoarea bunurilor ce se vor compensa).*

Referatul prezentat opinează că la hotărârea care se va lua de Sfântul Sinod în legătură cu propunerea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, trebuie să se aibă în vedere ca, **începând cu acest an toate proiectele pentru construirea de noi locașuri de cult să fie avizate de Centrele Eparhiale doar dacă vor fi însoțite și de proiectul de utilități, respectiv al locuinței parohiale.**

Având în vedere propunerile Mitropoliei Moldovei și Bucovinei privind limitarea navetismului preoților și măsurile pe care le sugerează;

Ținând seama de hotărârile de până acum luate de Sfântul Sinod prezentate în referatul Cancelariei Sfântului Sinod cu privire la navetismul preoților și obligativitatea stabilirii clerului în parohii;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Își însușește întru totul și aprobă propunerile Mitropoliei Moldovei și Bucovinei cu privire la limitarea, până la eradicare, a navetismului preoților, comunicându-se această hotărâre tuturor eparhiilor.*

– *Reactualizează hotărârile Sfântului Sinod care s-au luat până în prezent privind navetismul preoților și îndatorează Cancelaria Sfântului Sinod să le retransmită tuturor Centrelor eparhiale pentru aplicare.*

– *Recomandă, ca alternativă, care să se adauge la propunerea Mitropoliei Moldovei și a Bucovinei, măsura practică în Arhiepiscopia Sibiului referitoare la navetism: "Posibilitatea ca Centrele eparhiale să transfere în posturi de preoți misionari la protopopiate pe cei care din anumite motive nu locuiesc în parohie".*

Temei nr. 1025/2006 – Adresa din 23 februarie 2006 a Departamentului pentru relația cu Parlamentul, cuprinzând punctul de vedere al Guvernului României în legătură cu scrisoarea nr. 18/10 februarie 2006 a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresată Domnului Prim-Ministru al României Călin Popescu Tăriceanu, prin care s-a solicitat elaborarea și promovarea unei Legi speciale care să reglementeze problema patrimoniului bisericesc aflat în dispută între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, altul decât locașurile de cult și casele parohiale.

În legătură cu această problemă se precizează că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința sa de lucru din 9 februarie 2006 a reluat în discuție solicitarea din scrisoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, nr. 285/21 octombrie 2005 adresată Domnului Prim-Ministru al Guvernului României, Călin

Popescu Tăriceanu privitoare la propunerea de aplicare a principiului proporționalității în repartizarea patrimoniului între cele două culte, reamintind că:

- La această dată s-a reafirmat necesitatea stringentă a elaborării unui act normativ care, pe lângă locașurile de cult și casele parohiale identificate în cuprinsul Legii nr.126/1990, să extindă efectul legii asupra întregului patrimoniu bisericesc aparținând celor două culte religioase (imobile care nu sunt bunuri sacre, terenuri agricole, lacuri, păduri etc.).

- În sprijinul celor solicitate, la Senatul României, a fost depus și înregistrat un proiect de lege nr. 850/ 20.12.2005 privind regimul general al bunurilor aparținând celor două Biserici, Ortodoxă și Greco-Catolică, prin care se solicita o analiză a posibilităților de suspendare a aplicării prevederilor Legii 247/2005, cu referire specială la cultul ortodox și cel greco-catolic, până la stabilirea unor soluții menite să elimine diferendele patrimoniale între cele două culte;

- Ca urmare a discuțiilor din ședința sinodală mai sus amintită, cu scrisoarea nr. 18 din 10 februarie 2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat din nou Prim-Ministrului Guvernului României, Dl. Călin Popescu Tăriceanu, aducând la cunoștință hotărârea sinodală cu privire la *“necesitatea stringentă a elaborării unui nou act normativ care să stabilească regimul juridic al patrimoniului celor două biserici... și scoaterea de sub incidența prevederilor Legii nr. 247/2005 a bunurilor bisericesti”*, altele decât locașurile de cult și casele parohiale.

- În aceeași scrisoare s-a precizat că Sfântul Sinod a desemnat o delegație de ierarhi compusă din: I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului care să urmărească evoluția acestor demersuri în raport cu autoritățile de stat competente.

În scrisoarea primită de la Departamentul pentru relația cu Parlamentul cuprinzând punctul de vedere al Guvernului României, se precizează că *“propunerea legislativă ca restituirea să se facă proporțional cu numărul de credincioși nu poate fi reținută întrucât ar contraveni principiului constituțional care prevede că proprietatea este garantată și ocrotită în mod egal indiferent de titular. Astfel s-ar institui un tratament inegal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite.”*

Scrisoarea reamintește, de asemenea, modificările și completările la Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniul proprietății.

Referatul amintește că problemele enunțate mai sus au fost abordate și în cadrul discuțiilor care au avut loc la ultima ședință a **Comisiei Mixte Parteneriat Social și Retrocedări dintre Patriarhia Română și Guvernul României**, desfășurată la Palatul Patriarhiei la data de 12 februarie 2006. Cu acest prilej reprezentanții autorității de stat au susținut puncte de vedere similare celor din scrisoarea amintită mai sus, subliniind că tot cu acel prilej s-a apreciat că pentru analiza situației reale a patrimoniului aflat în dispută între cele două culte, poate fi *constituită o comisie trilaterală alcătuită din reprezentanții celor două culte și ai Guver-*

nului care pe baza unor date identificate la fața locului vor putea promova soluții menite să aducă pace confesională și respectarea dreptului de proprietate.

În discuțiile care au avut loc, au luat cuvântul următorii membri ai Sfântului Sinod care, pe rând au expus opinii asupra punctelor de vedere exprimate în corespondența purtată între Patriarhia Română și Guvernul României, precum și necesitatea intensificării unei corespondențe cu Parlamentul, Președinția și Guvernul în problemele respective: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, P.S. Arhiepiscop-Vicar Iustin Sigheteanul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului.*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist concluzionează că este binevenit să se facă intervenție la Președinție, Parlament și Guvern, dar, pentru aceasta, Eparhiile din Transilvania să producă argumente și dovezi concrete, pe care să le putem invoca.

În urma amplelor discuții care au avut loc, a sugestiilor care s-au făcut și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de scrisoarea Departamentului pentru Relația cu Parlamentul cuprinzând punctul de vedere al Guvernului României în legătură cu scrisoarea nr. 18/10 februarie 2006 a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresată Domnului Prim-Ministru al României Călin Popescu Tăriceanu, prin care s-a solicitat elaborarea și promovarea unei Legi speciale care să reglementeze problema patrimoniului bisericesc aflat în dispută între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, altul decât locașurile de cult și casele parohiale;*

– *Se vor face demersuri către Președinție, Parlament și Guvern în problema retrocedărilor pe baza datelor concrete pe care Eparhiile din Transilvania sunt îndatorate să le transmită de urgență la Patriarhia Română în acest scop;*

– *Se va susține extinderea, printr-un act normativ a Decretului-Lege nr. 126/1990, asupra întregului patrimoniu al unităților de cult (biserici, case parohiale, terenuri, păduri, lacuri, cămine culturale, cimitire etc);*

– *Să se accepte și să se susțină instituirea unei Comisii trilaterale acolo unde există litigii (reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române Bisericii Greco-Catolice și Guvern);*

– *Comisia instituită de Sfântul Sinod în ședința din 9 februarie 2006 să urmărească în continuare situația tuturor demersurilor în legătură cu disputele patrimoniale dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică, inclusiv a proiectelor normative ale autorităților de stat în legătură cu această problemă;*

– *Adresează rugămintea ierarhilor din Ardeal să analizeze oportunitatea reluării dialogului în cadrul Comisiei Mixte de Dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Greco-Catolică.*

8. Suspendarea ședinței de lucru.

La orele 14⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Președinte suspendă ședința pentru masa de prânz, anunțând continuarea lucrărilor la orele 16³⁰.

9. *Reluarea lucrărilor în plen.*

La orele 16³⁰, se reiau lucrările Sfântului Sinod în plen, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și cu aceeași prezență ca la ședința de dimineață.

COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ

La invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, *P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu, raportorul Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale*, face o prezentare globală privind activitatea de asistență religioasă și asistență socială în unitățile militare, penitenciare, spitale și de către Asociațiile religioase pe baza următoarelor temeuri înscrise în Ordinea de Zi.

Temei nr. 649/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea, privind modul de gestionare a Fondului Filantropia de la nivel central, în cursul anului 2005.

Din referat reiese că în anul 2005, la *Fondul Filantropia* al Patriarhiei Române s-a colectat suma de 1.267.120.000 lei, reprezentând contribuția a 13 eparhii: Arhiepiscopia Bucureștilor, Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Timișoarei, Arhiepiscopia Târgoviștei, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Arhiepiscopia Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Râmnicului, Episcopia Buzăului și Vrancei, Episcopia Argeșului și Muscelului, Episcopia Hușilor, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului și Episcopia Caransebeșului.

Potrivit hotărârilor Sfântului Sinod și cu aprobarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Biroul de Asistență Socială al Patriarhiei, a utilizat suma menționată mai sus pentru următoarele programe: *Programul social de Sfintele Paști* (247.544.200 lei); *Programul de burse sociale* (120.000.000 lei); *Programul “Pomul de Crăciun”* (649.392.200 lei) și *acordarea de ajutoare financiare pentru așezăminte social-filantropice bisericești și persoane fizice* (364.565.000 lei), diferența fiind asigurată din alte resurse.

Având în vedere numărul din ce în ce mai mare al persoanelor aflate în dificultate care se adresează Bisericii spre a fi ajutate și ținând cont de prevederile hotărârii Sfântului Sinod nr. 3997/1999 cu privire la reactualizarea, în raport cu rata inflației, a valorii contribuției pe care trebuie să o vireze fiecare parohie, precum și de faptul că situația financiară a parohiilor este destul de precară, s-a propus ca *pentru anul 2006, sumele ce vor fi colectate la Fondul Filantropia să fie similare cu cele din anul 2005.*

Ca urmare a celor prezentate, la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare despre modul de gestionare a Fondului Filantropia de la nivelul Administrației Patriarhale, în anul 2005;*

– *Aprobă ca pentru anul 2006, sumele colectate la Fondul Filantropia să fie similare cu cele din anul 2005, adică:*

– *Ia act cu aprobare de activitatea de asistență religioasă desfășurată în cursul anului 2005 în unitățile militare din subordinea Ministerului Apărării Naționale.*

Temei nr. 901/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea, în legătură cu activitatea de asistență religioasă desfășurată în cursul anului 2005 în unitățile militare din subordinea Ministerului Administrației și Internelor.

Dintre activitățile pastoral-misionare și spirituale ale celor 22 de preoți care slujesc în structurile subordonate Ministerului Administrației și Internelor (jandarmerie, pompieri și apărare civilă) sunt menționate:

a. continuarea demersurilor pentru reconstrucția bisericii de la Comandamentul Național al Jandarmeriei și pentru ridicarea unei capele la Centrul de instrucție și perfecționare-transmisiuni de la Câmpina, astfel încât, în prezent sunt ridicate 31 biserici și capele, altele 7 fiind în construcție;

b. deblocarea a 2 posturi de preot militar la Secția Asistență Religioasă și la comandamentul de Jandarmi Teritorial Maramureș, posturi care s-au ocupat prin concurs organizat la Patriarhie;

c. din punct de vedere liturgic-pastoral, s-a acordat asistență spirituală atât ofițerilor, cât și militarilor unităților respectându-se programul liturgic regulat și suplinind, pe cât posibil, și în unități apropiate, într-o bună colaborare cu preoții din parohii;

d. în luna iunie a avut loc la Câmpina *Întrunirea Metodică și de specialitate* a preoților din structurile Ministerului Administrației și Internelor, prilej cu care au fost susținute unele prelegeri legate de aspecte ale lumii contemporane și s-au dezbătut probleme privind obiectivele și importanța asistenței religioase în Ministerul Administrației și Internelor;

e. gestionarea de către Secția de Asistență Religioasă a fondurilor acumulate din donațiile personalului pentru cei care au avut de suferit de pe urma inundațiilor, campania vizând 80 de localități din 7 județe ale țării (Brăila, Galați, Timiș, Harghita, Vrancea, Bacău și Teleorman) și a constat în ajutorarea sinistraților prin oferirea unor produse electrocasnice de folosință îndelungată. Bunurile oferite au fost: 2760 frigidere, 2095 aragazuri, 3221 televizoare, 100 sobe, 92 calorifere - în valoare de peste 35.800.000.000 lei;

f. prin contribuțiile bănești strânse de la cadre, în valoare de 246.000.000 lei s-au oferit bunuri de Sfintele Paști, Crăciun și Anul Nou, bătrânilor de la Centrul de Îngrijire și Asistență nr. 5 și copiilor de la Centrul de plasament "Sfântul Nicolae" din București; de asemenea, preoții Secției s-au deplasat pentru a oferi ajutoare materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte și alimente) bolnavilor internați în Spitalul de Psihiatrie Săpunari din com. Lehliu, jud. Călărași, din partea personalului ce lucrează în Aparatul Central al Ministerului și au distribuit 10.000 de caiete copiilor școlari din trei localități din jud. Galați, afectate de inundații (Tudor Vladimirescu, Piscu și Independența).

Luând act de cele prezentate și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de activitatea de asistență religioasă desfășurată în unitățile militare din subordinea Ministerului Administrației și Internelor, în cursul anului 2005.*

Temei nr. 902/2006 – Referatul de informare al Sectorului Biserica și Societatea, în legătură cu activitatea de asistență religioasă desfășurată în penitenciare, în cursul anului 2005.

a. Situația postului de coordonator al asistenței religioase de la Administrația Penitenciarelor.

Începând cu data de 25 aprilie 2005, postul de preot coordonator al activităților de asistență religioasă din penitenciare, a fost transferat de la Ministerul Justiției la Administrația Națională a Penitenciarelor, iar de la data de 1 august 2005, fără consultarea prealabilă a Patriarhiei Române și eludându-se prevederile legale în vigoare (art.10-11, Legea nr. 195/2000), s-a procedat la desființarea acestui post. Având în vedere că prin această măsură s-au încălcat prevederile Protocolului încheiat între Patriarhia Română și Ministerul Justiției și a Legii nr. 195/2000 privind constituirea și organizarea clerului militar, prin scrisoarea nr. 3548/04/10/2005 a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresată Dlui Prim-Ministru al Guvernului României, Patriarhia Română a solicitat soluționarea acestei situații în termenii prevăzuți de documentele mai sus menționate, procedându-se la reînființarea postului de preot coordonator. La această solicitare Ministerul Justiției a trimis răspuns, prin intermediul Departamentului pentru Relația cu Parlamentul României, subliniind că **“obligativitatea înființării secției de asistență religioasă la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor”** ține exclusiv de Administrația Națională a Penitenciarelor (art. 9 alin. 1 din Legea nr. 195/2000), **“scopul acestei structuri putând fi îndeplinit în condiții optime numai de la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor”**. Urmare acestui răspuns și cu aprobarea Prea Fericitului Părinte Patriarh, Patriarhia Română a trimis o nouă adresă cu nr. 71/09.01.2006, de această dată, către Administrația Națională a Penitenciarelor, solicitând soluționarea pe cale amiabilă a situației, în termenii prevăzuți de Lege. Până la data desfășurării prezentei ședințe a Sfântului Sinod nu s-a primit un răspuns oficial legat de această problemă;

b. Apariția unui Regulament de asistență religioasă în penitenciare, fără un acord al Patriarhiei.

Începând cu data de 17 februarie 2006, Ministerul Justiției a elaborat și aprobat, prin Ordinul Ministrului Justiției nr.610/C-17 februarie 2006, un nou Regulament privind asistența religioasă în locurile de detenție, abrogând vechiul regulament aflat în vigoare de la data de 15 decembrie 2000. Ca și în cazul deciziilor menționate anterior, noul regulament a fost elaborat fără consultarea Patriarhiei Române și nu face nici o referire la preotul de penitenciar - slujitor prezent permanent în instituție, prezența acestuia fiind pusă pe același plan cu a slujitorilor altor culte, ceea ce reprezintă o nouă măsură prin care se urmărește limitarea și îngrădirea prezenței și lucrării preoților ortodocși în penitenciare.

c. Activitatea de asistență religioasă în penitenciare.

În ceea ce privește activitatea preoților slujitori în penitenciare, aceștia au colaborat permanent cu Serviciile de Reintegrare socială ale unităților penitenciare și au acordat asistență religioasă și consiliere spirituală tuturor deținuților care au solicitat, respectând programul liturgic și de asistență elaborat în concordanță cu specificul fiecărei locații. În prezent, există finalizate și se slujește în 38 de capele și biserici, altele 2 fiind în diferite stadii de construcție.

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul* a făcut unele precizări legate de evoluția evenimentelor, subliniind faptul că nu există voință de colaborare din partea Ministerului Justiției și a Administrației Naționale a Penitenciarelor.

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de activitatea de asistență religioasă desfășurată de preoții ortodocși din penitenciarele din România, în cursul anului 2005.*

– *Patriarhia Română va sesiza abuzurile săvârșite de Ministrul Justiției și Administrația Națională a Penitenciarelor, printr-o scrisoare adresată Președintelui României și Guvernului.*

Temei nr. 906/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la Darea de seamă asupra activității desfășurate în anul 2005 de Asociația Oastea Domnului.

Ca în fiecare an, această asociație care funcționează cu binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române a desfășurat o intensă activitate misionară, sub directa oblăduire a ierarhilor și a preoților din eparhiile unde activează. Astfel, între activitățile prioritare avute în vedere s-au numărat:

a. Activitatea de catehizare a membrilor asociației și școală biblică;

b. Sfaturi frățești, adunări duminicale, după Sfânta Liturghie, adunări de rugăciune și adunări zonale;

c. Activități pentru tineret se referă la cea de a XIV-a Adunare de Tineret pe țară ținută la Pitești (7 mai 2005) cu tema “*Tânărul creștin în fața complexelor vârstei sale*”, în cadrul căreia au fost puse în discuție problemele pe care tânărul creștin le întâmpină în societatea contemporană precum și modul în care ar trebui să fie structurat răspunsul creștin față de aspectele semnalate. Se subliniază importantul fapt că Oastea Domnului pune din ce în ce mai mult accent pe educația și formarea tinerilor în vederea implicării lor active în activitatea misionară a Bisericii.

d. Activitatea misionară în rândul comunităților în care trăiesc;

e. Manifestările misionar-comemorative și Sărbătoarea anuală a Oastei Domnului, la praznicul Pogorârii Duhului Sfânt.

f. Activitățile cu caracter creștin-umanitar au avut în vedere ca ajutorarea familiilor sărace, a copiilor și tinerilor, să fie făcută cu mult discernământ, în urma unor cercetări amănunțite a cazurilor, pentru a se evita astfel încurajarea fenomenului cerșetoriei și a celor care și-au făcut un obicei din exploatarea milei celor din jur. Au fost organizate colecte pentru sinistrați și pentru Așezământul Românesc de la Ierihon.

g. Activitatea publicistică în anul 2005, a constat în tipărirea unui număr de 36 titluri de carte (9 reeditări), într-un tiraj de aproape 40.000 de exemplare. De asemenea, în atelierele Oastei s-a continuat broșarea cărților de rugăciune primite în dar de la creștinii ortodocși din Grecia. Acestea au fost apoi împărțite mănăstirilor, bisericilor și creștinilor ortodocși din toată țara. Ziarul *Iisus Biruitorul*, oficiosul Asociației și suplimentul pentru tineret *Timotheos*, cu tiraje de 301.240 și respectiv, 4.580 exemplare, au contribuit la menținerea credinței și conștiinței de neam a românilor de aici și de peste hotare. S-a continuat editarea suplimentului pentru copii *Timotică*, intercalat în revista *Timotheos*. Raportul menționează și editarea de CD-uri și casete audio cu cântări bisericești specifice Oastei Domnului.

Ca urmare a analizei efectuate și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea Asociației “Oastea Domnului” desfășurată în cursul anului 2005.*

– *Eparhiile vor acorda o atenție deosebită membrilor acestei asociații, urmărindu-se păstrarea lor sub ascultarea și oblăduirea Bisericii.*

– *Se vor intensifica activitățile misionar-pastorale și spiritual-liturgice, mai ales în comunitățile în care există grupări bine definite ale Oastei Domnului, avându-se în vedere eliminarea treptată a tendințelor separatiste și centrifuge.*

– *Preoții vor avea în vedere implicarea activă a membrilor Oastei Domnului în viața parohiei, urmărindu-se întărirea conștiinței apartenenței acestora la comunitatea ortodoxă.*

Temei nr. 903/2006 – Referatul de informare al Sectorului Biserica și Societatea, în legătură cu activitatea Asociației Frăția Ortodoxă, în cursul anului 2005.

Pe linie culturală, Frăția Ortodoxă Română nu a raportat nici o activitate sau inițiativă nouă față de anii trecuți. Cu toate acestea trebuie menționată activitatea filialelor din București și Suceava, care au continuat să organizeze obișnuitele conferințe duhovnicești și seri creștine, având ca subiecte de dezbateră, teme de actualitate din viața Bisericii. Nu s-au comunicat alte detalii referitoare la activitățile concrete ale celorlalte filiale din țară. Este subliniată continuarea editării periodice, în cadrul filialei Frăției Ortodoxe Română – Iași, a publicației religioase *Cuvânt și Suflet*.

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea Asociației Frăția Ortodoxă Română, în mod special a filialelor; desfășurată în cursul anului 2005.*

Temei nr. 904/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la activitatea desfășurată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România și Liga Tineretului Creștin Ortodox Român în anul 2005.

Din cuprinsul raportului reiese că Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR) și Liga Tineretului Creștin Ortodox Român (LTCOR) au

desfășurat o intensă activitate misionară în colaborare cu eparhiile, simțindu-se nevoia ca cele două organizații să fie încurajate și sprijinite pentru înființarea de filiale în cât mai multe parohii astfel încât să poată desfășura activități misionare în folosul cât mai multor creștini ortodocși.

Cea mai importantă activitate a ASCOR/LTCOR în 2005 a fost organizarea *Congresului anual studentesc* la Mănăstirea Putna (24-28 august), în genul “Academia duhovnicească”, după modelul celui organizat pentru prima oară, acolo, de Mihai Eminescu în 1871, tema acestui prim Congres fiind “*Modelul în formarea și deformarea societății*”. De asemenea, în cadrul Simpozionului Serilor Filocalice, ediția a XI, a fost organizată Consfătuirea Națională a ASCOR (15-19 noiembrie 2005).

ASCOR a continuat participarea, alături de românii din Sfântul Gheorghe, la sărbătorirea Marii Uniri, încurajând astfel spiritul național în această zonă unde populația românească este minoritară.

Prin filialele ASCOR și LTCOR s-a desfășurat în anul 2005 o bogată lucrare misionară, culturală și socială constând în: organizarea de întâlniri duhovnicești, seri filocalice, pelerinaje și tabere de muncă și rugăciune, marșuri ale colindătorilor, ateliere de icoane, cercuri de muzică psaltică etc. Toate filialele au continuat desfășurarea de activități filantropice cu caracter permanent, cum ar fi vizitarea și ajutorarea bătrânilor din azile și a copiilor din orfelinat.

În ce privește colaborare filialelor teritoriale ale ASCOR/LTCOR cu eparhiile, este de remarcat dorința actualei conduceri de a pune la punct un sistem de comunicație mai eficient și de a se implica mai mult în viața studenților prin activități dedicate lor. Alte obiective pentru anul ce a început se are în vedere construirea unei pagini de Web, perfecționarea sistemului de gestiune a bibliotecii ASCOR, dezvoltarea unei strategii pentru alcătuirea unei reviste a asociației și realizarea unui sistem de evidență a activităților. Dintre filialele cele mai active sunt menționate cele din: București, Iași, Cluj, Craiova, Sibiu, Timișoara, Arad, Galați.

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea desfășurată în anul 2005 de Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR) și de Liga Tineretului Creștin Ortodox Român (LTCOR);*

– *Adresează membrilor Sfântului Sinod rugămintea de a încuraja, sprijini și supraveghea îndeaproape, prin sectoarele de specialitate, activitatea desfășurată de ASCOR/LTCOR în cuprinsul eparhiilor;*

– *Recomandă eparhiilor includerea, în darea de seamă anuală, transmisă Sectorului Biserica și Societatea, a unor informații detaliate referitoare la activitatea cultural-misionară desfășurată de asociațiile și fundațiile ce funcționează sub jurisdicția eparhiei.*

Temei nr. 905/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la concluziile Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (București, 23- 24 noiembrie 2005).

Referatul subliniază că, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod și potrivit celor aprobate de Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sectorul Biserica și Societatea a organizat *Întâlnirea anuală a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială*, în perioada 23 -24 noiembrie 2005, la București. La întâlnire au participat reprezentanți din toate cele 24 de eparhii, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul moderând lucrările.

A. În cadrul lucrărilor s-au dezbătut mai multe teme de o deosebită importanță pentru activitatea socială a Bisericii, și anume: *modul de aplicare a Regulamentului de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române; strategia de implicare a Bisericii Ortodoxe Române în domeniul social; activitatea preoților slujitori în unitățile militare, spitale, penitenciare și așezăminte de ocrotire socială din cuprinsul Patriarhiei Române; proiecte sociale importante și modalități de finanțare a acestora; parteneriate încheiate cu instituții de stat sau private în scopul derulării proiectelor; proiecte desfășurate în sprijinul persoanelor cu nevoi speciale (nevăzători și surdo-muți, persoane cu handicap, dependenți de droguri sau copii infestați cu virusul HIV/SIDA); aspectele și posibilitatea încheierii unui parteneriat social între Patriarhia Română și Guvern.*

Participanții la Consfătuire au adus unele precizări și observații la proiectul de Regulament prezentat, urmând ca forma finală să fie înaintată spre dezbateră și aprobare la proxima sesiune a Sfântului Sinod.

Pentru o mai bună cunoaștere a situației asistenței sociale în cuprinsul Patriarhiei Române, participanții la dezbateri au adus o serie de modificări la *Fișa de evaluare anuală*, astfel încât informațiile prezentate forurilor superioare bisericești să fie corecte și cuprinzătoare.

Referitor la posibilitatea susținerii pe viitor a programelor sociale ale Bisericii, s-a subliniat necesitatea elaborării unei strategii economice bazată pe autofinanțare, în funcție de facilitățile oferite de codul fiscal și legea sponsorizării.

Cu privire la modalitățile de concretizare ale unui Parteneriat Stat–Biserică în domeniul asistenței sociale s-au făcut următoarele precizări:

Scopul Parteneriatului: *Facilitarea transpunerii în practică a misiunii sociale în domeniul filantropiei a Bisericii Ortodoxe Române.*

Obiective:

1. *Consolidarea sistemului de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române (așa cum este descris el în Regulamentul de Organizare și Funcționare al asistenței sociale în Biserica Ortodoxă Română, respectiv la nivel de: Patriarhie, Centre eparhiale, parohii)*

2. *Participarea Bisericii Ortodoxe Române la reforma sistemului de asistență socială din România, în perspectiva integrării în Uniunea Europeană;*

Niveluri de implementare: *Prezenta strategie va conduce la îndeplinirea scopului său prin acțiuni la trei niveluri: 1. Patriarhie - atribuții de planificare, monitorizare, evaluare; 2. Centre eparhiale; 3. Parohii, cu rol de implementatori ai strategiei;*

Direcții de acțiune:

1. Constituirea unui Fond Financiar Special, la nivel național, la Secretariatul de Stat pentru Culte din care, anual, să fie sprijinită activitatea de asistență socială a Bisericii.

2. Implementarea reformei în domeniul asistenței sociale a persoanelor aflate în dificultate (copii, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice) prin parteneriatul Stat–Biserică: transferul de responsabilitate în administrarea unor instituții sociale destinate acestor categorii de persoane și furnizarea de servicii sociale pentru acestea de către organismele Bisericii care doresc implicarea (eparhii, parohii, ONG-uri acreditate potrivit legislației în vigoare (HG.68/2003 și HG. 1024/2004), cu respectarea standardelor de calitate din domeniu; promovarea la nivel județean a modelului de servicii în parteneriat stipulat în cadrul HG.329/2003. Accentul se va pune pe serviciile primare, furnizate în special la nivel de protopopiat și parohie, dat fiind faptul că, în momentul de față, la acest nivel se simte o lipsă acută de acces la servicii sociale.

3. Salarizarea personalului BOR angrenat în asistența socială

- Fundamentul pentru furnizarea de servicii sociale de calitate îl constituie, inclusiv pentru Biserica Ortodoxă Română, resursele umane;

- În condițiile posibilităților limitate ale diferitelor structuri ale Bisericii Ortodoxe Române de a asigura un nivel rezonabil de remunerare a asistenților sociali, nu există premise pentru ridicarea nivelului de pregătire profesională și nici pentru asigurarea stabilității personalului;

- Biserica Ortodoxă Română are nevoie de sprijin în acest sens, propunerea constând în finanțarea, începând cu anul 2006, prin Secretariatul de Stat pentru Culte, a 10 posturi de asistenți sociali per județ, la nivelul posturilor similare din sistemul public de asistență socială, corespunzător studiilor și experienței în domeniu, care vor fi avizați de Colegiul Național al Asistenților Sociali din România, în conformitate cu prevederile legislative;

4. Acordarea de finanțări nerambursabile din fonduri publice (potrivit proiectului Ordonanței de Urgență privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice) către furnizorii de servicii sociale acreditați ai Bisericii (eparhii, parohii, ONG-uri) cu acoperirea din Fondul Special a contribuției proprii a applicantului;

5. Acceptarea unităților de cult printre aplicanții eligibili în vederea obținerii de finanțări în cadrul programelor de interes național (PIN) și prin Legea nr. 34/1998. Unitățile de cult sunt recunoscute ca furnizori de servicii sociale de către legislația în vigoare (OG. 68/2003), alături de ONG-uri și alte categorii de instituții. În aceste condiții, este firesc să fie acordată și cultelor religioase posibilitatea candidării în vederea obținerii de finanțări pentru servicii sociale, alături de organizațiile non-guvernamentale;

6. Sprijinirea Bisericii în obținerea de finanțări nerambursabile din fondurile structurale ale Uniunii Europene, prin acoperirea contribuției proprii din Fondul Special;

7. Desfășurarea anuală a unui concurs de proiecte adresat eparhiilor, parohiilor și ONG-urilor Bisericii, pe două niveluri: național (pentru finanțările peste o anumită sumă) și pe mitropolii (pentru finanțările mai mici) - prin care să se acorde finanțări nerambursabile (granturi) din Fondul Special. Printre criteriile de selecție se va număra și concordanța cu strategia județeană în domeniul asistenței sociale, planul județean împotriva sărăciei;

8. La nivel național se vor acorda finanțări pentru funcționarea unor instituții de asistență socială sau pentru desfășurarea unor programe de importanță deosebită pentru un anumit județ sau regiune;

9. La nivel de mitropolie, se vor acorda microgranturi pentru parohii, în paralel cu asistență pentru dezvoltare comunitară. Acest mecanism va conduce la coagularea solidarității comunității la nivel local;

10. Sprijinirea instituțiilor de asistență socială ale Bisericii pentru îndeplinirea standardelor privind organizarea, funcționarea și structura personalului (conform HG.539/2005), prin acordarea de finanțări din Fondul Special;

11. Desfășurarea de programe de formare a asistenților sociali și a altor categorii de personal implicat în activitatea de asistență socială a Bisericii, prin acordarea de finanțări din Fondul Special;

12. Sprijinirea secțiilor de asistență socială din cadrul comitetelor parohiale în vederea desfășurării de activități filantropice, prin acordarea de finanțări din Fondul Special;

13. Desfășurarea de programe de formare pentru comitetele parohiale, cu implicarea formatorilor Bisericii, ai serviciilor publice de asistență socială și cu finanțare din Fondul Special.

Instrumente de implementare: În vederea ducerii la îndeplinire a prezentei strategii, se vor înființa comisii mixte, autorități publice – Bisericești, la următoarele niveluri:

- **național:** Guvern - Patriarhie

- **județean:** Prefectură, Consiliu Județean, reprezentanți ai organismelor deconcentrate ale ministerelor (Direcția Muncii, Familiei și Solidarității Sociale, Direcția de Sănătate Publică, Inspectoratul școlar etc.) și servicii publice specializate la nivel județean (Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului) - Mitropolie. Componenta reprezentanților Bisericii va diferi în funcție de eparhia care include județul respectiv, însă coordonarea va fi asigurată unitar, la nivel de mitropolie, de o echipă investită cu această responsabilitate prin decizia Sinodului Mitropolitan. Este recomandat acest lucru deoarece există eparhii cu mai puțină experiență în domeniul social, care, singure, nu ar avea capacitatea implementării prezentei strategii, dar există în fiecare mitropolie cel puțin o eparhie cu experiență în acest domeniu, care ar asigura astfel un transfer de capacitate către eparhiile surori.

- **local:** Consiliu Local – Parohie; la acest nivel vor fi puse în practică deciziile luate la nivel județean, pe lângă discutarea problematicii specifice relației parohie-autoritate locală. În particular, colaborarea în domeniul social va consta

și în relația cu comitetul consultativ pentru protecția copilului, al cărui coordonator, în cele mai multe cazuri, poate fi preotul paroh.

- Comisiile mixte autorități publice-Biserică la nivel național, județean și local se vor întruni trimestrial.

Resurse financiare:

- Fondul Financiar Special, înființat cu sprijin guvernamental;
- Fondul Filantropia al Patriarhiei Române și cel al eparhiilor;
- Resurse locale mobilizate de eparhii și parohii.

B. În cadrul procesului de evaluarea activității preoților slujitori în unitățile militare, spitale, penitenciare și așezăminte de ocrotire socială din cuprinsul Patriarhiei Române, participanții au semnalat următoarele probleme:

- nu există un statut bine definit pentru preotul slujitor în instituțiile de protecție socială ale statului (centre de plasament, cămine de bătrâni, cămine-spital), astfel că, în cuprinsul unor eparhii aceștia sunt angajați și salarizați integral din bugetele locale ale primăriilor, în timp ce, în alte eparhii, au fost numiți preoți misionari, salarizați cu salariul minim pe economie și o completare din fondurile proprii ale eparhiei;

- datorită faptului că în unele eparhii nu au fost publicate și nu se respectă metodologiile și hotărârile adoptate de Sfântul Sinod există multe probleme la alcătuirea dosarelor și desemnarea candidaților la concursurile pentru posturile de preot slujitor în unitățile bugetare; în acest sens s-a subliniat faptul că trebuie să se realizeze o cercetare amănunțită a acestor candidați, să fie încurajați să slujească în armată, penitenciare sau spitale dar, în același timp, să fie bine informați asupra condițiilor și criteriilor de selecționare pe care trebuie să le îndeplinească, astfel încât să facă față cerințelor speciale din acest mediu și să reprezinte cu cinste Biserica;

- s-a constatat că, în unele eparhii, există o slabă colaborare între centrele eparhiale și preoții slujitori în sistemul bugetar, după cum există și o tendință de autoînomie a acestora față de centrul eparhial.

În urma discuțiilor purtate, analizând situația actuală a sistemului de asistență socială al Bisericii și având în vedere noile reglementări legislative și perspectivele impuse de aderarea României la structurile europene;

Luând în considerare necesitatea unui amplu proces de pregătire și reorganizare și dat fiind faptul că acțiunea social-filantropică a Bisericii este chemată să răspundă unor cerințe și standarde tot mai ridicate, pe baza concluziilor Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială, **Sectorul Biserica și Societatea a propus următoarele principii generale de restructurare și optimizare a activității misionare și social-filantropice a Bisericii:**

I. La fiecare eparhie să se înființeze sectorul social-misionar, coordonat de un consilier de specialitate și având în componență câte un inspector social de județ și câte 10 asistenți sociali pentru fiecare județ din eparhie, în conformitate cu hotărârile Sfântului Sinod;

II. La distribuirea noilor posturi aprobate de guvern să se țină cont de necesitățile sectoarelor sociale al eparhiilor;

III. Să se inițieze programe speciale de instruire și specializare a personalului care își desfășoară activitatea în cadrul structurilor sociale ale Bisericii, în scopul asigurării calității serviciilor sociale oferite, conform standardelor stabilite prin legislație;

IV. Să se elaboreze un proiect de strategie a Bisericii în domeniul social, stabilindu-se direcțiile prioritare, pe termen mediu și lung, și modalitățile de finanțare și autofinanțare, în funcție de facilitățile oferite de codul fiscal și legea sponsorizării;

V. Să se deschidă contul special *Filantropia* la nivelul fiecărei eparhii (centrul eparhial și protopopiat), iar colectarea și gestionarea acestui fond, conform hotărârilor Sfântului Sinod, să fie făcută de către sectorul social eparhial, exclusiv pentru activitățile sociale;

VI. Să se continue demersurile necesare pentru reglementarea statutului asistentului social, absolvent al secțiilor de asistență socială din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă, care își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor Bisericii;

VII. Să se inițieze demersurile necesare pentru înființarea unei federații a ONG-urilor care va funcționa cu binecuvântarea Bisericii, fapt ce va permite adaptarea și funcționarea sistemului de asistență social-filantropică în noile condiții legislative din domeniul social, precum și creșterea capacității de specializare și multiplicare a serviciilor oferite beneficiarilor;

VIII. Să fie adoptat un plan de măsuri și modalități eficiente și rapide de comunicare și relaționare între responsabilii cu activitatea socială din eparhii, urmând ca:

a) de două ori pe an, atât la nivelul mitropoliilor, cât și la nivelul Patriarhiei, să fie organizate întâlniri și grupuri de lucru în cadrul cărora să se elaboreze proiectele comune de interes național, în concordanță cu noile standarde și cerințe;

b) să se aprobe crearea unui Grup Executiv de lucru, alcătuit din consilierii sociali de la Centrul Patriarhal și de la eparhiile cu activitate social-filantropică bogată (*București, Iași, Craiova, Timișoara, Cluj, Alba-Iulia, Galați, Roman*), sub coordonarea Episcopului-Vicar Patriarhal de resort; acest Grup Executiv se va întâlni trimestrial și va discuta, analiza și propune căile de urmat pentru dezvoltarea lucrării social-filantropice a Bisericii;

c) să se inițieze constituirea unei web-site comun și a unei broșuri în care să fie oglindită, în mod unitar, activitatea social-filantropică din cadrul instituțiilor Bisericii;

d) să se alcătuiască un ghid de “bune practici” pentru lucrătorii sociali care își desfășoară activitatea în așezămintele social-filantropice bisericești (acesta va cuprinde toate referințele legislative și informațiile de specialitate din domeniul asistenței sociale);

e) să se alcătuiască o fișă comună de evaluare periodică a activităților cu caracter social-filantropic și misionar desfășurate în parohiile din cuprinsul fiecărei eparhii;

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc în cadrul cărora au fost agreate principiile elaborate de Sectorul Biserica și Societatea și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de desfășurarea lucrărilor Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (București, 23 -24 noiembrie 2005);*

– *Aprobă propunerile Sectorului Biserica și Societatea (I-VIII), urmând ca noile reglementări să fie transmise eparhiilor spre aplicare în vederea intensificării și perfecționării lucrării misionare și filantropice a Bisericii;*

– *În lumina noilor reglementări, până la data de 1 mai 2006, se vor organiza întâlnirile mitropolitane ale consilierilor sociali, urmând ca până la data de 1 iunie 2006 să se întrunească Grupul Executiv de lucru, concluziile întrunirii urmând să fie prezentate Sfântului Sinod spre analiză și decizie.*

COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ

În continuare, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos prezintă raportul Comisiei Teologice și Liturgice în legătură cu:

Temei nr. 222/2006 – Referatul Sectorului învățământ în legătură cu ședința Comisiei de evaluare a manualelor de Religie pentru clasa a IV-a.

Referatul Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române prezintă lucrările Subcomisiei de evaluare a manualelor de Religie din data de 24 ianuarie 2006, subliniind că aceasta a fost organizată potrivit hotărârii Sfântului Sinod nr. 56/2005 și este formată din ierarhi, profesori de teologie și specialiști în domeniul teologico-didactic.

În cadrul acțiunii de evaluare au fost avute în vedere un număr de 11 manuale de Religie pentru clasa a IV-a, dintre care șase au primit aviz favorabil, două au primit aviz favorabil doar cu condiția revizuirii, în sensul respectării observațiilor și recomandărilor făcute punctual de Subcomisia Patriarhiei Române, iar trei au fost respinse.

În urma evaluării și a contestațiilor de la Ministerul Educației și Cercetării, au fost aprobate următoarele manuale, cu precizarea că față de această evaluare se primesc contestații, până joi (2 martie 2006), iar rezultatul contestațiilor se va da pe 8 martie 2006:

- *Editura "Aramis" din București, autori: Prof. Livia Teodorescu, Prof. Iuliana Martin, Prof. Anghel Chirilă; referenți științifici de specialitate: Pr. Prof. Univ. Dr. Adrian Gabor (Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București), Pr. Prof. Gheorghe Dogaru (Gr. I Didactic, inspector de specialitate Religie în cadrul ISM București); 64 de pagini;*

- Editura "CD-Press" din București, autori: Prof. Alina Ladar și Prof. Ionuț Codreanu; referenți științifici de specialitate: Prof. Univ. Dr. Remus Rus (Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București) și Prof. Maria Moldoveanu (Gr.I Did.); 64 de pagini;

- Editura "Sigma" din București, autori: Asist. Univ. Hrisanti Bulugea și Prof. Sânziana Colec; referenți științifici de specialitate: Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Răducă (Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București), Prof. Univ. Dr. Viorel Nicolescu (Facultatea de Psihologie și Științele Educației din București).

În urma discuțiilor din plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

- Să se ia act de activitatea Sub-comisiei de evaluare a manualelor de Religie, cu precizarea că, în viitor, Sectorul de Învățământ va trimite câte un exemplar din fiecare manual la cel puțin trei ierarhi din Comisia Teologică și Liturgică;

- Sectorul Învățământ va urmări îndeaproape rezultatul evaluării în urma contestațiilor și etapele de editare a manualelor, astfel încât ele să apară până la 1 septembrie 2006.

COMISIA CANONICĂ, JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ

Prea Fericitul Părinte Patriarh invită pe P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină să prezinte referatele Comisiei, după cum urmează:

Temei nr. 979/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu înălțarea la rangul de Mitropolit a I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, prin aplicarea hotărârii Adunării Naționale Bisericești nr. 187/2006 privind înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca.

Din referatul respectiv reiese că, prin hotărârea nr.187/2006 a Sfântului Sinod (ședința din 17-18 ianuarie 2006) și a Adunării Naționale Bisericești (ședința din 1 martie 2006), s-a aprobat înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, precum și înscrierea în Statut la art. 5, par. IV a noii Mitropolii și a eparhiilor sufragane.

În această situație, potrivit prevederilor art.7, al. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române care precizează că: "Titlul Mitropoliților, Arhiepiscopilor și Episcopilor este cel al eparhiei pe care o păstoresc", Sfântul Sinod urmează să procedeze canonic și statutar la înălțarea la rangul de Mitropolit a I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Arhiepiscopia Clujului având reședința în municipiul Cluj-Napoca.

Având în vedere că prin tradiția Bisericii noastre, Mitropolitul cumulează și rangul de Arhiepiscop al eparhiei pe care o păstorește: *Mitropolitul Munteniei și Dobrogei* – Arhiepiscop al Bucureștilor; *Mitropolitul Moldovei și Bucovinei* – Arhiepiscop al Iașilor; *Mitropolitul Ardealului* – Arhiepiscop al Sibiului; *Mitro-*

politul Olteniei – Arhiepiscop al Craiovei; *Mitropolitul Banatului* – Arhiepiscop al Timișoarei;

Ținând seama de dorința și propunerea exprimată în comun de ierarhii eparhiilor care alcătuiesc noua Mitropolie a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, redată în adresa înregistrată la Cancelaria Sfântului Sinod sub nr. 479 din 26 ianuarie 2006, privind ridicarea la rangul de Mitropolit a I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului;

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, examinând solicitarea respectivă, a propus plenului Sfântului Sinod ridicarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului la rangul de Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, înființată prin hotărârea Sfântului Sinod din 4 noiembrie 2005 și prin hotărârea Adunării Naționale Bisericești din 1 martie 2006.

Ca urmare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* a supus votului plenului Sfântului Sinod propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină.

Membrii Sfântului Sinod, în unanimitate, au votat ridicarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Bartolomeu la rangul de Mitropolit și acordarea rangului de Mitropolit.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu, cerând cuvântul, exprimă mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh și membrilor Sfântului Sinod pentru votul acordat în vederea înălțării la rangul de Mitropolit, precum și colegilor ierarhi ardeleni, care în acord cu prevederile canonice și statute bisericești au inițiat această propunere în același gând cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Arătând că organele eparhiale au reflectat ca festivitatea ridicării la rang să aibă loc la 25 martie 2006, adresează în mod deschis și oficial invitația tuturor membrilor Sfântului Sinod de a participa solidar și sobornicesc la acest eveniment istoric, pastoral și misionar din viața Bisericii Ortodoxe Române, prezența și participarea fiind un nou prilej de afirmare a unității și colaborării dintre ierarhi în primul rând dintre cei ardeleni, așa cum a recomandat Sfântul Sinod.

În continuare, Înalt Prea Sfinția Sa arată că un semn al acestei colaborări dintre ierarhii ardeleni, pe care a recomandat-o Sfântul Sinod, stă mărturie scrisoarea pe care ierarhii ardeleni au semnat-o și au adresat-o în comun Onoratului Guvern în problema *Fundației Gojdu*.

În altă ordine de idei, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu informează Sfântul Sinod, că a început diortosirea textului din “Mica Biblie”, pentru care va face cuvenita intervenție către Sfântul Sinod în vederea aprobării tipăririi.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adresează felicitări Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu și își exprimă încredințarea că, înființarea Mitropoliei Clujului este lucrarea lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt pentru Biserică și nu pentru persoană, mărturisindu-și încrederea că, participarea împreună cu toți membrii Sfântului Sinod, la Cluj, la întronizarea noului Mitropolit, se va înscrie ca o nouă pagină de istorie a Bisericii noastre.

În temeiul prevederilor art. 7, al. 1 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, precum și al prevederilor art. 10, lit. “u” din același Statut care stipulează că Sfântul Sinod are în atribuții “*A hotărî conform*

canoanelor asupra chestiunilor de orice natură care intră în competența sa, precum și asupra celor care nu sunt date prin legi, statute sau regulamente în competența vreunui alt organ bisericesc”;

Având în vedere rezultatul votării, în urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *În acord cu prevederile art.5, par. IV din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române amendat prin hotărârea Adunării Naționale Bisericești nr. 187 din 1 martie 2006, Sfântul Sinod aprobă înălțarea la rangul de Mitropolit a I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, urmând ca titulatura sa să fie “Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului”.*

– *Locul Mitropolitului Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Arhiepiscop al Vadului Feleacului și Clujului în dipticele Bisericii Ortodoxe Române va fi cel stabilit prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 187 luată în ședința din 17-18 ianuarie 2006, adică după Mitropolitul Ardealului.*

– *Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugăminte ca potrivit prevederilor statute și canonice să rânduiască cele necesare în legătură cu înscăunarea și instalarea în funcție a I.P.S. Mitropolit Bartolomeu conform datinilor Bisericii Ortodoxe Române.*

Temei nr. 824/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada din 1 februarie 2006, cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae, făcută cu aprobarea Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei, ca Prea Cuviosul Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru de la parohia Sfântul Nicolae din New York, să fie ales în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Recomandarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nicolae este însoțită de o copie a Procesului-Verbal al Consiliului Eparhial din 10 februarie 2006, cuprinzând aprobarea acestui for bisericesc, precum și un Curriculum-Vitae al Prea Cuviosului Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru din care reies următoarele: **Date personale:** născut la 20 februarie 1969, Orașul Comănești, Județul Bacău din părinții Ioan – preot și Mariana – educatoare; **Studii medii:** A urmat școala primară și școala generală în Orașul Comănești (1975-1983) iar apoi Liceul Industrial, Secția matematică-fizică în Orașul Comănești (1983-1987); **Studii superioare:** a fost înscris și a frecventat Facultatea de Teologie Sibiu (1989-1993), absolvită cu Licență în Drept Canonic având subiectul “*Iconomia în Biserica Ortodoxă*” (cu Arhid. Prof. Ioan Floca); **Studii în străinătate:** În perioada 1993-1995 - la Ierusalim, unde frecventează Institutul Pontifical “*Flagellazione*” (cursuri de limbă greacă biblică veche), cursuri de iconografie la “*Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul*” și cursuri de limbă franceză la “*Alliance Française*”; În perioada 1995-1998 - la Roma, unde frecventează Institutul Pontifical “*Sfântul Anselm de Canterbury*” și Institutul Pontifical Oriental (cursuri de istorie, spiritualitate și patristică, istorie monastică și Cursuri de limbă greacă veche și latină), încheind studiile cu o teză de licență cu subiectul “*Conceptul de libertate în comen-*

tariul la rugăciunea Tatăl Nostru a Sfântului Maxim Mărturisitorul” (cu Prof. Jeremy Driscoll); **Activitate administrativă:** În perioada 1998-2002 a funcționat ca Secretar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale (Paris); **Activități ecumenice:** Roma, a participat la mai multe întâlniri cu caracter ecumenic la *Mănăstirea Bose* (Italia), *Mănăstirea Benedictină “Inălțarea Sfintei Cruci”* (Chevtogne, Belgia), *Mănăstirea Benedictină “Sfântul Dominic de Silos”* (Burgos, Spania); **Starea monahală:** în 1995 a fost tuns ca rasofor cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, iar în noiembrie 2001 a fost tuns în monahism pe seama *Mănăstirii “Inălțarea Sfintei Cruci”* (Franța); **Primirea în preoție:** la 23 iunie 2001 a fost hirotonit întru diacon pe seama *Mănăstirii “Inălțarea Sfintei Cruci”* (Franța), iar la 24 iunie 2001 a fost hirotonit întru preot pe seama aceleiași mănăstiri; **Activități pastorale:** pe perioada șederii la Roma a avut contribuții la activitatea pastorală a Parohiei *“Sf. Ioan Botezătorul”* (Roma), iar la revenirea în Franța a avut la activitatea pastorală a Parohiei *“Sfânta Paraschiva-Sfânta Genoveva”* (Paris). Între anii 2002–2003 a activat ca preot paroh la Parohia *“Sfântul Iosif”* (Bordeaux, Belgia), iar începând cu anul 2003 și până în prezent ca preot paroh la Parohia *“Sfântul Nicolae”* (New York, SUA); **Limbi moderne vorbite:** engleză, franceză, italiană.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, examinând recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae constată că aceasta se întemeiază pe prevederile **punctului 10 din hotărârea Sfântului Sinod nr.14.079 luată în ședința de lucru din 12 decembrie 1974 prin care s-a reînnoit statutul de autonomie al Arhiepiscopiei, și care a fost adoptată ca amendament la Statutul Arhiepiscopiei de Congresul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada**, în care se stipulează că: *“În sprijinul activității sale de conducător, Arhiepiscopul poate avea un Episcop-Vicar. Acesta se bucură de dreptul de cinstire potrivit rangului său și este, ca și Arhiepiscopul, membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Episcopul-Vicar în devenire este recomandat de către Arhiepiscop, în înțelegere cu Consiliul Eparhial. Procedura confirmării și ridicării lui la treapta de arhieru este aceeași cu cea prevăzută pentru arhiepiscop, cu deosebire că instalarea lui se face de către Arhiepiscop”*.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină, procedând la examinarea canonică a Cuv. Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru, a constatat că acesta întrunește condițiile canonice și statutare prevăzute de art.131 al.”b”, privitoare la alegerea clerului superior în Biserica Ortodoxă Română, aprobate de Sfântul Sinod prin hotărârea nr. 237 din 17-18 ianuarie 2006 și de Adunarea Națională Bisericească la 1 martie 2006.

De asemenea, Comisia constată că în caz de aprobare de către Sfântul Sinod, este necesar ca în prealabil să i se acorde rangul de Arhimandrit, iar votarea și alegerea de către Sfântul Sinod să se desfășoare potrivit art. 130 aliniatele “h–n” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în formularea aprobată de Adunarea Națională Bisericească la 1 martie 2006 și, ca urmare, propune să se procedeze la votare și alegere, potrivit noilor prevederi statutare.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nicolae, cerând cuvântul, motivează propunerea Înalt Prea Sfinției Sale și roagă Sfântul Sinod ca să reflecteze asupra titulaturii pe care o va acorda viitorului Episcop-Vicar.

În cadrul discuțiilor purtate, Sfântul Sinod a opinat pentru menținerea numelui primit la tunderea în monahism de "Ioan Casian" și, legat de personalitatea Sfântului Ioan Casian-Romanul din Dobrogea, să se acorde Prea Cuviosului Protosinghel Ioan Casian, ca viitor Episcop-Vicar, titulatura "**Ioan Casian de Vicina**", localitate istorică de unde a fost adus Mitropolitul Iachint în scaunul de Mitropolit al țării Românești la 1359, odată cu înființarea Mitropoliei.

Având în vedere prevederile statutare amintite, Prea Fericitul Părinte Președinte, în urma consultării Sfântului Sinod, propune ca să se procedeze la votarea secretă privind alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Ioan Casian Tunaru în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

În urma numărării voturilor, la care Prea Cuviosul Protosinghel Ioan Casian Tunaru a obținut 41 de voturi *pentru* și unul *împotriva*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist proclamă rezultatul, candidatul fiind ales în postul pentru care a fost recomandat.

Având în vedere rezultatul votării, rezultatul examinării canonice și recomandarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nicolae;

Ca urmare a discuțiile referitoare la titulatură și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de propunerea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae făcută împreună cu Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei pentru alegerea Prea Cuv. Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.*

– *Aprobă ridicarea la treapta Arhieriei a Prea Cuv. Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru, cu acordarea prealabilă a rangului de Arhimandrit, precum și titulatura "Prea Sfințitul Ioan Casian de Vicina, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada".*

– *Recomandă I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada ca, împreună cu Congresul Arhiepiscopiei, să procedeze la revizuirea și completarea Statutului Arhiepiscopiei pentru a-i da o formă unitară și, după primirea aprobării Congresului Arhiepiscopiei, să-l înainteze Sfântului Sinod spre aprobare canonică, cu înscrierea tuturor modificărilor și amendamentelor aprobate de Sfântul Sinod până în prezent, inclusiv prevederea postului de Episcop-Vicar.*

– *Data și locul hirotoniei întru Arhieriu a noului Episcop-Vicar se vor stabili de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nicolae în înțelegere cu organele de conducere ale Arhiepiscopiei și cu acordul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.*

Încheindu-se procedura alegerii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită în sala sinodală nou-alesul în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, Prea Cuviosul Protosinghel Ioan Casian (Livius-Ionel) Tunaru.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist anunță candidatului rezultatul votării și alegerii, cu aprobarea pentru ridicarea la treapta arhieriei, comunicându-i titlatura care i s-a acordat, în semn de legătură spirituală cu numele Sfântului Ioan Casian-Romanul din Dobrogea, al cărui nume l-a primit la călugărie, precum și cu pământul românesc al Dobrogei, unde a viețuit acesta și în care a existat localitatea Vicina. Adresând felicitări Înalt Prea Sfințitului Nicolae pentru propunere, îi face urări de rodnică activitate noului ales, încredințându-l de sprijinul membrilor Sfântului Sinod și, în primul rând, al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nicolae, care l-a recomandat, îndemnându-l la bună colaborare și ascultare.

Prea Cuviosul Protosinghel Ioan Casian Tunaru mulțumește Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și tuturor membrilor Sfântului Sinod pentru alegerea făcută în persoana sa, precum și I.P.S. Arhiepiscop Nicolae, pentru recomandare, făgăduind ascultare de Sfântul Sinod și bună colaborare cu Chiriarul său.

COMISIA PENTRU COMUNITĂȚI EXTERNE, RELAȚII INTERORTODOXE ȘI ECUMENICE

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, *I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei*, raportorul Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice prezintă referatele comisiei după cum urmează:

Temei nr. 410/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 2005 de către Înalt Prea Sfințitul Petru, Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor.

Referatul arată că, potrivit prevederilor statutare bisericești, I.P.S. Mitropolit Petru a înaintat Sfântului Sinod, spre examinare, Darea de seamă privind activitatea pastorală, administrativă și liturgică desfășurată în cursul anului 2005, din care rezultă următoarele:

În cuprinsul Mitropoliei: a înființat Episcopia de Bălți pentru care a obținut recunoașterea de la autoritățile de stat din Republica Moldova; a efectuat 80 de vizite pastorale în protopopiatele, parohiile și mănăstirile eparhiei; a oficiat 92 Sfinte Liturghii în bisericile din satele, orașele, schiturile și mănăstirile din cuprinsul Mitropoliei; a săvârșit 9 hirotonii (4 întru preot și 5 întru diacon a unor absolvenți de Seminar teologic); a săvârșit o sfințire de biserică (loc. Ratuș, raionul Criuleni) o sfințire de școală (Gimnaziul nr. 64 din loc. Durlești, mun. Chișinău), o sfințire și inaugurare al unui Centru Social (Loc. Crasnoarmeiscoe, raionul Hâncești), o sfințire de Troiță (loc. Pojorâni); a acordat 16 de distincții unor credincioși care s-au distins prin vrednicie și atașament la edificarea unor biserici, precum și unui cleric din Mitropolia Basarabiei; a primit în audiență un număr de 937 preoți, monahi, tineri teologi și credincioși; a acordat numeroase interviuri unor publicații și posturi de radio și televiziune din Republica Moldova, România și străinătate; a înființat Arhiva Mitropoliei Basarabiei; a continuat să coordoneze publicația *Misionarul*, în seria nouă, inaugurată în anul 2004; a primit în vizită

oficială în Mitropolie ambasadori, reprezentanți ai unor Biserici și organizații creștine, ai unor organizații neguvernamentale din străinătate;

Activități în afara eparhiei: a participat la ședințele de lucru ale organelor centrale bisericești: Sfântul Sinod (4) și Adunarea Națională Bisericească (2); a oficiat Sfinte Liturghii cu diferite prilejuri, în Catedrala Patriarhală, în Catedralele eparhiale din Iași, Galați, Târgoviște; a făcut vizite de lucru în diverse eparhii din România și a avut întâlniri cu Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist și cu Chiriarii acestora, cu Președintele României, Dl. Traian Băsescu și alți reprezentanți ai autorităților publice din România în probleme de interes pentru Mitropolia Basarabiei.

Din toate datele comunicate de I.P.S. Mitropolit Petru în raportul de activitate trimis la Cancelaria Sfântului Sinod, reiese că în anul 2005 în cuprinsul Mitropoliei Basarabiei funcționau, recunoscute ca persoane juridice de către autoritățile de stat din Republica Moldova, următoarele unități și structuri bisericești: 1 centru eparhial, 1 arhivă mitropolitană, 8 protopopiate, 79 parohii înregistrate și 6 în curs de înregistrare, 8 mănăstiri, 1 Seminar teologic, 1 Misiune socială *Diaconia* cu 57 de filiale, 1 *Asociația Frăția Ortodoxă* cu 34 filiale, 1 *Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români*, 1 *Asociația Femeilor Ortodoxe Române*, 1 Centrul de Pelerinaj *Emmaus*, 2 publicații (una eparhială *Misionarul* și una parohială *Luminătorul*).

Toate aceste date reflectă o consolidare administrativă și structurală prin unități subordonate canonic Mitropoliei Basarabiei în teritoriul jurisdicțional, comparativ cu perioada anterioară recunoașterii sale de către autoritățile Republicii Moldova ca urmare a hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din anul 2002. Cu toate acestea, încă mai sunt dificultățile cu care Mitropolia se confruntă, fie din cauza lipsurilor materiale și financiare, fie din cauza relațiilor cu cealaltă Mitropolie aflată sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei.

Referatul menționează, de asemenea, că în cursul anului 2005 a avut loc Adunarea Eparhială a Mitropoliei Basarabiei și constituirea Consistoriului Eparhial un pas important în *consolidarea administrativă și instituțională prin unități subordonate canonic Mitropoliei Basarabiei în teritoriul jurisdicțional*.

Pe linia sporirii legăturilor Patriarhiei Române cu Mitropolia Basarabiei în scopul consolidării legăturilor canonice și spiritual-culturale între clerul și credincioșii de pe cele două maluri ale Prutului amintim asigurarea în anul 2005, prin Patriarhia Română, a unui venit lunar în valută pentru un număr de 93 posturi personal clerical, inclusiv Chiriarhului Mitropoliei Basarabiei.

În urma examinării referatului în legătură cu activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 2005 de către I.P.S. Petru, Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea pastoral-misionară consemnată în Darea de seamă pe anul 2005 și în Itinerariul pastoral, precum și de activitatea administrativă, gospodărească desfășurată cu stăruință de către I.P.S. Mitropolit Petru în calitate de Chiriarh al Mitropoliei Basarabiei, asigurându-l de sprijinul și solidaritatea frățască pentru afirmarea prestigiului tot mai sporit al Mitropoliei.*

Temei nr. 15/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral-misionară pe anul 2005 a I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

În referat se arată că, în anul 2005, Întâistătătorul Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, *I.P.S. Mitropolit Serafim*, susținut fiind de *P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul*, precum și de clerul și credincioșii ortodocși români din cadrul Mitropoliei, a desfășurat o rodnică activitate atât pastoral-misionară, cât și administrativă și ecumenică.

În prezent, Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, cuprinde 52 de parohii, după cum urmează: 39 în Germania, 6 în Austria, 1 în Luxemburg, 5 în Suedia, 1 în Danemarca, mai multe filii și o mănăstire în Germania. Personalul clerical din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, în anul 2005, cuprindea 52 preoți slujitori, 1 diacon, 1 ieromonah și 1 ierodiacon.

În cursul anului 2005, s-a înființat, la cererea credincioșilor, o nouă parohie în Austria, în localitatea Knittelfeld, paroh fiind numit, prin decizie mitropolitană, Pr. Ioan Cristian Greuceanu. De asemenea, în Germania s-au înființat două filii, la Darmstadt, administrată de Pr. Ștefan Anghel de la Parohia din Offenbach, și la Friedrichshafen-Ravensburg, asistată religios de către Pr. Ionel Nemeș de la Parohia din Konstanz. În anul 2005 s-a înregistrat și intrarea în jurisdicția Mitropoliei a Pr. Mircea Coșofreț de la Parohia din Saarlouis, Germania, până în acest an parohia fiind în jurisdicție grecească. Pe linie administrativă, s-au făcut pași importanți în vederea obținerii și amenajării de locașuri de cult proprii pentru parohiile ortodoxe române din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

Activitatea liturgică și pastoral-misionară întreprinsă de I.P.S. Mitropolit Serafim în anul 2005 s-a înscris pe coordonatele realizării unei depline unități de credință și de neam în rândul membrilor din parohii, subliniindu-se câteva repere definitorii: La Catedrala mitropolitană din Nürnberg se oficiază zilnic serviciile liturgice rânduite, cu participarea întregului personal al Centrului mitropolitan. Duminica și la marile sărbători, Înalt Prea Sfinția Sa slujește în Catedrala mitropolitană sau se deplasează în vizite pastorale la parohiile din eparhie, vizite în centrul cărora se află totdeauna slujirea Sfintei Liturghii și predicarea Cuvântului lui Dumnezeu. Astfel, în cursul anului 2005, I.P.S. Mitropolit Serafim a vizitat și a slujit la parohiile: Göteborg-Suedia (1 ianuarie), Arhus (2 ianuarie), Capela din Offenbach am Main (8 ianuarie, 30 martie), Koblenz (9 ianuarie), Augsburg (23 ianuarie), Berlin (29 și ianuarie, 18-19 martie, 12-13 noiembrie – vizitează locul viitoarei biserici românești din capitala Germaniei), Saarlouis (6 februarie), Leipzig (20 februarie), München (în Capela Sf. Siluan de la reședința P.S. Episcop-Vicar Sofian - 17 aprilie, 22 mai), Mannheim (23 aprilie), Viena (1 și 3 mai), Graz (2 mai), Stuttgart (21 mai, 15 octombrie), Linz (19 iunie), Ulm (2 iunie), Aschaffenburg (3 iulie), Regensburg (17 iulie), Landshut (24 iulie), Essen (4 septembrie), Hannover (16 octombrie, 6 noiembrie), Karlsruhe (20 noiembrie), Würz-

burg (27 noiembrie). Pe plan local, I.P.S. Mitropolit Serafim a primit mai multe vizite din partea credincioșilor și a preoților din cadrul eparhiei.

I.P.S. Mitropolit Serafim a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial (11 martie, 27 iunie), Întâlnirea anuală cu preoții din cadrul Mitropoliei (12 martie), Conferința preoților Mitropoliei (27 mai) și lucrările Adunării Eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord (28 mai).

Activitatea I.P.S. Mitropolit Serafim cuprinde, de asemenea, și participări la ședințele de lucru ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ale Adunării Naționale Bisericești, precum și efectuarea de vizite frățești sau participări la diferite momente din viața Bisericii noastre.

Pe plan internațional, I.P.S. Mitropolit Serafim a participat la diverse întâlniri cu ceilalți episcopi ortodocși canonici din regiune, unde a ținut mai multe conferințe, sau la întâlnirile cu caracter ecumenic: la ședința Comisiei Bisericii Ortodoxe din Germania (KOKiD - 25 noiembrie), la întâlnirea anuală dintre episcopii ortodocși din Germania și Biserica evanghelică (EKD - 3 februarie), la o întâlnire între episcopii ortodocși, catolici, anglicani și evanghelici cu tema "*Pentru un nou Umanism*" (Roma, 4-5 februarie). În perioada 8-16 mai 2005, Înalt Prea Sfinția Sa a participat la cea de a doua întâlnire anuală a episcopilor ortodocși români din Europa Occidentală și America.

De asemenea, I.P.S. Mitropolit Serafim a participat la diverse evenimente organizate de reprezentanțele diplomatice românești din străinătate, la evenimente organizate de autoritățile de stat germane sau la întâlniri cu alte personalități locale. La 23 aprilie a participat, la Luxemburg, la întrunirea reprezentanților Diasporei române veniți pentru festivitățile legate de semnarea Tratatului de pre-aderare a României la Uniunea Europeană, unde a rostit un cuvânt ocazional. Acest eveniment al semnării Tratatului de pre-aderare a României în structurile Uniunii Europene a fost sărbătorit și la Nürnberg, în data de 5 iunie 2005.

În ceea ce privește activitatea culturală, menționăm că, între altele, s-a continuat editarea periodicului "*Deisis*" și a buletinului oficial al Eparhiei, intitulat "*Scrisoare duhovnicească*", I.P.S. Mitropolit Serafim fiind, de asemenea, o prezență constantă la televiziune și la radio.

În cadrul Centrului Eparhial există și o școală de pictură frecventată de mai mulți români și germani, Catedrala mitropolitană, cu picturile ei în frescă, fiind un punct de atracție nu numai pentru români, ci și pentru străinii care o vizitează.

Ca urmare a celor prezentate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

–Ia act de activitatea misionar-pastorală depusă în anul 2005 de I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

Temei nr. 191/2006 – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral-misionară pe anul 2005 a I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

În referat se arată că, în anul 2005, Întâistătătorul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, I.P.S. Mitropolit Iosif, cu sprijinul

colaboratorilor său direcți, PP.SS. Episcopi-Vicari *Siluan Marsilianul* și *Marc Nemțeanul*, a desfășurat o bogată activitate pastoral-misionară și administrativă.

În prezent, Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale, cu reședința la Limours, Paris, cuprinde 112 parohii, organizate în 3 vicariate și 8 protoierii, 7 comunități monahale și 3 ateliere de iconografie. În anul 2005, în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale au fost organizate 21 de parohii noi și s-au demarat formalitățile legate de organizarea altor 12 noi parohii. Personalul clerical din cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale cuprindea 120 preoți slujitori, 9 preoți misionari, 13 diaconi, 3 arhimandriți, 9 ieromonahi și 3 ierodiaconi.

Având în vedere noua organizare administrativ-bisericească a Mitropoliei determinată de înmulțirea constantă a parohiilor datorită imigrației, în cadrul ședinței Consiliului mitropolitan din 27 octombrie 2005, s-a luat în considerare necesitatea numirii unui al doilea Episcop-Vicar, care să contribuie la împlinirea nevoilor Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, prin lucrarea sfântă a arhieriei. Astfel, în urma îndeplinirii tuturor formalităților, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat, în ședința sa din 3 martie 2005, alegerea Prea Cuviosului Arhimandrit Marc în postul de Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale cu titulatura "*Nemțeanul*", chemarea la arhierie și hirotonre având loc în zilele de 6-7 mai 2005, la Paris, în Biserica "*Sfinții Arhangheli*".

Totodată, noua organizare administrativ-bisericească a Mitropoliei a impus numirea de preoți parohi, preoți slujitori și diaconi la parohiile nou-înființate. În anul 2005 au fost săvârșite 8 hirotonii într-un preot, 8 hirotonii într-un diacon și 3 hirotesii într-un ipodiaton. În anul 2005, au fost primiți în jurisdicția Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale: Pr. Gilbert Deprugney, parohia "Sfântul Martin și Sfântul Siluan" Metz și Pr. Jacques Nyssen, parohia "Sfântul Martin" Sucy-en-Brie.

Printre evenimentele de seamă petrecute în viața Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale sunt amintite: hirotonirea noului Episcop-Vicar, Prea Sfințitul Marc Nemțeanul (Paris, 7 mai 2005); lucrările Adunării Eparhiale (29 iunie-2 iulie 2005), pentru prima dată, sub forma unui Congres; participarea I.P.S. Mitropolit Iosif la a doua întâlnire cu caracter pastoral a episcopilor ortodocși români din Europa Occidentală și America (SUA, Mănăstirea "*Adormirea Maicii Domnului*" din Jackson, 9-16 mai 2005); vizita I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la Paris (29 ianuarie-6 februarie 2005); participarea unor ierarhi români (I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, I.P.S. Mitropolit Iosif, chiriarhul locului, P.S. Episcop Sofronie al românilor din Ungaria, P.S. Episcop-Vicar Ioachim Băcăuanul al Episcopiei Romanului, P.S. Episcop-Vicar Petroniu Sălăjanul al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului la programul "Săptămâna duhovnicească", organizat pe toată perioada Postului Mare (Lisabona, 14 martie-25 aprilie 2005); sfințirea bisericii Mănăstirii "Buna

Vestire” (Rosiers, 21 mai 2005); Pelerinajul anual al tinerilor din cadrul Asociației “Nepsis” în România (24 iulie-8 august 2005); Decernarea premiului anual “Label De Patrimoine Rural” Asociației Culturale de la Malvialle (Rocheft-Montagne, 14 octombrie 2005); inaugurarea oficială a bisericii de la reședința mitropolitană din Limours (23 octombrie 2005).

Activitatea pastorală și misionară a însemnat în primul rând prezența în parohii, în mijlocul preoților și al credincioșilor, I.P.S. Mitropolit Iosif participând la diferite slujbe (Sfânta Liturghie, Sfinte Taine, ierurgii etc.) în timpul vizitelor canonice efectuate în parohiile din cuprinsul Eparhiei. În al doilea rând, ieșirea în întâmpinarea nevoilor românilor emigranți în țările Europei Occidentale și Meridionale, astfel că, în limita posibilităților materiale, au fost trimiși preoți în misiuni temporare în fiecare comunitate, iar acolo unde slujirea pastorală și liturgică s-a putut permanentiza, au fost înființate noi parohii și numiți noi clerici. În acest context, în zilele de 8-10, respectiv 11-12 noiembrie 2005, s-a organizat la Centrul misionar-pastoral de la Durău, respectiv la Mănăstirea Tismana, o sesiune de evaluare a tuturor celor ce și-au depus dosare de candidatură pentru slujire în Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale, Comisia Mitropolitană evaluând peste (30) treizeci de candidați, dintre aceștia (12) doisprezece fiind acceptați, în vederea încredințării viitoare a unei slujiri în cadrul Mitropoliei.

Un aspect deosebit în activitatea pastorală l-a constituit organizarea unor întâlniri preoțești. În anul 2005, s-au realizat 6 întâlniri preoțești generale: Roma - 28 martie 2005, Milano - 4 aprilie 2005, Limours - 24 septembrie 2005, Gavedo - 4 septembrie 2005, Zaragoza - 18 noiembrie 2005, Fribourg - 26 noiembrie 2005. În afara acestora, au mai avut loc întâlniri cu clerul din diferite regiuni la reședința mitropolitană sau cu ocazia vizitelor pastorale. Ședințele de vară și de toamnă ale Consiliului Mitropolitan s-au desfășurat la Limours (1 iulie și 8 decembrie 2005).

Activitatea editorială și mass-media s-a axat pe lucrarea tipografiei mitropolitane, editarea Buletinului de informații “*Foaia Sfântul Ioan Casian*” și realizarea Emisiunii Radio “*L’Eglise Orthodoxe Aujourd’hui*” pe frecvența Radio Enghien FM 98.0 Paris (realizator: Bogdan Vlaicu), ce poate fi ascultată în regiunea pariziană, dar și în lumea întreagă prin internet. Un mijloc de promovare a activității misionar-pastorale l-a constituit site-ul oficial al Mitropoliei: www.mitropolia-paris.ro.

În anul 2005, atât ierarhii, cât și preoții, au înmulțit activitățile printre și cu tinerii. Asociația tinerilor din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale “Nepsis” a organizat mai multe întâlniri și pelerinaje. În afara acestor întâlniri și acțiuni, un număr tot mai mare de parohii au reușit să permanentizeze cateheza săptămânală a tineretului, în special cea duminicală dedicată copiilor. Pe plan interortodox, prin intermediul Asociației Nepsis, au fost organizate și acțiuni și întâlniri interortodoxe ale tinerilor, iar tinerii ortodocși români din cadrul Mitropoliei s-au implicat constant în acțiuni ecumenice, locale sau generale.

În ce privește reprezentarea panortodoxă, sunt amintite: participarea I.P.S. Mitropolit Iosif în cadrul ședințelor Adunării Episcopilor Ortodocși din Franța (20 ianuarie, 21 aprilie, 31 mai, 15 septembrie, 27 octombrie, 15 decembrie); colitur-

ghisirea în catedrala greacă “Sfântul Ștefan” din Paris alături de I.P.S. Mitropolit Emanuel - Patriarhia de Constantinopol și I.P.S. Mitropolit Gabriel – Patriarhia de Antiohia (20 martie 2005); participarea I.P.S. Mitropolit Iosif la cel de-al 12-lea Congres al Bisericii Ortodoxe în Europa Occidentală (Blankenberge, Belgia, 28-31 octombrie 2005); la colocviul științific internațional “*Institutul Sfântul Serghie ieri și astăzi*” - cu prilejul împlinirii a 80 de ani de existență a Institutului (Paris, 5-8 octombrie 2005).

La nivel ecumenic, sunt amintite numeroasele întâlniri ale I.P.S. Mitropolit Iosif, P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul și P.S. Episcop-Vicar Marc Nemeșanul cu episcopii catolici sau reprezentanți ai altor confesiuni, din timpul itinerariilor pastorale, participări sau reprezentări la câteva acțiuni ecumenice deosebite: Întâlnirea inter-episcopală organizată de Comunitatea Sant’Egidio (Roma, 3-4 februarie); Înmormântarea Papei Ioan-Paul al II-lea (Vatican, 7-8 aprilie); Instalarea noului Papă Benedict al XVI-lea (Vatican, 24 aprilie); Întâlnirea de pace organizată de Comunitatea Sant’Egidio sub genericul “Oameni și religii” (Lyon, 12-13 septembrie); Simpozionul internațional dedicat celei de-a 40-a aniversări a Constituției dogmatice Dei Verbum (Vatican, 14-18 septembrie); Rugăciunea pentru unitatea creștinilor (Novarra, 19 ianuarie). De asemenea, și preoții și credincioșii din parohiile Mitropoliei au participat activ la întâlnirile de rugăciune, dezbaterile și diversele activități organizate, împreună cu celelalte confesiuni creștine, în cadrul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor, care se desfășoară în fiecare an, în perioada 18-25 ianuarie.

În anul 2005 s-a organizat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române o Reprezentanță a Bisericii Ortodoxe Române pe lângă Instituțiile Europene, I.P.S. Mitropolit Iosif primind încredințarea de a se îngriji de organizarea acesteia prin identificarea unui spațiu necesar pentru amenajarea Biroului Reprezentanței și a unui Centru Episcopal, scop în care s-au făcut demersuri intense pentru obținerea de fonduri, menționând în mod special sprijinul financiar din partea Guvernului României.

În urma discuțiilor purtate, a lămuririlor suplimentare și la propunerea Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea misionar-pastorală pe anul 2005 a I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.*

Temei nr. 192/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral-misionară pe anul 2005 a I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

În referat se arată că, în prezent, Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada cuprinde 58 de parohii și misiuni și un Centru Eparhial organizat și ca parohie la Chicago. Împărțirea parohiilor este următoarea: **S.U.A.** – 20 parohii, 9 misiuni și două mănăstiri, **Canada** – 20 parohii, 4 misiuni și o mănăstire, **Venezuela** – o parohie, **Argentina** – o misiune. Personalul clerical din cadrul Arhi-

episcopiei cuprindea în anul 2005: 45 preoți slujitori, 2 diaconi, 3 arhimandriți, 1 protosinghel, 3 ieromonahi și 1 ierodiacon.

În anul 2005, I.P.S. Arhiepiscop Nicolae a depus o laborioasă activitate misionar-pastorală, străbătând continentul nord-american, pentru a vizita parohiile din cadrul Arhiepiscopiei și a înțelege în profunzime problemele și frământările lor. În unele parohii, Înalt Prea Sfinția sa a fost prezent de mai multe ori (Detroit, Windsor, New York) cu prilejul desfășurării unor importante acțiuni de prezentare a spiritualității ortodoxe românești pe continentul american. Programul vizitelor pastorale a cuprins și întâlniri duhovnicești cu preoții și credincioșii ortodocși români din cuprinsul Arhiepiscopiei, conferințe care să întărească activitatea catehetică a preotului, organizarea întâlnirilor de protopopiat pentru a se oferi preoților posibilitatea de a discuta problemele și proiectele din parohii, precum și de a le oferi îndrumări liturgice și pastorale. Vizitele pastorale au cuprins și întâlniri cu reprezentanții României în SUA și Canada, respectiv cu ambasadorii sau consulii români din Washington, New York, Chicago, Toronto, Montreal.

La nivel de întâlniri interortodoxe și ecumenice, amintim: participarea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae la evenimentele Bisericii Ortodoxe surori de pe acest continent și la alte evenimente: Duminica Ortodoxiei, oficierea Sfintei Liturghii panortodoxă în catedrala antiohiană Sf. Gheorghe din Worcester, MA împreună ceilalți ierarhi din SCOBA, cu preoții și credincioșii ortodocși din zonă (20 martie); la Vecernia panortodoxă în Catedrala Română Sf. Gheorghe din Windsor, ON, Canada, cu participarea preoților și a credincioșilor ortodocși din zonă (27 martie); participare la al 40-lea Congres Internațional de Studii Medievale organizat de Universitatea de Vest din Kalamazoo, MI (6 mai); participarea la a doua întâlnire a episcopilor români din Europa Occidentală și SUA, Mănăstirea “*Adormirea Maicii Domnului*”, Rives Junction, MI (10-16 mai); participarea la întâlnire SCOBA – Conferința Episcopilor Ortodocși Canonici din America, în New York (21 iunie); la Comisia de dialog cu Episcopia Română în America, Catedrala Sf. Gheorghe, Southfield, MI (23 iunie); la banchetul de închidere a Congresului OCA–Biserica Ortodoxă în America, Toronto, ON (21 iulie); la Conferința ICCJ – Consiliul Internațional al Creștinilor și Evreilor, Chicago, IL (27 iulie); la hramul Vetrei Românești, sediul Episcopiei Ortodoxe Române din America (8 septembrie); la Vecernia organizată de SCOBA și SCOOCH – Conferința Bisericii Ortodoxe Orientale în America, pentru funcționarii ONU, Catedrala greacă Sf. Treime, New York (11 octombrie); la întâlnirea SCOBA în South Bound Brook, NJ (15 noiembrie); la hirotonia Episcopului Ucrainian Andrei, pentru Marea Britanie și Vestul Europei în Catedrala Ucrainiană St. Volodymir, Chicago, IL (13 decembrie).

Cu binecuvântarea I.P.S. Nicolae, Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada a editat și în anul 2005 almanahul “*Credința*” în care sunt prezente adresele parohiilor și alte informații, precum și unele studii de teologie dogmatică, practică și morală și de istorie. Periodicul de informare al Arhiepiscopiei “*Credința*” a continuat să apară trimestrial. De asemenea, este publicat un Buletin elec-

tronic de informații pentru a transmite rapid noutățile ce apar în viața bisericească a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

La data de 9 decembrie 2003, Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada a devenit proprietara unui nou Centru Eparhial, în orașul Chicago, ansamblul fiind alcătuit dintr-o biserică de 250 de locuri, o clădire cu trei etaje pentru birouri, săli de clasă de catehism, săli de întrunire și casă parohială care a fost amenajată ca reședință a Arhiepiscopului. După doi ani de funcționare, Centrul Eparhial are deja încheată o comunitate importantă, comparabilă cu parohiile vechi și bine organizate. Schimbarea sediului Centrului Eparhial a dat un nou impuls vieții și activității misionar-pastorale în cadrul Arhiepiscopiei. În anul 2005 s-a continuat organizarea spațiilor Centrului Eparhial și demararea de ample activități administrative, precum și organizarea de evenimente culturale sau bisericești. Prin strădania multor credincioși și cu ajutorul unor donatori există în prezent o sală de mese cu 300 de locuri.

În urma celor prezentate, a lămuririlor suplimentare date de I.P.S. Arhiepiscop Nicolae și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de activitatea pastoral-misionară desfășurată în cursul anului 2005 de I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Temei nr. 193/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 2005 de P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

În referat se arată că, în cursul anului 2005, sub păstoria P.S. Episcop Sofronie, aflat în cel de-al șaptelea an al slujirii și demnității episcopale, viața bisericească din Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria a cunoscut o evoluție pozitivă.

În prezent, structura administrativ-bisericească a Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, cuprinde 3 protopopiate cu 21 parohii situate de-a lungul graniței cu România, excepție făcând Parohiile din Budapesta, 16 filiale parohiale și 3 așezăminte monahale, organizate după cum urmează: Protopopiatul Gyula-Budapesta cu 7 parohii; Protopopiatul Chitighaz-Seghedin cu 5 parohii; Protopopiatul Micherechi-Bihor cu 9 parohii. Personalul clerical al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria cuprinde un număr de 11 preoți (6 preoți locali și 5 preoți misionari), precum și 5 ieromonahi, toți aceștia deservind parohiile din cadrul Eparhiei.

În ce privește situația demografică a Eparhiei, în ultima perioadă, se constată o diminuare constantă a membrilor comunității ortodoxe românești din Ungaria. Astfel, în urma efectuării Conscripției parohiilor și filiilor, în cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, s-a declarat și a fost înregistrat un număr de 3.642 credincioși ortodocși români, chiar dacă în urma recensământului din anul 2000, efectuat de autorități, s-a declarat și a fost înregistrat un număr de 5.598 români ortodocși.

Din punct de vedere financiar, se face precizarea că din totalul numărului de credincioși ortodocși români din Ungaria, doar 1.036 plătesc o taxă de cult, simbolică și doar către parohie, în astfel de condiții Centrul Eparhial neputând beneficia de un suport financiar consistent din partea credincioșilor. Și în anul 2005, bugetul alocat de autoritățile de stat de la Budapesta pentru funcționarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria a fost menținut la jumătate, 6.408.638 forinți, comparativ cu perioada anilor 1999–2003, când au fost alocați aproximativ 11.000.000 forinți anual. Legea din Ungaria prevede ca suma acordată de către stat cultelor religioase sub formă de sprijin, să fie asigurată din impozitul de 1% din salariul persoanelor care doresc să ajute Biserica, excepție făcând de la această prevedere pensionarii și agricultorii cărora nu li se reține impozit. Potrivit unor statistici publicate recent în presa română din Ungaria, numărul românilor ortodocși care plătesc impozitul de 1% pentru funcționarea Episcopiei este de 332 persoane, iar suma încasată de către stat în acest scop și atribuită Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria se ridică la valoarea de 2.097.000 forinți.

Constatându-se starea de fapt a lucrurilor, P.S. Episcop Sofronie și-a înmulțit intervențiile pe lângă oficialitățile române și maghiare (solicitări, scrisori, memorii, aide-mémoire-uri) pentru susținerea financiară a Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, astfel încât aceasta să-și poată desfășura activitatea în condiții normale.

P.S. Episcop Sofronie a desfășurat, pe parcursul anului 2005, o bogată activitate liturgică. Sfânta Liturghie, Sfinte Taine și cele șapte Laude s-au săvârșit zilnic, potrivit rânduielilor mănăstirești, la Catedrala Episcopală și la Mănăstirea Șacal, cele două locașuri de cult fiind singurele biserici ortodoxe din Ungaria în care Sfânta Liturghie este celebrată în fiecare zi. Catedrala Episcopală, așezămintele monahale și toate parohiile din cuprinsul Eparhiei s-au bucurat de prezența P.S. Episcop Sofronie atât în zilele de duminică și de sărbătoare, cât și cu ocazia hramurilor bisericești și a zilelor misionare organizate în parohii, rostind cuvânt de învățătură. Continuând tradiția anilor anteriori, cu ocazia Zilei Eroilor au fost organizate slujbe de pomenire la mormintele eroilor români din Budapesta și Seghedin, la manifestări participând și personalul diplomatic român acreditat în Ungaria.

Un loc aparte în activitatea pastoral-misionară a P.S. Episcop Sofronie și a Centrului Eparhial l-a avut grija pentru pastorația și educația religioasă a tinerilor Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria. În primul rând s-a reușit ca în toate localitățile unde există comunități românești să se predea Religia în școli, în condițiile în care, în Ungaria, religia este o disciplină facultativă. La inițiativa P.S. Episcop Sofronie, în cadrul Episcopiei au fost organizate cinci tabere pentru tineret, la care au participat copii din toate comunitățile românești: *Tabăra de Religie* de la Liceul Nicolae Bălcescu din Gyula, organizată pentru a treia oară (26 iunie – 2 iulie); *Tabăra de Iconografie* de la Darvaș, ediția a II-a (4–8 iulie); *Tabăra de Iconografie* de la Jaca, ajunsă la cea de a patra ediție (1–6 august); *Tabăra de Autocunoaștere* (26 iunie–2 iulie) și *Tabăra de Creație* de la Micherechi (25–31 iulie), la care Episcopia a fost coorganizatoare. De asemenea, au fost inițiate și organizate

în cadrul Episcopiei mai multe serbări pentru copii cu prilejul marilor sărbători creștine, pelerinaje și excursii la mănăstiri și alte așezăminte ale spiritualității creștine din România.

În ceea ce privește activitățile culturale, P.S. Episcop Sofronie a susținut mai multe conferințe, a participat la lansări de carte, a susținut și a binecuvântat desfășurarea a numeroase concerte de muzică bisericească și cultă, a inițiat și organizat, la Centrul Cultural Român din Gyula, o expoziție de icoane, a luat parte și la alte manifestări de interes obștesc, a participat și chiar organizat diferite evenimente culturale, fie aniversări, fie comemorări; a acordat interviuri pentru mai multe posturi de televiziune. În calitate de Președinte de onoare al colegiului de redacție al periodicului eparhial *“Buletinul Episcopiei”*, P.S. Episcop Sofronie a supravegheat îndeaproape apariția acestuia.

P.S. Episcop Sofronie s-a implicat activ, împreună cu personalul de la Centru Eparhial și cu preoții din parohii în aplicarea unor programe din cadrul sectorului de asistență socială, efectuând vizite la azilele de bătrâni din Gyula, iar în colaborare cu autoritățile responsabile s-a continuat asistența religioasă în penitenciarele din Budapesta, Seghedin, Gyula și Oroșhaza, prin săvârșirea Sfintei Liturghii și a altor servicii religioase, atât pentru deținuții români cât și pentru ceilalți ortodocși aflați în detenție. Este amintit apelul P.S. Episcop Sofronie către toți credincioșii Episcopiei pentru colecta de ajutoare bănești în sprijinul sinistraților din Banat, în urma căreia s-au strâns 3.000 Euro și 300.000 Lei ROL.

Un eveniment inedit pentru Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria l-a reprezentat înființarea, cu binecuvântarea și sub îndrumarea P.S. Episcop Sofronie *“Asociației Femeilor Ortodoxe Române din Budapesta”*, având drept scop dezvoltarea vieții spirituale și culturale a comunității românești din capitala Ungariei, precum și păstrarea tradițiilor românești creștin-ortodoxe.

P.S. Episcop Sofronie și-a exercitat calitatea de ierarh al Bisericii Ortodoxe Române participând, la nivel central, la lucrările Sfântului Sinod, ale Adunării Naționale Bisericești și ale Colegiilor Electorale Bisericești, la nivel mitropolitan, la lucrările Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Banatului, iar la nivel eparhial a prezidat lucrările Adunării Eparhiale (29 ianuarie 2005), ale Consiliul Eparhial (5 ședințe), ale Consiliului Monahal Eparhial, ale Consistoriului Monahal (o ședință), ale Conferințelor Preoțești cu clerul din Episcopie (2 ședințe).

Din încredințarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a participat atât la întâlnirile cu ierarhii din Patriarhia Sârbă (4–5 mai, Novi Sad), cât și la întâlnirile între ierarhii români ce alcătuiesc Comisia de dialog cu Patriarhia Sârbă (3 mai, Mănăstirea Sfânta Ana – Orșova; 12 mai, Centrul Eparhial al Episcopiei Aradului; 22 iunie, Mănăstirea Tismana).

În calitate de membru al Comitetului Național de Bioetică, P.S. Episcop Sofronie a participat, în perioada 18-19 mai, la Reședința Patriarhală din București, la ședința de lucru a acestuia.

În ce privește activitățile cu caracter interortodox din Ungaria, se amintește participarea P.S. Episcop Sofronie la manifestările ocazionate de *“Zilele Crești-*

nismului Ortodox în Ungaria”, organizată cu sprijinul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Ungaria și desfășurată la Budapesta și Beloianis, inclusiv coliturghisirea împreună cu I.P.S. Mitropolit Mihail al Vienei și Austriei, Exarh al Ungariei și al Europei Centrale (21–22 mai 2005).

În privința activităților cu caracter ecumenic, se menționează că P.S. Episcop Sofronie a participat la manifestările organizate de Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Ungaria sau de alte culte religioase din Ungaria. Pe parcursul anului 2005, a fost gazda unor înalte oficialități bisericești din Ungaria sau România sau ale reprezentanților autorităților de stat române și maghiare.

În ciuda condițiilor financiare dificile și cu un număr de credincioși aflat în continuă scădere, numeroasele activități pastoral-misionare, culturale, administrative, catehetice și ecumenice desfășurate în cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria au făcut ca Ortodoxia și elementul românesc să fie reprezentate cu onoare în spațiul religios și cultural din Ungaria.

În urma celor arătate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

–Ia act de activitatea misionar-pastorală desfășurată de P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria în cursul anului 2005.

Temei nr. 194/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu activitatea pastoral-misionară pe anul 2005 a P.S. Daniil, Episcop Loțiiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului.

În referat se arată faptul că Episcopia Ortodoxă Română a Vârșețului din Serbia-Muntenegro, încredințată spre administrare P.S. Episcop Daniil, funcționează în continuare în semilegalitate, nefiind recunoscută și legalizată oficial de autoritățile de stat sârbe. De aceea, pentru ca activitatea pastorală, administrativă și liturgică întreprinsă în cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului să se desfășoare în condiții normale, s-a acordat prioritate următoarelor acțiuni: intensificarea dialogului dintre Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă și legalizarea și recunoașterea oficială a Eparhiei.

În prezent, Episcopia Ortodoxă Română a Vârșețului este împărțită din punct de vedere administrativ în 7 protopopiate (Vârșeț, Alibunar, Panciova, Biserica Albă, Kovin, Torac în Banat și “Dacia Ripensis” pentru Valea Timocului și Valea Moravei), ce au în componența lor 39 de parohii românești la nordul Dunării și o parohie la sud de Dunăre, deservite de către 23 de preoți.

Activitatea P.S. Episcop Loțiiitor Daniil s-a desfășurat pe mai multe planuri, respectiv: vizite canonice în parohii, hirotonii și hirotesii, participări la sesiunile de lucru ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, participări în România la diferite momente din viața Bisericii noastre, întruniri ale Adunării Eparhiale, dezvoltarea relațiilor culturale și ecumenice etc.

În anul 2005, P.S. Episcop Loțiiitor Daniil a oficiat slujbe arhieresti în Catedrala Episcopală din Vârșeț, rostind cuvânt de învățătură, a slujit Sfânta Liturghie împreună cu preoții în parohii în cadrul vizitelor canonice întreprinse în cadrul Eparhiei. Majoritatea vizitelor canonice, precum și slujirile arhieresti ale P.S.

Episcop Locțiitor Daniil la parohiile românești din Banatul Sârbesc au fost consemnate în săptămânalul de limbă română *“Libertatea”* de la Panciova. Prea Sfinția Sa a participat și slujit, de asemenea, la Sfinte Taine și ierurgii, atât în Vârșeț, cât și în alte localități.

P.S. Episcop Locțiitor Daniil a săvârșit slujba arhierescă de sfințire a locului pe care se va ridica Centrul *Asociației pentru limbă, cultură și religie a românilor de pe Valea Timocului* de la Isakova, com. Ciupria, vechi scaun episcopal daco-roman de limbă latină din sec. IV-VI *“Horreum Margi”*.

Prea Sfinția sa a săvârșit, în cursul anului 2005, hirotonia întru diacon și, mai apoi, întru preot a ipodiaconului Bojan Alexandrovici pe seama Bisericii de zid cu hramul *“Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”* din localitatea Malajnița, Valea Timocului, fiind totodată numit protopop de *“Dacia Ripensis”*. După cum se știe, acest locaș este prima biserică de pe Valea Timocului în care se slujește Sfânta Liturghie și celelalte Sfinte Taine și ierurgii în limba română, după aproximativ 170 de ani, fapt ce a trezit multe reacții potrivnice din partea Bisericii Sârbe surori, precum și din partea autorităților de stat sârbe, care au încercat, pe diferite căi, demolarea acesteia, precum și stoparea procesului de afirmare etno-culturală și religioasă a populației românești din această zonă. De asemenea, cu binecuvântarea P.S. Episcop Locțiitor Daniil se săvârșesc duminical rugăciuni și slujbe în limba română de către ipodiaconul Iel Buobului lângă Ciupria și lângă Svi-luinaț, în fața a două troițe de lemn, pe Valea Moravei superioare, ipodiaconul Zaharia (Zoran) Kostici de la Suvaia-Varvarin înalță rugăciuni în limba română într-o bisericuță de lemn improvizată căruia, încă din anul 2004, i-a acordat binecuvântarea pentru ctitorirea unui schit românesc în localitatea Krușevați-Șumadia (Serbia).

Pe plan cultural și publicistic, amintim: apariția revistei *Dealul Vârșețului* a Parohiei din Vârșeț, revista *Oastea Domnului*, Almanahul *Libertatea* de la Panciova, în Voivodina, săptămânalul de limbă sârbă din Panciova *“știri bănățene”*, apariția albumului *“Biserica de la Drăgănescu – Capela sextină a Ortodoxiei românești”*, intervențiile televizate și radiofonice ale P.S. Episcop Locțiitor Daniil în secția română a Radio-Televiziunii Novi Sad și Panciova, la televiziunea locală sârbă *“LAV”* din Vârșeț și la alte posturi din România.

P.S. Episcop Locțiitor Daniil a participat în perioada 5-9 august 2005 la Simpozionul *“Românii de pretutindeni”* de la Mangalia, apoi, în perioada 20-27 septembrie 2005, la *Cea de-a XXIV-a reuniune ecumenică a episcopilor prieteni ai Mișcării Focolarelor*, la București alături de reprezentanții românilor din teritoriul, precum și alte oficialități, a participat la manifestările culturale românești organizate de Comunitatea Românilor din Serbia: Colindele Neamului, Festivalul Hănfarelor, Festivalul anual de folclor și muzică românească din Voivodina etc.

În urma celor prezentate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Inter-ortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de activitatea pastoral-misionară desfășurată în anul 2005 de P.S. Daniil, Episcop Locțiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului.*

10. Încheierea lucrărilor Sfântului Sinod.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, constatând că s-a încheiat examinarea problemelor înscrise pe Ordinea de Zi, se adresează membrilor Sfântului Sinod următorul scurt cuvânt de încheiere a lucrărilor: "Epuizându-se problemele de pe ordinea de zi, vă mulțumesc pentru prezență. Cu ajutorul Domnului ne apropiem de Sfintele Paști și vă doresc tuturor o călătorie a postului cât mai creștinească, cât mai frumoasă și mai rodnică pentru viitoarele ședințe, care nu știm când vor fi. Deocamdată, Cancelaria noastră va avea de redactat ceea ce am lucrat în timpul acesta atât de important. Vă mulțumesc pentru participare și pentru gândurile bune. Și personal vă mulțumesc pentru ceea ce ați exprimat și aici și prin scrisori cu ocazia primăverilor mele. Vă doresc tuturor să mă întreceți în toate, nu numai în vârstă, dar mai ales în lucrare. Cu sănătate și pace."

La orele 15⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte declară închisă ședința de lucru și prorogă sesiunea Sfântului Sinod pe anul 2006.

Se rostește rugăciunea "Cuvine-se cu adevărat!"

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCTIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

Secretarul Sfântului Sinod,

† Vincențiu Ploieșteanul,

Episcop Vicar Patriarhal

ÎNFIINȚAREA MITROPOLIEI CLUJULUI, ALBEI, CRIȘANEI ȘI MARAMUREȘULUI ȘI RIDICAREA IPS ARHIEPISCOP BARTOLOMEU ANANIA LA RANGUL DE MITROPOLIT

Prin înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, pe temeiul hotărârilor sinodale din 4 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006, aprobate de Adunarea Națională Bisericească la 1 martie 2006, IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului a fost înălțat de Sfântul Sinod, în 2 martie 2006, la rangul de Mitropolit al acestei noi mitropolii.

Proclamarea ridicării IPS Bartolomeu la rangul de mitropolit a avut loc sâmbătă, **25 martie 2006**, de sărbătoarea Bunei Vestiri, în catedrala ortodoxă din Cluj-Napoca, în cadrul unei ceremonii impresionante, pusă sub semnul Maicii Domnului, prezidată și binecuvântată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Prin acest act istoric, care a împlinit visul clujenilor de a avea mitropolie în orașul de pe Someș, s-a redat Clujului prestigiul spiritual ce i se cuvenea.

1. Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru a luat în examinare solicitarea semnată de IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, IPS din 4 noiembrie 2005, Arhiepiscop *Andrei* al Alba-Iuliei, PS Episcop *Justinian* al Maramureșului PS Episcopi *Irineu Bistrițeanul* și *Vasile Someșeanul*, vicari ai Arhiepiscopiei Clujului, și PS Arhieri *Petroniu Sălăjeanul* și *Iustin Sigheteanul*, vicari ai Episcopiei Oradei și Episcopiei Maramureșului, la care s-a adăugat intervenția scrisă a PS Episcop *Ioan* al Oradei, de înființare a unei noi mitropolii în Transilvania, cu reședința în Cluj-Napoca, care să cuprindă Arhiepiscopia Clujului, Arhiepiscopia Alba-Iuliei, Episcopia Oradei și Episcopia Maramureșului. În sprijinul solicitării, ierarhii semnatori au invocat motive de ordin administrativ-bisericesc, comune acestor eparhii.

În cadrul discuțiilor din plenul Sfântului Sinod, pe lângă problemele de ordin administrativ-bisericesc comune eparhiilor solicitante, s-au adus și argumente pastoral-misionare, istorice și culturale care ilustrează evoluția vieții bisericești și justifică necesitatea unei noi mitropolii la Cluj. S-a avut în vedere și configurația confesională a Transilvaniei, cu structuri de conducere aflate în majoritate în partea centrală și de nord: trei romano-catolice, la Alba-Iulia, Oradea și Satu Mare; patru greco-catolice, la Blaj, Oradea, Cluj-Gherla și Baia Mare; două reformate, la Cluj și Oradea; una evanghelic-luterană și alta unitariană, ambele la Cluj. În raport cu această situație, s-a apreciat că, din punct de vedere administrativ, Ortodoxia din această zonă transilvană trebuie să aibă o structură reprezentativă și un rang corespunzător. De asemenea, s-a invocat decretul din 16 decembrie 2005 al Papei Benedict al XVI-lea, de ridicare a Mitropoliei Greco-Catolică de Făgăraș și

Alba-Iulia, cu sediul la Blaj, la rangul de Biserică Episcopală Majoră, care implică o serie de consecințe în organizarea și viața acestei Biserici și în poziția ei față de Biserica Ortodoxă Română.

În temeiul celor de mai sus, Sfântul Sinod, cu majoritate de voturi, a hotărât *reorganizarea Mitropoliei Ardealului, prin menținerea Mitropoliei statutare a Ardealului și Arhiepiscopiei Sibiului și înființarea unei noi mitropolii la Cluj, cu eparhiile: Arhiepiscopia Clujului, Arhiepiscopia Alba-Iuliei, Episcopia Oradei și Episcopia Maramureșului.*

Această hotărâre sinodală a fost receptată cu bucurie și satisfacție de adunările eparhiale și de clerul și credincioșii celor patru eparhii, în frunte cu cei opt ierarhi semnatori ai solicitării, care și-au exprimat adeziunea în scris, în conferințe și adunări preoțești, precum și în presă. Au existat, însă, și proteste ale unor clerici și credincioși față de această hotărâre sinodală, cele mai multe provenind din Arhiepiscopia Sibiului, formulate în scrisori și memorii adresate Prea Fericitului Părinte Patriarh și Patriarhiei Române, cât și din partea unor reprezentanți ai opiniei publice, care s-au manifestat în mass-media. Acestea au vizat, în special, *întinderea în teritoriu a jurisdicției noii mitropolii înființate la Cluj și mai puțin aspectul teologic – bisericesc.*

Ținând seamă de aspectele arătate mai sus, Sfântul Sinod, în ședința sa din 17-18 ianuarie 2006, în unanimitate, a hotărât *menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului, cu reședința la Sibiu, cuprinzând Arhiepiscopia Sibiului și Episcopia Covasnei și Harghitei, iar noua mitropolie cu sediul la Cluj să poarte titulatura Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și să fie înscrisă în articolul 5, paragraful 4 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, ocupând locul al patrulea în diptice, după Mitropolia Ardealului.*

Deoarece înființarea unei noi mitropolii în Transilvania a creat pentru o parte a clerului și credincioșilor perspectiva unei activități misionar-pastorale mai intense, iar pentru altă parte a provocat temerea slăbirii unității bisericești și naționale, Sfântul Sinod, ca garant al unității Bisericii, a hotărât ca ierarhii din cele două mitropolii – Mitropolia Ardealului și Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului - să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social.

Pe temeiul prevederilor statutare, care precizează că schimbarea titulaturii eparhiilor și înființarea de noi eparhii se aprobă de Adunarea Națională Bisericească, hotărârile Sfântului Sinod din 4 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006 privind înființarea, titulatura și întinderea teritorială a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca, înscrisă pe locul al patrulea în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, după Mitropolia Ardealului, au fost supuse aprobării *Adunării Naționale Bisericești, întrunită în ședință de lucru la 1 martie 2006.* În urma discuțiilor din plen, Adunarea Națională Bisericească a luat act cu aprobare de aceste hotărâri sinodale și de amendarea articolului 5 din Statut în redactarea formulată de Sfântul Sinod.

Ca urmare, pe baza hotărârii Adunării Naționale Bisericești, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 2 martie 2006, a aprobat *înălțarea la rangul de mitropolit a IPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului*, cu titulatura „*Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului*”, locul său în dipticele Bisericii Ortodoxe Române urmând să fie după mitropolitul Ardealului.

2. Personalitatea IPS Bartolomeu Anania

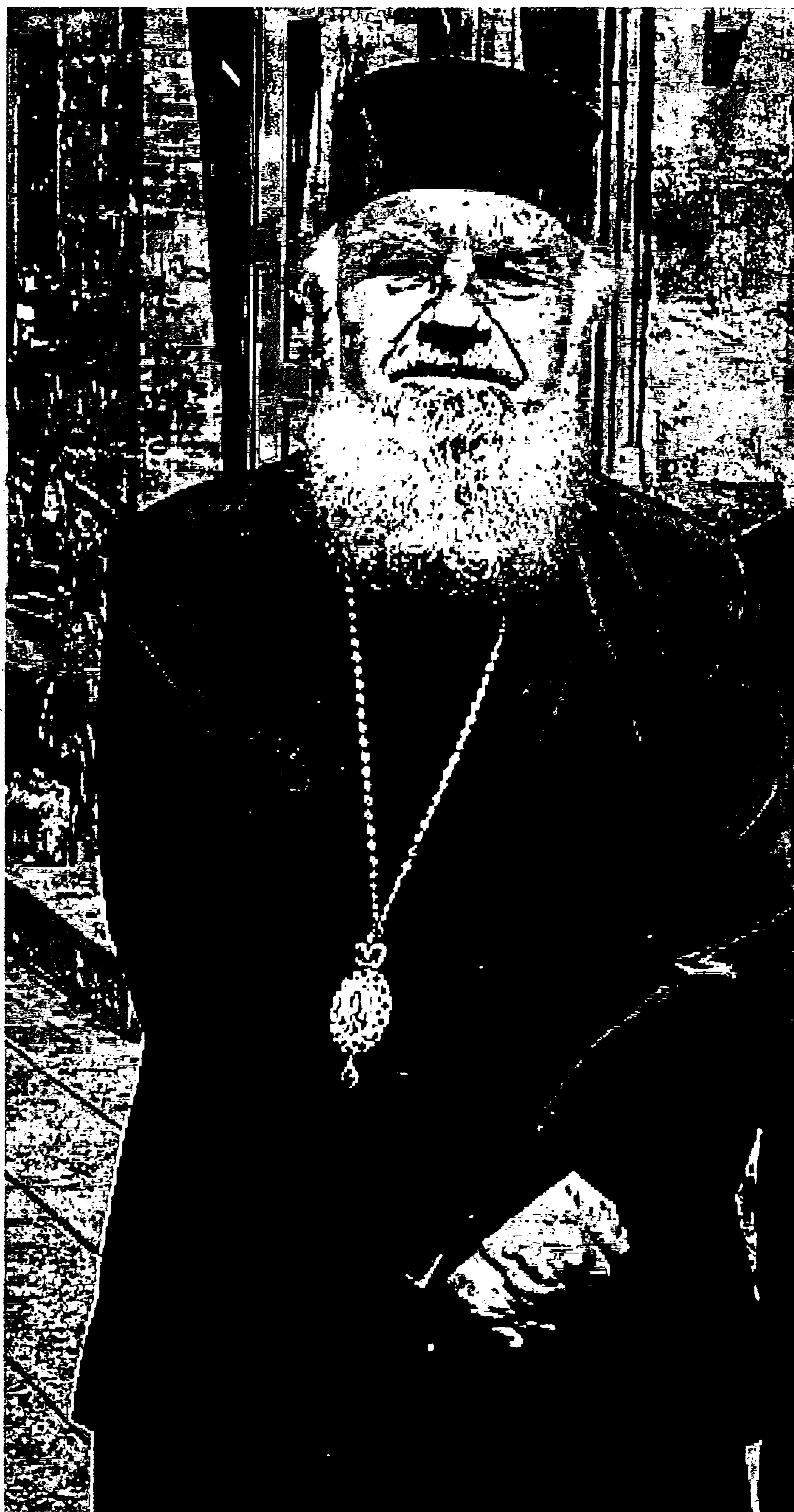
Teolog, cărturar și luptător pentru păstrarea tradiției ortodoxe, binecunoscut în mediile bisericești și culturale din România, IPS Bartolomeu Anania are o biografie bogată și tumultoasă. S-a născut la 18 martie 1921, în comuna Glăvile-Peșteanca, județul Vâlcea, din părinți creștini ortodocși, Vasile și Ana, fiica preotului Ion Mărgăritescu, și a primit la botez numele Valeriu. După absolvirea școlii primare în comuna natală, a urmat Seminarul Central, între 1933-1941, cu bacalaureatul în 1934 la Liceul „Mihai Viteazul” din București, iar între 1945-1946 a făcut studii neterminate la Facultatea de Medicină și Conservatorul din Cluj. Vremurile erau grele, iar regimul comunist cotopea țara. În luna iunie 1946, ca student la Cluj și președinte al Centrului studentesc „Petru Maior”, a condus greva studentescă antirevizionistă și anticomunistă de la Universitatea clujeană, ceea ce i-a atras un șir de arestări și expulzări. Hărțuit de autorități, a urmat Teologia la București și Cluj și a luat licența la Sibiu, în 1948.

Tuns în monahism la Mănăstirea Antim din București, în 2 februarie 1942, a fost hirotonit ierodiacon la 15 martie, același an. A funcționat ca diacon la Mănăstirile Polovragi și Baia de Arieș (1943-1947), stareț la Mănăstirea Toplița (1947),intendent al Palatului patriarhal (1948-1949), inspector eparhial pentru învățământul bisericesc (1949-1950), asistent la Institutul Teologic din București (1950-1951), decan al Centrului de îndrumare misionară și socială a clerului de la Curtea de Argeș (1951-1952), director al Bibliotecii patriarhale (1952-1958).

În 1958 a fost din nou arestat și condamnat la 25 de ani de muncă silnică pentru „uneltire contra ordinii sociale”. Eliberat în 1964 de la Aiud, a fost trimis de Patriarhul Justinian în 1965 la Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă Română din America și Canada, în cadrul căreia a îndeplinit până în 1976 mai multe funcții. În anul 1967 a fost hirotonit ieromonah de Arhiepiscopul Victorin Ursache al Americii, iar Sfântul Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit. A ținut conferințe la Detroit, Chicago, Windsor și Honolulu și a făcut parte din delegațiile Bisericii Ortodoxe Române care au vizitat în 1969 Bisericile Vechi Orientale din Egipt, Etiopia.

Reîntors în țară, între 1976-1982 a îndeplinit funcția de director al Institutului Public și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. În 1982 s-a retras la Mănăstirea Văratec pentru a se dedica scrisului.

La 21 ianuarie 1993, Sfântul Sinod l-a ales Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, iar la 7 februarie, același an, a fost hirotonit arhieru și înscăunat în Catedrala arhiepiscopală din Cluj.

Înalt Prea Sfințitul **Bartolomeu Anania** Mitropolitul Clujului, Albei,
Crișanei și Maramureșului

În ceea ce privește activitatea teologică a IPS Bartolomeu, pe lângă studiile și articolele publicate de-a lungul vremii în revistele bisericești, imposibil de enumerat aici, se cuvine să menționăm că în anul 2001 a încheiat lucrarea, desfășurată pe durata a 11 ani, de diortosire a textului *Sfintei Scripturi*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, comentată și adnotată, care aduce o înlesnire cititorilor prin introducerile în cărțile biblice și belșugul de note și comentarii ale textului sacru.

Sub raportul activității literare, IPS Bartolomeu este cunoscut drept poetul, dramaturgul, eseistul, prozatorul și memorialistul Valeriu Anania. Ca poet, debutează la revista *Ortodoxia*, în 1935, continuă la *Vremea*, 1936, și *Dacia Rediviva*, al cărei redactor principal a fost. A colaborat la *Gândirea*, *Gazeta Literară*, *Luceafărul*, *Ate-neu*. Este și autorul unor volume de versuri, între care *Geneze*, (1971), *Istoriei agrip-pine* (1976), *File de acatist* (1976 și 1981), *Anamneze* (1984), *Poeme cu măști* (1972), *Imn Eminescului în nouăsprezece cânturi* (1992), *Poeme alese* (1998).

Debutul dramaturgic l-a făcut printr-un scenariu radiofonic în versuri, „*Jocul fulgilor*”, în 1938. Câteva piese au fost reunite în două volume, intitulate „*Greul pământului*” (1982), între care „*Miorița*” (1966), cu o predoslovie scrisă de Tudor Arghezi, „*Meșterul Manole*” (1968), „*Du-te vreme, vino vreme!*” (1969), „*Păhărelul de nectar*” (1969), „*Steaua Zimbrului*” (1971). Unele din piesele sale au fost jucate pe scenele teatrelor din București, Pitești, Baia Mare. În 1939, de pildă, cu sprijinul lui Nicolae Iorga, i se joacă piesa „*La furcărie*” pe scena Teatrului Ligii Culturale.

Este și autorul romanului *Străinii din Kipunkua* (1979) și al câtorva volume de memorii, între care *Rotonda plopilor aprinși* (1983), *Amintirile peregrinului Apter* (1990), *Din spumele mării și Cerurile Oltului* (1990), *De dincolo de ape. Pagini de jurnal* (2000).

Din 1978 este membru al Uniunii Scriitorilor din România. Două prestigioase instituții academice din Cluj-Napoca – Universitatea „Babeș-Bolyai” și Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” – i-au conferit în 2001 titlul de *Doctor Honoris Causa*. La fel și Universitatea din Craiova în 2003.

Pentru activitatea sa de excepție în domeniul culturii românești a primit o serie de premii și medalii, între care: Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România (1982); Marele Premiu al Festivalului internațional de poezie „*Lucian Blaga*” (Cluj-Napoca, 1999); Diploma și Medalia Academiei de artă, cultură și istorie din Brazilia (2000); Medalia jubiliară „*Mihai Eminescu*” și Ordinul Național pentru Merit în grad de Mare Cruce (2000), conferite de Președintele României; premiul pentru opera *Omnia* al Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj (2001).

Activitatea sa bogată în slujba Bisericii a fost recunoscută prin acordarea unor distincții: Crucea Patriarhală – București, Ordinul Sfântului Mormânt al Patriarhiei Ierusalimului, Ordinul Sfinților Apostoli Petru și Pavel al Patriarhiei Antiohiei.

3. Sosirea PF Părinte Patriarh Teoctist la Cluj-Napoca

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a sosit la Cluj-Napoca, pentru a prezida ceremonia de înălțare la rangul de mitropolit a IPS Bartolomeu, în ziua de

vineri, 24 martie 2006, la orele 10.00. Prea Fericirea Sa a călătorit de la București cu o cursă TAROM, însoțit de PS Ambrozie, episcop ales al Giurgiului, PS Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal și PS Episcop Varsanufie Prahoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. A fost întâmpinat pe aeroportul din Cluj de către delegați ai Centrului eparhial și de reprezentanți ai autorităților locale.

De la aeroport, Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a deplasat la Centrul eparhial, unde a fost primit de IPS Bartolomeu și de cei doi episcopi vicari ai Arhiepiscopiei Clujului – PS Irineu Bistrițeanul și PS Vasile Someșeanul – în timp ce corul Seminarului Teologic a cântat „Imnul patriarhal”.

În cursul zilei de vineri au sosit la Cluj și alți ierarhi ai Sfântului Sinod, precum și reprezentanți ai autorităților de stat centrale, ai vieții academice și culturale, profesori de teologie, ziariști, reporteri de la posturile de radio și televiziune.

Redăm în continuare cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh rostit la sosirea sa în Cluj-Napoca:

”Biserica Ortodoxă nu se suprapune statului, dar nici nu este în afară de stat. Iată de ce ne aflăm aici, ca inimi care bat la fel. Mi-ar plăcea să cred că experiența vieții mele m-a făcut să adevăresc această realitate, la fiecare întâlnire cu credincioșii, cu autoritățile, cu preoțimea noastră, oriunde m-am aflat. Aici, în mod deosebit, vin cu mare emoție, pentru că facem împreună începutul unei epoci, al unei epoci sfinte din viața Ardealului, din viața Transilvaniei. Acest pământ sfânt și roditor de martiri, de înțelepți, de oameni de știință, de bărbați de stat, acest pământ sfânt, unde s-a înfăptuit, la 1600, pentru prima dată unitatea statală a Munteniei, Transilvaniei și Moldovei de către Voievodul Mihai Viteazul, iar apoi, în 1918, s-a împlinit unitatea cea mare, națională, a tuturor românilor la Alba Iulia, această Transilvanie ne-a chemat acum prin glasul credincioșilor și clerului pentru a desăvârși hotărârea Sfântului Sinod și a Adunării Naționale Bisericești, proclamând întemeierea Mitropoliei Clujului, lucrare începută încă din luna noiembrie a anului trecut. Răspunzând acestei chemări, mâine, de ziua Bunei Vestiri, potrivit rânduielilor noastre bisericești, în sobor de ierarhi, preoți și credincioși, vom proclama întemeierea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și întronizarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu Anania. A fost împlinirea unei dorințe de veacuri, așa cum cunoașteți și dumneavoastră.

Aceste dorințe și-au așteptat împlinirea până ce Dumnezeu ne-a ajutat ca poporul român să se elibereze de sub o dictatură care se credea a fi veșnică. În 17 ani de libertate sfântă, în toată țara, tot la do-

rința credincioșilor, s-au înmulțit lucrările bisericești, toate realizându-se în condiții de libertate, de libertate de credință, de libertate a presei. Iată un lucru atât de frumos și de generos, valorificat și în viața noastră bisericească! Paralel cu acestea s-au înmulțit mănăstirile, schiturile, mitropoliile, episcopiile, după vechea noastră tradiție. După ce la 1359, spre exemplu, s-a înființat prima Mitropolie a Țării Românești, la Argeș, a urmat îndată la 1372 a doua Mitropolie a Țării Românești, la Turnu-Severin, pentru a consolida și organiza Biserica mai bine. Întregindu-se țara, prin Unirea cea Mare de la 1918, Mitropoliei lui Ștefan cel Mare de la Suceva i-a urmat Mitropolia Bucovinei și Basarabiei – reactivată tot de către Sfântul Sinod cu vrednicia și râvna credincioșilor din Basarabia. Iar aici, în Transilvania, încă din anul 1946 a fost întemeiată Mitropolia Banatului, cu reședința la Timișoara. Aceste mitropolii ale Bisericii noastre nu au slăbit Biserica națională, sau țara, ci, dimpotrivă, le-au întărit.

Așadar, la perioade istorice importante din viața și dezvoltarea poporului român, Biserica a urmat o cale ascendentă în organizarea ei, ajungându-se la împlinirea de acum, reorganizarea Mitropoliei Ardealului, prin înființarea celei de-a doua Mitropolii în Transilvania, cu reședința în municipiul Cluj-Napoca, Metropolă în cultură, în știință, în universități, în toate domeniile care ridică omul la valoarea lui și se cuvenea să devină și Metropolă bisericească. Aceste comori de mare preț modelează și înalță viața oamenilor din toate punctele de vedere. În misiunea încredințată mie de Biserică, am făcut vizite pastorale și în Maramureș, de patru ori, în Țara Crișurilor, a Oașului, peste tot fiind primit de suflete ardelenesti aprinse de dragostea clerului și credincioșilor față de biserici și mănăstiri și față de țară.

În vremuri de libertate, deci, Sfântul Sinod a îmbrățișat ceea ce nu putea face înainte, sub dictatură, precum asistența socială, ridicarea de noi mănăstiri, schituri, așezăminte, închinare slujirii orfanilor, bolnavilor, bătrânilor și opere de cultură, academii de înaltă ținută științifică, europeană. Ne aflăm în pragul intrării oficiale în Uniunea Europeană și se cuvine să ne prezentăm cu toate valorile noastre. Biserica trebuie să-și ducă învățătura și valoarea ei în satele noastre cele mai îndepărtate de orașe. Acolo, în sate, găsim valori, multă credință și multă simțire românească, realități care i-au determinat pe Înalt Prea Sfințitii și Prea Sfințitii Părinți din această parte de Țară să se facă

ecoul dorinței credincioșilor lor și să propună Sfântului Sinod să aprobe această nouă Mitropolie din Transilvania, nu cu gândul, Doamne ferește!, de a dezbină cumva avântul lor sau iubirea noastră pentru frumusețile ardeleni; păstrarea credinței strămoșești, statornicia lor în promovarea bunăvoinței și a toleranței față de semenii de altă credință, care generează raporturi frățești. Această Mitropolie va întregi și va continua cu roade și mai frumoase activitatea de odinioară, depusă de marele Mitropolit Andrei Șaguna al Ardealului, motiv pentru care s-a și păstrat această Mitropolie statutară. Organizate astfel, cele două Mitropolii, cu ierarhii lor ardeleni, cu pregătire teologică deosebită, vor consolida unitatea specifică și foarte necesară a Bisericii Ortodoxe Române, în acest spațiu geografic românesc.

Mâine, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom desăvârși împreună cu toți cei prezenți hotărârea Sfântului Sinod și a Adunării Naționale Bisericești. Vom consfinți astfel o realitate de secole, pecetluită în istorie cu sângele martirilor ardeleni, ierarhi, intelectuali și credincioși din sânul Bisericii noastre și al celorlalte culte, care au păstrat de atâtea secole înțelegerea reciprocă. Când vorbim despre unitatea de credință, nu trebuie să se înțeleagă confesionalismul, că ardelenii au acordat ospitalitate frățească chiar și celor de alt neam, care se găsesc și acum în Transilvania și în toată țara. Biserica, deci, a strălucit în latura aceasta de unitate și de colaborare frățească cu celelalte confesiuni. Din acest moment, îndrept un gând de iubire frățească tuturor conducătorilor Bisericilor și cultelor din Transilvania cu acest prilej sfânt și istoric.

Mulțumindu-vă tuturor pentru răbdare și ascultare, vă spun bine v-am găsit și Bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze!”

Aducerea icoanei Maicii Domnului de la Mănăstirea Nicula

Tot vineri a fost adusă la Cluj și așezată în catedrala arhiepiscopală, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, *Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Mănăstirea Nicula*, pentru a patrona manifestările bisericești de a doua zi.

Icoana a fost pictată pe lemn de brad la 1681, de meșterul Luca din Iclodul Mare, la cererea familiei de români Cupșa, care a donat-o bisericii parohiale din satul Nicula. Se spune că între 15 februarie și 12 martie 1699 icoana a lăcrimat. Există mai multe însemnări ale unor martori care au asistat la acest miracol, confirmat și de Conventul din Mănăstur, în urma unei anchete făcute de o comisie specială cu

sediul la Alba-Iulia. După 1699, icoana a devenit celebră, atrăgând mulți pelerini, fapt pentru care groful Sigismund Korniș, mai târziu guvernator al Ardealului, a ridicat-o din biserica satului și a dus-o la castelul său din Benediuc, de lângă Dej. Sesizată că sătenii din Nicula sunt la un pas de a se răscula pentru a-și primi înapoi icoana, Curtea de la Viena a decis ca ea să fie așezată într-un loc neutru. Astfel, icoana a fost readusă la Nicula, dar nu în biserica parohială, ci la Mănăstirea Nicula din dealul satului, atestată documentar pentru prima dată la 1552.

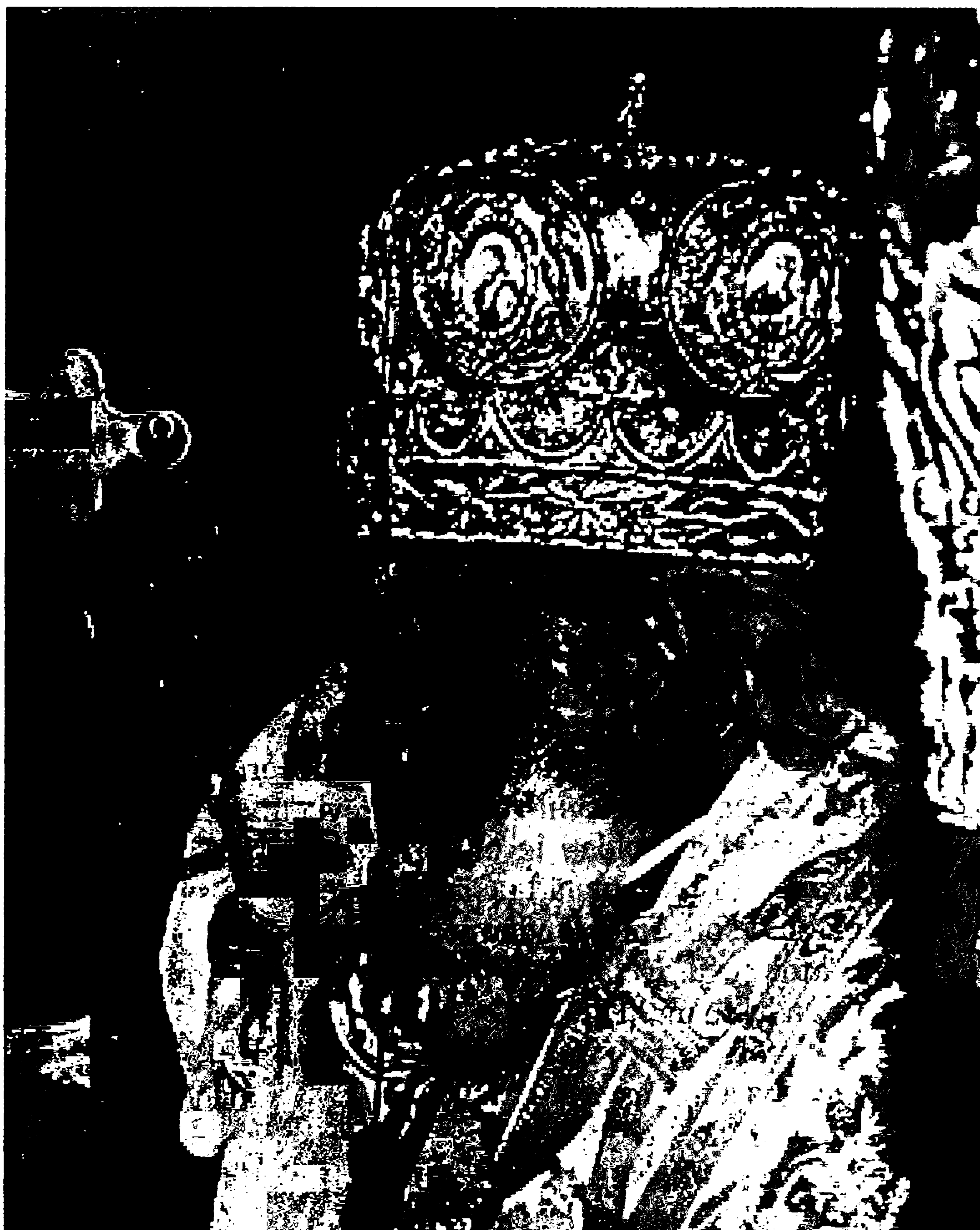
Icoana Maicii Domnului de la Nicula a avut și în continuare o istorie interesantă. A fost îngropată vreo 70 de ani în curtea mănăstirii de teama invaziilor din acele vremuri. După 1948, îngrijitorul mănăstirii a zidit-o într-un perete al casei sale din cătunul vecin. Înainte să moară, acesta a mărturisit taina starețului. Descoperită în 30 ianuarie 1964, icoana a revenit în Mănăstirea Nicula, dar pentru puțin timp, căci autoritățile comuniste, spre a împiedica pelerinajul credincioșilor, au dispus așezarea ei în capela episcopală din Cluj, unde a rămas până în 1991. Restaurată de către specialiști ai Muzeului de Artă din Cluj-Napoca, icoana a fost readusă în Mănăstirea Nicula, la 25 martie 1991.

Drumul icoanei către Cluj a început vineri la prânz, când a fost scoasă din biserică de starețul mănăstirii, Arhimandritul Dumitru Cobzaru, înconjurat de călugări, în sunetul solemn al toacei, bătută ca în vechime la evenimente mari. Așezată într-un camion militar și străjuită de soldați în uniformă de paradă, icoana a pornit spre Cluj. Coloana oficială a fost așteptată la Cluj, la intersecția străzii Pitești cu Calea Dorobanților, de garda de onoare a Jandarmeriei și de un sobor de arhieriei și preoți în frunte cu IPS Bartolomeu. De aici s-a plecat cu icoana în procesiune spre Piața Avram Iancu, alăturându-se mulți credincioși, în timp ce alte câteva sute așteptau la catedrală. După ocolirea bisericii, în cântarea „Apărătoare Doamnă”, imn închinat Maicii Domnului, icoana a fost așezată pe podiumul amenajat în fața catedralei pentru Liturghia de a doua zi. Pe acest podium, la orele 18.00, IPS Bartolomeu, înconjurat de preoți și diaconi, a oficiat slujba Vecerniei Mari, marcând începutul praznicului Bunei Vestiri. După Vecernie, icoana a fost depusă în catedrală, care a rămas deschisă toată noaptea pentru cei veniți să se roage Maicii Domnului.

4. Sfânta Liturghie în Catedrala din Cluj-Napoca

Sâmbătă, 25 martie, o zi frumoasă și însorită la Cluj, după ce norii grei din ajun prevesteau ploaie și frig, în Piața Avram Iancu din fața Catedralei arhiepiscopale, încă de la primele ore ale dimineții, s-a adunat o mare mulțime de credincioși. Circa 20.000 de pelerini au venit din cele opt județe ale noii mitropolii ca să se închine la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului și să participe la praznicul Bunei Vestiri și la ceremonia *înălțării la rangul de mitropolit a IPS Bartolomeu Anania*. Unii dintre ei au îmbrăcat în această zi de sărbătoare straiele populare specifice zonei.

Dat fiind numărul mare de participanți, Sfânta Liturghie și ceremonia de instalare a IPS Bartolomeu s-au desfășurat în aer liber, pe un podium special amenajat pe treptele Catedralei arhiepiscopale din Piața Avram Iancu. Pe acest podium,

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit **Bartolomeu Anania**, slujind arhierasca Sf. Liturghie

în partea dreaptă, la loc de aleasă cinstire, a fost așezată icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Circulația a fost oprită în acest perimetru, iar ordinea a fost asigurată de jandarmi.

La ceremonie au fost prezente numeroase personalități ale vieții publice, în frunte cu Președintele României, dl *Traian Băsescu*. Între cei prezenți s-au numărat miniștri, senatori, deputați, prefecții și președinții Consiliilor județene ale celor opt județe care fac parte din noua mitropolie, reprezentanți ai cultelor din oraș, ai autorităților locale, ai armatei, personalități din lumea academică și culturală, primari ai comunelor din vecinătate, precum și cei 34 de protopopi și un mare număr de preoți și călugări din Mitropolia Clujului. Din partea Bisericii Greco-Catolice a fost prezent *PS Episcop Florentin Crihălmeanu* de Cluj-Gherla.

Sfânta Liturghie a început la orele 10.00 și a fost oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, înconjurat de un impresionant sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi. Din soborul arhierilor slujitori au făcut parte: IPS Mitropoliți *Teofan* al Olteniei, *Nicolae* al Banatului și *Iosif* al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, IPS Arhiepiscopi *Nifon* al Târgoviștei și *Andrei* al Alba-Iuliei, PS Episcopi *Gherasim* al Râmnicului, *Calinic* al Argeșului, *Timotei* al Aradului, *Lucian* al Caransebeșului, *Justinian* al Maramureșului și Sătmarului, *Nicodim* al Severinului și Strehaiei, *Ioan* al Covasnei și Harghitei, *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, *Ambrozie*, Episcop ales al Giurgiului, *Daniil*, Episcop-loctiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcop *Ciprian* Câmpineanul, vicar patriarhal, PPSS Episcopi-vicari *Varsanufie* Prahoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor, *Visarion* Rășinăreanul al Arhiepiscopiei Sibiului, *Gurie* Gorjeanul al Arhiepiscopiei Craiovei, *Irineu* Bistrițeanul și *Vasile* Someșeanul al Arhiepiscopiei Clujului, PPSS Arhieriei-vicari *Irineu* Slătineanul al Episcopiei Râmnicului, *Ioachim* Băcăoanul al Episcopiei Romanului, *Petroniu* Sălăjeanul al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și *Iustin* Sighețeanul al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Slujba Sfintei Liturghii s-a desfășurat după tipicul obișnuit, răspunsurile liturgice fiind date de corul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

5. Ceremonia de întronizare

După Sfânta Evanghelie (Luca 1, 28-38), la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, dl Bogdan Tătaru Cazaban, consilier de stat la Președinția României, a dat citire *Decretului prezidențial nr. 326 din 21 martie 2006*, semnat de dl Președinte Traian Băsescu, prin care IPS Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, se recunoaște în funcția de Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, iar PS Episcop vicar-patriarhal Ciprian Câmpineanul a citit *Gramata patriarhală de instalare*.

GRAMATA PATRIARHALĂ

† **TEOCTIST**

DIN MILA LUI DUMNEZEU, PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, LOCTIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR

Prea iubitului cler, cinului monahal și tuturor dreptcredincioșilor creștini din de Dumnezeu păzita Mitropolie a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, precum și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei **GRAMATE PATRIARHALE**, har și pace de la Dumnezeu, Părintele nostru cel din ceruri, iar de la Noi binecuvântare arhipăstorească.

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care veghează la împlinirea cerințelor bisericești, având ca scop propășirea vieții religioase în Sfânta noastră Biserică, a găsit cu cale să vină și întru întâmpinarea mai vechilor vreri ale mulțimilor de preoți și credincioși din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, din Arhiepiscopia Alba Iuliei, din Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, de a avea încă o Mitropolie în Transilvania, soră cu istorica Mitropolie a Ardealului.

Astfel, luând aminte la trecutul istoric al acestor ținuturi transilvănene în care, din cele mai vechi timpuri, au strălucit vetre episcopale și mitropolitane de spiritualitate ortodoxă, precum cele de la Vad, Feleac, Geoagiu, Perii Maramureșului sau Alba Iulia și, privind la statura actuală a realităților religioase, confesionale, culturale, administrative și sociale din marea și străvechea metropolă a Clujului, care reflectă evoluția vieții sociale și, deopotrivă, a vieții religioase ortodoxe cu vechi valori ecumenice ancorate în dialog, toleranță și bună conviețuire;

Cunoscând, totodată, actualele deziderate pastoral-misionare și sociale ale clerului și credincioșilor eparhiilor din zona centrală și nord-vestică a Transilvaniei, precum și cele organizatorice și administrativ-bisericești în raport cu situarea geografică a Municipiului Cluj-Napoca în spațiul transilvan, și având, deopotrivă, conștiința prerogativelor și responsabilităților pe care i le conferă Sfintele Canoane și Legiuirile noastre bisericești;

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cea mai înaltă autoritate pentru toate chestiunile spirituale, canonice și bisericești de orice natură, examinând solicitarea ierarhilor, clerului și credincioșilor din patru eparhii transilvane, prin hotărârile sale din 4 noiembrie 2005 și 17-18 ianuarie 2006, a aprobat înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul în Municipiul Cluj-Napoca, cuprinzând: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și Episcopia Maramureșului și Sătmarului, menținând, totodată, prevederile statutare privind istorica Mitropolie a Ardealului, cu Arhiepiscopia Sibiului și Episcopia Covasnei și Harghitei.

Având încredințarea că prin înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului se creează perspectiva desfășurării unei activități pastoral-misionare mai intense și păstrând conștiința vie că prin adâncirea acestei lucrări se întărește comuniunea și integritatea spirituală și națională a Transilvaniei, Sfântul Sinod, ca garant al unității Bisericii Ortodoxe Române, a hotărât ca ierarhii din cele două Mitropolii transilvănene să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social.

La rândul său, Adunarea Națională Bisericească, forul reprezentativ central al Bisericii Ortodoxe Române, întrunită în sesiune anuală la 1 martie 2006, în Aula Patriarhiei Române din București, potrivit prerogativelor sale înscrise la art. 20, lit. "e" precum și la art. 206 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Române, luând act de hotărârile Sfântului Sinod referitoare la înființarea Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, de titulatura acordată acesteia, de întin-

derea sa teritorială și de locul care i s-a atribuit în dipticele Bisericii Ortodoxe Române, și-a însușit cele stabilite prin hotărârile Sfântului Sinod nr. 4523/2005 și nr. 283/2006 și, ca urmare, a aprobat amendarea articolului 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în sensul că, după Mitropolia Ardealului, înscrisă la paragraful III, urmează paragraful IV cu următorul conținut:

IV. Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu eparhiile:

- 1. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, cu sediul în municipiul Cluj-Napoca.*
- 2. Arhiepiscopia Alba Iuliei, cu sediul în municipiul Alba Iulia.*
- 3. Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului, cu sediul în municipiul Oradea.*
- 4. Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, cu sediul în municipiul Baia Mare.*

Văzând aceste hotărâri ale Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești și pe temeiul orânduirilor canonice și statute ale Sfintei noastre Biserici, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 2 martie 2006, a aprobat înălțarea la rangul de Mitropolit a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop **BARTOLOMEU ANANIA**, ce va fi cinstit de acum înainte cu titulatura ”**Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului**”. În urma mijlocirii Noastre, Înalt Prea Sfințitul **BARTOLOMEU** a fost recunoscut ca Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului prin Decretul Președintelui României nr. 326 din 21 martie 2006.

Ca urmare, vestim Înalt Prea Sfințitului Mitropolit **BARTOLOMEU** al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, precum și tuturor celor care ascultă sau vor citi această **GRAMATĂ PATRIARHALĂ**, că, începând cu Praznicul Bunei Vestiri astăzi, la care, împreună cu marele sobor arhieresc, săvârșim Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, Înalt Prea Sfinția Sa, în calitate de Mitropolit și Întâistătător al acestei Mitropolii, se bucură de toate drepturile statornicite de Sfintele Canoane, de tradiția bisericească și de cele conferite de Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, și anume: de a convoca și prezida Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului pentru problemele comune eparhiilor Mitropoliei, inclusiv pentru examinarea propunerilor Chiriarhilor sufragani în vederea alegerilor de Episcopi-Vicari și Arhierei-Vicari; de a prezida Colegiul Electoral Bisericesc pentru alegerea de Arhiepiscopi și Episcopi eparhioți sufragani și de a-i hirotoni împreună cu alți ierarhi; de a emite Gramată Mitropolitană pentru înscăunarea acestora; de a rânduî împreună cu Chiriarii respectivi cele privitoare la hirotonia Episcopilor-Vicari și Arhiereilor-Vicari pentru eparhiile sufragane Mitropoliei; de a numi locțiitori de Arhiepiscopi și Episcopi, în caz de vacanță, la eparhiile

din cuprinsul Mitropoliei, precum și de a vizita colegial, când va găsi de bine, pe Arhiepiscopii și Episcopii Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Pentru toate acestea, adresăm Înalt Prea Sfințiților Arhiepiscopi, Prea Sfințiților Episcopi, Episcopi-Vicari și Arhierei-Vicari din cuprinsul Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului părintescul îndemn de a răspunde, în duhul comuniunii și al conlucrării frățești, chemărilor Înalt Prea Sfințitului Mitropolit **BARTOLOMEU**, menite împlinirii tuturor lucrărilor comune eparhiilor sufragane Mitropoliei și, potrivit celor înscrise în Sfintele Canoane și în rânduielile bisericesti tradiționale, să-L cinstească, primindu-l pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu ca pe fratele Arhieru întru Hristos și întâistător al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, aflată sub ocrotirea rugăciunilor Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, ale tuturor sfinților români transilvăneni, ierarhi, preoți, cuvioși, trăitori ai dreptei credințe, martiri și mărturisitori pentru apărarea neamului și a pământului românesc al Transilvaniei, stropit și sfințit cu sângele lor. Iar Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiilor Chiriarhi din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, le reamintim îndatorirea canonică de a-L pomeni pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit **BARTOLOMEU** la slujbele religioase.

Drept mărturie a tuturor celor înscrise în această **GRAMATĂ PATRIARHALĂ** și ca semn văzut al îndătinatelor rânduieli bisericesti, îl înveșmântăm pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit **BARTOLOMEU** în mantia mitropolitană, oferindu-i însemnele rangului mitropolitan, înmânându-i toiagul pastoral al conducerii treburilor mitropolitane și, investindu-l prin această **GRAMATĂ PATRIARHALĂ**, îl așezăm în scaunul de Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Și astfel, cu un cuget și o inimă, să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o ființă și nedespărțită. Amin!

S-a întocmit această **GRAMATĂ PATRIARHALĂ** în Reședința Patriarhală din București și s-a citit în Catedrala Mitropolitană cu hramul *Adormirea Maicii Domnului*, din Municipiul Cluj-Napoca, astăzi 25 martie 2006, la Praznicul Bunei Vestiri, în cel de al douăzecilea an al arhipăstoririi Noastre ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareei Capadociei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
MITROPOLITUL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, LOCTIITOR AL
CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI ARHIEPISCOPUL BUCUREȘTILOR

Cancelaria Sfântului Sinod

Nr. 283 din 24 martie 2006

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a înmânat IPS Bartolomeu cârja de mitropolit, zicând: „*Vă încredințez, în numele Sfântului Sinod, cârja Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, ca să fie celor as-*

cultători toiaș de înțelepciune, iar celor neascultători toiaș de certare și de îndreptare". Totodată, Prea Fericirea Sa a oferit noului mitropolit însemnele rangului mitropolitan – *engolpionul și crucea* – lucrate în Atelierele Patriarhiei Române, și o icoană a Bunei Vestiri, confecționată artizanal și ferecată în argint de maicile din Mănăstirea Țigănești de lângă București, după care, potrivit tradiției, l-a așezat în tronul mitropolitan, zicând „Vrednic este!”, repetat de trei ori de mulțimea celor de față. În timp ce corul cânta „Întru mulți ani”, noul mitropolit a dat prima binecuvântare credincioșilor din Piața Avram Iancu.

6 . Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Înceind ceremonia de înălțare a IPS Bartolomeu la rangul de mitropolit, săvârșită potrivit tradiției noastre bisericești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat celor prezenți:

Redăm în continuare cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist:

*Înalt Prea Sfinția Voastră, Părinte Mitropolit Bartolomeu al Clujului,
Albei, Crișanei și Maramureșului,
Excelența Voastră, Domnule Președinte al României,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Președinte al Camerei Deputaților,
Domnilor Senatori și Deputați,
Domnilor Prefecți și Președinți ai Consiliilor Județene,
Frați reprezentanți ai cultelor din această metropolă,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

”În această slăvită zi de sărbătoare a Bunei Vestiri, care revarsă asupra întregii lumi harul și iubirea dumnezeiască, sărbătoare cu o mare bogăție de înțelesuri pentru luminarea sufletească a noastră, a tuturor, parcă auzim aievea glasul Arhanghelului Gavriil adresându-se fiecăruia dintre noi, așa cum s-a adresat în urmă cu peste două mii de ani Sfintei Fecioare Maria: *”Bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei”* (Luca 1, 28). Sfânta Evanghelie ne-a istorisit cum s-a transmis Vestea cea Bună a Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, *”la plinirea vremii”* (Galateni 4, 4), atunci când Dumnezeu, din iubire de oameni, a hotărât să dea jertfă pe unicul Său Fiu pentru mântuirea neamului omenesc. Asemenea Maicii Domnului, care a fost chemată să îplinească voia

Domnului și noi suntem chemați prin vestirea îngerească a Bisericii să împlinim voia lui Dumnezeu în viața noastră. Prin răspunsul afirmativ al Sfintei Fecioare Maria la vestirea Arhanghelului Gavriil: *"Fie mie după cuvântul tău."* (Luca 1, 38), noi toți, îndeosebi slujitorii sfântului altar, de toate treptele, urmând pilda ei de ascultare și de smerenie, ne învrednicim să răspundem la chemările sfintei noastre Biserici. Și tot din pilda de smerenie a Sfintei Fecioare Maria, înțelegem lămurit că nu este de ajuns numai să ascultăm, ci trebuie să și împlinim, permanent, prin faptele noastre voia cea sfântă a lui Dumnezeu pe pământ și în lume.

Astăzi, deci, în zi de mare sărbătoare creștinească și românească, suntem părtași cu toții la bucuria unui eveniment unic în istoria Bisericii noastre Ortodoxe Române din Transilvania, prin ridicarea la rangul de *Mitropolit a Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania*, Păstorul duhovnicesc al nou înființatei *Mitropolii a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului*, cu reședința în această Metropolă a Transilvaniei, *Cluj-Napoca*. Drept mărturie, a tuturor celor înscrise în Gramata Patriarhală și ca semn văzut al îndătinatelor răduieli bisericești, am menționat în acest document că: *"Îl înveșmântăm pe Înalt Prea Sfințitul BARTOLOMEU în mantia mitropolitană, oferindu-i însemnele rangului mitropolitan, înmânându-i toiagul pastoral al chivernisirii îndatoririlor mitropolitane și, investindu-l prin această GRAMATĂ PATRIARHALĂ, îl așezăm în scaunul de Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului"*. Cu acest prilej unic în istoria Transilvaniei și chiar a Țării noastre, Vă oferim în dar acest set mitropolitan, lucrat în Atelierele de obiecte bisericești ale Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, drept mărturie a dragostei și nădejdi noastre că le veți purta la inima Înalt Prea Sfinției Vostre, învăpăiată neîncetat pentru plinirea Sfintei noastre Biserici. Cunoscând evlavia adâncă a Înalt Prea Sfinției Voastre față de ocrotirea Maicii Domnului, ale cărei minuni se revarsă neîncetat în Transilvania prin icoana făcătoare de minuni de la Mănăstirea Nicula, Vă oferim o icoană a Bunevestiri, lucrată special pentru acest eveniment sfânt de către maicile de la Mănăstirea Țigănești, din Arhiepiscopia Bucureștilor. Să Vă fie spre mângâiere, sprijin și apărare.

Înalt Prea Sfinția Voastră și iubite frate în Domnul, Duhul Sfânt V-a așezat în jilțul mitropolitan al acestei noi Mitropolii din scumpa

noastră Transilvanie. După cum ne încredințează neîncetat Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Duhul Sfânt a lucrat și a desăvârșit și prin osteneala și grija Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care acum numără peste 50 de membri, când a hotărât cu unanimitate de voturi înființarea acestei noi mitropolii în Transilvania, la cererea credincioșilor și clerului din părțile Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Discutându-se propunerea înființării noii Mitropolii, fundamentată pe necesitatea intensificării lucrării pastoral-misionare a Bisericii noastre, hotărârea Sfântului Sinod a fost desăvârșită prin aprobarea de către Adunarea Națională Bisericească a titulaturii și a întinderii teritoriale a nou înființatei Mitropolii, după cum s-a precizat în Gramata Patriarhală.

Această împlinire sfântă, iubiți frați și surori în Domnul, care de la Dumnezeu a venit, ne-a făcut pe noi părtași, cei nevrednici din zilele noastre, de această lucrare minunată, în ciuda multor greutăți pe care le întâmpină poporul nostru de pretutindeni, fie că ne referim la inundațiile de anul trecut, de cele de acum, care au făcut să curgă lacrimi nesfârșite din ochii celor loviți de stihiiile înfuriate ale naturii, fie de inundațiile sufletești ale păcatelor, din care pricină și Dumnezeu ne trimite, câteodată, spre înțeleptirea noastră aceste certări firești, în ciuda acestora, zic, Biserica noastră, care cuprinde în dragostea ei pe fiecare dintre noi, fiii și slujitorii ei, care s-au gândit, s-au rugat și au cerut ajutorul lui Dumnezeu, Biserica, iată, împlinește cerințele sufletești și trupești ale fiilor ei, alinându-i pe cei suferinzi sau apăsați sufletește, ajutându-i pe bătrâni și pe toți cei fără de sprijin. În decursul istoriei, Biserica dintotdeauna a chibzuit cu înțelepciune să-și lărgască și să-și aprofundeze lucrările ei pastoral-misionare, dar și social-filantropice sau culturale, printr-o unitate de gândire și de faptă. Atât noi, ierarhii Sfântului Sinod, cât și preoțimea și credincioșii din parohiile și mănăstirile Bisericii noastre, fiecare în parte și toți într-un cuget, suntem chemați acum la o mai vie împlinire a slujirilor noastre, la o mai grăitoare lucrare a faptelor. Acestea sunt cerințe viabile, unele chiar urgente, care ne și unesc sufletește și nu ne divizează, iubiții mei, ele sunt cerințe care vin din adâncul vremurilor, de când, așa cum se spunea, preotul era cârmuitorul sufletesc și trupesc al enoriașilor săi, al credincioșilor pe care îi păstorea. De aceea, acum, când ne aflăm în lumina darului sfânt al libertății, Sfân-

tu Sinod folosește darul acesta în favoarea slujirii credincioșilor, veghind permanent la păstrarea unității de credință, de gândire, de cuget, cea mai scumpă virtute a noastră și ca români și ca fii ai Bisericii noastre strămoșești, care ne deschide inimile și către frații noștri din celelalte Biserici și confesiuni, așa cum este de secole situația în Transilvania.

De aceea, permanent, lucrarea sfântă a Bisericii s-a revărsat la vremuri binecuvântate asupra fiilor ei, dintru începuturi, prin Sfântul Arhiepiscop Ghelasie de la Râmeț (1372), prin Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, ale cărui ctitorii adevărate această și în Transilvania, prin primul mitropolit al Țării Românești, Iachint de Vicina (1350), urmat apoi, la 1372, de cea de-a doua Mitropolie a Țării Românești, la Turnu Severin, fără a se slăbi prin aceasta țara sau Biserica. Iată pilde de misiuni frumoase și nemuritoare preluate de domnitorii români ai țării, care s-au gândit și au contribuit la organizarea acestor structuri bisericești ierarhice, necesare Bisericii noastre. Ca o coloană de lumină, Dumnezeu a binevoit să împlinească dorința străveche a românilor de pretutindeni de a se uni cu țara mamă, așa cum a rămas în istorie momentul de la 1 Decembrie 1918. Acest moment al desăvârșirii unității noastre, a adus după sine înființarea Mitropoliei Bucovinei, apoi a Mitropoliei Basarabiei, care există și astăzi, precum și a Episcopiilor Clujului și Oradiei. În contextul de libertate de după Decembrie 1989, Biserica a înmulțit parohiile, eparhiile, mănăstirile, școlile de învățământ teologic, începând cu Seminariile și Facultățile de Teologie integrate în Universitățile de stat, a înființat așezăminte sociale.

Această nouă mitropolie din Transilvania, cu reședința în Cluj-Napoca, soră a Mitropoliei Ardealului, este la început de drum și de aceea ea are un rol important în promovarea unității de slujire pastoral-misionare și sociale, a unității Ortodoxiei, precum și pentru promovarea valorilor creștine, coroana strălucitoare a ardelenilor. Pentru aceste năzuințe actuale, de împlinire sufletească, dar și de deschidere ecumenică specifică Transilvaniei pe plan pastoral, social și cultural, cea de-a doua Mitropolie, a Clujului, va rămâne de-a pururi în Duhul Sfânt de o ființă cu Mitropolia Ardealului. Strălucirea marelui și vrednicului de pomenire Mitropolit Andrei Șaguna va continua să călăuzească viața bisericească și națională a celor două mitropolii, con-

sfințite statutar de legiuirile noastre bisericești și recunoscute astfel de către autoritățile de stat. Iată, cercetând trecutul și preocupările adânci din istorie ale înaintașilor noștri, dar și prezentul ogorului duhovnicesc al Ardealului, cu dezvoltarea unor împliniri bisericești, s-a ajuns la sfânta Bunavestire de astăzi.

Noi trăim acum, aici, iubiți frați și surori în Domnul, clipe asemenea vestirii "*tainei celei din veac ascunse*", prin glasul Arhanghelului Gavriil, care s-a adresat Maicii Domnului: "*Bucură-te, ceea ce ești plină de dar!*" (Luca 1, 28). Este o zi de bucurie mare pentru noi. Este o zi de afirmare a valorilor noastre sfinte, a împlinirii voinței credincioșilor și a clerului, a voinței tinerilor credincioși, foarte atenți și sensibili față de noi, slujitorii și credincioșii strămoșescului și mântuitorului nostru Așezământ, Biserica. Slujitorii altarelor de la sate, preoții și profesorii de Religie, precum și profesorii Seminariilor Teologice și cei de la facultățile de Teologie din Transilvania, au nevoie de o apropiere și colaborare părintească, permanentă cu ierarhia. Această nouă Mitropolie, așa cum a rânduit Sfântul Sinod și cum ați auzit din Gramata Patriarhală, va întări unitatea, colaborarea și legăturile cu Mitropolia Ardealului, între ierarhii, preoții și credincioșii din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Mitropolia Ardealului. Cele două Sinoade mitropolitane, vor aduce la îndeplinire hotărârile Sfântului Sinod al Bisericii noastre și se vor întâlni ori de câte ori vor avea de analizat probleme pastoral-misionare și sociale specifice Transilvaniei, pentru consolidarea sufletească a clerului și credincioșilor, a unității și consensului atât de necesar timpurilor noastre.

Iubiți frați și surori în Domnul, noi, slujitorii Bisericii, suntem chemați, de oriunde am fi, să venim, așa cum ne vedeți cu bucurie și nădejde: să păstrăm aceste valori scumpe și nemuritoare, specifice fiecărei provincii românești: Bucovinei, Moldovei, Basarabiei, Olteniei, Banatului și Transilvaniei, mai ales, care în istoria noastră a strălucit nu numai prin jertfele sfinților ierarhi și martiri ardeleni și a neuitaților eroi, pomeniți neîncetat la slujbele noastre. În fața Înalt Prea Sfinției Voastre, Părinte Mitropolit Bartolomeu, stau aceste comori de mare preț ale evlaviei dreptmăritorilor creștini din eparhiile aflate sub jurisdicția canonică a Mitropoliei Clujului. În fiecare dintre acești credincioși din fața noastră se întrezăresc aceste mărgăritare nepre-

țuite ale vieții lor de familie, ale "bisericii din casă", cum numea Sfântul Ioan Gură de Aur familia creștină. Fiecare reprezintă mai mult decât familia, reprezintă zona de unde vine, dar și nădejdea, așteptările cugetului lor curat pe care și le pun în slujirea noastră de păstrare a ortodoxiei și a unității fiilor ei.

Vă încredințăm, iubiți frați și surori, că ceea ce ne-a învrednicit Duhul Sfânt să împlinim astăzi, întronizarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu, nu este meritul nostru. Dacă luăm seama la neputințele noastre și la lipsurile noastre cele multe, trebuie să spunem: *"Slugi netrebnice suntem; am făcut ceea ce eram datori să facem"* (Luca 17, 10). Maica Domnului ne-a dat pildă de ascultare răspunzând Arhanghelului Gavriil, cu smerenie: *"fie mie după cuvântul tău"* (Luca 1, 38). Acest cuvânt, nici unul dintre noi nu trebuie să-l uităm, fie arhiereu, fie preot, fie credincios. Smerenia este coroana tuturor virtuților, ea zidește familia, zidește unitatea Bisericii și unitatea noastră, zidește prietenia, care limpezește toate tulburările produse de cel viclean, de diavol. Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu! Vă felicit din toată inima, iubiți credincioși și credincioase! Aduc calde mulțumiri autorităților de stat care au înțeles cât de important este momentul acesta în viața Bisericii și a Țării noastre, luminat astăzi de aceste raze de soare atât de blânde. Să vă ajute Dumnezeu și Maica Domnului, Înalt Prea Sfințite Mitropolit Bartolomeu, ca în continuare să purtați toiagul cu înțelepciune, ca și până acum. Pe acest drum pe care-l începem acum în istoria noastră, să nu uităm că viața poporului nostru din Transilvania s-a împletit cu viața celorlalte naționalități, iar viața Bisericii s-a desfășurat în legături de dialog și ecumenism cu celelalte Biserici, în duhul smereniei Maicii Domnului. Și aceasta cu atât se arată mai necesară cu cât, în curând, țara noastră va face parte din rândul popoarelor europene.

Salut frățește pe Întâistătătorii prezenți din partea celorlalte Biserici din această metropolă a Transilvaniei, așa cum îmi place să numesc municipiul Cluj Napoca, acum metropolă și din punct de vedere bisericesc. Frații mei, să găsim împreună calea unității, în duhul lui Hristos, al sincerității, calea binelui și pentru poporul nostru, ca Europa să vadă la noi, la români, o credință vie în împlinirea dorinței Mântuitorului Iisus Hristos. Înaintașii noștri ne rămân pilde de păstrare a

virtuților și valorilor nemuritoare, care au izvorât din învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. *Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!*

Vă mulțumesc, Domnule Președinte al României, pentru pilda de smerenie pe care ne-ați oferit-o astăzi. Ne bucură foarte mult prezența Excelenței Voastre la un eveniment foarte important în viața Bisericii Ortodoxe Române și Vă rog să fiți convins că vestea transmisă acestor credincioși acum va rodi și în viața lor. Ei știu foarte bine că Biserica Ortodoxă, împreună cu celelalte culte din țară, susțin integrarea țării noastre în Uniunea Europeană, – printr-o colaborare rodnică, pentru binele și propășirea neamului nostru românesc.

”Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți” (2 Cor. 13, 13). Amin!

7. Programul de lucru schițat de IPS Mitropolit Bartolomeu în cuvântul său

În cuvântul său, IPS Bartolomeu a făcut o incursiune în trecutul Ortodoxiei din Transilvania și s-a referit la înființarea Mitropoliei Clujului, spunând că „nu este vorba de orgolii personale sau de patriotism local”. Principala rațiune pentru înființarea noii Mitropolii, a subliniat IPS Sa, „este aceea de a dinamiza activitatea pastoral-misionară în această zonă pluriconfesională și multiculturală, cu deschidere directă spre Europa și din Europa, activitate la care ne obligă provocările lumii contemporane. Or, pentru aceasta era nevoie de o reorganizare a structurilor eclesiale din Transilvania.

Redăm cuvântul *Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu Anania:*

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Președinte al României,
Domnule Președinte al Camerei Deputaților,
Domnilor reprezentanți ai autorităților civile, militare și academice,
Onorați membri ai Sfântului Sinod,
Preasfințiți și frate Episcop Florentin,
Preacucernici și Preacuvioși Părinți,
Preacuvioase maici,
Iubiți credincioși,*

”Cu doar câteva luni în urmă formulam afirmația că nu e important să faci istorie, ci s-o folosești atunci când ea ți se oferă.

La 4 noiembrie 2005, opt ierarhi din Transilvania au folosit o astfel de ofertă – ivită ca din senin, așa cum suflă de obicei Duhul Sfânt – și au propus Sfântului Sinod înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu sediul

în municipiul Cluj-Napoca, invocând în principal rațiuni de ordin pastoral-misionar. Așa cum se știe, Sfântul Sinod a aprobat-o în aceeași zi, pentru ca la 18 ianuarie 2006 să-i definească denumirea, teritorialitatea și locul ei în diptice. La 1 martie 2006, Adunarea Națională Bisericească a aprobat înscrierea ei în articolul 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Astăzi, oferta istoriei devine ea însăși istorie. Ea se integrează în dinamica mântuirii prin Biserica lui Hristos, așa cum brațele fiicei lui Faraon îl purtau pe pruncul Moise, de abia salvat din apele Nilului, adică pe cel ce avea să se coboare din muntele Sinai purtând pe brațe Tablele Legii.

Înființarea acestei Mitropolii în zona centrală și nordică a Transilvaniei nu este altceva decât trezirea rădăcinilor ei. Ele odrăslesc astăzi dintr-un singur trunchi, într-un pom cu patru brațe, în roditoarea livadă a Bisericii Ortodoxe Române. Adânc înfipite în pământul transilvan, rădăcinile ei își revendică obârșii străvechi, începând cu secolul al IX-lea, de la Dăbâca lui Gelu la Perii lui Dragoș, de la Arhiepiscopul Ghelasie de la Râmeții anului 1377 până la Mitropolitul Daniil al Feleacului din 1488, de la Vadul lui Ștefan cel Mare, cu episcopul Ioan din 1523, până la Alba Iulia, capitala lui Mihai Viteazul, cu Mitropolitul Ioan de la Prislop în 1595.

În acest timp, Ortodoxia din Sudul Transilvaniei s-a bucurat de asistența canonică a mitropoliților din Țara Românească, păstrând legătura cu Biserica de peste munți. Momentul ei istoric s-a ivit în 1848, când Andrei Șaguna ales ca episcop la Turda, dar cu ochii și inima la centrul vlădicesc din Alba Iulia – desființat în 1701 – a întemeiat Mitropolia Ardealului, cu sediul la Sibiu. Statura înaltă a acestui mare Mitropolit rămâne în venerația noastră și prin aceea că, împins la periferia principatului transilvan de către Curtea imperială din Viena, a știut să facă din mărginime o adevărată auroră de iradiere spirituală și culturală asupra tuturor oropsiților care trăiau ca străini în propria lor țară. El, Șaguna, ne-a învățat că nu geografia configurează personalitatea, ci personalitatea este aceea care îi conferă geografiei orizonturi, culoare și relief.

Mitropolia de astăzi a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului vine să plinească și rânduielile sfintelor canoane ale Bisericii Universale, potrivit cărora organizarea bisericească urmează îndeaproape evoluția administrativă politico-statală. Ca atare, un sediu mitropolitan trebuie să ființeze în orașul-metropolă al unei provincii, adică acolo unde contactele sociale și circulația valorilor înlesnesc misiunea eclesială. Dacă în secolul al XVII-lea centrul administrativ al Ardealului era în Alba Iulia, fapt atestat și de prezența vechiului centru mitropolitan, Clujul este orașul care, cu vremea, a devenit metropola administrativă, socială, culturală și economică a Transilvaniei. Chiar dacă această calitate nu i-a fost conferită formal de către administrația statală, iată că i-o conferă, astăzi, Biserica, printr-un act de complementaritate civică.

Nu poate fi vorba de orgolii provinciale sau de patriotism local. Actuala Mitropolie este plinirea unui vis al poetului Octavian Goga, rășinărean de obârșie, cel care, încă din 1921, dorea ca viitoarea biserică episcopală din Cluj să devină

catedrală mitropolitană sub păstoria ctitorului Nicolae Ivan. Visul s-a perpetuat până în zilele noastre în conștiința universitarilor și literaților clujeni care, iată, îl sărbătoresc aici împreună cu noi și laolaltă cu miile de credincioși veniți, în frunte cu preoții lor, din cele opt județe ale Mitropoliei.

Cu toate acestea, principala rațiune pentru înființarea noii Mitropolii este aceea de a dinamiza activitatea pastoral-misionară în această zonă pluriconfesională și multiculturală, cu deschidere directă spre Europa și din Europa, activitate la care ne obligă provocările lumii contemporane. Or, pentru aceasta era nevoie de o reorganizare a structurilor eclesiale din Transilvania, respectând glorioasa tradiție sibiană și totodată aderând la înnoirile de sub aripa Duhului Sfânt. O mitropolie nu este o unitate administrativă propriu-zisă, ci o suprastructură canonică prin care se exercită principiul sinodalității într-o anumită zonă, în sensul că episcopii sufragani nu pot lua nici o hotărâre importantă fără încuviințarea proestosului, dar nici acesta fără acordul lor.

Așadar, prima noastră grijă va fi aceea de a restaura relația normală dintre două principii aparent contradictorii: autonomia eparhială, pe de o parte, și colegialitatea sinodală, pe de alta, relație care se concretizează prin transparență, comunicare, comuniune și conlucrare. În acest fel va fi mult mai ușor, de pildă, ca orice inițiativă sau lucrare bună dintr-o eparhie să fie adoptată, prin consens, de către celelalte eparhii din cuprinsul Mitropoliei, cu perspectiva de a fi adoptată, tot prin consens, la scara întregii Patriarhii.

De asemenea, pot fi promovate și alte numeroase programe pastorale, precum:

- generalizarea simbiozei dintre cult și cultură;
- modernizarea mijloacelor de evanghelizare;
- intercomuniunea liturgică;
- cursuri intensive pentru inițierea și desăvârșirea preoților în arta duhovniciei;
- revitalizarea conlucrării dintre centrele eparhiale și parohii;
- promovarea dialogului cu intelectualitatea laică.

E de dorit ca din această nouă Mitropolie să pornească și semnalele unei mai bune așezări a criteriilor de promovare în treptele episcopatului, pe potriiva legii stabilite de Însuși Domnul ca răspuns la provocarea fiilor lui Zevedei. Legitima aspirație la un rol conducător în Biserică trebuie să aibă drept motivație lăuntrică nu foamea de putere, ci setea de slujire.

Nu în ultimul rând vom milita pentru eliminarea mult prea omeneștilor reziduuri ale mentalităților politicianiste, chiar dacă sunt periferice, și pentru restaurarea stilului eclesiastic în comportamentul și limbajul clerului de pe orice treaptă. În acest sens, primul punct de sprijin vor fi recente hotărâri ale Sfântului Sinod asupra amendării articolelor 129-132 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, care urmează să fie aplicate în litera lor.

Noua Mitropolie își propune, de asemenea, dezvoltarea și înnobilarea relațiilor ecumenice în spiritul respectului reciproc și al iubirii comune pentru același Domn Iisus Hristos. La acest capitol nu trebuie trecut cu vederea faptul că în metropola Cluj-Napoca coexistă și activează nu mai puțin de cinci episcopi ai Bisericilor istorice: ortodox, greco-catolic, reformat, luteran și unitarian, cărora li se

adaugă un vicar romano-catolic. Eu, ca mai-bătrân, cred că va trebui să ne aducem aminte de vremurile dictaturii comuniste, când toate cultele tolerate pe atunci, creștine și necreștine, s-au înțeles să se alcătuiască în ceea ce s-a numit ecumenism intern, ca modalitate nu doar de supraviețuire, dar și de rezistență. Ateismul, ca regim politic, a trecut, dar intrăm în zodia altor confruntări și vom simți nevoia de a fi iarăși împreună. În acest context, benefică ar putea fi și reluarea conferințelor teologice interconfesionale; un factor coagulant îl văd în Universitatea Babeș-Bolyai, singura instituție europeană de învățământ superior în a cărei structură se află patru Facultăți de Teologie (Ortodoxă, Greco-Catolică, Protestantă și Romano-Catolică) precum și un Centru de Studii Iudaice.

Faptul că în Transilvania există, de acum, două centre mitropolitane nu poate fi decât o invitație la frățeasca lor angajare în problemele majore ale întregii provincii. Iată, primul exemplu de acest fel este recenta problemă a recuperării patrimoniului Fundației Gojdu, care-i angajează deopotrivă pe ierarhii din cele trei mitropolii ale Transilvaniei și Banatului și care nu poate fi rezolvată decât laolaltă (în treacăt fie spus, noua Mitropolie transilvană a luat ființă în 2005, la 4 noiembrie, și tot într-o zi de 4 noiembrie, a anului 1869, marele mecena Emanoil Gojdu și-a semnat celebrul Testament).

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Dumnezeu v-a hărăzit, printre multe altele, și misiunea de a celebra, în decurs de douăzeci de ani, înființarea a patru mitropolii: a Basarabiei, a Europei Centrale și de Nord, a Europei Occidentale și Meridionale, și acum, iată, pe a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Noi, ierarhii titulari și vicari din această Mitropolie, laolaltă cu protopopii, preoții, călugării, călugărițele și cu cele două milioane și jumătate de credincioși, vă mulțumim pentru înțelepciunea, răbdarea și tactul părintesc cu care ați sprijinit înființarea ei, precum și procedurile statutare adiacente, într-o atmosferă viciată de împotriviri. Le-ați depășit și ne-ați ajutat să le depășim, cu încrederea că nimic bun nu se face fără luptă și jertfe.

Tot Prea Fericirii Voastre vă datorăm patronajul Maicii Domnului, a cărei icoană făcătoare de minuni este adusă acum pentru a doua oară din Mănăstirea Nicula în această cetate de scaun. Având în față un singur praznic, al Bunei Vestiri, și cumpănit între îndatorirea de a face două instalări, pe a noului Episcop al Giurgului și pe aceea a Mitropolitului de pe Someș, ați hotărât prioritatea Clujului.

De asemenea, vă mulțumim pentru osteneala de a veni aici, sub sfânta povară a celor 91 de ani, spre a încununa un capitol înnoitor al vieții noastre religioase.

Personal, vă sunt recunoscător și pentru cuvintele pe care mi le-ați adresat. Trăiesc și eu bucuria zilei de astăzi, iar bucuria mea nu este altceva decât cântecul unei lebede care, înainte de a merge "printre trestii să se culce", este de pe acum încredințată că un lung șir de aripi albe vor luneca în urma ei, gata de zbor, sub cerul istoriei transilvane. Amin!

După cuvântul noului mitropolit, Sfânta Liturghie a continuat până la sfârșit, potrivit rânduielii. În timpul împărtășirii soborului de slujitori, preoții și credin-

cioșii prezenți în Piața Avram Iancu au cântat pricesne închinare Maicii Domnului, așa cum se cântă de fiecare dată la hramul Mănăstirii Nicula.

La final, IPS Mitropolit Bartolomeu a oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o cruce realizată de plasticiana clujeană Manuela Botiș, care a figurat într-o expoziție personală din 2004, intitulată „Cerul pe pământ”.

8. Mesajul Președintelui României

Încheindu-se slujba, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a urcat pe podium Președintele României, dl Traian Băsescu, care l-a felicitat pe IPS Mitropolit Bartolomeu și a spus: *„Permiteți-mi să vă mulțumesc pentru invitația de a participa la acest moment care înseamnă istorie. Au fost discuții că apariția acestei noi Mitropolii ar fi o fragmentare a Bisericii Ortodoxe. Este greșit. Și Căile Ferate sunt împărțite pe regionale, și drumurile sunt împărțite pe regionale, și Biserica Ortodoxă este împărțită pe mitropolii pentru a fi mai bine administrată și pentru ca stâlpii ei să fie mai aproape de oameni, mai aproape de ortodocși. Noi toți știm, și poate Biserica Ortodoxă știe cel mai bine, definiția statului român, stat național, suveran, independent, unitar, indivizibil. Mulțumesc Bisericii Ortodoxe, Bisericii noastre naționale, pentru ce face pentru unitatea țării! Vă mulțumesc tuturor! Vă mulțumesc Prea Fericirea Voastră. Dumnezeu să ne ajute pe toți!”*

Înainte de plecare, Președintele României a răspuns la întrebările ziariștilor în legătură cu prezența sa la acest eveniment religios, făcând următoarea declarație, difuzată de Rompres: *„Este, cred eu, un moment de istorie, dacă nu neapărat a României, în orice caz a Ortodoxiei din România, ceea ce este parte a istorie României. Deși, în faza inițială, nu am văzut necesitatea împărțirii Mitropoliei Ardealului, acum, cred că s-a realizat un lucru bun, pentru că a crea piloni de stabilitate a Ortodoxiei nu este decât un element în plus pentru consolidarea statului național român. Din acest motiv, prin prezența mea, am dorit să subliniez importanța pe care o dau evenimentului de astăzi și efectelor creării Mitropoliei Clujului, moment care este extrem de important și pentru ortodocșii români”*.

În timp ce ierarhii slujitori și reprezentanții autorităților se retrăgeau din Piața Avram Iancu, corul a cântat troparul Bunei Vestiri, iar credincioșii s-au grăbit să se închine și să mai sărute încă o dată icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, înainte de a fi pornită spre Mănăstirea Nicula.

A fost o ceremonie impresionantă, prezidată și binecuvântată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și onorată cu prezența de șeful statului. Ca un magnet uriaș, catedrala din Cluj a atras mii și mii de oameni din toate părțile Transilvaniei. Pelerini evlavioși, funcționari, pensionari, universitari, studenți și elevi, dar mai ales oameni simpli veniți de la țară, dornici să-l vadă la Cluj pe mitropolitul cel nou despre care le-a vorbit înainte preotul în biserica satului. Cu toții au ținut să fie părtași la ziua cea mare în care Clujul a devenit centrul Ortodoxiei ardelene.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PROCLAMAREA CANONIZĂRII SFÂNTULUI IERARH DOSOFTEI, MITROPOLITUL MOLDOVEI*

(Iași, 13-14 octombrie 2005)

A devenit deja o tradiție ca hramul Catedralei mitropolitane din Iași, din 14 octombrie - sărbătoarea Cuvioasei Parascheva - să fie centrul unor importante evenimente cultural-religioase.

Anul acesta, bucuria pelerinilor care s-au închinat la Sfânta Cuvioasă Parascheva a fost amplificată prin aducerea la Iași, din Grecia, prin bunăvoința IPS Mitropolit Panteleimon de Veria, Nausa și Kampania, a moaștelor Sfântului Apostol Pavel, marele Apostol al națiunilor, întemeietor de Biserici locale, dascăl al credinței creștine și rugător pentru viața și unitatea Bisericii.

În ajun, joi, 13 octombrie, la propunerea Facultății de Teologie ortodoxă "Dumitru Staniloae", i s-a decernat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist titlul de *Doctor honoris causa* al Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, pentru sprijinul și promovarea valorilor academice ale învățământului ieșean în perioada când a păstorit Mitropolia Moldovei și Sucevei.

Pentru a spori bucuria ierarhilor și cuvioșilor, precum și a întregului cler și popor român dreptcredincios, în 14 octombrie, cu prilejul hramului Catedralei mitropolitane din Iași, a avut loc și proclamarea canonizării marelui și vrednicului ierarh român Dosoftei, Mitropolitul Moldovei (†1693) - cu zi de prăznuire în calendar la 13 octombrie -, apărător și mărturisitor al Ortodoxiei ecumenice, luminător înțelept al limbii noastre liturgice și literare, promotor al conștiinței și unității naționale românești în veacul al XVII-lea.

Mare păstor și dascăl al Ortodoxiei

Purtător de mari daruri duhovnicești și luminător al cuvântului roditor de mântuire, Mitropolitul Dosoftei s-a născut în 1624, la Suceava, iar primele studii

Icoana Sf. Ierarh Dosoftei, Mitropolitul
Moldovei

* Materialul a fost prezentat ca reportaj în "Vestitorul Ortodoxiei", nr. 366-367 din 15 noiembrie 2005, p. 3-5.

le-a urmat la Iași, apoi la școala “Frăției Ortodoxe” din Lvov. A intrat în monahism în 1648, la Mănăstirea Probota, sub numele Dosoftei. După zece ani, datorită înțelepciunii și statorniciei sale în dreapta credință, a fost ales episcop la Huși (1658-1660), apoi la Roman (1660-1671), iar în 1671 a fost chemat la slujirea de mitropolit al Moldovei și a păstorit cu vrednicie în acest scaun în vremuri grele pentru țară. În toamna anului 1686, a fost dus de oștile regelui Jan Sobieski în Polonia, la Zolkiew, (azi Nesterov, în Ucraina), unde a rămas până la 13 decembrie 1693, când a trecut la cele veșnice. În anii grei ai exilului său în Polonia catolică, departe de țară și în condiții vitrege de viață, sub presiunea uniților ucraineni, Mitropolitul Dosoftei n-a făcut nici un compromis cu dreapta credință și a continuat să rămână în comuniunea Bisericii dreptmăritoare.

Mitropolitul Dosoftei a fost înzestrat cu talent literar deosebit și a lucrat cu râvnă și pricepere la edificarea spirituală a credincioșilor încredințați lui spre păstorie, tipărind cărți de cult și de învățătură ortodoxă care au circulat în toate provinciile românești și dincolo de hotarele acestora. Între cărțile lui Dosoftei se numără: *Psaltirea în versuri* (1673); *Preacinstitul Acatist* (1673); *Dumnezeiasca Liturghie* (1679 și ediția a doua, 1683); *Psaltirea de-înțeleles* (1680); *Molitfelnic de-înțeleles* (1681); *Viața și petrecerea sfinților* (1682-1686); *Paremiile de peste an* (1683) și altele.

El este considerat primul nostru poet național, dat fiind faptul că a versificat Psaltirea, și unul din cei mai luminați cărturari care au contribuit la formarea limbii liturgice și literare românești. Pentru versificarea Psaltirii, Dosoftei a alcătuit întâi Psaltirea în proză, apoi a transpus-o în versuri, în cinci ani, cu osârdie mare. Este bine să se știe că Dosoftei s-a bazat în versificația lui, și nici nu putea altfel, pe versul popular românesc, care, ca și versul cult, se sprijină pe rostirea naturală, tonică a cuvintelor. Deci, el n-a avut nevoie de o versificație model, ci a întocmit Psaltirea în metri populari și a dat frumusețile care ne sunt cunoscute prin edițiile care s-au tipărit. Dosoftei are merite și în ceea ce privește traducerea Liturghiei în limba română, fiind cel dintâi care a introdus Liturghia și Molitfelnicul în Biserică din inițiativă ortodoxă și sub control ortodox.

Marele ierarh Dosoftei se bucură astăzi de multă cinstire din partea credincioșilor, ca un ierarh vrednic, cu viață sfântă, așa cum era apreciat și în timpul vieții. Se păstrează documente care atestă faptul că era foarte respectat chiar și în Polonia, în perioada exilului. După trecerea lui la Domnul, an de an, au fost oficiate slujbe de pomenire, au fost organizate simpozioane și s-au publicat numeroase cărți și articole pentru cinstirea memoriei sale. Păstor și dascăl al dumnezeieștilor învățături, el a împletit nevoințele ascetice cu munca de teolog și cărturar iscusit, aducând roade bogate în slujirea Ortodoxiei universale.

Așadar, Mitropolitul Dosoftei, mare personalitate a Bisericii noastre de la sfârșitul veacului al XVII-lea, a fost un bun cunoscător și iubitor al Sfintei Scripturi, un bun cunoscător și iubitor al Sfinților Părinți, un slujitor devotat și iubitor al Sfintei Liturghii, un apărător și fidel trăitor al drepte credințe.

Îndreptățiri pentru canonizare

La propunerea IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, încă din toamna anului trecut sau început la Iași demersurile pentru canonizarea Mitropolitului Dosoftei. În acest scop, Comisia Liturgică a Arhiepiscopiei Iașilor a cercetat viața și activitatea acestui mare și învățat ierarh și pe baza unor îndreptățiri canonice, istorice, pastoral-misionare, cum sunt: Ortodoxia neîndoielnică a credinței, sfințenia vieții oglindită în mărturii contemporane, calitatea de misionar ortodox, suferințele pribegiei și slujirea teologică a Ortodoxiei universale, a constatat că Mitropolitul Dosoftei întrunește condițiile pentru canonizare. Pe acest temei, s-a alcătuit și publicat un studiu cu argumente pentru canonizare și s-au întocmit slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistului Mitropolitului Dosoftei, care, după ce au fost avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, în ședința sa din 10 iunie 2005, au fost înaintate spre aprobare la Sfântul Sinod.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința de lucru din 5-6 iulie 2005 a luat în examinare Procesul-Verbal al ședinței Comisiei pentru Canonizarea Sfinților Români din 4 iulie 2005 în legătură cu propunerea Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei (adresa nr. 4875/2005) privind canonizarea Mitropolitului Dosoftei al Moldovei (13 decembrie).

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a constatat că, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 5085/19 decembrie 2002, Mitropolia Moldovei și Bucovinei a îndeplinit toate formele preliminare privind studierea și cercetarea condițiilor de canonizare, a întocmit Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Mitropolitului Dosoftei, a elaborat și publicat studiul cu argumente pentru canonizare, toate aceste acte fiind aprobate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei în ședința sa din 10 iunie 2005.

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români, în urma analizării propunerii și a documentației prezentate a constatat că Mitropolia Moldovei și Bucovinei aduce în susținerea propunerii de canonizare a Mitropolitului Dosoftei al Moldovei argumente canonice, istorice, pastoral-misionare cu referire la:

- 1. Ortodoxia neîndoielnică a credinței Mitropolitului Dosoftei;**
- 2. Sfințenia vieții oglindită în mărturii contemporane;**
- 3. Calitatea de misionar ortodox** prin cartea tipărită în limba română: *Psaltirea în versuri* (Uniev, 1673), *Preacinstitul Acatist* (Uniev, 1673), *Revizuirea Vechiului Testament* (tradus de Nicolae Spătaru, publicat în Biblia de la București), *Dumnezăiasca Liturghie* (Iași, 1679), *Psaltirea de-nțăles* (1680), *Molitvălnic de-nțăles* (1681), *Viața și petrecerea svinților* (1682–1686), *Paremiile preste an* (1683);
- 4. Suferințele pribegiei și slujirea teologică a ortodoxiei universale;**

În vederea finalizării procedurii de aprobare a canonizării Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a cercetat, corectat și avizat *Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Mitropolitului Dosoftei* care, în prealabil, au fost diortosite de către

Comisia Chiriarhală Liturgică a Arhiepiscopiei Iașilor care funcționează cu binecuvântarea și sub supravegherea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei.

Totodată, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a luat în examinare proiectul de icoană a Mitropolitului Dosoftei, realizată la Mitropolia Moldovei și Bucovinei, considerând-o corespunzătoare și bună de a fi aprobată de Sfântul Sinod:

Ca urmare, formulându-și convingerea că Mitropolitul Dosoftei al Moldovei întrunește condițiile pentru canonizare, Comisia Sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români a procedat la întocmirea proiectului de **TOMOS DE CANONIZARE**, pentru aprobare de către Sfântul Sinod și proclamarea proiectului de **TOMOS DE CANONIZARE**, pentru aprobare de către Sfântul Sinod și proclamarea canonizării, cu dată de prăznuire la 13 decembrie.

La rândul său, analizând rezultatul cercetării și examinării făcute de Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români, Comisia Teologică și Liturgică și-a însușit constatările formulate de Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români.

În urma discuțiilor purtate, a lămuririlor I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod a hotărât:

– *Aprobă canonizarea Mitropolitului Dosoftei al Moldovei, cu cinstire generală ca Sfânt Ierarh, cu titulatura: Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, cu serbare la 13 decembrie.*

– *Aprobă înscrierea în Calendarul Bisericii Ortodoxe Române cu cruce neagră, simplă, ca sfânt cu polieleu, înaintea Sfinților Mari Mucenici Eustratie, Auxenție și Evghenie.*

– *Aprobă textele slujbelor religioase în cinstea Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei (Acatistul, Vecernia, Utrenia, Troparul, Condacul și Sinaxarul).*

– *Aprobă Icoana zugrăvită în cinstea Sfântului, așa cum s-a prezentat comisiei.*

– *Aprobă ca biserici și mănăstiri care se vor zidi să poarte hramul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei.*

– *Aprobă Tomosul Sfântului Sinod pentru proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, urmând ca timpul proclamării solemne a canonizării să se stabilească de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei în înțelegere cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Sfântului Sinod.*

– *Textele liturgice aprobate vor intra în cărțile de cult și vor fi imprimare prin grija Arhiepiscopiei Iașilor, urmând a fi preluate și de Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

Sfântul Sinod, în ședința sa din 5-6 iulie 2005, luând în examinare propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, a aprobat canonizarea Mitropolitului Dosoftei al Moldovei, cu cinstire generală, ca Sfânt Ierarh, cu titulatura: Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, și înscrierea în calendar la 13 decembrie. Totodată, Sfântul Sinod a aprobat Tomosul de canonizare și textele slujbelor religioase care vor intra în cărțile de cult (Acatistul, Vecernia, Utrenia, Troparul, Condacul

și Sinaxarul), precum și icoana Sfântului Ierarh Dosoftei. De asemenea, Sfântul Sinod a aprobat ca unele biserici și mănăstiri care se vor zidi să poarte hramul Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei. În același timp, s-a hotărât ca Tomosul de canonizare să fie trimis și celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale.

TOMOSUL SINODAL

AL BISERICII ORTODOXE AUTOCEFALE ROMÂNE PRIVIND CANONIZAREA SFÂNTULUI IERARH DOSOFTEI, MITROPOLITUL MOLDOVEI SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

*Prea iubitului cler, cinului monahal și dreptmăriturilor creștini
din cuprinsul Patriarhiei Române,
Har, milă și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi, părintești
binecuvântări!*

Cu adevărat plăcut este înaintea lui Dumnezeu să cinstim pomenirea celor ce s-au învrednicit să primească din mâna Domnului "cununa vieții". Astfel, acești iubitori de Hristos, prin viața lor plină de evlavie și de fapte bune, au câștigat îndrăzneală înaintea Prea Sfintei Treimi. Lăudându-i și venerându-i, Biserica preamărește pe Însuși Dumnezeu, Care, așa cum glăsuiește Psalmistul: "*prin sfinții care sunt pe pământul Lui, minunată a făcut Domnul toată voia întru ei*".

Unul dintre cei pe care Dumnezeu l-a ales să-I fie slujitor și mărturisitor al adevărului credinței este și luminatul **Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei**.

Părintele nostru Dosoftei, împlinitor al virtuților evanghelice și povățuitor cucernic al faptelor bune, încă din fragedă vârstă a deprins învățătura Duhului, pe care, apoi, a plinit-o la școala mănăstirii Probota. Aici, fiind iubitor de înțelepciune a primit *îngerescul chip* al călugăriei, de care nu s-a despărțit până la moarte. Pentru aceasta Dumnezeu l-a înălțat la treapta arhieriei ca să fie pildă vrednică de urmat pentru mulți, ca și aceștia, "*văzând faptele sale cele bune, să slăvească pe Tatăl Cel ceresc*". Ca păstor de suflete, s-a nevoit și mai mult, ostenindu-se cu *tâlcuirea cărților sfinte*, iar după ce a suferit mai multe încercări și neazuri, în această viață trecătoare, s-a mutat către Domnul, ca un adevărat mărturisitor al credinței ortodoxe.

Având în vedere viața pilduitoare a învățatului Ierarh Dosoftei, evlavia sa călugărească și înțelepciunea sa sfântă, în tâlcuirea Cuvântului lui Dumnezeu, pentru luminarea slujitorilor sfințelor altare și a poporului credincios, precum și păstrarea drepte credințe, urmând obiceiul Sinodal și chemând în ajutorul nostru puterea lui Dumnezeu, Celui închinat și preamărit.

HOTĂRÂM

– *Ca de acum înainte și în veci Ierarhul Dosoftei, Mitropolitul Moldovei să fie numărat între sfinții Bisericii și să fie pomenit și cinstit cu cântări de laud în ziua de treisprezece ale lunii decembrie.*

– *Poruncim de asemenea, în Duhul Sfânt, ca viața, slujba și icoana Sfântului să fie primite cu evlavie de preoții, monahii și credincioșii ortodocși.*

Spre deplină statornicire a celor pe care le-am hotărât în chip sinodal și canonic, întărim cu semnăturile noastre acest **TOMOS SINODAL** de canonizare a **Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei**, aducându-l la cunoștința clerului și a tuturor dreptcredincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române.

Dat în București, anul mântuirii 2005, luna iulie, ziua a cincea.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† *TEOCTIST*

**Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

† *DANIEL*

Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

† *TEOFAN*

Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† *PETRU*

Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† *ANTONIE*

Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† *NICOLAE*

Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† *SERAFIM*

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe
Române a Germaniei, Europei
Centrale și de Nord

† *IOSIF*

Mitropolitul Mitropoliei Ortodoxe române a Europei Occidentale și Meridionale

† *TEODOSIE*

Arhiepiscopul Tomisului

† *PIMEN*

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

NIFON

Arhiepiscopul Târgoviștei

† *BARTOLOMEU*

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului
și Clujului

Ultima slujbă de pomenire a Mitropolitului Dosoftei

Ultima slujbă de pomenire a Mitropolitului Dosoftei s-a săvârșit la Iași, în ziua de 12 octombrie, în cadrul ceremoniilor prilejuite de sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva. A fost ultima slujbă de pomenire, deoarece, odată cu proclamarea canonizării sale, în 14 octombrie, Mitropolitul Dosoftei a trecut “oficial” în rândul sfinților.

S-a oficiat, potrivit tradiției, ultimul parastas, înainte de proclamarea lui ca sfânt, pentru că Mitropolitul Dosoftei, ca fiecare om, oricâte fapte bune a făcut, a greșit și el, a avut slăbiciuni omenești. De aceea, s-a făcut acest parastas în Catedrala mitropolitană, îndată după Sfânta Liturghie. Slujba parastasului sa făcut pe larg, ca la orice parastas, cu rugăciuni de dezlegare pentru păcatele personale. Săvârșirea ultimului parastas vrea să spună că Sfântul Ierarh Dosoftei nu mai este doar mitropolit, care a adus o contribuție deosebită pentru Ortodoxie, ci trece dincolo de imanența acestei lumi, în ceata sfinților, unde primește rugăciunile noastre și le duce înaintea lui Dumnezeu. De acum înainte, fiind în ceata dreptilor, el ne ajută de acolo cu rugăciunile lui.

Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei

Proclamarea oficială a canonizării unui nou sfânt este un moment de mare bucurie pentru Biserica Ortodoxă Română, pentru că reprezintă încununarea faptelor deosebite și a vieții curate a sfinților români și o recunoaștere a acestora în Ortodoxia Universală.

Ceremonia liturgică de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, pentru înștiințarea tuturor credincioșilor, a avut loc în Catedrala mitropolitană din Iași, în ziua de 14 octombrie, după Sfânta Liturghie, în cadrul serbărilor dedicate Sfintei Cuvioase Parascheva.

Slujba Sfintei Liturghii a fost oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, împreună cu IPS *Daniel*, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, și IPS Mitropolit *Pantelimon* de Veria, Nausa și Kampania, înconjurați de următorii ierarhi ai Sfântului Sinod: IPS Mitropolit *Petru* al Basarabiei, IPS Arhiepiscop *Nifon* al Târgoviștei, IPS Arhiepiscop *Pimen* al Sucevei și Rădăuților, PS Episcop *Gherasim* al Râmnicului, PS Episcop *Epifanie* al Buzăului și Vrancei, PS Episcop *Calinic* al Argeșului și Muscelului, PS Episcop *Casian* al Dunării de Jos, PS Episcop *Timotei* al Aradului, PS Episcop *Laurențiu* al Caransebeșului, PS Episcop *Ioan* al Covasnei și Harghitei, PS Episcop *Ambrozie Sinaitul* și PS Episcop *Ciprian Câmpineanul*, vicari patriarhali, PS Episcop *Calinic Botoșăneanul*, vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, PS Arhiereu *Irineu Slătineanul*, vicar al Episcopiei Râmnicului, PS Arhiereu *Ioachim Băcăoanul*, vicar al Episcopiei Romanului, PS Arhiereu *Corneliu Bârlădeanul*, vicar al Episcopiei Hușilor, PS Arhiereu *Petroniu Sălăjanul*, vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, PS Arhiereu *Iustin Sigheteanul*, vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului. Acest sobor de ierarhi a fost

Prea Fericitul Părinte Patriarh T E O C T I S T, împreună cu ierarhi ai Sf. Sinod, la proclamarea solemnă a canonizării Sf. Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei (Iași, 14 octombrie, 2005)

înconjurat de mulți preoți, stareți de la mănăstirile din Arhiepiscopia Iașilor, profesori de la Facultatea de Teologie și de 15 diaconi.

În Catedrala mitropolitană, la Sfânta Liturghie, au participat membrii Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Iașilor, profesori de la Universitate, protopopi, preoți, studenți teologi, credincioși, precum și miniștri, senatori și deputați, primarul orașului și prefectul județului Iași, alți reprezentanții ai autorităților locale și județene. Au mai fost prezenți și un grup de membri ai Ordinului Ospitalier “Sfântul Lazăr” din Germania, care au ajutat la amenajarea unui spațiu pentru copiii defavorizați la Institutul social-caritativ “Diaconia” al Arhiepiscopiei Iașilor.

Slujba a fost ascultată la difuzoare și privită pe două mari ecrane, montate în curtea catedralei, de către pelerinii care s-au perindat în acest timp prin fața moaștelor Cuvioasei Parascheva, așezate afară pe un baldachin, și moaștelor Sfântului Apostol Pavel.

După Sfânta Liturghie a urmat ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei.

Adresându-se celor prezenți, IPS Mitropolit Daniel a spus: “În momentul acesta ne bucurăm cu bucurie deosebită pentru că este momentul canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei. El a fost canonizat, împreună cu

Sfântul Cuvios Onufrie de la Mănăstirea Sihăstria Voronei, în ședința de lucru a Sfântului Sinod din 5-6 iulie 2005, iar acum se face proclamarea canonizării în fața dumneavoastră și apoi în fața pelerinilor din afara catedralei. Acest moment este deosebit de important, deoarece el marchează sărbătorile cele mari ale Bisericii noastre Ortodoxe de anul acesta, dar și bucuria comuniunii sfinților și bucuria comuniunii Bisericilor ortodoxe surori și între popoare de aceeași credință ortodoxă”.

În continuare, PS Episcop vicar patriarhal Ambrozie Sinaitul a dat citire Tomosului Sinodal de canonizare a Sfântului Ierarh Dosoftei, semnat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și de către toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. După citirea Tomosului, soborul slujitorilor (arhieriei și preoți) a ieșit pe solee și dimpreună cu corul au cântat Troparul Sfântului Ierarh Dosoftei, în timp ce diaconii au arătat celor prezenți icoana acestuia.

La rugămintea IPS Mitropolit Daniel, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a împărtășit celor prezenți un cuvânt de învățătură și binecuvântare.

Subliniind importanța și necesitatea cinstirii sfinților, care constituie pentru fiecare dintre noi exemple de credință ce trebuie urmate, Prea Fericirea Sa a spus:

”Bucură-te învățător și lucrător al faptelor bune, povătuitor către sfințenie, păstor bun al ortodocșilor, luminător duhovnicesc al Moldovei, păzitorul tuturor celor care săvârșesc cu credință pomenirea ta, roagă pe Hristos, preafericite, să ne dăruiască nouă mare milă”¹.

*Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei,
Înalt Prea Sfințite, Părinte Mitropolit Panteleimon de Veria, Nausa și Kampania,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Stimați reprezentanți ai Parlamentului României,
Dreptmăritori creștini,*

”Ne aflăm în această catedrală încăpătoare doar un mănunchi din milioanele de români și românce. Poate unii dintre ei sunt cu ochii ațintiți spre noi, spre această cetate, am putea s-o numim eternă, cetatea Iașilor, care a odrăslit în decursul istoriei noastre atâtea idei și fapte roditoare în viața noastră națională. Și noi săvârșim aici un astfel de act, care răsfrânge lumina trecutului în prezent. Spun lumina trecutului, pentru că noi, cei de astăzi, suntem rodul celor de ieri și de alaltăieri, ai strămoșilor și părinților noștri, între care se numără și Mitropolitul Dosoftei, părintele spiritual al viersului românesc, pe

1. *Stihoavna*, Vecernia Sf. Ier. Dosoftei, Mitropolitul Moldovei,

care și Mihai Eminescu îl venera la vremea sa, și chiar literații din vremea noastră, admirându-i viersul Psalmilor lui David, care și așa sunt foarte frumoși, roștiți însă în stihuri românești alcătuite de către marele Ierarh și poet Dosoftei, au răsunit mai cald și mai chemător în auzul strămoșilor noștri. Suntem, deci, rodul lor, rodul strădaniei lor, al nădejdi și al credinței lor.

Dacă facem legătura – și se impune aceasta –, între realitățile din trecut și cele de astăzi, înțelegem câtă responsabilitate avem noi; și cei care ne aflăm la Sfântul Altar, și cei care vă aflați împreună cu noi sub aceeași boltă sfântă și ne radiati și ne inspirați nădejdi și exemple de lucrare, de statornicie în greaua strădanie comună nouă, tuturor, de a aduna speranțele sufletești ale românilor de pretutindeni într-un cuget, ca să ajungem la consensul celor care la 1859 au făcut unirea celor două principate sub același domnitor. Deși nici atunci n-a fost ușor, ei însă au biruit. Spre această lumină a unității cu Dumnezeu și între noi, ne conduc sfinții, care ne ajută pe noi, slujitorii sfântului altar și pe binecredincioșii creștini, de care ne apropiem ca de niște prieteni ai lui Dumnezeu și ai noștri rugându-i cu credință întru împlinirea idealului nostru de unitate. Întru această strădanie, sfinții ne rămân pilde pentru fiecare dintre noi, închinând viața, de altfel scurtă, pământeasă, lui Dumnezeu și semenilor.

Darul lui Dumnezeu și lumina sfinților ne-a adunat pe toți în această zi de sărbătoare, aici, în această catedrală, fie ca slujitori ai Sfântului Altar, fie ai catedrei, fie ai parlamentului țării, spre a privi și adânci vrednicia sfinților, pentru ca misiunea pe care o avem, aceea de a împlini idealul de credință și de unitate națională al poporului nostru românesc, să constituie coroana vieții noastre. Continuând firul cuvântului, că sfinții ne iubesc și ne adună, iată, alături de noi se află Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Panteleimon, care ne-a adus din Grecia, de la Mitropolia sa din Veria, părți din Moaștele Sfântului postol Pavel. Lucrul acesta ne arată nu numai legăturile Bisericilor noastre de acum, dar și legăturile din vremea Sfinților Apostoli, acea sfântă comuniune a sfinților, știind că unul dintre aceștia, Sf. Ap. Andrei, a predicat învățătura Domnului nostru Iisus Hristos în Sciția Mică, ținutul dintre Dunăre și Marea Neagră. Iată cum, încă de atunci, strămoșii noștri întrețineau o legătură "interbalcanică". Aceasta ne este cu adevărat îndemn de a fi în comuniune liturgică și de viață bisericească în toate problemele contemporane.

Ființa umană, din punct de vedere al constituției ei, conține în mic toate adevărurile, toată existența lumii acesteia atât de nemăsurată și necuprinsă încă în tainele și desăvârșirea ei. De aceea, omul a avut nevoie întotdeauna de credința în Dumnezeu. Biblia, cartea cea mai veche de credință, cuprinde la un loc scrierile inspirate de Duhul Sfânt din perioada Vechiului Testament, vorbește neîncetat de valoarea credinței în Dumnezeu. În Noul Testament, revelația dumnezeiască s-a făcut prin Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, care S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria pentru mântuirea noastră a tuturor. Prin întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, noi am devenit frați cu El și, ca frați ai Lui, fii ai lui Dumnezeu prin har. De aceea, ne sunt apropiați sfinții și avem nevoie de sfinți, cum avem nevoie de prieteni, de părinți, de iubirea și de mângâierea lor pentru copilăria noastră. Leagănul copilăriei noastre este, de fapt, leagănul creșterii și devenirii noastre ca fii ai Bisericii Ortodoxe și fii ai neamului din care am odrăslit prin Taina Sf. Botez. Această calitate se dezvoltă ritmic pe parcursul vieții noastre, crescând împreună cu Hristos, parte a Trupului Său tainic (Cor. 12, 27), devenind prin har fii și frați ai Săi.

În aceste zile, când lumea întreagă este frământată de atâtea griji, de atâtea temeri, de atâtea catastrofe apocaliptice, iată, Biserica vine cu lumina lină a slavei celei neînserate a Mântuitorului nostru Iisus Hristos și ni-l aduce aici, din secolele istoriei, pe Sfântul Ierarh Dosoftei, cu toată valoarea și frumusețea gândirii sale. Biserica, prin hotărârea Sf. Sinod ni-l oferă, am putea spune, pe acest Părinte al nostru, al slujitorilor altarului și, deopotrivă, al slujitorilor scrisului, al condeierilor plini de măiestrie, de vers bogat, o vocație componentă a culturii noastre românești. Așadar, sfinții ne sunt nouă frați mai mari și prieteni întru urmarea lui Hristos și a Bisericii Sale pe pământul nostru românesc. Ne sunt frații noștri și pildă de viațuire, pildă de luptă și de biruință și chiar de căderi și pocăință. Ei au luptat, cum luptăm și noi, cu omul cel interior al nostru, dar și cu cele ale societății, ale lumii, ale "*veacului acestuia*" (Luca 16, 8). Ei ne sunt pildă și pentru că au fost statornici în credința lor. Prigonit și întristat, Mitropolitul Dosoftei a fost exilat în părțile de atunci ale regatului polonez, aflate acum în Ucraina, unde i-a rămas mormântul încă greu de identificat. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, între altele, gândește să-i găsească mormântul și să întregească această

canonizare și cu prezența moaștelor. Se va împlini și lucrul acesta, rugându-ne neîncetat Bunului Dumnezeu și cerând ajutorul Sf. Cuv. Parascheva.

Am împlinit acum această vocație a noastră, cu ajutorul Duhului Sfânt, pentru că sfinții ne sunt prieteni, cum spuneam, nu numai de învățătură, de credință, dar și prieteni trupești. Ei au fost oameni ca și noi, au gândit ca și noi, ca fii ai Bisericii, în condițiile vieții lor, dar ei au pătruns, cu puterea Duhului Sfânt, dincolo de zarea aceasta pământescă, până la zarea cealaltă, a dumnezeiescului har, și s-au împărtășit din aceeași hrană a nemuririi, din care ne-am împărtășit și noi acum. Sfinții nu rămân străini de viața noastră, de familia noastră, de viața neamului și a țării noastre. Domnitorii noștri dobândeau, cu greutățile de atunci, și aduceau Moaștele Sf. Cuv. Parascheva la biserica "Trei Ierarhi" din Iași – la 1641, sau Moaștele Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou la catedrala mitropolitană din București, răscumpărate în anul 1774 în urma războiului ruso-turc, împlinind și continuând prin aceasta lucrarea Sfinților. Aceștia, prin aceste izvoare de sfințenie – Sf. Moaște, ne-au lăsat o moștenire scumpă și sfințitoare. Ei, deci, erau iubitori de sfinți, iubitori de Sf. Moaște și au ajuns să fie slăviți de Occident, precum Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, ca "atleți ai lui Hristos", cum trebuie să ajungem și noi, cei de astăzi. Este prea plăcut și vrednic de păstrat acest adevăr în inima și viața noastră, căci sfinții sunt prietenii, ajutătorii și mijlocitorii noștri. Slujind, deci, acest adevăr de credință, Sf. Sinod a studiat, prin teologii și istoricii Bisericii noastre, viața și vredniciile Mitropolitului Dosoftei al Moldovei și, la propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel, a clerului și credincioșilor Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, prin rugăciuni și invocarea Duhului Sfânt, a hotărât trecerea sa în rândul Sfinților români ai Bisericii noastre. De aceea, astăzi, la proclamarea solemnă a canonizării sale, ne aflăm aici o bună parte a membrilor Sfântului Sinod, înconjurați de mulțimile de credincioși, de stareți de mănăstiri și preoți.

Personal, mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a făcut parte de bucuria trăită astăzi. Cu toții ne-am bucurat de prezența fiilor și fiiceilor Bisericii noastre, nu numai astăzi, ci și în toate timpurile și în toate locurile, cum se spune, când ne aflăm în mijlocul lor cu diferite prilejuri bisericesti. Ne bucurăm, totodată, de prezența reprezentanților autorităților de stat, a parlamentului țării. Așa trebuie să fie,

IPS Mitropolit Daniel a mulțumit, apoi, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, IPS Mitropolit Pantelimon din Grecia și tuturor ierarhilor Sfântului Sinod pentru bunăvoința de a veni în această zi la Iași, la sărbătoarea Sfintei Cuvioasei Parascheva, slujind împreună la proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei. IPS Daniel a mulțumit, de asemenea, reprezentanților autorităților de stat centrale și locale pentru prezența la Sfânta Liturghie, precum și tuturor participanților din țară și străinătate.

În mod special și cu deosebită bucurie, IPS Mitropolit Daniel a subliniat prezența generoasă a pelerinilor, clerici, preoți de mir, profesori de teologie, profesori de seminarii, credincioși cu răspundere în viața societății și oameni simpli, care neconținut au venit în aceste zile la catedrală și s-au închinat moaștelor Cuvioasei Parascheva și Sfântului Apostol Pavel. IPS Sa le-a mulțumit tuturor pentru credința și pentru răbdarea lor impresionantă. IPS Daniel a apreciat și modul cum Primăria și Mitropolia au asigurat hrană pentru pelerini, ajutându-i cu ceai cald și cu unele alimente, ușurând astfel așteptarea lor plină de credință și plină de răbdare. A adresat mulțumiri și forțelor de ordine și tuturor instituțiilor care au contribuit la desfășurarea în bune condițiuni a sărbătorii Cuvioasei Parascheva.

În timp ce soborul arhierilor slujitori s-a îndreptat spre reședința mitropolitană, diaconii și corul au cântat Troparul și fragmente din Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva

*

Proclamarea canonizării **Sfântului Ierarh Dosoftei**, cu prilejul hramului Sfintei Cuvioase Parascheva, în prezența moaștelor Sfântului Apostol Pavel, aduse din Grecia, a constituit un moment deosebit de important pentru întreaga Biserică Ortodoxă, marcând bucuria comuniunii sfinților și comuniunii între Biserici Ortodoxe surori și între popoare ortodoxe de aceeași credință.

Cinstirea celor trei sfinți, Sfântul Apostol Pavel, Sfânta Cuvioasă Parascheva și Sfântul Ierarh Dosoftei, care au trăit în locuri și în timpuri diferite, ca și cinstirea celorlalți sfinți, arată unitatea Bisericii lui Hristos, fundamentată pe unitatea credinței și manifestată prin intermediul Sfinților comuni, pe care îi venerăm cu toții. Într-o epocă în care dezbinarea și separarea oamenilor și a popoarelor pare că se amplifică în mod îngrijorător, Sfinții Bisericii noastre ne transmit un mesaj răsunător și clar de unitate, prin intermediul sfințeniei lor, pentru că sfințenia nu este doar împlinirea unor virtuți sau fapte bune, ci este acea stare care exprimă și materializează unitatea din interiorul omului și al lumii. Sfințenia este mai înainte de toate starea de unitate interioară a omului. Dezbinarea adusă de păcat în ființa umană este înlocuită cu sfințenia care unește pe omul duhovnicesc cu cel trupesc. În starea de sfințenie nu există o altă lege în interiorul omului care să se opună legii minții lui, după cum se exprima Sfântul Pavel, ci există o identificare și o contopire a celor două.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST A PRIMIT TITLUL DE **DOCTOR HONORIS CAUSA** AL UNIVERSITĂȚII DIN IAȘI*

În acest an jubiliar pentru Biserica Ortodoxă Română, marcat de mai multe evenimente majore - 120 de ani de Autocefalie, 80 de ani de Patriarhat, 90 de ani de viață și 55 de ani de slujirea arhierescă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist -, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași a conferit Prea Fericirii Sale, în ziua de **13 octombrie 2005, titlul de Doctor honoris causa** al acestei vechi și prestigioase instituții de învățământ superior din țara noastră. Hotărârea de a se acorda Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist titlul de Doctor honoris causa a fost luată la propunerea IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și a Facultății de Teologie Ortodoxă "Dumitru Stăniloae" și a fost aprobată în unanimitate de către Senatul Universității din Iași.

Festivitatea decernării titlului de *Doctor honoris causa* Prea Fericirii Sale a avut loc în ajunul sărbătorii Sfintei Cuvioase Paraschiva și a reunit în capitala Moldovei, la invitația IPS Mitropolit Daniel, un număr mare de ierarhi ai Sfântului Sinod, care s-au bucurat împreună cu mulțimea pelerinilor de aducerea la Iași, din Grecia, a moaștelor Sfântului Apostol Pavel, prin bunăvoința IPS Mitropolit Pantelimon de Veria, Nausa și Kampania. Bucuria ierarhilor și a pelerinilor a fost sporită a doua zi, *14 octombrie, la hramul Catedralei mitropolitane din Iași, cu proclamarea canonizării marelui și învățatului ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei (†1693).*

1. Sosirea la Iași

Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a plecat cu avionul din București în dimineața zilei de joi, 13 octombrie, și a fost întâmpinat la aeroportul din Iași de către IPS *Daniel*, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, împreună cu următorii ierarhi ai Sfântului Sinod: IPS *Nifon*, Arhiepiscopul Târgoviștei, IPS *Pimen*, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, PS *Gherasim*, Episcopul Râmnicului, PS *Epifanie*, Episcopul Buzăului și Vrancei, PS *Casian*, Episcopul Dunării de Jos, PS *Timotei*, Episcopul Aradului, PS *Laurențiu*, Episcopul Caransebeșului, PS *Ioan*, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS *Ambrozie Sinaitul* și PS *Ciprian Câmpineanul*, Episcopi vicari patriarhali, PS *Calinic Botoșăneanul*, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, PS *Irineu Slătineanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Râmnicului, PS *Corneliu Bârlădeanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Hușilor, PS *Petroniu Sălăjanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Oradiei, și PS *Iustin Sigheteanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

* Material documentar preluat din "*Vestitorul Ortodoxiei*", nr. 366-367, 15 noiembrie 2005, p. 5-7.

2. Primirea în Catedrala mitropolitană

De la aeroport, Prea Fericirea Sa a fost condus de către soborul ierarhilor la Catedrala mitropolitană, unde PS *Calinic*, Episcopul Argeșului și Muscelului, împreună cu PS *Ioachim Băcăuanul*, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Romanului, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, au oficiat slujba Te-Deum-ului, în prezența a numeroși credincioși aflați în pelerinaj la moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva și Sfântului Apostol Pavel.

După slujbă, IPS Mitropolit Daniel a rostit un cuvânt de bun venit, punând în evidență semnificația prezenței Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Iași: "Suntem binecuvântați de prezența Prea Fericirii Voastre aici, pentru că, prin această prezență, se arată importanța evenimentelor jubiliare pe care le aniversăm, dar și dragostea pe care o aveți față de credincioșii pelerini, cler și mireni, care vin în fiecare an să se închine moaștelor Sfintei Cuvioase Parascheva. Prea Fericirea Voastră sunteți unul dintre martorii cei mai autorizați, pentru că ați simțit în toată viața Prea Fericirii Voastre și, mai ales, în anii de păstorire din vremurile grele ale comunismului, ajutorul direct al Sfintei Cuvioase Parascheva. Sunteți martor și mărturisitor al harului lui Dumnezeu prin sfinții Lui și, mai ales, prin Sfânta Cuvioasă Paraschiva, care v-a ocrotit, va ajutat și v-a inspirat să păstrați credința și s-o transmiteți, să consolidați Ortodoxia românească și s-o faceți cunoscută în toată lumea".

În cuvântul de răspuns și de binecuvântare adresat celor prezenți în catedrală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a mărturisit sentimentele de emoție pe care le trăiește ori de câte ori se află în preajma moaștelor Sfintei Cuvioase Paraschiva:

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei,

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Pantelimon de Veria,

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,

Cuvioase Maici,

Iubiți studenți,

Dreptmăritori creștini și creștine,

"Adusu-mi-am aminte de zilele de odinioară" (Ps. 142, 5).

"Cu adevărat, trăim emoții sfinte și atât de frumoase, încât nu se pot exprima în cuvinte obișnuite. Aceste emoții izvorăsc dintr-o experiență de neuitat din viața mea de slujitor al Sfântului Altar, din primul an de slujire aici, în 1945, când, la 25 martie, am fost hirotonit

ieromonah și rânduie să veghez prin rugăciuni la racla Sf. Cuv. Parascheva, ca slujitor la catedrală. Cu trecerea timpului am fost rânduie și la cancelaria mitropolitană, pentru a îndeplini și alte îndatoriri impuse de acei ani nespuși de grei, până în anul 1950. După mai bine de trei decenii de slujire ca Episcop Vicar la Patriarhie, apoi ca episcop și mitropolit al altor eparhii din țară, în 1977 am fost ales, de către Măritul Colegiu Național Bisericesc, în responsabilitatea de Mitropolit al Moldovei și Sucevei, *"ajungând iarăși la cea dintâi"*, cum zice Scriptura (Ps. 142, 5). Ca Ierarh aici, am fost copleșit de îndatorirea grea care îmi revenea, pășind pe urmele marelui și învățatului Mitropolit Dr. Justin Moisescu, ales cu puțin timp înainte, Patriarh al României. Am încercat să continui lucrarea sa culturală și pastorală, pe care el a desfășurat-o peste două decenii, începând cu înlăturarea urmărilor cutremurului care lovise țara noastră în 1977, lovind chiar și această catedrală, reședința mitropolitană și multe biserici din Iași. Dând urmare alegerii mele aici, ca unei lucrări a Duhului Sfânt și încredințându-mă ajutorului sfintei Cuv. Parascheva, pe de o parte, iar pe de altă parte, gândindu-mă că reveneam pe plaiurile natale, de data aceasta ca păstor duhovnicesc, ținând seama de duritatea dictaturii față de libertatea lucrării bisericești, se strecura atunci în sufletul meu și gândul la semnificația cuvântului Domnului Hristos, *"că niciun profet nu este bine primit în patria sa"* (Luca 4, 24). Dar Dumnezeu S-a îndurat de rugăciunile sfintelor mănăstiri, ale preoților și ale credincioșilor acestei Mitropolii și, aș adăuga, cu adâncă smerenie, credința mea în sprijinul și ajutorul sfintei Cuv. Parascheva, față de care, în toată viața ea, am nutrit o vie nădejde în ocrotirea ei permanentă.

Iată de ce mă îmbulzesc emoțiile, iubiții mei, căci după atâția ani vă găsesc în această catedrală și împrejurul ei, și aud cuvintele rostite atât de frumos de către Înalt Prea Sfînțitului Mitropolit Daniel despre Biserică, despre lucrarea ei, într-un timp când lumea este cutremurată și la propriu și la figurat, într-un timp când sufletul omului, al semenilor noștri și al celor de pretutindeni este zguduit de curente care apar acum mai multe și mai dese, din cauza secularizării, a îndepărtării de Dumnezeu, în care omenirea se află ca într-un pustiu. Iată însă că Dumnezeu și sfinții Săi ne adună mereu, ne amintesc și ne cheamă pe toți, cum nu s-a mai întâmplat în istoria noastră. Spre a înfrunta aceste stări de nesiguranță, ne vin în ajutor sfinții, din rândul cărora se află și cei din neamul nostru, ierarhi, cuvioși, domnitori

români. Dar există încă sfinți necunoscuți de noi din cauza nevrederii noastre. Unii dintre domnitorii români au fost remarcați și de Papa Romei, ca atleți ai lui Hristos, așa cum a fost numit Ștefan cel Mare – trecut în rândul sfinților în zilele noastre. Chiar în timpurile grele pentru Biserică, de dinainte de 1989, vrednicul de pomenire Patriarh Justinian, de asemenea fost Mitropolit al Moldovei, a scos din marea arhivă a istoriei, în 1954, când a proclamat sfinți români, sfinți ierarhi, sfinți mărturisitori, cuvioși, domnitori și credincioși. Rugăciunile sfinților Bisericii Universale s-au adăugat cele ale sfinților români, încât continuăm să proclamăm sfinți din neamul nostru și în aceste zile.

Ne aflăm aici cu prilejul sărbătorii Sf. Cuv. Parascheva, al cărei trup izvorăște vindecări în această catedrală, împlinind rugăciunile credincioșilor și ale noastre, de când binecredinciosul Vasile Lupu, Domnitorul Moldovei, a adus-o la Iași. Mijlocirile ei ne-au sporit numărul sfinților, numărul slujitorilor altarelor și al tinerilor care îi urmează lui Hristos. Iată, trăim această zi cu adevărat minunată, ca să participăm la proclamarea canonizării Mitropolitului Dosoftei al Moldovei, sfânt din rândul celor ce au ctitorit cultura noastră românească, împreună cu alți cuvioși părinți și ierarhi care s-au nevoit prin mănăstirile răsfirate în munții și văile Moldovei și Bucovinei, ale Țării Românești și ale Transilvaniei. Lumina lui Hristos ne-a călăuzit să continuăm această lucrare sfințitoare prin proclamarea canonizării Mitropolitului Dosoftei, a cărui cinstitie a fost recunoscută de către Sfântul Sinod la rugămintea credincioșilor. Vom avea în curând o nouă ședință a Sfântului Sinod al Bisericii noastre, când, de asemenea, vor fi proclamați sfinți, cei din părțile Munteniei, cuviosul stareț renumit, Gheorghe de la Mănăstirea Cernica și de la Căldărușani, cunoscut prin viața sa de rugăciune, prin înțelepciunea sa de a pătrunde înțelesul cuvântului lui Dumnezeu, așa cum citim în scrierile sale. În strânsă legătură cu universitatea – cum numea cineva școala de traducători și autori de manuscrise de la Mănăstirea Neamț, lucra și smeritul dascăl Grigorie care, împreună cu Dascălul Gherontie – un alt învățat, traducea la Mănăstirea Neamț din operele Sfinților Părinți și împărtășea cuvântul cel veșnic viu al învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos. Fie că vorbim de rolul mănăstirii Neamț, al mănăstirii Moldovița, fie că pomenim de mănăstirile Putna sau Slatina sau de cele din Țara Românească, Poiana Mărului, din părțile Buzăului, mănăstirea Tismana sau de cea întemeiată încă din 1372, în creierii

munților Apuseni, Râmeți, cu Sf. Ierarh Ghelasie și de multe altele, toate aceste așezări monahale au strălucit prin viețuitorii lor, prin înțelepciunea operelor lor. Rugăciunile acestora în fața lui Dumnezeu ne-au ajutat să cunoaștem acum vredniciile lor și să îndeplinim îndatorirea noastră ca slujitori ai Sfântului altar, ca slujitori ai poporului dreptcredincios din România. Suntem, de aceea, recunoscători Bunului Dumnezeu pentru darul pe care El ni l-a dăruit, de a-i descoperi și de a-i avea în rândul sfinților, în calendarele noastre bisericești.

Coroana de ierarhi pe care o aveți în față acum, ierarhi tineri care așteaptă lucrarea cea aducătoare de raze îmbelșugate pe ogorul Sf. noastre Biserici, tinerii, de asemenea, absolvenți ai Seminarilor noastre teologice și ai Facultăților de Teologie, toți își împlinesc misiunea lor, toți săvârșesc adevărate minuni în lucrarea lor pastorală, misionară și socială, spre mirarea și admirația noastră. Ei, prin lumina Duhului Sfânt, lucrează atât de frumos și în latura filantropică a Bisericii, a culturii chiar și, de aceea, sărbătoarea de astăzi a Sf. Cuv. Parascheva a dobândit într-un fel și o valoare universală, pentru că avem în mijlocul nostru Ierarhi și de peste hotare. La această sărbătoare se află și credincioși, nu numai români, ci și din alte părți, cu toții participanți în această zi sfântă.

Mă bucur și îi mulțumesc Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei că a stăruit să fiu acum aici. Deși mă împresoară numeroasele lucrări oficiale, odată cu anii, simt însă rugăciunile clerului și ale credincioșilor noștri, simt că ei îmi dăruiesc, oriunde ne întâlnim, un aer proaspăt de primăvară duhovnicească, pe care sărbătoarea Sf. Cuv. Parascheva și a Cuv. Părinte Dimitrie cel Nou din Catedrala Patriarhiei Române, ni-l oferă an de an sufletelor noastre. Ca și aici și la București credincioșii așteaptă ore întregi în rugăciune să se închine și să sărute Sf. Moaște, să se spovedească și să se împărtășească cu Trupul și Sângele lui Hristos. Nu poate fi o bucurie mai mare pentru noi, Ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, văzând asemenea lecții pe care ni le dau credincioșii noștri, stând ore întregi la rugăciune, uneori în ploaie și în viscol, ascultând și rugându-se Bunului Dumnezeu. Nu vom putea niciodată răsplăti această bunătate a poporului nostru și credincioșia sa față de Biserică, mama poporului român, Biserica cea una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească, din care face parte și Biserica noastră ortodoxă Română.

Vă mulțumesc, în încheiere, Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Daniel, că ne-ați creat, într-un fel, o nouă ocazie de a ne afla aici, în

Catedrala aceasta, în care, acum un număr de ani binecuvântați de Dumnezeu, slujeam împreună cu preoții ei și din locul acesta vesteam cuvântul lui Dumnezeu, cu multă dragoste, cum ultă grijă, ca sămânța Sf. Evanghelii să ajungă în pământul cel bun. Să ne ajute Bunul Dumnezeu și Sf. Cuv. Parascheva, ca și de data aceasta sămânța învățurii Mântuitorului Iisus Hristos să cadă pe pământul cel bun, roditor, al sufletelor noastre, ca să continuăm lucrarea cea sfântă, cu sănătate și pace.

”Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți! Amin” (II Cor. 13, 13).

3. Decernarea titlului de *Doctor honoris causa*

De la catedrală, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost condus la Universitate de către IPS Mitropolit Daniel și ceilalți ierarhi ai Sfântului Sinod, cărora li s-a alăturat și IPS Mitropolit Pantelimon de Veria, Nausa și Kampania, venit la Iași cu moaștele Sfântului Apostol Pavel. Decernarea titlului de *Doctor honoris causa* a avut loc în sala “Mihai Eminescu” a Universității ieșene, în cadrul unei frumoase ceremonii, la care au participat membrii Senatului universitar, profesori și studenți, academicieni, oameni de cultură, ziariști, parlamentari, reprezentanți ai autorităților locale, alți invitați.

La intrarea în sală, Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost întâmpinat cu imnul studentesc “*Gaudeamus igitur*”, cântat de corul studenților teologi.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de dl prof. univ. dr. Dumitru Oprea, rectorul Universității, care a spus: “Întreaga comunitate academică a Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași trăiește astăzi un eveniment de excepție, care anticipează și pregătește sărbătoarea de mâine a Sfintei Cuvioase Parascheva, ocrotitoarea Moldovei. Vă adresăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, un călduros bun venit din partea conducerii acestei Universități, a membrilor Senatului universitar, profesorilor și studenților, a tuturor celor prezenți în această sală. Sunteți astăzi oaspețele cel mai prețuit al primei Universități moderne din România, care, în anul de întemeiere 1860, avea în componența ei și o Facultate de Teologie. Știm că Prea Fericirea Voastră, după absolvirea Facultății de Teologie din București, în anul 1944, cu *Magna cum laude*, v-ați înscris în anul 1946 la cursurile Facultății de Istorie și Filosofie a acestei Universități, iar ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei ați sprijinit Universitatea și i-ați promovat valorile, deși sistemul ideologic și totalitar de atunci nu încuraja relația dintre Universitate și Biserică. Cu toate acestea, mulți profesori ai Universității s-au bucurat de generozitatea Prea Fericirii Voastre, publicând multe studii și articole de specialitate în revista *Mitropolia Moldovei și Sucevei*. Întrucât anul acesta, Biserica Ortodoxă Română a sărbătorit 120 de ani de Autocefalie, 80 de ani de Patriarhat și 90 de ani de viață ai Prea Fericirii Voastre,

Senatul Universității din Iași a aprobat în unanimitate să vă acorde titlului de *Doctor honoris causa*, în semn de prețuire față de Prea Fericirea Voastră și față de Biserica Ortodoxă Română, pe care cu demnitate o reprezentați și despre care poetul nostru național, Mihai Eminescu, spunea că este Maica spirituală a neamului românesc”.

În continuare, rectorul Universității l-a rugat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh să-și așeze pe umeri mantia care se poartă, după tradiție, la ceremonia decernării acestui titlu academic, apoi l-a invitat pe IPS Mitropolit Daniel, în dublă calitate de reprezentant al Bisericii și al Școlii, fiind și profesor al Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității ieșene, să prezinte tradiționalul *Laudatio*.

Trebuie spus că *Laudatio* a fost întocmit de către o comisie aprobată de Senatul Universității, din care au făcut parte: prof. dr. Dumitru Oprea, rectorul Universității, IPS dr. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pr. prof. dr. Gheorghe Popa, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă “Dumitru Stăniloae”, pr. conf. dr. Emil Dumea, decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică și prof. dr. Ștefan Afloroaei, decanul Facultății de Filozofie.

Laudatio a înfățișat activitatea desfășurată de-a lungul timpului de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist pentru promovarea dreptei credințe și păstrarea moștenirii primite de la înaintași, subliniindu-se intensificarea relațiilor panortodoxe, dialogul ecumenic, misiunea social-filantropică, activitatea pentru promovarea și evidențierea valorilor culturii și spiritualității românești în contextul valorilor europene, precum și bogata activitate publicistică și editorială a Prea Fericirii Sale concretizată în numeroase lucrări, între care opera monumentală *Pe treptele slujirii creștine*, în 15 volume, cuprinzând predici și cuvântări din perioada 1982-2005. S-a evidențiat și faptul că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist este Membru de onoare al Academiei Române (1995) și *Doctor honoris causa* la următoarele universități: Universitatea din Oradea (2 iunie 1995); Universitatea din București (25 octombrie 1995); Universitatea din Lublin - Polonia (7 noiembrie 2000); Universitatea din Petroșani (12 octombrie 2001); Universitatea Dunărea de Jos - Galați (12 octombrie 2001); Universitatea creștină “Dimitrie Cantemir” din București (30 mai 2003) și Universitatea “Ovidius” din Constanța (21 octombrie 2004). S-a mai spus că personalitatea Prea Fericirii Sale a fost apreciată prin numeroase distincții și decorații primite în țară și străinătate, și prin ordine bisericești conferite de către Patriarhia Ecumenică și Patriarhiile Antiohiei, Ierusalimului, Moscovei, Serbiei, de Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Poloniei, Finlandei și altele. De asemenea, s-a arătat că “în cadrul relațiilor Bisericii noastre Ortodoxe cu Bisericile Ortodoxe surori, Prea Fericitul Patriarh Teoctist se bucură de o mare apreciere și prețuire din partea Întâistătorilor acestor Biserici, în special a SSale Bartolomeu, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului”.

După prezentarea acestui *Laudatio* de către IPS Mitropolit Daniel, rectorul Universității a spus: “Pentru toată această impresionantă activitate de slujire pastorală, misionară, liturgică, ecumenică și publicistică, desfășurată atât ca Mitro-

polit al Moldovei și Sucevei, cât și ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, pentru păstrarea și promovarea unității și demnității Bisericii lui Hristos și a poporului român, în comuniune cu alte Biserici și alte popoare, Senatul Universității “Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în numele întregii comunități academice, are onoarea de a acorda Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, titlul de *Doctor honoris causa*”.

Oferind Prea Fericirii Sale, în aplauzele asistenței, Diploma de *Doctor honoris causa* al Universității “Alexandru Ioan Cuza”, dl rector Dumitru Oprea l-a felicitat și a mulțumit Părintelui Patriarh pentru onoarea de a veni la Iași, ca să fie în această zi alături de profesori și de studenți, și l-a rugat să adreseze celor prezenți un cuvânt de învățătură și zidire sufletească legat de rolul Bisericii în societatea românească de astăzi.

Potrivit protocolului dinainte anunțat, Prea Fericitul Părinte Patriarh a redactat un text privind Însemnătatea aniversării Autocefaliei și Patriarhatului Bisericii Ortodoxe Române, pe care nu l-a mai citit, ci l-a depus la Secretariatul Universității. Răspunzând la rugămintea rectorului, Prea Fericirea Sa a vorbit liber în fața auditoriului, format din ierarhi, preoți, intelectuali distinși, vârstnici și tineri ieșeni, despre lucrarea Bisericii noastre pe valurile involburate ale lumii în care trăim.

Pornind de la legătura dintre credință și cultură, care a stat totdeauna la baza relațiilor dintre Biserică și Universitate, Prea Fericirea Sa a rostit urmatorul cuvânt:

*Excelența Voastră, Domnule Rector,
Înalt Prea Sfinția Voastră, Părinte Mitropolit Daniel,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Primar al cetății celei mai sfinte culturi din țara noastră,
orașul Iași,
Stimați și onorați membri ai Senatului Universitar,
Distinsă asistență,
Prea iubiți frați și surori întru Domnul,
Iubiți tineri,*

”Ați vorbit atât de frumos, de încheșat, de scurt și esențial, Excelența Voastră, Domnule Rector, cum noi clerul nu vă putem imita. Vă

Prea Fericitul Părinte Patriarh la decernarea titlului de "Doctor honoris causa" al Universității din Iași (13 octombrie 2005)

felicităm pentru acest adevărat har (*îndelungi aplauze*) având în vedere că cele expuse astfel de Dumneavoastră m-au convins și mai mult de importanța acestui moment bisericesc și cultural, pentru că Biserica a acordat și acordă atenție nu numai credinței, ci și culturii. Întrucât, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, cu a sa cunoscută bunăvoință, a expus în detalii viața, strădania și rolul meu în Biserică, pentru care îi mulțumesc din inimă, ca și Excelenței Voastre, vă rog să primiți cuvântul protocolar pe care l-am pregătit. Cunoscând că responsabilitatea mea mă îndatorează, nu numai la ceea ce s-a vorbit astăzi aici, atât de înălțător, ci și dincolo de acestea, către înălțimea și profunzimea gândului pe care nimeni și nimic nu-l poate limita, mai cu seamă atunci când este în libertatea lui Hristos, așa cum mă aflu eu acum în fața acestui mărit juriu, al Senatului Universității care vă înconjoară, mă adresez participanților: Ierarhi, preoți, figuri distinse de intelectuali, vârstnici și tineri ieșeni, toți dornici să audă cum sfânta noastră Biserică străbate valurile involburate ale lumii. Deosebit de onorat, Vă ofer cuvântul protocolar care tratează: *Însemnătatea aniversării Autocefaliei și Patriarhatului Bisericii noastre*, din care au izvorât de-a lungul deceniilor fapte și vrednicii de strălucirea actului sfânt ce va avea loc mâine în catedrala mitropolitană și chiar al celui pe care îl trăim acum sub cupola istorică: Aula Magna "Mihai Eminescu". Aș vrea, de aceea, să-mi îngăduiți a adresa mulțumiri călduroase Excelenței Sale, Domnului Rector, Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel și P.C. Păr. Prof. Gheorghe Popa, Decanul Facultății de Teologie "Dumitru Stăniloae" din Iași.

Nu mă așteptam, vă mărturisesc sincer, ca la împlinirea vârstei de 90 de ani să mai trăiesc momete de frumusețea și valoarea celui de astăzi (*aplauze, se cântă La mulți ani*). Vă mulțumesc pentru aplauze și cântare. Dar mă gândesc să nu-L supărăm pe Dumnezeu cerându-I încă mulți ani, întrucât în bunătatea Sa, mi-a dăruit chiar mai mult decât a proorocit David că este viața omului (Ps. 89, 10). Reluând firul gândului meu cu privire la responsabilitatea încredințată mie, prin lucrarea Duhului Sfânt, în Biserica părinților noștri, aceasta mă îndatorează să mărturisesc acest adevăr și să mă bucur știind că această onoare cu care m-ați întâmpinat și împodobit în cuvântările rostite potrivit tradiției Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, se va răsfrânge asupra întregii obști dreptmăritoare, adică asupra fiilor și slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române, din țară și de peste hotare. Cum știți frații mei, până acum, Dumnezeu, în înțelepciunea

Sa cea de negrăită, mi-a făcut parte în viață și de golgote, dar mi-a pus în cale și "cirineni" care m-au ajutat să port crucea slujirii mele atâția ani, câți a spus Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Daniel. Și tot Bunul Dumnezeu mi-a îndreptat apoi pașii spre piscuri taborice, de lumină, de credință, de înflorire a Bisericii noastre, îndrăznind a așeza aici și clipele pe care le trăiesc acum, de bucurie și de nădejde. Cum să trecem cu vederea și să nu subliniez inundarea sufletelor noastre cu lumina bucuriei trăite acum, în această Universitate, apropiată atât de minunat de lumina proclamării canonizării de mâine a Mitropolitului Dosoftei, act unic; și de sfințenie și de cultură? Credința și cultura au stat totdeauna la temelia relațiilor dintre Mitropolie și Universitate, așa cum a amintit și domnul Rector.

Din tinerețea mea, ca monah cutezător, slujitor la catedrala Mitropoliei, m-am încumetat, pe vremuri, să mă înscriu la Facultatea de Litere și Filosofie a acestei Universități, când programa de învățământ era cea de dinainte de 1948. Mi-au rămas vii în amintire profesorii de atunci: Dan Bădăran, Nicolae Baltazar, Alexandru Claudian, Vasile Pavelcu și, mai ales, Prof. Ștefan Bârsănescu, marele pedagog al neamului nostru, autorul unor lucrări foarte prețioase pentru tineret. Sălile erau inundate de studenți care, fermecați de frumusețea prelegerilor, ocupau toate locurile în sală și, năvălind până la catredă, la sfârșitul orei, îl răsplăteau pe profesor cu aplauze de prețuire. Prin aceasta, tineretul mărturisea satisfacția și recunoștința sa pentru perlele de oratorie și cultură, dăruite setei noastre de cunoaștere de către neuitații profesori.

Aceasta m-a determinat să fac o paralelă între măiestria profesorilor de teologie care, de asemenea, ne-au turnat în suflete, uneori cu ochii înlăcrimați, din comora științei despre Dumnezeu, vorbindu-ne despre valoarea ființei umane și despre datoria noastră de slujitori ai Sfântului Altar. Sunt încredințat de prisosul de dăruire în acest scop, Excelența Voastră, Domnule Rector și Înalț Prea Sfinția Voastră – Arhipăstor și profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Dumitru Stăniloae" din Iași, pe care ați și ctitorit-o. Aceasta îmi îndreaptă gândul iarăși către Dumnezeu, Care ne-a călăuzit în istorie și a dăruit Bisericii noastre mari dascăli și ierarhi, smeriți și nevoitori sihaștri și chiar preoți de parohie, care ne-au lăsat moștenire un adevărat tezaur de gândire, de fapte martirice pentru apărarea credinței, dar ne-au lăsat și rodul gândirii și cel al măiestriei scrisului de o valoare fără asemănare. Din comoara arhivelor, câte s-au păstrat, ies la iveală chi-

purile lor formate în adevărate universități isihaste: Mănăstirea Putna, Mănăstirea Neamț, Poiana Mărului sau Mănăstirile Cernica, Căldărușani, Tismana, Râmeț, Nicula și altele – izvoare de lumină din care au radiat operele unor mari isihăști sfinți învățați și mari dascăli, despre care a scris atât de frumos dl. Profesor Nicolae Ursu. Alături de alți învățați ieșeni, Domnia Sa ne-a ajutat mult, pe vremuri, în lucrarea noastră bisericească de la Mitropolie, sădind în sufletele tinerilor monahi și monahii însemnătatea acestor nestemate, a acestor valori de patrimoniu care se găsesc în mănăstirile noastre. Timp de două luni, acești paznici de cele sfinte ascultau cursurile universitare ale profesorilor acestei Universități, spre a fi pregătiți în rolul lor de ghizi.

Însăși ziua de astăzi și tot ceea ce privirea cuprinde în această cetate a culturii Universitatea, această mantie colorată, formele arhitectonice sau cuvintele frumoase, toate momentele acestea, le-am mai trăit și în alte Universități și chiar în străinătate, însă acolo n-au pătruns atât de adânc în suflet și atât de nuanțat, așa cum le-am trăit astăzi aici, la Iași. Căci nu există pe fața pământului cineva care să fi trăit și să fi receptat imaginea și cultura acestui oraș, farmecul celor șapte coline și mai ales mireasma poeziei lui, încât să nu rămână admiratorul și prietenul său. Arta și în general cultura, marile și sfintele idei de unitate națională, izvorâte din însăși Sfânta Treime, idei transmise tuturor românilor de-a lungul veacurilor, toate au avut darul să-i unească pe români.

Așadar, iubiți frați și surori în Domnul, toate acestea constituie pentru noi toți o comoară de învățăminte și un izvor nesecat de nădejde. Aceasta am reținut-o și din cuvântul Excelenței Voastre, apreciind că prin cinstirea mea este onorat atât clerul, cât și credincioșii Bisericii noastre, cel de la mănăstiri și cel de la parohii, slujitori ai sfântului altar care se străduiesc să sădească în sufletele credincioșilor noștri învățătura Mântuitorului Hristos. Fiecare Centru eparhial, cum a arătat Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel, este un liman de pace, de iubire, de ajutorare a semenilor, de dăruire pentru Hristos, pentru neam și pentru lume.

Sunt trăsăturile specifice teologiei noastre ortodoxe, în general, care are curajul să intre în dialog cu globalizarea și cu toate formele secularizării pe care, vrem nu vrem, le întâlnim în Europa aceasta extinsă și călăuzită mai mult de problemele economice și diplomatice, decât de cele spirituale. Ortodoxia exprimă adevăruri sfinte, izvorând

din însăși învățătura Mântuitorului Hristos și pe care trebuie să le păstrăm cu toată credincioșia. Nu se poate fără o bună conviețuire, așa putea spune, fără dialog între credință și știință, între Biserică și Universitate. Am salutat cu bucurie, de la început, intrarea Facultății de Teologie în Universitate și îi vedem roadele din ce în ce mai bogate. Această situație ne îndreptățește să continuăm deschiderea Bisericii spre cultură și știință, deschidere pe care Sfinții Părinți ai Bisericii noastre din secolele III-IV o îmbrățișau încă de atunci. Sfântul Vasile cel Mare găsea în gândirea aristotelică sau platonice argumente pe care le arăta tinerilor din vremea lui, subliniind contribuția filosofiei, a științei, la dezvoltarea teologiei, celelalte discipline neștirbind cu nimic autoritatea învățăturii noastre, ci dimpotrivă.

De aceea, în nădejdea că rămânem pe drumul acesta, am gândit că, la responsabilitatea mea și la vârsta mea, este mai de folos să vă spun acest cuvânt, decât să vă citesc ceea ce am scris acasă. Un mesaj de pace și de nădejde, iubirii mei, aceasta vă transmit. Atâta timp cât avem sfinții cu noi, cât avem această putere lucrătoare a Duhului Sfânt în Biserica noastră, cât avem acești credincioși, cohorte de credincioși, care așteaptă zi și noapte în rânduială ca să atingă și să sărute icoanele și moaștele sfinților, să ne întărim nădejdea în viitorul nostru, al familiei, al țării noastre și cel al lumii, pe care o iubește Dumnezeu. Aceste pelerinaje pe care le fac credincioșii noștri la mănăstiri, nu numai cu prilejul hramurilor, dar și în fiecare zi, pentru că ei sunt convinși că se întâlnesc cu prietenii lui Hristos, sunt o nădejde mereu înnoitoare pentru noi. În fiecare moment din viața familiei creștine, din viața noastră – cu bucuriile și necazurile ei – trebuie să ne întâlnim în rugăciune cu sfinții. Aceste picături de har dumnezeiesc să ne rămână în inimi și în minte. Mesajul părintesc către tineri este convingerea că Biserica ortodoxă a modelat sufletește poporul român, după cum îi vedem acum pe fiii lui atât de mlădioși și inteligenți din fire. La toate cerințele nemaiășteptate și din punct de vedere politic și din punct de vedere economic, românii știu să facă față. Tinerii noștri ostași aflați în Kosovo, în Afganistan și în Irak dau mărturie despre generozitatea specifică românilor. Acolo au dus cu ei biserica de acasă, cu semnificația de locaș al Dumnezeirii păcii (Romani 15, 33). Ei l-au chemat pe mitropolitul lor să le-o sfințească, în Afganistan și în Irak. Suntem un popor de tineri și nu vă spun numai eu lucrul acesta, ci este o realitate pe care o constată toți cei ce ne cunosc. Existența icoanei, a sfințeniei, în casă, în școală, în licee și în

facultăți, arată prezența lui Dumnezeu. Este mărturia că virtutea credinței este relitatea și confirmarea vieții celei adevărate, cu care înfruntăm vitregiile istoriei și descifrăm semnele timpului.

Cu aceste cuvinte, vă mulțumesc mult, Dumneavoastră, Domnule Rector și membrilor Senatului și profesorilor Universității și vă încredințez și în aceste clipe de aceeași afecțiune și de același respect. Și chiar dacă mă aflu la Sf. patriarhie din București, mă îndrept deseori cu gândul aici la Iași, la Mitropolie și la Copou, la Univesritate. Vă mulțumesc și pentru că v-ați amintit de Părintele Ioachim Boghian, bunicul soției dumneavoastră, cum ați spus și ocrotitorul meu din anii de noviciat la Mănăstirea Vorona. La 8 septembrie, anul acesta, am fost la Mănăstirea Vorona, unde Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel a așezat o placă pe zidul chiliei lui modeste în care m-a găzduit, oferindu-mi un loc de odihnă pe cotruță. Cei care sunteți din Botoșani știți ce înseamnă cotruță; este spațiul dintre sobă și perete. Mi-a oferit spațiul acesta în chilia lui. Vino, frate Toderiță, mi-a zis Părintele Ioachim, vino aici să te odihnești, că trebuie să crești, trebuie să muncești și să înveți.

Distinsă Asistență,

Pentru ceea ce însemnează această Universitate, Așezământul cel mai vechi din România, de cultură și de formare a unor personalități care au uimit și Europa cu știința lor, să-mi îngăduiți, Domnule Rector, să vă acord distincția "Crucea Patriarhală" pentru credincioși, întemeiată de Patriarhul Miron Cristea, cel dintâi Patriarh al nostru, adică acum 80 de ani și pe care o acordăm drept prețuire a Bisericii pentru strădania depusă de toți colaboratorii domniei Voastre. Să o purtați cu sănătate, pace și cu bucuria roadelor strădaniilor pe care le depuneți.

Rog pe Dumnezeu și cer mijlocirea Sf. Cuvioase Parascheva, să reverse în sufletele tinerilor, care au intonat atât de frumos tradiționalul imn academic, nădejde, statornicie în munca de cercetare, spre folosul și binele lor, ca personalități de frunte ale științei și credinței în Dumnezeu. tuturor celor prezenți, împărtășesc binecuvântarea, prețuirea și dragostea mea părintească".

Rectorul Universității a mulțumit Prea Fericirii Sale pentru distincția acordată, iar corul Facultății de Teologie Ortodoxă "Dumitru Stăniloae", aflat în sală, a prezentat spre audiție o piesă corală. Festivitatea s-a încheiat cu imnul "Gaudeamus igitur", cântat de întreaga asistență.

4. Sfințirea “Casei Dosoftei”

În aceeași zi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și IPS Mitropolit Panteleimon de Veria, Nausa și Kampania, din Grecia, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, au oficiat slujba de sfințire a “Casei Dosoftei” din Iași. Au fost de față și ierarhii Sfântului Sinod veniți la sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva, de a doua zi, care au asistat și la ceremonia de la Universitate.

Edificiul de piatră cu aspect arhaic a fost construit în secolul al XVII-lea. Numele de “Casa Dosoftei” se explică prin faptul că în incinta ei a locuit Mitropolitul Dosoftei, cel care a transpus “Psalmii” în limba română și a întemeiat o tipografie în această clădire. În prezent, “Casa Dosoftei” adăpostește secția de carte veche românească a Muzeului de Literatură al Moldovei. În această secție sunt expuse piese originale, între care și cel mai vechi manuscris al “Letopisețului” atribuit lui Grigore Ureche.

După slujba de sfințire, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a subliniat importanța istorică și spirituală pe care o are acest edificiu, spunând în încheiere: “Cei care vor vizita acest muzeu se vor sfinți din zidurile acestea și din obiectele care păstrează amintirea Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, și din cele legate de pomenirea Sfintei Cuvioase Parascheva”. Iar IPS Mitropolit Daniel a adus la cunoștința celor prezenți că se fac demersuri pentru aducerea la Iași a moaștelor Sfântului Ierarh Dosoftei din Ucraina.

5. Inaugurarea unor expoziții

În după-amiaza zilei de 13 octombrie, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a IPS Mitropolit Daniel și IPS Mitropolit Pantelimon din Grecia, și a ierarhilor Sfântului Sinod, la Centrul de conferințe “**Providența**” din Iași au fost inaugurate trei expoziții organizate de Biblioteca ecumenică “Dumitru Stăniloae”.

Una din expoziții prezintă cărți și publicații referitoare la viața și scrierile Sfântului Apostol Pavel tipărite în limba română, în secolele XVII-XX. Sunt ediții vechi și reeditări, sub diferiți mitropoliți, ale Cărții Apostolul, Faptele Apostolilor, între care și un valoros manuscris cu comentarii la epistolele pauline traduse de Mitropolitul Veniamin Costachi. Au fost expuse și tipărituri în limbi străine, îndeosebi comentarii la scrierile Sfântului Aostol Pavel în germană, engleză, franceză, greacă modernă.

Celelalte două expoziții sunt dedicate Prea Fericitului Părinte Teoctist, și ilustrează, prin intermediul documentelor, publicațiilor și fotografiilor, etape din viața Prea Fericitului Sale și din activitatea desfășurată ca mitropolit al Moldovei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Sunt fotografii inedite și emoționante pentru vizitatori, care-l înfățișează pe Părintele Patriarh în tinerețe, ca monah, și din perioada petrecută la Iași, ca arhimandrit, între 1945-1950, apoi ca mitropolit, între

1977-1986, și din timpul vizitelor făcute în Moldova, ca patriarh, unele cu semnătura Prea Fericirii Sale.

6. Concursul coral "Cântați Domnului"

În aceeași seară, după vernisarea celor trei expoziții, la invitația IPS Mitropolit Daniel, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu IPS Mitropolit Pantelimon de Veria, Nausa și Kampania și cu ceilalți ierarhi ai Sfântului Sinod, a participat la concursul coral "**Cântați Domnului**", ajuns la cea de-a treia ediție, care s-a desfășurat la Centrul de conferințe "Providența", al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei. Concursul a reunit un număr de nouă coruri ale elevilor din județele Iași, Bacău, Suceava, Neamț, Botoșani și Vaslui. Juriul a fost alcătuit din profesori de specialitate, având ca președinte pe pr. prof. Nicu Moldoveanu, șeful catedrei de muzică de la Facultatea de Teologie din București, iar premiile au fost acordate de Mitropolia Moldovei și Bucovinei.

La finalul concursului, Prea Fericitul Părinte Patriarh a felicitat pe concurenți și a precizat că muzica este un dar de la Dumnezeu, așa cum este și viața, zicând: "Aflându-ne aici, împreună cu ierarhi ai Sfântului Sinod, ne exprimăm bucuria noastră pentru această preafrumoasă serbare și prețuirea pentru tineretul care iubește muzica. Și cine nu iubește muzica! Încă de la naștere, copilul, când nouă ni se pare că plânge, în realitate își exprimă bucuria că vede lumina zilei, bucuria că a venit la viață. Muzica este, deci, o trăsătură legată de noi pentru toată viața, este un dar de la Dumnezeu, ca și viața. Prin această activitate, Sfânta Mitropolie a Moldovei și Bucovinei promovează, în sensul cel mai frumos și mai curat, darul vieții, darul tinereții, care trebuie să fie în așa fel folosit încât să se adauge la formarea personalității umane. Lumea are nevoie de muzică, are nevoie de tinerețe, are nevoie de pace, de înțelegere și de iubire. Felicit inițiativa IPS Părinte Mitropolit Daniel și, de asemenea, munca juriului pentru acordarea premiilor, fiind greu de făcut aprecierea atâtor daruri și frumuseți cu care dumnezeavoastră, tinerii liceeni, ați venit la Sfânta Biserică. Să vă binecuvânteze Dumnezeu pe voi și pe părinții voștri, cu sănătate, cu pace și mulți ani".

Acordarea titlului de Doctor honoris causa al Universității "Alexandru Ioan Cuza" Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române a fost un moment de suflet pentru ieșeni, un prilej de a-și arăta bucuria și prețuirea față de Prea Fericitul Părinte Teoctist, care a odrăslit pe meleagurile Moldovei și s-a ridicat astăzi pe cele mai înalte culmi ale Ortodoxiei românești. Obștea intelectualității din capitala Moldovei n-a uitat că Prea Fericirea Sa, în perioada cât a fost mitropolit al Moldovei și Sucevei, a sprijinit valorile academice ale învățământului ieșean, după cum, ca patriarh, are o contribuție majoră la promovarea învățământului teologic, a culturii românești și dialogului Bisericii Ortodoxe Române cu alte Biserici din lume. Acordarea titlului de *Doctor honoris causa* Prea Fericirii Sale este și expresia cooperării strânse dintre Biserică și Universitate, două instituții fundamentale care au vocația comună de a păstra și promova identitatea culturală și spirituală a neamului românesc.

PROCLAMAREA CANONIZĂRII SFÂNTULUI CUVIOS GHEORGHE DE LA CERNICA

3 decembrie, 2005

În acest an jubiliar pentru Biserica noastră, care a sărbătorit 120 de ani de Autocefalie și 80 de ani de Patriarhat, Sfântul Sinod a îndeplinit procedura de canonizare a încă patru sfinți români. Între sfinții slujitori și rugători, canonizați în acest an, care au mărturisit și preamărit lucrarea harului lui Dumnezeu în Biserica lui Hristos din țara noastră, se numără doi mari ierarhi: *Sfântul Ierarh Dosoftei*, Mitropolitul Moldovei (13 decembrie), și *Sfântul Ierarh Grigorie IV Dascălul*, Mitropolitul Țării Românești (22 iunie), și doi cuvioși părinți: *Sfântul Cuvios Onufrie* de la Mănăstirea Sihăstria Voronei (9 septembrie) și *Sfântul Cuvios Gheorghe*, starețul Mănăstirii Cernica (3 decembrie).

Starețul Gheorghe de la Cernica, nevoitor cu viață aleasă și povățuitor duhovnicesc de renume, ucenic și prieten al Sfântului Cuvios Paisie de la Neamț, este considerat unul din cei mai de seamă cuvioși români, înnoitor al monahismului muntean în pragul epocii moderne, în duhul neoisihast athonito-paisian.

Hotărârea sinodală de canonizare

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, încă din anul trecut s-au început pregătirile pentru canonizarea *Cuviosului Gheorghe, starețul Mănăstirii Cernica între anii 1781-1806*. În acest scop, Arhiepiscopia Bucureștilor a cercetat viața și activitatea acestui mare cuvios și pe baza unor îndreptățiri canonice, istorice, pastoral-misionare și ascetice, l-a propus pentru canonizare. În susținerea propunerii de canonizare s-a avut în vedere: Apărarea dreptei credințe prin cuvânt și scris; Viață curată și sfântă; Slujirea lui Hristos ca monah, ieromonah și stareț; Preamărirea lui Dumnezeu prin fapte, cuvinte și traduceri din Sfinții Părinți; Săvârșirea de fapte de milostenie, de apărare a celor nedreptățiți și de sprijinire a orfanilor; Cinstirea lui ca sfânt de către monahi și credincioși; Cinstirea moaștelor sale în trecut și astăzi; Mărturia Sfântului Ierarh Calinic despre viața și sfințenia Cuviosului Gheorghe. Pe acest temei, Arhiepiscopia Bucureștilor a alcătuit și tipărit un studiu cu argumente pentru canonizare și a întocmit slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistului Cuviosului Gheorghe, care, după ce au fost avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, în ședința sa din 19 octombrie 2005, au fost înaintate spre aprobare la Sfântul Sinod.

Comisia sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români, studiind documentația prezentată, a corectat și avizat slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistului Cuviosului Gheorghe, precum și icoana sa, realizată de Arhiepiscopia Bucureștilor, pe care a găsit-o corespunzătoare. Totodată, Comisia sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români, constatând că starețul Gheorghe întrunește condițiile pentru a fi trecut în rândul sfinților Bisericii noastre, a întocmit proiectul *Tomos-ului* de

canonizare. Rezultatul constatărilor formulate de Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a fost însușit de Comisia Teologică și Liturgică și supus aprobării plenului Sfântului Sinod, cu propunerea de canonizare a Cuviosului Stareț Gheorghe de la Cernica.

Astfel, în hrisovul privind canonizarea Cuviosului Gheorghe de la Cernica și Căldărușani se consemnează următoarele:

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a constatat că, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 5085/19 decembrie 2002 și 2863/5-6 iulie 2005, Arhiepiscopia Bucureștilor a întocmit Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Cuviosului Gheorghe, starețul de la Cernica și a elaborat și publicat studiul cu argumente pentru canonizare, toate aceste acte fiind aprobate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei în ședința sa din 19 octombrie 2005.

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români, în urma analizei Documentului-Studiu prezentat a constatat că Arhiepiscopia Bucureștilor invocă în susținerea propunerii de canonizare a Cuviosului Gheorghe, starețul de la Cernica argumente canonice, istorice, pastoral-misionare și ascetice cu referire la: *Apărarea dreptei credințe prin cuvânt și scris, Viața curată și sfântă a Cuviosului; Slujirea lui Hristos ca monah, ieromonah și stareț; Preamărirea lui Dumnezeu prin fapte, cuvinte și traduceri din Sfinții Părinți; Săvârșirea de fapte de milostenie, apărător al celor nedreptățiți și sprijinitor al orfanilor; Cinstirea sa ca sfânt de către monahi și credincioși; Cinstirea moaștelor sale în trecut și astăzi; Mărturia Sfântului Ierarh Calinic despre viața și sfințenia Cuviosului.*

În vederea finalizării procedurii de aprobare a canonizării, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a cercetat, corectat și avizat *Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Cuviosului Gheorghe, starețul de la Cernica*, alcătuite de PP. SS. Arhieriei-Vicari Irineu Slătineanul și Ioachim Băcăoanul.

Totodată Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a luat în examinare proiectul de icoană a Cuviosului Gheorghe, starețul de la Cernica, realizată la Arhiepiscopia Bucureștilor, considerând-o corespunzătoare și bună de a fi aprobată de Sfântul Sinod;

Ca urmare, formulându-și convingerea că Starețul Gheorghe întrunește condițiile pentru canonizare, Comisia Sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români a procedat la întocmirea proiectului de **TOMOS DE CANONIZARE**, pentru aprobare de către Sfântul Sinod și proclamarea canonizării, cu dată de prăznuire la 3 decembrie.

Comisia Teologică și Liturgică însușindu-și constatările formulate de Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români ca urmare a analizei și cercetării făcute de aceasta;

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod a hotărât:

– *Aprobă canonizarea Cuviosului Gheorghe, starețul de la Cernica și Căldărușani, cu cinstire generală ca Sfânt Cuvios, cu titulatura : SFÂNTUL CUVIOS GHEORGHE DE LA CERNICA, cu serbare la 3 decembrie.*

– *Aprobă înscrierea în Calendarul Bisericii Ortodoxe Române cu cruce neagră, simplă, ca sfânt cu polieleu, înaintea Sf. Prooroc Sofonie și a Sf. Sfințit Mucenic Teodor, Arhiepiscopul Alexandriei.*

– *Aprobă textele slujbelor religioase în cinstea Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica (Acatistul, Vecernia, Utrenia, Troparul, Condacul și Sinaxarul).*

– *Aprobă Icoana zugrăvită în cinstea Sfântului, așa cum s-a prezentat comisiiei și plenului.*

– *Aprobă ca biserici și mănăstiri care se vor zidi să poarte hramul Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica.*

– *Aprobă Tomosul Sfântului Sinod pentru proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica, urmând ca timpul proclamării solemne a canonizării să se stabilească de către Arhiepiscopia Bucureștilor sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Sfântului Sinod.*

– *Textele liturgice aprobate vor intra în cărțile de cult și vor fi imprimate prin grija Arhiepiscopiei Bucureștilor, urmând a fi preluate și de Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

Aducându-Vă la cunoștință această hotărâre a Sfântului Sinod privind canonizarea Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica, vă rugăm să luați măsurile ce se cuvin pentru aducerea la îndeplinire prin înștiințarea clerului și credincioșilor prin presa bisericească.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† T E O C T I S T

ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,

MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, LOCTIITOR AL CEZAREEI
CAPADOCIEI ȘI PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

2. Un stareț cu viață de pateric

Sfântul Cuvios Gheorghe s-a născut în anul 1730, într-o familie de creștini ortodocși din Săliștea Sibiului. Aprins de duhul viețuirii călugărești, neputându-și împlini această vocație în Transilvania din cauza persecuțiilor împotriva Ortodoxiei, el a venit la vârsta de 19 ani la București și a intrat în slujba unui mitropolit grec. Curând, în 1750, a plecat împreună cu părintele său sufletesc la Constantinopol și apoi la Muntele Athos, viețuind în Mănăstirea Vatoped, unde a fost făcut de acesta rasofer și diacon, iar după moartea mitropolitului a devenit ucenic al starețului Paisie Velicicovschi, la schitul athonit Sfântul Ilie. Aici a primit chipul îngeresc, devenind în 1752 călugăr în mantie, prin mâna Cuviosului Paisie, iar în 1754 a fost hirotonit preot.

În vremea petrecerii sale la Muntele Athos a deprins cu râvnă și mult folos sufletesc bucuriile vieții de obște întru Hristos, întărindu-se neconținut pe drumul anevoios al urcușului duhovnicesc. În anul 1763 l-a însoțit pe starețul Paisie, împreună cu alți 64 de ucenici, în Moldova, la Mănăstirea Dragomirna, unde s-a

nevoit 12 ani ca ieromonah, duhovnic și econom al obștii, care a ajuns la trei sute de viețuitori. Siliți de ocupația austriacă instaurată în 1775 asupra Bucovinei, două sute de călugări de la Dragomirna, între care și Cuviosul Gheorghe, s-au mutat împreună cu starețul Paisie la Mănăstirea Secu. Patru ani mai târziu, în 1779, primind starețul Paisie sub ascultare și Mănăstirea Neamț, împreună cu Mănăstirea Secu, ieromonahul Gheorghe l-a urmat și în marea lavră nemțeană, unde a mai petrecut încă doi ani de zile în obștea care număra acum peste șapte sute de frați. În anul 1781, dorind a-și îmborsăvia amintirile uceniciei sale din Sfântul Munte, a luat binecuvântare de la părintele său sufletească și a pornit pe drumul către Athos. Ajungând la București, a fost oprit aici de către Mitropolitul Grigorie al II-lea (1760-1787) și de un vechi prieten, ieromonahul Macarie de la Mitropolie, și acesta ucenic al starețului Paisie, care, prin multe insistențe, l-au determinat să primească a revigora viața în schitul Cernica, ctitorie a vornicului Cernica Știrbei din 1608, aflat în totală părăsire de aproape patru decenii. Lucrarea care i s-a încredințat era de a orându-i și în această parte a pământului românesc o mănăstire cu aleasă viață de obște, după tipicul Muntelui Athos și a obștilor paisiene din Moldova.

Păstorind cu râvnă și jertfelnicie, a refăcut vatra cernicană, adunând în jurul său, în doar cinci ani, o obște de peste o sută de ucenici. În 1785, căzând într-o boală grea, din care n-a crezut că va scăpa cu zile, a întocmit o diată (testament), un adevărat așezământ al obștii sale, rămas peste vreme un document de excepțională însemnătate duhovnicească. Însănătoșindu-se, apoi, a mai trăit în această spornică lucrare încă două decenii.

Roadele cărmuirii sale din chinovia Cernica au făcut ca, în 1793, Mitropolitul Filaret al II-lea să-i dea în seamă și Mănăstirea Căldărușani. A condus efectiv cele două mănăstiri din aprilie 1794 și până la moartea sa, în decembrie 1806, locuind pe rând în fiecare din ele și așezând egumeni care să le poarte de grijă. În ambele mănăstiri a rânduit viața de chinovie după tradiția athonită paisiană și după așezământul diatei sale, cu pravila de șapte laude zilnice, spovedania deasă, ascultare, rugăciune continuă, asceză și masă de obște.

Sfârșitul vieții i-a sosit la 3 decembrie 1806, fiind plâns de ucenicii celor două obști ale sale. A fost înmormântat la Mănăstirea Cernica, în fața Bisericii "Sfântul Lazăr" din cimitirul înființat de dânsul în 1804. Starețul Gheorghe este apreciat pentru viața sa aleasă, pentru tactul și roadele cărmuirii celor două mari obști muntene, ca unul din cei mai de seamă cuvioși români, înnoitor de renume al monahismului românesc.

Icoana Sfântului Cuvios
Gheorghe de la Cernica

3. *Ultimele pregătiri înainte de proclamare*

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a decis ca proclamarea canonizării **Sfântului Cuvios Gheorghe** să aibă loc anul acesta, în ziua de **3 decembrie, la Mănăstirea Cernica**. Cu finalizarea pregătirilor în vederea ceremoniei de proclamare, Prea Fericirea Sa a delegat pe PS Episcop Varsanufie Prahoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Prin grija Prea Sfinției Sale, între altele, Arhimandritul Macarie Ciolan, starețul mănăstirii, și membrii Consiliului duhovnicesc, au procedat la deshumarea osemintelor Cuviosului Gheorghe din cimitirul Sfântul Lazăr și la aducerea lor, cu rânduiala convenită în asemenea împrejurare, în altarul Bisericii “Sfântul Nicolae”, din ostrovul cu același nume. În același timp, s-a confecționat o frumoasă raclă din lemn, cu geam, pentru moaștele Sfântului, care a fost depusă în Biserica “Sfântul Nicolae”, dimpreună cu icoana Cuviosului Gheorghe.

De asemenea, s-au încheiat lucrările de restaurare de la Casa Cuviosului Gheorghe, din ostrovul Sfântul Gheorghe, unde a locuit Cuviosul în anii săi de stăreție, care a fost amenajată ca o casă memorială, cu obiecte care i-au aparținut și pe care le-a folosit în timpul vieții sale pământești. Cu acest prilej a fost reamenajată și Casa memorială “*Sfântul Ierarh Calinic*”, din același ostrov, supusă în anii din urmă unor lucrări radicale de refacere și consolidare. Totodată, s-a reorganizat și completat cu exponate noi Muzeul Mănăstirii Cernica.

4. *Cel din urmă parastas pentru Cuviosul Gheorghe*

Potrivit rânduielilor Bisericii Ortodoxe, înainte de proclamarea oficială a canonizării unui sfânt se oficiază slujba ultimului parastas. Este ultima dată când sfântul canonizat este pomenit în rândul celor adormiți, pentru că, după proclamarea solemnă a canonizării sale, trece “oficial” în rândul sfinților și este invocat în rugăciunile noastre.

Ultima slujbă de pomenire a Cuviosului Gheorghe s-a săvârșit la Cernica, vineri, 2 decembrie, în ajunul proclamării sale ca sfânt, în Biserica “Sfântul Nicolae”, după Sfânta Liturghie arhierescă, săvârșită de PPSS Episcopi Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurați de un numeros sobor de ieromonahi și ierodiaconi. Slujba parastasului s-a făcut pe larg, ca la orice parastas, lângă racla cu osemintele Cuviosului Gheorghe, cu rugăciuni de dezlegare pentru păcatele personale.

Tot acum, s-a sfințit racla prin stropirea cu apă sfințită, s-au spălat cu untdelemn și vin osemintele Cuviosului Gheorghe și s-au așezat în raclă. Apoi, în sunețul clopotelor, racla cu sfintele moaște, mai precis capul Cuviosului învelit într-o catifea grena, purtată pe umeri de ieromonahi, a fost dusă, prin ușile împărătești, în Altar și s-a ocolit Sfânta Masă, după care a fost readusă în mijlocul bisericii și așezată sub policandru, străjuită de sfeșnice aprinse. În continuare, sfintele moaște au fost unse de arhierul slujitor cu Sfântul și Marele Mir și stropite cu Aghiasmă Mare, cântându-se: “Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi”. Săvârșindu-se

această rânduială, racla a fost închisă și acoperită cu un procovăț, fiind străjuită de ieromonahi, cu priveghere de toată noaptea de vineri spre sâmbătă și citiri din Psaltire.

De acum înainte, Cuviosul Gheorghe a trecut în rândul sfinților, unde primește rugăciunile noastre și le duce înaintea lui Dumnezeu. Numărându-se în ceata dreptilor, el ne ajută de acolo cu rugăciunile sale.

5. Proclamarea solemnă a Canonizării

Proclamarea solemnă a canonizării Cuviosului Gheorghe, pentru înștiințarea tuturor credincioșilor, a avut loc în biserica cu hramul Sfântul Gheorghe, în ziua de 3 decembrie, în cadrul Sfintei Liturghii.

Slujba Sfintei Liturghii a fost oficiată de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, împreună cu următorii ierarhi ai Sfântului Sinod: IPS *Daniel*, Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, IPS *Laurențiu*, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, IPS *Teofan*, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, IPS *Teodosie*, Arhiepiscopul Tomisului, IPS *Nifon*, Arhiepiscopul Târgoviștei, PS *Gherasim*, Episcopul Râmnicului, PS *Epifanie*, Episcopul Buzăului și Vrancei, PS *Calinic*, Episcopul Argeșului și Muscelului, PS *Casian*, Episcopul Dunării de Jos, PS *Damaschin*, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, PS *Sofronie*, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, PPSS *Vincentiu Ploieșteanul* și *Ciprian Câmpineanul*, Episcopi vicari patriarhali, PPSS *Sebastian Ilfoveanul* și *Varsanufie Prahoveanul*, Episcopi vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, PS *Irineu Slătineanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Râmnicului, și PS *Ioachim Băcăoanul*, Arhiereu vicar al Episcopiei Romanului. Acest impresionant sobor de arhierei a fost înconjurat de numeroși preoți și diaconi.

La Sfânta Liturghie și la proclamarea canonizării Cuviosului Gheorghe au participat membri ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, protopopi, consilieri eparhiali, stareți și starețe, preoți, călugări și călugărițe, studenți teologi și elevi seminariști, precum și reprezentanți ai autorităților de stat locale și centrale. Au fost prezenți numeroși credincioși, mulți dintre ei neavând loc în biserică, au stat în curte și au ascultat slujba la difuzoare. Răspunsurile liturgice au fost date de corul elevilor seminariști, condus de pr. prof. Stelian Ionașcu. Slujba s-a transmis la posturile de radio și televiziune.

Ceremonia liturgică de proclamare a canonizării Cuviosului Gheorghe a început cu o impresionantă procesiune. La orele 8.30, racla cu sfintele sale moaște, purtată pe brațe de ieromonahi și încadrată de icoana Cuviosului și de icoana Sfântului Ierarh Nicolae, precedată de preoți și diaconi cu cădelnițe și ripide și urmate de arhiereii slujitori, de stareții din eparhie și de călugării din obștea mănăstirii, a fost adusă de la Biserica "Sfântul Nicolae" la Biserica "Sfântul Gheorghe". După ocolirea sfântului locaș, cu cele trei opriri și citirea ecteniilor convenite, sfintele moaște și icoana Cuviosului Gheorghe au fost întâmpinate de Prea Fericitul Părinte Patriarh în pridvorul bisericii și duse în Sfântul Altar.

La orele 9.30 a început slujba Sfintei Liturghii. După Vohodul mic a urmat ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe. În acest moment al slujbei, soborul slujitorilor, arhieriei, preoți și diaconi, a ieșit pe solee, iar patru ieromonahi au adus din Sfântul Altar icoana și racla cu moaștele Sfântului Cuvios Gheorghe și le-au așezat în mijlocul bisericii, după care PS Episcop vicar Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, a dat citire următorului Tomos Sinodal de canonizare, semnat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și de toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

TOMOS SINODAL

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Prea iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini din cuprinsul Patriarhiei Române, har, milă și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi, părintești binecuvântări!

“Sfânt și drept lucru este cu adevărat a cinsti pomenirea celor ce s-au săvârșit întru sfințenie. Aceștia sunt cei care s-au aprins și s-au mistuit pentru dragostea lui Dumnezeu, fiind pătrunși de harul Duhului Sfânt și, apoi, au fost ridicați la ceruri în lumina cea neînserată a Preasfintei Treimi. Despre ei zice Domnul: “Slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor” (Ioan 17, 22), iar Biserica îi laudă și îi mărește cu cântări, urmând cuvântului celui de Dumnezeu insuflat al Psalmistului David: “Eu am cinstit foarte pe prietenii Tăi, Dumnezeule, că foarte s-a întărit stăpânirea lor.” (Psalmul 138, 17).

Un astfel de “prieteni al Mirei ceresc”, ales de Dumnezeu și sfințit pentru viața sa duhovnicească, a fost și Cuviosul Gheorghe de la Cernica. Fericitul Gheorghe s-a născut în Transilvania, într-o familie de buni creștini ortodocși. Dorind viața pustnicească, a urmat calea Sfinților Părinți în Muntele Athos și apoi a intrat ca ucenic la școala duhovnicească a Sfântului Paisie de la Neamț. Viața lui, strălucită în fapte și învățături, s-a arătat în mare cinste la Dumnezeu, faima ducându-i-se dincolo de hotarele mănăstirilor Căldărușani și Cernica. Cuviosul Gheorghe, iubind din tot sufletul pe Mântuitorul Hristos, s-a arătat nevoitor în rugăciune și-n organizarea vieții călugărești. În preajma lui și-au aflat liman duhovnicesc și pildă de sfințenie nenumărați părinți, printre care la loc de cinste este Sfântul Ierarh Calinic (1787-1868). Pentru aceasta, Dumnezeu l-a preamărit încă de pe pământ cu darul rugăciunii neîncetate și al sfătuirii duhovnicești.

Și după cum viața i-a fost sfântă așa și sfârșitul s-a arătat minunat, fiindu-i vestit de Dumnezeu de mai înainte.

Având în vedere viața pilduitoare a Cuviosului Gheorghe, evlavia sa călugărească și înțelepciunea sa sfântă în păstrarea dreptei credințe, în organizarea vieții călugărești și în formarea părinților duhovnicești;

Luând aminte că toate acestea au fost încă din viața sa cunoscute ca lucrări ale Duhului Sfânt, bucurându-se de cinstirea monahilor, preoților și credincioșilor;

Urmând învățătura Bisericii și rânduiala sinodală și chemând în ajutorul nostru puterea lui Dumnezeu, Celui închinat și preamărit,

Noi, ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, hotărâm:

1. *De acum înainte și în veci Cuviosul Gheorghe de la Cernica să fie numărat între sfinții Bisericii și să fie pomenit și cinstit cu cântări de laudă în ziua de 3 ale lunii decembrie.*

2. *Poruncim de asemenea, în Duhul Sfânt, ca viața, slujba, cinstitele moaște și icoana Sfântului să fie primite cu evlavie de preoții, monahii și credincioșii ortodocși.*

Spre deplina statornicire celor pe care le-am hotărât în chip sinodal și canonic, întărim cu semnăturile noastre acest Tomos Sinodal de canonizare a Sfântului Cuvios Gheorghe, aducându-l la cunoștința clerului și a tuturor dreptcredincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române.

Dat în București, anul mântuirii 2005, luna octombrie, ziua a douăzecea”.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† T E O C T I S T
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI
PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

După citirea Tomos-ului, Prea Fericitul Părinte Patriarh a stropit cu apă sfințită icoana și racla cu moaștele Sfântului Cuvios Gheorghe, în care timp s-a cântat troparul Sfântului. Apoi, Prea Fericirea Sa a citit rugăciunea specială către Sfântul Cuvios Gheorghe, după care ierarhii prezenți, urmași de preoții slujitori, au sărutat pe rând icoana și moaștele Cuviosului.

Prea Fericirea Sa a rostit următorul cuvânt:

*Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioși Părinți din Mănăstirea Cernica,
Prea Cucernici Părinți Protopopi,
Frați creștini,*

*Moto: «Luminează-mi întunericul, luminează-mi
întunericul...» (Sf. Grigorie Palama)*

"Ne-am bucurat și ne bucurăm în sufletele noastre de aceste prea minunate și sfinte mărturii cu care Dumnezeu ne mângâie viața, mângâie neamul nostru românesc, când acesta însetează mai mult după

lumina lui Hristos și după cuvântul adevărului Său. Anul acesta a fost și pentru țara și neamul nostru românesc "anul bineprimit al Domnului" (Isaia 61, 2), după cum spunea marele Prooroc Isaia în Vechiul Testament, an în care Sfânta noastră Biserică a împlinit 120 de ani de Autocefalie și 80 de ani de Patriarhat.

Ca și în această binecuvântată împlinire de astăzi, când în sobor de Ierarhi, cler, credincioși și monahi, ne-am învrednicit să proclamăm un sfânt în calendarul nostru ortodox, tot astfel au fost dobândite și titlurile de Autocefalie și Patriarhat, ca urmare a păstrării credinței dreptmăritoare – datorată râvnei clerului nostru de la mănăstiri și parohii, a pregătirii lor teologice de către profesorii de Teologie de la școlile bisericești de grad universitar.

Cu asemenea binecuvântări ne-a găsit anul acesta, anul binecuvântărilor dumnezeiești, deși am trecut prin încercări grele, prin revărsarea apelor, care au acoperit și distrus numeroase localități. Și în suferințe Dumnezeu își arată fața Sa, își arată iubirea Sa față de noi ! Anul acesta, o parte din frații noștri au suferit de pe urma inundațiilor și au rămas fără adăpost, fără acoperiș, dar n-au rămas fără acoperișul cel ceresc, fără credința în Dumnezeu. Îndemnat de iubirea de frați, noi, ceilalți, împreună cu credincioșii, împreună cu autoritățile de stat și cu întreg poporul român de pe vatra strămoșească și de pretutindeni, i-am ajutat să-și refacă locuințele și viața sufletească, știind că suntem alături de ei. Sunt și acestea revărsări de bucurie, de mângâiere și de nădejde pentru depănarea vieții și existenței noastre care, așa cum ne talmăcește acum Cuviosul Părinte Gheorghe din Mănăstirea Cernica și Căldărușani, proclamat astăzi Sfânt, valorează atât cât aduce ofranda cea bineplăcută lui Dumnezeu, ofranda rugăciunilor, a iubirii între frați și mai ales a zidirii credinței în Dumnezeu, pe toate căile și prin toate mijloacele.

Cu asemenea fapte, încălzite de căldura Duhului Sfânt, au răsărit sfinții care ne-au mângâiat în anul acesta binecuvântat de Dumnezeu: Mitropoliții Dosoftei al Moldovei, părintele poeziei românești, mare teolog și dascăl din școala de spiritualitate a Mănăstirii Neamț și Grigorie al IV-lea Dascălul, de la Căldărușani, Mitropolitul Țării Românești. Trecuți împreună de către Sf. Sinod în rândul Sfinților români, împreună cu doi vestiți duhovnici: Cuviosul Onufrie de la Mănăstirea Sihăstria Voronei și Cuviosul Stareț Gheorghe, proclamat astăzi în rândul sfinților, prin glasul și lucrarea nevredniciei noastre. Pe acești prieteni ai lui Dumnezeu, însuși poporul credincios, preoți și monahi,

i-au cinstit încă din viața lor pământească, păstrându-le și cinstindu-le Sfintele lor Moaște prin rugăciuni și cântări. Îi cântăm împreună, acum, așa cum ați auzit și în cântarea de slavă a Sfântului Cuv. Gheorghe, din a cărui viață aflăm că dorul după Dumnezeu și după știința cea duhovnicească i-a purtat pașii la Mănăstirea Neamț, izvor de spiritualitate în viața monahală și românească. De altfel, Moldova adăpostea în mănăstirile ei, încă din timpul domnitorilor, mulți sihaștri, ajungând la o înflorire deosebită pe timpul Sf. Cuvios Paisie și al Cuviosului Gheorghe. Sfintele locașuri monahale au fost izvoare de credință și de lumină ale poporului nostru românesc, care și-a hrănit sufletul, și-a alimentat nădejdea de mai bine, și-a sădit în inima și sufletul lui credința în Dumnezeu, dându-i valoare prin faptele credinței creștine. Din această învățătură, înaintașii și strămoșii noștri au știut să dea valoare vieții, să dea valoare omului în viața aceasta, așa cum le-au citit ei în scrierile acestor mari dascăli ai Bisericii noastre.

Această chemare de a se apropia de Dumnezeu a avut-o și tânărul Gheorghe, de numai 19 ani, când a venit de la Săliștea Sibiului la București, unde un Părinte al său duhovnicesc, un mitropolit de la Constantinopol, l-a luat cu sine și l-a dus, după dorința sa, la Sfântul Munte Athos. Acolo a găsit pacea deplină, a găsit ceea ce un tânăr caută cu înfrigurare și în zilele noastre. La Muntele Athos a fost călugărit de Cuviosul Paisie și tot cu el s-a întors în Țara Românească. Aflând despre disponibilitatea sufletească a tânărului monah Gheorghe și despre viața sa de rugăciune, Mitropolitul Țării Românești, Grigorie al II-lea (1760–1787), l-a chemat și i-a încredințat metocul Cernica, ctitoria vornicului Cernica Știrbei, de la 1608 și care era în părăsire. Atunci, Schitul Cernica cuprindea numai ostrovul Sfântul Nicolae și era metocul Mitropoliei, cu biserica închinată aceluiași sfânt, care se afla în ruină, părăsită de călugări, în mlaștinile lacului Colentina, care se întindeau până la Cernica.

Acolo, Cuviosul Gheorghe a pătruns cu greu prin stufărișurile care acopereau ruinele sfintei biserici, și însoțit de doi frați tineri s-au așezat la muncă. Găsind pe zidurile ruinate ale bisericii icoane vechi ale Sfântului Ierarh Nicolae, căruia îi închinase vornicul Cernica ctitoria sa, Cuviosul Gheorghe s-a rugat Sfântului Nicolae să-l ajute. Și Sfântul Ierarh Nicolae l-a ajutat. Cu nespuse nevoințe, cu multă răbdare, cu nădejde și tărie în lucrarea pe care i-a încredințat-o Mitropolitul, Cuviosul Gheorghe a adunat frați pe lângă el, ceea ce a atras atenția Mitropoliei și creștinilor din București, care i-au sărit în aju-

tor cu dărnicie, și mănăstirea din ostrovul Sfântul Nicolae în câțiva ani a devenit înfloritoare, cu peste o sută de călugări.

Faima acestui Cuvios pentru viața sa duhovnicească de atunci a fost atât de impresionantă, încât părinții de la Căldărușani au cerut binecuvântare Mitropolitului Filaret al II-lea (1792–1793) ca Părintele Gheorghe să le fie și lor stareț. Și astfel, o bucată de vreme a păstorit aceste două mănăstiri, Cernica și Căldărușani, cu fapte și lucrări minunate, pe care le-a consemnat ucenicul și biograful său, ieromonahul Protasie. Și alte documente rămase de la Starețul Gheorghe ne arată că a săvârșit fapte minunate de tămăduiri de boli, de îndreptare, de chemare la credința cea adevărată, de încurajare a credincioșilor, a tinerilor, pentru a urma credința în Hristos și pentru a-și întocmi o viață morală corespunzătoare.

Obosit de ani și de ascultare grea, pentru că nu și-a dat cruțare sănătății până la ultima lui clipă, când a văzut că nu mai poate, a așezat întâistătători din cei mai harnici și apropiați ucenici de-ai săi, și la Căldărușani și la Cernica, rânduiind să continue lucrarea sa. În anul 1806, în ziua de 3 decembrie, Cuviosul Gheorghe a fost chemat la Dumnezeu și înmormântat la ușa bisericii, în chip de smerenie, cum a dorit. Acolo, cu prilejul restaurărilor din anii anteriori, dar și din zilele noastre, s-a găsit trupul său, în locul unde a fost înmormântat, în biserica veche a lui Cernica Știrbei, nu cea mare de astăzi, ridicată mai târziu pe locul acesteia, pe care el a reparat-o, și ale cărei temelii sunt însemnate în interiorul bisericii mari. De asemenea, prin minune dumnezeiască, s-a găsit capul Cuviosului Gheorghe, care s-a identificat cu mărturii vrednic de crezare, și îl avem acum ca pe un odor scump ale acestei Sfinte Mănăstiri Cernica, izvor de tămăduire, izvor de credință, izvor de îmbărbătare în puținătatea noastră, care ne încearcă uneori și ne îndepărtează de adevărul lui Hristos. Sfinții ne ajută din Împărăția lui Dumnezeu, unde se află ei, cu dragostea lor, care i-a stăpânit întreaga viață și acum se resfiră și se oglindește în viața Bisericii noastre.

De aceea, spuneam la început, că acest an este binecuvântat de Dumnezeu pentru Biserica noastră și pentru neamul nostru românesc, care s-a împodobit cu încă patru sfinți, cu patru martori ai Săi, patru mari mijlocitori, care au știut ce înseamnă viața în Hristos, care au învățat ce este viața – ca dar al lui Dumnezeu și cum trebuie trăită și valorificată viața aceasta ca să fie plăcută lui Dumnezeu și să fie apoi, viață veșnică, pentru care ne-a creat Dumnezeu pe toți, după chipul

și asemănarea Lui. Sfântul Grigore Palama, unul din marii teologi ai Bisericii și izvor de învățătură pentru teologii zilelor noastre, învață despre valoarea harului și luminii dumnezeiești și a faptelor în viață, spre desăvârșire, până la îndumnezeire, de care era însetat pururea Cuv. Părinte Gheorghe.

Așadar, iubiți frați din Mănăstirea Cernica, iubiți preoți din Arhiepiscopia Bucureștilor și iubiți frați și surori în Domnul, iată cum ne-a ajutat Dumnezeu să avem ocrotitori și mijlocitori pentru mântuire; deci nu suntem singuri. Psalmistul David și alți prooroci îndreptau rugăciuni calde către Dumnezeu și strigau: "*Arată-ți, Doamne, fața Ta și ne vom mântui*". Dar Dumnezeu nu s-a arătat celor din Vechiul Testament decât prin poruncile Sale. Arătarea Sa s-a împlinit prin întruparea Fiului Său Cel iubit, Domnul nostru Iisus Hristos, din dragostea Tatălui ceresc pentru lume și pentru noi toți, și pentru mântuirea noastră. Suntem convinși, deci, dacă mai trebuie să ne convingă cineva, de adevărul că Hristos este cu noi, că "*Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui*" (Ps. 67, 36). Sfinții apar în locuri și în timpuri necunoscute de noi, numai de Duhul Sfânt știute, și apar în calea vieții noastre tocmai când avem mai mare nevoie de călăuze spre mântuire. Acum, când lumea și sufletele noastre sunt zbuciumate și Adevărul nu poate răsări de oriunde, ci numai din izvorul cel dumnezeiesc, iată, sfinții ne vin în ajutor, ne întâmpină și ne arată că Dumnezeu este minunat, că Dumnezeu este cu noi. Numai noi trebuie să fim convinși de aceasta.

Sfântul Sinod a proclamat sfinți români, despre care am amintit cu smerenie și în acest an, spre a mijloci pentru noi să avem multă credință și iubire între noi. Celor credincioși, sfinții le întăresc voința pentru fapte bune, celor îndoielnici le oferă mărturii de pocăință și îndreptare, celor îndepărtați de la credință le arată calea și lumina lui Hristos care luminează tuturor. Sfinții predică continuu pe Hristos, Cel ce a biruit moartea, a biruit stricăciunea și ne-a dăruit viață veșnică tuturor celor care purtăm numele de creștin și ne împărtășim cu dumnezeiescul har prin sfintele Taine ale Bisericii. Ei ne arată că rostul nostru este să dobândim viața cea veșnică, stăpâniți de credință, de iubirea desăvârșită față de Dumnezeu, față de semenii și chiar față de dușmani. Pilda Cuviosului Gheorghe a fost viața sa, o dăruire permanentă pentru Hristos, o jertfă neîncetată pentru Biserica Sa, atât ca învățătură, cât și ca locaș sfânt. Așadar, pilda sfinților trebuie să ne fie tuturor călăuză în viață, tinerilor, mai ales, din vremea noastră și

de totdeauna, de a prețui tinerețea și de a-și înnobila viața din punct de vedere al cunoștințelor și moral.

Cu această nădejde, iubiți Părinți și frați, am îndeplinit această lucrare sfântă și dumnezeiască pentru Mănăstirea Cernica, dar și pentru toți credincioșii din țara noastră și pentru toți credincioșii din Bisericile surori. După cum se știe, înscrierea unui nou sfânt în Biserica națională se comunică tuturor Bisericilor Ortodoxe Surori și în felul acesta orice sfânt este cinstit în întreaga Biserică Ortodoxă Universală. Așa s-a procedat și cu sfinți români canonizați în 1950–1955, când Patriarhul de vie pomenire, Justinian, împreună cu reprezentanții Bisericilor Ortodoxe surori, s-a rugat în această biserică și a proclamat sfânt pe Sf. Ierarh Calinic, unul dintre primii sfinți români canonizați în Biserica noastră. Dumnezeu ne-a ajutat și nouă celor de astăzi, să proclamăm sfânt pe Cuviosul Gheorghe, pentru care se cuvine să-I aducem mulțumiri. Să luăm aminte, să stăm bine și să gândim cu frică la cele dumnezeiești și la cele care privesc viața noastră și viața Bisericii noastre. Numai așa să ne mântuim în corabia Sfintei noastre Biserici, aflată în comuniune cu întreaga Ortodoxie. Sfântul Cuvios Gheorghe și ceilalți sfinți români vor fi, deci, cinstiți și de celelalte Biserici Ortodoxe Surori, care îi vor avea în cinstirea lor, în calendarele lor. Iată că ei ne adevăresc că sfințenia și slujirea Bisericii este universală, că adevărurile noastre bisericesti sunt universale și de aceea "*credem întru Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică*". Sfinții ne deschid ferestrele sufletului către Împărăția lui Dumnezeu, dar și către semenii noștri și către noi înșine, făptura noastră cea lăuntrică.

Să ne ajute, frații mei, Bunul Dumnezeu și Sfinții Săi, mijlocitorii noștri, Sfântul Ierarh Calinic și Cuviosul Gheorghe din această mănăstire, în îndreptarea vieții noastre și a gândului nostru către slujirea lui Dumnezeu și slujirea semenilor noștri. Amin!"

După cuvântul de învățătură al Prea Fericitului Părinte Patriarh, slujba Sfintei Liturghii a continuat până la sfârșit, fiind ascultată cu evlavie de credincioșii din biserică și de cei aflați în curtea mănăstirii.

6. Icoana Sfântului Cuvios Gheorghe dăruită ierarhilor slujitori

La sfârșitul slujbei, Prea Fericirea Sa a mulțumit membrilor Sfântului Sinod și tuturor celor prezenți la proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe, spunând: "Să ne aducem aminte întotdeauna că am fost părtași cu toții la procla-

marea sfințeniei unui prieten, care s-a născut la Săliștea Sibiului, din părinți creștini, apărători ai credinței ortodoxe, atunci când dreapta credință în Transilvania era în pericol. Să păstrăm, așadar, în sufletele noastre amintirea acestei zile deosebit de frumoasă. Am avut astăzi bucuria să se afle împreună cu noi ierarhii Bisericii noastre și de dincolo de munți, dar și de dincolo de Milcov. M-a bucurat să fie cu noi IPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și Arhiepiscopul Sibiului și IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, căci Sfântul Cuvios Gheorghe, cum ați auzit, s-a născut în Transilvania, dar și-a luat izvorul entuziasmului de a sluji Biserica, de a se nevoi, de a posti și a se ruga de la Mănăstirea Neamț, o universitate a spiritualității noastre străbune, cum a fost în vremea aceea toată Moldova, cu mănăstirile ei bătrâne, mănăstiri istorice”.

În semn de dragoste și de aducere aminte a acestei zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți prezenți la slujbă câte o frumoasă icoană, pictură pe lemn, a Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica, “cel care, în ziua de 3 decembrie 1806, a trecut pragul vieții acesteia dincolo, în ceruri”. Prea Fericirea Sa a încheiat, zicând: “Vă dorim ani mulți, cu sănătate și binecuvântarea sfinților să ne ajute tuturor!”

Cu aceasta, Prea Fericitul Părinte Patriarh și ierarhii Sfântului Sinod au condus icoana și racla cu moaștele Sfântului Cuvios Gheorghe, purtate de călugări, l-a locul rânduit să rămână definitiv, în Biserica “Sfântul Gheorghe”, lângă perețele din dreapta naosului, în rând cu moaștele Sfântului Ierarh Calinic, în timp ce corul a cântat troparul Sfântului.

După ieșirea din biserică a soborului de slujitori, au intrat în sfântul locaș și credincioșii de afară, pentru a se ruga și săruta sfintele moaște ale Sfântului Cuvios Gheorghe și Sfântului Ierarh Calinic. De altfel, credincioșii s-au perindat prin fața sfintelor moaște până seara, când PS Episcop Varsanufie a oficiat slujba de priveghere și s-a cântat pentru prima dată slujba Sfântului Cuvios Gheorghe.

7. Întâlnirea de la trapeza mănăstirii

Prea Fericitul Părinte Patriarh, însoțit de ierarhii Sfântului Sinod, s-a întâlnit la trapeză cu părinții și frații din mănăstire, cărora le-a vorbit despre îndatoririle sporite ce le revin, în lumina rânduielilor vieții de obște statornicite aici de Sfântul Cuvios Gheorghe și Sfântul Ierarh Calinic. Arătând că se simte o lipsă mare de frați tineri în mănăstire, în condițiile secularizării de astăzi, Prea Fericirea Sa a spus:

"Să ne aducem aminte întotdeauna că am fost părtași cu toții la această proclamare a unui prieten al lui Dumnezeu și al nostru, că Însuși, Domnul nostru Iisus Hristos este prietenul nostru în Preasfânta Treime, unde noi suntem prezenți după har, iar prin sfinții Lui, iată, suntem aici împreună cu cele sfinte, dumnezeiești.

Personal, am bucuria de a avea un nou sfânt în mănăstirea aceasta, căreia îi trebuia o lumină puternică, dumnezeiască, să iasă din încercările și ispitele în care s-a aflat de o bucată de vreme, de când, pe de o parte, creștinii au umplut biserica, cimitirul și chiar chiliile călugărilor, aducând aici, pe lângă deprinderile bune și frumoase, și unele nedorite și grele de purtat. Dar peste toate, iată, văpaia Duhului Sfânt vine și luminează peste tot. Așa este Sfântul cuvios Gheorghe care, în vremea aceasta grea din punct de vedere duhovnicesc, dar și din punct de vedere material, vine să ne ajute și să ne spună că și el a avut vârsta noastră, și el s-a născut din părinți creștini dreptcredincioși, apărători ai credinței, atunci când credința era în pericol în Transilvania. A venit la București, ca frate, pe la 1730, de la Săliștea Sibiului, de unde au ieșit nu numai slujitori ai altarului și sfinți ai Bisericii noastre, dar și ierarhi, cărturari și învățați, și a dus cu el toată frumusețea credincioșilor de acolo, păstrători ai Ortodoxiei, atunci când Ortodoxia era prigonită în Transilvania.

Să păstrăm împreună această zi deosebit de frumoasă, frații mei, cum am spus la început, pentru că rugăciunile rostite aici au izvorât din inimile și din mărturisirea credinței dumneavoastră, a credincioșilor, care sunteți iubitori de Hristos și de biserică și ne înconjuțați pretutindeni, ca și astăzi aici.

Avem astăzi bucuria să se afle aici ierarhii Bisericii noastre și de dincolo de munți și de dincolo de Milcov, căci Sfântul Cuvios Gheorghe, cum ați auzit, a venit din Transilvania, dar și-a luat izvorul entuziasmului de a sluji Biserica, de a se nevoi, de a posti și a se ruga și din Moldova, de la Mănăstirea Neamț, o universitate a spiritualității noastre străbune, cum a fost mănăstirea aceasta atunci și Moldova toată, cu mănăstirile ei bătrâne, mănăstiri istorice, pline de artă. Și ne-a bucurat să fie astăzi cu noi IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și IPS Mitropolit Laurențiu al Ardealului, dar și ceilalți Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți, a căror prezență s-a împletit astăzi cu rugăciunea dumneavoastră.

Drept semn de aducere aminte și de dragoste, dăruim Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți câte o icoană a Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica, cel care, în ziua de 3 decembrie 1806, a trecut pragul vieții acesteia dincolo, în ceruri. Oferim, așadar, IPS Mitropolit Daniel icoana Sfântului Cuvios Gheorghe, ca să o poarte iarăși în Moldova, spre starețul său, Cuviosul Părinte Paisie, care și-a făcut

ucenici până în zilele noastre. Oferim aceeași icoană și IPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului și Arhiepiscopul Sibiului, urmașul marelui mitropolit Andrei Șaguna. Înalt Prea Sfinția Voastră, Laurențiu, purtați strălucirea marelui Ierarh al Bisericii și istoriei noastre, Andrei Șaguna, și pe aceea a înaintașilor și urmașilor săi, până la Î.P.S. Voastră, mergând din treaptă în treaptă, spre lumina cea dumnezeiască.

În semn de dragoste și aducere aminte oferim această icoană și Î.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, unde s-a nevoit Cuviosul Nicodim cel Sfințit de la Tismana, mai înainte de Cuvioșii Paisie și Gheorghe, care au luminat bisericile noastre și au dus această lumină până departe, la malul mării, unde a predicat Sfântul Apostol Andrei și unde slujește astăzi Î.P.S. Arhiepiscop Teodosie. De asemenea, oferim icoana și Î.P.S. Arhiepiscop Nifon, ca să o ducă în cetatea Târgoviștei, oferindu-o și celorlalți Prea Sfințiți Părinți prezenți astăzi aici, PS Episcop Gherasim al Râmnicului, PS Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei, PS Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, PS Episcop Casian al Dunării de Jos, PS Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, PS Episcop Sofronie al românilor ortodocși din Ungaria, precum și Prea Sfințiților Episcopi Vicari și Arhieriei Vicari care se află împreună cu noi.

Vă dorim ani mulți, cu sănătate și binecuvântarea sfinților să ne ajute tuturor. Amin!"

8. Inaugurarea Casei Sfântului Cuvios Gheorghe și Casei Sfântului Ierarh Calinic

Înainte de plecare, Prea Fericitul Părinte Patriarh și ierarhii Sfântului Sinod au inaugurat *Casa Sfântului Cuvios Gheorghe*, o căsuță cu două chilii și un mic paraclis. Amenajată ca o casă memorială, prezintă obiecte care au aparținut Cuviosului Gheorghe și pe care le-a folosit în timpul vieții și stăreției sale la Cernica. Între acestea se numără toiagul de stareț, cu două brațe la capătul de sus, apoi veșminte preotești, cărți de cult, de rugăciuni, icoane vechi și obiecte pentru slujbă (candle, sfinte vase, cădelnițe, cruci), mai toate din timpul vieții sale, adică de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Paraclisul, îndeosebi, de mici dimensiuni, se remarcă prin frumusețe și intimitate, cu pictură pe toți pereții, catapeteasmă, icoane, și tot ce trebuie pentru slujbă și rugăciune.

S-a inaugurat și *Casa Sfântului Ierarh Calinic*. Frumos restaurată și extinsă în anii din urmă, a fost și ea amenajată ca o casă memorială, cu mobilier și obiecte

de epocă. Cele două case memoriale și muzeul mănăstirii, reorganizat cu acest prilej, vor fi de acum înainte permanent deschise pentru vizitatori.

A fost o zi însemnată pentru Mănăstirea Cernica și pentru Arhiepiscopia Bucureștilor și Mitropolia Munteniei și Dobrogei, dar și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, căci un nou sfânt a intrat în coroana sfinților români, a sfinților care mijlocesc cu rugăciunile lor către milostivul Dumnezeu și ocrotesc țara și Biserica noastră românească și pe credincioșii ei. Proclamarea oficială a canonizării unui nou sfânt este un moment de bucurie și pentru Ortodoxia Universală. Sfinții ne arată că adevărurile de credință și slujirea Bisericii sunt universale. Ei ne deschid ferestrele către Împărăția lui Dumnezeu, dar și către semenii noștri și către noi înșine, către sufletul nostru.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH S-A ÎNTÂLNIT CU PREOȚII CAPITALEI ÎN ZIUA DE ANUL NOU (1 ianuarie 2006)

Duminică, 1 Ianuarie 2006, prima zi a Noului An, urmând o frumoasă tradiție, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întâlnit cu preoții și protoiereii din Capitală, care i-au adus prinos de mulțumire și urări de sănătate, cu noi împliniri în înalta slujire patriarhală, și au primit binecuvântarea și povățuirile părintești ale Prea Fericirii Sale.

La această întâlnire, care s-a desfășurat în Aula Palatului Patriarhiei, începând de la orele 18,00, au mai participat profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic, consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, stareți de mănăstiri, studenți teologi, elevi seminariști și numeroși credincioși. Au mai fost prezenți domnul Bogdan Tătaru Cazaban, consilier prezidențial, și Domnul Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte. Prea Fericirea Sa a fost însoțit la această întâlnire de Prea Sfințiii Episcopi Vincențiu Ploieșteanul, Ambrozie Sinaitul, Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali și de Prea Sfințiii Episcopi Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, și a fost întâmpinat de cei prezenți cu Imnul Patriarhal.

Întâlnirea s-a deschis cu un frumos concert de colinde și cântări religioase legate de Nașterea Domnului și Anul Nou, prezentat de Corala „Sfântul Apostol Andrei” a preoților din Capitală, pregătită și dirijată de Domnul Valentin Gruiescu, profesor la Academia de Muzică din București. Concertul s-a deschis cu Troparul Nașterii Domnului și a cuprins cântările: „Iată, vin colindători”, de Tiberiu Brediceanu; „La Vitleem colo-n jos”, armonizare de Nicolae Lungu; „Plecarea magilor”, de Dumitru G. Kiriac; „Lerui Doamne”, de Ioan Cristu Danielescu; „Colindul Sfântului Andrei”, de Pr. Stelian Ionașcu; „Dimineața lui Crăciun”, colindă populară; „Liniște”, de Gheorghe Danga; „Astăzi s-a născut Hristos”, de Timotei Popovici; „La Poartă, la Țarigrad”, de Vasile T. Popovici; „Mărire-ntru cele-nalte”, armonizare de Nicolae Lungu; „Domnul Iisus Hristos”, de Dumitru G. Kiriac; „Colindița”, de Emil Monția; „Legănelul lui Iisus”, de Valentin Teodorian; „Velerim și Veler Doamne”, de Vasile I. Popovici; „Steaua sus răsare”, de Ioan D. Chirescu; „Hristos se naște, măriți-L!”, de Paul Constantinescu, și „Noël”, de Adolphe Adam.

Interpretat cu măiestrie și adâncă sensibilitate, concertul a înfrumusețat întâlnirea cu mireasma datinilor noastre creștinești, bucurându-se de largă audiență din partea întregii asistențe. Ascultând aceste cântări străvechi, mai ales la cumpăna dintre ani, ne simțim una cu înaintașii noștri care au trăit pe aceste plaiuri și au păstrat curată credința ortodoxă în veșmântul graiului românesc atât de frumos. Încât aceste minunate mărgăritare ale sufletului românesc, cum sunt numite colindele și cântările care vestesc Nașterea Domnului, se cer a fi păstrate, înnoite și transmise din generație în generație pentru bogăția neasemuită a conținutului și armonia lor melodică, pentru sentimentele de renaștere și înnobilare

spirituală pe care ni le aduc în suflet. De aceea, este meritorie și pilduitoare strădania preoților bucureșteni de a se grupa în formații corale, în spiritul tradiției Bisericii noastre, pentru a păstra colindele și a le transmite urmașilor ca pe o moștenire sfântă.

După concert, în numele preoților din Capitală, Pr. prof. Nicolae Necula, decanul Facultății de Teologie din București, s-a adresat Prea Fericirii Sale și tuturor celor prezenți, spunând:

„Îmi revine plăcuta îndatorire și cinstea de a rosti un cuvânt în numele preoților Capitalei, Coralei „Sfântul Spostol Andrei” și al dumneavoastră, celor care ați venit la întâlnirea cu Prea Fericitul Părinte Patriarh în ziua de Anul Nou. Întrată în tradiție, este o întâlnire de familie, ca să aducem Părintelui nostru duhovnicesc urările de sănătate și omagiul nostru de respect și de recunoștință, la începutul unui Nou An. În același timp, o întâlnire ca aceasta de Anul Nou este și un moment de întărire a comuniunii dintre ierarhie, cler și credincioși. Totodată, este și un prilej de a mulțumi împreună lui Dumnezeu pentru toate câte ne-a dat nouă în anul care a trecut și să-L rugăm să ne dea ajutor în continuare pentru cele ce avem de făcut în anul în care intrăm.

Adăugăm la cronica vieții noastre încă un an și deschidem filele calendarului pentru Noul An care începe. Anul încheiat a fost un an de încercare pentru noi românii, în general, dar și un an binecuvântat în care, pe linie bisericească, am avut parte de multe împliniri, toate gândite, rânduite și realizate prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh și a Prea Sfințiților Episcopi-Vicari, a părinților consilieri și protopopi, colaboratori apropiați ai Prea Fericirii Sale. A fost un an în care Dumnezeu ne-a încercat și ne-a certat, când puhoaietele apelor s-au revărsat și au adus suferință și durere, un an în care mari personalități din viața creștină au trecut la Domnul, cum a fost Papa Ioan Paul al II-lea, care ne era prieten și deschis dialogului, apoi Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie al Ardealului, mare om de cultură și ecumenist, și ca să venim mai aproape, ne-a părăsit și directorul Coralei noastre, Părintele Ion Bănățeanu.

Dar a fost și un an de împliniri pe linie bisericească, cum spuneam, între care evenimentele aniversate în luna martie: 120 de ani de Autocefalie, 80 de ani de Patriarhat, 90 de ani de viață ai Prea Fericirii Sale, din care 55 ani de slujire arhierescă în Biserica noastră, care au fost onorate cu prezența Sanctității Sale Patriarhul ecumenic Bartolomeu I, dându-le greutate și importanță. La aceste evenimente care ne-au marcat viața bisericească, s-a adăugat canonizarea a încă patru sfinți români: Cuviosul Onufrie de la Sihăstria Voronei, marele Mitropolit Dositei al Moldovei, care a versificat Psaltirea, Cuviosul Starteț Gheorghe de la Cernica și Căldărușani și Mitropolitul Grigorie IV Dascălul al Țării Românești. Am mai putea adăuga la șirul împlinirilor din acest an o serie de realizări legate de învățământul teologic, cum a fost cel de al II-lea Congres Național al Facultăților de Teologie Ortodoxă de la Academia Sâmbăta de Sus, la care au participat și ierarhii din Comisia Teologică și Liturgică a Sfântului Sinod.

Prea Fericite Părinte Patriarh, am venit la această întâlnire să vă prezentăm și problemele noastre de pastorație, cei care slujim în biserică, spunându-vă cu bucurie că în parohiile noastre se desfășoară o frumoasă activitatea pastoral-misionară. Nu putem să gândim pastorația noastră astăzi fără să ne implicăm foarte serios și în slujirea sacerdotală și în probleme sociale. S-a vorbit deseori în ultimul timp, în legătură cu conștiința vie a slujirii preoțești, că este nevoie de înnoire, dar nu în sensul de reformă, de a schimba tradițiile sănătoase ale Bisericii sau cultul nostru ortodox, ci metodele noastre de lucrare pastoral-misionară. Și cred că fiecare preot al Capitalei este conștient de această cerință a timpului nostru.

Suntem într-o zi de sărbătoare, o zi de schimbare a unui Nou An, o zi de bilanț, în care ne facem și planuri de viitor și trebuie să pornim cu mult optimism, desigur, cu optimismul pe care ni-l dă Evanghelia. Și luăm exemplu de la Prea Fericitul Părinte Patriarh și de la Sfântul Sinod care se îngrijesc de tot ceea ce înseamnă viață bisericească organizată, activitate pastorală și activitate socială.

Întâlnindu-ne astăzi cu Prea Fericirea Voastră nu ne putem exprima decât mulțumirea și respectul nostru pentru tot ce faceți pentru Biserică, pentru Facultatea noastră de Teologie, îndeosebi, știind cât de mult vă îngrijiți de încheierea lucrărilor de la căminul pentru studenți. Pentru că suntem la început de an, în numele preoților și credincioșilor din această sală, vă aducem, Prea Fericirea Voastră, urările noastre de sănătate și mulțumim lui Dumnezeu că existați pentru Biserica noastră, care este o Biserică bine cunoscută în țară și peste hotare datorită slujirii Prea Fericirii Voastre. Pentru toate acestea, mulțumim lui Dumnezeu că sunteți sănătos, că vă aflați în fruntea Bisericii noastre, că sunteți Patriarhul unității, sub toate aspectele, și așa vă dorim să rămâneți și în anul care vine. Rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască anul acesta bucuria de a începe noua Catedrală Patriarhală în locul care este stabilit, să vă dea sănătate și ani mulți și bunica să ne conduceți cu aceeași înțelepciune, și să adăugați la cununa de împliniri altele și mai frumoase în anul în care intrăm. Vă dorim ani mulți, cu pace și cu sănătate, Prea Fericite Părinte Patriarh!”

Răspunzând urărilor care i-au fost adresate, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a îndreptat către preoții și credincioșii prezenți la această tradițională întâlnire de început de An Nou, următorul cuvânt de binecuvântare și povățuire duhovnicească:

Onorată asistență,

"În primul rând, aș dori să subliniez că aplauzele dumneavoastră talmăcesc prețuirea noastră a tuturor pentru Domnul profesor Valentin Gruiescu, statornic și talentat ostenitor în muzica corală bisericească atât de frumoasă și pentru Corala Sfântul Apostol Andrei, care onorează pe membrii ei, în marea lor majoritate preoți slujitori din Capitala noastră. Este o îmbinare firească, ființială aș zice, de a fi slujitor la sfântul altar și, în același timp, de a activa într-o corală bise-

ricească. Fiecare ne naștem de la Dumnezeu cu darul acesta al cântării, căci însăși vorbirea este o cântare, și când acest dar este cultivat și promovat, așa cum se procedează în școlile noastre de teologie și în Universitatea de Muzică, el devine, într-adevăr, o frumusețe asemănătoare cântărilor îngerești. Unele din aceste cântări te înalță cu adevărat în slăvile cerului, mai ales colindele legate de momentul acesta uluitor din viața omenirii, al venirii pe lume a Fiului lui Dumnezeu, care tălmăcesc neîncetat și aduc mărturie în fața generațiilor că Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, a fost Dumnezeu adevărat și om deplin, în același timp.

La problemele care ne frământă zilnic nu e cazul să ne referim aici, mai ales că asistența, după cum observ, este aproape aceeași în fiecare an. Personalități din viața noastră bisericească s-au legat de aceste colinde care, la început, au adunat puțini ascultători, iar acum, iată, însăși sala aceasta este neîncăpătoare. Sunteți, deci, familiarizați cu ele și una din bucuriile mele este aceea că preotul vine aici cu familia sa și, lucru foarte însemnat, cu colaboratorii de la parohie, cu credincioșii Bisericii noastre, care participă la viața noastră bisericească. Încât putem spune că Biserica este sprijinită și stimulată de dorințele și cerințele credincioșilor. Este foarte important că libertatea aceasta cu adevărat sfântă dobândită acum 16 ani, în decembrie 1989, rodește și în domeniul acesta al prezenței credincioșilor la viața Bisericii. Și rodește într-un mod impresionant, nu numai prin prezența lor la sfintele slujbe, dar și prin participarea lor la activitățile sociale ale Bisericii, cum este, de pildă, ajutorarea celor care au suferit de pe urma inundațiilor, la care a făcut apel Sfântul Sinod. S-au realizat lucruri minunate, s-au adunat sume impresionante pe care le vom da publicității. Nu vrem să ne lăudăm cu ele, pentru că nu este meritul nostru, al slujitorilor Bisericii, este vrednicia bunilor noștri credincioși, care din puținul lor, din ce au avut ei, au donat pentru sinistrați. O mare bucurie este și aceea că, în ajunul Nașterii Domnului, frații noștri din localitățile lovite de furia apelor au putut să primească colindători și să asculte colindele acestea frumoase în noile lor case, construite din fondurile adunate prin contribuția Bisericii, a credincioșilor.

Este o creștere duhovnicească a credincioșilor, a dorinței lor pentru viața creștină, o sete pentru credință care se simte în țara noastră ca rod al acelei libertăți pecetluită cu vieți de tineri. De aceea, e firesc ca acum să se înmulțească mănăstirile, schiturile, bisericile noi. Nu-

mai în București sunt un număr mare de biserici noi, unele opere de artă și adevărate catedrale ale noastre. Toate acestea exprimă, pe de o parte, creșterea duhovnicească a credincioșilor, și pe de altă parte, sprijinul acordat cu multă înțelegere de autoritățile de stat locale.

În această ordine de idei, vă împărtășesc bucuria mea că acum, cu prilejul sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului, s-a hotărât începerea lucrărilor pregătitoare pentru Catedrala Mântuirii Neamului pe terenul de pe Dealul Arsenalului. Proiectul acestei catedrale a fost readus în actualitate, cum știți, acum cinsprezece ani și de atunci am tot umblat prin București și n-am găsit un amplasament corespunzător, așa cum Sfânta Fecioară Maria și Dreptul Iosif n-au aflat loc de naștere pentru Pruncul Iisus decât în peștera de la Betleem. Așa a pățimit și Prea Fericitul de pomenire Patriarhul Miron Cristea, primul înaintaș al meu, încă din 1925, negăsind o locație potrivită, pentru că părerile exprimate atunci n-au fost în consens cu cerințele Bisericii și catedrala a rămas în stadiul de proiect până în zilele noastre. Acum, în ajunul sfintelor sărbători și în cinstea Sfântului Apostol Andrei, ocrotitorul spiritual al românilor, am semnat protocolul pentru începerea lucrărilor pe amplasamentul care ni s-a oferit pe Dealul Arsenalului, cum spuneam, lângă Palatul Parlamentului României. Este un spațiu favorabil, și de aceea l-am și primit, în suprafață de zece hectare, pe care va fi înălțată Catedrala și alte clădiri pentru slujitorii ei. Nu spun aceasta pentru că este de față aici Domnul consilier prezidențial Bogdan Cazaban, un teolog tânăr de al nostru, cunoscut și ca teolog și ca scriitor, dar o spun ca pe o bucurie a mea. Și o bucurie deosebită nu se poate trăi de unul singur, cum aveți fiecare experiență, ci se trăiește de mai mulți, iar noi, fiii și slujitorii Bisericii, o trăim deopotrivă, cu toții. Am trecut și prin momente de tristețe în legătură cu catedrala, cum se cunoaște, cu ofense greu de suportat, mai ales, din partea slujitorilor presei, dar am căutat să nu le răspund, ca să nu stârnesc o gâlceavă între noi, pentru că ei nu cunosc bine nici geneza Bisericii noastre, nici organizarea ei, nici scopul și frumusețea vieții bisericesti. Am zis că mai bine împlinim cuvântul Mântuitorului Hristos și îi iubim pe cei care ne adresează cuvinte nepotrivite sau insulte și ne rugăm pentru ei.

Dar răsplata, iată, a venit și ca o minune, am semnat cu arhitecții protocolul pentru catedrală chiar în ajunul sărbătorii Sfântului Apostol Andrei. Această biserică va fi închinată Sfântului Apostol Andrei, Părintele duhovnicesc al poporului român, și Înălțării Domnului,

când se face și pomenirea eroilor. Sunt două sărbători bisericești foarte importante legate de Catedrala Mântuirii Neamului, cum a numit-o Patriarhul Miron Cristea. Însăși expresia aceasta, Catedrala Mântuirii Neamului, a stârnit sminteală în rândul unor personalități, de altfel, distinse ale scrisului nostru, că ar fi o ignoranță, pentru că n-are cum să fie o biserică mântuirea unui neam. Dar, dacă ținem cont că biserica este izvor de sfințenie și izvor de viață, ea este, totodată, și izvor de mântuire, pentru că acolo se săvârșește Sfânta Euharistie, care ne cheazășuiește Împărăția lui Dumnezeu și iertarea păcatelor. De aceea, a fost numită așa, în limbajul vechi bisericesc, de Patriarhul Miron Cristea, mare luptător pentru credința ortodoxă și pentru unitatea neamului nostru, un artizan al marelui act de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia. În mentalitatea ardelenilor, biserica este mântuitoare, pentru că este locașul lui Dumnezeu și locașul harurilor dumnezeiești care săvârșesc mântuirea noastră și a lumii întregi.

În Ardeal se cântă și vibrează mult colindele acestea, ca un adevărat izvor de viață, mai ales, în Maramureș, în Crișana, în părțile Năsăudului, pe care le-am vizitat și înainte, dar și în slujirea mea de astăzi, de trei sau patru ori până acum, împreună și cu alți patriarhi care au venit la noi în țară. Patriarhul Petru al VII-lea al Alexandriei, de pildă, cu care am fost în Maramureș și în Țara Oașului, când a văzut coconii, adică pruncii, și pe părinții lor îmbrăcați în costume tradiționale, adunați în număr mare, oferind privirii un tabolu nemai-întâlnit, nemaivăzut și deosebit de frumos, și i-a auzit cântând ca îngerii, mi-a spus că se simte ca în rai. Era o lume întreagă, preoți și credincioși, în părțile de nord ale Transilvaniei, care l-a impresionat nespus de mult pe Patriarhul Alexandriei. Iar când Dumnezeu l-a chemat la sine, pe drumul pe care-l făcea cu elicopterul spre Muntele Athos, ca să slujească la hramul unei mari mănăstiri, am scris la Patriarhia Alexandriei că Prea Fericitul de pomenire Petru al VII-lea, chiar dacă nu s-a învrednicit să vadă Grădina Maicii Domnului, cum s-a numit întotdeauna Muntele Athos, a văzut totuși această frumusețe a raiului în România. Repetam, de fapt, gândurile și impresiile lui de atunci.

Așadar, credincioșii noștri ne inspiră foarte mult. și când zic credincioșii mă refer la toți fiii Bisericii, începând cu slujitorii catedrelor universitare, academicieni, scriitori, oameni de știință, care sunt acum în legături apropiate cu noi și participă, de multe ori, și la conferințele pe care le avem aici, arătând prețuire lucrării noastre bise-

ricești. De aceea, întâmpinăm cu nedumerire părerile unora că Biserica Ortodoxă ar fi izolată de cultura noastră actuală. Dimpotrivă, niciodată Biserica, am putea spune, n-a fost alăturată culturii ca în vremea de astăzi. Din totdeauna, Biserica noastră Ortodoxă a fost legată de cultură, căci se știe ce a însemnat Mitropolitul Dosoftei, în secolul al XVII-lea, pentru cultura românească, pe care Sfântul Sinod, la inițiativa Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, l-a canonizat de curând, proclamându-l în rândul sfinților. A fost un mare slujitor al culturii, al limbii noastre românești. Dacă avem o limbă atât de frumoasă și expresivă, faptul acesta se datorează în mare măsură, cum se cunoaște foarte bine, Bisericii și slujitorilor ei. Primele noastre manuscrise și primele tipăriri au avut caracter bisericesc și au apărut în Transilvania, în Maramureș, unde Ortodoxia este foarte vie.

Îndrept astăzi gândul meu și către părinții slujitori ai Bisericii Greco-Catolice, cu care suntem și frați de același neam și suntem și frați că slujim împreună Liturghia bizantină. Iar slujirea Liturghiei bizantine e foarte aproape de identitatea Bisericii celei una, pe care am nutrit-o noi pe timpul decedatului papă Ioan Paul al II-lea, care ne-a vizitat țara și ne-a onorat cu binecuvântarea sa, dar și cu cuvinte de prețuire nespuse de frumoase pentru credincioșii noștri. A trăit împreună cu noi clipe nespuse de frumoase la București, pe care n-a uitat să ni le comunice când i-am întors vizita la Roma. L-a impresionat profund bucuria din sufletele credincioșilor noștri, copii, tineri și vârstnici. Pe oriunde treceam cu mașina, toți se opreau, uitau de necazurile lor și erau așa de fericiți. N-a încetat să împărtășească aceste impresii și să le vestească în toată lumea. Nu e de mirare, deci, că preoții și parohiile noastre din Europa, din America, din alte părți, sunt foarte bine văzute de Biserica Romano-Catolică. Românii ortodocși de peste hotare, obișnuiți cu viața bisericească, reușesc să constituie acolo o vatră strămoșească, imaginea de acasă a credinței, a limbii române și a țării noastre. Aceasta este valoarea credincioșilor noștri ortodocși români. Și Biserica noastră Ortodoxă, totdeauna, a acordat și acordă toată prețuirea credincioșilor săi.

Am pornit de la ideea, cum am spus, că în trecut așa era protocolul, să participe numai preoții la această întâlnire tradițională de Anul Nou. Dar încet încet, an după an, cercul participanților s-a lărgit și, iată, acum aula aceasta, cât este de mare, a devenit neîncăpătoare

pentru a primi fie familia preotului, fie rude și prieteni, fie credincioși. La concertul de colinde al studenților Facultății de Teologie de dinaintea de Crăciun, de asemenea, s-au ocupat toate locurile din aula aceasta, inclusiv de la cele două balcoane, ceea ce însemnează prezența credincioșilor. Nu mai puțin azi-dimineață, chiar de la începutul Sfintei Liturghii, catedrala și spațiul de afară erau pline de credincioși, mulți tineri și chiar copii, care au ținut să cinstească ziua aceasta și să audă rugăciunile Sfântului Vasile cel Mare, cunoscând valoarea lui pentru Biserica și pentru strămoșii noștri. O mărturie în plus că la nordul Dunării a existat de timpuriu o Biserică organizată, unde episcopul Ulfila (†383) a predicat credința creștină și a tradus Biblia în limba gotică, dar cu foarte multe cuvinte ale strămoșilor noștri dacoromani, sunt și cele două scrisori ale Sfântului Vasile cel Mare (†379) către Iunius Soranus, guvernatorul Scyției Mici, pentru a-i trimite în Capadocia moaștele Sfântului Sava, martirizat în râul Buzău, la 12 aprilie 372, în timpul persecuțiilor lui Athanaric, regele vizigoților. Aceasta arată legăturile strânse pe care le aveam noi atunci cu Capadocia și prin misionarii trimiși de Sfântul Vasile cel Mare în părțile noastre.

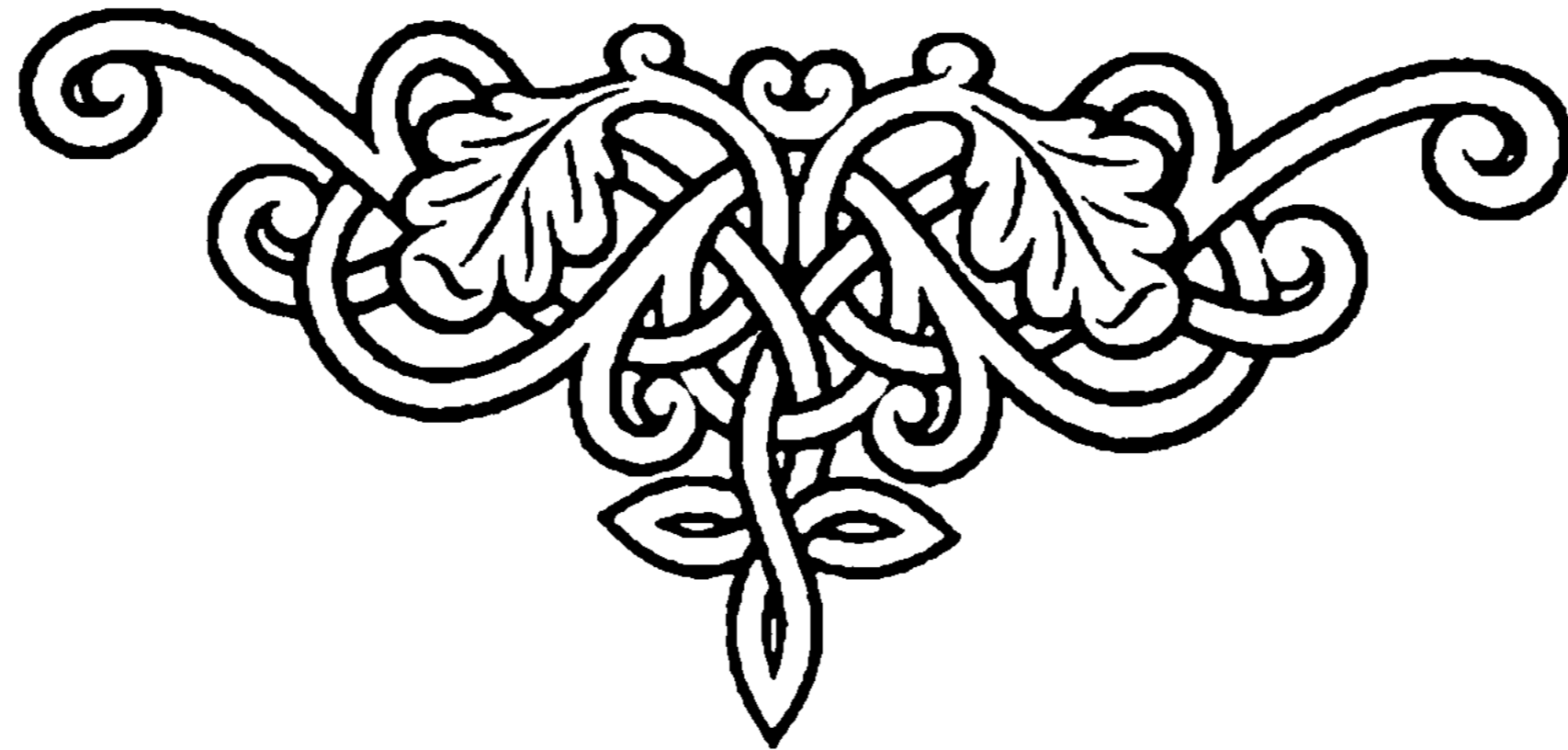
Am fost în istoria noastră asistați, în sens de păstoriți, de către Bunul Dumnezeu, prin Sfântul Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului, care l-a hirotonit diacon pe Cuviosul Părinte Ioan Casian (†430/435), care a mers, apoi, la Roma și de acolo în Franța, unde a întemeiat la Marsilia două mănăstiri, una de maici și alta de călugări, cu reguli inspirate din monahismul răsăritean, de la Sfântul Vasile cel Mare și de la sihaștrii din Pustia Nilului și a Iordaniei, unde fusese o vreme Sfântul Ioan Casian. Luând ca model regulile stabilite de Sfântul Ioan Casian pentru mănăstirile sale, Sfântul Benedict de Nursia (†543), considerat întemeietorul monahismului apusean, a înființat ordinul călugărilor benedictini. Unui reporter venit de la Luxemburg, care a întrebat ce aducem noi în Uniunea Europeană, i-am răspuns că nu putem aduce performanțe economice, ci valori spirituale. Ca dovadă, noul Papă, Benedict al XVI-lea, și-a luat numele de la Sfântul Benedict de Nursia, care a întemeiat ordinul benedictin după regulile Sfântului Ioan Casian. Iată o înșiruire de fapte care ne arată cât de prezenți au fost părinții și strămoșii noștri în istorie și nici noi nu trebuie să ne lăsăm mai prejos.

Vă încredințez de toată prețuirea mea și a Sfântului Sinod și vă mulțumesc pentru sprijinul pe care l-ați dat colectei noastre pentru

ajutorarea fraților sinistrați. Dumneavoastră, pruncilor care-i văd aici și tinerilor, vă împărtășesc iubire și Dumnezeu să facă din acest an o treaptă spirituală în viața noastră, o apropiere a noastră de învățătura Mântuitorului Iisus Hristos și de Sfânta Biserică, cum am spus și în catedrală, la Sfânta Liturghie, ca mesaj pentru toți românii noștri de acasă și de peste hotare. Mulți ani cu pace, cu sănătate și cu spor în viață!"

După acest frumos cuvânt de zidire sufletească, ascultat cu interes de toți cei prezenți, rostit în atmosfera de destindere și voieșie creștinească specifică începutului de An Nou, Prea Fericitul Părinte Patriarh a discutat cu colaboratorii săi apropiați - consilieri, protopopi, profesori - i-a binecuvântat pe fiecare și i-a îndemnat să lucreze cu aceeași râvnă ca și până acum pentru bunul mers al treburilor bisericești. Prea Fericirea Sa le-a urat tuturor sănătate, pace și multe bucurii duhovnicești. La plecare, corala a cântat Imnul Patriarhal și Mulți ani trăiască!

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST A PRIMIT PE EMINENȚA SA CARDINALUL CHRISTOPH SCHÖNBORN, ARHIEPISCOPUL VIENEI

Luni, 30 ianuarie 2006, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, l-a primit la Reședința Patriarhală pe Eminența Sa Cardinalul Christoph von Schönborn, Arhiepiscopul Vienei, care face o vizită la București, la invitația Președintelui României, Domnul Traian Băsescu. La primire au participat IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, PS Episcop Casian al Dunării de Jos și Prea Sfințiții Episcopi Vicari Patriarhali Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul. Arhiepiscopul Vienei a fost însoțit de Excelența Sa Jean-Claude Perisset, Nunțiul Apostolic la București. Au mai fost prezenți, Dl. Bogdan Cazan, consilier prezidențial, și Dl. Adrian Lemeni, secretar de stat pentru culte.

După întrevvedere, la invitația Întâstătorului Bisericii noastre, Eminența Sa Cardinalul Schönborn a asistat la slujba Sfintei Liturghii din această zi, când sunt sărbătoriți Sfinții Trei Ierarhi – Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur - oficiată în Catedrala Patriarhală, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh, de *IPS Mitropolit Laurențiu al Ardealului*. Înaltul oaspete și Prea Fericitul Părinte Patriarh, însoțiți de ierarhii Sfântului Sinod și de persoanele oficiale prezente la întâlnire, au intrat în catedrală în jurul orei 10⁰⁰, străbătând cu greutate printre credincioșii prezenți la slujbă în număr mare, care i-au întâmpinat cu dragoste și bucurie. Pășind printre șirurile de credincioși, care le-au făcut loc de trecere, înalții ierarhi s-au închinat la moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, ocrotitorul catedralei și al orașului București și la moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur, apoi, conduși după rânduială de soborul slujitorilor, au luat loc în stranele arhieresti, de unde au urmărit slujba Sfintei Liturghii.

La sfârșitul slujbei, **Prea Fericitul Părinte Patriarh** a rostit un scurt cuvânt de întâmpinare.

Mulțumind Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru cuvintele adresate și pentru darul oferit, **Eminența Sa Cardinalul Schönborn** a mărturisit bucuria că a putut să revină în țara noastră și, de data aceasta, să asculte Sfânta Liturghia în Catedrala Patriarhală, de sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi, la invitația Prea Fericirii Sale. Totodată, Eminența Sa și-a exprimat convingerea că „în curând România va fi membră a Uniunii Europene, ceea ce va fi un câștig reciproc”, și a subliniat că „România, țară majoritar ortodoxă, va aduce comoara neasemuită a Ortodoxiei în Uniunea Europeană”. Citându-l pe decedatul papă Ioan Paul al II-lea, care deseori spunea că „Europa trebuie să respire cu doi plămâni”, înaltul oaspete a precizat că „cei doi plămâni ai Europei sunt Biserica Răsăritului, Biserica Ortodoxă, și Biserica Apusului, Biserica Romano-Catolică”.

În continuare, Eminența Sa a mai spus: „Prin Biserica Ortodoxă, prin teologia ei, am descoperit dragostea de icoană și pentru icoană. Bisericile ortodoxe au întotdeauna, în partea de sus, în cupola numită Pantocrator, pe Mântuitorul Iisus

Hristos. Este pentru mine un simbol de cum va trebui să arate viitoarea Europă. Dacă Mântuitorul Iisus Hristos nu va ține Europa în amândouă mâinile Sale, nimic nu va rezista. De aceea, împreună, Bisericele Ortodoxe și Bisericele Catolice, trebuie să amintim Europei că Mântuitorul Hristos este paza Europei și paza credinței noastre”. Înalțul oaspete a mai adăugat: „Ceea ce ne unește pe noi este Maica Domnului. Așa cum am auzit, România este grădina Maicii Domnului. Dragostea pentru Maica Domnului îi unește pe oameni și îi face mai buni. Dragostea dumneavoastră pentru Maica Domnului v-a ajuta să ne regăsim împreună în Europa”. De aceea, a mai spus Eminența Sa în încheiere, „doresc și vă urez dumneavoastră, Prea Fericirii Voastre, întregii Bisericii Ortodoxe, protecția și ajutorul Maicii Domnului asupra Bisericilor noastre”.

După acest moment înălțător de la sfârșitul slujbei, care a încununat sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Cardinalul Christoph Schönborn, însoțiți de ierarhii Sfântului Sinod, au ieșit din catedrală, în acordurile Imnului arhieresc, și, după o scurtă oprire la Reședința Patriarhală, s-au îndreptat cu toții către Palatul Cotroceni, unde Președintele României, Domnul Traian Băsescu, a conferit Eminenței Sale, Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Mare Cruce, „pentru contribuția sa la dezvoltarea relațiilor ecumenice dintre Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă Română, precum și la cunoașterea, în Occident, a spiritualității răsăritene”.

Cu acest prilej, Președintele României a subliniat că vizita Cardinalului Schönborn în țara noastră este o onoare și are o semnificație cu atât mai mare cu cât Austria deține, în prima jumătate a anului 2006, președinția Uniunii Europene. Șeful statului a mulțumit Eminenței Sale atât pentru promovarea constantă a imaginii României în Europa și în lumea catolică, cât și pentru contribuția ecumenică și efortul de a apropia Biserica Ortodoxă Romană de Biserica Romano-Catolică. Totodată, Președintele Traian Băsescu a mulțumit Cardinalului Schönborn și pentru acțiunile de caritate, prin Fundația „*Concordia*”, care beneficiază de fonduri din partea unor organizații austriece, cu implicarea nemijlocită a Eminenței Sale, sub patronajul căreia sunt ajutați aproape 800 de copii în dificultate din România, afirmând: „Mi-aș dori ca România să aibă mulți prieteni așa cum sunteți Dumneavoastră”.

La rândul său, Eminența Sa Cardinalul Christoph Schönborn, a evidențiat că „prin intrarea în Uniunea Europeană, România va aduce comoara Ortodoxiei în Vest”, și a mulțumit Președintelui Traian Băsescu pentru înalta decorație de stat oferită, apreciind că „acesta reprezintă un semn de recunoaștere a Bisericii Catolice și, în același timp, un gest de considerație a poporului român față de poporul austriac”. De asemenea, Eminența Sa a subliniat că s-a simțit onorat că la ceremonie a participat Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu înalți ierarhi ortodocși, între care și fostul său student de la Universitatea din Freiburg (Elveția), Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Laurențiu Streza al Ardealului.

*

Cardinalul Christoph von Schönborn s-a născut în Boemia, la 22 ianuarie 1945, într-o familie nobiliară, înrudită cu marile dinastii europene. După cel de-al

doilea război mondial, când Boemia, inclusă în Cehoslovacia, avea să fie încadrată în blocul comunist, familia von Schönborn s-a refugiat în Austria. După terminarea studiilor secundare, tânărul Christoph, ajungând la majorat, a intrat în monahism, în ordinul Dominicanilor. A studiat teologia, psihologia și filosofia, cu profesori străluciți, la Bonn, Regensburg, Viena și Paris. Are două doctorate în Teologie, ultimul în 1974, la Institutul Catolic din Paris. În 1970 a fost hirotonit preot.

Activitatea universitară o începe în 1973, la Graz (Austria), în calitate de capelan (duhovnic) al Universității, apoi ca profesor, predând cursuri despre creștinismul răsăritean. Între 1981-1991 a funcționat ca profesor de Teologie dogmatică la Universitatea din Fribourg (Elveția), unde s-a remarcat ca un bun cunoscător al teologiei patristice și ortodoxe. O dovadă în acest sens este cartea sa despre "Icoana lui Hristos", socotită de specialiști una din cele mai importante în domeniu. La 11 iunie 1991, a fost ales și hirotonit episcop titular de Sutri și episcop auxiliar al Vienei. Este Arhiepiscop al Vienei din 1995 și Cardinal din 1998.

Cardinalul Schönborn acordă o atenție deosebită relațiilor Bisericii sale cu țările ortodoxe din Europa centrală și răsăriteană. A vizitat de mai multe ori România. El a primit în anul 2000 titlul de *Doctor honoris causa* al Universității din București, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă. A participat la organizarea colocviilor austro-române de la Mănăstirea Durău, cu teme semnificative: *Iluminism și isihasm* (2001), *Hristos în mijlocul nostru. Valoarea Liturghiei în societatea de azi* (2005). Este și un sprijinitor activ al activităților creștine cu caracter social-caritativ, mai ales în favoarea copiilor abandonati și a copiilor străzii.

Personalitate proeminentă a Bisericii Romano-Catolice, Cardinalul Schönborn, ocupă în prezent funcții importante în structurile centrale și locale ale acestei Biserici: mitropolit al provinciei vieneze și ordinarius al credincioșilor de rit bizantin din Austria, membru al Congregației pentru doctrina credinței, al Congregației pentru Bisericile Orientale, al Congregației pentru educația catolică, al Comisiei teologice internaționale, al Consiliului pontifical pentru cultură, al Comisiei pontificale pentru bunuri culturale, al Fundației „Pro Oriente”, președinte al Conferinței episcopilor catolici din Austria și Primat al Austriei. Anul trecut, a fost unul dintre candidații cu șanse pentru Scaunul Papal.

Acum, când România depune eforturi intense pentru integrarea ei în Uniunea Europeană, este semnificativă atitudinea exprimată de Cardinalul Schönborn, în mesajul său de Anul Nou 2006, cu privire la responsabilitatea Austriei ca deținătoare a președenției Uniunii Europene în prima parte a anului 2006. El afirmă că Austria trebuie să fie "*o țară a punților în inima Europei*", pentru a sluji pacea între popoarele Europei și promovarea valorilor autentice. În acest sens, acordarea de către Președintele României a Ordinului Național „Serviciu Credincios” în grad de Mare Cruce Cardinalului Schönborn este un act de recunoaștere a meritelor sale deosebite în promovarea dialogului și cooperării între Biserici și popoarele Europei, și, în special, o apreciere a prieteniei pe care Arhiepiscopul Vienei o arată țării și poporului român.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

SĂRBĂTOAREA HRAMULUI LA SEMINARUL TEOLOGIC „NIFON MITROPOLITUL” DIN BUCUREȘTI

Și anul acesta 2006, ca și anii trecuți, la 25 ianuarie, elevii și profesorii Seminarului Teologic „Nifon Mitropolitul” din București și-au sărbătorit patronul, pe Sfântului Grigorie Teologul, mare dascăl și ierarh al Bisericii, a cărui pomenire se face în această zi. Dar anul acesta, hramul Sfântului Grigorie Teologul a fost sărbătorit într-o atmosferă de bucurie sufletească, pentru că elevii și profesorii s-au reîntors „acasă” din peregrinarea prin alte școli din Capitală, dându-se în folosință, deși parțial, noua și moderna clădire a Seminarului din incinta complexului mănăstiresc Radu Vodă.

Frumusețea sărbătorii hramului a fost sporită anul acesta și de participarea *Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist* la Sfânta Liturghie, oficiată în biserica Mănăstirii Radu Vodă de către *Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de preoți și diaconi dintre profesorii Seminarului. Răspunsurile liturgice au fost date de corul elevilor seminariști, sub conducerea preotului profesor Stelian Ionașcu și a diaconului profesor Marian Colțan. La Sfânta Liturghie au fost prezenți părinți consilieri de la Arhiepiscopia Bucureștilor, reprezentanți ai Inspectoratului școlar al municipiului București și ai Primăriei Sectorului 4, profesori, elevi, părinți ai acestora, numeroși credincioși și credincioase. Între cei prezenți s-a aflat și Părintele Ion Ionescu, fost profesor și director al Seminarului, astăzi nonagenar.

Predica după Sfânta Evanghelie a fost rostită de elevul Neagu Ionuț, din clasa a V-a, care a înfățișat chipul Sfântului Ierarh Grigorie Teologul în lumina veacului în care a trăit și a pus în evidență importanța învățaturii lui pentru timpul nostru.

După Sfânta Liturghie s-a oficiat slujba parastasului pentru odihna sufletului ctitorilor, profesorilor care au ostenit să formeze cugete curate, slujitorilor și ostenitorilor Seminarului adormiți în Domnul.

În continuare, s-a oficiat un polihroniu pentru Întâistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru profesori și elevi, pentru ajutători și binefăcători și pentru toți cei de față.

La sfârșitul slujbei, **PC Pr. prof. Mihai Aurel**, directorul seminarului, a făcut scurte considerații asupra vieții și slujirii Sfântului Ierarh Grigorie Teologul, raportate la pregătirea elevilor seminariști, viitori slujitori ai Bisericii noastre, după care a spus: „Ziua de astăzi are pentru noi, profesori și elevi, o încărcătură emoțională deosebită, pentru că este primul hram pe care îl trăim cu toții în bucuria reîntoarcerii acasă. Afirm aceasta pentru că o promoție de elevi, prin bunăvoința factorilor de decizie școlară, au învățat într-un alt local de școală, timp în care s-a ridicat noua clădire a seminarului, la care mai sunt încă destule de făcut”. În continuare, părintele director, în cuvinte calde și emoționante, a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh atât pentru oficierea Sfintei Liturghii în această zi a hramului, cât și pentru „grija permanentă arătată bunului mers al seminarului,

neprecupețind nici un efort ca profesorii și elevii să aibă condiții optime de viață și de studiu”. Totodată, vorbitorul a mulțumit reprezentanților Secției de învățământ din cadrul Primăriei Sectorului 4 și ai Inspectoratului școlar al municipiului București, „care fac eforturi deosebite pentru buna desfășurare a procesului de învățământ în seminarul nostru”, precum și tuturor celor care au sprijinit, într-o formă sau alta, „împlinirea dorinței noastre, atât de benefică pentru cei de după noi, de a avea o nouă clădire a seminarului în incinta Mănăstirii Radu Vodă”. Un cuvânt de mulțumire a adresat părintele Mihai Aurel și Prea Sfințiților Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, care, în calitate de sfinți apropiați ai Prea Fericirii Sale, „ne-au sprijinit în tot lucrul bun pe care l-am făcut, fiind alături de noi și la edificarea noi clădiri a Seminarului”, precum și colaboratorilor de la Sectorul Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor de la care „am primit întotdeauna un ajutor prețios”. Părintele director n-a uitat să mulțumească credincioșilor „pentru prezența lor la fiecare slujbă, ca și astăzi, fiind mereu alături de elevii noștri, înțelegându-le scăpările și încurajându-i pe calea formării deprinderilor liturgice”. În încheiere, părintele director a rugat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh să adreseze elevilor și profesorilor un cuvânt de învățătură, „care să le fie merinde duhovnicească în efortul ce depun pentru o bună pregătire teologică atât de necesară viitorilor slujitori ai Bisericii noastre”

Exprimându-și bucuria de a fi putut să participe la sărbătoarea hramului, **Prea Fericitul Părinte Patriarh** a adresat elevilor și profesorilor, precum și tuturor celor prezenți în biserică, următorul cuvânt de întărire duhovnicească:

Prea Sfințite Părinte Episcop Varsanufie,
 Prea Cucernice Părinte Director,
 Prea Cucernici Părinți Profesori,
 Reprezentanți ai onoratelor autorități de învățământ locale,
 Dragi elevi și iubiți credincioși,

„Sărbătorile au o mare însemnătate în viața Bisericii noastre și în viața țării. Ieri, a fost o sărbătoare națională, aniversarea Unirii Principatelor Române, astăzi, este o sărbătoare teologică, de mare valoare sufletească, pomenirea Sfântului Grigorie de Nazianz, supranumit și Teologul, ocrotitorul acestui seminar și, în general, al seminariilor teologice din țara noastră. Aceste sărbători care ne duc cu mintea, cu sufletul, la scopul vieții noastre, acela pe care Mântuitorul Iisus Hristos ni l-a hărăzit atunci când a făcut din om coroană a întregii făpturi.

Despre însemnătatea ființei umane și, în general, despre rolul omului în viață, în lume și în societate vorbește cu talent inegalabil, cu profunzime teologică, Sfântul Grigorie, ocrotitorul acestui semi-

nar. Cu experiență pastorală deosebit de bogată și ucenic al marilor Universități din vechime, Sfântul Grigorie de Nazianz († 389) a fost și Patriarh la Constantinopol și unul din cei mai străluciți apărători ai credinței noastre, prin sfintele Sinoade ecumenice. În toată creștinătatea, opera Sfântului Grigorie de Nazianz este studiată și este prețuită. Ea este temeiul apropierii noastre, în primul rând, de Dumnezeu și de lucrările dumnezeiești, și apropierii de semenii noștri. Pentru că, dacă noi nu suntem în stare să ne apropiem de Dumnezeu, prin credință și prin fapte bune, cu atât mai mult nu putem să ne apropiem de semenii noștri și, chiar de noi înșine. Rămânem cu sufletul răvășit, tulburat și neliniștit, pradă a fel de fel de închipuiri și ispite ale vieții.

De aceea, Sfântul Grigorie Teologul a fost luat ocrotitor al seminariilor noastre și al slujitorilor lor, ca model de învățatură, ca model de gândire, model de viațuire. Model, pentru că el a învățat la Universități laice, păgâne, dar a folosit filosofia veche și gândirea filosofilor din vremea lui pentru formularea adevărurilor de credință ale Bisericii noastre, ca și ceilalți Sfinți Părinți, Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, cu care, de altfel, Sfântul Grigorie avea o prietenie deosebită. Acești Sfinți Părinți ne-au scris despre îndatoririle preoțești, despre cum trebuie să gândească un preot, ce trebuie să cunoască un preot în viața lui, cum să-L predice pe Mântuitorul Iisus Hristos, cum să sădească în sufletele enoriașilor iubire, pace, înțelegere și apropiere de Dumnezeu, preotul făcând din viața lui un model, o lumină permanentă în fața tuturor celor cu care vine în contact.

În Biserica Ortodoxă, preotul, prin cele trei slujiri ale sale, sfințitoare, învățătoarească și pastorală, potrivit slujirilor și poruncii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, are un rol foarte important. El este slujitorul Bisericii Universale, dar își îndeplinește misiunea în parohia care i s-a încredințat, iar parohia este centrul mântuitor al Bisericii. De aceea, preotul trebuie să cunoască întreaga învățatură, întreaga știință a Bisericii, iar parohia să fie o unitate vie, dinamică a ei. Parohia, bine organizată, cu preotul ei, pregătit și dăruit lui Dumnezeu, prin viața și lucrarea lui, este temeiul celorlalte structuri bisericesti, protoierie, episcopie, mitropolie și patriarhie. Temelia acestora o constituie parohia, unde se străduiește preotul de parohie, preotul de mir, cum se spune. Sfântul Grigorie Teologul a fost ales patronul seminariilor, cum spuneam, tocmai pentru că ele pregătesc

pe acești slujitori, aceste furnici, care lucrează permanent, cum le și dă pildă Sfinții Părinți, pe albine, pe furnici, și alte vietăți de acest fel, care, cu instinctul lor de orientare, cu capacitatea lor de a ști când și unde să-și înmulțească specia, sunt reprezentante ale înțelepciunii lui Dumnezeu. Așa și preotul este reprezentantul Bisericii universale, în ce privește credința, căci Liturghia noastră ortodoxă, săvârșită fie de episcop, fie de preot, este aceeași, este universală. Păstrarea credinței ortodoxe, formulate și scrise de Sfinții Părinți, de Sfântul Grigorie de Nazianz, „Cuvântătorul de Dumnezeu”, face ca Biserica noastră să fie o parte a Bisericii Universale și, împreună cu toate Patriarhiile și cu celelalte Biserici ortodoxe, constituim Biserica Ortodoxă Universală. Dar în Hristos suntem una, un Trup suntem, Trupul tainic al Domnului nostru Iisus Hristos.

Între preotul de parohie și ierarhul său trebuie să fie o legătură ca între mădularele corpului nostru omenesc, o unitate desăvârșită, despre care, de altfel, Sfântul Apostol Pavel are pagini întregi, o întreagă filosofie a înțelepciunii cu care Dumnezeu a croit ființa noastră omenească, cu gândire, cu libertate de voință, de opțiune. De aceea, este foarte importantă o sărbătoare ca aceasta, a ocrotitorului nostru la nivelul seminariilor, Sfântul Grigorie, „Cuvântătorul de Dumnezeu”.

Am venit, așadar, cu bucurie astăzi aici, și am venit și cu întârziere, pentru că am participat, tot în slujba Bisericii, cu bucurie și cu nădejde, la o comisie guvernamentală, unde s-a discutat și s-a hotărât predarea terenului atribuit Bisericii noastre pentru Catedrala Neamului, care va fi o biserică a întregului neam românesc, un simbol al unității de credință, de viață, de suferință și de răbdare a românilor de pretutindeni în slujirea Mântuitorului Iisus Hristos. Este împlinirea visului, a gândirii și speranței primului patriarh al nostru, Miron Cristea, de acum 80 de ani, de când Biserica noastră este Patriarhie. Și iată, după șaisprezece ani de stăruințe și de analize, s-a stabilit astăzi, cu participarea reprezentanților instituțiilor implicate în construirea catedralei, să se procedeze la demararea lucrărilor pregătitoare. Dar, cum am spus acolo, și repet și aici, în fața sfântului altar, să ne ajute Dumnezeu să se îplinească ce s-a hotărât astăzi, pentru că asemenea bunăvoință și promisiuni am mai întâlnit în acești șaisprezece ani. Acum, poate, Dumnezeu ne va dezlega. Este prima dată, de altfel, când ne-am întrunit la Ministerul Culturii și Cultelor și am discutat această problemă cu Domnul Ministru Adrian Iorgulescu, la inițiativa Domnului Președinte al țării și a Domnului

Prim-ministru, care ne-au oferit pentru catedrală terenul fostei mănăstirii Mihai Vodă, ctitoria lui Mihai Viteazul, și altor cinci biserici demolate de pe dealul Arsenalului, lângă clădirea Parlamentului României.

Așa încât, am întârziat acolo, căci ne înțelesesem de ieri că voi veni astăzi aici, ca să particip la Sfânta Liturghie. Dar și aceea a fost o Liturghie. Orice lucrare a noastră, și a dumneavoastră, a credincioșilor și a dumneavoastră, a slujitorilor învățământului, la toate nivelurile, sunt slujiri sfinte ale neamului nostru. Pentru că valorile culturii, ale învățământului, valorile pe care noi le-am moștenit de la înaintași, transmise din generație în generație, ca cea sărbătorită ieri, Unirea Principatelor Române, sunt pietre de hotar în viața noastră națională, trepte spre înălțarea și devenirea țării noastre, mai ales acum, când suntem ca și intrați în Uniunea Europeană.

Astăzi este nevoie de tot mai multă cultură, este nevoie ca preotul să lucreze cu dăruire și din vocație, nu ca un angajat oarecare. Când un preot se simte ca un salariat, mai bine să lase parohia și plece în altă parte. Preotul nu este salariat, el este dăruit Bisericii, face una cu Biserica, prin credință, prin fapte bune, prin comportare, căci mai avem și cazuri care supără disciplina bisericească. Fără disciplină și fără unitate nimic nu se poate împlini, mai ales în Biserică. Și în Sfântul Sinod, cum ați auzit de curând, Duhul Sfânt a dat gândirea unității să lucreze în Biserică, pentru folosul credincioșilor și al preoților, a dorinței lor. Preoții, ca și noi ierarhii, și Sfântul Sinod în întregimea lui, suntem datori să ne îndreptăm urechea și spre unii și spre alții, nimeni nu trebuie refuzat la slujbele pe care le facem. Dimpotrivă, preotul este chemat să facă el un pas, să îndrepte el o privire binevoitoare către cei care sunt, poate, cu alte orientări, dar nu cu răutate și cu refuz se poate convinge cineva, ci numai cu răbdare, cu bunătate, cu dragoste de misiunea preoțească și de semenul pe care-l ai în fața ta. Un om, fie păcătos, fie îmbunătățit, fie rătăcit chiar de la credință, pentru preot este un frate scump și trebuie să facă toate eforturile ca să-l dobândească pentru Hristos, și-l poate dobândi dacă se înarmează cu știința Sfinților Părinți, cu răbdarea Sfinților, a Cuvioșilor Părinți care au slujit Biserica noastră.

Aici aveți și moaștele Sfântului Mitropolit Nectarie, făcătorul de minuni, un izvor de smerenie, un izvor de virtute. Aveți, apoi, pilda Patriarhului Justinian, care a slujit Biserica noastră pe timpurile

grele de dictatură comunistă. El a reînviat acest așezământ din ruină. Este pildă pentru noi și rămâne pildă în Biserica noastră, pentru că a fost și preot de parohie, a fost și ierarh, a fost și patriarh al Bisericii noastre.

Așa încât, sunteți avantajați, dragi elevi și părinților profesori, slujind într-un asemenea seminar, care, cu înțelepciunea Părintelui director și a Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, profesor multă vreme al seminarului și cu reședința aici, s-a ridicat în prestigiu și în atenția autorităților de resort, nu numai cu prezența, ca astăzi, dar și cu ajutoare. Iar nouă clădire a seminarului este mărturia acestei contribuții, pentru care noi trebuie să fim recunoscători celor care ne-au ajutat să avem acum un spațiu de învățământ înzestrat cu aparate moderne, așa cum a spus Părintele director, ca o școală europeană.

Iată aspecte importante și atât de frumoase, pe care le păstrează tradiția Bisericii noastre. Întotdeauna tradiția este vocea grăitoare a învățaturii, a dogmelor. Tradiția, asemenea dogmelor, ne face vii. Rânduiala sărbătorilor, rânduiala slujbelor, rânduiala bisericii locale sau a parohiei chiar, devin tradiție folositoare Bisericii noastre.

Îl rog din toată inima pe Sfântul Ierarh Grigorie Teologul, ocrotitorul nostru, al tuturor ierarhilor și teologilor, să ne ajute să ne învrednicim și noi măcar de o parte din darurile cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe el. Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!

Să prăznuiți la mulți ani hramul Seminarului nostru teologic „Nifon Mitropolitul” din București!”

După acest pilduitor cuvânt de zidire sufletească al Prea Fericirii Sale, ascultat cu interes de toți cei de față, părintele director Mihai Aurel a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru grija permanentă ce arată seminarului și a dat asigurări că profesorii și elevii vor depune și pe viitor toate eforturile spre a fi la înălțimea misiunii încredințate lor de Biserica noastră.

Încheindu-se slujba, Prea Fericitul Părinte Patriarh a ieșit din biserică în acordurile Imnului patriarhal și s-a îndreptat spre reședință, iar Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, urmat de preoți și diaconi, de profesori și elevii, s-a deplasat la noua clădire a Seminarului, unde a făcut sfințirea noilor spații de învățământ date în folosință în acest an școlar. Este vorba de zece săli de clasă la parterul clădirii, utilate cu mobilier modern, un laborator de informatică înzestrat cu 26 de calculatoare, bibliotecă, cancelarie pentru profesori, cabinet medical și alte spații necesare procesului de învățământ.

La sfârșit, profesorii, invitații și elevii au luat parte la agapa tradițională oferită de conducerea școlii cu prilejul serbării hramului la cantina seminarului.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST A SĂRBĂTORIT 56 ANI DE ARHIERIE

Duminică, 5 martie 2006, ierarhi, clerici și credincioși, uniți în duhul comunității, au sărbătorit cu bucurie și cu dragoste pe *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea a 56 de ani de arhierie*, mulțumind lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Prea Fericirii Sale în toți acești ani și rugându-L să-l păstreze în pace, sănătos și îndelungat în zile la cârma Bisericii Ortodoxe Române, spre slava Prea Sfintei Treimi, apărarea credinței ortodoxe și sporul duhovnicesc al fiilor ei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a dorit să cinstească această zi slujind Sfânta Liturghie în biserica Sfântul Spiridon-Nou, unde acum 56 de ani, la 5 martie 1950, a primit hirotonia întru arhierie prin rugăciunile patriarhului Justinian Marina, mitropolitului Firmilian Marin al Olteniei și episcopului Chesarie Păunescu al Dunării de Jos.

Încă de la primele ore ale dimineții, în această duminică, numită Duminica Izgonirii lui Adam din Rai și rânduită să fie începutul Postului Mare, biserica Sfântul Spiridon-Nou s-a umplut de credincioși, dornici să-l întâmpine după datină, cu Imnul Patriarhal, pe Prea Fericirea Sa, ajuns la cununa celor 56 de ani de slujire arhierescă în ogrorul Bisericii lui Hristos din țara noastră. Au mai fost prezenți la acest popas aniversar consilieri patriarhali și eparhiali, membri ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, profesori de la școlile teologice, protopopi, preoți, stareți și starețe de mănăstiri, studenți teologi și elevi seminariști.

La Sfânta Liturghie, Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost înconjurat de următorii ierarhi ai Sfântului Sinod: Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop *Nifon* al Târgoviștei, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop *Nicolae* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, Prea Sfințitul *Ambrozie*, Episcop ales al Episcopiei Giurgiului, Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanul* și *Ciprian Câmpineanul*, Vicari Patriarhali și Prea Sfințitul *Varsanufie Prahoveanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

După citirea pericopei evanghelice a zilei (Matei 6, 14-21), Prea Fericitul Părinte Patriarh a adresat celor prezenți următorul cuvânt de învățătură:

*Înalt Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioși Părinți,
Prea Cucernici Părinți Protopopi,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,*

„Duminica de astăzi, numită în calendarul nostru bisericesc Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, este rânduită de Sfânta Biserică să fie începutul Postului Mare. Sub ambele numiri, această Duminică

are o strânsă legătură cu săptămânile care urmează până la Sfânta și Preamărita Înviere din morți a Domnului nostru Iisus Hristos.

Rar se poate întâlni în literatura universală sau în scrierile marilor gânditori ai lumii, doar în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii, cunosători ai frământării sufletului omenesc, idei atât de profunde, exprimate în puține cuvinte atât de frumoase, ca în cele câteva versete scrise de Sf. Ap. și Ev. Matei (6, 14-21). Ca un adevărat martor și fin observator al învățaturii Mântuitorului Hristos, el ne descrie în pericopa auzită acum un larg portativ de valori sufletești, pentru ca ascultătorii să înțeleagă limpede chemarea la o viață nouă printr-o legătură unificatoare a virtuților: *„Că de veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; dar de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greșalele voastre. Iar când postiiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii; că ei își mânjesc fețele ca să le arate oamenilor că țin post; adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, pentru că nu oamenilor să te arăți că postești, ci Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură; că unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima!”* (Matei 6, 14-21).

Ați reținut că Iisus a acordat întâietate supremă virtuții iertării. De aceea, Duminica aceasta se numește și Duminica iertării, la care se adaugă însemnătatea postului, a doua mare învățatură a zilei de astăzi și, în sfârșit, a treia învățatură, cea a combaterii adunării de comori pe pământ sau setea de avuție. Sf. Ap. și Ev. Matei le-a însemnat și le prezintă, cu măiestria sa literară, într-o scară de valori a virtuților care trebuie să cuprindă ființa umană atât de sollicitată, mai ales, în actualitate, când marile descoperiri științifice și tehnice, ca daruri de la Dumnezeu date omului pentru a-i ușura viața, aceste binefaceri vin însă însoțite și cu fel de fel de influențe păgubitoare omului, încât acesta, semenul și fratele nostru creștin, credinciosul și fiul Bisericii, cu greu poate să depășească dezavantajul moral al vieții contemporane fără a încerca în sufletul său și unele îndoieli asupra lipsei valorilor care trebuie să călăuzească viața noastră duhovnicească.

Așadar, în cursul anului liturgic, Duminica aceasta, iubiți frați și surori în Domnul, are o deosebită însemnătate prin valorile pe care ea ni le aduce, începând cu coroana cea neveștejită a iertării celor ce ne

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST slujind cu dăruire jertfelnică Biserica strămoșească și pe dreptcredinciosul popor român

greșesc, continuând cu îndeplinirea poruncii Bisericii, a respectării postului și terminând cu combaterea păcatului atât de des întâlnit în viața creștină, a setei de avuție, a adunării de comori pe pământ, nedreptățind sau chiar înșelând pe semenii noștri. Acest păcat este însoțit deseori și de alte fărâdelegi, ca nedreptățirea semenilor, înșelarea lor sau încălcarea anumitor norme sociale. Toate aceste păcate pun stăpânire pe voința omului, având posibilitatea ca pe cele bune să le dobândească, iar în cazul când acestea nu posedă folosul voinței sale poate fi prins în cursa unora dintre ele, ca adunarea de comori pe pământ de care mulți se leagă și își pierd nu numai sufletul, dar își pierd și valoarea lor umană. Setea de avuție, cu neîndestularea ei, îl aruncă pe om la nedreptate, la ură, la răspândirea de zăzanii între semenii, între frați, ducându-i la vrăjmășia dintre ei, decât să viețuiască în înțelegere și pace. Cunoscător adânc al acestor realități dintre oameni, Mântuitorul Hristos își începe atât de frumos cuvântul în Sfânta Evanghelie de astăzi, când zice: „*Că de veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc*” (Matei 6, 14). Cu această virtute îndatoritoare a iertării, accesibilă nouă, creștinilor și slujitorilor sfântului altar, ne întâmpină Mântuitorul Iisus Hristos. Este îndatoritoare virtutea iertării pentru că ea conține, în primul rând, iubirea lui Dumnezeu față de noi, dar și iubirea noastră față de semenii noștri. Am putea spune că virtutea iubirii este ființa lui Dumnezeu, este centrul bunătăților celor veșnice, al tuturor virtuților. De aceea, Sf. Ap. și Ev. Ioan, primul teolog al Bisericii universale, a pus atât de mare preț pe iubire, încât a scris foarte succint, dar profund, că „*Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el*” (I Ioan 4, 16). Iată cât de însemnată este pentru noi pericopa evanghelică de astăzi. De altfel acesta este un fragment din prea frumoasa Predică de pe munte, rostită de Mântuitorul Iisus Hristos după ce i-a învățat pe sfinții Săi apostoli rugăciunea „Tatăl nostru”, iar când ne rugăm: „*și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri*” (Matei 6, 12), de fiecare dată mărturisim învățătura Domnului Hristos.

Ca și pe vremea Mântuitorului Hristos, această virtute a iertării are o mare valoare, încât Sfinții Părinți, mari tâlcuitori ai Sfintei Liturghii, toți gânditorii și purtătorii de Dumnezeu au rânduit ca această pericopă evanghelică să se citească în biserică în Duminica de astăzi, la începutul postului mare, când noi, fiii Bisericii, începem un drum nou întru nădejdea întâmpinării cu vrednicie a Învierii Domnului.

Este drumul nevoițelor noastre prin post, rugăciune, spovedanie și milostenie, ca în felul acesta să sărbătorim Sfintele Paști. În timpul postului se cuvine să nu înlăturăm numai lăcomia după hrană cu alimentele oprite sau numai alimentele prevăzute de rânduiala noastră bisericească a nu se consuma în aceste săptămâni, ci trebuie să înlăturăm relele păcatelor, curățindu-ne de întinăciunea sufletească, de răutatea din noi, de fățarnicie, de tot ceea ce presupune îndepărtarea noastră de Dumnezeu, de Biserică și de semenii, însingurându-ne în gândire și în viață de semenii, de cei săraci și de familie chiar.

Iată pentru ce se cuvine să iertăm și pe vrăjmași arătând valoarea acestei virtuți în viața noastră, a creștinilor ortodocși. Așa ne învață să ne rugăm Însuși Domnul nostru Iisus Hristos: „și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri” (Matei 6, 12). Dacă noi nu suntem în stare să iertăm un semen al nostru, nu vom ajunge nici la iertarea liturgică, bisericească, care se dobândește prin smerenie, prin pocăință, prin spovedanie adică, în fața duhovnicului, prin Taina mărturisirii păcatelor duhovnicului nostru.

Între lipsurile noastre mari, prezente uneori și în viața noastră, a slujitorilor Sfintelor Altare de la mănăstiri și de la parohii, este înstrăinarea de părintele sufletesc, de duhovnicul nostru. Nu putem face nici un pas în viața de slujire sfântă fără binecuvântarea duhovnicului; nu putem să înaintăm spre lumina Învierii lui Hristos fără a ne goli de toată întinăciunea păcatelor noastre, nu numai prin post, ci și prin acea nevoiță permanentă în care Sfinții Părinți au văzut felul de a trăi și a gândi al creștinului sau al slujitorului Sfântului Altar, neputând trăi o zi sau o săptămână fără convorbirea cu duhovnicul, fără spovedirea la duhovnic. Sfintele mănăstiri, care ne-au dat și nouă mari Părinți Cuvioși și Ierarhi, mari scriitori și talentați slujitori și păstori iscușiți, nu trăiau în singurătate, în izolare, din acest punct de vedere, ci trăiau în ambianța încrederii părintești, a legăturii sufletești cu însăși Biserica, mama noastră sufletească, care se exprimă prin Sfântul Sinod și păstorii rânduși a fi duhovnicii poporului lui Dumnezeu.

Așa precum ai încredere în tatăl și în mama care te-a născut trupește, deci în părinții tăi naturali, tot așa trebuie să fie și legătura cu duhovnicul, părintele duhovnicesc, bazată pe aceeași încredere, spre a putea ajunge la trăirea echilibrată a vieții, prin iubire și iertare, care se dobândesc cu ușurință prin rugăciune și post. În aceste condiții iertarea nu apare greu de împlinit. Aceasta este o altă latură frumoasă a Teologiei și vieții creștin-ortodoxe, numită viața de comuniune în

Hristos și în Biserica Sa. Dar ni se întâmplă câteodată și nouă arhierilor, ca și unor frați preoți, încât venim la sfântul altar nepregătiți, uneori, fără a ne spovedi, ceea ce este un mare păcat. Să nu ne atingem nepregătiți de Trupul și Sângele Domnului, spune Sfântul Simeon Metafrast, „căci Tu ești foc și arzi pe cei nevrednici”¹, deoarece, mărturisește Sfântul Simeon Noul Teolog, „cu focul mă împărtășesc, iarbă uscată fiind eu, și – străină minune! – mă răcoresc nears, ca rugul de demult, carele, aprins fiind, nu se mistuia.”²

Așadar, pentru a străbate cu folos săptămânile acestea de post ale Sfințelor Paști, ale Învierii Domnului, și a ajunge să primim cu vrednicie Lumina lui Hristos, se cuvine să medităm asupra valorii pregătirii noastre sufletești prin iertare, rugăciune și milostenie. În familie se ivesc multe necazuri din neînțelegerea valorii iertării pentru mântuire, valoare care presupune iubirea semenilor, dar și iubirea lui Dumnezeu, legătura și cu Dumnezeu și cu semenii noștri. Postul, de asemenea, îl facem în condițiile vieții naturale. Sfinții Părinți, mari nevoitori, care au încercat să țină postul lui Moise de patruzeci de zile – ca să primească Decalogul pe Muntele Sinai – urmând și pilda Mântuitorului Iisus Hristos înainte de a-și începe activitatea Sa publică, Care a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți în pustia Carantaniei (Luca 4, 1-13), apoi șirul nesfârșit de mari Părinți ai Bisericii din Răsărit și din Apus, așadar toți ne-au lăsat pilde de viață în scrierile lor din marile biblioteci ale lumii, vorbind despre rolul și însemnătatea postului pentru luminarea noastră.

Lipsa duhovnicului din viața slujitorilor Sfântului Altar și al credincioșilor, frații mei, nimeni nu o poate înlocui. Auzim deseori la radio sau la televizor fel de fel de comentarii, cu intenții bune, de altfel, despre rolul psihologului în duhovnicie, în viața duhovnicească. Nu poate fi vorba în relația credincios-duhovnic de rolul cuiva fără har dumnezeiesc, oricât de bine ar cunoaște acesta sufletul omenesc și gândurile tinerilor sau ale vârstnicilor. Nimeni nu poate să fie duhovnic fără harul primit direct de la Mântuitorul Hristos, transmis de arhierul slujitor noului preot, de a ierta păcatele; Însuși Mântuitorul a zis apostolilor: „*Luați Duh Sfânt! Căroră le veți ierta păcatele, le vor fi iertate; și căroră le veți ține, vor fi ținute*” (Ioan 20, 23). Așadar,

1. Rugăciune din rânduiala Sfintei Împărtășiri, *Liturghier*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.

2. *Ibidem*.

chiar cuvintele Mântuitorului ne leagă de duhovnic, nu de un psiholog, care e vrednic de tot respectul, căci scaunul duhovniciei este sub ocrotirea Duhului Sfânt. Postul, la fel, nu este cel recomandat, uneori, și de medici, pentru că e foarte prețios, ci acela recomandat de Mântuitorul Iisus Hristos, care este postul Sfintei Biserici, însoțit de iubire, însoțit de iertare, însoțit de rugăciune, de fapte de milostenie și de atâtea alte frumuseți ale vieții creștine.

Iată, un buchet frumos de virtuți ne pune astăzi în față Sf. Evanghelie, o primăvară a sufletelor noastre, cum numesc marii imnografi, în cântările Postului Mare, timpul postului, începând de acum, de la Vecernia de astăzi și până la Sâmbăta cea Mare din ajunul Învierii Domnului. Primăvara sufletului nostru este spațiul acesta liturgic, nu cu exagerări, nici în alimentație, nici în alte practici lipsite de învățătura Bisericii. În textul din Sf. Evanghelie, citită acum, am auzit: „*Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, pentru că nu oamenilor să te arăți că postești, ci Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare*” (Matei 6, 18). Deci, când postești, să o faci din inimă, că se pierde răsplata, așa cum grădinarul cel înțelept își plivește grădina de buruieni cu dragostea pe care o are pentru plăpândeale flori și pentru legumele pe care le îngrijește acolo. Postul, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, trebuie însoțit cu fapte de milostenie. Adresându-se credincioșilor din Antiohia, el zicea: „Spui că ai postit o săptămână sau două, dar câte fapte de milostenie ai făcut, cum ai ajutat pe frații tăi sau pentru ce te-ai lăcomit la bunurile fraților tăi?”, venind, apoi, la ideea adunării comorii în cer, „*căci unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima!*” (Matei 6, 21). Învățături de o deosebită valoare spirituală, iubiți frați și surori în Domnul, ne oferă această primă Duminică din luna martie, care ne deschide cu adevărat în suflete primăvara noastră duhovnicească.

Ziua de astăzi are însemnătate și în viața acestei sfinte biserici. Minunile Sfântului Ierarh Spiridon au făcut ca să o avem așa cum o vedem acum. Dumnezeu a rânduit ca în acest loc, acum 56 de ani, la 5 martie 1950, Patriarhul de fericită pomenire Justinian, înconjurat de ierarhi ai țării, m-a chemat prin hirotonie la slujirea arhierescă. De atunci au trecut atâtea decenii. Înainte de toate, dau slavă lui Dumnezeu pentru tot ceea ce mi-a dăruit și îi cer iertare pentru ceea ce n-am putut să împlinesc în aceste decenii de slujire arhierescă. În viața mea s-a adevărit ceea ce mi-a spus Patriarhul Justinian la hirotonia în arhieru, chiar din locul acesta: „*Ești moldovean și porți numele lui*

Teoctist, Mitropolitul Moldovei și sfetnicul cel mai apropiat al lui Ștefan cel Mare. Porți și numele de Botoșăneanul, numele arhierilor de odinioară din Mitropolia Moldovei și, întâmplător, numele județului unde te-ai născut și ai văzut lumina zilei. Dar nu uita sfatul Sfântului Ioan Gură de Aur, care este bun pentru toate veacurile și pentru toți arhierii, că mai multe sunt vânturile care zbuciumă sufletul episcopilor, decât acelea care zbuciumă marea. Prea Sfințite Teoctist, în învingerea acestui zbucium, în învingerea acestor greutăți, care se leagă de misiunea Prea Sfinției Tale, nu uita să ceri în permanență ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea lui Iisus Hristos.”³ Pentru aceasta îți trebuie rugăciune ca să întâmpini furtunile acestea. Înalt Prea Sfințitii și Prea Sfințitii Părinți care mă înconjoară cunosc lucrul acesta și au avut bunătatea să fie astăzi în jurul meu.

Am chibzuit, cu osteneala Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicarul Patriarhiei, care conduce și secția de artă a Bisericii noastre, să ofer Sfânta Cruce aniversară la fiecare dintre ierarhii prezenți și colaboratorilor noștri, consilieri și protopopi, care de-a lungul acestor decenii ne-au susținut brațele, ca lui Moise odinioară, să putem să ajungem și vârsta și să ne împlinim și lucrarea. Este o cruce simplă, dar foarte frumoasă, cu conținut bogat și cu nădejde în ajutorul ei, pe care și-a dat sângele Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos pentru iertarea păcatelor noastre.

În amintirea acestei zile, o ofer ierarhilor care mă înconjoară astăzi: Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada, Prea Sfințitului Ambrozie, Episcop ales al Episcopiei Giurgiului, Prea Sfințiților Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali și Prea Sfințitului Varsanufie Prahoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru ca la crucea pe care deja o poartă fiecare, să o poarte și pe aceasta, care înseamnă și crucea slujirii mele, în semn de prețuire și de nădejde în biruința și roadele Sfintei Cruci în viața noastră.

Părinții consilieri de la Administrația Patriarhală și Părinții consilieri și protopopi de la Arhiepiscopia Bucureștilor vor primi această cruce aniversară la sfârșitul slujbei Sfintei Liturghii.

Dumnezeu să vă binecuvânteze, să vă ajute ca postul acesta să vă fie de folos spre mântuire și sănătate. Îndreptează, Doamne, pașii și

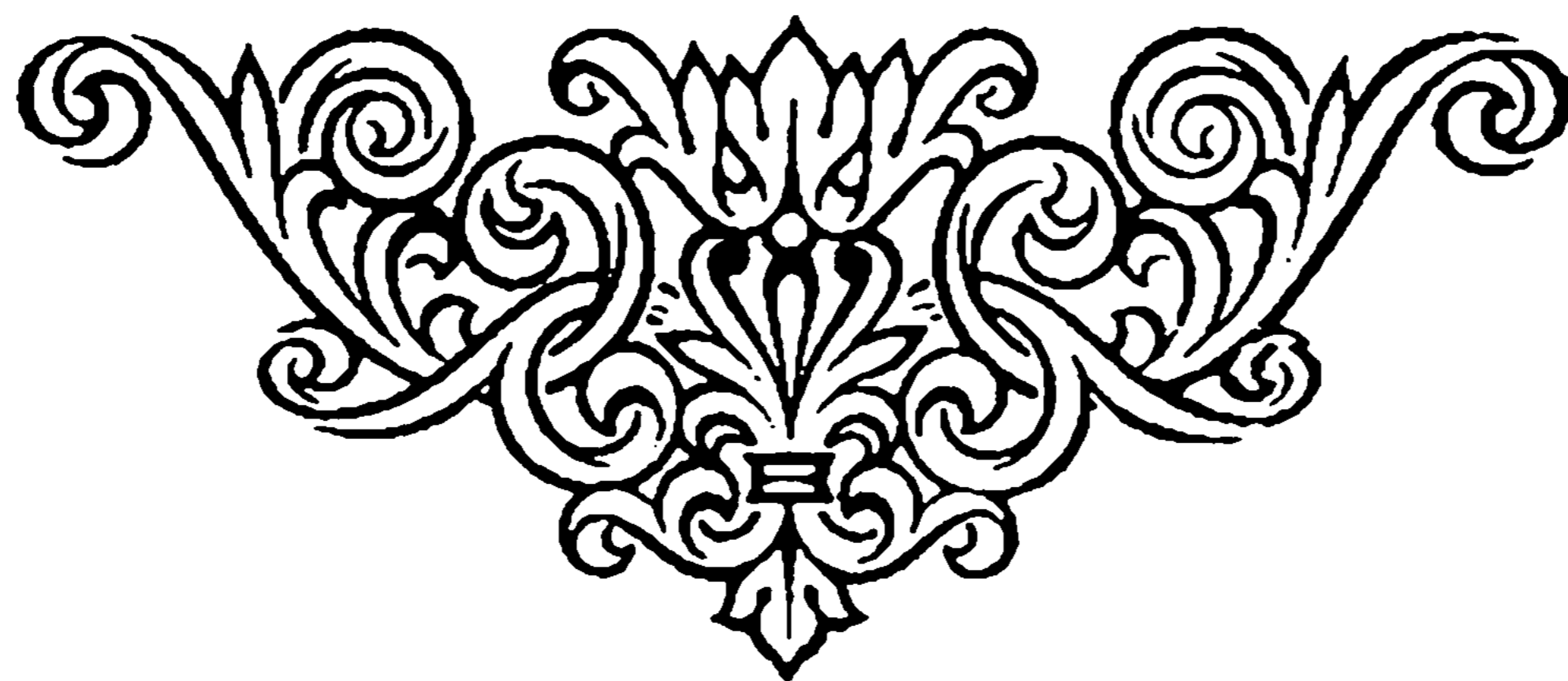
3. *Biserica Ortodoxă Română*, anul LXVIII, nr. 3-6, martie-iunie 1950, p. 238-239.

voia mea spre împlinirea cu dragoste și bucurie a Cuvântului Tău. Amin!”.

Trebuie să spunem că Administrația Patriarhală, prin grija Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul, a instituit cu prilejul celor 56 ani de arhierie ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist o Cruce aniversară, de fapt o cruce pectorală pentru ierarhi și preoți, confecționată în serie mică în Atelierele Institutului Biblic. La încheierea cuvântului rostit după Sfânta Evanghelie, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit această cruce ierarhilor care au slujit în sobor, iar la sfârșitul Sfintei Liturghii și părinților consilieri de la Centrul Patriarhal și Centrul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Popasul acesta aniversar s-a încheiat cu o agapă la Reședința patriarhală, oferită de Prea Fericirea Sa ierarhilor Sfântului Sinod care au cinstit cu prezența lor această sărbătoare, precum și părinților consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, colaboratori apropiați ai Prea Fericirii Sale. În timpul agapei, Prea Fericitului Părinte Patriarh i-au fost adresate felicitări, cu urări de sănătate și mulți ani, încununăți cu roade binecuvântate, în slujirea Bisericii și poporului nostru binecredincios.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

ANIVERSAREA UNIRII PRINCIPATELOR ROMÂNE PE DEALUL MITROPOLIEI

La 24 ianuarie 2006 s-au împlinit 147 de ani de la unirea Moldovei cu Țara Românească, înfăptuită prin dubla alegere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, act istoric care stă la baza României moderne și a formării națiunii române.

Anul acesta, Ziua Unirii Principatelor Române a fost aniversată în toată țara, printr-un program special, constând dintr-o serie de manifestări omagiale și spectacole artistice dedicate acestui eveniment, cu participarea unor personalități marcante ale vieții noastre politice, științifice și culturale.

O asemenea manifestare omagială s-a desfășurat și la București, în ziua de marți, 24 ianuarie, în Aula Palatului Patriarhiei, organizată de Primăria Sectorului 4, Patriarhia Română și Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”. Au participat preoți, profesori, elevi și studenți, personalități culturale, reprezentanți ai autorităților locale.

Manifestarea a debutat cu *Imnul* de stat al României, cântat de corul Seminarului Teologic „Nifon Mitropolitul”, după care Dl. Adrian Inimăroiu, primarul Sectorului 4, a rostit o alocuțiune, în care a comparat „perioada de reforme structurale profunde prin care trece acum țara noastră cu perioada imediat următoare Unirii Principatelor”, spunând că și astăzi, ca și atunci, „obiectivele propuse nu pot fi atinse decât prin eforturi comune”. O scurtă alocuțiune dedicată Zilei Unirii a rostit și Dl. prof. univ. dr. Momcilo Luburici, rector-fondator al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”.

În continuare, s-au prezentat două conferințe despre actul istoric al Unirii Principatelor de la 24 ianuarie 1859.

În prima conferință, intitulată „24 Ianuarie 1859 - o zi de aur a istoriei românilor”, Prof. univ. dr. Panait I. Panait, de la Facultatea de Istorie a Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, a făcut o trecere în revistă a etapelor care au dus la unirea Moldovei cu Muntenia, scoțând în evidență ideea că împlinirea acestui ideal a fost rodul voinței populare din ambele principate românești. Conferențiarul a mai arătat că în acele zile, pe Dealul Mitropoliei din București, în jurul clădirii Adunării Obștești, aflată chiar în locul unde este astăzi Palatul Patriarhiei, s-a adunat o mulțime de orășeni și țărani din satele învecinate care au susținut cu entuziasm dubla alegere a lui Al. Ioan Cuza ca domn al Moldovei și Țării Românești.

A doua conferință, prezentată de Diac. prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, a avut ca temă: „Biserica Ortodoxă Română și Unirea Principatelor”. Între altele, vorbitorul a evidențiat rolul hotărâtor al clerului în pregătirea și înfăptuirea acestui important act istoric, menționând contribuția arhimandriților Neofit și Filaret Scriban, care au scris și răspândit broșuri unioniste prin satele și orașele Moldovei, precum și a episcopilor Filaret al Buzăului și Calinic al Râmnicului, acesta canonizat ulterior și trecut în rândul sfinților, care au susținut pe diferite căi Unirea, îndemnând credincioșii să se „unească într-un cuget și o voință”.

În continuare, a vorbit **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist**, care spus următoarele:

***Domnule rector al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”,
Domnule primar al Sectorului 4,
Domnule prorector,
Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Onorată asistență,***

„Nu se putea să nu ne îndeplinim și noi îndatorirea de suflet pentru această măreață înfăptuire pe care strămoșii noștri au săvârșit-o cu atâta dăruire și ne-au lăsat-o nouă moștenire sfântă. Ascultând cuvântările care s-au rostit aici, impresionează pe oricine firul acesta de credință și de unitate națională care i-a stăpânit pe strămoșii noștri.

O primă constatare pe care o putem face, privind în adânci vremuri, înainte chiar de prima unire a celor trei țări române, înfăptuită pentru scurt timp de marele și vrednicul voievod Mihai Viteazul, precedată de încercări asemănătoare ale altor domnitori, ca cele ale lui Ștefan cel Mare pentru Transilvania și Matei Corvin pentru Moldova, este că ideea de unitate națională a călăuzit toate demersurile înaintașilor noștri. Încât se poate face legătura aceasta firească, mai ales acum și în locul acesta unde s-a oficiat și s-a consfințit Unirea, că ideea de unitate națională pentru noi românii este o noțiune teologică, este miezul credinței noastre. Adevărul acesta l-au demonstrat și domnitorii pe care i-am amintit, îndeosebi Mihai Viteazul, care a dat catedralei zidită de el la Alba Iulia hramul Sfânta Treime, adică Dumnezeu Unul închinat în trei Ipostase, credință pe care poporul român a moștenit-o direct de la Sfântul Andrei, un apostol al Domnului nostru Iisus Hristos. Suntem, deci, popor creștin și, cum ați remarcat, toți cei care au ostenit și au făurit Unirea Principatelor, fie că erau conservatori, fie că erau liberali, fie că erau animați de alte convingeri, au fost stăpâniți neîncetat de ideea aceasta națională. Încât se poate afirma că, pentru noi românii, ideea de unitate națională emană din izvor dumnezeiesc. E foarte important de știut lucrul acesta pentru că e și foarte actual.

Anul acesta am observat o mai mare atenție dată acestei zile, acestei sărbători, cum a numit-o așa de frumos domnul rector al Universității „Dimitrie Cantemir”, pentru că o sărbătoare aduce întot-

deauna înseninare, aduce bucurie în sufletele tuturor. O zi ca aceasta însumează împlinirile trecutului și adeverește că istoria noastră națională este purtătoare de valori, arătând-ne, totodată, că avem ce învăța de la fiecare personaj care a strălucit pe bolta noastră românească. Ea aduce înseninare și bucurie, cum spuneam, pentru că izvoarăște din cugetul personal, din sufletul și inima omului, așa cum sugerează și versurile „Horei Unirii”, imnul zilei de astăzi: „*Hai să dăm mână cu mână cei cu inima română*”. De aceea, pentru noi, această zi rămâne veșnică cu valoarea ei, cu chemările ei, cu datoria noastră, a tuturor, de a birui diferențele de idei dintre noi, mai ales în epoca aceasta în care trăim, când lumea se ramifică, în sensul bun al cuvântului, spre știință, spre tehnică, spre descoperiri științifice, care confirmă, toate la un loc, valoarea omului creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ca unicat în tot universul. Omul este hărăzit să fie el stăpânul universului și în ce privește spiritualitatea și valorile lumii, gândirea ei, adunate în mii și milioane de biblioteci, de toate specialitățile, însumate, însă, în ideea existenței lui Dumnezeu.

Așadar, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” ne-a dăruit astăzi bucuria aceasta de a omagia Ziua Unirii, chiar în locul în care s-a oficiat unitatea noastră națională, lângă sfântul altar, unde întotdeauna se face pomenirea înaintașilor noștri. Nu este întâmplător lucrul acesta, pentru că Biserica Ortodoxă Română, despre a cărei contribuție la mersul istoriei s-a vorbit și aici, are în miezul liturgic al misiunii ei pe cei care au fost, dar și pe cei hărăziți, cum a spus mitropolitul Nifon în fața icoanei Sfintei Treimi, să slujească un popor creștin ca al nostru, care a dat Europei atâtea valori. De aceea, sunt recunoscător și întâmpin cu bucurie și recunoștință inițiativa Domnului rector și a Domnului primar de sector, ca să se omagieze aici sărbătoarea aceasta.

Cu aceeași responsabilitate a înaintașilor mei din vremea Unirii, aș dori ca Dumnezeu să ne învrednicească ca asemenea momente să nu rămână uitate în arhive sau să se dea spre știință atât de rar. Aceste valori ale unității noastre naționale, care presupun iubire, presupun criteriul de a aprecia ce este valoros în viață, pe care le-ați auzit și le-au auzit tinerii prezenți aici, și tinerii Universității și tinerii noștri teologi și seminariști, trebuie să fie continuate, ca și altele din istoria noastră, foarte frumoase, foarte educative, pe care nu le au alte popoare și, adaug, nu le au alte Biserici, cum le are Biserica noastră. La fiecare Liturghie se pomenesc eroii neamului, alături de toți cei scumpi

din familiile noastre, dar se pomenesc și conducătorii poporului român din actualitate. Așadar, Biserica îmbrățișează istoria și pe toți cei ce o făuresc, care este pentru fiii și slujitorii ei o învățătoare, așa cum se și spune despre istoria noastră românească, plină de exemple sfinte și curate pentru viața noastră.

Ar trebui, Domnule rector și onorate autorități prezente, ca în școlile noastre să se sublinieze mai mult aceste sărbători naționale cu valoarea lor, să fie chiar prevăzute într-un program, cum se făcea pe vremea când eram eu elev în școala primară, seminarist sau student la Teologie. În zilele naționale, chiar dacă erau cursuri, profesorul de istorie ne aduna, și cu priceperea lui de atunci, nu cu strălucirea cu care domnule profesor Panait I. Panait a conferențiat astăzi aici, ne vorbea și ne însuflețea, iar noi, deși eram la un seminar monahal, ca cel de la Mănăstirea Cernica, întemeiat de Patriarhul Miron Cristea, trăiam momentele acelea, așa cum Biserica Ortodoxă trăiește din plin viața poporului și împărtășește simțămintele lui nobile și frumoase. Nu-i întâmplător că nu se poate evoca un moment din istoria noastră națională, fără a se aminti de prezența unui ierarh, a unui slujitor al sfântului altar, de la mănăstire sau de la parohie. Cum s-a spus și aici, lucru foarte important, între făuritorii Unirii Principatelor a fost și Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, cunoscut prin austeritatea vieții sale și prin concentrarea gândurilor sale spre adevărurile cele adânci, dar aceasta nu l-a înstrăinat de realitățile vieții de toate zilele.

De aceea, e foarte necesar să se cunoască în școlile noastre valorile naționale, dar și valorile Bisericii Ortodoxe Române, Biserica națională a poporului român, cum era ea numită. Știm că astăzi cuvântul acesta de Biserică națională supără anumite urechi, nu de aici, desigur, pentru că toți cei de aici împărtășesc într-un cuget și o simțire dragostea pentru țara noastră și pentru viitorul ei, pentru tineretul țării noastre, pentru valoarea și dezvoltarea științei românești, recunoscută, de altfel, acum când suntem ca și europeni. Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!”

La finalul manifestării, participanții – profesori, studenți, elevi – au ieșit pe platoul din fața Palatului Patriarhiei și s-a încins tradiționala „Horă a Unirii”. Mai multe persoane au depus coroane de flori la Troița de piatră de lângă Catedrală și la statuia lui Cuza din fața clopotniței. A fost, cu adevărat, o manifestare de suflet românească, cei prezenți dând expresie sentimentelor lor de unitate și iubire pentru Biserică, țară și neam.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL TEOFIL AL III-LEA, NOUL PATRIARH AL IERUSALIMULUI

După o perioadă de încercări prin care a trecut străvechea Patriarhie Ortodoxă a Ierusalimului, datorită crizei și problemelor generate în administrarea bunurilor Patriarhiei de către fostul patriarh **Irineos**, care a fost depus din treaptă de către Sinodul Patriarhal al Ierusalimului (decizia fiind însușită și de întrunirea Sinodală Panortodoxă de la Constantinopol, 23-24 mai 2005), lucrurile au reintrat într-un fâgaș firesc de pace și înțelegere, prin alegerea, după rânduierile canonice, a *I.P.S. Arhiepiscop Teofil de Tabor*, la data de *9/22 august 2005*, ca Patriarh al Ierusalimului, cu titulatura următoare: *"Teofil al III-lea, Patriarhul Cetății Sfinte a Ierusalimului, a toată Palestina, al Siriei, dincolo de Iordan, Cana Galileii și Sfântul Sion"*, fiind al 141-lea Patriarh al Patriarhiei Ortodoxe a Ierusalimului.

Menționăm că în perioada interimară, de la depunerea din treaptă a patriarhului Irineos și până la alegerea noului titular în scaunul patriarhal din Ierusalim, treburile Patriarhiei Ierusalimului au fost încredințate sinodal unei locotenențe sub conducerea *I.P.S. Mitropolit Kornelios de Petra*, având ca sarcină principală pregătirea și organizarea alegerilor bisericești pentru ocuparea scaunului patriarhal și prin aceasta, depășirea crizei și refacerea imaginii Bisericii.

Noul Patriarh a fost ales prin votul unanim al membrilor Sf. Sinod și ai *"Frăției Sfântului Mormânt"* ai Patriarhiei de Ierusalim, urmând a fi confirmat de autoritățile politice israeliene, iordaniene și palestiniene, după cum prevede Legea de organizare a Patriarhiei Ierusalimului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teofil al III-lea s-a născut în anul 1952 în localitatea Gargaliani, în regiunea Messinia, în sudul Peloponezului (Grecia). În anul 1964, a intrat în *"Frăția Sfântului Mormânt"* la Ierusalim, a fost tonsur în monahism și a urmat cursurile Școlii teologice ortodoxe de la Ierusalim, slujind o vreme diacon și fiind apropiat al patriarhului de atunci, Benedict. A continuat studiile teologice universitare la Facultatea de teologie din Atena și cursuri de Master la Londra. Între anii 1988–1991 și 2001–2003 a fost reprezentant al Patriarhiei Ierusalimului pe lângă Consiliul Mondial al Bisericilor și Patriarhia Rusă. În anul 2005, a fost ales Arhiepiscop de Tabor. A slujit o perioadă, ca preot, în Cana Galileii și ca exarh al Sf. Mormânt în Qatar, pentru comunitățile creștine de limbă arabă din Țara Sfântă.

Alți Patriarhi ai Ierusalimului care au avut același nume au fost: *Teofil I*, (1012–1020) și *Teofil II* (1417–1424).

Cu prilejul alegerii noului Patriarh al Patriarhiei Ierusalimului, în numele Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, la data de 6 septembrie 2005, a trimis următorul *mesaj de felicitare*:

"Cu deosebită bucurie, aflând vestea alegerii Voastre în demnitatea de Patriarh al Ierusalimului, Vă adresăm călduros cuvânt frățesc de felicitare, dimpreună cu cele mai sincere urări de sănătate și

multă putere întru îndeplinirea acestei frumoase, dar deosebit de grele ascultări, la care Dumnezeu V-a chemat, prin voința unanimă a ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii lui Hristos din Cetatea Sfântă a Ierusalimului.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru permanenta Sa purtare de grijă și pentru înțelepciunea cu care Duhul Sfânt a inspirat pe membrii Sfântului Sinod al Patriarhiei Ierusalimului, în depășirea situației delicate prin care a trecut întreaga Ortodoxie, alegând în unanimitate un vrednic ierarh în persoana Voastră, ceea ce reprezintă o cheazășie a reconcilierii între frați, a păcii, armoniei și unității de care au atâta nevoie Bisericile Ortodoxe surori.

Vă încredințăm că ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, dimpreună cu toți preoții, monahii și credincioșii binecuvântatului nostru popor român, au privit totdeauna și privesc cu multă admirație și evlavie spre Mormântul cel de viață purtător al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și, de aceea, cu toții trăim astăzi momente de aleasă bucurie, auzind că Sfânta Biserică a Ierusalimului și-a dobândit, prin harul lui Dumnezeu, un nou întâistător.

Rugăm pe mult Milostivul Dumnezeu să Vă întărească în slujirea întru care ați fost rânduit, exprimându-ne, totodată, nădejdea într-o frumoasă și rodnică colaborare frățescă între Bisericile noastre surori, spre folosul duhovnicesc al ostenitorilor Așezămintelor Românești din Țara Sfântă, precum și al mulțimilor de pelerini români care, cu credință tare și iubire jertfelnică, își îndreaptă pașii, an de an, spre acele locuri binecuvântate și sfințite de însuși Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos”.

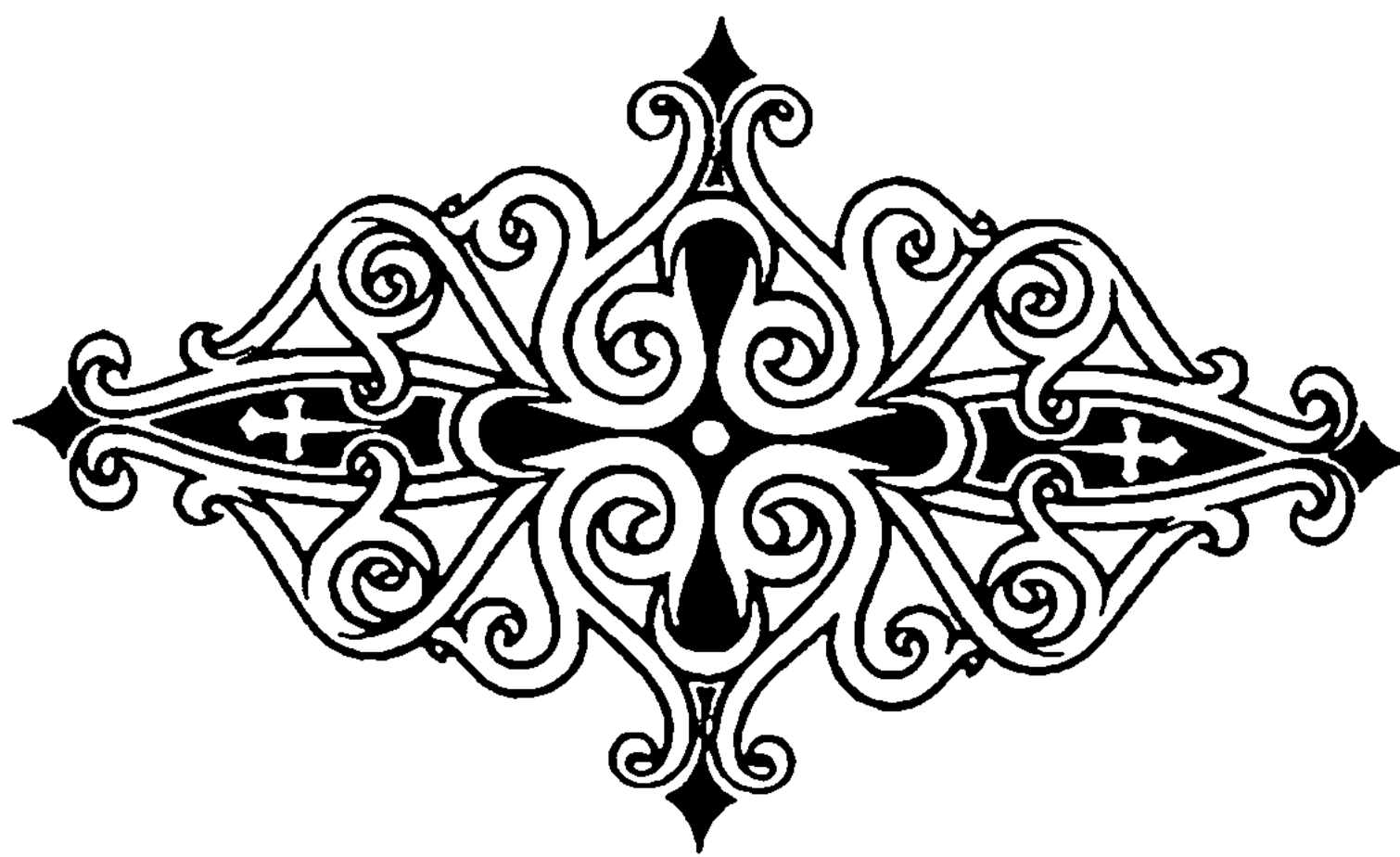
Întronizarea noului Patriarh al Ierusalimului a avut loc în data de 22 noiembrie 2005, a doua zi după Sărbătoarea Intrării în Biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie), în Biserica Învierii de lângă Sfântul Mormânt, unde, în aclamațiile tuturor celor prezenți (ierarhi, clerici, delegații străine, credincioși) noul ales a primit cârja arhierescă de arhipăstor de la Mitropolitul Kornelios de Petra, în numele Sf. Sinod al Bisericii Ierusalimului. După aceea, în sala mare a Reședinței patriarhale, reprezentanții Bisericilor autocefale, ai autorităților politice au prezentat noului Patriarh mesajele de felicitare. Între alți reprezentanți oficiali, a fost prezent la ceremonia de instalare și Președintele Republicii Elene.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte *Teoctist*, din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la ceremoniile de la Ierusalim a fost prezentă o delegație formată din *I.P.S. Teofan*, Mitropolitul Olteniei, *Prea Sfințitul Vincențiu Ploieșteanul*, Episcop-Vicar Patriarhal, *P.C. Pr. David Pristavu*, preot la Așezământul românesc de la Ierusalim și Iordan și *Diac. Valentin Bârlez*.

În preziua instalării, delegația română a avut o întâlnire cu Prea Fericitul Patriarh *Teofil* și cu înalți ierarhi ai Patriarhiei de Ierusalim, discutând o serie de probleme pentru o mai bună și rodnică apropiere și conlucrare frățească între cele două Biserici. În aceeași zi delegația română a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica Sf. Mormânt, fiind însoțită de *I.P.S. Hristodulos*, Arhiepiscop de Elefterupoleos. La Praznicul intrării în Biserică a Maicii Domnului, s-a săvârșit Sfânta Liturghie la Așezământul românesc de la Ierusalim, viețuitorii de aici și credincioșii-pelerini fiind mângâiați de prezența delegației înalților ierarhi români.

În seara zilei de 22 noiembrie, după terminarea ceremoniei de întronizare a noului Patriarh al Ierusalimului, delegația Bisericii Ortodoxe Române, pe calea aerului, cu o cursă de la Tel Aviv a revenit în țară, înscriind prin prezența sa la Ierusalim, o pagină de speranțe și bune dorințe în cronică relațiilor dintre cele două Biserici, pe calea unității și a mărturiei comune ortodoxe în lumea de astăzi.

Pr. **EUGEN MORARU**

AGENDA DE LUCRU
A PEA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
(1 ianuarie-31 martie 2006)

Duminică 1 ianuarie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, rostind cuvântul de învățătură și adresând urări pentru începutul Noului An credincioșilor din întreaga țară.

– A participat la întâlnirea cu preoții din Arhiepiscopia Bucureștilor și la Concertul tradițional de Crăciun și de Anul Nou, susținut de Corala preoților din Capitală, dirijor Valentin Gruescu, și a răspuns cuvântului festiv rostit de P.C. Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, Decanul Facultății de Teologie *Patriarhul Justinian*. Au fost de față Prea Sfințiii Episcopi-Vicari Patriarhali, Prea Sfințiii Episcopi-Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilieri patriarhali și eparhiali și un mare număr de preoți și credincioși.

Miercuri 4 ianuarie a.c.:

– A participat la slujba Te-Deum-ului oficiată cu prilejul sărbătorii Sfântului Cuvios Teoctist și a răspuns cuvântului omagial rostit de I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, mulțumind tuturor celor de față și celor care l-au felicitat cu prilejul zilei onomastice.

Vineri 6 ianuarie a.c.:

– A săvârșit slujba de sfințire a Aghiazmei celei mari și a rostit cuvânt de învățătură.

Miercuri 11 ianuarie a.c.:

– A primit pe dl. Bogdan Tătaru Cazaban, consilier prezidențial, în legătură cu agenda și protocolul vizitei în România a Eminenței Sale Cardinalul Cristoph Schönborn, Arhiepiscopul Vienei.

Joi 12 ianuarie a.c.:

– A primit pe dl. Andrei Chiliman, Primarul Sectorului 1, însoțit de o numeroasă delegație a Primăriei, pentru a semna *Protocolul privind parteneriatul între Arhiepiscopia Ortodoxă a Bucureștilor și Consiliul Local al Sectorului 1*, în vederea finanțării și realizării în parteneriat a unor acțiuni de interes public local. Din partea Arhiepiscopiei Bucureștilor au participat la întâlnire P.C. Cons. Crângașu Nicolae, P.C. Cons. Mihai Hau și P.C. Pr. Cristian Popa, Secretarul Cabinetului Patriarhal.

Luni 16 ianuarie a.c.:

– A primit pe dl. Antonie Solomon, Primarul Municipiului Craiova, care i-a acordat, din partea Consiliului Local al Primăriei, titlul de *Cetățean de onoare* al Craiovei. La ceremonie au participat I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, dl. prof.

Tudor Nedelcea, membru al Adunării Naționale Bisericești, dna Maria Solomon, alți invitați. Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa i-a acordat domnului Antonie Solomon Crucea Patriarhală pentru mirenii, cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române.

În cursul după-amiezii a primit pe Înalt Prea Sfințiii Mitropoliți și Arhiepiscopi, pe Prea Sfințiii Episcopi prezenți la lucrările Sfântului Sinod.

Marti 17 ianuarie a.c.:

– A prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, conform ordinii de zi.

Miercuri 18 ianuarie a.c.:

– A participat la Catedrala Patriarhală, la slujba de deschidere a *Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor* și a adresat cuvânt de binecuvântare celor prezenți.

Joi 19 ianuarie a.c.:

– A primit în vizită de curtoazie pe E.S. dl. Daniel Mancini, Ambasadorul Republicii Italiene la București.

– A primit pe dl. deputat Mihai Ungheanu, Secretar General al Camerei Deputaților, în legătură cu terenul pentru amplasarea Ansamblului Arhitectural *Catedrala Mântuirii Neamului*.

– A primit pe P.C. Pr. Marcus Yassa, din Biserica Ortodoxă Coptă a Egiptului, aflat în România pentru a sluji în perioada sărbătorilor Nașterii Domnului și Bobotezei pentru membrii comunității copte aflați în țară la studii sau în interes de afaceri.

– A primit pe dl. Teofil Bendiuk, Însărcinat cu Afaceri a.i. al Ambasadei Ucrainei în România.

– A primit pe dl. Sorin Daniel Solomon, Consilier al Primarului Primăriei sector 4, însoțit de P.C. Pr. Dr. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic Liceal București, cu solicitarea de a participa și binecuvânta Sesiunea aniversară dedicată Unirii Principatelor Române, la Palatul Patriarhiei.

Vineri 20 ianuarie a.c.:

– A primit delegația Federației Comunităților Evreiești din România condusă de E.S. dl. Menahem Hacohen, Marele Rabin și de dl. Aurel Vainer, Președintele Federației. Au fost însoțiți de dnii Ing. Paul Schwartz, Vicepreședinte, dl. Albert Kupfenberg, secretar general. Din partea Patriarhiei Române au participat PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali Vincențiu Ploieșteanul, Ambrozie Sinaitul, Ciprian Câmpineanul și P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, PP.CC. Consilieri Michael Tița, Constantin Stoica și Cristian Popa, secretarul Cabinetului Patriarhal.

– A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Chivu de la parohia Jönköping-Sverige, Suedia.

– A primit pe P.C. Protopop Konstantinos Karaisaridis, din Grecia, profesor la Facultatea de Teologie a Universității din Craiova.

Marți 24 ianuarie a.c.:

– A participat la Sesiunea Aniversară dedicată Unirii Principatelor și a rostit cuvânt festiv. Au fost de față PP.SS. Episcopi Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali, PP.SS. Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, Episcopi-Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, dl. Adrian Inimăroiu, Primarul Sectorului 4, E.S. dl. Prof. Univ. dr. Momcilo Luburici, Rectorul Universității *Dimitrie Cantemir*, P.C. Pr. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic, preoți consilieri ai Administrației Patriarhale și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, profesori, studenți, elevi și credincioși.

Miercuri 25 ianuarie a.c.:

– A participat, la Ministerul Culturii și Cultelor, la întâlnirea interministerială pentru dezbaterile legate de Ansamblul Arhitectural *Catedrala Mântuirii Neamului*. A fost însoțit de P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, de PP.CC. Pr. Emilian Stănescu și Gheorghe Ispas, consilieri patriarhali.

– A participat la Seminarul Teologic Liceal Ortodox București, la sărbătoarea Sfântului Grigorie Teologul, ocrotitorul școlilor teologice, a rostit cuvânt de învățătură și a inaugurat demisolul la noua clădire unde s-au dat în folosință primele clase.

Joi 26 ianuarie a.c.:

– A prezidat lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Vineri 27 ianuarie a.c.:

– A primit pe dl. Prof. Radu Ciuceanu.

– A primit pe dl. Petru Badea, președinte al S.C. *Aedificia Carpați*, membru al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Luni 30 ianuarie ac.:

– A asistat la Catedrala Patriarhală, împreună cu E.S. Cardinal Christoph Schönborn, Arhiepiscopul Vienei, aflat în vizită oficială în România, la Sfânta Liturghie săvârșită de I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului și Arhiepiscop al Sibiului.

– A participat la festivitatea de conferire a Ordinului Național "Serviciul Credincios" în grad de Mare Cruce, Eminenței Sale Cardinal Christoph Schönborn, Arhiepiscopul Vienei, de către E.S. dl. Traian Băsescu, Președintele României.

– A participat la Concertul festiv susținut de corul mixt al Facultății de Teologie și prelegerea festivă susținută de P.C. Pr. Lect. Daniel Benga, cu prilejul sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii învățământului teologic superior, și a rostit cuvânt de îndemn către studenți.

Marti 31 ianuarie a.c.:

– A primit vizita E.S. dnei Esperanza Aguire Gil de Biedma, Președintele Guvernului regional pentru Madrid, însoțită de E.S. dl. Pablo Garcia-Berdoy, Ambasadorul Spaniei la București și de o numeroasă delegație. Au fost de față PP.SS. Episcopi Ambrozie Sinaitul și Ciprian Câmpineanul, Vicari-Patriarhali, PP.CC. Pr. Michael Tița și Constantin Stoica, consilieri patriarhali, dl. Bogdan Popescu, inspector Sectorul învățământ.

La invitațiile la care nu a putut răspunde personal, P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST a fost reprezentat de:

Sâmbătă 7 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicar-Patriarhal, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la Biserica Sfântul Ioan Botezătorul, din Ploiești, cu prilejul hramului acestei parohii.

– P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la parohia Cuțitul de Argint, din Capitală, cu prilejul hramului.

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la parohia Prăjani, Prahova, cu prilejul hramului.

Duminică 15 ianuarie a.c.:

– P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a participa la slujba de pomenire a poetului național Mihai Eminescu, la cimitirul Belu și la comemorarea de la Monumentul poetului din fața Ateneului Român, însoțit de P.C. Pr. Cons. Nicolae Aurel și P.C. Diac. Nicu Octavian.

Joi 19 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicar-Patriarhal, pentru a participa la Biserica Anglicană la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

Vineri 20 ianuarie a.c.:

– P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a participa la Biserica Reformată la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

Sâmbătă 21 ianuarie a.c.:

– P.C. Pr. Florin Șerbănescu și P.C. Pr. Dorel Moțoc, pentru a participa, la Biserica Greco-Catolică, la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

Luni 23 ianuarie a.c.:

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și P.C. Pr. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic, pentru a participa, la

Biserica Armeană, la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

Marți 24 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Ambrozie Sinaitul, vicar patriarhal și P.C. Pr. Cons. Cristian Popa, secretarul Cabinetului Patriarhal, pentru a participa la Biserica Evanghelică, la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

Miercuri 25 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal, și P.C. Diac. Costin Spiridon, pentru a participa la Biserica Romano-Catolică, la rugăciunea ecumenică din cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru Unitatea Creștinilor*.

– P.S. Episcop Ambrozie Sinaitul, vicar patriarhal, pentru a participa la Cere-
monia de comemorare a 65 de ani de la Progromul evreilor din București și a Zilei
Internaționale a Holocaustului, organizată de Federația Comunităților evreiești
din România.

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor,
pentru a săvârși Sfânta Liturghie la Seminarul Teologic Liceal Ortodox București,
cu prilejul sărbătorii Sfântului Grigorie Teologul, ocrotitorul școlilor teologice.

Vineri 27 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a participa la
Universitatea Creștină *Dimitrie Cantemir*, la conferirea titlului *Doctor honoris
causa* Excelenței Sale Baronesa Emma Nicholson, membru al Parlamentului Euro-
pean, din partea acestei Universități.

Duminică 29 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a participa la
primirea, la Aeroportul Otopeni, a Eminenței Sale Cardinal Christoph Schönborn,
Arhiepiscopul Vienei, aflat în vizită oficială în România.

Luni 30 ianuarie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal, pentru a săvârși Sfânta
Liturghie la Parohia Sfântul Vasile, din Ploiești, cu prilejul sărbătorii Sfinților Trei
Ierarhi.

– P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucu-
reștilor, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la Paraclisul Facultății de Teologie *Pa-
triarhul Justinian*, cu prilejul sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii învăță-
mântului teologic superior.

Miercuri 1 februarie a.c.:

– A primit pe P.C. Arhim. Luca Diaconu, Exarh și starețul Mănăstirii *Sf. Nicolae
Domnesc* "Popăuți"-Botoșani.

Vineri 3 februarie a.c.:

– A primit pe dl. Prof. Philip Clayton, profesor invitat la Divinity School, Harvard University, profesor la Universitatea din München, programul Humboldt și Fulbright, însoțit de dna Magda Stavinschi, directorul Institutului Astronomic al Academiei Române.

– A primit în vizită de curtoazie pe E.S. dl. Alexandre Vassalo, Ambasadorul Portugaliei la București.

*Luni 6 februarie a.c.:***Primiri:**

– Dl. Gen. de Brigadă Aurel Udor, Brigada de Pompieri *Dealul Spirii*;
– Dl. Viorel Dumitru Mănescu, Președintele Uniunii Notarilor Publici din România;

Marți 7 februarie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, înconjurat de ierarhii din întreaga țară, cu prilejul împlinirii vârstei de 91 de ani și a răspuns cuvântării aniversare rostită, în numele membrilor Sfântului Sinod, de Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei.

– A primit în holul Palatului Patriarhiei credincioși, personalități ale vieții publice și politice, ierarhi, preoți, monahi și monahii care au dorit să-l felicite cu prilejul aniversării zilei de naștere.

– A participat la Căminul de bătrâni *Radu Vodă*, nr. 1, la cina festivă oferită, în mod tradițional, de Prea Fericitul Părinte Patriarh, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere.

Miercuri 8 februarie a.c.:

– A prezidat lucrările colegiului Electoral Bisericesc, pentru alegerea episcopilor titulari în scaunele vacante ale Episcopilor Caransebeșului și Giurgiului.

Joi 9 februarie a.c.:

– A prezidat lucrările Sfântului Sinod pentru validarea alegerilor P.S. Episcop Lucian Mic, în scaunul de Episcop al Caransebeșului și a P.S. Episcop Ambrozie Sinaitul în scaunul de Episcop de Giurgiu, și discutarea celorlalte puncte de pe ordinea de zi.

Luni 13 februarie a.c.:

– A primit pe dl. Adrian Nicolae Lemeni, Ministru Secretar de Stat pentru Culte.
– A primit delegația Patriarhiei Române, condusă de P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal, care a participat la semnarea Protocolului de predare-primire a terenului pe care se va construi Ansamblul Arhitectural *Catedrala Mântuirii Neamului*.

Miercuri 15 februarie a.c.:

– A primit pe Î.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului și Arhiepiscop al Sibiului.

– A primit pe P.C. Pr. Irimia Vasile, Protopop al Protopopiatului Suceava.

Neputând răspunde personal unor invitații, P.F. Părinte Patriarh TEOC-TIST a fost reprezentat de:

Miercuri 1 februarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la biserica *Cărămidarii de Jos* cu prilejul hramului Sfântului Mucenic Trifon.

Luni 13 februarie a.c.:

– P.C. Pr. Prof. Constantin Coman, prodecanul Facultății de Teologie *Patriarhul Justinian*, pentru a participa la lansarea celui de-al patrulea volum din noua versiune românească a Septuagintei, organizată de colegiul Noua Europă, Fundația Anonimul și Editura Polirom.

Marti 14 februarie a.c.:

– P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a participa la recepția oferită de Ambasada Republicii Islamice a Iranului, cu ocazia Zilei Naționale a acestei țări.

Miercuri 15 februarie a.c.:

– P.C. Diac. Cons. prof. Nicu Octavian, pentru a participa la sesiunea științifică *Omagiu lui Spiru Haret, 155 de ani de la nașterea marelui gânditor, om politic și reformator al școlii românești*, organizată de Universitatea Spiru Haret.

Joi 16 februarie a.c.:

– A primit pe P.C. Pr. Vasile Gavrilă, parohul Bisericii Sfântul Nicolae-Paraclis Universitar.

– A primit pe P.C. Arhim. Avacum Bucălae, parohul Bisericii Sfântul Apostol Matei din Ottawa-Gatineau.

Vineri 17 februarie a.c.:

– A prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Luni 20 februarie a.c.:

– A primit pe dl. General de Brigadă (r.) Bartolomeu Constantin Săvoiu, însoțit de dl. Arh. Mihai Popescu și dl. Adrian Altarescu.

Marti 21 februarie și Miercuri 22 februarie a.c.:

-- A prezidat lucrările Consiliului Național Bisericesc care a analizat activitățile bisericești pastorale, misionare și sociale în vederea prezentării dărilor de seamă în fața Adunării Naționale Bisericești.

Joi 23 februarie a.c.:

– A primit pe P.C. Arhim. Visarion Marinescu, starețul Mănăstirii Plumbuita, și pe dl. avocat Sorin Radu în legătură cu planurile de restaurare și dezvoltare a activităților din mănăstire.

Luni 27 februarie a.c.:

– A primit pe dl. Alexandrescu Cristian, Inspector General al Inspectoratului Școlar al Municipiului București însoțit de P.C. Pr. Dogaru Gheorghe, Inspector de Religie în cadrul aceleiași Inspectorat.

– A primit pe P.C. Pr. Turcoane Andrei, parohul parohiei Nicolinți, Serbia, Consilier Cultural și Inspector Eparhial în cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului.

Marti 28 februarie a.c.:

– A primit pe E.S. dl. Branko Crvenkoski, Președintele Republicii Macedonia, aflat în vizită oficială în România, însoțit de o numeroasă delegație formată din miniștri, consilieri de stat, secretari generali. Au fost de față PP.SS. Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, vicari patriarhali, P.C. Pr. Michael Tița și P.C. Diac. prof. Nicu Octavian, consilieri patriarhali.

Neputând răspunde personal unor invitații sau participa la unele activități bisericești, P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST a fost reprezentat de:

Miercuri 22 februarie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a participa la masa rotundă cu tema "Dezbateri asupra proiectului de lege privind libertatea religioasă", organizată la Palatul Parlamentului de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale.

Marti 28 februarie a.c.:

– I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada și P.S. Episcop Ambrozie Sinaitul, vicar patriarhal, noul ales Episcop de Giurgiu, pentru a săvârși târnosirea și sfințirea paraclisului Așezământul social *Patriarhul Justinian Marina*, organizat prin grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. În cadrul Sfintei Liturghii a fost hirotonit preot P.C. Diac. Cătălin Dabu, care va prelua și continua activitatea Așezământului fondată de P.C. Pr. Cristian Popa.

Miercuri 1 martie a.c.:

– A prezidat lucrările Adunării Naționale Bisericești care a analizat activitatea bisericească misionar-pastorală, social-filantropică și economică desfășurată în anul 2005 în întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Joi 2 martie a.c.:

A prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Luni 6 martie a.c.:

– A primit pe dl. dr. Cristian Scarlat, președintele Asociației "Cultul Eroilor", pentru prezentarea unui proiect de realizare a monumentului ostașului necunoscut.

– A primit pe Dna Ana Maria Cristina, președintele Agenției Naționale pentru Investiții Străine.

Vineri 10 martie a.c.:

– A participat la lucrările Adunării Generale a Academiei Române.

Duminică 12 martie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, a hirotonit preot pe P.C. Diac. Olivian Harosa, pentru Capela Centrului de îngrijire și asistență nr. 3 secția Berceni, și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni 13 martie a.c.:

– A primit pe P.C. Pr. Grigore Diaconu, Directorul Seminarului Teologic Ortodox Sf. Gheorghe din Botoșani.

Marți 14 martie a.c.:

– A primit pe dl. Marius Stoicescu, Președintele S.C. Economia Online, membru al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, dl. Diaconu Gheorghe și dl. Duță Aurel, primarul localității Poiana Câmpinei.

– A primit pe P.C. Pr. Iovu Istrate, parohia Chețiu, loc. Chiochiș, din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Miercuri 15 martie a.c.:

– A avut o întrevedere cu E.S. dl. Călin Popescu Tăriceanu, Prim Ministru al României, însoțit de dl. Bogdan Olteanu, Ministru Delegat pentru Relația cu Parlamentul și dl. Vlad-Octavian Moiescu, Consilier de Stat, fiind de față I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, PP.SS. Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, vicari patriarhali, și P.S. Episcop Ambrozie Sinaitul, Episcop ales al Giurgiului.

– A primit pe I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei, pe P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei și P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române în Ungaria, în legătură cu participarea la Comisia juridică a Camerei Deputaților în vederea prezentării punctului de vedere al Bisericii noastre cu privire la *Fundația Gojdu*.

Neputând răspunde personal unor invitații, P.F. Părinte Patriarh TEOC-TIST a fost reprezentat de:

Joi 2 martie a.c.:

– P.C. Pr. Armand Munteanu, vicar administrativ, și P.C. Pr. Manole Marcel, secretar, a Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru a participa la Muzeul Național de

Artă la Recepția oferită de E.S. dl. Konstantin Andreev, Ambasadorul Republicii Bulgaria la București, cu prilejul Zilei Naționale a acestei țări.

Marti 7 martie a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, pentru a participa la lansarea albumului *România inimii mele*, realizat de dna. Dimitra Stasinopoulou, din Atena, Grecia.

Sâmbătă 11 martie a.c.:

– P.S. Episcop Ambrozie Sinaiul, Episcop ales al Giurgiului, pentru a participa la ceremonialul militar de depunere a jurământului pentru noul contingent al militarilor pompieri, la Centrul de pregătire al Pompierilor *Dealul Spirii*.

Marti 14 martie a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, pentru a participa la simpozionul cu tema "*Rolul femeii în pacea dintre religii*", organizat de Camera de Comerț și Industrie România-Turcia și Comisia Națională a României pentru UNESCO.

Joi 16 martie a.c.:

– A primit pe P.C. Pr. Conf. Constantin Mihoc, parohul Bisericii românești din Berlin.

– A primit pe dna Aneta Stan, interpretă de muzică populară și religioasă, pentru prezentarea unui proiect media cu specific cultural-religios.

– A primit pe P.C. Pr. Vasile Gavrilă, parohul Paraclisului Universitar *Sfântul Nicolae*, și grupul de studenți reprezentanți ai Asociației Studenților Creștini Ortodocși din România (A.S.C.O.R.), pentru prezentarea noii conduceri a Asociației. Au fost de față P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P.C. Pr. Marcel Manole, secretar, și P.C. Insp. Dorin Zarioiu.

Vineri 17 martie a.c.:

– A primit pe PP.CC. Pr. Ionel Sorin Barbarasa al Parohiei românești de la Palermo și Pr. Codruț Simion Desrobitu, slujitor al comunității românești din regiunea Calabria, Italia.

– A primit pe dl. Valentin Tănase, pictor, și dl. Marian Bugnăr.

Luni 20 martie a.c.:

– A primit o delegație a Bisericii Romano-Catolice compusă din Mons. Gianfranco Bella, Slawomir Oder, dl. Marcello Terramani, notar, și dna Michelle Smith, translator, reprezentanți ai comisiei de strângere a mărturiilor în vederea beatificării Papei Ioan Paul al II-lea.

– A primit pe dl. Jürgen Henkel, președintele *Fundației Hans Seidel* pentru România.

– A primit pe P.C. Pr. prof. Constantin Coman, prodecanul Facultății de Teologie *Patriarhal Justinian*, care a prezentat al 4-lea volum al noii ediții a Septuagintei

și albumul *Sfântul Antim Ivireanul și Mănăstirea Tuturor Sfinților* (Antim), al părintelui Sofian Boghiu.

Marti 21 martie a.c.:

– A primit pe dl. Mugur Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României și dl. Acad. Tudorel Postolache, Președintele Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologice a Academiei Române.

Joi 23 martie a.c.:

– A primit pe dl. Mihai Chihăia, primarul comunei Stăuceni, însoțit de vice-primar.

– A acordat un interviu postului de Radio Renașterea de la Cluj cu privire la aspectele înființării noii Mitropolii a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Vineri 24 martie a.c.:

– Însoțit de PP.SS. Episcopi Ambrozie Sinaitul, noul Episcop ales al Giurgiului, Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, și P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul, Episcop vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, a plecat spre Cluj pentru a oficia ceremonia de întronizare a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Bartolomeu ca Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

– La sosirea pe Aeroportul din Cluj a făcut o declarație de presă subliniind importanța istorică a evenimentului.

Sâmbătă 25 martie a.c.:

– Înconjurat de I.P.S. Mitropolit Teofan, al Olteniei, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, I.P.S. Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, de alți ierarhi, membri ai Sfântului Sinod, a săvârșit Sfânta Liturghie, și a oficiat ceremonia întronizării I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania în scaunul de Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Au fost de față la această ceremonie E.S. dl. Traian Băsescu, Președintele României, dl. Bogdan Olteanu, Președintele Camerei Deputaților, dl. Mihail Hărdău, Ministrul Educației și Cercetării, parlamentari, reprezentanți ai celorlalte culte, a autorităților locale și mii de credincioși din întreaga țară.

Luni 27 martie a.c.:

– A participat la deschiderea seminarului "Împreună împotriva traficului de ființe" organizat de Aidrom, comisia Bisericii din Europa pentru Migrație (CCME), Agenția Națională pentru prevenirea traficului de ființe umane și monitorizare a asistenței acordate victimelor traficului de persoane, Ministerul de Interne, experți CAT, și a rostit cuvânt introductiv de binecuvântare a lucrărilor.

Miercuri 29 martie a.c.:

– A primit pe dl. Allan Hill, președintele companiei canadiene *Gabriel Resources*, însoțit de o delegație a companiei.

– A primit pe dl. dr. Vasile D. Ciubuc, medic din Republica Moldova, cu rugămintea înălțării unui monument al eroilor români în mijlocul țării.

Joi 30 martie a.c.:

– A primit pe dl. Iurii Tichonov, însoțit de P.C. Diac. prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, în vederea organizării unei expoziții.

– A primit pe dl. Virgil Moraru, artist plastic, patronul firmei Art Georgies.

Vineri 31 martie a.c.

– A primit pe I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, în legătură cu unele intervenții la forurile în drept.

Neputând răspunde personal unor invitații, P.F. Părinte Patriarh TEOC-TIST a fost reprezentat de:

Miercuri 17 martie a.c.:

– Dl. Bogdan Teleanu, pentru a participa la lansarea volumului *Puțin mai mult, 55 de poeme*, al poetei Carolina Ilica, organizată de Fundația Academia Internațională Orient-Occident la sediul Uniunii Scriitorilor.

– P.C. Pr. Lect. Dr. Ioan Moldoveanu, pentru a participa la lucrările Congresului Uniunii elene din România.

Duminică 19 martie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la Biserica "Sfântul Grigore Palama" din Universitatea Politehnică București, cu prilejul hramului.

Luni 20 martie a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, pentru a participa la *Gala premiilor Radio România Cultural*, ediția a VI-a, desfășurată la Teatrul Odeon.

Luni 27 martie a.c.:

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul, vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și P.C. Pr. Florin Șerbănescu, consilier patriarhal, pentru a participa la Conferința "Basarabia 88", consacrată împlinirii a 88 de ani de la unirea Basarabiei cu România.

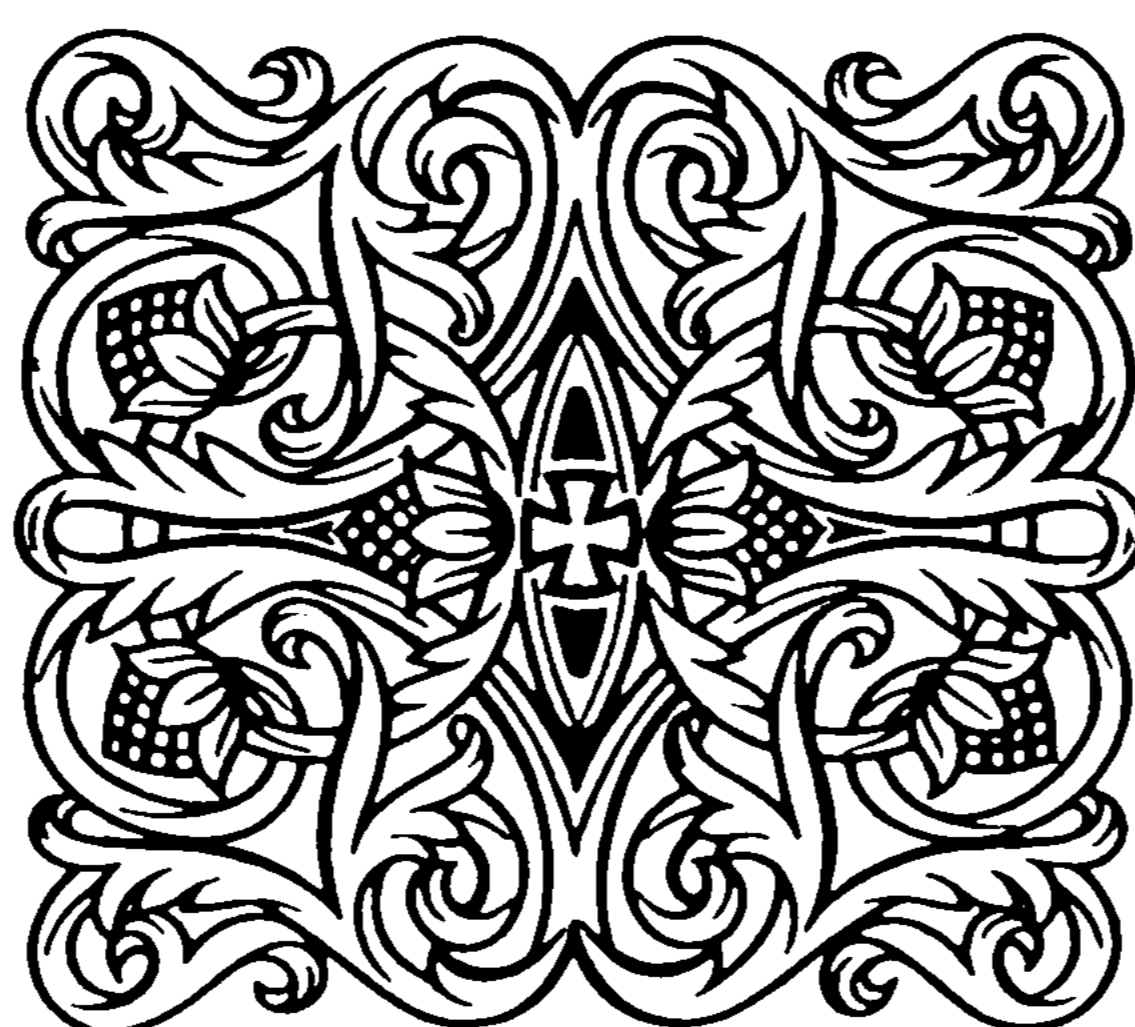
– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a participa la concertul organizat de Ambasada Greciei cu prilejul Zilei Naționale a acestei țări.

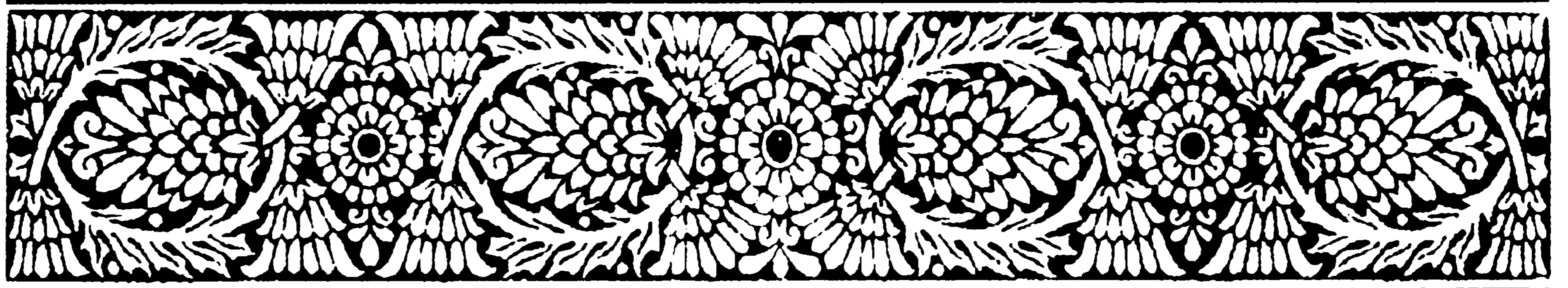
Marti 28 martie a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal, pentru a participa la lansarea studiului *Scythia Minor (Dobrogea) și Biserica ei apostolică* al P.C. Pr. Prof. Dr. Nicolae V. Dură și a *Volumului omagial* dedicat domniei sale cu prilejul aniversării la 60 de ani de viață.

Miercuri 29 martie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, vicar patriarhal, pentru a participa la simpozionul cu tema "*Societatea civilă, drepturile omului și securitatea națională în viitorul european al României*", organizat de Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Problemele Minorităților Naționale din Camera Deputaților și Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului-O.A.D.O.

• D O C U M E N T Ă R E •

SEMNIIFICAȚIILE UNEI LANSĂRI DE CARTE LA PALATUL PATRIARHIEI*

În luna decembrie a anului 2005, la Palatul Patriarhiei din București, s-a desfășurat un eveniment cultural încărcat de bogate semnificații. Într-un cadru de mare solemnitate, din dispoziția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a fost lansat volumul semnat de Părintele prof. univ. dr. **Dumitru Radu** și intitulat **Fundamentele teologice ale Fenomenologiei Narrative**, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005. Volumul, de fapt un tratat de mari dimensiuni (544 pagini în format 24,5/17,5), discută doctrina literară a scriitorului **Mihail Diaconescu** derivată din sistemul său estetic. Pornind de la tratatul pe care domnul Mihail Diaconescu l-a intitulat "*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*" (vol. I Teologie și estetică; vol. II Ipostazele artei), doctrina literară afirmată de autorul Speranței se întemeiază, pe de o parte – pe experiența sa de romancier, pe de alta – pe principiile dogmatice, liturgice, patristice, misionare, pastorale și catehetice ale Bisericii noastre Ortodoxe. Volumul Părintelui prof. univ. dr. Dumitru Radu ne convinge de acest fapt cu numeroase exemplificări, argumente și demonstrații de o înaltă ținută teoretică și speculativă. Cartea a fost publicată într-o splendidă ținută grafică, datorită purtării de grijă a Înalț Prea Sfinției Sale Părintelui dr. **Teodosie Petrescu**, Arhiepiscopul Tomisului.

La lansare au participat: Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, teologi, preoți, monahi, membri ai Academiei Române, profesori universitari, ofițeri superiori ai Armatei, scriitori, gazetari, diplomați, miniștri, senatori, deputați, actori, regizori, artiști plastici, cercetători științifici, oameni de afaceri, reprezentanți ai unor organizații nonguvernamentale, studenți.

Redăm în continuare luările de cuvânt care au avut loc cu prilejul acestui eveniment editorial, bisericesc, teologic și cultural.

* Evenimentul a fost marcat în cotidianul "*Economistul*", XVI, nr. 2030/2031/2032, 19 decembrie 2005, p. 17-20, unde au fost publicate integral și cuvântările rostite cu acest prilej. Redacția revistei "*Biserica Ortodoxă Română*" preia aceste cuvântări datorită importanței de excepție a lucrării și prestației Pr. Prof. dr. Dumitru Radu, ilustru dascăl de teologie.

Cuvântarea Domnului prof. univ. dr. Ilie Bădescu, șeful Catedrei de Sociologie a Universității București, președintele Asociației Române de Sociologie

"Este o mare bucurie pentru mine, dar și o onoare și, în același timp, mărturisesc, o teribilă emoție să vorbesc în fața Prea Fericirii Voastre Părinte Patriarh Teoctist, al Înalt Prea Sfinției Voastre Părinte Arhiepiscop Teodosie, a Prea Sfinției Voastre Părinte Episcop-Vicar Ciprian Câmpineanul și, în același timp, în fața dumneavoastră a tuturor, despre o carte, care, așa cum s-a spus, reprezintă una dintre expresiile semnificative ale teologiei luptătoare din Biserica noastră și din societatea românească, o carte care exprimă valorile noastre, o carte care, după părerea mea, este ilustrativă pentru ceea ce reprezintă puterea altarului. Pentru că Părintele prof. Dumitru Radu iese din altar, cu puterea altarului, se îndreaptă spre literatură, spre domeniile culturii, concepându-și cartea pe care o prezentăm aici ca pe un act de mărturisire, de spovedanie. Este o mărturisire despre cărțile profesorului, romancierului, esteticianului și istoricului literar Mihail Diaconescu, cărți care, într-un mod profund specific, ilustrează diaconia artistică. Este o spovedanie în urma căreia aflăm, iată, lucruri de mare adâncime despre misiunea celui ce folosește cuvântul într-o societate; despre ceea ce se poate întâmpla celui ce utilizează forța și arta cuvântului în lumea noastră, ce răspunderi extraordinare sunt aici.

Aș vrea să spun însă că ceea ce mi se pare mie un punct de maximă performanță în această carte se referă la metoda Părintelui prof. univ. Dumitru Radu. Este o metodă pe care Sfinția Sa o aduce spre analiza literaturii, a culturii în întregul ei, metodă care caută, dincolo de înfăptuirile culturii, fundamentele ei, și aceste fundamente sunt, bineînțeles, teologice. Părintele prof. Dumitru Radu ne convinge în această carte de faptul că metoda teologică este metoda universală pentru cercetarea întregii culturi. În sensul acesta, Sfinția Sa ne propune un concept extraordinar de important și de valoros. Este conceptul de **cultură teonomă**, care este o cultură luptătoare în opoziție cu cultura autonomă, cea care s-a afirmat în ultimele două secole, în special de la iluminism încoace, și care, cum știm cu toții, s-a îndepărtat puternic de Dumnezeu, s-a îndepărtat de Biserică și s-a întors împotriva Bisericii.

În același timp, această carte conține o sumă de direcții mai puțin abordate de intelectualii din Biserică: antropologia creștină, sociologia creștină, culturologia creștină, estetica fondată pe valorile creștine, care are însă un reprezentant ilustru în personalitatea domnului Mihail Diaconescu.

Personalitatea și opera domnului Mihail Diaconescu, care, după cum știți, a scris cele două volume de **Prelegeri de estetica Ortodoxiei**, constituie obiectul unei examinări extrem de speciale a Părintelui prof. Dumitru Radu. Este obiectul examinărilor din această carte, care ne propune un sistem teologic de abordare a culturii. Părintele prof. Dumitru Radu aduce în atenția noastră ansamblul categoriilor acestei metode de abordare, metodă fundamentată pe **atitudinea kenotică**, înțeleasă ca mod de afirmare auctorială în lume, mod care se confruntă cu ceea ce reprezintă atitudinea anticreștină în epoca modernă și contemporană.

Vorbind de cultura teonomă, Părintele prof. Dumitru Radu a găsit deci principala categorie a acestui tip de abordare teologică a faptelor de cultură. Este o categorie care își are rădăcinile în marea și cutremurătoarea taină a kenozei, în

actul sublim al înomenirii lui Dumnezeu în Persoana divino-umană a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care S-a făcut om și a pățimit pe cruce pentru mântuirea neamului omenesc, oferind astfel modelul cel mai înalt pentru oricine se apropie de cultură, dar mai ales pentru cei care se apropie, cu sfială și cu smerenie, de forța și puterea de revelare a cuvântului.

În al doilea rând, Părintele prof. Dumitru Radu ne spune că o categorie de extremă importanță și de asemenea, de maximă putere de cuprindere a sistemului de gândire al prof. Mihail Diaconescu este **diaconia artistică**.

Mi-am adus aminte, citind această parte a volumului scris de Părintele prof. univ. dr. Dumitru Radu, de ceea ce spunea Eminescu referindu-se la accepțiunea cuvântului **lucru** la greci.

Eminescu spune așa: lucrul nu este doar **însușire**; lucrul este și slujire. Dar tocmai acest fapt, continuă Eminescu, nu l-au înțeles grecii. Și această neînțelegere este sursa răului pe care l-au primit grecii.

Așadar, lucrul este și slujire. Orice lucru omenesc bun și frumos este și slujire. Și cu atât mai mult, lucrul care se apropie de cuvânt.

Întemeierea conceptului de **diaconie artistică** este deosebit de importantă în scrierile domnului Mihail Diaconescu. Utilizarea ulterioară a acestei categorii, pentru a încheia un ansamblu de alte categorii în analiza teologică a unor variate aspecte ale culturii, mi se pare o altă reușită și o altă performanță a Părintelui prof. Dumitru Radu. Volumul **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**, este, în acest sens, strălucită dovadă.

În al treilea rând, e important să subliniem faptul că în această carte se dezvăluie modelul demn de urmat al teologiei luptătoare, al culturii luptătoare, în general.

După cum spuneam, Părintele prof. Dumitru Radu iese din altar cu puterea altarului, și se confruntă cu ceea ce am putea considera fețele anticreștinismului contemporan. Din punctul acesta de vedere n-am găsit altă referință mai potrivită decât cartea unui alt mare teolog al epocii noastre, Părintele Serafimov din Statele Unite, care analizează în studiile sale nihilismul epocii noastre, în special nihilismul filosofiei contemporane. El spune că răul în zilele noastre este generalizat în lume. Părintele prof. Dumitru Radu subliniază în noua carte a Sfinției sale fețele monstruoase pe care antihristul le capătă în zilele noastre. Sunt fețe înspăimântătoare. O să găsim, de pildă, modelul celui care face din Evanghelie, deci din învățătura revelată, din învățătura Mântuitorului, o învățătură întoarsă pe dos. Antihristul o întoarce pe dos, cum ai întoarce mânușa. Este un fapt cutremurător. Este antihristul dezlănțuit. Părintele prof. Dumitru Radu examinează cu atenție acest tip de acțiune și luptă cu aceste fețe monstruoase ale antihristului. El îl examinează, de asemenea, în noua sa carte, pe cel ce vine împotriva culturii, împotriva creștinismului, în acele acțiuni jurnalistice desfășurate în numele libertății cuvântului și al libertății de conștiință – vedeți ce întoarcere pe dos a noțiunii de libertate! – în care își ia îndrăzneala demonică de a ataca Biserica. Este o altă fațetă, o altă întruchipare a antihristului și deci a anticreștinismului ca mod de acțiune în lumea modernă și contemporană.

În acest sens, noua carte a Părintelui prof. Dumitru Radu este o contribuție de mare valoare pentru toți cei ce doresc să înțeleagă antropologia nihilismului, respectiv învățătura antiomului contemporan.

Toate aceste aspecte și altele sunt evidențiate cu o mare abundență de argumente în noua carte a Părintelui prof. Dumitru Radu.

După părerea mea, Părintele prof. Dumitru Radu realizează o analiză tulburătoare a ceea ce am putea numi strategia satanei, care se apropie în mod special, cu tactici speciale, cu uneltiri speciale, cu abilități speciale de personalitățile de excepție ale istoriei și culturii.

Sunt strategii asupra cărora Mihail Diaconescu atrage atenția atunci când îi evocă pe intelectualii detractați și pe însuși domnitorul Moldovei Iancu Vodă Sasu în romanul său **Adevărul retorului Lucaci**.

Diavolul, ne spune Părintele prof. Dumitru Radu, îi urmărește în mod special pe intelectualii care sunt personalități de excepție și susțin prin actele lor forța exemplară a istoriei. Diavolii vin și ademesc, încercuie tactic și strategic personalitățile cu valoare exponențială, tocmai atunci când elitele unei țări sunt slăbănogite. Dar tocmai când elitele sunt slăbănogite, atunci triumfă diavolul; când statul este slăbănogit spiritual; atunci când instituțiile statului sunt slăbănogite spiritual. Biruința diavolului în unele situații, ne spune Părintele Serafimov, este teribilă, pentru că nihilismul promovat de cei care-l slujesc pe antihrist ajunge în faza lui distructivă.

Din acest punct de vedere, socotesc, Părinte prof. Dumitru Radu, că ați scris una dintre cărțile reprezentative ale teologiei luptătoare, ale Bisericii noastre luptătoare. Pentru că numai așa putem înțelege ceea ce Părintele prof. Dumitru Stăniloae spunea referindu-se la cele cinci acte ale operei mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Și spunea că cel de-al cincilea act al operei mântuirii este Biserica. În Biserică se împlinește mântuirea neamului omenesc. Dar aceasta înseamnă că fiecare dintre noi avem datoria să dăm mărturie despre valorile Bisericii noastre, despre chemarea pe care o slujim. Slujind altarului, preotul zilelor noastre își asumă toate durerile lumii, toate dramele credincioșilor, ale fiecărei persoane care vine să se roage la Sfânta Biserică.

Ieșind din altar, cu puterea altarului, preotul dă însă mărturie despre Biserica lui Hristos și despre valorile ei nemuritoare.

Prea Fericirea Voastră

Prea Fericite Părinte

Patriarh Teoctist,

Doamnelor și domnilor,

Părintele prof. Dumitru Radu ne vorbește în ultima sa carte de nevoia profundă a poporului de a se reîntoarce la valorile Bisericii, de a trăi în conformitate cu ele, de a respinge secularismul, deconstructivismul și nihilismul ca atitudine și mod de viață. Pentru că nihilismul și secularismul nu au șanse de victorie. Diavolul nu poate învinge. Desigur, ne putem întreba cu spaimă ce face Biserica dacă îi pierde pe unii credincioși. Dar noi știm că Biserica luptătoare este și Biserica biruitoare.

Este un semn al timpului nostru faptul că poporul român este în Biserică. Biserica este plină. Și poporul nu se rupe de Biserica lui Hristos. De aceea, preotul zilelor noastre își asumă și rădăcinile culturii, și puterea spirituală a poporului dreptcredincios.

În condițiile actuale, când o anumită parte a culturii este rătăcită, revenirea la cult este conformă cu ceea ce este uman în om. Cu ceea ce este spiritual în om. Este, de fapt, marea și singura șansă a culturii de a-și realiza țelurile.

Vă rog să mă iertați pentru patosul pe care l-am pus în cuvintele mele!

Prea Fericirea Voastră,

Toate aceste aspecte la care m-am referit și la care s-ar cuveni ca noi, credincioșii, să reflectăm în continuare, țin în ultimă instanță de triumful Bisericii pe care o păstoriți, de misiunea pastorală și arhierescă la care ați fost chemat. Duhul Sfânt lucrează în Biserică. În Biserică se vede acțiunea proniatoare și sfințitoare a lui Dumnezeu. Noi, laicii din Biserică, suntem devotați valorilor creștine, pentru că ele ne reprezintă. Pentru că ele ne zidesc și ne înalță sufletește.

Vă mulțumim, Prea Fericirea Voastră, și vă sărutăm dreapta cu smerenie și cu dragoste, pentru opera de reconstrucție spirituală pe care a-ți realizat-o și o realizați, pentru triumful Bisericii noastre în condițiile istorice dramatice pe care le străbatem.

În același timp, vreau să sărut dreapta Părintelui profesor univ. dr. Dumitru Radu, care își asumă cu deplină responsabilitate și într-un chip eroic misiunea sfântă la care a fost chemat. O misiune care este, de fapt, a întregii Biserici luptătoare.

Și Înalte Prea Sfinției Sale Părintelui Arhiepiscop Teodosie al Tomisului îi sărut dreapta cu aceeași smerenie și cu aceeași dragoste, pentru că și-a asumat misiunea de a publica această minunată carte. Faptul că această carte a Părintelui prof. Dumitru Radu se află în mâinile noastre, că ea circulă, că este discutată, că stârnește și întreține dezbateri arată că este o carte necesară. Este o carte care demonstrează în mod strălucit faptul că Biserica noastră întreține un dialog activ cu toate ramurile culturii.

Tuturor vă mulțumesc mult pentru atenția pe care mi-o acordați!

Și încă o dată cer iertare pentru patosul cu care am vorbit despre această carte minunată a Părintelui prof. univ. dr. Dumitru Radu!"

**Cuvântarea Înalte Prea Sfinției Sale dr. Teodosie Petrescu,
Arhiepiscopul Tomisului**

*Prea Fericirea Voastră Părinte Patriarh Teoctist,
Prea Sfințiile Voastre Părinți Episcopi,
Distinse Părinte Profesor Dumitru Radu,
Domnule Profesor Mihail Diaconescu,
Onorată asistență,*

"Prezentarea făcută de domnul profesor Ilie Bădescu ne scutește de alte comentarii.

Aș vrea să pun însă în evidență doi factori decisivi, care au determinat apariția acestei lucrări la Editura Arhiepiscopiei Tomisului. Aș vrea anume să pun mai întâi în evidență, fără vreo dorință de a face o aluzie îndepărtată sau tendențioasă,

faptul că Părintele Profesor Dumitru Radu a fost ucenic la Facultatea de Teologie al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Părintele Profesor Dumitru Radu a mărturisit adesea că, încă din anii de facultate, a simțit purtarea de grijă a celui ce era atunci episcopul vicar patriarhal Teoctist și rectorul Institutului Teologic Universitar din București.

În al doilea rând, trebuie să amintesc că datorită timpurilor vitrege, în care multe nu erau sigure, la un moment dat, tânărul intelectual Dumitru Radu a trebuit să se îndrepte nu numai spre teologie, ci și spre filologie, spre studiul limbii latine și al limbii și literaturii române, în mod special. Dar acest fapt i-a fost spre bine.

În timpul acela, mulți dintre slujitorii Bisericii luau diferite căi de slujire. Unii au slujit și acolo unde au fost opriți de la slujire. Au slujit prin jertfa lor. Așa cum a mărturisit părintele Stăniloae sau cum a mărturisit părintele Sofian Boghiu, slujitorii Bisericii, deși au fost opriți de la slujire, duși fiind în temnițe, ei, de fapt, și-au adâncit slujirea și au putut să ajungă la o cugetare și la o trăire creștină și teologică tot mai profunde.

Ceea ce se petrece aici acum este ceva absolut firesc și necesar pentru Biserica noastră. Pretutindeni în lume există azi o frământare, o neliniște. Așa cum s-a subliniat, dușmanul cel mai de seamă al oamenilor și al Bisericii nu este altul decât diavolul. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a venit să zdrobească împărăția morții și să desființeze legăturile iadului. Acest dușman al Bisericii rămâne însă mereu în stare de veghe și luptător neconținut contra creștinilor de pretutindeni. De aceea, iată, pe diferite căi se desfășoară lupta celui viclean contra tuturor celor ce-L mărturisesc pe Hristos. Noi am văzut societatea românească despărțită în oameni credincioși, care vorbeau despre Dumnezeu, dar și aceștia vorbeau într-ascuns sau într-un spațiu restrâns, și în oameni care nu doreau să vorbească despre Dumnezeu și care, de fapt, și-au pierdut limbajul credinței, limbajul teologic.

Orice creștin trebuie să vorbească despre Dumnezeu. Această vorbire despre Dumnezeu este legată de actul slujirii în Biserică. Este o legătură strânsă și sfântă între credincioșii care împreună formează **Ecclesia**; între ei și slujirea de la altar; între ei și Dumnezeu despre Care vorbesc. În regimul ateist s-a încercat ca această legătură sfântă să fie zdrobită. Nu s-a reușit.

Cartea pe care Părintele profesor Dumitru Radu a intitulat-o **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE** vine să pună în evidență relația indestructibilă a intelectualului creator de cultură cu teologul creator de valori spirituale.

Personal am participat la lansarea de la Palatul Cotroceni a celor două cărți pe care domnul Mihail Diaconescu le-a intitulat "*Prelegeri de estetica Ortodoxiei*". Am fost cucerit de modul său de a scrie. Ceea ce el a realizat în acest tratat de estetică este o doxologie, o mulțumire înălțată spre Dumnezeu, pentru ceea ce a primit de la Dumnezeu. Și ceea ce vine de la Dumnezeu trebuie să fie pus de oameni în armonie cu viața și actele lor de creație. Trebuie să exprime frumosul, pentru că Dumnezeu este Frumusețe absolută. Bunătate absolută, Dragoste absolută, Înțelepciune absolută, Armonie desăvârșită.

Există o relație de dialog permanent între religie și cultură, între teologie și știință, între teologie și literatură. Cei doi profesori, Părintele Dumitru Radu și scriitorul Mihail Diaconescu, vorbind despre preocupările lor, au găsit, iată, acest mijloc să facă joncțiunea între estetică și credința noastră creștin-ortodoxă, între cult și cultură, între literatură și teologie.

De aceea, această carte, **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**, dă un răspuns la numeroase întrebări ale timpului nostru. Și le dă un răspuns nu numai celor din România. Ci și altora, din alte țări și din alte culturi.

Se știe că un curent de gândire cu care societatea europeană se confruntă în prezent este așa-numitul postmodernism. Acest postmodernism pare a fi mai încrâncenat în atitudinile sale anticreștine decât așa-zisul ateism.

Pentru că postmodernismul afirmă uneori o anumită preocupare pentru vocația religioasă a omului, pentru religiozitate. Dar religiozitatea afirmată de postmodernism este, de fapt, o pseudoreligiozitate. De aceea, o teologie care este asociată cu știința, cu estetica, cu literatura, cu filosofia, cu sociologia, cu psihologia, care ține cont atât de vocația epistemică a omului, cât și de trăirea lui religioasă profundă, poate da răspunsuri valabile la întrebările actuale ale societății, inclusiv la acele dileme care vin în România ca niște răsfrângeri, ca niște adieri ale unor grave căderi spirituale din Apus.

Sunt căderi incompatibile cu gândirea, trăirea și convingerile religioase ale românilor. De aceea, tinerii care merg azi în Apus și au ocazia să cunoască cele mai stranii atacuri antireligioase trebuie să aibă un temei, un temei teologic, pentru preocupările lor.

Iată, această carte este un răspuns convenit, un răspuns necesar la unele din întrebările timpului nostru.

Arhiepiscopia Tomisului a primit cu multă bucurie oferta de a tipări cartea Părintelui prof. Dumitru Radu, o carte închinată nu numai doctrinei literare edificate de domnul Mihail Diaconescu, ci mai ales Bisericii, culturii și spiritualității românești.

Părintelui prof. Dumitru Radu îi aducem aici omagiul nostru. Îi aducem omagiul nostru și celui care l-a inspirat pe autor, scriitorul, istoricul și esteticianul Mihail Diaconescu.

Aducem, de asemenea, omagiul nostru Întâistătorului Bisericii noastre, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care în toate împrejurările, când s-a adresat credincioșilor, n-a lăsat nici o clipă ca știința, literatura, arta, filosofia, cultura, în general, să fie despărțite de teologie, de credința noastră creștin-ortodoxă.

Pentru că, de fapt, prin cultură se exprimă, în mod plener, credința noastră. Prin cultură credința noastră îmbracă o haină de sărbătoare, o haină care îi face pe toți oamenii să se simtă părtași la bucuria unirii cu Dumnezeu și să se îndrepte spre El.

De aceea, îmi permit să adresez aici sincere felicitări Părintelui prof. Dumitru Radu și domnului prof. Mihail Diaconescu și multe mulțumiri și recunoștința și dragostea noastră profundă Prea Fericitului Patriarh Teoctist, care, iată, părinteștec

ne-a chemat să fim aici împreună sub oblăduirea sa, ca să dăm mărturie că noi toți, împreună, clerici și laici, slujim Biserica. Îl încredințăm încă o dată, din adâncul inimii, că noi toți, clerici și laici, vrem să slujim Biserica, fiecare de la locul său și după puterile sale.

Prea Fericirea Voastră, bunul Dumnezeu v-a hărăzit să aveți acești ani frumoși, plini de bunătate, de înțelepciune, de autoritate spirituală și de bucurie, ca să-i vedeți pe ucenicii pe care i-ați crescut duhovnicește, că au crescut și ei la vârsta înțelepciunii și că acum ei culeg roade depline, așa cum i-ați binecuvântat, i-ați învățat, i-ați ajutat și i-ați călăuzit.

Ei vă aduc acum recunoștința lor profundă, de la cei mai tineri până la ce mai vârstnici.

Noi toți vă simțim ca pe un iubitor părinte al nostru și ne simțim, cu toții, ocrotiți și binecuvântați de Dumnezeu, prin felul cum cârmuiți Sfânta noastră Biserică și prin felul cum vă îngrijiți ca ea să n-aibă lipsă de nimic, să fie totdeauna în lumină, în pace, în dragostea credincioșilor și întru harul lui Dumnezeu Pro-niatorul și Părintele luminilor.

Vă mulțumim încă o dată pentru toate aceste multe și minunate daruri! Și vă mulțumim și pentru aceste momente atât de frumoase desfășurate aici în prezența Prea Fericirii Voastre!"

Cuvântarea scriitorului Mihail Diaconescu

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Înalt Prea Sfințite Părinte Teodosie
Arhiepiscop al Tomisului,
Prea Sfințiile Voastre
Părinți Episcopi,
Prea Cucernice Părinte
Prof. univ. dr. Dumitru Radu,
Doamnelor și Domnilor,*

"Vă mărturisesc că sunt profund emoționat. Volumele mele au fost prezentate adeseori în țară și în străinătate, la diferite lansări de cărți. De fiecare dată am participat cu emoție firească la aceste lansări de cărți. De departe însă lansarea cărții Părintelui prof. univ. dr. Dumitru Radu **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE** este cea mai emoționantă dintre toate cele la care am participat. Este, de fapt, cea mai frumoasă. Este cea mai emoționantă, pentru că se desfășoară sub acoperământul Bisericii noastre Ortodoxe și strămoșești, în prezența Întâistătătorului ei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, personalitate ilustră a istoriei și a lumii contemporane. Nu sunt în stare să-i mulțumesc îndeajuns Părintelui Patriarh Teoctist pentru marele dar sufletesc pe care mi-l face prin decizia de a fi organizată, acum și aici, această lansare de carte și în prezența sa. Cu dragoste profundă, vă mulțumesc, de asemenea, dumneavoastră tuturor celor ce sunteți prezenți la această ceremonie.

Este prezentă aici, la această lansare de carte, o lume foarte aleasă, o lume de o înaltă distincție intelectuală. Sunt prezenți aici, sub bolțile Palatului Patriarhiei, înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, teologi, preoți, diaconi, monahi, generali și ofițeri superiori ai Armatei române, membri ai Academiei Române, scriitori, istorici și critici literari, gazetari, diplomați, miniștri, senatori, deputați, actori, regizori, artiști plastici, cercetători științifici, bancheri, oameni de afaceri români și străini, reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale. Sunt prezenți, de asemenea, mai mulți decani, prodecani, șefi de catedre și profesori universitari. Sunt prezenți și studenți.

Tuturor le mulțumesc încă o dată, cu profundă recunoștință și cu dragoste, pentru că au venit la această lansare de carte.

Vasile Băncilă, un mare gânditor și un strălucit scriitor, care a fost mulți ani la rând cronicarul literar al revistei **Gândirea** și s-a integrat perfect în atmosfera de înaltă trăire spirituală creștin-ortodoxă, națională și tradițională instituită în redacție de mentorul acesteia, marele teolog, estetician și poet Nichifor Crainic, a publicat o carte de filosofie și sociologia culturii, semnificativ intitulată **Duhul sărbătorii**. Ideea centrală a acestei cărți excepționale are caracter sociologic, dar și teologic, mai precis liturgic. Vasile Băncilă ne spune că pentru diferite motive, în viață, fiecare om se poate bucura de unul singur. Dar bucuria este mult mai mare, mai cuprinzătoare și mai puternică, dacă este trăită împreună cu alții, în comunicare și în comuniune sufletească cu persoanele de care ne simțim apropiați. Sărbătoarea ridică actul comunicării și comuniunii sufletești între oameni pe noi culmi ale trăirii spirituale. Eu trăiesc momentul acestei bucurii a lansării de carte împreună cu domniile voastre, cu toți cei de față, sub binecuvântarea Bisericii noastre. De aceea, bucuria mea este atât de mare și de profundă.

La această reuniune sărbătorească eu nu îndrăznesc să spun ceva despre cărțile mele.

Vă rog să-mi permiteți să-l elogiez însă, public, cu dragoste și cu smerenie, dar mai ales cu infinită recunoștință, pe marele teolog și profesor universitar Dumitru Radu, autorul volumului **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**, volum pe care îl lansăm aici împreună.

Acesta este al patrulea volum cu caracter monografic dedicat creației mele. Cartea aceasta nu seamănă însă cu nimic din ceea ce s-a scris până acum despre opera mea. Și îndrăznesc să spun că nu seamănă cu nimic din ceea ce s-a publicat până acum în cultura română.

Pentru că această carte a Părintelui prof. Dumitru Radu este o sinteză profund originală, o îmbinare cu totul aparte de principii teologice, puncte de vedere filosofice, analize literare, perspective sociologice, abordări psihologice și demonstrații teoretico-estetice.

Este o carte care demonstrează cu prisosință marea înălțime și strălucire spirituală a culturii române, în care ne înscriem. Sunt în această carte idei, argumente și valori care vin din mai multe științe. Toate sunt puse însă, în mod consecvent,

sub semnul ocrotitor, sub egida principiilor teologice, dogmatice, liturgice, patristice, catehetice, pastorale, morale și misionare ale Bisericii noastre Ortodoxe.

Părintele prof. Dumitru Radu este, așa cum toți o recunosc, unul dintre cei mai mari teologi din istoria culturii noastre. Este un mare creator de valori și un mare teolog, pentru că Sfinția Sa nu este numai teolog. Desigur, el este în primul rând teolog. Mai presus de toate este teolog. Dar este și un filolog strălucit. A terminat Facultatea de Filologie, unde s-a specializat temeinic în domeniul limbilor clasice, mai ales în limba și literatura latină. Ca orice teolog care se respectă, a făcut din studiul limbilor clasice un obiect predilect de preocupare și aprofundare științifică. De altfel, a fost remarcat de profesorul academician Ion Coteanu, care i-a propus să rămână cercetător științific la Institutul de Lingvistică al Academiei Române. Profesorul Coteanu a îndrumat elaborarea tezei de licență în filologie a tânărului teolog Dumitru Radu, teză intitulată *"Noțiunea a crea în poezia argheziană"*, pe care i-a și publicat-o în revista *Limba română*. La propunerea profesorului Ion Coteanu, tânărul absolvent Dumitru Radu a răspuns precizând că este dedicat definitiv preoției și teologiei. Ulterior, Părintele prof. Dumitru Radu a predat, un timp, limba latină. A predat și drept canonic. Lecțiile sale de drept canonic erau foarte atent asociate cu principiile filosofiei dreptului, dreptului civil, dreptului penal, dreptului administrativ, dreptului constituțional.

Părintele prof. Dumitru Radu are, de asemenea, o deschidere de largă cuprindere spre problemele filosofiei, pe care le-a aprofundat în perioada când a studiat la Facultatea de Teologie Catolică a Universității din Strasbourg; mai precis – spre problemele logicii; ale epistemologiei, metafizicii, gnoseologiei, esteticii și ontologiei; ale antropologiei, sociologiei și psihologiei. Toate aceste preocupări, toate aceste daruri, toate aceste strălucite vocații sunt evidente în volumul **FUNDA-MENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**.

Părintele Prof. Dumitru Radu este un adevărat discipol al marilor teologi – Profesorul Dumitru Stăniloae și profesorul Ioan G. Coman – binecuvântată fie memoria lor în veci de veci!

Este un adevărat discipol al lor, pentru că, asemenea marilor săi dascăli de teologie luptătoare, Părintele profesor Dumitru Radu se adresează contemporanilor de cele mai diferite categorii intelectuale, din cele mai diferite domenii ale științei. Se adresează acestora ca preot care vine în lume, profesorul Bădescu a spus-o foarte bine, cu puterea altarului, unde slujește cu devotament și dăruire totală lui Dumnezeu și oamenilor.

Părintele prof. Dumitru Radu se înscrie prin lucrările sale într-un curent mai larg de gândire, care este și teologică, și filosofică. Mă gândesc, bineînțeles, la existențialismul creștin, specific secolului al XX-lea, și la preocupările dialectico-speculative care structurează expunerile Sfinției Sale.

După părerea mea, patru sunt liniile de forță care structurează opera teologică a Părintelui prof. Dumitru Radu.

În primul rând: înrădăcinarea puternică, neabătută, cuprinzătoare, în duhul Ortodoxiei noastre, în special în marea ei tradiție filocalică. Așa a procedat și

Părintele prof. Dumitru Stăniloae, care, înainte de a ne lăsa monumentalele și fundamentalele sinteze **Teologia dogmatică ortodoxă, Spiritualitate și comuniune în liturgia ortodoxă, Chipul nemuritor al lui Dumnezeu, Reflecții despre spiritualitatea poporului român** și altele, ne-a dăruit cele douăsprezece volume ale Filocoaliei.

În al doilea rând: apelul consecvent la Sfinții Părinți și Scriitori bisericești, pe care Părintele prof. Dumitru Radu îi citează, îi comentează și îi actualizează în toate studiile sale.

În al treilea rând: alianța dintre teologia ortodoxă și principiile filosofice dialectico-speculative, care marchează evoluția culturii europene de mai bine de două milenii și jumătate. Această alianță, luminată de adevărurile de credință ale Bisericii noastre Ortodoxe, fundamentează un discurs auctorial capabil să se adreseze celor mai variate cercuri intelectuale, celor mai diverse medii științifice.

Așa a procedat și Părintele prof. Dumitru Stăniloae. Și așa au procedat și Sfinții Părinți și Scriitori bisericești care, la vremea lor, se arătau deschiși spre cele mai variate cuceriri ale științei.

În al patrulea rând: este evidentă pentru toți cei care au marea șansă de a se împărtăși din sublima frumusețe intelectuală și duhovnicească a scrierilor teologice ale Părintelui prof. Dumitru Radu consecvența cu care el apelează la principiile metodologice de tip hermeneutic.

Nu vom relua aici, acum, discuțiile despre hermeneutică, discuții care traversează filosofia europeană de mai bine de două secole.

Vom spune doar că, atât în Occidentul Europei, cât și în Răsărit, preocupările de tip hermeneutic au dat o notă distinctă, o atmosferă aparte unor dezbateri teologice.

În Occident, datorită, în primul rând, lui Friedrich Ernst Daniel Schleiermacher, teolog și filosof preocupat în expunerile sale de la Universitatea din Berlin de alianța dintre teologia creștină și moștenirea umanismului antic greco-latin; în Răsărit, datorită faptului că în seminariile și facultățile de teologie, inclusiv la cele din țara noastră, au fost introduse cursuri speciale de **"Sfințita hermeneutică"**. Preocupările de hermeneutică sunt prezente atât la cursurile de masterat, cât și la cele de doctorat.

Preocupările hermeneutice ne duc, bineînțeles, cu gândul la marele Origen, indiscutabil unul din cei mai importanți Părinți și Scriitori bisericești. El le cere tuturor celor care veneau să învețe la Marea Școală de la Alexandria, pe care o conducea în prima parte a sec. al III-lea d. Hr., să se înarmeze cu cele mai diferite cunoștințe, din cele mai variate științe ale epocii lor, tocmai pentru a se ridica la înălțimea dezbaterilor spirituale despre Cuvântul lui Dumnezeu. De aceea, în școala lui Origen erau predate cunoștințe de teologie creștină alături de cele de filosofie, filologie, matematică, astronomie, botanică, retorică, gramatică, zoologie, istorie, geografie, medicină, muzică, literatură, anatomie etc.

Hermeneutica, preocupare ce aspiră să epuizeze semnificațiile unor texte, ale unor opere, este cultivată în zilele noastre de teologi, filosofi, critici și istorici literari, istorici ai artelor, culturologi, în buna tradiție origenistă. Mi se pare profund

semnificativ faptul că în epoca daco-romană, unul din apărătorii personalității și operei lui Origen a fost Sfântul Theotim I Filosoful, Episcopul Tomisului. La Tomis, unde se află cel mai vechi scaun ierarhic din istoria Bisericii noastre, păstorește acum Înalt Prea Sfinția Sa Părintele Arhiepiscop Teodosie, care a binecuvântat apariția cărții discutate de noi acum și aici.

Schleiermacher n-a făcut decât să dea, prin teoriile sale, un nou avânt străvechilor tradiții hermeneutice. De aceea i s-a spus "Noul Origen".

Faptul că Părintele prof. Dumitru Radu este un eminent hermeneut dă discursului său teologic ortodox capacitate de cuprindere, orizont enciclopedic, rigoare și, mai presus de toate, o mare înălțime spirituală.

Numeroase alte calități de excepție, care sunt tot atâtea linii de forță, caracterizează scrisul Părintelui prof. univ. dr. Dumitru Radu.

De aceste sublime calități beneficiază din plin exegezele pe care Cucernicia Sa le-a dedicat doctrinei mele literare. Să-i spun că pentru aceasta îi mulțumesc din adâncul inimii, este prea puțin. Îi sunt pentru totdeauna profund recunoscător marelui teolog, marelui filolog, marelui filosof al culturii, marelui meu prieten, omului exemplar și preotului deplin, slujitor al oamenilor și al lui Dumnezeu, Părintele Dumitru Radu, pentru această carte despre doctrina mea literară, carte care nu seamănă cu nimic din ceea ce s-a realizat până acum în cultura română.

Bunul Dumnezeu Proniatorul și Părintele Luminilor să-i dea mai departe putere de lucru în tot ceea ce întreprinde!

Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,

Vă mulțumesc încă o dată, din adâncul inimii, pentru decizia ca volumul **FUNDA-MENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE** să fie lansat la Palatul Patriarhiei, în acest cadru de mare solemnitate.

Distinșilor participanți la această ceremonie le mulțumesc, de asemenea, pentru interesul lor constant față de opera mea și față de noua carte a Părintelui prof. Dumitru Radu.

Înalt Prea Sfinției Sale, Înalt Prea Sfințitului Teodosie Arhiepiscop al Tomisului, strălucit ierarh și strălucit intelectual, eminent dascăl de teologie ortodoxă, cel ce a binecuvântat și a vegheat cu totală dăruire sufletească la apariția acestei minunate cărți, îi mulțumesc, de asemenea, din adâncul inimii. Fără neabătuta purtare de grijă a Părintelui Arhiepiscop Teodosie, apariția acestei cărți nu ar fi fost posibilă.

Părintele Arhiepiscop Teodosie se înscrie astfel, în mod firesc, într-o strălucită tradiție care a făcut ca toate marile realizări ale culturii noastre, inclusiv cele editoriale, să fie realizate cu binecuvântarea și sub egida Bisericii. Pe mine personal, Părintele Arhiepiscop Teodosie m-a îndatorat sufletește pentru totdeauna. Nu sunt în stare să-i mulțumesc îndeajuns.

Încă o dată vă mulțumesc tuturor! Bunul Dumnezeu să ne ocrotească și să ne lumineze pe toți!"

Cuvântarea Părintelui prof. univ. dr. Dumitru Radu

*Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist,
Înalt Prea Sfințite Părinte Teodosie
Arhiepiscop al Tomisului,
Prea Sfințiile Voastre Părinți Episcopi,
Iubiți frați preoți,
Onorată asistență,*

"Încep cuvântul meu adresându-Vă, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, mulțumirile mele profunde, pline de bucurie și de recunoștință, pentru că ați decis – ca ultimul meu volum, **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**, să fie lansat în acest cadru solemn, la Palatul Patriarhiei, în prezența Prea Fericirii Voaste, a unor Înalți Ierarhi ai Bisericii noastre și a unor iluștri oameni de cultură care sunt laici.

Nu este prima dată când beneficiez de purtarea de grijă plină de dragoste a Prea Fericirii Voastre.

Cu mulți ani în urmă, ca student, am beneficiat de aceeași purtare de grijă, plină de delicatețe, a Prea Fericirii Voastre față de evoluția mea intelectuală, morală și sufletească. Mai ales – sufletească. Erau momente nespuse de grele pentru mine. Părinții mei, țărani, erau arestați de autoritățile comuniste. Ca vicar patriarhal, care avea deplina responsabilitate a bunului mers al Institutului Teologic de Grad Universitar din București, m-ați chemat atunci, m-ați încurajat cu tact și blândețe, m-ați îndemnat să mă rog pentru a răzbi prin necazuri. Mi-ați spus atunci: **"Poartă-te cu înțelepciune! Nu vrem să te pierdem! Noi vom fi alături de tine! Tu să-ți faci datoriile tale de student! Și să te rogi!"**.

Și, într-adevăr, sub oblăduirea duhovnicească blândă și exigentă, plină de înțelepciune, a profesorilor mei de la teologie, nu m-am simțit pierdut. Dimpotrivă. M-am simțit protejat. Mă străduiam să nu le dezminț încrederea și dragostea, mai ales dragostea, și de câte ori ei îmi confirmau înaintarea mea în domeniile vaste și nepuizabile ale teologiei, mă bucuram din adâncul inimii.

Din îndemnul profesorilor mei de la teologie, care îmi urmăreau foarte atent evoluția, am urmat și cursurile de doctorat și, în paralel, m-am înscris la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București, unde am aprofundat studiile mele de limbi clasice, îndeosebi de latină.

Ulterior, Patriarhul de fericită amintire Justinian m-a trimis la studii la Universitatea Catolică din Strasbourg, unde am aprofundat probleme de filosofie, de ecumenism și de misterologie.

Sub acoperământul sfânt al Bisericii noastre, am studiat deci teologia, filologia și filosofia, fapt care este, de altfel, vădit în lucrările publicate de mine de-a lungul anilor.

Țin să mărturisesc faptul că am venit spre teologie dintr-un îndemn sufletesc profund. Părinții mei, binecuvântată fie în veci de veci memoria lor sfântă!, erau oameni profund credincioși. Rugăciunea era pentru ei hrană sufletească zilnică.

Părinții mi-au sădit în suflet convingerea că a fi preot este nu numai o mare responsabilitate, ci și un mare dar venit de sus de la bunul Dumnezeu Proniatorul. Dorința mea de a ajunge preot era puternică, luminată de o stare sufletească aparte, care nu m-a părăsit niciodată.

Mă simt dator să spun aici că am avut parte de profesori buni, de mari dascăli, care erau preoți de strălucită vocație pastorală și îndrumători sufletești plini de înțelepciune și de har.

Eu nu-i pot uita, și-i pomenesc în rugăciunile mele de preot, pe marii mei dascăli de teologie: Părinții Profesori Dumitru Stăniloae și Ioan G. Coman și pe alții, care m-au învățat Cuvântul lui Dumnezeu.

Așa cum nu-i pot uita pe dascălii mei de limba și literatura română: profesorii Ion Coteanu, Grigore Brâncuș, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și alții, care la Universitatea din București țineau cursuri și conduceau seminarii de neuitat.

În cazul meu, rezultatul acestei triple pregătiri – teologice, filologice și filosofice – s-a văzut în special după 1968, când am făcut parte din comisia oficială instituită de Patriarhul Justinian pentru revizuirea ultimei traduceri a **Sfintei Scripturi**. În 1979 am făcut, de asemenea, parte din comisia de revizuire a traducerii **Noului Testament**, comisie instituită de Patriarhul Justin.

Tot ceea ce este mai bun, mai trainic, mai limpede spus în studiile mele, eu am primit de la Biserică, de la marii mei dascăli, ca și de la toți cei care de-a lungul vieții mi-au marcat evoluția sufletească, pastorală și teologică.

Iată, deci, Prea Fericirea Voastră, Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist, cât de profunde și de puternice sunt resorturile interne care mă îndeamnă ca acum și aici să vă mulțumesc, încă o dată, nu numai pentru că ați decis ca noul meu volum să fie lansat în acest cadru sărbătoresc, în fața unui public intelectual de elită, ci și pentru multe altele, pentru care vă sunt pentru totdeauna dator sufletește și profund recunoscător.

Țin, de asemenea, să-i mulțumesc în mod cu totul deosebit Înalt Prea Sfinției Sale, Înalt Prea Sfințitului dr. Teodosie Petrescu, Arhiepiscopul Tomisului, pentru purtarea de grijă și dăruirea sufletească cu care a vegheat ca această carte a mea să apară în cele mai bune condiții. Ca ierarh și ca strălucit om de cultură Părintele Arhiepiscop Teodosie m-a încurajat să duc la bun sfârșit această carte. A dorit ca ea să apară la Editura Arhiepiscopiei Tomisului. Și s-a bucurat de apariția ei tot atât de mult ca mine și ca domnul profesor Mihail Diaconescu.

Fundamentele teologice ale fenomenologiei narrative nu discută numai doctrina literară a domnului Mihail Diaconescu, derivată din concepția sa estetică, ci și unele aspekte ale artei și culturii contemporane, în general.

Noi nu putem uita că Biserica a fost, în toată istoria neamului nostru, primul și cel mai important factor de cultură. Publicând această carte, Înalt Prea Sfinția Sa Părintele Arhiepiscop Teodosie urmează, deci, acestei mari și binecuvântate tradiții.

Într-o altă ordine de idei, trebuie spus că noi trăim azi într-o epocă de mari tensiuni istorice, culturale și spirituale. Credincioșii se confruntă cu noi tentative,

cu noi asalturi ale celor care ar dori ca valorile Bisericii să fie marginalizate, înlăturate din societate sau, cel puțin, ignorate.

Scrierea acestei cărți și lansarea ei acum și aici sunt un răspuns la aceste tentative.

Se face caz în zilele noastre de așa-zisul postmodernism.

Trebuie spus că sub masca aparent neutră, din punct de vedere axiologic, noțiunii de postmodernism se ascund lucruri periculoase pentru integrarea spirituală a poporului român, ca, de altfel, a tuturor națiunilor din Europa. Se ascunde, anume, un ateism agresiv, o ură activă față de valorile noastre istorice, naționale și patrimoniale, valori care ne reprezintă în lume și în istorie, față de orice tip de trăire morală, față de ideea de stat care, chipurile, ar fi o realitate juridică și organizatorică depășită, față de Biserică în calitatea ei de instituție divino-umană, față de orice tip de valoare consacrată printr-o autentică trăire spirituală. Așa-zisul postmodernism este, de fapt, una din fețele războiului axiologic murdar dus contra Bisericii și neamului nostru.

Așa-zisul postmodernism este însă doar una din provocările la care sunt supuși credincioșii creștini. Și alte provocări, uneori foarte rafinate, foarte perfide, sunt lansate de cei care ar dori ca oamenii să se rupă de valorile creștine, naționale, tradiționale, patrimoniale și morale care îi zidesc sufletește și îi reprezintă.

Biserica este datoare să dea răspunsuri limpezi și ferme acestor noi provocări. Sunt provocări abile, întreținute cu sofisme, cu o întreagă industrie a propagandei mincinoase, cu o logistică bine pusă la punct, cu ajutorul unor oameni decăzuți din punct de vedere civic și moral, cu agresivitate, cu cea mai abjectă practică a eristicii.

Ca teolog ortodox mă simt angajat deplin în lupta Bisericii noastre strămoșești. Pentru că eu, ca teolog, sunt un rezultat al celor ce m-au format sufletește: părinții mei, dascălii mei, credincioșii pe care-i păstoresc și pe care-i pomenesc în rugăciunile mele la Sfântul altar.

Mă simt în mod special solidar cu ceea ce colegul meu de catedră și distinsul teolog Preot acad. prof. univ. dr. Dumitru Popescu ne-a dăruit în volumul său **Teologie și Cultură**.

Este însă foarte important și, totodată, încurajator faptul că împreună cu teologii care scriu despre fețele culturii în epoca noastră, se află savanți, scriitori, gânditori și artiști de mare prestigiu, care dau mărturie, prin tot ceea ce ei realizează, despre valorile sfinte ale Bisericii noastre ortodoxe și strămoșești.

Și, în acest sens, **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE** este o carte necesară. M-am implicat sufletește în realizarea acestei cărți pe care am gândit-o nu numai ca pe o mărturie despre doctrina literară a scriitorului și esteticianului Mihail Diaconescu, ci și despre tensiunile și evoluțiile culturii în epoca noastră.

Un cuvânt special de mulțumire adresez domnului prof. univ. dr. Ilie Bădescu, șeful catedrei de sociologie a Universității București, președintele Asociației Române a Sociologilor, pentru modul strălucit în care a prezentat această carte, îndeosebi atitudinile pe care ea le promovează. Și domniei voastre, domnule profesor Ilie Bădescu, vă sunt profund recunoscător.

Îi mulțumesc și scriitorului, istoricului și esteticianului Mihail Diaconescu, bunul meu prieten, pentru modul cum comunicăm sufletește atunci când dezbatem evoluțiile actuale ale culturii și spiritualității în care ne înscriem. Îl pomeneșc cu dragoste în rugăciunile mele. Și știu că și el mă pomenește în rugăciunile lui.

În încheiere, vă rog să-mi permiteți să reamintesc aici faptul că Biserica noastră ortodoxă a fost totdeauna o Biserică luptătoare, cu mijloace exclusiv duhovnicești, pentru îndeplinirea misiunii ei sfinte.

Biserica noastră a fost totdeauna deschisă spre problemele societății. De aici vine o parte importantă a puterii ei misionare. Suntem angajați într-o luptă purtată exclusiv cu mijloace spirituale. Este o luptă care nu cunoaște răgaz.

Bunul Dumnezeu să ne lumineze și să ne ajute pe noi toți, preoți, diaconi, ierarhi, teologi și laici să ne îndeplinim misiunea sfântă la care am fost chemați!"

Cuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST

Distinsă adunare,

"Asociindu-mă la frumoasele cuvinte care s-au spus aici despre însemnătatea cărții intitulată **FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE FENOMENOLOGIEI NARATIVE**, însumând munca Părintelui prof. univ. Dumitru Radu, și despre valoarea autorului pe care dânsul îl prezintă în această carte, vreau să subliniez că nu poate fi o zi mai plăcută, mai plină de lumină, ca aceasta de astăzi. După ce ieri s-a lansat, tot aici, o altă carte foarte prețioasă pentru noi, privind strădaniile, răbdarea și suferințele Bisericii Ortodoxe Române în perioada dictaturii comuniste, așa cum rezultă din documentele securității, astăzi, iată, prin această lucrare remarcabilă, aducem mărturia prezenței Teologiei noastre în cultura românească. O suprapunere desăvârșită între cult și cultură, așa cum dl. prof. Mihail Diaconescu a mai arătat și cu alte prilejuri și cum a mai spus cu prisosință dl prof. Ilie Bădescu.

Numai lucrul acesta dacă l-am reține, noi, cei prezenți la această manifestare culturală deosebit de frumoasă, și zic noi, abuzând de atribuția mea și de rolul meu de gazdă, am arăta, celor de dincolo de aceste ziduri, frumusețile Ortodoxiei, pe care nu le cunosc îndeajuns, profunzimea și înălțimea scrierilor Sfinților Părinți, dar și a scrierilor din timpul nostru, ale teologilor, profesorilor universitari și, în general, ale intelectualilor noștri, cum este această carte care ne-a adunat pe toți aici. Îmi dau seama că sunteți toți slujitorii binelui, frumosului, adevărului pe calea culturii. Este necesar să mărturisim aceste valori, mai ales astăzi, ca să se știe că Biserica noastră este factor de

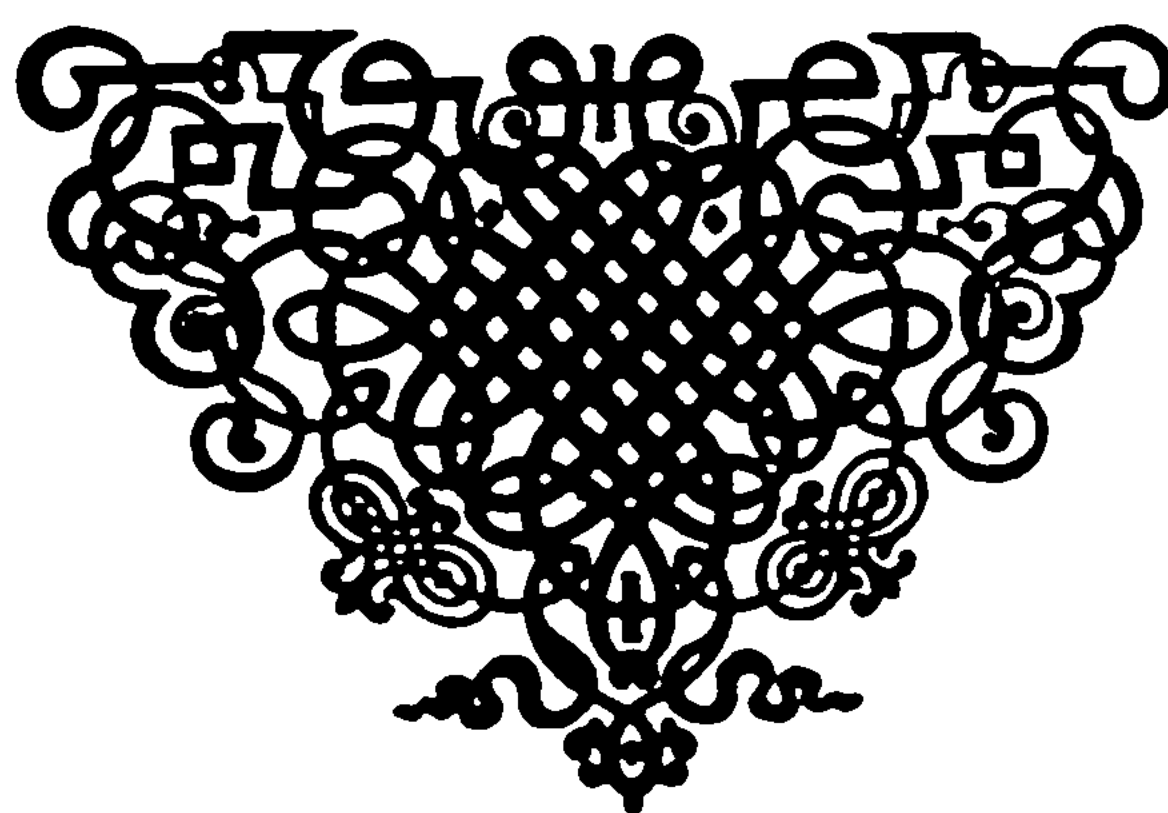
echilibru în știință, în cultură, în toate domeniile de gândire, de simțire și de lucrare umană. Pentru că mesajul Bisericii își are izvorul în învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos, oglindită în Evanghelia scrisă de Sfinții Apostoli și redată în Sfânta Scriptură, care este o carte uriașă. Numai atingând-o, numai răsfoind-o, simți o ușurare și o înălțare sufletească.

Vă felicit, laolaltă, domnule profesor Mihail Diaconescu, domnule profesor Ilie Bădescu și Părinte profesor Dumitru Radu, unul mai strălucit decât celălalt! Îl felicit și pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie și sunt mângâiat că am găzduit aici lansarea acestei cărți, în acest spațiu adecvat pentru asemenea manifestări culturale, dar și primitor de suflete și inimi însetate după aceste valori, care se bucură astăzi împreună cu noi.

Străjuind, așadar, fiecare la locul nostru, aceste valori, în felul cum Dumnezeu ne-a rânduit să lucrăm în Biserică, la sfântul altar, la catedră sau în rândul credincioșilor, aducem aceeași contribuție și primim aceeași răsplată din partea Dumnezeului iubirii, al păcii și al vieții pe pământ.

Să ne ajute Dumnezeu să mai trăim asemenea momente! Vă împărtășesc tuturor, cu prețuire și dragoste, binecuvântări și sănătate. Amin!"

REDAȚIA

A IX-A ADUNARE GENERALĂ A CONSILIULUI MONDIAL AL BISERICILOR

(Porto Alegre - Brazilia, 14-23 februarie 2006)¹

Consiliul Mondial al Bisericilor, care reunește un număr de 348 de Biserici și denominațiuni creștine din peste 120 de țări, a organizat, în perioada 14-23 februarie a.c., la Porto Alegre (Brazilia), cea de a IX-a Adunare Generală. Celor 691 de delegați oficiali ai Bisericilor membre ale Consiliului Mondial li s-au adăugat reprezentanți ai altor numeroase organizații ecumenice internaționale sau regionale cu care acesta are relații de parteneriat (Conferința Bisericilor Europene, Federația Luterană Mondială, Alianța Mondială a Bisericilor Reformate, ș.a.), invitați speciali, voluntari și consultanți, precum și observatori, vizitatori, membri ai comunităților creștine locale, reprezentanți ai mass-media etc., în total aproximativ 4.000 de participanți.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, formată din 13 membri, a participat la lucrările acestei Adunări – care se întrunește periodic la 7-8 ani – desfășurată pentru prima dată în America Latină. Delegația a fost condusă de Î.P.S. Dr. NIFON, Arhiepiscop al Târgoviștei, având următoarea componență, ce respectă criteriile de eligibilitate ale Consiliului Mondial al Bisericilor: Pr. Dr. Michael TIȚA (consilier patriarhal, Sectorul pentru Relații Externe Bisericești); reprezentanți ai Facultăților de Teologie: Asist. Drd. Ionuț TUDORIE (București), Pr. Lect. Dr. Dan SANDU (Iași), Pr. Lect. Dr. Nicolae MOȘOIU (Sibiu) și Pr. Conf. Dr. Constantin PĂTULEANU (Craiova); D-na Elena TIMOFTICIUC și D-ra Florina FODAC (reprezentante ale Asociațiilor creștine de femei). Diaspora ortodoxă română a fost reprezentată la nivel ierarhic de Î.P.S. Dr. NICOLAE, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, căruia i s-au alăturat: Dl. Vlad CUBREACOV (Moldova) și Pr. Iulian NISTEA (Franța). În sfârșit, reprezentanți ai tineretului ortodox român au fost: Diac. Ionuț GHIBANU (consilier juridic, Arhiepiscopia Târgoviștei) și Dl. Marius OPINCARIU (S.U.A.).

Înainte de începerea lucrărilor acestei Adunări, între 11-13 februarie, au avut loc două reuniuni preliminare (a tinerilor și, respectiv, a femeilor), în care s-a discutat pe marginea temelor propuse spre dezbateră în plenarele Adunării. Locația

1. Menționăm faptul că încă înainte de perioada în care s-au desfășurat lucrările acestei Adunări Generale, Consiliul Mondial al Bisericilor a creat un *site* dedicat special acestui eveniment: <http://www.wcc-assembly.info/en/welcome.html>, actualizat zilnic în perioada 14-23 februarie a.c. La această adresă pot fi consultate toate documentele redactate și adoptate, rapoartele și alocuțiunile, programul, imagini foto și video, etc. De asemenea, menționăm că numeroși reprezentanți media acreditați la întâlnirea de la Porto Alegre au transmis succesiunea dezbaterilor, interviuri și comentarii. În acest sens, din spațiul românesc mă voi mărgini a menționa cotidianul *Lumina* (suport tradițional - <http://www.ziarullumina.ro/>, cu o arhivă în care pot fi consultate informațiile furnizate la momentul desfășurării evenimentului) și *blog-ul*: <http://www.echo-orthodoxe.net/index.php/> (suport electronic – în limba franceză).

unde s-au desfășurat lucrările acestei reuniuni ecumenice a fost campusul Universității Pontificale Catolice din Porto Alegre.

Continuând linia pnevmatologică a Adunării Generale de la Canberra (1991), tema acestei reuniuni a fost: **God, in your grace, transform the world (Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea)**, reflectată în mesajele și în documentele oficiale adoptate.

Trebuie să menționăm dintru început faptul că reprezentarea ortodoxă la Porto Alegre a fost cea mai numeroasă comparativ cu precedentele Adunări Generale. De asemenea, la inițiativa *Comisiei Speciale asupra participării ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor*² a fost introdus *consensul* ca sistem decizional, înlocuind *votul parlamentar* bazat pe majoritatea simplă. Această modificare este singura modalitate viabilă prin care ortodocșii, care nu reușeau să își impună un punct de vedere prin vot, în perioada precedentă, să își evidențieze prezența și punctul de vedere în cadrul Consiliului. Nu în ultimul rând, această reuniune a fost marcată pozitiv de participarea considerabilă a tinerilor, grup social care este merit să asigure viitorul Mișcării Ecumenice.

Altă caracteristică a acestei Adunări Generale a fost accentul pus pe rugăciunea în comun,³ legată indestructibil de studiul biblic zilnic.⁴ Textele neo-testamentare integrate în rugăciunile de dimineața au constituit baza exegetică și ermieneutică a dialogului biblic interconfesional, cu o profundă ancorare în problematica societății contemporane. Invocarea harului lui Dumnezeu pentru transformarea lumii, a pământului, a societăților în care trăim, a propriilor vieți, a Bisericilor și a mărturiei noastre comune au constituit tot atâtea teme, succesiv exprimate în cult. Implicarea ortodoxă în comisia de specialitate a avut ca efect organizarea pe criterii confesionale a rugăciunilor de seară, modificare receptată pozitiv de către toate Bisericile participante.

În vederea atingerii unuia dintre scopurile acestui gen de reuniuni, anume dialogul deschis și aplicat între reprezentanții diferitelor confesiuni creștine, programul Adunării a inclus și o serie de conversații ecumenice. În cadrul acestora au fost abordate teme diverse: pluralitatea religioasă, demnitatea umană, comba-

2. După ieșirea Bisericilor Ortodoxe a Georgiei (1997) și Bulgariei (1998) din Consiliul Mondial al Bisericilor, a VIII-a Adunare Generală (Harare – 1998) a stabilit necesitatea constituirii unei *Comisii Speciale*, care să studieze și să analizeze întreg spectrul problemelor cu privire la participarea ortodoxă în cadrul Consiliului și să facă propuneri cu privire la schimbările necesare în structura, exprimarea și ethosul Consiliului. Astfel, în perioada 1999-2002, au fost patru întâlniri plenare ale acestei Comisii, care a finalizat un Raport, transmis ulterior Comitetului Central al Consiliului Mondial (sept. 2002). Pentru informații suplimentare, a se consulta: <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/special-01-e.html>. Cu privire la așteptările familiei Bisericilor Ortodoxe vis-à-vis de această Adunare Generală, a se vedea: *Grace in Abundance: Orthodox Reflections on the Way to Porto Alegre*, WCC: Geneva, 2005.

3. În acest sens, a se consulta: *Em Tua grața: Resources for Praise and Prayer*, WCC: Geneva, 2006.

4. A se urmări succesiunea textelor care au făcut obiectul acestor studii biblice în: *Springs of Living Water*, WCC: Geneva, 2005.

terea violenței și a sărăciei, forme noi ale ecumenismului contemporan, bariere ecclesiologice pe calea unității creștine, etc.

Urmând tradiția precedentelor Adunări Generale, pe toată perioada reuniunii au fost organizate numeroase seminarii, evenimente culturale și expoziții, sub numele generic *mutirão* (un cuvânt brazilian cu puternice rădăcini indigene, care are sensul unui *loc de întâlnire*, exprimând totodată și *oportunitatea de a lucra împreună pentru un scop comun*).

Reuniunile în plen ale delegaților oficiali ai Bisericilor membre ale Consiliului Mondial au fost concentrate pe rapoartele prezentate de către Moderator (S.S. Patriarh Catholicos ARAM I, Biserica Apostolică Armeană din Cilicia, Liban), de către Secretarul General (Rev. Dr. SAMUEL KOBIA, Biserica Metodistă din Kenya) și pe amendarea și adoptarea rapoartelor Comitetelor speciale (financiar, de nominalizare, pentru probleme publice, etc.). În același timp, au fost discutate și modificate unele articole ale Constituției Consiliului Mondial în conformitate cu situația actuală. De asemenea, o parte a întâlnirilor plenare au avut o caracteristică tematică, după cum urmează: *Dreptatea economică – o lume fără sărăcie este posibilă; Identitatea creștină și pluralitatea religioasă; Tineretul împotriva violenței – trăind o cultură a păcii; America Latină; Unitatea Bisericii – aspirând spre un viitor comun și Dumnezeu, prin harul Tău, transformă lumea*.

Comitetul de organizare a prevăzut și necesitatea unor întâlniri speciale, ținând seama de criteriul zonal și de cel confesional, care au oferit ocazia unui dialog punctual *vis-à-vis* de anumite aspecte ce urmau a fi dezbătute.

Dezbaterile plenare, seminariile, evenimentele culturale, interviurile și impresiile participanților au fost prezentate într-o manieră atrăgătoare în publicația zilnică *Transforma mundo*.

Prima zi a Adunării (marți, 14 februarie) a fost dedicată unei sesiuni de orientare, de explicare a noului sistem decizional (*consensul* trebuie perceput ca un *mod de viață în comuniune* și nu doar ca o simplă modificare în procesul de luare a deciziilor) și prezentării generale a realizărilor Consiliului Mondial al Bisericilor în perioada 1998 – 2006 (Harare – Porto Alegre).⁵ Rugăciunea de deschidere a inclus o excelentă perspectivă ortodoxă asupra temei generale (*Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea*) prezentată de către P.F. Dr. ANASTASIOS, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii.

A doua zi (miercuri, 15 februarie) au fost prezentate cele două rapoarte deja menționate, ale Moderatorului și Secretarului General, care au evidențiat, pe de o parte, drumul pe care s-a înscris Consiliul Mondial al Bisericilor în perioada precedentă, iar, pe de altă parte, viitoarele provocări, căroră trebuie să le ofere nu doar un răspuns teoretic, ci și unul practic. Astfel, S.S. ARAM I a subliniat necesitatea unității Bisericilor în vederea unei mărturii creștine credibile într-o lume divizată și violentă: *Numai o Biserică eliberată de propria sa captivitate, o Biserică aflată într-un dialog creativ cu mediul în care ființează, o Biserică care în-*

⁵ În acest sens, a se consulta: *From Harare to Porto Alegre (1998-2006)*, WCC: Geneva, 2005.

fruntă curajos problemele contemporane poate deveni un izvor al harului lui Dumnezeu, care fortifică, transformă și vindecă.

Sesiunea plenară a celei de-a treia zi (joi, 16 februarie) a fost dedicată temei: *Dreptatea economică – o lume fără sărăcie este posibilă*. Episcopul WOLFGANG HUBER (Biserica Evanghelică din Germania), Rev. Dr. NANCY PEREIRA (Biserica Metodistă din Brazilia) și Rev. VSEVOLOD CHAPLIN (Biserica Ortodoxă Rusă) au abordat diverse aspecte ale globalizării, argumentându-și punctele de vedere cu situații concrete extrase din medii sociale diverse.

A patra zi a reuniunii de la Porto Alegre (vineri, 17 februarie) a fost marcată de vizita președintelui Braziliei, Dl. LUIZ INÁCIO LULA DA SILVA, care a adresat un apel delegaților prezenți pentru *păstrarea flăcării fraternității și solidarității între toți oamenii*. Raportul între identitatea creștină și pluralitatea religioasă a fost elocvent sintetizat de discursul Arhiepiscopului de Canterbury, Dr. ROWAN WILLIAMS (Biserica din Anglia): *Atunci când avem în față noțiuni radical diferite, perspectiva noastră nu trebuie să fie: Cum îi putem convinge de eroare? sau Cum putem câștiga competiția ideilor? Dimpotrivă, trebuie să ne întrebăm: Ce văd ei de fapt? sau Este posibil ca ceea ce ei văd să fie parte a lumii pe care eu însumi o văd?*

Combaterea violenței a fost tema plenei celei de-a cincea zi (sâmbătă, 18 februarie). Între vorbitori s-a remarcat D-na OLARA OTUNNU (fost sub-secretar general în cadrul Națiunilor Unite), care a subliniat dreptul fundamental al copiilor la viață, drept grav încălcat în zonele conflictelor armate. De asemenea, patru tineri palestinieni au prezentat încercările pe care le fac în vederea stabilirii unui dialog în spațiul israeliano-palestinian: *Non-violența este o cale dificilă de a rezolva problemele, căci aceasta presupune răbdare și o strategie pe termen lung. Noi nu putem păstra tăcerea*. (Dl. ALFRED ROCK).

Duminică, 19 februarie, delegații ortodocși prezenți în Porto Alegre au putut participa la Sf. Liturghie oficiată în una dintre cele două biserici ortodoxe (rusă și greacă) din metropola braziliană. După-amiază, în cadrul unui complex program cultural au fost prezentate elementele specifice spiritualității creștinilor din America Latină.

În a șaptea zi a Adunării (luni, 20 februarie), tema dezbătută în plen: *Unitatea Bisericii – aspirând spre un viitor comun*, a fost marcată de discursul pasionant al unui laureat al Premiului Nobel pentru pace, episcopul anglican DESMOND TUTU (Africa de Sud). Făcând referiri succesive la situația dificilă a creștinilor în Africa, el a subliniat că: *O Biserică unită nu este o extra-opțiune, ci este indispensabilă pentru mântuire*. Ziua s-a încheiat cu un marș pentru pace, condus chiar de episcopul sud-african.

Marți, 21 februarie, dezbateră plenară a fost centrată pe tema generală a acestei reuniuni: *Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea*, oferind spațiul de expresie discuțiilor și reflecțiilor unor reprezentanți a diferite confesiuni. Concluzia a fost exprimată de către Pr. JOSEPH BOSCH (Patriarhia Ecumenică):

Dumnezeu este aici, transformând viața fiecăruia dintre noi prin suferință, durere și toate lucrurile pe care oamenii nu le pot înțelege.

Ultimele două zile ale Adunării (22-23 februarie) au fost ocupate de discuții pe marginea alegerii noului Comitet Central și a Președinților onorifici ai Consiliului Mondial al Bisericilor. Astfel, potrivit algoritmului stabilit între Bisericile Ortodoxe membre, Patriarhia Română a beneficiat de două locuri în noul Comitet Central. Candidații propuși și aleși au fost: Î.P.S. Dr. NIFON, Arhiepiscop al Târgoviștei și Pr. Dr. MICHAEL TIȚA, consilier patriarhal, Sectorul pentru Relații Externe Bisericești. Reprezentantul familiei ortodoxe între cei opt Președinți de onoare ai Consiliului Mondial a fost ales P.F. Dr. ANASTASIOS, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii.

Documentele oficiale adoptate de cea de a IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor sunt următoarele: *Chemați să fim Biserica Una* (document eccleziologic elaborat de Comisia *Credință și Constituție*, adoptat în cadrul întrunirii plenare *Unitatea Bisericii*); *O chemare spre dragoste și acțiune* (document prezentat și adoptat în sesiunea plenară *Dreptatea economică*) și *Bisericile căutând pacea și reconcilierea* (document integrat în acțiunea *Deceniul pentru combaterea violenței: 2001-2010*, adoptat în cadrul sesiunii *Tineretul împotriva violenței*).

În concluzie, participanții la această reuniune ecumenică au luat act de progresele realizate în cadrul Mișcării Ecumenice, *Bisericile noastre fiind încurajate să continue pe această cale dificilă, însă plină de bucurie, cu încredere în Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, al Cărui har transformă eforturile noastre de a ajunge la unitate în roade ale comuniunii.*

Ca delegat ortodox la o Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor, mărturisesc că perioada critică anterioară, în care unele voci susțineau lipsa de eficiență și apropiata dezintegrare a acestei organizații ecumenice, a fost depășită. Majoritatea propunerilor *Comisiei Speciale asupra participării ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor* au fost receptate favorabil și urmează a fi aplicate.

Atenția acordată eccleziologiei, evidențiată prin documentul oficial *Chemați să fim Biserica Una*, este o dovadă elocventă a noului impuls din cadrul Consiliului, orientat nu doar spre rezolvarea problemelor sociale, care să constituie spațiul de exprimare comună a confesiunilor creștine diferite, ci și spre dezbateră teologică.

Mesajul celei de-a IX-a Adunări Generale a Consiliului Mondial al Bisericilor: o invitație la rugăciune

Frați și surori, vă salutăm în Hristos. Ca reprezentanți ai Bisericilor din toate regiunile lumii, ne-am reunit la Porto Alegre (Brazilia), în primul deceniu al celui de-al treilea mileniu, pentru prima Adunare a Consiliului Mondial al Bisericilor desfășurată în America Latină. Am fost invitați aici să ne împărtășim de *bucuria vieții (a festa da vida)*. Ne rugăm, reflectând textele Sf. Scripturi, luptându-ne și

bucurându-ne împreună de unitatea și diversitatea noastră, căutând să ne ascultăm reciproc cu atenție în spiritul *consensului*.

Întâlnindu-ne în februarie 2006, am fost atenționați de participanții la această Adunare de strigătele apărute zilnic în țările și regiunile lor de origine datorită dezastrelor, conflictelor violente și condițiilor de opresiune și suferință. De asemenea, am fost învredniciți de Dumnezeu să fim martori ai transformării propriilor vieți, Bisericilor, societăților și lumii întregi.

În rapoartele și deciziile acestei Adunări au fost comunicate Bisericilor și lumii provocări specifice și chemări la acțiune, precum: problema unității creștine; reafirmarea mesajului *Deceniului împotriva violenței* (2001-2010); descoperirea mijloacelor profetice și programatice pentru obținerea echității economice mondiale; angajarea în dialogul inter-religios; reprezentativitatea bărbaților și femeilor din diferite paliere de vârstă și declarații comune adresate Bisericilor și lumii în probleme de interes public.

Tema celei de-a IX-a Adunări este o rugăciune: *Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea*. Prin rugăciune inimile noastre sunt transformate și din această cauză noi transmitem acest mesaj ca o rugăciune:

*Dumnezeule al harului,
împreună ne întoarcem la Tine în rugăciune, căci Tu ești Cel care ne unești:
Tu ești Dumnezeu-Unul – Tată, Fiu și Duh Sfânt – în Care noi credem,
Tu singur ne întărești spre bine,
Tu ne-ai trimis pe pământ pentru misiune și slujire în numele lui Hristos.*

*Mărturisim înaintea Ta și a tuturor oamenilor:
am fost slujitori nevrednici.
Am abuzat și am folosit greșit creația.
Ne-am rănit unii pe ceilalți prin diviziuni pretutindeni.
Adesea, nu am reușit să acționăm decisiv împotriva distrugerii mediului înconjurător,
a sărăciei, a rasismului, a castelor, a războiului și a genocidului.
Nu suntem doar victime, ci, de asemenea, autori ai violenței.
În toate acestea, nu ne-am arătat adevărați discipoli ai lui Iisus Hristos,
Care prin Întruparea Sa a venit să ne mântuiască și să ne învețe cum să fim iubitori.
Iartă-ne, Dumnezeule, și învață-ne să ne iertăm unii pe ceilalți.*

Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea.

*Dumnezeule, ascultă strigătele întregii creații,
strigătele apei, ale aerului, ale pământului și ale tuturor viețuitoarelor;
strigătele tuturor celor care sunt exploatați, marginalizați, abuzați și traumatizați,
ale tuturor celor deposedați și reduși la tăcere, ignorându-li-se umanitatea,*

ale tuturor celor care suferă datorită oricărei forme de boală, datorită războiului și datorită crimelor celor aroganți, care se ascund de adevăr, falsifică memoria și neagă posibilitatea reconcilierii.

Dumnezeule, îndrumă pe toți cei care ocupă poziții de autoritate spre decizii morale integre.

Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea.

Îți mulțumim pentru binecuvântările Tale și semnele încurajatoare, care sunt deja prezente în lume,

în oamenii de toate vârstele și în cei care s-au săvârșit înaintea noastră în credință;

în acțiunile împotriva violenței sub toate aspectele ei, nu doar pentru un deceniu, ci dintotdeauna;

în dialoguri deschise și intense, care sunt începute atât între propriile noastre Biserici, cât și cu cei de alte credințe, în vederea înțelegerii și respectului reciproc;

în toți cei care luptă împreună pentru dreptate și pace – atât în situații excepționale, cât și în fiecare zi.

Îți mulțumim pentru Evanghelia lui Iisus Hristos și pentru siguranța Învierii.

Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea.

Dumnezeule, cu puterea și îndrumarea Sfântului Tău Duh, fă ca rugăciunile noastre să nu fie niciodată cuvinte goale, ci un răspuns imediat la Cuvântul Tău dătător de viață – printr-o acțiune directă non-violentă pentru schimbarea în bine, prin acțiuni subliniate, clare și specifice de solidaritate, eliberare, vindecare și compasiune,

împărtășind fără dificultate Evanghelia lui Iisus Hristos.

Deschide-ne inimile spre dragoste și spre a cunoaște că toți oamenii sunt făcuți după chipul Tău,

spre a ne interesa de creație și a susține viața în întreaga ei minunată diversitate.

Transformă-ne astfel încât prin jertfa noastră să-Ți fim parteneri în transformare,

în strădania spre unitatea vizibilă deplină a Bisericii Una a lui Iisus Hristos, să devenim apropiați ai tuturor,

precum așteptăm cu entuziasm nestăpânit revelarea completă a Împărăției Tale prin instaurarea unui cer nou și a unui pământ nou.

Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea. În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh,

Amin.

(traducere din limba engleză de Asist. Drd. Ionuț-Alexandru TUDORIE)

Chemați să fim Biserica Una

O invitație adresată Bisericilor pentru a-și reînnoi angajamentul în vederea unității și pentru a aprofunda dialogul

Adunările Consiliului Mondial al Bisericilor au adoptat texte care oferă o viziune sau identifică caracteristicile „unității pe care o căutăm”.⁶ În conformitate cu acestea, A 9-a Adunare de la Porto Alegre a adoptat prezentul text, care invită bisericile să-și continue drumul împreună, ca un pas înainte spre unitatea vizibilă deplină.

Această invitație către biserici are două scopuri: a) să prezinte ceea ce bisericile, la acest punct al demersului lor ecumenic, pot afirma despre anumite aspecte importante ale Bisericii; și b) să invite bisericile la reînnoirea dialogului –susținut reciproc, însă deschis și interesat – asupra caracterului și gradului colegialității și comuniunii lor, și asupra problemelor care încă le mai despart.⁷

I

1. Noi, delegații la A 9-a Adunare a Consiliului Mondial al Bisericilor, mulțumim lui Dumnezeu-Treime, Tată, Fiu și Duh Sfânt, Care a adus bisericile noastre la un contact și un dialog viu. Prin harul lui Dumnezeu am putut să rămânem împreună, chiar și atunci când aceasta nu a fost ușor. Eforturi considerabile au fost făcute pentru a depăși diviziunile. Noi suntem „o comunitate de biserici, care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor, conform Scripturilor, și, prin urmare, caută să împlinească chemarea lor comună spre slava lui Dumnezeu-Unul, Tată, Fiu și Duh Sfânt”.⁸ Reafirmăm că „scopul principal al comunității bisericilor în cadrul Consiliului Mondial este să se cheme reciproc la unitatea vizibilă în aceeași credință și într-o singură comuniune euharistică, exprimată în cult și în viața comună în Hristos, prin mărturia și slujirea față de această lume, și să avanseze spre acea unitate, pentru ca lumea să poată crede”.⁹ Diviziunile noastre continue sunt răni reale ale Trupului lui Hristos, și astfel misiunea lui Dumnezeu în lume are de pierdut.

6. Prezenta invitație către Biserici a fost elaborată la cererea Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor (2002), în cadrul unui proces organizat de Comisia *Credință și Constituție*. O primă variantă de lucru a fost redactată la întâlnirea de la Nicosia – Cipru, în martie 2004; aceasta a fost revizuită (în baza comentariilor extinse primite de la organele executive ale Consiliului Mondial al Bisericilor, de la Comisia *Credință și Constituție* și de la Comitetul de organizare al Comisiei Speciale) la o a doua întâlnire la Nicosia, în mai 2005. Comisia *Credință și Constituție* își exprimă în numele Consiliului Mondial al Bisericilor aprecierea față de Biserica din Cipru, care a găzduit cu bucurie aceste întâlniri preliminare. O ultimă revizuire a avut loc cu ocazia întâlnirii Comitetului Permanent al Comisiei *Credință și Constituție* în Aghios Nikolaos – Creta, în iunie 2005.

7. În suportul acestui proces, Comisia *Credință și Constituție* a elaborat și a trimis bisericilor un nou document: *The Nature and Mission of the Church: A Stage on the Way to a Common Statement*, col. *Faith and Order Paper*, No. 198, Geneva, 70 p.

8. *Constituția* Consiliului Mondial al Bisericilor: I. Basis.

9. *Constituția* Consiliului Mondial al Bisericilor: III. Purposes and Functions.

2. Bisericile din comunitatea Consiliului Mondial rămân reciproc angajate pe drumul spre *unitate vizibilă deplină*. Acest angajament este un dar de la Domnul nostru. Unitatea este atât un dar dumnezeiesc, cât și o chemare. Bisericile noastre au afirmat că unitatea pentru care ne rugăm, spre care tindem și lucrăm este „o *comuniune*, oferită și exprimată în mărturisirea comună a credinței apostolice; o viață sacramentală comună, în care se intră prin Botez și care se celebrează împreună într-o singură comunitate euharistică; o viață comună, în care membrii și slujirile sunt recunoscute reciproc și reconciliate; precum și o misiune comună, mărturisind Evanghelia harului lui Dumnezeu împărtășit tuturor oamenilor și slujind întreaga creație”.¹⁰ O astfel de *comuniune* se exprimă în orice loc, iar prin relația conciliară dintre biserici, în diferite locuri. Avem mult de lucru pentru ca împreună să căutăm a înțelege sensul unității și universalității, precum și semnificația Botezului.

II

3. Noi mărturisim Una, Sfântă, Universală și Apostolică Biserică, precum este exprimată în Simbolul niceo-constantinopolitan (381). Unicitatea Bisericii este o imagine a unității lui Dumnezeu-Treime în comuniunea Persoanelor. Sfânta Scriptură descrie comunitatea creștină ca Trup al lui Hristos, a cărei diversitate este esențială pentru plinătatea ei: „Darurile sunt felurite, dar același Duh; și slujirile sunt felurite, dar același Domn; și lucrările sunt felurite, dar este același Dumnezeu, care lucrează toate în toți. Și fiecare via i se dă arătarea Duhului spre folosul tuturor.” (I Cor. 12; 4-7).¹¹ Astfel, ca popor al lui Dumnezeu, Trup al lui Hristos și templu al Duhului Sfânt, Biserica este chemată să-și manifeste *unicitatea într-o bogată diversitate*.

4. Biserica, ca și comunitate de credincioși, este creată de Cuvântul lui Dumnezeu, pentru ca, prin auzirea *propovăduirii Evangheliei*, credința, prin lucrarea Duhului Sfânt, să fie trezită (Rom. 10; 17). Biserica astfel creată este *apostolică*, deoarece vestea cea bună propovăduită spre a trezi credința este vestea cea bună transmisă de către Apostoli. Construită pe temelia Apostolilor și profeților, Biserica este Casa Domnului, un templu *sfânt*, în care Duhul Sfânt ființează și este lucrător. Prin puterea Duhului Sfânt credincioșii se desăvârșesc în Domnul într-un sfânt locaș (Ef. 2; 21-22).¹²

5. Noi afirmăm că una este credința apostolică a Bisericii, precum Trupul lui Hristos este unul. Însă, pot exista diferite formulări legitime ale credinței Bisericii. Viața Bisericii, precepută ca o nouă viață în Hristos este *una*. Însă, este realizată prin daruri și slujiri diferite. Nădejdea Bisericii este una. Însă, este exprimată

10. *The Unity of the Church as Koinonia: Gift and Calling* – The Canberra Statement, 2.1.

11. Textele scripturistice menționate (în acest document) sunt preluate din *New Revised Standard Version of the Bible*, 1989, 1995 editată de Departamentul de Educație Creștină a Consiliului Național al Bisericilor lui Hristos din U.S.A., fiind folosite cu permisiune. Toate drepturile (editoriale) sunt rezervate.

12. *The Nature and Mission of the Church*, § 23.

prin diferite așteptări umane. Noi recunoaștem că sunt diferite puncte de plecare eclezio-logice, și o varietate de vederi asupra relației Bisericii cu bisericile. Unele diferențe exprimă harul și bunătatea lui Dumnezeu; acestea trebuie percepute în harul lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt. Alte diferențe împart Biserica; acestea trebuie depășite prin darurile Duhului, credința, nădejdea și dragostea, astfel încât separația și excluderea să nu aibă ultimul cuvânt. „Planul” lui Dumnezeu „pentru plinirea vremii, este ca toate să fie unite în El” (Ef. 1; 10), reconciliind astfel diviziunile umane. Dumnezeu își cheamă poporul în dragoste la discernământ și reînnoire pe drumul spre plinătatea comuniunii.

6. *Universalitatea* Bisericii exprimă plinătatea, integritatea și totalitatea vieții sale în Hristos, prin Duhul Sfânt, în toate timpurile și în toate locurile. Această taină este exprimată în fiecare comunitate de credincioși botezați, în care credința apostolică este mărturisită și trăită, Evanghelia este propovăduită și Tai-nele sunt săvârșite. Fiecare biserică este Biserica universală și nu doar o parte a ei. Fiecare biserică este Biserica universală, dar nu în totalitatea ei. Fiecare biserică își împlinește universalitatea sa atunci când este în comuniune cu celelalte biserici. Noi afirmăm că universalitatea Bisericii este exprimată cel mai evident în participarea la comuniunea euharistică și într-o slujire recunoscută reciproc și reconciliată.

7. Relația dintre biserici este interactivă și dinamică. Fiecare biserică este chemată la primirea și oferirea darurilor și la *responsabilitate reciprocă*. Fiecare biserică trebuie să observe ceea ce este provizoriu în viața proprie și să aibă curajul să recunoască aceasta față de celelalte biserici. Chiar și astăzi, când comuniunea euharistică nu este întotdeauna posibilă, bisericile separate mărturisesc o responsabilitate reciprocă precum și aspecte ale universalității, atunci când se roagă una pentru cealaltă, își împart resursele, se ajută una pe cealaltă în perioade dificile, iau decizii împreună, lucrează împreună pentru dreptate, reconciliere și pace, se responsabilizează una pe cealaltă în privința uceniciei asumate prin Botez și mențin dialogul în ciuda diferendelor, refuzând să afirme: „Nu am nevoie de tine!” (I Cor. 12; 21). Separați unul de celălalt suntem în lipsă.

III

8. Toți cei care au fost botezați în Hristos sunt uniți cu Hristos în Trupul Său: „Așadar, prin *Botez*, am fost îngropați cu El în moarte, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții” (Rom. 6; 4). În Botez, Duhul conferă sfințenia lui Hristos mădularelor Lui. Botezul în unire cu Hristos impune Bisericilor să fie deschise și oneste una față de cealaltă, chiar și atunci când acest lucru este dificil: „Dar, ținând adevărul, în iubire, să creștem întru toate pentru El, Care este Capul, Hristos” (Ef. 4; 15). Botezul conferă bisericilor atât libertatea, cât și responsabilitatea de a avansa spre o propovăduire comună a Cuvântului, o mărturisire unitară a credinței, o săvârșire comună a Euharistiei și o participare deplină într-o singură slujire. Sunt unii care

nu observă ritualul Botezului în apă, însă împărtășesc experiența spirituală a vieții în Hristos.¹³

9. Apartenența noastră comună la Hristos prin Botezul în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Duh îngăduie și cheamă bisericile să meargă împreună, chiar și atunci când ele sunt în dezacord. Noi afirmăm că este un singur Botez, după cum este un singur Trup și un singur Duh, o singură nădejde a chemării noastre, un Domn, o credință, un Dumnezeu și Tată al tuturor (cf. Ef. 4; 4-6). În harul lui Dumnezeu, Botezul manifestă realitatea că *noi aparținem unii altora*, chiar dacă unele biserici nu sunt capabile încă să le recunoască pe celelalte ca Biserică în sensul deplin al cuvântului. Noi reamintim cuvintele Acordului de la Toronto, în care bisericile membre ale Consiliului Mondial declară că „statutul de membru al Bisericii lui Hristos este mai comprehensiv decât statutul de membru al propriei lor biserici. Prin urmare, ei încearcă să intre într-un contact deschis cu cei din afara propriilor rânduri, care mărturisesc pe Domnul Hristos”.¹⁴

IV

10. Biserica, ca și creație a Cuvântului și Duhului lui Dumnezeu, este o taină, semn și instrument a ceea ce Dumnezeu are în intenție pentru mântuirea lumii. Harul lui Dumnezeu este exprimat în biruința asupra păcatului oferită de Hristos, precum și în vindecarea și în integritatea ființei umane. Împărăția lui Dumnezeu poate fi percepută într-o *comunitate reconciliată și reconciliantă*, chemată spre sfințire: o comunitate care încearcă să depășească discriminările exprimate în structuri sociale defectuoase, și să lucreze în vederea remedierii diviziunilor în propria sa viață și pentru vindecarea și unitatea în comunitatea umană. Biserica participă în slujirea reconciliantă a lui Hristos, Care se golește pe Sine, atunci când își împlinește misiunea, afirmând și reîntărind imaginea lui Dumnezeu în întreaga umanitate și lucrând alături de toți cei cărora demnitatea umană le-a fost negată prin marginalizări sociale, politice și economice.

11. Pentru viața Bisericii misiunea este esențială. Prin misiunea ei, Biserica își exprimă chemarea de a propovădui Evanghelia și de a-L oferi pe Hristos Cel viu întregii creații. Bisericile se regăsesc activând alături de oameni de alte credințe și ideologii. Ca un instrument al lui Dumnezeu, Care guvernează peste întreaga creație, Biserica este chemată să se angajeze într-un dialog și o colaborare cu aceștia, astfel încât *misiunea* ei să lucreze spre binele tuturor creaturilor și spre prosperitatea pământului. Toate bisericile sunt chemate să lupte împotriva păcatului sub toate aspectele lui, în interiorul și în exteriorul lor, și să lucreze împreună spre a combate nedreptatea, a reduce suferința umană, a combate violența și a asigura integritatea vieții tuturor oamenilor.

13. Cf. *The Unity of the Church as Koinonia: Gift and Calling* – The Canberra Statement, 3.2.

14. *The Church, the Churches and the World Council of Churches: The Ecclesiological Significance of the World Council of Churches* – The Toronto Statement, IV.3.

V

12. De-a lungul istoriei lui, Consiliul Mondial al Bisericilor a fost un instrument privilegiat prin care bisericile au fost capabile să se asculte și să comunice reciproc, implicându-se în problemele care provoacă bisericile și amenință omenirea. De asemenea, în cadrul Mișcării Ecumenice, bisericile au explorat teme divergente prin dialoguri bilaterale și multilaterale. Însă, bisericile nu au înțeles întotdeauna *responsabilitatea reciprocă* și nu au recunoscut întotdeauna nevoia de a da explicații una alteia asupra credinței, vieții și mărturiei lor, precum și de a enunța cauzele care le mențin separate. Păstrând în memorie experiența vieții de care ne-am împărtășit deja și realizările dialogurilor bilaterale și multilaterale, acum este timpul să ne asumăm împreună pași efectivi.

13. Prin urmare, a 9-a Adunare cheamă Consiliul Mondial al Bisericilor să continue a facilita *conversațiile intense* între diferite biserici. De asemenea, noi invităm toate bisericile noastre să se angajeze în dificila misiune de a oferi un raport real al relației dintre propria credință și constituție *vis-à-vis* de credința și constituția celorlalte biserici. Fiecărei biserici i se cere să-și formuleze opiniile care conturează, și chiar caracterizează, relația ei față de ceilalți. O prezentare corectă a celor în comun, a divergențelor și a diferențelor va ajuta toate bisericile să urmărească chestiunile care contribuie la buna-înțelegere și să construiască o viață comună.

14. În vederea scopului unității vizibile depline, bisericile sunt chemate să abordeze problemele persistente într-o manieră mai punctuală, mai actuală. Între *întrebările care să fie discutate* permanent de către biserici sunt următoarele:

- a. În ce măsură poate recunoaște biserica voastră expresia fidelă a credinței apostolice în propria viață, rugăciune și mărturie, precum și în cea a altor biserici?
- b. Unde percepe biserica voastră fidelitatea față de Hristos în credința și viața altor biserici?
- c. Recunoaște biserica voastră un model comun al inițierii creștine, ancorat în Botez, în viața altor biserici?
- d. De ce biserica voastră consideră că este necesar, sau că este îngăduit, sau că nu este permis să împărtășim Cina Domnului cu cei din alte biserici?
- e. În ce situații este biserica voastră capabilă să recunoască slujirile instituite ale altor biserici?
- f. În ce măsură poate biserica voastră să împărtășească spiritualitatea altor biserici?
- g. Cum va lupta biserica voastră, alături de alte biserici, pentru surmontarea provocărilor, precum hegemoniile politice și sociale, persecuția, oprimarea, sărăcia și violența?
- h. În ce măsură va putea biserica voastră să participe alături de alte biserici la misiunea apostolică?
- i. În ce măsură poate biserica voastră să împărtășească cu alte biserici formarea credinței și educația teologică?

j. Cât de departe poate biserica voastră să participe la rugăciune cu alte biserici?

Prin abordarea acestor întrebări bisericile vor fi provocate să recunoască direcțiile în vederea reînnoirii din propriile vieți, precum și noile oportunități de a aprofunda relațiile cu cei de alte tradiții.

VI

15. Bisericile noastre *călătoresc împreună* în dialog și acțiune comună, încrezătoare că Hristos cel înviat S-a descoperit pe Sine, precum a făcut-o în frângerea pâinii în Emaus, și că El va descoperi sensul adânc al colegialității și comuniunii (Luca 24; 13-35). Remarcând progresul realizat în cadrul Mișcării Ecumenice, noi încurajăm bisericile noastre să continue pe acest drum dificil, însă fericit, crezând în Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, al Căru har transformă încercările noastre pentru unitate în fructe ale comuniunii.

Să ascultăm ceea ce Duhul spune bisericilor!

(traducere din limba engleză de Asist. Drd. Ionuț-Alexandru TUDORIE)

Raportul Comitetului de Examinare a Directivelor

(Mandat și privire de ansamblu.)

Iată, le fac pe toate noi (Apoc. 21, 5)

Inspirată de Duhul Sfânt, Mișcarea ecumenică caută să încurajeze înnoirea Bisericilor noastre și a întregii creații dumnezeiești, element integral al creșterii către unitate. În acest cadru vast și-a desfășurat activitatea Comitetul de examinare al directivelor (CED).

2. CED a fost invitat să lucreze în acord cu Comitetul de orientare a programului (COP) și cu Comitetul chestiunilor de actualitate (CQA) al Adunării pentru a asigura omogenitatea celor trei raporturi care vor determina orientările și activitățile de program ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CMB). CED a fost în special însărcinat să examineze contextul eclesial în mutație și dinamica relațiilor în ansamblul Mișcării ecumenice, propunând totodată liniile directoare asupra chestiunilor fundamentale și strategice referitoare la aceste relații.

3. CED a luat la cunoștință cu satisfacție de rapoartele președintelui și secretarului general, felicitându-se pentru profunda spiritualitate care reiese din aceste texte și din reflecția asupra temei Adunării *Dumnezeule, cu harul Tău, transformă lumea*. Viziunea celei de-a IX-a Adunări și a Mișcării ecumenice în secolul XXI decurge din faptul că noi ne considerăm o comunitate de creștini uniți prin credință și rugăciune care doresc să dea *împreună* mărturie lumii și care sunt legați unii de ceilalți prin harul lui Dumnezeu. Căutarea unității văzute a Bisericii se află în continuare în centrul preocupărilor CMB.

4. Țelul nostru ultim este de a ajunge, prin harul lui Dumnezeu, la unitatea văzută a Bisericii lui Hristos, de a ne primi reciproc la ospățul euharistic, de a reconcilia slujirile noastre și de a ne angaja împreună să reconciliem lumea. Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere acest vis, și trebuie acum să luăm măsuri concrete pentru ca el să devină realitate. Raportul președintelui formulează speranțe și vise precise în legătură cu lucrările deja întreprinse privind (1) data comună a Paștilor, (2) Botezul, Euharistia și Ministeriul și (3) pregătirea unei adunări ecumenice unice – vise care sunt un ecou al celor nutrite deja de fondatorii CMB.

5. CED recomandă ca a IX-a Adunare să stabilească ca obiectiv realizarea unor progrese notabile pentru a concretiza aceste speranțe și aceste vise până la cea de-a X-a Adunare. Se va da mărturie lumii despre progresele realizate pe calea unității văzute, ajungându-se la un acord între toate Bisericile creștine referitor la punctele următoare:

- calcularea datei celebrării anuale a Învierii Domnului;
- recunoașterea reciprocă a unui singur Botez de către toate Bisericile – dat fiind că unele dintre ele nu practică ritualul botezului cu apă, dar au aceeași dorință de a fi fidele lui Hristos;
- convocarea unei adunări ecumenice care să reunească toate Bisericile pentru a-și celebra comunitatea în Iisus Hristos și pentru a face față împreună provocărilor care așteaptă Biserica și omenirea – pe calea unității văzute și a împărtășirii Euharistiei.

Tendințe noi în viața Bisericilor și consecințele lor asupra ecumenismului. Relațiile ecumenice în secolul XXI.

6. Este absolut necesar să înțelegem schimbările rapide și profunde care sunt pe cale să se producă în creștinism și în viața Bisericilor pentru a examina relațiile ecumenice în secolul XXI. CED propune stabilirea unui raport privind evoluția contextelor eclesial și ecumenic care să fie ținut la zi, în mod regulat, în perspectiva întrunirilor Comitetului Central în perioada următoare.

7. Secretarul General a îndemnat Adunarea să pună *relațiile în centrul Mișcării ecumenice*. CED preia acest îndemn, conștient de tensiunea creatoare care există la diferitele nivele ale relațiilor întreținute de CMB, tensiune datorată faptului că acesta este o comunitate frățească de Biserici, care trebuie să reacționeze la evoluția contextului ecumenic și a lumii.

8. Procesul de reconfigurare a Mișcării ecumenice constă în esență în reglementarea relațiilor complexe dintre diferitele organisme și noii parteneri ecumenici, astfel încât aceste relații să poarte pecetea clarității, a transparenței, a comunicării și a eforturilor de colaborare, și pentru ca ansamblul Mișcării ecumenice să poată aduce în mod coerent lumii, regiunilor și Bisericilor locale mesajul duhovnicesc și plin de har al creștinismului. CED a luat cunoștință de mesajele transmise de numeroși participanți la cea de-a IX-a Adunare, precum și de tema centrală. Procesul zis de *reconfigurare* trebuie conceput nu ca o ajustare a struc-

turilor ecumenice existente, ci ca un proces dinamic, capabil să aprofundeze relațiile Mișcării ecumenice cu rădăcinile sale spirituale și cu identitatea sa misionară, să reafirme relațiile instrumentelor ecumenice cu Bisericile, să clarifice relațiile dintre diferitele instrumente ecumenice și să vegheze la coordonarea și coerența mesajului nostru și eforturilor noastre.

9. CED a luat notă cu satisfacție de eforturile depuse în acest sens, în special de cele două colocvii care au adunat diferite categorii, de procesul de recensământ al diferiților *actori* ecumenici, de recomandările date de aceste colocvii, precum și de dialogul permanent, deschis și dinamic, care a fost consecința acestor lucrări.

10. CED recomandă ca cea de-a IX-a Adunare:

a) să ceară Bisericii membre și instrumentelor ecumenice să sprijine CMB în rolul său de animator al procesului care asociază Mișcarea ecumenică într-o colaborare constructivă (reconfigurare) cu Bisericile membre ale CMB, comuniunile creștine mondiale, organizațiile ecumenice regionale, consiliile naționale ale Bisericii, organizațiile misionare mondiale, instituțiile specializate, precum și Bisericile creștine nemembre ale CMB; acest proces permite evaluarea punctelor tari și a punctelor slabe ale Mișcării ecumenice în stadiul său actual și propunerea unor strategii care să consolideze punctele tari și să remedieze slăbiciunile;

b) să confirme numirea unui comitet de continuitate, conform recomandării formulate la colocviul privind *Ecumenismul în secolul XXI* (Chavannes-de-Bogie, decembrie 2004); acest comitet va cere Comitetului Central să continue procesul în perioada următoare și să păstreze Bisericii membre rolul lor esențial;

c) să ceară CMB să analizeze incidențele noilor forme de misiune și de ecumenism asupra procesului reconfigurării, pe baza metodei și rezultatelor Conferinței despre misiune și evanghelizare de la Atena (2005).

Să întărim și să aprofundăm CMB și relațiile dintre Bisericile membre

Cine suntem noi, cum muncim împreună?

11. Documentul *Către o concepție și o viziune comune ale CMB (CVC)* este declarația de întemeiere privind natura comuniunii frățești dintre Bisericile membre ale CMB și a relațiilor lor cu ceilalți parteneri ecumenici. Comitetul afirmă caracterul central al acestei declarații, insistă pentru ca procesul CVC să fie mai bine integrat în viața și mărturia CMB la toate nivelele, și continuă să orienteze programele și relațiile CMB.

12. Raportul secretarului general adresat celei de-a IX-a Adunări a formulat îndemnul urgent de a opera schimbări profunde – dar nu în sensul unei amplificări – în modul în care CMB își va îndeplini îndatoririle în cursul perioadei următoare. Cel mai important îndemn al secretarului general se referă la *o abordare mai integrată și interactivă a programelor și a relațiilor* Consiliului pe viitor. Iată de ce, în spiritul acestui raport, CED recomandă Adunării să opereze schimbări bine definite și coerente în stilul de lucru, structura organizatorică și chestiunile privind personalul CMB, schimbări necesare pentru a face față provocărilor actuale și

viitoare cu care se confruntă Mișcarea ecumenică. CED este îndeosebi interesat ca toate programele, consultările, vizitele sau declarațiile a căror inițiativă o are CMB să fie integrate în lucrările întreprinse de membrii personalului în cadrul altor programe, și coordonate cu aceștia.

13. CED afirmă că este necesar să se ofere tinerilor posibilitatea de a participa la luarea de decizii semnificative în sânul Bisericilor și al CMB și roagă insistent Bisericile membre să ofere tinerilor lor mai multe prilejuri de a beneficia de o pregătire ecumenică, în special la Institutul Ecumenic de la Bossey.

14. În lumina întâlnirii președintelui și secretarului general cu tinerii delegați la cea de-a IX-a Adunare și în lumina Declarației privind contribuția tinerilor prezentată la Adunare, CED recomandă Adunării să ceară Comitetului Central să creeze un organism reprezentativ al tinerilor însărcinat să coordoneze diferitele sarcini ale celor care sunt în relație cu CMB și să faciliteze comunicarea dintre ei. Un astfel de organism ar permite tinerilor să participe efectiv la viața și la luarea de decizii în cadrul CMB și ar da Consiliului posibilitatea să dea seamă despre obiectivele sale relative la tineri.

15. CED a observat referirile constante la *persoanele cu handicap*, ceea ce ar putea fi un mod de a recunoaște că acestea sunt absente din organele de conducere și din procesul luării deciziilor. Cu toate acestea, el subliniază că aceste mențiuni scot în evidență marginalizarea constantă a persoanelor cu capacități diferite. CED recomandă CMB să lucreze împreună cu reprezentanții Rețelei ecumenice de ocrotire a persoanelor handicapate pentru a defini, cu și mai multă îndrăzneală și imaginație și în conformitate cu teologia creștină, modalitățile de a face din Biserică niște comuniuni pe deplin cuprinzătoare, iar din Mișcarea ecumenică un spațiu de mai mare deschidere față de toate ființele umane.

16. CED salută recente decizii luate de Comitetul Central privind drepturile persoanei, populațiile autohtone și pierderea limbilor acestora. CED recomandă Adunării să consolideze participarea și prezența populațiilor autohtone în sânul CMB, considerând că aceasta este o măsură esențială pentru a aprofunda relațiile dintre Bisericile membre ale CMB. CED invită CMB să abordeze numeroasele domenii ale orientărilor sale care fac greutate Bisericilor autohtone. El apreciază că întărirea relațiilor cu populațiile autohtone constituie prilejul de a deschide comuniunii frățești noi perspective privind importanța locurilor, teritoriului, limbilor și teologiei creației și privind harul și transformarea.

17. CED apreciază noul stil de discernământ prin consens destinat luării deciziilor în sânul CMB; ia notă de posibilitățile puse astfel la dispoziția Bisericilor. S-a manifestat o îngrijorare deosebită cu privire la rapoartele președintelui și secretarului general: pe de o parte, lungimea acestora, pe de alta, grila programelor Adunării limitează posibilitățile unui dialog semnificativ, în ciuda intențiilor declarate ale procesului de consens, fie în timpul prezentării în plen, fie în lucrul din cadrul comitetelor. CED consideră că trecerea la procesul de consens necesită, de asemenea, schimbări în metode și procese pentru a permite consensului să se

manifeste. Trebuie, de asemenea, evaluat modul în care rapoartele sunt redactate în prezent.

18. Comitetul Central a inițiat un proces de autoevaluare în lunile care au precedat cea de-a IX-a Adunare. CED își exprimă recunoștința față de persoanele care au realizat această evaluare și ia notă, cu satisfacție, de raportul Comitetului de evaluare. CED propune crearea unor mecanisme clar definite pentru planificarea și evaluarea programelor și activităților, precum și a unor metode de lucru, transparente și responsabile, între CMB și Bisericile sale membre, înainte de a doua întrunire plenară a Comitetului Central. Se va acorda o atenție deosebită evaluării trecerii la metoda consensului și efectelor sale asupra metodelor de lucru.

Relațiile dintre Bisericile membre.

19. Lucrările Comisiei speciale pentru participarea ortodocșilor la CMB au marcat perioada scursă. CED salută această importantă realizare a Consiliului, care aprofundează relațiile dintre Bisericile membre și permite să se risipească neînțelegerile dintre familiile de Biserici. În mod deosebit, Comitetul roagă stăruitor CMB să sublinieze importanța acestor lucrări care constituie o punere în aplicare a directivelor adoptate de Comitetul Central, conduc la procesul de discernere prin consens, în vederea luării de decizii și inițiază reconfigurarea mișcării ecumenice. CED a salutat amendamentele aduse Constituției și Regulamentului CMB, îndeosebi cele referitoare la noile forme de relații care ne unesc, în calitatea de Biserici membre, străduindu-ne să ajungem la un consens asupra discernerii metodelor de cooperare; salutăm astfel modificările care conduc la o clarificare a statutului de membru al CMB și noile posibilități de a stabili relații cu Consiliul grație categoriei *Biserici în asociere cu CMB*.

20. CED observă că fiecare nouă perioadă de lucru a Comitetului Central oferă prilejul unor întruniri informale între reprezentanții Bisericilor membre, permițând o mai bună înțelegere a caracteristicilor eclesiale comune și a particularităților fiecăreia dintre ele. CED roagă stăruitor CMB să rezerve un spațiu pentru interacțiuni de acest gen, de fiecare dată când se prezintă prilejul, să încurajeze practica *litterelor vii* care să permită întâlniri personale cu Bisericile în propriul lor context, pentru ca acestea să învețe să se cunoască mai bine, și să încurajeze, pe plan local, colocvii comune pe tema documentelor de la Credință și Constituție.

21. CED insistă, de asemenea, pe lângă CMB, ca acesta să asculte Bisericile membre și să tindă la mai multă coerență în relațiile cu acestea, intensificând cooperarea, schimbul de informații și consultarea între toate părțile interesate (inclusiv personalul CMB), precum și cu partenerii ecumenici.

Chemați să fim Biserica Una.

22. CED a luat act cu profundă recunoștință de documentul intitulat *Chemați să fim Biserica una* (text de eclesiologie) și recomandă ca Adunarea:

a) să adopte textul de eclesiologie ca invitație și interpelare adresată Bisericilor membre pentru ca acestea să-și reînnoiască angajamentul de a căuta unitatea și de a aprofunda dialogul;

b) să cheme fiecare din Bisericile membre să răspundă la cele zece întrebări care figurează în încheierea textului de eclesiologie, sperând ca, până la a 10-a Adunare, fiecare Biserică membră să-și trimită răspunsurile;

c) să însărcineze CMB, prin intermediul Comisiei Credință și Constituție să pregătească rapoarte periodice pentru Comitetul Central cu privire la numărul și conținutul răspunsurilor primite, astfel ca acestea să furnizeze informații privind direcția pe care trebuie să o ia lucrările care caută să aprofundeze înțelegerea dintre Bisericile membre și să înainteze către unitatea văzută a Bisericii. Acest proces ar permite un progres în examinarea chestiunilor eclesiologice fundamentale puse în discuție de Comisia specială pentru participarea ortodocșilor la CMB.

Relațiile cu partenerii ecumenici. Comuniunile creștine mondiale.

23. CMB este întărit prin interacțiunea sa cu Comuniunile creștine mondiale. Cooperarea cu acestea în vederea edificării unității creștinilor îi sporește spiritualitatea, mărturia și activitatea. Dialogurile bilaterale și multilaterale au contribuit la încheierea unui anumit număr de acorduri de unire și au îmbunătățit nivelul de înțelegere și de cooperare dintre Biserici. Colaborarea în domeniile mărturiei, misiunii, diaconiei și formării ecumenice fac parte integrantă din viața CMB. Importanța pe care o comportă consolidarea acestei relații figurează în documentul *Către o concepție și o viziune comune*, iar Adunarea de la Harare a confirmat acest lucru.

24. CED remarcă că diferitele structuri ale Comuniunilor creștine mondiale și Bisericilor membre ale CMB, precum și concepția pe care acestea o au despre sine, au ca efect o diversitate în modul lor de relație cu CMB. Comitetul se felicita pentru relația regulată cu Conferința secretarilor Comuniunilor creștine mondiale (CCM), recunoscând că nu toate Bisericile membre sunt reprezentate în această instituție. Unele dintre aceste Comuniuni creștine mondiale și secretarul general au dorit modificări în tipul de relație dintre CCM și CMB, ca noi posibilități în raport cu viitoarele Adunări ale CMB, mai mult loc pentru întrunirile confessionale în structura acestor Adunări și, prin urmare, perspectiva unei adunări ecumenice foarte larg deschise diversității.

25. CED recomandă ca Adunarea:

a) să afirme rolul și locul esențial al Comuniunilor creștine mondiale în Mișcarea ecumenică și în calitate de parteneri ai CMB și să recunoască importanța rolului acestor Comuniuni în dialogurile multilaterale și bilaterale, precum și în reconfigurarea Mișcării ecumenice;

b) să însărcineze CMB ca, în consultare cu comuniunile creștine mondiale, să examineze care sunt semnificația și implicațiile dublelor apartenențe, coordonării

programelor și ale celorlalte eforturi comune între CMB și Comuniunile creștine mondiale;

c) să însărcineze CMB să creeze în cursul anului viitor, în consultare cu Comuniunile creștine mondiale, o comisie consultativă mixtă a cărei sarcină va fi discutarea participării Comuniunilor creștine mondiale la CMB și sugerarea modurilor de a o consolida;

d) să însărcineze CMB să examineze posibilitatea de a crea o structură pentru adunările CMB, care să acorde mai mult spațiu Comuniunilor creștine mondiale și familiilor confesionale pentru a se întâlni ca să delibereze și/sau să trateze chestiuni generale. Ar fi necesar să fie luată o decizie, destul de curând, în cursul mandatului viitorului Comitet Central, pentru a ști dacă este oportun să se structureze în acest mod viitoarea Adunare a CMB;

e) să însărcineze CMB să includă în acest proces Bisericile unite și pe cale de unire.

Organizații ecumenice regionale și Consilii naționale ale Bisericilor.

26. Organizațiile ecumenice regionale și consiliile naționale ale Bisericilor din întreaga lume reunesc expresii ale mișcării ecumenice, cu o mare varietate de structuri și diferite grade de relație cu activitatea și programele CMB. Alcătuirea acestor organizații, care s-au constituit în mod independent, este mai largă decât cea a CMB. Unele dintre ele au ca membri deplini reprezentanți ai Conferințelor episcopale ale Bisericii Romano-Catolice, precum și ale Bisericilor Evanghelice și Penticostale nemembre ale CMB. Relațiile actuale dintre CMB, organizațiile ecumenice regionale și consiliile naționale ale Bisericilor sunt un prilej de îmbogățire reciprocă și sunt importante pentru activitatea și mărturia lor comună în lume. Există totuși o lipsă de claritate în ceea ce privește caracterul specific, rolul și capacitățile particulare ale fiecărui instrument ecumenic, precum și relațiile fiecăruia cu Bisericile locale, și, totodată, o lipsă de coerență și în perspectivele comune și eforturile de colaborare.

27. CED recomandă ca Adunarea:

1. să confirme relația particulară și importantă dintre CMB și organizațiile ecumenice regionale și consiliile naționale ale Bisericilor, în calitate de parteneri esențiali în activitatea mișcării ecumenice;

2. să încurajeze CMB să continue susținerea întâlnirilor anuale a responsabililor organizațiilor ecumenice regionale, astfel încât (1) să facă să apară mai limpede caracterul specific al fiecărui instrument ecumenic, (2) să amelioreze procesul de consultare, în special în domeniile unde s-ar putea suprapune activitățile și programele și unde declarațiile și eforturile CMB ar putea avea incidențe sensibile la nivel local, (3) să formuleze un acord cu privire la valorile comune, (4) să amelioreze cooperarea în stabilirea programelor și coerența mesajului, astfel încât fiecare instrument al mișcării ecumenice să-și realizeze programele și îndatoririle într-un mod care să corespundă cât mai eficace capacităților sale, acest

proces fiind supervizat de Comitetul de continuare constituit în urma Colocviului privind ecumenismul în secolul XXI (Chavannes-de-Bogis, 2004).

3. să-și dea acordul la recomandarea Grupului mixt de lucru al Bisericii Romano-Catolice și al CMB, cerând ca CMB și Consiliul Pontifical pentru promovarea unității creștinilor să organizeze împreună un colocviu al reprezentanților consiliilor naționale ale Bisericilor, organizațiilor ecumenice internaționale și Conferințelor episcopale, acolo unde Biserica Romano-Catolică nu este membră. Acest colocviu ar trebui să ia în considerare documentul intitulat *Inspirați de aceeași viziune* și să reflecteze la experiența dobândită de alții privind participarea romano-catolică;

4. să hotărască ca acest colocviu să aibă loc peste doi sau patru ani, astfel încât să (1) elucideze caracterul specific al fiecărui instrument ecumenic, (2) să amelioreze procesul de consultare, în special în domeniile unde s-ar putea suprapune activitățile și programele și unde declarațiile și eforturile CMB ar putea avea incidențe sensibile la nivel local, (3) să formuleze un acord privind valorile comune, (4) să amelioreze relațiile cu Biserica Romano-Catolică invitând responsabili conferințelor episcopale naționale, (5) să amelioreze cooperarea în stabilirea programelor și coerența mesajului, astfel încât fiecare instrument al mișcării ecumenice să-și realizeze programele și îndatoririle într-un mod care să corespundă cât mai eficace capacităților sale conform principiului subsidiarității, adică verificând ca deciziile să fie luate cât mai aproape de persoanele la care se referă, considerând ca prioritar faptul că este preferabil ca programele să fie racordate la inițiative regionale, naționale sau locale.

Parteneri specializați și agenții în relație cu CMB.

28. CED a luat act cu interes și pentru informare de un raport privind proiectul de alianță dintre Biserici și agenții eclesiastice și ecumenice angajate în activitățile de dezvoltare (PEAD); se pare că, constituirea unei astfel de alianțe mondiale și definirea identității sale ca agenție legată de CMB și de Bisericile sale membre și/sau de lucrarea ACT (Acțiunea Comună a Bisericilor) și EAA (Alianța Ecumenică *A acționa împreună*) sunt în curs.

29. CED recomandă ca Adunarea:

1. să-și exprime recunoștința pentru activitatea și rolul partenerilor specializați și a relației lor cu CMB și cu activitatea diaconală a acestuia și a Bisericilor sale membre;

2. să ceară CMB să-și continue rolul activ în căutarea, împreună cu agențiile care au propus această nouă alianță, a structurii celei mai bine adaptate pe care ar trebui să o adopte această alianță în relația sa cu ceilalți parteneri ecumenici, în special pentru a fi mai aproape de Bisericile membre și a le susține în sarcinile lor diaconale specifice, în relație cu ACT și cu alte instrumente ecumenice, inclusiv organizațiile ecumenice regionale, luând în considerare prioritățile care au fost semnalate;

3. să însărcineze Comitetul Central să sprijine rolul activ al CMB în raport cu această propunere.

Relații cu celelalte Biserici creștine. Biserica Romano-Catolică:

30. CED a luat cunoștință de al Optulea Raport al Grupului mixt de lucru (GMT) al Bisericii Romano-Catolice și al CMB și aduce un omagiu colaborării de 40 de ani dintre cele două instituții. Începând de la Conciliul Vatican II, importante studii care rezultă din aceste eforturi comune au întărit înțelegerea reciprocă și relațiile dintre Biserica Romano-Catolică și Bisericile membre ale CMB. Răspunderea comună pentru pregătirea Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor, deplina participare la comisiile Credință și Constituție și Misiune și Evanghelizare, afectarea de personal în anumite domenii de activitate și la Institutul ecumenic de la Bossey au sporit această colaborare, chiar dacă Biserica Romano-Catolică refuză să devină membru al CMB. Bisericile membre continuă să spere și să încurajeze o relație și mai organică cu Biserica Romano-Catolică, în căutarea unității văzute a Bisericii.

31. CED recomandă ca a IX-a Noua Adunare:

1. să ia act de al Optulea Raport al Grupului mixt de lucru al Bisericii Romano-Catolice și al CMB și de raportul colocviului care a marcat cei 40 de ani ai colaborării acestora și își exprimă satisfacția membrilor GMT pentru lucrările realizate între 1999 – 2006;

2. să aprobe menținerea GMT și recomandările sale cu privire la perspectivele de viitor formulate la paginile 29-30 din al Optulea Raport, și totodată să ceară GMT, cu colaborarea comisiei Credință și Constituție, să înscrie pe ordinea de zi măsuri concrete în acest scop, în vederea realizării viselor evocate de președinte în raportul său: o dată comună pentru sărbătorirea Învierii Domnului, recunoașterea reciprocă de către toate Bisericile a unui singur botez, ținând seama că unele dintre ele nu practică ritualul botezului cu apă, dar au aceeași dorință de a fi fidele lui Hristos – și întrunirea unei adunări ecumenice comune, oferind totodată mijloacele de a aprofunda baza teologică a ansamblului lucrărilor ecumenice și de a se angaja pe calea rezolvării divergențelor care continuă să ne despartă.

Bisericile Penticostale:

32. Porto Alegre și Brazilia au oferit celei de-a Noua Adunări un cadru ideal pentru a lua cunoștință de raportul Grupului mixt consultativ CMB/Penticostali (GMC) (doc. 6.2 și Programul Adunării, pp. 192-195), raport pe care CED îl transmite Adunării felicitând acest grup. Această activitate de șase ani este un exemplu al eforturilor CMB de a lărgi Consiliul și Mișcarea ecumenică și de a reacționa la peisajul în permanentă evoluție al creștinismului, fără a uita realitățile eclesiale care fac dificile parteneriatele oficiale. CED apreciază eforturile extraordinare

care au însoțit acest proces pentru a oferi un spațiu ecumenic primitiv acestui dialog de care beneficiază ambele părți.

33. CED recomandă ca a IX-a Noua Adunare:

1. să ia act de raportul Grupului mixt consultativ CMB/Penticostali (Programul Adunării, p. 192-195), precum și de recomandările și de perspectivele de activități viitoare, să-și exprime satisfacția membrilor GMT pentru munca desfășurată între 2000-2005 și să aprobe menținerea acestui grup;

2. să recunoască contribuția evidentă a Bisericilor Penticostale în peisajul creștin aflat în mutație și importanța, pentru Mișcarea ecumenică, de a se angaja într-un proces de ucenicie reciprocă și de dialog susținut cu aceste Biserici.

Forumul creștin mondial:

34. Adunarea de la Harare a aprobat propunerea ca CMB să încurajeze procesul *Forumului* care figurează în documentul *Către o concepție și o viziune comune*. În cadrul acestui proces, au fost organizate o serie de întâlniri care au căutat să adune o gamă de Biserici creștine mai largă decât cea pe care o numără în prezent CMB-ul, în scopul de a se consulta asupra unor chestiuni comune tuturor Bisericilor creștine și organizațiilor inter-eclesiale. Au avut loc mai multe colocvii regionale, la care au participat diferite Biserici Evanghelice și Penticostale nereprezentate în CMB, Biserica Romano-Catolică și reprezentanți ai Bisericilor membre CMB; aceste colocvii au întrunit astfel la nivel mondial reprezentanți ai celor patru curente principale ale creștinismului. Forumul creștin mondial, care manifestă oportunitatea acestei inițiative în fața unui peisaj creștin aflat în mutație, pune accentul pe solidaritate și pe mărturia creștină comună într-o lume sfârșită; el oferă un model suplă de inițiative pe care CMB-ul le poate încuraja pentru a facilita o participare lărgită la pelerinajul ecumenic.

35. CED a constatat că vor rămâne tensiuni datorate faptului că, pe de o parte, CMB caută să își aprofundeze relațiile cu Bisericile membre și să exploreze domeniile de convergență și de divergență teologică, în timp ce, pe de altă parte, este nevoit să înfrunte provocările eclesiale pe care le întâmpină angajându-se pe lângă ansamblul comunității creștine. Comitetul reafirmă locul central al comunității Bisericilor membre și al procesului *Către o concepție și o viziune comune* și salută meritele Comisiei speciale care a permis aprofundarea relațiilor dintre Bisericile membre; el subliniază că este absolut necesar ca CMB să continue să încurajeze adunarea celei mai mari comunități creștine în înțelegere și dialog.

36. CED recomandă ca a IX-a Noua Adunare:

1. să ia act de raportul despre Forumul creștin mondial (Programul Adunării, pp. 184-189), inclusiv orientarea activităților viitoare, și să-și exprime satisfacția față de organizatorii colocviilor regionale și manifestării Forum-ului;

2. să ceară CMB să participe la manifestarea mondială a Forumului prevăzută pentru sfârșitul anului 2007 și să procedeze apoi la o evaluare oficială și globală a acestei idei și a realizării sale.

Relațiile cu celelalte religii.

37. CMB s-a angajat să instaureze un dialog cu partenerii de alte religii în vederea consolidării încrederii, formulării valorilor comune, încurajării înțelegerii reciproce, înfruntării provocărilor comune și a problemelor care suscită conflicte și dezbinări. Mai mult ca niciodată, dialogul interreligios exprimă identitatea fundamentală a Consiliului: angajare în lume, dezamorsare a tensiunilor, favorizare a menținerii păcii, ocrotire a demnității umane și a drepturilor minorităților religioase. CED se felicita pentru faptul că rapoartele președintelui și secretarului general subliniază importanța acestor activități ale Consiliului; subscrie la ideea că inițierea și aprofundarea unor relații constructive, respectuoase și deliberate cu alte religii în această lume pluralistă reprezintă un element major al modelului pe care CMB îl poate oferi partenerilor săi ecumenici și Bisericilor sale membre la nivel internațional și la cel de bază.

Relații cu țările, evenimentele mondiale.

38. CMB își exprimă solidaritatea angajându-se în lume, așa cum am fost chemați de Iisus Hristos să angajăm lumea să dea mărturie de dragostea sa. Poziția sa este extrem de potrivită pentru a formula valorile care constituie demnitatea umană. Și-a pus pecetea în istorie răspunzând în mod profetic acestei vocații. Participanții la cea de-a IX-a Adunare, profund impresionați de diversele prezentări în plen și de întâlnirile cu Bisericile locale, și-au reînnoit angajamentul de a aborda temele justiției și mondializării, de a lupta împotriva pandemiei HIV-SIDA, de a-și reafirma solidaritatea cu persoanele nevoite să trăiască cu HIV-SIDA și de a promova o cultură a păcii grație programelor Deceniului *A învinge violența*. CED recunoaște importanța rolului CMB care face ca glasul Bisericilor creștine să fie auzit de instanțele mondiale laice. Este vorba aici de expresia esențială a răspunderii pe care CMB, instrument privilegiat al Mișcării ecumenice, și-o asumă în numele Bisericilor față de lume.

Concluzie.

39. CED a luat cunoștință cu profundă satisfacție de rapoartele secretarului general și moderatorului CMB; mulțumește moderatorului, care și-a prezentat acum ultimul său raport, în această calitate, pentru anii de implicare constantă în fruntea CMB.

40. CED a luat cunoștință cu profundă recunoștință de diferitele rapoarte privind eforturile de a instaura, a întreține și a aprofunda relațiile CMB cu Bisericile membre, cu partenerii săi ecumenici și cu celelalte Biserici creștine. Recomandă tuturor persoanelor angajate în Mișcarea ecumenică să citească cu atenție toate aceste rapoarte. CED își asumă recomandările care figurează în aceste rapoarte, dat fiind că va trebui să se acorde prioritate programelor care sprijină CMB în eforturile sale de căutare a unității văzute, consolidează capacitatea acestuia de a re-

prezenta Bisericele membre și stabilesc noi legături de încredere cu alte Biserici creștine care nu fac parte din comunitatea noastră frățească.

41. Mulțumim lui Dumnezeu pentru relațiile noastre cu comuniunile creștine mondiale, Biserica Romano-Catolică și Bisericele pentecostale, organizațiile ecumenice regionale și consiliile naționale ale Bisericilor, partenerii specializați și Forumul creștin mondial pe cale de constituire. Cerem Adunării să-i cheme pe toți să-și reînnoiască angajamentele față de CMB și unii față de alții, pentru a crea, în pragul celui de-al treilea mileniu de istorie creștină, o Mișcare ecumenică reînnoită și unificată care va consolida și va aprofunda comunitatea frățească a Bisericilor și ne va îngădui să rămânem fideli vocației noastre comune, întru slava lui Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

(traducere din limba franceză de Asist. Măriuca ALEXANDRESCU)

Raportul Comitetului Director pentru Programe

I. Introducere.

1. Una dintre sarcinile prioritare ale fiecărei Adunări a Consiliului Mondial al Bisericilor o constituie revizuirea activității Consiliului de la ultima Adunare până în prezent și stabilirea direcțiilor și priorităților programului Consiliului pentru viitor.

2. Comitetul Director pentru Programe (CDP) al acestei Adunări și-a luat sarcina în serios, folosind ca punct de plecare raportul intitulat *De la Harare la Porto Alegre*, Programul de evaluare și recomandările pe care Comitetul Central le-a stabilit înainte de Adunare, în 2005, și o lucrare de fond, intitulată „O lume în schimbare”, pregătită de personalul CMB. De asemenea, fiecare dintre membrii CDP a participat, și la convorbirile ecumenice, unde delegații la Adunare au vorbit despre prioritățile CMB. În sfârșit, CDP a participat la dialogul și meditația asupra rapoartelor Moderatorului și Secretarului General, ale plenarelor tematice, și a sesiunilor în care au ascultat numeroase sugestii și idei venind din partea participanților de la *Mutirao* și a grupurilor constitutive, care căutau să identifice orientarea Adunării și chemarea lui Dumnezeu legată de rolul unic al CMB în cadrul mișcării ecumenice.

3. Prezentându-și raportul, CDP a fost conștient de faptul că Comitetul de examinare a directivelor a fost revizuit și că va aborda mai multe inițiative importante de program desfășurate de la Adunarea de la Harare, legate de întărirea și aprofundarea relațiilor dintre Bisericele membre (de ex. Comisia specială pentru participarea ortodoxă în CMB) cu partenerii ecumenici și cu alte Biserici creștine (de ex. Grupul Mixt de lucru cu Biserica Romano-Catolică, cu Penticostalii, etc.).

4. Deși Raportul nostru adresat Adunării nu poate include în totalitate rezultatele înregistrate de CDP, documentația substanțială – inclusiv rapoartele a 22 de convorbiri ecumenice; declarațiile grupurilor constitutive (tineret, populația indi-

genă și persoane cu handicap); diferitele propuneri asupra problemelor specifice abordate de grupurile de lucru de la *Mutirao* – va fi abordată de organe de conducere ale CMB în importanta activitate de dezvoltare a viitoarelor programe specifice CMB. Documentația va informa corpurile legislative respective având în vedere sarcina lor de transpunere efectivă a direcțiilor largi incluse în acest Raport.

Rezoluție:

5. CDP a apreciat pozitiv raportul *De la Harare la Porto Alegre* și „Evaluarea și recomandările Comitetului Central 2005 înainte de Adunare”.

II. Contextul activității noastre.

6. Adunarea de la Porto Alegre a avut loc pe fundalul unei lumi aflată într-o rapidă schimbare. Acesta este fundalul pe care se desfășoară drama schimbării contextelor și unde Bisericile sunt chemate să-și desfășoare misiunea și chemarea. Schimbările se petrec pretutindeni și toate sunt corelate: schimbarea contextelor eclesiastice și ecumenice (inclusiv geografia bisericească, statisticile și secularizarea), precum și schimbarea contextelor politice, economice și sociale (inclusiv creșterea inegalităților, distrugerea mediului, migrația, violența și teroarea). Aceste schimbări prezintă provocări imense pentru Biserică și pentru CMB, care necesită viziuni curajoase de speranță și un mai mare angajament care să facă vizibil darul lui Dumnezeu de unitate și reconciliere în Hristos din fața Bisericilor, societăților și lumii noastre divizate. Am fost deosebit de încurajați de modul în care gazdele noastre latino-americane și-au prezentat istoria de luptă și speranță în contextul răspunsului la provocările cu care este confruntat continentul lor. Totuși, și-au exprimat îngrijorarea cu privire la marginalizarea populației indigene și a descendenților africani în viața Bisericii și a societății din America Latină.

7. Ni s-a amintit că „O Biserică divizată nu poate fi un martor credibil într-o lume divizată; ea nu poate rezista în fața forțelor dezintegrante și fără orizont ale globalizării și nu poate intra într-un dialog semnificativ cu lumea” (Raportul Moderatorului, paragraf 17). Ne întoarcem spre Dumnezeu și ne rugăm: „Doamne, transformă, cu harul tău, viețile, Bisericile, națiunile și lumea noastră.” Astfel, toate programele și activitățile CMB trebuie să răspundă contextului aflat în schimbare, care caută să fie o expresie fidelă a dreptății, păcii, grijii pentru creație, vindecării, reconcilierii și mântuirii lui Dumnezeu: „plinătatea” vieții pentru toți.

III. Imaginea și scopurile noastre.

8. În cadrul lucrării sale la prima Adunare CMB din secolul XXI, CDP a reafirmat scopul declarat și funcțiile CMB (așa cum sunt exprimate în Constituție, paragraf III) ca bază a activității sale: „Scopul principal al comuniunii Bisericilor din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor este să se cheme reciproc la unitatea

vizibilă în credință și în comuniunea euharistică unică, exprimată în slujire și în viața comună în Hristos, prin mărturisirea și slujirea lumii, și să înainteze spre acea unitate pentru ca lumea să creadă.” În plus, acest paragraf afirmă că printre scopurile Consiliului se vor număra:

- promovarea cercetării prin rugăciune a iertării și reconcilierii în spiritul responsabilității mutuale, dezvoltarea relațiilor aprofundate prin dialog teologic și împărtășirea reciprocă a resurselor umane, spirituale și materiale;
- facilitarea mărturisirii comune; exprimarea angajamentului lor față de slujirea diaconiei în slujirea nevoilor umane;
- promovarea creșterii conștiinței ecumenice;
- asistența reciprocă în relațiile față de credincioșii altor religii; și
- promovarea reînnoirii și creșterii prin unitate, cult, misiune și slujire.

9. Aceste scopuri și funcții demonstrează amploarea viziunii CMB și asigură un fundament pentru activitatea programatică a Consiliului.

Rezoluție:

10. Comitetul Director pentru Programe (CDP) reafirmă documentul „Spre o înțelegere și viziune comună a CMB” (trimitere la documentul *De la Harare la Porto Alegre*, pp. 175 – 181) ca expresie a viziunii CMB în calitate de comuniune a Bisericilor și de slujitor al mișcării ecumenice unice. Totuși, trebuie să se găsească modalități care să facă conținutul acestui document mai accesibil și mai inteligibil pentru a se facilita apropierea mai mare a Bisericilor și a mișcării ecumenice, în general.

IV. Principii directoare și recomandări metodologice.

11. Construind pe materialul deosebit de folositor și pe recomandările „Raportului de evaluare a programului redactat de Comitetul Central 2005” (trimitere la documentul *De la Harare la Porto Alegre*, pp. 203-216) și primind o recomandare puternică și rezonabilă din partea Comitetului Financiar al acestei Adunări, legată de situația financiară anticipată a CMB din următorii ani, CDP a identificat șapte principii de bază care să orienteze CMB în stabilirea priorităților programului său în viitor:

- păstrarea accentului pe ceea ce numai CMB ar putea face ca asociație globală a Bisericilor asigurând conducerea întregii mișcări ecumenice;
- să facă mai puțin, dar mai bine, printr-o abordare integrantă, în colaborare și interacțiune;
- să-și scoată în evidență sarcina principală în cadrul Bisericilor, chemându-le la unitatea vizibilă;
- să mențină dialogul și asistența, construind relații și promovând mărturisirea socială între Biserici și cu diferite sectoare ale societății;
- să promoveze o mai mare adeziune și participare a Bisericilor la construirea pe cât de mult posibil pe inițiativele Bisericilor și ale organizațiilor partenere;

- să aducă o voce și o mărturisire profetică lumii abordând cu deosebit interes problemele turbulente ale timpurilor noastre;
- să comunice activitățile CMB Bisericilor și lumii la timp și cu imaginație.

12. CDP a identificat, de asemenea, mai multe elemente metodologice în definirea modului în care se va desfășura viitoarea viață și activitate a CMB, incluzând:

- articularea unei baze teologice clare pentru întreaga sa activitate;
- dezvoltarea unui proces comprehensiv de planificare, monitorizare și evaluare, care să includă termene și scopuri bine definite;
- elaborarea unei strategii de comunicare, angajare și impropriere a Bisericilor;
- facilitarea rolului coordonator al CMB în căutarea parteneriatelor în rețea și a sprijinului altor organizații ecumenice, inclusiv Comuniunile Creștine Mondiale, Organizațiile Ecumenice Partenere, Bisericile Naționale ale lui Hristos, Agențiile specializate, organizațiile bazate pe credință și organizațiile non-guvernamentale (după cum este cazul) – cu speranța că multe dintre aceste programe pot fi implementate prin mijloace de lucru colaborative;
- încurajarea capacității de construire a Bisericilor membre și a partenerilor ecumenici;
- sprijinirea Bisericilor și popoarelor în situații critice, stabilirea și facilitarea acțiunilor lor.

Rezoluție:

13. A IX-a Adunare sprijină aceste principii directoare și elemente metodologice ca bază a stabilirii viitoarelor priorități ale programului CMB.

V. Principale zone de angajament.

14. În lumina contextului aflat în schimbare, viziunea și scopul CMB, principiile călăuzitoare și elementele metodologice, CDP oferă patru principale „zone de angajament” pentru conturarea viitoarei vieți și activități a Consiliului. Fiecare dintre aceste priorități se reflectă deja în actualele programe ale CMB. Aici se propune o integrare mai mare între programele și Comisiile permanente (Credință și Constituție, Misiune și Evanghelizare, Relații Internaționale), în același timp explorându-se posibilitatea unei mai mari colaborări cu actualii parteneri ecumenici și, pe viitor, a unor agenții specializate în dezvoltarea acestor priorități.

15. Trei precizări introductive suplimentare pentru prezentarea acestor angajamente:

- CDP sprijină puternic promovarea dezvoltării conducerii ecumenice a tineretului în viața CMB, inclusiv participarea deplină a tineretului la toate programele CMB. Glasurile, preocupările și prezența tineretului trebuie aduse mai direct

în procesul de luare a deciziilor și în conducerea activității și guvernării Consiliului;

- CDP continuă să afirme și să susțină rolul și contribuțiile femeilor în toate domeniile și sectoarele vieții CMB, sprijinind participarea continuă a femeilor în întregul CMB;

- CDP recomandă ca CMB să încerce includerea deplină a persoanelor indigene și a daliților, a populației de origine africană, a persoanelor cu handicap și a celor marginalizați din întreaga lume în viața, activitatea și procesul său de luare a deciziilor.

Unitate, spiritualitate și misiune.

16. Căutarea unității și a angajamentului în misiunea și evanghelizarea comună au fost elemente fundamentale ale mișcării ecumenice. Noi perspective asupra unității și misiunii au continuat să se dezvolte în viața CMB, întrucât Bisericile membre s-au angajat reciproc să răspundă relațiilor tot mai vaste și întâlnirilor extinse cu diversele teologii, eclesiologii și tradiții. Viitoarea activitate în domeniul misiunii și evanghelizării trebuie să recomande Bisericilor să exploreze, în cadrul angajamentului lor, noi modele de viață eclezială și de trăire a credinței creștine, și să descopere noi metode contextuale de propovăduire a Evangheliei, inclusiv o critică a activităților misionare competitive.

17. Aici, la Porto Alegre, necesitatea ca CMB și Bisericile sale membre să se concentreze asupra naturii spiritualității creștine și lucrării Sfântului Duh în Biserică și în lume, a devenit mai urgentă și mai evidentă ca niciodată, atât pentru integritatea lucrării noastre pentru unitatea vizibilă, cât și în misiunea noastră în lume. Unitatea, spiritualitatea și misiunea sunt corelate, iar reciprocitatea lor depinde de atenția distinctă și concentrată acordată fiecăreia dintre ele de CMB și de Bisericile sale membre.

Formare ecumenică.

18. Una dintre problemele care provoacă întreaga mișcare ecumenică din ziua de azi este cea a formării ecumenice. După cum se spune în raportul Secretarului General prezentat Adunării, „dacă creștinii contemporani, inclusiv conducerea bisericească, urmează să participe creator și responsabil la căutarea unității și să se dezvolte împreună, trebuie să se găsească mijloace potrivite de formare ecumenică, care să aducă o contribuție mai bună și mai bogată la viața noastră comună.” Acest lucru este valabil în special pentru studenții, tinerii adulți, laicii și femeile din cadrul Bisericilor noastre, întrucât ei își asumă tot mai multe roluri de conducere în mișcarea ecumenică din secolul XXI.

19. Institutul Ecumenic al CMB de la Bossey a fost dat ca exemplu pentru formarea ecumenică, în special pentru eforturile sale depuse în ultimii ani în vederea extinderii programului său de includere a evanghelicilor și pentecostalilor la cursurile și seminariile sale, precum și pentru asigurarea unei mai mari interacțiuni religioase. O altă oportunitate ar putea fi asigurarea unei platforme pentru Bisericile și partenerii ecumenici care lucrează în domeniul provocărilor adresate

credinței de știință și tehnologie, în cooperare cu alte sectoare ale CMB. Aceste curente sunt sugestive pentru progres și un motiv de speranță.

20. Formarea ecumenică include, de asemenea, rolul CMB în crearea „unor spații sigure” pentru întâlnirea inter-culturală și inter-teologică, pentru ca oamenii să se concentreze, într-o întrunire onestă, asupra problemelor care despart Bisericile și comunitățile noastre, în special, pentru a continua dialogul asupra problemelor, precum ar fi viața de familie și sexualitatea umană.

Justiție globală.

21. Pe toată durata acestei Adunări s-a înregistrat chemarea urgentă de a se activa împreună în cadrul mișcării ecumenice, pentru o înțelegere dinamică și globală a dreptății. Aceasta impune transformarea relațiilor la toate nivelurile vieții în societate și în natură spre o viață demnă în comunități nepărtinitoare și favorabile (dreptate transformatoare):

- care să răspundă celor ce suferă consecințele nedreptății, rasismului și spiritului de castă;

- care să denunțe dezordinea unei lumi divizate de bogăție și sărăcie, și să contribuie la transformarea structurilor economice și sociale nedrepte;

- care să integreze grija asupra creației și perspectivele credinței cu privire la folosirea corectă și incorectă a științei și noilor tehnologii, precum bio-tehnologiile, tehnologiile de informare, tehnologiile de securitate și supraveghere, tehnologiile energetice, etc.;

- care să dezbată și să faciliteze răspunsul Bisericii în problema HIV/SIDA;

- care să aibă o voce puternică în diaconia profetică, ca parte inseparabilă a identității creștine și mărturiei în societate, pornind de la viața în familie și comunitate;

- care să se anagajeze în eforturile și procesele ce au ca scop reconcilierea și rezolvarea conflictului.

O asemenea activitate va face ca CMB și Bisericile sale membre „să redirecționeze programele noastre spre o construire mai deliberată a comunităților cu adevărat inclusive și nepărtinitoare, care să asigure diversitatea, în care identitățile diferite și unitatea să poată interacționa și în care drepturile și obligațiile tuturor să fie pe deplin respectate în dragoste și comuniune”. (Raportul Secretarului General, p. 14).

Voce publică și mărturie profetică în fața lumii.

22. Îndeplinindu-și responsabilitatea istorică în numele Bisericilor sale membre, CMB este provocat să fie o voce puternică și credibilă din punct de vedere etic, oferind lumii o mărturisire profetică. Această voce și mărturisire trebuie să fie motivată spiritual și teologic dacă Bisericile doresc să fie auzite printre celelalte voci din lume, cu care se află în competiție. Bisericile au de adus o contribuție la întărirea cooperării internaționale multilaterale și la dominația internațională a legii în problema drepturilor omului, militarismului și rezolvării pașnice a conflictelor.

23. La această Adunare s-a afirmat nevoia urgentă a Bisericilor și CMB de a se angaja în cooperarea inter-religioasă și în dialog. Este important ca, în angajamentul său cu alte religii în viitor, CMB să-și continue activitatea în contextul pluralității religioase și să-și promoveze dezvoltarea continuă a dialogului și acțiunii comune legată de problemele politico-sociale, teologice și etice.

24. Această Adunare a marcat mijlocul termenului inițiativei lansată la Adunarea de la Harare cu privire la Deceniul de Combatere a Violenței. Pentru cea de a doua parte a decadei, CDP a afirmat că stilul de corelare a inițiativelor locale și regionale în stabilirea păcii trebuie să contureze tot mai mult viața și activitatea programatică a CMB. În afara nucleelor regionale, această inițiativă trebuie să acorde atenție situațiilor de criză profundă, precum cele din Nordul Ugandei și din Haiti.

Rezoluție:

25. A IX-a Adunare confirmă aceste patru zone de angajament în conturarea viitoarei vieți și activități a CMB.

Rezoluție:

26. În special, în ceea ce privește zonele specifice ale programului ce au fost identificate prin urmărirea acestor patru „zone de angajament”, a IX-a Adunare:

- confirmă faptul că se acordă o atenție comprehensivă unității, spiritualității și misiunii, atât din punct de vedere teologic, cât și practic. CMB și Bisericile sale membre sunt încurajate să abordeze problemele eclesiologice acute menționate în raportul Comisiei Speciale pentru Participarea Ortodoxă în CMB și să acorde prioritate chestiunilor legate de unitate, sobornicitate, Botez și rugăciune.

- încurajează Bisericile la nivel local, național, regional și global să se angajeze în continua formare ecumenică a tuturor. În această direcție, CMB trebuie să faciliteze și să inițieze dialogul și posibila cooperare între religii și actorii politici cu privire la rolul Bisericii în societatea civilă și între religii, în direcțiile înțelegerii reciproce.

- confirmă faptul că trebuie preluată și extinsă continuarea procesului AGAPE, în colaborare cu alți parteneri și alte organizații ecumenice, pentru a se angaja: (1) în activitatea de reflecție teologică a acestor probleme apărute din miezul credinței noastre; (2) într-o solidă analiză politică, economică și socială; (3) în dialogurile existente între religii și actorii politici și economici; și (4) în împărtășirea abordărilor practice și pozitive ale Bisericilor.

- cu privire la cea de-a doua jumătate a Deceniului de Combatere a Violenței, sprijină continuarea nucleelor regionale; să dezvolte împărtășirea mai eficientă a exemplor reușite prin vizite reciproce internaționale, în vederea încurajării Bisericilor și comunităților locale să răspundă la combaterea violenței în propriile contexte; să inițieze un proces de consultare largită în vederea dezvoltării unei declarații ecumenice asupra „păcii juste”; și, în sfârșit,

încheierea Deceniului de Combatere a Violenței să fie marcată de o Adunare Ecumenică Internațională pentru pace.

VI. Planificare post-adunare.

27. Perioada dintre Adunare și întrunirea Comitetului Central 2006 va fi un timp pentru o reflecție intensă, sub conducerea CMB în consultație cu Bisericile și partenerii ecumenici importanți, în vederea receptării directivelor politice ale Adunării și a conturării activității sale programatice.

Rezoluții:

28. Având în vedere sarcina sa de alcătuire a viitorului program al CMB, a IX-a Adunare aprobă următorul proces:

- un grup de lucru, alcătuit din conducerea Comitetului Director pentru Programe al Adunării, Comitetul de Referință Politică, Comitetul pentru Probleme Publice și Comitetul Financiar, să sprijine conducerea CMB în aplicarea viitoarelor recomandări ale programului;

- stabilirea pentru fiecare program a unor mecanisme clare de planificare a funcționării, de monitorizare și evaluare;

- stabilirea unei distincții clare între problemele de lungă durată, cele limitate temporal sau cele urgente;

- dezvoltarea unei duble strategii de comunicare pentru fiecare program și aplicarea acestora împreună cu diferite corpuri electorale;

- stabilirea unor strategii clare de ieșire pentru retragerea treptată, reconfigurarea sau reformarea programelor, avându-se în vedere atât resursele umane și financiare limitate ale CMB, cât și posibilitățile de cooperare și împărțire a responsabilității cu alți parteneri ecumenici;

- susținerea dialogului cu Bisericile membre și agențiile specializate în ce privește modalitățile de creare a unui sprijin financiar suplimentar pentru activitatea programatică a CMB.

29. A IX-a Adunare confirmă faptul că CMB ar trebui să pretindă un profil public mai clar și mai puternic în mărturia sa în fața lumii. În acest scop, se speră că CMB își va concentra energia și atenția asupra unui număr limitat de probleme, care necesită un răspuns comun din partea Bisericilor. HIV/SIDA (inclusiv implicațiile eclesiologice ale acestei pandemii în cele mai multe părți ale lumii) trebuie să fie una dintre aceste probleme.

(traducere din limba engleză de Anca Oiță,
revizuită de Asist. Drd.. Ionuț-Alexandru TUDORIE)

Asis. Drd. IONUȚ ALEXANDRU TODORIE

CINCIZECI DE ANI DE LA PRIMELE CANONIZĂRI ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

1955– octombrie – 2005

Sfântul Calinic de la Cernica

Nutrim convingerea că nu am putea începe aceste omagiale pagini prilejuite de împlinirea unei jumătăți de secol, 1955 – octombrie - 2005, de la primele canonizări care au avut loc în Biserica noastră strămoșească decât cu afirmația marelui mitropolit Dosoftei al Moldovei (1671-1674; 1675-1686):

„... Dumnezeu, Sfinția sa, nici un neam de rodul omenesc pe pământ nu lasă nepartinic de darul Sfinției Sale. Că peste tot au tins mila sa și a deschis tuturor ușa de spăsenie”.¹

În anul 1811 mitropolitul Veniamin Costachi (1803-1808; 1812-1821; 1823-1842) relua formularea lui Dosoftei pe care o reda astfel:

„Dintru toate neamurile își alege Dumnezeu pe robii săi cei ce urmează voi și poruncilor Lui”.²

Din porunca mitropolitului Sofronie Miclescu, (1851-1861) starețul mănăstirii Neamțu, Gherasim Miron a trimis la 12 aprilie 1827, le cerere, șambelanului Curții imperiale rusești, Andrei Nicolaevici Murariev, o listă cuprinzând numele a 17 sfinți români și viețile lor pe scurt.³

Și învățatul ierarh Melchisedec Ștefănescu al Romanului (1822-1892) a avut serioase preocupări aghiografice. Lucrările sale *Viața și minunile Cuvioasei Maicii noastre Paraschiva cea nouă și istoricul sfintelor ei moaște*, București, 1889, 65 pagini, și *Tratat despre cinstirea și închinarea icoanelor în Biserica Ortodoxă și despre icoanele făcătoare de minuni din România Ortodoxă*, București, 1890, 40 pagini, sunt primele de acest gen la noi. Ceea ce trebuie remarcat la acest luminat ierarh și mare patriot este strădania sa de a reliefa date și fapte de viață creștină și din istoria neamului indisolubil legate între ele, precizări despre sfinții din părțile daco-romane, despre aceia din calendarul creștin universal care au sfinte moaște în bisericile noastre și introducerea pentru prima dată a unora dintre fiii neamului românesc pe care îi considera îndreptățiți a fi înscriși în rândul sfinților.⁴

Ioan Kalinderu, în anul 1894, vorbind la Academia Română despre scrierea episcopului Melchisedec, *Viața și minunile...*, își mărturisește speranța că vor fi canonizați sfinți autohtoni și reamintește faptul că noi românii am avut atâția înaintași care au fost încununăți cu aureola sfințeniei, prin întreaga lor viață și

1. Dosoftei mitropolitul, *Viața și petrecerea Sfinților. Proloage*, Iași, 1682-1686, f. 151v. A se vedea și xxx *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, București, 1987, p. 5 și 11, și Preot lector universitar Alexandru M. Ioniță, *Episcopul Melchisedec Ștefănescu. Viața și activitatea (1822-1892)*, teză de doctorat, Constanța, 1999, p. 218-219.

2. *Viețile Sfinților din luna lui decembrie*. Mănăstirea Neamțu, 1811, p. 333.

3. C. Turcu, *Daniil Sihastrul*, în „Studii și cercetări istorice” XX (1947), Iași, p. 258, ș.u.

4. Vezi pe larg în lucrarea noastră citată mai sus, p. 218-226.

lucrare în sânul poporului dreptcredincios; că am avut în diferitele epoci „*oameni iluștri prin știință și pietate ..., am avut și sihaștri ducând o viață tot așa de ascetică precum cea a sfinților din Tebaida*”.⁵

Aceleași îndreptățite speranțe se cunosc și din partea lui B. P. Hașdeu sau Demostene Russo. Profesorul Constantin Erbiceanu arata, în anul 1905, că din documente se constată că am avut multe figuri duhovnicești de mare merit ascetic, sfinte, precizând mai departe: „*Chiar în prezent există asemenea respectate persoane în mănăstirile și schiturile noastre. Dumnezeu singur îi va enumera și glorifica între drepti și sfinți*”.⁶

În condițiile specifice de context istoric, de-a lungul secolelor, neamul românesc a arătat o autentică și profundă pietate pentru un număr impresionant de eroi ai credinței, fără să se fi procedat la canonizarea lor oficială. Să amintim aici și inițiativa Sfântului Sinod din anul 1931 când se hotărâse ca toate eparhiile țării să adune documentele necesare „*în vederea canonizării martirilor naționali care au suferit pentru neam și credință, ca și aceștia să fie propuși pentru a se număra printre sfinți.*”

Noi, românii, am ajuns la acest moment de canonizare a sfinților prima dată în anul 1950, într-o perioadă grea pentru Biserica noastră Ortodoxă și numai datorită curajului întru slujire al vrednicului de pomenire patriarhul Justinian Marina (1948-1977). Într-un timp când se tindea spre desființarea religiei și a Bisericilor, cum s-a întâmplat în unele țării ortodoxe, patriarhul Justinian Marina a reușit nu numai să conserve moștenirea înaintașilor, nu numai să păstreze școlile de teologie și să înființeze altele, ci și să realizeze această lucrare de pionierat pentru Ortodoxia românească.

Prin Taina Sfântului Botez, toți creștinii sunt chemați la sfințenie, devenind o creatură nouă care participă la sfințenia lui Hristos. Sfântul este personalitatea religios-morală care întrupează în mod liber și personal pe Hristos, într-o dezvoltare consecventă și armonică a întregii ființe și participare creatoare la viața religios-morală a comunității creștine.⁷ Existența sfinților este mărturia puterii sfințeniei Domnului Iisus Hristos asupra umanului și asupra umanității, prin lucrarea Duhului Sfânt, a harului dumnezeiesc.

Existența sfinților demonstrează că sfințenia dumnezeiască nu s-a întrupat pentru a rămâne obiect al adorării, ci pentru a fructifica moral omenirea, rodind sfinți.

În fiecare sfânt se sălășluiește Mântuitorul Hristos, prin dumnezeirea și umanitatea sa, sfântă și sfințitoare, izvor al harului. Titlul de sfânt este recunoscut tuturor acelor creștini care au dus o deosebită viață duhovnicească și au săvârșit fapte de bunătate și pietate pilduitoare, pe care Biserica îi constată și îi socotește vrednici a fi venerați în evlavia creștină. Sfințenia este iubirea desăvârșită de Dumnezeu și de oameni și se dobândește prin tensiunea maximă a trăirii dragostei

5. Ioan Kalinderu, *Episcopul Melchisedec Ștefănescu*. Discurs de recepție, București, 1894, p. 26.

6. C. Erbiceanu, *Un fapt istoric bisericesc din secolul al XIV-lea privitor la români*, în „Biserica Ortodoxă Română” XXIX (1905), nr. 9, p. 1046 (B.O.R.).

7. Mitropolit dr. Nicolae Mladin, Prof. diac.dr. Orest Bucevschi, Prof. dr. Constantin Pavel și Prof. diac. dr. Ioan Zăgrean, *Teologia morală ortodoxă*, vol. I, București, 1979, p. 300-301.

creștine și a tuturor valențelor ei. Când se cinstesc sfinții mai vârtos se cinstește și se proslăvește Dumnezeu, după cum spunea și mitropolitul Varlaam al Moldovei (1632-1653).⁸

Când un membru al Bisericii, mutat din viața pământească, este recunoscut ca sfânt, fie și numai de o Biserică locală, este recunoscut de acea Biserică drept unul care a încorporat în persoana sa, în forma cea mai curată, valorile recunoscute de Biserica Universală, ca unul ce s-a înălțat peste granițele impuse de egoism, în Dumnezeu cel atotubiitor și prin aceasta, la treapta universalismului creștin.

Prin canonizare, se înțelege actul solemn prin care Biserica recunoaște, declară și așează pe eroii dreptei credințe adormiți întru Domnul, în rândul sfinților pe care ea îi venerază. Termenul de canonizare vine din grecescul *canon* care însemna catalogul în care se înscria numele sfinților și ziua trecerii lor la cele veșnice, spre a li se face cu laudă și cinstire pomenirea, spre a li se înălța rugăciuni, ca unor mijlocitori ai darurilor celor dumnezeiești pe lângă tronul Celui Prea Înalt.

În baza doctrinei creștine, în baza rânduielilor consacrate de tradiția și de practica bisericească a Ortodoxiei, Sfântul Sinod al unei Biserici Autocefale este pe deplin îndreptățit să procedeze la canonizarea sfinților ei, care răspund acestor rânduieli spre a fi așezați în rândul sau canonul sfinților.

Condițiile de fond sunt:

1. Ortodoxia neîndoielnică a credinței;
2. Proslăvirea lui de către Dumnezeu, cel puțin printr-unul din următoarele daruri sau puteri:

- Puterea de a suferi moartea martirică pentru dreapta credință;
- Puterea de a înfrunta orice primejdii sau chinuri pentru mărturisirea dreptei credințe până la moarte;
- Puterea de a-și închina viața celei mai desăvârșite trăiri morale și religioase;
- Puterea de a săvârși minuni în viață sau după moarte;
- Puterea de a apăra și de a sluji cu devotament eroic credința și Biserica Ortodoxă.

3. Răspândirea miresmei de sfințenie după moartea lui și confirmarea acesteia prin cultul spontan pe care îl acorda poporul credincios, numărându-l în rând cu sfinții. De la îndeplinirea acestei credințe pot face excepție mucenicii dreptei credințe.

Existența condițiilor de fond și anume: existența neîndoielnică a primei și celei de a treia – care poate lipsi numai în cazul martirilor –, ca și a oricăreia dintre cele enumerate la cea de a doua, îndreptățește autoritatea bisericească, Sfântul Sinod al unei Biserici Ortodoxe Autocefale, să procedeze la actul de canonizare.⁹

8. *Carte de învățătură la praznice împărătești, la duminicile de peste an și la sfinții mari*, Ediția București, 1943, p. 148.

9. Pr. prof. dr. Liviu Stan, *Despre canonizarea sfinților în Biserica Ortodoxă*, în „Ortodoxia” II (1950), nr. 2, p. 272-279 și 278; † Nestor, Mitropolitul Olteniei, *Canonizarea unor sfinți români (20-21 iunie 1992)*, București, 1992, p. 87-88.

Sfântul ierarh Calinic de la Cernica, canonizat de Sf. Sinod în anul 1950 și proclamat sfânt în 23 octombrie 1955 este între primii sfinți ai Bisericii noastre drept-măritoare. El s-a arătat ca sfânt, atât prin nevoințele sale ca monah, stareț și episcop, cât și prin credința, prin viața sa vrednică de toată cinstirea și prin faptele pe care le-a săvârșit pe seama aproapelui, prin rugăciunile pe care le-a înălțat bunului Dumnezeu, ziua și noaptea. Postul, nevoințele monahale, învățământul, ctitorirea de sfinte locașuri, pilda întregii sale vieți l-au sfințit încă din viață. Trăitor fiind, avea darul învățaturii, duhul vorbirii ca Dumnezeu, pentru că avea harul rugăciunii permanente, al rugăciunii inimii, al rugăciunii lui Iisus.¹⁰

Monahul și starețul ascet de la ctitoria vornicului Cernica Știrbei a fost și episcopul înțelept, milostiv și vrednic chivernisitor al Râmnicului-Noul Severin, care încheia în veacul al XIX-lea „șirul curaților călugări fără de arginți, al ctitorilor de cărți și clădiri de închinare, al sufletelor de arhieriei care o clipă nu și-au închipuit că fapta și gândul lor scapă de sub ochiul priveghetor al lui Dumnezeu”.¹¹

Pagini din viața Sfântului Calinic

Vlăstar al unei familii de români, bine păstoriți și buni creștini, boieri de neam și temători de Dumnezeu, Floarea și Antonie Antonescu, Sfântul Calinic s-a născut la 7 octombrie 1787 în București, strada Lefterescu, parohia Sf. Visarion.¹² La botez a primit prenumele Constantin și a fost ținut în brațe de Licsandra Văcărescu, soția banului Barbu Văcărescu și mama poetului Ienăchiță Văcărescu.¹³

Împlinind vârsta școlară, a fost dat la învățătură unde, pe lângă științele ce se predau atunci în școlile Bucureștiului, a învățat și limba elină.

În martie 1807, înainte de a împlini 20 de ani, și-a îndreptat pașii către vatra monahală de la Cernica, loc care îi era destul de cunoscut fiindcă deseori venise aici cu mama sa, ea însăși, mai târziu, închinoviată la mănăstirea Pasărea cu numele de Filofteia. Ascultător și râvnitor întru cele sfinte, a îmbrăcat îngerescul chip la 12 noiembrie 1808 la cererea duhovnicului său, Pimen. O lună mai târziu, tânărul Constantin, devenit Calinic, este hirotonit ierodiacon, iar la 13 februarie 1813 ieromonah în biserica Batiște din București de către arhiepiscopul Dionisie Lupu Sevastias.

Însuși mitropolitul țării Nectarie (1812-1819) l-a hirotesit duhovnic, 20 septembrie 1815, dată la care este rânduit și mare eccleziarh al mănăstirii.¹⁴ „Și mai

10. Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, locțiitor al Cezareei Capadociei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt la Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (11 aprilie 2005)*, în „Glasul Bisericii” LXIV (2005), nr. 5-8, p. 53-54.

11. N. Iorga, *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a românilor*, ediția a II-a, vol. II, București, 1930, p. 237-238.

12. Arhim. Anastasie Baldovin, *Viața și năzuințele cele monahale ale Preacuviosului Episcop al Râmnicului-Noul Severin, D.D. Calinic*, în “B.O.R.” XXII (1898-1899), nr. 10, p. 1016.

13. Athanasie Mironescu, fost mitropolit primat, *Istoria Mănăstirii Cernica*, Cernica, 1930, p. 17

14. Preotul Niculae Șerbănescu, *Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului*, în „B.O.R.” LXXXVI (1968), nr. 3-5, p. 358.

toți părinții veneau de-și aflau adăpost și mângâiere la ale lor supărări; că el pe toți îi mângâia cu cuvinte dulci și de Dumnezeu insuflăte (...), venea și lume din afara mănăstirii, chiar și mitropolitul țării”.

În scurt timp, a ajuns cârmuitor peste mănăstire și povățuitor sufletesc al viețuitorilor ei, căci bătrânul stareț Dorotei îi încredințase lui “toată ocârmuirea obștei”.¹⁵

A călătorit prin Moldova și la Muntele Athos. La 14 decembrie 1818 a fost ales de obștea mănăstirii, de față fiind și arhiereul Ioanichie Stratonichias, trimis al mitropolitului Nectarie, în funcția de stareț, funcție pe care o va deține 32 de ani.

Luând, “asupra sa această povară grea pentru vârsta sa cea fragedă și-a pus toată nădejdea în Dumnezeu; a alcătuit în scris povățuiri cu îndatoririle ce reveneau tuturor viețuitorilor, a înființat o bibliotecă pe care a înzestrat-o cu valoroase cărți de cultură teologică și de zidire sufletească, inițiind un curent cărturăresc printre monahii cernicani”.¹⁶ S-a îngrijit, de asemenea, de buna rânduială a mănăstirii și de sporirea bunurilor ei, neuitând nici de rugăciune și iubirea aproapelui.

Este ctitorul mai multor sfinte locașuri (Pasărea, Ghighiu, catedrala episcopală din Râmnic, etc.) și în primul rând al bisericii Sf. Gheorghe, al clopotniței, al chiliilor și al zidului de incintă de la mănăstirea Cernica – după planuri întocmite de el însuși. Se afirmă că obișnuia ca pietrele sau cărămizile de la cheile de boltă din vârful turlelor să le pună el însuși „îmbrăcând șorțul de zidar și suindu-se pe schele cu mistria în mână”.¹⁷ Era înzestrat cu o rară capacitate de constructor și organizator. Oriunde ajungea, răsăreau în jurul lui, cu repeziciune, biserici și așezăminte pentru viața religioasă.

În timpul stăreției sale de peste trei decenii, mănăstirea Cernica a devenit un adevărat colț de rai în care strălucea lumina și pacea, rugăciunea neînteruptă și munca în liniște, milostenia. Porțile acestei obști de 350 de călugări erau pururea deschise spre lume, sortite “să sprijine sănătatea morală a neamului și să păstreze întreagă viziunea lui creștinească”.¹⁸

Mănăstirea Cernica Biserica Sf. Gheorghe (1831-1838)

Acest așezământ monahal a devenit treptat o școală model a întregului monahism românesc, iar Sfântul Calinic „floarea cea mai aleasă care a răsărit și a crescut în solul spiritualității cernicane, dezvoltând în gradul suprem cele trei însușiri ale ei: ascetismul, milostenia și preocuparea practic-gospodărească”.¹⁹

15. *Ibidem*, p. 359.

16. Arhim. Atanasie Gladcovschi, *Monahi cronicari din sfânta mănăstire Cernica: Casian Cernicanul*, în „Glasul Bisericii” XVII (1958), nr. 8, p. 740-747.

17. Pr. prof. Ion Ionescu, *Sfântul ierarh Calinic Cernicanul*, în vol. *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, București, 1987, p. 525.

18. † Firmilian, *Mitropolitul Olteniei, Cuvânt rostit la 23 octombrie 1955 în mănăstirea Cernica, la canonizarea Sfântului Calinic*, în „BOR” LXXIII (1955), nr. 11-12, p. 1150.

19. Pr. prof. D. Stăniloae, *Predică rostită la 23 octombrie 1955 cu ocazia canonizării Sfântului Ierarh Calinic la mănăstirea Cernica*, *ibidem*, p. 1168.

Mănăstirea Cernica

Activitatea de realizări imediate a Sfântului Calinic nu a exclus viața lui interioară, trăirea Evangheliei. Este uimitor cum sălășluiau și se armonizau în el contemplația prezenței lui Dumnezeu și luarea-aminte la amănuntele vieții cotidiene, trezvia care urmărește iscodirile minții și atenția care combină și realizează planuri de organizare și de gospodărire practică. În armonia rațiunii divine, Sfântul Calinic contempla schema planurilor ce avea să realizeze pe orizontală, iar în cele de jos surprindea razele luminii de sus.²⁰

Rugăciunea însoțită de dragostea lui Dumnezeu răsfrântă asupra semenilor îi cuprinsese în așa măsură inima, încât aceasta se prefăcuse într-un izvor de lacrimi. De multe ori gândul la Dumnezeu îi pricinuia adevărate răpiri, timp în care i se descopereau mari taine ale vieții cerești și fapte viitoare. În acele clipe era absent față de toate cele din jurul său, iar când extazul înceta, ochii șuroiau de lacrimi.²¹ „Mă minunam, scria ucenicul său arhim. Anastasie Baldovin, de o asemenea viață spirituală, mă minunam mai mult pentru că citisem viețile Sfinților Părinți și acum vedeam că servesc un sfânt viu, un sfânt în viață”.²² Din toată ființa Sfântului Calinic suprafirescul s-a răspândit ca o mireasmă de crini așa cum, sublinia și părintele profesor Dumitru Stăniloae. Era cu adevărat un înger în trup, un templu al Duhului Sfânt, poartă prin care străbătea cerul pe pământ. Așa a fost simțit și de contemporanii săi, printre care și domnitorul Unirii Principatelor, colonelul Alexandru Ioan Cuza.²³

Cu această chemare apostolică arhimandritul stareț urca și în jilțul arhieresc pe care-l refuzase în mai multe rânduri. În anul 1850, când scaunele vlădicești de la București, Buzău, Râmnic și Argeș erau vacante, Sfântul Calinic va lua drumul Râmnicului-Vâlcea, ca urmare și a insistențelor domnitorului Barbu Știrbei, care îl convinsese să accepte cărmuirea unei eparhii. A fost hirotonit întru arhieriu în catedrala mitropolitană din București (26 octombrie), iar înscăunarea i s-a făcut o lună mai târziu la Craiova, unde se mutase reședința episcopală, ca urmare a incendiului care distrusese orașul Râmnicul-Vâlcea.

20. *Ibidem*.

21. *Ibidem*, p. 1169.

22. Arhim. Anastasie Baldovin, *op. cit.*, p. 1020.

23. „Episcopul Râmnicului, Calinic, este adevăratul și sfântul călugăr al lui Dumnezeu și ca el altul nu mai este în toată lumea” afirma - *ibidem*, p. 1030. De altfel, Sfântul ierarh Calinic de la Cernica s-a bucurat de respect și aprecieri deosebite chiar și în afara granițelor. Bunăoară patriarhul Chiril al II-lea al Ierusalimului (1845-1872) i-a scris, la 4 decembrie 1850, că înainte chiar de alegerea sa în scaunul de la Râmnic „la noi a fost lăudată faima multor voastre virtuți prin care ați adus la viețuirea cea întocmai cu îngerii obștea cea sfântă de la Cernica; admirăm darurile Duhului, cele revărsate din belșug asupra voastră, mulțumind lui Dumnezeu că în timpurile noastre nu au lipsit marii învățători și luptători asemenea marilor îndrumători de așezări monahale” - Preotul Niculae Șerbănescu, *art. cit.*, p. 387. De asemenea, țarul Rusiei, Nicolae I, i-a acordat, în semn de aleasă cinstitie în ianuarie 1854, „Crucea Sf. Vladimir, clasa a treia” - *ibidem*, p. 388.

A căutat mai întâi să-și cunoască Eparhia în tot cuprinsul ei, făcând dese vizite canonice. „În toată călătoria Prea Sfinția Sa dă dovezi de cea mai desăvârșită pietate, bunătate și râvnă pentru înfrumusețarea casei Domnului și pentru întărirea moralului creștin și a buneii credințe”. El nu și-a schimbat modul de viață pe care-l avusese la mănăstirea Cernica: aceeași înfrânare, aceleași rugăciuni de toate zilele, aceeași simplitate în haine și în toate ale traiului. A rânduit noi protopopi și a hirotonit preoți pentru parohiile vacante, a înființat o serie de școli și a redeschis Seminarul eparhial; a refăcut catedrala episcopală ca și pictura acesteia, realizată, împreună cu 24 icoane praznicare, de Gheorghe Tattarescu.²⁴

Una dintre realizările de excepție sub aspect material și spiritual o constituie schitul Frăsinei. Ctitorit în anul 1763 și văduvit de „cuvioasa petrecere a monahilor” de la sfârșitul veacului al XVIII-lea și până în anul 1845, a fost dăruit de Sfântul Calinic cu o biserică nouă, pusă sub ocrotirea praznicului *Adormirea Maicii Domnului*, cu chilii pentru monahi și cu clopotniță.²⁵ În el se respecta pravila vieții athonite, pe care el însuși o respecta de la intrarea în monahism, și a fost singurul așezământ monahal din țară exceptat de la secularizarea din anul 1863, cu aprobarea specială pe care i-a acordat-o Vodă Cuza. Stareșului rânduit îi cerea „să se poarte potrivit cu podvigul său și cu postul ce i se încredințează; să se poarte cu dragoste și blândețe către ceilalți părinți și frați ce se vor aduna spre viețuire și să aibă a se împărtăși cu toți deopotrivă cu un lucru ce se socotește pe obrazul tuturor de obște, fiind o singură masă în ființa cuvioșii sale ca un mai mare povățuitor între dânșii”.²⁶

Dragostea de carte, precum și dorința de slujire a semenilor l-au urmărit pe Sfântul Calinic întreaga-i viață. Este singura comoară pe care și-a permis să o adune în această viață, așa cum însuși mărturisește în propriul său testament.²⁷ A iubit cartea și cultura ca unele care înnobilează mintea și inima. Pentru aceasta, din agoniseala proprie, a înființat o tipografie care i-a purtat numele și care a dat la lumină cărți de strană și pentru Altar, carte de zidire sufletească și pentru apărarea adevărului de credință. La loc de mare cinste reeditarea *Mineielor*, lucrarea de referință a epocii. Gloria culturală a Râmnicului creată de Antim cel din Iviria și el trecut de Biserica noastră în rândul sfinților (1992), de episcopii Damaschin, Climent, Chesarie și Filaret sporește strălucirea și prin strădaniile cărturărești ale acestui sfânt al Ortodoxiei românești care prevedea ca din veniturile obținute să fie ajutate școlile și tinerii lipsiți de mijloace materiale. Monah preocupat de progresul vieții duhovnicești, stareș iscusit și episcop luminat, Sfântului Calinic nu i-au fost indiferente aspectele vieții materiale și sociale ale semenilor săi. El a trăit într-o vreme când în istoria patriei noastre s-au petrecut evenimente majore precum: revoluția lui Tudor din Vladimireștii Gorjului, revoluția pașoptistă și Unirea Principatelor.

Dacă în privința primelor două evenimente nu sunt încă documente foarte clare, în ceea ce privește Unirea din anul 1859, merituoasa sa activitate este în-

24. Pr. Gabriel Cocora, *Documente pentru viața Sfântului Calinic, Episcopul Râmnicului*, în „Mitropolia Olteniei” XI (1959), nr. 9-12, p. 664-667.

25. Idem, *Din grijile Sfântului Calinic pentru schitul Frăsinei, ibidem*, XVI (1964), nr. 7-8, p. 612-616.

26. Preotul Niculae șerbănescu, *art. cit.*, p. 376.

deobște cunoscută. În calitatea sa de ierarh și membru de drept al Divanului ad-hoc pentru Țara Românească, Sfântul Calinic a dispus ca în toate bisericile din Eparhia sa să se facă rugăciuni pentru Unire și a alcătuit și trimis o înflăcărată Pastorală din care cităm: „Crucea a fost semnul Unirii și înfrățirii românilor, simbolul libertății și nădejdea lor în toate primejdiile politice, religioase și naționale.

Drept aceea, una dintre datoriile pe care le reclamă a noastră poziție în asemenea serioasă împrejurare, fiind a se înălța rugăciuni Părintelui Ceresc pentru Unirea Românilor, într-o singură voință și cuget, ca să ceară pe cale legitimă viața patriei lor, - scriem dar Cucerniciei Voastre, precum și tuturor cuvioșilor egumeni de pe la mănăstiri și schituri, ca să se ție Te-Deum și privegheri prin biserici, citindu-se rugăciunile și molitfele prevăzute în Sfânta Liturghie pentru vrășmași care în înțelesul lor se cunosc ca foarte potrivite cu împrejurarea de care ne este vorba.²⁸

Ea a trezit un deosebit ecou și a sporit simpatia de care Sfântul ierarh Calinic se bucura și până atunci în ochii contemporanilor. El a primit mulțumiri din partea Comitetului unionist din Craiova²⁹ ca și din partea Comitetul Central al Unirii din București printr-o scrisoare din care, de asemenea cităm: „Rugăciunile ce Prea Sfinția Voastră ați poruncit a se face în toate Bisericile Eparhiei de Râmnic, pentru izbutirea cauzei naționale, fericirea țării, este dovada cea mai netăgăduită că știți a prețui sfințenia misiunii pe care o aveți a împlini aici pe pământ, ca un credincios apostol al lui Hristos și că nu pierdeți niciodată din vedere binele pe care și-l doresc românii.³⁰

Lucrările Divanului ad-hoc, care au pregătit Unirea, au avut loc în Țara Românească între 30 septembrie – 22 decembrie 1857. În acest interval, Sfântul Calinic și-a împărțit grija și timpul între conducerea Eparhiei și lucrările Divanului, făcând parte din diferitele lui Comisii. Astfel, la 2 octombrie făcea parte, împreună cu episcopii de Buzău și de Argeș, din comisia celor 42 de membri care aveau sarcina să redacteze regulamentul intern al Divanului³¹, iar la 8 octombrie a fost ales președinte al deputaților-clerici din Divan.³²

Împreună cu ceilalți ierarhi munteni, Sfântul Calinic a făcut parte și din Adunarea Electivă care urma să-l aleagă pe viitorul domnitor. În după-amiaza zilei de 24 ianuarie 1859, el a participat la ședința publică în care s-a votat alegerea lui Cuza, iar a doua zi, la 25 ianuarie 1859, a semnat mesajul prin care Adunarea Electivă a Munteniei îl anunța pe Cuza de alegerea sa și ca domn al Țării Românești.³³

Nu mai puțin vii sunt sentimentele patriotice ale Sfântului Calinic și după realizarea Unirii Principatelor, în direcția consolidării acesteia. La 28 ianuarie 1863 Sfântul Calinic adresa preoților Eparhiei sale o *Pastorală* prin care îi îndemna să

27. Prof. T. G. Bulat, *Mărturii documentare cu privire la episcopatul Sfântului Calinic al Râmnicului – Noul Severin, 1850-1868*, în „Mitropolia Olteniei” XX (1968), nr. 3-4, p. 275.

28. † Ghenadie Petrescu al Argeșului, Dim. A Sturdza și Dim. C. Sturdza, *Acte și documente relative la istoria renașterii României*, vol. IV, București, 1889, p. 445-446.

29. Pr. prof. Ene Braniște, *Aspecte și momente din activitatea Sfântului Calinic de la Cernica*, în „Glasul Bisericii” XXVIII (1969), nr. 1-2, p. 66.

30. *Ibidem*, p. 67.

31. Preotul Niculae Șerbănescu, *art. cit.*, p. 386.

32. *Ibidem*, p. 383-384.

33. Preotul Niculae Șerbănescu, *art. cit.*, p. 385.

se facă pildă credincioșilor în cele religioase, să respecte patria și să sacrifice orice interes particular pentru binele obștesc:³⁴ Episcop înțelept și gospodar Sfântul ierarh Calinic s-a dovedit și un adevărat patriot, împărtășind speranțele, bucuriile și durerile păstoriților săi, luptând pentru idealurile naționale.

Anii se adunaseră, puterile fizice scădeau cu fiecare zi, iar undelemnul din candela vieții pământești a sfântului Calinic se împușinase. Cunoscându-și sfârșitul, în Joia Mare din anul 1868, care atunci a căzut la 28 martie, el a cerut să i se facă Taina Sf. Maslu.

În ziua de Paști s-a împărtășit și s-a întreținut cu starețul Ștefan, care conducea atunci obștea de la Cernica, unde el se retrăsese din anul 1867.³⁵ În zorii zilei de 11 aprilie, joia, s-a îmbrăcat în hainele pregătite pentru înmormântare și binecuvântându-i pe cei de față și-a dat duhul trecând lin și ușor către tărâmul celălalt.

Slujba de prohodire a fost săvârșită de un sobor impresionant sub protia mitropolitului primat Nifon Ruscescu (1850-1875), de față fiind public numeros, monahi și reprezentanți ai oficialităților. Jețul și rămășițele pământești au fost astrucate în biserica Sf. Gheorghe, ctitorită de el însuși.

Cu prilejul proclamării solemne a canonizării sale, 21-23 octombrie 1955, a fost deshumat și așezat într-o raclă care se păstrează la vedere în sfânta biserică. Au fost de față clerici și ierarhi, mulțime de credincioși precum și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori care prin prezența lor au cinstit pe acest ales al lui Dumnezeu, iar prin grai au subliniat că:

„Sfântul Calinic a strălucit ca o stea luminoasă pe firmamentul întregii Biserici Ortodoxe Ecumenice; binecredincioșii ortodocși de pretutindenea vor îndrepta rugăciunile lor în diferite limbi proslăvind pe Dumnezeu cel minunat întru sfinții săi”.

Cinstit prin cântări și slujbe religioase precum se cuvine unui ales al lui Dumnezeu, Sfântul Calinic este invocat în rugăciunile noastre ca un mijlocitor de nădejde. Multe din sfintele noastre locașuri, de enorie sau monahale, l-au ales ca ocrotitor, chipul lui fiind zugrăvit la locul convenit și în icoana hramului. Nu puțini sunt și dintre cei care îmbracă îngerescul chip și-i poartă numele avându-l drept pildă și apărător.

Sfinții reprezintă lucrarea lui Dumnezeu prin fețele umane accesibile nouă; sfinții români Îl apropie pe Dumnezeu nu numai prin fețele umane îndeobște, ci și prin fețele răsărite din poporul nostru și familiare lui, care au săvârșit fapte bune și au suferit mucenicia în împrejurările vremurilor când au trăit. Prin numele și faptele sfinților români, se mărturisesc virtuțile Bisericii și neamului nostru înaintea lui Hristos și a popoarelor creștine. Pe lângă înrâurirea duhovnicească a credincioșilor, pilda lor descoperă și lumina faptelor și actelor pline de sfințenie care s-au petrecut pe pământ românesc.

Sfinții români ne vorbesc și de slujirea oamenilor și a lui Dumnezeu în duhul dragostei creștine jertfelnice în contextul vieții sociale și istorice a neamului românesc.

Pr. conf. dr. ALEXANDRU M. IONIȚĂ

34. Pr. prof. Ene Branște, *art. cit.*, p. 70.

35. Pr. Nicolae Șerbănescu, *art. cit.*, p. 390.

FAMILIA ÎN VIZIUNEA EPISCOPULUI VASILE COMAN AL ORADIEI (1970–1992)

Dacă nu s-a scris aproape nimic despre Episcopul Vasile Coman (1912–1992)¹, înseamnă că el a rămas o conștiință vie în memoria celor care l-au cunoscut, făcând parte dintre acei oameni *al căror chip și activitate crește* pe măsură ce timpul se scurge de la încetarea lor.

E greu să schițezi în câteva rânduri profilul unei personalități, mai ales când aceasta ți-a marcat în mod esențial copilăria, adolescența și în chip providențial, devenirea. Iar demersul devine mai anevoios cu cât personalitatea în cauză ți-a fost mai familiară, ajungând până acolo încât să nici n-o poți percepe ca pe o personalitate, ci ca un simplu prieten, confesor și mai mult decât toate acestea ca bunic.

De aceea, gândul studiului de față nu se poate debarasa de o anumită tentă subiectivă (ce poate fi privită dintr-o perspectivă memorialistă), pentru că-mi este foarte greu să scriu despre Episcopul Vasile Coman fără să-l am în fața ochilor sufletești pe bunicul Vasile.

În acest context, viziunea familiei în concepția Episcopului Vasile, primește o altă dimensiune, ce nu se mai raportează doar la niveluri teoretizante, ci se oprește real și simplu la nivelul relației exprimate personal.

Se spune că simplitatea este starea morală a omului care se mișcă esențial și sincer². Simplitatea dă o siguranță și o certitudine interioară adevărate pentru că este starea morală prin care ni se deschid o seamă de taine. Pe calea simplității, omul se împlinește, pentru că trăiește esențial și firesc. De aceea, cred că principala calitate a Episcopului Vasile a fost simplitatea.

Sensul vieții este prins mai ușor și mai adevărat de către omul simplu decât de omul complicat, pentru că cel dintâi păstrează direct legătura cu viața, având totodată simțul realității aparente și trainice. De acest simț s-a bucurat întreaga viață Episcopul Vasile, pentru că simplitatea lui i-a dat puterea de a înțelege prin

1. Episcop Vasile Coman – s-a născut la 25 decembrie 1912, în comuna Deal, județul Alba. A făcut școala primară în satul natal, iar cursurile secundare la Liceul "Aurel Vlaicu" din Orăștie. Între anii 1930–1934 a urmat cursurile Academiei teologice "Andreiene" din Sibiu, apoi în 1934–1935, ale Facultății de Științe Naturale de la Universitatea din Cluj, iar mai târziu, cele ale Seminarului pedagogic de pe lângă Universitatea din Cluj, luându-și examenul de capacitate pentru profesori, la Iași, în 1937. Din 1936–1942 a funcționat ca preot în parohia Șirnea, județul Brașov, în paralel și ca profesor de educație religioasă. Între anii 1942–1957 a fost preot paroh al parohiei Brașov – Cetate. Între anii, 1944–1947 a urmat cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din București, obținând în 1947 titlul de doctor în Teologie, cu calificativul "magna cum laude". Din 1957–1970 a fost protopop al Brașovului. Din decembrie 1970–iulie 1992, episcop al Oradiei. Vezi mai pe larg Pr. Prof. dr. Mircea Păcurariu "*Dicționarul teologilor români*", Editura Univers Enciclopedic, București 1996, p. 110-111 și Pr. drd. Cristian Muntean "*Preoție și slujire în scrierile Episcopului dr. Vasile Coman*", în rev. "Orizonturi teologice", Oradea, 2001, p. 190 ș.u.

2. O interesantă pledoarie pentru simplitate: Ernest Bernea "*Îndemn la simplitate*", Editura Anastasia, București, 1995, p. 7 ș.u.

trăire sensurile vieții. Era permanent cu ochii ațintiți la distanțele mari ale lumii, având mereu în gând întrebarea: ce-ai făcut cu viața ta?

Responsabilitatea acestei întrebări te poartă în profunzimea unei vieți în care familia a jucat un rol deosebit, transformându-se în catalizator, ce l-a propulsat pe preotul Vasile "din treaptă în treaptă" până la cea de ierarh.

Având responsabilitatea unei familii cu trei copii, putem înțelege sub o altă formă viziunea despre familie a Episcopului Vasile, ce nu s-a pierdut în teorii savante, ci s-a regăsit în simplitatea de a privi familia cu buna-cuviință teologală, ce aduce în prospețimea cuvintelor mireasma tradiției populare, adăpată din plin la marea Tradiție a Bisericii lui Hristos.

"Doar Biserica, cu *aportul adus* sufletului omenesc, pentru dobândirea vieții celei adevărate și veșnice, poate fi întru asemănarea familiei, căci și una și alta sunt ca niște mame ale vieții: una mamă a vieții naturale, cealaltă mama vieții supra-naturale, a vieții întru har"³.

Sinteza Episcopului Vasile despre familie este cuprinsă în cartea "*Hristos în familie*", prin finalitatea pe care o descoperă încă de la început: "Cuvântări pentru întărirea vieții creștine în familie". Deși scrisă în anul 1945, aproape că te șochează actualitatea ei, după mai bine de o jumătate de veac. Putem spune că temele sunt aproape identice, cu excepția celor legate de ingineria genetică ce completează discursul teologic, de azi, pe această temă.

La o privire sumară, cartea ar părea o simplă culegere de predici pe tema vieții familiale, în care autorul atinge aspecte diverse: ce este familia, unitatea căsătoriei, despre divorț, păcatul lui Irod sau părinți și copii – pentru a da doar câteva exemple din problematica pusă în discuție.

De fapt, cartea deschide cititorului perspectivele unor câmpuri de analiză complexe asupra problematicii familiale, care a alungat pe Hristos din cercul ei de viață și trăiește într-un veac cu prea mulți irozi și cu apucături păgâne⁴.

Acesta este motivul care l-a determinat pe autor să țină de la amvonul bisericii din Cetate acest ciclu de cuvântări, ce seamănă mai mult cu stilul unor conferințe. Nu putem să nu remarcăm elevația cuvântărilor ce ne propun un predicator bine ancorat în dimensiunea teologică și socială a vremii sale. Simplitatea și realismul cuvântărilor ne fac să înțelegem omul împlinit, prin simplul fapt că trăiește esențial și firesc.

Încă din prefață, autorul îndeamnă "frații preoți" să folosească acest moment pastoral cu mai multă stăruință, fixând mai pregnant legătura dintre familie și Dumnezeu, ce se stabilește prin taina căsătoriei. Aceeași nevoie o simțim și azi când familia este la fel de ruptă de propria ei duhovnicie⁵.

3. Pr. Vasile Coman, "*Hristos în familie*", Brașov, 1945, din "Cuvântul înainte" al autorului, p. 3. De aici înainte, cartea citată "H.f."

4. Pr. Vasile Coman, *op. cit.*, p. 4.

5. Vezi Paul Evdokimov "*Taina Iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*", Editura "Christiana", București, 1994, p. 136 ș.u.

Realitatea căsătoriei este de cele mai multe ori dureroasă prin lipsa pedagogiei familiale și a înțelegerii fundamentale a iubirii. Sf. Clement Alexandrinul face să se vadă în căsătorie o icoană vie a dumnezeirii, o "teofanie": când bărbatul și femeia se unesc în căsătorie, ei nu mai apar ca ceva pământean, ci "întrupare a lui Dumnezeu însuși"⁶.

Părintele Laroche, în cartea sa "*Un singur trup. Aventura mistică a cuplului*", arată căsătoria ca o luptă duhovnicească în doi, în care ești chemat să vezi "icoana lui Hristos" și să lucrezi astfel încât iubirea pentru aproapele să fie asemenea iubirii de tine însuși, pentru ca în Taina cununiei, esența unirii dintre cei doi soți, realitatea sa ca familie, stă în Iisus Hristos, care binecuvintează actul săvârșit în fața Sfântului Altar. Pericopa evanghelică ce se citește în cadrul săvârșirii Tainei, vine și confirmă binecuvântarea hristică prin cel de-al doilea vin, de o intensitate calitativă fără precedent, arătând directă participare divină la actul săvârșit de cei doi miri⁷.

Încă din prima cuvântare, în care își anunță ciclul de predici, părintele aducea în atenția auditorului o întâmplare cu iz de pateric, amintind de un pictor credincios, care L-a pictat pe Iisus stând în fața unei uși și bătând ca să i se deschidă, iar ușa nu avea clanță decât din interior, lăsând să se înțeleagă că Hristos nu intră decât acolo unde I se deschide.

Tot astfel este și cu venirea lui Hristos în casa și familia noastră, spune părintele Vasile. El va intra numai acolo unde va fi cineva care să-I audă pașii și bătaia la ușă, să-I simtă prezența și să-I deschidă. El nu silește pe nimeni, dar de când a intrat în casa lui Zaheu și a mântuit-o, stă mereu lângă casele tuturor oamenilor și vrea să intre să le sfințească legăturile dragostei, să lumineze și să păstreze armonia în leagănul ei cel mai firesc⁸.

Cea mai mare lipsă, lipsa lipsurilor, pe care nu o poate înlocui nimeni și nimic, este lipsa lui Hristos. Trăim greu, ne batem, ne urâm și ne desfacem de cele mai sfinte legăminte, pentru că ne-am îndepărtat de Hristos, L-am uitat și L-am alungat din viața noastră, din casele și familiile noastre, încât, când auzim cuvintele "Astăzi în casa ta trebuie să rămân", ne simțim încurcați, nu știm ce să răspundem, ori poate unii, spre a lor nefericire, nici nu vor să primească pe Iisus în casa lor⁹.

De ce n-am recunoaște că tabloul prezentat mai sus nu și-a schimbat actualitatea ci, cel mult, actorii. De aceea, cred că această carte a părintelui Vasile – "*Hristos în familie*" – e mai actuală ca oricând.

Cea de-a doua cuvântare, "Ce este familia?", încearcă să descopere dimensiunea ei duhovnicească, să o prezinte, nu doar ca pe o instituție, întemeiată pe un contract liber între două persoane, ci ca pe o societate întemeiată de Dumnezeu, cu scopul de a scoate omul singur din lanțul egoismului, făcându-l responsabil de soarta celuilalt.

6. Clement Alexandrinul, *Stromate*, 3, 10.68, apud Paul Evdokimov, *op. cit.*, p. 154.

7. Cristian Muntean *Căsătoria între taină și realitate*, în rev. "Buna Vestire", Beiuș, nr. 10–1, p. 2.

8. Pr. Vasile Coman, "H.f.", *În casa lui Zaheu*, p. 10.

9. Idem, *Ibidem*, p. 9.

Autorul atenționează că iubirea pe care se întemeiază familia nu este tot una cu "amorul liber", care coboară omul la animalitate. Iubirea e de la Dumnezeu și își cere tot o rânduială dumnezeiască de împlinire¹⁰.

Părintele Vasile descoperă binecuvântarea lui Dumnezeu asupra familiei ca pe una lăsată de Dumnezeu să păstreze nealterat cel mai puternic sentiment al creației, asociindu-l pe om în opera de continuă creație a lumii.

Scopul căsătoriei este de a asigura între două persoane o legătură bazată pe responsabilitate și fidelitate, ce reprezintă și reactualizează legătura veșnic stabilită de către Dumnezeu cu poporul ales.

Omul modern, desacralizat până la nivelul profunzimilor sale, înțelege mai greu cuvântul Sf. Ioan Gură de Aur: "Soțul și soția sunt un singur trup, la fel cum Hristos și Tatăl una sunt".

Această legătură a legământului prin care Dumnezeu lucrează la mântuirea noastră este în esență o legătură nupțială, iar relația nupțială își atrage scopul și se împlinește numai atâta timp cât se bazează pe angajamentul etern al legământului.

De aceea, spune părintele Vasile, o viață fericită e numai în familia care nu rupe legătura cu Dumnezeu. "Nu poate soțul sau soția să fie unul altuia credincioși și să păstreze legământul luat, decât dacă amândoi cred în Dumnezeu și păstrează legământul cu El"¹¹.

Autorul insistă pe valoarea familiei creștine de a regăsi în microcosmosul ei valențele fundamentale ale unei societăți sănătoase, capabilă să învețe omul să se dăruiască și să se jertfească pentru semenii săi. Mai mult decât atât, familia este chemată la înalta responsabilitate de a dăruia neamului oameni de nădejde capabili să-și sporească virtuțile.

Cea de-a treia cuvântare: "Taina Nunții", integrează Sfânta Taină a Cununiei între celelalte Taine ale Bisericii, prin care se comunică ajutorul lui Dumnezeu în viața noastră.

Aproape nu este act însemnat din viața omenească pentru care Mântuitorul să nu Se fi îngrijit a-i întinde mâna și ocrotirea cerului¹².

Și autorul se explică în mod magistral: "Nașterii pe această lume i-a rânduit botezul – a doua naștere – de data aceasta în lumea harului. Creșterii, i-a rânduit creșterea în credința prin Mirungere. Spălării trupești i-a rânduit un compliment prin spălarea și înnoirea cunoștinței prin Mărturisire. Hranei pentru trup i-a adus pâinea cea cerească a Cuminecăturii. Iubirii omenești și naturale dintre bărbat și femeie, i-a adus binecuvântarea, care întărește acest legământ și îl face să nu atârne numai de sânge și carne. Pentru cei bolnavi a rânduit leacul ceresc al rugăciunii și untdelemnul sfințit din Taina Maslului. În sfârșit, după cum viața trupului stă sub grija

10. *Ibidem*, p. 10. Clement Alexandrinul spune: "Simpla plăcere, chiar dacă-i simțită în căsnicie, este neligitimă, nedreaptă și nesocotită", vezi "*Pedagogul*", II, X, 92, 2. El îndeamnă la deprinderea înfrânării de la plăceri și folosirea cu cumpătare a căsătoriei, convins că întreaga viață se va scurge firesc, dacă ne stăpânim de la început poftetele. Vezi "*Pedagogul*", II, X, 96, 1.

11. Cf. Vasile Coman, "*H.f.*" "*Ce este familia*", p. 16.

12. Idem, "*H.f.*", "*Taina nunții*", p. 20.

unor părinți, tot astfel și viața duhovnicească e dată în grija unor părinți sufletești, care primesc această misune plină de răspundere, prin Taina preoției.

În rândul celor șapte Taine ale Bisericii se află și Taina nunții, adică actul prin care se întemeiază familia”¹³.

Părintele Vasile explica restul Tainei Căsătoriei în care prin rostirea rugăciunilor Bisericii, prin rostirea formulei de cununie asupra celor doi tineri, care consimt la acest legământ de unire, se dă harul lui Dumnezeu prin care se binecuvintează iubirea și legământul lor de credință, se întărește și înalță iubirea lor reciprocă și se coboară Hristos în mijlocul familiei ce se întemeiază atunci. Prin căsătorie, se deschide drumul unei vieți noi în care Dumnezeu vrea să binecuvinteze opera de continuă creație a lumii.

Esențial pentru căsătorie este iubirea, ce face posibilă apropierea dintre cei doi¹⁴. Iubirea crește din exercițiul responsabilității reciproce iar responsabilitatea crește din iubire.

Părintele Vasile ne face să înțelegem că, prin Iisus Hristos, acest sentiment de iubire a fost ridicat în rândul tainelor, dându-i statornicie permanentă și nemurire.

Prin reciproca jertfelnicie, fiecare din cei doi își accentuează caracterul și îl accentuează și pe al celuilalt, unirea lor se concentrează tot mai mult ca o cununie personală, în care fiecare persoană crește spiritual pe măsura unirii dintre ele¹⁵.

O altă temă abordată din perspectiva căsătoriei este cea a unității căsătoriei ca unitate a iubirii, ce nu poate fi împărțită în afara acestui imperiu al dragostei binecuvântate pentru că se profanează și se degradează. Unitatea e cerută de însuși sentimentul iubirii, care stă la temelia ei. Ea este legea fundamentală a familiei¹⁶.

13. Idem, *Ibidem*, p. 20, vezi în acest sens și pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Ed. IBMBOR, București, 2003, în special subcapitolul *”Locul nunții între celelalte Taine”*, p. 183 ș.u.

14. Pr. Stăniloae deschide mai în amănunt perspectiva acestei iubiri, în care fiecare prețuiește taina celuilalt și afirmă în iubirea sa disponibilități nelimitate de a-l respecta ca persoană, de a accepta toate jertfele și oboselile pentru el, *op. cit.*, p. 193, sau, cum scria Cornel Constantin Ciomâzga, citându-l pe Louis Lavelle: a iubi – înseamnă a intra în emulație cu un altul, care ne ajută și pe care-l ajutăm; care ne naște și pe care îl naștem în iubirea care ne unește. Vezi *”Lucrarea”*, Ed. Ziua, 2004, p. 192. A te simți iubit, a te simți dorit, ca existență de către un altul, înseamnă a voi să te arăți vrednic de această iubire al cărei obiect ești, înseamnă a te teme de a nu fi întotdeauna la nivelul ei, înseamnă a descoperi puterile care sunt în tine și a depune tot zelul ca să le exerciți.

15. Vezi mai pe larg ideea dezvoltată de Pr. prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 194.

16. Pr. Vasile Coman, *”H.f.” ”Unitatea căsătoriei”*, p. 27, Pr. Stăniloae explică: ”Pentru a fi o unire desăvârșită, iubirea comportă o iubire desăvârșită. De aceea ea trebuie să fie indisolubilă. Astfel căsătoria avea de la început atributele unității și indisolubilității. Bărbatul avea, în mod deplin, în unirea desăvârșită cu o femeie, tot ce-l completa esențial: femeia, la fel. (Stăniloae, *op. cit.*, p. 188). Cei doi iubesc pentru că se completează, pentru că nu-și sunt uniformi. Iubirea nu se naște între două suflete care sună la fel, ci care sună armonic. Iubirea este un schimb de ființă, o întregire reciprocă. Iubirea îmbogățește pe fiecare pentru că primește și dăruiește la nesfârșit, pe când ura sărăcește, pentru că nu dă și nu primește nimic (p. 189), vezi și prof. dr. John Breck *”Darul sacru al vieții”*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2001. Paul Evdokimov definește căsătoria ca: unitatea de două persoane într-o singură ființă, o singură substanță și mai mult decât atât, unirea într-un trup și un suflet, rămânând totuși două persoane. Eul conjugal nu suprimă deloc persoanele, ci, după imaginea Treimii, unirea într-o singură natură a celor trei persoane formează o diadă – monada, doi și unul deodată, uniți în al treilea termen divin. Omul conjugal este, deci, cipul Dumnezeului Treime și dogma trinitară este arhetipul divin – icoana comunității conjugale. Vezi P. Evdokimov *”Taina iubirii”*, Ed. Cit., p. 153.

Autorul prezintă și păcatele care atentează la unitatea familiei: adulterul, flirtul și concubinajul, pentru că nesocotesc făgăduința luată în fața sfântului altar și aduc moarte acolo unde trebuie să fie viață.

Argumentul Sfintei Scripturi este cutremurător și demn de luat la cunoștință: *"Nu vă înșelați în privința aceasta. Adulterii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu"* (I Cor. 6, 9).

Părintele Vasile accentuează nevoia de a scăpa din umbra acestor păcate, care destabilizează familiile până la desființare, arătând sensul înalt al căsătoriei creștine ca purtătoare și păstrătoare a harului divin.

Virtutea credinței în Dumnezeu este cea care trezește în noi virtutea fidelității față de cei ce trăiesc împreună cu noi. Oamenii sunt credincioși unii altora numai în măsura în care sunt credincioși față de Dumnezeu¹⁷. Simplitatea acestor analize fac orice comentariu de prisos.

Alături de unitatea căsătoriei, autorul a găsit de cuviință să se oprească și asupra indisolubilității căsătoriei, exprimată de însuși Mântuitorul Hristos: *"ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă"* (Mt. 19, 6).

Căsătoria creștină angajează cuplul într-un război duhovnicesc neîncetat, la fiecare nivel al vieții celor doi. Prin pocăința continuă și prin căutarea iertării, mândria se transformă în afecțiune, iar dorința egoistă în devoțiune jertfelnică¹⁸.

De aceea, mesajul părintelui Vasile e mai actual ca oricând, pentru că se apleacă cu acrivie asupra multor aspecte legate de căsătorie, încercând să aducă la lumină frumusețea și greutatea înțelepciunii tainei dintre cei doi soți.

Autorul amintește de cuvântarea Mântuitorului de pe Muntele Fericirilor, când Iisus a arătat marea deosebire între Legea Veche și cea Nouă în ce privește indisolubilitatea căsătoriei: *"S-a zis iarăși (celor de demult): Cine va lăsa femeia sa să-i dea carte de despățire: Eu însă vă spun vouă: că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter și cine va lua pe cea lăsată săvârșește adulter"* (Mt. 5, 31-32).

Prin aceasta se arată că nu poate exista un motiv mărunț care să poată distruge actul căsătoriei. E nevoie de acel "război duhovnicesc neîncetat" care să angajeze familia la o permanentă trezvie.

Chiar ispitit de farisei, răspunsul Mântuitorului este ferm: *"Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup. Deci ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă"*.

Apostolul Pavel ne dă o icoană desăvârșită a legăturii ce se stabilește între bărbat și femeie prin căsătorie, asemănând-o cu legătura dintre Hristos și Biserică (Efes. 5, 32).

Toate aceste argumentări biblice ne fac să înțelegem temeinicia pregătirii părintelui Vasile, ce se ancorează cu toată ființa în revelația Sfintei Scripturi, aducând argumente necesare în înțelegerea profundă a relației dintre cei doi soți.

17. Pr. Vasile Coman, "H.f.", Ed. cit., p. 30.

18. Pr. prof John Breck, "Darul...", Ed. cit., p. 108 ș.u.

El trage un semnal de alarmă în fața ambițiilor și egoismelor anumitor părinți, ce capitulează, de multe ori fără nici o luptă sau regret în fața responsabilităților familiale, uitând că primul care suferă este întotdeauna copilul.

Există în viața oamenilor o zi în care sunt chemați să se însoțească și să trăiască în lumina personalității unui semen. Înțelepciunea acestei noțiuni dă sens căsătoriei¹⁹.

De aceea, pentru a ajunge în fața acestui prag, ai nevoie de o pregătire premergătoare. Părintele Vasile se oprește într-una din cuvântări și asupra acestui aspect, vorbind de o întreită pregătire a tinerilor de către părinți, a tinerilor înșiși, iar nu în ultimul rând, a Bisericii prin păstorul sufletesc²⁰. Cuvântarea e plină de pilde creștine menite să atragă meditatorul spre multitudinea exemplelor din propriile vieți.

Autorul stăruie asupra necesității dialogului dintre părinți și copii, un dialog care suferă chiar și în zilele noastre, când foarte multe tabu-uri și preconcepții au dispărut. Nevoia de comunicare este din ce în ce mai mult resimțită, chiar dacă metodele sunt foarte puțin căutate.

Părintele Vasile exemplifică câteva metode de dialog dintre tată și fiu sau mamă și fiică, fiind convins că unitatea și armonia se nasc și trăiesc în suflet. Rolul părintelui duhovnicesc este la fel de important ca al părintelui trupesc, dar este oarecum condiționat de puterea credinței celor doi tineri, care cer ajutor de la Dumnezeu pentru pasul ce-l fac, *nu* doar formal, prin oficierea cununiei, ci se apleacă la scaunul de spovedanie, cerând de la Dumnezeu iertare și primind cuminecătura ca arvună pentru o viață curată, plină de binecuvântarea divină²¹.

O altă temă dezvoltată este și cea a divorțului, considerat drept cel mai de temut dușman al familiei, sau lovitura de moarte ce se poate da unei vieți de familie²². Omul este totdeauna gata să-și acopere păcatele și viața lui superficială.

O societate ale cărei familii sunt amenințate de flagelul divorțului, e o societate sortită morții apropiate. Căci acolo unde este divorțul în creștere, natalitatea este în scădere. Și această realitate o trăim azi din plin.

”Nepotrivirea de caracter” la care facem azi apel e, de cele mai multe ori, o lipsă de credință și responsabilitate sau, și mai mult, o lașitate în asumarea responsabilității războiului duhovnicesc în doi²³. Și de ce n-am recunoaște că în această lume secularizată, familia este în plină criză, datorită lipsei de Dumnezeu și chiar de respect propriu.

Nevoia de repere autentice ale familiei face ca menirea ei să fie regăsită în altă dimensiune valorică: din izvor de fericire, ea s-a prefăcut în iad îngrozitor, din

19. Pr. Vasile Coman, "H.f." "Trăinicia căsătoriei", Ed. cit., p. 37.

20. Idem, "H.f." "Pregătirea pentru căsătorie", Ed. cit., p. 40.

21. Pentru mai multe lămuriri cu privire la această pregătire a tinerilor, vezi și Mihai Popa "Îndrumar pentru restabilirea sănătății", Ed. a II-a, București, p. 86-93.

22. Pr. Vasile Coman, "H.f.", "Despre divorț", Ed. cit., p. 48.

23. Pentru a te lăsa iubit de altul, trebuie să renunți în întregime la tine însuși. Este o profundă și constantă asceză. Cununile logodnicilor vorbesc despre mucenicie. Este chenoza propriei vieți conjugale, al cărei croism este ascuns sub mantia cotidianului, Paul Evdokimov, *Taina*", Ed. cit., p. 90.

leagăn al vieții – cimitir ascuns, din școală a virtuților celor mai alese, în loc de înflorire a egoismelor și dezmățului.

Autorul arată că menirea principală a familiei este cea ”generatoare de viață”²⁴. Și cu toate greutățile vieții, cei care abdică de la acest principiu fundamental sunt tot cei bogați, cu o viață asigurată.

Nenorocirea menirii principale a familiei face ca în ziua de astăzi să vorbim cu mai multă durere de ”păcatul lui Irod” – uciderea pruncilor sau avortul. Chiar dacă Irod a murit, păcatul lui trăiește prin toți cei ce se fac responsabili de pruncucidere²⁵.

”Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul”, aceasta este porunca lui Dumnezeu pe care n-au putut-o șterge veacurile și fărâdelegile oamenilor.

Această temă a păcatului lui Irod face subiectul unei alte cuvântări a părintelui Vasile, amintind întru început de metoda spartană de a scăpa de copiii care nu corespundeau unor anumite criterii de castă.

El combate teoria lui Malthus, care spunea că producția crește în progresie aritmetică, iar înmulțirea în progresie geometrică, aprobând ”atrocitățile” din sânul familiilor, care renunță sau omoară copiii încă din pântecul mamei. Autorul se descoperă ca un fin și cunoscător realist al societății pe care o aduce în discuție²⁶.

Concluzia autorului este cât se poate de tranșantă: nu sărăcia și mizeria fac pe oameni ucigași, ci desfrâul, ușurătatea vieții, păgânismul nou al veacului nostru²⁷. Depărtarea oamenilor de Dumnezeu, călcarea legilor firii și cele ale dumnezeirii, l-au coborât pe om în această stare de păcate.

Remediul cel mai bun de a scăpa de păcat este întoarcerea la Hristos; este reîncreștinarea vieții familiale, care începe de la regăsirea menirii sfinte de a fi mame.

De aceea, o altă temă deosebită este și cea a misiunii creștine a femeii, restabilă la valoarea ei din creație de către Mântuitorul Hristos prin înălțarea la cel mai înalt grad – de purtătoare a Mântuitorului lumii, de devotată colaboratoare în opera de salvare a neamului omenesc și de vestitoare în lume a lui Hristos cel înviat²⁸.

Autorul face un excurs biblic prin Vechiul și Noul Testament, pornind de la protopărinții noștri și până la femeile mironosițe, redescoperindu-ne sfințenia Maicii Domnului. În același context plasează rolul femeii în societate, acela de a veghea la altarul propriului cămin.

24. Pr. Vasile Coman, ”H.f.”, ”Menirea familiei”, Ed. cit., p. 57.

25. *Ibidem*, p. 59. Irod nu a fost tatăl copiilor uciși. Azi însă chiar părinții sunt cei ce iau viața copiilor lor.

26. Pentru a înțelege complexa problematică a avortului, vezi un excelent studiu: Jean Claude Larchet ”Etica procreației în învățătura Sfinților Părinți”, Editura Sofia, București, 2003, p. 105-147.

27. Pr. Vasile Coman ”H.f.” ”Păcatul lui Irod”, Ed. cit., p. 64, vezi și părintele Juvenalic ”Teroriștii uterului. Terorism științific și etica începuturilor vieții. Eseu de bioetică a gestației”, Ed. Anastasia, 2002, p. 263-276, sau Pr. John Breck ”Darul...”, Ed. cit., p. 187-222 iar ca remediu Pr. prof. dr. Ilie Moldovan ”Adolescența, preludiv la poemul iubirii curate”, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001.

28. Pr. Vasile Coman ”H.f.” Misiunea creștină a femeii, Ed. cit., p. 70.

Căminul este cea dintâi instituție de educație, iar femeia care îl iubește e cea mai desăvârșită educatoare. Autorul nu ezită să afirme: Noi suntem în bună parte ceea ce am primit de la mamele noastre²⁹.

Intuiția părintelui Vasile asupra rolului mamei în chivernisirea căminului este cât se poate de profetică. Femeia zilelor noastre a pierdut "ascultarea" căminului și de aici putem vorbi azi de atâta desfrâu și destrăbălare în ce privește educația copiilor.

Astfel nu se poate să nu fie atinsă și complexa problematică a educației părinților în creșterea copiilor.

Așezarea familiei prin Taina Cununii între instituțiile binecuvântate de Dumnezeu de la început, înseamnă ridicarea demnității și iubirii părintești la cel mai înalt grad cu putință³⁰.

Autorul insistă asupra necesității exemplului personal, în care demnitatea părinților *se sprijină* pe credința lor în Dumnezeu, *se apără* prin împlinirea voii lui Dumnezeu de către ei și *rămâne* nemuritoare în inima copiilor, când ei zăresc în autoritatea părinților voia lui Dumnezeu.

Tată adevărat și mamă adevărată – spune părintele Vasile – ești numai atunci când crești și aperi copiii tăi, nu numai de microbii și bolile care leucid trupul, ci când îi aperi și de ispitele și de păcatele careucid sufletul.

De felul în care se înțeleg cei doi soți, atarnă viața copiilor și nu în ultimul rând, viața societății. Demnitatea de a fi părinte implică o responsabilitate pe măsură³¹. De aceea, e nevoie de interes și răbdare în educarea copiilor, dar mai ales cred că e nevoie de exemplul personal. Nu le pătați viața cu pilda voastră!³² Iubirea voastră pentru ei să nu fie trezire de gusturi deșarte, ci izvor de mântuire.

Părintele Vasile stăruie și în înțelegerea relației de iubire a copiilor față de părinții lor. Chiar dacă are la bază un sentiment natural, el se cimentează cu o educație și o creștere religioasă ce adâncește relația dintre copii și părinți, dacă au sinceritatea asumării lui Hristos deopotrivă.

Portretul copilului și al copilăriei este "zugrăvit" frumos într-un alt cuvânt: Despre creșterea copiilor³³. Din punct de vedere moral – spune părintele Vasile – copiii sunt niște uriași, pentru care cerul e totdeauna aproape. Iar tu ca să poți intra în Împărăția lui Dumnezeu trebuie să ai virtuțile copilăriei: nevinovăția, curățenia inimii și credința lor necondiționată.

Autorul ne atrage atenția că, de la părinți, copiii nu au numai bogății materiale, ci ei au cea mai de preț zestre sufletească – binecuvântarea³⁴. Copilăria lui Iisus

29. *Ibidem*, p. 72.

30. Pr. Vasile Coman "H.f." *Demnitate și iubire părintească*, Ed. cit., p. 75.

31. Vezi două studii recente în psihologia educațională părinților: A. Faber și E. Mazlish, "Comunitatea eficientă cu copiii. Acasă și la școală", Curtea Veche, București, 2002 și Stanley Shapiro, Karen Skinulis "Cum devenim părinți mai buni", Humanitas, București, 2003.

32. Pr. Vasile Coman, *op. cit.*, p. 80.

33. *Ibidem*, p. 89.

34. Cât de frumoase sunt rugăciunile rostite de preot la oficierea tainei cununii: "Adu-ți aminte, Doamne Dumnezeul nostru și de părinții lor care i-au născut și i-au crescut pentru că rugăciunile părinților întăresc temeliele caselor copiilor", vezi *Molitfelnic*, Ed. IBMBOR, București, 1998, p. 75.

era marcată de trei mari însușiri: sporea în înțelepciune, creștea cu trupul și harul lui Dumnezeu era peste El (Lc. 2, 42-50). Acestea sunt de fapt principiile adevăratei educații pe care le pune în valoare părintele Vasile, amintindu-ne că un copil pe care-l învățăm să iubească și să cunoască pe Hristos va fi în măsură să învețe să iubească și să cunoască viața și lumea³⁵. Dar se pare că înșiși părinții sunt departe de o asemenea învățătură, de aceea străduința trebuie să fie mult mai mare.

Și pentru a găsi resursele stăruinței, părintele Vasile propune, la sfârșitul acestui ciclu de predici, trei teme ajutătoare: Casa păcii, Rugăciunea în viața familială și Iubire și har, unde se dezvoltă câteva modele de atitudine în familie, menite să-i ofere acesteia premisele bunei viețuiri³⁶.

Căminul este casa lui Dumnezeu, în măsura în care e casă a păcii, iar pentru această pace ai nevoie de dăruire, de jertfă, de luptă pentru a o putea menține. Omul, de regulă, uită că dăruirea nu se termină odată cu căsătoria, ci abia începe. E o necontenită descoperire a celuilalt pe care nu mai e nevoie să-l cucerești, ci să-l descoperi neîncetat în propriul chip.

Iar această descoperire nu o poți face fără rugăciune, pentru că ea e îngerul păzitor al vieții familiale³⁷. Prin ea se păstrează demnitatea părintească în fața copiilor, se alungă neînțelegerile și se aduce pacea, descoperindu-ne iubirea întărită prin har "care niciodată nu cade".

În partea finală a cărții, autorul ne propune cinci cuvântări ocazionale la cununii, care au darul de a fi tot atâtea exemple omiletice pentru preoții preocupați să dezvolte, în aceste momente, o adevărată teologie a vieții, atât de necesară timpurilor noi pe care le trăim.

Este interesant că temele în sine nu și-au pierdut actualitatea, fie că se vorbește de îmbrăcăminte mirilor³⁸; fie de virtuțile familiei: iubire, devotament și jertfire de sine³⁹.

Ultima din cuvântările sale din acest volum: "Fiți fericiți", dă impresia unui adevărat testament al autorului, legat de viața dintre soți și de marea taină a "întâlnirii". El arată că cea dintâi condiție a fericirii vieții familiale este aceea de a păstra legătura cu Dumnezeu prin rugăciune și credință, neuitând că fericirea unui

35. Pr. Vasile Coman, "H.f." "Părinți și copii", Ed. cit., p. 100.

36. Părintele Stăniloae puncta și el marea carență a familiilor de azi: "O căsătorie care nu-și răstignește statornic lăcomia și autosuficiența proprie și nu se depășește pe sine prin această năzuință, nu e familie creștină. După învățătura creștină, păcatul propriu al familiei de azi este nu divorțul sau lipsa de "acomodare", sau "sălbătică spirituală", ci *autoadorarea familiei*, refuzul de a vedea căsătoria ca orientare spre Împărăția lui Dumnezeu... Nu lipsa de sfială sfântă față de familie face ca divorțul să apară ca un proces aproape natural, ci această autoidealizare a familiei face ca familia modernă să se sfărâme așa de ușor; este acea identificare a familiei cu succesul și refuzul de a purta crucea... O căsătorie creștină se încheie între două persoane, iar fidelitatea comună a celor doi față de al treilea – Dumnezeu – îi păstrează pe aceștia într-o adevărată unitate între ei și cu Dumnezeu". Vezi D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică...*, Ed. cit., p. 202.

37. Pr. Vasile Coman, "H.f." "Rugăciunea în viața familială", Ed. cit., p. 113.

38. Idem, "H.f." "Iubire și credință", Ed. cit., p. 130.

39. Idem "H.f." "Bucurați-vă", Ed. cit., p. 137.

cămin se sprijină pe iubirea dintre soți, care îi va ajuta să trăiască pentru alții: copiii pe care Dumnezeu îi va încredința să îi aibă.

În acești termeni putem vorbi de teologia părintelui Vasile, raportată la Taina Cununii și complexitatea stărilor de cuplu, care fac și astăzi atâtea familii nefericite.

Cartea părintelui se dorește a fi o modestă contribuție la înțelegerea căsătoriei ca Taină, ca altar de la care să nu se stingă focul iubirii curate, candela credinței și duhul rugăciunii⁴⁰. Acestor realități familiale a rămas tributار părintele Vasile chiar și atunci când rânduiala lui Dumnezeu îl înălța la treapta arhieriei, iar rândurile scrise cu mulți ani în urmă deveneau mărturisire de credință pentru cea care-i stătuse alături o viață.

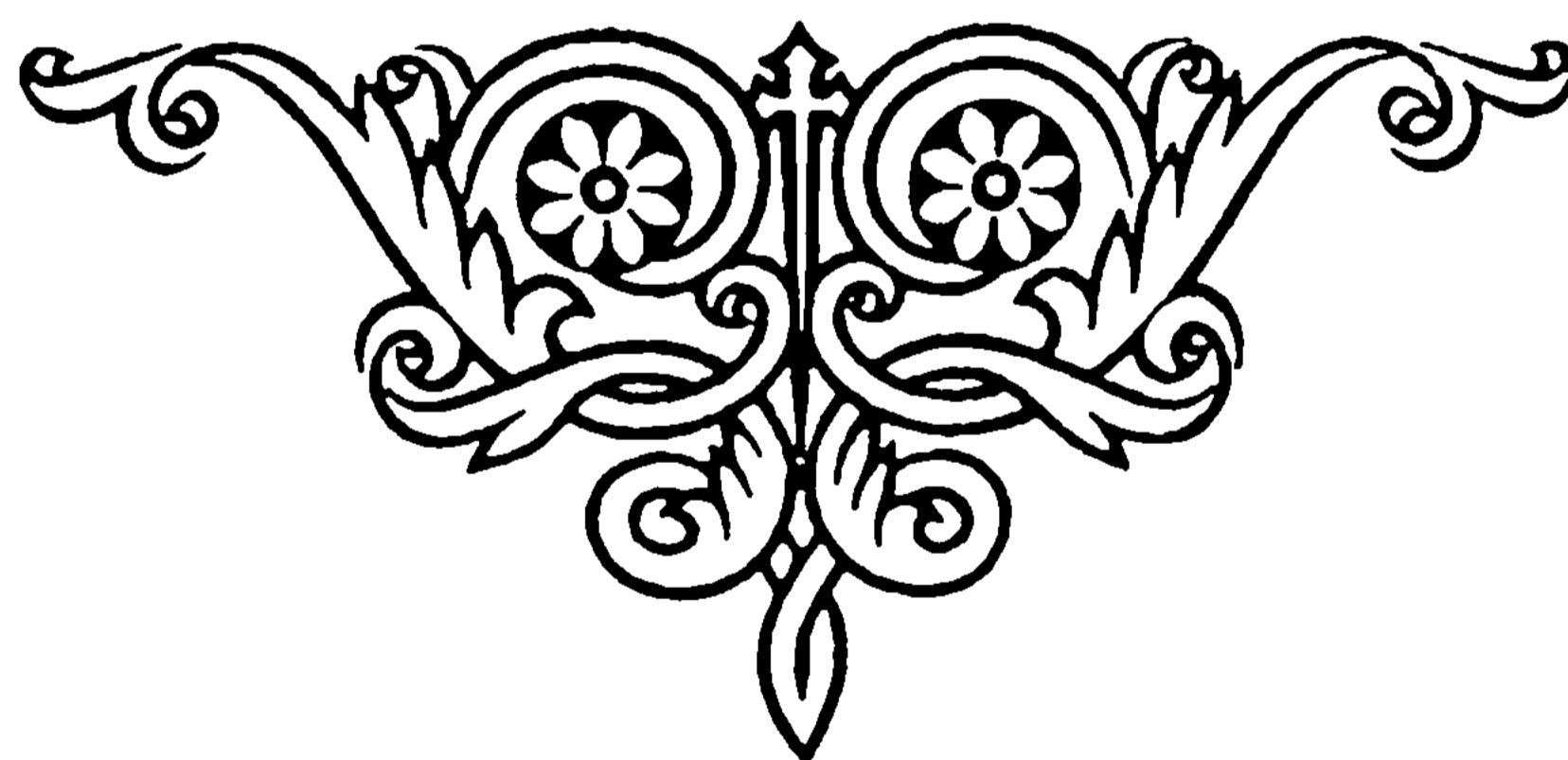
”Cu dragoste veșnică te-am iubit, de aceea ți-am păstrat bunătatea mea” (Ieremia 31, 13). Sunt cuvintele cu care părintele Vasile își încheia ciclul de predici legate de Taina Cununii la parohia din Cetatea Brașovului.

Aș putea spune că ele exprimă profetic nu doar dragostea părintelui Vasile față de propria-i soție ci, în mod esențial, valoarea dragostei dintre soți, care se adună în bunătate pe măsura iubirii.

Prin tot ce a realizat ca om în această viață, episcopul Vasile a înțeles că drumul dintre casă și biserică este unul singur, pe care trebuie să-l îngrijești prin proprie jertfă chiar și atunci când vânturile năpraznice ale vieții te îndepărtează.

Mesajul său e mai actual ca oricând și ne lasă să regândim familia de la jertfă până la răscumpărare ca pe un timp între chemare și răspuns în rugăciunea ascultării: Fă, Doamne, să ne iubim, pentru a Te iubi pe Tine⁴¹.

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

40. Vezi prefața la părintele Vasile, p. 6.

41. *Études Carmélitaines*, 1939, p. 32 apud Paul Evdokimov, *Taina...*, Ed. cit., p. 87.

SUBSTRATUL BIBLICO-PATRISTIC AL LITERATURII LUI GALA GALACTION

Începutul veacului al XX-lea a putut împăca efervescența sufletească a viitorului scriitor cu atmosfera lui de religiozitate tradițională, de idealism științist, îndeosebi de sorginte franceză, de ezoterism confuz și calm. Trecând de la Facultatea de Litere la cea de Teologie, neofitul s-a impus în epocă prin originalitatea tezei de licență: *Minunea din drumul Damascului*, București, 67 de pagini. Cu aureola de convertit, tânărul se va îndrepta la sfârșitul anului către Cernăuți, de unde va veni cu doctoratul în Teologie. Va putea ocupa un post la Casa Bisericii, apoi pe acela de defensor ecleziastic al Mitropoliei Ungrovlahiei. În urma unor cereri nereușite de preot la Domnița Bălașa sau la capela română de la Paris, noul doctor va fi hirotonit în anul 1922 de către Patriarhul Miron Cristea. Sub ministeriatul Prof. Ion Petrovici, el obține un post universitar la Facultatea de Teologie din Chișinău.

Mai târziu, va ajunge membru al Academiei Române și deputat socialist popular din partea județului Teleorman.

Cu profilul inedit de teolog și de scriitor, Gala Galaction a continuat să frecventeze mediile monahale, dar și pe cele literare, ba chiar socialiste. Au rezultat astfel mai multe volume de nuvele și de schițe foarte bine primite de către publicul epocii. Se analizau în ele pasiuni și probleme de morală și se reproduceau pagini de descriere lirică a unor personaje, a unor mănăstiri și peisaje. Închinată unei imaginare Simforoza, scriitorul unea astfel sub arcuirea unei singure contemplații splendorile Agapiei, ale Bosforului și ale Ierusalimului.

Mai târziu, bibliografia sa se va îmbogăți cu trei romane publicate și cu câteva nepublicate¹.

Ca urmare a îngemănării literatului cu preotul, a putut să apară după mai multe decenii și o traducere integrală și modernă a *Bibliei*. Cu ideile profetilor biblici, prelungite în epoca sa, Gala Galaction a confundat uneori umanitarismul cu umanismul, vorbind adesea de „o lume nouă” socialistă.

Oricum, el a perseverat în direcția începuturilor, ceea ce i-a conferit – ca tematică și ca stil – o distincție permanentă. În această privință, un critic conchide: „După Alexandru Odobescu, care-și supraveghea cu asprime marginirile, ritmul, încrucișerile și încovoiala frazei, denumite stil, Galaction e cel dintâi artist, în timp, al verbului inefabil și virginal”².

Numeroase sunt exegezele schițelor, nuvelor și romanelor pe care le-a publicat. Alții au întârziat asupra definirii personalității sale intelectuale, a pezenței în epocă, a asemănării scriitorului român cu confrății săi francezi și ruși. Dar unul

1. Vezi Gheorghe Cunescu, *Alte romane și alte călătorii*, în vol. *Pe urmele lui Gala Galaction*, București, 1982, p. 172 și urm.

2. Tudor Arghezi, *Gala Galaction*, în vol. *Tablete de cronicar*. Prefață de D. Micu, București, 1960, p. 189.

dintre acești cercetători³ constată lipsa unei analize a ecourilor studiilor autorului asupra creației sale literare.

Vom încerca noi – prin paginile de față - să aducem o contribuție la cunoașterea fondului biblic și aghiografic al producțiilor beletristice pe care clericul le-a elaborat.

Cercetarea de față privește volumele scriitorului în ordinea cronologică a apariției lor.

Referitor la noul său climat sufletesc de convertit, există o mărturie a criticii din epocă suficientă să caracterizeze literatura lui Gala Galaction de atunci: „La *”Viața românească,* O. Botez îl opune lui Hogaș, calificându-l cel mai creștin dintre scriitorii români, în timp ce Hogaș e cel mai păgân”⁴. Într-adevăr, prima schiță din *Biserița din Răzoare* (1914) prezintă pe eroul său depășind condițiile obișnuite ale mediului sufletesc. În ciuda vecinătăților lui neprielnice, în ciuda acoperișului inundat de verdeață a locașului și a potecii strâmte de până la el, scriitorul are satisfacția contemplării Domnului euharistic Care odihnește pe altar. În pragul pridvorului de aici, el a aflat „cel mai frumos loc de odihnă pe care l-am întâlnit în viața mea”. Scriitorul se dovedește obsedat de tema aceasta de viață interioară. Și după mulți ani de activitate multilaterală, el intenționa să alcătuiască o operă cu titlul *Împărăția Sfintei Euharistii*⁵.

Inspirată de tabloul original al unei trăsuri cu un om care cânta din armonică în viscolul din vecinătatea bisericii Colțea⁶, nuvela *Copca Rădvanului* amintește - fără să o numească - altă tradiție ortodoxă. Din faptul că întregul cortegiu de nuntă s-a îndreptat spre Râmnic, în urma înecării în Olt a câtorva rădvane, constatăndu-se că la mijloc este „lucru necurat”, înțelegem că au recurs la citirea *Molitvelor* Sfântului Vasile cel Mare. În ele se cere să depărteze de la cei înviforați de ispitele Celui rău „toată lucrarea Diavolului, toată vraja, toată fermecătura (...), vraja cu mort, vraja cu pasăre (...), și tot cugetul viclean”⁷. Să se observe că „Vlădica s-a îmbrăcat în sfintele odăjdii, și cu el toată episcopia”. De aici se înțelege rânduiala că numai preotul și episcopul au voie să facă amintita slujbă. Cel din urmă nu oficiază niciodată singur. Bineînțeles că serviciul este precedat de o pregătire de post și liturghie, care privește atât pe slujitor cât și pe enoriaș.

Dionisie Grecoteiul, care a argățit pe meleaguri românești mai mulți ani în căutarea părinților, ajunge după câteva decenii mitropolit al Heracleii și candidat la scaunul de Patriarh ecumenic. Piesa ilustrează artistic adevărul din *Epistola I către Corinteni* (I, 27): „*Ci Dumnezeu Și-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți...*”

Nuvela *De la noi, la Cladova* are la origine o întâmplare reală. Autorul a fost prin regiunea aceasta, unde a anchetat pe câțiva preoți abătuți de la viața morală⁸.

3. Tudor Vianu, *Studii de literatură română*, București, 1965, p. 473.

4. Const. Ciopraga, *Literatură română între 1900 și 1918*, Iași, 1970, p. 483.

5. Gala Galaction, *Jurnal*, vol. II. Ediție îngrijită de T. Vârgolici, București, 1977, p. 323 și 347.

6. *Ibidem*, p. 547.

7. *Aghiazmatar*, București, 2002, p. 365.

8. Gala Galaction, *ibid.*, vol. I. Ed. de Mara Galaction Țuculescu și Teodor Vârgolici, București, 1973, p. 637.

Istoricii literari au stabilit că piesa a fost începută la București și la Onești, dar terminată la mănăstirea Cotești din Râmnicu Sărat⁹. Noi observăm că lucrarea se înrudește cu *Scrisoarea I* a unui tânăr teolog¹⁰, de valoare cândva. Acesta era pedagog la Seminarul Central din București, condus atunci de renumitul Arhim. Iuliu Scriban, prieten de o viață cu scriitorul.

Aici se pune problema cinstei în căsătorie. În această privință, „omul și artistul înfruntă, până la ultimele limite, cenzurile teologului. Astfel, se impune și biruie teologul, moralistul, idealul etic, dar cu câte lupte, obstacole, rezistențe, cotituri, surprize de mare tensiune literară, căutată și întreținută”¹¹. Practica liturgică, se vede de aici, a mai învățat pe autor necesitatea Spovedaniei pe pat de moarte și dezlegarea respectivă de păcate. Înainte de înmormântare, se citesc Stâlpii. Mai sunt și alte formule de cântare a acestora, comparativ cu cea amintită în nuvelă¹².

Din volumul *Clopotele din mănăstirea Neamțu* (1926) face parte și nuvela *Adamova*. După cum citim în jurnalul scriitorului, personajul principal a existat în realitate, pe timpul studiilor sale teologice de la Cernăuți¹³. Pe lângă imposibilitatea convertirii la credință, doar pe cale rațională, pe lângă valoarea revelației naturale în cunoaștere, pe lângă critica plăcerilor și a bogăției din societatea vremii, proza prezintă în filigran tabloul parabolei evanghelice a bogatului nemilostiv și săracul Lazăr. Pe planul veșniciei, răsplata celor două personaje va fi diferită, cum diferită a fost și viețuirea lor pământească.

„Nuvelele *Andrei Hoțul*, *În pădurea Cotoșmanei*, *Lângă apa Vodislavei*, *Zile și necazuri în Zaveră* sunt povești transfigurate din tradițiile județului meu, Teleorman, sau din amintirile bătrânilor”¹⁴.

Andrei Hoțul derivă în realitate, după părerea noastră, din *Amintire* de Marcu Beza¹⁵. La autorul mirean, eroul său, Osman Hogeia, a rămas în conștiința elevului creștin „neaburit de curgerea vremii”. Acesta și colegii săi turci îl ascultau pe profesorul de odinioară cu „o nespūsă încântare” nu numai pentru că le tălmăcea *Coranul*, că le interpreta texte în limba persană (de multe ori din Saadi), ci și pentru prețuirea smereniei și a adevăratei căi care duce la Mecca. Într-o împrejurare banală, elevii au observat însă la dascălul care „știa să desprindă și farmecul în-

9. Preot Gheorghe Cunescu, *Gala Galaction*, Galați, 1989, p. 134.

10. Vezi *Scrierile lui Radu Cristescu*. Publicate de Arhim. I. Scriban, Vălenii de Munte, 1911, p. 1-5; Pr. conf. univ. dr. Gh. I. Drăgulin, *Distinși licențiați ai Facultății de Teologie din București*, în vol. *Istorie și religie. Instituții și personalități din tradiția Bisericii Ortodoxe Române*, București, 1996, p. 274 și urm. În schimb, Const. Ciopraga, *ibid.*, p. 473, îi găsește similitudini în *Le Broyeur de lin* de E. Renan.

11. Pr. Gheorghe Cunescu, *ibid.*, p. 135.

12. Comp. Marin Apostol, *Despre „Stâlpii” care se citesc la morți*, în „Glasul Bisericii”, XVI(1957), nr. 4-6, p. 265-278.

13. Gala Galaction, *ibid.*, p. 514. Altădată, autorul mărturisește: „Tot în această carte este și dialogul *Adamova*, care adună ca într-un fel de lacul Tiberiadei, torenții învățaturii mele teologale, ai reveriilor mele monahice și ai socialismului meu creștin” (Gala Galaction, *Opinii literare*. Ediție de Gh. Cunescu, București, 1979, p. 317).

14. *Ibidem*, p. 316.

15. Publicată în "Ideia" IV (1924), nr. 5-6, p. 21-24.

telesului de sub cadențe” că poartă sub brâu un pistol cu mânerul de argint. „Omul evlaviei, sfătuitorul cuminte, dedat la o viață retrasă, ce căuta cu asemenea armă?”

Întrebarea se lămurește cu prilejul unei răzvrățiri populare din localitate. Profesorul participă la ea cu pistolul în mână și anume în părțile cele mai încleștate ale luptelor. S-a aflat atunci că eroul fusese cârjaliu înainte vreme. „Odată se cutremurau munții din Colonia de Osman Hoge. Stăpân era pe drumuri și pe sate; el, cu tovarășii săi, fără alte legături decât un văr, care se răznise de tânăr și i se pierduse urma”¹⁶. Faptul că acesta a căzut ucis într-o aprigă încăierare, a zguduit pe Osman Hoge, care a pornit-o pe calea ispășirii prin pelerinaje la Mecca și prin reculegerea lecturilor evlavioase. „Din viața trecutului îi rămăsese numai pistolul...”

După obiceiul său, vom mai avea prilejul să observăm, Gala Galaction inversează perspectiva preluată. El începe cu păcatele eroului, pentru a descrie în urmă chipul redresării lui sufletești.

Înainte de a reproduce întreg itinerarul pocăinței sale, fostului haiduc i se aplică o comportare preluată de la Anatole France: mergerea în cimitir pentru a strânge în brațe pe iubita sa moartă¹⁷.

În *Maica Rahila și sora Veronica*, ucenița este mereu atrasă de cele din afara zidurilor mănăstirii: cântecele ciobanilor, fetele care culegeau flori în zăvoi, idila ciobăniței. Totuși, ea nu ieșea din cuvântul bătrânei și continua să se roage și să facă mătâni, plângea adesea. Dialogul dintre cele două poziții antagoniste de viață a durat mai multă vreme. „Era, prin urmare, limpede de tot că sufletul Veronicăi era chemat și ispitit de glasurile văii, de șoaptele dumbrăvilor, de străvechea, de pângăna dragoste pe care o cântau păsărelele și cavalele ciobănești”¹⁸. La rugăciunile bătrânei, care au făcut ca vedenia cu chinurile iadului să se pogoare pe pământ, ucenica s-a lecut pe deplin de tulburările sale sufletești de mai înainte. În urzeala doctrinară a nuvelei, pe lângă poziția monahală tradițională, poate fi identificată și o posibilă influență paisiană. Deși sfătuse pe călugării obștii sale să nu părăsească lectura operelor Sfinților Părinți, să nu ducă o „viață monahală prefăcută, nepăsătoare și iubitoare de lume, să nu neglijeze pocăința, totuși nivelul duhovnicesc al comunității era în decădere. Aici, la Neamțu, trăirea e mai slabă decât la Dragomirna și la Secu. În această privință, marele stareț răspunde: „Pe fiecare an merge tot în jos, și a o ține la aceeași înălțime nu-i cu putință, deși mă silesc. Pricina e intrarea neconținută în mănăstire a femeilor și părăsirea învățaturii obștești”¹⁹.

„*Maica Frăsina*, mărturisește scriitorul²⁰, este rechemarea unui chip sfânt și de-a pururi izvorâtor de cucernicie, pe care îl port de o jumătate de veac în inima mea. Este chipul unei cuvioase, de miresmată pomenire, pe care am văzut-o în

16. *Ibidem*, p. 23.

17. Comp. Jean Porubski, *Legenda Sfintei Thais*, Craiova, f. an, p. 87.

18. Gala Galaction, *Maica Rahila și sora Veronica*, în *Opere*, vol. I, București, 1949, p. 320.

19. Cf. Prot. Serghie Cetfericov, *Paisie, starețul mănăstirii Neamțu din Moldova. Viața, învățătura și influența lui asupra Bisericii Ortodoxe*, ed. a II-a. Trad. de Patr. Nicodim, Măn. Neamțu, 1943, p. 280.

20. Gala Galaction, *Opinii literare*, p. 317.

Mănăstirea Vărătic și care a fost adevărata mea dascăliță în pravila simțirilor creștine“. Comparând-o adesea cu monahia Epraxia, modelul severității pravilei de la mănăstire, ea a făcut să se statornicească în sufletul tânărului teolog convingerea că „maica Frăsina este adevăratul tip al sfințeniei feminine călugărești”²¹. De aceea, Gala Galaction recunoaște: „Scumpă Maică Frăsină, tu m-ai făcut să simt cu sfânt fior, fără dizertații, fără știință, că Iisus Christos e adevărul”²².

„Epoca romană a creștinismului transpore și din paginile închinare *Plecării Drozilei*, care e o alegorie peste veacuri a călătoriei la Paris a actriței Alice Cocea și un imn închinat dragostei spirituale care nu se consumă niciodată”²³. Contrar criticii sociale și universului de poezie creștină din primele veacuri, subiectul bucății este din domeniul aghiografiei de mai târziu. A fost preluat prin intermediul lui *Thais* de Anatole France²⁴. Istoria amintește de Sfânta Drosida, fiica împăratului Traian (înc. sec. II)²⁵. Există și un act martiric latin²⁶ cu același nume. Gala Galaction se pare că a întâlnit motivul și în apocriful biblic denumit *Faptele lui Ioan*. Între alte date, impresii și fapte minunate, se relatează și „romanul” Drusianei și a lui Callimach²⁷. Legenda originară a apărut în veacul al IV-lea, în limba greacă, fiind localizată într-un sat din Egipt, de atmosferă pahomiană. Alte amănunte și poetizări le-a primit în veacurile care au urmat. Tema este aceea a unei desfrânate care se pocăiește și, de asemenea, a îndurării lui Dumnezeu în astfel de cazuri. În sensul milostivirii divine pledează și prefața pe care compatriotul nostru, Cuviosul Dionisie Smeritul și Areopagitul, a adăugat-o la traducerea ei în limba latină²⁸), din secolul al VI-lea.

Pe lângă vechile versiuni grecești, latine, siriace, cu variante în ceea ce privește convertitorul și localitatea în care au trăit personajele, legenda a avut o mare circulație și în literatura franceză a veacului trecut. „Studiul izvoarelor Taisiei – spune Léon Carias – de la Victor Brochard la Renan, de la teatrul Hroswithei la *Vie des Pères du désert*, ar umple un volum...”²⁹. Dacă nu ar fi viciată de preconcepția sa asupra absurdității monahismului, caracterizarea următoare ar putea fi în general acceptată: „... Anatole France s-a folosit de întreg acest material adunat din atâtea surse, pe care l-a combinat și redat într-o operă cu un caracter personal,

21. Idem, *Ziua Domnului*, București, 1958, p. 274.

22. Idem, *Opere*, vol. I, p. 370.

23. Adriana Niculiu, *Gala Galaction, omul și scriitorul*, București, 1971, p. 181.

24. Comp. Gala Galaction, *Jurnal*, vol. I, p. 305: „După-amiază, primesc vizita unui prieten, care îmi lasă, să citesc, opera *Thais* a lui Anatole France. Citesc din ea vreo 40 de pagini de la cea d-întâi, mă înlănțuie, cu farmec. Câtă artă! Cât fin „sillage” între cele două ape ale lui; a fi de bună credință și a fi ironic! Câtă discretă legănare pe coardele cele mai subtile!”

25. Vezi Pr. prof. Grigore N. Popescu, *Viețile Sfinților*, vol. I, București, 1993, p. 445.

26. *De Sancta Droside martyre*, la J.-P. Migne, P. G., vol. 50, Paris, 1865, col. 688.

27. Pr. prof. dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, vol. II, București, 1985, p. 506. Textul apocrifului este publicat de cunoscuții savanți Edg. Hennecke-W. Schneemelcher, *Neutestamentliche Apokryphen*, vol. II, Tübingen, p. 125 și urm.

28. Vezi *Prefețele Cuv. Dionisie la unele traduceri ale sale în limba latină*. Studiu introd. de Pr. dr. Gheorghe I. Drăgulin, trad. de Prof. David Popescu, în „Mitropolia Olteniei, XXXVI-II (1986), nr. 2, p. 123.

29. Jean Porubski, *ibid.*, p. 74.

transformând curtezana din Egipt în eroina uneia din cele mai frumoase cărți din câte s-au scris” .

Dar și următorul volum de proză scurtă al lui Gala Galaction, apărut în 1929, își are frumusețile sale literare tradiționale.

După propria mărturie, el a început traducerea *Sfintei Scripturi* în 1920. Această precizare e de folos cronologiei operelor autorului nostru. „Așa, am ajuns să urzesc și să scriu, în vreo trei săptămâni, o poveste întregă. Îl știam de mult pe binecuvântatul caligraf, pe cucernicul Terțiu, căruia Sfântul Pavel îi dictase marea sa epistolă teologică. Dar nu mă oprisem cu inima niciodată, destul, în dreptul lui. Traducând *Epistola către Romani* și citind iscusita carte a lui Deissmann, am văzut de aproape și pe îndelete pe înduioșătorul ucenic, secretarul Apostolului. De aici, povestea mea – *Caligraful Terțiu*”³¹.

Pe lângă personajele, atmosfera și evidenta pătrundere a principiilor creștine în vechea lume greco-latină, este întrebare dacă scriitorul cleric nu s-a gândit aici și la reînvierea serviciului social al diaconișelor.

Un istoric literar³² găsește că *Mustafa Efendi ajunge Macarie Monahul* ar proveni din reminiscențe ale lucrării din *Trois contes* de Flaubert. Altul se gândește la elemente de folclor balcanic localizate pe meridianul nostru. Astfel de povestiri aghiografice, ca trecerea prin foc îmbrăcat cu veșmintele preoțești din viața Preacuviosului Nicodim de la Tismana³³, au influențat uneori literatura noastră. Se pare însă că aici nu trebuie să părăsim filonul biblico-aghiografic al literaturii Preotului Gala Galaction. Mai întâi, povestirea este o ilustrare a cuvintelor Mântuitorului: „toate sunt cu putință celui ce crede” (Marcu 9, 23)³⁴. Adevărul acesta este și mai vădit în cazul egumenului Pahomie, care „era un bătrân cucernic, tare în cunoștința drepte credințe și puternic în rugăciune și în faptă”. S-ar putea ca în mintea creatorului să stăruie figura Proorocului Ilie, confruntat cu preoții idolului Baal.

În al doilea rând, tradițiile monahismului din Țara Sfântă cuprind relatări despre unele manifestări ale sfințeniei. În *Viața Sfântului Eftimie*, care are drept autor pe Chiril de Schitopolis, se relatează despre minunea unei ploii din cer, în urma căreia turcii s-au încreștinat³⁵.

În continuare apelăm tot la mărturisirea autorului: „E atâta timp de când a apărut *Hârcă pentru hârcă!* Iată nuvela; e din zilele Apostolului Pavel și icoanele ei sunt din Corintul celor două Epistole către corinteni”³⁶. Persistența aceasta în linia noutestamentară validează o constantă a scriitorului, care și după zeci și zeci de ani se întreabă asupra cazului convertirii lui Saul³⁷.

31. Gala Galaction, *Jurnal*, vol. II, p. 92.

32. Const Ciopraga, *op. cit.*, p. 470.

33. Vezi, de exemplu, Ștefan Popescu, *Sfetnic de taină*, București, 1985, p. 51.

34. Pr. Niculae M. Popescu, *Părintele Gala Galaction la Academie*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXVI(1948), nr. 5-8, p. 287.

35. Vezi A.-J. Festugière, O. P., *Les moines d'Orient*, vol. III, 1, Paris, 1962, p. 152.

36. Gala Galaction, *ibid.*, p. 93.

37. *Ibidem*, vol. III. Ediție de T. Vârgolici, București, 1980, p. 165.

În atenția viitorului cercetător, transcriem și sugestia înrudirii nuvelei *Vioara lui Hugolin* cu *Portretul de deasupra altarului* al unui scriitor din veacul trecut³⁸. La autorul român, pastorul protestant de acolo devine un preot catolic. De asemenea, locul acțiunii se mută din Slovacia în Ungaria.

O influență evidentă a studiilor teologice asupra lui Gala Galaction o constituie publicarea *Scrisorilor către Simforoza*, după cum la Tudor Arghezi o dovedește genul psalmilor. Numele acesta „este o plăsmuire de consolație literară și de confidență...” explică autorul unui ziarist³⁹. „Galaction este Inima arzătoare și străpunsă de adevărul Evangheliei. Simforoza e glasul Filosofiei vechi și noi”⁴⁰. Au fost tratate astfel certitudinea credinței creștine, trăirile avute în Țara Sfântă, posibilitatea minunilor în vremea noastră, învierea din morți a Mântuitorului.

Titlul de mai sus este reluat mai târziu în altă variantă: „Mai unitare și mai arhitectonice cred că sunt: *Scrisorile către epigonii Simfozei*”⁴¹.

Tradițiile martirologice romane amintesc de o Simfroză⁴² în compania lui Cezar, Felicita și Nicandru.

Socotit un ecou din *Roșu și negru*⁴³, romanul *Roxana* are însă puternice temeuri creștine. Mai întâi, acestea provin din primele veacuri ale Bisericii lui Hristos. În acest sens, lucrarea amintește de Sfinții Ioan Botezătorul, Apostolul Pavel, Grigorie de Nazianz. „Catedrala săracilor”, cu chiliile destinate acestora, are ca model „mănăstirea Sfântului Vasile”. În predica despre fostul patriarh al Constantinopolului, scriitorul găsește următorul sens al vieții creștine: „A da celor săraci, a mângâia pe cei zdrobiți cu inima, a ne lipsi pe noi pentru frații noștri cei lipsiți înseamnă a chivernisi, în felul cel mai cuminte, bunătățile pe care ni le-a hărăzit cerul, înseamnă a imita nesleita dărnicie divină, a restaura, pe cât ne lasă puterile, starea primei omeniri...”⁴⁴.

Epoca în care scriitorul își lansa romanele sale era de criză și de transformări sociale. Acum Gala Galaction are prilejul să îmbogățească și să exemplifice umanismul său creștin și patristic cu elemente ale realităților neprielnice ale socie-

38. Cf. Max Nordau, *În țara miliardelor și alte nuvele*. Trad. de Dr. M. Vermondi, București, f. an, p. 69 și urm. („Biblioteca pentru toți”).

39. L. Leoneanu, la Gala Galaction, *ibid.*, p. 261. „A explicat lui Nicolae Pătrașcu, căruia i-a trimis primele *Scrisori către Simforoza*, că Galaction și Simforoza sunt două fire ale aceleiași coarde, sucită și răsucită pe vârtejul filosofiei și al științelor laice. Unui interlocutor i-a precizat că Simforoza este o creație a închipuirii literare. Totuși, altcuiva i-a dezvăluit că în multe *Scrisori către Simforoza* le-a avut în vedere pe doamna Dr. Olga Sacara-Tulbure și pe sora Zoe. A publicat primele *Scrisori către Simforoza* în *Linia dreaptă* și în *Literatura și arta română*” (Gh. Cunescu, *Pe urmele lui Gala Galaction*, p. 57).

40. Gala Galaction, *ibid.*, vol. I, p. 434.

41. *Ibidem*, vol. III, p. 127.

42. Vezi Albert Dufourcq, *Étude sur les Gesta martyrum romains*, vol. II, Paris, 1988, p. 271; Pr. prof. dr. Ioan G. Coman, *ibid.*, p. 389. Se atribuie și lui Iulius Sextus Africanus o incertă *Pătimire a Sfintei Symphorosa și a celor șapte fii ai ei* (cf. Remus Rus, *Dicționar enciclopedic de literatură creștină din primul mileniu*, București, 2003, p. 468).

43. Const. Ciopraga, *ibid.*, p. 477. Apropieri cu alți scriitori francezi, la Adriana Niculiu, *op. cit.*, p. 226-230.

44. Gala Galaction, *Un erou al umanității*, în „Torța”, I (18 martie 1945), nr. 11, p. 4.

tății în care trăia. Viața religioasă din Capitală prezenta semne de dezagregare, căci evoluția ei ținea pasul cu noile cartiere care se înălțau și cu moravurile celor care le populau. Față de evlavie întreținută de molitvele *Aghiazmatarului*, apăreau acum cartiere care puneau și probleme de ordin social⁴⁵.

În Colentina, periferie în formare în veacul trecut, se înalță biserica Sfântul Ioan Botezătorul. Aici a poposit cândva Preotul Vasile Ionescu, numai cu seminarul, dar hotărât să activeze în cartierul din jurul ei. Provenea din județul Gorj, divorțase de soție, fără să se recăsătorească. Din locul de baștină adusese și un conșatean pe care îl utiliza în gospodărirea bisericii. Se servea în parohie de cinci călugări misionari, înființând totodată o tipografie și o cantină pentru săraci. Chiriarhia superioară nu-l iubea și l-a caterisit timp de zece ani. Abia în 1946 a fost repus în pastorație canonică. Se pare că Gala Galaction a fost influențat de această figură bisericească pe care a apărat-o cu scrisul său⁴⁶. El iubea pe preoții apropiați de cei oropsiți, cum e cazul și cu cel de la Podeanu⁴⁷, de la Scaune ș.a.

Papucii lui Mahmud a fost socotit de către unii critici drept o continuare a romanului *Roxana*⁴⁸. Noua creație prezintă mai întâi tema păcii și colaborării popoarelor, dincolo de orice deosebire de rasă sau de religie. Sentimentele acestea de unitate prin credința în divinitatea monoteistă sunt conduse până la stadiul de înfrățire în eternitate a eroilor: Mahmud se odihnește în cimitir creștin, iar Savu și-a obținut veșnicia în pământ turcesc.

Cea de a doua temă a romanului privește evocarea unui complex sufletesc al păcatului și pocăinței. Este un drum al întoarcerii la puritate, o naștere din nou, o prefacere sufletescă prin iubire arătată în faptele Samarineanului milostiv. Tot sub raportul îndurării creștine este invocată în roman și Maica Domnului. Din analiza

45. Vezi Pr. Victor N. Popescu, *Parohia și suflete răzlețite*, în vol. *Orientări creștine*, București, 1937, p. 27 și urm.

46. În publicația controversată „Semnele timpului în Biserica noastră”, redactată de avocatul Codin Cernăianu. Despre parohia aceasta și despre cele din Bucureștii Noi, alt cleric intelectual din epocă își amintește:

„Între anii 1918-1921 eram cântăreț la o asemenea biserică mărginașă, unde parohia ajunsese de cinci ori mai mare, locuită de săraci. Mai toți morții erau înmormântați fără plată. La două, trei nopți, preotul era chemat în miezul nopții, la împărțășit. Cu botezul umbla obosind de zece ori mai mult decât în fosta parohie. Un rând de ghete se rupeau la două umblături cu botezul. Și nimeni nu dădea mai mult de un leu sau doi! Preotul făcea toate încercările să scape de această muncă și să se înființeze o nouă parohie.

Așa s-a simțit nevoia, ca autoritățile bisericești să se ocupe de această problemă, a parohiilor mărginașe care ajunseseră ca niște stupi gata să roiască. Cum se desprind roiurile și nu trebuie lăsate în voia soartei, ci prinse și puse în stup, așa a făcut și Biserica cu aceste populații, dându-le preoți, înființând parohii, clădind biserici.

La început, nicăieri nu era biserică, casă parohială, străzi pavate; nici lumină, nici mijloace de transport spre centru, și totuși s-au înființat aceste parohii, fiind numiți preoți tineri”. (Pr. Victor N. Popescu, *În mahalalele Capitalei*, în vol. *Icoana Maicii Domnului*. Fragmente din viața creștină, București, 1944, p. 22-23).

47. Gala Galaction, *Ziua Domnului*, p. 290 și urm.

48. D. Călugăr: Gala Galaction, *Papucii lui Mahmud* (recenzie), în „Revista teologică”, XXII (1932), nr. 4, p. 165.

sufletescă a lui Savu Pantofaru reies și alte virtuți creștine înflorite în sufletul mucenicului rătăcitor: remușcarea, Spovedania, milostenia, smerenia. El le citise în „cărțile lui Râureanu și în *Viețile Sfinților*”.

Sub raportul înrudirii tematice cu operele asemănătoare ale altor scriitori, s-a încetățenit opinia că în acest roman se transpune o povestire expusă de drama *Nathan der Weise*, care își are originea la Boccaccio⁴⁹. Procesul sufletesc al personajului principal descris de Gala Galaction s-ar înrudi de asemenea cu acela din *Démon de Midi* înfățișat de Paul Bourget⁵⁰ și cu acela din *Fuga lui Șefki* al lui Emanoil Bucuță⁵¹.

În ceea ce privește originea cărții sale, scriitorul precizează că a cunoscut pe Ibrahim, un cizmar turc⁵². În continuare, se confesează astfel: „Am adunat în acest roman o bună parte din însemnătatea, din poveștile, din farmecul și din legenda teleormăneană, pe cerul căroră Turnu-Măgurele era astru de mărimea întâi”⁵³.

Mărturisirile de mai sus ale autorului sunt valabile cel mult pentru partea întâi a romanului *Papucii lui Mahmud*. Pentru restul textului, – am observat noi cu zeci de ani în urmă⁵⁴ – este aproape sigură înrudirea cu subiectul schițat în *Mărturisirea unui pelerin*. Lucrarea aceasta este cunoscută la noi în jurul anului 1930⁵⁵. Gala Galaction o dă unui preot ca lucrare de licență în Teologie. Ajungând doctorand, acesta își publică traducerea, cu o prefață a fostului îndrumător⁵⁶. Să se observe că și în *Doctorul Taifun* se vorbește de „înțeleptul părinte Vasile”. Reproducem în întregime fragmentul la care ne-am referit mai sus:

„Eram prințul N...., aveam avere frumoasă și duceam o viață luxoasă și plină de plăceri.

Murindu-mi soția, trăiam cu fiul meu, care era căpitan de gardă. Într-o zi când mă gândeam să mă duc la bal la o persoană de vază, m-am supărat pe servitor și, neputând să-mi înăbuș mânia, l-am izbit în cap puternic, apoi am poruncit să fie trimis la țară. Din pricina unei congestii cerebrale, a doua zi a murit. Aceasta nu mi-a adus nici o tulburare și, după ce-mi trecu furia, aproape că uitasem de această

49. Al. Philippide, *Cronică literară*, în „Viața românească”, XXVIII (1936), nr. 6-8, p. 56; Const. Ciopraga, *ibid.*, p. 478.

50. Arhim. Scriban: Gala Galaction, *Papucii lui Mahmud* (recenzie), în „Biserica Ortodoxă Română”, L (1932), nr. 4, p. 330.

51. Mihail Sebastian, *Recenzii*, în „România literară”, I (1932), nr. 1, p. III.

52. R. Popescu, *Discutând cu Părintele Galaction*, în „Facla”, X (1931), nr. 416; p. 3; Gala Galaction, *Intermezzo*, în vol. *Opinii literare*, p. 321: „Povestea cu turcul Mahmud - crescută dintr-o întâmplare adevărată, cunoscută de bătrânii mei teleormăneni – a fost citită și comentată mai mult decât celelalte”.

53. Gala Galaction, *Opere alese*, vol. II, București, 1961, p. 65.

54. Vezi Pr. conf. dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Generozitate umană și atitudine ecumenistă în scrierile lui Gala Galaction*, în vol. *Istorie și religie*, p. 308.

55. Vezi recenzia ediției franceze din 1930, în „Biserica Ortodoxă Română”, LII (1934), nr. 5, p. 511.

56. Vezi *O spovedanie sinceră*. Trad. de G. Alioșa (Pr. Gh. Ținică). Cu o prefață de Gala Galaction, București, 1933. Același autor publică mai târziu o altă ediție: *Călătorie spre ceruri*, roman, lucrare întreagă. Prelucrare de G. Alioșa, București, 1942, 192 p. (Biblioteca „Mărgăritarele lumii”, nr. 52-57).

afacere. După șase săptămâni, însă a început să mi se arate servitorul, mai întâi în vis. În fiecare noapte mă tulbura repetând fără încetare: „Om fără suflet! Tu știi că ești ucigașul meu?”. Mai pe urmă a început să mi se arate și în stare de veghe și cu cât trecea vremea, mi se arăta mai des, aproape în fiecare clipă. În sfârșit, au început să mi se arate, pe lângă el, și alte persoane pe care le jignisem și femei pe care le necinstisem. Mă umpleau de ocări și atât de mult mă înspăimântau, că nu mai puteam nici să mănânc, nici să dorm, nici să mă apuc de altă treabă. Eram cu desăvârșire zdrobit; pielea-mi acoperea oasele prăpădite ca ale unui schelet.

N-au putut să-mi ajute nici cei mai buni doctori. Am plecat în străinătate, am petrecut acolo o jumătate de an, dar nicăieri nu-mi găseam scăparea. Chinuitoarele apariții se înmulțeau din ce în ce mai mult. Am fost adus în Rusia mai mult mort decât viu.

Am încercat groaza tuturor chinurilor iadului, înainte ca sufletul să părăsească trupul. Atunci m-am convins de existența iadului. Știam ce înseamnă iadul.

În starea aceasta de deprimare, mi-am recunoscut păcatele, m-am pocăit, m-am spovedit, am eliberat toți robii de pe moșiile mele, am jurat să-mi petrec restul vieții muncind din greu și ascunzându-mă sub haină de cerșetor.

Voiam, pentru a-mi ispăși păcatele, să mă fac sluga oamenilor de cea mai joasă obârșie. De îndată ce am luat cu tărie această hotărâre, vedeniile care mă tulburau au încetat. Mângâierea și dulceața pe care le simțeam după această împăcare cu Dumnezeu, așa fel erau, că n-am puterea să le descriu. Atunci numai, prin experiență, am învățat ce este raiul și cum poate să iasă la lumină, în inimile noastre, Împărăția lui Dumnezeu, chiar în această viață. În curând am fost cu desăvârșire vindecat. Îmi împlineam toate gândurile. Înarmat cu un pașaport de soldat în retragere, am părăsit țara pe furiș. Sunt cincisprezece ani de când cutreier Siberia. Uneori mă angajez la câte un țăran la muncile câmpului, alteori cerșesc. Ah! Ce încântare, ce pace gust cu toate lipsurile ce îndur!

La aceasta ajunge numai acela care, mulțumită mijlocirii milostive a Mântuitorului, a fost mutat din iad în rai⁵⁷.

Observăm că în această scriere rusească țăranul rătăcitor făcea repetate lecturi din *Filocalia*. Îndemnurile Sfinților Părinți din ea determină un puternic sentiment de milă, care merge până la iubirea tuturor oamenilor și chiar a viețuitoarelor întâlnite.

În privința romanului *Doctorul Taifun*, criticii găsesc că ar avea atingere cu *Herman și Dorothea* de Goethe⁵⁸ sau cu *Sonata Kreutzer* de Lev Tolstoi⁵⁹. Poate că dincolo de aceste posibile sugestii ar trebui să vedem pe acel „nu te osândesc nici Eu” (Ioan, 8, 11) din Evanghelie. De aici decurg mai multe aspecte ale moralei creștine: ispita, păcatul, cinstea în căsnicie, necesitatea Tainei Spovedaniei.

57. *Mărturisirea unui pelerin* despre lucrarea plină de har a rugăciunii lui Iisus (*Pelerinul rus*). Trad. de Gherontie Cruceada, Bacău, 2001, p. 63 și urm.

58. Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțeleșurile vieții*, București, 1971, p. 144.

59. Tatiana Nicolescu, *Autoreferatul disertației de candidat în științe filologice* (dactilografie), București, 1962, p. 243. Preot Gheorghe Cunesco, *Gala Galaction*, p. 272, arată că apropieri mai potrivite s-ar putea face cu Maslova din *Învierea* aceluiași romancier rus.

Pentru înțelegerea celor trei teme ale romanului *La răspântie de veacuri* (1935): începuturile prieteniei literare ale autorului, studenția la Litere și Filosofie și apoi căsătoria sa, nu trebuie neglijată documentarea monastică a scriitorului. „Aureola de candoare a Antoninei, crescută la mânăstire, amintește de unele pagini de jurnal, închinată Surioarei. Atmosfera mânăstirii Văratice are același colorit senin cu a nuvelor. Coincid și trăsăturile unor personaje din nuvele. Maica Antonina se suprapune în unele momente cu maica Frăsina, din nuvela cu același nume, prin energia, generozitatea și blândețea ei. Figura maicii Serafima din roman e asemănătoare cu a maicii Rahila din nuvela *Maica Rahila și sora Veronica*”⁶⁰.

Și alte opere s-au realizat din îndelungatele cercetări istorice sau de drept canonic ale autorului. Ca unele care depășeau hotarele dreptei credințe, ele au rămas ne terminate și nepublicate. Este vorba îndeosebi de *Origen et comp.*⁶¹ și de *Canonul VI Trulan*⁶².

„Traducerea *Sfintei Scripturi* este una din cele mai evidente minuni pe care Providența m-a învrednicit să le văd în viața mea...”⁶³, declară scriitorul. Ne impresionează și astăzi mărturisirea lui că munca de traducător a durat aproape douăzeci de ani. Ea a fost unită cu strădania documentării științifice neconținute. Aceasta din urmă i-a fost necesară în situația sa de adept al textului ebraic de lucru, iar nu a celui îndătinat al *Septuagintei*.

Acțiunea a început cu preocupările de traducere a *Noul Testament*, terminată în 1924. Mai târziu se tipărește și *Psaltirea* (1929). Toate aceste realizări pregătesc publicarea *Bibliei* din 1936. La inițiativa din urmă a participat un colegiu de trei specialiști: viitorul Patriarh Nicodim, cunoscător al versiunilor slave, Preot Vasile Radu, profesor de limba ebraică și Gala Galaction.

La solicitarea Fundației pentru literatură și artă, cei doi preoți realizează apoi ediția jubiliară din anul 1938. La aceasta, scriitorul participă cu aproximativ 700 de pagini de transpunere. „Ne-am silit – se precizează în *Prefață* – să ținem, în traducerea aceasta, o cale mijlocie, nelăsându-ne înduplecați nici de cei ce doreau să regăsească în noua *Biblie* toate arhaismele și tot graiul traducătorilor *Bibliei de la 1688*, nici de progresiștii și neolatiniștii de azi, care ar voi să șteargă din limba noastră toate dovezile lungului nostru trai laolaltă cu alte neamuri fără de obârșie romană”. Această realizare culturală majoră a fost bine primită de membrii clerului: Patriarhul Miron, Atanasie Mironescu, fost mitropolit-primat, Nicolae Colan, viitorul mitropolit al Ardealului, Pr. Anghel Pârvănescu, Arhim. Iuliu Scriban.

Dintre scriitori, amintim pe următorii: N. Davidescu, M. Sadoveanu, T. Arghezi, Perpessicius, Tudor Vianu, Al. Rosetti⁶⁴.

60. Adriana Niculiu, *op. cit.*, p. 249.

61. Pr. Gheorghe Cunesco, *ibid.*, p. 273.

62. *Ibidem*, p. 282.

63. Gala Galaction, *În loc de prefață*, în *Opere*, vol. I, 1949, p. 34.

64. Prof. Mariana Drăgulin, *Traducerile biblice ale lui Gala Galaction și prețuirea lor în cultura română*, în vol. Pr. conf. dr. Gh. I. Drăgulin, *Istorie și religie*, p. 313 și urm.

*

După derularea filmului cu documentarea care este posibil să fi stat la baza sensibilității literare a acestui mare scriitor, vom trage o singură concluzie esențială. Autorul, se vede clar acum, a fost târât de critica partizană a deceniilor trecute în tabăra „siluetelor de o clipă”, departe de idealul creștin.

Este timpul să ne amintim că Gala Galaction s-a considerat întotdeauna preot în Biserica Ortodoxă Română. În acest caz, el a cunoscut, a iubit și s-a inspirat masiv din credința noastră cu toată bogăția ei de personalități, tradiții și instituții. Poate că încă de mai înainte trebuia să reamintim că el a luat doctoratul în studiile biblice, păstrând o trainică prietenie cu savantul exeget de la Cernăuți, Pr. prof. dr. Vasie Gheorghiu⁶⁵.

Acest fond al credinței creștine trăite și exprimate în creația sa artistică a fost cu grijă ignorat în trecut. De pildă, pentru ediția a II-a revizuită și adăugită a *Dicționarului de literatură română contemporană* (1977) al lui Marian Popa, nu există un scriitor Gala Galaction. În sensul reconsiderării necesare, creatorul însuși ne avertizează de peste o jumătate de secol: „Îi rog pe toți să citească și să recitească bucata mea *Trandafirii*. Bucata aceasta rezumă, lămurește și simbolizează, surprinzător, toată simțirea și toată literatura mea”⁶⁶.

Pr. prof. univ. dr. GHEORGHE I. DRĂGULIN

65. Vezi, printre altele, Gala Galaction, *Jurnal*, vol. III, p. 145.

66. Idem, *În loc de prefață*, p. 33.

PATRIARHUL DOSITEI AL IERUSALIMULUI (1669-1707) ȘI IERARHII RÂMNICULUI, ILARION ȘI ANTIM IVIREANUL

Unul din marii patriarhi ai Bisericii Ortodoxe din secolul al XVII-lea a fost *Dositei al Ierusalimului* (1669-1707), cel care a avut, de fapt, reședința sa patriarhală și în Țările Române, mai exact, la București și la Iași, dat fiind șederea sa îndelungată pe pământul românesc¹.

Dositei a venit pentru prima dată în Țările Române în 1663, ca arhidiacon, însoțindu-l pe patriarhul Nectarie al Ierusalimului (1661-1669). În luna octombrie a anului 1663, Dositei ajungea la Iași, unde avea să rămână alături de patriarhul său, timp de șase luni, la mănăstirea Galata, metohul Patriarhiei Ierusalimului. La Iași, Dositei a cunoscut pe episcopul de atunci al Romanului, Dosoftei (martie 1660-iulie 1671), cu care s-a împrietenit și cu care a colaborat strâns, mai ales când primul a ajuns patriarh, iar al doilea mitropolit al Moldovei (iulie 1671-febr./martie 1674; mai 1675-sept./oct.1686).

Din capitala Moldovei, Dositei a însoțit pe patriarhul Nectarie în capitala Țării Românești, București, unde au ajuns în aprilie 1664. La București, Dositei și patriarhul Nectarie au rămas până în luna septembrie 1664. Prin urmare, Dositei a rămas atunci în Moldova și în Țara Românească aproximativ unsprezece luni, timp în care a cunoscut, de aproape, starea vieții politice, bisericești și religioase din cele două țări și oamenii ei de seamă.

Ajuns în Adrianopol, în februarie 1665, patriarhul Nectarie a trimis pe arhidiaconul Dositei în Țările Române, cu misiunea de a strânge ajutoare bănești pentru Patriarhia Ierusalimului, împovărată de dări. De data aceasta, Dositei era trimis în Țările Române ca exarh al Patriarhiei Ierusalimului. Pentru ca deja, în mai 1665, să-l aflăm pe Dositei în drum spre Constantinopol, cu milosteniile adunate în Țara Românească și în Moldova.

De la Constantinopol, Dositei și patriarhul Nectarie au plecat la Ierusalim, unde la 26 septembrie 1666, Dositei a fost sfințit mitropolit al Cezareei Palestinei.

În luna mai a anului următor, 1667, patriarhul Nectarie îl retrimite pe mitropolitul - de această dată - Dositei în Moldova, tot în calitatea de exarh și tot cu misiunea de a strânge milostenii pentru Patriarhia Ierusalimului. Dar peripețiile avute în cursul călătoriei l-au împiedicat pe mitropolitul Dositei să mai ajungă în Moldova.

Demisia patriarhului Nectarie a făcut ca, la 23 ianuarie 1669, să-i urmeze ca succesori pe tronul Ierusalimului chiar Dositei. Ca patriarh, Dositei avea să vină de nouă ori în Țările Române, unde avea să petreacă mult timp al patriarhatului său.

1. Despre Patriarhul Dositei al Ierusalimului și legăturile lui cu Țările Române și Biserica Ortodoxă a acestora, a se vedea : Ioan V. Dură, *Ο Δοσιτεος Ιεροσολιμων και η προσφορα αυτου εις τας Ρουμανικας Χωρας και την Εκκλησιαν αυτων*, Atena, 1977, 296 p.

Prima călătorie a lui Dositei în Țările Române, ca patriarh, a efectuat-o la începutul anului 1670. Deja, în februarie 1670, Dositei se afla în Țara Românească, iar în vara aceluiași an în Moldova.

Ultima călătorie în Țările Române patriarhul Dositei a săvârșit-o în 1704, și pe care le părăsea - de data aceasta pentru totdeauna - la începutul primăverii anului 1705.

Dositei, ca patriarh al Ierusalimului, a fost de nouă ori în Țara Românească (1670; 1673; 1677-1678; 1680; 1686-1687; 1692-1693; 1697-1698; 1702; 1704-1705) și de șapte ori în Moldova (nu a fost în 1697-1698 și în 1702). În total, așadar, dacă adăugăm și cele două șederi ale lui Dositei în Țările Române, pe când nu era patriarh, el a fost în Țara Românească de unsprezece ori, iar în Moldova de nouă ori. Remarcăm că patru din călătoriile întreprinse de Dositei, ca patriarh, în Țara Românească, au fost efectuate în timpul domnitorului Constantin Brâncoveanu.

Ceea ce l-a determinat pe Dositei să vină de atâtea ori în țările Române a fost, evident, starea extrem de grea financiară în care se afla Patriarhia Ierusalimului - peste 100.000 de groși datorie în momentul urcării sale pe tronul patriarhal - dar și dărnicia domnitorilor, boierilor și locuitorilor acestora pentru Locurile Sfinte. Intr-adevăr, după fiecare călătorie în Țările Române, patriarhul Dositei se întorcea la Ierusalim, cu bani, mănăstiri și schituri închinete patriarhiei sale, cărți tipărite, obiecte sfinte, etc. Așa încât, fără ajutoarele Țărilor Române, Patriarhia Ierusalimului nu ar mai fi putut exista în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Dărnicia domnitorilor din Țările Române s-a manifestat, cum este cunoscut, față de toate patriarhatele ortodoxe din Orient și Locurile Sfinte ale Bisericii ortodoxe (Ierusalim, Muntele Athos, Sinai, Patmos, etc.), ca urmare a căderii Bizanțului în 1453². Domnitorii Țării Românești și ai Moldovei au devenit ocrotitorii Bisericii Ortodoxe, îndeosebi ai celei grecești, asemenea împăraților bizantini de odinioară.

Poziția de binefăcători ai Bisericii ortodoxe deținută de către domnitorii Țării Românești și ai Moldovei le dădea posibilitatea, dar și răspunderea în același timp, să se preocupe de păstrarea unității ortodoxe, rol pe care și l-au îndeplinit mai ales în secolul al XVII-lea. În această privință să amintim de Sinodul de la Iași, din 1642, prezidat de domnitorul Vasile Lupu (1634-1653), precum și de contribuția majoră a domnitorului Constantin Brâncoveanu în aplanarea disputei între Patriarhia Ierusalimului și mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai³.

Patronajul domnitorilor români asupra patriarhatelor ortodoxe grecești s-a exersat exclusiv până în 1681, când țarul Rusiei, ca urmare păcii de la Radzin, din acel an, «primi dreptul de ocrotire asupra Bisericilor ortodoxe din Imperiu»⁴ din partea Porții. Drept pe care îl va și exercita, din 1682, țarul Petru cel Mare (1682-1725). Chiar dacă Țările Române au continuat și după 1681 - până la 1864 - să

2. Cu privire la generozitatea domnitorilor români, și îndeosebi în timpul patriarhului Dositei al Ierusalimului, a se vedea, Ioan Dură, *Les voievodes de Valachie et de Moldavie et les patriarches orthodoxes d'Orient dans la seconde moitié du XVIIe siècle*, în «Buletinul Bibliotecii Române», vol. VIII (XII), 1980/81, Freiburg im Briesgau/Germania, 1981, p. 291-338.

3. A se vedea, pe larg, la : Ioan V. Dură, *Ο Δοσιτεος Ιεροσολιμων*, p. 178-199.

sprijine, în diverse forme - mai ales, bănești și închinări de mănăstiri și schituri - patriarhiile ortodoxe din Constantinopol, Alexandria și Ierusalim și Locurile Sfinte ale Ortodoxiei, aflate sub jurisdicția lor canonică.

Într-o perioadă în care Biserica ortodoxă era asaltată de învățături eterodoxe, pretutindeni unde călătorea patriarhul Dositei se preocupa de întărirea Ortodoxiei și de promovarea literaturii teologice polemice grecești. Astfel a procedat mai ales în Țările Române, datorită multelor călătorii și lungilor sale șederi, și unde, într-adevăr, a ajuns să patroneze viața bisericească a acestora și, mai ales, cultura greacă.

Prin patronarea vieții bisericești din Țările Române și prin tipărirea în acestea a unor lucrări teologice grecești de combatere a învățaturii Bisericii Catolice, îndeosebi, dar și a doctrinei Bisericii Calvinice, patriarhul Dositei a fost, cert, unul din marii apărători ai învățaturii de credință creștină ortodoxă a tuturor ortodocșilor și, mai ales, a românilor, într-o perioadă în care ortodocșii din Transilvania erau asaltați de iezuiți și presați de insistențele și promisiunile Curții catolice din Viena. De fapt, patriarhul Dositei a fost cel care, la nivel panortodox, a condus contrareacția ortodoxă la contrareforma catolică, la prozelitismul catolic și protestant, chiar din capitalele celor două Țări Române, în ultimile trei decenii ale secolului al XVII-lea și în primii ani ai veacului următor. Cert, patriarhul Dositei a putut să conducă contrareacția ortodoxă, întrucât era un bun cunoscător al istoriei Bisericii, al Sfinților Părinți, dar și al filozofiei aristoteliciene și al lui Toma d'Aquino⁵, pe de o parte, și pe de alta, datorită mediului cărturăresc favorabil din Țările Române și, mai ales, grație generozității domnitorilor, ierarhilor și locuitorilor acestora. Așa că, pe bună dreptate, mai târziu, Radu Greceanu scria despre patriarhul Dositei că "au stătut mare om și învățat foarte, au păstorit turma pravoslavi ca un vrednic păstor, luminează multă și bisericii lui Hristos au fost, știut de monarhi și domni mari, toți ereticii și câți era împotrivnici pravoslavii să temea de el, că putere mare și tare avea și la cuvânt și la scris..."⁶.

Patriarhul Dositei a fost și cel care a promovat, cu zel, limba greacă și a tutelat cultura greacă în Țările Române, prin înființarea de școli și tipografii grecești și tipărirea de lucrări în acestea. Însă mai puțin cunoscut este faptul că patriarhul Dositei a contribuit la însăși înființarea Academiei Domnești sau a Academiei Grecești de la București - cum mai era numită - un alt vector al elenismului și al limbii grecești. Fiindcă patriarhul ierusalimitean, Dositei, a fost cel care a stăruit pe lângă Constantin Brâncoveanu și Stolnicul Constantin Cantacuzino să o înființeze. În plus, nu este deloc întâmplător că Academia Domnească a funcționat într-o mănăstire închinată Locurilor Sfinte de la Ierusalim, și anume, mănăstirea Sfântul Sava din București. După cum nu este întâmplător că, în 1707, după adormirea în Domnul a patriarhului Dositei, Constantin Brâncoveanu s-a adresat succesoru-

⁴ Ioan Dură, *Les voievodes...*, p. 299.

⁵ Referitor la cunoașterea filozofiei aristotelice și a lucrărilor lui Toma d'Aquino de către patriarhul Dositei, a se vedea, A. Papadopoulos-Kerameus, *Ἱεροσολημιτικὴ*, tom. 1, p. 254, tom. 2, p. 569-570, tom. 4, p. 250.

⁶ Radu Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod (1688-1714)*. Studiu introductiv și ediție critică întocmite de Aurora Ilieș, București, 1970, p. 160.

lui aceluia, patriarhul Hrisant, pentru reorganizarea Academiei Domnești de la Sfântul Sava, și nu patriarhului ecumenic.

Ierarhul ierusalimitean Dositei a procedat tot la fel și în Moldova, unde, tot cu multă îndemânare, a știut să atragă pe domnitori, pe ierarhi și pe boierii eleniști, în acțiunea sa de cultivare a limbii grecești și de tipărire și de promovare a lucrărilor marilor teologi ortodocși greci din epoca bizantină și postbizantină. In cele din urmă însă, promovarea limbii și culturii grecești avea să se adeverească benefică pentru români și Biserica lor ortodoxă, în acțiunea acestora de dezrobire de slavonie și de propășire a limbii și culturii române. Acțiune pe care ierarhii din Țările Române, contemporani patriarhului Dositei, au dus-o cu succes.

Pe durata patriarhatului lui Dositei, pe tronul mitropolitan al Țării Românești au fost trei mitropoliți, și anume: Dionisie (24 iulie 1672-24 dec. 1672); Varlaam (24 dec. 1672-26 apr. 1679) și Teodosie (20 mai 1660-înainte de 24 iunie 1672; 26 aprilie 1679-27 ian. 1708).

În persoana mitropolitului Teodosie⁷, patriarhul Dositei a avut un apropiat colaborator pe tărâm bisericesc, mai ales, în acțiunea de contracarare a prozelitismului catolic în rândul românilor ortodocși din Transilvania, dar și în cel cărturăresc, îndeosebi în cel al tipăriturilor. Colaborarea dintre cei doi le era facilitată, evident, și de cunoașterea limbii grecești de către mitropolitul Teodosie, pe care o desăvârșise în timpul viețuirii sale la Athos, unde s-a nevoit «în asceză, îndelung răbdând, în liniște»⁸, cum scria Ioan Comnen în mai 1701, și unde a fost și pictat în 1683, la mănăstirea Ivirului⁹. Dar nu-i mai puțin adevărat că strânsa colaborare a patriarhului Dositei cu mitropolitul Teodosie se datora și faptului că ierarhul român era omul Cantacuzinilor, adică, al domnitorilor Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu.

La rândul său, mitropolitul Teodosie s-a folosit de prestigiul patriarhului Dositei pentru apărarea Ortodoxiei românești, dar și pentru propășirea limbii române. Bunăoară, una din cele două prefețe ale Bibliei de la 1688 - ambele, în realitate, ale mitropolitului Teodosie - a fost atribuită de ierarhul Țării Românești patriarhului Dositei al Ierusalimului. Mitropolitul Teodosie a procedat astfel pentru a da Bibliei românești mai multă autoritate, legitimitate și circulație și pentru a birui reticențele adeptilor limbilor "sfinte" de atunci.

Pe plan bisericesc, patriarhul Dositei a sprijinit, cu desăvârșire, pe mitropolitul Teodosie în acțiunea sa de caterisire a episcopului Ilarion al Episcopiei Râmnicului-Noul Severin (18 iunie 1693-martie 1705) și în aceea de aducere pe tronul acelei episcopii a ieromonahului Antim Ivireanul, starețul mănăstirii Snagov.

7. În ceea ce privește pe mitropolitul Teodosie, a se vedea : Ioan Dură, *Mitropolitul Teodosie al Țării Românești. Nevoința lui Teodosie, ca monah, la Sfântul Munte Athos. Precizări și contribuții biografice*, în "Buletinul Bibliotecii Române", Freiburg im Briesgau/Germania, vol. XVI (XX), 1990-1991, p. 131-189. De notat că acest studiu a apărut și în revista "Biserica Ortodoxă Română", CVI, 1988, nr. 9-10, p. 116-144, dar cenzurat.

8. Ioan V. Dură, *Mitropolitul Teodosie ...*, p. 135.

9. Vezi Ioan Dură, *Mitropoliți români pictați la Sfântul Munte Athos*, în vol. "Românii și Athosul", Editura "Cuget Românesc", Bârda, 2002, p. 18-19.

De precizat că, sub jurisdicția canonică a Episcopiei Râmnicului-Noul Severin, cu reședința în Râmnicu Vâlcea, se aflau atunci cinci județe din dreapta Olteului: Dolj, Gorj, Mehedinți, Romanați și Vâlcea. Episcopia era sufragana Mitropoliei Ungrovlahiei. De asemenea, de remarcat că "uneori unii dintre titularii ei - ai Episcopiei Râmnicului, n. n. - și-au zis și arhiepiscop"¹⁰. (Apropo, oare n-a sosit timpul ca ierarhii eparhiei Râmnicului să fie înălțați la treapta de arhiepiscop, iar aceasta la rangul de arhiepiscopie ? Cât ne privește, deja în 1990 am ple-dat, în scris, pentru cele de mai sus, și am publicat în "Buletinul oficial al Patriarhiei Române", revista "Biserica Ortodoxă Română" (nr. 7-10/1990, p. 95-97), arti-colul "Ridicarea Episcopiei Râmnicului la treapta de arhiepiscopie").

Episcopul Ilarion a fost caterisit în martie 1705 de un sinod ținut la București și prezidat de patriarhul Dositei. Sinodul a fost convocat de către însuși domnitorul Brâncoveanu. De altfel, în actul de caterisire al episcopului Ilarion se precizează clar că sinodul din martie 1705 a fost convocat «din îndemnul prea înaltului și prea luminatului stăpân și domnitor al întregii Ungrovlahii, domnul domnul Ioan Constantin Basarab Voevod»¹¹. Cu alte cuvinte, cel care guverna Biserica din Țările Române, în perioada stăpânirii otomane, era, în realitate, domnitorul. Cu atât mai mult când domnitorul era autoritate unanim recunoscută și se bucura și de o lungă domnie, ca în cazul lui Constantin Brâncoveanu. Incât, cu multă justețe, unul din marii canoniști actuali ai Bisericii Ortodoxe scrie că în perioada otomană «așa-zisa jurisdicție a Patriarhului de Constantinopol s-a redus, de fapt, doar la recunoașterea formală a Intâistătorilor (Mitropoliților) Bisericii Române - aleși de Soborul mixt al țării (clerici și mireni), prezidat de Domnitor - și la primirea de daruri și arginți pentru a-și plăti tributul către Poartă, pentru care scop și-a revendicat și dreptul exclusiv de a sfinți Sfântul Mir - în schimbul unor sume de bani - și pentru Bisericele Române. Aceste servituți canonice - care au limitat statutul autocefaliei depline al Bisericii Române - au fost indisolubil legate de cele de natură politico-juridice, impuse de Poarta Otomană Țărilor Române»¹². Cu toate acestea însă, în timpul stăpânirii otomane, Sfântul Mir a fost sfințit și în Țările Române¹³. Ceea ce și explică, fie și în parte, că în tomosul de autocefalie acordat Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhia ecumenică, în 1885, nu se prevede obligativitatea aceleia de a mai primi Sfântul Mir de la Constantinopol¹⁴; spre deosebire de tomurile

10. Pr. Nicolae Șerbănescu, *Constantin Brâncoveanu, Domnul Țării Românești (1688-1714)*, în "Biserica Ortodoxă Română", CVII, 1989, nr. 7-10, p. 119.

11. Gh. Enăceanu, *Mitropolia Ungro-Vlahiei. Condica Sfântă - XXIX* - în rev. "Biserica Ortodoxă Română", 8 (1884), nr. 10, p. 729. (Traducerea noastră).

12. Pr. Prof. Dr. Nicolae Dură, *Țările Române și națiunile creștine din Balcani în perioada dominației otomane (sec. XIV-XIX). Statutul lor politico-juridic și religios*, în «Biserica Ortodoxă Română», CVI, 1988, nr. 5-6, p. 108-109.

13. A se vedea, detaliat, la : Pr. Dr. Ioan Dură, *Sfîntirea Sfântului și Marelui Mir în Biserica Ortodoxă Română, sec. XVI-XIX*, în «Biserica Ortodoxă Română», CIII, 1985, nr. 7-8, p. 549-561 ; în vol. "Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române 1885-1985", Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 417-432.

14. Vezi, Ioan Dură, *Les «Tomes synodaux» émis par le Patriarcat œcuménique au XIXe et au XXe siècles pour octroyer l'autonomie ou l'autocéphalie à des églises orthodoxes*, în "Revue des études sud-est européennes", Editura Academiei Române, Tome XXXII, 1994, Nos 1-2, p. 63-66.

de autocefalie acordate de Constantinopol altor biserici, în care respectiva servitute canonică rămânea obligatorie.

Domnitorii români, ca binefăcători ai Bisericii Ortodoxe din Imperiul otoman, își permiteau chiar să impună pe tronul patriarhal de Constantinopol, sau pe cel al celorlalte patriarhate din Orient, pe candidații doriți de aceștia, asemenea împăraților bizantini de odinioară. Cu diferența că, dacă împărații bizantini își impuneau direct candidații lor, domnitorii români o făceau prin intermediul Porții¹⁵. Așa a procedat și Constantin Brâncoveanu în 1693, când a ajutat pe Dionisie al IV-lea Seroglanul (8 noiem. 1671-14 aug. 1673; 29 iul. 1676-2 aug. 1679; aug. 1682-10 mart. 1684; 7 apr. 1686-oct. 1687; aug. 1693-apr.1694) să reocupe, pentru a cincea oară, scaunul patriarhal al Constantinopolului.

Dacă domnitorii români impuneau sau depuneau patriarhi, cu atât mai ușor, firește, ei au putut proceda astfel cu ierarhii din propriile lor țări, cărora ei le dădeau actul de investire pe scaunul vlădicesc, și mai ales când la domnia Țării Românești se afla un domn de talia lui Constantin Brâncoveanu. Iar atunci când un ierarh își manifesta dezacordul față de părerile și acțiunile domnitorului, sau împărtășea vederile adversarilor politici ale acestuia, respectivul vlădică era îndepărtat din jilțul arhieresc și înlocuit cu un cleric de încredere. Însă, nu-i mai puțin adevărat că au fost și cazuri în care domnitorii îndepărtau pe ierarhi din scaun și din alte rațiuni. Așa cum s-a întâmplat și cu episcopul Ilarion al Râmnicului, care, deși nu se aflase în dezacord strict politic cu domnitorul Brâncoveanu, a fost totuși îndepărtat din scaun și înlocuit cu omul Cantacuzinilor, Antim Ivireanul; cu consimțământul - dacă nu și cu îndemnul - patriarhului Dositei și al mitropolitului Teodosie.

Ierarhul râmnicean, Ilarion, a fost îndepărtat din scaun ca urmare a sinodului ținut în martie 1705, la București, și prezidat de însuși patriarhul Dositei al Ierusalimului.

Cât privește sinodul de la București, din martie 1705, se cuvine, fără ezitare, precizat că acesta nu s-a desfășurat conform rânduielilor canonice și sfintelor canoane ale Bisericii. Mai întâi pentru că respectivul sinod a fost prezidat de un patriarh al unei patriarhii de care nu aparținea canonic Biserica din Țara Românească. În al doilea rând, la același sinod au participat și alți ierarhi greci, și anume, mitropoliții: Teodosie, fost (proin) de Târnovo, Clement, fost (proin) de Adrianopol, Maxim de Ierapole, Eftimie de Pogoniana și Auxențiu de Sofia¹⁶. Așadar, domnitorul Brâncoveanu și mitropolitul Teodosie au ținut sinodul amintit în prezența mai multor ierarhi greci, care nu făceau parte din Biserica Țării Românești. Mai mult chiar, doi dintre respectivii ierarhi greci nici măcar nu se mai aflau atunci pe tron. Iar cât despre ceilalți trei ierarhi participanți la sinod, deși făceau parte din Patriarhia ecumenică - de care depindea canonic și Biserica Țării Românești - ei nu au avut binecuvântarea patriarhului lor ecumenic de a participa la acesta.

15. A se vedea, pe larg, la: Ioan Dură, *Les voévodes...*, p. 303-306.

16. Vezi, Mihai-Gabriel Popescu, *Mitropolitul Ungrovlahiei Antim Ivireanul, cîrmuitor bisericesc și propovăduitor al Evangheliei*, București, 1969. Extras din "Studii Teologice", 20, 1969, nr. 1-2, p.14.

Totodată, este demn de remarcat faptul că doi dintre ierarhii greci participanți la sinodul din martie 1705, ambii ai Patriarhiei ecumenice, și anume, Maxim de Ierapole și Eftimie de Pogoniana, fuseseră sfințiți ierarhi de către însuși mitropolitul Teodosie al Țării Românești, la solicitarea patriarhului de la Constantinopol¹⁷. În sfârșit, de remarcat că la sinodul din martie 1705, nu a participat cel de al treilea ierarh al Țării Românești de atunci, și anume, episcopul Buzăului, Damaschin Dascălul (3 octombrie 1702 - începutul anului 1708). Deci, la acel sinod din martie 1705, de la București, a participat doar un singur ierarh al Bisericii din Țara Românească, în persoana mitropolitului Teodosie, ceilalți participanți la acesta fiind toți greci. Or, așa cum scria recent un specialist în Dreptul canonic, depunerea unui ierarh trebuie să fie hotărâtă "în chip colegial și sinodal" de toți episcopii Bisericii locale respective, întrucât puterea episcopală se exercită doar «colegial și sinodal»¹⁸.

Sinodul a caterisit pe episcopul Ilarion pentru învinuirea de a fi fost filocatic și de a nu fi luat măsurile necesare de contracarare a prozelitismului dus de catolicii din Râmnic, orașul său de reședință chiriarhală. Mai concret, episcopul Ilarion era acuzat că a îngăduit catolicilor din orașul de reședință înălțarea unei biserici, precum și înmormântarea de catolici în cimitirul episcopiei sale.

Potrivit actului de caterisire, sinodali, prezidați de patriarhul Dositei, nu s-au mulțumit doar cu caterisirea, ci au decis ca Ilarion să nu mai poarte nici titlul de fost (proin) episcop și să fie trecut în rândul călugărilor: "... astfel, Ilarion, care a fost episcop al Râmnicului să fie nu numai caterisit ci și lipsit de orice putere și demnitate arhierescă și îndepărtat din amintita sfântă episcopie a Râmnicului, și să rămână călugăr, din ora aceasta și până la ultima lui suflare, în rândul simplilor călugări, și să nu aibă nici un nume și nici o cinste în ceata arhierilor sau măcar în aceea a preoților, ci să fie și să se numească călugăr și nimic altceva"¹⁹. S-a voit, așadar, îndepărtarea imediată și definitivă a lui Ilarion din scaunul Râmnicului, și, în același timp, alegerea și sfințirea grabnică a unui nou ierarh, după cum găsim consemnat în chiar actul de caterisire al sinodului: "Din îndemnul și din porunca prea evlaviosului și pre înaltului domn, prea sfințitul mitropolit al Ungrovlahiei, domnul Teodosie, are deplină putere, împreună cu sfântul sinod al sfinților ierarhi participanți, să aleagă și să hirotonească alt episcop în amintita sfântă episcopie a Râmnicului"²⁰.

În treacăt să amintim doar că, dacă sinodul din martie 1705 îl aducea pe Ilarion la starea de monah, gramata patriarhului ecumenic Ieremia III (1716-1726) - ajunsă la București "pe la 15-16 septembrie 1716"²¹, prin care a fost caterisit mitropolitul Antim Ivireanul, urmare cererii lui Nicolae Vodă Mavrocordat (1715-1716 ; 1719-1730) - nu numai că îl depunea din treaptă pe mitropolitul Antim Ivireanul, ci îl și

17. Vezi Ioan V. Dură, *Mitropolitul Teodosie...*, p. 169.

18. Nicolae Dură, *Le régime de la synodalité selon la législation canonique, conciliaire, œcuménique, du I-er millénaire*, Editura Ametist, București, 1992, p. 621 și p. 1010.

19. Gh. Enaceanu, *op. cit.*, p. 730-731.

20. *Ibidem*, p. 731.

21. Pr. Nicolae Șerbănescu, *op. cit.* p. 116.

exclusea din monahism, aducându-l la starea de mirean, și, în același timp, îl trimitea în surghiun, pe viață, la mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. De care surghiun, ca urmare a uciderii sale în drum spre acea mănăstire, mai exact, în aproape de Gallipoli, vlădica Antim Ivireanul nu a mai avut, desigur, parte.

Întrebarea firească este ce l-a determinat pe patriarhul Dositei să fie părtaș la un astfel de act, adică, al caterisirii episcopului Ilarion al Râmnicului. Înainte de toate, trebuie avută în vedere râvna, până la exces, a patriarhului Dositei, în păstrarea Ortodoxiei și în păzirea unității Bisericii Ortodoxe de atunci față de acțiunile prozelitiste catolice și calvine. Mărturie relevantă în această privință o constituie însăși călătoriile sale în ținuturile unde Biserica Ortodoxă era amenințată de un astfel de prozelitism, și, mai ales, acțiunile sale concrete de anihilare a aceleia prin tipărirea - în Țările Române, îndeosebi - a unor lucrări semnate de vestiți teologi ortodocși greci, cu caracter dogmatic și apologetic. Pe de altă parte, patriarhul Dositei cunoștea direct și de la fața locului acțiunile întreprinse de catolici pentru a intra în posesia Locurilor Sfinte de la Ierusalim. De aici, firește, provenea și lupta sa dârză și perseverentă dusă cu catolicii pentru păstrarea respectivelor Locuri Sfinte de către Patriarhia Ierusalimului, și care avea să-l marcheze pe viață, de unde și manifestarea atitudinii sale intransigente anticatolice. Așa încât nu este de mirare că Franciscanii de la Ierusalim îl numeau pe patriarhul Dositei "infensissimus Latinae ecclesiae hostis"²² ("dușmanul cel mai ostil al Bisericii Catolice").

Episcopul Ilarion, care era acuzat tocmai de filocatolicism, nu putea fi, firește, pe placul patriarhului Dositei, cel care-i numea pe catolici "papistași" și "schismatici". Totuși, pe lângă cele menționate mai sus, patriarhul Dositei a purces la caterisirea episcopului Ilarion și din alte cauze, așa cum se va putea constata din cele ce urmează. Iar principala cauză decurgea din faptul că ierarhul Râmnicului, Ilarion, nu se mai afla în raporturi amicale cu colaboratorul patriarhului Dositei, mitropolitul Teodosie, omul de încredere al domnitorului Constantin Brâncoveanu. Și astfel, episcopul Ilarion nu mai era nici omul aceluiași domnitor. Cu alte cuvinte, episcopul Ilarion nu mai era agreat nici de mitropolit și nici de domnitor. Ca atare, urma doar găsirea unui motiv din partea domnitorului și a mitropolitului pentru a-l îndepărta pe episcopul Ilarion din jilțul arhieresc. Și motivul a fost găsit, desigur, cu ușurință - nimic nou, sub soare, de altfel - și anume acela că episcopul Ilarion manifesta atitudini filocatolice. Or, cum patriarhul Dositei nici nu putea măcar gândi ca un episcop al Țării Românești, din acel timp, să fie filocatolic, a fost câștigat, desigur, ușor de partea domnitorului și a mitropolitului Teodosie. În plus, patriarhul Dositei, mare "diplomat" ecleziastic - și nu numai - știa că acționând, efectiv, la înlăturarea episcopului Ilarion, prin prezidarea sinodului, convocat de domnitor, câștiga bunăvoința, dărnicia și amicitia lui Brâncoveanu, precum și a stolnicului Constantin Cantacuzino. Stolnic cu care ieromonahul Antim Ivireanul era chiar bun prieten și cu care colaborase la tipărirea lucrării lui Ioan Cariofil, Ἐγχειρίδιον, περι τινῶν αποριῶν και λυσεῶν,

²² T. Ware, A Study of the Greek Church under Turkish Rule, Oxford, 1964, p. 31.

η περι εξετασεως και επιβεβαιωσης αναγκαιων τινων της Εκκλησιας δογματων" ("Manual despre câteva nedumeriri și soluții sau despre examinarea și confirmarea câtorva dogme necesare ale Bisericii"), apărută la Snagov, în 1697. În consecință, Antim era, cu adevărat, întru toate omul Cantacuzinilor, al căror arbore genealogic ducea la Bizanț²³.

Se cade însă relevat că patriarhul Dositei și Ioan Cariofil, "mare logotet" al Patriarhiei ecumenice, se aflau în dispută teologică, de natură dogmatică, cu privire la Sfânta Euharistie, mai exact, în jurul folosirii termenului "μετουσιοσις" ("prefacere"), încă din vara anului 1689. Aflând însă de existența respectivei controverse euharistice între cei doi, stolnicul i-a cerut lui Ioan Cariofil să-și prezinte, în scris, punctele sale de vedere despre Sfânta Euharistie, ceea ce acela a și făcut într-o lucrare, care, din păcate, avea să vadă lumina tiparului după trecerea autorului ei la cele veșnice. Dar luând cunoștință de scrierea lui Cariofil, patriarhul Dositei s-a grăbit și a tipărit la Iași, în 1694, lucrarea sa "Εγχειρίδιον κατα Ιωάννου του Καρυοφυλλι" ("Manual împotriva lui Ioan Cariofil").

Ca răspuns la scrierea patriarhului Dositei din 1694, și, în același timp, pentru cinstirea memoriei cărturarului Ioan Cariofil, Antim Ivireanul, la "solicitarea" ("κατα αιτησιν") stolnicului Constantin Cantacuzino, a tipărit lucrarea amintită a "marelui logotet", în 1697, și a dedicat-o "αφιεροθεν" domnitorului Constantin Brâncoveanu. Dedicăția era justificată, fiindcă domnitorul Constantin Brâncoveanu își manifestase și el - asemenea stolnicului, ieromonahului Antim Ivireanul, și mitropolitului Teodosie - simpatia față de poziția lui Ioan Cariofil, în disputa respectivă, considerând-o toți patru pe deplin ortodoxă. De altfel, domnitorul Brâncoveanu a mers până acolo încât, în 1692, la revenirea patriarhului în Țara Românească - după ce în anul precedent, 1691, Dositei împreună cu patriarhul ecumenic Calinic al II-lea (1694-1702) condamnaseră "τα τετραδια" ("caietele") lui Ioan Cariofil despre Sfânta Euharistie - l-a muștrat sever pe patriarhul ierusalimitean. La rândul său, patriarhul Dositei i-a replicat domnitorului Brâncoveanu următoarele: "Rânduielile nu s-au fixat în munții Valahiei, nici de domnitorii Valahiei, ci în Constantinopol și de către Impărați și Sinoade ; deci, dacă are ceva de spus Cariofil, să mergem în Constantinopol și să vorbească"²⁴. Fără îndoială, însă, că simpatia manifestată de cei patru din Țara Românească față de poziția lui Cariofil, în controversa euharistică, a contribuit ca atmosfera de amicitie existentă dintre Dositei și aceia - să se răcească oarecum. Or, caterisirea episcopului Ilarion avea să reîncălzească fostele raporturi de bună colaborare existente ale patriarhului Dositei cu domnitorul Brâncoveanu, cu stolnicul, cu mitropolitul Teodosie și cu starețul mănăstirii Snagov, ieromonahul Antim Ivireanul.

Dincolo de cele enumerate mai sus, cert este că ceea ce a determinat pe domnitorul Brâncoveanu, pe mitropolitul Teodosie și pe patriarhul Dositei să treacă la

23. Despre originea bizantină a Cantacuzinilor din Țările Române, a se vedea, Petre Ș. Năsturel, *De la Cantacuzinii Bizanțului la Cantacuzinii Turcocrăției și ai Țărilor Române*, în "Arhiva genealogică", Iași, 1 (VI), 1994, nr. 1-2, p. 71-75.

24. D. Russo, *Studii istorice Greco-Române. Opere postume*. București, 1939, Tom. 1, p. 187. (Traducerea noastră).

caterisirea episcopului Ilarion a fost dorința celor trei de a-l ridica pe starețul de la Snagov, Antim Ivireanul, la treapta de ierarh al Râmnicului, date fiind, îndeosebi, calitățile sale tipografice și artistice, de excepție. Oricum, mitropolitul Teodosie îl voia ierarh pe Antim, cu orice preț, pentru a continua cele înfăptuite împreună până atunci pe tărâmul promovării și cultivării limbii românești în cult. În definitiv, toate cărțile liturgice, precum și Noul Testament din 1703, tipărite în limba română de Antim Ivireanul, apăruseră cu binecuvântarea și sub patronajul mitropolitului Teodosie. De aceea, la numai câteva zile după caterisirea lui Ilarion, Antim Ivireanul era și ales ierarh la 16 martie 1705, iar a doua zi sfințit episcop al Râmnicului de către mitropolitul Teodosie. De altfel, același mitropolit Teodosie, înainte de a trece la cele veșnice, la 27 ianuarie 1708, lăsa cu limbă de moarte, în testamentul său, ca episcopul Râmnicului, Antim, să-l succedă pe scaunul Mitropoliei Țării Românești, potrivit celor scrise de Radu Greceanu în cronică sa²⁵. Ceea ce constituie, firește, încă o dovadă a prețuirii de care s-a bucurat Antim din partea mitropolitului Teodosie.

Înclinăm, totodată, să credem că patriarhul Dositei avea încă un motiv în plus de a-l impune ierarh pe starețul de la Snagov, Antim Ivireanul, și anume, acela de a fi fost el însuși cel care l-a recomandat, pe ultimul, domnitorului Brâncoveanu, pe care l-a și îndemnat să-l aducă de la Constantinopol în Țara Românească²⁶.

În afara celor de mai sus, nu trebuie pierdut din vedere că patriarhul Dositei colaborase, deja, cu ieromonahul Antim Ivireanul în domeniul tipografic înainte de urcarea acestuia pe tronul episcopal al Râmnicului. Concret, ieromonahul Antim, cunoscător al mai multor limbi, printre care și al celei grecești, fusese meșterul tipograf a două lucrări, în limba greacă, date la tipar de patriarhul Dositei, și anume: "Ορθόδοξος Ομολογία Πιστεως" ("Mărturisirea ortodoxă de credință") a lui Petru Movilă (1596-1646), și "Εισαγωγική Έκθεσις περι τῶν τριῶν μεγιστῶν αρετῶν, Πιστεως, Ελπιδος, και Αγαπης" ("Prezentare introductivă privitoare la cele trei virtuți mai mari, a Credinței, a Nădejzii, și a Dragostei") a lui Visarion Makris (1635-1699); ambele tipărite în același tom, la Snagov, în 1699.

Tot din dorința de păstrare nealterată a învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe și de combatere a celei propovăduite de Biserica Catolică provine și colaborarea patriarhului Dositei cu ieromonahul Antim Ivireanul în ceea ce privește traducerea în românește și tipărirea lucrării lui Maxim Peloponezianul, "Εγχειριδιον κατα του σχισματος τῶν Παπιστῶν" ("Manual contra schismei papistașilor"), în 1699, la Snagov. Lucrarea lui Maxim Peloponezianul, a fost tipărită de patriarhul Dositei la București, în 1690. Tălmăcită în românește, lucrarea lui Maxim Peloponezianul a fost tipărită de ieromonahul Antim Ivireanul, cu titlul: "Carte sau Lumină cu drépte dovediri din dogmele Besérecii Răsăritului asupra desghinării papistașilor, descoperite și așezate de prea învățatul ieromonah Maxim Peloponezianul". În lucrarea sa, Maxim Peloponezianul a tratat despre prin-

25. Vezi, Ioan V. Dură, *Mitropolitul Teodosie...*, p. 169-170.

26. Cercetări ulterioare vor confirma sau infirma, firește, cele afirmate.

cipalele inovații ale Bisericii Catolice: primatul papal, purcederea Duhului Sfânt (Filioque), prefacerea Sfintelor Daruri, împărtășirea cu azimă, și purgatoriul.

În lumina celor de mai sus este lesne de înțeles de ce Dositei îl dorea pe Antim la Râmnic, și anume, de a continua tipărirea de cărți cu conținut ortodox și anticatolic, spre apărarea învățaturii Bisericii Ortodoxe și contracararea celei Catolice și a acțiunilor prozelitiste duse de Roma papală în Răsăritul Europei. Și, într-adevăr, ca episcop de Râmnic, de data aceasta, Antim Ivireanul tipărea acolo, în luna septembrie 1705, vestita lucrare a patriarhului Dositei, "Τόμος Χαράς" ("Tomosul bucuriei..."). Titlul întreg al lucrării, în traducerea noastră, este următorul: "Tomosul Bucuriei, în care se cuprind epistolele lui Fotie preasfințitul patriarh al Constantinopolului; sfântul sinod ecumenic al optulea; câteva însemnări la acest preasfânt sinod; cele ale lui Nicolae medicul filozof, care resping primatul papei de la Roma; Cuvântul lui Meletie al Alexandriei împotriva primatului papei; Dialogul unui monah de sfântă amintire și al unui oarecare alt călugăr împotriva Latinilor". Era, de fapt, prima lucrare tipărită la Râmnic de către Antim Ivireanul și ultima din viața editorială a patriarhului Dositei. Volumul patriarhului Dositei era constituit, așadar, din lucrări bizantine și post-bizantine, cu conținut polemic, anticatolic.

Același ieromonah Antim Ivireanul a fost și cel care, ca meșter tipograf, a imprimat un antimis al patriarhului Dositei al Ierusalimului în luna mai 1704, și tot el cel care a realizat și modelul iconografic al aceluia. În anii '80 ai secolului trecut, respectivul antimis al patriarhului Dositei se afla în colecția Muzeului Arhiepiscopiei Sibiului²⁷.

Și încă ceva: atât patriarhul Dositei cât și ieromonahul Antim Ivireanul erau ambii stăpâniți de puternice simțăminte antiotomane, ceea ce îi unea și mai mult, firește. Așa cum, de altfel, aceleași simțăminte îl lega pe Dositei și de Brâncoveanu. La urma urmei, să nu uităm că Antim Ivireanul ca și domnitorul Brâncoveanu sfârșeau, ambii, uciși de otomani.

Oricum, pe lângă preferința autorităților politice și ecleziastice ale timpului, Antim Ivireanul era, într-adevăr, unanim apreciat în Țara Românească pentru calitățile sale artistice, cărturărești și ținuta sa duhovnicească. În alți termeni, ieromonahul Antim Ivireanul întrunea întru toate condițiile de a fi fost ridicat la treapta de ierarh, cu exact trei secole în urmă, și era, totodată, dorit de toți cei din Țara Românească pentru aceasta.

Câțiva istorici contemporani consideră ca ar fi existat în Țara Românească, la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor, un așa zis curent "separatist" reprezentat de episcopul depus Ilarion al Râmnicului, și de Antim Ivireanul, și care "folosea ca pavăză pentru delimitarea temporalului de sacru falsul

27. Despre descrierea antimisului patriarhului Dositei și a lucrăturii săvârșită la acesta de către Antim Ivireanul, a se vedea, Diacon, drd. Pavel Cherescu, *Pagini din cronica relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu patriarhiile Ierusalimului și Antiohiei*, în "Telegraful Român", An. 137, Nr. 15-18, 20 aprilie - 1 mai 1989, p. 3; Idem, *Antimisele din colecția muzeului Arhiepiscopiei Sibiului. Studiu istorico-liturgic, urmare din nr. 3/1994*, în "Revista Teologică", Sibiu, An. IV (76), Nr. 4, Oct.-Dec. 1994, p. 62-63.

prin care Constantin, botezat la Roma de papa Silvestru, fondează printr-o donație puterea temporală a papilor și privilegiile regale"²⁸. Firește, nu pot fi acceptate asemenea afirmații în cazul episcopului Ilarion, chiar dacă celebrul fals "Donatio Constantini"²⁹ fusese tradus tocmai în această epocă. Pentru simplul motiv că nu se cunoaște nici o atitudine, nici o acțiune, de orice natură, a episcopului Ilarion față de puterea temporală exercitată de domnitorul Brâncoveanu, față de cezaro-papismul acestuia. După cum nu se cunoaște nimic nici despre o eventuală încercare a episcopului Ilarion de a evidenția, sau de a impune, sau de a apăra puterea spirituală față de puterea temporală. Obediența vlădiciei Ilarion față de domnitor a fost ireproșabilă. Totodată, lupta celor două puteri, temporală și spirituală, este complet inexistentă în Țara Românească în timpul păstoririi mitropolitului Teodosie, care a dat dovadă de mult umanism³⁰ și toleranță, dar și de obediență desăvârșită față de Brâncoveanu. La care trebuie adăugate, desigur, elogiile aduse domnitorului Brâncoveanu de către mitropolitul Teodosie în diverse prefețe ale lucrărilor tipărite. Cu siguranță însă, rândurile encomiastice la adresa domnitorului, semnate de mitropolitul Teodosie, au atins apogeul în prefața Mineiului de la Buzău din 1698³¹.

Cine a fost însă, cu adevărat, episcopul Ilarion? Un cercetător din zilele noastre îl consideră pe Ilarion drept un "mare cărturar al epocii și gospodar neîntrecut, format în obștea monahală de la sfânta Mănăstire Bistrița, ale cărei destine le condusesse aproape trei ani (1691-1693)"³², înainte de fi adus pe tronul episcopal.

Ca egumen al Bistriței, ieromonahul Ilarion a condus Scoala slavo-română din mănăstirea respectivă³³.

Ilarion era român de neam și a fost sfințit episcop de mitropolitul Teodosie. Ca arhieru, Ilarion a slujit prima Sfântă Liturghie la 8 iulie 1693, cu ocazia sfințirii mănăstirii Hurezi, ctitoria domnitorului Brâncoveanu.

Pe durata episcopatului său, vlădiciei Ilarion i se datorează terminarea lucrărilor la Schitul Dobrușa, precum și refacerea Schitului Iezeru (comuna Cheia-Vâlcea); ultimul, prin nevoița sihastrului Antonie, potrivit inscripției de la locașul acestuia: "prefăcut de iubitorul de Dumnezeu chir Ilarion episcop, ajutînd și Antonie schimonahul". Într-adevăr, la stăruința episcopului Ilarion, cuviosul Antonie nu a mai plecat la Athos să sihăstrească, așa cum dorea, nespus de mult, ci a făcut ascultare retrăgându-se să pustnicească în "peșterea" de lângă Schitul Iezeru,

28. Violeta Barbu, *Locuri ale memoriei: panegiricile dedicate lui Constantin Brâncoveanu*, în vol. "In honorem Paul Cernovodeanu", Editura Kriterion, București, 1998, p. 384.

29. Despre "Donatio Constantini", a se vedea, îndeosebi, Nicolae Dură, *Le régime de la synodalité...*, p. 660-735.

30. Cu privire la umanismul Ortodoxiei românești, a se vedea, Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Umanismul Ortodoxiei românești*, în "Biserica Ortodoxă Română", LXVI, 1948, nr. 1-2, p. 37-70.

31. Vezi, I. Bianu-N. Hodoș, *Bibliografia Română Veche 1508-1830*, tom. I, București, 1903, p. 367.

32. Arhim. Veniamin Micle, *Sfântul Antonie de la Iezerul. Sfânta Mănăstire Bistrița*. Eparhia Râmnicului, 1994, p. 31.

33. Vezi, Idem, *Mănăstirea Bistrița olteană. Sfânta Mănăstire Bistrița*, Eparhia Râmnicului, 1996, p. 294.

căruia i-a redat înfățișare nouă, dar, mai ales, o aleasă viață duhovnicească. Fapt ce l-a făcut pe episcopul Ilarion să-i manifeste o deosebită cinstire sihastrului de la Iezeru. Astfel, episcopul Ilarion împreună cu ucenicii duhovnicești apropiați ai sihastrului Antonie de la Iezeru, ieromonahii Nicolae și Atanasie, i-au scris "Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie Schimonahul"³⁴. Iar Cuviosul "Antonie Schimonahul", trecut la Domnul în 1720, este "Sfântul Cuvios Antonie de la Schitul Iezeru", canonizat în iunie 1992 de Biserica Ortodoxă Română.

O grijă deosebită a manifestat episcopul Ilarion și pentru greutatea materiale și dările cu care se confruntau clericii eparhiei sale, stăruind pe lângă domnitor pentru ușurarea lor și ceea ce a și făcut Constantin Brâncoveanu "în anul 1698"³⁵.

Episcopul Ilarion nu cunoștea însă limba greacă, așa cum era cazul domnitorului Brâncoveanu, stolnicului Cantacuzino, mitropolitului Teodosie și ieromonahului Antim Ivireanul, toți conectați la cultura greacă, dar promotori ai scrisului în limba română și a gândirii românești. Antim, de altfel, avea să introducă limba română în drepturile ei depline în biserică, mai ales prin lucrările tipărite la Râmnic, și anume, "Antologhion adecă Floarea cuvintelor, care cuprinde în sine toată slujba ce i se cuvine lui a sfintei Biserici peste tot anul", în 1705, și "Euhologhion, adecă Molitvenic, acum întâi într-acesta chip tipărit și așezat după rînduiala celui grecesc", în 1706. În schimb, episcopul Ilarion cunoștea limba slavonă. Aceasta însă nu l-a împiedicat pe vlădica Ilarion să fie adeptul promovării limbii autohtone, române, în dauna celei slavone, aflată în pierdere de teren, datorită, ce-i drept, tocmai celei grecești, promovată de cei patru amintiți mai sus și de patriarhul Dositei.

La rândul său, ierarhul râmnician, Ilarion, tocmai pentru a promova limba română în cult, aducea din Scheii Brașovului pe dascălul Alexandru Rusu spre a traduce cărți de cult în românește. Așa a fost tradus de dascălul amintit, "cu îndemnarea și toată cheltuiala episcopului", Penticostarul, în 1694, și Triodul și Psaltirea cu tâlc, în 1697. Psaltirea conține text paralel slavo-român, și, după mărturia traducătorului, acesta a fost scris "de pe limba slovenească drept pe limba românească"³⁶. În fine, tot "din porunca episcopului Ilarion"³⁷, Vlad grămăticul a copiat mai multe manuscrise.

După caterisirea sa episcopul Ilarion a viețuit în mănăstirea Snagov, unde ar fi deținut funcția de "năstavnîc" - adică, conducător al școlii care funcționa acolo. Interesant de semnalat că, după caterisire, vlădica Ilarion s-a dus să viețuiască tocmai la mănăstirea Snagov, unde fusese stareț cel care i-a luat scaunul episcopal, adică, Antim Ivireanul. Ceea ce lasă de presupus că vlădica Ilarion s-a dus mai de grabă din porunca mitropolitului Teodosie la mănăstirea Snagov, decât din proprie inițiativă.

34. Vezi, *Idem, Sfântul Antonie...*, p. 56.

35. Pr. Nicolae Șerbănescu, *op. cit.*, p. 120.

36. Apud Arhim. Veniamin Micle, *Mănăstirea Bistrița...*, p. 295.

37. *Ibidem*, p. 91.

Într-o însemnare, "aflată încă în 1928 în colecția economului D. Furtună", găsim menționat pe vlădica Ilarion "la 15 sept. 1708 ca "piscopul proin Râmnic nastavnic sfintei m-ri Snagov" (după o informație dată de D. Furtună lui N. Iorga, în vederea unei ediții viitoare din Istoria bisericii românești)"³⁸.

Foarte recent, un cercetător scria că Ilarion a fost stareț al mănăstirii Snagov și că apare chiar menționat "ca stareț-arhiereu între 1707-1714"³⁹. În orice caz, sigur este că la 29 iunie 1707, "Ilarion proin episcop Râmnic" a participat la sfințirea mănăstirii Sfântul Gheorghe-Nou din București, ctitoria domnitorului Brâncoveanu, alături de succesorul și nepotul lui Dositei al Ierusalimului, Hrisant (1707-1731). Ceea ce indică, negreșit, că imediat după adormirea în Domnul a celui care prezidase sinodul, care l-a caterisit pe Ilarion, adică, a patriarhului Dositei - la 7 februarie 1707, în Metohul Sfântului Mormânt din Constantinopol, la vârsta de 66 de ani - mitropolitul Teodosie a pledat pe lângă Brâncoveanu să se revină asupra caterisirii și a trecerii în rândul monahilor a vlădicii Ilarion. Și într-adevăr, caterisirea episcopului Ilarion a și încetat să mai aibă validitate în ochii puterii politice și ecleziastice a țării. La urma urmei, era chiar de așteptat să acționeze astfel mitropolitul Teodosie, ca unul care fusese mare nevoitor al rugăciunii isihaste atât în Țara Românească cât și la Athos, dar și ca cel care gustase el însuși, ca ierarh, paharul surghiunului în 1672. Atunci, în 1672, mitropolitul Teodosie a fost îndepărtat din scaun de domnitorul Grigore Ghica (1672-1673) și trimis în surghiun la mănăstirea Tismana.

Problema unei eventuale readuceri a vlădicii Ilarion pe scaunul episcopal de Râmnic a devenit posibilă, teoretic, în 1708, când în ianuarie a acelui an, mitropolitul Teodosie adormea în Domnul, iar episcopul Râmnicului, Antim, îi succedea pe tronul mitropolitan. Însă, mitropolitul Antim și domnitorul Brâncoveanu au ales în scaunul episcopal de la Râmnic pe episcopul Damaschin de la Buzău, iar în locul acestuia pe Ioasaf, proegumenul mănăstirii Argeș.

Pe fostul vlădică Ilarion îl mai găsim menționat la 28 iunie 1723, când se afla la Râmnic, unde, alături de unii egumeni, semna "Ilarion arhiereu" un act privitor la o moară⁴⁰.

Cât privește acuza de filocatolic, care i-a fost adusă episcopului Ilarion, aceasta era reală dacă se ține seama de anii în care a păstorit respectivul vlădică. Fiindcă, într-o vreme în care prozelitismul catolic în rândul ortodocșilor, inclusiv români, și îndeosebi a celor din Transilvania, se manifestase chiar sub forma uniatismului, episcopul Ilarion îngăduia catolicilor din Râmnic să-și clădească biserică și să-și înmormânteze morții în cimitirul episcopiei. Firește, asemenea gesturi și acțiuni pot fi considerate aproape firești în zilele noastre din partea unui ierarh ortodox român animat de ecumenism, dar la sfârșitul secolului al XVII-lea situația politică și religioasă și gravele disensiuni de tot felul existente între Biserica

38. Andrei Pippidi, *Tradiția politică bizantină în Țările Române în secolele XVI-XVIII*. Ediție revăzută și adăugită, Ed. Corint, București, 2001, p. 161, nota 500.

39. Arhim. Veniamin Micle, *Mănăstirea Bistrița...*, p. 91.

40. *Ibid.*

Ortodoxă și Biserica Catolică nu permiteau așa ceva. Cu atât mai mult cu cât asemenea gesturi și acțiuni erau săvârșite de un ierarh ortodox român, recte Ilarion, și a cărui eparhie se învecina chiar cu Transilvania, unde se înfăptuia, concret, în acel timp, uniaticismul. Ca atare, nici autoritățile din Țara Românească, civile și bisericești, nu puteau vedea cu ochi buni filocatolicismul episcopului Ilarion. Cu atât mai mult cu cât viața și învățătura de credință a Bisericii Ortodoxe din Țara Românească - ca și din Moldova și Transilvania, de altfel - erau supravegheate de aproape în aceea perioadă de însuși patriarhul Dositei al Ierusalimului, cel atât de intransigent în cele ale Ortodoxiei, dar și față de inovațiile catolice.

Că Dositei era extrem de intransigent și judecător nemilos față de inovațiile catolice o evidențiază și patriarhul Hrisant într-o scrisoare adresată arhimandritului Neofit⁴¹ - inserată în chiar voluminoasa lucrare a patriarhului Dositei, "Ἱστορία περι τῶν ἐν Ἱεροσολιμοῖς πατριαρχευσάντων"⁴² "Istoria Patriarhilor Ierusalimului", editată postum, la București, de însuși nepotul său - în astfel de termeni: "În cea mai mare parte a cărții sale este contra și se luptă ca un păstor bun și apărător curajos al tradiției, s-a opus inovațiilor deșarte, vechi și noi, ale papistașilor"⁴³. Mai mult, iată ce scria însuși Dositei în "Istoria" sa despre catolici și inovațiile acestora, traduse în românește și redactate, mai jos, pentru prima dată: "...Latinii, care au inovat și în cele ale credinței și în cele ale Sfintelor Taine și în toate cele bisericești, sunt pe față necucernici și schismatici, ca unii care constituie biserica parțială și care în loc să aibă cap pe Hristos au drept cap pe papi, iar pe Biserica Romană având-o parțială au făcut-o catolică (universală, n. n.), de aceea, potrivit părinților și învățătorilor (Bisericii, n. n.), amintiți recent în cele precedente, ei (Latinii, n. n.) sunt greșiți, plevușcă, obraznici, lipsiți de iubire, ostili păcii bisericești, defăimători ai ortodocșilor, puzderie de greșeli noi, neascultători, apostazi, dușmani ai adevărului, plini de invidie, certăreți, încăpățânați, după cum sunt toate astfel mărturisite de către părinți, așa încât sunt de scuipat"⁴⁴.

De remarcat că, în Țările Române, patriarhul Dositei s-a învrednicit să aibă colaboratori pe tărâmul cărturăriei și al tipăririi de lucrări teologice polemice anticatolice pe doi din sfinții canonizați, foarte recent, de Biserica Ortodoxă Română, și anume pe Sfântul Antim Ivireanul - la 20 iunie 1992 - și pe Sfântul Dosoftei, mitropolitul Moldovei - la 5-6 iulie 2005. Totodată, și domnitorul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu, de care atât de apropiat s-a aflat patriarhul Dositei, și sub al cărui patronaj au fost tipărite unele din acele lucrări, a fost canonizat, la 20 iunie 1992, împreună cu fii săi, Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul său Ianache, ca sfinți martiri.

41. Arhimandritul Neofit a ocupat funcția de epitrop patriarhal al Locurilor Sfinte de la Ierusalim, din anul 1698 și până la moartea sa din anul 1722.

42. Referitor la "Istoria..." patriarhului Dositei, a se vedea, Ioan V. Dură, *Știri despre Țările Române în "Istoria Patriarhilor Ierusalimului" a patriarhului Dositei al Ierusalimului*, în "Studii Teologice", XXVIII, 1976, nr. 1-2, p. 120-129.

43. Apud Ioan V. Dură, *Știri despre Țările Române...*, p. 123.

44. Dositei, *Ἱστορία περι τῶν ἐν Ἱεροσολιμοῖς πατριαρχευσάντων*, București, 1715, Ediția a II-a, Editura Vas. Rigopoulou, Tesalonic, 1983, vol. 2, p. 296. (Traducerea noastră).

Cu lucrări teologice polemice anticatolice era familiarizat chiar episcopul Ilarion, întrucât la Biblioteca Academiei, "ms. rom. 3346, de polemică anticatolică, i-a aparținut lui Ilarion"⁴⁵, potrivit mărturiei recente a unui istoric.

În ceea ce privește pe acei catolici, cărora episcopul Ilarion le-a îngăduit cele amintite mai sus, se cuvine precizat că ei erau, în realitate, cei mai mulți, refugiați din Bulgaria în deceniul al nouălea al secolului al XVII-lea, ca urmare a eșuării unei revolte contra Otomanilor. Catolici refugiați, pe care însuși domnitorul Constantin Brâncoveanu i-a primit în țara sa și i-a stabilit în diverse localități, ca Râmnicu Vâlcea, Câmpulung, Brădiceni și altele⁴⁶. Iar printre catolicii din Bulgaria refugiați în Țara Românească, "terre d'asile" pentru ei, se afla chiar arhiepiscopul lor de Sofia, Ștefan Knejevic⁴⁷, precum și episcopul de Nikopole, Anton Ștefan (†1717)⁴⁸.

Gestul vlădiciei Ilarion, de a le îngădui catolicilor ridicarea unei biserici catolice în Râmnic și a le pune la dispoziție cimitirul episcopiei pentru îngroparea morților lor, putea constitui el singur motivul caterisirii sale. Dar nu acesta a fost motivul unic și primordial care a determinat pe domnitor să treacă la caterisirea episcopului Ilarion, ci, așa cum s-a precizat mai sus, și alte rațiuni au stat la baza luării deciziei respective.

Atitudinea episcopului Ilarion față de catolici vădește însă, cu prisosință, spiritul creștin autentic de care era animat și, în sens larg, toleranța religioasă existentă atunci în Țara Românească⁴⁹. Toleranță religioasă existentă nu numai în Țara Românească, ci și în Moldova, unde, bunăoară, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, găseau "terre d'asile" creștinii de rit vechi, persecutați în Rusia pentru convingerile lor religioase⁵⁰.

Dovadă a realei toleranțe religioase din acel timp din Țara Românească o constituie însuși faptul că nu se cunoaște nicio reacție negativă la gestul întreprins de episcopul Ilarion din partea clerului și a credincioșilor episcopiei sale, pe toată durata păstoririi sale. De altfel, nu se cunoaște vreo intervenție imediată, nici din partea domnitorului și nici din partea mitropolitului Teodosie față de gestul aceluiași vlădică Ilarion. Ceea ce vădește, o dată în plus, că atitudinea episcopului Ilarion față de catolici nu l-ar fi adus, ea singură, la caterisire. În fond, însuși domnitorul Brâncoveanu îi primise pe catolicii bulgari în Țara Românească și îi așe-

45. Andrei Pippidi, *Tradiția politică...*, p. 161, nota 500.

46. Vezi C. Velichi, *România și Renașterea bulgară*, București, 1980, p. 36.

47. *Ibidem*, p. 35.

48. Vezi P. Tocănel, *Assestamento delle Missioni in Bulgaria, Valachia, Transilvania e Moldavia*, în «*Sacrae Congregationis de Propaganda Fide memoria Rerum. 1622-1972*», t. 2, Fribourg-en-Brieggau, 1973, p. 722 și p. 727.

49. Vezi Ioan Dură, *La tolérance religieuse en Valachie et en Moldavie pendant la seconde moitié du XVIIe siècle*, în "Irénikon", Chevetogne/Belgia, tome LVII, 1984, No 2, p. 176-195 ; în «*Revue Roumaine d'Histoire*», tome XXIV, 1985, nr. 3, p. 249-266.

50. Cât privește persecuția creștinilor de rit vechi în Rusia, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, a se vedea, N. Brian-Chaninov, *Histoire de Russie*, 30e édition, Paris, 1929, p. 210 ; T. Ware, *The Orthodox Church*, London, 1976, p. 124 ; D. H. Pennington, *Seventeenth Century Europe*, 5e éd., London, 1978, p. 106, p. 231, și p. 380.

zase pe unii chiar în Râmnicu Vâlcea. Și în afară de acesta, domnitorul și mitropolitul aveau să-l învinuiască pe episcopul Ilarion pentru atitudinea sa, abia în martie 1705.

Prin gestul și atitudinea sa, episcopul Ilarion continua, de fapt, spiritul de toleranță și de frățietate creștină existentă în Țara Românească, manifestate, din plin, chiar de domnitori ai acesteia în tot secolul al XVII-lea. Unii dintre acești domnitori au contribuit chiar la clădirea de biserici catolice sau la restaurarea unora existente. Așa, de exemplu, Matei Basarab a contribuit la înălțarea unei biserici catolice în București, la 1637⁵¹; Mihnea al III-lea (mart. 1658-noiem. 1659) a restaurat mănăstirea catolică din Câmpulung și respectiv pe aceea din Târgoviște, ambele aflate în ruină⁵², iar Grigorie Ghica (16 sept. 1660-27 apr. 1664; febr. 1672-noiem. 1673) împreună cu fiul lui Udriște Năsturel (†1658) au oferit bani pentru construirea bisericii franciscane (Bărăție) din București, aflată tot în ruină⁵³. Ce-i drept, atât Țara Românească cât și Moldova au fost, de-a lungul secolelor, nu numai "terre d'asile" și de toleranță religioasă, dar și ținuturi în care misionarii catolici și protestanți și tipăriturile lor respective circulau fără restricție⁵⁴. La rândul lor, teologii ortodocși români, clerici și mireni, din secolul al XVII-lea - pentru a ne limita doar la acesta - citeau și foloseau și lucrări ale căror autori erau catolici sau protestanți⁵⁵. Pentru a mai aminti, de asemenea, că la traducerea primei Sfinte Scripturi în limba română, adică, Biblia de la 1688, au fost folosite și surse catolice⁵⁶, precum și o ediție protestantă a Septuagintei⁵⁷. După cum la școlile din Țările Române, aflate sub patronajul Bisericii Ortodoxe până în secolul al XIX-lea, predau profesori care studiaseră la universități catolice din Europa, îndeosebi din Italia⁵⁸. Iată, așadar, mediul în care episcopul Ilarion a acționat ; așa încât, numai astfel poate fi bine înțeleasă - inclusiv de cei de astăzi - atitudinea sa binevoitoare, frățească și creștinească față de catolicii din orașul reședinței sale episcopale. și, odată just înțeleasă, este timpul ca, fie și după împlinirea a trei secole de la cele decise la sinodul din martie 1705, ierarhul Ilarion să fie trecut în galeria vrednicilor ierarhi ai Episcopiei Râmnicului și ai Bisericii Ortodoxe Române.

Pr. Prof. Dr. IOAN DURĂ

51. Vezi, C. C. Giurescu, *Histoire de Bucarest*, București, 1976, p. 31.

52. Vezi, C. Velichi, op. cit., p. 34.

53. Vezi, V. Căndea, *Rațiunea dominantă. Contribuții la istoria umanismului românesc*, Cluj-Napoca, 1979, p. 60, n. 91 și p. 38.

54. Vezi Ioan Dură, *La tolérance religieuse...*, p. 256-259.

55. *Ibidem*, p. 257-261.

56. *Ibid.*, p. 261-262.

57. Vezi Idem, *Mitropolitul Teodosie...*, p. 160-161.

58. Idem, *La tolérance religieuse...*, p. 262-265.

„PRIVILEGII” ȘI „DISCRIMINĂRI” ÎN POLITICA RELIGIOASĂ A UNOR STATE ALE UNIUNII EUROPENE

Din examinarea textelor constituționale, privind libertatea religioasă, și din evaluarea realității practice a relațiilor dintre Stat și Cultele religioase, din unele State ale Uniunii Europene, ne putem da lesne seama că avem uneori de-a face fie cu un regim privilegiat, fie cu unul discriminatoriu. Dar, să precizăm mai întâi etimologia celor două noțiuni: *privilegiu* și *discriminare*.

Prin „*privilegiu*” se înțelege îndeobște un drept, un avantaj sau o favoare particulară, acordate în afara legii comune, iar prin „*discriminare*” se înțelege politica prin care un stat sau o categorie de cetățeni ai unui stat sunt separați de ceilalți, fiind lipsiți de anumite drepturi și libertăți fundamentale¹ pe baza unor considerente etnice, religioase, culturale, politice etc.

Adjectivul „religioasă”, atașat substantivului „politică”, derivă din cuvântul „religie” (*religionis*), care desemnează legătura sau relația ființei umane cu Creatorul ei, de unde și „atitudinea sa intelectuală și morală care rezultă din aceasta”².

La romani, ca și la strămoșii noștri, geto-daci, legea – prin care se reglementa și confirma și această atitudine – a avut dintru început un caracter eminentemente religios³. De altfel, legea a fost considerată o emanație a Divinității. Așa se face că, la vremea aceea, romanii, precum și alte neamuri ale pământului, inclusiv geto-dacii lui Burebista, se considerau legați de Divinitate printr-un act de credință și de conștiință. Or, tocmai această realitate a făcut pe filosoful român, Constantin Noica, să afirme cu îndreptățire că, la români, cuvântul lege nu provine din „lex”, ci din latinescul „religio”, care înseamnă „a lega dinăuntru, întru credință și conștiință”⁴, de unde, deci, și percepția caracterului sacru al legii la romani și la strămoșii noștri.

Privitor la relațiile dintre „Stat și Cultele religioase” în țările membre ale Uniunii europene, juriștii au constatat că acestea diferă de la un Stat la altul, și că această diferențiere este datorată tradițiilor constituționale, proprii fiecărui Stat, și istoriei relațiilor dintre cele două vechi instituții europene, adică, Statul și Biserica.

La tradițiile constituționale și la istoria relațiilor celor două instituții se adaugă însă atât legislația actuală și cultura juridică proprie fiecărui popor, cât și suma de valori religios-morale pe care și le-a însușit Statul de-a lungul timpului până în prezent.

1. Referitor la aceste drepturi și libertăți, a se vedea, N. V. Dură, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică. Dreptul la religie și libertatea religioasă*, în *Analele Universității Ovidius*, Seria: Drept și Științe Administrative, nr. 3, 2005, p. 5-33.

2. *Le Robert Dictionnaire D’Aujourd’hui. Rédaction dirigée par Alain Rey*, Paris, 1991, p. 871.

3. Vezi, N. V. Dură, *Ideea de Drept. „Dreptul”, „Dreptatea” și „Morală”*, în *Analele Universității Ovidius*. Seria: Drept și Științe Administrative, vol. I, anul 2004, p. 25; Idem, *Dreptul și Religia. Norme juridice și norme religios-morale*, în *Analele Universității Ovidius*. Seria: Drept și Științe Administrative, nr. 1, 2003, p. 15-24.

4. C. Noica, *Rostirea filosofică românească*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1970, p. 174.

În fine, am putea spune că această diferențiere este datorată și unui proces educativ – politic, civic și religios – al cetățenilor Statelor respective, care se exprimă și în textele legislației lor, de odinioară și de astăzi.

Pentru a înțelege mai bine starea actuală a relațiilor dintre Stat și Cultele religioase, din unele țări din Europa de Vest, care sunt și membre ale Uniunii Europene, vom face câteva evocări de ordin istoric, însoțite firește și de constatările și evaluările de rigoare care se impun.

Marile persecuții inițiate și duse împotriva creștinilor de politica imperială, romană, în a II-a jumătate a secolului al III-lea – cu o violență și o cruzime rar întâlnite⁵ – n-au făcut altceva decât să confirme starea deplorabilă în care s-a aflat Biserica creștină, și oamenii ei, în raporturile lor cu Statul roman.

În Răsărit, aceste persecuții aveau să ia sfârșit la 30 aprilie 311, odată cu publicarea unui edict imperial de „toleranță”⁶, semnat de împăratul Galeriu.

După decesul împăratului Galeriu – survenit la cinci zile după promulgarea acestui edict – cei doi împărați ai Imperiului Roman de Apus, Constantin și Maxențiu, au trecut și ei la aplicarea practică a dispoziției de principiu enunțată de textul acestui edict de toleranță religioasă, care făcea referință expresă și la creștini. Astfel, la Roma, împăratul Maxențiu restituia papei Miltiade atât locașurile de cult (biserici și capele, situate în mare parte în catacombele Romei), cât și cimitirele (cu capele și terenurile lor aferente). În Orient însă, în provinciile aflate sub stăpânirea împăratului păgân Maximian Daia – și anume, cele din Siria, Egipt și Cilicia – „creștinii au continuat să fie persecutați sub diferite pretexte”⁷.

Libertatea practicării cultului religios, creștin, avea să fie însă exprimată fățiș prin Rescriptul imperial semnat de împăratul Licinius, la Nicomedia, în ziua de 23 iunie 313.

Textul acestui Rescript – care recunoștea „creștinilor și tuturor (supușilor, n.n.) libera putere de-a urma religia pe care o dorea fiecare” – afirma de fapt „un principiu de libertate de credință și de cult pentru toți”⁸.

Textul acestui Rescript a fost rezultatul negocierilor duse de împăratul Constantin⁹ și Licinus, la Milan, în cursul iernii anilor 312-313, de unde apelativul sub care a rămas cunoscut acest Rescript imperial, și anume, acela de „Edictul de la Milan”.

5. Referitor la cruzimea acestor persecuții, a se vedea, de exemplu, G. Berselli, *Violenza di Stato nell'era dei martiri. Antologia di processi penali contro i Cristiani*, Roma, 1982; P. G. Caron, *L'imputazione di "crimen maiestatis"*, St. Petroncelli (1989) 123; A. Rousselle, *La persécution contre les chrétiens à Alexandrie au III-e siècle*, în *Revue historique du droit français et étranger*, Paris, 1974, p. 233-236.

6. Textul acestui edict ni l-a transmis Lactanțiu (*De mort. persec.* 34) și Eusebiu (*Historia ecclesiastica*, VIII, 17).

7. J. Gaudemet, *Église et Cité. Histoire du droit canonique*, Ed. Cerf/Montchrestien, Paris, 1994, p. 23.

8. Ibidem.

9. Despre cel care avea să devină cunoscut cu titulatura de „Cel Mare”, a se vedea, Th. Grünwald, *Constantinus Maximus Augustus*, Wiesbaden, 1990.

Încă din secolul al IV-lea, acest Rescript imperial – cunoscut sub denumirea improprie de „Edictul de la Milan” – a dobândit o valoare de simbol. Promulgarea sa a fost considerată nu numai un „triumf al creștinismului”, ci și momentul care marchează „alianța între puterea politică și Biserică”¹⁰.

Textul acestui Rescript imperial, care a făcut obiectul a numeroase comentarii, a fost înțeles și exprimat prin prizma convingerilor religioase și a cunoștințelor de drept și de istorie ecleziastică a respectivilor comentatori.

De regimul toleranței religioase – prevăzut de Edictul de la Milan – s-au bucurat și alte religii existente în granițele Imperiului Roman, printre care și religia mozaică¹¹.

Primul împărat roman, care avea să aducă cu adevărat pace și libertate deplină pentru creștini, a fost Constantin cel Mare (307-337). Constantin a fost într-adevăr cel care a dat episcopului Romei palatul său imperial din Lateran, care a recunoscut jurisdicția episcopală, atât în materie ecleziastică, cât și în cea seculară, care a acordat imunitate fiscală în favoarea clericilor creștini și a bunurilor bisericesti etc¹².

Această politică imperială, favorabilă creștinilor, avea să fie întreruptă – pentru o scurtă durată (trei ani) – în timpul domniei împăratului Julian (361-363), mare admirator al culturii păgâne, greco-latine, și care a rămas în istorie cu apelativul de „Apostatul”, fiindcă a apostaziat de la credința creștină.

În procesul lor istoric, relațiile dintre Stat și Biserica creștină aveau să cunoască însă o altă etapă odată cu Edictul împăratului Teodosie cel Mare, din 28 februarie 380, cunoscut și sub apelativul de „Edictul de la Tesalonic”, după numele orașului în care s-a aflat împăratul în momentul în care acesta a fost promulgat.

Prin textul acestui „Edict”, preluat integral în Codul compilat și promulgat de împăratul Teodosie al II-lea în anul 438¹³, se prevedea – pentru prima dată în istoria creștinismului – nu doar faptul că religia creștină se bucura de un regim de libertate deplină pentru mărturisirea crezului ei și a exercitării practicilor liturgice ale cultului ei, ci și statutul ei juridic de „religie de stat”. De altfel, în edictul respectiv se preciza *expressis verbis* că împăratul „dorea ca toate popoarele asupra cărora el își exercită puterea să urmeze religia pe care divinul Apostol Petru a transmis-o romanilor, și pe care o urmează Damasus, episcopul Romei, și Petru, episcopul Alexandriei”. Religia creștină, ortodoxă și catolică (universală), de origine apostolică, era de altfel impusă tuturor subiecților imperiului său prin acel lapidar „volumus” (am voit) inserat în textul Edictului¹⁴.

Dar, prin introducerea principiului „cuius regio, eius religio” – în textul Edictului imperial din 28 februarie 380 – religia creștină a fost de fapt aservită politicii

10. J. Gaudemet, *Op. cit.*, p. 23.

11. A se vedea, în această privință, textul și comentariile Edictului la A. Linder, *The Jews in Roman Imperial Legislation*, Detroit, 1987, p. 9-13.

12. Vezi, J. Gaudemet, *Op. cit.*, p. 23-24.

13. Vezi, *Codex Theodosianus*, 16, 1, 2.

14. Apud G. L. Falchi, *Osservazioni sul fondamento e sul contenuto del diritto di libertà religiosa nel Codice teodosiano. I diritti fondamentali della persona*, în *Utrumque Jus*, 12 (Latran, 1985), p. 347-359.

imperiale pentru a asigura unitatea politică și spiritual-religioasă a imperiului. Așa se și explică faptul că, începând cu epoca lui Constantin cel Mare, legislația imperială a fost adeseori îndreptată împotriva necreștinilor, și, îndeosebi, împotriva evreilor¹⁵, în numele acelei „unitas” (unități) depline între credința împăratului și a supușilor săi, între „Sacerdotium” creștin și „Imperium” creștin.

În manifestările ei concrete, această „unitate” dintre politic și religios va accede la o nouă etapă în timpul împăratului Justinian (527-565), care a fost nu numai un jurist și un teolog de excepție, ci și un mare om politic, în preocupările cărui afirmarea bunelor relații între cele două instituții, Stat și Biserică, a fost dominantă constantă a politicii sale imperiale, așa cum reiese cu pregnanță și din textul celor patru părți ale legislației sale, și anume, Codul, Digestele, Instituțiile și Novelele, cunoscută din secolul al XII-lea sub sintagma de „Corpus Juris Civili” (Colecția Dreptului civil).

Legislația lui Justinian, care reprezintă „nu numai punctul terminus al dreptului, dar, printr-o elementară dialectică, și izvorul evoluției ulterioare a dreptului”¹⁶, se regăsește în principiile ei fundamentale nu numai în textul legislației canonice și nomocanonice a Bisericii Răsăritene și în cel canonic al Bisericii Apusene, ci și în „Corpus”-ul de legiuiri al unor State europene din epoca medievală și chiar modernă. La Români, de exemplu, „Pravilele” rămân exemplul cel mai elocvent¹⁷.

Același împărat Justinian – cel mai mare legiuitor al lumii medievale, europene, – care a dorit să pășească și „...pe căile cele legiuite, (ca) să înlăture nedreptățile celor ce învinuiesc pe alții pe nedrept, devenind astfel cel mai devotat susținător al dreptului...” (Just. Praef.)¹⁸ – avea să dea relațiilor dintre Stat și Biserică un nou conținut și un alt cadru juridic. Mai mult, Justinian avea să dea acestor relații nu numai un temel legal, profan, ci și unul sacru, care și-au găsit în legislația canonică a primelor patru Sinoade ale Bisericii ecumenice justificarea lor (Cf. can. 4, 6, 7 I ec.; 2, 3 II ec.; 17, 28 IV ec.).

Colecția Epanagoga¹⁹ – publicată de Leon și Alexandru, fiii lui Vasile I Macedoneanul, între anii 884-886 – a fost aceea care avea să statornicească bunele relații dintre Stat și Biserică, din cadrul Imperiului Bizantin, stabilite în epoca împăratului Justinian.

Împăratul Justinian a fost și cel care a investit canoanele, adică, legile Bisericii, nu numai cu puterea legii imperiale, obligatorie pentru toți subiecții de drept ai Statului său, ci și cu o autoritate de preeminență. Într-adevăr, el a fost cel care

15. Vezi, Ch. Vogler, *Les Juifs dans le Code Théodosien. Chrétiens devant le fait juif*, Paris, 1979, p. 35-73.

16. Vl. Hanga, *Justiniani Institutiones (Instituțiile lui Justinian)*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 6.

17. Vezi, N. V. Dură, *350 de ani de la tipărirea Pravilei de la Govora. Contribuții privind identificarea izvoarelor sale*, în *Altarul Banatului*, I (1990), nr. 3-4, p. 58-79.

18. Ibidem, p. 7.

19. La alcătuirea ei a participat și patriarhul Fotie (vezi, I. N. Floca, *Drept canonic ortodox*, vol. I, Ed. Inst. Biblic, București, 1990, p. 103).

a dispus ca, în cazul în care o lege de stat intră în coliziune cu o lege a Bisericii, adică, cu un canon, să aibă întotdeauna precădere sau preeminență canoanele, fiindcă ele sunt o operă sinergetică, adică, un produs divin și uman, în timp ce legislația de Stat este doar unul de natură eminentă umană.

De textul acestei legislații canonice s-au servit atât Statele din Răsăritul Europei, cât și cele din Apusul continentului. Unele dintre principiile canonice, fundamentale, enunțate de legislația canonică, ecumenică, din primul mileniu²⁰, au fost de altfel afirmate și de legislația U.E. Unul dintre aceste principii este și cel al subsidiarității (descentralizării), pe care îl proclamă în mod expres toate textele legislative ale U.E. Or, acest principiu nu este altul decât cel al autonomiei²¹, prevăzut în mod expres tocmai de această legislație canonică (Cf. can. 4, 6 I ec.; 9 Ant. etc.).

Referitor la mutațiile profunde produse în istoria relațiilor dintre Stat și Cultele religioase, dintre Stat și Biserica creștină, prin Edictul de la Tesalonic (380), putem spune că, față de epoca constantiniană, schimbările au fost într-adevăr considerabile. „De la libertatea acordată tuturor cultelor – remarca Jean Gaudemet – imperiul trece la o religie de Stat, impusă tuturor prin puterea politică. Cale periculoasă – constata cu îndreptățire regretatul profesor – pentru ambele părți, ale căror pericole le învederează istoria de două mii de ani”²².

După edictul împăratului Teodosie cel Mare, în politica imperială și în textul legislației se poate constata și o anumită tendință spre o „politică de discriminare religioasă”²³.

Din nefericire, o asemenea tendință o aflăm prezentă – sub diferite forme – și în cadrul granițelor unor State din Europa de Vest, care fac parte integrantă din U.E. Pentru a ne edifica asupra acestei realități, este suficient a trece în revistă – fie și în mod lapidar – textul Constituției țărilor respective.

Una dintre țările Europei de Vest membre ale U.E., în care nici această „politică de discriminare religioasă”, și nici cea de favoare, nu par a avea acoperire în textul legislației sale, este Olanda. În această țară există într-adevăr „o legislație suplă, care favorizează egalitatea în materie religioasă”²⁴. Totodată, în Olanda, „activitățile și instituțiile culturale beneficiază de o serie întreagă de exonerări fiscale. Un ajutor financiar public le este acordat pentru organizarea de cursuri de

20. Vezi, N. V. Dură, *Le Régime de la synodalité selon la législation canonique, conciliaire, oecuménique, du Ier millénaire*, București, 1999; Idem, *Colecții canonice apusene din primul mileniu*, în *Analele Universității Ovidius*. Seria: Drept și Științe Administrative, nr. 1, 2003, p.19-33.

21. Idem, *Principiile canonice, fundamentale, de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe și reflectarea lor în legislația Bisericii Ortodoxe Române*, în *Mărturie Ortodoxă*. Revista Comunității Ortodoxe Române din Olanda, Haga, VI (1987), nr. 10, p. 127-144; *Revista de teologie Sfântul Apostol Andrei*, V (2001), nr. 9, p. 129-140.

22. J. Gaudemet, *Op. cit.*, p. 24.

23. Ibidem, p. 25.

24. Fr. Messner, *Les Relations État-Régions dans les pays membres de l'Union européenne (Actes du XIIIème Congrès d'Aix en Provence, 19-20 mai 1999)*, Presses Universitaires, D'Aix-Marseille, 2000, p. 36.

învățământ religios, inclusiv pentru religia musulmană, și pentru asistența spirituală în instituțiile publice, închisori, spitale”²⁵.

Constituția Republicii Irlanda (29 dec. 1937) prevede că „Statul promite să nu ajute cu subsidii nici o religie” (Art. 44, par. 2)²⁶. Or, în Irlanda, unde Biserica sunt organizate „în asociații de fapt și bunurile lor protejate de Constituție”, s-a remarcat că „...școlile, în majoritate catolice, sunt sprijinite să organizeze un învățământ catolic finanțat de Stat. În fine, administrația recunoaște efectele civile ale căsătoriilor religioase conform diferitelor proceduri ale religiilor respective”²⁷. Prin urmare, în Irlanda, unde învățământul religios, catolic, este învățământ de stat, iar Biserica catolică este Biserică națională, căsătoriile religioase – încheiate în conformitate cu prevederile Codului de Drept canonic, latin, – sunt purtătoare și de efecte civile, recunoscute de legiuitor cu aceeași autoritate pe care o procură o căsătorie încheiată în fața ofițerului Stării civile.

Constituția Republicii Franceze (28 sept. 1958) prevede că „Franța este o republică ... laică ...”, dar că „ea asigură egalitatea înaintea legii tuturor cetățenilor fără deosebire de origine, rasă sau religie. Ea respectă toate credințele” (Art. 2).

La prima vedere, am putea crede că o „republică” care se vrea „laică” – precum cea franceză – respectă credințele religioase și le asigură egalitatea în fața legii. Or, în realitate se poate constata că acest regim juridic al laicității nu se reduce doar la un simplu „respect” și la asigurarea unui regim egalitar în fața legii, ci și la o suită de exonerări fiscale și la un ajutor material efectiv al cultelor religioase recunoscute de Stat, pe care oamenii politici și juriștii francezi îl percep și îl exprimă – din anul 1905 până în prezent – prin așa-zisa „neutralitate” a Statului față de religie.

Dar, ce este, ce înseamnă această „neutralitate” a Statului francez în materie de credință religioasă, sau, de „religie”?!

Constituționaliști francezi, de autoritate științifică, internațională, ne spun că, dintru început, de când Franța și-a dat o Constituție, această țară a acordat „un loc anume religiei, realității religioase în sine, instituțiilor ecleziastice și un loc aparte în sânul Națiunii diferitelor Culte, îndeosebi religiei catolice”²⁸.

Aceiași constituționaliști afirmă că introducerea principiului laicității într-un text constituțional francez s-a făcut – pentru prima dată – de abia în anul 1946²⁹. Într-adevăr, acest principiu a fost enunțat și introdus în textul Constituției din 1946, din care a fost apoi preluat și inserat și în textul Constituției din 1958. Dar ei țin să evidențieze însă faptul că, deși acest principiu a fost introdus în textul celor două Constituții, totuși, „până în prezent nu există încă o definiție juridică univocă a laicității, ...”, și că, „prin neutralitatea Statului, acest principiu asumă ne-confesionalitatea acestuia (a Statului francez, n.n.) și respectul egalității în

25. Ibidem, p. 33.

26. Cf. I. Fonta, *Libertatea religioasă în lumea contemporană*, București, 1994, p. 95.

27. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 33-34.

28. *Liberté religieuse et régimes des cultes en droit français. Textes, pratique administrative, jurisprudence. Nouvelle édition préfacée par Mgr. Jean-Pierre Ricard*, Ed. Cerf, Paris, 2005, p. 261.

29. Ibidem, p. 393.

materie de libertate religioasă individuală și de libertate de religie instituțională. Principiul constituțional al laicității – precizează respectivii juriști francezi – presupune de asemenea un respect al conștiințelor, al convingerilor filosofice și religioase, precum și garantarea exercitării cultului, cu ajutorul exigențelor ordinii publice republicane”³⁰.

Reținem, așadar, că, până în prezent, „nici Constituția”, în vigoare, și „nici altă lege ordinară nu dă o definiție precisă laicității”³¹, și, *ipso facto*, nici „neutralității” în materie de religie, pe care trebuie să o înțelegem deci ca o „ne-confesionalitate” a Statului francez, în sensul că acesta nu duce o politică de „discriminare” sau de „favoritism” pentru vreun cult religios din spațiul său teritorial, ci le tratează pe toate egal în fața legii.

„În dreptul general francez (legea din 9 decembrie 1905) – scrie profesorul Fr. Messner, Directorul „Centrului Societate, Drept și Religie în Europa” de la Strasbourg – toate grupările religioase pot să se constituie liber în asociații culturale ... Ele au o capacitate întinsă și beneficiază de o serie întreagă de exonerări fiscale sau de taxe reduse de impozit ..., de taxă funciară pentru edificiile culturale, taxă locală de echipare, de taxă de publicitate funciară, și întreprinderile sau particularii pot să scutească de impozit donațiile pe care le-au făcut. Dacă asociațiile culturale nu pot primi subvenții publice, colectivitățile teritoriale sunt totuși autorizate să participe în mod voluntar la întreținerea edificiilor de cult, proprietate a comunelor și a asociațiilor culturale sau diocezane. Slujitorii de cult scapă regulilor prevăzute de dreptul muncii și de dreptul social comun; ei au posibilitatea să se afilieze regimului particular prevăzut de legea din 2 ianuarie 1978. Notăm că pastorii și rabinii – scria același constituționalist francez – sunt afiliați regimului general de asigurare medicală și bătrânețe încă din anul 1946, în ciuda absenței contractului de muncă. Colectivitățile religioase, care fac parte dintr-o religie și împărtășesc o spiritualitate sau un scop comun, sunt susceptibile de-a fi recunoscute ca congregație... Omoneriile din armată și instituțiile publice (spitale, închisori) ... sunt finanțate de Stat... În fine – conchide profesorul francez –, dacă nu există învățământ religios în școlile publice sub forma unui curs integrat în programele școlare, în schimb, textele prevăd totuși posibilitatea de a crea o omonerie în licee și colegii la cererea părinților și finanțate de ei”³².

Constituie în asociații culturale, denominațiunile religioase beneficiază deci de exonerări fiscale, de reducerea de taxe de import, de taxă funciară pentru lăcașurile de cult etc. Totodată, edificiile de cult sunt întreținute și reparate de colectivitățile teritoriale, iar deservenții cultelor beneficiază de un regim particular în privința dreptului muncii, al dreptului social comun, al regimului de asigurare medicală și de bătrânețe etc. În fine, Statul francez asigură înființarea de omonerii în școli, în spitale, în închisori, în Armată etc. Mai mult, Statul francez

30. *Ibidem*, p. 393-394.

31. *Ibidem*, p. 394.

32. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 34-35.

asigură părinților dreptul de a-și forma și educa copiii conform preceptelor proprii lor credințe religioase.

În Franța, „asociațiile cultelor ...”, sunt actualmente comparabile asociațiilor de utilitate publică (mare capacitate, exoneratii fiscale) și dispun astfel de avantaje superioare sindicatelor. Ele nu sunt totuși la îndemâna tuturor religiilor. Există într-adevăr o voință politică de-a acorda beneficiile legislației cultelor religiilor „cunoscute” și de-a le refuza grupurilor religioase controversate sau puțin cunoscute ...”³³.

Așadar, până și în Franța – unde cei care nu cunosc îndeaproape realitatea vorbesc despre o așa-zisă separație între Stat și Biserică – avem de-a face cu un regim juridic care, practic, favorizează Cultele recunoscute de Stat în raport cu alte asociații de utilitate publică.

Constituția Regatului Danemarca (15 iulie 1953) prevede că „Biserica Evanghelică Luterană este Biserica națională daneză și, ca atare, este subvenționată de Stat” (Art. 4). Aceeași Constituție daneză – care recunoaște pe seama Bisericii luterane (evangelice) un regim juridic de „favoare” sau de „privilegiu” – precizează că „legea va reglementa statutele comunităților religioase diferite de Biserica creștină” (Art. 69), adică, diferite de „Biserica națională daneză”, adică, de „Biserica Evanghelică Luterană”, singura de altfel „subvenționată de Stat”.

În Danemarca, Biserica luterană, care este *Biserică națională*, nu cunoaște separația de Stat. Am putea chiar spune că, într-un mod sui-generis, ea constituie o „administrație” în Stat și de Stat. Pastorii luterani îndeplinesc funcții administrative și țin registrele de Stare civilă. Celelalte comunități religioase, care nu depind de Stat, se organizează însă liber, utilizând cel mai adesea dreptul comun asociațiilor. Ele pot fi totuși recunoscute conform articolului 69 al Constituției din 1849. Această procedură de recunoaștere nu antrenează însă vreun sprijin economic public, ci permite doar „cultelor recunoscute” de-a ține registrele stării civile după modelul Bisericii naționale. Acest mecanism juridic a fost însă suprimat în 1970.

În prezent, în Danemarca, slujitorii unui cult - alții decât cei ai Bisericii daneze (luterane) - pot să obțină o autorizație ministerială, în scopul de a încheia căsătorii religioase cu efecte civile. Pentru celelalte acte ale vieții civile (naștere, deces), membrii cultelor nerecunoscute fac apel la pastorii Bisericii naționale, care sunt și ofițeri ai stării civile³⁴.

Același Stat danez acordă „subvenții pentru remunerație (salarii) și pentru pensiile clericilor luterani, precum și pentru restaurarea edificiilor de cult. Toate celelalte comunități religioase, indiferent că sunt sau nu recunoscute, nu sunt finanțate în mod direct, dar beneficiază de un oarecare număr de exoneratii fiscale”³⁵.

Cât privește „asistența religioasă în închisori, spitale și armată, aceasta este asigurată de slujitorii Bisericii naționale daneze, numiți de ministrul de culte”³⁶.

33. *Ibidem*, p. 35.

34. *Ibidem*, p. 36-37.

35. *Ibidem*, p. 37.

36. *Ibidem*.

În Danemarca, „învățământul religios”, predat în „școlile publice”, are ca „obiectiv principal să facă cunoscută doctrina Bisericii populare luteraniene daneze”³⁷. În fine, „Pastorii” Bisericii luterane, daneze, „au un statut comparabil cu cel al funcționarilor și dispun de-o largă libertate de opinie”³⁸. Deci, *quod erat demonstrandum!*

Începând cu ianuarie 2000, în Suedia, relațiile dintre Biserică și Stat au intrat într-o nouă fază. Biserica suedeză, luterană, „dispune de o autonomie în elaborarea statutului său. Competența în materie de legislație cultică, pe care Parlamentul o delegase Sinodului, a fost suprimată. Biserica va fi singura competentă să-și regleze afacerile sale interne”³⁹. De asemenea, se insistă pentru punerea în aplicare a principiului egalității cultelor. În consecință, „comunitățile religioase înregistrate vor avea acces la sistemul de cotizație de Biserică”⁴⁰.

Constituția Republicii Finlanda (17 iulie 1919) prevede că doar „organizarea Bisericii Evanghelice Luterane și administrația sa sunt reglementate de legea ecleziastică”, pe când celelalte „comunități religioase existente vor fi conduse pe baza dispozițiilor, care sunt sau vor fi adoptate, referitoare la ele” (Art. 83). Constituția prevede că „Președintele Republicii” este cel care „numește Arhiepiscopul și Episcopii ...” (Art. 87).

Trebuie însă menționat și reținut faptul că, în prezent, în Finlanda sunt „două Biserici de Stat: *Biserica luterană* și *Biserica ortodoxă*... . Bisericile luterană și ortodoxă sunt instituții publice, dispunând de o anumită autonomie față de Stat. Celelalte grupări religioase sunt persoane de drept privat. Ele pot totuși să dispună de o capacitate juridică întinsă, după ce au fost înscrise în registrul comunităților religioase... . Episcopii ortodocși și luterani, ca și omonierii din închisori și armată, sunt plătiți direct de Stat”⁴¹. În fine, „finlandezii au libera alegere între cele două forme de căsătorie: căsătoria civilă și căsătoria religioasă cu efecte civile”⁴².

Pentru a cunoaște istoria relațiilor Stat-Biserică în regatul Marii Britanii, și, implicit, politica dusă de Statul britanic în materie de credință religioasă, trebuie – întâi de toate – să facem apel la tradiția sa constituțională, a căror începuturi urcă în secolul al XII-lea.

În Anglia, unul dintre primele acte legislative, în materie de libertate religioasă, datează din anul 1136. Este vorba de „Charta regelui Ștefan referitoare la libertatea Bisericii și a Regatului”, promulgată în anul 1136.

Semnatarul acestei Charte dispunea ca „...Sfânta Biserică (romano-catolică, n.n.) să fie liberă...”, și, totodată, conceda și confirma ca „...justiția și puterea persoanelor ecleziastice, ale tuturor clericilor și ale bunurilor lor, la fel ca acordarea onorurilor ecleziastice, să fie încredințate episcopilor”⁴³.

37. *Ibidem*.

38. *Ibidem*.

39. *Ibidem*.

40. *Ibidem*.

41. *Ibidem*, p. 38.

42. *Ibidem*.

43. Apud I. Fonta, *Op. cit.*, p. 98.

De asemenea, în Charta promulgată de regele Ioan Fără de țară, la 15 iunie 1215, – cunoscută sub numele de „Magna Charta” – se prevedea ca „înainte de toate Biserica Angliei” (romano-catolică, n.n.) să fie „liberă” și să se bucure „de toate drepturile și libertățile Noi vrem – preciza regele Ioan – ca Biserica să se bucure de privilegiile sale, într-un mod clar, inclusiv de libertatea alegerilor, considerată necesară și esențială pentru Biserica Anglicană și pe care noi – conchidea Suveranul – am acordat-o cu Charta noastră”⁴⁴.

În Marea Britanie, Biserica Romano-Catolică s-a bucurat așadar *ab antiquo* de privilegiile sale, de unde și regimul său juridic preferențial și privilegiat față de celelalte Biserici și culte religioase recunoscute de Stat. Odată cu Reforma, mare parte din privilegiile acesteia au trecut pe seama Bisericii anglicane.

Referitor la Biserica anglicană, trebuie menționat și reținut faptul că aceasta „este organizată de dreptul ecleziastic și dreptul canonic, care fac parte integrantă din legislația engleză”⁴⁵.

În Anglia, legislația canonică face într-adevăr parte integrantă din legislația engleză. Desigur, această realitate trebuie știută și de unii universitari români de prin Facultățile de Drept, care – rămași încă tributari unor idei inoculate de școala de Drept din epoca regimului comunist – le este greu să înțeleagă rostul studiului Dreptului canonic într-o Facultate de Drept, deși, această disciplină, juridico-eceziologică, a fost studiată și în Universitățile din România până la instaurarea puterii comuniste de către armata sovietică⁴⁶. De altfel, faptul că, în Facultatea de Drept a Universității Ovidius – Constanța, se studiază și disciplina intitulată „Drept canonic și Instituții europene” – aprobată de Ministerul Educației și Cercetării – nu trebuie privită decât ca o reactivare a studiului unei discipline care a fost exilată din cetatea universitară⁴⁷ de către acoliții fostului regim totalitar-comunist, și nu deci ca o introducere a unei noi discipline juridice în programa analitică.

Tot în Anglia, se poate constata că „Parlamentul” păstrează „o putere de control” asupra celor propuse de Sinodul Bisericii anglicane. „El își dă avizul asupra proiectelor înainte ca ele să fie aprobate de Regină. El poate chiar să le respingă, dar nu să le și modifice. Dimpotrivă, dreptul canonic – scrie profesorul Fr. Messner – depinde doar de competența Sinodului. Noile canoane trebuie să fie însă aprobate de Regină, care este șeful Bisericii. Ea numește de altfel pe episcopi”⁴⁸.

Așadar, aidoma realităților de pe vremea Imperiului romano-bizantin (330-527) și a celui bizantin (527-1453), autoritatea supremă a Statului – odinioară, împăratul, în cazul Marii Britanii, regina, – este aceea care investeste legislația canonică cu puterea legii de Stat, și, *ipso facto*, cu obligativitatea cunoașterii și

44. *Ibidem*, p. 99.

45. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 38.

46. Vezi, L. Iacob, *Dreptul bisericesc la Facultatea de Drept*, Ed. Bucovina, București, 1939.

47. Vezi, N. V. Dură, *Dreptul canonic, o disciplină exilată. Pe când o repunere în drepturile ei, adică, în rândul disciplinelor de studiu și cercetare în cadrul Facultăților de Drept?*, în *În Justiție*, III (2002), nr. 14, p. 19, 15, p. 9; *Idem*, *Dreptul nomocanonic*, în *În Justiție*, III (2002), nr. 16 și 17, p. 19; IV (2003), nr. 1-5, p. 19; nr. 6-12, p. 22.

48. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 38-39.

aplicării ei pentru toți subiecții de drept ai Majestății Sale, care, în același timp, sunt și subiecți de drept ai Bisericii anglicane.

Faptul că regele sau regina – în calitate de șef al Bisericii – sunt aceia care numesc pe episcopi, inclusiv pe Arhiepiscopul de Canterbury, Primatul Bisericii Anglicane, nu trebuie privit ca un eveniment care se petrece doar în Marea Britanie, fiindcă, această realitate o aflăm și în alte țări ale Europei. Trebuie însă învederat faptul că acest act al numirii prelaților de către Suveranul Marii Britanii se înscrie în aria tradiției constituționale a britanicilor, care are un temei istoric și unul juridico-canonice de sorginte bizantină. Într-adevăr, în Bizanț, împărații au fost cei care și-au desemnat arhiepiscopii sau patriarhii cetăților imperiale, adică, „Roma Veche” și „Noua Romă” (cf. can. 28 IV ec.), alias, Roma, capitala acelei *pars occidentis* (părții apusene) a Imperiului roman și Constantinopol, capitala Imperiului roman de Răsărit (*pars orientis*).

Faptul că Parlamentul de la Londra este cel care își dă avizul asupra proiectului Statutului de organizare și funcționare al Bisericii anglicane – care cuprinde de fapt pe supușii Majestății Sale din întreaga arie geografică a „Commonwealth”-lui britanic – nu trebuie să ne surprindă, fiindcă, acesta este organul prin care monarhia constituțională, britanică, își exercită puterea sa legislativă. Oricum, tocmai datorită acestei realități, trebuie evidențiat și reținut faptul că Parlamentul poate respinge proiectele de legi bisericești, dar nu le poate modifica. Or, prin această imposibilitate de a le modifica se dă expresie învederată afirmării principiului autonomiei externe, în virtutea căruia, în Marea Britanie, la baza relațiilor dintre Stat și Biserică se află și autonomia Bisericii față de Stat. Această realitate se exprimă și prin faptul că „Sinodul” Bisericii anglicane este unicul organ în materie de legislație ecleziastică, și, în consecință, textul legilor bisericești nu poate fi modificat nici chiar de către Parlamentul Majestății sale, Regina Marii Britanii.

A II-a Biserică din Marea Britanie este Biserica prezbiteriană. Or, în Scoția, „Biserica prezbiteriană este independentă de Stat. Tribunalele acestei Biserici fac totuși parte din jurisdicțiile publice”⁴⁹. Așa se și explică faptul că, în Scoția, disciplinele dreptului canonic și ale dreptului ecleziastic sunt studiate și în Facultățile de Drept, iar magistrații și avocații nu sunt lipsiți de cunoștințe de drept religios, de drept canonic și de Drept ecleziastic, așa cum se întâmplă din nefericire la noi, în România, unde, totuși, peste 90% din populația țării se declară creștină.

În litigiile purtate în fața jurisdicțiilor civile, cultele nerecunoscute beneficiază și ele de o oarecare „recunoaștere”. „Judecătorul ține atunci seama de *dreptul* sau regulamentul intern al respectivei comunități religioase... . „Drepturile”, disciplinele și regulamentele interioare acestor culte țin loc de statut asociativ ...”⁵⁰.

Cât privește „căsătoriile religioase”, trebuie precizat că acestea „au efecte religioase în Marea Britanie”⁵¹, adică, efectele lor religioase coincid cu cele ale căsătoriei civile.

49. *Ibidem*, p. 39.

50. *Ibidem*.

51. *Ibidem*.

În același Stat, programa învățământului religios pentru școlile publice este fixată de o „Comisie comunală”, alcătuită din „reprezentanți ai Bisericii anglicane, ai celorlalte religii, ai asociațiilor de profesori și ai administrației școlare locale”⁵².

Așadar, și în Marea Britanie, aidoma altor State din Europa de Vest, membre și ale Uniunii Europene, în școlile publice se transmit și cunoștințe religioase. Mai mult, programa analitică a acestui învățământ religios nu este întocmită și aprobată de organele Ministerului de resort, ci chiar de reprezentanții Bisericilor sau cultelor recunoscute de Stat. Or, și prin această realitate se învederează cu prisosință respectarea unei sume de libertăți fundamentale ale omului⁵³, și anume, libertatea de conștiință, libertatea religioasă, libertatea cultelor (de a se organiza și funcționa potrivit propriului Statut de organizare), libertatea de expresie etc., fără de care nici un Stat nu poate fi definit „Stat de drept”.

Constituția Republicii Portugheze (2 aprilie 1976) prevede că „libertatea de conștiință, de religie și de cult este inviolabilă” (Art. 41 par. 1). Așadar, pentru legiuitorul Portugaliei există o unică „libertas” (libertate), care se manifestă însă în-treit, și anume, prin intermediul conștiinței, prin religie și prin cult.

Aceeași Constituție prevede că „Biserica (romano-catolică, n.n.) și comunitățile religioase sunt autonome față de stat și sunt libere în organizarea și în exercitarea funcțiilor lor și ale cultului”. (Art. 41, par. 3).

După cum se poate constata, Constituția Portugheză face și ea o distincție netă între „Biserică” – care nu este alta decât cea romano-catolică – și „comunitățile religioase”. De altfel, în Portugalia, Biserica catolică se bucură de privilegiile enunțate de *Concordatul* cu Vaticanul. „În drept – scria profesorul Fr. Messner – Biserica catolică are, în ciuda principiului separației invocat de doctrină, o poziție privilegiată. Căsătoria celebrată după normele *Codului de drept canonic* al Bisericii catolice are efecte care coincid cu cele ale căsătoriei civile. Tribunalele și organismele ecleziastice competente judecă chestiunile de nulitate și pot dispensa în cazul neconsumării căsătoriei. Eficacitatea acestor judecăți și decizii este imediată în dreptul intern portughez”⁵⁴.

În Portugalia, hotărârile instanțelor de judecată, bisericească, sunt deci purtătoare de consecințe juridice. De altfel, sentințele tribunalelor ecleziastice sunt încă puse în aplicare prin instrumentele de coerciție ale Statului.

În Occident, această realitate își are de fapt un temei atât în prevederile dreptului cutumiar și al celui constituțional, tradițional, cât și în cele ale dreptului ca-

52. Ibidem, p. 39-40.

53. În privința acestor libertăți, prevăzute de *Declarația universală a drepturilor omului*, de *Convenția pentru apărarea drepturilor omului*, de *Carta socială*, de *Constituția europeană* etc., a se vedea prof. Ovidiu Predescu, *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul penal român*, Ed. Lumina Lex, București, 2006.

54. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 40.

nonic, pontifical, conform cărora sentința dată de un tribunal ecleziastic – îndeosebi pentru acuzația de erezie⁵⁵ – era pusă în aplicare cu ajutorul „brațului” secular.

Cât privește dreptul secular în materie ecleziastică, trebuie amintit și reținut faptul că, în Occident, de-abia din secolele XIV-XV Statele moderne – ieșite de sub autoritatea Statului pontifical, de tip monarhic, autoritar, – devin „din ce în ce mai grijulii față de propria lor putere legislativă, și intervin în „chestiuni mixte”, care înteresează deopotrivă Statul și Biserica. O astfel de „legislație” – preciza un renumit jurist și istoric al instituțiilor europene – se întâlnește în diferite țări din Occident, dar, firește, cu diferențe inerente acestor „țări”⁵⁶.

Făcând referință expresă la realitatea de odinioară din țara sa, același jurist și istoric francez, Jean Gaudemet, amintea că „doctrina galicană atribuia regelui Franței o largă competență legislativă, pe care Biserica (catolică) a contestat-o cu privire la conținutul său în multe privințe. De fapt, în timpul vechiului regim – adaugă profesorul – regalitatea a intervenit în cazuri multiple pentru a stabili disciplina Bisericii Franței”⁵⁷. Or, această realitate s-a petrecut – fie ea și într-o mai mică măsură – și în alte țări catolice din Occident, inclusiv în Portugalia. Dar, ulterior, Biserica catolică din aceste țări ale Europei de Vest a reușit – cu ajutorul papalității – să-și păstreze în exclusivitate competența legislativă în materie bisericească.

În Portugalia de astăzi, clericii Bisericii catolice beneficiază printre altele și „de exonerării fiscale asupra bunurilor și veniturilor cu caracter religios”⁵⁸. Textele legislației portugheze prevăd de asemenea „posturi de omonieri în instituțiile publice și în armată, întotdeauna doar pentru Biserica catolică, care beneficiază de un ajutor economic din partea Statului pentru Seminariile și Facultățile sale de teologie. În fine, un învățământ religios în școlile publice finanțate de Stat este asigurat doar pentru elevii catolici”⁵⁹.

Portugalia, unde „o singură religie este privilegiată de Stat”, este de altfel considerată a fi „ultima țară, masiv catolică, care nu a întreprins o depozitie a sistemului său... . Viitoarea lege - consideră unii juriști francezi - va trebui să suplinească deficitul de egalitate între Biserica catolică și celelalte confesiuni religioase...”⁶⁰.

În ciuda acestui deficit de egalitate a cultelor religioase, implicit a unei legi a cultelor și a unui regim juridic al cultelor prevăzute de textul Constituției, Portugalia este țară membră a U.E., și nimeni nu i-a cerut să-și înregistreze panoplia de lipsuri pe care le-ar avea până și textul său constituțional, așa după cum s-a întâmplat și, din nefericire, se mai întâmplă cu România, și din cauza ignoranței

55. A se vedea H. A. Kelly, *Inquisition and the Prosecution of Heresy*, în *Church History*, 58 (1989), p. 429-451; P. Segl, *Inquisition. Einrichtung und wiskungsweise der „Inquisitio haeretical pravitatis” in mittelalterlichen Europa*, Buyeruther hist. Kolloquien, Bd. 7 (1993).

56. J. Gaudemet, *Église et Cité, Histoire du droit canonique*, Ed. Cerf, Montchrestien, Paris, 1994, p. 645-646.

57. *Ibidem*, p. 646.

58. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 40.

59. *Ibidem*, p. 41.

60. *Ibidem*, p. 42.

totale a multora dintre politicienii și juriștii noștri privind dreptul religios, dreptul canonic și istoria instituțiilor europene.

În fine, referitor la Portugalia, ținem să mai amintim și faptul că textul constituțional, portughez, prevede că „statul nu își poate aroga dreptul de a programa educația și cultura conform unei anumite orientări filosofice ...sau religioase” (Art. 43, par. 2). Dar, în ciuda acestei prevederi constituționale, procesul educațional și cultural se află – în Portugalia – sub impactul unei orientări filosofice de sorginte darwinistă, care propagă și inoculează tinerilor învățătura desuetă privind originea omului din maimuță.

Constituția Greciei (11 iunie 1975) prevede că „religia predominantă în Grecia este Biserica creștină Răsăriteană Ortodoxă” (Art. 3), dar că „deservenții tuturor religiilor cunocute sunt supuși aceleiași supravegheri din partea statului și acelorași obligații față de el, ca și cei ai religiei predominante” (Art. 13, al. 3).

S-a constatat cu îndreptățire că, în Grecia, „religia ortodoxă și nația greacă par încă a forma un tot indisociabil. Această identitate națională a dus la crearea unui sistem de susținere exclusivă a unicei religii dominante...”⁶¹. Nu se poate însă spune că „membrii celorlalte religii nu beneficiază de libertatea de conștiință, dar – precizează juriștii francezi – nu și de o totală libertate de exercitare a cultului...”. De altfel, „practicile și credințele acestora trebuie să fie în armonie cu concepțiile dominante ale societății elene. Ridicarea unui locaș de cult, ne-ortodox, - spun ei - este supusă autorizării prealabile a ministrului cultelor, care, înainte de a decide, trebuie să ia acordul mitropolitului locului”⁶².

Această realitate nu se întâmplă însă doar într-o țară în care religia dominantă este cea creștină, ortodoxă, ci și în țări în care catolicismul sau protestantismul sunt religii de Stat. Că aceasta este realitatea ne-o confirmă și situația în care se află diaspora ortodoxă din Europa de Vest. Bisericile din aria acestei diasporă ortodoxe – organizate pe baze etnice – nu pot fi constituite decât cu consensul tacit sau expres al conducătorilor locali sau centrali ai Bisericilor catolice sau protestante din respectiva arie geografică. Că practicile și credințele altor culte religioase trebuie să fie în armonie cu concepțiile dominante ale societății țărilor din Europa de Vest, în care catolicismul sau protestantismul sunt percepute și considerate drept culte tradiționale, ne-o dovedește și modul în care simbolurile altor religii – precum, de exemplu, cele ale religiei islamice – sunt respinse sau condamnate în Statele respective. Cazul fularului sau voalului – purtate de femeile de religie isalmică – rămâne edificator în această privință.

Că și în Statele din Europa de Vest – acel „pars occidentis” al fostului Imperiu roman – religia constituie – ca și în Grecia – un „tot indisolubil”, și că aceasta a contribuit nu numai la fasonarea identității spirituale, culturale și religioase a națiilor respective, ci și la acea „identitate națională” – de care fac referință expresă până și juriștii occidentali – este o realitate atât de evidentă încât nimeni nu o poate contesta. De altfel, și această „identitate națională” din țările Europei de

61. *Ibidem*, p. 41.

62. *Ibidem*.

Vest este și ea alcătuită din acele „permanențe autohtone”⁶³, care au găsit în patrimoniul spiritual, cultural și religios al Europei încreștinate de Petru și Pavel, Apostolii lui Hristos, apartenența lor la acea „Respublica Christiana”, născută de fapt în aria culturii umaniste greco-romane și a spiritualității religioase iudeo-creștine.

În fine, trebuie menționat și faptul că, în Grecia, „grupurile religioase, neortodoxe, se organizează în cadrul dreptului comun, adică a regimului asociativ”⁶⁴. Or, și în țările din Europa de Vest, grupurile religioase, necatolice sau neprotestante, se organizează tot în cadrul „regimului asociativ”.

În Statele care fac parte din U.E., prin aplicabilitatea directă a dreptului comunitar⁶⁵ crește *ipso facto* și suma de drepturi și libertăți ale cetățenilor, inclusiv cele privind cultul pe care îl practică.

În cazul Greciei, de exemplu, Constituția (din 1975) prevede că „reglementările de drept internațional, general acceptate, ca și tratatele internaționale ratificate prin lege și intrate în vigoare, conform dispozițiilor lor, fac parte integrantă din dreptul intern grecesc și au autoritate superioară oricărei dispoziții contrare a legii” (Art. 28, 1). Or, tocmai acestei receptări și aplicabilități a dreptului comunitar se datorează și faptul că, până și în Grecia, membrii altor culte – altele decât cel ortodox, tradițional, – beneficiază de prevederile acestui drept comunitar și în cadrul diferitelor jurisdicții naționale, elene.

Constituția Regatului Belgiei prevede și garantează și ea „libertatea cultelor și exercitarea lor publică” (Art. 14). Aceeași Constituție spune că „Statul nu are dreptul să intervină în numirea și în consacrarea slujitorilor cultelor ...” (Art. 16). Or, tocmai prin această interdicție se afirmă principiul autonomiei Cultelor religioase, în temeiul căruia este interzisă orice formă de imixtiune a Statului în viața publică a acestora, inclusiv în numirea sau în consacrarea deservenților slujitorilor Cultelor.

În conformitate cu textul constituțional al Regatului Belgiei, „autoritățile organizează un învățământ care este neutru ca orientare. Neutralitatea implică mai ales – precizează legea fundamentală a Belgiei – respectul concepțiilor filosofice, ideologice sau religioase ale părinților și ale elevilor” (Art. 17, al. 1).

Constituția Belgiei prevede însă și o opțiune între o „morală neconfesională” și o „morală religioasă”. „școlile organizate de autoritățile publice – prevede același articol constituțional – oferă, până la sfârșitul ciclului școlar obligatoriu, opțiune între învățământul unei religii recunoscute și cel al moralei neconfesionale” (Art. 17, al. 2). Dar, toți elevii supuși unui program obligatoriu au dreptul, pe baza hotărârii părinților, la o educație morală sau religioasă” (Art. 17, al. 3)⁶⁶.

63. Vezi, I. Ionescu, *Permanențe autohtone și creștine românești*, Bârda, Ed. Cuget românesc, 2003.

64. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 41.

65. Vezi, I. P. Filipescu și A. Fuerea, *Drept instituțional comunitar european*, ed. a V-a, Ed. Actami, București, 2000, p. 90.

66. Apud I. Fonta, *Op. cit.*, p. 86.

Așadar, și în Belgia, toți elevii au dreptul la o educație morală, neconfesională sau religioasă, conformă concepțiilor filosofice, ideologice sau religioase ale părinților și ale elevilor.

Constituția Regatului Țărilor de Jos prevede și ea că „nu este permisă nici o discriminare bazată pe religie, convingeri ...” (Art. 1), și că „fiecare persoană are dreptul de a-și manifesta în mod liber religia sau convingerile sale, în mod individual sau colectiv, cu excepția răspunderii fiecăruia, conform legii” (Art. 6).

Desigur, rămâne de văzut ce înțelege legiuitorul olandez prin sintagma, „cu excepția răspunderii fiecăruia”. Trebuie de asemenea remarcat și faptul că, și în Olanda, exercitarea dreptului la libertatea religioasă este condiționată de limitele legii. Or, prin restrângerea conținutului acestui drept și responsabilizarea unei persoane religioase față de legea unui Stat – fie el și de „Drept” – se înlătură de fapt orice apel al acesteia atât la dreptul natural, cât și la cel religios, care nu pun limite sau hotare devoțiunii sau sentimentului religios arătat față de Divinitate.

Aceeași Constituție prevede că, în Olanda, „învățământul public este reglementat prin lege, prin respectarea religiei și a convingerilor fiecăruia” (Art. 23) și că „tuturor comunităților religioase din Regat le este asigurată o protecție legală” (Art. 182).

În fine, Constituția olandeză prevede că „instrucția publică va fi reglementată de lege prin respectarea sentimentelor religioase ale fiecăruia” (Art. 208). Dar, din nefericire, aceste sentimente religioase ale fiecărui cetățean nu sunt respectate nici în Olanda, unde este o democrație parlamentară, întrucât instrucția publică este de obicei guvernată de principii ale unei educații contrare principiilor morale ale religiilor sau comunităților religioase recunoscute de legea Statului olandez.

În Olanda – ca de altfel și în Belgia, Luxemburg și Alsacia-Mosel (Franța) – cultele catolic, protestant, mozaic și islamic sunt organizate în cadrul dreptului public și finanțate direct și indirect de Stat (exonerării fiscale ale activităților și instituțiilor culturale, tratamentul slujitorilor de cult) și de colectivitățile teritoriale (finanțarea cultului local și întreținerea clădirilor). Recunoașterea „legală” antrenează și finanțarea omoneriilor din armată și instituții publice (închisori, spitale), și a cursurilor de religie în școlile publice⁶⁷.

Și în Țările de Jos, relațiile Stat-Culte religioase au suferit mutații profunde datorită aplicării aceluiași principiu al priorității dreptului comunitar față de cel național, în virtutea căruia orice cetățean – indiferent de credința sa religioasă – lezat în exercitarea deplinei sale libertăți religioase poate face apel la Curtea europeană de Justiție.

Trebuie însă menționat faptul că, deși Belgia, Olanda și Luxemburgul și-au modificat în mod corespunzător Constituțiile, „în scopul de a crea o bază certă transferului de competențe cerut de construcția comunitară”, totuși, „în lipsa dispozițiilor constituționale, confirmarea priorității dreptului comunitar față de lege rezultă din soluții care țin de jurisprudență”⁶⁸. Or, nu puține sunt și cazurile solu-

67. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 42.

68. I. P. Filipescu și A. Fuerea, *Op. cit.*, p. 85.

ționate de această jurisprudență privind libertatea religioasă, din care a rezultat uneori aplicarea unui regim de „favorizare” sau de „discriminare religioasă”.

Cât privește Franța – exceptând regiunile Alsacia-Mosel – trebuie remarcat faptul că, în privința priorității dreptului comunitar, această țară nu poate constitui un model. Și, evident, cu atât mai puțin în materie de religie! Într-adevăr, în Franța, în numele aceluși principiu al „neutralității” Statului în materie de credință religioasă – prevăzut de legea separării celor două domenii (spiritual și teluric), din 1905, – unele culte religioase, ca, de exemplu, cel islamic, nu se bucură încă de același regim juridic al cultelor tradiționale, de unde și o anume notă de „discriminare religioasă”. De altfel, juriștii români au constatat că, în Franța, „singura” prioritate a dreptului comunitar, „care face obiectul unei confirmări depline și totale, este cea a dreptului comunitar față de actele administrative”⁶⁹.

Nu de mult, în Luxemburg s-a recunoscut statutul de cult și Bisericii ortodoxe. Dar, în realitate, mai este încă mult până când Bisericile ortodoxe din Luxemburg sau din celelalte țări amintite mai sus (Belgia, Olanda și Franța) se vor putea bucura – efectiv și concret – de același regim juridic ca și Bisericile catolice sau Bisericile protestante din Statele respective.

În Austria, „problemele referitoare la relațiile dintre școală și biserică și la instruirea religioasă în școală” sunt reglementate – în conformitate cu prevederile Constituției Federale a Republicii Austria – de „Federația” helvetică (Art. 14, al. 10), care are putere legislativă și executivă (cf. Art. 10).

Ca și în celelalte țări ale U.E., și în Austria doar Bisericile legal recunoscute sau înregistrate beneficiază de legislația cultelor și de avantajele sale. „Societățile religioase sunt excluse din dreptul comun de asociație”⁷⁰.

În aceeași țară, „situația Bisericii catolice este reglementată de dreptul internațional (*Concordatul din 1933*), în timp ce legi speciale conduc pe protestanți, ortodocșii greci, israeliți și musulmani”⁷¹. Prin urmare, se poate spune că, și în Austria, Biserica romano-catolică se bucură de un regim juridic privilegiat în temeiul unui Concordat.

Dar, ce este un Concordat? După formularea dată de canoniștii romano-catolici, Concordatul „este forma cea mai solemnă pe care o îmbracă o convenție dintre Sfântul Scaun și un stat. Astfel de Concordate – ne spun ei – încheie Sfântul Scaun cu nationes – statele și cu societates – acele organizații civile cu caracter internațional guvernativ sau neguvernativ cu care Sfântul Scaun încheie convenții (ex. O.N.U., Unesco, F.A.O., U.I.M. - Uniunea Internațională a Muncii)”⁷².

Aceiași canoniști vorbesc și despre „dreptul concordatar”, pe care canoanele Codului canonic latin, în vigoare, nu l-a abrogat sau derogat, și, „ca atare, normele prevăzute în acele convenții reprezintă un drept special”⁷³.

69. *Ibidem*, p. 76.

70. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 43.

71. *Ibidem*, p. 44.

72. I. Martincă, *Dreptul canonic*, Ed. Universității din București, 2005, p. 49.

73. *Ibidem*, p. 49-50.

În Statele semnatare ale Concordatelor cu Vaticanul, situația Bisericii romano-catolice este într-adevăr reglementată de dreptul internațional prin acele „... Convenții (Conventiones) încheiate de Scaunul apostolic (*Apostolica Sede*) cu State (*cum nationibus*) sau cu alte societăți politice (*societatibus politicis*) ...”, pe care Codul de Drept canonic, latin, în vigoare (din 1983), nu le-a modificat nimic „din conținutul lor”. Ele continuând de altfel „să fie în vigoare ...” (Art. 3 Cod de Drept canonic).

Referindu-se la această situație privilegiată a Bisericii romano-catolice, canoniștii săi, avizați, ne spun că, în textul canonului trei, din Codul de Drept canonic, latin, „este vorba de o aplicare a principiului *pacta sunt servanda*, fiindcă, acordurile concordatate sunt tratate de drept public extern”⁷⁴.

Normele referitoare la Concordat păstrează deci forță autonomă față de prevederile Codului de Drept canonic al Bisericii Catolice, de rit latin, intrat în vigoare în ianuarie 1983. În caz de conflict între normele prevăzute de Concordat și Codul canonic prevalează principiul *Pacta sunt servanda*.

Acest principiu – în temeiul căruia „convențiile trebuie respectate” – este „unul dintre cele mai cunoscute principii, nu numai pentru că atât de laconic, și totuși atât de cuprinzător, se exprimă astfel un crucial principiu moral și juridic, dar, poate, și pentru că societatea însăși este o sumă calitativă de convenții, scrise sau nescrise, acceptate sau impuse”⁷⁵.

În temeiul acestor tipuri de tratate internaționale, bilaterale, – cunoscute sub numele de Concordate – care sunt de fapt Convenții diplomatice încheiate între Statul Vatican și alte State și „societăți politice”, se exprimă deci acordul scris între Papă și respectivele State sau Societăți politice.

În Spania, în virtutea *Concordatului*, „doar Biserica catolică ... este subvenționată de Stat ... Omoneriile din armată și spitalele publice sunt finanțate de Stat, dar întotdeauna doar pentru Biserica catolică”⁷⁶. Celelalte religii depind de dreptul comun de asociație. De altfel, în Constituția Spaniei (27 decembrie 1978) se prevede că „puterea publică ... va întreține relații de cooperare cu Biserica catolică și cu alte confesiuni” (Art. 16, 3). Cu alte cuvinte, însuși textul constituțional statutează un regim privilegiat pentru „Biserica Catolică” în raport cu de celelalte Biserici, etichetate de altfel doar sub genericul de „confesiuni”.

În fine, ținem să amintim faptul că, în Spania, căsătoria religioasă – indiferent de religie – are „efecte civile”⁷⁷. Or, în România, de exemplu, o asemenea situație nu se mai întâmplă din epoca lui Cuza-Vodă, când legislația pravilnică (nomocanică) și canonică, bizantină⁷⁸, – după care s-au condus cele două vechi

74. P. Lombardia, *Comentar la canonul trei*, în *Code de Droit canonique*, Montréal, 1990, p. 41.

75. I. Deleanu, S. Deleanu, *Mică Enciclopedie a Dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 289.

76. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 44.

77. *Ibidem*.

78. Vezi, N. V. Dură, *Dreptul nomocanic*, în *În Justiție*, an III (2002), nr. 16 (27. nov.-3 dec.), p. 19; nr. 17 (4-10 dec.), p. 19; an IV (2003), nr. 1 (8-14 ian.), p. 19; nr. 2 (22-28 ian.), p. 19; nr. 3 (29 ian.-4 febr.), p. 19; nr. 4 (5-11 febr.), p. 19; nr. 5 (19-25 febr.), p. 19; nr. 6 (28 febr.-4 martie), p. 22; nr. 7 (5-11 martie), p. 22; nr. 8 (19-25 martie), p. 22; nr. 9 (martie-aprilie), p. 22; nr. 10 (9-15 aprilie), p. 22; nr. 11 (16-22 aprilie), p. 22; *Idem*, *Nomocanonul „Fetha Nagast” în lumina cercetărilor istoricilor*

instituții ale țării, adică, Statul și Biserica, încă din epoca împăratului Justinian⁷⁹ (527-565) – a fost înlocuită cu o legislație de import, adusă de pe malurile Senei și ale Tibrului⁸⁰, de unde și greul ei proces de adaptare și receptare la realitățile din spațiul pontico-danubiano-carpatic.

Ca și în Spania, în Italia avem „mai multe niveluri de *recunoaștere* ...a confesiunilor religioase...”⁸¹. Sunt culte care au încheiat „un acord cu Statul” și culte care „sunt recunoscute în cadrul legii din 24 iunie 1929. Această recunoaștere este o condiție de facto prealabilă pentru acordul cu Statul. Toate celelalte grupări religioase depind de dreptul comun”⁸².

Consfințind această realitate, Constituția Republicii Italiene (21 decembrie 1947) prevedea că „Statul și Biserica Catolică sunt, fiecare în domeniile lor de activitate, independente și suverane. Raporturile lor sunt reglementate de Pactele Lateranensi...” (Art. 7). Or, până în prezent, raporturile dintre Statul italian și celelalte Biserici sau Confesiuni religioase, din spațiul său geografic, nu sunt reglementate printr-un Pact, Tratat sau o Convenție, de unde și statutul privilegiat de care se bucură Biserica catolică, în Italia, vis-à-vis de celelalte culte religioase. De altfel, despre „Profesorii de religie și diferiții “omonieri” din armată și din instituțiile publice (spitale, închisori)” ni se spune că „sunt luați financiar în sarcina Statului doar pentru Biserica catolică”⁸³. Ca atare, putem spune că, și pentru Italia, *quod erat demonstrandum!*

În fine, amintim faptul că, în Italia, „Statul recunoaște efectele civile ale căsătoriei religioase a Confesiunilor care au încheiat o convenție cu el și a celor care au fost recunoscute de legea din 1929”⁸⁴. Prin urmare, cultele religioase care nu au încheiat un „Concordat” cu Statul italian – precum Biserica romano-catolică – nu beneficiază nici de recunoașterea efectelor civile ale căsătoriei civile.

În Germania, legea sa fundamentală (1949) prevede că „nimeni nu poate fi nedreptățit sau favorizat datorită ...credinței, opiniilor sale religioase...” (Art. 3). Același text constituțional prevede că „libertatea de credință și conștiință și libertatea de confesiune religioasă... sunt inviolabile” (Art. 4).

și canoniștilor etiopieni și europeni, în Studii Teologice, XXVII (1975), nr. 1-2, p. 96-118; Idem, *Preocupări canonice ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române, de-a lungul secolelor XVII-XIX, în lumina „Pravilelor” mici (Pravilioarelor)*, în Biserica Ortodoxă Română, CII (1984), nr. 3-4, p. 217-232; Idem, *350 de ani de la tipărirea Pravilei de la Govora. Contribuții privind identificarea izvoarelor sale*, în Altarul Banatului, I (1990), nr. 3-4, p. 58-79; Idem, *Colecții canonice, apusene, din primul mileniu*, în Analele Universității Ovidius. Seria: Drept și Științe Administrative, nr. 1, 2003, p. 19-33; în Biserica Ortodoxă Română, CXXI (2003), nr. 7-12, p. 449-458.

79. Vezi, Em. Molcuț, *Drept roman*, București, 2002, p. 53-57; Vl. Hanga, *Op. cit.*, p. 3-6.

80. Pentru această legislație, a se vedea Codul civil decretat la 26 noiembrie 1864, promulgat la 4 decembrie 1864 și pus în aplicare la 1 decembrie 1865. La baza acestui Cod a stat Codul lui Napoleon, din 1807, și s-a avut în vedere Codul civil italian al ministrului Pisanelli și legea civilă belgiană din 16 decembrie 1851.

81. Fr. Messner, *Op. cit.*, p. 45.

82. *Ibidem.*

83. *Ibidem.*

84. *Ibidem.*

Aceeași Constituție a Germaniei – care precede libertatea de credință celei de conștiință, și distinge între libertatea de credință și libertatea de confesiune religioasă, – prevede că „religia este obiect de studiu în învățământul public, ...”, și că, „rămânând dreptul de supraveghere al statului, învățământul religios este asigurat în conformitate cu principiile confesiunilor religioase”. Dar, în același articol 7 se precizează că „nici un elev nu poate fi obligat, împotriva voinței sale, să asiste la orele de religie” (Art. 7, par. 3).

Juriștii occidentali ne spun că, în Germania, se pot distinge „trei blocuri diferențiate de drepturi ale cultelor, caracterizate prin proceduri de *recunoaștere*. Aceste culte se organizează în mod liber, în afara constrângerilor statutare impuse de dreptul asociativ. Ele pot beneficia de o întreagă serie de exonerări fiscale...”⁸⁵. Dar, și în Germania, relațiile cu Biserica catolică sunt reglementate de dreptul concordatar, în timp ce, pentru celelalte culte, de dreptul public intern.

În fine, în Germania, orice cult sau comunitate religioasă recunoscută – organizată în cadrul dreptului privat sau a dreptului public – are dreptul de a organiza „un învățământ religios în școlile publice”⁸⁶. Se cere însă prezența unui oarecare număr de elevi.

Din analiza textului constituțional al unor State din U. E. – coroborat cu interpretările făcute de unii specialiști în domeniul dreptului constituțional și al celui religios – rezultă următoarele constatări:

a) în Statele (republici sau monarhii) din U.E., libertatea religioasă este prevăzută de Constituția fiecăruia. Această libertate este însă percepută, evaluată și exprimată diferit de tradițiile constituționale, religioase și culturale ale fiecărui popor, de unde și diversitatea politicii Statelor Uniunii Europene în materie de religie;

b) o evaluare atentă și pertinentă atât a textului constituțional, cât și a realităților socio-politice și bisericești, din Statele respective, au evidențiat faptul că relațiile dintre Stat și Cultele religioase sunt diferite de la o țară la alta;

c) în politica religioasă a unor State din U.E., întâlnim și forme de „favorizare” sau „discriminare”, care fac ca libertatea religioasă să nu fie afirmată în totalitatea manifestărilor conținutului ei, așa după cum prevede atât dreptul natural și dreptul sacru, cât și cel al Uniunii Europene, de unde, deci, și obligativitatea legiuitorului fiecărei țări de-a garanta dreptul la libertatea religioasă fără nici-o formă de „favorizare” sau „discriminare”, atât pentru vreo Biserică sau cult religios recunoscut de lege, cât și pentru fiecare om sau cetățean european;

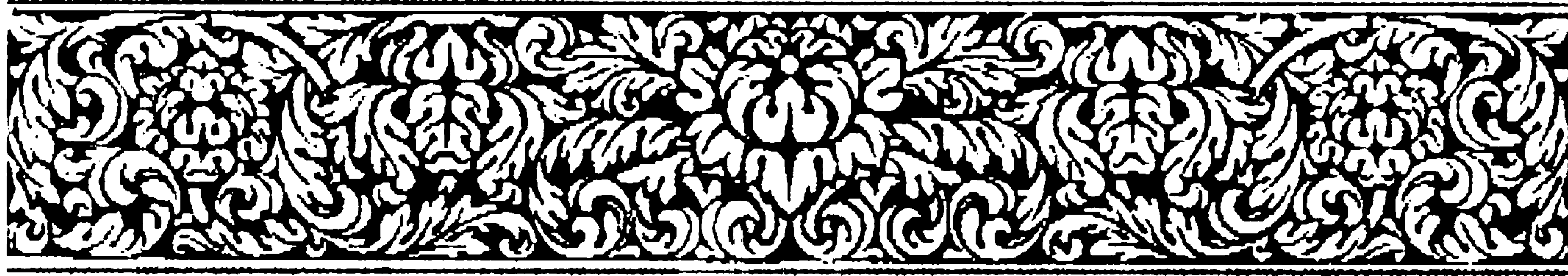
d) în principiu, dreptul la libertatea religioasă și protecția sa juridică sunt înscrise la loc de frunte în textele legilor lor fundamentale;

e) doar prin aplicarea principiilor dreptului comunitar se poate ajunge la o politică, unitară, în privința regimului juridic al cultelor religioase, și, ipso facto, la eliminarea oricăror forme discriminatorii sau privilegiate față de unele Biserici, culte și denominațiuni religioase, din spațiul geografic al țărilor Uniunii Europene.

Prof. univ. dr. NICOLAE V. DURĂ

85. *Ibidem*, p. 46.

86. *Ibidem*, p. 47.

• R E C E N Z I I • N O T E • C O M E N T A R I I •

THEODOR CODREANU, MIHAIL DIACONESCU – *Fenomenologia epică a istoriei românești*, Editura Ager-Economistul, București, 2005, 368 p.

A apărut recent la binecunoscuta editură *AGER-Economistul* din București una dintre cele mai interesante cărți din câte s-au ivit în rafturile librăriilor în ultimii ani. Este monografia domnului Theodor Codreanu intitulată *Mihail Diaconescu – Fenomenologia epică a istoriei românești*. Ca și alte volume publicate de editura *AGER-Economistul*, cartea semnată de domnul Theodor Codreanu se distinge prin ținuta ei grafică, demnă de realizările similare din spațiul cultural european. Este o carte realizată la cele mai înalte standarde tehnice și artistice.

Noua carte ne reamintește faptul că opera vastă a romancierului, esteticianului și istoricului literar Mihail Diaconescu, unul dintre cei mai importanți apologeți ai Ortodoxiei din istoria culturii române și europene, s-a bucurat în decursul anilor de numeroase și erudite exegeze concretizate în mii de cronici, recenzii, articole, studii, lucrări de licență, teze de doctorat, capitole din volume de critică sau din lucrări istorice de sinteză, prezentări în diferite dicționare elaborate în țară și în străinătate, eseuri, comunicări științifice, cursuri universitare.

Cele mai importante dintre aceste exegeze sunt, fără îndoială, amplele volume monografice care i-au fost dedicate.

Acestea sunt: Gh. Bulgăr, *Stil și artă literară în proza lui Mihail Diaconescu* (București, 2001; Ediția a II-a, cu un *Cuvânt înainte* de Liviu Bulgăr, București, 2004); Valeriu Filimon, *Critica arhetipală și fenomenologia narativă* (București, 2004); Theodor Codreanu, *Mihail Diaconescu, Fenomenologia epică a istoriei românești* (București, 2004); Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Radu, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative* (Constanța, 2005).

Semnalăm aici, foarte succint, importanța științifică excepțională a monografiei pe care domnul Theodor Codreanu a intitulat-o *Mihail Diaconescu, Fenomenologia epică a istoriei românești*.

Romanele capodopere prin care Mihail Diaconescu s-a impus – *Călătoria spre zei, Depărtarea și timpul, Adevărul retorului Lucaci, Marele cântec, Culoarele Sângelui, Speranța, Sacrificiul și Umbrele nopții* - formând laolaltă ceea ce autorul lor numește în diferite interviuri, articole sau studii doctrinare „o fenomenologie epică a istoriei românești” - au toate o importantă dimensiune spirituală și istorico-bisericească ortodoxă. Modul cum aceste romane capodopere au fost analizate în riguroasa monografie semnată de domnul Theodor Codreanu este exemplar.

Înainte de a trece la succintele noastre însemnări despre această monografie, credem însă că este necesar să subliniem amploarea și complexitatea operei de critic și istoric literar, politolog, sociolog, gânditor moralist și romancier prin care domnul Theodor Codreanu s-a impus.

Fără îndoială, cele mai importante dintre volumele domnului Theodor Codreanu sunt cele dedicate poetului nostru național: *Eminescu – Dialectica stilului* (1984), *Modelul ontologic eminescian* (1992), *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, cu o Prefață de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, (1997; Ediția a II-a și a III-a, 1999), *Mitul Eminescu* (2004), *Eminescu – martor al adevărului* (2004). Datorită acestor volume domnul Theodor Codreanu ocupă un loc deosebit de important în galeria ilustră a marilor eminescologi români și străini: D. Caracostea, G. Călinescu, Perpessicius, Gh. Bulgăr, Rosa del Conte, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Alain Guillermou, G. I. Tohăneanu, Liviu Rusu, D. Vatamaniuc, Mihai Cimpoi, Mircea Eliade, Ioana Em. Petrescu, Constantin Noica, Const. Ciopraga, N. Georgescu, Constantin Cubleşan, George Munteanu, Svetlana Paleologu-Matta, Ilie Bădescu, Mihai Drăgan, Matei Călinescu.

Tot ceea ce domnul Theodor Codreanu a scris despre Eminescu este important și revelator.

Aceeași capacitate de revelare are și volumul pe care domnul Theodor Codreanu l-a intitulat *Caragiale abisal* (2003).

În același timp, domnul Theodor Codreanu este autorul celei mai cuprinzătoare și mai profunde monografii din câte au fost dedicate până acum poetului „plumbului”. Volumul său *Bacovia* (2002; Ediția a II-a, 2003) nu are termen de comparație în critica și istoria literară românească.

Alte două volume monografice au fost dedicate de domnul Theodor Codreanu unor celebri poeți contemporani. Acestea sunt: *Eseu despre Cezar Ivănescu* (1998) și *Duminica Mare a lui Grigore Vieru* (2004).

Se cuvine a fi subliniate în mod deosebit calitățile științifice excepționale ale monografiei cu caracter sociologic, politologic și istoric pe care domnul Theodor Codreanu a intitulat-o *Basarabia sau drama sfâșierii* (2003; Ediția a II-a, 2003; Ediția a III-a, 2004). Este o carte de mare succes la public. Ea circulă dată din mână în mână.

Ca moralist preocupat de cele mai riguroase criterii etice domnul Theodor Codreanu a publicat volumele: *Fragmentele lui Lamparia. Aforisme* (2002) și *60 de oglinzi. Cugetări* (2005).

Ca romancier, eseist, istoric, cronicar literar cu colaborări la numeroase reviste, ca promotor consecvent al nemuritoarelor valori prin care națiunea română se legitimează în lume și în istorie, domnul Theodor Codreanu este una din cele mai autorizate și mai importante voci afirmate în întreaga istorie a culturii noastre.

Pe bună dreptate criticul și istoricul literar Edgar Papu a caracterizat opera domnului Theodor Codreanu astfel: „*Rafinamentul atât de sensibil al nuanțelor în gândirea lui Theodor Codreanu derivă din vechiul „esprit de finesse”, pe care nu-l pot promova decât „les raisons du coeur”. Autorul se supune acelei ordo amoris postulate de Max Scheler, care cuprinde, poate, și secretul profunde sale înțelegeri prin iubire, aplicate la întregul domeniu al cunoașterii.*”

Nu este întâmplător faptul că după ce a realizat lucrări fundamentale despre mari clasici precum Eminescu, Caragiale și Bacovia, criticul și istoricul literar Theodor Codreanu a publicat un amplu și erudit volum monografic despre **Mihail Diaconescu**.

În mod curent criticii și istoricii literari de cele mai diferite orientări îl așează pe Mihail Diaconescu în galeria unor personalități tutelare ale culturii române precum Cantemir, Eminescu, Hașdeu (comparația cu Hașdeu a fost făcută și argumentată chiar de domnul Theodor Codreanu), Iorga, Enescu, Blaga, Noica, Stăniloae, Sadoveanu, Mircea Eliade, Nichifor Crainic.

În monografia sa domnul Theodor Codreanu ține cont de atmosfera dezbaterilor literare generate de modul cum este realizată receptarea operei lui Mihail Diaconescu, fără să se abată însă de la cele mai riguroase criterii analitice, critice și valorice.

Demonstrațiile pe care domnul Theodor Codreanu le dedică operei lui Mihail Diaconescu sunt organizate în șase mari secțiuni: *Fundamentele fenomenologiei epice, Analize fenomenologice, De la fenomenologia epică la fenomenologia culturii, În loc de încheiere, Bibliografie și Documente fotografice*. Aceste secțiuni sunt precedate de o amplă *Cronologie* (pag. 9-44), în care datele cele mai importante ale evoluției literare, științifice și teoretice ale lui Mihail Diaconescu sunt atent subliniate.

Fapt semnificativ – domnul Theodor Codreanu discută romanele lui Mihail Diaconescu ținând cont de modul specific în care ele se înscriu în ampla construcție epică pe care autorul lor a intitulat-o „*fenomenologia epică a spiritualității române*”. Astfel, *Călătoria spre zei* evocă Dacia spirituală în epoca marelui rege Burebista. *Depărtarea și timpul* este o evocare a marelui învățat Dionysius Exiguus, dar și a mediilor sociale, politice și teologice afirmate în istoria noastră în epoca dacoromană, mai precis – în deceniile care au urmat celui de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic de la Calcedon (451). *Adevărul ritorului Lucaci* îl are în centrul acțiunii pe „*ritorul și scholasticul Lucaci*”, autorul celui mai vechi text juridic în limba română redactat în spațiul Moldovei feudale – *Pravila ritorului Lucaci* (1581), dascăl de știința canoanelor la Academia Domnească de la Putna, celebră instituție de învățământ fondată de domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt. *Marele cântec* este o evocare a muzicianului și compozitorului Ioan Căianu-Valachus, dar și a atmosferei specifice generate în artă de barocul muzical românesc din Transilvania secolului al XVII-lea. *Culorile sângelui* îl are ca erou principal pe Pârvu Pârvescu Mutu, cunoscut pictor de icoane și biserici, cea mai importantă personalitate a artei noastre picturale în epoca Sfântului Domnitor Constantin Brâncoveanu Mărturisitorul, dar și a breslelor feudale, ca mediu socio-spiritual și profesional specific. *Speranța* este o evocare a personalității lui Grigore Alexandru Ghica al X-lea, ultimul domnitor al Moldovei înainte de Unirea Principatelor Române la 1859, dar și a romantismului politic din secolul al XIX-lea. *Sacrificiul* este o evocare epică și simbolică a mediilor sociale, politice, bisericesti, diplomatice, rurale, orășenești, aulice, militare, intelectuale, românești și străine înainte, în timpul și după primul război mondial. *Umbrele nopții* este un roman care are în centrul acțiunii personalitatea unui sculptor, Ștefan Manu, exilat în Occident după al doilea război mondial.

Aceste romane, formând laolaltă „*fenomenologia epică a spiritualității române*”, evidențiază trăsăturile pe care scriitorul și filozoful culturii Mihail Diaconescu le consideră a fi constante și specifice pentru profilul etnic și sufletesc al neamului nostru, respec-

tiv amestecul de eroic, tragic, moral, spiritual, sacru, misionar și sublim din istoria românilor de pretutindeni.

Este mai mult decât semnificativ faptul că în toate romanele lui Mihail Diaconescu apar portretizate foarte atent numeroase personalități bisericești: teologi, monahi, ieromonahi, sihaștri, diaconi, preoți, episcopi, arhiepiscopi, mitropoliți, credincioși obișnuiți din sate și orașe într-un mare număr de evocări pline de forță revelatoare. Apar biserici, mănăstiri, schituri și sihăstrie. Apar momente deosebit de semnificative din istoria Bisericii noastre strămoșești și din istoria Bisericii universale.

Printre personalitățile bisericești asupra cărora Mihail Diaconescu se oprește insistent se numără monahul și savantul de orizont enciclopedic Dionysius Exiguus, fondatorul erei creștine, și patriarhul ecumenic Eufimie (în *Depărtarea și timpul*), mitropolitul Teofan al Moldovei și episcopul de Rădăuți Gheorghe Movilă (în *Adevărul retorului Lucaci*), Sfântul Ierarh și Martir Sava Brancovici Mitropolitul Ardealului (în *Marele cântec*), Sfântul Ierarh și Martir Antim Ivireanul Mitropolitul țării Românești (în *Culorile sângelui*), cuviosul ieromonah Dionisie Romano, viitor episcop de Buzău (în *Speranța*), episcopul ortodox de Oradea, Roman Ciorogariu și episcopul apoi patriarhul Elie Miron Cristea (în *Sacrificiul*), preotul de sat, Octavian Bădescu, un duhovnic plin de înțelepciune, de râvnă pastorală și de tact (în *Umbrele nopții*) și mulți alții. Faptul că Mihail Diaconescu i-a evocat epic pe doi dintre Sfinții Bisericii noastre ortodoxe și strămoșești, respectiv pe Sfântul Ierarh Sava Brancovici și pe Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, este un act de mare îndrăzneală artistică dar și o admirabilă înfăptuire estetică. Modul cum au fost portretizați acești Sfinți demonstrează cu prisosință marea forță epică a romancierului Mihail Diaconescu.

În interpretările pe care le dedică romanelor lui Mihail Diaconescu se vedește, încă odată, puterea de pătrundere, adecvarea disocierilor analitice, erudiția și capacitatea de nuanțare a ideilor cu care cărțile domnului Theodor Codreanu ne-au obișnuit. Domnia sa scrie cu dragoste despre aceste romane, dar și cu dreaptă măsură. El nu uită, nici un moment criteriile valorice, în primul rând – criteriile valorice, care îi direcționează comentariul. În abordările sale, domnul Theodor Codreanu este, mai presus de toate, un analist de mare finețe intelectuală și de larg orizont comparatist.

Suntem integral de acord cu convingerea Domniei Sale că romanele *Speranța* și *Sacrificiul* se numără printre capodoperele prozei artistice românești.

Suntem de acord și cu concluziile care afirmă că romanele lui Mihail Diaconescu instituie laolaltă, un nou mod de abordare artistică a trecutului nostru.

Suntem, mai ales, de acord cu demonstrațiile domnului Theodor Codreanu în care sunt subliniate în mod consecvent convingerile teoretice care susțin romanele lui Mihail Diaconescu. Pentru că romancierul Mihail Diaconescu este întregit de un istoric de mare prestigiu și de un gânditor de strălucită vocație.

Aceste convingeri sunt evidențiate îndeosebi de volumele pe care Mihail Diaconescu le-a intitulat *Istorie și valori* (1994) și *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă* (2001). Ele conțin argumentări și demonstrații teoretice pe teme literare, estetice, filozofice, spirituale, civice, etice, istorice și sociale strâns legate de diversele etape ale elaborării vastei opere diaconesciene. Nu întâmplător domnul Marin Diaconu, cel mai important istoric al filozofiei noastre, a scris despre volumul *Farmecul dialecticii și fenomenologia narativă* (în revista *Argeș*, An II (36), Nr. 5 (236), februarie 2002, pag. 12) aso-

ciind unele din demonstrațiile lui Mihail Diaconescu, îndeosebi cele despre fenomenologia sa narativă, cu anumite sugestii oferite de moștenirea nepieritoare lăsată culturii europene de personalități ca Socrate, Platon, Hegel (cel din *Fenomenologia spiritului*), Cantemir, Eminescu, Mircea Vulcănescu, Blaga, Ștefan Lupașcu, Noica.

Domnul Theodor Codreanu se întâlnește în spirit cu domnul Marin Diaconu tocmai în analizele pe care le dedică dimensiunii teoretice a operei lui Mihail Diaconescu.

Alte observații profunde, bine argumentate, totdeauna la obiect, găsim și în secțiunile pe care domnul Theodor Codreanu le dedică tratatului *Istoria literaturii dacoromane*.

Despre acest tratat s-a scris mult și se scrie în continuare. Faptul că despre acest tratat se scrie atât de mult este semnificativ pentru actualele evoluții din cuprinsul culturii române. Credem că între ilustrele personalități care au comentat acest tratat, domnul Theodor Codreanu are un loc aparte, în primul rând, pentru modul cum subliniază relația complexă dintre documentar, epic și istoric în masiva sinteză a lui Mihail Diaconescu. Dincolo de riguroasele sale demonstrații științifice sesizăm în comentariile pe care domnul Theodor Codreanu le-a dedicat tratatului *Istoria literaturii dacoromane* o mare bucurie a lecturii asociată cu experiența sa de romancier (volumul cu care domnul Theodor Codreanu a debutat în 1981 este romanul *Marele zid*).

Un loc aparte în monografia domnului Theodor Codreanu ocupă secțiunea intitulată *Estetica Ortodoxiei*. În capitole precum *Determinările noțiunii*, *Ipostazele artei*, *interdependența valorilor și caracterul paradoxal al demersului teoretic* și *O estetică generală* sunt subliniate meritele teoretice evidențiate de cele două masive volume ale tratatului pe care Mihail Diaconescu l-a intitulat *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*.

Domnul Theodor Codreanu are dreptate când afirmă că: „*Prelegeri de estetica Ortodoxiei explică aspecte fundamentale ale fenomenologiei narrative diaconesciene. Explică și trecerea realizată în opera sa de la fenomenologia epică a spiritualității române la fenomenologia culturii (...) Faptul că Mihail Diaconescu este în cuprinsul întregii sale opere epice și științifice un apologet al Ortodoxiei mi se descoperă în primul rând în paginile acestei cărți de excepție*” (pag. 179).

Apelând la autori ca Nichifor Crainic, abatele Bremond, N. Berdiaev, Vladimir Lossky, Dumitru Stăniloae și alții, domnul Theodor Codreanu fixează locul lui Mihail Diaconescu în preocupările teoretice actuale din domeniul esteticii.

Concluzia domnului Theodor Codreanu este categorică: „*Paradigma propusă de Mihail Diaconescu este o mare provocare culturală, imposibil de ignorat*.” (pag. 186).

Iar în altă parte: „*Mihail Diaconescu este o personalitate de anvergură hașdeiană, cu cel puțin două proiecte ciclopice împlinite: e vorba de cele două volume Prelegeri de estetica Ortodoxiei și de recenta Istoria literaturii dacoromane însumând 830 pagini. Atributul monumental devine inevitabil pentru ambele lucrări*” (pag. 187).

Bibliografia utilizată de domnul Theodor Codreanu în realizarea monografiei sale ocupă un alt capitol important în economia volumului pe care îl semnalăm aici.

La data când a fost elaborată monografia domnului Theodor Codreanu, această bibliografie a comentariilor dedicate operei diaconesciene era, așa cum este și în prezent, într-un proces de continuă amplificare. Între timp, bibliografia aceasta s-a mărit în mod substanțial, pentru că aproape nu există săptămână în care să nu apară noi și noi comentarii dedicate operei celui ce ne-a dăruit *Călătoria spre zei*, *Depărtarea și timpul*, *Marele*

cântec, Culorile sângelui, Speranța, Sacrificiul, Umbrele nopții, Prelegeri de estetica Ortodoxiei și Istoria literaturii dacoromane.

Monografia publicată de domnul Theodor Codreanu sub titlul *Mihail Diaconescu – Fenomenologia epică a istoriei românești* este una dintre cele mai importante lucrări de istorie literară apărută la noi în ultimii ani. Este o lucrare științifică de referință.

Frumusețea și puterea de atracție a analizelor de texte, sublinierile comparatiste, dimensiunile teoretico-filozofice ale unor capitole, informațiile documentare, rigoarea interpretărilor estetice, numeroase alte calități fac din această monografie un *model* de dăruire sufletească în promovarea valorilor literare, teoretice și științifice care ne reprezintă.

Pr. EUGEN MORARU
BISERICA ADORMIREA MAICII DOMNULUI
BUCUREȘTI

Vasile, VASILE. *Alexandru Zirra*, Editura Muzicală, București, 2005, 426 p.

Nu de mult, a apărut la Editura Muzicală o carte pe cât de interesantă pe atât de așteptată de oamenii de strictă specialitate și de iubitorii de artă și cultură românească laică și religioasă.

Cartea este intitulată Alexandru Zirra și este semnată de binecunoscutul muzicolog și profesor universitar Vasile Vasile.

Structurată în mai multe capitole, potrivit complexei personalități a lui Zirra, cartea răspunde unor întrebări de mult formulate de muzicologia românească, dar nerezolvate încă.

În prima parte a cărții p.5-19, autorul se ocupă pe larg de cadrul familial, de studiile muzicale și de contextul social-cultural în care Alexandru Zirra și-a început conturarea laturilor personalității sale de profesor, compozitor, muzicolog și folclorist, care aveau să strălucească mai târziu. Tot aici este prezentată bogata și impunătoarea sa activitate de profesor la Conservatorul din București, la cel din Cernăuți, al cărui ctitor necontestat a fost, precum și a celei de director al Operei Române din București, lămurind pentru totdeauna "traseul sinuos al vieții și activității unuia dintre cei mai străluciți reprezentanți ai muzicii românești din secolul trecut" (p. 45).

În capitolul cuprins între paginile 57-94, autorul enumeră încercările nereușite ale contemporanilor Mihail Jora, Teodor Rogalski, George Enescu, Dimitrie Cuclin și ale scriitorului Alexandru Lascarov Moldovanu, care scria că "lucrările lui Zirra au trecut mai întâi prin Milano, Bologna și Viena" (p. 60), de a reconstitui și reconsidera întreaga creație a lui Alexandru Zirra, care "nu rămâne la simpla aluzie la muzica țărănească, ci realizează una dintre cele dintâi integrări a acesteia în creația simfonică" (p. 99).

În continuare, observăm dorința fierbinte a autorului de a creiona evoluția uneia dintre cele mai complexe personalități a muzicii secolului al XX-lea.

Tot aici, întâlnim analiza bogatei creații corale a lui Zirra, care se compune din 12 coruri mixte, 10 coruri bărbătești, 10 coruri de femei; 18 colinde religioase și cântece populare aranjate pentru cor mixt, toate însă rămase în manuscris din motive încă neelucidate.

În capitolul intitulat Muzica de cameră, autorul analizează în detaliu Sonata pentru violină și pian, precum și Coralul, Preludiu și Fuga pentru pian, lucrări ce dovedesc "ori-

ginalitatea noastră, obârșia noastră sănătoasă și autenticitatea individualității naționale” (p.126).

În capitolul următor, autorul analizează întreaga creație simfonică a compozitorului (simfoniile), în care punctează izvoarele de inspirație ce brăzdează creația acestuia, precum și aprecierile criticii muzicale contemporane asupra valoroasei sale creații profund inspirată din melosul popular românesc.

Cele două simfonii, *Țărăneasca I* și *Țărăneasca II*, au fost primele simfonii în care autorul ”a realizat o evocare sugestivă a satului românesc, apelând la melodii populare reprezentative” (p. 138).

Cât privește simfonia a III-a, numită și ”*Descriptivă*”, care a atras atenția și profesorului său Carlo Gatti de la Milano, ”rămâne ancorată în național nu numai prin program, ci și prin conținutul ei” (p.145).

Executată în primă audiție la Viena, în anul 1929, toată lumea muzicală se aștepta ca să fie executată și în țară. De atunci însă și până în prezent ”nici un dirijor nu a mai găsit răgazul să descifreze tainele acestei minunate partituri de muzică simfonică românească” (p.149).

Poemele și Suitele simfonice ”*Tândală și Păcală*”, ”*Țigani*”, și *Uriel D’Acosta* (poem simfonic cu orgă) sunt lucrări care dovedesc concret ”orientarea națională a compozitorului și puternica sa ancorare în tradițiile românești” (p.153).

Cele două poeme simfonice ”*Păcală și Tândală*” și ”*Țigani*” constituie o punte de legătură spre alte lucrări simfonice de mai târziu bazate pe melosul popular românesc și pe subiecte autohtone diferite de ale colegilor săi de generație, Alfonso Castaldi, Ion Honna Otescu, Alfred Alessandrescu, etc., ale căror poeme simfonice au subiecte din mitologia greacă.

Executat în primă audiție la 3 octombrie 1926 la Cernăuți, sub bagheta dirijorului George Pavel, poemul simfonic ”*Tândală și Păcală*” va fi prezentat și la Viena la 18 aprilie 1929, apoi la București, la 20 noiembrie 1931, și la 28 martie 1938 la Cluj, toate aceste date la care a fost cântat poemul simfonic menționat ”confirmă aprecierea lucrării dincolo de fruntariile țării, și nu oriunde, ci în melopolisul european al vremii” (p.158).

O mențiune interesantă face autorul despre poemul *Uriel D’Acosta*, care contrastează puternic cu celelalte lucrări ale lui Zirra, *Alexandru Lăpușeanu*, *Capra cu trei iezi*, *Ion Vodă Potcoavă* etc., și care reprezintă mentalitatea secolului trecut cu privire la opțiunea religioasă a evreului Uriel, care ”va fi urmărit, blestemat, scuipat și bătut” cu pietre de foștii lui coreligionari” (p.172).

Poemul s-a bucurat de o largă apreciere în țară și peste hotarele sale, fiind prezentat în primă audiție la Cernăuți în anul 1930, la București în 1935, la Bologna și Milano în stagiunea 1931-1932, sub conducerea fostului său profesor, dirijorul Carlo Gatti.

Cât privește poemul simfonic ”*Cetatea Neamțului*”, ultimul din cele nouă poeme simfonice fără solist, autorul cărții arată motivațiile compozitorului care au dus la crearea acestei lucrări – motivații istorice și literare –, precum și influențele pe care le-a suferit compozitorul, în special de poemul simfonic al compozitorului ceh Bedrich Smetana, *Patria mea*.

Și această lucrare s-a bucurat de aprecierea muzicienilor contemporani. Astfel, încheiat la Iași, la 29 februarie 1936, la 5 decembrie 1940 lucrarea a și fost prezentată la București sub conducerea dirijorului și compozitorului Nicolae Brânzeu.

Data cu totul uitării, lucrarea a fost adusă totuși în atenția lumii muzicale moderne în anul 1983, când orchestra filarmonicii din Craiova, sub conducerea dirijorului Teodor Costin, a prezentat-o cu prilejul sărbătoririi centenarului nașterii compozitorului.

O analiză detaliată face autorul cărții celor două poeme simfonice: *Hanul Ancuței* și *Suita de 10 cântece moldovenești*.

- *Hanul Ancuței*, terminat la Iași, la 6 ianuarie 1932, poemul este inspirat din lucrarea cu același nume a marelui scriitor român Mihail Sadoveanu, și "tălmăcește în limbaj simfonic unele pagini dedicate spațiului moldav arhaic" (p.183).

Și prin această lucrare Alexandru Zirra se încadrează în școala curat românească reprezentată cu forță artistică de necontestat de către marii creatori de muzică simfonică românească: George Enescu, D.G.Kiriatic, Sabin Drăgoi, Tiberiu Brediceanu, Ștefan Popescu și alții, care explorează la maximum potențialul folclorului nostru muzical și al spiritualității românești.

Calitățile artistice deosebite, precum și măiestria cu care sunt realizate cele patru tablouri sadoveniene, autorul cărții recomandă această lucrare "tuturor colectivelor simfonice din țară, dirijorilor și organizatorilor vieții muzicale românești" (p.188).

Cea de a doua lucrare, menționată mai sus, este a patra suită simfonică a lui Alexandru Zirra, și a fost finalizată la Iași, în 1933, și „se înscrie pe aceeași linie constantă de valorificare în forme ample a melosului popular” (p.189). În această suită – scrie autorul cărții – Zirra îmbină melodii vocale cu cele instrumentale, deosebindu-se atât de cele 12 melodii naționale ale marelui său profesor Gavriil Musicescu, cât și de dansurile bănățene din suita eminentului său elev Sabin Drăgoi.

Lucrarea a fost interpretată în 1935 de orchestra simfonică a Iașului, dirijată de Theodor Rogalski, și în 1937 de Orchestra Radio, dirijată de Mihail Jora.

În capitolul intitulat Poeme simfonice cu solist sunt prezentate analitic poemele simfonice cu solo de vioară, de pian, de flaut, precum și două preludii și două fugi.

Deși realizarea artistică a acestor lucrări nu este o noutate, având în vedere Poemul electronic al lui Varèse (1958), Poemul extazului (1908) și Poemul focului (1911), ambele semnate de compozitorul rus Skriabin, totuși cele patru poeme simfonice cu violină, cu vioară, cu pian și cu flaut ale lui Zirra amintesc "ca strălucire și dramatism de concertele lui Rahmaninov, dar în care elementul dominant îl constituie intonațiile românești" (p.206).

Cele două preludii și două fugi prezentate de autorul cărții au fost încă de la apariția lor (1936 și respectiv 1940) în atenția lui Teodor Ralski, la filarmonica George Enescu, unde au fost prezentate în primă audiție și la orchestra Radio, prezentate de asemeni de către Mihail Jora.

- Inițiativele celor doi mari șefi de orchestră, Teodor Rogalski și Mihail Jora, ar putea fi continuate cu sorți străluciți de izbândă de către dirijorii orchestrelor simfonice românești, aducând prin aceasta un aport substanțial la cunoașterea și valorificarea creației lui Alexandru Zirra, cel mai statornic susținător al simfonismului românesc profund inspirat din melosul popular.

În capitolele următoare, autorul prezintă detaliat întreaga creație vocal-dramatică a lui Zirra, începând cu "Alexandru Lăpușneanu" și terminând cu "Ion Vodă Potcoavă", toate profund inspirate din fondul de aur al trecutului istoric al Moldovei.

Deși istoria îl prezintă ca pe un om dur, aspru, răzbunător, Alexandru Lăpușneanu era totuși ”un om cult, legat de tradițiile culturale ale predecesorilor, concretizate în ctitorirea mănăstirii Slatina, de lângă Fălticeni, și Dohiariu din Athos” (p.221).

Prezentată în primă audiție la 6 martie 1941, după îndelungate amânări, lucrarea a atras nenumărate condeie ale muzicii românești, care au avut cuvinte de largă și impunătoare apreciere asupra creației de operă a lui Alexandru Zirra.

Autorul menționează pe compozitorii și muzicologii vremii care și-au exprimat punctele de vedere cu privire la această lucrare cu amprente și colorit vădit românesc, care va dăinui peste veacuri. După montarea operei la București, au urmat montările de la Brașov, Iași și Cluj, toate având drept scop prezentarea realizării de către Alexandru Zirra a unei versiuni ”mai realistă și mai viabilă a dramei domnitorului medieval moldovean” (p.249).

Sunt citați în continuare muzicologii contemporani Octavian Lazar Cosma și Grigore Constantinescu, care aduc în discuție necesitatea repunerii în scenă a operei, care se înscrie în inițiativa de prezentare a creațiilor românești de înaltă valoare artistică, profund ancorată în tradiția, spiritualitatea și istoria poporului român.

Cea de-a treia lucrare scenică a marelui simfonist Alexandru Zirra este ”*Făclia de Paști*”, operă structurată în două acte și inspirată din nuvela cu același nume, semnată de marele dramaturg român Ion Luca Caragiale. Personajele principale sunt crâșmarul Leiba Zihal, soția sa, șura, și argatul lor, Gheorghe.

Așa cum notează autorul cărții, *Făclia de Paști* este ”creația lui Zirra cea mai fidelă sursei literare, în pofida formei laconice în care se prezintă aceasta” (p.255).

Acțiunea se petrece la crâșma din satul Podeni, în apropiere de Iași. Opera a fost terminată în februarie 1937 și aprobată montarea ei la opera din București în primăvara anului 1938.

În scenă, compozitorul aduce cu multă măiestrie artistică hora locală și taraful de lăutari cu strigături satirice ce-i dau lucrării un plus de autenticitate folclorică românească.

Toate celelalte scene: intervenția soției lui Leiba, amenințarea lui Gheorghe că-i va omorî în ziua de Paști, frica lui Leiba Zibal, participarea sătenilor la slujba Învierii, sunt scene prezentate de autorul cărții cu maximum de precizie și adâncă înțelegere a lui Zibal, înrudit cu Uriel D’Acosta, ambii căutători ai „unei lumi liniștite, fără amenințări, îndoieli și violențe” (p.262).

Intervenția corului mărește tensiunea creând „unul dintre cele mai puternice contraste din muzica românească” (p. 264), nefiind un simplu element de decor al operei, ci creând puternice contraste ale operei prin tratarea contrapunctică a melosului popular care alternează cu prezentarea omofonă.

În încheierea acestui capitol, autorul cărții speră în ivirea unui dirijor și regizor care să restituie muzicii „una dintre cele mai reprezentative valori ale vieții muzicale românești” (p.268)

Opera „*Capra cu trei iezi*”, a doua din cele cinci lucrări de acest gen, s-a impus în istoria teatrului dramatic românesc încă de la premieră prin „valențele sale estetice și educaționale” (p.269).

Inspirată din minunata lucrare a marelui povestitor moldovean Ion Creangă, opera „*Capra cu trei iezi*”, prin cele două personaje cheie ale lucrării Capra și lupul, precum și

prin apariția ursului în fața cortinei, se pregătește desfășurarea povestirii în care este un adevăr de necontestat.

Actul I al lucrării se încheie cu învățarea unui consemn muzical luat din folclorul copiilor, pe care mama îl repetă de mai multe ori cu iezi săi pentru a nu deschide ușa decât ei.

În actul al II-lea, prin introducerea de către compozitor a vulpii și a vulpoiului, personaje cunoscute pentru proverbiale lor viclenie, autorul cărții semnaleză bogăția expresiilor populare însoțite de melodii populare încadrate perfect în țesătura dramatică a operei.

Tot aici trebuie menționat că autorul cărții a reținut și faptul că „melodiile sunt ușor de reținut și răspund necesităților dramaturgice” (p. 273), prin intermediul mijloacelor muzicale.

Principalele arii încredințate caprei și lupului, iedului celui mare și celui mic, precum și vulpii și vulpoiului, denotă originalitatea, ritmica și prospețimea melodică a melosului popular românesc.

Deși terminată la Iași între anii 1937-1939, vede lumina rampei pe scena Operei Române la 23 decembrie 1941.

Montată în cele trei mari orașe ale țării: București, Iași și Cluj, opera Capra cu trei iezi a stârnit numeroase aprecieri ale muzicologilor George Pascu, Alexandru Schmidt, Vasile Herman, Viorel Cosma, Octavian Lazăr Cosma și alții, considerată a fi una dintre cele mai îndrăgite lucrări de către copii, situându-o alături de capodoperele genului dramatic românesc: „Năpasta” de Sabin Drăgoi; „O noapte furtunoasă” de Paul Constantinescu și „Marin Pescarul” de Marțian Negrea.

În atmosfera febrilă a refacerii impunătoarei opere „Alexandru Lăpușneanu”, Zirra însăilează începutul firav al unei alte opere „Furtuna” care este o imagine inversă a lui „Alexandru Lăpușneanu” și pe care autorul cărții o consideră înrudită cu aceasta prin „contingente de limbaj”, „atmosfera în care se desfășoară acțiunea”, dar fără a atinge complexitatea și dramatismul acesteia” (p.281).

Concepută în două acte, și terminată la 2 noiembrie 1941 la Iași, acțiunea tragică se brodează pe existența a trei personaje: bivel vornic Westar și soția sa Ana, precum și pe apariția tânărului Costea care, fiind surprins de Nestor când Ana îl alintă ca pe un copil, este ucis, iar Ana bănuită pe nedrept de înșelăciune, și este trimisă la mănăstire.

Deși iertată după douăzeci de ani de izolare de soț și de copil, ea nu acceptă aceasta „neputând fi iertată o faptă nesăvârșită” (p.282).

Mijloacele folosite de compozitor pentru a reda aceste stări conflictuale familiale au fost depistate de autorul cărții ca fiind intonații bizantine, cântece populare, cântece de dor, un inspirat cor țărănesc și noutățile de limbaj introduse de compozitor pe parcursul lucrării datorită bogatei sale experiențe câștigată de-a lungul timpului în domeniul teatrului muzical și cel simfonic.

Momentele de tensiune create prin izolarea totală a Anei, compozitorul a realizat-o prin „acorduri micșorate”, „semitonuri cromatice” și prin impunătorul marș funebru din actul ultim al acestei tulburătoare lucrări dramatice. Apreciată în mod deosebit de George Enescu, Mihail Jora, Alexandru Cosmovici, Lascarov-Moldoveanu și alții, lucrarea a fost aprobată de Opera Română pentru a fi montată încă din 1943 și păstrată în manuscris, dar nici până astăzi nu a fost prezentată în public.

O altă lucrare de acest gen și ultima a compozitorului, muzicologului și folcloristului Alexandru Zirra prezentată de autor, este *Ion Vodă Potcoavă*. și această lucrare asemenea operelor *Alexandru Lăpușneanu* și *Furtuna* are la bază o solidă documentare istorică, dar și romanul *Șoimii* a marelui scriitor Mihail Sadoveanu.

Ion Potcoavă este frate cu Ion Vodă cel cumplit, care îl gonește la 1577 pe Petre Șchiopul din scaunul Moldovei unde domnește doar o lună și care este ucis de Ștefan Báthory regele Poloniei, considerându-l un rival periculos la tron.

Alcătuită din trei acte, opera Ion Vodă Potcoavă reprezintă „epopeea noastră națională din muzica interbelică” (p.289).

Tot o observație interesantă făcută de către autorul cărții este folosirea cu fin discernământ a graiului moldovenesc încărcat cu multe arhaisme ce dau culoare textului literar însoțit de o muzică adecvată.

Boierii slugarnici îl acceptă greu ca domnitor pe Ion Vodă Potcoavă, fapt ce îl determină pe compozitor să creeze melodii de esență bizantină populară, recitative și ariosouri aparținând genului teatral.

Și aici ca și în lucrările anterioare autorul depistează în structura operei transferări enarmonice, utilizarea din abundență a cromaticului și a scărilor hexatonale.

Atât prin structura sa vocală, prin orchestrația variată și viu colorată, ultima operă a compozitorului Alexandru Zirra „putea fi lesne integrată în repertoriul internațional” (p.293). N-a fost să fie așa, întrucât lucrarea a fost dată uitării și necunoașterii, ca și eroul său Ion Vodă Potcoavă, fratele marelui voievod Ion Vodă cel Cumplit (cel viteaz).

Asemenea celorlalte opere istorice ale lui Zirra, opera Ion Vodă Potcoavă ne prezintă „fragmente inedite ale epopeii naționale, continuată în muzica noastră, cu strălucire, de Gheorghe Dumitrescu și generația sa” (p.293)

În continuare, între paginile (294-330), autorul prezintă bogata activitate muzicologică a compozitorului Alexandru Zirra.

Și aici ca și în paginile anterioare ne sunt prezentate valențele muzicologice de excepție ale compozitorului precum și interesul său deosebit față de muzica românească și străină manifestat încă din anii studenției din marele oraș al muzicii italiene Milano.

Sunt prezentate de către autorul cărții diversele probleme care l-au preocupat pe compozitor precum și aportul său la realizarea acestora.

Astfel, o primă preocupare a sa era formarea unei școli naționale de compoziție dând ca exemplu marele Enescu care în creațiile sale s-a inspirat din tezaurul de neprețuit al creației folclorice românești. În continuare sunt prezentate eforturile compozitorilor români animați de ideea creării unei școli muzicale românești precum și a criticilor demni de a fi menționați, cei care susțineau prin scrisul lor realizările sau nerealizările artistice ale acestora.

Este menționată, de asemeni, ideea compozitorului care considera că este necesară introducerea catedrelor de muzică bizantină în Facultățile de Teologie și a Academiiilor de muzică din București și Iași.

Este scoasă în relief atitudinea lui Zirra cu privire la credința ortodoxă a cărei muzică liturgică nu are similitudini cu armonia occidentală.

Nu este trecută cu vederea nici aportul considerabil al lui Zirra, care împreună cu Mihail Poslunicu au fondat revista de mare prestigiu Armonia care a adus colaboratori de

prestigiu ca: George Breazul, Augustin Bena, Paul Jelescu, Mihail Sadoveanu, Mihai Codreanu, Agatha Bârsescu, Nicolae Tonitza, Ionel Teodoreanu, George Topârceanu etc.

În această revistă compozitorul publică un studiu amplu și foarte interesant pentru vremea aceea intitulat: „Părerii asupra muzicii simfonice românești”, studiu în care reiterează ideea că și compozitorii altor țări creează lucrări simfonice având ca izvor folclorul popoarelor lor.

În consecință și compozitorii români pot urma exemplul colegilor lor din alte țări.

O altă temă pe care autorul cărții o scoate în relief este preocuparea compozitorului Alexandru Zirra de a alcătui un tratat de armonie care l-a și publicat în 1928 și care l-a depășit cu mult pe al lui Isidor Vorobchievici apărut la 1869.

Este menționat și tratatul de armonie al lui Marțian Negrea prezentând asemănările dar și deosebirile de concepții ale celor doi autori de tratate. Ne așteptam ca autorul cărții să fi semnalat și cele două volume de armonie publicate de compozitorul și profesorul Alexandru Pașcanu de la Academia de Muzică din București, după care au învățat Armonia multe generații de studenți și chiar profesori.

Atât temele acestea cât și altele prezentate de autorul cărții, ne îndreptățesc să credem că activitatea muzicologică a compozitorului Alexandru Zirra „îl situează la loc de cinste în istoria criticii muzicale și a muzicologiei românești interbelice” (p.330).

În capitolele cuprinse între paginile 336-360 autorul prezintă detaliat activitatea folcloristică a lui Alexandru Zirra, activitate apreciată pozitiv de personalități notorii ale Etnomuzicologiei românești precum: George Breazul, Constantin Brăiloiu, Emilia Conușel, Gheorghe Ciobanu, Grigore Poslusnicu și alții.

Este consemnată, de asemeni, și contribuția lui Zirra la fondarea celor două arhive fonografice, a Ministerului Cultelor și Artelor (1927) și a Societății Compozitorilor Români (1928), precum și masivele sale culegeri de folclor: 163 de melodii din Bucovina, întrecut fiind doar de Tiberiu Brediceanu (500 melodii), de Mihail Vulpescu (cu 322 melodii) și Gavriil Galinescu (cu 224 melodii).

Autorul cărții mai aduce argumente în susținerea lui Zirra, ca folclorist, și afirmația binecunoscutei folcloriste Emilia Comișel, care arată în studiul său citat, că între anii 1928-1929 Zirra a cules 529 de melodii care se găsesc la „Muzeul Omului”.

Confirmările valorii culegerilor lui Zirra le găsim prezente în manuale și culegeri de cântece cu destinație școlară, precum și în numeroasele conferințe pe tema cântecului popular, ținute în aula Universității din Iași.

În încheierea acestui capitol, autorul se străduiește să scoată în evidență prodigioasa activitate de folclorist a lui Alexandru Zirra, pe care îl consideră „un reprezentant de marcă al domeniului” (p.357).

În ultimul capitol al cărții, autorul prezintă alte fațete ale profesorului, compozitorului, muzicologului și folcloristului Alexandru Zirra, ca aceea de cântăreț de operă, latură a personalității sale reliefată de poeta Otilia Cazimir, Sofia Teodoreanu, Alexandru Cosmovici, Aurelia Cionca, și care s-a întrerupt brusc datorită unui „trac nervos care nu i-a permis să mai cânte în public” (p.363).

O altă fațetă a personalității sale, prezentată în acest capitol (p.361-367), este cea de dirijor și de organizator al orchestrelor simfonice din Iași și Cernăuți.

Și aici autorul cărții prezintă activitatea de dirijor la cele două orchestre simfonice înființate de el, precum și aprecierile unor foști discipoli ai săi, mai târziu personalități notorii ale muzicii românești, ca: Emanuel Elenescu, Dumitru Botez, Dumitru Bughici și alții.

Însoțită de exemple muzicale adecvate temelor dezbătute, precum și de fotografii de familie, din concerte și pagini de corespondență, cartea este o realizare de excepție a muzicologului Vasile Vasile și o substanțială contribuție adusă muzicologiei românești și universale.

Însoțită, de asemeni, de o bogată, inedită și impunătoare bibliografie, cartea se impune prin stil academic, documentare exhaustivă și totodată plăcerea de a nu o lăsa din mână până la lecturarea ei completă.

Pr. Prof. Dr. MARIN VELEA

Preot Dr. Nicolae Dura, *Biserica trăită departe*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, 400 (+ 40) p.

Din anul 2003, românii ortodocși din Viena se bucură de săvârșirea sfintelor slujbe într-o biserică nouă, fapt care se datorează atât râvnei lor exemplare pentru credința „de acasă”, cât și bunei păstoriri a slujitorului – părintele paroh Nicolae Dura. Acest eveniment remarcabil este precedat de o seamă de fapte memorabile, fără de care bucuria prezentă nu s-ar fi împlinit. Despre aceste fapte, deodată cu cele de azi și cu gândul la împlinirile viitoare, ne vorbește cartea de față, tipărită la finele anului trecut la Tipografia Institutului Biblic al Patriarhiei Române. În format mare, având 400 de pagini de text și un adaos de alte 40 cu ilustrații, cartea cuprinde o cantitate impresionantă de date și evenimente, încât aici, într-un spațiu limitat, ne propunem doar să semnalăm reperele mai importante, încercând să arătăm, totodată, importanța ei deosebită pentru comunitatea românească vieneză, pentru relațiile româno-austriece din trecut și azi, dar și pentru completarea unor date în istoria Bisericii și a românilor din Ardeal, toate în contextul noilor realități europene. Redactarea și publicarea acestei cărți se datorează, după mărturiile autorului, atât preocupărilor proprii pentru trecutul și prezentul comunității românești vieneze, cât și îndemnurilor încurajatoare venite din partea vrednicului de pomenire Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, fost mitropolit al Ardealului (1982-2005), ale Î.P.S. Dr. Serafim Joantă, mitropolit pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, și ale distinsului preot profesor sibian, acad. dr. Mircea Păcurariu (p. 16).

Titlul cărții. La o primă citire pe copertă, titlul poate produce nedumeriri. După recitirea lui însă în pagina interioară, împreună cu subtitlul, „Viața religioasă a românilor din Austria”, înțelesul devine cât se poate de limpede: este vorba, așadar, de viața Bisericii Ortodoxe trăită de românii care locuiesc acum departe de Biserica și țara mamă. Conținutul și forma cultului ortodox nu se deosebesc, desigur, de cel practicat acasă, dar viețuirea printre străini și greutățile de tot felul determină simțăminte pe care numai cei în cauză le trăiesc și le pot înțelege. Cu toate avantajele materiale și gradul mai înalt de confort și civilizație, suntem convinși că românii de departe poartă cu ei tot timpul dorul

sfâșietor de casă și de *biserica de acasă*, o dată cu nostalgia de a nu mai fi în locul în care au fost cândva. „Biserica trăită departe” devine, astfel, o sintagmă realistă, dar și o mărturie asupra faptului că românii din diasporă, în pofida depărtării fizice, sufletește rămân profund atașați de Biserica mamă.

Autorul. Părintele Nicola Dura este paroh al românilor ortodocși din Viena de la 1 martie 1993, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Notăm aici câteva date biografice, pentru a preciza dintru început că această monografie, atât de minuțios elaborată, are un autor cu o bună pregătire teologică, completată cu o frumoasă experiență didactică, pastorală și ecumenică. Părintele Dura este binecunoscut în mediile teologice, atât prin faptul că înainte să plece din țară a ostentat ca asistent și lector la Facultatea de Teologie din Sibiu, cât și prin susținerea doctoratului la București (1997), sub îndrumarea regretatului părinte profesor Constantin Galeriu, cu o teză remarcabilă: „Propovăduirea Cuvântului și Sfintele Taine. Valoarea lor în lucrarea de mântuire”. Născut la 18 noiembrie 1954, în satul Deal, jud. Alba, a urmat Seminarul la Cluj (1969-1974), Facultatea la Sibiu (1975-1979) și cursurile de doctorat la București (1980-1983). Între anii 1990-1993 a fost bursier al Conferinței episcopilor Catolici din Austria, studiind la Facultatea de teologie a Universității din Viena, unde a obținut titlul de „Magister in Theologie” cu lucrarea „Responsabilitatea unei educații creștine pentru păzirea firii înconjurătoare”, redactată sub îndrumarea profesorului Wolfgang Langer. Între timp a mai publicat o serie de studii și articole, mai ales în câmpul Teologiei Practice. În prezent, pe lângă obligațiile de slujitor al parohiei „La Sfânta Înviere” din Viena, părintele Dura ostenește și pe alte planuri importante, mai ales sub aspect misionar: este vicar al Bisericii Ortodoxe Române din Austria și consilier administrativ al Mitropoliei pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, condusă cu râvnă și înțelepciune de Î.P.S. Mitropolit Dr. Serafim Joantă, cu sediul la Nürnberg–Germania (v. site-ul: www.mitropolia-ro.); se ocupă cu predarea orelor de religie pentru copiii români ortodocși din Viena; editează o revistă parohială cu titlul „Chemări la Hristos”; contribuie activ la bunele relații ecumenice, atât cu Bisericile Protestante, cât și cu Biserica Romano-Catolică (prin Fundația „Pro Oriente”), susținând periodic diferite comunicări, participând la slujbe și rugăciuni ecumenice etc. Alte detalii interesante cu privire la viața parohiei și a slujirii părintelui Dura pot fi cunoscute și pe adresa de internet: www.rumkirche.at.

Semnalări din conținut. Volumul beneficiază de trei prefețe, deosebit de elogioase: 1. *Binecuvântare* – semnată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în care se evidențiază faptul că „Parohia Ortodoxă Română din Viena, slujită cu vocație sfântă de Părintele Nicolae Dura, este o punte vie între Biserica noastră de acasă și Bisericile catolice și evanghelice din Austria”; 2. *Cuvânt înainte*, din partea Î.P.S. Mitropolit Serafim, care arată că „Omul nu se împlinește decât în Biserică și prin Biserică, în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii”, iar pe părintele Dura îl consideră „Trimis de la Dumnezeu”; 3. *Prefață*, cu semnătura Acad. Virgil Cândea, care, apreciind importanța documentar-istorică a volumului, remarcă faptul că „Autorul cărții, cu o amplă documentație și înțelegere pe propria experiență, demonstrează că în comunitatea românilor din Austria trăirea ortodoxă este împletită cu păstrarea limbii și tradițiilor străbune, că membrii acestei comunități au un rol activ în proiectarea unei imagini autentice, pozitive a românilor în lume și în dezvoltarea vechilor legături ale poporului nostru cu cel austriac” (p. 14; subl. n.).

Conținutul propriu-zis al cărții este structurat pe zece capitole, distribuite într-o succesiune logică, în armonie cu iconomia de ansamblu gândită de autor. Deși conțin date și evenimente distincte, toate capitolele au legătură directă cu viața comunității parohiale de azi. **1. Diaspora română: răspândire, istorie, organizare** – o descriere generală a mitropoliilor, episcopiilor și parohiilor românești din străinătate, cu scopul de a se înțelege mai bine care este locul și importanța parohiei ortodoxe române din Viena. Părintele Dura explică, mai întâi, noțiunea de „diasporă” (în l. greacă = „împrăștiere”), cu temeuri biblice, canonice și istorice, apoi prezintă organizarea ei, afiliată canonic Bisericii Ortodoxe Române, în Europa și în celelalte continente unde s-au format parohii; **2. Români și austriecii** – cu date istorice și prezentări de monumente, cărți, evenimente, personalități etc. Se știe că anumite provincii românești au fost încorporate Imperiului habsburgic, în anumite perioade: Transilvania (1688-1867-1918), Oltenia (1718-1739), Banatul (1718-1918) și Bucovina (1775-1918). În capitala austriacă se păstrează diferite mărturii ale acestor legături istorice, cum ar fi: stema Bucovinei (pe portalul palatului imperial din centrul Vienei); „Legenda Sancti Gerardi” (sec. XI), păstrată în Kreuzenstein, care vorbește de episcopia Cenadului și ducatul lui Ahtum din Banat; „Cronica lui Anonymus”, notar al regelui maghiar Bela III; Tetraevanghel din 1502 scris de monahul Filip din porunca lui Ștefan cel Mare, păstrat la Biblioteca Națională din Viena; o icoană deosebit de frumoasă, cu îmbrățișarea Sf. Apostoli Petru și Pavel (sec. XV), îmbrăcată în argint, purtând o inscripție cu numele lui Petru Șchiopul și a fiului său Vlad, fiind cea mai veche icoană care se păstrează la muzeul de artă din Viena etc. Părintele autor prezintă, apoi, o serie de personalități marcante ale culturii române care au studiat la Viena, între care Gh. Lazăr, G. Enescu, Ciprian Porumbescu etc.; **3. Viața bisericească ortodoxă într-o societate majoritar catolică** – o sinteză a prezenței în Austria a celorlalți ortodocși (greci, sârbi, ruși, bulgari, antiohieni etc.), în bune relații cu românii. Sunt deosebit de importante datele care vorbesc de organizarea primei comunități ortodoxe, cu familii grecești și românești („valahe”), fondându-se biserica „Sfânta Treime” în str. Fleischmarkt 13, în 1786, recunoscută oficial de către împăratul Franz Iosif al II-lea, în 1788; **4. Români creștini din Austria** – cu prezentarea celorlalte parohii românești (Salzburg, Graz, Linz ș.a.), inclusiv neortodoxe – „români așa-numiți protestanți” (penticostali, bapțiști, adventiști). Notăm aici o remarcă dureroasă: „Dintre cele șase Biserici ortodoxe naționale existente în Austria, doar românii își au organizate grupări religioase neortodoxe!” (p. 220); **5. Societatea română-ortodoxă jubiliar-imperială**, în care aflăm, printre altele, despre închirierea spațiului din palatul Dietrichstein (Löwelstrasse 8), în 1906, pentru amenajarea capelei ortodoxe, în care s-a slujit până la zidirea noului locaș, păstrată încă pentru anumite slujbe ocazionale, dar și despre găzduirea în acest loc a Moaștelor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, între anii 1914-1918, pentru a fi ocrotite de eventuale pângăriri în timpul primului război mondial. Interesantă, aici, o precizare: „Părinții de la Suceava se temeau ca nu cumva rușii să ajungă biruitori la ei și să răpească iarăși sfintele odoare, darul cel de mare preț al Bucovinei, care mai lipsise aproape o sută de ani din Suceava” (p. 240); Un paragraf important al acestui capitol îl constituie cel cu nr. 5.6, care descrie înființarea Parohiei Ortodoxe Române din Viena, în anul 1921; **6. Enoriași, preoți slujitori și binefăcători ai parohiei** – un capitol de admirabilă restituire față de toți ostenitorii înaintași. Amintim aici doar preoții slujitori, despre a căror vrednicie cartea depune o seamă de mărturii importante: protos. Prof. dr. Virgil Ciobanu (1906-1912), de numele căruia se leagă închirierea

Capelai din Löwelstrasse 8; pr. Zaharia Voronca (1910, 8 luni); prot. Pavel Boldea (1912-1914); pr. Ilie Hociotă (1914-1919, cu întreruperi); protos. Pancratie Sidorovici (1914-1918); pr. Olivian Soroceanu (1920-1921); pr. dr. Ilarion Verenca (1921-1923); pr. dr. Petru Procopovici (1923-1924); pr. Ioan Mitariu (1925-1928); pr. Petru Jancovschi (1928-1946); pr. Ioan Racocea (1947-1955); pr. Leonida Popescu (1965-1960); pr. prof. dr. Gh. Moiescu (1960-1974); pr. dr. Marin Braniște (1974-1993); 7. *Activități bisericesti la Viena*, cu programul liturgic al parohiei; 8. *Opera pedagogică și culturală a bisericii* – o succintă prezentare pe tărâmul învățământului religios (revigorat mai ales din anul 1993, prin osârdua parohului actual), inclusiv programul de catehizare (explicarea simbolismului slujbelor, dialoguri biblice, dialoguri libere după Sf. Liturghie duminicală etc.); 9. *Comunitatea ortodoxă română într-o lume pluri-confesională și multiethnică*, descriind bunele raporturi cu celelalte confesiuni și etnii, inclusiv prin intermediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Austria; 10. *Biserica românească din Viena* – itinerarul zidirii noii biserici, un veritabil „Sion ortodox românesc la Viena”, cu hramul Sf. Apostol Andrei, întâiul chemat și încreștinător al românilor. Situat în răsăritul Vienei (Simmeringer Hauptstrasse 161 - Kobelgasse 18), noul locaș se află pe calea „de legătură a Răsăritului cu Apusul”, pe unde au venit la Viena „Mihai Viteazul, Horia cu suspinele Transilvaniei române, Tudor Vladimirescu, Eminescu, Slavici, Porumbescu, Enescu și mulți alții...” (p. 355). Este interesant de urmărit firul istoric al întemeierii comunității parohiale ortodoxe române, începând cu privilegiile imperiale acordate românilor vienezi de către Iosif al II-lea (29 ian. 1787) și de către Francisc I (8 oct. 1796) ce recunoșteau dreptul de a zidi biserica „greco-orientală”, cum se numeau ortodocșii în Imperiul habsburgic, continuând cu organizarea unei parohii ortodoxe române în Viena, în 1921, strădani finalizate azi cu zidirea unui locaș propriu, sub păstoria părintelui Nicoale Dura. Este deosebit de impresionant să aflăm cum s-au implicat oameni de cultură și artă români pentru adunarea de fonduri necesare la cumpărarea terenului și la acoperirea cheltuielilor de construcție, pictură etc. Între distinsele personalități se numără prof. Toma Popescu, conducătorul unui studio de canto în Viena și maestrul Tudor Gheorghe, cunoscutul rapsod român, care au organizat și susținut concerte pentru polarizarea românilor (și nu numai) în jurul acestui act major în viața comunității. Nu pot fi trecute sub tăcere însă, alergările *cu timp și fără timp* ale părintelui paroh Nicolae, care, beneficiind deja de un prestigiu binemeritat în rândurile enoriașilor și autorităților, a reușit să transforme „imposibilul în posibil”, într-o lume adesea ostilă realizărilor de acest gen.

Ultimele 40 de pagini sunt rezervate ilustrațiilor color (aprox. 60), cu icoane, tablouri, imagini ale bisericii, fotografii mai vechi și mai noi etc., care completează în mod fericit această monumentală monografie. Câteva exemplificări: O icoană din sec. al XV-lea (Îmbrățișarea Sf. Apostoli Petru și Pavel), care se păstrează la Muzeul de artă al Vienei; tabloul pictat al domnitorului Vlad Țepeș, ca apărător al creștinătății (Castelul Forchtenstein – Burgenland); o serie de fotografii cu imagini din timpul sfintelor slujbe, în veche și noua biserică (foarte impresionante sunt cele în care coristele sunt îmbrăcate în port popular românesc...); imagini ale șantierului deschis pentru construcția noii biserici, inclusiv fotografii cu porțiuni ale noii picturi (foarte reușită, după opinia noastră). Să nu uităm însă imaginea sugestivă de pe copertă, surprinsă în noaptea Sfințelor Paști (2005), cu prezență impresionantă a sute de creștini aflați în fața bisericii.

Trebuie să menționăm, în sfârșit, că și în interiorul capitolelor întâlnim diferite imagini și fotografii (alb-negru), care ilustrează, la rândul lor, diferite evenimente descrise de autor.

*

Așa cum se prezintă în formă și în conținut, cartea depășește vizibil cadrul unei monografii obișnuite. Utilizând pentru documentare peste 200 de titluri reprezentative, din domeniile teologiei, istoriei, pedagogiei, literaturii etc., care se regăsesc în cele 756 de note bibliografice, la care adaugă și un indice amănunțit de persoane și locuri, autorul ne prezintă un veritabil tratat științific, alcătuit cu toată rigoarea, fapt care ne amintește de stilul academic dovedit la elaborarea tezei de doctorat, pomenită mai sus. Felicităm din toată inima pe distinsul ei autor, atât pentru această reușită editorială, cât și pentru întreaga misiune desfășurată cu cinste în comunitatea românească din Viena. Felicitări se cuvin, deopotrivă, tuturor celor care-i sunt alături la această binecuvântată lucrare în ogorul Domnului, creștini simpli ori înalte personalități, români și străini. Drept încheiere, reproducem finalul cuvântului înainte al Î.P.S. Mitropolit Dr. Serafim Joantă, atât pentru căldura mesajului, cât și pentru avertismentul realist exprimat: **„Să fie această biserică și această parohie din Viena un exemplu pentru toate parohiile românești din Diaspora! Iar cartea de față a Părintelui Profesor Nicolae Dura, o călăuză pentru viitorul nostru în Europa unită, care așteaptă de la noi mărturia vie a spiritualității ortodoxe, fără de care Europa nu va putea supraviețui!”**.

Pr. prof. dr. VASILE GORDON

Ștefania Mihăilescu, *Emanciparea femeii române – Studii și antologie de texte*, vol. II (1919-1948), Editura Ecumenica, București, 2004, 675 p.

Cu o tenacitate exemplară, doctor în istorie, Ștefania Mihăilescu, cercetător științific cu o îndelungată activitate pe tărâmul cercetării izvoarelor care relevă curentele de idei ce au fost în atenția europenilor ultimelor două veacuri, aduce acum în fața celor doritori a cunoaște trecutul mișcării revendicative a femeilor, al doilea volum al incitantei cărți *Emanciparea femeii române*. Reamintim că primul volum care a apărut în anul 2001 a tratat problema respectivă, acoperind perioada veacului al XIX-lea și primele două decenii ale secolului al XX-lea. Cel de al doilea volum a fost limitat la abordarea perioadei 1919-1948, tratând problema și reflectând situația din perioada interbelică, evenimentele celui de al doilea război mondial și urmările imediate generatoare ale metamorfozei de natură social-economică, politică și culturală ce au fost impuse României de eliberatorii-ocupanți interesați să realizeze sovietizarea spațiului carpato-dunăreano-pontic.

Ca și în cazul primului volum, cartea a fost încredințată Editurii Ecumenica care i-a asigurat o ținută deosebită, având în structura sa un substanțial studiu introductiv al cercetătoarei (p. 5-67) care, prin depistarea, cercetarea analitică și selectivă, reținând cele mai semnificative mărturii, a asigurat o sugestivă evidențiere a procesului de amplificare și maturizare a mișcării de emancipare a femeii române. După primul război mondial, în cadrul procesului dinamic de refacere economică, socială și culturală, femeii române îi revenea un rol substanțial. Factori subiectivi și obiectivi au avut tocmai menirea de a evidenția acele caractere capabile să depășească opreliștile vremelnice. Un alt examen dur l-au

trăit în anul 1940, la momentele realizării rapturilor din trupul țării și implicarea României în cel de al doilea război mondial, femeilor revenindu-le misiuni suplimentare în desfășurarea și urmările confruntărilor beligeranților. O caracteristică a studiului introductiv este accentul pus pe evidențierea preocupării de asociere în vederea susținerii revendicărilor firești menite a contribui la realizarea unui statut în concordanță cu ceea ce era spiritul epocii. În partea introductivă sunt tratate elementele care au caracterizat epoca, o atenție deosebită fiind acordată statutului juridic și politic al femeii. Rezultă că a fost o etapă a bătăliei dată pentru a schimba statutul discriminatoriu, acționându-se pentru înlăturarea tuturor prevederilor care confereau bărbaților un monopol substanțial în actul decizional. Intoleranța, indiferența multora a fost în acei ani preocuparea permanentă și predilectă de a fi combătute pentru a nu obține modificările necesare, fiecare pas constituind pentru mișcarea feministă o biruință în constituirea a noi raporturi, inclusiv cele de natură juridică. O asemenea preocupare s-a manifestat în etapa premergătoare care a condus la elaborarea și adaptarea noii Constituții a României. A fost un bun prilej de exprimare a unei capacități a femeilor de asociere în vederea obținerii drepturilor necesare. Autoarea analizează, evidențiază modificările intervenite în atitudinea bărbaților prin citarea unor fapte relevante. Au fost anii când organizații precum Uniunea Femeilor Române (U.F.R.) sau Societatea Națională Ortodoxă a Femeilor Române (S.O.N.F.R.), realizând o extindere a ariei de activitate prin organizarea filialelor, au asigurat diversificarea activităților, devenind liantul mobilizator al tuturor energiilor feminine, și i-au determinat pe alcătuitoarii noilor legislații să acorde femeilor drepturi în directă concordanță cu menirile atribuite și bine îndeplinite. Au existat și jumătăți de măsură, elemente contradictorii cu realitatea noilor prevederi. Anacronismele au provocat reacții nu numai în rândurile femeilor, ci chiar și ale bărbaților conștienți de mutațiile produse în societatea românească. Un subiect concludent prin repercusiunile avute l-a constituit elaborarea legii electorale sau a celei administrative.

Militantismul deceniului al IV-lea a condus la noi formule de asociere, de exprimare a voinței novatoare. O misiune benefică și-a asumat-o în Capitală „Casa Femeii” prin diversificarea serviciilor, modul de rezolvare a spinoaselor probleme de natură materială și morală. Prin ceea ce a realizat, s-a dovedit a fi catalizatorul exemplu și pentru alte organizații din teritoriu. În Camerele Legiuitoare au fost prezentate propuneri concrete pentru alcătuirea de legislație care să înlătore elementele discriminatorii. A fost un prilej de etalare a limitelor celor care acționau pentru a-și păstra prioritatea în actul decizional. În ultimă instanță tactic s-a acceptat, dar pentru un viitor mai îndepărtat, considerându-se că la timpul respectiv nu era încă momentul propice. Militantele consecvente au exprimat în orice împrejurare că resentimentele lor vizau predilect ziua de lucru, accesibilitatea la funcții.

Apariția curentelor revanșarde, declarațiile șovine au generat confuzii. Situația creată a impus o organizare de acțiuni demonstrative. O încercare de realizare a unității de acțiune la reprezentat apelul din februarie 1936 al unui grup de femei din București pentru a crea un larg front feminin. Un moment de răscruce l-a reprezentat Marele Congres al Asociației feministe din 8-10 septembrie 1936 organizat la Constanța. Aceasta a fost o acțiune care s-a bucurat de o bună mobilizare a mișcării feministe. A fost reacția față de manifestările revizioniste care urmăreau descompunerea României pentru a schimba limita granițelor. Semnificativă în acest sens, din multele alte exemple sugerate de documentele publicate, a fost poziția Alexandrinei Gr. Cantacuzino. O situație specială au avut-o femeile în condițiile instaurării regimurilor dictatoriale. La timpul respectiv, anumite facilități au generat confuzii spulberate tocmai de cei care exprimaseră o aparentă deplină înțelegere.

Concret, astfel de măsuri au fost prilej de manifestare a totalei adeziuni. Timpul a dovedit însă că măsura de înscriere în Constituția carlistă a prevederii care acordau femeilor dreptul de vot era contrazisă de o serie de măsuri contradictorii care limitau sau trimiteau la un îndepărtat timp efectivă aplicare a literei legii. De fapt, anii care au precedat evenimentele ce au târât omenirea în pârjolul celui de al doilea război mondial au reclamat, pentru cele care s-au aflat în fruntea mișcării feministe, capacitatea de analiste atente, de discernământ, vizând viitorul în tot ceea ce au declanșat și întreprins. La momentul profundelor schimbări, noii veniți au impus înlăturarea, înlocuirea tuturor celor care, prin tot ceea ce dovediseră a fi simțire românească, erau în totală distonanță cu ceea ce se pregătea în noua orientare prosovietică.

Formulăm câteva corecturi necesare:

– la p. 45 este atribuită ofițerului Ion Antonescu, în timpul primului război mondial calitatea de *COMANDANT al armatei române pe frontul Moldovei în 1917*, deși la timpul respectiv pregătirea și capacitatea sa au fost valorificate la *Marele Cartier General al Armatei Române* în stabilirea planurilor, directivelor care, prin viziunea de fructificare a tuturor resurselor umane și materiale, a permis stăvilirea inamicului în încercările sale de trecere peste trupul Moldovei, pentru a debușa în spațiile și resursele Ucrainei, capabile să permită Puterilor Centrale o eventuală redresare.

– la p. 48 fiind următoarea formulare: granițele de la răsărit **au rămas cele STABILITE pe 28 iunie 1940**. NU ! nu este vorba de ceva stabilit care presupune un dialog între două părți aflate la ceasul tratativelor, în cazul raptului, textul ultimatumului lansat de U.R.S.S. *n-a fost discutat, ci, impus* cu ajutorul Armatei Roșii și a coloanei a 5-a care a acționat discriminatoriu împotriva a tot ceea ce era românesc.

În nota asupra ediției (p. 69), autoarea cercetării prezintă succint dificultățile întâmpinate pe parcursul documentării, ca urmare, fie a lipsei unor fonduri de arhive, fie a accesului parțial la cercetare, fie că este vorba de arhive sau biblioteci. Experiența dobândită i-a oferit posibilitatea să formuleze ca deziderate necesitatea de a fi întreprinse acele studii care să permită cunoașterea asociațiilor, societăților și toate formele de activitate care sunt cărămizile necesare care să conducă la realizarea edificiului ce va deveni o efectivă istorie a problemei. La această operă se impune totodată realizarea unei efective incursiuni în biografia militanților respective.

Antologia de texte alcătită de cele 239 documente prezentate (texte și imagini) cronologic (p. 71-631) este un bun prilej de a înțelege epoca, permițând cunoașterea efectivă a ceea ce la începutul de veac XXI. Este semnificativă varietatea de surse parcurse, arhivele și bibliotecile fiind temeiul acestei documentări. Odată intrată pe mâna celor interesați și adeseori deținători, la rândul-le, de informații vor „țâșni” de te miri de unde nici nu te așteptai mărturii sugestive. Au fost folosite documente inclusiv din arhiva Radiodifuziunii Române, credem de cuviință că tot așa de sugestivă poate fi și Arhiva Națională de Filme care prin „Jurnalele de actualități”, prin pelicula de la „Letopiseș”, poate oferi dincolo de un eventual comentariu subiectiv imaginea unui eveniment concludent pentru înțelegerea unei atitudini. Cu atât mai mult în următoarele volume sugestia sperăm că va fi utilă. Recurgerea la colecții de fotografii datate și bine prezentate poate fi o altă sursă utilă (vezi componentele a ceea ce a fost Fototeca Muzeului Alexandru Saint Georges samavolnic „împărțite” la ceasul „lichidării” acestei instituții, a se citi Institut de documentare).

A fost inclusă și rubrica *Note explicative* (p.632-638) cuprinzând 24 prezentări fie a unor periodice, asociații, societăți, fie biografii ale unor personalități. Considerăm că cele 239 documente reclamă pentru o bună înțelegere note de subsol.

Sumarul analitic (p. 639-648) prezintă succint cele 239 documente. Dacă la finalul fiecărei informații este prezentată sursa, în cazul celor din arhive menționându-se fondul, dosarul, fila atunci când este vorba de cărți sau periodice, considerăm că era binevenită citarea și a actualului depozitar.

Volumul se încheie cu un *Indice de nume* (p. 649-675). Considerăm necesară formularea unui punct de vedere în concordanță cu o asemenea lucrare. Există snobi care se pot lăuda că au luat volumul și l-au citit în ore, zile. Personal, consider că la un asemenea izvor te îndrepti atunci când ai nevoie de o informație care să te ajute să completezi, să coroborezi elementele care să ofere o cât mai completă cunoaștere a problemei care te preocupă. Ca atare, nu lectura de la cap la cap a volumului te vor ajuta, ci acest instrument care este indicele, în acest caz numai de nume proprii. N-am înțeles criteriile în momentul când, dintr-o înșiruire de nume, unele se află la indice și altele nu. Concret, preocuparea pentru istoria monumentelor m-a determinat să caut momentele și respectiv numele persoanelor implicate în geneza, participarea la dezvelirea-sfințirea unor asemenea simboluri de for public. N-am reușit însă să regăsesc la indice numele artistelor plastice citate la p. 369, Milița Petrașcu (sau cum semna în anii '30 Pătrașcu) sau Cecilia Cuțescu Storck. Că sunt necesare note explicative și un indice care să includă denumiri de localități cităm menționarea mausoleului de la Drafresci ??? (documentul 130, p. 369).

Este necesar un cuvânt despre reușita realizare compozițională a copertilor, unde realizatoarea evident a parcurs paginile celor 239 documente, pentru a se opri la personalități distincte, manșete de periodice, afișe incluse în colajul respectiv.

Semnalând cele câteva observații, o facem, conștienți de volumul de muncă depus pentru realizarea unei asemenea antologii, incluzând ani buni de cercetare și mai ales pasiune de care doamna Ștefania Mihăilescu, din fericire, abundă, sperând ca exemplul să-i fie bună călăuză pentru noile generații ce, considerăm, că vor prelua și duce mai departe această preocupare benefică nu numai pentru o istorie a mișcării feministe din România, ci predilect ca parte firească din istoria poporului român.

Sintetizând, studiile și antologia de texte ale Ștefaniei Mihăilescu constituie o carte povăuitoare la bine, o bună călăuză !

Prof. VIRGILIU Z. TEODORESCU

Constantin Strună, Teodora Dumitru Delcă, *Vâlcelele și Floroaica, două sate din inima Bărăganului*, Editura Semne, București, 2002, 199 p.

În perioada interbelică a secolului trecut, Școala Sociologică concepută și coordonată de omul de știință Dimitrie Gusti a declanșat un ambițios program de cercetare interdisciplinară a satului românesc, antrenând la acțiune atât specialiști din varii domenii, cât și tineri doritori a se forma ca viitori cercetători. Primele rezultate au condus la elaborarea unor monografii ce au devenit efectiv îndrumător metodologic pentru multe din cadrele didactice, preoți sau alte profesioni doritoare a întocmi monografia localității de obârșie. Se crease un apetit contagios pentru asemenea preocupări, frânt însă de evenimentele politico-militare ale anilor '40. Metamorfoza ulterioară a blocat asemenea preocupări, pentru ca, după două decenii, problema să redevină de actualitate, o serie de informații fiind necesare, mai ales în campaniile electorale, din dorința de a asigura propagandei datele care să reflecte discrepanța dintre ceea ce a fost în trecut, accentul însă punându-se

pe factorul economic, la nivel global, aspectele de natură spirituală, morală fiind eludate sau ambiguu prezentate. A cita pe predecesorii creatori de asemenea monografii nu era de bun augur. S-a ajuns cu timpul la alcătuirea unor lucrări de grad, cadrul didactic, în funcție de specialitate, abordând domeniul respectiv. Fără a cita, adeseori multe din aceste ”contribuții” recurgeau la anterioarele realizări, încorporând câteodată și informații eronate, care astfel au ajuns să fie colportate peste decenii.

Am enunțat cele de mai sus întrucât, după 1989, a redevenit de actualitate o asemenea preocupare, existând deseori chiar și sponsori, efectiv mecenaji, gata să contribuie material la finalizarea cercetărilor, tipărirea acestor monografii. Putem afirma, după aproape două decenii, că asistăm chiar la o competiție între județe, între localitățile rurale pentru a realiza asemenea monografii.

O împrejurare fericită mi-a oferit prilejul, participând la o sesiune a Muzeului Agriculturii de la Slobozia, să ajungem și în localitatea Floroaica, la un fost conac aflat azi pe mâna unui bun gospodar, așa cum ne-a relevat și miniaturala grădină botanică, ambientul acestui conac. Străbătând centrul localității cu autobuzul, am putut remarca prezența unui monument evocându-l pe aruncătorul de grenade Constantin Mușat, unul din eroii primului război mondial. Atunci când scrisesem despre realizările sculptorului Ioan C. Dimitriu Bârlad, aveam infomrația că acest erou era din localitatea Crucea din Bărăganul Ialomițean. Ca atare, punând întrebarea despre semnificația celui din Floroaica, am primit explicația că în trecut comuna s-a numit Crucea, denumire modificată din voința atotputernicului regim intolerant față de cele religioase.

A mai trecut ceva timp și pe masa din redacția periodicului ”Biserica Ortodoxă Română” am remarcat prezența lucrării având pe copertă imaginea frumoasei biserici și, pe un tăpșan apropiat, prezența monumentului, având în compunere un bust monumental, redându-l pe invalidul caporal în postura de aruncător de grenade și plăcile de marmură consemnând numele a multor eroi căzuți la datorie pentru neam și țară. Am avut prilejul de a studia pe îndelete această carte, care pe foaia de titlu, are înscrise și cuvintele *Repere istorico-geografice – Revocări – Portrete – Mărturii*.

Pentru început, în *Cuvânt înainte* autorii sugerează succint atmosfera localităților Bărăganului, preocupările oamenilor, interesul acestora de a-și evoca predecesorii. Unor asemenea comandamente au răspuns, pe parcursul ultimelor decenii, preocupările medicului farmacist Dumitru Răducanu, care a simțit chemare spre relicvele trecutului, adunându-le cu o meticulozitate exemplară, multe din cunoștințele astfel dobândite încredințându-le spre informare colectivă și în postura de condeier întru ale ziaristicii. Mai mult, la ceas de solicitare a venit cu asemenea informații în ajutorul celor care și-au propus elaborarea unei asemenea monografii. Teodora Dumitru-Delcă, la absolvirea Facultății de Istorie, a realizat ca lucrare de licență tocmai monografia comunei natale. La realizarea volumului s-a raliat gazetarul Constantin Strună. Acestora li s-au alăturat ca sprijinitori morali și materiali alți câțiva locuitori ai acestor plaiuri.

Primul Capitol este sugestiv intitulat *Vetre de pâine și credință*. Este prilej de evocare a celor care, într-o împrejurare sau alta, au făcut referință la prestigiul locurilor, dar și la vestigiile care-i evidențiază trecutul multimilenar de viațuire. Autorii, în documentarea întreprinsă, ajung la o dură concluzie care relevă că, dacă în general, în ultimul timp, s-au tipărit o serie de lucrări, pentru comunitatea umană care o constituie satul, se constată o acută lipsă. Acesta a fost, de fapt, elementul mobilizator care i-a călăuzit la elaborarea respectivei monografii.

Capitolul doi ne introduce în cadrul geografic, relevând condițiile naturale de sol, ape, climă, vegetație, faună.

Capitolul trei este cel care evocă istoria veche, descoperirile arheologice care au evidențiat modul de viață al înaintașilor din epoca dacică, elementele purtătoare ale culturii de tip "Dridu", de factură feudală de tip "Ciurel". O atenție deosebită este acordată evoluției denumirii actualei comune. Amintind denumirea Crucea Giurca, (probabil inițial chiar Crucea lui Giurcă), apoi, prin pierderea din conștiința urmașilor a personajului, să fie definită simplu Crucea, ca de la 1968, la momentul reformei administrative, să devină Vâlcele. Sunt amintite expeditiv câteva din realizările localității Vâlcele pe parcursul secolului XX.

Este distinctă biografia satului Floroaica, pornindu-se de la o monografie întocmită în 1964 referitoare la comuna Crucea (inadvertență la p. 26, parcă denumirea i-a fost schimbată în 1968), atribuind momentului post 1889, când o lege ar fi condus la vânzarea unor loturi de pământ din moșiile statului către țărănime. Procesul de roire a satelor a condus la venirea unor tinere familii de târlași (fără pământ) din localități cât de cât limitrofe, dar și din rândurile făgărășenilor și buzoienilor mocani. Autorii recurg la amintirile despre înaintași ale unor persoane vârstnice, care, în narațiunile lor, readuc în atenție două-trei generații trecute, venite pe vatra satului Floroaica, unde primeau în folosință câte 5 hectare de teren, așa cum vor primi și după primul război mondial, prin exproprierea moșiei lui Marghiloman. De la începuturile așezării, când se definea ca Ciocăneștii-Mihai Vodă, denumirea amintește veacurile trecute când zona a aparținut fostei mănăstiri bucureștene ctitorită de Mihai ajuns Viteazul Domn unificator de neam și țară. La 1901, devenind Floroaica, denumirea sigur definește pe o persoană, care în epocă s-a impus, autorii trecând peste această problemă, probabil din lipsă de informații. Începutul de veac XX a condus la o sistematizare a satului, la mutații în situația economică și socială, iar în a doua jumătate a secolului la silita colectivizare, cu dramele respective.

Capitolul IV este dedicat in extenso (p. 34-70) cinstirii Eroilor localității Vâlcele, fiind amintite cele două monumente ridicate în 1934 și 1966, pomenind numele eroilor din cele două războaie mondiale. Considerăm necesar să intervenim cu o informație care corectează data realizării monumentului ridicat în al patrulea deceniu. Prin preocuparea văduvei Stana Găman, a fost comandat un monument preconizat a fi ridicat în centrul comunei. În compunerea monumentului era un bust evocator al unui ostaș român. La momentul dezvelirii și sfințirii, lucrarea avea nevoie de avizul Comisiei Monumentelor Publice din cadrul Ministerului Cultelor și Artelor. Dosarul cu documentația a fost analizat în 1936 de respectiva comisie, care a decis că o asemenea lucrare nu putea fi amplasată în centrul localității, recomandând, ca în alte multe cazuri, amplasarea în cimitirul satului. În 1936, când s-a realizat o recenzare la nivel național a tuturor monumentelor, rubricile referitoare la localitatea Crucea, jud. Ialomița, menționează monumentul Eroilor 1916-1918, realizat în 1933, având dimensiunile 3,50x2,80x2,80 m și a costat suma de 40.000 lei. Vezi: A.N.-D.A.I.C., fond M.C.A., D.A., inv. 819, dosarele 57/1936, f. 18 și 70/1937, f. 64. Nu este menționat autorul lucrării și nici materialele soclului, bustului.

O atenție deosebită este acordată, în cazul satului Floroaica, genezei monumentului cinstirii caporalului Constantin Mușat, prilej de evocare a familiei Răducanu, a modului cum colonelul farmacist primar Dumitru Răducanu și-a legat destinul de geneza acestui monument. Au fost ani de documentare, de atragere la muncă a celor cu diverse alte preocupări, dar cu înaltă simțire românească. Demersurile au fost multe și până la urmă lucrarea a fost încredințată spre realizare sculptorului Florin Musta din cadrul Studioului de

Arte plastice al Armatei. Un moment crucial și mobilizator l-a constituit adunarea întregii obști în incinta Sf. Biserici din Floroaica la 9 iunie 1994, în zi de pomenire a Eroilor, când entuziastul inițiator a făcut o incursiune în istoria problemei, cerându-le participanților o efectivă contribuție materială care să ducă la finalizarea acțiunii. Momentul solemn al dezvelirii monumentului a avut loc la 30 octombrie 1994. La 28 mai 1998 a fost completat prin atașarea plăcii și a Sf. Cruci plasată pe pedestalul monumentului, fiind astfel consemnate și numele eroilor din cele două războaie mondiale. Sunt în continuare emoționante pagini relevând răsunetul acestei acțiuni, demersuri ulterioare menite a perpetua în conștiința noilor generații spiritul de sacrificiu pe altarul Patriei. O atenție specială este acordată biografiei artistului sculptor și restaurator de monumente Florin Musta (p. 67-68). Paginile 70-80 au inclus extrase din jurnalul zilnic al colonelului Dumitru Răducanu, relevând permanența sa în mediul ialomițean-călărășean. Prin această realizare, localitatea natală a Eroului s-a alăturat tuturor localităților de pe cuprinsul țării, unde, prin preocuparea înaintașilor, s-a asigurat cinstirea sergentului post-mortem Constantin Mușat. (Vezi: Virgiliu Z. Teodorescu, *Informații referitoare la activitatea sculptorului Ioan C. Dimitriu – Bârlad*, în: "Revista Muzeelor și Monumentelor" – seria "Monumente Istorice și de Artă", București, anul XVIII, nr. 1, 1987, p. 52-62, autor al statuii care prin replicile realizate onorează azi forul public al mai multor localități; ibidem: *Monumentul Eroilor din Bușteni*, în: "Națiunea", București, anul XIII, nr. 154 (620), 26 iunie-2 iulie 2002, p. 6 evocare a simbolului redându-l pe aruncătorul de grenade Constantin Mușat, realizare a sculptorului Ioan C. Dimitriu-Bârlad).

Capitolul VI tratează *Viața economică* a celor două localități în evoluția lor. Recurgând la diversele însemnări ale înaintașilor sunt prezentate prefacerile, sincopetele, căutările de redresare survenite după dramele colectivizării. Sunt evocate ocupațiile tradiționale specifice zonei, precum și cele care reclamă o anumită specializare.

Viața socială este tratată în capitolul VII, relevând evoluția ca urmare a multor factori favorabili, dar și a situațiilor generate de cei nefavorabili.

În capitolul VIII care tratează *viața culturală* s-a acordat o atenție deosebită activității desfășurată ani de zile în condiții modeste, școala fiind cea care a organizat o serie de acțiuni în cele două sate. Construcția Căminului cultural a intervenit după cel de al doilea război mondial, iar biblioteca, de la un modest fond de câteva zeci de cărți, a ajuns în anul 2000 la peste 10.000 de volume.

Ca un subcapitol este tratată evoluția școlii în satul Crucea-Vâlcele. Datele, ce au cu adevărat un caracter monografic evidențiază modul cum oamenii locului au participat, atât la construirea localurilor de învățământ, cât și la asigurarea activității, formatoare a viitorilor cetățeni, rezultatele fiind remarcabile atunci când se face referință la modul de integrare în viața economică, socială, culturală a acestora.

Un alt subcapitol este acordat pentru prezentarea evoluției învățământului în satul Floroaica, anul 1963, constituindu-se anul de completă metamorfoză din momentul când anterioarele modeste condiții sunt înlocuite cu un edificiu corespunzător. Sunt evocați, ca și în cazul școlii din Crucea-Vâlcele, valoroșii slujitori care, în evoluția lor, au profesat meseria de formatori de noi generații.

Capitolul IX abordează *viața spirituală* prezentând, și în acest caz, prin subcapitole distincte, biserica parohială din Crucea-Vâlcele și pe cea din Floroaica. Referindu-se la construcția primei biserici din Crucea, începută la 1908, tradiția a perpetuat o legendă locală pe care am putea-o defini ca o variantă a celei referitoare la Meșterul Manole. După decenii, la cumpăna veacurilor, s-au realizat lucrări de renovare, conferind bisericii, clopotniței și casei parohiale condiții bune de desfășurare a vieții de cult. În cazul bisericii

din Floroaica, este semnificativă voința localnicilor de a avea în satul lor o replică a bisericii episcopale de la Curtea de Argeș. Hotărârea adoptată în 1932 de obștea satului, conduce, în anii următori, la ridicarea la roșu și acoperirea cu tablă până în 1938, evenimentele ulterioare diminuând ritmul lucrărilor, biserica fiind sfințită în anul 1946, bucurându-se de contribuția pictorului Niță Aghelescu la realizarea picturii interioare. Și în acest caz sunt evocate o serie de nume care s-au implicat în realizarea respectivă. O tratare în extenso, relevantă pentru cerbicia inițiatorului, este prezentarea nevoii de multiple intervenții birocratice, pentru a se ajunge la achiziționarea unei case parohiale.

Capitolul X este dedicat *etnografiei* acestor localități, autorii realizând o prezentare a gospodăriei țărănești adaptată condițiilor pedoclimatice ale zonei. Locuința reflectă modul de viață, dar nu odată și obârșia oamenilor care s-au adaptat acestor locuri. Astfel, casa este cât de cât concentrată, dispusă pe un sistem stradal și având în dotarea gospodăriei elementele specifice activității agricole distribuite pe o suprafață de circa 2000 mp. Semnificativă a fost evoluția acestor locuințe în ultimele două secole. Dacă începuturile respectivelor așezări au fost caracterizate prin bordeiele modeste, cu timpul acestea vor evolua atât structural, arhitectural, cât și ca materiale puse în operă. Treptat s-a ajuns la casa de suprafață din chirpici, pământ bătut, și în ultimă instanță, la construcția din cărămidă. Interioarele au diverse funcționalități și cuprind elemente decorative realizate în lemn sau țesături. În evoluția gospodăriei, o soartă aparte a avut-o bătătura casei. În trecut, fiind un spațiu larg, în perioada colectivizării, s-a retras treptat, ajungându-se la a fi valorificat concomitent ca grădiniță de flori, de zarzavat și de livadă. O notă distinctă o reprezintă gospodăriile meșteșugarilor în funcție de specificul, dotările, prezența oamenilor și a vehiculelor în relație cu respectiva activitate.

Un subcapitol tratează problema portului popular, atât cel cu caracter uzual, de muncă, cât și cel de sărbătoare. Prin elementele ce le definesc, aceste costume uzuale se încadrează într-o mai largă arie definitorie pentru zona de câmpie a Munteniei. Cele de sărbătoare create într-un climat de competiție reflectă pasiunea, dăruirea fiecărei creatoare care, prin linia croiului, elementele decorative, cromatică, caută să confere caracter de unicitate, prin originalitatea dispunerii, cantitatea acestor elemente decorative. Sunt prezentate atât costumele femeiești cât și cele bărbătești.

O atenție aparte a fost acordată obiceiurilor de peste an în relație cu calendarul religios, cel al activităților sezoniere, unele de factură ancestrală, specifice zonelor de obârșie. Sunt citate ca specifice: Iertăciunea, Urlalia, Cucii, Jujăul, Păparuda, Caloianul. Acestea sunt mai pe larg prezentate într-o reluare ulterioară.

O notă distinctă relevând concepția de viață, încrederea în toți factorii determinanți își regăsește reflectarea în folclorul muzical răspunzând unor momente fundamentale ale vieții. Cântecul de leagăn, cele de nuntă, baladele, doinele, bocetele, colindele, cele de joc constituie un repertoriu bogat. Se face referință la procesul de accentuată primenire a repertoriului, cele vechi dispărând treptat din atenția contemporanilor.

Se acordă atenție și folclorului coregrafic care antrenează la participare întreaga suflare a satului. La ceas de sărbătoare, la horă, există o varietate de comportamente, fie ca participant activ în postura de dansator, fie ca privitor cu nostalgică apreciere la adresa făptașilor, fie ca atent observator, mai ales al celor care tind să deprindă pasul pentru a se integra, la rândul lor, în iureșul jocului, pe muzica tarafurilor tocmită a le asigura petrecerea. De fapt, fiecare prezență, de la țânci la vârstnici, constituie o fațetă a solidarității comunității. Sunt citate ca specifice: hora dreaptă și cea în două părți, brâul, sârba, geam-paralele, bătuta, alunelul, călușelul. Pentru Floroaica, sunt citate ca specifice, la început de veac XX: mușamaua, galopul, ciobănașul, popeasca.

Obiceiurile practicate la momentele fundamentale ale vieții: nașterea, căsătoria, moartea cunosc și ele modificări în concordanță cu metamorfoza intervenită în ultimele decenii în mediul satului românesc.

Capitolul XI poartă denumirea *Fiii satului* și este, de fapt, un incipient dicționar al personalităților acestor sate, cuprinzând datele biografice, și faptele care i-a caracterizat. Astfel sunt evocați: p. 143-150 Eroul grănicer-grenadier caporalul Constantin Mușat; p. 151-159, poeta Florența Albu; p. 159-171, prezintă omniprezenta trăire a colonelului (r.) farmacist primar și publicist Dumitru Răducanu. Benefică prin cele întreprinse pentru localitatea natală, faptele fiindu-i prezentate pe parcursul paginilor acestei cărți; p. 172-176, pictorul Mircea Vărzaru; p. 176-178, locotenentul major (r.) inginer cavaler al Ordinului militar "Mihai Viteazul", Marin Gh. Radu; p. 178-179, avocata Victoria Radu; p. 180-181, economistul Alexandru M. Tănase; p. 181-182, inginerul Ștefan Gh. Alexandru; p. 182-183, colonelul Aurel A. Moise; p. 183-184, inginera economista Frusina Gh. Alexandru; p. 184-185, inginerul topograf, veteran de război, Radu Gh. Albu; p. 185-186, locotenent comandor (r.) Viorel Zamfir Ticuleanu; p. 186, conferențiar universitar dr. Nistor N. Stan; p. 186-187, colonelul Paraschiv A. Peșu, p. 187-188, sunt enumerate numele altor *Fii ai satului* care, prin faptele vieții, au contribuit la ridicarea prestigiului comunei.

Bibliografia de la p. 189-190 cuprinde o listă cu lucrările consultate, incluzând atât cărți, cât și izvoarele documentare aflate în arhive. Modul de citare nu se înscrie în normele uzuale.

În partea finală a cărții, p. 193-197 includ o suită de *Imagini și documente din Vâlcele și Floroaica* redând portul, tipuri umane, biserica din Floroaica, monumentul eroului grănicer-grenadier caporalul Constantin Mușat la ziua solemnității dezvelirii, 30 octombrie 1994 și alte solemnități ulterioare, farmaciștii Ecaterina și Dumitru Răducanu, tablouri, realizări ale pictorului Mircea Vărzaru. În continuare, p. 198 include **cuprinsul volumului**, iar la p. 199 aflăm numele celor care au susținut material apariția acestui act evocator, fiind sintetic prezentată lista sponsorilor și este menționat numele celui care a asigurat, prin strădania sa, apariția respectivei cărți: colonelul (r.) farmacist primar și publicist Dumitru Răducanu care a pus la dispoziția autorilor materialul documentar constituit în 4 volume, relevând istoria locurilor natale.

Parcurgând paginile respective, ajungi la concluzia că această carte, deși se dorește o monografie a celor două localități, este totuși atipică prin modul de abordare și mai ales prin proporțiile respectivelor capitole. Impresia este că autorii au fost în situația dificilă de a răspunde la mai multe comandamente: realizarea unei monografii, concomitent evocarea genezei monumentului dedicat cinstirii în localitatea natală a eroului grenadier din arma grănicerilor, caporalul Constantin Mușat avansat post-mortem la gradul de sergent și realizarea unui incipient dicționar al personalităților. Totodată, cartea este o aducere în atenție atât pentru contemporani dar mai ales pentru viitorime a contribuției fiului acestor locuri, Dumitru Răducanu care, prin voința ce l-a propulsat, a devenit o ilustră personalitate care a onorat în anii activității farmacologia românească, cuvântul său căpătând conturul tiparului, atât în lucrări de specialitate, cât și în numeroasele articole, abordând variate teme ale umanității, ale civismului cotidian.

Avem speranța că tinerețea autoarei, revenirea pe plaiurile natale să fie mobilizatoare, permițându-i în continuare lărgirea ariei de documentare care să o conducă în anii următori la elaborarea unei noi ediții revăzută și adăugită în care proporțiile capitolelor să-i fie o constantă preocupare care să confere lucrării caracterul de monografie.

Prof. VIRGILIU Z. TEODORESCU

xxx, *Născut la Cornova. Omagiu lui Paul Mihail*, Editura Prometeu, Chișinău, 2006, 287 p.

Cartea de față materializează dorința exprimată în luna iunie 2005 la Chișinău și Cornova cu ocazia conferinței comemorative: „Paul Mihail, un fiu al provinciei atât de greu încercată, Basarabia”, la care au participat elevi, studenți, profesori, cercetători, clerici, oameni de cultură, etc. De asemenea, ea însumează și comunicările ținute cu ocazia simpozionului organizat pentru aniversarea centenarului nașterii Părintelui Paul Mihail la Iași, în luna martie a.c.

Astfel, cartea este structurată în trei mari părți:

- Materialele conferinței comemorative *Paul Mihail – un fiu al provinciei atât de încercată, Basarabia* (paginile 11-114);
- Referințe despre Paul Mihail (117-178);
- Texte inedite semnate de Paul Mihail (181-260);
- În partea finală cartea cuprinde câteva fotografii de familie a părintelui Paul, precum și imagini ale locurilor natale;
- De asemenea, tabelul cronologic de la sfârșit permite cunoașterea personalității marelui teolog basarabean *Avva Mihail* (277-280).

În cele ce urmează voi încerca să prezint câteva aspecte biografice din viața și activitatea marelui savant basarabean născut la 29 iunie 1905, în satul Cornova – Orhei¹, din părinții Elena și Iustin, familie cu rezonanță cărturărească și vrednici slujitori ai altarului, ale cărei origini le găsim în secolul al XVII-lea (p. 181-189).

După ce părinții i-au dat o educație aleasă în sânul familiei, duhovnicii și profesorii ostenitori la școala mănăstirească de pe lângă mănăstirea Hârjauca au avut un rol deosebit în devenirea preotului și cercetătorului de mai târziu, tânărul Paul frecventând cursurile acestei școli între anii 1912-1915. La formarea sa au contribuit, de asemenea, și profesorii Seminarului Teologic din Chișinău (1916-1926), precum și pleiada de dascăli ai Facultății de Teologie din capitala Basarabiei care au contribuit la formarea preoțimii din această provincie în perioada interbelică (între aceștia amintim pe Nichifor Crainic, Gala Galaction, Ion Petrovici, etc.), pe care a absolvit-o ca șef de promoție (1926-1930).

Încă din perioada studenției a dat dovadă de reală vocație pentru slujirea slovei și a semenilor, fapt ce se va confirma cu prisosință mai târziu, atât în călătoria de studiu², cât și în activitățile pe care le-a întreprins la Chișinău: ca slujitor la catedralei (1933-1936), paroh al Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil (1936-1944), secretar al Comisiunii Monumentelor Istorice, Regionala Basarabia (1933-1944), profesor de Limba Română la școala de Cântăreți (1933-1945), director al acesteia (1941-1944), director al Muzeului Istoric Bisericesc (1942-1944) etc.

Din nefericire, activitatea i-a fost întreruptă de izbucnirea celui de al doilea Război Mondial, care a lăsat răni adânci în trupul Basarabiei, văduvind-o, pe de o parte, de valorile spiritual-culturale care începuseră să rodească bogat după Unirea din 1918, iar, pe de altă parte, prin înstrăinarea de România Mare și spiritualitatea tradițională și alipirea forțată la U.R.S.S.

Intuind în chip profetic schimbările care aveau să se întâmple în țara natală odată cu sosirea ocupanților de la răsărit părintele Paul Mihail a transferat în țară o bună parte din

1. Vezi monografia *Cornova*, coord. Dr. Vasile Șoimaru, Ed. Museum, Chișinău, 2000, 708 p.

2. Pr. Dr. Paul Mihail, *Jurnalul călătoriei de studii în sud-estul Europei (1931)*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1991, 128 p.

valorile pe care le colecționase în perioada activității de la Chișinău. Aici a fost primit la Iași, la Vâlcea, a revenit la Iași unde a slujit la Bisericile Toma Cozma, Sfântul Haralambie, iar din 1946 la Biserica Banu, iar după pensionarea sa în 1980 s-a retras la București, unde și-a continuat activitatea de cercetare până în momentul în care a fost chemat la Domnul la 11 octombrie 1994, fiind înmormântat la Mănăstirea Căldărușani alături de alți mari părinți basarabeni refugiați, între care Sofian Boghiu, lângă Muzeul ce adăpostește prețioase obiecte de cult și icoane din Basarabia (p. 29).

În ciuda condițiilor neprielnice, dorința de cunoaștere și slujire l-au ținut mereu aproape de studiu. Astfel, în refugiu fiind la Vâlcea, a reușit să obțină în 1945 titlul de doctor în teologie la Facultatea de Teologie din Cernăuți.

Consacrând întreaga sa viață studiului, cercetării și slujirii aproapelui, a lăsat posterității aproape 500 de studii, documente, recenzii, peste 1000 de documente³ din secolele XV-XIX, privind istoria românilor din arhive și biblioteci din Grecia, Turcia, Bulgaria, etc., ceea ce a făcut din Părintele Paul Mihail o mare personalitate a culturii române, înscriindu-l în cartea de aur a românilor basarabeni care au contribuit la dezvoltarea științei și culturii în ciuda vremurilor grele în perioada cărora și-au desfășurat activitatea.

Astfel, pentru merite deosebite în câmpul științei a primit în 1939 din partea Academiei Române *Premiul Năsturel*, iar pentru devotamentul în activitatea pastorală a primit din partea Patriarhului Justinian, în 1975, cea mai înaltă distincție a Bisericii Ortodoxe Române, *Crucea Patriarhală*. De asemenea, în 1980 a primit din partea mitropolitului Teoctist al Moldovei titlul de *Avva* - părinte duhovnicesc.

În 1993 Academia Română a onorat cu premiul *Eudoxiu de Hurmuzake* pe părintele Paul Mihail și fiica Zamfira, care i-a moștenit virtuțile și darurile, continuând cu aceeași dăruire activitatea de cercetare. Acest premiu le-a fost acordat pentru contribuția pe care au avut-o la dezvoltarea istoriografiei românești, iar în anul 1994 l-a primit printre membrii de onoare ai secției de științe Istorice.

Părintele Paul Mihail a fost, de asemenea, membru al asociației slaviștilor din România între anii 1963-1994, membru de onoare al societății Fântâna Albă (Chișinău, 1993), etc.

Întrucât a suportat cu răbdare greutățile provocate de schimbarea vremurilor, Dumnezeu l-a răsplătit cu impresionante rezultate în activitatea pastoral-misionară și de cercetare, ajutându-l să vadă căderea regimului comunist ateu, odată cu care a avut posibilitatea de a-și revedea locurile natale, precum și pe urmașii celor care i-au fost cândva apropiați, care, în semn de prețuire pentru marele lor cornovean, au considerat ca o datorie de suflet să-l numească patron spiritual al gimnaziului din localitate, dându-i numele acestuia (p. 94-97), cinstind în acest fel memoria celui care a fost preotul, dascălul și omul de știință Paul Mihail.

Evocându-i personalitatea, Academicianul Ștefan Ștefănescu sublinia „disciplina și setea de cunoaștere exemplară, pregătirea temeinică” și bucuriile pe care le-a avut ca „mucenic al științei”, numărându-se printre „puținii oameni de cultură români care au avut bucuria atâtor descoperiri importante” (p. 12-13).

Punând la îndemâna cititorilor comunicările susținute la simpozioanele de la Chișinău (2005) și Iași (2006), *Cartea Născut la Cornova* îți permite să străbați timpurile, să-l însoțești pe părintele Paul în diversele împrejurări ale vieții, fie la Chișinău, ca elev și student, ca slujitor al bisericii și director al Muzeului, fie în călătoria de studii, precum și în activitatea pastorală pe care a desfășurat-o ca paroh al Bisericii Banu.

3. Vezi Paul Mihail, în *Dicționarul general al literaturii române*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2005.

Astfel, parcurgând lucrarea, îți formezi în tablou al personalității complexe a marelui duhovnic basarabean, a activității de cercetare și a calităților sufletești care l-au făcut deosebit printre contemporani (p. 212-260).

Cei care l-au cunoscut au trăit sentimentul întâlnirii „cu un sfânt coborât din icoanele creștine” (p. 73). Mereu găsea cuvinte de susținere pentru cei din Basarabia natală după schimbările din 1989, când a avut posibilitatea să reia legăturile cu ei, fie la București, fie la Chișinău și Cornova.

Astfel, în cuvântul rostit la căpătâiul vrednicului de pomenire părinte Mihail, unul dintre profesorii de la Facultatea de Teologie din București care l-a cunoscut și apreciat, diaconul Petre I. David, remarca faptul că „s-a bucurat ca un prunc de descătușarea fraților basarabeni pentru care a suferit și s-a rugat ca nimeni altul. A plâns ca un flăcău plecat demult în lume, simțind harul libertății după 1989” (p. 125).

Cartea de față nu este decât o provocare de a te apropia de opera Avei Paul Mihail cu sfială, cunoscând meritele savantului teolog, duhovnic și îndrumător, atât pe calea slovei, cât și pe calea vieții celei adevărate. Consider că reeditarea integrală a operei ar pune în lumină calitățile autorului, dar și cunoașterea trecutului patriei și Bisericii căreia i-a fost devotat până în ultima clipă a vieții.

Dr. VEACESLAV GOREANU

Aurel Pentelescu și Gavril Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934)*, Editura Printeuro, Ploiești, 2003, 544 p.

O impresionantă muncă de arheograf desfășurată cu multă minuțiozitate a ajuns să fie încorporată în paginile cărții menite a evoca una din ilustrele personalități omniprezente nu numai în viața ecleziastică, ci în tot ceea ce a fost un prompt răspuns la multiplele necesități de propășire a societății românești. În acest sens, considerăm ca deosebit de justificată munca celor doi istorici, care, prin cele descoperite și integrate în sumarul respectivei cărți, ne oferă ca un bun exemplu de totală dăruire întru binele semenilor. Parcurgerea evoluției în ierarhia ecleziastică ne evidențiază o permanentă preocupare de autodepășire, de implicare exemplară, mobilizatoare pentru cei care i-au fost în preajmă.

Suntem subiectivi și ca atare deseori trecem pasageri pe lângă multe din cele pe care doar ulterior ne dăm seama că ne-ar fi fost de trebuință să le cunoaștem. Erau anii studenției, anii '50 fiind cei ai furiei cu care monumentele țării, fie că dispăreau din forul public, fie că erau văduvite de componentele conferite de comanditari, de artistul creator sau altfel spus înlăturate abuziv cele însușite ca un bun al tuturor contribuabililor care subscriseseră la ridicarea lor ca mesaj pentru viitorime.

Ajunsesem cu o echipă de teatru studentesc în comuna Provița de Sus din jud. Prahova. Călătorisem de la Câmpina până la locul unde fuseserăm invitați să susținem un spectacol cu un camion al Întreprinderii de întreținere a utilajului petrolier. Un peisaj impresionant de toamnă ne-a permis să depășim vicisitudinile a ceea ce pe atunci era definit ca drum. Pătrunzând în localitate, am fost surprinși de mulțimea celor care ne-au întâmpinat. Figuri receptive ale unor oameni cu o impresionantă costumație ca pentru o zi de sărbătoare. Majoritatea din ei erau tineri. Mașina a oprit în dreptul monumentului Eroilor. Privirea s-a oprit pe acest simbol al cinstirii. Am coborât și am pășit spre el, constatănd, spre deosebire de cele văzute în multe alte locuri, că aici intervenția îndepărtase

numai stema României, restul panourilor, textelor fiind la locul lor. Tăcut, eram pe punctul de a mă alătura colegilor, când din spate o voce m-a ajutat să înțeleg cine și cum acționase pentru ridicarea acestui simbol. Era mai vârstnicul coleg, Cosmoiu, om al localității, revenit pentru a dăscăli noile generații, promovată ca director al școlii, omul care conform tradiției ne adresase și invitația de a înscrie și Provița de Sus în turneul nostru. A fost un prim prilej de a afla despre unul din fiii acelor plaiuri afirmat prin setea lui de cunoaștere și permanenta sprijinire a semenilor. Au urmat anii studierii celor petrecute în primul război mondial, reîntâlnindu-i numele deseori citat atunci când faptele de bine i-au fost o permanentă preocupare, exemplul său fiind contagios și benefic pentru mulți alții. Ca un corolar, studierea documentelor referitoare la preocupărilor Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române pentru a-i cinsti cum se cuvine pe cei care s-au jertfit pentru patrie m-a readus în fața unor concludente mărturii relevându-i participarea la edificarea Mausoleului de la Mărășești. Acestea erau elementele care m-au mobilizat să acord atenție volumului elaborat de cei doi istorici.

Consider necesar să procedez la o succintă prezentare a celor doi scormonitori în memoria timpului, pentru a le contura complexa activitate, pasiunea dar și acribia care-i caracterizează.

Aurel Pentelescu, în decursul anilor de activitate, a fost un exemplar militar activ, receptiv la cele mai sofisticate tehnici cu care se înzestra armata României și predilect aviația. Cunoștințele dobândite le-a aplicat în misiunile îndeplinite, dar le-a împărtășit și noilor generații în formare în postura de cadru didactic universitar. Concomitent a păstrat nealterat interesul de a cunoaște oameni și fapte demne a nu se pierde în neantul timpului. Comandorul aviator a perseverat și a realizat o teză de doctorat care i-a conferit calitatea de doctor în știința și Arta Militară, specialitatea Istorie Militară. Activitatea l-a integrat ca membru în rândurile Comisiei Române de Istorie Militară. Setea de a cunoaște dar și de a oferi și altora l-a condus la elaborarea unor prestigioase contribuții încredințate tiparului, recunoașterea calității acestora concretizându-se prin reacțiile recenzorilor, citarea în lucrări de specialitate, obținerea unor prestigioase premii. Spațiul acestei prezentări ne permite să amintim că în domeniul ecleziastic se află, de fapt, în postura de recidivist, anterior acordând atenție, într-o primă variantă, evocării unuia din cei care, ca slujitor al Sf. Cruci, a coordonat activitatea religioasă în armată în perioada interbelică a secolului trecut. Ne referim la lucrarea: *O viață închinată Bisericii și Armatei, Episcopul dr. Partenie Ciopron (1896-1980)*.

Gavril Preda, cu studii în domeniul istoriei, își desfășoară activitatea în învățământul superior ploieștean, este doctor în istorie și a elaborat în ultimul deceniu lucrări care au tangență atât cu armata, cât și cu plaiurile prahovene, fiindu-i recunoscute și apreciate contribuțiile prin modul de documentare și interpretare a informațiilor.

Volumul se bucură de un cuvânt introductiv elaborat de Prea Fericitul Teoctist, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Autorul (p. 9-12) face referință la pomenirea *Mitropolitului Pimen Georgescu la 150 de ani de la nașterea sa*. Textul este o succintă dar definitorie apreciere la adresa ierarhului trăitor aflat în toate împrejurările implicat în prefacerile societății românești.

Volumul elaborat de cei doi autori a fost editat prin totală înțelegere a factorilor decizionali prahoveni. În acest sens sunt formulate sintetic cuvintele definite ca *Argument – Un fiu al meleagurilor prahovene* (p. 13-14) elaborate la 30 august 2003 la Ploiești de către ing. Mircea Cosma, președintele Consiliului Județean Prahova la data încredințării spre tipărire a volumului.

Un firesc cuvânt (p.15-19) al autorilor, prin care sunt adresate mulțumiri tuturor celor care, într-un mod sau altul, le-au furnizat toate cele care au condus la conturarea volumului închinat pomenirii faptelor mitropolitului Pimen Georgescu. Anticipând paginile volumului, autorii relevă criteriile abordate în structurarea acestuia. Astfel, ei precizează de ce au recurs la pagini deja editate, azi accesibile cu dificultate prin raritatea respectivelor volume sau periodice cărora le-a încredințat autorul textul la timpul respectiv. Cu atât mai mult dificultățile s-au ivit în momentul când au vrut să evidențieze modul în care numele și fapta ilustrului înaintaș se regăsește în diversele opuri elaborate în decursul anilor de către diverși cercetători ai perioadei respective. Ca atare, de la bun început, autorii susțin că această preocupare va rămâne un deziderat, urând succes temerarilor care vor porni la drum să completeze această necesară documentare.

În acribia demonstrată pe parcursul elaborării volumului, autorii au fost atenți și la modul de citare a surselor informaționale, atât ca texte cât și ca iconografie. O succesiune de nume relevă pe cei care, pe parcursul elaborării volumului, au fost de sprijin autorilor.

Datate la 27 august 2003, de ziua Cuviosului Pimen, cuvintele finale definesc încrederea autorilor că moștenirea faptelor Mitropolitului Pimen Georgescu vor fi de dreaptă călăuză și în noul veac și mileniu, considerându-l pe bună dreptate „contemporanul nostru”, fapta-i având menirea „să călăuzească prin exemplara sa activitate de om și ierarh generațiile viitoare.”

Cele premergătoare și pregătitoare ale cititorului fiind parcurse, autorii invită în prima parte a volumului la evocarea: *Un mare ierarh Mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934)*, preluând ca motto cuvintele ierarhului enunțate în ședința Sf. Sinod la 14 februarie 1934, în care se autodefinește ca slujitor al Bisericii și al țării. În cele 9 capitole (p. 21-194) sunt trecute în revistă obârșia și mediul de la Provița de Sus al familiei Baicu, anii de formare, prin parcurgerea tuturor treptelor de învățământ, scurta și tragică căsnicie, activitatea de diacon la Ploiești și București, specializarea și doctoratul în teologie la Universitatea din Cernăuți, trecerea în cinul monahal, activitatea didactică, alegerea ca Episcop la Dunărea de Jos, alegerea ca mitropolit al Moldovei și Sucevei, cu cele ce definesc distinctele etape: 1909-1916, cea a războiului 1916-1919, a anilor 1919-1934 ani ai refacerii, ai cinstirii Eroilor, a activităților pentru unificarea bisericească, a acțiunii pentru constituirea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, a participării eficiente la lucrările Parlamentului, în calitate de senator de drept. Toate aceste trepte ale vieții au însă un numitor comun ce ia fost definitiv: grija pentru aproapele său.

Partea a II-a a volumului este rezervată facilitării parcurgerii paginilor editate din scrierile ierarhului Pimen Georgescu, acoperind perioada anilor 1887-1934. Editorii (p. 197-202), în nota de la p. 202, explică succint criteriile pe care le-au urmat în depistarea și publicarea respectivelor texte. Discutabil în acest caz este termenul **Document** cu care sunt definite cele 137 titluri (p. 203), unele preluate din periodicalul „Biserica Ortodoxă Română”, altele din varii surse editate; precum și din volumul *Jurământul și cuvinte Ostășești*, publicat în 1914 la București incluzând texte ale anilor 1912-1913; din volumul *Din vremea Marelui Război*, București, 1919; din volumul *Amintiri din Marele Război*, publicat la Mănăstirea Neamț în 1923; din volumul *Mărășești, locul biruinței, cu Biserica Neamului*, tipărit tot la Mănăstirea Neamț în 1924; din periodicalul „Mitropolia Moldovei” publicat din inițiativa și susținerea sa între 1925-1934.

Sunt concludente paginile respective, întrucât relevă modul cum își pregătea fiecare participare, concizia ideilor, modul de transmitere a mesajului pe care considera că trebuie să-l aibă fiecare adresare celor păstoriți.

În succesiunea acestor reeditări (p. 203-423), textele sunt relevante prin modul cum, la timpul respectiv, cetățeanul și ierarhul Pimen Georgescu a reacționat cu promptitudine la problemele la ordinea zilei, evidențiind că nu se limita numai la a-și manifesta solidaritatea sau dezacordul, în funcție de situație, ci oferea de fiecare dată soluții pragmatice menite a rezolva problema.

Cunoașterea acestor reacții ale ierarhului te determină să reflectezi la cele multe, care, fie că n-au fost la timpul respectiv soluționate, fie că au regenerat, devenind probleme și ale începutului de secol XXI. Lectura paginilor respective relevă pe omul fără patimă și cu mult bun simț și cu tact pedagogic prezent în contemporaneitatea sa părtaș la tot ceea ce era menit a consolida unitatea națională.

Partea a III-a a volumului (p. 425-473) oferă, prin cele 10 mărturii - texte care fac referință directă la biografia și modul cum a fost receptat, apreciat de către cei care i-au fost în preajmă în postura de colegi, de colaboratori, de ucenici în ale activității ecleziastice.

În partea finală, autorii au introdus ca anexe 11 mărturii concludente (p. 476-492), unele efectiv documente, lămuritoare la bio-bibliografia lui Pimen Georgescu. Sunt aduse în atenție un arbore genealogic, acte de stare civilă, liste cu edițiile princeps, ale conferințelor, lista guvernelor României din perioada de păstorire, prezentarea monumentului Eroilor de la Provița de Sus, lista distincțiilor acordate lui Pimen Georgescu ca ordine, decorații, medalii, Cruci, semne onorifice.

De un efectiv ajutor pentru lărgirea documentării celui interesat o constituie bibliografia (p. 49-496) sistematizată pentru a evidenția izvoarele primare consultate din arhive, biblioteci sistematizate în rubrici ca lucrări generale, lucrări speciale.

Autorii au considerat necesară o postfață (p. 497-498), în acest caz redactarea aparținând celui care în ultimele decenii și-a îndreptat totala atenție spre istoria Bisericii Ortodoxe Române și respectiv a celor care, în decursul timpului, au avut contribuții majore la conturarea portretelor multor ierarhii slujitori ai credinței Neamului românesc. Pr. Prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, reafirmând rolul ierarhului Pimen Georgescu în anii vieții, consideră că cele evidențiate prin respectivul volum va constitui o reținere a atenției cercetătorilor pentru a veni și completa documentarea respectivă prin depistarea, atât a celor direct referitoare la acest ilustru înaintaș și totodată de urmărire a modului cum, cele declanșate de el au fost duse de urmași pe mai departe, modul cum în scrierile acestora este analizată, apreciată opera lui Pimen Georgescu.

Pentru a facilita accesul cărții și în alte medii lingvistice (p. 499-502), autorii au inclus un edificator rezumat, tradus în limba engleză de Mirela Pentelescu.

Pentru a ușura regăsirea, a fost inclus un index (p. 503-510) cu nume de persoane nu și de localități, de instituții.

Volumul are în partea finală reproduse o suită de imagini (p. 504-542) referitoare la viața și activitatea ierarhului Pimen Georgescu.

Pagina 543 oferă o sumară prezentare a celor doi autori ai volumului.

Parcursul volumului sperăm că va deveni o călăuză pentru cercetătorii istoriei Bisericii Ortodoxe Române. Lucrări de seminar, de masterat, de doctorat sperăm că vor înlătura lacunele încă existente și vor completa în viitor cunoștințele referitoare la asemenea slujitori, necesitate presantă atunci când se dorește o caracterizare a unei epoci sau a unei persoane și se constată că încă sunt multe lipsuri în bibliografia problemei.

Este necesar să acordăm atenție și realizării volumului din punct de vedere tipografic. Bine proporționat, imprimat pe o hârtie de calitate, beneficiază de o copertă foarte bine realizată. Tipografia a reușit, în mare măsură, să acorde atenție imprimării textului, este

însă loc de mai bine. Este necesar ca să fie acordată o mai mare atenție imprimării imaginilor fotografice, putându-se constata cu ușurință că autorii au beneficiat de fotografii de foarte bună calitate, care însă la tipar au pierdut din aceste calități. Cum tirajul a fost mic, sperăm într-o necesară reeditare la care aceste situații semnalate vor fi remediate.

Încheind aceste notări, recurg la cuvintele enunțate de Pimen Georgescu la ceas de mare solicitare pentru întreg neamul românesc care sunt și vor fi mobilizatoare: „Ajută-ne, Doamne, ca dreptatea neamului nostru pentru care au luptat bătrânii noștri cu jertfa și suferința de veacuri și acum s-a îndeplinit prin Unirea desăvârșită a tuturor fraților noștri români într-o singură țară, ...să fie de veci, căci așa au dorit strămoșii noștri, luptând cu vitejie pentru apărarea legii și a moșiei sub conducerea voievozilor Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare și așa, toți frații într-un Stat fiind, să ne bucurăm de darurile Tale și să proslăvim numele Tău în veci. Amin”.

Prof. VIRGILIU Z. TEODORESCU

*

IMPORTANȚA REZONANȚEI SINUSURILOR CAPULUI ȘI FACTORII CARE INFLUENȚEAZĂ NEGATIV CALITATEA EMISIEI VOCALE

Baza tehnicii vocale, atât pentru cântăreții de operă, cât și pentru cei bisericești, este **respirația costodiafragmatică**, subiect de mare importanță, neglijat de mulți cântăreți și insuficient de bine cunoscut, pe care-l vom dezvolta într-un capitol special.

Cunoscând faptul că **“arta interpretării începe acolo unde se termină tehnica vocală”** (Pierre V.R. Key, “Caruso”, București , 1966, p. 223) putem adăuga că, oricât de bună ar fi tehnica vocală folosită cu respirația costodiafragmatică, sunt totuși multe cauzele(factorii) care influențează negativ calitatea emisiei vocale în timpul interpretării.

Amintim acum acești factori la care trebuie să fim mereu atenți:

- **lipsa de relaxare fizică și psihică în timpul cântării;**
- **caracterul moral al cântărețului needucat;**
- **nefolosirea corectă a rezonatorilor superiori ai capului și altele, pe care le relatăm mai jos.**

O mare influență o are relaxarea fizică și psihică a cântărețului pentru ca sunetul vocal să fie natural, liber, degajat. El nu trebuie să fie gătit, strâns, strangulat. Emisia vocală trebuie să fie caldă, luminoasă, plăcută.

O altă mare influență negativă asupra calității sunetului vocal o are caracterul moral al cântărețului care trebuie să ne preocupe în aceeași măsură ca și pregătirea lui vocală.

Elevul încrezut, recalcitrant, cântă **gutural, gătit**, cu aspect nu numai neplăcut, ci și cu nuanța îngroșată de grandomanie. De aceea elevul echilibrat, modest, respectuos, evlavios, cântă în general bine și fără profesor de canto (dacă are talent muzical), pentru că **omul cântă după inima lui**. Iar pentru a cânta foarte bine, îi trebuie mult mai puține lecții de canto față de elevul încrezut. **Elevul încrezut**, repetăm, **cântă totdeauna gutural** (emisie vocală laringiană-greșită), **cu nuanță grandomană îngroșată**.

Emisia vocală **guturală**, pe coarde, se întâlnește și la alți cântăreți, neîncrezuți, din cauza lipsei lor de pregătire vocală bună, dar aceștia nu au și nuanța grandomaniei în vocea lor. Elevul încrezut însă, reflectă întotdeauna și nuanța grandomaniei în emisia lui vocală.

Ambele cazuri de elevi (încrezuți și neîncrezuți) care cântă **gutural, pe coarde, gâtuit, ingolat, cavernos, plat**, precum și celelalte defecte arătate mai jos, trebuie corectate. Și dacă **inconștiența lor sau mândria lor sau "Don Basilio" (profesorul cu mari relații) nu-i vor lăsa să fie corecți** la timp de un bun profesor de canto, mai târziu, defectul intrându-le în reflex, nu se vor mai putea corecta ușor. Pentru a-i corecta, marele pedagog Octav Enigărescu scrie: "Este un adevărat chin (...) câteodată, din nefericire, este prea târziu". (Octav Enigărescu, "Dincolo de scenă", București, 1987, p.190). Mulți sunt din acei care au asemenea defecte. Unii sunt elevi sau studenți, alții sunt, o spunem cu durere, clerici, iar alții sunt chiar și din operă, care au voci sănătoase, foarte bune, dar care au **uneori** o emisie vocală guturală, greșită. **O parte din studenți și clerici își dau seama de greșelile lor vocale, dar nu mai pot să se corecteze, iar alții nu cred că emisia lor vocală este greșită. Ei se cred buni!**

Sunt și oameni influențabili, care nu cred în precizările specialiștilor cu privire la **locul de rezonanță care îmbogățește cu armonice sunetul vocal și-l amplifică. Ei cred în părerea lor greșită, în rezonanța lor haotică, laringiană sau faringiană. Iar sunetul vocal fundamental însoțit de bogăția armonicelor din rezonatorii faciali (din sinusurile etmoidale, maxilare, frontale și sfenoidale care dau calitatea timbrului vocal) menționați în cărțile de specialitate, ei îl numesc cu naivitate "sunet de bondar". Iată cum ajung unii să creadă că defectul este calitate, iar calitatea este defect.**

Redăm mai jos greșelile care se fac în emisia vocală a cântăreților nepregătiți cum trebuie, greșeli pe care le-am mai arătat în primul articol intitulat "Respirația, tehnica vocală și interpretarea cântărilor bisericești". Oricât de blândă ar fi forma de exprimare a adevărului, acesta supără pe om, dar el trebuie spus. Aceste greșeli sunt:

- "... **haotice** (plate, neconcentrate, împrăștiate, botoase) rezonate în cavitatea bucală;
- **nazale**, rezonate în meaturile nazale (prea mult pe nas e nazal, iar puțin e necesar pentru buna legătură a sunetului inițial, fundamental, cu sinusurile de rezonanță n.n.);
- **faringiene** (înfundate, în ceafă, cavernoase, tubate);
- **laringiene** (guturale, ingolate, strânse, gătuite, strangulate, pe coarde) rezonate în faringele laringian deasupra laringelui în apropierea coardelor vocale." (Octav Cristescu - "Cântul", București, 1963, pag. 15)

Sunetele vocale bune, de calitate, sunt cele naturale (fiziologice) "... sunt, în fond, acelea care se apropie în cea mai mare măsură de o funcționalitate fiziologică, adică de normal, ca în vorbirea corectă" (Octav Enigărescu, idem, p. 191) **îmbogățite cu armonicile din rezonatorii faciali, din cele opt sinusuri de rezonanță ai capului (două etmoidale, două maxilare, două frontale și două sfenoidale) care prin combinare se definitivează apoi în gură, în cavitatea bucală. Sunetele care nu sunt naturale, fiziologice și într-o bună legătură de comunicare cu aceste sinusuri, dau greșelile arătate mai sus. În legătură cu acest subiect menționăm că la capitolul "Sunetul vocal" din cartea "Cântul" este subliniat următorul adevăr:**

– "**vibrațiile coardelor vocale (din laringe n.n.), sub acțiunea aerului în expirare, produc sunetul inițial. Acesta se amplifică în cavitățile de rezonanță (în cele opt sinusuri n. n.) în care se stabilește un anumit raport de armonice și se definitivează în cavitatea bucală. Pentru ca un sunet să producă o impresie plăcută urechii, el trebuie să fie însoțit de armonicile sale (din cele 8 sinusuri n. n.). Fără ele, sunetul ar părea**

fad, neconcludent, lipsit de viața ce i-o imprimă bogăția vibrațiilor auxiliare. Numărul și intensitatea sunetelor armonice care însoțesc sunetul fundamental determină timbrul...” (Octav Cristescu - ”Cântul”, București, 1963, pag 23).

Calitatea rezonanței ar trebui să fie urmărită zilnic sau cel puțin la 2-3 zile, printr-un antrenament ușor al încălzirii vocii. Începutul vocalizelor trebuie deci făcut foarte încet și ”mut” (cu gura închisă) pentru a putea urmări și controla calitatea rezonanței. În timpul vocalizelor e bine să gândim la concentrarea sunetului și la orientarea lui nu pe toată lungimea nasului, ci numai spre sinusurile etmoidale (care se află la rădăcina nasului nu la vârful lui). E bine să simțim chiar și vibrații ușoare la rădăcina nasului, nu spre vârful nasului, întrucât s-ar putea produce greșeala numită **”sunete nazale”**. Acest control care stabilește printr-un reglaj minuțios calitatea sunetului nu se obține ușor. Cine va ajunge să stăpânească acest control, acest reglaj, al rezonanței sinusurilor etmoidale va avea întotdeauna o impostafie bună, bogată în armonicele care dau frumusețea timbrului vocal, întrucât sinusurile etmoidale sunt în legătură cu toate celelalte sinusuri de rezonanță ai capului.

Cel care va ajunge să stăpânească acest reglaj pe toate vocalele și consoanele din alfabet, după un exercițiu pe care îl vom explica ulterior, va avea siguranța exploatării optime a tuturor rezonatorilor superiori ai capului în tot timpul emisiei vocale. De aceea un subiect foarte important este încălzirea vocii (antrenamentul vocal).

Cu privire la încălzirea vocii, înainte de a cânta (în timpul vocalizelor), trebuie să avem o deosebită grijă ca sunetul vocal să fie într-o legătură bună, sigură, cu cele opt sinusuri de rezonanță care dau calitatea și amploarea sunetului vocal. Pentru aceasta, repetăm, se recomandă ca încălzirea vocii să se facă mai întâi încet și ”mut”, deschizându-se apoi puțin câte puțin gura prin care va ieși sunetul vocal în piano, ușor, cu ”un fel de zumzet” produs de vibrația cavităților de rezonanță (a celor opt sinusuri). Dacă vom pune palma ușor pe frunte, în timpul încălzirii mute (cu gura închisă) vom simți vibrația oaselor feței. Vom simți și vibrația dinților, dacă dinții celor două maxilare se vor atinge foarte, foarte ușor în timpul încălzirii mute, dar ei nu sunt rezonatori.

Cu privire la acest ”fel de zumzet”, **iată ce este scris despre Enrico Caruso în cartea ”Caruso”: ”Chiar dacă se ocupa cu alte lucruri, el își exersa vocea. Era ceva intermediar între un zumzet și un sunet ușor. Abia în ultimii ani a încetat, treptat, acest obicei.”** (Pierre V. R. Key, ”Caruso”, București, 1966, pag. 182). **Acest ”fel de zumzet” (nu e alt cuvânt mai potrivit) nu este altceva decât sunetul provenit din antrenamentul vocal la care participă în mare măsură rezonatorii superiori ai capului (cele opt sinusuri). Acești rezonatori (această mască) trebuie să fie ”antrenați”. Pentru a se înțelege mai bine acest lucru, dăm următorul exemplu: rezonanța cutiei unei vioi (spațiul interior al vioii) devine mai bună în funcție de cântatul îndelungat făcut cu vioara respectivă. Din acest motiv, vioara veche exersată este mai apreciată, mai bună decât cea nouă. Este bine să mai reținem și faptul că orice instrumentist conștiincios, înainte de concert, își antrenează, își exersează nu numai mâna lui ci și instrumentul lui muzical (rezonatorii instrumentului muzical). **Revenind la felul cum celebrul Caruso își exersa vocea (rezonatorii vocali), reținem:”... era ceva intermediar între un zumzet și un sunet ușor”. Analizând aceste cuvinte, rezultă:****

- ”zumzetul” de care se vorbește aici este produs de cavitățile de rezonanță a celor opt sinusuri ;

- ”un sunet ușor” este sunetul fundamental produs de vibrația coardelor vocale;

- ”ceva intermediar” (între zumzet și sunetul ușor), **este sunetul de calitate obținut.** Este sunetul fundamental combinat cu bogăția armonicilor din rezonatorii superiori ai capului (din cele opt sinusuri). **El este timbrul vocal de calitate.**

Un antrenament asemănător îl făcea și Max Reisen. În cartea “Cântul” este menționat: **“Max Reisen, marele bas sovietic, este un adept al exercițiilor “mute” pe care le executa cu gura închisă sau deschisă, urmărind menținerea rezonanței în sinusurile nazale”** (Octav Cristescu, “Cântul”, București, 1963, pagina 82).

Exercițiul “mut” antrenează foarte bine rezonatorii superiori ai capului. El are cea mai mare eficacitate asupra încălzirii corecte a vocii, protejând totodată și coardele vocale. Octav Cristescu, care a cules și analizat multe cazuri din istoria cântului, scrie: **“Exercițiile executate cu gura închisă sunt favorabile în cel mai înalt grad obținerii mobilității vocii. Foarte mulți cântăreți întrebuințează zilnic aceste studii, utilitatea și importanța lor fiind confirmată din practica generală a marilor artiști lirici și de experiența personală. Prin studii cu gura închisă, pe lângă faptul că vocea capătă și își menține flexibilitatea, coardele vocale nu sunt supuse unui efort prea mare.”** (Octav Cristescu, “Cântul, București, 1963, pag. 82).

După antrenamentul “mut”, se trece la vocalize cu gura deschisă, având mare grijă ca sunetul vocal să fie în legătură permanentă cu sinusurile de rezonanță pentru ca el să nu fie emis pe gură neîmbogățit în armonice, fad, plat, neconcentrat, neacoperit.

În cartea sa, Octav Cristescu mai menționează: **“Pentru obținerea unei bune acoperiri a sunetelor, pentru poza de voce normală și pentru o justă articulare, sunt folosite cu reale rezultate exercițiile cu vocalele A.E.I.O.U. pe un singur sunet sau pe 3-5 sunete succesive, fie în ordinea alfabetică, fie în altă ordine care convine mai bine elevului [...] precum și prin adăugarea uneia din consoanele sonante L.M. sau N. la aceste vocale.”** (Octav Cristescu, idem, pag. 84).

Pentru mine, au fost de mare folos îndrumările asemănătoare date de Octav Enigărescu (unul dintre dascălii mei) în ordinea I.E.O.U.A. la care adăugam consoana M. înaintea fiecărei vocale și le executam pe fiecare în parte pe câte 4 sunete succesive, ascendent și descendent. Repetam acest exercițiu de 4-5 ori dintr-o singură respirație, pentru a exersa totodată și dozarea aerului. În același timp exersam și buzele, alungindu-le puțin. Acest exercițiu îl făceam zilnic și cromatic de la nota DO1 din registrul mediu până la nota Mi bemol 2. Iar pentru întinderea vocii pe cel puțin două octave, vocalizele sunt altele și ele se recomandă numai o dată pe săptămână

Consoanele M. și N. nu se pot pronunța fără participarea rezonatorilor superiori ai capului. De aceea e bine să se adauge consoana M. înaintea vocalelor în timpul vocalizelor. Se recomandă consoana M. întrucât ea antrenează și buzele. După circa 20-30 minute de exersare, e bine să adăugăm și consoana R. între consoana M. și vocala respectivă, pentru exersarea totodată a limbii și a dicției.

Revenind la problema profesorilor de canto, repetăm că, nu există profesori de canto care să nu învețe pe elevi și lucruri bune, dar dacă printre cele bune se strecoară și rele atunci este foarte grav. De aceea în primul articol intitulat **Respirația, tehnica vocală și interpretarea cântărilor bisericesti**” am arătat că sunt mulți profesori de canto, profesionalismul lor este foarte variat, dar puțini sunt foarte buni și este greu de ajuns la ei „dacă se ajunge” (Octav Enigărescu, **Dincolo de scenă**”, București, 1987, pag. 190). Din acest motiv propunem ca acolo unde nu se găsesc profesori de canto foarte buni (cu diplome meritate, nu din cei cu diplome nemeritate) este bine ca elevul să-și găsească un profesor chiar și fără diplomă de absolvire a conservatorului, dar care este solist cu derogare de studii superioare de specialitate dată de Ministerul Culturii. Aceste derogări sunt mult mai relevante decât o diplomă de conservator ce se acordă și celor de nivelul coriștilor. Și din aceștia sunt unii care predau lecții de canto gratuit pentru **slujitorii Casei**

Domnului. Redăm mai jos multe cazuri de artiști renumiți fără diplomă de conservator. De exemplu, celebrul tenor dramatic italian Aureliano Pertile (ceasornicar), a fost angajat solist de operă la vârsta de 40 de ani fără diplomă de conservator. El a fost și unul dintre profesorii de **canto** ai celebrei soprane Dr. Honoris Causa Virginia Zeani (opera Scala din Milano) româncă fără diplomă de conservator. În prezent, dânsa este pensionară și **profesoară de canto în S.U.A.** (interviu din ziarul **AS**, numărul 464, luna mai 2001). E bine să mai știm că în țara noastră, **conservatoarele** s-au înființat acum circa 65 de ani și că ele au funcționat la început cu profesori fără conservator, iar acei profesori erau mult mai buni decât mulți dintre profesorii de astăzi, după cum a afirmat renumitul bariton, David Ohanesian la emisiunea **Garantat sută la sută** - TVR1, din 20 și 22 aprilie 2005. Fără conservator mai sunt : artistul emerit Valentin Teodorean (opera București), artistul popoului Nicolae Herlea (opera București) și renumitul tenor Ludovic Spiess, (fost ministru al culturii și director general al operei București). Fără conservator a fost și celebrul violonist român Ion Voicu, fost director al Filarmonicii de stat **George Enescu – București** (în prezent este director fiul său), precum și Eva Rapolti, cea mai bună pianistă - corepetitoare a operei din Cluj. În prezent dânsa este pianistă în Elveția.

Fără conservator este și renumitul Ioan Holender, născut în 1935 la Timișoara. Persecutat de regimul comunist a reușit, în 1959, să plece de la Timișoara la Viena. În 1960 a început studiile artistice la conservatorul din Viena, dar în 1961 a intrat la conservatorul din Veneția, unde era să-și piardă definitiv vocea din cauza îndrumărilor greșite ale profesoarei de canto (puțini sunt profesorii foarte buni de **canto**) motiv pentru care în 1962 a părăsit conservatorul și 4 ani (1962-1966) a fost angajat în Austria solist la operă fără conservator, după cum scrie în cartea sa "DE LA TIMIȘOARA LA VIENA", Ed. Universal Dalsi, București, 2002, pag 101-121. Primele lecții de **canto** le-a primit de la Giurescu, profesor care dădea ore de **canto** la conservatorul Preyner din Viena și despre care mărturisește : "n-a reușit să-mi distrugă vocea de tot, dar nici mult nu mai avea"..., pag. 107. În următorii 22 de ani (1966-1988) a fost impresar artistic la Viena, iar din anul 1991 este director al operei de stat din Viena. Nici renumitul tenor Roberto Alagna nu este absolvent de conservator (interviu în ziarul **AS**, numărul 348, februarie 1999 și numărul 400, februarie 2000), și nici cel mai mare tenor al tuturor timpurilor Luciano Pavarotti nu are conservator, ambii fiind contemporani cu noi, care cântă și în prezent (suntem în anul 2006).

În concluzie, nu diploma de conservator contează, ci cât de bun este cântărețul respectiv ca artist sau ca profesor.

Revenind la tema noastră cu privire la caracterul moral al elevului și la pregătirea lui vocală, e bine să cunoaștem cum s-a pregătit celebrul cântăreț Enrico Caruso.

La începutul pregătirii sale vocale, Enrico Caruso (ca și colegii săi de clasă) era urmărit și îndrumat de profesorul său Vergine să nu aibă prea mare încredere în el însuși. Și Enrico nu a fost un încrezut. În cartea "Caruso" este menționat: " **Probabil că întreaga metodă a lui Vergine consta mai ales din apărarea elevilor săi de prea marea încredere în sine (în părerea lor n.n.)**" (Piere V. R. Key, "Caruso", București, 1966, pag 21).

Iată cât de mare influență o are atât caracterul moral al elevului, cât și relaxarea lui fizică și psihică în timpul cântării.

Este necesar deci ca interpretul cântăreț să aibă o atmosferă plăcută atât în familie, cât și la serviciu, în societate, etc. pentru a avea o relaxare fizică bună și o dispoziție psihică adecvată succesului.

Arma cea mai puternică a răuvoitorilor este discreditarea și crearea, prin orice mijloace, a atmosferei neplăcute care afectează buna dispoziție a cântărețului.

Pe cei insensibili nu-i va afecta aceasta, dar este bine cunoscut faptul că fără sensibilitate nu se face calitate.

O influență negativă o mai are și mândria ascunsă sub haina cucernică a modestiei care nu dă nici ea o culoare prea plăcută sunetului vocal, dar **o influență mult mai negativă o are supărarea creată de răuvoitori care întristează inima interpretului și înăbușe sufletul creator de imagini și sentimente, influențând negativ calitatea sunetului vocal, lipsindu-l, păgubindu-l de expresivitatea și strălucirea avută.**

De aceea, celebrul cântăreț Șaliapin care cânta și cu inima, când a ajuns director de operă, pedepsea foarte aspru pe cei care stricau buna dispoziție a vreunui cântăreț.

Majoritatea ascultătorilor știu numai că același cântăreț uneori place foarte mult, iar alteori place mai puțin. Ei nu cunosc și cauzele care pot fi de multe feluri (care depind și de gradul de sensibilitate al cântărețului). Unele pot fi cauze intime, altele pot fi cauze familiale, dar **cele mai multe și mai greu de suportat sunt cauzele dușmănoase din partea invidioșilor, a rivalilor și a prietenilor lor. În artă sunt cele mai multe cazuri. Cunoaștem din istorie că nici Sfântul Ioan Gură de Aur, cu toate darurile lui, n-a scăpat de invidiile nepotolite și, fiind a doua oară exilat, a murit în Armenia. Iar din istoria noastră reținem pe ilustrul mitropolit Sfântul Antim Ivireanu, care și el a fost trecut pe sub furcile caudine ale invidiei și ucis, în final, în drum spre exil.**

Biserica e Mama noastră și ea este singura care modelează, după voia Domnului, sufletul și conștiința omului. Am dori ca această „Mamă” să aibă numai fii cu suflet curat, cu dumnezeiasca dragoste și înțelepciune care ne unește, nu cu ceea ce ne desparte... căci inteligența a avut-o și Lucifer.

Revenind la pregătirea elevilor, mai considerăm benefic a se cunoaște și faptul că pentru cântărețul începător, nepregătit vocal, o mare influență o mai au și ceilalți cântăreți ce cântă împreună cu el, imprimându-i-se eventualele defecte ale emisiei lor vocale.

Alte cauze care influențează negativ calitatea emisiei vocale sunt: neîncălzirea corectă a vocii înainte de a cânta, vocalizele făcute incorect, respirația incorectă, lipsa exercițiilor zilnice de respirație corectă, inspirarea aerului viciat, somnul insuficient, sedentarismul, necălirea organismului, abuzurile de orice fel, alimentația săracă în vitamine, enzime și săruri minerale și altele.

Înainte de a încheia aș dori să mai menționez că orice cântăreț profesionist, care va citi mai multe cărți despre CÂNT, va găsi în unele din ele și greșeli. Important este să luăm în seamă multele lucruri bune scrise, fără să aruncăm cartea respectivă sau să discredităm autorul ei pentru câteva greșeli, pentru că nu există om care să nu greșească. Trebuie să apreciem și să onorăm munca lor enormă, făcută nu pentru a se îmbogăți (nimeni nu s-a îmbogățit din asemenea scrieri) ci pentru a lăsa în urma lor niște adevăruri greu de limpezit din cauza multelor probleme controversate.

Încheiem cu speranța și mulțumirea că cele menționate mai sus vor fi de folos celor interesați, cărora le dorim din toată inima progrese în cântări de laudă Domnului și în toate cele plăcute Lui.

MARIUS TRUICULESCU,
solist al Operei Naționale Române, Cluj-Napoca

ARHEOLOGIA LINGVISTICĂ ÎN SLUJBA ISTORIEI RELIGIILOR

În bun acord cu subtitlul său, *Istorie și semnificație în religie*, cartea cu caracter de sinteză a lui Mircea Elaide, intitulată *Nostalgia originilor*, pune în valoare ideea că istoria religiilor ar putea avea o contribuție de primă importanță la formarea unui nou umanism la scară planetară.

Anticiparea trebuie considerată de excepție, dat fiind faptul că prin aprofundarea cercetărilor de tip istoric în religie se poate ajunge la punctul de origine, acolo unde se reîntâlnesc în mod real marile religii ale lumii, pentru a descoperi că unitatea în diversitate poate fi realizată nu doar prin toleranța care tinde tot mai mult spre indiferența cu iz secularizant, ci pornind de la temeinicele criterii ontologice prin care universul nostru spiritual dobândește armonia coerenței.

Or, descoperirea sintagmei teonimice arhetipale dedusă prin metoda arheologiei lingvistice, poate fi și chiar este o contribuție care ne orientează spre originile marilor religii, de astăzi și din trecut, ale omenirii. Din punct de vedere teologic, este remarcabil faptul că prin decodificarea tetragramei sacre am constatat că și teonimele **YHWH** sau **ELOHIM**, atribuite lui Dumnezeu-Tatăl, au fost generate de aceeași sintagmă teonimică arhetipală *Valac-Valac*, așa după cum rezultă și din următoarea schemă prezentată ca demonstrație:

Sintagma teonimică arhetipală

"*Acesta este Numele Meu pentru veșnicie, acesta este Numele Meu din neam în neam*" (Exodul 3, 15), de unde rezultă în mod necesar că **YHWH** = **ELOHIM**, egalitate care poate fi adevărată dacă și numai dacă **YHWH** și **ELOHIM** se regăsesc simultan în una și aceeași sintagmă care să conțină consoanele H, L și W. De aici și $3! = 6$ variante, din care după o primă selectare mai rămân două, cea reală fiind compatibilă cu seria:

Valac-hilya	Βουρχο-λαχας	Varg-ulfr
Vârco-lac	Βουρ-βούλαχας	Gar-wulf
Vârco-lac	Βουρ-δουλαχας	Loup-garou
Vălco-lac	Βουρ-χαλαχας	Were-wulf
Volco-dlac	Βουρ-θαλαχας	Beer-wolf
Vluco-dlac		Woer-ulf
Vuko-dlac	Λύκο-υργος	Woer-hoeg
Vur-volac	Ήρακ-λης	Beo-wulf
Vur-dalac		
Wilko-lak	Lup-ercus	
Fârku-ljak	Versi-pellis	Wulp-hila
Baba Hârca	Herc-ules	
<i>Valac-Valac</i>	<i>Βουρχ-βούλαχας</i>	<i>Varg-wulf</i>

Expresivă pentru oricine ar fi parcurs-o, lista pretindea de la sine să fie structurată ca în tabela de mai sus, pe cele trei coloane, corespunzătoare celor trei mari grupe de limbi, slavone, greco-latine și germanice, coloane care fiecare în parte conduc spre sintagma

teonimică arhetipală *Valac-Valac* a cărui loc de naștere este, după estimarea noastră, Dacia intracarpatică, întrucât în acest spațiu geografic densitatea seriilor toponimice de vecinătate generate de acest cuvânt arhetipal *Valac* este maximă. Aici trebuie menționat faptul că rigoarea semantică cu care mitologii au întocmit lista originară plasează deducerea sintagmei teonimice arhetipale dincolo de orice obiecție etimologică.

Ca nume al Dumnezeului acelei prime religii monoteiste originare, numită de W. Schmidt *Urmonotheismus*, din care s-au desprins treptat religiile lumii, inclusiv marile religii de astăzi ale lumii, sintagma teonimică arhetipală *Valac-Valac*, dar și mai bine *Vilah-Vilah*, justifică atât formarea unui mare număr de mitonime precreștine, cât și formarea mai multor denumiri des întâlnite în terminologia religioasă actuală.

Prin descoperirea sintagmei teonimice arhetipale se ajunge la concluzia că toată omenirea de la începutul ei și până astăzi s-a închinat și se închină la unul și același Unic Dumnezeu Care a dat porunca să păstrăm doar o singură rânduială și numai una, ceea ce înlocuiește complicata dezbateri pentru unitatea credinței desfășurate pe orizontală de la om la om, cu simpla respectare a poruncilor divine, singurele care guvernează relația pe verticală a omului cu Dumnezeirea.

GEORGE LIVIU TELEOACĂ
E-mail: liviuteleoaca@yahoo.com

C U P R I N S

<i>EDITORIAL: † TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Primirea numelui de călugărie</i>	3
---	---

PASTORALE

<i>Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei (12 martie 2006)</i>	9
---	---

VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST la împlinirea vârstei de 91 de ani, 7 februarie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	15
<i>Lucrările Sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru din 17-18 ianuarie 2006</i> ...	28
<i>Lucrările Sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru din 9 februarie 2006</i> ...	89
<i>Lucrările Consiliului Național Bisericesc pe anul 2006. Sumarul Ședințelor de lucru din 21-22 februarie 2006</i>	114
<i>Lucrările Sesiunii Adunării Naționale Bisericești pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru din 1 martie 2006</i>	145
<i>Lucrările Sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru din 2 martie 2006</i>	224
<i>Înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și ridicarea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania la rangul de Mitropolit (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	275
<i>Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, Iași, 13-14 octombrie 2005 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	300
<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a primit titlul de Doctor honoris causa al Universității din Iași, 13 octombrie 2005 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	315

<i>CUPRINS</i>	551
<i>Proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe de la Cernica, 3 decembrie 2005 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	330
<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST s-a întâlnit cu preoții din capitală, 1 ianuarie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	347
<i>Vizita la București a Cardinalului Vienei Cristoph Sönborn (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	356
<i>Hramul Seminarului Teologic Nifon Mitropolitul, 25 ianuarie (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	359
<i>56 de ani de arhierie ai Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	365
<i>Ziua Unirii Principatelor (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	374
<i>Prea Fericitul TEOFIL al III-lea, noul Patriarh al Ierusalimului (Pr. Eugen Moraru)</i>	378
<i>Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST în perioada 1 ianuarie-31 martie 2006 (Secretariatul Cabinetului Patriarhal)</i>	381

DOCUMENTARE

<i>Semnificațiile unei lansări de carte la Palatul Patriarhal (Redacția)</i> ..	394
<i>A IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor (Porto Alegre-Brazilia, 13-23 februarie 2006) (Asis. drd. Ionuț Alexandru Tudorie)</i>	411
<i>Cincizeci de ani de la primele canonizări în Biserica Ortodoxă Română (1955-2005). Sfântul Calinic de la Cernica (Pr. conf. dr. Al. M. Ioniță)</i>	442
<i>Familia în viziunea Episcopului Vasile Coman al Oradiei (1970–1992) (Pr. dr. Cristian Muntean)</i>	451
<i>Substratul biblico-patristic al literaturii lui Gala Galaction (Pr. prof. dr. Gh. Drăgulin)</i>	462
<i>Patriarhul Dositei al Ierusalimului (1669–1707) și ierarhii Râmnicului Ilarion și Antim Ivireanul (Pr. prof. dr. Ioan Dură)</i>	474

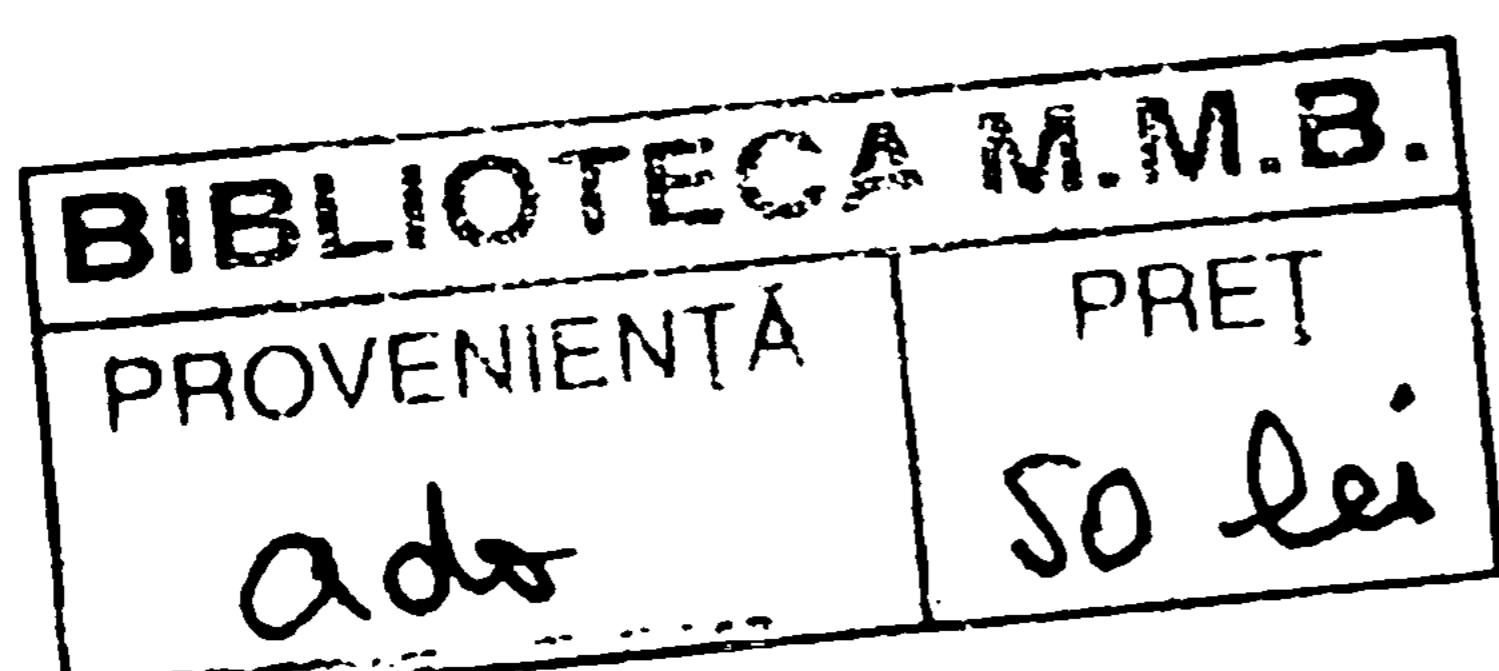
122 06

2610

- "Privilegii" și "discriminări" în politica religioasă a unor State ale
Uniunii Europene (Pr. Prof. dr. Nicolae V. Dură) 491

RECENZII - NOTE - COMENTARIU

- Teodor Codreanu, Mihail Diaconescu, *Fenomenologia epică a istoriei românești*, Ed. Ager Economistul, București, 2005, 368 p.
(Pr. Eugen Moraru) 511
- Vasile Vasile, *Alexandru Zirra*, Editura Muzicală, București, 2005,
426 p. (Pr. prof. dr. Marin Velea) 516
- Pr. dr. Nicolae Dura, *Biserica trăită departe*, Editura Institutului
Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2005, 400 (+40) p.
(Pr. prof. dr. Vasile Gordon) 523
- Ștefania Mihăilescu, *Emanciparea femeii române – Studii și antologie de texte*, vol. II, (1919–1948), Ed. Ecumenică, București,
2004, 675 p.
(Prof. Virgiliu Z. Teodorescu) 527
- Constantin Strună, Teodora Dumitru Delcă, *Vâlcelele și Floroaica, două sate din inima Bărăganului*, Editura Semne, București,
2002, 199 p. (Prof. Virgiliu Z. Teodorescu) 530
- xxx, *Născut la Cornova. Omagiu lui Paul Mihail*, Ed. Prometeu,
Chișinău, 2006, 287 p. (Dr. Veaceslav Goreanu) 536
- Aurel Pentelescu și Gavril Preda, *Mitropolitul Pimen Georgescu (1853–1934)*, Ed. Printeuro, Ploiești, 2003, 544 p.
(Prof. Virgiliu Z. Teodorescu) 538
- Importanța rezonanței sinusurilor capului și factorii care influențează calitatea emisiei vocale*
(Marius Truculescu, solist de Operă) 542
- Arheologia lingvistică în slujba Istoriei Religiiilor*
(George Liviu Teleoacă) 548

CĂRȚI ÎN CURS DE APARIȚIE
LA EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Pe treptele slujirii creștine, vol. XIX,
† T e o c t i s t, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Psaltirea, Aghiazmatar, Panihida,
Mineiul pe lunile Februarie, Martie, Aprilie, Mai

Omilii la statui,
Sf. Ioan Gură de Aur

Despre viața în Hristos,
Sf. Nicolae Cabasila (reedit.)

Scrisori către monahi,
Sf. Anatolie de la Optima

Tâlcuiri la Sfânta Scriptură,
Sf. Ambrozie al Mediolanului

Patericul roman,
Sf. Grigorie Dialogul

Materialele trimise pentru publicare și corespondența privitoare la revistă se expediază pe adresa: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Intr. Miron Cristea, nr. 9, sectorul 4, cod. 040162, București. Abonamentele se fac la Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, valoarea lor depunându-se în contul RO 48RNCB504000000250025 la B.C.R., filiala sector 4, București, cu mențiunea: pentru “Biserica Ortodoxă Română”, buletinul oficial al Patriarhiei Române.

*

Opiniile sau punctele de vedere exprimate în materialele publicate (în afara celor oficiale) aparțin autorilor. Materialele nepublicate nu se restituie. Colaboratorii sunt rugați să-și păstreze copie după materialele (dactilografiate sau pe suport electronic) pe care le trimit redacției revistei “Biserica Ortodoxă Română”.

Redacția: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
Intr. Miron Cristea 9, cod. 040162 – București, sector 4,
Tel. 00-40-21-4067191; 00-40-21-4067192; e-mail: eibmbor@rdslink.ro

Administrația: Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române,
Intr. Miron Cristea 6, cod. 040162 – București, sector 4,
Tel. 00-40-21-406.71.93; 00-40-21-406.71.94; Fax: 00-40-21-300.05.53.
e-mail: tipogr.inst.biblic@rdslink.ro; magazin@editurapatriarhiei.ro
web: editurapatriarhiei.ro

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

- **VIZITA PASTORALĂ A PREA FERICITULUI
PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST ÎN GERMANIA
(11-15 mai 2006)**
- **CANONIZAREA SFÂNTULUI IERARH
GRIGORIE DASCĂLUL**

**BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 4-6, APRILIE – IUNIE, 2006**

IMPORTANT

În București, Intrarea Miron Cristea, nr. 6, sector 4, în clădirea Tipografiei Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, a fost deschisă **Librăria Cărilor Bisericești**, unde pot fi achiziționate tipărituri ale Institutului Biblic, la prețuri promoționale, în limita stocului disponibil.

Informații la tel. 021-406.71.94; 021-406.71.93; 0724.02.11.17
Fax: (0040-21)300.05.53; magazin@editurapatriarhiei.ro

INV. 14.532
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA ECUMENICĂ
"DUMITRU STANILOAE"
COTA: P 7-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

CONFIRMĂȚA DE
Prof. Livia Petcu
ANUL 2007
CONFIRMĂ + DANIEL

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 4-6, APRILIE-IUNIE, 2006
BUCUREȘTI

COMITETUL DE REDACȚIE:

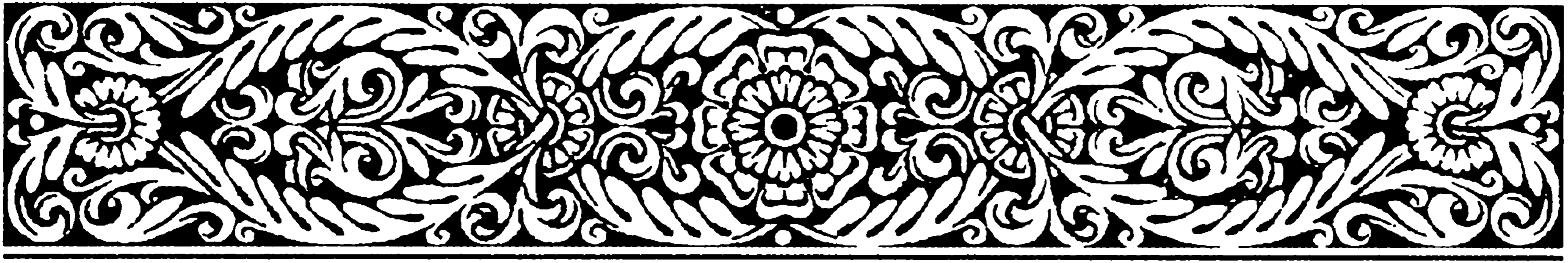
Președinte: *Prea Fericitul Părinte T E O C T I S T,*
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: *P.S. VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL, Episcop-Vicar Patriarhal, Secretarul Sfântului Sinod; P.S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; P.S. VISARION RĂȘINĂREANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului; P.S. GURIE GORJEANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei; P.S. PAISIE LUGOJANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei; Acad. Pr. Prof. Dr. DUMITRU POPESCU.*

Redactori: *Pr. EUGEN MORARU*
Pr. SANDU NICOLAE

COLABORATORI:

Înalt Prea Sfințiții Mitropoliți, Prea Sfințiții Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminariilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești; Prea Cucernicii Consilieri patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a..

CANONIZAREA ȘI CONDIȚIILE PROCLAMĂRII EI

Ne-am oprit asupra acestei teme, întrucât în ultimii 17 ani, după schimbările care au intervenit în societatea românească, am avut bucuria să participăm la proclamarea solemnă a canonizării a nu mai puțin de 20 sfinți români, între aceștia fiind și *Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul*, mitropolit al Țării Românești din secolul al XIX-lea. Proclamarea solemnă a canonizării lui a avut loc în ziua de Duminică, 21 mai 2006, în Catedrala patriarhală din București, zi în care prăznuim și pe Sfinții Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și mama sa Elena, patronii și ocrotitorii sau hramul acestei biserici.

Pe de altă parte, în ultima vreme, cu puține zile în urmă, a fost deshumat, după șapte ani de la înmormântarea sa, arhimandritul Ilarion Argatu, care viețuise ca monah, în ultima parte a vieții lui, la Mănăstirea Cernica și care după trecerea la cele veșnice, a fost îngropat în biserica din satul Boroaia, ctitoria sa, din județul Neamț, și al cărui trup a fost găsit neputrezit, așa cum au informat mijloacele mass-media, după ce, cu câțiva ani în urmă, fusese deshumat și găsit, de asemenea neputrezit, trupul preotului Ilie Lăcătușu din Capitală. Găsirea trupurilor neputrezite ale celor doi preoți au pus deja probleme pentru mulți credincioși, iar din partea familiilor s-au emis pretenții de canonizare a lor pentru faptul că, la deshumare, au fost găsiți neputreziți. Cum însă canonizarea este o lucrare mult mai complexă și foarte serioasă, care necesită mai ales timp, răbdare și cercetare foarte temeinică, am socotit necesar să lămurim pentru credincioșii noștri în general, și pentru cei necunoscători în mod special, *ce este canonizarea*, care sunt *condițiile* pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a fi canonizată și ce importanță are actul acesta în viața Bisericii care operează canonizarea, ca și în viața celorlalte Biserici Ortodoxe Autocefale surori. Pentru atingerea acestui scop am apelat la lucrarea Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Drept canonic ortodox. Legislație și administrație bisericească*, vol. II, Editura I.B.M.BOR., București, 1990, capitolul *Canonizarea sfinților*, p.175-186, de care ne-am folosit în cele ce urmează.

Canonizarea este actul sau lucrarea prin care o Biserică autocefală, adică independentă și cu conducere proprie, recunoaște, declară sau proclamă solemn și așează sau înscrie o persoană în rândul sfinților. Având în vedere că termenul de canon are și sensul de catalog sau listă, canonizarea înseamnă înscrierea în rândul sfinților, în acest catalog sau listă ori calendar, a uneia sau a mai

multor persoane. Practica sau obiceiul de a canoniza, adică de a trece în rândul sfinților persoane cu totul deosebite, care se remarcă prin sfințenia vieții lor, a existat încă de la începutul vieții Bisericii, când Bisericile locale sau comunitățile creștine își întocmeau liste sau cataloage de sfinți și le comunicau și celorlalte. Scopul, acestor liste sau cataloage era acela de a li se crea și oficia persoanelor respective un cult, adică de a fi pomeniți, cu laude și cântări și de a li se înălța rugăciuni de mijlocire către Dumnezeu. Ei erau trecuți în aceste liste cu data morții lor, de cele mai multe ori martirice, care însemna de altfel ziua de naștere la viața veșnică. Apoi se treceau și date privitoare la viața, faptele, minunile și suferințele lor, ca și la moartea lor. La început în aceste cataloage erau trecuți doar martirii de unde denumirea de martirologii sau actele martirilor. Martirologiile locale au fost adunate la un loc și au dat naștere martirologiilor generale ale Bisericii de Apus și Răsărit, care au alcătuit, în cele din urmă, minologiile, sinaxarele, eortologiile și viețile sfinților.

Cu vremea, alături de martiri au fost trecuți în martirologii mărturisitorii credinței, Sfinții Apostoli, dreptii Vechiului Testament, monahii sau cuvioșii cu viața îmbunătățită, marii ierarhi și dascăli ai Bisericii, care au lămurit credința ortodoxă, făcătorii de minuni și apărătorii dreptei credințe, în rândul cărora puteau intra și ostași, împărați, domnitori, regi, principii.

La trecerea persoanelor sfinți în martirologii sau în calendare, care reprezentau forme prescurtate ale martirologiilor, erau definiții câteva **semne ale sfințeniei**. Numai cei care le îndeplineau puteau fi trecuți în rândul sfinților. Între acestea, cinci erau cele mai importante :

1. Moartea martirică sau mucenicia, adică muncile sau chinurile îndurate pentru Hristos, care de cele mai multe ori sfârșeau prin moarte. Era semnul cel mai de netăgăduit și dovada sfințeniei, așa cum au făcut-o miile de martiri.

2. Mărturisirea fără teamă și cu curaj a dreptei credințe în fața ispitelor, a exilului, a închisorii sau a chinurilor cu care erau amenințați.

3. Sfințenia vieții, curățenia ei morală dovedită prin post, rugăciune, acte de binefacere, care aduceau după sine;

4. Preamărirea lui Dumnezeu dovedită prin minuni în viață sau după moarte. Facerea de minuni este semn cert al sfințeniei.

5. Lupta pentru apărarea dreptei credințe și pentru biruința ei.

Ortodoxia sau dreapta credință este socotită ca semn al sfințeniei și baza tuturor semnelor sfințeniei, pentru că martirii mor pentru dreapta credință, mărturisitorii au în vedere tot credința adevărată, sfințenia vieții se bazează pe ea, facerea de minuni este o lucrare a lui Dumnezeu, pentru mărturisirea dreptei credințe iar apărarea sau lupta pentru apărarea credinței adevărate este o dovadă a convingerilor în adevărul apărât.

Pe lângă aceste semne ale sfințeniei, a fost apreciată dintotdeauna și se respectă și azi, nestrăciunea sau neputrezirea trupurilor, după moarte, care însă a dat naștere la îndoieli, controverse și neînțelegeri. În această privință, trebuie să precizăm că neputrezirea trupului și păstrarea lui după moarte, poate fi un dar de

la Dumnezeu și un semn al proclamării din partea Lui. Dar, pentru ca un trup neputrezit să fie considerat ca semn al sfințeniei, este absolut necesar ca el să fie și făcător de minuni. Dacă trupul găsit sau rămas neputrezit nu este făcător de minuni, numai simplul fapt că nu a putrezit după moarte nu poate constitui dovada sfințeniei. Dimpotrivă, tradiția consideră că un trup neputrezit poate fi dovada că asupra persoanei respective s-a proferat un blestem sau anatema care nu au fost dezlegate. De aceea, având în vedere că blestemul sau anatema lucrează asupra celui blestemat, producând și efectul neputrezirii, în rânduiala înmormântării sunt prevăzute, în cele trei rugăciuni care se citesc la sfârșitul slujbei, și dezlegarea de blestem de la părinți sau preot sau de afurisenie de la arhiereu ori chiar de blestemul său: «și de a căzut robul Tău acesta sub blestemul Tatălui Său sau al maicii sale sau sub blestemul său ; de a amărât vreun preot și a luat de la el legătura nedezlegată, de a căzut în grea afurisenie de la arhiereu și din nepăsare sau din lenevie n-a dobândit iertare, iartă-l pe acesta prin mine păcătosul și nevrednicul slujitorul tău, și trupul îl dezleagă în cele din care a fost alcătuit...» sau «trupul să se dea firii celei zidite de Tine» (Vezi *Molitfelnic*, Editura I.B.M.BOR., București, 2004, p.234 și 236. Cf. Prof. Dr. Dan Horia Mazilu, *O istorie a blestemului*, Editura Polirom, Iași, 2001).

La aceasta putem să adăugăm și faptul că, în vremea noastră, îmbălsămarea trupurilor după moarte și înainte de înmormântare, prin scoaterea viscerelor, dar mai ales prin inocularea unei cantități mari de formol sau alte substanțe chimice pot păstra trupul în stare de neputrezite, cu atât mai mult cu cât, în marea majoritate, trupurile se înmormântează în cripte betonate care nu lasă trupul să intre direct în contact cu pământul care facilitează putrezirea. De aceea *nu orice trup găsit neputrezit în vremea noastră înseamnă un semn al sfințeniei, fără să tăgăduim posibilitatea intervenției sau preamăririi trupului din partea lui Dumnezeu prin păstrarea lui în stare de nestricăciune*. În această privință Biserica procedează cu răbdare, fără să se grăbească, iar acolo unde familiile expun trupurile găsite neputrezite spre venerare, fără pronunțarea sau decizia Sfântului Sinod, se greșește foarte mult. Având în vedere toate acestea, Biserica, încă de la început și până astăzi, a stabilit că neputrezirea trupului după moarte nu constituie obligatoriu sau sigur un semn al sfințeniei, decât în cazul în care face minuni și nu orice fel de minuni, închipuite sau neverificate, ci clare, vizibile, palpabile ca în cazul celor făcute de Mântuitorul: tămăduiri de boli incurabile sau grave și învieri din morți.

Dacă la început fiecare comunitate își canoniza sfinții pe care îi considera vrednici, căci în fiecare exista un episcop, astăzi canonizarea ține de competența Sfântului Sinod și este una din prerogativele Autocefaliei. Numai o Biserică Autocefală, cu sinod propriu și independentă față de alte Biserici, poate îndeplini actul canonizării.

De asemenea, și forma canonizării, mai simplă la început, a evoluat și s-a îmbogățit, hotărâtor fiind actul sinodal de declarare și așezare a eroilor credinței în rândul sfinților, aceasta fiind precedat de serioase cercetări, de teama de a nu greși, căci odată, proclamat, un sfânt nu mai poate fi scos din calendar, așa, cum

s-a întâmplat în Biserica Romano-Catolică. În actul sinodal de proclamare a unui sfânt, se menționează că cinstirea lui se va face de acum și «până în vecie», deci fără putință de tăgadă sau anulare.

În legătură cu **canonizarea** mai trebuie precizate câteva lucruri și anume:

1. Inițiativa pentru canonizare o are poporul drept credincios sau evlavia populară care creează un cult neoficial sau general, controlat și întărit de autoritatea bisericească pentru a evita abuzurile sau greșelile posibile. Canonizarea în sine este însă de competența Sfântului Sinod.

2. Nimeni nu poate fi canonizat încă din timpul vieții, chiar dacă a avut darul facerii de minuni, și aceasta pentru faptul că omul este mereu supus păcatului și poate greși înainte de moarte. Pe de altă parte, Biserica nu a stabilit un termen de la moarte până la canonizare, pentru verificarea sfințeniei, căci trecerea în eternitate nu mai operează cu termene, dar nici nu se grăbește, pentru a nu greși.

3. Biserica Ortodoxă nu consideră ca pe o condiție necesară canonizării facearea de minuni în viață sau după aceea și cu atât mai mult nu fixează un număr obligatoriu de minuni pentru canonizare, având în vedere că lucrarea Duhului nu este mărginită sau circumscrisă de cifre sau cuvinte.

4. Prin canonizare, *Biserica nu creează sfântul sau sfințenia, ci constată, recunoaște, declară și mărturisește sfințenia unui fiu al Bisericii proslăvit de Dumnezeu cu harul și puterea sfințeniei*. Canonizarea are caracter declarativ și nu constitutiv. Prin canonizare se exprimă cele trei aspecte ale puterii bisericești: învățătoarească, sfințitoare și conducătoare. Canonizarea sfinților este un act de mărturisire, sporire, întărire și răspândire a dreptei credințe, prin care se sporește sfințenia vieții credincioșilor și se lucrează călăuzirea lor în calea mântuirii.

5. În actul canonizării putem vorbi de condiții de fond și condiții de formă a căror respectare este obligatorie. Condițiile de fond sunt următoarele: ortodoxia neîndoielnică a credinței, păstrată pe tot parcursul vieții; preamărirea de către Dumnezeu printr-unul din următoarele daruri: moarte martirică, mărturisirea dreptei credințe până la moarte; trăire morală și religioasă ireproșabilă; puterea de a face minuni în viață sau după viață; puterea de a apăra sau a sluji cu devotament eroic credința și Biserica; răspândirea miresmei de sfințenie după moarte și confirmarea prin cult spontan din partea credincioșilor. Prima și a treia condiție sunt absolut obligatorii pentru canonizare. Pe baza lor și a oricăreia dintre cele enumerate la a doua condiție, autoritatea bisericească poate purcede la canonizare.

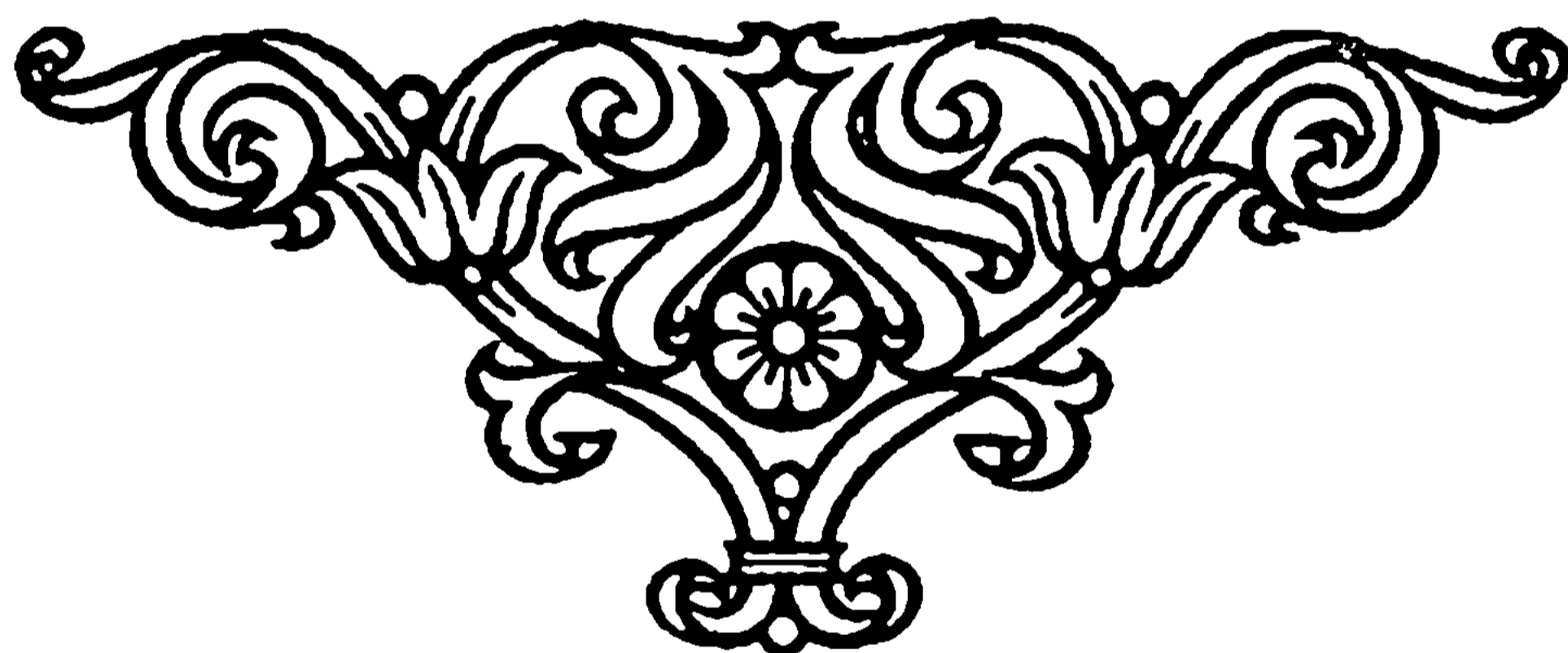
Condițiile de formă sunt următoarele: instituirea unei comisii sinodale de cercetare a existenței condițiilor de fond; întocmirea și prezentarea raportului către Sfântul Sinod; aprobarea raportului comisiei de către Sf. Sinod; hotărârea Sfântului Sinod de a se proceda la canonizarea solemnă; întocmirea vieții și a slujbei Sfântului și aprobarea lor de către Sf. Sinod; înfățișarea icoanei Sfântului și aprobarea de către Sf. Sinod; fixarea de către Sf. Sinod a tipicului canonizării, întocmirea actului sinodal scris.

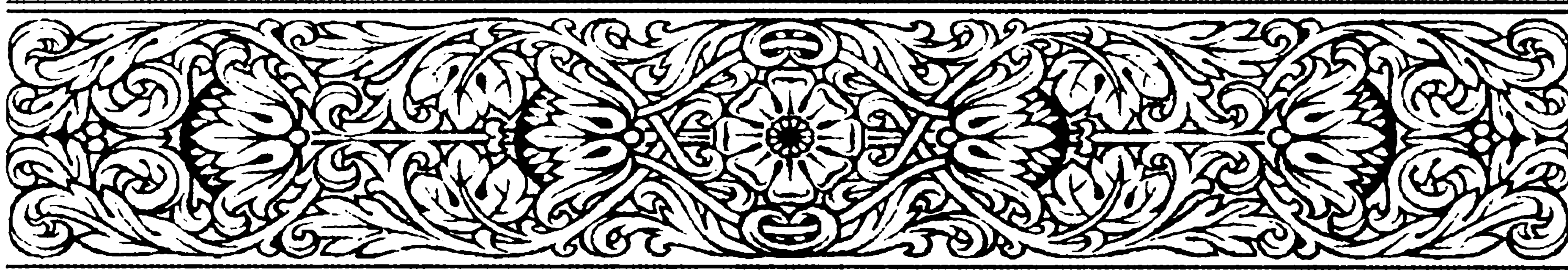
Momentul proclamării canonizării cuprinde următoarele faze: aducerea moaștelor sfântului; ungerea cu Sf. Mir și așezarea în raclă; ultimul parastas; vecernia cu priveghere în ajun; liturghie arhierescă a doua zi, citirea, la momentul îndătinat, a actului sinodal, purtarea moaștelor în procesiune sau a icoanei; așezarea raclei sau icoanei la locul potrivit.

După canonizare, au loc următoarele acte: publicarea oficială a actului sinodal de canonizare, comunicarea lui tuturor Bisericilor autocefale; publicarea oficială a vieții și slujbei Sfântului; înscrierea sărbătorii lui în calendar; aplicarea hotărârii Sfântului Sinod cu privire la hramul bisericilor; răspândirea icoanei sfântului.

Pentru Biserica Ortodoxă, canonizarea de noi sfinți este dovada unei vieți religioase foarte intense care crește prestigiul Bisericii, contribuind, în același timp, și la întărirea legăturilor de conlucrare dintre Bisericile Ortodoxe și afirmarea Ortodoxiei în lume. Biserica noastră, prin înțeleapta inițiativă a Sf. Sinod, în frunte cu *Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, a făcut și de data aceasta dovada unei Biserici bine organizate, cu o puternică viață spirituală și de cult, capabilă să odrăslească sfinți din trunchiul mereu tânăr și viguros al unui neam profund religios și creștin de două mii de ani.

Pr. prof. dr. NICOLAE D. NECULA

• P A S T O R A L E •

"ÎNVIEREA DOMNULUI, ÎNNOIREA VIEȚII NOASTRE"

PASTORALĂ
LA SĂRBĂTOAREA ÎNVIERII DOMNULUI – 2006

† T E O C T I S T

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL
ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU-TATĂL, IAR DE LA NOI,
ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE

*"Cel ce răstignire ai răbdat și moartea ai stricat și
ai înviat din morți, împacă viața noastră, Doamne, ca
un singur Atotputernic" (Din Stihirile Învierii).*

Iubiții mei fii și fiice duhovnicești,

„Hristos a înviat!”

"Vreme potrivită este astăzi, ne cheamă Sfântul Ioan Gură de Aur, ca toți să strigăm cele spuse de fericitul David: „Cine va spune puternicele fapte ale Domnului, cine va face ca toate laudele Lui să fie auzite?” (Ps. 105, 2). Că, iată, ne-a venit sărbătoarea cea dorită și mântuitoare, ziua Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, temeiul păcii, pricina împăcării, încetarea războaielor, călcarea morții, înfrângerea diavolului”¹. „Pentru aceste binefaceri veșnice Fiul Celui Preaînalt

¹. *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. Preot Prof. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., 2002, p. 148.

S-a făcut pentru noi Dumnezeu între oameni – tâlcuiește Sfântul Vasile cel Mare –, pentru trupul cel stricat Cuvântul S-a făcut trup și a locuit între noi; cu noi, cei nerecunoscători, Binefăcătorul; la cei ce locuiesc în întuneric, Soarele dreptății; pe Cruce, Cel fără prihană; în moarte, Viața; în iad, Lumina; pentru cei căzuți, Învierea”².

Prin lucrarea pizmașului înger al întunericului – el însuși „*din cerca un fulger căzând*” (Luca 10, 18) din cauza mândriei și a nerecunoștinței în fața bunătății Creatorului său – omul, creat spre a moșteni nemurirea prin sporirea sa în comuniunea cu Dumnezeu, fusese atras în păcat și prin neascultare căzuse sub osânda morții fără sfârșit.

Din robia morții, omul nu se poate salva pe sine prin puterile lui, nu se poate elibera de relele și durerile intrate în lume și în viața de aici prin silnicia tuturor păcatelor care copleșesc omenirea. Acest adevăr îl cunosc nemijlocit numai cei care se întorc cu sinceritate și curaj la Hristos și la Biserica Sa. Aici, în sfântul locaș, prin învățătura lui Hristos, omul descoperă puterea de a învinge răul, acel rău care îi pricinuieste neîncetat frică și suferință – fie că acel rău se numește boală, dezlănțuirea stihiilor, ca inundațiile, sau, în cele din urmă, moartea. Astfel, înainte de a cerceta dacă nu cumva răul s-a înrădăcinat chiar în adevăratul său chip, păcatul, mai întâi în sufletul său, omul se grăbește să-l atribuie celor aflate în afara lui, pe care le crede singure răspunzătoare de toată nefericirea lui.

Această pierzătoare înclinație este dobândită de om și prin lucrarea celui viclean, dar și prin propria înșelare de sine, ca om înstrăinat de Hristos. De aceea, ne spune Sfântul Apostol Pavel, „*Dumnezeu, bogat fiind în milă, pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit pe noi*” (Efeseni 2, 4), ne-a scos din „*genunile pământului*” (Ps. 70, 20). De această cale de mântuire pururi se vor minuna și în fața ei totdeauna vor amuți și cele cerești, și cele pământești, căci ea a fost calea împăcării, milostivirii și iertării dumnezeiești împărtășite omului prin Crucea răstignirii Fiului lui Dumnezeu. Iar slava acestei Sfinte Cruci s-a arătat în bucuria adusă lumii de Învierea Domnului cu trupul și de dobândirea răscumpărării noastre prin dumnezeiasca Sa Jertfă de pe Golgota, prin care am fost aduși la frumusețea cea dintâi. Tâlcuind cuvintele Domnului, spuse ucenicilor înainte de Sfintele Sale Patimi:

2. *Omilii și cuvântări*, trad. de Preot Prof. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., 2004, p. 83.

„Știți că peste două zile vor fi Paștile, și Fiul Omului Se va da să fie răstignit” (Matei 26, 2), dumnezeiescul Gură de Aur ne învață că astfel grăind, adică alăturând Paștile și Răstignirea Sa, Domnul a arătat „că ceea ce se face este o taină, o sărbătoare și o prăznuire, care se săvârșește spre mântuirea omenirii..., că înseși Patimile Lui înseamnă scăpare de mii și mii de rele”³.

Dreptmăritori creștini,

Sfântul Apostol Pavel ne învață că, după Înviere, Cel ce a ales să ne mântuiască dinlăuntrul smeritei noastre stări de fapte muritoare este „încununat cu slavă și cu cinste din pricina morții pe care a suferit-o” (Evrei 2, 9). Dar, oare, ce a fost unic în Jertfa Sa, cum a putut aceasta să-I aducă Domnului Hristos „slavă și cinste”, de ce Crucea Sa a devenit lauda Apostolilor (Galateni 6, 14), a tuturor martirilor și sfinților, a tuturor adevăraților creștini? Pentru a preface ceea ce în vremea Domnului era cel mai înfricoșător și umilitor semn și chip de a pătimi și sfârși într-un semn al puterii și o cale de a ajunge la slavă, la biruința Învierii și la bucuria mântuirii noastre, trebuie să se fi petrecut un fapt unic prin dumnezeiasca Jertfă a lui Hristos. De altfel, ne spune iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur, Însuși Domnul „pentru a arăta puterea Crucii, a spus: „Când Îl veți fi înălțat pe Fiul Omului, atunci veți cunoaște că Eu sunt” (Ioan 8, 28). Cu alte cuvinte, „când Mă veți răstigni și veți socoti că M-ați biruit, atunci mai cu seamă veți cunoaște puterea Mea”⁴.

Iată, deci, că în pătimirea Crucii de către Domnul nu s-au mai văzut nici slăbiciune, nici înfrângere umilitoare, nici necinste, ci doar slavă și o putere care l-a surpat definitiv pe vrăjmașul omului, pe diavol. În acest înțeles scrie și Apostolul neamurilor despre Mântuitorul Iisus Hristos: că prin Cruce „biruit-a El Începătoriile și Stăpâniile, dezbrăcându-le și dându-le-n priveliște” (Coloseni 2, 15). Dar toate acestea au fost posibile din pricina scopului Jertfei Domnului, anume că „prin harul lui Dumnezeu, El a gustat moartea pentru fiecare om” (Evrei 2, 9); El, Cel fără păcat, asupra Căruia moartea nu avea drept,

3. *Omilii la Matei*, trad. de Preot Prof. Dumitru Fecioru, E.I.B.M.B.O.R., 1994, p. 809.

4. *Omilii la Matei*, p. 981.

S-a așezat în locul nostru, gustând în locul fiecăruia dintre noi amărăciunea de nesuferit a celei mai grele osânde date păcatului – moartea.

Vedem, iubiți frați și surori în Domnul, că în Persoana Fiului lui Dumnezeu Întrupat, în Hristos Iisus, firea noastră omenească – răstignită și apoi înviată și înălțată la dreapta Părintelui ceresc – a învățat desăvârșita ascultare de voia lui Dumnezeu, plătind prețul, dar și primind răsplata veșnică a acestei ascultări. În lumea de astăzi, vedem că devine tot mai greu să vorbești despre ascultare, despre nevoia supunerii față de cuvântul lui Dumnezeu și de sfintele așezăminte ale Bisericii, deși se cunoaște foarte bine că doar respectarea acestora asigură normalitatea vieții, buna ei rânduială. Iar dovezile afectării bunei întocmiri a vieții nu lipsesc: fie că ele se manifestă în viața personală, în cea familială, în cea socială sau, în ultima vreme, în mersul stihiiilor. Pentru creștini, întâmplarea și soarta sunt cuvinte goale de înțeles, de vreme ce nici măcar o vrabie „*nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui*” Ceresc (Matei 10, 29), „*pentru că Dumnezeu nu este al neorânduiei, ci al păcii*” (I Corinteni 14, 33). În Creație, ca și în viața noastră, nici o întâmplare nu poate avea loc fără știrea lui Dumnezeu, iar când se petrec dezordini, alcătuirile lumii văzute devin nestatornice. Se cuvine să mărturisim aceste adevăruri și să ne îndreptăm nădejdea spre Dumnezeu, „*că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16). În temeiul Sfintei Scripturi, lumea este neconținut vegheată cu bunătate de Dumnezeu, și nicidecum supusă vreunei fatalități oarbe. De aceea se și roagă Biserica întreagă pentru păstrarea sau reșezarea bunelor întocmiri necesare vieții, recunoscând în ele darul lui Dumnezeu, iar noi vedem în bunurile acestei lumi darurile și binecuvântarea lui Dumnezeu, fiind prieteni și casnici ai Lui (Efeseni 2, 19), de aceeași cinste în această lume, care Îi aparține Creatorului ei și al nostru. Se cuvine, deci, să respectăm darul vieții noastre și al semenilor, să nu fim egoiști, lacomi, nepăsători față de semeni și față de natură.

Din fericire, în jurul nostru mai vedem încă pilde de iubire și de dăruire creștină și umană, dar ne întâmpină, din nefericire, și cazuri vădit vătămătoare de suflet și de minte și multe lucruri care doar par indiferente din punct de vedere moral-spiritual. „Să izgonim din sufletul

nostru, ne îndeamnă stăruitor Părintele cu cuvânt de aur, faptele cele indiferente”, pentru că acestea, sigur, mai târziu „dau naștere la păcate”⁵, pentru că ceea ce nu este o faptă neîndoielnic bună poartă în sine sămânța răutății și a păcatului.

Ca fii ai Învierii și ai împăcării și ca slujitori ai Bisericii noastre, trebuie să păstrăm cu vrednicie lumina credinței în Hristos cel Înviat, lumină care se regăsește și în sufletele unora dintre frații noștri, chiar și acolo unde aceasta mai pâlpâie sau este aproape de stingere. Și cum am putea să dovedim mai convingător puterea credinței noastre în Înviere și în viața veșnică decât prin trăirea virtuților evanghelice?: blândețea, curăția, milostenia și, îndeosebi, iubirea de semeni și porunca cea nouă dată de Mântuitorul Hristos: iubirea vrăjmașilor (Matei 5, 44). Căci fără Învierea Sa nu am mai fi primit harul Duhului Sfânt, care face cu putință ca viața și chipul nostru cel lăuntric să se modeleze după cuvântul și poruncile Mântuitorului Iisus Hristos, Cel a treia zi înviat din morți. Numai din această vistierie a inimii odrăsleşte valoarea nemuritoare a iubirii tuturor semenilor. Cu această privire duhovnicească putem vedea în fiecare ființă umană chipul lui Hristos cel răstignit, dar și lumina învățaturii Lui atotbiruitoare. Cu această credință și cu acest fel de a viețui și gândi vom putea trăi bucuria sărbătorii Învierii Domnului, vom putea nădăjdui în biruirea necazurilor care se abat asupra noastră. Astfel vom trăi și vom împlini cuvântul Domnului Hristos: „*Milă voiesc, iar nu jertfă*” (Matei 9, 13), având milă de orfani, de bătrâni, de cei căzuți în suferințele cele sufletești ale păcatului. Acestor suferințe le cade victimă, din nefericire, tocmai ceea ce un popor are mai scump, tineretul, atras uneori în prăpastia desfrâului – care îi înstrăinează pe unii tineri de casa părintească, împingându-i spre pierzania trupească și, mai ales, sufletească. Misiunea de salvare a lor o avem cu toții, iubiți frați și surori în Domnul.

Din această vistierie a dragostei lui Hristos, și în folosul apropierii noastre de împlinirea dorinței de a fi una în El (Ioan 17, 21), luăm curajul de a continua dialogul între noi, credincioșii și slujitorii de pretutindeni ai lui Dumnezeu. Deci, de aceste valori are nevoie în zilele noastre lumea, omenirea de pretutindeni, care ar trebui să audă cuvântul rostit

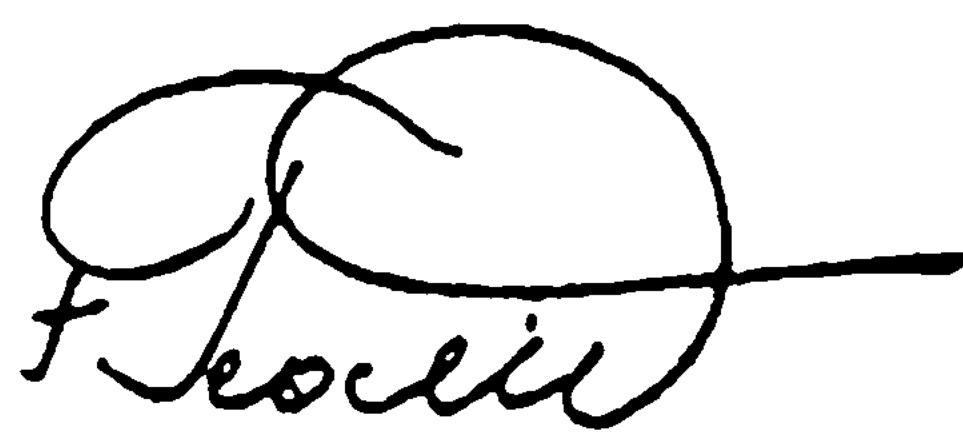
5. *Predici la sărbători împărătești...*, p. 196.

de Domnul și Învățătorul nostru Iisus Hristos: „*Pace vă las vouă, pacea Mea v-o dau; nu precum v-o dă lumea v-o dau Eu*” (Ioan 14, 27).

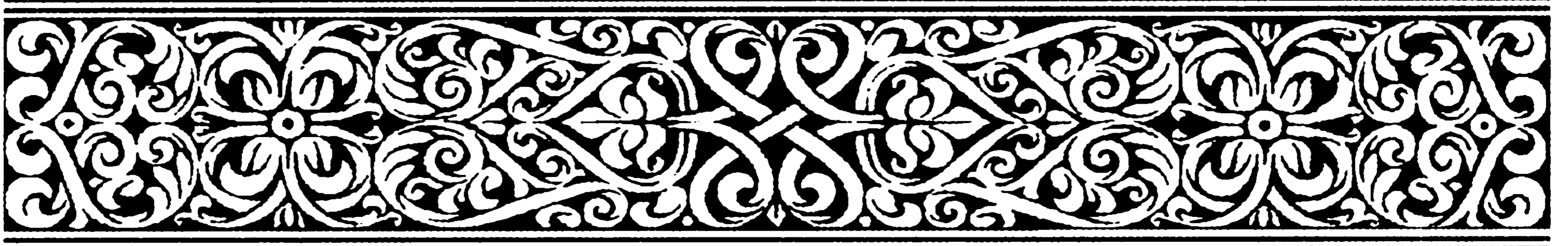
Acestea, cu părintească dragoste, vi le pun la inimă, îndemnându-vă să petreceți cu bucurie sfântă și netulburată pace sufletească slăvita sărbătoare a Învierii Domnului. „*Iar Însuși Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeu, Tatăl nostru, Care ne-a iubit pe noi și prin harul Său ne-a dat veșnică mângâiere și bună nădejde, să vă mângâie inimile și să le întărească în tot lucrul și cuvântul bun*” (II Tesaloniceni 2, 16-17).

Al vostru părinte duhovnicesc, pururea către Preasfânta Treime rugător, vă îmbrățișez cu dragoste, vestindu-vă tuturor:

„*Hristos a înviat!*”

ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

• VIATA • BISERICESCA •

LUCRĂRILE SESIUNII ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI PE ANUL 2006

Sumarul ședințelor de constituire și de lucru din 26 iunie 2006*

Potrivit prevederilor art. 22 și 30 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 5, lit. “a” și 59, al. 4 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și a convocării nr. 2618/2006 a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, membrii Sfântului Sinod în calitate de membri de drept, împreună cu membri clerici și membri mireni delegați ai celor 26 eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române în Adunarea Națională Bisericească pentru perioada 2006–2010, s-au întrunit în ședință de constituire în ziua de luni, 26 iunie 2006 în aula Palatului Patriarhiei din București.

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeum-ului pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești

La orele 8⁰⁰, în Catedrala Patriarhală a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către Prea Sfințitul **Paisie Lugojanul**, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, cu participarea membrilor Sfântului Sinod și a membrilor Adunării Naționale Bisericești.

Slujba Tedeumului pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești a avut loc la orele 9³⁰, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a membrilor Sfântului Sinod și a membrilor clerici și mireni delegați în Adunarea Națională Bisericească, a colaboratorilor de la Centrul Patriarhal și a numeroși credincioși. A fost oficiat Tedeumul pentru deschiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești de către Prea Sfințitul Paisie Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

După oficierea Tedeumului, membrii Sfântului Sinod și delegații eparhiilor în Adunarea Națională Bisericească trec în aula Palatului Patriarhiei, întâmpinând la orele 10⁰⁰ pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de II.PP.SS. Mitropoliți.

* Prezentul sumar a fost elaborat de *Pr. Dr. Augustin Rusu*, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

A. – ȘEDINȚA DE CONSTITUIRE A ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI

2. Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la deschiderea ședinței de constituire a Adunării Naționale Bisericești

În deschiderea lucrărilor ședinței de constituire a Adunării Naționale Bisericești, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* întâmpină pe membrii acestui for central bisericesc cu următorul cuvânt:

**Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Onorați membri ai Adunării Naționale Bisericești,**

“Am înscris astăzi o pagină însemnată în viața noastră bisericească, prin constituirea Adunării Naționale Bisericești pentru perioada 2006-2010, în urma alegerilor care s-au desfășurat anul acesta, potrivit Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, de la parohie până la Patriarhie. Avem în față, alături de chipurile unor clerici și mireni prezenți și până acum în Adunarea Națională Bisericească, și chipuri noi de delegați ai Adunărilor Eparhiale în acest organism central bisericesc, în înțelesul cel frumos, duhovnicesc, al cuvântului, pentru că aceste alegeri au însemnat o lucrare stăruitoare și mângâietoare a Duhului Sfânt. Cu acest gând și cu această nădejde de împreună-lucrare a noastră în Sfânta Biserică, stăpâniți totdeauna de prezența harului dumnezeiesc, vom lucra în spațiul acesta binecuvântat de lumina Duhului Sfânt, chiar și atunci când noi nu vom fi cu totul vrednici de primirea lui.

În numele Sfântului Sinod, vă întâmpin pe toți cu frățească dragoste și rog pe Bunul Dumnezeu ca rugăciunile din sfânta biserică să se împlinească cu prisosință în viața noastră, în gândirea noastră, în lucrarea noastră, spre mai binele Bisericii noastre strămoșești. Acesta este scopul suprem al ostanelilor noastre și ale dumneavoastră, de a ne închina viața Domnului nostru Iisus Hristos și învățaturii Sale pe pământ.

Prezența noastră aici este o lucrare a Duhului Sfânt, care ne adună întotdeauna. Însăși Biserica este modelul lucrării Duhului Sfânt. Biserica văzută, pe care noi o reprezentăm și o slujim, însemnează unitate, în primul rând, iar unitatea însemnează iubire, și iubirea însemnează prezența lui Dumnezeu cu noi. Datorită acestor adevăruri și valori, Biserica noastră strămoșească a dăinuit peste veacuri.

Când noi am fost mai însingurați în decursul istoriei, nu numai din cauza întâmplărilor nefaste, a războaielor care au pus deseori în pericol integritatea neamului nostru și moștenirea noastră geografică, dar și a înstrăinării noastre sufletești, atunci Dumnezeu ne-a ieșit în cale cu iubirea

Sa și permanent ne-a vegheat, dar ne-a și certat, iubindu-ne. Cu iubire ne caută și ne găsește în ungherele egoismului, ale înstrăinării noastre sufletești și, deodată, prin bunătatea Sa, ne regăsim în lumina sfinților, lucrând cu sfinții și rugându-ne cu sfinții.

Așa am trăit noi anul pe care l-am încheiat 2005, an jubiliar pentru Biserica noastră, al aniversării Autocefaliei și Patriarhiei Române, când Sfântul Sinod a trecut în rândul sfinților pe unii din vechii și mai puțin cunoscuții sfinți ai lui Dumnezeu. Pentru că darul de a-i descoperi înseamnă o harismă în plus și o vrednicie a Bisericii, a ierarhilor, preoților și monahilor, a truditorilor condeiului, a credincioșilor și credincioaselor. Fiecare cu darul său întâmpină și ajută această frumusețe a întâlnirii cu sfinții lui Dumnezeu.

Dar nu numai anul care a trecut, ci și anul acesta am trăit bucuria întâlnirii cu noi sfinți ai Bisericii noastre. Este un dar pe care Dumnezeu ni l-a acordat în semn de iubire, când noi poate nu eram pregătiți să-i întâmpinăm pe acești sfinți cu inimile curate și sincere. Dar ei ne-au cucerit și noi i-am întâmpinat, și în Moldova, și în Țara Românească, cu răsunet deosebit. Încât cuvioșii părinți de la mănăstiri și părinții slujitori de la parohii, cu smerenie și cu răbdare, se roagă neîncetat pentru Biserica noastră și uneori, în ciuda nevredniciei noastre, se fac lucrări, spre slava lui Dumnezeu, de o deosebită valoare, de valoarea veșniciei, pentru că roadele credinței ne poartă în veșnicie și ne urcă pe scara cerului, pe cea care o vedea Iacob în Vechiul Testament.

De aceea, prezența dumneavoastră, a credincioșilor, alături de noi și lucrarea împreună este de mare valoare în toate împrejurările vieții noastre bisericesti. Noi nu vom putea, oricât de prevăzători am fi și oricât de dotați am fi din punct de vedere intelectual sau ca pregătire sufletească, să cuprindem necuprinsul. Dar încercarea de a-l descoperi, încercarea de a-l vedea, încercarea de a merge pe drumul pe care Mântuitorul vrea să mergem cu toții, valorează foarte mult. Acesta este scopul venirii noastre aici, ca să ne adunăm împreună și să vedem învierea, mărturia vieții, mărturia biruinței asupra răului și a morții, în această aulă în care atâtea decenii nu s-a auzit cuvântul lui Dumnezeu.

Totdeauna intru aici ca în biserică, cum se intră într-un altar, fiindcă a vrut Dumnezeu să mă aflu pe colina aceasta din anii mei fragezi de școlar și de student, apoi, ca diacon, și să ascult pe cei care gândeau și vorbeau atunci, cum vorbim și noi astăzi. Îl auzeam mereu pe Patriarhul Justinian de pioasă și vie memorie, când urca și cobora scările reședinței și se uita la clădirea aceasta și la crucea de deasupra, pentru care s-a zbatut ca să nu dispară de acolo, și a reușit, spunând că este dreptul nostru clădirea

aceasta, unde va fi lăudat Dumnezeu. și iată, Dumnezeu a împlinit acum nădejdea aceasta. Este o adevărată minune să avem aici atâtea manifestări religioase și culturale de înalt nivel teologic și duhovnicesc, atâți creștini care, uneori, nu mai încap când avem oaspeți de peste hotare sau când tinerii noștri intonează imnuri dintre cele mai frumoase.

Slujba noastră și credința noastră trebuie să fie ca o cântare lină, cu gândul că slujim pe Dumnezeu, că slujim binele suprem, ca să ajungem la limanul mântuirii noastre. Chiar și unele din măsurile concrete pe care le dorim noi, altfel se elaborează, cresc și dobândesc caracter de permanență când slujba noastră o facem deplin. Deocamdată, ceea ce am putut noi să facem până acum, Sfânta noastră Biserică, am făcut, și îmi este drag să spun, cum spuneam și altădată, că în această lucrare avem mulți ierarhi tineri, care împodobesc astăzi catedrale și ținuturi, din afară și de aici, pentru ca lucrarea Duhului să-și arate mereu roadele ei permanente.

În vizita făcută recent în Germania am pus piatra de temelie a noii biserici românești din Berlin, în locul celei pe care noi am avut-o acolo și a dispărut în vâltoarea războiului, și tot atunci am sfințit și Catedrala Mitropoliei noastre din Nürnberg. Avem în Germania un ierarh tânăr, pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, neastâmpărat, în sensul bun al cuvântului, zburând parcă, cum îl arată și numele, care a realizat acolo cerul nostru românesc. Frescele catedralei din Nürnberg sunt asemenea celor de la Voroneț sau de la Hurezi, se vede acolo familia domnitorului martir Constantin Brâncoveanu. Dintr-o clădire oarecare, arhitecții și pictorii pe care i-a avut, i-au făcut o lucrare deosebit de valoroasă și de frumoasă. Dumnezeu mi-a dat să aud în Germania, și la Berlin și la Nürnberg, cu prilejul slujbelor, un imn ceresc, îngeresc, de laudă poporului român, care a fost în stare să păstreze credința așa de curată și de frumoasă și să le arate acum europenilor valoarea tainei creștinătății. Noi suntem de mult aici, spunea un cardinal, și n-am mai construit o biserică nouă, o catedrală nouă, și iată au venit acum românii și ne dau exemplu de credință, și nu numai românii, dar și credincioșii greci și credincioșii ruși. Câtă frumusețe este în Ortodoxie ! Sunt lucruri cu adevărat încurajatoare. Desigur, am venit de acolo îmbogățit sufletește și încurajat de lucrarea preoților și a credincioșilor noștri, nu numai din Germania, dar și din alte țări europene și de pe celelalte continente.

Onorați membri ai Adunării Naționale Bisericești n-am vrut decât să pun câteva picături la inima dumneavoastră bună, care a bătut pentru credință și pentru Sfânta noastră Biserică și v-a adus aici, ca să fim față către față, ierarhi și credincioși. Este un mare privilegiu pentru noi să vă privim și cred că același privilegiu este și pentru dumneavoastră să vedeți

coroana aceasta de ierarhi tineri, care este mângâierea și slava Bisericii și a credinței noastre strămoșești.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca pe drumul acesta să pășim neîncetat, cu dragoste și cu râvnă pentru Sfânta noastră Biserică și pentru neamul nostru românesc. Mulțumind lui Dumnezeu pentru toate și îmbrățișându-Vă părintește, deschid ședința Adunării Naționale Bisericești”.

3. Constituirea Secretariatului Provizoriu.

Apoi, în temeiul art. 61 din Regulamentul Organelor Centrale, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* supune aprobării plenului propunerea de constituire a Secretariatului Provizoriu al Adunării Naționale Bisericești, în care scop nominalizează un cleric și doi mireni.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– *Aprobă componența Secretariatului provizoriu al Adunării Naționale Bisericești, în scopul bunei desfășurări a ședinței de constituire, după cum urmează:*

– *Pr. Alexandru Hotăran de la Episcopia Aradului – secretar cleric*

– *Dl. Prof. Dr. Tudor Nedelcea de la Arhiepiscopia Craiovei - secretar;*

– *Dl. Prof. Univ. Dr. Radu Stancu de la Episcopia Argeșului și Muscelului - secretar.*

4. Apelul nominal și depunerea mandatelor la Secretariatul Adunării

În continuare, în conformitate cu prevederile art. 62 din Regulamentul Organelor Centrale, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* invită pe Pr. Alexandru Hotăran, secretar cleric provizoriu să facă apelul nominal pe secții, invitând pe fiecare membru delegat ca la auzul numelui său să depună mandatul din partea Adunării Eparhiale la Biroul Secretariatului Adunării.

În urma apelului nominal se constată că din totalul de 129 membri ai Adunării Naționale Bisericești, 2 locuri sunt vacante iar un număr de 25 membri deși sunt absenți motivat au trimis mandatul printr-un alt delegat din aceeași eparhie.

Constatându-se prezența statutară a membrilor Sfântului Sinod și a delegaților clerici și mireni ai eparhiilor în acest organ central bisericesc, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte declară* deschisă ședința de constituire a Adunării Naționale Bisericești.

5. Constituirea Secțiunilor pentru verificarea și validarea mandatelor.

Prea Fericitul Părinte Președinte invită pe secretarul cleric, Pr. Alexandru Hotăran, să dea citire prevederilor art. 63-67 din Regulamentul Organelor Centrale în legătură cu modalitatea verificării actelor electorale ale membrilor delegați de către Adunările Eparhiale în Adunarea Națională Bisericească, după cum urmează:

- **SECȚIA I** (a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei) primește spre examinare mandatele Secției a II-a (a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei);
- **SECȚIA A II-A** (a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei) primește spre examinare mandatele Secției a III-a (a Mitropoliei Ardealului);
- **SECȚIA A III-A** (a Mitropoliei Ardealului) primește spre examinare mandatele Secției a IV-a (a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului);
- **SECȚIA A IV-A** (a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului) primește spre examinare mandatele Secției a V-a (a Mitropoliei Olteniei);
- **SECȚIA A V-A** (a Mitropoliei Olteniei) primește spre examinare mandatele Secției a VI-a (a Mitropoliei Banatului);
- **SECȚIA A VI-A** (a Mitropoliei Banatului) primește spre examinare mandatele Secției I (a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei).

6. Desemnarea președinților Secțiilor și înmânarea dosarelor electorale.

Potrivit prevederilor art. 65 din Regulamentul Organelor Centrale, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* anunță că pentru fiecare Secție se propune în Birou care va fi prezidat de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit al fiecărei Mitropolii din țară. Întrucât la această ședință I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului absentează motivat, anunță că *Secția a IV-a a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului va fi prezidată de I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, următorul în rang în această Mitropolie.*

Apoi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* supune aprobării Plenului componența Birourilor Secțiilor de validări, după cum urmează:

A. Secția I, a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei:

- Prea Fericitul Părinte Patriarh **TEOCTIST** - Președinte
- P.C. Pr. Vicar eparhial Nicolae Brânzea - Vicepreședinte
- Dl. Ing. Lucian Iliescu - Raportor

B. Secția a II-a, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei:

- I.P.S. Mitropolit **DANIEL** al Moldovei și Bucovinei - Președinte
- Dl. Avocat Dr. Vasile Lupu - Vicepreședinte
- P.C. Pr. Consilier eparhial Vasile Ghiniță-Șerban - Raportor

C. Secția a III-a, a Mitropoliei Ardealului:

- I.P.S. Mitropolit **LAURENȚIU** al Ardealului - Președinte
- Dl. Prof. Univ. Dr. Corneliu Ioan Bucur - Vicepreședinte
- P.C. Pr. Florin Tohăneanu - Raportor

D. Secția a IV-a, a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:

- I.P.S. Arhiepiscop **ANDREI** al Alba Iuliei - Președinte
- P.C. Pr. Protopop Gheorghe Nicolae Șincan - Vicepreședinte
- Dl. Cornel Popa - Raportor

E. Secția a V-a, a Mitropoliei Olteniei:

- I.P.S. Mitropolit TEOFAN al Olteniei - Președinte
- P.C. Pr. Ion Răduț - Vicepreședinte
- Dl. Avocat Vasile Gâru - Raportor

F. Secția a VI-a, a Mitropoliei Banatului:

- I.P.S. Mitropolit NICOLAE al Banatului - Președinte
- Dl. Dr. Sorin Costina - Vicepreședinte
- P.C. Pr. Protopop Ioan Văran - Raportor

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– *Aprobă componența Birourilor celor șase Secții pentru verificarea și validarea mandatelor membrilor clerici și mireni delegați ai Adunărilor Eparhiale în Adunarea Națională Bisericească în forma supusă votării, cu precizarea că acolo unde un vicepreședinte sau raportor absentează să fie înlocuit cu un alt membru din secție.*

Apoi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* dispune să se încredințeze fiecărui Înalț Prea Sfințit Președinte de secție actele electorale ce urmează a fi verificate în vederea validării.

7. Suspendarea ședinței.

După înmânarea către II.PP.SS. Președinți a dosarelor cuprinzând mandatele membrilor clerici și mireni delegați ai eparhiilor, la orele 11⁰⁰, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* suspendă ședința în vederea examinării acestora în cadrul secțiunilor și pentru întocmirea rapoartelor regulamentare.

8. Reluarea lucrărilor în plen cu citirea rapoartelor secțiunilor.

La reluarea lucrărilor, la orele 11⁴⁰, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* invită pe Prea Cucernicii Părinți și Domnii raportori ai secțiunilor să prezinte, în ordinea regulamentară, referatele asupra examinării mandatelor, după cum urmează:

a. Raportul Secțiunii I, a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei:

Dl. Inginer Lucian Iliescu de la Episcopia Giurgiului, raportor al Secțiunii I, a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, care a fost **prezidată** de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, având ca **vicepreședinte** pe Pr. Nicolae Brânzea, vicar eparhial de la Episcopia Argeșului și Muscelului, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor membri delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea a II-a (a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei):

Arhiepiscopia Iașilor

1. P.C. P. Prof. Ioan Mihoc
2. Dl. Economist Viorel Roman
3. Dl. Ing. Cătălin Mugurel Flutur

Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

4. P.C. Pr. Protopop Aurel Goraș
5. Dl. Avocat Dr. Vasile Lupu
6. Dl. Prof. Dumitru Teodorescu

Episcopia Romanului

7. P.C. Pr. Consilier Vasile Ghiniță-Șerban
8. Dl. Prof. Vasile Ursache
9. Dl. Prof. Mihai Andone

Episcopia Hușilor

10. P.C. Pr. Consilier Isidor Melinte
11. Dl. Prof. Gheorghe Hoha
12. Dl. Ing. Mihai Mocanu

Având în vedere că din raportul Secțiunii I reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Constatând că membrii delegați ai Adunării Eparhiale ai Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților nu au prezentat mandate, fiind necesar să se aplice prevederile regulamentare potrivit cărora, mandatele acestora urmează a fi verificate de către Comisia permanentă de Validare și Petițiuni a Adunării și supuse validării la proxima ședință de lucru a Adunării Naționale Bisericești,

Secțiunea I, a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii a II-a, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Iașilor, Episcopiei Romanului și Episcopiei Hușilor.*

– *Să aprobe ca mandatele lipsă ale membrilor delegați din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților să fie examinate și validate la proxima ședință a Adunării, urmând ca până atunci, conform art. 66, al. 3 din Regulamentul Organelor Centrale, membrii delegați ai Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților să participe la ședințele Adunării, cu toate drepturile de membri.*

b. Raportul Secțiunii a II-a, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei:

Pr. Vasile Ghiniță-Șerban, consilier eparhial la Episcopia Hușilor, raportor al Secțiunii a II-a, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, care a fost prezidată de către I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, având ca vicepreședinte pe Dl. Prof. Gheorghe Hoha de la Episcopia Hușilor, ales de membrii Secțiunii în locul Domnului Avocat Vasile Lupu de la Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, absent motivat, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor

membri delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea a III-a (a Mitropoliei Ardealului):

Arhiepiscopia Sibiului

1. P.C.Arhid.Prof.Univ.Dr.Constantin Voicu
2. Dl. Prof. Univ. Dr. Corneliu Ioan Bucur
3. Dl. Prof. Constantin Catrina

Episcopia Covasnei și Harghitei

4. P.C. Pr. Protopop Florin Tohăneanu
5. Dl. Econ. Nicolae Niga
6. Dl. Ing. Petru Porumboiu

Având în vedere că din raportul Secțiunii a II-a reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Secțiunea a II-a, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii a III-a, a Mitropoliei Ardealului, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Sibiului și Episcopiei Covasnei și Harghitei.*

c. Raportul Secțiunii a III-a, a Mitropoliei Ardealului:

Pr. Florin Tohăneanu, protopop în Episcopia Covasnei și Harghitei, raportor al Secțiunii a III-a, a Mitropoliei Ardealului, care a fost **prezidată** de către I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, având ca **vicepreședinte** pe Dl. Prof. Univ. Dr. Corneliu Ioan Bucur de la Arhiepiscopia Sibiului, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor membri delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea a IV-a (a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului):

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului

1. P.C. Pr. Protopop Ioan Dâmbu
2. Dl. Constantin Asăvoaie
3. Dl. Ing. Gheorghe Benea

Arhiepiscopia Alba Iuliei

4. P.C. Pr. Protopop Gheorghe Nicolae Șincan
5. Dl. Ing. Ion Dumitrel
6. Dl. Prof. Nicolae Băciuț

Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului

7. P.C. Pr. Vicar eparhial Vasile Bota
8. Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Teodor Maghiar
9. Dl. Prof. Cornel Popa

Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului

10. P.C. Pr. Protopop Ioan Socolan

11. Dl. Ing. Mircea Lețiu

12. Dl. Ing. Dr. Nicolae Bud

Având în vedere că din raportul Secțiunii a III-a reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Secțiunea a III-a, a Mitropoliei Ardealului propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii a IV-a, a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopiei Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.*

d. Raportul Secțiunii a IV-a, a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:

*Domnul Prof. Cornel Popa de la Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, raportor al Secțiunii a IV-a, a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care a fost **prezidată**, în absența I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, de către I.P.S. Andrei al Alba Iuliei, având ca **vicepreședinte** pe Pr. Gheorghe Nicolae Șincan de la Arhiepiscopia Alba Iuliei, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor membrilor delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea a V-a (a Mitropoliei Olteniei):*

Arhiepiscopia Craiovei

1. P.C. Pr. Ion Răduț

2. Dl. Prof. Dr. Tudor Nedelcea

3. Dl. Arhitect Viorel Voia

Episcopia Râmnicului

4. P.C. Pr. Consilier Constantin Matei

5. Dl. Dr. Dumitru Șteflea

6. Dl. Prof. Ing. Dr. Constantin Cimpocă

Episcopia Severinului și Strehaiei

7. P.C. Pr. Consilier Mihai Zorilă

8. Dl. Avocat Vasile Gâru

9. Dl. Exec. judecătoresc Constantin Cerbulescu

Având în vedere că din raportul Secțiunii a IV-a reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Secțiunea a IV-a, a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii a V-a, a Mitropoliei Olteniei, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Craiovei, Episcopiei Râmnicului și Episcopiei Severinului și Strehaiei.*

e. Raportul Secțiunii a V-a, a Mitropoliei Olteniei:

Domnul Avocat Vasile Gâru de la Episcopia Severinului și Strehaiei, raportor al Secțiunii a V-a, a Mitropoliei Olteniei, care a fost prezidată de către I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, având ca vicepreședinte pe Pr. Ioan Răduț de la Arhiepiscopia Craiovei, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor membri delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea a VI-a (a Mitropoliei Banatului):

Arhiepiscopia Timișoarei

1. P.C. Pr. Consilier Ionel Popescu
2. Dl. Prof. Nicolae Săcară
3. Dl. Prof. Dumitru Tomoni

Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului

4. P.C. Pr. Protopop Alexandru Hotăran
5. Dl. Prof. Sergiu-Ioan Cociu
6. Dl. Dr. Sorin Costina

Episcopia Caransebeșului

7. P.C. Pr. Protopop Ion Văran
8. Dl. Ing. Dr. Sorin Frunzăverde
9. Dl. Dr. Gheorghe Borcean

Având în vedere că din raportul Secțiunii a V-a reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Secțiunea a V-a, a Mitropoliei Olteniei propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii a VI-a, a Mitropoliei Banatului, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Timișoarei, Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului și Episcopiei Caransebeșului.*

f. Raportul Secțiunii a VI-a, a Mitropoliei Banatului:

Pr. Ioan Văran, Protopop în Arhiepiscopia Timișoarei, raportor al Secțiunii a VI-a, a Mitropoliei Banatului, care a fost prezidată de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, având ca vicepreședinte pe Dl. Dr. Sorin Costina de la Episcopia Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, prezintă raportul în legătură cu examinarea mandatelor următorilor membri delegați în Adunarea Națională Bisericească din eparhiile cuprinse în Secțiunea I (a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei):

Arhiepiscopia Bucureștilor

1. P.C. Pr. Academician Dumitru Popescu
2. Dl. Academician Constantin Bălăceanu Stolnici
3. Dl. Prof. Univ. Dr. Ilie Bădescu

Arhiepiscopia Tomisului

4. P.C. Pr. Andrei Salomia
5. Dl. Ing. Gheorghe Martin
6. Dl. Expert maritim Dr. Dorel Onaca

Arhiepiscopia Târgoviștei

7. P.C. Pr. Consilier Gheorghe Tomescu
8. Dl. Jurist Ivan Vasile Ivanoff
9. Dl. Prof. Univ. Dr. Gheorghe Ioniță

Episcopia Buzăului

10. P.C. Pr. Protopop Ștefan Vișan
11. Dl. Ing. Grigore Costică
12. Dl. Prof. Enache Mândrescu

Episcopia Argeșului și Muscelului

13. P.C. Pr. Vicar eparhial Nicolae Brânzea
14. Dl. Diplomat Econ. Dr. Constantin Nicolescu
15. Dl. Prof. Univ. Dr. Radu Stancu

Episcopia Dunării de Jos

16. P.C. Pr. Prof. Costel Bulgaru
17. Dl. Conf. Univ. Dr. Ionel Câdea
18. Dl. Prof. Univ. Dr. Emil Mina Roșu

Episcopia Sloboziei și Călărașilor

19. P.C. Pr. Protopop Stelian Băducu
20. Dl. Constantin Tudor
21. Dl. Petre Marian Miluț

Episcopia Alexandriei și Teleormanului

22. P.C. Pr. Prof. Dr. Marian Ciulei
23. Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Nicolae Noica
24. Dl. Ing. Victor Drăgușin

Episcopia Giurgiului

25. P.C. Pr. Consilier Nedelea Cărămizaru
26. Dl. Ing. Lucian Iliescu
27. DL. Ing. Victor Boiangiu

Episcopia Tulcii

28. P.C. Pr. Prof. Nicolae Ioniță
29. Dl. Ing. Trifon Belacurencu
30. Dl. Arhitect Victor Tarhon

Având în vedere că din raportul Secțiunii a VI-a reiese că mandatele supuse verificării sunt conforme cu dispozițiile electorale, nu prezintă defecte de formă și împotriva lor nu s-au făcut contestații;

Secțiunea a VI-a, a Mitropoliei Banatului propune plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu:

– *Să aprobe validarea mandatelor membrilor clerici și mireni din cadrul Secțiunii I, a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, delegați în Adunarea Națională Bisericească din partea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Bucureștilor, Arhiepiscopiei Tomisului, Arhiepiscopiei Târgoviștei, Episcopiei Buzăului, Episcopiei Argeșului și Muscelului, Episcopiei Dunării de Jos, Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, Episcopiei Alexandriei și Teleormanului, Episcopiei Giurgiului și Episcopiei Tulcii.*

După încheierea prezentării rapoartelor celor șase secțiuni, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte supune votului plenului Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu propunerile formulate în cuprinsul lor.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a votului unanim exprimat, **plenul Adunării Naționale Bisericești constituită provizoriu hotărăște:**

– *Aprobă propunerile celor șase Secțiuni ale Adunării Naționale Bisericești și validează mandatele membrilor clerici și mireni delegați în Adunarea Națională Bisericească de către Adunările Eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române.*

– *Aprobă ca mandatele lipsă ale membrilor delegați din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților să fie examinate și validate la proxima ședință a Adunării, urmând ca până atunci, conform art. 66, al. 3 din Regulamentul Organelor Centrale, membrii delegați ai Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților să participe la ședințele Adunării, cu toate drepturile de membri*

9. Proclamarea constituirii definitive a Adunării Naționale Bisericești.

După aprobarea rapoartelor celor șase secțiuni, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte constată că au fost îndeplinite toate procedurile regulamentare și au fost validate mandatele membrilor clerici și mireni delegați de către Adunările Eparhiale în Adunarea Națională Bisericească.

Ca urmare, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, președintele Adunării, proclamă constituită definitiv Adunarea Națională Bisericească pentru o perioadă de patru ani (2006 – 2010) și, totodată, declară închise lucrările ședinței de constituire a Adunării Naționale Bisericești.**

B. – ȘEDINȚA DE LUCRU A ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI

10. Deschiderea noii sesiuni pe anul 2006 și a ședinței de lucru.

Constatând legalitatea constituirii Adunării Naționale Bisericești, potrivit prevederilor art. 23 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 59, al. 5 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia

Română, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară deschisă noua sesiune a Adunării Naționale Bisericești pe anul 2006 și prezenta ședință de lucru.**

Pentru a familiariza pe membrii Adunării cu activitatea pe care o vor desfășura în înalta responsabilitate de membri delegați ai Adunărilor Eparhiale în acest organism central bisericesc, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *P.C. Pr. Alexandru Hotăran, secretar cleric, dă citire prevederilor art. 19-24 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române privind atribuțiile Adunării Naționale Bisericești.*

11. Alegerea Secretariatului Adunării Naționale Bisericești pe perioada 2006-2010.

Conform prevederilor art. 68 din Regulamentul Organelor Centrale și art.10 din Regulamentul interior al Adunării Naționale Bisericești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte supune votului propunerea de alegere a Secretariatului Adunării pentru perioada 2006 – 2010, compus dintr-un cleric, ca *secretar general* și doi mireni, ca *secretari*, recomandând în acest scop pe cei trei membri care au fost cooptați în Secretariatului provizoriu al ședinței de constituire.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte și a votului exprimat, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

Aprobă alegerea Secretariatului Adunării Naționale Bisericești pentru perioada 2006 - 2010 în următoarea componență:

- *Pr. Alexandru Hotăran de la Episcopia Aradului - secretar general;*
- *Dl. Prof. Dr. Tudor Nedelcea de la Arhiepiscopia Craiovei - secretar;*
- *Dl. Prof. Univ. Dr. Radu Stancu de la Episc.Argeșului și Muscelului - secretar.*

12. Alegerea Comisiilor Permanente de lucru ale Adunării Naționale Bisericești

În continuare, potrivit prevederilor art. 68 din Regulamentul Organelor Centrale și art.10 din Regulamentul interior al Adunării Naționale Bisericești, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, *Pr. Alexandru Hotăran, secretar general al Adunării* dă citire propunerilor privind componența celor șase Comisii Permanente de lucru ale Adunării, pe care le supune aprobării plenului.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Președinte și a votului exprimat, plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște în unanimitate:

– Aprobă componența Comisiilor Permanente de lucru ale Adunării Naționale Bisericești, pentru perioada 2006 – 2010, după cum urmează:

A. – Comisia Organizatoare:

1. P.C. Pr. Vicar eparhial Nicolae Brânzea – Episcopia Argeșului și Muscelului - **președinte**
2. P.C. Pr. Consilier Nedelea Cărmizaru – Episcopia Giurgiului - **raportor**
3. P.C. Pr. Protopop Ioan Dâmbu – Arhiepiscopia Clujului - **membru**
4. P.C. Pr. Protopop Alexandru Hotăran – Episcopia Aradului - **membru**

5. P.C. Pr. Protopop Florin Tohăneanu – Episcopia Covasnei și Harghitei - membru
6. Dl. Prof. Univ. Dr. Ilie Bădescu – Arhiepiscopia Bucureștilor - membru
7. Dl. Econ. Viorel Roman – Arhiepiscopia Iașilor - membru
8. Dl. Jurist Ivan Vasile Ivanoff – Arhiepiscopia Târgoviștei - membru
9. Dl. Ing. Ion Dumitrel – Arhiepiscopia Alba Iuliei - membru
10. Dl. Dipl. Econ. Dr. Constantin Nicolaescu – Episcopia Argeșului și Muscelului - membru
11. Dl. Prof. Univ. Dr. Teodor Maghiar – Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului - membru
12. Dl. Exec. judec. Constantin Cerbulescu – Episc. Severinului și Strehaiei - membru
13. Dl. Prof. Univ. Dr. Nicolae Noica – Episcopia Alexandriei și Teleormanului - membru

B. – Comisia Bisericească:

1. P.C. Pr. Prof. Dr. Marian Ciulei – Episcopia Alexandriei și Teleormanului - **președinte**
2. P.C. Pr. Protopop Gheorghe Nicolae Șincan – Arhiepiscopia Alba Iuliei - **raportor**
3. P.C. Pr. Protopop Ștefan Vișan – Episcopia Buzăului - membru
4. P.C. Pr. Prof. Nicolae Ioniță – Episcopia Tulcii - membru
5. Dl. Academician Constantin Bălăceanu Stolnici – Arhiepiscopia Bucureștilor - membru
6. Dl. Ing. Cătălin Mugurel Flutur – Arhiepiscopia Iașilor - membru
7. Dl. Prof. Tudor Nedelcea – Arhiepiscopia Craiovei - membru
8. Dl. Prof. Nicolae Săcară – Arhiepiscopia Timișoarei - membru
9. Dl. Prof. Dumitru Teodorescu – Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților - membru
10. Dl. Prof. Univ. Dr. Radu Stancu – Episcopia Argeșului și Muscelului - membru
11. Dl. Prof. Cornel Popa – Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului - membru
12. Dl. Prof. Constantin Tudor – Episcopia Sloboziei și Călărașilor - membru
13. Dl. Ing. Victor Boiangiu – Episcopia Giurgiului - membru

C. – Comisia Culturală:

1. P.C. Pr. Academician Dumitru Popescu – Arhiepiscopia Bucureștilor - **președinte**
2. P.C. Pr. Prof. Costel Bulgaru – Episcopia Dunării de Jos - **raportor**
3. P.C. Pr. Prof. Ioan Mihoc – Arhiepiscopia Iașilor - membru
4. P.C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu – Arhiepiscopia Sibiului - membru

5. Dl. Prof. Univ. Dr. Corneliu Ioan Bucur – Arhiepiscopia Sibiului - membru
6. Dl. Constantin Asăvoaie – Arhiepiscopia Clujului - membru
7. Dl. Prof. Univ. Dr. Gheorghe Ioniță – Arhiepiscopia Târgoviștei - membru
8. Dl. Avocat Dr. Vasile Lupu – Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților - membru
9. Dl. Prof. Nicolae Băciuț – Arhiepiscopia Alba Iuliei - membru
10. Dl. Prof. Vasile Ursache – Episcopia Romanului - membru
11. Dl. Conf. Univ. Dr. Ionel Câdea – Episcopia Dunării de Jos - membru
12. Dl. Ing. Sorin Frunzăverde – Episcopia Caransebeșului - membru
13. Dl. Arhitect Victor Torcică – Episcopia Tulcii - membru

D. – Comisia Economico-Financiară:

1. P.C. Pr. Consilier Isidor Melinte – Episcopia Hușilor - **președinte**
2. P.C. Pr. Consilier Gheorghe Tomescu – Arhiepiscopia Târgoviștei - **raportor**
3. P.C. Pr. Consilier Aurel Goraș – Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților - membru
4. P.C. Pr. Consilier Constantin Matei – Episcopia Râmnicului - membru
5. Dl. Prof. Dumitru Tomoni – Arhiepiscopia Timișoarei - membru
6. Dl. Ing. Gheorghe Martin – Arhiepiscopia Tomisului - membru
7. Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Emil Mina Roșu – Episcopia Dunării de Jos - membru
8. Dl. Ing. Constantin Cimpoacă – Episcopia Râmnicului - membru
9. Dl. Ing. Mircea Lețiu – Episcopia Maramureșului și Sătmarului - membru
10. Dl. Econ. Nicolae Niga – Episcopia Covasnei și Harghitei - membru
11. Dl. Ing. Victor Drăgușin – Episcopia Alexandriei și Teleormanului - membru
12. Dl. Ing. Lucian Iliescu – Episcopia Giurguiului - membru
13. Dl. Ing. Trifon Belacurencu – Episcopia Tulcii - membru

E. – Comisia de Validări și Petițiuni:

1. P.C. Pr. Ion Răduț – Arhiepiscopia Craiovei - **președinte**
1. P.C. Pr. Protopop Ioan Socolan – Episcopia Maramureșului și Sătmarului - **raportor**
2. P.C. Pr. Andrei Salomia – Arhiepiscopia Tomisului - membru
3. P.C. Pr. Consilier Ionel Popescu – Arhiepiscopia Timișoarei - membru
4. P.C. Pr. Protopop Stelian Băducu – Episcopia Sloboziei și Călărașilor - membru
5. Dl. Arhitect Viorel Voia – Arhiepiscopia Craiovei - membru
6. Dl. Prof. Dumitru Șteflea – Episcopia Râmnicului - membru
7. Dl. Prof. Mihai Andone – Episcopia Romanului - membru

8. Dl. Prof. Enache Mândrescu –Episcopia Buzăului și Vrancei - membru
9. Dl. Prof. Gheorghe Hoha – Episcopia Hușilor - membru
10. Pr. Dr. Sorin Costina – Episcopia Aradului - membru
11. Dl. Dr. Gheorghe Borcean – Episcopia Caransebeșului - membru
12. Dl. Avocat Vasile Gâru – Episcopia Severinului și Strehaiei - membru

F. – Comisia Bugetară:

1. P.C. Pr. Protopop Ioan Văran – Episcopia Caransebeșului - **președinte**
2. P.C. Pr. Consilier Vasile Ghiniță-Șerban – Episcopia Romanului - **raportor**
3. P.C. Pr. Vicar eparhial Vasile Bota – Episcopia Oradiei, Bihorului și Slajului - membru
4. P.C. Pr. Consilier Mihai Zorilă – Episcopia Severinului și Strehaiei - membru
5. Dl. Prof. Constantin Catrina – Arhiepiscopia Sibiului - membru
6. Dl. Ing. Gheorghe Benea – Arhiepiscopia Clujului - membru
7. Dl. Exp. maritim Dr. Dorel Onaca – Arhiepiscopia Tomisului - membru
8. Dl. Ing. Grigore Costică – Episcopia Buzăului și Vrancei - membru
9. Dl. Ing. Mihai Mocanu – Episcopia Hușilor - membru
10. Dl. Prof. Sergiu-Ioan Cociu – Episcopia Aradului - membru
11. Dl. Ing. Dr. Nicolae Bud – Episcopia Maramureșului și Sătmarului - membru
12. Dl. Petre Marian Miluț – Episcopia Sloboziei și Călărașilor - membru
13. Dl. Ing. Petru Porumboiu – Episcopia Covasnei și Harghitei - membru

13. Alegerea membrilor Consiliului Național Bisericesc

În temeiul prevederilor art. 20, lit. “f” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 59, lit. “f” din Regulamentul Organelor Centrale, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte, aduce la cunoștința plenului îndatorirea Prea Fericirii Sale, în calitate de Președinte al Adunării Naționale Bisericești, de a propune alegerea membrilor Consiliului Național Bisericesc din sânul Adunării, ținându-se seama ca persoanele care vor intra în componența acestui organ central bisericesc să se bucure de notorietate și experiență și, în același timp, să fie disponibile pentru convocare ori de câte ori este nevoie.

După ce aduce aceste lămuriri, Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte dă citire propunerilor privind componența Consiliului Național Bisericesc, organ central bisericesc executiv care se constituie din trei membri clerici și șase membri mireni aleși din sânul Adunării Naționale Bisericești.

La propunerile prezentate Plenului, *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* opinează că acestea sunt judicioase și reprezentative, așa cum a subliniat Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte, dar ar trebui ca și Arhiepiscopiile să fie reprezentate și ele, de aceea, propune ca în locul membrului mirean de la Arhiepiscopia Craiovei să fie nominalizat un reprezentant al altei Arhiepiscopii.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte subliniază că potrivit prevederilor art.25 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și art. 111, al. 2 din Regulamentul Organelor Centrale, membrii Consiliului Național Bisericesc se aleg din sânul Adunării Naționale Bisericești în care sunt delegați clerici și mireni din toate eparhiile Patriarhiei Române și nu pe criterii de reprezentativitate mitropolitană sau arhiepiscopală. În același timp, arată că la propunerile pe care le-a supus aprobării Adunării Naționale Bisericești, a luat în considerare și distanța față de Capitală a membrilor propuși în scopul unei legături rapide și a unei prezențe constante și neîmpiedicate la lucrările Consiliului Național Bisericesc.

Aducând aceste precizări lămuritoare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte* supune votului plenului Adunării Naționale Bisericești următoarea componență a Consiliului Național Bisericesc:

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Academician **Dumitru Popescu** – Arhiepiscopia Bucureștilor;
2. P.C. Pr. Protopop **Ioan Dâmbu** – Arhiepiscopia Clujului;
3. P.C. Pr. **Ion Răduț** – Arhiepiscopia Craiovei.

Membri Mireni:

4. Dl. Academician **Constantin Bălăceanu Stolnici** – Arhiepiscopia Bucureștilor;
5. Dl. Economist **Viorel Roman** – Arhiepiscopia Iașilor;
6. Dl. Prof. Univ. Dr. **Corneliu Ioan Bucur** – Arhiepiscopia Sibiului;
7. Dl. Prof. Dr. **Tudor Nedelcea** – Arhiepiscopia Craiovei;
8. Dl. Prof. **Nicolae Săcară** – Arhiepiscopia Timișoarei;
9. Dl. Prof. Univ. Dr. **Nicolae Noica** – Episcopia Alexandriei și Teleormanului.

Ca urmare a votului exprimat, se constată 11 abțineri, iar pentru componența propusă a votat marea majoritate a membrilor Adunării Naționale Bisericești, adică restul de 91 membri din 102 prezenți.

În urma rezultatului votării, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– *Aprobă componența Consiliului Național Bisericesc – organ executiv al Sfântului Sinod și al Adunării Naționale Bisericești, pentru perioada 2006–2010, după cum urmează:*

Membri clerici:

1. P.C. Pr. Academician **Dumitru Popescu** – Arhiepiscopia Bucureștilor;
2. P.C. Pr. Protopop **Ioan Dâmbu** – Arhiepiscopia Clujului;
3. P.C. Pr. **Ion Răduț** – Arhiepiscopia Craiovei.

Membri Mireni:

4. Dl. Academician **Constantin Bălăceanu Stolnici** – Arhiepiscopia Bucureștilor;
5. Dl. Economist **Viorel Roman** – Arhiepiscopia Iașilor;
6. Dl. Prof. Univ. Dr. **Corneliu Ioan Bucur** – Arhiepiscopia Sibiului;
7. Dl. Prof. Dr. **Tudor Nedelcea** – Arhiepiscopia Craiovei;
8. Dl. Prof. **Nicolae Săcară** – Arhiepiscopia Timișoarei;
9. Dl. Prof. Univ. Dr. **Nicolae Noica** – Episcopia Alexandriei și Teleormanului.

14. Desemnarea Comisiei pentru verificarea și semnarea Proceselor-Verbale ale ședințelor de lucru ale Adunării.

Prea Fericitul Părinte Președinte arată, în continuare, că, potrivit art. 80, al. 3 din Regulamentul Organelor Centrale, este necesar să se constituie, din sânul membrilor Adunării, o Comisie pentru verificarea și semnarea Proceselor-Verbale ale ședințelor de lucru ale Adunării Naționale Bisericești care se vor desfășura în perioada mandatului 2006 – 2010.

Ca urmare a propunerii Prea Fericitului Părinte Președinte având drept criteriu apropierea de București, **plenul Adunării Naționale Bisericești hotărăște:**

– Aprobă Comisia pentru verificarea și semnarea Procesului-Verbal al Adunării Naționale Bisericești pentru perioada 2002–2006 în următoarea componență:

- Pr. Vicar eparhial Nicolae Brânzea- Episc. Argeșului și Muscelului;
- Pr. Consilier eparhial Nedelea Cărămizaru- Episcopia Giurgiului;
- Dl. Academician Constantin Bălăceanu Stolnici -Arhiepiscopia Bucureștilor;
- Dl. Prof. Univ. Dr. Ilie Bădescu - Arhiepiscopia Bucureștilor;

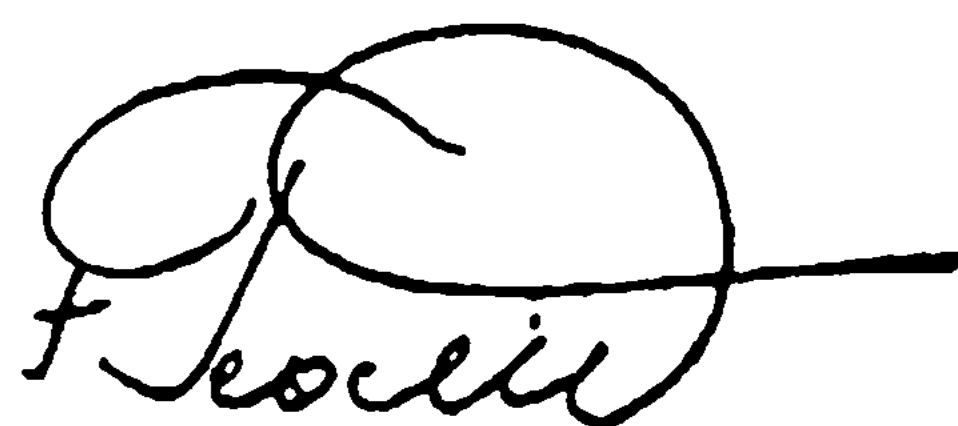
15. Închiderea lucrărilor Adunării Naționale Bisericești.

Constatând că s-au îndeplinit procedurile statutare și regulamentare bisericești pentru constituirea Adunării Naționale Bisericești cât și pentru desfășurarea primei ședințe de lucru din noua sesiune pe anul 2006, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte declară închisă ședința Adunării Naționale Bisericești și prorogă sesiunea pe anul 2006.**

Se rostește rugăciunea *Cuvine-se cu adevărat!*

PREȘEDINTELE ADUNĂRII NAȚIONALE BISERICESTI

† *T E O C T I S T*

**ARHIEPISCOPUL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLITUL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, LOCTIITOR AL CEZAREEI
CAPADOCIEI
ȘI**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETAR DE ȘEDINȚĂ
Pr. Dr. Augustin Rusu.
Consilier patriarhal

LUCRĂRILE SESIUNII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PE ANUL 2006

Sumarul ședinței de lucru din ziua de 27 iunie 2006 *

Potrivit prevederilor art.12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, coroborate cu prevederile art.9 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română și în conformitate cu convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de pe teme nr. 2617 din 14 iunie 2006, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a fost convocat în ședință de lucru pentru data de 27 iunie 2006, orele 10⁰⁰, la Palatul Patriarhiei din București.

MARȚI, 27 IUNIE 2006

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeumului.

La orele 8⁰⁰ s-a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală de către P.S. Arhiepiscop-Vicar **Irineu Slătineanu** al Episcopiei Râmnicului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

În continuare, la orele 10⁰⁰, același sobor de slujitori a oficiat Tedeumul în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist**, a II.PP.SS. Mitropoliți și Arhiepiscopi, a PP.SS. Episcopi, Episcopi-Vicari Patriarhali, Episcopi-Vicari și Arhiepiscop-Vicari, a PP.CC. Părinți consilieri patriarhali și a altor credincioși aflați în Catedrală.

2. Apelul nominal.

La orele 10³⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist**, împreună cu membrii Sfântului Sinod intră în Sala Sinodală a Palatului Patriarhal.

Prea Fericirea Sa invită pe Prea Sfințitul Episcop-Vicar Patriarhal **Vincențiu Ploieșteanu**, Secretarul Sfântului Sinod să dea citire **Apelului nominal**, constatându-se că:

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, II.PP.SS. *Mitropoliți*: **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, **Laurențiu** al Ardealului, **Bartolomeu** al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, **Teofan** al Olteniei, **Nicolae** al Banatului și **Petru** al Basarabiei; II.PP.SS. *Arhiepiscopi*: **Teodosie** al Tomisului, **Nifon** al Târgoviștei, **Pimen** al Sucevei și Rădăuților și **Andrei** al Alba Iuliei; PP.SS. *Episcopi*: **Gherasim** al Râmnicului, **Eftimie** al Romanului, **Epifanie** al Buzăului și Vrancei, **Calinic** al Argeșului și Muscelului, **Casian** al Dunării de Jos, **Timotei** al Aradului, **Lucian** al Caransebeșului, **Justinian** al Maramureșului și Sătmăruului, **Nicodim** al Severinului și Strehaiei, **Damaschin** al Sloboziei și Călărașilor, **Ioan** al Covasnei și Harghitei, **Galaction** al Alexan-

* Prezentul sumar a fost pregătit pentru tipar de Pr. Dr. *Augustin Rusu*, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

driei și Teleormanului, **Ambrozie** al Giurgiului, **Daniil**, Episcop-Loctiitor (administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului și **Sofronie** al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; *PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali*: **Vincentiu Ploieșteanul** și **Ciprian Câmpineanul**; *PP.SS. Episcopi-Vicari*: **Sebastian Ilfoveanul** și **Varsanufie Prahoveanul** ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **Visarion Rășinăreanul** al Arhiepiscopiei Sibiului, **Gurie Gorjeanul** al Arhiepiscopiei Craiovei, **Paisie Lugojanul** al Arhiepiscopiei Timișoarei și **Sofian Brașoveanul** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord; *PP.SS. Arhieriei-Vicari*: **Irineu Slătineanul** al Episcopiei Râmnicului, **Ioachim Băcăuanul** al Episcopiei Romanului, **Corneliu Bârlădeanul** al Episcopiei Hușilor, **Petroniu Sălăjanul** al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și **Iustin Sighețeanul** al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Absentează motivat: II.PP.SS. Mitropoliți: **Serafim** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord și **Iosif** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; I.P.S. Arhiepiscop **Nicolae** al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada; *PP.SS. Episcopi*: **Ioachim** al Hușilor și **Ioan** al Oradiei, Bihorului și Sălajului; *PP.SS. Episcopi-Vicari*: **Calinic Botoșăneanul** al Arhiepiscopiei Iașilor, **Irineu Bistrițeanu** și **Vasile Someșanul** ai Arhiepiscopiei Clujului, **Siluan Marsilianul** și **Marc Nemțeanul** ai Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

Constatând prezența statutară, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară deschisă prezenta ședință de lucru.

3. Componenta Comisiilor de lucru ale Sfântului Sinod.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist dispune, apoi, să se dea citire *componentei Comisiilor Sinodale* după cum urmează:

Comisia Pastorală, Monahală și Socială

1. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților	Membru
4. P.S. Episcop Eftimie al Romanului	Membru
5. P.S. Episcop Ioachim al Hușilor	Membru
6. P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul	Raportor
8. P.S. Episcop-Loctiitor Daniil	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul	Membru
12. P.S. Arhieriu-Vicar Petroniu Sălăjanul	Membru
13. P.S. Arhieriu-Vicar Iustin Sigheteanul	Membru

Comisia Teologică și Liturgică

1. I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului	Membru
4. P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos	Raportor
5. P.S. Episcop Ioan al Oradiei	Membru
6. P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul	Membru
10. P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul	Membru
11. P.S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul	Membru

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

1. I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei	Membru
3. P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului	Membru
4. P.S. Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei	Membru
5. P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului	Raportor
6. P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului	Membru
7. P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului	Membru
8. P.S. Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Marc Nemțeanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul	Membru

Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice

1. I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord	Membru
3. I.P.S. Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale	Membru
4. I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei	Raportor
5. I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiep.Ort.Rom. în America și Canada	Membru
6. P.S. Episcop Timotei al Aradului	Membru
7. P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei	Membru
8. P.S. Episcop Ambrozie al Giurgiului	Membru

9. P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Gurie Gorjeanul	Membru
12. P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul	Membru

Luând act de propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh **Teoctist** în legătură cu componența Comisiilor sinodale, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Aprobă componența Comisiilor Sinodale pentru această ședință de lucru, în forma supusă aprobării plenului.*

4. Aprobarea Ordinii de Zi. Repartizarea lucrărilor la Comisiile sinodale de lucru.

Prea Fericitul Părinte Patriarh supune discuției și aprobării Plenului **Ordinea de zi** a ședinței Sfântului Sinod, cu invitația de a se face completările cuvenite dacă există propuneri în acest sens.

P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea ca Plenul să aprobe înscrierea pe ordinea de zi a:

Temeiul nr. 2529/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la rezultatele Colectei inițiate de Patriarhia Română în sprijinul persoanelor afectate de inundațiile din sudul țării, aprilie-mai 2006;

Temeiul nr. 2678/2006 – Referatul Sectorului Relațiilor externe Bisericești, în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la întâlnirea anuală a Comitetului Central al Conferinței Bisericilor europene-KEK (London Derry, Irlanda de Nord, 25-31 mai 2006).

Ca urmare solicitării făcute și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe ordinea de zi a Temeiului nr. 2529/2006 și repartizarea la Comisia Pastorală, Monahală și Socială, pentru studiere.*

– *Aprobă înscrierea pe ordinea de zi a Temeiului nr. 2678/2006 și repartizarea la Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și ecumenice pentru studiere.*

– *Aprobă ordinea de zi a prezentei ședințe a Sfântului Sinod, cu completările aduse, și repartizarea ei pentru studiere la Comisiile sinodale, după cum urmează:*

Comisia Pastorală, Monahală și Socială

1. **Temei nr. 2615/2006** – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Bucureștilor privind necesitatea pregătirii și sfințirii Sfântului și Marelui Mir în Joia Patimilor din anul 2007 (5 aprilie 2007).

2. **Temei nr. 2593/2006** – Poziția II.PP.SS. și PP.SS. ierarhi ardeleni privitor la situația Fundației Gojdu în raport cu proiectul de înființare a Fundației pu-

blice româno-ungare Gojdu ca urmare a Acordului încheiat între guvernele României și Ungariei la 20 octombrie 2005.

3. **Temei nr. 2579/2006** – Referatul Sectorului II Economico-Financiar al Administrației Patriarhale în legătură cu rezultatul colectei din Duminica Ortodoxiei (12 martie 2006) și cu proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Fondului Central Misionar pe 2006.

4. **Temei nr. 2580/2006** – Referatul Sectorului II Economico-Financiar al Administrației Patriarhale în legătură cu rezultatul colectării subvențiilor de la Centrele Eparhiale pentru Fondul Mitropolia Basarabiei.

5. **Temei nr. 2743/2006** – Adresa Episcopiei Maramureșului și Sătmarului nr. 544/2006 cu propunerea P.S. Justinian de a se acorda rangul de Arhimandrit Cuviosului Protosinghel Timotei Bel, exarhul mănăstirilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului.

6. **Temei nr. 2765/2006** – Adresa Episcopiei Covasnei și Harghitei nr. 655/2006 cu propunerea P.S. Episcop Ioan de a se acorda rangul de arhimandrit Cuviosului Protosinghel Andrei Moldovan, exarhul mănăstirilor din Episcopia Covasnei și Harghitei.

7. **Temei nr. 2529/2006** – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la rezultatele Colectei inițiate de Patriarhia Română în sprijinul persoanelor afectate de inundațiile din sudul țării, aprilie-mai 2006.

Primește raportor: P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul

Comisia Teologică și Liturgică

8. **Temei nr. 1175/2006** – Informarea Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române cu privire la ședința Comisiei pentru elaborarea programelor școlare (analitice) la disciplinele teologice pentru clasele a XI-a și a XII-a de la Seminariile Teologice.

9. **Temei nr. 2216/2006** – Referatul Sectorului Învățământ în legătură cu ședința Comisiei de evaluare a manualelor de Religie pentru clasa a XI-a.

10. **Temei nr. 2219/2006** – Informare a Sectorului Învățământ al Patriarhiei cu privire la desfășurarea celei de a patra consultări a reprezentanților școlilor de teologie din Mitropolia Moldovei și Bucovinei.

11. **Temei nr. 2746/2006** – Adresa Arhiepiscopiei Clujului nr.2195/21 iunie 2006 cu propunerea I.P.S.Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului privind îmbunătățirea procedurii de acordare a autorizației picturilor bisericești.

Primește raportor: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

12. **Temei nr. 1381/2006** – Adresa Episcopiei Giurgiului din 21 martie 2006 cu propunerea de a se aproba proiectul de stemă al eparhiei.

13. **Temei nr. 2016/2004** – Cererea fostului preot pensionar Moldovan Petru, fost paroh la parohia Deușu-Vechea, prin care introduce recurs la Sfântul Sinod împotriva sentinței cu nr. 1/2006 a Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Clujului prin care i s-a aplicat pedeapsa caterisirii.

14. **Temei nr. 1573/2006** – Cererea fostului preot Ion T. Lică de la Parohia Călieni, Protopopiatul Focșani II, prin care introduce recurs la Sfântul Sinod împotriva sentinței cu nr. 2/2006 a Consistoriului Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei prin care i s-a aplicat pedeapsa caterisirii.

15. **Temei nr. 2443/2006** – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu solicitarea Sindicatului Național al țăranilor și Proprietarilor Români “Propact-2005” privind afilierea preoților și a unităților bisericești la această organizație sindicală.

Primește raportor: P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului

Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice

16. **Temei nr. 1262/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu vizita în Germania a unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul sfințirii Catedralei Mitropolitane din Nürnberg (11-15 mai 2006).

17. **Temei nr. 310/2006** – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei II al Moscovei și a Toată Rusia de a participa la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizat de Consiliul Interreligios al Federației Ruse și de Consiliul Religios al C.S.I. (Moscova, 4-5 iulie 2006) și referatul participării I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei la consfătuirea experților pentru pregătirea respectivei întruniri (Moscova 25-26 mai 2006).

18. **Temei nr. 1925/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ceremoniile de întronizare a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe surori din ținuturile Cehiei și din Slovacia (Praga, 28 mai 2006).

19. **Temei nr. 2456/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu propunerile Patriarhiei Moscovei și desemnarea delegației Bisericii Ortodoxe Române în dialogul dintre cele două Patriarhii referitor la Mitropolia Basarabiei.

20. **Temei nr. 1921/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la serbările prilejuite de aniversarea zilei de naștere a I.P.S. Mitropolit Nicodim al Harkovului și Bogoduhov (Harkov, 7 mai 2006).

21. **Temei nr. 2457/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la inaugurarea

Cimitirului Eroilor Români de la Țiganca, Republica Moldova, la Praznicul Înălțării Domnului (1 iunie 2006).

22. **Temei nr. 303/2006** – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la cea de a IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor (Porto Alegre, 14-23 februarie 2006).

23. **Temei nr. 2238/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Conferința Bisericilor Europene de a desemna cei 42 de delegați oficiali la cea de a III-a Adunare Ecumenică Europeană (Sibiu, 4-9 septembrie 2007).

24. **Temei nr. 28/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu lucrările celei de a XI-a întâlniri de Dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Eisenach, 1-7 aprilie 2006).

25. **Temei nr. 2791/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu vizita I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în Biserica Evanghelică din Württemberg (Germania, 2-8 mai 2006).

26. **Temei nr. 2678/2006** – Referatul Sectorului Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la întâlnirea anuală a Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene – KEK (London Derry, Irlanda de Nord, 25-31 mai 2006).

27. **Temei nr. 1289/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu vizita pastorală a P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului la parohiile Ortodoxe Române din Melbourne și Sydney (Australia, 12 februarie-2 martie 2006).

28. **Temei nr. 2621/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu rezultatele celei de a II-a întâlniri de lucru a Comisiei de Dialog dintre Patriarhia Serbiei și Patriarhia Română (București, 25-26 aprilie 2006).

29. **Temei nr. 2625/2006** – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu participarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul la festivitățile organizate cu prilejul împlinirii a șaizeci de ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria (29-30 mai 2006).

Primește raportor: I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei

5. Cuvântul introductiv al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

După repartizarea Ordinii de zi la comisii, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* rostește următorul cuvânt introductiv al ședinței sinodale:

Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

“Înainte de a intra în ordinea de zi, îmi împlinesc plăcuta îndatorire de a vă saluta și cu prilejul acestei ultime ședințe a Sfântului Sinod din sesiunea de primăvară, cum este numită, deși am intrat în plină vară, și ca întotdeauna să vă îmbrățișez cu toată dragostea.

Pe lângă aceasta, o bucurie care mă stăpânește în aceste clipe, și cred că pe toți membrii Sfântului Sinod, este aceea că în componența mitropoliților țării se află acum, pentru prima dată în această calitate, Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Marmureșului. Este o împlinire precedată de fel de fel de răvășiri și împrăștieri de gânduri, ca și altele în Biserică. Pericopa din Faptelor Apostolilor (15, 5-11, 22-28, 30-32) citită astăzi ne-a demonstrat atât de frumos împlinirea țelului suprem al unității, atunci când inimile și gândurile noastre se îndreaptă spre Mântuitorul Iisus Hristos și spre Biserica întemeiată cu scump sângele Său. Așa s-a împlinit și această lucrare atât de importantă pentru desăvârșirea pastorației noastre în Transilvania, pământul atâtor martiri, atâtor mărturisitori pentru Biserică și al celor care au luptat pentru unitatea Ortodoxiei în timpul acesta de libertate sfântă religioasă pe care ne-a dat-o Dumnezeu și ne-a împlinit astfel o mare lipsă pe care o avea Biserica noastră.

Suntem cu toții bucuroși să vedem cum realitatea și voia lui Dumnezeu risipește temerile și norii, adună gândurile și lucrarea noastră în Duhul Sfânt. Și cât de repede cele două mitropolii, acum unite desăvârșit, ca și toate eparhiile țării noastre, în același gând și faptă slujesc Ortodoxia în Transilvania, într-o formă pilduitoare pentru noi toți și pentru credincioșii acestei provincii. Cât de repede soarele dreptății, al iubirii și sincerității a biruit temerile unei dezbinări care se profila a fi fără putință evitată.

Dar iată că rugăciunile noastre au biruit, și nu atât ale noastre, ale celor de azi, cât mai ales ale înaintașilor noștri, ale celor care au mărturisit Ortodoxia în timpuri foarte grele, cum ne arată tablourile acestea din Sala sinodală pentru cei ce au ochi să vadă și să înțeleagă. Câtă frământare și cât elan și bucurie a fost atunci, când, pentru prima dată, cele două strane deveneau una, cu curajul și cutezanța Patriarhului Justinian, care exprima totdeauna voia lui Dumnezeu în activitatea sa. Patriarhul Justinian a vizitat personal eparhiile din Transilvania și a constatat câtă nevoie era acolo de unitatea Ortodoxiei, începând cu Mitropolia Ardealului, sfântă, istorică și de-a pururi veșnică în viața Bisericii noastre, Mitropolia lui Andrei Șaguna, cu ierarhii ei de atunci.

Constatăm cu bucurie acum, zilele acestea chiar, la împlinirea unei îndatoriri sfinte, după voia lui Dumnezeu, pe care am simțit-o cu toții, ca Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Laurențiu al Ardealului și Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Marmureșului, să-și înmănuncheze gândurile și voința și să acționeze într-un glas, și în fața credincioșilor și în fața autorităților de stat, pentru apărarea drepturilor istorice ale celor două Mitropolii din Transilvania.

Am actualizat momentele acestea pentru a mulțumi lui Dumnezeu și pentru a exprima, încă o dată, dorința noastră, a celor care ne-am manifestat de la început voința cvasi-unanimă pentru această lucrare, de a proceda așa în continuare, ca întreaga noastră Biserică, de acasă și de peste hotare, să aibă aceeași inimă a ierarhiei noastre bisericești. Fie că suntem aici, fie că suntem în Europa sau pe alte continente, aceeași vâpaie a Duhului Sfânt ajută continuu la mersul Bisericii noastre mai departe.

Mult mă mângâie gândul acesta, prezent în viața mea de ierarh și de monah al Bisericii noastre, că prin lucrarea și aspirațiile noastre împlinim voia lui Dumnezeu și facem ce trebuie să facem, respectând cuvântul Mântuitorului, Care le-a spus Apostolilor, că între voi să nu fie ca în lumea cea deșartă, unul de-a dreapta, altul de-a stânga, unul mai mare, altul mai mic, pentru că Dumnezeu Tatăl le rânduiește pe toate. și acest lucru îl constată permanent, cu fiecare generație, așa putea spune, de membri în Adunarea Eparhială, în Consiliul Eparhial, în Adunarea Națională Bisericească, în Consiliul Național Bisericesc. Aceleași adevăruri le experimentăm din fericire pentru slujirea Bisericii noastre. Stăpâniți de aceste gânduri trebuie să rămânem neîncetat. Nici un fel de ascunziș, nici un fel de preocupare străină Bisericii noastre nu avem dreptul să răspândim pentru a dezbină, ci datorită suntem să lucrăm pentru a uni. Întotdeauna cuvântul să ne fie - cum învață Sfântul Apostol Pavel - "înțelept, drept, cuvios, cumpătat" (Tit 1, 8).

Vremurile pe care le străbatem, iubiți Părinți și frați în Domnul, nu sunt de fel ușoare. Dar Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, este prezent întotdeauna cu noi. Am găsit adevărul acesta la unii mari teologi, care ne spun că Dumnezeu iubește omul certându-l, ca un Părinte bun. Atunci când noi, ca popor, suntem în suferință, când atâți semeni ai noștri încă nu au locuință, și când mereu vin alte pagube, toate acestea cer ca noi să ne dezbrăcăm de haina cea veche a simțirilor și a dorințelor noastre și să slujim Biserica, după pilda marilor Părinți, care ne-au acordat rugăciunile lor și harul dumnezeiesc, ca noi să-i proclamăm sfinți, trecându-i în calendarul nostru și în calendarul Bisericii Ortodoxe surori.

Cu acest gând, adresez Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu, ca și din locul acesta unde ne aflăm acum, să gândim, să lucrăm, să ne rugăm în unitatea credinței și a duhului. Amin!"

6. Prezentarea rapoartelor Comisiilor sinodale de lucru.

Încheind cuvântul *Prea Fericitul Părinte Patriarh* dispune ca raportorii Comisiilor să prezinte referatele asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi și care au fost studiate în după amiaza zilei precedente.

Comisia Pastorală, Monahală și Socială

Prea Fericitul Părinte Patriarh invită pe *P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul* al Arhiepiscopiei Sibiului, raportorul Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale să prezinte referatele asupra problemelor date în studiul acesteia, după cum urmează:

Temei 2615 din 20 iunie 2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Bucureștilor privind necesitatea pregătirii și sfințirii Sfântului și Marelui Mir în Joia Patimilor din anul 2007 (5 aprilie 2007)

Din prezentarea referatului rezultă că ultima sfințire a Sfântului și Marelui Mir a avut loc la Patriarhia Română în Joia Sfințelor Patimi (2 mai) din anul 2002.

În prezent, potrivit dispoziției Prea Fericitului Părinte Patriarh, Arhiepiscopia Bucureștilor a înaintat la Cancelaria Sfântului Sinod adresa nr. 5251/2006 din care

reiese că de la ultima sfințire a Sfântului și Marelui Mir, cantitatea existentă s-a împuținat, aceasta putând acoperi trebuințele liturgice ale unităților bisericești ortodoxe române din țară și de peste hotare până la începutul anului 2007, ceea ce necesită inițierea acțiunii de pregătire și sfințire a unei noi cantități de Sfânt și Mare Mir.

Urmare acestor semnalări, se impune luarea măsurilor canonice și liturgice tradiționale pentru prepararea și sfințirea unei noi cantități de Sfânt și Mare Mir, necesară în desfășurarea lucrării sfințitoare a Bisericii, pentru folosul și creșterea duhovnicească a credincioșilor noștri de la unitățile bisericești din țară și de peste hotare.

În referatul Cancelariei Sfântului Sinod se arată că actul sfințirii Marelui Mir constituie manifestarea deplinei autocefalii a Bisericii Ortodoxe Române și dovada unității sale, Sfințirea Marelui Mir făcându-se cu participarea tuturor membrilor Sfântului Sinod.

Ca urmare, referatul prezintă o seamă de măsuri pe care Sfântul Sinod să le examineze și să aducă hotărârile convenite cu privire la:

1. Organizarea ceremoniilor religioase pentru sfințirea Sfântului și Marelui Mir în Sfânta și Marea *Joi din Săptămâna Patimilor* Domnului nostru Iisus Hristos din anul 2007, adică la data de 5 aprilie:

2. Înștiințarea membrilor Sfântului Sinod de către Cancelaria Sfântului Sinod despre îndatorirea canonică de a participa la Sfânta Liturghie din Sfânta și Marea Joi a Patimilor Domnului și la slujba de sfințire a Sfântului și Marelui Mir;

3. Măsuri pentru procurarea ingredientelor existente în țară prin purtarea de grijă a P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Sebastian Ilfoveanul și a colaboratorilor pe care și-i va alege;

4. Măsuri pentru procurarea unor ingrediente care nu se găsesc în țară, prin demersuri către unele Biserici Ortodoxe, prin purtarea de grijă a P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul (pentru Patriarhia Ierusalimului) și a P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul (pentru Biserica Greciei);

5. Desemnarea unui membru al Sfântului Sinod din rândul II.PP.SS. Mitropoliți pentru a rosti omilia zilei cu prilejul sfințirii Sfântului și Marelui Mir;

6. Desemnarea unei comisii din rândul membrilor Sfântului Sinod căreia să i se încredințeze responsabilitatea aducerii la îndeplinire a rânduielii bisericești privind prepararea, fierberea și sfințirea Sfântului și Marelui Mir, cu participarea PP.CC. Cuvioși slujitori de la Catedrala Patriarhală și de la Mănăstirea Antim;

7. Prepararea Sfântului și Marelui Mir să aibă loc, ca de obicei, la *Capela Pompilian* din cadrul Mănăstirii Antim din Capitală, în care scop să se ia măsurile necesare de pregătire a Capelei și de pregătire a vaselor de păstrare;

8. Se propune prepararea și sfințirea unei cantități de 300 litri Sfânt și Mare Mir - produs finit;

9. Consemnarea evenimentului Sfințirii Sfântului și Marelui Mir să se facă printr-un *Act Sinodal* care să fie înscris în Condica Sfântă, prin purtarea de grijă a Cancelariei Sfântului Sinod;

10. Să se aprobe ca Arhiepiscopia Bucureștilor să fie încredințată, ca și în anul 2002, cu luarea următoarelor măsuri privind prepararea Sfântului și Marelui Mir și organizarea ceremoniilor religioase:

- Zugrăvirea și recondiționarea spațiului destinat preparării și fierberii Marelui Mir de la Capela Pompilian din cadrul Mănăstirii Antim;

- Pregătirea corespunzătoare a vaselor existente destinate fierberii Marelui Mir;

- Verificarea și repunerea în funcțiune a instalației de gaz aferentă cazanelor de fierbere, cu sprijinul unei instituții autorizate;

- Pregătirea recipientelor existente sau, după caz, confecționarea unor noi recipiente din sticlă de yena (cu grosime de minimum 1,5 cm) pentru păstrarea Sfântului și Marelui Mir, într-un număr suficient pentru cantitatea de Mare Mir ce se va prepara;

- Personalul monahal ajutător se va îngriji de păstrarea și participarea la prepararea ingredientelor;

- În privința cantității ingredientelor ce se vor utiliza și a procesului de fierbere, să se aprobe ca Domnul Colonel (r) Răducanu Dumitru – farmacist primar, care a participat la pregătirile din anii 1996 și 2002 să acorde consultanța de specialitate.

11. Se propune în final ca Sfântul Sinod să hotărască programul și locul pentru desfășurarea ceremonialului religios pentru sfințirea Sfântului și Marelui Mir (Biserica Sfântul Spiridon – Nou din Capitală sau platforma din fața Catedralei Patriarhale, cum a fost în anul 2002).

În cadrul discuțiilor care au urmat pe marginea referatului prezentat de Cancelaria Sfântului Sinod, au luat cuvântul în următoarea ordine: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, PPP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhli Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și I.P.S. Arhiepiscop Teodosie* care s-a oferit să pună la dispoziție 1.000 litri vin alb vechi de 5 ani necesar pentru pregătirea Sfântului și Marelui Mir.

În urma discuțiilor purtate, a precizărilor care s-au făcut de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, care a studiat raportul, precum și în lumina cerințelor care s-au semnalat, Sfântul Sinod hotărăște:

- *Aprobă organizarea ceremoniilor religioase pentru sfințirea Sfântului și Marelui Mir în Sfânta și Marea Joi din Săptămâna Patimilor Domnului nostru Iisus Hristos din anul 2007, adică la data de 5 aprilie;*

- *Aprobă ca înștiințarea membrilor Sfântului Sinod despre îndatorirea canonică de a participa la Sfânta Liturghie din Sfânta și Marea Joi a Patimilor Domnului și la slujba de sfințire a Sfântului și Marelui Mir să se facă de către Cancelaria Sfântului Sinod;*

- *Aprobă următoarele măsuri privind procurarea ingredientelor necesare preparării Sfântului și Marelui Mir:*

- procurarea ingredientelor existente în țară se va face prin purtarea de grijă a P.S. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Sebastian Ilfoveanul și a colaboratorilor pe care și-i va alege, supunând spre aprobare Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist numele persoanelor și măsurile ce se impun;

- procurarea ingredientelor care nu se găsesc în țară să se facă prin demersuri către unele Biserici Ortodoxe, prin purtarea de grijă a P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul (pentru Patriarhia Ierusalimului) și a P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul (pentru Biserica Greciei), potrivit propunerilor ce se vor semnala de Arhiepiscopia Bucureștilor, prezentând spre aprobare Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist măsurile ce se impun;

În privința cantității ingredientelor ce se vor utiliza și a procesului de preparare, va fi consultat Domnul Colonel (r) Răducanu Dumitru – farmacist primar, care a mai primit această invitație și la acțiunile din anii 1996 și 2002;

– Adresează I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului rugămintea de a întocmi și susține omilia zilei în cadrul Sfintei Liturghii din Joia Sfintelor Patimi (5 aprilie 2007), cu prilejul sfințirii Sfântului și Marelui Mir;

– Aprobă constituirea unei comisii din rândul membrilor Sfântului Sinod căreia să i se încredințeze responsabilitatea aducerii la îndeplinire a rânduielii bisericești privind prepararea, fierberea și sfințirea Sfântului și Marelui Mir, în următoarea componență:

- I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, președintele Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale;

- P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod;

- P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul;

- P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În activitatea sa, Comisia să fie ajutată de PP.CC. Cuvioși slujitori de la Catedrala Patriarhală și de la Mănăstirea Antim;

– Aprobă prepararea și sfințirea unei cantități de 300 litri Sfânt și Mare Mir – produs finit, urmând ca întreaga activitate să se deruleze, ca de obicei, la Capela Pompilian din cadrul Mănăstirii Antim din Capitală;

– Ia act și aprobă propunerea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și a I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei ca la ridicarea Sfântului și Marelui Mir de la Patriarhia Română, fiecare eparhie să contribuie benevol pentru acoperirea parțială a cheltuielilor de procurare a ingredientelor necesare preparării Sfântului și Marelui Mir;

– Acceptă oferta I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului de a pune la dispoziția Patriarhiei Române o cantitate de 1.000 litri vin alb vechi de cinci ani, pentru prepararea Sfântului și Marelui Mir;

– Aprobă ca evenimentul Sfințirii Sfântului și Marelui Mir să fie consemnat în Condica Sfântă, prin purtarea de grijă a Cancelariei Sfântului Sinod;

– Aprobă ca Arhiepiscopia Bucureștilor să fie încredințată cu luarea măsurilor amintite în referatul Cancelariei Sfântului Sinod care se va pune la dis-

poziție, privind prepararea Sfântului și Marelui Mir și organizarea ceremoniilor religioase.

Temei nr. 2593/2006 – Poziția II.PP.SS. și PP.SS. ierarhi ardeleni privitor la situația Fundației Gojdu de la Sibiu în raport cu proiectul de înființare a Fundației publice româno-ungare Gojdu ca urmare a Acordului încheiat între guvernele României și Ungariei la 20 octombrie 2005.

1. După cum se cunoaște, ca urmare a solicitării regretatului Mitropolit Antonie al Ardealului (adresa Arhiepiscopiei Sibiului nr. 576/2003), Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin *Hotărârea nr. 1135 luată în ședința de lucru din 4 martie 2003 a confirmat statutul Fundației Emanuil Gojdu de la Sibiu, de continuatoare și moștenitoare a instituției care și-a desfășurat activitatea până în anul 1952, în următorii termeni:*

“Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit astăzi, 4 martie 2003, în ședință solemnă, confirmă faptul că Fundația Gojdu, înființată de avocatul și omul politic român Emanoil Gojdu (1802-1870) prin actul său testamentar din 4 noiembrie 1869, și-a reluat activitatea în anul 1996, Reprezentanța sa avându-și sediul la Sibiu.

Precizăm că, în urma naționalizării bunurilor sale mobile și imobile de către autoritățile comuniste din Ungaria și România, Fundația Gojdu și-a suspendat activitatea în anul 1952.

La ora actuală, Fundația Gojdu funcționează potrivit prevederilor testamentare ale ilustrului său întemeietor, aflându-se sub patronajul Mitropoliei Ardealului. Reprezentanța sa este condusă de Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de președinte.

Continuatoare și moștenitoare legitimă a instituției care și-a desfășurat activitatea până în anul 1952, actuala Fundație Gojdu este singura îndreptățită să dobândească patrimoniul ce i-a fost abuziv confiscat în Ungaria și România”.

2. Prin **Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 183 din 14 decembrie 2005** a fost ratificat *Acordul* semnat la 20 octombrie între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea *Fundației publice româno-ungare “Gojdu”*.

În ședința de lucru din 9 februarie 2006, la solicitarea I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Sfântul Sinod a luat în examinare problema *Fundației Emanuil Gojdu*, aflată în dezbatere internațională cât și în forul legislativ român, apreciindu-se că prin *Acordul* încheiat între guvernele României și Ungariei sunt nesocotite drepturile românilor ortodocși din Ardeal, Banat și Ungaria, beneficiari legitimi și unici ai moștenirii Gojdu.

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc, Sfântul Sinod a formulat următorul punct de vedere dat publicității prin **Comunicatul de Presă nr. 380/9 februarie 2006** în problema drepturilor legitime ale Fundației Emanuil Gojdu de la Sibiu:

“Având în vedere că Testamentul lui Emanoil Gojdu prevede clar că întreaga avere le revine românilor ortodocși din Transilvania și din Ungaria și ținând

seama că această problemă se dovedește a fi de stringentă actualitate în opinia publică românească, Sfântul Sinod decide ca ierarhii ortodocși din Transilvania și din Banat, în calitate de reprezentanți legitimi ai beneficiarilor, să se implice efectiv și eficient în executarea testamentului lui Emanoil Gojdu și, în colaborare cu Ministerul de Externe al României să găsească soluțiile legale și morale pentru rezolvarea acestei probleme.”

3. În aplicarea acestei hotărâri sinodale și în spiritul celor hotărâte de Sfântul Sinod privind colaborarea ierarhilor din Mitropolia Ardealului și Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului pe probleme de interes comun și asociind la acest demers și ierarhia din Mitropolia Banatului, **ierarhii din cele trei Mitropolii au întocmit și adresat Președintelui României, Dl. Traian Băsescu un Memoriu** (nr. 698/2006) în care se exprimă următoarele puncte de vedere privitor la situația *Fundației Gojdu* de la Sibiu în raport cu proiectul de înființare a *Fundației publice româno-ungare Gojdu*, potrivit Acordului încheiat între guvernele României și Ungariei la 20 octombrie 2005. Memoriul respectiv are următorul conținut:

“Am luat la cunoștință cu îngrijorare despre Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr.183 din 14 decembrie 2005, pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea Fundației publice româno-ungare “Gojdu”, acord semnat la București la 20 octombrie 2005.

Suntem surprinși că în acest acord, prin înființarea unei noi fundații, care va dispune de întreaga moștenire a lui Emanoil Gojdu din Ungaria și România, s-a exclus moștenitorul testamentar, prevăzut la art. 7 în Testament, care constituie acea parte “a națiunii române din Ungaria și Transilvania, care ține de legea răsăriteană ortodoxă”.

Constatăm cu regret că actualul Acord anulează practic acordul dintre România și Ungaria din 1937, ratificat de Parlamentele ambelor țări, care este încă în vigoare și care la ora actuală este temeiul juridic în virtutea căruia Fundația Gojdu își poate intra în posesia marelui mecenat. Voința testamentară a decis ca averea să fie administrată de o fundație românească permanentă, Fundația Gojdu, pusă sub patronajul Mitropoliei Ardealului, prin mitropolitul și “episcopii orientali ortodocși”. Dreptul la moștenire și administrare a proprietăților, conform testamentului îl are această Fundație Gojdu, care din 1996 și-a reluat activitatea la Sibiu (cu respectarea prevederilor testamentare și în baza legislației române în vigoare). Potrivit Hotărârii Sfântului Sinod al BOR din 4 martie 2003 – Fundația Gojdu este recunoscută de către Biserica Ortodoxă Română singura moștenitoare legală a bunurilor patrimoniale naționalizate de cele două state comuniste – Ungaria și România – în 1952.

Apreciem demersurile statului român pe lângă statul ungar pentru re-dobândirea patrimoniului mobil și imobil, însă, așa cum toate bisericile de etnie maghiară din Transilvania și-au revendicat toate moștenirile, se cuvine ca Statul român, prin Guvern și Parlament, să apere și dreptul românilor ortodocși din

Ungaria și Transilvania, prevăzute numai pentru ei în testamentul marelui binefăcător Emanuil Gojdu.

Noi, semnatarii acestui act reprezentăm vocea a peste 4.500.000 de români ortodocși care sunt moștenitorii de drept ai acestui Testament.”

4. Un alt pas important privitor la situația *Fundației Gojdu* de la Sibiu în raport cu proiectul de înființare a *Fundației publice româno-ungare Gojdu* ca urmare a Acordului încheiat între guvernele României și Ungariei la 20 octombrie 2005 l-a constituit desfășurarea, în ziua de 13 martie 2006, la sediul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, a *consultației între o delegație a Ministerului Afacerilor Externe, la nivel de experți, și reprezentanții Fundației Gojdu, alcătuită din ierarhii celor trei mitropolii din Transilvania și Banat.*

Din Comunicatul de Presă dat publicității la 13 martie 2006, la încheierea consultației, reies următoarele:

“Experții Ministerului Afacerilor Externe au prezentat ample expuneri de natură tehnică și juridică asupra tuturor aspectelor legate de coexistența Fundației private Gojdu și a Fundației publice româno-ungare Gojdu, expuneri menite să limpezească aspectele încă neclare ale acestei spinoase probleme. La sfârșitul acestor expuneri, delegația M.A.E. a prezentat propunerea de adoptare a unei declarații interpretative din care să rezulte că Acordul româno-ungar din 2005 nu afectează existența, legitimitatea și obiectivele Fundației Gojdu și nu abrogă Acordul din 1937. Reprezentanța Fundației Gojdu a opinat că e nevoie de fapte concrete, în acest sens.

În consecință, Reprezentanța Fundației Gojdu i-a adresat delegației M.A.E. rugămintea de a transmite următoarea propunere: Guvernul României să continue să-i solicite Guvernului Republicii Ungare aplicarea Acordului româno-ungar din 1937 privitor la retrocedarea averii Gojdu, Acord ratificat de parlamentele ambelor țări și care este încă în vigoare.

În acest fel, Guvernul Republicii Ungare îi va transfera Guvernului României întreaga avere Gojdu specificată în acordul din 1937, pentru ca, la rândul său, Guvernul României să transfere întregul patrimoniu Gojdu către Fundația Gojdu, cu sediul în Sibiu.

În acest context, Reprezentanța Fundației Gojdu crede că retragerea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 183/2005 ar fi o soluție care ar permite un răgaz pentru găsirea celei mai bune rezolvări, cu implicarea tuturor factorilor interesați.”

5. La data de 4 mai 2006, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a primit din partea Ministrului de Externe al României, Domnul Mihai Răzvan Ungureanu, scrisoarea cu nr. B1-1/4323* în care explicitează și prezintă unele considerații în legătură cu *Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 183 din 14 decembrie 2005* prin care a fost ratificat *Acordul* semnat la 20 octombrie între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea *Fundației publice româno-ungare “Gojdu”*.

Potrivit celor rânduite de Prea Fericitul Părinte Patriarh, scrisoarea Ministerului Afacerilor Externe a fost trimisă, cu **adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 1989 din 8 mai 2006**, Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți din Transilvania și Banat cu următoarea precizare: *“adresăm Mitropoliei Ardealului, Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Mitropoliei Banatului rugămintea de a examina precizările Ministerului Afacerilor Externe, a lua în comun acord măsurile convenite și a pregăti pentru proxima ședință a Sfântului Sinod materialul informativ în vederea unui răspuns către Ministerul Afacerilor Externe”*.

6. La data de 13 iunie 2006, prin poșta electronică, **Vicepreședintele Senatului, Dl.Senator Corneliu Vadim Tudor, a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți din Transilvania și Banat o invitație** prin care anunța ședința Camerei Superioare a Parlamentului în ziua de joi, 15 iunie orele 9,00, având la ordinea de zi dezbateră Ordonanței de Urgență a Guvernului referitoare la *Fundația Gojdu* (înregistrată la Cancelaria Sfântului Sinod sub nr. 2593 din 14.06.2006).

În referatul Cancelariei Sfântului Sinod asupra respectivei invitații s-au făcut următoarele remarci: *Ierarhii sunt invitați să asiste și nu se preciza dacă li se va da cuvântul să apere cauza; Nedându-li-se reprezentanților Bisericii noastre cuvântul era posibil ca Senatul să ia o hotărâre care dezavantajează Biserica Ortodoxă Română și apoi să se spună că reprezentanții ei au fost de față; Dacă problema vine în Plenul Senatului, înseamnă că este avizată deja de către comisia de specialitate, iar Patriarhia nu cunoaște propunerea acesteia către Plenul Senatului; Este invitat Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, dar invitația nu este adresată de Președintele Senatului, cum ar fi protocolar.*

Cu toate că nu s-a dat un răspuns oficial la invitația mai sus amintită, **în ziua de 15 iunie 2006, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, reprezentând și pe ceilalți ierarhi din Transilvania, Banat și Ungaria, a fost prezent la ședința în plen a Senatului României** care avea pe ordinea de zi dezbateră Ordonanței de Urgență a Guvernului României nr.183 din 14 decembrie 2005 prin care a fost ratificat *Acordul* semnat la 20 octombrie între Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare privind înființarea *Fundației publice româno-ungare “Gojdu”*.

În urma unor dezbateri furtunoase de peste 2 (două) ore în legătură cu oportunitatea de a se acorda cuvântul în plenul Senatului reprezentantului Bisericii Ortodoxe Române și a votului exprimat, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului a prezentat în plenul Senatului următoarea **scrisoare oficială adresată Senatului României de I.P.S. Mitropolit Laurențiu în numele Fundației Gojdu**, care reia pozițiile exprimate în scrisoarea anterioară nr.698, din 2 februarie 2006 adresată Președintelui României, și care are următorul conținut:

*“Excelența Voastră Domnule Președinte al Senatului României,
Excelențele Voastre Domnilor Senatori,*

Ca reprezentant al Bisericii Străbune, mă simt onorat de invitația primită de a fi astăzi alături de aleșii neamului nostru în cel mai înalt for legislativ al țării, pentru care ne rugăm la toate slujbele noastre bisericești ca Dumnezeu să le

lumineze mintea spre a lua cele mai înțelepte hotărâri și a elabora cele mai drepte și morale legi, pentru mai binele nostru al tuturor.

Ca Mitropolit al Ardealului și președinte al Fundației Gojdu, cu sediul la Sibiu, am venit în numele celor 15 ierarhi ortodocși din Transilvania, Banat și Ungaria și a celor peste 4.500.000 de români ortodocși, beneficiari ai testamentului marelui binefăcător, pentru a împlini datoria noastră în fața lui Dumnezeu și a înaintașilor noștri.

Precizăm de la început un lucru esențial: Din punct de vedere legal și moral, de moștenirea Gojdu nu poate dispune nici statul român, nici statul maghiar, aceasta nefiind proprietate de stat, ci proprietate privată. De aceea, nici noi, Biserica din Transilvania, care recunoaștem tratatul bilateral cu vecinii noștri, nu avem dreptul să renunțăm la un bun care nu este al nostru, ci aparține credincioșilor noștri.

Am fost surprinși că în Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare, prin înființarea unei noi fundații, care va dispune de întreaga moștenire a lui Emanuil Gojdu, din Ungaria și România, s-a exclus moștenitorul testamentar, prevăzut în art.7. din Testament, adică acea parte “a națiunii române din Ungaria și Transilvania, care ține de legea răsăriteană ortodoxă”.

Constatăm cu regret că acest Acord anulează practic Acordul dintre România și Ungaria din 1937, ratificat de Parlamentele ambelor țări, care este în vigoare și care la ora actuală este temeiul juridic în virtutea căruia Fundația Gojdu poate intra în posesia moștenirii testamentare. După cum se știe, voința testamentară a decis ca averea să fie administrată de o fundație românească permanentă, Fundația Gojdu, pusă sub patronajul Mitropoliei Ardealului, prin Mitropolitul și “episcopii orientali ortodocși”. Dreptul la moștenire și administrare a proprietăților conform testamentului, îl are această Fundație Gojdu, care din 1996 și-a reluat activitatea la Sibiu. Potrivit hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 4 martie 2003, Fundația Gojdu este recunoscută de către Biserica Ortodoxă Română ca singura moștenitoare legală a bunurilor patrimoniale naționalizate de cele două state comuniste – Ungaria și România – în 1952.

Apreciem demersurile Statului român pe lângă Statul ungar pentru redobândirea patrimoniului mobil și imobil, însă, așa cum toate Bisericile de etnie maghiară din Transilvania și-au revendicat toate moștenirile, se cuvine și este drept și moral ca Statul român, prin Guvern și Parlament, să apere și drepturile românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania, prevăzute numai pentru ei, în Testamentul lui Emanuil Gojdu.

Dumnezeu să ne ajute ca să putem rămâne în bună vecinătate, respectând însă și dreptul testamentar legal al celor pe care și excelențele Voastre îi reprezentați și îi apărați.

Vă rugăm să primiți binecuvântările, mulțumirea și prețuirea Bisericii pentru greaua și importanta misiune pe care o împliniți.

*Președintele “Fundației Gojdu”–Sibiu,
† Dr. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului”.*

Dezbaterile care au urmat în Parlamentul României s-au soldat cu retrimiteră Ordonanței respective la Comisia Juridică a Senatului în vederea rediscuțării, ținându-se seamă și de poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române și a Fundației Gojdu prezentată public de I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului.

În cadrul discuțiilor care au urmat pe marginea referatului prezentat de Cancelaria Sfântului Sinod au luat cuvântul în plenul Sfântului Sinod: *I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria* precum și alți membri ai Sfântului Sinod, exprimându-și regretul pentru Acordul semnat la 24 octombrie 2005 între Guvernul României și Guvernul Ungariei, fără o consultare prealabilă a Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ardeleni, membrii ai Fundației Gojdu, ierarhii români, urmând să intervină pentru anularea acestui acord.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sântul Sinod hotărăște:

– *Sfântul Sinod își reafirmă poziția sa exprimată prin hotărârea din martie 2003 potrivit căreia Fundația Emanuil Gojdu cu sediul la Sibiu este unica moștenitoare și continuatoare legitimă a istoricei Fundații Emanuil Gojdu. De asemenea, întărește mandatul încredințat în februarie 2006 ierarhilor ortodocși din Transilvania și Banat de a continua toate demersurile de redobândire a patrimoniului Fundației Emanuil Gojdu potrivit dispozițiilor testamentare a fondatorului ei.*

– *Sfântul Sinod ia act de alegerea noii conduceri a Fundației Emanuil Gojdu de la Sibiu având ca Președinte pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Laurențiu al Ardealului, Vicepreședinți pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae al Banatului, membri de drept pe ceilalți ierarhi ortodocși din Transilvania și Banat, secretar general pe Prea Sfințitul Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și secretari executivi pe Pr. Prof. Aurel Pavel (Sibiu) și Pr. Prof. Pavel Cherescu (Oradea).*

Temei nr.2579/2006 – Referatul Sectorului II Economic-Financiar al Administrației Patriarhale în legătură cu rezultatul Colectei din Duminica Ortodoxiei (12 martie 2006) și cu proiectul Bugetului de venituri și cheltuieli al Fondului Central Misionar pe anul 2006.

Din referat reiese că urmare apelului transmis credincioșilor de către PP.CC. Preoți de la parohii, prin Pastorală Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în Duminica Ortodoxiei din anul 2006, s-a realizat colecta pentru Fondul Central Misionar. Centrele eparhiale, conform Hotărârii nr. 1947/18-19 iunie 2003, au transmis la Administrația Patriarhală, cota de 60% din colectă, reprezentând **712.389 RON**- reținând pentru nevoile lor cota de 40% din colecta realizată estimată la cca. **474.926 RON** – în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod mai sus amintită.

În urma realizării acestei colecte în sumă de 712.389 RON, Sectorul Economic-Financiar al Administrației Patriarhale propune spre aprobare Sfântului

Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Bugetul Fondului Central Misionar pe anul 2006, conform hotărârii sinodale nr. 1947/2366/18-19 iunie, 2003, care se prezintă astfel:

VENITURI	RON
Din colecta realizată în Duminica Ortodoxiei (cota 60%)	712.389
CHELTUIELI	
A. Subvenții acordate pentru completarea salariilor preoților de la parohiile cu posibilități materiale reduse(25% din cota realizată) din cadrul Eparhiilor din Ardeal și Banat	296.829
Din care:	
75% Episcopiei Covasnei și Harghitei	222.622
25% Eparhii din Ardeal și Banat	74.207
B. Subvenții acordate Centrelor Eparhiale pentru nevoile acestora (40% din colecta realizată și reținută)	-
C. Acțiuni misionare externe (sumă pusă la dispoziția Patriarhiei Române- -35% din colecta realizată)	415.560
Total	712.389

În urma discuțiilor purtate asupra rezultatului colectei pentru Fondul Central Misionar din anul 2006 și asupra Proiectului Bugetului de venituri și cheltuieli al Fondului Central Misionar pe anul 2006;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de colecta realizată în Duminica Ortodoxiei din anul 2006 și transmisă în cotă de 60% la Patriarhia Română – conform celor aprobate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința din 18-19 iunie 2003, care însumează 712.389 RON.*

– *Aprobă Proiectul de buget venituri și cheltuieli al Fondului Central Misionar pe anul 2006 întocmit de Sectorul II al Administrației Patriarhale și prezentat Sfântului Sinod pentru execuție în anul 2006.*

– *Aduce mulțumiri ierarhilor și preoților de la Centrele eparhiale, parohii și mânăstiri, pentru eforturile depuse în vederea realizării Colectei Fondului Misionar în Duminica Ortodoxiei din anul 2006.*

Temei nr. 2580/2006 - Referatul Sectorului II al Administrației Patriarhale, Economico-Financiar, în legătură cu rezultatul colectei realizată de la Centrele Eparhiale pentru Fondul Mitropolia Basarabiei.

Din referatul respectiv al Sectorului II al Administrației Patriarhale, Economico-Financiar rezultă că sprijinul financiar realizat de Centrele Eparhiale pentru sprijinul Mitropoliei Basarabiei și Exarhatul Plaiurilor se face în temeiul hotărârii Sfântului Sinod nr. 805/1998 modificată prin hotărârea nr. 4480/2000.

Sfântul Sinod în ședința planară din 12-13 septembrie 2000 prin hotărârea nr. 4480/2000 a aprobat majorarea sprijinului financiar acordat de către fiecare Centru Eparhial din țară pentru Mitropolia Basarabiei și Exarhatul Plaiurilor de la 1.000.000 lei la 2.000.000 lei lunar (200 RON), începând cu 1 octombrie 2000.

Din evidențele contabile de la Administrația Patriarhală rezultă că la data actualei ședințe sinodale din 26 iunie, potrivit situației anexate, există eparhii care au restanțe față de acest fond destinat Mitropoliei Basarabiei după cum urmează:

- **Eparhii care au restanțe pe anii 2004, 2005, 2006** (*Arhiepiscopiile*: Sibiuului, Clujului, Tomisului; *Episcopiiile*: Râmnicului, Romanului, Buzăului, Hușilor, Oradiei, Maramureșului, Caransebeșului, Covasnei-Harghitei, Alexandriei-Teleormanului;

- **Eparhii care au restanțe parțiale pe anii 2004, 2005, 2006** (*Arhiepiscopia* Târgoviștei, *Episcopia* Sloboziei-Călărașilor);

- **Eparhii care au restanțe pe anii 2005 și 2006** (*Arhiepiscopiile*: Iașilor, Craiovei, Timișoarei, Sucevei-Rădăuților, Alba Iuliei; *Episcopia* Aradului);

- **Eparhii care au restanțe parțiale pe anul 2004** (*Episcopia* Argeșului-Muscelului);

- **Eparhii care au restanțe pe anul 2006** (*Arhiepiscopia* Bucureștilor, *Episcopia* Dunării de Jos).

Totodată, referatul precizează că Administrația Patriarhală a trimis Mitropoliei Basarabiei cărți și obiecte de cult în contul sprijinului ce urmează a fi acordat Mitropoliei în sumă de 137.068 RON .

Față de cele prezentate mai sus în referatul Sectorul II al Administrației Patriarhale, Economico-Financiar, în urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Adresează membrilor Sfântului Sinod rugămintea de a dispune măsurile ce se cuvin pentru ca Centrele eparhiale pe care le păstoresc să vireze Administrației Patriarhale, până la data de 31 iulie 2006, sumele datorate Fondului pentru Mitropolia Basarabiei pe anii 2004, 2005 și 2006.*

– *Cancelaria Sfântului Sinod va comunica fiecărui Centru Eparhial sumele restante, redate de Sectorul II al Administrației Patriarhal, Economico-Financiar, pentru anii 2004, 2005 și 2006 pentru Fondul Mitropoliei Basarabiei.*

– *I.P.S. Mitropolit Petru este rugat ca anual să prezinte o Dare de seamă privind utilizarea sumelor pentru Fondul Mitropolia Basarabiei.*

Temei nr. 2743/2006 – Adresa Episcopiei Maramureșului nr. 544/2006, cu propunerea P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului de a se acorda Cuviosului Protosinghel Timotei Bel, exarhul Mănăstirilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, rangul de Arhimandrit.

Din recomandarea P.S. Episcop Justinian rezultă că P.C. Protosinghel Timotei Bel are vârsta de 32 de ani, este licențiat în teologie având studii post-universitare, atât în țară cât și în străinătate și o viețuire în Mănăstirea Rohia de aproape 17 ani.

Luând act de propunerea P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului de a i se acorda rangul de Arhimandrit, precum și de datele consemnate în autobiografia celui recomandat;

Pe temeiul art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții

monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, potrivit cărora rangul de arhimandrit se acordă cu aprobarea Sfântului Sinod, Comisia Pastorală, Monahală și Socială consideră că cel recomandat a întrunit condițiile pentru a i se acorda rangul de arhimandrit.

Cu acest prilej, Comisia Pastorală Socială și Monahală sesizată de Cancelaria Sfântului Sinod că în Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române (în vigoare), la art. 82, al. 4 se prevede că *“Gradul de protosincel se va conferi de Chiriarhul respectiv, cu aprobarea Sinodului Mitropolitan”*, iar la art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor în vigoare din anul 1998, nu se mai precizează că acordarea rangului de protosinghel se conferă cu aprobarea Sinodului Mitropolitan, propune ca această neconcordanță să fie remediată.

În urma discuțiilor din plen, s-a apreciat că primează prevederile statutare și este necesar să se mențină prevederile art. 82, al. 4 din Statut urmând să se completeze art. 27 alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale, cu prevederile art. 82 din Statut, potrivit cărora *“Gradul de protosincel se va conferi de Chiriarhul respectiv, cu aprobarea Sinodului Mitropolitan”*;

În această situație, în temeiul prevederilor art. 86 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române coroborate cu prevederile art. 148 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, se propune ca art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, în forma completată să aibă următoarea redactare: *“Gradele monahale se dau de Chiriarh la recomandarea starețului (stareței) pe baza unei recomandări a Consiliului Duhovnesc al mănăstirii respective, numai celor cu pregătire și merite deosebite. Gradul de protosincel se va conferi de Chiriarhul respectiv, cu aprobarea Sinodului Mitropolitan. Gradul de arhimandrit se va conferi de Chiriarhul locului, cu aprobarea Sfântului Sinod (art. 82 din Statut)”*;

Ca urmare a acestor discuții, referitoare la propunerea P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului de a se acorda rangul de arhimandrit Cuv. Protosinghel Timotei Bel și a celor privitoare la acceptarea completării art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor în corelare cu prevederile art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Acordă Cuviosului Protosinghel Timotei Bel, exarhul mănăstirilor din Episcopia Maramureșului și Sătmarului, rangul de Arhimandrit.*

– *Aprobă completarea art. 27, al. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor și punerea de acord a acestora cu prevederile art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora “Gradul de pro-*

tosincel se va conferi de Chiriarhul respectiv, cu aprobarea Sinodului Mitropolitan”, urmând ca în noua redactare articolul 27 alin. 3 să aibă acest conținut:

Art. 27 (3) - “Gradele monahale se dau de Chiriarh la recomandarea starețului (stareței) pe baza unei recomandări a Consiliului Duhovnesc al mănăstirii respective, numai celor cu pregătire și merite deosebite. **Gradul de protosincel se va conferi de Chiriarhul respectiv, cu aprobarea Sinodului Mitropolitan. Gradul de arhimandrit se va conferi de Chiriarhul locului, cu aprobarea Sfântului Sinod (art. 82 din Statut)**”.

De această completare se va ține seamă la o republicare a Regulamentului pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor.

Temei nr. 2765/2006 – Adresa Episcopiei Covasnei și Harghitei nr. 655/2006, cu propunerea P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei de a se acorda Cuviosului Protosinghel Andrei Moldovan, exarhul mănăstirilor din Episcopia Covasnei și Harghitei, rangul de Arhimandrit.

Din adresa respectivă reiese că P.C. Protosinghel Andrei Moldovan are vârsta de 39 de ani și este licențiat în teologie și posedă studii teologice post-universitare, atât în țară cât și în străinătate. A dat dovadă de ascultare și responsabilitate în cei 17 ani de viață monahală.

Ținând seama de preocuparea deosebită pentru continua pregătire teologică și apreciind de-votamentul și echilibrul în munca administrativă din cadrul Centrului Eparhial, unde îndeplinește funcția de exarh al mănăstirilor, precum și în cea de stareț al Mănăstirii “Sfântul Ioan Botezătorul”- Făgețel, Județul Harghita,

Luând act de propunerea P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei de a i se acorda rangul de Arhimandrit, precum și de datele consemnate în autobiografia celui recomandat ;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Acordă Cuviosului Protosinghel Andrei Moldovan, exarhul mănăstirilor din Episcopia Covasnei și Harghitei, rangul de Arhimandrit.*

Temei nr. 2529/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la rezultatele colectei inițiate de Patriarhia Română în sprijinul persoanelor afectate de inundațiile din sudul țării, aprilie – mai 2006.

În referatul respectiv se arată că în primăvara anului 2006, inundațiile au cuprins mare parte din teritoriul României și îndeosebi regiuni întinse din Oltenia, Muntenia și Dobrogea.

Ca urmare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat un apel ierarhilor, slujitorilor Sfintelor Altare de la parohii și mănăstiri și tuturor credincioșilor ca, în fiecare biserică, să se înalțe rugăciuni pentru contenirea ploilor și să se organizeze colecte în bani, destinate ajutorării familiilor rămase fără adăpost și cele necesare vieții.

Concomitent cu “*Apelul la rugăciune și faptă bună*”, Patriarhia Română împreună cu Societatea Română de Radio și Romtelecom au declanșat campania

“*Mai puternică decât apele este credința*”, prin intermediul căreia se urmărește strângerea unor sume de bani necesare reconstrucției zonelor afectate.

Pentru ca rezultatele acestor lucrări filantropice să poată fi cunoscute de plennul Sfântului Sinod, Sectorul Biserica și Societatea al Administrației Patriarhale a solicitat fiecărei eparhii ca până la data de 25 iunie 2006, să transmită, rezultatele colectei organizate.

Referatul precizează că cea mai mare parte a sumelor colectate de către 25 de eparhii ale Bisericii noastre, au fost virate direct către zonele calamitate, în timp ce restul banilor au fost îndreptați către localități afectate din alte județe sau din cuprinsul eparhiei respective.

În continuare, sunt redată sumele colectate în perioada 20 aprilie–25 iunie 2006, astfel:

1. Suma totală colectată, la nivelul celor 25 de Centre eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române s-a ridicat la valoarea de **2.736.663,64 RON**. Facem precizarea că la sumele de bani mai sus menționate s-au adăugat și importante donații materiale de construcții, cereale, alimente, îmbrăcăminte și bunuri de larg consum, a căror valoare este estimată la 489.101 RON;

2. În Contul pentru sinistrați, deschis la nivelul Administrației Patriarhale, până la data de 25 iunie 2006, s-au strâns: 592.325,67 RON, 87.955,4 EURO și 100.152,14 USD din care 360.823,41 RON, 85.978,47 EURO și 99.499,62 USD reprezintă sumele rămase din campania “*Învinge apele*” de anul trecut.

Astfel, suma totală colectată **la nivelul Patriarhiei Române, până la data de 25 iunie 2006, este de 3.328.989 RON, 87.955,4 EURO și 100.152,14 USD**, la aceasta adăugându-se ajutoarele materiale în valoare de 489.101 RON.

Expunerea rezultatelor colectei pentru sinistrați a fost urmată de o seamă de discuții la care au participat în ordinea intervenției: *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.*

În altă ordine de idei, pornind de la unele considerații făcute în cadrul discuțiilor, *I.P.S. Mitropolit Bartolomeu* a precizat că **la Cluj s-a semnat un acord cu Biserica Greco-Catolică** și că, se asemenea, există un acord potrivit căruia Bisericele să nu primească una de la cealaltă preoți sancționați. Înalt Prea Sfinția Sa precizează că pentru lămurirea credincioșilor asupra relațiilor și diferendurilor patrimoniale dintre cele două Biserici, a editat o carte cu titlul “*Relațiile actuale între ortodocși și greco-catolici în România*”, în limbile română, franceză și engleză pe care a oferit-o tuturor membrilor Sfântului Sinod pentru informare și documentare.

Pe marginea aspectelor privind relațiile și diferendul patrimonial între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catolică de rit bizantin (Greco-Catolică) au luat cuvântul în ordine: *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P.S. Epis-*

cop Casian al Dunării de Jos, I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, P.S. Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist subliniază, în concluzie, faptul că discuțiile purtate au relevat multe aspecte interesante pentru activitatea pastoral misionară, cât și necesitatea continuării colectei pentru sprijinirea sinistraților.

În urma opiniilor exprimate în cadrul discuțiilor purtate, a sugestiilor care s-au făcut și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de rezultatele colectei pentru sinistrați desfășurată în perioada 20 aprilie – 25 iunie 2006.

– Adresează mulțumiri tuturor ierarhilor, preoților și credincioșilor pentru modul solidar în care au răspuns și au organizat colecta în sprijinul sinistraților.

– Rezultatele colectei se vor publica în revistele bisericești centrale și eparhiale.

– Colecta se va continua în aceleași condiții pentru a putea veni și în sprijinul sinistraților care au avut de suferit în lunile iunie – iulie 2006.

– Eparhiile care au primit ajutoare, vor justifica prin dări de seamă modul în care s-au folosit ajutoarele primite și vor prezenta situațiile privind construcțiile de locuințe pentru sinistrați.

– În legătură cu relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Greco-Catolică, Sfântul Sinod ia act de publicația editată de Arhiepiscopia Clujului în care sunt relatate pe etape, relațiile dintre cele două Biserici și situația actuală a locașurilor de cult.

– Arhiepiscopia Clujului este rugată să transmită tuturor eparhiilor și Cancelariei Sfântului Sinod textul Acordului încheiat la Cluj cu reprezentanții Bisericii Greco-Catolice și să fie dat publicității.

Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplină

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, raportorul Comisiei Canonică-Juridică și pentru Disciplină, prezintă rapoartele acesteia privind :

Temei nr. 1381/2006 – Adresa Episcopiei Giurgiului din 21 martie 2006 cu propunerea de a se aproba proiectul de stemă al eparhiei.

Urmare hotărârii Sfântului Sinod nr. 2170/2001, din 4 iulie 2001, Episcopia Giurgiului a înaintat la Cancelaria Sfântului Sinod proiectul Stemei eparhiale, solicitând supunerea acestuia spre aprobare Sfântului Sinod în conformitate cu prevederile art. 198 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Descrierea stemei Episcopiei Giurgiului este următoarea:

- Scut cu vârful ascuțit, despicat, având la dreapta heraldică, pe câmp roșu, Sfântul Gheorghe ucigând balaurul, totul de argint.

- *La stânga heraldică, pe câmp de argint, o cruce treflată de aur și un turn roșu încărcat de o ancoră de aur, susținători fiind, de o parte și de alta, îngeri de argint.*

- *Scutul este așezat pe o mantie roșie cu căptușeală de argint și care este încununată de o coroană închisă, aur cu albastru. Între coroană și scut se află hrisograma, iar în spatele mantiei se detașează crucea și cârja, simboluri episcopale.*

- *În exteriorul mantiei se află un șir de metanii de argint, iar sub scut se află o deviză de culoare albastră ce are înscrise cu litere de argint: **“Îndrăzniți, nu vă temeți, Eu am biruit lumea”**.*

Având în vedere că din documentația înaintată rezultă că Episcopia Giurgiului a elaborat proiectul Stemei eparhiale cuprinzând elemente caracteristice heraldicii bisericești;

Luând act că, după aprobarea stemei de către Sfântul Sinod, Episcopia Giurgiului, prin organele eparhiale de resort, va trebui să pună de acord ștampilele eparhiei, ale sectoarelor administrative eparhiale, ale protopopiatelor, parohiilor și mănăstirilor cu elementele de conținut și dimensiune stabilite prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 2170/2001, și anume:

- La eparhii – de 4⁰⁰ cm (stema eparhiei aprobată de Sfântul Sinod în centru, bordată de titulatura statutară a eparhiei);

- La sectoarele administrative ale eparhiilor – de 3⁰⁰ cm (stema eparhiei aprobată de Sfântul Sinod în centru, bordată de denumirea statutară a sectorului);

- La protopopiate – de 3⁰⁰ cm (stema aprobată a eparhiei în centru, bordată cu denumirea protopopiatului, localitatea, județul de reședință);

- La parohii și mănăstiri – de 3⁰⁰ cm (silueta bisericii parohiale sau icoana hramului în centru, bordate cu denumirea unității, localitatea și județul de reședință);

Apreciind ca binevenită recomandarea Comisiei ca textul din deviza înscrisă pe stemă să fie următorul: *“Îndrăzniți, Eu am biruit lumea”* (Ioan 16, 31);

Considerând că în forma în care este prezentată și cu completarea recomandată de Comisie, stema întrunește condițiile pentru aprobare;

În conformitate cu prevederile art.198 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, a discuțiilor purtate și a precizărilor care s-au făcut,

La propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă proiectul stemei Episcopiei Giurgiului în forma înaintată Sfântului Sinod cu condiția ca textul devizei înscris pe stemă să fie cel prevăzut în Evanghelia după Ioan “Îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (Cap.16, 33).*

– *Îndatorează Episcopia Giurgiului să pună de acord sigiliile eparhiei, sectoarelor administrative, protopopiatelor, parohiilor și mănăstirilor, cu elemente de conținut și dimensiune redată în hotărârea Sfântului Sinod nr. 2170/2001.*

Temei nr. 2016/2005 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu cererea de recurs a fostului preot Moldovan Petru, împotriva hotărârii cu nr. 1/2006 a Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Clujului prin care i s-a aplicat pedeapsa caterisirii.

Din referat reiese că fostul preot Moldovan Petru a fost paroh al parohiei Deușu-Vechea și este pensionat anticipat din motive de sănătate cauzate de dependența cronică de alcool, invaliditate de gradul al III-lea. Prin rechizitoriul Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Clujului și sentința de caterisire s-a reținut în sarcina fostului preot Moldovan Petru, următoarele abateri și delikte canonice: *lipsa de la serviciile religioase, cauzată de consumul excesiv de alcool; comportamentul preotului Moldovan Petru considerat deviant, datorită consumului de alcool; surprins în stare de ebrietate în Joia Patimilor-în două rânduri; încălcarea jurământului depus pentru abținerea de la consumul de alcool; lipsă 34 de zile de la Mânăstirea Parva în perioada de pedeapsă de 90 de zile; recomandarea profesională (medic) de examen psihiatric; acțiuni compromițătoare la adresa Bisericii; diagnostic funcțional (Cabinetul de expertiză medicală și recuperare a capacității de muncă) - dependență cronică alcoolică; săvârșirea delictului prevăzut de art.3 lit. "i" din Regulamentul de procedură.*

Împotriva sentinței de caterisire, fostul preot Moldovan Petru invocă un singur motiv afirmând că *"acuzățiile reținute în sarcina sa sunt neîntemeiate"*.

Întrucât din analiza dosarului cauzei, reiese că fostul preot pensionar Moldovan Petru nu aduce în sprijinul motivului invocat nici un document ori precizări privitoare la cele reținute în sarcina sa de către Consistoriul Eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În temeiul Hotărârii Sfântului Sinod nr. 10372/1984 care prevede că *"se va aplica cu fermitate hotărârea nr. 1684/1984, luată în ședința Sinodului Permanent din 14-15 februarie 1984, potrivit căreia preoții care influențează în rău viața bisericească a parohiilor, printr-o comportare necorespunzătoare, vor putea fi sancționați direct de Chiriarh și fără drept de recurs, cu pedeapsa transferării"*;

Cunoscând că potrivit art. 16 din Regulamentul de procedură *"neascultarea de autorități, după gravitatea faptului și conduita până la darea hotărârii, a vinovatului, se pedepsește cu pedeapsa dojaniei până la pedeapsa depunerii și caterisirii"*;

Ținând seama că procedura de desfășurare a instruirii procesului a respectat toate prevederile regulamentare și că aplicarea pedepselor până la caterisire a fost graduală;

Având în vedere că motivul invocat de recurent s-a dovedit a fi neîntemeiat și că sentința de caterisire a fost întemeiată regulamentar și fundamentată canonic - juridic și cu respectarea strictă a procedurii pentru astfel de cazuri ;

La propunerea Comisiei Canonice-Juridică și pentru Disciplină, care a examinat recursul, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Respingerea recursului fostului preot Moldovan Petru și menținerea sentinței de caterisire, pronunțată de Consistoriul Eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.*

Temei nr. 1573/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu cererea de recurs a fostului preot Ion T. Lică de la Partohia Călienii, Proto-popiatul Focașani II, împotriva hotărârii cu nr. 2/2006 a Consistoriului Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei prin care i-a fost aplicată pedeapsa caterisirii.

Din referatul, în cazul disciplinar în speță s-a luat act că prin rechizitoriul Consistoriului Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei și prin sentința pronunțată, s-a reținut în sarcina preotului Ion T. Lică, următoarele abateri și delikte canonice: *ucidere din culpă* - deoarece conducând autovehiculul în localitatea Vulturul a accidentat mortal pe numita Suruianu Sinica de 70 ani; *părăsirea locului accidentului, fără încuviințarea Poliției* - procesul verbal al organelor de poliție care au constatat decesul victimei menționează că *“a accidentat mortal pe fondul consumului de băuturi alcoolice și a vitezei excesive pe numita Suruianu Sinica de 70 de ani din localitatea Vulturul”* iar după accident a părăsit locul și a mers într-un local(bar) unde a consumat băuturi alcoolice, situație recunoscută de făptuitor și menționată în sentință; *conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are îmbibație alcoolică ce depășește 0,80gr‰ alcool pur în sânge (art.79 alin.1 Cod Penal)* - datele din acest cap de acuzare fiind preluate din raportul organelor de cercetare abilitate ale statului și în urma examenului alcool-test specific pentru astfel de situații; *nereguli financiare și de gestiune* - constatate la momentul suspendării și a predării documentelor financiar contabile. Organele abilitate ale autorității bisericești eparhiale au constatat că anul financiar 2005 era neevidențiat în documentele parohiei, nefiind făcute înscrierile gestionare obligatorii.

Împotriva sentinței de caterisire fostul preot Ion T. Lică invocă următoarele motive: *“Consistoriul Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei ar fi trebuit să aștepte finalizarea cercetării de către instanțele civile și apoi să ia o hotărâre”* și *“Fuga de la locul accidentului și consumul de băuturi alcoolice sunt afirmații tendențioase”*.

Având în vedere că împotriva motivelor de recurs invocate de fostul preot Ion T. Lică, există confirmarea organelor de poliție privind certitudinea uciderii din culpă și a părăsirii locului accidentului;

Ținând seama că Hotărârea Sfântului Sinod nr. 8268/1995 prevede că în orice condiții s-ar fi săvârșit accidentul pentru uciderea din culpă care este dovedită se aplică maxim de pedeapsă și că în această situație orice motiv ar fi invocat de către recurent, acesta nu poate fi disculpat;

La propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină Sfântul Sinod hotărăște:

– *Respingerea recursului preotului Ion T. Lică și menținerea sentinței de caterisire pronunțată de Consistoriul Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei;*

Temei nr.2443/2006 - Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu solicitarea Sindicatului Național al țăranilor și Proprietarilor Români – Asociația Națională a Proprietarilor de pământ și păduri, de case și alte bu-

nuri mobile și imobile ale țăranilor “PROPACT-2005” privind aderarea preoților și a unităților bisericești rurale la această organizație sindicală.

Prin scrisoarea înregistrată sub numărul 2443/2006, la Patriarhia Română, *Sindicatul Național al țăranilor și Proprietarilor Români – Asociația Națională a Proprietarilor de Pământ și Păduri, de Case și alte bunuri mobile și imobile ale țăranilor* se adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți și Arhiepiscopi cu solicitarea de a fi de acord cu implicarea preoțimii și a unităților bisericești rurale în activitatea acestui Sindicat (Asociație).

În legătură cu această solicitare, Cancelaria Sfântului Sinod, prin Oficiul Juridic, a întocmit un referat cu următoarele considerații privitoare la statutul juridic și obiectivele Sindicatului “PROPACT-2005”:

- Prin sentința judecătorească nr. 3540/2005, definitivă și irevocabilă, Asociația “PROPACT-2005”, cu sediul în Comuna Căteasca, Județul Argeș, s-a constituit în primul Sindicat Național al țăranilor și proprietarilor de pământ din România, cu scopul declarat de a constitui un forum pentru apărarea drepturilor patrimoniale ale țăranimii și a tuturor proprietarilor de pământ care aderă la acest sindicat;

- Sindicatul Național al țăranilor și Proprietarilor Români – Asociația Națională a Proprietarilor de Pământ, de Păduri, de Case și alte bunuri mobile și imobile ale țăranilor consideră că o colaborare apropiată și permanentă cu Biserica Ortodoxă Română în promovarea dezideratelor acestuia, reprezintă un scop major al Sindicatului respectiv și deopotrivă a Bisericii;

- Pentru aceste motive Sindicatul Național al țăranilor și Proprietarilor Români – Asociația Națională a Proprietarilor de Pământ, de Păduri, de Case și alte bunuri mobile și imobile ale țăranilor militează pentru cooptarea instituțiilor bisericești la acțiunile noului Sindicat Național al țăranilor și Proprietarilor de Pământ din România, având în vedere rolul determinant al preotului în viața de zi cu zi a țăranului român.

Privitor la solicitarea Sindicatului “PROPACT-2005” de implicare a preoților și unităților bisericești din mediul rural în activitățile sale, *Cancelaria Sfântului Sinod, prin Oficiul Juridic, a precizat în același referat următoarele aspecte:*

- Având însă în vedere că, potrivit hotărârilor Sfântului Sinod, Biserica și slujitorii ei, nu se pot implica în politică și în activități sindicale, în sensul celor propuse de Sindicatul “PROPACT-2005”, se apreciază că preoții și, în general, unitățile bisericești pot avea o contribuție limitată în activitățile preconizate de sindicatul în cauză, care să nu depășească rolul prioritar de duhovnic, sfătuitor și îndrumător al obștii, în toate problemele majore ale vieții cotidiene a satului;

- Sub acest aspect, participarea efectivă a personalului de cult și a unităților bisericești din mediul rural la activitatea Sindicatului “PROPACT-2005” este contrară hotărârilor Sfântului Sinod și prevederilor statutare și regulamentare bisericești privind organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, instituțiile

bisericești nu pot fi cooptate în structurile Sindicatului “PROPACT-2005”, în sensul propunerilor făcute de acesta în materialul trimis la Patriarhia Română;

- Având însă în vedere că majoritatea preoților dețin în proprietate personală suprafețe de teren agricol sau păduri, etc., iar unitățile parohiale și mănăstirești rurale dispun de sesii parohiale, care ar putea beneficia de înlesnirile pe care le creează organizația sindicală, considerăm necesar că acest aspect trebuie să fie analizat la nivel sinodal, cu precizarea că preoții ar putea adera la acest sindicat numai în nume propriu, în calitate de proprietari și nu ca preot sau titular al parohiei care administrează, împreună cu Consiliul Parohial, sesia parohială.

Potrivit dispozițiilor Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, întreaga documentație trimisă la Patriarhia Română de Sindicatul “PROPACT-2005”, însoțită de referatul Cancelariei Sfântului Sinod – Oficiul Juridic, a fost trimisă II.PP.SS. Mitropoliți din țară cu adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 2443 din 14 iunie 2006 în vederea studierii, eventual în consultare cu ierarhii sufragani și a formulării de răspunsuri în vederea examinării acestora de către Sfântul Sinod. Până la data prezentei ședințe sinodale s-au primit la Cancelaria Sfântului Sinod răspunsuri din partea următoarelor Mitropolii al căror conținut este redat în sinteză după cum urmează:

1. Mitropolia Munteniei și Dobrogei, cu adresele nr. 5156, 5629/2006, a comunicat următorul răspuns:

- *Să nu se dea curs în nici un fel solicitării Sindicatului PROPACT-2005, fiind în contradicție cu hotărârile sinodale privitoare la cler și cu poziția canonică.*

2. Mitropolia Ardealului cu adresa nr.2139/23 iunie 2006, a comunicat următorul răspuns:

- *Solicitarea Sindicatului Național al țăranilor și Proprietarilor Români “PROPACT-2005” de a coopta B.O.R., în concret, pe preoții parohi în acțiunea de atragere a țăranilor în acest sindicat este o activitate contrară statutului canonic al preotului și a legiuirilor BOR, care prevăd **neutralitatea și autonomia** față de orice fel de organizație, politică sau civilă din afara Bisericii;*

- *Preoții, în calitate de persoană fizică, dacă sunt personal interesați de acest sindicat, se pot implica în activitatea lui, dar nu ca reprezentanți ai personalității juridice a parohiei;*

- *Considerăm că Sfântul Sinod al trebui să-și păstreze neutralitatea și autonomia față de această solicitare și să o lase la latitudinea fiecărui preot paroh, ca persoană fizică. Dacă s-ar răspunde pozitiv la această solicitare, s-ar crea un **caz de precedentă** și, astfel, B.O.R. ar putea fi asaltată (manipulată) de toate sindicatele din România. Nu trebuie ignorat faptul că, în general, sindicatele își apără drepturile prin manifestări de stradă, ori B.O.R. nu poate fi legată de sau implicată în astfel de acțiuni;*

- *Poziția Oficiului Juridic al Administrației Patriarhale o considerăm corectă și pertinentă, atât din punct de vedere juridic, cât și canonic.*

3. Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului cu adresa nr. 2161/20 iunie 2006 comunică următorul răspuns:

- *Potrivit experienței noastre din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, nu credem că e indicat ca preoții să adere la Sindicatului Național al Țăranilor și Proprietarilor Români "PROPACT-2005";*

- *astfel de implicare duce treptat la depășirea atribuțiilor sacerdotale ale unui preot și angrenarea lui în tensiuni dăunătoare prestigiului bisericesc;*

- *De altfel, această invitație face parte din seria numeroaselor apeluri pe care diferite instituții de stat sau particulare le fac către Biserica noastră, fără ca Statul să îi ofere clerului cuvenita salarizare integrală, prevăzută inițial în Proiectul Legii Cultelor și înlocuită ulterior cu obișnuita "contribuție".*

4. Mitropolia Banatului cu adresa din 21 iunie 2006 comunică următorul răspuns:

- *Împărtășim punctul de vedere exprimat de Oficiul Juridic al Patriarhiei în sensul că preoții și instituțiile bisericești să nu fie cooptate în structurile sindicale respective;*

- *Menționăm că majoritatea parohiilor nu dispun de mijloace mecanice și forță de muncă, fapt pentru care terenurile au fost arendate unor asociații agricole sau firme private având acordul organelor parohiale pentru a fi cultivate așa încât nu se pune impune înscrierea preoților într-o organizație sindicală;*

- *În marea lor majoritate parohiile care au primit păduri le administrează prin ocoalele silvice de stat potrivit reglementărilor legale în vigoare și considerăm că nu este necesară aderarea preoților la vreo structură sindicală.*

Având în vedere cele de mai sus și apreciind că și celelalte Mitropolii ar putea împărtăși, întru totul, aceste puncte de vedere, întrucât acestea respectă hotărârile Sfântului Sinod și prevederile statutare și regulamentare bisericești privind păstrarea neutralității și autonomiei unităților bisericești față de orice fel de organizație, politică, sindicală sau civilă, din afara Bisericii;

Luând act că orice afiliere și implicare a preotului la astfel de organizații, chiar și în interes personal, ar duce treptat la excedarea atribuțiilor sale sacerdotale și pastorale și la angrenarea lui în tensiuni dăunătoare prestigiului bisericesc;

Constatând că există și alte căi prin care preoții și unitățile bisericești își pot apăra interesele în ce privește gospodărirea terenurilor agricole și forestiere, proprietăți ale acestora: fie prin asocierea lor în interiorul Bisericii în cadrul unor asociații agricole sau silvice, fie prin intrarea în asociații agricole sau silvice private cu acordul organelor statutare bisericești, fie prin accesarea de fonduri europene pe domeniul agrar și silvic, pe bază de programe SAPARD;

În urma amplelor discuții care au avut loc și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod hotărăște:

– *În conformitate cu cele prezentate în referatul supus examinării Sfântului Sinod să se dea un răspuns adecvat Sindicatului Național al Țăranilor și Proprietarilor Români "PROPACT-2005";*

– *Să se respecte hotărârile Sfântului Sinod și prevederile statutare și regulamentare bisericești cu privire la neimplicarea clerului precum și la neutralitatea*

și autonomia unităților bisericești față de orice fel de organizații, politice, sindicale și civile, din afara Bisericii și activitățile acestora;

– Modalitatea accesării de fonduri europene fiind o problemă a fiecărei eparhii, Centrele Eparhiale să studieze împreună cu specialiștii în domeniu obținerea de fonduri SAPARD pentru unitățile eparhiale, parohiale și mănăstirești, fie individual, fie prin asociere în interiorul Eparhiei, pe bază de programe pentru dezvoltarea agricolă și forestieră.

Temei nr. 2746/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 2195/21 iunie 2006 cu propunerea I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului privind îmbunătățirea procedurii de acordare a autorizației pictorilor bisericești.

Din referatul întocmit și prezentat de Sectorul II al Administrației Patriarhale reiese că prin adresa Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului nr. 2195/2006, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a propus Sfântului Sinod să examineze o serie de măsuri privind îmbunătățirea procedurii de atestare a pictorilor bisericești prin descentralizarea sistemului de acordare a autorizației pictorilor bisericești, în sensul de a exista o comisie pe lângă fiecare centru mitropolitan, motivând că actualul sistem este greoi, ceea ce face ca tinerii licențiați ai secțiilor de Patrimoniu și Artă Sacră ai Facultăților de Teologie, să fie atestați cu întârziere și să nu pătrundă în rândul pictorilor autorizați.

În acest scop I.P.S. Mitropolit Bartolomeu opinează că întrucât s-au înmulțit lucrările de pictură bisericească, este necesar ca și pictorii tineri și talentați să fie autorizați în număr cât mai mare, drept pentru care *propune ca pe lângă fiecare Mitropolie să funcționeze o comisie de autorizare și atestare a pictorilor.*

În legătură cu cele de mai sus, Sectorului II al Administrației Patriarhale, în cadrul căruia funcționează Comisia de pictură bisericească, a prezentat Sfântului Sinod următoarele date:

1. Pictura bisericească, a fost și este o preocupare permanentă a Sfântului Sinod, cea mai înaltă autoritate bisericească din Patriarhia Română. De aceea, odată cu trecerea în anul 1950 a Comisiei de pictură bisericească de la Ministerul Cultelor la Administrația Patriarhală, au fost elaborate unele acte normative privind pictura bisericească, prin emiterea Deciziilor Patriarhale nr. 136 și 157/1950 și ulterior a Deciziei Patriarhale nr. 633/1958, valabile și astăzi. Între timp, problemele legate de pictura bisericească, au evoluat și s-a simțit din ce în ce mai mult nevoia ca Decizia Patriarhală nr. 633/1958, ca și Instrucțiunile privitoare la angajarea și executarea lucrărilor de pictură bisericească să fie reanalizate și îmbunătățite la nivelul realităților de astăzi;

2. În prezent, Sectorul II al Administrației Patriarhale se află în faza de definitivare a noului Regulament de organizare și funcționare a Comisiei de pictură bisericească, la întocmirea căruia au fost consultate toate Eparhiile, inclusiv Arhiepiscopia Clujului și care se anexează prezentului referat;

3. La întocmirea noului Regulament s-a ținut seama că, potrivit îndrumărilor liturgice pentru respectarea erminiei și a tradiției în pictura bisericească, este

necesar să existe un organism bisericesc central, de control, care să asigure unitatea pe întreaga Patriarhie (Comisia de pictură bisericească);

4. Proiectul Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei de pictură bisericească, conform temei nr. 4735/2004, a fost trimis tuturor Centrelor Eparhiale spre analiză și propuneri, iar definitivarea Proiectului de Regulament privind organizarea și funcționarea Comisiei de pictură bisericească s-a făcut pe baza sugestiilor de îmbunătățire venite de la eparhii. În prezent urmează redactarea finală;

5. La redactarea Proiectului Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei de pictură bisericească, care urmează să fie supus aprobării Sfântului Sinod, s-a lucrat cu membrii Comisiei, cu reprezentantul Oficiului Juridic al Administrației Patriarhale și sub președinția P.S. Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, Președintele Comisiei de pictură bisericească și Secretarul Sfântului Sinod.

Ținând seama că semnalarea pe care o face I.P.S. Mitropolit Bartolomeu este în parte justificată, în sensul de a se da prioritate tinerilor locali, pentru atestare ca pictori, Sectorul II al Administrației Patriarhale a precizat că *acceptarea tinerilor licențiați în Teologie de la Secția Patrimoniu sau Artă Sacră, în rândul pictorilor bisericești, se face în urma unui examen intermediar (desen) și apoi a unei probe de lucru, ajungând zugravi bisericești sau pictori bisericești, cu posibilitatea de perfecționare în pictura bisericească, pe baza lucrărilor executate, putând să ajungă până la pictori de categoria I.*

Pentru a reflecta grija Comisiei de pictură bisericească față de tinerii absolvenți ai Facultăților de Teologie, Secția Patrimoniu sau Artă Sacră, în cuprinsul referatului este prezentată centralizat, situația numerică cu tinerii absolvenți ai Facultăților de Teologie atestați de Comisia de pictură bisericească astfel:

a. Pictori bisericești de **categoria I** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 2 persoane;

b. Pictori bisericești de **categoria a II-a** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 1 persoană; absolvenți ai Facultății de Teologie din Sibiu – 3 persoane;

c. Pictori bisericești de **categoria a III-a definitiv** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 5 persoane;

d. Pictori bisericești de **categoria a III-a provizoriu** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din Cluj – 1 persoană;

e. Zugravi bisericești de **categoria a IV-a definitiv** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 4 persoane; absolvenți ai Facultății de Teologie din Sibiu – 1 persoană;

f. Zugravi bisericești de **categoria a IV-a provizoriu** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 1 persoană;

g. **Pictori iconari** bisericești din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 3 persoane;

h. **Pictori-zugravi iconari** bisericești din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 1 persoană; absolvenți ai Facultății de Teologie din Iași – 1 persoană; absolvenți ai Facultății de Teologie din Sibiu – 1 persoană;

i. **Restauratori monumente de epocă** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 8 persoane;

j. **Restauratori icoane lemn** din rândul absolvenților de teologie și atestați de Comisia de pictură bisericească: absolvenți ai Facultății de Teologie din București – 1 persoană;

k. **Ucenici pictură din nou**: Arhiepiscopia Bucureștilor – 31 persoane; Arhiepiscopia Iașilor – 12 persoane; Arhiepiscopia Sibiului – 1 persoană; Arhiepiscopia Clujului – 8 persoane; Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului – 1 persoană;

l. **Stagiari pictură din nou**: Arhiepiscopia Bucureștilor – 10 persoane; Arhiepiscopia Iașilor – 3 persoane; Arhiepiscopia Clujului – 1 persoană; Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului – 1 persoană;

m. **Stagiari restaurare**: Arhiepiscopia Bucureștilor – 20 persoane; Arhiepiscopia Iașilor – 1 persoană; Episcopia Argeșului și Muscelului – 1 persoană;

n. **Ucenici iconari pictură din nou**: Arhiepiscopia Bucureștilor – 4 persoane;

o. **Ucenici restaurare lemn**: Arhiepiscopia Bucureștilor – 1 persoană.

Tot cu referire la grija pentru pregătirea tinerilor teologi ai Facultăților de Teologie – Secția Artă Sacră și Patrimoniu, Sectorul II al Administrației Patriarhale a prezentat plenului Sfântului Sinod următoarele constatări:

- Facultatea de Teologie din București cu ambele secții, a îndrumat pe tinerii studenți sau absolvenți ai Facultății să urmeze pe timpul vacanțelor sau după terminarea cursurilor practica în formarea lor de pictori sau restauratori ai picturii bisericești cu pictori atestați de Comisia de pictură bisericească, de categoria I sau a II-a, îndrumători care au dat ca atestați pe cei menționați mai sus;

- Nu se cunoaște care este în acest domeniu situația la celelalte Facultăți;

- La Facultatea de Teologie Ortodoxă din București – Secția Artă Sacră și Patrimoniu, dintre cei care sunt profesori și formează pe tinerii studenți în pictura bisericească, numai unul este atestat de Comisia de pictură bisericească, la categoria a IV-a provizoriu, fapt care pune în discuție capacitatea acestora de îndrumare și formare a tinerilor în acest domeniu.

- Cu toate acestea, în fiecare an Comisia de pictură bisericească a organizat examene de calificare, iar pentru cei de la Secția Patrimoniu, când îndrumătorii

lor au constatat că sunt bine pregătiți, s-a susținut examenul de calificare ca restauratori pictură de epocă.

Pentru a reflecta preocuparea constantă a Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române față de lucrările de pictură bisericească din eparhii, Sectorul II al Administrației Patriarhale a redat în cuprinsul referatului **situația pe eparhii a devizelor aprobate (1578), a adjudecărilor de lucrări (903) și a devizelor ofertă adjudecate direct (387) în perioada 1996-2006.**

Pentru informarea membrilor Sfântului Sinod asupra preocupării constante a Comisiei de pictură bisericească pentru pregătirea pictorilor bisericești din toate zonele țării, Sectorul II al Administrației Patriarhale a redat în referatul prezentat **situația numerică, pe județe a celor 635 pictori bisericești atestați, la care se adaugă 15 pictori fără adresă declarată.**

De asemenea, Sectorul II al Administrației Patriarhale informează că din totdeauna Comisia de pictură bisericească a căutat să rezolve pozitiv problemele picturii bisericești solicitate de Centrele Eparhiale – fie înainte de 1990, când lucrările de pictură de la biserici erau executate cu mult profesionalism, fără a avea opreliști din partea cuiva, precum și după 1990, când cu aceeași responsabilitate, Comisia de pictură bisericească și-a îndeplinit menirea de garant și îndrumător în cele legate de pictura bisericească.

Prin activitatea sa, Comisia de pictură bisericească nu a intervenit în atribuțiile Centrelor Eparhiale legate de această activitate, solicitările devizelor de lucrări sau de adjudecări, precum și devizele ofertă, recepțiile parțiale sau definitive la lucrările de pictură executate la bisericile ne monumente istorice, contracte de execuție și alte probleme legate de pictura bisericească fiind rezolvate de Centrele Eparhiale. În același mod au fost soluționate, atunci când a fost cazul, și neînțelegerile dintre părți.

Având în vedere că lipsa de atestare a unora dintre candidați, care sunt absolvenți ai secțiilor de Artă Sacră sau Patrimoniu din cadrul Facultăților de Teologie se datorează Facultăților de Teologie, care au aceste secții și conducerii Centrelor Eparhiale și care nu îndrumă pe candidați să-și definitiveze pregătirea teoretică în pictură cu pregătirea practică pe șantiere de pictură și sub îndrumarea unor pictori atestați de Comisia de pictură bisericească de categoria I sau a II-a, Sectorul II al Administrației Patriarhale a supus examinării Sfântului Sinod următoarele propuneri:

– *Sfântul Sinod să îndatoreze Facultățile de Teologie - Secțiile Artă Sacră și Patrimoniu și conducerea Centrelor Eparhiale să-și îndrume candidații în acest sens, Comisia de pictură bisericească creându-le toate condițiile.*

– *Centrele Eparhiale să fie îndatorate să afișeze la sediul Facultăților de Teologie condițiile de atestare a absolvenților celor două secții (Artă Sacră și Patrimoniu), și a studenților din anii I – III inclusiv, pe timpul vacanțelor de vară, care se pot înscrie pe șantierele de pictură ale pictorilor atestați de categoria I sau a II-a, astfel încât la terminarea facultății să poată susține examenele de atestare.*

În cadrul discuțiilor care au avut loc în plenul Sfântului Sinod au fost prezentate propunerile Comisiei Teologice și Liturgice, după care, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, pe marginea lor au luat cuvântul: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.*

Concluzionând discuțiile, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* propune să se încredințeze P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos președinția unei Comisii care, împreună cu cei ce au redactat proiectul existent, să definitiveze textul Regulamentului Comisiei de Pictură Bisericească în care să fie incluse și hotărârile ce se vor lua acum, textul fiind trimis II.PP.SS. Mitropoliți pentru lectură și propuneri, urmând ca forma finală să fie adusă în examinarea Sfântului Sinod în vederea aprobării.

Având în vedere că, în formularea propunerilor prezentate Sfântului Sinod, Comisia Teologică și Liturgică a ținut seamă atât de propunerile Sectorului II al Administrației Patriarhale cât și de punctele de vedere exprimate de I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului redată în adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 2195/2006 înaintată Sfântului Sinod;

Constatând că, în cadrul discuțiilor care au avut loc în plen au fost formulate o serie de sugestii care completează și lămuresc propunerile Comisiei Teologice și Liturgice;

În temeiul prevederilor art.10, lit. "t" din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române coroborate cu prevederile art. 48, lit. "j" din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice și ca urmare a discuțiilor și propunerilor care s-au făcut, Sfântul Sinod hotărăște:

1. *Aprobă înființarea câte unei Comisii de pictură bisericească zonală pe lângă fiecare Centru Mitropolitan unde se află Secția de Artă Sacră și Patrimoniu în cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă (București, Iași, Cluj).*

2. *Această Comisie de pictură bisericească zonală are competență de avizare prealabilă, atestarea pictorilor bisericești fiind competența Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române. Atribuțiunile Comisiei de pictură bisericească zonale sunt următoarele:*

- a) promovarea pictorilor talentați din zona respectivă;*
- b) supravegherea calității picturii bisericești în desfășurare în zona respectivă;*
- c) urmărirea decenței și coresponsabilității artistului și a preotului atât cu ceea ce privește Ortodoxia picturii cât și în ceea ce privește prețurile practicate.*

3. *Comisia de pictură bisericească a Patriarhiei Române își păstrează atribuțiile regulamentare privitoare la atestarea pictorilor bisericești, cu precizarea că în vederea avizului preliminar, dosarele vor trece de la Centrele Eparhiale la Comisia de pictură bisericească zonală de pe lângă fiecare Centru Mitropolitan.*

4. *Comisia de pictură bisericească a Patriarhiei Române are, pe lângă competența de atestare a pictorilor bisericești, și drept de apel și arbitraj atunci când există probleme în plan local.*

5. *Prin aceste norme metodologice se intensifică responsabilitatea la nivel zonal și cooperarea cu Comisia de pictură bisericească a Patriarhiei Române.*

6. *Ierarhii eparhioți arondați fiecărei Comisii de pictură bisericească zonale vor desemna componența acesteia dintre persoane competente și avizate în domeniul picturii bisericești (între 5 și 7), urmând ca activitatea acestor comisii să se desfășoare după principiile care reglementează activitatea Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române.*

7. *Avizul final al Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române privind atestarea pictorilor bisericești recomandați de Comisia de pictură bisericească zonală va fi comunicat direct Centrelor Eparhiale de unde provin candidații, precum și Comisiilor de pictură bisericească zonale, pentru informare.*

8. *În scopul facilitării activității Comisiilor de pictură bisericească zonale, Sectorul II al Administrației Patriarhale va comunica acestora lista tuturor pictorilor bisericești, deja atestați, la data prezentei comunicări.*

9. *În scopul definitivării proiectului de Regulament de organizare și funcționare al Comisiei de pictură bisericească existent la Sectorul II al Administrației Patriarhale aprobă următoarele 3 etape de lucru:*

a) *Instituirea unei Comisii compusă din: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos – președinte; P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul – vicepreședinte și membrii Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române care au redactat textul proiectului de Regulament respectiv, cu mandatul de a completa proiectul în cauză cu prevederile prezentei hotărâri sinodale;*

b) *Textul proiectului de Regulament de organizare și funcționare al Comisiei de pictură bisericească în forma completată cu prezenta hotărâre sinodală de către Comisia mai sus amintită, va fi trimis, prin Sectorul II al Administrației Patriarhale, II.PP.SS. Mitropoliți care au în subordine Comisii de pictură bisericească zonale (București, Iași, Cluj-Napoca) pentru lectură și propuneri până la proxima ședință a Sfântului Sinod;*

c) *Textul proiectului de Regulament de organizare și funcționare al Comisiei de Pictură Bisericească în forma definitivată, cuprinzând propunerile II.PP.SS Mitropoliți, va fi adus în examinarea Sfântului Sinod în vederea aprobării.*

Comisia Teologică și Liturgică

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită, în continuare, pe *P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos*, raportorul Comisiei Teologice și Liturgice să dea citire următoarelor referate ale acestei Comisii:

Temei nr. 2216/2006 – Referatul Sectorului învățământ în legătură cu ședința Comisiei de evaluare a manualelor de Religie pentru clasa a XI-a.

În cuprinsul referatului Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române cu privire la lucrările Comisiei de evaluare a manualelor de Religie pentru clasa a XI-a se arată că au fost înaintate spre analiză manualele de clasa a XI-a de la Editura Corint, prin Arhiepiscopia Bucureștilor și Editura Sfântul Mina, prin Arhiepiscopia Iașilor.

În urma evaluării realizată în conformitate cu principiile stabilite prin Hotărârile Sfântului Sinod nr. 4515/2002, 111/2004 și 222/2006, ambele manuale au primit aviz favorabil.

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă deciziile Comisiei de evaluare privind avizul favorabil pentru manualele de Religie, clasa a XI-a, după cum urmează:*

1. *Manual de Religie pentru clasa a XI-a - Cultul Ortodox, Editura "Corint", înaintat prin Arhiepiscopia Bucureștilor cu adresa nr. 3891/2006, autori: Lect. Dr. Adrian Lemeni, Georgian Păunoiu, Silviu Tudose, Jean Nedelea (referenți științifici de specialitate: Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, Lect. Dr. Constantin Preda, iar din partea Comisiei Patriarhiei: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și P.S. Varsanufie Prahoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor).*

2. *Manual de Religie pentru clasa a XI-a - Cultul Ortodox, Editura "Sf. Mina", înaintat prin Arhiepiscopia Iașilor cu adresa nr. 724/2006, autori: Gabriela Favu, Maria Orzetic, Daniela Cojocaru, Teodora Plăeșu (referenți științifici de specialitate: Pr. Conf. Dr. Vasile Nechita, Prof. Gr. I Drd. Lucia Câmpeanu, iar din partea Comisiei Patriarhiei: I.P.S. Prof. Dr. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, P.S. Irineu Bistrițeanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Clujului, Vadului și Feleacului, P.S. Irineu Slătineanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Râmnicului și Pr. Prof. Dr. Bălașa Nicolae).*

– *Sectorul Învățământ va urmări îndeaproape acțiunea de evaluare de la Ministerul Educației și Cercetării, precum și etapele de editare a manualelor.*

Temei nr. 1175/2006 – Referatul Sectorului învățământ în legătură cu ședința Comisiei pentru elaborarea programelor școlare (analitice) la disciplinele teologice pentru clasele a XI-a și a XII-a de la Seminariile Teologice

În referatul Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române se precizează că în perioada 27-28 martie 2006, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Palatul Patriarhiei din București s-au desfășurat lucrările *Comisiei pentru elaborarea programelor școlare (analitice)* la disciplinele din Curriculumul diferențiat, pentru clasele a XI-a și a XII-a de la Seminariile Teologice.

Componenta *Comisiei* a fost stabilită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ea desfășurându-și activitatea sub președinția P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și coordonarea Diac. Nicu D. Octavian, consilier patriarhal și cu participarea: Pr. Prof. Dr. Mihai Aurel – București, Pr. Prof. Dr. Sava Gheorghe - Buzău, Pr. Prof. Drd. Bahrim Ciprian Dragoș - Iași, Pr. Prof. Barnea Al. Cristian - Iași, Pr. Prof. Dogaru Gheorghe, București, Pr. Prof. Dr. Mi-

lea Mihail - Buzău, Pr. Prof. Dr. Ionașcu Stelian - București, Pr. Prof. Dr. Barbu Ion - București, Pr. Prof. Bârliba Ioan - Roman, Pr. Prof. Bărbulescu Ionuț - București, Pr. Prof. Bulgaru Costel - Galați, Pr. Prof. Pânzaru Traian - Cluj, Pr. Prof. Drd. Maxim Vlad - Constanța.

Au mai participat: Pr. Prof. Nicolae Iordăchescu, Inspector General al Ministerului Educației și Cercetării, Doamna Firuța Tacea, Președintele Consiliului Național pentru Curriculum și Doamna Cornelia Dumitriu, Expert Coordonator al Consiliului Național pentru Curriculum, care au oferit, pentru fiecare disciplină, recomandările metodologice și psiho-pedagogice de întocmire a programelor.

Pe lângă obiectivul principal al întrunirii, participanții au luat în discuție și alte aspecte privind activitatea din seminariile teologice, printre care:

- noua formă de admitere în seminariile teologice, care prevede susținerea probelor de aptitudini cu mult înainte de sesiunea de examen propriu-zisă, conform metodologiei Ministerului Educației și Cercetării și care, constituie o noutate la care ne putem adapta;

- modalitatea de trecere a absolvenților clasei a X-a de cântăreți bisericești în clasa a XI-a de completare, care ar presupune că în situația depășirii numărului de elevi la clasa a XI-a de seminar la care se înscriu, clasa de completare să se constituie la nivel mitropolitan, de la mai multe seminarii;

- aspecte legate de *Regulamentul seminariilor teologice*, prin prisma faptului că seminarul a rămas la 4 ani de studiu și că *Regulamentul învățământului pre-universitar* al Ministerului Educației și Cercetării este atotcuprinzător. Se impune ca Regulamentul modificat să facă mențiunea duratei studiilor seminariale la 4 ani și a elementelor de disciplină și didactice, specifice învățământului teologic;

- diverse probleme legate de disciplina și orientarea școlară în seminariile teologice, având în vedere că absolvenții de seminarii nu mai au șanse să fie hirotoniți decât cu studii superioare, dat fiind numărul mare de absolvenți la toate nivelurile.

Ca modalitate de lucru, propunătorii au întocmit programele în timp, la nivelul școlilor, și prin punere de acord cu diferitele variante înaintate, după care, în plenul comisiei s-a definitivat fiecare programă în parte.

Pentru specializarea **Pastorală** (clasele a XI-a și a XII-a) au fost întocmite programe la următoarele discipline: *Dogmatică, Morală, Studiul Vechiului Testament, Studiul Noului Testament, Tipic și Liturgică, Muzică Bisericească, Omiletică și Catehetică, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Istoria Bisericească Universală*.

Deoarece o parte dintre aceste discipline sunt comune și specializării **Patrimoniului** și anului de completare de la **școlile de Cântăreți**, programele întocmite pentru specializarea Pastorală vor fi, implicit, utilizate la disciplinele din curriculumul diferențiat al specializărilor menționate.

Programele pentru specializarea **Patrimoniului** (clasele a XI-a și a XII-a) au fost întocmite programe la următoarele discipline: *Istoria Artelor, Studiul culorii și pictura icoanei, Restaurare icoană și lemn policrom, Sculptură decorativă,*

Studiul formelor și desenul, Studiul materialelor, Studiul tehnicilor vechi și tradiționale.

Întrunirea *Comisiei pentru elaborarea programelor școlare* s-a dovedit a fi de mare importanță, activitatea acesteia desfășurându-se eficient și operativ. În acest fel s-a realizat o lucrare de referință, în spiritul normelor și exigențelor cerute de noile reglementări în domeniu.

Menționăm că programele au fost solicitate de Consiliul Național pentru Curriculum și înaintate la Ministerul Educației și Cercetării pentru a fi avizate în timp, iar în funcție de observațiile primite din partea celor ce le vor utiliza, aceste programe pot fi îmbunătățite pe parcurs.

Având în vedere că aceste programe trebuie să intre în vigoare începând cu anul școlar 2006-2007 și utilitatea acestor documente pentru buna desfășurare a procesului de învățământ din Seminariile Teologice,

Luând în considerație că programele au fost întocmite de cadre didactice cu experiență și specialiști de la Institutul de Științe ale Educației,

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă noile programe școlare la disciplinele teologice pentru clasele a XI-a și a XII-a, specializarea Pastorală, comune și specializărilor Patrimoniu și școlilor de Cântăreți bisericești - an de completare (Studiul Vechiului Testament, Studiul Noului Testament, Tipic și Liturgică, Muzică Bisericească, Dogmatică și Morală);*

– *Aprobă noile programe școlare la disciplinele de specialitate pentru clasele a XI-a și a XII-a, specializarea Patrimoniu;*

– *Aprobă ca acestea să fie înaintate Ministerul Educației și Cercetării, pentru aprobare, urmând a intra în vigoare începând cu anul școlar 2006-2007;*

– *După aprobarea de către Ministerul Educației și Cercetării, programele vor fi comunicate Centrelor Eparhiale și publicate pe site-ul Patriarhiei.*

Temei nr. 2219/2006 – Informare a Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române, cu privire la desfășurarea celei de a patra consultări a reprezentanților școlilor de teologie din Mitropolia Moldovei și Bucovinei.

În zilele de 9 și 10 mai 2006, la Seminarul Teologic Liceal Ortodox “*Veniamin Costachi*” de la Mănăstirea Neamț, a avut loc întrunirea reprezentanților școlilor de teologie din Mitropolia Moldovei și Bucovinei. Întâlnirea a fost prezidată de I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și moderată de Pr. Lect. Dr. Mihai Vizitiu, Consilier în cadrul Sectorului Învățământ Teologic și relații ecumenice, al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

Întâlnirea a analizat modificările curriculare presupuse de noua structură de învățământ, conform **Declarației de la Bologna**, problemele de organizare a învățământului seminarial și provocările societății moderne, la care școlile teologice sunt chemate să găsească răspuns.

Dezbaterile s-au desfășurat pe trei direcții, propuse de I.P.S. Mitropolit Daniel, așa cum reiese din “Documentul final” al întrunirii, anexat la referat: *1. Modi-*

ficările privind metodologia și programa analitică școlară corelată; 2. Orientarea misionară a învățământului spre societate și diaspora și 3. Creșterea calității pregătirii tinerilor teologi, în spirit european.

Având în vedere că propunerile formulate sunt importante pentru întregul învățământ teologic românesc și ținând seama de faptul că recomandările făcute au în vedere îmbunătățirea calității actului didactic;

Luând în considerație faptul că participanții au propus măsuri necesare restructurării învățământului românesc, în conformitate cu exigențele europene;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *La act cu aprobare de lucrările celei de a patra consultări a reprezentanților școlilor de teologie din Mitropolia Moldovei și Bucovinei;*

– *Aprobă ca propunerile să fie înaintate Centrelor Eparhiale pentru a formula observații și amendamente, pe care le vor comunica, până la 1 august 2006, Sectorului Învățământ al Patriarhiei, în vederea stabilirii unor norme comune pentru întreaga Biserică;*

– *Centrele Eparhiale vor solicita profesorilor de religie să înainteze observații punctuale, legate de programele școlare și de manualele de religie aflate în uz, concluziile urmând a fi folosite în procesul de revizuire a acestora, realizat în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării;*

– *Centrele Eparhiale vor solicita profesorilor din seminariile teologice să alcătuiască manuale pentru fiecare disciplină teologică, structurate pe ani de studiu;*

– *Privitor la conținut și finalitate, învățământul teologic trebuie să fie orientat pastoral, inclusiv pentru diaspora românească, încă din seminariile teologice și să aibă în vedere, cu prioritate, credința și spiritualitatea ortodoxă, potrivit cu exigențele academice europene;*

Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice

La invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei*, raportorul Comisiei pentru Relații Externe Bisericești, dă citire referatelor asupra lucrărilor date în studiu acestei Comisii:

Temei nr. 1262/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu vizita în Germania a unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul sfințirii Catedralei Mitropolitane din Nürnberg (11–15 mai 2006);

Momentele principale ale vizitei le-au constituit punerea pietrei de temelie a bisericii comunității ortodoxe românești din Berlin și sfințirea Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, de la Nürnberg. Așa cum sublinia Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, sfințirea cate-

dralei mitropolitane și dobândirii statutului de “corporație de drept public” din partea autorităților landului Bavaria – care îi conferă aceleași drepturi ca și Bisericilor tradiționale din Germania, Evanghelică și Romano-Catolică – marchează întemeierea oficială a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Pe lângă caracterul pastoral, vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a avut și o pronunțată dimensiune interortodoxă și ecumenică, prin întâlnirile și discuțiile purtate cu ierarhi, preoți și credincioși ai Bisericilor Ortodoxe surori, și reprezentanți de seamă ai Bisericii Romano-Catolice și ai Bisericii Evanghelice din Germania. Pe de altă parte, menționăm în mod special întrevederile Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu autorități germane din cadrul Cancelariei Federale și al guvernului Landului Bavaria referitoare la organizarea și păstrarea identității religioase și culturale a românilor din Germania, la actualitatea valorilor Ortodoxiei în Europa și la susținerea Integrării României în Uniunea Europeană.

Joi, 11 mai 2006, după o escală la München, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române și delegația însoțitoare au aterizat pe aeroportul Tegel (Berlin), fiind întâmpinați de către I.P.S. Mitropolit *Serafim* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, I.P.S. Mitropolit *Iosif* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, Pr. Prof. Dr. *Constantin Mihoc*, Parohul Parohiei Ortodoxe Române din Berlin și Excelența Sa, Dl. *Bogdan Mazuru*, Ambasadorul României în Germania.

La Capela comunității ortodoxe române din **Berlin**, amenajată pe terenul cumpărat cu sprijinul statului român într-o zonă rezidențială a capitalei germane, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat cu flori, pâine și sare de fii ai parohiei îmbrăcați în costume naționale. A urmat slujba Tedeumului oficiată de I.P.S. Mitropolit *Serafim* și Pr. Dr. *Constantin Mihoc*. În numele clerului și credincioșilor ortodocși români din Germania, I.P.S. Mitropolit *Serafim* a adresat un cuvânt de bun venit Părintelui Patriarh Teoctist. Mulțumind pentru primire, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat tuturor un cuvânt de învățătură, evidențiind semnificațiile celei de-a treia vizite pe care o efectuează în Germania.

Vineri, 12 mai 2006, în cursul dimineții, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întrevedere la Cancelaria Federală a Germaniei cu Dl. *Ulrich Roppel*, Secretar de stat al Cancelariei Federale a Germaniei pentru relațiile cu Bisericile din străinătate și cu Dna *Heidran Temple*, consilier ministerial și expert federal în relațiile Stat - Biserică. La discuții au participat și delegații permanenți pe lângă Cancelaria Federală ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică din Germania.

În timpul întrevederii, Prea Fericirea Sa a subliniat semnificația celei de-a treia vizite în Germania, respectiv punerea pietrei de temelie a noii biserici a comunității românești din Berlin și sfințirea Catedralei Mitropolitane din Nürnberg. În același timp, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a mulțumit autorităților pentru sprijinul acordat atât Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, care primise recent, în Landul Bavaria, statutul de corporație de drept public, cât și românilor din Germania, în general. Acest spri-

jin, a apreciat Prea Fericirea Sa, este o mărturie concretă a relațiilor excelente pe care Biserica Ortodoxă Română le are în egală măsură cu cele două Biserici tradiționale din Germania, Evanghelică și Romano-Catolică.

În numele românilor ortodocși din țară și din străinătate, Prea Fericirea Sa a mulțumit autorităților federale pentru sprijinul acordat de către Germania țării noastre pentru integrarea în Uniunea Europeană, subliniind faptul că toate cultele din România susțin acest demers concretizat prin *Declarația comună de la Sna-gov*, semnată de toți conducătorii de Biserici și culte religioase, la 16 mai 2000 și făcută cunoscută forului european de la Bruxelles. Reprezentanții autorităților germane au subliniat că țara lor susține integrarea României în Uniunea Europeană, datorită bunelor relații existente între cele două state și a modului în care românii s-au integrat în societatea germană, la care au contribuit prin activitatea lor pastoral-misionară și social-culturală și preoții ortodocși români din Germania. În acest context, a fost subliniată importanța evenimentului ecumenic de la Sibiu (*septembrie 2007*), unde va avea loc *cea de-a treia Adunare Ecumenică Europeană*, organizată pentru prima dată într-o țară majoritar ortodoxă. Prea Fericirea Sa a arătat că Biserica Ortodoxă Română, ca membră a Conferinței Bisericilor Europene, și-a arătat dintotdeauna disponibilitatea de a organiza astfel de întruniri, cu speranța realizării de noi pași pe calea apropierii și a unității dintre Bisericile creștine, existând speranța ca la Sibiu să participe personalități ale vieții bisericești, precum Sanctitatea Sa, *Bartolomeu*, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și Sanctitatea Sa, *Papa Benedict al XVI-lea*.

Reprezentanții Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică, participanți la întrevvedere, au salutat prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Germania și au subliniat, la rândul lor, relațiile foarte bune cu Biserica Ortodoxă Română, chiar și în perioada regimului comunist.

În cursul serii, excelența sa Dl. Bogdan Mazuru, ambasadorul României în Germania a oferit o recepție în onoarea Prea Fericirii Sale la sediul Ambasadei, la care au fost prezenți invitați din toate Bisericile reprezentate în capitala Germaniei, ierarhi, preoți, profesori și membrii ai corpului diplomatic. După cuvântul de prețuire rostit de ambasadorul țării noastre la Berlin, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a subliniat în cuvântul rostit atmosfera ecumenică existentă între cultele creștine din Germania, model pentru Europa de mâine.

Sâmbătă, 13 mai 2006, după Sfânta Liturghie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a pus piatra de temelie a noii biserici a comunității ortodoxe române din Berlin, cu hramurile "*Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*" și "*Buna Vestire*", în cadrul unui ceremonial religios la care au participat ierarhii ortodocși români din Europa, I.P.S. *Feofan* al Berlinului și Germaniei - din partea Patriarhiei Moscovei și preoți ai parohiilor ortodoxe greacă, sârbă și bulgară din Berlin. De asemenea, au fost prezenți reprezentanți ai Excelenței Sale *Rolf Koppe*, Episcopul Bisericii Evanghelice din Germania, ai Eminenței Sale Cardinalul *Georg Maximilian Sterzinsky*, Arhiepiscop romano-catolic de Berlin, reprezentanți ai Bisericii Armene, ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor Berlin-Brandenburg, ai Conventului Inter-

național al Comunităților creștine de limbi străine și a numeroși credincioși ortodocși și de alte confesiuni. Au mai fost prezenți reprezentanți ai autorităților române și ai celei locale.

Prea Fericirea Sa a oferit în dar părțile din cinstitele moaște ale Sfinților Mucenici Epictet și Astion, care urmează a fi așezate în piciorul Sfintei Mese.

În mesajul Excelenței Sale, Dlui Traian Băsescu, președintele României, prezentat de Dl. Bogdan Tătaru Cazaban - consilier prezidențial, se menționează faptul că “punerea pietrei de temelie a Bisericii Ortodoxe Române din Berlin este un eveniment major al comunității românești care marchează un moment istoric al Bisericii Ortodoxe Române din Diaspora și confirmă capacitatea sa de a crea solidaritate și de a se constitui într-un centru viu de memorie și legătură spirituală cu țara mamă. A construi o biserică este un act de credință, dar și unul de întemeiere a comunității pe valorile care fac parte din patrimoniul creștin al întregii Europe, iar Biserica Ortodoxă Română este aici un martor al vocației europene a românilor”.

Au mai adresat mesaje reprezentanții E.S. Cardinalul Georg Maximilian Sterzinsky, Arhiepiscop romano-catolic de Berlin, ai Episcopului Rolf Koppe al Bisericii Evanghelice din Germania și ai Asociației Ecumenice a cultelor creștine din Germania.

În încheierea ceremoniei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, mulțumind reprezentanților cultelor creștine din Berlin pentru cuvintele de apreciere la adresa Ortodoxiei românești, a evidențiat caracterul ecumenic al ceremoniei, subliniind eforturile depuse de I.P.S. Mitropolit Serafim și de Pr. Prof. Dr. Constantin Mihoc pentru organizarea parohiei ortodoxe române de la Berlin și cumpărarea unui teren în vederea construirii unui lăcaș de cult propriu.

În cursul după-amiezii, Prea Fericirea Sa a plecat pe calea aerului la **Nürnberg**, sediul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. La Catedrala Mitropolitană, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat de I.P.S. *Bartolomeu*, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. *Serafim*, Mitropolitul pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, de numeroși preoți ortodocși români din Germania, Austria, Luxemburg, Suedia și de câteva sute de credincioși ortodocși români din Nürnberg și împrejurimi. Un grup de tineri îmbrăcați în costume populare românești l-au întâmpinat pe Părintele Patriarh Teoctist cu pâine și sare, urându-i bun venit la sediul Mitropoliei din Nürnberg, centru de spiritualitate și cultură românească. După slujba Tedeumului, I.P.S. Mitropolit Serafim a adresat Prea Fericirii Sale un cuvânt de bun-venit. Mulțumind pentru primire, Prea Fericitul Părinte Teoctist a adresat tuturor cuvânt de bun-găsit, împărtășind bucuria punerii pietrei de temelie a noii biserici românești de la Berlin și subliniind semnificația sfințirii Catedralei Mitropolitane din Nürnberg, care marchează și întemeierea oficială a Mitropoliei în urma acordării de către autorităților landului Bavaria a dreptului de corporație publică.

Duminică, 14 mai 2006, după o procesiune la care au participat peste 100 de preoți ortodocși români din Europa Centrală și de Nord și peste 1000 de credin-

cioși din Nürnberg și împrejurimi, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, împreună cu I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, Mitropolitul Augustinos al grecilor din Germania și I.P.S. Mitropolit Feofan al Mitropoliei Ruse din Germania a oficiat slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord de la Nürnberg cu hramurile “*Sfinții Martiri Brâncoveni*” și “*Sfântului Mare Mucenic Dimitrie*”. Prea Fericirea Sa a oferit în dar părțile din cinstitele moaște ale Sfinților Mucenici Epictet și Astion care au fost puse în piciorul Sfintei Mese.

La solemnitate au mai fost prezenți E.S. Cardinalul *Miroslav Vlk*, Arhiepiscop de Praga, reprezentanții Bisericilor Romano-Catolică, Evanghelică și Veche Catolică, ai Forumului Ecumenic din Bavaria, precum și ai autorităților române și a celor locale. Peste 1.000 de români din Nürnberg și din alte țări europene, peste 100 de preoți ortodocși români din Europa.

Prezent la acest eveniment bisericesc, Dl. *Günther Beckstein*, Ministrul de interne și Vicepremier al Landului Bavaria, a precizat că “sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun, în perioada în care România vine tot mai repede spre Uniunea Europeană. Unirea Europei înseamnă depășirea rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict”. Părintele Patriarh Teoctist a oferit în dar Vicepremierului Landului Bavaria o icoană cu chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos pictată în tradiția ortodoxă, spunându-i că “Mântuitorul Iisus Hristos este Cel care i-a adunat astăzi în această catedrală pe creștinii de diferite confesiuni din Germania”.

Slujba de sfințire a fost urmată de Sfânta Liturghie oficiată pe un podium special amenajat în incinta sediului Mitropoliei. În cuvântul său, I.P.S. Mitropolit Serafim a mulțumit Prea Fericirii Sale pentru prezența la acest eveniment special pentru clerul și credincioșii ortodocși români din Germania, Europa Centrală și de Nord și a evaluat activitatea Mitropoliei de la întemeiere până în prezent. Au adresat mesaje de apreciere la adresa Bisericii Ortodoxe Române, în general, și a prezenței clerului și credincioșilor români ortodocși în Germania, în special. I.P.S. Mitropolit Augustinos al Mitropoliei grecești din Germania, I.P.S. Mitropolit Feofan al Mitropoliei Ruse din Germania, reprezentanții celorlalte Bisericii ortodoxe surori, E.S. Cardinalul *Miroslav Vlk*, Arhiepiscop de Praga, reprezentanții Bisericilor Romano-Catolică, Evanghelică și Veche Catolică și ai Forumului Ecumenic din Bavaria.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a subliniat semnificația sfințirii Catedralei Mitropolitane din Nürnberg, care are loc la scurt timp după recunoașterea Mitropoliei de către autoritățile landului Bavaria și a mulțumit Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică, precum și autorităților germane pentru sprijinul constant acordat de-a lungul timpului comunităților ortodoxe românești. În același timp, Prea Fericirea Sa a evidențiat relațiile ecumenice excelente dintre Biserica Ortodoxă Română și cele două Biserici tradiționale din Germania, inclusiv în timpul regimului comunist. În acest sens, Părintele Patriarh Teoctist a rememorat

vizita de referință pe care patriarhul Justinian a efectuat-o în această țară în toamna anului 1970.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit I.P.S. Mitropolit Serafim însemnele mitropolitane, engolpion și cruce, cârja mitropolitană și o icoană cu Maica Domnului. Ca simbol al bucuriei și comuniunii prilejuite de acest eveniment deosebit în viața Mitropoliei și a Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa a oferit ierarhilor prezenți, români și străini, precum și reprezentanților celorlalte culte o sfântă cruce aniversară, lucrată special în Atelierele Patriarhiei Române. Ziua s-a încheiat cu o agapă tradițional românească la care au participat peste o mie de credincioși veniți din întreaga Germanie, dar și din România și alte țări europene.

Luni, 15 mai 2006, după oficierea Sfintei Liturghii de către I.P.S. Mitropolit Serafim în Catedrala Mitropolitană, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost condus la Aeroportul Internațional din München de către ierarhii ortodocși români din Europa și reprezentanți ai Consulatului general al României de la München.

În cursul după-amiezii delegația bisericii ortodoxe Române a revenit la București pe calea aerului.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de vizita pastorală și ecumenică efectuată în Germania de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, cu prilejul sfințirii Catedralei Mitropolitane din Nürnberg și a punerii pietrei de temelie a noii biserici a Comunității ortodoxe române din Berlin. (11–15 mai 2006).

Temei nr.310/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei II al Moscovei și a Toată Rusia de a participa la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizat de Consiliul Interreligios al Federației Ruse și de Consiliul Religios al CSI (Moscova, 3-5 iulie 2006) și referatul participării I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei la Consfătuirea experților pentru pregătirea respectivei întruniri (Moscova 25-26 mai 2006).

În perioada 3-5 iulie 2006, la Moscova, va avea loc *Întrunirea mondială a liderilor religioși*, între organizatori numărându-se Patriarhia Moscovei și Consiliile inter-religioase ale Federației Ruse și CSI. Conform documentului de prezentare al Întrunirii, liderii religioși ai lumii trebuie să-și aducă contribuția la discuțiile legate de ordinea mondială bazată pe dreptate și pe diversitatea existentă a tradițiilor spirituale, poziția comună legată de lupta împotriva terorismului și a extremismului, de dezvoltarea dialogului civilizațiilor fundamentat pe respectul reciproc, urmând a fi adusă la cunoștință comunității internaționale. În acest context, experiența multiseculară a tradițiilor religioase ale lumii oferă posibilitatea exclusivă de a răspunde provocărilor modernității.

Dezbaterea tematicii și a rezultatelor estimate ale întrunirii s-a făcut într-o *Consfătuire pregătitoare de experți* (Moscova, 25-26 mai 2006) la care, din partea Bisericii Ortodoxe Române, a participat I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei. Au mai participat reprezentanți ai Creștinismului, Islamismului, Iudaismului, Budismului, Taoismului și Hinduismului din Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bahrain, Bulgaria, Bosnia-Herțegovina, China, Egipt, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Vatican, India, Iran, Israel, Italia, Kirghistan, Letonia, Liban, România, Rusia, Elveția, Siria, Turcia, Regatul Unit al Marii Britanii și S.U.A.

Consfătuirea pregătitoare de la Moscova a ales un *Comitet de redactare a documentului* ce va fi adoptat de către *Întrunirea mondială al liderilor religioși* (Moscova, din 3-5 iulie 2006).

Din acest Comitet de redactare care va defini un document final de 2-3 pagini, fac parte câte doi reprezentanți din partea fiecărei religii importante, între care doi ortodocși (Mitropolitul Emanuel, Patriarhia Ecumenică și Mitropolitul Kiril, Patriarhia Moscovei), un delegat al Vaticanului, un reprezentant al Arhiepiscopului de Canterbury, doi musulmani, doi budiști și un hindus.

În comunicatul dat publicității la încheierea Consfătuirii pregătitoare s-au sugerat următoarele teme care să fie cuprinse în documentul final al *Întrunirii mondiale a liderilor religioși* de la Moscova (3-5 iulie 2006), cât și în luările de cuvânt ale conducătorilor religioși care vor participa la eveniment: *Rolul credinței și religiei în societatea de astăzi. Responsabilitatea religiilor pentru protecția și afirmarea valorilor spirituale și morale în societatea modernă; Căi de combatere a terorismului și extremismului; Educația și nevoia de a o combina cu formarea morală a tineretului; Legalitatea, libertatea, drepturile omului și responsabilitatea morală; Sprijinirea valorilor familiei, vieții umane și egalității între bărbați și femei; Respectul față de sentimentele religioase și pentru tot ceea ce se consideră sacru de către tradițiile religioase; Moralitatea în economie; Rolul mass-media; Resursele naturale ale planetei. Responsabilitatea ecologică; Provocarea epidemiilor și bolilor contagioase, dependenta de droguri; Proliferarea armelor de distrugere în masă; Dialogul dintre comunitățile religioase și politicieni, cu structurile societății civile și cu organizațiile inter-naționale.*

Printre invitații la *Întrunirea mondială al liderilor religioși* de la Moscova, din 3-5 iulie 2006, se vor număra: Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe Locale; Secretarul de Stat al Vaticanului, E.S. Cardinalul Angelo Sodano; Arhiepiscopul de Mechelen-Bruxelles, E.S. Cardinalul Godfried Danneels; Arhiepiscopul de Canterbury, E.S. Rowan Williams; Arhiepiscopul Bisericii Evanghelice Luterane în Finlanda, Jukka Paarma; Moderatorul Consiliului European al Liderilor Religioși, Episcopul Gunnar Staaltset; șeful Asociației Evanghelice Billy Graham, Franklin Graham; Secretarul General al Conferinței Bisericilor Europene, Colin Williams; Secretarul General al Consiliului Mondial al Bisericilor, Samuel Kobia; Secretarul General al Conferinței Mondiale a Religiilor pentru pace, William Vendley; Marele Muftiu al Arabiei Saudite, șeicul Abdul Aziz Al-Asheikh; Pre-

ședintele Fundației “Apel la Conștiință”, Rabi Arthur Schneider (SUA), Rabinul șef al Israelului, Yona Metzger, și alții.

Materialele de lucru ale întrunirea mondială al liderilor religioși, care reflectă poziția religiilor lumii vizavi de chestiunea dialogului și colaborării civilizațiilor și care se bazează pe experiența multiseclară a acestora, vor fi expediate liderilor Statelor care se vor întruni la *Summit-ul G8* care va avea loc la Sankt-Petersburg, în iulie 2006.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei II al Moscovei și a Toată Rusia de a participa la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizat de Patriarhia Moscovei împreună cu Consiliul Interreligios al Federației Ruse și Consiliul Religios al CSI (Moscova, 4-5 iulie 2006), precum și de referatul privind participarea I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei la Consfătuirea experților pentru pregătirea respectivei întruniri (Moscova 25-26 mai 2006);*

– *Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea de a stabili personal componența delegației Bisericii Ortodoxe Române care îl va însoți la respectiva Întrunire.*

Temei nr. 1925/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ceremoniile de întronizare a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe surori din ținuturile Cehiei și din Slovacia (Praga, 28 mai 2006).

În perioada 27-29 mai 2006, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, însoțit de Arhid. Ștefan Ababei, a participat, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române, la ceremoniile de întronizare a Prea Fericitului Christophor ca Mitropolit Întâistătător al Bisericii Ortodoxe din ținuturile Cehiei și Slovaciei, ales Primat după trecerea la cele veșnice a mitropolitului Nicolae Kotsvar, în luna ianuarie 2006.

Alegerea Prea Fericitului Christophor ca Primat al Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia a avut loc în data de 2 mai 2006, după 2 tururi de scrutin cu vot secret, cu ocazia celui de al 11-lea Sinod al Bisericii din ținuturile Cehiei și Slovaciei, desfășurat la Mănăstirea “*Adormirea Maicii Domnului*” din Vilemov.

Prea Fericitul Christofofor s-a născut în anul 1953 la Praga, primind la botez numele de Radmir. În anul 1974 este hirotonit diacon și apoi preot. În anul 1979 termină studiile de teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Presov (Cehoslovacia), după care urmează studii post-universitare la Academia Teologică de la Moscova, pe care le termină în 1984. În anul 1987 i se acordă rangul de arhimandrit și slujește la catedra “*Sfinții Chiril și Metodiu*” din Praga. În anul 1988 este numit episcop de Olomouc și Brno, iar în anul 2000, după trecerea la Domnul a mitropolitului Dorotei, este numit Arhiepiscop de Praga și al ținuturilor Cehiei.

Mitropolitul Christophor a participat la numeroase conferințe și a reprezentat Biserica din ținuturile Cehiei și Slovaciei la multe întâlniri cu caracter bisericesc

și laic. Vorbește fluent limbile rusă, greacă, germană și engleză, fiind recunoscut pentru studiile academice în domeniul teologiei și filosofiei, în care deține și titluri de doctor.

Prieten apropiat al românilor și în special al Bisericii Ortodoxe Române din Moldova, Prea Fericitul Christophor a vizitat de mai multe ori Municipiul Iași atât ca episcop de Olomouc și Brno, cât și ca Arhiepiscop de Praga. Grație bunelor relații pe care le are cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Prea Fericirea Sa a solicitat I.P.S. Mitropolit Daniel trimiterea unor călugărițe în Cehia, care astăzi formează obștea Mănăstirii “*Adormirea Maicii Domnului*” de la Vilemov. De asemenea, un monah din Moldova, de la Mănăstirea “*Sfinții Trei Ierarhi*”, Iași, activează acum la Mănăstirea *Hruba Vîrbka* – Prešov, din Cehia.

Ceremonia întronizării Prea Fericitului Christophor a avut loc duminică, 28 mai 2006, la Catedrala “*Sfinții Chiril și Metodie*” din Praga, fiind reprezentate toate Bisericile autocefale, începând cu Patriarhia de Constantinopol. Au participat, de asemenea, reprezentanți de la Ministerul Culturii din Cehia, de la Cancelaria Președintelui, numeroși diplomați, precum și reprezentanți ai altor culte. Catedrala a fost arhiplină, credincioșii ortodocși, și nu numai, au trăit cu lacrimi în ochi aceste clipe de bucurie.

În calitate sa de delegat al Patriarhiei Române, I.P.S. Mitropolit Daniel a transmis Prea Fericitului Christofor un mesaj din partea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mesaj care a fost tradus în limbile cehă și engleză de către Pr. Cristian Popescu, teolog român care activează în Biserica Ortodoxă a Cehiei, precum și un set de 2 engolpioane și o cruce pectorală, executate în atelierele Patriarhiei Române. De asemenea, I.P.S. Mitropolit Daniel a oferit noului Întâistătător, din partea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, o mitră arhierască.

A doua zi, luni 29 mai 2006, la invitația Domnului Dan Bălănescu, însărcinat cu afaceri al României în Cehia, și a Domnului Constantin Nica, consilier cu probleme economice al Ambasadei, I.P.S. Mitropolit Daniel a efectuat o vizită la Palatul Morzin, reședința Ambasadei României din Praga. Aici, într-o atmosferă cordială Înalta Prea Sfinția Sa a întâlnit pe membrii corpului diplomatic, împreună cu familiile lor, și le-a transmis binecuvântările Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei la ceremoniile de întronizare a Prea Fericitului Christofor ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe surori din ținuturile Cehiei și din Slovacia (Praga, 28 mai 2006).*

Temei nr.2456/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești în legătură cu corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei.

În ședința din luna februarie 2006, Sfântul Sinod a luat hotărârea “*să ia act de corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la*

Mitropolia Basarabiei și să aprobe continuarea dialogului cu Patriarhia Moscovei pe teme de interes comun”.

În lumina acestei hotărâri sinodale, la data de 24 martie 2006, Patriarhia Română, prin Sectorul Relații Externe Bisericești, a adresat I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad scrisoarea nr. 500/2006, cu următorul conținut:

“Am primit, cu bucurie, scrisoarea I.P.S. Voastre din 7 februarie 2006, privind intensificarea relațiilor dintre Bisericile noastre, printr-un dialog pe chestiuni de interes comun.

În ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 9 februarie 2006 s-a discutat asupra componenței comisiei de dialog cu Biserica Ortodoxă Rusă și a tematicii pe care comisia mixtă o va aborda. În acest sens, așteptăm să ne comunicați componența comisiei de dialog a Patriarhiei Moscovei, pe care o veți conduce, pentru ca, în funcție de rangul membrilor acesteia, să constituim comisia de dialog a Bisericii Ortodoxe Române.

Am dori ca, în ce privește chestiunea situației bisericești din Republica Moldova, aceasta să nu fie introdusă pe ordinea de zi a primei întruniri, pentru a nu risca compromiterea dialogului frățesc încă de la prima sa sesiune. În acest sens, considerăm că acest punct din agenda de discuții ar putea fi abordat la o întâlnire ulterioară a comisiei de dialog, ținând seama de progresele înregistrate.

Dorindu-Vă sănătate și spor duhovnicesc în această perioadă a Postului Mare, așteptăm răspunsul Înalt Prea Sfinției Voastre. Din încredințarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. ss/† Ciprian Câmpineanul, Vicar Patriarhal.”

Ca răspuns la scrisoarea de mai sus a Patriarhiei Române, la data de 19.05.2006, s-a primit din partea P.S. Episcop Marc de Yegoryevsk, Vicepreședinte al Departamentului pentru Relații Externe al Patriarhiei Moscovei, scrisoarea nr. 1554/2006, în care se afirmă următoarele:

“Vă mulțumesc pentru scrisoarea din 24 martie 2006 referitoare la negocierile dintre Patriarhiile Moscovei și României.

Vă informez, în conformitate cu binecuvântarea Sanctității Sale Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia, că nu considerăm posibilă excluderea problemei situației ecleziastice din Moldova din agenda viitoarei întruniri. Aceasta este principala chestiune care a creat tensiuni între Bisericile noastre. La ultima întrunire dintre reprezentanții Bisericilor noastre, desfășurată la Chișinău, în 1999, ambele părți au subliniat necesitatea continuării dialogului pe această temă.

Totuși, problemele legate de învățământul teologic, de relațiile dintre Biserică și Stat, de relațiile cu Bisericile neortodoxe și de activitatea pastorală pot fi, de asemenea, discutate în timpul primei runde de discuții din cadrul dialogului. Sperăm că acesta va contribui la crearea unei bune atmosfere și va ajuta la stabilirea unei înțelegeri reciproce.

În ceea ce privește componența delegației Patriarhiei Moscovei, vă pot informa că aceasta va fi condusă de mine și va cuprinde încă unul sau doi ierarhi din

cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse, precum și trei sau patru clerici. Cu dragoste în Domnul, ss/† Marc, Episcop de Yegoryevsk.”

Pe marginea celor două documente au luat cuvântul în ordine: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul.*

Luând act de punctele de vedere exprimate în cadrul discuțiilor și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei;

– În ceea ce privește chestiunea situației bisericești din Republica Moldova, să se comunice părții ruse propunerea Bisericii Ortodoxe Române ca prima întrunire a Comisiei de dialog să aibă în urma consultării dintre II.PP.SS. Mitropoliți Petru și Vladimir, pe plan local, la Chișinău, printr-o invitație reciprocă a celor doi ierarhi, urmând ca ulterior dialogul să fie purtat la nivelul Patriarhiilor.

Temei nr. 1921/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, la aniversarea celor 85 de ani de viață ai I.P.S. Mitropolit Nikodim de Harkov și Bododuhov, (Harkov, 5-9 mai 2006).

La acest moment aniversar au participat Prea Fericitul Vladimir al Kievului și al întregii Ucraine, Mitropolitul Juvenalie de Krutițki și Kolomna, Președintele Comisiei de Canonizare a Sfinților din Biserica Ortodoxă Rusă care a dat citire mesajului Sanctității Sale Alexei al II-lea, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, delegatul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Episcopul Grigorie de Bielsk, reprezentantul Prea Fericitului Sava, Mitropolitul Varșoviei și al întregii Poloniei, precum și alți arhieri din Ucraina și Rusia.

I.P.S. Mitropolit Nicodim este o personalitate binecunoscută în lumea ortodoxă atât prin vocația sa slujitoare, cât și prin vrednicia și împlinirile sale ca ierarh atât în Rusia, cât și în America Latină și, mai apoi, în Ucraina. Născut în zona Cernăuți, având legături strânse în tinerețe cu duhovnici bucovineni de la Putna, cultivând în timp prietenii cu ierarhi din Biserica noastră, îndeosebi cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în perioada de păstorire a marelui Patriarh Justinian, I.P.S. Nicodim s-a remarcat în mod special prin stăruința cu care s-a implicat în procesul de canonizare a Sfântului Petru Movilă. De asemenea, este demnă de apreciat contribuția sa ca decan al arhierilor din Biserica Ortodoxă Rusă la convocarea Sinodului de la Harkov din anul 1992, în cadrul căruia a fost restabilită canonicitatea Bisericii Ortodoxe din Ucraina.

Duminică, 7 mai 2006, după Sfânta Liturghie condusă de Prea Fericitul Vladimir, a urmat un moment festiv la Teatrul Național din Harkov, unde s-a omagiat personalitatea sa și unde s-a dat citire și mesajului Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care s-a bucurat de mare apreciere.

Programul a cuprins vizitarea instituțiilor mitropolitane, a Seminarului și a mai multor biserici în construcție, remarcând faptul că, spre deosebire de numărul mic de lăcașuri de cult existente la începutul păstoririi I.P.S. Nicodim (cca.50), astăzi există mai mult de 250 de biserici în întreaga eparhie. Momentul spiritual cel mai semnificativ l-a constituit cinstirea sfintelor moaște ale Sfântului Patriarh Atanasie al Constantinopolului, rezident și la Galați, vreme de 12 ani, în vremea domnitorului Vasile Lupu. Legăturile duhovnicești dintre Eparhia Harkovului și cea a Dunării de Jos au cunoscut astfel o nouă și importantă etapă, așa cum a menționat și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în mesajul ce a fost prezentat.

Vizita la Harkov a prilejuit întâlnirea mai multor ierarhi, în special din Ucraina, cărora P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos le-a transmis din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist mesajul unității panortodoxe în lumea noastră tot mai frământată de aspectele modernismului, secularismului și diviziunilor.

Ca urmare, la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *la act de participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, la aniversarea celor 85 de ani de viață ai I.P.S. Mitropolit Nikodim de Harkov și Bodo-duhov, (Harkov, 5-9 mai 2006).*

Temei nr. 2457/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos la inaugurarea Cimitirului Eroilor Români de la Țiganca, Republica Moldova, la Praznicul Înălțării Domnului (1 iunie 2006).

În ziua de 1 iunie 2006, la praznicul Înălțării Domnului – Ziua Eroilor, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos a participat, la invitația I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, la inaugurarea Cimitirului Eroilor Români din localitatea Țiganca, Republica Moldova.

După slujba Sfintei Liturghii săvârșită în biserica din localitatea Oancea, ctitorie a Episcopului Grigorie Leu, participanții s-au îndreptat către satul Țiganca, localitatea natală a I.P.S. Mitropolit Petru, situat la 3 km est de Prut, vis-à-vis de Fălciu, unde a fost amenajat Cimitirul de Onoare Românesc al eroilor ce și-au jertfit viața pe aceste meleaguri pentru apărarea gliei și a credinței străbune în cel de-al doilea război mondial.

În luptele pentru câștigarea aliniamentului Cania-Stoieniști-Țiganca și-au pierdut viața peste 2.300 de soldați, majoritatea în floarea vârstei, dintre care 1020 au fost îngropați pe Dealul Epureni-Țiganca, iar 938 în cimitirul de la Cania. Din nefericire, starea acestor locuri s-a degradat până la distrugere după anul 1944, prin acțiunile profanatoare de trecere peste ele cu buldozerele și amenajarea deasupra acestora de grajduri pentru animale, așa cum a fost și cazul cimitirului de la Țiganca.

Rudele celor căzuți, veteranii de război și, mai ales, pușinii supraviețuitori ai luptelor desfășurate în sudul Basarabiei, au făcut numeroase demersuri pentru cuvenita reparație adusă peste ani memoriei celor care și-au jertfit viața la doar câțiva kilometri de actuala frontieră de est a României. În anul 2004, Asociația

Culturală “*România din Inima Mea*” din Bistrița-Năsăud a instalat aici o troiță care amintește de existența fostului cimitir. De asemenea, în apropierea acestui loc, ființează Mănăstirea “*Înălțarea Domnului*”, ridicată de Mitropolia Basarabiei.

După ce a luat naștere, prin lege, în anul 2004, Oficiu Național pentru Cultul Eroilor, a avut ca prioritate reamenajarea Cimitirului de Onoare de la Țiganca, astfel încât, acesta să devină un loc de reculegere și pelerinaj în memoria celor peste 71.000 de militari români căzuți în Campania din Est (iunie 1941-august 1944). Rezultatul muncii celor ce au lucrat la acest proiect este unul cât se poate de lăudabil: împrejmuirea cimitirului cu gard din fier forjat, reamenajarea celor 9 gropi comune, instalarea a 142 de însemne de căpătâi (cruci creștine), amplasarea a 11 plăci de marmură (pe 9 dintre ele fiind înscrise numele celor 830 de eroi români identificați), amenajarea peisagistică și a căilor de acces, montarea unei troițe și a unei porți monumentale tradiționale cioplite în lemn, realizare de meșterul popular Ilie Bența din Bârsana, Maramureș.

La ceremonia de inaugurare a primului cimitir românesc reconstruit de Oficiul Național pentru Cultul Eroilor au luat parte Majestatea Sa, Regele Mihai I, Alteța Sa Regală, Principele Radu, Dl. Teodor Atanasiu, Ministrul Apărării Naționale, Dl. Valeriu Țurcanu, Vice-ministrul Culturii din Republica Moldova, delegații Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, ai Asociației Veteranilor de Război, foști combatanți, urmași ai eroilor, precum și aproximativ 1.000 de pelerini veniți din România și din localitățile învecinate. Printre aceștia, am remarcat prezența multor copii și a câtorva zeci de tineri studenți basarabeni, care urmează cursurile facultăților din cadrul Universității “*Dunărea de Jos*”, Galați.

După intonarea imnurilor de stat ale României și Republicii Moldova, a avut loc slujba de sfințire a cimitirului, săvârșită de către un sobor de slujitori din România și Republica Moldova, condus de I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei și P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, care s-au rugat pentru odihna și veșnica pomenire a sufletelor celor ce și-au aflat sfârșitul în tragicele lupte pe dealurile de la Țiganca, din zilele de 6-18 iulie 1941. Preoții au rostit cu evlavie înaintea crucilor din cimitir numele fiecăruia dintre cei 832 de eroi identificați. Au ținut cuvântări: I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, Dl. Gen.(r) Halic, Președintele Asociației Cavalerilor Ordinului “*Mihai Viteazul*”, unul din participanții la luptele de la Țiganca, Dl. Teodor Atanasiu, Ministrul Apărării Naționale a României și Dl. Acad. Ion Mahu, Președintele Asociației Veteranilor Armatei Române din Republica Moldova. După ceremonia de inaugurare, au fost depuse coroane și jerbe de flori din partea autorităților române și moldovene, precum și a organizațiilor și asociațiilor de veterani prezente.

Evenimentul de la Țiganca se constituie astfel într-un act reparatoriu față de jertfa supremă adusă de ostașii români pe altarul patriei, precum și un moment de referință în procesul de întărire a cultului celor ce au căzut la datorie pentru apărarea țării și a credinței strămoșești.

În cadrul discuțiilor care au urmat, I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei amintește că Ministerul Apărării din România a sprijinit amenajarea acestui cimi-

tir al eroilor români, urmând ca, din cele două proiecte de monument, să fie ales cel mai reprezentativ. De asemenea, menționează lucrările ce se desfășoară în diferite părți ale Mitropoliei Basarabiei, precum cele de la Mănăstirea “Sf. Andrei”, activități despre care se vor trimite la Patriarhia Română date concrete.

Ca urmare a discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, alături de I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, la inaugurarea Cimitirului Eroilor Români din localitatea Țiganca, Republica Moldova, la Praznicul Înălțării Domnului (1 iunie 2006).*

Temei nr. 303/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la cea de a IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor (Porto Alegre, 14-23 februarie 2006).

Consiliul Mondial al Bisericilor care reunește în prezent un număr de 348 de Biserici și denominațiuni creștine din peste 120 de țări a organizat, în perioada 14-23 februarie 2006, la Porto Alegre (Brazilia), cea de a IX-a Adunare Generală. Au fost prezenți 691 de delegați oficiali ai Bisericilor membre ale Consiliului Mondial, cărora li s-au adăugat reprezentanți ai altor numeroase organizații ecumenice internaționale sau regionale, invitați speciali, voluntari și consultanți, precum și observatori, vizitatori, membri ai comunităților creștine locale, reprezentanți ai mass-media, etc., în total aproximativ 4.000 de participanți.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, formată din 13 membri, a participat la lucrările acestei Adunări. Delegația a fost condusă de I.P.S. Dr. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, având următoarea componență, ce respectă criteriile de eligibilitatea ale Consiliului Mondial al Bisericilor: Pr. Dr. Michael Țița (consilier patriarhal, Sectorul pentru Relații Externe Bisericești); reprezentanți ai Facultăților de Teologie: Asist. Drd. Ionuț Tudorie (București), Pr. Lect. Dr. Dan Sandu (Iași), Pr. Lect. Dr. Nicolae Moșoiu (Sibiu) și Pr. Conf. Dr. Constantin Pătuleanu (Craiova); Dna Elena Timofticiuc și Dra Florina Fodac (reprezentante ale Asociațiilor creștine de femei). Diaspora ortodoxă română a fost reprezentată la nivel ierarhic de I.P.S. Arhiepiscop Dr. Nicolae al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, căruia i s-au alăturat: Dl. Vlad Cubreacov (Moldova) și Pr. Iulian Nistea (Franța). În sfârșit, reprezentanți tineretului ortodox român au fost: Diac. Ionuț Ghibanu (consilier juridic, Arhiepiscopia Târgoviștei) și Dl. Marius Opincariu, din cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Între 11-13 februarie 2006, înainte de începerea lucrărilor acestei Adunări, au avut loc două reuniuni preliminare (a tinerilor și, respectiv, a femeilor), unde s-a discutat pe marginea temelor propuse spre dezbateră în plenarele Adunării. Complexul unde s-au desfășurat lucrările acestei reuniuni ecumenice a fost campusul Universității Pontificale Catolice din Porto Alegre.

Continuând linia pnevmatologică a Adunării Generale de la Canberra (1991), **tema** acestei reuniuni a fost: *Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea (God, in your grace, transform the world)*, reflectată în mesajele și în documentele oficiale adoptate.

De la început menționăm faptul că reprezentarea ortodoxă la Porto Alegre a fost cea mai numeroasă comparativ cu precedentele Adunări Generale. De asemenea, la inițiativa *Comisiei Speciale asupra participării ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor* a fost introdus **consensul** ca sistem decizional, înlocuind *votul parlamentar* bazat pe majoritatea simplă. Această modificare este singura modalitate viabilă prin care ortodocșii, care nu reușeau să își impună un punct de vedere prin vot, în perioada precedentă, să își evidențieze prezența în cadrul Consiliului. Nu în ultimul rând, această reuniune a fost marcată pozitiv de participarea considerabilă a tinerilor, grup social care este menit să asigure viitorul Mișcării Ecumenice.

Altă caracteristică a acestei Adunări Generale a fost accentul pus pe **rugăciunea în comun**, în legătură directă cu studiul biblic zilnic. Textele nou-testamentare integrate în rugăciunile de dimineața au constituit baza exegetică și ermenetică a dialogului biblic inter-confesional, cu o ancorare profundă în problematica societății contemporane. Invocarea harului lui Dumnezeu pentru transformarea lumii, a pământului, a societăților în care trăim, a propriilor vieți, a Bisericilor și a mărturiei noastre comune au constituit tot atâtea teme, succesiv exprimate în cult. Implicarea ortodoxă în comisia de specialitate a avut ca efect organizarea pe criterii confesionale a rugăciunilor de seară, modificare receptată pozitiv de către toate Bisericile participante. La Vecernia ortodoxă, la care au participat delegați din fiecare Biserică Ortodoxă participantă, Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de Pr. Lect. Dr. Dan Sandu.

În vederea atingerii unuia dintre scopurile acestui gen de reuniuni, anume dialogul deschis și aplicat între reprezentanții diferitelor confesiuni creștine, programul Adunării a inclus și o serie de conversații ecumenice. În cadrul acestora au fost abordate teme diverse: pluralitatea religioasă, demnitatea umană, combaterea violenței și a sărăciei, forme noi ale ecumenismului contemporan, bariere ecclesiologice pe calea unității creștine etc.

Urmând tradiția precedentelor Adunări Generale, pe toată perioada reuniunii au fost organizate numeroase seminarii, evenimente culturale și expoziții, sub numele generic *mutirão* (un cuvânt cu puternice rădăcini indigene, care are sensul unui *loc de întâlnire*, exprimând totodată și *oportunitatea de a lucra împreună pentru un scop comun*).

Reuniunile în plen ale delegaților oficiali ai Bisericilor membre ale Consiliului Mondial au fost concentrate pe rapoartele prezentate de către Moderator (S.S. Patriarh Catholicos Aram I, Biserica Apostolică Armeană din Cilicia, Liban), de către Secretarul General (Rev. Dr. Samuel Kobia, Biserica Metodistă din Kenya) și pe amendarea și adoptarea rapoartelor Comitetelor speciale (financiar, de nominalizare, pentru probleme publice etc.). Dintre delegații ortodocși români,

I.P.S. Dr. Nifon a participat la lucrările *Comisiei pentru probleme publice (Public Issues Commission)*, iar Pr. Dr. Michael Tița la cele ale *Comitetului pentru Chestiuni Publice (Policy Reference Commission)*. În același timp, au fost discutate și modificate unele articole ale Constituției Consiliului Mondial în conformitate cu noutățile legislative propuse. De asemenea, o parte a întâlnirilor plenare au avut o caracteristică tematică, după cum urmează: *Dreptatea economică – o lume fără sărăcie este posibilă; Identitatea creștină și pluralitatea religioasă; Tineretul împotriva violenței – trăind o cultură a păcii; America Latină; Unitatea Bisericii – aspirând spre un viitor comun și Dumnezeu, prin harul Tău, transformă lumea.*

Comitetul de organizare a prevăzut și necesitatea unor întâlniri speciale, ținând seama de criteriul zonal și de cel confesional, care au oferit ocazia unui dialog punctual vis-à-vis de anumite aspecte ce urmau a fi abordate.

Dezbaterile plenare, seminariile, evenimentele culturale, interviurile și impresiile participanților au fost prezentate, într-o manieră atrăgătoare, în publicația zilnică *Transforma mundo*.

Prima zi a Adunării (marți, 14 februarie 2006) a fost dedicată unei sesiuni de orientare, de explicare a noului sistem decizional (*consensul* trebuie perceput ca un *mod de viață în comuniune* și nu doar ca o simplă modificare în procesul de luare a deciziilor) și prezentării generale a realizărilor Consiliului Mondial al Bisericilor în perioada 1998–2006 (Harare–Porto Alegre). Rugăciunea de deschidere a inclus o excelentă perspectivă ortodoxă asupra temei generale (*Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea*) prezentată de către Prea Fericitul Dr. Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii.

A doua zi (miercuri, 15 februarie 2006) au fost prezentate cele două rapoarte menționate, ale Moderatorului și Secretarului General, care au evidențiat, pe de o parte, drumul pe care s-a înscris Consiliul Mondial al Bisericilor în perioada precedentă, iar, pe de altă parte, viitoarele provocări, cărora trebuie să le ofere nu doar un răspuns teoretic, ci și unul practic. Astfel, S.S. Aram I a subliniat necesitatea unității Bisericilor în vederea unei mărturii creștine credibile într-o lume divizată și violentă: *Numai o Biserică eliberată de propria sa captivitate, o Biserică aflată într-un dialog creativ cu mediul în care ființează, o Biserică care înfruntă curajos problemele contemporane poate deveni un izvor al harului lui Dumnezeu, care fortifică, transformă și vindecă.*

În a treia zi (joi, 16 februarie 2006), sesiunea plenară a fost dedicată temei: *Dreptatea economică – o lume fără sărăcie este posibilă*. Episcopul Wolfgang Huber (Biserica Evanghelică din Germania), Rev. Dr. Nancy Pereira (Biserica Metodistă din Brazilia) și Rev. Vsevolod Chaplin (Biserica Ortodoxă Rusă) au abordat diverse aspecte ale globalizării, argumentându-și punctele de vedere cu situații concrete extrase din medii sociale diverse.

A patra zi a reuniunii (vineri, 17 februarie 2006) a fost marcată de vizita președintelui Braziliei, Dl. Luiz Inácio Lula Da Silva, care a adresat un apel delegaților prezenți pentru *păstrarea flăcării fraternității și solidarității între toți oamenii*. Raportul între *identitatea creștină și pluralitatea religioasă* a fost eloc-

vent sintetizat de discursul Arhiepiscopului de Canterbury, Dr. Rowan Williams (Biserica din Anglia): *Atunci când avem în față noțiuni radical diferite, perspectiva noastră nu trebuie să fie: Cum îi putem convinge de eroare? sau Cum putem câștiga competiția ideilor? Dimpotrivă, trebuie să ne întrebăm: Ce văd ei de fapt? sau Este posibil ca ceea ce ei văd să fie parte a lumii pe care eu însumi o văd?*

În a cincea zi (sâmbătă, 18 februarie 2006), tema ședinței plenare a fost *Combaterea violenței*. Între vorbitori s-a remarcat Dna Olara Otunnu (fost subsecretar general în cadrul Națiunilor Unite), care a subliniat dreptul fundamental al copiilor la viață, drept grav încălcat în zonele conflictelor armate. De asemenea, patru tineri palestinieni au prezentat încercările pe care le fac în vederea stabilirii unui dialog în spațiul israeliano-palestinian: *Non-violența este o cale dificilă de a rezolva problemele, căci aceasta presupune răbdare și o strategie pe termen lung. Noi nu putem păstra tăcerea* (Dl. Alfred Rock).

A șasea zi (duminică, 19 februarie 2006), delegații ortodocși prezenți în Porto Alegre au participat la Sfânta Liturghie oficiată în una dintre cele două biserici ortodoxe (rusă și greacă) din metropola braziliană. După-amiază, în cadrul unui complex program cultural au fost prezentate elementele specifice spiritualității creștinilor din America Latină.

În a șaptea zi (luni, 20 februarie 2006), tema dezbătută în plen: *Unitatea Bisericii – aspirând spre un viitor comun*, a fost marcată de discursul pasionant al unui laureat al Premiului Nobel pentru pace, episcopul anglican Desmond Tutu (Africa de Sud). Făcând referiri succesive la situația dificilă a creștinilor în Africa, el a subliniat că: *O Biserică unită nu este o extraopțiune, ci este indispensabilă pentru mântuire*. Ziua s-a încheiat cu un marș pentru pace, condus chiar de episcopul sud-african.

În a opta zi (marți, 21 februarie 2006), dezbateră plenară a fost centrată pe tema generală a acestei reuniuni: *Dumnezeule, prin harul Tău, transformă lumea*, oferind spațiul de expresie discuțiilor și reflecțiilor unor reprezentanți a diferite confesiuni. Concluzia a fost exprimată de către Pr. Joseph Bosch (Patriarhia Ecumenică): *Dumnezeu este aici, transformând viața fiecăruia dintre noi prin suferință, durere și toate lucrurile pe care oamenii nu le pot înțelege*.

A noua și a zecea zi a Adunării (miercuri, 22-joi, 23 februarie 2006) au fost ocupate de discuții pe marginea alegerii noului Comitet Central și a Președinților onorifici ai Consiliului Mondial al Bisericilor. Astfel, potrivit algoritmului stabilit între Bisericile Ortodoxe membre, Patriarhia Română a beneficiat de două locuri în noul Comitet Central. Candidații propuși și aleși au fost: I.P.S. Dr. Nifon, Arhiepiscop al Târgoviștei și Pr. Dr. Michael Tița, consilier patriarhal, Sectorul pentru Relații Externe Bisericești. Reprezentantul familiei ortodoxe între cei opt Președinți de onoare ai Consiliului Mondial a fost ales Prea Fericitul Dr. Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii.

Documentele oficiale adoptate de cea de a IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor sunt următoarele: *Chemați să fim Biserica Una* (do-

cument eclesiologic elaborat de Comisia *Credință și Constituție*, adoptat în cadrul întrunirii plenare *Unitatea Bisericii*); *O chemare spre dragoste și acțiune* (document prezentat și adoptat în sesiunea plenară *Dreptatea economică*) și *Bisericile căutând pacea și reconcilierea* (document integrat în acțiunea *Deceniul pentru combaterea violenței: 2001-2010*, adoptat în cadrul sesiunii *Tineretul împotriva violenței*).

Mesajul adresat Bisericilor de această Adunare Generală a fost redactat, în partea sa finală, sub forma unei rugăciuni: *Mărturisim înaintea Ta și a tuturor oamenilor: am fost slujitori nevrednici. Am abuzat și am folosit greșit creația. Ne-am rănit unii pe ceilalți prin diviziuni. Adesea, nu am reușit să acționăm decisiv împotriva distrugerii mediului înconjurător, a sărăciei, a rasismului, a castelor, a războiului și a genocidului. Nu suntem doar victime, ci, de asemenea, autori ai violenței. În toate acestea, nu am reușit ca discipoli ai lui Iisus Hristos, Care prin Întruparea Sa a venit să ne mântuiască și să ne învețe cum să ne exprimăm dragostea. Iartă-ne, Dumnezeule, și învață-ne să ne iertăm unii pe ceilalți.*

Participarea delegației Bisericii Ortodoxe Române la Porto Alegre dă mărturie despre realitatea faptului că perioada critică anterioară, în care unele voci susțineau lipsa de eficiență și apropiata dezintegrare a acestei organizații ecumenice, a fost depășită. Majoritatea propunerilor *Comisiei Speciale asupra participării ortodoxe în Consiliul Mondial al Bisericilor* au fost receptate favorabil și urmează a fi aplicate.

Atenția acordată eclesiologiei, evidențiată prin documentul oficial *Chemați să fim Biserica Una*, este o dovadă elocventă a noului impuls din cadrul Consiliului, orientat nu doar spre rezolvarea problemelor sociale, care să constituie spațiul de exprimare comună a confesiunilor creștine diferite, ci și spre dezbateră teologică.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la cea de a IX-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor (Porto Alegre, 14-23 februarie 2006);*

– *Să se continue implicarea Bisericii Ortodoxe Române în Mișcarea Ecumenică, ca mărturisire și afirmare a valorilor Ortodoxiei Universale.*

Temei nr. 2238/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Conferința Bisericilor Europene (KEK) de a desemna cei 42 de delegați oficiali la cea de III-a Adunare Ecumenică Europeană (Sibiu, 4 - 9 septembrie 2007).

În ședința sa de lucru din zilele de 15-17 iunie 2004, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat (temei nr. 2426/2006) desfășurarea în anul 2007, la Sibiu, a celei de-a treia Adunări Ecumenice Europene, cu tema *“Lumina lui Hristos luminează tuturor. Speranță pentru reînnoire și unitate în Europa”*. Biserica Ortodoxă Română, în consultare cu celelalte Biserici din România, mem-

bre în Conferința Bisericilor Europene (KEK) și, respectiv, cu Biserica Catolică din România se va implica în organizarea acestei importante manifestări ecumenice paneuropene.

În acest context, la Patriarhia Română, s-a primit invitația adresată de către Venerabilul Colin Williams, Secretarul General al KEK, prin care se solicită Bisericii Ortodoxe Române desemnarea a 42 de delegați oficiali la cea de III-a Adunare Ecumenică Europeană.

În vederea desemnării delegaților oficiali, au fost stabilite unele criterii, între care sunt amintite: o reprezentare echilibrată a persoanelor hirotonite și laice, a femeilor și bărbaților, precum și a tinerilor, cu un procentaj aproximativ de: 40% bărbați, 40% femei și 20% tineri sub vârsta de 30 de ani. Delegații trebuie să vorbească, cel puțin, o limbă de circulație internațională: engleza, franceza, germana sau italiana.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de invitația adresată Bisericii Ortodoxe Române de către Conferința Bisericilor Europene (KEK) de a desemna cei 42 de delegați oficiali la cea de a III-a Adunare Ecumenică Europeană (Sibiu, 4 - 9 septembrie 2007).*

– *Cei 42 de delegați oficiali ai Bisericii noastre la respectiva întrunire ecumenică să fie desemnați conform criteriilor menționate în referat, locurile fiind împărțite după cum urmează: câte 5 locuri pentru fiecare dintre cele 6 mitropolii din țară; câte 3 locuri pentru cele 2 mitropolii din Europa Centrală și Occidentală; un loc pentru Mitropolia Basarabiei; câte un loc pentru episcopiile de la Gyula și Vârșeț; 3 locuri pentru Administrația Patriarhală.*

– *Numele delegaților și datele personale vor fi comunicate la Sectorul pentru Relații Externe Bisericești până cel târziu 15 octombrie 2006.*

Temei nr. 28/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu lucrările celei de a XI – a întâlniri de dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (Eisenach, 1–7 aprilie 2006).

La invitația Bisericii Evanghelice din Germania a avut loc la Eisenach (Turingia) între 1 și 7 aprilie 2006 cea de a XI-a Întâlnire de dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română (BOR) și Biserica Evanghelică din Germania (EKD) - *Goslar XI*.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, *din partea Bisericii Ortodoxe Române* au participat: I.P.S. Mitropolit Dr. Serafim Joantă al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord (conducătorul delegației), Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță (Secretar de studii la Conferința Bisericilor Europene de la Geneva), Pr. Prof. Dr. Mircea Basarab (München), Pr. Prof. Dr. Valer Bel (Facultatea de teologie ortodoxă din Cluj-Napoca), Pr. Prof. Dr. Ioan Tulcan (Facultatea de teologie ortodoxă din Arad), Pr. Conf. Dr. Constantin Pătuleanu (Facultatea de teologie ortodoxă din Craiova), Pr. Lect. Dr. Daniel Benga (Facultatea de teologie ortodoxă “Justinian Patriarhul” din București),

Lect. Dr. Paul Brusanowski (Facultatea de teologie ortodoxă “Andrei Șaguna” din Sibiu), Vasile Adrian Carabă și Remus Marian (Sectorul pentru Relații Externe al Patriarhiei Române).

Din partea Bisericii Evanghelice din Germania au luat parte: E.S. Episcop Dr. Rolf Koppe, Responsabil pentru ecumenism și relații externe al EKD (conducătorul delegației), Pastor Prof. Dr. Karl-Wilhelm Niebuhr, Pastor Prof. Dr. Heinz Ohme, Prof. Dr. Michael Weinrich, Pastor Katharina Töns, Pastor Johannes Toasperm, Pastor Dr. Katharina Gaede, Pastor Dr. Johann Schneider, Pastor Consilier șef Dr. Dagmar Heller și Pastor Prof. Dr. Reinhard Thöle (Consilier).

Ca observatori au fost de față Pastor Dr. Daniel Zikeli (Biserica Evanghelică A.B. din România) și Pastor Dr. Istvan Pasztori-Kupan (Biserica Reformată din România). În calitate de oaspeți au fost invitați Pastor Consilier șef Antje Heider-Rottwilm (Biroul pentru relații bisericești al EKD, Hanovra), studentul teolog Eveline Günther (Tübingen) și Pastor Prof. Dr. Stefan Tobler (Institutul de studii ecumenice Sibiu–Tübingen).

Cea de-a XI-a Întâlnire de dialog bilateral dintre BOR și EKD a avut ca temă: **“Sinoadele ecumenice și sobornicitatea Bisericii”**.

Cu acest prilej, au fost susținute următoarele referate: Pr.Prof.Dr.Mircea Basarab: *Așa-zisul Sinod apostolic (Fapte 15) ca punct de referință pentru luarea hotărârilor sinodale din Biserică*; Pastor Prof. Dr. Karl-Wilhelm Niebuhr: *Comuniunea apostolilor. Sinodul apostolic ca punct de referință și model al comunității sinodale a Bisericii*; Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță: *Însemnătatea și autoritatea sinoadelor ecumenice din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe*; Pastor Prof. Dr. Heinz Ohme: *Însemnătatea și autoritatea sinoadelor ecumenice din punctul de vedere al Reformei*; Pr. Prof. Dr. Valer Bel: *Însemnătatea catolicității Bisericii pentru existența sa ecumenică*; Prof. Dr. Michael Weinrich: *Însemnătatea catolicității Bisericii pentru existența sa ecumenică*; Pr. Lect. Dr. Daniel Benga: *Moștenirea Sinoadelor Ecumenice în cult, iconografie și în dreptul bisericesc al Bisericii Ortodoxe*; Pastor Katharina Töns și Pastor Johannes Toasperm: *Moștenirea Sinoadelor Ecumenice în parohiile noastre (cult, iconografie, drept bisericesc)*.

Orașul Eisenach, locul întâlnirii, a fost ales atât datorită activității lui Martin Luther, cât și pentru tradiția locală de propovăduire a Evangheliei sub forma muzicii bisericești. Dialogul a început cu participarea delegației la concertul bisericesc de la slujba de duminică, desfășurat în cadrul săptămânilor turingiene dedicate lui Bach, în biserica Sf. Gheorghe din Eisenach, ocazie cu care I.P.S. Mitropolit Serafim a adresat comunității un cuvânt de salut.

Primirea de către Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane din Turingia, Dr. Christoph Kähler, la sediul Episcopiei, a început cu o rugăciune comună și cu un cuvânt duhovnicesc. În continuare, acesta a făcut o incursiune în istoria Bisericii locale și a activităților acesteia, în contextul actual.

Impresii deosebite a lăsat vizita la Wartburg, locuință temporară a Sf. Elisabeta de Turingia și, totodată, locul în care Martin Luther a tradus Noul Testament

în limba germană. La Weimar, au fost vizitate locurile marcate de operele clasicii-ilor germani Johann Wolfgang von Goethe și Friederich Schiller, precum și a pastorului și poetului Johann Gottfried Herder. De asemenea, a fost vizitat și fostul lagăr de concentrare de la Buchenwald, din apropierea orașului Weimar.

Invitată special, consilierul bisericesc Antje Heider-Rottwilm, conducătoarea Sectorului european din cadrul Administrației EKD, a evidențiat temele comune europene precum și provocările celor două Biserici din perspectiva intrării în curând a României în Uniunea Europeană. Accentul a fost pus pe pregătirile necesare în vederea celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene din luna septembrie 2007 de la Sibiu, precedată de întâlnirea de la Wittenberg din februarie a aceluiași an. Cu privire la recenta Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Porto Alegre, s-a constatat cu bucurie că rugăciunile comune și slujbele bisericești au fost foarte bine organizate și convingătoare. O mențiune specială a fost legată de dorința exprimată de Bisericile Ortodoxe de a continua activitatea lor în cadrul C.E.B.

La întrunirea de la Eisenach s-a amintit și despre ultimele reuniuni dintre tinerii teologi aparținând celor două Biserici. Astfel, în anul 2003, aceștia s-au întâlnit la București, discutând tema "*Persoană și comunitate în Biserică*", ocazie cu care participanții au fost primiți în audiență de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În 2004, întrunirea tinerilor s-a desfășurat în orașul Marburg din Germania, tema fiind una de sinteză și evaluare a celor zece ani consecutivi în care au avut loc aceste întâlniri: "*Dialogul dintre Biserica Ortodoxă și cea Evanghelică*". În anul 2005, la Cluj-Napoca a fost aleasă tema: "*Spiritualitatea în Biserica Ortodoxă și cea Evanghelică în contextul actual*". Următoarea întâlnire, din septembrie 2006, este prevăzută să aibă loc în apropiere de München.

S-a constatat interesul celor două Biserici pentru aceste întâlniri. S-a căzut de acord că acest schimb între studenți și absolvenți, respectiv preoți și pastori tineri, este foarte important pentru cunoașterea reciprocă și schimbul ecumenic dintre B.O.R. și EKD și, ca atare, se recomandă continuarea lui pe mai departe. A fost analizată și posibilitatea întăririi legăturii între delegații oficiali ai Bisericilor în Dialogul teologic bilateral și participanții la reuniunile tinerilor, atât prin invitarea reprezentanților acestora din urmă la întrunirile oficiale de dialog teologic, precum și printr-o receptare sporită a rezultatelor Dialogului oficial de către aceștia.

Pastorul Prof. Dr. Stefan Tobler a adus la cunoștință celor prezenți intențiile sale din cadrul Grupului de cercetări ecumenice de la Sibiu-Tübingen de a traduce în limba română documentele Dialogului teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și EKD, cele două delegații salutând acest proiect.

Toate discuțiile s-au desfășurat în cadrul unei atmosfere plină de încredere, partea evanghelică ținând să mulțumească în mod deosebit participanților români pentru acordul lor ca Dialogul să se desfășoare în limba germană. Dimensiunea spirituală a acestei întâlniri s-a manifestat prin rugăciunile zilnice de dimineață și de seară, săvârșite alternativ după rânduielile proprii fiecăreia dintre cele două Biserici.

S-a recomandat continuarea Dialogului, luând în considerare și rezultatele altor dialoguri ecumenice. Înțelegerea apostolicității Bisericii, precum și problemele legate de structurile bisericești au fost considerate, pe baza rezultatelor acestui Dialog, ca posibile teme de abordat în cadrul viitoarelor întâlniri. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale și de Nord din partea Bisericii Ortodoxe Române și Excelența Sa Episcopul Dr.Rolf Koppe din partea EKD au semnat în final Comunicatul oficial al celei de a XI-a întâlniri de Dialog bilateral dintre cele două Biserici.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de desfășurarea lucrărilor celei de a XI-a întâlniri de dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (EKD) (Eisenach, 1 – 7 aprilie 2006);*

– *Aprobă continuarea participării Bisericii Ortodoxe Române în acest dialog teologic bilateral cu Biserica Evanghelică din Germania (EKD).*

Temei nr. 2678/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la întâlnirea anuală a Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (KEK), (London Derry, Irlanda de Nord, 25 - 31 mai 2006).

Unul din punctele principale aflate pe ordinea de zi a fost stadiul pregătirilor în vederea organizării celei de a treia Adunări Ecumenice Europene care va avea loc în orașul Sibiu, în luna septembrie 2007.

Pe parcursul lucrărilor, a fost prezentat raportul Secretarului General al KEK, Venerabilul Collin Williams, precum și cuvântul pastorului Jean Arnold de Clermont, președintele KEK, care a făcut o scurtă prezentare a marilor teme ale ecumenismului european.

În acest context, Pr. Prof. Dr.Viorel Ioniță, directorul Comisiei *Biserici în dialog* a prezentat activitatea Comisiei, arătând importanța specială a două consultații dintre teologi ortodocși și teologi ai Bisericii din Comuniunea Leuenberg (luterani și reformați), care s-a desfășurat la Istanbul (27-30 aprilie 2006).

De asemenea, în *raportul Comisiei Bisericești și Societatea* s-a evidențiat importanța diferitelor programe ale Comisiei cu privire la cooperarea Bisericii cu instituțiile europene.

Au urmat rapoartele KEK pentru misiune și evanghelizare în Europa, cel al cooperării dintre KEK și Consiliul Conferinței Episcopale Catolice din Europa, precum și raportul cu privire la cooperarea dintre KEK și Comuniunea Bisericii Evanghelice din Europa.

După analizarea respectivelor rapoarte, s-a hotărât prelungirea contractelor de muncă a mai multor persoane angajate în structurile KEK, între care și Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță.

În ceea ce privește cea de treia Adunare Ecumenică Europeană de la Sibiu, după analizarea stadiului de pregătire, s-a recomandat Bisericilor membre în KEK să nominalizeze delegațiile lor, avându-se în vedere criteriile deja stabilite.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la întâlnirea anuală a Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (London Derry, Irlanda de Nord, 25 - 31 mai 2006).*

Temei nr. 2791/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu vizita I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în Biserica Evanghelică din Württemberg, Germania, 2-8 mai 2006.

În perioada 2-8 mai 2006, I.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a făcut o vizită în Biserica Evanghelică din Württemberg (Germania), cu care Eparhia Clujului are relații ecumenice de natură practică începând cu anul 1994. Mitropolitul Bartolomeu a fost însoțit de către Pr. Dr. Ștefan Iloaie – consilier cultural al Arhiepiscopiei Clujului și de Pr. Prof. Dr. Ioan Chirilă – decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Realizată la invitația noului episcop de Württemberg, Frank Otfried July, vizita a fost parte din demersul cunoașterii mai adânci a contextului social și bisericesc în care activează lutheranismul în Germania, dar și cu scopul de a impulsiona și stimula relațiile existente deja între subunități ale celor două Episcopii.

Este de menționat faptul că dezvoltarea relațiilor Cluj-Württemberg a fost ascendentă și că acest lucru s-a datorat faptului că cele două părți intrate în dialog au stabilit de la bun început că: fiecare își păstrează identitatea proprie; fiecare caută să cunoască identitatea partenerului la modul cel mai sincer; nu se face nici un fel de prozelitism; fiecare are ceva de descoperit în tradiția celuilalt: ortodocșii, prin implicarea Bisericii în dezvoltarea asistenței sociale, iar evanghelicii prin descoperirea universului liturgic ortodox și a Sfinților Părinți.

Plecând de la aceste principii, în timp s-au realizat câteva zeci de vizite în România și în Germania, s-au cunoscut sute de persoane, au fost întemeiate legături directe între diferite instituții bisericești, s-a căutat, împreună, soluționarea diferitelor probleme comune ori a celor specifice unei părți, a fost oferit sprijin moral și financiar inițierii și dezvoltării unor proiecte misionare și sociale. Mai mult, au fost semnate documente oficiale care certifică intențiile, încadrează realizările și transmite viitoarelor generații speranța în continuarea acestei legături, s-a semnat un document comun prin care relația ecumenică a devenit parteneriat, cele două episcopii devenind garant pentru legăturile directe dintre structurile lor inferioare.

Concret, vizita de la începutul lunii mai 2006 a urmărit: discuții directe între cei doi ierarhi cu privire la contextul social, cultural, economic și nou-european în care Bisericile activează astăzi și referitor la provocările la care este supusă credința și credincioșii prin relativizarea sentimentului religios și intensificarea relațiilor ecumenice prin întâlnirea cu reprezentanții instituțiilor evanghelice care se află deja în legătură cu structuri ortodoxe clujene. De asemenea, s-a realizat

întemeierea de noi relații, o cunoaștere mai aprofundată a activităților de asistență socială din Biserica Luterană la nivel central și local, și anume, la protopopiat și la parohie.

Au avut loc întâlniri și discuții cu persoane și instituții interesate de parteneriatul cu Ortodoxia clujeană: Episcopul Frank Otfried July, reprezentanții la vârf ai Consiliului Bisericesc Superior (Centrul Eparhial) din Stuttgart, ai Serviciului Diaconal din Württemberg, gestionarul tuturor proiectelor sociale din cadrul Bisericii din Württemberg, ai organizațiilor de Tineret – Departamentul de Relații Internaționale, Centrul Pedagogico-Teologic de formare continuă a pastorilor și a profesorilor de Religie, ai Protopopiatului Evanghelic Brackenheim, care a instituit, în urmă cu câțiva ani, un parteneriat cu Protopopiatul Ortodox din Turda, ai Instituțiilor diaconale din Heilbronn și ai Fundației NOD Stuttgart.

La Tübingen – orașul din care în secolul XVII, după Reformă, Filip Melancton purta schimb de scrisori teologice cu ortodocșii din Răsărit – I.P.S. Mitropolit Bartolomeu a vizitat celebra Facultate de Teologie Evanghelică, datând din același secol, și a susținut conferința cu titlul *Biblia în Liturghia ortodoxă*, care s-a bucurat de reală atenție din partea publicului numeros; după afirmațiile coordonatorilor instituției, este prima prelegere oficială a unui ierarh ortodox susținută în Universitatea din Tübingen.

Fiecare întâlnire a subliniat o dată în plus importanța continuării relațiilor ecumenice dintre Cluj și Württemberg, mai ales în specificul lor practic. Astfel că, dincolo de teoretizări, necesare și ele, s-a stabilit concretul împreună-lucrării viitoare, pe diferite paliere: colaborarea în vederea aprovizionării cu medicamente a Policlinicii fără plată “Sfântul Pantelimon” din Cluj-Mănăstur; realizarea unui schimb de experiență în îngrijirea bătrânilor; intensificarea relațiilor dintre organizațiile de tineret, prin participarea reprezentanților ortodocși la taberele tinerilor evanghelici și invers, ca și prin realizarea unei practici de câteva luni a tinerilor la partenerii lor; sprijinul logistic al Centrului Teologico-Pedagogic pentru înființarea unui Centru de Perfecționare Continuă a clericilor, profesorilor de Religie, asistenților sociali și a restauratorilor și pictorilor de biserici, pe lângă Facultatea de Teologie clujeană; implicarea Fundației NOD Stuttgart în ridicarea unei Poli-clinici noi a Arhiepiscopiei la Cluj-Napoca; a fost acceptată propunerea Episcopului July ca, pe lângă aspectele practice ale relației ecumenice și împreună cu ele, să se realizeze și o **intensificare a relațiilor pe linie teologică**, prin schimbul de învățături, de opinii și de atitudini; un aspect de care partea ortodoxă se resimte este **voluntariatul în activitățile sociale și misionare**, extrem de prezent însă în Biserica Luterană din Württemberg, motiv pentru care se vor căuta soluții la noi. Episcopul July a primit invitația Mitropolitului Bartolomeu de a vizita, în cursul anului 2007, Arhiepiscopia Clujului, urmând ca și alte vizite să se deruleze în perioadele următoare, ele fiind de natură să scurteze distanțele și să apropie inimile.

Înainte de a participa – însoțindu-l pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist, alături de II.PP.SS. Mitropoliți Teofan al Olteniei, Iosif al Europei Occidentale și Meridionale și Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord – la sfințirea Cate-

dralei Mitropolitane din Nürnberg, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu a vizitat orașul Salzburg din Austria, unde a avut întâlniri cu abatele Edmond al Mănăstirii benedictine "Sf. Petru". În anul aniversar 250 de ani de la nașterea lui Wolfgang Amadeus Mozart, I.P.S. Sa a participat la Salzburg – orașul natal al lui Mozart – la un concert cu selecții din opera marelui compozitor. La Nürnberg, Mitropolitul Bartolomeu al Clujului a rostit predica zilei.

Vizita I.P.S. Mitropolit Bartolomeu în Biserica Evanghelică din Württemberg este încă un demers realizat în scopul continuării relațiilor ecumenice începute cu mai bine de un deceniu, subliniind înțelegerea în spirit creștin a misiunii Bisericii și deschiderea ei spre cunoașterea celuilalt, cu scopul diversificării și dinamizării propriei sale tradiții.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de vizita I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în Biserica Evanghelică din Württemberg (Germania, 2-8 mai 2006).

Temei nr. 1289/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe privind vizita pastorală întreprinsă de către P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, la parohiile ortodoxe românești din Sydney și Melbourne (Australia, 12 februarie – 2 martie 2006).

În referat se arată că, inițiativa deplasării P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului în Australia a aparținut câtorva familii de credincioși ortodocși români din Australia, pe care Prea Sfinția Sa le-a cunoscut în anul 1991, cu prilejul participării, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române, la cea de-a VII-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, desfășurată la Canberra, Australia.

Acești români, stabiliți departe de țară de peste 25 de ani, și-au manifestat dorința de a avea și a trăi bucuria prezenței unui arhiepiscop din același neam în mijlocul lor și de a sluji sfânta Liturghie arhiepiscopască în bisericile românești, în care arareori ajunge un ierarh din România, adresând, în acest sens, rugăminți insistente Prea Sfinției Sale.

Astfel, cu acordul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, s-a deplasat, în perioada 12 februarie–2 martie 2006, în Australia, transmițând mesajul părintesc al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist către fiii și fiicele Bisericii noastre care trăiesc pe continentul australian, atât de departe de țara în care s-au născut.

Prea Sfinția Sa a vizitat comunitățile ortodoxe române din Sydney și Melbourne, slujind Sfânta Liturghie, mai întâi la Parohia Ortodoxă Română "Sfânta Maria" din Sydney, în data de 12 februarie 2006 și, mai apoi, în data de 26 februarie 2006, la Parohia Ortodoxă Română "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" din Melbourne, interesându-se îndeaproape de situația vieții bisericești din cadrul acestor comunități ortodoxe române australiene.

Prea Sfinția Sa a purtat numeroase discuții atât cu preoții ortodocși români din cele două metropole australiene (Pr. Doru Costache, Pr. Ioan Vasile Prunduș și Pr. Dumitru Coman), cât și cu reprezentanți ai diplomației românești în Australia (Dl. Ovidiu Grecea, consul general al României la Sydney și Dl. Nicolae Cojocaru, consul onorific al României la Melbourne). Au fost purtate discuții și cu numeroși români stabiliți în Australia care, în general, au deplâns faptul că sunt extrem de rar vizitați de ierarhi din țară și și-au exprimat dorința de a avea un episcop în Australia, care să fie prezent la evenimentele importante ale vieții românilor de acolo, de vreme ce credincioșii altor Biserici Ortodoxe se bucură de acest privilegiu.

De asemenea, Prea Sfinția Sa a avut întrevederi cu ierarhi greci de pe acest continent: cu I.P.S. Arhiepiscop Stylianos (Sydney), cu P.S. Serafim, Episcop-Vicar de Sydney și cu P.S. Iezechiel, Episcop-Vicar de Melbourne, precum și cu alte personalități ale vieții publice de pe acest continent (Dl. Kevin Kenna de la Departamentul de Imigrări și Afaceri Multiculturale al Statului Victoria, D-na Mouren Postma, secretar general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor din statul Victoria, precum și reverendul Robert Gribben, fost secretar general al aceleiași Consiliu).

Referatul subliniază că, întrucât preoții români din Australia și cei din Noua Zeelandă nu sunt organizați în nici o structură administrativ-bisericească locală, iar unii nici nu se cunosc între ei, nu se poate vorbi de existența unei coeziuni specifice clerului român din țară sau de promovarea unei viziuni comune în ce privește activitatea misionar-pastorală, constatându-se că *o prezență ierarhică românească permanentă în Australia* ar uni în primul rând preoții, creând prin aceasta premisele unei mai strânse solidarități în sânul comunității românești de pe acest continent. Un episcop ar reprezenta cu altă autoritate și la alt nivel credincioșii ortodocși români din Australia în fața autorităților civile și a celorlalte culte, subliniindu-se de către unii credincioși susținători ai ideii înființării unei Episcopii Ortodoxe Române în Australia, mai ales printre reprezentanții misiunii diplomatice românești în Australia, care și-au manifestat disponibilitatea de a pune la dispoziția ierarhului român un spațiu de cazare, precum și un autoturism. Există, de asemenea, receptivitate față de acest subiect și din partea reprezentantului Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului, I.P.S. Arhiepiscop Stylianos, care a afirmat, printre altele, că înțelege perfect aspirația românilor și că ar fi bucuros să îmbrățișeze un frate episcop ortodox român în această țară.

Referatul detaliază situația de la Parohia Ortodoxă Română “*Sfânta Maria*” din Sydney, unde este preot paroh Pr. Dr. Doru Costache. Astfel, după oficierea Sfintei Liturghii în ziua de duminică, 12 februarie 2006, P-S.Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul a purtat discuții ample cu Pr. paroh Doru Costache, cu membrii Comitetului Parohial, precum și cu un număr restrâns de credincioși, iar în zilele următoare și cu alți enoriași ai Parohiei “*Sfânta Maria*”. Discuțiile s-au încheiat cu o serie de constatări pozitive, dar și cu unele mai puțin agreabile care au fost

supuse analizei Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, precum și plenului Sfântului Sinod.

Referatul amintește că la Parohia Ortodoxă Română “*Sfinții Apostoli Petru și Pavel*” din Melbourne, P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul a oficiat Sfânta Liturghie în data de 26 februarie 2006, urmată apoi de discuții atât cu Pr.paroh Dumitru Coman, cât și cu numeroși enoriași. S-a putut constata o situație îmbucurătoare în sânul acestei parohii. Pe lângă intensa activitate pastorală desfășurată de Pr. Dumitru Coman, Prea Cucernicia Sa a efectuat și o serie de lucrări de reparație la biserică, a construit o sală încăpătoare lângă lăcașul de cult, a pavat curtea bisericii cu dale, a renovat în mare parte casa parohială (lucrările fiind încă în curs de desfășurare), realizări deosebit de apreciate de enoriașii parohiei.

În cadrul discuțiilor s-a relevat că, întrucât orașul Melbourne se întinde pe o suprafață de câteva mii de kilometri pătrați, distanțele deosebit de mari nu permit românilor de la marginea orașului să ajungă în fiecare duminică la Sfânta Liturghie la biserica aflată în centrul metropolei, acordându-se atenție situației din cartierul Dandenong, situat la peste 40 de kilometri de biserica “Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, în care locuiesc cei mai mulți români din Melbourne și în care au fost înființate șapte case de rugăciune neoprotestante de limbă română, care au început să fie frecventate și de anumiți creștini ortodocși care domiciliază în apropiere.

Constatând acest fenomen, Pr.Dumitru Coman și-a exprimat acordul pentru înființarea unei noi parohii ortodoxe române în cartierul Dandenong, credincioșii ortodocși români de acolo manifestându-și disponibilitatea de a sprijini din toate punctele de vedere, inclusiv financiar, acest proiect. O dorință unanimă este aceea a trimerii unui al doilea preot la Melbourne, care să coordoneze punerea în practică a acestui demers.

În urma celor prezentate, a lămuririlor verbale prezentate în plen de P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjeanul și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de vizita P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, la comunitățile românești din Sydney și Melbourne (Australia, 12 februarie – 2 martie 2006);*

– *Aprobă înființarea celei de a doua Parohii Ortodoxe Române în Melbourne;*

– *Aprobă înființarea Vicariatului Ortodox Român pentru Australia și Noua Zeelandă, cu reședința la Melbourne, având ca vicar administrativ pe Pr.Dumitru Coman, Paroh al Parohiei Ortodoxe Române “Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Melbourne. Vicariatul va avea în componența sa două protopopiate: 1. Protopopiatul Ortodox Român pentru Australia și 2. Protopopiatul Ortodox Român pentru Noua Zeelandă;*

– *Sectorul Comunități Externe al Administrației Patriarhale va lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire a prezenta hotărâre.*

Temei nr. 2621/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe privind rezultatele celei de-a II-a întâlniri a Comisiei de dialog între Patriarhia

Română și Patriarhia Sârbă în legătură cu Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului.

În referat se arată că, la data de 26 aprilie 2006, miercuri în Săptămâna Luminată, a avut loc la București cea de a II-a întâlnire a Comisiei mixte de dialog între Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă în legătură cu Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului, după ce prima întâlnire a acestei Comisii de dialog avusese loc la Novisad, Serbia, în perioada 4-5 mai 2005, când s-a luat în discuție situația românilor ortodocși din Serbia.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost compusă din I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și P.S. Episcop Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul. În calitate de observator a participat și P.S. Episcop Locțiitor (administrator) Daniil al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului.

Biserica Ortodoxă Sârbă a fost reprezentată de PP.SS. Episcopi Irineu de Backa, Ignatie de Branicevo, Iustin de Timoc și Lukian de Buda și administrator al Episcopiei Ortodoxe Sârbe de Timișoara.

Convorbirile dintre cele două delegații s-au purtat pe următoarele teme: *1. Episcopia Ortodoxă Română a Vârșetului și 2. Situația religioasă a românilor de pe Valea Timocului.*

Punctele de vedere ale celor două părți față de cele două subiecte puse în discuție au coincis cu cele prezentate în referatul părții române înaintat Sfântului Sinod după prima rundă de discuții a Comisiei de dialog, ce a avut loc la Novi Sad, în perioada 4-5 mai 2005.

De menționat faptul că, în ședința sa de lucru din din 5-6 iulie 2005, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, analizând conținutul discuțiilor avute la Novi Sad de membrii Comisiei de dialog, a luat hotărârile care se impuneau privind statutul Episcopiei Ortodoxe Române de la Vârșeț, deschiderea Bisericii noastre pentru continuarea dialogului în scopul găsirii de soluții, continuarea demersurilor Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia Sârbă pentru recunoașterea dreptului vlahilor din zona Timocului de a avea slujbe religioase în limba lor, ca urmare a cererilor acestora și îndrumarea P.S. Episcop Daniil de a-și exercita slujirea numai în cadrul Eparhiei încredințate de Sfântul Sinod, abținându-se de la orice acțiune din afara acesteia.

Referatul amintește că problematica legată de viața bisericească a românilor din Serbia, atât a celor din banatul Sârbesc, cât și a celor de pe Valea Timocului, este extrem de complexă, de aceea Comisia de dialog din partea Bisericii noastre consideră ca primă urgență rezolvarea recunoașterii de către autoritățile sârbe a prezenței Episcopiei Ortodoxe Române pe teritoriul Serbiei. Această recunoaștere va avea drept consecințe următoarele: *posibilitatea comunităților românești din Banatul Sârbesc de a-și recupera bunurile confiscate; prezența preoților ortodocși români în școlile din Serbia pentru predarea religiei; salarizare sau sprijin la salarizare pentru personalul bisericesc; prezența legală a episcopului ortodox*

român pe teritoriul Serbiei și eliminarea atâtor neajunsuri la care acesta este supus actualmente.

Comisia Bisericii noastre a opinat că “recunoașterea Episcopiei Ortodoxe Române din Serbia de către autoritățile sârbe nu se poate realiza decât cu concursul Patriarhiei Sârbe”.

În cadrul convorbirilor avute cu reprezentanții Patriarhiei Sârbe, “aceștia au manifestat deschidere față de eparhia noastră în eventualitatea unei schimbări a titulaturii ei și a stabilirii unui alt sediu”.

Având în vedere această stare de lucruri, Comisia de dialog din partea Bisericii noastre propune Sfântului Sinod să analizeze posibilitatea găsirii unei alte titulaturi pentru Episcopia de Vârșeț, oferind ca variantă formula: “Episcopia Ortodoxă Română a Dunării de Sus”, cu sediul formal al Episcopiei la Deta (județul Timiș) și administrația eparhială la Vârșeț, existând încredințarea că “după ce hotărârea Sfântului Sinod va fi comunicată Patriarhiei Sârbe, aceasta, conform angajamentelor din cadrul Comisiei, va interveni la autoritățile Statului sârb pentru recunoașterea legală. Recunoașterea structurii eparhiale românești din Serbia ar crea cadrul necesar ca episcopul român să mențină legătura și cu românii timoceni, abținându-se deocamdată de a mai hirotoni preoți și diaconi și a mai sfinți noi biserici în Valea Timocului. În timp, românii timoceni se vor organiza mai bine și-și vor obține drepturile legate de școală și biserici proprii”.

Cu toate că, nici cu prilejul celei de-a II-a întâlniri a Comisiei de Dialog între cele două Patriarhii (București, 26 aprilie 2006) nu s-a ajuns la o viziune comună asupra căilor de rezolvare a situației Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, totuși, s-a căzut de acord asupra faptului că s-au făcut pași consistenți înainte, oferind o perspectivă optimistă rezolvării diferendului apărut între cele două Biserici Ortodoxe Surori.

În cele din urmă, membrii celor două delegații din Comisia de dialog au hotărât prezentarea, de fiecare în parte, a conținutului discuțiilor purtate în fața propriului Sfânt Sinod, urmând ca membrii Comisiei de dialog să fie informați referitor la viitoarea întâlnire. De altfel, s-a stabilit ca în cazul în care vor fi informații ce necesită clarificări, se va iniția corespondența la nivelul Întâistătătorilor sau al membrilor Comisiei.

Ulterior celei de-a II-a întâlniri a Comisiei de dialog între Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă în legătură cu Episcopia Ortodoxă Română a Vârșețului, la data de 26 mai 2006, s-a primit la Patriarhia Română o scrisoare din partea din partea Pr. Iconom Stavrofor Bojan Alexandrovici, preot paroh în localitatea Malajnica, Valea Timocului, și protopop de “Dacia Ripenssis”, și a unor distinși membri ai Consiliului Protopopesc, în legătură cu situația actuală, deosebit de gravă, a românilor ortodocși din această zonă. În respectiva scrisoare se deplâng, în mod deosebit, comportamentul partinitor și presiunile autorităților de stat și bisericești sârbe față de populația de origine română și față de limba și obiceiurile acestora, situație ce face, practic, imposibilă colaborarea cu autoritățile bisericești sârbe. De aceea, semnatarii acestei corespondențe își exprimă protestul față de ideea limi-

tării ariei jurisdicționale a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului la Banatul Sârbesc, precum și față de lăsarea românilor din Valea Timocului în purtarea de grijă a ierarhiei Bisericii Ortodoxe Sârbe. Acest fapt ar obliga populația românească din Valea Timocului să caute altă jurisdicție. Este menționat faptul că la Patriarhia Română s-a primit în anul 2005, din partea Pr. Iconom Stavrofor Bojan Alexandrovici, preot paroh în localitatea Malajnica, Valea Timocului, și protopop de "Dacia Ripenssis", un dosar ce cuprinde semnăturile a 240 de români (valahi) din Valea Timocului, care își exprimau dorința de a avea slujbă în limba română și de a fi primiți în jurisdicția Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului. De aceea, semnatarul acestei corespondențe solicită Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române susținerea cauzei lor de a se organiza bisericește sub omoforul canonic al Bisericii Ortodoxe Române.

După citirea referatului, la invitarea *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* au luat cuvântul următorii membri ai Sfântului Sinod pentru a se exprima în problemele prezentate:

I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, președintele comisiei sinodale de dialog cu membrii Comisiei Sinodale a Patriarhiei Sârbe, care a arătat că membrii Comisiei noastre sinodale au avut de rezolvat două probleme: pe de o parte recunoașterea Episcopiei noastre din Serbia de către autoritățile civile și bisericești din această țară, iar pe de altă parte problema comunității românești de pe Valea Timocului de a avea asistență religioasă în limba română. În continuare, Înalt Prea Sfinția Sa a reamintit că după discuțiile de la București, la care a participat ca observator și P.S. Episcop Locțiitor (administrator) Daniil, membrii Comisiei sinodale Sârbe au ajuns să-l cunoască personal pe P.S. Daniil fapt care a condus la o deschidere irenică a discuțiilor.

În cadrul discuțiilor bilaterale, Comisia Sârbă a propus schimbarea titulaturii eparhiei noastre din Serbia și, ca urmare, Comisia noastră sinodală propune Sfântului Sinod mai multe denumiri: *Episcopia Dunării de Sus*; *Episcopia de Tibiscus* sau *Episcopia Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc*. În acest context, I.P.S. Mitropolit Teofan a subliniat faptul că în viziunea P.S. Episcop Locțiitor (administrator) Daniil, cea mai bună denumire a eparhiei ar fi *Episcopia Dacia Felix* pentru românii din Banatul Sârbesc.

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a opinat că denumirea cea mai bună ar fi *Episcopia Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc*, pentru că asta ar arăta că acolo am avut viață bisericească înainte de venirea slavilor.

P.S. Episcop Locțiitor (administrator) Daniil, luând cuvântul, a informat membrii Sfântului Sinod că în urmă cu o săptămână s-a întâlnit la Belgrad cu trei din cei patru membri ai Comisiei Sinodale Sârbe de dialog cu Biserica noastră și în urma întrevederii a observat o mai mare deschidere din partea Bisericii Sârbe față de persoana Prea Sfinției Sale, solicitându-i să transmită Sfântului nostru Sinod rugămintea de a concretiza înțelegerea dintre membrii celor două comisii de dialog la care s-a ajuns la București. De asemenea, Prea Sfinția Sa a mai arătat că a comunicat episcopilor sârbi cu care s-a întâlnit că Biserica Ortodoxă Română nu

va renunța la susținerea eforturilor comunității românești de pe Valea Timocului de a avea asistență religioasă în limba maternă, în cele 154 de localități cu populație compact românească și 40 de localități cu populație mixtă sârbo-română.

În urma discuțiilor purtate, la recomandarea Comisiei de dialog din partea Bisericii Ortodoxe Române și la propunerea Comisiei pentru Relații Externe Bisericești, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de discuțiile purtate cu prilejul celei de-a II-a întâlniri a Comisiei bilaterale dintre Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă, ce a avut loc la București, la 26 aprilie 2006, apreciindu-se pașii făcuți spre o viziune comună necesară rezolvării situației eparhiei românești din Serbia;*

– *Ia act de noua componență a Comisiei de dialog din partea Bisericii Ortodoxe Române, formată din I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, în calitate de președinte, PP.SS. Episcopi Timotei al Aradului, Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal, în calitate de membri.*

– *Roagă pe P.S.Episcop Locțiitor (administrator) Daniil să întreprindă cele necesare din punct de vedere canonic-statutar pentru modificarea titulaturii Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului în “Episcopia Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc”, cu administrația la Vârșeț și reședința la Deta, urmând ca hotărârea Adunării Eparhiale să fie supusă spre aprobare Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.*

– *Totodată, Patriarhia Română își reafirmă poziția în legătură cu garantarea și materializarea dreptului firesc al românilor din Valea Timocului și a Moravei de a avea asistență religioasă în limba maternă în înțelegere frățească cu partea sârbă.*

– *Patriarhia Română insistă pe lângă Patriarhia Sârbă de a interveni și de a susține demersurile la autoritățile competente ale Satului Sârb, pentru ca Eparhia românească din această țară să fie recunoscută prin lege.*

Temei nr. 2625/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe privind participarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul la festivitățile organizate cu prilejul împlinirii a șaizeci de ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, în perioada 28-30 mai 2006.

În referat se arată că, dând urmare invitației P.S.Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în perioada 28-30 mai 2006, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, s-a deplasat în Ungaria pentru a participa la festivitățile organizate cu ocazia împlinirii a șaizeci de ani de la înființarea acestei eparhii.

După cum se știe, la data de 27 martie 1946, îndată după sărbătoarea Bunei-Vestiri, s-a pus în aplicare hotărârea istorică a Congresului Național Bisericesc din Ungaria de înființare a Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, eveniment ce a avut loc în Catedrala Sfântul Ierarh Nicolae din Gyula. Această hotărâre a Con-

gresului Național Bisericesc de la Gyula a fost validată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1950 și întărită în anul 1952.

Înființarea Episcopiei Române din Ungaria a reprezentat cel mai de seamă pas realizat de românii viețuitori în Ungaria post-trianonică în vederea organizării lor bisericești ortodoxe unitare, sub un conducător unic și la nivel episcopal, încununare cu succes a demersurilor, sacrificiilor, insistențelor și nevoițelor preoțimii luminate și ale credincioșilor devotați. Astfel, după ani și ani de umilințe, abandon și nepăsare, la 27 martie 1946, românii ortodocși și-au regăsit demnitatea.

Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că în anul 1946, respectiv la Congresul Național Bisericesc de la Gyula, eforturile nu au fost definitive, deoarece punctul cel mai important al acestora, respectiv alegerea, hirotonia și instalarea arhipăstorului românilor din Ungaria au fost zădărnice de vitregia vremurilor, scaunul episcopal rămânând vacant peste jumătate de veac. Abia în 1997, Sfântul Sinod de la București a reactivat Episcopia din Gyula, după contacte intense diplomatice și ecleziale, pentru ca în anul 1999 să fie așezat, în sfârșit, Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, în Catedrala Gyulei, în persoana Prea Sfințitului Sofronie Drincec.

Programul vizitei P.S. Vincențiu Ploieșteanul în Ungaria a început în cursul zilei de 28 mai 2006, când, după ce Prea Sfinția Sa a fost întâmpinat de P.S. Episcop Sofronie la reședința sa din Gyula, a participat la un *simpozion științific*, ce s-a desfășurat la Catedrala Ortodoxă Română din Gyula, unde au fost evidențiate datele cele mai importante legate de istoricul înființării Episcopiei, cât și rolul esențial pe care Biserica noastră strămoșească l-a avut mereu în rândul românilor ortodocși din Ungaria.

În seara aceleiași zile, dimpreună cu P.S. Episcop Sofronie, a participat la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria la o *expoziție fotodocumentară* legată de împlinirea a 60 de ani de la înființarea Episcopiei Române din Ungaria.

A doua zi, sâmbătă 29 mai, a avut loc *Sfânta Liturghie solemnă* la Catedrala Episcopiei din Gyula la care, alături de P.S. Episcop Sofronie și P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, reprezentantul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, au participat P.S. Episcop Timotei al Aradului și P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Oradei, Bihorului și Sălajului înconjurați de toți preoții Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și alți clerici veniți din România.

La Sfânta Liturghie au asistat oficialități de stat maghiare și române: Dl. Kálmán Gulyás, Secretarul de Stat pentru Culte de la Budapesta, Doamna Ireny Comarovschi, Ambasadorul României la Budapesta și Domnul Constantin Iuliu Aron, Consulul General al României la Seghedin.

În cadrul Sfintei Liturghii, P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a transmis cuvântul de binecuvântare al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru P.S. Episcop Sofronie și pentru credincioșii ortodocși români din Ungaria, exprimându-și bucuria de a participa la acest moment sărbătoresc și de a cunoaște viața administrativă și spirituală a românilor organizați în Episcopia Ortodoxă Română

din Ungaria și i-a înmânat P.S. Episcop Sofronie darul Prea Fericirii Sale P.F.P. Teoctist pentru Catedrala Episcopală: două cruci de binecuvântare în email.

P.S. Episcop Sofronie a adus cuvânt de mulțumire pentru permanenta purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru Episcopia Română din Ungaria și a amintit de vizitele pe care le-a făcut în Ungaria, mulțumind, apoi, Episcopilor prezenți la Sfânta Liturghie, celorlalte personalități și tuturor credincioșilor.

După agapa frățească de la Liceul Românesc Nicolae Bălcescu din Gyula, tot în Catedrala Episcopală a avut loc a V-a ediție a Festivalului Coral Internațional de Muzică Sacră, la care au participat cinci grupuri corale românești din Gyula, Oradea și Arad.

După amiază, P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul și P.S. Episcop Sofronie s-au îndreptat spre Budapesta, astfel că, în ziua următoare, 30 mai, în biserica română din Budapesta s-a săvârșit *Sfânta Liturghie arhierescă* de către cei doi ierarhi, la care au participat credincioși ai parohiei și reprezentanți ai Ambasadei Române.

După cuvântul de învățătură al P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, P.S. Episcop Sofronie a dat citire testamentului marelui mecena Emanuil Gojdu, încheind prin îndemnul adresat tuturor credincioșilor la unitate și tărie în credința strămoșească. Apoi, ierarhii, preoții și credincioșii, împreună cu personalitățile prezente la slujbă, au mers la mormântul lui Emanuil Gojdu, unde s-a săvârșit slujba parastasului și s-au depus coroane de flori.

Doamna Ambasador Irina Comarovschi a invitat pe cei doi ierarhi și alte personalități ale românilor din Ungaria, la Sediul Ambasadei României din Budapesta unde au discutat în cadrul unui dejun diferite probleme ale românilor din Ungaria.

După încheierea programului oficial, cei doi ierarhi au vizitat Basilica "Sfântul Ștefan", Catedrala Episcopiei Ortodoxe Maghiare, și biserica sârbească din Budapesta.

În seara aceleiași zile, la Reședința Ambasadei Române, Prea Sfințiții Episcopi, în prezența I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, aflat în trecere prin Budapesta, au participat la un dineu oferit de Doamna Ambasador Irina Comarovschi, discutându-se problemele ridicate de statutul juridic al Fundației Gojdu.

A doua zi, P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a mulțumit P.S. Episcop Sofronie pentru primirea călduroasă și frumoasele evenimente la care au participat și s-a îndreptat spre România.

În urma celor arătate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Se ia act de participarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, la festivitățile organizate la Gyula și Budapesta, cu prilejul împlinirii a șaiszeci de ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, în perioada 28-30 mai 2006.*

7. Încheierea lucrărilor Sfântului Sinod.

La orele 14⁰⁰, epuizându-se examinarea lucrărilor înscrise pe ordinea de zi și prezentate prin referat în plenul Sfântului Sinod de către raportorii celor patru Comisii sinodale, Prea Fericitul Părinte Președinte exprimă mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru participare la ședința sinodală, pentru discuțiile purtate și competente cu care au fost analizată și soluționată fiecare problemă adusă în dezbateri, asigurând pe membrii Sfântului Sinod că, în cel mai scurt timp, se vor trimite la eparhii comunicările cu hotărârile sinodale luate în această ședință.

Ca urmare, declară închisă prezenta ședința sinodală și prorogă sesiunea sinodală pe anul 2006.

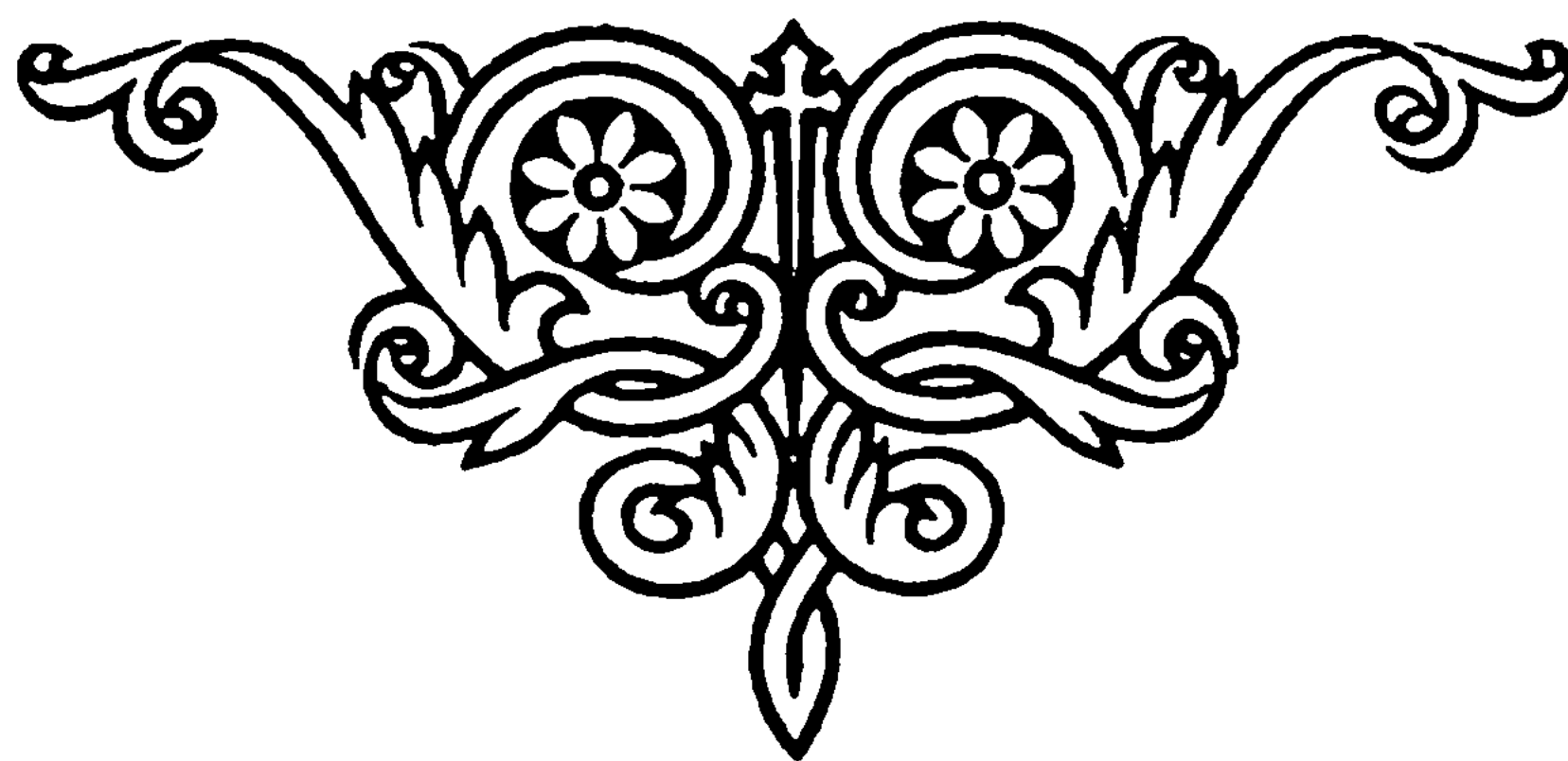
Se rostește rugăciunea *Cuvine-se cu adevărat!*

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD,

† T E O C T I S T

**ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

**Secretarul Sfântului Sinod,
† Vincențiu Ploieșteanul,
Episcop Vicar Patriarhal**

PROCLAMAREA CANONIZĂRII SFÂNTULUI IERARH GRIGORIE DASCĂLUL, MITROPOLITUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI (1823-1834)

După cum se cunoaște, anul trecut, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a îndeplinit procedura de canonizare a încă patru sfinți români. Între acești sfinți slujitori și rugători, care au mărturisit și preamărit lucrarea harului lui Dumnezeu în Biserica lui Hristos din țara noastră, se numără doi mari ierarhi: Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, și Sfântul Ierarh Grigorie IV Dascălul, Mitropolitul Țării Românești, și doi cuvioși părinți: Sfântul Cuvios Onufrie de la Mănăstirea Sihăstria Voronei și Sfântul Cuvios Gheorghe, starețul mănăstirilor Cernica și Căldărușani.

Trei din cele patru canonizări de sfinți au fost proclamate anul trecut, iar cea a Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul s-a făcut anul acesta, în 21 mai, la Catedrala Patriarhală, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii săvârșită în sobor de arhieriei, înfrumusețând sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena, ocrotitorii sfântului locaș.

1. Hotărârea sinodală de canonizare

La propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Arhiepiscop al Bucureștilor și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, încă din anul 2005 s-au finalizat lucrările pentru canonizarea Sfântului Ierarh Grigorie al IV-lea Dascălul, Mitropolitul țării Românești, între 1823-1834.

În acest scop, Arhiepiscopia Bucureștilor a cercetat viața și activitatea acestui mare ierarh și pe baza unor argumente canonice, istorice și pastoral-misionare, l-a propus pentru canonizare.

În susținerea propunerii de canonizare s-a avut în vedere: viața curată și sfântă a mitropolitului Grigorie; apărarea dreptei credințe prin cuvânt și scris; slujirea lui Hristos prin întreita misiune arhierescă; preamărirea lui Dumnezeu prin fapte, cuvânt și traduceri din Sfinții Părinți; săvârșirea de acte de milostenie, de apărare a celor nedreptățiți și de sprijinire a orfanilor; venerarea lui ca sfânt de către credincioși; cinstirea moaștelor sale în trecut și astăzi; ctitor de locașuri sfinte (biserici, mănăstiri și schituri).

Pe acest temei, Arhiepiscopia Bucureștilor a alcătuit și tipărit un *Studiu* cu argumente pentru canonizare și a întocmit *Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Mitropolitului Grigorie Dascălul*, care, după ce au fost avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, în ședința sa din 19 octombrie 2005, au fost înaintate spre aprobare la Sfântul Sinod.

Comisia sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români, cercetând documentația prezentată, a avizat *Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Mitropolitului Grigorie Dascălul*, corectate de Prea Sfințiții Arhieriei-vicari Irineu Slătineanu și Ioachim Băcăoanu. Totodată, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a luat în examinare proiectul de icoană a mitropolitului Grigorie Dascălul, realizată de Arhiepiscopia Bucureștilor, pe care a găsit-o corespunzătoare pentru a fi aprobată de Sfântul Sinod.

Constatând că mitropolitul Grigorie Dascălul întrunește condițiile pentru a fi trecut în rândul sfinților Bisericii noastre, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a întocmit proiectul **Tomos-ului de canonizare**.

Rezultatul constatărilor formulate de Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a fost însușit de Comisia Teologică și Liturgică și supus aprobării plenului Sfântului Sinod, cu propunerea de canonizare a mitropolitului Grigorie Dascălul.

Sfântul Sinod, în ședința sa din 20-21 octombrie 2005, luând în examinare propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, a aprobat canonizarea mitropolitului Grigorie Dascălul, cu cinstire generală, ca Sfânt Ierarh, cu titulatura: **Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești**. Totodată, Sfântul Sinod a aprobat înscrierea sa în calendarul Bisericii Ortodoxe Române la **22 iunie**, cu cruce neagră, simplă, ca sfânt cu polieleu, înaintea Sfântului Mucenic Eusebie și a Sfinților Mucenici Zenon, Zina și Galaction.

De asemenea, Sfântul Sinod a aprobat **Tomos-ul** de canonizare și textele slujbelor religioase care vor intra în cărțile de cult (*Acatistul, Vecernia, Utrenia, Troparul, Condacul și Sinaxarul*), precum și *icoana* Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești. Sfântul Sinod a mai aprobat ca unele biserici și mănăstiri care se vor zidi să poarte hramul Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul. Cât privește data și programul ceremoniilor religioase pentru proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, s-a hotărât să fie stabilite de către Arhiepiscopia Bucureștilor, sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Sfântului Sinod.

2. Un ierarh cărturar în vremuri tulburi

Acest ales de Dumnezeu ierarh s-a născut la București, în anul 1765, din părinți cucernici, și a primit la botez numele de Gheorghe. Încă din tinerețe, Gheorghe Miculescu, căci acesta era numele lui de familie, s-a arătat iubitor de înțelepciune, studiind cu multă râvnă și dragoste la renumite școli ale vremii, între care Academia Domnească de la Sfântul Sava din București, unde și-a însușit o temeinică cultură teologică și o aleasă ținută intelectuală, dar a învățat și latina și greaca.

După 12 ani de studii, împreună cu monahii Gherontie și Dorotei, colegii săi de școală la Sfântul Sava și prieteni duhovnicești, a plecat la Mănăstirea Neamț, păstorită în acele vremuri de Sfântul Paisie Velicicovschi, unde, în 1790, este tuns în monahism, cu numele de Grigorie și, împreună cu Gherontie, primește ascultarea de a traduce din scrierile Sfinților Părinți. Peste câțiva ani, Grigorie și Gherontie sunt trimiși la București, la cererea mitropolitului Dositei Filitti al Țării Ro-

mânești și cu binecuvântarea mitropolitului Veniamin Costache al Moldovei, pentru a continua munca de traducere a cărților bisericești. Monahului Grigorie i se încredințează și purtarea de grijă a bibliotecii Mitropoliei bucureștene.

Împlinirea dorului nestins după liniștea pustiei și l-a aflat mergând la Sfântul Munte Athos, împreună cu monahul Gherontie, unde s-a zidit sufletește și prin cercetarea marilor nevoitori de acolo.

În anul 1812, după moartea prietenului său Gherontie, pe drumul de întoarcere dintr-o călătorie la Athos, Grigorie revine la Mănăstirea Neamț și continuă munca de traducere și tipărire a dumnezeieștilor cărți pe care o începuse înainte de pelerinajul său duhovnicesc la Sfântul Munte.

În anul 1820 s-a reîntors la București. După o scurtă perioadă petrecută la Mănăstirea Antim, s-a așezat la Mănăstirea Căldărușani, vatră monahală cu rânduială paisiană, restatornicită cu câteva decenii înainte de către Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica. A viețuit într-o chilie sărăcăcioasă de la Cocioc - un metoc al mănăstirii - singura lui avere fiind o rogojină întinsă pe o scândură ce ținea loc de pat, o țoală de învelit, o masă, un scaun, o icoană și doi desagi cu cărți.

Acolo l-a găsit domnitorul Grigorie Dimitrie Ghica, la începutul anului 1823, și l-a chemat la București, pentru a-l ridica, la propunerea boierilor, în scaunul de mitropolit al Țării Românești, vacant din 1821, prin plecarea mitropolitului Dionisie Lupu la Brașov, de teama oștilor turcești, de unde nu s-a mai întors. A primit cu greu chemarea, refuzând să meargă cu trăsura, și a pornit pe jos spre București. La înscăunarea ca mitropolit, care a avut loc în 11 ianuarie 1823, domnitorul, înmânându-i cârja arhierescă, i-a zis: „Nici celui care a alergat, nici celui ce s-a rugat, ci celui pe care l-a binevoit Dumnezeu!”

Ca arhipăstor nu și-a dat odihnă zilelor, ostenind neîncetat spre binele Bisericii. A așezat vlădici noi în scaunele de la Argeș, Râmnic și Buzău, a zidit biserici, a manifestat grijă față de preoții mireni, în mănăstiri a înlocuit stareții greci cu alții de origine română, a administrat cu bună rânduială bunurile Mitropoliei, a înființat școli de luminare a poporului prin sate și târguri.

Întreaga viață și lucrare a mitropolitului Grigorie în ogornul Domnului a fost un exemplu de sfințenie și de iubire jertfelnică pentru păstoriții săi, de ajutorul său bucurându-se mulți sărmani, văduve și copii săraci, căroră le oferea hrană, adăpost și cărți de învățătură. De aceea, la moartea sa nu s-au găsit în chilie bunuri sau bani, ci o mulțime de cărți pregătite de dânsul spre a fi oferite în dar școlariilor silitori și nevoiași. Se spune că vlădica Grigorie era un mare postitor, mâncând o dată în zi doar legume și fructe. Deși mitropolit, a rămas același om simplu, încât domnitorul Ghica i-a atras atenția că nu se cuvine să meargă încă cu căruța. Mai mult, el i-a dăruit o trăsură cu patru cai.

Cursul binecuvântărilor săi ani de arhipăstorie avea să fie curmat în 1829, din motive politice, de un exil la Chișinău, la care vlădica Grigorie a fost supus de către administrația rusă instaurată în Principatele Române în 1828. Cu cugetul liniștit a purces pe drumul pribegiei, încredințându-se cu totul în mâna lui Dumnezeu și rostind, asemenea Sfântului Ioan Gură de Aur: „Slavă lui Dumnezeu pentru

toate!”. După trei ani și jumătate, generalul Kiseleff i-a condiționat întoarcerea în scaun de alegerea unui domiciliu forțat. Astfel, din 1832, a locuit un an la reședința episcopală de la Buzău, unde și-a continuat activitatea de traducere și tipărire de cărți în limba română. În august 1833, după ce și-a dat acordul asupra textului Regulamentului Organic, mitropolitului Grigorie i s-a îngăduit să se întoarcă în scaunul său de la București.

La inițiativa sa au luat ființă patru seminarii, la București, Buzău, Curtea de Argeș și Râmnic. De asemenea, a început restaurarea Catedralei mitropolitane din București, lucrare ce va fi terminată la câțiva ani după moartea sa. Dar cel mai drag proiect al mitropolitului Grigorie a fost tipărirea, în 12 volume, a „Vieților Sfinților”, atât de folositoare pentru zidirea duhovnicească și luminarea sufletelor credincioșilor. Din păcate, din această lucrare monumentală, n-a reușit să vadă tipărite decât 2 volume, pe lunile septembrie și octombrie.

A trecut către Domnul la ceasul privegherii de seară, în cea de-a douăzeci și doua zi a lunii iunie, anul mântuirii 1834. După obștescul sfârșit, a fost îmbrăcat în veșmintele arhieresti și depus în jilțul așezat în pridvorul Catedralei mitropolitane. A fost plâns de mulțimea credincioșilor veniți acolo ca să-i sărute mâna pentru ultima oară. În 24 iunie, după prohodire, preoții au purtat pe umeri jilțul în care se afla mitropolitul Grigorie, înconjurând în procesiune catedrala. Jilțul a fost așezat într-un mormânt boltit săpat în zidul nordic al altarului, în partea din afară a bisericii, „la picătura streășinei”, după cum ceruse însuși vlădica Grigorie.

După șapte ani, în 1841, rămășițele sale pământești au fost deshumate și duse la Căldărușani, în osuarul din cimitirul mănăstirii, alături de ale celorlalți călugări care s-au pristăvit acolo de-a lungul timpului. Un ucenic a scris pe fruntea sa, spre neuitare, însemnarea: „Acest cap este al Preasfințitului nostru mitropolit Grigorie al IV-lea. La leatu 1829, din porunca Rusiei, s-a dus în Basarabia, iar după slobozenie s-a întors la București, la scaunul său, și a răposat în Domnul cu pace la leatu 1834”. Peste un secol, în 1934, osemintele sale au fost așezate într-un sicriș din lemn de stejar sculptat și depuse în biserică - paraclis din cimitir, cu hramul Sfântului Evanghelist Ioan. În 1961, prin grija Patriarhului Justinian Marina, a fost reînhumat, la loc de cinste, în pridvorului bisericii celei mari, cu hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, în partea dreaptă, cu o piatră de mormânt deasupra și inscripție dăltuită într-un frumos chenar, alături de alt mitropolit de seamă, Ghenadie Petrescu (1893-1896), înmormântat, în 1918, la Cocloc, și așezat tot acum în partea stângă a pridvorului.

Prin viața, activitatea și nevoițele sale, Sfântul Ierarh Grigorie a rămas înscris în istoria Bisericii, a poporului și a culturii noastre ca cel mai luminat întâistător al scaunului Mitropoliei Țării Românești din secolul al XIX-lea, fiind cunoscut cu numele de *Dascălul*.

3. Pregătiri pentru proclamarea canonizării

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a hotărât ca proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul să aibă loc în ziua de 21 mai 2006,

la Catedrala Patriarhală din București, de sărbătorea Sfinților Împărați Constantin și Elena, ocrotitorii sfântului locaș, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii oficiată în sobor de arhierei, preoți și diaconi.

Cu finalizarea pregătirilor în vederea proclamării solemne a canonizării, Prea Fericirea Sa a delegat pe Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, ajutat de Arhimandritul Lavrentie Gâță, starețul Mănăstirii Căldărușani, și de membrii Consiliului duhovnicesc.

Sub îndrumarea Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, s-a procedat la deshumarea moaștelor Sfântului Ierarh Grigorie din pridvorul bisericii mari a Mănăstirii Căldărușani și depunerea lor, cu rânduiala convenită în asemenea împrejurare, în sfântul altar, dimpreună cu icoana Sfântului, spre a fi pregătite pentru proclamarea canonizării. Piatra tombală a fost lăsată în pridvor, pe locul mormântului, punându-se deasupra o plăcuță cu mențiunea că moaștele Sfântului Ierarh Grigorie au fost mutate, după canonizare, în pronaosul bisericii.

Pentru sfintele moaște, prin grija Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, s-a confecționat o raclă nouă, din argint masiv, aurit pe alocuri și placat cu emailuri colorate, lucrată în Atelierele Monetăriei Statului.

Racla, o adevărată operă de artă, are 30 kg. și dimensiunile: 1,50 m lungime, 0,55 m lățime și 0,50 m înălțime, cu capac și patru picioare. Pe toată suprafața capacului, într-un frumos chenar, este gravată icoana Sf. Grigorie Dascălul, redat în picioare, iar dedesubt cuvintele: „*Sfinte Ierarh Grigorie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi*”. Pe părțile laterale ale raclei sunt gravate opt scene din viața Sfântului, câte patru pe fiecare parte, după cum urmează: Sfântul Ierarh Grigorie exilat la Chișinău; Sfântul Grigorie binecuvântând lucrările de restaurare a Catedralei mitropolitane; Adormirea Sfântului Grigorie și procesiunea de îngropare; Mutarea moaștelor Sfântului Grigorie, pe o parte, Tunderea în monahism de către starețul Paisie de la Mănăstirea Neamț; Sfântul Grigorie traducând cărți la Mănăstirea Căldărușani; Înălțarea la scaunul de mitropolit și Așezarea de episcopi la Argeș, Râmnic și Buzău, pe cealaltă parte.

Pe una din laturile înguste ale raclei este gravată stema mitropolitului Grigorie IV Dascălul, reprodusă după unul din actele rămase de la el, în care se vede mitra arhierescă, inițialele numelui său și anul 1823, iar pe cealaltă latură o inscripție care vorbește despre proclamarea canonizării sale și despre donatori, cu următorul cuprins: „Cu voia Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh s-a făcut această raclă întru cinstirea sfintelor moaște ale Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești, între 1821-1834, la vremea înălțării sale în rândurile sfinților Ortodoxiei românești, prin hotărârea Sfântului Sinod din 21 octombrie 2005 și prin proclamarea canonizării sale la Catedrala Sfintei Mitropolii de către un sobor de ierarhi, condus de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareii Capadociei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în cel deal XX-lea an al Arhipăstoririi sale. Sfânta raclă a fost lucrată în atelierele Monetă-

riei Naționale Române de către meșterul argintar Vasile și calfele sale, pe cheltuala binecredincioșilor creștini Nicolae, Dorina și Sânziana Vizinteanu, din cetatea București”. Dedesubt scrie: „Anul mântuirii 2006, luna mai, ziua 21”, iar mai jos, în stânga: „Executat la R.A. Monetăria Statului, 2006”, și în dreapta: „Argint 925%”. Toate gravurile de pe raclă sunt încadrate în chenare cu motive florale și vignete geometrice, lucrate în email colorat și aurit.

Tot prin grija Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, în pronaosul bisericii, în partea dreaptă, în spatele scaunului arhieresc, s-a așezat un frumos baldachin, pe care se va depune racla cu moaștele Sfântului Ierarh Grigorie, după proclamarea canonizării sale. Baldachinul din lemn de cireș sculptat cu motive vegetale și florale, este și el o lucrare de artă, realizată de meșterul Ursu Gheorghe, din satul Cracăul Negru, de lângă Tg. Neamț. Pe peretele baldachinului, în medalion, străjuiește chipul Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, în odăjdii arhieresti și mitra pe cap, șezând în jilț, cu o carte deschisă pe genunchi. În părțile laterale, baldachinul este luminat de două candelă de argint.

De asemenea, s-au făcut unele amenajări în biserica mare și s-au reorganizat cele două muzee din incinta complexului mănăstiresc.

Mănăstirea Căldărușani are o bogată colecție de lucrări de artă, în special icoane și obiecte bisericești, dar și picturi cu tematică religioasă și istorică, unele fiind rarități în Europa, expuse în două muzee: Muzeul mare și Tezaurul mănăstiresc. Cu acest prilej, s-au redistribuit interioarele celor două muzee, ultima organizare muzeală făcându-se în 1973, s-au înlocuit vitrinele și mobilierul și s-au completat exponatele cu noi obiecte de argint aurit, transferate de la eclesiarhia mănăstirii. În Muzeul mare s-a amenajat un colț închinat cinstirii Sfântului Ierarh Grigorie, unde sunt prezentate cărți traduse și tipărite de el, unele obiecte care i-au aparținut, precum și câteva portrete de-ale sale.

4. Ultimul parastas pentru mitropolitul Grigorie Dascălul

Programul liturgic al proclamării solemne a canonizării Sfântului Grigorie Dascălul a debutat vineri, 19 mai, la Mănăstirea Căldărușani, cu slujba Privegherii oficiată de Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, în sobor de ieromonahi și ierodiaconi.

În cursul dimineții de sâmbătă, 20 mai, în biserica mare, cu hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul a oficiat Sfânta Liturghie, împreună cu un sobor de preoți și diaconi din mănăstire.

În cadrul Sfintei Liturghii, s-a citit rugăciunea de sfințire a noii racle de argint, destinată să păstreze de acum înainte sfintele moaște, și s-a stropit în chipul crucii cu aghiasmă. La cântarea *Bindecuvântările morților*, osemintele mitropolitului Grigorie au fost spălate cu untdelemn și vin și așezate în racla cea nouă. S-a făcut, apoi, ultimul parastas pentru mitropolitul Grigorie Dascălul, lângă raclă.

Potrivit rânduielilor Bisericii Ortodoxe, înainte de proclamarea oficială a canonizării unui sfânt se oficiază slujba ultimului parastas. Este ultima dată când sfântul canonizat este pomenit în rândul celor adormiți, pentru că, după proclamarea solemnă a canonizării sale, trece „oficial” în rândul sfinților și este invocat în rugăciunile noastre. Slujba parastasului s-a făcut pe larg, ca la orice parastas, cu rugăciuni de dezlegare pentru păcatele personale.

În continuare, în sunetul clopotelor, racla, purtată pe umerii a patru ieromonahi, a fost adusă, prin ușile împărătești, în sfântul altar și s-a ocolit Sfânta Masă, după care a fost readusă în mijlocul bisericii, sub policandru, străjuită de patru sfeșnice cu lumânări aprinse. Sfintele moaște au fost stropite cu Aghiasmă Mare și unse cu Sfântul și Marele Mir, și s-a cântat: *Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi...*

Săvârșindu-se această rânduială, racla cu sfintele moaște a fost urcată într-o mașină anume pregătită și pornită spre București, însoțită de Prea Sfințitul Episcop Varsanufie și de starețul și ieromonahii mănăstirii, ca să fie așezată în Catedrala patriarhală, pentru proclamarea canonizării, fixată a doua zi, duminică, 21 mai 2006,

De acum înainte, mitropolitul Grigorie Dascălul a trecut în rândul sfinților, unde primește rugăciunile noastre și le duce înaintea lui Dumnezeu. Numărându-se în ceata dreptilor, el ne ajută de acolo cu rugăciunile sale.

5. Primirea sfintelor moaște în Catedrala Patriarhală

La Catedrala patriarhală, sâmbătă, 20 mai 2006, la orele 9,00 dimineața, pe o vreme frumoasă de primăvară, moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou și părți din moaștele Sfinților Împărați Constantin și Elena, primite în dar, acum doi ani, din partea Mănăstirii Kikos din Cipru, au fost scoase în procesiune din biserică și așezate spre închinare sub baldachinul din dreapta sfântului altar, străjuite de doi ieromonahi.

În continuare, între orele 9,30-12,30, pe podiumul amenajat afară, lângă altarul Catedralei, Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a oficiat Sfânta Liturghie, înconjurat de preoți și diaconi, în prezența a câtorva sute de credincioși.

La orele 13,00, mașina care a transportat racla cu moaștele Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul de la Căldărușani, după ce a străbătut bulevardele Capitalei, a ajuns la poalele Dealului Patriarhiei, dinspre Piața Unirii.

În întâmpinarea sfintelor moaște a ieșit Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu Prea Sfinții Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali, și Prea Sfințitul Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, urmați de arhimandriți și preoți, între care Arhimandritul Ieronim Crețu, superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim, Iordan și Ierihon, Arhimandritul Macarie Ciolan, starețul Mănăstirii Cernica, Arhimandritul

Macarie Bogos, starețul Mănăstirii Sinaia, Arhimandritul Visarion Marinescu, starețul Mănăstirii Plumbuita, Arhimandritul Rafael Ghiță, slujitor la Catedrala patriarhală, pr. Costică Popa, parohul bisericii românești din Caracas – Venezuela, Ieromonahul Antim David, eclesiarhul Catedralei patriarhale și alții.

Racla cu sfintele moaște a fost ridicată pe umeri de patru ieromonahi - Arhimandritul Lavrentie, starețul Mănăstirii Căldărușani, Protosinghelul Teofil Anăstăsoae, slujitor la Catedrală și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, Protosinghelul Irineu Dogaru, slujitor la Catedrală, și ieromonahul Cosma, slujitor la Schitul Sitaru – și, precedată de icoana Sfântului purtată de doi călugări, de steaguri și ripide, urmată de Prea Fericitul Părinte Patriarh și de ierarhii menționați, cărora li s-a alăturat și Prea Sfințitul Episcop Varsanufie, de preoți, călugări și credincioși, a fost dusă în procesiune, în sunet de clopote și bătăi de toacă, pe Dealul Patriarhiei, până la Catedrală.

După ocolirea sfântului locaș, cu cele trei stări și citirea rugăciunilor după tipic, racla cu sfintele moaște a fost dusă în Catedrală și așezată în mijlocul bisericii, sub policandru, pe un postament, fiind străjuită de doi ieromonahi până a doua zi, când s-a săvârșit ceremonia de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul.

După depunerea raclei în mijlocul bisericii, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a adresat celor prezenți – ierarhi, preoți și credincioși – un cuvânt de învățătură, spunând, între altele, următoarele:

„Cu ajutorul lui Dumnezeu s-a împlinit acum acest prim popas în Catedrala patriarhală al Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul țării Românești, trecut în rândul sfinților, pentru proclamarea de mâine a canonizării sale. Vor fi în continuare, în noaptea aceasta, rugăciuni și slujbe de priveghere la sfintele moaște ale marelui mitropolit, iar mâine, în sobor de ierarhi ai Bisericii noastre și ai unor Biserici Ortodoxe surori, se va proclama în mod solemn hotărârea Sfântului Sinod de trecere în rândul sfinților a celui de-al treilea ierarh originar din orașul nostru București.

Va fi un moment rar și cuprinzător în înțelesuri mântuitoare de suflet și de zidire sufletească, pentru că sfinții, prin vrednicia, credința și trăirea lor în Hristos, sunt mijlocitori pentru noi în fața Prea Sfintei Treimi și sunt minunați în lucrarea cea dumnezeiască. Ei au puterea să ni se arate nouă, credincioșilor și slujitorilor Bisericii, atunci când avem mai mare nevoie de noi înșine, de regăsirea noastră ca persoană zidită de Însăși dreapta lui Dumnezeu.

Avem nevoie de ajutorul sfinților. Nu numai fiecare dintre noi, dar și poporul dreptcredincios și lumea întreagă are nevoie de prezența și lucrarea sfinților. Că dacă nu i-am avea pe ei, intonează una din cântările foarte frumoase ale Bisericii noastre, noi am fi lipsiți de mijlocitori și spri-

jinitori în fața Prea Sfintei Treimi. De aceea, sfinții, în frunte cu Prea Curata Maica lui Dumnezeu, ne ocrotesc și ne luminează mintea, iar la vremuri grele apar între noi. Așa a fost în anul 2005, când Sfântul Sinod a hotărât trecerea în rândul sfinților a unor ierarhi și cuvioși grăitori și văzători de Dumnezeu, care au venit să ne arate drumul pe care trebuie să mergem în viața aceasta pământească.

Să ne rugăm, deci, Bunului Dumnezeu ca să ne întărească nădejdea și credința, să ne deschidă inimile spre primirea razelor dumnezeiești ale învățaturii Bisericii noastre, chemarea ei de a lua aminte la pilda sfinților, care au fost oameni ca și noi, dar mai puternici în credință, în răbdare și în rugăciune, învrednicindu-se să mijlocească pentru noi în fața lui Dumnezeu și în fața lumii întregi.”

6. Slujba Sfintei Liturghii

Duminică, 21 mai, o zi caldă de primăvară, la orele 8,45, racla cu moaștele Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, urmată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod, precedați de preoți și diaconi, a fost scoasă din Catedrală și dusă în procesiunea, în sunete de clopote și bătăi de toacă, cu steaguri și ripide, pe podiumul de afară, amenajat pentru Sfânta Liturghie, fiind așezată în fața Sfintei Mese, dimpreună cu icoana Sfântului.

În soborul ierarhilor slujitori la Sfânta liturghie, dintre membrii Sfântului Sinod s-au numărat: IPS Mitropoliți Daniel al Moldovei și Bucovinei, Laurențiu al Ardealului, Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Teofan al Olteniei și Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, IPS Arhiepiscopi Nifon al Târgoviștei și Andrei al Alba Iuliei, PS Episcopi Epifanie al Buzăului și Vrancei, Calinic al Argeșului și Muscelului, Casian al Dunării de Jos, Nicodim al Severinului și Strehaiei, Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Ioan al Covasnei și Harghitei, Ambrozie al Giurgiului, Daniil, Episcop-Loctiitor al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului, Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali, PS Episcopi Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, PS Arhieri Vicari Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului și Ioachim Băcăoanul al Episcopiei Romanului.

Au participat sute de bucureșteni, tineri și vârstnici, în timp ce alte câteva sute, cu brațele pline de flori, așteptau de la primele ore ale dimineții să le vină rândul ca să treacă prin fața moaștelor Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou și ale Sfinților Împărați Constantin și Elena, așezate sub baldachinul din dreapta altarului catedralei. Între cei prezenți la Sfânta Liturghie s-au mai aflat protoierei și preoți din capitală, stareți și starețe de mănăstiri, monahi și monahii, profesori de

teologie, studenți teologi și elevi seminariști. Au participat la slujbă și Dl. Bogdan Tătaru Cazaban, consilier la Președinția României, și Dl Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte. Răspunsurile liturgice la Sfânta Liturghie au fost date de Corala Patriarhiei, dirijată de pr. prof. Constantin Drăgușin. Ordinea a fost asigurată de jandarmi.

Din soborul ierarhilor slujitori au mai făcut parte, la invitația făcută de Biserica noastră unor Biserici Ortodoxe surori de a-și trimite reprezentanți la sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena, ocrotitorii Catedralei patriarhale și la proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Grigorie Dascălul: IPS Arhiepiscop Gregorios de Thyatira și Marea Britanie, reprezentantul Sanctității Sale Bartolomeu I, Arhiepiscopul Constantinopolului și Patriarh Ecumenic, PS Episcop Mitrophan al Estului SUA, din partea Bisericii Ortodoxe Sârbe, IPS Mitropolit Ignatie al Plevnei, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Bulgare, IPS Mitropolit Vasile de Ellassona, reprezentând Biserica Ortodoxă Greacă, și IPS Arhiepiscop Abel de Lublin și Chelm, din partea Bisericii Ortodoxe din Polonia.

7. Proclamarea canonizării

Sfânta Liturghie s-a desfășurat potrivit rânduielii până la Sfânta Evanghelie. După citirea pericopei evanghelice (Ioan 4, 5-42), arhidiaconul a dat Sfânta Evanghelie Prea Fericitului Părinte Patriarh, care a așezat-o pe racla Sfântului Grigorie. Prea Fericirea Sa a cădit racla și pe cei prezenți.

În acest moment al Sfintei Liturghii a avut loc ceremonia specială de proclamare a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul țării Românești.

Prea Sfințitul Vincențiu Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal, Secretarul Sfântului Sinod, a citit următorul **Tomos** de canonizare:

TOMOSUL SINODAL

**AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PRIVIND CANONIZAREA
SFÂNTULUI IERARH GRIGORIE DASCĂLUL, MITROPOLITUL
ȚĂRII ROMÂNEȘTI**

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

***Prea iubitului cler, cinului monahal și dreptmăritorilor creștini
din cuprinsul Patriarhiei Române,
Har, milă și pace de la Dumnezeu, iar de la Noi, părintești
binecuvântări!***

Plină de voioșie și încununată de laudă este Biserica noastră Ortodoxă când cinstește pomenirea celor ce s-au învrednicit să primească din mâna Domnului

„*cununa vieții*”. Pe acești iubitori de Hristos, care pentru viața lor plină de evlavie și de fapte bune, au câștigat îndrăzneală înaintea Prea Sfintei Treimi, îi laudăm și-i venerăm după cuviință. Cinstindu-i pe ei, Biserica recunoaște lucrarea harului dumnezeiesc în oameni și astfel, preamărește pe Însuși Dumnezeu. Totodată, ea urmează în mod liturgic și pastoral îndemnul Sfântului Apostol Pavel care zice: „*Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința*” (Evrei 13, 7).

Unul dintre aceștia, pe care Dumnezeu l-a ales să-I fie slujitor și mărturisitor al adevărului credinței, este și luminatul **Ierarh Grigorie Dascălul**, Mitropolitul Țării Românești (1765-1834).

Părintele nostru Grigorie Dascălul, împlinitor al virtuților evanghelice, tâlcuitor al dumnezeieștilor scripturi și povățuitor cucernic al faptelor bune, încă din fragedă vârstă, cu minte luminată de o viață curată, a deprins învățătura Duhului, pe care, apoi, a desăvârșit-o la școala Sfântului Paisie de la Neamț. Aici, fiind iubitor de înțelepciune, a primit „*îngerescul chip*” al călugăriei, de care nu s-a despărțit până la moarte. Pentru aceasta, Dumnezeu l-a chemat la treapta arhieriei, spre a fi pildă vrednică de urmat pentru mulți, ca și aceștia, „*văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri*” (Matei 5, 16). Ca păstor de suflete s-a nevoit și mai mult, ostenindu-se cu traducerea și tâlcuirea cărților sfinte, iar după ce a suferit mai multe încercări și necazuri în viața aceasta trecătoare, s-a mutat către Domnul, ca un adevărat apărător al celor asupriți și mărturisitor al credinței ortodoxe.

Având în vedere viața pilduitoare a învățatului Ierarh Grigorie Dascălul, evlavie sa călugărească și înțelepciunea sa sfântă în păstrarea dreptei credințe, în tâlmăcirea și tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu și al Sfinților Părinți, pentru zidirea duhovnicească și luminarea cinului călugăresc, al slujitorilor sfintelor altare și a poporului credincios;

Urmând învățătura Bisericii și rânduiala sinodală și chemând în ajutorul nostru puterea lui Dumnezeu, Celui închinat și preamărit, Noi, ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

HOTĂRÂM:

Ca de acum înainte și în veci Ierarhul Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești, să fie numărat între sfinții Bisericii și să fie pomenit și cinstit cu cântări de laudă în ziua de douăzeci și două ale lunii iunie.

Poruncim, de asemenea, în Duhul Sfânt, ca viața, slujba și icoana Sfântului să fie primite cu evlavie de preoți, călugări și credincioși ortodocși.

*Spre deplină statornicie a celor pe care le-am hotărât în chip sinodal și canonic, întărim cu semnăturile noastre acest **TOMOS SINODAL** de canonizare a **Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul**, Mitropolitul Țării Românești, aducându-l la cunoștința clerului și a tuturor dreptcredincioșilor din cuprinsul Patriarhiei Române.*

*Acest **TOMOS SINODAL**, întocmit și aprobat de Sfântul Sinod în ședința sa din 20-21 octombrie 2005, se proclamă astăzi, duminică, 21 mai, anul mântuirii 2006, în Catedrala Patriarhală, la praznicul ocrotitorilor acesteia, **Sfinții Împărați Constantin și maica sa Elena**, întocmai cu **Apostolii**, cu îndemnul Nostru către tot clerul, cinul monahal și binecredincioșii creștini români de aici și de pretutindeni, de a cinsti cu evlavie sfintele moaște ale **Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul**, Mitropolitul Țării Românești, aflate după canonizarea sa, și care se vor așeza în biserica mare a Sfintei Mănăstiri Căldărușani de lângă București.*

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† T E O C T I S T

**Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareei Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh a citit rugăciunea specială către Sfântul Grigorie și s-a cântat *Sfinte Ierarhe Grigorie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi*. Prea Fericirea Sa a ridicat, apoi, capacul raclei și s-a închinat sfintelor moaște, împreună cu toți slujitorii. S-a sfințit icoana mare a canonizării și icoanele cele mici. S-a cântat condacul Sfântului. Prea Fericitul Părinte Patriarh și ceilalți slujitori s-au închinat icoanei sfântului, timp în care s-a cântat troparul Sfântului Ierarh Grigorie.

Împlinindu-se rânduiala de proclamare a canonizării, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a rostit un cuvânt de învățătură.

8. Cuvântul PF Părinte Patriarh

Prea Fericirea Sa, adresându-se ierarhilor și credincioșilor prezenți la slujba proclamării solemne a canonizării sfântului ierarh, a spus:

"Trăim o zi dintre cele mai sfinte, ziua universalității credinței noastre, cum a spus Mântuitorul în Evanghelia de astăzi, vorbind la

fântâna cea cu apă vie (Ioan 4, 10), pentru că trăim întâlnirea cu sfinții, care sunt împlinitorii minunilor lui Dumnezeu pe pământ. Biserica noastră, de-a lungul celor peste două milenii, s-a străduit să-și îndeplinească prin fiii și slujitorii ei misiunea încredințată ei pe pământ, încât pe unii dintre aceștia i-a învrednicit de darul sfințeniei. Astfel, dintre fiii ei din neamul nostru românesc, în urma rugăciunilor și cercetării vieții și faptelor lor, Sfântul Sinod i-a trecut în rândul sfinților din calendar, împlinindu-se, prin vrednicia lor, caracterul universal al credinței noastre ortodoxe. Întâmpinând și împlinind acest adevăr cu bucurie sfântă, încă din anul 1955, Biserica Ortodoxă Română a fost gazdă primitoare a unor oaspeți din partea unor Biserici Ortodoxe surori, ierarhi și clerici, împreună-slujitori cu noi și cu ierarhii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Într-o împrejurare ca cea de astăzi, când sărbătorim pe Sfinții Împărați Constantin și maica sa Elena, se cuvenea să fim împreună, să ne mângâiem duhovnicește, să auzim cuvinte de binecuvântare din partea reprezentanților celorlalte Biserici Ortodoxe surori. Iată, se află cu noi Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Gregorios de Thyatira și Marea Britanie, reprezentantul Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului. Se află, de asemenea, Prea Sfințitul Episcop Mitrofan din Statele Unite ale Americii, dar reprezentându-l pe Sanctitatea Sa Pavle, Patriarhul Serbiei. Sanctitatea Sa Maxim, Patriarhul Bulgariei, este reprezentat astăzi aici de o delegație condusă de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Ignatie al Plevnei, iar sfânta Biserică a Greciei este prezentă prin delegația condusă de Înalt Prea Sfințitul Vasile de Elassona, reprezentând pe Prea Fericitul Arhiepiscop Hristodoulos al Atenei și a toată Elada. Biserica Ortodoxă a Poloniei, slujită în istorie de Sfântul Mitropolit Petru Movilă, și păstorită acum de Prea Fericitul Sava, este reprezentată aici de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Abel de Lublin și Chelm, însoțit de o delegație.

Împreună, așadar, cu coroana de ierarhi ai Bisericii noastre Ortodoxe Române împlinim cu adâncă smerenie voia lui Dumnezeu și misiunea încredințată de Domnul nostru Iisus Hristos, adevărind

universalitatea credinței creștine, proclamată de către Sfântul Împărat Constantin cel Mare. Să ne rugăm cu căldură Bunului Dumnezeu să ne învrednicească a împlini sfântul act de proclamare a canonizării marelui Mitropolit Grigorie Dascălul și să-I mulțumim din adâncul sufletelor noastre că ne-a hărăzit să trăim asemenea momente. Astfel, noi vom păși cu mai mult curaj în viață, străbătând vremuri deloc ușoare. Avându-i pe sfinți în sufletele noastre, ca pilde de credință și de viață, suntem încredințați că Domnul Iisus Hristos este și rămâne în veci cu noi.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca să ne rugăm cu căldură astăzi la Sfânta Liturghie, în cadrul căreia vom săvârși, la momentul potrivit, proclamarea canonică a trecerii în rândul sfinților a mitropolitului cărturar al Țării Românești, Grigorie al IV-lea, numit în istoria noastră și "Dascălul", care a fost înmormântat aici, lângă Sfântul Altar, căruia i-a dăruit viața, rugăciunea și multele sale osteneli, revărsând în sufletele noastre până astăzi, prin scrierile sale, învățăturile Sfinților Părinți dobândite la mănăstirile din Muntele Athos și la Mănăstirea Neamț. Cu aceste gânduri vă întâmpinăm, iubiți părinți și frați creștini, exprimându-ne bucuria de a ne ruga împreună.

Cu adevărat, trăim aceste clipe înălțătoare împreună cu sfinții îngeri și cu sfinții lui Dumnezeu. Toți cei care participați astăzi și auziți aceste sfinte și dumnezeiești rugăciuni și cuvinte vă împărtășiți de harul Duhului Sfânt, care se revarsă în sufletul nostru cum s-a săvârșit de-a lungul existenței părinților și fraților noștri, bine plăcuți lui Dumnezeu.

Ne-a învrednicit Dumnezeu pe noi, românii, să ne dea la iveală, din neamul nostru, Părinți sufletești ai poporului, apărători ai credinței, slujitori ai Sfintelor Altare, luptători pentru credință, eroi pentru libertatea și demnitatea noastră. O ceată minunată de acești bineplăcuți ai lui Dumnezeu vedem cu ochii minții și ai credinței noastre, înconjurând tronul Prea Sfintei Treimi, oglindită de însăși imaginea care ni se înfățișează astăzi pe colina aceasta sfântă a capitalei noastre. Cu adevărat că este sfântă, deoarece unii dintre fiii Bucureștilor s-au învrednicit de darul sfințeniei, începând chiar cu

Sfântul Ierarh Grigorie, mitropolitul Țării Românești, ca elev mai întâi al renumitei școli Sfântul Sava, continuând învățătura la Sfântul Munte Athos și la mănăstirea Neamț ca, din 1823, să fie chemat din liniștea chiliei sihăstriei Cocioc a mănăstirii Căldărușani la scaunul de mitropolit al țării, până la 1834. Este al doilea fiu al Capitalei noastre trecut în rândul sfinților, după Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica. Socotindu-l, prin adopție duhovnicească, și pe Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, ctitorul și arhitectul mănăstirii Antim, avem sfinți rugători pentru noi trei mari ierarhi, fii ai Capitalei.

Iată ce ocrotire nebiruită a rânduit Dumnezeu Capitalei României prin acești fii ai săi, văzători și cuvântători de Dumnezeu. Din pruncia lor, ei au slujit Sfânta Biserică, rugându-se la marile lavre ale Athosului, la cele din Țările Române, Muntenia și Moldova, adevărate universități de cultură românească și de viață duhovnicească. Ei au fost și au rămas mari dascăli de suflet, încât darul științei și al cunoașterii voii lui Dumnezeu cu care erau înzestrați a fost tălmăcit în limba poporului român, nu numai prin traduceri din opera Sfinților Părinți din secolul lui Constantin cel Mare, ci și prin viețuirea lor sfântă închinată culturii românești atât în Moldova, cât și în Muntenia, la Athos, la mănăstirile Căldărușani, Cernica sau Snagov, strălucind nu numai prin rugăciune, ci și prin tipărirea cărților de spiritualitate, acestea circulând de la Neamț la Căldărușani sau Cernica, de la mănăstirea Snagov spre Georgia sau Damasc și de la Athos în mănăstirile noastre.

Cu îndreptățită stăruință veghea primul domnitor român Grigore Dimitrie Ghica (1822-1828), pentru ca smeritul ierarh Grigorie de la Cocioc să vină la București spre a fi ridicat la treapta de mitropolit între cei trei candidați propuși atunci. Surprins de o asemenea misiune la care nu năzuiise nici un moment, smeritul Grigorie s-a supus poruncii de a se înfățișa mărimei adunări domnești, precizând trimișilor lui Vodă: "Deși nu sunt vrednic de această înfricoșată răspundere, dar ascultare fac venind eu, nevrednicul; numai de gândul acesta mă cutremur". Cu ajutorul lui Dumnezeu și din prisosul ascultării sale a fost ales mitropolit, păstorind Biserica până în anul 1834, biruind cu harul lui Dumnezeu uneltirile diavolești.

A gândit, a lucrat și a dăruit Bisericii nenumărate cărți, încă de când era la mănăstirea Neamț, cărți vestite în literatura noastră teologică, împreună cu prietenul său Gherontie cu care a legat o sfântă prietenie, ca elevi la renumita Academie de la mănăstirea Sfântul Sava din Capitala noastră. Școala aceasta atât de vestită a pregătit și ierarhi cărturari pentru Biserica noastră, pe fâgașul relației de admirație și de prietenie dintre marele mitropolit al Moldovei și al culturii noastre Veniamin Costache cu Dositei Filitis, unul din înaintașii Sfântului Grigorie în scaunul de mitropolit la București.

A fost un slujitor al Sfântului Altar, dar și un slujitor al culturii teologice deoarece cu mâna sa și cu condeiul din acea vreme, la lumânare, a tradus în românește nenumărate cărți care se păstrează în renumitele biblioteci ale mănăstirilor. A fost unul dintre păstorii cei mai luminați ai Țării Românești, dar și cel care a cunoscut durerile exilului, pe care le-a suportat, cu răbdare, până s-a înapoiat la scaunul său din București, după ce un an a stat la episcopia din Buzău, nu fără a da la iveală alte opere. Iar când Dumnezeu l-a chemat la Sine, în iunie 1834, și-a adunat ucenicii și le-a zis cu blândețe, așa cum consemenează paginile din Pateric despre viața sa: "Copiii mei, acum trebuie să plec, să răspund la chemarea Domnului". A fost prohodit după rânduială și cu evlavie de episcopul Ilarion al Argeșului, conducându-l pe ultimul drum într-o mare procesiune împrejurul colinei aceasteia, plină de mulțimea credincioșilor veniți să-l conducă la locul de veșnică odihnă. După cuvântul omagial, a fost înmormântat aici, în stânga noastră, la "picătura streășinei", lângă altarul catedralei, așezat pe jilțul pastoral, cu odăjdiile arhieresti și înveșmântat, după rânduiala timpului, într-un mormânt boltit. În acest loc vom așeza o pisanie, drept mărturie peste vremi.

Iată, frați creștini, că la rugăciunile sfinților și ale celor din neamul nostru, iubitori, iertători și milostivi, încât în anul 2005, când Biserica noastră a împlinit optzeci de ani de Patriarhie, Sfântul Sinod a zăbovit cu evlavie – ierarhi, profesori, cercetători ai vieții bisericești – asupra personalității Mitropolitului Grigorie Dascălul, găsind temeiurile și hotărând trecerea sa în rândul sfinților. Aceste studii au stabilit că, după șapte ani de la înmormântarea Mitropolitului Grigorie, în 1841, acesta a fost deshumat și dus la Căldărușani, iar, în 1934, rămășițele sale au fost așezate cu evlavie într-un

sicriu în osuarul Paraclisului din cimitirul mănăstirii. După mai bine de un secol de la petrecerea sa din viață, în 1961, fericitul de pomenire Patriarhul Justinian Marina i-a adus rămășițele pământești în pridvorul bisericii mari din mănăstirea Căldărușani, în partea dreaptă, alături de ale fostului mitropolit primat Ghenadie Petrescu (1893-1896), un alt mare păstor și pătimitor, înmormântat în 1918, la schitul Cocioc, și care a fost deshumat și așezat și el tot atunci, în partea stângă a bisericii mari din mănăstirea Căldărușani. Ca participant la soborul ierarhilor de atunci, m-a impresionat gândul minunat al Patriarhului Justinian de a așeza, cu cinstea cuvenită, în pridvorul bisericii mari a mănăstirii, rămășițele pământești ale marelui mitropolit, cu cinstitul cap al Sfântului Grigorie, cu care a gândit și a dat atâtea roade duhovnicești în scrisul nostru românesc, necesare nu numai preoților, ci și creștinilor, tinerilor îndeosebi, scrise într-un grai atât de limpede și de frumos până astăzi, încât aceste opere constituie adevărate valori literare. Cele împlinite de Patriarhul nostru Justinian la mănăstirea Căldărușani în 1961 au fost o pregătire, o prevestire a ceea ce am săvârșit noi astăzi, cinstindu-l atunci cu sobor de arhierei, de arhimandriți și călugări, și cu participarea a numeroși credincioși. Cu dreptate și cu adevăr este ca noi, mâine, să conducem sfintele sale moaște la mănăstirea Căldărușani unde s-a ostenit și a lăsat în urmă comoara vieții sale. Deși urgia vremurilor n-a lăsat nici o urmă asupra chiliei de unde domnitorul Grigore Dimitrie Ghica l-a chemat în scaunul de mitropolit al Țării Românești, sfântul ierarh Grigorie va lumina de acum înainte frumoasa ctitorie a domnitorului Matei Basarab (1632-1654), mângâind și tămăduind sufletele și trupurile celor ce le vor săruta cu credință.

Astăzi, iubiți frați și surori în Domnul, noi îl cinstim bisericeste cu cântări și cu cuvinte întocmite chiar din timpul vieții sale, căci era iscusit în toate Părintele acesta Grigorie. El, cu monahul Gherontie, prietenul său, cu arhimandritul Macarie, cu călugărul Dorotei, ucenicii Starețului Paisie de la Neamț, au adus de acolo o adevărată revărsare de lumină a cărții peste Țara Românească, la Cernica și la Căldărușani, și chiar până în Transilvania. Unitatea limbii române s-a păstrat prin secole, datorită acestor ostenitori și mari dascăli, datorită acestor ierarhi cărturari, care au tipărit cărți în limba vor-

bită de popor. Meritul cultural al mitropolitului Grigorie este nespus de mare. Mulțimea de autori care i-au studiat viața, învățați de talia marelui istoric al neamului nostru, Nicolae Iorga, au prezentat în scrierile lor aceste virtuți ale sale, care trec dincolo de limitele văzute și de raporturile dintre noi, spre zărilor cele luminoase ale Duhului Sfânt. Marele și neuitatul episcop Ilarion al Argeșului, care l-a prohodit, de asemenea, a scris pagini valoroase despre jalea care i-a cuprins pe fiii Bisericii noastre, cler și credincioși, la pierderea acestui mare păstor și a arătat evlavia poporului și clerului care îl socoteau sfânt încă din viață.

Cum am spus, Sfântul ierarh Grigorie, a fost încercat de multe greutăți, suferind exilul și alte necazuri pentru Biserică și pentru neam. Dar, suferințele cele mai mari, pe care le descrie singur, au fost acelea că n-a putut să tipărească ceea ce începuse să scrie. N-a putut să termine de tipărit Viețile Sfinților, în 12 volume, la care a lucrat în chilioara sa de la Căldărușani. A apucat să vadă tipărite doar primele două volume, dar lucrarea, odată începută, a urmat până la capăt, după sfârșitul vieții sale.

Trăim și noi o bucurie și o nădejde mare și scumpă a zilelor noastre, frați și surori în Domnul. Suntem cu toții frământați de fel de fel de îndoieli care ne zbuciumă sufletul, îndeosebi sufletul tineretului, al școlarilor. Acest Sfânt Ierarh a scris și pentru copii, a scris și pentru tineri foarte multe cărți. Avem, deci, un luminător al culturii noastre, care și în secolul al XVIII-lea era atât de necesară, cu suflarea ei ce bătea dinspre Europa, dar care găsea aici zid de apărare a credinței și candelă de lumină presărate în toate mănăstirile voievodale din provinciile noastre românești, Moldova, Muntenia și Transilvania.

Ne facem și o datorie de conștiință, de fii ai poporului nostru, de urmași ai acestor sfinți înaintași, cinstindu-i pe acești uriași ai culturii și spiritualității românești, precum mitropolitul Dosoftei de la Iași, considerat părintele poeziei românești, Grigorie Dascălul, care a dominat cultura din vremea sa, uimind și pe părinții de la Muntele Athos, Cuviosul Onufrie de la mănăstirea Sihăstria Voronei, cu un cult de cinstire locală în zona Botoșanilor. Din inițiativa Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Daniel au fost trecuți în rândul sfinților mitropolitul Dosoftei și Cuviosul Onufrie. Iar noi, astăzi, aici, facem proclamarea canonică a sfințeniei mitropolitului Grigorie Dascălul, ie-

rarh înzestrat cu bogate frumuseți sufletești, așa cum ne privește cu blândețe din icoana de sfânt ierarh al Ortodoxiei universale. Anul trecut, l-am venerat ca sfânt pe Cuviosul Stareț Gheorghe, reîntemeietorul, am putea spune, al mănăstirii Cernica, înainte de Sfântul Ierarh Calinic. Este o bucurie locală, binecuvântată cea pe care o trăim noi, fiii Bucureștilor! Dar o trăim și trebuie să o trăim. Tineretul nostru teologic, ca și tot tineretul țării va găsi în scrierile Sfântului ierarh Grigorie idei călăuzitoare pentru formarea personalităților și călăuză de urmat în viață. Avem nevoie de pilde de viață, mai ales astăzi, când se vorbește atât de mult despre educație. Dacă dintre valorile educaționale lipsește învățătura Mântuitorului Iisus Hristos și pilda de viață a sfinților, nu se poate împlini educația, oricât de înaltă s-ar pretinde ea, din toate punctele de vedere.

Biserica Ortodoxă, cum se știe limpede, nu este împotriva științei, a culturii, ea însăși fiind cultură, prin slujitorii ei. Numai o singură parohie, dacă am lua, ca să-și îplinească misiunea și porunca Domnului Hristos, are nevoie de cel puțin cincisprezece cărți de slujbă. Deci, parohia însăși este un factor de cultură și de învățături frumoase. Cuvintele fermecătoare ale Evangheliei și învățătura Sfinților Părinți au puterea de a se strecura în inimile și în sufletele noastre și de a rămâne să rodească acolo. Să rămână, așadar, iubiți frați și surori în Domnul, și bucuria de astăzi, pilda de astăzi, rugăciunile de astăzi să le păstrăm la inima noastră.

Ca smerit urmaș al Sfântului ierarh Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, mă înclin în fața rămășițelor pământești și în fața capului său, pe care un ucenic a scris spre neuitare, în 1841, când a fost depus în osuarul Mănăstirii Căldărușani, inscripția: "Acest cap este al Preasfințitului nostru mitropolit Grigorie al IV-lea. A răposat în Domnul cu pace leat 1834". Așa este scris pe sfintele sale moaște. Suntem pătrunși de acestea și să rămânem pătrunși! Să plecăm de aici cu o mulțumire și cu un gând de mai bine, de mai frumos, de mai multă dreptate și adevăr în viață. Avem nevoie de valorile acestea în familie, în școală, în viața noastră socială de toate zilele. Încrederea, iubirea, stima aproapelui, respectul față de semenul nostru valorează foarte mult. Sfinții le-au trăit pe toate și pentru ele au pătimit, dându-și chiar și viața pentru aceste valori.

Mulțumesc soborului de arhieriei care m-au înconjurat astăzi, în primul rând Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Gregorios, reprezentantul Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, care s-a ostenit și a venit azi-noapte și acum a slujit cu noi, celorlalți Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți, vecinii noștri, care ne-au umplut inimile de dragoste; și nu mai puțin ierarhilor Sfântului Sinod al Bisericii noastre, care au parcurs distanțe mari ca să fie astăzi împreună cu noi. Tuturor le mulțumim din tot sufletul și rugăm pe Sfântul Ierarh Grigorie să mijlocească către Bunul Dumnezeu ca să împlinească slava pe care Sfântul Constantin cel Mare a dat-o Bisericii prin libertatea de credință. Ca ocrotitor sfânt al acestei catedrale, împreună cu mama sa Elena, să ne ajute spre a ne duce la îndeplinire misiunea și chemarea fiecăruia, după cuvântul pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos l-a adresat astăzi femeii samaritanice, că "noi ne închinăm Căruia știm, ne închinăm Dumnezeului adevărat în duh și în adevăr" (Ioan 4, 22-23). Niciodată nu trebuie să uităm că suntem beneficiarii acestui cuvânt mare, ai universalității credinței noastre, că începătorii libertății creștine au fost Sfinții Împărați Constantin și maica sa Elena.

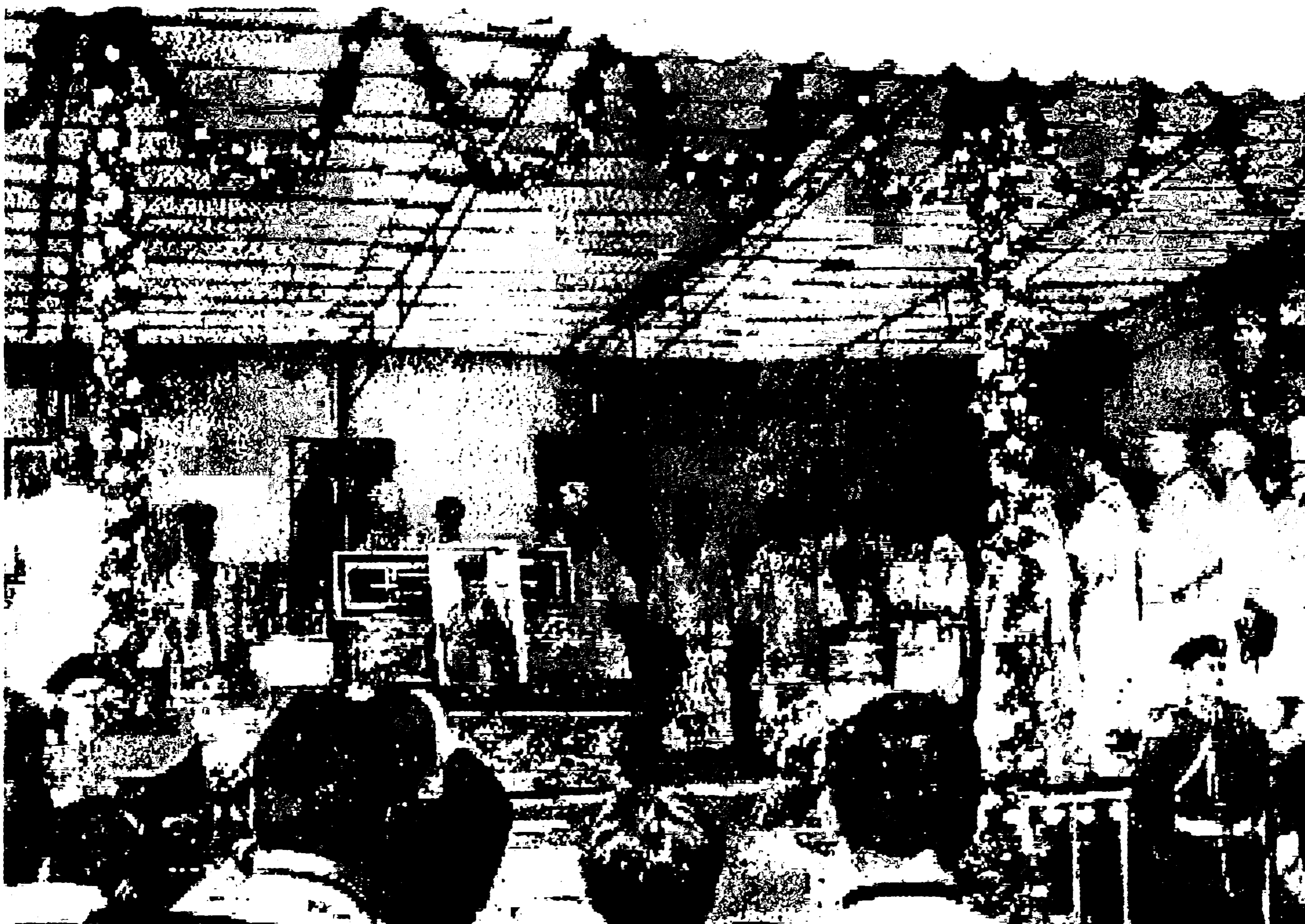
Vă doresc tuturor ca osteneala care ați luat-o astăzi și răbdarea să vă fie răsplătită cu binecuvântarea și iubirea Mântuitorului Iisus Hristos și cu ajutorul Sfântului ierarh Grigorie. Amin!"

9. Mesajul Patriarhului Ecumenic

În continuare **IPS Arhiepiscop Gregorios de Thyatira și Marea Britanie**, a prezentat mesajul Sanctității Sale **Bartolomeu I**, Arhiepiscopul Constantinopolului și Patriarh ecumenic, spunând:

„Cu deosebită bucurie și înălțare sufletească vă transmit salutul frățesc al Sanctității Sale Bartolomeu I, Arhiepiscopul Constantinopolului și Patriarh Ecumenic, precum și al Sfântului și Marelui Sinod al Patriarhiei Ecumenice, pe care astăzi am cinstea să-i reprezint la proclamarea oficială ca sfânt al Bisericii Ortodoxe Române a celui între sfinți Părintelui nostru Grigorie, Mitropolitul Țării Românești, care a trăit și a fost preaslăvit de Dumnezeu prin viața și slujirea sa arhierescă în urmă cu două secole.

Robul lui Dumnezeu Grigorie, încă din copilărie și-a închinat viața lui Dumnezeu și Bisericii Sale ca monah, ca preot și ca arhieru, a viețuit în multe mănăstiri istorice din țara dumnezeavoastră, s-a împărtășit și de sfințenia vieții aghioritice de la Athos și s-a distins ca un înțelept păstor și

Aspect de la proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul
(21 mai 2006)

Icoana Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul

dascăl, așa cum o arată și numele său, Grigorie Dascălul, ca om al rugăciunii și credinței în Dumnezeu cel în Treime închinat.

A fost cu adevărat un om cu o credință puternică în Dumnezeu cel în Treime închinat, un slujitor al dragostei față de semeni și un predicator neînfricat al Evangheliei, al iubirii și al învierii. De aceea, întreaga Biserică Ortodoxă din România sărbătorește astăzi în chip strălucit și cinstește pe acest bărbat sfânt care, prin viața sa de rugăciune și înțelepciunea sa deosebită, și-a sfințit nu numai patria, respectiv istoricul oraș al Bucureștilor, ci întreaga Românie și Biserica Ortodoxă de pretutindeni și chiar întreaga creștinătate.

Participăm, așadar, la bucuria Bisericii Ortodoxe Române și în numele Sanctității Sale Patriarhul ecumenic mulțumim călduros Prea Fericitului Patriarh Teoctist și totodată vă îmbrățișăm cu frățescă dragoste și vă mulțumim că ne-ați invitat și ne-ați făcut părtași acestei bucurii cu care ne-a mângâiat astăzi Hristos cel înviat. Pentru aceasta, vă îndemnăm, iubiți frați, să arătați zel întru credința în Dumnezeu și dreaptă cinstire către Sfântul Grigorie, Mitropolitul Țării Românești, care de acum înainte va fi un neclintit mijlocitor pentru noi în fața tronului Mielului lui Dumnezeu și să fiți încredințați că el se va ruga permanent pentru pacea întregii lumi, pentru propășirea și neclintita statornicie a Bisericilor lui Dumnezeu, pentru buna întocmire a văzduhului și pentru iertarea păcatelor noastre, precum și pentru întărirea duhovnicească a binecredinciosului popor din România și a Sfintei noastre Biserici Ortodoxe universale și apostolice și a lumii întregi. Robul lui Dumnezeu Grigorie, Mitropolitul Țării Românești, va fi de acum un luminător al dumneavoastră în dreapta credință și se va ruga permanent pentru neamul românesc.

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru cel înviat din morți, pentru rugăciunile robului Tău Grigorie, Mitropolitul Țării Românești, care ne-a chemat astăzi pe toți ca să-l cinstim și să-i săvârșim pomenirea, miluiește și mântuiește lumea Ta și pe noi păcătoșii, ca un bun și de oameni iubitor și preamilos Dumnezeu. Acoperă și păzește, Doamne, pe binecredinciosul popor român și pe cărmuitorii acestuia și pe toți ierarhii Bisericii Ortodoxe Române. Amin!”

10. Închinarea la sfintele moaște

Sfânta Liturghie a continuat până la sfârșit, la otpust fiind pomenit și Sfântul Ierarh Grigorie. Racla cu sfintele moaște a fost dusă de preoți, urmați de arhieriei, sub baldachin, alături de moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou și Sfinților Împărați Constantin și Elena, spre închinarea credincioșilor, în timp ce pe podium s-a citit *Acatistul Sfântului și Psaltirea*, între catisme cântându-se *Mărimurile Sfântului*.

În continuare, s-a sfințit placa comemorativă fixată pe zidul exterior al altarului Catedralei, pe locul unde a fost înmormântat, în 1834, Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, având următoarea însemnare săpată în marmură: „Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, așezatu-s-au această piatră prin grija Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în locul unde s-a aflat între anii 1834-1841 mormântul Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești, între 1823 - 22 iunie 1834, ale căruia sfinte moaște sunt așezate cu cinste în biserica mare a Mănăstirii Căldărușani. La proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul - 21 mai 2006. Sfinte Părinte Ierarhe Grigorie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi”.

Pelerinajul credincioșilor la sfintele moaște a continuat până seara târziu. După-amiază, la orele 17,00, pe podiumul de afară, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie al Tomisului și Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul au oficiat Privegherea, la care s-a cântat pentru prima dată slujba Sfântului Ierarh Grigorie. Sutele de credincioși care s-au închinat la sfintele moaște au primit de la preoți pliculețe cu vată înmuiată în mir și buchețele de flori.

Către miezul nopții, la orele 22, 00, încheindu-se pelerinajul, raclele cu sfinte moaște - ale Sfântului Cuvios Dimitrie, Sfinților Împărați Constantin și Elena și Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul - au fost duse în catedrală și așezate la locurile rânduite.

La vremea prânzului, Prea Feritul Părinte Patriarh a oferit în Reședința Patriarhală un **dejun** pentru ierarhii Sfântului Sinod și ierarhii Bisericilor Ortodoxe surori care au oficiat în sobor Liturghia arhierescă la sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena, hramul Catedralei patriarhale, când s-a săvârșit și proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești. La dejun au mai participat slujitorii catedralei, arhimandriți, ieromonahi, stareți de mănăstiri, consilieri patriarhali și eparhiali, profesori de teologie, alți invitați.

La încheierea dejunului, Prea Fericitul Părinte Patriarh a mulțumit, încă o dată, ierarhilor Bisericilor Ortodoxe surori pentru osteneala ce și-au luat de a veni la București ca să slujească împreună cu ierarhii români la Sfânta Liturghie. În amintirea acestei zile, Prea Fericitul Părinte Patriarh le-a oferit înalților oaspeți câte un engolpion și icoana Sfântului Ierarh Grigorie, pictată pe lemn, iar preoților însoțitori Crucea patriarhală. Câte o icoană a Sfântului Ierarh Grigorie au primit și ierarhii Sfântului Sinod prezenți la dejun. Înalții oaspeți au mulțumit, pe rând, Prea Fericirii Sale, pentru darul primit. În numele ierarhilor români, un cuvânt de mulțumire a rostit IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei.

11. Întoarcerea moaștelor Sfântului Ierarh Grigorie la Căldărușani

În ziua de luni, 22 mai, la orele 10,30, după Sfânta Liturghie oficiată de către IPS Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, în prezența a numeroși

credincioși, racla cu moaștele Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, purtată pe umeri de ieromonahi, a fost scoasă din Catedrală, cu steaguri și ripide, în sunet de clopote și bătăi de toacă, și așezată în mașina pregătită să o ducă, în procesiune, la Mănăstirea Căldărușani.

Între participanții la procesiune s-au numărat Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, IPS Arhiepiscop Gregorios, reprezentantul Patriarhiei Ecumenice, IPS Mitropolit Ignatie al Plevnei (Biserica Bulgariei), IPS Mitropolit Vasile de Elassona (Biserica Greciei), apoi, IPS Mitropolit Iosif de la Paris, PS Episcop Epifanie al Buzăului, PS Episcop Calinic al Argeșului, PS Episcop Casian al Dunării de Jos, PS Episcop (Locotenet) Daniil de la Vârșețului, PS Episcop Ambrozie al Giurgiului, PS Episcopi Vicari Patriarhali Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, PS Episcopi Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și ieromonahi, preoți și un grup de credincioși.

După ieșirea din raza municipiului București, dincolo de Otopeni, preoții bisericilor din Balotești, Moara Vlăsiei, Dascălul, Tunari au ieșit la șosea, împreună cu grupuri de enoriași și elevi cu buchete de flori, pentru a întâmpina după cuviință procesiunea moaștelor Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul în drum spre Căldărușani.

La Mănăstirea Căldărușani, sfintele moaște au fost întâmpinate la intrarea în cetate, în sunet de clopote, de stareț și ieromonahi în odăjdii, de monahii și frații din obște, precum și de preoți cu epitrahile din parohiile învecinate.. În fața bisericii mari, cu hramul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, patru ieromonahi au ridicat racla pe umeri și, cu icoana Sfântului înainte, purtată de doi călugări, cu steaguri și ripide, au ocolit sfântul locaș, cu cele trei opriri și citirea rugăciunilor cuvenite. Încheindu-se procesiunea, racla cu sfintele moaște a fost dusă în biserică și așezată sub baldachinul din partea dreaptă a pronaosului, unde va rămâne definitiv, spre cinstirea credincioșilor. În continuare, s-au citit rugăciunile prevăzute de tipic pentru asemenea momente liturgice și s-a cântat troparul Sfântului Ierarh Grigorie, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a închinat și a sărutat sfintele moaște, urmat de toți cei prezenți: ierarhi, preoți, monahi și credincioși.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a intrat, apoi, în Sfântul Altar și a sărutat Sfânta Evanghelie de pe Sfânta Masă, după care, de pe solee, a adresat preoților și monahilor un cuvânt de povățuire duhovnicească, pilduitor și pentru credincioși:

"Iată, calea cea pământească a marelui Ierarh Grigorie Dascălul și-a aflat astăzi întoarcerea ei aici, de unde a fost chemat la slujirea Bisericii în treapta de mitropolit. Este o minune dumnezeiască, într-adevăr, care ne arată cât de mult ne ajută sfinții și cât de mult părinții și strămoșii noștri, rugându-se și crezând neîncetat în mila și ajutorul lui Dumnezeu, rodind aceste lucrări sfinte ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Când țara și poporul nostru aveau mai multă nevoie de sfinți, de cuvioși, de părinți ai Bisericii și de cuvântul lor înțelept, atunci Dumnezeu a revărsat harul Duhului Sfânt în înțelepciunea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca la împlinirea a optzeci de ani de când Biserica noastră a devenit Patriarhie să găsească aceste roade ale Duhului Sfânt în toată țara noastră, și în Moldova, și aici, la noi, în cele două lavre ale Țării Românești, Căldărușani și Cernica, deopotrivă de importante, deopotrivă de purtătoare a frumuseților dumnezeiești și a roadelor duhovnicești.

Mănăstirea Căldărușani, sub păstoriea Prea Fericitului Patriarh Justinian, a intrat în atenția nu numai a Bisericii, dar și a autorităților de stat. Și de atunci, din 1948, ea a rămas un șantier deschis permanent. Dumnezeu a făcut să cunosc Mănăstirea Căldărușani din 1932 și să o cunosc, apoi, și cu prilejul restaurărilor foarte importante ale acestei biserici, care, la cutremurul cel mare din 1940, când a fost zdrobită cu totul, turlile căzând și zidurile cetății prăbușindu-se. Și de atunci, cum spuneam, au fost mereu lucrări aici, sub diferiți stareți și cu sprijinul unor persoane care s-au arătat generoase față de această moștenire scumpă a trecutului nostru.

Astăzi, noi, din încredințarea Sfântului Sinod, l-am condus pe Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul aici, la mănăstirea pe care el a iubit-o și a ales-o ca loc al liniștii și bătrâneții sale, unde a gândit să se retragă, ostenit de atâtea traduceri făcute la Mănăstirea Neamț, cu marii dascăli de acolo, Macarie și Gherontie, cu acesta din urmă rămânând prieten nedespărțit. Din locul acesta smerit de la Cocioc, din chilia sa modestă, el ne-a dat nouă, ierarhilor în primul rând, pildă de ascultare. Căci, atunci când au venit trimișii domnitorului Grigorie Ghica să-i vestească dorința soborului de la București de a fi înscăunat mitropolit, el a rămas nedumerit și mult s-a frământat, pentru că abia venise de la Mănăstirea Neamț, unde, cum spuneam, a lucrat, a scris, a tradus și neîncetat a gândit la cele dumnezeiești, și unde pornise lucrarea foarte importantă a Vieților Sfinților în douăsprezece volume, pe care nu se îndura să o întrerupă. Dar stăruind trimișii pe lângă el ca să înțeleagă dorința domnitorului și a celor care urmau să aleagă pe noul mitropolit al Țării Românești, el a meditat, s-a rugat, scrie un ucenic al său cronicar, și a spus că nu dorește lucrul acesta, nu este vrednic de o asemenea slujire, că nu-și

părăsește chilioara de la Cocioc, unde, adaugă cronicarul, era doar o măsuță, un scaun, un pat cu o rogojină și o țoală de învelit, o icoană frumoasă, doi desagi cu cărți și câteva manuscrise. Și afirmând că nu dorește să fie mitropolit, că nu-i vrednic de această cinstitie, că nu va putea răspunde cerințelor, a făcut, totuși, ascultare domniei și ierarhilor Bisericii, care l-au chemat la București. Încât, deși nu dorea să fie mitropolit, a făcut ascultare și a venit la București. A mers pe jos, prin parohiile frățiilor voastre care sunteți prezenți aici, pe la Moara Vlăsiei către Dascălul, Creața și Tunari. Pe acolo i-a fost drumul la București, un drum plin de frumusețe duhovnicească.

Noi, Biserica Ortodoxă Română, începând de la Fericitul întru adormire Patriarh Justinian, ne-am învrednicit să avem sfinți din neamul nostru. Încă din 1950-1954, s-au făcut primele canonizări de sfinți. După aceea, în 1961, tot Patriarhul Justinian a aflat că doi mari mitropoliți ai Țării Românești și-au petrecut ultimii ani ai vieții lor la Mănăstirea Căldărușani. Cel dintâi este mitropolitul Ghenadie Petrescu, care, înlocuit abuziv din scaun, a fost surghiunit aici, la Căldărușani, și a fost îngropat, în 1918, în bisericuța de la Cocioc. Se mai poate vedea casa în care el a locuit și unde a funcționat o vreme pinacoteca mănăstirii. Cel de-al doilea este mitropolitul Grigorie Dascălul, decedat în 1834, ale cărui oseminte, dezgropate de lângă altarul catedralei Sfintei Patriarhii, unde a dorit să fie îngropat la "picătura streășinei", au fost aduse, în 1841, la Căldărușani. Un ucenic și admirator al său dintre frații mănăstirii a scris atunci pe fruntea sa: "Acest cap este al Preasfințitului nostru mitropolit Grigorie al IV-lea, un mare învățat, care a păzit credința și a scris multe cărți pentru folosul poporului". S-a făcut această însemnare ca să se știe, căci de multe ori s-au rătăcit osemintele sfinților și s-au amestecat numele lor. Astfel, Prea Fericitul Patriarh Justinian, îndemnat de Duhul Sfânt, le-a făcut morminte noi la amândoi în pridvorul acestei biserici, lui Ghenadie Petrescu și Grigorie Dascălul, cu lespezi de piatră frumos dăltuite, pe care le vom păstra.

Am fost martor la acele lucrări atât de emoționante și atunci, în 1961, când manifestările bisericesti erau supravegheate și nu se puteau desfășura decât într-un cadru restrâns. Un sobor de ierarhi, de arhimandriți și de preoți profesori care lucraseră la identificarea

moaștelor mitropolitului Grigorie Dascălul, le-au așezat aici, în pridvorul bisericii, în partea dreaptă. Ca arhieru nu chiar începător, dar, totuși, pe vremea când tinerețea zboară către viitor, mă gândeam atunci că reînhumarea osemintelor marelui mitropolit este o prevestire, o anticipare, o înainte-mergere a canonizării sale celei adevărate, pentru că am slujit, l-am pomenit și l-am adus de la bisericuța mică din Cocioc până aici cu alai, ca și acum, în sobor de arhieriei, de preoți și diaconi, de față fiind întreaga obște a mănăstirii.

Este, deci, lucrarea lui Dumnezeu – canonizarea Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul – afirm, adresându-mă mai ales părinților slujitori, părinților parohi, părinților viețuitori ai mănăstirii și tinerilor seminariști care au cântat acum. N-a pierdut din vedere în cărțile sale mitropolitul Grigorie să scrie despre însemnătatea conștiinței preoțești, despre slujirea sfântă a preotului, despre valoarea Sfintei Liturghii. Cu câtă curățenie, cu câtă grijă trebuie să se pregătească preotul când vine înaintea Sfintei Mese. Foarte frumoase cuvinte a îndreptat mitropolitul Grigorie către tineri, care au nevoie de lumina lui Dumnezeu și găsesc o adevărată comoară de viață în Sfânta Scriptură și în Viețile Sfinților.

Acum, Mănăstirea Căldărușani, când are mai mare nevoie de întărire și ajutor, primește spre păstrare și închinare moaștele Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul. De când cunosc eu mănăstirea aceasta, tot cu șantiere o știu, cu lucrări și cheltuieli mari, și stareții ei s-au străduit cât au putut să-i asigure continuitatea de viață monahală, în ciuda opreliștilor din vremea dictaturii. Regretăm că de la momentul acesta lipsește starețul Mănăstirii Căldărușani din acei ani grei, Părintele Gherasim Cristea, acum episcop la Râmnic, pe urmele Sfântului Ierarh Antim Ivireanul și ale Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica. Momentul de astăzi înscrie o pagină cu totul excepțională în viața mănăstirii, o pagină înscrisă cu aurul credinței noastre.

Nu fără strădanii, nu fără cercetare s-au putut face aceste canonizări atât în Moldova, cât și aici, în Muntenia. Noi ne-am bucurat să avem la București cunoscători ai istoriei bisericești. Și încep cu cel care a scris documentarul despre viața și nevoițele mitropolitului Grigorie Dascălul, Părintele profesor și consilier patriarhal Florin Șerbănescu, prezent aici, care a depus stăruință și a selectat din mulțimea mărturiilor pe cele care dau contur personalității biseri-

cești și culturale a mitropolitului Grigorie Dascălul, privit în lumina credinței, a vieții sale sfinte și a faptelor lui cărturărești. Atât de mare importanță au dat personalității sale învățații noștri, istorici de talia lui Nicolae Iorga, Constantin Erbiceanu, preotul profesor Nicolae M. Popescu, Constantin N. Tomescu și alți cunoscători ai istoriei noastre, încât numai bibliografia lucrărilor care s-au scris despre el este de ordinul zecilor, ceea ce arată însemnătatea culturală a mitropolitului Grigorie, numit încă din timpul vieții "Dascălul". Cu acest nume era desemnat atunci un om învățat, cunoscător al mai multor limbi și gânditor de Dumnezeu, dar mai ales trăitor de Dumnezeu, din școala Muntelui Athos și din școala Mănăstirii Neamț. La vremea aceea, Mănăstirea Căldărușani, ca și Mănăstirea Cernica, aveau mulți luminători, cuvioși părinți ai rugăciunii și ai nevoițelor duhovnicești.

Referindu-ne la festivitatea de astăzi și privind baldachinul cu racla care adăpostește sfintele moaște, aflăm că și aceasta este un capitol foarte important. Racla are o valoare nu numai sfințitoare, bisericească, dar și o valoare materială, fiind din metal prețios. Cum știți că făceau pe vremuri Constantin Brâncoveanu sau Matei Basarab și alți domni danii la biserici și mănăstiri, așa a descoperit Dumnezeu, prin râvna Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, posibilități și ctitori pentru asemenea lucrări, prezentându-le, cum vedem, ca o operă de artă, și dându-le în dar sfintei Mănăstiri Căldărușani.

Prea Cuvioase Părinte Stareț, Cuvioși Părinți ai mănăstirii, luați aminte la darul acesta neprețuit, la aceste sfinte moaște. Deși sunteți puțini acum în mănăstirea aceasta, căci este o criză de vocație pentru monahism și la Cernica și aici, la Căldărușani, lavre atât de cunoscute, atât de frumoase, dar care au rămas aproape goale. De aceea, darul acesta al sfintelor moaște și prezența noastră aici, a ierarhilor din Grecia, din Serbia, din Bulgaria, din Polonia, care au participat și la ceremonia de ieri, și a ierarhilor Bisericii noastre care n-au putut să vină toți și astăzi aici, se transformă într-un apel călduros către părintele stareț, către părinții mănăstirii, către protopopi și preoți de a căuta să cultive fiecare, în locurile unde se află, frumusețile vieții duhovnicești. Am rugat și pe profesorii de la Facultatea de Teologie să facă același lucru cu tinerii studenți, pentru că a ajuns numele de călugăr oarecum ca ceva de prisos.

Vă trebuie o transformare, puțini câți sunteți aici, părinte stareț Lavrentie. Momentul de astăzi să vă fie o permanentă chemare a Sfântului Sinod, fie la altar, fie la rugăciune, fie la ascultări, fie în alte părți. O mănăstire ca aceasta are foarte multe îndatoriri pentru stareț și ceilalți fruntași, dar cine intră pe poarta ei să vadă pildă de blândețe, de rugăciune, un model de viață, de inimă curată și smerită. Trebuie să încercăm să împlinim lucrul acesta, căci sfinții au fost ca și noi, dar s-au dovedit vrednici de starea sfințeniei, de a fi prietenii Mirelui. Așa trebuie să fim și noi, chiar și preoții de parohie din eparhia noastră. În alte eparhii, după evidența de la Cancelaria Sfântului Sinod, preoții sunt foarte activi acum, nu numai pentru întreținerea bisericilor, dar și pentru școală, pentru educația tinerilor, pentru activitatea socială, pentru ajutorarea bolnavilor, orfanilor, a celor săraci. Să imităm pe Mântuitorul Iisus Hristos. Vremurile pe care le străbatem nu sunt deloc prielnice activității noastre bisericesti. Să nu ne fure duhul cel deșert al lumii, ci noi să rămânem preoți cu vocație, să slujim cu râvnă Biserica noastră.

Acum câteva zile am fost în Germania și am auzit mărturii din partea catolicilor, a protestanților despre frumoasa activitate a preotului nostru de la Berlin, Părintele Constantin Mihoc, care a pus acum piatra de temelie a bisericii parohiei ortodoxe române de acolo. Am fost, de asemenea, la Nürnberg, la reședința Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim. Adevărați apostoli sunt și ierarhul și preoții noștri de acolo. Este aici Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iosif de la Paris, care face acolo un apostolat permanent. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Grigorios, prezent aici ca reprezentant al Sanctității Sale Patriarhului ecumenic Bartolomeu, păstorește la Londra și este un mare teolog, un adevărat părinte sufletesc al preoților și credincioșilor săi, și un neîntrecut misionar. Înalt Prea Sfințitul Vasile, reprezentantul Bisericii Greciei, de asemenea, se luptă acolo cu problemele mirenești, cu care ne confruntăm și noi aici. Îl avem alături și pe Înalt Prea Sfințitul Ignatie, din partea Bisericii Bulgare, unde, de asemenea, ierarhii și preoții de acolo se străduiesc pentru unitatea de credință, unitatea duhului, pentru unitatea Ortodoxiei noastre. În curând veți avea conferința preoțească, iubiți părinți, studiați temele recomandate, citiți reportajele, căutați să cunoașteți hotărâ-

rile Sfântului Sinod. Nu-i îngăduit unui preot să nu cunoască lucrările Sfântului Sinod, să nu cunoască viața și sporul cel duhovnicesc.

Folosesc acest prilej, ca în fața tuturor, să-l îmbrățișez și să-i mulțumesc Prea Sfințitului Episcop Varsanufie care mi-a ușurat foarte mult misiunea mea de a organiza canonizarea Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul pe măsura prestigiului Bisericii noastre, și a știut să înscrie în această activitate, ctitori, persoane care doresc ca să rămână necunoscute. Dar nu vor rămâne necunoscute, pentru că vor fi de-a pururi pomenite la slujbe. De aceea, Prea Sfințite Părinte Varsanufie, te consider împreună-slujitor și Părinte sufletesc al acestei obști cât vei fi aici la București, ca să ajutăm pe Părintele stareț, să ajutăm monahii să pășească mai cu curaj spre împlinirea misiunii acestei mănăstiri, cum facem și la Mănăstirea Cernica. Se nimerește că unde prisosește harul, acolo, prin ispita diavolului, se înmulțește și răul. Și atunci slujitorii harului trebuie să-și sporească misiunea lor ca să biruiască răul și să apară roadele Duhului Sfânt.

Cu aceste gânduri am venit, cu toată bucuria, căci mă consider nu numai iubitor al Mănăstirii Căldărușani, ci și practic am restaurat aici din ruină o casă, când eram episcop-vicar la Arhiepiscopie, lucrând personal. Nu vreau să spun că l-am imitat pe Sfântul Apostol Pavel, care este inimitabil, dar cu brațele mele am ridicat tot materialul acoperișului, dându-l cu mâinile mele muncitorilor. Terminam lucrările de birou la Centrul Eparhial și veneam aici cu hrană pentru muncitori și rămâneam până târziu, mai ales vara, când ziua este lungă, ca acum. Cu toată bucuria și cu tot avântul meu de atunci am făcut această lucrare. Țin mult la aceste două mănăstiri, la Cernica, unde am urmat Seminarul teologic, întemeiat acolo de Patriarhul Miron Cristea, și la Căldărușani, unde am fost rânduit de multe ori la diferite ascultări și la slujbe. Aici, în biserica aceasta, am auzit glasul marelui profesor Nicolae Iorga și al unor personalități de mare valoare de dinainte de război, care veneau și cercetau mănăstirea și apoi îi acordau ajutoare.

Îl rugăm, așa cum am făcut-o și până acum, pe Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul să fie ocrotitorul mănăstirii și al nostru, al fiecăruia dintre noi care ne-am atins de sfintele sale moaște, spre sănătate, spre viața cea întru Hristos, spre Împărăția lui Dumnezeu. Amin!"

Părintele Arhimandrit *Lavrentie*, starețul mănăstirii, a mulțumit Prea Fericirii Sale pentru gândul bun de a propune Sfântului Sinod canonizarea mitropolitului Grigorie Dascălul, pentru proclamarea solemnă a sfințeniei sale, precum și pentru povățuirile duhovnicești adresate obștii cu prilejul întoarcerii sfințelor moaște la Căldărușani, zicând:

„Desigur, canonizarea Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești, este un eveniment duhovnicesc pentru întreaga Ortodoxie și pentru Biserica noastră Ortodoxă, dar pentru noi, cei de la Mănăstirea Căldărușani, este mai mult decât atât, este o a doua înviere, am putea spune. Dumnezeu a avut grijă și v-a inspirat, Prea Fericirea Voastră, v-a dat gândul cel bun și împreună cu Sfântul Sinod ați hotărât canonizarea mitropolitului Grigorie Dascălul care, așa cum ați spus atât de frumos, a viețuit aici, la Căldărușani, în acea epocă paisiană care a dat mari duhovnici și stareți mănăstirilor noastre. Osteneala, gândul cel bun, darul acesta mare care l-ați făcut pentru noi, pentru călugării de la Mănăstirea Căldărușani, ne obligă la un angajament solemn în fața Prea Fericirii Voastre, a Sfântului Sinod și a lui Dumnezeu, ca să devenim mai buni, să avem rugăciunea permanentă, așa cum aveau mitropolitul Grigorie, Starețul Gheorghe și alți mari Părinți. În numele obștii mănăstirii Căldărușani, vă mulțumim foarte mult și rămânem profund îndatorați pentru marile dar pe care ni l-ați făcut și ne rugăm la Dumnezeu să vă țină mulți și fericiți ani, Prea Fericirea Voastră.”

12. Vizitarea muzeelor mănăstirii

La ieșirea din biserică, Prea Fericitul Părinte Patriarh și ierarhii însoțitori, urmați de preoți și credincioși, au vizitat muzeele mănăstirii, inaugurându-le astfel după reorganizare.

Primul muzeu vizitat a fost cel al **Tezaurului**, din partea dreaptă a cetății, organizat în Sala Matei Basarab, numită și Sala Tronului, pentru că aici obișnuia să vină deseori Matei Vodă, ctitorul mănăstirii, dând și unele hrisoave domnești. În această sală sunt expuse obiecte bisericești din metale prețioase, îndeosebi argintărie – candelă, sfeșnice, sfinte vase, chivote, cruci, cădelnițe, ferecături de cărți și altele – pe care mănăstirea le-a păstrat în număr mare de-a lungul istoriei sale bogate de câteva secole, de la 1638 și până astăzi.

Al doilea muzeu, amenajat într-o sală mai mare în corpul de chilii din spatele altarului bisericii, cuprinde tablouri cu tematică bisericească și istorică, pictate în ulei pe lemn, reprezentând școala de pictură de la Căldărușani, secolele XVIII-XIX, aduse aici din fosta Pinacotecă a mănăstirii, aflată în restaurare, precum și icoane pe lemn și pânză, veșminte arhieresti și preoțești, cărți de cult din secolele trecute.

O latură a muzeului este dedicată memoriei Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, prezentând manuscrise și cărți tălmăcite de el și tipărite în Tipografia de la

Căldărușani, unele obiecte care i-au aparținut, imagini cu chipul său, precum și mărturii contemporane despre viața și lucrarea sa.

A fost o zi însemnată pentru Mănăstirea Căldărușani și pentru Arhiepiscopia Bucureștilor și Mitropolia Munteniei și Dobrogei, dar și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, căci un nou sfânt a intrat în coroana sfinților români, care mijlocesc cu rugăciunile lor către milostivul Dumnezeu și ocrotesc țara și Biserica noastră și pe credincioșii ei. Proclamarea oficială a canonizării unui sfânt este un moment de bucurie și pentru Ortodoxia ecumenică. Sfinții ne arată că adevărurile de credință și slujirea Bisericii sunt universale. Ei ne deschid ferestrele către Împărăția lui Dumnezeu, dar și către semenii noștri și către noi înșine, către sufletul nostru.

Aflându-se din nou în ziua de 22 iunie 2006 în mijlocul monahilor de la Mănăstirea Căldărușani și a credincioșilor veniți în număr mare la *prima sărbătoare a Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul*, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, participând la slujbă, a rostit un înălțător și ziditor cuvânt. Prea Fericirea Sa a spus:

"Apărător neînfricat al dreptei credințe și mijlocitor milostiv al poporului celui asuprit te-a avut pe tine Biserica Țării Românești, Sfinte Ierarhe Grigorie" (Din Canonul Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul).

"Iată, momente care ne adună din când în când, trecând pragul vremelniceului, contradictoriu și deseori dezolant, spre clipe cugetătoare de Dumnezeu și înălțătoare de valori ale creștinătății noastre românești. O clipă ca aceasta am trăit-o cu toții astăzi. Prezența preoțimii, prezența dumnezevoastră, a credincioșilor, ne încurajează mult la aceste demersuri, cum le-a numit Prea Sfințitul Părinte Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, strădaniile pe care le depunem neconținut pentru Biserica noastră. Cu smerenie, trebuie să recunoșc că am rămas din anii tinereții, ai Seminarului chiar, un mare iubitor de mănăstiri, al mănăstirilor noastre din preajma capitalei: Cernica și Căldărușani. Ca fiu duhovnicesc al lor, intrând mai întâi la schitul Sihăstria Voronei din Botoșani, apoi la seminarul din mănăstirea

Neamț, depunând voturile monahale la mănăstirea voievodală Bistrița de lângă Piatra Neamț, ca elev la Seminarul Teologic de la mănăstirea Cernica. În același timp, am îndeplinit unele rosturi, pe atunci posibile și prețioase în aceste locașuri, o parte din ele chiar și în această sfântă mănăstire, Căldărușani.

De atunci, am văzut în aceste două sfinte locașuri din urmă adevărate porți ale cerului, cum se scrie în Vechiul Testament despre vedenia Patriarhului Iacob (Facere 28, 17). Aceste două mănăstiri, Cernica și Căldărușani – cu specificul lor spiritual, cu ambianța naturală între lacuri, câmpie și codrii Vlăsiei, îmbălsămate în mireasma rugăciunilor de zi și de noapte – aveau darul să-i atragă pe credincioși și pe cei însetați de sfințenia lor spre o continuă și nesfârșită înălțare. Mănăstirile noastre, în general, sunt o scară către Cer, iar ceea ce ați ascultat din cuvântul părintelui stareț arhimandrit Lavrentie, al părintelui protopop și, mai cu seamă, al Prea Sfințitului Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului sunt expresii ale unor vestiri de bucurie, rare tresăltări duhovnicești din viața de familie monahală de toate zilele.

Mănăstirea aceasta Căldărușani este și ea ctitorie voievodală din perioada slăvită a marelui ctitor de mănăstiri, domnitorul Matei Basarab, ctitor de biserici, de cultură românească, de când ne-au rămas primele Pravile, cum este cea de la Govora și celelalte, izvorul învățământului și educației morale bisericești, a priorității legilor dumnezeiești față de legile trecătoare ale lumii acesteia. Cât preț puneau acești domnitori în cuvântul lui Dumnezeu, domnitorii Țării Românești, ca moștenitori a ceea ce marele nostru Nicolae Iorga a numit prin sintagma "Bizanț după Bizanț", adică slava, credința, înflorirea Ortodoxiei de la Bizanț, înainte de căderea Constantinopolului, ceea ce a constituit atunci slava creștinătății care se adaugă în diferite forme în țările românești, în Moldova, în Muntenia și chiar în Transilvania, unde domnitorii români, prin Ștefan cel Mare, prin Mihai Viteazul, de la Bănia Craiovei, transmiteau și promovau conștiința unității naționale a poporului român. Numai în felul acesta s-a pecetluit adevărul sfânt că noi, fiii lui, suntem creștini odată cu nașterea în istorie a acestui popor, prin marii noștri învățați, marii cărturari, marii ierarhi și tainicii pustnici necunoscuți atunci în lumea largă. Din această elită a apărut pe bolta Ortodoxiei noastre și

Sfântul Ierarh Grigorie, pustnic aici, la sihăstria Cocioc, într-o chilioară simplă și săracă, dar în care strălucea mintea sa înzestrată de Dumnezeu cu toată slava Bizanțului. Ca fost elev al vestitei Școli Domnești de la București – Sfântul Sava, a învățat cu Gherontie, prietenul său de la mănăstirea Neamț, apoi, cu Macarie, cu alți mari cărturari, ajunși "dascăli" ai Bisericii noastre.

Ceea ce atunci se înțelegea prin profesori universitari în Europa, noi aveam duhovnici care vorbeau limbile clasice și moderne, erudiți, adevărați profesori universitari, pentru că Sfinții Ierarhi Grigorie și Calinic au trăit la începutul epocii moderne, fiind contemporani cu multe schimbări politice din cele două provincii românești, Moldova și Muntenia. Așa încât, aria aceasta de cultură a Europei, această hartă frumoasă a noastră a fost un adăpost pentru mari cărturari, patriarhi, învățați, profesori de la Constantinopol, de la Ierusalim, de la muntele Sinai, de la celelalte centre de cultură. Chiar domnitorii noștri, luminați de aceste lumini ale Ortodoxiei noastre românești, zideau mănăstiri și ajutau pe viețuitorii lor.

Chiar dacă cei de aici trăiau în smerenie, așa cum era și Sfântul Ierarh Grigorie, pe atunci numai ierodiacon la sihăstria Cocioc, în acea chilioară se afla o comoară neprețuită de manuscrise și traduceri din operele Sfinților Părinți, izvorâtoare de adevăruri mântuitoare și de viață în Hristos, roditoare și astăzi. Sfântul Ierarh Grigorie le-a adunat, cât a viețuit la muntele Athos, muntele iubit de Maica Domnului, unde, pe lângă virtutea smereniei și a răbdării, a învățat și practicat tăierea vocii, adică felul în care în fiecare clipă monahul, ca și preoții, ca și noi toți, de altfel, trebuie să punem preț cu prioritate pe voia lui Dumnezeu, nu a noastră. "Facă-se voia Ta, Doamne, și vie Împărăția Ta, precum în Cer și pe Pământ". Astfel ne-a învățat Însuși Mântuitorul Iisus Hristos să ne rugăm și să viețuim, iubiți părinți și frați creștini. Așa trăiau înaintașii noștri indiferent de condiția lor socială, cu conștiința aceasta a plinătății credinței și faptelor lor își întocmeau viața de monah sau credincios.

Ca un monah smerit, dar vestit dascăl în lumea bisericească și în lumea culturală din anii 1823 era cunoscut smeritul ierodiacon din chilia sihăstriei de la Cocioc, despre care a aflat domnitorul Grigore Dimitrie Ghica al Țării Românești (21 iunie 1822 – 10 mai 1828) și a trimis o delegație să-l îndemne să primească a face parte dintre cei

trei candidați din rândul cărora trebuia ales viitorul Mitropolit al Țării Românești. El le-a răspuns trimișilor domnitorului astfel: "Eu sunt călugăr, am trăit și am învățat la mănăstirile din muntele Athos și la marile lavre din Kiev. Nu doresc mărire pentru că această mare răspundere nu o voi putea purta. Dar, dacă este poruncă de sus să mă prezint, mă supun acesteia, pentru că așa mă învață Hristos, Domnul nostru". Și așa s-a supus părintele ierodiacon Grigorie și a fost ales mitropolit. Venind greutăți peste țară, mitropolitul Grigorie a fost apoi exilat la Chișinău, în perioada tristă a Regulamentului Organic. A suportat toate necazurile fiind apoi chemat la București. Pe parcursul pribegiei sale n-a părăsit desaga cu cărți, tipărind și la Chișinău lucrări de mare valoare, ca și la Buzău, unde a rămas un an, după care și-a reluat jilțul mitropolitan.

Aceste fapte și viața lui sfântă au determinat Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-l treacă în rândul sfinților, ca și pe Mitropolitul Dosoftei al Moldovei (1671-1674; 1675-1686), părintele poeziei românești, împreună cu sfinții și cuvioșii mari părinți ai Bisericii noastre, Starețul Gheorghe de la Cernica și Căldărușani și cuviosul Onufrie, rugător și ostenitor de la Sihăstria Voronei, ale cărui sfinte moaște erauenerate.

Viața mea a fost împodobită, încrustată, aș folosi cuvântul acesta plastic, căci încrustarea însemnează o operație, într-un fel aspră și dureroasă, dar care rămâne în veci o valoare. Asemenea încrustări sufletești m-au legat de mănăstirea aceasta, Căldărușani, ctitorie voievodală cu mulți monahi odinioară rugători, cu un ctitor și el candidat la sfințenie, Matei Basarab (1632-1654), prin altarele pe care le-a făcut. Mănăstirea a devenit locaș vestit prin artă. În vremurile grele de dictatură comunistă, când în 1946 a ars mănăstirea și când noul Patriarh din 1948, vrednicul de pomenire Justinian Marina, în prima sa vizită în eparhie, a venit la Căldărușani. Însoțindu-l, mi-aduc bine aminte cum am urcat pe zidurile groase, călcând pe lemnele arse, deschizând îndată șantier de restaurare.

Sărbătoarea Sfântului Grigorie Dascălul, împodobită cu priveghearea și "mărimurile" executate cu o rară frumusețe, interpretate exact după idiomul nostru bisericesc, se cântau și atunci la fel de frumos și la mănăstirea Căldărușani, de mari cântăreți, de prestigiu, de neuitat.

În acele vremuri, Biserica noastră, cum știți, a fost zguduită puternic. Sunteți tineri față de acele decenii de tristă amintire, pe care le-am străbătut alături de Patriarhul Justinian. În legătură cu această mănăstire, v-aș prezenta una din suferințele Bisericii noastre. Într-o vreme în care erau desființate episcopii, iar arhieriei vicari de la toate eparhiile erau pensionați și așezați pe unde se putea, Patriarhul nostru Justinian s-a gândit să-i rânduiască pe fiecare la mănăstiri, unde aveau rânduială de cinstire, inclusiv aici la mănăstirea Căldărușani. Aici s-au așezat să viețuiască Prea Sfințitul Atanasie și Prea Sfințitul Galaction Cordun pentru care s-a amenajat clădirea din stânga noastră, cu vedere spre lac, în condiții corespunzătoare. Mănăstirea îi asista cu cele de trebuință vieții zilnice, stareț fiind atunci Prea Sfințitul actual de la Vâlcea, Prea Sfințitul Gherasim Cristea.

Între acești ierarhi ai noștri ortodocși s-a găsit apoi și Cardinalul greco-catolic, Iuliu Hossu, căruia i s-a pregătit un apartament. A fost tratat cu atenție, oferindu-i-se pe lângă cameră și un paraclis pentru oficierea Sfintei Liturghii, inclusiv prescură și vin. Fericitul întru adormire Patriarhul Justinian, personal, când vizita mănăstirea Căldărușani, și o vizita mult mai des decât pot eu să o fac acum, întotdeauna îi invita la masă pe Prea Sfințiții pensionari, inclusiv pe Prea Sfințitul Iuliu Hossu, întreținându-se cu fiecare frățeste. Cu aceeași frățietate, când veneam, mă întrețineam cu Prea Sfințitul Iuliu Hossu spre a-l consulta asupra dorințelor sale. Un monah din mănăstire era rânduit să-l slujească permanent. În ajunul hramului Sfântului Dimitrie, îmi aduc aminte cum aprecia frumusețea bisericii acestei mănăstiri și cântările noastre bisericesti. Mă bucuram și credeam că, invitându-l la priveghere, poate va intra în biserică, însă, când ajungeam la treptele bisericii, se oprea spunând: "Nu pot să intru, frate Teoctist, pentru că eu am jurat la Roma că nu voi intra într-o biserică schismatică", ceea ce sigur era și este încă o durere pentru noi ca români. De altfel, în spiritul pontificatului Papei Ioan Paul al II-lea, acesta a intrat în catedrala Patriarhiei, ne-am rugat împreună pentru pace, pentru înmulțirea dragostei, pentru liniște, pentru liniștea lumii întregi, constituind o mare mângâiere pentru creștinătate.

Dar pe cât au fost de folos și mângâietoare pentru mine convorbirile cu Prea Sfințitul Iuliu Hossu, pe atât de dureroasă a fost impre-

sia când i-am citit amintirile de la mănăstirea Căldărușani și când în Memorialul Durerii s-a prezentat mănăstirea Căldărușani ca pe o închisoare, afirmând că la mănăstiri erau ierarhi sub sârmă ghimpată. Atunci, când mi-a spus că nu poate intra în biserică, i-am zis: "Vai de mine, Prea Sfinția Voastră, dumneavoastră care împreună cu Patriarhul Miron Cristea, cu fruntașii de la Alba Iulia, ați făcut un act sfânt de unitate națională, acum nu intrați într-o biserică națională, în sfântul locaș unde se află Hristos, Domnul nostru?", "Nu pot!" Și n-a putut!

Iată, mărturii din trecut și zbateri ale Bisericii noastre! Tot patriarhul Justinian l-a readus în actualitate și pe Sfântul Ierarh Grigorie, aducându-i moaștele din osuarul paraclisului mănăstirii. I-a făcut epitaf frumos și l-a așezat în pridvorul bisericii, iar pe mitropolitul primat Ghenadie Petrescu l-a așezat cu piatra funerară în partea stângă a pridvorului. L-a adus în sobor de arhieriei, între care eram și eu, și nu pot să nu subliniez viziunea de excepție a Patriarhului Justinian, grație căruia noi, acum, trăim aievea clipe de comuniune cu sfinții, față către față.

Vă priveam pe toți, iubiții mei, în timpul Sfintei Liturghii și vă vedeam frunțile luminoase până departe și mă gândeam la imaginea Bisericii celei cerești! Deși noi formăm Biserica luptătoare, la Sfânta Liturghie, însă, trecem în celălalt tărâm, în cel dumnezeiesc și împreună cu sfinții, cu cei din icoane mai ales atunci când ne învrednicim să avem sfintele moaște ale unui sfânt. Împreună cu ei ne rugăm, împreună ne bucurăm. Ei ne aduc multă nădejde, multă încredere, mult curaj, oricât de greu ar părea viața, nu este imposibil de trecut, de depășit temporalul.

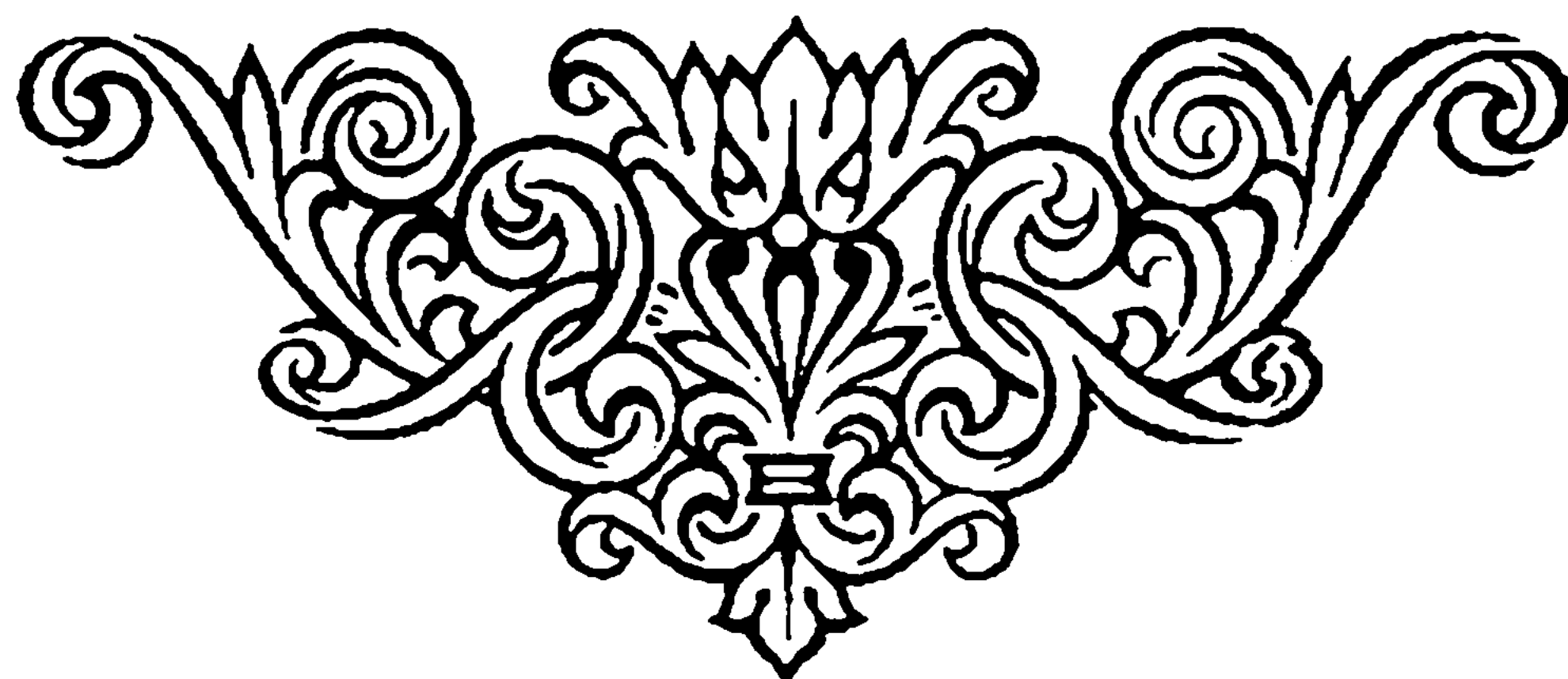
Potrivit învățăturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos și scrierilor Sfinților Părinți, nu răul are ultimul cuvânt, nu viciul, nu păcatul, nu corupția, nu lăcomia, nu desfrânarea, ci ultimul cuvânt îl are pocăința, smerenia și harul lui Dumnezeu, voința noastră de creștini. Astăzi, dumneavoastră ați arătat că ați pus în valoare această voință, pentru că, deși este prima dată înscrisă în calendar sărbătoarea Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, totuși ați venit atât de mulți și ne-ați încurajat.

Îl felicit pe părintele stareț arhimandrit Lavrentie, care s-a ostenit și a împlinit ceea ce era necesar, sub îndrumarea Prea Sfințitului

Episcop Vicar Varsanufie, atât de mult implicat în pregătirea canonizării și chiar în pregătirea hramului, a primei zile de cinstire ca hram, 22 iunie, a Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul. M-am bucurat să văd părinți tineri în mănăstire, m-am bucurat să văd o înnoire către mai bine. Avem nevoie de tineri de vocație pentru mănăstirile noastre. Ei sunt nădejdea Bisericii, a noastră și a neamului nostru românesc. Dacă pierdem credința, cultura, dacă deznădăjduim în fața greutăților care se revarsă asupra noastră ca Dunărea necruțătoare, atunci ne vom lipsi de binele ceresc. Trebuie să fim încredințați că ultimul cuvânt îl are credința, nu răul sau suferința, nici moartea, pentru că prin Taina Botezului, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos, suntem în Biserica lui Hristos, suntem poporul lui Dumnezeu (I Petru 2, 10).

Rog pe Dumnezeu să binecuvânteze pașii noștri, ai tuturor, oboseala noastră, momentele petrecute astăzi aici spre a rodi în familie pacea, sănătatea, împăcarea, nădejdea, iubirea în Dumnezeu și, mai ales, înălțarea vieții noastre, ca Biserica și ca țară, ca popor al culturii, opera unor astfel de învățați și dascăli de talia Sfântului Ierarh Grigorie, Mitropolitul Țării Românești. El să ocrotească această sfântă mănăstire, să ne ocrotească pe noi, pe toți, care am participat astăzi, pentru prima dată la sărbătorirea lui. Amin!

Prof. GHEORGHE VASILESCU

**VIZITA PASTORALĂ A
PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE,
ÎN GERMANIA (11-15 mai 2006)**

În perioada 11 - 15 mai 2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, însoțit de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române formată din Î.P.S. Teofan, Mitropolit al Olteniei, diac. *Costin Spiridon* și d-l *Jurgen Henkel*, președintele fundației româno-germane „*Hanns Seidel*“, a efectuat o vizită pastorală în Germania. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost însoțită de o echipă de jurnaliști de la Televiziunea română, Radiodifuziunea română și Agenția Națională de Presă Rompres, coordonată de Pr. *Constantin Stoica*, Consilier patriarhal pentru presă.

A fost cea de-a treia vizită pe care, de-a lungul îndelungatei slujiri în Biserica Ortodoxă Română, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a efectuat-o în Germania. Astfel, în perioada 7-20 octombrie 1970, pe atunci *Prea Sfințitul Părinte Episcop Teoctist al Aradului* a făcut parte din delegația oficială de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, condusă de vrednicul de pomenire Patriarhul *Justinian Marina*, care a efectuat o vizită oficială în Republica Federală Germania la invitația Cardinalului Dr. *Julius Dopfner*, Arhiepiscop de München și Primat al Bisericii Romano-Catolice din Germania, a Excelenței Sale, Episcop Dr. *Herman Dietzfelbinger*, Președintele Conferinței Bisericii Evanghelice din Germania și a Excelenței Sale Episcop Dr. *Josef Brinkhues* al Bisericii Vechi-Catolice. Peste 32 de ani, în mai 2003, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, însoțit de o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită oficială în Germania la invitația Înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Serafim* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord și a Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică din această țară. Momentul principal al acestei vizite l-a constituit hirotonia într-un arhieru și instalarea Părintelui Arhim. *Sofian Pătrunjel* ca Episcop Vicar al Mitropoliei.

Principalele momente ale celei de-a treia vizite a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române în Germania au fost *punerea pietrei de temelie a bisericii comunității ortodoxe românești din Berlin și sfințirea catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord de la Nürnberg*. Așa cum sublinia Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, sfințirea catedralei mitropolitane și dobândirii statutului de „*corporație de drept public*“ din partea autorităților landului Bavaria - care îi conferă aceleași drepturi ca și Bisericile tradiționale din Germania, Evanghelică și Romano-Catolică, - marchează întemeierea oficială a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Pe lângă caracterul *pastoral*, vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* a avut și o pronunțată dimensiune *interortodoxă* și *ecumenică*, prin întâlnirile și discuțiile purtate cu ierarhi, preoți și credincioși ai Bisericilor Ortodoxe surori, și reprezentanți de seamă ai Bisericii Romano-Catolice și ai Bisericii Evanghelice din Germania.

Pe de altă parte, menționăm în mod special întrevederile Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist* cu d-l *Ulrich Roppel*, secretar de stat al Cancelariei Federale a Germaniei pentru relațiile cu Bisericele din străinătate și d-na *Heidran Temple*, consilier ministerial și expert federal în relațiile Stat-Biserică, precum și cu d-l *Gunter Beckstein*, ministru de interne și vicepremier al landului Bavariei referitoare la organizarea și păstrarea identității religioase și culturale a românilor din Germania, la actualitatea valorilor Ortodoxiei în Europa și la susținerea Integrării României în Uniunea Europeană.

1. Călătoria la Berlin

Joi, 11 mai 2006, după închinarea la cinstitele Moaște ale Sf. Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor și o rugăciune pentru călătorie în Catedrala patriarhală, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a făcut o scurtă prezentare a programului vizitei pastorale în Germania colaboratorilor din Administrația patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, precum și credincioșilor prezenți. Prea Fericirea Sa a fost condus la aeroportul internațional Henri Coandă de P.S. *Ambrozie*, Episcopul Giurgiului, P.P.S.S. *Vincentiu Ploieșteanul* și *Ciprian Câmpineanul*, Episcopi Vicari Patriarhali, P.P.S.S. *Sebastian Ilfoveanul* și *Varsanufie Prahoveanul*, Episcopi Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, alți colaboratori din cadrul Administrației patriarhale. În salonul oficial al Aeroportului Internațional Henri Coandă, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a avut o întrevedere cu Dl. *Călin Popescu-Tăriceanu*, Prim-Ministrul Guvernului României, care urma să plece într-o vizită oficială în capitala Austriei, Viena, pentru a participa la o reuniune internațională. Prea Fericirea Sa a făcut Premierului României o scurtă prezentare a vizitei pastorale pe care urma să o efectueze în Germania și a urat succes înaltului reprezentant al statului român în misiunea oficială pe care o avea de împlinit la Viena. La rândul său, Dl. *Călin Popescu-Tăriceanu* a apreciat scopul vizitei Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române în Germania și, după ce a menționat faptul că a aflat din presă despre întrevederea cu reprezentanții Cancelariei Federale a Germaniei, a ținut să mulțumească Părintelui Patriarh *Teoctist* pentru sprijinirea eforturilor României de integrare în Uniunea Europeană.

Într-o declarație de presă, susținută în salonul oficial al Aeroportului Internațional Henri Coandă, Prea Fericirea Sa considera punerea pietrei de temelie a noii biserici românești din capitala Germaniei ca un eveniment ce depășește cadrul istoric al relațiilor țării noastre cu Germania, iar sfințirea Catedralei Mitropolitane din Nürnberg, o adevărată citadelă a artei și culturii române, pictată de unul dintre cei mai mari pictori români, maestrul Grigore Popescu Muscel, reprezintă inaugurarea oficială a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, moment care va avea loc la doar câteva zile după recunoașterea oficială de către oficialitățile germane. „*Sunt realizări deosebite*, sublinia Părin-

tele Patriarh Teoctist, și vreau să mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat zile și putere ca să-L slujesc cu multă bucurie și recunoștință în Biserica Sa”.

După un zbor cu o aeronavă a companiei Lufthansa, cu o escală la München, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române și delegația însoțitoare au aterizat pe aeroportul Tegel din Berlin, fiind întâmpinați de către Î.P.S. Mitropolit *Serafim* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Î.P.S. Mitropolit *Iosif* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, Părintele Prof. Dr. *Constantin Mihoc*, Parohul Parohiei Ortodoxe Române din Berlin, Excelența Sa, Domnul *Bogdan Mazuru*, Ambasadorul României la Berlin, Domnul *Claudiu Florian*, atașat cultural și credincioși români stabiliți în capitala Germaniei.

2. Reîntâlnire cu membrii comunității românești din Berlin

După o călătorie cu automobilul, de aproximativ 20 de minute, Prea Fericirea Sa a ajuns la Capela comunității ortodoxe române din Berlin, amenajată pe terenul cumpărat cu sprijinul statului român într-o zonă rezidențială a capitalei germane, în imediata vecinătate a stadionului olimpic. Potrivit tradiției românești, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat cu flori, pâine și sare de fii ai parohiei îmbrăcați în costume naționale. Câteva sute de români ortodocși, în majoritate tineri, îmbrăcați în haine de sărbătoare și purtând flori în mâini, îl așteptau pe părintele lor spiritual cântând troparul pascal *Hristos a Înviat!* și urându-i bun venit. Drumul până la intrarea în capelă a fost parcurs în câteva minute bune de către Prea Fericirea Sa, înconjurat de numeroșii credincioși, dornici să primească binecuvântarea. A urmat slujba Te Deum-ului oficiată de Î.P.S. Mitropolit *Serafim* și Părintele Paroh Dr. *Constantin Mihoc*, la care, pe lângă ierarhii ortodocși români, au mai fost prezenți: Excelența Sa, Dl. Ambasador *Bogdan Mazuru* și Domnii *Claudiu Florian*, atașat cultural și *Gheorghe Cotan*, atașat militar.

În numele clerului și a credincioșilor ortodocși români din Germania, *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim* a adresat următorul cuvânt de bun venit Părintelui Patriarh Teoctist:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucerniciile Voastre,
Excelența Voastră, Domnule Ambasador Bogdan Mazuru,
Iubiți credincioși,***

„Obștea credincioșilor români ortodocși din capitala Germaniei, împreună cu păstorii ei, cu autoritățile noastre de stat reprezentate aici prin Excelența sa, domnul ambasador Bogdan Mazuru, vă întâmpină cu cele mai calde sentimente de dragoste filială. Totodată exprimăm din adâncul sufletului mulțumirea noastră că v-ați luat osteneala aceasta deo-

sebită de a face o nouă călătorie în Germania, a treia în viața Prea Fericirii Voastre, pentru a binecuvânta aici o lucrare sfântă care începe acum, și anume ridicarea unei biserici ortodoxe românești, proiectată în stilul ștefanian.

Vă mulțumesc în chip deosebit, conștient de importanța actului pe care îl săvârșim, pentru faptul că, datorită Prea Fericirii Voastre, l-am primit aici pe părintele profesor doctor Constantin Mihoc, ca păstor al credincioșilor noștri din Berlin. Trebuie să spun de la început că lucrarea aceasta se datorează Prea Cucerniciei Sale, care dintru început a știut să-i adune pe credincioși, să-i mobilizeze, să-i învețe rânduiala creștină tradițională.

Dacă au cântat astăzi cu toții, aici, se datorează unei munci care a fost desfășurată de părintele Constantin Mihoc de mai mulți ani de zile, care i-a câștigat sufletește pe păstoriții săi, ajungându-se la această realizare deosebită de a identifica un teren într-o zonă centrală, pe care acum să reușim să îl cumpărăm cu ajutorul substanțial al statului român, dar și cu contribuția credincioșilor noștri și să ajungem la momentul punerii pietrei de temelie pentru o nouă biserică românească. Spun o nouă biserică pentru că în anii 1942 - 1943 statul român, Regatul României de atunci, a cumpărat aici o biserică mare, Jerusalem Kirche, cea mai veche și frumoasă biserică din Berlin, pe care Biserica Ortodoxă Română a avut-o în proprietate doar doi ani de zile. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial ea a fost bombardată, iar prin anii 1960 a fost dinamitată, iar pe locul ei s-a construit o tipografie. De atunci, românii din Berlin nu au mai avut un loc de rugăciune propriu al lor.

Această capelă, așa frumoasă, cum au amenajat-o acești credincioși doar într-o lună de zile, zi și noapte, a fost înainte o casă mare, părăsită de șapte ani de zile, fiind într-o stare de avansată degradare. Iată, că într-o lună de zile, acești credincioși însuflețiți de părintele Constantin au reușit să amenajeze această capelă până când vom vedea noua biserică înălțată. Dar vreau să vă spun că această lucrare i-a angajat pe credincioși în mod extraordinar, în sensul că au știut să facă ceva pentru dânșii, ceva care este și va fi al lor. Până acum am slujit într-o biserică fostă greco-catolică pusă la dispoziția noastră, sigur, cu chirie, de un proprietar care nu mai există, dar care are o familie și în care s-au rugat greco-catolicii ucraineni. După aceea noi, ani de zile, ne-am rugat în acea capelă, care nu era a noastră, greu accesibilă și cu totul nepotrivită pentru o biserică ortodoxă.

Vă mulțumim, Prea Fericite Părinte Patriarh, că ați venit aici, ne-ați binecuvântat, iar credincioșii noștri v-au primit cu atâta dragoste pentru că simt în chipul și prezența Prea Fericirii Voastre duhul părintesc de care toți avem nevoie în lumea aceasta, căci fără părinți, părinți trupești, fără

părinți duhovnicești nimeni nu poate să trăiască. Noi toți avem nevoie de părinți, iar Prea Fericirea Voastră sunteți părintele nostru, al tuturor și de aceea vă iubim noi, credincioșii și slujitorii Bisericii, precum și lumea întreagă. Nădăjduim că vă veți simți bine și aici, la Berlin, două zile cât veți sta, precum și la Nürnberg, unde vom ajunge sâmbătă după-amiaza.

Prea Fericitul Părinte Patriarh, iubiți credincioși, a fost arhiepiscop vicar la București, apoi episcop la Arad, Mitropolit al Olteniei, apoi al Moldovei, iar din 1986 este Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericirea Voastră, noi aici venim din toate părțile țării pe care Prea Fericirea Voastră le cunoașteți ca niciun alt ierarh din Biserica noastră. De aceea, vă mulțumim încă o dată, vă exprimăm toate sentimentele noastre de dragoste, de bucurie și vă rugăm să ne adresați un cuvânt de mângâiere, de întărire și de încurajare.

Bine ați venit în mijlocul nostru. Amin!”

Mulțumind pentru primire, *Prea Fericitul Părinte Teoctist* a adresat tuturor celor prezenți următorul cuvânt de învățătură, evidențiind semnificațiile celei de-a treia sale vizite în Germania:

***Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim,
Prea Sfințiți Părinți și Frați,
Iubiți frați și surori în Domnul nostru Iisus Hristos,***

„Cu bucurie și emoție sfântă revin, după trei ani, în mijlocul dumneavoastră. Așa cum sublinia Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, Dumnezeu mi-a îndreptat pașii în Biserica Lui cea sfântă încă din fragedă copilărie, pe care am slujit-o toată viața cu multă dragoste și cu multă încredere în ajutorul lui Dumnezeu. În viața mea am văzut de multe ori împlinindu-se gândurile credincioșilor, năzuințele preoților și ale călugărilor, așa încât cea mai scumpă și frumoasă coroană a vieții noastre este slujirea Bisericii, slujirea credincioșilor, oriunde s-ar afla ei, fie acasă, fie în cele patru colțuri ale lumii, până unde au ajuns mulți dintre frații noștri. Așa cum mulți dintre dumneavoastră cunosc, aici, în Germania, comunitatea noastră românească a fost încercată în istorie, pentru că biserica pe care a dobândit-o prin grija statului român, în anul 1943 a fost bombardată în timpul celui de-al doilea război mondial, atunci când acest oraș minunat, Berlin, a fost martirizat în diferite chipuri. Au rămas, însă, rugăciunile și amintirile ctitorilor bisericii românești de atunci. Dumnezeu ne-a cercetat și ne-a mângâiat ca, astăzi, intervențiile Înalt Prea Sfințitului Serafim să aibă ecou și, mai ales, gândurile de zi cu zi și nădejdea părintelui doctor

Constantin Mihoc, care a lăsat catedra universitară în țară și a venit să slujească pe Mântuitorul nostru Hristos aici, unde El a suferit foarte mult, prin toți cei care au murit în Berlin, prin toți cei care au suferit și au murit în Berlin.

Astăzi, vedem în această frumoasă capelă proiectul bisericii care va fi ridicată în acest loc atât de minunat, amintindu-ne de ctitoriile din țara Moldovei ale Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, din locurile în care s-a născut, într-o familie de preoți, părintele Constantin. Dumnezeu a rânduit ca din colțul acela de țară, care se numește până astăzi Bucovina, să apară mari cârmuitori, mari poeți și muzicieni, oameni de seamă. Prin Sfântul Voievod Ștefan cel Mare avem până în zilele noastre această tradiție pilduitoare despre cum un voievod ajută și lucrează în voia lui Dumnezeu pentru Biserica și Neamul său, ctitorind atâtea biserici acolo în Bucovina și în întreaga Moldovă. Așa cum știm cu toții din istorie, Sfântul Voievod a înălțat atâtea biserici câte războaie a avut, tot atâtea biserici a făcut, nu numai când ieșea biruitor, ci și atunci când era înfrânt.

Iată, aici, sunteți o comunitate de credincioși stabiliți în capitala Germaniei și mă bucur că printre dumneavoastră sunt și foarte mulți tineri. Am venit, acum, pentru a treia oară în Germania, cum a spus și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim. Am venit cu mare dragoste, însoțit de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, iar aici l-am găsit și pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iosif al Mitropoliei noastre din Europa Occidentală și Meridională, iar la Nürnberg ne va întâmpina și cel mai nou Mitropolit, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu Anania al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

Două mari acte dumnezeiești împlinim noi în timpul vizitei noastre în Germania. Mâine, vom pune piatra de temelie și sfintele moaște în Sfânta Masă a bisericii pe care o veți construi aici, în Berlin. Iar, al doilea, pe care îl vom împlini duminică, este prilejuit de inaugurarea oficială a Mitropoliei noastre din Germania, Europa Centrală și de Nord, recunoscută de către autoritățile bavareze, ca și sfințirea Catedralei mitropolitane de la Nürnberg și a întregului complex monahal și mitropolitan pe care Înalt Prea Sfințitul Serafim l-a ridicat.

Sunt două acte de mare valoare, care trec dincolo de timp și rămân în veșnicie. Acestea sunt lucrări binecuvântate de Dumnezeu la care sunteți și dumneavoastră martori, care ați contribuit la realizarea acestei foarte frumoase catapetesme.

Acum trei ani, îmi aduc aminte foarte bine, ne-am întâlnit la fosta capelă, acolo sus, unde ajungeai cu destul efort, iar acum ne întâlnim în această capelă aranjată atât de frumos.

Mă bucur mult că se află printre noi, ierarhii și credincioșii comunității noastre, Excelența Sa, D-l Bogdan Mazuru, noul ambasador al României la Berlin și, îmi reamintesc, că și în vizita precedentă am găsit porțile larg deschise la noul sediu al ambasadei țării noastre din capitala Germaniei, despre care vorbesc atât de frumos nu numai diplomații străini, dar și românii noștri. Este aceasta o taină a lui Dumnezeu, pe care noi ne străduim să o împlinim, nu atât după vrednicia noastră, a celor care suntem aici sau acasă sau în altă parte, ci după milostivirea lui Dumnezeu, Cel care ocrotește neamul nostru, românesc.

Doresc să vă împărtășesc faptul că eu l-am cunoscut pe părintele Ilarion, ultimul slujitor al bisericii românești din Berlin, un fiu vrednic al Basarabiei, care a ajuns aici slujitor, bun vorbitor al limbii germane, un vrednic slujitor, devotat comunității și închinat Dumnezeu. Iată, iubiți frați și surori în Domnul, cum în istorie apar, în lumina credinței sufletelor noastre, toate momentele bune sau mai puțin plăcute ale istoriei noastre.

Mă bucur foarte mult că sunt din nou în mijlocul dumneavoastră și trebuie să mulțumesc pentru invitația stăruitoare pe care mi-a adresat-o Înalț Prea Sfințitului Serafim. Îl am acum, ca translator de limbă germană, pe d-l Jurgen Henkel, un mare prieten al românilor, care face legătura atât de inspirat între diplomați și clerul nostru de aici și de acasă. Vă simțim, d-le Jürgen, de-al nostru încă din momentul în care v-am anunțat că ne veți însoți în Germania.

Să mulțumim cu toții Bunului Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra poporului nostru de aici și de acasă. Bine v-am găsit sănătoși! Să ne ajute Bunul Dumnezeu să împlinim în aceste zile cele ce se cuvin, spre slava Lui, spre bucuria noastră și, în mod special, a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Serafim și a poporului român de pretutindeni.

Hristos a Înviat!”.

Prea Fericirea Sa, după ce a prezentat gazdelor pe fiecare membru al delegației însoțitoare, a oferit în dar Părintelui Paroh Dr. C. Mihoc o icoană împărătească cu Mântuitorul Iisus Hristos, pentru Capela parohiei.

După oficierea Te Deum-ului, Părintele Paroh Dr. C. Mihoc a prezentat Prea Fericirii Sale și tuturor celorlalți ierarhi și oficiali prezenți proiectul noii biserici care urmează a fi construită, expus pe peretele de miazănoapte al capelei.

Terenul, în suprafață de 1500 mp, a fost cumpărat de parohia ortodoxă română din Berlin cu sprijinul substanțial al statului român și se află într-o zonă rezidențială a capitalei germane, în vecinătatea stadionului olimpic. Locașul de cult care urmează a fi construit a fost proiectat de d-l arhitect Gheorghe Bratiloveanu de la Suceava, într-un stil arhitectonic tradițional bizantin românesc cu cinci turlă. Conform proiectului, expus pe peretele de miazănoapte al capelei exis-

tente, noul locaș de cult va avea 26m lungime, 12m lățime și aproape 27m înălțime, inspirat din stilul arhitectonic al bisericii mănăstirii Putna.

În anul 1943, statul român a cumpărat pentru comunitatea românească din Berlin biserica Ierusalim. Din nefericire, aceasta a fost grav afectată în urma bombardamentelor din timpul celui de-al doilea război mondial (1945), ulterior fiind dezafectată, pe locul ei fiind construită o tipografie.

A urmat o scurtă vizită la locul unde a doua zi, în cadrul unei ceremonii religioase, Prea Fericirea Sa urma să pună piatra de temelie. În continuare, între Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și credincioșii prezenți s-a înfiripat un dialog spontan, în timpul căruia, Prea Fericirea Sa a apreciat strădaniile Părintelui Paroh Dr. C. Mihoc și ale comunității de credincioși, încununată până în prezent de succes, în realizarea visului de a avea un lăcaș de cult propriu. În același timp, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a răspuns, cu multă dragoste părintească, manifestărilor de simpatie și întrebărilor românilor stabiliți în Germania referitoare la situația din țară și la suferințele familiilor sinistrate în urma revărsării apelor Dunării.

În cursul serii, Prea Fericirea Sa și ierarhii ortodocși români au fost conduși la hotelul "Radisson", din centrul Berlinului, ales cu multă grijă de către comitetul parohial, ca reședință pentru delegația Bisericii Ortodoxe Române în timpul vizitei la Berlin.

3. Întrevedere la Cancelaria Federală a Germaniei

Vineri, 12 mai 2006, în cursul dimineții, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a avut o întrevedere la Cancelaria Federală a Germaniei cu Domnul Ulrich Roppel, Secretar de stat al Cancelariei Federale a Germaniei pentru relațiile cu Bisericele din străinătate și cu d-na Heidran Temple, consilier ministerial și expert federal în relațiile Stat-Biserică. La întrevedere au participat Î.P.S.S. Mitropoliți Teofan al Olteniei, Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, Părintele Profesor Dr. Constantin Mihoc, Excelența Sa, Domnul Bogdan Mazuru, Ambasadorul României la Berlin. La discuții au participat și delegații permanenți pe lângă Cancelaria Federală ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică din Germania.

În debutul întrevederii, *Prea Fericitul Părinte Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a adresat oficialilor Cancelariei Federale a Germaniei următorul cuvânt:

Excelențele Voastre,

„În primul rând, în numele delegației care mă însoțește, vreau să vă mulțumesc pentru primirea deosebită pe care ne-ați făcut-o.

Personal, sunt pentru a treia oară într-o vizită oficială în această atât de ospitalieră țară, Germania, iar scopul prezenței noastre la Berlin este

legat de punerea pietrei de temelie a noii biserici a parohiei ortodoxe române de aici, eveniment care va avea loc mâine dimineață.

Pentru că împreună cu noi sunt și distinșii reprezentanți ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică din Germania, vreau să subliniez relațiile noastre foarte bune, dintru început, cu cele două Biserici tradiționale din țara dumneavoastră.

În ultimul timp, aceste relații ecumenice deosebite dintre Bisericile noastre s-au împletit și cu bunăvoința și sprijinul autorităților de stat față de Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu reședința la Nürnberg, condusă de Î.P.S. Mitropolit Serafim. Așa cum se cunoaște, recent, autoritățile landului Bavaria a acordat Statutul de corporație de drept public Mitropoliei noastre, iar duminică vom sfinți Catedrala Mitropolitană din Nürnberg. Duminică vom consfinți și întemeierea oficială a Mitropoliei românilor ortodocși din Germania, Europa Centrală și de Nord. Sunt, așadar, două temeuri foarte puternice care ne-au adus aici, pentru a aduce mulțumiri Statului și autorităților germane pentru sprijinul și recunoașterea dreptului românilor de a se organiza din punct de vedere bisericesc într-o Mitropolie, recunoscută oficial, precum și pentru aprobările necesare construirii unei noi biserici românești în Berlin. Există aici o comunitate românească foarte vie, pe deplin integrată în societatea germană și care din punct de vedere bisericesc are relații ecumenice dintre cele mai frumoase cu celelalte culte creștine de aici.

Vă rugăm, Domnule Secretar de Stat, să transmiteți D-nei Cancelar prețuirea și mulțumirea noastră, a Bisericii Ortodoxe Române, în mod special, a celor peste 22 de milioane de români ortodocși din țară și străinătate, pentru sprijinul acordat României în eforturile de integrare în Uniunea Europeană.

Vreau să menționez faptul că toate cultele din țara noastră sprijină eforturile de integrare europeană a României, în acest sens am semnat, în mai 2000, o declarație comună pe care am făcut-o cunoscută reprezentanților europeni de la Bruxelles”.

Reprezenții autorităților germane au subliniat că țara lor susține integrarea României în Uniunea Europeană, datorită bunelor relații existente între cele două state și a modului în care românii s-au integrat în societatea germană, la care au contribuit prin activitatea lor pastoral-misionară și social-culturală și preoții ortodocși români din Germania. În acest context, a fost subliniată importanța evenimentului ecumenic de la Sibiu (septembrie 2007), unde va avea loc Cea de-a treia Adunare Ecumenică Europeană, organizată pentru prima dată într-o țară majori-

tar ortodoxă. Prea Fericirea Sa a arătat că Biserica Ortodoxă Română, ca membră a Conferinței Bisericilor Europene, și-a arătat dintotdeauna disponibilitatea de a organiza astfel de întruniri, cu speranța realizării de noi pași pe calea apropierii și a unității dintre Bisericile creștine. Există speranța ca la Sibiu să participe personalități ale vieții bisericești, precum Sanctitatea Sa, Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului și Sanctitatea Sa, Papa Benedict al XVI-lea.

În continuarea întrevederii, Prea Fericirea Sa a ținut să sublinieze semnificația vizitei pe care o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Patriarhul Justinian Marina, a efectuat-o în Germania, în toamna anului 1970. Însoțindu-l pe Patriarhul Justinian în acea vizită, pe atunci în calitate de Episcop al Aradului, Prea Fericirea Sa a subliniat rezultatele fructuoase ale acelei vizite, prima dincolo de „cortina de fier”, în mod special în consolidarea relațiilor ecumenice cu Bisericile Romano-Catolică și Evanghelică.

De asemenea, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române a făcut o scurtă informare oficialilor germani cu privire la situația din sudul țării, afectată de revărsarea Dunării și a modului în care Biserica Ortodoxă Română și, în mod special, Mitropolia Olteniei, prin Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan – prezent la întrevedere – s-au implicat în ajutorarea familiilor sinistrate. Oficialii Cancelariei Germane și-au exprimat solidaritatea cu familiile greu încercate de revărsarea apelor și au solicitat mai mult detalii despre opera socio-caritativă a Bisericii Ortodoxe Române.

Reprezentanții Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică, participanți la întrevedere, au salutat prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Germania și au subliniat, la rândul lor, relațiile foarte bune cu Biserica Ortodoxă Română, chiar și în perioada regimului comunist. La finalul întrevederii, Prea Fericirea Sa a rugat pe oficialii Cancelariei Federale să transmită D-nei Cancelar Angela Merkel mulțumiri pentru sprijinul de care se bucură românii stabiliți pe teritoriul Germaniei și Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, precum și pentru susținerea integrării României în Uniunea Europeană. Prea Fericirea Sa a oferit în dar două albume, unul dedicat țării noastre, iar celălalt intitulat *România, pământ al icoanei*, precum și o carpetă tradițională românească, lucrată manual la mănăstirea Polovraci din Oltenia.

4. Recepție la Ambasada României din Berlin în onoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST

În cursul serii, Excelența Sa, D-l Bogdan Mazuru, Ambasadorul României în Germania a oferit o recepție în onoarea Prea Fericirii Sale la sediul Ambasadei, la care au fost prezenți invitați din toate Bisericile reprezentate în capitala Germaniei, ierarhi, preoți, profesori și membri ai corpului diplomatic. În deschidere,

Excelența Sa, Dl. *Bogdan Mazuru*, Ambasadorul României la Berlin, a salutat prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a rostit următorul cuvânt:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Eminențele și Excelențele Voastre,
Domnilor Secretari de Stat,
Onorată asistență,***

„Este o cinste deosebită și un moment cu totul special pentru noi, cei care ne desfășurăm activitatea aici, în cadrul Ambasadei României la Berlin să îl avem pe Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist, printre noi.

Prea Fericirea Voastră, știm că ați mai fost în această Ambasadă, atunci când a fost inaugurată, acum trei ani. Sunteți din nou printre noi pentru a celebra un eveniment cu totul special, punerea pietrei de temelie la noua biserică a comunității ortodoxe române din Berlin. Ieri ați fost să vedeți nu numai locul pe care va fi clădită noua biserică ortodoxă, dar ați avut ocazia să vedeți și dragostea cu care v-au înconjurat credincioșii. Sunt convins că de aceeași dragostea veți fi înconjurat și mâine, atunci când veți pune piatra de temelie a noului locaș de cult.

Vreau să folosesc acest prilej pentru a mulțumi și Înalt Prea Sfințitului Serafim, Mitropolitul ortodox român cu reședința la Nürnberg, care a contribuit atât de mult la realizarea acestui proiect. Să nu uităm faptul că duminică are loc la Nürnberg, sfințirea Catedralei mitropolitane. Aș dori să-i mulțumesc și părintelui Constantin Mihoc care a făcut atât de mult ca această inițiativă de a construi o biserică pentru comunitatea românească din Berlin să prindă viață. Nu aș vrea să-i uităm și pe reprezentanții Guvernului român, aici de față, Domnii Secretari de Stat Mihai Gheorghiu și Domnul Ambasador Pânzaru, care au contribuit și ei, foarte, foarte mult, prin susținerea demersurilor în vederea obținerii de fonduri din partea guvernului României pentru cumpărarea terenului.

Aș vrea, de asemenea, să mulțumesc înalților prelați care se află aici cu noi, Mitropolitului Olteniei, Înalt Prea Sfinția Sa Teofan și Înalt Prea Sfinției Sale Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, precum și reprezentanților celorlalte biserici creștine din Berlin, care se află aici, cu noi.

Nu în ultimul rând, aș vrea să mulțumesc Excelențelor Lor, Domnilor Ambasadori, celorlalți reprezentanți ai corpului diplomatic din capitala

Germaniei, ca și tuturor reprezentanților comunității românești de a căror prezență ne bucurăm astăzi.

Voi încheia, Prea Fericirea Voastră, spunând că ați fost aici pentru inaugurarea acestei Ambasade, sunteți aici pentru punerea pietrei de temelie a acestei biserici și vă așteptăm aici să sfințiți noua biserică românească din Berlin. Vă mulțumim din inimă că sunteți aici cu noi și vă invit să spuneți câteva cuvinte. Vă mulțumesc, Prea Fericirea Voastră!”

După cuvântul rostit de ambasadorul țării noastre la Berlin, *Prea Fericitul Patriarh Teoctist* a subliniat în cuvântul rostit atmosfera ecumenică existentă între cultele creștine din Germania, model pentru Europa de mâine și a adresat tuturor celor prezenți următorul cuvânt:

Excelența Voastră, Domnule Bogdan Mazuru, Ambasadorul României în Germania,

Excelențele Voastre, Domnilor membri ai corpului diplomatic din capitala Germaniei,

Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,

Eminențele Voastre,

Prea Cucernici Părinți,

Distinsă asistență,

„Este dificil de răspuns unui cuvânt atât de frumos și de inspirat, ca cel rostit de Excelența Sa, Dl. Bogdan Mazuru, ambasadorul țării noastre la Berlin. Ușurința expunerii, folosirea cu lejeritate a limbajului diplomatic, abordarea directă a unor probleme cu care se confruntă lumea de astăzi, dovedesc vocația de diplomat a d-lui ambasador. Suntem nespuse de bucuroși, pentru că în această frumoasă seară de mai ne aflăm împreună cu d-voastră la această întâlnire, însemnând o bucurie personală, dar, în același timp și o bucurie comună, a tuturor.

Pentru mine, bucuria este cu atât mai mare cu cât mă aflu aici pentru a doua oară, în această nouă și impozantă clădire, ridicată, cum s-ar spune, din nimic. Bucurie este, în același timp, pentru noi, toți reprezentanții Bisericilor creștine, care ne întâlnim aici cu un prilej atât de sfânt. În același timp, această întâlnire este bucuria comunității românești din Germania, reprezentată de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim al românilor ortodocși din Germania Europa Centrală și de Nord, ca și celorlalți compatrioți ai noștri din Europa reprezentați aici de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, precum și de ceilalți ierarhi ai noștri de pe continentul european. De altfel, însăși această perioadă liturgică numită a Pentecostarului, de la Sfintele Paști până la Înălțarea Domnului constituie o adevărată primăvară a Bisericilor noas-

tre. Deși este regretabil faptul că între noi sunt unele deosebiri, cred că sărbătoarea Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos în fiecare an ne reamintește că trebuie să fim una în Hristos Cel Înviat. Sfântul Evanghelist Ioan, cel care a fost atât de inspirat atunci când a scris Efânta Evanghelie și Epistolele care îi poartă numele, ca și Apocalipsa, ne îndeamnă să luăm aminte la această dorință a unității, lăsată nouă de Mântuitorul, o aspirație foarte importantă pentru fiecare creștin, indiferent de Biserica căreia îi aparține.

Să ne amintim de faptul că în Duminica Învierii, Mântuitorul s-a arătat la mormânt Mariei Magdalena și celorlalte femei mironosițe îndemnându-le: „Bucurați-vă!”, primul cuvânt rostit după Învierea Sa. Seara, Domnul arată primul Său gest de iubire către Sfinții Săi Apostoli, intrând la ei prin ușile încuiate. Găsindu-i înspăimântați, Mântuitorul îi întâmpină cu salutul: „Pace vouă!”, apoi îi îndeamnă: „Bucurați-vă!”.

Așadar, Excelența Voastră, Domnule Ambasador, este firească și întru totul îndreptățită această bucurie a întâlnirii noastre, pentru a doua oară, aici, în ultimii trei ani. Aceeași bucurie o trăim în aceste zile noi, fiii și fiicele Bisericii Ortodoxe Române, prin punerea - în cursul zilei de mâine - a pietrei de temelie a noii biserici ortodoxe române din această atât de frumoasă capitală a Germaniei, Berlin. Aceeași bucurie o vom trăi duminică, la Nürnberg, sediul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, când vom sfinți Catedrala Mitropolitană. Tot atunci vom marca, prin proclamarea **Tomosului** întocmit cu acest prilej, **Actul întemeierii oficiale a Mitropoliei noastre din Germania**, care, așa cum știți cu toții, a primit recunoașterea oficială din partea oficialităților landului Bavaria, prin acordarea statutului de corporație publică.

Mulțumesc înainte de toate, Excelenței Voastre, Domnule Ambasador Bogdan Mazuru, pentru că ați organizat această frumoasă întâlnire a noastră, ca să împărtășim bucuria comunității noastre ortodoxe române. Așa cum cunoaștem cu toții, bucuria este un dar dumnezeiesc, care își are izvorul în cuvântul Mântuitorului Hristos, Cel a treia zi Înviat, iar aceasta cu cât este trăită și răspândită mai mult, cu atâta devine o valoare de neînvinș, atât de necesară în viața noastră de zi cu zi. De aceea, iubiți frați și surori în Domnul, întâlnirile noastre frățești trebuie să rodească spre binele lumii de astăzi, atât de amenințată.

Am trăit astăzi, dimineață, împreună cu Înalt Prea Sfințitii și Prea Sfințitii care mă însoțesc, bucuria întâlnirii cu înalți reprezentanți ai Statului german, din Cancelaria Federală, cărora am ținut să le mulțumim pentru sprijinul acordat permanent Mitropoliei noastre din Germania, românilor, în general, ca și pentru aprobările în vederea construirii noii bi-

serici românești din Berlin. În numele Bisericii noastre, dar și al celorlalte culte din România, am mulțumit și pentru sprijinul pe care autoritățile germane, la cel mai înalt nivel, îl acordă țării noastre în eforturile de integrare în Uniunea Europeană.

Onorată asistență,

Noi venim dintr-o țară pe care dumneavoastră o cunoașteți acum foarte bine, România. Știu sigur că vorbesc unor prieteni ai țării noastre și am simțit acest lucru inclusiv din dialogul pe care l-am avut astăzi la Cancelaria Federală, unde am auzit cuvinte de prețuire pentru țara noastră și poporul român. Sunt onorat să vă împărtășesc asigurările pe care autoritățile germane ni le-au dat în urma cuvântului nostru, pentru ca poporul român să facă parte din familia popoarelor europene, iar România din structurile europene. Fiind încredințați că toate aceste încurajări nu sunt fără temei, suntem cu sufletele pline de bucuria că vom fi împreună.

Desigur că nu este pentru nimeni plăcută vestea că România se află acum sub inundații și că mulți dintre semenii noștri și-au pierdut agoniseala de-o viață. De Sfintele Paști, Mitropolitul Olteniei, Înalt Prea Sfințitul Teofan, care se află împreună cu noi, ca și alți ierarhi din țară au vestit Învierea Domnului acolo unde se aflau frații noștri sinistrați, în corturi. Nu numai România a fost afectată de revărsarea Dunării, dar și țările vecine, Bulgaria, Serbia, Ungaria și chiar Germania. Aceste grele încercări au făcut ca autoritățile de stat să facă tot ceea ce le-a fost în putință pentru salvarea vieții oamenilor. Și noi, Biserica Ortodoxă, am încercat să-i ajutăm pe cei loviți de revărsarea Dunării, iar în această perioadă, în urma apelului nostru, se colectează fonduri în vederea reconstruirii de case pentru cei sinistrați.

Sunt și alte multe neazuri cu care se confruntă omenirea, războaie, cutremure, alte calamități, în rândul cărora se înscriu și inundațiile de anul acesta. Toate aceste neazuri, greu de suportat, unesc inimile și sufletele noastre, ale tuturor, născând o solidaritate a poporului întreg pentru salvarea de vieți omenești, pentru ajutorarea și construirea de locuințe pentru cei sinistrați.

Așadar, atât bucuria, ca valoare supremă a vieții, cât și durerea, ca încercare, întăresc sufletește pe cel care le trăiește cu gândul la Cel care ține toate, Care le învinge pe toate, Hristos Cel Înviat a treia zi.

Aflându-mă pentru a doua oară, în ultimii trei ani, în capitala Germaniei, Berlin, am remarcat instituții, așezăminte și alte clădiri noi care înfrumusețează fața orașului, așa cum se întâmplă de fapt în întreaga lume. De aceea, din bucuria pe care o vom trăi mâine noi, românii, prin punerea

pietrei de temelie a unei noi biserici ortodoxe românești, renăscută după 60 de ani, o împărtășim astăzi tuturor celor care sunteți prezenți.

Mulțumim Ambasadei țării noastre la Berlin, Excelenței Voastre, colaboratorilor Domniei Voastre care au sprijinit foarte mult pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim și pe părintele paroh dr. Constantin Mihoc în eforturile de construire a unui nou locaș de cult pentru comunitatea ortodoxă românească. Salutăm prezența în mijlocul nostru a D-lui Consilier prezidențial Bogdan Tătaru-Cazaban, a D-lui dr. Adrian Lemeni, Secretar de stat pentru culte, a D-lui Mihai Gheorghiu, Secretar de stat în Ministerul Afacerilor Externe, ca și a celorlalți reprezentanți ai autorităților române care au sprijinit mult comunitatea noastră din Berlin în realizarea dorinței sale de a avea un locaș de cult propriu.

În încheiere aș vrea să vă împărtășesc gândul că în întreaga viață a noastră trebuie să fim încrezători în biruința binelui. Nu răul și întâmplările negative au ultimul cuvânt, ci binele, adevărul, dreptatea, care reprezintă sinteza învățăturii și cuvântului Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Vă mulțumesc călduros, încă o dată, Excelența Voastră, pentru întâlnirea pe care ați organizat-o în onoarea noastră și pentru dragostea cu care ne-ați primit și vă încredințez ocrotirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care este viața noastră și a lumii.

Hristos a Înviat!”.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit în dar Excelenței Sale Domnului Ambasador Bogdan Mazuru o icoană cu Maica Domnului, pictată în atelierele Patriarhiei Române și un album intitulat *România, pământ al icoanei*.

În continuare, Prea Fericirea Sa s-a întreținut cu reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori și a celorlalte culte creștine din Berlin, cu oficialități federale, jurnaliști români și străini, precum și cu numeroși români stabiliți în landul Berlin-Brandenburg. Participanții la recepția au apreciat concertul susținut ad-hoc de corala Psalmodia Transilvanica a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, condusă de Părintele Prof. Vasile Stanciu, aflată într-un turneu în Germania și invitată special de Părintele Paroh Dr. C. Mihoc pentru evenimentul punerii pietrei de temelie a noii biserici române din Berlin.

5. Punerea pietrei de temelie a noii biserici a Comunității ortodoxe române din Berlin

Sâmbătă, 13 mai 2006, pe un podium special amenajat lângă Capela parohiei, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Înalt Prea Sfinților Mitropoliți Teofan al Olteniei, Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, Prea Sfințitului Sofian Brașoveanul, Episcop vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a Prea Sfinților Sofian Marsi-

lianul și Marc Alric Nemțeanul, Episcopi vicari ai Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, înconjurat de preoți și diaconi din Mitropolia Ortodoxă pentru Germania, Europa Centrală și de Nord și ai parohiilor ortodoxe greacă, rusă, sârbă, bulgară din Berlin, a oficiat Sfânta Liturghie pe un podium special amenajat lângă capela de pe terenul proprietate a comunității ortodoxe românești din Berlin. De asemenea, au fost prezenți Înalt Prea Sfințitul Feofan al Berlinului și Germaniei, din partea Patriarhiei Moscovei și a Toată Rusia, reprezentanți ai Excelenței Sale Rolf Koppe, Episcopul Bisericii Evanghelice din Germania, al Eminenței Sale, Cardinalul Georg Maximilian Sterzinsky, Arhiepiscop romano-catolic de Berlin și ai Bisericii Armene, a Consiliului Ecumenic al Bisericilor Berlin-Brandenburg, a Conventului Internațional al Comunităților creștine de limbi străine și a câteva sute de credincioși ortodocși și de alte confesiuni. Răspunsurile la strănă au fost date de către corala Psalmodia Transilvanica a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, condusă de Părintele Prof. Vasile Stanciu.

Au mai fost prezenți d-nii Mihai Gheorghiu, Secretar de stat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, d-l ambasador Gabriel Brânzaru, director la Direcția Comunități Românești în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, d-l Adrian Lemeni, secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii și Cultelor, d-l Bogdan Tătaru Cazaban, consilier de stat în cadrul Administrației prezidențiale, Excelența Sa d-l Bogdan Mazuru, ambasadorul României la Berlin, d-l Claudiu Florian, atașat cultural și d-l Gheorghe Cotan, atașat militar.

Sfânta Liturghie a fost urmată de o ceremonie religioasă în cadrul căreia Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de ceilalți ierarhi și preoți ortodocși români și străini, a pus *piatra de temelie pentru noua biserică a comunității românești din Berlin cu hramurile Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil și Bunavestire*. Prea Fericirea Sa a oferit în dar părțile din *cinstitele moaște ale Sfinților Mucenici Epictet și Astion* care urmează a fi așezate în piciorul Sfintei Mese.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, a rostit următoarea alocuțiune:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Eminențele și Excelențele Voastre,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Domnilor Secretari de Stat,
Excelența Voastră Domnule Ambasador al României,
Iubiți credincioși,***

„Hristos a Înviat!

Așa cum v-am întâmpinat aseară aici, în biserică, cu iubirea credincioșilor noștri, tot astfel vă întâmpinăm în această zi, a punerii pietrei de temelie pentru o nouă biserică românească, cu aceeași iubire filială ne-

mărginită. Sunteți părintele nostru sufletesc al tuturor credincioșilor români răspândiți în toate colțurile lumii. Toți credincioșii români care au părăsit țara din diferite motive poartă în inima lor, înainte de toate, Biserica și credința în care ei s-au născut, în care ei au crescut, credința care i-a format, le-a format sufletele și i-a format pentru viață.

Toți credincioșii români, din toate părțile lumii, privesc cu atenție, cu inima deschisă, cu inima plină de sensibilitate, spre țara lor, spre Biserica lor, spre confrății lor din România, pe care ei au părăsit-o, așa cum am spus, din diferite motive. Așa și noi, cei care suntem stabiliți în Germania, și aici și la Berlin, deși ne-am integrat în țara aceasta, în țările în care trăim, totuși, nu ne pierdem rădăcinile noastre, nu ne uităm părinții noștri și credința noastră. Ne integrăm, dar fără să ne pierdem identitatea noastră religioasă, culturală și etnică. Socotim că nu este nici un dezacord, nu este nici o dihotomie să fim, în același timp, cetățeni loiali ai Germaniei sau ai țărilor în care trăim, să fim germani, francezi, austrieci etc. și să fim, în același timp, și europeni și să fim și români. Nu este nici o contradicție în a fi german, european și român în același timp. De aceea, noi vrem să ne păstrăm identitatea noastră și să o putem să o trăim aici, să ne manifestăm așa precum am învățat să facem lucrul acesta atunci când am fost fiecare în țara noastră.

Românii de aici au înțeles lucrul acesta încă de acum 60-70 de ani, când aici, la Berlin, și-au cumpărat o biserică și anume Jerusalem Kirche, care a slujit ca și biserică pentru românii ortodocși din Berlin numai câțiva ani de zile. La sfârșitul războiului, în martie 1945, acea minunată biserică a fost bombardată, iar în 1960 ea a fost dinamitată, pe locul ei construindu-se o tipografie. De atunci, din 1945 până astăzi, românii nu au mai avut un loc de închinare propriu, ci au slujit așa cum precum au putut în diferite locuri în Berlin, ultima dată fiind oaspeți într-o capelă greco-catolică ucrainiană unde am slujit peste 10 ani de zile și unde ne-am simțit, desigur, bine, dar, totuși, nu ca și când am fi fost la noi înșine.

Iată că a sosit momentul ca astăzi să punem temelia unei biserici ortodoxe române prin osteneala, bunăvoința și binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, căruia îi adresăm, cu toții, ierarhi, preoți care au venit din alte părți pentru acest eveniment, credincioșii noștri din Berlin, ca și oaspeții noștri ecumenici, pentru că aici avem mai mulți prieteni din diferite biserici, în primul rând din Bisericile Ortodoxe surori, așa cum l-am amintit la început pe Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Feofan al Diocezei rusești a Patriarhiei Moscovei, împreună cu câțiva preoți din eparhia Înalț Prea Sfinției Sale, după aceea preoți din Biserica Grecească, din Biserica Sârbă, din Biserica Bulgară, după aceea reprezentanți ai

Bisericii Catolice, prin reprezentantul Eminenței Sale, Cardinalul Georg Maximilian Sterzinsky, Arhiepiscop de Berlin, al Bisericii Evanghelice, prin reprezentantul episcopului Hubert și, de asemenea, ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Berlin, reprezentat aici prin Episcopul Clement și alții.

Cu toții vă adresăm, Prea Fericite Părinte Patriarh, salutul nostru filial și rugămintea ca să ne aveți la inimă și să ne pomeniți în rugăciunile Prea Fericirii Voastre. Știm cu toții că responsabilitatea pe care o aveți Prea Fericirea Voastră este deosebit de mare. Poate că noi nu realizăm cu toții ce înseamnă să fii preot, mai întâi, cât de greu este să fii preot, câte probleme, câte sarcini, câte frământări sufletești are un preot de parohie, apoi să fii episcop și să ai în grija ta, așa cum spune Sf. Ap. Pavel, pe toate bisericile, problemele tuturor parohiilor dintr-un loc și ale tuturor preoților și ale tuturor credincioșilor. Dar, mai ales, apoi să fii patriarh, să ai grija tuturor parohiilor, eparhiilor și mitropoliilor, a tuturor ierarhilor, preoților și credincioșilor dintr-o țară întreagă - la noi peste 20 de milioane de credincioși, cu toate frământările, cu toate problemele care sunt.

Bineînțeles că trăim într-o lume care nu este așa precum ne-o dorim cu toții. Păcatul este prezent la tot pasul. Aceste frământări le poartă în suflet preotul, la nivel de parohie, le poartă episcopul la nivel de eparhie și le poartă Patriarhul la nivelul unei Biserici întregi, a unei țări întregi și, iată, a credincioșilor români, în cazul nostru, împrăștiați în toată lumea.

Vă înțelegem, Prea Fericite Părinte Patriarh, grija pe care o purtați în suflet pentru noi toți și, tocmai de aceea, încercăm să vă fim aproape, să ne rugăm, să vă pomenim în rugăciunile noastre, ca Dumnezeu să vă întărească, să duceți această Cruce deosebită pe care o aveți, pentru slava Lui și pentru binele și înflorirea Bisericii noastre.

De asemenea, suntem îndatorați să mulțumim statului român care ne-a ajutat în mod substanțial. Fără ajutorul statului român noi n-am fi putut face nimic aici, pentru că această proprietate a costat foarte mult, aproximativ 500.000 de euro, o sumă greu de adunat de la o mână de credincioși români împrăștiați prin tot Berlinul, fiecare având necazurile și problemele sale.

Iată că am găsit înțelegere la statul român și cu deosebire la Ministerul de Externe, reprezentat aici prin Dl. Mihai Gheorghiu, care este Ministru Secretar de Stat la Departamentul românilor de pretutindeni, Dl. Ambasador Gabriel Pânzaru, dânsii, în primul rând, au susținut demersurile parohiei noastre din Berlin pentru realizarea acestui proiect.

De asemenea, am primit sprijinul Ambasadei române din Berlin care a găsit motivația cea bună pentru ca să primim acest ajutor din partea

statului român. Pentru aceasta le suntem recunoscători celor care s-au implicat direct pentru a primi acest ajutor și, desigur, Ministerului Culturii și Cultelor din România, reprezentat aici prin Dl. Ministru Secretar de Stat, dr Adrian Lemeni, ca și Administrației prezidențiale, reprezentată aici prin Dl. Consilier de Stat Bogdan Tătaru-Cazaban.

Tuturor le exprimăm mulțumirea și recunoștința noastră pentru acest ajutor substanțial. Noi propunem Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist să cinstească cu crucea patriarhală pentru mireni pe cei care s-au implicat în mod direct pentru primirea acestui ajutor din România, și anume D-l Mihai Gheorghiu, D-l Ambasador Gabriel Pânzaru și D-l Claudiu Florian, atașat cultural la Ambasada Română din Berlin.

Nu pot să uit că sufletul evenimentului de astăzi au fost părintele dr. Constantin Mihoc, familia sfinției sale și credincioșii acestei biserici. Părintele Constantin Mihoc a transformat parohia noastră din Berlin în mănăstire. Aici avem program de mănăstire, atât de mult se roagă părintele, atât de multe îi are în suflet pe credincioșii săi, atât de mult îi încălzește cu rugăciunea, cu cuvântul inspirat, cu dragostea sa părintească, nesfârșită, nemărginită, pentru că dragostea nu se măsoară niciodată. Dacă nu ar fi fost părintele Constantin Mihoc aici sigur că nu s-ar fi realizat, niciodată, nimic. Dar, iată pentru că părintele are o credință, o credință neclintită, cum spune la Sf Scriptură: „Credeti și nu vă îndoiti”, „Credeti și veți primi tot ceea ce veți cere”, fără să te îndoiești deloc, fără să-ți pui nici un semn de întrebare, cum se va realiza.

Noi credem în puterea și lucrarea lui Dumnezeu, Care, iată, realizează minuni la timpul cuvenit. Așa a procedat părintele Mihoc și așa îi îndeamnă pe credincioși să facă, așa cum îi îndemnăm noi toți, ierarhii Bisericii, să fie credincioși, atașați de Dumnezeu, de Biserică, de păstorul lor, căci numai dacă suntem uniți în Biserică, numai așa putem să depășim greutățile și necazurile vieții noastre. Altfel, să știți că ne iau valurile vieții, necazurile lumii acesteia și ne fac să ne pierdem, încetul cu încetul. Dacă suntem credincioși, dacă suntem rugători, dacă avem un părinte duhovnicesc, dacă avem o biserică de care ținem, să știți că nu se poate întâmpla nimic rău sau nimic care să ne distrugă viața.

Cu Dumnezeu suntem mereu biruitori! Închei cu acest cuvânt de biruință pentru că lucrarea ce s-a făcut este într-adevăr o biruință. Toți trebuie să ne implicăm și toți trebuie să contribuim, pentru că nu putem aștepta totul numai din altă parte. Știți ce probleme sunt în România, mai cu seamă acum, când țara noastră este încercată de inundații. Nu putem să așteptăm totul de la frații noștri din România! Dimpotrivă, se cuvine ca noi să ajutăm la ridicarea acestei biserici și, mai mult, să-i ajutăm noi, la rândul

nostru, pe confrății noștri români aflați în suferință. Am făcut lucrul acesta și îl vom mai face după puterile noastre, așa cum ne ajută Dumnezeu. Amin!”.

În continuare, *Pr. Prof. Dr. Constantin Mihoc* a citit *Hrisovul* pentru punerea pietrei de temelie:

HRISOV

„În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, s-a pus temelia acestei biserici întru cinstirea și pomenirea Praznicului Bunei Vestiri și a Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil de către Prea Fericitul Părinte Teocrist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Înalt Prea Sfințitul Părinte Serafim, Arhiepiscop și Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu participarea Înalt Prea Sfințitului Teofan, Mitropolitul Olteniei, a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iosif, al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, a Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Feofan, al Diocezei Bisericii Ortodoxe Ruse pentru Germania, a Prea Sfințitului Sofian Brașoveanul, Episcop Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a Prea Sfințiților Siluan Marsilianul și Marc Nemțeanul, Episcopi Vicari ai Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, a unui numeros sobor de preoți și diaconi din țară și ai Parohiilor Bisericii Ortodoxe surori din Berlin: greacă, rusă, sârbă și bulgară, a reprezentanților Bisericii armene, în prezența Domnului Mihai Gheorghiu, Secretarul de Stat, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, a Domnului Adrian Lemeni, Secretarul de Stat pentru culte, a Domnului Gabriel Pânzaru, Ambasador coordonator Direcția Originarii din România, a Domnului Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier prezidențial, a Domnului Iulian Costache, Consilier în cadrul Direcției Originarii din România, a Domnului Bogdan Mazuru, Ambasadorul României la Berlin, Dl. Claudiu Florian, atașat cultural, Dl. Gheorghe Cotan, atașat militar, a reprezentanților Bisericii Romano-Catolică și Evanghelică, a Consiliului Ecumenic al Bisericii Berlin-Brandenburg, a Conventului Internațional al Comunităților creștine de limbi străine, și a numeroși credincioși ortodocși și de alte confesiuni, punându-se moaștele Sfinților Mucenici Epictet și Astion, în anul mântuirii 2006, luna Mai, ziua 13. Dumnezeu să binecuvinteze punerea temeliei acestei Sfinte Zidiri”.

În continuare, *D-l Mihai Gheorghiu*, Secretar de stat în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, a adresat următorul cuvânt:

***Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Domnule Secretar de Stat,
Domnule Consilier de Stat,
Doamnelor și Domnilor,
Stimați colegi,
Dragi români,***

„Este o zi binecuvântată și mă bucur că am onoarea să fiu printre dumneavoastră. Totodată, în calitate de reprezentant al statului român, mă bucur că am avut posibilitatea să ajut comunitatea română din Berlin și Biserica Ortodoxă Română.

De asemenea, vă aduc salutul Primului Ministru al României, Dl. Călin Popescu Tăriceanu și al Ministrului Afacerilor Externe, D-l. Mihai Răzvan Ungureanu. Prezența mea aici și tot ceea ce am încercat să facem până acum se constituie într-o dovadă vie a interesului pe care România îl poartă românilor de peste graniță. Suntem bucuroși să vă avem aproape. Suntem fericiți că ne putem vedea, măcar o dată sau de două ori pe an. Sperăm din toată inima că, având ajutorul Ministerului Afacerilor Externe, legătura dumneavoastră cu țara va fi mult mai puternică de acum încolo.

Și mai am un lucru important de spus: știți foarte bine, România se vindecă, România revine în Europa și cred că generația noastră și a celor care vin după noi va reuși să construiască România așa cum ne-am dorit-o cu toții, de atâția și atâția ani.

Mulțumindu-vă încă o dată, vă mărturisesc că sunt onorat să mă aflu aici și îmi exprim speranța de a ne revedea cât mai des. Părinte Patriarh, binecuvântați!”

D-l Adrian Lemeni a prezentat urmatorul mesaj al d-lui Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii și Cultelor:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici Părinți,
Onorată asistență,***

„Cu regretul de a nu putea fi prezent la evenimentul punerii pietrei de temelie a viitoarei biserici a Parohiei Ortodoxe Române din Berlin, vă asigur că particip cu însuflețire la inaugurarea lucrărilor de construire a acestei biserici.

Consider că această piatră de temelie este și o piatră de hotar în istoria bisericească a românilor din Berlin. Prin zidirea unei biserici parohiale, viața religioasă a comunității ortodoxe române va avea din nou propriul său locaș de cult, care va suplini lipsa fostei biserici monument istoric, distrusă de bombardamentele din timpul celui de-al doilea război mondial.

Comunitățile de români de peste hotare au un rol important în a face cunoscută cultura și spiritualitatea românească în țările europene, iar prezența unei noi biserici nu poate fi decât salutară. Pentru acest motiv, Statul Român va acorda, în măsura posibilităților, tot sprijinul pentru ridicarea acestei biserici.

Doresc ca mesajul de față să constituie un îndemn pentru toți românii din Berlin de a da mărturie despre valorile culturale și spirituale ale neamului românesc, iar eforturile conjugate de ridicare a bisericii parohiale să fie o șansă de întărire a unității comunității românești de aici.

În încheiere, doresc să-i felicit pe toți cei prezenți și cei care nu sunt prezenți, dar au contribuit și vor contribui în continuare la construcția noului lăcaș de cult ortodox român în capitala Germaniei și să le urez multă sănătate, bucurii și încredere în activitatea viitoare a parohiei.

Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii și Cultelor".

În continuare, Dl. Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier de stat în Administrația Prezidențială, a prezentat mesajul Excelenței Sale, Dl. Traian Băsescu, Președintele României:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici Părinți,
Onorată asistență***

„Punerea pietrei de temelie a bisericii ortodoxe române din Berlin este un eveniment major al comunității românești, care marchează astfel un moment istoric al Bisericii Ortodoxe Române din diaspora și confirmă capacitatea sa de a crea solidaritate și de a se constitui într-un centru viu de memorie și legătură spirituală cu țara-mamă.

Avem convingerea că a pune piatra de temelie a unei biserici nu este doar un act de speranță, ci și unul de asumare a responsabilității care revine Bisericii în sens de comunitate a românilor ortodocși care trăiesc acum în Germania. A construi o biserică este fără îndoială un act de credință, dar și unul de întemeiere a comunității pe valorile care fac parte

din patrimoniul creștin al întregii Europe, întrucât Biserica Ortodoxă este aici un martor al vocației europene a românilor.

Cunoscând istoria dinainte de 1989, plină de încercări, a prezenței ortodoxe a românilor în Germania, consecință a nedreptății timpurilor apuse și ecou al suferinței și al dezbinării provocate de un regim ateu, apreciem eforturile depuse o dată cu instalarea ÎPS Serafim Joantă ca arhiepiscop și mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, pentru ca viața religioasă a românilor ortodocși să se desfășoare în condiții optime și să se bucure de recunoaștere din partea autorităților germane.

În acest sens, ne exprimăm întreaga considerație față de misiunea pastorală și pedagogică, precum și față de implicarea Mitropoliei în relațiile ecumenice pe plan local și internațional.

Aici, la Berlin, putem vedea la justa sa valoare efortul continuu de construcție și de solidaritate al Bisericii, efort pe care îl prețuim și încurajăm, transmițându-vă totodată cele mai căldurose urări de bine și de împliniri, Înalte Prea Sfinției Voastre, ca și întregii comunități pe care o păstoriți.

Traian Băsescu,
Președintele României“.

Din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor Berlin-Brandenburg a adresat un mesaj Episcopul Clemence, care, a spus:

Prea Fericirea Voastră,

„Prin participarea la această Liturghie, prin prezența tuturor reprezentanților Bisericilor în fața acestui altar, s-a săvârșit un act ecumenic real, o bună imagine pentru ecumenism, pentru Biserici și un exemplu pentru modul în care Bisericile lui Hristos, de diferite limbi, reușesc împreună să aducă slavă lui Dumnezeu. Din aceasta noi putem învăța foarte multe de la dumneavoastră, care aveți coruri minunate și o preafrumoasă Liturghie.

Astăzi s-a pus temelie de piatră, o temelie veșnică, iar în credința în Iisus Hristos, aceasta nu este doar o temelie pentru Biserica Ortodoxă Română, ci este o temelie și pentru Bisericile noastre. Astfel de temelii veșnice ne sunt necesare pentru a-L slăvi pe Dumnezeu, ca prin ele, noi înșine, să devenim temelii veșnice. Vorbitorul și-a exprimat convingerea că România va fi primită în UE, dar ea, chiar dinainte este parte a Europei prin Biserica sa. Faptul că în 2007 Adunarea generală a CBE va avea loc la Sibiu este un argument în plus pentru susținerea celor afirmate, pentru că: „Suntem Biserici ale luminilor, ale candelor care luminează această lume”.

Reprezentantul Conventului internațional al comunităților creștine de limbi străine din zona Berlin-Brandenburg a transmis salutul celor 33 de Biserici membre și, în special, binecuvântările episcopului armean, care nu a putut fi prezent.

Din partea Bisericii Evanghelice a fost transmis următorul mesaj al Excelenței Sale *Wolfgang Huber*, Episcopul Bisericii Evanghelice din landul Berlin-Brandenburg, precum și al Asociației ecumenice a cultelor creștine din Germania:

Prea Fericirea Voastră,

„Relațiile Bisericii Evanghelice cu Ortodoxia românească sunt foarte variate, cea mai importantă legătură, la un înalt nivel teologic, este dialogul cu Biserica Ortodoxă Română, dar există și inițiative private pentru ajutorarea României, care evidențiază o dimensiune pragmatică în planul acestor relații. Părintele C. Mihoc este unul dintre partenerii acestui tip de relații. Un semn bun al relațiilor ecumenice este și primirea parohiei ortodoxe române din Berlin în Consiliul ecumenic al landului Berlin-Brandenburg. Este un semn al colaborării, dar și un semn al încrederii în Dumnezeu. Doresc ca această biserică, a cărei temelie noi astăzi am pus-o, să aibă o soartă mult mai bună decât prima biserică ortodoxă română din Berlin. Ne rugăm ca Dumnezeu să aducă pace nu doar în Bisericile noastre, ci în întreaga Europă și în întreaga lume, iar această Casă a lui Dumnezeu să devină și un Centru ecumenic”.

În continuare, delegatul Eminenței Sale, *Cardinalul Georg Maximilian Sterzinsky*, Arhiepiscop de Berlin, a adresat următorul mesaj:

Prea Fericirea Voastră,

„Din motive binecuvântate, Arhiepiscopul și Cardinalul Georg Maximilian Sterzinsky nu a putut fi prezent la sfințirea acestui loc de biserică și a transmis salutul său tuturor credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române din Berlin, către care se îndreaptă și salutul tuturor credincioșilor catolici din Berlin. Într-o vreme în care credința a sărăcit în inimile oamenilor, fapt pentru care multe biserici trebuie închise, construirea acestei biserici este un semn al credinței vii în Iisus Hristos și un semn al bunelor relații ecumenice, dar și expresia identității culturale europene. Așa cum România va aparține UE, tot astfel și Biserica Ortodoxă aparține acestui oraș, fără de care noi am fi mai săraci, căci ea nu este pentru noi o concurentă, ci este o nouă cale de îmbogățire sufletească”.

În încheierea ceremoniei, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, mulțumind reprezentanților cultelor creștine din Berlin pentru cuvintele de apreciere la

adresa Ortodoxiei românești, a evidențiat caracterul ecumenic al ceremoniei, subliniind eforturile depuse de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Serafim și de Pr. Prof. Dr. Constantin Mihoc pentru organizarea parohiei ortodoxe române de la Berlin și cumpărarea unui teren în vederea construirii unui lăcaș de cult propriu, rostind următorul cuvânt de învățătură:

**Înalț Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim,
Înalț Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Eminențele și Excelențele Voastre,
Excelența Voastră, Domnule Ambasador al României la Berlin,
Domnilor Secretari de Stat din cadrul Ministerului Afacerilor
Externe și Ministerului Culturii și Cultelor,
Domnule Consilier de Stat al Administrației Prezidențiale,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Distinsă asistență,**

„Mă adresez cu multă bucurie distinsului auditoriu, în rândul căruia se află reprezentanți de seamă ai cultelor creștine din capitala Germaniei, ceea ce subliniază caracterul ecumenic al reuniunii noastre de astăzi, prilejuită de ceremonia religioasă a punerii pietrei de temelie a noii biserici a parohiei ortodoxe române din Berlin. Acest fapt este evidențiat atât de rugăciunea pe care am înălțat-o către Bunul Dumnezeu, cât și de bucuria pe care am trăit-o astăzi, împreună. Ce poate fi mai frumos decât a locui frații împreună (Ps. 132, 1), așa cum ne învață neîncetat psalmistul? Iată cum și astăzi cuvintele Sfintei Scripturi se împlinesc sub ochii noștri.

Am participat de puține ori în viața mea la astfel de evenimente, cu atâtea luări de cuvânt, trăind clipe de mare bucurie, pline de mărturii valoroase ale credinței fiecăruia, pilduitoare pentru noi toți. Noi astăzi ne-am rugat și am comunicat între noi, descoperind că valorile credinței noastre sunt împărtășite și de ceilalți, așa cum valorile celorlalți devin valorile noastre proprii.

Poporul român și Biserica Ortodoxă Română s-au născut și format deodată, din izvorul predicii Sf. Ap. Andrei pe meleagurile noastre, în duh de deschidere și de ospitalitate, valori permanente ale ecumenismului de astăzi. De aceea, în slujirea mea ca Patriarh al Bisericii majoritare a poporului român, nu îmi rămâne decât să exprim, atât Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Serafim, părintelui paroh dr. Constantin Mihoc, celorlalți preoți din Mitropolia noastră din Germania, Europa Centrală și de Nord, ca și Domniilor Voastre, ierarhi și preoți reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori din Berlin, Eminențelor și Excelențelor Voastre, reprezentanți ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică din Germania, ca și ai foruri-

lor ecumenice locale, distinșilor reprezentanți ai autorităților Statului român și nu în ultimul rând fraților noștri români stabiliți aici, recunoștința mea profundă pentru bucuria zilei de astăzi.

Este foarte frumos că în cuvântul său părintele dr. Constantin Mihoc și-a adus aminte de cele două valize cu care a venit aici, în care se aflau și darurile de la mine, între care Sfânta Scriptură, Liturghierul, Molitfelnicul, Ceaslovul, veșminte și Sfânta Cruce. Cu acestea preotul se împodobește pe sine și îi bucură pe credincioși, consolidându-și răbdarea sa întru slujirea sfântă a Bisericii.

Ascultând alocuțiunile dumneavoastră atât de diverse, tot timpul m-am gândit la tezaurul nostru de credință comună, atât de valoros pentru noi toți. Valoroasă pentru noi rămâne statornicia, răbdarea părintelui Constantin Mihoc în exercitarea misiunii sale. Iată cum devotamentul pentru Biserică, pentru slujirea ei, fie că ești slujitor la sfântul altar, de o confesiune sau alta, fie că ești intelectual sau simplu credincios, fie că ești tânăr sau în vârstă, se încununează prin, aș putea spune, toată această coroană de virtuți despre care s-a vorbit astăzi aici: credința, răbdarea, tenacitatea și bucuria de a-ți împlini responsabilitatea oriunde te-ai afla, creează o asemenea atmosferă.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim poartă un nume foarte frumos și, vreau să vă împărtășesc faptul că profesorul său vestit de la Paris, Olivier Clement, l-a numit „Arhanghelul Bisericii”; cred că ați observat Înalt Prea Sfinția Sa este aici cu noi, are responsabilitatea organizării, dar dânsul parcă zboară în rugăciune și în slujire, purtându-ne, de dimineață și până acum, la tot programul atât de bine organizat, fără să simțim oboseala.

Cred că numai este nevoie, frații mei, să subliniez faptul că ceremonia noastră de astăzi, prilejuită de punerea pietrei de temelie a noii biserici a parohiei ortodoxe române din Berlin, este o lecție a noastră, a tuturor, înainte de toate a dumneavoastră față de mine, de o mare învățătură și de o neștearsă amintire, pentru că pe toți ne întraripează credința în slujirea noastră. Credința fiecăruia dintre noi, deși diferită, are același elan, aceeași nădejde în împlinirea scopului nostru comun, împlinirea voii și cuvântului Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Pentru creștini aceasta este Calea, Adevărul și Viața (Ioan 14, 6).

De aceea, Vă mulțumesc tuturor, cu recunoștință pentru prezență și slujire, precum și pentru cuvintele frumoase la adresa Bisericii noastre, rostite de distinșii noștri oaspeți la ceremonia punerii pietrei de temelie a unui nou locaș de cult. Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!

Hristos a Înviat!”.

Într-o declarație de presă, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* considera evenimentul punerii pietrei de temelie a noii biserici românești drept „*un act care trece de limitele timpului și ale spațiului, pentru că o biserică este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Acest act de refacere a bisericii pe care noi românii am avut-o în Berlin înainte de război, înainte ca acest oraș martir să treacă prin tragedia bombardamentelor, înseamnă refacerea valorii credinței*”.

La încheierea ceremoniei religioase pentru punerea pietrei de temelie a noii biserici a comunității ortodoxe române din Berlin, Părintele Patriarh Teoctist a oferit Părintelui Paroh Dr. C. Mihoc Crucea aniversară, lucrată special în Atelierele Patriarhiei Române, precum și o sfântă Cruce de binecuvântare și cărți de cult pentru parohie. Pentru sprijinul deosebit acordat parohiei de la Berlin în achiziționarea proprietății, Prea Fericirea Sa a conferit distincția Crucea Patriarhală pentru mireni Domnului Mihai Gheorghiu, Secretar de Stat în cadrul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Român al Afacerilor Externe, Domnului Ambasador Gabriel Pânzaru, Coordonator al Direcției Originarii din România și D-lui Claudiu Florian, atașat cultural.

A urmat o agapă tradițională românească, la care au participat câteva sute de români din Berlin și împrejurimi.

6. Primirea în Catedrala din Nürnberg a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord

În cursul după-amiezii, Prea Fericirea Sa, însoțit de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan și ceilalți ierarhi ortodocși români din Europa, a plecat pe calea aerului la Nürnberg, al doilea oraș ca importanță al landului Bavaria, sediul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât înființarea Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord în ianuarie 1993. Peste un an, în ianuarie 1994, a fost ales titularul acestei Mitropolii, Înalt Prea Sfințitul Serafim Joantă. În martie 1994, Sfântul Sinod a stabilit întinderea teritorială a nou-înființatei Mitropolii, respectiv: Germania, Austria, Luxemburg, Suedia, Norvegia, Danemarca și Finlanda. În anul 1999, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, împreună cu Adunarea eparhială a Mitropoliei, au hotărât cumpărarea unei proprietăți la Nürnberg (1220 m²), constând dintr-o biserică și două clădiri, care au fost amenajate ca sediu pentru Mitropolie, cu regim de mănăstire. Mitropolia editează două publicații: *Deisis* – revistă de spiritualitate și cultură, cu articole în limbile română și germană și *Scrisoare duhovnicească* – publicație de povățuiri duhovnicești și informație. Actualmente, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord cuprinde 52 de parohii (39 în Germania, 6 în Austria, una în Luxemburg, 5 în Suedia, una în Danemarca, mai multe filii și o mănăstire în Germania).

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă la Aeroportul Internațional Hegel din Berlin de către Excelența Sa, Dl. Ambasador *Bogdan Mazuru* și

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST întâmpinat cu căldură de fiii comunității românești din Berlin

Macheta noii biserici a comunității ortodoxe române cu hramul "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" și "Buna Vestire" ce se va ridica la Berlin

Aspecte de la slujba de sfințire a locului și punerea pietrei de temelie a viitoarei biserici a comunității ortodoxe române din Berlin – 13 mai 2006.

Aspecte de la slujba de sfințire a locului și punerea pietrei de temelie a viitoarei biserici a comunității ortodoxe române din Berlin – 13 mai 2006.

Prea Fericitul Părinte Patriarh se închină la altarul capelei parohiei ortodoxe române din Berlin

Î.P.S. Mitropolit Serafim întâmpină pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și pe ceilalți membri ai delegației.

Întâlnirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Cancelaria Federală a Germaniei, cu Dl. Ulrich Roppel, Secretar de stat (vineri, 12 mai 2006).

ceilalți oficiali ai ambasadei. Prea Fericirea Sa a mulțumit Dlui Ambasador pentru sprijinul constant acordat Părintelui Paroh Dr. *Constantin Mihoc* și parohiei ortodoxe române din Berlin. După un zbor de aproximativ o oră, Prea Fericirea Sa și ierarhii care l-au însoțit au fost întâmpinați pe aeroportul internațional din Nürnberg de d-l *Mihai Botorog*, consulul general al României la München. La Catedrala mitropolitană, Prea Fericirea Sa a fost întâmpinat de Înalt Prea Sfințitul *Bartolomeu*, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înalt Prea Sfințitul *Serafim*, Mitropolitul pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Pr. Paroh *Teofil Herineanu*, de numeroși preoți ortodocși români din Germania, Austria, Luxemburg, Suedia și de câteva sute de credincioși ortodocși români din Nürnberg și împrejurimi. Un grup de tineri îmbrăcați în costume populare românești l-au întâmpinat pe Părintele Patriarh Teoctist cu pâine și sare, urându-i bun venit la sediul Mitropoliei din Nürnberg, centru de spiritualitate și cultură românească. La fel ca și la Berlin, drumul până la Catedrală a fost străbătut de Prea Fericirea Sa printr-o mulțime de credincioși, care intonau imnul pascal Hristos a Înviat! și îi ofereau flori, urându-i bun venit pentru a doua oară la reședința Mitropoliei. „Trăim momente înălțătoare!”, sublinia o venerabilă credincioasă, răspunzând unei întrebări a trimisului special al Radiodifuziunii Române, referitoare la semnificația vizitei pastorale a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Nürnberg. În Catedrala Mitropolitană, împodobită cu o pictură deosebită realizată de pictorul Grigore Popescu Muscel, a urmat slujba Te Deum-ului oficiată de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, înconjurat de slujitorii Centrului Mitropolitan. Au fost prezenți Înalt Prea Sfințiii Mitropoliți Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Teofan al Olteniei, ceilalți ierarhi ortodocși români din Europa, precum și D-nii Secretari de Stat Mihai Gheorghiu și Adrian Lemeni, D-nul Consilier de Stat, Bogdan Tătaru-Cazaban, D-nul Consul Mihai Botorog, preoți și credincioși din Mitropolie, dar și din țară, îndeosebi din țara Făgărașului, veniți special pentru evenimentul sfințirii Catedralei.

După slujba Te Deum-ului, *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim* a adresat Prea Fericirii Sale următorul cuvânt de bun-venit:

Hristos a Înviat!
Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Domnilor Secretari de Stat,
Iubiți credincioși și credincioase,

„Comunitatea preoților și credincioșilor ortodocși români din Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, împreună cu preoții și credincioșii veniți din țară, Vă întâmpină cu cuvintele psalmistului: „Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului!” (117, 26).

*Prea Fericirea Voastră, ați pășit pentru a doua oară în această biserică, devenită prin strădania noastră, a tuturor, Reședință și Catedrală mitropolitană. Ați binecuvântat și ați sfințit, acum trei ani, pe Prea Sfințitul Episcop Vicar Sofian Brașoveanul, iar acum veniți să sfințiți această Catedrală mitropolitană, rodul rugăciunilor și ostanelilor noastre, ale tuturor. Dumnezeu ne-a binecuvântat anul acesta, cu deosebire, cu multe daruri și aș dori să vă reamintesc faptul că, a doua zi de Paști, când Biserica noastră l-a sărbătorit anul acesta și pe Marele Mucenic Gheorghe, ca și pe sfinții ierarhi mărturisitori transilvăneni Ilie Iorest, Sava Brancovici și Iosif din Maramureș, aici a avut loc momentul solemn al recunoașterii statutului Mitropoliei noastre, ca și corporație de drept public, de către autoritățile landului Bavaria. Atunci, ministrul secretar de Stat, Karl Schprerer de la Ministerul Învățământului și Cultelor din Munchen a venit aici și ne-a înmănat **Decretul de recunoaștere al Mitropoliei**, ceea ce înseamnă pentru noi foarte mult, având de atunci aceleași drepturi cu Bisericile istorice din Germania.*

De asemenea, Duminică, 7 mai, ca dar al lui Dumnezeu, postul național german, ZDF, pe canalul 2, a transmis, în direct, Sf. Liturghie și pe care au putut-o urmări peste 1 milion de germani. Am primit atunci sute de telefoane, pentru că a fost instalat un post telefonic, cu cinci linii simultane, la care oamenii puteau pune întrebări referitoare la Ortodoxia din Germania.

După aceea, iată, că Dumnezeu v-a învrednicit să puneți astăzi piatra de temelie a noii biserici a parohiei ortodoxe române din Berlin, capitala Germaniei, unde, în urmă cu 65 de ani, românii, cu ajutorul Regatului României, cumpăraseră biserica Jerusalem Kirche, distrusă, din nefericire, peste numai trei ani, la sfârșitul celui de-al doilea război mondial.

Acum ați sosit la Nürnberg ca să sfințiți această Catedrală. Noi vă mulțumim din toată inima, Prea Fericirea Voastră, vă spunem din suflet Bine ați venit! și ne bucurăm că ne purtați în rugăciune. Ați văzut și acum trei ani, aici în Germania și la München și la Regensburg și la Berlin, câți credincioși v-au așteptat cu multă dragoste și v-au primit cu bucurie, văzând în chipul Prea Fericirii Voastre viața de sfințenie pe care ați închinat-o lui Dumnezeu de la vârsta de 13 ani. La vârsta de 13 ani, Prea Fericitul Părinte Patriarh a luat drumul mănăstirii, în Moldova și, iată, de atunci și până la această vârstă binecuvântată de 91 de ani, slujește Biserica cu cea mai mare dragoste; numai cei care îl cunosc de aproape știu jertfa Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh pentru Biserica Ortodoxă Română. Și lucrul acesta se simte prin însăși prezența Prea Fericirii Voastre, prin chipul cuvios, prin îmbrăcămintea pe care o purtați, pentru

că aveți o forță duhovnicească de atracție, cu totul deosebită. Oricine vă vede, recunoaște în chipul Prea Fericirii Voastre darul lui Dumnezeu care lucrează prin persoana Întâistătătorului Bisericii noastre.

De aceea, noi suntem bucuroși și mulțumim lui Dumnezeu că v-a învrednicit să ajungeți la această vârstă atât de frumoasă, să reveniți în mijlocul nostru și să binecuvântați această Catedrală. Întru mulți și fericiți ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!”

Mulțumind pentru primirea călduroasă, **Prea Fericitul Părinte Teoctist** a adresat tuturor un cuvânt de bun-găsit, împărtășind bucuria punerii pietrei de temelie a noii biserici românești de la Berlin și subliniind semnificația sfințirii Catedralei mitropolitane din Nürnberg care marchează și întemeierea oficială a Mitropoliei în urma acordării de către autoritățile landului Bavaria a dreptului de corporație publică, după cum urmează:

**Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim,
Înalt Prea Sfințite Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei
și Maramureșului,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Eminențele și Excelențele Voastre,
Excelența Voastră, Domnule Mihai Botorog, Consul General al României la München,
Domnilor Secretari de Stat din cadrul Ministerului Afacerilor Externe
și Ministerului Culturii și Cultelor,
Domnule Consilier de Stat al Administrației Prezidențiale,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,**

„În cuvântul adresat nouă, tuturor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim ne-a îndemnat să medităm la cuvintele Sfintei Scripturi: „bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului”. Se cuvine să le continuăm cu cuvântul Sfinților Apostoli Petru, Iacob și Ioan, atunci când se aflau cu Domnul pe muntele Taborului: „Învățătorule, bine este ca noi să fim aici și să facem trei colibe: una Ție, una lui Moise și una lui Ilie” (Luca 9, 33).

Pe aceste meleaguri, în această țară ospitalieră și cu multe legături cu țara noastră, România, aici, în orașul acesta încărcat de istorie, în care atâtea edificii vorbesc despre trecutul său dureros, și-a găsit sediul Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Starea sufletească deosebită pe care Apostolul nădăjduia să o exprime în numele celorlalți, atunci când se aflau lângă Mântuitorul Hristos pe muntele Taborului, o trăim în această frumoasă catedrală, în care am fost întâmpinați cu multă căldură. Personal, sunt la fel de impresionat ca și în

urmă cu trei ani, când am venit aici pentru prima dată, văzând frumusețea acestei biserici și atmosfera duhovnicească datorată Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim. Mă impresionează cântările maicilor, credința și râvna celor care se ostenesc aici, care cu multă înțelepciune și spirit organizatoric au reușit să facă din această clădire oarecare a acestui oraș un centru de spiritualitate Ortodoxă română, care a intrat deja în patrimoniul cultural și spiritual al acestui oraș. Când regăsești aici chipurile voievozilor noștri, începând cu Sfinții Martiri Brâncoveni, ocrotitorii spirituali ai acestei Catedrale, ctitori de locașuri sfinte și mărturisitori ai Mântuitorului Iisus Hristos, atât românii stabiliți pe aceste frumoase locuri, cât și noi cei veniți din țară, încercăm sentimente de bucurie și aleasă trăire spirituală.

Astăzi, aici, s-a împlinit cuvântul atât de frumos al Sfinților Apostoli de pe muntele Taborului, căci, într-adevăr, cetatea aceasta nouă, sfântă, mănăstirea, reședința Mitropoliei a devenit acum un locaș de lumină, de odihnă, de apropiere, de liniște și pace cu Dumnezeu, Cel în Treime lăudat. Rar putem vedea o biserică atât de frumoasă, chiar acasă la noi, unde avem numeroase bijuterii arhitectonice, dacă ne-am gândi acum numai la vestitele mănăstiri din Bucovina: Voronețul, Moldovița, Sucevița, Putna sau Dragomirna.

Așa cum astăzi dimineață am pus cu emoție piatra de temelie a noii biserici a comunității românești din Berlin, martir în istoria sa, în timpul celui de-al doilea război mondial fiind nimicită și biserica românească de acolo, pe ai cărei slujitori i-am cunoscut și i-am apreciat, tot așa mâine vom împlini un act de mare însemnătate prin sfințirea acestei mărețe Catedrale. Dimineață, am privit atent la credincioșii de acolo, de la Berlin, prezenți la actul nostru sfințitor de stabilire „a scării cerului”, așa cum spunea patriarhul Vechiului Testament, Iacob: „Aceasta nu e alta decât casa lui Dumnezeu, aceasta e poarta cerului!” (Fac. 28, 17), atunci când și-a pus piatra căpătâi, iar când s-a trezit a văzut o scară care cu vârful atingea cerul.

Fiecare nouă biserică, iubiți frați și surori în Domnul, ne înalță la cer, nu numai prin spiritualitatea, arta, cultura poporului român, a celor de acasă, dar și prin dărnicia semenilor așezați nu numai în Germania sau alte țări europene, dar pretutindeni în lume. Aici, sub lumina sufletului pururea arzător al Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim, s-au aprins atâtea candelă și au apărut biserici noi în care slujesc preoți luminători ai credincioșilor, preoți atât de vrednici, după exemplul Arhipăstorului lor, pe care i-am cunoscut și acum trei ani, în cadrul lucrărilor de atunci ale Adunării eparhiale, de o rară însemnătate.

Este o mângâiere pentru mine, Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim, Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre și iubiți frați și surori în Domnul, pentru că m-ați întâmpinat cu atâta dragoste. Vă sunt recunoscător, adânc recunoscător, pentru faptul că Biserica noastră are asemenea slujitori, care au transformat ceea ce au găsit aici într-o adevărată grădină cerească, asemenea harului dumnezeiesc ce i-a prefăcut pe pescari, apostoli și pe păgâni, în ucenici. După exemplul Înalt Prea Sfinției Voastre, fiecare preot a început să lucreze la locul său și să vă urmeze exemplul, precum tânărul părinte prof dr. Constantin Mihoc de la Berlin care, ne spunea astăzi dimineață în cuvântul său, cum a venit pentru prima dată aici, cu două geamantane mici, chemat de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim, ca să fie preot în capitala Germaniei, Berlin. De atunci și până acum, a trecut prin multe încercări, dar, cu ajutorul Bunului Dumnezeu a reușit să dobândească, pentru comunitatea românească, un teren într-o zonă atât de frumoasă a Berlinului, pe care urmează să înalțe o biserică în cel mai autentic stil bizantin românesc. Exemplul părintelui prof dr. Constantin Mihoc vorbește de la sine despre vrednicia românească, așa cum meditam eu, ieri, în clipele în care puneam piatra de temelie a noului locaș de cult, când mă gândeam cât de puternică a fost rugăciunea și dragostea acelor preoți, ctitorii primei biserici românești din capitala Germaniei și care a fost jertfită din cauza vitregiilor vremurilor.

De aceea, am venit aici, la Nürnberg, și acum cu multă dragoste, dar nu-mi imaginam cum va arăta biserica pictată de acest neîntrecut și atât de inspirat pictor al nostru, Grigore Popescu-Muscel, care a adus aici, de pe plaiurile noastre, pictura bizantină, atât de senină și purtătoare de lumină, așa cum de altfel sunt sfinții lui Dumnezeu în frunte cu Prea Curata și Sfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu. Cum să nu ne bucurăm, cum să nu mărturisim această bucurie pe care o împărtășim, care este reflexul, cred, al bucuriei Învierii Domnului, al acelor cuvinte rostite de Mântuitorul Hristos femeilor mironosițe, dis de dimineață, în Ziua Învierii: „Bucurați-vă!”. Și iată, acest cuvânt lucrează în sufletele noastre, în sufletele prietenilor noștri din Germania cu care ne-am întâlnit în aceste zile, auzind din partea reprezentanților acestui mare și dârz popor, poporul german, prețuirea arătată față de români, față de țara noastră, față de prezența Ortodoxiei în Germania. O bucurie deosebită ne-au creat aceste aprecieri și am fost profund emoționat când am auzit din partea celor mai înalte autorități ale statului german cuvinte de admirație și de prețuire pentru poporul român, pentru credința lui, pentru vrednicia slujitorilor, a Înalt Prea Sfințitului Serafim, care a fost împreună cu noi la acele întâlniri.

Iată, roade ale muncii, ale credinței, ale rugăciunii, roade ale răbdării noastre și ale asumării încercărilor vieții. Vă găsiți aici, iubiți frați și surori în Domnul, mulți dintre dumneavoastră care ați venit aici în împrejurări grele, dar ați venit cu credință în Dumnezeu și niciodată nu ați uitat casa părintească, Neamul și Biserica cărora le aparțineți. Dumnezeu a trimis aici, în mijlocul dumneavoastră, sfințiți purtători ai luminii dumnezeiești, care au aprins lumânările și candelile sufletelor multor creștini din această țară, așa cum am avut iarăși bucuria să văd și ieri, la ceremonia de punere a pietrei de temelie a noii bisericii din Berlin, dar și astăzi la sfințirea acestei Catedrale mitropolitane. Vă mulțumesc foarte mult pentru atenția pe care o acordați vizitei noastre, în numele sfintei noastre Biserici, care astăzi are ierarhi și preoți pretutindeni în lume, acolo unde se găsesc comunități românești, fie în Europa sau pe continentul american, fie în Africa sau Australia. Este ajutorul lui Dumnezeu vădit în această lucrare a noastră și simțim că de fiecare dată ne conduce în istorie Cel Prea Înalt, prin Duhul Său Cel Sfânt.

Vă mulțumesc din toată inima și vă doresc tuturor sănătate și rugăm pe Bunul Dumnezeu și pe sfinții care mâine vor primi pecetea Sfântului Mir pentru sfințirea acestei catedrale, să ne ajute să ne bucurăm mai departe de exemple ca acestea al Înalt Prea Sfințitului, pentru ca să răsară astăzi peste tot în lumea largă.

Hristos a Înviat!”.

Ziua s-a încheiat cu o întâlnire ad-hoc a Părintelui Patriarh Teoctist cu credincioși ortodocși români din Nürnberg și împrejurimi, între care am remarcat pe Dl. Nicolae Stroescu-Stânișoară, fostul director al secției române a postului de radio Europa Liberă. Cerând binecuvântarea Prea Fericirii Sale, credincioșii români din Nürnberg și împrejurimi doreau să afle ce se mai întâmplă în țară și care este situația familiilor sinistrate din sudul țării. Prea Fericirea Sa, cu multă dragoste părintească, îi binecuvânta și le răspundea la întrebări, remarcând cu bucurie noile lucrări finalizate la Centrul Mitropolitan în cei trei ani de la precedentă Sa vizită. Pe chipurile credincioșilor români se citea bucuria participării la un eveniment deosebit din viața comunității lor, care numai în Nürnberg și împrejurimi numără peste 30.000 de membri. În egală măsură, numeroși români împărtășeau bucuria recunoașterii oficiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord de către autoritățile landului Bavaria, prin acordarea statutului de corporație publică, asemenea Bisericilor tradiționale Romano-Catolică și Evanghelică și eparhiilor greacă și rusă din Germania.

7. Sfințirea Catedralei Mitropolitane din Nürnberg

Duminică, 14 mai 2006, de la primele ore ale dimineții, în ciuda unei ploii care nu mai contenea, numeroși credincioși români din Germania și alte țări europene,

însoțiți de preoții lor, au venit la reședința Mitropoliei pentru a participa la slujba de sfințire a Catedralei și la Sfânta Liturghie Arhierescă. Slujba de sfințire a debutat cu o procesiune la care au participat *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Înalt Prea Sfințitul Teofan, Mitropolitul Olteniei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Augustinos al grecilor ortodocși din Germania și Exarh al Europei Centrale, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Feofan al Diocezei Bisericii Ortodoxe Ruse pentru Germania, Prea Sfințitul Sofian Brașoveanul, Episcop Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Prea Sfințiții Siluan Marsilianul și Marc Nemțeanul, Episcopi Vicari ai Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, aproximativ 100 de preoți ortodocși români din Europa Centrală și de Nord și peste 1000 de credincioși ortodocși români, dar și de alte confesiuni. Au mai fost prezenți d-l Günther Beckstein, ministrul de interne și vicepremier al landului Bavaria, Cardinalul Miroslav Vlk, Arhiepiscop de Praga, reprezentanți ai Bisericilor Romano-Catolică, Evanghelică și Veche Catolică, ai Forumului Ecumenic din Bavaria, precum și ai autorităților locale. De asemenea, la eveniment au participat domnul Mihai Gheorghiu, secretar de stat pentru românii din străinătate în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, d-l Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte în cadrul Ministerului Culturii și Cultelor, d-l Bogdan Tătaru Cazaban, consilier de stat pentru culte, d-l Bogdan Mazuru, ambasadorul României la Berlin, d-l Liviu Bota, ambasadorul României în Austria, d-l Vlad Alexandrescu, ambasadorul României la Luxenbrug, d-l Mihai Botorog, consulul general al României la München, peste 1000 de români din Nürnberg și din alte țări europene. reprezentanții celorlalte culte creștine din landul Bavaria,.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oficiat *slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu hramul Sfinții Martiri Brâncoveni și Sfântul Mare Mucenic Dimitrie*, înconjurat de ierarhii ortodocși români și străini. La încheierea slujbei de sfințire, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Serafim* a citit *Hrisovul* de sfințire a Catedralei, așezat în piciorul sfintei mese:

Întru slava Sfintei, Celei de o ființă și de viață Făcătoarei Treimi.

„Această Sfântă Biserică a fost locaș de rugăciune al Parohiei Evanghelice „Epifania” între anii 1927-1999. În anul 1999, în timpul arhipăstoririi Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prin osârdia Î.P.S. Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, ajutat de preoții și credincioșii Mitropoliei și de alți binefăcători, biserica a devenit prin cumpărare Catedrală mitropolitană și locaș de închinare al Parohiei „Sf. Mare Mucenic Dimitrie” din Nürnberg și al Mănăstirii „Sf. Martiri Brâncoveni” din Centrul eparhial.

Biserica a fost reconstruită și mărită, adăugându-se și turla naosului, după planurile și sub permanenta supraveghere a D-lui Arhitect Ion Ionescu. Calculele de rezistență au fost făcute de D-l Ing. Dragoș Boghian, întreaga lucrare fiind executată de Firma D-lui Michael Teutschlender.

Pictura interioară a fost executată în tehnica fresco de Prof Grigorie Popescu Muscel între anii 2001-2006.

Un aport deosebit la restaurarea și înfrumusețarea bisericii, a clădirilor din Centrul eparhial și la construcția sălii de lângă biserică l-a adus Parohia „Sf. Dimitrie” din Nürnberg în frunte cu P C. Pr. Teofil Herineanu, Diaconul Dumitru Dura și măicuțele de la Centrul eparhial, în frunte cu Maica Marina care a pictat o parte din iconostas.

Biserica, împreună cu întreg complexul, a fost sfințită în ziua de 14 mai, anul mântuirii 2006 de P.F. Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un mare sobor de arhierei, preoți și diaconi, precum și de o mare mulțime de credincioși și oaspeți ecumenici.

„Doamne Dumnezeu, să-ți fie ochii Tăi deschiși și urechile Tale cu luare aminte la rugăciunea care ți se va face în locul acesta!” (II Cronici 6, 40).

Prezent încă de la începutul slujbei de sfințire, d-l Günther Beckstein, ministrul de interne și vicepremier al landului Bavaria, a fost invitat de Prea Fericirea Sa să adreseze câteva cuvinte tuturor celor prezenți. Mulțumind pentru invitație și pentru prilejul de a fi asistat la o ceremonie emoționantă, d-l Günther Beckstein a subliniat că sărbătoarea Comunității ortodoxe române din Nürnberg este un eveniment deosebit în viața landului Bavaria, iar sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun în perioada în care România vine tot mai repede spre Uniunea Europeană. Unirea Europei înseamnă depășirea rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict. Părintele Patriarh Teoctist a mulțumit înaltului reprezentant al autorităților germane pentru sprijinul și recunoașterea oficială a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, prin acordarea statului de corporație publică, oferindu-i în dar o icoană cu chipul Mântuitorului Hristos, spunându-i că „Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos este Cel care i-a adunat în această Catedrală pe creștinii de diferite confesiuni din Germania”.

În timpul slujbei de sfințire ploaia a încetat, astfel că Sfânta Liturghie a fost oficiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de ierarhii ortodocși români și străini, preoți și diaconi, pe un podium special amenajat, lângă Catedrala Mitropolitană, pentru a permite celor peste 1000 de credincioși să participe. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de către corala Psalmodia Transilvanica a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, condusă de Părintele Prof. Vasile Stanciu.

După citirea Sfintei Evanghelii, cuvântul de învățătură la Duminica Slăbănogului (a IV-a după Sfintele Paști), a fost rostit de *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:*

**Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,**

„Pericopa evanghelică pe care ați ascultat-o astăzi ne pune în față un om care suferea de o boală veche, o paralizie generalizată, care-l obliga să zacă întins pe o targă, dar a cărui adevărată mare suferință era singurătatea. Era unul din zecile – dacă nu sutele – de bolnavi care zăceau în cele cinci foișoare ale unui bazin din cetatea Ierusalimului, Betezda, nume ce se traduce „Casa Milostivirii”. După toate probabilitățile, numele i se datora faptului că în el se petreceau minuni. Din când în când, un înger al milostivului Dumnezeu se pogora în apă și o agita cu aripile. Minunea devenea operantă asupra primului suferind care se arunca în apă: de îndată, el devenea sănătos.

Ierusalimul era în sărbătoare, iudei din toate colțurile lumii veneau la templu. Nici foișoarele Betezdei nu erau scutite de forfotă. Unii aveau cunoștințe printre bolnavi, alții le împărțeau ajutoare, alții umblau printre ei din simplă curiozitate, sau – cine știe? – nutrind dorința secretă de a fi martorii unei minuni. Se știa că îngerul Domnului se pogora „din când în când”, adică prin surpriză, la un timp nederminat, ceva în genul a ceea ce știm noi acum despre Parusie, adică despre a doua venire a Domnului.

Iată că din mulțimea mișcătoare Se desprinde Iisus, care Se oprește lângă paralyticul nostru și-i pune o întrebare retorică: „Vrei să te faci sănătos?” O întrebare retorică e oarecum de prisos, deoarece în ea se află și răspunsul. Replica ar fi fost: – Auzi colo, oare nu pentru asta stau eu aici de treizeci și opt de ani, adică de o viață de om?... În fapt, întrebarea lui Iisus urmărește nu răspunsul deja știut, ci mărturisirea motivației lui: De ce, după atâta amar de vreme, nu te-ai făcut sănătos? Paralyticul îl intuiește și motivează: „Doamne, om nu am ca să mă arunce în scaldătoare când se tulbură apa; că până merg eu, altul se coboară înaintea mea”.

De aici trebuie să desprindem două lucruri. Mai întâi, acest loc de suferință presupunea o permanentă stare de veghe, ziua și noaptea, pentru ca bolnavul să nu rateze momentul oportun. În al doilea rând, fiecare suferind avea alături unul, doi sau mai mulți oameni, fie rude, fie prieteni, fie voluntari anonimi, care îl asistau, permanent sau prin rotație, și care îl aruncau în apă exact când trebuia. Ei bine, paralyticul nostru nu avea pe nimeni. Nu cunoaștem cauza. Poate că nu era localnic, poate că venise de undeva de departe, poate că nu avea rude și nici prieteni, și nici că cineva dintre pelerinii Ierusalimului se îndurase să stea cu el măcar o zi, măcar

un ceas. Personalul de serviciu al așezământului – de obicei, plătit – se simțea obligat doar să-i aducă hrana și, eventual, să-i schimbe așternutul de pe targă. „Restul” nu privea pe nimeni, îl privea doar pe el. Iar el își trăise treizeci și opt de ani din viață așteptând, așteptând, așteptând... Așteptarea însă presupune, neapărat, speranță. Nimic nu se întâmpla cu el în Betezda, dar el continua să sere. Mai mult, părea împăcat cu gândul că, chiar dacă speranța i se va dovedi zadarnică și că minunea, până la urmă, nu se va petrece, el și-a făcut datoria de a spera. Este ca și cum, în zilele noastre, cineva a jucat toată viața la loterie fără să fi câștigat vreodată, dar moare cu gândul că, cel puțin, a încercat.

Iată însă că Dumnezeu îi deschide omului o cale chiar și atunci – și mai ales atunci – când se pare că speranța a devenit un simplu joc de-a v'ăți ascuns. Ce-i trebuia omului nostru din Betezda?: Un om. Un singur om din miliardele pământului. Și dacă nu a venit omul, iată că vine Fiul Omului. Vine ca din senin, și nu-l întreabă: – Vrei să te ajut?, ci: „Vrei să te faci sănătos?”. Direct la țintă. Și-i poruncește să se ridice, să-și ia targa și să umble. Aceasta, în plină zi a Sabatului. Minunea s'a petrecut. Nu prin înger, ci prin Cel care-i făcuse pe îngeri. Pe asta o știm noi. Dar omul nostru n'o știa. Nu știa nici măcar numele Celui ce-l vindecase. Acesta se strecurase prin mulțime și Se făcuse nevăzut. Îl vor identifica, puțin mai târziu, Iudeii, care știau că singurul om care înfruntă Sabatul era Iisus. Atunci va ști și fostul paralytic Cui anume trebuie să-I mulțumească.

Ei bine, iubitul meu frate, când ai nevoie de un om și omul nu vine, să știi că în locul lui vine Dumnezeu. Și când Îl cauți pe Dumnezeu și El nu ți Se arată, să știi că El te așteaptă.

În nemărginita Sa iubire, Dumnezeu ți se oferă în ambele ipostaze: fie ca gazdă, fie ca oaspete.

În prima ipostază, Iisus îndeamnă: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni” (Matei 1, 28).

În cea de a doua, Iisus anunță: „Iată, Eu stau la ușă și bat; de-Mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” (Apoc. 3, 20).

În ambele cazuri, totul depinde de fiecare din noi și e condiționat de un dacă: Dacă tu Îi auzi chemarea și-I răspunzi, sau dacă Îi auzi degetul în ușă și-I deschizi. Dumnezeu te-a creat liber și, respectându-ți libertatea, Se respectă pe Sine. Totul e să ți-o folosești cum trebuie, în acord cu oferta lui Dumnezeu și cu propria ta aspirație la mântuire. Sufletul tău e ca o floare în geana dimineții. În văzduh plutește aburul care așteaptă să devină rouă. Dacă floarea va continua să rămână boboc, roua i se va scurge pe margini

și va cădea pe pământ. Dar dacă floarea își va deschide cupa, broboanele de rouă vor străluci pe petale ca niște diamante în lumina soarelui.

Deschide-ți sufletul spre harul lui Dumnezeu, și vei străluci veșnic în neînserata Lui lumină.

Suferindul din Ierusalim își aștepta doar vindecarea trupului, dar iată că prin ea i s'au deschis brațele lui Iisus.

Bătrânii noștri din cămine își căutau doar un adăpost trupului, dar iată că prin el li s'a deschis o Împărăție”.

După Sfânta Liturghie, în cuvântul său, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Serafim* a mulțumit Prea Fericirii Sale pentru prezența la acest eveniment special pentru clerul și credincioșii ortodocși români din Germania, Europa Centrală și de Nord și a făcut o scurtă evaluare a activității Mitropoliei, de la întemeiere și până în prezent.

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim în ea” (Stihirile Paștilor)

Hristos a înviat!

***Prea Fericite Părinte Patriarh,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Distinși reprezentanți ai celorlalte culte creștine din Germania, ai autorităților federale și locale,
Excelențele Voastre, Domnilor reprezentanți ai Statului român,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,***

„Preoții și credincioșii Mitropoliei noastre în frunte cu ierarhii lor vă întâmpină cu sentimente filiale de dragoste și de bucurie și vă mulțumesc pentru că ați acceptat să faceți încă o călătorie în Germania, a treia, după cele din 1970 și 2003, pentru ca să ne binecuvântați această biserică, rodul rugăciunilor și jertfei noastre a tuturor

Împreună cu preoții și credincioșii Mitropoliei, mulți veniți de la distanțe foarte mari, sunt prezenți aici în comuniune de rugăciune ierarhi români din Europa Occidentală și din America precum și ierarhi din Comisia Bisericii Ortodoxe din Germania: Î.P.S. Mitropolit Augustinos, întâistătătorul Mitropoliei grecești din Germania și președintele Comisiei și Î.P.S. Arhiepiscop Feofan al Eparhiei rusești din Germania.

De asemenea, ne onorează cu prezența și rugăciunea lor: Eminența Sa, Cardinalul Miroslav Vlk, arhiepiscop de Praga, moderator al episco-

pilor apropiați de Mișcarea Focolară; Excelența Sa Dr. Heinrich Mus-singhoff, episcop de Aachen, care îl reprezintă aici și pe Prof Dr. Andrea Ricardi fondatorul Comunității internaționale Sant Egidio, Excelența Sa, Joachim Vobbe episcop vechi catolic, mare prieten al Bisericii Ortodoxe Române; Domnul Dr. Ștefan Ark Nitsche episcop evanghelic al regiunii Nürnberg, D-na Dr. Dagmar Heller consilier bisericesc în Centrala evanghelică din Hannover, Părintele Manfred Wagner, reprezentantul episcopului evanghelic Iuly – landul Württemberg, reprezentanți ai episcopiilor catolice din Bamberg și Eichstätt, de asemenea Prelat Dr. Albert Rauch, directorul Institutului pentru Bisericile Orientale din Regensburg, Părintele Dr. Gregor Hohmann, președinte național al fundației „Catolica Unio”, Părintele Dr. Marianus Bieber, starețul mănăstirii benedictine din Niederalteich, profesori de la Facultățile de Teologie ortodoxă, evanghelică și catolică din München, Regensburg și Erlangen, părinți decani evanghelici din Nürnberg ca și alți numeroși reprezentanți din Bisericile surori.

Din lumea politică salutăm cu căldură prezența rugătoare a D-lui Dr. Günther Beckstein, vice-prim-ministru și ministru de interne al Landului Bavaria, Dr. Harmut Frommer de la primăria orașului Nürnberg, reprezentantul D-lui primar general. Dr Ulrich Maly; D-l Bogdan Tătaru-Cazaban, consilier de stat pentru Cultură și Culte, reprezentantul D-lui Traian Băsescu, Președintele României; D-l Dr. Adrian Lemeni, ministru – secretar de stat pentru culte din Ministerul Culturii și Cultelor; D-l Mihai Gheorghiu, ministru – secretar de stat și D-l Ambasador Gabriel Brânzaru din cadrul Ministerului de Externe, Ambasadorii României în Germania, D-l Bogdan Mazuru, în Austria, D-l Liviu Bota și în Luxemburg, D-l Vlad Alexandrescu; D-l Consul general Mihai Botorog și alți reprezentanți ai autorităților române. Sunt prezenți de asemenea reprezentanți ai presei, radioului și televiziunii române.

Tuturor oaspeților noștri le mulțumim pentru cinstea pe care ne-au făcut-o de a fi astăzi alături de noi pentru a se împărtăși împreună cu noi de bucuria acestei sărbători.

***Prea Fericirea Voastră,
Iubiți frați și surori în Domnul,***

Istoria Mitropoliei noastre deși nu este lungă este totuși bogată în evenimente. Numărul credincioșilor ei în cele șapte țări care îi aparțin se ridică la aproximativ 500.000. După cum se știe, odată cu prăbușirea regimurilor comuniste totalitare din Răsăritul Europei, populațiile de origine germană din țările subjugate de comunism s-au repatriat în marea lor

majoritate în Germania, țară democratică și prosperă care le oferea perspectiva unei vieți mai bune și mai decente. Așa au părăsit Ardealul și Banatul, nu fără regret, sute de mii de sași și șvabi stabiliți acolo încă din secolele XII și respectiv XVIII. Ei lăsau în urma lor un nume mare și o mare cultură, într-o țară care va rămâne mereu țara lor și care îi regretă cât va fi. Foarte mulți, dacă nu majoritatea germanilor, care au părăsit România și s-au stabilit în Germania erau căsătoriți cu români, o dovadă grăitoare că între cele două etnii au existat raporturi foarte bune, cu respectul identității confesionale și culturale specifice fiecăreia, dar și cu îmbogățire reciprocă. Astfel au ajuns să se stabilească în Germania, pe lângă emigranții politici din perioada mai veche, sute de mii de români ortodocși, care în 1993 au cerut înființarea unei structuri bisericești proprii care să se îngrijească mai bine de viața lor spirituală. Așa a apărut Mitropolia noastră cu binecuvântarea P. F. Voastre și a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, într-un moment în care ortodocșii din Germania de diferite jurisdicții canonice, la inițiativa Î. P. S. Mitropolit Augustinos, se constituiau în Comisia Bisericii Ortodoxe din Germania, formă premergătoare a unui sinod ortodox local.

Între timp, Biserica Ortodoxă din Germania a devenit cea de-a treia confesiune creștină din această țară, cu aproape 1,5 milioane de credincioși.

Cu ajutorul frățesc al Bisericilor evanghelică și catolică, Mitropolia noastră a putut să depășească faza de început, deosebit de grea, și să-și consolideze permanent situația, ajungând astăzi la statutul de „Körperschaft des öffentlichen Rechtes”, acordat de statul liber al Bavariei cu numai trei săptămâni în urmă.

În acest moment solemn, reînnoim mulțumirea și recunoștința noastră față de cele două Biserici majoritare din Germania, ca și față de statul liber al Bavariei. Așa precum am spus și în cuvântul ținut cu prilejul actului solemn al recunoașterii Mitropoliei ca și „Körperschaft des öffentlichen Rechtes”, noi românii ortodocși, ca de altfel toți ortodocșii din Occident, dorim să ne organizăm viața noastră spirituală și etnică în țările în care trăim în conformitate cu regulile și cerințele acestor țări. Pentru noi nu este nici o dihotomie, ci dimpotrivă, o îmbogățire, să fim în același timp români și europeni ca și cetățeni loiali ai Germaniei, țară pe care o iubim pentru că ne-a primit cu brațele deschise, oferindu-ne toate posibilitățile de afirmare și în care ne-am integrat fără să ne pierdem identitatea.

Deși mulți dintre românii stabiliți în Germania nu mai au cetățenia română, totuși legăturile cu țara lor de origine, cu părinții și rudeniile lor sunt deosebit de puternice. Suntem solidari cu frații noștri din România mai cu seamă în momentele de încercare cum au fost cele pricinuite de

inundațiile din anul trecut și cele din anul acesta, cauzate de revărsarea Dunării. Aici trebuie să spunem că ne impresionează mărinimia poporului german căruia îi suntem recunoscători pentru solidaritatea sa cu românii aflați în suferință datorită inundațiilor.

Suntem de asemenea recunoscători autorităților germane pentru sprijinul acordat României în vederea integrării ei în Uniunea europeană, începând cu 1 ianuarie 2007.

Noi sperăm și ne rugăm ca Europa unită să devină o țară a păcii și prosperității pentru toate popoarele care o compun. Desigur, din punctul nostru de vedere, lucrul acesta nu-i posibil decât prin revigorarea credinței creștine proprii fiecărui popor.

Aceeași mulțumire și aceeași recunoștință o datorăm și Bisericii Ortodoxe Române, Mama noastră duhovnicească prin care suntem în comuniune de credință și de dragoste cu părinții și frații noștri din România care trăiesc sau care au trecut la Domnul, precum și Statului român care ne-a sprijinit mereu misiunea noastră spirituală și culturală, mai cu seamă pentru cumpărarea sau zidirea de biserici.

Pentru că problema noastră cea mai grea este lipsa de locașuri de cult pentru comunitățile noastre. Nu putem să desfășurăm o misiune normală dacă nu avem biserici proprii și spații necesare pentru întruniri, cateheze, conferințe...

Așa cum am spus la început, această biserică și acest centru mitropolitan este rodul rugăciunilor și jertfei preoților și credincioșilor din toată Mitropolia noastră. Aici s-au investit aproape 1,5 milioane euro, din care peste un milion de la credincioșii noștri prin contribuții benevole, în condițiile în care noi nu avem un sistem de impozitare ca și Bisericele mari din Germania. Aici s-a investit mai ales muncă făcută cu multă dragoste de credincioșii noștri din Nürnberg, însuflețiți mereu de P. C. Pr. Teofil Herineanu.

Tuturor le exprimăm mulțumirea și recunoștința noastră și ne rugăm lui Dumnezeu să răsplătească osteneala și jertfa fiecăruia. Desigur, numele tuturor sunt înscrise în cer și acesta este lucrul cel mai important. Nu pot însă să nu amintesc aici măcar câteva nume: Arhitect Ion Ionescu, Ing. Mihai Boghian, Michael Teutschländer și Valentin Vălcăuan.

Aceleași eforturi le-au făcut și credincioșii din Viena, din Offenbach, Stuttgart, Salzgitter, Tübingen, Landshut și Malmö care și-au construit sau procurat biserici proprii. Ieri, P. F. Voastră ați pus piatra de temelie pentru o biserică la Berlin. Nădăjduim ca în curând să punem pietre de temelie și la München, sediul P.S. Sofian Brașoveanul, la Köln și la Mannheim. Aceasta nu înseamnă nici pe departe expansiune ortodoxă, căci spiritul

prozelitist este cu totul străin Ortodoxiei, ci mărturia smerită a credinței care ne mântuiește nu numai în viața viitoare, ci și acum, în viața de toate zilele cu problemele și dificultățile ei, pe care numai prin credință le putem rezolva și birui. Pentru că credința ne inspiră, ne liberează, ne dă curaj și putere să învingem orice greutate. „Toate le pot în Hristos care mă întărește”, trebuie să zicem mereu împreună cu Sf. Apostol Pavel.

Dumnezeu ne-a chemat să trăim în această țară minunată, cu oameni atât de harnici și de disciplinați. Să le luăm mereu exemplul și să le oferim și noi din căldura sufletului nostru, a spiritualității și culturii noastre...! Căci fiecare om se bucură să găsească la semenii săi bunătate, înțelegere, dragoste... „Nimănui cu nimic să nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul, că cel care iubește pe aproapele a împlinit legea” (Rom 12, 8). Să ne întrecem deci în dragostea unuia față de altul și atunci va domni pacea între noi, în familiile noastre și în lume!

Vă rog să-mi îngăduiți să închei aceste gânduri cu un fragment din rugăciunea rostită de Solomon la sfințirea templului din Ierusalim:

„Doamne, Dumnezeul meu, să-ți fie ochii Tăi deschiși și urechile Tale cu luare aminte la rugăciunea care ți se va face în locul acesta.

Orice rugăciune și orice cerere care se va face de orice om când își va simți necazul său și durerea și își va întinde mâinile spre casa acesta, Tu să asculți din cer, din locul șederii Tale și să ierți; să dai fiecăruia după căile lui, căci tu cunoști inima fiilor oamenilor” (II Cronici 6, 40, 29 – 30). Amin.

Vă mulțumesc tuturor pentru atenție!“.

În continuare, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Augustinos al grecilor ortodocși din Germania a adresat urmatorul mesaj:

Prea Fericirea Voastră, Iubiți frați, împreună slujitori ai lui Hristos, Iubiți frați și surori: Hristos a Înviat!

„Prin prezența noastră aici, reclădim modelul unității noastre după cuvântul Mântuitorului Hristos: „ca toți să fie una” (Ioan 17, 21). Un semn vizibil al acestei unități este, cred eu, și prezența mea la această sfântă Liturghie, împreună cu comunitatea creștinilor ortodocși care depind de Patriarhia Ecumenică, în frunte cu preotul lor, părintele Miron.

Vă mulțumesc foarte mult pentru invitația prietenească, rugându-L pe Dumnezeu să dăruiască Prea Fericirii Voastre viața într-o lungime de zile. Întru mulți ani, Stăpâne!

Tuturor fraților într-o slujire preoțească, în special fratelui Mitropolit Serafim, ca și Fratelui Episcop Vicar Sofian, transmit același salut! Totodată, vă rog să primiți binecuvântări și salutări cordiale din partea priete-

nului și fratelui întru slujire, a Sanctității Sale, Patriarhul Bartolomeu I. Hristos a Înviat!”.

În cuvântul său, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Feofan* al Eparhiei Ruse din Germania, prezent atât la punerea pietrei de temelie a noii biserici românești de la Berlin, cât și la sfințirea Catedralei de la Nürnberg, a subliniat legăturile de frațietate existente între parohiile Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, precum și relațiile ecumenice excelente cu celelalte Biserici crestine, realitate evidențiată și la nivelul comunităților de credincioși. În același timp, Înalt Prea Sfinția Sa a elogiat vredniciile Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim în organizarea Mitropoliei și consolidarea relațiilor frățești și ecumenice între cultele creștine din Germania.

În continuare, Eminența Sa Cardinalul *Miroslav Vlk*, Arhiepiscop de Praga, a transmis următorul mesaj:

Prea Fericirea Voastră,

„Un cuvânt al Vechiului Testament spune: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește pe Tine sufletul meu, Dumnezeu. Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu cel viu” (Ps. 41, 1-2), înțelegând prin aceasta dorul sufletului omenesc după cuvântul dumnezeiesc. În Noul Testament, Domnul Hristos spune: „Unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei 18, 20). Și iată cum această Catedrală nu este doar semnul prezenței lui Dumnezeu între noi, al mângâierii sufletelor însetate de cuvântul lui Dumnezeu, ci este și o provocare pentru noi toți. Avem nevoie de Catedrale ale spiritului și ale prezenței lui Hristos între noi, după cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos (Matei 18, 20), Care ne încredințează că acolo unde sunt doi sau trei adunați în numele Său, și nu doar ortodocși, îl primesc pe Domnul Iisus Hristos, Cel Înviat din morți. Să ridicăm, așadar, peste tot Catedrale care mărturisesc prezența lui Iisus Hristos între noi”.

A urmat cuvântul reprezentantului Bisericii Evanghelice din Bavaria, care a subliniat faptul că tocmai prezența Mitropoliei ortodoxe române în Nürnberg este o minune care constă nu doar în faptul că ne ajută la o mai bună cunoaștere, ci ne dă și posibilitatea de a trece peste anumite bariere impuse în trecut. Totodată, a fost exprimată speranța de a vesti lumii acesteia, orașului acestuia, cuvântul Evangheliei. În final, vorbitorul și-a exprimat dorința ca Dumnezeu să binecuvânteze o bună conlucrare între Biserica Ortodoxă Română și cea Evanghelică din Germania.

În mesajul sau, Excelența Sa, *Joachim Vobbe*, episcop al Bisericii Vechi-Catolice, a scos în evidență importanța Teologiei Ortodoxe în dialogul cu Teologia apuseană, Teologie pe care a numit-o inspiratoare pentru dialogul ecumenic.

Episcopul Vobbe a amintit faptul că el cunoaște Biserica Ortodoxă Română nu doar din Germania, ci și din România, unde el a venit în mai multe rânduri și unde l-a cunoscut pe Prea Fericitul Părinte Patriarh. și-a exprimat bucuria de a fi învățat foarte multe din experiența românească.

Domnul *Harmut Frommer*, reprezentantul Domnului *Dr. Ulrich Maly*, Primarul orașului Nürnberg, a adresat urmatorul mesaj:

Prea Fericirea Voastră,

„Îmi face o deosebită plăcere să vă transmit salutul D-lui Primar General al orașului Nürnberg, Dl. Dr. Ulrich Maly. Este o zi de sărbătoare pentru întreg orașul, o zi deosebită, căci este pentru prima dată în istoria noastră când o biserică se declară în mod oficial Catedrală, căci sute de ani de-a rândul nu a existat în orașul nostru nici un episcop. S-a încercat pentru prima dată, în 1935, ca o biserică să fie transformată în Catedrală, Laurentius Kirche, însă nu s-a reușit, dar iată că acum avem o Catedrală autentică și un Mitropolit adevărat.”

În continuare, vorbitorul a menționat peisajul bisericesc local, îmbogățit acum de prezența noii Catedrale ortodoxe române. Prin noua Catedrală ortodoxă, Nürnbergul devine un loc al păcii, un loc al întâlnirii, al ecumenismului, unde popoarele reprezentate aici se întâlnesc și reușesc să se cunoască reciproc, atât prin cultură, cât și prin dialogul teologic.

Delegatul autorităților landului Bavaria a adresat, în continuare, urmatorul mesaj:

Prea Fericirea Voastră,

„Noi, toți ne bucurăm, astăzi, împreună cu Domnia Voastră de sfințirea acestei catedrale, vă aduc salutările cordiale ale tuturor cetățenilor din Bavaria și ale guvernului landului Bavaria. Este minunat că în Bavaria, chiar în orașul meu natal, Nürnberg, s-a creat o Mitropolie, o reședință mitropolitană și o Catedrală mitropolitană.

Istoria românilor în Germania este veche. Demult, aici au fost comercianți care au trăit în Leipzig, în Nürnberg și în alte orașe și noi ne bucurăm că ați clădit aici Catedrala. De trei săptămâni, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord a primit statutul de Biserică de drept public, prin actul guvernului Bavariei. Știm că acordarea acestui statut a necesitat o perioadă mai îndelungată, dar este foarte important că Biserica Ortodoxă Română se află în raporturi de egalitate cu celelalte Biserici din Germania, cu aceleași drepturi. O primă con-

secință a acestui nou statut este, de exemplu, predarea Religiei în școli și încasarea impozitului bisericesc. Este un semn foarte bun că sfințirea acestei Catedrale se face în preajma aderării României la Uniunea Europeană. Unirea Europei reprezintă și o depășire a rănilor vechi; nu vor mai fi războaie în Europa și vom trăi în pace.

Sunt credincios al Bisericii Luterane și îmi exprim bucuria că sfințirea acestei catedrale reprezintă un pas mare pe calea ecumenismului și mă bucur foarte mult că am citit un psalm în cadrul Liturghiei, cu regretul că nu am putut să-l cânt la fel de frumos ca și preoții ortodocși.

Sfințirea acestei Catedrale se încadrează, anul acesta, în mai multe evenimente religioase foarte importante în Bavaria. De exemplu, în toamna aceasta va veni în vizită Sanctitatea Sa Papa Benedict al XVI-lea, iar evenimentul la care astăzi suntem martori este un semn bun pentru dragostea care trebuie să domnească între noi, ca fii ai aceluiași Dumnezeu.

Vă felicit pentru Catedrala pe care astăzi o sfințiți. Este un edificiu înobilat de strădania unei comunități care, deși mică, a reușit să ridice o biserică a Dumnezeului-Celui-Viu. Hristos a Înviat!”

În continuare, D-l Bogdan Tătaru-Cazaban a prezentat mesajul Excelenței Sale, D-l Traian Băsescu, Președintele României:

- **Prea Fericirea Voastră,**
- **Înalt Prea Sfințite Mitropolit Serafim,**

„Particip la bucuria comunității românești din Nürnberg și a întregii Mitropolii Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, în acest moment de împlinire istorică pentru Biserica Ortodoxă Română din diaspora.

Sfințirea catedralei mitropolitane din Nürnberg, marcând eclesial recunoașterea Mitropoliei de către autoritățile germane, este în primul rând un eveniment care confirmă capacitatea Bisericii de a crea solidaritate și de a întrupa sensul profund al comunității: comunitatea românilor ortodocși care trăiesc acum în Germania, dar și comunitatea întemeiată pe valorile care fac parte din patrimoniul creștin al întregii Europe, pentru care depune mărturie și Biserica Ortodoxă Română prin Mitropolia sa de la Nürnberg.

Cunoscând dificultățile istoriei dinainte de 1989 a prezenței ortodoxe a românilor din Germania, apreciem eforturile depuse o dată cu instalarea ÎPS Serafim Joantă ca arhiepiscop și mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, pentru ca viața

religioasă a românilor ortodocși să ajungă la acest moment de maturitate și să se bucure de statutul de corporație de drept public.

La Nürnberg sunt pe deplin vizibile rezultatele efortului pastoral, ecumenic, de construcție și de solidaritate al Bisericii, efort pe care îl prețuim și încurajăm, transmițându-vă cele mai căldurose urări de bine și de împlinire Înalt Prea Sfinției Voastre, ca și întregii comunități pe care o păstoriți.

Traian Băsescu,
Președintele României“

Dl. *Adrian Lemeni*, Secretar de stat pentru Culte, a expus mesajul D-lui *Adrian Iorgulescu*, Ministrul Culturii și Cultelor:

***Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile Voastre,
Prea Sfințiile Voastre,
Prea Cucernici Părinți,
Onorată asistență,***

„Cu regretul de a nu putea să fiu prezent la momentul festiv de la Nürnberg, vă mulțumesc călduros pentru invitație și vă mărturisesc că particip sufletește la festivitatea de sfințire a bisericii mitropolitane românești a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Festivitatea de sfințire a acestui lăcaș de cult este de mare importanță pentru românii din zona geografică centrală și de nord a Europei, constituiți într-o mitropolie ce cuprinde 54 de parohii românești din Germania, Austria, Luxemburg, Suedia și Danemarca. În acest context se cuvine menționată importanța deosebită pe care o are fiecare biserică ortodoxă în comunitățile de români din străinătate, biserica fiind un factor coagulant de menținere a unității de neam a românilor.

Dorim să apreciem în mod deosebit interesul constant al Înalt Prea Sfinției Sale, Dr. Serafim și al colaboratorilor săi, precum și al comunităților ortodoxe românești din Germania pentru realizarea, cu eforturi și sacrificii, a lăcașului de cult al Centrului mitropolitan, precum și a clădirilor ce adăpostesc Mănăstirea Sfinții Martiri Brâncoveni și școala de pictură Sf. Luca. Toate acestea – prin permanenta purtare de grijă a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Teoctist, care a mijlocit și contribuția financiară a românilor din țară.

Nu în ultimul rând, adresăm un mesaj special de mulțumire Bisericii Romano-Catolică și Evanghelică din Germania, care au sprijinit moral și material activitatea Mitropoliei, inclusiv pentru achiziționarea complexului de clădiri care au fost inaugurate oficial și sfințite astăzi.

Suntem bucuroși și adresăm deosebite aprecieri pentru sprijinul și susținerea primită de comunitatea ortodoxă românească din Germania, inclusiv pentru recunoașterea de către autoritățile de stat din Bavaria a statutului de corporație de drept public a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu sediul la Nürnberg. Acest statut de cult conferă Mitropoliei drepturi și facilități similare cu cele pe care le acordă statul român credincioșilor de origine germană din România.

Suntem convinși că și comunitățile ortodoxe române din Germania, care au adus cu ele tezaurul de artă, cultură și spiritualitate românească, tradițiile și manifestările spirituale ale poporului român, vor contribui într-o măsură mai consistentă la cunoașterea în spațiul german și european a României și la intensificarea procesului de integrare a țării noastre în Uniunea Europeană după momentul aderării, 1 ianuarie 2007.

De altfel, putem spune că primul domeniu prin care România s-a reintegrat în Europa este domeniul culturii, în care țara noastră a adus o contribuție specifică, de o valoare deosebită.

Adresez tuturor participanților la manifestarea de astăzi urări de multă sănătate, bucurii și alese împliniri în viața personală și cea comunitară, precum și la intensificarea legăturilor de cooperare între țările noastre.

Adrian Iorgulescu,
Ministrul Culturii și Cultelor”

În încheiere, în cuvântul adresat tuturor celor prezenți, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a subliniat semnificația sfințirii catedralei mitropolitane din Nürnberg, care are loc la scurt timp după recunoașterea Mitropoliei de către autoritățile landului Bavaria și a mulțumit Bisericii Evanghelică și Romano-Catolică, precum și autorităților germane pentru sprijinul constant acordat de-a lungul timpului comunităților ortodoxe românești. În același timp, *Prea Fericirea Sa* a evidențiat relațiile ecumenice excelente dintre Biserica Ortodoxă Română și cele două Biserici tradiționale din Germania, inclusiv în timpul regimului comunist. În acest sens, *Părintele Patriarh Teoctist* a rememorat vizita de referință pe care *Patriarhul Justinian* a efectuat-o în această țară în toamna anului 1970. Redăm în continuare cuvântul *Prea Fericirii Sale*:

***Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Serafim,
Înalt Prea Sfințite Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei
și Maramureșului,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfințiile Voastre,
Eminențele și Excelențele Voastre,
Excelența Voastră, Domnule Mihai Botorog, Consul General al României la München,***

***Domnilor Secretari de Stat din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Ministerului Culturii și Cultelor,
Domnule Consilier de Stat al Administrației Prezidențiale,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți frați și surori în Domnul,***

„Cu adevărat, am trăit astăzi momente înălțătoare, atât în timpul sfințirii acestei frumoase Catedrale, cât și în timpul dumnezeieștii Liturghii oficiată împreună cu frați arhieriei din Sfântul Sinod și distinși reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori. Au fost astăzi împreună cu noi oaspeți de seamă, reprezentanți ai celorlalte culte creștine din Germania, dar și ai autorităților de stat din țara noastră, precum și ai landului Bavaria.

Suntem impresionați și de cuvintele de apreciere la adresa Bisericii noastre, rostite de toți cei care au luat cuvântul și care ne-au copleșit prin frumusețea și noblețea ideilor exprimate. Momentul de astăzi, frații mei, are și o altă semnificație. Așa cum sublinia Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim în cuvântul său, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord a primit recunoașterea autorităților germane, iar evenimentul de astăzi înseamnă întemeierea ei oficială.

Din România, am venit însoțit de cel mai tânăr Mitropolit al Bisericii noastre, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care a rostit astăzi, într-un limbaj poetic, omilia la pericopa evanghelică a Slăbănogului, impresionându-ne pe toți cu bogăția de învățături teologice pe care le-a adus în fața tuturor. De asemenea, fiecare dintre noi, românii de aici, fie că suntem ierarhi din țară sau străinătate sau credincioși de acasă sau stabiliți în Germania, am rămas impresionați de alocuțiunile rostite, atât din partea Bisericilor locale, cât și a reprezentanților autorităților landului Bavaria, cu privire la prezența românească în Germania. Deși sunt un vechi călător prin Europa, ca și pe alte continente, dat fiind anii numeroși ai slujirii mele în Biserică, trebuie să menționez faptul că, datorită Conferinței Bisericilor Europene, în care noi suntem membrii fondatori, în perioada regimului comunist a fost zdrobită cortina de fier dintre noi, cei din Estul Europei și dumneavoastră, cei din Vest. În acele vremuri grele, am colaborat îndeosebi cu Biserica Evanghelică din Germania, dar și cu Biserica Romano-Catolică. Astăzi și cu sprijinul Eminențelor și Excelențelor Voastre, Mitropolia noastră din Germania a fost recunoscută de autoritățile landului Bavaria și ne bucurăm foarte mult că cea de-a treia Conferință ecumenică europeană va avea loc anul viitor în România, în Transilvania, la Sibiu. Vă mulțumesc foarte mult, Eminențele și Excelențele Voastre, pentru cuvintele de apreciere ros-

tite și la adresa slujitorilor și credincioșilor ortodocși români din Germania, precum și față de Biserica noastră, în general.

De când am cunoscut, cu ani în urmă, Bisericile Romano-Catolică și Evanghelică din Germania, am remarcat noblețea sufletească și deschiderea ecumenică a personalităților lor. Astăzi, am și calitatea să îl investesc pe Înalț Prea Sfințitul Serafim și cu însemnele de Mitropolit, pentru că realmente, atât din punct de vedere canonic, cât și al legislației de stat, această Mitropolie s-a născut atunci când a fost recunoscută de autoritățile Bavariei și când am sfințit această măreață catedrală din Nürnberg, singura din acest istoric oraș. Acum trei ani, în timpul vizitei mele la primăria orașului, am rămas impresionat când D-l primar a subliniat faptul că, prin stabilirea reședinței Mitropoliei noastre aici, orașul Nürnberg dobândește pentru totdeauna statutul de metropolă.

Iată, Înalț Prea Sfințite Mitropolit Serafim, că prin strădania depusă, neținând cont de cele lumești, ați ctitorit o importantă lucrare Bisericii noastre, atât pentru frații noștri stabiliți pe aceste meleaguri, cât și pentru orașul acesta. În numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Vă înmânez astăzi, pentru veșnicie, acest însemn pastoral al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu sediul la Nürnberg și, în același timp, Vă înmânez însemnele de Mitropolit. Vrednic este! În același timp, Vă oferim în dar o icoană a Maicii Domnului, lucrată cu multă credință și dragoste de monahiile de la mănăstirea Pasărea de lângă București, un covor oltenesc, ca simbol al artei populare românești și Sfânta Cruce, semnul nostru, al tuturor, al celor care ne aflăm aici, ierarhi, preoți și credincioși. Ca simbol al sfințirii acestei Catedrale și al întemeierii oficiale a Mitropoliei noastre de aici, din Germania, Europa Centrală și de Nord și pentru a da glas bucuriei pe care am trăit-o astăzi, împreună cu ceilalți ierarhi și reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori și ai celorlalte culte creștine și reprezentanți ai autorităților, Vă oferim, tuturor, o Cruce aniversară, pe care este gravată data de astăzi și însemnătatea ei deosebită.

Aș dori să vă prezint, în mod special, pe Mons. Albert Rauch, Directorul Institutului de Studii Teologice pentru Bisericile Răsăritene din Regensburg, care a ajutat foarte mult Biserica Ortodoxă Română prin bursele acordate de-a lungul timpului tinerilor ortodocși români, unii dintre ei ajungând ierarhi în Sfântul Sinod. Iubite Părinte Rauch, îngăduiți-mi ca, în numele Bisericii Ortodoxe Române, să vă exprim toată admirația pentru dragostea, înțelegerea, frățietatea și ospitalitatea Bisericilor creștine și a autorităților de stat din Germania, față de noi, românii. De câte ori am avut prilejul să particip la conferințe sau alte întâlniri ecumenice, permanent am remarcat aceeași deschidere și bunăvoință. Aici, în dreapta mea,

Îl vedeți pe părintele Radu Miron, al cărui tată, Prof. Dr. Pavel Miron, cu sprijinul și bunăvoința Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică din Germania, a pregătit prima vizită în această țară a vrednicului de pomenire Patriarhul Justinian al României, pe care am avut onoarea să-l însoțesc, împreună cu ilustrul teolog ortodox român, părintele prof. Dumitru Stăniloae. Cu multă înțelepciune, cu multă răbdare, încă de pe atunci se vedeau mugurii lucrării noastre bisericești comune, a cărei înflorire o avem acum, preluând imaginea metaforică din predica de astăzi a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Bartolomeu.

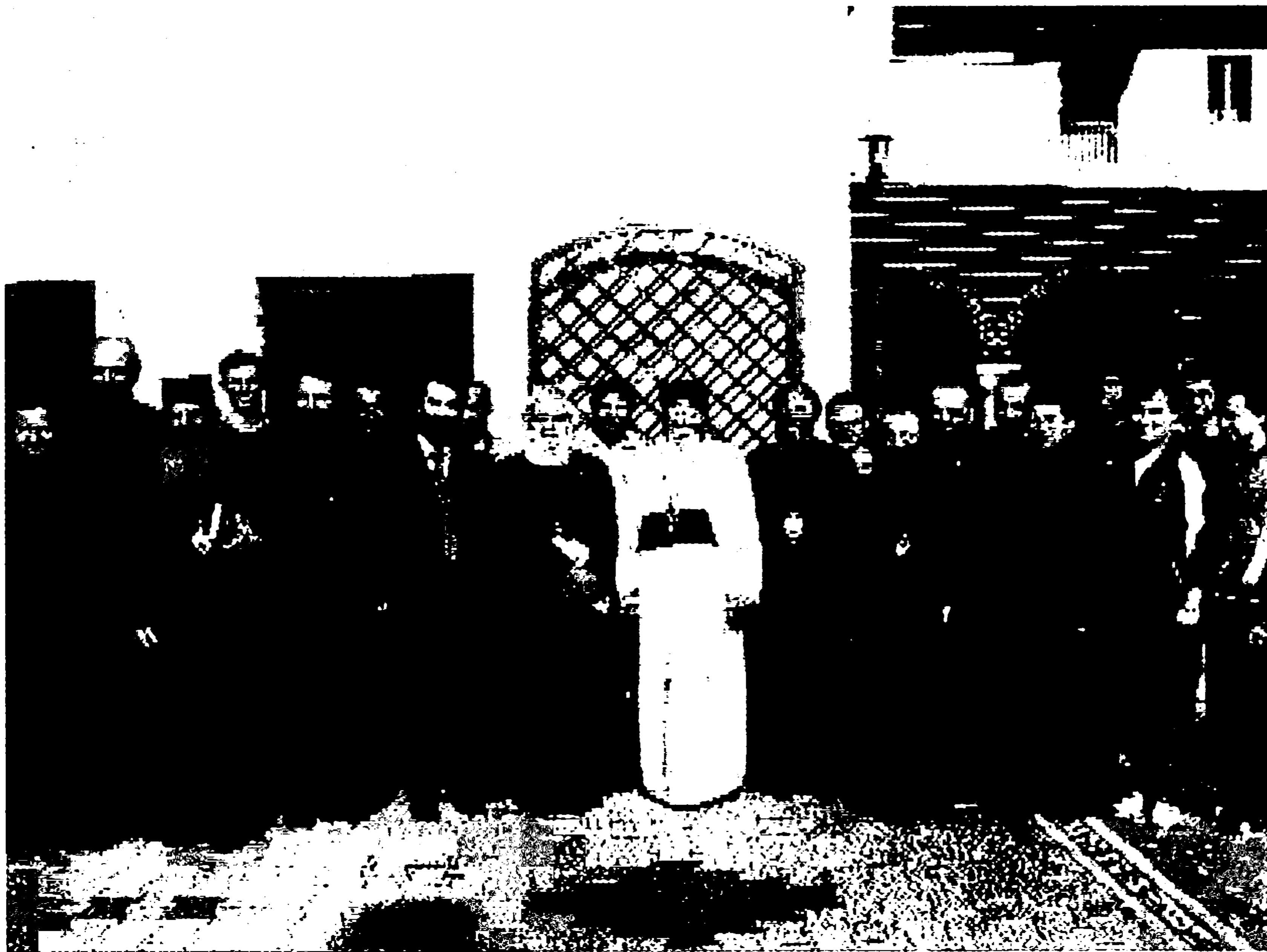
Înalt Prea Sfințite Mitropolit Serafim, Vă dorim sănătate și mult spor duhovnicesc în lucrarea pe care o aveți de continuat. Aveți aici o mănăstire și o biserică ca acasă; niciodată să nu vă simțiți singur, pentru că toți, de la mic la mare, suntem alături de Înalt Prea Sfinția Voastră, împreună cu ierarhii noștri din Europa, dar și din America. De la Sf. Ap. Andrei, apostolul românilor, Biserica Ortodoxă Română a învățat această deschidere spre lume, spre neamuri. Această vocație ecumenică a Bisericii noastre, născută din izvorul predicii Sf. Ap. Andrei, a remarcat-o regretatul Papă Ioan Paul al II-lea, atunci când a vizitat România. Limba și cultura noastră românească sunt o sinteză între Răsărit și Apus, iar roadele acestui adevăr se văd inclusiv aici, la Nürnberg.

Vă mulțumesc tuturor, în numele Bisericii și al poporului român și aș îndrăzni să spun, deși avem în mijlocul nostru purtători de cuvânt ai autorităților de stat din țară, trebuie să reamintesc că Biserica Ortodoxă Română, în istoria ei bimilenară, și-a împlinit, întotdeauna, destinul cu cel al poporului român. Vă rog, pe toți, să primiți întreaga apreciere a Bisericii Ortodoxe Române și toată plinătatea dorinței poporului nostru de a fi împreună într-o Europă unită, după cuvântul Mântuitorului: „Ca toți să fie una!” (Ioan 17, 21).

Dumnezeu să ne binecuvânteze pe noi, pe toți. Amin!

Hristos a Înviat!”

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a oferit Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim însemnele mitropolitane, engolpion și cruce, cârja mitropolitană și o icoană cu Maica Domnului. Ca simbol al bucuriei și comuniunii prilejuite de acest eveniment deosebit în viața Mitropoliei și a Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa a oferit ierarhilor prezenți, români și străini, precum și reprezentanților celorlalte culte o sfântă cruce aniversară, lucrată special în Atelierele Patriarhiei Române. Ziua s-a încheiat cu o agapă tradițional românească la care au participat peste o mie de credincioși veniți din întreaga Germanie, dar și din România și alte țări europene. La fel ca și în precedenta sa vizită, în timpul agapei, Prea Fericirea Sa a fost asaltat de un număr impresionant de credincioși ortodocși români care îi cereau binecuvântarea pentru ei și familiile lor.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române și înalți oficiali români, primiți călduros la Nürnberg (13 mai 2006)

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înconjurat de ierarhi și clerici ortodocși români și străini a oficiat slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord

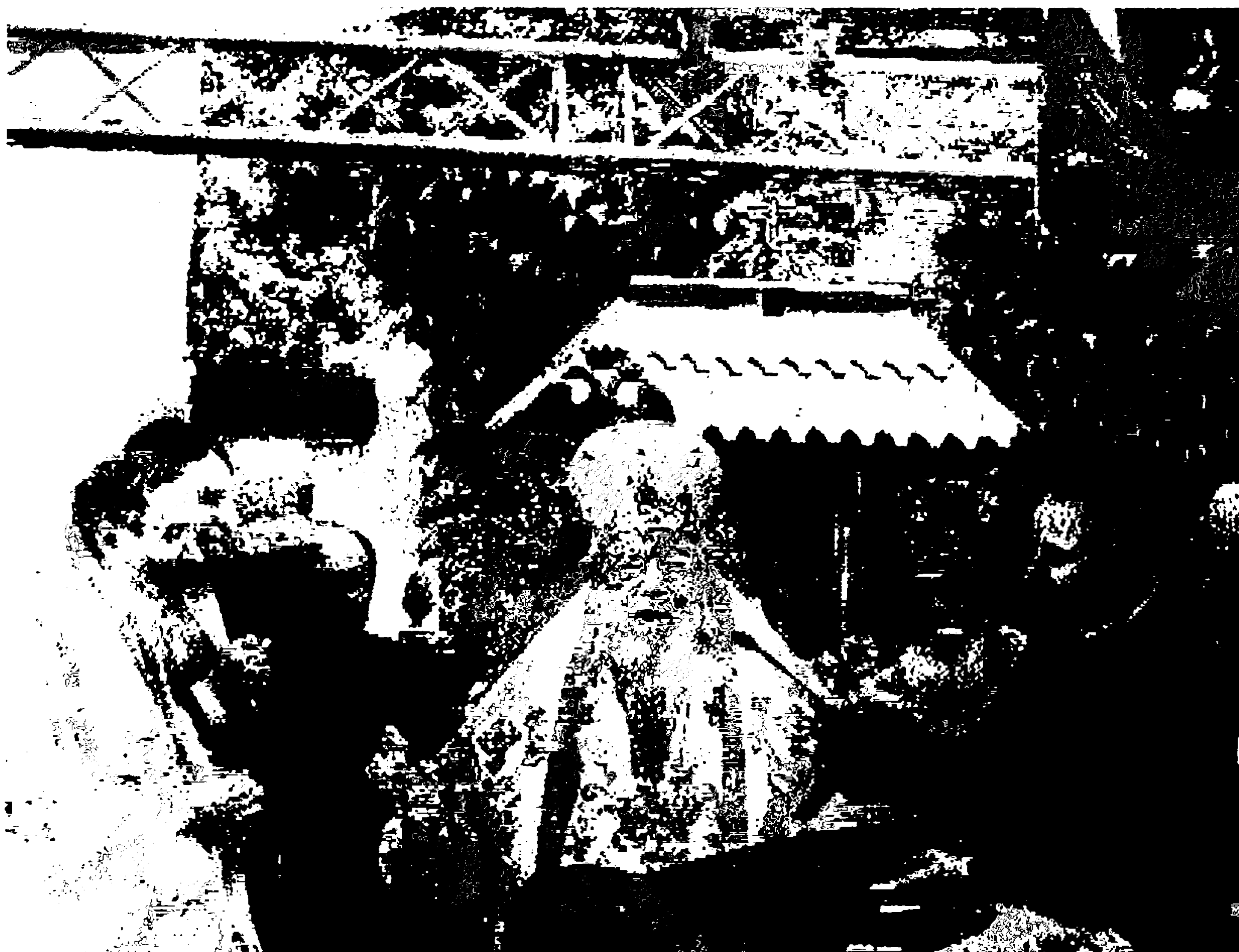

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înconjurat de ierarhi și clerici ortodocși români și străini a oficiat slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist înconjurat de ierarhi și clerici ortodocși români și străini a oficiat slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord

Împărtășind binecuvântare și adresând părintesc cuvânt de învățătură
(Nürnberg, 14 mai 2006)

Momente înălțătoare la slujba arhierescă de la Nürnberg, împreună cu Î.P.S. Augustinos (Bis. Ort. Greacă) și Î.P.S. Feofan (Bis. Ort. Rusă)

Cuvânt cu putere multă și părintesc îndemn rostite de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist către românii ortodocși din Germania prezenți la sfințirea de la Nürnberg (14 mai 2006)

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist oferă în dar icoana Mântuitorului Hristos Dlui Günter Beckstein, ministru de interne și vicepremier al landului Bavaria

Delegația Bisericii Ortodoxe Române împreună cu Î.P.S. Serafim și cu măicuțele ostenitoare de la Centrul eparhial din Nürnberg

8. Întoarcerea în țară

Luni, 15 mai 2006, după oficierea Sfintei Liturghii de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim în catedrala mitropolitană, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu ceilalți ierarhi ortodocși români, s-a întâlnit cu obștea monahală de la Centrul Mitropolitan și au apreciat pictura inspirată a Catedralei realizată de către unul dintre cei mai apreciați pictori români Grigore Popescu Muscel. După ce și-a luat rămas bun de la credincioșii ortodocși români prezenți la sediul Mitropoliei, Prea Fericirea Sa a fost condus la Aeroportul Internațional din München de către ierarhii ortodocși români din Europa și reprezentanți ai Consulatului general al României de la München.

În cursul după-amiezii, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost întâmpinată la aeroportul Otopeni de către Prea Sfințiții Episcopi Vicari Patriarhali și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, însoțiți de alți colaboratori din Administrația Patriarhală și ai Arhiepiscopiei Bucureștilor. După ce s-a închinat la moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou din Catedrala patriarhală, Prea Fericirea Sa a rostit o rugăciune de mulțumire lui Dumnezeu și a făcut celor prezenți o scurtă prezentare a vizitei pastorale din Germania.

*

La câteva zile după vizită, *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim* a adresat Prea Fericirii Sale următorul mesaj:

„Prea Fericitului Părinte TEOCTIST,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romane
București

Cuv. Simeon, Sf. Mc. Serapion,
Nr. 271/24.05.2006
Nürnberg

***Prea Fericite Părinte Patriarh,
Hristos a Înviat!***

„În numele clerului și credincioșilor Mitropoliei noastre, Vă adresez această scrisoare de mulțumire pentru osteneala pe care V-ați luat-o de a veni în Germania și a pune piatra de temelie la viitoarea biserică din Berlin și pentru sfințirea Catedralei noastre mitropolitane.

Aceste două mari evenimente se adaugă la palmaresul de fapte mari pe care bunul Dumnezeu le-a împlinit prin persoana plină de har a Prea Fericirii Voastre.

Credincioșii noștri au fost uimiți de vivacitatea Prea Fericirii Voastre, de zâmbetul și dragostea cu care i-ați înconjurat, de frumusețea și profun-

zimea cuvintelor de învățătură... Ei au realizat sute de fotografii cu Prea Fericirea Voastră pe care le împart la toți cei care au fost prezenți la aceste evenimente, ca și la cei care n-au putut veni.

Prin punerea pietrei de temelie la Berlin și sfințirea Catedralei de la Nürnberg, intrați pentru a treia oară în istoria Mitropoliei noastre, după binecuvântarea dată la întemeierea ei și la instalarea Mitropolitului și după vizita pastorală și ecumenică din 2003, cu care prilej l-ați hirotonit pe P.S. Sofian Brașoveanul.

Vă purtăm cu toții în inimă și ne rugăm pentru sănătatea și înmulțirea anilor vieții Prea Fericirii Voastre.

Cu dragoste filială în Hristos Domnul,

ss. † Mitropolitul Serafim"

*

După rezultatele deosebite ale vizitei din mai 2003 a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Romane în Germania sub aspect pastoral, interortodox, ecumenic și național, vizita pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de anul acesta 2006 reprezintă, înainte de toate, o reconfirmare a legăturilor dintre Biserica mamă, clerul și credincioșii ortodocși români din Europa Centrală și de Nord.

Cele două momente importante ale vizitei, punerea pietrei de temelie a noii biserici a comunității ortodoxe române din Berlin pe o proprietate cumpărată cu sprijinul statului român și sfințirea catedralei mitropolitane din Nürnberg la trei săptămâni după dobândirea statutului de corporație publică de către Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord reprezintă două evenimente de referință în istoria prezentă a Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist aprecia momentul de la Berlin drept „un act care trece de limitele timpului și ale spațiului, pentru că o biserică este împărăția lui Dumnezeu pe pământ”, iar sfințirea catedralei din Nürnberg la scurt timp după recunoașterea oficială din partea autorităților landului Bavaria ca „momentul întemeierii oficiale al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord”.

Cele două evenimente au adunat un număr mare de preoți și credincioși români din Germania și alte țări europene care dovedește atașamentul față de Biserica mamă, dar, în același timp, prestigiul de care se bucură în Europa Mitropolia Ortodoxă Română cu sediul la Nürnberg, ajunsă, așa cum sublinia Prea Fericirea Sa, la o împlinire spirituală, canonică și organizatorică.

Condusă de un ierarh neobosit, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim și având preoți conștienți de misiunea lor, Mitropolia a devenit la scurt timp după înființare un simbol pentru comunitățile de credincioși, conștienți de faptul că Biserica mamă este liantul unității și garantul păstrării conștiinței și identității lor de neam, limbă și credință. Demn de remarcat este dinamismul comunităților

ortodoxe române, în care se regăsesc din ce în ce mai mulți tineri, dornici de a asculta cuvântul lui Dumnezeu și a cunoaște spiritualitatea românească.

În același timp, pe parcursul vizitei pastorale a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Germania am constatat atitudinea favorabilă a autorităților, atât față de românii stabiliți în această țară, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cât și față de România, în eforturile de integrare europeană.

În timpul întrevederilor Prea Fericirii Sale cu reprezentanții Cancelariei Federale și autoritățile landului Bavaria, gazdele au ținut să sublinieze faptul că românii nu mai reprezintă o problemă pentru statul german, majoritatea integrându-se în societate, fapt datorat și rolului jucat de preoții ortodocși români, precum și că susțin România în eforturile de integrare în Uniunea Europeană în contextul procesului de ratificare a Tratatului de aderare de către Parlamentul german, care va fi finalizat în luna octombrie a acestui an.

În același timp, în timpul întrevederilor, atât Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, cât și oficialii germani au subliniat actualitatea perenă a valorilor creștine, cheia de boltă a Europei, care trebuie luate în seamă și menționate în viitoarea Constituție europeană. În acest sens, a fost exprimată speranța în reușita celei de a treia Adunări Ecumenice de la Sibiu din septembrie 2007, la care vor fi reprezentate toate Bisericile membre ale Conferinței Bisericilor Europene, precum și Biserica Romano-Catolică, pe calea mult doritei unități creștine.

Demn de subliniat este și faptul că la cele două evenimente de la Berlin și Nürnberg, desfășurate într-o atmosferă de deschidere ecumenică, au participat reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai celor două Biserici tradiționale din Germania, Romano-Catolică și Evanghelică, precum și ai forumurilor ecumenice locale. În mesajele la cele două evenimente de la Berlin și Nürnberg adresate direct de către conducătorii acestora sau prin reprezentanți, pe lângă cuvintele de apreciere la adresa clerului și credincioșilor Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord în special și a Bisericii Ortodoxe Române în general pentru dinamismul, vocația ecumenică și deschiderea față de problemele lumii contemporane, au impresionat cunoștințele solide despre Ortodoxia românească.

*

Vizita pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Germania reflectată în mass-media

Vizita pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Germania a fost reflectată pe larg de mass-media din România. Televiziunea Română și Radio România au avut jurnaliști care l-au însoțit pe Prea Fericirea Sa în Germania, transmițând corespondențe în direct sau înregistrate. Agenția de presă Rompress a avut, de asemenea, un corespondent special, care a acoperit mediatic vizita, oferind corespondențe pentru media scrisă în special.

Vă prezentăm în continuare o *sinteză a presei* realizată de *Biroul de Presă și Comunicații al Patriarhiei Române*.

Luni, 8 mai 2006

Gardianul, 8.05.2006 - PF Patriarh Teoctist va face o vizită pastorală în Germania.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PF Părinte Teoctist, va efectua, între 11 și 15 mai, o vizită pastorală la Berlin, unde se va întâlni cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, cu care va discuta despre integrarea României, informează site-ul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, citând Rompres. PFP Patriarh va oficia cu acest prilej slujba punerii pietrei de temelie a bisericii comunității românești din Berlin, în prezența autorităților germane, a ierarhilor și reprezentanților Bisericilor creștine din Germania. Totodată, va sfinți Catedrala Mitropolitană a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu sediul la Nürnberg, recunoscută recent cu titlul de Corporație de drept public.

Cronica Română, 8.05.2006 - Patriarhul Teoctist va efectua o vizită la Berlin.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PF Teoctist, va efectua, în perioada 11-15 mai, o vizită la Berlin, prilej cu care va discuta cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, despre integrarea României în Uniunea Europeană. PF Teoctist, însoțit de o delegație a BOR, va asista la ceremonia punerii pietrei de temelie a bisericii comunității românești din Berlin, în prezența reprezentanților autorităților germane și a ierarhilor și reprezentanților Bisericilor creștine din Germania. Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române va sfinți Catedrala mitropolitană a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu sediul la Nürnberg. Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Pe 24 aprilie, secretarul de stat bavarez Karl Freller a înmănat documentul de recunoaștere a mitropolitului Serafim Joantă. Până acum, Mitropolia avea statut de asociație. Freller a exprimat regrete pentru durata lungă a procedurii de recunoaștere, fapt cauzat de introducerea unei noi legislații în materie de corporații. Conform datelor existente la Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxemburg și țările scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de corporație, Mitropolia Ortodoxe Română de la Nürnberg are dreptul, pe viitor, la ore de religie în școli. În prezent, Mitropolia Ortodoxa Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, numără 37 de parohii și o mănăstire în Germania, 7 parohii în Suedia, 5 în Austria și câte o parohie în Luxemburg și în Danemarca.

Marti, 9 mai 2006

Curentul, 9.05.2006 – Pentru a susține integrarea în UE, Patriarhul Teoctist se întâlnește cu Angela Merkel.

Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române va efectua, în perioada 11-15 mai, o vizită oficială în Germania, ce va cuprinde, printre altele, și o întâlnire cu Angela Merkel, cancelarul Germaniei. Conform purtătorului de cuvânt al Patriarhiei Române, Constantin Stoica, patriarhul Teoctist va susține, în cadrul întâlnirii de vineri cu oficialul german, integrarea României la UE. În cadrul aceleiași vizite, patriarhul Teoctist va oficia slujba de sfințire a pietrei de temelie a bisericii comunității românești din Berlin. La acest eveniment sunt așteptați să participe ierarhi ortodocși români din Europa și America, membri, clerici și mireni ai Adunării eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrala și de Nord, reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice, reprezentanți ai Bisericii Evanghelice, autorități locale, diplomați români acreditați în această țară, precum și alte personalități ale vieții publice și locale. Potrivit purtătorului de cuvânt al Patriarhiei Române, duminică, patriarhul Teoctist va oficia, alături de ierarhi din diaspora și reprezentanți ai „bisericii surori din Germania”, slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrala și de Nord din Nürnberg. (Stoica Cristina)

Ziua, 9.05.2006 - Întrevedere Teoctist-Merkel.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, se va întâlni cu Angela Merkel, cancelarul Germaniei, și va discuta pe tema integrării țării noastre în Uniunea Europeană, în cadrul unei vizite oficiale pe care șeful BOR o va face la Berlin, în perioada 11 - 15 mai, a anunțat, ieri, Patriarhia Română. În cadrul întrevederii cu oficialul german, Patriarhul Teoctist va susține integrarea României în UE. De asemenea, Patriarhul Teoctist va oficia, alături de ierarhi din diaspora și reprezentanți ai Bisericii surori din Germania, slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord din Nürnberg, recunoscută recent cu titlul de corporație de drept public. Patriarhul Teoctist a mai efectuat o vizită pastorală și ecumenică în Germania în 2003, la invitația mitropolitului Germaniei, Serafim. Cu acest prilej l-a hirotonit arhiepiscop pe Arhimandritul Sofian Pătrunjel, pentru postul de Episcop Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, cu titulatura Brașoveanul. (D.E.)

Miercuri, 10 mai 2006

Rompres, 10.05.2006 - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, în Germania.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, însoțit de o delegație BOR și de consilierii de stat pentru culte Bogdan Tătaru Cazaban și Adrian Lemeni, va efectua o vizită în Germania, în perioada 11-15 mai.

Vineri, Părintele Patriarh va avea o întrevedere cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, pe agenda discuțiilor fiind inclusă și integrarea României în Uniunea Europeană.

Sâmbătă, în cadrul unui serviciu religios, Patriarhul BOR va pune piatra de temelie a Bisericii Comunității Românești din Berlin, în prezența ierarhilor orto-

docși români din Europa și America, a membrilor clerici și mireni ai Adunării eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a reprezentanților celorlate Biserici Ortodoxe surori, ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică, a autorităților locale și a delegațiilor comunităților românești din Germania.

Consilierul de stat pentru culte, Bogdan Tătaru-Cazaban, va prezenta, în cadrul evenimentului, mesajul președintelui Traian Băsescu.

Patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din Diaspora și ai Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

La solemnitate vor participa reprezentanți ai altor Biserici creștine, membrii clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și reprezentanți ai autorităților locale din Nürnberg.

De asemenea, programul vizitei cuprinde întâlniri cu lideri ai unor culte creștine din Bavaria, precum și cu delegați ai comunităților românești din Germania și o recepție la Ambasada României din Berlin.

Vizita intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Pe 24 aprilie, secretarul de stat bavarez Karl Freller a înmânat documentul de recunoaștere a mitropolitului Serafim Joantă. Până acum, Mitropolia avea statut de asociație. Freller a exprimat regrete pentru durata lungă a proceduri de recunoaștere, fapt cauzat de introducerea unei noi legislații în materie de corporații după scandalul financiar iscat în anul 1998, în jurul Ordinului Teuton.

Conform datelor existente la Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxembourg și țările Scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de Corporație, Mitropolia Ortodoxă Română de la Nürnberg are dreptul, pe viitor la ore de religie în școli.

În prezent, conform site-ului Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, aceasta numără 37 de parohii și o mănăstire în Germania, 7 parohii în Suedia, 5 în Austria și câte o parohie în Luxembourg și în Danemarca.

Joi, 11 mai 2006

Rompres, 11.05.2006 - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Germania.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, va pleca joi spre Germania, unde va efectua o vizită de cinci zile.

Vineri, Părintele Patriarh va avea o întrevedere cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, pe agenda discuțiilor fiind inclusă și integrarea României în Uniunea Europeană.

Sâmbătă, în cadrul unui serviciu religios, Patriarhul BOR va pune piatra de temelie a Bisericii Comunității Românești din Berlin, în prezența ierarhilor orto-

docși români din Europa și America, a membrilor clerici și mireni ai Adunării eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a reprezentanților celorlalte Biserici Ortodoxe surori, ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică, a autorităților locale și a delegațiilor comunităților românești din Germania.

Consilierul de stat pentru culte Bogdan Tătaru-Cazaban va prezenta, în cadrul evenimentului, un mesaj al președintelui Traian Băsescu.

Patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din diaspora și ai Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Programul vizitei cuprinde întâlniri cu lideri ai unor culte creștine din Bavaria, precum și cu delegați ai comunităților românești din Germania și o recepție la Ambasada României din Berlin.

Vizita intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Pe 24 aprilie, secretarul de stat bavarez Karl Freller a înmânat documentul de recunoaștere a mitropolitului Serafim Joantă. Până acum, mitropolia avea statut de asociație. Freller a exprimat regrete pentru durata lungă a procedurii de recunoaștere, fapt cauzat de introducerea unei noi legislații în materie de corporații după scandalul financiar iscat în anul 1998, în jurul Ordinului Teuton.

Conform datelor existente la Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxembourg și țările Scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de corporație, Mitropolia Ortodoxă Română de la Nürnberg are dreptul, pe viitor, la ore de religie în școli.

În prezent, conform site-ului Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, aceasta numără 37 de parohii și o mănăstire în Germania, 7 parohii în Suedia, 5 în Austria și câte o parohie în Luxembourg și în Danemarca.

Rompres, 11.05.2006 - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, în Germania.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, însoțit de o delegație BOR și de consilierii de stat pentru Culte Bogdan Tătaru Cazaban și Adrian Lemeni, a ajuns joi în Germania, unde efectuează o vizită la comunitățile ortodoxe române din această țară.

Agenda vizitei, care se va finaliza luni, 15 mai, cuprinde o întrevedere cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, și punerea pietrei de temelie a bisericii comunității românești din Berlin.

De asemenea, patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din Diaspora și ai Bisericilor ortodoxe surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie, și slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Patriarhul BOR va avea întâlniri cu autoritățile locale, cu delegații comunităților românești din Germania și cu lideri ai unor culte creștine din Bavaria.

Vizita intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut, în luna aprilie, cu titlul de Corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Ziua, 11.05.2006 - Ortodoxia Românească în Europa.

O știre de agenție de săptămâna trecută anunța faptul că Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Occidentală și de Nord cu sediul la Nürnberg a primit din partea autorităților landului Bavaria dreptul de corporație publică. Altfel spus, potrivit legislației Germaniei, Mitropolia Ortodoxă Română condusă de Înalt Prea Sfântul Mitropolit Serafim are aceleași drepturi, inclusiv predarea religiei în școlile publice, ca și Bisericele tradiționale din Germania, Romano-Catolică și Evanghelică. În argumentația deciziei exigențelor responsabili ai landului Bavariei se menționează rolul social important al Mitropoliei Ortodoxe Române în integrarea românilor în societatea germană (oficial, în Germania trăiesc peste 500 000 de români).

Îmi aduc aminte de ceea ce ministrul de interne al landului Bavaria, dl Gunther Beckstein, a ținut să sublinieze în timpul întrevederii cu Părintele Patriarh Teoctist (Nürnberg, mai 2003). Români, spunea domnia sa, nu mai reprezintă de mult o problemă pentru autoritățile germane, majoritatea lor integrându-se în societate și adaptându-se stilului de viață și muncă german. Desigur, a continuat oficialul german, acest lucru se datorează în mod special preoților Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord și, a mai adăugat, că sunt șanse foarte mari ca solicitarea Înalt Prea Sfântului Serafim de recunoaștere a dreptului de corporație publică să fie aprobată. Această solicitare a devenit realitate și, mai mult decât atât, la sfârșitul acestei săptămâni, Părintele Patriarh Teoctist se va afla în mijlocul comunității românești din Berlin pentru a pune piatra de temelie a unei biserici. Patriarhul României va avea o întrevedere cu doamna Angela Merkel, cancelarul Germaniei, pe agenda discuțiilor fiind inclusă și apropiata integrare a României în Uniunea Europeană. Cu acest prilej, Părintele Patriarh Teoctist va mulțumi autorităților germane pentru sprijinul constant acordat comunităților românești și pentru considerația oferită, prin Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Bisericii Ortodoxe Române. Aceeași situație se regăsește, practic, și în restul Europei, acolo unde există Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională cu sediul la Paris, condusă de Înalt Prea Sfântul Mitropolit Iosif. Este arhicunoscută dinamica organizării comunităților ortodoxe românești din Italia (unde numărul românilor se apropie de un milion), Spania și, chiar, Franța. Pretutindeni, cu mici excepții, românii reușesc să se integreze în respectivele societăți europene și cu sprijinul parohiilor ortodoxe românești. În legătură cu situația din Spania, elocvent mi se pare faptul că, în urmă cu câteva luni, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a primit vizita unei importante delegații oficiale, for-

mată din mai mulți primari ai unei regiuni din vecinătatea Madridului, care apreciau felul în care românii s-au integrat în comunitățile locale. Remarcând religiozitatea compatrioților noștri într-o societate din ce în ce mai secularizată, la finalul intrevederii, oficialii spanioli au surprins plăcut cu intenția lor fermă de a-i sprijini pe români să-și construiască un locaș de cult ortodox pentru a se simți realmente ca acasă. Am ținut să menționez toate aceste aspecte, nu dintr-o atitudine triumfalistă (care nu trebuie să ne caracterizeze nici ca Neam, nici ca Biserică), pentru a răspunde celor care, pe diferite canale media, încearcă din răspuneri să acrediteze ideea ca, în perspectiva integrării României în Uniunea Europeană, Ortodoxia românească va avea mari probleme și, chiar, va suferi un veritabil șoc. Celor care încearcă să minimalizeze prezența firească a Bisericilor Ortodoxe în noua configurație europeană (unde există, deja, Bisericile Greciei și Ciprului), le reamintesc faptul că Papa Ioan Paul al II-lea sublinia dimensiunea spirituală a integrării, considerând că Europa trebuie să respire cu cei doi plămâni, apusean, reprezentat de Bisericile Romano-Catolică și Protestante, respectiv răsăritean, reprezentat de Bisericile Ortodoxe. Iar, în mediul politic european, se folosește tot mai des conceptul „un suflet pentru Europa” pentru a sublinia, pe lângă dimensiunile economică, tehnologică, financiară etc. ale integrării, și pe cea spirituală.

Experiența încurajatoare a Mitropoliilor Ortodoxe Române din Europa Centrală, Occidentală și Meridională, unde românii s-au integrat perfect, dovedește că toate aceste temeri exprimate nu au un suport real. Ortodoxia românească, împreună cu celelalte Biserici Ortodoxe din Uniunea Europeană pot aduce o contribuție importantă la îmbogățirea culturală și spirituală a continentului nostru. (*Pr. Constantin STOICA*)

Cronica Română, 11.05.2006, PF TEOCTIST în Germania

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PF Teoctist, însoțit de o delegație BOR și de consilierii de stat pentru culte Bogdan Tătaru Cazaban și Adrian Lemeni, va efectua o vizită în Germania, în perioada 11-15 mai. Măine, PF Teoctist va avea o întrevedere cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, pe agenda discuțiilor fiind inclusă și integrarea României în Uniunea Europeană. Sâmbătă, în cadrul unui serviciu religios, Patriarhul BOR va pune piatra de temelie a Bisericii Comunității Românești din Berlin, în prezența ierarhilor ortodocși români din Europa și America, a membrilor clerici și mireni ai Adunării eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a reprezentanților celorlalte Biserici Ortodoxe surori, ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică, a autorităților locale și a delegațiilor comunităților românești din Germania. Patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din Diaspora și ai Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Vizita intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. (V.N.)

Vineri, 12 mai 2006

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 12 mai, ora 15:01: Patriarhul Teoctist al BOR, primit la Cancelaria Germaniei.

Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române a fost primit astăzi la Cancelaria Germaniei de directorul Departamentului pentru probleme sociale, educație și religie Ulrich Ropper, în condițiile în care Cancelarul german Angela Merkel se află într-o vizită la Bratislava. Patriarhul, însoțit de Mitropolitul Serafim al românilor din Germania și Europa Centrală și de Nord a transmis Cancelariei Germaniei mulțumiri pentru recunoașterea statutului de corporație de drept public pentru Biserica Ortodoxă din Germania. Acest statut conferă Mitropoliei Române drepturi asemănătoare cu cele ale celor două biserici tradiționale germane, Catolică și Evanghelică.

Rompres, 12.05.2006, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, s-a întâlnit cu credincioșii români din Berlin.

Trimisul special al ROMPRES, Ana Alexandrescu, transmite: Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, însoțit de o delegație a BOR din care face parte și Mitropolitul Olteniei, Teofan, a fost întâmpinat, joi, la capela ortodoxă din Berlin, de zeci de credincioși români.

Tineri îmbrăcați în costume tradiționale românești, i-au oferit Patriarhului BOR pâine și sare.

Delegația a fost primită de ambasadorul României în Germania, Bogdan Mazuru, de mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Serafim Joantă și de mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Iosif Pop.

Ierarhii au oficiat Te-Deumul, la final fiind ciocnite ouă roșii cu credincioșii.

„În viața mea, am văzut de multe ori împlinindu-se gândurile credincioșilor, așadar, cea mai frumoasă coroană a vieții noastre este să slujim Biserica și credincioșii, oriunde ar fi ei. Rugăciunile lor au făcut să aibă ecou intervențiile Mitropolitului Serafim și nădejdea părintelui Mihoc, care a lăsat în țară catedra universitară, și a venit aici, să Îl slujească pe Mântuitorul Iisus Hristos” a spus Patriarhul BOR.

Capela ortodoxă se află pe locul în care se va ridica o biserică pentru români, Părintele Patriarh urmând ca, sâmbătă, să pună piatra de temelie a lăcașului.

Poziționată aproape de Poarta Brandenburg, într-o zonă plină de verdeață a Berlinului de Vest, biserica va fi construită pe un teren achiziționat în urmă cu o lună, care măsoară aproximativ 1.500 de metri pătrați.

Aici se află, în prezent, o capelă în care preotul prof. dr. Constantin Mihoc oficiază slujbe pentru cele 50-60 de persoane care se reunesc aici în mod regulat.

În Berlin trăiesc aproximativ 5.000 de români, conform datelor oficiale, iar preotul își dorește să îi atragă pe cât mai mulți în biserică.

„Totul se datorează lucrării părintelui Mihoc, care, de la început, a știut să îi adune pe credincioși, să îi mobilizeze”, a subliniat Mitropolitul Serafim.

Terenul a costat aproximativ 600.000 de euro, dintre care 60.000 provin din donațiile credincioșilor, iar restul de la statul român.

Conform Mitropolitului Germaniei, biserica, al cărei plan a fost finalizat, va avea o arhitectură specifică ctitoriilor lui Ștefan cel Mare.

Vineri, Părintele Patriarh va avea o întrevedere cu cancelarul Germaniei, Angela Merkel, pe agenda discuțiilor fiind inclusă și integrarea României în Uniunea Europeană.

De asemenea, Patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din diaspora și ai Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Vizita P.F. Teoctist intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut, la sfârșitul lunii aprilie, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

În prezent, conform site-ului Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, aceasta numără 37 de parohii și o mănăstire în Germania, șapte parohii în Suedia, cinci în Austria și câte o parohie în Luxemburg și în Danemarca.

Rompres, 12.05.2006, Patriarhul Teoctist - primit la Cancelaria Germaniei.

Trimisul special al Rompres, Ana Alexandrescu, transmite: Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, a fost primit, vineri, la Cancelaria Germaniei, de directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educație și Religie, Ulrich Roppel, în condițiile în care cancelarul Angela Merkel se află într-o vizită în Bratislava.

În cadrul întâlnirii, Patriarhului BOR i-au fost transmise, din partea Angelei Merkel, asigurări în legătură cu susținerea apropiatei integrări a României în Uniunea Europeană. Plecând de la relațiile diplomatice excelente dintre cele două țări, Germania sprijină România în eforturile de aderare, în contextul procesului de ratificare a Tratatului de aderare de către parlamentul german, care se va finaliza în luna octombrie, a subliniat Ulrich Roppel. În opinia sa, „românii nu mai reprezintă o problemă pentru statul german, majoritatea integrându-se în societate, fapt datorat și rolului jucat de preoți”.

De asemenea, Ulrich Roppel a precizat că, pentru autoritățile politice europene, întâlnirea ecumenică de la Sibiu, care va avea loc în 2007, reprezintă un eveniment care va juca un rol important în stabilitatea relațiilor interreligioase de pe continent. Totodată, directorul din Cancelaria Germaniei a apreciat eforturile autorităților române și ale cultelor în contextul recentelor inundații din România.

Patriarhul Teoctist - primit și de câte un reprezentant al Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică - a mulțumit pentru sprijinul acordat românilor din Germania, în urma căruia Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord a obținut statutul de corporație de drept public, subliniind, în

context, relațiile excelente dintre BOR și cele două biserici majoritare din Germania - evanghelică și romano-catolică.

Prea Fericitul Părinte Teoctist a subliniat că toate cultele din România susțin eforturile de integrare, printr-o declarație comună semnată în anul 2000. „Datorită relațiilor foarte bune interbisericești, inclusiv la nivel de parohii, acum se culeg rezultatele”, a comentat Patriarhul Teoctist, care a apreciat ospitalitatea de care se bucură românii din Germania.

La rândul său, Mitropolitul pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, Serafim Joantă, a prezentat istoria centrului administrativ pe care îl păstorește, precizând că în Germania sunt 38 de parohii și centrul mitropolitan din Nürnberg, unde sunt peste 30.000 de români. Înaltul prelat a subliniat sprijinul acordat de autoritățile locale germane, care permit toate manifestările religioase. Patriarhul Teoctist a fost însoțit de ambasadorul României în Germania, Bogdan Mazuru, de Mitropolitul Olteniei, Teofan, și de Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Iosif Pop.

Sâmbătă, 13 mai 2006

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 13 mai, ora 9:05:43: Astăzi va fi pusă piatra de temelie pentru biserica românească „Sfinții Mihail și Gavriil” de la Berlin.

Astăzi va fi pusă piatra de temelie pentru Biserica românească „Sfinții Mihail și Gavriil” de la Berlin. Serviciul religios va fi oficiat de Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, în prezența unui sobor de ierarhi români de pe toate continentele, iar Teoctist a discutat cu reprezentantul guvernului german pe probleme religioase. Remus Rădulescu relatează:

Reporter: Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române a fost primit la Cancelaria Germaniei de Ulrich Roppel, directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educație și Religie, în condițiile în care cancelarul Angela Merkel se afla într-o vizită în Bratislava. În cadrul discuțiilor, reprezentantul guvernului german a afirmat că în virtutea bunelor relații dintre cele două țări cancelarul Angela Merkel sprijină aderarea României la UE la 1 ianuarie 2007. Patriarhul Teoctist a subliniat că și cultele din România sprijină demersurile de integrare a României în UE.

PS Teoctist: Noi, cultele din România, am semnat apelul pentru intrarea României în structurile europene și am repetat să transmit doamnei cancelar dorința noastră și a poporului român de intrare a României.

Reporter: Patriarhul a ținut să mulțumească autorităților germane pentru acordarea statutului de corporație de drept public Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania. Acest statut conferă BOR din Germania aceleași drepturi cu ale bisericilor tradiționale din această țară.

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 13 mai, ora 13:06: Piatra de temelie la o biserică ortodoxă în Berlin.

Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române participă în aceste momente la punerea pietrei de temelie a bisericii românești din Berlin. Remus Rădulescu transmite în direct din capitala germană.

Reporter: Peste 200 de români participă în aceste momente la slujba de binecuvântare a locului unde va fi construită biserica românească din Berlin. Patriarhul BOR oficiază slujba punerii pietrei de temelie a bisericii, o piatră adusă din România, din zona Neamțului. Biserica va purta hramul sfinților arhangheli Mihail și Gavriil și va fi construită în stilul ctitoriilor lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Bucovina. Terenul de 1500 de metri pătrați pe care va fi ridicată biserica a fost cumpărat cu ajutorul Guvernului României, reprezentat aici la Berlin de secretarul de stat pentru românii de pretutindeni, Mihai Gheorghiu și de secretarul de stat pentru culte, Adrian Lemeni. Alături de patriarh slujesc mitropoliții Serafim pentru românii din Germania, Teofan al Olteniei și Iosif Pop al românilor din Europa occidentală. Sunt prezenți și reprezentanți ai altor comunități ortodoxe din Berlin, precum și ai bisericilor Lutherană și Catolică. Pe locul unde va fi ridicată biserica românească se află în prezent amenajată o capelă în care se strâng la slujbe românii ortodocși din Berlin, păstoriți de parohul Constantin Mihoc. După statisticile ambasadei, aproximativ 3000 de români trăiesc în prezent în capitala Germaniei. Peste câțiva ani vor avea o biserică românească.

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 13 mai, ora 22:08: piatră de temelie pentru Biserica Românească „Sfinții Mihail și Gavriil”.

Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române a participat astăzi la Berlin la punerea pietrei de temelie a Bisericii românești „Sfinții Mihail și Gavriil”. Trimisul nostru Remus Rădulescu relatează:

Reporter: Locul noii biserici românești din Berlin a fost marcat printr-o cruce și o piatră pe care este inscripționat anul 2006. Slujba binecuvântării acestui loc a fost oficiată de Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu episcopii români din Europa, în prezența reprezentanților altor comunități ortodoxe din Berlin și ai bisericilor Catolică și Luterană. Terenul pe care va fi ridicată biserica a fost cumpărat cu ajutorul Guvernului României și a costat 500.000 de euro. La slujba punerii pietrei de temelie, Patriarhul Teoctist a remarcat că, deși departe de casă, românii își păstrează credința și atașamentul față de biserică. Peste 200 de români au participat la slujba punerii pietrei de temelie și la masa festivă organizată în curtea Parohiei românești din Berlin.

Rompres, 12.05.2006, Patriarhul Teoctist, primit la Ambasada României din Berlin.

Trimisul special al ROMPRES, Ana Alexandrescu, transmite: Ambasada României din Germania a organizat, vineri seara, o recepție în cinstea Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, aflat la Berlin, unde va pune piatra de temelie a unei biserici a comunității românilor ortodocși din Germania.

Cu acest prilej, ambasadorul Bogdan Mazuru a declarat că viitoarea biserică va fi deosebit de importantă, având menirea să „coaguleze spiritul comunitar”. „Chiar dacă, poate, comunitatea nu este atât de numeroasă, am avut o biserică acum 60 de ani, care a fost distrusă în timpul războiului, iar o nouă biserică româ-

nească nu va face decât să consolideze credința și tradițiile românești, să ne strângă rândurile”, a afirmat Mazuru.

El a apreciat contribuția „decisivă” a Guvernului României și a Ministerului Afacerilor Externe, care au alocat o sumă importantă de bani, necesară la achiziționarea terenului de 1.500 de metri pătrați, pe care va fi amplasat edificiul, ce va avea o arhitectură în stilul ctitoriilor lui Ștefan cel Mare.

„Am venit de câteva săptămâni în Berlin, dar am putut să constat dedicația și pasiunea pe care preotul care conduce această comunitate le pune în acest proiect”, a menționat Bogdan Mazuru.

El a precizat că relațiile dintre românii din Berlin sunt foarte strânse, aceștia constituind o comunitate „frumoasă și încheată”.

În afară de întâlnirile de la biserică, românii se reunesc, în număr mare, la manifestările organizate de Institutul Cultural Român din capitala Germaniei.

Patriarhul Teoctist a subliniat importanța vizitei la Cancelaria Germaniei, unde a primit asigurări în ceea ce privește susținerea aderării României la Uniunea Europeană.

Părintele Patriarh a fost însoțit la ambasadă de reprezentanții bisericilor creștine din Germania și de ierarhi români, printre care mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Serafim Joantă, mitropolitul Olteniei, Teofan și mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Iosif Pop.

Sâmbătă, Patriarhul va pune piatra de temelie a noii biserici și va pleca spre Nürnberg, unde, duminică, va oficia Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania.

Rompres, 12.05.2006, Patriarhul Teoctist a pus piatra de temelie a bisericii comunității române din Berlin.

Trimisul special al Rompres, Ana Alexandrescu, transmite: Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, înconjurat de un sobor de preoți, a pus, sâmbătă, piatra de temelie a viitoarei biserici a comunității de români din Berlin, eveniment la care au participat aproximativ 200 de credincioși.

După Sfânta Liturghie, oficiată de Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Serafim, și de episcopii săi, Patriarhul Teoctist a așezat piatra de temelie, unsă cu untdelemn sfințit, și a binecuvântat locul, devenit în urmă cu o lună încă un teritoriu românesc în mijlocul Berlinului, alături de cel al ambasadei țării noastre.

Patriarhul Teoctist a subliniat semnificația momentului, „care trece de timp și de spațiu”. Punerea pietrei fundamentale la o biserică înseamnă, în opinia Patriarhului BOR, că „acest spațiu devine spațiu ceresc”.

Piatra de temelie a fost adusă din județul Suceava, locul de naștere al parohului Constantin Mihoc, cel care a inițiat proiectul bisericii românești și, totodată, cel care o va păstori.

Biserica, purtând hramul Sfinților Mihail și Gavriil, se va evidenția prin stilul caracteristic ctitoriilor lui Ștefan cel Mare și va fi construită pe un teren de 1.500 de metri pătrați, aflat în zona centrală a capitalei germane.

Acesta, cu tot cu construcția în care funcționează în prezent capela română, a costat aproximativ 600.000 de euro, proveniți de la comunitatea de români și, în cea mai mare parte, de la guvernul român.

Până acum, românii s-au rugat în diverse spații închiriate, ultimul dintre acestea aparținând Bisericii Greco-Catolice din Ucraina.

Ambasadorul României în Germania, Bogdan Mazuru, a declarat că relațiile dintre cei peste 5.000 de români din Berlin sunt încheiate, o parte dintre aceștia reunindu-se constant, fie la capelă, fie la manifestările organizate de Centrul Cultural Român.

De asemenea, directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educație și Religie din Cancelaria Germaniei, Ulrich Roppel, a precizat, vineri, că „românii nu mai reprezintă o problemă pentru statul german, majoritatea integrându-se în societate, fapt datorat și rolului jucat de preoți”.

„Toți credincioșii români privesc cu inima deschisă spre țara lor, spre biserica lor și spre confrății lor. Deși ne-am integrat în țările în care trăim, nu ne pierdem identitatea religioasă, culturală și etnică. Nu e nici o contradicție între a fi german, european și român în același timp”, a afirmat Mitropolitul Serafim.

La eveniment au participat reprezentanții Bisericilor surori - Evanghelică, Romano-Catolică -, Arhiepiscopul Bisericii Ortodoxe Ruse, un reprezentant al Consiliului Ecumenic din Berlin, secretarul de stat pentru culte, Adrian Lemeni, și consilierul de stat pentru cultură și culte în Administrația Prezidențială, Bogdan Tătaru-Cazaban, membri ai corpului diplomatic.

În prezent, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord numără, conform site-ului acesteia, 37 de parohii și o mănăstire în Germania, șapte parohii în Suedia, cinci în Austria și câte o parohie în Luxemburg și în Danemarca.

România Liberă, 13.05.2006, În prezența Ierarhilor Ortodocși Români din Europa, Patriarhul Teoctist sfințește Catedrala Mitropolitană din Nürnberg.

În perioada 11-15 mai 2006, centrul întregii ortodoxii românești, atât din țară, cât și din lume, se mută în Germania, unde se focalizează o serie de evenimente, care privilegiază Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Măine, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, va oficia Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a Catedralei mitropolitane „Sf. Dimitrie Izvorătorul de mir”, din Nürnberg, în prezența sobornicească a ierarhilor ortodocși români din Europa și America, veniți la eveniment, dar și a unor reprezentanți de seamă ai altor Biserici creștine, a autorităților germane, locale. Sfințirea Catedralei mitropolitane din Nürnberg este un moment istoric pentru comunitatea românească nu doar din Germania, ci și din Austria, Luxemburg, Suedia, Danemarca sau Norvegia, țări care aparțin de Mitropolia Ortodoxă Ro-

mână pentru Europa Centrală și de Nord. Evenimentul va debuta la ora 9, va continua cu Sf. Liturghie și cu slujba specială de sfințire, care va armoniza prezențele arhierilor români din țară și din toată lumea, a preoților și diaconilor, a membrilor clerici și mireni ai Adunării Eparhiale Mitropolitane din Nürnberg. Corul Facultății de Teologie din Cluj va da nu doar răspunsurile din strană la impresionanta liturghie arhierescă, ci va contribui la atmosfera sărbătorească a agapei creștine, care va urma, cu un concert de muzică religioasă și populară românească, în prezența unor oficialități de rang înalt din țară, din Germania și din Europa: Bogdan Tătaru-Cazaban, consilier al Președinției României, Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte în MCC, Günter Beckstein, viceprim-ministru și ministru de Interne al Bavariei, cardinalul Miroslav Vlk al Cehiei, numeroși alți episcopi, prelați, păstori și preoți din lumea eclesială, evanghelică și catolică, central-europeană.

Întâlnirea de la Cancelaria Germaniei

Evenimentul de duminică este precedat azi de un serviciu religios, oficiat de patriarhul BOR, în cadrul căruia se sfințește piatra de temelie a unei noi biserici a comunității românești din Berlin, la care participă, de asemenea, ierahii români veniți special din țară, Europa și America, cât și numeroase oficialități române și europene invitate. Vineri, de la ora 10, patriarhul Teoctist s-a întâlnit cu reprezentantul doamnei Angela Merkel, cancelarul Germaniei, „pe agenda discuțiilor fiind inclusă și apropiata integrare a României în Uniunea Europeană”, după cum precizează Patriarhia Română. Tot ieri, de la ora 19, Ambasada Română din Berlin a oferit o recepție prilejuită de vizita în Germania a delegației BOR conduse de patriarhul Teoctist.

În aceeași perioadă, cuprinsă între 8 și 15 mai 2006, vizita patriarhului Teoctist în Germania a fost aureolată de *Cea de-a treia întâlnire a episcopilor ortodocși români din Europa Occidentala și America*, la care au participat arhierii reprezentativi ai ortodoxiei românești din diaspora: IPS Serafim, chiriarhul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrala și de Nord, mitropolitul Iosif (Paris), arhiepiscopul Nathaniel (Detroit, USA), arhiepiscopul Nicolae (Chicago, USA), episcopul vicar Sofian (München), episcopul vicar Siluan (Firenze, Italia), episcopul vicar Marc (Paris), episcopul vicar Irineu (Detroit, USA). După sosirea arhierilor BOR la Nürnberg, din colțuri ale lumii atât de diverse, marți, 9 mai, participanții s-au întâlnit la o ședință de lucru pe tema „*Trăirea comuniunii în Biserică*”, după care au vizitat punctele de atracție istorică ale orașului, Cetatea, Casa Dürer, celebrul Tribunal, în care a fost condamnat fascismul (pe când și condamnarea similară a comunismului în România), comunitățile ortodoxe sârbă și greacă. După conferința episcopului Siluan, alte vizite și întâlniri reprezentative, joi, mitropoliții și arhiepiscopii l-au întâmpinat la Berlin pe patriarhul Teoctist și delegația oficială română, moment din care programele arhierilor români au coincis.

Mitropolia noastră este recunoscută alături de Bisericile istorice ale Germaniei

Cu puțin timp în urma, în a doua zi de Paști, în Catedrala ortodoxă din Nürnberg, s-a sărbătorit cum se cuvine evenimentul, în premieră istorică, al recunoașterii Mitropoliei române ca și „*Korperschaft des Offentlichen Rechtes*”, prin care Statul liber al Bavariei acorda Ortodoxiei românești același statut pe care îl au Bisericile tradiționale din Germania. În cadrul ceremoniei, IPS Serafim, mitropolitul ortodox al Europei Centrale și de Nord, ierarhii, preoții și diaconii eparhiei, l-au primit sărbătorește în catedrală pe dl. Karl Freller, secretar de stat în Ministerul Învățământului și Cultelor, din guvernul bavarez. Au fost prezenți consulul general Mihai Botorog și un mare număr de credincioși, încântați de recitalul autentic al grupului de la Colegiul „Andrei Șaguna” din Brașov, veniți din țară în costume populare ardelenesti. În mesajul sau, oficialul german a remarcat ca „Biserica Ortodoxă Română a devenit în Bavaria un factor cultural important”. Deși oficializarea ei a întârziat cu zece ani față de data depunerii cererii, prin această recunoaștere tardivă, Mitropolia Română a Europei Centrale și de Nord a fost integrată în societatea bavareză, ca personalitate juridică publică. La 13 ani de la fondarea Mitropoliei Române, în 1993, și de la alegerea sa ca mitropolit, IPS Serafim se bucura, pe măsura evenimentului: „Pentru noi, românii, acest pas este cu deosebire important, pentru că el corespunde cu dorința noastră de integrare europeană”.

În toată această lungă perioadă de pionierat, de 13 ani, a Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, „România liberă” a sprijinit ofensiva ortodoxiei românești în această parte a continentului (pe lângă criticile și dezvăluirile firești, de presă), publicând o lungă scrisoare a mitropolitului Serafim, când avea nevoie de bani pentru achiziționarea actualei catedrale mitropolitane. Un consistent reportaj al nostru, dedicat împodobirii lăcașului cu fresce bizantine, realizate de marele artist plastic Grigore Popescu Muscel (și soția sa), a rezistat până azi pe site-ul oficial al Mitropoliei, la patru ani de la publicarea în „România liberă”, 8 iunie 2002, fiind singurul articol de presă selectat și menținut în mod semnificativ, de-a lungul acestor ani.

Gardianul, 13.05.2006, Vizita PF Patriarh Teoctist în Germania.

Programul de astăzi al vizitei întreprinse de PFP Patriarh în Germania cuprinde participarea la Sfânta Liturghie de la Capela românească din Berlin, apoi, așezarea pietrei de temelie a bisericii comunității românești din acest oras, în prezența ierarhilor ortodocși români din Europa și America, a membrilor clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române din Germania, Europa Centrală și de Nord, a reprezentanților Bisericilor Ortodoxe surori, ai Bisericilor Romano-Catolică și Evanghelică, a autorităților locale, delegațiilor comunităților românești din Germania etc.

După o agapă frățească, delegația BOR va pleca la Nürnberg, unde va avea loc o priveghere în Catedrala din oraș. Măine, PFP Patriarh Teoctist va săvârși Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Vizita se va încheia luni, când, după

participarea la Sfânta Liturghie, Prea Fericirea Sa și membrii delegației pe care o conduce se va înapoia în țară. Patriarhul României se află de joi într-o vizita oficială în Germania, unde s-a întâlnit cu membrii comunității românești din această țară, cu cancelarul Germaniei, doamna Angela Merkel, cu care a discutat problema integrării României în UE. (*Alexandru Brătianu*)

Duminică, 14 mai 2006

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 14 mai, ora 7:27: Eveniment important pentru ortodocșii români din Germania.

„Radiojurnal” - Eveniment important pentru românii ortodocși din Germania. Patriarhul Teoctist sfințește azi Biserica Mitropoliei Ortodoxe Române din Nürnberg. Ieri, la Berlin, PF Teoctist a pus piatra de temelie și a binecuvântat locul unde va fi ridicată Biserica „Sfinții Mihail și Gavriil”. Guvernul de la București sprijină financiar construirea lăcașului, potrivit trimisului nostru Remus Rădulescu.

Reporter: Locul noii biserici românești din Berlin a fost marcat printr-o cruce și o piatră, pe care este inscripționat anul 2006. Slujba binecuvântării acestui loc a fost oficiată de Patriarhul Teoctist al BOR, împreună cu episcopii români din Europa, și în prezența reprezentanților altor comunități ortodoxe din Berlin și ai bisericilor Catolică și Luterană. Terenul, pe care va fi ridicată biserica, a fost cumpărat cu ajutorul Guvernului României și a costat 500 de mii de euro. Secretarul de stat pentru românii de pretutindeni din MAE, Mihai Gheorghiu, prezent la Berlin, a declarat pentru RADIO ROMÂNIA că sprijinul acordat face parte dintr-un proiect intitulat „Mitropolitul Andrei Șaguna”, de susținere a identității creștin-ortodoxe a românilor din străinătate.

Mihai Gheorghiu: Vom ajuta și la construcția acestei biserici cu o sumă importantă, dar în toate discuțiile cu părintele paroh, cu comunitatea, am sfătuit, am îndemnat la solidaritate și la găsirea unor surse private. Este acum rândul comunității, a parohiei, să se organizeze și să aducă fondurile necesare pentru construcția bisericii.

Reporter: Patriarhul Teoctist a remarcat că, deși departe de țară, românii își păstrează credința și atașamentul față de Biserică.

PF Teoctist: Sunt cu emoție în mijlocul lor aici și împreună cu ei vreau să cred că îi avem în suflet pe toți frații noștri români de acasă.

Reporter: Biserica românească din Berlin, a cărei piatră de temelie a fost pusă ieri, va fi construită în stilul mănăstirilor din Bucovina, iar devizul estimativ se ridică la 2 milioane de euro.

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 14 mai, ora 13:12: Sfințirea Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

„Radiojurnal” - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, a asistat la Nürnberg la slujba de sfințire a Catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru

Germania, Europa Centrală și de Nord și oficiază în prezent Sfânta Liturghie. Transmite Remus Rădulescu:

Reporter: Aproximativ 1.000 de români au participat la sfințirea Catedralei Mitropolitane Ortodoxe din Nürnberg și acum asistă la Sfânta Liturghie oficiată în aer liber de Patriarhul Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române. Centrul mitropolitan a fost cumpărat în anul 2001 de la Biserica Evanghelică și amenajat ca o mănăstire ortodoxă cu hramul Sfinții Martiri Brâncoveni și Sfântul Mare Mucenic Dimitrie. Alături de Părintele Patriarh Teoctist, slujesc aici, la Nürnberg, mitropoliții Serafim Joantă al românilor ortodocși din Germania, Europa Centrală și de Nord, Iosif Pop al Europei Occidentale și Meridionale, Teofan al Olteniei și Bartolomeu al Clujului. Slujesc de asemenea ierarhi, reprezentanți ai Bisericilor Rusă și Greacă. Sunt prezenți reprezentanți ai Bisericilor Lutherană și Catolică din Germania. La slujba sfințirii catedralei, oficiate în limbile română și germană, au asistat și vicepremierul landului Bavaria, Günther Beckstein, care a punctat în cuvântul său semnificația acestui moment pentru comunitatea română și germană.

Günther Beckstein: Sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun în perioada în care România vine tot mai repede spre UE. Unirea Europei înseamnă o depășire a rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict.

Reporter: Patriarhul Teoctist a dăruit vicepremierului bavarez o icoană cu Iisus Hristos și a spus că este simbolul care îi unește pe creștini.

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 14 mai, ora 22:05: Patriarhul Teoctist a sfințit Catedrala Mitropoliei Ortodoxe Române din Nürnberg.

Correspondență din Nürnberg - Reporter: Remus Rădulescu - Patriarhul Teoctist a sfințit astăzi Biserica din Nürnberg a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Reporter: Catedrala Mitropoliei Ortodoxe Române din Nürnberg a primit astăzi binecuvântarea, după ani de lucrări de adaptare pentru necesitățile cultului ortodox. Ea a fost o Biserică Evanghelică și, în 2001, a fost cumpărată de Mitropolia păstorită de ÎPS Serafim Joantă. În ultimii cinci ani a fost pictată în stil bizantin și, astăzi, patriarhul Teoctist al BOR a sfințit-o în cadrul unei slujbe la care au participat mai mulți ierarhi români din țară și străinătate, reprezentanți ai altor Biserici Ortodoxe și ai Bisericilor Evanghelică și Catolică din Germania. Guvernul României a fost reprezentat la Nürnberg de secretarul de stat pentru românii de pretutindeni, Mihai Gheorghiu, și secretarul de stat pentru culte, Adrian Lemeni. A fost de față și vicepremierul landului Bavaria, Günther Beckstein. Cei 1.000 de români prezenți la sfințire au trecut, după tradiție, prin altarul bisericii, iar după slujbă au participat la o masă festivă.

Rompres, 14.05.2006, Patriarhul Teoctist va sfinți Catedrala Mitropolitană din Nürnberg.

Trimisul special al Rompres, Ana Alexandrescu, transmite: - Patriarhul Teoctist, înconjurat de ierarhii români din Diaspora și de cei ai Bisericilor Ortodoxe

surori din Germania, va oficia, duminică, la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

La solemnitate sunt așteptați peste 500 de credincioși.

De asemenea, vor participa ministrul de interne german și vicepremier al landului Bavaria, Gunter Beckstein, reprezentanți ai altor Biserici creștine, membri clerici și mireni ai Adunării Eparhiale a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, reprezentanți ai autorităților locale din Nürnberg și secretari de stat din Ministerul Culturii și Cultelor, care vor citi mesajele autorităților din București.

Vizita intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

La 24 aprilie, secretarul de stat bavarez Karl Freller a înmănat documentul de recunoaștere a mitropolitului Serafim Joantă. Până acum, Mitropolia avea statut de asociație. Freller a exprimat regrete pentru durata lungă a procedurii de recunoaștere, fapt cauzat de introducerea unei noi legislații în materie de corporații după scandalul financiar iscat în anul 1998 în jurul Ordinului Teuton.

Conform datelor existente la Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxemburg și țările scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de corporație, Mitropolia Ortodoxă Română de la Nürnberg are dreptul, pe viitor, la ore de religie în școli. În Nürnberg trăiesc 30.000 de români.

Rompres, 14.05.2006, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române Teoctist a sfințit Catedrala Mitropolitană din Nürnberg.

Trimisul special al Rompres, Ana Alexandrescu, transmite: Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, a sfințit, duminică, Catedrala Mitropolitană din Nürnberg, în cadrul unei slujbe impresionante la care au participat preoți români din diaspora, mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Serafim, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Iosif, Mitropolitul Olteniei, Teofan, și Mitropolitul Clujului, Bartolomeu.

La ceremonie au fost prezenți, de asemenea, reprezentanți ai celorlalte Biserici creștine din Germania.

Odată cu sfințirea catedralei, la picioarele altarului au fost așezate, alături de actul de ctitorire a lăcașului, părțile de sfinte moaște.

Vremea ploioasă nu i-a împiedicat pe cei peste 500 de credincioși români să asiste la slujba oficiată în aer liber. Aceștia au venit atât de pe tot cuprinsul Germaniei, cât și din Austria, Serbia, Luxemburg și Danemarca, țări ce aparțin de Mitropolia Germaniei.

În Centrul mitropolitan funcționează o mănăstire de maici și o sală unde românii se strâng la povești după slujbe și unde se organizează diverse programe pentru copii. Cei peste 30.000 de români din Nürnberg au de asemenea, o emisiune de radio și un ziar.

Edificiul a fost cumpărat de Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei în anul 1999, pentru aproximativ un milion de euro, de la Biserica Evanghelică, construcția fiind la origine o gară.

Amenajarea ei a durat 2 ani. Pe dinăuntru, Catedrala a fost împodobită conform tradiției românești, iar pereții au fost acoperiți de picturile lui Grigore Popescu Muscel. Lăcașul poartă hramul Sfinților Mucenici Martiri Brâncoveni și al Sfântului Mare Mucenic Dimitrie.

„Această biserică este rodul rugăciunilor și jertfei preoților și credincioșilor din toată Mitropolia noastră. Aici s-au investit aproape 1,5 milioane de euro din care peste un milion de la credincioși, prin contribuții benevole, în condițiile în care nu avem un sistem de impozitare ca și bisericile mari din Germania”, a precizat mitropolitul Serafim.

Prezent la eveniment, vicepremierul landului Bavaria, ministrul de interne Gunther Beckstein, a subliniat că „sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun în perioada în care România vine tot mai repede spre Uniunea Europeană”. Unirea Europei, a adăugat el, „înseamnă o depășire a rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict”. Patriarhul i-a dăruit vicepremierului Gunther Beckstein o icoană. La 24 aprilie, secretarul de stat bavarez Karl Freller a înmănat documentul de recunoaștere mitropolitului Serafim Joantă. Până acum, Mitropolia avea statut de asociație. Freller a exprimat regrete pentru durata lungă a procedurii de recunoaștere, fapt cauzat de introducerea unei noi legislații în materie de corporații după scandalul financiar iscat în anul 1998 în jurul Ordinului Teuton.

Conform datelor existente la Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxemburg și țările scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de corporație, Mitropolia Ortodoxă Română de la Nürnberg are dreptul, pe viitor, la ore de religie în școli. În Nürnberg trăiesc 30.000 de români.

Sfințirea catedralei intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut recent, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

Luni, 15 mai 2006

RADIO ROMÂNIA ACTUALITĂȚI (RADOR), 15 mai, ora 7:22: Pentru românii din Germania, două evenimente au marcat sfârșitul de săptămână.

Pentru românii din Germania două evenimente au marcat sfârșitul de săptămână: punerea pietrei de temelie a bisericii române din Berlin și sfințirea Catedralei Mitropoliei Ortodoxe din Nürnberg. Patriarhul Teoctist a participat la ambele evenimente și consideră că și acestea au o contribuție importantă la integrarea în Uniunea Europeană. Remus Rădulescu are un reportaj:

Reporter: Mitropolitul Serafim Joantă consideră că statutul de corporație publică dat Mitropoliei și faptul că are o catedrală așază Biserica Ortodoxă Română în rândul bisericilor istorice din Germania.

Serafim Joantă: Actul sfințirii bisericii catedrale a Mitropoliei noastre din Nürnberg, împreună cu tot complexul de clădiri, mănăstirea Sfinții Martiri Brâncoveni, reprezintă pentru noi toți un nou început și în sensul în care am fost recunoscuți de curând de toate landurile din Germania ca și corporație de drept public.

Am fost, deci, puși în rândul bisericilor mari, în rândul bisericilor istorice care au o implicare culturală și spirituală deosebită în societatea germană.

Reporter: La momentele festive pentru comunitățile românești din Germania a participat și secretarul de stat pentru românii de pretutindeni, Mihai Gheorghiu.

Mihai Gheorghiu: Creăm programe cum e programul „Mitropolit Andrei Șaguna” de susținere a identității religioase ortodoxe. Nu vom susține numai comunitățile românilor ortodocși. Vom susține și comunitățile românilor catolici, tocmai pentru a prezerva fiecareia identitatea sa spirituală.

Reporter: La finalul vizitei, Patriarhul Teoctist crede că din punct de vedere bisericesc, România e pregătită pentru intrarea în Uniunea Europeană.

PF Teoctist: După cum ne-am simțit astăzi în Europa, vom fi în Europa și formal, după cum formal Mitropolia noastră acum intră în funcțiuni și în rândul celorlalte biserici oficiale recunoscute de stat.

Cronica Română, 15.05.2006 - Aflat la Berlin, PF Teoctist a fost primit la Cancelaria Germaniei.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PF Părinte Teoctist, a fost primit, vineri, la Cancelaria Germaniei, de directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educație și Religie, Ulrich Roppel, în condițiile în care cancelarul Angela Merkel nu se află în țară.

În cadrul întâlnirii, Patriarhului BOR i-au fost transmise, din partea Angelei Merkel, asigurări în legătură cu susținerea apropiatei integrări a României în Uniunea Europeană. Plecând de la relațiile diplomatice excelente dintre cele două țări, Germania sprijină România în eforturile de aderare, în contextul procesului de ratificare a Tratatului de aderare de către Parlamentul german, care se va finaliza în luna octombrie, a subliniat Ulrich Roppel. În opinia sa, „românii nu mai reprezintă o problemă pentru statul german, majoritatea integrându-se în societate, fapt datorat și rolului jucat de preoți”.

De asemenea, Ulrich Roppel a precizat că, pentru autoritățile politice europene, întâlnirea ecumenică de la Sibiu, care va avea loc în 2007, reprezintă un eveniment care va juca un rol important în stabilitatea relațiilor interreligioase de pe continent. Totodată, directorul din Cancelaria Germaniei a apreciat eforturile autorităților române și ale cultelor în contextul recentelor inundații din România.

PF Părinte Teoctist - primit și de câte un reprezentant al Bisericilor Evanghelică și Romano-Catolică - a mulțumit pentru sprijinul acordat românilor din Germania, în urma căruia Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord a obținut statutul de corporație de drept public, subliniind, în context, relațiile excelente dintre BOR și cele două biserici majoritare din Germania – evanghelică și romano-catolică.

Prea Fericirea Sa a mulțumit autorităților germane pentru sprijinul acordat atât Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, care a primit recent, în Landul Bavaria, statutul de corporație de drept public, cât și românilor din Germania, în general. Acest sprijin este o mărturie concretă a

relațiilor excelente pe care Biserica Ortodoxă Română le are, în egală măsură, cu cele două Biserici tradiționale din Germania, cea Evanghelică și cea Romano-Catolică.

În numele celor peste 22 milioane de români ortodocși din țară și din străinătate, Prea Fericirea Sa a mulțumit pentru sprijinul acordat României de către Germania, în efortul de integrare al țării noastre în Uniunea Europeană, subliniind faptul că toate cultele din România susțin acest demers, concretizat prin Declarația comună de la Snagov, semnată de toți șefii de Biserici și culte religioase la 16 mai 2000.

Delegatia BOR a fost întâmpinată de oficialități și credincioși

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, PF Teoctist, însoțit de o delegație a BOR din care a făcut parte și Mitropolitul Olteniei, IPS Teofan, a fost întâmpinat, joi, la capela ortodoxă din Berlin, de zeci de credincioși români. Tineri îmbrăcați în costume tradiționale românești, i-au oferit părintelui patriarh pâine și sare.

Delegația a fost primită de ambasadorul României în Germania, Bogdan Mazuru, de Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord, IPS Serafim Joantă și de Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, IPS Iosif Pop. Ierarhii au oficiat Te-Deumul, la final fiind ciocnite ouă roșii cu credincioșii.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezentat scopul vizitei delegației române în Germania, respectiv punerea pietrei de temelie la noua biserică a comunității ortodoxe române din Berlin și sfințirea Catedralei Mitropolitane din Nürnberg. De amintit faptul că, în 1943, statul român a cumpărat la Berlin biserica „Ierusalim”, care ulterior a fost distrusă de bombardamente în anul 1945. Prin strădaniile P.C. Pr. Constantin Mihoc, viața duhovnicească a acestei comunități se va desfășura pe mai departe în noul locaș de cult, a cărui temelie se pune cu prilejul acestei vizite.

PF Patriarh Teoctist a spus că „în viața mea, am văzut de multe ori împlinindu-se gândurile credincioșilor, așadar, cea mai frumoasă coroană a vieții noastre este să slujim Biserica și credincioșii, oriunde ar fi ei. Rugăciunile lor au făcut să aibă ecou intervențiile Mitropolitului Serafim și nădejdea părintelui Mihoc, care a lăsat în țară catedra universitară, și a venit aici, să îl slujească pe Mântuitorul Iisus Hristos”.

Pentru românii din Germania se construiește o biserică, iar o catedrală a fost sfințită

Cu prilejul acestei vizite Părintele Patriarh a pus, sâmbătă, la Berlin piatra de temelie și a binecuvântat locul unde va fi ridicată biserica „Sfinții Mihail și Gavriil”. Poziționată în apropiere de Poarta Brandenburg, într-o zonă plină de verdeață a Berlinului de Vest, biserica va fi construită pe un teren achiziționat în urmă cu o lună, care măsoară aproximativ 1.500 de mp. Aici se află, în prezent, o capelă în care preotul prof. dr. Constantin Mihoc oficiază slujbe pentru cele 50-60 de persoane care se reunesc aici în mod regulat.

Mitropolitul Serafim a subliniat că „totul se datorează lucrării părintelui Mihoc, care, de la început, a știut să îi adune pe credincioși, să îi mobilizeze”. Conform Mitropolitului Germaniei, biserica, al cărei plan a fost finalizat, va avea o arhitectură specifică ctitoriilor lui Ștefan cel Mare.

Terenul a costat aproximativ 600.000 de euro, dintre care 60.000 provin din donațiile credincioșilor, iar restul de la statul român.

În Berlin trăiesc aproximativ 5.000 de români, conform datelor oficiale, iar preotul își dorește să îi atragă pe cât mai mulți în biserică.

PF Teoctist, înconjurat de ierarhii români din diaspora și ai Bisericilor Ortodoxe surori din Germania, a oficiat ieri la Nürnberg, Sfânta Liturghie și slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. La solemnitate au luat parte IPS Bartolomeu, IPS Teofan, Mitropolitul Augustinos al grecilor din Germania și alți ierarhi ai bisericilor catolice și evanghelice cât și reprezentanți ai autorităților locale. Mitropolitul pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, IPS Serafim Joantă a subliniat sprijinul acordat de autoritățile locale germane, care permit desfășurarea tuturor manifestărilor religioase. Vizita PF Teoctist intervine în contextul în care Bavaria a recunoscut, la sfârșitul lunii aprilie, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. (Virgil Nesa)

Azi, 15.05.2006, PF Teoctist a mulțumit Germaniei pentru sprijinirea integrării.

Patriarhul Teoctist le-a mulțumit autorităților germane pentru sprijinul acordat în efortul de integrare a României în UE și pentru sprijinirea Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, a anunțat Patriarhia Română.

Prea Fericitul Teoctist s-a întâlnit, în cadrul unei vizite în Germania, cu secretarul de stat pentru relațiile cu Bisericile din străinătate, Ulrich Roppel, prilej cu care a mulțumit pentru sprijinul acordat României în efortul de integrare în Uniunea Europeană, subliniind faptul că toate cultele din România susțin acest demers (concretizat în Declarația comună de la Snagov, semnată de toți șefii de biserici și culte religioase). De asemenea, Patriarhul Teoctist a mulțumit autorităților germane pentru sprijinul acordat Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, care recent a primit, în landul Bavaria, statutul de corporație de drept public.

La rândul lor, reprezentanții autorităților germane au susținut că Germania sprijină integrarea României în Uniunea Europeană ca urmare a bunelor relații existente între cele două state, a felului în care românii s-au integrat în societatea germană, dar și a activității preoților ortodocși în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Patriarhul Teoctist a oficiat, sâmbătă, slujba de sfințire a pietrei de temelie a bisericii comunității românești din Berlin. Ieri, Prea Fericitul Părinte Teoctist a oficiat Sfânta Liturghie precedată de slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania,

Europa Centrală și de Nord de la Nürnberg cu hramul Sfinților Martiri Brâncoveni și al Sfântului Mare Mucenic Dimitrie.

Prezent la eveniment, Günther Beckstein, ministrul de interne și vicepremier al landului Bavaria, a precizat că „sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun în perioada în care România vine tot mai repede spre UE. Unirea Europei înseamnă depășirea rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict”. Părintele Patriarh Teoctist a oferit în dar vicepremierului landului Bavaria o icoană cu chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos pictată în tradiția ortodoxă, spunându-i că „Mântuitorul Iisus Hristos este Cel care i-a adunat astăzi în această catedrală pe creștinii de diferite confesiuni din Germania”, informează Biroul de presă al Patriarhiei Române.

Ziua, 15.05.2006, Catedrală Ortodoxă Română la Nürnberg.

Prea Fericitul Parinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a oficiat, ieri, Sfânta Liturghie, precedată de slujba de sfințire a catedralei Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord de la Nürnberg cu hramul Sfinților Martiri Brâncoveni și al Sfântului Mare Mucenic Dimitrie. Prezent la acest eveniment bisericesc, Günther Beckstein, ministru de Interne și vicepremier al landului Bavaria, a precizat că „sfințirea acestei catedrale este un semn foarte bun în perioada în care România vine tot mai repede spre Uniunea Europeană. Unirea Europei înseamnă depășirea rănilor vechi și eliminarea oricărui conflict”. Părintele Patriarh Teoctist a oferit în dar vicepremierului landului Bavaria o icoană cu chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos pictată în tradiția ortodoxă, relatează un comunicat al Patriarhiei Române. (D.E.)

Cotidianul, 15.05.2006, Dintr-o simplă asociație, Biserica Ortodoxă a devenit, din punct de vedere juridic, egală Bisericilor tradiționale.

Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord a fost recunoscută recent în Bavaria, unde instituția a devenit o corporație de drept public. Aceasta presupune că Mitropolia va avea un statut juridic care îi conferă aceleași drepturi ca ale Bisericilor tradiționale, cum ar fi Biserica Evanghelică sau Biserica Romano-Catolică.

Cea mai importantă consecință a recunoașterii va fi predarea religiei ortodoxe în școlile în care învață copii români. Potrivit datelor furnizate de Ministerul de Interne al Bavariei, în Germania, Austria, Luxemburg și țările scandinave, de care Biserica Ortodoxă Română se ocupă prin Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord, trăiesc peste 300.000 de români ortodocși, dintre care 30.000 doar în Nürnberg.

După înmânarea, pe 24 aprilie, a documentului de recunoaștere a mitropolitului Serafim Joantă, ieri, patriarhul Teoctist, însoțit de câțiva mitropoliți din țară, a participat la sfințirea Catedralei Ortodoxe din Nürnberg. La ceremonie au participat sute de români din regiunile învecinate, precum și reprezentanți ai celorlalte Biserici creștine din Germania. Clădirea, inițial o gară, a fost cumpărată în 1999

cu un milion de euro, iar amenajarea a durat doi ani. Centrul mitropolitan cuprinde și o mănăstire de maici. Românii din Nürnberg au o emisiune de radio și un ziar.

Marti 16.05.2006

Rompres, 16.05.2006, Patriarhul Teoctist apreciază rezultatele vizitei pe care a efectuat-o în Germania.

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist, a efectuat o vizită în Germania, în perioada 11-15 mai, pentru a pune piatra de temelie a Bisericii comunității române din Berlin și pentru a sfinți Catedrala Mitropolitană din Nürnberg.

De asemenea, Patriarhul BOR a avut o întrevedere, la Cancelaria Germaniei, cu autorități ale statului, care l-au asigurat de susținerea aderării României la Uniunea Europeană.

Directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educație și Religie, din Cancelarie, Ulrich Roppel, declara vineri că „românii nu mai reprezintă o problemă pentru statul german, majoritatea integrându-se în societate”.

Ambasadorul României la Berlin, Bogdan Mazuru, a afirmat că relațiile dintre românii din Germania sunt apropiate, aceștia constituind o comunitate înche-gată. El a apreciat că o nouă biserică „nu va face altceva decât să consolideze cre-dința și tradițiile românești”.

La finalul vizitei, Patriarhul Teoctist a declarat Agenției ROMPRES, că „părăsește Germania cu gânduri înălțate către Dumnezeu, care le-a ajutat preoților și românilor de aici să își îndeplinească îndatorirea față de Biserica strămoșească”.

Patriarhul Teoctist, înconjurat de un sobor de preoți, a pus, sâmbătă dimineața, piatra de temelie a viitoareii biserici românești din Berlin, care va fi construită pe un teren de 1.500 de metri pătrați, aflat în zona centrală a capitalei germane.

Evenimentul a însemnat, în opinia Patriarhului Teoctist „un act care trece de limitele timpului și ale spațiului, pentru că o biserică este împărăția lui Dumnezeu pe pământ”.

„Acest act de refacere a bisericii, pe care am avut-o în Berlin înainte de război, înainte ca acest oraș martir să treacă prin tragedia bombardamentelor, în-seamnă refacerea valorii credinței”, consideră întâistătorul BOR.

Duminică, Patriarhul Teoctist a sfințit Catedrala Mitropolitană din Nürnberg, alături de ierarhii români din diaspora, de reprezentanții celorlalte Biserici creș-tine din Germania și de autorități locale, printre care și vicepremierul Landului Bavaria, Gunther Beckstein. La eveniment au asistat peste 1.000 de români.

„La Nürnberg am găsit întreaga noastră țară, cu sfinții, cu istoria și cu oamenii ei. Din întreaga Europă, până în Canada, în SUA, chiar în India și în Africa, românii au darul aparte de a uimi lumea cu credința lor”, a spus Patriarhul Teoctist.

Manifestarea a fost mediatizată de presa germană, atrăgând, astfel, și români care nu știau de existența centrului mitropolitan din Nürnberg.

Pe 24 aprilie, Bavaria a recunoscut, cu titlul de corporație de drept public, Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord.

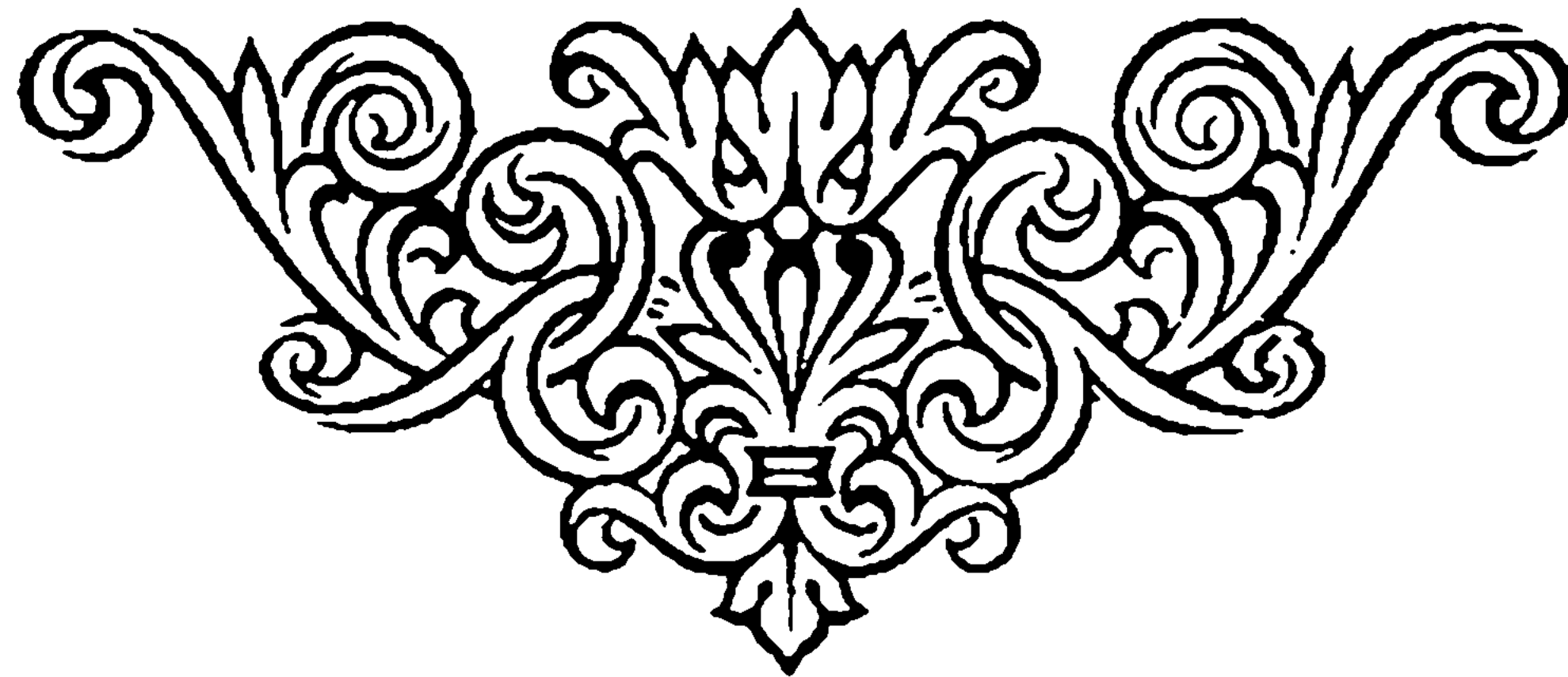
Conform datelor oficiale, în Germania, Austria, Luxemburg și în țările scandinave trăiesc peste 300.000 de români ortodocși. În calitate de corporație, Mitropolia Ortodoxă Română din Germania, Europa Centrală și de Nord are dreptul pe viitor la ore de religie în școli și la perceperea unei taxe de la enoriași.

În prezent, mitropolia numără 37 de parohii și o mănăstire în Germania, șapte parohii în Suedia, cinci în Austria și câte o parohie în Luxemburg și în Danemarca.

Din delegație au făcut parte Mitropolitul Clujului, Bartolomeu, Mitropolitul Olteniei, Teofan, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Iosif, responsabilii cu cultele din Administrația Prezidențială și Ministerul Culturii și Cultelor.

Pr. Cons. CONSTANTIN STOICA

Diac. COSTIN SPIRIDON

INSTALAREA PREA SFINȚITULUI EPISCOP DR. AMBROZIE MELEACĂ ÎN JILȚUL DE EPISCOP AL GIURGIULUI

Duminică, 9 aprilie 2006

Episcopia Giurgiului a fost înființată în anul 2000, când, *Prea Fericitul Părinte Teoctist*, după îndelungă chibzuire și sfătuire cu membrii Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei și urmare hotărârii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor din 20 ianuarie 2000, a dat curs dorinței exprimate de preoții și credincioșii din cuprinsul județului Giurgiu și a înaintat spre aprobare, Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești, în sesiunea 23-24 ianuarie 2000, înființarea și înscrierea în articolul 5, paragraful 4 din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* a acestei noi alcătuirii administrativ-bisericești menită să sporească și să întregască eforturile misionar-pastorale, culturale și spirituale la care Biserica Ortodoxă Română este chemată să dea bun răspuns, ocupând locul al 29-lea, după Episcopia Alexandriei și Teleormanului.

Grija neconținută a Prea Fericirii Sale, pentru viitorul Bisericii Neamului, precum și statornica stăruință în așezarea temeinică a lucrurilor au făcut ca, de la înființarea eparhiei și până la alegerea titularului ei, să se petreacă o bună bucată de vreme, îndeajuns pentru ca ispitele de tot felul să se lămurească și să se risipească precum neghina de grâu.

În acest sens, Sfântul Sinod, luând act de candidații propuși de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei a propus ca în data de 8 februarie 2006 să fie convocat Măritul Colegiul Electoral Bisericesc, în vederea alegerii ierarhului pentru Episcopia de la Giurgiu.

În urma scrutinului regulamentar desfășurat și a validării acestuia în ședința Sfântului Sinod din 9 februarie 2006, Prea Fericitul Părinte Patriarh a anunțat că primul episcop al Giurgiului, cu binecuvântarea lui Dumnezeu și din dragostea credincioșilor, va fi *Prea Sfințitul Dr. Ambrozie Sinaitul, Episcop-vicar Patriarhal*, data instalării urmând a fi stabilită în funcție de buna derulare a celor trebuincioase și de cuviință, după rânduiala cunoscută.

Astfel, ziua de *9 aprilie a anului 2006, Duminica a 5-a din Postul Mare*, închinată Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca, va rămâne în mintea și inima locuitorilor străvechii urbe giurgiuvene ca sărbătoare și zi de aleasă prăznuire: instalarea primului episcop în scaunul nou înființatei Episcopii a Giurgiului.

După o îndelungă așteptare, visul vrednicilor credincioși de a avea un părinte, un păstor și un îndrumător duhovnicesc mai aproape de ei s-a împlinit, prin purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a ctitorit, în acest fel, al doisprezecelea scaun arhieresc din timpul arhipăstoririi sale ca Patriarh al României.

Pentru a săvârși ceremonia instalării, Prea Sfințitul Episcop Dr. Ambrozie, însoțit de PF Părinte Patriarh Teoctist, au sosit la Giurgiu sâmbătă, 8 aprilie 2006, unde, la intrarea în oraș, au fost întâmpinați de către autorități, preoți și credincioși, din delegația de primire făcând parte Dl. Noruț Stănișteanu, prefectul județului Giurgiu, Dl. Ioan Boianu, președintele Consiliului județean, Dl. Lucian Iliescu, primarul municipiului, alți reprezentanți ai autorităților locale, protoierei și preoți din eparhie; după ce primarul municipiului Giurgiu a înmănat primului episcop al cetății cheia orașului, un grup de copii îmbrăcați în costume naționale specifice au oferit înalților ierarhi buchete de flori.

După momentul întâmpinării, înalții ierarhi, însoțiți de reprezentanții autorităților, s-au oprit la catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din centrul orașului unde au fost întâmpinați, după tradiție, cu Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce de PS Petroniu Sălăjeanu, Arhiereul-vicar al Episcopiei Oradiei, care, înconjurat de un sobor de slujitori și un număr mare de credincioși, a oficiat slujba Vecerniei.

A urmat apoi slujba *Te-Deum*-ului după care, PC pr. Protoiereu Constantin Buga a rostit un cuvânt de întâmpinare, iar primarul municipiului, Dl. Lucian Iliescu, a înmănat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist *Diploma de Cetățean de Onoare al municipiului Giurgiu*, acordată prin hotărârea Consiliului municipal.

Răspunzând invitației de a rosti un cuvânt de binecuvântare, Prea Fericirea Sa s-a adresat celor prezenți și a mulțumit reprezentanților autorităților pentru primirea făcută și pentru sprijinul dat în organizarea Episcopiei Giurgiului subliniind că această lucrare, deși începută mai de mult, a rodit acum, cu răbdare și înțelepciune, alegându-i-se ca prim titular „pe unul dintre colaboratorii mei, PS Ambrozie, doctor în teologie, pe care vi l-am adus acum cu dragostea noastră și cu bunăvoința dumneavoastră, să vă fie spre ajutor, spre mângâiere și spre creștere duhovnicească... Nădăjduiesc că veți avea un episcop nu numai tânăr, dar și aprins de virtuțile tinereții pentru slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii, care va păstori aici preoți vrednici și credincioși buni, cum i-am văzut și astăzi, la întâmpinarea noastră, până la tineri și copii de școală”.

Așa cum a fost prevăzut în protocolul stabilit prin consultare cu autoritățile locale, a doua zi, Duminică, 9 aprilie 2006, a avut loc ceremonia instalării Prea Sfințitului Episcop Dr. Ambrozie, potrivit rânduielii tradiționale a Bisericii noastre, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii ce s-a săvârșit în catedrala cu hramul Adormirea Maicii Domnului.

Și pentru ca bucuria să fie deplină, Dumnezeu, în marea Sa bunătate, a revărsat din darurile Sale cele bogate și a dăruit tuturor celor care au avut râvna să participe la această sărbătoare, o zi frumoasă de primăvară, mângâiată de razele calde ale soarelui, încununând astfel măreția zilei.

Cu mic, cu mare, de la pruncii purtați de părinți lor și până la cele mai înalte autorități locale, giurgiuvenii au dorit să se facă părtași acestui moment istoric și au primit cu bucurie și bunăcuviință românească pe Patriarhul României, care, înconjurat de o cunună de membri ai Sfântului Sinod și ierarhi invitați din Bulgaria și Grecia, precedați de un grup de vlășcenii călări, îmbrăcați în straiile speci-

fice zonei și purtători de prapuri, au pornit în procesiune către catedrala „Adormirea Maicii Domnului”, unde s-a săvârșit ceremonia întronării.

Între cei prezenți s-au numărat prefectul și președintele consiliului județean, deputați și senatori, primarul municipiului Giurgiu, reprezentanți ai armatei și jandarmeriei, personalități din lumea culturală, protopopi, consilierii patriarhali și consilieri ai eparhiilor vecine, precum și un număr mare de preoți și călugări și invitați din Grecia și Italia.

După drumul parcurs de la Episcopie până la catedrală, soborul de arhieriei, preoți și diaconi, înveșmântați în strălucitoarele odăjdii liturgice, au fost întâmpinați în fața catedralei de o mulțime de credincioși care, împreună cu elevii Seminarului Teologic din Giurgiu, intonau imnul arhieresc, dovedind astfel că bucuria era dublată și de conștientizarea importanței evenimentului la care participau, nu doar în sensul prezenței trupesti cât mai ales al celei sufletești. În acordurile fanfarei militare care a intonat imnul național al României, soborul a intrat în catedrală în timp ce mulțimea, împreună cu tineri soldați au format un lanț viu.

Ca și întregul oraș, care era îmbrăcat în haine de sărbătoare, catedrala, o impozantă alcătuire arhitectonică, era împodobită de lumina din sufletele celor care așteptau cu duhovnicească nerăbdare să cânte într-un glas „Vrednic este” pentru primul titular al scaunului Episcopiei Giurgiului.

Sfânta Liturghie a început la orele 10.00, fiind oficiată de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, înconjurat de un impresionant sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Din soborul arhieriei au făcut parte: IPS Mitropoliți *Teofan* al Olteniei și *Ilarion* de Silistra, IPS Arhiepiscopi *Teodosie* al Tomisului, *Nifon* al Târgoviștei și *Andrei* al Alba-Iuliei, PS Episcopi *Neofit* de Ruse, *Augustin* al Germaniei, *Ghe-rasim* al Râmnicului, *Epifanie* al Buzăului și Vrancei, *Calinic* al Argeșului, *Casian* al Dunării de Jos, *Nicodim* al Severinului și Strehaiei, *Damaschin* al Slobo-ziei și Călărașilor, *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, *Ambrozie* al Giurgiuului, *Daniil*, Episcop-loctiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului, *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcopi *Vincentiu* Ploieșteanul și *Ciprian* Câmpineanul, Vicari-patriarhali, PPSS Episcopi-vicari *Varsanufie* Prahoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor și *Gurie* Gorjanul al Arhiepiscopiei Craiovei și PS Arhieriu-vicar *Petroniu Sălăjeanul* al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului.

Slujba Sfintei Liturghii s-a desfășurat după tipicul obișnuit, răspunsurile liturgice fiind date de corul Seminarului Teologic „Sfântul Ioan Valahul” din Giurgiu.

Ceremonia de instalare s-a desfășurat, potrivit tradiției noastre bisericești, după *Sfânta Evanghelie* (Marcu 10,32-45). La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, dl. *Bogdan Tătaru Cazaban*, consilier de stat la Președinția României, a dat citire decretului prezidențial nr. 195 din 22 februarie 2006, semnat de Dl. Președinte Traian Băsescu, prin care *Prea Sfințitul Ambrozie Meleacă*, Episcop Vicar-patriarhal, se recunoaște în funcția de Episcop al Giurgiuului, iar PS Episcop Vicar-patriarhal *Vincentiu Ploieșteanul*, Secretarul Sfântului Sinod, a dat citire **Gramatei mitropolitane** de instalare cu următorul cuprins:

T E O C T I S T

DIN MILA LUI DUMNEZEU, PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI, LOCTIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR

*Prea iubitului cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din de Dumnezeu păzita Episcopie a Giurgiului și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei **GRAMATE MITROPOLITANE**, har și pace de la Dumnezeu, Părintele nostru Cel din ceruri, iar de la noi binecuvântare arhipăstorească.*

Se cuvine să facem cunoscut tuturor că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care veghează neconținut la împlinirea bunelor dorințe bisericești, având ca scop propășirea vieții religioase în Sfânta noastră Biserică, a găsit cu cale să vină întru întâmpinarea mai vechilor și numeroaselor solicitări ale clerului și credincioșilor din județul Giurgiu, exprimate de-a lungul anilor, susținute și de glasul autorităților locale, pentru înființarea unei episcopii cu sediul în municipiul Giurgiu și cu jurisdicție canonică asupra acestui județ.

Astfel, luând aminte la bogăția tradițiilor spirituale, istorice, culturale și religioase din această zonă limitrofă bătrânului Danubiu, cu populație ortodoxă, și ținând seamă de atestarea documentară din străvechi timpuri a cetății Giurgiu, a cărei amintire se face în timpul voievodului Mircea Cel Bătrân, precum și de importanța sa de port și pod la Dunărea, unde se încrucișează cursul apelor de la Apus la Răsărit cu calea ferată care străbate ținuturile de la Nord la Sud, înfrățind Biserici, țări și popoare;

Cunoscute fiind preocupările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor pentru a da curs cerințelor de asistență socială în spitale, în așezăminte de ocrotire socială și în unitățile militare, precum și dorințele forurilor superioare bisericești de a răspunde unei administrări și conduceri eficiente și unitare a parohiilor și instituțiilor bisericești din județul Giurgiu, prin coordonarea pregătirii a viitorilor slujitori bisericești în Seminarul teologic liceal din Giurgiu, a predării religiei în instituțiile de învățământ public din acest județ;

Dat fiind faptul că toate acestea au fost îmbrățișate cu bucurie și bunăvoință de autoritățile locale de stat ale județului și municipiului Giurgiu, care au oferit spațiul corespunzător pentru activitatea administrativă a viitoarei eparhii și pentru reședința chiriarhului acesteia;

De asemenea, văzând hotărârea Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, din 20 ianuarie 2000, pentru înființarea Episcopiei Giurgiului, cu jurisdicția canonică asupra unităților bisericești din județul Giurgiu, parohii și mănăstiri, între care voievodala mănăstire de la Comana și mai noua mănăstire Delta Neajlovului;

Sfântul Sinod al Bisericii Române, examinând motivele pastoral – misionare, administrativ–bisericești, istorice, culturale, și geografice, și pe temeiul prevederilor art. 7 al. 2 și 3 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii

*Ortodoxe Române, în ședința sa din 23 februarie 2000, a aprobat înființarea Episcopiei Giurgiului, cu sediul în municipiul Giurgiu, având întinderea jurisdicțională asupra județului Giurgiu ca sufragana a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, iar Adunarea Național Bisericească, în ședința sa din 24 ianuarie 2000, în baza prevederilor art. 20 lit. "e" și ale art. 206, din același Statut, a luat act de înființarea noii Episcopii a Giurgiului și a aprobat amendarea articolului 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în sensul că la paragraful I, punctul 9, s-a înscris **Episcopia Giurgiului, cu sediul în municipiul Giurgiu, cea de-a 12-a eparhie din țară, în rândul eparhiilor înființate sau restaurate în timpul arhipăstoririi Noastre ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române;***

La rândul Nostru, ca smerit slujitor al lui Hristos în vrednicia de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Locțiitor al Cesareei Capadociei și Arhiepiscop al Bucureștilor, cunoscând că Sfântul Sinod și Adunarea Națională Bisericească au aprobat înființarea Episcopiei Giurgiului și călăuzit de îndatorirea de a nu lăsa această nouă episcopie lipsită de canonicul ei arhipăstor, am purces, mai întâi, la alegerea membrilor în Adunarea Eparhială a Episcopiei Giurgiului și a celorlalte foruri eparhiale, confirmând, în calitatea Noastră de Patriarh, această Adunare prin Decizia Patriarhală nr.2 din 1 septembrie 2005.

Măritul Colegiu Electoral Bisericesc, convocat de Noi la 8 februarie 2006, la Palatul Patriarhal din București, a ales dintre candidații desemnați de Sfântul Sinod pe postul vacant de episcop al Episcopiei Giurgiului, pe Prea Sfințitul Episcop – Vicar Patriarhal Ambrozie Sinaitul, care s-a arătat vrednic de această chemare, prin alegerea și îmbrățișarea cinului monahal în vatra de trăire duhovnicească a Mănăstirii Crasna, din județul Prahova; prin mărturisirea și împlinirea credinței noastre strămoșești; prin pregătirea teologică dobândită la Facultatea de Teologie din București și la Facultatea de Teologie din Salonic (Grecia), unde a obținut și titlul de Doctor în teologie distingându-se și pe plan publicistic, prin articole, studii teologice, predici și cuvântări publicate în revistele noastre bisericești sau volume aparte; prin vocația și râvna sa de teolog, cercetător și de slujitor al Sfântului Altar; ca stareț al Schitului Darvari din București, în perioada 1996 – 2000, de a cărui restaurare s-a îngrijit; ca episcop vicar – patriarhal, funcție pe care a onorat-o până acum timp de 5 ani; prin ascultările și încredințările ce le-a primit și prin activitatea administrativă, de conducere și de îndrumare ca episcop vicar – patriarhal, fiind apreciat de Noi și de toți membrii Sfântului Sinod, dând dovadă de bun chivernisitor al treburilor administrative încredințate arătând totdeauna ascultare față de Sfântul Sinod și de rânduielile canonice ale Sfintei noastre Biserici.

*Sfântul Sinod, potrivit dispozițiilor art.10, al. "e" și art. 130 și 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, procedând în ziua de 9 februarie 2006 la examinarea și cercetarea canonică a alegerii noului episcop, făcut de Colegiul Electoral Bisericesc în ziua de 8 februarie 2006, a constatat că alegerea **Prea Sfințitului Episcop Ambrozie (Valentin***

Meleacă) în scaunul vacant de episcop al Episcopiei Giurgiului s-a făcut cu păzirea normelor canonice și legale.

În urma mijlocirii Noastre, **Prea Sfințitul Episcop Ambrozie** a fost recunoscut în funcția de episcop al Episcopiei Giurgiului, prin Decretul nr. 195 din 22 februarie 2006 al Președintelui României.

Astăzi, 9 aprilie 2006, în Catedrala episcopală cu hramul Adormirea Maicii Domnului din municipiul Giurgiu, după rânduielile bisericești, Noi, **Teoctist**, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, înmânăm **Prea Sfințitului Ambrozie** cârja arhipăstorească și îl așezăm în scaunul de episcop al Episcopiei Giurgiului.

Pe temeiul celor arătate mai sus, al sfințelor canoane și al prevederilor cuprinse în art. 131 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Noi, **Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, facem cunoscut tuturor această **Gramată** mitropolitană și dăm alesului episcop, **Prea Sfinției Sale Ambrozie**, împuternicirea canonică de arhipăstorire ca episcop al de Dumnezeu păzitei Episcopii a Giurgiului, cu orașele și satele care țin astăzi și vor ține și în viitor de această eparhie, drept mărturie că Prea Sfinția Sa, dobândind jurisdicția de episcop, are darul și puterea de a așeza, după rânduielile Sfintei noastre Biserici Dreptmăritoare de Răsărit și după legile țării: citeți, cântăreți, ipodiaconi, diaconi, preoți și proto-popi la toate bisericile din episcopia Prea Sfinției Sale, stareți și starețe, egumeni și egumene la mănăstiri și schituri, precum și de a îndeplini toate câte I se cuvin ca ierarh spre zidirea duhovnicească a turmei sale duhovnicești.

Din partea Prea Sfinției Sale așteptăm cinstire și ascultare către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum și lucrare neobosită pastorală și misionară, jertfelnicie în slujirea caritativă și socială, grijă pentru promovarea învățământului religios, înțelepciune și dragoste față de dreptcredincioșii creștini și părintească îndrumare a tineretului ortodox, făcându-se tuturor călăuză întru păstrarea neștirbită a dreptei credințe și a rânduielilor Bisericii noastre străbune.

Așadar, tuturor celor din cinul preoțesc și călugăresc, precum și tuturor dreptcredincioșilor din de Dumnezeu păzita episcopie a Giurgiului le recomandăm cu căldură și dragoste pe **Prea Sfinția Sa Episcopul Ambrozie** drept chiri-arh iubit al lor, povățuindu-l să-l cinstească, plecându-i-se cu toată voia și arătându-l în toate împrejurările supunere și ascultare întru împlinirea îndatoririlor lor de buni fii ai Bisericii și ai țării noastre.

Cunoscând însuflețirea cu care slujitorii și credincioșii din județul Giurgiu au întâmpinat întotdeauna cuvântul ierarhilor, îi îndemnăm pe toți, cu părintească dragoste, ca, sub cărmuirea noului lor arhipăstor, să păstreze unitatea dreptei noastre credințe, viețuind în pace și bună înțelegere ca fii adevărați ce cred cu statornicie întru una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică.

Și astfel, cu un cuget și o inimă, să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită. Amin !

Data în reședința noastră patriarhală din București, la 7 aprilie, anul mântuirii 2006, în cel de-al douăzecilea an al păstoririi Noastre ca Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, Locțiitor al Cezareei și Capadociei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române”.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a înmânat PS Episcop Dr. Ambrozie cârja de episcop, zicând: „*Vă încredințez, în numele Sfântului Sinod, cârja Episcopiei Giurgiului, ca să fie celor ascultători toiag de înțelepciune, iar celor neascultători toiag de certare și de îndreptare*”, după care, potrivit tradiției, l-a așezat în tronul episcopal, zicând „*Vrednic este*”, repetat de trei ori de mulțimea celor de față. În timp ce corul cânta „*Întru mulți ani*”, noul episcop a dat prima binecuvântare credincioșilor din catedrală.

Încheind ceremonia de instalare, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat noului episcop al Giurgiului și celor prezenți spunând:*

„De neasemuită valoare și frumusețe considerăm a fi o zi ca aceasta, când pășim, cu ajutorul harului dumnezeiesc, ca pe o scară de pe pământ la cer. Această semnificație o are duminica de azi, datorită rânduiei canonice împlinită prin întronizarea Prea Sfințitului Ambrozie ca prim episcop al Episcopiei Giurgiului. Însăși viața noastră, cu strădaniile ce le depunem pentru Biserică și pentru semenii ca fii și slujitori ai ei, aceeași însemnătate o are, aceea de a urca neîncetat spre Dumnezeu și spre pilda de viață a sfinților.

La sărbătoarea Bunei Vestiri am mers în capitala Transilvaniei, în metropola Clujului, unde, după ce s-a întemeiat prin hotărârea Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești cea de-a doua mitropolie în Transilvania, cu denumirea Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, am săvârșit ceremonia de instalare a noului Mitropolit.

Această înmulțire de eparhii, la care se adaugă acum noua Episcopie a Giurgiului, nu știrbește în nici un chip unitatea noastră bisericească, unitatea noastră de rugăciune, de iubire și de nădejde în harul cel dumnezeiesc.

Dimpotrivă, toate aceste noi așezăminte apostolice și canonice, cu rădăcini în vechimea cea adâncă a istoriei noastre bisericești, amplifică și sporește râvna noastră de a sluji pe Dumnezeu și pe semenii. Aceste cerințe ale clerului și credincioșilor au determinat Sfântul Sinod să cerceteze cu atenție și să decidă înmulțirea numărului eparhiilor, așa cum s-a întâmplat și în cazul acestei Episcopii a Giurgiului, și să aprobe înființarea unor noi Facultăți de Teologie

încadrate în Universități, potrivit unui protocol încheiat între Patriarhie și Ministerul Învățământului, a unor parohii, mănăstiri și schituri pe întreg cuprinsul țării noastre. Numai astfel Sfântul Sinod veghează să-și îndeplinească misiunea încredințată de sfintele rânduieli și setea de slujire în marea și nesfârșita istorie, pe care Domnul nostru Iisus Hristos și apoi Sfinții Săi Apostoli le-au rânduit acum mai bine de două mii de ani pe pământul nostru românesc. Iată, ce lucrări și momente sfinte creează, am putea spune, Sfânta noastră Ortodoxie.

Iubiți credincioși, așa cum ați auzit din Sfânta Evanghelie de azi (Marcu 10, 32-45), Mântuitorul Iisus Hristos ne spune, ca și celor doi ucenici, Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, „a ședea de-a dreapta Mea sau de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit” (Marcu 10, 40), potrivit faptelor săvârșite. Acest cuvânt ni se potrivește mai ales nouă, slujitorilor sfântului altar, cărora ne spune lămurit: „dar între voi să nu fie așa, ci cel ce vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru, și cel ce vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă” (Marcu 10, 43-44). Ca și în alte împrejurări, Mântuitorul Iisus Hristos ne învață cum să ne îndeplinim misiunea de episcop în Biserică, dându-Se pildă și zicând: „că nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească și să-și dea viața răscumpărare pentru mulți” (Marcu 10, 45). Sunt cuvinte de o valoare și de o cuprindere neasemuită pentru noi, cei ce suntem chemați la înalta și sfânta treaptă a arhieriei, Prea Sfințite Părinte Episcop Ambrozie! Ele ne îndreaptă luarea aminte la datoria noastră, a celor care ne bucurăm în viață de frumusețea cinstirii de către preoți și credincioși, căci nu trebuie să gândim în chip lumesc, crezând că acestea ni se cuvin, ci în chip duhovnicesc, pentru că ei ne laudă, ne

Prea Sfințitul AMBROZIE Episcopul
Giurgiului

respectă și ne primesc cu flori și cu cântări pentru că suntem ierarhi, purtători de cuvânt ai lui Hristos și ai Bisericii Sale de pe pământ. Sensul cel adevărat al vieții și slujirii noastre este pilda de smerenie a Mântuitorului, Care și-a dat viața răscumpărare pentru cei mulți, pentru întreaga omenire. Să fiți, deci, "Păstorul cel bun"! Să aveți inima trează spre slujirea credincioșilor, în special a tinerilor, care sunt supuși la diferite capcane din șirul celor ce le știm, din nefericire, încât observăm cu tristețe că unii dintre ei, în loc să-și pregătească o carieră și misiune demnă și frumoasă în viață, apucă pe căi rătăcite. Suntem răspunzători cu toții, iubiții mei, de această stare deja îngrijorătoare a tineretului din țara noastră și din lume!

Râvna de a fi aproape de credincioși, de a pleca urechea la suspinul și dorințele lor, Prea Sfințite Părinte Ambrozie, este de datoria noastră să o împlinim, ca urmași ai sfinților apostoli. Acest jilț arhieresc în care v-am așezat acum există, după cum știți, în toate bisericile noastre și ne așteaptă să-l ilustrăm prin rugăciune, cuvânt și faptă. Pentru aceasta, Sfântul Sinod a înființat episcopie aici, spre a nu mai trece timp mult fără ca ierarhul să onoreze nu numai acest tron, ci și pe cele din mănăstirile și parohiile eparhiei. Fiecare biserică sau mănăstire din eparhie, fiecare loc unde sunt credincioși, mărturisitorii dreptei credințe, acolo trebuie să fie și ierarhul, păstorul. Și, slavă Domnului, pe noi, românii ne-a miluit Dumnezeu din pruncia noastră creștină și istorică cu bucuria de a ne închina în sfânta credință ortodoxă, care a rodit și din neamul nostru: martiri, mărturisitori și sfinți. În vârtejul deceniilor vitrege ale istoriei strămoșilor noștri și a noastră, a celor care suntem astăzi, abia acum am putut să-I identificăm pe acești sfinți, cuvioși, ierarhi, domnitori români drept pildă de a ne păstra dreapta credință. Din harul lui Dumnezeu avem un număr apreciabil de sfinți români în calendarul Bisericii noastre Ortodoxe Române și în calendarul universal al Ortodoxiei.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a adresat celor prezenți, zicând:

„Când rostesc aceste cuvinte, iubiți frați și surori în Domnul, mă stăpânește gândul că noi, cei care ne aflăm aici și ne îndulcim din graiul Sfintei Scripturi și din harul dumnezeieștii liturghii de astăzi, reprezentăm Biserica universală. Suntem aici un număr impresionant

de ierarhi, printre noi aflându-se și reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice și Patriarhiei Bulgariei, avându-vă alături pe dumneavoastră, credincioșii, și reprezentanți ai autorităților de stat, care își spun cuvântul alternativ la lucrarea Sfântului Sinod al Bisericii noastre, întâmpinând cu multă bunăvoință deciziile Bisericii. Ați văzut acum un mare sobor de ierarhi, care a pășit cu bucurie pe străzile municipiului Giurgiu, de la reședința episcopală și până aici, la catedrală. De-abia acum biserica aceasta pe deplin se numește catedrală, pentru că are scaunul episcopal ocupat cu un ierarh, care va fi prezent și va sluji Episcopia Giurgiului cu preoți vrednici, pe care I-am cunoscut încă din tinerețea mea și I-am prețuit întotdeauna pentru lucrarea lor misionară. Vrednicia și credincioșia lor au determinat ca aici să se organizeze un Seminar teologic liceal foarte bun, din Mitropolia noastră, a Munteniei și Dobrogei, elevii participând și ei la concursurile școlare și luând distincții și premii. Așadar, iubiți credincioși, dumneavoastră, nu numai din orașul acesta atât de frumos, care stârnește admirația celui ce trece pe aici, cât și cei din jurul Giurgiului, aveți locașuri sfinte de mare valoare, cum e Mănăstirea Comana, datând din secolele XV – XVI, dar și mănăstiri noi, ca Delta Neajlovului, ce amintește de Mihai Viteazul, cea mai nouă mănăstioară din Mitropolia noastră, intrate acum în cuprinderea Episcopiei Giurgiului. Așa încât, binecuvântarea lui Dumnezeu se resimte, este evidentă pentru cel care are urechi să audă și ochi să vadă”.

Referindu-se la noile provocări și slujiri la care Biserica este chemată să dea răspuns bun, Prea Fericirea Sa a menționat:

„Biserica noastră strămoșească se găsește într-o lucrare neconținută, într-o lucrare smerită, este adevărat, plină încă de lipsuri, dar o lucrare frumoasă, dacă o însumăm în cifre sau în date. Dar evităm să facem lucrul acesta, cum ați auzit cu prilejul colectei pentru ajutorarea celor loviți de inundațiile din anul trecut, care nici acum nu ne cruță. Chiar și în județul acesta, mărginaș cu Dunărea, prisosul de apă amenință cu pagube mari gospodăriile fraților noștri creștini. Ne-am gândit la ei, fraților, și să ne gândim mereu. Ne rugăm și în aceste clipe Bunului Dumnezeu, că a Lui este împărăția și puterea, ca să oprească puhoiul amenințător, să ne ierte păcatele noastre, că suntem nevrednici de harul lui Dumnezeu, într-adevăr, așa cum spune Psalmistul David: „Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au

făcut” (Ps. 13,3) și trebuie să ne întoarcem cu inima și cu fața spre Dumnezeu.

Acesta este cuvântul, dar și îndemnul meu de astăzi, de a nu înceta să ne apropiem de Mântuitorul și de a-I asculta și împlini chemarea: “Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni!” (Matei 11,28). Această neîncetată îndatorire de a fi „Păstorul cel bun” (Ioan 10,11) prin cuvânt și fapte o pun la inima Prea Sfințitului Episcop Ambrozie și la inimile fraților voastre ale tuturor, ale părinților de la parohii și de la mănăstiri. Să predicăm neîncetat iubirea nesfârșită a lui Dumnezeu față de noi și față de lume. În iubirea și bunătatea Sa, Dumnezeul părinților noștri ne ceartă, ne iubește și când noi nu-I facem voia se supără, dar ne iubește atât de mult, încât, în îndelunga Sa răbdare, așteaptă îndreptarea noastră. Niciodată, viața noastră, ca dar al Tatălui ceresc, nu trebuie destrămată prin păcate și ispite, nu trebuie folosită la pierzanie sau batjocorită prin imoralitate, ci trebuie să fie pregătitoare pentru viața cea veșnică. Să păstrăm rânduiala cea dreaptă în viața de familie, din care, după pilda primilor creștini, să facem, iubiți frați și surori în Domnul, cu adevărat o familie creștină în care să domnească sfânta icoană a Mântuitorului Iisus Hristos, sau a Prea Curatei Maicii Sale, Sfânta Fecioară Maria, înălțându-se seara și dimineața rugăciuni și cântări. Această atmosferă revarsă în familie înțelegere, pace, iubire, sănătate și armonie. Când ne încredințăm iubirii lui Dumnezeu, atunci îngerii și toți sfinții sunt cu noi. Așa numea Sfântul Ioan Gură de Aur familia creștină de atunci, „biserica de acasă”, adică de unde nu lipsește rugăciunea, nu lipsește milostenia, nu lipsește credința, mai ales.

Creșteți-vă copiii cu voie bună, grijă și dragoste părintească, în primul rând! Înscrieți-i la grădiniță și la școală. Toate eforturile trebuie făcute ca acești copilași, veniți pe lume cu știrea lui Dumnezeu, să nu rămână fără învățătură, mai cu seamă acum, când omul a pășit de mult în cosmos. Se cere știință de carte, se cere să cunoască noțiuni de religie, de valoare a vieții, ca dar al lui Dumnezeu. Aceasta este datoria noastră, a Bisericii, a Prea Sfințitului Episcop Ambrozie, dar este și datoria familiei, și a autorităților de stat, care trebuie să îmbunătățească starea școlilor spre a fi atrăgătoare pentru copii, cu profesori și personal. Profesorii trebuie să fie ca niște frați și părinți

ai lor. Suntem recunoscători că statul nostru a aprobat cererea Sfântului Sinod de a se preda religia în școlile de stat. Pentru aceasta se cuvine să lucrăm cu multă atenție și să verificați, prea cucernici părinți și frați creștini, ca părinți, ca mame, ca frați mai mari, dacă la ora de religie copilul a învățat Tatăl Nostru sau Crezul. Religia înseamnă cunoașterea vieții și a învățăturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos și ea ajută la formarea sufletească a omului pentru a-și împodobi viața cu virtuți și credință și pentru a fi curajos până la eroism, după pilda ostașilor noștri, care se află acum în Afganistan, în Irak, sau în alte părți, ajutând la menținerea păcii în lume. Deși au întâmpinat greutăți mari, au găsit tăria de a trece peste ele, fiind lăudați și decorați. Sunt dați pildă româniei în acele locuri! Ei și-au făcut acolo biserică pentru slujbă, pentru Sfânta Liturghie, și au cerut să li se trimită preoți. Dar nu numai atât, ci au chemat pe ierarhul lor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, care le-a îndeplinit dorința și le-a sfințit biserica. Iată cum, fii ai poporului, au fost în stare de o astfel de împlinire sufletească. De aceea, să nu ne înspăimântăm de greutățile pe care le întâmpinăm, ci, dimpotrivă”.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh a precizat că:

„Întronizarea de astăzi, a primului Episcop din istoria acestui ținut, prin slujirea unui număr mare de ierarhi, preoți, monahi și credincioși și prin rugăciunile pe care le-am înălțat într-un glas și într-un cuget să ne dea curajul că Dumnezeu ne iubește și a primit rugăciunile Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, Ocrotitorul acestui oraș, de a avea reședință episcopală. Viața este străbătută și de greutăți, umbrită uneori de egoism, lăcomie sau alte rele, însă, iată, lumina lui Hristos este vie! El este lumina cea adevărată!

Duminica aceasta este închinată virtuții și pocăinței unei femei păcătoase. Să nu se înspăimânte cineva că vorbim și de păcătoși și de capcanele în care cad tinerii, mai ales, în păcate fel de fel, nemai-uzitate până acum la noi. Să nu vă înspăimântați, că Dumnezeu ne iubește neîncetat. Exemplul este Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca, o femeie păcătoasă, dar care nu s-a descurajat. Când n-a putut să intre în sfânta biserică a Învierii Domnului din Ierusalim, oprită de păcatele săvârșite, și-a dat seama și s-a hotărât să-și schimbe viața, plecând îndată în pustia Iordanului unde în post și rugăciune și-a spălat cu lacrimile sale păcatele. Deși glasul nu i se mai auzea, ea nu în-

ceta a striga către Iisus: „Căci la tine viu, plecându-mi grumajii, și ție mă rog: Să nu întorci fața Ta de la mine, nici să mă lepezi dintre slujitorii Tăi, ci binevoiește să-ți fie aduse Darurile acestea de la mine păcătoasa și nevrednica roaba Ta”. Așa se ruga Cuvioasa Maria Egipteanca și din păcătoasă a devenit o sfântă. Și când mergea credinciosul Zosima în pustia Iordanului să o împărtășească, o găsea rugându-se desprinsă de pământ, atât de curată, atât de plină de har devenise ea. Nu trecem cu vederea oprirea intrării în biserică a acestei sfinte, datorită păcatelor și desfrâului ei. Pentru a preveni alunecarea spre păcat a noastră, fie arhierei, fie preoți, monahi sau credincioși, Sfinții noștri Părinți au rânduit să ne spovedim cât mai des, pentru a ne împărtăși cu vrednicie cu Sfintele Taine. În special preoții și arhiereii trebuie să se pregătească prin spovedanie înaintea slujirii Sfintei Liturghii spre „a nu ne lepăda Hristos de la fața Sa”. Strălucirea veșmintelor noastre bisericești tălmăcesc datoria noastră de a răspândi peste tot și în toate felurile frumusețea și strălucirea luminii învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos. Pentru ca această strălucire să fie receptată în toată măreția ei dumnezeiască de cei ce ne ascultă, se cuvine să o însoțim, după pilda sfinților, cu graiul cel convingător al faptelor”.

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

„Iată, iubiți frați și surori în Domnul, ce așteptăm noi cu toții de la tânărul Prea Sfințit Episcop Ambrozie. A vrut Dumnezeu ca să-l aveți păstor aici, pentru că v-a iubit! De aceea, am consimțit ca un colaborator al meu, foarte prețios la Patriarhie, unde a continuat activitatea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teofan al Olteniei, consolidând căminul pentru săraci numit: „Patriarhul Justinian”, fondând în acest scop Asociația Diaconia. A îmbogățit Căminul cu o biserică frumoasă, cu încăperi amenajate corespunzător, pe care le-a încredințat spre ajutor mai multor familii sărace și fără adăpost. Este o activitate foarte necesară, care trebuie începută și aici, cu preoții harnici și credincioși sensibili la acte de ajutorare, așa cum au dovedit-o conducătorii orașului acesta, înlesnindu-ne posibilitatea să avem o reședință episcopală și spații necesare administrației eparhiale.

Dumnezeul Cel bogat în milostivire i-a iubit pe părinții noștri, fraților, pe tinerii noștri, pe ostașii români care au luptat aici în vechime și ale căror oseminte se găsesc în biserica Eroilor din acest

oraș. Ei mărturisesc de vrednicia românilor de la marginea Dunării, de la poarta țării noastre către Balcani, către Locurile Sfinte, către Muntele Athos, către frații noștri din Bulgaria, ai căror reprezentanți au venit astăzi aici. Se află împreună cu noi doi mitropoliți: Înalt Prea Sfințitul Ilarion de Silistra și Înalt Prea Sfințitul Neofit de Ruse, aproape de schitul unde s-a nevoit Sf. Cuvios Dimitrie cel Nou, făcătorul de minuni, ale cărui moaște se află în Catedrala Patriarhală din București. Ei ne-au adus mesajul de dragoste al Sanctității Sale, Patriarhul Maxim al Bulgariei. De asemenea, au venit părinți din Grecia, prieteni duhovnicești ai Prea Sfințitului Ambrozie, precum și din Italia, Prea Sfințitul Mario, Episcop de Bari, care l-au îndrăgit pe Prea Sfințitul Ambrozie. V-am îndrăgit și noi, toți, Prea Sfințite Părinte Ambrozie, mai bine spus, Părinții Mitropoliți, Arhiepiscopi și Episcopi din țară și din afara granițelor țării.

Să vă ajute Dumnezeu, Prea Sfințite Episcop Ambrozie, să lucrați cu vrednicie și roade frumoase mulți și fericiți ani, spre slava Bisericii noastre și mulțumirea clerului și dreptcredincioșilor creștini din Episcopia Giurgiului.

Întru mulți ani Prea Sfințite și iubite frate întru Hristos, Ambrozie!”

Răspunzând cuvântului de învățătură și binecuvântare rostit de Prea Fericitul Părinte Patriarh, noul Episcop al Giurgiului, *Prea Sfințitul Episcop Dr. Ambrozie*, a făcut o incursiune istorică în trecutul zonei pornind de la perioada romană și până în zilele noastre, subliniind vrednicia locuitorilor acestor meleaguri scăldate de apele bătrânului Danubiu, care au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a păstra credința ortodoxă, chiar și în timpul ocupației otomane:

„Oricât de covârșitoare este măreția acestei zile pentru viața mea de arhieru al Bisericii lui Hristos, pășind astăzi în noua misiune de episcop eparhiot, cu atât mai mare este sărbătoarea urbei și obștii creștine a Giurgiului, care înscrie o pagină nouă de viață spirituală, dar și de istorie, aceea de scaun episcopal. Consider, așadar, că se cuvine să mă refer mai întâi la această obște și la istoria ei, pentru a scoate în evidență circumstanțele binecuvântate ale vremurilor în care ne aflăm și a ne da mai bine seama de lucrarea lui Dumnezeu și de căile pe care El ni le deschide tuturor.

Pământul spre care acum cu smerenie se pleacă genunchii arhipăstorului, pentru sărutarea cea dintâi, este o străveche vatră a viețuirii omenești, din timpurile paleoliticului. În perioada precreștină, în aceste părți nord-dunărene a înflorit civilizația geto-dacică, atestată prin bogate vestigii arheologice, iar mai apoi, odată cu era creștină, în cuprinsul actualului județ Giurgiu s-a petrecut, ca în atâtea părți ale pământului românesc, întâlnirea și împletirea civilizației autohtone cu cea a lumii romane. Pe calea acestei simbioze, ținutul nord-dunărean s-a

integrat efectiv în procesul de formare și de încreștinare concomitentă a poporului român. Slavii, așezați în zona Dunării în a doua jumătate a primului mileniu creștin, au dat acestui ținut numele de Vlașca sau Vlahia, înrădăcinând astfel străvechiul nume al romanității creștine dunărene, cel al vlahilor.

Tradiția acestor locuri spune că, în secolul al X-lea, negustorii navigatori din renumita cetate a Genovei, urcând cu corăbiile lor din apele Mării Negre pe cursul Dunării, au fondat, pe urmele vechii locuiri daco-romane, colonia cu numele actualului oraș Giurgiu și l-au rânduit ca patron pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Cea dintâi atestare documentară a noii așezări a venit, însă, mai târziu, odată cu întemeierea statului feudal Țara Românească, în secolul al XIV-lea, la finele căruia, în vremea domniei marelui voievod Mircea cel Bătrân (1386-1418), toponimul Giurgiu apare înscris ca atare într-o hartă din renumitul „Codex Latinus Parisinus”, datat în anul 1395. Numele Giurgiu este menționat și în tratatul de alianță încheiat în 1403 de Mircea Voievod cu Vladislav Jagello, regele Poloniei, ceea ce confirmă faptul că cetatea de aici, înălțată și întărită de voievodul muntean, avea un rol strategic în apărarea Țării Românești în fața expansiunii otomane.

Din vremea lui Mircea cel Bătrân și a urmașilor săi răzbat până la noi știrile privind existența în ținutul Vlașca a uneia dintre cele mai vechi mănăstiri din Țara Românească, cea din Pădurea cea Mare de la Bolintin, așezată pe calea de legătură dintre Rucăr, Câmpulung și Târgoviște, prin vadul de trecere de la Giurgiu, către Balcani și încă strălucitoarea cetate creștină a Constantinopolului.

În secolul al XV-lea, Giurgiu a fost transformat în raia turcească și a rămas timp de patru sute de ani un cap de pod nord-dunărean prin care s-a exercitat mai îndeaproape controlul otoman asupra Țării Românești. Ținutul Giurgiu n-a fost, însă, confiscat spiritualității creștine, în tot acest timp voievozii români ctitorind și întărind prin danii centre de dăinuire și iradiere a credinței în Hristos. Vlad Țepeș a fost cel ce a adăugat părților acestea o efigie de spiritualitate ortodoxă, prin cea dintâi vatră a Mănăstirii Comana. În 1588, boierul Radu Șerban, ajuns mai târziu domn al Țării Românești (1602-1611), a reclădit pe pământul moștenit de la mama sa, Maria, ansamblul mănăstiresc al Comanei, refăcând vechea incintă și împodobind-o cu o nouă biserică închinată Sfântului Nicolae, unde și-a lăsat zugrăvit chipul ctitoricesc. În 1640, osemintele voievodului au fost aduse de fiicele lui, Anca și Elina, de la Viena, spre a-și afla odihna în ctitoria sa de la Comana. Nu departe și în aceiași vreme, în Fiărești, numit astăzi Herăști, din comuna Hotarele, soția domnitorului Matei Basarab, Doamna Elina, zidea pe la 1643-1644 o frumoasă biserică cu hramul Sfintei Treimi (păstrată astăzi în forma refăcută în 1833 de prințul sârb Miloș Obrenovici). Tot atunci, fratele Doamnei Elina, învățatul cărturar Udriște Năsturel, închipuia și înălța, pe aceiași moșie a lor, cu o vocație remarcabilă a sintezelor culturale și artistice, un palat de piatră în care se întâlneau ecouri ale Renașterii europene redată în spirit oriental.

La sfârșitul veacului al XVII-lea, pe vremea Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu, alte două fapte ctitoricești veneau să împlinescă zestrea

ortodoxă vlăsceană, prin biserica Sfântul Nicolae, zidită de Ilinca Cantacuzino, în 1699, la Mironești, comuna Gostinari, unde se află și un palat de reședință al postelnicului Constantin Cantacuzino, dar și prin refacerea Mănăstirii Comana, între 1699-1703, de către paharnicul Șerban Cantacuzino. Câteva decenii mai târziu, în 1728, astfel preînnoită, Comana era afierosită de Nicolae-Vodă Mavrocordat Sfântului Mormânt de la Ierusalim, sub a cărui administrare avea să i se rezidească biserica, în 1854.

Numele cetății Giurgiu a rămas legat de faptele de curaj ale domnitorului Vlad Țepeș, care, în 1462, l-a înfruntat pe cuceritorul Constantinopolului, sultanul Mehmed al II-lea, cucerind cetatea Giurgiu și trecând apoi la un cutezător raid sud-dunărean. Pe aceste meleaguri voievodul Mihai Viteazul a stăvilat puterea otomană în 1595, mai întâi la legendarul pod de la Călugărenii Neajlovului, apoi la Giurgiu.

De la Călugăreni, din vadul Neajlovului, s-a întors din cale, în 1716, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești, care a părăsit suita domnitorului Nicolae Mavrocordat pentru a se întoarce la București, al păstoririi săi, fapt ce a stat la originea îndepărtării sale din scaun și a morții sale martirice.

Încheierea existenței raialei Giurgiu, prin tratatul de la Adrianopol, din 1829, constituie un nou moment de mare semnificație națională și culturală. Sistematizarea orașului Giurgiu, după anul 1831, pe baza unui plan urbanistic modern, european, avându-l ca autor pe Moritz von Ott, a avut și importante consecințe pentru viața creștină. Giurgiul a dobândit noi lăcașuri ortodoxe de închinare, precum biserica „Sfânta Treime” – Smârda, succesoarea a două lăcașuri mai vechi, dintre care unul chiar din vremea raialei și biserica „Sfântul Nicolae”, datând din anul 1830, rezultată din transformarea unei geamii turcești. Pe lângă acestea, zidirea noilor biserici „Adormirea Maicii Domnului”, „Sfântul Gheorghe”, „Sfântul Haralambie” și „Buna Vestire”, ctitorie a comunității grecești din oraș, atestă un entuziasm specific marilor perioade de renaștere spirituală. Respectarea trecutului și comemorarea eroilor fac parte din același spirit de refacere a identității spirituale, care s-a concretizat prin ridicarea, în 1932, la inițiativa profesorului Nicolae Iorga, a Mausoleului Eroilor, în incinta Mănăstirii Comana, și a Mausoleului din Giurgiu, împreună cu capela cu hramul „Înălțarea Domnului”, în cinstea eroilor care au adus independența și unitatea națională.

Odată cu căderea regimului totalitar ateu, meleagurile giurgiuvene au intrat într-o nouă etapă de consolidare a identității spirituale, concretizată prin renovarea și restaurarea sfintelor lăcașuri, apariția unor noi unități ecleziastice, cum este Seminarul Teologic Liceal din Giurgiu, reluarea și dezvoltarea vieții monahale în vetre mănăstirești de tradiție sau nou fondate, dar mai ales prin înființarea Episcopiei Giurgiului, în cadrul Mitropoliei Munteniei și Dobrogei. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care a arhipăstorit ani îndelungați ținutul Vlașcăi istorice, ca Arhiepiscop al Bucureștilor, a binecuvântat cu părintească dragoste această nouă eparhie, pentru care se cuvine să-i adresăm, în numele clerului și

credincioșilor din cuprinsul ei, precum și al nostru personal, adânci și respectuoase mulțumiri și să-l încredințăm de statornicia noastră în credința și iubirea cu care, în preajma Prea Fericirii Sale, am învățat a ține laolaltă obștea creștină”.

Referindu-se la ceremonia instalării, Prea Sfinția Sa a menționat că:

„Ceremonia instalării de astăzi are și o latură personală, ca un semn arătat de Dumnezeu că intrările și ieșirile noastre sunt păzite și călăuzite de El. În anul 1996, în Duminica Sfintei Maria Egipteanca (nu este aceeași dată calendaristică, dar este aceeași dată liturgică) am fost instalat stareț al Schitului Darvari din București, atunci reactivat, la 37 de ani de la desființare. După zece ani, tot în Duminica Sfintei Maria Egipteanca, iată, sunt instalat episcop de Giurgiu. Este un alt început de drum și tot într-o vreme de reconstrucție spirituală. Mă simt binecuvântat de Dumnezeu, Care mi-a trimis ca semn această aparentă coincidență, deoarece Sfânta Maria Egipteanca este modelul deplin al monahului, al celui ce trăiește viață de pocăință și de nevoiță, de smerenie desăvârșită, capabil să-și asume decizii fundamentale și să le urmeze până la capăt.

Evangelia de astăzi (Luca 7,36-50) ne-a pus înaintea pilda femeii păcătoase. Aceasta, în timp ce Mântuitorul se găsea în casa fariseului Simon, intră, cade în genunchi înaintea Domnului Iisus Hristos și îi spală cu lacrimile ei de pocăință picioarele și i le unge cu mir prețios. Pentru pocăința ei, Hristos îi iartă păcatele și îi cere să nu mai păcătuiască. După câteva secole, o altă femeie păcătoasă, cunoscută sub numele de Maria Egipteanca, vine în pelerinaj la Ierusalim, dar nu poate intra în biserică să se închine până nu se pocăiește de păcatele sale și ia hotărârea să se îndrepte înaintea lui Dumnezeu, apoi ia calea pustiei unde timp de aproape 50 de ani va petrece în post și rugăciune.

Asemenea celor două femei și noi trebuie să-I cerem lui Dumnezeu pocăința și lacrimile curățitoare, fără de care nu ne putem mântui. Nu există păcate pentru o astfel de pocăință. Câtă vreme nu avem înlăuntrul nostru dorința de îndreptare, nu ne vom da seama cu adevărat de abisul în care ne afundăm. Pilda celor două femei care au cunoscut îndreptarea este aceea că viața noastră trebuie să aibă o singură direcție: dinspre Egiptul păcatului spre Ierusalimul dumnezeiesc, ca adevărat popor ales al lui Dumnezeu.

Mai sunt doar două săptămâni până la Învierea Domnului. Duminica viitoare vom prăznui Intrarea Domnului în sfânta cetate a Ierusalimului, sau Sărbătoarea Floriilor. În Evangelia Sfântului Apostol Marcu (10, 32-45), care s-a citat astăzi, Iisus Hristos este înfățișat urcând drumul spre jertfă, spunându-le ucenicilor Săi că Fiul Omului are să pătimizească moarte martirică în Ierusalim. Doi dintre aceștia, Ioan și Iacov, fiii lui Zevedeu, îi cer Mântuitorului să fie împreună cu El întru slava Sa, iar Hristos le descoperă lor și nouă tuturor calea spre Împărăția cerurilor: de a-i urma Lui, prin jertfelnicie totală, iubire desăvârșită pentru aproapele și slujirea tuturor. Adică prin smerenie adâncă, rod al unei pocăințe curate”.

În încheiere, Prea Sfinția Sa a subliniat că în acest moment de mare încărcătură spirituală, așteptat de multă vreme de credincioși, se cuvine să îndrepte cuvânt de mulțumire atât Prea Fericirii Sale și membrilor Sfântului Sinod pentru încrederea acordată, cât și autorităților și credincioșilor pentru sprijin și bună colaborare; totodată, asigurându-i pe toți cei prezenți că nu va fi doar conducător, ci și frate întru suferință și sprijin la nevoie, Prea Sfinția Sa a creionat în linii mari programul de lucru pe care l-a alcătuit și în care a cuprins priorități de ordin pastoral-misionar, social-filantropic și cultural, activități necesare pentru întărirea spirituală a acestui spațiu deschis către interculturalitate, un mic univers unde s-au întâlnit, au conviețuit și au interacționat diferite tradiții și forme de exprimare culturală.

După cuvântul noului episcop, Sfânta Liturghie a continuat, potrivit rânduielii, încheindu-se în jurul orelor 13⁰⁰. În timpul împărtășirii soborului de slujitori, preoți și credincioșii prezenți au cântat imne specifice perioadei Postului Mare după care, Înalt Prea Sfințitul Teofan, Mitropolitul Olteniei, a împărtășit un grup de credincioși care erau pregătiți spiritual.

Ceremonia s-a încheiat cu o agapă frățască la care au participat, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh, ierarhi, preoți, reprezentanți ai autorităților centrale și locale, invitați și credincioși, prilej cu care au fost rostite alocuțiuni și mesaje de felicitare pentru primul Episcop al Giurgiului.

După ce Dl. dr. Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, a dat citire mesajului Dlui Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii și Cultelor, PC diac. prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal – din partea foștilor colaboratori – și PC pr. prof. dr. Nicolae Necula, decanul Facultății de Teologie din București, au rostit alocuțiuni, în cadrul cărora au subliniat personalitatea primului episcop titular al Giurgiului, adresându-i totodată felicitări și urări de îndelungă păstorire întru slava lui Dumnezeu.

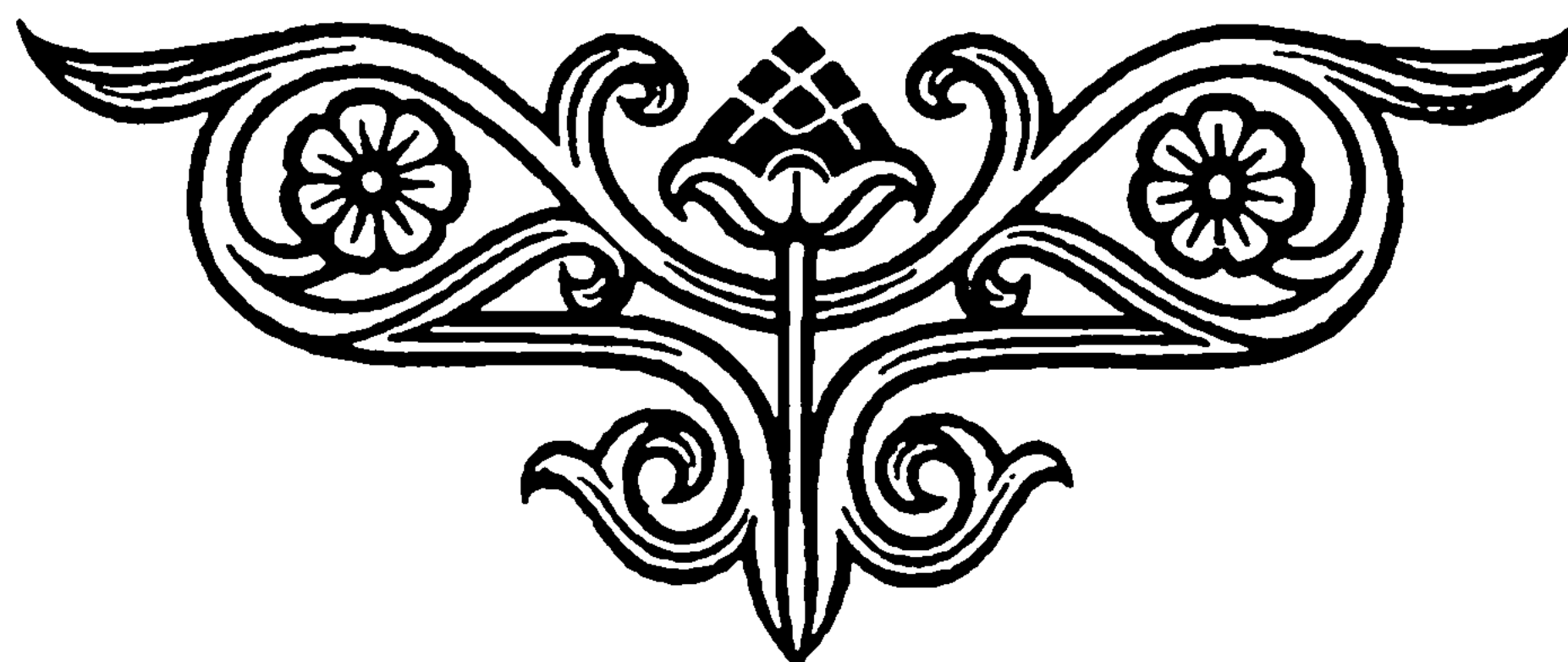
În acest timp, Dl. Lucian Iliescu, Primarul orașului Giurgiu, o oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh *Cartea de aur* a orașului, pentru ca evenimentul să fie consemnat după cuviință, spre nemuritoare mărturie a împreună lucrării credincioșilor giurgiuveni.

Răspunzând cuvintelor de felicitare, Prea Sfințitul Episcop Dr. Ambrozie al Giurgiului a mulțumit Prea Fericirii Sale, membrilor Sfântului Sinod, consilierilor și foștilor colaboratori, pentru dragostea și sprijinul acordat; de asemenea, adresându-se reprezentanților autorităților centrale și locale, le-a adus cuvinte de mulțumire pentru eforturile depuse în vederea asigurării celor necesare centrului eparhial și ceremoniei de instalare. În final, Prea Sfinția Sa a invitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh să adreseze celor prezenți cuvânt de binecuvântare. Răspunzând invitației, Prea Fericirea Sa a rostit un cuvânt în care a subliniat că toți cei prezenți au fost martori la un eveniment unic în istoria plaiurilor giurgiuvene, moment de istorie vie și mărturie a nădejzii și așteptărilor cugetului curat al celor ce au lucrat și au dorit episcopie; prezența unui ierarh la această poartă deschisă către lumea

balcanică, în orașul care are ca patron spiritual pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, reprezintă nu doar prilej de bucurie, ci mai ales o sumă de responsabilități pe care toți, ierarh, autorități, preoți și credincioși, trebuie să și le asume și să le îndeplinească. Prezența atâtor credincioși a confirmat, ca și la Cluj, justețea și oportunitatea hotărârilor Sfântului Sinod, de intensificare a activităților pastoral-misionare, prin crearea de noi episcopii și mitropolii.

Rugând pe Bunul Dumnezeu să ocrotească Episcopia Giurgiului și pe toți credincioșii, Prea Fericirea Sa a binecuvântat pe cei prezenți, îndemnând pe Prea Sfințitul Episcop Dr. Ambrozie, pe preoți și pe credincioși ca, asemenea ocrotitorului lor spiritual, să-și dea neconținut osteneala, până la jertfă, pentru creșterea și buna sporire a acestei noi episcopii, spre slava Sfintei Treimi.

Consilier Patriarhal
Pr. DOREL-NICOLAE MOȚOC

ÎNTÂLNIREA PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST CU PREOȚII CAPITALEI ÎN PRIMA ZI DE PAȘTE

În după-amiaza zilei de *Duminică, 23 aprilie 2006*, prima zi de Paște, cu începere de la orele 18.00, numeroși preoți și credincioși din Capitală s-au adunat în Aula Palatului Patriarhiei pentru a se întâlni cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și a-i transmite gânduri de sănătate, spor în lucrare și urarea mântuitoare „*Hristos a înviat!*”

Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost însoțit la această întâlnire de Prea Sfinții Episcopi *Vincentiu Ploieșteanul*, și *Ciprian Câmpineanul*, Vicari Patriarhali, și Prea Sfinții Episcopi *Sebastian Ilfoveanul* și *Varsanufie Prahoveanul*, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor. La întâlnire au mai participat consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, protoiereii Capitalei, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, stareți de mănăstiri, studenți teologi și elevi seminariști.

În deschiderea întâlnirii, **PS Episcop Sebastian Ilfoveanul**, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a rostit următorul cuvânt de întâmpinare:

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Prea Sfinți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși,*

„M-am întrebat de multe ori, de ce în noaptea de Paști nu se citește un text evanghelic care să ne relateze faptul istoric al Învierii? La Nașterea Domnului, Evanghelia ne vorbește despre nașterea lui Iisus, ca fapt istoric. La Bobotează, de asemenea, ca să mă refer doar la două praznice împărătești, ni se relatează faptul în sine al botezului Domnului. În noaptea de Paști însă, avem surpriza să ascultăm un text evanghelic ce, aparent, vizează prea puțin faptul Învierii: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul...” (Ioan 1,1...). Explicația ar putea fi aceasta: dacă la celelalte praznice, pericopele evanghelice ne duc cu mintea și cu sufletul „în timp”, Evanghelia din noaptea Învierii ne duce cu mintea și cu sufletul dincolo de timp, „**la început**”. Și este interesant și faptul că Evanghelia pascală începe cu aceleași cuvinte cu care începe și Sfânta Scriptură a Vechiului Testament: „*εν αρχή*” „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul...” (Fac. 1, 1), - „La început era Cuvântul...” (Ioan 1,1).

Ce înțelegem de aici? Înțelegem importanța majoră a praznicului Sfintei Învieri, care nu este doar un fapt istoric, ci este recrearea lumii și un

nou „început”. Este începutul unei noi zile a creației, căci, s-a făcut și această interpretare: „și a fost seară și a fost dimineață...” (Fac. 1, 5), adică, a fost seară la răstignire, când „întuneric s-a făcut de la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea peste tot pământul (Matei 27, 45) și a fost dimineață în „dimineața Învierii”. S-ar fi încheiat, astfel, ziua a șasea a creației și ar fi început cea de-a șaptea zi, schimbându-se, în felul acesta, și ziua de serbare, din sâmbătă în duminică. Încât, acum am fi în ziua a șaptea, iar în veșnicie vom fi în cea de-a opta zi, semnul însuși al cifrei opt arătând infinitul, veșnicia.

Este interesant, pentru a evidenția măreția sărbătorii Sfintelor Paști, să observăm și faptul că slujba Învierii nu se face înăuntrul bisericii, prin comparație cu celelalte slujbe bisericesti, ci afară. Și nu neapărat pentru motive de spațiu, că n-ar încăpea credincioșii în biserică. Totdeauna, slujba Învierii se face în mijlocul naturii, pentru că Învierea nu se adresează numai făpturii umane, ci făpturii întregi, care „împreună suspină și împreună are dureri...” (Rom. 8, 22).

De asemenea, nu întâmplător Sfintele Paști au fost rânduite să se serbeze în prima duminică cu lună plină după Echinocțiul de primăvară, când în univers se petrece „renașterea naturii”, lumina biruind întunericul. Lumina lui Hristos biruiește întunericul păcatelor și al morții noastre. Apoi, în ziua Învierii la prânz, la așa numita „Înviere a doua”, se citește pericopa evanghelică în mai multe limbi, ca să se arate că Învierea lui Hristos are vocație universală, adresându-se nu doar unui popor, eventual poporului ales, pregătit anume pentru primirea lui Mesia, ci tuturor popoarelor. Astfel că Sfintele Paști apar ca o sărbătoare cosmică, universală și a „re-creației” lumii mai degrabă, decât un fapt istoric.

Care este sensul acestei întâlniri de astăzi, ca și al celei din ziua Anului Nou? Ne-am obișnuit, de o bună bucată de vreme, ca în seara zilei de Paște și în seara zilei de Anul Nou să ne întâlnim cu Prea Fericitul Părinte Patriarh în formula aceasta și să ne bucurăm împreună, ascultând, în interpretarea Coralei Sfântul Apostol Andrei, câteva piese corale bisericesti, și sărbătorind în felul acesta evenimentele respective.

Întâlnirea aceasta, departe de a fi un simplu compliment pe care-l aducem Prea Fericitului Părinte Patriarh, nu este doar o dovadă de dragoste sau de prețuire pe care simțim nevoia să o aducem celui care ne-a hirotonit pe majoritatea dintre noi - fie în treapta de diaconi, fie în cea de preoți, iar pe noi, tinerii arhieriei, în treapta arhieriei - este mai mult decât atât. Și aceasta, dacă am conștientiza-o, am face neîncăpătoare aula aceasta... Întâlnirile de felul acesta vor și trebuie să arate unitatea și solidaritatea noastră în jurul celui care ne este rânduit arhipăstor.

S-a spus că Paștele, Crăciunul și Anul Nou sunt sărbători de familie, intime, cei apropiați reunindu-se ca într-un nucleu și sărbătorind împreună evenimentele respective. Ei bine, ar trebui să vedem în întâlnirile acestea o sărbătoare a „familiei” noastre creștine, a Arhiepiscopiei Bucureștilor, când preoți, diaconi, preotese, credincioși, cu toții simțim nevoia să petrecem câteva clipe împreună, în cântările preoților Coralei Sfântul Andrei, să aducem un omagiu Prea Fericitului Părintelui nostru Patriarh, și să ne împărtășim unii altora gânduri. Să ne spunem unul altuia cu bucurie „Hristos a înviat!” și să ne răspundem cu aceeași însuflețire „Adevărat a înviat”!

Este nevoie de această unitate și solidaritate acum, în vremurile acestea, când atâtea „forțe centrifuge” caută să ne îndepărteze de la unitatea și solidaritatea atât de necesare unui organism divino-uman, cum este Biserica. Pândește pe unii dintre noi, pe de o parte, ispita nesupunerii, specifică societății acesteia care se vrea „liberă”, căci percepția democrației încearcă să sape și în sufletul nostru, al oamenilor Bisericii, înțelesuri noi, și să ne trezim la un moment dat pretinzând democrație și în Biserică. Vă întreb, poate exista democrație în Biserică? Poate că e un cuvânt prea frumos termenul „**democrație**”, și sună prea bine, ca să spun foarte franc: nu există democrație în Biserică și nici nu poate să existe. Sau, dacă vreți, există atâta democrație, câtă a existat în Paradis mai înainte de căderea primilor oameni, adică zero democrație. Ni se cere ascultare și atât... Dacă am avea mai mulți dumnezei, care să intre în concurență și să ne fluture în față diverse programe de „guvernare dumnezeiască”, am putea, probabil, să ne gândim la democrație și în Biserică, exprimându-ne azeziunea - ascultarea adică - față de un dumnezeu sau altul. Atâta vreme însă, cât Dumnezeu este Unul și este atât de Sfânt, atât de drept, încât a făurit o Lege pentru noi atât de bună și de măreață, nu există spațiu de interpretare și de „manevră” la nivelul acesta. În Biserică nu este democrație, pentru că este „**teocrație**”.

Am vrut să accentuez aceasta, pe de o parte, pentru faptul că observăm o tendință de îndepărtare de tot ce are mai sfânt Biserica, de ascultare și disciplină, sub masca unei „pretinse democrații”, dar, am spus aceasta și pentru un pericol mai nou, care s-a ivit, din păcate, chiar în sânul Arhiepiscopiei noastre. Nu vă este străin cazul lui Ioan Preoteasa, un om certat cu disciplina și moralitatea care, neputându-se supune disciplinei noastre bisericesti, a găsit cu cale să-și creeze propria structură bisericească. Pentru aceasta, adună pe toți aceia care sunt ca el, certați cu disciplina, cu moralitatea și cu supunerea de care am vorbit și dorește să întemeieze o „Biserică paralelă”. Vă întreb însă, se poate construi o Biserică din „deșeuri”? Cum este posibil să se „zidească” o Biserică din elemente certate cu disci-

plina, cu moralitatea și cu toate celelalte virtuți care se cer unor adevărați slujitori ai lui Dumnezeu?

În fine, aș dori în seara aceasta să trecem în revistă evenimentele bisericești survenite în ultima vreme și câteva evenimente de perspectivă. Am trăit anul acesta bucuria instalării primului mitropolit de Cluj, după o iarnă „grea”. Grea nu atât ca temperaturi scăzute, cât ca „atitudine potrivnică” hotărârii Sfântului Sinod de înființare a Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Am fost cu toții martori cum diferite persoane, prin intermediul mass-mediei mai cu seamă, și-au dat cu părerea care mai de care, devenind peste noapte cu toții teologi ori istorici bisericești, „profesioniști” adică, amenințând că vor chema în instanță Sfântul Sinod. Este momentul acum, când totul a trecut, să reflectăm cu toții la această rană pricinuită din vina multora, și știm prea bine cum am gândit-o și cum am abordat-o fiecare. Este timpul, cred, să învățăm cu toții din aceste erori ce au afectat într-o oarecare măsură liniștea Bisericii noastre: contestări de tot felul, opinii potrivnice formulate cu prea puțină responsabilitate, iar uneori chiar cu rea credință la adresa hotărârii respective, lăsând astfel Biserica și structurile ei - Sfântul Sinod în speță - să fie contestate, iar deciziile lor interpretate în fel și chip.

Cred că fiecare dintre noi își dă seama acum, când „focul” s-a stins, că a crea o mitropolie nouă, adică o structură administrativ-bisericească nouă, într-o Biserică împiedicată aproape o jumătate de secol să se dezvolte firesc și să-și înnoiască sau să-și multiplice structurile administrative odată cu nevoile sale reale, este un fapt cât se poate de pozitiv, în timp ce protestele și comentariile de tot felul s-au dovedit pe cât de neavenite, pe atât de nedrepte. Că este îndreptățită înființarea Mitropoliei de la Cluj, este un fapt învederat de acum, Clujul conturându-și în ultima vreme o altă personalitate decât Sibiul, după cum și Timișoara, în anul 1947 ajunsese altceva decât Ardealul. Dacă se justifică înființarea unor eparhii noi, cu aparate administrative și păstori proprii, cu cât mai mult nu trebuie să ne arătăm deschiși înființării unei mitropolii noi, mai ales că este vorba de o regiune cu personalitate și probleme tot mai specifice, în comparație cu vechiul centru de la Sibiu. Societatea românească și, implicit Biserica, au evoluat, și sunt convins că vom mai trăi astfel de schimbări, pentru că știu de la Prea Fericitul Părinte Patriarh că este deschis înnoirilor și adaptării Bisericii noastre la realitățile vremurilor.

O altă bucurie care, de această dată, s-a întâmplat chiar în interiorul Arhiepiscopiei noastre, este înființarea Episcopiei Giurgiului, într-un județ sărac și, poate și pentru aceea, cu mai multe probleme. Luna aceasta a fost instalat primul episcop al Giurgiului, în persoana Prea Sfințitului Episcop

Ambrozie Meleacă, chemat să ducă mai departe opera pastorală pe care Prea Fericitul, împreună cu noi, ierarhii de la Arhiepiscopie, am dus-o până acum acolo.

În ceea ce privește perioada imediat următoare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost invitat să pună piatra de temelie pentru o nouă biserică românească în inima Occidentului, în Berlin. Astfel, credincioșii români din capitala Germaniei vor putea să aibă locașul lor de cult propriu și să se manifeste ca români ortodocșii într-o lume neortodoxă, într-o lume protestantă, și în felul acesta, să-și păstreze credința, dar și datinile și obiceiurile lor.

În cea de-a doua jumătate a lunii mai, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rânduit proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolit al țării Românești în prima jumătate a veacului al XIX-lea. Viețuitor în Mănăstirea Căldărușani și păstor al cetății Bucureștilor, el aduce, anul acesta, un dar special Catedralei noastre Patriarhale, căci va avea loc proclamarea canonizării sale chiar în ziua hramului ei, la 21 mai, când vom avea și oaspeți ierarhi de peste hotare. Îl vom trece, așadar, pe Mitropolitul Grigorie Dascălul în rândul sfinților neamului nostru, ca, împreună cu ceilalți luceferi spirituali ai acestui pământ binecuvântat de Dumnezeu, să conducă poporul acesta creștin din nașterea sa spre unitate și spre slujire creștină ortodoxă.

O altă bucurie care stă la orizont, tot în cadrul Arhiepiscopiei noastre, este sfințirea bisericii noi mănăstiri de la Popești-Leordeni, mănăstirea cu hramul Duminica Sfinților Români, acolo unde neuitatul Patriarh Justinian a întemeiat Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă în vremea unui regim ce urmărea obstrucționarea activității de orice fel a Bisericii. O biserică ce este aproape gata și despre care Prea Fericitul Părinte Patriarh mărturisește că și-a dorit-o încă de când era ca noi, ierarhii tineri de aici. Acum Dumnezeu a ajutat ca lucrările să fie finalizate, este și împodobită cu pictură, se lucrează la exterior, la împodobirea ocnițelor cu icoane realizate în mozaic, iar la o dată pe care Prea Fericirea Sa o va stabili, va fi sfințită și consacrată misiunii ortodoxe, în contextul în care peste drum, frații noștri romano-catolici au realizat și ei un Centru cultural-ecclesiastic similar. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom face din Popești-Leordeni un strălucit Centru cultural și monahal de misiune ortodoxă, care să se ridice la înălțimea cerințelor actuale ale Bisericii.

În sfârșit, am lăsat la urmă, pentru că este cea mai importantă de fapt, o bucurie de care, nădăjduiesc că nu ne mai desparte mult timp. Autoritățile statului nostru par, în sfârșit, să-și fi dat cu toate mâna pentru a purcede la construirea Catedralei Mântuirii Neamului. Este nedrept că a trebuit să

așteptăm atâta timp - iată, au trecut 16 ani. Suntem o Biserică mare, a doua după Biserica Rusiei ca număr de credincioși, și meritam acest dar - o catedrală măreață, reprezentativă pentru neamul acesta credincios ortodox în majoritate, care și-a slujit pe Dumnezeuul său și a ținut aproape totdeauna de Biserică, de tradițiile și de obiceiurile sale naționale.

Prea Fericirea Voastră, îmi place să cred că anul acesta chiar vom pune, în sfârșit, piatra de temelie a Catedralei Mântuirii Neamului, ba încă vom porni și la construirea ei. De aceea, în numele tuturor celor de față: ierarhi, preoți și credincioși, Vă doresc, să Vă dea Dumnezeu zile și ani să puteți construi această catedrală, să o sfințiți și să vă bucurați de ea împreună cu clerul și credincioșii noștri minunați, atât de atașați și dăruiți credinței, datinilor și frumoaselor obiceiuri ale acestui popor. Hristos a înviat!”

În continuare, **Corala Sfântul Andrei** a preoților din Capitală, condusă de Dl. Valentin Gruiescu, conf. dr. la Universitatea de Muzică din București, a prezentat un frumos concert de cântări pascale. Concertul s-a deschis cu imnul creștinătății: *Hristos a înviat*, prelucrare de prof. Nicolae Lungu. Între piesele prezentate s-au numărat: două tropare ale învierii, de Alex. Podoleanu și Gavriil Musicescu; Luminânda *Cu trupul adomind*, variantă monodică și prelucrare corală de Pr. prof. Nicu Moldoveanu; două monodii psaltice: *Condacul Paștilor* și *Stihira a III-a* de la Vecernia glasului 6; o monodie acompaniată de ison: *Ziua învierii* de Visarion Duhu de la Neamț; *Acestea zice Domnul*, de Sabin Drăgoi; *Înnoiește-te, Noule Ierusalime*, de Gavriil Musicescu; *Stihirile Laudelor* din slujba Deniei Învierii, în cântarea corală a prof. Nicolae Lungu; *Toată suflarea să laude pe Domnul*, prelucrare modală a unei melodii în glasul 1, de Ștefan Constantin Răzvan; un fragment din concertul la Învierea Domnului de Gavriil Musicescu, intitulat: *Sfărâmând porțile iadului*; apoi, *Psalmul 150 pentru solist, clopote și cor bărbătesc*, de Valentin Gruiescu, și *Hristos a înviat*, concert de Ioan Runcu.

Răspunzând invitației adresate în numele celor prezenți de PS Episcop Sebastian Ilfoveanul și mulțumind preoților coriști pentru frumosul concert de cântări pascale, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a spus următoarele:

*Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți
Onorată asistență,*

„Cred că e de prisos a mai adăuga ceva la frumusețea programului Coralei Sfântul Apostol Andrei a preoților din Capitală, înființată

cu ani în urmă și condusă în prezent cu atâta măiestrie de Dl. profesor Valentin Gruiescu. Mă bucur foarte mult că această formație corală a străbătut evenimentele pe care le-am trăit cu toții și, de la an la an, a devenit tot mai omogenă și mai valoroasă. De altfel, frumosul, muzica, mai ales, interpretată cu credincioșie, ca și virtuțile noastre personale, credința, nădejdea, iubirea, se reînnoiesc și se reîmprospătează mereu. Pe măsură ce te rogi, de pildă, constăți frumusețea și foloasele rugăciunii. Cu cât îți întocmești viața de familie pe coordonatele valorilor spirituale, religioase și morale, cu atât familia se desăvârșește și devine izvor de nădejde, de iubire și de creație în toate domeniile. Așa și această corală, pe care am cunoscut-o de la înfiriparea ei, atunci când nu erau îngăduite corurile bisericesti și mai ales asemenea adunări, ca cea de astăzi. Ascultând-o acum și cu alte prilejuri, sub conducerea artistică a Domnului profesor Gruiescu, am constatat că tinde spre desăvârșire. Aplauzele celor de față răsplătesc cu prisosință, Domnule profesor și iubiți părinți coriști, măiestria și arta dumneavoastră, care poate face față oricărei reprezentări a Bisericii noastre.

Este o mare bucurie pentru mine și, desigur, pentru noi toți, pentru Biserica noastră, aceste întâlniri la vremuri atât de frumoase și semnificative din viața noastră, la Paște, la Crăciun, de Anul Nou sau cu alte prilejuri. Departe de a aduce omagiu unei persoane, aceste adunări au un rol atât de înalt, atât de bogat că depășesc individualul și trece dincolo de limitele personale. Momente ca acestea aduc un folos mare Bisericii noastre și atractivitatea lor a crescut cu fiecare an. Chiar de când am dobândit localul acesta l-am consacrat pentru asemenea adunări, oferind posibilitatea de a participa și familiile preoților, fruntașii parohiilor și toți cei care doresc să trăiască împreună cu noi clipele acestea de mare cuprindere duhovnicească, cum sunt sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștelui.

Aș dori, cum am spus și altădată, să promovăm și alte coruri preoțești, pe care le avem deja, cu glasuri frumoase, ca și părinții acestei corale, care sunt aleși pe bază de concurs, pentru că cele mai bune voci le găsim în Biserică. Atunci când nu era îngăduit teologilor să se manifeste în spațiu public, cei cu voci talentate cântau în Corul Operei, în Corul Armatei, sau în formații artistice patronate de stat, unde erau admiși. Arta, deci, pătrunde și trece dincolo de anumite

conveniențe sociale. Bisericile Ortodoxe pe care le-am vizitat, ca Biserica Rusă, Sârbă, Greacă, Bulgară și altele, au formații corale bisericești de o mare virtuozitate, care pot să concureze cu orice altă formație corală laică, așa cum avem și noi. Este o apreciere pe care o facem și pentru *Corala Sfântul Apostol Andrei* a preoților din București.

Trebuie să subliniez, apoi, curajul Prea Sfințitului Episcop Sebastian Ilfoveanul, care s-a hotărât să ia cuvântul, pentru prima dată, în această adunare și să ne vorbească despre unele împliniri și preocupări de viitor, trecând, însă, și dincolo de limitele Arhiepiscopiei noastre. Dar, trecând dincolo de limitele Arhiepiscopiei Bucureștilor, trebuie făcute unele precizări în legătură cu înființarea noii Mitropolii a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cea de a doua Mitropolie a Transilvaniei. În primul rând, Mitropolia, în structura de organizare a Bisericii noastre, nu este o unitate bisericească cu aparat administrativ, ca episcopia, ci o formă de coordonare a lucrării pastoral-misionare într-o anumită zonă. Ea este un fel de hirotésie și numai Sfântul Sinod are dreptul să înființeze mitropolii. Iar tot ce s-a vorbit și s-a scris în legătură cu această Mitropolie de către diferite persoane nu are altă semnificație decât cea regretabilă a necunoașterii adevărului. Dar noi trebuie să-l cunoaștem, pentru că a venit vorba despre aceasta, și mai ales Prea Sfințiții Episcopi tineri au datoria să lămurească această așezare a Sfinților Părinți în lucrarea bisericească, să o precizeze, să o cimenteze cât mai temeinic.

Sfântul Sinod, frații mei, este autoritatea supremă în Biserică pentru problemele de credință, problemele canonice și problemele de învățatură a Sfinților Părinți. Ar trebui să se publice studii despre rolul Sfântului Sinod, căci s-a văzut că nu se cunoaște, chiar și de către cei avizați să cunoască lucrul acesta. În toată lumea ortodoxă se respectă această statornicie a Sfinților Părinți privind rolul și însemnătatea Sfântului Sinod, a Sfintelor Sinoade ecumenice și a Sfintelor Sinoade ale Bisericilor locale, care, izvorând din Sinoadele ecumenice și din tot tezaurul de credință și de gândire al Sfinților Părinți, veghează ca să se păstreze buna rânduială într-o Biserică și așează forme de lucrare pastorală.

În cazul de față nu se pot face aprecieri de valoare dacă nu se iau în considerare contextul și dinamica vieții bisericești de după revoluția din 1989. Biserica noastră a străbătut din 1990 până acum un

drum lung, îmbunătățindu-și Statutul și legiuirile sale bisericești. Sfântul Sinod are tocmai îndatorirea aceasta, ca să adapteze mereu Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, care este Constituția noastră bisericească, la cadrul legislativ al țării în care ne desfășurăm activitatea. Încă din 1990, noi am căutat să depășim faza de Biserică ascultătoare, supusă unor reguli politice și juridice care ne încălcau autonomia, căci nu puteam, de pildă, să convocăm - fără aprobare - Consiliile Eparhiale sau Adunările Eparhiale, nu mai vorbesc de Sinoadele mitropolitane sau de Sfântul Sinod. Acestei stări de lucruri i s-a datorat și situația mea specială, când, ca Mitropolit al Moldovei, am fost ales Patriarh la București, și am intervenit mereu să facem alegeri de mitropolit la Iași, dar nu s-a putut până la revoluție. Din această cauză, după revoluție, am avut multe de suportat, atribuindu-mi-se chiar și unele interese personale de a nu alege mitropolit la Iași. Deci, după deceniile de dictatură, noi a trebuit, în Sfântul Sinod, să începem cu începutul, cum și-a deschis cuvântarea Prea Sfințitul Sebastian, adică să ne declarăm autonomia bisericească față de Stat și de alte autorități, în interior, și să ne reafirmăm autocefalia în afară, în raporturile cu celelalte Bisericii. Autonomia și Autocefalia Bisericii fiind complementare, una venind în întâmpinarea celeilalte.

În dinamica acestor ani s-a afirmat puternic setea credincioșilor și a noastră a tuturor de a avea sfinte locașuri, pentru că în perioada dictaturii nu s-au putut construi biserici noi. Cu toate acestea, datorită insistențelor Patriarhului Justinian, fie iertat, noi aveam, ca în nicio țară de atunci, din rândul țărilor de dincoace de Cortina de Fier, biserici noi zidite sau restaurate. Patriarhul Justinian ajunsese chiar să determine statul să acorde subvenții remarcabile pentru restaurarea mănăstirilor monumente istorice, mai întâi, din Moldova și, apoi, din toată țara, până la cutremurul din 1977, când această lucrare a fost interzisă. S-a procedat de la caz la caz, finalizând lucrările începute. Personal, fiind ales mitropolit la Iași, în 1977, am găsit multe șantiere închise, mai ales la mănăstiri, începute de Prea Fericitul de vie memorie Iustin Moiescu, și am reușit să le redeschid, în condițiile de atunci, realizând o adevărată operă de restaurare. Palatul lui Alexandru cel Bun de la Mănăstirea Bistrița, al lui Petru Rareș, cu biserici cu tot, Casa Domnească a lui Ștefan cel Mare de la Mănăstirea Putna, și

altele, așa cum le vedeți acum, cei care vizitați mănăstirile din Moldova, atunci au fost restaurate și consolidate, înainte de evenimentele din 1989.

Așa se face că libertatea care ne-a venit după 1990 a determinat Sfântul Sinod la o seamă de lucrări, în primul rând, restructurarea Statutului potrivit noilor cerințe ale învățământului teologic, ale parohiei, mănăstirii, eparhiei, afirmând, cum spuneam, autonomia Bisericii. Așa s-a ajuns, de pildă, de la două Institute Teologice, câte aveam până atunci, la unsprezece Facultăți de Teologie în marile orașe, cu privilegiul ca Facultatea de Teologie să facă parte din Universitate, având autonomie universitară în ce privește programul de lucru, condițiile de numire a personalului didactic, dar stabilirea conținutului cursurilor de teologie, pregătirea profesorilor revenind Comisiei Teologice și Pastorale a Sfântului Sinod. Toate aceste aspecte au fost discutate și hotărâte în Sfântul Sinod și prezentate forurilor în drept pentru luare de cunoștință, pe baza unui Protocol. S-au încheiat protocoale asemănătoare și pentru activitatea preoților în Armată, în penitenciare, în spitale.

S-a împlinit, din 1990, o dinamică pastorală, concomitent cu înmulțirea numărului de parohii și de mănăstiri. Era normal, deci, în urma acestei creșteri a activităților dinăuntru ale Bisericii noastre, a lucrării pastorale îndeosebi, ca Sfântul Sinod să se gândească și la reactivarea unor eparhii desființate în timpul comunismului, în rând acestora fiind Mitropolia Basarabiei, și să înființeze o mitropolie în Germania și alta în Franța pentru credincioșii și preoții de acolo, precum și eparhii noi la Constanța, Argeș, Târgoviște, Slobozia, Alexandria și recent Giurgiu, ca să mă refer doar la cele din trupul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

În această dinamică a lucrării pastorale, ierarhii din nordul Ardealului s-au gândit să reactualizeze o veche idee, susținută de unii intelectuali ardeleni, între care și Octavian Goga, potrivit căreia Clujul, capitala Transilvaniei, să devină Mitropolie. Un număr de opt ierarhi ardeleni, deci, au depus în Sinod această cerere, de a se înființa o a doua mitropolie în Transilvania, pentru a promova Ortodoxia, unitatea de cultură, de pastorație și alte activități, fără a se atinge cu nimic prestigiul vechii Mitropolii a Ardealului, cu reședința la Sibiu,

care rămâne la locul ei de cinste și cu titulatura pe care a avut-o de la Andrei Șaguna, pe care o are și acum în Statutul Bisericii noastre.

Împlinindu-și datoria, Sfântul Sinod a promovat de la început această lucrare, deloc ușoară, și în unanimitate a aprobat înființarea celei de a doua mitropolii în Transilvania. În altă ședință i s-a definitivat titulatura, denumind-o Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, și i-a rânduit locul al patrulea în diptice, după Mitropolia Ardealului de la Sibiu. Am urmat exemplul înaintașilor noștri care, în 1946, de exemplu, au înființat Mitropolia Banatului, asupra căreia, până atunci, își exercitase jurisdicția Mitropolia Ardealului de la Sibiu. Mai înainte, după Marea Unire din 1918, de la Alba Iulia, s-a întemeiat Mitropolia Bucovinei, apoi Mitropolia Basarabiei, acolo unde pe timpul lui Ștefan cel Mare era o singură mitropolie. În 1992, noi am reactivat Mitropolia Basarabiei și acum suntem în dialog cu Patriarhia Moscovei pentru recunoașterea ei. Am înființat, apoi, o episcopie în Ungaria, cu reședința la Gyula, și altă episcopie în Banatul sârbesc, cu sediul la Vârșeț. Suntem iarăși în dialog cu Patriarhia Sârbă, care nu prea este de acord cu această episcopie românească acolo, deși există o episcopie sârbă la Timișoarea. Noi dorim reciprocitate pentru românii din Banatul sârbesc și pentru cei de pe Valea Timocului, care ne cer episcop. Am înființat parohii în Africa și în alte părți, cum este cea de la Istanbul, cu biserica Sfânta Paraschiva, pe care am obținut-o prin relațiile pe care le avem cu Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului. Desigur, acestea nu au legătură directă cu Arhiepiscopia Bucureștilor, dar pentru că Prea Sfințitul Sebastian m-a încurajat, trecând dincolo de limitele eparhiei noastre, am ținut ca dumneavoastră preoții să le cunoașteți.

În ce privește Catedrala, la care, de asemenea, s-a referit Prea Sfințitul Sebastian, desigur, este a noastră, a tuturor, a neamului românesc. Mai sunt și acum voci singuratice, de altfel, care nu sunt de acord cu locul stabilit, lângă Palatul Parlamentului, o suprafață de 11 hectare, pe care vom construi nu numai catedrala, ci și locuințe pentru slujitori, cu împrejmuire. În spațiul acela a fost mănăstirea Mihai Vodă, ctitoria lui Mihai Viteazul, și Schitul Maicilor, unde au funcționat Atelierele Institutului Biblic, ale căror biserici au fost strămutate între blocurile de locuințe, și alte biserici care au dispărut. Încât este o restituire în timp și avem îndatorirea de a menține sfințenia

locului prin altarul acesta al neamului românesc, cum l-a numit Patriarhul Miron Cristea. Am primit lecții usturătoare, câteodată, de la cei care nu știu dacă au intrat vreodată într-o biserică să aprindă o lumânare, dar au invocat motive că nu este bine să fie așezată acolo această catedrală, că nu este nevoie de o catedrală în București și că de ce să fie numită Catedrala Mântuirii Neamului? Cum să fie altfel, când primul nostru patriarh așa a numit-o, la fel și Regele Ferdinand când a aprobat-o, iar Parlamentul țării, alocând și o sumă pentru construirea ei, i s-a spus tot Catedrala Mântuirii Neamului? Dar nu toate urechile aud și nu toate mințile înțeleg. Așa este democrația de astăzi.

Acestea sunt numai câteva din preocupările noastre, multe și deloc ușoare, iubiți frați și surori în Domnul. Mă bucur de prezența tinerilor colaboratori, în persoana Prea Sfinților Episcopi pe care-i vedeți, și din cauza cerințelor a trebuit să cedez pe Prea Sfințitul Ambrozie, care a fost ales episcop la Giurgiu, dar avem foarte mari urgențe aici și ne trebuie multă prezență și pricepere ca să înțelegem semnele vremii.

Cu aceasta, închei cuvântul meu având a vă lămuri și unele păreri pe care le auziți, și cu tendințe de fărâmițare din partea unor nemulțumiți. Unul dintre aceștia este un fost preot, amintit de Prea Sfințitul Sebastian, fugit în America, părăsindu-și soția, care l-a reclamat, și noi l-am caterisit. Neputând să fie episcop la Giurgiu, cum și-a dorit, s-a dus în Ucraina și a venit de acolo cu acte că a fost hirotonit de o grupare bisericească nerecunoscută de nimeni. Acum caută să adune din cei dornici de mărire sau nemulțumiți de disciplina noastră bisericească. Disciplina canonică este foarte puternică și am făcut apel de multe ori la preoți ca asemenea situații să nu fie încurajate. Preotul trebuie să fie atent când vine cineva străin la biserică, dacă nu-l cunoaște, să-i ceară să se identifice, înainte să-l primească la slujbă. Sunt preoți care, cu multă îngăduință, i-au primit pe acești vagabonzi la slujbă. Așa încât, părinți protopopi, vă rog să fiți mai cu luare-aminte la aceste probleme. Când pășim pe un loc necunoscut trebuie să fim atenți să nu ne scufundăm, altfel ne ducem în jos cu pământ cu tot, cum se spune acum, dând ajutoare atâtor frați ai noștri din zonele inundate ce li s-au prăbușit casele, în urma lunecărilor de teren.

Este un alt aspect și acesta, al apelului pe care l-am făcut pentru ajutorarea lor, pe care-l continuăm cu multă tragere de inimă, căci sute de familii au fost evacuate și stau pe câmp. Ierarhii Bisericii s-au

dus și le-au făcut slujbe și rugăciuni ca Bunul Dumnezeu să stăvilească ploile care s-au năpustit asupra noastră, și nu numai a noastră, ci și a Europei și a lumii întregi.

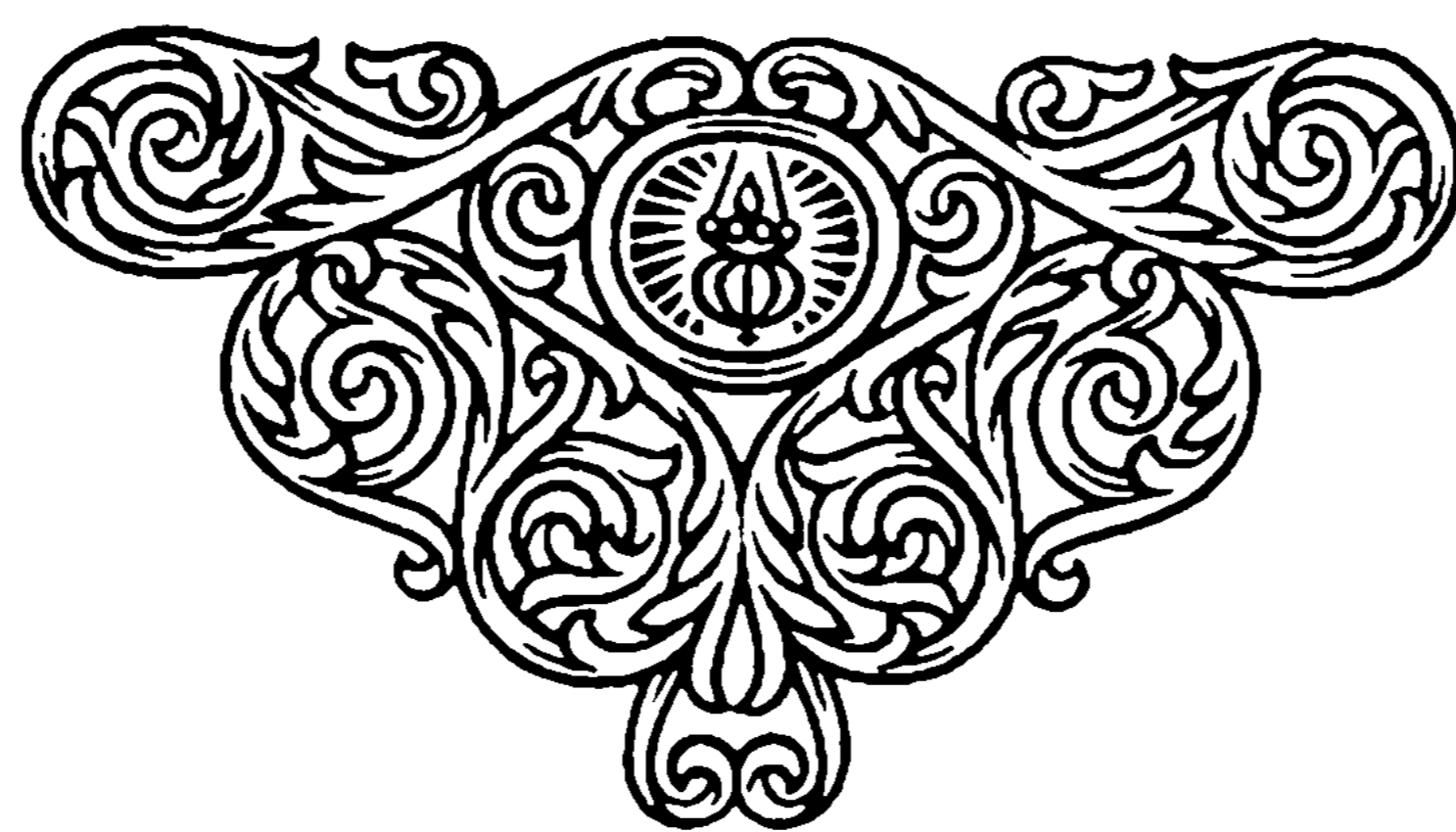
Cu aceste gânduri, frați și surori în Domnul, Prea Cucernici Părinți protopopi, Domnule dirijor și iubiți părinți coriști, îmi exprim bucuria că ne-am întâlnit. Este mai curând o întâlnire de suflet. Să nu căutăm să o punem în definiții. Ceea ce este indefinit nu se poate defini. Sufletul și valoarea sufletului, ca și Învierea Domnului, este realitatea noastră pe care noi o trăim fără a putea întotdeauna să o tălmăcim. Dar cu cât taina este și rămâne taină cu atâta credința este mai puternică, mai frumoasă, mai roditoare.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să fim așa. Hristos a înviat! La mulți ani cu pace și cu sănătate!”

În încheiere, în sala de recepție a Palatului Patriarhiei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a întreținut cu cei prezenți, ciocnind cu fiecare tradiționalul ou roșu de Paște și primind din partea tuturor urări de sănătate, zile îndelungate, pace și spor în slujirea patriarhală. Participanții l-au petrecut pe Prea Fericirea Sa la plecare cu troparul Învierii și Imnul patriarhal.

Întâlnirea de anul acesta, din prima zi de Paște, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu preoții și credincioșii din București a fost pentru toți prilej de adevărată bucurie duhovnicească în atmosfera sfântă a praznicului Pascal.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

SERBAREA DE SFÂRȘIT DE AN ȘCOLAR LA SEMINARUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

Duminică, 18 iunie 2006, de la ora 18, 00, în aula Palatului Patriarhiei s-a desfășurat serbarea de sfârșit de an școlar a elevilor Seminarului Teologic *Nifon Mitropolitul* din București, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Prea Sfințiților Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali, și Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Au mai participat la festivitate consilieri patriarhali și eparhiali, inspectori pentru învățământul teologic de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, protoierei și preoți din Capitală, precum și Dl. Adrian Lemeni, secretar de stat pentru culte, Dl. Radu Silaghi, viceprimarul Sectorului 4, reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării, ai Inspectoratului școlar municipal și de sector, alți invitați. N-au lipsit părinți, rude și prieteni ai elevilor.

Deschizând festivitatea, **Pr. prof. Mihai Aurel**, directorului seminarului, a spus: „Sfârșitul unui an școlar este pentru fiecare unitate de învățământ din București și din țară un prilej de bucurie. Pentru noi, bucuria este cu atât mai mare cu cât anul acesta Seminarul Teologic din București a intrat în normalitate, având în vedere că învățăm acum într-un local nou și într-un singur schimb. Reușita aceasta a fost posibilă cu sprijinul Inspectoratului școlar municipal, Direcției generale de administrare a unităților de învățământ din cadrul Primăriei Sectorului 4 și, mai presus de toate, prin efortul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ajutat îndeaproape de Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, pe care întotdeauna îl considerăm Părinte al nostru. Am reușit, de asemenea, să asigurăm baza materială necesară procesului instructiv-educativ și, prin strânsa legătură pe care o avem cu obștea mănăstirii Radu Vodă, să oferim și cadrul necesar pentru formarea deprinderilor liturgice corespunzătoare pregătirii viitorilor slujitori ai Bisericii”.

De asemenea, părintele director a arătat că „elevii Seminarului Teologic „Nifon Mitropolitul” din București încheie anul școlar cu un bilanț rodnic. Aș aminti aici, pe lângă participarea corului la *Zilele Sfântului Andrei* de la Galați, la concertele de colinde, festivaluri și alte reprezentări de acest gen din Capitală și din țară, implicarea directă a seminariștilor în desfășurarea ceremoniei de proclamare a canonizării Sfântului Cuvios Gheorghe, starețul mănăstirii Cernica, și a Sfântului Mitropolit Grigorie Dascălul de la Căldărușani, de care ei își vor aduce aminte cu emoție toată viața. Trebuie să menționez și rezultatele frumoase obținute la olimpiadele școlare, cum sunt cele de limba și literatura română, faza municipală, și de limbi și literaturi moderne, precum și la concursul de limbă, cultură și civilizație elenă, organizat de ministerul Cultelor și Învățământului din Grecia, unde elevii noștri au ajuns în faza finală, beneficiind și de o călătorie de studii în Grecia”.

Seminarul Teologic din București - a mai spus părintele director - s-a îmbogățit anul acesta prin încadrarea elevilor - monahi și frați - transferați de la fostul

Seminar monahal Cernica și a „funcționat cu un număr de 388 elevi, în 14 clase de seminar, și 55 elevi, în 3 clase la școala de cântăreți. Astfel, în acest an școlar, în cele 17 clase au învățat 443 de elevi”. Cu privire la personalul didactic al seminarului, părintele director a subliniat, ca un fapt pozitiv, „nivelul ridicat de pregătire, căci din cei 35 de profesori, 14 au gradul I didactic, iar unii și titlul de doctor în specialitatea pe care o predau”.

În încheiere, părintele director a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru grija permanentă ce arată atât pregătirii și disciplinei elevilor, cât și finalizării lucrărilor la noua clădire a seminarului. De asemenea, a mulțumit Prea Sfințitului Episcop Varsanufie și colaboratorilor săi de la Sectorul Cultural și de învățământ al Arhiepiscopiei Bucureștilor, precum și Inspectoratului școlar municipal și de sector și Primăriei Sectorului 4, care sprijină în mod constant activitatea seminarului.

În continuare, corul seminarului, sub îndrumarea profesorilor Pr. Stelian Ionașcu, Diac. Marian Colțan, Nicușor Constantin și Florian Costea, de la catedra de muzică, a prezentat un frumos program de cântece religioase. Programul a cuprins următoarele piesele muzicale: *Rugăciune*, de Pr. Constantin Drăgușin; *Nu pricep curată*, de Gheorghe Cucu; *Rugăciune*, de Francisc Poulenc; *Cine este Dumnezeu*, de Dan Mihai Goia; *Toată suflarea*, de Diac. Ștefan Constantin Răzvan; *Troparul Pogorârii Duhului Sfânt*, de D. G. Kiriatic; *Cerurile spun*, de Davădov, apoi, *Maria neichii, Marie*, de Nicolae Lungu; *Bobocel și inele*, de Ioan Vidu; *Eu doinesc, codrul răspunde*, de Pr. Nicu Moldoveanu; *Flăcări și roți* (fragment), de Corneliu Cezar; *Haz de necaz*, de Gheorghe Cucu. Soliști au fost Alexandru Vasile, clasa XI-a A, și Alexandru Stavără, clasa XII-a A.

A urmat festivitatea de premiere a elevilor fruntași la învățătură din fiecare clasă. Premiile au fost înmânate de către profesorii diriginți. Aproape jumătate din elevii Seminarului, circa două sute, au avut bucuria să fie premiați, mai mult de trei sferturi dintre ei obținând medii între 9 și 10 la sfârșitul acestui an școlar, ceea ce arată interesul lor pentru carte și dorința de a se pregăti ca viitori slujitori ai Bisericii.

La sfârșit, răspunzând la rugămintea părintelui director, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a adresat elevilor și tuturor celor prezenți următorul cuvânt de învățătură și zidire sufletească:

*Prea Sfințiți Părinți Episcopi,
Prea Cucernice Părinte Director,
Doamne profesoare și Părinți profesori,
Dragi elevi,*

„Orice strădanie, atunci când este împlinită cu conștiința vie a dobândirii învățăturii și cu credința în Dumnezeu, este încununată cu roade și cu bucurie. Iar rezultatele frumoase ale Seminarului nostru teologic „Nifon Mitropolitul” din București au făcut ca întreaga asis-

tență să trăiască astăzi cu intensitate această bucurie, care reflectă strădania de un an de zile a elevilor, dar și a profesorilor.

Dintotdeauna, omul a avut nevoie de lumină, nu numai de lumina soarelui, dar și de lumina credinței și de lumina cărții. Iar Biserica noastră ortodoxă face parte din acele coloane purtătoare de lumină care, de-a lungul secolelor, prin seminariile teologice, a strălucit și a dat societății și buni ostași, și buni demnitari, și buni cărturari, profesori, învățători. Mulți dintre absolvenții seminariilor noastre s-au afirmat ca personalități impresionante care au făcut cinste țării, cinste și credinței ortodoxe. Ierarhii noștri din istorie, pe care-i cunoaștem, atât în Moldova, cât și în Muntenia și Transilvania, au avut întotdeauna în cadrul misiunii lor, pe prim plan, promovarea culturii, a științei, începând cu școala primară și până la Universitate. Și nu mai puțin noi, ca urmași ai lor, ne implicăm în această lucrare.

Mă bucur că de fiecare dată când am venit în mijlocul dumneavoastră am întâlnit, alături de elevi și de profesori, distinse personalități, prieteni și admiratori ai Seminarului, mângâindu-se cu rezultatele frumoase ale încheierii anului, sau cu nădejdea începerii unui nou an școlar. Am venit și la acest sfârșit de an, deși timpul este foarte prețios pentru mine și pentru Prea Sfinții Părinți Episcopi, aflându-ne în toiul pregătirii ședințelor Sfântului Sinod, ale Adunării Naționale Bisericești, și prăznuirii unor sfinții canonizați de Biserica noastră. Peste câteva zile, la 22 iunie, de pildă, vom prăznui la Mănăstirea Căldărușani sărbătoarea *nașterii în cer* a Sfântului Ierarh Grigorie Dascălul, proclamat în rândul sfinților la 21 mai, anul acesta. Este prima sărbătoare de hram a acestei mănăstiri străvechi, ctitorită de Matei Basarab și de înaintașii săi, ca și de Sfântul Ierarh Calinic și de Cuviosul Stareț Gheorghe, de dinaintea lui, adevărați înnoitori ai vieții de obște la Cernica și Căldărușani.

M-am bucurat că în rândurile elevilor, cum ați observat cu toții, sunt și frați de mănăstire. Aceeași bucurie se trăiește și la Seminarul de surori de la Mănăstirea Pasărea, unde directoarea harnică n-a scăpat prilejul să aibă un număr suficient de eleve în seminar și anul viitor. Ne bucurăm, deci, de ajutorul Ministerului Educației și Cercetării și sunt bucuroși să salut și astăzi, ca și în alte împrejurări, prezența reprezentanților acestui minister, și mă emoționez atunci când dâșii iau cuvântul, pentru că noi, cei vârstnici, ne amintim cu du-

ioșie de frumusețea vieții de seminar. Cu participarea experimentată și obișnuită cu munca și cu răbdarea Prea Sfințitului Varsanufie Prahoveanul, profesor aici de mai mulți ani și acum Episcop Vicar la Arhiepiscopie, și a Prea Sfințitului Episcop Vicar Sebastian Ilfoveanul, seminarul, iată, trăiește astăzi momente de bucurie, acordând numeroase premii tinerilor pentru știința lor, pentru vrednicia lor, dar și pentru atașamentul față de școala aceasta atât de importantă pentru eparhia noastră.

Mulțumim pentru toate Bunului Dumnezeu, în primul rând, și Îl rugăm să coboare lumina Sa asupra lumii întregi și asupra noastră, a preoțimii noastre, care trebuie să pășească în slujirea Bisericii cu mai mult zel, cu mai multă conștiință. Fac apel la părinții protopopi care sunt aici, și despre care s-a spus că sprijină seminarul nostru nu numai cu daruri pentru premiarea elevilor, dar și în alte chipuri, ca să transmită preoțimii că este mare nevoie acum de un apostolat viu, drept și cinstit, potrivit cu chemarea preoțească, cu învățătura ortodoxă și cu tradiția Bisericii noastre. Puținele cazuri pe care le avem de indisciplină în rândurile clerului, de abateri de la rânduiala bisericească, intens folosite, cum știți, de mass-media în defavoarea credinței și a Bisericii noastre, desigur, ne mâhnesc. De aceea, părinții protopopi trebuie să fie cu mai multă grijă și chiar profesorii de teologie să se alăture inspectorilor noștri eparhiali și să ne sesizeze asemenea cazuri acolo unde apar. De asemenea, tinerii noștri, maturizați aproape de Duhul cel drept care se cultivă în Mănăstirea Radu Vodă, unde funcționează seminarul, cu atâți talentați profesori și profesoare, trebuie să facă în așa fel încât, ca viitorii slujitori, să fie la toată înălțimea chemării lor.

Acum, în condiții de libertate, este mult mai greu de slujit Biserica și altarul strămoșesc. Omul, în libertatea lui, a greșit și în fața lui Dumnezeu și a devenit rob păcatului. Libertatea necontrolată de conștiința curată a misiunii pe care o avem noi, slujitorii altarului, rodește păcate, dă naștere la abateri, care nu se potrivesc cu timpurile pe care le străbatem. Trebuie, deci, ca acel Duh de puritate, de curățenie sufletească, de conștiință, de muncă și hărnicie, despre care s-a vorbit aici, la acest sfârșit de an, să călăuzească permanent viața voastră, dragi elevi. Să procedați cu curaj, cu îndrăzneala pe care Mântuitorul Hristos o recomandă tuturor: „Îndrăzniți! Eu am biruit

lumea!” (Ioan 16, 33). El este model pentru noi de curaj și de biruință asupra răului, a lumii supuse păcatului. Să urmăm această pilda, cu harul cel dumnezeiesc, cu știința teologiei, cu învățătura Sfinților Părinți. Fiecare din cărțile pe care le-ați primit acum, ca premii, scrise de Sfinții Părinți și, cu modestie, de noi, cei care suntem după ei, au cerut eforturi mari, grijă și răspundere. Aceleași eforturi și aceeași grijă trebuie să se vadă și în viața pastorală a slujitorilor altarului, iar voi, elevii, acolo unde veți merge acum în vacanță, să fiți pildă credincioșilor și ajutor preoților noștri. Să nu vă sfiți să le dați exemplu de corectitudine și punctualitate în oficierea slujbelor, în împlinirea programului liturgic, cum se face la Mănăstirea Radu Vodă.

Așa se cuvine să fie la fiecare biserică, la fiecare parohie. Este trist să vezi, trecând prin București, o biserică închisă și neluminată în ajun de sărbătoare, ceea ce arată că preotul lipsește de la datoria sa. Pe timpul dictaturii, datorită vrednicului nostru patriarh Justinian Marina, se făcea slujba Vecerniei în ajunul Liturghiei, în toate bisericile noastre. Acum a început să se piardă rânduiala aceasta. Am subliniat în dese rânduri, prin Sinodul nostru mitropolitan, dar și prin Sfântul Sinod, că este interzis unui preot să slujească Sfânta Liturghie fără să facă Vecernia, fără să se pregătească pentru Liturghie, fără să se spovedească. Legătura aceasta cu duhovnicul este un alt capitol foarte important. Cum ați văzut la Mănăstirea Radu Vodă practicarea spovedaniei, a rugăciunii, a privegherii, a slujbelor, așa trebuie să se facă în toate bisericile.

Numai îndepărtarea de la această îndatorire face să avem cazuri de preoți, cum vedem, uneori, la televizor, care săvârșesc diferite ierurgii sau taine fără respectarea rânduielile bisericești, față de care trebuie să luăm măsuri. Acum, când vom lua legătura nemijlocită cu Europa, unde sunt atâtea credințe, atâtea culturi, ni se cere să clădim ființa noastră de slujitori ai Sfântului Altar și ai creștinilor pe valorile credinței noastre strămoșești.

Trebuie să fiți conștienți că un an de învățământ însemnează un an de efort în toate domeniile teologiei. Eforturile acestea să nu le părăsiți în vacanță, continuați-le acasă, cântați la strană alături de cântărețul bisericii, povestiți credincioșilor, la rude și prieteni ce învățați în seminar, cum trebuie să-și reînnoiască preotul viața lui interioară în fiecare clipă, să slujească frumos, să predice convingător,

să-și pregătească predica și cateheza, să aibă grijă de copiii care merg la școală, să nu scape din vedere tineretul din parohie, lucrare cu care noi suntem rămași în urmă. Tineretul trebuie ținut aproape de Biserică, dar pentru aceasta se cere ca preotul să fie activ, bun misionar, să se sprijine pe membrii consiliului și comitetului parohial, împreună cu care să organizeze viața spirituală a parohiei.

Vacanța pentru voi, dragi elevi, trebuie să însemne punerea în practică a celor învățate în anul pe care l-ați încheiat, repetarea materiilor predate, pentru ca următorul an școlar să-l clădiți pe un teren cunoscut, care să vă cimenteze trainic cunoștințele.

În această nădejde am venit și felicit corpul profesoral, mai ales că aici avem avantajul, mai rar întâlnit, ca un episcop să fie și profesor, și să fie pildă de slujbă, și pildă de predicarea cuvântului lui Dumnezeu și de viață duhovnicească într-o comunitate creștină, cum este comunitatea aceasta a seminarului nostru.

Vă doresc, dragi elevi, să petreceți o vacanță tihnită cu părinții, cu familia, cu rudele și prietenii, cărora să le împărtășiți dragostea și grija noastră pentru ca preoțimea să fie la înălțimea misiunii ei, în slujba Mântuitorului Iisus Hristos, a Sfintei noastre Biserici și a credincioșilor săi. Amin!”.

Părintele director Mihai Aurel a mulțumit încă o dată Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru prezența la această frumoasă manifestare tinerească și pentru îndemnurile părintești adresate elevilor și profesorilor la acest sfârșit de an școlar și, totodată, l-a încredințat pe Prea Fericirea Sa că sunt pregătiți cu toții să răspundă în orice moment la chemările Bisericii.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

**CEREMONIA DEPUNERII JURĂMÂNTULUI DE CĂTRE
ABSOLVENȚII FACULTĂȚII DE TEOLOGIE
„PATRIARHUL JUSTINIAN” DIN BUCUREȘTI
(promoția 2006)**

În ziua de *joi, 29 iunie 2006*, sărbătoarea *Sfinților Apostoli Petru și Pavel*, în paraclisul Sfânta Ecaterina s-a desfășurat ceremonia depunerii jurământului de credință față de Biserica Ortodoxă Română de către absolvenții Facultății de Teologie „Patriarhul Justinian” din București, înainte de a li se conferi titlul de licențiat în Teologie ortodoxă.

Au depus jurământul de credință un număr de 344 absolvenți de la toate specializările, după cum urmează: 218 - Teologie Pastorală, 33 - Limba Română, 18 - Limba Engleză, 12 - Limba Franceză, 4 - Filologie clasică, 28 - Asistență Socială, 13 - Arte Plastice și 18 - Conservare-restaurare. Cei 344 de absolvenți au citit și semnat textul jurământului cu mâna pe Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, în mijlocul bisericii, în fața Sfântului Altar, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist*, a decanului, prodecanilor și membrilor consiliului profesoral.

Jurământul, semnat de către fiecare absolvent și depus spre păstrare la decanatul facultății, are următorul text:

„Jur înaintea Atotștiutorului și Atotputernicului Dumnezeu că, toată viața mea voi păzi și voi propovădui învățătura Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, așa cum s-a descoperit de către Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cum s-a propovăduit și s-a predat de către Sfinții Apostoli și de către Sfinții Părinți, așa cum se păstrează în Biserica Ortodoxă Română și mi s-a predat de către profesorii Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității din București.

Jur că toată viața mea voi păstra și voi apăra bunul nume al acestei înalte instituții de cultură teologică. Voi respecta legiurile bisericești, voi rămâne supus ierarhiei și nu voi ieși niciodată de sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române.

Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Ceremonia depunerii Jurământului a fost precedată de slujba Sfintei Liturghii, oficiată de Prea Sfințitul Episcop *Sebastian Ilfoveanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de un sobor de preoți profesori ai facultății. La Sfânta Liturghie și la ceremonia depunerii jurământului a asistat Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, însoțit de părinți consilieri de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor. Alături de absolvenți au mai participat la ceremonie rude ale acestora, colegi și prieteni. De asemenea, în biserică au fost prezenți numeroși credincioși.

La sfârșitul ceremoniei, **Pr. prof. Nicolae Necula**, decanul facultății, adresându-se Prea Fericitului Părinte Patriarh și noii promoții de absolvenți a spus:

„Ne aflăm într-una din sărbătorile frumoase și dragi ale Ortodoxiei, sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, care sunt modele pentru ceea ce a însemnat peste veacuri misiunea creștină. Fiindcă, în mod excepțional, acești doi sfinți au strălucit prin cuvântul lui Dumnezeu pe care l-au vestit în toată lumea, prin zelul pentru credință și mai ales prin moarte martirică pentru Hristos și pentru Biserica Sa. Suntem într-o zi de sărbătoare și pentru că o nouă serie de absolvenți ai facultății noastre încheie astăzi studiile și pleacă în ogorul cu multe posibilități de lucrare al Bisericii Ortodoxe Române. Este un moment de bilanț și pentru noi, profesorii, care ne dăm seama că am format o nouă serie de absolvenți și a fost o serie bună. Este o sărbătoare, Prea Fericirea Voastră, pentru că sunteți astăzi din nou în mijlocul nostru. Orice prezență a Prea Fericirii Voastre vine să încununeze și să dea un spor de strălucire unui eveniment ca acesta, unei sărbători bisericești la care participați în calitate, în primul rând, de ierarh al Arhiepiscopiei Bucureștilor, de care depinde Facultatea noastră de Teologie, dar și ca Întâistător al Bisericii Ortodoxe Române. Într-o zi ca aceasta, pe de o parte, noi ne bucurăm, profesorii, că o nouă serie de studenți pleacă din Facultatea de Teologie, pe de altă parte, ne punem și probleme și întrebări, dacă am făcut tot ceea ce se putea ca într-adevăr acești tineri să fie bine pregătiți pentru misiunea care-i așteaptă, o misiune deloc ușoară, de slujire a Bisericii în vremea noastră. Pe de o parte, avem convingerea că ne-am făcut datoria cât s-a putut, de pe altă parte, suntem conștienți că se putea face mai mult, fiind multe lucruri de îndreptat în învățământul teologic”.

Punând în evidență însemnătatea depunerii jurământului de către absolvenți, părintele decan a subliniat: „Biserica are, cum spuneam, un câmp larg de activitate și o simplă diplomă de licență în teologie pe care o luăm nu este suficientă fără o continuă și permanentă pregătire, mai ales în noul sistem de învățământ în care vom intra de acum înainte, de a face Teologia în numai trei ani de studii, încât masteratul și doctoratul vor fi aproape necesare pentru cei care vor cu adevărat să fie slujitori ai sfântului altar la înălțimea nădejzii pe care Biserica și-o pune în ei. Fără îndoială că nu toți se vor hirotoni, dar toți vor găsi ceva de lucru în Biserică sau vor fi într-un fel sau altul misionari ai Bisericii, pentru că un om care a terminat Teologia este un om care îl cunoaște pe Dumnezeu, un om care știe învățătura Bisericii și un om care, de acolo, din poziția lui, indiferent ce va face în viață, va fi de partea adevărului de credință, mai ales acum, când suntem asaltați din toate părțile de secte și Biserica nu este o instituție comodă poate pentru mulți din societatea românească. și jurământul pe care îl depuneți astăzi sperăm să nu fie un act formal, fiindcă îl depuneți înaintea lui Dumnezeu, înaintea sfântului altar, îl depuneți pe Evanghelie și pe Cruce, și îl depuneți în fața Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române, care veghează la respectarea învățaturii noastre de credință și la împlinirea misiunii Bisericii Ortodoxe Române în vremurile pe care noi le trăim”.

În continuare, părintele decan a mai arătat că prezența la un asemenea eveniment a Prea Fericitului Părinte Patriarh „este nu numai necesară, dar este și un act de binecuvântare fără de care nu putem să plecăm mai departe, pentru că în Bise-

rică se fac toate cu binecuvântare și cu ascultare. Și așa cum veți vedea din textul jurământului pe care-l veți depune, două lucruri importante trebuie să vă rămână. Să nu-l citiți și să-l semnați automat, ci să gândiți în momentul în care îl depuneți, fiindcă este vorba de un angajament pe care-l luați înaintea lui Dumnezeu, că veți sluji și veți fi credincioși celor două instituții: Facultatea de Teologie în care v-ați format și ați primit învățatura de credință, și Ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române, Sfântului Sinod, care este Îndreptătorul în Biserica noastră. De aceea, ideea de ascultare canonică, sau ideea de a fi permanent în legătură cu Ierarhia, cu Sfântul Sinod, cu ierarhul locului de care veți depinde să nu vă părăsească toată viața. În Biserică nu putem să activăm, nu putem să lucrăm fără ascultare”.

Părintele decan și-a exprimat, apoi, bucuria că Prea Fericitul Părinte Patriarh este prezent la un asemenea eveniment important din viața facultății, „pentru că ar fi fost o ceremonie lipsită de binecuvântarea Prea Fericirii Voastre și de exemplul pe care Prea Fericirea Voastră îl dați studenților. Noi vă dorim și vă respectăm și așteptăm binecuvântare de la Prea Fericirea Voastră nu numai în calitate de ierarh al Arhiepiscopiei Bucureștilor și de Întâistător al Bisericii, ci mai ales că noi vedem în Prea Fericirea Voastră modelul de urmat în slujirea lui Hristos. La anii binecuvântați cu care Dumnezeu v-a înzestrat și la deceniile de slujire a Bisericii în aproape toate eparhiile țării, iar de aproape 20 de ani în fruntea Bisericii Ortodoxe Române, ca patriarh, sunteți omul cel mai experimentat, cel mai înzestrat. Perioada de Patriarhat a Prea Fericirii Voastre n-a fost deloc ușoară nici înainte de căderea comunismului, nici după căderea comunismului, fiindcă Biserica a fost încercată și înainte și este și acum confruntată cu probleme foarte mari. De aceea, Prea Fericirea Voastră, sunteți pentru noi modelul de urmat, după cum și noi, profesorii, căutăm să fim, într-un fel sau altul, modele pentru studenții noștri”.

Mulțumind Prea Fericirii Sale pentru dragostea arătată și pentru prezența la toate evenimentele importante din viața facultății, Părintele Necula a încheiat: „Vă suntem recunoscători, Prea Fericirea Voastră, că sunteți din nou împreună cu noi la acest moment însemnat și rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dea sănătate și să fiți cu aceeași dragoste părintească mereu în mijlocul studenților și profesorilor, care vă așteaptă cu bucurie, pentru că au ce învăța de la o personalitate atât de cunoscută și atât de remarcabilă a Bisericii noastre”.

La invitația părintelui decan, absolventul **Alexandru Barna**, șeful de promoție, s-a referit pe scurt la misiunea de răspundere ce-i așteaptă pe colegii săi de acum înainte, în câmpul lucrării pastoral-misionare, de a sluji cu devotament Biserica Ortodoxă Română, spunând: „Ne aflăm acum, după absolvire, în fericita situație de a mulțumi festiv părinților și domnilor profesori care ne-au ajutat și ne-au sprijinit, ne-au înțeles și ne-au învățat, ne-au spus că trebuie să mergem mai departe, că nu trebuie să ne oprim și să mărturisim credința pe care am primit-o în acești frumoși ani de facultate. Între alte lucruri pe care le-am învățat în facultate este și acela că, dincolo de orice formalism, important este să ducem mai departe credința ortodoxă, să mergem în mijlocul cetății și să spunem că mormântul a rămas gol, că Mântuitorul nostru a înviat și că suntem moștenitori ai unei vieți

creștine. În acest moment fericit și binecuvântat, Prea Fericirea Voastră și părinți profesori, vă spunem că mergem mai departe în cetate și vom spune până la sfârșit, cu ajutorul lui Dumnezeu, cât vom putea, că avem o credință binecuvântată ortodoxă, care ne cheamă la fericirea cea veșnică, și vom da mărturia aceasta tuturor celorlalți, tuturor românilor de azi și de mâine”. Totodată, în numele absolvenților acestei promoții, vorbitorul l-a asigurat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh de toată stima și respectul lor, de zel în vestirea Evangheliei, de ascultare și devotament față de Ierarhie, de Sfântul Sinod, de Biserică, în general.

În încheiere, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a rostit următorul cuvânt de învățătură și îndemn pentru absolvenți și profesori la slujirea cu vrednicie a Sfintei noastre Biserici:

*Iubiți absolvenți și absolvente,
Prea Cucernice Părinte Decan,
Prea Cucernici Părinți Profesori,*

„Greu s-ar mai putea găsi alte cuvinte sfinte și prețioase decât cele ale jurământului pe care l-ați rostit astăzi aici și pe care îl veți semna fiecare în parte. Prin aceasta, vă mărturișiți personal credințioșia față de misiunea la care Duhul Sfânt v-a chemat, și pe absolvenți și pe absolvente. Niciodată nu trebuie să uitați lucrul acesta în viața dumneavoastră. Să nu luați pilda noastră întru totul, oricât de frumoase și măgulitoare ar părea cuvintele pe care noi ni le adresăm unii altora în fața dumneavoastră, eu profesorilor și profesorii mie. Urmați întocmai cuvintele jurământului pe care l-ați depus astăzi, care trebuie să rămână înscris pe tablele cele de carne ale inimilor dumneavoastră, având puterea de a străbate viața cu aceste cuvinte, nu cu cele cu care de obicei suntem furați de împrejurări să-L mințim pe Dumnezeu, pentru că Duhul Sfânt nu poate fi mințit.

De aceea, am și venit aici, ca să vă spun aceste lucruri. Am venit nu numai astăzi, ci și în alte împrejurări, cum știți, dar în ultimul timp ne-am întâlnit mai rar. Problemele Bisericii au cerut ca să fiu acolo unde este încă nevoie de mine. Chiar și astăzi a fost o încercare deosebită de a nu putea veni. Însumi îmi dau seama de responsabilitatea mea, dincolo de cuvintele care mi se atribuie, fie de părintele decan, fie de părinții profesori, cum cere protocolul și amabilitatea noastră obișnuită. Dar dumneavoastră trebuie să rămâneți legați pentru vecie de jurământul acesta și de cel pe care-l veți depune la hirotonie, de asemenea, și de crezul întreg al Bisericii noastre Ortodoxe Române.

Sfinții Apostoli Petru și Pavel pe care-i sărbătorește creștinătatea, și din Orient și din Occident, ne dau exemple extraordinar de frumoase și de practice pentru misiunea noastră. În Epistolele Sfântului Apostol Pavel, din care s-a citit și astăzi, și ale Sfântului Apostol Petru găsim o bogăție de învățături înțelepte și actuale pentru viața noastră preoțească. Să știți că nu vă așteaptă gata pregătită biserica unde veți sluji, parohia în care veți intra, satul sau orașul, frații de slujire. Să nu vă așteptați că veți fi chiar îmbrățișați, dar trebuie să vă gândiți că chemarea lui Dumnezeu este mai presus de orice confort, care, de multe ori, ne abate de la realitățile adevărate ale vieții și ne duce și cu scrisul și cu cuvântul pe tărâmurile străine Bisericii noastre. Or, Biserica noastră are nevoie de această conștiință preoțească, care trebuie să rămână întotdeauna vie și lucrătoare în viața slujitorilor ei.

De multe ori ne încântăm cu laude sau cu prețuirea credincioșilor față de cunoștințele pe care profesorii ni le-au sădit sau chiar Biserica noastră. Însăși veșmintele care îl prezintă pe preot credincioșilor vorbesc mai mult și trebuie să vorbească mai mult de strălucirea învățurii de credință a Bisericii noastre, a Ortodoxiei noastre. Veșmântul ortodox întotdeauna transmite mesajul credinței în inima credincioșilor, talmăcește jertfa martirilor, statornicia în credință a ierarhilor, preoților, călugărilor și diaconilor martirizați pentru Mântuitorul Iisus Hristos, după exemplul Sfinților Apostoli Petru și Pavel. De aceea, nu întâmplător a fost aleasă această zi, închinată lor, pentru depunerea jurământului de către absolvenții Facultății noastre de Teologie din București.

Străbatem o lume debusolată, o lume supusă mai curând manipularilor de tot felul, decât adevărului evanghelic. Desigur, este trist că unii dintre frații preoți și chiar dintre profesori, și nu facem excepție nici noi, ierarhii Bisericii, uneori, punem mai mult preț pe persoana noastră, pe darul pe care ni se pare că îl avem și depășim cadrul smereniei, ignorăm timpul de rugăciune care nu trebuie să lipsească din viața unui slujitor al altarului, oriunde s-ar găsi. Rugăciunea n-are loc special. Numai Sfânta Liturghie se săvârșește în Sfântul Altar. Rugăciunea particulară și personală se face oriunde și nu trebuie să lipsească din viața noastră, nici seara, nici dimineața.

Să luați aminte și cu cine vă veți căsători. Să fie o ființă în legătură cu frumusețea credinței, cu gândirea Bisericii noastre. Pildele

sfinților din neamul nostru românesc trebuie să fie totdeauna vii în sufletele dumneavoastră, ca slujitori, ca profesori, ca îndrumători de suflete, cum a arătat aici părintele decan. Posibilitățile ce veți avea, cu siguranță, pentru că lumea are nevoie de o mărturie dreaptă, care să transmită învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Astăzi, Biserica și clerul sunt ținta atenției tuturor. Așa se și cuvine. Dar rugăciunea și conștiința chemării, a vocației preoțești, dacă este vie te leagă de Biserică, te leagă de ierarh, te leagă de sfântul altar, de locul unde slujești. Atâtea exemple avem noi, și din trecut și de astăzi, de slujitori devotați și râvnitori pentru Biserica noastră. Aceasta trebuie să încălzească inima tinerilor teologi, iubirea de Biserică, mai presus decât orice. Această iubire de Biserică se leagă, apoi, de iubirea noastră de familie, de rude, de prieteni, de locul nașterii, de frumusețile țării noastre. Toate au legătură între ele.

De aceea, nu este o simplă hârtie jurământul pe care-l semnați astăzi. Să nu-l considerați așa. Citiți-l de mai multe ori și păstrați-l la inimă, să-l știți pe deasupra, căci ispitele ne pândesc la fiecare pas și mai cu seamă pe voi, cei tineri, pe tinere. Biserica e chemată să îndrepte slăbiciunile oamenilor, să le călăuzească viața. Dacă preotul, cum spune Sfântul Grigorie Teologul, nu este o lumină vie, cum poate să-i lumineze și să-i călăuzească pe enoriași. Încât, pe lângă ceea ce ați învățat dumneavoastră, foarte prețios, de la fiecare dintre profesori, trebuie să păstrați această conștiință vie a slujirii Bisericii, a slujirii lui Hristos, în toate felurile. Biserica este slujită de teologi, de preoți, de arhierei, dar și de mireni, de cei chemați din rândurile credincioșilor în consiliile și comitetele parohiale. Nu vă izolați de ei, nu vă izolați de lume. Și fiți atenți și de cine vă atașați în viață și ce cuvânt ziditor vă îndeamnă să legați prietenie. În afară de Hristos și de învățătura Bisericii noastre nu poate să existe altă prietenie. Acest lucru îl descoperiți la duhovnic. Foarte puțin s-a vorbit aici despre rolul duhovnicului. Desigur, timpul pe care-l avem la dispoziție este limitat. Dar lipsa duhovnicului din viața noastră, cum spunem și altă dată, ne înstrăinează unul de altul și ne izolează de Biserică.

Iată veniți aici cu daruri, cu darul cântării, cu darul cuvântului, cum l-am auzit pe colegul dumneavoastră exprimându-se astăzi cu ușurință. Fiecare aveți daruri. Dar să vă gândiți și să fiți întotdeauna stăpâniți de Hristos, Care reprezintă cu adevărat rădăcina învățăturii

noastre ortodoxe. Biserica noastră este chemată, cum știți, permanent la lucrare. Nu ne cruță credincioșii, iar pe noi ierarhii nu ne cruță nici preoții noștri, și bine fac. Numai că nu fac bine atunci când se abat de la cuvântul ierarhului, când ies din rânduiala ascultării canonice. Acum sunt foarte mulți lupi îmbrăcați în piei de oaie. Și la noi în Biserică au apărut paralelisme, iscate de preoți caterisiți, unul asumându-și chiar și titlul de mitropolit. Să nu ne intimidăm în fața lor, cum a făcut un preot de-al nostru de lângă București, când s-a prezentat acel fals mitropolit, cu ceata lui, primindu-l la slujbă. Este ceva neașteptat, să zicem, asemenea situații în viața Bisericii, dar nu-i normal ca preotul să fie atât de ignorant încât să nu-l cunoască pe ierarhul său, ori să nu-l întrebe pe cel care dorește să slujească cine este și de unde vine, chiar dacă poartă veșminte arhieresti.

La parohii nu există nici o evidență cu cei care au slujit la sfântul altar într-o duminică sau alta. De aceea, suntem determinați acum să dăm o circulară către protopopiate, către parohii și mănăstiri chiar, pentru instituirea unei condici speciale în care să se consemneze numele celor care au slujit la biserică în fiecare duminică și sărbătoare. Aceasta și pentru că un preot s-a plâns la radio că nu este băgat în seamă de mai marii Bisericii, că nu este folosit la adevărata valoare a capacităților sale. Dar când am verificat, am constatat că el trece rar pe la parohie, slujește din când în când la biserică. Corectitudinea în viață, deci, stă în legătură cu chemarea la slujirea Bisericii, cu modul de a gândi și a lucra în unitate cu învățătura Mântuitorului Iisus Hristos, cu sinceritatea față de ierarhia Bisericii noastre. Nu merităm noi situații din acestea de poticneală în viața noastră, când atât de ușor un preot se abate de la învățătura Bisericii și de la legătura tainică cu ierarhul său.

Săptămânile trecute am fost în Germania și am pus piatra de temelie la noua biserică românească din Berlin, la care ostenește părintele Constantin Mihoc, dintr-o familie de preoți pătrunși de vocația slujirii sfântului altar. Tot atunci am sfințit și catedrala Mitropoliei noastre de la Nürnberg, ridicată prin stăruințele Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Serafim. Delegația noastră a avut bucuria să audă acolo, din partea cardinalilor, a Episcopatului evanghelic și protestant, a autorităților de stat, cele mai frumoase și alese cuvinte despre evlavia credincioșilor ortodocși români, despre slujirea prisositoare a preo-

șilor noștri, despre lucrările pe care Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Serafim le-a făcut în Germania. Așadar, acolo unde există vocație pentru slujirea Bisericii, unde jurământul depus la absolvirea facultății și la hirotonie rămâne viu și lucrător, acolo se arată roadele Duhului Sfânt în viața noastră. Și avem nevoie de aceasta, mai ales acum, când lumea este răvășită de atâtea curenți de gândire și de atâtea răstălmăciri ale adevărului evanghelic.

Vă doresc tuturor ca Bunul Dumnezeu să vă ajute, să vă dea darul înțelegerii, darul înțelepciunii, darul rugăciunii, darul răbdării, darul sfatului. Acestea sunt daruri cu care noi putem să lucrăm în viață, cu care putem să facem față chemării noastre. Vă doresc să aveți bucuria ostanelilor celor patru ani de facultate și a slujirii la parohia pe care o veți primi sau la locul de muncă unde veți merge. De asemenea, doresc părintelui decan și colaboratorilor săi, tuturor profesorilor, aceleași gânduri de dragoste și de prețuire care m-au adus aici. Mulțumesc lui Dumnezeu că am putut să fiu și astăzi prezent și voi fi mai des pe viitor. Vă doresc sănătate la toți și Dumnezeu să vă binecuvinteze. Amin!”

După această chemare părintească la slujirea cu râvnă a Bisericii noastre, la împlinirea hotărârilor Sfântului Sinod și respectarea disciplinei bisericești, Prea Fericitul Părinte Patriarh a stat de vorbă cu profesorii, i-a felicitat pe absolvenții care l-au înconjurat cu dragoste și l-au condus până la ieșire, după care, însoțit de părintele decan și de părinții prodecani, a vizitat spațiile din clădirea facultății aflate în construcție și amenajare.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

CEA DE-A XI-A ÎNTÂLNIRE DE DIALOG BILATERAL DINTRE BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ȘI BISERICA EVANGHELICĂ DIN GERMANIA

- GOSLAR XI -

I.

La invitația Bisericii Evanghelice din Germania a avut loc la **Eisenach** (Turingia) între **1 și 7 aprilie 2006** cea de a **XI-a Întâlnire de dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română (BOR) și Biserica Evanghelică din Germania (EKD) (Goslar XI)**.

Cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat: IPS Mitropolit dr. Serafim Joantă al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord – Conducătorul delegației – (Nürnberg), pr. prof. dr. Viorel Ioniță (Secretar de studii la Conferința Bisericilor Europene de la Geneva), pr. prof. dr. Mircea Basarab (München), pr. prof. dr. Valer Bel (Facultatea de teologie ortodoxă din Cluj-Napoca), pr. prof. dr. Ioan Tulcan (Facultatea de teologie ortodoxă din Arad), pr. conf. dr. Constantin Pătuleanu (Facultatea de teologie ortodoxă din Craiova), pr. lect. dr. Daniel Benga (Facultatea de teologie ortodoxă „Patriarhul Justinian” din București), lect. dr. Paul Brusanowski (Facultatea de teologie ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu), Vasile Adrian Carabă și Remus Marian (Sectorul pentru Relații Externe al Patriarhiei Române).

Din partea Bisericii Evanghelice din Germania au luat parte: ESa Episcop dr. h.c. Rolf Koppe, Responsabil pentru ecumenism și relații externe al EKD (Conducătorul delegației), pastor prof. dr. Karl-Wilhelm Niebuhr, pastor prof. dr. Heinz Ohme, prof. dr. h.c. Michael Weinrich, pastor Katharina Töns, pastor Johannes Toasperm, pastor dr. Katharina Gaede, pastor dr. Johann Schneider, pastor consilier șef dr. Dagmar Heller și pastor prof. dr. Reinhard Thöle (consilier).

Ca observatori au fost de față pastor dr. Daniel Zikeli (Biserica Evanghelică A.B. din România) și pastor dr. Istvan Pasztori-Kupan (Biserica Reformată din România). În calitate de oaspeți au fost invitați pastor consilier șef Antje Heider-Rottwilm (Biroul pentru relații bisericești al EKD, Hanovra), stud. teol. Eveline Günther (Tübingen) și pastor prof. dr. Stefan Tobler (Institutul de studii ecumenice Sibiu–Tübingen).

II.

Cea de-a XI-a Întâlnire de dialog bilateral dintre BOR și EKD a avut ca temă: **„Sinoadele ecumenice și sobornicitatea Bisericii”**.

Cu acest prilej, au fost susținute următoarele referate: pr. prof. dr. Mircea Basarab: „Așa-zisul Sinod apostolic (Fapte 15) ca punct de referință pentru luarea hotărârilor sinodale din Biserică”; pastor prof. dr. Karl-Wilhelm Niebuhr: „Comu-

niunea apostolilor. Sinodul apostolic ca punct de referință și model al comuniunii sinodale a Bisericii”; pr. prof. dr. Viorel Ioniță: „Însemnătatea și autoritatea sinoadelor ecumenice din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe”; pastor prof. dr. Heinz Ohme: „Însemnătatea și autoritatea sinoadelor ecumenice din punctul de vedere al Reformei”; pr. prof. dr. Valer Bel: „Însemnătatea catolicității Bisericii pentru existența sa ecumenică”; prof. dr. h.c. Michael Weinrich: „Însemnătatea catolicității Bisericii pentru existența sa ecumenică”; pr. lect. dr. Daniel Benga: „Moștenirea Sinoadelor Ecumenice în cult, iconografie, iconografie și în dreptul bisericesc al Bisericii Ortodoxe”; pastor Katharina Töns și pastor Johannes Toasperm: „Moștenirea Sinoadelor Ecumenice în parohiile noastre (cult, iconografie, drept bisericesc)”.

III.

Orașul Eisenach, locul întâlnirii, a fost ales atât datorită activității lui Martin Luther, cât și pentru tradiția locală de propovăduire a Evangheliei sub forma muzicii bisericești. Dialogul a început cu participarea delegației la concertul bisericesc de la slujba de duminică, desfășurat în cadrul săptămânilor turingiene dedicate lui Bach, în Biserica „Sfântul Gheorghe” din Eisenach, ocazie cu care IPS Mitropolit Serafim a adresat comunității un cuvânt de salut.

Primirea de către Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane din Turingia, dr. Christoph Kähler, la sediul Episcopiei, a început cu o rugăciune comună și cu un cuvânt duhovnicesc. În continuare, acesta a făcut o incursiune în istoria Bisericii locale și a activităților acesteia, în contextul actual.

Impresii deosebite a lăsat vizita la Wartburg, locuință temporară a Sfintei Elisabeta de Turingia și, totodată, locul în care Martin Luther a tradus Noul Testament în limba germană. La Weimar, au fost vizitate locurile marcate de operele clasicilor germani Johann Wolfgang von Goethe și Friederich Schiller, precum și a pastorului și poetului Johann Gottfried Herder. De asemenea, a fost vizitat și fostul lagăr de concentrare de la Buchenwald, din apropierea orașului Weimar.

Invitată special, consilierul bisericesc Antje Heider-Rottwilm, conducătoarea Sectorului european din cadrul Administrației EKD, a evidențiat teme comune europene precum și provocările celor două Biserici din perspectiva intrării în curând a României în Uniunea Europeană. Accentul a fost pus pe pregătirile necesare în vederea celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene din luna septembrie 2007 de la Sibiu, precedată de întâlnirea de la Wittenberg din februarie a aceluiași an. Cu privire la recenta Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Porto Alegre, s-a constatat cu bucurie că rugăciunile comune și slujbele bisericești au fost foarte bine organizate și convingătoare. O mențiune specială a fost legată de dorința exprimată de Bisericile Ortodoxe de a continua activitatea lor în cadrul C.E.B.

La întrunirea de la Eisenach s-a amintit și despre ultimele reuniuni dintre tinerii teologi aparținând celor două Biserici. Astfel, în anul 2003, aceștia s-au întâlnit la București, discutând tema “Persoană și comunitate în Biserică”, ocazie cu care participanții au fost primiți în audiență de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În 2004, întrunirea tinerilor s-a desfășurat în orașul Marburg din Germania, tema fiind una de sinteză și evaluare a celor zece ani consecutivi în care au avut loc aceste întâlniri: “Dialogul dintre Biserica Ortodoxă și cea Evanghelică”. În anul 2005, la Cluj-Napoca a fost aleasă tema: “Spiritualitatea în Biserica Ortodoxă și cea Evanghelică în contextul actual”. Următoarea întâlnire, din septembrie 2006, este prevăzută să aibă loc în apropiere de München.

S-a constatat interesul celor două Biserici pentru aceste întâlniri. S-a căzut de acord că acest schimb între studenți și absolvenți, respectiv preoți și pastori tineri, este foarte important pentru cunoașterea reciprocă și schimbul ecumenic dintre BOR și EKD și, ca atare, se recomandă continuarea lui pe mai departe. A fost analizată și posibilitatea întăririi legăturii între delegații oficiali ai Bisericilor în Dialogul teologic bilateral și participanții la reuniunile tinerilor, atât prin invitarea reprezentanților acestora din urmă la întrunirile oficiale de dialog teologic, precum și printr-o receptare sporită a rezultatelor Dialogului oficial de către aceștia.

Pastorul prof. dr. Stefan Tobler a adus la cunoștință celor prezenți intențiile sale din cadrul Grupului de cercetări ecumenice de la Sibiu–Tübingen de a traduce în limba română documentele Dialogului teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și EKD, cele două delegații salutând acest proiect.

Toate discuțiile s-au desfășurat în cadrul unei atmosfere plină de încredere, partea evanghelică ținând să mulțumească în mod deosebit participanților români pentru acordul lor ca Dialogul să se desfășoare în limba germană. Dimensiunea spirituală a acestei întâlniri s-a manifestat prin rugăciunile zilnice de dimineață și de seară, săvârșite alternativ după rânduielele proprii fiecăreia dintre cele două Biserici.

S-a recomandat continuarea Dialogului, luând în considerare și rezultatele altor dialoguri ecumenice. Înțelegerea apostolicității Bisericii, precum și problemele legate de structurile bisericești au fost considerate, pe baza rezultatelor acestui Dialog, ca posibile teme de abordat în cadrul viitoarelor întâlniri. IPS Mitropolit Serafim al Germaniei și Europei Centrale și de Nord din partea Bisericii Ortodoxe Române și Excelența Sa Episcopul dr. h.c. Rolf Koppe din partea EKD au semnat în final Comunicatul oficial al celei de-a XI-a întâlniri de Dialog bilateral dintre cele două Biserici.

DI. REMUS MARIAN

AGENDA DE LUCRU
A PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
(1 aprilie-30 iunie 2006)

Duminică, 2 aprilie a.c.:

- A primit pe, Alteța Sa Regală, Principele Radu de Hohenzolern-Veringen.

Marti, 4 aprilie a.c.:

- A prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Miercuri, 5 aprilie a.c.:

- A participat la Ședința festivă a Academiei Române și a primit medalia comemorativă – 140 de ani de la înființare și a rostit cuvânt de mulțumire.

Joi, 6 aprilie a.c.:

Primiri:

- P. Cuv. Arhimandrit Zareh Baronian, de la Biserica Armenească din București.
- P.C. Pr. Sergiu Ionescu, paroh al Parohiei Ortodoxe Române din Buenos Aires, Argentina.

Vineri, 7 aprilie a.c.:

- A primit reprezentanții Studenților Democrați din Partidul Popular European.

Duminică, 9 aprilie a.c.:

- În mijlocul unui sobor de ierarhi români și din partea altor Biserici Ortodoxe surori a instalat pe P.S. Ep. Dr. Ambrozie Meleacă în jilțul de episcop al Episcopiei Giurgiului.

Miercuri, 12 aprilie a.c.:

- A primit o delegație a Universității Româno-Americane în legătură cu sfințirea capelei Universității și numirea unui preot capelan.

Joi, 13 aprilie a.c.:

- A primit pe Dl. Consilier Prezidențial Bogdan Tătaru Cazaban.

Duminică, 16 aprilie a.c.:

- A slujit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală adresând credincioșilor cuvânt de învățătură.

Luni, 17 aprilie a.c.:

Primiri:

- Î.P.S. Nifon, Arhiepiscop al Târgoviștei, pentru consultări privitoare la unele aspecte misionare și pastorale.
- Dl. Prof. Dr. Remus Rus, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, în vederea publicării unor lucrări despre Sfântul Ierarh Grigorie Dascălu.

Marti, 18 aprilie a.c.:

– A primit pe P.C. Pr. Mircea Nuțu, Consilier Economic la Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, care a adus mesajul pascal al Î.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, al clerului și al credincioșilor din Arhiepiscopie.

Miercuri, 19 aprilie a.c.:

Primiri:

– P.C. Pr. Paroh Ion Ciucă și pe P.C. Diacon Mihai Ciucă de la Parohia Roșu, Comuna Chiajna veniți să ia binecuvântare înaintea Sfințelor Sărbători ale Învierii Domnului.

– Dl. Prof. Klaus W. Grewlich, Consilier Prezidențial cu titlu de Ambasador, însoțit de Dl. Jurgen Henkel, Președintele Fundației "Hanns Seidel" în România.

Joi Mare, 20 aprilie a.c.:

– A slujit în Catedrala Patriarhală "Denia celor Douăsprezece Evanghelii" rostind cuvânt duhovnicesc la Mântuitoarele Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Vinerea Mare, 21 aprilie a.c.:

– A primit pe Dl. Emil Agheorghiesei, Consilier Municipal la Primăria Sectorului V al Municipiului București, referitor la cererea de intabulare a terenului aprobat prin Lege pentru amplasamentul Catedralei Mântuirii Neamului.

– A slujit în Catedrala Patriarhală "Denia Prohodului" și a adresat credincioșilor cuvânt de învățătură și de întărire.

Duminică, 23 aprilie a.c., Sfintele Paști:

– Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** însoțit de P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, de preoții și diaconii Catedralei Patriarhale, a slujit Sfânta Înviere și Sfânta Liturghie și a rostit cuvântul îndătinat.

– La ora 12,00 a slujit Vecernia sau "a Doua Înviere" – însoțit de P.S. Episcopi Vicari Patriarhali Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul și de P.S. Episcop Vicar Sebastian Ilfoveanul, de preoți și diaconi, rostind cuvânt de bucurie și nădejde.

– Seara a participat la întâlnirea tradițională, de Paști, cu preoții Capitalei, fiind însoțit de Prea Sfințiții Episcopi Vicari. După concertul oferit de Corala "Sfântul Andrei", dirijată de maestrul Valentin Gruescu, a luat cuvântul P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul răspunzând apoi Prea Fericitul Părinte Patriarh. În încheiere a avut loc recepția tradiționalului "ou roșu" în Sala de Recepții a Palatului Patriarhiei.

Miercuri, 26 aprilie a.c.:

– A primit delegația Bisericii Ortodoxe Sârbe condusă de P.S. Irineu, Episcop de Novi Sad și delegația Bisericii Ortodoxe Române condusă de Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei, întrunite pentru dialog în legătură cu reciprocitatea celor două Episcopii: cea sârbă cu reședința la Timișoara și cea românească având reședința în orașul Vârșeț.

– Însoțit de delegațiile celor două Biserici, a avut o întrevedere la Palatul Cotroceni cu Excelența Sa domnul Traian Băsescu, Președintele României; la întrevedere a asistat și Excelența Sa, Ambasadorul Federației Serbia-Muntelegru la București, dl. Dușan Tsârnoğorevici. S-au discutat probleme adiacente temei întâlnirii celor două Comisii Bisericești.

Vineri, 28 aprilie a.c., Izvorul Tămăduirii:

– A participat la Sfânta Liturghie la Mănăstirea Ciorogârla și a împărtășit soborului de maici și credincioșilor bucuria Învierii lui Hristos și a roadelor ei în sufletele noastre.

Duminică, 30 aprilie a.c.:

– A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a tălmăcit credincioșilor conținutul și sensul pericopei evanghelice.

Ca răspuns la invitațiile adresate și pentru a întâmpina nevoile credincioșilor a acordat următoarele delegații:

Duminică, 2 aprilie a.c.:

– Î.P.S. Iosif, Mitropolitul pentru Europa Occidentală și Meridională pentru a săvârși Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală.

24 aprilie 2006 a.c.:

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul, pentru a săvârși Sfânta Liturghie și a predica la Catedrala Patriarhală.

25 aprilie 2006

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul, pentru a săvârși Sfânta Liturghie și a predica la Catedrala Patriarhală.

– În perioada 28 aprilie-30 aprilie a.c. a delegat pe P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal, la festivitățile organizate de Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, având sediul la Gyula, cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la înființare.

Vineri, 28 aprilie a.c., Izvorul Tămăduirii:

– P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal, pentru a săvârși Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Roșu, Comuna Chiajna, și a transmite binecuvântările Prea Fericirii Sale.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul la slujba Izvorului Tămăduirii și a Sfintei Liturghii la Mănăstirea Ghighiu, Prahova. A transmis credincioșilor învățăturile sărbătorii și binecuvântările Prea Fericirii Sale.

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, la Catedrala Patriarhală pentru Sfințirea apei, pentru a săvârși Sfânta Liturghie, și a transmite credincioșilor cuvânt folositor de credință și binecuvântările Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Duminică, 30 aprilie a.c.:

– În momentul trist intervenit în viața dlui Acad. Eugen Simion, provocat de mutarea la cele veșnice a dnei. Adriana Simion, soția sa, a delegat pe P.S. Episcop

Sebastian Ilfoveanul, la slujba de prohodire care a avut loc la *Capela Mică a Cimitirului Bellu*, transmițând mesaj de condoleanțe familiei îndurerate.

Marti, 2 mai a.c.:

– Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de P.C. Pr. Lector Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian", a luat parte la recepția oferită de Ambasada Statului Israel la București, la a LVIII-a Aniversare a Zilei Independenței a acestei țări.

Primiri:

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, în legătură cu lucrări premergătoare proclamării ca Sfânt a marelui Ierarh Grigorie Dascălu de la Căldărușani.

– P.S. Sebastian Ilfoveanul însoțit de P.C. Consilieri Pr. Ioan Șurubaru și Pr. Nicolae Tănăsioiu, în legătură cu unele probleme administrative și canonice din Arhiepiscopie.

– P.C. Preot Valer Ulican, Consilier Patriarhal la Tipografia Institutului Biblic, și pe dl. Aurelian Marinescu, Directorul Editurii, în legătură cu noile titluri propuse pentru tipar.

Miercuri, 3 mai a.c.:

– Însoțit de P.S. Episcopi Vicari a avut o întâlnire cu P.C. Protopopi din Arhiepiscopie și cu Președinții Circumscripțiilor Electorale ai Adunării Eparhiale în vederea pregătirii alegerii membrilor – clerici și mireni – ai organelor deliberative și executive ale acestei Adunări.

Primiri:

– P. Cuv. Arhimandrit Lavrentie Gâță, Starețul Mănăstirii Căldărușani în legătură cu pregătirile pentru canonizarea Marelui Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolit Primat.

– P.C. Pr. Paroh Vasile Popescu, de la Parohia Vicovul de Jos, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, venit să ia binecuvântare și să aducă mesajul său și al enoriașilor de bucurie pascală.

– P. Cuv. Arhimandrit Macarie Ciolanu, Starețul Mănăstirii Cernica, venit pentru sfaturi în activitatea administrativă și viața duhovnicească a mănăstiri.

Joi, 4 mai a.c.:

– Însoțit de P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a participat, în Palatul Patriarhiei, la lansarea discului "Pentru Tine, Doamne" al Corului de copii "Sunetul Muzicii", condus de dna. Cristina Manoliu Săvulescu; a adresat cuvânt de felicitare și binecuvântare realizatorilor.

Primiri:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul însoțit de P.C. Pr. Radu Boraciu, Director al Institutului Biblic – Ateliere care au prezentat noi obiecte de cult, veșminte și material de colportaj realizate în Atelierele Patriarhiei.

– Dl. Hristou Kalkitzas, din Grecia, venit să ia binecuvântare.

Vineri, 5 mai a.c.:

– Însoțit de P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a luat parte la recepția oferită de Ambasada Federației Ruse la București cu ocazia "Zilei Victoriei" – Ziua Națională a acestui stat.

Sâmbătă, 6 mai a.c.:

– Însoțit de P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a primit un grup de pelerini – "soli ai prieteniei și unității credinței" – conduși de P.C. Pr. Ioan Ioniță, Parohul Parohiei Ortodoxe Române *Sfântul Gheorghe cel Nou* din Lasing, Illinois, S.U.A., Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada și de Prof. Dr. Bruce Rigdon, de la Seminarul Teologic Mc Cormick, Chicago, Illinois, S.U.A., directorul Seminarului Ecumenic din Detroit, S.U.A.

Duminică, 7 mai a.c.:

– A transmis mesaj de condoleanțe la mutarea la cele veșnicie a "purtătoarei de mir a cuvântului lui Dumnezeu" – Acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga.

Luni, 8 mai a.c.:

Primiri:

– Dl. Cristian Istrate Ambasadorul României la Oslo, Norvegia, a fost binecuvântat la începutul misiunii.

– P. Cuv. Arhim. Nicodim Dimulescu, Starețul Mănăstirii *Crasna*, pentru sfat în activitatea obștii.

Marti, 9 mai a.c.:

Primiri:

– Î.P.S. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului și P.S. Sofronie Drincec, Episcopul românilor din Ungaria, care au prezentat un raport al întrunirii Comisiilor de Cultură și Juridică ale Senatului întrunitie pentru alcătuirea Proiectului Ordonanței de Urgență privitoare la *Fundația Mixtă Româno-Ungară GOJDU*.

– Î.P.S. Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul Alba Iuliei, venit să ia binecuvântare în drumul său către Sfintele Locuri.

– P.C. Pr. prof. Dr. Nicolae Necula, Decanul Facultății de Teologie "*Patriarhul Justinian*" din București.

Miercuri, 10 mai a.c.:

Primiri:

– P.S. Varsanufie Prahoveanul, P. Cuv. Protosinghel Teofil Anăstăsoaie, P.C. Pr. Prof. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic *Nifon Mitropolitul*, din București, care au prezentat rezultatele de la examenul de admitere – probele de aptitudini, Sesiunea mai, 2006; alte situații.

– A acordat un interviu la Radio România Actualități în legătură cu vizita în Mitropolia Germaniei și a Europei Occidentale și de Nord.

În perioada *joi, 11 mai – luni, 15 mai a.c.* a efectuat o vizită pastorală în Mitropolia Ortodoxă Română din Germania și, Europa Centrală și de Nord, însoțit de: Î.P.S. Teofan, *Mitropolitul Olteniei*, P.C. Pr. Costel Stoica, Consilier Patriar-

hal, P.C. Diacon Costin Spiridon, *Biroul Protocol* și Dl. Jurgen Henkel, în calitate de translator.

Joi, 11 mai a.c.: În cursul dimineții, delegația a plecat pe calea aerului spre Berlin, via München. După-amiaza, delegația a fost întâmpinată pe Aeroportul *Tegel* din Berlin de către Î.P.S. Serafim Joantă, Mitropolitul pentru Germania, Europa Centrală și de Nord și membrii Ambasadei României. La biserica românească din Berlin, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a asistat la slujba Te Deum-ului și a răspuns cuvântului de întâmpinare al Î.P.S. Mitropolit Serafim.

Vineri, 12 mai a.c., împreună cu delegația și Î.P.S. Sefarim a avut o întrevedere de o oră cu Dl. Dr. Ulrich Roppel, directorul Departamentului pentru Probleme Sociale, Educaționale și Religie; s-a discutat despre statutul și situația Bisericii Ortodoxe Române în Germania; despre necesitatea suportului Germaniei ca România să intre în UE, alte probleme de actualitate.

Seara a luat parte la Recepția oferită de Excelența Sa Dl. Bogdan Mazuru, Ambasadorul României în Germania. Prea Fericirea Sa a rostit cuvânt ocazional în prezența corpului diplomatic acreditat și a invitaților – reprezentanți ai tuturor Bisericilor și Cultelor creștine recunoscute oficial în Germania.

Sâmbătă, 13 mai a.c.:

– A luat parte la Sfânta Liturghie la Capela românească din Berlin și a rostit cuvânt de învățătură; a pus piatra de temelie pentru noua biserică din Berlin, cu hramurile *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* și, respectiv, *Bunavestire*, pe Heerstrasee, nr. 63, Ortelsburgalle 1; a rostit cuvânt de binecuvântare și îndemn la începutul unei astfel de lucrări.

În cursul după-amiezii delegația a plecat pe calea aerului spre Nürnberg. A luat parte la slujba de Te-Deum și slujba de Priveghere în Catedrala Mitropolitană; a adresat cuvânt de bun găsit și binecuvântare.

Duminică, 14 mai a.c.:

În mijlocul soborului de ierarhi români, alături de ierarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori existente în Germania, reprezentanți ai tuturor Bisericilor și Cultelor recunoscute în Germania, a oficialităților Statale și Locale, a săvârșit slujba de Sfințire a Catedralei Ortodoxe Române din Nürnberg și apoi Sfânta Liturghie; a adresat cuvânt de învățătură tuturor celor prezenți.

Luni, 15 mai a.c.:

– În cursul dimineții delegația a revenit în țară fiind întâmpinată de Prea Sfințiții Episcopi Vicari, ostenitori ai Administrației și credincioși.

Ca răspuns la invitațiile adresate și pentru a întâmpina nevoile credincioșilor a acordat următoarele delegații:

Miercuri, 3 mai a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal, a transmis mesajul Prea Fericirii Sale la festivitățile organizate de Ambasada Poloniei în România cu prilejul Zilei Naționale a Poloniei – *Ziua Constituției*.

Vineri, 5 mai a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal la secția învățământ, a participat la festivitățile Universității *Ovidius* din Constanța prilejuate de Aniversarea a 45 de ani de învățământ Universitar, trasmițând mesajul Prea Fericirii Sale de felicitare pentru activitatea depusă și binecuvântări.

Duminică, 7 mai a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal, a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica *Sfântul Elefterie* din București, a adresat cuvânt de învățătură și a făcut pomenire de 40 de zile răposatului Pr. paroh Dumitru Dima.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul, a săvârșit Sfânta Liturghie la *Catedrala Patriarhală* și a predicat.

Luni 8 mai a.c.:

– P.S. Ciprian Câmpineanul, a luat parte la Palatul Cotroceni, Sala de Teatru, la avanpremiera filmului *Nihil sine Deo*, realizate de dna. Marilena Rotaru, prezentat în cadrul festivităților organizate de Administrația Prezidențială și Televiziunea Română, prilejuate de împlinirea a 140 de ani de la fondarea Dinastiei Regale Române și 125 de ani de la proclamarea *Regatului Român*.

Marti, 9 mai a.c.:

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a luat parte la ceremonia de inaugurare a monumentului statuar dedicat părinților fondatori ai Uniunii Europene în Parcul *Herăstrău*.

Miercuri, 10 mai a.c.:

– P.S. Vincențiu Ploieșteanul a participat la deschiderea lucrărilor Congresului anual al Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din România; Congresul a avut loc la Palatul Patriarhiei.

Vineri, 12 mai a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian a luat parte și a transmis mesajul Prea Fericirii Sale la aniversarea primului deceniu de existență a Seminarului Teologic Ortodox *Sfântul Ioan Valahul* din Giurgiu.

Duminică, 14 mai a.c.:

– P.S. Corneliu Bârlădeanu, Arhiereu Vicar la Episcopia Hușilor a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a predicat.

– Luni, 15 mai a.c.:

– P.S. Sebastian Ilfoveanul, a luat parte la Concertul Extraordinar *”Speranțe, certitudini”*, susținut de pianistul și compozitorul Matei Bucur Mihăescu sub înalțul patronaj al Primului Ministru al României, la *Ateneul Român*.

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, a participat la deschiderea Concursului Internațional de Proiecte de Informatică *INFORMATRIX, 2006*, organizat de Instituțiile de Învățământ *Lumina* și a transmis părinteștile binecuvântări participanților și organizatorilor.

Marti, 16 mai a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, însoțit de PPCC Pr. Emilian Stănescu și Pr. Gheorghe Ispas, Consilieri Patriarhali care au prezentat Certificatul de Urbanism, aprobat, pentru Catedrala Mântuirii Neamului.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul alături de meșterii făurari conduși de Dl. Vasile Vasile au prezentat racla de odihnă a *Sfântului Ierarh Grigorie Dascălu*.

– Dl. Arh. Florea Voicu, a prezentat planurile de extindere a Palatului Patriarhal.

Miercuri, 17 mai a.c.:

– Însoțit de P.C. Pr. Florin Șerbănescu, Consilier Patriarhal și P.C. Cristian Popa, Inspector Eparhial, a participat la aniversarea a LXX de ani de existență a Muzeului Național al Satului "*Dimitrie Gusti*"; s-a decernat Prea Fericirii Sale placheta aniversară și a rostit cuvânt la eveniment.

Joi, 18 mai a.c.:

– A primit un grup de studenți ai Colegiului Național de Apărare, participanți la Cursul *Probleme actuale ale securității naționale*, seria a XVI-a, conduși de dl. Iulian Fota, Directorul C.N.A.; au fost abordate subiecte legate de importanța Bisericii Ortodoxe Române pentru viața socială și culturală a țării sub aspectul identității românești.

– Dna. Teodora Păunescu Țucă, rapsod popular, și-a prezentat noul album de inspirație religioasă.

Vineri, 19 mai a.c.:

– A primit pe Î.P.S. Vasile, Mitropolit de Elasona, din Biserica Greciei.

Sâmbătă, 20 mai a.c.:

– A primit pe P. Cuv. Arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Așezământului Românesc de la Ierusalim și Ierihon, care a prezentat un raport de activitate.

– La vremea amiezii, însoțit de Î.P.S. Vasile, Mitropolit de Elasona, PPSS. Episcopi Vicari Patriarhali Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, P.S. Daniil Partoșanul, Episcop Administrator al Episcopiei de la Vârșeț, P.S. Sebastian Ilfoveanul, preoți și diaconi, în mijlocul poporului, a întâmpinat în procesiune racla cu moaștele Marelui Ierarh *Grigorie Dascălu* pe care a așezat-o în Catedrala Patriarhală. A rostit cuvânt la începutul sărbătorii.

Primiri:

– Î.P.S. Abel, Arhiepiscop de Lublin și Chelm, însoțit de P.C. Pr. Piotr Kossinski și P.c. Diac. Marek Waszczuk, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Poloneze.

– Î.P.S. Ignatie, Mitropolitul Plevnei însoțit de P.C. Pr. Marin Ivanov și P.C. Pr. Peter Totev, reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Bulgare.

Duminică, 21 mai a.c.:

Sfinții Împărați Constantin și Elena – Hramul Catedralei Patriarhale

– În mijlocul soborului de ierarhi români și reprezentanți ai altor Biserici Ortodoxe surori, preoți și diaconi, în prezența Dlui. Ministru Secretar de Stat, dl. Adrian Lemeni, Secretariatul de Stat pentru Culte și a Dlui. Bogdan Tătaru Caza-

ban, Consilier Prezidențial, a săvârșit Sfânta Liturghie în timpul căreia a fost proclamat oficial *Sfânt Marele Ierarh Grigorie Dascălu*. A rostit cuvânt de laudă Sfântului și învățătură pentru toți cei prezenți.

Luni, 22 mai a.c.:

– Însoțit de membri ai Sfântului Sinod și membrii delegațiilor din străinătate, la capătul unei lungi procesiuni, a așezat racla cu Sfintele Moaște ale *Sfântului Ierarh Grigorie Dascălu*, în Biserica Mare a Sfintei Mănăstiri Căldărușani spre veșnică cinstire și pomenire. A rostit cuvânt pilduitor pentru obștea mănăstirii și pentru oaspeții ei.

Marti, 23 mai a.c.:

Primiri:

– Excelența Sa, Domnul Alexander Tocaci, Ambasadorul Federației Ruse la București, venit să ia binecuvântare la încheierea misiunii diplomatice.

– Dna. Valeria Bălescu, muzeograf la Muzeul Național Militar, cu probleme de interes comun.

– Familia Mihai și Mariana Timu, fii duhovnicești din Montreal, Canada, veniți să ia binecuvântare.

Miercuri, 24 mai a.c.:

Primiri:

– P.C. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic din București și P.C. Pr. Constantin Burlacu, Preot Spiritual, veniți să ia binecuvântare pentru pelerinajul și slujba de pomenire a Marelui Ierarh *Nifon Mitropolitul*, Patron Spiritual al Seminarului, în conformitate cu dispoziția sa testamentară.

– Dl. Prof. Dr. Acad. Victor Crăciun, Președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, *Liga Nicolae Iorga*, și dl. General Mircea Chelaru, în legătură cu probleme ale diasporei.

– P.C. Emilian Stănescu, Consilier Patriarhal, care a prezentat hotărârile Comisiei de Pictură Bisericească întrunită în data de 15 mai 2006.

– P.C. Pr. Gheroghe Ispas, Consilier Patriarhal; a prezentat Protocolul și Procesul-Verbal de intrare în posesie a terenului pentru Catedrala Mântuirii Neamului, etapele realizării întregului Complex, urmând Proiectul Catedralei.

Joi, 25 mai a.c.:

– A prezidat Conferința Preoțească având tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, susținută la Palatul Patriarhiei, cu preoții din Protoieriele Municipiului București.

Primiri:

– Grup de profesori participanți la Seminarul Internațional *Definirea conceptului de Societate Civilă Transnațională pe Continentul Nostru* conduși de dl. prof. Roberto Pappini, de la Institutul *Jacques Maritain*, Secretar General și profesor al *Universității Libere Mariane Sfânta Fecioară din Asunta*, Roma și dl. Corneliu Leu, scriitor.

Vineri, 26 mai a.c.:

Primiri:

– P. Cuv. Arhimandrit Ieronim Crețu, Superiorul Așezământului Românesc la Ierusalim, Ierihon și Iordan aflat la încheierea Raportului de activitate.

– Î.P.S. Iosif Pop, Mitropolitul pentru Europa Occidentală și Meridională cu unele probleme ale Mitropoliei.

– A transmis mesaj la deschiderea Simpozionului cu tema *Episcopia Aradului. Istorie și Spiritualitate* – organizat de Episcopia Aradului și Hunedoarei și Facultatea de Teologie Ortodoxă de la Universitatea *Aurel Vlaicu*.

Luni, 29 mai a.c.:

Primiri:

– Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, revenit în țară din Delegația oficială de la Praga, Cehia, unde a luat parte la întronizarea Prea Fericitului *Christofor* ca Mitropolit al Bisericii Ortodoxe din ținuturile Cehiei și din Slovacia.

– Reprezentanții Bisericii, membrii *Delegației mixte de retrocedare a bunurilor bisericesti*, conduși de Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei.

– Dl. Florea Voicu, din Frankfurt, Germania, fiu duhovnicesc, venit pentru binecuvântare.

– Dna. Muriel Bol, finanțatoarea Centrului de Îngrijiri Paleative, *Sfântul Nectarie*, însoțită de P.C. Diac. Mihnea Susan, Consilier Social-Caritate, în legătură cu activitatea Centrului.

Marti, 30 mai a.c.:

– A participat la Adunarea Comemorativă în cinstea Zilei Eroilor și a Înălțării Domnului, organizată de Asociația Națională Cultul Eroilor la Palatul Cercului Militar Național însoțit de P.C. Pr. Florin Șerbănescu, Consilier Patriarhal; a vorbit despre Ziua Eroilor.

– A participat la Simpozionul cu tema *Eroilor reîntregirii naționale, veșnică cinstire*, la Muzeul Național Militar; a vorbit despre pomenirea Eroilor.

Miercuri, 31 mai a.c.:

Primiri:

– Î.P.S. Samir Mazlum, Vicar Patriarhal al Bisericii Maronite din Liban, pentru Comunitățile din Diaspora, aflat în vizită în România.

– Dl. George State, Membru al Adunării Eparhiale și dl. Treistoreanu Constantin, scriitor cu solicitarea binecuvântării pentru tipărirea cărții *Mănăstiri de pe Valea Cricovului*.

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul care a însoțit o Delegație din Austria condusă de Dr. Kurt Heindl, Deputat în Parlamentul Republicii Austria, respectiv, Dl. Diplomat-Inginer Bernd Gaiswinkler de la S.C. PORR S.A. în legătură cu construirea Catedralei Mântuirii Neamului.

Ca răspuns la invitațiile adresate și pentru a întâmpina nevoile credincioșilor, a acordat următoarele delegații:

Miercuri, 17 mai a.c.:

– P.C. Pr. Dr. Constantin Preda, Lector la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" a participat la festivitățile organizate de Ambasada Norvegiei la Ateneul Român cu ocazia Zilei Naționale a acestui stat, respectiv sărbătorirea Anului Internațional *Ibsen* – 2006, în România.

Joi, 18 mai a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, și P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Mihai au luat parte la Simpozionul *Rolul și locul învățământului religios și teologic din România*, organizat de Ministerul Culturii și Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte.

Vineri, 21 mai a.c.:

– P. C. Prof. Dr. Constantin Coman, Prodecanul Facultății de Teologie "Patriarhul Justinian" a participat la Seminarul de promovare a proiectului de traducere a Noului Testament realizat de Societatea Biblică Interconfesională din România.

Duminică, 28 mai a.c.:

– Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei a participat la întronizarea Prea Fericitului *Christofor*, Mitropolit al Bisericii Ortodoxe din ținuturile Cehiei și din Slovacia și a transmis mesaj ocazional.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a predicat.

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a slujit la Biserica Parohiei *Adormirea Maicii Domnului* din Cartierul Balta Albă, București.

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a slujit Sfânta Liturghie la Parohia *Drajna de Jos*, Protopopiatul Vălenii de Munte, Prahova și a predicat.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a slujit Sfânta Liturghie la Parohia *Sinaia II*, Protopopiatul Câmpina și a predicat.

Marti, 30 mai a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a prezidat Conferința Preoțească având tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Ilfov Sud.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a prezidat Conferința Preoțească având tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Ilfov Nord.

– P.S. Varsanufie Prahoveanul a luat parte la recepția oferită de Ambasada Republicii Georgia la București cu ocazia *Zilei Independenței* a acestei țări.

Joi, 1 iunie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie și slujba de pomenire a Eroilor Neamului la Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.

Vineri, 2 iunie a.c.:

– A participat la reuniunea *Grupului de lucru la Nivel Înalt pentru Copiii României* la Palatul Victoria. A luat cuvânt. A fost însoțit de P.S. Episcop Dr. Ciprian Cămpineanul.

Primiri:

– Dl. Athanasios Dendoulis, Ambasadorul Republicii Elene la București împreună cu o delegație a Ministerului Afacerilor de Externe al Republicii Elene, aflată în vizită în țara noastră.

– P.C. Pr. Prof. Dr. Constantin Coman, Prodecanul Facultății de Teologie *Patriarhul Justinian*, care a prezentat rezultatul Seminarului de promovare a proiectului de traducere a Noului Testament realizat de Societatea Biblică Interconfesională din România.

Luni, 5 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul, alături de colaboratorii de la Sfânta Arhiepiscopie, în vederea pregătirii Ședinței de Constituire a Adunării Eparhiale.

Marti, 6 iunie a.c.:

– P.C. Pr. Gabriel Popescu, preot pensionar, de la parohia Sfânta Maria, Sydney, Australia; a prezentat un raport de activitate.

– P.C. Pr. Constantin Păun, Protoiereu la Protoieria Ilfov Nord și Dl. Florentin Pandele, Primarul Orașului Voluntari, Județul Ilfov, însoțit de o delegație formată din membrii consiliului Local, legat de construcția a trei noi biserici în localitatea al cărei edil șef este.

– Dl. Prof. Arh. Nicolae Vlădescu și Dl. Arh. Nicolae Dan în legătură cu lucrări pentru extinderea și amenajarea Palatului Patriarhal.

Miercuri, 7 iunie a.c.:

– Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, a prezentat raportul Consfătuirii de Experți – pregătitoare – a *Întâlnirii mondiale a liderilor religioși* care va avea loc la Moscova în zilele de 4-5 iulie 2006.

– P.S. Episcop Casian, Episcopul Dunării de Jos și P.S. Episcop Gurie Strehăianul, Episcop Vicar la Mitropolia Olteniei, veniți la festivitatea de decernare a titlului *Doctor Honoris Causa*, Excelenței Sale, Antonio Matiazzo, Episcop Romano-Catolic de Padova, Italia.

– P. Cuv. Monahia Benedicta Tatulici, Stavrofora, Stareța Mănăstirii Moldovița, cu lucrări ale mănăstirii.

– P.C. Pr. Prof. Dr. Emilian Cornițescu, Paroh la Parohia Oborul Vechi cu unele probleme ale parohiei.

– A luat parte la festivitatea de decernare a titlului *Doctor Honoris Causa* Excelenței Sale, Arhiepiscop Antonio Matiazzo, Episcop Romano-Catolic de Padova, Italia, de către Universitatea din București, la Palatul Patriarhiei; a rostit cuvânt de încheiere.

Joi, 8 iunie a.c.:

– A prezidat Ședința de Constituire a Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor. A adresat cuvânt de bun început noilor membri aleși ai Adunării.

– Excelența Sa, arhiepiscop Antonio Matiazzo, Episcop Romano-Catolic de Padova, Italia, *Doctor Honoris Causa* al Universității din București a fost primit oferindu-i-se ca distincție *Crucea Aniversară a canonizării sfinților*.

Vineri, 9 iunie a.c.:

– Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, care a însoțit pe Dl. Francisco Gill-Ortega Rincon, Senator, Primar al orașului Ciudad Real, Spania, aflat în fruntea unei delegații româno-spaniole; au cerut binecuvântare pentru construirea unei noi biserici pentru românii stabiliți acolo.

– P.S. Episcop Dr. Ambrozie Meleacă, Episcop al Giurgiului, cu probleme ale Eparhiei.

– P.C. Pr. Ioan Constantinescu, Paroh al Parohiei Sfântului Dimitrie, Brisbane –Queensland, Australia, care a cerut binecuvântare pentru obținerea unui nou lăcaș de cult pentru parohie.

Duminică, 11 iunie a.c. – Pogorârea Sfântului Duh

– A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la Marele Praznic.

– A transmis mesaj la târnosirea ”Noii Catedrale” cu hramul *Pogorârea Sfântului Duh* din Alba Iulia. A acordat *Crucea Patriarhală* Părintelui Paroh Grigore Buda, ca distincție, pentru activitatea depusă în slujba Bisericii și slujirea semenilor.

Luni, 12 iunie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica Mănăstirii *Radu Vodă*, din București, în ziua hramului, și a rostit cuvânt de învățătură și binecuvântare a elevilor, profesorilor și ostenitorilor. A fost însoțit de P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul și P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul.

Marti, 13 iunie a.c.:

– Excelența Sa, Cardinalul Zenon Grocholewski, *Prefectul Congregației pentru Educație Catolică* aflat în vizită în țara noastră, însoțit de P.C. Pr. Friedrich Bechina, expert pentru Învățământ Superior al Congregației pentru Educație Catolică, Vatican, au fost primiți de către Prea Fericirea Sa. Au mai luat parte la această întâlnire Arhiepiscopul Jean-Claude Perisset, Nunțiu Apostolic la București, Dl. Mihai Dobre, Ambasadorul României la Vatican și Dl. Florin Popescu, Director al Direcției Relații Internaționale al M.E.C.

Miercuri, 14 iunie a.c.:

– Dl. Prof. Dr. Vasile Timiș, de la Facultatea de Psihologie, *Universitatea Babeș-Bolyai* din Cluj, a prezentat un proiect pentru formarea continuă a profesorilor de religie și consecințele înființării Școlilor Confesionale în Transilvania.

– P.C. Diacon Prof. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, a prezentat raportul delegației la Alba Iulia cu ocazia sfințirii *Noii Catedrale*.

Joi, 15 iunie a.c.:

– Î.P.S. Laurențiu Streza, Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, a prezentat raportul înaintat la Senatul României privind situația și viitorul *Fundației Gojdu*.

– Dl. Prof. Dr. Arh. Sorin Vasilescu, Cancelarul Universității de Arhitectură *Ion Mincu*, București, a supus atenției Prea Fericirii Sale, un proiect de amenajare – restaurare în relație cu Mănăstirea Sinaia.

– A luat parte la Serbarea de sfârșit de an și la festivitatea Seminarului Teologic *Nifon Mitropolitul* din București și a rostit cuvânt de laudă, pentru cei merituoși, și de îndemn.

Vineri, 16 iunie a.c.:

– Domnul General Anghel Andreescu, Secretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne, cu privire la planul de protecție și pază pentru obiectivele aparținând Administrației Patriarhale.

– Î.P.S. Dr. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, a venit cu propuneri privind participarea sa la Consfătuirea Experților Întrunirii pregătitoare – a *Întrunirii mondiale a liderilor religioși* care va avea loc la Moscova în perioada 3-5 iulie.

– P.S. Episcop Gherasim Cristea al Râmnicului, a cerut Prea Fericirii Sale binecuvântare pentru a merge la tratament în Germania.

– P.S. Dr. Ambrozie Meleacă, Episcopul Giurgiului, a primit binecuvântare pentru lucrările începute în eparhia sa.

– Dl. Drd. Talaat Takla Mourkus, din Egipt, și-a prezentat Lucrarea de Doctorat cu tema *Sfintele Taine în Biserica Ortodoxă Coptă și în Biserica Ortodoxă Română*, luând binecuvântare pentru susținerea ei.

– P. Cuv. Arhimandrit Lavrentie Gâță, Starețul Mănăstirii Căldărușani a prezentat rugămintea obștii ca prea Fericirea Sa să participe la slujba noului hram al mănăstirii *Sfântul Ierarh Grigorie Dascălu*.

Duminica Tuturor Sfinților, 18 iunie a.c.:

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală rostind cuvânt de învățătură. A cercetat obștea Mănăstirii *Sfântul Ierarh Antim Ivireanul* din București în ziua hramului bisericii, binecuvântând strădaniile părinților și fraților care ostesc sub ascultarea Prea Sfințitului Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*, în calitatea sa de Superior al Sfintei Mănăstiri, adresându-le tuturor cuvânt duhovnicesc.

Marti, 20 iunie a.c.:

– Î.P.S. Dr. Teodosie Petrescu, Arhiepiscopul Tomisului, a prezentat un raport de activitate în calitatea sa de Arhiepiscop sufragane în cadrul Mitropoliei Munteniei și Dobrogei.

– Domnul Ambasador Cosmin Adrian Vieriță a mulțumit și a cerut binecuvântare la începutul unei noi misiuni diplomatice.

Miercuri, 21 iunie a.c.:

– P.S. Veniamin Tadros El Baramoussi, Episcop de Menoufeya, Egipt și P.S. Rafael Yustos el Baramoussi, Episcop Vicar pentru Cairo, Egipt, au fost primiți în fruntea unei delegații formată din preoți și mireni, aflați în vizită la comunitatea egipteană coptă din țara noastră.

– Domnul *Gheorghe Golașu*, Șef Atelier la S.C. *Giuvaerul*, din București, a oferit Prea Fericirii Sale un pahar aurit.

– Seara, a laut parte la Slujba de priveghere a *Sfântului Ierarh Grigorie Dascălu* la Mănăstirea Căldărușani.

Joi, 22 iunie a.c.:

– În mijlocul unui sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod al Bisericii noastre și stareți ai Sfintelor Mănăstiri din Arhiepiscopia Bucureștilor, a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Căldărușani, în prima zi de prăznuire a noului Hram: *Sfântul Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești*; a rostit cuvânt de laudă Sfântului și de învățătură pentru cei prezenți.

Vineri, 23 iunie a.c.:

– P.S. Episcop *Varsanufie Prahoveanul*, însoțit de donatorii: Doamna *Elena Tudorache* cu fiii, *Rareș și Radu*, și de meșterii făurari ai raclei Sfântului Ierarh Grigorie Dascălu, *Vasile Vasile* și *Dag Liga* au primit binecuvântarea Prea Fericirii Sale pentru întreaga osteneală depusă.

– P.C. Pr. prof. Dr. *Aurel Mihai*, Directorul Seminarului Teologic *Nifon Mitropolitul* din București, a prezentat raportul privind Simularea Examenului de Admitere la Facultatea de Teologie și a luat binecuvântare pentru suplimentarea cu cinci locuri a cifrei de școlarizare pentru monahii din eparhie.

– P.C. Pr. prof. Dr. Constantin Coman, Prodecanul Facultății de Teologie *Patriarhul Justinian* din București însoțit de dl. Dr. Bogdan Dedu, Secretar de Redacție al revistei *Studii Teologice*, au prezentat ultimele numere ale revistei mai sus menționate.

Sâmbătă, 24 iunie a.c.:

– la prăznuirea *Sfântului Ioan cel Nou*, ocrotitorul cetății Sucevei, a transmis mesaj de binecuvântare ierarhilor, clerului și credincioșilor participanți la marea sărbătoare.

Luni, 26 iunie a.c.:

– A prezidat *Adunarea Național Bisericească – A.N.B.* – întrunită în *Ședință de Constituire pentru perioada 2006–2010* în Aula Mare a Palatului Patriarhiei. În cadrul acestei Ședințe de constituire au fost verificate și validate mandatele membrilor, a fost declarată *constituită definitiv* A.N.B. și au fost aleși membrii Secretariatului, ai comisiilor permanente, și membrii Consiliului Național Bisericesc. În încheierea lucrărilor, Prea Fericirea Sa a rostit cuvânt în care a arătat importanța A.N.B. în viața Bisericii și rostul fiecărui membru în această Adunare, adresând îndemn pentru o fructuoasă conlucrare.

– În după-amiaza aceleiași zile și în ziua următoare, respectiv **marți, 27 iunie**, Prea Fericirea Sa a prezidat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în Ședința de lucru a Sesiunii pe anul 2006. S-au discutat probleme curente ale Cancelariei Sfântului Sinod și ale sectoarelor Administrației Patriarhale: Învățământ, Relații Externe și Comunități Externe.

Miercuri, 28 iunie a.c.:

– Dl. Thomas Mefford, Director Adjunct al Biroului pentru Europa și Eurasia al *Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională – USAID* – însoțit de Dl. Andrew Rajec, Director Adjunct al Centrului pentru Inițiativele Organizațiilor Religioase și Comunitare de la USAID Washington și de Dl. Rodger Garner, Directorul Misiunii USAID România, aflat în vizită de lucru în țara noastră, a fost primit de Prea Fericirea Sa. S-au purtat discuții despre implicarea Bisericii în activități caritabile și de asistență socială, respectiv, de posibilitățile de colaborare directă între Biserică și USAID.

Joi, Sfinții Apostoli Petru și Pavel, 29 iunie a.c.:

– După Sfânta Liturghie, Prea Fericirea Sa a luat parte la ceremonialul depunerii jurământului de către Absolvenții Facultății de Teologie *Patriarhul Justinian* din București, seria 2005–2006. Cu această ocazie a adresat cuvânt, tinerilor și corpului profesoral, în care a arătat importanța acestui semn văzut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor în perspectiva misiunii pentru care s-au pregătit.

Vineri, 30 iunie a.c.:

– Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei și P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, au prezentat raportul delegației la manifestările sărbătorești prilejuite de prăznuirea Sfântului Apostol Pavel – întemeietorul Bisericii Ortodoxe surori a Greciei – desfășurate la Atena în perioada 27 iunie-30 iunie a.c.

Pentru a răspunde solicitărilor, a acordat delegațiile:

Joi, 1 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a săvârșit Slujba de Pomenire și a luat parte la ceremonialul militar desfășurat la Monumentul Eroilor Jandarmi din București, cu ocazia *Zilei Eroilor*.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica *Eroilor Revoluției* din București și a predicat.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica *Înălțarea Domnului*, Protopopiatul Ploiești, Prahova; a rostit cuvânt de învățătură.

Vineri, 2 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a luat parte la Recepția oferită de Ambasada Republicii Italia cu ocazia *Zilei Naționale* a acestei țări.

Sâmbătă, 3 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a participat la deschiderea *Conferinței Uniunii Naționale a Patronatului Român*, eveniment ce a avut loc în Aula Mare a Palatului Patriarhiei.

Duminică, 4 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica *Sfântul Gheorghe Plevnei* și a rostit cuvânt de învățătură.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a sfințit Biserica Parohiei *Balaca* din localitatea Boldești – Scăieni, Protopopiatul Ploiești, Prahova, a săvârșit Sfânta Liturghie, a predicat și a acordat rangul de *Iconom Stavrofor* P.C. Pr. Paroh Grigore Simion.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie la *Catedrala Patriarhală* și a predicat.

Luni, 5 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a prezidat Conferința Preoțească cu tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Câmpina.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a prezidat Conferința Preoțească cu tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Vălenii de Munte.

Marți, 6 iunie a.c.:

– P.S. Vincențiu Ploieșteanul a luat parte la Recepția oferită de Ambasada Republicii Polone la București cu ocazia vizitei oficiale a delegației senatului Republicii Polone condusă de E. S. Domnul Bogdan Borusewicz, Mareșalul Senatului.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a prezidat Conferința Preoțească cu tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Ploiești.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a prezidat Conferința Preoțească cu tema *Biserica Ortodoxă Română și integrarea Europeană. Exigențe, probleme, perspective*, cu preoții din Protoieria Urlați.

Joi, 8 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a luat parte la recepția oferită de Ambasada Federației Ruse la București cu ocazia zilei naționale a acestui stat.

Duminică, 11 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a sfințit noua Biserică a Filiei Parohiei Roșu, Protoieria Ilfov Sud, cu hramul Sfânta Treime, și a predicat.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul, a slujit la Hramul Mănăstirii Christiana și a rostit cuvânt de învățătură.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Pasărea și a predicat.

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, a transmis mesajul Prea Fericirii Sale la Sfințirea "*Noii Catedrale*" din Alba Iulia.

Luni, 12 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Samurcășești, Comuna Ciorogârla, Jud. Ilfov; a rostit cuvânt de învățătură.

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a sfințit Biserica Parohiei Varnița, Protopopiatul Câmpina, cu hramul Sfânta Treime, a săvârșit Sfânta Liturghie, a predicat și a acordat distincția *Iconom* Preotului Paroh Gabriel Oprea.

Sâmbătă, 17 iunie a.c.:

– P.C. Pr. Prof. Dr. Constantin Drăgușin și P.C. Pr. Conf. Dr. Stelian Ionașcu, au luat parte la recitalul extraordinar de orgă susținut de muzicianul polonez *Marcin Zielinski* la Biserica Italiană, *Prea Sfântul Mântuitor* din București.

Duminică, 18 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Ciprian Câmpineanul a săvârșit Sfânta Liturghie în ziua hramului Bisericii Precupeții Vechi, Protoieria II Capitală, și a predicat.

– P.S. Episcop Sebastian Ilfoveanul a pus piatra de temelie unei noi biserici și a săvârșit Sfânta Liturghie, la Parohia *Sfântul Ierarh Calinic*, Protoieria III Capitală, și a predicat.

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a pus piatra de temelie a unei noi biserici, a săvârșit Sfânta Liturghie la Parohia Bucov, Protoieria Ploiești, Prahova, și a predicat.

Luni, 19 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul a luat parte la Recepția oferită de Ambasadorul Regatului Unit al Marii Britanii cu ocazia zilei de naștere a Reginei Elisabeta a II-a.

Sâmbătă, 24 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Sfânta Mănăstire *Plumbuita*, în ziua hramului, și a predicat.

Duminică, 25 iunie a.c.:

– P.S. Episcop Varsanufie Prahoveanul a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a predicat.

Marti, 27 iunie a.c.:

– P.C. Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, a participat la Sesiunea de Comunicări dedicată Bincredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, organizat de Inspectoratul Școlar al județului Prahova și Biserica *Înălțării Domnului* din Ploiești în cadrul căreia a transmis mesajul Prea Fericirii Sale.

Secretariatul Cabinetului Patriarhal

• ÎMBRĂȚĂRI • PĂSTORALE •

ACTUALITATEA ȘI FOLOSUL ÎNVĂȚĂTURILOR SFINȚILOR PĂRINȚI

Sfinții Părinți sunt acei autori de opere teologice a căror învățătură reflectă fidel doctrina Bisericii, au dus o viață sfântă, sunt recunoscuți de întreaga Biserică și au trăit până în anul 749 d. Hr. când a trecut la viața veșnică Sfântul Ioan Damaschin, ultimul Părinte Bisericesc sau Sfânt Părinte. Prin urmare, apelativul de "Sfânt Părinte" (gr. πατήρ, πατέρες = părinte, părinți)¹, "Părinte al Bisericii" sau "Părinte Bisericesc" se cuvine, în mod strict, doar scriitorilor bisericești care îndeplinesc următoarele patru condiții: *viață sfântă, învățătură de credință ortodoxă, aprobarea Bisericii, vechime*², ultima condiție referindu-se la încadrarea autorului în limitele celor opt secole creștine.

Prin scrierile lor, Sfinții Părinți au răspuns nevoilor Bisericii din timpul în care au trăit, dar ele servesc și ca sursă de inspirație pentru cuvintele și faptele creștinilor de astăzi, dornici să găsească în ele o influență binefăcătoare. Părinții Bisericii "au știut să pună unele din problemele fundamentale ale teologiei în termeni care durează și astăzi"³. Printr-o citire atentă și smerită a operelor Sfinților Părinți, omul contemporan poate afla soluții la problemele și nedumeririle proprii, căci sfinții sunt modele de trăire creștină, înțelepciune și simplitate, iar cunoștințele lor teologice și adevărurile propovăduite de ei au fost unanim acceptate și admirate de întreaga Biserică. Așadar, Sfinții Părinți sunt extrem de "contemporani" prin faptul că se adresează direct creștinilor din zilele noastre și oferă răspunsuri la întrebările esențiale ale omenirii. Prin scrierile lor, ei pun în mișcare

1. Cf. Anatole Bailly, *Dictionnaire Grec-Français*, rédigé avec le concours de E. Egger, Édition revue par L. Séchan et P. Chantraine, Hachette, Paris, 1963, p. 1498.

2. Cf. J. Tixeront, *Précis de patrologie*, neuvième édition, Paris, Librairie Victor Lecoffre, J. Gabala, Éditeur, Rue Bonaparte 90, 1927, pp. 2-3; F. Cayré, A. A., *Précis de Patrologie, Histoire et doctrine des Pères et Docteurs de l'Église*, Tome Premier, Livres I et II, Société de S. Jean L'Évangéliste, Desclée et cie, Éditeurs Pontificaux Paris-Tournai-Rome, 1927, p. 3; Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Cu privire la Sfinții Părinți*, în "Telegraful Român", anul 140, Sibiu, 1 și 15 decembrie, nr. 45-48, 1992, p. 4; A. Vacant, E. Mangenot, É. Amann, *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Paris-VI, Librairie Letouzey et Ané, 87, 1932, p. 1196 ș.a.m.d.

3. M. Pellegrino, *Il cristianesimo del II secolo di fronte alla cultura classica*, Torino, 1954, p. 86.

viața sufletească a credincioșilor din toate timpurile și îi determină la fapte concrete, folositoare mântuirii.

Astăzi, încercăm să culegem învățăminte și să tragem foloase din scrierile de odinioară ale Sfinților Părinți, păstrând întreg respectul pentru prezentul cu care ne identificăm. Măreția lor de neîntrecut stă tocmai în felul în care au știut să comunice creștinilor din epoca lor adevărurile Evangheliei și ale vieții creștine. La drept vorbind, viața și opera Părinților Bisericii nu fac altceva decât să ne ofere imbolduri și sugestii pentru lucrarea noastră creștină actuală. La rândul lor, cei vechi au fost în perfectă armonie cu contemporanii lor, în folosul cărora au acționat. Ei au reușit să găsească în doctrina creștină răspunsul cel mai sigur pentru lămurirea și orientarea contemporanilor lor, răspunzând în duh ortodox la întrebările dominante ale vremii lor. Tocmai însă pentru că au fost atât de ancorați în veac, exercită și azi o profundă și durabilă influență⁴. Acești strălucitori luceferi ai științei și învățaturii, vrednici de o neștearsă amintire, deși s-au săvârșit din viață, trăiesc și acum prin autoritatea și credința lor, și chiar dacă nu mai sunt trupește în biserică, glasul și învățătura lor sunt la fel de puternice ca înainte⁵. Adevărurile propovăduite de acești corifei ai teologiei creștine și cuvintele lor inspirate nu au fost îngropate de uitare și nu s-au diminuat în secolele de când au fost rostite. Literatura patristică este atemporală și nu devine desuetă sau vetustă. Ea este mereu actuală, căci, ca orice capodoperă, ea "scapă de sub acțiunea Timpului. E un corp bine încheșat. E un moment cristalizat, deși trecător. E scoasă din flux"⁶.

Învățăturile patristice constituie adevărate focare de lumină ce răspândesc puternice raze călăuzitoare pentru stadiul actual și de perspectivă al teologiei. Ele nu trebuie înțelese și primite ca aparținând unor vremuri trecute, căci nu trebuie să ne întoarcem la trecut și să trăim cufundați în el; nu ne gândim să ne întoarcem la epoca patristică și să o luăm de model, ci înseamnă, însă, a lua din literatura patristică "duhul de totdeauna al Ortodoxiei și a-l păstra cu sfințenie, ca îndreptar al credinței și al vieții ei, ca remediu al suferințelor ei, ca împlinire a lipsurilor ei, ca garanție a existenței ei"⁷, căci "ținta noastră este înainte, nu înapoi. Și dacă totuși stejarul își adâncește rădăcinile în pământ, nu o face fiindcă voiește să crească de-a-ndoaselea în sânul pământului, ci pentru că din pământ el trage puteri spre a se ridica către cer și pentru a întrece toate ierburile și toate buruienile care numai de la suprafață își sorb puterile pentru viața lor"⁸. Așadar, avem misiunea nu numai de a studia și de a pune în lumină lucrările Părinților, ci trebuie să le și interpretăm "în lumina experienței noastre de astăzi, ba mai mult, să interpretăm experiența noastră contemporană în lumina învățaturii Părinților"⁹. Din punct de

4. Gustave Bardy, *Lectures spirituelles dans les écrits des Pères*, în rev. "La vie spirituelle", Juvisy, t. XLVII, nr. 200, 1 mai 1936, pp. 199-200.

5. Sf. Ioan Casian, *Despre Întruparea Domnului*, cartea a VI-a, XXVIII, traducere de Prof. David Popescu, în "Părinți și Scriitori bisericești" (PSB), vol. 57, EIBMBOR, București, 1990, p. 879.

6. Nicolae Steinhardt în *Monahul de la Rohia, răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Edit. Revistei Literatorul, București, EIBMBOR, 1992, p. 54.

7. Prof. Dr. Teodor M. Popescu, *Biserica și cultura*, EIBMBOR, București, 1996, pp. 211-212.

8. Tadeu Zielinski, *Lumea antică și noi*, trad. de Anghel Marinescu, București, 1923, pp. 99-100.

9. Părintele Mitropolit Nicolae, *Farmecul scrierilor patristice*, Edit. Anastasia, 2002, p. 18.

vedere teologic creștin, a trăi în actualitate înseamnă a cunoaște problemele religioase ale vremii noastre, a da răspuns năzuinței după mântuire a oamenilor credincioși, în lumina Evangheliei Mântuitorului și a scrierilor Sfinților Părinți.

Studiind operele patristice, descoperim cu bucurie conglăsuirea minunată a Părinților și armonia scrierilor acestora. Cu toții mărturisesc o învățătură dumnezeiască și unanim acceptată de Biserică. Universalitatea literaturii patristice o garantează universalitatea Sfintei Scripturi, căci această literatură este parte componentă a Sfintei Tradiții. Mărturia patristică este conformă cu Scriptura și Scriptura confirmă ortodoxia acestei mărturii care se inspiră și își trage seva din Scriptură și o tălmăcește pe aceasta într-un mod greu de egalat. ”Deci dacă Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție au caracter universal, valabilitate universală pentru Biserică, implicit și învățăturile patristice care sunt parte componentă a Sfintei Tradiții au caracter universal”¹⁰. Prin urmare, învățăturile Părinților oferă garanția unei teologii corecte și constituie piatra de temelie pentru zidirea duhovnicească a creștinilor de pretutindeni și din orice secol. Biserica Ortodoxă are în Părinții Sfinți ”o mare armată sfântă, cu care nu se va simți niciodată nici slabă, nici umilită”¹¹.

Exemplele de viață ale Sfinților Părinți sunt un model demn de urmat pentru creștinii din toate timpurile, iar operele lor au fost și rămân surse de inspirație pentru majoritatea teologilor din zilele noastre, de aceea ei sunt citați cu multă generozitate. Gândirea patristică a avut o influență deosebită asupra teologiei și este promulgată de o seamă de teologi contemporani, urmași fideli ai învățaturii Părinților. Teologia Ortodoxă actuală trebuie să se situeze în deplin acord cu principiile teologice patristice, care trebuie să constituie și pe viitor un îndreptar pentru teologii noștri. Informațiile patristice sunt, astăzi, ”de o bogăție, varietate și utilitate deosebite în domeniul circulației textului biblic, al istoriei creștine și universale, al doctrinei dogmatice și morale, al filosofiei, al unui număr de științe, al formării spiritualității europene, al literaturii, al artei, al mentalității păgâne în perioada de declin a Imperiului roman”¹². Teologia actuală nu trebuie să se abată de pe temelii statornicite de Părinți și să nu rătăcească pe cărări străine, altele decât cele trasate de ei, ci să se alimenteze neconținut de la nesecatul izvor al învățăturilor lor, căci ele rămân valabile peste veacuri, își păstrează de-a pururi universalitatea, utilitatea și actualitatea, deoarece au gir divin, fiind inspirate de Însuși Dumnezeu Cel atotprezent și veșnic viu.

Astfel, prin lectura susținută a operelor Sfinților Părinți, prin rugăciunile adresate lor și împrumutarea modului lor de viață creștină, se păstrează comuniunea cu sfinții lui Hristos, Care, prin Duhul Sfânt, învață pe fiecare ”să trăiască potrivit Lui și împrejurărilor vieții lui pe care le are de la El”¹³. Prin studierea literaturii patristice dobândim modul de a gândi al sfinților care ne ajută în orice timp și împrejurare să ne manifestăm credința și să răspundem problemelor actuale așa cum ar fi făcut-o ei înșiși dacă ar fi trăit în timpul nostru. Pentru aceasta ei ne întăresc și cu rugăciunile lor.

10. Pr. Nicolae Chifăr, *Teologie și spiritualitate patristică*, Edit. Trinitas, Iași, 2002, p. 8.

11. Profesor Dr. Teodor M. Popescu, *op. cit.*, p. 206.

12. Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, vol. I, EIBMBOR, București, 1984, p. 5.

13. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, notă explicativă, nr. 1724, la Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în PSB, vol. 41, EIBMBOR, București, 2000, p. 906.

Lecturând scrierile patristice, putem conchide că, în teologie, ponderea principală, centrul de gravitate cade pe latura practică și mai puțin pe cea teoretică. Altfel spus, Părinții ne învață că teologia este chemată să slujească vieții creștine, căci ea izvorăște din viața creștină și slujește acesteia; teologia își atinge scopul în măsura în care stimulează și îndeamnă la acțiune, la faptă mântuitoare. Adevărata teologie nu este cea care se înalță pe culmi abstracte și se detașează de realitatea vieții creștine actuale, ci este cea ancorată în viața creștinilor de zi cu zi, predicând și promovând cuvântul Mântuitorului: ”cel ce va face și va învăța, acesta mare se va numi întru Împărăția cerurilor” (Matei 5, 19). Sfinții, numai înțelegând și aplicând în chip exemplar acest cuvânt, au realizat că în centrul teologiei tronează persoana vie a lui Iisus Hristos, iar din relația permanentă cu Hristos, a rezultat atât ceea ce trebuia știut, cât și ceea ce trebuia făcut în scopul dobândirii mântuirii. Ca atare, Sfinții ”ne îndrumă și ne îndeamnă spre o teologie care nu pune accentul unilateral pe teorie, ci *ancorează adânc în viața creștină*, pe care o stimulează și călăuzește spre fapte în corespondență vie cu nevoile și aspirațiile vremii respective... Valoarea esențială și constitutivă a teologiei este *slujirea vieții* prin faptul că-l stimulează și călăuzește pe credincios să urmeze exemplul viu al Mântuitorului în conformitate cu nevoile și aspirațiile epocii respective”¹⁴.

Textele patristice ne ajută să înțelegem paradoxurile fundamentale: al Maicii și Fecioarei, al staturii de om, dar și de Dumnezeu a lui Hristos, al morții ca înviere, și ne solicită să înțelegem și paradoxul: a scrie despre ceea ce nu poate fi descris¹⁵. Textul patristic invită ”la modul de judecată duhovnicesc, la acel fel de a gândi despre lucruri în determinarea lor curată, dată de Creator, iar nu în cea dată de creatură – o întoarcere la gândirea primară, scutită de deformările aduse de ceea ce numea Sfântul Maxim Mărturisitorul: *Funinginea păcatelor*”¹⁶.

Scăldați în lumina dumnezeiască, Sfinții Părinți, acești poeți ai Cuvântului dumnezeiesc și ”bărbați vestiți, care s-au făcut vistieri ai tainelor Mântuitorului nostru”¹⁷, constituie călăuze sigure în cunoașterea și trăirea Evangheliei lui Iisus. Nu există călăuze mai bune pentru a înțelege bogăția de sensuri a cuvintelor Scripturii, pentru că ei cunoșteau în amănunt orice carte a Sfintei Scripturi și bogăția harului Sfântului Duh sălășluia în ei. Învățătura Părinților nu e mai puțin importantă decât cuvintele Scripturii de care această învățătură nu se desparte niciodată¹⁸. Scrierile patristice ne sunt ”sfetnic și arvună pentru adevăr”¹⁹, căci

14. Pr. Dr. Corneliu Sârbu, *Sfinții Vasile, Grigorie și Ioan, îndrumători ai teologiei actuale*, în rev. ”Mitropolia Ardealului”, XVIII (1973), nr. 1-2, p. 41.

15. Radu Preda, *Mărturia patristică*, în rev. ”Studii Teologice”, Seria a II-a, XLV (1993), nr. 5-6, p. 85.

16. *Ibidem*, pp. 85-86.

17. Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, cuv. II, traducere, introducere și note de Pr. prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, în PSB, vol. 40, EIBMBOR, București, 1994, p. 64.

18. Pr. Prof. Ștefan Alexe, *Sfinții Părinți în preocupările Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în rev. ”Biserica Ortodoxă Română”, CIII (1985), nr. 3-4, p. 266.

19. Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, cartea a treia, cap. XXX, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Fecioru, în PSB, vol. 2, EIBMBOR, București, 1997, p. 465.

ele sunt scrise sub înrâurirea inspirației divine. Sfinții Părinți sunt cei mai fideli păstrători și tălmăcitori ai acestui adevăr, pe care Domnul Hristos l-a transmis, apostolii l-au propovăduit, sfinții l-au păstrat, iar mucenicii l-au întărit prin sângele lor. Sfinții Părinți ”întruchipează persoana lui Hristos, deopotrivă delicată și puternică, încât sfaturile primite de la ei devin adevărate porunci pentru noi”²⁰.

Aproape în fiecare pagină, Părinții elogiază binele moral sau virtutea, recomandându-le nu pe un ton hegemonic, ci rațional, prietenesc și frățesc, folosindu-se de forța argumentelor corecte și de iubire. Aceste valori se impun parcă de la sine, nu numai datorită autorității Părinților, ci a acelei autorități divine care conferă acestor valori tărie și perpetuitate. Întrupate în creștinii dedicați asemănării cu Hristos, aceste valori morale perene ca: dreptatea, adevărul, modestia, jertfirea pentru aproapele, prietenia, curajul, cumpătarea, cinstea, dragostea etc. pe care ni le îmbie orice scriere patristică, nu sunt prezentate ca niște simple noțiuni abstracte, ci ca forțe vii ce își au izvorul în Logosul divin și care împodobesc pe creștini cu frumusețe netrecătoare. În acest fel, creștinii dobândesc prin strălucirea faptelor lor slavă neveștejită la Dumnezeu, iar în viața aceasta, frumusețea lor iradiază prin toată înfățișarea virtuților, umplându-i de lumină.

Cunoașterea temeinică a operei patristice este indispensabilă pentru preoți și pentru credincioșii activi ai Bisericii, deoarece ea cuprinde Tradiția bisericească, de origine divină ca și Sfânta Scriptură. Teologii și Conciliile ecumenice recurg la scrierile patristice pentru a dovedi adevărurile de credință, ca la unul dintre cele mai apodictice argumente, căci aceste scrieri stau la temelia Teologiei creștine, elaborată pe baza aprofundării Sfintei Scripturi și constituie succesiunea sau moștenirea apostolică, adică tezaurul Sfintei Tradiții, de neprețuită valoare pentru viața Bisericii și a fiecărui creștin²¹. Învățăturile ce au primit consimțământul unanim al Părinților Bisericii sau al celei mai mari părți dintre ei, sunt de o autoritate de neînvins, reprezentând, de fapt, doctrina Bisericii celei una. Scriitorii din epoca patristică au, de atunci, acest privilegiu, foarte rar pentru cei care îi urmează de a se bucura încă în aproape întreaga creștinătate de o venerație profundă. Protestanții de diferite nuanțe și ortodocșii orientali, cât și catolicii îi invocă cu plăcere și acest caracter îi clasează într-o poziție aparte²².

Pentru tinerii teologi, opera patristică oferă idealul sacerdotal cunoscut prin studierea Sfinților Părinți care au fost prin excelență doctori, apologeți, sfinți, într-un cuvânt, adevărați preoți²³. În formarea viitorilor preoți, profesorilor de religie, studenților în teologie, precum și a bunilor creștini, studiul izvoarelor autentice și vivificatoare ale creștinismului este indispensabil, fiindcă acestea fundamentează și îmbogățesc cultura teologică, constituind adevărate faruri călăuzitoare pentru toți. Prin urmare, scrierile patristice ”prezintă un mare interes pentru orice om

20. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, Cuvânt înainte de Arhim. Gheorghios Grigoriatul, Edit. Deisis, Sibiu, 1995, pp. 47-48.

21. Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *op. cit.*, p. 14.

22. F. Cayré, A. A. *op. cit.*, 1927, p. 1.

23. *Ibidem*, p. XVI.

cult; pentru slujitorii Bisericii, pentru preot, merită să fie lectura zilnică pe lângă Sfânta Scriptură, iar pentru teolog trebuie neapărat să fie aceasta. Căci ceea ce sunt pentru filolog clasicii antici, același lucru sunt pentru teolog Părinții, clasicii Bisericii. De aceea nu poate pretinde numele de teolog acela care nu este familiarizat oarecum cu ei prin studiu aprofundat...”²⁴.

Purtând spre mântuirea cea veșnică pe cei ce o urmează, învățătura Sfinților Părinți a fost transmisă prin succesiune neîntreruptă de la Hristos și Apostolii Săi până în ziua de astăzi și nu a existat niciodată o perioadă de la întemeierea Bisericii Domnului Hristos pe pământ, în care gândirea patristică să nu călăuzească Biserica.

Lectura și aprofundarea operelor patristice se impun prin continue identificări și creații spirituale actuale ca: ”1. Adoptarea erei actuale (creștine), respectată de toată planeta, eră elaborată de daco-romanul Dionisie cel Mic. 2. O nouă viziune în istoria lumii, întruchipată în speranță, muncă, rugăciune, creație și progres (epectasis). 3. Sfinții Părinți prețuiesc popoarele zise barbare, cărora le creează cultură prin invenții de alfabet și literaturi naționale (Ulfila, Mezrob, Pahomie etc.). 4. Literatura patristică cultivă un ecumenism real, promovând apropierea Bisericilor prin Sinoade Ecumenice, schimburi de vizite, circulație de opere și idei, smerenie, onestitate în raporturile interbisericești. 5. Sfinții Părinți au cultul păcii, pe care o consideră drept *mama tuturor bunurilor*. Ei sunt împotriva violenței de orice fel și socotesc războiul drept o *ucidere organizată și multiplicată*. 6. Patristica a creat genul literar al filocaliei sau al râvnei după însușirea frumuseților duhovnicești, care duc la desăvârșire. 7. Sfinții Părinți prețuiesc omul ca pe chipul lui Dumnezeu, dar îl și ceartă pentru păcatele sale. Umanismul patristic cultivă, printre altele, două valori-forță: logosul-rațiunea și dragostea. Oamenii patristici își trăiesc aievea credința sau concepția”²⁵. Prin scrierile lor, Sfinții ne cheamă spre lumina cea adevărată a Ortodoxiei, atrăgându-ne spre izvoarele limpezi ale spiritualității răsăritene, plină de prezența vie a Sfintei Treimi. Operele lor s-au transmis, alături de Sfânta Scriptură, pentru a ne lumina și a ne limpezi calea cea dreaptă către Dumnezeu, a ne înălța sufletul către ceruri și a ne feri de mlaștina confuză a gândirii moderne, ce s-a ivit chiar din părăsirea învățaturii patristice. Părinții au stabilit și ne-au transmis dogmele pioase și ne-au învățat viețuirea virtuoaasă. Scopul urmărit de Sfinții Părinți este despățimirea, iluminarea și îndumnezeirea noastră, căci nimic nu este mai frumos în viață decât sufletul care își află liniștea și odihna în Dumnezeu. Sfinții Părinți au transpus ei înșiși mai întâi în viață sfaturile lor și așa au vorbit și au scris despre neconținutul război duhovnicesc, ca unii care au trecut prin el, câștigându-l. S-au îmbogățit în virtute, s-au iluminat și au atins desăvârșirea și așa ne învață cum să ne curățim, iluminăm și desăvârșim. ”A vedea că trebuie să ne curățim de vicii – spune Sfântul Grigorie

24. Josef Nirschl, *Lehrbuch der Patrologie und Patristik*, vol. I, Mainz, 1881, p. 23, apud Pr. M. Pâslaru, *Valoarea scrierilor patristice și folosul ce rezultă din studiul și lectura lor*, Râmnicu-Vâlcea, 1933, p. 50.

25. Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *op. cit.*, pp. 5-6.

de Nyssa – este deja o premisă și o pregătire a victoriei contra dușmanului, căci noi avem să ducem în viața noastră o luptă continuă împotriva duhurilor răului care se află în spațiu”²⁶. Fiecare om are nevoie de un călăuzitor pe drumul vieții duhovnicești, pentru că altfel nu poate ajunge la capătul acestuia – îndumnezeirea. Frumusețea gândirii și trăirii Sfinților Părinți seduce sufletul oricărui cititor însetat de creștere spirituală în iubire, de formare intelectuală în adevăr și de rodire practică în fapte bune. Raționalitatea duhovnicească, puternica argumentație însoțită de forța iubirii smerite și jertfelnice a Sfinților Părinți, și realismul lor invită la o profundă meditație chiar și pe cei ce își ignoră propria mântuire. Așadar, putem susține cu deosebită convingere că valoarea Sfinților Părinți este cu adevărat incontestabilă.

În ceea ce-i privește, sfinții au murit plăcerilor, înfrânându-și poftetele prin cumpătare și căutând să trăiască după poruncile dumnezeiești. Au evitat orice spectacol rușinos și orice vorbă urâtă, ca inima să le rămână curată. Având o asemenea concepție, nu le-a fost teamă să moară pentru Dumnezeu, convinși că, ceea ce sunt, prin Dumnezeu sunt, de aceea, au răbdat toate pentru a nu muri rău²⁷. Nu s-au temut de moarte, fiindcă numai ”cei nesăbuiți se tem de moarte ca și cum ar fi suma tuturor relelor, dar cei înțelepți o doresc ca pe o odihnă după trudă și ca pe un sfârșit relelor”²⁸. Nimic n-a fost mai de cinste pentru ei decât viața veșnică, care e nemurirea sufletului ce a trăit frumos în această viață pământească²⁹. Mari îndrăgostiți de Hristos, pe care-L simt neconținut prezent în cugete, în inimi și în toată ființa lor, morți față de plăcerile lumii, bogați atât în cuvinte cât și în fapte, și-au înfrânat simțurile și propria voință pentru a ajunge pe culmile desăvârșirii, bineînțeles, nu fără ajutorul Lui, ajutor pe care nu au prețuit a-l cere neconținut. Inima Părinților ardea de dorul ca adevărul revelat și numai acest adevăr să stăpânească inimile tuturor. Părinții sfinți, dascăli desăvârșiți, au văzut în propovăduirea Evangheliei lui Hristos, o acțiune de primă însemnătate, de aceea a constituit chiar principala lor misiune. Toți au fost cuceriți de măreția și de însemnătatea misiunii învățătoarești în Biserică. Dorința fierbinte a acestor adevărați doctori ai științei creștine era de a-i vedea pe creștini că întrupează în faptă cuvintele și îndrumările lor, rodind practic în ogorul sufletului și împodobindu-l pe acesta cu virtuți alese, căci altfel, ”care este folosul credinței dacă viața nu este curată?”³⁰. Având pavăza dreptei credințe și atingând prin virtuți și rugăciune culmile unirii dumnezeiești, rămânând nebiruiți de viciu și în timpul odihnei trupesti, Sfinții Părinți au plămădit sufletul creștinilor cu florile cele alese ale virtuților. Erau oameni de care te foloseai numai dacă le vedeai mișcările, chiar dacă nu așteptai nici un răspuns.

Așadar, instructiv și binefăcător pentru noi toți este să ne inspirăm și să sorbim învățătura ortodoxă de la izvoarele literaturii patristice, căci Sfinții Părinți au

26. Sf. Grigorie de Nyssa, *La titlurile Psalmilor*, 13, P.G., XLIV, col. 561 A.

27. R. Knopf, G. Krüger, *Ausgewählte Martyreakten*, nr. 3, 26-27, 3-e Aufl., Tübingen, 1929, p. 33.

28. Sf. Ambrozie, *De bono mors*, 47, P.L., XXXII-XXXIII, col. 306.

29. R. Knopf, G. Krüger, *op. cit.*, p. 35.

30. Sf. Ioan Gură de Aur, *Împotriva celor care se opun vieții monahale*, 1, 6, P.G., XLVII, col. 327.

trăit în condiții asemănătoare cu ale noastre și, totuși, s-au străduit să păstreze neschimbată învățătura drepte credințe, care va dăinui până la sfârșitul lumii.

Literatura patristică este un obelisc al frumuseții, căci se caracterizează și se prezintă ca sublimă frumusețe, pe care o imprimă în sufletele tuturor celor ce o îndrăgesc și le conduce pe acestea spre frumusețea inefabilă a Dumnezeuirii. Această frumusețe ”atrage ca o vrajă, inundă și ferește inima omului. A oricărui om care, iubind cu adevărat, se poate lăsa cuprins de zâmbetul frumuseții. O frumusețe permanentă care nu se ofilește și nu îmbătrânește. Omul capabil să ofere și să primească o asemenea iubire și frumusețe este chipul lui Dumnezeu, care a turnat în inima lui această putere uriașă”³¹.

Interesul Bisericii vechi pentru Sfinții Părinți s-a manifestat dintr-un dublu punct de vedere. Înainte de toate ”sunt citați cu un scop doctrinar: ei sunt martorii adevăratei învățături a Bisericii. În același timp însă, pe măsură ce se apela la ei sub raport dogmatic, a prezentat un interes tot mai mare și aspectul istoric, în sensul că atrăgea atenția la fel de mult viața și opera lor”³². Ierarhii și călugării cărturari de la noi, iubitori de frumusețe netrecătoare și atrași de parfumul hristic al scrierilor patristice, au arătat, de-a lungul secolelor, un interes continuu pentru această literatură și au depus o neostoită strădanie în traducerea operelor Sfinților Părinți, pentru a pune la îndemâna păstoriților comorile de gândire și trăire ale acestora, bine știind că ”...de nevoie este câștigarea cărților creștinești la cei ce pot să le dobândească. Că și singură vederea cărților mai pregetători către păcat ne face pe noi și către dreptate ne îndeamnă să ne ridicăm”³³. Sfântul Paisie de la Neamț, cel mai mare propagator al filosofiei patristice din secolul al XVIII-lea și cel care a tradus *Filocalia* din limba greacă în limba slavonă (*”Dobrotoliubie”*) în anul 1793, declanșând astfel o amplă mișcare de renaștere duhovnicească întemeiată pe întoarcerea la Părinții filocalici și la rugăciunea lui Iisus, referindu-se la folosul citirii operelor patristice, răspunde următoarelor starețului Atanasie, care-l învinuia de oarecare lucruri: ”Să nu zici, părinte Atanasie, că ajunge una sau două cărți pentru mântuirea sufletului. Doar nici albina nu adună miere dintr-o floare, ci din multe. Așa este și cel ce citește cărțile Sfinților Părinți. Una îl învață dreapta credință, alta îi vorbește de tăcere și rugăciune, alta îi spune de ascultare, de smerenie și răbdare, iar alta îl îndeamnă către iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Așadar, din multe cărți patristice învață omul să trăiască după Evanghelie”³⁴.

Astfel, scrierile patristice nu au circulat doar în mediul clerical, ci și simplii credincioși, însetați de frumusețea vieții creștine autentice, s-au apropiat cu dor nestăvilit de cunoașterea tezaurului patristic și de însușirea lui, adăpându-se direct de la izvoarele nesecate de frumusețe și înțelepciune ale gândirii Părinților. Spi-

31. Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Frumusețile iubirii de oameni în spiritualitatea patristică*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1988, p. 5.

32. Părintele Mitropolit Nicolae, *op. cit.*, p. 13.

33. Sf. Epifanie, Episcopul Ciprului, în *Patericul*, ediție îngrijită de Pr. Petru Pleșa, tipărită de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei, 1999, p. 69.

34. *Sfântul Paisie de la Neamț – Viața, învățăturile și minunile*, ediție îngrijită de Arhim. Ioanichie Bălan, Edit. Episcopiei Romanului, 2002, p. 21.

ritualitatea patristică ne-a fost, nouă românilor, familiară, modelându-ne stilul de viață creștină și familiarizându-ne cu Dumnezeu. De aceea, bunii creștini au zăbovit îndelung asupra scrierilor Sfinților Părinți, citindu-le, meditând asupra lor și trecându-le prin retorta sufletului lor. Dintotdeauna, lucrările Sfinților Părinți au constituit o hrană duhovnicească foarte dorită de sufletele cucernice ale creștinilor de pretutindeni. Învățătura și râvna lor ne umplu de admirație, iar sfințenia viețuirii lor înalte oferă credibilitate operelor lor. Paginile "ard de dorul de a îndrepta pe frații dinăuntrul și din afara Bisericii, redându-le frumusețea chipului lui Dumnezeu"³⁵. Însă, pentru a înțelege profunzimea gândirii sfinților trebuie ca Dumnezeu Cuvântul, Cel care i-a inspirat, să ne călăuzească spre tâlcuirea acestor lucruri "pe care și numai a le auzi este o adevărată fericire"³⁶.

Cu toate acestea, unii creștini din vremea noastră preferă tradițiile unor călugări cu viață îmbunătățită, adevăratei Tradiții a Bisericii care este veche de secole; "mulți se hrănesc cu discursuri izvorâte dintr-un mediu marginal ori fals bisericesc"³⁷. Nu putem depăși o atare situație decât restabilind legătura vie între învățătura Părinților și practica bisericească, căci "practica noastră bisericească nu se întemeiază totdeauna pe învățătura Părinților și aici găsim rădăcina multor probleme ale vieții Bisericii actuale"³⁸. Cunoașterea învățaturii autentice a Părinților ajută pe creștini să se cunoască pe ei înșiși, să se raporteze corect la Dumnezeu și să ducă o viață creștină pilduitoare. "Nimic nu este așa de temut diavolului și gândurilor puse de el în om – spune Sfântul Ioan Gură de Aur – ca mintea ce meditează la cele dumnezeiești și sufletul care se adapă totdeauna din acest izvor"³⁹. Sfaturile sfinților sunt, deci, "cu putere multă", pentru că ele au fost experimentate în primul rând de ei și apoi de bunii creștini de-a lungul secolelor. Spre deosebire de rețetele propuse de unii sau alții, "sfaturile Părinților sunt sănătoase din punct de vedere spiritual, ele provin dintr-o concepție sănătoasă privind lupta cu păcatul și dobândirea virtuții"⁴⁰, căci ei au trăit credința în cult și rugăciune. "Povețele Părinților sunt mai valabile decât cele vehiculate în vremea noastră de preinși cunoscători ai omului"⁴¹. Hristos, Cel care dă cuvânt celor ce vestesc cu putere multă (Ps. 67, 9), l-a dăruit și lor din belșug și astfel se naște în cititori credința întemeiată pe Cuvântul și pe puterea lui Dumnezeu.

Restabilirea contactului viu cu scrierile Părinților Bisericii ne ajută să dobândim logica credinței, să agonisim curățirea inimii și să ne umplem vistieria minții cu învățătura dumnezeiască. Dumnezeieștile cuvinte "îndepărtează descurajarea, păstrează buna dispoziție, pe sărac îl face mai bogat decât bogații, bogaților le dă apărare, pe păcătos îl face drept, pe cel drept îl întărește cu pază sigură, smulge

35. Pr. Prof. Dr. Ioan G. Coman, *Patrologie*, p. 29.

36. Sf. Grigorie de Nyssa, *Opt omilii la Fericiri*, traducere și schiță biografică de Pr. Sandu Gh. Stoian, în Col. "Comorile pustiei", vol. 31, Edit. Anastasia, București, 1999, p. 5.

37. Părintele Mitropolit Nicolae, *op. cit.*, p. 21.

38. *Ibidem*, p. 21.

39. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 3, 1, la Ioan*, P.G. LIX, col. 38.

40. Părintele Mitropolit Nicolae, *op. cit.*, pp. 20-21.

41. *Ibidem*, p. 20-21.

din rădăcină pe cele rele, plantează pe cele care încă nu sunt bune, îndepărtează răutatea, îndrumă spre virtute; nu numai că îndrumă, dar înrădăcinează și face să rămână pentru totdeauna virtuțile, deoarece este un leac duhovnicesc și tainic, distrugător de patimi”⁴². Sfinții ne învață cum să ne eliberăm de puterile răului, să ne întărim crezul care devine tot mai viu, devine viață, nu poate fi înăbușit să rămână doar la nivel mental, ne fortifică nădejdea, ne stimulează voința și, astfel, ardem de dorința de a-i imita ”După cum trupul are nevoie de hrană perceptibilă prin simțuri, tot astfel sufletul are nevoie de un îndemn zilnic și de hrană duhovnicească”⁴³ și ”după cum foamea este o dovadă a sănății trupului, tot astfel dragostea de cuvintele duhovnicești este o dovadă a sănătății sufletești”⁴⁴. Din fiecare scriere patristică descoperim cât de mult ne iubește Dumnezeu (de fapt aproape în fiecare pagină a literaturii patristice se observă o adevărată emulație între Sfinții Părinți în a releva dragostea lui Dumnezeu pentru noi) și descoperim astfel noi și noi motive de a iubi pe Dumnezeu și pe semenii, de a nu pune nimic mai presus de Hristos, fiindcă nici El n-a pus ceva mai presus de noi, de a rămâne fermi în credință și de a ne ancora nădejdea numai în El. Inepuizabil tezaur de gândire, scrierile patristice exercită mintea, deșteaptă priceperea, hrănesc sufletul, încălzesc inima și întăresc voința. Dacă în rugăciune vorbim noi cu Dumnezeu, prin scrierile sfinte, vorbește Dumnezeu cu noi și ne descoperă voia Sa. Cine își îndreaptă ochiul înțelegerii în mod limpede, sau mai bine zis fără patimă, potrivit rațiunii, spre ”mult luminosul și sfințitul sfeșnic al învățaturii Predaniei Părinților”⁴⁵, învață să se dedice asemănării cu Hristos. Fiecare credincios trebuie să devină ”un Hristos în stare să lucreze, să iubească și să se jertfească pentru toți, inclusiv pentru dușmanii săi. Osteneala, dragostea și jertfirea vieții pentru alții constituie pilonii umanismului patristic. Pe acești piloni se construiește progresiv îndumnezeirea ființei”⁴⁶.

Dacă vom voi să avem în mână în fiecare zi cărțile sfinte și să ne îndreptăm ochiul înțelegerii spre minunatele scrieri ale sfinților, ne vom hrăni mintea cu învățături adânci, cu profunde cugetări care înalță și înflăcărează, căci ”în capetele sfinților s-au teaurizat cele mai presus de cuvânt”⁴⁷. Ni se vor întipări astfel pe latul minții noastre spusele lor și ne vor pătrunde adânc în inimă. Dumnezeieștile învățături ale Părinților stârnesc fierbințeala dragostei de Dumnezeu, curăță gândurile, împrăștează vigoarea sufletului, adună veselie în inimă, ne învață să dărâmăm erezia și să zidim în Biserică învățătura cea sănătoasă, ”să devenim cu atât de mult Dumnezeu, pe cât S-a făcut Acela om”⁴⁸, să luptăm pentru a dobândi

42. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Psalmul 48*, I, P.G., LV, col. 513.

43. Idem, *Omilia 9, 8, la Facere*, P.G., LIII, col. 90.

44. Idem, *Omilia 2, 1 la Isaia*, P.G., LVI, col. 107.

45. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Scrieri despre cele două voințe în Hristos*, 18, traducere din grecește, introducere și note de Pr. prof. Dumitru Stăniloae, în PSB, vol. 81, EIBMBOR, București, 1990, p. 295.

46. Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Valoarea literaturii patristice a primelor secole în cadrul culturii antice*, în rev. ”Studii Teologice”, XXIV (1972), nr. 1-2, p. 7.

47. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, cuv. V, p. 228.

48. Sf. Grigorie de Nazianz, *Cuvântarea a III-a teologică*, 19, P.G., XXXVI, col. 100A.

virtuți mai mari și a nu rămâne indiferenți pentru cele mai mici, ne sfătuiesc să adăugăm alte fapte bune la cele săvârșite până acum și să învățăm să nu punem niciodată capăt acestei prea frumoase lucrări. În scrierile lor, sfinții ne îndeamnă să deschidem ochii inimii, să urmărim neîncetat cunoașterea lui Dumnezeu, ”să lăsăm la o parte dorințele greșelilor, ascunzișurile rușinii, să ne reînnoim în harul legământelor, să stăpânim mânia, să nu ocupe vrăjmașul inima noastră pentru a întrona în ea acel duh care a pătruns în inima lui Iuda și i-a sfărâmat porțile sufletului”⁴⁹. Primind ”cu minte încordată și cu zel clocotitor”⁵⁰ aceste duhovnicești merinde spre mântuire, păstrăm neschimbată frumusețea chipului sădit în noi, devenim mai tari în lupta cu ispitele, învățăm să ne dovedim împlinitori ai cuvintelor dumnezeiești și nu numai auditori sau grăitori ai lor, pentru ca ”viața noastră să fie pe măsura învățăturilor, iar învățăturile să predice viața”⁵¹; învățăm că ”Dumnezeu ne-a dat multe căi de mântuire și să nu le nesocotim”⁵², căci ”cel ce voiește să se mântuiască nici o piedică nu are, fără numai negrija și lenea”⁵³; învățăm să ne ferim cu toată puterea de duplicitate, căci Părinții ne îndeamnă ca ”ceea ce spune gura să mărturisească cugetul, iar ceea ce spune cuvântul să o simtă inima”⁵⁴, căci precum Hristos este neîmpărțit, așa să fim și noi și să ne arătăm având un singur mod de purtare și de viețuire adevărată⁵⁵. Dacă vom împlini acestea, ”toate culorile virtuții vor înflori pe fețele noastre”⁵⁶, ne vom face cunoscuți și prieteni ai lui Hristos, pictorul cel Bun, Care zugrăvește numaidecât, în cei ce cred și privesc mereu către El, un om ceresc după chipul Său⁵⁷. Așadar, n-ar fi nici evlavios, nici înțelept să trecem peste conținutul scrierilor patristice pe care Dumnezeu ni le-a oferit ca pe un mare dar, fără să ne minunăm, căci, lecturându-le, nu ne mai putem sătura admirându-le. Referindu-se la aceasta, Sfântul Ioan Scărarul scrie: ”Precum săracii, văzând vistierii împărătești, își cunosc și mai mult sărăcia lor, tot așa și sufletul, citind despre marile virtuți ale părinților, își

49. Sf. Ambrozie, *Scrisori, scrisoarea a LXXVI-a*, traducere și note de Prof. David Popescu, în PSB, vol. 53, EIBMBOR, București, 1994, p. 304.

50. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere, omil. a XXIX-a*, II, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în PSB, vol. 21, EIBMBOR, București, 1987, p. 365.

51. *Ibidem*, omil. a II-a, V, p. 44.

52. Idem, *Omilii la Faptele Apostolilor*, XXI, 4, P.G., LX, col. 169.

53. Sf. Antonie cel Mare, *Învățătură despre viața morală*, cap. 45, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru de onoare al Academiei Române, în ”Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși” (Filocalia), vol. XI, Edit. Humanitas, București, 1999, p. 21.

54. Sf. Ambrozie, *Despre Sfintele Taine*, cap. IX, 54, traducere și note de Prof. David Popescu, în PSB, vol. 53, EIBMBOR, București, 1994, p. 23.

55. Sf. Chiril al Alexandriei, *Cartea Glafirelor la a doua Lege*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în PSB, vol. 39, EIBMBOR, București, 1992, p. 455.

56. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere, omil. a XXXVI-a*, VI, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, PSB, vol. 22, EIBMBOR, București, 1989, p. 39.

57. Sf. Macarie Egipteanul, *Cele 50 de omilii duhovnicești, omilia a XXX-a*, 4, traducere de Pr. Prof. Dr. Constantin Cornițescu, în PSB, vol. 34, EIBMBOR, București, 1992, p. 230.

face cugetul său și mai smerit”⁵⁸. Prin urmare, prima noastră abordare a scrierilor Sfinților Părinți trebuie să fie una plină de smerenie și de admirație. Pentru a dobândi cât mai mult folos din lectura și studiul cuvintelor dumnezeiești, trebuie ca mai întâi să lucrăm la propria despățimire, căci nu putem să dobândim un câștig mare din lectura învățăturilor dumnezeiești, dacă nu ne-am curățit mai întâi sufletul⁵⁹, fiindcă ”după cum stomacul, dacă este bolnav, nu poate primi alimente tari și greu de mistuit, tot astfel nu poate primi cuvântul duhovnicesc sufletul plin de mândrie, trufaș, fără vigoare și slăbit”⁶⁰. Scrierile Părinților trebuie studiate mai ales din dorința de a transpune în practică învățăturile lor, potrivit cu nivelul duhovnicesc al fiecăruia.

Parcurgând aceste scrieri ce constituie adevărate festinuri duhovnicești, ”lăudăm pe Domnul slăvit în tot felul prin ei și în ei”⁶¹. Cât de mult prețuiau cărțile Sfinților Părinți monahii din vechime, se poate ușor deduce din următoarea relatare: ”Am venit la avva Cosma în lavra Earan (precizează unul dintre părinții contemplativi – Ioan Moschu – n.n.) căci am trăit în ea zece ani. Pe când îmi vorbea despre mântuirea sufletului, a citat și un cuvânt al sfântului Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei. Și mi-a spus bătrânul: *Când vei găsi vreun cuvânt de-al sfântului Atanasie și n-ai avea hărțile ca să-l copii, scrie-ți-l pe haină!* Atât de mare dragoste avea bătrânul pentru sfinții noștri părinți și dascăli”⁶². Lectura operelor Sfântului Atanasie și, în general, a tuturor scrierilor patristice, ne convinge de acest adevăr. Așadar, pe bună dreptate s-a spus că dumnezeieștile cuvinte ale Părinților celor bătrâni ”sunt cuvinte auzite din ecourile Raiului. Scurte și limpezi, adevărate picături de rouă ale Dimineții veșnice... Au țâșnit și au fost rostite la cererea ucenicilor, dintr-o nevoie sau osteneală a dragostei duhovnicești care se vedea tare dorită, dintr-o biruire de sine a smereniei lor, la nevoia fiilor de a li se spune cele ce de-a dreptul nu se pot spune.

Sunt frânturi din pâinea inimii, gesturi și fapte în duh, gânduri de viață, mărturisite pentru o anume clipă și împrejurare și parcă sortite să fie acoperite de uitare. Dar adeseori, după multă trecere de timp s-au întors, fără voie, aduse, ridicate în aducerea aminte a celor ce le-au moștenit și așa s-au păstrat, puse în slovă”⁶³. Citind scrierile documentate și ziditoare de suflet ale Părinților, le păstrăm învățăturile și le îmbrățișăm credința și meritele.

Parafrazându-l pe Sfântul Ioan Gură de Aur, putem spune că, după cum substanța aromatorilor, cu cât este mai mult frecată între degetele noastre, cu atât

58. Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, cuv. XXVI, partea a III-a, cap. 16, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în ”Filocalia”, vol. XI, EIBMBOR, București, 1980, p. 372.

59. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 1, 3, la Ioan*, P.G., LIX, col. 27-28.

60. Idem, *Omilia 55, 3, la Faptele Apostolilor*, P.G., LX, col. 384.

61. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în PSB, vol. 80, EIBMBOR, București, 1983, p. 65.

62. Ioan Moschu, *Limonariu sau Livada duhovnicească*, traducere și comentarii de Pr. prof. Dr. T. Bodogae și D. Fecioru, Alba Iulia, 1991, p. 54.

63. Daniil Sandu-Tudor, *Dumnezeu-Dragoste*, Edit. Christiana, București, 2000, p. 160-161.

răspândește mai mult parfum, tot astfel vedem că se întâmplă atât cu Scriptura, cât și cu scrierile Sfinților Părinți: cu cât se străduiește cineva să le cerceteze mai mult, cu atât poate să vadă comoara ascunsă în ele și să cunoască de acolo o bogăție de negrăit⁶⁴, căci mare câștig dobândim din citirea Sfintei Scripturi și a scrierilor patristice: ”mai întâi, ni se îmbogățește limba (nemaigrăind cuvinte urâte – n.n.): apoi sufletul se întraripează și se înalță; se luminează cu lumina Soarelui Dreptății; scapă totodată de vătămarea gândurilor rele și se bucură de tihnă și liniște multă... Citirea este hrană duhovnicească; întărește cugetul, face puternic sufletul, îl face mai tare și mai înțelept, și nu-l lasă să alunece spre patimi rușinoase; îi dă aripi ușoare, și, ca să spun așa, îl mută în cer”⁶⁵. Cuvintele dumnezeieștilor Părinți sunt ”o comoară de diferite leacuri: dacă cineva are nevoie să stingă deznădejdea, să adoarmă o poftă, să calce în picioare dragostea de bani, să disprețuiască durerea, să-i revină veselia, să-și întărească răbdarea, va găsi mare sprijin în ele”⁶⁶.

Bunul creștin, meditând la sensul existenței și al creației, nu se întreabă numai pe sine, ci întreabă și pe alții. ”Iar răspunsurile cele mai bune le primește de la Dumnezeu prin gura sfinților. Însă Dumnezeu îi dă prin sfinți răspunsuri după nivelul ajuns de omul care întreabă. Prin aceasta se arată că și cel ce întreabă ajută să i se dea răspunsul, sau face să i se dea răspunsul potrivit cu nivelul atins prin eforturile lui. Căci răspunsul echivalează cu înțelegerea ce se ivește în om. Dar sfântul îi prilejuiește și îi confirmă această înțelegere. Aceasta arată din nou intima unire, sau interioritatea reciprocă dintre cel progresat duhovnicește și cel ce-l întreabă. Dar aceasta depinde și de cel ce întreabă...”⁶⁷. Așadar, vechile pilde de credință, care mărturisesc harul lui Dumnezeu și lucrează la zidirea sufletească a omului, au fost păstrate în scris, ”ca prin citirea lor, ca printr-o reprezentare a faptelor, și Dumnezeu să fie cinstit, și omul întărit”⁶⁸.

Cuvântul lui Dumnezeu, rostit prin fericitele glasuri ale sfinților, nu este de ajuns a-l străbate cu ochii și cu buzele, ci ”trebuie să te *altoiești* acestuia, să încerci să-l trăiești, să te îmbibi cu el, așa cum făceau Părinții cei vechi, nu numai din încercare, dintr-un fel de gând de ispitire, ci și din evlavie trebuie să te străduiești să-l pătrunzi, să te așezi în el, să-l locuiești, apoi să-l mănânci, să-l mistui, să-ți faci al tău, să te culci și să te trezești cu el, trebuie să te pătrunzi, să te biruiești și să te biruiești în chip practic”⁶⁹. Nu trebuie să ne mulțumim doar cu lectura și cu citarea textelor Sfinților Părinți, ci este de trebuință să le pătrundem și să le devenim ucenici, să ne însușim duhul lor, să dobândim mintea sfinților, inteligența

64. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 13, 1 la Facere*, P.G., LIII, col. 106.

65. Idem, *Omilia 29, 2 la Facere*, P.G., 53, col. 262.

66. Idem, *Omilia 37, 1 la Ioan*, P.G., LIX, col. 207.

67. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, notă explicativă nr. 928, la Sfinții Varsanufie și Ioan, *Scriitori duhovnicești*, în ”Filocalia”, vol. XI, Edit. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990, p. 677.

68. *Passio Sanctarum Perpetuae et Felicitas*, 1, ed. H. Musurillo, p. 106, apud Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu, *Introducere generală la ”Actele martirice”*, studiu introductiv, traducere și note de Preot Prof. Dr. Ioan Rămureanu, EIBMBOR, București, 1997, pp. 15-16.

69. Daniil Sandu-Tudor, *op. cit.*, p. 159.

patristică și logica credinței, tocmai pentru a putea face literatura patristică accesibilă omului secolului al XXI-lea și pentru a putea da și noi răspuns problemelor ce frământă omenirea de astăzi, așa cum au răspuns și Sfinții Părinți în vremea lor și cum ar fi răspuns dacă ar fi trăit în epoca noastră. Să împrumutăm de la Părinți ortodoxia credinței, dragostea de Dumnezeu și de semenii, adevărul și lumina harului cu care ei s-au înveșmântat, ca să facem viu și luminos mesajul Evangheliei în vremea noastră. Sunt demne de admirat și totodată de urmat înțelepciunea și curajul cu care au apărat dreapta credință și unitatea Bisericii. Sfinții Părinți ne sunt adevărate modele și în felul în care au știut ei să îmbine *ortodoxia*, adică învățătura cea dreaptă, cu *ortopraxia*, adică trăirea cea adevărată și dinamică a credinței. Îi putem avea drept călăuze și în spiritul apostolatului social, slujind lui Dumnezeu și semenilor.

În concluzie, marele folos al citirii și aprofundării scrierilor patristice îl vor întrezări și-l vor dobândi cititorii, care, la rândul lor, pășind pe urmele *atleților lui Hristos*, vor putea dezvălui alte roade duhovnicești ce nu au fost amintite aici, fiindcă anevoie este a le număra și a le prezenta în cadrul restrâns al acestei expuneri.

Asist. drd. LIVIU PETCU

NEVOINȚELE ASCETICE ÎN DOBÂNDIREA "FILOSOFIEI DRAGOSTEI"

În secolul al V-lea erau destui creștini culți și numărul lor se mărea. Persoane culte, cunoscătoare ale filosofiei, se găseau și în rândul monahilor. Teodoret menționează, nu o dată, nivelul teologic sau filosofic ridicat al unuia sau altuia dintre *iubitorii de Dumnezeu*; "Dumnezeiescul Agapet era instruit, cum trebuia și foarte bine format în această palestră" până într-atât încât celebritatea lui l-a învrednicit de scaunul arhieresc¹. Zenon primea cărți de citit de la tovarășii săi², iar Baradat era – cum am văzut – împodobit cu o inteligență aleasă, punând întrebări și știind să dea răspunsuri foarte bune; adesea argumenta mai bine și mai puternic decât cei versați în labirintele logice ale lui Aristotel³. Marcian era teolog de precizie și combătea pe Arie, pe Apollinaire, pe Sabelliu, pe euchiți și pe alții. Teodoret însuși, monah de nivel între cei pe care-i descrie, dovedește o pregătire filosofică deosebită pentru vremea sa. El cunoaște, în domeniul medicinei, transformarea hranei în sânge, trecerea acestuia prin ficat și mergerea lui la inimă prin vena cavă; el știe, de asemeni, că hrana încălzește cu sângele, prin vene, ca prin niște conducte, toate părțile corpului⁴. El susține că nu veșmintele sau așternutul, ci trupul dă căldura și citează în sprijin experiența obișnuită⁵. Registrul cunoștințelor generale și speciale ale lui Teodoret e foarte întins. Ne mulțumim aici cu atât⁶.

Uneori, în istoria religioasă filosofia e prezentată ca un lucru de o excepțională valoare: "Filosofia e un lucru atât de vrednic de respect și pentru împărați și pentru toți oamenii, încât cei îndrăgostiți și preocupați de ea obțin după moarte o glorie și mai mare"⁷. E ceva din ecoul imnului pe care Cicero îl înalță filosofiei considerată drept "călăuză a vieții, cercetătoare a virtuții, izgonitoare a viciilor... profesoară a moravurilor și a științei" etc.⁸ Sau ceva din preludiul atmosferei în care Boethiu își va fi primit filosofia drept consolatoare în celula închisorii⁹.

Dar nu trebuie să ne înșelăm. Filosofia pe care o laudă Teodoret era practică de monahul neștiutor de grecește și probabil analfabet Abrames. Nu era o filosofie a rațiunii, creatoare de civilizație, ca la Cicero, sau o făptură măreață cu ochi strălucitori ca la Boethiu, ci o filosofie – sumă a tuturor nevoințelor monahale. Sensul larg, general și generos al filosofiei din epoca clasicismului grec și a

1. *Istoria Bisericească*, 3, col 1328 B.

2. *Ibidem*, 12, col 1397 C.

3. *Ibidem*, 12, col 1485, D.

4. *Ibidem*, 12, col 1336 B.

5. *Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col. 1497 C, 1500 A.

6. *Ibidem*, col 1500 AB.

7. *Istoria Religioasă*, 17, col 1424 CD.

8. *Tusculane*, V, 2, 5, ed. G. Fohlen 1932, tome II, p. 108.

9. Anicii Manlii Severinii Boethii, *Philosophiae Consolationis, libri quinque*, Vindobonae, G. Weinberg, 1934, I, 1, p. 2 și urm.

clasicismului latin evoluase spre un înțeles mai special în care cercetarea migăloasă a problemelor sau a temelor în discuție nu căuta acord sau unanimitate între gânditori, ci își limita perimetrul la capacitatea, orientarea și exclusivismul fiecărui cugetător.

În secolul al V-lea filosofia e tratată sever de Faustus de Riez, Sf. Ioan Cassian și alții. A se deda filosofiei, însemna a se preda propriilor sale forțe, a renunța la Sfânta Scriptură și la învățăturile Sfinților, a sustrage sufletul de la Dumnezeu și a-l face să-și găsească punctul de reazem în el însuși, însemna a naște orgoliul, această plagă cultivată de filosofi¹⁰. Filosofia profană nu mai era, pentru creștinii secolului V, o îndreptătoare a păcatelor și moravurilor, ca în *Tusculanele* lui Cicero, ea nu mai era mijlocul prin care sufletul se apropie de lucrurile veșnice; dimpotrivă, ea era izvor de dezordine și confuzie; în loc să curețe sufletul de patimi, ea îndepărta de la înțelepciune și de la adevăratul bine; după cuvântul Sfântului Ioan Cassian, ea devenise o cursă a diavolului¹¹. Filosofii, zice același Părinte, reintroduc în viața monahului "zadarnicele zgomote ale veacului" și-l smulg din singurătate pentru a-l azvârli din nou în "nebunia lumii și zădărnicia învățăturilor umane"¹². Protest în parte întemeiat, în parte exagerat.

Pentru monahii din *Istoria religioasă*, filosofia e ceva foarte complex și foarte simplu în același timp. Mai întâi, "filosofia" este viața în sine. Nu filosofia este conducătoarea vieții – cum zice Cicero – ci invers "Viața este maestra, învățătoarea filosofiei", adică filosofia nu este un sistem venit sau impus din afară, ci este experiența vieții înseși și anume a vieții monahale. Această viață e numită "filosofia adevărată"¹³, "filosofia" cutăruia dintre monahi, "culmea vieții evanghelice"¹⁴, "bogăția filosofiei", "știința filosofiei"¹⁵, "culmea filosofiei"¹⁶, "frumusețea sufletului"¹⁷, "cea mai bună filosofie"¹⁸, "acest fel de filosofie"¹⁹, mănăstirile sunt "școli de filosofie"²⁰, care au umplut satele și orașele vecine, întregul Orient, Palestina, Egiptul, Asia, Pontul și întreaga Europă cu filosofia lor²¹. Monahii sunt "atleți ai filosofiei"²², "atleti ai virtuții"²³, "chipuri exacte ale filosofiei"²⁴, "arhetipuri ale filosofiei"²⁵.

10. E.L. Fortin, *Christianisme et culture philosophique au cinquième siècle – La querelle de l'âme humaine en Occident*, Paris, Etudes augustiniennes, 1959, p. 66-67.

11. *Collationes* II, 24, P. L. 49, col 555 B

12. *Ibidem*.

13. *Istoria Religioasă*, Prefață, col 1289 D

14. *Ibidem*, 4, col 1348 C

15. *Ibidem*, 16, col 1417 C

16. *Ibidem*, 4, col 1348 C

17. *Ibidem*, 20, col 1429

18. *Ibidem*, 20, col 1432 A

19. *Ibidem*, 21, col 1437 B.

20. *Ibidem*, 2, col 1309 D.

21. *Ibidem*, 25, col. 1464 BC.

22. *Ibidem*, 2, col 1313 B.

23. *Ibidem*, 6, col. 1364 c.

24. *Ibidem*, 12, col 1400 A.

25. *Ibidem*, 30, col 1496 B.

În noțiunea de filosofie intră aici mai multe elemente: în primul rând virtutea, care e o bogăție scumpă pentru orice monah și care uneori e prezentată alături de filosofie, oarecum ca independentă de aceasta, dar făcând parte din aceeași familie.

Baradat întrecea pe specialiștii în filosofia aristotelică, dar în același timp era pe culmea virtuții, fiindcă nu îngăduia gândului trufiei să se ridice²⁶; "dintre bunuri numai filosofia și virtutea durează". De ce ? "Ele biruie mâinile tâlharului, limba calomniatorului, năvala săgeților și lăncilor dușmane; pe ele focul nu le mistuie, valul nu le acoperă, naufragiul nu le prăbușește. Timpul nu micșorează, ci mărește puterea lor"²⁷; un element care se integrează virtuții și de care Teodoret face caz este *răbdarea* sau *tăria sufletească*²⁸. Înțelepciunea este un alt element al filosofiei monahale; ea poate fi unită când cu o înaltă teologie și putere făcătoare de minuni, ca la Marcian²⁹, când cu o totală lipsă de cultură sau cu o simplitate supremă, ca la Macedonie, în care înțelepciunea duhovnicească unită cu încrederea în dreptate îi dădea o putere deosebită, ca aceea a leului, după cuvântul că "dreptul are încredere ca leul"³⁰.

Uneori Teodoret enumeră mai amănunțit componentele "filosofiei", când caracterizează cutare figură impozantă ca monah, ca de pildă pe Polihroniu și ucenicul său, sau pe Marcian: simplitatea, blândețea, modestia, dulceața cuvântului, plăcerea întâlnirii, trezvia sufletului, cugetarea la Dumnezeu, statul în picioare, nevoințele, privegherile, hrana, postul, sărăcia, îndepărtarea dorinței de onoare împreună cu alte pofte, călcarea în picioare a slavei deșarte³¹.

Una din trăsăturile caracteristice ale filosofiei de care vorbim este că ea *armonizează sufletele* și moravurile viețuitorilor respectivi, făcând de pildă, din Eusebonas și Abibio, un singur suflet în două trupuri³². Deosebirea e numai între trupuri, nu și între suflete. Natura nu împarte această filosofie în două, fiindcă ea nu diferențiază virtutea în masculină și feminină, "întrucât în Hristos Iisus nu e parte bărbătească și parte femeiască" (Galateni III, 28). Aceeași credință a fost dată și bărbaților și femeilor³³.

O altă trăsătură este că reușita "filosofiei" monahale, adică biruința călugărilor asupra tuturor încercărilor pe care le aduce viața, cu deosebire împotriva curselor diavolului, este ajutată și asigurată de *harul dumnezeiesc* atras de cugetul fiecărui viețuitor. Nu firea umană, care e și ea muritoare și plină de nenumărate patimi asigură această biruință, "ci cugetul care atrage dumnezeiescul har"³⁴. Ei au putut, grație harului, să oblige trupul să se înțeleagă cu sufletul. Se petreceau lucruri mai presus de firea omenească ce dovedeau prezența harului Sfântului

26. *Ibidem*, 27, col 1485.

27. *Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col 1513 A.

28. *Ibidem*, loc. cit.

29. *Istoria Religioasă*, 3, col 1379 AB, 1333C.

30. *Ibidem*, 13, col. 1404 D, 1405 A.

31. *Ibidem*, 24, col 1460 CD.

32. *Ibidem*, 26, col 1468 AB.

33. *Ibidem*, 30, col. 1493 D.

34. *Ibidem*, Prefață col 1288 B.

Duh³⁵. Teodoret explică frumos acest lucru când le zice: "Experiența monahilor ne învață limpede că nu bizuiți pe puterea trupului s-au îndrăgostit ei de cele mai presus de firea omenească, au depășit legile puse acestei firi și au trecut dincolo de limitele fixate atleților evlaviei"³⁶. Harul Sfântului Duh a împlinit cele de lipsă.

În concluzie, "filosofia" monahală avea un conținut și un sens diferit de cele pe care le are acest cuvânt în limbaj universitar sau științific. Conținutul ei îl forma suma tuturor nevoițelor recomandate sau sugerate de Sfânta Scriptură, în vederea desăvârșirii sau a obținerii mântuirii, prin imitarea cu zel a vieții vechilor sfinți. Nevoitorii puteau fi oameni cu sau fără cultură; de obicei erau neinstruiți. Capitolele de seamă ale nevoițelor lor: virtutea, răbdarea, înțelepciunea, dreptatea au – în general – un înțeles diferit de acela din epocile elenistică, romană, târzie și modernă. Ele se apropie uneori de înțelesul din epoca clasică, așa cum îl găsim în Tusculanele lui Cicero, de exemplu. Virtutea este orientată practic, speculațiile sunt rare sau absente, adesea însoțite de minuni. Minunile înlocuiesc cea mai înaltă speculație; ele sunt dovada că nevoitorii care le săvârșesc se află pe "piscul filosofiei". De aceea, această "filosofie" nu se împarte în teoretică și practică, ca în școala clasică și nu e accesibilă numai bărbaților ci și femeilor; ea nu e rezervată unei anumite vârste sau unei anumite clase, ci tuturor oamenilor: de la senatori până la servitori. Rezultatele cele mai alese ale vieții ascetice sunt, în parte, datorate și harului divin.

1. Dragostea ca principiu și esență a noii "filosofii"

Principiul de bază al noii "filosofii", ființa și puterea ei o formează dragostea. Monahii au lăsat toate ale lumii și și-au luat asupra-le nevoițe grele din dragoste pentru Dumnezeu. Dacă nimeni din afara "filosofiei" monahale n-a arătat puterea lor de răbdare și n-a putut rezista la nevoițele lor, e din pricină că dragostea de Dumnezeu i-a întărit să depășească limitele firii; încălziți prin focul de sus, ei îndură frigul și răcoriți cu roua cerească ei îmblânzesc arșița soarelui. Dragostea îi hrănește, îi stropește, îi îmbracă, le dă aripi, îi învață să zboare, îi face să întrecă cerul și le arată – pe cât e cu putință – pe Cel iubit³⁷. Totul cedează dragostei: și cele triste și cele plăcute. Lipsa dragostei e mai amarnică decât chinul Gheenei. Pavel a arătat că ar prefera chinul amenințător la un loc cu dragostea, împărăției cerurilor fără dragoste". "Nici înălțimea, nici adâncimea, nici vreo altă creatură nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Căci, zice el, nu numai că prin dragostea față de Mântuitorul și Răscumpărătorul mai presus de toate cele văzute și nevăzute, dar chiar dacă ar apărea o creatură mai mare și mai frumoasă decât aceasta, nu mă va convinge să schimb dragostea. Ci și lucruri plăcute de ar oferi cineva în afara dragostei, nu le voi primi; iar dacă din cauza dragostei mi s-ar întâmpla lucruri triste,

35. *Ibidem*, 26, col. 1465 A.

36. *Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col 1497 B.

37. *Ibidem*, col 1501 AB.

mi se vor părea vrednice de dorit și cu totul demne de îndrăgit; foamea din cauza dragostei îmi va fi mai plăcută decât orice desfătare, prigoana mai dulce decât pacea, golătatea mai grațioasă decât purpura și decât veșmintele brodate cu aur, primejdia mai dulce decât orice siguranță și moartea violentă de preferat întregii vieți. Cauza suferințelor îmi devine consolare. Din pricina celui ce iubește și în același timp a Celui iubit accept eu furtuna acestor suferinți"³⁸. Materia virtuții și a "filosofiei", zice Teodoret, este dragostea de Dumnezeu. E cu neputință ca cineva să reușească în această filosofie, dacă nu e îndrăgostit fierbinte de Dumnezeu; aceasta este ceea ce se numește "filosofie". În adevăr, Dumnezeu și este și se numește înțelepciune. Fericitul Pavel zice despre Dumnezeu: "Nemuritorului, nevăzutului, singurului, înțeleptului Dumnezeu" (I Tim. I, 17)³⁹. Despre Unul Născut spune: "Hristos, puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu" (I Cor. I, 24). Și iarăși: "Ne-a fost dată înțelepciunea de la Dumnezeu și dreptatea și sfințenia și răscumpărarea" (I Cor. I, 30). "Prin urmare, cel ce e filosof cu adevărat, acela pe drept ar putea fi numit și iubitor de Dumnezeu, adică monah". Iubitorul de Dumnezeu neținând seama de toate celelalte și văzând numai pe Cel iubit, pune cultul lui mai presus de toate; el spune, lucrează și cugetă numai cele ce plac Celui iubit și sunt spre cinstea acestuia și are oroare de toate pe care acesta le oprește⁴⁰.

Dragostea este, deci, adevărata "filosofie" și numai din practicarea ei monahii devin "filosofi" aievea. Dumnezeu fiind dragoste, Hristos și Sfântul Duh fiind dragoste și înțelepciune, viața monahală care realizează această dragoste și această înțelepciune, chiar și numai într-o oarecare măsură, face să sălășluiască dumnezeirea între oameni, aduce raiul sau cerul pe pământ. "Filosofia"dragostei, adică trăirea dragostei cu toate implicațiile acestui fapt însemna o acțiune morală de uriașă însemnătate pentru atmosfera secolelor IV și V. Ea suplinea și incultura atâtor monahi, pentru că dragostea implică și depășește cunoașterea, pentru că în timp ce toate celelalte vor înceta, dragostea va dura în veci: "proorociile se vor desființa, darul limbilor va înceta, știința se va sfârși, dar dragostea nu va cădea niciodată" (I Cor. XIII, 8). De aceea dragostea dumnezeiască n-are săturare⁴¹.

Frumusețea dragostei

Dragostea este esență și izvor de frumusețe întrucât ea le face fermecătoare pe toate cele asupra cărora se așază sau pe care le înconjoară. Folosind o imagine din *Symposionul* lui Platon, Teodoret zice că "după cum cei care sunt îndrăgostiți de trupuri își alimentează iubirea privind pe cei iubiți și-și măresc și mai mult dorința, tot așa cei care primesc boldul dumnezeieștei dragoste: văzând cu sufletul acea divină și pură frumusețe, ascut și mai mult săgețile dragostei și cu cât

38. *Ibidem*, col 1505 BC. Textul citat este din Romani 8, 35-39, cu unele modificări

39. Lecțiunea "sofo" nu se află în toate manuscrisele.

40. *Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col 1513 AB.

41. *Ibidem*, col 1501 C. Sunt unele analogii frumoase cu erosul lui Platon, în opera acestuia *Symposion*.

doresc mai mult s-o împărtășească cu atât își îndepărtează mai mult săturarea⁴². În timp ce plăcerea trupească e urmată de sațiu, dragostea dumnezeiască nu admite legea îndestulării⁴³. Această dragoste trezește imaginea afecțiunii dintre mire și mireasă pe care o invocă Sfântul Pavel pentru noi după tabloul Cântarea Cântărilor: "V-am unit unui singur bărbat ca să vă înfățișez ca pe o fecioară neprihănită" (II Cor. XI, 2). Aceasta striga în Cântarea Cântărilor către mire; "Arată-mi fața ta și fă-mă să aud glasul tău, căci glasul tău e dulce și fața ta frumoasă" (II, 14). Înaripată de istorisirile despre frumusețea lui, ea dorește să-i vadă și fața. Îndrăgostit de această frumusețe, peșitorul și însoțitorul miresei, dumnezeiescul Pavel, a spus acest cuvânt: "Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos?"⁴⁴.

Frumusețea duhovnicească este expresia și rodul dragostei. E o lege care se aplică tuturor și lui Dumnezeu și făpturilor Sale raționale. Atleții virtuții s-au îndrăgostit de frumusețea lui Dumnezeu, pe care o relevă texte din Sfânta Scriptură, îndeosebi din Psalmi: CIII; XCIII; XCV; XLIV, apoi în Isaia LXIII, 1; Cântarea Cântărilor 1, 2, 3 etc., texte folosite în cult sau la îmbrăcarea veșmintelor sacre. Aceste texte subliniază înțelepciunea, frumusețea și puterea lui Dumnezeu ca împărat, creator al lumii și forță irezistibilă⁴⁵. Înțelepciunea și puterea formează cununa frumuseții divine.

Frumusețea omenească a Logosului depășește pe aceea a oamenilor, după cuvântul psalmistului: "Împodobit ești cu frumusețea mai mult decât fiii oamenilor și har se revarsă de pe buzele tale" (Psalmul XLIV, 3). Ca ființă divină Logosul era și este frumos, deoarece Dumnezeu ca dragoste absolută nu putea și nu poate fi decât frumusețe absolută. Când în faimosul text mesianic, Isaia zice despre Logos că: "Chipul lui era hidos, disprețuit și nesocotit" (Isaia LIII, 3), această dizgrațiozitate se datora, probabil apăsării păcatelor noastre asupra firii sale omenești, care o făceau să zică în grădina Ghetsimani: "Părinte, fă să treacă de la mine paharul acesta" (Matei , XXVI, 42). În altă parte, Isaia prezintă pe Logos ca fiind frumos (XXXIII, 17). Cântarea Cântărilor (V, 13-16), îl înfățișează ca pe o minune de frumusețe și dulceață.

Teodoret pune accentul întâi pe frumusețe, pentru că frumusețea este manifestarea văzută a dragostei. Întrupându-se, Logosul a luat în El tot neamul omenesc, care e frumos, ca chip al lui Dumnezeu. Prin aceasta El și-a însușit, în trup omenesc, propriul Său chip, pe care-l dăduse primului om nealterat de păcat. Actul întrupării fiind un act al dragostei, cel întrupat nu putea avea, în general, decât expresia dragostei, adică a frumuseții. Dacă frumusețea fizică a naturii sale umane a putut ceda, câtva timp, din cauza poverii păcatelor noastre, ea a fost

42. Teodoret redă dragostea de Dumnezeu prin termeni sau expresii variate ca: "o Theios pathos" (*Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col 1504 D); (*Ibidem*, col 1501 B); "O Theios eros" sau "theia agapi sau agapi" (*Ibidem*, col 1501 CD). Statistica aceasta este eshaustivă. Termenii sunt diferiți, dar pentru Teodoret sensul este aproape același, cu mici nuanțe, îndeosebi pentru iubirea socială.

43. *Despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, col 1501 BC.

44. *Ibidem*, col. 1504 AB.

45. *Ibidem*, col. 1517 BC.

suplinită de frumusețea sufletească a Logosului față de răstignitorii Săi prin cuvintele: "Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac". Conținutul mântuirii: adevărul, blândețea și dreptatea sunt arătate ca elemente ale frumuseții Logosului de Psalmist când zice: "Cu podoaba și frumusețea ta, înaintează, sporește și împărățește pentru adevăr, blândețe și dreptate" (Psalmul XVIV, 5). Înțelepciunea sprijinită pe textul: "S-a revărsat harul de pe buzele tale" (Psalmul XLIV 3) derivă din frumusețea divină, adică din dragoste. Puterea emană din aceeași dragoste, căci nici o putere nu se poate compara cu cea a dragostei. Aceeași este situația bogăției pe care Teodoret o prezintă în același context al dragostei când zice: "Acestea sunt ale lui: și frumusețea și bogăția și puterea", motivând cu textul din Isaia: "Acesta era frumos în veșmântul lui, mândru de belșugul puterii lui" (LXIII, 1). Frumusețea Logosului întrupat venea din frumusețea Sa divină: "Veșmântul omenesc n-a acoperit frumusețea dumnezeiască; deși îmbrăcat în acest veșmânt, (Logosul) slobozea mărgăritarele din Frumusețea Lui, ca să-i oblige și să-i atragă la dragoste pe cei care-L priveau"⁴⁶.

Profeții, apostolii și martirii cunosc în chip deosebit frumusețea dragostei. Cununa lor filosofică este "virtutea cea mai desăvârșită", orientarea lor este lăsarea de o parte a lucrurilor de aci și îndrăgostirea de frumusețea dumnezeiască sau de frumusețea de negrăit. De această frumusețe s-au aprins și noii atleți ai virtuții a căror viață a descris-o Teodoret.⁴⁷ Ce e, în fond, această frumusețe "Dumnezeiască" sau de "negrăit"? Ca element divin ea nu poate fi analizată sau cunoscută pe cale obișnuită, ca orice act sau fenomen estetic, ci printr-o puternică încordare spirituată a credinței.

3. Contemplarea dragostei

Dragostea dumnezeiască n-are sațietate. Cei cuprinși de ea nu vor avea nicio dată îndestulare, ci doresc din ce în ce mai mult să vadă, să contemple această dragoste. Așa s-a întâmplat cu Moise, care fiind învrednicit de dumnezeiasca contemplare, cât e cu puțință unui om, auzea adesea glasul unui Dumnezeu. Stând 40 de zile înlăuntrul norului, unde a primit legea dumnezeiască, nu numai că nu s-a săturat, dar a căpătat o dorință și mai puternică și mai fierbinte. Ca și cum ar fi fost toropit de beția acelei dragoste și agitat peste măsură de nebunia iubirii, nu și-a mai cunoscut propria-i fire și a dorit să vadă lucrurile pe care nu-i era îngăduit să le vadă. Ca și cum ar fi uitat de stăpânire și neîngăduindu-se decât la dragoste, a zis către Dumnezeu: "Iată, Tu îmi spui: "Ai aflat har înaintea mea, și eu te cunosc înaintea tuturor". Dacă am aflat har înaintea feței Tale, arată-mi-te ca să te cunosc" (Ieșirea XXXIII, 12-13).

Moise a primit asemenea îmbătare din dumnezeiasca dragoste, iar îmbătarea n-a stins setea, ci a făcut-o și mai arzătoare. Adaosul de băutură a intensificat dorința și consumul ei a sporit pofta. După cum focul cu cât e alimentat mai mult,

46. *Ibidem*, col. 1517 CD.

47. *Ibidem*, col. 1517 AB.

cu atât arată o putere mai mare, întrucât aceasta crește prin adaosul materiei, și nu se slăbește, tot așa și dragostea de Dumnezeu se aprinde prin contemplarea celor Dumnezeiești și primește din aceasta o lucrare mai puternică și mai caldă⁴⁸. Sfântul Pavel a contemplat și el pe Dumnezeu sub aceeași îmbătăre de dragoste⁴⁹. Se cunosc aprecierile lui asupra acestui stadiu al filosofiei monahale și creștine în general. Marele David a rănit cu dragostea de Dumnezeu pe mulți prin psalmii săi, ca de pildă prin cuvinte ca acestea: "Cât de dulci sunt cuvintele tale pentru gâttelejul meu! Pentru gura mea ele sunt mai dulci ca mierea" (Psalmul CXVIII, 103), Sau: "Judecățile Domnului sunt adevărate: toate-s deopotrivă drepte. Mai dorite-s decât aurul și pietrele scumpe și-s mai dulci decât mierea și fagurul". (Psalmul XVIII, 9-10) sau: "Veselește sufletul robului tău, căci către tine Doamne, înalți sufletul meu" (Psalmul LXXXV, 4); "Să se bucure inima celor ce-L caută pe Domnul" (Psalmul CIV, 3) sau: "Gustați și vedeți, căci bun este Domnul" (Psalmul XXXIII, 8) sau: "Însetat este sufletul de Dumnezeu cel tare și viu" (Psalmul XVI, 2). Această dulceață, bucurie și sete după dragoste dumnezeiască au experimentat-o monahii cu viața îmbunătățită ca, de exemplu, Julian, pe care băștinașii îl numeau Sava⁵⁰ și alții.

Contemplarea, cea mai înaltă treaptă a "filosofiei" dragostei, pe care Teodoret o numește uneori și "rănire de dragoste dumnezeiască"⁵¹, nu e un act de natură speculativă sau o privire aievea a unui obiect care ar fi dragostea dumnezeiască sau Dumnezeu Însuși; ea este inundarea în suflet a unei mari lumini și bucurii duhovnicești, ca rod al unei credințe puternice și încununare a unei căutări îndelungate a desăvârșirii potrivit legii lui Dumnezeu. Contemplarea nu este și nu rămâne un act abstract, rod al efortului religios individual: cu cât virtutea se mărește cu atât colaborarea harului Sfântului Duh sporește, și prin aceasta, energiile divine revarsă în suflet frumusețile dumnezeiești, pe Dumnezeu însuși, după cuvântul Fericitului Augustin, contemporanul mai în vârstă al lui Teodoret: "(Doamne), m-ai chemat, m-ai strigat și ai rupt surzenia mea. Ai răspândit bun miros, eu l-am aspirat și acum ți-l respir ție. Am gustat, dar mi-e foame și mi-e sete. M-ai atins și m-am aprins de pacea Ta"⁵². Fericitul Augustin face aluzie la convertirea sa, act în fond asemănător cu acela al contemplării. Contemplarea e însoțită sau urmată de realizări mari ca acelea ale lui Moise, David, Pavel sau ale "iubitorilor de Dumnezeu, monahi care aveau grijă de cei lipsiți, de văduve și de orfani, osândeau pe cei ce făceau nedreptăți și ajutau pe cei nedreptățiți"⁵³.

Contemplarea nu era un simplu deliciu al întâlnirii credinței cu dragostea dumnezeiască; ea se reflecta uneori prin puterea facerii de minuni și filadelfia⁵⁴.

Protos. conf. dr. JUSTINIAN CÂRSTOIU

48. *Ibidem*, col. 1501 CD, 1504 A.

49. *Ibidem*, col. 1505 B.

50. *Istoria Religioasă*, 2, col. 1308 AB.

51. *Ibidem*, 2 col. 1308 B.

52. *Confesiuni*, X, 27, P.L. 32, col. 795.

53. *Istoria Religioasă*, I, col. 1297 C.

54. *Ibidem*, 3 col. 1329 A. 1333 C.

LOCUL TAINEI SFÂNTULUI MASLU ÎN LUCRAREA SACRAMENTALĂ A BISERICII

Tainele Bisericii au fost împărțite în Taine ale unirii depline cu Hristos și ale intrării depline în Biserică, categorie care cuprinde Botezul, Mirungerea și Euharistia; Taine ale reîntăririi în Hristos, adică Mărturisirea și Maslul și Taine de vocație, Preoția și Căsătoria¹. Această împărțire exprimă foarte bine legătura dintre Sfintele Taine. Dacă unele ne integrează în viața Bisericii, celelalte ne readuc în această stare, iar Tainele de vocație aduc pe unii dintre membrii Bisericii care au parte de ele, într-o poziție anume în Biserică. Taina Sfântului Maslu are, așadar, un rol înnoitor în viața credinciosului, readucându-l în starea de curăție pe care a pierdut-o după Botez din cauza păcatului, dar mai ales oferindu-i harul vindecării trupesti.

Taina Sfântului Maslu nu poate fi concepută izolat de celelalte Sfinte Taine. S-a observat faptul că cel căruia i se administrează Taina Sfântului Maslu nu i se cere o mărturisire de credință, așa cum se întâmplă la Botez, unit cu Sfânta Taină a Mirungerii, sau ca la Sfânta Euharistie unde există o mărturisire de credință prealabil făcută în Sfânta Taină a Mărturisirii, dar și în Sfânta Liturghie în cadrul căreia se realizează împărtășirea credincioșilor. S-a răspuns că această mărturisire de credință nu este necesară deoarece, prin însuși faptul că, credinciosul cheamă preoții Bisericii ca să se roage pentru el (Iacob 5, 15), realizează deja o mărturisire de credință².

Un alt posibil răspuns ar fi acela că Taina Sfântului Maslu se administrează, bineînțeles, doar celor botezați, adică celor care au realizat o mărturisire de credință pe baza căreia au fost primiți în Biserică. La această apreciere generală s-ar putea adăuga faptul că Sfântul Maslu se administrează credincioșilor integrați în viața liturgică a Bisericii, care oferă atâtea momente în care ni se acordă posibilitatea exprimării credinței celei adevărate. Taina Sfântului Maslu în opinia noastră, așa cum vom arăta mai departe, stă în strânsă legătură cu celelalte Sfinte Taine și ierurgii ale Bisericii.

Sfintele Taine ale Bisericii au ca obiect prioritar sufletul omenesc și în al doilea rând sau indirect trupul omenesc. Vindecarea trupului se produce prin întărirea sufletească care vine din iertarea păcatelor. Un suflet curat, iertat de păcate, întărește și fortifică trupul omenesc. Aceasta se realizează datorită legăturii strânse dintre suflet și trup, exprimată elocvent de antropologia ortodoxă. Sfânta Taină a Maslului este singura Taină a Bisericii prin care *“se dă în mod principal vindecarea trupului”*, astfel încât *“Taina aceasta poate fi socotită, prin excelență, Taină a trupului, sau Taina rânduită pentru însănătoșirea trupului”*³.

1. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1997, p. 24.

2. *Ibidem*, p. 138.

3. *Ibidem*, p. 136.

Instituirea unei Sfinte Taine care are trupul ca obiect prioritar de curățire și sfințire exprimă valoarea pozitivă acordată de Dumnezeu trupului omenesc. Acest lucru este exprimat și în rânduiala Sfântului Maslu. În rugăciunea citită după cel de-al doilea Apostol și a doua Evanghelie, se spune așa: "*Dumnezeule Cel Mare și Preaînalt ...Cel ce, pentru mântuirea păcătoșilor, Te-ai întrupat, Dumnezeu fiind, și Te-ai făcut om pentru zidirea Ta ...caută din înălțimea Ta cea sfântă, umbrindu-ne pe noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi cu harul Sfântului Tău Duh în ceasul acesta și trimite-l peste robul Tău acesta (N)...*"⁴. Este exprimată mai întâi prețuirea pe care o arată Dumnezeu trupului omenesc. Primul semn al acestei prețuiri a fost crearea trupului printr-o acțiune specială a lui Dumnezeu și nu prin puterea cuvântului, cum au fost aduse la existență toate cele materiale și spirituale. Semnul suprem al prețuirii divine față de trup a fost însă – așa cum exprimă clar rugăciunea de la Sfântul Maslu din care am citat – Întruparea Mântuitorului. În virtutea acestei prețuiri, era firesc să fie instituită o Sfântă Taină care se ocupă prioritar de trup. Rugăciunea continuă cu invocarea trimiterii Duhului Sfânt în trupul celui bolnav. Prin această rugăciune Biserica cere realizarea desideratului antropologic exprimat de Sfântul Apostol Pavel ca trupul nostru să devină "*templu al Duhului Sfânt*" (I Corinteni 6, 19), "*templu al lui Dumnezeu*" în care locuiește Duhul Său (I Corinteni 3, 16).

Desigur, nu există Sfântă Taină care să aducă binefaceri exclusiv numai asupra sufletului, așa cum nici Taina Sfântului Maslu nu aduce beneficii numai pentru trup, ci și pentru suflet. Este vorba de proporția acestor binefaceri. Pe când celelalte Taine vizează prioritar sufletul, Sfântul Maslu aduce mai ales beneficii trupului.

Există o evidentă asemănare între untdelemnul folosit la Sfânta Taină a Botezului, cu care este uns cel care urmează a fi botezat și untdelemnul de ungere al Sfântului Maslu. Atât în ritualul ortodox cât și în cel catolic, cel care urmează a fi botezat este uns cu untdelemn, în vederea pregătirii pentru lupta cu cel rău⁵. În ritualul ortodox al Botezului, catehumenul este uns cu "untdelemn de bucurie"⁶ pe piept, pe spate, la urechi și la picioare. Această ungere cu untdelemn chiar înainte de întreita afundare semnifică crearea din nou a celui ce se va boteza⁷, fortificarea lui în vederea luptei supreme pe care o are de dus împotriva celui rău, ruperea definitivă de acesta, care are loc prin afundarea în apa Botezului.

Pregătirea pentru această luptă finală are loc prin ungerea cu untdelemn. În Antichitate, luptătorul în arenă, înainte de a intra să lupte cu o altă persoană, era uns cu untdelemn de către antrenorul său, astfel încât trupul lui să devină alunecos și să nu poată fi prins de către adversar. De aceea până astăzi în greacă "antrenor – proponytys" înseamnă de fapt "ungătorul sau cel care unge."

4. *Molitifelnic*, București, 2002, p. 147.

5. Pr. Liviu Streza, *Slujba Botezului în ritualul liturgic ortodox și în cel catolic, studiu comparativ*, în "Studii Teologice", seria a II-a, XXV, anul 1973, nr. 9-10, p. 688.

6. *Molitifelnic*, p. 143.

7. Pr. Prof. Liviu Streza, *Sfintele Taine și ierurgiile în viața Bisericii și a credincioșilor*, în "Revista Teologică", 1993, nr. 3, p. 6.

În Taina Sfântului Maslu, bolnavul sufletesc sau trupesc este uns de către preot la frunte, la gură, la nări, la urechi, pe piept, pe mâini și pe tălpi, de șapte ori, rostindu-se de fiecare dată rugăciunea: “*Părinte Sfinte, doctorul sufletelor și al trupurilor, Care ai trimis pe Unul-Născut Fiul Tău, Domnul nostru Iisus Hristos, să vindece toată boala și să răscumpere din moarte, tămăduiește pe robul Tău acesta (N) de neputința trupească și sufletească ce l-a cuprins...*”⁸. Această ungere cu untdelemn de la Maslu are aceeași semnificație cu ungerea pre-baptismală de la Botez. Bolnavul este pregătit să lupte împotriva celui rău care l-a împins în păcat și i-a afectat sănătatea sufletului și a trupului.

Acest lucru este dovedit de troparul care se cântă în momentul în care preotul săvârșește prima ungere a bolnavului și care are ca temă principală armele dăruite de Mântuitorul nostru împotriva lucrării diavolului: “*Doamne, armă asupra diavolului, Crucea Ta o ai dat nouă; că se îngrozește și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei; că morții i-ai sculat și moartea o ai surpat, pentru aceasta ne închinăm îngropării Tale și învierii*”⁹.

Unele manuale de Liturgică vorbesc de semnificația apropiată dintre apa Botezului și untdelemnul de la Sfântul Maslu. Undelemnul de la Maslu este sfânt și plin de harul dumnezeiesc, “ca și apa Botezului,”¹⁰ se afirmă în manualul de Liturgică specială aflat în uz la ora actuală pe cuprinsul Patriarhiei române. El este, prin ungerea credincioșilor, vehicol al harului Duhului Sfânt. Compararea lui cu apa Sfântului Botez vrea să exprime puterea lui curățitoare de păcate. Precum prin afundarea în apa Botezului, cel care vrea să părăsească viața trăită în păcat și să se nască din nou “din apă și din Duh” (Ioan 3, 5), se curățește de păcate, la fel cel care se lasă uns cu untdelemnul sfințit la Sfânta Taină a Maslului, primește iertare de păcate, însănătoșirea și întărirea trupului.

Se poate de asemenea stabili o legătură între Sfântul Maslu și Sfânta Taină a Mirungerii. Nu este vorba de asemănarea materiilor folosite ca și vehicule ale harului – Sfântul Mir la Mirungere și untdelemn la Maslu – ci de efectele lor asupra credincioșilor. Este cunoscut faptul că Sfânta Mirungere se administrează imediat după Botez, fiind o Taină repetabilă pentru cei care se consideră că au pierdut darurile Duhului Sfânt de care se împărtășește credinciosul prin această Taină. Astfel, ea se repetă pentru cei care se fac vinovați de erezie sau apostazie. Sfântul Maslu, fiind una dintre Tainele ce reîntăresc legătura credinciosului cu Hristos și Biserica, se poate afirma că Mirungerea reintegrează în Biserică pe cei care au părăsit-o în mod deliberat, evident și brutal, iar Maslul întărește legătura cu Biserica a celor care se fac vinovați de o serie de păcate, care i-a depărtat de Biserică, dar nu i-a plasat în afara ei.

Am arătat la început că Sfântul Maslu este încadrat, alături de Sfânta Spovedanie, în categoria Tainelor care reîntăresc pe cei din Biserică în Hristos. De aceea este firesc ca între aceste două Taine să existe o asociere inclusiv în viața

8. *Molitfelnic*, p. 144.

9. *Ibidem*, p. 143.

10. Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, București, 1985, p. 434.

liturgică de zi cu zi a Bisericii. În practică, bolnavii pentru care se săvârșește în mod special Sfântul Maslu, mai întâi se spovedesc pentru a primi dezlegare de păcate, care apoi să fie pecetluită prin Maslu, aducând după sine și tămăduirea lui de boală¹¹.

Această practică nu are fundamentare dogmatică, însă arată cum practica liturgică sănătoasă a unit două Sfinte Taine pentru a fi mai eficiente credinciosului. Această tradiție apreciază că un credincios curățat de păcate se poate însănătoși trupește mai bine și mai repede. Părintele Stăniloae arată că prin spovedania anterioară Maslului, bolnavul a primit iertarea păcatelor dar el nu a avut timp să “topească” cu ajutorul harului primit prin această Taină, slăbiciunile păcătoase pe care le-a dobândit prin repetarea păcatelor.

De asemenea trupul omenesc este adesea slăbit de păcate, căci cele mai multe fapte păcătoase nu întinează numai sufletul și moleșesc și îmbolnăvesc și trupul¹². Taina Sfântului Maslu are în acest caz rolul de a fortifica trupul slăbit de patimi și de a întări sufletul care a primit iertarea păcatelor.

Fiind vorba de o Sfântă Taină care se ocupă prioritar de trup, la Sfântul Maslu se folosește mai multă materie decât la celelalte Sfinte Taine. Este vorba de untdelemnul și făina sfințite, care în practica eclesială primesc diferite întrebuințări. În cele ce urmează vom enumera și explica pe cele mai importante dintre ele.

Untdelemnul de la Maslu poate avea un rol liturgic auxiliar, în sensul că este permisă arderea lui în candelă, în locașurile de cult. Astfel, untdelemnul are menirea de a “lumina” pe credincioși în timpul săvârșirii altor Sfinte Taine, ierurgii sau slujbe.

În unele Biserici Ortodoxe, din făina folosită la Maslu se fac prescurile pentru săvârșirea Sfintei Liturghii. Este un alt mod de a exprima legătura strânsă dintre Sfintele Taine. Deși rânduiala tipiconală cu privire la făina din care urmează a fi făcută prescura prevede doar ca aceasta să fie din grâu curat, practica folosirii în acest scop a făinii sfințite de la Maslu este – în opinia noastră – o exprimare a evlaviei creștine care dorește ca făina din care va fi făcută materia ce urmează a fi prefăcută în Trupul Domnului, să fi avut în prealabil parte de o consacrare specială. De notat că unii autori de Tipic nu sunt de acord cu această practică¹³.

Potrivit unei alte tradiții, din făina sfințită la Maslu se fac niște turtițe care sunt oferite ca hrană bolnavilor¹⁴. Această tradiție exprimă dorința credincioșilor de a împărtăși pe cei bolnavi de cât mai multe materii din cele folosite la săvârșirea Sfântului Maslu.

Paul Evdokimov observă că dacă în celelalte Sfinte Taine, Biserica proclamă dăruirea harului Sfântului Duh, în cadrul Sfântului Maslu, ea doar se roagă pentru ca acesta să fie dăruit¹⁵. Tocmai pentru faptul că Sfântului Maslu îi lipsește

11. *Ibidem*, p. 427-428.

12. *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 137.

13. *Liturgica specială*, nota 32, p. 434.

14. Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, Caransebeș, 2001, art. *Maslu*, p. 283.

15. Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, Trad. în rom. de Dr. Irineu Ioan Pop, Arhiepiscop vicar, București, 1996, p. 325.

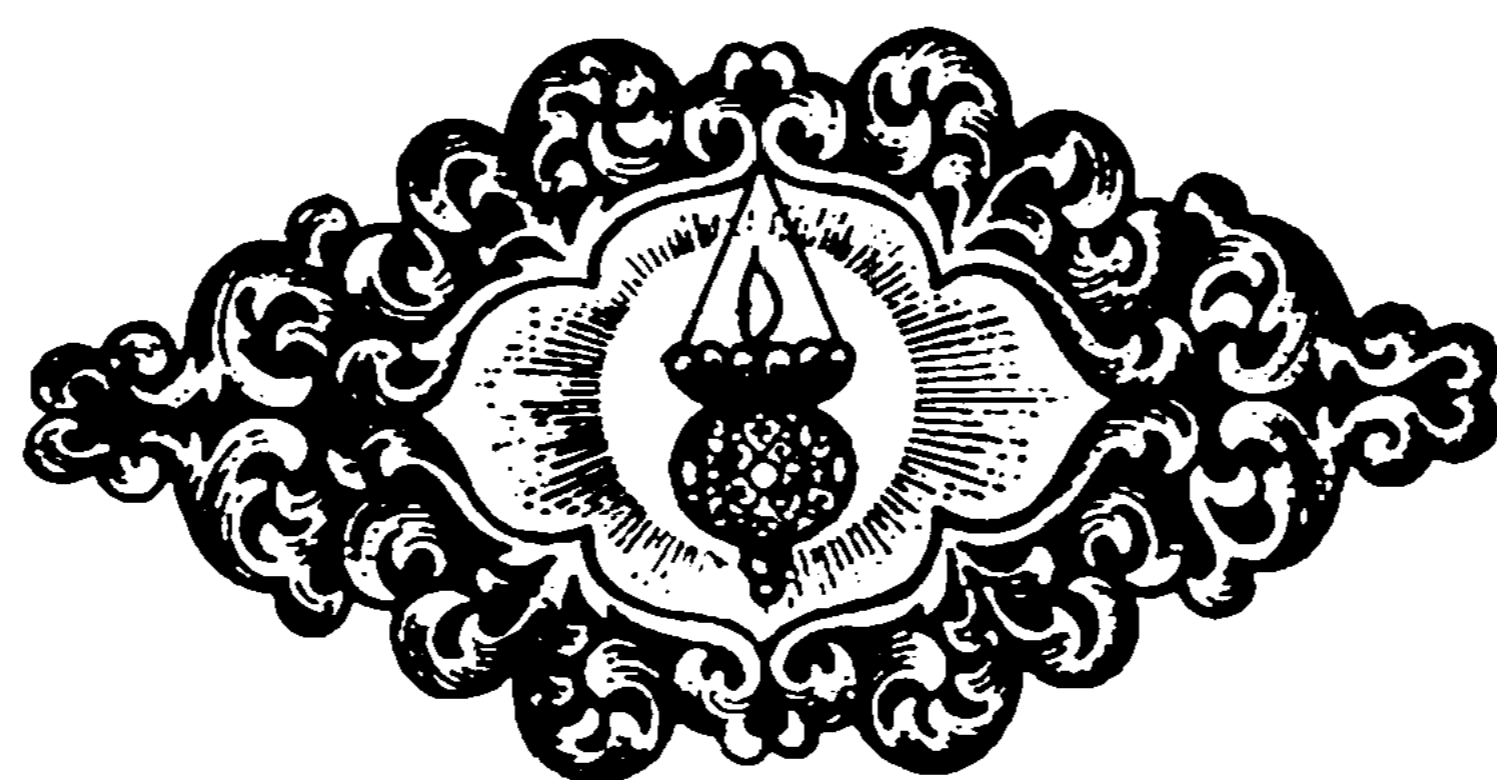
această caracteristică prezentă la toate celelalte Taine există atâtea tradiții liturgice valoroase legate de Sfântul Maslu.

Până acum am arătat legătura care există între Sfântul Maslu și celelalte Sfinte Taine. Nădăjduim că am lămurit faptul că această Sfântă Taină poate fi cu adevărat eficientă numai pentru cei cu adevărat integrați în viața liturgică a Bisericii. Întrucât este enumerată între Tainele care reîntăresc unirea dintre credincios și Hristos în Biserică, Sfânta Taină a Maslului poate fi administrată celor care s-au îndepărtat de celelalte Sfinte Taine, cu condiția ca după împărtășirea de bucuriile Maslului, credinciosul să aibă parte de harul celorlalte Taine, mai ales de Spovedanie și Euharistie.

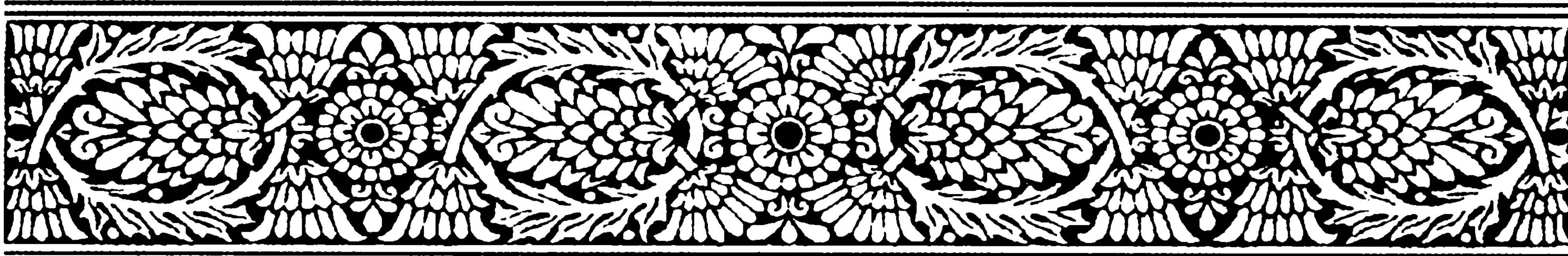
Folosirea Sfântului Maslu ca un ritual quasi-magic, de la care se așteaptă vindecări miraculoase este un act pseudo-liturgic pe care îl întâlnim din păcate în practică. De asemenea există practica aducerii spre ungerea cu untdelemnul de la Maslu, a unor haine sau alte obiecte personale, în locul persoanelor însăși. Se uită astfel faptul că toate Sfintele Taine se administrează numai unor persoane pomenite cu numele lor, în cadrul unor ritualuri liturgice colective. Absența de la slujba Tainei și substituirea prezenței prin apelul la anumite obiecte personale este o practică păguboasă, necanonică și pseudo-liturgică, care, exagerând importanța Sfântului Maslu, îi anulează efectele prin greșita administrare.

Preotul este dator să se ocupe de problemele și suferințele credincioșilor săi, inclusiv prin administrarea Sfintei Taine a Maslului¹⁶. Aceste suferințe, sufletești și trupești, pot fi curmate însă numai printr-o integrare corectă în viața liturgică și sacramentală a Bisericii. Sfântul Maslu poate fi eficient – repetăm acest lucru – numai dacă este precedat sau urmat de administrarea celorlalte Sfinte Taine și de o armonioasă integrare în viața liturgică a Bisericii.

Diac. drd. EMIL-SORIN OTOMEGA COLCEA

16. Pr. Prof. Dr. Liviu Streza, *Preotul și îndatorirea sa pastorală față de credincioșii bolnavi*, în "Mitropolia Olteniei", XXXIX, 1987, nr. 1, p.86.

• D O C U M E N T A R E •

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE OMULUI ÎN GÂNDIREA JURIDICĂ EUROPEANĂ

De la „Justiniani Institutiones” la „Tratatul instituind o Constituție pentru Europa”

Cuvântul „drept” este traducerea lui „jus”, care provine din sanscritul „jaos”. În sanscrită, „jaos” înseamnă ceva ce este cerut sau permis conform unei reguli moral-sociale. Or, cu acest sens a fost preluat acest cuvânt și în limba latină, de unde și expresia de „drept” în sensul de „sfânt”, „bun” etc. Cu aceeași valoare morală, de sorginte metafizică, a fost de altfel preluat cuvântul „jus” (drept) și în limba română, dar, ulterior, sensul său originar a fost înlocuit, astfel încât, prin *drept* s-a înțeles atât conformitatea cu prevederile legii, cât și o sumă de norme care reglementează raporturile dintre indivizi.

Inițial, prin cuvântul „justitia/ae”, romanii au exprimat tot o valoare cu caracter moral, evaluând de fapt ceea ce este „justi atque injusti” (drept și nedrept) (Ulpianus). Cu timpul, acest principiu moral a fost însă însoțit și de unul de natură juridică, astfel încât, în conținutul său, termenul de „justitia/ae” încorporează atât un principiu moral, cât și unul juridic.

La români, relația ontică dintre drept și morală, între ceea ce este „drept” și „bun”, între drept și religie¹ a fost învederată și prin faptul că însăși distribuția dreptății s-a făcut în numele „legii sfinte”, considerată implicit ca o emanație directă a voinței divine. Nu este deci de mirare faptul că pentru legiuitorul român – de dinaintea epocii laicizării dreptului sacru, adică, din epoca lui Cuza Vodă, – „dreptatea” era percepută și definită doar ca „un lucru mai sfânt decât toate” (Pravila cea Mare, Târgoviște, 1652).

Prin „drepturile omului”, putem înțelege tot ceea ce este revendicat și permis de un om conform unei morale, sociale sau juridice, de unde și natura diferită a acestor drepturi, care își găsesc temei atât în „jus naturale” și în „jus gentium”, cât și în regulile de conduită morală admise și practicate într-o societate democratică.

Drepturile pe care legea le recunoaște indivizilor în domeniul vieții sociale sunt definite ca libertăți, de unde și diversitatea acestora (ex. libertatea de opinie, libertatea religioasă etc.). Aceste drepturi și libertăți ale omului au diferit însă de la o etapă la alta, de unde și percepția diferită a protecției lor juridice.

1. Vezi, N. V. Dură, *Dreptul și religia. Normele juridice și normele religio-morale*, în *Analele Universității Ovidius*, Seria: Drept și Științe Administrative, vol. 1, anul 2003, p. 15-23.

Etimologic, cuvântul „protecție” provine din latinescul „protectionis”, și înseamnă „apărare”, „protejare”, „ocrotire”.

Prin protecția juridică a drepturilor omului, înțelegem ansamblul de norme juridice și măsuri concrete luate de statele lumii în vederea apărării ființei umane, și, *ipso facto*, a afirmării plenare a vieții spirituale și materiale a omului.

În dreptul românesc – de până la evenimentele din decembrie 1989 – nu se vorbea despre drepturile omului, ci ale „cetățenilor”², evidențiindu-se astfel dependența gândirii juridice românești de cea franceză, a cărei geneză urcă în epoca Revoluției de la 1789. Atunci, în anul 1789, „omul” european, religios (de confesiune catolică sau protestantă), a fost înlocuit cu cel al unei cetăți, în care trebuia să domnească „libertatea, egalitatea și fraternitatea” între „indivizi” sau „cetățeni” cu același statut politic și social. Desigur, printr-o astfel de gândire, politică și juridică, ființa umană, omul, era nu numai depersonalizat, ci și adus la o stare de egalitarism.

Această concepție socială, care preconiza nivelarea, egalizarea consumului și a modului de trai al membrilor societății franceze, a impus și o laicizare, împinsă până la o încercare de desacralizare a societății franceze, care a culminat de altfel cu vehicularea unei ideologii atee, în care agnosticismul și lupta împotriva credințelor și a valorilor religios-morale, – îndeosebi împotriva Bisericii romano-catolice, instituția care, pentru Revoluția de la 1789, încarna spiritul medieval, opresiv, – și-a găsit propagatori și susținători fervenți în rândul adeptilor ideologiei marxist-leniniste.

Omul a fost deci conceput ideologic și juridic ca un vasal al cetății, iar drepturile și libertățile sale au fost și ele înscrise în aria unei gândiri de expresie emnamente ideologică, partinică, cu consecințe nefaste și în relațiile inter-umane, la baza cărora lipsea însuși temeiul acestora, adică, „comuniunea”, singura purtătoare a efectelor libertății interioare, adică, de conștiință și de religie.

Printre ideologiile vremii, care au făcut abstracție de libertatea interioară a omului, a fost și „ideologia comunistă, care tinde să scufunde persoana umană în masa anonimă a naturii și să vorbească de egalitate și drepturi colective ...”. Or, „... importante nu sunt nici egalitatea și nici libertatea, ci comuniunea sau relațiile personale dintre oameni”, fiindcă, „omul n-a fost creat pentru egalitatea colectivă și nici pentru libertatea individualistă, ci pentru comuniune cu Dumnezeu în Treime”³.

Mircea Eliade scria – în anul 1964 – că „... profanul nu este decât o nouă manifestare a aceleiași structuri constitutive a omului (de l’homme), care, mai înainte, s-a manifestat prin expresii sacre (par des expressions sacrées)”⁴.

„... Omul religios (l’homme religieux) – scrie același istoric al religiilor – nu poate trăi decât într-o lume sacră, fiindcă doar o astfel de lume participă la ființă,

2. T. Drăganu, *Drept constituțional*, București, 1972, p. 209, 238; I. Muraru, *Drept constituțional*, București, 1973, p. 35-108; N. Prisca, *Drept constituțional*, București, 1974, p. 207-274.

3. D. Popescu, *Misiunea Bisericii într-o lume secularizată*, Ed. Arhiepiscopiei Bucureștilor, 2004, p. 18-19.

4. M. Eliade, *Le sacré et le profane*, Ed. Gallimard, Paris, 1965, p. 13.

există în mod real. Această necesitate religioasă exprimă o sete ontologică de nestins. Omul religios este însetat de existență Pentru omul religios, spațiul profan reprezintă ne-ființa absolută Nostalgia profundă a omului religios este aceea de a locui o „lume divină, ... așa după cum a fost ea înfățișată ulterior în temple și sanctuare. În concluzie, această nostalgie religioasă exprimă dorința de a trăi într-un Cosmos pur și sfânt, așa cum era la început, când el ieșea din mâinile Creatorului”⁵.

În fine, Mircea Eliade scria că „... experiența sacrului este aceea care întemeiază lumea, și cea mai elementară religie este, înainte de toate, o ontologie”, de unde și constatarea îndreptățită că „orice criză existențială este, în mare, „religioasă”, fiindcă, la nivelurile arhaice ale culturii, ființa se confundă cu sacrul”⁶. Același istoric al religiilor conchidea că religia este aceea care asigură „integritatea” unei „existențe creatoare de valori”⁷.

Că aceasta este realitatea ne-o atestă și opera demiurgică a lui Constantin Brâncuși. Deschizătoare de drumuri în arta modernă, opera sa nu poate fi înțeleasă în totalitatea și complexitatea ei fără o referință directă la simbolica creștină, la acea metafizică sacră pe care o exprimă denumiri pe care însuși sculptorul din Hobița le-a pus lucrărilor sale: *Începutul lumii*, *Trecerea Mării Roșii*, *Adam și Eva*, *Fiul risipitor*, *Masa Tăcerii* ș.a. De altfel, însăși opera sa – precum, de exemplu, *Măiastra* sau *Pasărea în spațiu*, „... năzuiește, însetează după transcendent. La Brâncuși – constata un exeget al operei sale – totul e „înălțare”, „sublimare”, „depășire a limitelor”, sete de eliberare și mântuire... . Chiar în realizarea Ansamblului sculptural de la Târgu-Jiu, capodopera inegalabilă a artei brâncușiene, cercetători de valoare au decriptat intuiții și sensuri creștin-evangelice... ”⁸, „*Masa tăcerii*” are într-adevăr „și o conotație apostolică”; „*Coloana pomenirii fără sfârșit*, cum îi spunea cândva însuși artistul..., sugerează „cinstirea jertfelnică...” iar „*Scara Cerului*”, care ne amintește „de cea a lui Ioan Scărarul din frescele Mănăstirii Sucevița, de Pomul Vieții și centrul lumii, de legătura dintre pământ și cer, dintre om și Dumnezeu ... ”⁹.

Pentru cel care are o credință religioasă, Natura „este întotdeauna încărcată de o valoare religioasă”, iar „Lumea rămâne impregnată de sacralitate”¹⁰. Or, tocmai în numele acestei sacralități a lumii și a respectivei valori religioase a „Naturii”, a „Cosmosului”, „homo religiosus” este propagator și apărător și al dreptului omului la religie. Un astfel de „homo religiosus” a fost și „marele” Brâncuși, care s-a dovedit a fi și un sacerdot al drepturilor omului.

Intoleranța și ignoranța în materie de religie, pe care le afișează atât cei care sunt ostili dreptului la libertate religioasă, cât și cei care ucid în numele lui Dumnezeu, sunt vectori care duc „... spre un război al mentalităților și al culturilor

5. *Ibidem*, p. 61-62.

6. *Ibidem*, p. 178.

7. *Ibidem*, p. 180.

8. Z.. Cârlogea, *Brâncuși – reverberații liturgice*, în *Lumină Lină*, XI (2006), no. 3, p. 32.

9. *Ibidem*.

10. M. Eliade, *op. cit.*, p. 101.

popoarelor”¹¹. De unde, deci, și obligativitatea societății umane de a evita orice fel de criză existențială, de natură religioasă, și de a asigura „integritatea” unei existențe umane pluraliste, „creatoare de valori” (spirituale, religioase, intelectuale, culturale, economice etc.), impregnată de sacralitate, fiindcă doar aceasta este în stare să elimine orice tip de „război” al religiilor sau al civilizațiilor.

Internaționalizarea drepturilor omului s-a făcut prin „Declarația universală a drepturilor omului”, adoptată și proclamată de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948. Așa după cum se constată chiar din titlul acestui document internațional, fundamental, – care folosește vocabula „universală” în locul aceleia de „internațională” – drepturile cuprinse în această Declarație „nu aparțin cetățenilor, ci indivizilor, ca ființe umane”¹². Într-adevăr, numai omul are vocație de universalitate, nu și cetățeanul la care face referință Revoluția franceză.

Exegeții acestui document internațional au remarcat că textul său „pornește de la necesitatea recunoașterii unui standard minim al drepturilor omului, care să fie respectat pe plan universal, și a stabilirii unei concepții comune despre drepturile și libertățile omului”¹³.

Obligativitatea respectării și aplicării dispozițiilor de principiu – enunțate de textul Declarației universale, privind drepturile omului, – a fost reafirmată în mod expres de Conferința Națiunilor Unite din 1968, care a proclamat în mod solemn că respectiva Declarație „constituie o obligație pentru membrii comunității internaționale”¹⁴.

În România anilor 1947-1989, în enumerarea și clasificarea drepturilor omului – atât de către Constituție și legile respective, cât și de către manualele și tratatele juridice, condiționate și ele de ideologia partinică a vremii – s-a urmat „grosso modo” modelul oferit de legislația europeană. Așa se face că acestea aminteau și „drepturi” care nu aveau acoperire în realitatea românească a epocii respective. De pildă, se menționa „dreptul de proprietate personală a cetățenilor”, „drepturi și libertăți social-politice” (ex. drepturi electorale, dreptul la asociere etc.), „libertatea presei, a întrunirilor, demonstrațiilor și mitingurilor”, „drepturi inviolabilități” (inviolabilitatea persoanei, inviolabilitatea domiciliului, secretul corespondenței), „dreptul celui vătămat într-un drept al său printr-un act ilegal al unui organ de stat, de a cere organelor competente anularea actului și repararea pagubei”¹⁵ etc. Ce să mai vorbim de libertatea religioasă, pe care și textele Constituțiilor din anii 1948, 1952 și 1965 au postulat-o, dar care, în practică, a fost cenzurată și, uneori, chiar desființată.

11. N. V. Dură, *Lumea se află într-o stare de compromis*. Interviu luat prof. N. V. Dură de Irina Budeanu, în *Luceafărul*, nr. 43, 29 noiembrie 2006, p. 23.

12. Ovidiu Predescu, *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul penal român*, Ed. Lumina Lex, București, 2006, p. 34.

13. *Ibidem*.

14. O.N.U., *Drepturile omului. Întrebări și răspunsuri*, L.A.D.O., 1995, p. 14.

15. I. Busuioc, *Dicționar de drept constituțional și administrativ*, București, 1978, p.142-145.

În manualele și tratatele de drept constituțional - apărute după decembrie 1989 - se vorbește tot despre „drepturile și libertățile cetățenești” sau ale „cetățenilor români”¹⁶, și nu ale omului. De altfel, autorii lor definesc „drepturile fundamentale” stabilite de normele juridice ca „drepturi subiective aparținând cetățenilor, stabilite prin Constituție și legi”¹⁷.

Aceiași constituționaliști români, ne spun însă că expresiile “*drepturi ale omului și drepturi ale cetățenilor*” sunt „exprimări ce se află într-o strânsă corelație, desemnează același domeniu și care totuși, într-o terminologie juridică viguroasă, nu se confundă. Expresia drepturile omului evocă drepturile ființei umane, , căreia îi sunt recunoscute drepturile sale naturale, ca drepturi inalienabile și imprescriptibile. Drepturile sale naturale sunt proclamate și asigurate prin Constituția statului al cărui cetățean este, căpătând astfel viață și eficiență juridică, sub denumirea de drepturi (libertăți) cetățenești”¹⁸.

Pentru respectivii constituționaliști, sintagma, „drepturile omului” evocă deci „drepturile ființei umane”, și, mai precis, drepturile sale naturale, firești, care sunt drepturi inalienabile și imprescriptibile. Prin proclamarea lor ca lege constituțională, aceste drepturi naturale devin însă drepturi cetățenești.

„Dacă cetățenii, în principiu, beneficiază de toate drepturile prevăzute de Constituție, străinii și apatrizii – scrie un constituționalist – beneficiază doar de unele dintre ele”¹⁹. Așadar, străinii și apatrizii nu beneficiază de aceleași drepturi prevăzute de lege pentru cetățenii unui Stat. Or, prin această restrângere a acestor drepturi – pe seama străinilor și apatrizilor – nu se mai respectă nici principiul egalității persoanelor umane în fața legii, prevăzut de reglementările Uniunii Europene (cf. Art. 20, Tratatul de la Nissa, 2000).

În fine, aceiași constituționaliști ne spun că „juridicește, dreptul este o libertate, iar libertatea un drept”, și, ca atare, din punct de vedere juridic, nu există „deosebiri între drept și libertate”²⁰.

Pentru juriștii europeni, drepturile omului sunt „un ansamblu de drepturi care condiționează în același timp libertatea omului, demnitatea sa și dezvoltarea personalității sale, tinzând spre un ideal nesatisfăcut”²¹. La rândul ei, „libertatea” este definită ca „o valoare, un ideal pe care oamenii încearcă să și-l împrățieze”²².

Juriștii se întreabă însă dacă „libertățile sunt neapărat și *drepturi*”. După părerea unora, ele sunt „exigențe obiective, care nu sunt lipsite de prelungiri juridice, dar care nu pot să fie calificate de drepturi subiective, adică, de puterea de-a impune, de-a cere sau interzice... Punctul de plecare al oricărei reflecții asupra raporturilor între libertate și drept (sau drepturi) ni se pare a se situa - scrie un jurist francez - în dreptul natural, adică, într-un fel, în idealism”²³.

16. I. Muraru, *Drept constituțional și instituții politice*, ed. a VI-a, București, 1995, p.186.

17. *Ibidem*, p. 189.

18. *Ibidem*, p. 190-191.

19. *Ibidem*, p. 191.

20. *Ibidem*, p.190.

21. A. Pouille et J. Roche, *Libertés publiques et droits de l'homme*, Dalloz, 2002, p. 6.

22. J. M. Pontier, *Droits fondamentaux et libertés publiques*, Ed. Hachette, Paris, 2001, p. 9.

23. Yves Madiot, *Droits de l'homme*, 2-e édition, Paris 1991, p. 17.

Așadar, după părerea unor juriști, „libertățile” nu sunt „drepturi subiective”, și, ca atare, orice reflecție privind raportul între libertate și drept își găsește refugiu în dreptul natural.

Juriștii respectivi ocultează însă faptul că atât drepturile, cât și libertățile omului își au originea și temeiul lor juridic tocmai în acest „jus naturale”, care enunță întâi de toate dreptul la viață și dreptul la libertate și la siguranță al oricărei persoane umane.

Libertatea naturală, devenind libertate politică, voința individului a fost determinată de ordinea socială. Prin această libertate politică - ca libertate în ordinea socială - se înțelege „auto-determinarea individului prin participarea sa la crearea ordinii sociale. Libertatea politică - scrie Hans Kelsen - este libertate, și libertatea este autonomie²⁴.

Drepturile omului sunt clasificate de obicei în drepturi civile, politice, sociale, economice și culturale, sau în drepturi individuale și drepturi colective²⁵.

Se vorbește și de „statutul juridic internațional al individului”, care „cuprinde ansamblul drepturilor de care individul trebuie să fie titular pentru a dezvolta la maximum facultățile sale atât pe plan personal, cât și pe plan colectiv”²⁶.

În cadrul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, „libertățile religioase” ocupă un loc aparte²⁷.

Conform articolului 4 din „Pactul internațional asupra drepturilor civile și politice” – adoptat de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, intrat în vigoare la 23 martie 1976 – Statele nu pot deroga de la drepturile și libertățile religioase nici „în cazul în care un pericol public excepțional amenință existența națiunii”.

Pentru unii juriști, „protecția identității religioase se prezintă ca parte integrantă a protecției identității persoanelor care fac parte din minorități și a minorităților ca atare, în ansamblul lor”²⁸. Această protecție a identității religioase se răsfrânge într-adevăr și asupra persoanelor care fac parte din minoritățile naționale (sau etnice), de unde deci și necesitatea unor reglementări juridice – internaționale și naționale – privind drepturile și libertățile religioase, dar, ea nu poate fi limitată doar la persoanele care fac parte din minoritățile naționale, fiindcă această protecție a identității religioase este necesară pentru toți membrii societății umane, care împărtășesc și exprimă o credință religioasă, indiferent de originea lor etnică și de statutul lor majoritar sau minoritar.

Curtea europeană a drepturilor omului a învederat și faptul că libertatea religioasă „este crucială pentru o societate democratică, iar dimensiunea religioasă, un element vital pentru o societate pluralistă”²⁹.

24. H. Kelsen, *Théorie générale du droit et de l'État*, trad. de l'anglais par B. Laroche, Éd. Bruylant (Belgique), 1997, p. 334.

25. Cf. D. Rouget, *Le guide de la protection internationale des droits de l'homme*, Éd. La Pensée sauvage, Dijon, 2000, p. 61.

26. H. Tousard, *L'Internationalisation des constitutions nationales*, Paris, 2000, p. 393.

27. I. Diaconu, *Minoritățile. Identitate. Egalitate*, București, 1998, p. 101.

28. *Ibidem*, p. 108.

29. *Ibidem*, p. 113.

Aceeași Curte a anulat numeroase hotărâri de condamnare pentru prozelitism pronunțate de jurisdicțiile unor țări – precum Grecia, de pildă, – în cazul unor Iehoviști, invocându-se respectul datorat libertății de gândire, de conștiință și de religie al altora prevăzut de articolul 9 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului³⁰.

Plecând de la aceste realități peremptorii, avem deci un motiv în plus să credem că, pe viitor, aceste drepturi și libertăți religioase – prevăzute de textul legislației și documentației internaționale și naționale – vor face obiectul predilect de studiu și analiză hermeneutică și în școlile de Drept din România.

Prin semnarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale la 7 octombrie 1993, chiar în ziua aderării sale la Consiliul Europei, „România a întors pagina totalitarismului și și-a făcut intrarea în clubul democrațiilor europene. Ratificând respectiva Convenție la 20 iunie 1994, România a recunoscut – scria un jurist francez – oricărei persoane aparținând jurisdicției sale drepturile și libertățile definite în acest instrument și, acceptând în același timp dreptul la recurs individual la Comisia Europeană a Drepturilor Omului, ea a subscris – conchidea Vincent Berger – la un sistem internațional și chiar supra-național de control. Ea a acceptat, astfel, obligațiile care decurg din aceasta și *disciplina* care rezultă de aici”³¹.

Fără îndoială, Constituția țării va fi aceea care ne va demonstra – în primul rând – dacă România a recunoscut sau nu oricărei persoane aparținând jurisdicției sale drepturile și libertățile definite în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

De aceea, textul Constituției României va face obiectul unei examinări atente, pentru a ne putea astfel da seama și de măsura în care aceasta apără sau nu drepturile omului prevăzute în documentele și normele internaționale.

Constituționaliștii români scriu că „nu numai prevederile pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte pot fundamenta constituționalitatea sau, după caz, neconstituționalitatea unei dispoziții legale, ci și recomandările, cu singura deosebire că, ele, nefiind obligatorii, au exclusiv – ca și doctrina, de exemplu, – valoarea pe care o reprezintă forța ideilor pe care le cuprind. Recomandarea, prin ea însăși, nu poate justifica sau infirma constituționalitatea unui text de lege, dar poate contribui la lămurirea înțelesului unei dispoziții constituționale de care depinde stabilirea legitimității constituționale a acelui text”³².

Reținem, așadar, că atât Pactele și Convențiile internaționale, cât și Recomandările, pot fundamenta constituționalitatea sau neconstituționalitatea unei dispoziții legale. Ca atare, aceste acte normative, internaționale (Tratate, Pacte și Convenții), inclusiv Recomandările, pot fundamenta și constituționalitatea sau

30. V. Berger, *Jurisprudența Curții europene a drepturilor omului*, trad. de I. Olteanu și C. Atanasiu, București, 1998, p. 419-425.

31. *Ibidem*, p. IX.

32. I. Muraru, M. Constantinescu, *Studii constituționale*, București, 1995, p. 206.

neconstituționalitatea unei dispoziții legale privind drepturile și libertățile omului în România.

Politologii și juriștii europeni vorbesc despre „o politică” a drepturilor omului, pe care Uniunea europeană trebuie să o înfăptuiască în chip stăruitor și coerent. După părerea acestora, „o politică comunitară a drepturilor omului nu este doar compatibilă cu principiul subsidiarității, ci este într-o oarecare măsură o necesitate rezultantă din acest principiu”³³.

S-a spus că „principiul subsidiarității” menționat în Convenția europeană a drepturilor omului – semnată la 4 noiembrie 1950, la Roma, – „implică recunoașterea autonomiei naționale ; autoritățile naționale rămân libere de a alege măsurile pe care le estimează apropiate pentru punerea în practică a obligațiilor lor convenționale”³⁴.

Principiul subsidiarității, care presupune și respectarea suveranității naționale a fiecărui stat membru al Uniunii europene, își găsește expresia afirmării sale depline și în prevederile reglementărilor internaționale privind drepturile omului. De pildă, în Carta Uniunii europene se prevede că „Uniunea contribuie la prezervarea și dezvoltarea valorilor comune (demnitatea umană, libertatea, egalitatea și solidaritatea etc. n.n.) în respectul diversității culturilor și tradițiilor popoarelor Europei, precum și a identității naționale (de l’identité nationale) a statelor membre și a organizării puterilor lor publice la nivel național (au niveau national), regional și local; ”³⁵.

După părerea unor juriști europeni, „dreptul, care avea ca temei protecția individului contra *puterii*, a devenit un instrument banal de acțiune, un instrument la dispoziția statului. Din acest punct de vedere – precizează ei – criza statului de drept este într-adevăr reală și profundă”³⁶. Putem însă spune că această criză a fost depășită tocmai prin adeziunea Uniunii europene la Convenția europeană a drepturilor omului, care trebuie într-adevăr văzută ca un „element de început asupra viitorului Uniunii”³⁷.

Fără îndoială, legitimitatea Statelor Uniunii europene se revendică și se justifică în primul rând prin protecția drepturilor omului. De aceea, nu întâmplător printre principalele patru chestiuni examinate în anul 2004 – de către forurile Uniunii europene – s-a numărat și „Statutul Chartei drepturilor omului”³⁸.

33. Ph. Alston et J. H. H. Weiler, *Vers une politique des droits de l’homme authentique et cohérente pour l’Union européenne*, în vol. *L’Union européenne et les Droits de l’homme* (sous la direction de Ph. Alston), Bruxelles, 2001, p. 28.

34. Fr. Sudre, *La Convention européenne des droits de l’homme*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990, p. 38.

35. Charte annotée. Préambule, apud G. Braibant, *La Charte des droits fondamentaux de L’Union européenne*, Éd. au Seuil, Paris, 2001, p. 71.

36. Y. Madiot, *Droits de l’homme*, 2e édition, Paris, 1991, p. 3.

37. Ol. De Schutter, *L’Adhésion européenne à la Convention européenne des droits de l’homme comme élément du débat sur l’avenir de l’Union*, în *L’Avenir du système juridictionnel de l’Union Européenne*, Édité par M. Dony et Emm. Brihosa, Bruxelles, 2002, p. 205.

38. Cele patru chestiuni sunt: a) delimitarea competențelor; b) Statutul Chartei drepturilor omului; c) simplificarea tratatelor; d) rolul parlamentelor naționale în arhitectura europeană. Vezi, J. Dutheil de la Rochère, *Introduction au droit de L’Union européenne*, Éd. Hachette, Paris, 2002, p. 23.

Printre obiectivele urmărite de Uniune se numără și aceea „de a întări protecția drepturilor și intereselor Statelor membre prin instaurarea unei cetățenii a Uniunii ” (Art. B)³⁹.

Articolul F, al. 2, din Tratatul semnat la Maastricht (7 februarie 1992), prevede în chip expres că „Uniunea respectă drepturile fundamentale, așa cum sunt ele garantate de Convenția europeană privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului semnată la Roma, la 4 noiembrie 1950, și așa cum rezultă ele din tradițiile constituționale comune Statelor membre, ca principii generale de drept comunitar”⁴⁰.

Principiile generale de drept comunitar – afirmate de Convenția europeană – se regăsesc deci în tradițiile constituționale ale Statelor membre ale Uniunii Europene. Nu întâmplător, deci, protecția drepturilor individuale – prevăzută de această Convenție – este asociată cu protecția intereselor statului. De altfel, juriștii au remarcat că „sistemul original, de control, al Convenției europene” constă în faptul că, „deși a deschis o breșă în fortăreața suveranității statelor, totuși, el se forțează în același timp să protejeze drepturile individuale și să menajeze interesele statelor”⁴¹.

În jurisprudența Curții internaționale de justiție, drepturile omului au făcut obiectul examinării și protecției, începând cu anul 1945⁴². Drepturile omului au fost însă menționate pentru prima dată la Curtea internațională „într-o opinie individuală” a unui judecător, în anul 1947⁴³.

După Hans Kelsen, „izvoarele dreptului care au forță de obligație sunt normele juridice; ele sunt doar *drept*”⁴⁴. Or, în cazul legislației europene, forță obligatorie au și Convențiile, Tratatetele, Actele și documentele rezultate din întrunirile organelor Comunității și Uniunii europene.

Unii juriști consideră că apelul la principiile generale ale dreptului comunitar nu este absolut necesar pentru a asigura protecția drepturilor fundamentale⁴⁵, fiindcă ele sunt asigurate și protejate de normele constituționale ale fiecărui stat membru al Uniunii europene. Firește, în acest caz, am putea spune că normele rezultate din Convenția europeană a drepturilor omului – așa după cum sunt ele interpretate de Curtea de la Strasbourg – normele comunitare și principiile generale ale dreptului comunitar „nu sunt decât o categorie de norme susceptibile de a asigura protecția drepturilor fundamentale”⁴⁶.

39. *Tratatul de la Maastricht* (1992), Art. B; Cf. *Traité sur L'Union Européenne*, Bruxelles-Luxemburg, 1992, p.8.

40. *Ibidem*, p. 9.

41. Fr. Sudre, *Op. cit.*, p. 9.

42. Vezi, N. Singh, *Enforcement of Human Rights*, Nyhoff, 1986, p. 26-38.

43. R. Goy, *La Cour internationale de justice et les droits de l'homme*, Bruxelles, 2002, p. 12.

44. H. Kelsen, *Théorie générale du droit et de l'État*, trad. de l'anglais par B. Laroche, Éd. Bruylant (Belgique), 1997, p.206.

45. L. Favoreu, *La Constitution française et le droit communautaire*, în vol. *Droits nationaux, droit communautaire: influences croisées* (édit. J. Bourrinét), Paris, 2000, p. 79.

46. *Ibidem*.

Declarația drepturilor omului – promulgată de Adunarea Națională în ziua de 26 august 1789 – „nu este nici un cod, nici un program, ci un simbol, un semn revelator al raportului între Putere și Persoană, care este raportul politic primar”⁴⁷. Această Declarație, care după trei ani a fost menționată în mod expres și în Constituția din 3 septembrie 1791, rămâne într-adevăr un simbol al luptei pentru emanciparea cetățeanului de sub jugul puterii de Stat, dar nu o “Chartă” propriu-zisă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, și cu atât mai puțin, deci, o primă referință în acest domeniu, așa după cum mai afirmă încă eronat unii politologi, juriști, sociologi, filosofi etc.

S-a spus că „existența Statului este legată de existența indivizilor subiecți ai ordinii juridice, și nu de existența cetățenilor. Dacă natura cetățeniei este aceea de a fi condiția unui ansamblu de drepturi și obligații, trebuie subliniat că acestea nu sunt nicidecum esențiale sistemului juridic pe care îl numim Stat. Doar țările democratice, de exemplu, conferă drepturi politice cetățenilor lor”⁴⁸. De unde și concluzia lui H. Kelsen că cetățenia nu este o instituție necesară⁴⁹.

La începutul secolului al XIV-lea, Guillaume d’Ocham inaugurează tradiția individualistă în filosofie și drept⁵⁰, prefigurând astfel „revoluția coperniciană a individului”⁵¹. În consecință, viziunea antică despre lume, despre cosmos, care îngloba toate creaturile, supunându-le ordinii stabilite de Creator, este înlocuită de doctrina individualismului.

Pentru Ocham, doar indivizii au o existență reală, adică ființele umane care pot fi desemnate printr-un *nume*, de unde și doctrina cunoscută sub numele de *nominalism*.

Prezentat într-o nouă lectură a Bibliei, individualismul afirmat de nominalism va merge însă mână în mână cu subiectivismul atât de drag raționalismului și filosofiei „luminilor”.

Reforma și Renașterea vor face de altfel din individ un subiect autonom, care practică liberul examen al Scripturilor și își este sieși responsabil pentru obținerea mântuirii, fără intermediul Bisericii.

Concepția despre om avea să se schimbe însă și în drept, unde „legea apare, după imaginea Decalogului, ca poruncă a unei autorități, expresia unei voințe subiective, și nu ca principiu pe care trebuie să-l descoperim observând lumea înconjurătoare; , dreptul este gândit ca drept subiectiv”⁵².

Prin reprezentarea dreptului ca expresie a voinței divine, se conferea un prim statut de universalitate și drepturilor omului, a căror afirmare, garantare și protecție

47. J. Marx, *Resistances à la déclaration des droits de l’homme et du citoyen de 1789*, în vol. *Laïcité et droits de l’homme. Deux siècles de conquêtes* (édité par G. Haarscher), Éd. de l’Université de Bruxelles, 1989, p. 50.

48. H. Kelsen, *Théorie générale*, p. 291.

49. *Ibidem*, p. 291-292.

50. Vezi M. Villey, *Le Droit et les droits de l’homme*, Paris, 1983, p. 119.

51. Al. Laurent, *Histoire de l’individualisme*, Paris, 1993, p. 2-3.

52. D. Lochak, *Les droits de l’homme*, Éd. La Découverte, Paris, 2002, p. 11-12.

erau prevăzute în mod expres chiar de legea divină, de unde deci aportul dreptului religios și la apărarea „demnității” (dignitatis) umane încă din antichitate.

Pentru adepții dreptului natural, „drepturile omului sunt *naturale* și se impun *universal*. Omul își cunoaște aceste drepturi prin exercițiul rațiunii firești⁵³.

În secolul al VI-lea d.Hr., autorii unui manual juridic – întocmit din porunca împăratului Justinian (527-565) – scriau că „*jus naturale*” (dreptul natural) este „*vetustius jus*” (dreptul mai vechi), pe care natura l-a făurit odată cu neamul omenesc (quod cum ipso genere humano rerum natura prodidit), pe când dreptul civil a început să existe odată cu întemeierea cetăților, cu alegerea magistraților și cu făurirea legilor (civilia enim iura tunc coeperunt esse, cum et civitates condi et magistratus creari et leges scribi coeperunt)⁵⁴.

Dreptul natural a fost deci creat odată cu „neamul omenesc”, de unde și vechimea și întâietatea sa față de dreptul civil, care apare odată cu întemeierea cetăților. Treptat însă, dreptul natural și dreptul civil aveau să-și armonizeze dispozițiile, așa cum astăzi este cazul cu dreptul internațional sau european și dreptul național îndeosebi în privința afirmării, garantării și protecției juridice a drepturilor omului.

Pentru reprezentanții de seamă ai învățământului juridic din epoca împăratului Justinian (527-565) – care vorbeau de „înălțimea morală a vremilor noastre” (dignum temporum nostrorum) (Just. Just., lb. I, XXII) – cuvântul „om”, exprimă „întreaga omenire (homines appellaremur) (Just. Just., lb. I, V, 1). Firește, în acest caz, ne întrebăm cine este acel „alterum” (altul), și căruia trebuie să-i dăm ceea ce i se cuvine „secundum naturam” (în conformitate cu însăși natura sau firea lucrurilor), adică, după „*jus naturale*”?! Fără îndoială, că nimeni altul decât „omul”, semenul nostru, care – după legea iudeo-creștină – este creatura și chipul lui Dumnezeu.

Pentru „*jus gentium*” (dreptul ginților) de odinioară – strămoșul dreptului internațional de astăzi – existau însă „tria genera hominum” (trei categorii de oameni), și anume: a) „liberi” (liberii); b) „servi” (sclavii) și c) „libertini” (dezrobiții) (Jus. Inst. Lib. I, V, 1). Această clasificare sau împărțire a oamenilor în categorii sociale a fost deci o creație a „dreptului ginților” (juris gentium), și nu a dreptului natural, potrivit căruia toți oamenii se nasc egali.

Învederând faptul că „... este în folosul” statului (rei publicae) ca individul să nu abuzeze de dreptul său (ne quis re sua male utatur) (Just. Inst., lb. I, VII, 2), jurisconștii romani au ținut să adauge și precizarea că „civilis ratio civilia quidem iura corrumpere potest, naturalia vero non utique” (dreptul civil poate desființa drepturile civile, dar nu și pe cele de drept natural) (Just. Inst., lb. I, XV, 3).

Așadar, drepturile politice, civile etc. nu pot desființa pe cele de drept natural, din care face parte – la loc de cinste – și dreptul la libertatea religioasă.

Aceiași jurisconștii ai împăratului Justinian scriau că „... libertas inestimabilis est” (libertatea este un bun de neprețuit). De aceea, jurisprudența romană a

53. R. Bruyer, *Les sciences humaines et les droits de l'homme*, Bruxelles, 1984, p. 24-25.

54. *Justiniani Institutiones*, lb. II, 11, trad. de Vl. Hanga, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 65.

considerat că o persoană putea introduce o acțiune „în calitate de reprezentant, tutore sau curator” și „pro libertate” (pentru apărarea libertății) (Just. Inst., lb. IV, X).

În temeiul aceleiași „naturali ratione” (rațiuni firești), această jurisprudență s-a pronunțat ca un stăpân să poată „libertatem in testamento dare servo suo” (acorda libertate sclavului său) de îndată ce a împlinit „septimum et decimum annum” (șaptesprezece ani), și nu la „viginti annis” (douăzeci de ani), așa după cum prevedea dreptul roman „din vechime” (antiquitas) (Just. Inst., lb. I, VI, 7).

După jurisconsulții romani, acest „drept natural” (jus naturale) „nu este specific neamului omenesc” (non humani generis proprium est). De aceea, ei l-au definit ca fiind dreptul „quod natura omnia animalia docuit” (pe care toate ființele l-au deprins de la natură).

Aceiași străluciți jurisconsulți, romani, au afirmat că înseși instituțiile juridice, de bază, precum, de exemplu, căsătoria, își află temeiul lor instituțional în dreptul natural.

Din acest „jus naturale” decurge – spun ei – „maris atque feminae coniugatio” (unirea bărbatului cu femeia), „quam nos matrimonium appellamus” (pe care noi o numim căsătorie), și „liberorum procreatio et educatio” (zămislirea copiilor și educarea lor) (Just. Inst., lb. I, II).

Prin urmare, procesul educațional își află și el temeiul său legal tot în acest „jus naturale”, despre care jurisconsulții împăratului Justinian (527-565) afirmau că „omnes gentes peraeque servantur” (este în mod legal respectat de toate popoarele).

Aceiași jurisconsulți romani – în frunte cu celebrul Tribonian – țineau să precizeze că acest „jus naturale”, „divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia permanent: ea vero quae ipsa sibi quaeque civitas constituit, saepe mutari solent vel tacito consensu populi vel alia postea lege lata” (fiind rânduit de o providență divină, rămâne neconținut trainic și neschimbat, în timp ce legile pe care fiecare cetate și le-a stabilit pot fi schimbate fie prin consensul tacit al poporului, fie printr-o altă lege posterioară).

După „jurisprudența” romană, drepturile și libertățile „persoanelor” (personarum) își au deci și ele sursa, originea, tot în acest „jus naturale”. Ca atare, respectivele drepturi și libertăți ale persoanei umane trebuie să fie respectate și garantate de-a pururi, fiindcă, ele nu pot fi schimbate sau abrogate printr-o lege posterioară.

Dar, cum a fost înțeleasă și definită „libertatea” (libertas) în textele juriștilor clasici care, de-a lungul secolelor, au constituit o primă sursă de inspirație și referință pentru teoreticienii și practicienii dreptului?! Pentru jurisconsulții romani, „libertas quidem est, ex qua etiam liberi vocantur, naturalis facultas eius quod cuique facere libet, nisi quid aut vi aut iure prohibetur” (libertatea, în temeiul căreia (oamenii) se numesc liberi, este capacitatea firească a omului de a face ce vrea, numai dacă nu este oprit prin forță sau de lege) (Just. Inst., lb. I, III, 1).

În temeiul preceptelor aceluiși „jus naturale”, jurisprudența romană considera că „servitus” (servitutea, sclavia) este „contra naturam” (împotriva firii),

fiindcă, potrivit „iure naturali omnes liberi nascerentur” (dreptului natural, toți oamenii se nasc liberi). Aceiași jurisconșulți adăugau precizarea că „servitus” (sclavia) a fost introdusă „posteaquam iure gentium” (ulterior dreptului ginților) (Just. Inst., lb. I, V, 1), adică a celui drept care a reglementat relațiile dintre ginți, dintre grupurile sociale din societatea gentilică.

Încă din Antichitate, gândirea juridică s-a exprimat și prin „prudentium responsis” (răspunsurile jurisprudenților), prin care s-a creat acea „rostire” a dreptului, pe care romanii au definit-o prin noțiunea de „juris prudentia” (jurisprudență). Aceasta a fost înțeleasă atât ca un act de cunoaștere „divinarum atque humanarum rerum” (al lucrurilor divine și umane), cât și ca „iustiatque iniusti scientia” (știința a ceea ce este drept și nedrept) (Justiniani Institutiones, liber primus, I, 1).

La romani – unde „jus naturale” a fost înțeles și considerat ca un drept pe care l-au deprins de la natură toate ființele, inclusiv omul, – „jus” (dreptul) și „justitia” (dreptatea) au fost percepute într-o relație ființială, osmotică, organică și intrinsecă. De aceea, jurisconșulții romani au definit „justitia” (dreptatea) ca o „constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuens” (voință constantă și statornică de a da fiecăruia ce i se cuvine) (Just. Inst., lb. I). Nu este deci de mirare faptul că, în conformitate cu „juris praecepta” (regulile dreptului), omul trebuie „honeste vivere” (să trăiască cinstit), „alterum non laedere” (pe altul să nu-l vatăme) și „suum cuique tribuere” (să dea fiecăruia ceea ce i se cuvine) (Just. Inst., lb. I, I, 3).

În temeiul acelei „jurisprudentia” (rostiri) a dreptului, judecătorul roman era împuternicit să judece cazurile litiganților și să pronunțe sentința „ex bono et aequo” (potrivit binelui și a echității) (Just. Inst., lb. IV, VI, 20). Prin urmare, voința constantă și statornică de a da fiecăruia ce este al său nu se exprima în numele unei valori cu un conținut eminent juridic, fiindcă, avem de fapt de a face cu o valoare cu un conținut moral, adică, cu valoarea binelui, și alta cu o natură juridică, adică, cu echitatea. De aceea, doar prin afirmarea și valorificarea comună a acestor două valori putem administra „dreptatea”⁵⁵, care, pentru legiuitorul bizantin, este „un lucru mai sfânt decât toate” (Pravila cea Mare, Târgoviște, 1652).

Că dreptul are și un „sens metafizic”⁵⁶ ne-o confirmă de altfel și ideea pe care jurisconșul roman Scaevola o afirmă prin cuvintele centurionului: „fiat justitia pereat mundus” (mai bine să piară lumea decât dreptatea). Or, acest „sens metafizic” al dreptului, și, ipso facto, al dreptății rezidă tocmai în valorile pe care le urmărește, și anume, realizarea binelui social și administrarea dreptății, ca temei firesc al aplicării atât al lui „jus naturale”, cât și al lui „jus civile”.

La sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, școala de drept de la Universitatea pontificală din Salamanca este reprezentată de o pleiadă

55. N. V. Dură, *Ideea de Drept. „Dreptul”, „Dreptatea” și „Morală”*, în *Analele Universității Ovidius*. Seria: Drept și științe Administrative, vol. I, anul 2004, p. 15-46.

56. Vl. Hanga, *Către cititor*, în *Justiniani Institutiones*, ..., p. 3.

de renumiți teologi, canoniști și juriști, care aveau să joace un rol major atât în dezvoltarea dreptului internațional, cât și a doctrinei despre drepturile omului⁵⁷.

După Vittoria (1480-1546) – unul dintre corifeii acestei școli de la Salamanca, propagatoare a ideilor Dreptului natural, – rațiunea umană se substituie observării obiective a cosmosului ca izvor al dreptului natural, iar principiile de drept impuse de rațiunea umană sunt universale și nu pot fi abrogate.

Cerând Statelor să respecte libera circulație a oamenilor, a mărfurilor, libertatea de a predica propria credință religioasă etc., Vittoria a făcut din indivizi „un subiect al dreptului internațional”⁵⁸. Cu alte cuvinte, drepturile omului au fost internaționalizate, și, ipso facto, s-au pus bazele unei emergențe și a unei consolidări a dreptului internațional al drepturilor omului.

La rândul său, Suarez – un alt reprezentant de seamă al respectivei școli de drept natural – în lucrarea sa, “De legibus ac Deo legislatore”, publicată în anul 1612, afirmă că dreptul natural este constituit din legi naturale care emană din voința lui Dumnezeu, dar care nu sunt cunoscute decât prin intermediul rațiunii, sădită de Creator în om, și nu al Revelației.

Pentru acești corifei ai școlii din Salamanca, toți oamenii – indiferent de credință și rasa lor – sunt subiecți ai acelorași drepturi, ca și creștinii. Referitor la această realitate, în *Lecțiile sale despre Indieni* (1539), Suarez afirmă că indienii, de pildă, indiferent de păgânismul lor, păstrează toate drepturile și demnitatea persoanei umane. Fără îndoială, prin asemenea afirmații, Suarez apăra de fapt nu numai drepturile naturale ale indienilor, care fuseseră oprimite de colonizatorii spanioli în numele civilizației creștine, catolice, europene, ci și drepturile omului, care s-au impus universal și prin aportul reprezentanților de seamă ai școlilor de Drept natural.

Referindu-se la aportul lui Vittoria și Suarez (juriști, canoniști și teologi de formație), Danièle Lochak – specialist în filosofia dreptului – constata cu îndreptățire că „ideea unei comunități mondiale întemeiată nu pe credință, ci pe apartenența la aceeași natură, la aceeași demnitate umană – care ar putea să apară ca o întoarcere la izvoarele Evangheliei, dar care, în contextul epocii, constituie o mutație teologică fundamentală – conferă drepturilor omului veritabila lor universalitate”⁵⁹. Or, tocmai marile religii ale lumii – precum, de exemplu, cele trei religii monoteiste (mozaică, creștină și islamică) – au fost cele care au învederat această natură umană comună, această apartenență adamică la un Părinte comun, Avraam, creat și ales de Jahve să fie “Părintele neamurilor”, de unde deci și caracterul etnic și lingvistic diferit, dar, în același timp, și universal al rasei umane, de care fac mențiune expresă “Cărțile” celor trei religii monoteiste.

Școala modernă de drept natural – reprezentată prin Grotius (1583-1645) și Pufendorf (1642-1694) – a separat dreptul natural de temeiul său religios, atașându-l doar la servitutea rațiunii umane. Printr-o asemenea concepție s-a con-

57. Vezi, D. Lochak, *Op. cit.*, p. 12-13.

58. *Ibidem*, p. 50.

59. *Les droits de l'homme et la loi naturelle présentés par Jacques Maritain* (1942), apud M. Agi, René Cassin, *Op. cit.*, Annexe 3, p. 13.

tribuit însă nu numai la grăbirea procesului de laicizare a dreptului, ci și al separării lui „jus sacrum” de „jus civile”, care avea să dea expresie voinței clasei conducătoare a cetății, exprimată ideologic și prin textele legislației de stat.

Hobbes (*Leviathan*, 1651) și Locke (*Al doilea Tratat de guvernare civilă*, 1690) găsesc referința acestui drept natural în starea de natură originală. Dar ei aveau să constate că, în această stare de natură, oamenii se bucurau de o exercitare precară a drepturilor lor, fiindcă ei erau lipsiți de legi precise și clare, de unde necesitatea ca oamenii să intre, din propria lor voință, într-un act de contract social, care constă în a se supune exclusiv puterii legislative stabilite de comun acord și legilor emenate din aceasta. Sub impactul acestei concepții, în anul 1762 J.J. Rousseau avea să reia ideea contractului social, pe care a impus-o ca pe o “norma normans” a societății umane.

În epoca filosofiei *Luminilor*, Montesquieu acordă și el încredere totală rațiunii umane, exaltând însă libertatea și toleranța religioasă.

Pentru Voltaire, a fi liber înseamnă a-ți cunoaște drepturile și a-ți le apăra; de aceea, pentru el, libertatea de gândire și de expresie rămâne prima dintre libertățile omului. Dar, același Voltaire a fost unul dintre aceia care au pus în circulație ideea potrivit căreia războiul religios nu poate fi prevenit decât “prin înmulțirea sectelor”, și, ipso facto, tirania în drumul omenirii către civilizație⁶⁰. Or, aceste idei au fost preluate tale-quala nu numai de raționalismul exagerat din secolele XIX-XX, ci și de adepții ideologiei marxist-leniniste, care au văzut în religie un obstacol în calea cunoașterii.

Că religia este prin ea însăși, întâi de toate, o sursă de cunoaștere, ne-o adevărește chiar textul Genezei (Facerii), care face mențiune expresă de “cunoaștere” în sintagma „pomul cunoașterii a ceea ce este bun sau rău” (Fac. 2, 17)⁶¹.

Această cunoaștere are însă și reversul ei, adică, „necunoașterea”, care a îmbrăcat un caracter „luciferic”⁶² din momentul în care protopărinții neamului omenesc, Adam și Eva, n-au mai vrut să asculte de porunca divină. Or, putem spune că tot într-un fel de „necunoaștere luciferică” au căzut și cei care au nesocotit sau nesocotesc drepturile și libertățile omului.

Biblia ne spune că a vorbi și a stăpâni înseamnă a cunoaște. Aceași Carte a Cărților, – după cum o numesc spiritele tutelare ale culturii omenirii (Dostoievski, Goethe, Eminescu etc.) – ne spune că Însuși Dumnezeu l-a îndemnat pe Adam, strămoșul omenirii, să dea nume făpturii (Fac. 2, 19). Or, „... îndemnându-l pe Adam să dea nume, Dumnezeu l-a îndemnat de fapt la cunoaștere, pentru simplul motiv că entitățile făpturii, respectiv entitățile creației, nu puteau fi denumite fără a fi corect definite prin cunoașterea din ce în ce mai aprofundată și mai cuprinzătoare... . Cunoașterea nu poate fi limitată – scria un poet-teolog – din moment ce omului i-a fost dat să atribuie mereu noi nume, noilor entități și definite prin perfecționarea continuă a instrumentelor și a metodelor de investigare”⁶³.

60. Voltaire, *Opere alese*, București, 1957, p. 258.

61. Apud *Traduction Oecuménique de la Bible*, Ed. Cerf, Paris, 2004, p. 24.

62. Vezi, L. V. Dură, *Muntele credinței*, Ed. Logos, Râmnicu-Vâlcea, 2006, p. 35.

63. Th. Damian, *Pustia ca eliberare*, în *Lumină Lină*, XI, New York, 2006, nr. 3, p. 11.

Secolul al XX-lea, – denumit cu îndreptăţire un „secol al extremelor”⁶⁴ – a vehiculat nu numai o cultură ideatică, anti-umană, care a culminat cu justificarea atrocităţilor de la Auschwitz, ci şi una metafizică⁶⁵, aşa cum fusese ea pusă în evidenţă de marii umanişti ai Europei. Or, tocmai această cultură metafizică poate constitui atât sursă revitalizantă, cât şi un impuls resurecţional pentru omul zilelor noastre, care să culmineze cu restabilirea demnităţii umane, spirituale şi telurice.

După părerea unor filosofi ai dreptului, de orientare marxistă, Dreptul natural nu trebuie revendicat ca temei pentru drepturile omului, fiindcă, „un drept natural întemeiat pe o deducţie integrală a naturii unitare şi neschimbabile a omului nu răspunde realităţilor, spre deosebire de relativismul istoric şi geografic al lui Montesquieu”⁶⁶. Ei consideră de altfel că temeiul drepturilor omului rezidă în principiul de autonomie al conştiinţei. În temeiul acestui principiu, afirmat de Kant, în materie de morală, fiecare individ este în acelaşi timp legislator şi subiect de drept. Nu este deci de mirare faptul că acest individualism, principializat de Kant, avea să fie impus de occidentali până şi în tinda unor Biserici protestante şi romano-catolice.

În materie de conştiinţă, Statul nu poate interveni. Această realitate a fost deja exprimată de romani în cunoscuta sintagmă, „de internis non iudicat praetor”, prin care se învedera explicit principiul separării celor două domenii: teluric şi religios, şi, ipso facto, autonomia cultelor. De aceea, „violenţa legitimă pe care Statul o exercită se opreşte în pragul spaţiului autonomiei”⁶⁷, fiindcă Statul nu este nici el abilitat a pătrunde în domeniul conştiinţei, inclusiv al celui religios.

De altfel, drepturile omului – formulate la finele secolului al XVIII-lea de Revoluţiile americană şi franceză, şi, apoi, reluate şi sistematizate în Convenţia europeană a drepturilor omului (1950) – încarnează tocmai „garanţia principiului autonomiei”⁶⁸, ca principiu de bază al relaţiilor dintre Stat şi Biserică.

În Anglia, *Petiţia drepturilor* – din 1628 – a interzis arestările arbitrare şi a pus bazele Actului *Habeas corpus* din 1679.

În primul său articol, *Declaraţia Internaţională a Drepturilor Omului* – adoptată de Institutul de drept internaţional, în sesiunea sa din New York (12 oct. 1929), – stipula şi ea că „este de datoria fiecărui stat de a recunoaşte oricărui individ dreptul egal la viaţă, la libertate, la proprietate, şi de a acorda celor de pe teritoriul său deplină şi întreagă protecţie a acestui drept, fără distincţie de naţionalitate, sex, rasă, limbă sau religie”⁶⁹.

Aceeaşi Declaraţie prevedea – în articolul 2 – că „este de datoria oricărui stat de a recunoaşte fiecărui individ dreptul la liberul exerciţiu, atât public, cât şi pri-

64. Eric Hobsbawm, *Secolul extremelor*, Bucureşti, 1999.

65. Cf. H. I. Marrou, *Crise de notre temps et réflexion chrétienne (de 1930 à 1975)*, Paris, 1978, p. 70.

66. Br. Oppetit, *Philosophie du droit*, Dalloz, 1999, p. 113.

67. B. Frydman et G. Haarscher, *Philosophie du droit*, Dalloz, 1998, p. 105.

68. *Ibidem*.

69. Apud M. Agi, René Cassin, *Prix Nobel de la Paix (1887-1976). Père de la Déclaration universelle des droits de l'homme*, Éd. Perrin, Paris, 1998, p. 331.

vat, a oricărei credințe, religii sau convingeri religioase, ale căror practici nu sunt incompatibile cu ordinea publică și bunele moravuri”.

În fine, în articolul 4, Declarația preciza că apartenența la o religie „nu autorizează Statele să refuze vreunui dintre naționali săi drepturile private și cele publice, îndeosebi admiterea la instituțiile de învățământ public, și exercitarea diferitelor activități economice, profesioni și îndeletniciri”⁷⁰.

La Congresul de la Dijon, din iulie 1939, Liga Drepturilor Omului a adus un adaos la Declarația din 1929, reiterând și precizând că „drepturile ființei umane se întind fără distincție de sex, rasă, națiune, religie sau opinie. Aceste drepturi, inalienabile și imprescriptibile, sunt atașate persoanei umane; ele trebuie să fie respectate tot timpul, în tot locul și garantate împotriva tuturor formelor politice și sociale de opresiune. Protecția internațională a drepturilor omului trebuie să fie universal organizată și garantată, în așa fel încât nici un stat să nu poată refuza exercitarea acestor drepturi unei singure ființe umane care trăiește pe teritoriul său” (Art.1)⁷¹.

În anul 1934, la Londra a fost instituit „*The National Council for Civil Liberties*”⁷², ca o acțiune îndreptată împotriva încălcării acestuia de regimurile fasciste ale epocii.

În adaosul la Declarația drepturilor omului din 1929 (New York), Liga drepturilor omului - întrunită la Congresul de la Dijon, din iulie 1936, - preciza că „libertatea de opinii cere ca presa și toate celelalte mijloace de expresie ale gândirii să fie eliberate de sub dominația magnaților argintului (*des puissances d'argent*)” (Art. 7)⁷³.

Drepturile omului trebuie să vizeze binele comun al tuturor indivizilor și națiunilor, adică al întregii umanități. În acești termeni se exprima în chip expres și Congresul Ligii Drepturilor Omului întrunit la Dijon în iulie 1936, pentru care „orice națiune are drepturi și îndatoriri față de celelalte națiuni cu care ele constituie Umanitatea. Organizată în libertate, democrația universală trebuie să fie obiectivul suprem al națiunilor” (Art. 9)⁷⁴.

În articolul următor, se preciza că aceste drepturi ale omului „nu autorizează decât o colaborare frățască care să urmărească binele comun al Umanității, în respectul demnității personale și al tuturor civilizațiilor” (Art. 10).

În anul 1942, Jacques Maritain a elaborat o Declarație privind Drepturile omului și legea naturală, în care prezintă „drepturile persoanei umane” și „drepturile persoanei civice”.

La baza Declarației sale stau de fapt principiile învățaturii iudeo-creștine, de sorginte biblică, potrivit căreia omul – care cunoaște de la creație „binele și răul”

70. *Ibidem*.

71. *Ibidem*, p.333.

72. M. Lilly, *The National Council for Civil Liberties*, London, 1984, p. 1-19.

73. Apud M. Agi, René Cassin, *Op. cit.*, Annexe 2. Complément à la Déclaration des droits de l'homme élaboré par la Ligue des droits de l'homme (Congrès de Dijon, juillet 1939), Éd. Perrin, Paris, 1998, p. 334.

74. Apud M. Agi, René Cassin, *Op. cit.*, Annexe 2, p. 334.

(Gn. 3, 5) – este „fratele” omului (Gn. 9, 5). Acest „semen” al omului are – prin actul creației sale – atât drepturi (Gn. 1, 26, 30), cât și obligații (Gn. 3, 3).

Religia lui Jacques Maritain – adică, religia Vechiului și Noului Testament, – fiind o „religie istorică ...”, se întemeiază pe Revelația făcută de Dumnezeu, anumitor oameni, în anumite locuri și împrejurări...⁷⁵. Nu este deci de mirare faptul că, printre „drepturile persoanei umane”, Maritain prevedea: „dreptul la urmarea vieții veșnice după calea pe care conștiința a recunoscut-o ca trasată de Dumnezeu”; „dreptul Bisericii și a altor familii religioase la liberul exercițiu al activității lor spirituale”; „dreptul de a urma o vocație religioasă; libertatea ordinelor și a asociațiilor religioase”⁷⁶.

După filosoful Jacques Maritain, „valoarea persoanei, libertatea sa, drepturile sale, depind de ordinea lucrurilor sacre, care poartă amprenta Tatălui ființelor. Persoana are o demnitate absolută, fiindcă ea este în relație directă cu Absolutul, în care ea singură poate afla deplina sa împlinire”⁷⁷.

Așadar, pentru Maritain, orice om este o „persoană” – și nu un „individ” oarecare – a cărei „dignitas” (demnitate) umană este absolută, fiindcă este în relație directă cu Creatorul ei, numit de filosof „Absolut”. Mai mult, potrivit afirmației filosofului francez, persoana umană nu-și poate afla „deplina” sa „împlinire” decât în relația sa directă cu „Absolutul”, pe care iudeii, creștinii și musulmanii îl numesc Dumnezeu (Jahve sau Alah).

Referitor la această „demnitate umană”, Tratatul instituind o Constituție pentru Europa” prevede că „este inviolabilă”, și că „ea trebuie respectată și protejată” (Pt. a II-a, titlul I, Art. II-61).

Consacrând dreptul la „demnitatea umană”, legea fundamentală a țărilor Uniunii Europene relua de fapt „unul dintre principiile cuprinse în Preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului”, care a fost de altfel reafirmat și în textul Convenției europene a drepturilor omului, deși acest drept „nu este expres reglementat în nici unul dintre articolele sale”⁷⁸.

Reafirmând principiul laicității, *Declarația drepturilor și datoriilor omului și cetățeanului*, adoptată la Londra de „France Libre” la 14 august 1943, prevedea că „toți oamenii sunt deopotrivă liberi de a practica cultul pe care l-au ales sau de a nu practica nici unul. Legea nu va stabili nici o diferență între culte” (Art. 15)⁷⁹. Laicitatea era deci înțeleasă în termeni de asigurare și protecție juridică a libertății omului de a avea și practica sau nu un cult religios, și, totodată, de a asigura la baza regimului legal al cultelor principiul egalității cultelor, și nu o separare între

75. *La Bible de Jérusalem*, trad. sous la direction de l'École biblique de Jérusalem, Éd. Cerf, 1998, p. 31.

76. *Les droits de l'homme*, p. 336.

77. Apud R. P. Riquet, *Les sources judéo-chrétiennes de la Déclaration des droits de l'homme*, în vol. *Actualité de la pensée de René Cassin*, Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, 1981, p. 63.

78. I. Gâlea, M. A. Dumitrașcu, C. Morariu, *Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 111.

79. Apud M. Agi, René Cassin, *Op. cit.*, Annexe 4, p. 339.

Stat și Culte sau o eliminare a valorilor spirituale și religioase din cetate, așa după cum au înțeles și înțeleg încă unii politicieni și juriști statutul laicității.

Într-un text colectiv, elaborat și prezentat la Londra, la 31 ianuarie 1944, sub titlul de *Drepturile naturale ale ființei umane*, se preciza încă din preambul că „drepturile omului au temeiul lor în natura omului, ele nu pot fi reținute sau restrânse”⁸⁰. Or, în natura omului stă și dreptul de a avea și practica liber un cult religios, și, de aceea, nici acest drept nu poate fi reținut sau restrâns de cineva, exceptând doar cazurile în care învățătura și practicile respectivului cult contravin Constituției țării, ordinii politice, bunelor moravuri sau aduc atingere drepturilor și libertăților altora.

Dreptul la *Libertatea de cult* a fost și el considerat de Declarația de la Londra, din 31 ianuarie 1940, ca un drept natural al ființei umane (Art. 8)⁸¹.

În Proiectul Declarației Internaționale a Drepturilor Omului – prezentat la O.N.U., la 16 iunie 1947, de profesorul René Cassin, reprezentantul Franței în Comitetul de Redactare a Comisiei drepturilor omului din cadrul O.N.U., – se prevedea că „libertatea individuală de conștiință, de credință și de gândire este un drept sacru și absolut. Exercițarea publică sau privată a unui cult și manifestările convingerilor religioase nu pot fi supuse decât restricțiilor impuse în interesul ordinii publice, a moralei sau a drepturilor și libertăților altuia” (Art. 20)⁸².

În același proiect al Declarației Internaționale a Drepturilor Omului – publicat în mai 1947 de Secretariatul general al Națiunilor Unite – se vorbea despre „libertatea de conștiință, de credință și de cult public” (Art. 14)⁸³. Se făcea deci o netă distincție între libertatea de conștiință, libertatea de credință și libertatea de cult public. Or, chiar din acel an, 1947, în țările intrate sub jugul dictaturii proletare – printre care și România – nu s-a mai făcut această distincție. De altfel, în România, în Constituțiile din 1948, 1952 și 1965 se făcea referință expresă doar la libertatea conștiinței, în aria căreia au fost însă incluse atât libertatea de credință, cât și libertatea de funcționare a cultelor religioase (cf. Art. 30). Din nefericire, o exprimare asemănătoare aflăm și în textul Constituției din 1991 și al celei intrate în vigoare la data de 29 octombrie 2003, unde – sub genericul de “libertatea conștiinței” – sunt incluse: „libertatea gândirii și a opiniilor”, „libertatea credințelor religioase”, „libertatea conștiinței” și „libertatea cultelor religioase” (Art. 29).

Fără îndoială, aceste ambiguități și imprecizii noționale sunt datorate faptului că și așa-zisul „părinte”, (sic) sau, mai bine-zis, „părinți” ai acestor Constituții, din 1991 și 2003, au rămas încă tributari doctrinei juridice de sorginte sovietică, întru care au fost școliți și în numele căreia au practicat dreptul în țara noastră timp de aproape o jumătate de secol.

Manifestând o atitudine vădit ostilă față de orice referință atât la dreptul natural și cel religios, cât și la normele internaționale, privind obligativitatea res-

80. *Ibidem*, Annexe 5, p. 343.

81. *Ibidem*, p. 344.

82. *Ibidem*, Annexe 9, Document II, p. 362.

83. *Ibidem*, Annexe 8, p. 354.

pectării și protecției juridice a drepturilor omului, juriștii respectivi, din România anilor 1947-1989, au încălcat și dreptul la libertatea religioasă, care este unul dintre drepturile sacre ale omului, înscrise în textele Documentelor internaționale, cu forță juridică obligatorie, printre drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Declarația drepturilor omului, adoptată de Comisia Consultativă franceză, în ședința sa din 10 aprilie 1948, stipula și ea că „libertatea personală de gândire și de conștiință, aceea de a profesa o credință sau de a o schimba constituie drepturi absolute și sacre” (Art. 15)⁸⁴. Același document, din 1948, prevedea că „unul dintre scopurile Națiunilor Unite este de a realiza cooperarea internațională, dezvoltând și încurajând respectul drepturilor omului și al libertăților fundamentale pentru toți fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie” (Préambule)⁸⁵.

Principial, *Declarația universală a drepturilor omului* - adoptată la 9 decembrie 1948, la Palatul Chaillot - nu s-a voit tributară vreunei profesii de credință. Ea a vrut într-adevăr să respecte toate credințele și ideologiile lumii. și, totuși, exegeții avizați ai acestei Declarații au constatat că, inspiratorul ei, René Cassin (1887-1976), considerat chiar „Părintele Declarației universale ale drepturilor omului”⁸⁶, ar fi fost „prea atașat valorilor iudaismului său ancestral, pe care-l regăsea de altfel și creștinismul numeroșilor săi amici și al soției sale, de unde deci și concluzia că *izvoarele* Declarației nu sunt decât cele *iudeo-creștine*”⁸⁷.

Că principiile și valorile spiritualității religioase, iudeo-creștine, stau - fățiș sau tacit – la baza Declarațiilor privind afirmarea și protecția drepturilor omului, nu trebuie să ne surprindă, fiindcă acestea constituie înseși izvoarele gândirii și culturii europene, de sorginte umanistă, care au generat și potențat de altfel și concepțiile despre viață și om din epoca Renașterii, a Luminilor, a Revoluției franceze (1789) etc., culminând cu *Declarația universală a drepturilor omului*, din 1948, și cu *Convenția pentru apărarea drepturilor omului* din 1950. În fine, că la această „moștenire religioasă și umanistă a Europei” face mențiune expresă și textul „Tratatului instituind o Constituție pentru Europa”, adoptat în iunie 2004, ne-o adeverește chiar Preambulul acestuia, unde se precizează „expressis verbis” că, într-adevăr, din această „moștenire” iudeo-creștină, de sorginte umanistă, „s-au dezvoltat valorile universale reprezentate de drepturile inviolabile și inalienabile ale omului, democrației precum și de egalitate, libertate și stat de drept” (Preambul).

În comentariile lor la textul acestui Preambul al „Constituției” europene, constituționaliștii români, avizați, au remarcat și Domniile lor, cu vădită îndreptățire, că și acest text învederează atât „interesul cetățenilor și al societății civile” pentru „chestiunea religiei”, cât și referința sa la „moștenirea valorilor creștine”, recunoscându-se ipso facto „un fapt istoric evident, contribuția creștinătății la civilizația europeană etc.”⁸⁸. Iată, de ce, considerăm că opiniile celor care au solicitat

84. *Ibidem*, Annexe 10, p. 368.

85. *Ibidem*, p. 366.

86. Vezi, M. Agi, René Cassin, *Op. cit.*, p. 11-13.

87. R. P. Riquet, *Les sources judéo-chrétiennes de la Déclaration des droits de l'homme*, în vol. *Actualité de la pensée de René Cassin* (Actes du Colloque International, René Cassin, Paris, 14-15 nov. 1980), Paris, 1981, p. 63.

88. I. Gâlea, M. A. Dumitrașcu, C. Morariu, *Op. cit.*, p. 13.

„eliminarea referinței la valorile creștine” – sau, mai precis spus, la valorile religioase iudeo-creștine, care au temeluit și fasonat spiritualitatea și cultura umnaistă a Europei – „pe motivul necesității eliminării oricărei posibile interpretări în sensul discriminării persoanelor de religie musulmană sau atee”⁸⁹, sunt lipsite nu numai de obiectivitate, ci și de teme istoric.

Orice cunoscător al doctrinei religiei musulmane știe că această „moștenire” spirituală și religioasă, iudeo-creștină, se regăsește exprimată – într-o formă sau alta – atât în textul Coranului, cât și în practica liturgică a cultului musulman. De aceea, după părerea noastră, o referință expresă – în textul Preambulului Constituției europene – și la valorile religiei islamice nu ar prejudicia cu nimic recunoașterea aportului incomensurabil adus de religia iudaică și religia creștină la valorile umaniste ale Europei, ci, dimpotrivă, ar releva mai bine contribuția constructivă și efectivă a celor trei religii monoteiste la fasonarea Europei, din punct de vedere spiritual, religios și cultural, în numele unor principii străbătute în conținutul lor de idei cu o încărcătură de sorginte eminentemente umanistă.

Cât privește o așa-zisă interpretare în sensul discriminării persoanelor „atee”, trebuie spus că acestea nu pot nici ele face abstracție de o realitate istorică irefutabilă, adică de această „moștenire culturală, religioasă și umanistă a Europei”, de sorginte iudeo-creștină, fiindcă, și ele s-au născut și hrănit în duhul ei, chiar și atunci când și-au declarat credința lor doar în puterea propriei rațiuni umane.

Oamenii sunt de obicei înfeudați și redevabili mentalului căruia îi aparțin. Din această gândire captivă nu pot ieși decât apelând atât la sacru, cât și la profan, de unde și cele două manifestări ale gândirii și trăirii umane: religiozitate sau a-religiozitate. De aceea, pentru a da Cezarului ce este al său, și lui Dumnezeu ce I se cuvine, credem că, în textul viitoarei Constituții europene se impune inserția unui adaos, care să precizeze în chip explicit că, de-a lungul secolelor, atei au contribuit și ei, în felul lor, la această „moștenire culturală și umanistă a Europei”. S-ar evita astfel – după părerea noastră – polemici alimentate de opinii sterile, străine de adevărul istoric, care sunt tributare doar unor optici de natură ideologico-partinică din zilele noastre.

Despre globalizare – produs al timpului tehnologic – s-a spus că „... duce lipsă de dimensiunea ei spirituală și verticală, și rămâne un simplu fenomen orizontal, cu conținut pur economic”⁹⁰, și că aceasta n-are „nici o legătură cu cele mai neliniștitoare întrebări: viața de dincolo, transcendența, mântuirea”, încât, metafizicienii au numit-o „un ateism civil, ...”⁹¹. Desigur, afirmația este exagerată, fiindcă, nu puțini sunt adepții acestui proces al globalizării care mărturisesc o credință religioasă (iudaică, creștină, budistă, musulmană etc.) sau sunt creatori și de valori spiritual-religioase.

Un filosof indian, Daya Krishan, scria că „Declarația universală a drepturilor omului, precum de altfel și cea mai mare parte a documentelor emenate de

89. *Ibidem*.

90. D. Popescu, *Op. cit*, p. 35.

91. *Ibidem*, p. 34.

Națiunile Unite, au nevoie de o revizuire fundamentală, fiindcă ea nu este doar rezultatul unui punct de vedere *provincial* asupra problematicii - adică a celui din Occident - ci, născută din al doilea război mondial, ea încarnează de asemenea viziunea lumii propriie *învingătorilor*, o viziune pe care ea încearcă să o țintuiască în primul rând pentru profitul lor”⁹².

Același filosof conchidea că respectiva „cale aleasă de țările occidentale nu este un mod necesar și singura în care umanitatea poate să se angajeze pentru a face să fie respectate aceste drepturi. A venit momentul – scrie D. Krishna – ca instituția Națiunilor Unite să înceteze a fi doar un apendix al Occidentului, și să devină cu adevărat reprezentativă a umanității”⁹³.

Că această “Declarație universală a drepturilor omului” nu face dovada însușirii și exprimării unei concepții ecumenice, adică universale, a drepturilor omului, este un adevăr incontestabil. Într-adevăr, suntem departe de a afla în textul ei înțelepciunea gândirii și vorbirii religioase indiene sau asiatice. Gândirea ei se situează doar în granițele dreptului natural și al cultului rațiunii, impuse de secolul Luminilor și de Revoluția din 1789.

Prin afirmarea acestui cult al rațiunii, s-a neglijat însă latura vieții religioase a omului zilelor noastre și, implicit a lui Dumnezeu, care este „ultimul mister omniprezent”⁹⁴. Or, tot acest cult excesiv în puterea rațiunii a făcut ca această “ultimă taină omniprezentă” să nu fie menționată nici în textul Declarației universale a drepturilor omului.

Convenția europeană a drepturilor omului (Roma, 1950) a fost „primul tratat internațional” care a transformat principiile enunțate de Declarația universală a drepturilor omului (New York, 1948) „într-un tratat care leagă statele contractante”⁹⁵.

Încă din Preambulul acestei Convenții se menționa într-adevăr că respectivele Guverne semnatare, membre ale Consiliului Europei, erau hotărâte să ia “... primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația universală, ...” (Preambul). De altfel, cu prilejul intrării unui Stat în Consiliul Europei, acesta se angajează – printre altele – ca, „printre alte obligații pe care și le asumă, să respecte drepturile omului apărute prin Convenția europeană în materie, adică să asigure, pe plan național, respectul acestor drepturi și să contribuie, pe plan european, la realizarea garanției lor colective instituită prin Convenție”⁹⁶.

92. D. Krishna, *Pour une révision radicale des droits de l’homme: de la nécessité d’adopter une perspective universelle*, în vol. *Agir pour les droits de l’homme au XXIème* (Texte inédits réunis par F. Mayor et R. P. Droit), Éd. Unesco, 1998, p. 151.

93. *Ibidem*, p. 154.

94. B. Rybak, *La philosophie au présent des droits de l’homme*, în vol. *Actualité de la Pensée de René Cassin*, Paris, 1981, p. 70.

95. P. Lepretch, *La Convention européenne des droits de l’homme. Les droits et les libertés garanties par la Convention européenne des droits de l’homme*, în vol. *Droits de l’homme et service social dans l’espace européen de 1992*, Paris, 1992, p. 28-29.

96. C. Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2005, p. 113.

Aceeași Convenție prevedea chiar în primul său articol obligația „înantelor părți contractante” (des Hautes Parties contractantes) de a recunoaște „oricărei persoane (à toute personne) aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții” (Art. 1).

Comentarii avizați ne spun că dispozițiile articolului I al Convenției instituie „... o răspundere internațională a statelor contractante cu privire la obligația de a respecta – sub controlul Curții și al Comitetului de miniștri în privința exercitării hotărârilor acesteia – drepturile și libertățile garantate de Convenție”⁹⁷.

În Protocolul adițional la Convenția europeană (Roma, 1950), semnat la Strasbourg la 6 mai 1963, se preciza că, prin instituirea „Curții europene a drepturilor omului”, s-a oferit posibilitatea ca respectiva „Curte” să acorde „consultanță juridică referitoare la chestiunile privind interpretarea Convenției și a Proto-coalelor adiționale” (Protocol nr. 2, art. 1, 1). Această precizare a fost ulterior reafirmată în textul Protocolului nr. 11, ale cărui dispoziții au intrat în vigoare la 1 noiembrie 1998.

Orice instituție publică și privată, din țările Uniunii Europene, și orice cetățean european pot așadar solicita acestei „Curți” lămuriri, clarificări și precizări doctrinare în privința interpretării corecte a textului Convenției europene a drepturilor omului și a Proto-coalelor sale adiționale.

„Acțiunea de control” a Consiliului Europei pentru „prevenirea încălcării drepturilor omului” este „mai necesară ca niciodată”⁹⁸, și, ca atare, în vederea materializării protecției drepturilor fundamentale, se cere o cooperare între „Curtea comunitară”, „Jurisdicțiile naționale” și „Curtea europeană a drepturilor omului”⁹⁹.

Printre altele, în Protocolul la Acordul general privind imunitățile Consiliului Europei – redactat și semnat la Strasbourg, la 6 noiembrie 1952, – se preciza că “... privilegiile, imunitățile și facilitățile sunt acordate membrilor reprezentanți nu pentru foloasele lor personale, ci în scopul de-a salvagarda exercitarea independentă a funcțiilor lor în cadrul Consiliului Europei” (Art. 5).

Nu de mult, s-a pus în discuție și „regula imunității parlamentare”, care interpelează pe unii dintre membrii Parlamentelor din țările Uniunii Europene în lumina prevederilor Convenției europene a drepturilor omului.

După cum se știe, situația privilegiată de care se bucură în unele țări ale U.E. membrii unei Adunări legislative (Camera Deputaților sau Senat), de a nu fi urmăriți sau arestați fără aprobarea organului parlamentar din care fac parte, a determinat pe unii dintre aceștia să creadă că își pot permite să încalce până și drepturile omului¹⁰⁰ în virtutea acestei imunități parlamentare, de unde, deci, și obli-

97. *Ibidem*, p. 123.

98. A. Drzemczewski, *La prévention des violations des droits de l'homme: les mécanismes de suivi du Conseil de l'Europe*, în *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, XI (2000), nr.43, p. 385-428.

99. P. Pescatore, *La coopération entre la Cour communautaire, les juridictions nationales et la cour européenne des droits de l'homme dans la protection des droits fondamentaux*, în *Revue du Marché Commun et l'Union européenne*, nr. 466, Mars 2003, p. 151-159.

100. Vezi, Fr. Krenc, *La Règle de l'immunité parlementaire à l'épreuve de la Convention européenne des droits de l'homme*, în *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, XV (2003), nr. 55, p. 813-821.

gativitatea Statelor Uniunii Europene de a lua măsurile necesare – în conformitate și cu prevederile Convenției Europene a drepturilor omului – pentru eliminarea eventualelor încălcări sau restrângeri a conținutului acestor drepturi, în exercitarea lor efectivă, săvârșite tocmai de către acești reprezentanți ai popoarelor în Parlamentele țărilor respective.

În ziua de 27 aprilie 1977, Adunarea, Consiliul și Comisia europeană au adoptat o declarație comună, în care au subliniat „importanța primordială pe care o acordă respectului drepturilor fundamentale așa după cum rezultă ele îndeosebi din Constituțiile țărilor membre și din Convenția europeană pentru salvagardarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale” (Art. 1)¹⁰¹.

În mai 1989, Parlamentul european a adoptat o „Declarație a drepturilor și libertăților fundamentale”¹⁰², prin care se exprima „voința sa fermă de a instaura un instrument de bază al Comunității, având un caracter juridic constrângător și care să permită să garanteze drepturile fundamentale”¹⁰³.

În Preambulul Declarației se preciza că „este indispensabil pentru Europa de a afirma existența unei comunități de drept întemeiată pe respectul demnității umane și a drepturilor fundamentale”. Tot în Preambul se spune că „aceste drepturi decurg totodată din tratatele de instituire a Comunităților europene, din tradițiile constituționale comune Statelor membre, din Convenția europeană pentru salvagardarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și din instrumentele internaționale în vigoare și sunt dezvoltate de jurisprudența Curții de justiție a Comunităților europene”¹⁰⁴.

În primul Articol al acestei Declarații se prevede că „demnitatea umană este inviolabilă”, iar în articolul 3 „este interzisă orice discriminare bazată îndeosebi pe rasă, culoare, sex, limbă, religie”. În fine, în articolul 16 se stipulează „dreptul părinților de a asigura educația (copiilor lor) conform convingerilor lor religioase și filosofice”.

Dispozițiile de principiu enunțate de Convenția europeană a drepturilor omului erau deci reafirmate în totalitatea conținutului lor și de Declarația Parlamentului european din luna mai 1989.

La drepturile civile și politice – garantate de Convenția europeană a drepturilor omului – s-a adăugat și un “evantai” de drepturi fundamentale, din domeniul economic și social, reglementate de Carta socială europeană.

*Carta socială europeană*¹⁰⁵, zisă și *Carta de Torino*, care a fost semnată în 1961 de Statele constituante ale Consiliului Europei, a intrat în vigoare în 1965. Textul ei, adus la zi în 1996, a intrat în vigoare în anul 1999.

Despre această Cartă socială – pe care România și-a pus semnătura la Strasbourg, în mai 1997, – s-a spus că ea “trebuie văzută ca o dovadă a înțelegerii ce-

101. Apud Ol. De Schutter et al., *Op. cit.*, p. 433.

102. *Ibidem*, p. 433-441.

103. *Ibidem*, p. 434.

104. *Ibidem*, p. 435.

105. *Vezi, S. Grevisse, La Charte sociale: Rapport Interductif*, în vol. *La Charte sociale européenne* (Éd. J. Fr., A. K. Kombé et St. Leclercq), Bruxelles, 2001, p. 3-9.

rinței potrivit căreia respectarea drepturilor omului nu poate coexista cu sărăcia, cu discriminarea în societate și la locul de muncă, cu lipsa locuințelor, a securității sociale și asistenței medicale”¹⁰⁶.

Printre drepturile asigurate și protejate de Carta socială se află și cele care privesc pe „muncitorii emigranți și familiile lor” (cf. Art 18 și 19), fiind interzisă orice formă de discriminare socială¹⁰⁷, care implică firește și interzicerea discriminărilor pe motiv de religie sau convingere religioasă. Dar, din nefericire, lipsește orice precizare expresă în acest sens, ceea ce arată că, într-adevăr, „Europa socială rămâne încă de construit”¹⁰⁸. De altfel, în comentariile lor la aceste articole, specialiștii români în “Dreptul social comunitar”¹⁰⁹ nu fac nici cea mai mică aluzie la dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor lor în materie de credință, de religie sau de cult religios.

În noiembrie 1968, Adunarea Generală a O.N.U. ratifica Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității.

În decembrie 1973, aceeași adunare Generală adopta Rezoluția 3074 (XXVIII) referitoare la “Principiile cooperării internaționale în ceea ce privește depistarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea indivizilor vinovați de crime de război și crime contra umanității”. În temeiul acestei Rezoluții O.N.U., indivizii vinovați de aceste crime trebuie urmăriți, arestați, judecați și pedepsiți.

Rezoluția prevedea și obligația Statelor de a „coopera în scopul identificării, arestării și judecării celor care au săvârșit asemenea infracțiuni”, și de a nu lua „nicio măsură legislativă sau de altă natură care ar putea să aducă atingere obligațiilor internaționale asumate în legătură cu identificarea, arestarea, extrădarea și pedepsirea persoanelor vinovate de crime de război și de crime contra umanității ș.a.”¹¹⁰.

Această Rezoluție a avut în vedere crima de genocid săvârșită de naziștii germani nu numai împotriva unor grupuri etnice sau rasiale, ci și împotriva unor grupuri religioase. De altfel, potrivit prevederilor articolului II din Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, aprobată și supusă semnării și ratificării prin Rezoluția 260 A (III) din 9 decembrie 1948 a Adunării Generale a O.N.U. și intrată în vigoare la 12 ianuarie 1951, genocid reprezintă și actul săvârșit cu intenția de a distruge în totalitate sau numai în parte, și un grup religios¹¹¹, nu numai unul național, etnic sau rasial.

106. Vezi, I. M. Zlătescu și I. Stoica, *Drepturile omului în pragul mileniului III. Carta socială europeană*, Ed. Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1998, p. 4.

107. Vezi, Fr. Vandamme, *Les droits protégés par la Charte sociale, contenu et portée*, în vol. *La Charte sociale européenne* (Éd. J. Fr., A. K. Kombé et St. Leclercq), Bruxelles, 2001, p. 12-43; Jean-Manuel Larralde, *Charte sociale et Convention européenne des droits de l’homme*, în vol. *La Charte sociale européenne* (Éd. J. Fr., A. K. Kombé et St. Leclercq), Bruxelles, 2001, p. 125-148.

108. Jean-Paul Pancraccio, *Charte sociale et Droit international public*, în vol. *La Charte sociale européenne* (Éd. J. Fr., A. K. Kombé et St. Leclercq), Bruxelles, 2001, p. 194.

109. Vezi, O. Ținca, *Dreptul social comunitar*, Ed. Lumina lex, București, 2005, p. 11.

110. Ov. Predescu, *Op. cit.*, p. 135.

111. *Ibidem*, p. 136.

Această realitate este prevăzută și în Codul penal român, care, în categoria infracțiunii de genocid, incriminează și fapta săvârșită „în scopul de a distruge în întregime sau în parte ... un grup religios ...” (Art. 357).

După Codul penal român, infracțiunile de genocid se pedepsesc „cu închisoare” și „interzicerea unor drepturi” (Art. 357).

La 25 ianuarie 1974, Statele membre ale Consiliului Europei au semnat la Strasbourg „Convenția europeană a ne-aplicabilității termenelor crimelor împotriva umanității și a crimelor de război”.

În Preambulul acestei Convenții se preciza că, pentru Statele semnatare, respectivele „crime împotriva umanității sunt cele mai grave încălcări ale dreptului”, și că „practicile războiului constituie o știrbire gravă a demnității umane”. Totodată, Convenția respectivă făcea referință expresă la „Convenția de prevenire și pedepsire a cimei genocidului”, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 9 decembrie 1948 (cf. Art. 1, 1), la „Convenția pentru ameliorarea condițiilor răniților și bolnavilor de pe câmpul de luptă”, semnată la Geneva, în anul 1949, la „Convenția privind tratamentul prizonierilor de război”, semnată tot la Geneva, în anul 1949, și la „Convenția privind protecția persoanelor civile în timp de război”, semnată în același an și în același loc, adică, la Geneve, 1949 (cf. Art. 1, par. 2 a).

În soluționarea mai multor cauze, atât Curtea Internațională de la Haga, cât și Curtea Europeană, au făcut referință expresă la articolul 7 din Convenția europeană a drepturilor omului, care a consacrat „două principii fundamentale ale oricărei legislații penale moderne: principiul legalității încriminării și corolarul său – principiul neretroactivității legii penale – de la acesta din urmă fiind, totuși, prevăzută o excepție în al doilea paragraf, anume atunci când este vorba de urmărirea și pedepsirea unor crime care, la momentul când au fost comise, independent de dispozițiile legale naționale existente la acel moment, erau – preciza un magistrat român – „crime, potrivit principiilor generale de drept recunoscute de către națiunile civilizate”¹¹².

Pentru instanța europeană, termenul „drept” (law, droit), folosit în Articolul 7 paragraful 1, este echivalentul semantic al noțiunii de „lege”, care se regăsește și în alte dispoziții ale Convenției, a căror interpretare și aplicare „depind de practica autorităților juridictionale”. De aceea, juriștii, practicieni, au ținut să precizeze că acest termen „cuprinde atât normele de drept „de sorginte legislativă”, cât și pe cele jurisprudențiale ...”¹¹³, adică, de interpretare judiciară.

Imprescriptibilitatea crimelor împotriva umanității a fost consacrată prin statutul tribunalului internațional de la Nürnberg, anexă la acordul interaliat din 8 august 1945. Or, în această privință, Curtea europeană a declarat că scopul dispozițiilor cuprinse în articolul 7, paragraful 2, din Convenția europeană a drepturilor omului, a fost tocmai acela de a preciza că textul acestuia nu afectează legile adoptate contra crimelor împotriva umanității¹¹⁴.

112. C. Bîrsan, *Op. cit.*, p. 572.

113. *Ibidem*, p. 579.

114. *Ibidem*, p. 590.

La 17 iulie 1998, reprezentanții a 159 de State participante la Conferința Națiunilor Unite, pentru crearea unei Curți penale internaționale, au adoptat la Roma statutul acestei jurisdicții. Printre actele care angajează responsabilitatea penală, internațională, sunt menționate și crimele contra umanității¹¹⁵.

Despre articolul 7 din Convenția europeană a drepturilor omului, care se referă la posibilitatea judecării și pedepsirii persoanei care s-a făcut vinovată de săvârșirea unor fapte considerate a fi crime contra umanității, penaliștii români, avizați, au spus că acesta nu „contrazice principiul neretroactivității”, și că „dispoziția menționată din Convenția europeană urmărește să prevină și pe viitor săvârșirea unor fapte abominabile care aduce atingere intereselor comunității internaționale”¹¹⁶.

Or, aceste crime contra umanității, - care angajează responsabilitatea penală, internațională, - sunt cele împotriva păcii, împotriva umanității, crimele de război, crima de genocid și crimele împotriva drepturilor omului¹¹⁷.

În doctrina dreptului internațional, aceste crime – și, îndeosebi, crimele de război și cele împotriva umanității – sunt declarate imprescriptibile. Ca atare, făptuitorii lor pot fi urmăriți și judecați oricând, „indiferent de timpul trecut de la comiterea faptelor lor ilicite”¹¹⁸.

Întrunit la Köln, în iunie (3-4) 1999, Consiliul european a hotărât elaborarea unei „*Carte a drepturilor fundamentale a Uniunii europene*”. În hotărârea sa, Consiliul european declara că „respectul drepturilor fundamentale este unul dintre principiile fondatoare ale Uniunii europene și condiția indispensabilă pentru legitimitatea sa”¹¹⁹. Se preciza de asemenea că și „Curtea de justiție europeană a confirmat și definit în jurisprudența sa obligația Uniunii de a respecta drepturile fundamentale”¹²⁰.

La întrunirea de la Tampere (15-16 oct. 1999), Consiliul european stabilea componența echipei de lucru pentru redactarea „Cartei” (șefii de stat și de guvern ai celor 15 țări membre, reprezentanți ai Comisiei europene, Parlamentului european, parlamentelor naționale și observatori din partea celor două Curți de justiție).

În discursul de deschidere a lucrărilor Convenției (17 decembrie 1999), Președintele acesteia, Roman Herzog, declara că „este vorba de un catalog de drepturi fundamentale destinate organelor Uniunii europene”¹²¹.

„*Carta*”, care a fost prezentată Consiliului european la sesiunea de la Biarritz (14 oct. 2000), când a și intrat în vigoare, este considerată și ca o „contribuție efectivă

115. Vezi, *Vers une juridiction pénale internationale permanente*, în Documents d'études. Droit international public, no. 306, édition 1999, Paris, 1999, p. 63.

116. Ov. Predescu, *Op. cit.*, p. 134.

117. Vezi, I. Cloșcă și I. Suceavă, *Tratat de drepturile omului*, Ed. Europa Nova, 1995, p. 231.

118. Ov. Predescu, *Op. cit.*, p. 135.

119. Apud G. Braibant, *La Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne*, Éd. du Seuil, 2001, p. 277.

120. *Ibidem*, p. 277-278.

121. G. Braibant, *La Charte des droits*, Annexe IV, , p. 287.

la constituționalizarea dreptului Uniunii europene”¹²². Carta este deci considerată și ea - ca și Convenția drepturilor omului - un instrument constituțional.

S-a spus că intrarea în vigoare a “Cartei” drepturilor fundamentale a adus după sine întărirea „protecției drepturilor omului în Uniunea europeană”, și că ea “va instaurea noi raporturi între Uniune și State și va chema la o cooperare strânsă între Curtea de justiție a Comunităților europene și Curtea europeană a drepturilor omului”¹²³.

După precizarea dată încă din Preambulul “Chartei”, Consiliul european a elaborat într-adevăr o „Cartă a drepturilor fundamentale ale Uniunii europene”, prin care s-a dorit să se recunoască „drepturile, libertățile și principiile” care afirmă aceste drepturi, și „să întărească protecția drepturilor fundamentale în lumina evoluției societății, a progresului social și a dezvoltărilor științifice și tehnologice” (Preambul).

În Preambulul aceleiași “Carte” se precizează că „popoarele Europei, stabilind între ele o uniune fără încetare mai strânsă, au hotărât să împărtășească un viitor pacifist, întemeiat pe valori comune”¹²⁴.

Care sunt aceste valori comune? Preambulul “Chartei” amintește de „patrimoniul spiritual și moral” al Uniunii europene, dar, precizează că acesta se fundamentează „pe valorile indivizibile și universale de demnitate umană, de libertate, de egalitate și de solidaritate”. Apoi, se adaugă, precizând, că această Uniune „se bazează pe principiul democrației și pe principiul statului de drept”. De aceea, „ea plasează persoana în inima acțiunii sale atunci când înființează cetățenia Uniunii (la *citoyennité de l’Union*) și crează un spațiu de libertate, securitate și dreptate (*justice*)”. Totodată, se stipulează că Uniunea europeană „asigură libera circulație a persoanelor, a bunurilor, a serviciilor și a capitalurilor, precum și libertatea stabilirii (domiciliului)”¹²⁵.

Din același Preambul, aflăm că „prezenta Cartă reafirmă în respectul competențelor și sarcinilor Comunității și a Uniunii, precum și a principiului subsidiarității, drepturile care rezultă îndeosebi din tradițiile constituționale și din obligațiile internaționale comune Statelor membre, a Tratatului privind Uniunea europeană și a tratatelor comunitare, a Convenției europene de garantare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a Chartelor sociale adoptate de Comunitate și de Consiliul Europei, precum și de jurisprudența Curții de justiție a comunităților europene și a Curții europene a drepturilor omului” (Preambul)¹²⁶.

Construcția *culturală și juridică* a Europei a fost și este puternic marcată atât de Convenția drepturilor omului, cât și de “Carta drepturilor fundamentale a Uniunii europene”. Textul Convenției rămâne însă textul de referință principală, pentru apărarea drepturilor omului, în țările Uniunii Europene.

122. H. Dumont et S. van Drooghenbroeck, *La contribution de la Charte à la constitutionnalisation du droit de l’Union européenne*, în vol. *La Charte des droits fondamentaux de l’Union européenne* (sous la direction de J. Yv. Charlier et Ol. De Schutter), Bruxelles, 2002, p. 61-96.

123. Fr. Rigaux, *Conclusions*, în vol. *La Charte des droits fondamentaux de l’Union européenne* (sous la direction de J. Yv. Charlier et Ol. De Schutter), Bruxelles, 2002, p. 261-262.

124. *Charte annotée. Prèambule*, apud G. Braibant, *La Charte des droits*, p. 71.

125. *Ibidem*.

126. *Ibidem*, p. 71-72.

Constituționaliști europeni, de prestigiu, au remarcat faptul că, în unele țări ale Uniunii Europene, „drepturile omului ocupă cel mai adesea un loc supralegislativ, precum de exemplu în Franța, în Belgia sau în Spania, sau doar legislativ, ca în Germania, Italia sau în țările nordice. Uneori, aceste drepturi nu dispun de niciun statut intern și nu pot deci, în principiu, să fie invocate în fața judecătorului intern, fiindcă Convenția, deși a fost ratificată, n-a fost încorporată în dreptul intern. Este cazul Islandei, în timp ce Regatul Unit este în fine pe punctul de a adopta textele necesare integrării”¹²⁷.

Aceiași specialiști au constatat că, în unele țări din Uniunea europeană, nu avem un document constituțional unic. Astfel încât, uneori, dreptul constituțional „*formal*” și dreptul constituțional „*material*” se suprapun „un pic. Pentru alte țări, în schimb (Austria, Finlanda, Suedia), constituția se compune dintr-o pluralitate de documente, dintre care unele dispoziții, care, deși se atașează ideii de drept constituțional material, totuși, în alte țări din Europa continentală ar depinde mai degrabă de un regulament interior, chiar de dispoziții legislative”¹²⁸.

Aceiași juriști au constatat că „astăzi este imposibil să ne dăm seama de dreptul intern al Statelor membre ale Uniunii europene fără să ne referim la dreptul comunitar sau la cel al Convenției europene a drepturilor omului”, și că „ratificarea Tratatului de la Maastricht – scriu constituționaliștii europeni – a permis să luăm cunoștință de importanța sistemelor juridice naționale, în particular, al Constituțiilor”¹²⁹. Or, din textul acestor Constituții ale Statelor membre ale Uniunii europene, putem constata și măsura în care au fost receptate și aplicate prevederile Convenției drepturilor omului, inclusiv deci și cele privind protecția lor juridică.

Textul proiectului Constituției europene, care a fost elaborat în sânul unei „Convenții” de 105 membri, reprezentând organismele Uniunii europene, a fost examinat și aprobat de Consiliul european întrunit la Tesalonic (iunie 2003).

La întrunirea de la Tesalonic (iunie 2003), Consiliul european a adoptat mai întâi cele 59 de articole ale proiectului Constituției europene, apoi a examinat „Carta” drepturilor fundamentale, adoptată în decembrie 2000 la întrunirea de la Nissa. Cei 105 membri ai Convenției – reprezentând organismele Uniunii europene – au hotărât ca textul „Cartei” să fie revăzut în iulie 2003, în vederea aplicării sale. Apoi, textul a fost reexaminat și adoptat în toamna aceluiași an „de reprezentanți ai guvernelor țărilor membre, reuniți în Conferința interguvernamentală pentru a adopta un text definitiv”¹³⁰. Textul respectiv, care avea să constituie de altfel, „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”, a fost inserat în totalitatea sa în Partea a II-a a Constituției europene.

Respectivul text – revăzut de cele 25 de State membre ale Uniunii europene la 15 octombrie 2003 în sânul unei Conferințe interguvernamentale¹³¹ – a fost

127. C. Grwew et H. Oberdorff, *Introduction*, în vol. *Les Constitutions des Etats de l'Union européenne*, Ed. La Documentation Française, Paris, 1999, p. 21.

128. *Ibidem*, p. 7.

129. *Ibidem*.

130. *Ibidem*.

131. *V. G. E. présente sa Constitution à l'Union européenne*, în *La Croix*, luni 18 août 2003, nr. 36606 bis, p. 6.

adoptată în iunie 2004 sub titlul de „Tratatul instituind o Constituție pentru Europa”. Prin acest titlu, s-a încercat depășirea și concilierea unor diferențe de poziție și acceptarea unei soluții echitabile. Principalii actori implicați în promovarea „diferențelor de poziție”, care au fost Franța și Germania, pe de o parte, și Spania și Polonia, pe de altă parte, au fost de fapt cei care au determinat neadoptarea proiectului de Tratat constituțional în decembrie 2003.

Din punct de vedere formal, Constituția europeană „poate fi privită ca un tratat”, dar, „din punct de vedere substanțial, aceasta reprezintă cu adevărat o lege fundamentală, în sensul teoriei clasice a dreptului constituțional – act care reglementează modalitățile de exercitare a puterii”¹³². În cazul de față, avem deci de-a face cu un act constituțional care conferă individualitate și coerență sistemului ordinii juridice comunitare.

Ca Stat participant la Comisia Interguvernamentală, la 29 octombrie 2004, România a semnat și ea – prin reprezentanții săi – Actul final al acestei Comisii, care a adoptat Tratatul constituțional. De unde, deci, și obligativitatea țării noastre de-a armoniza textul Constituției sale la cel al U.E., ceea ce – cu certitudine – se va materializa după aderarea României la U.E. în ianuarie 2007.

„Tratatul instituind o Constituție pentru Europa” prevede că Uniunea Europeană „constituie un spațiu de libertate, securitate și justiție, cu respectarea drepturilor fundamentale, în care se ține seama de diversitatea tradițiilor și a sistemelor juridice ale statelor membre” (Art. III - 257 al. 1).

Prin urmare, și în materie de justiție se respectă diversitatea tradițiilor juridice și a sistemelor juridice ale Statelor membre. Denunțul încălcării Constituției poate fi însă făcut de fiecare dintre Statele membre. Ele pot „sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cazul în care consideră că un alt stat membru nu și-a îndeplinit una din obligațiile care îi revin în temeiul Constituției” (Art. III - 361).

Același Tratat constituțional prevede că, „dacă Curtea de Justiție constată că un membru nu și-a îndeplinit una din obligațiile care îi revin în temeiul Constituției, acest stat trebuie să ia măsurile necesare pentru executarea hotărârii Curții” (Art. III - 362).

Prin „Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului” (Roma, 1950), „Charta drepturilor fundamentale a Uniunii europene” (Cologne, 1999) și „Tratatul instituind o Constituție pentru Europa” s-a adus de fapt o contribuție concretă și efectivă la constituționalizarea dreptului Uniunii Europene, și, ipso facto, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, care au fost percepute și formulate de gândirea juridică europeană în spiritul conținutului marilor principii umaniste, de libertate și dreptate socială, enunțate încă din Antichitate de diverse sisteme filozofice, religioase, politice și juridice.

Prin instrumentalizarea și constituționalizarea acestor drepturi și libertăți fundamentale ale omului, gândirea juridică, europeană, și-a dovedit vocația ei umanistă și și-a arătat măsura posibilităților ei de adaptare la cerințele vremurilor în care trăim.

132. I. Gâlea, M. A. Dumitrașcu, C. Morariu, *Op. cit.*, p. 2.

Marcând o adevărată apoteoză în eforturile ei, seculare, de a înzestra ființa umană, recte, persoana umană, cu instrumentele necesare pentru afirmarea și apărarea drepturilor și libertăților ei fundamentale, această gândire juridică, europeană, rămâne fără îndoială o sursă și o referință de primă mână și pentru gândirea juridică elaborată în școlile de Drept ale Statelor membre ale U.E. De altfel, nu întâmplător un Stat membru al Uniunii europene este acționat în judecată pentru nerespectarea obligației de transpunere a unei legi-cadru¹³³. Or, o asemenea lege – precum, de exemplu, Constituția europeană, – se referă cu osebire tocmai la promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din rândurile de mai sus s-a putut constata că drepturile și libertățile omului au constituit obiect de gândire și reflecție atât pentru filosofi, teologi și juriști, cât și pentru istorici și oameni politici, de unde și caracterul inter și pluri-disciplinar al abordării acestei problematice, care a preocupat omenirea încă din Antichitate.

În această privință, rămân ca mărturii edificatoare atât vechile texte religioase și juridice, cât și manualele, studiile și tratatele juridice, europene, din zilele noastre, care învederează de fapt gândirea juridică europeană privind drepturile și libertățile omului, exprimată în chintesența ei în textul Convenției de la Roma (din anul 1950), al „Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene” (Nissa, 2000) și al Constituției europene (adoptată tot la Roma în anul 2004).

Că în gândirea europeană privind drepturile și libertățile omului, avem de-a face cu un proces evolutiv atât în privința elaborării și exprimării acesteia în cadrul unei terminologii juridice adecvate, cât și al împrăștierei, diseminării și conștientizării ei în rândurile unui larg public – de orientări ideologice, filosofice și religioase diferite – ne stau mărturie numeroasele abordări, constatări și reflecții lăsate de juriștii diferitelor școli de drept, începând cu cele de la Atena, Roma, Beirut și Constantinopol, sfârșind cu cele de la Paris, Roma, Berlin, Bruxelles sau Londra, din zilele noastre.

De la manualul „clasic” de drept, „*Institutiones Justiniani*”, – datorat prestigioaselor școli de Drept roman de la Beirut, Roma și Constantinopol – și până la „*Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*” (Roma, 2004), gândirea juridică europeană a străbătut o cale lungă, nu arareori anevoioasă tocmai în privința definirii și apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Dacă gândirea juridică, europeană, a marcat un real proces evolutiv, aceasta se datorează în primul rând școlilor de Drept din țările Uniunii Europene, a căror contribuție este valorificată din plin și de cele din țara noastră, care, începând cu 1 ianuarie 2007, se regăsește în rândul țărilor care au făcut din drepturile și libertățile omului preocuparea lor majoră, de unde, deci, și obligativitatea noastră de a armoniza cât mai grabnic cu putință legislația românească la principiile legislației Uniunii Europene, pentru ca, în felul acesta, dreptul românesc să rupă pentru totdeauna cu trecutul său din perioada anilor 1948-1989, și să se înscrie astfel în spațiul autentic al gândirii juridice europene, în care omul rămâne măsura tuturor lucrurilor.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE V. DURĂ

133. *Ibidem*, p. 342.

“REFRIGERIUM” ÎN MITOLOGIA DACO-GEȚILOR ȘI ÎN ISTORIA POPORULUI ROMÂN – Decebalus per Scorilo –

De origine latină, termenul “*refrigerium*” (*refrigero*, -are” – a se răcori, a se răci) este legat de practicile ritualului funerar, care se întâlnesc la toate popoarele, din timpuri imemorabile.

În revista “Zalmoxis” (I, 1938, p.20), Mircea Eliade a publicat în limba franceză un articol: *Locum refrigerii...*, în care, recenzând lucrarea arheologului francez André Parrot, *Le “Refrigerium” dans l’au-delà* (Paris, 1937) a adus în plus importante considerații și referințe privind valoarea documentară ce o reprezintă “*refrigerium*” în istoria religiilor.

Lucrarea recenzată cuprinde, în patru capitole, concepțiile despre “*refrigerium*”, în lumea Babilonului, în Anatolia și Siria, în Palestina, în Egipt și în paleocreștinism, care se rezumă la constatarea că în toate religiile s-a purtat o deosebită grijă ca sufletul defunctului să nu sufere de sete în lumea “de dincolo”, setea fiind cea mai chinuitoare durere din cele îndurate de om. Cum defunctul urmează, în credințele popoarelor, existența sa terestră și în lumea de dincolo, trebuia să i se asigure mijloacele necesare, concrete sau simbolice, din această viață. Lucrul cel mai imperios care trebuie asigurat defunctului era ca el să nu sufere de sete. Libațiunile au avut în Mesopotamia, și mai ales în Egipt, o mare importanță pentru viața “post mortem”. În Mesopotamia și în Egipt, mai ales, se construiau mici conducte sau fântâni pentru a facilita dirijarea apei de la orice distanță posibilă spre fundalul mormintelor.

Acest “abrevage” (adăpare, răcorire), menționează Mircea Eliade, este cunoscut de mult că are un sens religios, apa fiind considerată substanța vitală prin excelență, iar cel care “bea” participă la realitate, la viață.

După André Parrot, care insistă asupra importanței concrete a elementului “abrevage”, infernul, ca și pământul celor în viață, este o regiune cu mari călduri, și apa este necesară vieții fizice, ca să fie întreținută și prelungită la infinit. Această credință se constată în special la popoarele ce locuiesc în țări însorite și în deșerturi. Oamenii și-au reprezentat întotdeauna infernul ca totalitatea suferințelor pământești.

Referindu-se la creștinism, André Parrot menționează locul cunoscut din parabola Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr (Luca 16, 14-31), când bogatul nemilostiv chinându-se în iad “*a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui. Și El, strigând, a zis: Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie*” (Luca 16, 23-24) (“*Elevans autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu eius, et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*”).

În legătură cu această pericopă evanghelică s-au formulat și rugăciunile la pomenirea sufletelor morților, ca și rânduiala creștină de a împărți apa pentru morți. În cultul catolic, în cadrul *missei* se rostește rugăciunea de iertare: “Ipsis Domine et omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis et pacis, ut indulgeas, deprecamur”. În cultul ortodox, rugăciunea de iertare are formularea: “Însuși, Doamne, odihnește sufletul adormitului (N) în loc luminat, în loc de verdeață, în loc de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea și suspinarea”. În limba română “locum refrigerii” este redat prin expresia “loc de verdeață”, care trimite, după părerea noastră, la cunoscutele Câmpii Elizee.

În folclorul tradițiilor religioase, menționează Mircea Eliade, se disting două stadii în condiția “post mortem”: *supraviețuirea* și *nemurirea*. Sufletul defunctului “supraviețuiește” câtva timp (până la o nouă încarnare, până la o ultimă judecată), după care el ori piere, ori își câștigă, ca în creștinism, *nemurirea*. Dar, supraviețuirea sufletelor semnifică în aproape toate religiile prelungirea larvară a existenței umane “care este dureroasă”, “dramatică”. Aceste “suferințe” și aceste “drame” sunt exprimate întotdeauna în termenii experienței umane în modul cel mai concret. În nordul Europei, de exemplu, unde suferința umană se traduce în termenii “temperaturii scăzute” (frig, ger, mlaștină înghețată), numele infernului este “gwern” (mlaștină) și cele mai frecvente epitete sunt: “oer”, “oerfel” (frig) sau “rhew” (gheață).

În timp ce în Orient și în Europa sud-estică cultul morților este bogat în libațiuni răcoritoare, scandinavii cunosc o Walhalla, unde războinicii morți se încălzesc bând licori amețitoare, servite de Walkyrii.

Citând pe Ananda Coomaraswamy¹, care a arătat, pe baza unei bogate documentații arheologice și literare, valorile simbolice și metafizice ale apei în cultura indiană și indomesopotamiană, Mircea Eliade reține observația că defunctul se reîntoarce într-un stadiu larvar foarte apropiat celui al “seminței”. Aceasta nu însă în sensul concret, agricol, cum se întâlnește în Egipt, sub influența religiei asiriene. În afară de sensul agricol, pe care îl au libațiunile funerare în unele religii, se poate vorbi, afirmă Mircea Eliade, de stadiul larvar într-un sens mult mai general. Defunctul se întoarce într-un stadiu amorf (cu excepția “eroilor”, morții pierd memoria, “personalitatea”, ex. Odiseea XI). Din această rațiune, poate, se obișnuiește înmormântarea defunctului în unele locuri și gol, dezbrăcat, adică liber de toate “formele”, de toate “limitele”. Solidarizarea magică sau mistică (ex. botezul, în semnificațiile sale precreștine, de inițiere) a omului cu apa, îi conferă posibilitatea nouă de “germinare” într-o “nouă naștere”.

Apa are pretutindeni acest sens general de stadiu primordial, bogat în virtuți generative. Apele au precedat creația. Cosmosul e prima formă pe și deasupra apelor (ex. Simbolul lotusului în iconografia indiană). Defunctul poate fi considerat, deci, ca o reîntoarcere la unele stadii amorfe. În momentul decesului, corpul și apoi sufletul omului se detașează definitiv pentru a se întoarce la stadiul său preformal. Libațiunile funerare au ca scop să faciliteze și să asigure această dez-

1. A.Coomaraswamy, *Yaksas*, part.IX, Washington, 1931, p.62-63.

integrare a defunctului în condiția primordială, amorfă “virtuală” pe care o simbolizează apa. Această dezintegrare este compensată printr-o nădejde pozitivă de o mai bună integrare în Osiris, Adonis, Dionisos etc., realizând un stadiu supra-personal. Această *supraviață* nu mai este nici adevărată moarte și nici nemurire. În sens magic, apa, care calmează setea defunctului, oprește experiența sa, îl ajută să moară în mod real, să se detașeze definitiv de condiția umană (p. 207). În condiția umană, suferința, într-un cuvânt, toată “experiența” trăită în istorie, a fost peste tot exprimată prin *sete*. Mesajele religioase au liniștit, au potolit setea de viață a oamenilor. Culmea suferinței umane a fost întotdeauna exprimată prin “*sete*”. Omul a suferit întotdeauna, fiind însetat de adevăr, de bine, de frumos și iubire, de Dumnezeu. Apa, în semnificația sa mitică, readuce pe om la un stadiu de nediferențiere, amorf, de “sămânță” și îl ajută să se nască din nou, îl liniștește și-i oprește în acest stadiu durerea sa. Se poate spune, fără paradox, afirmă Mircea Eliade, că numai după ce a ajuns în “refrigerium” și s-a adăpat până la sațietate, defunctul moare în mod real (p. 208). Raportând cele expuse de Mircea Eliade la doctrina creștină, amintim de citatul din Evanghelia lui Ioan 12, 24, înscris și pe soclul statuii lui Dostoievski din cimitirul mănăstirii Uspenski din Sankt Petersburg: “*Adevăr, adevăr zic vouă: bobul de grâu, când cade în pământ, de nu va muri, rămâne singur, iar dacă va muri, multă roadă va aduce*”.

Acesta este cadrul larg al problemei “refrigerium” în istoria religiilor. În acest cadru, care este specificul propriu raportat la spațiul românesc, adică la mitologia și istoria poporului român? Un studiu consacrat acestei teme se impune², fiind legat de unele aspecte discutate ale mitologiei și istoriei vechi a poporului român, după cum vom arăta în continuare.

Vom aduce în discuție, mai întâi, folosirea apei în ritualul funerar la poporul român cu semnificația ce se desprinde, în legătură și cu unele descoperiri arheologice geto-dace despre care se poartă încă discuții.

Apa este folosită în ritualul funerar la români, care privește mai întâi persoana defunctului, din momentul decesului și pe o perioadă, de obicei până la 7 ani și apoi este folosită pentru grupul defuncțiilor pe familii, pe neamuri, la sărbători anuale, care le sunt consacrate în mod special, numite “sâmbetele morților” sau “sâmbetele moșilor” cunoscute cu numele de “moși”, pe anotimpuri, moșii de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă.

Cum afirmă F. Cumont, “nimic nu este mai tenace decât concepțiile referitoare la cultul morților, nimic nu se conservă cu mai mare persistență de-a lungul generațiilor ca obiceiurile funerare. Continuitatea este asigurată”³. Acest adevăr al continuității românești se oglindește cu evidență în cultul funerar la poporul român, în care “apa” ocupă un rol primordial.

2. Pr. Ion Ionescu, “*Refrigerium*” în mitologia românească, în “Glasul Bisericii”, nr. XI-XII (1988), nr. 6, p.151-162.

3. P. Cumont, *Lux perpetua*, Paris, 1949, p.11.

Referindu-ne la actele individuale în ritualul de înmormântare, amintim că atunci când cineva a decedat, i se face îndată “scăldatul”. Ca și apa de botez, apa aceasta se aruncă la un loc curat, de obicei pe iarbă sau în grădina de flori.

În Transilvania, mă refer în special la ținutul Zarandului, la satele de pe Valea Crișului Alb: Blăjeni, Buceș, Mihăeni, După Piatră, Zdrapți și altele, de unde am cunoștințe personale din anii 1943-1946, slujba înmormântării se oficiază în casa decedatului și începe cu sfințirea apei, “sfeștanie”. Preotul stropește cu agheasmă casa, coșciugul, mortul și pe cei de față, amintind vechile lustrații, după care urmează slujba înmormântării, iar la sfârșit are loc “masa de despărțire”, “pomana mortului”, amintind de “ospățul funerar”. În timpul mesei, pe coșciug se pune o oală cu apă proaspătă și o strachină de mâncare, de obicei cu varză fiartă. La cimitir, oala cu apă și strachina cu mâncare sunt așezate în mormânt. Este de reținut că ceașca și strachina se întâlnesc în necropolele geto-dacilor până astăzi și ele simbolizau “obiecte sacre cu care decedatul trebuie să participe la ospățul nemuririi în cer”⁴. Pe drum, de la casa mortului și până la cimitir, cum menționa din această zonă de pe valea Crișului Alb, din Zarand, în secolul trecut și Teofil Frâncu, în *Răspunsuri la chestionarul istoric, partea a II-a, Transilvania – Banat*, al lui Nicolae Densușianu⁵, acolo unde se fac opririle, de obicei la răspântii sau în fața troițelor și când preotul rostește “ectenă de morți” și citește Evanghelia, se varsă apă la fiecare oprire, iar o femeie care poartă în desagi colăcei cu un număr impar, numiți pisărași, îi împarte la copii, cu câte un ban “să aibă mortul pentru trecerea vănilor”. Totodată, se duce și o oală cu apă sfințită la sfeștania din casă și acolo unde preotul se oprește și citește *Evanghelia*, oala se pune la picioarele mortului și stropește de obicei în cele patru puncte cardinale, boii din jug și coșciugul mortului. Când se ajunge la mormânt, oala se pune în mormânt. În alte părți, și aceasta aproape pretutindeni în țară, pe drumul spre cimitir, unde sunt cișmele, se lasă să curgă apa până trece cortegiul mortuar, iar unde sunt puțuri sau fântâni se scoate apă, se toarnă în jgheab și se varsă pe drum înaintea cortegiului mortuar. Se obișnuiește ca și peste pământul acoperit să se toarne la sfârșit câte o oală cu apă, cu formula “să fie de pomenirea sau de ușurarea sufletului lui (N)”.

Gh. F. Ciaușanu menționa datina în Oltenia de a se purta o oală cu apă proaspătă înaintea celui mort, datină pe care o aveau și românii⁶. Folosirea apei în asemenea momente, cu sensul mitologic de a potoli setea sufletului drumețului fără întoarcere, este atestată în numeroase culturi⁷ și ea s-a aflat și la romani, ca și la geto-daci, și până astăzi la urmașii lor⁸. Cum credința este “atât de frecventă că sufletul morților umblă șase săptămâni de zile în jurul casei”⁹, urmașii mortului au grijă, cum spunea Teodor Burada¹⁰, ca trei seri de-a rândul să aprindă tă-

4. Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, București, 1985, p.175.

5. Academia Română, mss 14554, f.121-127.

6. Gh.F.Ciaușanu, *Superstițiile poporului român*, București, 1914, p.198.

7. Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, 1986, vol.II, p.189.

8. Valeriu Sârbu, *Rituels et pratiques funéraires de Géo-Daces, II-e siècle av.n.ère.- I-er, de n.è.*, în “Dacia”, XXX, 1-2, 1986, p.91-108.

9. Gheorghe Vrabie, *Folclorul*, București, 1970, p.272.

10. Teodor T. Burada, *Datinile poporului român la înmormântare*, Iași, 1882, p.46.

mâie în locul unde mortul și-a dat sufletul și să pună acolo și o ulcică cu apă sau vin, o bucată de pâine și toiagul aprins, adică lumina de ceară, împletită, cât statul mortului. În alte părți din țară, ulcica cu apă și ceva mâncare se pun zilnic, fie la streășina casei, fie la geam sau chiar după ușă timp de 40 de zile. În unele părți din Transilvania, după înmormântare, rude ale mortului se duc dis-de-diminează la mormânt și-l stropesc cu apă adusă dintr-un ulcior sau doniță, îl tămâiază și apoi aprind “privighetoarea” sau toiagul de ceară¹¹. De fapt, acest obicei, din câte cunoaștem, se practică și în județele Argeș, Olt, Vâlcea, Gorj și Mehedinți. O practică legată de cultul morților la români în legătură cu “refrigerium” este “slobozirea apelor”, cunoscută din descrierea amănunțită a folcloriștilor noștri încă din secolul trecut, în special de Simion Florea Marian¹² și Teodor T. Burada¹³. Simion Florea Marian arată că la români este datina ca, în aceeași zi în care s-a făcut înmormântarea și anume nemijlocit după comandare, să se rânduiască o fată ca să ducă apă pe la case în decurs de șase săptămâni pentru sufletul celui mort.

Această aducere sau cărare de apă se numește cu un termen poporal “slobozirea apei sau a apelor”¹⁴.

De fapt, ducerea apei, numită în popor “căratul apei” și “slobozitul apelor” sau “dezlegarea apei”, care are loc cu un ceremonial aparte la 40 de zile după deces, sunt două momente distincte.

Fata care și-a luat misiunea să care apa mortului șase săptămâni are grijă, spune S.Marian, ca fiecare găleată de apă să fie însemnată pe răboj (astăzi se obișnuiește hârtia și creionul, n.n.), până se îndeplinește numărul de 80 (azi se obișnuiește nr. de 40, n.n.), cât are datoria să ducă.

Când s-au împlinit cele șase săptămâni, și anume în ziua când se face a doua pomană pentru mort, de obicei sâmbăta, “mama, sora, vara sau o altă femeie a casei ia o azimă de pâine caldă, un cocoș negru sau o găină neagră, cărbuni de foc într-un ciob, peste care se pun câteva boabe de tămâie, precum și o basma sau un testimel în care se pun la un colț câțiva bani, iar la altul o lumânare de ceară și se duce la fântână (sau la cișmea, la un puț, la o apă curgătoare, n.n.). În locul basmalei sau testimelului, se ia o pânză pentru o rochie sau fustă, după posibilitățile urmașilor decedatului. Fata care a cărat apa mortului se duce mai înainte la fântână și umple jgheabul cu apă sub motivul că dacă cumva s-o mai fi uitat vreo găleată, să fie umplută acum. Femeia de casă, venind la fântână, se așază la marginea jgheabului cu apă, iar partea opusă, adică în cealaltă parte a jgheabului, stă cărătoarea și martora sa”, care o întreabă de 3 ori dacă a adus cele 80 de găleți (sau 40) de apă și aceasta răspunde că le-a adus, și la întrebarea cu ce dovedește, aceasta îi arată răbojul pe care le are însemnate și le numără, iar la sfârșit frânge răbojul și-l aruncă pe apă. “Când isprăvește cu mărturisirile, tămâie apa de trei ori

11. *Ibidem*, p.47.

12. Simion Florea Marian, *Înmormântarea la români*, București, 1892.

13. Teodor T. Burada, *op.cit.*

14. Simion Florea Marian, *op.cit.*, p.396.

și dă cărătoarei obiectele mai sus arătate”¹⁵. Acolo unde sunt ape curgătoare, răbojul frânt, de care se lipește o lumânare, în alte părți, într-un ciob de oală, strachină de pământ sau alte obiecte plutitoare în care se adaugă și un colăcel, se rânduiește celui decedat și se lasă în curgerea apei, numită și “apa sâmbetei”. Cere-monialul este însoțit adesea și de bocet, ca în Oltenia, de exemplu și în Banat, de unde T. Burada ne-a păstrat un emoționant bocet din com. Piciniș¹⁶.

În unele părți ale Transilvaniei, menționează T. Burada, “pentru ca mortul să nu pătimizească de foame și de sete pe cealaltă lume, este asemenea datină ca să se dea de pomană apă, care o cară câte o femeie în numele lui, de la vreo fântână la o casă, în timp de un an”¹⁷.

În Munții Apuseni, după înmormântare, moștenitorii mortului “cară pausu timp de șase săptămâni și, în fiecare zi, duc apă într-o doniță sau urcior, pe care îl pun în drum pe unde nu e apă, ca să bea trecătorii”¹⁸. T. Burada adaugă: “Pe la multe case, care sunt la drum, am văzut în călătoria mea prin munți, spre orașul Abrud, agățate ulcioare nouă pline cu apă, pentru ca trecătorii să aibă ce bea și, întrebând pe bătrâni pentru ce fac aceasta, mi s-a răspuns că pentru sufletul mortului”¹⁹.

Am constatat și personal cele relatate de T. Burada în vara anului 1943, în com. Blăjeni, satul Criș, jud. Hunedoara²⁰, cum pe tulpina unui cireș rotat de la marginea drumului satului, încărcat de cireșe coapte, era agățată o doniță cu apă de izvor proaspătă și deasupra ei era bătută în cuie o tăbliță de scândură de brad pe care era scris cu creion chimic, vizibil, invitația de a servi cireșe și rugămintea: “Pomeniți pe părinții noștri, Ion și Florie”. Asemenea datină era folosită și în comunele vecine din ținutul Zarand.

Am căutat să prezint aceste datini, fiindcă ele ne ajută să înțelegem o dezbătută problemă arheologică, interpretarea inscripției de pe vasul de lut de la Grădiștea Muncelului (Sarmizegetusa Regia): *Decebalus per Scorilo*.

Traducerea în limba română a inscripției respective de pe vasul descoperit în săpăturile arheologice din 1954 la Grădiștea Muncelului, de sub conducerea lui C. Daicoviciu, constituie încă o problemă controversată, cum o dovedește ultimul cercetător al problemei, D. Protase²¹, care afirmă că “mult discutata inscripție-ștampilă este de citit *Decebalus per Scorilo* (fecit) – Decebal prin Scorilo (a făcut

15. S. F. Marian, *op.cit.*, p.396.

16. T. Burada, *op.cit.*, p. 50: “Ce stai cu fața-n ceri/și cu spinarea-n mări?/Zorile s-au revărsat,/Tu la noi n-ai mai cătat,/Stelele toate-au pierit,/Soarele a răsărit,/Tu nimic n-ai grăit./Noi la tine ne uităm/și ție noi ne rugăm/Să scoți o vorbuliță/Din a ta guriță/Ori ești tu mânios,/ Ori ești tare fălos,/ Că tu cu noi nu vorbești/și nu ne privești?/Pân’ și floarea soarelui,/Ce-i podoaba raiului,/Către soare se întoarce/ș-apoi după el se duce./ Soare, soare, mă rog ție,/Mie să-mi stai mărturie,/C-am să-i slobod apele/și să-i dau luminile,/Să-ș plătesc și vămile!”.

17. *Ibidem*; S. Marian, *op.cit.*, p. 398.

18. S. Marian, *op.cit.*, p.398.

19. T. Burada, *op.cit.*, p.50-51; Teoful Frâncu, *op.cit.*

20. Pr. I. Ionescu, *Din însemnările unui preot din munții Apuseni*, în “Telegraful Român”, nr. 37-38, 9 nov. 1947, p. 2-3.

21. D. Protase, “*Decebalus per Scorilo*”, în *lumina vechilor și noilor interpretări*, în “Thracodacica”, tom VII, 1986, nr.1-2, p.146-153.

vasul)”²². După cum s-a observat încă de la descoperirea și publicarea descoperirii lui, el nu avea caracter utilitar, ci unul de cult²³. După Constantin C. Petolescu, vasul “servea fie la îndeplinirea unui ritual legat de cultul morților, fie mai degrabă drept capac de urnă funerară”²⁴. În legătură cu descoperirea vasului, Ion H. Crișan a arătat că: “În clădirea poligonală de la Grădiștea de Munte s-au descoperit două vetre de foc. Una dintre ele avea suprafața ornamentală cu două cercuri concentrice adâncite și în jurul ei s-au găsit fragmentele vasului cu inscripția “Decebalus per Scorilo”. Atât vasul cât și vatra trebuie să fi avut un rol de cult”²⁵. Precizarea este importantă, ca și mențiunea că în jur nu s-au găsit urme de urnă, ca vasul să fi putut servi de “capac”. Vasul, având un caracter de cult, este firesc ca și inscripția de pe el să fi avut un caracter tot de cult, o inscripție votivă, cu înțelesul votiv, cum am căutat să arătăm și cu alt prilej²⁶. Forma vasului este a unei mari pâlnii conice, asemănător cupelor de argint dacice, cu vârful ascuțit și cu gura foarte largă, având muchia buzei mult îngroșată și rotunjită, înalt de 0,73 m, diametrul gurii 1, 26 m, diametrul bazei 0,06 m, grosimea bazei de 0,06, cu patru orificii care străpung baza buzei. Sub buză au fost aplicate pe pasta crudă, înainte de ardere, patru ștampile în relief, așezate simetric la distanța de 0,45 m una de alta. ștampilele sunt alcătuite din două părți deosebite. Pe una se citește în caractere latine (răsturnate) numele DECEBALUS (într-un cartuș), iar pe cealaltă (în alt cartuș) PER SCORILO. Vasul nefiind întreg, din cele patru ștampile s-au păstrat numai două părți întregi, iar din a treia numai prima parte: DECEBALVS. Lipsește porțiunea unde în mod natural ar fi trebuit să fie cea de-a patra pereche de ștampile.

Pentru vasul cu inscripție descoperit la Grădiștea Muncelului și datat din a doua jumătate a secolului I d.Hr., cum afirmă arheologul I.H.Crișan²⁷, nu se cunoaște, deocamdată, nici o analogie în ceramica daco-getică, atât din interiorul, cât și din afara arcului carpatic, încât poate fi socotit un *unicum* în cadrul ceramicii daco-getice. Forma lui se întâlnește în lut sau în argint în tezaurele dacice, însă în proporții mult mai mici. Vasul de la Grădiștea Muncelului nu se întâlnește nici în cadrul repertoriilor de formă ceramice grecești, celtice sau romane ce se cunosc, ceea ce dovedește că este un produs propriu și specific al daco-geților. Dimensiunile mari ale vasului, ca și forma sa, care nu poate sta în picioare decât

22. *Ibidem*, p.152.

23. C. Daicoviciu, SCIV, 6, 1955, p.203; Idem, în *Istoria României*, I, p. 329; H. Daicoviciu, *Portrete dacice*, București, 1984, p.111; Ion Horațiu Crișan, *Spiritualitatea geto-dacilor*, București, 1986, p.428.

24. C. Petolescu, *Decebal, regele dacilor*, în “Arhivele Olteniei”, 1989, 6, p.8.

25. I. H. Crișan, *op.cit.*

26. Pr. I. Ionescu, *Interpretarea inscripției epigrafice de pe vasul de lut de la Grădiștea Muncelului (Sarmizegetusa Regia). “Decebalus per Scorilo”*, în “Glasul Bisericii”, an XXXVII (1978), nr. 5-6, extras; idem, în “Noi Tracii”, 1978, nr. 51, decembrie, p. 1-9; în “Noi Tracii”, 1988, nr.169, decembrie, p. 5-7, unde s-a transcris greșit: “Decebalus pro Scorilo”, în loc de “Decebalus per Scorilo”.

27. I.H.Crișan, *Ceramica daco-getică. Cu specială privire la Transilvania*, București, 1969, p.190; Idem, *Origini*, București, 1977, p.157-160.

cu ajutorul unui suport, duc la concluzia că vasul a constituit o piesă rituală, în legătură cu religia dacilor²⁸, neavând o utilizare practică în viața cotidiană și “este posibil ca tocmai datorită utilizării lui în legătură cu cultul religios să fi fost și șampilat”²⁹.

Vasul cu inscripția șampilată a stârnit interes, discuții științifice și controverse, care nu sunt încă încheiate.

Încercările de interpretare și de “traducere” a acestei formule epigrafice se grupează în jurul a două soluții în ceea ce privește idiomul în care este redactată și scrisă șampila: daco-getică, cu traducerea “Decebal, fiul lui Scorilo”, acest Scorilo fiind identic cu Coryllus, menționat de Iordanes în lista distinșilor daci³⁰ și cu Scorylo, dux Dacorum, menționat de Frontinus³¹, traducere făcută inițial de C. Daicoviciu, acceptată apoi și de alți istorici și filologi³², care consideră cuvântul “per” a fi de origine dacică, înrudită cu latinescul “puer”, și care se întâlnește într-o serie de nume traco-dacice. Acceptată un timp, ipoteza daco-getică a fost respinsă de alți istorici, care au considerat-o romano-latină, un text epigrafic integral latinesc, având deopotrivă romane și scrierea (literele) și conținutul lingvistic, fiind vorba de o marcă de olar, Decebal (eventual identic cu regele) ar fi fost proprietarul unui atelier în care a fost confecționat vasul, iar Scorilo un meșter ceramist, considerat de unii ca probabil un sclav meșteșugar (sau libert), un *figulus*³³, modelul fiind șampilele în cartuș, de pe așa-zisele vase aretine

28. C. Daicoviciu și colabor., în “*Studii și cercetări de istorie veche*” (SCIV), 1955, VI, 1-2, p.203; C. și H. Daicoviciu, *Sarmizegetusa. Cetățile și așezările dacice din Munții Orăștiei*, ed. a II-a, București, 1962, p. 30; C. Daicoviciu, *Sarmizegetusa. Cetățile și așezările dacice din Munții Orăștiei*, ed. a II-a, București, 1962, p. 30; C. Daicoviciu, *Dacica*, Cluj, 1969, p. 78; *Istoria României*, I, 1969, p. 284.

29. I.H. Crișan, *Ceramica daco-getică*, p.190.

30. Iordanes, *Getica*, 73-74, 76-78.

31. Frontinus, *Strategemata*, X, 10, 4; I. Russu, *Daco-geții în Imperiul roman*, București, 1980, p. 55.

32. C. Daicoviciu și colab., în “SCIV”, 1955, VI, 1-2, p.203; idem, *Dacica*, Cluj, 1969, p.78; *Istoria României*, I, 1969, p.204; H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Cluj, 1972, p. 99-100; idem, *Dacii*, București, 1972, p.172; cf. I. H. Crișan, *op.cit.*, p.185-190; I. Glodariu, *Relațiile comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1972, p. 99-100; idem, *Dacii*, București, 1972, p.172; cf. I. H. Crișan, *op.cit.*, p.185-190; I. Glodariu, *Relațiile comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1972, p.168; I.I. Russu, *Limba traco-dacilor*, ed. a XX-a, București, 1967, p.115; idem, *Die Sprache der Thrako-Daker*, București, 1969, p.139; Vlad Georgiev, *Trakus-kiist ezik (Le langue thrace)*, Sofia, 1957, p.25-26. Lingvistul bulgar D. Decev a scris înainte de descoperirea inscripției că “fiu” trebuie să se fi zis în limba dacă: “per”, fără a motiva afirmația. A se vedea “Magazin istoric”, 1967, 6, p.91; D. Macrea, *Probleme ale structurii și evoluției limbii române*, București, 1982, p.37: “cuvântul “per” fiind același cu cuvântul “puer” din latină”. A se vedea și Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, București, 1986, p.209.

33. I. I. Russu, *Scrierea greacă și latină în Dacia preromană. (Regele Thiamarcos, Decebalus și Scorilo)*, în “Anuarul Institutului de istorie și arheologie”, Cluj-Napoca, XIX, 1976, p. 45; Idem, *Die griechische und lateinische Schrift in vorromiechen Dakien*, în “Epigraphica”, București, 1977, p. 33-50.

romane și în așezarea de la Grădiștea Muncelului, întrucât influența romană pătrunsese de mult pe teritoriul Daciei³⁴.

I. Russu afirmă: “Prima eventualitate (text în “limba geto-dacică”) azi nu mai este luat în considerare, lipsită fiind de bază științifică și comparativă, ca un produs de iz romantic al primei entuziasmări a descoperirilor... Dacă se poate admite că Decebalus era subiect al foarte scurte și eliptice “propoziții epigrafice” daco-romane, aceasta ar fi de întregit “Decebalus (fecit) per Scorilo”). Nepotrivirea cazului cerut de “per” (care se construiește cu acuzativul în latina corectă “clasică”), aici în mod greșit numele este pus la dativ-ablativ (“Scorilo” dacă nominativul lui era în “-us” și nu e nominativul în “-o”, la decl. a III-a), nu poate să constituie o piedică în calea considerării întregii inscripții cu un text integral latinesc”³⁵.

K. Horedt a admis că pentru caracterul latin al inscripției de la Grădiștea Muncelului pledează și literele latine și terminația latinizată a numelui lui Decebal. În această situație “per” înseamnă “prin” și indică lucrarea vasului *prin olarul Scorilo*, care știa de undeva că romanii obișnuiau să ștampileze vasele în acest fel. Pe baza analogiilor romane, concludă K.Horedt, inscripția s-ar putea traduce astfel: “(Oficina regelui) Decebal. Prin Scorilo (a fost lucrat vasul)”. Se ivește, însă, dificultatea că numele lui Scorilo nu stă la acuzativ, cerut de prepoziția “per”, dar nici la genitiv, cum ar trebui să fie, dacă în limba dacică “per” ar însemna “fiu”. Punctul vulnerabil al argumentației, în ipoteza că inscripția ar fi latină, subliniază K. Horedt, este deocamdată faptul că în locul obișnuitului “fecit” se folosește “per”³⁶. C. C. Petolescu traduce inscripția cu *Decebalus pentru Scorilo* și o pune în legătură cu ritualul de înmormântare la geto-daci³⁷. Traducerea prepoziției “per” cu “pentru” a fost respinsă de la început, ca arbitrară, de C. Daicoviciu ca și de H. Daicoviciu, care au respins și traducerea cu “prin”, din motive gramaticale, fiindcă această prepoziție cere acuzativul, ca și din cauza lipsei unor analogii convingătoare³⁸.

34. *Istoria României*, I, 1960, p.329; D. Berciu, *Scriere cu litere latine în complexul dacic la Ocnița (Ocnele Mari), jud. Vâlcea*, în SCIV, 1973, 24, p.611-618; idem, *Unele probleme ridicate de recentele descoperiri arheologice la Ocnița-Vâlcea*, în “Revista Muzeelor și Monumentelor”, 1977, 4, p.55-57; Gheorghe Popilian, *Ceramica română din Oltenia*, Craiova, 1977, p.150.

35. I. I. Russu, *Scrierea greacă și latină în Dacia preromană*, p.45-46; Teza lui I. I. Russu, cu traducerea propusă, *Decebal (a făcut vasul) prin Scorilo* a fost admisă și de I. H. Crișan, în “Origini”, p.158-159 și de prof. D. Protase: *Decebal prin Scorilo (a făcut vasul)*, în “Thracodacica”, tom VII, 1986, nr.1-2, p.152. Se aduce în sprijinul traducerii și inscripția de la Ocnița: βασιλεὺς θιαμάρκος ἐποίει – *regele Thiamarcos a făcut (vasul)* D. Berciu, *Buridava dacică*, București, 1981, p.137-140. În realitate, considerăm că aici textul se referă la o danie făcută de regele Thiamarcos și nu la confecționarea vasului, trad. ar fi: Thiamarcos a făcut (denie vasul).

36. K.Horedt, *Cu privire la interpretarea unor ștampile epigrafice*, în “SCIVA”, 1, 24, 1973, p.110; ștampilele de pe vasul de la Grădiștea Muncelului sunt considerate și de prof. D. Berciu tot în limba latină și cu litere latine și sunt puse în legătură cu religia dacilor, ca și inscripțiile în limba greacă de pe vasul de la Ocnița, în “SCIVA”, 3, 25, 1974, p.386.

37. C. C. Petolescu, în “*Arhivele Olteniei*”, 1989, 6, p.809.

38. H. Daicoviciu, *Portrete dacice*, București, 1984, p.111. Nici în gramatici și nici în dicționarele latine nu ne indică traducerea prepoziției “per” – pentru cf. *Dicționar latin-român*, București, 1962, p. 517-518. A se vedea documentarea în articolul nostru citat: *Interpretarea inscripției epigrafice de pe vasul de lut de la Grădiștea Muncelului (Sarmizegetusa Regia): Decebalus per Scorilo*.

Interpretarea inscripției cu traducerea prepoziției latine “per” în românește “prin”, cum am mai arătat³⁹, ridică însă obiecțiuni. Prepoziția “per” (cu acuzativul) are mai multe traduceri, în număr de opt, după dicționarul latin-francez al lui L. Quicherat-A. Daveluy, din care Dicționarul latin-român (ed. 1962) reține 5 traduceri și nu ne putem opri numai la prima traducere: “prin “cu sensurile: “în mijlocul”, “pe” (à travers, entre, parmi, per, dans, le long de). Nr. 5 indică traducerea: “în numele”, cu acest sens prepoziția fiind folosită în special în invocații și în rugăciuni, cum avem în formula cultică cunoscută: per deos immortales – in nome degli dei, per gli dei immorteli⁴⁰.

Cu sensul prepoziției “per” – în numele, în cinstirea, inscripția o traducem ca o invocație cultică, aplicată pe un vas cultic, astfel: *Decebal, în numele (în cinstirea) lui Scorilo (dedică vasul)*.

În sprijinul acestei traduceri avem o inscripție cunoscută africană din anul 160 e.n., în care prepoziția “per” e construită cu ablativul: “per...D. Fonteio Frontiniano... dedicante”⁴¹. Cum indică și tratatul de Istorie a limbii române, vol.I (p.208): “În mod sigur “ante”, “apud”, “per”, “prope” și “usque” cu ablativul sunt atestate în latina vulgară timpurie”. În felul acesta, propoziția eliptică din inscripția eliptică a vasului de la Grădiștea Muncelului se poate întregi cu predicatul de la verbul “dedico, -are”, și nu cu predicatul de la verbul “facio,-ere”.

La obiecția că prepoziția “per” cere acuzativul, trebuie avut în vedere că în latina populară, în diferite regiuni ale Imperiului roman, ca în Africa, în provinciile dunărene, în Dalmația, în Moesia Inferior, în Galia, ”per” apare urmată și de ablativ⁴².

Faptul că prepoziția “per” din inscripția vasului dela Grădiștea Muncelului, considerată prima inscripție latină în Dacia, făcută nu de romani, ci de daci, în timpul lui Decebal, construită cu ablativul (SCORILO), ci nu cu acuzativul, ca în latina clasică, ne conduce spre latina populară, care se va fi folosit și la curtea lui Decebal, în care s-a confecționat și s-a aplicat ștampila latină pe vasul respectiv, ca o dedicație cultică-sacră, din dispoziția regelui Decebal, pe care l-a dedicat sau l-a consacrat în cinstea nemuririi tatălui său SCORILO, legat de ritualul de înmormântare, la daci, care credeau în nemurirea sufletului⁴³. Credința în nemurirea sufletului i-a făcut pe geto-daci atât de viteji în timp de război și de disprețuitori ai morții, ”perstissimi ad mortem” (gata cu totul de moarte), cum i-a caracterizat scriitorul antic Pomponius Mela⁴⁴. În lumina acestei credințe, cei

39. I. Ionescu, *op. cit.*, nota 26.

40. E. și R. Bianchi, O. Lelli, *Dizionario illustrato della lingua latina*, Firenze, 1972, p.1149.

41. *Istoria limbii române*, vol.I, *Limba latină*, București, 1965, p.208; “CIL”, VIII, 4203.

42. Iorgu Iordan, Maria Manoliu, *Introducere în lingvistica romanică*, București, 1965, p.210; H.Mihăescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului roman*, București, 1960, p.174.

43. Herodot, IV, 93, 94; *Istoria României*, I, p.330; I.I.Russu, *Religia geto-dacilor. Zei, credințe, practici religioase*, în “Anuarul Institutului de studii clasice”, Cluj, V, 1947, p.61-133; Diac. prof. Emilian Vasilescu, *Istoria religiilor*. Manual pentru Institutele teologice, București, 1975, p. 321-332; I.H.Crișan, *Burebista și epoca sa*, București, 1977, p.446-462; Idem, *Spiritualitatea geto-dacilor*, București, 1986, p. 443.

44. XX, 18, Criton, *Getica*, la Suidas, XI, 35, 368; *Istoria României*, X, p. 331. Dardu Nicolăescu-Plopșor, Weldz Wolski, *Elemente de demografie și ritual funerar la populațiile vechi din România*, București, 1975; Dardu Nicolăescu-Plopșor, *Considérations anthropologiques sur l'ensemble rituel géto-dace de Costești-Argeș*, în “Thraco-Dacica”, București, 1976, p. 227-230.

rămași în viață îi cinsteau pe cei morți, considerându-i nemuritori, căutau să stea în legătură cu ei, aducându-le ofrande cu prilejul înmormântării⁴⁵, din care nu lipsea apa, elementul vital al continuării vieții. Asemenea ofrande se vor fi adus și în anumite perioade din timpul anului, poate fi în fiecare anotimp, ceea ce ar explica numărul celor patru ștampile de pe vas, justificativ înscrise în câte două cartușe sau chenare, unul pentru cel în viață, care dedică vasul, celălalt pentru decedat, căruia îi este dedicat.

S-a afirmat că nu am avea analogii în lumea antică pentru inscripția de pe vasul de la Grădiștea Muncelului, ca să putem să-i descifrăm corect sensul. Am arătat⁴⁶ că există o asemenea analogie, care ne ajută la traducerea corectă a inscripției propusă de noi. Este vorba de inscripția votivă de pe vasul galo-roman aflat în Muzeul De Blois din Paris: Tutela per Diana⁴⁷, inscripție cu traducerea: Tutela, în numele (în cinstirea) Dianei (dedică vasul).

Folosirea până astăzi în Munții Apuseni a unor vase cu apă în ritualul funerar ne îngăduie să deducem, în baza continuității aceleiași tradiții, că și vasul cu inscripția atât de discutată: DECEBALUS PER SCORILO – Decebal, în numele (în cinstirea) lui Scorilo (dedică vasul) a fost tot un vas cu apă folosit în mod special în ritualul funerar la geto-daci, în cazul de față folosit de regele Decebal în cinstirea nemuririi tatălui său, Scorilo, așa cum își cinstesc și își pomenesc cu vase cu apă morții lor românii, atât în Transilvania, în Munții Apuseni, fie la parastase și cu împărțitul vaselor în care se pune apă, fie la “căratul apei” sau “căratul pausului”, fie la “slobozitul apei” la 40 de zile de la deces, fie la “sâmbetele morților” sau “sâmbetele moșilor”, principala fiind “sâmbăta Rusaliilor”, cu împărțitul oalelor cu apă în ele și cu chite de flori la mânuși, cu lumânări aprinse și colăcei. Purtăm cu noi, în înțelesul ei real, aceeași tradiție autohtonă geto-dacă până în zilele noastre păstrată în haina creștină; ea se cere s-o înțelegem.

În legătură cu “slobozitul apei”, prezentăm și un alt aspect nereținut în etnografia și folcloristica românească.

Teodor T.Burada și Simeon Florea Marian afirmă că una din dorințele multora lăsate urmașilor era ca, după moartea lor, să le facă punți și poduri, puțuri sau fântâni pe la drumuri, pentru ca trecătorii, răcorindu-se cu apă, să poată zice: “să fie de sufletul celui ce le-a făcut”⁴⁸. Căutăm să arătăm cum se face “slobozirea apei” unei fântâni sau a unui puț în unele părți ale țării noastre, în special în zonele de deal și de munte, ca în jud.Argeș, zonă mai bine-cunoscută nouă.

45. Dardu Nicolăescu-Plopșor, Weldz Wolski, *Elemente de demografie și ritual funerar la populațiile vechi din România*, București, 1975; Dardu Nicolăescu-Plopșor, *Considérations anthropologiques sur l'ensemble rituel géto-dace de Costești-Argeș*, în “Thraco-Dacica”, București, 1976, p.227-230.

46. Pr. I. Ionescu, *op.cit.*, nota 26.

47. M.Florance, *Les grandes vases Gallo-romaines du Musée de Blois*, Paris, 1914, p.477; *L'Archéologie Préhistorique, Proto-historique-Gallo-Romaine et Loir-Cher, IV Age de Fer ou Epoque Gauloise*, I. Besugency, 1926, p.619.

48. T. Burada, *op.cit.*, p.399; Pr. I. Ionescu, în “Noi Tracii”, an. XIII, nr. 118, sept. 1984, p.8-15.

Uneori se obișnuiește ca, pentru respectarea sorocului celui decedat, să se “sleiască” o fântână sau un puț, adică să se amenajeze o fântână sau un puț, din care se scoate apa, se curăță de mâl și eventuale reziduuri și se fac reparații. Alături de crucea veche a celui care a ridicat inițial fântâna sau puțul, își ridică acum crucea și cel care a făcut renovarea, cu numele înscris al celui ce-l pomenește.

S-au descoperit pe teritoriul țării noastre câteva puțuri (4) de proveniență geto-dacă și ele conțin toate câte un număr de oale de pământ, lucrate la roată sau cu mâna, de factură geto-dacică. Puțurile sunt considerate “puțuri rituale”⁴⁹: 1. Brad, com. Negrești, jud. Bacău⁵⁰; 2. Ciolăneștii din Del, jud. Teleorman, datat între sfârșitul sec. II î.Hr. și începutul sec. I d.Hr.⁵¹; 3. Ghermănești, com. Banca, jud. Vaslui, datat din sec. IV î.Hr.⁵²; Străulești, București, datat din sec. I-III d.Hr., atribuit dacilor liberi⁵³.

Prezența vaselor și a resturilor de vase de pământ în aceste puțuri au dus pe arheologi la concluzia existenței unor forme de cult votiv, fiindcă “un cult al izvoarelor, al apei, al râurilor au toate popoarele indo-europene și vor fi avut și dacii”⁵⁴. Inventarul puțului din Ciolăneștii din Deal cuprinde 28 de vase lucrate cu mâna și la roată, 250 de fragmente ceramice și o brățară de argint cu capetele înfășurate. Vasele erau așezate în rânduri suprapuse, și nu aruncate sau scăpate, ceea ce face plauzibilă ipoteza că ofrandele depuse aveau în vedere o divinitate a apei⁵⁵. În puțul de la Ghermănești-Banca, datat din sec. IV d.Hr., care are captușirea gropii cu ghiduri de lemn îmbinate “în cheotori”, asemănător celui geto-dacic de la Ciolăneștii din Deal și asemănător până astăzi puțurilor cu ghizduri de lemn de pe teritoriul țării noastre, s-au găsit două oale de pământ tipice ceramicii carpatice, fragmente ceramice provenind în exclusivitate de la margini și funduri de vase, precum și recipiente cu pereții din scoarță de arbore, cenușe și cărbuni, care reprezintă, după toate probabilitățile, ofrande votive depuse cu ocazia punerii în funcțiune a puțului la “slobozirea izvorului”. Asemenea obiceiuri se păstrează în popor până în zilele noastre, ele reprezentând, după aprecierea lui V. Palade, vechile credințe cu privire la “spiritele bune, care sălășluiesc în apă, în adâncurile tainice ale pământului...”⁵⁶.

49. Silviu Sanie, *Din istoria religiei geto-dacice*, XII, în “Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie “A.D.Xenopol”, Iași, XXIV, 1987, p.127-140.

50. V. Ursachi, *Cercetările arheologice de la Brad. Sesiunea științifică a Muzeului de arheologie-Piatra Neamț*, dec.1982.

51. M. Petrescu-Dâmbovița și Silviu Sanie, *Cercetări arheologice în așezarea geto-dacică de la Ciolăneștii din Deal* (jud. Teleorman), în “Arhiv.Moldovei”, VII, 1972, p.241 și urm.; M. Petrescu Dâmbovița, *Descoperirea de vase dacice de la Ciolăneștii din Deal* (jud. Teleorman). In memoriam Constantinii Daicoviciu, Cluj, 1974, p.285-299.

52. V. Palade, *Un puț din secolul al IV-lea e.n. la Ghermănești, com. Banca, jud. Vaslui*, “SCIVA”, 29, 1978, p.407-422.

53. Margareta Constantiniu, *Un puț din secolele II-III e.n. descoperit la Străulești* (București), în “SCIVA”, 34, 1980, i, p.149-151.

54. M. Constantiniu, *op.cit.*, p.128.

55. *Ibidem*.

56. V. Palade, *op.cit.*, p. 419.

Ce document mai concludent putem avea pentru dovedirea continuității autohtone geto-dacice, decât fântânile și puțurile aflate pe tot teritoriul locuit de români, cu troițele-cruci ce le străjuiesc cu pomenirea numelor celor care le-au fost ridicate și în apele cărora păstrează oale, ca și în vremea lui Burebista pentru pomenirea celor decedați, care sunt cinstiți și de noi, ca și de geto-dacii, cei “nemuritori”? Ne găsim în prezența unor credințe și ritualuri străvechi populare “salvate” de creștinism⁵⁷.

Când urmașii celor decedați nu îndeplinesc aceste ritualuri cerute, atunci morții “strigă” în chinul morții lor, în durerea lor, fiindcă ei nu pot să moară trupește și atunci ajung, după credința populară, “strigoi” sau “vârcolaci” și pedepsesc pe urmașii neîndatoritori. În asemenea situație, urmașii se văd nevoiți să treacă la măsuri extreme, să dezgroape mortul și să-l ardă, ca în vremea geto-dacilor, ca el să poată cu adevărat să “moară”, cum arată Mircea Eliade, adică să fie eliberat sufletul de trup. Împotriva unor asemenea practici, în trecut, a trebuit să se ia măsuri legiferate, înscrise în *Îndreptarea Legii din 1652*, glava 378, cu titlul “Pentru mortul de să va afla strigoi, căruia-i zic vârcolac, ce trebuie să i se facă”, din care cităm: “Iar ceia ce ard pe frații lor creștini și fac atâta păcat de mare... de acest diavolesc lucru să fugiți departe, adică să nu ardeți trupurile morților, nice să creadeți câte se arată pre acel trup mort”.

Cum spune Herodot (IV, 93-94), “geții, cei ce cred că sunt nemuritori..., ei nu cred că mor, ci, cei ce au răposat se duc la daimonul Zalmoxis”. Nemurirea getică, spune P. P. Panaitescu, era altfel decât cea grecească, în care umbrele morților mergeau sub pământ rătăcind în întunericul veșnic, unde nu mai este nici conștiință, nici personalitate. Zalmoxis, dimpotrivă, învață pe adepții lui că “nu vor pieri, că vor merge într-un loc unde vor viețui veșnic, bucurându-se de toată fericirea”. Pentru greci, numai zeii sunt nemuritori, pentru geți și oamenii pot fi nemuritori; nemurirea getică este o “participare în viața zeului, la fericirea veșnică”, dar, adăugăm, era o participare a lor și cu cei rămași în viață, fiind așteptați să vină la anumite zile festive rânduite lor în cursul anului, când li se aprindeau focuri și li se ofereau ofrande, apa fiind nedespărțită, cum se obișnuiește la români până astăzi, ca la nouă martie, la “mărțișori”, la Joi Mari, joimărele, la 25 martie, “Blagoveștenii”, pentru care Sinodul mitropolitului Sava în Transilvania, în anul 1675, lua măsurile: “Cari oameni sau muieri vor face foc în curte la Joi Mari sau Blagoveștenii și vor să pună masă și pâine și zic că vin morții să le încălzească și aruncă apă pe pajiște să bea morții, pre acei îi vor da șpanilor, să (dacă) nu vor lăsa”⁵⁸.

Mircea Eliade arată că filosofii au atacat problema nemuririi sufletului, ceea ce este cu totul altceva decât problema supraviețuirii post-mortem și consideră că suntem îndreptățiți să căutăm în istoria religiilor, în folclor și în etnografie documente, urme de experiență concrete, cu ajutorul cărora să putem ataca dintr-un alt punct de vedere problema morții, adică a supraviețuirii sufletului și socotește îndreptățită afirmația lui Lucian Blaga: “Dar, ca unul care am trăit toată copilăria

57. M. Eliade, *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, București, 1943, p.126-136.

58. P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p.42.

în sat, înțeleg foarte bine problema supraviețuirii, căci pentru cei de la sat moartea avea cu totul altă semnificație decât pentru omul obișnuit de astăzi. Sufletul mortului pleacă să-și întâlnească frații, rudele, prietenii în lumea cealaltă. Este vorba deci de o comunitate a “celor duși”. De aceea, nici durerea în fața morții nu este atât de tragică la sat. Îmi amintesc plânsul mamei la moartea unui fecior, pe care-l iubea ca pe ochii din cap. Ei bine, era un plâns liniștit, împăcat...”⁵⁹.

Cercetând simbolismul funerar la anumite popoare primitive și arhaice, ca și la poporul român, Mircea Eliade constată un lucru semnificativ: simbolismul începe să se organizeze în “sistem”, în “metafizică”, adică să devină cultură, numai când se aplică asupra morții, și cultura aceasta începe prin a fi o prelungire a vieții, o promovare a principiilor creatoare și vitale. Nicăieri nu apare oboseala, tristețea, disperarea omului. Departe de a despărți pe om de natură, de a-l izola în mijlocul Cosmosului, această cultură solidarizează pe om în același timp cu viața, cu moartea și cu supraviețuirea, cum sună și mesajul lui Blaga⁶⁰, expresie de fapt a mesajului poporului român, oglindit semnificativ în creația sa literară, Miorița, care reprezintă concepția sau “ideea de reintegrare în Cosmos prin moarte” (M. Eliade).

În credința românilor, morții lor supraviețuiesc într-o altă ipostază spirituală, într-o altă lume, “de dincolo” și sunt cu ei într-o permanentă comuniune, cărora le trimit, o dată cu rugăciunile lor și rodul dragostei lor din roadele pământului, fiindcă nimic nu mănâncă din roadele grădinilor și ogoarelor, până ce mai întâi nu împart celor “morți” ai lor, la care adaugă și apa de izvoare din fântâni și puțuri, pe care o împart în vase însoțite de flori și de lacrimile lor.

Istoria este atât a celor vii, cât și a celor morți, țara o formează împreună și cei vii și cei morți, pământul ce ne cuprinde și-l locuim și cerul ce ne primește și ne acoperă, ne luminează cu soarele, cu stelele și cu luna Mioriței. Patria, cum spunea Vasile Pârvan, “este de natură spirituală”. “Sunt Parentalia. Cei vii pomenesc pe cei morți. E o datorie pe care muritorii și-au statornicit-o dintru însuși începutul gândului despre moarte”⁶¹.

Pr. ION IONESCU

59. Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, București, 1981, vol.2, p. 84-85.

60. M. Eliade, *Cultura – modul specific de a exista al omului în univers*, în “Revista de istorie și teorie literară”, XXXIII, 1985, 2, p.19-20.

61. V. Pârvan, *Memoriale*, București, 1923, p.163.

BISERICILE ORTODOXE LOCALE ȘI ORGANIZAREA LOR CANONICĂ ÎN ZILELE NOASTRE

BISERICILE ORTODOXE AUTOCEFALE

Biserica, Trupul tainic al Domnului, asistată de Duhul Sfânt, călăuzește pe fiii ei „*spre tot Adevărul*” (Ioan XVI,13), fiind „*stâlp și temelie a adevărului*” (I Timotei III,15). Ea nu poate fi lipsită de siguranța adevărului mântuitor: „*Aceasta este viața veșnică, zice Domnul: să Te cunoască pe Tine...*” (Ioan XVII,3), iar „în calitate de organism social–religios, are la bază credința creștină care îi unește și îi leagă pe toți cei care o împărtășesc. Prin urmare, prin Biserică trebuie să înțelegem realitatea pe care o numim astfel în forma devenirii ei istorice, adică așa cum a fost și cum este ea ca societate asemănătoare cu celelalte, dar având un element specific - credința religioasă creștină, care constituie tocmai cheagul acestei societăți”¹.

După cum știm din istoria și viața bisericească, încă de la început Biserica s-a organizat în comunități locale care împreună formează Trupul lui Hristos și duc la îndeplinire aceeași lucrare misionară de evanghelizare și organizare a comunităților, fapt precizat și de Apostolul Pavel în îndemnul date conducătorilor unor comunități nou înființate: „*Pentru aceasta te-am lăsat în Creta ca să îndreptezi cele ce lipsesc și să așezi preoți în cetăți precum ți-am rânduit*” (Tit I, 5), încredințând cele primite de la Apostoli altora (II Timotei II, 2): „*Te-am lăsat în Efes să poruncești unora să nu învețe o altă învățătură*” (I Timotei I, 1-3). Pe aceeași linie au urmat și Părinții Apostolici, urmașii acestora, care au continuat lucrarea de organizare a comunităților creștine². În aceste comunități din Biserica primară conducătorii sau episcopii erau egali între ei, iar comunitățile pe care le conduceau erau autocefale³ sau independente unele față de altele⁴. În ele domina egalitatea între episcopii fiecărei cetăți, iar atunci când se iveau probleme, se adu-

1. Pr. Prof. Liviu Stan, *Relațiile dintre Stat și Biserică. Studiu istorico-juridic*, în *B.O.R.*, IV, (1952), nr. 3-4, p. 356.

2. Magistrand Ștefan Alexe, *Ecleziologia Părinților Apostolici*, în *S.T.*, VII (1955), nr. 5-6, p. 369-370.

3. Αυτοκέφαλον - autocefală se consideră Biserica locală care nu se subordonează unei Biserici locale, toate Bisericile autocefale formează Biserica universală, realitate care există în Biserica veche, dar nu este menționată decât abia de canonul 34 Apostolic. În primele două veacuri episcopii nu erau autonomi, ci autocefali independenți unul de altul, dar supuși sinodului. Abia prin can. 34 apost. 9 Ant. ei trebuie să-și recunoască protos-ul sau mitropolitul Bisericii de care aparțin, vezi can. 35 apost. 6, 15 I Ec; iar prin can. 2, II ec. și o parte din mitropoliți își pierd autocefalia intrând sub jurisdicția exarhilor; prin can. 28 IV ec. și 36 Trulan, exarhii intră sub jurisdicția patriarhilor. Prin αυτονομοσ se înțelege dependența episcopului față de mitropolit, exarh sau patriarh. (Enciclopedia Ortodoxă) vol. I, p. 200-202; Vezi și Pr. Prof. Liviu Stan, *Despre autocefalie*, în *Ort.*, VIII (1956), nr. 3, p. 374; Idem, *Obârșia autocefaliei și autonomiei, în Mitropolia Olteniei*, în *M.O.*, XIII (1961), nr. 1-4, p. 97-98 și Prof. Valerian Șesan, *Autocefalia și Autonomia*, în *Candela*, 1931, nr. 4-12, p. 243-246.

4. Pr. Prof. Nicolae Dură, *Intercomuniune sau comuniune sacramentală? Identitatea eclezială și unitatea ei de credință*, în *Ort.*, XL (1988), nr. 4, p. 25.

nau în diferite centre după modelul apostolic⁵, pentru a le soluționa în mod tradițional, sinodal. Indiferent de forma în care s-au organizat aceste comunități la început având o structură omogenă etnică sau plurietnică, ele au stat la baza organizării Bisericii.

Odată cu trecerea timpului, s-a operat adaptarea eparhiilor la unitățile teritoriale ale statului, ceea ce a făcut ca unele dintre eparhii să-și piardă autocefalia și să intre în componența altor unități administrativ-bisericești autocefale. Astăzi avem un număr restrâns de Biserici autocefale și autonome. În cele ce urmează ne propunem un excurs în trecutul acestora din perspectivă istorică, administrativ-organizatorică și canonică.

Patriarhia Ecumenică de Constantinopol

Originea apostolică a Bisericii din Constantinopol este unanim recunoscută, aceasta fiind marcată de activitatea misionară a Sfântului Apostol Andrei, în Asia Mică, pe care îl are ca patron spiritual și astăzi vechea cetate a Bizanțului⁶. Întemeiat în anul 330, Constantinopolul devine capitala Imperiului sub Constantin cel Mare, care îi acordă un loc deosebit, datorită poziției politice pe care avea să o aibă de acum înainte, fiind considerat a doua Romă. Odată cu transferarea capitalei în Răsărit, și episcopul de aici s-a bucurat de anumite privilegii față de ceilalți confrăți, privilegii care vor fi consacrate prin canonul 3 al Sinodului II ecumenic de la Constantinopol din 381, care i-a acordat o *întâietate de onoare după episcopul Romei*⁷ în cadrul vechilor Patriarhate. Acest statut pentru episcopul capitalei este întărit ulterior prin canoanele 28 IV ec., 36 VI ec., prin care se stabilește și ordinea onorifică a scaunelor patriarhale, respectiv Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim, dar se reafirmă și egalitatea onorifică dintre Roma și Constantinopol.

Titlul de *patriarh ecumenic* a fost acordat pentru prima dată în aprilie 533, în timpul împăratului Justinian I (527-565)⁸, primul care a primit această titulatură fiind patriarhul Epifanie (520-533), în ciuda protestelor Patriarhiei Alexandriei. Fără a avea implicații canonice de ordin jurisdicțional, această titulatură îl arată pe *patriarhul ecumenic* ca fiind *primus inter pares* (primul între egali) între întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe Autocefale. Începând cu patriarhul Ioan al IV-lea

5. Cristișor M. Manea, *Tipuri de Sinoade prevăzute de Sfintele Canoane*, în S.T., XV (1963), nr. 7-8, p. 426-427.

6. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Bisericile ortodoxe cu specială privire asupra B.O. Ruse*, în S.T., I (1949), nr. 1-2, p. 122; N. Radovan Kazimirovici, *Situația actuală de drept bisericesc a Bisericii ortodoxe Răsăritene*, (supliment la Dreptul bisericesc oriental), trad. de Uroș Kovincici și Nicolae Popovici, Arad, 1927, p. 6-7; Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, p. 297-302; (Bisericile Ortodoxe locale, în limba sârbă, Radomir Popovici, Beograd, 2004, p. 13-25.

7. Prof. Protoiereu T. Titov, *Situația Bisericii Ortodoxe Orientale în prezent*, Tipografia Eparhială „Curtea Românească”, Chișinău, 1933, p. 5; Arhid. Prof. Ioan Floca, *Întâietate onorifică, Întâietate jurisdicțională și Primat de jurisdicție universală*, în S.T., XLI (1989), nr. 5-6, p. 9.

8. Asterios Gerostergios, *Iustinian cel Mare. Sfânt și Împărat*, trad. de Ovidiu Ioan, Ed. Sophia, București, 2004, p. 146-148.

Postitorul (582-595), toți patriarhii de Constantinopol au fost numiți ecumenici, după patriarhul Fotie (858-867, 877-886) au fost recunoscuți ca fiind ecumenici, iar după Schisma de la 1054 nu s-a mai înregistrat vreo împotrivire din partea uneia dintre Bisericele Ortodoxe Autocefale.

Relațiile dintre Roma și Constantinopol au fost deseori tensionate, fie din cauza viziunilor diferite în problemele care frământau Biserica, fie mânați de dorința unor ierarhi de a avea influență în viața Bisericii. Pe fundalul acesta s-a conturat încă din secolul al IV-lea o anumită ordine ierarhică a scaunelor episcopale la Sinodul I, prin canoanele 5, 6 și apoi la al Sinodul al II-lea ecumenic, prin canonul al 3-lea. Problemele s-au amplificat odată cu crearea Imperiului Roman de Apus, dar mai ales în secolul al IX-lea în perioada patriarhatului lui Fotie⁹, care a trebuit să facă față provocărilor Romei ce scotea în evidență conturarea a două ecleziologii diferite, anticipând ruperea definitivă ce avea să aibă loc peste două secole între cele două Biserici. În ciuda situației critice și a expansiunii musulmane, cele două Biserici nu au reușit să refacă unitatea pierdută, deși au fost câteva încercări în secolele premergătoare căderii Imperiului Bizantin, dar care au eșuat.

După căderea Constantinopolului sub turci la 29 mai 1453, numărul credincioșilor acestei patriarhii s-a redus simțitor, iar prezența și poziția Patriarhului de Constantinopol a devenit aproape ne semnificativă în Imperiul Otoman, dar și în lumea creștină, deși ca *etnarh*¹⁰ avea dreptul să reprezinte interesele ortodocșilor în fața sultanului. Situația se schimbă, abia în secolul al XIX-lea, când prin emancipare națională, popoarele din Balcani reușesc să scape de jugul otoman, fapt ce a condus și la schimbarea statutului Patriarhiei în lumea creștină, prin încercarea consolidării poziției în fața celorlalte Biserici¹¹.

Astfel, la sfârșitul secolului al XIX-lea, se creează un curent de susținere a supremației Patriarhiei ecumenice față de celelalte Biserici autocefale, mai bine zis față de noile Biserici organizate în urma transformărilor social-politice din secolele XIX-XX, prin crearea statelor naționale și proclamarea autocefaliei pentru Bisericele lor, pe care Patriarhia ecumenică le contestă, considerându-le „Biserici emancipate”, fiindcă autocefalia lor nu a urmat procesul vechi, adică nu au primit girul unui Sinod Ecumenic¹², chiar dacă au primit *tomos-ul de autoce-*

9. Pr. Lect. Pr. Milan Šesan, *Patriarhul Fotie și Roma*, în *M.A.*, V (1960), nr. 7-8, p. 552-554; vezi și I. Jager, *Istoria lui Foțiu patriarhul Constantinopolului urzitoriul schismei grecești*, trad de Vasiliu Lucaciu, Tipografia lui Michail Molnar, Baia Mare, 1892; Pr. Dumitru Găină, *Din activitatea canonică a Patriarhului Fotie*, în *S.T.*, XV (1963), nr. 5-6; Nicolae Chifăr, *Relațiile politico-religioase dintre Roma și Constantinopol la începutul secolului al VIII-lea*, în *R.T.*, IX (1999), nr. 4.

10. Căpetenie religioasă și reprezentant al intereselor creștinilor în Imperiu, drepturi recunoscute și celorlalți patriarhi răsăriteni, dar patriarhul de Constantinopol a fost recunoscut ca prim *etnarh*, deoarece își avea reședința în capitala Imperiului Cf. Pr. Prof. Ioan Rămureanu, *Mărturisirea de credință a patriarhului ecumenic Ghenadie II, Scolarios*, p. 475; Adrian Popescu, *Situația creștinilor ortodocși în Imperiul Otoman în secolul XIX*, în *S.T.*, VII (1955), nr. 7-8, p. 454-456.

11. Rămureanu, Pr. Prof. Dr. Ioan, Șesan Pr. Prof. Dr. Milan, Bodogae Pr. Prof. Dr. Teodor, *Istoria Bisericească Universală*, vol. II, ed. a III-a, Ed. Instit. Biblic, București, 1987, p. 437-444.

12. Arhim. Grigorios D. Papatomas, *Le Patriarcat Oecuménique de Constantinople, (y compris la Politeia monastique de Mont Athos) dans l'Europe unie, approche nomocanonique*, Editions Epektasis, Tesalonique, 1998, p. 100.

*falie*¹³ din partea Patriarhiei ecumenice și recunoașterea din partea celorlalte Biserici. Aceasta a condus la nevoia clarificării poziției Bisericii de Constantinopol în zilele noastre¹⁴ și a limitelor jurisdicției sale¹⁵.

Cu toate că după căderea Constantinopolului, Patriarhul ecumenic s-a bucurat de statutul special de *etnarh*, după dispariția Imperiului otoman și crearea statului modern Turcia, dar mai ales după războiul greco-turc din 1919-1922, situația credincioșilor ortodocși s-a înrăutățit considerabil, iar patriarhul a fost chiar expulzat de către guvernul turc, la 30 ianuarie 1925, intenționându-se și mutarea sediului Patriarhiei ecumenice. De altfel, situația ortodocșilor s-a înrăutățit după semnarea tratatului de la Lausanne din 1923¹⁶, care desființa toate drepturile național-bisericești ale patriarhului prevăzute în Hatihumayum-ul din 1856 și de canoanele generale din 1860. Această situație a atras atenția lumii internaționale care a făcut demersuri pentru reabilitarea statutului juridic al ortodocșilor în Turcia. Din păcate, situația s-a înrăutățit după al doilea Război mondial, când sfera de influență a Patriarhului ecumenic a fost limitată, fiind nevoit chiar să se gândească la schimbarea reședinței, în Elveția, la Chambesy. Inițierea dialogului interreligios¹⁷, însă, a contribuit la îmbunătățirea relațiilor dintre creștini și musulmani, dialog început din inițiativa Consiliului Mondial al Bisericilor, instituționalizat în anii '70, susținut îndeaproape de Conferința Bisericilor Europene¹⁸, precum și inițierea dialogului interreligios cu Vaticanul, vizitele reciproce, schimbul de experiență etc¹⁹.

La început de secol XXI, în contextul demersurilor pentru integrarea în Uniunea Europeană, guvernul de la Ankara este direct interesat în reglementarea acestei probleme, prin alinierea legislației la cea europeană, condiție esențială a integrării, care, cu siguranță, va avea efecte benefice asupra respectării drepturilor și libertăților fundamentale.

13. Pr. Ioan Dură, *Tomosurile sinodale de autonomie și de autocefalie emise de Patriarhia ecumenică în secolul al XIX-lea și al XX-lea și prevederile incluse în acestea cu privire la sfințirea Sfântului și Marelui Mir*, în *B.O.R.*, CXIV (1996), nr. 1-6, p. 269-272; Idem, *Les Tomes synodaux émis par le Patriarhat ecuménique au XIXe et au XXe siècles pour octroyer l'autonomie ou l'autocéphalie r des Églises orthodoxes*, în *Revue des Etudes Sud-Est Européennes*, 1994, Tome XXXII, Nos 1-2.

14. Arhim. Grigorios D. Papathomas, *op. cit.*, p. 104-107.

15. S. Troițki, *Despre limitele jurisdicției Patriarhiei de Constantinopol*, în *Jurnal Moskovskoi Patriarhii*, 1974, nr. 11, p. 2; Pr. Dumitru I. Găină, *Raporturile Bisericilor ortodoxe autocefale locale între ele, și față de Patriarhia ecumenică, după canoane și istorie*, în *M.M.S.*, XLIX (1973), nr. 7-8.

16. *Le patriarcat oecuménique de Constantinople: étouffement systématique par l'État turc*, în *Service Orthodoxe de Presse (S.O.P.)*, nr. 105/1986, p. 18-21.

17. Anastasios Yannoulatos, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, trad. de drd. Gabriel Mândrilă și Pr. Prof. Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2003, p. 139-148.

18. Vezi *Episkepsis*, nr. 532/1996, p. 10-21; nr. 545/1997, p. 4-23; 548/1997, p. 8-13; nr. 563/1998, p. 11-24.

19. Vezi evaluarea dialogului dintre catolici și islamici în *Recognize the Spiritual Bonds which Unite Us, 16 years of Christian-Muslim dialogue*, Pontifical Council for Interreligious Dialogue, Vatican City, 1994, p. 1-135.

Astăzi mai există în Turcia un număr mic de credincioși, iar Biserica Constantinopolului se vede nevoită să creeze o teorie care să-i justifice organizarea și jurisdicția asupra Bisericilor din diasporă. Patriarhia de Constantinopol are în jurisdicția sa cinci mitropolii în Turcia. În afara acestor mitropolii, Patriarhia ecumenică mai are sub jurisdicție Biserica din insulele Dodecanez²⁰ cu cinci mitropolii, avându-și reședința în insula Patmos, și un Exarhat în această insulă; Biserica Autonomă din Finlanda și cele douăzeci de mănăstiri din Sfântul Munte Athos²¹, precum și comunitățile din diaspora, în majoritate comunități grecești. În timpul patriarhului ecumenic Meletie al IV-lea Metaxakis (1921-1923), sub jurisdicția Patriarhiei ecumenice au trecut și comunitățile grecești din Europa, America, Australia și Noua Zeelandă²². Aceste comunități sunt organizate în cinci mitropolii în Europa Centrală și Occidentală, o Arhiepiscopie în America de Nord și Sud, Arhiepiscopia Greacă din Australia și Noua Zeelandă și Arhiepiscopia Rusă din Europa Occidentală, ridicată la rangul de exarhat²³. În afara acestora, sub jurisdicția Constantinopolului mai sunt Biserica ortodoxă Ucraineană din Statele Unite și Diaspora, Arhiepiscopia ortodoxă Rusă din Europa de Vest, Episcopia ortodoxă Albaneză din America, Biserica sinodală Belorusă din America de Nord, Biserica ortodoxă Ucraineană din Canada, care se bucură de autonomie din partea Patriarhiei Constantinopolului²⁴. De asemenea, au fost organizate Conferințe interepiscopale în Franța și Australia, iar în S.U.A o Conferință Permanentă, conduse de reprezentanți locali ai Patriarhiei Ecumenice.

În ultimul timp, Patriarhia ecumenică a Constantinopolului și-a asumat rolul de a veghea asupra unității și sobornicității (universalității, catolicității) Ortodoxiei, de a convoca și prezida Sinoade, consfătuiri și conferințe panortodoxe; de a primi recursuri de la instanțele superioare de judecată ale Bisericilor ortodoxe Autocefale, de a canoniza sfinți, etc.

Astăzi, Biserica ortodoxă a Constantinopolului (Patriarhiei Ecumenice) numără peste 3,5 milioane de credincioși în Turcia, Grecia, America de Nord și de Sud, Europa Centrală și Occidentală, Australia²⁵, fiind condusă de patriarhul *Bartolomeu I Archondonis*, cu titulatura de *Arhiepiscop al Constantinopolului/-Noua Romă și Patriarh ecumenic*, care își are reședința în cartierul Fanar din Constantinopol (Istanbul).

20. Acest teritoriu a fost atribuit Greciei prin Pacea de la Paris, din februarie 1947.

21. <http://jp.rdsar.ro> // <http://www.medialab.ntua.gr/athos.html> - Mănăstirile din Muntele Athos și Meteora.

22. Această situație s-a instalat începând cu 8/22 martie 1922.

23. *Elévation de l'Archeveché des paroisses d'origine russe en Europe Occidentale au rang d'Exarchat du Patriarcat Oecuménique*, în *Episkepsis*, XXX, 1999, nr. 573, p. 2-3; *Pravoslavniî terkovnâi calendari 2006*, Izdatelskii soviet Russkoi Pravoslavnoi Terkvi, Moskva, 2005, p. 161; *Ridicarea de către Patriarhia ecumenică a arhiepiscopiei parohiilor de origine rusă din Europa Occidentală la rang de exarhat* (în lb. franceză), în *Istina*, XLV (2000), nr. 1, p. 64-65.

24. Ronald Roberson, *The Eastern Christian Churches*, 6th edition, Edizioni „Orientalia Christiana”, Roma, 1999, p. 112-120.

25. Pr. dr. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 24; Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 51; vezi și <http://www.ec-patr.gr> // <http://www.patriarchate.org>.

Patriarhia Alexandriei

Ca și Biserica Constantinopolului, și Biserica din Alexandria²⁶ își are începuturile în predica Sfinților Apostoli, aici propovăduind cuvântul Evangheliei Sfântului Apostol și Evanghelist Marcu, care i-a rămas ocrotitor până astăzi.

Despre originile foarte vechi ale acestei patriarhii stau mărturie școala alexandrină și reprezentanții ei de seamă, ierarhii²⁷ care au știut să-și păstorească turma în duhul unității și actele celor dintâi Sinoade ale Bisericii ecumenice, fiind menționată încă de la Sinodul convocat de Constantin cel Mare la Niceea în 325. În ordinea ierarhică onorifică a patriarhiilor, Alexandria a ocupat, până la Sinodul IV ecumenic de la Calcedon din 451, locul al doilea, după Roma, dar prin canonul 28 acest Sinod hotărăște ca pe primele două locuri, având același rang, să fie Roma și Constantinopolul, Alexandria coborând pe poziția a treia. Acest statut este consfințit și la Sinodul VI ecumenic (Quini-Sext) din 691-692, prin canonul 36, act ce va genera aprigi dispute cu Patriarhia de pe malul Bosforului, care îi răpise rangul de primă patriarhie în cadrul creștinătății orientale.

Rolul important al Patriarhiei Alexandriei în lumea creștină se observă și din faptul că până în secolele XI-XIV aceasta avea propriul rit liturgic, cel copt sau alexandrin, fiind înlocuit ulterior cu ritul bizantin, întrucât atât ierarhia, cât și clerul și credincioșii, erau și sunt și astăzi de origine greacă.

Trecutul istoric al acestei Biserici ne-o înfățișează ca pe o *Biserică a ierarhilor, a martirilor și a călugărilor*, fiind binecunoscut faptul că una dintre primele și cele mai înfloritoare vetre monahale a fost în Egipt, unde s-au stabilit și primele norme după care să se organizeze acest mod de a-I urma lui Hristos.

Datorită condițiilor istorice în care a fost nevoită să se organizeze și să-și desfășoare activitatea, Biserica Alexandriei a fost deseori în situația de a căuta mijloace de conviețuire pașnică cu celelalte religii, dar, în special cu musulmanii. Lucrurile s-au schimbat într-o oarecare măsură în secolul al XX-lea, odată cu începerea dialogului inter-religios, dar și ca urmare a schimbărilor geopolitice ale lumii²⁸.

În mod firesc, această patriarhie are în grijă credincioșii din întreaga Africă, dar și grecii *melchiți* din Egipt, fiind organizată în 14 mitropolii, 400 parohii și de 300 preoți²⁹, cu un număr restrâns de credincioși. Diaspora acestei patriarhii este reprezentată de comunitățile prezente în unele state africane (Camerun, Congo, Kenya, Sudan, Uganda și Zair). Clerul care deservește aceste comunități este de origine africană, spre deosebire de cel din Alexandria, care este de origine

26. Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească*, III, 1, trad. introd. note și comentarii de Pr. Prof. Teodor Bodogae, Ed. Institut. Biblic, București, 1987, p. 99.

27. Pr. Prof. Nicolae Dură, *Biserica Alexandriei și activitatea cononico-pastorală a ierarhilor ei până la Sinodul de la Calcedon (451)*, în *S.T.*, XXXIII (1981), nr. 1-2, p. 10-24.

28. Macarie, Mitropolitul Zimbaviei, *Patriarhatul Alexandriei în secolele XIX-XX*, în *Enciclopedia Ortodoxă* (lb. rusă), vol. I, p. 586-590.

29. *Ibidem*, p. 592.

greacă³⁰. Biserica Alexandriei desfășoară o bogată activitate misionară în Africa, încercând să creeze condiții optime pentru dezvoltarea Bisericii ortodoxe prin înrolarea în activitatea pastoral-misionară a preoților și episcopilor, a populației indigene, prin traducerea Sfintei Scripturi și a cărților de cult în limbile naționale, mai ales în condițiile actuale când creștinismul cunoaște un succes deosebit în Africa³¹. Astfel, s-a reușit publicarea Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur în peste 50 de limbi africane, lăudabilă este activitatea de catehizare pe care o desfășoară în rândul tineretului³².

Biserica Alexandriei are două reprezentanțe: una la Muntele Athos și cealaltă la Moscova. Reprezentanța din capitala Rusiei a fost înființată în 1855, unde și-a desfășurat activitatea până la mijlocul secolului al XX-lea, când, datorită regimului comunist din perioada sovietică, a fost transferată în Odessa, unde a funcționat până în anul 1999, când a fost redeschisă la Moscova.

Această Reprezentanță are în frunte un exarh al Bisericii Alexandriei, care reprezintă Biserica Alexandriei pe lângă Patriarhia Rusă și se îngrijește de credincioșii acestei Biserici apostolice în țările fostului „imperiu sovietic”.

Existența și funcționarea acestor instituții pe lângă unele Patriarhii sau mănăstiri, numite astăzi *Reprezentanțe*, pare nouă pentru cei nefamiliarizați cu instituțiile din Biserica primului mileniu. Dar, dacă analizăm atribuțiile acestora, constatăm că ele amintesc de una dintre vechile instituții, cea a *apocrisiarilor*, care funcționau pe lângă tronurile patriarhale și curțile imperiale sau pe lângă unele mănăstiri în Biserica veche.

Trebuie, de asemenea, menționată titulatura Întâistătorului acestei Biserici apostolice: „Preafericitul Părinte și Întâistător între Păstori, Papă și Patriarh al Alexandriei, Liviei, Pentapolei, Etiopiei, Egiptului și al întregii Africi, Arhiereul arhiereilor, al treisprezecilea apostol și judecător al lumii”³³, care ne sugerează, pe de o parte, trecutul istoric și rolul pe care l-a avut episcopul Alexandriei, iar pe de altă parte că, prerogativele din titulatura unor Biserici locale sunt pur onorifice, iar nu juridictionale, ca și în cazul Patriarhiei de Constantinopol.

În prezent Biserica Alexandriei numără peste 350 mii de credincioși în *Egipt și restul Africii*, având ca Întâistător pe Teodor, *Papă și Patriarh al Alexandriei și a întregii Africi*³⁴, ales în noiembrie 2004, în urma tragicului accident în care a decedat patriarhul Petros al VII-lea.

30. *I.B.U.*, vol. II, p. 446.

31. Antim Nica, *Negrii Ortodocși din Africa de Est și lupta lor pentru autonomie bisericească*, în *Ort.*, XIX (1967), nr. 1, p.11-13; Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 52-53; Pr. dr. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 35-60.

32. Macarie, Mitropolitul Zimbaviei, *Op. cit.*, p. 590-591.

33. *Ibidem*, p. 592.

34. Din timpul păstoririi lui Moise Egipteanul (sec. IV) întâistătorul Bisericii Alexandriei s-a numit *Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregului Egipt, Libiei, Etiopiei, Pentapolei, Africii și Arabiei* (Pr. Prof. Nicolae Dură, *Biserica Alexandriei...*, p. 19); *Pravoslavnâi țerkovnâi calendari 2006* (Calendar bisericesc ortodox pe anul 2006), Izdatelskii soviet Russkoi Pravoslavnoi țerkvi, Moskva, 2005, p. 161; <http://www.greekorthodox-alexandria.org>

Patriarhia Antiohiei

Dacă citim Faptele Apostolilor, vom constata că numele actualei Patriarhii a Antiohiei este menționat de opt ori (în capitolele VI, XI, XII, XIII, XIV, XV de două ori, XVIII), la care se adaugă alte două menționări la Galateni (în capitolul II) și în a doua Epistolă către Timotei (în capitolul III). Toate acestea ne arată importanța deosebită pe care această comunitate a avut-o pentru perioada primară a creștinismului, mai ales că aici adepții noii învățături au fost numiți pentru prima dată (Faptele Apostolilor XI, 26) cu numele Celui care se făcuse *Om asemenea nouă* (Filipeni II, 6-11) pentru a ne arăta *Calea, Adevărul și Viața* (Ioan XIV, 6). Aici cuvântul Evangheliei a fost adus de către marele Apostol al neamurilor, Sfântul Pavel; de Petru care, după ce se lepădase de trei ori de Domnul, s-a căit atât de profund, încât a primit să moară el însuși răstignit, dar pentru că la început a avut o atitudine șovăielnică în a-L mărturisi pe Hristos, a cerut să fie crucificat cu capul în jos; de ucenicii înflăcărați ai acestora, între care îi amintim pe Barnaba și pe Marcu. Așa se face că, în epoca sa de înflorire, Patriarhia Antiohiei avea peste trei mii de centre episcopale. Vitregiile vremii, însă, au făcut ca din impresionanta comunitate antiohiană, în ajunul cuceririi de către cavalerii latini ai primei Cruciade (1098), să mai aibă abia 152 de centre episcopale.

Situată într-o zonă geografică puternic revendicată de către lumea musulmană, Patriarhia Antiohiei s-a aflat, pe rând, sub dominația arabilor (638-969), a bizantinilor (969-1085), a turcilor (1085-1098), a cavalerilor occidentali (1098-1268), din nou sub arabi (1268- 1517) și turci (1517 -1920), devenind în cele din urmă o Patriarhie cu caracter arab³⁵.

Jurisdicția canonică a Patriarhiei Antiohiei se extinde asupra credincioșilor ortodocși din Siria, Liban și țările vecine din Orientul Apropiat: Irak, Kuweit și Iran, precum și asupra comunităților sale diasporale - formate din sirieni și libanezi - din S.U.A., Australia și Noua Zeelandă, Argentina și Brazilia, numărând circa 750 de mii de credincioși, organizați în douăzeci și patru de eparhii și 14 mănăstiri³⁶. De asemenea, mai are în Marea Britanie o comunitate de rugăciune la Londra, iar în restul regatului mai are 700 de credincioși organizați în 9 comunități numite *Pelerinii Ortodoxiei*³⁷.

Din punct de vedere liturgic, Biserica Antiohiei a avut propriul rit liturgic, cel antiohian, înlocuit din secolul al XIII-lea cu ritul bizantin, limba folosită în cult fiind araba. Patriarhul Bisericii - ca și majoritatea credincioșilor, a clerului și a ierarhilor - este de origine arabă, aceștia devenind în zilele noastre adevărați pionieri ai redeșteptării sau renașterii arabe (*Nadha -Trezire*).

Actualul patriarh al Bisericii Antiohiei (ales la 8 iulie 1979) este Sanctitatea Sa *Igantie al IV-lea*, cu reședința la Damasc - patria Sfântului *Apostol Pavel* și capitala actuală a Siriei. Biserica din Antiohia numără peste 750 mii de credin-

35. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 55.

36. *I.B.U.*, vol. II, p. 447.

37. *Pravoslavnâi țerkovnâi calendari* 2006, p. 162; Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 56.

cioși în *Liban*, având credincioși și în *Siria, Irak, Iran, America de Nord, Argentina, Brazilia, Australia*³⁸.

Patriarhia Ierusalimului

De numele Ierusalimului se leagă poate cel mai mult istoria Bisericii, deoarece aici au avut loc marile evenimente din istoria mântuirii, aici Cuvântul întrupat S-a arătat oamenilor, S-a jertfit și a înviat a treia zi, biruind porțile iadului. Tot de la Ierusalim, Domnul Hristos S-a înălțat la ceruri și tot aici a trimis Duhul Sfânt asupra Apostolilor după cum le promisese (Luca XXIV,49). Așadar, la Ierusalim, în Ziua Cincizecimii, a luat ființă în chip văzut Biserica Creștină și tot aici a avut loc Sinodul Apostolic din anul 50³⁹, primul Sinod din istoria Bisericii⁴⁰.

Sinodul I ecumenic a considerat ca o datorie firească de a recunoaște Ierusalimului un loc de onoare față de Cezareea Palestinei prin canonul 7, iar Sinoadele II (3), IV (28) și VI (canonul 36) ecumenice stabilesc ca Ierusalimul să ocupe locul al cincilea în cadrul Pentarhiei, situație care se menține și după Schisma de la 1054, când Roma iese din această structură, ca tetrarhie. Din epoca Sinodului IV ecumenic de la Calcedon Ierusalimul este și el la rangul de Patriarhie, fiindu-i acordate trei provincii ecleziale cu 60 de dioceze care aparțineau Patriarhiei Antiohiei. În decursul istoriei sale, Ierusalimul a trecut prin numeroase situații limită, fiind cucerit nu mai puțin de zece ori, de cinci ori fiind distrus.

În secolul al VII-lea, a trebuit să facă față invaziei perșilor (614) și arabilor (637), invazii care au afectat în mod serios prosperitatea Ierusalimului devenit cel mai important loc de pelerinaj al creștinătății. În această situație, multe dintre Bisericile creștine și mănăstiri au fost distruse, o parte importantă a populației fiind convertită la islam. În secolul al XII-lea (1187), este rândul turcilor să-și dispute Ierusalimul, dar este luat de către mamelucii egipteni, abia în secolul al XVI-lea (1516) turcii luând în stăpânire orașul, la care nu vor renunța decât în secolul al XX-lea (1917). Cu toate că majoritatea credincioșilor sunt arabi, ierarhia este greacă, fapt care a generat numeroase conflicte, dar clericii care deserveșc parohiile sunt arabi. Așa se explică de ce în mănăstiri limba liturgică este greaca, iar la parohii araba⁴¹.

Cei peste 260 de mii de credincioși ai Patriarhiei Ierusalimului formează trei eparhii conduse de 15 ierarhi, care au ca organ suprem de conducere Sfântul Sinod prezidat de Patriarh. Majoritatea episcopilor nu au eparhie, ei fiind doar titulari și membri ai Sfântului Sinod. De asemenea, un loc important în conducerea Patriarhiei îl are Frăția Sfântului Mormânt, care administrează 40 de mănăstiri și biserici, dintre care mai însemnate sunt: Biserica Sfântului Mormânt, Biserica

38. <http://www.antiochian.org/Patriarchate/>; <http://www.antiochpat.org>; Pr. dr. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 63-75.

39. Prof. N. Hristo Ghiaurov, *Sinodul Apostolic din Ierusalim*, în *S.T.*, X (1958), nr. 3-4, p. 163-168.

40. Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, p. 305.

41. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 58.

Sfinții Constantin și Elena, unde își are reședința patriarhul și membrii Sfântului Sinod, Biserica Nașterii Domnului și Mănăstirea Sfântul Sava⁴². Aceasta este o organizație grecească instituită de patriarhul Gherman în anul 1543⁴³, având 80 membri, în majoritate greci. Credincioșii Patriarhiei Ierusalimului locuiesc în *Israel, Iordania, Palestina și Sinai*⁴⁴. Situația actuală a Patriarhiei este critică, datorită conflictului generat de implicațiile fostului Patriarh Irineu, ales în august 2001, care a fost depus în prima parte a anului 2005. În prezent, Biserica Ierusalimului este condusă de Patriarhul Teofil al Taborului, fost delegat al Bisericii Ierusalimului pe lângă Patriarhia Moscovei, ales în luna august 2005. Biserica Ierusalimului este organizată după principiile stabilite în statutul elaborat și aprobat în 1958.

În ceea ce privește relația cu celelalte Biserici, Patriarhia Ierusalimului are o atitudine reținută față de Mișcarea Ecumenică⁴⁵, în special în cea ce privește dialogul teologic intercreștin.

Patriarhia Rusă

Conform unor cercetători, cea mai mare dintre Bisericile locale actuale, Biserica Rusiei, ar avea la origine predica Sfântului Apostol Andrei, care nu ar fi predicat cuvântul Evangheliei doar în Scythia Minor (Dobrogea de astăzi), ci și în Scythia Major, spațiu care corespunde regiunii meridionale a Rusiei, cu Peninsula Crimeea, de pe litoralul Mării Negre⁴⁶. Așadar, Biserica rusă ar fi una dintre străvechile Biserici apostolice.

Totuși, neavând suficiente argumente pentru susținerea acestei ipoteze, ne limităm la ceea ce se știe sigur, și anume că începuturile Bisericii ortodoxe ruse se află la sfârșitul secolului al X-lea și începutul secolului al XI-lea, când cneazul Vladimir I (980-1015) îmbrățișează creștinismul, botezându-se, și se căsătorește cu Ana Porfirogeneta, sora împăraților bizantini Vasile al II-lea Bulgaroctonul și Constantin al VI-lea. Gestul cneazului este urmat de majoritatea slavilor din est (ucraineni, beloruși și ruși), care aderă în masă la noua învățătură⁴⁷. Dacă la început, Kievul era declarat capitala creștinismului slav, după invazia mongolă din 1240 și distrugerea cetății, în secolul al XIV-lea, Moscova preia rolul de capi-

42. <http://www.jerusalem-patriarchate.org>

43. *I.B.U.*, vol. II, p. 448-449.

44. *Pravoslavnâi țerkovnâi calendari* 2006, p. 162; Pr. dr. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 79-90.

45. În 1989 Ierusalimul și-a retras delegații de la orice dialog teologic bilateral în care era angajat, pe motiv că toate aceste Biserici care inițiază astfel de dialoguri urmăresc scopuri prozelitiste și că atâta timp cât Biserica ortodoxă deține în întregime adevărul revelat, nu are nevoie de astfel de dialoguri. Cu toate acestea, delegații Patriarhiei Ierusalimului au luat parte la întâlnirile ecumenice ulterioare ale Consiliului Mondial al Bisericilor, dar au avut o atitudine de deschidere și în cadrul ecumenismului local, luând parte la toate manifestările care privesc întreaga creștinătate, în special cele legate de sărbătorirea a 2000 de ani de la Nașterea Domnului Hristos (Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 59).

46. Pr. Prof. Marcel Ciucure, *Op. cit.*, p. 45.

47. *Biserica Ortodoxă Rusă, Enciclopedia Ortodoxă* (lb. rusă), Moscova, 2000, p. 10-40.

tală și centru mitropolitan⁴⁸, fiind considerată în secolul următor ca *a treia Romă*⁴⁹, aceasta datorită faptului că prima Romă căzuse în erezie după schisma de la 16 iulie 1054, a doua Romă căzuse sub turci la 29 mai 1453, iar Rusia tocmai se elibera de stăpânirea mongolă și prelua rolul de apărătoare și păstrătoare a creștinătății ortodoxe și a civilizației romano-bizantine. Asemenea împăratului bizantin, țarul rus își asuma rolul de protector al ortodoxiei.

De fapt, ideea celei de a treia Rome a constituit baza teoretică a Imperiului țarist, clădit în epoca modernă de împăratul Petru cel Mare (1682 -1725), când supremația patriarhului în Biserică a fost înlocuită cu cea a monarhului. Unul dintre contemporanii marelui cneaz Vasile al III-lea al Moscovei (1505 -1533), călugărul Filotei, exprima astfel, într-o scrisoare către acesta, ideologia noii autocrații ruse: „Moscova este moștenitoarea marilor capitale ale lumii: prima Romă a căzut sub păgâni, a doua a căzut sub turci: Moscova este a treia Romă, iar a patra nu va fi niciodată”. Totuși, această idee, ca și cea a celui de al treilea imperiu, nu au putut să se contureze niciodată cu forța, cu vigoarea și cu strălucirea celor dintâi, în ciuda eforturilor depuse de conducerea politică, care a încercat ca și în ceremoniile de investire să imite vechile tradiții bizantine⁵⁰.

În această perioadă, Biserica avea o poziție destul de puternică, dispunând de dreptul de mijlocire, care permitea episcopilor sau superiorilor mănăstirilor să pledeze în favoarea grațierii celor condamnați, sau să înainteze proteste către împărat, dacă se considera că legile sau actele care emanau de la autoritatea politică nu erau conforme cu conștiința și spiritul creștin.

Despre Biserica rusă ca Patriarhie se vorbește pentru prima dată în secolul al XVI-lea, când Constantinopolul ridică această Biserică la rang de Patriarhie la 26 ianuarie 1589, mitropolitul Iov al Moscovei devenind primul patriarh rus. Această recunoaștere s-a dorit a fi și o restabilire a pentarhiei după ieșirea Romei din această structură.

În secolul al XVII-lea, din dorința de a reforma cărțile de cult și viața spirituală, Biserica Rusă cunoaște o schismă ale cărei urme se mai văd și astăzi⁵¹, chiar pe teritoriul țării noastre existând comunități refugiate în urma acestei sciziuni⁵².

48. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 60.

49. *Russkaya Istoriceskaya Bibliotheka* (Biblioteca istorică rusă), VI, St. Petersburg, 1880, p. 799 apud “*Primatul petrinian*”. *Statutul episcopului Romei după legislația canonică a sinoadelor ecumenice din primul mileniu. O evaluare ecleziologico-canonică* în *Il Ministero Petrino. Cattolici e ortodossi in dialogo*, Edit. W. Kasper, Pontificio Consiglio per la Promozione dell’Unita dei Cristiani, Citta Nuova, Roma, 2004, p. 171-201.

50. În momentul încoronării, țari ruși primeau, ca odinioară basileii în cetatea de pe malul Bosforului, ungerea *harismatică*, pentru ca în timpul ceremoniei să li se citească pericopa din Evanghelia de la Matei în care Hristos spune: *dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu* (Matei XXII,15-22).

51. Vezi mai multe despre istoria acestei Biserici formată în urma rascolului în I.P.S. Adrian, Mitropolitul și a Întregii Rusii (Biserica staroverilor), *Russcoe starobreadcestvo* (Biserica staroverilor din Rusia), în *Pravoslavnaia Rossia*, 2005, nr. 7, p. 120-158; Alexandr Varona, *Tragedia schismei ruse*, Ed. Kriterion, București, 2002, p. 119-150; F. Melnikov, *Kratcaia istoria drevlepravoslavnoi (starobreadceskoi) țerkvi* (Scurtă istorie a Bisericii staroverilor), Barnaul, 1999.

52. Alexandr Varona, *Op. cit.*, p. 11 ș.u.

Patriarhia Rusă însă era să fie suprimată în 1721 de către Petru cel Mare, care a substituit-o conducerii unui Sinod Dirigent cu reședința la Sankt-Petersburg, unde era, de altfel, și Senatul Imperial. Legătura între împărat și Sinod o făcea un Ober-procuror, care, în numele împăratului, avea, uneori, o autoritate mai mare decât cea a Sinodului Dirigent, statul exercitând un control riguros al activității Bisericii.

Instituția patriarhatului va fi restabilită abia în 1917, când un sinod programat să aibă loc încă din 1904 alege primul patriarh după o perioadă de severe interdicții de aproape 200 de ani, în persoana mitropolitului Tihon al Moscovei, care s-a dovedit a fi unul dintre marii apărători ai Bisericii ortodoxe ruse în perioada de reală persecuție⁵³ la care a fost supusă această Biserică din partea regimului instalat prin marea revoluție bolșevică din octombrie 1917. Din această perioadă datează numărul impresionant de martiri, interdicția oricăror activități ale Bisericii⁵⁴, fiind permis doar cultul religios, dispoziție consemnată și în Constituțiile din 1936 și 1977. Acum iau drumul exilului cei mai mulți dintre teologii și sacerdoții ruși (1920), sau sunt efectiv executați (1930). În 1937 sunt arestați 136.000 de clerici, iar 85.000 sunt uciși. Între 1917-1939 80-85% dintre clericii ortodocși pre-revoluționari dispar, multe biserici sunt închise, zeci de mii de parohii și mănăstiri desființate. Astfel, dacă în 1917 existau 77.767 de biserici (parohiale și mănăstirești), la sfârșitul anilor '70 mai erau doar 6.800; în 1914 erau 1.498 de mănăstiri, fiind reduse la doar 12, iar cele 57 de seminarii teologice au fost reduse la trei (Moscova, Leningrad și Odesa) și două academii teologice la Moscova și Leningrad⁵⁵.

După moartea patriarhului Tihon se instalează o nouă perioadă de suprimare tacită a instituției patriarhale, prin imixtiunea puterii politice în afacerile bisericesti și imposibilității alegerii patriarhului, situație care durează până în 1944, când mitropolitul Serghie al Moscovei este ales cu prețul colaborării cu instituțiile statului, care avea neapărată nevoie de prestigiul și autoritatea Bisericii în fața populației, în condițiile dramatice ale celui de al doilea război mondial⁵⁶.

Perioada cuprinsă între moartea lui Stalin (1953) și ultima parte a guvernării lui Hrușciiov (începând cu anii '60) Biserica ortodoxă Rusă traversează o perioadă de revigorare, pentru a se pregăti pentru un nou val de persecuții, la fel de neîndurător ca și cele anterioare. Se suprimă orice autoritate a preoților în parohii, se interzic toate asociațiile cu caracter religios, se reiau valurile de deportări și condamnări politice, fiind vărsat sângele altor mii de credincioși, dintre care peste o mie numai episcopi⁵⁷.

53. Igumen Damaschin Orlovshii, *Krestnâi puti Rosii, gonenia ha Russkuiu Pravoslavnuuiu țercovi v sovetskii period (Drumul Crucii. Prigoana Bisericii Ortodoxe Ruse în perioada sovietică)*, în *Pravoslavnaia Rossia*, 2005, nr. 7, p. 84-117.

54. Decretul din 2 aprilie 1929 interzice „asociațiilor religioase” orice activitate intelectuală, socială, culturală și chiar filantropică, autorizând doar „cultul religios”.

55. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 61-62.

56. Diac. Ioan Pulpea, *Bisericile ortodoxe ...*, p. 88.

57. *L'Église orthodoxe russe de 1943 r nos jours. 7me Colloque scuménique de spiritualité russe au monastcre de Bose*, în *Episkepsis*, an XXX (1999), nr. 574, p. 9.

Sfârșitul acestei perioade de suprimare crudă a Bisericii începe prin programul Perestroika inițiat de Mihail Gorbaciov, ultimul președinte sovietic. Ortodoxia rusă începe din nou să respire aerul curat al libertății de manifestare, fapt exprimat cu ocazia serbării mileniului, în anul 1988⁵⁸, când se observă un nou avânt al vieții bisericești ce avea să se concretizeze mai târziu în deschiderea bisericilor și reînnoirea vieții spirituale.

Cu toate acestea, Biserica Rusă se confruntă, de această dată, cu o nouă schismă inițiată de către cei care nu s-au supus în nici un fel regimului comunist ateu. Astfel, apare *Biserica Rusă Liberă*⁵⁹, ai cărei membri se consideră neatinși de bolșevism, dar și cu dorința exprimată de mai multe Biserici de a li se acorda autonomia sau ieșirea din jurisdicția sa.

O altă problemă care se dorește a fi reglementată după căderea comunismului este cea privind relația cu diaspora. În scopul soluționării acesteia au avut loc câteva întâlniri oficiale între S.S. Alexei al II-lea Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii și o delegație reprezentativă a Bisericii ortodoxe Ruse din diaspora condusă de Mitropolitul Laurus al Americii de Est și al New-York-ului, la 1 februarie și 15 aprilie 2004⁶⁰. Toate aceste tensiuni dintre Moscova și diaspora au pornit de la neînțelegerea realităților din Rusia post-revoluționară, condamnând foarte aspru atitudinea Mitropolitului Serghie. Abia după căderea imperiului sovietic, problema a fost abordată în alți termeni, mai ales cu ajutorul istoricilor, care au încercat să arate care au fost motivele pentru care mitropolitul a luat astfel de decizii. Deși ambele părți recunosc faptul că se merge cu pași siguri către restabilirea comuniunii, dovadă fiind însăși această vizită, totuși este necesară clarificarea în prealabil a statutului canonic al Bisericii Ruse din diaspora, care are comunități în Europa Occidentală, S.U.A., Canada, Australia. Aceste întâlniri au fost rezultatul întrunirilor mai multor sinoade ale Bisericii ortodoxe Ruse din afara frontierelor⁶¹, care au pus în discuție problema relațiilor cu Patriarhia Moscovei.

Tot de Patriarhia Rusă depinde din 1970 și Biserica ortodoxă Autonomă din Japonia, din China, iar dintre fostele teritorii sovietice cuprinde Bisericile naționale ale Rusiei, Bielorusiei, Ucrainei, Estoniei și Lituaniei, Moldovei, care dispun de autonomie internă (capitolul VIII, art. 1-17)⁶². Aceste Biserici, care intră în

58. M. H. Bessonov, *Ortodoxia în zilele noastre*, Moscova, 1990, p. 174–206.

59. Încă din 1990 patriarhia Moscovei a luat atitudine împotriva dezbinării, făcând un apel la clericii și credincioșii ruși pentru păstrarea unității Bisericii (*Appel du Synode des évêques de l'Église orthodoxe russe r son clergé et ses fidcles*, în *Episkepsis*, XXI, 1990, nr. 449, p. 7).

60. Metropolitan Kiril of Smolensk and Kaliningrad, *It is our urgent duty to restore church unity*, în *Sourozh – A Journal of orthodox Life and thought*, 2005, nr. 99, p. 12-13.

61. În acest sens au avut loc întrunirile sinoadelor de la Jordanville (S.U.A.) din octombrie 1991 (*Lettre du Synode des évêques de l'Église orthodoxe russe hors fronticres*, în *Istina*, XXXVII, 1992, nr. 4, p. 422-424) și de la New York din 26 octombrie 2000 și 23-31 octombrie 2001 (*Réponse de l'Église russe hors-fronticres a l'Assemblée épiscopale de Moscou*, în *Istina*, XLVI, 2001, nr. 4, p. 408-414) care au pus în discuție refacerea unității Bisericii ortodoxe Ruse; vezi și *Vestitorul Ortodoxiei* nr. 324, 1 decembrie 2003, p. 8.

62. *Statutul Bisericii ortodoxe Ruse*, aprobat în 11 august 2000, în *Buletin informațional*, nr. 8, Moscova, 2000.

componenta Patriarhiei Moscovei, își desfășoară activitatea în limitele prevăzute de Statutul Bisericii Ruse prin capitolului al VIII-lea intitulat *Bisericile de sine stătătoare* (independente), care reglementează limitele autonomiei pentru fiecare biserică în parte, prin Tomos-ul patriarhal, care este elaborat corespunzător cu hotărârea Sfântului Sinod sau a Sinodului arhieresc⁶³ și care prevede:

- organele puterii bisericești și a conducerii Bisericii de sine stătătoare sunt Soborul bisericesc și Sinodul mitropolitan, fiind prezidate de Întâistătătorul Bisericii locale în calitate de mitropolit sau arhiepiscop (art. 3);

- întâistătătorul Bisericii independente se alege din numărul de candidați de către Soborul Bisericii Ruse, care au fost confirmați de către Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii și de către Sfântul Sinod (art. 4);

- întâistătătorul preia conducerea Bisericii în urma confirmării sale (întăririi) de către Patriarhul Moscovei (art. 5);

- întâistătătorul reprezintă arhierul eparhiot în eparhia sa și conduce Biserica de sine stătătoare în baza canoanelor acestui Statut și ale Statutului Bisericii de sine stătătoare (art. 6);

- Biserica de sine stătătoare primește Sfântul Mir de la Patriarhul Moscovei (art. 15);

- Bisericile de sine stătătoare din cadrul Patriarhiei Moscovei sunt: Biserica ortodoxă din Moldova⁶⁴, Biserica ortodoxă a Estoniei și Biserica ortodoxă a Lituaniei (art. 16);

- Biserica ortodoxă a Ucrainei are statut de autonomie mai largă (art. 17).

Statutul Bisericii ortodoxe ruse menționează că aceasta este o „Biserică locală autocefală, multinațională, aflându-se în unitate dogmatică, cultică și canonică cu celelalte Biserici locale” (cap. I, art. 1). Prin acest articol se exprimă unitatea doctrinară cu Biserica ecumenică, dar și faptul că Biserica rusă a reușit să-și păstreze structura sa multinațională, chiar și după căderea comunismului. Pentru ieșirea din criza organizatorică administrativă, Biserica rusă a fost nevoită să acorde autonomie unor eparhii din cuprinsul ei.

Astfel, Patriarhia Rusă este cea mai întinsă ca spațiu geografic, iar pentru a-și menține jurisdicția după destrămarea U.R.S.S.-ului inventează aceste categorii: autonomie largă și autonomie restrânsă.

Ca limbă liturgică se mai folosește limba slavonă, dar multe dintre parohii au adoptat limba rusă, pentru a fi accesibilă tuturor credincioșilor, iar în Bisericile autonome limba națiunii respective. În art. 3 din statut se precizează: „jurisdicția Bisericii ruse se extinde asupra persoanelor de confesiune ortodoxă, care locuiesc

63. Sinodul arhieresc ia hotărârea formării sau desființării unei Biserici de sine stătătoare, de asemenea și hotărârea granițelor teritoriale: art. 1-2, p. 23-24.

64. Republica Moldova, devenind un stat independent din 27 august 1991, a propulsat și reînnoirea vieții bisericești în vederea conformării sale noilor realități. Biserica Ortodoxă din Moldova își alcătuiește un nou statut prin care prevede că „Biserica Ortodoxă din Moldova, respectând canoanele și legile Sfinților Apostoli... își desfășoară activitatea pe teritoriul statului independent Republica Moldova, respectând legile acestui stat” art. 1. Cf. *Statutul Bisericii ortodoxe din Moldova*.

pe teritoriul canonic al Bisericii ortodoxe ruse: în Rusia, Ucraina, Bielorusia, Moldova, Azerbaijan, Kazahstan, Kirghizia, Lituania, Letonia, Tadjikistan, Turkmenia, Uzbekistan, Estonia; de asemenea, asupra altor ortodocși, care intră de bunăvoie în ea, însă, locuiesc în alte țări”. Prin articolul enunțat, observăm aria largă de jurisdicție a Bisericii ruse, care dorește cu orice preț să-și mențină jurisdicția asupra tuturor eparhiilor din fosta U.R.S.S., neținând cont de realitățile organizatorice actuale, când o bună parte a acestor Biserici se află pe teritoriul altor state și, conform doctrinei canonice, care prevedea ca Biserica să urmeze rânduielile de stat, ar trebui ca, în noile condiții social-istorice, să declanșeze în mod firesc procesul de acordare a autocefaliei. Din nefericire, se observă o tendință hegemonică asupra acestor Biserici asemeni celei a Constantinopolului asupra diasporei. Biserica rusă se bucură de calitatea de persoană juridică și toate drepturile izvorâte din aceasta, prevăzute în legislația de stat și legea fundamentală.

În capitolul V, sunt menționate atribuțiile Sfântului Sinod, precum și cele ale Sinodului permanent, alcătuit din șapte membri permanenți și cinci temporari, conform prevederilor articolelor 3-4.

Biserica are o structură ierarhică, sinodală, activitatea organelor individuale, centrale și colegiale fiind reglementată de prezentul statut.

Biserica ortodoxă rusă este organizată ca Patriarhie și are în jurisdicția ei 133 de eparhii, 23.000 parohii, 635 mănăstiri dintre care 312 de bărbați și 325 de femei, 45 de schituri, 5 Academii, 35 de Seminarii, 44 școli profesionale, 3 universități ortodoxe, 3 școli eparhiale pentru fete⁶⁵.

În prezent, Biserica Rusă numără peste 80 milioane de credincioși în Federația Rusă, dispunând de o puternică diasporă în Europa de Vest, America de Nord și Sud, fiind condusă de Patriarhul Alexei II Rudiger, cu titulatura *Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii*, care își are reședința la Moscova⁶⁶.

Patriarhia Sârbă

Începuturile Bisericii ortodoxe Sârbe le regăsim în secolul al IX-lea, când sunt întâlniți aici misionarii bizantini *Chiril* (827-869) și *Metodie* (825-885) din Tesalonic, supranumiți și *apostolii slavilor*, care au tradus⁶⁷ *Biblia* și cărțile de cult din limba greacă în limba paleoslavă (slava veche), tocmai pentru a înlesni convertirea populației din această zonă la noua învățătură.

Procesul de creștinare a sârbilor a avut loc în timpul împăratului bizantin Vasile I Macedoneanul (867-886), când sârbii au recunoscut suzeranitatea Imperiului bizantin. În secolul al XIII-lea, este investit primul arhiepiscop al Bisericii ortodoxe Sârbe, Biserica ce dispunea de autogovernare, acesta fiind Sfântul Sava (1219), care este considerat a fi întemeietorul Bisericii ortodoxe Sârbe, fiind hirotonit la Niceea, de către patriarhul ecumenic Gherman al II-lea.

65. <http://www.mospat.ru/>/<http://www.russian-orthodox-church.org.ru/> – Patriarhia Moscovei

66. *Pravoslavni țerkovni calendari* 2006, p. 168-183.

67. După tradiție, ucenicii Sfântului Chiril au creat *alfabetul chirilic* sau *glagolitic*, având la bază alfabetul grecesc.

Așadar, originea apostolică a acestei Biserici este exclusă, chiar dacă în Sinaxarul Bisericii constantinopolitane se precizează că Sfântul Apostol Andrei a predicat Evanghelia lui Hristos până în *Macedonia, Tracia și ținuturile care se întind până la Dunăre* (cf. *Sinaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*), iar Sfântul Apostol Pavel până în *Illyricum*, respectiv, până în orașele Macedoniei (în a doua călătorie misionară, în anul 51-52, și în a treia călătorie misionară, în anul 57), cum de altfel nu se poate vorbi de o origine apostolică a întregii lumi slave atât meridionale (sloveni, sârbi, croați, bulgari), cât și occidentale (cehi, slovaci, polonezi). Națiunea macedoneană, despre care se vorbește în Sinaxar, aparține civilizației grecești orientale, nicidecum celei slave, neputând fi asimilată nicio dată, păstrându-și propria sa identitate în ciuda tuturor vitregiilor vremii cărora a trebuit să le facă față. Mai mult chiar, Biserica Macedoniei s-a desprins în anul 1967 din cadrul Bisericii ortodoxe Sârbe, ca reactivare a fostei Arhiepiscopii de Ohrida. Aceasta, însă, nu a fost recunoscută la nivelul Bisericii ecumenice și a generat o stare de schismă, care s-a menținut până în 1992, când s-a ajuns la reconciliere, prin semnarea unei declarații comune, care viza refacerea unității prin coliturghisire. Datorită condițiilor istorice care au intervenit ulterior, prin apariția statului Macedonia, Biserica din acest spațiu își reafirmă independența față de Biserica Sârbă, dar și față de cea a Greciei⁶⁸. În această situație, atunci când vorbim despre predica Sfinților Apostoli în Macedonia, nu trebuie să confundăm acest spațiu cu lumea slavă, creștinată câteva secole mai târziu. De altfel, și istoria politică a Macedoniei ne arată caracterul distinct de lumea slavă, deoarece, când în 1991 și-a declarat independența față de statul federativ Iugoslav, Grecia a fost prima țară care s-a opus recunoașterii noului stat, întrucât teritoriul respectiv aparținuse întâi Greciei, apoi Serbiei și Bulgariei.

În timpul țarului Ștefan Dușan (1331-1355), Biserica Sârbă este ridicată la rangul de *patriarhie* prin decizia Sinodului întrunit la Scopje în 1346, arhiepiscopul *Ioanichie* (1338-1346) devenind *primul patriarh sârb* (1346-1355), cu reședința la Zicea, apoi la Pec (Ipek). Această primă patriarhie sârbă s-a numit *Patriarhia de Pec*, fiind recunoscută de Patriarhia ecumenică abia în 1375.

La nici zece ani de la recunoaștere, Serbia cade în mâinile turcilor (1389), fiind încorporată treptat în Imperiul Otoman. 70 de ani mai târziu (1459), noua stăpânire desființează Patriarhia Sârbă, este reabilitată în 1557 și desființată în 1766, când ierarhia sârbă este înlocuită cu cea greacă numită de Constantinopol⁶⁹. Această stare de lucruri se menține până în anul 1830, când este stabilită o Mitropolie ortodoxă Autonomă la Belgrad, iar ierarhia greacă este înlocuită cu cea autohtonă. Serbia iese definitiv de sub dominația otomană, care o transformase în pașalâc în anul 1459, în urma Tratatului de Pace de la Paris (1878), care consfințește independența statelor balcanice aflate sub dominație otomană. Un an mai târziu, în 1879, Patriarhia ecumenică recunoaște Biserica Sârbă ca fiind autoce-

68. Vezi Referatul asupra situației actuale a Bisericii ortodoxe din Macedonia, teme nr. 3188/1994 (A.P. III).

69. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 68.

fală, iar în 1918, odată cu constituirea statului iugoslav, vechile mitropolii autonome de Belgrad, Karlovitz, Bosnia, Muntenegru și dioceza Dalmației vor constitui Biserica ortodoxă Sârbă, care va fi ridicată la rangul de Patriarhie în 1920⁷⁰, prin tomos-ul Bisericii din Constantinopol din 9 martie, semnat de patriarhul ecumenic Meletie al IV-lea Metaxakis și de membrii Sfântului Sinod⁷¹.

Astăzi, Patriarhia Sârbă are aproximativ 8 milioane de credincioși și este organizată în patru mitropolii cu 32 eparhii, 3578 parohii, 204, mănăstiri, 1900 preoți, 230 monahi și 1000 monahii. De ea depind canonic trei vicariate aflate la Timișoara, Budapesta și Viena, precum și trei eparhii situate în America și o Episcopie pentru Australia și Noua Zeelandă. În total, Patriarhia Sârbă are în diaspora 73 de parohii sau misiuni în S.U.A. și 20 în Canada, 17 în Australia și Noua Zeelandă, și 22 de comunități de rugăciune în Regatul Unit al Marii Britanii, care depind canonic de episcopul Dositei al Britaniei și Scandinaviei, cu reședința în Suedia⁷².

La baza organizării Bisericii ortodoxe sârbe se află statutul aprobat în noiembrie 1929⁷³, care statuează caracterul unitar, autocefalia și unitatea acestei Biserici locale cu Biserica ecumenică, unitate menținută prin „unitatea dogmatică și canonică” (art. 1).

Remarcăm, de asemenea, consacrarea în statutul Bisericii sârbe a limbii de cult folosită de această Biserică locală, respectiv limba națională („limba sârbă, cu scriere chirilică” (art. 4)), care, pe de o parte, exclude de la început pretenția folosirii limbilor considerate sacre, iar pe de altă parte, statornicește folosirea limbii naționale, ca expresie a drepturilor de care s-a bucurat, încă din perioada Sfântului Sava, care după cum am văzut, a avut un rol crucial în viața Bisericii sârbe.

În articolul 6, se precizează că „Biserica Ortodoxă Sârbă se conduce pe temeiul: a) Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții dedicate spre învățătura luminată a Bisericii Ortodoxe. b) Canoanele Sinoadelor ecumenice și a canoanelor Apostolice recunoscute de ele, ale sinoadelor locale și Sfinților Părinți. c) hotărârile sinoadelor locale și ale sinoadelor patriarhale, în măsura în care și le-a însușit Biserica Ortodoxă Sârbă; d) Legea privind Biserica Ortodoxă și Statutul de față; e) dispozițiile, regulamentele și hotărârile autorităților bisericești competente potrivit acestui statut”⁷⁴.

În ceea ce privește diaspora, ca și în cazul Bisericii Ruse, și Biserica Sârbă s-a confruntat cu serioase conflicte cu propria diasporă, care nu putea accepta imixtiunile puterii politice în treburile Bisericii. Așa s-a ajuns la apariția în 1963 a

70. *Ibidem*, p. 69.

71. Aurel Jivi, *Patriarhia ortodoxă Sârbă de la 1920 până în prezent*, în *S.T.* XXII (1970), nr. 5-6; Protopresb. Branco A. Trisorj, *Biserica Ortodoxă* (în limba sârbă), Beograd, 1970, p. 112-114.

72 Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 180-181.

73. *Zakon o Srpskoj Pravoslavnoj crkve*, Ed. Sf. Împărat Constantin, Niș, 1931, p. 1-130; Vezi recenta traducere a Statutului Bisericii Ortodoxe Sârbe, în *Statutele Bisericii Ortodoxe Sârbe* (al Bisericii Greciei, Bulgariei, Serbiei), trad. de pr. Dr. Alexandru I. Stan și Drd. Michael-Williams Stan, Edimpres, București și Târgoviște, 2005, p. 365-462.

74. *Ibidem*, p. 366.

Bisericii ortodoxe Sârbe Libere, numită ulterior *Noua Mitropolie Gracanița*, care a rupt orice legătură cu Belgradul. Abia după căderea regimurilor comuniste s-a ajuns la o reconciliere dintre Patriarhie și propria diasporă, iar în 1998 s-a reușit adoptarea unui statut comun, punând bazele unificării administrative ulterioare.

O situație particulară a traversat-o Biserica sârbă în perioada celui de al doilea război mondial, dar mai ales după desființarea Statului Federativ Iugoslav, în 1991, când conflictele religioase între creștini și musulmani au atins apogeul, conducând la mari pierderi și suferințe, distrugerii de locașuri de cult, suprimări nedrepte de vieți omenești, încât, pe bună dreptate, ea poate fi considerată o *Biserică martiră*. Astăzi, Biserica ortodoxă din Serbia-Muntele Negru are 8 milioane de credincioși în *Iugoslavia și fostele republici iugoslave*, fiind condusă de Patriarhul Pavle Stoicevici, care își are reședința la Belgrad⁷⁵ și dispune de comunități ortodoxe, care constituie diaspora Bisericii ortodoxe Sârbe în *Europa de Vest, America de Nord și Australia*.

Patriarhia Română

Originile creștinismului pe teritoriul României de astăzi trebuie căutate în epoca apostolică, când învățătura creștină a fost predicată în diferite părți ale lumii de către ucenicii Mântuitorului. Este necontestată prezența și activitatea misionară a Sfântului Apostol Andrei, care a vestit strămoșilor noștri cuvântul Evangheliei⁷⁶. Unii cercetători⁷⁷ consideră, însă, că Sfântul Andrei a pus bazele organizării vieții bisericești, după modelul apostolic, alții vorbesc chiar de prezența Sfântului Apostol Filip⁷⁸, care au rânduit păstori să vegheze la îndeplinirea misiunii printre locuitorii de aici. Cu toate acestea, nu dispunem de date care să ateste organizarea bisericească de aici decât abia la sfârșitul secolului al III-lea și începutul secolului al IV-lea⁷⁹, când, după cum observa istoricul Sozomen, la „neamul” sciților stăpâna încă „vechiul obicei ca bisericile întregului neam să aibă un singur episcop”⁸⁰, organizare consacrată în primele două secole ale exis-

75. <http://spc.org.yu/> // <http://www.spc.yu/>; *Pravoslavnâi țerkovnâi calendari* 2006, p. 163.

76. Pr. Prof. Nicolae V. Dură, „Scythia Minor” (Dobrogea) și biserica ei apostolică. *Scaunul Arhiepiscopal și Mitropolitan al Tomisului (sec. IV-XIV)*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2005, p. 59-61.

77. Eusebiu, *Op. cit.*, III, 1, p. 99; Constantin Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldaviei și Sucevei și a Catedralei Mitropolitane din Iași, urmată de o serie de documente, de facsimile și de portrete privitoare la Istoria Națională și Bisericească a Românilor*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1888, p. VI.

78. Prof. Emilian Popescu, *Sfântul Apostol Filip misionar pe pământul românesc*, în *G. B.*, 2001, nr. 5-8, p. 59-76.

79. Sozomen, *Op. cit.*, I, 25, p. 38; Dimitrie Cantemir, *Descriptio Moldaviae, Despre legile provinciale ale Moldovei*, cap. XI, Ed. Litera, Chișinău, 1998, p. 206; Antonie Plămădeală, *Românită, continuitate, unitate*, Sibiu, 1988, p. 150-177.

80. „Sciții nu-și schimbă credința. În țara lor sunt o mulțime de cetăți, de sate și de porturi. Capitala – Tomis e o mare cetate situată de-a stânga Pontului Euxin. Episcopul conduce singur toate Bisericile, după vechiul obicei al țării, care este încă și astăzi în vigoare”. Cf. Sozomen, *Istoria bisericească*, VI, XXI, trad. de I.P.S. Iosif Gheorghian, Mitropolit Primat al României, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1897, p. 236.

tenței creștine⁸¹. Biserica din nordul Dunării a fost reprezentată și la Sinoadele ecumenice, fapt ce confirmă nu doar existența unei biserici creștine, ci și buna organizare pe care aceasta o avea⁸².

În această perioadă, Biserica daco-romanilor a cunoscut o bună organizare-administrativ-teritorială, consacrată de doctrina canonică prin canoanele 5–7 I ec.; 2, 3 II ec.; 8, III ec.; 12, 28 IV ec.; 36, 39 VI ec.; 11, VII, ec., Actele Sin. V ec.; can. 9, 13, 22 Ant.; 3, 5, 6 Sard., organizare ce a făcut să i se recunoască Arhiepiscopiei Tomisului⁸³ și apoi celorlalte Scaune care i-au succedat, statutul de autocefalie⁸⁴. Astfel, prerogativele mitropoliei Tomisului sunt preluate de arhiepiscopia Justiniana Prima (înființată prin Novela XI din 535), în jurisdicția căreia a intrat și o parte din teritoriul nord Dunărean⁸⁵, din 927 de Patriarhia Dârstorului și de succesoarea Justinianei Prima, Patriarhia Ohridei (1003-1766), în a cărei jurisdicție era și Episcopia Vlahilor, fiind trecută ultima din cele 24 de eparhii⁸⁶, mai târziu de mitropolia Vicinei, iar după 1359 de cea de la Târgoviște și cea din țara Moldovei în 1401.

Această structură a cunoscut o dezvoltare ascendentă până în secolul XIV, când a avut loc organizarea politică a țărilor române și reorganizarea bisericească sub jurisdicția Patriarhiei Constantinopolului, fapt ce i-a determinat pe unii istorici⁸⁷ să considere această dată ca prima mențiune despre organizarea bisericească a românilor⁸⁸.

81. Prof. Nicolae Dură, *Biserica creștină în primele patru secole. Organizarea și bazele ei canonice*, în *Ort.*, XXXIV (1982), nr. 3, p. 451-460.

82. Vezi introducere, partea a IV-a, în care Constantin Erbiceanu prezintă lista ierarhilor din părțile noastre, după documente, care au participat la sinoadele ecumenice. Cf. Constantin Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldaviei și Sucevei și a Catedralei Mitropolitane din Iași, urmată de o serie de documente, de facsimile și de portrete privitoare la Istoria Națională și Bisericească a Românilor*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1888, p. XXX-XXXIV.

83. Emilian Popescu, *Începuturile îndepărtate ale autocefaliei Bisericii ortodoxe Române: Tomis-ul. Arhiepiscopie autocefală*, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii ortodoxe române*, Ed. Institut. Biblic, București, 1987, p. 350-351; Pr. Prof. Nicolae Dură, *Biserica daco-romană din sudul și nordul Dunării, în secolele IV-XIV. Relațiile canonice ale Bisericii românești nord danubiene cu principalele Scaune episcopale din sudul Dunării*, în *S.T.*, LIV (2002), nr. 3-4, p. 58-65; Idem, *Mitropolia Dobrogei între trecut și prezent*, în *Revista de teologie Sfântul Apostol Andrei*, V (2001), nr. 9, p. 105-110; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Viața creștină și organizarea bisericească în ținuturile Tomisului și Dunării de Jos de la începuturi până în anul 1864*, în vol. *Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos în trecut și azi*, Galați, 1986, p. 14.

84. Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii ortodoxe române*, vol. I, Ed. Institut. Biblic, București, 1994, vol. I, p. 250; vezi și Pr. Prof. Nicolae Dură, *Forme și stări de manifestare a autocefaliei Bisericii ortodoxe române de-a lungul secolelor. Mărturii istorice și canonice*, în *Centenarul Autocefaliei Bisericii ortodoxe române*, Ed. Institut. Biblic, București, 1987, p. 293; Idem, *Autocefalia Bisericii ortodoxe române – un veac de la recunoașterea ei*, în *S. T.*, XXXVIII (1986), nr. 2, p. 105-107.

85. Ioan F. Stănculescu, *Arhiepiscopii*, în *S.T.*, XIV (1962), nr. 9-10, p. 604; Pr. Prof. Nicolae Dură, *Biserica Daco-romanilor...*, p. 58.

86. Pr. Prof. Nicolae Dură, *Op. cit.*, p. 63.

87. D. Obolensky, *Un Commonwealth medieval: Bizanțul*, trad. Cl. Dumitriu, Edit. Corint, București, 2002, p. 284-285.

88. Prof. Nicolae Dură, *Op. cit.*, p. 57-68.

În urma organizării politice și bisericești, Ortodoxia românească a jucat un rol important în menținerea Ortodoxiei popoarelor aflate sub jugul otoman⁸⁹, devenind, după căderea Constantinopolului, protectoare a Ortodoxiei, până la căderea Imperiului Otoman în secolul al XIX-lea.

Biserica ortodoxă Romană și-a recăpătat vechiul statut de autocefalie în anul 1885⁹⁰, iar mai apoi și-a desăvârșit forma de organizare ca Patriarhie în anul 1925, cu titulatura *Patriarhia Română*⁹¹.

Biserica ortodoxă română este organizată administrativ ca *Patriarhie*, cuprinzând 27 de eparhii, dintre care 10 cu rang de arhiepiscopie și 17 cu rang de episcopie, 158 de protopopiate, 10 987 de parohii și 2059 filii, în care slujesc 12 314 preoți și diaconi, precum și 4788 cântăreți bisericești⁹², dar mai cuprinde și unitățile din jurul granițelor României și din diaspora alcătuite din trei mitropolii (*Mitropolia Basarabiei*⁹³, *Mitropolia ortodoxă română a Europei Occidentale și Meridionale*⁹⁴ și *Mitropolia ortodoxă română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord*⁹⁵), o arhiepiscopie (*Arhiepiscopia ortodoxă română din America și Canada*)⁹⁶ și două episcopii (*Episcopia Ortodoxa română din Ungaria* cu sediul la Gyula și *Episcopia ortodoxă română a Vârșetului*). Pe lângă acestea, mai are

89. Antonie Plămădeală, *Biserica ortodoxă română și legăturile ei cu Bisericele din Balcani și Orientul creștin din sec. al XIV până în prima parte a sec. al XVIII-lea. Aspecte socio-culturale*, în *M.A.*, XXXIV (1989), nr. 4, p. 31-43; Nicolae Iorga, *Bizanț după Bizanț*, Ed. 100+1 Gramar, București, 2002, p. 138-160; Pr. Prof. Nicolae Dură, *Țările Române și națiunile creștine din Balcani în perioada dominației otomane în secolele XIV-XIX*, în *B.O.R.*, CVI (1988), nr. 5-6, p. 103-116.

90. *Tomosul Autocefaliei Bisericii ortodoxe române*, p. 344-348; vezi și Prof. Iorgu D. Ivan, *Autocefalia Bisericii ortodoxe române – un veac de la recunoașterea ei*, în *S. T.*, XXXVIII (1986), nr. 2, p. 200 și volumele *Centenarul...*; *Biserica în misiune, Patriarhia română la ceas aniversar – 120 de ani de autocefalie, 80 de ani de Patriarhat -*, Ed. Institut. Biblic, București, 2005.

91. Pr. Prof. Nicolae Dură, *120 de ani de la recunoașterea Autocefaliei (1885-2005) și 80 de ani de la întemeierea Patriarhiei române*, în *B.O.R.*, CXXIII (2005), nr. 1-3, p. 444-456; Idem, *Patriarh și Patriarhie, una din vechile instituții europene*, în *B.O.R.*, CXXIII (2005), nr. 1-3, p. 430-432.

92. Pr. Constantin Pârvu, Vicar-Administrativ, *Organizarea Bisericii ortodoxe române, astăzi, în Biserica în misiune. Patriarhia română la ceas aniversar – 120 de ani de autocefalie, 80 de ani de Patriarhat -*, Ed. Institut. Biblic, București, 2005, p. 728, 738.

93. Vezi *Adevărul despre Mitropolia Basarabiei*, Ed. Institut. Biblic, București, 1993; Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Basarabia, aspecte din Istoria Bisericii și a neamului românesc*, Editura Trinitas, Iași, 1993; Boris Buzilă, *Din istoria vieții bisericești din Basarabia*, Ed. Știința, Chișinău, 1996; Ion Nistor, *Istoria Basarabiei*, Ed. Humanitas, București, 1991; Petre Cazacu, *Moldova dintre Nistru și Prut 1812 – 1918*, Ed. știința, Chișinău, 1992; Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Ed. Enciclopedică, Chișinău, 1992; N. Popovschi, *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX - lea sub ruși*, Ed. Museum, Chișinău, 2000; *Mitropolia Basarabiei și alții contra Moldovei, hotărârea CEDO din 13 decembrie 2001*, Ed. Alfa și Omega, Chișinău, 2004.

94. Vezi pentru documentare: Pr. Lect. Emanoil Băbuș, *Ortodoxia în Franța secolului al XX-lea*, Ed. Sophia, București, 2003; Idem, *Ortodoxie și Occident. Biserica Catolică ortodoxă a Franței*, Edit. Sophia, București, 2003.

95. Mircea Basarab, *Mitropolia ortodoxă română pentru Germania și Europa Centrală. Scurt istoric*, în *T.V.*, XII (2002), nr. 5-8; Idem, *Biserica și neamul în diasporă*, Ed. Limes, Cluj, 2001, p. 73-88.

96. Vezi organizarea acestei eparhii în *Calendarul Credința*, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada pe anii 2000-2005.

Comunități ortodoxe române dependente de Patriarhia română, în Australia⁹⁷, Noua Zeelandă, Bulgaria, Israel, Turcia, Africa de Sud⁹⁸.

Astăzi, în organizarea sa, Biserica Ortodoxă Română se conduce după propriul Statut⁹⁹ de funcționare, care reglementează atribuțiile și organizarea organelor centrale și locale. Diferit de Statutele altor Biserici, în Statutul B.O.R., prin art. 1 modificat de Hot. ANB din 26 septembrie 1991, se precizează că aria de jurisdicție a Bisericii „cuprinde pe credincioșii de religie creștin-ortodoxă din România și diasporă”. Ca și Biserica Greciei, se bucură de statutul de Biserică națională și majoritară¹⁰⁰, dar în exercitarea misiunii sale stie să armonizeze atât prevederile statutare cu doctrina canonică a Bisericii răsăritene, cât și cu legislația de stat în vigoare.

În partea I, prin art. 5, se statuează organizarea Patriarhiei române sub raportul orânduirii canonice și administrative, enumerând eparhiile din țară care intră în componența ei, după ordinea stabilită în diptice. În prezent se află plin în proces de reorganizare administrativă.

În Patriarhia română cea mai înaltă autoritate pentru toate problemele dogmatice și canonice, precum și pentru cele bisericesti de orice natură, este Sfântul Sinod, format din ierarhii în funcțiune (mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, episcopi vicari și arhieriei vicari), iar între sesiunile Sfântului Sinod, pentru o mai bună și eficientă organizare, funcționează Sinodul Permanent, alcătuit din Patriarh, mitropoliții în funcțiune și secretarul Sfântului Sinod.

Ca organism reprezentativ central al Bisericii ortodoxe Romane pentru toate problemele administrative și economice și pentru cele care nu sunt de competența Sfântului Sinod este Adunarea Națională Bisericească (art. 19-24), alcătuită din membrii Sfântului Sinod și din câte trei reprezentanți ai fiecărei eparhii (un cleric și doi mireni), desemnați de adunările eparhiale respective pe termen de patru ani.

Pe lângă acestea, mai funcționează organismul suprem administrativ, atât al Sfântului Sinod, cât și al Adunării Naționale Bisericești: Consiliul Național Bisericesc, alcătuit din trei clerici și șase mireni, aleși de Adunarea Națională Bisericească pe termen de patru ani și din consilierii administrativi patriarhali ca membri permanenți (art. 8 din Statut), exercitând atribuțiile prevăzute de Statutul B.O.R. art. 8.

În cuprinsul Patriarhiei Romane funcționează 373 mănăstiri, 181 schituri și 8 metocuri, în care viețuiesc 3 368 de călugări și 4 661 de călugărițe.

Pentru formarea cadrelor didactice și clericale funcționează la nivelul *învățământului teologic preuniversitar* - 38 Seminarii teologice liceale (7 monahale) cu 4715 elevi; 9 Școli postliceale teologico-sanitare cu 861 de elevi; 21 Școli de cântăreți bisericesti cu 884 de elevi, iar la nivelul *învățământului teologic univer-*

98. Vezi *Darea de seamă* a Sectorului Comunități Externe al Patriarhiei române, pe anii 2000, 2005.

99. *Statutul de organizare și funcționare al Bisericii ortodoxe Române*, aprobat în 1953, cu modificările ulterioare a fost publicat în *Legiurile Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institut. Biblic, București, 2003.

100. Alin 3 introdus prin Hot. ANB nr. 300, din 14 ianuarie 1994.

sitar - 15 Facultăți de teologie cu 8 specializări¹⁰¹ până în 2005, când s-a făcut reforma învățământului conform Cartei de la Bologna, revenindu-se la patru specializări¹⁰².

O bună parte dintre absolvenții de teologie activează ca profesori de religie în școlile publice - 10 235, dintre care 2204 sunt titulari, 2 103 au definitivatul, 448 au gradul didactic II, iar 95 au gradul didactic I.

În prezent, Biserica Ortodoxă Română numără peste 19,8 milioane de credincioși în România¹⁰³, fiind condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist Arăpașu, cu titulatura *Arhiepiscop al Bucureștiului, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei, locțiitor al Neo-Cezareei Capadociei și Patriarh al Bisericii ortodoxe române*, care își are reședința la București.

Patriarhia Bulgară

Situată în același spațiu geografic ca și Serbia, Bulgaria a descoperit adevărul Evangheliei în același context, datorită misiunii fraților Chiril și Metodie, care au meritul de a fi făcut cunoscut bulgarilor creștinismul ortodox în 863¹⁰⁴. În 864, urmând exemplul țarului Boris-Mihail I, majoritatea populației a primit botezul creștin. Oscilând o perioadă de timp între Roma și Constantinopol, fiind obiectul unor aprigi dispute între cele două mari Biserici, în cele din urmă Bulgaria se hotărăște să opteze pentru civilizația bizantină¹⁰⁵.

Însă, prezența creștină în acest spațiu este atestată cu mult timp înainte, deoarece aici, la Sardica (Sofia de astăzi) a avut loc un sinod local în 343, cu toate că populația era formată din triburi bulgare păgâne. Așadar, contactul cu creștinismul a avut loc cu mult timp înainte de sosirea misionarilor bizantini.

În secolul următor creștinării (927), regele bulgar este recunoscut de către Constantinopol ca împărat, iar arhiepiscopul de Preslav ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Cu toate acestea, bizantinii invadează Imperiul Bulgar în 971, iar patriarhul își mută reședința la Ohrida, în Macedonia. Curând, însă, este rândul Macedoniei să cadă sub dominație bizantină (1018), care reduce patriarhia la rang de arhiepiscopie autocefală¹⁰⁶.

101. Teologie pastorală, Teologie-litere (Limba română și Limbi străine), Teologie-asistență socială, Teologie-patrimoniu Cultural, Teologie-istorie, Teologie-limbi clasice, Teologie-pictură Bisericească, Teologie-comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual (Pitești).

102. Teologie Pastorală; Teologie Didactică; Teologie Artă Sacră; Teologie Asistență Socială.

103. <http://www.patriarhia.ro>

104. F. Dvornik, *Les slaves, Byzance et Rome au IX e siècle*, Cerf, Paris, 1926, p. 184; *I.B.U.*, vol. I, p. 477-479; Dimitri Obolensky, *Un Commonwealth...*, p. 131; Pr. Prof. Ioan Rămureanu, *Unsprezece secole de la activitatea misionară a Sfinților Chiril și Metodie*, în *Ort.*, nr. 1, 1976, p. 196; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 215-219.

105. Antony Emil Tachios, *Sfinții Chiril și Metodie*, Ed. Sofia, București, 2002, p. 110-132; Pr. Conf. Emanoil Băbuș, *Implicarea Bizanțului și a Apusului în creștinarea Bulgarilor*, în *Anuarul Facultății de teologie ortodoxă, Universitatea București*, IV (2004), Ed. Universității din București, p. 402-408; A. A. Vasiliev, *Histoire de L'Empire Byzantin*, t. I, II, Paris, 1932, p. 418-424.

106. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 76.

Cea de a doua patriarhie bulgară este recunoscută în 1235, când bulgarii se aliază cu bizantini împotriva Imperiului Latin din Constantinopol. Autocefalia acestei Biserici durează până la cucerirea turcă din 1393, când este încorporată Patriarhiei ecumenice. În 1870 este declarată exarhat autonom¹⁰⁷, pentru ca în 1872 să fie declarată schismatică. Această stare de tensiune și statutul de Biserică schismatică s-au menținut până în 1945, când a fost recunoscută ca autocefală. Primul patriarh a fost numit în 1953, fiind recunoscut în 1961¹⁰⁸.

În urma Consfătuirii de la Constantinopol din 1923 Biserica Ortodoxă Bulgară a făcut trecerea la calendarul îndreptat¹⁰⁹, astfel numărându-se printre bisericile locale care au aplicat în viața lor hotărârile acelei Consfături.

Integrându-se în contextul statelor aflate sub dominație comunistă, și Bulgaria a traversat o perioadă de criză spirituală după cel de al doilea război mondial, Bisericii fiindu-i interzise orice activități sociale, culturale și religioase. În 1971 este ales actualul patriarh Mașim, cel care va deveni obiectul unor diviziuni în cadrul Bisericii, odată cu căderea regimului comunist. În această situație, mitropolitul Pimen de Nekrop a cerut public depunerea patriarhului, deoarece s-a considerat că alegerea sa de către autoritățile comuniste a fost necanonică. Conflictul a luat o amploare deosebită, fiind necesară intervenția Patriarhiei ecumenice, care, însă, nu a reușit să aplaneze conflictul. Ba mai mult, la 4 iulie 1994 s-a produs schisma în mod oficial, când mitropolitul Pimen a fost instalat ca patriarh, fiind susținut și de Biserica ortodoxă Ucraineană, pe de o parte, și anatematizat de către Sfântul Sinod care-l susținea pe Maxim, pe de altă parte¹¹⁰.

În ianuarie 1997 Peter Stoianov a fost instalat ca președinte al Bulgariei, ceremonia de binecuvântare fiind condusă de către Pimen, iar în martie același an Curtea Supremă Administrativă declară înregistrarea Sinodului lui Maxim ca invalidă.

Această stare de schismă nu ia sfârșit decât în octombrie 1998, când patriarhul ecumenic Bartholomeu I prezidează un sinod extraordinar, cu participarea altor 6 patriarhi și 20 de mitropoliți ai Bisericilor ortodoxe, care reabilitează poziția lui Maxim ca patriarh al Bisericii Bulgare. Pimen și cei care aderau la punctul lui de vedere au fost invitați la supunere canonică față de conducerea Bisericii¹¹¹. Cu toate că în mod oficial starea de schismă se încheiase, realizarea efectivă a unității bisericii bulgare a mai cerut o perioadă de timp, deoarece credincioșii fuseseră divizați în timpul disputei¹¹².

107. Silviu Anuichi, *Biserica ortodoxă Bulgară de la înființarea Exarhatului până la înființarea Patriarhatului*, în *G.B.*, XIX (1960), nr. 11-12, p. 150.

108. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 76-77; T. Sabev, *Evolution et originalité de l'Église locale de Bulgarie. Eglise locale et universelle*, Geneva, 1981; K. E. Skurat, *Istoria Bisericilor ortodoxe locale în II volume*, Moskva, 1994, p. 241-334.

109. *Biserica ortodoxă Bulgară a adoptat calendarul îndreptat*, în *M.M.S.*, XLV (1969), nr. 1-2.

110. *Nouvelles attaques contre l'Église de Bulgarie*, în *Episkepsis*, XXVIII, 1997, nr. 543, p. 5-6.

111. Ivan Jeleu Dimitrov, *Noua lege a cultelor din Bulgaria și Biserica Ortodoxă Bulgară*, trad. de Valentin-Petre Lică, în vol. *Profesorul universitar Dr. D. H. C. Nicolae V. Dură...*, p. 1036-1037.

112. *Résorption du schisme interne de l'Église orthodoxe de Bulgarie*. în *Istina*, XLV (2000), nr. 1, 62-63; vezi și *Episkepsis*, XXVII, 1996, nr. 529, p. 4-5.

În iulie 1997 are loc sub președinția patriarhului Maxim primul mare Sinod al Bisericii Bulgare din ultimii 40 de ani, care ia în discuțiile noile realități cărora Biserica trebuie să le facă față, rolul acesteia în societate, colaborarea eficientă cu instituțiile statului, dar, mai ales, aprobarea unui nou statut de organizare care să-l înlocuiască pe cel din 1953¹¹³, elaborat sub presiunea comunistă, fiind în disonanță cu legislația aprobată după anii 1950.

Statutul Bisericii Ortodoxe Bulgare, în capitolul I, precizează: „Biserica Autocefală Ortodoxă Bulgară, cu denumirea de patriarhie, este parte inseparabilă a Bisericii celei una, sfântă, sobornicească și apostolească” (art. 1). Din acest articol vedem grija de a statua rangul (patriarhie) pe care îl are această Biserică apostolică și raporturile sale cu Biserica ecumenică. Fiind „parte inseparabilă a Bisericii ecumenice”, prin statut se precizează unitatea și egalitatea cu celelalte Bisericii locale, ea mărturisind aceeași credință apostolică, dar în limitele jurisdicției sale, adică „în cadrul frontierilor Republicii Bulgare” (art. 3). În paragrafele acestui articol sunt menționate eparhiile în ordinea din dipticele Bisericii bulgare.

Conform prevederilor din art. 4, Biserica bulgară se îngrijește și de fiii ei din diasporă, de cei stabiliți în afara țării, având o eparhie la New York și un vicariat la Constantinopol, parohii în Australia etc.

În decursul celor două milenii de existență, Biserica bulgară a avut o istorie zbuciumată, ceea ce a făcut ca jurisdicția ei să cunoască fluctuații. De la arhiepiscopie la patriarhie și apoi mitropolie, ca în urma unui îndelungat proces de rectificare să i se recunoască vechiul statut de patriarhie, în prima jumătate a secolului al XX-lea.

Ca și în statutele celorlalte Biserici Autocefale, se menționează în mod expres principiile care stau la baza organizării și conducerii acestei Biserici locale: „Sfânta Scriptură, canoanele Bisericii ecumenice și Statutul de organizare” (art. 2). În statut se mai menționează și faptul că titularii eparhiilor au titlul de mitropolit (art. 5), mențiune care lipsește în statutul altor biserici locale (vezi statutul B.O.Ruse, B.O. Române etc.).

Autoritatea clericală, juridică și administrativă supremă este Sfântul Sinod, compus din patriarh și ceilalți episcopi eparhioți (art. 6). Acesta se întrunește de două ori pe an, în iunie și noiembrie. Sinodul restrâns, format din patriarh și patru episcopi aleși o dată la patru ani, au în atenție probleme curente ale Bisericii Capitolul III, art. 24-28.

Statutul Bisericii bulgare reglementează organizarea enoriilor în capitolul X, a mănăstirilor în capitolul XII, etc.

În partea a II-a a Statutului de organizare se fac unele precizări privind atribuțiile Sfântului Sinod, ale Patriarhului și ale celorlalte organe colective și individuale, centrale și locale de conducere a Bisericii. Trebuie precizat că în statut sunt făcute precizări în legătură cu atribuțiile Sfântului Sinod plenar, din partea a II-a, capitolul II, menționând atribuțiile specifice Bisericilor autocefale: art. 8,

113. Vezi Statutul Bisericii Ortodoxe Bulgare, în *Statutele Bisericilor Sud-Dunărene*, p. 191-273.

paragraful 5 „pregătește și sfințește Sfântul Mir”, iar în paragraful următor stabilește cele privitoare la canonizarea și modalitățile de cinstire a sfinților.

Pregătirea teologică a clerului a avut de suferit în secolul al XX-lea datorită regimului comunist de la guvernare. După schimbarea politică survenită în 1989, teologia și-a reluat locul în cadrul instituțiilor universitare din Sofia, Veliko Târnovo, Șumen și Plovdiv. Dar, încă se mai resimt efectele regimului opresionist ateu, prin lipsa literaturii religioase și a cadrelor care să predea religia în învățământul laic¹¹⁴.

Cei 8 milioane de credincioși ai Patriarhiei Bulgare sunt organizați în 11 mitropolii, 2600 parohii, 123 mănăstiri¹¹⁵, iar diaspora este formată din credincioși din S.U.A. (9 parohii), Canada (2 parohii) și Australia (2 parohii) sub jurisdicția mitropolitului Iosif. O altă dioceză a Bisericii Ortodoxe Bulgare este parte integrantă a Bisericii Ortodoxe din America, prezidată de mitropolitul Kiril, și care are în componență 14 parohii în S.U.A. și 2 în Canada¹¹⁶.

Patriarhia Georgiei

Pentru a vedea unde se află începuturile Bisericii din Georgia, nu trebuie să ne îndepărtăm prea mult de perioada primară a creștinismului, deoarece în secolul al IV-lea acesta este adus în Armenia romană de către Sfântul *Grigorie Luminătorul* († 332), de unde se răspândește în Georgia, Iviria sau Gruzia (stat suveran în Caucaz, la Marea Neagră), prin Sfânta *Nunia*, devenind, în 337, religie de stat¹¹⁷, pentru ca, în 550, să aibă propria traducere a Sfintei Scripturi și cărțile de cult necesare.

Curând după această dată, Biserica Georgiei obține *autocefalia*, în anul 468, din partea Patriarhiei Antiohiei, iar din secolul al XI-lea a fost ridicată la rangul de Patriarhie. Acest eveniment se datora organizării sale bisericești, care demonstra nivelul de dezvoltare al Bisericii în epoca respectivă¹¹⁸.

Odată cu anexarea de către Rusia (1811), începe o perioadă de suprimare a puterii bisericești georgiene, care este încadrată în Biserica Rusă ca exarhat. Eliberarea de sub dominația bisericească rusă se face abia în 1917, când își proclamă autocefalia, menținută până în februarie 1921, când este anexată imperiului sovietic, dar Biserica georgiană își păstrează independența față de Patriarhia Moscovei. În 1943, acesteia îi este recunoscută în mod formal autocefalia, dar soarta ei este aceeași cu cea a tuturor Bisericilor aflate sub dominația sovietică, urmând îndeaproape politica bisericească a Patriarhiei Moscovei.

Astfel, dacă în 1917 erau 2.455 de biserici deschise în Georgia, în anii '80 mai erau doar 80 în stare de funcționare, 4-5 mănăstiri¹¹⁹ și un seminar.

114. Prof. Ivan Dimitrov, *Învățământul teologic în Bulgaria*, în *Anuarul Facultății de teologie ortodoxă, Universitatea București*, anul IV (2004), Ed. Universității din București, p. 297-305.

115. Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 234.

116. <http://bulch.tripod.com/boc/> // <http://www.pravoslavieto.com>

117. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 80; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 240-242.

118. K. E. Skurat, *Op. cit.*, p. 85.

119. În secolele VIII-IX în Georgia exista o viață monahală deosebit de înfloritoare.

Abia odată cu reformele politice inițiate de către ultimul președinte sovietic Mihail Gorbaciov, începe să se schimbe situația Bisericii Georgiene, multe dintre bisericile închise fiind redeschise, la Tbilisi este inaugurată o Academie de Teologie, la care se studiază teologia pastorală, antropologia și arta creștină. Ulterior a mai fost deschisă o academie teologică la Gelati, 6 seminarii în cuprinsul țării și un institut pentru formarea laicilor. De asemenea, fiecare eparhie are în vedere catehizarea și re-evanghelizarea populației îndoctrinată cu sistemul de gândire ateu.

Pe plan internațional bisericesc, la 4 martie 1990, Patriarhia ecumenică recunoaște autocefalia Bisericii Georgiei și-i confirmă rangul de patriarhie¹²⁰.

În septembrie 1995, are loc un sinod la care a participat întreaga ierarhie, precum și delegați ai clericilor și laicilor, la care s-au discutat măsuri pentru revigorarea vieții bisericești, clarificarea poziției Bisericii Georgiei în diptice și canonizarea a 5 noi sfinți, cu această ocazie fiind aprobat noul statut al Bisericii ortodoxe¹²¹.

Statutul Bisericii Georgiene în capitolul I, § 1 precizează: „Patriarhia Georgiană – Biserica Ortodoxă a Georgiei este o Biserică ortodoxă, locală, autocefală, multinațională, membrii căreia în majoritatea lor sunt de naționalitatea georgiană. Ea se află în comuniunea dogmatică, liturgică și canonică cu toate celelalte Biserici ortodoxe, locale și autocefale.” Din acest paragraf reies câteva caracteristici fundamentale ale Bisericii georgiene: Biserică locală autocefală și multinațională în comuniune canonică, dogmatică și liturgică cu celelalte Biserici. În acest paragraf sesizăm o confuzie: se vorbește de Biserică multinațională, dar și de faptul că majoritatea membrilor acestei Biserici sunt de naționalitate georgiană. Considerăm că, prin multinațional, a vrut să se evidențieze un alt aspect, cel politic, adică, pe teritoriul statului locuiesc mai multe etnii.

Clarificarea acestui aspect se face prin precizările făcute în § 2: „1. Toți creștini ortodocși care locuiesc pe teritoriul Georgiei. 2. Toți creștini ortodocși de naționalitatea georgiană care locuiesc în afară granițelor Statului Georgian și asupra cărora nu se extinde jurisdicția vreo altei Biserici Ortodoxe Locale. 3. Toți creștini ortodocși care locuiesc pe teritoriul Republicii Armenia. 4. Toți creștini ortodocși care locuiesc în afară granițelor Statului Georgian și care, neaflându-se sub jurisdicție vreo altei Biserici Ortodoxe Locale, au dorință să fie sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Autocefale a Georgiei”.

Ca și celelalte Biserici ortodoxe locale, Biserica georgiană este organizată după cum prevede § 3 în „Eparhii, Protopopiate și Parohii”, având organizare sinodală (§ 7) și călăuzindu-se în organizarea internă, dar și în relația cu celelalte Biserici locale, de principiile canonice fundamentale (principiul instituțional, loialității față de stat, nomocanonic) care, împreună cu celelalte principii fundamentale, stau la baza organizării Bisericii ecumenice a primului mileniu, ce au ca izvoare: „1. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție; 2. Canoanele și dispozițiile Sfin-

120. Vezi *Episkepsis*, XXI, 1990, nr. 435 număr consacrat recunoașterii autocefaliei și acordării demnității de patriarh primatului Bisericii Georgiene, p. 2-10.

121. *Sakartvelos Avtokefaluri Martlmadidebeli Eklesiis Martva-Gamgiobis Debuleba* (Statutul de organizare al Bisericii ortodoxe din Georgia), în Ed. Patriarhiei Georgiene, Tbilisi, 1997.

ților Apostoli, Sinoadelor Ecumenice și celor Locale și ale Sfinților Părinți; 3. Hotărârile Sinoadelor Locale ale Bisericii Ortodoxe Georgiene; 4. Statutul de Organizare al Bisericii Ortodoxe Autocefale Georgiene, Constituția Georgiei și legile de Stat în materie” (§ 5). În paragraful următor (§ 6) din statutul Bisericii georgiene se precizează că aceasta este „despărțită de Stat, este independentă și desfășoară relațiile sale ce acesta pe baza Sfintelor Canoane, Constituției Statului și Legilor de Stat în materie”.

Iată cum Biserica Georgiei își reglementează raporturile cu statul, păstrându-și libertatea de acțiune și exercitându-și misiunea pastoral-misionară după prevederile canonice, dar și prin respectarea reglementărilor legilor de stat în vigoare.

În ciuda acestei stări generale de înțelegere și armonie, în 1997 izbucnește un conflict între Patriarhul Ilie al II-lea și cei cu o poziție puternic anti-ecumenistă, care îl acuzau vehement pe patriarh pentru activitatea sa în cadrul Mișcării Ecumenice¹²². Starea de tensiune a degenerat atât de puternic, încât a fost la un pas de schismă, fiind necesară intervenția Sfântului Sinod, care a votat la 20 mai 1997 retragerea din WCC și Consiliul European al Bisericilor¹²³. Această decizie nu a restabilit climatul de comuniune, deoarece o parte dintre oponenți, în strânsă legătură cu grupurile de susținători ai vechiului calendar din Grecia, au cerut ruperea oricăror legături cu Bisericile care participă la organizațiile ecumenice.

În fruntea Bisericii Georgiei se află un *catolicos* cu rangul de întâistător al Bisericii, având în jurisdicția sa eparhii cu rangul episcopie, mitropolie și arhiepiscopie. Întâistătorul Bisericii Georgiene este, în același timp *catolicos* și *patriarh a toata Georgia*, conform cap. I, § 7 din statut, fiind *deținătorul puterii supreme și conducătorul Bisericii*. Pentru aceasta, Biserica ortodoxă Autocefală a Georgiei se mai numește și *Catolicosatul Georgiei* sau *Patriarhia Georgiei*.

Cei aproximativ 4,4 milioane de credincioși georgieni sunt organizați în 34 eparhii, precum și o mică comunitate diasporală în Europa de Vest, iar în cult este folosită limba georgiană¹²⁴.

Biserica Ortodoxă a Ciprului

Alături de Biserica Antiohiei, Biserica Ciprului este una dintre Bisericile înființate prin neobosita activitate misionară a Apostolului Neamurilor, Sfântul Pavel și a colaboratorului său apropiat Barnaba, precum și a Sfântului Apostol Petru, numele ei fiind menționat de cinci ori în Faptele Apostolilor (XI,19; XIII,4; XV,39; XXI,3; XXVII,4).

122. Patriarhul Ilie al II-lea a fost unul dintre președinții Consiliului Mondial al Bisericilor între 1979-1983, având o atitudine favorabilă ecumenismului.

123. *L'Église de Georgie quitte le COE et la KEK*, în *Episkepsis*, an XXVIII (1997), nr. 544, p. 5-6; *Lettre de regrets du Konrad Raiser pour le retrait de l'Église de Georgie du COE*, în *Episkepsis*, an XXVIII (1997), nr. 545, p. 3; *V.O.* XII (2000), nr. 251-252, p. 16.

124. Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 251-252. <http://www.patriarchate.ge/><http://www.orthodox-patriarchate-of-georgia.org.ge>

Originea apostolică și importanța deosebită în cadrul lumii creștine au făcut ca la Sinodul III ecumenic să-i fie acordată autocefalia, consfințită prin canonul 8¹²⁵ și organizată ca arhiepiscopie¹²⁶.

De-a lungul istoriei sale, mica insulă a fost revendicată, pe rând, de către bizantini, englezi și turci, care în 1571, o anexează la Imperiul Otoman. Secolul al XIX-lea este unul dintre cele mai dureroase pentru istoria bisericească a Ciprului. În timpul Eteriei, datorită adeziunii lor la cauza grecilor, toți episcopii au fost uciși în palatul guvernatorului, Patriarhia Antiohiei trimițând alți ierarhi, dar și aceștia au avut parte de atitudinea neprietenoasă din partea autorităților turce. În această perioadă și organizarea bisericească a avut de suferit.

În 1914, Marea Britanie anexează din nou Ciprul, iar în interiorul insulei se conturează dorința unirii cu Grecia (*Enosis*). În 1960, britanicii îi acordă independența, iar Arhiepiscopul Macarios al III-lea devine primul președinte (între 1959-1977)¹²⁷, înregistrându-se o perioadă de revitalizare a vieții bisericești cipriote.

Cu toate acestea, în aprilie 1973¹²⁸ izbucnește o stare de criză provocată de trei mitropoliți care cer depunerea din funcția de arhiepiscop a lui Macarios al III-lea, deoarece considerau că această funcție cu cea de președinte de stat sunt incompatibile. În ciuda așteptărilor lor, un sinod format din episcopi ai Patriarhiilor de Alexandria, Antiohia, Ierusalim și ai Bisericii Greciei îi depun din scaune pe ei, fiind numiți alți episcopi în locul lor, iar numărul eparhiilor va crește de la 4 la 6.

Însă tensiunile dintre Cipru și Turcia culminează cu invazia turcă din 1974 și cu stabilirea *Republicii Turce a Ciprului de Nord*. Acesta este începutul unei noi și crunte perioade de persecuție pentru ciprioții ortodocși din nord, cărora le sunt distruse și jefuite numeroase biserici, iar accesul credincioșilor la bisericile din zona respectivă interzis cu desăvârșire. Doar la 30 noiembrie 1994, s-a permis accesul a doi preoți pentru a celebra Sfânta Euharistie la Mănăstirea Sfântul Andrei din peninsula Karpas, fiind primul eveniment de acest gen în ultimii 20 de ani.

În anul 1977, are loc un eveniment dramatic, deoarece Arhiepiscopul Macarios al III-lea, cel care devenise primul președinte al Republicii Independente a Ciprului și care dăduse un nou avânt vieții bisericești din insulă, este asasinat în mod barbar. În locul lui a fost ales arhiepiscopul Hrisostomos Kykkotis, fiind instalat la 13 noiembrie 1977, care suferind de mai mulți ani de o boală grea și neputând în ultimii ani să-și exercite activitatea pastoral-misionară s-a retras în vara anului 2006. Prin urmare, în luna noiembrie a aceluiași an a fost ales ca arhiepiscop al Ciprului Prea Fericitul Hrisostom II, care a fost întronizat, duminică 12 noiembrie 2006, la catedrala din Nicosia¹²⁹.

125. Archim. Grigorios D. Ppathomos, *L'Église autocéphale de Chypre dans l'Europe unie approche nomocanonique*, Editions Epectasis, Thessalonique, 1998, p. 1-10.

126. Petinos Charalambos, *La naissance de l'Église orthodoxe autocéphale de Chypre*, în *Istina*, XXXVII (1992), nr. 1, p. 450-451; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 263-262; K. E. Skurat, *Op. cit.*, t. II, p. 5-58.

127. Aurel Jivi, *Biserica ortodoxă din Cipru și situația ei actuală*, în *S.T.*, XXII (1970), nr. 1-2, p. 123.

128. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 86.

129. *Instalarea noului Arhiepiscop al Ciprului, Prea Fericitul Chrisostom al II-lea*, în *V.O.*, anul XVII, nr. 388-389, din 15 noiembrie 2006, p. 16.

Astăzi, Arhiepiscopia Ciprului are aproximativ 450 mii de credincioși în Cipru, organizați în 6 centre eparhiale, 650 preoți, 9 mănăstiri de bărbați în care viețuiesc 84 de călugări și 14 mănăstiri de maici în care viețuiesc 142 de călugărițe, un seminar teologic¹³⁰, în secolul al XX-lea, viața bisericească din Cipru cunoscând o bună organizare¹³¹.

Titulatura întâistătătorului Arhiepiscopiei Autocefale a Ciprului este *Arhiepiscop de Nova Justiniana și al întregului Cipru*¹³².

Biserica Ortodoxă a Greciei

Începuturile Bisericii Greciei sunt legate de activitatea misionară a Sfântului Apostol Andrei, care a predicat Evanghelia pe pământul Greciei, unde a fost martirizat pe o cruce, în formă de X (numită până astăzi *crucea Sfântului Andrei*), în localitatea Patras (oraș-port la Golful Patras, format de Marea Ioniană).

Pe de altă parte, în Faptele Apostolilor se precizează faptul că Sfântul Apostol Pavel a predicat în *Areopagul Atenei* în fața filosofilor pitagoricieni și stoici despre Iisus și Înviere, convertind la creștinism pe *Dionisie Areopagitul* și pe o femeie numită *Damaris* (Faptele Apostolilor XVII,15-34).

Așadar, este incontestabil faptul că această Biserică este una dintre cele mai vechi Biserici, ale cărei origini apostolice nu pot fi contestate.

Istoria Bisericii Greciei în secolele XIX-XX este marcată de evenimentele care au marcat istoria civilă a poporului elen. Astfel, implicarea în mișcarea de emancipare națională cunoscută sub numele de Eteria (1821) a condus la executarea Patriarhului de Constantinopol Gregorios al V-lea și a altor câtorva mitropoliți, ca trădători, de către autoritățile turcești, după înăbușirea mișcării.

În anul 1928, Biserica Greciei a renunțat la jurisdicția asupra comunităților sale diasporale în favoarea Patriarhiei ecumenice, primind, în schimb, unele mitropolii, care aparținuseră Patriarhiei Ecumenice.

După ce Grecia a obținut independența de stat, recunoscută prin Pacea de la Adrianopol (2/14 septembrie 1829), au urmat, după cum era și firesc, demersurile pentru obținerea independenței bisericești. Dorind să obțină autocefalia pentru biserica lor, un sinod format din mitropoliți și episcopi greci, întrunit la Nauplia în august 1833, proclamă autocefalia. În mod surprinzător, aceste tratative pentru recunoașterea autocefaliei au durat nu mai puțin de 18 ani, Patriarhia ecumenică emițând *Tomos*-ul sinodal de recunoaștere la 29 iunie /11 iulie 1850¹³³, semnat de patriarhul ecumenic Antim al IV-lea.

În urma războiului greco-turc din 1912, Grecia și-a extins controlul asupra teritoriilor din nord și a Macedoniei, teritorii aflate bisericește sub jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol până la Acordul încheiat între guvernul Greciei și

130. Ibidem, p. 86; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 273.

131. Aurel Jivi, *Op. cit.*, p. 123-127; *Pravoslavnâi țerkovnâi calendari* 2006, p. 165.

132. <http://www.logos.cy.net/cyprus/chmain.html> - Biserica ortodoxă din Cipru

133. R. Janine, *Les Églises Orientales et les rites orientaux*, Ed. a IV-a, Paris, 1954, p. 140.

Patriarhia ecumenică în anul 1928, când teritoriile respective au trecut sub jurisdicția Greciei.

Spre deosebire de Bisericele aflate sub dominația regimurilor comuniste, în această situație implicarea statului se reduce treptat, Biserica având o mult mai mare libertate de manifestare și de implicare în toate sferile vieții sociale, fapt consacrat prin actuala Constituție (1975)¹³⁴. După statisticile oficiale, 96% (9 milioane) din populația Greciei s-a declarat ortodoxă, 1% romano-catolici și protestanți, 2% musulmani¹³⁵.

Actuala Constituție a statului elen, cea din 11 iunie 1975, începe astfel: *Constituția Greciei, în numele Sfintei, de o Ființă și Nedespărțitei Treimi, a V-a revizuire parlamentară*¹³⁶.

După cum vom vedea în continuare, nevoia de subliniere a autonomiei Bisericii în Statul elen a dus la introducerea în Constituție a unor garanții în acest sens. Art. 72, par. 1 al Constituției cuprinde o dispoziție care subliniază că proiectele și propunerile de lege în legătură cu materia vizată de art. 3 și 13 din Constituție¹³⁷ sunt discutate doar în Adunarea plenară a Parlamentului și în nici un caz în sesiunea de vară¹³⁸. Prin aceasta, Adunarea constituantă arată că problema religioasă face parte dintre domeniile cărora le este acordată o importanță deosebită. Discutarea și votarea actelor normative privind Biserica Ortodoxă nu dă dreptul Statului de a interveni în organizarea și administrarea Bisericească, având în aceste cazuri doar rolul de a investi cu putere de lege actele și inițiativele promovate de către Biserică, care se bucură de autonomie deplină asigurată. În Grecia, Biserica ortodoxă constituie o persoană juridică de drept public, bucurându-se de toate drepturile inerente acestui statut (Art. 1, § 4 din legea 590/1977)¹³⁹.

Cea mai controversată prevedere legală în ceea ce privește relația Biserică-Stat în Grecia este cea din art. 3 al Constituției¹⁴⁰, care desemnează religia Bisericii Ortodoxe Orientale a lui Hristos ca *religie dominantă*. La nivel european, este criticat faptul că doar cultul ortodox este garantat prin Constituție, dar, cu toate acestea, precizarea nu aduce nici un prejudiciu celorlalte confesiuni și nici o diferență aparentă nu distinge regimul constituțional al diferitelor culte.

„Biserica Ortodoxă greacă recunoaște ca și conducător pe Domnul Nostru Iisus Hristos și este indisolubil legată prin dogmă de marea Biserică a Constanti-

134. Prima Constituție a fost adoptată în 1822, fiind revizuită în 1823 și a fost urmată de Constituțiile din 1827, 1864 (revizuită în 1911), 1927, 1968, 1973, 1975 (Robert L. Maddex, *Constitutions of the World*, Routledge, London, 1996, p. 97).

135. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 88-89; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 280-290.

136. *Ibidem*, p. 98.

137. Cele două articole se referă la poziția juridică a Bisericii Ortodoxe și la libertatea de cult.

138. Ioannis Koukiadis și Charalambos Papastathis, *Droit du travail et religion en Grèce* în *Consortium Européen pour l'Etude des relations Eglises-Etat, Les Eglises et le droit du travail dans les pays de la Communauté Européenne*, Madrid 1993, p. 115; Charalambos Papastathis, *Etat et Eglises en Grèce*, în *Etat et Eglises dans l'Union Européenne*, Auflage 1997, p. 81.

139. *Statutul Bisericii Ortodoxe a Greciei*, în *Statutele Bisericii Sud-Dunărene*, p. 36.

140. Art. 3, al. 1 „Religia dominantă în Grecia este cea a Bisericii Ortodoxe Orientale a lui Hristos”.

nopolului și de toate celelalte Biserici creștine de aceeași dogmă, observând imuabil, ca și acelea, sfintele canoane apostolice și sinodale, la fel ca și Sfintele Tradiții...¹⁴¹”. Prevederile legii fundamentale coroborate cu cele prevăzute în Statutul Bisericii Ortodoxe a Greciei, aprobat prin legea 590/1977, ne lasă să înțelegem regimul juridic de care se bucură Biserica Eladei.

Statul legiferează în materie religioasă, conform dispozițiilor articolului 72, secț. 1 din Constituție¹⁴², dar aceasta în virtutea statutului de „religie dominantă” a ortodoxiei, fără a fi în detrimentul altor confesiuni. Acest statut este o consecință a faptului că, în covârșitoarea majoritate, cetățenii eleni sunt membri ai Bisericii ortodoxe. Biserica este numită astfel pentru caracterul ei național, dominând prin rolul și locul pe care l-a obținut prin activitatea ei în societatea elenă. De altfel, limbajul din secțiunea a doua a fost interpretat de unii ca nestabilind prin Constituție o Biserică de stat¹⁴³.

Biserica dispune de o personalitate juridică proprie, fiind persoană morală de drept public, cum sunt și diversele sale organisme. Personalitatea juridică de drept public recunoscută Bisericii Ortodoxe vine să confirme rolul public pe care îl are această confesiune, și în nici un caz nu se constituie în criteriu de discriminare. O parte a doctrinei juridice grecești susține că Biserica Romano-Catolică și Biserica Protestantă din Grecia sunt persoane juridice de drept public, după cum se menționează în prevederile Art. 1368 din Codul civil. Acest fapt poate fi ilustrat și prin precizările art. 6, par. 1, al. c. al legii 1763/1988, privind „recrutarea cetățenilor greci”, fiind precizată scutirea de la înrolare a preoților, călugărilor și novicilor, fie că sunt ortodocși sau aparțin altor religii. Toți slujitorii cultelor: creștini ortodocși, catolici, musulmani, mozaici, precum și toți slujitorii religiilor cunoscute – după o decizie 3601/1990¹⁴⁴ a Consiliului de Stat – sunt dispensați de serviciul militar.

În sens larg, Biserica Greciei cuprinde Mitropoliile, Bisericile parohiale, Mănăstirile, „Diakonia Apostolică”¹⁴⁵, Organul pentru Administrarea Averii Bisericii Greciei și Centrul inter-ortodox însărcinat cu promovarea relațiilor Bisericii Ortodoxe din Grecia cu celelalte Biserici Ortodoxe, a cărui activitate este reglementată prin art. 41 din Cartea statutară a Bisericii Ortodoxe Grecești. Parohia, ca și Episcopia, sunt persoane juridice de drept public, și sunt instituite prin decret prezidențial. Celelalte organizații ale Bisericii, ca de exemplu organizațiile filantropice, funcționează ca persoane morale de drept privat¹⁴⁶. Articolul 3 din Constituție reglementează statutul juridic al Muntelui Athos, care este, după anticul

141. Art. 13, §1 și 2 din Constituție garantează sfintele canoane și tradiția sfântă, iar Curtea Supremă Administrativă le ia în considerare ca puncte de referință în activitatea sa (Brigitte Basdevant-Gaudemet, Francis Messner, *Les origines historiques du statut des confessions religieuses dans les pays de l'Union Européennes*, Ed. Presse Universitaires de France, Paris, 1999, p. 221).

142. *Ibidem*, p. 215.

143. Robert L. Maddex, *Constitutions of the World*, Routledge, London, 1996, p. 99.

144. CERD 6 C/210/ADD 1, 30 sept. 1991, nr. 45.

145. Instituție bisericească însărcinată cu planificarea organizării și punerii în practică a misiunii culturale și spirituale ortodoxe, conform art. 40 din Legea nr. 590/1977.

146. Pr. Lect Univ. Patriciu Dorin Vlaicu, *op. cit.*, p. 38.

său statut privilegiat, o parte a statului elen, cu administrație autonomă, a cărui suveranitate rămâne intactă.

Conform art. 4 și 13 § 1 din Constituția Greciei „nimeni nu poate, pe baza convingerilor religioase, să fie exceptat de la împlinirea obligațiilor către Stat sau să refuze să se conformeze legii”. Același articol interzice impunerea anumitor jurăminte, cu excepția celor prevăzute de lege, iar în această situație se specifică și formula jurământului¹⁴⁷.

Constituția elenă asigură totodată și libertatea de manifestare religioasă. Art. 14 subliniază libertatea de exprimare: „Fiecare poate să exprime și să difuzeze gândurile sale oral, prin scris sau prin vocea presei, observând legile de Stat”. Toate religiile cunoscute sunt libere și practicile de cult se exercită fără tulburare sub protecția legii, dar nu este permis ca exercițiul cultului să atenteze la ordinea publică sau a bunelor moravuri.

Criticii sistemului legislativ grec nu ezită să identifice ca un caz de intoleranță prevederea art. 33, § 2 din Constituția elenă, care se referă la faptul că Președintele trebuie să depună jurământ în numele Sfintei Treimi. Pentru a răspunde la această acuzație, a fost adus ca exemplu art. 59, § 2 din Constituție, care arată că parlamentarii de altă confesiune pot să depună jurământ după propriile convingeri religioase. Enunțarea acestei dispoziții implică faptul că deputatul fără religie sau ateu poate să ocupe un loc în parlament, deoarece libertatea religioasă nu poate să nu acționeze asupra tuturor cetățenilor.

Libertatea de cult este supusă observării câtorva condiții. Conform cu art. 13, § 2, religia în discuție „trebuie să fie cunoscută”, deci ea nu trebuie să aibă dogme secrete și nu trebuie să aibă un cult clandestin. Totodată, practica de cult nu trebuie să atenteze la bunele moravuri. Adepții acestor religii nu trebuie să facă prozelitism, când întâlnesc membrii altei religii. Conform art. 14, § 3 din Constituție toate religiile sunt protejate prin Codul Penal, o ofensă cauzată uneia sau alteia în presă putând justifica suspendarea jurnalelor sau imprimatelor respective.

Art. 13, § 2 din Constituție a provocat discuții aprinse, deoarece precizează că „prozelitismul este interzis”¹⁴⁸. În Grecia, prozelitismul este un delict prevăzut de dreptul penal, instituit prin legea 1363/1938 la care au fost adăugate dispozițiile legii 1762/1939. Ca delict penal, prozelitismul este „tentativa sistematică, intensă și exagerată, directă sau indirectă, uzând de mijloace legitime sau nelegitime pentru a pătrunde conștiința religioasă a unui alt individ aparținând unei alte religii, cu scopul de a-i schimba convingerile religioase”¹⁴⁹. Constituția elenă, prin art. 13, § 2, protejează toate cultele de astfel de acțiuni. A. N. Marinos, analist grec, afirmă că dispoziția menționată este o garanție constituțională decretată în profitul libertății de conștiință, cu condiția de a se face distincția clară între prozelitismul de rea-credință și mărturisirea de credință¹⁵⁰.

147. Conf. Univ. dr. Verginia Vedinaș, *Libertatea credințelor religioase*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 166.

148. *Ibidem*.

149. Vezi Ioannis Koukiadis, Charalambos Papastathis, *Etat et Eglises en Grèce*, în *Etat et Eglises dans l'Union Européenne*, Auflage 1997, p. 122 ș.u.

150. A. N. Marinos, *Les relations entre l'Église et l'État en Grèce pendant le 19ème et le 20ème siècles* în *KANON*, X, WIEN, 1991, p. 64.

Așadar, statutul juridic al cultelor în Grecia, deși recunoaște poziția dominantă a Bisericii Ortodoxe, se află în deplin acord cu normele internaționale la care Grecia este parte, și se încadrează în modelul juridic al Bisericilor de Stat. Cu toate acestea, Biserica dominantă adesea este considerată incomodă datorită strânselor legături cu Statul și puternicei sale ancorări în sentimentul național, și, în consecință criticată, în cadrul Uniunii Europene.

Biserica Greciei este organizată ca Arhiepiscopie Autocefală, având o bună organizare administrativ-teritorială, după părerea unui canonist român în redactarea statutului actual având ca model Statutul de organizare și funcționare al Bisericii române. Organizarea bisericească vrea să reflecte vechea organizare, în care fiecare cetate avea episcopul ei, Biserica Greciei având astăzi optzeci de mitropolii în Grecia, astfel încât fiecare oraș își are organizarea bisericească proprie condusă de un mitropolit.

Biserica ortodoxă a Greciei nu dispune de diasporă, deoarece drepturile asupra acesteia au fost cedate Patriarhiei ecumenice încă din anul 1928.

Actualul întâistătător al Greciei este Hristodulos Paraskevidis, ales în aprilie 1998¹⁵¹, care desfășoară o bogată activitate pastoral-misionară, fapt ce a condus la creșterea rolului Bisericii în societate¹⁵².

Biserica Ortodoxă a Poloniei

Statul polon a jucat un rol important în Europa centrală în perioada Evului Mediu, fiind secondat de către Biserică până către sfârșitul secolului al XVIII-lea, când a trecut prin trei dezmembrări succesive (1772, 1793, 1795), teritoriul său fiind împărțit între puternicele state vecine: Prusia, Austro-Ungaria și Rusia, până la reîntemeierea sa după primul război mondial (1914-1918), prin Pacea de la Versailles din 28 iunie 1919 și cea de la Saint-Germain din 10 septembrie 1919¹⁵³, prin care se dezmembra Imperiul Austro-Ungar.

Biserica ortodoxă din Polonia¹⁵⁴ a trecut prin mari încercări în perioada medievală, fiind supusă unui regim de toleranță din partea catolicilor, care căutau să câștige în Răsărit ceea ce pierduseră în Apus prin Reformă, dezlănțuind o adevărată cruciadă pentru atragerea ortodocșilor la unirea cu Roma. Pentru realizarea scopului de catolicizare, au dezlănțuit propaganda iezuită ce a reușit să atragă o bună parte din ortodocși la unirea cu Roma, prin actul de la Brest-Litovsk, din anul 1596. Obținerea independenței Poloniei (în anul 1919) a constituit o speranță și pentru Biserica ortodoxă, care a cunoscut în perioada dominației romano-catolice cele mai grele zile ale existenței ei. În noile condiții, Biserica și-a exprimat

151. *Election et intronisation du nouveau primat de l'Église de Grèce*, în *Episkepsis*, XXIX (1998), nr. 557, p. 2-3.

152. <http://www.ecclesia.gr>; *Pravoslavniî țerkovniî calendari* 2006, p. 165.

153. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Două noi Biserici ortodoxe autocefale, Biserica ortodoxă Polonă și Biserica ortodoxă Cehoslovacă*, în *Ort.*, V (1953), nr. 3, p. 477; Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, p. 335-337.

154. <http://www.orthodox.pl>; *Pravoslavniî țerkovniî calendari* 2006, p. 166.

dorința obținerii autocefaliei, în acest sens adresându-se Bisericii Ruse în jurisdicția căreia se afla. Însă, patriarhul Tihon acordă, în septembrie 1921, autonomie largă, ridicând la 5 octombrie 1921 arhiepiscopul de Minsk la rangul de exarh al Patriarhiei Ruse, iar în ianuarie 1922, recunoscându-l ca mitropolit al Bisericii ortodoxe din Polonia. În urma unui efort susținut pentru obținerea autocefaliei, la 13 noiembrie 1924, Patriarhia ecumenică emite Tomos-ul sinodal de autocefalie nr. 4588 semnat de Patriarhul Grigorie al VII-lea. Acordarea autocefaliei de către Patriarhia Constantinopolului l-a determinat pe patriarhul Tihon să adreseze o scrisoare mitropolitului Poloniei, la 23 mai 1924, arătând că acordarea autocefaliei de către Patriarhia Constantinopolului constituie un act abuziv și o încălcare a canoanelor, deoarece s-a făcut fără încuviințarea vreunui sinod provincial și fără încuviințarea Bisericii în jurisdicția căreia se afla. În această scrisoare, patriarhul Tihon preciza: „Sfintele canoane ale Bisericii noastre pun în vedere autocefalia pe seama diferitelor națiuni independente. Dacă națiunea polonă – care nu demult a dobândit independența – ar fi ortodoxă și ar cere pentru sine autocefalie, aceasta nu am refuza-o, dar a da autocefalie ortodocșilor de naționalitate diferită, care trăiesc pe teritoriul statului polon ca minorități naționale și religioase, aceasta este oprit de rațiunea sănătoasă și de sfintele canoane. Ceea ce a fost posibil am acordat ortodocșilor poloni: o largă autonomie bisericească provincială”¹⁵⁵. Această stare conflictuală a durat până după cel de al doilea război mondial, când, printr-o hotărâre a Sfântului Sinod rus din 22 iunie 1948, s-a acordat Bisericii ortodoxe Polone autocefalia¹⁵⁶.

După recunoașterea autocefaliei, Biserica ortodoxă din Polonia s-a concentrat asupra activității pastoral-misionare, reușind să-i readucă pe mulți dintre cei care trecuseră la Uniație, desfășurând o bogată activitate social-culturală, precum și asupra reglementării statutului juridic în raport cu celelalte Biserici din Polonia.

O îmbunătățire a raporturilor dintre Stat și Biserică și o mai mare libertate de acțiune se înregistrează în anul 1956, odată cu moartea lui Stalin, când Polonia începe să trăiască o adevărată „perioadă a dezghețului”, cum a rămas cunoscută în istorie. Politica statului față de Biserica Ortodoxă devine mai maleabilă, mai conciliantă și mai permisivă; se observă posibilitatea înfloririi vieții bisericești, autoritățile, atât locale, cât și centrale, având puterea de a se amesteca în treburile interne ale Bisericii.

Biserica Ortodoxă Autocefală Polonă are la baza organizării actuale Statutul aprobat în 1995¹⁵⁷, care statuează din primul articol principiile de care aceasta se călăuzește. § 1, 1. „Biserica Ortodoxă Autocefală Poloneză, denumită în continuare „Biserica”, reprezintă o parte componentă a Bisericii Ecumenice a Răsăritului și formează cu ea o unitate în probleme dogmatice și canonice; este independentă de orice fel de conducere spirituală și laică, este egală în drepturi cu

155. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 73-74.

156. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Op. cit.*, p. 481-486.

157. Vezi traducerea Statutului în anexa 1, Cf. Iaroslav Godun, *Biserica Ortodoxă Autocefală Polonă și relațiile ei cu Biserica Ortodoxă Română din 1926 până în 2004* (T.D. nepublicată), Biblioteca Facultății de Teologie Ortodoxă din București, 2005, p. 306-320.

toate Bisericile Ortodoxe Autocefale”. Ea se află în unitatea cu Biserica răsăritului, având aceeași structură organizatorică.

În prezent, Biserica Ortodoxă Autocefală din Polonia este una dintre cele 15 Biserici Ortodoxe Autocefale existente, fiind a treisprezecea care a reușit să dobândească acest statut¹⁵⁸. Actualul Întâistătător este Mitropolitul Sava Hrycuniak, ales în 1998¹⁵⁹, care își are reședința la Varșovia, fiind arhiepiscop de Varșovia și mitropolit al întregii Polonii.

În anul 2004, Biserica Poloniei a sărbătorit 80 de ani de la acordarea autocefaliei. Biserica Ortodoxă din Polonia este împărțită în șase eparhii, la care se adaugă o eparhie cu atribuții speciale (armată, poliție, etc.). Întregul episcopat ortodox polonez numără opt ierarhi. Biserica Ortodoxă din Polonia are 25 de protoierei, 247 de parohii și filiale, șapte mănăstiri (4 de călugări și 3 de maici), este în posesia a peste 400 de lăcașuri de cult și numără peste 250 de preoți. Numărul ortodocșilor din Polonia este estimat la 400-500 de mii de persoane. Din jurisdicția Bisericii Ortodoxe din Polonia fac parte totodată: protopopiatul din Italia, precum și parohiile misionare ortodoxe din Spania și Brazilia¹⁶⁰.

Biserica Ortodoxă din Polonia are trei școli teologice superioare: Seminarul Ortodox Superior din Varșovia, Secția Academiei Teologice Creștine și Catedra de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității din Białystok. În cadrul Bisericii funcționează, de asemenea, Studiul Iconografic Postliceal din Bielsk Podlaski precum și Studiul Ortodox al Psalmiștilor din Hajnówka¹⁶¹.

După o lungă perioadă marcată de conflicte, restricții și frustrări, Biserica Ortodoxă se bucură de stabilitate și liniște, aplecându-se asupra provocărilor venite din partea lumii în plin proces de secularizare și globalizare și caută, ca Biserica plurinațională într-o țară destul de unitară din punct de vedere etnic, modalități de păstrare a identității culturale și naționale a credincioșilor.

Biserica Ortodoxă a Albaniei

Creștinismul a pătruns în Albania încă înainte secolul al IV-lea din două direcții: din nord a pătruns cel latin, iar din sud cel bizantin. Odată, însă, cu expansiunea otomană și cucerirea Albaniei de către turci, majoritatea albanezilor trec la islam, iar credincioșii ortodocși care mai rămăseseră trec sub jurisdicția canonică a Patriarhiei ecumenice¹⁶². Această situație se menține până în 1922, după câștigarea independenței de stat în 1912, căreia i-au urmat, după cum era și firesc, de-

158. R. Roberson, *Op. cit.*, p. 91-92; *Election du nouveau primat de l'Église de Pologne*, în *Episkepsis*, XXIX, 1998, nr. 557, p. 4; Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 295-308; K. E. Skurat, *Op. cit.*, t. II, p. 145-206.

159. *Varsovie: élection du primat de l'Église de Pologne*, în *Service Orthodoxe de Presse*, nr. 229/1998, p. 2-3.

160. Iaroslav Godun, *Op. cit.*, p. 197.

161. „Kalendarz Prawosławny” (Calendarul Ortodox), 2002, p. 155-181.

162. Vezi istoria și organizarea acestei Biserici până în secolul al XX-lea la Anastasie, Arhiepiscopul Tiranei și a toată Albania, *Istoria creștinismului*, în *Enciclopedia Ortodoxă*, Vol. I, p. 449-455.

mersurile pentru dobândirea independenței bisericești. În acest sens, s-a întrunit în septembrie 1922 un sinod la Berat, care a proclamat autocefalia Bisericii ortodoxe a Albaniei. La această adunare au participat aproape toți preoții ortodocși albanezi și foarte mulți laici, dar nici un episcop, deoarece ierarhia, care era de origine greacă, părăsise teritoriul republicii la jumătatea anului. Aici s-a hotărât constituirea *Supremului Sfânt Sinod Provizoriu al Bisericii ortodoxe Albaneze*¹⁶³, scoaterea de sub jurisdicții străine a tuturor teritoriilor care aparțin de drept Bisericii albaneze și alegerea arhimandritului Dr. Visarion ca episcop de Durazzo, cel care, de altfel, inițiasse mișcările de emancipare bisericească.

Întrucât în Albania nu mai era nici un ierarh care să-l hirotonească pe Visarion, s-a apelat la episcopii sârbi, care au refuzat, deoarece tocmai Patriarhia Sârbă era cea care avea jurisdicție în unele teritorii albaneze. În aceste condiții, ierarhul ales a fost hirotont de către doi episcopi emigranți ruși: Ermoghen și Mihail.

Fiind respinși de către Patriarhia Sârbă, albanezii au fost nevoiți să apeleze din nou la Patriarhia ecumenică, pentru a numi doi episcopi. Aceasta nu a ratat prilejul de a le reaminti albanezilor *datoria* de supunere față de Constantinopol, și, spre dezamăgirea acestora, le-au trimis *doi episcopi greci*.

La 11 aprilie 1923, o delegație a Bisericii ortodoxe Albaneze se prezintă la Constantinopol pentru a cere autocefalia Bisericii, dar patriarhul acordă doar autonomia, noua provincie bisericească purtând numele de *Arhiepiscopia ortodoxă Albaneză*. Această Arhiepiscopie urmează a fi organizată în patru eparhii (mitropolii titulare): Durazzo, Gorici, Berat, Drinopolis¹⁶⁴ (punctul 1 din Proiectul emis de Patriarhul Ecumenic), iar organul suprem de conducere va fi Sinodul arhieresc, ce se va întruni de două ori pe an (punctul 2). Totodată se stabilește ca limba de cult să fie *limba Sfintei Evanghelii*, adică limba greacă (punctul 10).

Deși se stabilise ca autoritatea supremă să fie Sfântul Sinod, totuși, cei doi episcopi greci înființează *Consiliul Bisericesc Suprem*, care are drept președinte *un preot*, nu un ierarh, și este compus din opt membri: patru clerici și patru mireni¹⁶⁵. Cu toate că figura printre membrii acestui consiliu, episcopul Visarion refuză să participe la lucrările lui, considerându-l necanonic.

Totodată, Biserica Albaniei se confruntă și cu o situație de schismă, deoarece la Scutari este reședința episcopului de Scutari, aflat sub ascultarea canonică a Patriarhiei Sârbe, dar, de fapt, el nu are aici nici un fel de jurisdicție, iar statul nu-i recunoaște nici un drept. La Sfânta Liturghie, el îl pomenește pe patriarhul sârb.

În 1926, Patriarhia ecumenică se oferă să încheie un acord în vederea obținerii autocefaliei, dar guvernul albanez îl respinge, ba mai mult, în 1929 episcopul Visarion împreună cu un episcop ortodox sârb hirotonesc alți doi episcopi, de data aceasta albanezi. În acest fel, Biserica Albaniei avea propriul ei sinod la Tirana, care proclamă încă o dată, la 26 februarie 1929, autocefalia, iar din 1930 începe traducerea cărților de cult în albaneză.

163. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 96.

164. R. Janine, *Op. cit.*, p. 157.

165. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 100.

Ca reacție la această atitudine, Constantinopolul îi depune pe episcopii albanezi, iar guvernul albanez expulzează reprezentanța diplomatică a Patriarhiei ecumenice la Tirana. În acest fel se creează o stare de schismă, care va culmina cu recunoașterea autocefaliei Bisericii ortodoxe a Albaniei la 12 aprilie 1937, când patriarhul ecumenic Veniamin I (1936-1946) emite tomos-ul de recunoaștere a autocefaliei¹⁶⁶.

Regimul comunist instalat în 1945 a provocat și aici mari suferințe. Astfel, au fost executați numeroși clerici ortodocși, în 1949 Arhiepiscopul Christofor Kissi al Tiranei a fost depus din Scaun, iar din 1951 toți episcopii ortodocși au fost înlocuiți cu persoane favorabile regimului.

Poate că în Albania represaliile la adresa oricărei religii au fost mai crunte decât în celelalte state ale Europei de Est. În 1967 guvernul comunist decidea închiderea tuturor edificiilor religioase, reprezentând 2.169 biserici, moschei, mănăstiri, etc., orice practică religioasă fiind declarată ilegală. În același an, Arhiepiscopul Damianos al Tiranei a fost închis și a murit în închisoare în 1973¹⁶⁷.

Sfârșitul acestor suferințe va veni abia în 1990, odată cu căderea regimurilor comuniste și redarea libertății religioase¹⁶⁸. Cum nici unul dintre ierarhii albanezi nu mai supraviețuiseră persecuțiilor ateismului, Patriarhia ecumenică a trimis pe învățatul Mitropolit Anastasios Yannoulatos¹⁶⁹, profesor la Universitatea din Atena, ca exarh patriarhal în Albania. Acesta avea misiunea de a revitaliza Biserica ortodoxă Autocefală a Albaniei. În ședința din 24 iunie 1992¹⁷⁰ Sfântul Sinod al Patriarhiei ecumenice îl alege pe Anastasios ca Arhiepiscop și numește alți trei episcopi greci pentru această Biserică. Guvernul de la Tirana, însă, nu-l recunoaște decât pe Anastasios, care este investit în august același an. În iulie 1996, Patriarhia ecumenică numește alți trei episcopi pentru Biserica ortodoxă Albaneză, dar și aceștia sunt refuzați¹⁷¹, cerându-se etnici albanezi.

Guvernul hotărăște în 1994 că Arhiepiscopul Anastasios se află temporar la conducerea Bisericii Albaneze, și propune menționarea în Constituție ca șefii Bisericii să fie în mod obligatoriu albanezi. Însă, referendum-ul pentru aprobarea noii constituții a fost respins de populație în proporție de 60%. Incertitudinea asupra statutului Arhiepiscopului Anastasios se menține, mai ales, datorită tensiunilor dintre guvernele Greciei și Albaniei¹⁷².

166. R. Janine, *Les Églises Orientales et les rites orientaux*, Ed. a IV-a, Paris, 1954, p. 259-260; M. Jugie, *Op. cit.*, p. 298; Pr. Prof. L. Stan, *Despre autocefalie*, p. 370, 380.

167. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 93.

168. *Restauration de la liberté religieuse en Albanie*, în *Episkepsis*, XXI, 1990, nr. 449, p. 13.

169. Claudiu Cotan, *Biserica ortodoxă albaneză în secolul XX*, în vol. *Profesorul universitar Dr. D. H. C. Nicolae V. Dură...*, p. 540.

170. *The Resurrection of the Church in Albania, Voices of Orthodox Christians*, Jim Forest, WCC Publications, Geneva, 2002, p. 15-19.

171. *Le rétablissement de l'Église Orthodoxe d'Albanie*, în *Istina*, XLII (1997), nr. 4, p. 390-382.

172. <http://www.orthodoxalbania.org>

În 1998, cu acordul tacit al Patriarhiei ecumenice, au fost hirotoniți doi episcopi albanezi în persoana arhimandritului John Pelushi, ca mitropolit de Korça și a lui Kosma Qirjo, ca episcop de Apolonia¹⁷³.

Totodată, începe procesul de reconstrucție (aproximativ 63) și reparație (aproximativ 100) a unora dintre cele 324 de biserici afectate de regimul comunist. De asemenea, sunt hirotoniți 92 de noi preoți, deoarece din cei 22 de preoți ortodocși care supraviețuiseră, în 1998 mai erau în viață doar cinci¹⁷⁴.

Biserica Ortodoxă din Albania se conduce până în prezent după statutul aprobat în februarie 1950¹⁷⁵. După ce precizează criteriile ecumenicității și a unității cu celelalte Biserici locale, respectiv „unitatea dogmatică, canonică și cultică”, în primele articole, legiuitorul precizează și aria jurisdicțională în care ierarhii acestei Biserici locale își pot exercita puterea și lucrarea. Astfel, prin art. 7 se stabilește: „Biserica Ortodoxă din Albania cuprinde pe toți credincioșii ortodocși din Albania și din afara ei”. Cultul se săvârșește în limba albaneză, prin aceasta afirmându-se principiul teritorial și cel etnic.

În articolele 10 – 23 se stabilesc atribuțiile autorității supreme în Biserica Albaneză – Sfântul Sinod, iar în articolele 24 - 28 se precizează drepturile întâistătorului acestei Biserici care, „după prevederile canoanelor, este egal cu ceilalți întâistători”. Prin aceste precizări Carta Bisericii albaneze afirmă unul dintre cele mai importante principii fundamentale, cel ierarhic sinodal, dar și dorința afirmării autocefaliei acestei Biserici locale.

Astăzi, Biserica Albaniei are un număr de 160.000 de credincioși în republică, după ce în 1950 avea 250.000¹⁷⁶, precum și o mică diaspora în S.U.A.: Arhiepiscopia ortodoxă Albaneză din America cu 13 parohii și Episcopia ortodoxă Albaneză din America cu 2 parohii, sub jurisdicția Arhiepiscopiei ortodoxe grecești din America¹⁷⁷.

Biserica Ortodoxă din Cehia și Slovacia

Creștinismul a fost adus în spațiul geografic al Cehiei și Slovaciei de astăzi de aceiași frați misionari bizantini Chiril și Metodie în secolul al IX-lea, dar, două secole mai târziu, în Cehia se instalează catolicismul, iar în Slovacia în 1649 prin Uniația de la Ujgorod¹⁷⁸.

Așa cum s-a întâmplat și în cazul Uniației din Transilvania din 1701, și aici unirea s-a făcut forțat, credincioșii obligați să treacă la catolicism revenind în mare parte la ortodoxie, imediat după desființarea Imperiului Austro-Ungar, cel care susținea energic interesele Romei. Revenirea uniaților la ortodoxie se face în

173. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 95; *Pravoslavni țerkovni calendari* 2006, p. 166.

174. K. E. Scurat, *Biserica Ortodoxă Albaneză*, în *Enciclopedia Ortodoxă*, Vol. I, p. 465-470.

175. Ibidem

176. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Configurația...*, p. 125.

177. <http://www.orthodoxalbania.org> – Biserica ortodoxă din Albania.

178. Antim Nica Târgovișteanul, *O nouă biruință a Ortodoxiei. Proclamarea autocefaliei Bisericii ortodoxe din Cehoslovacia*, în *Ort.*, IV (1952), nr. 1, p. 132.

masă după primul război mondial, când energicul apărător al Ortodoxiei Matei Pavlik arată nedreptatea actului de la Ujgorod, încurajând renunțarea la ceea ce strămoșii lor nu au dorit niciodată. În 1924 el este hirotonit episcop al Eparhiei ortodoxe a Cehiei, Moraviei și Silesiei, cu numele de Gorazd. Totodată, este înființată și eparhia de Muncaci-Prešov, pentru rutenii subcarpatici și slovaci. Ambele eparhii se aflau sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Sârbe.

Patriarhia ecumenică, însă, a emis pretenții de jurisdicție, în virtutea prevederilor canonului 28 al Sinodului IV ecumenic. Cu toate acestea, la 8 martie 1923, patriarhul ecumenic Meletie al IV-lea Metaxakis emite tomos-ul de autonomie pentru Biserica ortodoxă a Cehoslovaciei, care devine *Arhiepiscopia Cehoslovacă Autonomă*, Savatie-Sabbazd Vrabeț, având titlul de *Arhiepiscop de Praga și al Întregii Cehoslovacii*.

De cealaltă parte, episcopul Gorazd îi organizează pe credincioșii din Boemia, Moravia și Silezia într-o comunitate cu reședința la Praga, sub jurisdicția Patriarhiei Sârbe. Fiind aprobată de către Ministerul de Instrucție, a obținut curând adeziunea mării majorități a credincioșilor, care, la 22 noiembrie 1925, îl recunosc pe episcopul Gorazd ca *Întâistătător al Bisericii ortodoxe din Cehoslovacia*¹⁷⁹.

Această situație a antrenat o stare de tensiune și de rivalitate între Patriarhia Sârbă și cea ecumenică, care a împiedicat dezvoltarea firească a Bisericii Cehoslovace. Pe de altă parte, hirotonia făcută de Patriarhia ecumenică a fost anticanonică, deoarece a nesocotit jurisdicția Patriarhiei Sârbe, încălcând canoanele 15 și 16 ale Sinodului I Ecumenic¹⁸⁰.

Ocuparea Cehiei de către fasciști în 1938 a însemnat începutul unei perioade de reprimări pentru Biserica ortodoxă din ambele teritorii. La 4 septembrie 1942, episcopul Gorazd, care susținuse în modul cel mai sincer cauza cehoslovacilor și dreptul la independență¹⁸¹, este judecat sub acuzația de înaltă trădare și împușcat, iar Biserica ortodoxă Cehă desființată.

Odată cu intrarea Cehoslovaciei în zona de influență sovietică, Biserica trece și ea sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei, în 1946. Este înființat cu această ocazie *Exarhatul Cehoslovaciei*, având ca întâistătător pe arhiepiscopul Elefterie de Rostov, în timpul căruia Patriarhia Moscovei acordă autocefalia, la 8 decembrie 1951¹⁸². Actul a fost determinat și de creșterea considerabilă a numărului de credincioși prin revenirea la ortodoxie a peste 4.000 de uniști, astfel încât, după acest eveniment, Biserica ortodoxă din Cehoslovacia avea 64 de protoierei, 319 parohii, 1078 filii și aproape 400.000 de credincioși¹⁸³.

Deși fusese recunoscută ca autocefală de către Patriarhia Moscovei, Patriarhia Constantinopolului a considerat că aceasta nu dreptul să facă acest gest, așa încât ea a emis tomos-ul de autocefalia abia la 8 septembrie 1998¹⁸⁴.

179. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Două noi...*, p. 493.

180. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 86.

181. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Op. cit.*, p. 494.

182. Antim Nica Târgovișteanul, *O nouă biruință ...*, p. 130.

183. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Op. cit.*, p. 496.

184. *L'autocéphalie reconnue par Constantinople à l'Église orthodoxe Tchèque et Slovaque*, în *Istina*, XLVI (2001), nr. 4, p. 404-405; *Phanar: nouvel octroi d'autocéphalie à l'Église orthodoxe Tchèque et Slovaque*, în *Istina*, XLV (2000), nr. 1, p. 60-61; Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 97.

După despărțirea Cehoslovaciei în două state independente, la 1 ianuarie 1993, s-a considerat că este necesară o nouă organizare și în plan bisericesc.

Astfel, Sfântul Sinod întrunit în noiembrie 1992 a hotărât împărțirea în două provincii mitropolitane cu câte două episcopii în fiecare republică. În acest context, mitropolitul Nicolae de Presov devine conducătorul Bisericii din Slovacia, dar Sfântul Sinod a continuat să se întrunească sub președinția Mitropolitului Nicolae de Praga¹⁸⁵, care a trecut la finele anului 2005 la cele veșnice. Astfel, în primele luni ale anului 2006 s-a întrunit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Cehiei și Slovaciei pentru alegerea întâistătătorului acestei Biserici locale. A fost ales Prea Fericitul Christofor ca mitropolit al primat al Cehiei și Slovaciei, înscăunat la 28 mai 2006. Centrul bisericesc a rămas la Praga, iar Biserica are aproximativ 200.000 de credincioși, 245 parohii, 140 preoți¹⁸⁶ sub jurisdicția a 4 episcopii.

Biserica Ortodoxă din America

Meritul de a fi adus creștinismul în America revine călugărilor de la mănăstirea Valaam, care au pătruns în Alaska, provincie a Imperiului Rus, în 1794, unde au construit o biserică pe insula Kodiak. În anul 1840¹⁸⁷ a fost înființată o episcopie cu sediul la Sitka, având în jurisdicție insulele Kamceatka, Kurile și Aleutian, condusă de către Inocențiu Veniaminov.

În anul 1872, episcopia de la Sitka a fost transferată la San Francisco, dar în 1898 a revenit în nord, iar odată cu valul de emigrări cu care se confrunta coasta de est a Americii a fost mutată în 1905 la New York. În 1891, sunt înființate 17 parohii ortodoxe în S.U.A. pentru foștii ruteni catolici. În anul 1903¹⁸⁸, a fost hirotonit un episcop vicar (Tihon, care va ajunge în 1905 arhiepiscop) pentru Alaska și altul pentru parohiile de arabi cu reședința la Brooklyn.

În 1921, este înființată în nord o Arhiepiscopie ortodoxă grecească, transferată ulterior sub jurisdicția Patriarhiei ecumenice. Înființarea acestei arhiepiscopii marchează începutul înființării bisericilor naționale pe pământ american, majoritatea dintre națiunile conlocuitoare având propria biserică, sub jurisdicția Bisericii natale. Până la această dată, toate bisericile ortodoxe din America erau supuse canonic Bisericii ortodoxe Ruse, care avea o organizare bine definită pe continentul american încă din secolul al XIX-lea¹⁸⁹.

Noi valuri de emigrări se îndreaptă dinspre Rusia către S.U.A. după Revoluția din 1917, dar membrii acestei comunități continuă să fie persecutați, ceea ce a determinat ca, în 1924¹⁹⁰, Episcopia Americană din Nord să-și declare autogovernarea și să rupă relația de comuniune cu Patriarhia Moscovei. În 1935, aceasta

185. <http://www.orthodoxia.cz> – Biserica ortodoxă din Cehia

186. Prot. Radomir Popovici, *Op. cit.*, p. 325-326; K. E. Skurat, *Op. cit.*, t. II, p. 209-258.

187. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 98.

188. *Ibidem*, p. 99.

189. Patriarch Alexis of Moscow and all Russia, *A Letter to the Ecumenical Patriarch concerning the situation of the Diaspora*, în *Sourozh*, 2005, nr. 99, p. 1-11.

190. *Ibidem*.

încheie un acord cu Biserica ortodoxă Rusă din afara Granițelor, care de asemenea era ruptă canonic de Biserica Rusă, acord prin care intra în componența ei, dar cu un statut de independență.

Deoarece din 1946 Biserica ortodoxă Rusă din afara Granițelor avea un statut canonic nelegitim în cadrul Ortodoxiei, a hotărât reluarea legăturii cu Patriarhia Moscovei, cu condiția de a i se garanta autonomia. În 1970¹⁹¹ Biserica Rusă acordă acestei Biserici autocefalia cu titlul de *Biserica ortodoxă din America*. Acest gest a fost condamnat vehement de către Patriarhia Constantinopolului, care a negat dreptul Patriarhiei Moscovei de a acorda autocefalia uneia dintre bisericile aflate sub directa ei jurisdicție¹⁹². Cu toate acestea, autocefalia Bisericii ortodoxe din America a fost recunoscută pe rând de către Bisericile din Bulgaria, Georgia, Polonia, Cehoslovacia.

Cu toate că această Biserică se află în comuniune cu Bisericile ortodoxe de limbă slavă, care i-au recunoscut autocefalia, nu participă la întâlnirile pan-ortodoxe, deoarece, nu se bucură de recunoașterea deplină a autocefaliei ei de către întreaga Ortodoxie ecumenică.

Iată o stare de lucruri de neînțeles. De ce lipsește unanimitatea ortodoxiei? Care sunt interesele ce nu permit recunoașterea autocefaliei acestei Biserici? La toate aceste întrebări primim răspunsuri variate, în funcție de atitudinea pe care o are Biserica locală respectivă față de această Biserică. Considerăm anormală această situație, care ar trebui soluționată în duhul sobornicității și al doctrinei canonice ortodoxe. Biserica din America este o biserică matură, care are propria ei organizare fundamentată pe principiile de organizare. Autoritatea supremă este Sfântul Sinod. În organizarea ei se observă respectarea principiului teritorial, aceasta datorită structurii sale ca Biserică locală multinațională. Recunoașterea autocefaliei ar permite reglementarea unor aspecte interne ale ortodoxiei americane. Odată stabilită procedura recunoașterii autocefaliei, ar trebui să se renunțe la pretenția hegemonică a Patriarhiei ecumenice, care, după cum am văzut, are mai mult un rol onorific, și să facă recunoașterea, fie printr-o hotărâre a Sfântului și Marele Sinod, fie după procedura clasică utilizată în al II-lea mileniu, prin „consensul bisericii nedespărțite”.

Astăzi¹⁹³, în jurisdicția Bisericii Ortodoxe din America mai intră și o Episcopie albaneză cu 13 parohii, una bulgară cu 16 parohii și una românească cu 59 de parohii. De asemenea, mai cuprinde 6 mănăstiri sub directa jurisdicție a arhiepiscopului și 13 în America de Nord sub jurisdicția episcopilor locali, precum și trei școli teologice în Kodiak (Alaska), South Canaan (Pannsylvania) și New York. Din 1994 Biserica ortodoxă din America folosește Biserica Sfânta Ecaterina din Moscova ca reprezentanță oficială în cadrul Patriarhiei Ruse. Arhiepiscopia are aproximativ 1.000.000 de credincioși organizați în 12 eparhii cu 623 de parohii,

191. *Ibidem*, p. 100.

192. *Autocefaly, The Orthodox Church in America*, p. 4-8.

193. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 101-102; Pravoslavnâi țerkovnâi calendari 2006, p. 167; *Orthodox Church în America: Sourcebook & Church Directory/2004*, p. 24-48; *Orthodox Church în America: Sourcebook & Church Directory/2005*, p. 24-33.

misiuni și instituții. De asemenea, mai are 2 eparhii în Canada cu 91 de parohii, un Exarhat Mexican cu 9 parohii și misiuni, 5 parohii în America de Sud și trei în Australia. Actualul Arhiepiscop este *Herman* cu titlul de *Arhiepiscop de Washington și Mitropolit al Întregii Americi și Canadei*, care își are reședința la Syosst, New York.

BISERICILE ORTODOXE AUTONOME

Pe lângă Bisericile autocefale, încă din secolele III-IV, întâlnim organizate și biserici autonome, al căror regim juridic a fost reglementat prin canoanele 34, 35, 37 Apostolice, fapt reafirmat și confirmat ca realitate ecleziologică la începutul secolului al IV-lea de legislația Sinoadelor ecumenice, prin canoanele 6, 7 I ec.; 2 II ec.; 8 III ec.; 28 IV ec., etc. Aceste unități bisericești aveau un teritoriu și o administrație proprie, dar intrau în componența unei biserici autocefale de tip mitropolitan¹⁹⁴, exarhal¹⁹⁵, sau, din secolul al V-lea, patriarhal¹⁹⁶. Astfel, Bisericile autonome sunt dependente de unitățile autocefale. În zilele noastre, s-a iscat un conflict de interese privind bisericile autonome datorită lipsei unui criteriu clar de acordare a autonomiei și a condițiilor în care acesta se aplică. De aceea, întâlnim biserici autonome recunoscute de întreaga Ortodoxie și biserici recunoscute doar de unele patriarhii. În cele ce urmează, vom încerca să facem o prezentare a bisericilor autonome de astăzi.

Biserica Ortodoxă a Muntelui Sinai

Muntele Sinai, pe care Moise primea în urmă cu aproape 2500 de ani tablele legii, este situat în partea sudică a peninsulei sinaitice din Egipt. Aici se află celebra Mănăstire Sfânta Ecaterina, ridicată de către Împăratul Justinian, în jurul anului 527, devenind un an mai târziu o adevărată fortăreață, iar mai apoi o impor-

194. Numirea de mitropolit, ca termen consacrat pentru cel dintâi episcop sub autoritatea căruia se exercita conducerea provinciei bisericești, apare abia în sec. al IV-lea (Diac. Gh. I. Soare, *Mitropolia în Dreptul Canonic Ortodox*, București, 1939, p 17). Încă din sec. II-III unii episcopi s-au bucurat de prerogativele și drepturile acordate mai târziu mitropolitului (can. 34 apost. 9, 11, 13, 14, 16, 19 Ant., 3, 4, 5, 6 I ec.). Deci, era vorba de protos-ul – “primul episcop dintre episcopii unei națiuni”, după cum afirmă Pr. Prof. N. Dură în conformitate cu can. 34 apost. (Pr. Prof. Dură Nicolae, *Le Régime de la synodalité selon la législation canonique conciliaire, oecuménique, du I-er millénaire*, Bucharest, 1999, p 832). Nicodim Milaș spune că aceștia și-au primit numele de la capitalele Imperiului Greco-Roman. (Nicodim Milaș, *Drept bisericesc oriental*, p 200). Această organizare capătă configurare în noua împărțire administrativ-teritorială a lui Dioclețian. (Arhid. Prof. Ioan N. Floca, *Drept canonic...*, vol. I, p 317-318). Numele de mitropolit s-a dat episcopului din capitala provinciilor, iar mitropolitul era episcopul cetății mamă. (Pr. Valerian Șesan, *Curs de drept bisericesc universal*, Cernăuți, 1937, p 240).

195. Exarh, întâiul între mitropoliți ce-și avea reședința în capitala diecezelor. A se vedea pe larg Nicodim Milaș, Op. cit., p. 200 și N. Floca, Op. cit., p. 323. Vezi și Pr. Prof. N. Dură, Op. cit., p. 18; can. 2 II ec.

196. Vezi can. 28 IV ec. care reia și precizează amănunțit poziția Patriarhiei din Constantinopol față de cea de la Roma și de restul Patriarhiilor. (Pr. Prof. Liviu Stan, *Importanța canonic-juridică a Sinodului IV ecumenic*, p. 447)

tantă vatră monahală pentru cei care doreau să-și dedice viața în exclusivitate slujirii lui Hristos. Aici a viețuit în secolul al VII-lea, Sfântul Ioan Scărarul, numit astfel după celebra sa operă *Scara Raiului*.

În afara călugărilor de la mănăstire, în peninsula sinaitică întâlnim în secolul al VI-lea (529) circa 200 de familii din Egipt și Trapezunt, stabiliți aici pentru a asigura protecția mănăstirii.

În secolul al VII-lea, zona respectivă este cucerită de către arabi, musulmanii pricinuind adesea neplăceri călugărilor, care, nu de puține ori, au fost nevoiți să se refugieze la Alexandria sau Cairo. Este și perioada în care mulți dintre călugării slavi, arabi, latini, armeni, etiopieni, sirieni abandonează mănăstirea în mâinile grecilor.

În secolul al VII-lea, odată cu depunerea episcopului de Pharan, în jurisdicția căruia se afla Sinaiul, conducerea este transferată starețului mănăstirii, care devine arhiepiscop de Pharan și Raitu, cu titlul *Prea luminatul Arhiepiscop al Muntelui Sinai și al Raitei și Egumenul celei mai Sfinte Mănăstiri a Mântuitorului Nostru Hristos*¹⁹⁷, obținând în acest fel autocefalia. Jurisdicția acestei arhiepiscopii se extindea asupra altor mănăstiri și metocuri din Et-Tor, Cairo, Creta etc. Această stare de independență a fost contestată, în primul rând, de către Patriarhia Ierusalimului, în a cărei jurisdicție s-a aflat în trecut.

Autocefalia arhiepiscopiei a fost recunoscută de Patriarhia ecumenică în 1575 și reafirmată în 1782¹⁹⁸. Singura legătură cu Patriarhul Ierusalimului era reprezentată de faptul că arhiepiscopul ales trebuia hirotonit de către acesta. Însă, Sinodul întrunit la Ierusalim în 5 septembrie 1867 desființează autocefalia Muntelui Sinai¹⁹⁹.

Conducerea arhiepiscopiei este încredințată unui sinod al călugărilor, prezidat de arhiepiscop, actualul arhiepiscop fiind Damianos, cu titlul de *Stareț al Mănăstirii Sfânta Ecaterina, Arhiepiscop al Sinaiului, Pharanului și Raitei*. Reședința este la Cairo, în Egipt și are un număr de aproximativ 900 de membri²⁰⁰.

În timpul stăpânirii turcești, mănăstirea nu plătea impozite și vămi, putea avea corăbii cu drapel propriu și era apărată contra atacurilor beduinilor și ale celorlalte triburi arabe²⁰¹. De asemenea, multe dintre Bisericile ortodoxe au închinat, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, diferite așezăminte pentru întreținerea mănăstirii.

Aici se păstrează până astăzi numeroase obiecte de artă, între care o pinacotecă cu sute de icoane de o mare valoare adăpostite aici în timpul persecuției iconoclaste, precum și o bibliotecă ce păstrează nu mai puțin de 2400 de manuscrise grecești și tot atâtea arabe, siriene, georgiene, etiopiene, rusești, alături de alte inestimabile comori de artă și spiritualitate ortodoxă din întreaga lume. Aici,

197. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 38.

198. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 103; R. Janine, *Op. cit.*, p. 170.

199. Martin Jugie, *Op. cit.*, p. 297.

200. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 104.

201. N. Radovan Kazimirovici, *Op. cit.*, p. 39.

învăţatul german Constantin von Tischendorf a descoperit, în 1859²⁰², celebrul *Codex Sinaiticus* al Bibliei.

Astăzi, alături de cei aproximativ 20 călugări vieţuitori în mănăstire, jurisdicţia arhiepiscopiei în Sinai se extinde şi asupra a circa 100 de beduini şi pescari care locuiesc pe munte. Un acord încheiat între guvernele grec şi egiptean în 1984 permitea stabilirea unui număr de 50 de călugări greci la Mănăstirea Sfânta Ecaterina. De asemenea, din a doua jumătate a secolului al XX-lea s-a intensificat turismul, ceea ce afectează întrucâtva viaţa monahală, care nu mai poate urma cu fidelitate preceptele acelei vieţi care au făcut celebru monahismul sinaitic.

Biserica Ortodoxă a Finlandei

Cea mai mare parte a teritoriului finlandez a primit creştinismul de tradiţie latină, graţie activităţii misionarilor suedezi. Doar în extremitatea sa estică, Finlanda a fost evanghelizată de către călugării bizantini ai vechii Mănăstiri Valaam, situată pe o insulă din Lacul Ladoga.

În secolul al XIII-lea, Biserica Finlandeză este disputată între catolicii suedezi şi ortodocşii ruşi. În această situaţie, Suedia reuşeşte să obţină controlul în cea mai mare parte a Finlandei, Rusiei revenindu-i doar Karelia. Aceasta va fi în mod succesiv când sub control rus, când suedez²⁰³.

La începutul secolului al XIX-lea (1809) Finlanda devine Mare Ducat autonom în cadrul Imperiului ţarist Rus. Cu toate că se afla sub stăpânire rusească, Biserica ortodoxă din Karelia începe să se manifeste ca o Biserica naţională, traducând cărţile de cult, teologice şi de spiritualitate în limba finlandeză, limbă care se foloseşte şi astăzi în cultul ortodox.

Odată cu prăbuşirea puterii ţariste, Finlanda îşi declară independenţa politică faţă de Rusia chiar în 1917, iar în 1918 pe cea bisericească, dar patriarhul Tihon recunoaşte autonomia Bisericii ortodoxe Finlandeze abia în 1921²⁰⁴, iar la 6 iulie 1923 este recunoscută şi de Patriarhul ecumenic Meletie IV Metaxakis²⁰⁵, la 30 august 1923 de către Consiliul de Stat, iar în ziua următoare de către preşedintele republicii. Patriarhia Moscovei a fost înştiinţată despre definitivarea acestui act abia la 13 octombrie. Patriarhul Tihon, ieşit nu demult din închisoare, declară la 14 noiembrie 1925 că Biserica Finlandei se află din nou sub protecţia canonică a Patriarhiei Moscovei, deoarece aceasta nu şi-a dat consimţământul pentru autonomie, în condiţiile în care se afla sub jurisdicţia acesteia, deci, este într-un oarecare fel schismatică²⁰⁶. Abia în 1957, Moscova recunoaşte Biserica ortodoxă a Finlandei ca fiind autonomă în cadrul Patriarhiei ecumenice. În 1980, Adunarea Gene-

202. Pr. Prof. Marcel Ciucure, *Unirea Bisericilor creştine...*, p. 65.

203. *Orthodoxy in Finland, past and present*, Edited by Veikko Purmonen, second edition, Orthodox Clergy Association Kuopio, Finland, 1984, p. 13-17; Pr. Ioan V. Dură, *Ortodoxia în Finlanda*, în *Ort.*, 1994, nr. 4, p. 103-110.

204. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 105.

205. R. Janine, *op.cit.*, p. 264.

206. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 89.

rală a Bisericii ortodoxe Finlandeze își exprimă dorința de a cere autocefalia de sub autoritatea canonică a Patriarhiei Ecumenice²⁰⁷, dar încă nu s-au făcut demersurile oficiale necesare împlinirii acestui deziderat.

Starea de tensiune dintre Biserica Finlandeză și cea Rusă s-a menținut pe toată perioada comunistă, abia după dezintegrarea Uniunii Sovietice reluându-se relațiile firești dintre cele Biserici, concretizate în vizite pastorale ale unor preoți ruși în regiunea rusească a Kareliei (1994), iar în septembrie 1994 însuși Patriarhul Alexei al II-lea vizitează Biserica Finlandeză.

Astăzi, Biserica ortodoxă a Finlandei este organizată în trei mitropolii, iar alegerea arhiepiscopului trebuie confirmată de către Patriarhia ecumenică. Statul finlandez a recunoscut rolul Bisericii ortodoxe în cadrul societății și a recunoscut-o ca a doua *biserică națională*, după Biserica Evanghelică Lutherană, care este Biserica dominantă.

În cuprinsul Arhiepiscopiei sunt aproximativ 60 mii de credincioși (în 1950 erau 70.000²⁰⁸), care dispun de 50 de biserici și 100 de capele în cadrul a 25 de parohii, toate în Finlanda. Actualul arhiepiscop este Joan Rinne, care își are reședința la Kuopio²⁰⁹.

Biserica Ortodoxă din Japonia

Fiind un popor cu puternice influențe culturale chineze, nu este exclus ca poporul japonez să fi luat cunoștință de preceptele creștinismului chiar de la vecinii lor creștini chinezi, fapt care conduce la ipoteza că originile creștinismului japonez pot fi căutate cu mult înainte de marea operă misionară a Bisericii ortodoxe Ruse, în acest spațiu, începând cu secolul al XIX-lea.

În mod oficial, creștinarea japonezilor a început odată cu sosirea primului misionar rus, ieromonahul *Nicolae Kasatkin* la 2 (14) iunie 1861²¹⁰ în portul japonez Hakodate, din nordul țării, unde, timp de aproape șapte ani, a studiat în mod intensiv limba, cultura, civilizația, religiile și arta oratorică japoneză. Primul său succes a fost înregistrat la 18 mai 1868, când are loc botezul samuraiului Savabe, fost preot șintoist în Hakodate²¹¹, cu numele de Pavel, urmat de alți 12 japonezi, 25 pregătindu-se pentru Botez²¹². Toate acestea aveau loc în plină perioadă de interzicere vehementă a creștinismului (1867), care era sancționat chiar cu pedeapsa capitală, spunându-se în modul cel mai clar că "Religia creștină oficial se recunoaște nepermisă și strict oprită; această periculoasă și diabolică sectă trebuie să fie prigonită"²¹³. Deviza a fost afișată public la poarta orașului Yokohama.

207. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 106.

208. Lect. Diac. Ioan I. Pulpea, *Op. cit.*, p. 125.

209. <http://www.ort.fi/http://www.vn.fi/vn/um/ortodeng.html>

210. *Ravnoapostol'nâi Nikolai (Kasatkin) mitropolit Iaponskii (Ravnoapostol'nâi Nikolai...)*, în *Bessarabia Pravoslavnaia*, izdanie Sviato-Gheorghievskoi Tervki g. Belgorod-Dnestrovskii, nr. 6 (27), iulie, 2003, p. 6.

211. Pr. Vladimir Sorocovschi, *Misiunea ortodoxă în Japonia*, în *Misionarul*, anul IX (1937), nr. 7-8, p. 392.

212. *Ibidem*, p. 395.

213. *Ibidem*, p. 383.

În anul 1870, Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe Ruse a hotărât organizarea unei Misiuni ortodoxe, compusă dintr-un conducător, trei colaboratori misionari și un cântăreț, precum și a patru centre misionare: în Tokio - capitala Japoniei, în Kioto - vechea capitală a Japoniei, în Nagasaki- leagănul creștinismului în Japonia și în Hakodate. Activitatea acestei misiuni urma să se desfășoare în partea de nord a iarhipelagului nippon²¹⁴. Ieromonahul Nicolae Kasatkin, ca cel care avea deja o experiență misionară printre japonezi și cunoștea de acum foarte bine limba și cultura acestora, a fost ridicat la treapta de arhimandrit și numit conducător al misiunii.

Între cei care și-au pus sufletul la înfăptuirea acestei opere înălțătoare de vestire a lui Hristos printre păgâni, au fost și câțiva români basarabeni, dintre care cel mai însemnat a fost arhimandritul *Anatolie Tihai* (sau *Chihai*)²¹⁵. Acesta a desfășurat o activitate deosebit de rodnică, implicându-se în mod activ în viața socială a japonezilor din Hakodate²¹⁶, pe care-i conducea cu sârguință pe calea Vieții celei adevărate. În cei 21 de ani ai activității sale (1872-1893), Arhimandritul Anatolie Tihai a pus bazele administrative ale comunității, care era condusă de către un consiliu parohial²¹⁷, compus din toți cateheții și 10 membri, aleși dintre credincioși, consiliu care urma cu fidelitate normele canonice ale Ortodoxiei ecumenice, dar a înființat și școli²¹⁸ în care preda personal alături de celelalte cadre atât discipline religioase, cât și de cultură generală, iar la Tokyo a înființat în 1880²¹⁹ o școală de pictură bisericească în stilul tradițional bizantin și a construit biserici pentru folosul comunităților în care a activat (Hakodate, Tokyo, Osaka, Kamioko, Hamamațu, Kioto).

La 9 iunie 1875, la Hakodate, a fost hirotonit primul preot japonez ortodox de către episcopul Pavel din Kamciatka, în persoana celui care fusese primul creștin japonez botezat de către Nicolae Kasatkin, Pavel Sawabe²²⁰. La această dată, comunitatea din Hakodate avea 225 de membri.

Unul dintre marile merite ale Arhimandritului Anatolie Tihai a fost acela de a fi colaborat la diferite traduceri creștine în limba japoneză²²¹, unii susținând chiar că el este cel care ar fi tradus pentru prima dată Sfânta Evanghelie în limba japoneză²²².

La 30 martie 1880, japonezii aveau deja un prim episcop, în persoana celui care începuse cu atâta elan evanghelizarea țării Soarelui Răsare, *Nicolae Kasatkin*, cu titlul de *Revel și vicar al Episcopiei din Riga*.

214. *Ibidem*, p. 396.

215. Arhim. Antim Nica, *Aspecte misionare din Basarabia*, în *Misionarul*, 1942, nr. 2-3, p. 107.

216. *Ibidem*, p. 108.

217. Vladimir Sorocovschi, *Câteva cuvinte despre vestitul misionar ortodox – arhimandritul Anatolie Tihai*, în *Misionarul*, anul V (1933), nr. 12, p. 731.

218. *Ibidem*.

219. *Ibidem*, p. 732; Idem, *Misiunea...*, p. 442.

220. *Ibidem*, p. 404.

221. Arhim. Antim Nica, *Op. cit.*, p. 108.

222. Paul Mihail, *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia. Așezăminte, Scrieri, Personalități*, Ed. Știința, Chișinău, 1993, p. 304.

În anul 1895, Biserica ortodoxă din Japonia avea 220 de comunități cu 22.000 de creștini, un episcop și 28 de preoți, 8 diaconi, 17 citeți, 154 de predicatori. În orașul Tokio exista o școală de catehizare, un Seminar Teologic, o clasă pentru citeți, o școală de fete, deservite de 26 de profesori. În Hakodate existau câteva școli în care învățau 112 elevi. În Osaka exista o școală pentru catehizare condusă de preotul local²²³.

După Revoluția bolșevică din anul 1917, Biserica ortodoxă din Japonia intră în jurisdicția Mitropoliei din America (1945-1970), aceasta datorită tensiunilor care au intervenit între aceasta și Patriarhia Moscovei. După ce, în 1970, Biserica ortodoxă din America obține autocefalia, cedează Biserica Japoneză Patriarhiei Moscovei, care îi acordă autonomia²²⁴, conducătorul acesteia urmând a fi confirmat de către Moscova. Așa se face că, în 1972²²⁵, este hirotonit primul episcop etnic japonez, Teodosie, cu titlul de *Arhiepiscop de Tokio și al întregii Japonii*, care își are reședința în capitala Tokio. Patriarhia ecumenică și alte Biserici ortodoxe nu au recunoscut nici până astăzi autonomia acestei Biserici, cu toate că în vizita sa din aprilie 1995 în Japonia, Patriarhul ecumenic Bartholomeu I a avut o întrevvedere și cu conducerea Bisericii Ortodoxe.

Astăzi²²⁶, Biserica ortodoxă din Japonia este sub jurisdicția Patriarhiei ruse și are aproximativ 30-40 de mii de credincioși organizați în trei eparhii, cu 150 de comunități de rugăciune, 30 de preoți, 5 diaconi și un seminar teologic la Tokyo. Clerul este în totalitate de origine japoneză, iar slujbele se săvârșesc în limba japoneză încă din 1873²²⁷.

Biserica Ortodoxă din China

Creștinismul a pătruns în China încă din secolul al XVII-lea²²⁸, când împăratul chinez a angajat un grup de cazaci ruși în garda sa personală (1686). Deși s-au adaptat perfect culturii și civilizației chineze, acești cazaci nu și-au trădat religia, dimpotrivă, au devenit ei înșiși adevărați misionari, în jurul lor întemeindu-se o comunitate ortodoxă, care va deveni ulterior baza activității misionare a Bisericii ortodoxe Ruse din secolul al XIX-lea.

În 1914, deja erau 5.000 de chinezi creștini ortodocși, care aveau chiar și un seminar la Pekin pentru pregătirea preoților. După Revoluția din 1917, numărul comunității crește considerabil, datorită emigrării multora dintre ruși, care încercau să găsească aici un refugiu din calea prigoanei declanșate de regimul comunist care se instalase. Așa se face că în 1939 comunitatea ortodoxă chineză avea 5 episcopi și o universitate ortodoxă la Harbin, iar zece ani mai târziu, în 1949²²⁹,

223. *Ențiklopediceskii slovar*, t. XIX, izdateli F. A. Brokgauz, I. A. Efron, Sankt Petersburg, 1896, p. 447.

224. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 108.

225. *Ibidem*, p. 107.

226. *Ibidem*, p. 108; Pr. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, p. 342; Prot. Radomir B. Popovici, *Op. cit.*, p. 360.

227. Pr. Vladimir Sorocovschi, *Misiunea...*, p. 398.

228. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 108.

229. *Ibidem*.

număra 100.000 de credincioși, organizați în 60 de parohii cu 200 de preoți, 2 mănăstiri și un seminar numai în Manchuria, iar în restul Chinei mai erau alți 200.000 de credincioși cuprinși în 150 de parohii.

Curând, însă, comunismul se instalează și în această țară, fapt care conduce la emigrarea rușilor, fie în Uniunea Sovietică, fie iau drumul Occidentului, astfel încât în 1955 mai erau doar 30 de preoți ruși. Un an mai târziu, Patriarhia Moscovei acordă statutul de autonomie acestei Biserici și își retrace ierarhia. La acea dată, Biserica ortodoxă din China număra aproximativ 20.000 de credincioși, conduși de un episcop cu reședința la Pekin și altul cu reședința la Shanghai. Astăzi, mai există doar o singură Biserică funcțională în Harbin.

În februarie 1997²³⁰, Patriarhia Moscovei reafirmă drepturile sale asupra Bisericii ortodoxe Chineze în urma înființării de către Patriarhia ecumenică a unei mitropolii în Hong-Kong, având în jurisdicție China, India, Filipine, Singapore și Indonezia. Cu această ocazie, Patriarhia Rusă a stabilit că până la alegerea unui primat al acestei Biserici, responsabilitatea de a păstra vie Biserica ortodoxă Chineză îi revine în exclusivitate.

Biserica Ortodoxă a Estoniei

Țările baltice și Finlanda au făcut parte din imperiul țarist, iar Bisericile din aceste state au fost sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei, până la sfârșitul primului război mondial în anul 1918, când are loc destrămarea imperiului țarist ca urmare a Revoluției din 1917 și dobândirea independenței politice a acestor patru țări - Lituania, Letonia, Estonia și Finlanda²³¹.

Estonia și-a proclamat independența față de Rusia în 24 februarie 1918, iar prin Tratatul de pace încheiat între Estonia și Rusia Sovietică la Tartu, în ziua de 2 februarie 1920, i-au fost fixate granițele. După cum observă Heikki Huttunen, după recunoașterea independenței politice, Biserica ortodoxă²³² a început demersurile pentru recunoașterea independenței-autonomiei sale față de Biserica ortodoxă Rusă aflată la grea încercare.

Despre o Biserică ortodoxă a Estoniei se poate vorbi începând de pe la jumătatea secolului al XIX-lea²³³, deși Ortodoxia a pătruns în Estonia prin misionarii ruși încă din secolele XIV-XV, fapt recunoscut chiar și de ierarhii contemporani²³⁴. Până în 1918, Biserica din Estonia era cuprinsă în Eparhia Bisericii Ruse

230. *Ibidem*.

231. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 91; vezi și articolul recent al Pr. Ioan V. Dură, *Biserica ortodoxă din Estonia (Survoul asupra istoriei sale). Calvarul acesteia sub ocupația sovietică (1940-1941; 1944-1991)*, în *B.O.R.*, CXXII (2004), nr. 5-8, p. 321-346.

232. *The Autonomous Orthodox Church of Estonia/L'Église autonome orthodoxe d'Estonie (Approche historique et nomocanonique. Collection Nomokanoniki Bibliothiki (Bibliothèque Nomocanonique)*. Sous la direction de l'Archim. Grigorios D. Papatomas et R. P. Matthias H. Palli, ediția I, Editions Epektasis, Katérini, Grecia, 2003, p. 403.

233. *A Message to Congregations from the Estonian Metropolitan Alexander on the Independence Day (23.9.1923)*, în *The Autonomous...*, p. 113.

234. *Ibidem*, p. 250.

a Letoniei, cu sediul la Riga, care era sub jurisdicția Bisericii ortodoxe Ruse. Noile condiții au determinat Biserica Rusă să accepte hirotonia unui episcop de origine estonă abia în 1920, în persoana lui *Platon Kulybus*, căruia i-a recunoscut autonomia încredințându-i organizarea eparhiei la Reval. Din nefericire, acesta a fost ucis de către bolșevici chiar în același an, în locul lui fiind ales protoiereul Alexandru Paulus, în 1921.

Devenind arhiepiscop în aceste condiții dificile pentru Biserica și țara sa, Alexandru cere în 1923 protecția Patriarhiei de Constantinopol²³⁵, care recunoaște Bisericii ortodoxe din Estonia *autonomia* cu titulatura *Mitropolia ortodoxă din Estonia*. Această Mitropolie și-a stabilit sediul la Iuriev (Tartus), având în componență trei eparhii, iar ca organ suprem de conducere Congresul.

În anul 1924²³⁶, Adunarea Generală Bisericească și Congresul Bisericesc Estonian hotărăsc numirea unui episcop rus pentru comunitățile rusești. În 1925, fostul arhiepiscop de Pskovsk Evloghie este numit episcop de Narev, urmând a avea sub jurisdicție parohiile și instituțiile rusești.

În ciuda climatului aparent liniștit din această perioadă, Biserica ortodoxă Estoniană se confruntă cu numeroase abuzuri din partea autorităților de stat, mitropolitul Alexandru înaintând numeroase memorii pentru încetarea nedreptăților.

Un alt eveniment îl constituie elaborarea Statutului său de organizare aprobat în anul 1935, prin care Biserica ortodoxă din Estonia se autointitula fără temeii istoric și canonic *Biserica ortodoxă apostolică estoniană*, continuându-și organizarea de tip mitropolitan. Astfel, în 1936, după doar câțiva ani de la organizarea sa, Biserica ortodoxă din Estonia număra 212.700 membri fiind deservită de peste 170 de clerici²³⁷, iar la venirea ocupanților sovietici în 1940, ortodocșii din Estonia reprezentau 20% din populația țării numărând 242.000 de membri, în cele 155 de parohii, dintre care 126 de origine estoniană și 29 de origine rusă, fiind deserviți de 3 ierarhi, 156 de preoți, dintre care 9 erau vicari episcopali²³⁸.

Dar înflorirea și avântul pe care le arătase la începutul existenței sale Biserica ortodoxă din Estonia vor fi periclitate de ocupația rusească din 1940. În această perioadă se introdusese limba estoniană în cult, se adoptase calendarul îndreptat încă din vremea și cu aprobarea Patriarhului Tihon²³⁹. Curând, însă, soarta Bisericii din Estonia avea să fie marcată de evenimentele politice, care au condus la ocuparea și anexarea de către U.R.S.S. în iulie 1940, prin preluarea puterii și instaurarea unei guvernări comuniste, astfel încât, la 6 august a aceluiași an, Republica Socialistă Sovietică a Estoniei devenea a șaisprezecea republică a Uniunii Sovietice. În această perioadă s-au făcut presiuni și asupra Bisericii, prin națio-

235. *A Message to Congregations...*, p. 114.

236. N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 92.

237. Andreas Pold, *History of the Apostolic Orthodox Church of Estonia*, în *The Autonomous ...*, p. 283.

238. Heikki Huttunen, *The Resurrection of a Church*, în *The Autonomous Orthodox Church ...*, p. 412.

239. *To the Managing Board of the Church of the Trinity of Pankyavitsa*, (12.9.1940), *Ibidem*, p. 165.

nalizarea și confiscarea proprietăților, iar preoților aplicându-li-se tratamente inumane, fiind supuși, pe de o parte la mari impozite și taxe sociale, iar pe de altă parte la presiuni în vederea acceptării jurisdicției Patriarhiei Ruse. Astfel, prin rezoluția nr. 10 din 24 februarie 1941, Patriarhia Moscovei a desființat Bisericele ortodoxe din Estonia și din Letonia și a rânduit o mitropolie, în care să fie incluse eparhiile ortodoxe din Lituania, Letonia și Estonia, iar câteva zile mai târziu, prin decizia nr. 387, din 2 martie 1941, Patriarhia Moscovei a înființat Exarhatul Letoniei și Estoniei, în fruntea căruia a numit pe mitropolitul Serghie Voskresensky cu sediul noului exarhat și reședința exarhului la Riga²⁴⁰.

În aceste condiții, o bună parte a clerului a plecat în afara granițelor, unde mai târziu au înființat Biserica Apostolică a Estoniei, condusă de Arhiepiscopul Alexandru. Biserica din Estonia, pierzându-și în anul 1945, autonomia, revine în jurisdicția Bisericii Ruse, care o trecea în rândul episcopilor sale. Astfel, la 16 aprilie 1945, a fost instituită eparhia ortodoxă din Estonia, cu sediul la Tallinn, care a funcționat doar până la 19 decembrie 1949, când a fost reorganizată ca eparhie sufragănă a Eparhiei Leningradului sub conducerea mitropolitului de Leningrad și Novgorod și sub supravegherea reprezentantului pentru probleme al Bisericii ortodoxe Ruse de pe lângă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S.²⁴¹.

În urma acestor transformări, majoritatea bisericilor au fost închise, iar activitatea clericilor redusă la maximum. Ierarhii fiind numiți de Kremlin și sfințiți de Patriarhia Moscovei, erau îndeplinitorii ordinelor sovietice în teritoriu. Numai așa se poate înțelege lipsa de responsabilitate pentru cele sfinte și pentru rânduielile canonice, care erau la latitudinea puterii politice. Astfel, în octombrie 1946, au fost modificate granițele eparhiei, care pierdea acum 15% din totalul numărului parohiilor sale, adică, cu toate, 20 de parohii, intensificându-se procesul rusificării clerului Bisericii ortodoxe din Estonia, așa încât la sfârșitul anului 1955, mai erau doar 45% preoți de origine estoniană, pentru a ajunge în 1990, la 12%, desconsiderându-se valorile cultural-naționale. De altfel, același lucru s-a întâmplat în mai toate republicile sovietice după cel de al II-lea Război Mondial, inclusiv în Basarabia. K.G.B.-ul a activat cu eficacitate, din păcate, și în rândul clerului ortodox din Estonia, în 1947 erau 13 clerici cunoscuți ca agenți ai K.G.B.-ului și alți 30 ca informatori²⁴².

Așa s-a ajuns ca între 1946 și 1988 să fie închise 61 de biserici²⁴³, pentru aceasta folosindu-se diferite metode, dintre care cele mai cunoscute sunt: obligația acestora de a plăti mari impozite statului, intensificarea rusificării prin numirea de preoți care nu vorbeau limba enoriașilor, interzicerea desfășurării misiunii preoților, care erau considerați dușmanii poporului. Aceasta a făcut ca în 1990 să mai fie doar 12 preoți estonieni. Astfel, se constată că hirotonii de preoți

240. Pr. Ioan V. Dură, *Biserica ortodoxă din Estonia...*, p. 327.

241. Andrei Sot}ov, *Achievement of and Fight for Independence of the Orthodox Church of Estonia in 1940-1945*, în *The Autonomous...*, p. 302.

242. *Ibidem*.

243. Începând cu 1946 și până în 1953 au fost închise 20 de locașuri de cult; din 1954 la 1970 - 29; din 1971 până în 1988 - 12 Biserici. Cf. Métropolit d'Estonie Stéphanos, *Op. cit.*, p. 30.

estonieni au fost «foarte rare, și adesea ei erau numiți în parohii de limbă rusă, în timp ce parohiile estoniene erau deservite de nevorbitori de estoniană. Drept rezultat, unele parohii estoniene au devenit de limbă rusă și zeci de mici congregații de țară erau închise²⁴⁴.

În urma căderii U.R.S.S. viața Bisericii ortodoxe din Estonia a cunoscut o nouă etapă din istoria sa prin restabilirea situației consacrate prin Tomos-ul de autonomie acordat de Patriarhia ecumenică în 1923 și desființat de Patriarhia Moscovei, la 9 martie 1945. Astfel, în noile condiții social-politice, în anul 1993 autoritățile noului stat independent al Estoniei, prin Departamentul afacerilor religioase, a considerat Biserica ortodoxă din Estonia drept succesoare legală a Bisericii ortodoxe Estoniene de dinainte de război căreia îi reveneau, în exclusivitate, și proprietățile naționalizate de comuniști.

Așa s-a ajuns ca, după 1991, din cele 80 de parohii ale Bisericii ortodoxe din Estonia, 54 au depus cerere la Patriarhia ecumenică pentru reactivarea Bisericii ortodoxe Autonome Estoniene. Situația a impus începerea unui dialog între cele două Patriarhii. Prima ședință de lucru a avut loc la Zürich, în Elveția între 3 și 22 aprilie 1996. În cadrul discuțiilor purtate s-a decis în baza iconomiei, întrucât conform canoanelor nu pot exista două jurisdicții ecleziastice suprapuse și paralele în aceeași țară, ca parohiile ortodoxe din Estonia să aleagă liber de care dintre cele două patriarhate vor să depindă canonic.

În cadrul convorbirilor bilaterale, Patriarhia Moscovei a refuzat să recunoască situația de drept a Bisericii Autonome a Estoniei până în prezent. Această atitudine a părții ruse a impus Patriarhia ecumenică, care în anul 1978, la solicitarea Patriarhiei Moscovei, suspendase validitatea Tomos-ului sinodal din iulie 1923 - prin care acordase autonomia Bisericii Estoniene -, dar „fără să-l invalideze, nici să-l dezactiveze, nici să-l abolească”, să reactiveze Mitropolia ortodoxă Autonomă Estoniană la 20 februarie 1996²⁴⁵, cu reședința la Tallin²⁴⁶.

În aceste condiții, pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, consacrate de legislația Europeană și internațională la care este parte, Autoritățile Estoniene au legalizat după un proces mai îndelungat și activitatea eparhiei rusești²⁴⁷, în luna mai 2002 cu titulatura *Biserica ortodoxă Estoniană a Patriarhatului Moscovei*. În prezent, dintre cele 84 de parohii ortodoxe din Estonia 50 cu aproximativ 20000 de credincioși aparțin Bisericii Autonome a Estoniei, dependentă canonic de Patriarhia Ecumenică²⁴⁸, care are ca întâistător și îndrumător spiritual al Bisericii ortodoxe din Estonia pe IPS Stefanos, ca Mitro-

244. Heikki Huttunen, *Op. cit.*, p. 403.

245. *Le patriarcat ecuménique rend de nouveau son autonomie a l'Église d'Estonie*, în *Episkopsis*, XXVII, 1996, nr. 528, p. 2-5.

246. Konstantinos Vavoukos, *L'Orthodoxie et la crise ecclésiastique en Estonie*, în *The Autonomous...*, p. 330; Georges Tsetsis, *La crise de l'Église d'Estonie: quelques remarques.*, în *Episkopsis*, XXVII, 1996, nr. 529, p. 6-7.

247. Eparhia ortodoxă rusă din Estonia este condusă de episcopul Cornelius, care se află sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Moscovei.

248. În privința numărului ortodocșilor și a dependenței jurisdicționale vezi statisticile prezentate de Pr. Ioan V. Dură, *Biserica ortodoxă din Estonia...*, p. 343-346.

polit de Tallinn și al întregii Estonii, iar 30 de parohii cu un număr semnificativ de credincioși se află sub jurisdicția Patriarhiei Ruse, astfel încât cele două Patriarhii încă discută asupra drepturilor lor în această țară, dar și asupra patrimoniului bisericesc²⁴⁹. În mai 1996, ele au ajuns la înțelegerea ca Biserica Estoniei să decidă singură asupra jurisdicției bisericești²⁵⁰.

Biserica Ortodoxă din Ucraina

Biserica ortodoxă a Ucrainei își are originea în botezarea în masă a populației în secolul al X-lea, odată cu convertirea la creștinism a cneazului de Kiev în anul 988, deși se poate vorbi de contactul cu creștinismul încă din epoca Sfântului Andrei, care a predicat în Scytia, ajungând până în Crimeea de astăzi. În acest sens, nu avem dovezi care să ateste organizarea bisericească în acest spațiu, decât începând cu secolul al X-lea²⁵¹. Primirea creștinismului de către majoritatea populației a favorizat dezvoltarea rapidă a vieții bisericești. Încă din secolul al XI-lea se construiesc numeroase biserici și mănăstiri, între care celebra Lavră Pecerskaia din Kiev.

La început, Biserica Ucrainei a fost sub jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol, astfel încât până în secolul al XIII-lea, Scaunul de Kiev era ocupat de ierarhi trimiși de Patriarhia ecumenică. În această perioadă a păstorit un singur ierarh ucrainean, care la 1147 încerca să obțină autonomia Bisericii sale. Până în secolul al XIII-lea erau organizate 16 eparhii pe teritoriul Ucrainei de azi, al Rusiei și Belorusiei²⁵².

Incursiunile tătaro-mogolilor au dus la instabilitatea politică a statului, conducând în cele din urmă la transferarea reședinței mitropolitane la Vladimir în 1299, apoi la Moscova. După formarea statului polono-lituanian, la 1385, s-a încercat catolicizarea Ucrainei, ajungându-le la actul de la Brest-Litovsk (1596), când a luat ființă Biserica Greco-Catolică din Ucraina.

Unirea cu Rusia din anul 1686 a făcut ca și Biserica ortodoxă din Ucraina să intre sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei. În această perioadă, însă, Biserica și-a exprimat dorința autocefaliei, dar nu s-a putut materializa nici după revoluția din 1917. Deși această mișcare a luat amploare, totuși condițiile istorice n-au permis organizarea și recunoașterea acestei Biserici autocefale nici până în prezent de marea familie ortodoxă.

După cel de al doilea Război Mondial, Ucraina a devenit parte integrantă a Uniunii Sovietice, iar Biserica ortodoxă Rusă a fost singura care a funcționat legal până în anul 1980. Evenimentele politice din Uniunea Sovietică au permis, în cele din urmă, transformări politice ce au favorizat obținerea independenței Ucrainei

249. Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 111.

250. *Accord du Patriarcat oecuménique et du Patriarcat de Moscou sur la question estonienne*, în *Episkepsis*, XXVII, 1996, nr. 531, p. 2-3.

251. H. I. Besonov, *Op. cit.*, p. 175-177.

252. Prof. Lupsac Ioan Ostap, *Bisericile din Ucraina*, în *B.O.R.*, CXVIII (2000), nr. 4-6, p. 243-244.

la 28 august 1991. Situația din țară a permis și Bisericii din Ucraina să-și materializeze dorința mai veche de autocefalie, făcând demersurile necesare către Biserica-mamă – Patriarhia Rusă și către Patriarhia de Constantinopol. Filaret, care din 1966 era mitropolit al Kievului, în noiembrie 1991²⁵³ a cerut autocefalia Bisericii ortodoxe din Ucraina²⁵⁴. De altfel, el este primul ierarh etnic ucrainean în ultimii 150 de ani. Refuzul acestei cereri a condus la crearea Patriarhiei Ucrainei.

În prezent, pe teritoriul Ucrainei funcționează trei Biserici Ortodoxe: Biserica ortodoxă de sub jurisdicția Patriarhiei Ruse, care îl are ca întâistător din 27 mai 1992 pe Mitropolitul Vladimir cu reședința la Kiev²⁵⁵. Aceasta are sub jurisdicția 7537 de parohii, 92 de mănăstiri, 2 organizații misionare, 13 frății, o academie teologică și alte 13 instituții de învățământ²⁵⁶.

Cea de a doua Biserică este Biserica ortodoxă Ucraineană – Patriarhatul Kievului, care a fost creată de Filaret, fostul mitropolit de Kiev, în anul 1992, după destituirea sa de către Sinodul Episcopilor Bisericii din Ucraina în mai 1992²⁵⁷. În jurisdicția Patriarhatului Kievului intră 21 centre eparhiale 1977 de parohii, 16 mănăstiri, 2 academii, 4 seminarii, 11 organizații misionare și 8 frății²⁵⁸.

A treia Biserică este Biserica ortodoxă Ucraineană Autocefală. Proclamată la 5 mai 1920²⁵⁹ și întărită de sinodul pan-ucrainean din octombrie 1921²⁶⁰, această Biserică a fost lichidată pe teritoriul Ucrainei în 1930²⁶¹, odată cu instaurarea puterii sovietice, activând doar în diaspora. Renașterea Bisericii ortodoxe Ucrainene Autocefale și reactivarea ei pe teritoriul Ucrainei s-a făcut la 19 septembrie 1989 în biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Lvov, când a fost proclamată Biserica ortodoxă Ucraineană Autocefală, fiind ales ca patriarh Mistislav Screpnic. Această Biserică s-a unit în iunie 1992 cu Biserica ortodoxă ucraineană, dar la 11 iunie 1993 se revine la starea anterioară. În prezent, Biserica ortodoxă Ucraineană Autocefală are peste 1085 de parohii în partea occidentală a Ucrainei, 2 mănăstiri, 5 instituții de învățământ, 4 organizații misionare și 1 seminar²⁶².

În prezent, pe teritoriul Ucrainei sunt organizate peste 10.000 de parohii în cele trei jurisdicții ortodoxe. Dintre acestea, doar Biserica ortodoxă Autonomă a

253. *Pravoslavnaia Entiklopedia*, I, p. 166.

254. Sinodul Bisericii ortodoxe Ruse, în ședința din 1997, l-a exclus și anatematizat.

255. *Élection du métropolit Vladimir de Rostov comme primat de l'Église orthodoxe autonome d'Ukraine*, în *Istina*, XLII (1997), nr. 4, p. 442-444; Egumena Serafima, *Dobrîi Pastîri Ukrainskoi Zemli (Bunul Păstor al Ucrainei)*, Kiev, 2002, p. 13-26.

256. Prof. Lupsac Ioan Ostap, *Op. cit.*, p. 245-247.

257. *Réduction a l'état laïc de l'ancien métropolit Philarète de Kiev*, în S.O.P., iulie-august 1992, nr. 170, p. 2; S.O.P., noiembrie 1993, nr. 182, p. 11; Ronald Roberson, *Op. cit.*, p. 127.

258. Prof. Lupsac Ioan Ostap, *Op. cit.*, p. 248.249.

259. Prof. Protoiereu T. Titov, *Op. cit.*, p. 89, 95.

260. La 23 octombrie 1921, în urma unui sinod al preoților, a fost hirotonit protoiereul Vasile Lipcovschi (la vremea respectivă) ca Mitropolit al Kievului și a toată Ucraina de către preoții prezenți la Sfânta Liturghie, prin punerea mâinilor conform tradiției lui Ipolit fără prezența vreunui episcop. (Cf. Prof. Protoiereu T. Titov, *Op. cit.*, p. 96; N. Radovan Kazimirocivi, *Op. cit.*, p. 94-95).

261. Prof. Protoiereu T. Titov, *Op. cit.*, p. 101.

262. Prof. Lupsac Ioan Ostap, *Op. cit.*, p. 249-251.

Ucrainei de sub jurisdicția Patriarhiei Ruse²⁶³ este în comuniune canonică cu celelalte Biserici Ortodoxe. Pe lângă parohiile din Ucraina, mai funcționează și cele din Europa de Vest, America de Nord și Australia, care formează diaspora ucraineană. Dar, situația din Ucraina nu este singura de acest gen, de aceea considerăm că pe agenda Marelui Sinod Panortodox trebuie să figureze teme cum ar fi: condițiile în care o Biserică poate obține autocefalia sau autonomia, cine trebuie să acorde acest statut etc.

Biserica ortodoxă din Ucraina se conduce după statutul de organizare și funcționare aprobat în anul 1994²⁶⁴. Statutul Bisericii ortodoxe din Ucraina, elaborat în urma transformărilor care au avut loc în ultimul deceniu al secolului al XX-lea, stabilește principiile diriguitoare care stau la baza organizării și conducerii Bisericii autonome a Ucrainei. Prin art. 3, se stipulează că această Biserică și-a primit ființa ei canonică de la Sfântul și întocmai cu Apostolii Cneazul Vladimir, în anul 998. Ea se află în comuniune canonică cu celelalte Biserici ale Răsăritului, având la bază, conform prevederilor art. 5-6-7 Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, normele canonice ale Bisericii ecumenice și statutul de funcționare. Încă din art. 4 se amintește de statutul juridic de autonomie pe care l-a primit această Biserică în 1990. Spre deosebire de celelalte statute, în noul statut al Bisericii din Ucraina, de fiecare dată se face trimitere expresă la canoanele Sinoadelor ecumenice sau locale. În titlul III, art. 15 se arată că această Biserică se bucură de drepturile stabilite pentru mitropolii, având în jurisdicția sa eparhii, care, la rândul lor au în componență mănăstiri și parohii. Sfântul Sinod al Bisericii ucrainene este organul suprem de conducere. Pe plan local, în raporturile cu celelalte Biserici, Biserica ortodoxă ucraineană se află în aria de jurisdicție a Bisericii ruse, de la care primește Sfântul Mir. Întâistătătorul Bisericii ortodoxe din Ucraina este membru permanent al Sinodului Bisericii ruse, iar ceilalți ierarhi sunt și membri de drept ai Sinodului Bisericii ortodoxe ruse.

CONCLUZII

Animați de dorința cunoașterii realităților din Bisericile Ortodoxe locale, organizate fie în mod autocefal, fie autonom, am încercat să facem o incursiune în viața acestor biserici și să arătăm că, în ciuda elementelor care le despart, acestea păstrează unitatea de credință, cultică și canonică, indiferent de spațiul în care își desfășoară activitatea. Organizarea Bisericii n-a fost împiedicată de dogmatismul eclesial, ci potrivit doctrinei eclesiologico-canonice, Biserica Ortodoxă și-a adaptat organizarea sa celei politice din Imperiul bizantin, iar mai apoi, odată cu dezvoltarea și apariția formalităților politice din statele naționale, ea a știut să adune pe toți fiii aceluiași neam sub cupola ei.

Contrar acestei practici, astăzi se observă tendința de fundamentare a unei eclesiologii cezaro-papiste și în Bisericile răsăritene, în special cea a Patriarhiei

263. *Fondation d'une „Eglise orthodoxe Ukrainienne” par le patriarcat de Moscou*, în *Episkopsis*, XXI (1990), nr. 449, p. 5-7.

264. Statutul vieții canonice a Bisericii ortodoxe ucrainene, Departamentul de Editură al Bisericilor ortodoxe ucrainene, Poltava, 1994 – Kiev 1995.

ecumenice, care își revendică un drept de jurisdicție universalistă după modelul Bisericii romane, dar fără temei ecleziologico-canonice, cu rădăcini în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. În sprijinul acestei idei se invocă, pe de o parte, prerogativele recunoscute acestei Biserici prin canoanele 3 al Sinodului II ecumenic, 28 al Sinodului IV ecumenic și 36 Trulan, iar pe de altă parte, drepturile recunoscute de-a lungul timpului de către celelalte Biserici, atât în Imperiul bizantin, cât și după căderea acestuia, când Patriarhului de Constantinopol i s-a recunoscut calitatea de *etnarh*, adică de căpetenie politică a ortodocșilor. În virtutea acestor drepturi, consemna unul dintre teologii contemporani, „slujirea Patriarhului ecumenic este una de inițiativă, de coordonare și președinție, întotdeauna cu acordul Bisericilor surori... Primatul ține de structurile Bisericii și e indispensabil pentru a asigura unitatea și universalitatea Ortodoxiei”²⁶⁵.

Biserica ortodoxă trebuie să evite atitudinile înnoitoare hegemoniste, pe care unele Biserici încearcă să le impună în detrimentul celor rânduite de Părinții Bisericii ecumenice în legislația ei canonică. De fapt, s-a ajuns la această soluție, din cauza unei înțelegeri eronate a raportului dintre jurisdicție și har în lumea răsăriteană, aceasta fiind alimentată de ecleziologia romano-catolică, care pune jurisdicția deasupra harului, văzând unitatea prin perspectivă jurisdicțională centrată pe pontiful roman. De aceea, unitatea bisericii apusene este una de tip cezaro-papist, iar nu hristocentrică, ca în cea răsăriteană, unde harul nu este condiționat de o jurisdicție, ci, ca energie izvorâtă din ființa celor Trei Persoane, se împărtășește Bisericii, fără a sparge unitatea ecumenică a acesteia. Astfel, prin împărtășirea harului divin în trupul lui Hristos – Biserica membrii acesteia, prin comuniunea euharistică, transcend istoria, făcând ca la nivelul Bisericii să fie reflectată comuniunea din sânul Sfintei Treimi. Comuniunea de viață cu Hristos în Biserică creează „o unitate organică prin unitatea Persoanei Lui care o însuflețește, având ca model și izvor comuniunea Sfintei Treimi. Privită în analogie cu viața Sfintei Treimi, unde fiecare Persoană posedă atributele ființei ei; așa și în comuniunea de viață a Bisericii, fiecare credincios se poate împărtăși de bogăția de viață și har a întregii Biserici”²⁶⁶, astfel încât fiecare mădular al Bisericii trăiește viața întregii comuniuni.

Privind Biserica din această perspectivă, trebuie să vedem ca un proces firesc demersurile acelor Biserici locale care doresc să se afirme ca Biserici autonome sau autocefale, fiindcă ele rămân în unitate, afirmând valorile ortodoxiei, indiferent de forma de organizare și spațiul în limitele căruia sunt organizate. În acest sens, o hotărâre la nivelul întregii ortodoxii ar facilita cunoașterea căii de urmat și a procedurii de acordare și recunoaștere a acestor stări de către întreaga ortodoxie, ar limpezi situația acelor biserici, care, din cauza lipsei unei proceduri universale aplicabile, se află în stare de semi-legalitate. De aceea, considerăm că în organizarea administrativ-bisericească trebuie să fim implinitori ai doctrinei ecleziologico-canonice și să nu ne opunem mersului firesc al vieții bisericești din întreaga ortodoxie, în deplină concordanță cu celelalte Biserici locale.

Dr. VEACESLAV GOREANU

265. O. Clement, *Op. cit.*, p. 32.

266. Pr. Vasile Ignătescu, *Principiul comuniunii în Ortodoxie*, în *Ort.*, VIII (1959), nr. 3, p. 358.

NUMELE LUI DUMNEZEU ÎN TEXTELE ROMÂNEȘTI CANTEMIRIENE*

Cele trei opere scrise de Dimitrie Cantemir în limba română (*Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea, sau giudețul sufletului cu trupul* – tipărită la Iași, în 1698 –, *Istoria ieroglifică*, terminată în 1705, și *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, realizată între 1717-1723, ultimele două lăsate de autor în manuscris¹) sunt tot atâtea etape în dezvoltarea spiritului cultivatului prinț moldav, precum și în afirmarea expresiei de sorginte națională.

Pentru cultura, literatura și limba română – lucrările amintite se constituie în deschizătoare de drumuri, probând, în același timp, posibilitatea de modelare a graiului, aproape de măsura elevată a conținutului de idei, și într-o deplină consonanță cu specificitatea acestuia.

Prin *Divanul*, carte de etică filozofico-religioasă, tânărul, de numai 25 de ani, se ambiționa să facă publică nu numai vasta-i informație în domeniu, dar și abilitatea limbii române de la sfârșitul secolului al XVII-lea de a furniza echivalente precise pentru noțiunile respective, fără a apela în mod excesiv la neologisme, la parafraze sau lungi explicații de termeni.

Istoria ieroglifică este joaca, răsfățul condeiului subsumat debordantei imaginații a autorului, dar și strunit de o logică interioară imbatabilă a discursului; este etalarea spectacolului societății aceluși timp, cu insinuări subtile în intrigile de culise, cu seriozitatea și hazul ce le caracteriza.

Mult disputata limbă de aici, acordată întru totul alegoriei generale, îl recomandă pe Cantemir – atât de convingător în spusa lui Constantin Noica – nu ”îndărățul nostru, ci poate înaintea noastră” prin ”cercetarea în cuvânt”^{1 bis}.

În ciuda traiului îndelungat departe de țară, Cantemir se dovedește ”un foarte bun cunoscător al limbii sale materne, atât al graiului popular, cât și al celui regional”²; utiliza mulți termeni pe care-i întâlnim în operele cărturarilor moldoveni din secolele XVII-XVIII, ori în cărțile populare. Neologismele introduse le explica fie în text, fie la *Scara tâlcuitoare*, atașată la sfârșitul acestuia, conștient că pentru unele dintre acestea semna, astfel, certificatele lor de naștere; la nevoie, îndrăzneț să creeze cuvinte, regândind conceptele respective.

Cantemir ”a vrut” – după cuprinzătoarea expresie a unuia dintre exegeții săi – ”să dea singur limbii române, ceea ce mai târziu îi va da o întreagă epocă”³.

* Comunicare ținută la a doua Sesiune anuală Dimitrie Cantemir: ”Gânditor religios și scriitor de morală eclesiastică”, 6-XI-1994; predată (amplificat) la ”Vieața nouă” 1/1997, republicată în vol. *Filologie și literatură, Cercetări – studii*, Ed. Semne, București 2002, p. 133-146.

1. Greșit în: Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, vol. I, Ed. Minerva, 1990, p. 77, unde se spune: ”*Istoria ieroglifică*... a fost tipărită îndată ce a fost redactată, în 1705, așadar în timpul vieții autorului”.

1 bis. Constantin Noica, *Trei cuvinte ale lui Cantemir*, în vol. *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, 1987, p. 89.

2. Ștefan Giosu, *Dimitrie Cantemir. Studiu lingvistic*, București, 1973, p. 17.

3. *Ibidem*, p. 158.

Hronicul, la care mai lucra și-n pragul stingerii sale, rotunjește prin maturitate, echilibru, responsabilitate și o anume sobrietate, impusă de subiectul tratat, imensa operă, destul de diferit receptată de urmași; o operă ce se întindea peste prea multe arii și lumi – ca să le redea, după așteptarea unora, cu amănunt sigur pe toate.

Marii majorități a cercetătorilor scrisului cantemirian – însă – li s-au impus titlurile amintite aici prin caracterul propriu, particular, prin nota distinctivă a stilului și limbii: în *Divanul* preponderența lexicului de factură biblică, cu exprimarea adecvată, cu termenii filozofici tributari limbii grecești, calcuri; în *Istoria ieroglifică*, o oarecare abundență de neologisme (unele "moldovenizate" – după cum afirmă chiar Cantemir), unde întortocherile frazei de mare respirație urmează eroic meandricele intrigi ale spectacolului, cu vădită originalitate a discursului, pentru ca în *Hronic* să-și aibă alături "voroavă lătinească" cu care să dovedească "noblețea" neamului său, matur, cumpănit, într-o expresie austeră, lipsită de poadoabe, de ornamente⁴.

Chiar și numai atestările unui singur cuvânt – în speță – a numelui lui *Dumnezeu*, în paginile concepute de Cantemir în românește, vin să confirme punctul de vedere expus.

În religiile monoteiste *Dumnezeu* este ființa supranaturală supremă, considerată drept "creatorul" lumii și dirigitorul soartei oamenilor.

De aici, în mintea și uzul vorbitorilor, numele său apare adesea însoțit de atribute, ori de articole sau adjective determinative, menite să-i scoată în evidență particularitățile ce-l deosebesc, în gradul cel mai înalt, de orice, de oricine altcineva.

Cantemir însuși, prin etimologia cuvântului, consemnată în *Hronic*, fixează punctul de plecare a nenumărate determinări ce însoțesc de regulă, numele Domnului: "θεός (*theos*) să dzice că lui ceva nu-i lipsește, sau pentru căci el toate tuturor dă, sau, să tâlcuieste de la graiul θεαται (*theaté*), adecă toate veade și ochiului lui tote sint suppose. Sau iarăși de la cuvântul δέος (*deos*) – ce să înțeleage *frică*, *spaimă*, pentru căci el iaste de temut și de spăriiat; iară de să va aduce cuvântul lătesc *Deus*, de la cel eolicesc (că și cea eolicescă limbă, elinescă iaste) δέος carile să scrie și ζέος să aduce de la graiul (ζάω), ce va să dzică *trăiesc*, căci *Dumnădzău* numai – pururea trăiaște"⁵.

Cu toate aceste sensuri etimologice, în *Hronic*, din cele peste 60 de atestări, *Dumnezeu* nu apare decât foarte rar însoțit de vreunul din atributele atât de familiare în contextele biblice (după cum vom vedea în *Divanul*) și nici în substituirii metaforice (atât de la locul lor în *Istoria ieroglifică*). Aici întâlnim: "Solomon... au mulțămit lui *Dumnădzău*", "vom înmulți poporul lui *Dumnădzău*", "au cădzut la rugăciuni pentru ca să areate *Dumnădzău* putearea", "*Dumnădzău* așea lucrurile ocârmuind", "toată nedeajdea în mila lui *Dumnădzău* puind", "aceasta

4. V. și Dragoș Protopopescu, *Stilul lui Dimitrie Cantemir*, în "Analele Academiei", MsFLA, Seria II, tom 37, București, 1915, p. 125-170. Păcat că în *Dimitrie Cantemir, Strategii de lectură – Hronicul...* a fost din nou vitregit (v. Adriana Babeți, *Bătăliile pierdute*, Ed. Amarcord, Timișoara, 1998).

5. Dimitrie Cantemir, *Opere*, tomul VIII, *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, publicat de pre originalul autorului de Gr. G. Tocilescu, București, 1901, p. 103 (toate trimiterele din *Hronic* se fac la pagina acestei ediții).

Dumnădzău nerăbdând”, ”ia *Dumnădzău* întâi mintea aceluia ce va de tot să-o pohârniască”, ”unii, carii leagea orthodoxii cinstia... să [nu] mânîe pre *Dumnădzău*”⁶ ș.a.

Din mulțimea tropilor puși la contribuție în celelalte scrieri – în tratatul de istorie – autorul uzează de repetiție, atunci când își propune să imprime frazei respective o oarecare energie, ținută, demnitate: ”niamul tătarăsc, pre carile împărăția persiiască, grecească, româniască nu l-au biruit, nici altul, fără numai *Dumnădzău*, sau căruia *Dumnădzău* putințele cu un deosăbit chip a *dumnădzăieștii* sale voi îi va adaoge, a să putea birui...”⁷.

În retorica antică (bine cunoscută, stăpânită și agreată de Cantemir) repetiția avea o funcție patetică; prin numeroasele ei forme, variante, dă un plus de expresivitate afectivă și valoare estetică discursului. În exemplul citat recunoaștem *repetiția lexicală (Dumnădzău)*, o reluare imediată, fără o topică specifică, procedează numit *epizeuxis*, și, totodată o repetare a unor părți de vorbire cu aceeași rădăcină (*Dumnădzău... dumnădzăieștii*), ținând de tipul *parigmenon*. Nu greșim, poate, catalogând drept *anadiploză* – revenirea asupra cuvântului *Dumnădzău*, întrebuițat la sfârșitul unei propoziții și la începutul celei următoare. Constatarea ”aglomerării” procedeelelor într-un text relativ restrâns nu poate surprinde, de vreme ce stilul cantemirian se impune tocmai ca rezultat al amalgamării mai multor prescripte ale retoricii, nu atât de radical eterogene, încât să dăuneze recunoașterii ”ars bene dicendi”.

Tot în *Hronic*, Dumnezeu compune numele lui Iisus Hristos: ”Fiul lui *Dumnădzău*⁸, sau ”Hristos *Dumnădzău*”⁹, ori numele Fecioarei Maria: ”Preacurata de *Dumnădzău* Născătoare”¹⁰.

Istoria romano-moldo-vlahilor consemnează și o serie de formule consacrate, menite să accentueze prezența permanentă a Creatorului în viața creștinilor: *cu mila lui Dumnădzău, cu agiutoriu lui Dumnădzău, lui Dumnădzău laudă, nu dea Dumnădzău, Dumnădzău să-l iarte, Dumnădzău să-l pomenească* etc¹¹.

Enunțul: ”Prin grația lui Dumnezeu” apare în *Hronic*: ”*Cu mila lui Dumnădzău* a Moldovii moșnean domn”, sau într-o variantă apropiată: ”Sfântul săbor, carile *cu darul lui Dumnădzău* s-au adunat”¹² – atestând invocarea îndurării divine, a ajutorului, a harului dumnezeiesc în împrejurări mai deosebite: epistola dedicatorie din *Divanul* se deschide cu: ”Blagocestivului... Ioan Antioh Constantin voevod, *cu dumnădzăiasca milă*, domn, oblăduitoriu Țărâi Moldovii... Ioan Dimitrie Constantin voevod”¹³; să amintim ”mirul” sub care suveranii își decli-

6. *Ibidem*, p. 147, 149, 201, 246, 333, 357, 433, 495.

7. *Ibidem*, p. 21.

8. *Ibidem*, p. 90, 164, 202, 203.

9. *Ibidem*, p. 59, 200.

10. *Ibidem*, p. 241.

11. *Ibidem*, p. 49, 446.

12. *Ibidem*, p. 250.

13. Idem, *Divanul*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Virgil Căndea, București, 1969, p. 7 (toate trimiterile din *Divanul* se fac la pagina acestei ediții).

nau calitatea: ”*Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, rege al României*”. La fel: ”*Prin (sau din, cu) mila lui Dumnezeu (sau Domnului)*” – vechea expresie, tip, de introducere la scrierile vechi, acte administrative, scrisori: ”Eu Grigorie Ureachi care *den mila lui Dumnădzău* și a domnului meu am fost vornic mare”¹⁴, ori ”*Din mila Domnului, mă aflu în toată întregimea sănătății*”¹⁵ etc.

Popularul ”sceptru”, care în vorbirea creștinilor exprimă încrederea în începutul și desfășurarea unei acțiuni – dacă aceasta este pusă sub oblăduirea divinității – ne întâmpină de mai multe ori și în diverse variante: ”Tragă-ne vreamea începutul cărții hronicului să punem, în care, *cu agiutoriul lui Dumnădzău... să arătăm...*”, ”*De va agiuta Dumnădzău... o vom arăta*”, ”*De va învoi Dumnădzău, pre larg vom dzice*”. ”[Despre] Batié..., *vrând Dumnădzău*, la anii carii s-au tâmplat... la rândul lor, pre larg, să va dzice”¹⁶. Formele: *de va agiuta*, *de va învoi* – aparent de viitor – sunt, în fapt, forme de condițional (al cărui auxiliar este *vrea*)¹⁷, construcții obișnuite în limbajul popular și azi; este încă o dovadă de teameinicia cu care Cantemir cunoștea limba maternă (scrisă și vorbită), căreia i-a fost fidel, de preferință în fonetică, morfologie (într-o oarecare măsură și în lexic), deși pentru sintaxă și topică a îmbrățișat și alte modele¹⁸.

Și exprimarea: *vrând Dumnădzău* are aceeași trăsătură definitivă (arhaic-populară); forma gerunzială (participiu prezent) exprimând o acțiune în desfășurare, care, în contextul respectiv, înseamnă: ”dacă ar vrea Dumnezeu”, deci realizarea povestirii propuse este condiționată de dorința, de voința, de protejirea Domnului, pe tot parcursul acestei operații.

Dacă începutul și desfășurarea unei activități este ”asistată” de sprijinul Celui de Sus, săvârșirea lucrului dă glas recunoștinței, pentru că Biserica pune bună-tatea suverană în rândul atributelor sale, chiar când aceasta nu este conținută expres într-un cuvânt sau mai multe: ”Sfârșitul hronicului pentru vechimea Romano-moldo-vlahii și *lui Dumnădzău laudă*”¹⁹.

Tot ceea ce frapează pe om, tot ceea ce suscită în sufletul său expresia divinului, a supranaturalului – este Dumnezeu; Dumnezeu îl veghează pe acesta și în incertitudine, în pripire, în debusolante decizii – trăiri ce se insinuează înaintea luării unor hotărâri: ”Că cine, mă rog, ar fi acela carile să gândiască, ca cu crieri de aramă, precum cu hulele altora (*nu dea Dumnădzău*), adaogerea laudelor sale c-ar putea dobândi?”, ”Căci toate ceale despre apus a Evropii niamuri (*nu dea Dumnădzău* tru-fie cuvântului), măcar că astădzi mari, tari și evghenisite sint însă alți părinți nu-și pot cunoaște”, ”*Să nu dea Dumnădzău* cu condeiul nostru trăgători de cinstea altuia

14. Gr. Ureche, apud M. Gaster, *Chrestomație română*, Leipzig-București, vol. I, p. 37.

15. Nicolae Filimon, *Opere*. [București, 1967], vol. I, p. 101.

16. Dimitrie Cantemir, *Hronicul...*, p. 106, 290, 445, 475.

17. Vezi Ovid Densușianu, *Istoria limbii române*, Secolul al XVI-lea. Ediție îngrijită de prof. univ. J. Byck, București, 1961, vol. II, p. 149.

18. Gavril Istrate, *Dimitrie Cantemir și problemele limbii*. Extras din ”Limba română”, nr. 1/1974.

19. Dimitrie Cantemir, *Opere*, tomul VIII, *Hronicul...*, p. 484.

să ne arătm²⁰. (În *Istoria ieroglifică* găsim varianta: "Carea să nu învoiască Dumnădzău... la... cea desăvârșit prăpădenie să ne aducă"²¹).

Pentru viața de toate zilele, ca și pentru cea de dincolo, a umbrelor, creștinul convins de justetea deciziilor Creatorului Suprem, I se încredințează, cu seninătate, întru totul: "Ce dreapte și necunoscute giudeațale lui Dumnădzău!"²², "Greșeaște săracul Neculai Costin, Dumnădzău să-l iarte", "Dumnădzău să-l pome-nească"²³.

În unele contexte metaforice, Cantemir formulează hiperbole – uzând de numele lui Dumnezeu, ca summum (gradul cel mai înalt, punct maxim) pentru exprimarea unui superlativ: "Ce a făcut Mars – Dumnădzăul războaielor?"²⁴, sau: [Attila] "groaza lumii și biciul lui Dumnădzău"²⁵.

În primul tratat românesc de retorică (alcătuit după lucrări similare străine și publicat la aproape un secol după nașterea lui Cantemir) autorul explica: "Să face ipervoli, când ritorul laudă, sau defaimă un lucru atâta – cât întreace hotarale adevărului – la acea laudă și la acea defăimare, însă face aceasta nu pentru că ritorica iubeaște minciunile, sau ca să înșeale cu asemenea mincinoase vorbe pe oamenii cei mai proști, ci pentru ca cei ce ascultă să cunoască că atât este mărimea aceii bunătați, care o laudă, sau aceii răutăți, care o defaimă – cât nu este cu puțință a o tâlcui, fără numai cu vorbă preste măsură și cu înstrăinată vorbă de ciudeasii"²⁶. În ultimul citat, privitor la Attila (unde autorul apelează, ca de obicei, la mai multe modalități de expresie), avem prilejul să menționăm folosirea a ceea ce un avizat cercetător al limbii române numea, "dezagreabilul"²⁷ ca mijloc de întărire; ca și cum Attila nu era suficient să fie numit doar: "biciul lui Dumnezeu" – el era și "groaza lumii"; ideea de superlativ este deci întregită, subliniată cu ajutorul cuvintelor care denumesc lucruri neplăcute, înfricoșătoare chiar.

Explicația acestor termeni de spaimă (*bici, groază* din categoria "teroare" – numită de J. Byck) – folosiți pentru a întări ideea, ca superlativ – trimite către mentalitatea omului primitiv, speriat în fața oricărei manifestări, plăcute sau neplăcute, care iese din comun; de aceea, exemplele se află de regulă în limba populară²⁸.

Centrul de greutate cade însă, în *Hronic*, pe strângerea, selectarea și interpretarea izvoarelor, pe comentariul încorsetat de rigorile operei științifice pe care și-o dorea semnatarul celui dintâi tratat de istorie românească. Stilul lucrării e

20. *Ibidem*, p. 10, 11, 115.

21. Idem, *Opere complete*, vol. IV..., p. 525 (trimiterile sunt la paginația originalului, marcată în această ediție).

22. Idem, *Hronicul...*, p. 331.

23. *Ibidem*, p. 290.

24. *Ibidem*, p. 97.

25. *Ibidem*, p. 287.

26. Ioan Piuariu Molnar, *Retorică, adecă învățătura și întocmirea frumoasei cuvântări*. Ediție critică, prefață, notă asupra ediției, glosar și indice de Aurel Sasu, Cluj-Napoca, 1976, p. 120 (Ediția Princeps: "În Buda, 1798").

27. Jacques Byck, "Dezagreabilul" ca mijloc de întărire, în vol. *Studii și articole*. Pagini alese de Florica Dimitrescu, Prefață de Alexandru Graur, București, 1967, p. 102.

28. *Ibidem*, p. 112.

cumpănit, mai sobru, mai parcimonios în înflorituri, matur. Excerptările, pentru ceea ce ne-am propus să urmărim, confirmă subtila acordare a instrumentelor.

Alt condei pare a-i fi slujit tânărului savant la prima sa lucrare. În *Divanul*, care avea să dovedească, fără îndoială, erudiția precoce a autorului, o acumulare ce-i îngăduia să se miște cu ușurință între modele, prelucrări și adaosuri de originalitate – Cantemir imprimă expresiei "naturalețe de inspirație populară", o stăpânire deplină a normelor "retoricii ecleziastice" și "haina savantă" cerută de desfășurarea temei²⁹.

Aici, firesc, frecvența numelor: "*Dumnezeu* și *Domnul* este covârșitoare: "Fiiu lui *Dumnădzău*... a fi socotia", "Lumea spre binele, iară nu spre răul omului *Dumnădzău* o făcusă", "De *Domnul* țiindu-mă cât voi fi de slab, decât tine [lume] și decât toată puterea ta sint mai vârtos", "Căci ceva lui *Dumnădzău* a nu să putea nu iaste", "Vai sufletului aceuia carile de la tine (o, *Doamne*) dezlipindu-să au gândit că va avea ceva mai bine!", "Carile creade în *Domnul*, de va și mort fi, trăi-va", "*Domnul* cu blândeață grăiaște", "Această în *Dumnădzău* credință de să va cu sufletul deplin cuprinde", "Cu această chemare cu carea *Dumnădzău* ni-au chemat"³⁰ etc., etc.

Cuvintele menite să determine sau să înlocuiască numele lui *Dumnezeu* sunt, în *Divanul*, nu numai numeroase și variate, dar și în consonanță directă cu textele religioase; așa se explică predilecția pentru atribute ce conferă Creatorului Suprem individualitate, folosirea unor mijloace de subliniere a singularizării Domnului, a unor tropi, o topică adecvată. Un citat tipic: "Pre lume... *Dumnădzău* milostivul, preabunul și preamarele și preaputernicul ei ziditoriu spre a omului folosință și îndemână o făcusă"³¹.

Regimul adjectivelor este, în cazul de față, acela al epitetelor care nu vin neapărat să precizeze sau să completeze ideea principală, cât, mai ales, pentru a-i da o caracteristică particulară, pentru a o face mai expresivă, mai energică³².

Câteva exemple pilduitoare: "*Dumnădzău* preabunul, nemică rău, ce tot bine face", "*Dumnădzău* atotputernicul nu numai aceaste lumini au făcut", "*Dumnădzău* a toateziditoriu nu piatră sau lemn... ți-au făcut", "Lumea dară aceasta de *Dumnădzău* atotatefăcătoriu iaste făcută", "*Dumnădzău* milostivul întorcându-să, vinovățiile ce făcusă li-au iertat"; uneori determinantul are la rândul-i un determinant: "Însă *Dumnădzău*, **bun** chivernisitoriu, oricâte li-au lăsat, toate cu o pricinire oarecare li-au lăsat", sau, atribut exprimat printr-un grup de cuvinte care înlocuiește un termen unic, cu același sens: "Ție *Dumnădzău* milostiv și de om iubitoriu fericire dându-ți"³³.

Un plus de accentuare a calității determinatului se obține prin antepunerea atributului determinant (acesta fiind reprezentat fie de un singur cuvânt, fie de o

29. Dimitrie Cantemir, *Divanul...*, p. LXIII.

30. *Ibidem*, p. 39, 41, 83, 139, 155, 159, 221, 307.

31. *Ibidem*, p. 155.

32. Pierre Fontanier, *Figurile limbajului*. Traducere, postfață și note de Antonia Constantinescu, București, 1977, p. 294.

33. Dimitrie Cantemir, *Divanul...*, p. 41, 45, 111, 143, 349; 223; 183.

perifrază, sau printr-un cumul de epitete legate prin conjuncția și): ”Căci de la *a toate dătătorul Dumnădzău* până într-atâta pozvolenie mi s-au dat”, ”În toate și de toate *slăvitului Dumnădzău* mă rog”, ”Pre numele *viului Dumnădzău* giur să-m spui pe drept”, ”*Darnicul Dumnădzău*... celor ce... cer... bunurile sale va da”, ”Cu carile *preaputearnicul Dumnădzău* aceale ale sale de demult ascunsă minuni va descoperi”, ”Acolo a *adevăratului Dumnădzău* sint cuvinte”; ”Cu carea *de lumini dătătorul Dumnădzău* m-au luminat; ”Pre numele a *marelui și celui dintru nalturi Dumnădzău* m-ai giurat”, ”Acel *milos și milostiv Dumnădzău*”, ”Cătră *preabunul și preamarile Dumnădzău*”³⁴. Situații similare în *Istoria ieroglifică*: ”Giurământurile între muritori pentru altă nu s-au scornit, fără numai supt numele *marelui Dumnădzău*”³⁵, sau în *Hronic*: ”Papa Grigorie... cu îndrăzneală *preamilostivului* și în mila *nemăsuratului Dumnădzău* cu multe lacrimi priveghind să fie rugat”³⁶.

Nu poate trece neobservată frecvența cuvintelor compuse, care, în textele religioase, și, unele dintre ele și în vorbirea curentă, condensează o perifrază, în folosul intensității și reliefului imaginii.

De asemenea, uzul unor superlative absolute, construite cu *mult*, *prea*, *a tot*, *a toate*, recunoscut regional și în limbajul bisericesc.

În contextele: ”Sângur *Dumnădzău*, *ziditoriul mieu*... m-au... făcut”, ”*Dumnădzău*, *Părintele*, atâta au iubit lumea”, ”*Dumnădzău*, *plăzmuitoriul* tău, stăpân lumii ti-au lăsat”, ”*Dumnădzău*, *de bine făcătorul nostru*..., și pentru alte lighioi în grije are”, ”Această pace, *Dumnădzău*, *Părintele*..., credzitorilor lui au dat”, ”Iubeaște pre *Dumnădzău*, *făcătorul de bine*”, ”*Dumnădzău*, *izvoditoriul tuturor*”, ”Are *Dumnădzău*, *ziditoriul lumii*, dreapte pricini a chivernisealii sale”³⁷ – determinantul se află pe același plan cu cuvântul determinat (în nominativ sau acuzativ); din punct de vedere gramatical sunt apoziții, iar stilistic s-ar încadra unui tip de repetiție: al doilea termen subliniind una din calitățile celui dintâi; tot aici putem adăuga citatele: ”*Dumnădzău*, *în veaci fără svârșit lăudatul*... au orânduit”, ”De la *Dumnădzău*, *meșterul cel dintre-nalturi*, aceastea toate purced”, ca și: ”De la *împăratul mieu*, *Dumnădzău*, în dar și fără alt preț iau”³⁸.

Detașarea de comun a numelui Creatorului o întâlnim în exprimări ca: ”*Pre Dumnădzău a toate darurile deplin dăruitoriul* – amândoi noi a-l ruga rămâne...”³⁹; ”*Cel atotputearnicul Dumnădzău*... pasirilor ceriului și peștilor mării masă... face”⁴⁰, ”*Învățătura Dumnădzăului celui veacinic*”⁴¹, unde articolul adjectival are rolul de a spori gradul de determinare a substantivului (propriu, în cazul nostru) – prin valoarea sa demonstrativă.

34. *Ibidem*, p. 101, 107, 109, 231, 247, 359; 111, 157, 323.

35. *Istoria ieroglifică*..., p. 36.

36. *Hronicul*..., p. 197.

37. *Divanul*..., p. 41, 43, 225, 227, 291, 307, 315, 341.

38. *Ibidem*, p. 103, 307, 403.

39. *Istoria ieroglifică*..., p. VI.

40. *Divanul*..., p. 175.

41. *Hronicul*..., p. 349.

În scrierile religioase, precum și în graiul popular, articolul nehotărât (ante-pus sau postpus) contribuie și el la individualizarea numelui: "Macar că fără greșală *unul Dumnădzău*"⁴², "Ce *unul Dumnădzău* dăruiaște... lumea"⁴³, "Lui *Dumnădzău unuia...*", "De să va mai întoarce vreodată plânsul acesta în răs și bucurie, *unul Dumnădzău* știe"⁴⁴. Cantemir se folosește în scrierile sale românești de această manieră de fixare în conștiința cititorului a unicității absolute a Creatorului lumii.

Cu același scop, autorul face uz de adjectivul *singur* care (adverbial) poate însemna: *numai, doar*, dar și (ca pronume personal de întărire) *însuși*: "*Sângur Domnul* de a doua oară arătându-i-să", "Că *sângur Dumnădzău* adevereazăte", "Mărturiseazăte *sângur Domnul* în ceale dzeace porunci", "Nice *sângur Dumnădzău* nu te va mântui"⁴⁵.

Una din particularitățile mai puțin relevate ale stilului lui Dimitrie Cantemir – pe care am subliniat-o cu alt prilej⁴⁶ – este utilizarea sinonimelor. În anumite contexte, în speță și în cele ce ne preocupă în momentul de față, Cantemir dezvoltă și nuanțează conceptele prin juxtapuneri sinonimice.

Procedeul a mai fost examinat în perspectiva stilului literaturii beletristice vechi românești și a culturii europene medievale latine⁴⁷.

S-a constatat frecvența sinonimelor alcătuite în perechi și în alte limbi (mai ales cele romantice)⁴⁸, arătându-se că funcția lor expresivă se întemeiază atât pe aspecte de conținut, cât și pe rațiuni de ordin formal.

În ceea ce-l privește pe Cantemir, acesta se bizuie, pe de o parte, pe mai deplina reliefare a imaginii, a intensificării acesteia, iar, pe de altă parte, și pe necesitatea explicării, a glosării, urmărind, în ultimă instanță, funcția estetică a "eșafodajului"; nu trebuie scăpat din vedere sporul adus de asemenea "construcții" în binecunoscuta calitate a prozei ritmate cantemiriene.

Retorica a recomandat întotdeauna amplificarea discursului; faptul este evident în literatura latină clasică, dar, mai târziu, apare larg întrebuințat în textele literare și non-literare ale Evului Mediu; îl aflăm și în textele noastre vechi, cu precădere la cronicari.

Cele mai des întâlnite, în operele concepute de Cantemir în limba română, sunt structurile sinonimice binare. Referindu-ne la numele *Domnului*, *Divanul* oferă cele mai numeroase exemple în care unul din termeni este *Dumnezeu*, iar celălalt (sau ceilalți) "fixează" una, ori mai multe calități definitorii, adăugând, chiar fără a fi necesar pentru înțelegerea ideii, epitete, implicit simțite în simpla

42. *Divanul...*, p. 255.

43. Id., *Istoria ieroglifică*, p. 71.

44. Id., *Hronicul...*, p. 3, 334.

45. Id., *Divanul...*, p. 179, 189, 213, 235.

46. Stela Toma, *Über den Wortschatz in Cantemirs "Istoria ieroglifică"*, în "Dacoromania", 2/1974, Freiburg-München, p. 297.

47. Alexandru Niculescu, *Structuri sinonime-binare în stilul lui Dimitrie Cantemir*, în vol. *Între filologie și poetică*, București, 1980, p. 99-104.

48. Y. Malkiel, *Studies in Irreversible Binominals*, în "Lingua", 8/1959, p. 113-160.

rostire a numelui Părintelui Ceresc: "Adam... porunca *Dumnădzăului și ziditoriului* său călcând", "Deplin om au fost și carile lui *Dumnădzău, făcătoriu* său, s-au asemănat", "Căci *Dumnădzău și părintele luminilor...* poate aceasta să facă", "*Dumnădzău și îndreptătoriu cel prea de sus...* a să cinsti"⁴⁹. Și în exemple: "Pre *Dumnădzău, făcătoriu și ziditoriu* ei, a cunoaște învață", "Fietecine a cunoaște... poate, că *Dumnădzău atotputearnicul*, a omului, a lumii și a tuturor vădzutelor *izvoditoriu și făcătoriu*"⁵⁰. "Țeanchiul sfârșitului... într-a *izvoditoriu-lui și pricinitoriu* firii iaste"⁵¹ – relația *Dumnezeu* și atributul (sau attributele) respectiv(e), prin care ar putea fi și substituit (v. supra citatul din *Ist. ier.*) este de sinonimie; în ultimele trei contexte, sensul termenilor alăturați este perfect identic (*făcător-ziditor, izvoditor-făcător, izvoditor-pricinitor*); nu întotdeauna sinonimele coincid, întru totul, semantic: "Al meu *ziditoriu și de viață-mi dătătoriu Dumnădzău* a-l uita mă vei face". "A credinții lumină având – cunoaște și pre *Dumnădzău, dătătoriu și părintele luminilor*"⁵².

Dacă în cazurile amintite până aici sinonimele "ornează" expresia, avem și exemple în care acestea "explică" primul termen: "*Dumnădzău, carile Domnul și cel prea de sus ceresc părinte* iaste", sau, dacă substituirea numelui de bază îi pare autorului mai puțin sesizabilă, glosarea se face tocmai prin acest nume: "*Acel deplin bine* (adecă *Dumnădzău*) cu dânsul pururea iaste"⁵³.

Nu este lipsit de interes să punctăm poate o "predilecție" etimologică în privința alegerii termenilor alăturați; în "cuplul": *făcător-ziditor* – primul cuvânt este format dintr-o rădăcină latină, al doilea dintr-una slavă; în îngemănarea *izvoditor-făcător* se dă prioritate obârșiei slavone, pentru ca în: *izvoditor-pricinitor* elementul slavon să stea la baza ambelor formații.

Prin factura țesăturii sale, *Divanul* păstrează pe cititor într-o atmosferă de religiozitate, de cucernicie; un motiv temeinic pentru a-i recunoaște autorului, și sub acest aspect, familiarizarea cu textele biblice, al căror comentariu urmează fidel normele retoricii.

Exprimările pleonastice, prezente, de altfel, și în multe din citatele propuse mai sus, se adaugă mijloacelor de realizare artistică a stilului lui Cantemir, în general, incluzând și segmentul pe care-l urmărim de astă dată: numele lui *Dumnezeu*.

Specialiștii încadrează pleonasmul, pe bună dreptate, la figurile insistenței, acesta constând în "folosirea mai multor cuvinte sau construcții decât ar fi necesar pentru exprimarea unei idei sau imagini, cu scopul de a exprima mai energic, mai convingător ideea sau imaginea respectivă"⁵⁴. (Dicționarele îi spun eroare de exprimare).

La bogăția de termeni pe care autorul îi are spre a exprima o singură noțiune vom mai aminti: "Carile poruncile și legăturile *Domnului și Dumnădzăului* lor

49. Dimitrie Cantemir, *Divanul...*, p. 35, 247, 129, 305.

50. *Ibidem*, p. 161, 197.

51. Idem, *Istoria ieroglifică*, p. 536.

52. Idem, *Divanul*, p. 63, 163.

53. *Ibidem*, p. 363, 75.

54. G. N. Dragomirescu, *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, București, 1975, p. 69.

uitând”, ”Mai de folos și mai de triabă decât în leagea *Domnului-Dumnădzăului* nostru a îmbla... nu poate”, ”Lumască nărocire Iudei lui Iscariotean să asămăna, carile cu sărutarea pre *Domnul-Dumnădzăul* său spre moarte vându”⁵⁵, ”Porunca și învățatura *Domnului și Dumnădzăului* celui veacinic călcând”⁵⁶ – unde frecvența celor două nume: *Domn, Dumnezeu* se recunoaște într-una din variantele cele mai obișnuite în *Biblie* (fie că sunt alăturate, juxtapuse, fie că sunt legate prin conjuncția și); pentru *Divanul* un element pertinent ce conferă stilului său consonanță cu extrasele, ce-l împânzesc, din *Sfânta Scriptură*.

Stăpânul, Împăratul, Părintele, Ziditorul în contextele: ”Și pe alții darului meu, de la *Stăpânul* meu dat, părtași să-i fac”, ”Dăru-le-va *Stăpânul a toată facerea* bunurile carele n-au vădzut”, ”Eu sint fapta și plăzmuirea a *veacinicului Împărat*”, ”Să știi că unde dzice Scriptura pentru pasiri... *Părintele cel ceresc* le grijeaște”⁵⁷, ”*Ziditoriul*, după înțelepciunea și putearea sa zidirea săvârșind de lucru să odihneaște”⁵⁸ – sunt cazuri tipice de pronominație; cuvintele respective indică numele lui *Dumnezeu* printr-un atribut, a unei calități capabile să releve numele propriu-zis, pe care-l substituie; nu poate surprinde, totuși, că și aceste substituiri, comportă, uneori, fidel stilului religios, atribute: *Stăpânul a toată facerea, veacinicul Împărat, Părintele cel ceresc*.

Cele mai originale nume pentru *Dumnezeu* (neîntâlnite în *Divanul* și în *Hronic*) – ni le oferă, fără tăgadă, cea mai îndrăzneată scriere beletristică a vremii: *Istoria ieroglifică*; aici autorul nu cunoaște tipare, șabloane lingvistice; le ignoră, dând frâu imaginației și creativității în materie de expresie, la cotele de stăpânire deplină a unei pretențioase ”construcții” ca aceea a narației alegorice întreprinse.

Surprinzătoare este inventivitatea lexicală a eruditului domn în îmbogățirea câmpului semantic al verbului *a se clăti* = a se mișca.

Substantivul masculin *pricinitor*, cu sensul (azi învechit) de ”persoană care face, produce ceva”, în asociere cu substantivul feminin *clătire*, însemnând ”mișcare” – desemnează pe *Dumnezeu*: ”Toate lucrurile... fără *Pricinitoriul clătirii* lor, nu numai a nu fi, ce așeși nici a să gândi pot”⁵⁹.

Tot pe *Dumnezeu* îl înțelege autorul și când spune: ”Numai cândailea *Clătitoriul firii* (cel ce în clătire nehotărâtă și neodihnită o ține), după a sa slobodă și puternică voie vreodată a o clăti ar părăsi”⁶⁰. Aici Creatorul este cel ce ”asigură” mersul înainte al universului, fără oprire (*clătire nehotărâtă* = fără hotar, fără margini, ”asigură” mersul *firii*, în accepțiunea de: ”natură, considerată ca totalitate a celor ce se găsesc într-însa (lume, pământ, făptură)”.

Când Cantemir scrie: ”[Numai] *Dinafară clătitoriul* în voie slobodă, puterea... ar avea”⁶¹ – pentru a-l numi pe *Domnul* – se folosește de adverbul *afară*,

55. Dimitrie Cantemir, *Divanul...*, p. 109, 193, 203.

56. Idem, *Hronicul...*, p. 349.

57. *Ibidem*, p. 101, 95, 33, 103.

58. Idem, *Istoria ieroglifică*, p. 537.

59. *Ibidem*, p. 356.

60. *Ibidem*, p. 535.

61. *Ibidem*, p. 357.

ceea ce însemnează ”dincolo de limitele unui spațiu închis, limitat”, adverb care prin locuțiunea prepozițională (*din afară*) distanțează Ființa supremă de comun, de imediatul apropiat, o individualizează, situând-o deasupra a tot ceea ce a creat-o, o urcă în nemăsurare.

Din multe figuri de stil, tropi, care au la bază tehnica repetiției, recunoscutul novator în muzicalitatea discursului se va folosi de încă una, cizelând diamantin verbul *a se clăti*, pentru a mai rosti și altfel numele lui Dumnezeu: ”Veacinica clătire de la *Neclătitul clătitoriu* să clătească”⁶². ”Neclătitul” – este: *statornicul, veșnicul, neschimbatul, fermul*; în vecinătatea celorlalți membri ai aceleiași familii (substantivele: *clătire, clătitoriu*, verbul: *să clătească*) – intensifică, prin insistență, receptarea imaginii, a ideii. Procedului stilistic – unii teoreticieni îi spun derivație⁶³. Variațiuni pe aceeași temă – într-o substituție mai prolixă a numelui lui Dumnezeu: ”*Celui de toate darurile desăvârșit dătătoriu domn* fiu fiind”⁶⁴ – unde Cantemir se folosește de derivații din cuvinte, al căror câmp semantic are evidente similitudini; *dar* (< slavă) este ceea ce se oferă, deci *dat* fără plată; cadou; *dătător* (*dat*, având la bază un etimon latin + suf. -*ător*) – este cel care *dă* (ceva), oferă, dăruiește.

În *Scară a numerelor și cuvintelor ieroglificești tâlcuitoare*, autorul romanului *Istoria ieroglifică* glosează asocieri ale diferitelor forme ale aceluiași cuvânt – ca de pildă: *Începutul începăturilor, Începătura începăturilor, Puterea puterilor, Voia voilor* – cu: *Dumnădzău Părintele*: ”Din cea vie și veacinică adevărată socoteală *Începătura începăturilor și Sfârșitul Sfârșiturilor* porcede”⁶⁵. Ca figură de stil, este un alt tip de repetiție, poliptotă, care constă în reluarea aceluiași cuvânt, sub diverse forme flexionare. Să amintim și: ”Când *voia voilor și putearea puterilor* cuiva ceva de la sine dăruiaște, nici ostenița trebuiaște”⁶⁶, unde poliptotele ”înțeleg” – după glosarea de la *Scară*: ”Voia, putearea dumnădzăiască”⁶⁷.

Slujindu-se de același trop (poliptotă), Cantemir numește și pe *Dumnădzău Fiiul*: ”Că cine de la sine cuvântul înceape, cuvântul a sfârși cu nevoie și preste voie îi va fi, iară cine de la *Cuvântul cuvintelor* începutul înceape, sfârșitul sfârșiturilor la cel poftit și dorit sfârșit fără prepus îl duce”⁶⁸ – și la fel pe *Dumnădzău Duhul Sfânt*, vezi supra: *Sfârșitul sfârșiturilor*⁶⁹.

Repetarea consoanei *d* – într-o apozitie ce determină numele lui Dumnezeu – ne îndreptățește să recunoaștem aliterația (procedeu stilistic care constă în repetarea aceluiași sunet, în cuvinte care se succed, fapt ce sporește efectul muzical al frazei): ”*Dumnădzău a toate darurile deplin dăruitoriu*”⁷⁰.

62. *Ibidem*, p. 535.

63. Pierre Fontanier, *op. cit.*, p. 322.

64. Dimitrie Cantemir, *Divanul...*, p. 87.

65. *Idem*, *Istoria ieroglifică...*, p. 540-541.

66. *Ibidem*, p. 192.

67. *Ibidem*, p. 630.

68. *Ibidem*, p. 193, 630.

69. *Ibidem*, p. 193, 631 și citatul având nota 65.

70. *Ibidem*, p. VI.

Dibaci în mânuirea mijloacelor de realizare artistică a scrisului său, Cantemir exercita asupra cuvântului o rafinată "alegere" și "punere în scenă".

Familiarizarea cititorului cu textele cantemiriene surprinde la fiecare lectură prin meticuloasa "cercetare în cuvânt" de care vorbea C. Noica.

Numai o aplecare repetată asupra celor trei lucrări scrise de Cantemir în românește este în măsură să spulbere grăbitele etichetări asupra expresiei sale în limba maternă.

Cunoașterea acesteia, a stadiului ei de dezvoltare de până la sfârșitul secolului XVII – dădea libertatea, acum recunoscutului novator, să o "forțeze" să mai urce o treaptă pentru a accede la noțiuni noi, abstracte.

Am avut prilejul și până aici să observăm că mulțimea, varietatea și îmbinarea tropilor îi erau la îndemână.

În exprimările: "*Ochiul* cel ce ascunsele inimii și dzilele veacului priveaște"⁷¹, "*Ochiul ceresc* toate veade și *Cumpăna nevădzută* toate în dreptate... cumpăneaște"⁷², stilismul cantemirian copleșește; numele lui *Dumnezeu* ne este revelat metaforic, în sensul etimologic (figurat) de "transfer" al noțiunii, (aici) abstracte, în ordinea concretului, printr-o comparație prescurtată: *Dumnezeu-ochi a toate văzător*, ne aduce în minte și o altă figură de stil, înrudită cu metafora – metonimia – dat fiind că lui *Dumnezeu* i se spune cu un termen de care este legat printr-o relație logică; și tot atât de bine putem vorbi de o sinecdocă, figură de stil prin care întregul denumeste partea, genul – specia și invers; în cazul de față avem a face cu *pars pro toto*; avem în același timp, și o formă specială de sinecdocă – antonomază – prin care numele propriu: *Dumnezeu* este înlocuit cu unul comun: *ochiul*; numai că sensul figurii respective (de cele mai multe ori ermetic, din pricina erudiției sau a subiectivității aceluia care a propus caracterizarea) e cât se poate de descifrabil, lipsit total de ininteligibilitate. Concretețea imaginii din versetele *Bibliei* și a vorbirii populare, pusă în valoare de atributele menționate de Cantemir în extrasele de mai sus, conferă substantivului comun *ochiul* – aura supranaturalului; "toate veade", chiar și "ascunsele inimii" și "priveaște", cu necuprinzătoare putere, "dzilele veacului", nefiind *ochiul* obișnuit, ci "Ochiul ceresc".

Metafora: *Cumpăna nevădzută* sugerează ipostaza lui *Dumnezeu* de judecător drept, echilibrat, neputând fi situat anume undeva, dar prezent peste tot și prompt, justițiar nepalpabil, dar cert.

Pentru a putea evalua cât mai aproape de adevăr virtuțile scrisului cantemirian, cercetătorul, în afară de multe alte "măsuri de prevedere", este obligat să se fixeze în perimetrul aceluia timp.

Una din notele caracteristice, evident predominantă și pe care am încercat s-o evidențiem în observațiile de până acum, – a stilului lui Cantemir, este împătimita cunoaștere și folosire a regulilor artei de a vorbi cât mai ales, frumos, fapt pentru care "pune la bătaie" arsenalul corespunzător.

71. *Ibidem*, p. 473.

72. *Ibidem*, p. 260.

Retorica clasică vedea tropii ca pe o modificare a legăturilor dintre semnificant și semnificat; cercetările structuraliste contemporane consideră tropii interacțiunea dintre diferitele sensuri posibile ale semnificantului, care trimit pe rând la un alt semnificat.

În formularea mai apropiată de vremea în care și-a compus operele la care ne-am oprit "Tropos este o schimbare și mutare a cuvântului din însemnarea sa la alta, cu care cuvântul acela să aibă asemănare"⁷³. Și, într-un "limbaj comun" cu cel al domnului Moldovei, I. Piuariu-Molnar explică definiția de mai sus: "Pentru ca să tâlcuiesc ce este tropos, este trebuință să mă împrumutez cu asemănarea lucrurilor celor mai frumoase și să zic că tropii sânt la cuvânt precum sânt stelele la cer, florile în grădini, razele la soare și diamanturile ce sânt sădite pre aur, căci ca nește diamanturi îl fac de mult preț, ca nește raze prealuminate, ca nește flori mirezmit și înflorit, ca nește stele împistrit"⁷⁴.

În *Istoria ieroglifică*, "cartea de vizită" ce-l recomandă pe Cantemir drept deținătorul mijloacelor pomenite, atestările cu numele *Domnului* au și nota specifică a acestui adevărat Roman de Renard românesc⁷⁵ cu scopuri polemice. Autorul recurge, de-a lungul întregii narațiuni, la alegorie, de altfel, o metaforă lărgită; demersul are un dublu sens – "un sens literal și unul figurat aflate împreună – prin care este exprimată o gândire sub haina unei alte gândiri, capabilă să o facă mai sensibilă și mai izbitoare decât dacă ar fi fost exprimată direct, fără nici o disimulare"⁷⁶.

Eroii cărții sunt înfățișați sub chipul unor animale (domnii și boierii moldoveni) și păsări (domnul și boierii munteni).

Era de așteptat ca pe lângă folosirea obișnuită a numelui lui *Dumnezeu*, Cantemir să-și pună de acord, și sub acest aspect, expresia cu specificul întregii opere; aflăm așadar: "Lucrul ce întâi la lumină n-au fost, *Dumnădzău* din ne a fi – la a fi îl aduce", "O mie de suflete *Dumnădzău* de mi-ar fi dat... spre plecarea mâinii *dumnădzăului* li-aș aduce", "A visului izbândire într-acesta chip *Dumnădzău* să o depărteadze"⁷⁷.

Cele mai multe atestări pentru Ființa supremă sunt cu: *Vulturul ceresc*, *Cerescul Vultur*, *Nenăscutul Vultur*: "*Vulturul ceresc* ascunsele inimilor și tainele sufletelor știe", "O, bată-l urgia *Vulturului ceresc*", "Pre numele *Vulturului ceresc* a să lega amândoi nu priimiră", "Cătră *cel ceresc Vultur* lacrimi de singe vărsând"; "De la *Cerescul Vultur* toată deplina fericire rog", "*Cerescul Vultur* martur cuvintelor și cunoscătoriu inimilor ne iaste"; "Pre numele a *Nenăscutului Vultur*... mă giur"⁷⁸.

73. Ioan Piuariu Molnar, *op. cit.*, p. 111.

74. *Ibidem*, p. 110.

75. G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, 1982, p. 38. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Ediție și prefață de Al. Piru.

76. Pierre Fontanier, *op. cit.*, p. 93.

77. Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică...*, p. 159, 416, 432.

78. *Ibidem*, p. 415, 548, 623, 546, 239, 440, 467; vezi și p. 461, 526, 619, 175, 270, 326, 446, 473, 478, 552, 571, 604.

Să fie oare întâmplătoare alegerea acestei păsări semețe care, în fabula cantemiriană, să desemneze divinitatea?

Ori încă nebănite fire ne duc spre mituri și ritualuri șamanice – unde *Vulturul* este numit cu numele ființei supreme: "Creatorul" sau "Creatorul luminii"?⁷⁹.

Despre "personajele" *Istoriei ieroglifice* autorul declară că s-a străduit ca "firea chipului cu firea dihanii să-și răducă"⁸⁰, adică eroii săi să aibă cât mai multe din caracterele păsărilor sau animalelor în care se întruchipau.

Dar la *Scară*, care este de fapt cheia lucrării, *Vulturul ceresc* este tâlcuit prin: *Dumnăzău Părintele*⁸¹, *Vultur pemintesc* prin: *Împăratul turcesc*⁸², iar *Vulturul*, fără nici un atribut, reprezintă *Partea munteniască*⁸³.

Ce tainice corelații a dictat oare acestei scriitoare inteligențe de stirpe românească să le asemene întru ceva?

Prof. STELA TOMA

79. Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. III, București, 1988, p. 21-22.

80. Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică...*, p. III.

81. *Ibidem*, p. 630.

82. *Ibidem*, p. 639.

83. *Ibidem*, p. 625.

DESPRE DRAGOSTE

– BAZĂ A VIEȚII CREȘTINE DESĂVÂRȘITE ÎN GÂNDIREA FERICITULUI TEODORET AL CYRULUI

Fericitul Teodoret, născut în Antiohia în jurul anului 393, a ajuns încă de tânăr episcop al orașelului Cyr, calitate în care a păstorit până la moarte (spre 460), cu excepția anilor de exil (449-450), depus de sinodul tâlhăresc¹. El a participat efectiv și cu răsunset la marile dezbateri hristologice ale vremii, fiind prezent la Sinoadele III și IV Ecumenice, unde a luptat – mai ales la primul dintre aceste Sinoade – pentru ideile lui Nestorie și împotriva teologiei Sfântului Chiril al Alexandriei. Pentru aceasta Sinodul V Ecumenic i-a condamnat opera antiefeseană și anitichiriliană, ca unul din cele Trei Capitole, deși el înfierase public pe Nestorie la Sinodul IV Ecumenic și se pare că-și însușise în bună parte ideile marelui patriarh alexandrin. Militant de seamă al școlii antiohiene, atât în politica bisericească, cât și în teologie, Teodoret a realizat o frumoasă figură de arhipăstor și un chip clasic de teolog patristic care adâncește mereu problemele și caută formule cât mai adecvate. Conflictul său hristologic puternic cu patriahul Chiril, conflict în care se reedita vechea adversitate teologică dintre școlile din Antiohia și Alexandria, i-a ascuțit considerabil spiritul și l-a făcut să înțeleagă, dacă nu toată, cel puțin o bună parte din teologia adversarului său. Om de întinsă și variată cultură, predicând credincioșilor săi mai ales în siriacă și scriind cu osebire în greacă, pe care o mânua într-o etică pură și frumoasă, Teodoret a publicat, după părerea specialiștilor, aproape tot așa de multe opere și în tot așa de felurite domenii ca Sfântul Chiril al Alexandriei¹. Dar circa jumătate din producția sa literară s-a pierdut, probabil din cauza adeziunii sale la nestorianism în prima parte a activității sale teologice și mai ales din cauza condamnării scrierilor sale la Sinodul din 553. În timp ce opera scrisă de Sfântul Chiril este concentrată în zece volume din ediția Migne (68-78), aceea a lui Teodoret e cuprinsă în numai cinci volume din aceeași ediție (80-84).

Teodoret s-a impus încă din vechime nu atât prin opera sa teologică propriu zisă - operă umbrită parțial de erori - cât prin opera sa istorică. Această operă cuprinde trei piese principale: 1) *Istoria religioasă sau viața ascetică*. 2) *Istoria bisericească* și 3) *Manual de legende eretice*. Prima dintre aceste opere: *Istoria religioasă*, cea mai originală dintre toate trei, cuprinde biografiile ale monahilor orientali, cu deosebire din părțile Siriei; ultimele 10 capitole tratând despre “atleți ai virtuții” care erau încă în viață, iar printre aceștia despre Sfântul Simeon Stâlpnicul (cap. 26), vestit prieten al lui Dumnezeu în toată lumea creștină. Această lucrare a lui Teodoret, are o prefață și o postfață care sunt un vade-mecum și o încununare a Vieților de monahi cuprinse între ele.

Prefața *Istoriei religioase* a lui Teodoret e o motivare a acestei istorii. El socotește că e lucru frumos și util să prezinte luptele “atleților virtuții”², formulă

1. O. Bardenhaver, *Geschichte der arltkirchlichen Literature*, IV, 1924, p. 219.

2. Fericitul Teodoret, *Istoria Religioasă sau viața ascetică*, Prefață Migne, P.G. 82, col. 1284. Vom cita de aici înainte numai prima parte a titlului acestei lucrări: *Istoria religioasă*.

deosebită sub care autorul înfățișează pe monahi. Timpul aduce trupului bătrânețea și moartea, iar faptelor alese ale oamenilor uitarea. A salva astfel de fapte de la uitare, înseamnă a săvârși opera sanitară a medicilor care luptă cu bolile trupesti. Mai mult, poeți și istorici descriu isprăvi de războaie, autori tragici dau în vileag, pe scenă, nenorociri bine ascunse, alții își asumă vorbirea în comedii și lucruri ridicole. Într-o asemenea situație, cum ar putea el, Teodoret, “să dea uitării oameni care au arătat nepătimire într-un trup muritor și pătimitor și care s-au luat la întrecere cu firea cea netrupească? Dacă acești oameni au încercat să egaleze cea mai înaltă filosofie a sfinților de demult, neînscriindu-le amintirea în aramă sau în litere, ci exprimând prin propria lor viață toată virtutea aceloră, ca niște chipuri și coloane vii ale lor, ce scuză am putea avea noi, dacă nu le-am onora în scris viața?”³ Atleții de la jocurile olimpice, vizitii care conduceau cursele de la hipodrom și alții primesc recompense, fie ridicându-li-se statui, fie oferindu-li-se altceva; prin aceasta oamenii cred că pot să lungească aducerea aminte mai mult decât viața⁴.

Teodoret își însușește și el această metodă, pentru sublinierea valorilor monahale, dar orientată diferit: “Noi descriem viața, maestră a filosofiei, care a fost aprinsă de dorul existenței cerești. Noi zugrăvim nu trăsăturile trupurilor și nici nu arătăm expresiile acestora, celor ce nu le cunosc, ci schițăm formele sufletelor nevăzute și indicăm războaiele și luptele care nu se văd”⁵.

Teodoret roagă pe cititori să dea crezare spuselor lui, chiar dacă acestea depășesc puterea lor de înțelegere; ei (cititorii) să nu măsoare cu ei înșiși virtutea monahilor, ci să știe limpede că Dumnezeu obișnuiește să împartă inimilor evlavioase darurile Duhului Sfânt, acordând celor mai desăvârșite daruri mari. Acestea să fie spuse pentru cei ce nu sunt cu totul inițiați în cele dumnezeiești. Cei inițiați însă în tainele Duhului Sfânt cunosc generozitatea Acestuia, și câte minuni săvârșește El în oameni prin oameni atrăgând cu măreția faptelor neobișnuite la cunoașterea lui Dumnezeu. Cel ce nu va crede spuselor mele, evident că nu va crede ca fiind adevărate nici cele săvârșite prin Moise, Iisus (Navi), Ilie și Elisei, ci va considera poveste chiar minunile săvârșite prin Sfinții Apostoli”⁶. Minunile sunt opera harului, iar acesta e veșnic; după ce alege pe cei vrednici, el revarsă asupra lor ca niște izvoare curgerile binefacerii. Teodoret susține că unele din lucrurile pe care le descrie le-a văzut personal, pe altele nu le-a văzut, dar le-a auzit de la cei care le-au văzut, oameni iubitori de virtute și vrednici să vadă personajele respective și să le asculte învățătura. Așa cum nu numai primii și marii evangheliști, Matei și Ioan, care au fost martori oculari ai minunilor Domnului, ci și Luca și Marcu pe care i-au informat cei care au fost de la început de față la cele făcute și spuse de Domnul, tot așa și în cazul de față⁷.

3. *Ibidem*, col 1285 AB.

4. *Ibidem*, col 1285 BC.

5. *Ibidem*, col 1285 CD.

6. *Ibidem*, col 1292 BC.

7. *Ibidem*, col 1292 CD, 1293 A. Metoda acestui fel de documentare e prezentă aproape la fel ca în prefața *Istoriei Lausiace* a lui Paladiu, care spune că el a colindat pe jos multe orașe și sate și

Din cele trei probleme puse de față și relevate mai sus: cauzele scrierii *Istoriei religioase*, cuprinsul operei și metoda folosită de autor, socotim că prima merită să ne oprim aici puțin asupra ei.

Teodoret, monah el însuși, a simțit nevoia să motiveze elaborarea operei sale despre viața monahilor. Motivele enumerate de el: frumusețea și utilitatea luptelor nevăzute ale atleților virtuții, salvarea de la uitarea valorilor spirituale realizate de acești oameni – pusă în comparație cu salvarea amintirii războaielor sau a subiectelor de tragedie și de comedie, a modelului mereu viu al celei mai înalte filosofii, a vieții realizată aieva, constituiau temeuri solide pentru a întreprinde o asemenea operă. Și, fără să intrăm în amănunte, suntem obligați să recunoaștem că autorul justifică bogat aceste temeuri prin felul în care-și dezvoltă conținutul operei. Teodoret nu ne spune însă precis dacă inițiativa sa n-a fost determinată parțial sau în tangență și de o situație sau de un element extra-creștin. El afirmă repetat că ar merita să fie pedepsit dacă n-ar scrie această operă⁸.

După ce subliniază că n-ar merita nici iertare, Teodoret precizează că o asemenea onoare se acordă și “atleților care luptă la jocurile olimpice care sunt cinștiți cu statui, precum și vizitiilor biruitori ai alergărilor de cai, care primesc aceeași recompensă, și nu numai acestora”⁹. Analogia evocată e din domeniul culturii păgâne. De ce analogia s-a oprit la aspectul sportiv al acestei culturi? Credem că din două motive: întâi pentru că însăși Sfânta Scriptură face apel la această analogie prin gura Sfântului Apostol Pavel (II Timotei 2, 5; 4, 7-8), care compară viața creștinilor cu alergarea în stadion, ceea ce se aplica întocmai mai ales “atleților virtuții” monahale; al doilea, analogia vrea să sublinieze că până și celor din cercul cel mai periferic al culturii păgâne li se făcea cinstea unei prelungiri a amintirii despre ei, prin unele recompense care li se acordau concetățenilor: statui, tablouri etc. Or, după Teodoret, monahii realizau culmea filosofiei vieții, adică erau la polul opus față de toate soiurile de atleți ai jocurilor olimpice și ai manifestărilor sportive grecești în general. Din folosirea termenului și mai ales a ideii de filosofie atât în prefața și în cuprinsul operei, cât și în postfață, cum și din conținutul și din aplicarea specială a acestei filosofii aparte, reiese și preocuparea autorului de a răspunde unor aprecieri și unor critici la adresa tagmei monahale creștine, aprecieri și critici pe care el le lasă în urmă probabil pentru a nu face polemică, dar pe care le are continuu prezente în minte. Teodoret e convins de gândul că monahii duc o viață nepătimitoare în trup pătimitor, și că-și dau silința

toate colibele pustiului și că dintre cele descrise pe unele le-a văzut personal, pe altele le-a auzit de la Sfinții Părinți “însemnând în cartea de față luptele marilor bărbați și ale femeilor mai curajoase decât e în firea lor . Pe unii dintre nevoitori, Paladiu, i-a văzut și a fost împreună cu ei, despre alții a auzit. Opera sa este o amintire folositoare de suflet și un leac neîntrerupt contra uitării; ea a fost scrisă pentru folosul cititorilor, Cf. Paladius. *Istoria Lausiacă*, ed. D.C. Butler, Cambridge, 1898, în *Textes and Studies – Contributions to the biblical and patristic Literature*, edit. by J. Armitage Robinson DD, vol VI, *The Lausiaca History of Palladius*, Prolog, pp.4, 10, 11. Cum se vede, Teodoret scria după leitmotive deja trasate; *Istoria Lausiacă* e scrisă în jurul anului 419; cf. O. Bardenhewer, *op. cit.*, IV, p. 151.

8. *Ibidem*, col 1285 B.

9. *Ibidem*, loc.cit.

să imite existența cerească, lucru necunoscut în general de oameni obișnuiți. Accentul stăruitor pus pe această latură specifică vieții eroilor săi e probabil cerut de contrastul pe care fie autorul, fie persoane din afara cinului monahal sau din afara creștinismului îl stabileau între filosofii și oamenii de cultură păgână de o parte și monahii creștini de altă parte. Acești monahi, zice Teodoret, iubeau adevărată filosofie¹⁰ și practicau această disciplină în gradul ei cel mai înalt¹¹. Deci erau și alții care se ocupau cu o filosofie, dar care nu era adevărată, sau ai cărei reprezentanți nu se ocupau cu ce era mai înalt în ea.

Postfața *Istoriei religioase*, care poartă titlul: Cuvânt despre dumnezeiasca și sfânta dragoste a fost socotită când ca o piesă “model de elocință”, încununând biografiile monahale precedente, când ca o anexă scrisă de Teodoret dar nu adăugată mai târziu de altă mână ansamblului (Garnier)¹². Piesa a putut și poate și astăzi circula independent. E una dintre cele mai frumoase și mai sistematice sinteze asupra vieții monahale pe care ni le-a transmis literatura patristică. Nici această sinteză nu pare a se prezenta ca o replică la criticile adresate monahilor. Sigura comparație pe care ea își permite s-o facă e aceea între monahi și agricultori, păstori și corăbieri¹³, în materie de ocupații. În schimb, *Istoria Religioasă* ridică ea însăși, uneori, vâlul de pe contrastul sau opoziția între filosofia monahală și cea profană, prin relevarea mai deosebită a unor însușiri intelectuale sau morale ale unuia sau altuia dintre eroii povestirii, comparate cu specificul filosofiilor profane. Afraate, care știa numai câteva cuvinte grecești a reușit în limba sa semibarbară (siriaca) să atragă pe mulți la ascultarea cuvintelor dumnezeiești, fără să se lase depășit de cei ce făceau caz de elocință, de silogisme orgolioase și de raționamente. “El combătea raționamentele cu raționamente, vorbirile filosofilor cu cuvinte dumnezeiești strigând cu marele Pavel: “Cu toate că sunt nepriceput în cuvânt nu sunt și în știință”¹⁴. Nepriceperea în cuvânt era tocmai una dintre acuzațiile și batjocurile curente pe care cultura păgână le aducea creștinismului. Baradat, alt monah sirian, era împodobit cu o ageră inteligență, întreba și răspundea foarte bine și argumenta mai bine decât cei versați în labirintele gândirii lui Aristotel. Deși în culmea virtuții, el nu îngăduia mândriei să urce odată cu aceasta, pentru că știa câtă vătămare aduce o cugetare umflată de orgoliu¹⁵.

Fără a fi cerută de un lat Dexter ca *De viris illustribus* al Fericitului Ieronim, *Istoria Religioasă* a lui Teodoret a fost, credem, moralmente solicitată și de puternica reacție păgână contra monahismului. Evident, istoria monahilor lui Teodoret este în primul rand produsul evoluției înseși a vieții creștine în prima jumătate a secolului al V-lea cum sunt și acelea ale lui Paladiu, Rufin etc. Dar ea e, foarte probabil, și opera unei confruntări dintre două culturi: păgână și creștină, aceasta de pe urmă reprezentată de monahism, devenit așa de puternic în secolul al V-lea. Știm lucrul acesta mai puțin din opera însăși, consacrată problemei, operă care voia să-și păstreze gravitatea ei solemnă de monument sacru închinat unor per-

10. *Ibidem*, col 1289 D.

11. *Ibidem*, col 1285 B.

12. O. Bardenhewer, *op. cit.*, IV, p. 240.

13. *Cuvânt despre dumnezeiasca și sfânta dragoste*, Migne P.G. 82, col 1500 D-1501 A.

14. *Istoria Religioasă* 8, col 1368 BC.

15. *Ibidem*, 27, col 1485 D.

sonalități excepționale; îl deducem mai mult din opera cealaltă a lui Teodoret *Tratatamentul bolilor grecești*, lucrare comparatistă de mare anvergură și care aduce atâtea puneri la punct în confruntarea dintre elenism și creștinism. Ea nu se ocupă special cu monahismul, ci cu toate actele de cultură în general, dar unele dintre principiile și concluziile ei pot fi aplicate în problema noastră.

Întâi câteva considerații asupra atitudinii păgâne față de monahi înainte de Teodoret și în vremea sa.

Împăratul Iulian socotea pe monahi mizantropi, Libaniu îi critica pentru excesele lor la masă și pentru intoleranța lor religioasă, căci dintre creștini ei erau cei mai fanatici distrugători de temple și de statui¹⁶. Eunapiu de Sardes le făcea un adevărat proces în Istoria sa generală iar în *Viața Sofiștilor* îi aprecia ca având chip omenesc, dar trăind ca animalele și dovedind o totală lipsă de bună-creștere; monahii, nota Eunapiu, au aruncat neamul omenesc într-o cinstire a sclaviei prin propaganda cultului martirilor “pe care numeroasele lor crime îi făcuseră să fie condamnați de tribunalele cetăților”¹⁷, iar Rutilius Namatianus, nobil latifundiar¹⁸, considera pe monahi, nebuni care caută un loc unde să-și expieze crimele. Ce e această frenezie de creiere detracate? Pentru că te temi de nenorocirile vieții, să nu știi să accepți bunurile acesteia?¹⁹ Istoricul Zosim și gramaticul Palladius au și ei ieșiri aspre la adresa monahilor. Monahii sunt prezentați de critica păgână a secolului IV și V ca fanatici distrugători de temple, oameni plini de ură neîmpăcată a tot ce nu era creștin, lipsiți de măsură la masă și de bunăcuviință în general, susținători înfocați ai cultului martirilor, în în general oameni fără echilibrul propriu persoanelor normale. Desigur sunt multe exagerări și multe ponoase în aceste aprecieri, explicabile sub condeiul unor adversari rafinați de o civilizație multiseculară, care apunea sub răsăritul altei civilizații. În general însă, trăsăturile fundamentale: fanatismul antiidolatric, lipsa de maniere așa cum le concepeau păgânii și prețuirea singurătății “nebunia solitară”, cum îi ziceau adversarii – erau adevărate. Acestor trăsături li se adăuga încă una, implicită, dar pe care nu o arătau întotdeauna în mod expres: incultura.

Acela care relevă această trăsătură este Sinesiu de Cyrene “care după ce a constatat unele acorduri între credința creștină și filosofia păgână, observa că dacă mai sunt greutăți, între cele două forțe spirituale, e din cauza ignoranței călugărești: “Dar pe voi – li se adresează el – vă vedem inferiori omului obișnuit și mai mult grași decât inteligenți”²⁰. La sfârșitul filipicei împotriva ignoranței călugărești, Sinesiu atrage luarea aminte că adevărul nu e la îndemâna oricui, ceva căzut

16. Pierre de Labriolle, *La réaction païenne – Étude sur le polémique antichrétienne du I-er au VI-e siècle*, Paris, 1934, p. 431; Pierre Canivet, *Histoire d'une entreprise apologétique au V-e siècle*. Thèse principale pour le doctorat des lettres présentées à la Faculté des Lettres de l'Université de Paris, Bloud et Gay, 1958, p. 92-93.

17. Pierre de Lambriolle, *op. cit.*, p. 365-366; Pierre Canivet, *op. cit.* p. 92 și urm. și notele 2-5.

18. Asupra lui Rutilius Namatianus a se vedea R. Pichon, *Histoire de la littérature latine*, IX-e ed. 1924, p. 823-825.

19. Pierre de Lambriolle, *op. cit.*, p. 473.

20. Sinesiu, *Doin, sau despre felul vieții sale*, 9, Migne, P.G. 66, col 1141 B.

de sus, ceva care se poate vâna. Călugării să cheme filosofia în ajutor și să se exercite mult cu ea²¹.

Deși creștinii acordau termenului și ideii de filosofie – cum vom vedea mai departe – un înțeles mai mult practic, Teodoret înțelegea mai bine însemnătatea elementului intelectual în filosofie și nu putea să nu ia poziție în această problemă, cel puțin în linii generale.

A

Filosofia ascetică – Sinteză de principii morale și atitudini practice. Accentuarea unui conținut relativ nou într-o idee și o noțiune veche.

În opera sa, *Tratamentul bolilor grecești*, Teodoret încearcă să ridice o hartă a ceea ce el ar dori să fie o “filosofie” creștină; prin idei, texte sau aluzii la textele lui Platon, Aristotel, Porfiriu etc., el ține să urzească bazele și atmosfera unei filosofii, care să se înalțe nu atât ca o operă de cercetare rațională propriu-zisă, cât ca o înțelepciune, nu atât ca o știință specială, cât ca una generală, cu caracter practic și cu valoare pentru toți oamenii și în toate timpurile. Adevărata filosofie, zice Teodoret, este înțelepciunea creștină, care e darul lui Dumnezeu²². Fără această înțelepciune păgânul rămâne un incult, incapabil să ajungă la cunoașterea totală a adevărului, a gnozei²³. Platon zice că muzicanții, geometrii și alții, și diferite competențe nu sunt filosofi, ci asemănători filosofilor; el rezervând numele de filosofi “acelora care sunt cu adevărat ucenici ai adevărului”²⁴; el așază înțelepciunea nu în studierea literelor, ci în cunoașterea adevărului; cei ce posedă această înțelepciune sunt numiți înțelepți, chiar dacă ignoră lucrurile cele mai elementare; dimpotrivă Platon îi exclude din rândul înțelepților și nu încredințează puterea, acelora care au avut o cultură foarte întinsă, dar nu au avut știința adevărului și a dreptății²⁵. La cunoașterea adevărului nu se ajunge fără credință, care e prima dispoziție necesară cuiva care vrea să învețe, să se instruiască²⁶. Dacă păgânii acceptă credința aceasta îi va conduce la desăvârșirea celor inițiați²⁷. Al patrulea element care intră în noțiunea sau conceptual de filosofie monahală este virtutea. Filosofii păgâni s-au menținut într-o concepție teoretică despre virtute, pe când creștinii o practică realmente. Termenul grec a evoluat odată cu morala; sensului antic i se opune un sens nou; sensul de valoare a omului – a bărbatului – este mai clar în românescul virtute, derivând din latinescul *vir*, *virtus*, e redus întâi la înțelesul de curaj în luptă, apoi de “preț al unei vieți”²⁸. Elementele virtuții

21. *Ibidem*, col 1141 CD, 1144 AB, la Pr. Prof. Ioan G. Coman, *Creștinism și păgânism egiptean în prima jumătate a secolului al V-lea*, în revista “Mitropolia Banatului”, anul XIII, nr. 1-2; 1863, p. 36 și notele 18-19.

22. *Tratamentul bolilor grecești I*, 34, 36, 116, ed. Pierre Canivet.

23. Pierre Canivet, *op. cit.*, Introduction, p. 43.

24. *Op. cit.*, I, 34, p. 113.

25. *Op. cit.*, I, 36, p. 113-114.

26. Idee dezvoltată pe larg de Părinții Bisericii în teoria cunoașterii, mai ales în teognozie. Cf. Sfântului Vasile cel Mare etc.

27. *Tratamentul bolilor grecești*, Introduction, p. 43-44.

28. E. de Places, *Pindar et Platon*, p. 112, la P. Canivet, *op. cit.*, Introduction p. 45.

creștine: castitatea, disprețul bogăției și chiar al vieții, gustul straniu pentru umilință și pentru moarte erau negația însăși a noțiunii elenice de virtute²⁹, care era realizarea la maxim într-un perfect echilibru, a tuturor potențelor umane.

Ideea centrală a noii filosofii este, cum se vede, înțelepciunea. Înțelepciunea poate sălășlui într-un om cult sau incult. Vorbind despre Socrate, Porfiriu în cartea a III-a a *Istoriei filosofiei* spune că filosoful a fost, poate, ca și tatăl său, tăietor în piatră sau sculptor, ocupații care n-au păgubit înțelepciunii lui. El era incult, nu cunoștea bine literele și provoca râsul când trebuia să scrie sau să citească, întrucât se bâlbâia asemenea copiilor. Lucrul e confirmat de el însuși în Apologia lui Platon, unde cere judecătorilor îngăduința să se exprime cum poate, ei neavând a cerceta decât dacă ceea ce spune el este sau nu drept. Deși el vorbea aproape ca un ignorant, fără cultură, merita respect, nu numai mai mult decât toți ceilalți, ci chiar mai mult ca Platon, care a întrecut pe toți grecii cu stilul său³⁰. Într-o altă operă a sa *Despre Filosofia Oracolelor* (147)³¹, același Porfiriu, zice că grecii s-au rătăcit, dar barbarii au găsit multe de la zei (Dumnezeu); printre barbari erau socotiți și evreii. Porfiriu pomenește de oracolul lui Apollo care afirmă că evreii au cunoscut adevărul³². Mai mult, unii filosofi n-au fost greci, ci barbari, ca Pitagora care era tirenian, ca Aristotel care era stagirit (macedonean), ca Diogene care era sinopian; Solon și Platon ei înșiși au învățat la barbari (egipteni și asiatici); preotul egiptean zicea lui Solon: “Solon, Solon, voi grecii sunteți mereu copii, iar grec bătrân nu există căci nu aveți o știință încărunită de timp”³³. În schimb știința ebraică e foarte veche și merită să fie preferată sistemelor noi și discutabile. Nu e un temei ca grecii să refuze știința ebraică din cauza simplității sau a inculturii limbii³⁴. Creștinii citesc operele poezilor, istoricilor și filosofilor după metoda selectivă a grădinarului și a albinelor; lasă la o parte ceea ce este vătămător, adună și combină restul cu știința învățaturii și propun păgânilor un testament anti-veninos. Metodă practică și recomandată și de alți autori patristici și valabilă totdeauna, metodă proprie filosofiei creștine. Conținutul științei Vechiului Testament scris în limba ebraică, a fost tradus nu numai în limba greacă, ci și în latină, în egipteană, persană, indiană, armeană, scită, sarmată și în alte limbi³⁵.

Cum grecii stăruiau asupra superiorității limbii grecești, Teodoret susține că toate limbile au același înțeles, pentru că natura umană e una singură, așa cum o dovedește experiența. Au și barbarii artele lor, științe, frumoase isprăvi de arme; unii au inventat mașini mai bine construite decât ale grecilor, stratageme mai reușite, curse mai viclene; alții depășesc elocința greacă prin concizie, ca perșii, iar indienii, iudeii, egiptenii și romanii se impun prin calități frumoase³⁶. Nu poate fi, deci, vorba de o așa zisă superioritate a cultului și limbii grecești asupra altor culturi și limbi.

29. Pierre Canivet, *Histoire d'une entreprise apologétique au V-e siècle*, p. 92.

30. *Op. cit.*, I, 26-31, p. 110-112.

31. Teodoret a luat această informație de la Eusebiu, *Praep. Evang.*, XIV, 1c.

32. *Op. cit.*, 42, 47. p. 115-116-117.

33. Platon, *Timeu*, 22B. Textul complet este: “Solon, Solon, voi grecii sunteți mereu copii, iar grec bătrân nu există. Auzind Solon zise: De ce vorbești așa? La care preotul răspunse: “Voi toți sunteți cu sufletul tânăr în care n-aveți prin vreo depărtată tradiție idei vechi și nici o știință încărunită de timp”.

34. *Op. cit.*, 50-52, p. 118.

35. *Ibidem.*, V. 66, p. 248.

36. *Ibidem.*, V., p. 71-75., 249-250.

Această superioritate era o legendă creată de unii greci din orgoliul lor național, sau de anumite oficialități, ca Împăratul Iulian, care identifica cultura cu elenismul, așa cum în zilele noastre unii occidentali identifică civilizația cu creștinismul. Era și este aici o confuzie gravă pe care au sesizat-o încă de atunci Părinții Bisericii.

Platon, observă Teodoret, susținea nemurirea sufletului, dar n-a putut convinge nici măcar pe ucenicul lui Aristotel de acest lucru, pe când pescarii, vameșii au reușit să determine pe greci, romani, egipteni și pe alții să creadă că sufletul e nemuritor, că este înzestrat cu rațiune, că e în stare să-și stăpânească patimile și când ajunge să încalce legile, o face nu printr-o silire din afară, ci din neglijență; el e în măsură să se elibereze de rău și-și poate reimprima caracterele divine. Această învățătură o cunosc nu numai didascalii Bisericii, ci și curelarii, făurarii, țesătorii și alți meseriași; o cunosc și femeile și nu numai cele instruite, ci și muncitoarele și croitoresele; slujitorii, țăranii, plugarii, văcarii și cultivatorii vorbesc despre Sfânta Treime și crearea lumii și cunosc natura umană mai bine ca Platon și Aristotel. Acești creștini au grija virtuții și evită viciul³⁷.

Mai puțin retorismul din această prezentare, opoziția relevată aici între aristocratismul filosofiei grecești și caracterul popular al învățăturii creștine este reală și sugestivă. Deși scrisă în mii de cărți, filosofia greacă nu s-a răspândit pe atâta întindere și n-a pătruns atât de adânc sufletele ca adevărul dogmelor creștine.³⁸

În domeniul moral și social, filosofia creștină bazată pe dragostea lui Dumnezeu și credința în adevărul descoperit de El omului, se substituie progresiv celei elenistice. Cultul martirilor a luat locul cultului zeilor și eroilor³⁹. Morala Evanghelilor e superioară legilor lui Licurg, Platon etc. Principiile căsătoriei creștine sunt la opusul legilor lui Platon în această privință⁴⁰. Superioritatea morală a legilor evanghelice față de morala filosofiei grecești e recunoscută uneori și de păgâni, dar se obiectează că sunt creștini care încalcă aceste legi. Trebuie condamnați cei ce încalcă legile, nu legile însele; strugurii răi nu ne fac să renunțăm la cei buni, migdalele amare nu ne depărtează de cele dulci, aurul falsificat nu ne îndeamnă să-l aruncăm pe cel curat, purpura falsă nu ne hotărăște să renunțăm la cea autentică, pictorii pricepuți nu ne împing să disprețuim pe cei pricepuți, pentru că există scelerăți, noi nu urâm oamenii cinstiți⁴¹.

Lipsurile grave ale unor creștini nu infirmă principiile credinței sau moralei cu temei nezdruncinat în dragostea lui Dumnezeu arătată nouă în Hristos și în lucrarea Lui de mântuire a lumii.

Elementele așa numitei filosofii creștine prezentate de Teodoret: adevărul, înțelepciunea, dreptatea, virtutea și nemurirea sufletului sunt de fapt cuceriri ale vechii filosofii grecești și general umane, dar ele capătă acum un înțeles și o perspectivă nouă: înțelesul e cel dat de Revelația biblică și perspectiva e mântuirea sufletului, în climatul nou al legilor Evangheliei peste și împotriva aristocratismului strâmt și trufaș al filosofiei elenistice.

Protos. conf. dr. JUSTINIAN CÂRSTOIU

37. *Ibidem*, V., p. 67-69, 248.

38. *Ibidem*, V., p. 76-82; 251-253.

39. *Ibidem*, VIII., 68-70, vol II, p. 335.

40. *Ibidem*, IX., p. 18-20, 57 și urm, vol II, p. 341-342, 354 și urm.

41. *Op. cit.*, XII, 81-82, vol II, p. 442.

CHINONICUL DUMINICAL ÎN PERIOADA POST-BIZANTINĂ

– Aspecte liturgice și morfologice –

Anul 1453 reprezintă momentul în care Bizanțul a capitulat în fața Orientului păgân. Perioada post-bizantină însă, mai mult decât alte epoci, a avut forța extraordinară de a prelungi concepte, tradiții și mentalități pentru alte câteva sute de ani. O privire atentă asupra perioadei turcocrăției (1453-1821) relevă faptul că arta creștină în timpul otomanilor impune o curioasă dualitate: *...o mixtură între conservatorism și elasticitate, între metodele compoziționale tradiționale și cultivarea stilului personal...*¹. Această dualitate capătă o particularitate în repertoriile muzicale în care tradiția și inovația, vechiul și noul, coexistă. Este dificil de a determina ce a fost normal și ce a fost deraiere de-a lungul turcocrăției. Cu siguranță, însă, mariajul celor două tendințe, a respectului pentru tradiție și a liberalismului artistic, a produs un corpus muzical cu o stilistică bine determinată și care a viețuit prin arta și mâinile monahilor în marile centre post-bizantine: Constantinopol, Muntele Athos, Cipru și Creta, Putna – Moldova ori Serbia.

1. LITURGICA.

1.1. Psalmii Împărtășaniei

Atât în creștinătatea apuseană cât și în cea răsăriteană, ritualul Împărtășaniei are loc exclusiv în cadrul Sfintei Liturghii sau a Mesei. Desfășurată sub semnul sacralului, ceremonialul Sfintei Împărtășanii se asumă ca o activitate non – verbală ce se desfășoară într-o relație organică cu psalmodia și rugăciunea. În răsăritul ortodox, cântarea care însoțește celebrarea euharistică este solemnă și poate fi comparată cu alte două cântări importante ale aceleiași slujbe: trisaghionul și heruvicul².

În limba greacă imnul Împărtășaniei se numește *κοινωνικόν* (*koinonikon*), în slavonă (*prichasten*) iar în limba română îl găsim în ambele forme – *chinonic* și *priceasnă*³.

1. Conomos, D., *Sacred Music in Post-Byzantine Era*, p. 84, în: *The Byzantine Legacy in Eastern Europe*, edited by Lowell Clucas, East European Monographs, Boulder Distributed by Columbia University Press, New York, 1988.

2. Analiza istorică, liturgico-muzicală și tipiconală a acestor creații poate fi urmărită în: Conomos, D., E., *Byzantine Trisagia and Cheroubika of the Fourteenth and Fifteenth Centuries. A study in Late Byzantine Liturgical Chant* (Thessaloniki, 1974).

3. Problematika muzicală și liturgică a chinonicelor (nu numai a celui duminical) din perioada bizantină a fost dezbătută de Levy, K., *The Byzantine Communion Cycle and its Slavic Counterpart*, în: *Actes du XII congrès international des études byzantines*, Ochride, 1961, II (Belgrade, 1964), pp. 571 – 574; Dimitri E. Conomos, *Psalmody and Communion Cycle*, în: *St. Vladimir's Theological Quarterly*,

În Liturghia din Biserica primară, cântarea Împărtășaniei consta, probabil, dintr-o cântare responsorială a unui întreg psalm. Unul dintre cele mai vechi refrene de acest tip sunt *Gustați și vedeți că bun este Domnul, alleluia* (Γέυσασθε καί ἰδεταὶ ὅτι χρηστός ὁ κύριος, ἀλληλούια), psalmul 33 : 9, psalm care va deveni, mai târziu, chinonicul liturghiei bizantine a Liturghiei Darurilor mai înainte Sfințite⁴.

Abia în secolul al IX-lea⁵ avem de a face cu un repertoriu complet de chinonice pentru marile sărbători ale anului bisericesc. Funcția lor era aceea de a orienta atenția credincioșilor spre momentul suprem al Sfintei Liturghii – momentul Împărtășaniei⁶ – și, în același timp, de a rememora și individualiza fiecare Liturghie printr-un chinonic bine determinat⁷. Repertoriul constă din 26 de texte diferite, împărțite pe trei categorii⁸:

A. Cele care provin din psalmi (21 de chinonice):

Nr. crt.	Referință scripturistică	Text în limba română	Text în limba greacă	Momentul celebrării
1.	Ps. 148 :1	<i>Lăudați pe Domnul din ceruri. Aliluia, Aliluia, Aliluia.</i>	<i>Αινείτε τον Κύριον εκ των ουρανών, [αλληλούια]</i>	Duminici, Înainte-prăznuiri
2.	Ps. 32 : 1	<i>Bucurați-vă, dreptilor, în Domnul. Aliluia, Aliluia, Aliluia.</i>	<i>Αγαλλιάσθε, δικαιοι, [εν κυρίω,αλληλούια]</i>	Sâmbete, la sărbătorile martirilor, profeților/profeteselor și ale tuturor Sfinților

vol. 25 (1981), no. 1, pp. 35 – 62 și no. 2 pp. 95 – 123; idem., *Communion Chants in Magna Graecia and Byzantium*, *Journal of the American Musicological Society* 33(1980), pp. 241 – 263; idem., *The Late Byzantine and Slavonic Communion Cycle: Liturgy and Music*, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, D.C., 1985; Robert F. Taft, S.J., *Byzantine Communion Rites I*, OCP 65 (1999), pp. 307 – 345 și II, OCP 67 (2001), pp. 275 – 352; Schattauer, Th., *The Koinonicon of the Byzantine Liturgy: An Historical Study*, OCP 49 (1983) pp. 91 – 129; Harris, S., *The Communion Chant of the Thirteenth-Century Byzantine Asmatikon*, în: Music Archive Publications, A1, Amsterdam, 1999.

4. Ch. Troelsagård, *Koinonikon*, articol semnat în: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, edited by Stanley Sadie, second edition, (2002), vol. 13, p. 744.

5. Ch. Troelsagård, *art. cit.*, p. 745.

6. Imaginea asupra fenomenului muzical și a locului său în cadrul ritualului bizantin este mult mai clară după secolul IV, odată cu adoptarea învățaturii creștine ca *religio licita*. Până la „profesionalizarea” psalților și la apariția corului, trebuie să ne imaginăm că o importantă parte a cântărilor erau rostite sau psalmodiate de comunitate. *Choros*, *koinonia* și *ekklesia* erau termeni care au circulat în paralel în Biserica primară, iar al doilea dintre ei – *koinonia* sau viețuirea în comuniune și împărtășania – este una dintre ideile cheie fără de care nu putem înțelege un univers de realități comune Bisericii proto-creștine și pentru care noi astăzi avem denumiri diferite. Din punct de vedere muzical conceptul de *koinonia* nu se referă la un grup de persoane investite cu responsabilități interpretative, ci la întreaga comunitate creștină.

7. Conomos, D., E., *The Late Byzantine...*, pp. 15-16.

8. D. Conomos optează pentru împărțirea chinonicelor în: chinonice variabile, chinonice fixe și chinonice mobile. Așa cum se va observa, tradiția manuscrisă ulterioară – în special după secolul al XV-lea – grupează aceste creații în: ale duminicilor, ale săptămânii și ale sărbătorilor. Catalogarea ciclului liturgic al chinonicelor aparține lui D. Conomos, *op. cit.*, pp. 48 – 51. Vezi și *Appendix II*, pp. 194 – 196.

3. Ps. 111: 6b *Întru pomenire veșnică* Εἰς μνημόσυνου αἰώνιον Sf. Ioan Bote-
va fi dreptul. Aliluia, [έσται δίκαιος, αλληλούια] zătorul,
Aliluia, Aliluia. Ierarhi, Drepti,
 în zilele de marți
4. Ps. 115: 4 *Paharul mântuirii voi lua* Ποτήριον σωτηρίου La sărbătorile Maicii
și numele Domnului voi λήφομαι [καί τό Domnului, în zilele
chema. Aliluia, Aliluia, όνομα κυρίου επικα- de miercuri
Aliluia. λέσομαι, αλληλούια]
5. Ps. 33: 9 *Gustați și vedeți că bun este* Γέυσασθε καί Liturghia Darurilor
Domnul. Aliluia, Aliluia, ίδεται [ότι χρηστός mai înainte Sfințite
Aliluia. ο κύριος, αλληλούια]
6. Ps. 18: 5 *În tot pământul a ieșit* Εἰς πάσαν την γην Apostol, în zilele de
vestirea lor și la marginile [εξήλθεν ο φθόγγος marți.
lumii cuvintele lor. Aliluia, αυτών, και εἰς τα πέ-
Aliluia, Aliluia. ρατα της οικουμένης τα
 ρήματα αυτών, αλληλούια]
7. Ps. 64: 12 *Binecuvântează cununa omului* Ευλόγηδον τον στέ- Începutul anului
bunătății Tale, Doamne. φανου της χρηστότητός σου, bisericesc
Aliluia, Aliluia, Aliluia. [αλληλούια] (1 septembrie)
8. Ps. 103: 4 *Cel ce faci pe îngerii Tăi* Ο ποιών τούς αγγέλου Sf. Arhangheli
duhuri și pe slugile tale pară αυτού [πνεύματα και (6 septembrie,
de foc. Aliluia, Aliluia, Aliluia. τούς λειτουργούς αυτού 8 noiembrie)
 πυρ φλέγον, αλληλοια] zilele de luni
9. Ps. 4: 7 *Însemnatu-S-a peste noi* Εσημειώθη εφ' ημάς το Înălțarea Sfintei Cruci
lumina feței Tale, Doamne. φως του προσώπου σου, (14 septembrie),
Aliluia, Aliluia, Aliluia. [κύριε, αλληλούια] închinarea Sfintei Cruci
 (a III-a duminică din
 Postul Paștelui), în
 zilele de vineri
10. Ps. 25: 8 *Sfințit-a lăcașul Său cel* Κύριε, ηγάπησα ευπρέπιαν Aniversarea
preaînalt, Aliluia. οίκου σου, αλληλούια] Marii Biserici din
 Constantinopol
 (26 decembrie)
11. Ps. 110: 9a *Izbăvire a trimis Domnul* Αὐτρωσιν απέστειλεν Nașterea Domnului
norodului Său, Aliluia, [κύριος τω λαώ αυτού, (25 decembrie)
Aliluia, Aliluia. αλληλούια]
12. Ps. 131: 13 *Ales-a Domnul Sionul și* Εξελέξατο κύριος Buna Vestire
l-a primit întru moștenire [την Σιών, ηρετίσατο (25 martie)
Luiși. Aliluia, Aliluia, Aliluia. αυτήν εἰς κατοικίαν
 εαυτώ, αλληλοία]

13. Ps. 88: 16b *Întru lumina slavei feței Tale, Ev* *τω φωτί [της* Schimbarea la
și 17a *Doamne, vom umbla în veci: δόξης]* *του προσώπου* Față (6 august)
Aliluia, Aliluia, Aliluia. σου, κύριε, πορευ-
σόμεθα και εν τω ονό-
ματί σου αγαλλιασό-
μεθα [είς τον αιώνα,
αλληλούια]
14. Ps. 8: 3a *Din gura pruncilor și a celor Εκ* *στόαμτος νηπίων* La Sâmbăta lui
ce sug, ai săvârșit laudă. και θηλαζόντων Lazăr
Aliluia, Aliluia, Aliluia. [κατηρτίσω αίαοα,
αλληλούια]
15. Ps. 117: 26 *Binecuvântat este cel ce Ευλογημένος ο ερχόμενος* Duminica
vine întru numele Domnului. [εν ονόματι κυρίου, Floriilor
Aliluia, Aliluia, Aliluia. αλληλούια]
16. Ps. 77: 65 *Sculatu-S-a ca din somn Domnul Εξηγέρθη ως ο υπνών* Sâmbăta Mare
și a înviat, mântuindu-mă pre κύριος [και ανέστη
mine. Aliluia, Aliluia, Aliluia. σώζων ημάς αλληλούια]
17. Ps. 147: 1 *Laudă, Ierusalime, pe Domnul; Επαίνει, Ιερουσαλήμ,* Duminica Tomei
laudă pe Dumnezeul Tău, τον κύριον, αίνει sau a doua du-
Sioane. Aliluia, Aliluia, Aliluia. τον θεών σου, Σιών, minică după
αλληλούια] Paști
18. Ps. 46: 6 *Suitu-S-a Dumnezeu întru strigare, Ανέβη ο θεός* La Înălțare
Domnul în glas de trâmbiță. [εν αλαλαγμώ, κύριος
Aliluia, Aliluia, Aliluia. εν φωνή σάλπιγγος,
αλληλούια]
19. Ps. 142: 10b *Duhul Tău cel bun să mă Το πνεύμα σου [το* La Rusalii
ρονάτуйασcă la pământul αγαθόν], οδηγήσει πε
dreptății. Aliluia, Aliluia, εν γη ευθεία,
Aliluia. [αλληλούια]
20. Ps. 44: 15a *Aduce-se-vor Împăratului fecioare, Απενεχθήσονται* Intrarea în
și 16b *în urma ei aduce-se-vor în templul τω βασιλεί παρθένοι* Biserică a
Împăratului. Aliluia, Aliluia, Aliluia. οπίσω αυτής, Maicii Domnului
αχθήσονται είς (21 noiembrie)
αόν βασιλέως
[αλληλούια]
21. Ps. 64: 5 și *Fericiți sunt cei pe care i-ai ales Μακάριοι ους εξελέξω* Pomenirea
Prov. 101: 13 *și i-ai primit Doamne, προστεχάβου, κύριε, morților în*
și pomenirea lor din neam και το μνημόσυνον zilele de
în neam, Aliluia. αυτών εις γενεάν και γενεάν. sâmbătă

B. Cele care foloseau alte texte scripturistice (3 chinonice):

1. Prov. 10: 7 și *Amintirea dreptului cu* Μνήμη δικαίων Pomenirea morților,
Ps. 101: 13 *laude să fie și pomenirea* μετέγκωμίων la tăierea capului
lor din neam în neam. *Aliluia* ἔσται και το Sfântului Ioan
Aliluia, Aliluia. μνημόσυνον αυτών Botezătorul
εἰς γενεάν και
γενεάν, [αλληλούια]
2. Tit. 2: 11 *Arătat-u-s-a darul lui Dumnezeu* Επεφάνη η χάρις [του Botezul
cel mântuitor tuturor oamenilor. θεού η σωτήριος πάσιν Domnului
Aliluia, Aliluia, Aliluia. ανθρώποις αλληλούια] (6 ianuarie)
3. Ioan 6: 56 *Cel ce mănâncă Trupul Meu* Ο τρώγων μου την La Înjumătățirea
și cel ce bea sângele Meu, σάρκα και πίνων μου Praznicului
întru Mine rămâne și Eu întru το αίμα, εν εμοί μένει
el zis-a Domnul. *Aliluia, Aliluia,* καγώ εν αυτώ [είπεν ο
Aliluia. κύριος]

C. Cele care foloseau imnuri (2 chinonice):

1. Text non-scrip- *Trupul lui Hristos* Σώμα χριστού μεταλάβετε, Sfintele Paști
turistic *primiți și din Izvorul cel* πηγής αθανάτου γεύσασθε
fără de moarte gustați.
Aliluia, Aliluia, Aliluia.
2. Tropar non- *Cinei Tale celei de taină* Του δείπνου σου του Joia Mare
scripturistic *astăzi, Fiul lui Dumnezeu,* μυστικού σήμερα, υιέ
părtaș mă primește; că nu θεού, κοινωνόν με
voi spune taina Ta vrăjmașilor παράλαβε ου μη
Tăi, nici sărutare Îți voi da, γαρ τοίς εχθροίς σου
ca Iuda; ci, ca tâlharul mărturi- το μυστήριον είπω ου
sindu-mă, strig Ție: Pomenește-mă, φίλημά σου δώσω
Doamne, întru împărăția Ta. καθάπερ Ιούδας αλλ'ως
Aliluia, Aliluia, Aliluia. ο ληστής ομολογώ σοι:
Μνήσθητί μου, κύριε,
εν τη βασιλεία σου]

Multe chinonice sunt folosite mai mult de o singură dată pe an, iar trei dintre ele sunt folosite ca *pricesne* comune, de rând.

1.2. Psalmul 148 : 1 în Liturghia bizantină⁹

Un al doilea vers de psalm frecvent utilizat în ritualul bizantin al Împărtășaniei, alături de Ps. 33 : 9 (*Gustați și vedeți că bun este Domnul, alleluia*), este

9. Cele mai importante surse privitoare la tradiția tipiconală a ps. 148 pot fi urmărite la D. Conomos, *The Late Byzantine...*, pp. 22 – 23, Idem., *The Psalmody...*, pp. 58 – 59 și Schattauer, Th.,

primul vers al psalmului 148 – *Lăudați pe Domnul din ceruri, alleluia* (Αἰνεῖτε τοῦ Κῶριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἀλληλούια).

Tradiția tipiconală timpurie constantinopolitană menționează faptul că acest vers de psalm se cânta la Nașterea Domnului (25 decembrie), la Botezul Domnului – Bobotează (6 ianuarie), în sâmbăta dinaintea duminicii Floriilor, fiind recunoscut și ca cel mai vechi dintre cele două chinonice ce se cântau în Sâmbăta Mare, în majoritatea duminicilor din perioadele Triodului și Penticostarului¹⁰ și la aniversarea Constantinopolului – 11 mai. De asemenea, Tipiconul Sfintei Cruci menționează folosirea acestui vers la 23 decembrie¹¹, la sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie) ca primul antifon, la Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil (8 noiembrie) și la miercurea după Rusalii. În plus, tipiconul din Patmos este singurul care indică acest text drept chinonic al miercurii de la înjumătățirea Praznicului Învierii. Într-o revizuire georgiană a textului liturghiei Sfântului Ioan Hrisostomul din secolul al XI-lea, psalmul 148:1 este cuplat cu *Agnus Dei*¹², lucru ce a determinat pe unii cercetători să considere că avem de a face cu un răspuns antifonic al comunității la versurile psalmului¹³.

Un alt document manuscris care indică extrem de clar faptul că *Lăudați pe Domnul...* era, *par excellence*, vers folosit pentru ritualul Împărtășaniei de duminică este Tipiconul Evergetis. Chiar și la sărbătorile importante, dacă ele picau în zilele de duminică, chinonicul duminicii respective devenea *Lăudați pe Domnul...*¹⁴. Același document indică utilizarea acestui psalm pentru duminicile

The Koinonicon... pp. 98 – 100. Vezi și Sebastian Barbu – Bucur, *Lexicon*, p. 489: “Chinonic. (κοινωνικόν *Chinonicon*, imnul Împărtășaniei sau *priceasnă*), cântare (de cele mai multe ori un stih sau un verset de psalm) care se cântă pe «larg» (cu sunete prelungite) aproape de sfârșitul liturghiei, după «Unul Sfânt», în timpul împărtășirii preoților și credincioșilor; ține loc de *cuvânt* sau *predică*. După conținut, *chinonicul* este: al zilei, al sfântului, al sărbătorilor etc. Textele sunt legate de sărbătoarea respectivă sau de actul împărtășirii și se încheie uneori cu «Aliluia». La bisericile cu cor, *chinonicul* este înlocuit cu așa – numitul «concert religios», în *Filothei sin Agăi Jipei. Psaltichie Rumânească. IV Stihirar – Penticostar*, în Izvoare ale Muzicii Românești, vol. VII D, Ed. Episcopiei Buzăului, București 1992; Bucescu, Florin, *Cântarea psaltică în manuscrise moldovenești din secolul al XIX-lea*, Universitatea Națională de Muzică, București 2002, teză în manuscris, pp. 733 – 735.

10. Manuscrisul din Patmos, Kanonariumul din Sinai și tipiconul din Ierusalim din anul 1122 indică faptul că acest chinonic se cânta și în duminica Floriilor, iar manuscrisul de la Mănăstirea Sfânta Cruce adaugă și duminica Rusaliilor, apud. Conomos, D., E., op. cit., p. 22.

11. Tipiconul din Patmos indică pentru acest moment psalmul 32:1.

12. A. Jacob, *Une version géorgienne inédite de la liturgie de saint Jean Chrysostome*, Le Muséon, 77 (1964), p. 115.

13. Leeb, Helmut, *Die Gesänge im Gemeindegottesdienst von Jerusalem (vom 5. bis 8. Jahrhundert)*, Vienna, 1970, pp. 128 – 129.

14. Dimitrievskij, A., A., în *Opisanie Liturgiceskih' Rukopisej*, vol. I, Kiev, 1895, menționează acest chinonic pentru următoarele sărbători: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie) – p. 322, Zămislirea Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana (9 decembrie) – p. 335, Tăierea împrejur cea după trup a Domnului și Sfântul Vasile cel Mare (1 ianuarie) – p. 372, Sfinții 40 de Mucenici din Sevasta (9 martie) – p. 426, Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul (24 iunie) – p. 463, Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 martie) – p. 466, Adormirea Maicii Domnului (15 august) – p. 489, Tăierea Capului Sf. Prooroc Ioan Botezătorul (29 august) – p. 498, Duminica Sfintei Cruci, a treia din Postul Paștelui – p. 529.

ce preced și urmează marilor sărbători¹⁵, pentru toate duminicile din perioada Triodului și după Paște (mai puțin antipascha)¹⁶.

În concluzie, manuscrisul Evergetis specifică, asemenea documentelor menționate mai sus dar și Profetologhionului, că acest vers de psalm era folosit la o mare parte a sărbătorilor¹⁷.

De asemenea, conform aceluiași tradiții tipiconale medievale, psalmul 148:1 este folosit în liturghia bizantină în marțea și joia celei de a patra săptămâni de după Paște, în luna, vinerea și sâmbăta din săptămâna a cincia, în luna și marțea din săptămâna a șasea și în vinerea după sărbătoarea Tuturor Sfinților¹⁸. În mod obișnuit, această cântare este destinată momentului Împărtășaniei duminicilor, zi ce celebrează Învierea.

Cert este că locul său predominant în cadrul tipicoanelor cât și intensa reprezentabilitate în tradiția muzicală manuscrisă (în special în perioada post-bizantină), sugerează faptul că acest chinonic a jucat un rol central în istoria liturghiei bizantine¹⁹. Acest lucru determină ca cei mai importanți specialiști ai domeniului să se întrebe dacă nu cumva textul psalmului *Lăudați pe Domnul ...* nu este cel mai vechi chinonic fix al Liturghiei bizantine²⁰.

2. MORFOLOGIA CHINONICULUI DUMINICAL²¹

2.1. Limite metodologice

Cercetarea noastră privind schimbările la nivel structural petrecute în cadrul chinonicului duminical din perioada post-bizantină a trebuit să depășească anumite circumstanțe de tip cronologic. După cum bine se cunoaște, evoluția muzicii

15. Interesant este că, pentru aceste momente, tipicoanele secolelor IX-X menționează psalmul 32:1 (*Gustați și vedeți...*). Se pare că Tipiconul Evergetis indică o schimbare majoră care a avut loc în cadrul tradiției liturgice în care psalmul 32:1 este înlocuit de psalmul 148:1.

16. Conomos, D., op. cit. p. 22.

17. C. Hoeg și G. Zuntz, eds., *Prophetologium*, MMB, Lektionaria, I (Copenhagen, 1970), pp. 52 și 82; Dimitrievskij, A., A., op. cit., Înainte Prăznuirea Sfintei Cruci (13 septembrie) – p. 270, Ajunul Botezului Domnului (5 ianuarie) – p. 379, sâmbăta dinaintea Duminicii Floriilor – p. 540. Există și două excepții: Înainte Prăznuirea Întâmpinării Domnului (1 februarie) – p. 404, Înainte Prăznuirea Adormirii Maicii Domnului (14 august), p. 487.

18. D. Conomos, *The Late Byzantine...*, pp. 22 – 23.

19. În practica contemporană chinonicul se cântă îndată după exclamația *Să luăm aminte! Sfintele Sfinților!* (la Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul exclamația este ușor modificată: *Să luăm aminte! Cele mai înainte Sfînțite, Sfintele Sfinților*) și însoțit imediat de răspunsul *Unul Sfânt, unul Domn Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu, amin*. În timp ce credincioșii sau un cor cântă chinonicul, preotul și un diacon pregătesc în Sfântul Altar Sfintele Daruri. Uneori, din considerente liturgice, este necesar ca refrenul *alleluia* sau o parte a chinonicului să fie repetate. Se mai obișnuiește ca în loc de priceasnă să fie inserate și alte cântări care, în mod oficial, nu fac parte din acest ritual. În orice caz, chinonicul se v-a termina înainte ca preotul sau diaconul să invite credincioșii să primească Sfânta Împărtășanie cu îndemnul: *Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați*.

20. D. Conomos, *Communion Chants in Magna Graecia and Byzantium ...*, p. 98.

21. Acest capitol este o formă lărgită a comunicării prezentată în cadrul Congresului de Muzicologie Bizantină de la Hernen Castle (Olanda) în perioada 07 – 10 Aprilie 2005. Întâlnirea a avut ca temă „Tradition and Inovation in the Late and Postbyzantine Chant”.

bizantine (ca, de altfel, a oricărei alte culturi muzicale) nu corespunde istoriei generale a societății bizantine²². Deși, din punct de vedere istoric, mijlocul secolului al XV-lea este o dată ce nu mai necesită comentarii, strict muzical acest moment nu spune nimic despre evoluția artei cântului din răsăritul creștin în perioada post-bizantină. Neîntrerupta tradiție a copierii codicelor și intensa activitate a scriitorilor medievale – dincolo de limitele impuse de anul 1453 – au făcut ca o parte importantă a claselor de cântări și a compozitorilor de dinaintea secolului al XV-lea să se regăsească și în tradiția scrisă a veacurilor următoare. De asemenea, transformările stilistice survenite în a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea²³ au constituit noi criterii care au determinat ca argumentul muzical și nu cel istoric să primeze în analiza chinonicului duminical din epoca post-bizantină.

Chinonicul duminical (*Lăudați pe Domnul din ceruri, alleluia, Αινείτε τον Κύριον εκ των ουρανών, αλληλούια* psalmul 148.1) este una dintre cele mai importante clase de compoziție ale idiomului papadic și creația cu cel mai înalt grad de reprezentabilitate înregistrat de tradiția manuscrisă la nivelul acestei categorii de cântări. Cercetarea s-a adresat numai repertoriului de limbă greacă în veche grafie și nu am inclus chinonicele duminicale la două voci²⁴ ale lui Manuel Gazes și Ioannes Plousiadenos.

2.2. Arhitectura chinonicului duminical:

2.2.1. Perioada I: 1453 – ~1670

Cuprinsă între căderea Constantinopolului și primul moment important de exighisire²⁵, această primă perioadă indică o remarcabilă înflorire a activității muzicale prin cultivarea formelor tradiționale și prin interesul ridicat pentru teoretizare. Manuel Chrysaphes rămâne cel mai important compozitor și teoretician al vremii iar odată cu dispariția sa, arta componistică intră într-un declin ce marchează finalul mării tradiții muzicale a Bizanțului. Deși Capitala încheie, poate,

22. Gertsman, Evgenij, *The Lost Centuries of Byzantine Music*, St. Petersburg 2001, în special capitolul 1 (Thesis) pp. 5 – 13, Proceedings of the XXth International Congress of Byzantine Studies (19 – 25 August, 2001, Paris).

23. Vezi nota 29.

24. Vezi: Adamis, M., *An Example of Polyphony in Byzantine Music of the Late Middle Ages*, în: Proceedings of the Eleventh International Musicological Society, II, Copenhagen 1972, pp. 737 – 747; Conomos, D., “*Experimental Polyphony*”, according to the...*Latins*, in *Late Byzantine Psalmody*, în: Early Music History, II, Cambridge 1982, pp.1-16; Στάθη Γρ. Θ., “Διπλούν μέλος”. Μία παρουσίαση των περιπτώσεων “Λατινικής” στα χειρόγραφα βυζαντινής μουσικής, în: “τιμή προς τον διδάσκαλον”. Έκφραση αγάπης στο πρόσωπο του καθηγητού Γρηγορίου Θ. Στάθη. Αφιέρωμα στα εξηντάχρονα της ηλικίας και στα τριαντάχρονα της επιστημονικής και καλλιτεχνικής προσφοράς του, Αθήνα 2001, pp. 656 – 674.

25. Momentul este marcat de Balasios Iereul. O bibliografie complexă cu privire la acest subiect în: Στάθη Γρ. Θ., *Το όνομά σου ότι καλό*, † Jørgen Raasted (19 Μαρτίου 1927 – 5 Μαΐου 1995), extras din periodical Θεολογία (τόμ. ΞΖ, 1996, τεύχος Γ, pp. 530 – 549), Αθήνα 1996, p. 29.

cel mai important capitol al existenței sale artistice, activitatea muzicală va continua, de data aceasta, prin intermediul unui număr important de muzicieni care vor migra spre centrele periferice Constantinopolului (Creta, Cipru, Serbia, Putna – Moldova, zonele slave etc.). Orientată, în special, pe copierea manuscriselor și pe didactică, activitatea lor se va suprapune pe tradițiile locale, lucru care va duce la apariția unor elemente noi și originale²⁶, așa cum este cazul școlii muzicale de la Putna.

Privitor la structura chinonicului duminical, maeștrii acestei epoci continuă forma bipartită, destul de rigidă, a aceleiași creații duminicale din perioada bizantină târzie:

1. Partea I: textul propriu-zis al psalmului – *Lăudați pe Domnul din ceruri* (*Αινείτε τον Κύριον εκ των ουρανών*) și

2. Partea a II-a: refrenul *Alleluia* (*Αλληλούια*).

Fără a se eluda, însă, libertatea personală a compozitorului și opțiunea lui pentru a alege mărimea cântării, mărimea *înfrumusețării* (*καλλωπισμός*), tratarea textului etc., acest schelet va constitui cadrul pe care muzicienii post-bizantini vor construi noi forme mult mai dezvoltate, impunându-le ca modele supreme de compoziție.

Partea I (textul propriu-zis) rămâne unitatea cea mai compactă stilistic, cu fraze construite pe principiul adăugării prin repetiție până la epuizare a silabelor cuvântului/cuvintelor psalmului²⁷ (*Αι-νειί αι-νει-τε τον Κυ-τον Κυ-ριί τον Κυ-ρι-ον εκ των ου εκ των ου-ρα-νων*), prin succesiunea de theseis-uri (formule) și prin intercalarea de litere străine. Ca întindere, mărimea sa poate ajunge la mai puțin de jumătate față de secțiunea secundă.

Partea a II-a (refrenul *alleluia*) rămâne, în această perioadă, teritoriul celor mai spectaculoase elaborări componistice. Cu o extindere considerabilă față de melodică textului propriu-zis, mărimea acestei secțiuni secunde se va accentua (începând cu creațiile compozitorilor de după 1650), ajungând la a ocupa aproximativ 70% din întreaga piesă. Această dilatare este dată nu doar de utilizarea, în continuare, a acelorași tehnici de tratare a textului comune secțiunii prime ci și de existența, în general, a minimum trei *alleluia*. Frazele sale lungi și elaborate oferă

26. Privitor la arta muzicală în perioada post-bizantină vezi, în special, Conomos, D., *Sacred Music in Post-Byzantine Era...*; Στάθη, Γρ. Θ., *Η εξέλιξη της εκκλησιαστικής μουσικής στη μεταβυζαντινή περίοδο, Αναφορά εις μνήμην Μητροπολίτου Σάρδεων Μαχίμου 914 – 1986*, τόμος τέταρτος Γενεύση 1989, pp. 431 – 449 și Χατζηγιακουρήs Μ., *Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ (1453-1820), ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΩΝ § ΕΚΔΩΣΕΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1999*.

27. În manuscrisele muzicale ruse aceasta tehnică de tratare a textului se numește *razvod*. Se pare că un termen specific corespondent nu există în sursele grecești sau slave sudice. Vezi D. Petrovici, *Music for some Serbian Saints in manuscripts preserved in Romania*, Actes du XIVe Congrès International d'Études Byzantines, t. III, Bucharest 1976, p. 559, Idem, *The Eleventh Morning Hymns – Eothina in Byzantine and Slavonic Traditions*, International Musicological Society Study Group CANTUS PLANUS, Papers Read at the 6th Meeting, Eger – Hungary 1993, volume 2, Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, Budapest 1995, p. 442.

suportul intercalării literelor străine și a celor două indicații de cânt *Lege* (Λέγε) și *Palin* (Πάλιν).

Un alt element constitutiv al secțiunii secunde și care va marca adânc istoria scrisă a acestei creații este *teretisma*. Deși, ca unitate de cânt, aceste pasaje teretismatice au o întindere destul de redusă în economia chinonicului duminical, ele vor constitui nucleul care va duce la apariția unei a treia structuri extrem de pregnant personalizată și delimitată ce se va dezvolta, în cadrul creației studiate, începând cu compozitorii din a doua jumătate a veacului al XVII-lea: *kratema*.

Privitor la *teretisma* trebuie menționat faptul că există două tipuri de pasaje teretismatice:

a. pasaje teretismatice ce preced fiecare *alleluia* și care au aceeași unitate stilistică cu *alleluia* și

b. pasaje teretismatice ce apar, de obicei, în interiorul cuvântului *alleluia* și care diferă stilistic de melodică lui *alleluia*. Acest tip de *teretisma* apare, de obicei, înainte de ultimul *alleluia*.

De menționat faptul că, în majoritatea cazurilor, ultimul *alleluia* joacă rolul unei concluzii, detașându-se de tot ce a fost mai înainte prin intermediul unei cadențe pe finalis-ul modului.

La nivelul tradiției manuscrise constatăm, pe de o parte, eforturi în completarea ciclului octoehal și a dispunerii chinonicului pe ehuri (Κατ'ἔχον) iar pe de altă parte, orientarea copiștilor spre anumite clase de manuscrise și insistența scriitorilor în a menține anumiți autori în fața fiecărui eh. Compozitorul reprezentativ al acestui gen pentru perioada studiată și cel care domină tradiția scrisă este Manuel Chrysaphes, Lampadarul Bisericii Imperiale din Constantinopol, cu 24 de chinonice. Cele mai importante tipuri de codice ale epocii care vor personaliza, impune și consacra acest repertoriu sunt *Anthologiile* și *Papadikiile*. Copierea lor (ca, de altminteri, a tuturor codicelor) continuă să fie făcută sub impulsul și în virtutea tradiției și a unor formule stereotipe.

2.2.2. Perioada a II-a: ~1670 – ~ 1730

Direcțiile stilistice prefigurate de perioada de dinainte vor fi clar delimitate, marcate și accentuate de apariția unor noi stiluri în paralel cu dezvoltarea unor forme ample și a unor traiecte teoretice noi. Acest interval de timp trebuie văzut ca o tendință de personalizare a unui idiom unic. Este epoca în care suverane rămân tradițiile muzicale ale Marii Biserici din Constantinopol și ale Sfântului Munte. Reprezentanții acestor două mari centre reușesc să ducă arta muzicală psaltică la cote care nu au mai fost atinse, probabil, decât în Renașterea Paleologilor. Pas cu pas, “actualizarea” vechilor repertorii prin exighisire (εξήγηση)²⁸ face ca acest proces să atingă două aspecte: pe de o parte, aduce în prezent tradiția conform esteticii contemporane, iar pe de altă parte, transformă semiografia în procesul transcrierii melosului.

28. Vezi explicațiile de la nota 29.

Din punct de vedere arhitectural, schimbările majore reflectate în chinonicul duminical din această perioadă²⁹ sunt rezultatul a două fenomene. Pe de o parte, transformările petrecute la nivelul melodicii, începând cu a doua jumătate a secolului al XVII-lea (*exighisirea* – ἐξήγηση, *înfrumusețarea* – καλλωπισμός, *prescurtarea* – σύντμηση) și, pe de altă parte, determinările de ordin liturgic care au impus modificări la nivel structural. În cel de-al doilea caz, lucrurile sunt ceva mai dificil de argumentat pentru faptul că, la nivel tipiconal, nu se înregistrează nimic care să legifereze augmentările sau diminuările unor secțiuni, prezența elementelor kalofonice ori dispariția, începând cu secolul al XVIII-lea, a lui *Lege* și *Palin*. Tradiția manuscrisă însă este mult mai fermă în a înregistra aceste transformări.

S-ar putea ca argumentul liturgic să fi fost răspunzător măcar de fenomenul *prescurtării* creațiilor bizantine³⁰, chiar dacă această practică se întâlnește destul de rar în cazul creației studiate³¹.

La nivelul formei, este interesant de remarcat faptul că structura bipartită a chinonicului duminical se continuă din epocile precedente însă cu schimbări majore la toți parametrii. Compozitorii importanți ai vremii (Chrysaphes cel Nou, Germanos Neon Patron, Balasios Preotul și Petros Bereketes) dispun aranjarea acestui repertoriu pe serii și pe ehuri (κατ'ἔχον), de multe ori autorii dispunând de mai mult de o creație de acest gen pentru fiecare mod (eh).

Partea I (textul propriu-zis) rămâne la fel de compactă însă mult mai restrânsă ca întindere decât restul creației. Construită pe aceleași principii compoziționale enunțate în capitolul I, această secțiune câștigă în ambitus, în dexteritatea îmbinării formulelor și a tehnicilor modulatorii.

Începând cu această perioadă secțiunea secundă tinde să monopolizeze întreg discursul melodic al chinonicului duminical, indicând o măiestrie și o subtilitate mult mai accentuate decât în epocile de dinainte și de după. Ca și în perioada trecută, fiecare dintre cei trei *alleluia* este precedat de un fragment *teretismatic* cu rol augmentativ, de *înfrumusețare* și dilatare a melosului. Fragmentele teretismatice de tipul *ti ti ti*, *te te te* apar, fie în interiorul lui *alleluia*, fie ca unitate componistică de sine stătătoare demarcată printr-o mărturie. Începând cu Chrysaphes cel Nou și mai ales cu Germanos Neon Patron, acest fenomen se va amplifica și

29. În linii generale, perioada post-bizantină este percepută fie ca o epocă cu puternice influențe orientale fie, dimpotrivă, ca o continuatoare fidelă a trecutului sub un alt veșmânt semiografic. Cert este că, în tot acest interval de timp (1453 – 1814), o pondere ridicată a avut-o așa-numita perioadă de tranziție a semiografiei bizantine (~1670 – 1814), caracterizată de trei elemente importante: I. apariția fenomenului de *exighisis* (ἐξήγηση) sau de transcriere analitică a vechilor creații prin folosirea unui mare număr de semne de cantitate (neume negre) necesare “tălmăcirii” semnelor cheironomice și a celor mai importante *theseis*-uri sau fraze muzicale; II. existența fenomenului de *înfrumusețare* (καλλωπισμός) a creațiilor scrise înainte de secolul al XVII-lea, în special a creațiilor aparținând marilor compozitori precum Xenos Korones, Chrysaphes Manuel, Koukouzeles, Kladas etc.; III. existența fenomenului de *prescurtare* (σύντμηση) a vechilor compoziții, lucru ce indică faptul că gustul epocii și necesitatea liturgică (probabil) au impus abrevierea lor.

30. După cunoștința noastră nici fenomenul *prescurtării* nu este înregistrat de vreo tradiție liturgică tipiconală.

31. Vezi capitolul 2.3. – *Tehnici de transformări melodice*.

se va individualiza atât de mult încât vechiul pasaj teretismatic va deveni *kratemă* a cărei stilistică diferă în totalitate de cea a părții secunde.

Cele două elemente de ghidaj, *Palin* și *Lege* apar, de obicei, în a doua secțiune (în interiorul refrenului *alleluia*) și foarte rar în textul propriu-zis³². Uneori se poate întâmpla ca un fragment din textul psalmului să fie reluat în partea a II-a a chinonicului, de data aceasta, cu o altă tratare muzicală, așa cum este cazul creației lui Athanasios Patriarhul Ierusalimului în ehul I. Este însă un caz rar care nu se impune ca o constantă.

Maestrul incontestabil al acestei perioade rămâne Chrysaphes cel Nou. El este și cel care impune o structură model, reprezentativă pentru a doua jumătate a veacului al XVII-lea:

I. Textul propriu-zis al psalmului

II. Refrenul *Alleluia* structurat astfel: pasaj teretismatic – *alleluia* – *Lege* (sau *Palin*)

pasaj teretismatic – *alleluia* – *Palin* (sau *Lege*)
kratemă / pasaj teretismatic amplu
alleluia.

Schema de mai sus este preluată de mai toți compozitorii generației. Dintre aceștia, Petros Bereketes este cel care o aplică într-un mod original în chinonicele sale duminicale *οκτάηχον*³³ din *Apanta* lui. Interesant de remarcat că aceste creații (ca și heruvicele *oktaihon*) se cântă în cele opt ehuri după un singur model iar intrarea lor în noua grafie s-a făcut prin exighisirea aceluiași unic model³⁴.

Deși dominantă în epocă, forma de mai sus are aplicabilitate, însă, numai pentru chinonicele *arga* a căror parte a II-a (refrenul *alleluia*) poate insera uneori un număr mai mare de 3 *alleluia*³⁵, în funcție de gustul compozitorului sau de necesitatea liturgică. În paralel, s-a dezvoltat și o altă clasă de chinonice – *syn-toma*, creații caracterizate prin austeritate și simplitate a scriiturii și prin folosirea unui număr restrâns de theseis-uri. Față de melodiile *arga*, radicalizarea se petrece la nivelul formei: partea I devine suverană, individualizându-se cu o pregnanță remarcabilă, iar secțiunile constitutive ale părții secunde devin structuri de sine stătătoare. Arhitectural, chinonicul *syntomon* precede forma tripartită a veacului următor, prezentându-se astfel:

32. Vezi, spre ex., chinonicul în ehul IV pl. de Bereketes.

33. ...το ακολουθούν κοινωνικόν, εις την αρχαφήν διά των χαρακτήρων, εφάλλοντο και εις του οκτώ ήχους.

34. Το ακόλουθον Χερουβικόν εις την παλαιάν γραφήν, φάλλεται εις του 8 ήχους με την αυτήν γραμμήν. Εξηγηθέν δε εσημειώθη εις 6 μόνον, επειό ο πρώτος και ο Πλάγιος του Πρώτου, οδεύουσιν ομοίαν κλίμακα και καταλήξεις. Ομοίως ο Δεύτερος και ο Πλάγιος του Δευτέρου. Οἱ τῶν παρέλαβον παρά τοίς διδασκάλοις Και το ακολούθως, ως προεδηλώθη περί του Χερουβικού, ούτως και αυτό εσημειώθη εξ φοράς...

35. Ex. 4 *alleluia*: Chrysaphes cel Nou – III, I pl.; Petros Bereketes – IV, varys; Balasios Iereos – varys, IV pl.; 5 *alleluia*: Chrysaphes cel Nou – IV; Petros Bereketes – III, etc.

1. Partea I ce ocupă aproximativ 90 la sută din întreaga creație.
2. Partea a II-a – *Kratema*.
3. Partea a III-a – *Alleluia*. Reprezentanții cei mai importanți sunt Petros Bereketes (ehurile I, II, III, IV³⁶, I pl., II pl. și IV pl.) și Ioakeim Bizyes (varys – 2 chinonice).

2.2.3. Perioada a III-a: ~1730 – 1814

Maeștrii secolului al XVIII-lea³⁷ impun un tipar cu o anumită independență față de perioadele anterioare, independență ce se traduce prin individualizarea vechii unități de cânt *teretisma* și transformarea ei în *kratema*, ca secțiune net diferențiată de partea I. Compozitorii acestui veac fac trecerea de la structura bipartită la una tripartită, aspect ce duce la o conturare mult mai clară a formei chinonicului duminical.

Ca întindere, textul psalmului (Partea I) devine majoritar, ocupând aproximativ 70% din economia întregii creații (invers față de perioadele anterioare). Această supremație a textului devenit pretext nu mai fusese niciodată atinsă în creația chinonicului duminical, ea continuând să supraviețuiască și în secolele următoare, fără transformări majore.

Așa cum s-a menționat, partea a II-a (*kratema*) capătă o personalitate distinctă prin individualizarea sa ca secțiune secundă în cadrul creației studiate iar la nivelul formei pare a împrumuta modelul impus de chinonicele *syntoma* din „veacul de aur” al muzicii post – bizantine. Față de structura similară a perioadelor anterioare, *kratema* acestei ultime epoci studiate este mai puțin extinsă și cu un tip de scriitură total diferit de melosul secțiunii prime. Poziția sa secundă nu se schimbă niciodată iar cel mai interesant este faptul că tempo-ul în care secțiunea se desfășoară este întotdeauna irmologic, fiind mai mult sau mai puțin notat în manuscrisele și tipăriturile din noua grafie. Niciodată, însă, codexurile în vechea grafie nu surprind prin semne specifice problematica tempo-ului.

Refrenul *alleluia* devine parte a treia și alături de *kratema* ocupă un spațiu muzical redus în economia chinonicului duminical din această perioadă. Ca secțiune ultimă, cu rol concluziv, el reinstaurează tempoul de bază prin notarea lui la începutul acestei părți (lucru nemaiîntâlnit în epocile precedente) și cadențează la sfârșit întotdeauna pe finalis-ul modului. Acest lucru este consemnat doar de manuscrisele din noua grafie. Față de perioadele de dinainte, în care secțiunea ocupa un spațiu amplu având trei *alleluia* (sau mai multe) și intercalări de *teretismata* și *kratemata*, începând cu Daniel Protopsaltes această adevărată codă

36. În acest chinonic *kratema* este mai mare decât partea I.

37. O analiză a chinonicul duminical și a fenomenului exighisirii în ehul I din această perioadă se poate studia în Nicolae, Gheorghită, *The kalophonic Idiom in the Second Half of the XVIIIth Century. The koinonika Αινεῖτε τον Κύριον in the first authentic mode*, AMB, no. V, May 2003, pp. 45 – 50. De asemenea, teza subsemnatului intitulată *Chinonicul duminical în perioada post-bizantină. Morfologie, sintaxă, exighisis*. Universitatea Națională de Muzică – București, Mai 2005.

se restrânge la un singur *alleluia*, fiind extrem de scurtă, în ea neregăsindu-se literele intercalate.

Un alt aspect extrem de interesant este faptul că *Lege* și *Palin* dispar definitiv din peisajul arhitectural al psalmului, lucru ce pare a indica o diminuare a rolului solistului ori, poate, nevoia de a nu a mai nota o tradiție impusă de veacuri și care funcționa într-o normalitate greu accesibilă mental astăzi. Dispariția acestor două elemente duc la o geometrizare și o conturare mult mai clară a secțiunilor.

Petros Lampadarios Peloponnesios (~1730 – †1778) este compozitorul în jurul căruia s-a centrat întreaga viață muzicală a jumătății secolului al XVIII-lea. Stilistic, el a cultivat melodiile *syntomon* și a dezvoltat un sistem analitic preluat de la Ioannes Trapezoundios și împlinit, mai apoi, de Iakovos Protopsaltes, Petros Byzantios, Georgios Kritos și de către cei trei mari dascăli constantinopolitani. Două din cele trei serii complete de chinonice duminicale ce-i aparțin, readuc în actualitate vechiul chinonic al veacurilor trecute (spre exemplu, cel atribuit Sfântului Ioannes Damaskenos), chinonicul bipartit, în care *kratema* nu exista. Deși pierde o secțiune, dimensiunile sale rămân asemănătoare creațiilor precedente prin faptul că autorul suplinește această lipsă prin dilatarea primei secțiuni³⁸. Un element mult mai rar este inserția unui al doilea *alleluia* (reminiscente ale epocilor anterioare) față de un singur *alleluia* cât exista în această epocă.

O altă personalitate care a adus o contribuție importantă la evoluția acestui gen a fost Dionysios Photeinos Moraites din Palaia Patras³⁹. Fiind unul dintre cei mai importanți muzicieni greci stabiliți în Ungrovlahia la finalul secolului al XVIII-lea și unul dintre reprezentanții *ultimei generații de cărturari bizantini pe care fluxul civilizației balcanice îi împământenise pe teritoriul României*⁴⁰, Photeinos merită remarcat măcar pentru câteva caracteristici ale seriei sale complete de 8 chinonice duminicale:

- Toate sunt scrise pe structuri modale arabe (*makamia*).

38. Acest lucru se poate observa la una din seriile sale complete, modurile II, III, IV, II pl., varys și IV pl. și la seria de 10 chinonice *syntoma*.

39. Dimensiunea sa istorică poate fi urmărită în: Victor Papacostea, *Viețile sultanilor. Scriere inedită a lui Dionisie Fotino*, studiu publicat în *Civilizația românească și civilizația balcanică*, Editura Eminescu, București, 1983, pp. 431 – 462 și Idem, *Date nouă despre viața și opera lui Dionisie Fotino*, în *Civilizația românească...*, pp. 463 – 476, N. Γ. Σβορώνου, *Ο Διονύσιος και το ιστορικό έργο αυτού*, *Ελληνικά* 10 (1937 – 1938), pp. 133 – 178, Δ. Β. Οικονομίδου, *Από τας έλληνο-ρουμανικάς εκκλησιαστικάς σχέσεις*, *ΕΕΒΣ ΓΚ* (1953), pp. 462 – 463, Idem, *Διονυσίου Φωτεινού βίος και έργον*, *Μνημοσύνης ΙΑ* (1988 – 1990), pp. 83 – 173. Un studiu excelent (ca și bibliografia aferentă) ce surprinde personalitatea lui Fotino în contextul socio – cultural de la finalul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea poate fi urmărit la Daniel Suceavă, *Unele precizări asupra operei muzicale a lui Dionisie Fotino (1777-1821)*, studiu în manuscris studiat prin amabilitatea autorului. Privitor la viața și opera muzicală a lui Dionysios Photeinos, vezi Nicolae Gheorghită, *The Anastasimaron of Dionysios Photeinos*, *AMB*, no. IV, May 2002, pp. 99-109 și teza de doctorat a aceluiași, în curs de desfășurare, în cadrul universității Makedonias din Thessaloniki: *Το μουσικό έργο του Διονυσίου Φωτεινού (1777 – 1821)*.

40. Papacostea, Victor – *Viețile sultanilor...*, p. 431.

- La nivelul formei se pierd fie doar *alleluia* (ehul II, ehul I pl., varys, ehul IV pl.), fie și *kratema* și *alleluia* (ehurile I, III și II pl.).
- Apariția unei jubilații cu funcție de incipit la un număr de 5 chinonice (ehurile II, IV, I pl, barys și IV pl.). Demarcația de restul creației se face prin notarea ei explicit ca un segment muzical bine determinat ce concluzionează printr-o cadență. Interesant este faptul că această lungă vocaliză, acolo unde există, se formează pe silaba primă a versului psalmului ($\alpha\iota$) în care se înserează litera χ . Această tehnică de debut a chinonicului duminical o regăsim și în heruvicele sale.

2.3. Tehnici de transformări melodice

2.3.1. Practica *înfrumusețării* (*καλλωπισμός*) creațiilor muzicale bizantine se înscrie într-un fenomen mult mai generos din punct de vedere semantic, numit *kalophonie* (*καλοφωνία*). Această tehnică de tratare a textului muzical se făcea fie prin intervenția asupra creațiilor vechilor compozitori, fie asupra propriilor cântări.

Ce înseamnă, însă, *înfrumusețarea* în cazul chinonicului duminical din perioada post-bizantină? Această tehnică de “aranjare” și „cosmetizare” a unei creații⁴¹ este un fenomen unidirecțional (de la o piesă simplă spre una mai complexă) prin care o melodie este pur și simplu “lărgită” prin introducerea de thesis-uri sau formule melodice, litere non-alfabetice, pasaje *teretismatice* și *kratemata*. Opțiunea pentru anumite formule cu rol augmentativ este o chestiune de ordin subiectiv care îl va determina pe compozitor sau pe “aranjor” să aleagă sau să repleze anumite fraze muzicale, silabe și cuvinte ale textului psalmului.

În cazul chinonicului duminical, tradiția manuscrisă lasă să se întrevadă faptul că fenomenul *înfrumusețării* se produce cu o intensitate ridicată în a II-a perioadă și mai puțin în a III-a și se adresează, în special, lucrărilor compozitorilor primei perioade⁴². Personalitatea care activează cel mai mult în această direcție și al cărui nume îl consemnează un important număr de codice este Germanos Neon Patron⁴³ (perioada a II-a). Un alt nume important vine din tradiția cretană⁴⁴: Demetrios Tamias. Acesta *înfrumusețează* chinonicul unui alt compozitor insular – Benediktos Episkopopoulos, Protopsaltes Rethymnou⁴⁵.

41. *Înfrumusețarea* se poate adresa, uneori, doar unui fragment din chinonic (Ms. Παντελεήμονος 1005, f. 203r).

42. Tradiția manuscrisă indică faptul că tehnica se poate aplica, chiar și accidental, unor compoziții situate chiar mai jos de 1453, în cazul lui Ioannes Kladas Lampadarios.

43. Eh III: Ιωάννου Κλαδά - *καλλωπισμός του Νέων Πατρών, Λοσιθέου* - *εκαλλωπίσθη δε παρά Νέων Πατρών [Γερμανού], Θεοδοσίου* - *εκαλλωπίσθη παρά του Νέων Πατρών [Γερμανού]*; EhIV: Γεωργίου [Παιδεστινού] - *εκαλλωπίσθη παρά του Νέων Πατρών [Γερμανού]*, Κύρ Θεοδοσίου - *εκαλλωπίσθη δε παρά του [Γερμανού] Νέων Πατρών*, Eh I pl: Γερασίμου - *καλλθπισθέν υπό του Πατρών, varys:Ναθαναήλ μητροπολίτου Νικαίας* - *εκαλλωπίσθη παρά του Νέων Πατρών [Γερμανού]*.

44. Pentru tradiția muzicală cretană, a se vedea *Εμμανουήλ Σρ. Γιαννοπούλου, Η Άνθηση της Ψαλτικής Τέχνης στην Κρήτη (1566 – 1669), Μελέται* 11 Αθήνα 2004.

45. *Κοινωνικόν μετά πασών των στιχών ποίμα κυρ Βενεδίκτου. Εκαλλωπίσθη παρά κυρ Δημητρίσου του Ταμία*, , în ms. 12057, f. 370v, an 1662, Liverpool, fond Mayer.

Dacă intervenția asupra altor creații pare a fi un fenomen mult mai des întâlnit, *înfrumusețarea* propriilor melodii este mult mai rară. O întâlnim doar la Balasios Iereos⁴⁶ și Ioannes Chrysoverges⁴⁷.

Perioada a II-a este epoca celor mai subtile și ample intervenții. În prima secțiune a chinonicului literele non-alfabetice sunt cele care, alături de noi theseis-uri (formule noi), contribuie la amplificarea melodică. Secțiunea secundă este supusă aceluiași tratament (litere străine, theseis-uri) la care se adaugă pasajele *teretismatice* și *kratemata*.

Perioada a III-a este mult mai echilibrată. Nu numai că se produce un anumit katharsis reliefat prin eliminarea elementelor supra-ornamentale dar se ajunge și la o delimitare mult mai clară a secțiunilor chinonicului⁴⁸. *Înfrumusețarea* dispare din secțiunea a III-a, ea regăsindu-se doar în secțiunea I. Trebuie amintit și faptul că fenomenul *înfrumusețării* funcționează diferit în raport de tipul chinonicului (*syntomon* sau *argon*) și apartenența lui la o perioadă stilistică sau alta. Este de la sine înțeles faptul că vigoarea *înfrumusețării* din creațiile *arga* aproape că dispare din chinonicul *syntomon*.

2.3.2. Fenomenul *prescurtării* (σύντμηση) creațiilor muzicale bizantine constituie o caracteristică ce se manifestă în cadrul acestei arte începând cu secolul al XIV-lea⁴⁹, fiind un revers firesc al *înfrumusețărilor*. În cadrul chinonicelor duminicale acest fenomen s-a născut, probabil, dintr-o necesitate liturgică și a avut o mai slabă intensitate și frecvență în raport cu *înfrumusețarea*. Codicele muzicale consemnează aplicarea acestei tehnici fie la nivelul întregii serii de chinonice⁵⁰ fie doar la un singur eh⁵¹. În primul caz termenul *syntomon* poate sub-

46. Eh II: καλλώπισμα του μαρά κυρ Μπαλάση, Eh I pl.: καλλώπισμα του παρά κυρ Μπαλάση.

47. Barys: Ωραίον και έντεχνον, καλλωπισθέν παρά κυρ Ιωάννου του εξ Ιωαννινων [Χρυσοβέργη].

48. Vezi subcapitolul 2.2.3. al acestui studiu: *Perioada a III-a*.

49. Stathis, Gr., *The "Abridgements" of Byzantine and Post-byzantine compositions*, CIMAGL 44, Copenhagen 1983, p. 17. Terminologia care circulă la nivelul tradiției manuscrise determină următoarea clasificare:

a. Termeni de genul έτερον σύντομον, συνοπτικόν, συντεμημένον, σμικενθέντα, ελαττωνηθέντα, συντομηθέντα, ως εν βραχεί indică faptul că aceste creații sunt mai scurte decât compozițiile precedente de același tip. Termenii de mai sus pot apărea în combinații având indicația: εκκλησιαστικόν sau καλογερικόν (sau μέλος των καλογέρων) sau, începând cu secolul XVIII, νέον ύφος της Μεγάλης Εκκλησίας.

b. Creațiile caracterizate ca μέλος εκκλησιαστικόν (sau καλογερικόν) sunt mult mai scurte decât cele care au indicația πολιτικόν sau θεσσαλονικαίον. Dacă melodiile care au indicația συντεμημένον, σμικρυθέν, ελαττωνηθέν sunt forme prescurtate ale unei compoziții precise, cele care sunt caracterizate ca *syntomon*, *synoptikon*, *kalogerikon* sau *ekklesiastikon* sunt melodii cu totul diferite, creații de sine stătătoare, fără nici o relație cu cele de dinainte. Pentru o mai bună înțelegere clasificării și a practicii "prescurtării" muzicii bizantine vezi studiul lui Stathis, *The "Abridgements" ...*, pp. 16 – 38.

50. Seria de chinonice *syntomon* ale lui Petros Bereketes (ehurile I, II, III, IV, I pl., II pl. și IV pl.), Ioakeim Bizyes (varys – 2 chinonice) și Petros Peloponnesios.

51. Serie *syntomon*: eh I – Balasios, eh II – Bereketes sau unul dintre cele două chinonice ale lui Demetrios Lotos, eh III – Damaskenos, Daniel Monachos, eh IV – Ioannes Chrysoverges, eh II pl. – Bereketes, varys – Ioannes Chrysoverges, eh IV pl. – Damaskenos.

linia, fie un aspect stilistic⁵², fie se referă la mărimea seriei de chinonice în raport cu alte (altă) serii (serie) mai ample (amplă). Cel mai bun exemplu ni-l oferă tot Petros Peloponnesios. Două dintre cele trei serii ale sale de chinonice duminicale au următoarele indicații: *koinonika synoptikotera*, *syntomotera* și *koinonika megaliotera*, caracteristici ce reflectă o anumită ierarhizare în interiorul clasei de cântări studiate și preferința copistului pentru o serie sau alta.

2.3.3. Până spre a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, fenomenul *exighisirii* apare în chinonicul duminical⁵³ în mod sporadic și accidental. Theodoulos Monachos Ainetes este singurul compozitor care tălmăcește atât din creațiile maeștrilor bizantini⁵⁴ cât și a celor de după 1453⁵⁵.

Așa cum s-a menționat mai sus, practica *exighisirii* este mult mai intensă în a III-a perioadă. De data aceasta, o regăsim nu ca un caz izolat ci cu aplicare la serii întregi de pricesne. Autorii cei mai intens tălmăciți sunt Daniel Protopsaltes și Petros Peloponnesios. Cel din urmă exighisește întreaga serie de 8 chinonice a lui Daniel Protopsaltes, serie care, de altminteri, a intrat și în noua grafie prin Gregorios Protopsaltes și Chourmouzios Chartophylakos. Alți muzicieni care s-au ocupat de chinonicele duminicale ale lui Daniel Protopsaltes sunt Ioasaph Riliotes, Apostolos Konsta (despre care se va vorbi mai jos) și un anonim care transcrie în notația analitică a epocii ehurile I, I pl., II pl. și IV pl.

Petros Byzantios, ucenic al lui Petros Peloponnesios, este un alt important compozitor al perioadei preocupat de exighisire. Din păcate, tradiția manuscrisă indică faptul că, din cele trei serii de pricesne duminicale ale profesorului său, el transcrie doar ehurile autentice (I-IV) ale unei singure serii..

Un alt nume foarte important al sfârșitului de secol XVIII și începutul de secol XIX este Apostolos Konsta Chios. Competența sa deosebită ca teoretician al vechii semiografii face ca exighisirile sale la chinonicele lui Daniel Protopsaltes, Petros Peloponnesios și Petros Byzantios să fie extrem de valoroase pentru înțelegerea procesului de transcriere din notația stenografică în semiografia analitică dinainte și de după reforma de la 1814⁵⁶.

52. Referința se face, în special, la opera lui Petros Peloponnesios și la compozitorii perioadei a III-a.

53. Problematika *exighisirii* chinonicului duminical în noua grafie nu face obiectul acestui studiu. Ea poate fi studiată în teza de doctorat a subsemnatului: *Chinonicul duminical în perioada post-bizantină. Morfologie – Sintaxă – Exighisis*.

54. Manuel Gouta, ehul III – *ξηγηθέν υπό του διδασκάλου ημών* (Theodoulos Monachos Ainetes, n.n.), Ioannes Laskaris, ehul IV – *ξηγηθέν υπό του διδασκάλου* (Theodoulos Monachos Ainetes, n.n.).

55. Ehul I tetrafonos – *Κυρ Καλλίστου Ιερομονάχου εξιγηθέν παρά Θεοδούλου* Manuel Chrysaphes, ehul III – *ξηγηθέν υπό του διδασκάλου ημών* (Theodoulos Monachos Ainetes, n.n.), Petros Bereketes, barys – *ξηγηθέν υπό του διδασκάλου* (Theodoulos Monachos Ainetes, n.n.).

56. Detalii despre acest mare compozitor și teoretician pot fi urmărite în Thomas K. Apostolopoulos, *Ο Απόστολος Κώνστας ο Χίος και η συμβολή του στη θεωρία της Μουσικής Τέχνης*, 2002. Vezi și recenzia subsemnatului: Lector univ. dr. Nicolae GHEORGHIȚĂ, „Modele de profesionalism: *Apostolos Konsta Chios și contribuția sa la teoria artei muzicale (Ο Απόστολος Κώνστας ο Χίος και η συμβολή του στη θεωρία της Μουσικής Τέχνης)* de Thoma K. Apostolopoulos”, în curs de apariție (BOR).

3. TRADIȚIA MANUSCRISĂ

3.1. Tipologia dispunerii în manuscrise a chinonicului duminical

În cadrul tradiției scrise a celor trei categorii de chinonice (duminicale, ale săptămânii și ale sărbătorilor), *Lăudați pe Domnul ...* constituie clasa de cântări cel mai bine reprezentată. În cele mai multe cazuri, seria de chinonice duminicale apare înaintea celorlalte două categorii amintite mai sus, iar poziția sa primă îi conferă o anumită libertate în a determina atât propria sa dispunere, cât și a celorlalte tipuri de pricesne.

1. Tradiția manuscrisă din perioada post-bizantină lasă să se înțeleagă faptul că situația cea mai uzitată era aceea a dispunerii chinonicului duminical pe ehuri (*κατ'ἦχον*). Această aranjare a îmbrăcat două forme, fiecare în parte dezvoltându-se și impunându-se în raport de perioadă.

O primă situație este dată de creațiile ce aparțin unui singur autor (*κατὰ μελοποιό*) și care erau înșiruite în ordinea lor firească: I, II, III, IV, I pl., II pl., varys și IV pl. (*κατ'ἦχον*). Acest fenomen se întâlnește, cu preponderență, în a III-a perioadă, la chinonicele măștrilor secolului al XVIII-lea – Ioannes Protopsaltes, Daniel Protopsaltes, Petros Lampadarios Peloponnesios, Petros Byzantios etc. Practica este mai rar întâlnită în secolul al XVII-lea, fiind sesizată, în special, în *Apanta* lui Petros Bereketis. Tot în acest veac XVIII, apare o nouă tehnică de aranjare a seriilor de chinonice (de obicei, seria completă de 8) în care termenului *κατ'ἦχον* i se adaugă și indicația *Στάσις* (*serie, stare, șir*) *A', B', Γ' Δ' și E'*. Varianta cel mai des întâlnită este aceea în care *Στάσις A'* este constituită de chinonicele lui Daniel Protopsaltes, *Στάσεις B' Γ' și Δ'* de cele a lui Petros Lampadarios Peloponnesios iar *Στάσις* de cele a lui Petros Byzantios. De asemenea, al treilea rând de chinonice – cel de 10 – a lui Petros Lampadarios este, cel mai adesea, însoțit de unele mențiuni ce ne indică faptul că această serie a fost găsită după moartea compozitorului (*ἀτινα ευρέθησαν μετά τον θάνατον του*) și a fost necunoscută până la descoperirea ei de către ucenicul acestuia, Petros Byzantios (*τα λεγόμενα ανέκδοτα μελουργηθέντα μεν παρά του Πέτρου Λαμπαδαρίου, εκδοθέντα δε παρά του φοιτητού Πέτρος Βυζαντίου, ἀτινα είσι δέκα*).

O a doua posibilitate de dispunere a chinonicului duminical înregistrată de tradiția manuscrisă constă în același tip de grupare pe ehuri (*κατ'ἦχον*), cu mențiunea că, de data aceasta, fiecare glas în parte poate îngloba creații aparținând mai multor autori și nu doar unuia. Este o practică mult mai eficientă și, în același timp, mai flexibilă de a concentra cât mai mulți compozitori⁵⁷, știut fiind faptul că nu toți măștrii au compus o serie completă de 8 chinonice. Acest tip nou de „așezare în pagină” a chinonicului duminical este caracteristic primelor două perioade și mai puțin perioadei a III-a care optează, în cele mai multe cazuri, pentru înșiruirea unei (unor) serii complete aparținând unui singur autor.

57. Așa cum am menționat, acest tip de dispunere este mai rar întâlnit în secolul al XVIII-lea. Atunci când apare, însă, este extrem de spectaculos, în el regăsindu-se deopotrivă compozitori ai veacurilor trecute, cât și compozitori contemporani (ex. ms. Lavra T 154, anul 1786).

2. O altă categorie o reprezintă chinonicele *oktaihon*. Semantic, codicele le înregistrează cu dublă funcție. Pe de o parte, ele indică forma de dispunere și aranjare pe glasuri în cadrul codicelor (*κατ'ήχον*), iar pe de altă parte ne indică faptul că ele pot fi cântate și *interpretate* (*exighisite*) după un singur model în toate cele opt moduri. Petros Bereketes și Theodoulos Ainetes⁵⁸ sunt reprezentanții singulari ai perioadei post-bizantine care au scris pricesne *oktaihon*. Dintre aceste două chinonice doar cel al lui Bereketes a intrat în noua metodă prin exighisirea unui singur model din vechea grafie⁵⁹. Deși unice în cadrul acestei creații, cele două exemple spun foarte mult despre caracterul didactic al cântărilor și dexteritatea compozițională a autorilor și, în același timp, despre mecanismul, sistemul funcțional și stenografic al semiografiei muzicii bizantine.

3. A treia situație de dispunere a chinonicului duminical ține pur și simplu de gustul sau intenția copistului. Sunt cazuri în care acesta ignoră atât poziția firească a creației în cadrul clasei de cântări (chinonicul putând să ocupe orice poziție în cadrul codexului) cât și autorul sau ehul. Categoria de codice menționată mai sus definește, de obicei, manuscrisele de școală sau cele întocmite de neprofesioniști.

3.2. Clase de codice

În cele trei perioade studiate, de departe cea mai importantă clasă de manuscrise rămâne Anthologia. Numărul impresionant de codice de acest tip ne dovedește faptul că a fost cel mai uzitat instrument repertorial din toată perioada post-bizantină. A fost clasa de creație în jurul căreia au migrat o suită întreagă de alte codice: Anastasimatarul, Mathimatarul, Irmologhionul etc.. Argumentul care a contribuit la impunerea acestui manuscris de-a lungul veacurilor, pornește de la faptul că Anthologia conservă creațiile cele mai importante ale slujbei bizantine și, mai ales, repertoriul muzical al celei mai importante taine din cele șapte: Sfânta Liturghie. Lucrul acesta a fost, poate, elementul esențial care a făcut ca Anthologia și nu alt codex să traverseze întreaga perioadă post-bizantină și să ocupe un loc privilegiat în preocupările copiștilor.

Până spre căderea Constantinopolului cel mai important codice care să conserve chinonicele duminicale este Papadikia. Mult mai puține la număr, în comparație cu tipurile de codice corespondente de mai târziu, Papadikiile rămân documentele a căror titulatură trece destul de greu de anul 1500. Tradiția ulterioară reia această denumire spre mijlocul secolului al XVIII-lea, însă cu o netă diferențiere terminologică și stilistică: *Noua Papadikie*⁶⁰. Această distincție poate fi observată ca având o relevanță mult mai mare la maeștrii exighisitori de la începutul veacului al XIX-lea. Codexurile tălmăcite în noua grafie de Chourmouzios Charto-

58. *Ψάλλεται εις τους οκτώ ήχους*, Theodoulos Ieromonachos, Lavra Θ 154, anul 1786.

59. *το ακολουθόν κοινωνικόν, εις την αρχαίαν γραφήν διά των αυτών χαρακτήρων, εφάλλοντο και εις τους οκτώ ήχους*.

60. Koutloumousiou 446 (*Papadike Nea*, autograf Michael Iereos Chios, 1757) și 447 (*Papadike Nea*, autograf Michael Iereos Chios, mijl. sec. al XVIII-lea).

phylakos și Gregorios Protopsaltes menționează colecții diferite pentru creațiile aparținând *Vechii Papadikii*⁶¹ și *Noii Papadikii*⁶².

Categoria de manuscrise care a dominat perioada I este aceea a Anthologiei. Ca număr, colecția este mult mai redusă decât manuscrisele perioada a II-a și ceva mai amplă decât perioada primă. Ceea ce este important de remarcat este structura stilistică compactă a acestora și opțiunea scribilor în a copia, cu preponderență, chinonicele duminicale ale lui Ioannes Lampadarios Kladas și Manuel Chrysaphes, două dintre cele mai importante figuri muzicale bizantine, primul de dinaintea și celălalt de după 1453.

Nevoia de a concentra și de a avea un repertoriu cât mai divers și mai amplu la îndemâna interpreților, a determinat ca Anastasimatarul să constituie o altă clasă de manuscris care să apară împreună cu Anthologia. Prin punerea laolaltă și între copertele unui singur manuscris a muzicii pentru Utrenie, Vecernie, Sfânta Liturghie etc. (*Anastasimatarion – Anthologia* sau *Anthologia – Anastasimatarion*), se soluționează o problemă practică, aceea de a avea la dispoziție un corpus muzical compact care să acopere cele mai importante momente ale slujbei bizantine.

Peisajul în care chinonicul duminical apare în perioada a II-a este unul mult mai diversificat și mai specific. Ca și în veacurile trecute, manuscrisul cel mai des întâlnit este Anthologia. Fie că transmite vechile repertorii, fie pe cele ale noii generații⁶³ sau ale tradițiilor periferice Constantinopolului (Creta, Putna, Sinai etc.), Anthologia continuă să fie și numitorul comun al altor tipuri de manuscrise: *Anthologia – Anastasimatarion*, *Anthologia – Heirmologion*, *Anthologia – Mathematarion*, *Anthologia – Sticherarion – Anastasimatarion* etc. În cazul alăturării cu Anastasimatarul, cel mai des întâlnit este cel al lui Chrysaphes cel Nou și mai puțin cel al lui Germanos Neon Patron iar în cazul Irmologhionului, cel al lui Balasios Iereos și al aceluiași Germanos.

În paralel, alte două clase de codice destul de frecvent întâlnite⁶⁴ și care să conserve chinonicul duminical sunt Heruvico – Chinonicarul și *Apanda* lui Petros Bereketes, volum ce înglobează și pricesnele.

Ca și celelalte perioade și perioada a III-a este dominată de Anthologie. Numărul covârșitor de astfel de codice (cele mai multe de până acum) lasă impresia unui secol XVIII compact în care *το νέον ύφος της Μεγάλης Εκκλησίας*

61. Manuscrisele 703, 704, 705, 706, 722 de la EBE-MΠT conțin repertoriul *Vechii Papadikii – Παλαιά Παπαδική* exigit în noua grafie de către Chourmouzios Chartophylakos. Vezi Στάθη, Γρ. Θ., Τα πρωτόγραφα της εξηγήσεως στη νέα μέθοδο, în ... Τιμή προς διδάσκαλον, p. 703.

62. Manuscrisele Γ', Δ', Ε', Ζ', se află la ΒΚΨ și conțin repertoriul *Noii Papadikii – Νέα Παπαδική* exigit în noua grafie de către Gregorios Protopsaltes, în: ibidem., p. 703.

63. În special, seriile ample de chinonice duminicale ale clasicilor secolului al XVII-lea: Chrysaphes cel Nou, Germanos Neon Patron, Balasios Iereos, Petros Bereketes.

64. Alături de clasele de codice și combinații menționate, mai întâlnim și alte situații: *Anthologia Egkoplis*, *Doxastarion [Germanos Neon Patron] – Anthologia*, *Mathematarion*, *Anthologia – Prologarion [Balasios Iereos] – Heirmolohion [Germanos Neon Patron]*, Phakelos, *Anastasimatarion [Chrysaphes cel Nou] – Doxastarion – Anthologia*, *Anthologia – Papadike* etc.

(*noul stil al Marii Biserici*) – reprezentat de Ioannes Protopsaltes, Daniel Protopsaltes, Petros Lampadarios Peloponnesios, Petros Byzantios etc. – se impune nu numai în Constantinopol, ci este preluat și în tradițiile periferice, în special, Țările Române. Ca tip de manuscris Anthologia rămâne, în continuare, codicele în filele căruia repertoriile vechi și cele noi coexistă. Alături de Ioannes Damaskenos, Ioannes Koukouzeles, Ioannes Kladas, Manuel Chrysaphes, Demetrios Raidestinos, Chrysaphes cel Nou, Germanos Neon Patron etc., generația de compozitori ai secolului al XVIII-lea întregește o lungă tradiție de maistori și o clasă de cântări cu diferențe stilistice majore, lucru care nu a împiedicat însă pe copiiști să le pună laolaltă.

Acest lucru nu este valabil doar la nivelul creațiilor muzicale. Codexurile mixte, în care Anthologia apare alături de Anastasimatarele lui Chrysaphes cel Nou ori Germanos Neon Patron, de Doxastarul lui Germanos Neon Patron sau Irmologionul lui Petros Lampadarios Peloponnesios, sunt o altă realitate ce reflectă faptul că respectul pentru vechii dascăli și anumite practici zonale au impus copierea acestor clase de manuscrise, uneori, dincolo de limitele impuse de anul 1814.

Un exemplu cât se poate de clar că direcțiile stilistice ale secolului al XVIII-lea nu au putut estompa practica muzicii din jurul anului 1453, este dat chiar de Filothei sin Agăi Jipei și *Psaltikia...* sa. „Încheiat” la 1713, Anastasimatarul lui Filothei⁶⁵ străbate întreg secolul XVIII românesc prin copiiile realizate de Ioan sin Radului Duma Brașoveanu sau alți anonimi⁶⁶, ajungând să fie copiat cu același interes chiar și în plină epocă a noii notații de Acachie de la Căldărușani (ms. rom. 5970 BAR Buc., 1821). Nu trebuie să uităm că al doilea mare nume în procesul „românirii” muzicii psaltice este Mihalake Moldovlahul. Anastasimatarul său scris la 1767 nu se înscrie în seria Anastasimatarelor *αργά* ale secolului al XVII-lea, ci este produsul “noului stil” constantinopolitan de la mijlocul secolului al XVIII-lea⁶⁷. Macarie Ieromonahul și Anton Pann – ca reprezentanți ai celui de-al doilea moment în traseul „românirii” – au tradus în limba română, cu preponderență, repertoriile secolului al XVIII-lea și mai puțin pe cele ale secolului al XVII-lea⁶⁸.

65. După cum se cunoaște, Anastasimatarul lui Filothei sin Agăi Jipei este traducerea Anastasimatarului lui Chrysaphes cel Nou.

66. Anastasimatarul de la Prodromu – Athos (ms. rom. 4020, anul 1717), Anastasimatarul de la Alba Iulia (ms. rom. 4443 BAR Buc.), Anastasimatarul de la Cluj (ms. 1106 BCU Cluj – Napoca).

67. După cum bine se cunoaște, Mihalake a fost ucenic al lui Petros Peloponnesios. La 1767 el scrie vestitul Anastasimatar românesc păstrat astăzi la Marea Lavră – Athos (ms. Z 64). Din păcate, Petros Peloponnesios moare la 1777 – 1778, fără a lăsa însă un manuscrit autograf cu Anastasimatarul său, el fiind notat de elevii săi abia după moarte. Cu siguranță că Mihalake, ca elev al lui Petros, cunoștea foarte bine cântările Anastasimatarului dascălului său. Ceea ce este remarcabil în legătură cu acest codex românesc este faptul că Mihalake, în dorința sa de a oferi conaționaliilor săi creații *pre limba patriei, românește* Anastasimatarul dascălului său înainte ca măcar ucenicii acestuia să îl noteze în limba greacă.

68. Faptul că reprezentanții școlii românești și-au îndreptat atenția, cu preponderență, spre veacul al XVIII-lea nu înseamnă că au ignorat muzica secolelor vechi. Un astfel de exemplu este ms. rom. 1690, BAR Buc., anul 1825, ce cuprinde Stihirarul lui Chrysaphes cel Nou tradus de Macarie Ieromonahul. Însemnarea de pe prima fila a volumului confirmă acest lucru: *Începutul cu Dumnezeu cel Sfânt al Stihirarului, carele întâiu pe vechiu s-au alcătuit de fericitul întru pomenire*

Ideile de mai sus încearcă să demonstreze faptul că, dacă reprezentanții secolului al XVIII-lea au fost preluați, în special, de tradiția urbană (Constantinopol și țările Române prin Macarie Ieromonahul și Anton Pann, în principal etc.), tradiția monastică – fie ea a Sfântului Munte sau a Moldovlahiei – rămâne fidelă repertoriilor marilor maistori de până la începutul veacului al XVIII-lea⁶⁹. Respectul necondiționat al contemporanilor pentru tradiția înaintașilor este unul dintre elementele fundamentale ale mentalității bizantine, element care a funcționat la toate nivelurile (dogmatic, liturgic, muzical etc.) și prin care s-a urmărit, întotdeauna, nu „stricarea” tradiției ci „împlinirea” ei.

Secolul al XVIII-lea nu este doar unul al transformărilor stilistice și al uniformizării dispunerii chinonicelor și al heruvicelor pe ehuri, serii și autori ci și unul care reclamă disfuncționalități la nivelul pedagogiei și didacticii muzicale. Documentele vremii mărturisesc despre dificultățile învățării notației și, implicit, a acestei arte⁷⁰. Lucrul acesta a determinat ca unii compozitori să încerce a soluționa notarea melosului bizantin printr-o altă semiografie. Tradiția manuscrisă a perioadei a III-a indică existența câtorva Anthologii ce notează și chinonice duminicale cu semiografia lui Georgios Lesbios (ex. Dionysiou 739), semiografia alfabetică a lui Agapios Paliermos⁷¹, Paisios Xeropotamianos (Xeropotamou 359), cu semiografia pe portativ a anonimului care a scris codicele sinaitic 1477⁷²,

Hrisaf cel Nou și pe sistima cea noao s-au exighisit de Grigorie Protopsaltul Sfintei lui Dumnezeu Bisericii cei Mari și de Hurmuz Hartofilax, izbăvitorii și aflătorii acestei sistime, iar pe limba românească s-au prefăcut de smeritul Macarie ieromonahul, portarie al Sfintei Mitropolii, dascălul școalelor românești de musichie, la anul 1825, septembrie 1. Din însemnarea de la fila 122v rezultă că documentul a fost copiat din îndemnul lui Macarie: Sfârșit și lui Dumnezeu celui în Troiță proslăvit laudă. Scrisu-s-au acest Stihirar de mine, Ilie cântărețul, ot Sfântul Ierarh Nicolae, mahalaoa Vlădicăi, cu porunca și cheltuiala Sfinției Sale Părintele Macarie Ieromonahul, dascălul școalelor românești de musichie. Vezi și Gheorghită N., Macarie Ieromonahul. Opera inedită. Lucrare de Master aflată în manuscris, Universitatea Națională de Muzică – București, 1997.

Hrisaf cel Nou și pe sistima cea noao s-au exighisit de Grigorie Protopsaltul Sfintei lui Dumnezeu Bisericii cei Mari și de Hurmuz Hartofilax, izbăvitorii și aflătorii acestei sistime, iar pe limba românească s-au prefăcut de smeritul Macarie ieromonahul, portarie al Sfintei Mitropolii, dascălul școalelor românești de musichie, la anul 1825, septembrie 1. Din însemnarea de la fila 122v rezultă că documentul a fost copiat din îndemnul lui Macarie: Sfârșit și lui Dumnezeu celui în Troiță proslăvit laudă. Scrisu-s-au acest Stihirar de mine, Ilie cântărețul, ot Sfântul Ierarh Nicolae, mahalaoa Vlădicăi, cu porunca și cheltuiala Sfinției Sale Părintele Macarie Ieromonahul, dascălul școalelor românești de musichie. Vezi și Gheorghită N., Macarie Ieromonahul. Opera inedită. Lucrare de Master aflată în manuscris, Universitatea Națională de Muzică – București, 1997.

69. Încă o dată, exemplul lui Acachie de la Căldărușani ce activa, deci, într-o mănăstire, pare să funcționeze.

70. Sebastian Barbu – Bucur, *Manuscrise psaltice românești și bilingve în notație cucuzeliană*, în: SM XII, București 1976, p. 142, nota 44.

71. Χρυσάνθου του εκ Μαδύτου, *Θεωρητικόν Μέγα της Μουσικής...*, Τεργέστη 1832, pp. LI – LII.

72. Stathis, Gr. Th., *I manoscritti e la tradizione musicale bizantino – sinaitica (Contributo alla storia di musica bizantina)*, *Θεολογία* MI' (1972), p. 367, nota 2.

sisteme dintre care unele au trecut pragul anului 1814, fiind folosite, paradoxal, și de cel care a soluționat lunga tradiție a copierii manuscriselor: Petros Ephesios⁷³.

O altă clasă de codice în care chinonicul duminical apare este Papadikia. Fiind în practică începând cu finalul secolului al XIII-lea și începutul celui de al XIV-lea⁷⁴, Papadikia este concurată, începând cu a II-a jumătate secolului al XVIII-lea, de *Noua Papadikie*. Denumirea sa indică faptul că scribii timpului au vrut să atragă atenția asupra creațiilor unei generații de compozitori cu o optică diferită de cea a mai vechilor înaintași. Cele mai importante documente de acest tip sunt autografele lui Demetrios Lotos (Xeropotamou 330, 1871 – 1782) și Michael Hierios Chios (Koutloumousiou 446 – 1757 și 447 – mijl. sec. al XVIII-lea).

3.3. Compozitori

Așa cum am menționat la capitolul 2.1. Limite metodologice, analiza chinonicului duminical din perioada post-bizantină a trebuit să ignore limitele strict istorice din motivele expuse în cadrul aceluiași capitol. Investigația teritoriului muzical de după 1453 a dovedit faptul că circulația creațiilor muzicienilor dinaintea acestei date s-a făcut în paralel cu noile cântări și cu noile direcții componistice ale vremii. Lucrul acesta s-a dovedit a fi de bun augur pentru că a scos la iveală un număr impresionant de autori de până la căderea Constantinopolului și m-a determinat ca să inserez o nouă perioadă înaintea celor trei investigate. Au rezultat patru perioade dispuse astfel:

1. Perioada 0: – 1453 cu 27 de compozitori și 55 de creații.
2. Perioada I: 1453 – ~ 1670 cu 36 de compozitori și 98 de creații.
3. Perioada a II-a: ~ 1670 – 1730 cu 41 de compozitori și 161 de creații.
4. Perioada a III-a: 1730 – 1814 cu 11 compozitori și 82 de creații.

În final au rezultat:

1. 105 compozitori și 396 de chinonice duminicale (toate cele 4 perioade) și
2. 88 compozitori și 341 de chinonice duminicale pentru perioada 1453 – 1814.

După cum se observă, perioada a II-a domină atât ca număr de compozitori cât și ca număr de creații. Încadrată în „veacul de aur” al muzicii post – bizantine, această epocă datorează cel mai mult tetradei formată din Chrysaphes cel Nou, Germanos Neon Patron, Balasios Iereos și Petros Bereketes. De-a lungul întregii tradiții muzicale bizantine și post – bizantine, cei patru vor constitui un moment decisiv, moment ce încheie o epocă a repertoriilor *arga* și a Vechiului Stihirar kalofonic și, în același timp, vor face loc direcției estetice și componistice noi din

73. Petros Ephesios este cel care tipărește la București primele cărți de muzică bizantină din lume, atât în noua grafie (1820, 1830), cât și cu semiografia alfabetică a lui Agapios Paliermul (1832). Un alt codex tipărit în notație alfabetică ce cuprind și chinonice este ms. gr. 722 de la BAR Buc.

74. Στάθη, Γρ. Θ., *Τα Χειρόγραφα Βυζαντινής Μουσικής - Άγιον Ορος. Κατάλογος περιγραφικός των χειρογράφων κωδίκων βυζαντινής μουσικής των αποκειμένων εν ταίς βιβλιοθήκαις των ιερών μονών και σκητών του Αγίου Ορους*, τόμος Α', Αθήναι 1975, p. 35.

veacul al XVIII-lea cunoscut sub denumirea de το νέον ύφος της του Χριστού Μεγάλης Εκκλησιας (*noul stil al Marii Biserici a lui Hristos*). Ei vor reprezenta „centru de atracție” pentru întreaga epocă post-bizantină.

Pentru perioada I Manuel Chrysaphes rămâne compozitorul cel mai important și cel care v-a impune definitiv seria completă de chinonice (κατ'ήχον). Numărul lor este impresionant (24) și poate fi comparat cu acela al lui Petros Lampadarios Peloponnesios pentru perioada a III-a (26). Nici un alt compozitor, din toate cele patru perioade, nu a lăsat un volum atât de ridicat de pricesne. Singurul maestru care, diacronic, precede pe Manuel Chrysaphes și deschide epoca Paleologilor în relație cu muzica studiată, este Ioannes Lampadarios Kladas (a II-a jum. a sec. al XIV-lea – prima parte a sec. al XV-lea) și care, înainte de 1453, consacră această dispunere printr-un număr ridicat de creații duminicale pentru epoca respectivă (13).

A doua mare personalitate a perioadei I după Manuel Chrysaphes este Evstatie Protopsaltul Putnei cu 9 chinonice duminicale. Muzica sa, în principal, ca și activitatea intensă a *scriptorium*-ului marelui centru din Moldova medievală, impune o artă prin care, pe de o parte, se continuă marea tradiție bizantină, iar pe de altă parte, se reflectă o practică unitară cu anumite amprente regionale. În tot acest context Putna rămâne, probabil, nu numai cel mai original fenomen muzical situat la granița dintre două veacuri, al XV-lea și al XVI-lea, dar și unul dintre cele mai importante centre de învățare a cântului răsăritean din zonele periferice Constantinopolului.

Perioada a III-a, deși restrânsă cronologic, este extrem de bine articulată la nivelul chinonicului duminical. Cu mult mai puțini compozitori față de perioada secundă (11) și cu un număr de creații duminicale la jumătatea aceleiași epoci (82), momentul de dinaintea reformei constantinopolitane este marcat de personalitățile de primă mărime: Ioannes Trapezountios, Daniel Protopsaltes, Kyrillos Marmarinos, Petros Lampadarios Peloponnesios, Petros Byzantios, Dionysios Photeinos, Nikephoros Kantouniaries etc. Ultimii trei compozitori au activat și în spațiul românesc influențând masiv cunoașterea acestei arte la cumpăna dintre cele două veacuri. Toți autorii de mai sus sunt semnatarii a cel puțin o serie completă de opt pricesne duminicale dispuse în binecunoscuta tehnică a veacurilor trecute (κατ'ήχον).

Începută prin inițiative individuale odată cu Ioannes Lampadarios Kladas, continuată mai apoi de Manuel Chrysaphes și Evstatie Protopsaltul, tendința de completarea a ciclului octoehal se realizează – de data aceasta la nivel de generație – odată cu tetrada „veacului de aur” a perioadei post-bizantine și compozitorii amintiți la perioada a III-a. Atitudinea aceasta pare a fi argumentată nu numai de cerințe liturgice ori de aspecte ce țin de exersarea dexterității componistice și a ludus-ului combinatoriu. Dintr-o anumită perspectivă, exemplul acestei creații și, în special, a chinonicului *oktaihon*, seamănă destul de mult cu cele „24 de preludii și fugi” din *Clavecinul bine temperat* al lui Bach sau mai degrabă cu

canonul 5 din *Musikalisches Opfer*: „Canon circularis per tonos” (κατ’ήχον)⁷⁵. Așa cum marele muzician încerca să demonstreze că în fiecare tonalitate în parte este posibil a se compune și interpreta, în aceeași măsură maistorii bizantini și post-bizantini au dovedit că același text poate fi tratat cu succes în fiecare dintre cele opt glasuri, conferind individualitate, personalitate și egalitate semantică tuturor structurilor modale bizantine. Într-o epocă în care vehiculul fundamental de colportare a ideilor era codexul, tradiția muzicală a chinonicului duminical post-bizantin se manifestă ca o entitate destul de compactă și unitară, dincolo de anumite flexibilități constatate la nivelul secțiunilor. După cum s-a observat mai sus, în toată epoca de după Cădere, apogeul chinonicului duminical este atins în perioada a II-a (~1670 – ~ 1730). În acest “veac de aur” al epocii post-bizantine, arta kalofonică – prin măiestria muzicienilor răsăritului creștin – situează tehnica componistică a acestei creații pe culmi ce ne amintesc de barocul muzical din apusul european. Ceea ce este fundamental de reținut este faptul că ideea ce a caracterizat această creație mai bine de patru veacuri – aceea de desăvârșire melismatică într-un cadru de simetrie și geometrizare a secțiunilor – a fost criteriul fundamental asumat și transmis în baza unei tradiții și a unor coordonate spirituale bine statornicite ce s-au pliat pe necesitățile liturgice specifice fiecărei perioade în parte.

Prof. GHEORGHITĂ NICOLAE

75. Mulțumesc pentru această sugestie muzicologului Daniel Suceavă.

ABREVIERI

AMB	Acta Musicae Byzantinae (Iași)
BAR	Biblioteca Academiei Române
BCU	Biblioteca Central-Universitară „M. Eminescu” Iași
BKΨ	Βιβλιοθήκης Κωνσταντίνου Ψάχου (Atena)
BOR	Biserica Ortodoxă Română
BPR	Biblioteca publica Rossica, Petropolis
BR	Byzantion Romanicon, Revista de Arte Bizantine – Iași
CIMAGL	Cahiers de l' Institut du Moyen-Age grec et latin (Copenhague, 1969)
DACL	F. Cabrol and H. Leclercq, <i>Dictionnaire d' Archéologie Chrétienne et de Liturgie</i>
DOP	Dumbarton Oaks Papers (Washington, 1941)
EBE	Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος
EEBS	Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών (Αθήναι)
GB	Glasul Bisericii
IBM	Ιδρυμα Βυζαντινής Μουσικολογίας (Atena)
JAMS	Journal of the American Musicological Society
JÖB	Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik (Vienna, 1969 –)
ΜΠΤ	Συλλογή Μετοχίου Παναγίου Τάφου (Κωνσταντινουπόλεως)
MO	Mitropolia Olteniei – Craiova
MMB	Monumenta musicae byzantinae (Copenhagen)
OCA	Orientalia Christiana Analecta
OCP	Orientalia Christiana Periodica
SEC	Studies in Eastern Chant, I – IV, E. Wellesz and M. Velimirovic eds. (Oxford, 1966, 1971, 1973; New York, 1979), V, D. E. Conomos, ed. (New York, 1985)
SM	Studii de Muzicologie
SCIA – TMC	Studii și Cercetări de Istoria Artei, seria Teatru, Muzică, Cinematografie

• ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI •

OMAGIU PREOTULUI PROFESOR UNIV. DR. NICOLAE V. DURĂ LA 60 DE ANI

Universitatea „Ovidius” din Constanța, a editat în colaborare cu Arhiepiscopia Tomisului o lucrare monumentală, 1532 p. cum puține de acest gen se mai pot întâlni în ultimele decenii în cultura română. Lucrarea este dedicată Părintelui Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae V. Dură, decanul Facultății de Drept a Universității „Ovidius”, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Volumul a fost lansat la Academia Română din București într-un cadru festiv, cu prezențe notabile din țară și străinătate. Anul 2006 a fost fast pentru părintele Nicolae Dură, mai ales că Uniunea Juriștilor din România i-a decernat titlul său cel mai înalt de laureat.

Cu siguranță că cei mai mulți dintre cititorii acestor rânduri îl cunosc pe părintele profesor fie direct, fie din numeroasele sale studii răspândite într-o mulțime de publicații din țară și din străinătate. Putem afirma, fără teama de a greși, că nu se poate scrie azi un studiu pe orice fel de temă de *Drept canonic*, fără a cita articole, studii, cărți sau, pur și simplu, afirmații și ipoteze ale Profesorului Nicolae Dură. Este o personalitate cunoscută atât în țară, cât și în străinătate și, fără îndoială, cultura teologică în special și cea națională în general vor mai avea mult de profitat de pe urma strădaniilor sale. Părintele Nicolae V. Dură este un oltean de viță veche, născut în inima Vâlciei, într-o familie de cântăreț bisericesc, care a dat Bisericii și culturii românești alte două nume ilustre de cărturari: Prot. Prof. Dr. Ioan Dură (Bruxelles) și Pr. Prof. Dr. Leon Dură. și-a început studiile în școlile vâlcene, le-a continuat, împreună cu fratele său geamăn, Părintele Ioan Dură la Seminarul Teologic din Craiova, apoi la Facultatea de Teologie din București, la Facultatea de Drept de la Addis Abeba (Etiopia). A luat primul doctorat în Teologie la Facultatea de Teologie din București în specialitatea *Drept canonic* sub îndrumarea marelui canonist, Pr. Prof. Dr. Liviu Stan (1981), iar al doilea la Universitatea Pontificală din Toulouse (Franța, 1998). A funcționat ca profesor de drept canonic la Facultatea de Teologie din București în perioada 1986-2002. În 2002 obține, prin concurs, titlul de profesor titular la Facultatea de Drept a Universității „Ovidius” din Constanța, funcționând, în același timp, și ca profesor asociat la Facultatea de Teologie a aceleiași universități. A publicat numeroase studii de Drept canonic și nu numai în reviste de prestigiu din România, Etiopia, Egipt, Grecia, Franța, Spania, Germania, Italia, Belgia, Olanda, Bulgaria ș. a., în

mai multe limbi, dânsul fiind un poliglot desăvârșit. Strădaniile părintelui Profesor au fost încununuate de succese recunoscute de către înalte foruri științifice ale țării și ale lumii. În afară de titlurile doctorale menționate mai sus, a primit pe cel de Doctor Honoris Causa al Universității din Ostrog (Ucraina), un doctorat în Drept în Republica Moldova, a fost ales membru al unor asociații de juriști de prestigiu din România, Austria, S.U.A. Însuși președintele Franței, Domnul Jacques Chirac i-a decernat titlul de Cavaler al Ordinului național al Meritului francez (2001), iar Academia Română i-a acordat, în același an, Premiul „A.D. Xenopol”. A mai primit înalte distincții de la Patriarhia Bulgară, Patriarhia Moscovei, Institutul Internațional de Biografii (S.U.A.) și multe altele. Din 2004 a devenit prodecan al Facultății de Drept a Universității „Ovidius” din Constanța. Studiile sale se concentrează în special pe istoria Dreptului și statului românesc, Drept canonic și instituții europene, Dreptul internațional și protecția juridică a drepturilor omului, Drept social european, dar și pe variate alte domenii de teologie, ecumenism, filozofie etc.

Contestat uneori de către detractori de ocazie, Profesorul Nicolae V. Dură se impune, prin personalitatea, opera și gândirea robustă ce-l caracterizează, drept o personalitate de referință a Bisericii Ortodoxe Române, în special, și a culturii românești contemporane, în general.

Impunătorul volum ce i-a fost dedicat, ca o recunoaștere a meritelor sale incontestabile este mai mult decât un simplu buchet de aprecieri și laude pe măsură, ci este un veritabil monument de cultură. Simpla enunțare a numelui câtorva personalități, care semnează în această lucrare și domeniile pe care le abordează articolele și studiile lor întăresc afirmația noastră.

Prima parte cuprinde articole dedicate în exclusivitate Părintelui Nicolae Dură, omagii, amintiri, mărturii și aprecieri de suflet, semnate de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie, Acad. Mircea Petrescu-Dâmbovița, alți ierarhi (P.S. Calinic al Argeșului și Muscelului, P.S. Ambrozie Sinaitul, P.S. Dorimedont, P.S. Philarète) și cadre didactice universitare din țară și străinătate, care l-au cunoscut pe Părintele Profesor Nicolae Dură (Victor Ciupină, Florea Voinea, Niculae Peride, Ana Rodica Stăiculescu, Mircea Mureșan, John H. Erickson, Olivier Echappe, Nicolae Barbu, Dumitru Mazilu, Laurent Villemain, Ioan Floca, Lewis J. Patsavos, Philippe Nélidoff, Gheorghe Drăgulin, Eleni Regli, Constantin Drăgușin, Dumitru Radu, Emilian Cornițescu, Constantin Cornițescu, Mihail Diaconescu, Marin Velea, Murat Iusuf, Zareh Baronian, Alper Ramazan, Dan Ciachir, semnatarul acestor rânduri), mulți doctoranzi, prieteni și admiratori ai părintelui.

Partea a doua este dedicată unor studii și articole de **Teologie** (I.P.S. Arhiep. Teodosie, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Dumitru Popescu, P.S. Irineu Slătineanu, P.S. Ioachim Băcăuanul, profesorii universitari Gheorghe Metallinos, Vladimir Petercă, Nicolae Talpoș, Heinrich Pompey, Panaiotis Bumis, Vasile Thermos, Theodor Damian, Thaddée Barnas, Jüngen Henkel, Nicolae Achimescu, Albert Rauch, Dumitru Radu, Petre Semen, Eleni Regli, Lucian Turcescu, Cezar Vasiliu, Paul Philippi, Constantin Cornițescu, Emilian Cornițescu, Sorin Cosma,

Samuele Bacchiocchi, Ilie Moldovan, Gheorghe F. Angheliescu, Nicolae Belean, Petru Buburuz, Ioan Stancu, Teofil Moldovan, Andreas Oelze, Daniel Munteanu, Ștefan Buchiu, Ioan Caraza, Stere Tache, Ștefan Pomian, Gheorghe Petraru, Vasile Citirigă, Vasile Nechita, Zareh Baronian, Doru Costache, Nicolae Crân-gașu, Vasile Borca, Vasile Miron ș.a.) , **Filozofie** (Acad. Gheorghe Vlăduțescu, Acad. Vasile Tonoiu, Andrzej Zawadzki, Cornel Trandafir, Eyüp Şahin, Nicolae Iuga, Dumitru-Viorel Piuitu), **Istorie** (Acad. Mircea Petrescu-Dâmbovița, Acad. Gabriel Ștrempel, Acad. Dan Berindei, Acad. Ștefan Ștefănescu, Acad. Paul Cernovodeanu, Nicolae Edroiu, Gheorghe Nedugath, Dimitrie V. Gonis, Ernst Christoph Suttner, Radu Ciuceanu, Ion Ionescu, Nicolae Angheliescu, Alexie Buzera, Eugen Denize, Ioan V. Dură, Ioan-Vasile Leb, Alexandru Moraru, Constantin Voicu, Gheorghe Vasilescu, Dumitru Găină, Panait I. Panait, Florin Șerbănescu, Alexandru M. Ioniță ș.a.) **și Filologie** (Acad. Dan Horia Mazilu, Bistra Gantcheva, Zamfira Mihail, Ion Toma, Gheorghe I. Drăgulin Ioan Rebușapcă, Artur Silvestri, Constantin Geambașu ș.a.).

Partea a treia este dedicată **Științelor juridice și administrative** (Ana Rodica Stăiculescu, Acad. Mircea Cosmovici, Acad. Francis Dessart, Olivier Echappé, Genoveva Vrabie, Emilian M. Dobrescu, Philippe Nélidoff, Dan Lu-pașcu, Valeriu Stoica, Ioan Mărginean, Dumitru Mazilu, Augustin Fuerea, Nicolae Volonciu, Mircea Mureșan, Emilian Stancu, Ovidiu Ungureanu, Ioan Chiș, Mihai Eremia, Ioan Craiovean, Ovidiu Predescu, Ioan Bitoleanu, Tudorel Butoi, Otilia Calmuschi, Valentin Ciorbea, Mihai Constantinescu, Lucian Ionescu, Maria Voinea, Gheorghe Marin , Sebastian Nicolau și mulți, mulți alții), **Dreptului canonic** (P. S. Episc. Philarète, Patrick Valdrini, Gavril Iosif Chiuzbaian, Laurent Villemin, Bernard Callebat, Eva M. Synek, Ioan Floca, Carlo Savini, Moacyr Malaquias, Isidor Martincă, Priamo Etzi, Ladislav Orsy, Jean - Claude Larchet, Ivan Jelev Dimitrov, Constantin Skuteris, Lewis J. Patsavros, Michela Galati, Ibram Nuredin, Grigorios Papatomas, Constantin Rus, Alessandro Bucci, Alberto Fabri, Maximilian Pal, Corneliu-Liviu Popescu, Murat Iusuf, Ioan Cozma, Adrian Dinu, Constantin Pârvu, Alexandru Stănciulescu-Bârda, Klara Stamatova, Nicolae Moțoc, Nedelea Cărămizaru, Dan Miron , Veaceslav Goreanu, Cătălina Mititelu etc.) și **Sociologiei** (Virginia Vedinaș, Mircea Basarab, Radu Ștefan Vergatti, Adrian Niculcea, Ion Năstase, Ciprian Napradean).

După cum se poate observa, aria tematică este foarte vastă, iar numele personalităților care abordează diverse teme din domeniile respective sunt suficient de sonore, ca să ne convingă de greutatea științifică și valoarea culturală a acestui volum-monument. Semnează români din cadrul Bisericii Ortodoxe, din cadrul altor culte și dintre laici; semnează străini , atât laici, cât și clerici și ierarhi, fie că sunt ortodocși, fie catolici sau de la alte culte. Nu trebuie pierdută din vedere nici prezența unor oameni de cultură turci sau aparținând altor religii. Volumul în discuție este un adevărat amfiteatru, în care intră în dialog culturile, religiile, confesiunile, disciplinele de studiu și oamenii. Nu putem intra aici în detalii privind temele abordate în cadrul fiecărei secțiuni, dar suntem îndreptățiți să considerăm

volumul ca o adevărată bibliotecă. Cele aproape 400 de articole și studii cât cuprinde volumul constituie o sursă extraordinară de documentație în domniile menționate pentru orice om de cultură și cercetător, cât și pentru doctoranzi, masteranzi și studenți. Sunt puse în discuție cele mai noi teze și opinii ale teologilor, juriștilor, istoricilor, filologilor, canoniștilor și oamenilor de cultură, cele mai recente descoperiri documentare. Ca un fir roșu străbate întregul volum dorința tuturor de a forma o mare familie, indiferent de deosebiri etnice și confesionale, de domeniile de activitate pe care le abordează.

Volumul dedicat Părintelui Profesor Nicolae Dură ne redescoperă un mare om de cultură al Bisericii noastre Ortodoxe și al culturii românești. Nu cunoaștem până în prezent un alt teolog român, care să se fi bucurat, încă din timpul vieții, nu numai de un volum omagial de dimensiunile și importanța celui în discuție, ci și de semnăturile unui număr atât de mare de personalități din țară și de peste hotare. Prin prestigiul său, prin robustețea sa spirituală, prin seriozitatea studiilor sale, Părintele Nicolae Dură intră în rândul oamenilor de cultură de pe cea mai înaltă treaptă a spiritualității românești, iar Dreptul canonic este recunoscut de către juriști ca ramură a Dreptului general. Aceasta tocmai fiindcă Părintele Nicolae Dură le dovedește tuturor că teologia românească deține valori incontestabile, care trebuie să intre în circuitul valorilor naționale și internaționale.

Ne alăturăm și noi tuturor ce i-au dorit de bine Părintelui Pr. Prof. univ. Dr. Nicolae Dură la ceasul său aniversar și-L rugăm pe Dumnezeu să-i dăruiască ani mulți și fericiți, putere de muncă și minte deșteaptă, ca să poată să-și ducă până la capăt numeroasele proiecte grandioase, pe care le nutrește, ca să dăruiască Bisericii și culturii noi valori. La mulți ani, Părinte Profesor!

Pr. Lect. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

IN MEMORIAM

TRECEREA LA CELE VEȘNICE A PR. PROF. DUMITRU DIMA († 1 aprilie 2006)

Marile adevăruri adunate de înțelepciunea generațiilor se confirmă în timp, fără putere de tăgadă. Veștile dureroase, imposibil de realizat la cel dintâi zvon al lor, sunt cele ce se răspândesc cu iuțeala fulgerului. Veștile bune pregetă.

Pe calea respectării acestui adevăr, sâmbătă, 1 aprilie!, când abia ajuns acasă, de la slujba Sfintei Liturghii și de pomenire generală a morților, am primit, împietrit și neputincios, vestea de departe că bunul nostru coleg și prieten, **Pr. Dumitru Dima**, a trecut la cele veșnice, sufletul său fiind înălțat la cer, tocmai acum, la început de primăvară, când natura abia trezită la viață e numai frumusețe, cânt și visare, când florile își deschid cu dărnicie petalele lor multicolore, iar păsările își cântă, ca și omul, dorurile și nădejtile lor, nemaiputând să guste și-n acest an, împreună cu noi, din lumina cea neînserată a Învierii. Dar, credincios și conștiincios, cum îl știam noi, aplecat mereu cu privirea și cu sufletul spre litera Cărții Sfinte și a Liturghierului, credem că Pr. Dumitru Dima s-a pregătit din vreme ca sufletul lui să fie întâmpinat de marele Ierarh Elefterie – căruia i-a slujit cu credință – spre a fi condus cu cinstul său omofor la Tronul Dumnezeirii, pentru a se împărtăși, de această dată, nu cu noi, oamenii, ci cu îngerii și sfinții din cer, din Potirul nemuririi.

Clopotele de la Elefterie cântă cernit într-una, dangătul lor prelung semănând regret și durere în sufletul tuturor celor ce l-au cunoscut și l-au prețuit. Iar florile strânse în mii de buchete acoperă trupul său neînsuflețit și parcă plâng și ele, împreună cu noi, nu numai moartea sa timpurie, ci și însăși moartea lor, tot așa de grabnică.

Promoțiile de studenți teologi din anul 1963 și de magistranzi (doctoranzi) din 1966 și-au pierdut, prin trecerea la cele veșnice a colegului nostru, vârful piramidei lor, familia a pierdut reazemul ei, iar Biserica pe un vrednic slujitor al lui Hristos.

Ne părăsesc colegii, de aproape și de departe, ni se duc martorii atâtor amintiri frumoase și momente fericite din viața noastră de studenți, și parcă sentimentul acesta devine copleșitor pentru noi. Căci, odată cu fiecare plecare a unuia dintre noi, ne este cernită cea mai frumoasă parte din propria existență – tinerețea încrezătoare și ocolită de griji majore – pe care am împărțit-o împreună.

Iată, s-a mai rupt o rămurea din codrul cel mare de colegi, rude și prieteni – și câte nu se vor mai rupe, poate în anii ce vin?! – iar ramura ruptă deschide în noi, în mod firesc, porțița prin care lacrima curată care se strecoară este mereu o lacrimă legitimă.

Întristată asistență,

Ajunsă la începutul mileniului al III-lea, la adăpostul unor cuceriri și descoperiri de-a dreptul uluitoare, omenirea continuă să rămână neputincioasă în

fața unor maladii și izbânzi ale minții omenești, care seceră nemilos: cancerul ucide fără încetare, leucemia aruncă în groapă, deopotrivă, tineri și bătrâni, atacul de cord retează zilnic mii de vieți omenești, mașina – cu caii săi putere, îndărătnici și nărăvași – se răzbună într-o clipă, nepraznic. Și-atunci, lângă acești monștri de tot felul, ori de câte ori ne confruntăm cu durerea și suferința, trebuie să recunoaștem propria noastră neputință în fața Atotputernicului Dumnezeu și să constatăm că legile vieții sunt de neclintit și că moartea face parte din existența noastră și trebuie acceptată cu curaj și înțelepciune; că această ”fată de crai” – cum o numeau strămoșii noștri – ne conduce spre ”masa bătrânilor”, când ne sosește fiecăruia timpul; că cel ce a cunoscut viața, trebuie să cunoască și moartea, după cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *”Rânduiește omului odată să moară, iar după moarte judecata”* (Evrei 9, 27); că suntem logodiți cu moartea încă de la naștere și că venim pe lume cu un certificat îndoliat, alături.

Dar, să nu uităm că moartea este o ”trecere”, marea trecere spre o altă lume, spre lumea strămoșilor noștri de același neam și credință cu noi, întocmai cum nașterea a fost trecerea spre lumea cea pământească. Și-n această trecere de la viață, prin moarte, la o altă viață, ne mângâiem cu cuvintele psalmistului: *”Călător sunt, Doamne, pe acest pământ și oaspete vremelnic, ca toți strămoșii mei”*, ne îmbărbătăm cu făgăduința Blândului Iisus: *”Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar de va muri, viu va fi”* (Ioan 11, 25), căci credința puternică este însăși arvuna nemuririi. Spre aceste adevăruri de credință, de bună seamă, și-a îndreptat și părintele Dumitru gândurile sale în clipe de răgaz și reculegere și cu ele în gând se cuvine să încheiem fiecare zi din viața noastră, nu numai acum când ne aflăm în fața unui sicriu ce închide în el rămășițele pământești ale celui dispărut. Ce se poate spune, acum, la despărțirea de un coleg atât de îndrăgit?

Că a fost bun și drept; că și-a împărțit cu generozitate darurile cu care a fost înzestrat din belșug de Dumnezeu, înfrumusețând prin aceasta existența celor ce-au avut șansa de a-i fi aproape; că dorul de viață i-a hrănit sufletul, dăruindu-i un optimism robust, pe care-l oferea în dar oricui și oricând; că și-a iubit profesia sfântă cu aceeași credință și dăruire cu care și-a venerat părinții și familia și și-a prețuit colegii și prietenii.

Iar din mulțimea darurilor ce-au împodobit sufletul său, se strecoară din înșiruire și pregnant răsare harul prieteniei, har în numele căruia mi-am luat voia și am primit îndemnul să rostesc un cuvânt, un ultim cuvânt pentru cel ce pleacă acum în Țara veșniciei, din care ne tragem cu toții ființa cea de duh.

La ceas de despărțire, gândul ia forma amintirilor care-mi sfredelesc sufletul și care mă poartă pe distanța a cinci decenii, aproape.

Era în toamna anului 1959 când, tineri absolvenți ai Seminarilor din țară, aspiranți la gloria ce-o reprezintă numele de student teolog, pășeam sfioși pentru prima dată treptele Institutului Teologic din București, dornici să împlinim ceea ce bunii noștri dascăli din Seminar ne-au sădit în minte și-n suflet, în anii de studiu. În scurt timp, între noi s-au statornicit relații colegiale care ne-au înfrățit și ne-au unit sufletește, studentul Dima fiind el însuși un grăitor exemplu în acest sens.

A venit apoi timpul împlinirilor profesionale, fiecare cu rostul și locul său în viață, dar cu toții simțindu-ne frați în trăire și cugetare, fiind crescuți și instruiți în marea familie a învățământului teologic românesc.

De-aș putea să depăn firul de borangic și toată încrengătura amintirilor mele cu Micică – cum îi spuneam noi în alint – ființa de adevăr și fără revărsări de superlative, oricine ar putea să aibă în față portretul fidel, zugrăvit din realități trăite ale unui coleg de excepție, al unui preot de elită, al unui vrednic director de Seminar și distins profesor în același timp, al unui neobosit și meticulos redactor de reviste teologice, al unei minți scânteietoare, cu care se situa deasupra tuturor. Iar dacă la toate acestea adăugăm sensibilitatea și căldura cu care interpreta orice cântare bisericească, reușind de fiecare dată să provoace stări de bucurii duhovnicești în sufletele credincioșilor, viața sa exemplară în familie și în societate, dragostea și zelul cu care propovăduia pe Hristos și ajuta prin cuvânt și faptă pe cei lipsiți, convingerea de care era pătruns de măreția actului liturgic, avem profilul complet al unui vrednic slujitor al lui Hristos, care și-a iubit preoția ca pe propria viață și pe care a slujit-o până în clipa când puterile fizice începeau să-i scadă.

Împodobit cu astfel de daruri, pe care, dacă și le-ar fi dezvoltat la maximum – posibilități având din destul – colegul nostru ar fi putut atinge culmi din cele mai înalte în viața socială, dar el, evlavios și modest fiind, a urmărit un urcuș pe o altă scară a vieții, mult mai greu și mai anevoios de ajuns, pe scara vieții duhovnicești, de care ne-a amintit Sfântul Ioan Scărarul, la slujba de ieri, din Sfintele noastre Biserici și Mănăstiri; el s-a mulțumit cu ceea ce și-a dorit din copilărie: **preoția sfântă**, deși preoția adevărată poate fi socotită culmea cea mai înaltă a slujirii semenilor, care are nevoie de *"lumina lumii"* și *"sarea pământului"* (Matei 5, 13-14). Așa a înțeles colegul nostru Taina preoției și a slujirii preoțești: ca pe cea mai sfântă îndatorire, ca pe cea mai înfricoșătoare răspundere.

Crescut și format pentru aceasta, mai întâi la înalta școală a "celor șapte ani de acasă", ca mai toți copiii de la țară, de atunci, la care cuminența se îngemăna cu dragostea de carte, bunacuviință cu iubirea de părinți, iar morala cu frica de Dumnezeu și rușinea de oameni, copilul și apoi tânărul student și magistrand Dumitru Dima, pregătit pentru viață de către generația de aur a teologiei românești, creatoare de elite intelectuale, ajuns la vremea împlinirilor, avea să-și dedice rostul său în ogorul Domnului, de neobosit semănător care a știut să arunce cu dărnicie și încredere sămânța cea bună, pe pământul cel bun, pentru a aduce rod însutit (Matei 13, 8), iar ca răsplată a ostanelilor sale s-a situat în familie și în societate asemenea pomului celui bun din Evanghelie – care a făcut roade bogate, după cuvântul Mântuitorului: *"...după roadele lor îi veți cunoaște"* (Matei 7, 20).

Și suntem convinși că mulți, foarte mulți, s-au înfruptat din acest pom cu roade așa de bogate: și noi, colegii lui de atunci, și generațiile de seminariști care i-au fost nu numai ucenici pe drumul spinos al învățăturii, ci și fiii săi îndrăgiți, și credincioșii pe care i-a păstorit, picurând în sufletele tuturor lumină din prea plinul propriei lumini, împlinind astfel porunca Mântuitorului, că *"...lumina nu trebuie pusă sub obroc, ci în sfeșnic, ca să lumineze celor din casă"* (Matei 4, 21).

Zestrea bogată a sufletului său, calitățile cu care Dumnezeu i-a împodobit ființa, s-au constituit ca o inestimabilă comoară transmisă în dar celor doi fii: Adrian și Luminița, care astăzi, cu lacrimile durerii, străjuiesc sicriul tatălui lor.

Îndurerată familie,

Vă cunosc durerea și vă împărtășesc amărăciunea din suflet. Ați pierdut cea mai frumoasă floare a vieții, iar noi pe unul dintre cei mai îndrăgiți colegi. De aceea, nu pot găsi acum cuvintele cele mai potrivite de mângâiere și încerc doar să vă îndemn la creștineasca încredere în mila Domnului, de a-I aduce laudă chiar și în momentul când totul pare prăbușit, spunând ca odinioară dreptul Iov: *"Așa a fost voia lui Dumnezeu"*.

Sunt încredințat că lacrimile care vă scaldă chipurile nu sunt numai însemne ale durerii, ci promisiuni făcute la căpătâiul celui drag, că dorințele din urmă lăsate ca testament, vor căpăta contur, că în orice clipă vă va însoți apelul lăuntric: *"așa a dorit soțul meu", "așa a vrut tata", "așa ar fi fost dacă..."*. Și, poate peste ani și ani, nepoții ce-și vor cunoaște bunicul cu chip veșnic tânăr și frumos numai din fotografii, îi vor urma vreunul din ei drumul anevoios și plin de răspundere al preoției, spre a continua o operă rămasă neîndeajuns împlinită.

Dragi colegi,

Am pierdut cel mai bun coleg și prieten, care ne bucura mereu cu zâmbetul său tonic și cu mintea sa sclipitoare. Cine nu-și aduce aminte că la orice întâlnire și discuție cu Micică, pe chipul său apărea întâi zâmbetul și după aceea vorba, un zâmbet cald și o vorbă cumpănită, izvorâtă din înțelepciunea neamului nostru credincios.

Peste doi ani ne vom vedea iarăși, așa cum am stabilit cu Micică, și nu știm dacă bucuria reîntâlnirii colegiale și fiorul dulce al revederii vor avea același plus de strălucire fără de el. Va fi singura lui mare absență ce și-o va îngădui, după o prezență permanentă, strălucitoare și tenace, în mijlocul nostru.

La viitoarea noastră agapă, adunați în jurul catalogului, atunci când ne vom reîntâlni cu amintirile lăsate de cel ce ne înveselea cu vorbele sale de duh și cu spiritul său senin, să-i punem – cei ce vor mai fi – o crizantemă, în locul rămas liber, simbol al prieteniei noastre sincere, care este cea mai parfumată floare a trăirii pe pământ. În momente de reculegere vom constata că la fiecare pierdere a unui coleg parcă murim și noi câte puțin, că un capitol bogat al tinereții noastre se închide odată cu existența frântă, că din tot ce a fost mai frumos în anii studenției rămân doar amintirile, ca o frunză ofilită pusă cândva spre păstrare între filele unei cărți scumpe, și după ani și ani, răsfoind cartea, dai de trecutele semne din care s-au scurs viața și parfumul de odinioară.

Întristați credincioși,

Acoperiți cu brațe de flori și din sânul firii, și din adâncul inimii pe părintele nostru Dumitru, care prin cântările sale liturgice, prin evlavia și ținuta sa, vă ridică pe toți în raiul cel duhovnicesc de care vorbește Sfântul Apostol Pavel creștinilor din Corint (II Corinteni 12). Aruncați flori pe fruntea lui și voi, foști elevi și semi-

nariști ai părintelui vostru preot profesor director Dumitru Dima, pentru lumina și căldura cu care v-a educat. El pleacă acum dintre noi, dar lasă în urma sa, pentru fiecare, un puternic fascicol de lumină: a vrednicului slujitor la Altar; a distinsului profesor la catedră; a colegului și preotului care înfrumuseța și îmbălsăma inima celor din jur; a soțului și părintelui bun; a omului de mare omenie, care nu poate fi uitat.

Și acum, o, bunul nostru coleg și prieten! Tu ai plecat, și tot ceea ce ai fost: bucurie sau întristare, speranțe sau desnădejdi, emoții sau idealuri mărețe, pe toate le ieși cu tine în lumea celor dreți. Acolo te întâmpină în toga albă a nemuririi bunii tăi părinți și colegii noștri chemați spre înalturi în anii din urmă. Te-am iubit și am crescut cu toții, umăr lângă umăr. Acum rândurile încep să se rărească în generația noastră, cu fiecare plecare parcă, simțim că rămânem mai stingheri și mai săraci, dar prietenia care ne leagă de aproape jumătate de secol, va supraviețui despărțirii noastre temporare. Suntem cu tine și ești cu noi printr-o continuă comuniune de dragoste Hristică și rugăciune, singura forță spirituală care poate pătrunde în lumea de dincolo, ca să spună celor dragi că nu-i vom uita, atâta timp cât ne este îngăduit și nouă să mai zăbovim pe acest tărâm.

La ceas de cumpănă și durere să ne luăm rămas bun de la preotul Dumitru Dima și să ne rugăm așa: *"Doamne Iisuse Hristoase, Păstorul și Judecătorul nostru, primește-l pe părintele Dumitru în ceata întâistătorilor Tăi preoți și slujitori care din veac Îți cântă Ție: Acum m-am odihnit și am aflat ușurare multă, căci m-am mutat din stricăciune și m-am dus la viață, Doamne, mărire Ție"* (Luminânda de la înmormântarea preoților și diaconilor).

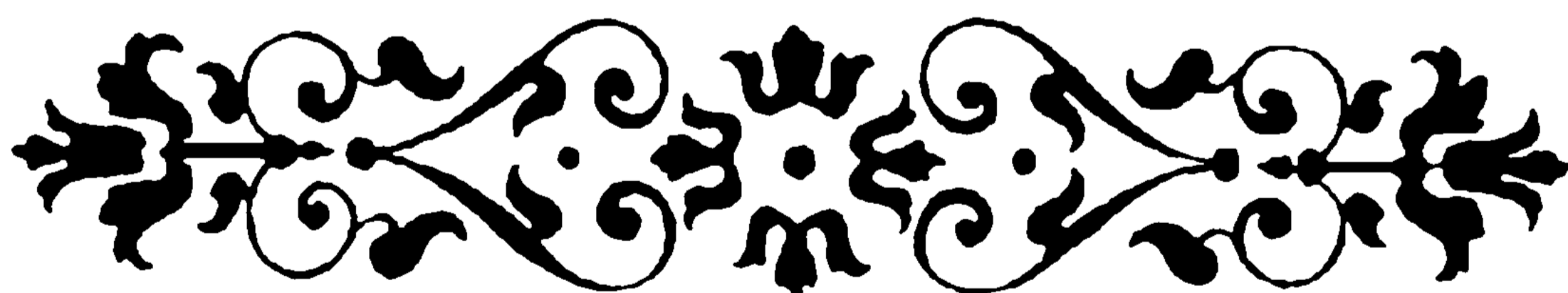
Fie ca gingașii ghiocei ai primăverii să-i străjuie mereu mormântul proaspăt deschis!

Fie ca pământul pe care l-a iubit ca orice bun român, pățimaș de frumos, să-l acopere ușor, iar adierea teilor din cimitirul Belu-Militar să-i cânte melodii duioase, în semn de suprem omagiu și veșnică aducere aminte!

Mergi în pace, colegul și prietenul nostru drag!

Al tău coleg,
Pr. MIHAI COLIBĂ

Biserica Sfinții Constantin și Elena-Cișmigiu

ACADEMICIAN PROFESOR ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA
A TRECUT LA DOMNUL – † 5 mai 2006 –

Vineri, 5 mai 2006, academician profesor **Zoe Dumitrescu-Bușulenga**, personalitate marcantă a culturii și spiritualității românești, a trecut la cele veșnice, în vârstă de aproape 86 de ani.

Născută la 20 august 1920, Zoe Dumitrescu-Bușulenga a urmat studii muzicale la Conservatorul „Pro-Arte”, apoi studii juridice și filologice, susținând două teze de doctorat, în drept - „Evoluția noțiunii de suveranitate” - și în filologie - „Renașterea - Umanismul - Dialogul artelor”. A urmat treptele ierarhiei universitare ajungând profesor, șef al Catedrei de Literatură Comparată la Universitatea din București, fiind și cercetător și director la Institutul de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu” (1973-1994), președintele Comitetului Național Român de Literatură Comparată, Visiting Professor la Universitatea din Amsterdam (1972). Între anii 1991-1997, a fost director al Academiei Române din Roma (Academia di Romania), unde și-a onorat țara cum numai profesorul Vasile Pârvan o făcuse, cu decenii în urmă, la întemeierea acestei înalte instituții de talie europeană.

Un adevărat spirit renașcentist, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și-a consacrat inteligența și talentul elaborării unor lucrări de istorie literară, literatură comparată, istoria culturii, analize stilistice, memorialistică ș.a., toate devenite repere ale culturii românești contemporane. Vom aminti dintre acestea doar: *Ion Creangă* (1963), *Surorile Brontë* (1967), *Renașterea, umanismul și dialogul artelor* (1971; ediția II-a, 1975), *Valori și echivalențe umanistice* (1973), *Sofocle - contemporanul nostru și condiția umană* (1974), *Eminescu - Cultură și creație* (1976), *Periplu umanistic* (1980), *Itinerarii prin cultură* (1982), *Eminescu și romantismul german* (1986), *Muzica și literatura* (trei volume : 1986, 1987, 1992), *Eminescu. Viața - Opera - Cultura* (1989), *Ștefan Luchian* (1993).

A colaborat de-a lungul anilor la revistele „Manuscriptum”, „Revista de istorie și teorie literară”, „România literară” „Secolul XX” ș. a., la postul național de radio și la Televiziunea Română.

A fost aleasă membru corespondent al Academiei Române în 1974 și membru titular în 1990, iar între 1990-1994 a îndeplinit funcția de vicepreședinte al acestui prestigios for de știință și cultură.

Ca recunoaștere a personalității sale a fost aleasă membru în Comitetul Executiv al Asociației Internaționale de Literatură Comparată (1973-1979), membru al Académie Européenne des Sciences et des Arts din Paris (1988) și al Academia Europaea de la Londra (1993). A fost distinsă cu Premiul special al Uniunii Scriitorilor, cu premiile „Herder”, (1988) „Adelaide Ristori” (1993), „Pleiade” (1994), Comandor al „Ordine al Merito della Repubblica Italiana” (1978), „Grande Ufficiale” al aceluiași ordin (1996), Ordinul bulgar „Sf. Metodiu și Chiril” (1977). I s-au dedicat volume omagiale.

Cercetător și istoric literar, critic, eseist, filozof al culturii și pedagog, Zoe Dumitrescu-Bușulenga a fost un reper în cultura românească, o personalitate care mărturisea, la ceas crepuscular, că viața i-a fost lipsită de ambiții: „Eu n-am știut ce înseamnă ambiția - mărturisea ea - și-atunci, tot ce-am făcut a fost din datorie, dragoste și mai cu seamă dintr-o obligație morală”. Un om despre care s-a aflat că a avut 11 fini botezați și 17 perechi cununate și care, după 1989, rănită de nedreptățile pe care i le-au făcut unii justițieri improvizați, dezolată în urma morții soțului ei, în care a avut un prieten apropiat, obosită și bolnavă, s-a retras la mănăstirea Văratec, continuând să fie prezentă, cât se putea, în viața cetății, scriind și participând la manifestări culturale.

De altfel, Zoe Dumitrescu-Bușulenga își petrecea de decenii verile la Văratec. O ademenise spre locul acesta nu numai literatura lui Hogaș, Galaction sau Ibrăileanu, care-i stârnise, de bună seamă, interesul, ci și nevoia simțită în atâtea rânduri, ca un eminescolog împătimit, să vadă „pădurea de argint”, cum o văzuse cândva Mihai Eminescu. Aceste porniri lăuntrice se întâlniseră cu prietenia ei pentru o ființă dragă, Valeria Sadoveanu, care în urmă cu 30 de ani, în 1975, o invitase la Văratec, în casa Maicii Benedicta Braga (sora arhimandritului Roman Braga din America), răposată de curând în Statele Unite, unde plecase în 1978, ca misionară, să-i fie reazăm Maicii Alexandra, numele de călugărie al principesei Ileana, mezina Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, care înființase Noul Văratec, mănăstire ortodoxă în Pennsylvania.

Doamnei Zoe i-a plăcut foarte mult atmosfera Văratecului. Toate te îmbiau să șezi acolo. Era întâi noblețea gazdei, a coanei Valerica, apoi bunăvoința și căldura maicilor, spiritul primitiv al mănăstirii, cultivat într-o bună tradiție de Maica stareță Nazaria Niță. Se adăugau pacea locului, frumusețea priveliștii, senzația de capăt de lume și intimitate, dar și ambianța plăcută a cercului de intelectuali care se adunau vara în vacanță la Văratec. Casa și grădina Maicii Benedicta Braga, situată pe un vîrf de deal, se transformau adesea într-un fel de agoră. Se reuniau Profira și Valeria Sadoveanu, Ștefana (Lily) Velisar (soția lui Ionel Teodoreanu), Valeriu Anania, Constantin Ciopraga și alții. Mai veneau să se înfrupte din vorbirea și gândirea Doamnei Bușulenga, cu ecou de catedrală gotică și sunet de toacă de schit din munți, intelectuali ca Andrei Pleșu, Dan Hăulică. Era un ospăț al spiritului, de care nu te puteai lipsi.

Dar cercul acesta de armonie a început de la un timp să fie tulburat. S-au trecut ca florile câmpului mulți dintre cei care-și găseau aici stropul de mulțumire. S-au dus Valeria Sadoveanu, Apostol Bușulenga, aprigul macedo-român, soțul Doamnei Zoe, apoi, Ștefana Velisar, aflată și ea de un amar de vreme pe celălalt tărâm. Valeriu Anania a fost așezat în scaunul de arhiepiscop al Clujului. Au izbucnit ca o vâltoare, după schimbările din decembrie 1989, răutățile dintre oameni, despărțindu-i parcă pentru totdeauna pe unii de alții. Dar Doamna Zoe, în ciuda necazurilor vârstei, a dezamăgirilor pricinuite de semeni, a continuat să apere cu bărbăție acest spațiu al purității, atât cât mai rămăsese din el. Cu toate că a avut destule motive de tristețe, n-a întrerupt legătura cu Văratecul. Ca să-i fie mai ușor

acolo, s-a călugărit. Șederea în acest topos îi îngăduia să mediteze slobodă la rosturile lumii și la cele ale Dumnezeirii. Vedeă într-o lumină mai clară propriile rătăcirii și găsea, ca orice credincios, puterea căinței. Totodată, încearca cu tăria minții să-i povățuiască pe cei ce-o ascultau pe cale cea dreaptă. Aceasta era pentru Doamna Zoe, Maica Benedicta, după numele de călugărie, întoarcerea feței spre Dumnezeu. O facea cu seninătatea celui care privește cu umilință la Părintele ceresc.

La 3 noiembrie 2004, gândindu-se, asemenea celor vechi, la ceasul din urmă, Doamna Zoe Dumitrescu-Bușulenga, călugărită de câțiva ani sub numele monahicesc de Benedicta, și-a redactat cu scrisul ei frumos caligrafiat și cu mână sigură, pe o coală de hârtie, ultima dorință. În termenii cei mai limpezi cu puțință cerea, în caz că va muri la București, să fie înmormântată la mănăstirea Cernica, iar de-și va sfârși zilele la Văratec, să fie îngropată la mănăstirea Putna. S-a întâmplat să treacă în veșnicie la Iași, după două săptămâni de suferință grea pe paturile Spitalului de Urgență Copou, vegheată de sora ei Elvira Dumitrescu. Au fost aceste ultime clipe de viață un timp al pătimirii și luptei, prin care această făptură, aparent fragilă, a trecut vitejește, cum a făcut-o întreaga viață de aproape 86 de ani. Pronia cerească, potrivit expresiei sale, i-a rânduit, și nu întâmplător, să-și doarmă somnul de veci sub zidurile bătrâne și glorioase ale Putnei.

Părăsise și în acest an, potrivit obiceiului, Bucureștii, ca să petreacă Sfintele Paști la mănăstirea Văratec, chinovie care devenise pentru dânsa de decenii centrul lumii. Nu doar că venea aici pentru crâmpie de vacanță, ca atâta lume, ci să vețuiască. Încă de la primul drum, în urmă cu treizeci de ani, făcut la poftirea ademenitoare a bunei sale prietene Valeria Sadoveanu, devenise o iubitoare Văratecului. Locul acesta, cu așezare binecuvântată, cu lumină blândă și înălțătoare, a fermecat-o. Cunoscuise multe dintre frumusețile lumii largi, dar s-a legat de Văratec cu o iubire fără egal și s-a dăruit cu întreaga-i ființei acestui topos. Așezarea mănăstirească se zidise în inima sa și trăirea în climatul de aici i-au dat curajul să facă pasul cel mare spre călugărie. A ținut ca momentul respectiv, unul esențial al existenței, să aibă loc în taină, poate și pentru că socotea că astfel de gesturi, de hotărâri, reprezintă intimitatea legăturii cu Dumnezeu și trebuie ferite de zgomoțul trâmbițării lumești, pământene. A dorit mult să primească veșmântul de monahie la Văratec, dar n-a fost cu puțință. S-a dus atunci în pustia altei mănăstiri pierdute în munți, unde s-a călugărit în 2001, cu numele Benedicta, poate în amintirea mentorei sale în ale desăvârșirii, Benedicta Braga, în casa căreia locuia. N-a purtat veșmintele călugărești și nimeni de la Văratec n-a cunoscut lucrul acesta, care, pe undeva, încalcă normele și canoanele monahale. O durere și o părere de rău s-au cuibărit și din aceste pricini în sufletul său. A fost poate izvorul hotărârii sale din textul ultimei sale dorințe. Dumnezeu a călăuzit-o în cele din urmă la Putna. O rânduire nu lipsită de înțelesuri, de o simbolistică bogată în tâlcuri. Această importantă personalitate a culturii românești fusese, în felul ei și peste timp, o atletă a creștinătății, aidoma lui Ștefan cel Mare și Sfânt, a cărui necropolă se află la Putna. Doamna Zoe era o ferventă admiratoare a Domnitorului. Îl considera un

exponent strălucit al umanismului european, un luptător neînfricat, dar și un ziditor de spiritualitate. Totodată, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, comparatistul de talie europeană, îl situase pe Mihai Eminescu în rama unui tablou hermeneutic alături de Hölderlin. O viziune comparatistă, temeinică și cu observații de profunzime, ce reliefa statura de geniu universal a poetului nostru național, constituind substanța unei cărți de referință, *Eminescu și romantismul german*, aducătoare a prestigiosului premiu Herder.

Așadar, pronia a hărăzit ca monahia Benedicta să se așeze pentru totdeauna la Putna, întâlnindu-se în duh cu Ștefan cel Mare și Sfânt și cu Mihai Eminescu, a cărui statuie străjuiește incinta mănăstirească. S-a reunit întru vecie cu cei care i-au înaripat trăirea cărturărească, lucrarea, imaginația și verbul. Această vrere divină e plină de semnificații.

Slujba prohodirii a fost oficiată duminică, 7 mai 2006, de ÎPS Pimen Zainea, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților și PS Calinic Botoșăneanul, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, înconjurați de Arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul mănăstirii Putna, și un sobor de preoți și diaconi. Sicriul cu trupul neînsuflețit al răposatei, înveșmântat în straie călugărești, acoperit cu flori, vegheat de măicuțele de la Văratec, a fost scos din biserică purtat pe umeri de militari și înmormântat în cimitrul mănăstirii Putna, ctitoria domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Cere-monie religioasă nu s-a făcut, însă, după ritualul religios care să legitimeze călugăria, așa cum, din execes de zel și fugă după pitoresc, unele publicații au lăsat să se înțeleagă. S-au aflat la Putna, spre a-i aduce ultimul omagiu, academicieni, profesori universitari, scriitori și o mulțime de oameni care au cunoscut-o și au prețuit-o pentru calitățile sale de pedagog, pentru opera sa de propagare a culturii românești în afara granițelor țării, pentru contribuția sa ca mesager al României la realizarea unei mai bune comunicări între culturi.

Prea Fericitul Părinte Patriarh *TEOCTIST* a trimis următorul mesaj:
Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților,
Prea Cuviosului Părinte Arhim. Melchisedec, Starețul Mănăstirii Putna,
Înalt Prea Sfinția Vostră,
Prea Cuvioase Părinte Stareț,

Vestea trecerii la cele veșnice a binecredincioasei Zoe Dumitrescu-Bușulenga, copleșită de suferință, chemată la Domnul în aceste prealuminate și sfinte zile ale Învierii Domnului, ale biruinței vieții și zdrobirii morții, ne-a întristat. Vestea trecerii acestei fiice credincioase a Bisericii noastre strămoșești întristează, deopotrivă, slujitorii altarelor străbune, cât și așezămintele culturale ale țării, în frunte cu Academia Română și alte instituții de peste hotare, unde adormita în Domnul a semănat frumusețile gândirii și ale scrisului românesc. În așezămintele noastre de învățământ superior, în dunările tinerilor doritori de cuvânt ziditor de suflet, prezența

și cuvântul Doamnei Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga era ales, elegant și profund convingător. Chiar în deceniile trecute, când Biserica și învățătura Mântuitorului Hristos erau îngrădite cu strășnicie, curajul acestei purtătoare de mir a cuvântului lui Dumnezeu a rămas pildă de apostolatul credincioșilor.

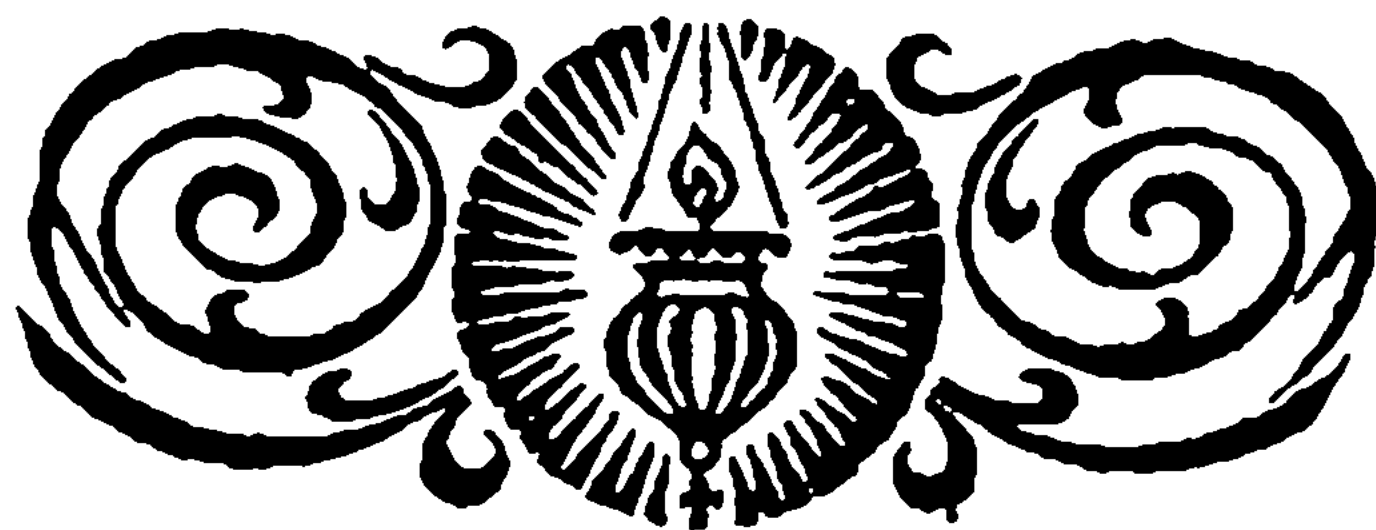
Alegându-și loc de așteptare a învierii celei de obște în cimitirul sfintei Mănăstiri Putna, la lumina candelii de la Moaștele Sfântului ei Ctitor, se adeverește încă o dată Scriptura, care zice : *"Fericită este calea în care mergi astăzi, suflete, că s-a gătit ție loc de odihnă"*.

Veșnica ei pomenire ; Hristos a Înviat !

Prin plecarea dintre noi a academicianului Zoe Dumitrescu-Bușulenga, comunitatea academică și cultura românească a pierdut pe unul dintre cei mai distinși dintre membrii săi, a cărei operă rămâne un capitol important al culturii noastre. O pierdere grea, într-o vreme în care oamenii mari pleacă și locul lor rămâne pustiu pentru foarte mult timp.

Dumnezeu s-o odihnească în lumina Sa binecuvântată !

Prof. GHEORGHE VASILESCU

• R E C E N Z I I • N O T E • C O M E N T A R I I •

Gheorghe I. Cantacuzino, *Câmpulung – vechi monumente și biserici*, Editura Vremea, București, 2002, 112 p.; *Biserica Mărcuța*, Editura Vremea, București, 2003, 48 p.; *Mănăstirea Tismana*, Editura Vremea, București, 2004, 64 p.

Despre autor: Gheorghe I. CANTACUZINO (13 septembrie 1937, București) Studii liceul „Nicolae Bălcescu”, promoția 1954, Facultatea de Istorie a Universității București, specialitatea Istorie universală veche și arheologie, promoția 1959. Doctor în istorie, specialitatea arheologie medievală, 1977. Activități de muzeograf, arheolog la Muzeul Tulcea, Muzeul de artă populară N. Minovici, Direcția Monumentelor Istorice, Muzeul Național de Istorie a României, Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, Direcția Monumentelor Istorice, Ministerul Culturii, Institutul de arheologie „Vasile Pârvan”, București. A realizat cercetări arheologice în peste 40 șantiere arheologice (vezi fișa) realizând cercetări care au permis cunoașterea evoluției respectivelor obiective, predilect din zona sudică a României, a civilizației medievale, fortificațiile, civilizația urbană. Săpăturile întreprinse l-au condus la elaborarea unor pertinente studii care au permis elaborarea unor proiecte de restaurare a respectivelor obiective. Totodată a elaborat o serie de lucrări de prezentare a valorilor de patrimoniu eclesastic.

Sunt multe situațiile care determină reacția cititorului unei cărți, manifestată uneori și prin redactarea unor note de lectură. Asemenea formulări sunt în directă relație cu momentul lansării ca noutate editorială. Considerăm a fi bine venită și o ulterioară caracterizare, mai ales când alte și alte apariții oferă posibilitatea unei mai bune înțelegeri a mesajului respectivelor scrieri. De la acest considerent am purces în acest caz, urmând ca în rândurile care urmează să ne referim la trei apariții editoriale având ca element comun autorul, preocupările sale de cercetător al istoriei pe care, de mai bine de patru decenii, o slujește ca arheolog. Săpături întreprinse în relicvele veacurilor evului mediu românesc evidențiază evoluția acestora, intervențiile întreprinse de diverși comanditari, predilect tributari noilor curente care au schimbat adeseori caracterul arhitectural, decorativ al construcțiilor inițiale. și nu odată asemenea intervenții au fost întreprinse fie pe grabă, fie cu persoane cu o calificare inferioară celor care au edificat inițial respectivele obiective, fie că noile materialele puse în operă nu concordau cu cele primare, conducând la momente de maximă solicitare la noi distrugerii păgubitoare pentru soarta viitoare a acestor moșteniri. De la bun început pregătirea din anii de studii în cadrul Facultății de Istorie din Universitatea din București l-au ajutat să înțeleagă, prin participarea pe șantierele de săpături arheologice, că asemenea acțiuni constituiau actul de anticipație care preceda împreună cu studierea tuturor izvoarelor istorice la înțelegerea respectivei evoluții,

permițând stabilirea modificărilor în timp a respectivului obiectiv facilitând astfel adoptarea unor hotărâri în privința a ceea ce urma să conducă la o proiectare și respectiv operă de restaurare care în final să evidențieze caracteristicile primare ale obiectivului, menținând și eventualele benefice ulterioare intervenții. Cele trei cărți au fost elaborate tocmai după cercetările întreprinse, după studiile comparatiste, analogii cu construcțiile care caracterizează o epocă sau chiar o echipă de constructori, de pictori. În cei peste 40 de ani de carieră istoricul arheolog a avut prilejul să se întâlnească cu respectivele moșteniri într-o diversitate de stări de sănătate, având posibilitatea de a stabili ce aparținea comanditarului inițial, ce au fost intervențiile ulterioare, de cele mai multe ori dictate de considerente practice, fără a ține seamă de planul inițial, de epoca care l-a generat. Viziunea noilor comanditari, adeseori implicați într-un proces competitiv cu creații ale unor contemporani conducea la soluții hibride atenuând linia armonioasă a construcției primare. A depista asemenea intervenții a fost chemare, crez în cele întreprinse, concluziile devenind linie directoare pentru proiectantul și restauratorul respectivului obiectiv. Cercetarea meticuloasă a arheologului a condus la clarificarea edificatoare a unor situații care reclamau pertinente rezolvări. Vom aminti câteva din aceste obiective ce i-au reclamat o atentă analiză, adeseori, în timp, revenind cu noi cercetări de clarificare, înlăturare a unor semne de întrebare. La ansamblul de la Mărcuța în 1965, la schitul Brădet din jud. Argeș de pe apa Vâlsanului în 1966, la ruinele primei ctitorii din zona mănăstirii Moldovița, jud. Suceava în anii 1965-1967, la ruinele primei ctitorii din localitatea gazdă a ansamblului monahal Gura Humorului, jud. Suceava în anii 1968-1970, ruinele bisericii Sf. Vineri din cadrul complexului Curții Domnești de la Târgoviște, jud. Dâmbovița în anii 1966-1968, la ansamblul așezământului Stelea de la Târgoviște în anii 1970-1973, 1980-1983, la Curtea Domnească din Târgoviște în anii 1976, 1986, la Cetatea Poenari, dominând valea Argeșului, în 1970, la ruinele fostei mănăstiri Vodița, jud. Mehedinți în 1970, la ansamblul mănăstirii Tismana, jud. Gorj în anii 1970, 1972, 1975, la mănăstirea Săraca din Șemlacul Mic, jud. Timiș în 1973, la mănăstirea Putna, jud. Suceava în anii 1971-1973, la Războieni, jud. Neamț cercetând ctitoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt în 1974, la biserica Sf. Gheorghe din Sânpetru, jud. Hunedoara în 1975, la cetatea Turnu de la Turnu Măgurele, jud. Teleorman în 1978-1979, la biserica Sf. Nicolae de la Leșnic, jud. Hunedoara în 1984, ansamblul Curții Domnești de la Câmpulung Muscel, jud. Argeș în anii 1975-1977, 1981, 1982, 1984, 2000-2005. Această enumerare incompletă sperăm că are menirea de a sugera tenacitatea arheologului, experiența dobândită, rezultatele fiindu-i mobilizatoare pentru a întreprinde, la timpul respectiv, noi și noi cercetări. Formulând o asemenea bogată activitate de cercetare, amintind numai câteva din cele peste 40 de șantiere la care munca desfășurată s-a concretizat prin semnificative concluzii călăuzitoare pentru realizarea unor intervenții salutare, fiind totodată temeiul elaborării unor temeinice studii încredințate tiparului, completând fericit bibliografia obiectivelor respective, lucrări de referință pentru viitorime. Ele sunt un exemplu de fericită îmbinare critică a observațiilor arheologului cu informațiile oferite de documentele de arhivă, cu însemnările unor contemporani consemnați în bibliografia fiecărui obiectiv. Printr-o asemenea coroborare a izvoarelor imaginea evoluției obiectivului apare mai concludentă, făcând posibilă atribuirea intervențiilor întreprinse la toți predecesorii care se înscriu în rândurile ctitorilor respectivului obiectiv.

De la bun început suntem datori să precizăm, subliniind bivalenta situație, că istoricul Gheorghe I. Cantacuzino este autor a numeroase studii de specialitate încredințate spre publicare unor periodice de înaltă ținută științifică precum și unor experimentate edi-

turi, fiind totodată autor a unor lucrări de popularizare a respectivelor obiective, lucrări ce au menirea de a informa publicul doritor de a avea informația la zi despre aceste relicve ale trecutului pe care, sperăm, să le transmitem către viitorime.

Prin rândurile care vor urma ne referim la trei cărți din seria „*Arte*” găzduită de respectiva editură Vreamea.

În cele 112 pagini ale cărții *Câmpulung – vechi monumente și biserici*, Gheorghe I. Cantacuzino prin text și imagini oferă cititorului o tentantă invitație de a parcurge itinerarul de-a lungul Râului Târgului pentru a cunoaște valoroasele obiective ale trecutului din acest oraș. De un efectiv sprijin îi este cititorului schița inclusă la p. 110, facilitând identificarea și stabilirea priorităților. Autorul prezintă situația vechiului ansamblu, care, cu veacuri în urmă, a găzduit reședința domnească a conducătorului Țării Românești, ca apoi, prin transferarea Capitalei să devină un important așezământ monahal ortodox. Complexitatea menirilor acestei așezări de la poalele Carpaților, situată pe traiectul unei importante căi de legătură cu așezările transilvane este relevantă și de diversitatea etnică și religioasă care a găsit și aici acel propice grad de toleranță mobilizator pentru cel venit cu gânduri bune. Probatoriu sunt prezențele așezămintele religioase. Fie că ne referim la Bărăția, ansamblul Bisericii catolice Sf. Iacob și la fosta mănăstire dominicană Kloster, Cloașterul, azi dispărută.

Parcurgând respectiva așezare este prilej de întâlnire a ctitoriilor care au reunit oameni cu preocupări asemănătoare, comunitatea umană îngrijind la perpetuarea respectivelor așezăminte religioase. Sunt prezentate astfel bisericile: Sf. Gheorghe Olari, Adormirea Maicii Domnului-Fundeni, Sf. Ilie, Sf. Marina, Schei, Șubești, Domnească Sf. Nicolae, Popa Savu, Nicuț, fostul schit Mărculești și biserica Adormirea Maicii Domnului, Flămânda, Vișoi și Apa Sărată.

În partea finală a cărții autorul face referință și la bisericile dispărute în decursul ultimelor veacuri. Sunt prezentate sumar fostele așezăminte: biserica Valea (Vovidenia) cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, biserica Sf. Troiță, biserica Bradul cu hramurile: Adormirea Maicii Domnului și Izvorul Tămăduirii, biserica Sf. Vineri cu hramurile Sf. Vineri și Sf. Ioan Botezătorul.

Sumar este abordată problema eventualelor fortificații de protejare a așezării, relevând o serie de măsuri de adaptare a construcțiilor pentru o minimă rezistență. Este evidențiată preocuparea localnicilor de a conferi construcțiilor pe lângă o bună funcționalitate, adaptare la relief, climat și o tratare plastică prin adoptarea unor elemente decorative transpuse în piatra locală, care a avantajat comunitatea prin calitatea acestui material aflat în imediată apropiere, fiind pentru secole renumită, în acest sens cariera de la Albești. Fie că a fost vorba de ancadramente de uși și ferestre, fie de pietre de mormânt sau Cruci toate au încorporat de la extracție, prelucrare primară, dăltuirea elementelor decorative priecpere și multă pasiune pentru a da o formă desăvârșită, evidențiind modul cum respectiva meserie se însușea și se transmitea de la o generație de alta. De fiecare dată meșterii locali au exprimat o bună stăpânire a meșteșugului acordând o atenție deosebită elementelor decorative de factură vegetală dar și conturului literelor, multe din Crucile amplasate în diverse locuri aducând la cunoștință evenimente ce ajută la cunoașterea evoluției respectivei localități.

Reținem din finalul textului două semnificative caracterizări formulate de autor: „*O caracteristică specifică a orașului Câmpulung este faptul că el a reprezentat un punct de contacte și de interferență a unor elemente culturale, datorită particularităților evoluției*

sale. Unul din domeniile în care aceste întrepătrunderi s-au manifestat cu pregnanță a fost cel al artei de a construi și de a împodobi clădirile.”

„Bisericile câmpulungene cărora nu le-a fost afectat aspectul original reprezintă dovezi semnificative ale simțului proporțiilor și armoniei de care au dat dovadă meșterii care le-au ridicat. La rândul lor vechile fresce ilustrează talentul reprezentanților unei școli de pictură foarte active în secolele XVII-XVIII.”

Paginile acordate prezentării respectivelor obiective într-o asemenea lucrare sintetică oferă informații utile cititorului avid de a cunoaște „biografia” acestora. Notele de la subsolul paginilor au menirea de a completa, de a clarifica, de a adânci aspectele ce au generat, pe parcursul evoluției, semne de întrebare pentru urmași.

Cea de-a doua carte ***Biserica Mărcuța*** încredințată tiparului în 2003 în cele 48 de pagini oferă o relevantă evocare a unui vechi vestigiu astăzi component al arealului bucureștean. Acesta se afla cândva, în veacul al XVI mult în afara așezărilor umane ce în evoluția lor au dat contur viitoarei Capitale. Factorii economici și de apărare i-au determinat amplasamentul pe una din ușoarele pante ale terenului ce avea caracter de peninsulă creată de acțiunea apelor Colentinei în aparenta scurgere molcomă pe drumul de înfrățire cu cele ale Dâmboviței. Luciul apelor, terenul fertil al respectivei meandre a facilitat viețuirea retrasă a monahilor în acest loc. Aceasta a fost alegerea boierului Dan cu rang de mare vistiernic atunci când, în 1587, a înălțat mureșii așezământului monahal. Era rudă cu domnul Mihnea și pentru timp de câteva decenii, documentele păstrate îi evidențiază prezența și faptele. Prin daniile făcute de ctitor și de către alții așezământul se afla într-o bună stare economică. Un eveniment deosebit care a fost consemnat de cronicari s-a petrecut în octombrie 1633, când oastea lui Matei Basarab s-a confruntat în zonă cu cea a lui Radu Iliăș venit a-l înlătura din domnie. Că veniturile ce le obțineau călugării așezământului erau în atenția și a altora o dovedește și măsura adoptată la 1679 de a o include ca metoh al Mitropoliei Țării Românești. Era hotărârea lui Vișana, fiica lui Marco. Fapta i-a fost immortalizată prin chiar definirea pentru viitorime a denumirii așezământului cu formula de alintare: Mărcuța. Episoadele importante în evoluția acestui ansamblu sunt încorporate în textul pisaniei amplasat în partea superioară a ancadramentului de la trecerea din pridvor în pronaosul bisericii. Așezământul a cunoscut în decursul veacurilor de existență perioade de afirmare ca unul din importantele așezăminte monahale ale țării, dar și momente de restriște cu urmări chiar distructive. Amintim în acest sens evenimentele de la 1821 care au determinat pe o parte din eteriști, la momentul venirii trupelor otomane, să considere că mureșii zidurilor incintei le vor oferi posibilitatea de a-și apăra viața. Conduși de celebrul Sava s-au baricadat, acționând cu focul armelor împotriva atacatorilor.

Începutul de veac XIX a condus la adoptarea unor măsuri de factură economică care să faciliteze activități manufacturiere în diverse localități ale țării Românești. Aici la Mărcuța o parte din construcțiile exterioare au fost adaptate pentru a găzdui realizarea de testemele (basmale), produsele, timp de câteva decenii, fiind solicitate mai ales la târgurile și iarmaroacele de peste an. O altă menire a construcțiilor a fost dictată la ceas de mare nevoie atunci când izbucneau molimele ucigătoare. și-au fost numeroase impunând măsuri de izolare a celor afectați de boală sau presupuși de a se îmbolnăvi. Așa adeseori a căpătat caracter de lazaret unde erau aduși cei bolnavi. Aceste temporare situații au generat etapa următoare când aici a fost organizat un mare spital în incinta spațiilor manufacturii amintită. Asemenea măsuri sau coroborat cu o situație de nesiguranță și acest așezământ, treptat, a fost neglijat de la o permanentă îngrijire care să-i confere rezistență și funcționalitate. Așa s-a ajuns la o lentă dar distructivă neglijare premergătoare momentu-

lui când adoptarea legislației a condus la aplicarea prevederilor secularizării averilor mănăstirești. A fost momentul când biserica a căpătat o nouă funcționalitate, devenind de mir pentru comunitatea înfiripată în împrejurimi. Erau locuitorii arondați la satul omonim înglobat la comuna Pantelimon-Dobrești. Existența restului construcțiilor a condus la măsura de a fi organizat un spital de boli mintale aflat în administrarea Eforiei Spitalelor Civile. Treptat a evoluat ajungând să devină, în ultimele decenii ale secolului al XIX, un institut cu 190 de paturi. și totuși procesul de degradare atât a bisericii cât și al restului clădirilor se desfășura lent impunând măsuri de stopare. Comisiunea Monumentelor Istorice, după luarea în evidență a vechilor vestigii, a trecut la tratarea celor mai urgente cazuri care reclamau măsuri salvatoare.

O atentă vizionare a exterioarelor bisericii evidențiază valoarea planului, a proporțiilor edificiului, a modului de decorare. Constructorii s-au inspirat la timpul respectiv, preluând și adaptând soluții ale predecesorilor. În acest caz construcția de plan triconc are circa 18x11 m. Ulterior a fost atașat pe latura de vest pridvorul care are circa 5x7 m. La edificare s-a folosit cărămida înălțându-se ziduri de circa 1,20 m. Absida altarului la exterior este poligonată, iar la interior este semicirculară. La interiorul altarului se remarcă postforiile de mici proporții, proscomidia cu două mici fride și este luminată de o minusculă fereastră pe latura nordică. Altarul primește lumina zilei prin fereastra de pe latura estică. Absidele laterale ale naosului sunt realizate în maniera celei a altarului și primesc lumina de la câte două ferestre. Spațiul bisericii a fost modificat în evoluția edificiului. Într-o etapă primară a existat o despărțire între pronaos și naos realizată prin două coloane groase de zidărie care susțineau trei arcade. Ele au fost îndepărtate. În pronaos lumina era asigurată de câte două ferestre laterale. Cu ocazia unor lucrări ulterioare s-a renunțat la una din ferestrele de pe latura nordică, intervenția facilitând accesul la scara spre clopotnița adăugită.

Absida altarului este dominată de o semi calotă, verticala Sf. locaș fiind dominată de turla plasată în naos. Această componentă, a suferit pe parcursul existenței bisericii mai multe intervenții, o serie de imagini relevând aceste modificări intervenite mai ales după marile cutremure care au marcat și acest edificiu.

Exteriorul este caracteristic veacului al XVI efectul fiind sugerat de alternanța dispunerii cărămizii aparente încadrând panouri de tencuială sugerând piatra. O privire de ansamblu determină remarca că în compunerea actuală pridvorul este o intervenție ulterioară respectiv a anului 1733, dată de la care avem dantelăria portalului cu amintita pisanie, lucrare realizată în maniera cum învățaseră meșterii pietrari din epoca brâncovenească și pe care o perpetuau prin ai lor învățăcei. Aceluiași an este atribuită realizarea unei a doua turle pe pronaos, înlăturată de cutremurul catastrofal de la începutul veacului al XIX-lea. Tot anului intervențiilor din 1733 datorăm și pictura interioară, azi parțial păstrată în pridvor și pronaos. Semnificative sunt tablourile votive amintindu-i pe cei care, prin substanțiale intervenții în veacurile anterioare, au asigurat dăinuirea acestei valoroase moșteniri.

Cercetările arheologice întreprinse în ultimele decenii au permis identificarea unor precizări referitoare la ansamblul monumental de la Mărcuța, la stabilirea etapelor de realizare a construcțiilor, atât cât permite situația actuală. Ca și în multe alte cazuri veacurile de existență au impus noi și noi lucrări, intervențiile însemnând renunțări sau adăugiri, adeseori greu de identificat ca urmare a actualelor construcții care suprapun vechea vatră.

Aceste informații le-au avut în vedere cei care cu decenii în urmă, aflându-se în fața unor ruinate construcții, au primit misiunea de a proiecta și restaura în așa mod încât cât mai multe din valențele edificiului bisericii să fie puse în valoare.

Recurgem și în acest caz la concluzia autorului formulată astfel: „*Biserica Mărcuța este un monument reprezentativ pentru arhitectura secolului al XVI-lea din Țara Românească, înscriindu-se ca un exemplu de seamă în evoluția tipului de plan și a plasticii decorative a fațadelor. Ea este unul dintre cele mai vechi edificii de cult din București care au ajuns până în timpul nostru într-o formă apropiată de cea inițială, întrecut în vechime numai de lăcașul Curții Vechi.*” Intervenim și amintim că această construcție a precedat numai cu patru ani (1589-1591) ctitoria lui Mihai, viitorul domn unificator de neam românesc, azi eronat mascată după blocurile care sufocant o încadrează, ignorându-se necesitatea ca vechea vatră să redevină la locul ei de prezență mobilizatoare pentru veacurile următoare într-o comuniune firească cu Palatul Parlamentului și cel al Academiei Române.

Reluăm cele stipulate de autor ca un crez într-o benefică dezmeticire care să ne conducă și la salvarea vestigiilor: „*Valoarea sa este sporită de faptul că se păstrează în cadrul unui ansamblu în mare măsură unitar, incinta cu turnul clopotniță și porțile de intrare, în forma pe care au căpătat-o în ultimul sfert al veacului al XVIII-lea. Partea de sud a fostei incinte ar putea și ar trebui și ea să fie integrată, printr-o restaurare corespunzătoare, prețiosului ansamblu păstrat aici, la marginea orașului, care a fost lipsit, prin demolări ireponsabile, de atâtea opere de seamă ale vechilor meșteri.*”

Cea de a treia carte, publicată în 2004, prezintă un vechi ansamblu de pe plaiurile gorjene, *Mănăstirea Tismana*. Este tema care în decursul timpului a reținut atenția multora, fiind elaborate lucrări de mai mică sau mai largă tratare, adeseori lansate supoziții care impuneau o atentă și critică tratare, contribuția cercetărilor arheologice cu actualele mijloace oferind, în mare măsură, posibilitatea de a clarifica asemenea formulări. O asemenea misiune și-a asumat-o cercetătorul arheolog Gheorghe I. Cantacuzino care a considerat necesar să ofere, pe lângă doctele rapoarte cu concluzii edificatoare pentru specialiști, și o prezentare către publicul larg. Pe timpul cercetărilor asaltarea celor ocazional aflați în imediata apropiere a secțiunilor deschise, l-au determinat să elaboreze respectivul text și să-l însoțească cu o suită de relevante imagini, care, parcurs pe îndelete, oferă răspunsuri la eventualele întrebări, dar totodată poate genera, la rândul-le, noi prilejuri de o viitoare cercetare interdisciplinară.

Recurgând la informațiile care dau contur „biografiei” acestui Sfânt lăcaș de cult a cărei existență coboară în veacul al XIV-lea, constituindu-se locul de popas și intervenție constructivă generatoare de viață monahală a lui Nicodim după ce zăbovise la Vodița, la Motru și cum va face ulterior până la sfârșitul zilelor în multe alte locuri. Semnificative informații referitoare la istoricul așezământului găsim în documentele cancelariei domnești emise pe timpul lui Dan I, Mircea cel Mare ș.a. Pe parcursul veacurilor preocuparea a fost permanentă de a completa și întreține zidurile ce formează ansamblul monahal, piatra, lemnul, apa fiindu-le neostoiților constructori prioritare resurse. Istoria așezământului este marcată de numeroasele vicisitudini, fie că au fost generate de natură, or de faptă omenească. Aici au fost înregistrate stricăciuni provocate de intervenția trupelor transilvane comandate de principele Gabriel Bethlen la 1610-1611, aici a fost găzduit Matei Basarab urmărit de trupele lui Leon Vodă în 1631. Ulterior stricăciunile provocate de asediatorii au fost înlăturate prin lucrările declanșate de gospodarul domn, care însă nu s-a limitat numai la atât, intervenind și cu noi lucrări de amplificare a întăriturilor protec-

toare dar și prin edificarea bolniței. Sub domnia lui Constantin Brâncoveanu unul din marii boieri, Cornea Brăiloiu, marele ban al Craiovei, a făcut importante danii care au condus la edificarea caselor egumenești și refacerea unor chilii.

Un moment de panică a celor trăitori în monahism l-a constituit anii de stăpânire a Olteniei în veacul al XVIII-lea de către austrieci care preconizau să dea ansamblului un important rol defensiv în relație cu stăpânirea preluată a Banatului. La sfârșitul aceluiași veac un nou conflict între oștirile austriece și cele otomane i-au provocat însemnate stricăciuni din partea otomanilor, impunând, în ultimul deceniu, efectuarea unor importante lucrări de refacere. Vicisitudinile au urmat și în veacul al XIX-lea. Evenimentele anului 1821 au conferit ansamblului Tismana caracterul de important punct de rezistență a celor aflați în subordinea lui Tudor Vladimirescu. În august 1821 mănăstirea a fost devastată de otomani. Spre jumătatea respectivului veac au fost declanșate ample lucrări de renovare în timpul domniei lui Gheorghe Bibescu. Se acordată o atenție necesară acestor relicve, însă pentru a le acorda cuvenita asistență s-a recurs la specialiști de pe alte plaiuri care au găsit de cuviință să modifice ceea ce era tradițional, introducând elemente străine neogotice în construcțiile ortodoxe. Au fost anii când se preconiza ca ansamblul, pe timp de vară, să găzduiască pe domnul Țării Românești și, ca atare, o serie de lucrări au fost realizate în acest scop. Incendiile au avut și ele un rol distructiv așa cum a fost cel din 1861. Trecând peste o serie de alte intervenții reținem pe cea declanșată în perioada interbelică a secolului al XX-lea când, prin cercetări arheologice, au fost declanșate ample lucrări de restaurare coordonate de arhitectul Emanoil Costescu. A fost prilej de pedantă cercetare, care a evidențiat prefaceri, în timp, deosebit de semnificative atât arhitectural, cât și decorativ, pictural. A fost momentul când suprapunerile de frescă au fost decapate și expuse în cadrul ansamblului. O reluare a acțiunii de restaurare a fost împlinită de Direcția Monumentelor Istorice după 1970. În 1983, prin refacerea exonartexului (pridvor dispus pe trei laturi încadrând de fapt pronaosul), s-a asigurat readucerea bisericii la o înfățișare apropiată de cea originală.

Pentru călătorul ajuns în ambianța muntelui care constituie fundalul protector de piatră și pădurea limitrofă, impresia este că a ajuns într-o ambianță a deplinei simfonii a naturii, a clipocitului apelor învolburate în căderea cascadelor. Pe platforma de sub verticalitatea muntelui, vatra ansamblului monahal ce se relevă de la distanță, atmosfera este ceva din domeniul irealului. În funcție de anotimp, de orele zilei sau ale nopții frumusețea locurilor impune fiecăruia o comuniune cu natura. Apropierea de ansamblu reclamă o trăire a momentelor de intensă solicitare, fiecare loc, fiecare piatră având ceva de a relate despre cei care au fost o prezență temporară dar benefică pentru existența și dăinuirea Sf. Lăcaș. Sunt relicve evocatoare și a numeroaselor vicisitudini petrecute în această vatră. Surpriza este cu atât mai mare în momentul când cele întâlnite în multe alte locuri sunt contrazise de cele aflate în fața ochilor. O construcție cu un plan aparte având o supra-lărgire a spațiului apusean, o succesiune crescendo a celor trei turla și un baldachin la intrare tratat ca o mică turlă suspendată. Pătrunzând în incinta Sf. biserici remarci prezența în acest pridvor a mormântului ctitorului aflat în zona sud vestică. Continuând parcurgerea spațiilor sunt remarcate ancadramentele ușilor prin modul de dăltuire a pietrei purtătoare atât de elemente decorative dar și de evocatoare texte. Întâlnirea cu soluțiile constructive care dau edificiului zveltețea dominantă de turla pantocratorului, obligă și la acordarea atenției către pictura ce împodobește interiorul bisericii, relevând momente din evoluția creatoare a artiștilor din veacurile trecute. O serie de notații oferă informații prețioase despre împlănuitori și momentele când au realizat scenele respective, evidențiind

o bună cunoaștere a erminiilor, a anatomiei conferită fiecărui personaj, costumației. Precizăm că în fața ochilor, azi în Sf. biserică, se oferă privirilor, în pronaos, picturile din 1564, iar în naos cea realizată în secolul al XVIII-lea. Restul picturii „recuperată” se află expusă în spațiile construcțiilor mănăstirii, pe coridoarele de la parter și etaj, în trapeză, în muzeul mănăstirii. În noul spațiu al pridvorului a fost realizată o nouă pictură evocându-i pe sfinții români, lucrare realizată de pictorul Grigore I. Popescu din Câmpulung. În acest caz, un mare spațiu a fost rezervat în dreptul mormântului pentru al evoca pe Sf. Nicodim.

O privire de ansamblu permite remarcarea construcțiilor care încadrează Sf. Biserică. Ele au fost ridicate pentru a răspunde unor cerințe firești ale comunității de truditori din cinul monahal. Nu întâmplător în veacul al XVII-lea Paul de Alep, contemporanul lui Matei Basarab, venit în suita patriarhului în Țara Românească în calitate de secretar, nota între impresiile sale referitoare la această călătorie și formularea referitoare la mănăstirea Tismana: „Într-adevăr, ea nu mai are seamăn nici în această țară, nici în alta, prin frumusețea locului și a așezării, prin mulțimea apelor sale și întărirea naturală pe care o are, ajutată și de ocrotirea zidurilor înconjurătoare” experiența dobândită în anii de misionariat îi permitea să afirme o asemenea concludentă caracterizare.

Azi aceste spații, cu eventualele intervenții în timp, servesc pentru a găzdui chili, trapeza, încăperi cu meniri gospodărești, administrative, camere de oaspeți, încăperi oficiale. Pe latura de răsărit se află spațiul găzduind bogatul muzeu în care sunt reunite obiecte cu caracter liturgic, broderii, icoane, cărți, o parte din frescele extrase din biserică, toate constituie un valoros patrimoniu, evidențiind modul cum generațiile precursorilor noștri au știut să realizeze, să înzestreze un asemenea sanctuar de credință strămoșească, știind ca la ceas de urgie să le asigure loc de taină salvatoare.

Autorul, evocând cercetările arheologice întreprinse în timp, inclusiv cele întreprinse în al optulea deceniu al secolului trecut, relevă rezultatele dobândite dar și suita care încă n-a primit răspunsurile care să conducă la defineri categorice a momentelor de elevare a construcțiilor. Prezentarea unor schițe indicând locurile de efectuare a săpăturilor, citarea autorilor preocupați de controversatele probleme, sunt elementele care relevă stadiul actual de înțelegere a evoluției ansamblului monahal de la Tismana.

În acest context săpăturile arheologice au condus și la îmbogățirea acestui patrimoniu, autorul citând această varietate de relicve, caracterizată prin modul de realizare, toate având atributul de obiecte de artă, mărturie a rafinamentului înaintașilor noștri.

Suntem datori să remarcăm în cazul celor trei cărți și calitatea fotografiilor ca unghi de prezentare a subiectului, fie că sunt preluări a unor vechi clișee din arhiva D.M.I., moșteniri de la C.M.I., fie au fost realizate de arheologul autor al lucrării. Regretabil este însă modul de redare tipografică a acestora. Este prea mare discrepanța între curatețea reproducerilor de pe respectivele coperte și reproducerile din interiorul cărților. Te întrebi cum cei de la sfârșitul veacului al XIX-lea începutul secolului al XX-lea asigurau realizarea reproducerilor ce astăzi se pretează la studierea detaliilor, la reproduceri și azi fotografii bune, devin o pată în pagina respectivă. Citez, dintre multe altele, bunele tipăriri ale tipografiilor „Marvan”, „Cartea Românească”, „Universul”. Adeseori se aduce ca argument calitatea hârtiei. Îmi permit să amintesc că „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice” (apariție 1908-1947) pentru a avea o difuzare care să permită achiziționarea și a celor cu posibilități mai modest apărea tipărit pe trei sortimente de hârtie diferite. Reproducerile de pe cele mai modeste, o treime din prețul celor tipărite pe hârtie velină cretată, aveau fotografii de o foarte bună calitate. Utilajele actuale din dotare, calitatea hârtiei, a

cernelurilor pentru oameni cu bună calificare și mai ales cu simțul răspunderii pentru cele îndeplinite, permit obținerea unor lucrări de calitate. Întrebându-l la timpul respectiv pe academicianul prof. univ. dr. docent Constantin C. Giurescu de ce a realizat un așa de bogat colofon citând întreg personalul tipografiei mi-a răspuns scurt și concludent: *Obligă pe fiecare să-și onoreze numele !* Poate că așa ar trebui să procedăm și de aici încolo pentru a ridica din nou meseria de tipograf la rangul și menirea cuvenită.

Stimate cititor aceste trei cărți sunt un util A B C pentru cel care, pășind în ambianța localității, a Sf. locaș, după primirea unor sumare prezentări dorește să cunoască cuvântul autorizat al cercetătorului, care, în ultimul timp, a acordat cuvenita atenție la cele cunoscute până la el și pe care le-a coroborat cu cele de el constatate. Este un moment care constituie pasul pe mai departe în a cunoaște valențele moștenirii pe care, la rândul-ne, avem obligația morală de ale transmite către viitorime. Cunosându-le trecutul acestor vestigii învățăm să le respectăm, să le cruțăm, să le apărăm și la caz de nevoie, chiar anticipând, să știm cu ce când și cum să intervenim întru a le asigura existența. A se reține, un asemenea deziderat nu este numai atributul specialiștilor ci al tuturor, fiecare putând și trebuind să contribuie la perpetuarea acestui patrimoniu cu ceea ce îi sunt caracteristice prin pregătirea, atât profesională, cât și morală.

Prof. VIRGILIU Z. TEODORESCU

Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae V. Dură, „*Scythia Minor*” (Dobrogea) și *Biserica ei apostolică. Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al Tomisului*. (sec. IV – XIV), Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006.

Ne apropiem de împlinirea a 1500 de ani de la data inscripției (înainte de 518) pe care apare numele *Paternus* – numit într-o scrisoare de prin 520 „episcopus, provinciae Scythiae metropolitanus”. Istoricii de până acum au concluzionat că Paternus a fost primul mitropolit pe teritoriul țării noastre, deci de atunci datează prima mitropolie.

Nu înțelegem cum s-a putut perpetua această eroare atât de mult timp. Credem că a sosit vremea ca interpretarea greșită să fie asumată și adevărul să fie cunoscut.

Lumină în această problemă face cartea *părintelui* profesor universitar doctor Nicolae V. Dură, „*Scythia Minor*” (Dobrogea) și *Biserica ei apostolică. Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al Tomisului (sec. IV-XIV)*”, apărută la Editura Didactică și Pedagogică din București, în 2006.

Esențial este faptul că autorul este Doctor în Teologie - Institutul Teologic Universitar din București, Doctor în Drept canonic - Universitatea Pontificală din Toulouse (Franța), Doctor Honoris Causa – Universitatea de științe Umaniste din Ostrog (Ucraina), și Doctor în Drept – Republica Moldova. De asemenea a primit premii – distincții de la Președinția Franței, Academia Română, Institutul Biografic din S.U.A., Patriarhia Rusă, Patriarhia Bulgară și Uniunii Juriștilor din România (al cărei membru este).

Lucrarea, de certă valoare științifică, se adresează nu numai specialiștilor și studenților în istorie și teologie ci și oricărui om care dorește să afle pentru prima dată lucruri absolut noi, extrem de importante pentru cunoașterea adevăratei Istории a românilor și a Istoriei lor bisericești, și îndeosebi a genezei Ortodoxiei românești.

În paginile acestei cărți, cititorul avizat va găsi un material documentar și informativ de primă mână privind atât originile creștinismului, într-una dintre cele mai vechi provincii

române din spațiul geografic al României de astăzi, cât și forma de organizare și conducere a Bisericii apostolice tomitane (p. 224), iar cel neavizat își va îmbogăți considerabil cunoștințele.

Bazat pe o cultură deosebită și pe cunoașterea aprofundată a mai multor limbi străine autorul a avut inteligența de a căuta și descoperi izvoare documentare necunoscute. De aceea a reușit să aducă în peisajul istoriografiei actuale rezultatul unei analize hermeneutice a textului mărturiilor istorice și al vechii legislații canonice, care l-a îndreptățit să conchidă că Biserica tomitană are origine apostolică și că s-a bucurat de organizare de tip mitropolitan încă din epoca Sinodului I ecumenic.

Pentru a exemplifica valoarea deosebită a acestei lucrări menționăm în continuare câteva idei susținute și argumentate de autor:

1. Ortodoxia românească își are începuturile ei în Scythia Minor, și, mai precis, la Tomis (Constanța), metropola neamului românesc, unde Sfântul Apostol Andrei a pus bazele organizării canonice a primei Biserici locale a traco-geto-dacilor. La Tomis a fost înființat primul scaun apostolic (p. 7). Această metropolă europeană a vremurilor de atunci pentru mai bine de un mileniu, a contribuit nu numai la încreștinarea și organizarea vieții bisericești în spațiul danubiano-pontico-carpatin, ci și la afirmarea etnogenezei și identității noastre spirituale și culturale (p. 12).

2. În temeiul hotărârilor canonice ale Sinodului I ecumenic de la Niceea din 325 (la care a participat și un ierarh tomitan) Biserica din Scythia Minor și-a adoptat și ea forma de organizare de tip mitropolitan, conform canoanelor 4 – 7 (p. 18).

3. Biserica din Scythia Minor a fost autocefală din vechime („ab antiquo”), adică din epoca apostolică și avea să rămână cu acel statut de autocefalie până în secolul al XIV-lea, odată cu transferarea mitropolitului Iachint de la Vicina la Curtea de Argeș. Deci, „este impropriu și eronat a se afirma că Biserica din Scythia Minor s-ar fi aflat sub jurisdicția Patriarhiei din Constantinopol, așa după cum se mai vehiculează încă de către unii istorici și teologi români și străini”, căci “nu putem vorbi despre existența unei eparhii a Constantinopolului în epoca primului sobor al ecumenicității creștine” (p. 14). Listele episcopale bizantine menționează printre “Arhiepiscopii Autocefale” și Arhiepiscopia Tomisului. Așadar, Biserica din Scythia Mică se bucura de statutul de autocefalie, iar Întâistătătorul ei era Arhiepiscop al Tomisului și Mitropolit al Scythiei Minor. Se poate afirma că a avut sub jurisdicție și alte Scaune episcopale. Dar condiția esențială pentru constituirea unei Biserici autocefale, mitropolitane, era organizarea ei într-un cadru etnic și geographic bine determinat (pag. 30).

4. Biserica nord-dunărenă – din fosta provincie Scythia Minor – a pierdut statutul de autocefalie în secolul al XIV-lea, odată cu transferul grecului Iachint de la Vicina la Curtea domnitorului Țării Românești. Vicina era o cetate a Valahilor (Românilor) recucerită de la bizantini. Aici își vor fi găsit refugiu și adăpost numeroși greci, inclusiv episcopi. Unul dintre acești episcopi a fost și Iachint, care avea să-și găsească refugiu la Curtea Domnitorului Țării Românești, adică la Curtea de Argeș, unde va deveni și primul ei mitropolit grec. Acesta a adus însă cu sine trecerea Bisericii Valahilor sub jurisdicția canonică a Constantinopolului, în anul 1359 (p. 190).

5. Trecerea sub jurisdicția Constantinopolului a fost un act prin care românii au dobândit un statut politic, internațional. “Domnitorul Țării Românești a reușit să dea un caracter unitar organizației prestatale românești, punând astfel bazele organizării statale a Țării Românești, a cărei legitimitate din partea Basileului bizantin a venit doar după ce

acesta a recunoscut - în anul 1359 - dependența Bisericii sale față de Patriarhia ecumenică”. (p. 24).

Intrarea în acel “Commonwealth medieval” – care a fost Imperiul bizantin – românilor li s-a recunoscut statutul de parte integrantă în lumea Comunității europene, civilizate, atât din punct de vedere politic, cât și religios” (p. 124).

Rezultă „că ideea acreditată de istoriografia românească, potrivit căreia Scaunul mitropolitan al Țării Românești a luat ființă - în anul 1359 - ca urmare a transferului ierarhului grec, Iachint de la Vicina, trebuie așadar și ea reconsiderată și înlăturată, fiindcă ea nu are acoperire atât în realitatea istorică, cât și în cea ecleziologică și canonică” (p. 54).

6. În anul 1359, Patriarhia de Constantinopol recunoștea doar „o stare existentă *de jure* și *de facto*; ea nu crea o nouă instituție canonică, de tip mitropolitan, pe pământul românesc.” (p. 209). Căci primul mitropolit hirotonit de Patriarhia de Constantinopol pentru români, în persoana lui Antim Critopol, a avut loc în 1370. Așadar, „până în secolul al XIV-lea, Constantinopolul n-a hirotonit pe mitropoliții românilor; excepție au făcut doar cei care au ocupat Scaunele grecești de la Durostorum (sfârșitul sec. X) și Vicina (începutul sec. XIII)” (p. 209).

Spre a evidenția mai bine numeroasele aspecte ale temei tratate menționăm câteva titluri din lucrare:

- Sfântul Apostol Andrei, „încreștinătorul” românilor. Între „tradiție” și realitatea descoperirilor arheologice

- „Sciții” și creștinismul tomitan (dobrogean)

- Organizarea bisericească, autocefală, de tip mitropolitan pe pământul românesc, realitate evidentă încă din epoca Sinodului I ecumenic

- Actele Sinoadelor ecumenice, mărturii fără de tăgadă privind atât organizarea mitropolitană din Scythia Minor, cât și prezența și continuitatea elementului autohton (daco-roman) în Dacia Pontică

- Ecumenicitatea Bisericii autocefale din „Scythia Minor”

- „Scythia Minor”, pământ al Sfinților martiri. Tomisul și martirii neamului românesc

- Monahismul din Dacia Pontică. „Călugării sciți” (daco-romani) și contribuția lor la dezvoltarea culturii umanist creștine-europene

- „Vlahii” (Românii) nord-dunăreni și Bizanțul în secolele XI-XIV. Biserica „Vlahilor” nord-dunăreni și Mitropolia Tomisului în epoca respectivă. Noi mărturii documentare privind autocefalia Bisericii românilor

- Din Scythia Minor în Basarabia

Cartea *părintelui* profesor universitar doctor Nicolae V. Dură (teolog, canonist, jurist și istoric), rod al muncii sale de cercetare, aruncă o lumină nouă asupra istoriei românilor și, mai ales, a istoriei noastre bisericești și a strămoșilor noștri din primul mileniu. Autorul subliniază rolul important avut de Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al Tomisului (organizat ca mitropolie după Sinodul I ecumenic) în Biserica stăromână și românească, precum și în cadrul Bisericii creștine din Europa mileniului întâi. Deasemenea, autorul evidențiază contribuția teologică deosebită a călugărilor căeturi din Scythia Minor la teologia și cultura Europei. Cititorul află că Sfântul Ioan Cassian și Dionisie Exiguul (nerecunoscut încă sfânt de Biserica Română) sunt de fapt ctitori ai culturii medievale europene (p. 224).

Se aduce, prin această lucrare, o contribuție științifică, de certă valoare, atât la rescrierea istoriei vechilor instituții europene din spațiul danubiano-pontic, și totodată, a istoriografiei românești, cât și la cunoașterea și valorificarea legislației canonice, ecumenice, din

secolele IV-IX, în temeiul căreia au fost organizate și au funcționat și aceste instituții printre care și Mitropolia tomitană.

Cunoașterea profundă a reglementărilor canonice din Biserica Ortodoxă în spiritul și litera lor a permis autorului să demonstreze viabilitatea opiniilor sale și să realizeze o lucrare în care premiza izvoarelor istorice creează o structură logică, absolut inatacabilă.

Idea centrală a cărții este afirmarea că „Tomisul (Constanța de astăzi), odinioară metropolă de stat și bisericească a daco-romanilor din Nordul și Sudul Dunării, își revendică - prin Apostolul Andrei - însăși vocația sa de cetate-mamă a creștinismului străromân și românesc” (p. 60). Se demonstrează dreptul istoric de existență a Mitropoliei Tomisului.

Așteptăm și alte lucrări de aceeași factură și calitate, fiind evidentă nevoia de informații bine documentate.

Pr. drd. Ioan Mărăcineanu

Oana-Lucia Dimitriu-Brezeanu, *Preotul Constantin Bobulescu. Viața și opera*, Editura Timpul, Iași, 2006, 121 [200] p.

Unele cerințe ale orelor de seminar de pe lângă catedra de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române de odinioară impuneau, între altele, două îndatoriri de seamă. Este vorba de copierea pisanilor locașurilor de cult mai importante și de întocmirea monografiei istorice a majorității bisericilor și a preoților cărturari din țară. Prezenta lucrare se integrează în cea de a doua cerință didactică semnalată. Ea nu este propriu-zis o monografie a parohiei Sfântul Nicolae-Tabacu din București, ci a strădaniilor unui strălucit slujitor al ei, cunoscutul Preot Constantin Bobulescu.

Din cele mărturisite de autoare, reiese că alegerea subiectului cărții de față a fost o pură întâmplare. Aceasta a îndemnat-o să persevereze în aflarea amănuntelor vieții cercetătorului cleric și să-i citească integral lucrările. Întregul demers a răsplătit-o cu cristalizarea unui sentiment de admirație pentru el și pentru opera pe care a creat-o.

Din acest fapt, avem prilejul să evidențiem un prim merit al lucrării. Constatăm de la început că ea se întemeiază, în principal, pe izvoare a căror aflare a necesitat mare ostenală și migală. După ce a cercetat documente de familie, după ce a identificat noi date de la cei care l-au cunoscut ca cercetător și după ce a studiat optica altor biografii ai istoricului bisericesc în studiu, autoarea a confruntat concluziile proprii cu pozițiile critice ale acelora.

Dintre cele patru capitole ale planului adoptat, mai extins este acela privitor la datele biografice ale Preotului Constantin Bobulescu. Ele sunt expuse în urma unor pagini de context istoric în care se situează opera celui studiat. Se enumeră aici principalele realizări politice și instituțiile publice ale Statului român modern de la 1859 la anul 1918. Paralel cu ele au fost amintite pe scurt măsurile de reorganizare a Bisericii Ortodoxe Române din acea epocă. Cele mai importante dintre acestea sunt proclamarea autocefaliei noastre bisericești, înființarea facultăților de teologie, unificarea tradițiilor canonice, precum și Legea clerului mirean.

Revenind la istoricul a cărui viață o urmărim, amintim că el s-a născut la 8 mai 1882 în satul Vlădiceni din județul Iași. Cum tatăl său, Preotul Ion Bobulescu, a murit după numai cinci ani de la căsătorie, copilul a petrecut mulți ani din viață în familia bunicului, preot în satul Dealu lui Păun.

Studiile medii le-a început la Seminarul teologic din Roman și le-a continuat la Seminarul Central din București. Diploma de absolvire obținută aici îl clasifică al 27-lea între 47 de cursanți. Teza de licență la Facultatea de Teologie din București o susține în anul 1908, după un stagiu de pedagog la Seminarul Veniamin Costachi din Iași.

Noua pregătire academică îl îndreptățește să ocupe postul de preot la Mitropolia din Iași și totodată de părinte spiritual la seminarul pe care îl frecventase și el odinioară.

Din 1913, în urma revenirii din campania din Bulgaria, datează primele cercetări de istorie ale sale. Desigur că aici se manifestă în primul rând pasiunea lăuntrică de cunoaștere, care a fost încurajată la timp de oameni de mare cultură din țară. Este vorba de N. Iorga, de G. T. Kirileanu, de Vasile Bogrea, de M. Sadoveanu, de Pr. acad. N. M. Popescu și de alții. Rândul acestor colaboratori și prieteni s-a mărit în timpul Războiului român de întregire națională.

Încheierea marilor evenimente amintite ale Europei îl determină să ceară intrarea în București, fiind numit la biserica Sfânta Ecaterina cu începere de la 1 februarie 1922. Noua situație îi dă prilejul să funcționeze și ca bibliotecar al Mitropoliei. La 1 octombrie 1924 se transferă la biserica Sfântul Nicolae-Tabacu. Amputarea piciorului drept, sub genunchi, în urma accidentului de tramvai suferit, nu i-a micșorat nici activitatea sa pastoral-gospodărească din parohie și nici pe cea culturală din afara ei. O mărturie a pasiunii de cercetător și de misionar din acest răstimp o dau predicile sale de ani în șir la capela Liceului ortodox de fete. O dovedește apoi activitatea pe care preotul nostru a desfășurat-o ca profesor de religie la Școala specială de broderii Tudosca Doamna din București. Altă îndeletnicire a sa poate fi întâlnită la Societatea de radiodifuziune, unde a ținut numeroase conferințe, și la Muzeul municipal al Capitalei. Totodată el a răspuns la unele consultații de istorie și de folclor cerute din partea unor oameni de cultură, precum Ion D. Chirescu, I. D. Ștefănescu, Yves Auger ș.a.

La 1 decembrie 1958, firul vieții pământești se sfârșește și pentru acest preot istoric, care nu și-a împărțit biblioteca înainte de moarte. El odihnește, întru așteptarea Învierii obștești, la cimitirul Ghencea Militar din București.

Spre o și mai bună configurare a biografiei sale, notăm că preotul iubea și muzica profană, cântând la vioară și acompaniindu-se singur la chitară. De asemenea, numele său a circulat în largul opiniei publice în legătură cu numirea lui în scaunul de episcop la Huși și în alte localități importante.

Partea a doua a monografiei se ocupă cu analiza operei istorice în discuție. Sunt reținute patru categorii de scrieri: *Datini bisericești*, *Artă bisericească*, *Figuri de prelați* și *Locașuri ortodoxe de cult*.

Fire aplecată spre o cunoaștere științifică din ce în ce mai extinsă, Preotul Constantin Bobulescu era predestinat să se îndrepte către cercetarea diferitelor datini bisericești pe care le-a întâlnit. În cadrul acestei categorii, el a adus o contribuție importantă în legătură cu data aducerii în capitala Moldovei a moaștelor Sfântului Ioan de la Suceava.

Importante sunt de asemenea considerațiile sale despre cinstirea crucii în societatea românească din trecut. Semnul sfânt al creștinului străjuiește astfel la căpătâiul unui mormânt, la o răscruce de drumuri, ca mărturie a unui hotar, ca plângere pentru cel omorât de tâlhari. Se explică apoi de ce se permite la ortodocși înmormântarea ctitorilor în biserica pe care ei au înălțat-o. Vechile cărți bisericești circulau în trecut și ajungeau la mănăstiri, la ierarhi și la boieri uneori ca dar, alteori ca bună aducere aminte despre un creștin evlavios. Protopopi, dascăli, călugări sau dieci realizau astfel colportajul popular de astăzi în toate sferile culturale ale societății. Din alte opere ale Preotului Constantin

Bobulescu precum lucrarea sa *Scrânciobul*, aflăm că acel mijloc de distracție prin iarmaroace, era interzis de Biserică, nu numai pentru gâlcevile și mășcările ce se auzeau în acest mediu, ci și pentru accidentele pe care el le provoca uneori.

Arta bisericească, preocupare care se datorează în parte și influenței socrului său, preotul Teodor Stupcanu, compozitor și profesor de psaltichie, a fost studiată cu deosebire în ce avea ea mai popular. Sunt amintite aici numeroase nume de lăutari, dar și de instrumente muzicale. Se realizează astfel o cercetare comparativă a diferitelor "organe" din istoria și folclorul nostru din trecut. Se precizează și anii în care au funcționat breslele respectivilor artiști, precum și timpii rezervați producerii lor artistice: zilele de cununie, de înmormântare, cele de Paști, onomastica ș.a. Vestiții lăutari, Năstasă și Angheluță, au cântat pentru Țarul Alexandru I, venit la Chișinău în anul 1819. Tot așa, renumitul Barbu Lăutarul din Iași s-a întâlnit cu Franz Liszt în 1847.

Prezentarea lăutarilor este urmărită apoi în pictura bisericească, unde se identifică și spectacolul ursarilor. După analiza ilustrării psalmilor 148 și 150 pe pereții unor sfinte locașuri, se reconstituie biografia artistică a reprezentanților de frunte ai picturii bisericești din spațiul românesc dinaintea de 1700: Pârvu Mutu, Constantinos, Nifon Udresco.

Dintre figurile de ierarhi îndrăgite de acest preot cercetător, amintim întâi pe viitorul Mitropolit Veniamin Costachi, hirotonit episcop înainte de împlinirea vârstei de 24 de ani. Asupririle omenești pe care le-a îndurat tânărul aspirant la mănăstire se aseamnă întrucâtva cu acelea ale Sfântului Grigore Dascălul. Vestitul arhimandrit Ghenadie Părvulescu, mort la 6 septembrie 1873 și înmormântat la mănăstirea Sinaia, se bucură de asemenea de simpatia istoricului. Sunt amintite schiturile din eparhia Buzăului în care el s-a adăpostit cu binecuvântarea episcopului Chesarie. Între timp însă arhimandritul este discreditat ca "deturnător al liniștii publice, zavergiu și ca pre un mâncător de om", deoarece a participat la revoluția din 1848 din Muntenia și din Transilvania.

Alți ierarhi întâlniți în paginile clericului cercetător sunt: episcopii Pahomie al Romanului, Amfilohie al Hotinului și Gherasim Clipa Barbovschi. Bineînțeles că în biografia acestora găsim și date însemnate despre locașurile de cult pe care ei le-au înălțat.

Cum e și firesc, enumerarea scrierilor Preotului Constantin Bobulescu este urmată de analiza critică a lor. În cuprinsul unui subcapitol, autoarea își pune și întrebarea dacă istoricul interpelat ar fi putut întocmi și o sinteză a preocupărilor sale de cercetător. Lipsa ei, explicată îndeosebi prin preocuparea reliefării rolului benefic al credinței creștine în viața societății, apare justificată în parte. Această concepție l-a determinat pe colecționar să adauge noi culori și nuanțe la covorul cercetării sale. Totuși, nerealizarea semnalată are și o cauză mai profundă. Aici trebuie să arătăm lipsa unei formații sistematice de cercetător, deși el și-a agonisit toate instrumentele unei activități intelectuale. Autorul a stat astfel mai aproape de altar, de oameni și de clopotniță decât de arhivă și de bibliotecă. În acest caz, el s-a îndreptat cu predilecție către obiceiuri, credințe și cutume, vorbind despre pisani de biserici, despre sihaștri, despre aghiazmă, despre gropile de grâu, despre coșare, despre toleranța la români. De aceea, pentru autoare, va rămâne o posibilitate de reluat în viitor și anume comparația realizărilor istorice ale Preotului Constantin Bobulescu cu programul de la "Annales", propus cândva de L. Febvre și echipa lui. Cu numai câteva decenii în urmă, Jacques Le Goff pleda, de asemenea, cu insistență "pentru un alt Ev Mediu". Sintagma presupunea translatarea materialelor din alte domenii: etnografie, filologie, arheologie, mentalități în aria cercetătorului istoric.

Deși idealul "istoriei totale" a fost cultivat în epocă, la noi, de către un Nicolae Iorga sau de către un Gheorghe I. Brătianu, formula nu poate fi aplicată cu o motivație de sută

la sută și strădaniilor științifice ale Preotului Constantin Bobulescu. În acest caz, el rămâne numai un reprezentat de seamă al "localismului creator". Un merit al autoarei este și acela de a-l picta cât mai clar și mai luminos, depunând multă dragoste, dăruire, minuție și râvnă.

Mai multe liste, referitoare la scrierile antume, la periodicele la care a publicat istoricul, la prelegerile susținute de el la Radio, reliefează și mai clar meritele autoarei și utilitatea studiului său pentru viitorii cercetători.

Cele câteva zeci de documente ale *Anexei* și ale *Indexului* volumului pledează pentru aceeași întrebuintare benefică. Se constată totodată că parohul de la Sfântul Nicolae-Tabacu de odinioară a publicat 2200 de pagini în 80 de titluri, pe lângă alte numeroase fișe cu inscripții și însemnări care au rămas de la el. Aceste materiale din urmă își așteaptă încă un cercetător sânguincios.

În Biblioteca Academiei Române se păstrează corespondența istoricului cu 85 de personalități culturale și politice, îndeosebi românești.

Din scâpările dactilografului lucrării, însemnăm aici numai precizările că Preotul Toma Chiricuță nu a fost membru al Academiei, iar Gala Galaction nu a ajuns la vrednicia de ieromonah. Tot așa, numele marelui dogmatist român din veacul trecut este Ioan Mihălcescu. Este de observat de asemenea că noțiunea de prelat nu se identifică total cu aceea de ierarh.

Dincolo de acestea, inițiativa Oanei Lucia Dimitriu-Brezeanu se dovedește o realizare inedită. Ea reliefează atât valoarea personalității Preotului Constantin Bobulescu și a operei sale și după o jumătate de veac de la trecerea cercetătorului la cele veșnice, cât și sentimentele pe care amintirea unui cărturar luminat cu harul lui Dumnezeu le trezește în inima tineretului de astăzi.

Pr. prof. univ. dr. GHEORGHE I. DRĂGULIN

Prot. conf. dr. Vasile Petrica, *Institutul Teologic Diecezan Ortodox Român Caransebeș (1865-1927). Contribuții istorice*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2005, 356 p.

Împlinitoare a poruncii Mântuitorului: "Mergând, *învățați* toate neamurile" (Matei 28, 19), Biserica, reactivând mereu chemarea sa învățătoarească, a lucrat, în toate timpurile și în toate locurile, pentru lățirea cuvântului mântuitor al Evangheliei lui Hristos. Clerici și laici s-au pus, deopotrivă, în slujba acestei înalte misiuni. Pregătirea celor trimiși în lume, spre a duce până la marginile pământului "Vestea cea bună", a fost însă un lucru anevoios. Complexitatea învățaturii creștine, coroborată cu nevoia de a da un răspuns tranșant provocărilor eretice ale timpului, a determinat Biserica – acolo unde "vremurile" au permis-o – să-și organizeze, încă de timpuriu, instituții special destinate pregătirii viitorilor ei slujitori; pilduitoare au rămas, în acest sens, peste veacuri, vestitele școli teologice din Alexandria și Antiohia. Această preocupare a Bisericii s-a concretizat, în cele din urmă, în încheierea unui învățământ sistematic, în acord cu cerințele fiecărei epoci.

Biserica Ortodoxă Română a dat și ea curs acestei chemări învățătoarești. În tindele bisericilor sau ale caselor parohiale, în schituri sau în mănăstiri, numeroși tineri au deprins, timp de sute de ani, tainele cele adânci ale învățaturii creștine. Vicisitudinile istoriei nu au permis însă organizarea unui învățământ teologic superior, de rangul celui apusean. Începuturi timide au existat însă chiar din veacurile XVII-XVIII; școlile teolo-

gice din secolele următoare au răspuns tuturor rigorilor metodologice specifice acestui proces. Pe răbojul istoriei noastre bisericești se înscria astfel o nouă reușită.

Răspunzând necesității organizării unui învățământ teologic propriu, care să asigure pregătirea necesară a viitorilor ei slujitori, și Biserica Română bănățeană, prin purtarea de grijă a întâistătorului ei de atunci, episcopul Ioan Popasu (1808-1889), a rânduit ca, sub directa ei oblăduire, să ființeze, la Caransebeș, din toamna anului 1865, un prim "Institut Teologic Diecezan Ortodox", dezvoltat din vechea secție românească a școlii clericale din Vârșeț. Timp de peste șase decenii – între 1865-1927 – această înaltă instituție de cultură teologică românească și-a îndeplinit cu sfințenie misiunea pentru care a fost creată: răspândirea luminii lui Hristos în lume prin cei care, cu atâta râvnă, i-au purtat numele mai departe.

Aceasta este și tema volumului intitulat *Institutul Teologic Diecezan Ortodox Român Caransebeș. Contribuții istorice*, apărut la Caransebeș, în anul 2005, cu binecuvântarea P. S. Laurențiu Streza, actualul mitropolit al Ardealului, sub neobosita pană a Părintelui conf. univ. dr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței, la împlinirea a 140 de ani de la înființarea acestei prestigioase instituții de învățământ teologic.

Meritul autorului este unul deosebit. Aceasta, întrucât descoperirea, cercetarea, sistematizarea și valorificarea tuturor informațiilor referitoare la această pagină a culturii bănățene furnizate de Arhiva Episcopiei din Caransebeș, în condițiile în care actele și documentele Institutului nu au fost cuprinse într-un fond separat, a necesitat o muncă uriașă. Contribuții în acest sens au mai existat – ex. Andrei Ghidiu, Iosif Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Caransebeș, 1909; Nicolae Cornean, *Monografia Eparhiei Caransebeșului*, Caransebeș, 1940; Valeriu Căprariu, *Monografia Institutului Teologic din Caransebeș (1865-1924)*, Sibiu, 1969 (*mss. dact.*) etc – însă nici una dintre lucrările menționate nu a cuprins, la nivel global, toată paleta de aspecte legate de buna funcționare a unei instituții superioare de cultură, cum a fost cea din Caransebeș.

Deschisă printr-o prefață, în care sunt prezentate succint câteva repere ale contextului istoric în care a luat ființă Institutul Diecezan, volumul prezintă apoi pe larg principalele momente legate de înființarea, funcționarea și cadrul de activitate al instituției, precum și micromonografiile tuturor cadrelor didactice care au activat, între 1865 și 1927, la Caransebeș.

Din chiar momentul instalării sale pe scaunul vlădicesc al Caransebeșului, episcopul Ioan Popasu a trecut pe lista de priorități a nou-înființatei Eparhii bănățene deschiderea unui Institut teologic diecezan pentru pregătirea candidaților la preoție. Dorința vrednicului ierarh s-a realizat curând, în ședița plenară a Consistoriului diecezan provizoriu, din 25 septembrie 1865, hotărându-se deja transferarea secției românești a școlii clericale episcopale din Vârșeț la Caransebeș; Ministerul vienez de Război a aprobat și el acest transfer, la 19 octombrie 1865. În ciuda dificultăților financiare și a opoziției ierarhilor sârbi din Banat, Instituția și-a deschis porțile la data de 1 noiembrie 1865, în prezența episcopului și a primilor doi profesori: George Peștean și Mihail Velceanu. De la început trebuie însă precizat că nu a fost vorba doar de o simplă translație a unei instituții de învățământ dintr-un oraș într-altul; ridicarea duratei studiilor la 3 ani, numirea prin concurs a profesorului Mihail Velceanu, impunerea ca și condiție de admisibilitate la acest Institut a absolvirii gimnaziului public de 8 clase etc. conduc la ideea fondării unei școli noi, superioare ca organizare și concepție față de cea din Vârșeț.

Debutul a fost însă anevoios: lipsa profesorilor și dificultățile legate de salarizarea lor corespunzătoare au umbrat acești primi ani de existență ai Institutului. Abia prin aducerea

profesorilor Filaret Musta și George Mărgineanu, în anul 1870, s-a intrat într-o fază de stabilitate. Frământată a fost și perioada imediat următoare realizării Unirii celei Mari, integrarea Școlii teologice caransebeșene în noua structură de învățământ interbelic fiind una dificilă. Toate au fost însă depășite prin purtarea de grijă a ierarhilor caransebeșeni: Ioan Popasu (1865-1889), Nicolae Popea (1889-1908), Miron Cristea (1909-1919) și Iosif Bădescu (1920-1933).

Că a fost vorba de o înaltă instituție de învățământ teologic o demonstrează prestigiul cadrelor didactice – patrioți desăvârșiți și absolvenți ai celor mai cunoscute facultăți europene – renumele unora dintre cursanții săi, osârdia celor aflați la conducerea Institutului – Ioan Popasu (1865-1870), Filaret Musta (1870-1888), Iosif Iuliu Olariu (1888-1917 și 1918-1920), Traian Bădescu (1917-1918) și Petru Barbu (1920-1927) – complexa programă didactică – spre exemplu, începând cu anul 1893, se predau, pe ani de studiu, următoarele discipline: Arheologia, Ermineutica, Isagogia, Exegeza, Istoria bisericească, Limba română, Tipicul, Cântarea bisericească, Muzica vocală și Muzica instrumentală (anul I); Exegeza, Teologia Fundamentală, Teologia Dogmatică, Teologia Morală, Pedagogia, Economia rurală, Catehetica, Stilistica, Tipicul, Cântarea bisericească, Muzica vocală și Muzica instrumentală (anul II); Exegeza, Pastorală și Liturgică, Dreptul canonic, Retorica, Catehetica, Stilistica, Istoria literaturii române, Economia rurală, Purtarea socoților bisericești, Tipicul, Cântarea bisericească, Muzica vocală și Muzica instrumentală (anul III) – ”Regulamentele” (sunt cunoscute cele din anii 1888, 1919, 1925 și 1927), disciplina internă și rigurozitatea examenelor desfășurate aici.

În sprijinul celor care s-au învrednicit a trece pragul acestui așezământ cultural, episcopul Ioan Popasu a pus bazele unei biblioteci moderne, a înființat burse pentru cei merituosi și un fond pentru ajutorarea celor bolnavi, s-a îngrijit de cazarea tuturor și a sprijinit cu toată râvna manifestațiile culturale ale Institutului, revista studentescă ”Progresul” (până la apariția ”Foi Diecezane”, în anul 1886, a fost singura publicație românească din Caransebeș), ”Societatea de lectură a tinerimii ortodoxe de la Institutul diecezan” (fondată în 1869, a fost redenumită, în anul 1889, în semn de pioasă amintire, ”Societatea de lectură Ioan Posu”) etc.

Conștientizând necesitatea reorganizării învățământului ortodox confesional, același ierarh a pus bazele unei secții pedagogice, în anul 1884, cu 2 ani de studiu, inclusă, după modelul celor de la Arad și Sibiu, în nou-înființatul ”Institut teologic pedagogic” din Caransebeș, aflat sub directă sa oblăduire și beneficiind de un corp profesoral de excepție; urmașul său, episcopul Nicolae Popea, a ridicat pentru acesta și o clădire proprie, în anul 1891.

Aceste aspecte și multe altele se regăsesc, detaliat expuse, în cartea Părintelui Vasile Petrica, cadru didactic universitar al reactivatei Școli superioare de Teologie din Caransebeș. Micromonografiile celor care s-au ”trudit” spre edificarea atâtor generații de teologi – ep. dr. Iosif Traian Bădescu, prot. Filip Adam, prot. dr. Petru Barbu, Iosif Bălan, pr. dr. Dimitrie Cioloca, dr. Cornel Corneanu, prot. dr. George Dragomir, prot. Andrei Ghidiu, Vasile Goldiș, acad. Enea Hodoș, pr. dr. Moise Ienciu, dr. Vasile Loichița, George Mărgineanu, Vasile Mândreanu, dr. Leo Mureșan, pr. Ioan Mihailovici, Filaret Musta, Ioan Nemoianu, dr. Ioan Paul, prot. George Peștean, pr. George Petrescu, dr. Constantin Popasu, acad. dr. George Popovici, prot. Gherasim Sârb, Antoniu Sequens, pr. Iosif Tempea, pr. Mihai Velceanu, prot. Ioan Pinciu, Nicolae Popovici, arhim. dr. Iosif Iuliu Olariu –, împreună cu un prețios glosar explicativ, formează partea finală a acestui prețios dar pus, cu atâta conștiinciozitate, pe altarul culturii românești.

În așteptarea celei de-a doua părți, consacrată Academiei Teologice din Caransebeș (1927-1948), felicităm, pe această cale, pe cel prin a cărui jertfelnicie, această minunată contribuție adusă istoriei învățământului teologic românesc a văzut lumina tiparului.

Asist. drd. FLORIN DOBREI

*

MĂNĂSTIREA MĂLINEȘTI-GÂRCENI DIN JUDEȚUL VASLUI

*"În trecutul nostru mulți oameni au suferit. Dacă suntem ceva, noi suntem ceva numai prin suferința lor. Toate puterile noastre nu sunt altceva decât jertfa lor, strânsă laolaltă și prefăcută în energie".**

Pornind la drum din Vaslui spre vest către renumitul ținut al Tutovei, pe șoseaua care asigură legătura cu județul Bacău, călătorești printre domoalele dealuri care flanchează valea firavului râu Racova pe care-l remarci atunci când, străbătând localitatea Laza, privirea se oprește pe barajul lucrării hitrotehnice ce a condus la realizarea unei acumulări care asigură o parte din necesarul reședinței acestui județ. Ulterior te întâlnești în amonte și cu alte acumulări, însă de mai mici proporții, servind predilect pentru creșterea peștelui. Drumul clasificat "național" asigură accesul până în localitatea Ivănești, de unde, pe un drum local, ajungi la Pongești. Remarci strădania localnicilor de a conferi fiecărui teren funcționalitatea convenită ca ogor, livadă, fâneață, plantație viticolă sau, pe pantele mai abrupte, pâlcuri de pădure. Adeseori la limita drumului întâlnești cișmele cu apă de băut, o informație neprobată consemnând prezența în zona Pongești și a apelor minerale. Din această localitate o derivație pornește către nord-vest însoțind un mic afluent al Racovei pentru a ajunge în centrul comunei Gârceni, unde călătorești mai departe pe un mai îngust drum în pantă dar bine întreținut. Este prilejul de a realiza priviri panoramice, surprinzând așezările omenești, adeseori încadrate de pâlcuri de pădure sau terenuri agricole, relevând hărnicia localnicilor. O notă particulară o constituie fânețele care, la sfârșit de iunie încă nu sunt cosite, oferind trecătorului o deosebită satisfacție prin diversitatea florală, coloristică. Acești ultimi 3km constituie un preambul al satisfacției de la finalul călătoriei. O mică bifurcare conduce spre zona dominantă a dealului Cucu cu înălțimea de 412m. Apar la orizont străpungerile a trei zvelte turlle. Apoi, în apropiere distingi prezențe cu iz ancestral, respectiv o mică clopotniță sugerându-ți scrierile lui Gala Galaction sau Mihail Sadoveanu. Starea fizică te determină să te întrebi cum de mai poate susține greutatea clopotelor. În stânga câteva mici construcții sugerează viețuirea din alte timpuri ale măicuțelor ce au trăit viață monahală în aceste locuri. Pe aceeași direcție cu clopotnița se profilează biserica vechiului schit Mălinești. Vom reveni pentru a-i remarca elementele constitutive. O largă alee flancată de eleganți stâlpi de lumină electrică și un adevărat covor floral, într-o inspirată combinație cu grupurile de trandafri și, pentru moment, firave prezențe a diverse specii de conifere prefigurează imaginea viitorului când actualul teren liber din jurul ansamblului monahal va fi pregnant într-o fericită coabitare cu speciile

* G. I. Brătianu, *Iorga apărător al drepturilor românești*, București, 1943, 23 p.: Ședința de deschidere a anului academic din 6 decembrie 1942, la Institutul de Istorie Universală "Nicolae Iorga", la p. 22 citează pe N. Iorga cu cuvintele de mai sus.

diverse ale pădurii limitrofe. Privirea caută și ceva care să justifice denumirea așezământului. Recunosc că această idee ivită pe ultimii metri de rulare a mașinii m-a preocupat și în zilele următoare fără a găsi cuvenitul răspuns. N-am distins în perimetru nici un mălin (*Prunus padus*). Cred că va fi o preocupare "reparatorie" de a planta și mălini ce au în acest caz calitatea de patroni protectori. Și această cerință este cu atât mai justificată întrucât acest arbore care îl întâlnim în zona dealurilor are un rol decorativ prin înălțimea, conformația lui, care, la maturitate, poate ajunge la 1m, are frunze eliptice, dințate cu flori albe mici dipuse în raceme ale căror ciorchini sunt impresionanți și al căror fruct este o drupă globulară mică de culoare în final la maturitate neagră.

Un tur de orizont îți evidențiază la mai mici sau mai mari depărtări prezența în văi a unor așezări umane. Alte drumuri care pornesc spre cele 4 zări te determină să deduci că mai sunt și alte localități care însă, din cauza pădurii, nu pot fi remarcate. Pe undeva, păstrând proporțiile în privința menirilor și a concentrării umane, gândul zboară comparativ spre Munții Apuseni unde muntele Găina cu ai lui 1486 metri reunește anual, din vechi timpuri, pe cei de mai aproape sau de mai departe, la manifestările cu profunde semnificații, unele atribute fiind pierdute sau modificate relevând în continuare necesitatea de a se vedea om cu om, formula mobilizatoare perpetuându-se din generați în generație. Revii la realitățile pregnante de la mănăstirea Mălinești ale cărei construcții, impresionante prin proporții, plan, funcționalități actuale și de perspectivă te obligă să pornești de la obârșie pentru a înțelege ceea ce este astăzi și ce se dorește pentru eternul mâine.

O succintă incursiune în istoria vechiului așezământ era relevantă pentru a înțelege o zbuciumată saga ce evidențiază că prin voința oamenilor au fost depășite vicisitudinile care nu o dată i-au fost catastrofale. Documentele veacului al XVI-lea i-au notificat rezența în viața spirituală a zonei. Semnificativă este problema vetrei așezământului care nu întotdeauna s-a aflat în zona dominantă a dealului Cucu. Au fost numeroși factori care au condiționat aceste mutări de vetre. Ne limităm la a aminti regimul climatic care la timp de iarnă făcea și face imposibilă deplasarea chiar și numai pe câțiva metri ca urmare a potențialului vântului ce spulberă totul, contribuind chiar la modelarea terenului. O altă problemă o constituia sursa de apă care se afla mult mai jos în trecut, impunând pentru toate cele necesare asigurarea transportării cu cobilița cu samare sau cu sacaua. Cu atât mai mult ea devenea o problemă vitală în caz de incendiu sau de secetă prelungită. Nu sunt de neglijat nici actele de fără de lege ale cotropitorilor sau ale oamenilor certați cu legea. Secetele, epidemiile au avut și ele contribuțiile nefaste în viața comunității. Că a existat o asemenea prezență o demonstrează și perimetrul din zona estică a clopotniței, regretabil că acum este totalmente năpădit de vegetație. Este vechiul cimitir ale cărui Cruci sunt astăzi inabordabile lecturii și posibilității de a prinde o lumânare. Semnalăm că în imediata apropiere a peretelui clopotniței se află mai multe pietre "depozitate" unele peste altele, supuse unei lente dar sigure degradări. Unele au elemente decorative realizate de buni cioplitori, iar placa cea mare, poate fi o piatră tombală, are, sperăm, pe fața spre pământ inscripția definind cărei persoane i-a fost dedicată. Considerăm că o amplasare într-un loc protejat ar contribui la "ilustrarea" istoriei acestui așezământ. Capitelluri, fragmente de coloane sunt incipiente piese de constituire, în timp, al unui muzeu al mănăstirii. Ca atare, imperios trebuiesc salvate.

Actuala construcție a "vechiului" schit, aflată în partea dreaptă a aleii principale, datează din anul 1826 după laconica dar sugestiva inscripție. Este o construcție de proporții modeste, dar bine echilibrată, relevând capacitatea constructivă a meșterilor realizatori. Este ridicată pe un postament de piatră, soclul fiind din piatră fasonată. Azi, atât

învelișul protector de la exterior, realizat cu o dispunere corectă a draniței, cât și acoperișul care la exterior are un înveliș de tablă estompează calitățile constructive. În momentul pășirii în interior, atât componentele planului, cât și modul de realizare a pereților evidențiază aceste calități care au conferit construcției soliditate și durabilitate. În pridvor atenția este reținută de o serie de elemente de îmbinare a lemnului, de detalii decorative care evidențiază profesionalismul meșterilor care au făurit-o. Pentru a obține o bună desfășurare a activității Sfântului lăcaș planul construcției a integrat compartimentarea cu pridvor, pronaos sugerat de arcada separatoare de naos. Acesta are două abside laterale și cea a altarului în compunerea căreia, pe latura nordică, era și un mic spațiu spre exterior servind de proscomidiar.

În liniștea bisericii privirile sunt reținute de amploarea tâmplei (iconostasul). Este bogat ornamentată cu elemente vegetale, lucrare realizată în stucatură. O elegantă realizare o constituie traforul atât la ușile împărătești cât și la cele diaconești.

Deși lumina de zi este oferită de micile ferestre de la absidele amintite, amplasate sus parcă ar fi mai mult folosite ca aerisitori asigură, în zi senină, evidențierea picturii medallioanelor de la iconostas precum și modul de decorare a tronului arhieresc și a restului mobilierului.

Amintita liniște din interiorul miciei biserici este tonică, oferind prilej de meditație, de reculegere. Pereții sunt ornați în toate spațiile interioare cu icoane înrămate, donații primite în timp de la enoriași. În absida altarului sunt expuse numeroasele icoane ale prăznicarului. Credem că multe din acele icoane vor completa, la timpul respectiv, zestrea muzeului Sf. Mănăstiri.

Părăsind interiorul, dai un ocol miciei biserici putând remarca modul de aplicare la exterior a draniței. Rezemată de perete este toaca și ciocanul de lemn. În același loc este depusă o masivă Cruce de lemn, având o sculptură în relief, redându-l pe Domnul Iisus Hristos răstignit. Dacă înclinarea și parțiala acoperire prin prezența streășinei acoperișului protejează această Cruce de intemperii, în schimb așezarea bazei direct pe pământ oferă toate condițiile ca procesul de degradare să se instaureze ireversibil. Este necesară, ca măsură provizorie, așezarea pe o talpă de piatră înclinată, iar ulterior să primească un amplasament care să-i confere calitatea de Troiță prin realizarea cuvenitului acoperiș în două ape, fixarea într-un radier de beton prinsă cu corniere inox, iar partea lemnoasă să fie tratată, cu uleiul protector, din timp în timp.

În imediata apropiere se află și o toacă de metal al cărui sunet cristalin îl remarcă numai atingând discret metalul pentru a obține o vibrație sonoră de o anumită profunzime.

În ultimul deceniu al secolului al XX-lea un grup de credincioși nord moldoveni, în evlavie lor, au considerat ca necesară în ambianța exterioară a vechiului schit o masă și o Cruce din piatră, având atașat din metal alb un relief redându-l pe Domnul Iisus Hristos. În partea de sub placa mesei este integrată o placă (circa 30x30cm) de marmură albă cu un text greu lizibil, neavând literele înnegrite. Textul evocă pe donatorii acestei lucrări.

Continuând ocolul Sfântului lăcaș remarcă prezența unei mici ferestruici de circa 20x20cm care a fost realizată în dreptul proscomidiei. Cred că a avut dublă funcționalitate servind atât la iluminarea respectivului spațiu cât și la o oportună aerisire atunci când erau îndeplinite preparativele în vederea ofierii Sf. Slujbe.

Întregul edificiu, cu ani în urmă, a fost protejat prin împământarea unui paratrăsnet. Asigurarea funcționării ireproșabile la caz de necesitate impune revizuri periodice prin care se înlătură defecțiuni generatoare de urmări păgubitoare, ținând seama și de acest acoperământ de tablă cu menirea de captator al fulgerelor.

Reluând drumul spre noua construcție remarcându-i amploarea, jocul volumelor, echilibrul conferit prin tratarea celor două segmente care încadrează partea centrală menită a găzdui paraclisul. Constați sursele de inspirație, respectiv pentru turnurile de colț a fost valorificat profilul turnului clopotniță ridicat de domnul Ștefan cel Mare la ctitoria sa de la biserica Curții Domnești din Piatra Neamț. O atenție deosebită a fost acordată materialelor puse în operă. Ne referim la piatră, lemn, sticlă. Lemnul care a fost folosit pentru a proteja atât coridorul parterului cât și cel al etajului a fost decorat cu elemente sculpturale de factură vegetală. Este o realizare pornită de la proiectul arhitectului Anghel Sachelariu care a conlucrat permanent cu comanditarii, respectiv viețuitorii Sfântului Lăcaș, fiind totodată o prezență efectivă la realizările care au permis edificările din etapa I care a dat contur întregii construcții și dării în folosință a paraclisului și părții dinspre est. O grijă permanentă a manifestat-o starețul mănăstirii, protosinghelul Filip Mercaș, atenția fiindu-i îndreptată la ansamblu dar și la detaliu. Prin harul și exemplul personal a reușit să mobilizeze la această complexă operă contribuții salutare, implicând realizarea drumurilor de acces, electrificarea, canalizarea și captarea apei, săpăturile care au dat contur iazului, fundațiilor și ridicării zidurilor ansamblului. Fără a exagera se poate spune că realizarea edificării a antrenat cu mic cu mare nu numai din perimetrul județului, mulți alții alăturându-se unei asemenea opere.

În zona centrală a construcției dominată de trei zvelte turla a fost edificat paraclisul de mici proporții dar beneficiind de dotările de iluminare, mobilier și pictură de o inestimabilă valoare. În cazul tâmplii, stranelor, tetrapoadelor sculptura este de o eleganță deosebită, elementele vegetale sunt bine reliefate. Cu un respect al erminiilor s-a realizat, în funcție de suprafețele existente, o tratare a scenelor care prin modul de redare a personajelor, cromatica lipsită de stridența altor realizări uzitate aiurea în ale lăcașuri pictate sau repictate în ultimele decenii. O notorie prezență în galeria portretelor o reprezintă evocarea sfinților creștini ortodocși români canonizați în ultimele decenii de Biserica Ortodoxă Română.

Este necesară și mențiunea că ansamblul monahal are ca hram *Acoperământul Maicii Domnului* care se sărbătorește în Calendarul Ortodox la 1 octombrie, fiind prilej de numeroasă reunire a locuitorilor din zona limitrofă. Noul paraclis are ca hram pe *Cuvioasa Sf. Parascheva* sărbătorită la 14 octombrie în fiecare an pentru a da cinstire patroanei protectoare a Sf. Lăcaș. Vechiul schit are ca hram pe *Sf. Voievozi Mihail și Gavril*, sărbătoriți la 8 noiembrie.

Pisania plasată la vedere deasupra ușii de intrare în pridvorul paraclisului are următorul text: *Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu desăvârșirea Sf. Duh, s-a zidit acest paraclis cu hramul Cuvioasei Parascheva.*

Cu binecuvântarea P.S. Părinte Episcop Ioachim Vasluianu, Eftimie al Romanului și Hușilor, se pune piatra de temelie la 20 iulie 1995 de către P.S. episcop Ioachim Vasluianu, arhiereu vicar. Lucrările de construcție și arhitectură s-au desfășurat sub directa îndrumare a părintelui stareț protosinghel Filip Mercaș.

Hramul acestui așezământ monahal este Acoperământul Maicii Domnului 1 octombrie.

Acum la timp de vară cel sosit în ambianța Sf. Lăcaș o primă impresie este determinată de bogata vegetație care ornează aleea, spațiile limitrofe acesteia, dar mai ales fațada clădirii. Sute de ghivece plasate de la sol și până la plafoanele etajului sunt purtătoare a unei diversități florale ca specii și cromatică. Se remarcă mușcatele atârnațoare care, prin grija acordată zilnic, sunt pline de vitalitate și care la anumite ore de peste zi emană un

suav parfum care se conjugă cu cel al florei spontane din mediul înconjurător mănăstirii. O preumblare prin anexele gospodărești îți poartă pașii și spre sectorul care relevă apetența pentru horticultură, grădina unde atât solariul cât și mai marile sau mai micile spații constituie răsadnițe în diverse etape de dezvoltare atât pentru flori dar și pentru legumicultură și silvicultură. Este de fapt un prilej de școlire pentru a constata ce se poate adapta cu succes în mediul totuși arid care însă, prin trudă, pământ bine îngrășat, semințe de bună calitate și apă, dată în parametrii optimi asigură o bună vegetare a plantelor. Există deja o experiență dobândită ca sivilcultori care va permite extinderea plantației de diverse conifere care vor conferi peisajului un plus de atractivitate, cu contribuții notorii și la ozonarea aerului, contribuind totodată la diminuarea puterii distructive a vânturilor în timpul iernii.

Notând câteva impresii ale popasului de la sfârșitul lunii iunie 2006 avem speranța ca alte și alte binefăcătoare contribuții de natură materială vor contribui la continuarea lucrărilor la acest ansamblu. Experiența deja dobândită de cei 10 viețuitori monahi va permite depășirea dificultăților pentru a conferi Sfântului Așezământ mănăstiresc menirea de izvor predilect al credinței și buneii înțelegeri între oameni.

Închei cu urarea: *Să le ajute Dumnezeu!*

Prof. VIRGILIU Z. TEODORESCU

SUNT STRĂNEPOT AL LUI HOREA DIN ALBAC*

M-am născut în noaptea de 14 spre 15 noiembrie 1915, în comuna Băbana¹ din județul Argeș, la vreo 15 km spre apus de orașul Pitești, din părinți țărani săraci, Gherghina, neștiutoare de carte, dintr-o familie de 6 copii și Simion Isar, fost pădurar silvic la ocolul Cotmeana, timp de 18 ani.

Strămoșul nostru a fost Isar, frate mai mic al lui Horea din Albac, alături de care a luptat în răscoala din 1784–1785. După ce Horea a fost prins în pădurea Fereget, trădat de vărul său, pădurarul Gheorghe, pentru prețul de 30 de galbeni de aur pus pe capul lui Horea, care avea să moară și el într-un an după moartea lui Horea, și el și soția și cei doi copii ai săi, ca un blestem, Isar împreună cu verii săi: Dumitru Băncilă și Gheorghe Diaconu, s-au dus la Viena, la împăratul Franz Iosif și au cerut ca cei închiși la Alba Iulia: Horea, Cloșca și Crișan (între timp el se spânzurase în închisoare) să fie judecați la Viena, nu de unguri la Alba Iulia, ceea ce li s-a aprobat. Acest act a fost păstrat în casa noastră până ce tatăl meu a plecat în războiul din 1916. După omorârea lui Horea și Cloșca pe roată, Isar și verii lui au adunat răsculații și au distrus și ei Zlatna unde se afla armata maghiară și apoi au fugit peste munți, adăpostindu-se la mănăstirea Cotmeana din județul Argeș, unde se afla administrator un moș cunoscut care avea să-i împrădierească la marginea pădurii Cotmeana, înspre miazăzi, în comuna de astăzi, Băbana, tatăl meu, Simion, fiind a treia generație, iar eu fiind a patra generație a lui *Isar*, care a lăsat ca testament copiilor săi, ca unul din urmași să se facă preot și să revină în munți de unde a plecat și el și să se roage, să pomenească și pe ai lui care au fost omorâți de unguri, fără clopote, fără slujbă religioasă.

Acest testament al strămoșului *Isar* l-am îndeplinit eu în 1942, când eram profesor de religie la liceul Cantemir din București. M-am dus la Mitropolia din Sibiu și am cerut

* Din *Mărturisirea de credință literară*, 2006, p. 190-192.

1. Din slav. *Băbană* = oaie bătrână, știrbă.

să fiu numit preot în Munții Apuseni, ca un urmaș al lui Horea din Albac. Am fost numit preot, în comuna Blăjeni, satul Plai-Vulcan, unde am păstorit între 1943–1946. Aveam să ridic și eu în muntele Vulcan o școală primară pentru locuitorii care erau mai toți analfabeți.

Din iunie 1946 aveam să vin în Curtea de Argeș, numit ca profesor de religie și limba română la Colegiul Militar. Din 1948, după reforma învățământului, am fost încadrat profesor de limba română la două școli de 7 ani, până în 1956, când am fost transferat la Craiova, Consilier cultural la Mitropolia Olteniei. Din 1960 am trecut director la Seminarul teologic din Craiova (Mofleni). În acest timp am descoperit cetatea Pelendava pe platoul cătunului Cârlikei din comuna Bucovăț, peste Jiu, în dreapta, cea mai mare cetate daco-getă din Oltenia, necunoscută până atunci, pe care am prezentat-o în revista *Limba română* din 1968, pag. 517-520; în *Mitropolia Olteniei* și în *Permanențe autohtone și creștine românești*, edit. Universității din București, 2001.

În Craiova am fost numit membru al Societății de istorie, membru al Asociației slaviștilor din România și membru al Societății numismatice.

În 1972 am fost transferat în București în postul de inspector general patriarhal până în 1975, numit apoi director la Seminarul teologic liceal de la Radu Vodă din București. Din 1971 am fost încadrat și preot la biserica Mărțișor din București, până în 2004, când am fost pensionat pentru limită de vârstă și trecut ca preot îmbisericit, unde mă aflu și în prezent.

În acest timp am participat la opt Congrese internaționale în limba franceză, fiind și eu un nume în cultura internațională, cinstindu-mi Biserica pe care o slujesc și Patria în care m-am născut.

În 27 septembrie 2005, mi s-a oferit, prin Dl. Dr. Artur Silvestri, *diploma de excelență a Asociației pentru activitatea de cercetător în domeniul Istoriei bisericești și a culturii române vechi*.

Port durerea decesului fratelui meu, diaconul Gheorghe, la vârsta de 64 de ani, înmormântat în cimitirul Sfânta Vineri, în ziua de 27 octombrie 1984, din București.

Port durerea decesului fiicelor mele: *Nicoleta* (1944–1969) și *Gabriela-Agapia* (1943–1993), precum și a soției mele *Maria*, înmormântată la 26 septembrie 2002, în cimitirul Cărămidari din București. Înaintea nașterii mele au decedat frații mei *Iordache*, *Maria*, *Gheorghe*.

Părinții mei au decedat în comuna Băbana, jud. Argeș: *Simion* și *Gherghina*.

Bunul Dumnezeu să le așeze sufletele lor în ceata dreptilor Săi!

Pr. ION IONESCU

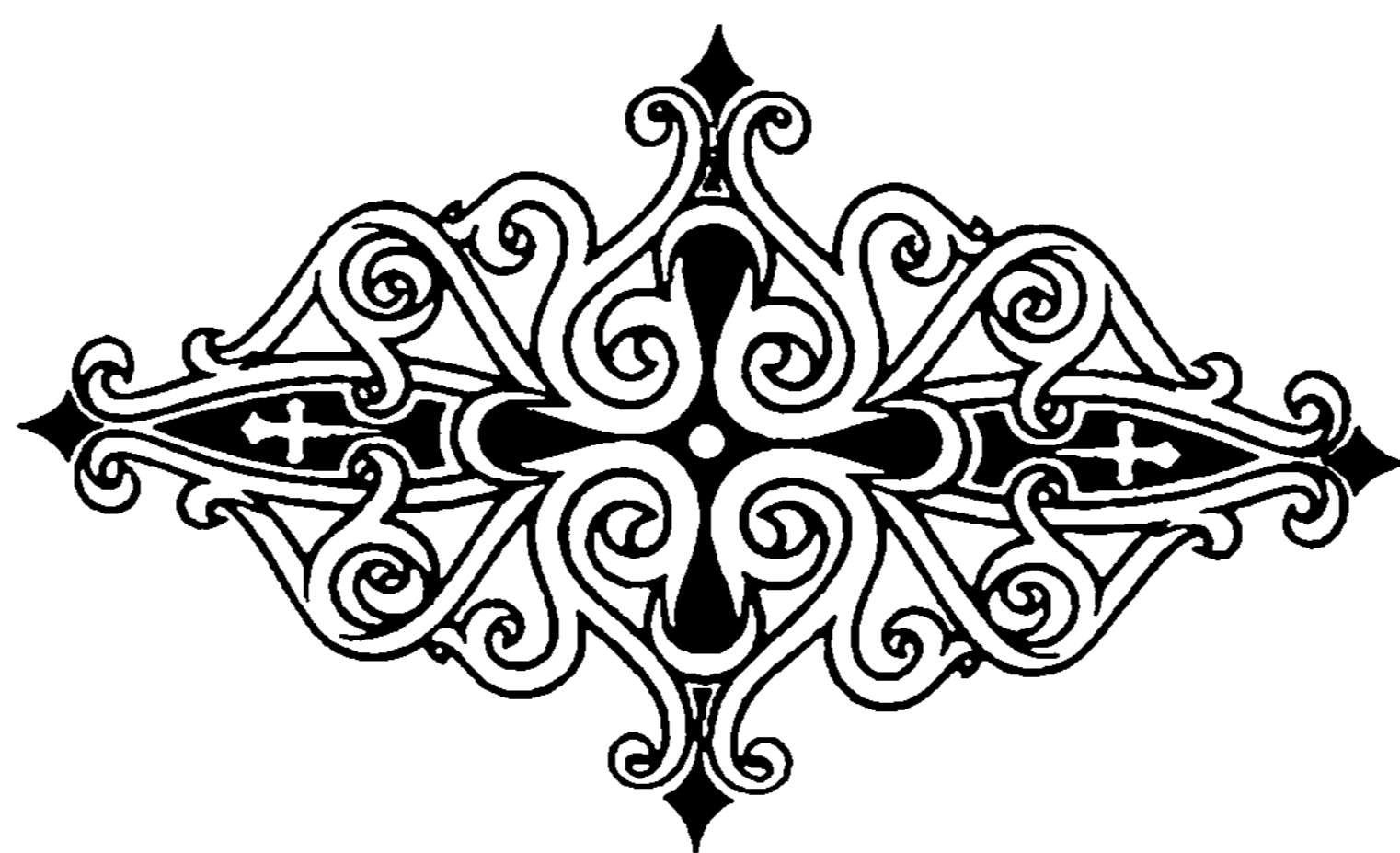
CINSTIREA IMNULUI NAȚIONAL "DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE" ÎN TIMPUL REGIMULUI COMUNIST

În ajunul zilei de 1 mai 1950 am fost ridicat cu o mașină a Securității în Curtea de Argeș, unde locuiam, ca profesor de limba română la Școala nr. 1 de băieți și dus la Securitatea din Pitești, fără să mi se spună motivul arestării mele. Am fost încarcerat într-o cameră plină de deținuți și dimineața mutat într-o altă cameră cu paturi cu deținuți, am înțeles că erau țărani din sudul județului, care nu semnaseră colectivizarea. Lângă patul meu era un deținut, care tot ofta mereu. L-am întrebat de ce oftează. A tras cămașa de pe

el și mi-a arătat că era tot vânătăi de bătăile primite. L-am întrebat cine l-a bătut și pentru ce l-a bătut. Istorisirea lui merită cunoscută, pentru care am căutat și eu s-o redau.

Mi-a spus că era din com. Săpata, în vecinătate cu comuna mea natală Băbana, pe care mi-a mărturisit că o cunoaște, unde a mers să cumpere vase de la dogarii din comună. Era orfan de tată, tatăl îi murise pe front la Mărășești. A fost primit la Seminarul teologic de la Câmpulung, unde se primeau și erau întreținuți gratuit copiii orfani de părinți de război. A urmat patru clase și s-a îmbolnăvit la pat mama sa și a trebuit să se retragă să poată s-o îngrijească. În comună era un post de învățător vacant, unde a fost încadrat suplinitor. Într-o zi, pe drum au trecut doi milițieni și s-au oprit la poarta școlii. În curtea școlii se aflau elevii în recreație, unde cântau *Deșteaptă-te române!* Milițienii au intrat în curte și au întrebat elevii cine i-a învățat acest cântec. Li s-a spus cine, și ei au intrat în cancelarie, întrebând pe învățător de ce învață elevii acest cântec șovin. A răspuns că tatăl său a murit pe front la Mărășești cântând acest cântec, pe care l-a învățat și el la Seminarul teologic de la Câmpulung. Îți arătăm noi ție, să înveți elevii cântece șovine! Noi învățăm, bă, Internaționala! Mergi cu noi la Miliție, unde l-au dus și acolo l-au bătut, până a căzut în nesimțire. A doua zi l-au trimis cu o dubă la Securitatea din Pitești să fie judecat și condamnat pentru că învață elevii cântece șovine. L-am ascultat și m-a trecut și pe mine plânsul. Peste câteva zile a bătut la ușa camerei noastre un securist și i-a spus să-l urmeze. S-a sculat greu din pat și s-a îndreptat spre ușă. M-am ridicat și eu din pat și la ușă l-am îmbrățișat, i-am spus că sunt preot, l-am sărutat și l-am binecuvântat, ca bunul Dumnezeu să fie cu el și să-l apere și sufletul tatălui său căzut la Mărășești să-l ocrotească. A lăsat capul în jos plângând și a plecat după securist, fără să știu unde și ce s-a mai întâmplat cu eroul nostru. M-am întors la patul condamnării mele, suspinând și eu imnul nostru național: *Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte...*

Pr. ION IONESCU

C U P R I N S

EDITORIAL: <i>Canonizarea și condițiile proclamării ei</i>	3
(Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula)	

PASTORALE

<i>Învierea Domnului, înnoirea vieții noastre. Pastorală Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST la Sărbătoarea Învierii Domnului – 2006</i> . . .	8
---	---

VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Lucrările Sesiunii Adunării Naționale Bisericești pe anul 2006.</i>	
Sumarul Ședințelor de constituire și de lucru din 26 iunie 2006	14
<i>Lucrările Sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru din 27 iunie 2006</i>	33
<i>Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh GRIGORIE DASCĂLUL, Mitropolitul Țării Românești, București, 21 mai 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	106
<i>Vizita pastorală a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST în Germania (11-15 mai 2006) (Pr. Cons. Constantin Stoica, Diac. Costin Spiridon)</i> . . .	144
<i>Instalarea Prea Sfințitului Episcop Dr. Ambrozie Meleacă, în jilțul de Episcop al Giurgiului, Duminică 9 aprilie 2006 (Pr. Dorel Nicolae Moțoc, Consilier Patriarhal)</i>	232
<i>Întâlnirea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, cu preoții Capitalei în prima zi de Paști – 23 aprilie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	251
<i>Serbarea de sfârșit de an școlar la Seminarul Teologic din București – 18 iunie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	264
<i>Ceremonia depunerii jurământului de către absolvenții Facultății de Teologie "Patriarhul Justinian" din București – promoția 2006 - 29 iunie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	270
<i>Cea de-a XI-a Întâlnire de Dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania (EKD) – Goslar XI, 1-7 aprilie 2006 (Remus Marian)</i>	278
<i>Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte TEOCTIST – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în perioada 1 aprilie–30 iunie 2006 (Secretariatul Cabinetului Patriarhal)</i>	281

ÎNDRUMĂRI PASTORALE

<i>Actualitatea și folosul învățăturilor Sfinților Părinți</i> (Asist. drd. Liviu Petcu)	299
<i>Nevoințele ascetice în dobândirea "filosofiei dragostei"</i> (Protos. Conf. dr. Justinian Cârstoiu)	313
<i>Locul Tainei Sfântului Maslu în lucrarea sacramentală a Bisericii</i> (Diac. drd. Emil Sorin Otomega-Colcea)	321

DOCUMENTARE

<i>Drepturile și libertățile omului în gândirea juridică europeană</i> (Pr. prof. dr. Nicolae V. Dură)	326
<i>"Refrigerium" în mitologia daco-geților și în istoria poporului român</i> (Pr. Ion Ionescu)	357
<i>Bisericile Ortodoxe locale și orgnizarea lor canonică în zilele noastre</i> (Dr. Veaceslav Goreanu)	371
<i>Numele lui Dumnezeu în textele românești cantemiriene</i> (Prof. Stela Toma)	426
<i>Despre dragoste – bază a vieții creștine desăvârșite, în gândirea</i> <i>Fer. Teodoret al Cyrului</i> (Protos. Conf. dr. Justinian Cârstoiu)	440
<i>Chinonicul duminical în perioada post-bizantină. Aspecte liturgice și</i> <i>morfologice</i> (Prof. Gheorghică Nicolae)	448

ANIVERSĂRI – COMEMORĂRI

<i>Omagiu Pr. Prof. Dr. Nicolae V. Dură la 60 de ani</i> (Pr. Lector Alex. Stănciulescu-Bârda)	474
---	-----

IN MEMORIAM

<i>Trecerea la cele veșnice a Pr. prof. DUMITRU DIMA, † 1 aprilie 2006</i> (Pr. Mihai Colibă)	478
<i>Acad. prof. Zoe Dumitrescu-Buşulenga a trecut la Domnul, † 5 mai 2006</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	483

RECENZII – NOTE – COMENTARII

<i>Gheorghe I. Cantacuzino, Câmpulung – vechi monumente și biserici,</i> Ed. Vremea, București, 2002, 112 p.; (Prof. Virgiliu Teodorescu)	488
--	-----

- Biserica Mărcuța*, Editura Vremea, București, 2003, 48 p.
(Prof. Virgiliu Teodorescu) 491
- Mănăstirea Tismana*, Editura Vremea, București, 2004, 64 p.
(Prof. Virgiliu Teodorescu) 493
- Pr. prof. univ. dr. Nicolae V. Dură, "*Schithia Minor*" (Dobrogea) și
*Biserica ei Apostolică. Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al
Tomisului (sec. IV-XIV)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006
(Pr. dr. Ioan Mărăcineanu) 496
- Oana-Lucia Dimitriu-Brezeanu, *Preotul Constantin Băbulescu.
Viața și opera*, Editura Timpul, Iași, 200 p.
(Pr. prof. dr. Gheorghe Drăgulin) 499
- Prot. conf. dr. Vasile Petrica, *Institutul Teologic Diecezan Ortodox Român
- Caransebeș (1865–1927). Contribuții istorice*,
Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2005, 356 p.
(Asist. drd. Florin Dobrei) 502

*

- Mănăstirea Melinești-Gârceni din județul Vaslui*
(Prof. Virgiliu Teodorescu) 505
- Sunt strănepot al lui Horea din Albac* (Pr. Ion Ionescu) 509
- Cinstirea Imnului național "Deșteaptă-te române" în timpul
regimului comunist* (Pr. Ion Ionescu) 510

TABLE DE MATIÈRES

ARTICLE ÉDITORIAL: <i>La canonisation et les conditions de sa proclamation</i> (Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula)	3
--	---

LETTRES PASTORALES

<i>La Résurrection du Seigneur, la restauration de notre vie. Lettre pastorale de Sa Béatitude Père Patriarche Théoctiste, à l'occasion de la Fête de la Résurrection du Seigneur – 2006</i>	8
--	---

LA VIE DE L'ÉGLISE

<i>Les travaux de la Session de l'Assemblée Nationale de l'Église, en 2006 . Le sommaire des Séances de constitution et de travail du 26 juin 2006 . . .</i>	14
<i>Les travaux de la Session du Saint Synode de l'Église Orthodoxe Roumaine, en 2006. Le Sommaire de la Séance de travail du 27 juin 2006</i>	33
<i>La proclamation de la canonisation de Saint Hiérarche Grigorie Dascăluș, Métropolitain de la Valachie, Bucarest, le 21 mai 2006 (par Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	106
<i>La visite pastorale de Sa Béatitude Père Patriarche THÉOCTISTE en Allemagne (le 11-15 mai 2006) (par R. P. Constantin Stoica; Diacon Costin Spiridon)</i>	144
<i>L'avènement de Son Excellence Dr. AMBROZIE MELEACĂ, à la Chaise épiscopale de Giurgiu, Dimanche, le 9 avril 2006 (par RP. Dorel Nicolae Moșoc, conseiller patriarcal)</i>	232
<i>La rencontre de Sa Béatitude Père Patriarche THÉOCTISTE avec le clergé de Bucarest, au jour des Pâques, le 23 avril 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	251
<i>La festivité de la fin d'année scolaire, au Séminaire théologique de Bucarest – le 18 juin 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	264
<i>La cérémonie de la prestation de serment par les frais émoulus de la Faculté de Théologie "Patriarhul Justinian" de Bucarest, promotion 2006 – le 29 juin 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	270
<i>La XI-ème Rencontre de dialogue bilatéral entre l'Église Orthodoxe Roumaine et l'Église Évangélique de l'Allemagne (EKD) – Goslar XI, le 1-7 avril 2006 (Remus Marian)</i>	278

<i>Programme de travail de Sa Béatitudo Père THÉOCTISTE, Patriarche de l'Église Orthodoxe Roumaine, le 1er avril-le 30 juin 2006 (Le Secrétariat du Cabinet Patriarcal)</i>	281
---	-----

CONSEILS PASTORAUX

<i>L'actualité et l'utilité des enseignements des Pères de l'Église (Assistant de chaire Liviu Petcu)</i>	299
<i>Les efforts ascétiques pour l'acquisition de "la philosophie de l'amour" (Protos. Maître de conférences Dr. Justinian Cârstoiu)</i>	313
<i>La place du Sacrement de l'Onction dans l'oeuvre sacramentale de l'Église (Diacon, Emil Sorin Otomega-Colcea)</i>	321

MATÉRIAUX DOCUMENTAIRES

<i>Les droits et libertés de l'homme dans la pensée juridique européenne (R. P. Prof. Dr. Nicolae V. Dură)</i>	326
<i>Le "Refrigerium" dans la mythologie des Daco-Gètes et dans l'histoire du peuple roumain (RP Ion Ionescu)</i>	357
<i>Les Églises Orthodoxes locales et leur organisation canonique actuelle (Dr. Veaceslav Goreanu)</i>	371
<i>Le nom de Dieu dans les textes roumains de Dimitrie Cantemir (Prof. Stela Toma)</i>	426
<i>De l'Amour – fondement de la vie chrétienne accomplie, dans la pensée de Théodorète de Cyr (Protos. Maître de conférences Dr. Justinian Cârstoiu)</i>	440
<i>Le quinonique dominical à l'époque post-byzantine. Aspects liturgiques et morphologiques (Prof. Gheorghită Nicolae)</i>	448

ANNIVERSAIRES – COMMÉMORATIONS

<i>Hommage au RP Prof. Dr. Nicolae Dură à l'âge de 60 ans (RP Chargé de cours Alex. Stănculescu-Bârda)</i>	474
--	-----

IN MEMORIAM

<i>– En souvenir du RP Prof. Dumitru Dima, † 1er avril 2006 (RP Mihai Colibă)</i>	478
---	-----

- *En souvenir de Prof. Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, † 5 mai 2006*
 (Prof. Gheorghe Vasilescu) 483

COMPTE RENDUS – NOTES – COMMENTAIRES

- Gheorghe I. Cantacuzino, *Câmpulung – anciens monuments et l'églises*,
 Bucarest, Vremea, 2002, 112 p. (Prof. Virgiliu Théodorescu) 488
- L'église de Mărcuța*, Bucarest, Vremea, 2003, 48 p.
 (Prof. Virgiliu Théodorescu) 491
- Le Monastère de Tismana*, Bucarest, Vremea, 2004, 64 p.
 (Prof. Virgiliu Théodorescu) 493
- RP Prof. Dr. Nicolae Dură, *"Schithia Minor" (Dobroudja) et son Église
 Apostolique*. La Chaise archiépiscopale et métropolitaine de Tomis
 (le IV-XIV e siècles), Bucarest, Éditions Didactiques et Pédagogiques,
 2006 (RP Ioan Mărăcineanu) 496
- Oană Lucia Dimitriu-Brezeanu, *Le RP Constantin Băbulescu.*
Sa vie et son oeuvre, Iași, Éditions Timpul, 200 p.
 (RP Prof. Dr. Gheorghe Drăgulin) 499
- Prot. Maître de conférences Dr. Vasile Petrica, *L'Institut Théologique Diocésain
 Orthodoxe Roumain – Caransebeș (1865–1927). Contributions historique,*
Caransebeș, Éditions de l'Archevêché de Caransebeș, 2005, 356 p.
 (Assistant de chaire, Florin Dobrei) 502

*

- Le Monastère Melinești-Gârceni du Département de Vaslui*
 (Prof. Virgiliu Théodorescu) 505
- On est arrière petit-fils de Horea d'Albac* (RP Ion Ionescu) 509
- Considération de l'hymne national "Deșteaptă-te române"*
("Réveille-toi, ô Roumain") à l'époque du régime communiste
 (RP Ion Ionescu) 510

**CĂRȚI APĂRUTE LA EDITURA ȘI TIPOGRAFIA
INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

SFÂNTA SCRIPTURĂ

CĂRȚI DE CULT

SCRIERI ALE
SFINȚILOR PĂRINȚI

LUCRĂRI PASTORALE
ȘI OMILETICE

STUDIUL SFINTEI SCRIPTURI

TEOLOGIE ORTODOXĂ
CONTEMPORANĂ

SPIRITUALITATE

NOUȚĂȚI EDITORIALE

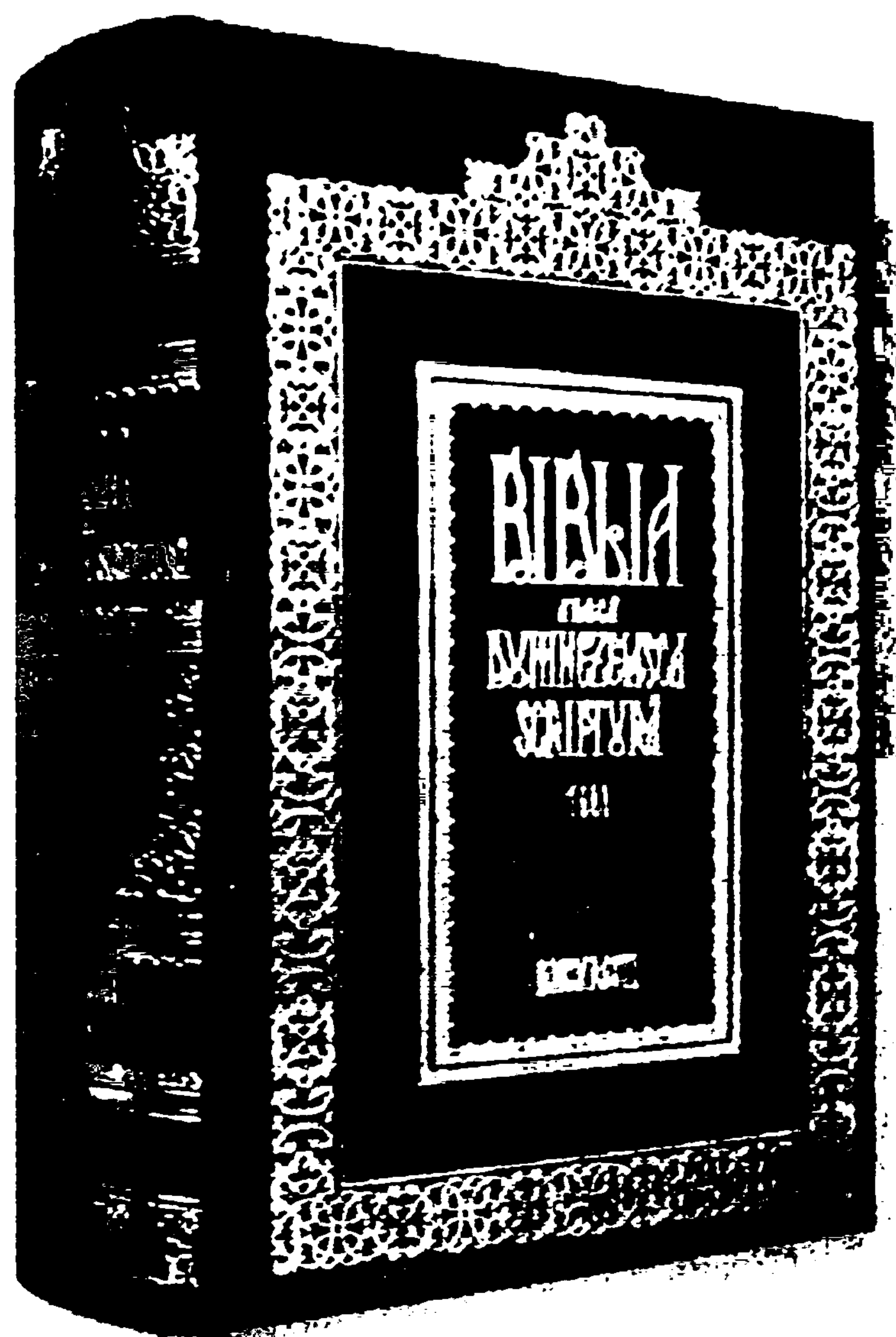

MANUALE

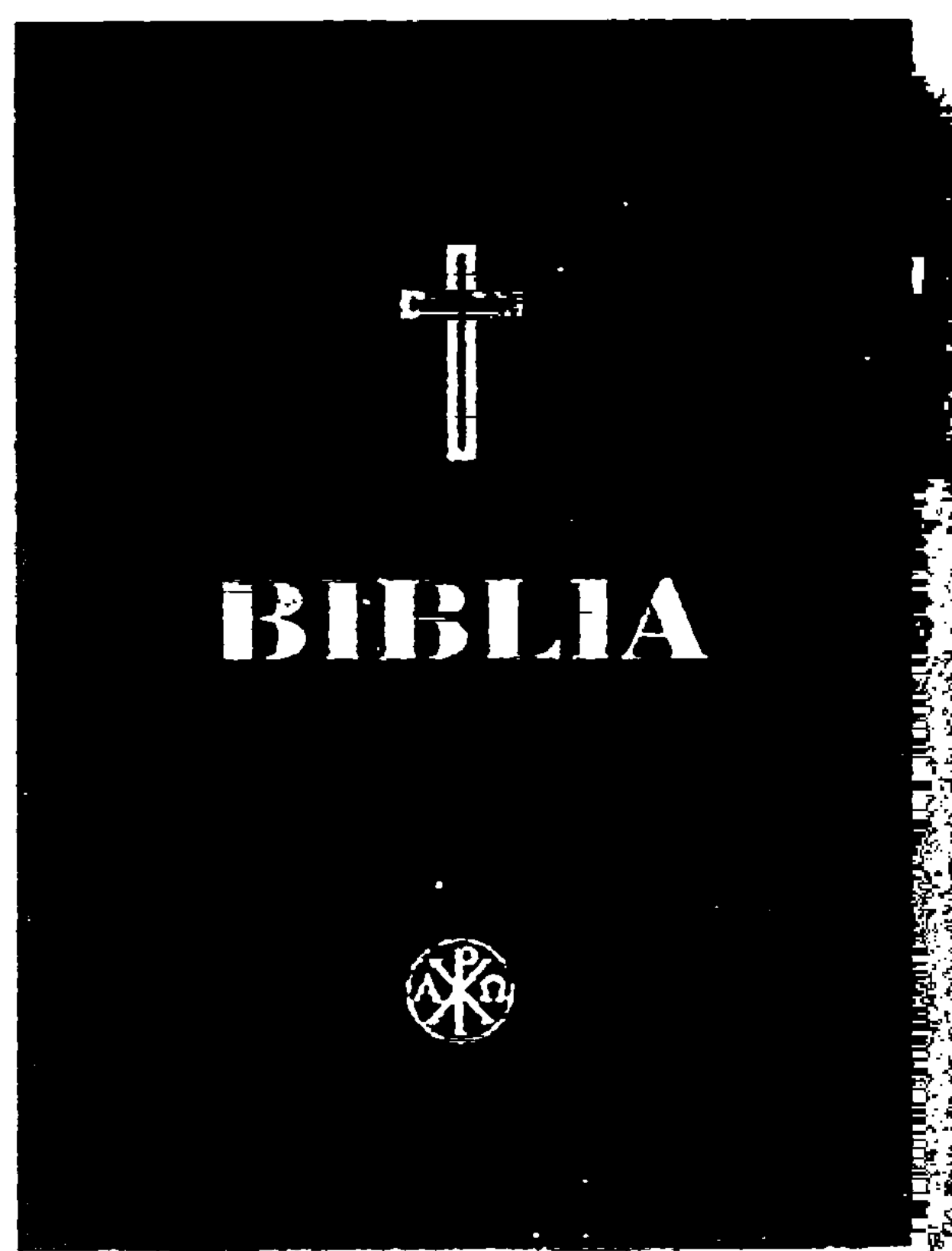

PERIODICE

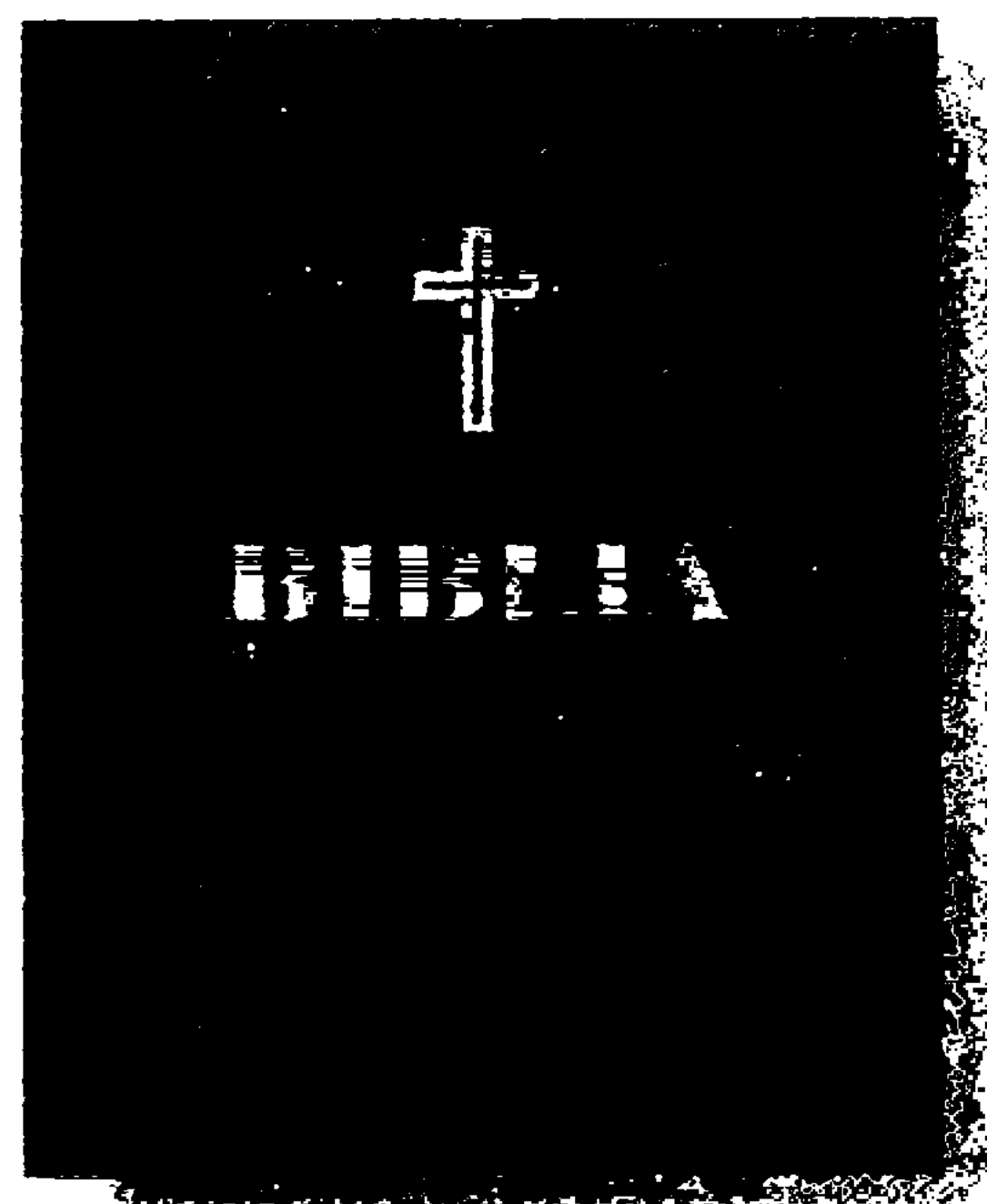
Sfânta Scriptură

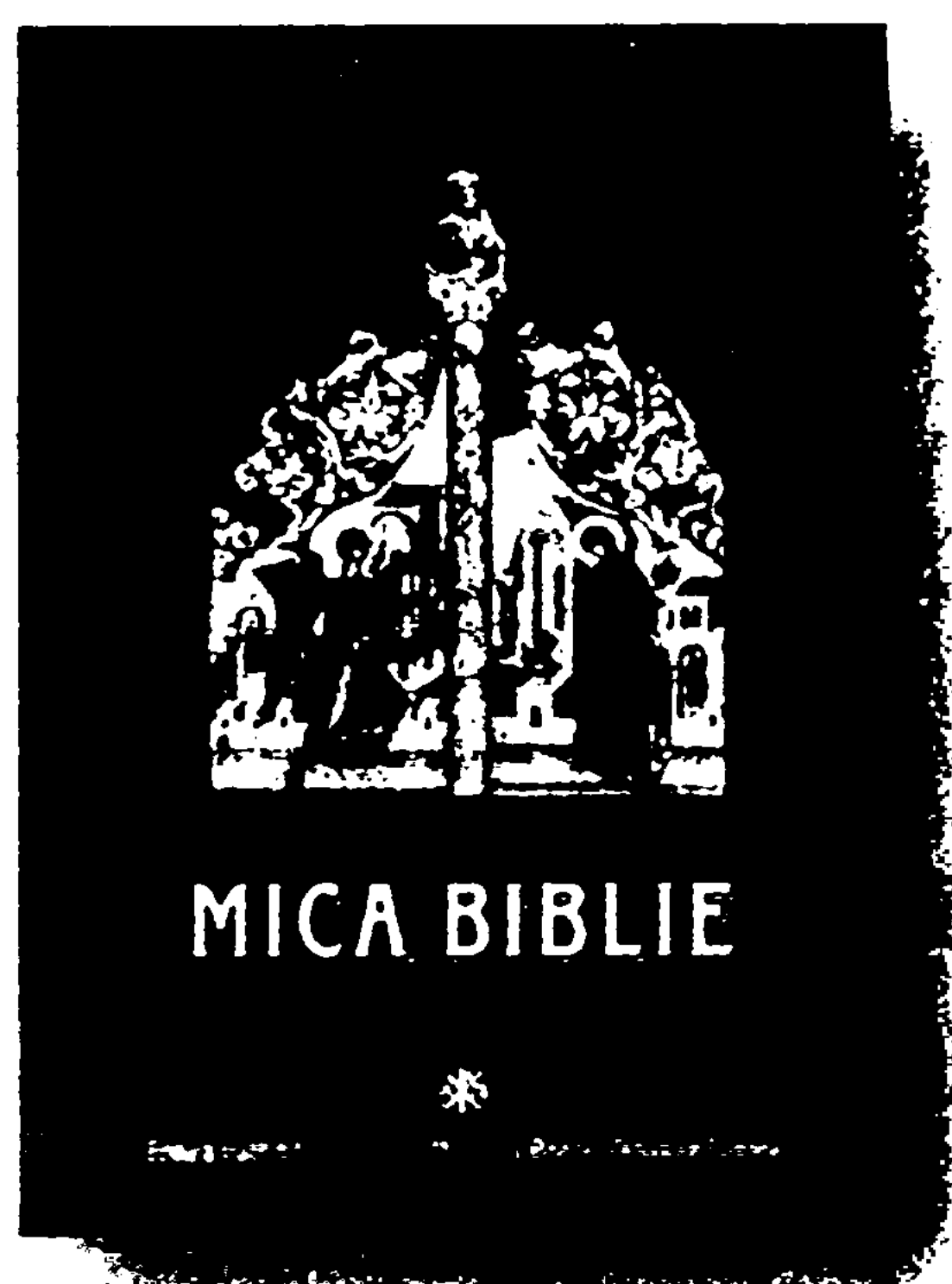
*Biblia sau Dumnezeiasca Scriptură
(Biblia de la 1688)*

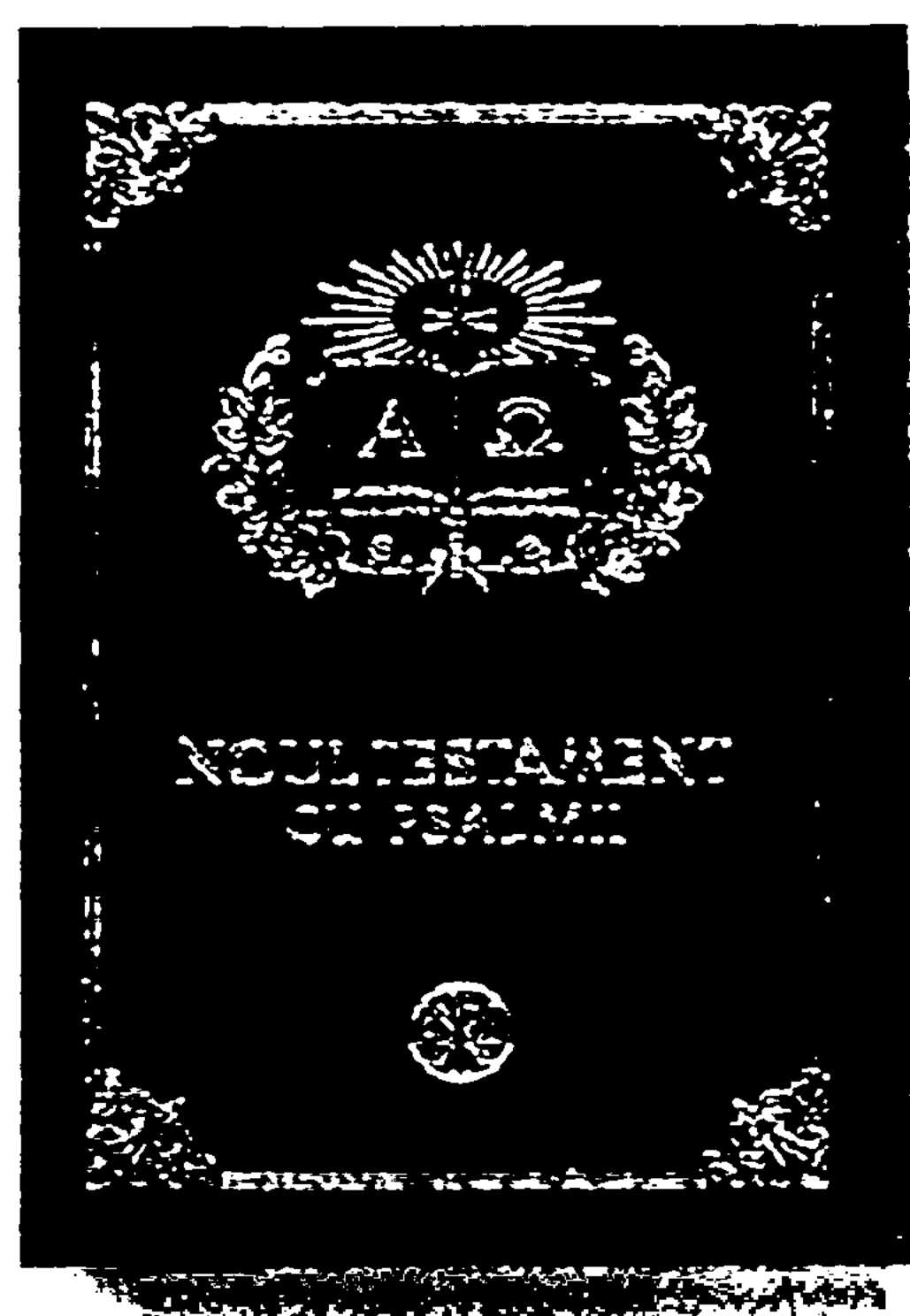
*Biblia
(ediție jubiliară)*

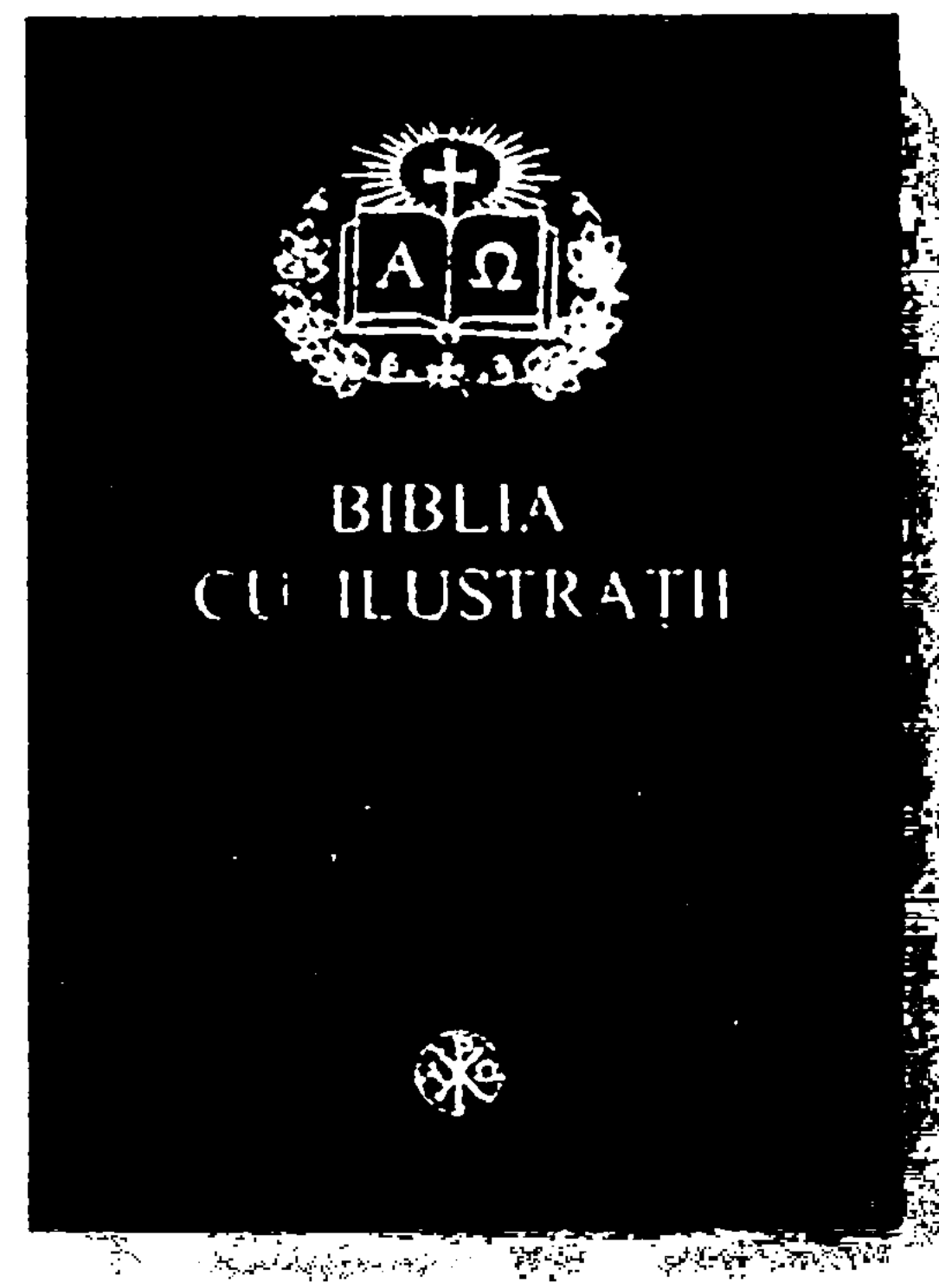
*Biblia
(ediția Sfântului Sinod)*

Mica Biblie

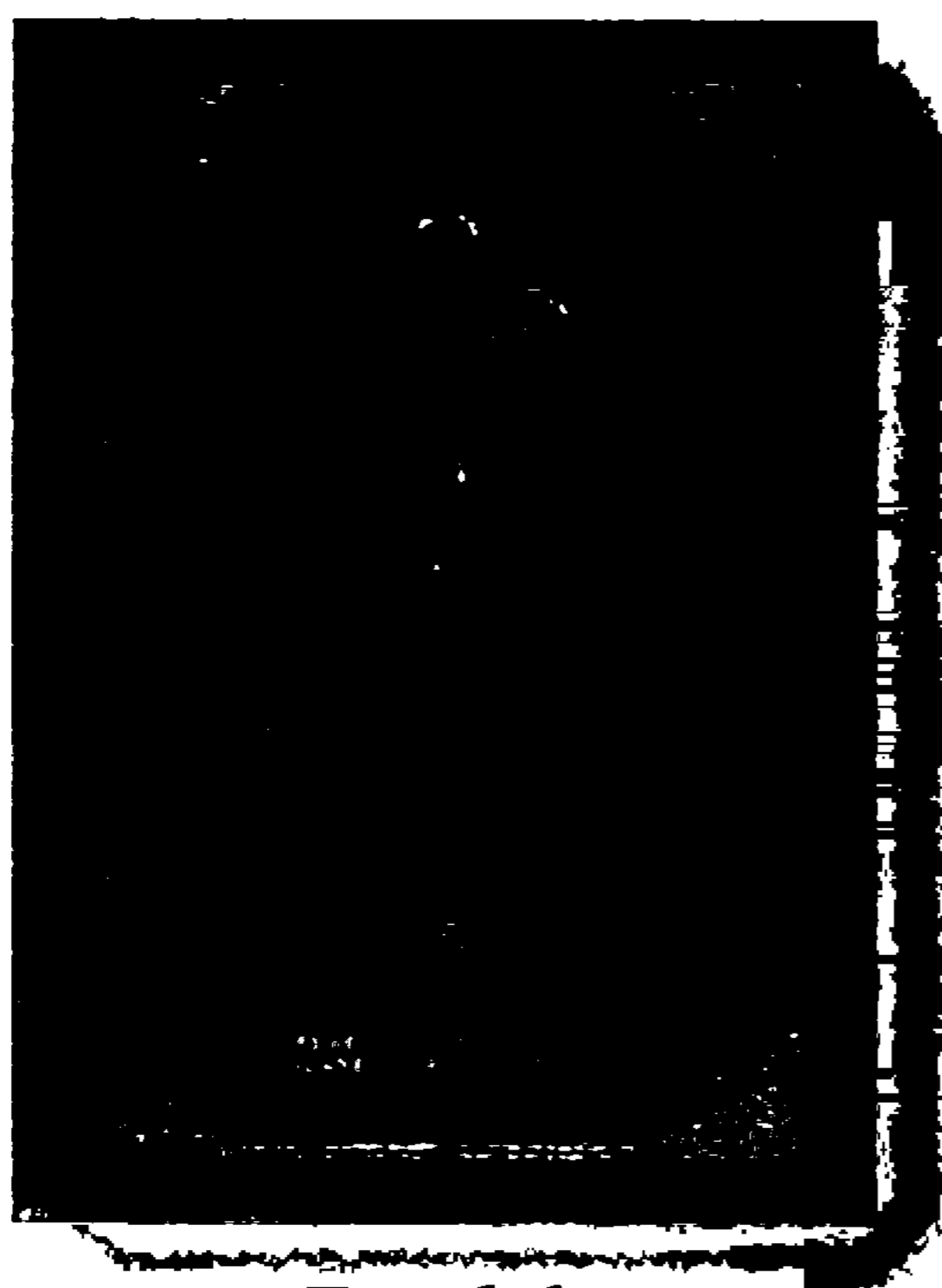

Noul Testament cu Psalmii

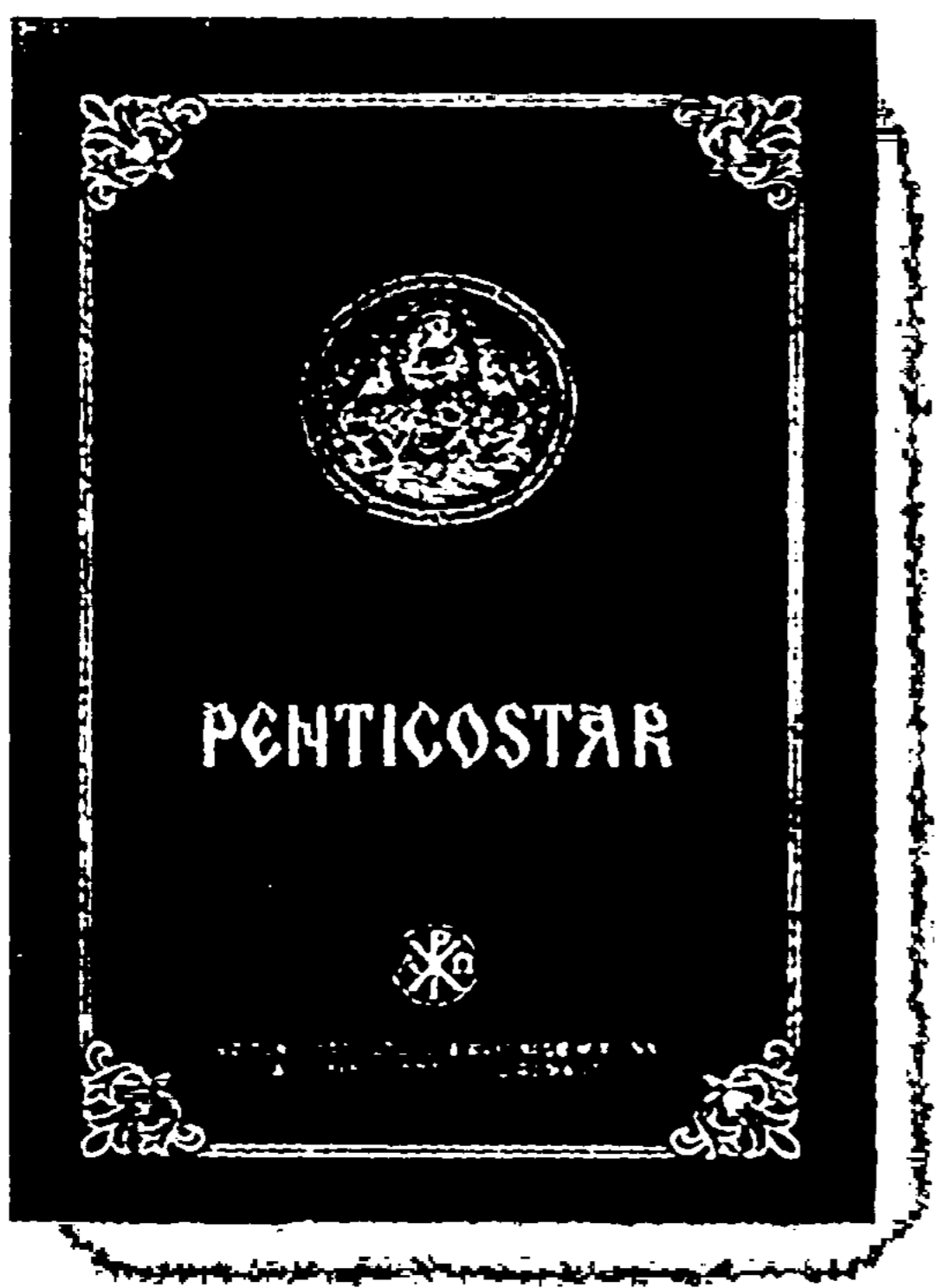

Biblia cu ilustrații

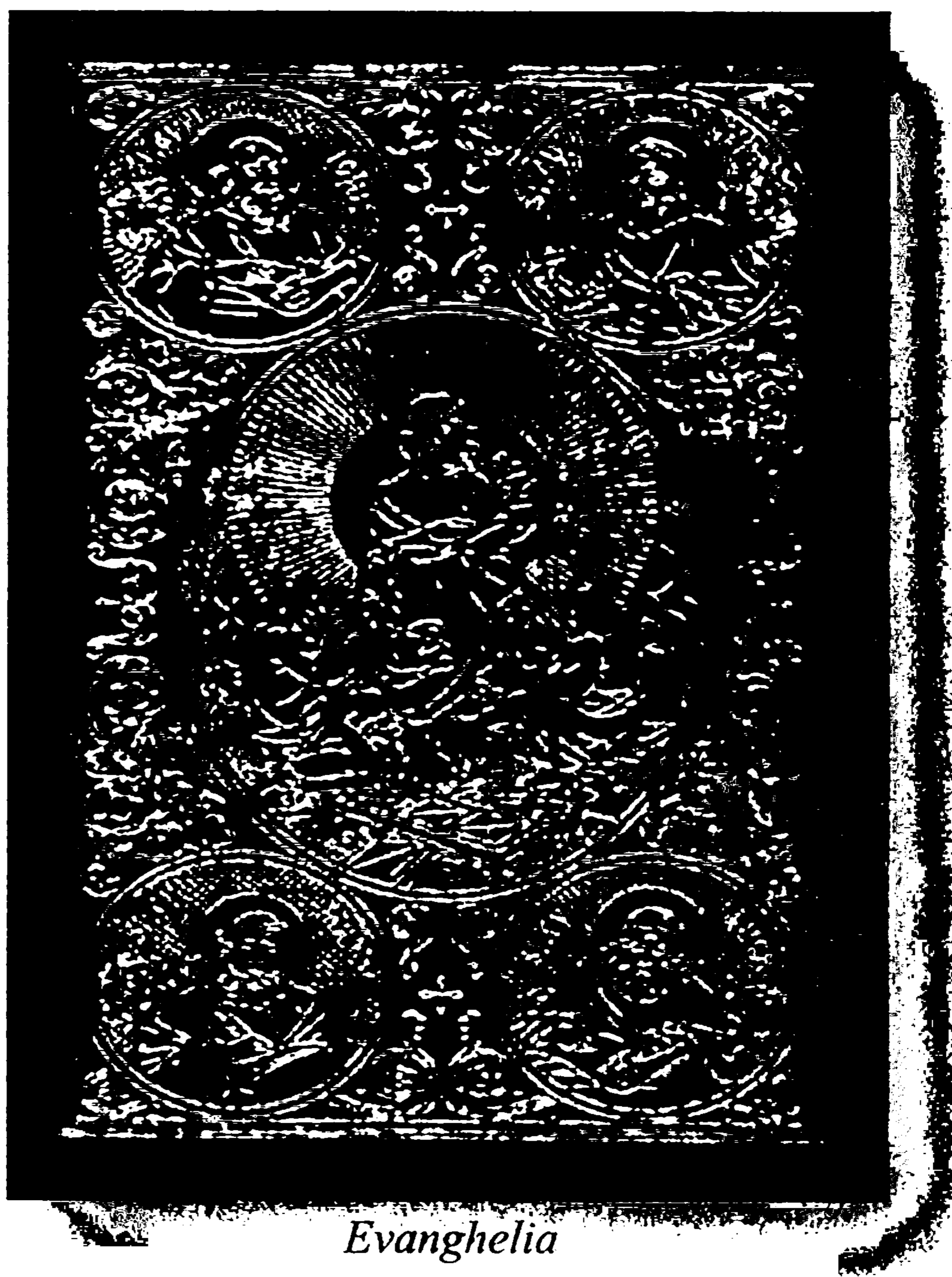
Cărți de cult

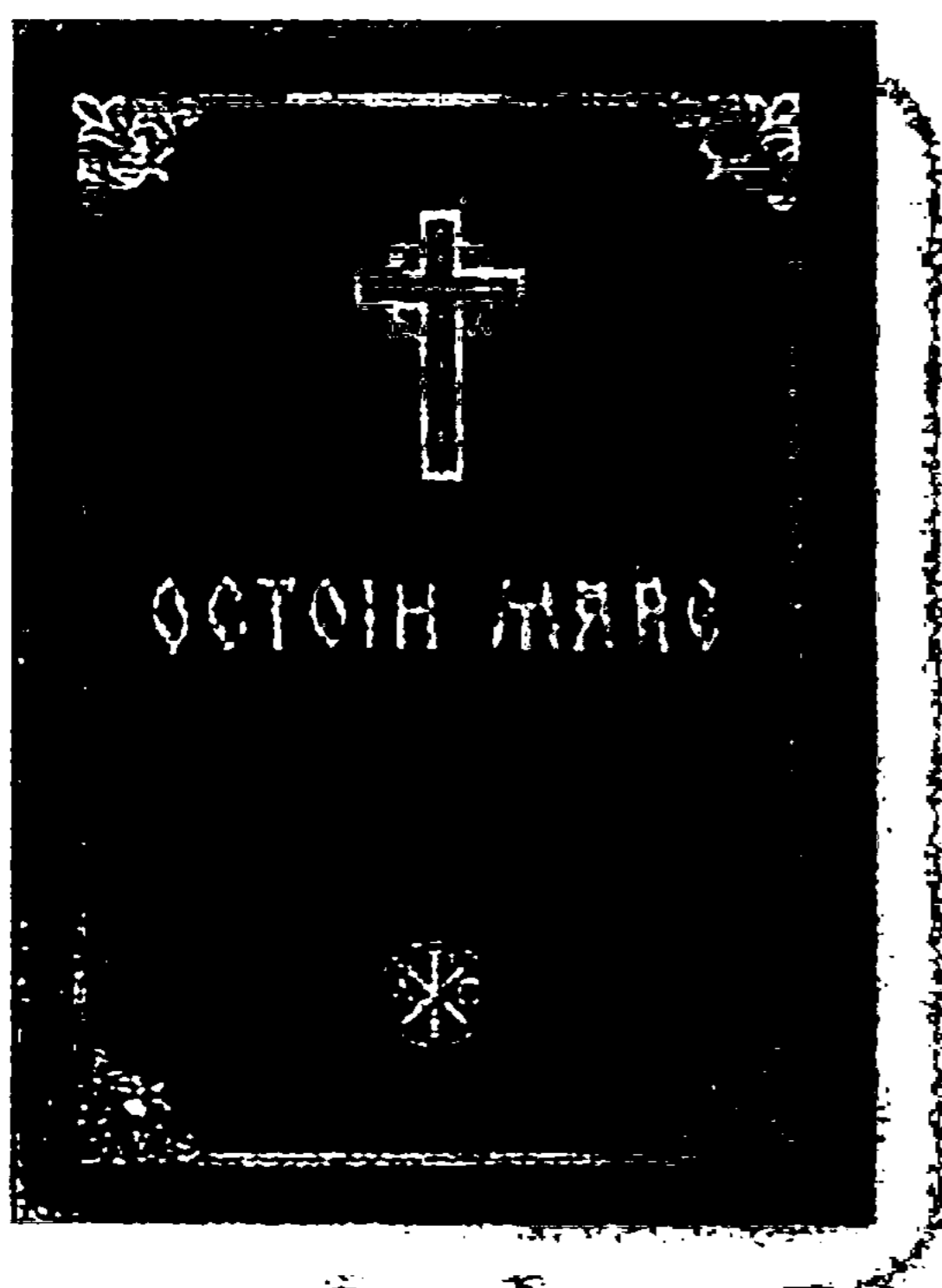
Triodul

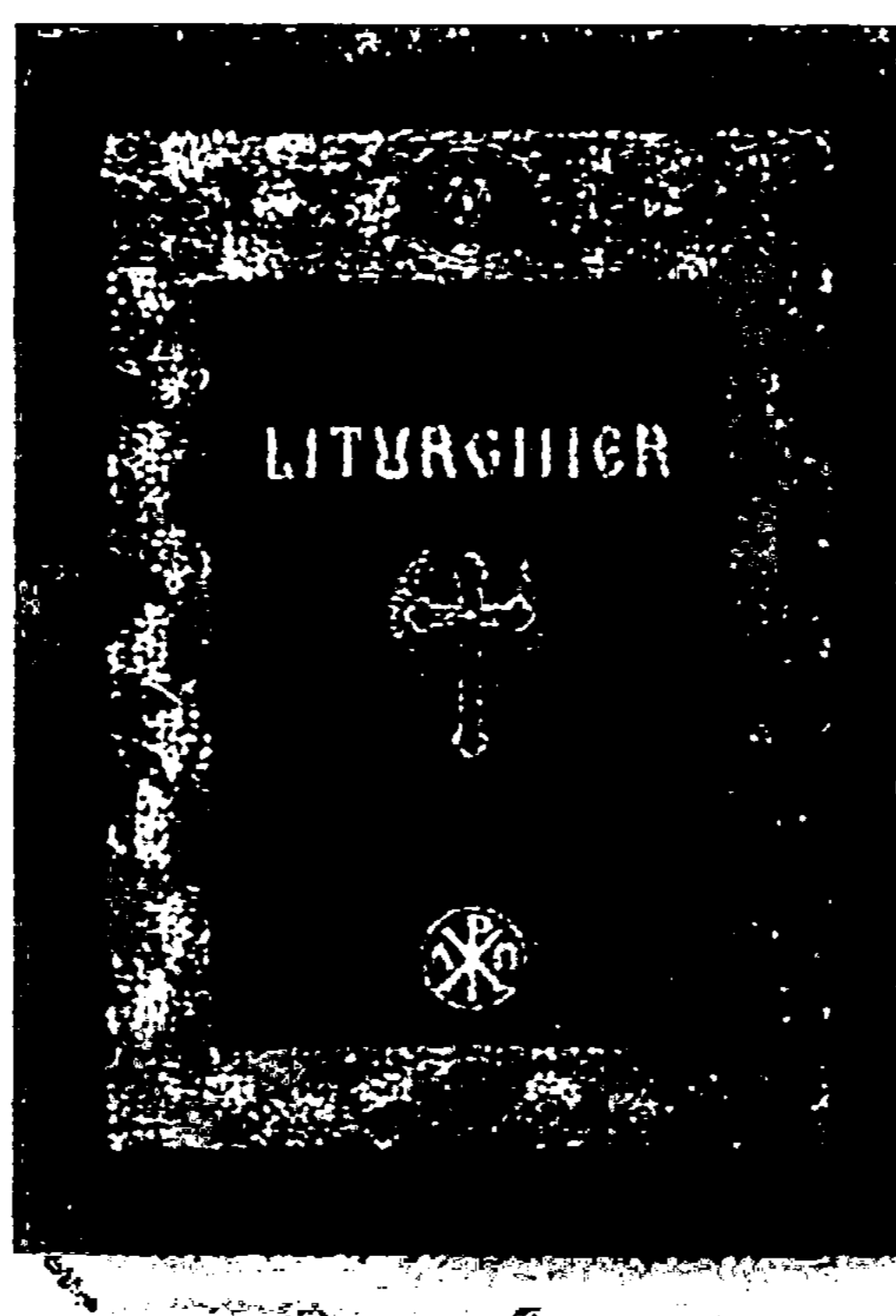
Penticostar

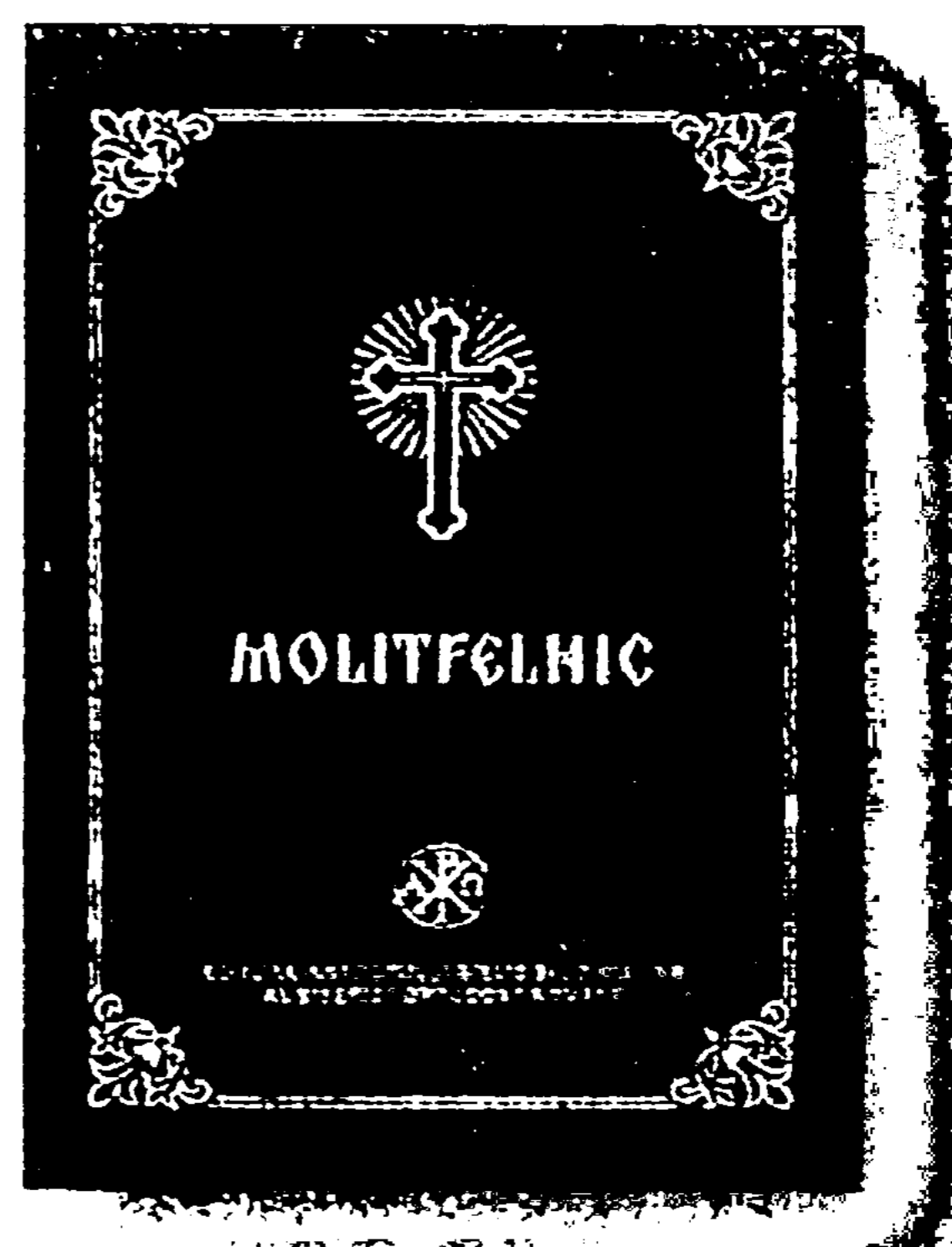
Evanghelia

Octoih

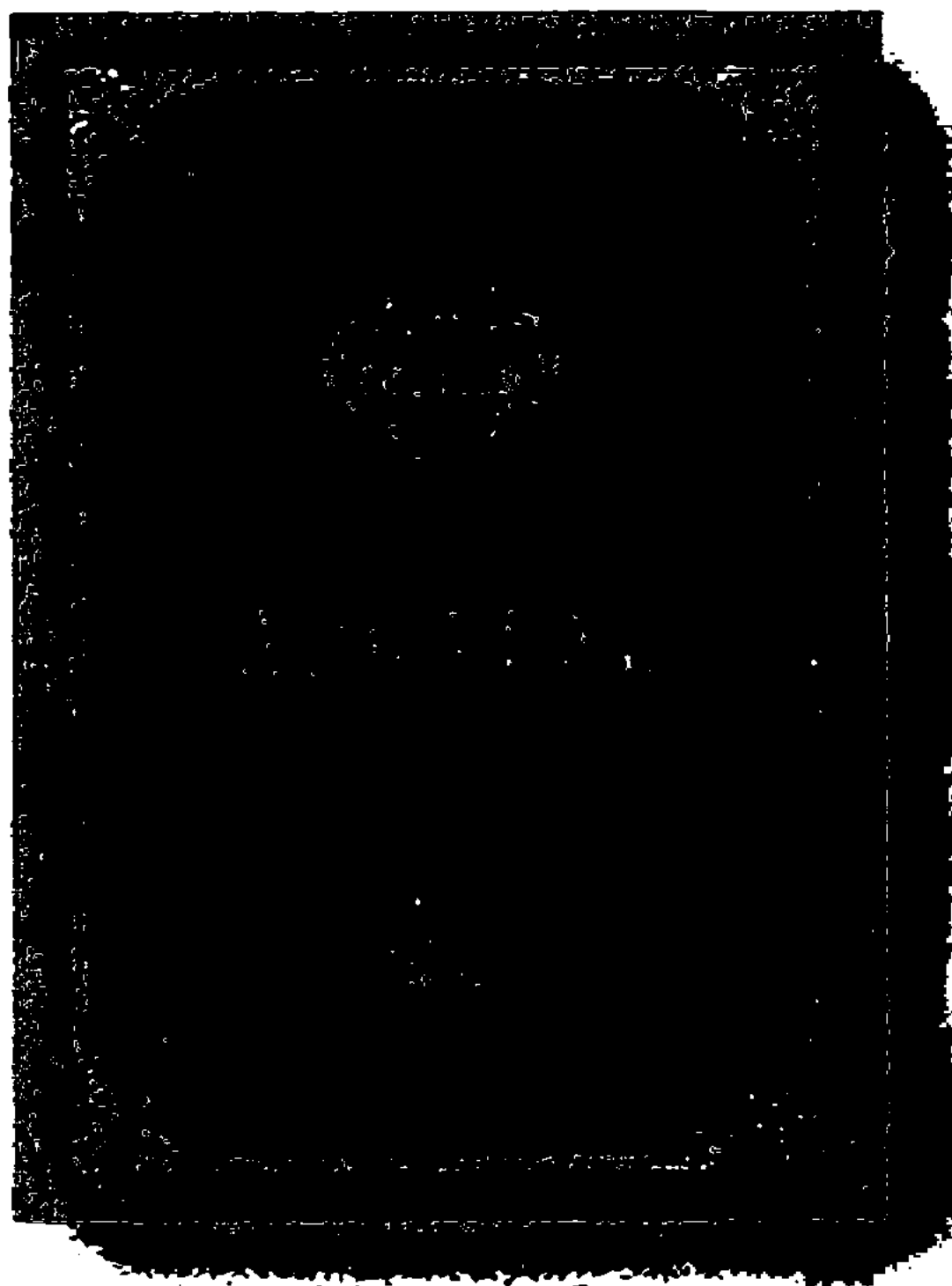

Liturghier

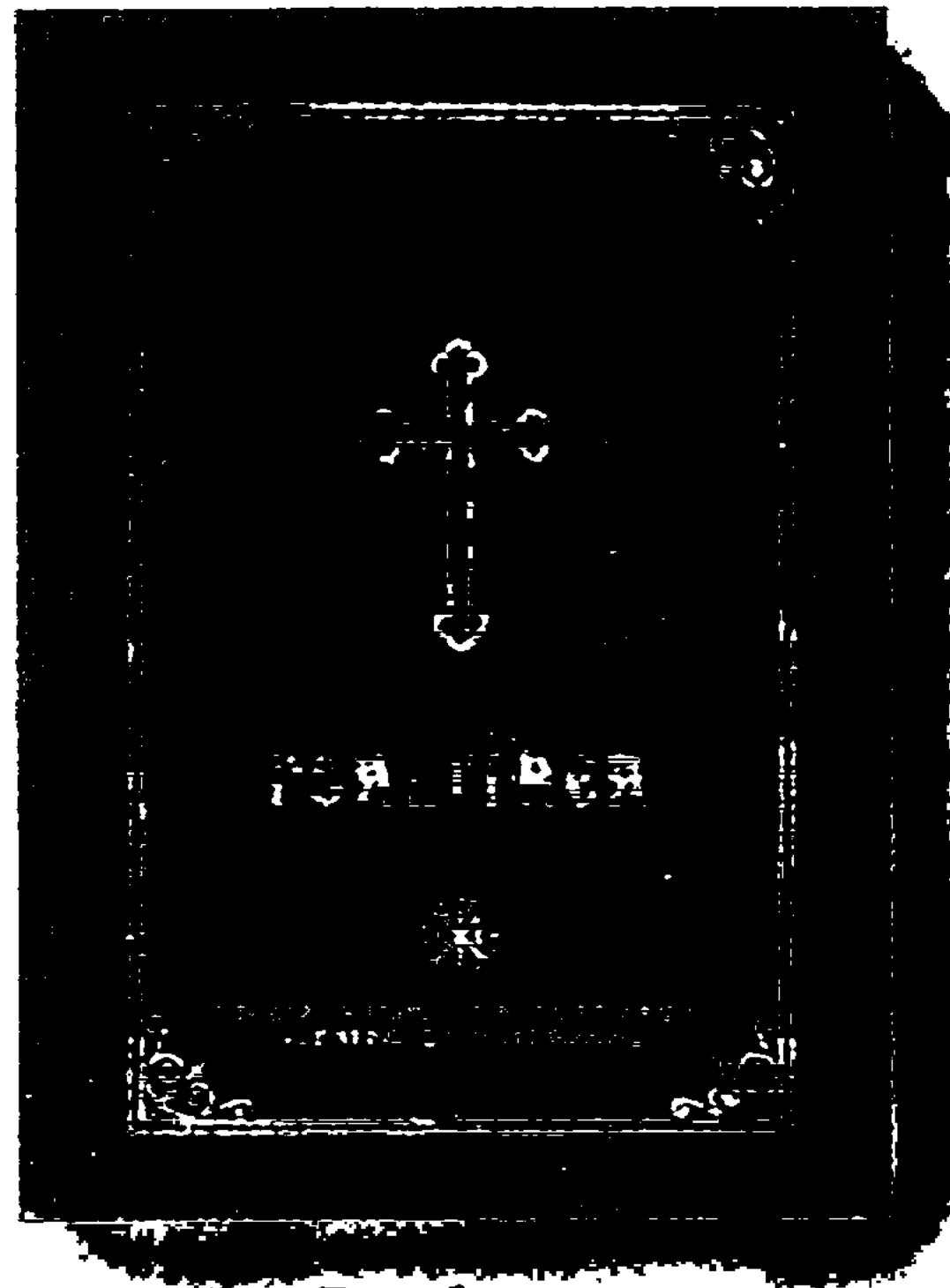

Molitfelnic

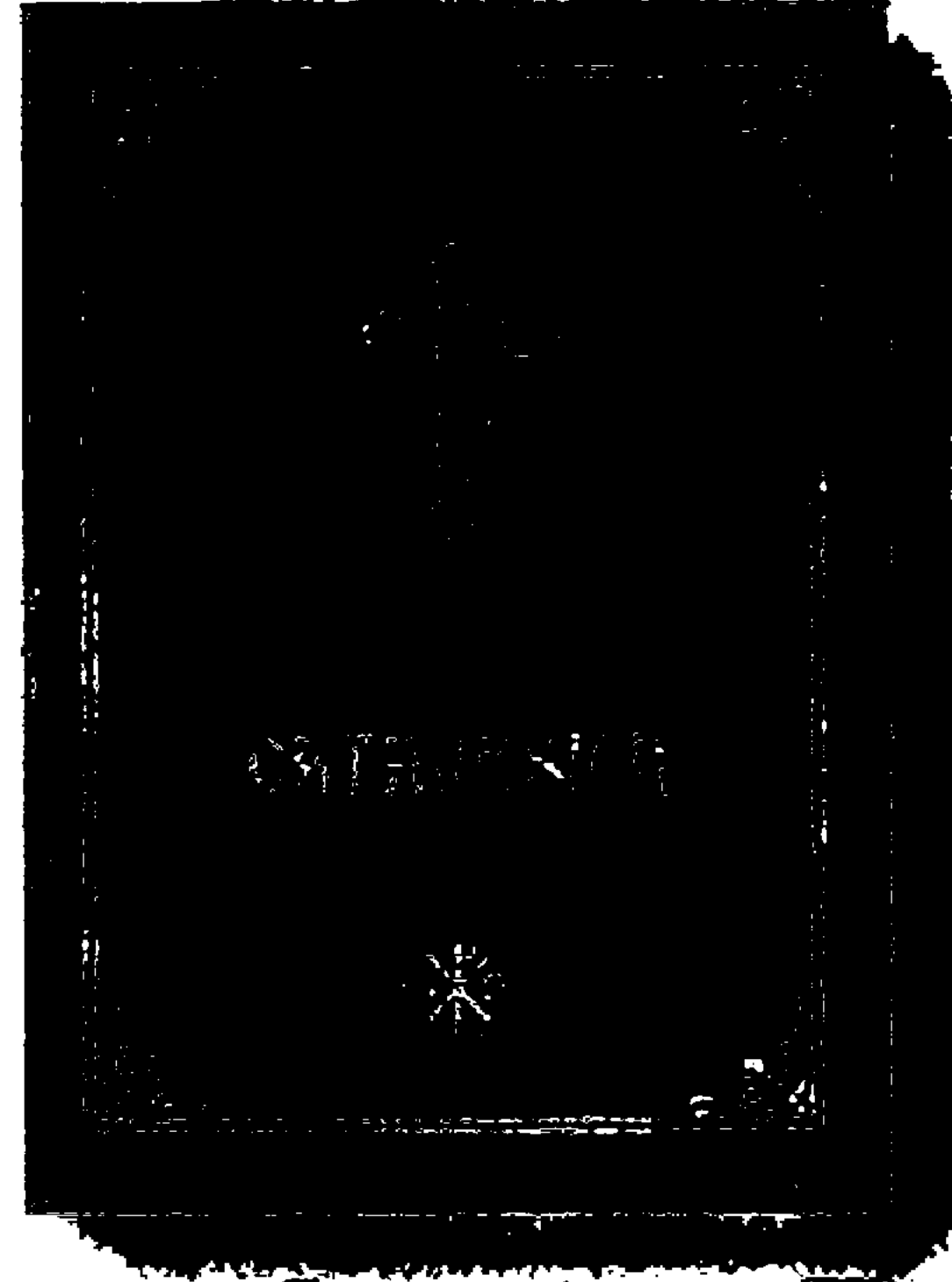
Cărți de cult

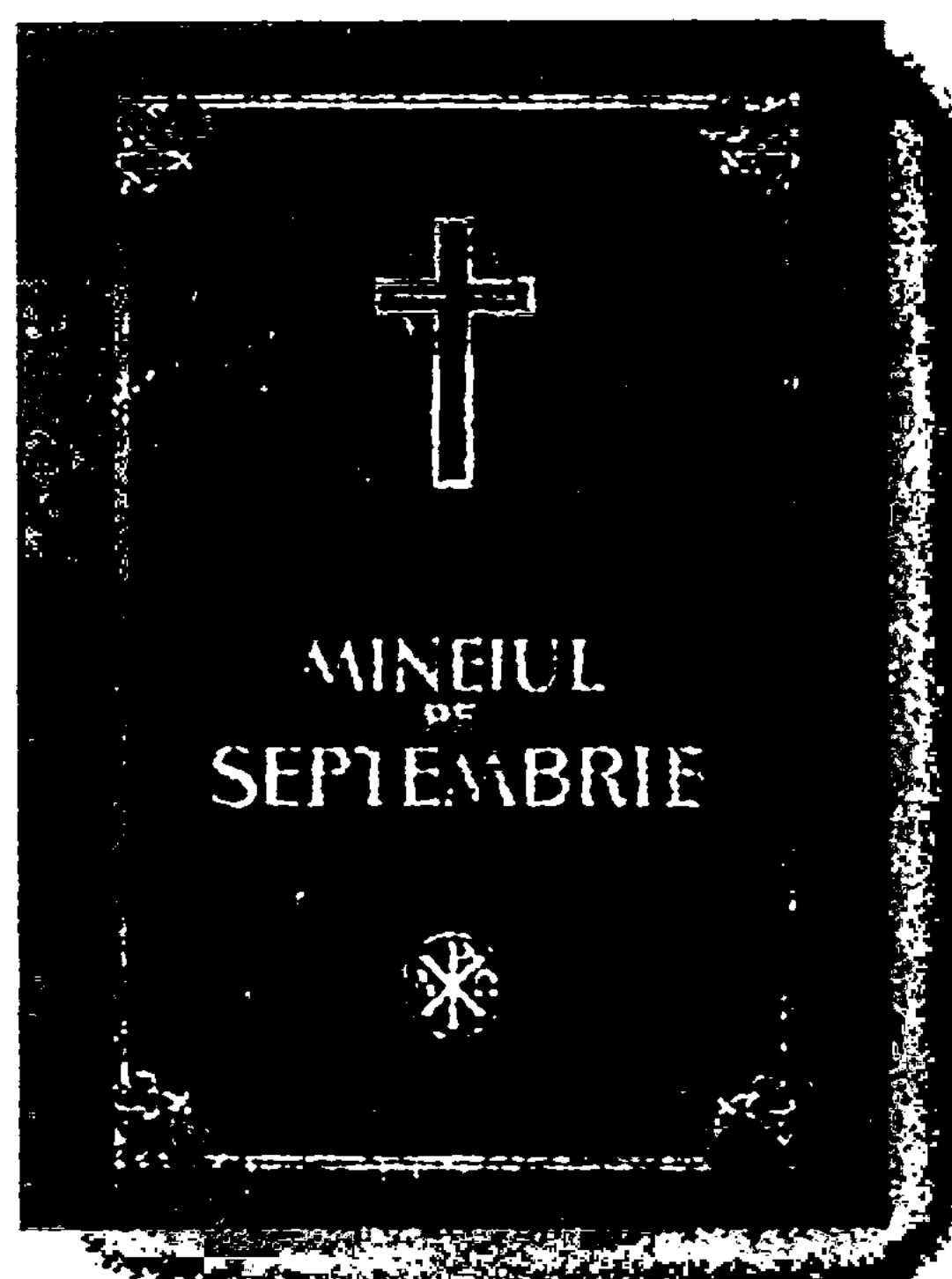
Apostol

Psaltirea

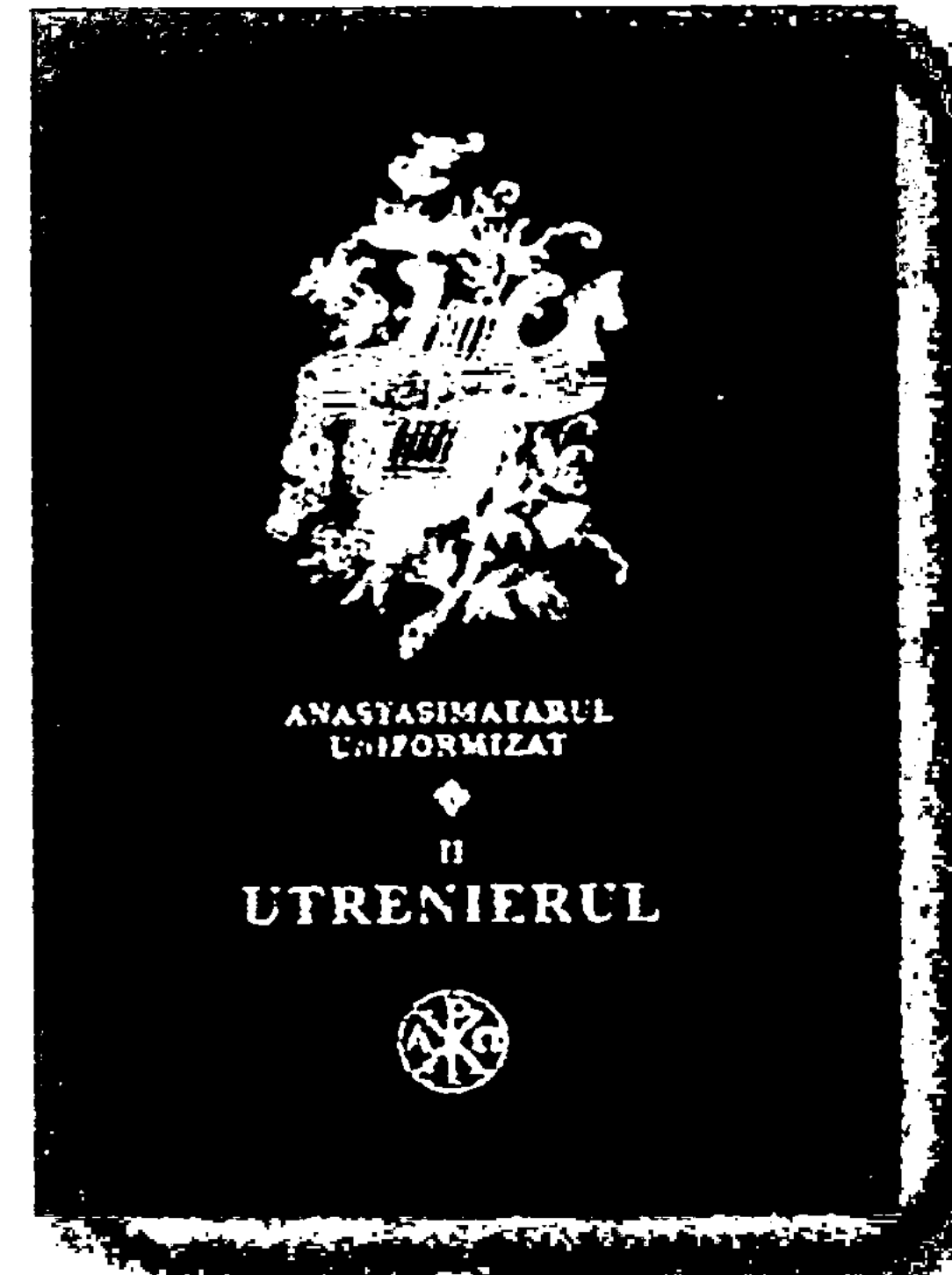
Catavasier

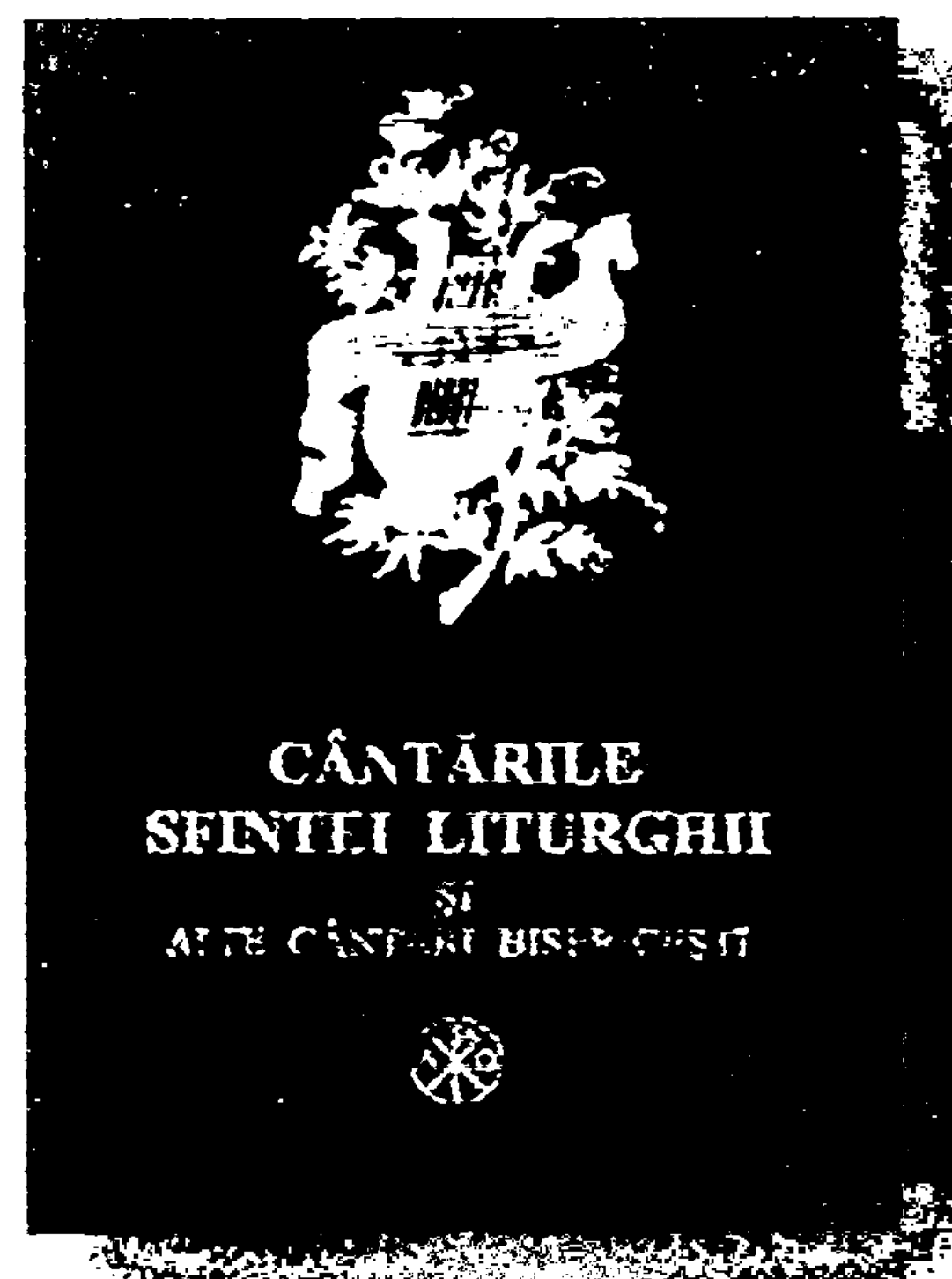
Minei

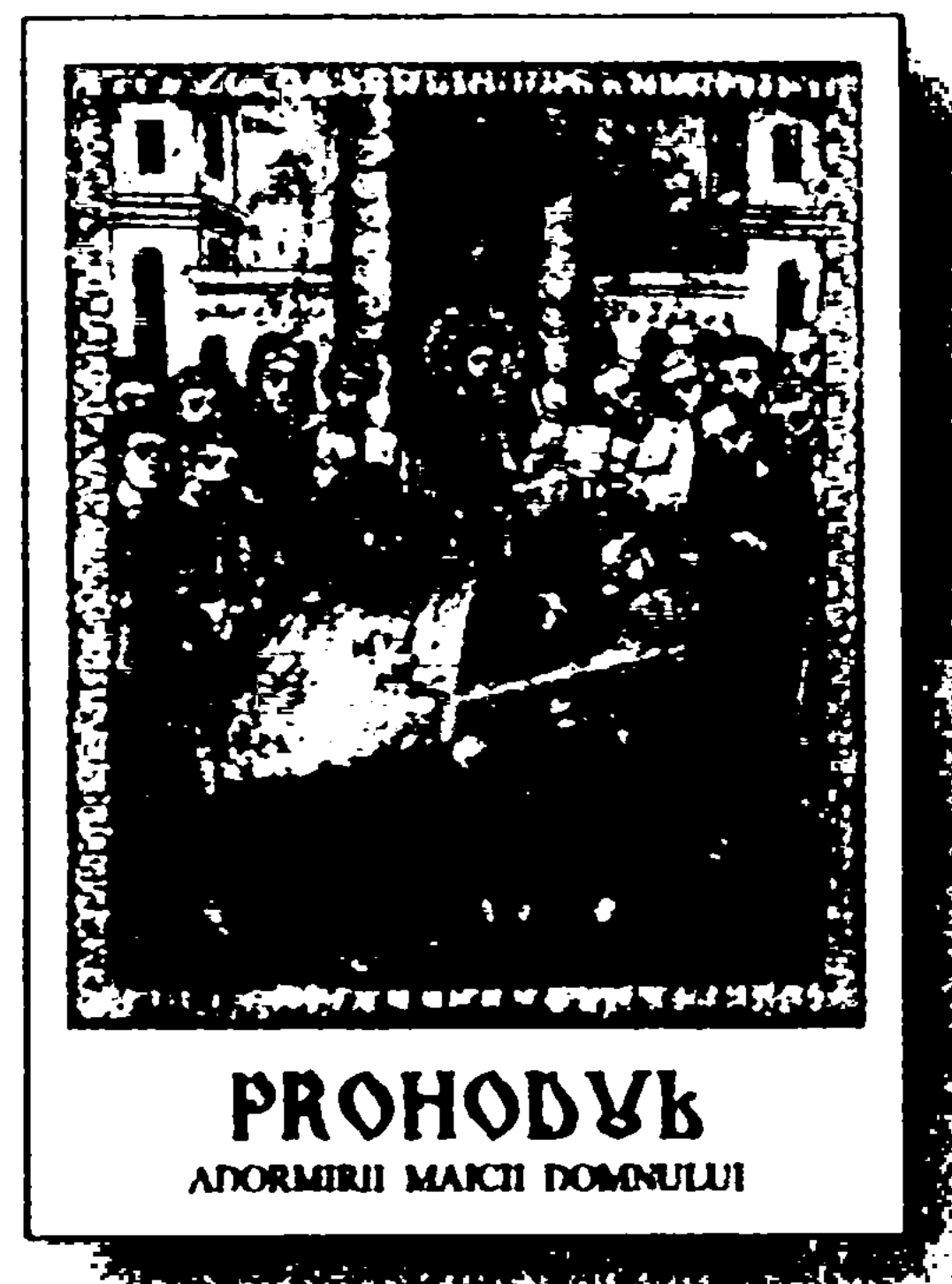
Arhieratikon

Utrenierul

*Cântările
Sfintei Liturghii*

*Prohodul Adormirii
Maicii Domnului*

Repertoriu Coral

Scrieri ale Sfinților Părinți

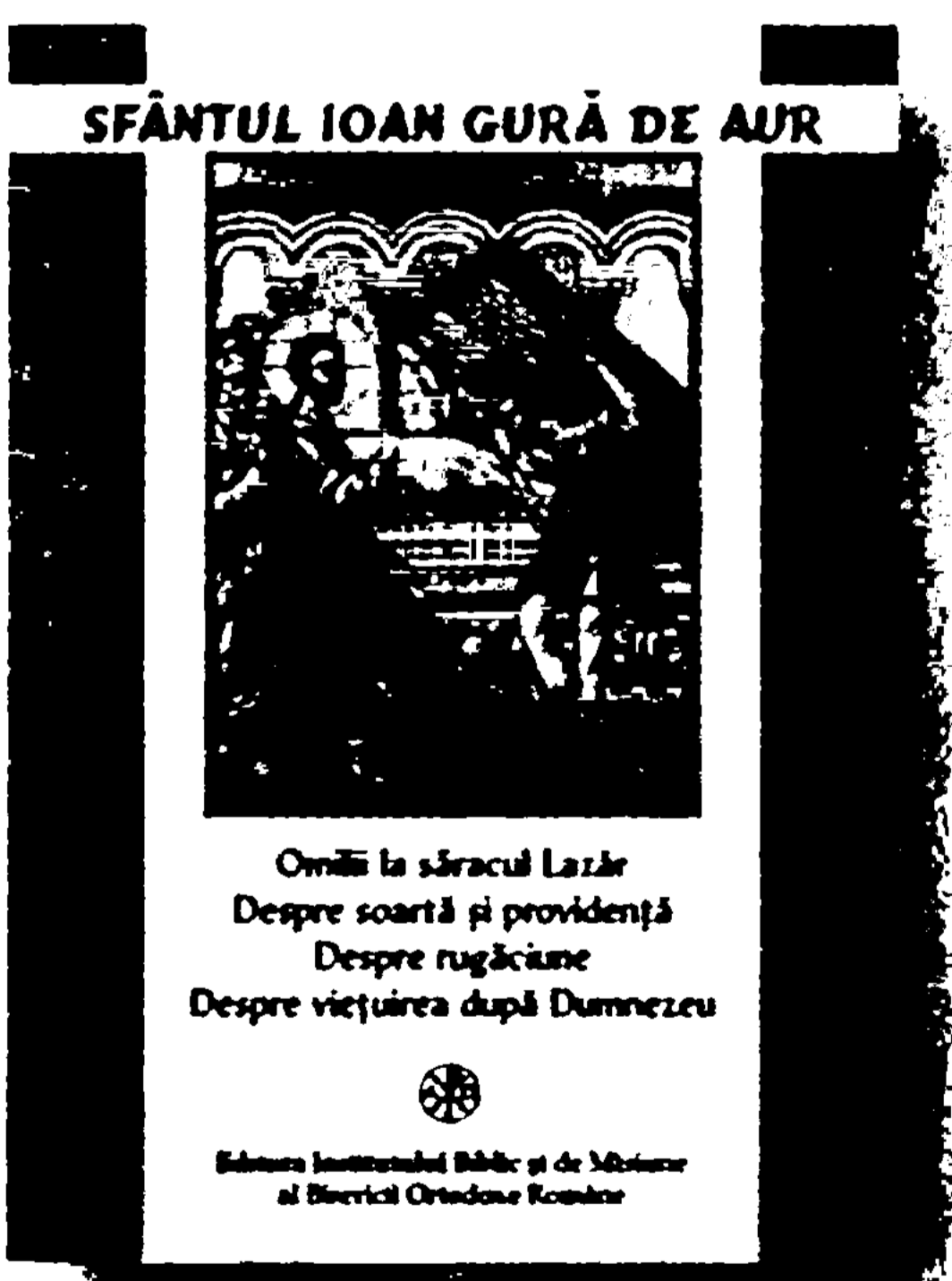
Sf. Ioan Gură de Aur
Omilii la Facere, vol. I

Sf. Ioan Gură de Aur
Omilii la Facere, vol. II

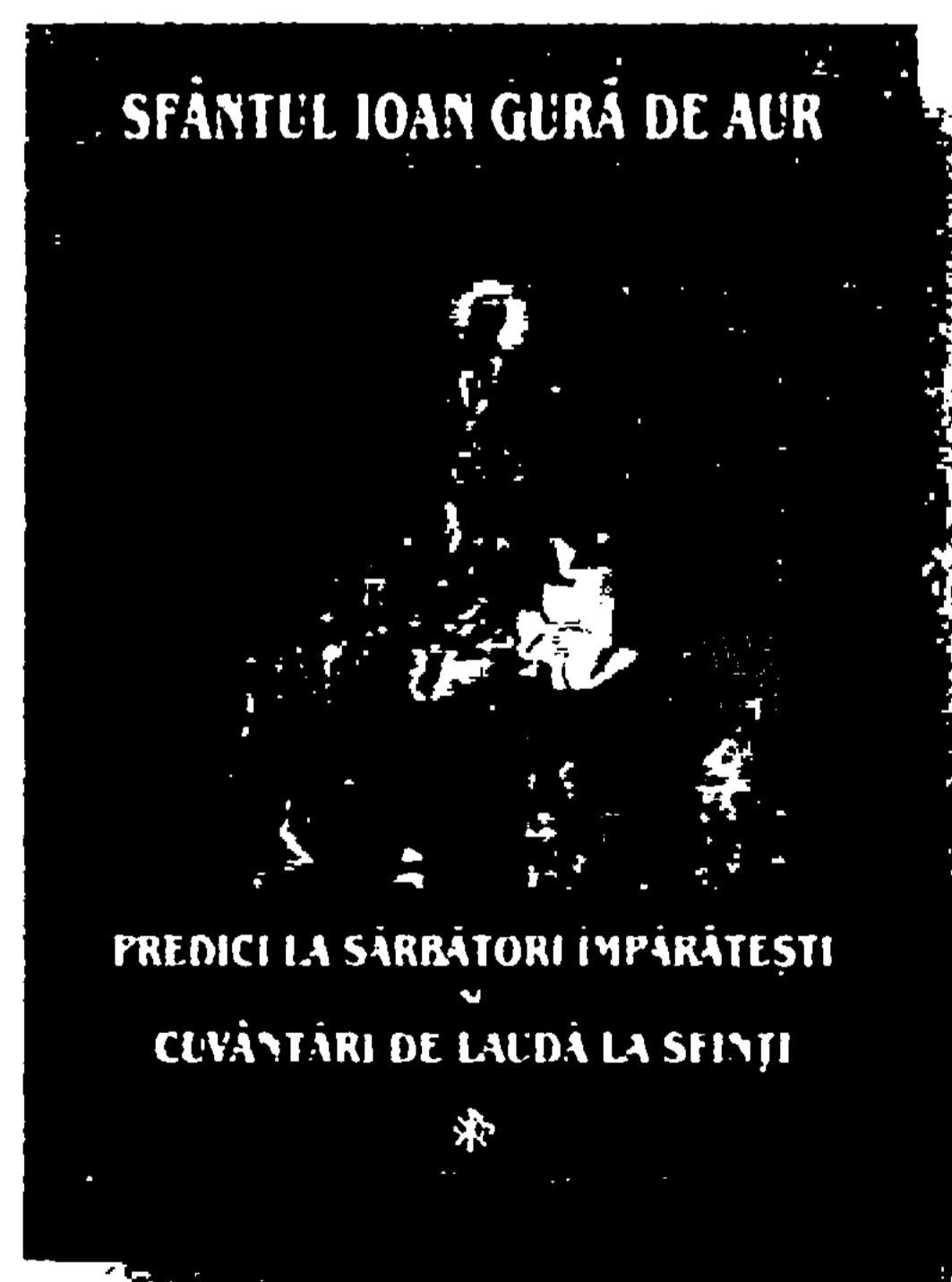
Sf. Ioan Gură de Aur
Omiliile despre pocăință

Sf. Ioan Gură de Aur
Omilii la săracul Lazăr
Despre rugăciune

Sf. Ioan Gură de Aur
Despre mărginita putere
a diavolului

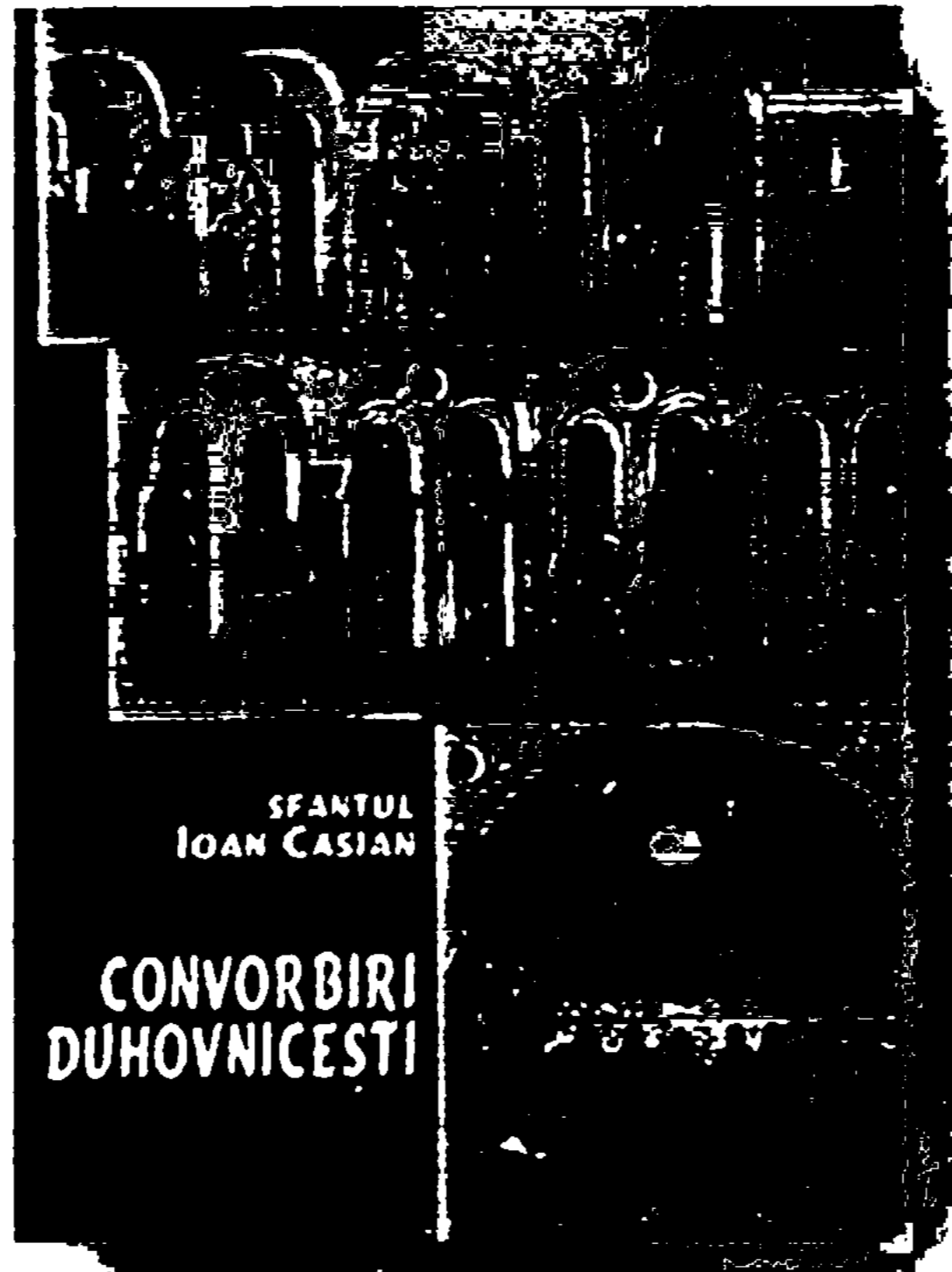

Sf. Ioan Gură de Aur
Predici
la sărbători împărătești

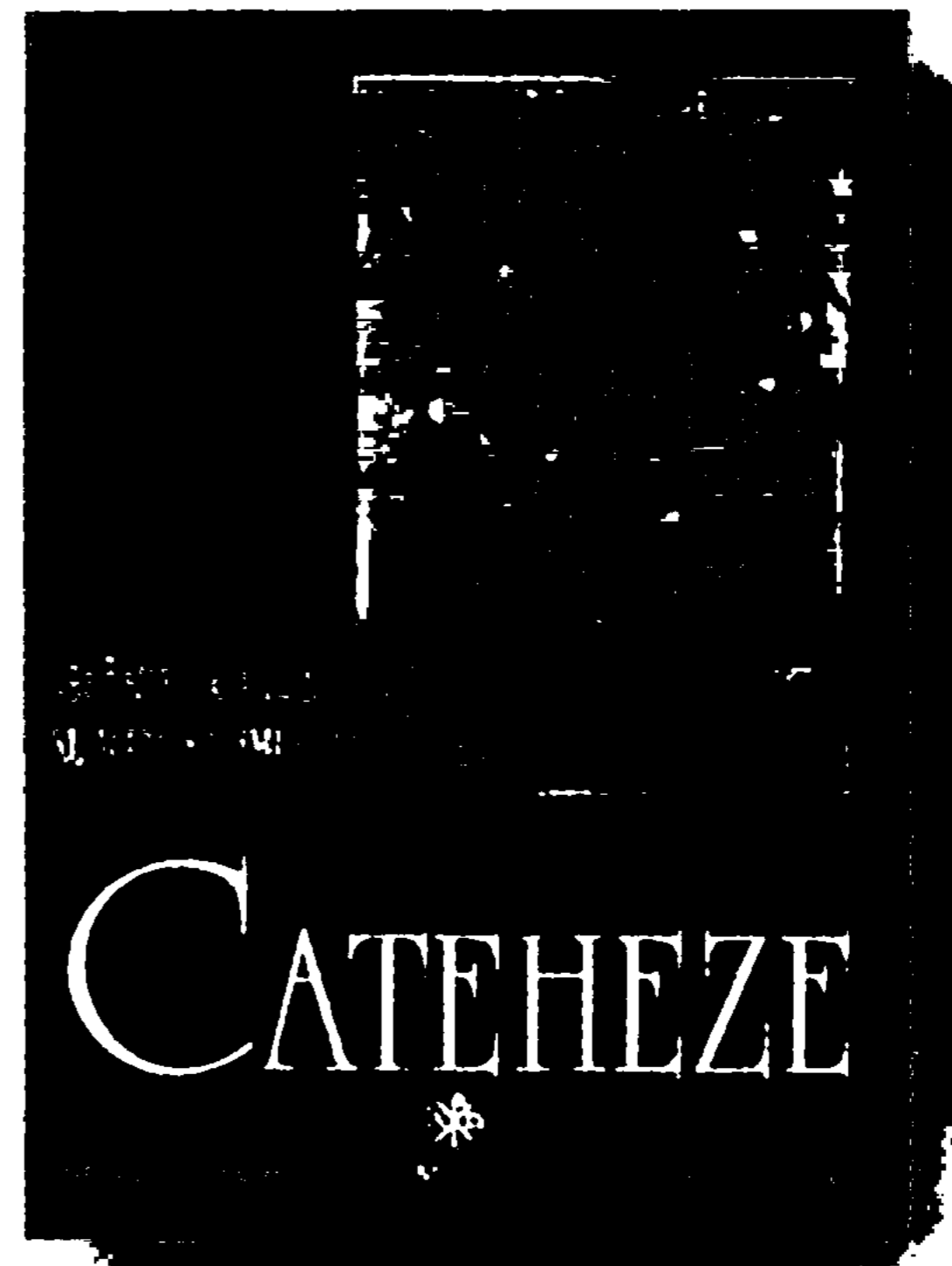
Scrieri ale Sfinților Părinți

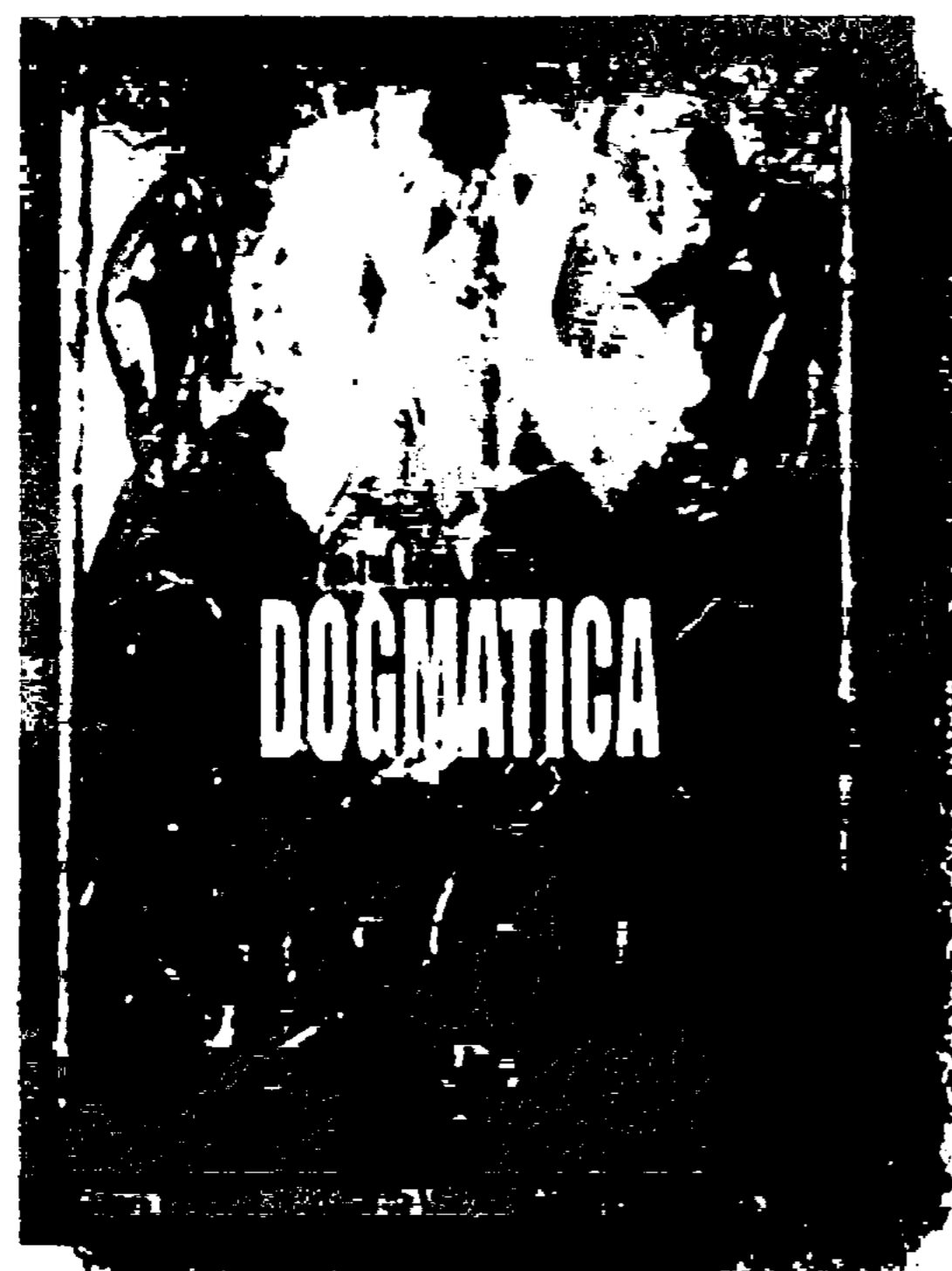
Sf. Vasile cel Mare
Omilii și cuvântări

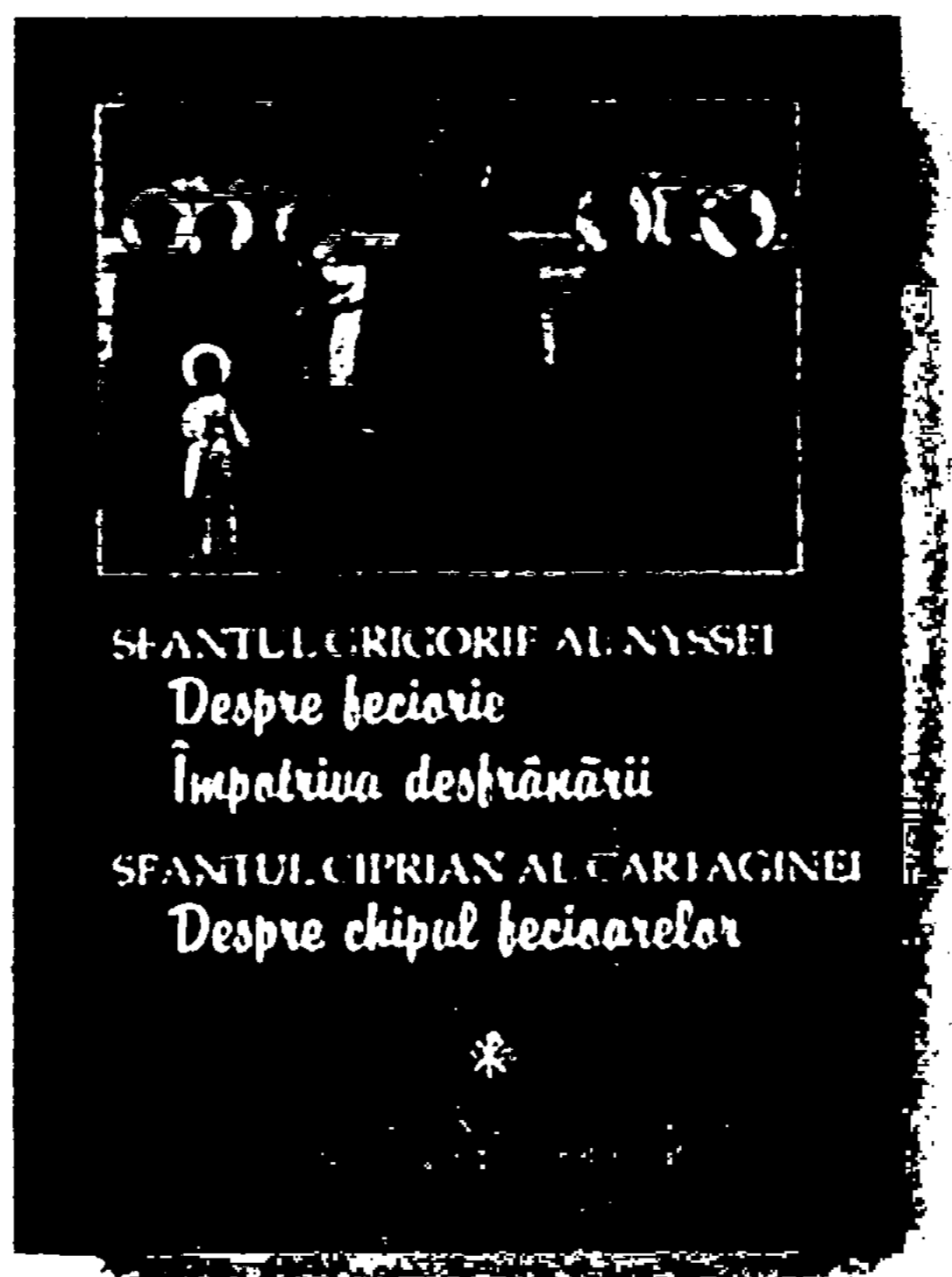
Sf. Ioan Casian
Convorbiri duhovnicești

Sf. Chiril al Ierusalimului
Cateheze

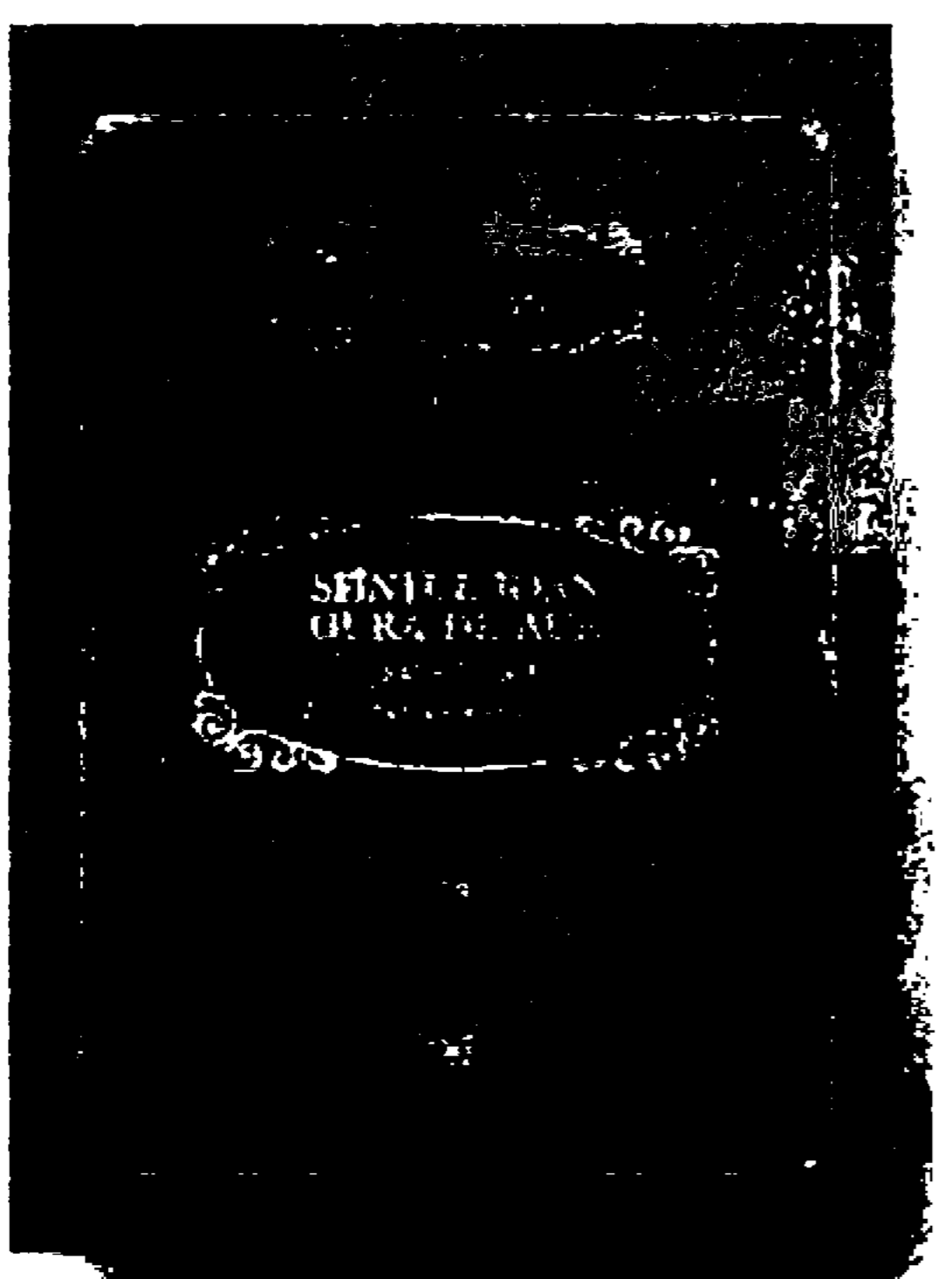
Sf. Ioan Damaschin
Dogmatica

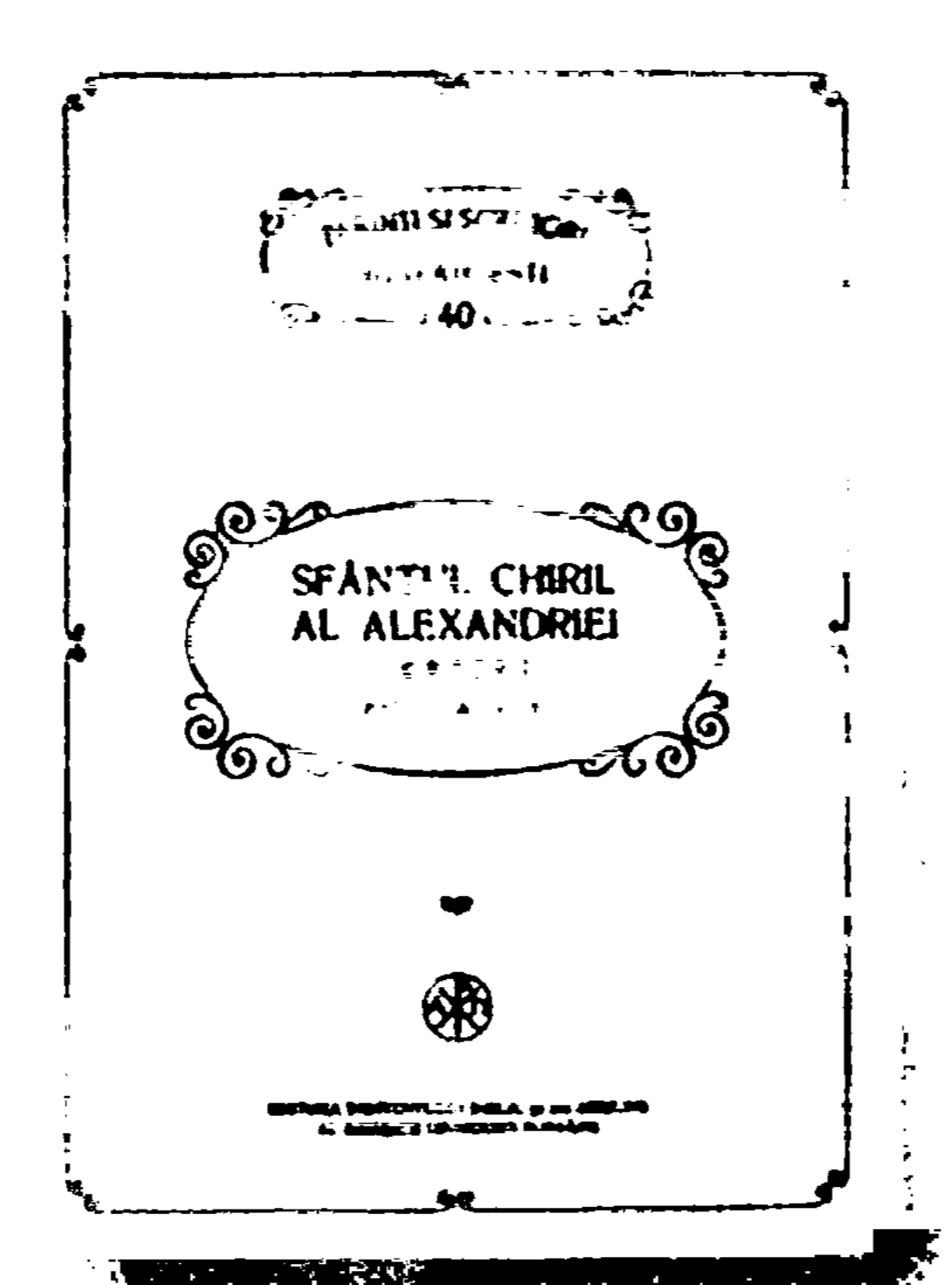
Sf. Ciprian al Cartaginei
Despre feciorie

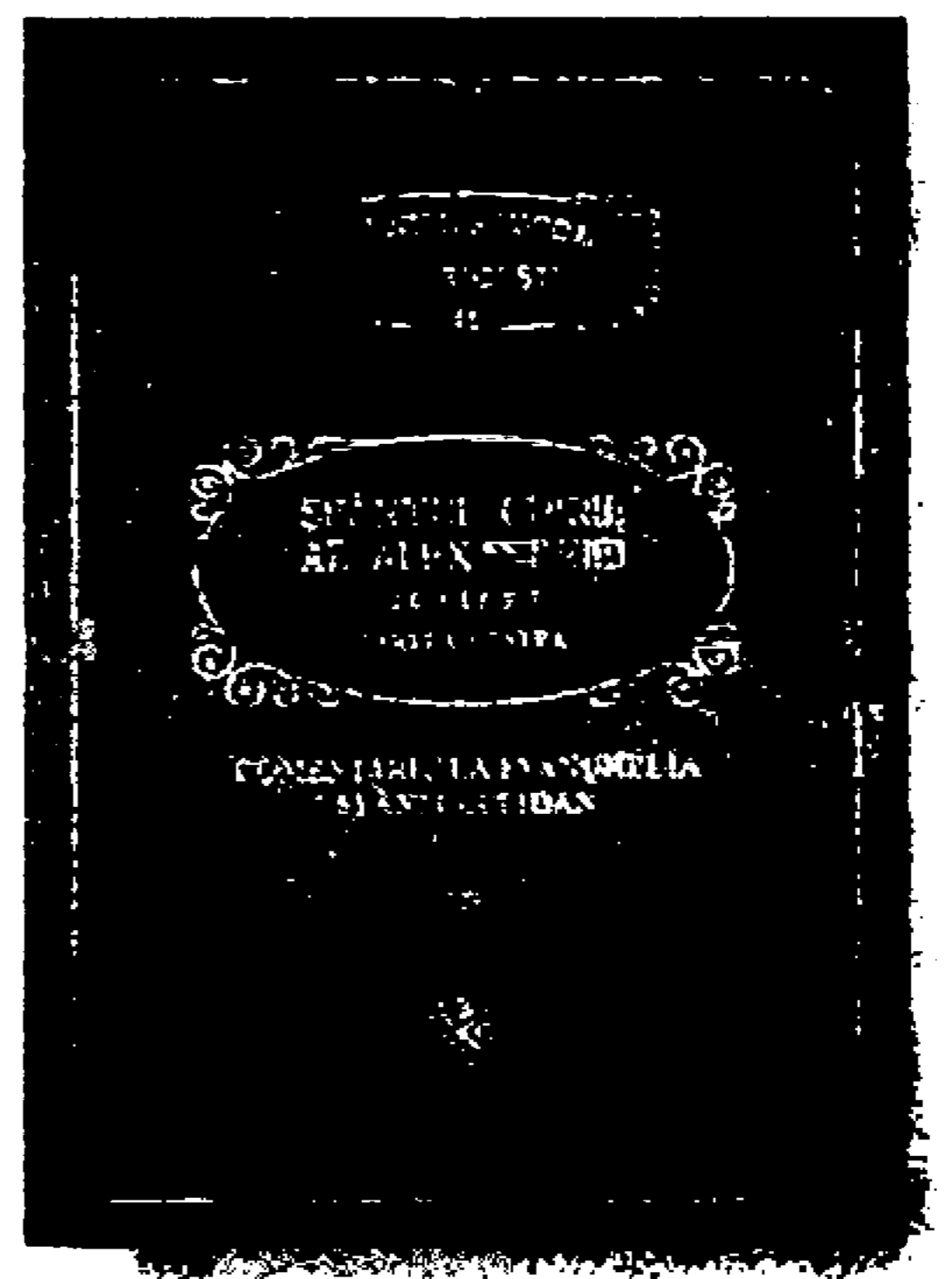
Fericitul Teodoret
Viețile Sfinților din Siria

Sf. Ioan Gură de Aur
Omilii la Evanghelia după Matei

Sf. Chiril al Alexandriei
Despre Sfânta Treime

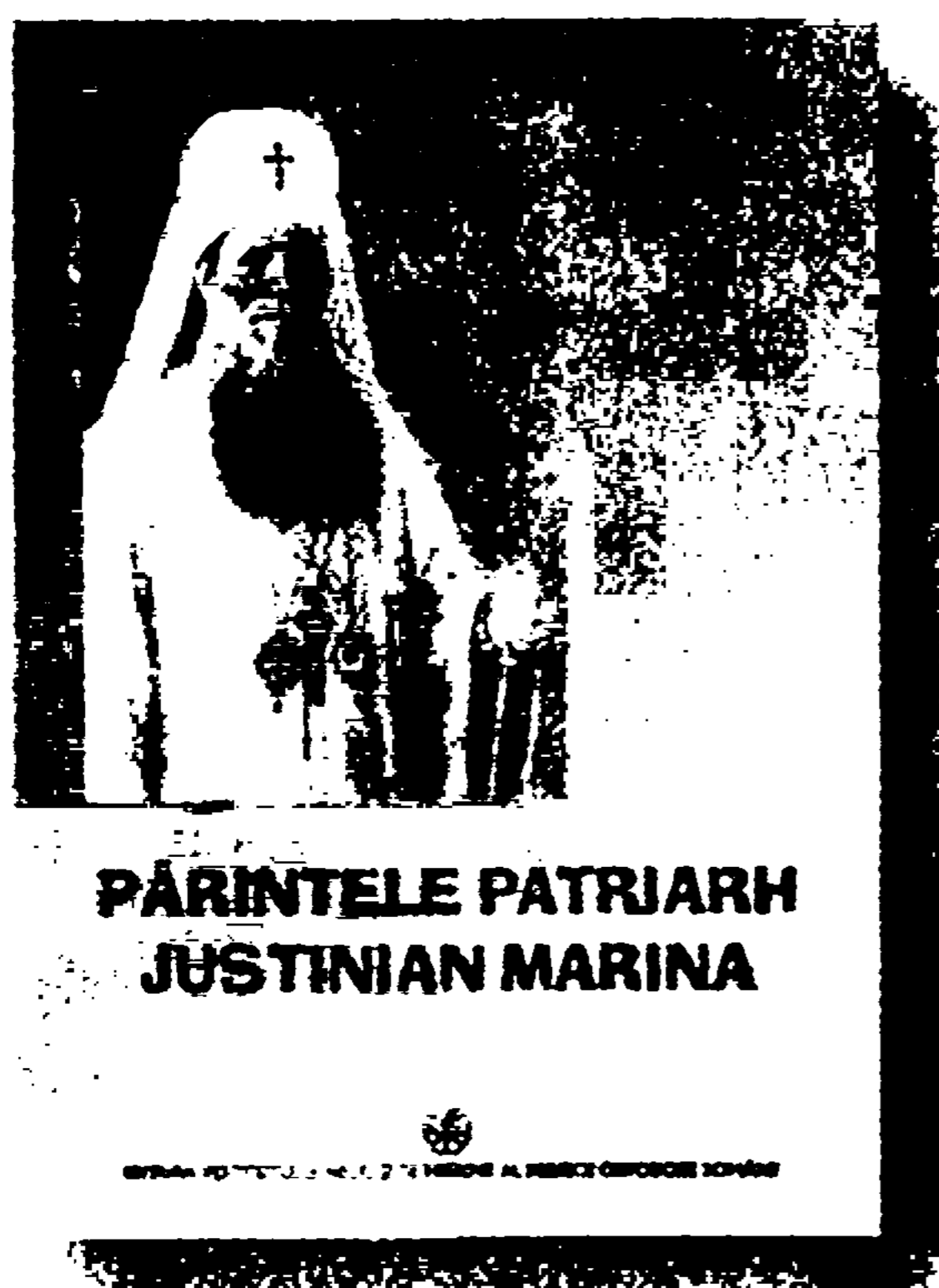

Sf. Chiril al Alexandriei
Comentariu la Sf. Evanghelia după Ioan

Lucrări pastorale și omiletice

P.F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
Pe treptele slujirii creștine, volumele I - XVIII

Dr. George Stan
*Părintele Patriarh
Justinian Marina*

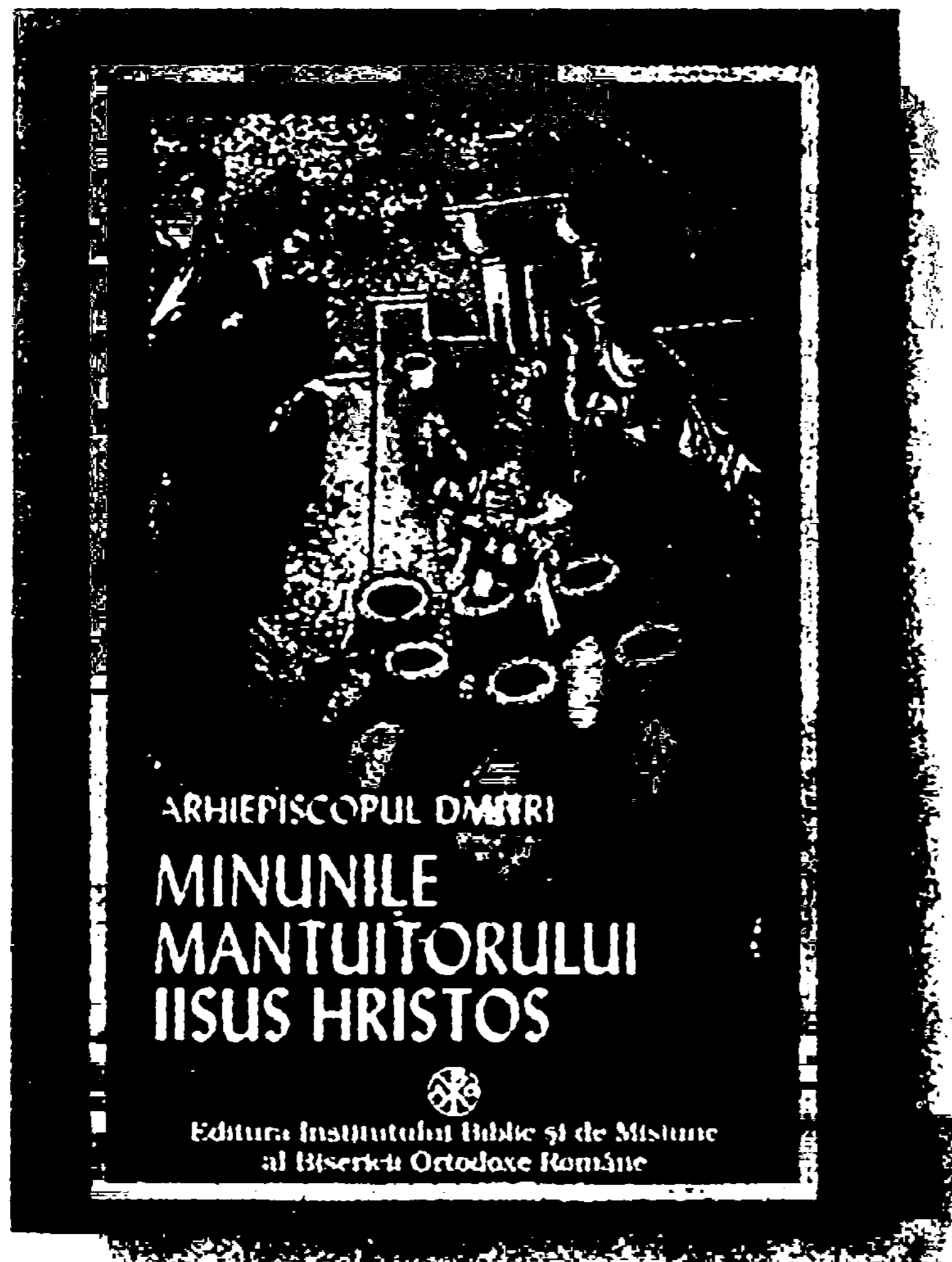

Dr. George Stan
*Prea Fericitul Părinte
Teoctist,
Patriarhul României*

Pr. icon. stavr. Constantin Pârvu
*Patriarhul Justinian.
Mărturii, fapte și adevăr*

Studiul Sfintei Scripturi

Arhiepiscopul Dmitri
*Minunile Mântuitorului
Iisus Hristos*

ÎMPĂRĂȚIA
LUI
DUMNEZEU

Învățătură duhovnicească
la Predica de pe Munte

ARHIEPISCOPIUL DMITRI

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘTINE AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Arhiepiscopul Dmitri
Împărăția lui Dumnezeu

PROPOVĂDUIREA APOSTOLICĂ
Structuri retorice în Faptele Apostolicilor

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘTINE AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Lect. Dr. Constantin Preda
Propovăduirea apostolică

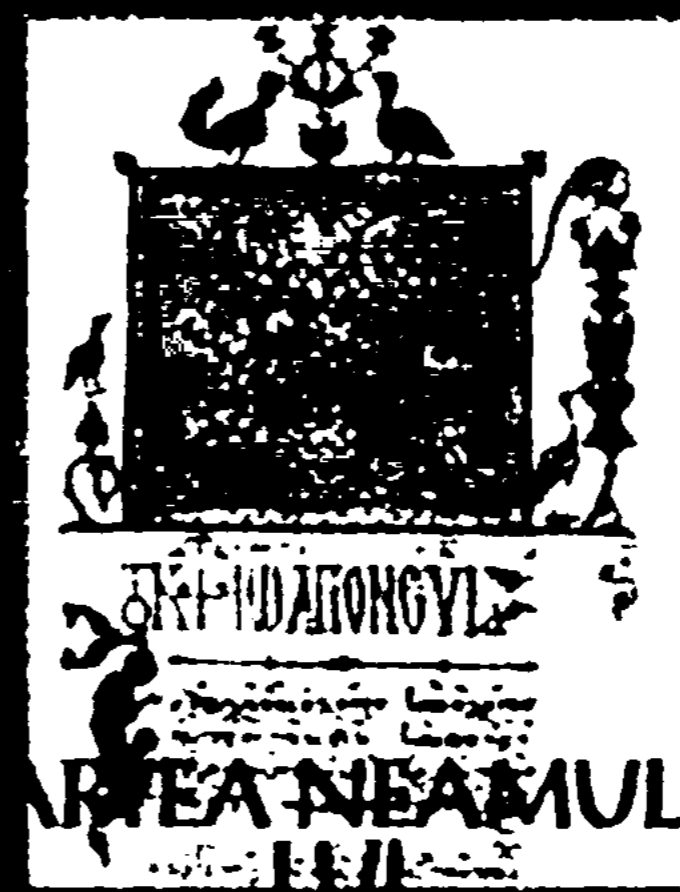
PROF. DR. SABIN VERZAN

EPISTOLA SF. PAVEL
CĂTRE TIT

BRĂSOV, 1998
CĂRMĂȘAN ȘI TEODOR

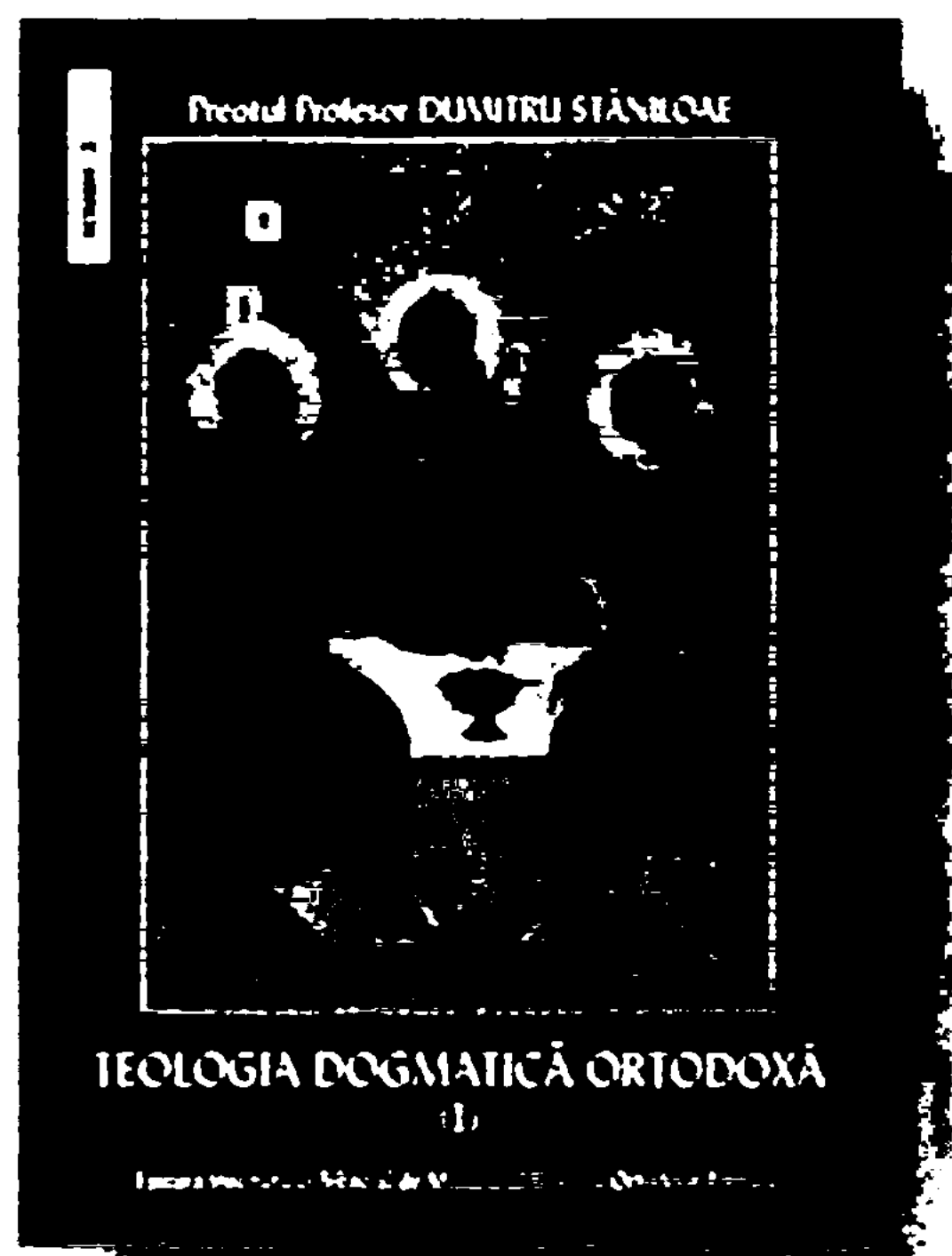
Pr. Dr. Sabin Verzan
Epistola Sf. Ap. Pavel către Tit

LECTOR DR. CONSTANTIN PEDA

Dr. Constantin Preda
*Cartea neamului lui
Iisus Hristos*

Teologie ortodoxă contemporană

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae
*Teologia Dogmatică
Ortodoxă, vol. I-III*

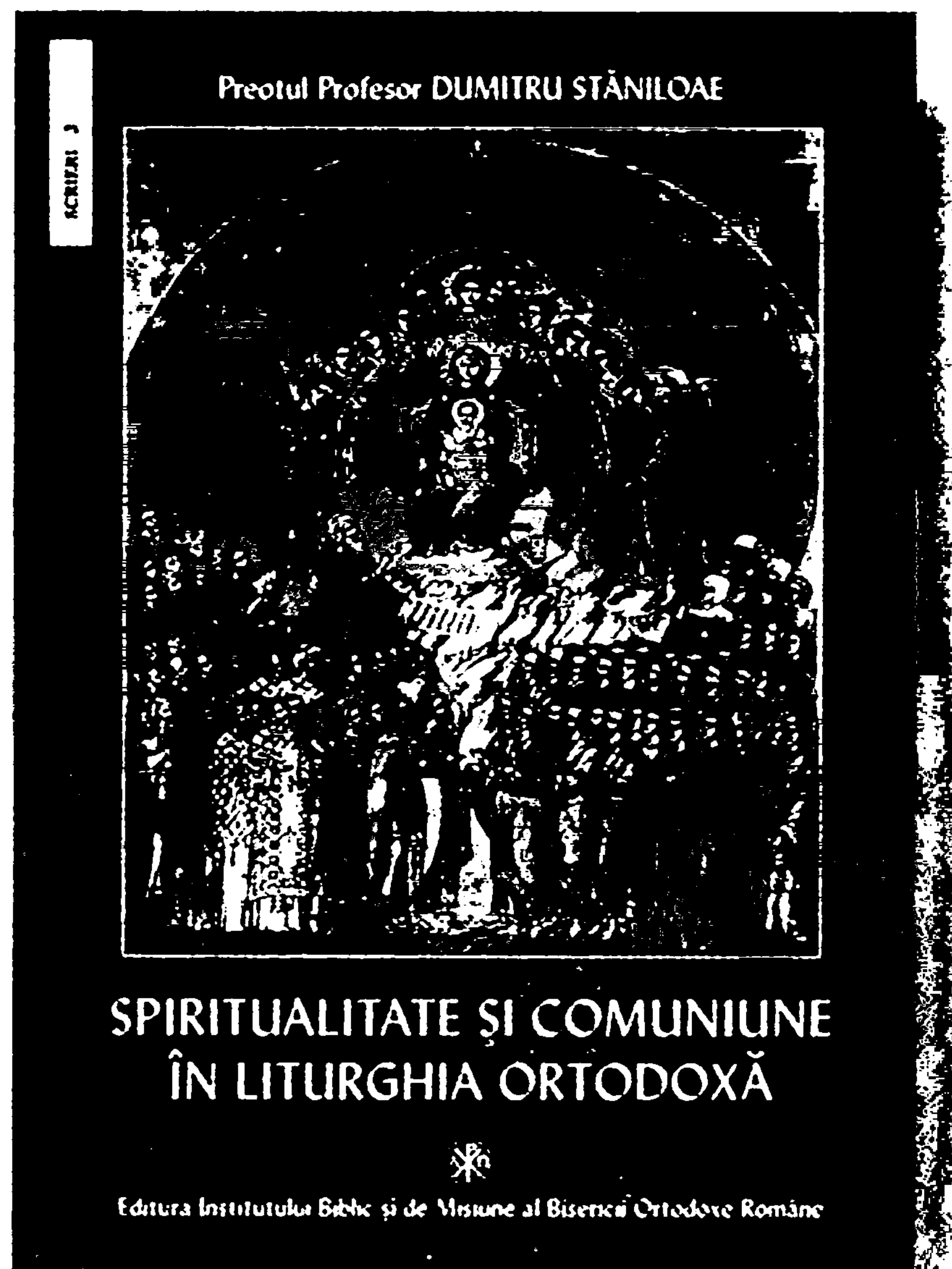
TAINA PREASFINTEI TREIMI

Preotul Profesor BORIS BOBRINSKOY

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘCARE AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Pr. Prof. Boris Bobrinsky
Taina Preasfintei Treimi

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae
*Spiritualitate și comuniune
în Liturgia Ortodoxă*

Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu
Iisus Hristos Pantocrator

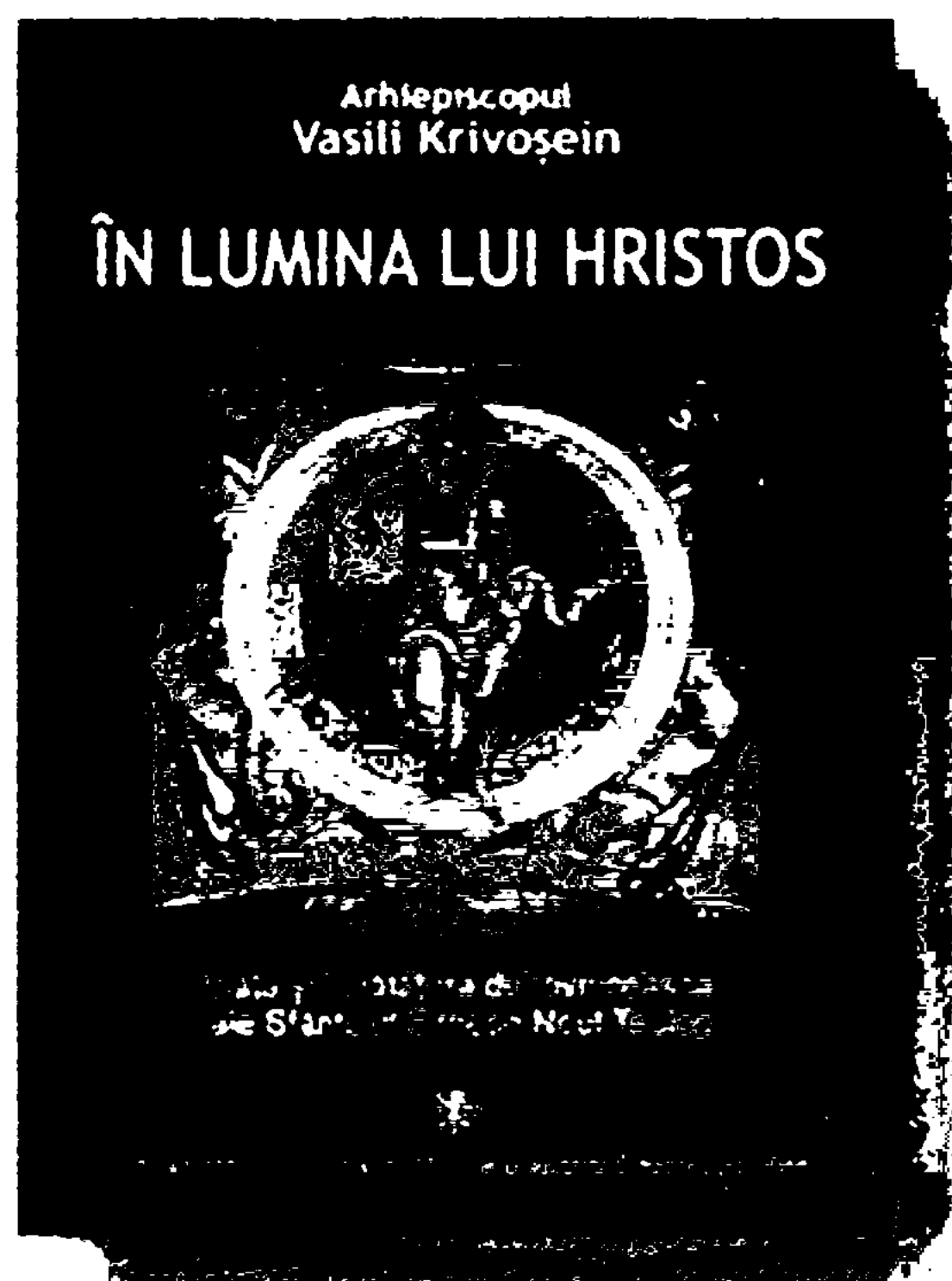

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae
*Sfânta Treime sau
La început a fost iubirea*

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae
*Viața și învățătura
Sfântului Grigorie Palama*

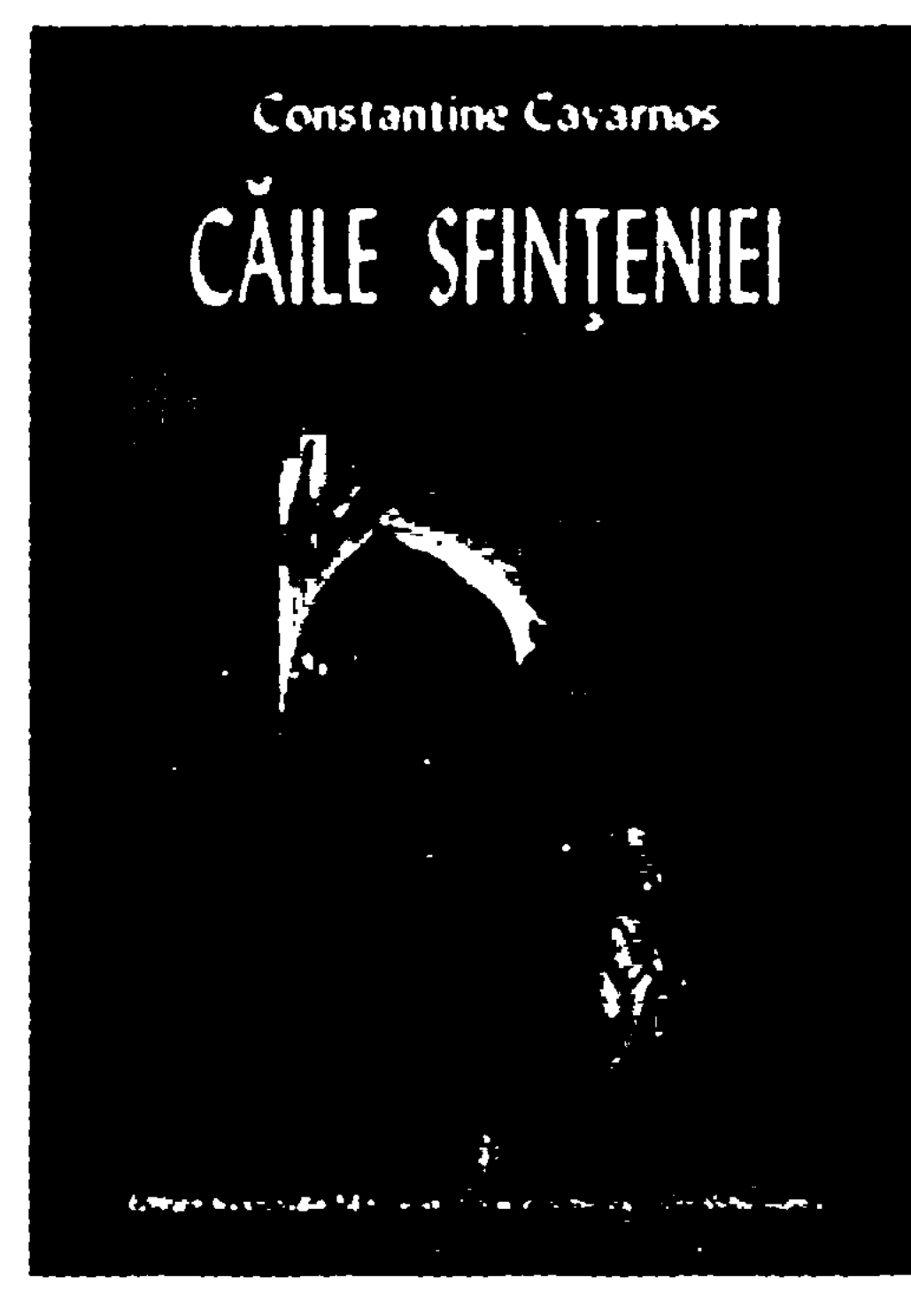
Spiritualitate

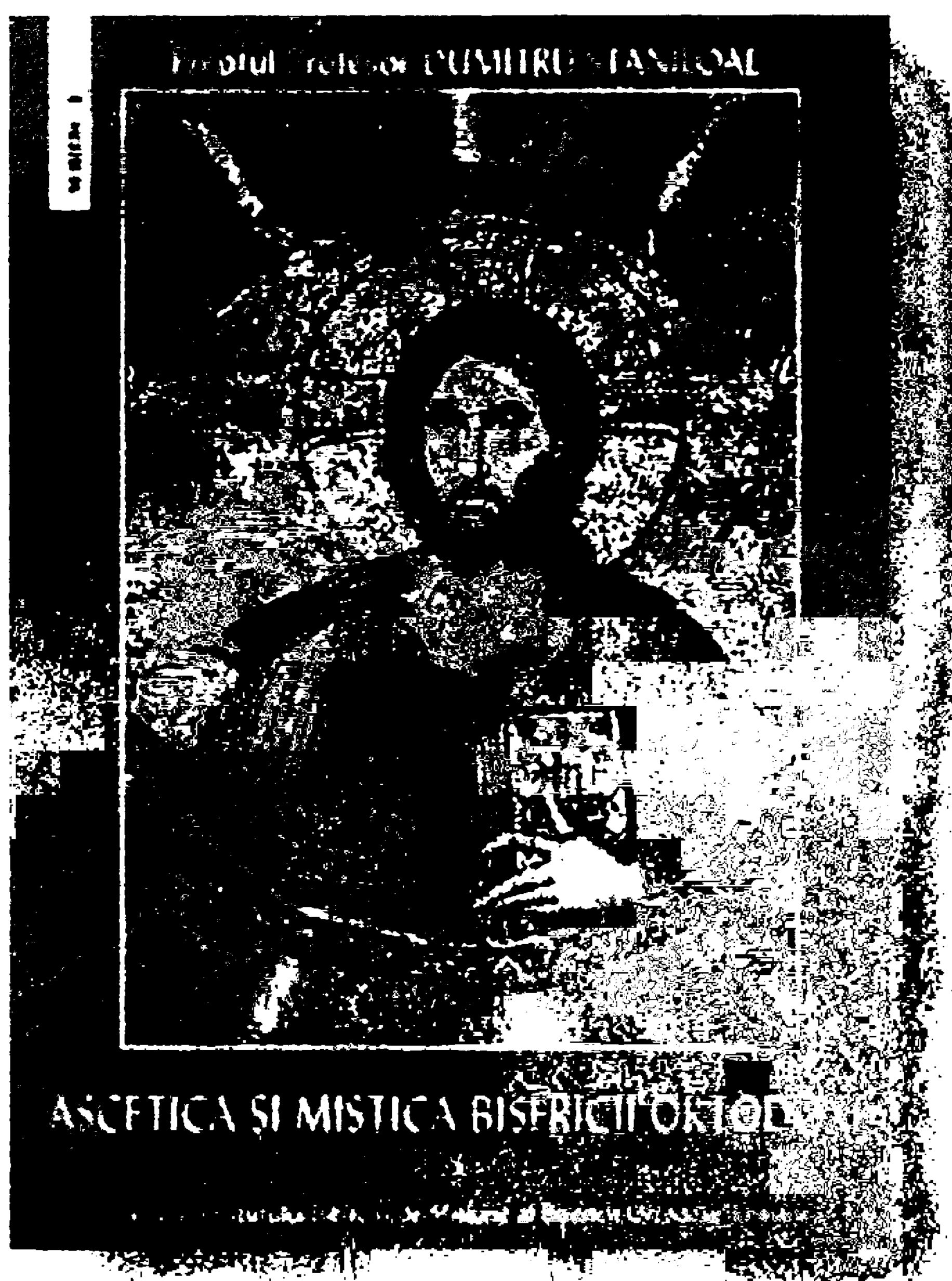
Arhiepiscopul
Vasili Krivoșein
În lumina lui Hristos

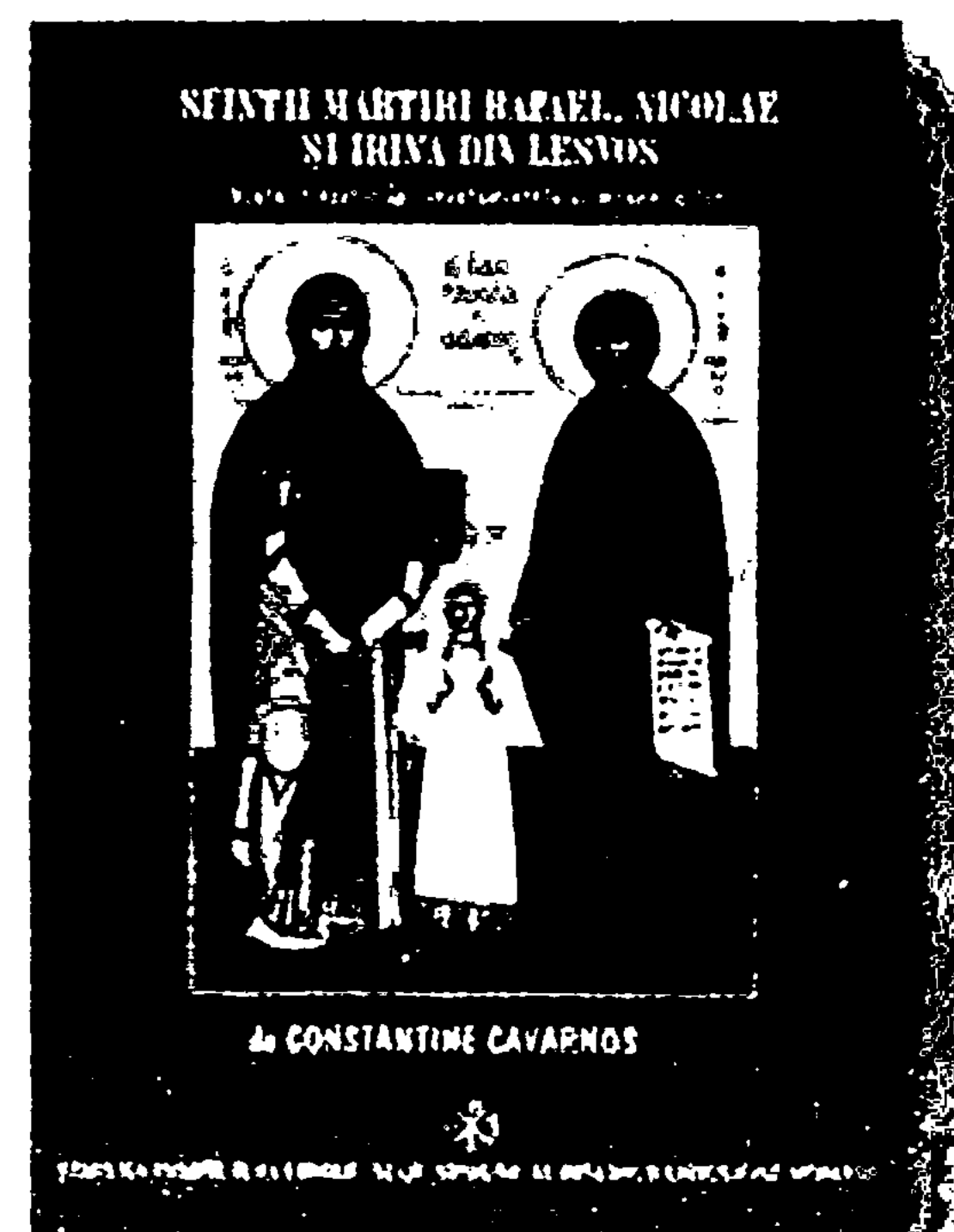
Prof. Dr. Const. Cavarnos
Ancorați în Dumnezeu

Prof. Dr. Const. Cavarnos
Căile sfinteniei

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae
Ascetica și mistică Bisericii Ortodoxe

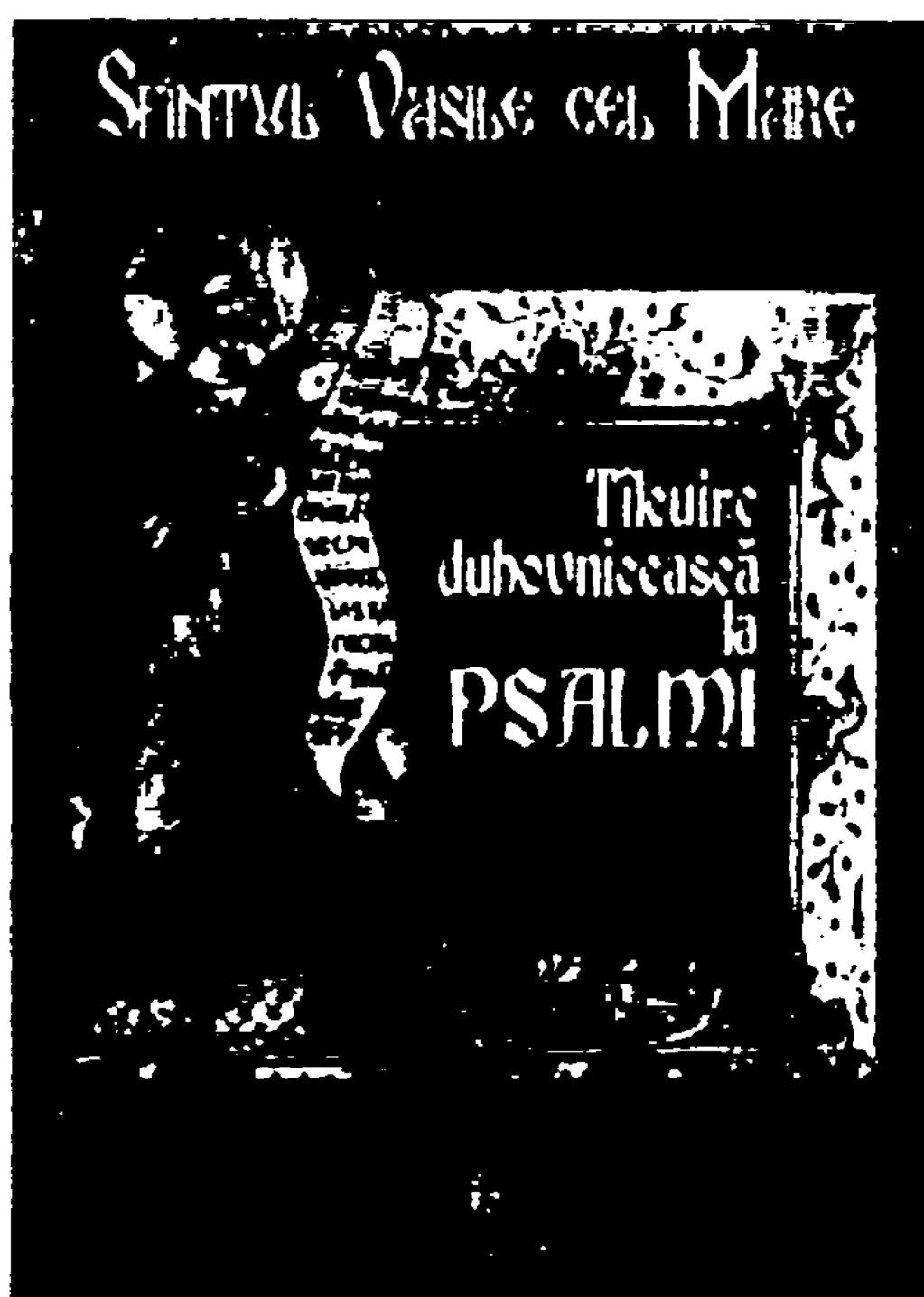

Prof. Dr. Const. Cavarnos
*Sfinții martiri Rafael,
Nicolae și Irina din Lesvos*

Ierom. Alexander Golitzin
*Mărturia vie
a Sfântului Munte*

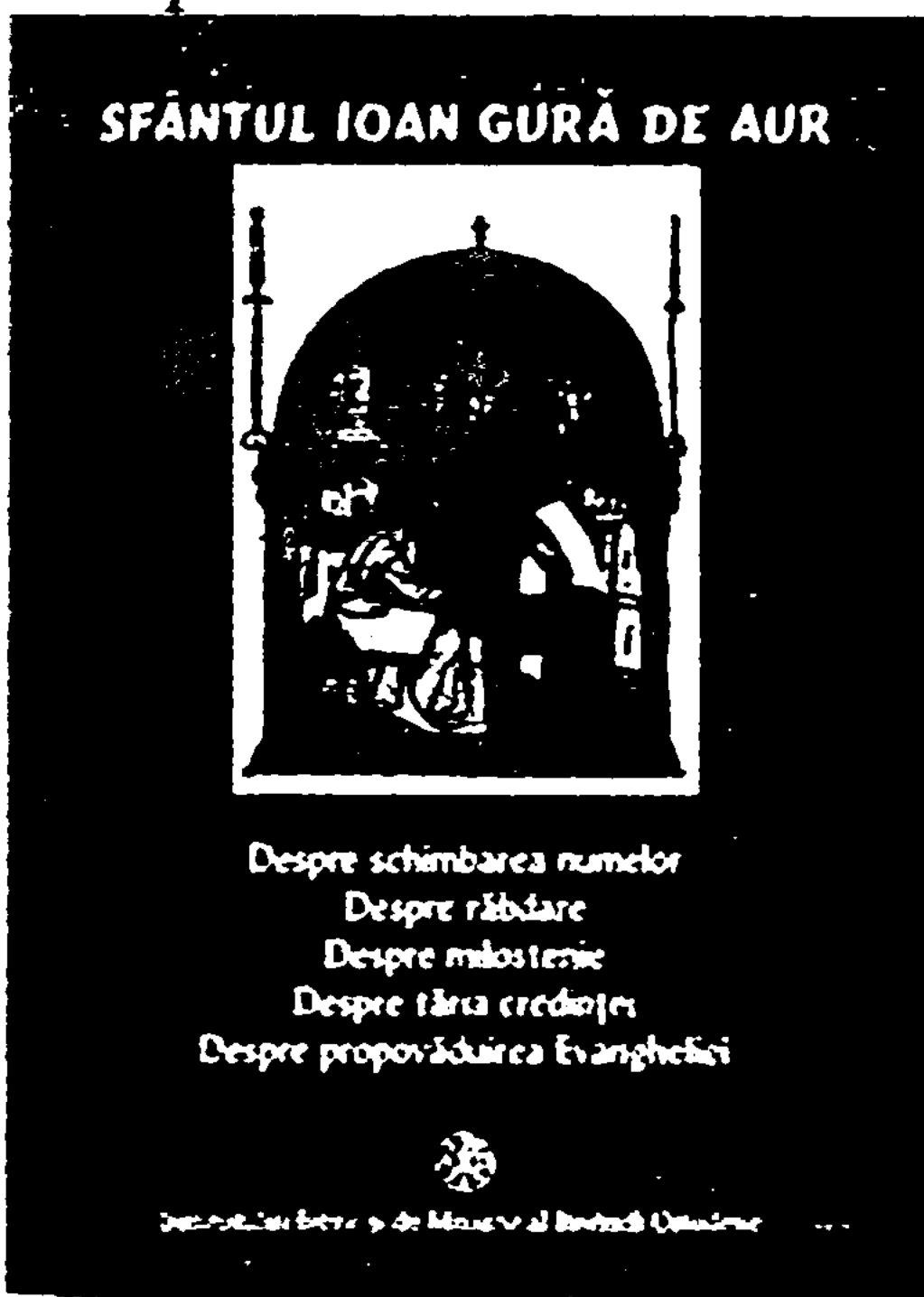
Noutăți editoriale

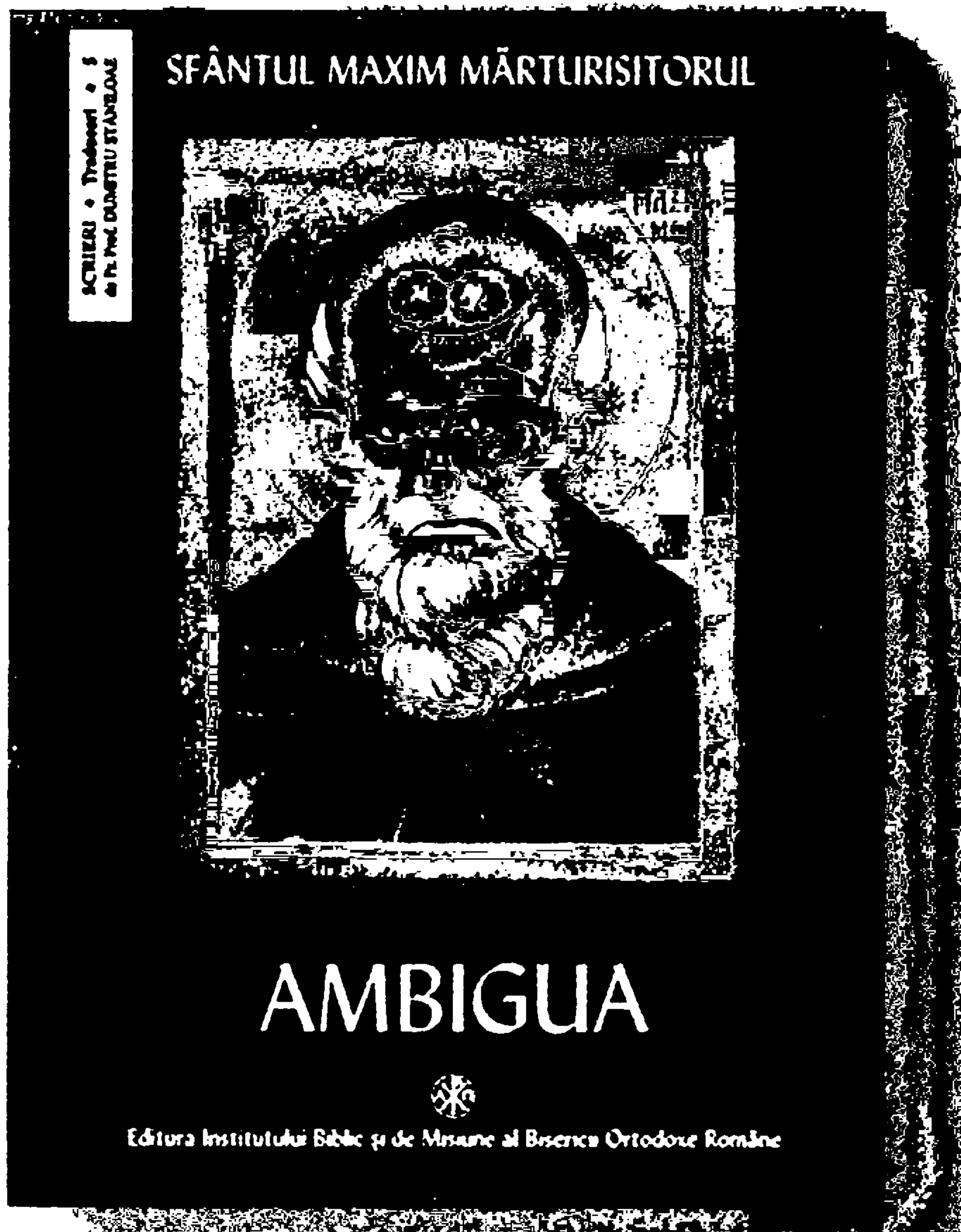
Sf. Vasile cel Mare
*Tâlcuire duhovnicească
la Psalmi*

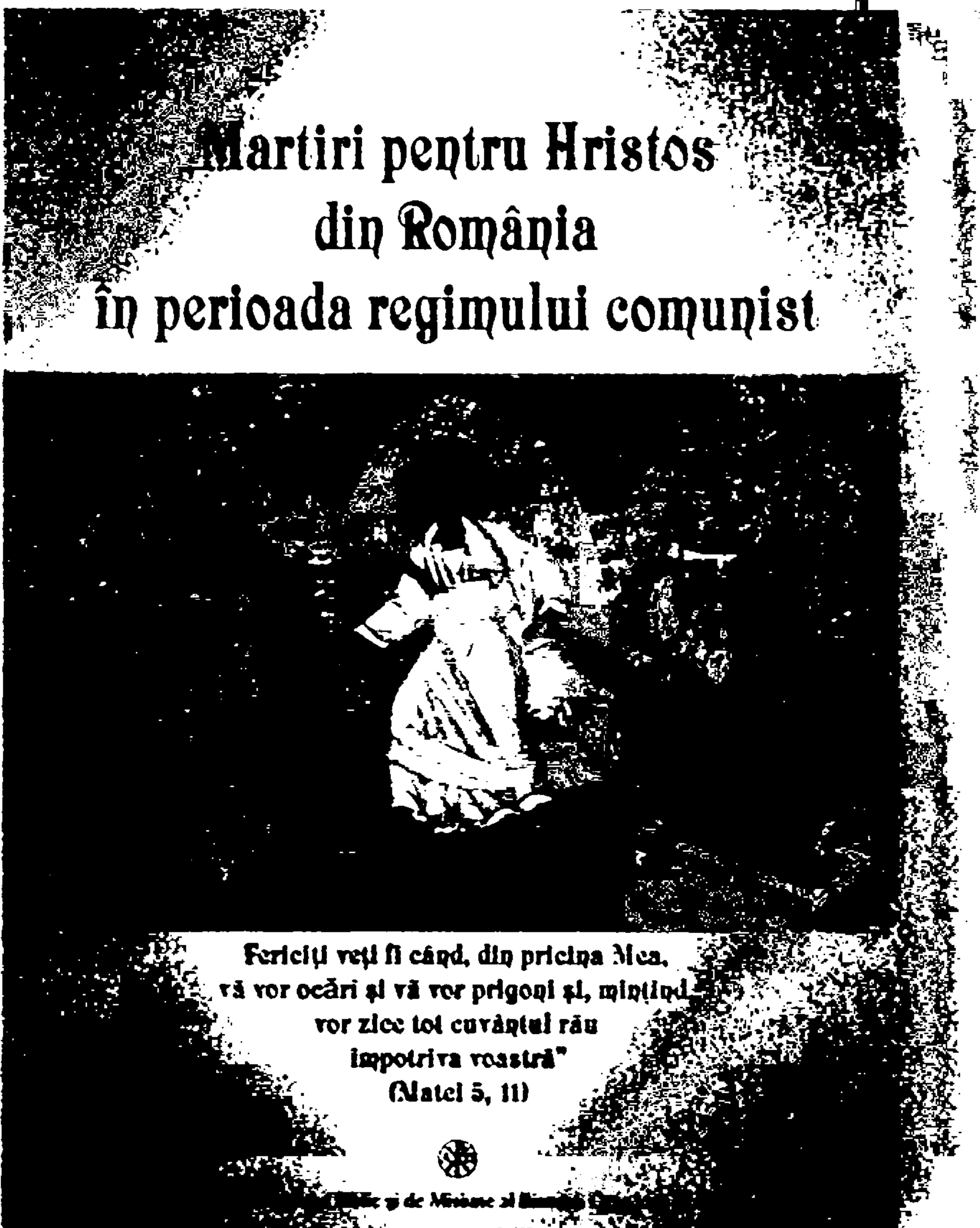
Sf. Ioan Gură de Aur
*Cuvântări
împotriva anomeilor*

Sf. Ioan Gură de Aur
Despre schimbarea numelor

Sf. Maxim Mărturisitorul
Ambigua

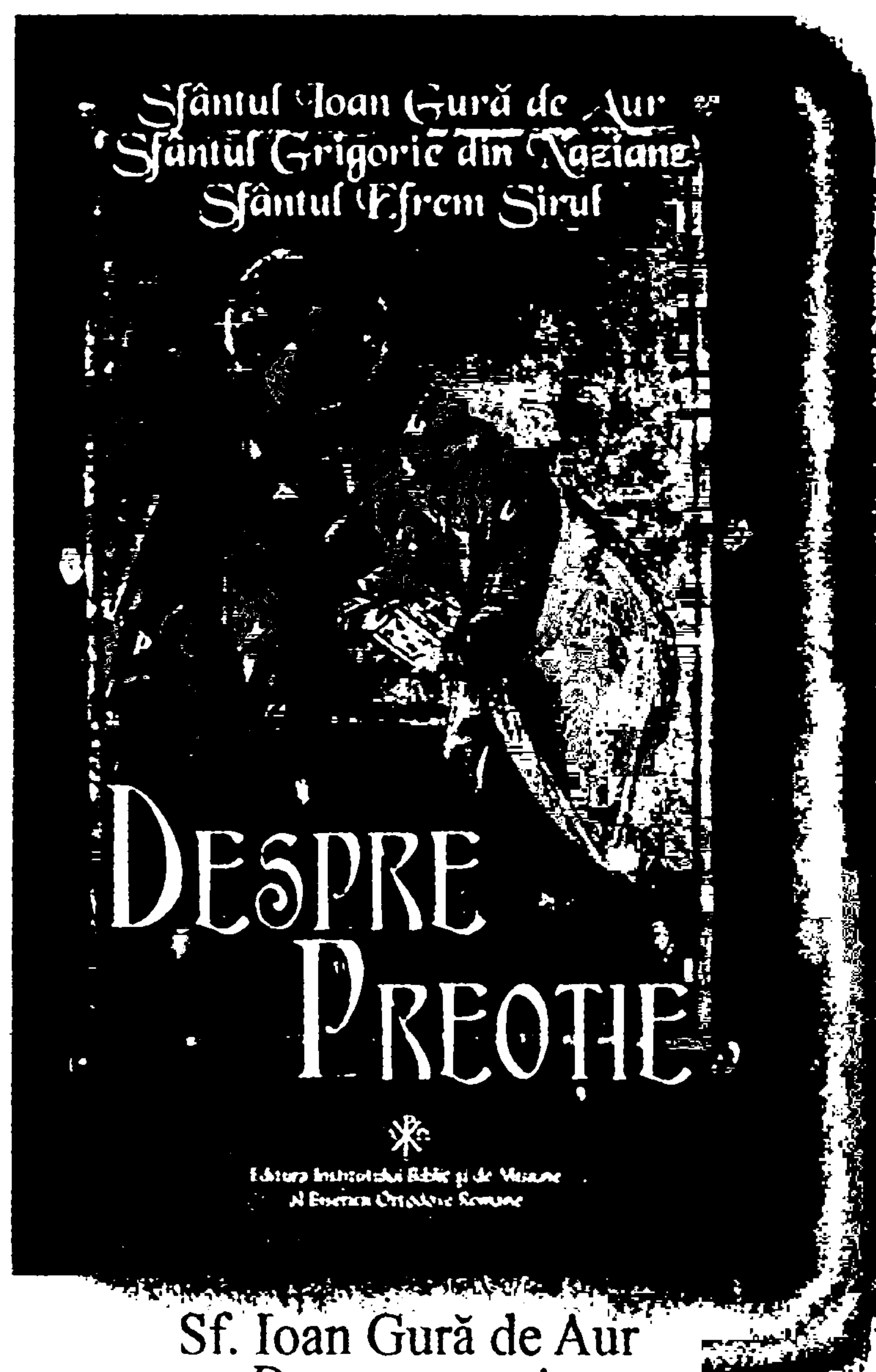

*Martiri pentru Hristos din România
în perioada regimului comunist*

Noutăți editoriale

Paladie
Istoria lausiacă

Sf. Ioan Gură de Aur
Despre preoție

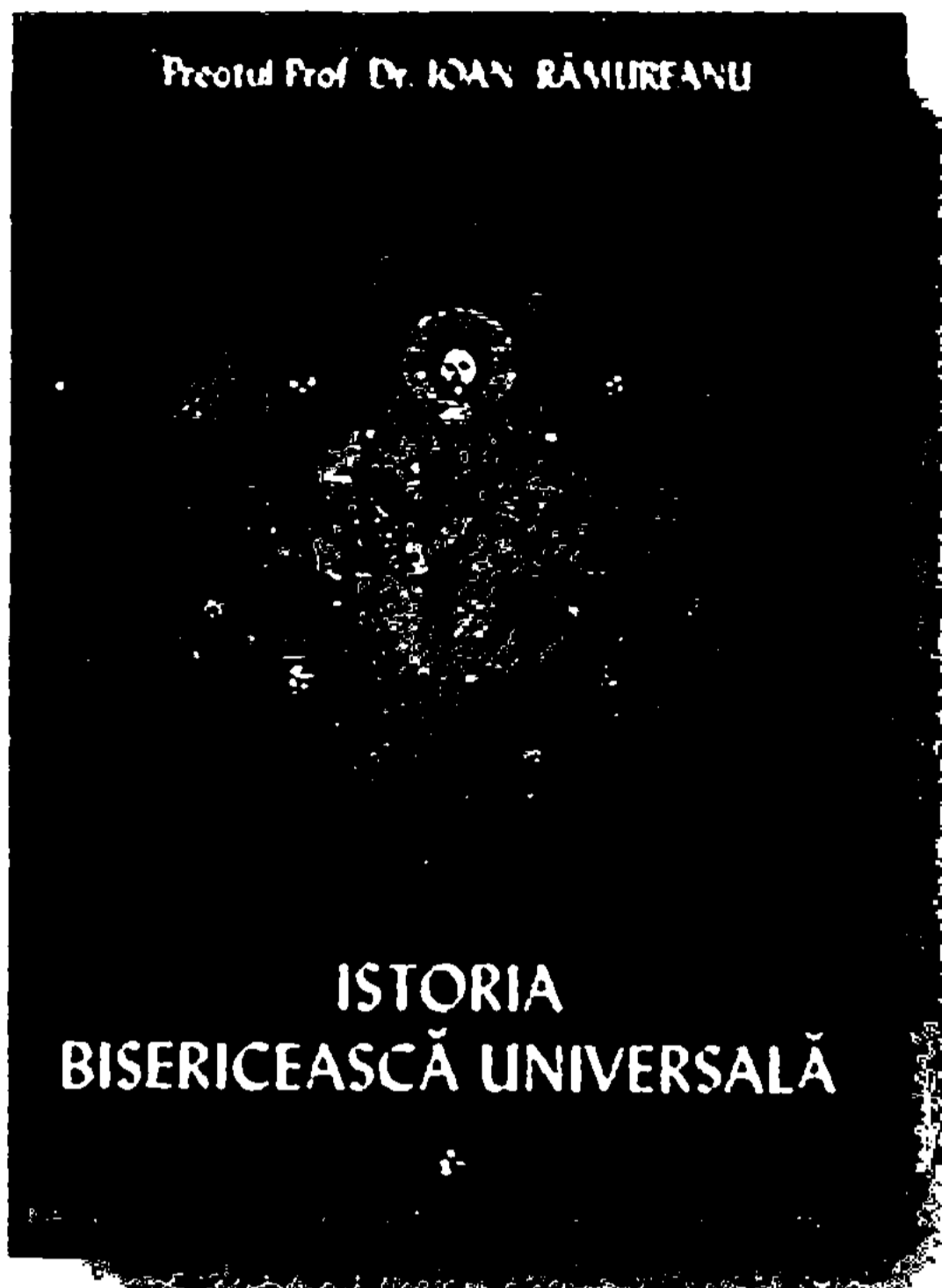

Patericul Sfântului Grigorie Dialogul

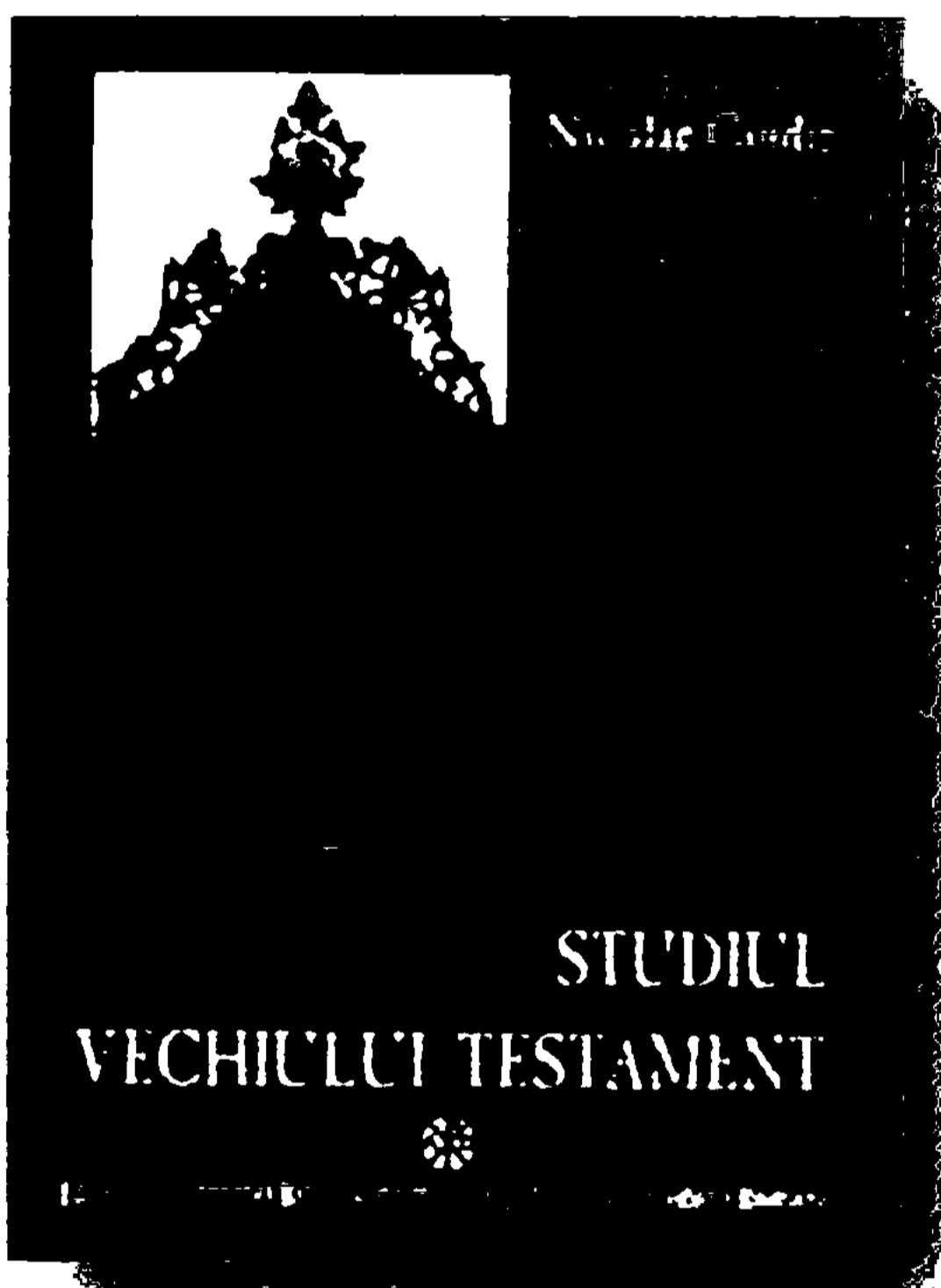

Arhimandritul
Sofian Boghiu
Buchet de cuvântări

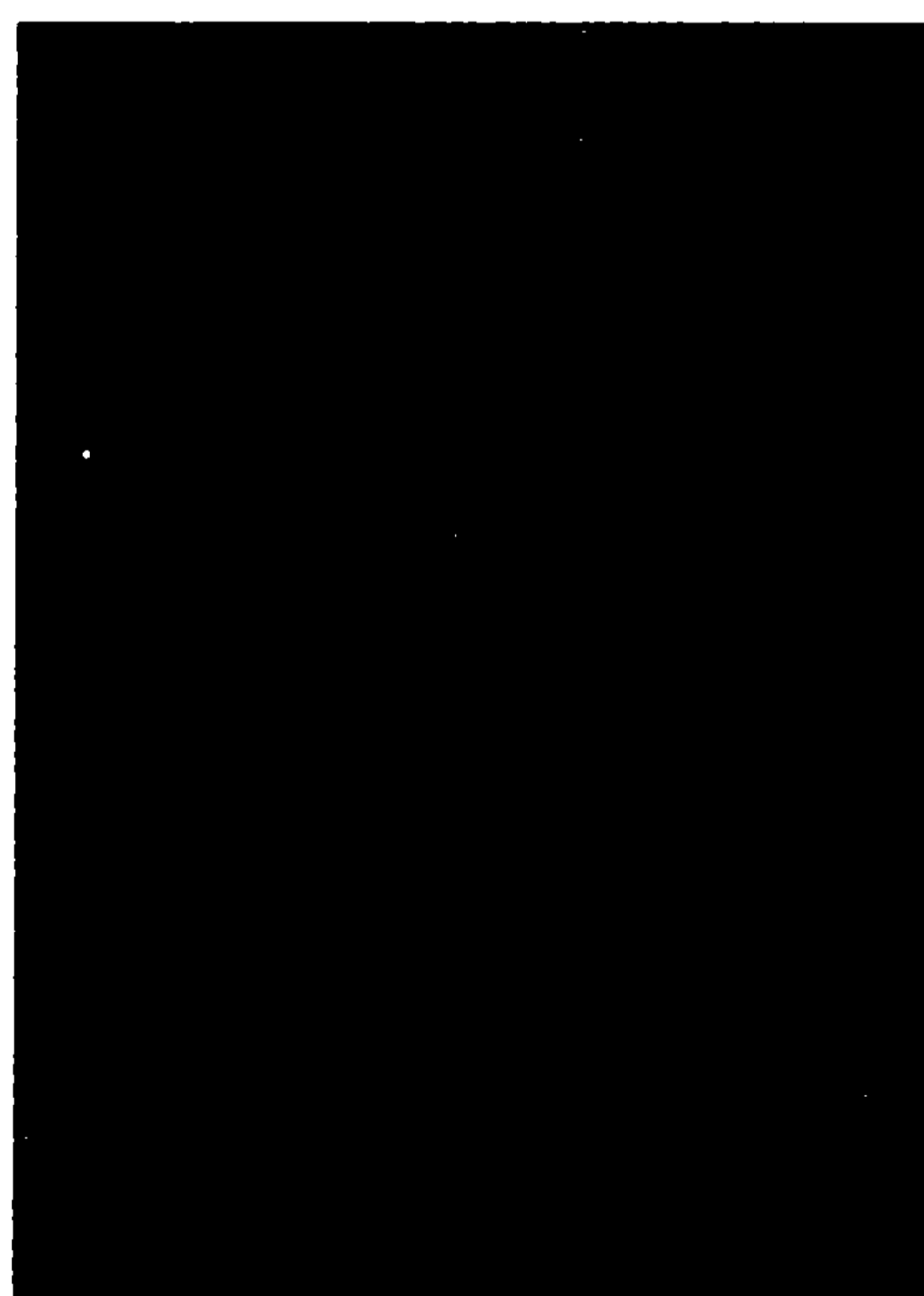
Manuale

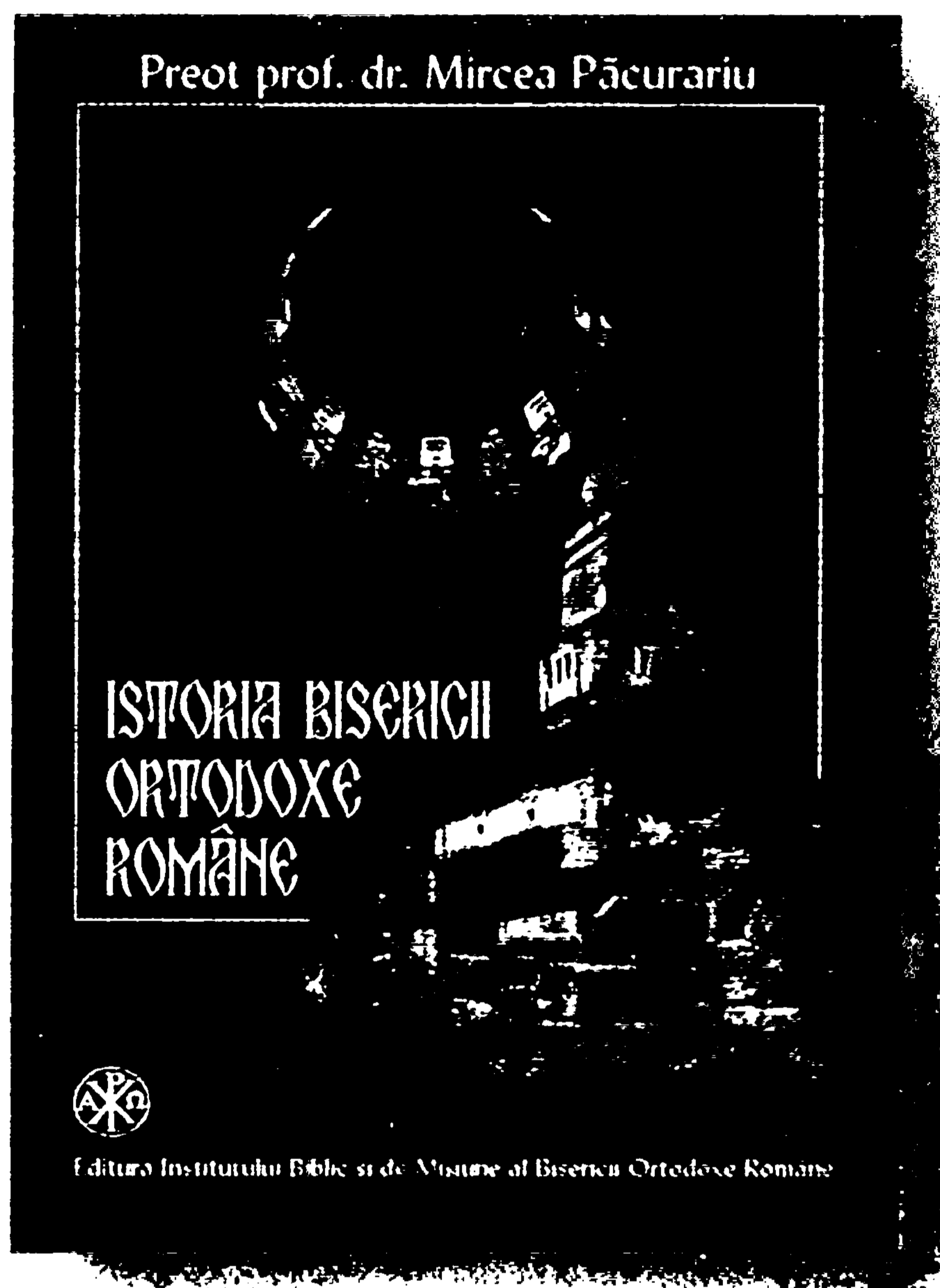
Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu
Istoria Bisericească Universală

Pr. Prof. Dr. Nicolae Ciudin
Studiul Vechiului Testament

Pr. Prof. Dr. Ioan Floca
Drept canonic

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu
Istoria Bisericii Ortodoxe Române

Pr. Prof. Ioan Constantinescu
Studiul Noului Testament

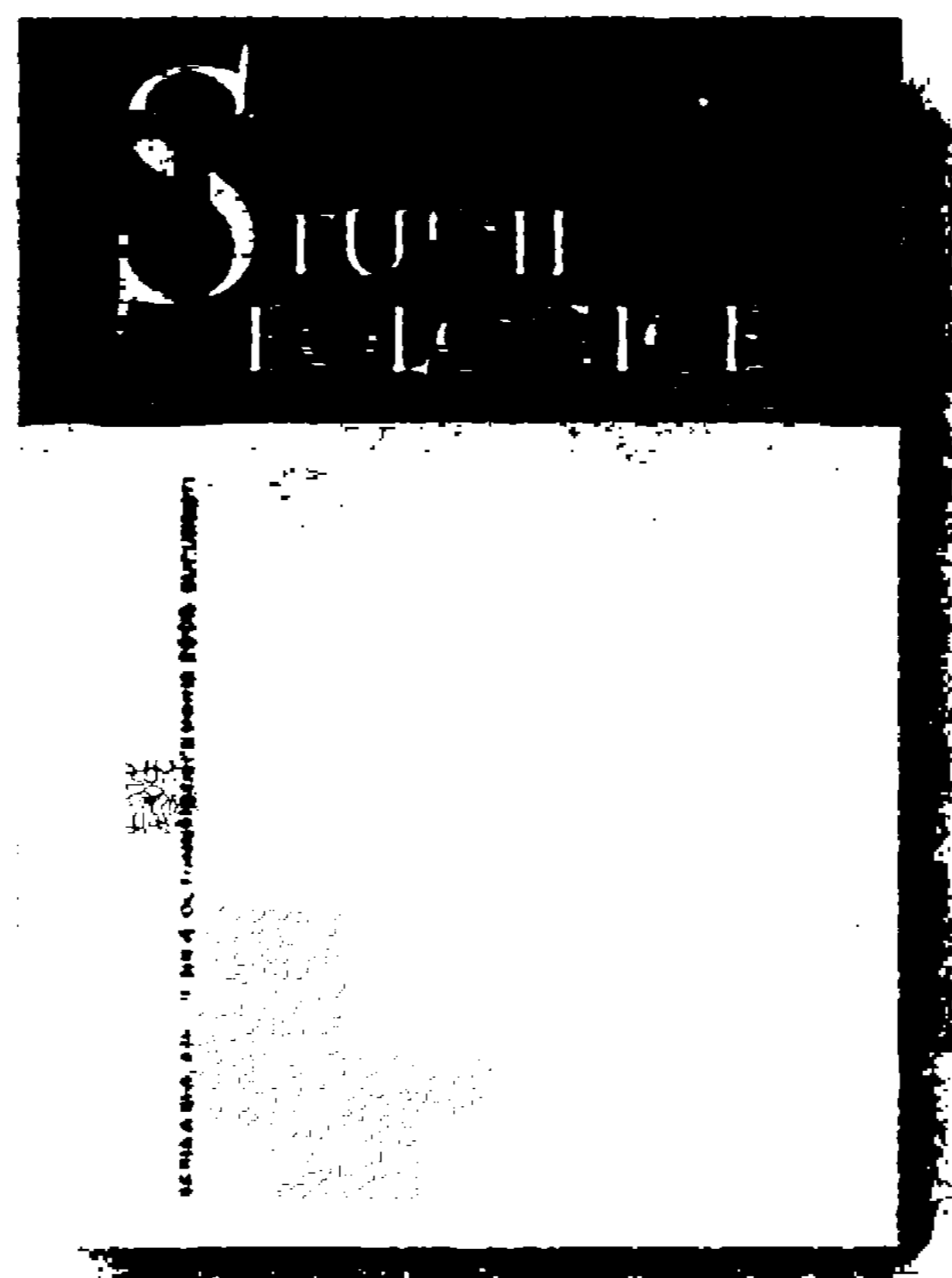

Pr. Prof. Dr. Ene Braniște
Liturgica teoretică

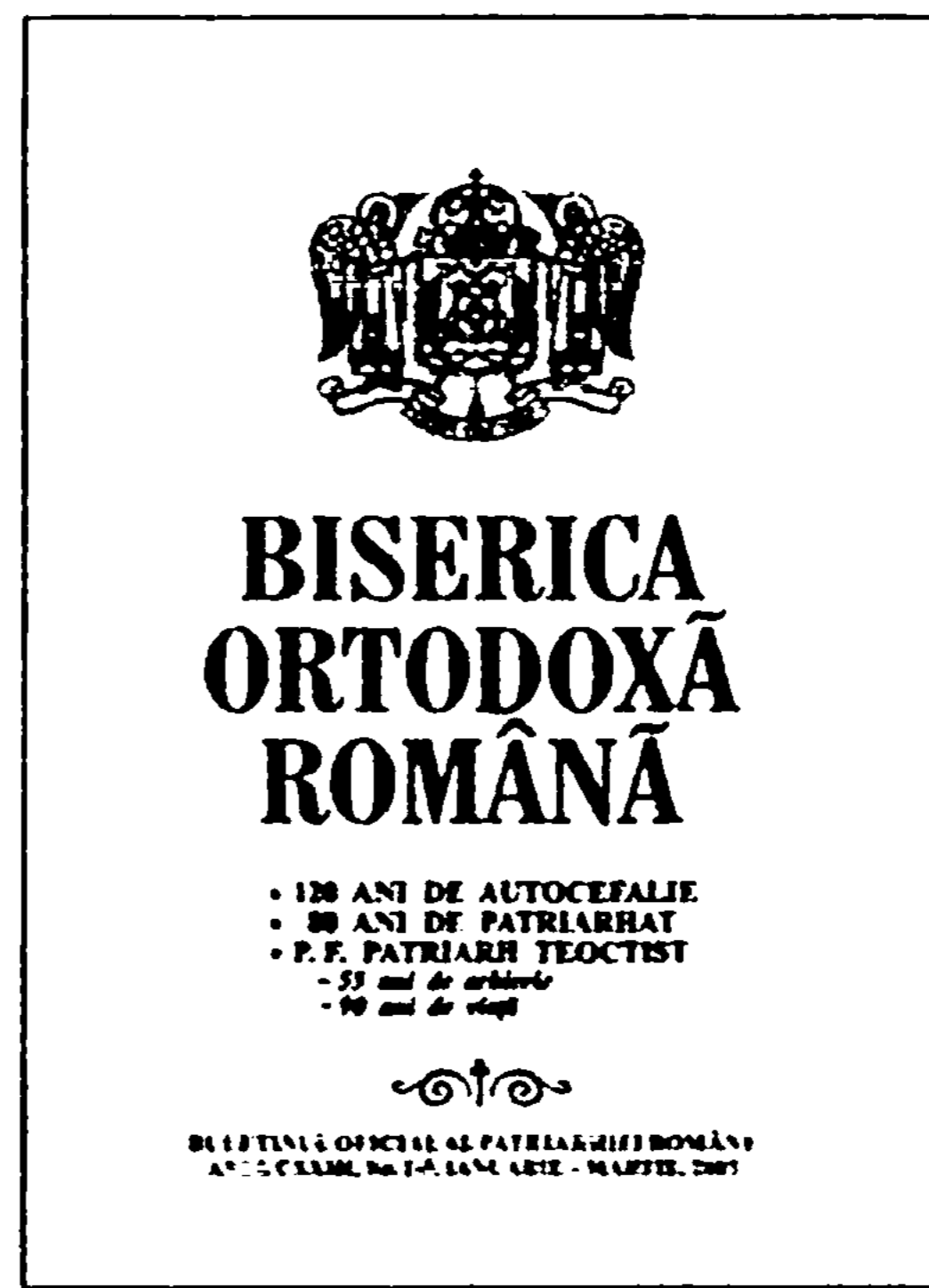
Periodice

Ortodoxia

Studii Teologice

*Biserica Ortodoxă Română
Buletinul oficial
al Patriarhiei Române*

Vestitorul Ortodoxiei

Chemarea credinței

Toate titlurile ofertei
mai pot fi găsite și în noua
LIBRARIE a CĂRȚILOR BISERICEȘTI
aflată în București,
Intrarea Miron Cristea nr.6,
sector 4, cod poștal 040162
cu acces din str. 11 Iunie.

Tel. 021 - 406 71 94, int. 208
Fax 021 - 300 95 53: 0724 / 021 117:
0722 336 877: 0729 / 005 999:
0724 / 021 115: 0724 / 021 116:

www.editurapatriarhiei.ro
e-mail: magazin@editurapatriarhiei.ro
e-mail Editura: eimbor@rdslink.ro

BIBLIOTECA M.M.B.	
PROVENIENȚĂ	PREȚ
<i>ada</i>	50 lei

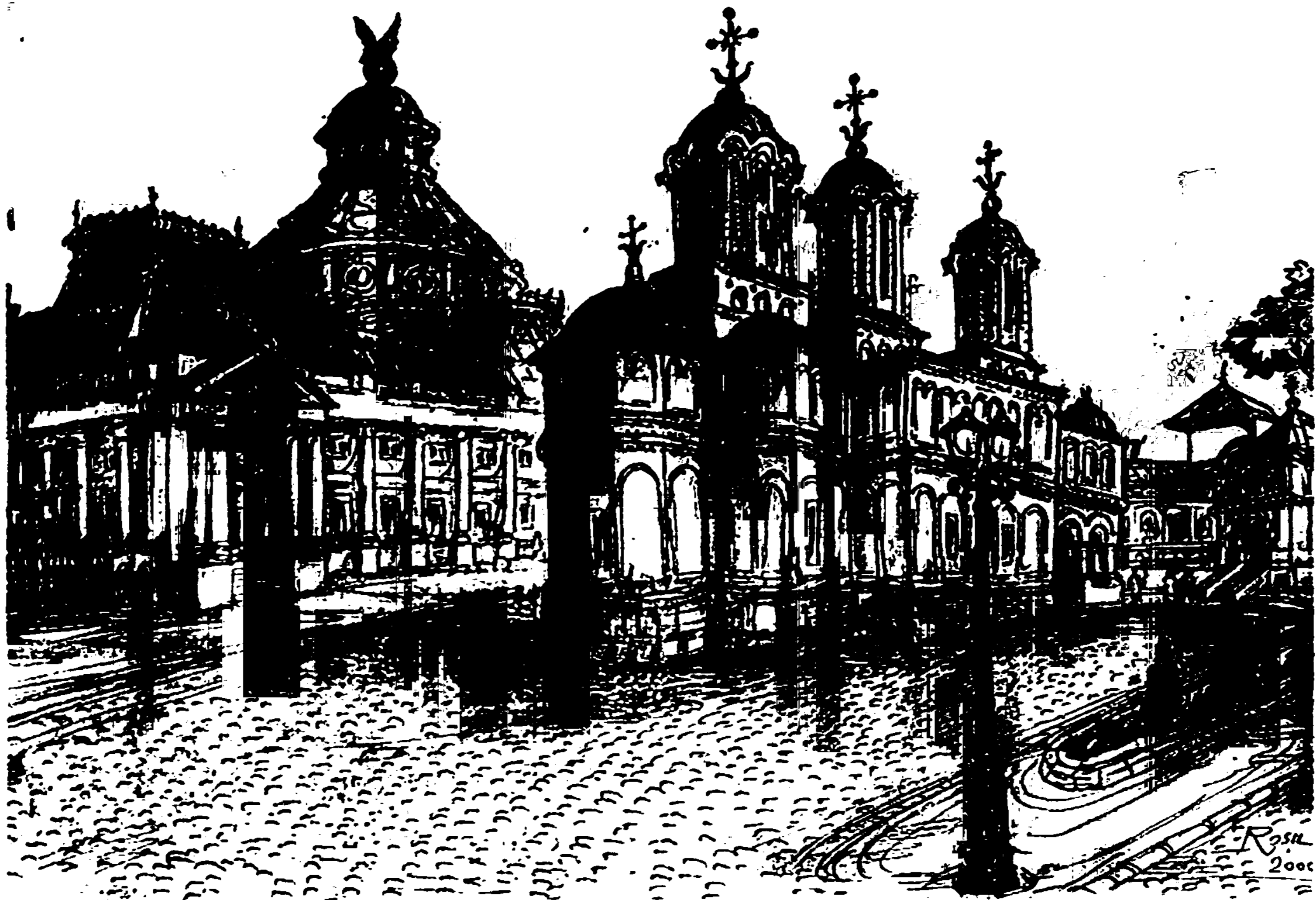
Materialele trimise pentru publicare și corespondența privitoare la revistă se expediază pe adresa: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Intr. Miron Cristea, nr. 9, sectorul 4, cod. 040162, București. Abonamentele se fac la Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, valoarea lor depunându-se în contul RO 48RNCB504000000250025 la B.C.R., filiala sector 4, București, cu mențiunea: pentru "Biserica Ortodoxă Română", buletinul oficial al Patriarhiei Române.

*

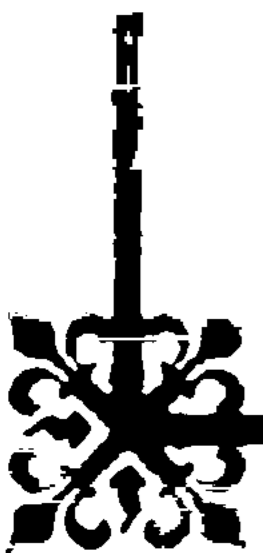
Opiniile sau punctele de vedere exprimate în materialele publicate (în afara celor oficiale) aparțin autorilor. Materialele nepublicate nu se restituie. Colaboratorii sunt rugați să-și păstreze copie după materialele (dactilografiate sau pe suport electronic) pe care le trimit redacției revistei "Biserica Ortodoxă Română".

Redacția: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Intr. Miron Cristea 9, cod. 040162 – București, sector 4, Tel. 00-40-21-4067191; 00-40-21-4067192; e-mail: eibmbor@rdslink.ro

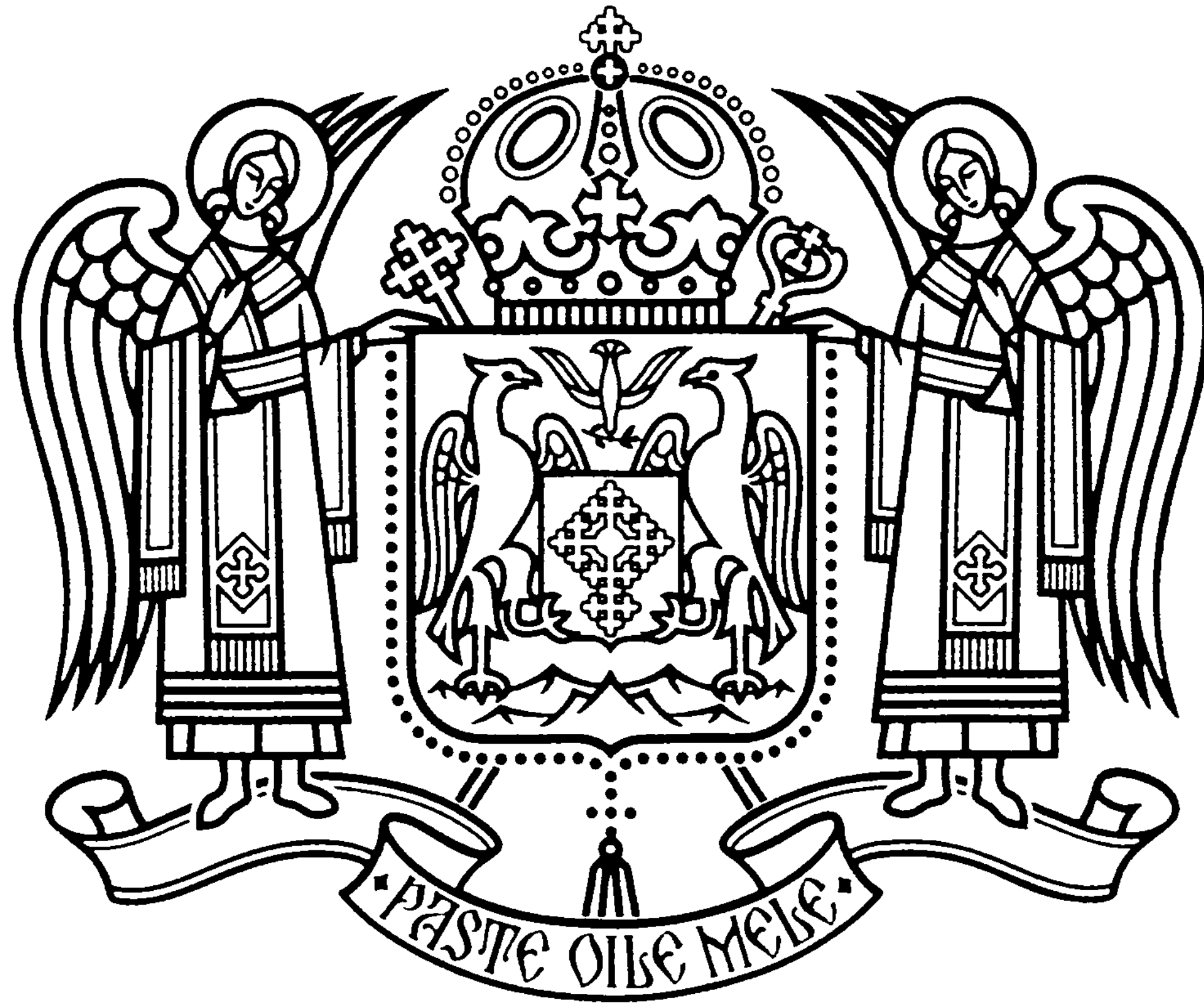
Administrația: Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Intr. Miron Cristea 6, cod. 040162 – București, sector 4, Tel. 00-40-21-406.71.93; 00-40-21-406.71.94; Fax: 00-40-21-300.05.53. e-mail: tipogr.inst.biblic@rdslink.ro; magazin@editurapatriarhiei.ro web: editurapatriarhiei.ro

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREȘTI

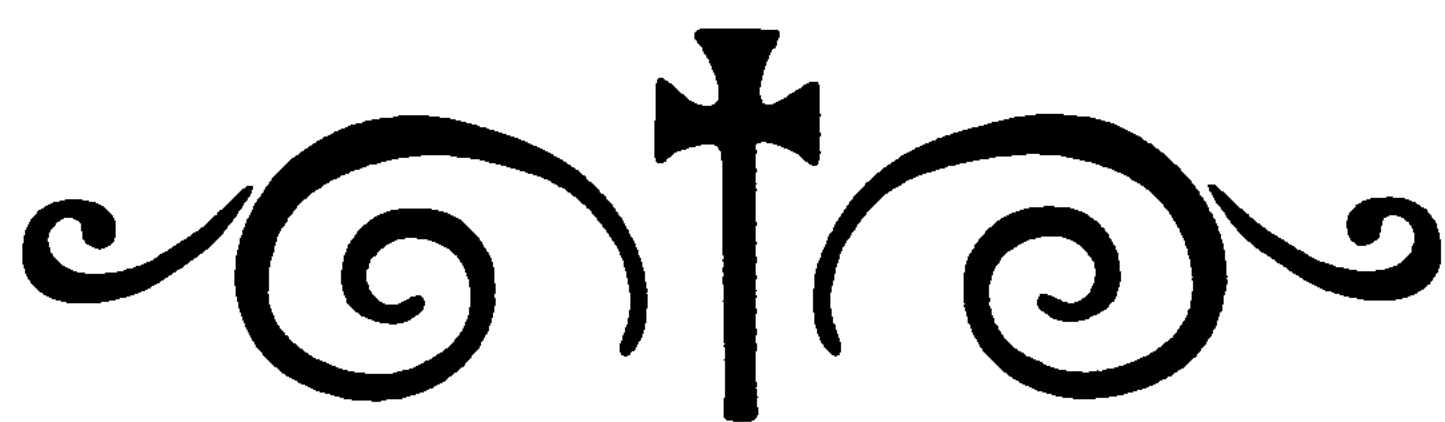

PI-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

2006 – ANUL OMAGIAL
„SFÂNTUL NICODIM DE LA TISMANA”
POMENIRE LA 600 DE ANI
(1406 - 2006)

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 7-12, IULIE – DECEMBRIE, 2006

14.532
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILOAE"
Secția Ecumenică
COTA: P 1-4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Darul PS TEOFI pentru
biblioteca mitropolitană ecumenică / studium,
data 14.01.09 confirmă

BULETINUL OFICIAL AL PATRIARHIEI ROMÂNE
ANUL CXXIV, Nr. 7-12, IULIE-DECEMBRIE, 2006
BUCUREȘTI

1557.11

COMITETUL DE REDACȚIE:

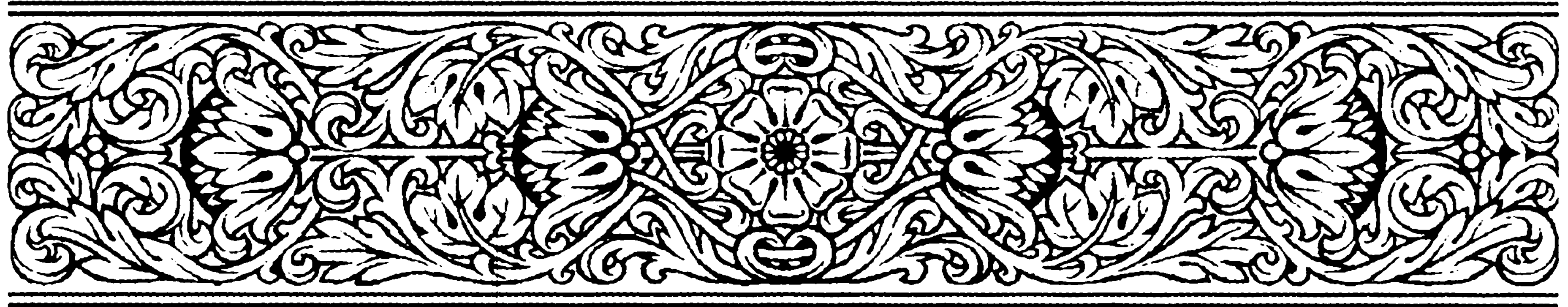
Președinte: *Prea Fericitul Părinte T E O C T I S T,*
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Membri: *P.S. VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL, Episcop-Vicar Patriarhal, Secretarul Sfântului Sinod; P.S. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor; P.S. VISARION RĂȘINĂREANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului; P.S. NICODIM, Episcopul Severinului și Strehaiei; P.S. PAISIE LUGOJANUL, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei; Acad. Pr. Prof. Dr. DUMITRU POPESCU.*

Redactori: *Pr. EUGEN MORARU*
Prof. CAMIL MARIUS DĂDĂRLAT

COLABORATORI:

Înalt Prea Sfințiii Mitropoliți, Prea Sfințiii Episcopi, Profesorii Facultăților de teologie, ai Seminariilor teologice și ai Școlilor de cântăreți bisericești; Prea Cucernicii Consilieri patriarhali și eparhiali, protopopi, preoți, candidați la titlul de doctor în teologie ș.a..

CUVÂNTUL PREAMERICITULUI PĂRINTE PATRIARH
TEOCTIST, ADRESAT PROFESORILOR ȘI ELEVILOR
CU PRILEJUL DESCHIDERII ANULUI ȘCOLAR 2006/2007
(15 septembrie 2006)

Motto: "Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele" (Ioan 15, 4-5)

*Iubiți elevi și distinși dascăli,
Cinstiți părinți ai tinerelor vlăstare,*

Începutul unui nou an școlar reprezintă un moment de însemnătate excepțională, nu numai pentru tineretul școlar, ci și pentru părinții și educatorii lor, precum și pentru întreaga societate.

Anul școlar, marcat de începutul toamnei, anotimpul bogăției și al împlinirilor, are și semnificația bogăției spirituale, ce urmează a fi acumulată prin activitatea de învățare, prin cunoștințele căpătate în contactul cu cartea și cu dascălii de către subiecții acestui amplu proces de formare și educare, ce are ca finalitate împlinirea și devenirea omului ca membru responsabil al societății și în fața lui Dumnezeu.

Un nou an școlar înseamnă pentru cei mai mici, care iau legătura cu cartea pentru prima dată la grădiniță sau în cursul primar, o primă treaptă urcată pe acest drum de lumină, iar pentru cei din clasele următoare, noi trepte ce-i înalță an de an spre culmile de strălucire ale culturii, științei, cunoașterii în general, prin care își conturează personalitatea, valoarea și utilitatea, atât pentru ei, cât și pentru semenii.

În iconografia Bisericii noastre există o scenă plină de învățăminte, "scara virtuților", ce redă ideea atingerii desăvârșirii duhovnicești, așa cum a exprimat-o Sfântul Ioan Scărarul și care prefigurează faptul că orice urcuș – nu numai în planul duhovnicesc, ci și în cel al împlinirilor, aspirațiilor prin învățatură și lucrare deosebită – nu este ușor, ci reprezintă un efort per-

manent și continuu pe parcursul căruia poți cădea de la primele trepte, sau chiar și atunci când ești aproape de final, dacă îți lipsește puterea stăruinței și tăria în atingerea scopului final.

Învățătura acestei scene este că strădaniile noastre, nu numai în a învăța cât mai mult și cât mai bine, dar și în a ne desfășura munca noastră de zi cu zi, trebuie să fie consecvente, constante, fără încetare susținute cu mare grijă și atenție.

Căpătați, dragi elevi, anumite cunoștințe, priceperi și deprinderi într-un an școlar, dar ele trebuie consolidate, dezvoltate în anii viitori, încât urcușul pe această scară să fie sigur, fără poticniri, fără căderi, încât anul următor să fiți pe o treaptă mai înaltă și încă mai fortificați, fără să vă clătinați sau să vă prăbușiți.

Aveți ajutor și sprijin pentru acest urcuș în părinții voștri, care vă ocrotesc și vă învață multe lucruri, pe lângă ce vă oferă cartea și școala. Ați căpătat în familie multe și importante obișnuințe de muncă ordonată, de stăruință și dăruire, după modelul celor mari, calități pe care trebuie să le folosiți și în activitatea școlară și în cea de zi cu zi, în afara școlii.

În relația aceasta cu propria familie, vă amintesc să luați aminte cu multă atenție la munca părinților voștri, la strădaniile lor, la truda lor din zi până în noapte și să urmați îndemnul Mântuitorului, Care, cu puterea și înțelegerea specifică, dumnezeiască, spunea: "*Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez*" (Ioan 5, 17). Luați tot ceea ce este bun de la părinții voștri așa cum și ei vă oferă toată grija și căldura sufletească.

La această conlucrare îi chemăm și pe ei, ca împreună să vă bucurați de roadele științei de carte, grijind ca, din diferite pricini, unii dintre voi să nu rămână pe dinafara școlii și să nu poată câștiga binefacerile cărții. Mulți se confruntă cu greutăți, pe care și voi le puteți înțelege, dar trecând poate cu greu peste acestea, vor avea bucuria împlinirii vieții lor și devenirii voastre.

Aveți ajutor, de asemenea, în dascălii voștri, pe care să îi ascultați ca pe proprii părinți, să-i aveți ca modele de urmat, căci munca lor stă la temelie formării voastre și ea vine nu numai din obligație profesională și din știința lor, ci și din ceea ce a definit dintotdeauna ținuta unui dascăl "dragostea de pedagog", ce constituie acea bucurie determinată de constatarea că cele împărtășite cu dragoste, pasiune și râvnă de ei, au avut ecou în sufletele și mințile voastre. Ascultați-i cu atenție, atașați-vă sufletește de ei, încât, în școală, împreună, să constituiți o altă familie, o comunitate de înțelegere și armonie, o comuniune – legătură de suflet și de sfințenie – cres-

când ca niște mlădițe sănătoase, puternice, pentru a fi folositori atât patriei precum și Bisericii, încât în această unitate spirituală să puteți urma cuvântul Mântuitorului: *"Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele"* (Ioan 15, 4-5).

Nu uitați de sfătuitoarii voștri sufletești, care, cu duhul blândeții și al Sfințelor Scripturi, vă îndeamnă să fiți ascultători, buni, dreți, cinstiți, cu spirit de înțelegere față de colegi, față de aproapele, ca astfel să realizați înțelegerea dintre oameni, propovăduită de Biserică. Nu uitați că Biserica este "mama duhovnicească" a poporului român, după cum a definit-o poetul național Mihai Eminescu. Dacă uneori vă simțiți constrânși de rigorile școlii, de exigențele dascălilor voștri și de cerințele părinților, să nu uitați că Evanghelia nu obligă, ci sfătuiește, zicând: *"Cine are urechi de auzit, să audă"* (Matei 11, 15), iar auzind, să nu socotiți grea sarcina de a învăța sau de a asculta.

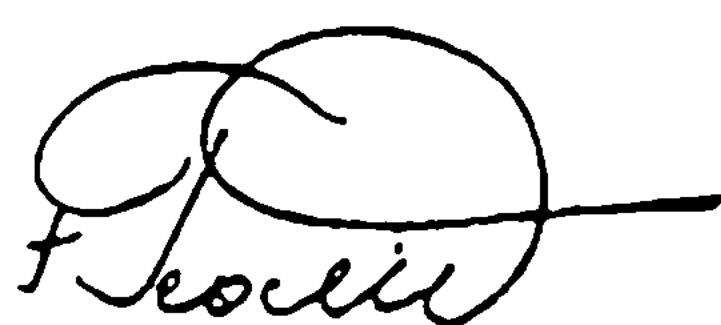
Fiți, așadar, cu urechile deschise spre tot ce este bun, frumos, înălțător, folositor, spre îndemnul către fapta bună și lucrul temeinic făcut, plăcut oamenilor și lui Dumnezeu, pentru că numai așa vă veți împlini ca oameni desăvârșiți, veți fi bucuria și mângâierea părinților voștri, mândria dascălilor, care prin voi își legitimează misiunea și veți putea deveni cetățenii responsabili de mâine, ai țării și ai lumii în care vă veți desfășura activitatea.

La începutul anului școlar 2006–2007, rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască vouă, dragi elevi, darurile Sale de luminare a minții, părinților voștri bucuria de a vă vedea crescând frumoși și împliniți, dascălilor satisfacția muncii, desfășurată cu dragoste și rezultate bune, iar părinților voștri sufletești mulțumirea duhovnicească în plinirea lucrării voastre într-o viață curată de sfințenie.

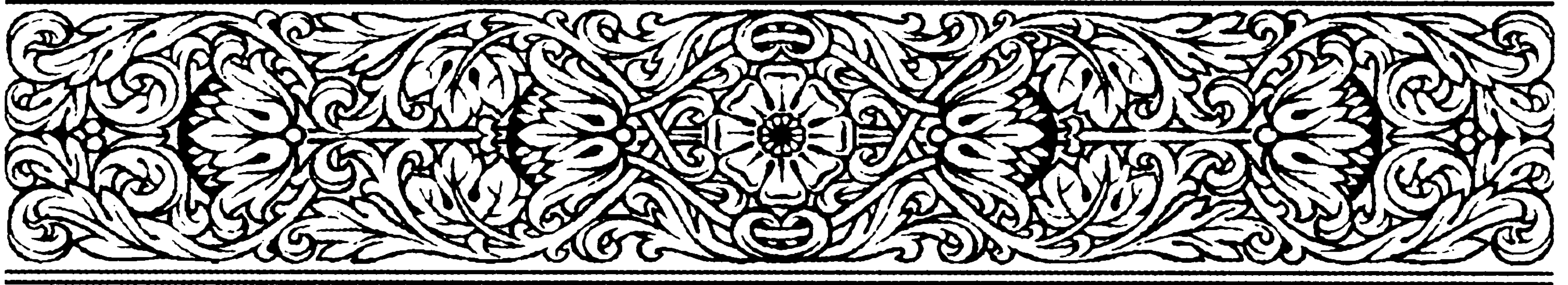
Împărtășindu-vă toată dragostea Noastră și părintești binecuvântări, vă doresc succes în noul an școlar și Dumnezeu să vă ocrotească, cu sănătate, putere de muncă și roade bogate în această nobile și înălțătoare muncă.

Al vostru, de tot binele doritor și către Domnul rugător,

Arhiepiscop al Bucureștilor,

**Mitropolit al Munteniei și Dobrogei,
Locțiitor al Scaunului Cezareii Capadociei
și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**

• P A S T O R A L E •

† T E O C T I S T

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCTIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

IUBITULUI NOSTRU CLER, CINULUI MONAHAL
ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, HAR ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU-TATĂL, IAR DE LA NOI,
ARHIEREASCĂ BINECUVÂNTARE

*"Și Cuvântul trup S-a făcut și S-a sălășluit
întru noi; și noi am văzut slava Lui ca pe slava
Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de ade-
văr" (Ioan 1, 14).*

*Iubiți părinți slujitori ai sfintelor altare,
Dreptmăritori creștini,*

Prin acest cuvânt pastoral, închinat Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, Taina cea necuprinsă de minte și de cuvânt și sărbătoarea împărătească atât de iubită de poporul nostru, vă adresăm dintru început o seamă de chemări, care ne-au mângâiat auzul în zilele postului pregătitor, spre bucuria înnoirii și sfințirii legilor firii și a sufletelor dreptmăritorilor creștini. Să le ascultăm, cu emoție, încă o dată: "Să se veselească toată făptura, că, iată, Ziditorul Cel mai înainte de veci Se naște în Betleem, Prunc văzut cu trup, și este înfășat în scutece Cel Ce dezleagă, ca un iubitor de oameni, legăturile greșelilor noastre"¹. "Tineri, binecuvântați-L, preoți, lăudați-L, po-
poare, preaînălțați-L întru toți vecii"².

1. *Mineiul pe decembrie*, Ziua a XXIII-a, Canonul înainteprăznuirii, Cântarea a IV-a, E.I.B.M.B.O.R, București, 1975, p. 341.

2. *Mineiul pe decembrie*, Ziua a XXIV-a, Canonul Pavecerniței, Cântarea a VIII-a, E.I.B.M.B.O.R, București, 1975, p. 359.

De-a lungul acestui sfânt post, pregătitor al bucuriei de sus date, a venirii Domnului "*întru ale Sale*" (Ioan 1,11), adică la noi, zidirea Lui, în sfintele noastre biserici au răsunat adeseori asemenea chemări și vestiri de bucurie. Prin acestea ni s-a revărsat în suflete bogăția iubirii lui Dumnezeu pentru milostivirea bunătății Sale, pentru ca "*durerile morții*" (Ps. 114, 3) să fie în sfârșit șterse de bucuria primirii în Împărăția cerurilor și a luminii, a tuturor celor care răspund chemării lui Dumnezeu. Inspirat de Duhul cel Sfânt, Proorocul David vestea, cu multe veacuri înainte, roadele întrupării Domnului Hristos: "*Și El i-a mântuit din nevoile lor; L-a trimis pe Cuvântul Său și El i-a vindecat și i-a izbăvit din stricăciunile lor*" (Ps. 106, 19-20). Vrând să lumineze înțelegerea iubirii lui Dumnezeu pentru făptura Sa, Sfântul Simeon Noul Teolog tălmăcește astfel acest adevăr: "Cei întâi creați (Adam și Eva), supunându-se de bunăvoie pentru întâia oară vrăjmașului și călcând porunca lui Dumnezeu, nu numai că au pierdut cea mai bună nădejde a lor, aceea de a fi însăși lumina neapusă, ci au fost destinați putrejunii și morții; ei au căzut desăvârșit în întuneric, devenind slujitorii stăpânului întunericului..."³. De aceea, Dumnezeu, iubindu-ne, ne-a cinstit cu darul neprețuit al vieții celei fără de hotar, prin harul Său, și nu a răbdat să ne vadă lipsiți de binele vieții veșnice, în necurmata umilință în care ne ținea cel-rău.

Sârguindu-se să pătrundă taina prin care "*Cuvântul trup S-a făcut*" (Ioan 1,14), Sfântul Chiril al Alexandriei ne învață că aceasta s-a săvârșit, pentru ca noi să vedem în același timp "atât rana cât și leacul, pe cel ce boală și pe Doctor, pe cel alunecat spre moarte și pe Cel ce-l ridică la viață, pe cel biruit de stricăciune și pe Cel ce alungă stricăciunea"⁴. Aceste cuvinte adânci, dar în același timp atât de limpezi, vădesc urâciunea înmulțirii păcatului și primejdia vieții omenești fără de Dumnezeu și ne fac să mărturisim cu inima înfrântă: "Rănila omenești sunt prea multe și prea mari pentru leacurile noastre. Ne este cu neputință să îndreptăm răul, avem nevoie de Tine ca să-l îndreptăm"⁵.

Iată, iubiții mei fii duhovnicești, cum împlinirea mântuirii noastre, prin taina întrupării Cuvântului Celui veșnic strălucitor din Dumnezeu Tatăl, a fost vestită "*prin gura sfinților Săi profeți din veac*" (Luca 1, 70), cu o

3. Vasili Krivoșein, *În lumina lui Hristos. Viața și învățătura duhovnicească ale Sfântului Simeon Noul Teolog*, IV. 20, E.I.B.M.B.O.R., 2005, p. 318.

4. Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, E.I.B.M.B.O.R., 2001, p.113.

5. Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, Cateheza a XII-a, trad. de Pr. Prof. D. Fecioru, E.I.B.M.B.O.R. , 2003, p.166.

stăruință și cu o precizie în stare să risipească îndoielile oricărei minți luminate de onestitatea libertății alegerii între adevăr și minciună, libertate pe care Atotbunul Dumnezeu ne-a sădit-o pentru a ști că numai adevărul ne va face vii. Să trăim deci împlinind adevărul, deoarece Mântuitorul Hristos, născut în ieslea Betleemului, este "*Calea, Adevărul și Viața*" (Ioan 14, 6).

La această dumnezeiască sărbătoare a mântuitoarei pogorâri la noi a "*Fiului Celui Preaînalt*" (Luca 1, 32), Cel care, după cuvântul Psalmistului, a auzit "*suspinul celor ferecați*" și a venit "*să-i dezlege pe fiii celor omorâți*" de păcat (Ps. 101, 20), Sfânta noastră Biserică tresaltă, chemându-ne astfel la marea bucurie de obște, a Cerului și a pământului deopotrivă: "Veniți să ne bucurăm întru Domnul, povestind taina ce este de față. Zidul cel despărțitor acum cade; sabia cea de foc se îndepărtează; heruvimul nu mai păzește pomul vieții; iar eu mă împărtășesc din dulceața din rai, de la care m-am îndepărtat prin neascultare"⁶. "Veniți să ne bucurăm", ne cheamă Biserica, fiindcă de acum, Hristos, Soarele dreptății, răsărind, chinul întunericii din noi ia sfârșit. De aceea, nu trebuie să rămânem acoperiți de întunericul neștiinței și al necunoașterii poruncilor lui Dumnezeu, după cuvântul Sfântului Ioan Casian: "Dacă judecata noastră rătăcește în noaptea neștiinței, atunci și gândurile, și faptele noastre, cărora le lipsește cântarul dreptei judecăți, sunt învăluite în marele întuneric al păcatelor"⁷.

Prea cucernici părinți, frați creștini și surori în Domnul,

Încă din pruncia noastră am auzit an de an, cu aceeași bucurie, la acest măreț praznic împărătesc, Troparul Nașterii Domnului, imn bisericesc în care Fiul lui Dumnezeu este numit "Soarele dreptății", așa cum fusese El arătat mai înainte prin mărturia proorocilor. Sfântul Maxim Mărturisitorul ne tâlcuiește această denumire a Mântuitorului nostru, pentru "a fi înțeleasă într-o explicație mai înaltă": "Soare al dreptății a fost numit Domnul ca făcător și desăvârșitor al veacurilor, ca început și ca sfârșit al tuturor, ca proniator al celor proniate, ca Cel care umple toate de lumina veșnică, prin nelipsitele trimiteri ale bunătății Sale"⁸.

6. *Mineiul pe decembrie*, Ziua a XXV-a, Vecernie, Stihira 1, E.I.B.M.B.O.R., București, 1975, p. 393.

7. Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești, A doua convorbire cu Părintele Moise*, cap. 2, în colecția "P.S.B.", vol. 57, p. 329, trad. de Prof. Vasile Cojocaru și Prof. David Popescu, E.I.B.M.B.O.R., București, 1983, p. 304.

8. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, cap. 122, în colecția P.S.B., vol. 80, trad. de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, E.I.B.M.B.O.R., București, 1983, p. 304.

Luminând, aşadar, sufletele noastre prin iubire, "Soarele dreptăţii" ne învaţă să vieţuim în dumnezeiască dragoste, chemându-ne să devenim noi înşine lumină, *în* şi *pentru* lume, purtători şi vestitori ai bunătăţii şi milos-tivirii Lui faţă de toţi şi faţă de toate. Dar dobândirea acestei înalte stări spi-rituale – ţelul vieţii fiecărui creştin, rostul fiinţării noastre – nu se face fără voia liberă a noastră, fiindcă ne spune Sf. Scriptură: "*pentru voi, cei ce vă temeţi de numele Meu, va răsări Soarele dreptăţii, şi vindecare fi-va în aripile Lui*" (Maleahi 4, 2). Iată rodul temerii de Dumnezeu, care ne ajută să ajungem la izvorul vindecării noastre, întru aripile Soarelui dreptăţii; întrucât "temere" înseamnă şi înfiorare sfântă, dreaptă credinţă, evlavie ne-prefăcută, recunoştinţă, ascultare şi iubire, adevărindu-se cuvântul Sfintei Scripturi că "*celor ce-L iubesc pe Dumnezeu toate li se lucrează spre bine*" (Rom. 8, 28).

Iubiţi fii duhovniceşti,

La această sărbătoare, numită din vechime "a luminilor", când prăz-nuim ivirea în lume a "luminii cunoştinţei", este dator fiecare dintre noi, creştinii, să se întrebe câtă împărtăşire are cu această lumină. Fiindcă, ne spune Domnul că acela care umblă în întuneric, adică în păcat, "*se împie-dică, pentru că lumina nu este întru el*" (Ioan 11,10). Este adevărat, în zi-lele acestea vedem peste tot sclipind feeric mulţime de lumini, în vreme ce preocuparea pentru alegerea şi oferirea de daruri a început demult. S-a dorit ca toate cele din jurul nostru să fie acum cât mai strălucitor împo-dobite. Dar toate acestea devin simple desfătări lumeşti dacă nu reuşesc să ne îndrepte mintea şi sufletul către nevoia noastră de luminare lăuntrică, de curăţire de patimi şi împodobire cu virtuţi şi binefaceri, pe care să le adu-cem ca smerite daruri Celui pe Care Tatăl L-a dăruit lumii spre a o mântui. Cel ce se desfată într-un chip exterior şi superficial a pierdut înţelesul şi folosul cel dăinuitor al prăznuirii celei mai mari taine: înomenirea lui Dum-nezeu pentru noi; a pierdut harul sărbătorii care îi putea aduce pacea dină-untru şi dinafară, cu Dumnezeu şi cu semenii, şi bucuria nefăţarnicei iubiri de fraţi (I Petru 1, 22).

Cunoscând acestea, ne-am putea gândi că nimeni n-ar fi atât de nepă-sător cu sine, încât să nu-şi dorească agonisirea "*bucuriei celei mari*" (Luca 2, 10), vestite de înger în noaptea Naşterii Domnului şi împărtăşite apoi, celor ce cred, de însuşi Fiul lui Dumnezeu întrupat. Şi totuşi, în jurul nos-tru observăm că, treptat, parcă este uitată bucuria curată – semnul vieţii ce palpită la orizontul nemuririi –, fiind înlocuită cu o zgomotoasă şi deşăn-ţată veselie, dimpreună cu o înjositoare căutare a plăcerilor vremelnice,

semne și adieri ale morții spirituale. Egoismul și bucuria sunt, este adevărat, de neîmpăcat. Căci cel dintâi se hrănește din seva patimilor omului care nu mai vrea să știe decât de el însuși, în timp ce bucuria se naște din iubirea care, altoită pe iubirea lui Hristos, vrea să știe de Dumnezeu și de aproapele, care trebuie ajutat atât material, cât și spiritual. Cel ce biruiește egoismul își întoarce privirea spre Iisus și spre aproapele său. Astfel, viața sa nu va mai fi umbrită de tristețe, descurajare sau lipsă de iubire, el va fi într-o neconținută căutare a oricărui prilej prin care să fie adusă, întru bucurie, laudă Mântuitorului său și, totodată, să fie înlesnită mântuirea celorlalți prin împreună-purtarea sarcinilor lor (Gal. 6, 2).

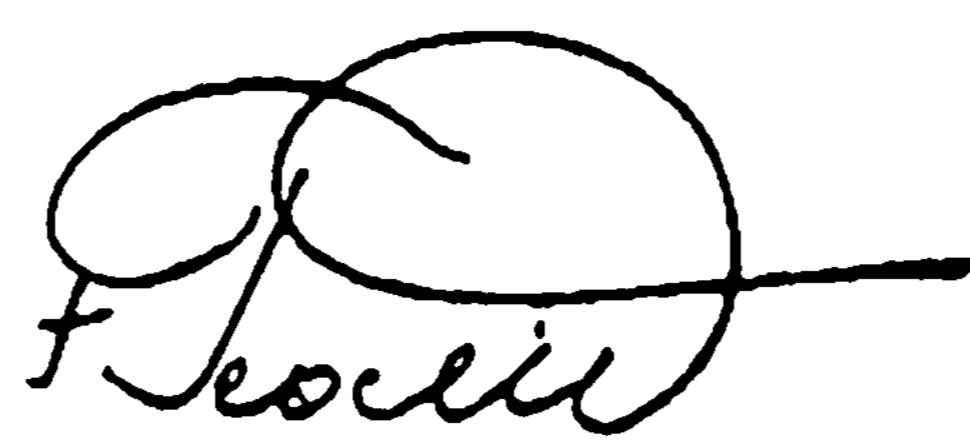
Iubiți fii și iubite fiice în Domnul,

Prăznuim astăzi Nașterea Mântuitorului Hristos, într-o perioadă de cumpănă, în care poporul nostru scrie o nouă pagină din istoria sa atât de frământată. Acum, când suntem chemați să devenim membrii unei Europe unite, din care am făcut parte întotdeauna din punct de vedere cultural, social și spiritual, trebuie să conștientizăm rolul nostru de purtători și vestiitori ai luminii lui Hristos – "Soarele dreptății". Suntem datori să păstrăm și să transmitem tuturor, cu bucurie, valorile noastre ființiale și tradiționale, care au stat la temelia plămădirii și creșterii noastre în cultură, unitate și ospitalitate și față de alți semeni, având altă credință religioasă. Din păcate, acest amplu proces de integrare, la care participăm, este înțeles uneori greșit, în sensul unei uniformizări impuse în mod artificial. Iată de ce ne măhnesc unele inițiative, străine de testamentul sfânt al înaintașilor noștri, cum ar fi cea a îndepărtării icoanelor și a simbolurilor religioase din locașurile de învățământ. Într-o perioadă de atât de profundă transformare, copiii și tinerii României trebuie să aibă aproape adevăratele noastre modele, pildele vrednice de urmat, care îi pot călăuzi în viață, inspirându-le prețuirea și dragostea față de nepieritoarele valori ale credinței în Dumnezeu, binelui și frumosului moral, și astfel îi pot îndrepta spre lumina cea neînserată. Să rămânem, iubiții mei, ancorați în valorile care au ajutat acest popor să dăinuie, traversând momente istorice de grea încercare și, mai mult, să le oferim cu bucurie unui continent însetat și de înnoirea vieții lui spirituale.

Mulțumind Bunului Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale, vă pun la inimă aceste gânduri și cu părintească dragoste și binecuvântare vă adresez de aici, din Reședința Sfintei noastre Patriarhii, cuvânt de iubire, rugăciune și tradiționala urare ca Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului,

Anului Nou 2007 și Bobotezei să le petreceți cu pace și sfinte bucurii întru mulți și fericiți ani. Iar Noi, după cuvântul Marelui Apostol Pavel, neîn-cetat vă pomenim, rugându-ne *"ca Dumnezeuul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa și cu putere să-mplinească toată bunăvrea voastră de a face binele și toată lucrarea credinței voastre, ca numele Domnului nostru Iisus Hristos să se preamărească-ntru voi și voi întru El, după harul Dumnezeuului nostru și al Domnului Iisus Hristos"* (II Tes. 1, 11-12).

Al vostru părinte duhovnicesc, pururea către Preasfânta Treime rugător,

ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

· VI A T Ț A · B I S E R I C E A S C Ț A ·

LUCRĂRILE SESIUNII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII
· ORTODOXE ROMÂNE PE ANUL 2006*

Sumarul ședinței de lucru din ziua de 14-15 noiembrie 2006

La convocarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, făcută prin adresa nr. 3540 din 6 noiembrie 2006, în temeiul prevederilor art. 10 și 12 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 9 din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, în zilele de marți, 14 și miercuri, 15 noiembrie 2006 s-au desfășurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la reședința Patriarhală din București.

Marți, 14 noiembrie 2006

1. Oficierea Sfintei Liturghii și a Tedeumului.

Marți, 14 noiembrie 2006, începând cu ora 8⁰⁰, în Catedrala Patriarhală, s-a oficiat Sfânta Liturghie de către P.S. Justin Sigheteanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

La ora 9³⁰, membrii Sfântului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh au participat la slujba Tedeumului, săvârșită de același sobor de slujitori în frunte cu P.S. Arhiepiscop-Vicar Justin Sigheteanul, de față fiind Prea Cucernicii Părinți Consilieri Patriarhali, precum și numeroși credincioși, călugări și călugărițe.

2. Apelul nominal.

La orele 10⁰⁰, după oficierea Tedeumului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, însoțit de II.PP.SS. Mitropoliți, intră în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, luând loc în prezidiu.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist adresează P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, invitația de a da citire Apelului nominal.

Prezentul sumar a fost pregătit pentru tipar de **Pr. Dr. Augustin Rusu**, Consilier patriarhal, pe baza Procesului-Verbal al ședinței existent la Cancelaria Sfântului Sinod.

Sunt prezenți: Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *II.PP.SS. Mitropoliți:* **Daniel** al Moldovei și Bucovinei, **Laurențiu** al Ardealului, **Bartolomeu** al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, **Teofan** al Olteniei, **Nicolae** al Banatului, **Petru** al Basarabiei, **Serafim** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, **Iosif** al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; *II.PP.SS. Arhiepiscopi:* **Teodosie** al Tomisului, Nifon al Târgoviștei, Pimen al Sucevei și Rădăuților, **Andrei** al Alba Iuliei; *PP.SS. Episcopi:* **Gherasim** al Râmnicului, **Eftimie** al Romanului, **Epifanie** al Buzăului și Vrancei, **Calinic** al Argeșului și Muscelului, **Casian** al Dunării de Jos, **Timotei** al Aradului, Lucian al Caransebeșului, **Justinian** al Maramureșului și Sătmarului, **Nicodim** al Severinului și Strehaiei, **Damaschin** al Sloboziei și Călărașilor, **Ioan** al Covasnei și Harghitei, **Galaction** al Alexandriei și Teleormanului, **Ambrozie** al Giurgiului, P.S. Episcop-Loctiitor (administrator) **Daniil** al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, **Sofronie** al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; *PP.SS. Episcopi-Vicari Patriarhali* **Vincențiu Ploieșteanul** și **Ciprian Câmpineanul**; *PP.SS. Episcopi-Vicari:* **Sebastian Ilfoveanul** și **Varsanufie Prahoveanul** ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, **Calinic Botoșăneanul** al Arhiepiscopiei Iașilor, **Visarion Rășinăreanul** al Arhiepiscopiei Sibiului, **Vasile Someșanul** al Arhiepiscopiei Clujului, **Gurie Gorjeanul** al Arhiepiscopiei Craiovei, **Paisie Lugojanul** al Arhiepiscopiei Timișoarei; *PP.SS. Arhieriei-Vicari:* **Irineu Slătineanul** al Episcopiei Râmnicului, **Ioachim Băcăuanul** al Episcopiei Romanului, **Corneliu Bârlădeanul** al Episcopiei Hușilor, **Petroniu Sălăjanul** al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și **Iustin Sighețeanul** al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

Absentează motivat: I.P.S. Arhiepiscop *Nicolae* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, *PP.SS. Episcopi:* *Ioachim* al Episcopiei Hușilor, *Ioan* al Episcopiei Ortodoxe Române al Oradiei, Bihorului și Sălajului; *PP.SS. Episcopi-Vicari:* *Irineu Bistrițeanul* al Arhiepiscopiei Clujului, *Sofian Brașoveanul* și *Siluan Marsilianul* ai Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, precum și *Ioan Casian de Vicina* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada.

Constatând prezența statutară, Prea Fericitul Părinte Președinte declară Sfântul Sinod legal constituit și deschide actuala ședință de lucru a Sfântului Sinod.

3. Componenta Comisiilor Sinodale.

Luând cuvântul, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* arată că, întrucât în lista apelului nominal se constată înscrierea pentru prima oară și a **P.S. Ioan Casian de Vicina ca nou Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada**, este necesar ca Sfântul Sinod să aprobe repartizarea Prea Sfinției Sale într-una din comisiile sinodale, ținându-se seama că Prea Sfinția Sa activează în cadrul Diasporei Ortodoxe Române, ale cărei probleme se exami-

nează și dezbat în cadrul Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice.

Apreciindu-se, totuși, că este oportun ca repartizarea P.S. Episcop-Vicar Ioan Casian de Vicina la o comisie sinodală să aibă loc în prezența Prea Sfinției Sale, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

• *Aprobă amânarea repartizării P.S. Ioan Casian de Vicina, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada la o comisie sinodală, pentru atunci când Prea Sfinția Sa va fi prezent la lucrările Sfântului Sinod, spre a avea posibilitatea să-și exprime opțiunea.*

În continuare, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei semnaleză faptul că din Comisia Teologică și Liturgică, pe care Înalt Prea Sfinția Sa o prezidează, P.S. Episcop Ioan al Oradiei, Bihorului și Sălajului absentează de mai multă vreme, din motive de boală, astfel că în cadrul Comisiei activează de fapt doar 10 membri în timp ce celelalte comisii au câte 12-13 membri. Ca urmare, Înalt Prea Sfinția Sa supune aprobării plenului propunerea ca P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjanul de la Comisia Pastorală, Monahală și Socială să fie trecut la Comisia Teologică și Liturgică.

Apreciind îndreptățită solicitarea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, prin aceasta stabilindu-se și o repartizare echitabilă a membrilor în comisii, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca P.S. Petroniu Sălăjanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului să fie cooptat ca membru al Comisiei Teologice și Liturgice.*

Ca urmare, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal **Vincentiu Ploieșteanul**, Secretarul Sfântului Sinod, citește componența Comisiilor Sinodale, după cum urmează:

COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ:

1. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților	Membru
4. P.S. Episcop Eftimie al Romanului	Membru
5. P.S. Episcop Ioachim al Hușilor	Membru
6. P.S. Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanul	Raportor
8. P.S. Episcop-Loctiitor Daniil	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Vasile Someșanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Paisie Lugojanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Sofian Brașoveanul	Membru
12. P.S. Arhiepiscop-Vicar Iustin Sigheteanul	Membru

COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ:

1. I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului	Membru
3. I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului	Membru
4. P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos	Raportor
5. P.S. Episcop Ioan al Oradiei	Membru
6. P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor	Membru
7. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul	Membru
8. P.S. Episcop-Vicar Varsanufie Prahoveanul	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Irineu Bistrițeanul	Membru
10. P.S. Arhiereu-Vicar Ioachim Băcăuanul	Membru
11. P.S. Arhiereu-Vicar Irineu Slătineanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul	Membru

COMISIA CANONICĂ-JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ:

1. I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei	Președinte
2. I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei	Membru
3. P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului	Membru
4. P.S. Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei	Membru
5. P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului	Raportor
6. P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului	Membru
7. P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului	Membru
8. P.S. Episcop Nicodim al Severinului și Strehaiei	Membru
9. P.S. Episcop-Vicar Sebastian Ilfoveanul	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Calinic Botoșăneanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Marc Nemțeanul	Membru
12. P.S. Arhiereu-Vicar Corneliu Bârlădeanul	Membru

COMISIA PENTRU COMUNITĂȚI EXTERNE, RELAȚII INTERORTODOXE ȘI ECUMENICE:

1. I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului	Președinte
2. I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord	Membru
3. I.P.S. Mitropolit Iosif al Europei Occidentale și Meridionale	Membru
4. I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei	Raportor
5. I.P.S. Arhiepiscop Nicolae al Arhiep.Ort.Rom. în America și Canada	Membru
6. P.S. Episcop Timotei al Aradului	Membru
7. P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei	Membru
8. P.S. Episcop Ambrozie al Giurgiului	Membru

9. P.S. Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române
din Ungaria	Membru
10. P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul	Membru
11. P.S. Episcop-Vicar Gurie Gorjeanul	Membru
12. P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul	Membru

În urma discuțiilor purtate, a modificării care a survenit și la propunerea Prea Fericitului Părinte Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă componența Comisiilor Sinodale de lucru pentru prezenta ședință de lucru în forma prezentată și cu modificarea aprobată de plen.*

4. Aprobarea Ordinii de Zi și repartizarea lucrărilor la comisiile sinodale.

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist supune discuțiilor și aprobării plenului Sfântului Sinod Ordinea de zi a actualei ședințe de lucru, făcând invitația de a se prezenta eventuale completări sau adăugiri, dacă există propuneri în acest sens din partea membrilor Sfântului Sinod.

Ca urmare, o parte dintre membrii Sfântului Sinod solicită aprobarea plenului de a mai adăuga la Ordinea de zi încă o seamă de probleme, după cum urmează:

I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următoarelor probleme:

Temei nr. 4778/2006 – Referatul Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinților români în legătură cu examinarea și definitivarea textelor liturgice și a celorlalte documente pentru aprobarea canonizării Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin, propusă de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, în anul 2003;

Temei nr. 4672/2006 – Participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, la Simpozionul cu tema: “*San Nicandru: religie și cultură în dialog*” (Bari, Italia, 3-5 noiembrie).

I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următoarei probleme:

Temei nr. 4439/2006 – Adresa Universității Babeș Bolyai din Cluj către Ministerul Educației și Cercetării prin care s-a solicitat prelungirea duratei studiilor la 4 ani (8 semestre) pentru specializarea “Teologie Pastorală”.

I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următoarelor probleme:

Temei nr. 4438/2006 – Necesitatea unei intervenții la Ministerul Educației și Cercetării pentru echivalarea diplomelor absolvenților specializării de Teologie Socială cu cele de asistent social și includerea acestora în “catalogul ocupațiilor din România”;

Temei nr. 4458/2006 – Adresa Mitropoliei Olteniei nr. 5755/13.11.2006, prin care se solicită intervenția Patriarhiei la Ministerul Finanțelor Publice pentru ca unitățile de cult să fie considerate printre solicitanții eligibili de fonduri structurale europene.

I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următoarei propuneri:

Temei nr. 4459/2006 – Adresa Mitropoliei Banatului nr. 2987/10.11.2006 prin care se solicită intervenția Patriarhiei la Ministerul Finanțelor Publice pentru ca unitățile de cult să fie considerate printre solicitanții eligibili de fonduri structurale europene.

I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următoarei propuneri:

Temei nr. 4777/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Tomisului nr.5460/2006 cu recomandarea Înalt Prea Sfinției Sale de a se acorda rangul de Arhimandrit Cuv. Protos. Andrei Tudor (Marcel), exarhul mănăstirilor din cuprinsul eparhiei și starețul Mănăstirii Dervent, jud. Constanța.

P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a unui referat în legătură cu:

Temei nr. 4647/2006 – Referat privind stadiul aducerii la îndeplinire a hotărârii Sfântului Sinod nr. 4356 din 20-21 octombrie 2005 în legătură cu înființarea Societății de Asigurări a Bisericii Ortodoxe Române.

P.S. Episcop Eftimie al Romanului solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următorului punct:

Temei nr. 4722/2006 – Adresa Episcopiei Romanului nr.3043/2006 cu recomandarea Prea Sfinției Sale de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe), starețul Mănăstirii Giurgeni, Com.Valea Ursului, Jud. Neamț.

P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor solicită aprobarea înscrierii pe Ordinea de zi a următorului punct:

Temei nr. 4437/2006 – Propunerea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor de a se aproba înscrierea în rubrica Date Importante din Calendarul bisericesc a unei zile dedicate Bibliei.

Ca urmare a solicitărilor prezentate și la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Președinte, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a Temeiurilor: nr. 4777/2006, nr. 4722/2006, nr. 4647/2006 și repartizarea la Comisia Pastorală, Monahală și Socială, pentru studiere.*

– *Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a Temeiurilor: nr. 4778/2006 și repartizarea la Comisia Teologică și Liturgică.*

– Aprobă înscrierea pe Ordinea de zi a Temeiului nr. 4672/2006 și repartizarea la Comisia pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și ecumenice pentru studiere.

– Aprobă Ordinea de zi a prezentei ședințe a Sfântului Sinod, cu completările aduse, și repartizarea ei pentru studiere la comisiile sinodale, după cum urmează:

LA COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ:

1. Temei nr. 3958, 4517/2006 – Hotărârea Sinoadelor Mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei Crișanei și Maramureșului în legătură cu proiectul de *Lege pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic din România*, definitivat cu prilejul ședinței comune de lucru din 19 septembrie 2006 de la Mănăstirea “*Adormirea Maicii Domnului*”, loc. Izvorul Mureșului, jud. Harghita.

2. Temei nr. 4171/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod pentru desemnarea unui ierarh care să elaboreze proiectul *Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei* pe anul 2007 (25 februarie).

3. Temei nr. 4647/2006 – Referat privind stadiul aducerii la îndeplinire a hotărârii Sfântului Sinod nr. 4356 din 20-21 octombrie 2005 în legătură cu înființarea Societății de Asigurări a Bisericii Ortodoxe Române.

4. Temei nr. 4777/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Tomisului nr.5460/2006 cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Teodosie de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuv. Protos. Andrei Tudor (Marcel), exarhul mănăstirilor din cuprinsul eparhiei, starețul Mănăstirii Dervent, jud. Constanța.

5. Temei nr. 4416/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților nr. 1974/2006 cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Pimen de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Nectarie Clinci (Ionel), starețul Mănăstirii Sihăstria Putnei, Jud. Suceava.

6. Temei nr. 4722/2006 – Adresa Episcopiei Romanului nr. 3043/2006 cu recomandarea P.S. Episcop Eftimie de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe), starețul Mănăstirii Giurgeni, Com.Valea Ursului, Jud. Neamț.

7. Temei nr. 4361, 4367/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu intervențiile Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la autoritățile competente de stat privind includerea în proiectul Legii Bugetului de Stat pe anul 2007 a unor măsuri pentru îmbunătățirea salarizării personalului clerical din țară și de peste hotare, creșterea numărului de posturi de personal clerical și de personal neclerical.

8. Temei nr. 4660/2006 – Referatul informativ al Cancelariei Sfântului Sinod privind apariția Legii nr. 343/2006 pentru modificarea *Legii nr. 571/2003 privind Codul Fiscal* prin care, potrivit art. 57, alin. 4, contribuabilii pot dis-

pune asupra destinației unei sume reprezentând 2% din impozitul stabilit și pentru susținerea unităților de cult.

9. Temei nr. 3806/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la concluziile Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (Tismana, 1-2 noiembrie 2006).

10. Temei nr. 3807/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la Convocarea anuală a preoților militari (Mănăstirea Neamț, 25-27 septembrie 2006).

11. Temei nr. 3808/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la încheierea și aprobarea unui protocol de colaborare cu *Agencia Națională Antidrog*.

12. Temei nr. 3809/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la încheierea și aprobarea unui protocol de colaborare cu *Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului*.

13. Temei nr. 4457/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la deschiderea, sub patronajul Patriarhiei Române, a Centrului Pilot de Prevenție și Diagnostic al Asociației Române pentru prevenția Cancerului (ARPC) și la lucrările Seminarului *Cancerul de la prevenție la paleație* (București, 30-31 octombrie 2006).

14. Temei nr. 4458, 4459/2006 – Adresele Mitropoliei Olteniei (nr. 5755/2006) și Mitropoliei Banatului (nr. 2987/2006) cu privire la necesitatea intervenției Patriarhiei Române pe lângă autoritățile abilitate pentru includerea unităților de cult în categoria solicitanților eligibili la accesarea finanțărilor din fondurile structurale ce vor fi acordate României în perioada 2007-2013.

Primește raportor: P.S. Visarion Rășinăreanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

LA COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ:

15. Temei nr. 3961/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod pentru aprobarea textului Calendarului bisericesc pe anul 2007 și pentru stabilirea prețului unitar de desfacere al acestuia în cuprinsul Patriarhiei Române.

16. Temei nr. 4318/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu necesitatea stabilirii temelor Conferințelor Pastoral-Misionare semestriale (de primăvară și toamnă) pe anul 2007.

17. Temei nr. 3082/2006 – Referatul Editurii Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu proiectul editorial "*Sfântul Ioan Gură de Aur – 1600 de ani*", propus de I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe a Europei Occidentale și Meridionale cu adresa nr. 149/10 iunie 2006.

18. Temei nr. 4778/2006 – Referatul Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinților români în legătură cu examinarea și definitivarea textelor liturgice și a celorlalte documente pentru aprobarea canonizării Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin propusă de I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului în anul 2003.

19. Temei nr. 4431/2006 – Referatul Sectorului Învățământ cu privire la Consfătuirea profesorilor de Istorie bisericească, Bizantinologie și Patrologie (Cluj-Napoca, 11 octombrie) și Consfătuirea profesorilor de Omiletică și Catehetică (Arad, 25-25 mai 2006) din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română.

20. Temei nr. 4439/2006 – Informarea I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în legătură cu adresa Universității Babeș Bolyai din Cluj către Ministerul Educației și Cercetării prin care s-a solicitat prelungirii duratei studiilor la 4 ani (8 semestre) pentru specializarea Teologie Pastorală.

21. Temei nr. 4438/2006 – Adresa I.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei, privind intervenția la Ministerul Educației și Cercetării pentru echivalarea diplomelor de Teologie Socială cu cele de asistent social și includerea acestora în “catalogul ocupațiilor din România”.

22. Temei nr. 3751/2006 – Referatul Sectorului Învățământ cu privire la Consfătuirea inspectorilor de religie din țară – Palatul Patriarhiei (București, 6 septembrie 2006).

23. Temei nr. 3100/2006 – Referatul Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române cu privire la desfășurarea celei de a doua Consfătuiri a Facultăților de Teologie din Europa (Graz, Austria, 5 – 9 iulie 2006).

24. Temei nr. 2418/2006 – Adresa Episcopiei Dunării de Jos nr. 2583/2006, cu privire la colaborarea stabilită între Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea de Științe Aplicate din Reutlingen-Ludwigsburg.

25. Temei nr. 4437/2006 – Propunerea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor de a se aproba înscrierea în rubrica *Date Importante* din Calendarul Bisericesc Ortodox a unei zile dedicate Bibliei.

Primește raportor: P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos

LA COMISIA CANONICĂ-JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ:

26. Temei nr. 3801/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa nr. 8 din 5 septembrie 2006 a Arhiepiscopiei Clujului, Vadului și Feleacului prin care I.P.S. Mitropolit Bartolomeu înaintează Sfântului Sinod, pentru examinare și hotărâre, cererea P.S. Episcop Ioan Mihălțan de retragere din scaunul de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului, începând cu data de 1 ianuarie 2007.

27. Temei nr.3799/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod și al Sectorului Comunități Externe în legătură cu hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului de adoptare a noii titulaturi Episcopia Ortodoxă Română Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc, precum și scrisoarea Sanctității Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe referitor la recunoașterea acestei eparhii.

28. Temei nr. 3375/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu scrisoarea din 10 august 2006 a Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, prin care se solicită poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române privind problema recăsătoririi clericilor.

29. Temei nr. 3987/2006 – Scrisoarea nr. A.P. 300/AS956 a Excelenței Sale, Domnul Athanassios Dendoulis, Ambasadorul Greciei în România cu solicitarea de retrocedarea locașurilor de cult ale parohiilor mixte româno-elene către comunitățile grecești din România.

30. Temei nr. 4480/2006 – Adresa nr. 3552/2006 a Mitropoliei Ardealului-Archiepiscopia Sibiului cu solicitarea de a se aproba noua stemă propusă, comună pentru Mitropolia Ardealului și Archiepiscopia Sibiului.

Primește raportor: P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului

LA COMISIA PENTRU COMUNITĂȚI EXTERNE, RELAȚII INTERORTODOXE ȘI ECUMENICE:

31. Temei nr. 310/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizată de Consiliul Interreligios al Federației Ruse și de Consiliul Religios al CSI (Moscova, 4-5 iulie 2006).

32. Temei nr. 2456/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu propunerile Patriarhiei Moscovei pentru continuarea dialogului cu Patriarhia Română referitor la Mitropolia Basarabiei și desemnarea Comisiei Bisericii Ortodoxe Române la acest dialog.

33. Temei nr. 3990/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii noastre, condusă de I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei la instalarea noului Arhiepiscop al Ciprului-Noua Justiniană, Prea Fericitul Chrisostom al II-lea (Nicosia, 11-12 noiembrie 2006).

34. Temei nr. 3373/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu lucrările Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Belgrad, 18-25 septembrie 2006).

35. Temei nr. 3667/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, la sărbătoarea hramului parohiei ortodoxe române “*Sfinții Doctori fără de arginți*”, Chapelle Saint Damien din Mulhouse, și la alte manifestări ecumenice și culturale organizate în Franța (1-4 iulie 2006).

36. Temei nr. 4672/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești privind participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, la Simpozionul cu tema: “*San Nicandru: religie și cultură în dialog*” (Bari, Italia, 3-5 noiembrie).

37. Temei nr. 3041/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române la Întâlnirea *Oameni și religii*, organizată de Comunitatea Sant’Egidio (Assisi, Italia, 3-6 septembrie 2006).

38. Temei nr. 3337/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, la sărbătoarea hramului Catedralei Mitropolitane din Silistra (Bulgaria, 29 iunie 2006).

39. Temei nr. 1658/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la lucrările celui de-al XII-lea Congres științific Internațional cu tema “*Teologia Sfântului Pavel și idolatria contemporană*”, și la manifestările religioase prilejuite de sărbătorirea Sfântului Apostol Pavel, organizate de Mitropolia Veriei, Grecia, sub genericul “*Pavlia*” (26-29 iunie 2006).

40. Temei nr. 1930/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea Pr. Lect. Univ. Dr. Constantin Preda la cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor, organizată de Consiliul Pontifical pentru Promovarea Familiei (Valencia, Spania, 4-9 iulie 2006).

41. Temei nr. 2451/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea Pr. Prof. Univ. Nicolae D. Necula la cel de al XIV-lea Congres Internațional Ecumenic cu temele: “*Nicolae Cabasila și dumnezeiasca Liturghie*” și “*Misiunile Bisericii Ortodoxe Ruse*” (Monastero din Bose, Italia, 14-20 septembrie 2006).

42. Temei nr. 4106/2006 – Referatul Sectorului Comunități Externe cu privire la demersurile pentru recunoașterea juridică a Bisericii Ortodoxe Române din Italia.

43. Temei nr. 3410/2006 – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu solicitarea de reabilitare a Episcopului Germain, conducătorul Comunității Ortodoxe Catolice din Franța.

44. Temei nr. 4366/2006 – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu participarea P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul la Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa (București, 13-15 octombrie 2006).

45. Temei nr. 4591/2006 – Referatul Sectorului Comunități Externe în legătură cu vizita P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmăruului în cuprinsul comunităților românilor ortodocși maramureșeni din dreapta Tisei (Ucraina, 12-13 iulie și 26-27 august 2006).

Primește raportor: I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei

Încheindu-se repartizarea lucrărilor la comisiile sinodale, Prea Fericitul Părinte Președinte adresează mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru că au răspuns la convocare, remarcând că *“pe Ordinea de zi sunt probleme foarte importante, care trebuie examinate cu atenție și responsabilitate, întrucât privesc viața religioasă din Biserica noastră, sub diferitele ei aspecte interne și externe”*.

În continuare, Prea Fericirea Sa mai arată că, așa cum s-a reținut din convocarea care s-a adresat membrilor Sfântului Sinod pentru participare la ședința de lucru, în ziua de joi, 16 noiembrie 2006, este prevăzută oficierea Sfintei Liturghii în Biserica *“Sfântul Spiridon Nou”* de către toți membrii Sfântului Sinod, în care scop înveșmântarea ierarhilor va avea loc la Reședința Patriarhală, deplasarea se va face cu autoturisme, iar slujba Sfintei Liturghii va începe la orele 9⁰⁰. De asemenea, în cadrul lucrărilor sinodale, membrilor Sfântului Sinod li se va conferi **Medalia Jubiliară** cu prilejul aniversării a 20 de ani de patriarhat, iar joi, 16 noiembrie 2006, după oficierea Sfintei Liturghii, în holul Palatului Patriarhiei, la orele 13³⁰, se va desfășura un moment aniversar la care vor participa membrii Sfântului Sinod, colaboratorii din Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, personalități ale vieții publice.

5. Suspendarea lucrărilor în plen.

După aceste anunțuri, Prea Fericitul Părinte Patriarh suspendă ședința pentru desfășurarea lucrărilor în comisiile sinodale, anunțând reluarea lucrărilor în plenul Sfântului Sinod, după-amiază la orele 17⁰⁰.

6. Reluarea ședinței în plen. Prezentarea rapoartelor comisiilor sinodale de lucru.

După amiază, la orele 17⁰⁰ se redeschide ședința sinodală, cu aceeași prezență ca la ședința de deschidere, și se reiau lucrările sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

COMISIA PASTORALĂ, MONAHALĂ ȘI SOCIALĂ

Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte adresează *P.S. Episcop Visarion Rășinăreanul, raportorul Comisiei Pastorale, Monahală și Socială* invitația să prezinte referatele cu propunerile care s-au făcut, după cum urmează:

Temei nr. 4517/2006 – Hotărârea Sinoadelor Mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în legătură cu proiectul de *Lege pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic din România*, definitivat cu prilejul ședinței co-

mune de lucru din 19 septembrie 2006 de la Mănăstirea “Adormirea Maicii Domnului”, loc. Izvorul Mureșului, județul Harghita.

Din referatul asupra problemei reiese că această ședință comună a celor două Sinoade Mitropolitane a avut loc pe temeiul hotărârii Sfântului Sinod nr. 187 din 17-18 ianuarie 2006, prin care s-a aprobat ca ierarhii din Mitropolia Ardealului și din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului “*să se întrunească periodic, cel puțin de trei ori pe an, pentru a elabora și a aplica un plan comun de cooperare permanentă la nivel pastoral-misionar și social*” și, ca urmare, Arhiepiscopia Sibiului, cu adresa nr. 3556, din 23 octombrie 2006 a înaintat la Patriarhia Română (temei nr. 4517/ 2006) următoarele documente: **Procesul-Verbal** al ședinței comune de lucru din 19 septembrie 2006 cu hotărârea celor două Sinoade Mitropolitane, care cuprinde atât motivația cât și modalitatea de lucru asupra textului în discuție; **Adresa de înaintare către Parlamentul României** a hotărârii celor două Sinoade Mitropolitane, din 19 septembrie 2006, precum și **Proiectul de Lege** pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic din România, pe care l-au adoptat cele două Sinoade Mitropolitane în ședința comună.

Având în vedere că *Proiectul de Lege pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic din România* a fost înaintat deja către Parlamentul României, cu adresa din 19 sept. 2006, semnată de I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod;

Luând act că proiectul de Lege menționat promovează în mod echitabil pentru ambele Biserici interesele patrimoniale și instituie principiile majorității și proporționalității, în repartizarea patrimoniului imobiliar bisericesc, între cele două culte religioase;

Ținând seama că, în raport cu *Decretul-Lege nr. 126/1990, privind unele măsuri referitoare la Biserica Unită cu Roma (greco-catolică)*, actualmente în vigoare, noul proiect de Lege elimină dificultățile majore existente în cadrul lucrărilor comisiilor mixte de dialog;

Constatând că principiile-cadru înscrise în noul proiect de lege ar putea conduce la înlocuirea actualei reglementări, în speță Decretul-Lege nr. 126/1990, și că ar putea stimula cele două comunități religioase în soluționarea echitabilă și definitivă a litigiilor patrimoniale existente;

Apreciind că și punctele de vedere pe care le-a prezentat Oficiul Juridic al Patriarhiei Române asupra problemei pot fi avute în vedere la viitoarele discuții ce vor avea loc între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și ai Parlamentului României pe marginea proiectului de Lege prezentat, în condițiile în care acesta a fost înaintat deja Parlamentului României de președinții celor două Sinoade Mitropolitane din Transilvania;

Comisia Pastorală, Monahală și Socială a propus Plenului Sfântului Sinod să-și însușească și să aprobe Proiectul Legii pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic, pe care l-au definitivat cele două Sinoade Mitropolitane în ședința comună din 19 septembrie 2006.

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist au luat cuvântul, în ordine, *I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului* care au adus o serie de lămuriri suplimentare pe marginea celor prezentate.

Având în vedere lămuririle suplimentare prezentate, în urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Își însușește și sprijină promovarea în Parlamentul României a proiectului de Lege pentru partajarea patrimoniului comun al cultelor ortodox și greco-catolic din România definitivat și adoptat de Sinoadele Mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în ședința comună de lucru din 19 septembrie 2006.*

– *Aduce mulțumiri membrilor celor două Sinoade Mitropolitane pentru responsabilitatea și acrvia cu care au finalizat această lucrare și adresează, în mod special, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod rugămintea de a reprezenta, în continuare, Biserica Ortodoxă Română în dialogul cu Parlamentul României în scopul finalizării și aprobării acestui proiect de lege.*

– *Ia act de referatul Oficiului Juridic al Patriarhiei Române și apreciază că poate fi avut în vedere la viitoarele discuții ce vor avea loc între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și ai Parlamentului României pe marginea proiectului de Lege prezentat.*

Temei nr. 4171/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod pentru desemnarea unui ierarh care să elaboreze proiectul Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei pe anul 2007 (25 februarie).

Având în vedere necesitatea respectării hotărârii Sfântului Sinod nr.681 luată în ședința sa de lucru din 4-5 martie 2005, prin care s-au stabilit o serie de *recomandări, orientări și precizări* de care să se țină seama la elaborarea echilibrată a Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei;

Ținând seama că prin aceeași hotărâre a Sfântului Sinod, mai sus amintită, s-a stabilit principiul ca *“În viitor, elaborarea textului Pastoralei Sfântului Sinod să fie încredințată unui membru al Sfântului Sinod, în ordinea dipticelui, dintre cei care, până în prezent, potrivit evidențelor Cancelariei Sfântului Sinod, nu au avut această încredințare”*;

Luând act că potrivit datelor prezentate în referatul Cancelariei Sfântului Sinod și acceptului dat de I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului în cadrul lucrărilor Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale de a elabora Pastorală Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei din anul 2007;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Adresează Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Laurențiu al Ardealului rugămintea de a elabora proiectul Pastoralei Sfântului Sinod la Duminica Ortodoxiei din anul 2007 (25 februarie), textul urmând a fi depus la Cancelaria Sfântului Sinod până la data de 15 ianuarie 2007, în format dactilografiat și pe suport electronic;*

– *Îndatorează Sectorul II al Administrației Patriarhale să depună la Cancelaria Sfântului Sinod, tot până la data de 15 ianuarie 2007, în format electronic și dactilografiat, textul Circularei însoțitoare, cuprinzând instrucțiunile privind modul de desfășurare a colectei pentru Fondul Central Misionar din anul 2007.*

Temei nr. 4647/2006 – Referatul prezentat de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, în legătură cu stadiul aducerii la îndeplinire a hotărârii Sfântului Sinod nr. 4356 din 20-21 octombrie 2005 privind înființarea Societății de Asigurări a Bisericii Ortodoxe Române, având ca bază studiul de fezabilitate cu propunerile și recomandările comisiei de specialitate.

Din referat reiese că, prin lucrarea sa, comisia de specialiști aprobată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a prezentat acest studiu de fezabilitate Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți și consilierilor desemnați de la Centrele Mitropolitane din cadrul Bisericii Ortodoxe Române.

Propunerea de înființare a unei Societății de asigurări a Bisericii Ortodoxe Române este determinată de reglementările legislative care prevăd că, începând cu data de 1 iulie 2007, persoanele juridice și fizice, au obligația să-și asigure bunurile imobiliare.

În cadrul discuțiilor purtate a rezultat necesitatea ca această comisie specială să prezinte în proiect: Actul constitutiv al Societății de Asigurare a Bisericii Ortodoxe Române, Statutul și Regulamentul ei, spre a fi analizate în cadrul eparhiilor în vederea întocmirii de propuneri și sugestii privind definitivarea lor.

Ca urmare, în urma concluziilor formulate în discuțiile purtate și la propunerea Comisiei Pastorală, Monahală și Socială, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Mandatarea Comisiei de experți formată din Domnii Șaramet Aurel, Ion Neagu și Dan Eftimescu, în consultanță cu reprezentanții AON-Marea Britanie, să întocmească proiectul de Act constitutiv, Statutul și Regulamentul de organizare și funcționare a Societății de Asigurări a Bisericii Ortodoxe Române, precum și participarea la structura acționară a Bisericii Ortodoxe Române la aceasta;*

– *Transmiterea la Centrele Eparhiale a Proiectului de Act constitutiv, a Statutului și a Regulamentului de organizare și funcționare a Societății de Asigurări*

a Bisericii Ortodoxe Române, precum și participarea la structura acționară la această societate, în vederea dezbaterii în Consiliul Eparhial (cu specialiști) pentru completarea cu sugestii și propuneri;

– Dezbaterea proiectului de Act constitutiv, a Statutului și a Regulamentului de organizare a Societății de Asigurări cu delegații Centrelor Eparhiale (consilieri economici și juriști) va avea loc în a doua decadă a lunii ianuarie 2007;

– Proiectul de Act constitutiv, Statutul și Regulamentul de organizare și funcționare completat cu propunerile și sugestiile delegaților Centrelor Eparhiale, vor fi prezentate spre aprobare Consiliului Național Bisericesc, Sfântului Sinod și Adunării Naționale Bisericești

Temei nr. 4777/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Tomisului nr. 5460/2006 cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Teodosie de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Andrei Tudor (Marcel), exarhul mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei și starețul Mănăstirii Dervent, jud. Constanța.

Având în vedere vârsta de 38 de ani a Prea Cuviosului Protosinghel Andrei Tudor (Marcel), studiile universitare teologice, ascultarea și responsabilitatea de care a dat dovadă în cei 15 ani de viață monahală și 14 ani de slujire la Sfântul Altar;

Ținând seama de activitatea misionar-liturgică pe care o îndeplinește cu priecpere, apreciind activitatea publicistică, social-caritativă și devotamentul manifestate în activitatea administrativă a sa ca stareț al Mănăstirii Dervent, jud. Constanța și exarh al mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului;

Luând act de propunerea și recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Andrei Tudor (Marcel), exarhul mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului și starețul Mănăstirii Dervent, jud. Constanța;

Pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin.3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului și aprobă să se acorde rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Andrei Tudor (Marcel), exarhul mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Tomisului și starețul Mănăstirii Dervent, jud. Constanța, urmând ca asupra datei când se va săvârși hirotesia să fie informată și Cancelaria Sfântului Sinod.*

Temei nr. 4416/2006 – Adresa Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților nr. 1974/2006, cu recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Pimen de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Nectarie Clinei (Ionel), starețul Mănăstirii Sihăstria Putnei, jud. Suceava.

Având în vedere vârsta de 38 de ani a Prea Cuviosului Protosinghel Nectarie Clinei Ionel, studiile universitare teologice și laice, ascultarea și responsabilitatea

de care a dat dovadă în cei 11 ani de viață monahală și 9 ani de slujire la Sfântul Altar;

Ținând seama de activitatea misionară și liturgică pe care o îndeplinește cu pricepere și smerenie și apreciind devotamentul și echilibrul în munca administrativă și gospodărească de stareț al Mănăstirii Sihăstria Putnei, jud. Suceava, unde a edificat și înzestrat așezământul cu toate cele trebuincioase;

Luând act de propunerea I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Nectarie Clinci (Ionel), starețul Mănăstirii Sihăstria Putnei, jud. Suceava;

Pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de recomandarea I.P.S. Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților și aprobă să se acorde rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Nectarie Clinci (Ionel), starețul Mănăstirii Sihăstria Putnei, jud. Suceava, urmând ca asupra datei când se va săvârși hirotesia să fie informată și Cancelaria Sfântului Sinod.

Temei nr. 4722/2006 – Adresa Episcopiei Romanului nr. 3043/2006 cu recomandarea P.S. Episcop Eftimie al Romanului de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe), starețul Mănăstirii Giurgeni, Com.Valea Ursului, jud. Neamț.

Având în vedere vârsta de 35 de ani a Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe), studiile sale universitare teologice și laice, ascultarea și priceperea de care a dat dovadă în cei 18 ani de viață monahală și 15 ani de slujire la Sfântul Altar;

Ținând seama de activitatea misionar-pastorală, didactică, și social-filantropică pe care o îndeplinește cu devotament și apreciind roadele muncii administrative și gospodărești depuse ca stareț al Mănăstirii Giurgeni, com.Valea Ursului, jud. Neamț, unde a refăcut vechiul așezământ monahal distrus în anul 1950 de regimul comunist;

Luând act de propunerea P.S. Episcop Eftimie al Romanului de a se acorda rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe), starețul Mănăstirii Giurgeni, jud. Neamț;

Pe temeiul prevederilor art. 82 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și ale art. 27, alin. 3 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor;

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act de recomandarea P.S. Episcop Eftimie al Romanului și aprobă să se acorde rangul de Arhimandrit Prea Cuviosului Protosinghel Antonie Jeflea (Alexe),

starețul Mănăstirii Giurgeni, Com. Valea Ursului, Jud. Neamț, urmând ca asupra datei când se va săvârși hirotesia să fie informată și Cancelaria Sfântului Sinod.

Temei nr. 4361, 4367/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu intervențiile Patriarhiei Române la autoritățile competente de stat pentru includerea în proiectul Legii Bugetului de Stat pe anul 2007 a unor măsuri pentru îmbunătățirea salarizării personalului clerical din țară și de peste hotare, pentru creșterea numărului de posturi de personal clerical și de personal neclerical și pentru majorarea contribuției de la bugetul de stat pentru salarizarea personalului clerical.

Având în vedere că toate adresele oficiale ale Patriarhiei Române către autoritățile de stat competente au ca bază hotărârile Sfântului Sinod din ultimii ani, pentru îmbunătățirea modului de sprijinire de la bugetul de stat a salarizării personalului clerical și neclerical sub diferite forme și că problema salarizării integrale de la bugetul de stat a personalului clerical rămâne o preocupare majoră a Bisericii noastre, pentru care s-au făcut și se vor face demersurile cuvenite ori de câte ori a fost și este necesar;

Constatând că toate solicitările cuprinse în corespondența oficială a Patriarhiei Române cu Guvernul României, cu Parlamentul și cu ministerele avizate în această problemă, au fost întocmite pe baza cererilor Centrelor Eparhiale de acoperire a necesarului de posturi clericale și neclericale ale unităților bisericești din țară, precum și a celor din străinătate;

Luând act că solicitarea de majorare a contribuției de la bugetul de stat pentru salarizarea personalului clerical înscris în legea nr. 142/1999 va putea influența în mod pozitiv și majorarea decentă a salariilor de încadrarea ale acestei categorii de personal, în condițiile în care ultima majorare a contribuțiilor de la bugetul de stat, inclusiv ultima majorare salarială a avut loc în anul 2003;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– Ia act și adresează mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru demersurile inițiate către autoritățile de stat în vederea îmbunătățirii salarizării personalului clerical din țară și de peste hotare, precum și pentru creșterea numărului de posturi de personal clerical și de personal neclerical, cu mențiunea că problema salarizării integrale de la bugetul de stat a personalului clerical rămâne o preocupare permanentă a Bisericii noastre, pentru care se vor face, în continuare, demersurile cuvenite până la obținerea ei;

– Centrele eparhiale vor fi informate asupra solicitărilor de suplimentare a posturilor neclericale pentru ca pe baza acestora, după aprobarea Legii bugetului de Stat pe anul 2007, să solicite ocuparea posturilor neclericale la Consiliile Județene, respectiv la Consiliul General al Municipiului București, cunoscând că și celelalte culte religioase legal recunoscute sunt la fel de interesate în ocuparea de posturi neclericale;

– *Ia act și aprobă ca, în măsura în care în Legea Bugetului de Stat pe anul 2007 vor fi incluse suplimentări de posturi clericale, Centrele Eparhiale să solicite Secretariatului de Stat pentru Culte ocuparea acestora proporțional cu solicitările care s-au înaintat prin adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr.3366 din 6 septembrie 2006, potrivit propunerilor făcute și care se vor comunica fiecărei eparhii;*

– *Aprobă ca, în măsura în care, fie prin Legea Bugetului de Stat pe anul 2007, fie printr-un act normativ special se va aproba o majorare a contribuțiilor de la bugetul de stat pentru sprijinirea salarizării personalului clerical prevăzut în anexele nr.1-B și nr.2 de la Legea nr. 142/1999, cu aceeași sumă să se majoreze și cuantumul salariilor de încadrare ale personalului clerical, Cancelaria Sfântului Sinod fiind încredințată să facă convenitele comunicări către Centrele Eparhiale.*

Temei nr. 4660/2006 – Referatul informativ al Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu apariția Legii nr. 343/2006 pentru modificarea Legii nr. 571/ 2003 privind Codul Fiscal prin care, potrivit art. 57, al. 4 din Codul Fiscal contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume reprezentând 2% din impozitul stabilit pentru susținerea și a unităților de cult.

Având în vedere că prevederile din Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal cu referire la sprijinirea activității filantropice a cultelor religioase au fost aduse la cunoștința Sfântul Sinod care, prin hotărârea nr.1045 luată în ședința de lucru din 2-3 martie 2005 le-a comunicat Centrelor Eparhiale;

Ținând seama că, prin apariția Legii nr. 343 din 17 iulie 2006 (Monitorul Oficial, Partea I, nr. 662, marți 1 august 2006), a fost completat art.57, al. 4 din Codul Fiscal (Legea nr. 571/2003), potrivit căruia contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume reprezentând până la 2% din impozitul stabilit pentru susținerea și a unităților de cult;

Luând act că este necesar ca enoriașii parohiilor și persoanele juridice să cunoască aceste oportunități legale care vin în sprijinul unităților de cult și a activităților filantropice ale Bisericii;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de publicarea Legii nr. 343 din 17 iulie 2006 (Monitorul Oficial, Partea I, nr. 662, marți 1 august 2006), prin care, potrivit art. 57, al. 4 din Codul Fiscal (Legea nr. 571/2003) “Contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume reprezentând până la 2% din impozitul stabilit la alin. (3), pentru susținerea entităților nonprofit care se înființează și funcționează în condițiile legii, unităților de cult, precum și pentru acordarea de burse private, conform legii”;*

– *Centrele Eparhiale vor lua măsuri pentru publicarea în presa eparhială și pentru înștiințarea unităților de cult asupra prevederii din Codul Fiscal referitoare la destinarea de către contribuabili a unei sume reprezentând până la 2% din*

impozitul stabilit fie pentru susținerea unităților de cult, fie pentru susținerea activităților filantropice ale asociațiilor și societăților de profil din cadrul Bisericii;

– După modelul utilizat de alte instituții și ONG-uri, Centrele Eparhiale vor da îndrumările ne-cesare unităților de cult din subordine și le vor sprijini pentru a promova aceste prevederi în rândul credincioșilor și pentru a pune la dispoziție fluturași tipăriți, prin care credincioșii să opteze pentru destinarea sumei de până la 2% din impozitul stabilit fie pentru susținerea unităților de cult, fie pentru susținerea activităților filantropice ale asociațiilor și societăților de profil din cadrul Bisericii.

Temei nr. 3806/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la concluziile Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (Tismana, 1-3 noiembrie 2006).

În conformitate cu Hotărârea Sfântului Sinod (temei nr. 1884/2005) și potrivit rezoluției Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de pe temei nr. 4232/2006), Sectorul Biserica și Societatea al Administrației Patriarhale a organizat *Întâlnirea anuală a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială*, în perioada 1-3 noiembrie 2006, la Mănăstirea Tismana, la care au participat reprezentanți din toate cele 24 de eparhii.

În cadrul lucrărilor s-au dezbătut mai multe teme de importanță deosebită pentru activitatea socială a Bisericii, și anume: *modul de aplicare a Regulamentului de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române, precum și a altor hotărâri ale Sfântului Sinod și ale organelor centrale bisericești; strategia de implicare a Bisericii Ortodoxe Române în domeniul social; activitatea preoților slujitori în unitățile militare, spitale, penitenciare și așezăminte de ocrotire socială din cuprinsul Patriarhiei Române; proiecte sociale importante și modalități de finanțare a acestora; necesitatea profesionalizării serviciilor sociale oferite de așezămintele bisericești; relația cu ONG-urile, cu Delegația Comisiei Europene, UNICEF, USAID și alte organisme interne și internaționale; parteneriate încheiate cu instituții de stat sau private în scopul derulării proiectelor; proiecte desfășurate în sprijinul persoanelor cu nevoi speciale: nevăzători și surdo-muți, persoane cu handicap, dependenți de droguri sau copii infestați cu virusul HIV/SIDA; aspectele și posibilitatea încheierii unui parteneriat social între Patriarhia Română și Guvern.*

La primul punct al ordinii de zi, în cadrul discuțiilor referitoare la modul de aplicare a Hotărârilor Sfântului Sinod nr. 775/2005, 1854/2005 și 905/2006 cu privire la activitatea social-filantropică și a Regulamentului de organizare și funcționare a sistemului de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române, s-au constatat următoarele aspecte: *în fiecare eparhie s-a înființat Sectorul Social, la nivelul administrației eparhiale (așa cum prevede art. 5 din Regulament); în unele eparhii nu au fost numiți consilieri sociali, activitatea sectorului social fiind coordonată de către un inspector eparhial; există și eparhii care au Sector social-*

misionar coordonat de un consilier, nefiind angajat însă nici un inspector eparhial sau asistent social; cu privire la contul Filantropia s-a constatat că acesta nu a fost deschis în toate eparhiile, la nivelul fiecărei structuri - centru eparhial și protopopiat, colectarea acestuia fiind deficitară sau lăsând loc pentru interpretări asupra modului folosirii banilor; s-a propus ca pentru o mai bună finanțare a activităților social-filantropice, veniturile înregistrate la "Cutia Milei" să fie folosite exclusiv pentru această activitate a parohiilor, cu o evidență strictă și transparentă în ceea ce privește modul de cheltuire a sumelor colectate.

Al doilea punct al ordinii de zi s-a referit la rezultatele întâlnirilor pe mitropolii ale consilierilor sociali: propuneri și perspective, situația profesionalizării serviciilor sociale oferite de așezămintele bisericești, cu menționarea eparhiilor care au făcut demersurile de acreditare sau licențiere pentru serviciile oferite, precum și trecerea în revistă a eparhiilor în cuprinsul cărora s-au întreprins demersurile necesare accesării unor proiecte ce fac parte din strategia guvernamentală și a departamentelor conexe (Ministerul Muncii, ANPDC etc.), programe noi și impactul lor asupra zonei și a eparhiei, în urma discuțiilor constatându-se că: *toate eparhiile au făcut demersurile necesare în vederea acreditării serviciilor sociale; există eparhii care dezvoltă proiecte în parteneriat cu: Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Muncă, Familie și Solidaritate Socială, Direcțiile de Sănătate Publică, Departamentele de Asistență Socială ale Consiliilor Locale și Inspectoratele școlare Județene; există eparhii care au accesat fonduri de finanțare a unor proiecte prin aplicații la Legea nr. 34/1998 sau proiecte PIN (Proiecte de Interes Național) sau prin obținerea de fonduri externe; centrele eparhiale și-au înscris asistenții și lucrătorii sociali la diverse forme de pregătire și specializare în vederea extinderii și profesionalizării serviciilor oferite de așezămintele din cuprinsul eparhiilor; există eparhii care au organizat sesiuni de pregătire și informare referitoare la politicile de accesare a fondurilor structurale postaderare; pe lângă serviciile adresate copiilor, familiilor și bătrânilor, există centre eparhiale ale căror așezăminte și proiecte au în vedere persoanele cu nevoi speciale, dizabilități și diverse dependențe, victime ale traficului de persoane sau ale violenței familiale, consumatori de droguri sau copii infectați cu virusul HIV; cu privire la reglementarea situației asistenților sociali în vederea acreditării și recunoașterii dreptului de liberă practică s-a constatat că au fost înscriși în Colegiul Național al Asistenților Sociali din România majoritatea angajaților de specialitate ai centrelor eparhiale; s-a semnalat însă situația incertă a studenților și absolvenților secțiilor de asistență socială din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă care întâmpină sau vor întâmpina greutăți la echivalarea atestatorilor profesionale în raport cu absolvenții altor facultăți.*

Al treilea punct al ordinii de zi a prevăzut discuții referitoare la relația cu ONG-urile, cu Delegația Comisiei Europene, UNICEF, USAID și alte organisme interne și internaționale, constatându-se că: *unele centre eparhiale și-au înființat propriile asociații și fundații prin intermediul cărora dezvoltă o parte din activi-*

tățile social-filantropice; există centre eparhiale care, prin intermediul acestor ONG-uri, au dezvoltat relații de colaborare cu instituții și organisme care pot asigura asistență și informație în scopul intensificării și perfecționării serviciilor; există centre eparhiale care se află în curs de stabilire a unor relații sau nu au relații cu astfel de organisme; în multe eparhii există probleme legate de lipsa unei reglementări privitoare la implicarea personalului clerical și monahal în activitatea unor ONG-uri, de cele mai multe ori observându-se individualizarea acestor relații în direcții unilaterale, care nu sunt în deplină compatibilitate cu statutul persoanelor respective; în acest sens a fost subliniată necesitatea popularizării activității asociațiilor și fundațiilor eparhiale în scopul replicării modelului până la nivel parohial, încercându-se atragerea acestora în vederea evitării migrării preoților și monahilor către alte forme asociative; este vizibilă necesitatea concentrării resurselor asociative către un singur ONG al eparhiei și replicarea modelului, prin filiale, până la nivelul fiecărei parohii, ceea ce ar aduce un plus de sustenabilitate în privința evaluărilor făcute de către posibiii ordonatori de fonduri.

Al patrulea punct al ordinii de zi a constatat în prezentarea activității sociale desfășurată de eparhii în anul 2006, menționându-se următoarele aspecte: *proiecte sociale începute în anii anteriori și continuate în anul 2006; proiecte inițiate în anul 2006 și modalități de finanțare a acestora; parteneriate încheiate cu instituții de stat sau private, în scopul derulării proiectelor (Agenția Națională Anti-drog); colaborarea cu preoții slujitori din spitale și penitenciare; proiecte desfășurate în sprijinul comunităților de nevăzători și surdomuți.*

În cadrul lucrărilor Consfătuire, s-a vorbit despre dorința extinderii categoriilor de beneficiari și includerea între beneficiarii proiectelor și a persoanelor dependente de droguri sau alcool, persoane infectate cu HIV/SIDA, victime ale traficului de persoane, delicvenți, prostituate; nu în ultimul rând, a fost semnalată necesitatea elaborării unor proiecte destinate persoanelor din rândul clerului și familiilor acestora care ajung la stadiul de asistat social.

În ceea ce privește strategia de implicare a Bisericii Ortodoxe Române în domeniul social și necesitatea unui plan unitar de acțiune socială, susținut atât în plan misionar, cât și pastoral, participanții au făcut o serie de observații reținute în referatul prezentat Sfântului Sinod de Sectorul Biserica și Societatea.

Pe baza concluziilor *Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială*, Sectorul Biserica și Societatea a făcut prezentat plenului Sfântului Sinod următoarele propuneri:

I. În măsura posibilităților, la fiecare eparhie să se completeze structura sectorului social-misionar, cu un consilier de specialitate și câte un inspector social pentru fiecare județ din eparhie, în conformitate cu Hotărârile Sfântului Sinod;

II. În măsura posibilităților, la fiecare eparhie să se completeze structura sectorului social-misionar, cu asistenți sociali calificați și acreditați conform legii,

atât la nivel eparhial, cât și la nivelul protoierilor, în conformitate cu Hotărârile Sfântului Sinod;

III. În cazul alocării unor posturi noi aprobate de guvern, să se țină cont de necesitățile sectoarelor sociale al eparhiilor;

IV. Fiecare eparhie să elaboreze și să finanțeze programe speciale de pregătire și de asistență pentru consilieri, inspectori și protoierei în scopul cunoașterii problematichilor ce le implică aderarea României la UE și posibilitatea accederii la fondurile structurale, dar și pentru asigurarea calității serviciilor sociale oferite, conform standardelor stabilite prin legislație;

V. În măsura posibilităților, să se constituie birouri de consultanță, formare și informare atât la nivel central, cât și eparhial, mai ales în cadrul centrelor eparhiale în al căror teritoriu se află sediile centrelor regionale de dezvoltare;

VI. Întrucât s-a constatat că Hotărârile Sfântului Sinod în ceea ce privește activitatea social-filantropică, precum și noile reglementări statutare referitoare la comitetele filantropice și evaluarea preoților nu sunt cunoscute până la nivelul fiecărei parohii, eparhiile să organizeze sesiuni de informare a protoiereilor și preoților, cu participarea consilierului de resort;

VII. Având în vedere provocările și noile perspective apărute în România, în contextul integrării europene, să se inițieze elaborarea unor proiecte de strategie a Bisericii în domeniul social-filantropic, ca parte integrantă a unui plan pastoral-misionar, stabilindu-se direcțiile prioritare pe termen mediu și lung ;

VIII. Să se aplice în mod corect și unitar Hotărârile Sfântului Sinod privitoare la deschiderea contului special "*Filantropia*" la nivelul fiecărei eparhii (centrul eparhial și protopopiat), colectarea și gestionarea acestui fond urmând să se facă în conformitate cu Hotărârile în vigoare, prin sectorul social eparhial și exclusiv pentru activitățile sociale-filantropice;

IX. De asemenea, pentru o mai bună finanțare a activităților social-filantropice, veniturile înregistrate la "Cutia Milei" să fie folosite exclusiv pentru această activitate a parohiilor, cu o evidență strictă și transparentă în ceea ce privește modul de cheltuire a sumelor colectate;

X. Să se continue demersurile necesare pentru reglementarea situației absolvenților secțiilor de asistență socială din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă, care își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor Bisericii, în vederea dobândirii statutului de asistent social;

XI. Fiecare eparhie să reglementeze implicarea personalului clerical și monahal în activitatea unor ONG-uri, evitându-se individualizarea acestor relații în direcții unilaterale, care nu sunt în deplină compatibilitate cu statutul persoanelor respective; în acest sens, va fi popularizată activitatea asociației sau fundației eparhiale, urmărindu-se concentrarea resurselor asociative către un singur ONG al eparhiei și replicarea modelului, prin filiale, până la nivelul fiecărei parohii, ceea ce ar aduce un plus de sustenabilitate în privința evaluărilor făcute de către posibiii ordonatori de fonduri;

XII. Să se aprobe definitivarea demersurilor necesare pentru înființarea unei federații a ONG-urilor care funcționează cu binecuvântarea Bisericii, fapt ce va permite adaptarea și funcționarea sistemului de asistență social-filantropică în noile condiții legislative din domeniul social, precum și creșterea capacității de specializare și multiplicare a serviciilor oferite beneficiarilor; în acest sens, să se recomande ca și centrele eparhiale care nu au încă asociații sau fundații proprii să-și înființeze astfel de ONG-uri, apelând la experiența celorlalte eparhii;

XIII. Să se respecte Hotărârile Sfântului Sinod referitoare la periodicitatea întâlnirilor consilierilor și inspectorilor atât la nivel mitropolitan, cât și patriarhal, prin aceasta urmărindu-se o modalitate eficientă și rapidă de comunicare și relaționare între responsabili cu activitatea socială din eparhii;

XIV. Să se aprobe ca Grupul Executiv de lucru instituit prin Hotărârile Sfântului Sinod nr. 775/2005 și 905/2006 să aibă întâlniri trimestriale, tematica discuțiilor urmând a fi stabilită în funcție de prioritățile și necesitățile semnalate de către eparhii;

După citirea referatului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist invită pe membrii Sfântului Sinod la discuții. Au luat cuvântul în ordinea următoare: *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.*

În urma analizării referatului de informare al Sectorului Biserica și Societatea și a propunerilor formulate, pe temeiul celor relevate în cadrul dezbaterilor și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de desfășurarea lucrărilor Întâlnirii anuale a coordonatorilor eparhiali ai activităților de asistență socială (Tismana, 1-3 noiembrie 2006).*

– *Aprobă propunerile Sectorului Biserica și Societatea redactate în prezentul Proces-Verbal (punctele I-XIV);*

– *Aprobă ca noile reglementări să fi transmise eparhiilor spre aplicare în vederea intensificării lucrării misionare și filantropice a Bisericii;*

– *În lumina noilor reglementări, până la data de 1 martie 2007, se vor organiza întâlnirile mitropolitane ale consilierilor sociali, urmând ca până la data de 1 aprilie 2007 să se întrunească Grupul Executiv de lucru, concluziile întrunirii urmând să fie prezentate Sfântului Sinod spre analiză și decizie;*

Temei nr. 3807/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la Convocarea anuală a preoților care slujesc în unitățile militare din subordinea Ministerului Apărării Naționale (Centrul Social-Cultural Mănăstirea Neamț, 25-28 septembrie 2006).

Potrivit raportului prezentat Sectorului Biserica și Societatea de către Secția de Asistență Religioasă, care funcționează în cadrul Ministerului Apărării Naționale, pe temeiul prevederilor Legii 195/2000, cu ocazia împlinirii a 10 ani de la

reluarea Asistenței Religioase în Armata României, în perioada 25-28 septembrie 2006, la Centrul social-cultural de la Mănăstirea Neamț, în prezența I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și a delegaților Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist – P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal și Pr. Dorel-Nicolae Moțoc, consilier patriarhal – s-au desfășurat lucrările celei de *A X-a Convocări a preoților care slujesc în unitățile militare din subordinea Ministerului Apărării Naționale*.

În deschiderea lucrărilor, P.S. Ciprian Câmpineanul a transmis celor prezenți cuvântul de binecuvântare al Prea Fericitului Părinte Patriarh și a adresat preoților participanți un cuvânt de salut și mulțumire, subliniind în mod deosebit rolul și misiunea preoților militari într-o armată modernă, implicată în misiunile internaționale de menținere a păcii din zonele de conflict, care, prin prezența și lucrarea lor, sunt chemați să fie alături de ostași, dându-le răspuns bun, în duh evanghelic, sădind și cultivând conștiința comuniunii cu familia, cu neamul, cu lumea și mai ales cu Hristos, prin Biserică.

În cadrul consfătuirii, I.P.S. Mitropolit Daniel s-a adresat preoților militari vorbindu-le despre misiunea părintelui duhovnicesc în rândul militarilor și despre rolul rugăciunii ca izvor de putere și înnoire spirituală. Amintind faptul că însuși Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, ca și o seamă de sfinți și martiri ai creștinătății au provenit din rândurile militarilor, Înalta Prea Sfinția Sa a subliniat că suntem un popor în umbra Crucii, purtând semnul biruinței lui Hristos atât în Imnul național, cât și în stema României – în care apare vulturul stavrofor ca simbol al aspirațiilor nobile și înalte ale poporului român – și cu această conștiință a sensului duhovnicesc al identității noastre, trebuie să ne integrăm în Uniunea Europeană. În încheiere, în semn de prețuire pentru activitatea depusă până acum în slujba lui Hristos și a fiilor țării din Armata României, I.P.S. Mitropolit Daniel a oferit Secției de Asistență Religioasă medalia comemorativă "*Sfântul Voievod Ștefan cel Mare*".

Pr. Constantin Țanu, inspector general și șef al Secției de Asistență Religioasă din cadrul Ministerului Apărării Naționale a arătat că această întâlnire organizată la 10 ani de la reluarea asistenței religioase în Armată, în formă organizată, este un bun prilej de bilanț, dar și de prezentare a proiectelor necesare pentru perfecționarea și profesionalizarea acestei activități, precum și pentru îmbunătățirea permanentă a statutului preotului militar în Armata României, mai ales în noile condiții ale colaborărilor europene și euroatlantice, în zonele internaționale de conflict.

În conformitate cu ordinea de zi, au fost prezentate informări de către: Pr. Valentin Lazăr de la Statul Major al Forțelor Terestre, Pr. Nicu George Manea de la Statul Major al Forțelor Aeriene și Dumitru Bostan de la Statul Major al Forțelor Navale.

În luările de cuvânt, preoții participanți au prezentat o serie de probleme pe care le întâmpină în activitatea desfășurată în structurile militare, între care menționăm: *necesitatea existenței asistentului capelan (cântărețul) și inițierea demer-*

surilor pentru includerea acestora în ștatele de funcții din timp de pace sau misiune în teatrul de operațiuni; necesitatea înființării funcțiilor de preoți militari la toate batalioanele sau unitățile care vor efectua misiuni internaționale; introducerea orelor de educație religioasă ca parte a pregătirii de luptă; modul selecționării preoților care însoțesc trupele în teatrele de operațiuni; perfecționarea profesională și specializarea preoților care vor activa în unitățile-bază NATO; necesitatea introducerii sistemului de evaluare a activității și elaborarea criteriilor de notare, prin colaborarea cu organele de resort, bisericești și militare; finalizarea manualului preotului militar și înființarea revistei preoților militari; studiul construcției sau amenajării lăcașelor de cult și elucidarea problemelor autorizării și justei finanțări a construcțiilor în funcție de fiecare caz; intensificarea relațiilor preotului militar cu organele eparhiale și protopopești; reglementarea situației preoților ale căror funcții se restructurează, se diminuează sau necesită retragerea la limită de vârstă, prin amendarea Legii nr. 80/1995 pentru prelungirea termenului de retragere cu 5 ani; reglementarea de la caz la caz a situației preoților ale căror funcții se restructurează, se diminuează sau necesită retragerea la limită de vârstă prin aplicarea Hotărârii Sfântului Sinod nr. 4195/2005; posibilitatea acordării unor distincții bisericești pentru preoții cu activitate deosebită, evidențiați prin construirea de biserici sau participarea la diverse misiuni, în țară și străinătate; aspecte disciplinare și de conduită necorespunzătoare legate de locul și modul slujirii, respectarea regulamentelor bisericești și militare și lipsa de implicare în amenajarea spațiilor liturgice; înzestrarea bisericilor și capelelor cu obiecte de cult și cărți bisericești și posibilitatea constituirii unui fond de carte; necesitatea instituției episcopului militar;

După citirea referatului, la invitarea Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte au luat cuvântul: *P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului* care a informat plenul că a primit invitația de a sfinți biserica de campanie a batalionului românesc care va pleca în Irak, formațiune militară al cărei sediu se află în cuprinsul Mitropoliei.

Având în vedere faptul că se impune o mai bună receptare și înțelegere a misiunii preotului în mijlocul cadrelor militare, precum și o conștientizare, din partea preoților, a identității bisericești și a slujirii sacerdotale;

Ținând seamă de existența unor situații de neascultare canonică a preoților de armată față de chiriarul lor, a căror soluționare trebuie căutată, mai întâi, pe plan local și că aceste tendințe contribuie la îndepărtarea preoților de misiunea la care au fost chemați, prin acordarea binecuvântării și numirea lor de către ierarhii eparhioți în posturile de slujitori în unitățile militare;

În urma dezbaterilor care au avut loc în plen și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de activitatea de asistență religioasă desfășurată în unitățile militare subordonate Ministerului Apărării Naționale;*

– *Fiecare Eparhie va reglementa situația posturilor de cântăreți bisericești, astfel încât toți preoții care slujesc în unitățile militare din cuprinsul eparhiei să poată beneficia de sprijinul permanent al acestora;*

– *Fiecare Eparhie se va implica în rezolvarea problemelor care apar pe plan local, urmărind o mai bună receptare și înțelegere a misiunii preotului în mijlocul cadrelor militare, precum și o conștientizare, din partea preoților, a identității bisericești și a slujirii sacerdotale.*

– *Fiecare Eparhie va studia posibilitatea acordării unor distincții bisericești pentru preoții militari și va propune pe aceia care s-au evidențiat printr-o activitate deosebită, prin construirea de biserici sau participarea la diverse misiuni, în țară și străinătate.*

– *Fiecare Eparhie va reglementa, după caz, situația preoților militari ale căror funcții se restructurează, se diminuează sau necesită retragerea la limită de vârstă în spiritul Hotărârii Sfântului Sinod nr. 4195/2005.*

Temei nr. 3808/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la încheierea și aprobarea unui protocol de colaborare cu Agenția Națională Antidrog.

Potrivit referatului, la Patriarhia Română s-a primit adresa nr. 1864826/2006 a Agenției Naționale Antidrog prin care se propune încheierea unui parteneriat cu Patriarhia Română în vederea colaborării pentru prevenirea și combaterea consumului de droguri, alcool și tutun precum și a altor tipuri de dependențe în rândul copiilor, tinerilor și adulților.

Agenția Națională Antidrog este structura guvernamentală a Ministerului Administrației și Internelor, care a fost desemnată să exercite acțiunile cu caracter de prevenire, evaluare și consiliere în domeniul consumului de droguri și alte tipuri de substanțe toxico-dependente, iar obiectivele parteneriatului propus Patriarhiei Române sunt: *derularea de acțiuni de prevenire și combatere a consumului de droguri în parohiile din cuprinsul Patriarhiei Române; susținerea ONG-urilor eparhiilor implicate în combaterea fenomenului consumului de droguri și a altor substanțe generatoare de dependențe și facilitarea accesului la fonduri și programe de finanțare în domeniu; organizarea în comun a unor cursuri de pregătire pentru preoți și asistenți sociali în vederea asigurării personalului necesar în domeniul prevenirii traficului și consumului ilicit de droguri, prevenirea dependențelor, evaluarea, tratamentul și reintegrarea socială a dependenților; crearea unor centre de excelență cu caracter de comunități terapeutice; inițierea și desfășurarea de programe și proiecte pentru evaluarea, consilierea, reabilitarea și reintegrarea socială a dependenților și familiilor acestora.*

Până în prezent, Agenția Națională Antidrog a încheiat parteneriate de colaborare cu mai multe centre eparhiale, protoierii sau parohii, așa cum reiese din

anexa alăturată, și a avut mai multe acțiuni desfășurate în colaborare cu instituțiile bisericești, de la nivel central sau local.

Pe marginea celor prezentate în referatul Sectorului Biserica și Societatea au luat cuvântul: *I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Cămpineanul și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.*

Având în vedere inițiativa prezentată de Agenția Națională Antidrog și luând în considerare faptul că mulți dintre credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, mai ales tinerii, sunt permanent expuși pericolului social reprezentat de fenomenul toxico-dependenței, ceea ce presupune o abordare pastorală și misionară specială în cadrul comunităților parohiale;

În urma dezbaterilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă încheierea Protocolului de colaborare cu Agenția Națională Antidrog în vederea colaborării pentru prevenirea și combaterea consumului de droguri, alcool și tutun, precum și a altor tipuri de dependențe în rândul copiilor, tinerilor și adulților, în care scop textul protocolului va fi trimis, spre observare și adnotare, Înalte Prea Sfințitelor și Prea Sfințitelor ierarhi, urmând ca de acestea să se țină seama la examinarea proiectului de Protocol ce va fi supus aprobării la proxima ședință de lucru a Sfântului Sinod.*

Temei nr. 3809/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la încheierea unui protocol de colaborare cu Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (ANPDC).

Potrivit referatului, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului propune încheierea unui parteneriat cu Patriarhia Română în vederea colaborării în cadrul *Campaniei Naționale de Educație privind sprijinirea familiei și drepturile copilului.*

Campania menționată are ca scop informarea populației referitor la prevederile noii legislații în materie de protecție a copilului și responsabilizarea liderilor de opinie locali în vederea mobilizării pentru identificarea de soluții de ameliorare a situației copiilor și familiilor aflate în dificultate. ANPDC dorește să fie cooptate în proiect reprezentanții celor patru instituții care pot acționa eficient la nivel local: preoții, profesorii, medicii și polițiștii.

Campania are trei obiective principale: *instruirea participanților, schimbarea percepției mediilor de informare internaționale despre problemele copilului și situația reformelor sistemului de protecție a acestuia în România și informarea publicului general.*

Patriarhia Română este invitată să se implice în două dintre obiective și anume: instruirea participanților și informarea publicului (părinți și copii). În acest sens, vor fi instruiți asistenții sociali implicați în protecția copilului și liderii de opinie din comunitățile locale din România. Se dorește ca din acest grup să facă parte

asistenții sociali care lucrează în structurile Bisericii Ortodoxe Române precum și preoții.

În sensul celor de mai sus au fost elaborate și distribuite materiale informative referitoare la drepturile copilului în lumina noii legi, la modul practic de aplicare a ei și la actorii principali care trebuie să o pună în practică, precum și manuale de formare pentru fiecare din categoriile mai sus menționate. Se precizează de asemenea că manualul ce va fi folosit în sesiunile de formare pentru preoți și care le va fi pus la dispoziție a fost verificat de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și are avizul Secretariatului de Stat pentru Culte.

După prezentarea referatului Sectorului Biserica și Societatea au luat cuvântul *I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* care au adus numeroase precizări în legătură cu problema în discuție.

Având în vedere că, prin hotărârea nr. 736/2004, Sfântul Sinod a adresat eparhiilor recomandarea de a se implica în mod direct în rezolvarea situației copiilor aflați în centrele de protecție socială ale statului și luând în considerare faptul că prin hotărârea nr. 779/2005, Sfântul Sinod a aprobat implicarea Patriarhiei Române în *Campania Națională de Educație privind sprijinirea familiei și drepturile copilului*, în calitate de partener;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă încheierea unui Protocol de colaborare cu Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului prin care să se precizeze rolul Bisericii Ortodoxe Române și modul de implicare a Patriarhiei Române în Campania Națională de Educație privind sprijinirea familiei și drepturile copilului, în calitate de partener, în care scop textul protocolului va fi trimis, spre observare și adnotare, Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților ierarhi, urmând ca de acestea să se țină seama la examinarea proiectului de Protocol ce va fi supus aprobării la proxima ședință de lucru a Sfântului Sinod.*

Temei nr. 4457/2006 – Referatul Sectorului Biserica și Societatea cu privire la deschiderea, sub patronajul Patriarhiei Române, a Centrului Pilot de Prevenție și Diagnostic al Asociației Române pentru Prevenția Cancerului (ARPC) și la lucrările Seminarului: “Cancerul de la prevenție la paleație” (București, 30-31 octombrie 2006).

Potrivit referatului, Asociația Română pentru Prevenția Cancerului (ARPC) a propus încheierea unui parteneriat cu Patriarhia Română în vederea dezvoltării unei rețele de Centre de Prevenire și Diagnostic a Cancerului în România.

Având în vedere că, prin această colaborare, ARPC dorește să sprijine lucrarea de asistență social-filantropică a Bisericii noastre, în spiritul pildei oferite de renumitele “Vasiliade” din veacul al IV-lea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoc-

tist, prin scrisoarea nr. 273/29.10.2004 adresată președintelui ARPC, a binecuvântat inițiativa acestei asociații, acordând Înaltul Patronaj al Patriarhiei Române pentru strădania de prevenire, îngrijire și alinare a suferinței semenilor noștri care vor apela la serviciile acestui Centru.

Ulterior, tot cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh, Arhiepiscopia Bucureștilor a încheiat cu ARPC primul parteneriat de colaborare (nr. 2497/16.03.2006) pentru programe și acțiuni comune în domeniul serviciilor de îngrijire social-medicale și al educării în spiritul prevenției și paleației.

Pentru ca aceste inițiative să aibă o și mai mare concretețe, cu aprobarea Prea Fericirii Sale, sub patronajul Patriarhiei Române și cu colaborarea Ambasadei Statului Israel la București, luni, 30 octombrie 2006, în incinta Institutului “Victor Babeș” din București, a fost inaugurat *Centrul-Pilot de Prevenție și Diagnostic în Cancer* al Asociației Române de Prevenție a Cancerului (ARPC), centru înființat cu scopul de a răspunde nevoii de educare și prevenire în confruntarea cu boala în general și cu cancerul în special, având ca mesaj: “Prețuiește viața!”. Așa cum reiese din acest mesaj, principalul scop al Centrului va fi prevenția ca mod de intervenție, apoi implicarea și responsabilizarea familiei și comunității, fiind puse la dispoziția pacienților un pachet de servicii minimal și obligatoriu pentru realizarea unui diagnostic corect; testele se vor realiza prin colaborarea cu specialiștii Institutului “Victor Babeș” și se referă la examene de biochimie, citologie, imuno-histochimie, mamografii, radiografii pulmonare, examen ecografic, examene paraclinice ale tubului digestiv, ginecologice, urologice, dermatologice.

Marți, 31 octombrie 2006, la Palatul Patriarhiei din București, Patriarhia Română și Asociația Română de Prevenție a Cancerului (ARPC) au organizat Seminarul cu tema “*Cancerul, de la prevenție la paleație*”. În deschiderea seminarului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat participanților un cuvânt de binecuvântare, în care a subliniat faptul că pentru Biserică implicarea în problemele societății reprezintă o prioritate. Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a arătat că boala nu reprezintă numai o suferință a trupului, ci și a sufletului, subliniind importanța mijloacelor spirituale (postul, rugăciunea, Sfintele Taine) în restabilirea echilibrului vieții umane. “Starea trupească precară pune la încercare puterile sufletești, a subliniat Prea Fericirea Sa, dar în același timp degajă energii sufletești nebănuite, creând solidaritate, grijă, dăruire, prețuire și răbdare, conducând adesea la credință și înțelepciune. Astfel, boala își diminuează valoarea negativă, iar accentul se mută asupra vieții. Dacă sănătatea este o noțiune relativă, adevăratul opus al bolii este însăși viața, pentru care orice om îi mulțumește lui Dumnezeu.”

De asemenea, participanții, medici, preoți, psihologi și asistenți sociali implicați în prevenirea cancerului, tratamentul paliativ și asistența bolnavilor de cancer au subliniat rolul fundamental pe care îl are prevenția și educarea oamenilor în spiritul prevenirii îmbolnăvirii, precum și necesitatea implicării familiei și a întregii comunități în actul de educație medicală, suportul spiritual și rolul credinței fiind de necontestat.

Pe marginea celor prezentate în referatul Sectorului Biserica și Societatea, au luat cuvântul, aducând o serie de precizări: *I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul.*

Având în vedere inițiativa prezentată de Asociația Română pentru Prevenția Cancerului (ARPC) și luând în considerare faptul că preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române sunt în contact permanent cu persoane suferinde, care au nevoie de sprijin și intervenție, ceea ce presupune o abordare specială a pastorației și misiunii pentru această categorie de suferinzi și familiile acestora,

În urma dezbaterilor din plen și la propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de inaugurarea, sub patronajul Patriarhiei Române, a Centrului Pilot de Prevenție și Diagnostic al Asociației Române pentru Prevenția Cancerului (ARPC) și de lucrările Seminarului “Cancerul de la prevenție la paleație” (București, 30-31 octombrie 2006).*

– *Recomandă Centrelor Eparhiale ca, în măsura posibilităților, inițiativele Asociației Române pentru Prevenția Cancerului (ARPC) să fie sprijinite în scopul dezvoltării unei rețele de centre de prevenire a cancerului și de îngrijire paleativă.*

Temei nr. 4458, 4459/2006 – Adresele Mitropoliei Olteniei nr. 5755/2006 și Mitropoliei Banatului nr.2987/2006 cu privire la necesitatea intervenției Patriarhiei Române pe lângă autoritățile abilitate pentru includerea unităților de cult în categoria solicitanților eligibili la accesarea finanțărilor din fondurile structurale destinate României în perioada 2007-2013.

Prin adresele respective, înscrise pe Ordinea de zi în ședința de deschidere, se aduce la cunoștința membrilor Sfântului Sinod că, începând cu anul 2007, România, cu asistența Comisiei Uniunii Europene, va trece la implementarea Planului Național de Dezvoltare ceea ce presupune o planificare strategică și financiară multianuală în vederea stimulării și orientării durabile a dezvoltării economice și sociale.

Pentru coordonarea și implementarea Planului Național de Dezvoltare, Guvernul României a înființat, la Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, iar în cadrul altor ministere, autorități de management specializat, în funcție de competențe. Aceste autorități de management au elaborat planurile complementare prin care se stabilește modalitatea de acordare a finanțării și criteriile de eligibilitate, în funcție de problematică, între categoriile de solicitanți nefiind incluse și unitățile de cult.

Întrucât aceste planuri nu sunt definitive, cele două eparhii apreciază că este un moment potrivit pentru intervenția pe lângă autoritățile abilitate, cu scopul ca

unitățile de cult și eparhiile să fie incluse în categoria aplicanților eligibili pentru programe din domenii precum: serviciile sociale și medicale, incluziunea socială, educația și dezvoltarea resurselor umane, restaurarea patrimoniului cultural, turism, agricultură, silvicultură, piscicultură și dezvoltare rurală. În acest fel, Biserica ar putea contribui la îndeplinirea obiectivelor propuse prin Planul Național de Dezvoltare și Programele Operaționale sectoriale și la creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene, având totodată posibilitatea de a-și dezvolta propriile servicii și programe din domeniile social-filantropic, cultural și administrativ-gospodăresc.

Având în vedere necesitatea intensificării intervențiilor, pe lângă autoritățile de resort, pentru reglementarea acestor situații în care structurile Bisericii nu au posibilitatea depunerii unor proiecte pentru obținerea finanțării;

Luând în considerare faptul că structurile Bisericii Ortodoxe Române au capacitatea dezvoltării de proiecte în multe dintre domeniile ce vor fi finanțate prin fondurile structurale și dat fiind că prin acceptarea eligibilității unităților Bisericii noastre ca aplicanți direcți s-ar contribui la îndeplinirea unor obiective din Cadrul Strategic Național de Referință elaborat de autoritățile guvernamentale.

La propunerea Comisiei Pastorale, Monahale și Sociale, Sfântul Sinod hotărăște:

– *În act de propuneri Mitropoliei Olteniei și Mitropoliei Banatului referitoare la necesitatea intervenției Patriarhiei Române pe lângă autoritățile abilitate, pentru includerea unităților de cult în categoria solicitanților eligibili la accesarea finanțărilor din fondurile structurale ce vor fi acordate României în perioada 2007-2013;*

– *Aprobă inițierea unor demersuri, pe lângă autoritățile de specialitate cu competențe în domeniu, în sensul aducerii la îndeplinire a celor mai sus solicitate.*

COMISIA TEOLOGICĂ ȘI LITURGICĂ

În continuare, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos prezintă Plenului Sfântului Sinod referatele Comisiei Teologice și Liturgice, după cum urmează:

Temei nr. 3961/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod pentru aprobarea textului calendarului bisericesc pe anul 2007 și stabilirea prețului unitar de vânzare al acestuia la unitățile de cult din întreaga Patriarhie Română.

Din referatul respectiv reiese că întocmirea proiectului calendarului bisericesc pe anul 2007 a fost încredințată de către Sfântul Sinod P.C. Preot Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal.

Având în vedere caracterul unitar al calendarului bisericesc pentru toate eparhiile și unitățile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române, în care scop calendarul bisericesc se aprobă de către Sfântului Sinod;

Apreciind că este necesar ca toate eparhiile să respecte hotărârile Sfântului Sinod cu privire la imprimarea pe calendarul bisericesc a Stemei Patriarhiei, a

Stemei Eparhiei, a precizării “*Toate drepturile rezervate (Arhi) Episcopiei...*”, precum și a prețului ce se va aproba;

Ținând seama de necesitatea stabilirii unui preț unitar în conformitate cu investiția făcută de tipografiile eparhiale, cu nevoia de a sprijini unitățile de cult dar și cu cerința de a avea prețuri accesibile majorității credincioșilor din rațiuni misionare și pastoral-sociale;

Constatând că, pentru protejarea drepturilor de autor ale Bisericii Ortodoxe Române asupra Calendarului Creștin Ortodox, este necesar să se aprobe inițierea unor demersuri pentru înregistrarea la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM) a dreptului de autor al Patriarhiei Române asupra Calendarului Creștin Ortodox, același lucru urmând a se face și pentru lumânările folosite în cult;

Luând act că în cadrul discuțiilor care au avut loc s-a constatat necesitatea unei îndreptări la ziua de 1 a lunii decembrie prin eliminarea înscrisului “Ziua națională”, astfel ca în textul ce se va tipări să apară doar înscrisura: “1 S Sf. Prooroc Naum; Cuv. Filaret Milostivul (*Dezlegare la pește*)” și că pe viitor, textul calendarului bisericesc ce se va întocmi la Cancelaria Sfântului Sinod trebuie prezentat în timp util Comisiei Teologice și Liturgice pentru cercetare și definitivare și după aceea, cu avizul acesteia, să fie supus dezbaterii și aprobării plenului Sfântului Sinod;

Luând act de propunerea *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* privind înscrisura în viitor în calendarul bisericesc a Sfântului Ciprian, episcopul Cartaginei;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Aprobă textul calendarului bisericesc pe anul 2007 și al rânduielilor bisericești pentru anii 2007 și 2008 în forma supusă dezbaterii Sfântului Sinod, cu îndatorarea eparhiilor de a respecta caracterul unitar al acestuia și, cu precizarea că la ziua de 1 a lunii decembrie se va elimina înscrisul “Ziua națională”, astfel ca la ziua respectivă să apară doar textul: “1 S Sf. Prooroc Naum; Cuv. Filaret Milostivul (*Dezlegare la pește*)”;*

– *Aprobă prețul unitar de desfacere a calendarului bisericesc pentru anul 2007 la suma de 3,00 RON, valabil în toate unitățile bisericești din eparhiile Patriarhiei Române, precum și imprimarea acestuia pe textul calendarului.*

– *Centrele eparhiale vor lua măsuri pentru imprimarea calendarului bisericesc, cu precădere în tipografiile eparhiale sau dacă nu există condiții, la Tipografia Institutului Biblic și de Misiune.*

– *Centrele eparhiale să ia măsuri pentru interzicerea imprimării și difuzării de către mânăstiri și parohii a calendarului bisericesc, altul decât cel al eparhiei.*

– *În vederea protejării intereselor bisericești, Centrelor Eparhiale li se reamintește îndatorirea de a urmări ca pe calendarul bisericesc (indiferent de format) să se imprime: Stema Eparhiei, Stema Patriarhiei Române, precizarea “Toate*

drepturile rezervate (Arhi) Episcopiei...”, prețul de desfacere, precum și Tipografia la care s-a făcut imprimarea calendarului eparhial.

– De asemenea, pentru marcarea corespunzătoare a celor 1600 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur, se vor lua măsuri pentru imprimarea pe toate calendarele eparhiale a icoanei Sfântului Ioan Gură de Aur și a textului “Sfântul Ioan Gură de Aur–1600 de ani”, la împlinirea a 1600 de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Ierarh și Mare Dascăl Ioan Gură de Aur.

– Încredințează pe P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul cu întocmirea unui studiu referitor la ziua de pomenire a Sfântului Ciprian, Episcopul Cartaginei în Sinaxarele Patriarhiei Alexandriei, Patriarhiei Constantinopolului și al Bisericilor Slave pe care îl va depune la Cancelaria Sfântului Sinod în scopul înaintării la Comisia Teologică și Liturgică pentru examinare și supunere la Sfântul Sinod.

Temei nr. 4318/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu necesitatea stabilirii temelor Conferințelor Pastoral-Misionare semestriale (de primăvară și toamnă) din anul 2007.

Conferințele preoțești se organizează potrivit prevederilor art. 138 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și în conformitate cu hotărârile sinodale în cauză.

Având în vedere că, pentru a corespunde scopului lor, prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 4075 luată în ședința de lucru din 20-21 octombrie 2005 s-a aprobat ca “începând cu anul 2006, Conferințele preoțești semestriale să fie denumite **Conferințe Pastoral-Misionare semestriale**” și că, în scopul stabilirii temelor din anul 2007 s-au solicitat propuneri Centrelor Eparhiale;

Luând act că, prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 384 luată în ședința de lucru din 23 februarie 2000, s-a stabilit că “Tema primei Conferințe Pastoral-Misionare semestriale (de primăvară) care are caracter unitar pe întreaga Patriarhie Română se stabilește de Sfântul Sinod și se comunică din vreme spre a putea fi pregătită corespunzător pe plan local, iar tema celei de a doua Conferințe Pastoral-Misionare semestriale (de toamnă) se stabilește de fiecare eparhie potrivit cerințelor specifice și misionar-pastorale locale și se comunică la Cancelaria Sfântului Sinod”;

Constatând din rapoartele anuale de activitate ale Centrelor Eparhiale că metodologia de organizarea și desfășurare a Conferințelor Pastoral-Misionare semestriale aprobată prin hotărârile Sfântului Sinod nr.7050 luată în ședința din 13-14 februarie 1996 și nr.7236 luată în ședința de lucru din 10-11 decembrie 1997 își mențin actualitatea și răspund scopului propus;

Luând act că, în conformitate cu prevederile art. 10, lit. “m” și ale art. 138 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, coroborate

cu prevederile art. 48, lit. "m" din Regulamentul Organelor Centrale, Sfântul Sinod are competența de a stabili anual subiectele Conferințelor Pastoral-Misionare;

Ca urmare a analizării temelor comunicate de Centrele Eparhiale pentru conferințele preoțești, a discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Aprobă ca la prima Conferință Pastoral-Misionară semestrială (de primăvară) din anul 2007 să se trateze, cu caracter unitar în întreaga Patriarhie Română, tema: "Problema familiei creștine astăzi. Pastorația copiilor, a tinerilor și a bătrânilor". În cadrul tratării temei se va aborda și problema familiei preotului aflat în dificultăți materiale. Întrucât, în anul 2007 se vor împlini 1600 de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Ioan Gură de Aur, la elaborarea conferințelor preoții propunători vor folosi opera Sfântului Ioan Gură de Aur.*

– *Aprobă ca pentru cea de a doua Conferință Pastoral-Misionară semestrială (de toamnă) din anul 2007 tema să se stabilească de fiecare eparhie potrivit cerințelor specifice și misionar-pastorale locale și să se comunice la Cancelaria Sfântului Sinod pentru informare.*

– *Aprobă menținerea în vigoare a prevederilor Hotărârilor Sfântului Sinod nr. 7050/1996 și nr. 7236/1997 privind modalitatea organizării și desfășurării Conferințelor Pastoral-Misionare semestriale, care se anexează la prezenta hotărâre.*

Temei nr. 3082/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod și al Editurii Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu proiectul editorial "Sfântul Ioan Gură de Aur – 1600 de ani" și cu celelalte măsuri propuse de I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe a Europei Occidentale și Meridionale cu adresa nr. 149/10 iunie 2006, în scopul comemorării în anul 2007 a 1600 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Ioan Gură de Aur.

Din referat rezultă că în anul 2007 se vor împlini 1600 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ioan Gură de Aur, moment care se cere a fi subliniat pe plan bisericesc prin editarea operei sale.

Având în vedere că în baza experienței câștigate în ultimii douăzeci și cinci de ani în domeniul publicării de traduceri din scrierile Sfinților Părinți, inclusiv prin editarea mai ales în ultimul deceniu, a șase volume în limba română din opera Sfântului Ioan Gură de Aur, altele aflându-se în prezent în diverse faze de pregătire pentru tipar, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române a opinat că dificultățile deloc pretextate și deloc ușor surmontabile cu care se confruntă generosul proiect *Hrisostomica*, propus de I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, par să facă improbabilă publicarea în decursul unui singur an a propusei ediții integrale românești a operei Sfântului Ioan Gură de Aur;

Luând act că aspectele relevate pot constitui baza unui proiect editorial pe o perioadă mai îndelungată de timp asupra căreia se poate lua o hotărâre de principiu, ținându-se seama de propunerile înaintate la Patriarhia Română de I.P.S. Mitropolit Iosif în legătură cu conținutul și realizarea celor 12 volume *Hrisostomica*, propunere care a fost studiată și analizată de comisia sinodală Teologică și Liturgică;

Ținând seama că în lumina celor semnalate în referatul Cancelariei Sfântului Sinod și al Editurii Institutului Biblic se opinează că marele moment aniversar al anului 2007 poate să fie evocat editorial, prin publicarea unui cuprinzător volum de consistente studii închinare de ierarhi și profesori de teologie personalității singulare a Sfântului Ioan Gură de Aur și multiplelor laturi ale operei și lucrării sale, volum alcătuit după modelul celui editat de Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1980, cu un prilej asemănător și intitulat “*Sfântul Vasile cel Mare. Închinare la 1600 de ani de la săvârșirea sa*”;

Apreciind că în cursul anului 2007 Centrele Eparhiale în conlucrare cu instituțiile de învățământ teologic pot stabili o agendă adecvată împlinirii a 1600 de ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Ioan Gură de Aur;

În urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Ia act de propunerea I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale referitoare la proiectul editorial “Sfântul Ioan Gură de Aur – 1600 de ani”, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur.*

– *Considerând improbabilă realizarea integrală a acestuia în decursul unui singur an, apreciază mult mai realistă propunerea comună a Cancelariei Sfântului Sinod și a Editurii Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și aprobă ca Sfântului Ioan Gură de Aur să-i fie consacrat un volum de studii privind personalitatea, activitatea și opera sa.*

– *Volumul ce se va edita poate cuprinde studiile susținute în cadrul unor congrese dedicate Sfântului Ioan Gură de Aur, începând cu cel organizat de Facultatea de Teologie “Patriarhul Justinian” a Universității din București în acest an, precum și alte studii ce se vor propune și elabora la alte eparhii.*

– *Privitor la editarea operei integrale a Sfântului Ioan Gură de Aur, aceasta poate face obiectul unui program al Comisiei de traduceri a Sfinților Părinți, inițiată de fericitul întru adormire Patriarhul Iustin, în care scop se vor identifica și resursele financiare necesare publicării operei.*

Temei nr. 4778/2006 - Procesul-Verbal al ședinței Comisiei pentru Canonizarea Sfinților Români din 13 noiembrie 2006 în legătură cu solicitarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (adresele nr. 351, nr. 2248/2006) pentru canonizarea Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin (14 aprilie).

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a constatat că, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 2818/5-6 iulie 2005, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului a îndeplinit toate formele preliminare privind studierea și cercetarea condițiilor de canonizare, a întocmit Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin, a realizat icoana Cuviosului și a elaborat Studiul cu argumente pentru canonizare care, potrivit Metodologiei stabilită prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 5085/19 decembrie 2002, au fost definite și avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în ședința din 11 aprilie 2006.

Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români, examinând aceste texte și Documentul-Studiu prezentat, a constatat că Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului invocă în susținerea propunerii de canonizare a Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin argumente canonice, istorice, pastoral-misionare și ascetice cu referire la: *Viața curată și sfântă a Cuviosului; Lucrarea sa de apărător al dreptei credințe; Cinstirea ca sfânt de către credincioși, încă din timpul vieții sale; Existența și cinstirea moaștelor Cuviosului în trecut și astăzi; Slujirea lui Hristos prin întreita misiune arhierescă; Săvârșirea de fapte de milostenie, apărător al celor nedreptățiți și sprijinitor al orfanilor; Ctitorirea de lăcașuri sfinte (biserici, schituri, mănăstiri).*

În vederea finalizării procedurii de aprobare a canonizării, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a cercetat și diortosit *Slujbele Vecerniei, Utreniei și Acatistul* Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin avizate de Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Clujului Albei Crișanei și Maramureșului pe baza textului definitivat prin osteneala P.S. Arhiepiscop-Vicar Ioachim Băcăuanul.

Totodată, Comisia pentru Canonizarea Sfinților Români a examinat proiectul de icoană a Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin, realizată la Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, considerând-o corespunzătoare și bună de a fi aprobată de Sfântul Sinod;

Ca urmare, formulându-și convingerea că, Ierarhul Cuvios Pahomie de la Gledin întrunește condițiile pentru canonizare, Comisia Sinodală pentru Canonizarea Sfinților Români a procedat la întocmirea proiectului de **TOMOS DE CANONIZARE**, în vederea aprobării de către Sfântul Sinod și a proclamării canonizării, cu dată de prăznuire la 14 aprilie.

Concluziile Comisiei Sinodale pentru Canonizarea Sfinților Români au fost analizate și însușite de Comisia Teologică și Liturgică, supunându-le dezbaterii.

În cadrul discuțiilor care au avut loc în plen, în mod adiacent, a fost prezentată și propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, în consens cu hotărârea Sfântului Sinod adoptată încă din anul 1992, privind necesitatea publicării unui **Minei al Sfinților Români** care să cuprindă toate slujbele aprobate de Sfântul Sinod în cinstea Sfinților Români canonizați de Biserica noastră și care ulterior să fie preluate în Mineiele fiecărei luni, precum și publicarea unui **Acatistier al Sfinților**

Români, care să cuprindă toate acatistele aprobate de Sfântul Sinod în cinstea Sfinților Români canonizați de Biserica noastră.

Ca urmare a discuțiilor care au avut loc pe marginea propunerii de aprobare a canonizării Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin, a recomandării Comisiei Teologice și Liturgice în legătură cu necesitatea publicării unui Minei al Sfinților Români și a unui Acatistier al Sfinților Români și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, plenul Sfântului Sinod a hotărât:

– *Aprobă canonizarea Cuviosului Ierarh Pahomie de la Gledin, cu cinstire generală ca Sfânt Ierarh, cu titulatura: SFÂNTUL CUVIOS IERARH PAHOMIE, cu serbare la 14 aprilie.*

– *Aprobă înscrierea Sfântului Cuvios Ierarh Pahomie în Calendarul Bisericii Ortodoxe Române cu cruce neagră, simplă, ca sfânt cu polieleu, după Sfântul Martin Mărturisitorul, episcopul Romei și înaintea Sfintei Mucenițe Tomaida.*

– *Aprobă textele slujbelor religioase în cinstea Sfântului Cuvios Ierarh Pahomie (Acatistul, Vecernia, Utrenia, Troparul, Condacul și Sinaxarul).*

– *Aprobă Icoana zugrăvită în cinstea Sfântului Cuvios Ierarh, așa cum s-a prezentat comisiei și plenului.*

– *Aprobă ca biserici și mănăstiri care se vor zidi să poarte hramul Sfântului Cuvios Ierarh Pahomie.*

– *Aprobă Tomosul Sfântului Sinod pentru proclamarea canonizării Sfântului Cuvios Ierarh Pahomie, urmând ca timpul proclamării solemne a canonizării să se stabilească de către I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului în consultare cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Președintele Sfântului Sinod.*

– *Textele liturgice aprobate vor intra în cărțile de cult și vor fi imprimare prin grija Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, urmând a fi preluate și de Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.*

– *Urmare a propunerii Comisiei Teologice și Liturgice și în consens cu hotărârea Sfântului Sinod adoptată încă din anul 1992, plenul Sfântului Sinod aprobă:*

– *Publicarea unui Minei al Sfinților Români care să cuprindă toate slujbele aprobate de Sfântul Sinod în cinstea Sfinților Români canonizați de Biserica noastră (Vecernie, Utrenie, Tropar, Condac, Sinaxare) și care ulterior să fie preluate în mineiele fiecărei luni la zilele de prăznuire respective;*

– *Publicarea unui Acatistier al Sfinților Români care să cuprindă toate acatistele aprobate de Sfântul Sinod în cinstea Sfinților Români canonizați de Biserica noastră.*

– *În scopul aducerii la îndeplinire, pe baza datelor ce se vor comunica ulterior, eparhiile implicate vor înainta la Cancelaria Sfântului Sinod textele slujbelor (Vecernie, Utrenie, Acatist, Tropar, Condac, Sinaxar) aprobate de Sfântul Sinod pe care le-au tipărit deja.*

Temei nr. 4431/2006 – Informare a Sectorului Învățământ cu privire la Consfătuirea profesorilor de Istorie bisericească, Bizantinologie și Patrologie (Cluj-Napoca, 11 oct.2006) și la Consfătuirea profesorilor de Omiletică și Catehetică (Arad, 25-26 mai 2006), din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă, din Patriarhia Română

În data de 11 octombrie 2006, a avut loc la Cluj-Napoca *Consfătuirea profesorilor de Istorie bisericească, Bizantinologie și Patrologie*, din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă, din Patriarhia Română. Întâlnirea a fost organizată conform hotărârilor Congreselor Facultăților de Teologie Ortodoxă, prin inițiativa Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Mitropoliei Clujului, Albei Crișanei și Maramureșului.

Au fost prezenți participanți de la Facultățile de Teologie Ortodoxă din următoarele centre universitare: Alba-Iulia, Arad, București, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Oradea, Sibiu, Timișoara și Târgoviște care au lucrat în subcomisii, corespunzătoare celor patru discipline de Teologie Istorică: *Istoria bisericească universală, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Istoria și spiritualitatea Bizanțului*, precum și *Patrologie și literatură patristică*. În urma discuțiilor au fost formulate următoarele propuneri: *elaborarea unor proiecte de programe analitice pentru disciplinele istorice din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă; extensia perioadei de predare de la două semestre la trei semestre pentru disciplinele Istoria și spiritualitatea Bizanțului, precum și Patrologie și literatură patristică; predarea coerentă și unitară a subiectelor, conform structurii anului universitar și stabilirea unei bibliografii comune; adoptarea cursului de Istoria și spiritualitatea Bizanțului cu statut obligatoriu în toate Facultățile de Teologie Ortodoxă din cadrul Patriarhiei Române, cel puțin pentru Specializarea Teologie Pastorală; evidența centralizată a titlurilor propuse pentru teze de doctorat, prin colaborarea șefilor de catedră din facultățile care organizează școli doctorale; organizarea unor întâlniri consultative anuale, găzduite pe rând de fiecare facultate de teologie ortodoxă, următoarea întâlnire fiind programată la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București; apariția unei reviste de specialitate, cu titlul: *Revista de Teologie Istorică*; inițierea unor proiecte colective de cercetare și a unui schimb de publicații la nivel inter-universitar.*

În perioada 25-26 mai 2006, a avut loc la Arad *Consfătuirea profesorilor de Omiletică și Catehetică* din cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română, la Arad,

Întâlnirea s-a desfășurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității "Aurel Vlaicu" din Arad sub genericul "*Istorie și spiritualitate în Episcopia Aradului (1706-2006)*", programul fiind împărțit în două secțiuni: cea dintâi consacrată contribuțiilor științifice legate de istoria Episcopiei Aradului, iar cea de a doua secțiune de strictă specialitate, reunind pe profesorii de Catehetică și Omiletică de la

Facultățile de Teologie Ortodoxă din următoarele centre universitare: Alba Iulia, Arad, Cluj, București, Craiova, Iași, Oradea, Pitești, Sibiu, Târgoviște și Timișoara.

Participanții au discutat pe marginea programelor analitice specifice acestor discipline, în noul context al restructurării învățământului universitar și au analizat programul catehetic *“Hristos împărtășit copiilor”*. S-au format două comisii de lucru, pentru Omiletică și Catehetică, fiind elaborate două proiecte de programe analitice. Membrii comisiilor au urmărit o “armonizare” și nu o “uniformizare” a programelor, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 513/2005, care prevede că programele analitice ale disciplinelor teologice trebuie să fie comune în proporție de 80%.

În cadrul întâlnirii s-au făcut și propuneri privind editarea a două manuale universitare pentru Omiletică și Catehetică, de către colective de autori, formate din profesori de specialitate, precum și editarea unui volum cu titlul *“Predica la români”*.

În legătură cu aceste două adrese, în cadrul discuțiilor în plenul Sfântului Sinod, *I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei* a menționat disponibilitatea Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din Craiova de a găzdui întrunirea **Comisiei pentru Morală creștină și spiritualitate ortodoxă**, iar *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei* a propus următoarele: Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Sibiu să găzduiască lucrările **Comisiei pentru Teologie liturgică**, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Târgoviște să găzduiască lucrările **Comisiei pentru Misiologie și ecumenism**, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Iași să găzduiască lucrările **Comisiei pentru Teologie fundamentală, dogmatică și simbolică** și **Comisiei pentru Teologie și practică pastorală**, iar Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Constanța să găzduiască lucrările **Comisiei pentru Teologie biblică**. De asemenea, face mențiunea că, după ce vor lucra aceste comisii, decanii facultăților să se întâlnească pentru a definitiva și armoniza aceste programe, pe care să le trimită la Comisia Teologică și Liturgică spre aprobare.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist concluzionează că propunerile sunt importante și, ca urmare, este necesar să se ia măsurile potrivite pentru finalizarea grabnică a lucrărilor acestor Comisii.

Având în vedere că propunerile acestor consfătuiri sunt importante pentru întregul învățământ teologic românesc și ținând seama de faptul că întâlnirile periodice între reprezentanții facultăților se înscriu în directivele Procesului Bologna;

Luând în considerație faptul că participarea la aceste consfătuiri va influența pozitiv procesul de restructurare a învățământului teologic românesc, în conformitate cu exigențele academice europene;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act de propunerile formulate de participanții la cele două consfătuiri și recomandă profesorilor care predau alte discipline în cadrul Facultăților de Teologie Ortodoxă să se întrunească în vederea elaborării programelor analitice, ținându-se seama pentru specializarea “Teologie Pastorală” și de o eventuală aprobare de către Ministerul Educației și Cercetării a prelungirii duratei studiilor la patru ani (opt semestre);*

– *Comisiile pentru celelalte discipline se vor întruni la Facultățile de Teologie Ortodoxă din următoarele centre universitare:*

– *Craiova: Comisia pentru Morală creștină și spiritualitate ortodoxă,*

– *Sibiu: Comisia pentru Teologie liturgică,*

– *Târgoviște: Comisia pentru Misiologie și ecumenism,*

– *Iași: Comisia pentru Teologie fundamentală, dogmatică și simbolică și Comisia pentru Teologie și practică pastorală,*

– *Constanța: Comisia pentru Teologie biblică.*

– *După elaborare, programele vor fi prezentate pe site-ul oficial al Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române și vor fi analizate la o Conferință a Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă, unde vor fi armonizate și definitive, apoi înaintate spre aprobare Sfântului Sinod, lucrarea urmând să fie finalizată în timp util, încât să poată intra în vigoare începând cu anul universitar 2007-2008.*

Temei nr. 3100/2006 – Informare a Sectorului Învățământ cu privire la lucrările celei de a II-a Consfătuiri a Facultăților de Teologie din Europa (Graz, Austria, 5-9 iulie 2006).

În perioada 5–9 iulie 2006 s-au desfășurat la Graz (Austria) lucrările celei de a II-a Consfătuire a Facultăților de Teologie din Europa, organizate de Conferința Bisericilor Europene printr-un Comitet de organizare, coordonat de Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță.

Tema consfătuirii a fost “*Provocările Teologiei într-o Europă pluralistă*” și lucrările s-au desfășurat pe trei coordonate, subliniate prin referate și discuții libere între participanți: “*Provocările Teologiei într-o Europă pluralistă din perspectivă ecumenică*”, “*Valorile centrale ale Facultăților de Teologie din Europa, răspunzând noilor probleme ale Bisericilor și societății*” și “*Provocările Procesului Bologna pentru Facultățile de Teologie și Bisericile din Europa*”.

Lucrările consultării au fost deschise în Aula Universității din Graz, prin mesajele adresate de către Prof. Dr. Friedrich Zimmerman, Vicerectorul Universității din Graz, Prof. Dr. Rainer Bucher, Decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică din Graz, Dr. Heinrich Schnuderl, Vicar al Episcopiei Romano-Catolice din Graz, Superintendentul Hermann Miklas, Președinte al Forumului Ecumenic al Bisericilor Creștine din Styria și I.P.S. Dr. Michael Staikos, Mitropolit al Austriei. Excelența Sa Jan Figel, Comisar al Uniunii Europene pentru Educație, Cultură și Diversitate Lingvistică, a susținut referatul intitulat: “*Provocări pentru educația superioară din perspectiva Uniunii Europene și răspunsurile Uniunii Europene*”

iar Dr. Georg Winkler, Președintele Asociației Universităților Europene a prezentat referatul “*Contribuțiile Universităților la o Europă a cunoașterii*”.

În cadrul primei plenary, a fost citit referatul I.P.S. Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, cu titlul “*Teologia creștină în fața noilor provocări ale unei Europe pluraliste. Facultatea de Teologie orientată misionar și ecumenic*” alături de alte două referate, susținute de Eminența Sa Episcopul Wolfgang Huber, Președintele Consiliului Bisericii Evanghelice din Germania și Eminența Sa Alois Kochgasser, Arhiepiscop de Salzburg. În cadrul celei de a doua plenary, au fost prezentate referate de către Prof. Dr. Antonio Autiero (Universitatea din Münster), Pr. Dr. Angela Shier-Jones (Biserica Metodistă din Marea Britanie) și Pr. Prof. Dr. Vladimir Fedorov (Sankt Petersburg), iar în cadrul celei de a treia plenary au fost prezentate referate de către Prof. Dr. Ivan Dimitrov (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sofia), Prof. Dr. Vidar Haanes (Rectorul Facultății de Teologie din Oslo), Prof. Dr. Wolfgang Weirer (Universitatea din Graz) și Dr. Bogdan Popescu (Sectorul Învățământ al Patriarhiei/Federația Mondială a Studenților Creștini - WSCF).

Facultățile de Teologie Ortodoxă din România au fost reprezentate la această întâlnire de Pr. Prof. Dr. Nicolae Necula, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă “*Patriarhul Justinian*” din București, Prof. Dr. Dorin Oancea, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă “*Andrei Șaguna*” din Sibiu și Lector Dr. Mihai Vladimirescu, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova.

În *Declarația finală* a consfătuirii, participanții din 23 de țări au subliniat progresul înregistrat în ultimii ani de Facultățile de Teologie din Europa, în aplicarea reformelor specifice Procesului Bologna și nevoia dezvoltării relațiilor ecumenice în viitor, pentru încurajarea realizării unei “unități bazate pe diversitate”. Teologia a fost considerată o “punte” necesară relațiilor dintre societate, lumea academică și Biserică, cu o contribuție vitală în spațiul social și politic european, în vederea înțelegerii naturii umane și a întregii creații în noul context multicultural. Documentul a evidențiat importanța cercetării și a interdisciplinarității dar a subliniat și dificultățile aplicării Procesului Bologna: recunoașterea titlurilor universitare, sistemul de acreditare sau stabilirea unor priorități academice comune tuturor Facultăților de Teologie din Europa. Participanții au recomandat organizarea, în viitor, a unei “Conferințe a Formării, Facultăților și Institutelor de Teologie din Europa” cu sediul la Graz, a unei pagini de internet și a unui comitet care să coordoneze viitoarele întâlniri.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, luând cuvântul, apreciază realizarea unor asemenea întruniri și recomandă participarea reprezentanților facultăților noastre la asemenea manifestări dar și măsuri practice pentru însușirea propunerilor valoroase care vin.

Luând în considerație faptul că participarea la aceste consfătuiri va influența pozitiv procesul de restructurare a învățământului teologic românesc, în conformitate cu exigențele academice europene;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de propunerile formulate de cea de a II-a Consfătuire a Facultăților de Teologie din Europa, organizată de Conferința Bisericilor Europene (Graz, Austria, 5-9 iulie 2006);*

– *Recomandă Facultăților de Teologie Ortodoxă din cadrul Patriarhiei Române, să urmărească aplicarea propunerilor formulate în “Declarația finală” a acestei consfătuiri* în vederea realizării unei strânse colaborări între Facultățile de Teologie din Europa și a creșterii calității învățământului teologic, în spiritul exigențelor unui învățământ superior de calitate.*

Temei nr. 2418/2006 – Adresa Episcopiei Dunării de Jos nr. 2583/2006, cu privire la colaborarea stabilită între Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea de Științe Aplicate din Reutlingen-Ludwigsburg (Germania).

Între Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea de Științe Aplicate din Reutlingen-Ludwigsburg (Germania) s-a stabilit o colaborare academică, în domeniile educației, activității sociale și misiunii. Această colaborare importantă a fost posibilă prin legăturile stabilite între Episcopia Dunării de Jos și Episcopia Evanghelică de Württemberg (Germania). În anul 2006, la inițiativa celor două Eparhii, Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea de Științe Aplicate din Reutlingen-Ludwigsburg au semnat un acord bilateral, în cadrul programelor Erasmus, care vizează schimburi de profesori și studenți între cele două universități, în vederea intensificării legăturilor științifice.

P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, luând cuvântul, aduce o serie de precizări suplimentare în scopul edificării membrilor Sfântului Sinod asupra problemei adusă în dezbatere.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist apreciază această formă de colaborare și solicită ca și alte facultăți de teologie să realizeze astfel de colaborări benefice atât în scopul creșterii calității învățământului teologic, cât și pe plan ecumenic, în spiritul unei mai bune înțelegeri în cadrul Uniunii Europene.

Ținând seama că schimburile de profesori și studenți se înscriu în directivele Procesului Bologna și luând în considerație că această colaborare va influența pozitiv procesul de restructurare a învățământului teologic românesc, în conformitate cu exigențele academice europene;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu bucurie de colaborarea dintre Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați și Universitatea de Științe Aplicate din Reutlingen-Ludwigsburg (Germania), inițiată de Episcopia Dunării de Jos și Episcopia Evanghelică de Württemberg-Germania;*

* Se dă publicității în prezentul număr al Revistei.

Temei nr. 4438/2006 – Adresa I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei în legătură cu intervenția la Ministerul Educației și Cercetării pentru echivalarea diplomelor de Teologie Socială cu cele de asistent social și includerea acestora în catalogul ocupațiilor din România.

Cu adresa nr. 5774/13 nov. 2006, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, aduce la cunoștința Sfântului Sinod o serie de aspecte privind statutul actual al specializării “*Teologie Socială*”. Astfel, conform Legii nr. 466/2004 (Monitorul Oficial nr. 1088/23.11.2004, art. 1, alin.2, lit. a), *titlul de asistent social* poate fi deținut de persoana care a obținut diploma de licență în cadrul unei instituții de învățământ superior, cu specializare în domeniu, dar datorită structurii actuale a planului de învățământ, absolvenții specializării “*Teologie Socială*” din învățământul universitar teologic nu dobândesc acest statut și nu pot fi angajați în asemenea posturi.

Biserica Ortodoxă Română deține o rețea proprie de asistență socială, ale cărei instituții furnizoare de servicii sociale necesită acreditare din partea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei. Exigențele normative în vigoare (Ordonanța de Guvern nr. 68/2003, Ordinul nr. 383/06.06. 2005) condiționează această acreditare de prezența în organigramă a personalului de specialitate, în special a asistenților sociali, care pot proveni din rândul absolvenților specializării “*Teologie Socială*”.

În cadrul discuțiilor în plen au luat cuvântul pentru a aduce o serie de lămuriri: *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, I.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* care a apreciat preocuparea ierarhilor pentru reglementarea acestei situații, care reprezintă o preocupare deosebită a Sfântului Sinod și a Bisericii Ortodoxe Române.

Constatându-se că absolvenții specializării “*Teologie Socială*” nu pot dobândi titlul de “*asistent social*”, fiind necesare unele măsuri pentru a se ajunge la dobândirea legală a acestui titlu;

Ținând seama de faptul că prevederile actelor normative în vigoare condiționează acreditarea instituțiilor furnizoare de servicii sociale de prezența în organigramă a personalului de specialitate, în special a asistenților sociali și luând în considerație faptul că Biserica Ortodoxă Română deține o rețea proprie de asistență socială, care trebuie dezvoltată;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Facultățile de Teologie vor regândi planurile de învățământ și programele pentru specializare Teologie Socială, în așa fel încât, ponderea disciplinelor de specialitate (asistență socială) să ajungă până la 70%;*

– *Să se intervină la Ministerul Educației și Cercetării ca, pe baza modificărilor menționate, diploma absolvenților de Teologie Socială să fie asimilată cu*

a celor de la Asistență Socială, iar pe ea să se menționeze calitatea de “asistent social teolog”;

– Să se intervină la Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, pentru introducerea în “Catalogul ocupațiilor din România” (COR) a funcției de “asistent social teolog”, în condițiile restructurării planurilor de învățământ, prin creșterea ponderii disciplinelor sociale la procentul de 70%, necesar acestei recunoașteri.

Temei nr. 4439/2006 – Adresa Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, către Ministerul Educației și Cercetării în vederea aprobării duratei de studiu de patru ani pentru specializarea “Teologie Pastorală”.

Pe data de 7 noiembrie 2006, în cadrul reuniunii de lucru consacrată Procesului Bologna, decanii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Facultatea de Teologie Greco-Catolică și Facultatea de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, au înaintat Ministerului Educației și Cercetării adresa nr. 16657/07.11.2006 cu solicitarea de aprobare a duratei de studiu de patru ani (opt semestre) pentru specializarea “Teologie Pastorală” din cadrul acestor Facultăți.

În cadrul discuțiilor în plen, au luat cuvântul, în ordine, *I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* care au apreciat extrem de importantă sprijinirea acestei inițiative de către Sfântul Sinod, numai pentru specializarea “Teologie Pastorală”.

Ținând seama de faptul că această măsură ar asigura compatibilitatea specializării “Teologie Pastorală” cu sistemul existent în marile universități din Europa (Viena, München, Tübingen, Heidelberg) și cu sistemul de învățământ pontifical;

Luând în considerație faptul că Sectorul Învățământ al Patriarhiei Române, la solicitarea Sfântului Sinod, a mai transmis Ministerului Educației și Cercetării această solicitare cu adresa nr.58/2005;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– Se va interveni din nou la Ministerului Educației și Cercetării cu solicitarea din partea Sfântului Sinod de a se aproba durata de studiu de patru ani (opt semestre) pentru specializarea “Teologie Pastorală” la toate Facultățile de Teologie Ortodoxă, în spiritul adresei Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Temei nr. 3751/2006 – Informare a Sectorului Învățământ al Patriarhiei Române cu privire la Consfătuirea cu inspectorii de Religie (București, 6 septembrie 2006).

În data de 6 septembrie 2006, la Palatul Patriarhiei, a avut loc *Consfătuirea cu inspectorii de Religie*, organizată de Ministerul Educației și Cercetării în colaborare cu Patriarhia Română. Lucrările s-au desfășurat cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și au participat din partea Patriarhiei Române

și a Ministerului Educației și Cercetării: P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, Diac. Prof. Nicu Octavian, consilier patriarhal la Sectorul Învățământ al Administrației Patriarhale, Pr. Prof. Nicolae Iordăchescu, Inspector General în cadrul Ministerului Educației și Cercetării, inspectorii de religie din întreaga țară.

Pe ordinea de zi a acestei consfătuiri s-au aflat următoarele probleme:

Raportul Ministerului Educației și Cercetării privind starea învățământului preuniversitar la început de an școlar 2006-2007; Precizări privind organizarea demersului didactic în domeniul disciplinei Religie, în anul școlar 2006-2007; Analiza concursurilor școlare desfășurate în anul școlar 2005-2006 și precizări privind concursurile școlare la disciplina Religie, cultură și civilizație și la disciplinele teologice, în anul școlar 2006-2007; Precizări privind programele de bacalaureat din anul 2007; Discuții privind Curriculumul: noile planuri de învățământ, programele școlare, manualele de Religie etc.; Colaborarea inspectorului de Religie cu ierarhul locului, inspectorii de alte specialități, cu reprezentanții cultelor și comunitatea locală; Diverse.

Deschiderea lucrărilor s-a făcut de către P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal, care, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a adresat un cuvânt celor de față, subliniind importanța învățământului religios pentru Biserică și pentru întreaga societate românească, precum și implicațiile majore ale actualei consfătuiri cu inspectorii de Religie. În continuare, a reamintit necesitatea păstrării unor relații armonioase între profesorii de religie, preoții din parohii și alți factori ai procesului educațional, conștientizarea misiunii importante pe care o au profesorii de religie și respectarea libertății de credință a copiilor care aparțin altor confesiuni. Prea Sfinția Sa a evidențiat, totodată, aspectele de ordin didactic, formativ și duhovnicesc, pe care trebuie să le aibă în vedere inspectorii și profesorii de Religie și a cerut participanților să evidențieze problemele pozitive și negative, care sunt în teritoriu, precum și propunerile concrete pentru soluționarea acestora.

Diac. Prof. Nicu Octavian, Consilier patriarhal la Sectorul Învățământ, a anunțat ordinea de zi și a solicitat urmărirea punctuală a problemelor menționate, făcând în același timp, considerații la fiecare în parte. Evidențiind grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru învățământul teologic și religios, a prezentat hotărârile Sfântului Sinod din acest domeniu, printre care: Ghidul catehetic "*Hristos împărtășit copiilor*", Conferința pastoral-misionară cu tema "*Biserica Ortodoxă și integrarea europeană, Exigențe, probleme și perspective*", Manualele școlare de religie pentru clasele a IV-a și a XI-a, Programele școlare (analitice) pentru clasele a XI-a și a XII-a de la Seminariile Teologice etc.

Dl. Doru Dumitru Săvulescu, inspector în cadrul Ministerului Educației și Cercetării, a prezentat date despre activitatea școlară pe anul 2005-2006 și câteva

precizări privind anul școlar 2006-2007: *calendarul activităților școlare 2006-2007, disciplinele pentru examenul de Bacalaureat, Ordinul Ministrului 502, 503/2006 ce reglementează aceste documente; rezultatele pe discipline la examenul de bacalaureat, sesiunea iunie-iulie 2006, precum și rezultatele din ultimii trei ani.* În continuare, a făcut câteva precizări referitoare la examenul de capacitate la clasa a VIII-a și examenul de bacalaureat, ce se regăsesc în metodologiile elaborate pentru anul școlar 2006-2007.

Noile prevederi se referă la înlăturarea unor deficiențe ce s-au manifestat în trecut la aceste examene. Printre noile amendamente se specifică și faptul că toate cadrele didactice implicate în organizarea și desfășurarea examenelor naționale vor semna un contract cu Ministerul Educației și Cercetării, în care se prevăd drepturile și obligațiile fiecărei părți.

Articolul referitor la sancțiunile disciplinare aplicate persoanelor implicate în organizarea și desfășurarea examenelor naționale în raport cu gravitatea faptei săvârșite prevede: a) observație scrisă; b) avertisment; c) diminuarea salariului de bază cu 15% pe o perioadă cuprinsă între 1-6 luni; d) neselectarea cadrelor respective la sesiunile următoare ale examenelor naționale; e) destituirea din funcția de conducere, îndrumare și control pe care o deține; f) desfacerea disciplinară a contractului de muncă. Se impune ca toate acestea să fie cunoscute de cadrele didactice ce vor participa la aceste examene.

S-a făcut apoi referire la programul de desfășurare a examenului de bacalaureat, sesiunea iunie-iulie 2007.

În ceea ce privește programele pentru disciplinele teologice de la examenele de bacalaureat, acestea au rămas aceleași, ca și în anii trecuți. Domnia sa a mai precizat ca până la 1 ianuarie 2007 este necesar să se formeze comisii pentru elaborarea subiectelor pentru examenul de bacalaureat (50 pentru fiecare disciplină). Din acest motiv trebuie ca fiecare inspector de religie, împreună cu inspectorul general al inspectoratului general, să coopteze acei profesori capabili să realizeze astfel de subiecte.

Pr. Prof. Nicolae Iordăchescu, Inspector General la Ministerul Educației și Cercetării, a subliniat importanța acestor probleme, în contextul integrării europene. În acest sens, a prezentat un material realizat de Doamna Irina Horga, cercetător științific la Institutul de științe ale Educației din București, intitulat *Educația religioasă în școală – abordări și tendințe europene.*

Referatul redă în continuare unele aspecte care s-au evidențiat în cadrul discuțiilor din cadrul Consfătuirii: *să se aibă în vedere ca, odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, disciplina Religie să aibă același statut ca și până acum, fără a interveni vreo modificare; necesitatea implicării inspectorilor de Religie în activitatea de păstrare a valorilor și identității noastre de neam și credință; ora de religie trebuie să promoveze și drepturile omului, din aceasta rezultând și formarea viitorilor cetățeni, în așa fel încât să evidențieze diferența dintre noțiunea de respect și cea de toleranță. Pe cel pe care îl tolerezi nu îl respecti,*

deoarece respectul implică recunoașterea unor valori. Reforma societății se poate face prin contopirea eforturilor Bisericii și școlii, în acest spirit; ora de religie trebuie să se prezinte ca un dialog cultural, în care tinerii să găsească răspunsuri la neliniștile lor, într-un climat de criză spirituală prin care trece și țara noastră. De aceea ar fi nevoie de un atelier de lucru care să-i reunească pe toți inspectorii de religie; s-a menționat și atenția pe care inspectorul de religie trebuie să o manifeste față de acțiunile de prozelitism, întru-cât, sub pretextul prezentării unor programe educative având ca temă SIDA. Și violența în lume și în țara noastră ori alte aspecte cu conținut socio-moral, unele asociații religioase desfășoară acțiuni cu caracter prozelitist, lucru ce este în dezacord cu prevederile legale. S-au semnalat cazuri când, membrii unor astfel de asociații, împărțeau elevilor și profesorilor pliante cu material prozelitist, după care le cereau numerele de telefon pentru ce, ulterior să intre în contact cu ei și să-i determine să adere la gruparea lor. Pentru a preveni astfel de acțiuni, Ministerul Educației și Cercetării a luat decizia ca inspectoratele școlare să anuleze acordurile pe care le-au încheiat cu astfel de asociații (acolo unde este cazul), inspectorii generali din teritoriu având obligația să informeze unitățile de învățământ din subordine despre această decizie, în conformitate cu art.1, alin. 3 din Legea Învățământului nr. 84/1995; la nivelul inspectoratelor județene să se ia hotărârea ca orice acțiune cu caracter religios din unitățile de învățământ să fie avizate doar de inspectorul de specialitate (de religie) și Inspectorul general al inspectoratului județean, nu de oricare inspector; problema introducerii unei discipline opționale pe teme religios-morale pentru cei care nu doresc să participe la ora de religie, precum etică socială, morală, istorie creștină etc., încât aderarea la Uniunea Europeană să nu ducă la dispariția orei de religie din planul de învățământ; preocuparea pentru elaborarea de material didactic. S-a menționat că, factori responsabili din Austria s-au arătat interesați de experiența noastră, motiv pentru care s-a convenit să se facă un schimb de manuale și programe; cele austriece sunt destul de simple comparativ cu cele din învățământul nostru; privitor la olimpiada de la seminariile teologice, s-a pus problema tematicii și a bibliografiei. Pentru acestea există indicații bibliografice care cu greu pot fi găsite, motiv pentru care se impune ca bibliografia să cuprindă lucrări reprezentative și ușor de procurat. S-au făcut și precizări privind regulamentul olimpiadei de religie, inspectorii fiind rugați să transmită opiniile lor către Ministerul Educației și Cercetării, după o consultare prealabilă cu directorii de seminarii și licee teologice și profesorii disciplinelor în cauză. S-a propus ca următoarea olimpiadă de religie să aibă caracter internațional, prin invitarea și participarea, la disciplina Dogmatică ortodoxă, a elevilor din școlile teologice ale țărilor ortodoxe (Grecia, Rusia, Bulgaria, Serbia etc.).

Pr. Gheorghe Dogaru, Inspector de Religie la Inspectoratul școlar al Municipiului București a menționat că a primit o delegație din Rusia, care a venit să observe modul de predare a religiei în școlile publice românești în vederea intro-

ducerii unei ore de religie în școlile rusești, lucru încă nerealizat în această țară, deoarece oficialitățile politice se opun, deși majoritatea populației dorește acest lucru. Delegația rusă, după ce a asistat la câteva ore de religie în două dintre școlile bucureștene, a fost foarte impresionată de modul în care învățământul religios a fost integrat în sistemul de învățământ public.

S-a semnalat că Ministerul Educației și Cercetării cere ca manualele de teologie pentru Seminariile Teologice să fie elaborate pentru fiecare an de studiu, nu ca în cazul manualelor noastre de seminarii care cuprind materia pentru toți anii de studiu.

S-au făcut propuneri referitoare la activitatea inspectorilor de religie pentru anul școlar 2006-2007, dintre care amintim: **a.** preocuparea inspectorilor de religie și a directorilor de școli pentru cunoașterea și aplicarea regulamentelor, precizărilor, protocoalelor, notelor, ordinilor și comunicatelor Ministerului Educației și Cercetării, privind organizarea și desfășurarea învățământului teologic și predarea disciplinei Religie; **b.** respectare de către toți factorii cu atribuții de răspundere a caracterului obligatoriu al studierii disciplinei Religie, conform planului cadru de învățământ; **c.** asigurarea personalului didactic de conducere și de predare, pentru desfășurarea activităților din învățământul teologic și de predare a disciplinei Religie, conform reglementărilor în vigoare; **d.** Cunoașterea normelor legale privind constituirea formațiunilor de lucru cu elevii și a dispozițiilor privind normarea și salarizarea cadrelor didactice care predau disciplina Religie; **e.** baza didactico-materială de care dispun unitățile de învățământ teologic și de stat – privind disciplina Religie; **f.** asigurarea manualelor, programelor și mijloacelor de învățământ necesare desfășurării procesului de învățământ teologic și religios preuniversitar; **g.** întocmirea de către personalul de predare a documentelor de proiectare a activității didactice; **h.** preocuparea cadrelor didactice pentru valorificarea resurselor instructiv - educative ale orelor de Religie; **i.** activitatea de perfecționare a pregătirii cadrelor didactice care predau Religia și disciplinele teologice organizată la nivelul județului și al instituțiilor de învățământ de către inspectoratele școlare, casele corpului didactic și cultele religioase; **j.** preocupări pentru mediatizarea unor inițiative și acțiuni, în vederea cunoașterii și implementării experiențelor valoroase înregistrate în predarea Religiei în învățământul de stat; **k.** activități de îndrumare și control în seminariile și liceele teologice, privind învățământul teologic și școlile de stat, privind disciplina Religie; **l.** la învățământul seral liceal și școli de Arte și Meserii, Religia și alte discipline socio-umane nu mai sunt cuprinse în planul de învățământ, motivându-se supraîncărcarea elevilor și faptul că parte din cunoștințele acestor discipline au fost însușite în clasele de învățământ obligatoriu (conform Ordinului Ministrului Educației și Cercetării nr. 4051/24.05.2006, cu privire la aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul seral).

Consfătuirea a constituit un bun prilej pentru orientarea de ansamblu la început de an școlar, în munca de îndrumare și control, precum și de predare a Religiei în noul an școlar.

Referatul amintește că și la nivelul Arhiepiscopiei Iașilor a avut loc o asemenea întrunire în 05 septembrie 2006, conform documentului final al acestei întâlniri (nr. 10793/11.09.2006 al Arhiepiscopiei Iașilor).

În cadrul discuțiilor în plenul Sfântului Sinod, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* arată că asemenea consfătuiri, ce se țin cu regularitate de câțiva ani la rând la Patriarhie, sunt bine venite pentru cunoașterea aspectelor privind predarea Religiei, iar propunerile sunt menite să aducă îmbunătățire și în procesul de instruire și educație religioasă. Se impun însă măsuri pentru o mai bună colaborare a parohiei cu școala, a preotului cu profesorului de Religie.

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de lucrările Consfătuirii cu inspectorii de Religie (București, 6 septembrie 2006), consemnate în Procesul-Verbal redat în referatul prezentat Sfântului Sinod.*

– *Aprobă propunerile formulate, cu precizarea necesității urmării atente a acestora:*

– *inspectorii de religie vor avea în vedere noile precizări referitoare la examenul de capacitate la clasa a VIII-a și examenul de bacalaureat, ce se regăsesc în metodologiile elaborate pentru anul școlar 2006–2007 și le vor face cunoscute în rândul celor interesați – elevi și profesori;*

– *inspectorii de religie se vor implica în păstrarea valorilor și identității noastre, astfel ca odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, disciplina Religie prin ceea ce oferă în plan educativ și formativ să poată menține același statut ca și până acum;*

– *inspectorii de religie vor manifesta atenție față de acțiunile de prozelitism;*

– *la nivelul inspectoratelor județene se va lua hotărârea ca orice acțiune cu caracter religios din unitățile de învățământ să fie avizată doar de inspectorul de specialitate (de religie) și de inspectorul general al inspectoratului județean, nu de oricare inspector.*

Temei nr. 4437/2006 – Propunerea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, ca o zi din cursul anului bisericesc să fie dedicată Bibliei.

În cadrul lucrărilor Comisiei Teologice și Liturgice, P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor a propus ca o zi din cursul anului bisericesc să fie dedicată Bibliei, cartea ce cuprinde Cuvântul lui Dumnezeu, comoara cea mai prețioasă de lumină și mântuire pe care El a dat-o oamenilor.

În plenul Sfântului Sinod, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Președinte*, apreciind propunerea P.S. Episcop Damaschin, consideră că Sfânta Scriptură nu tre-

buie să lipsească din casa niciunui creștin și subliniază că o asemenea zi are darul să reamintească fiecăruia această datorie morală și de conștiință.

Luând în considerație faptul că este necesară o conștientizare a rolului pe care lectura și folosul duhovnicesc al Sfintei Scripturi îl are în viața creștinilor ca bază a revelației creștine și a misiunii Bisericii;

În urma discuțiilor în plen și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, Sfântul Sinod hotărăște:

– *Ia act cu aprobare de propunerea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor;*

– *Aprobă ca “Ziua Bibliei” să fie rânduită la data de 13 noiembrie, ziua pomenirii Sfântului Ioan Gură de Aur, urmând ca această zi să fie menționată în calendarul creștin ortodox la rubrica “Date importante”.*

7. Suspendarea ședinței de lucru a Sfântului Sinod.

La orele 20⁰⁰, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist suspendă ședința de lucru a Sfântului Sinod, anunțând continuarea acestora în ziua următoare, la orele 9⁰⁰.

Miercuri, 15 noiembrie 2006

8. Reluarea ședinței de lucru a Sfântului Sinod.

Miercuri, 15 noiembrie 2006, la orele 9⁰⁰ se reiau lucrările Sfântului Sinod sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, cu aceeași prezență ca în ziua precedentă.

Ședința se deschide cu rostirea rugăciunii “*Împărate ceresc*”.

COMISIA CANONICĂ-JURIDICĂ ȘI PENTRU DISCIPLINĂ

La invitarea Prea Fericitului Părinte Președinte, *P.S. Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului raportorul Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplina prezintă referatele acesteia, după cum urmează:*

Temei nr. 3801/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa nr. 8 din 5 septembrie 2006 prin care Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a înaintat Sfântului Sinod, pentru examinare și hotărâre, cererea Prea Sfințitului Episcop Ioan Mihălțan de retragere din scaunul de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului, începând cu data de 1 ianuarie 2007.

Documentația a fost studiată de Comisia Canonică-Juridică și pentru Disciplina care a prezentat Sfântului Sinod motivele retragerii la pensie a Prea Sfințitului Episcop Ioan și propunerile de reglementare a condițiilor de asigurare a îngrijirii sănătății și reglementarea dreptului la pensie potrivit prevederilor legale și a celor bisericești.

Apreciind, în mod deosebit, spiritul de răspundere al Prea Sfinției Sale ca prin această hotărâre pe care a luat-o având în vedere starea sănătății sale, să dea posibilitatea ca problemele actuale ale vieții religioase din Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și cele administrative să-și găsească o soluționare firească în contextul local multiconfesional și multiethnic;

Cunoscând activitatea deosebită pe care a desfășurat-o peste 35 de ani în calitate de distins dascăl de teologie în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă “Andrei Șaguna” a Universității din Sibiu și, mai apoi, în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității din Oradea, întregită de o bogată activitate publicistică ca autor de cărți, studii de teologie, articole cu caracter dogmatic, misionar și pastoral-duhovnicesc;

Apreciind de asemenea că în cei 16 ani de slujire arhierescă a Prea Sfinției Sale, mai întâi ca Arhiepiscop-Vicar iar din anul 1992, ca Episcop eparhial, a păstorit cu competență Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei Bihorului și Sălajului, a îndrumat cu râvnă și responsabilitate clerul și credincioșii în mijlocul cărora s-a aflat, viața religioasă și monahală, precum și instituțiile de învățământ teologic din eparhie, bucurându-se de dragostea, prețuirea și respectul acestora, al colaboratorilor de la Centrul Eparhial, al factorilor locali de conducere, precum și de apreciere unanimă a membrilor Sfântului Sinod și a membrilor Sinoadelor Mitropolitane ale Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului;

Constatând, însă, că starea de sănătate precară a Prea Sfinției Sale din ultima vreme s-a prelungit ceea ce îl împiedică de a mai exercita atribuțiile chiriarhale și misiunea arhierescă sfințitoare, învățătoarească și de conducere;

În duhul dragostei, respectului și aprecierii ce se cuvin Prea Sfinției Sale pentru activitatea rodnică pe care a desfășurat-o și pentru care Sfântul Sinod îi aduce alese mulțumiri, dar și cu conștiința răspunderii că în situația în care se află atât Episcopia cât și Prea Sfinția Sa personal, trebuie să se dea prioritate rezolvării problemelor vieții religioase și administrativ-bisericești din Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei Bihorului și Sălajului;

Luând în considerare cererea motivată a Prea Sfinției Sale pentru retragere din scaun și de reglementare a drepturilor de pensie, Sfântul Sinod a apreciat dorința Prea Sfinției Sale de a avea posibilitatea să se îngrijească de sănătate și a venit în întâmpinarea acesteia, exprimându-și acordul cu unanimitate de voturi.

Ca urmare, pe temeiul prevederilor art. 10, lit. “h” și art. 197 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, coroborate cu prevederile art. 7, lit. “i” și 49, lit. “g” din Regulamentul Organelor Centrale din Patriarhia Română, potrivit cărora Sfântul Sinod are competența exclusivă “a hotărî asupra cererilor de retragere a membrilor săi” și a reglementa drepturile de pensie și de trai decent;

În acord cu dorința exprimată de către Prea Sfințitul Episcop Ioan Mihălțan și adusă la cunoștința plenului de I.P.S. Mitropolit Bartolomeu și anume, de a

locui în continuare în reședința episcopală în apartamentul pe care îl ocupă în prezent la etajul acesteia;

Ținând seama de discuțiile care au avut loc în ședința sinodală și a votului care a exprimat acordul membrilor Sfântului Sinod în unanimitate,

La propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod, în unanimitate, hotărăște:

– *Aprobă retragerea la pensie a Prea Sfințitului Episcop Ioan Mihălțan, titularul Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului, începând cu data de 1 ianuarie 2007, exprimându-i alese și frățești mulțumiri pentru activitatea pe care a depus-o cu râvnă și înțelepciune, în această calitate de Episcop eparhiot.*

– *Prea Sfințitul Episcop Ioan Mihălțan se va bucura, în continuare, de cinstirea care se acordă unui ierarh, potrivit rangului său, iar la slujbe din paraclisul reședinței eparhiale va fi pomenit după Chiriarhul locului.*

– *Pe data de 1 ianuarie 2007 se declară vacant scaunul de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului, urmând ca în conformitate cu prevederile art.114, lit. “e” din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în calitate de Mitropolit al locului, să dispună asupra măsurilor canonice și statutare pentru asigurarea locotenentei scaunului de Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Bihorului și Sălajului cu data de 1 ianuarie 2007, adresându-i-se rugămintea de a informa și Cancelaria Sfântului Sinod asupra celor ce va dispuse.*

– *În acord cu prevederile legale de stat și cele statutare și regulamentare bisericești, Prea Sfințitul Episcop Ioan Mihălțan va beneficia de următoarele drepturi:*

a. *Pensia legală, stabilită conform reglementărilor legale în vigoare, de la stat, pentru care se vor face demersurile necesare, prin mijlocirea Centrului eparhial al Oradiei;*

b. *Completarea pensiei cu un ajutor de la FCM, până la nivelul salariului pe care îl primește Chiriarhul, care se va suporta de la capitolul “ajutoare pentru ierarhi”;*

c. *Pentru îngrijirea sănătății, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului îi va acorda, lunar, o subvenție reprezentând 50% din drepturile de pensie (pensia de la stat plus completarea de la FCM) care va fi calculată în fiecare an în funcție de nivelul salariului Chiriarhului și în raport cu rata inflației;*

d. *Prea Sfințitul Episcop Ioan Mihălțan va locui, în continuare, pe toată durata vieții, în apartamentul de la etajul reședinței eparhiale pe care și l-a ales și îl ocupă în prezent. Întreținerea (personalul de îngrijire actual, mijloc de transport pentru întreținerea sănătății, căldură, apă, lumină, reparații etc.) va fi asi-*

gurată prin contribuția Centrului eparhial al Episcopiei Oradiei Bihorului și Sălajului care are îndatorirea să prevadă în buget sumele necesare;

– Până la data de 1 ianuarie 2007, când intră în vigoare aprobarea de retragere din scaun a Prea Sfințitului Episcop Ioan Mihălțan, P.S. Arhiereu-Vicar Petroniu Sălăjanul și colaboratorii de la Centrul eparhial, în deplin acord cu P.S. Episcop Ioan Mihălțan, vor prezenta I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului măsurile privind punerea în aplicare a acestei hotărâri a Sfântului Sinod în legătură cu crearea condițiilor decente de trai ale Prea Sfințitului Episcop Ioan Mihălțan, măsuri care se vor comunica și Cancelariei Sfântului Sinod.

Ținând seama că pe Ordinea de zi a Sfântului Sinod au fost înscrise probleme care sunt în legătură cu sesiunile Organelor Centrale Bisericești din anul 2007, Sfântul Sinod apreciază oportun ca, în conformitate cu prevederile statutare și regulamentare, să se fixeze în principiu datele Organelor Centrale Bisericești pentru începutul anului 2007.

Ca urmare, după discuțiile care au avut loc și după consultarea calendarului și a agendei evenimentelor bisericești, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, plenul Sfântului Sinod hotărăște în principiu **Agenda de lucru a Organelor Centrale Bisericești, pentru începutul anului 2007**, după cum urmează:

- Luni, 5 și Marți, 6 februarie – Consiliul Național Bisericesc,
- Marți, 13 februarie – Sfântul Sinod,
- Miercuri, 14 februarie (dimineața) – Sfântul Sinod (ședința pentru desemnarea candidaților la postul de Episcop al Oradiei),
- Miercuri, 14 februarie (după amiaza) – Colegiul Electoral Bisericesc,
- Joi, 15 februarie (dimineața) – Adunarea Națională Bisericească,
- Joi, 15 februarie (după amiaza) – Sfântul Sinod (validarea alegerii din Colegiul Electoral).

Temei nr. 3799/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod și al Sectorului Comunități Externe în legătură cu hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului din 15 septembrie 2006 pentru adoptarea noii titulaturi “Episcopia Ortodoxă Română Dacia Felix pentru românii din Banatul sârbesc”, precum și scrisoarea Sanctității Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe, referitor la recunoașterea acestei eparhii.

În referatele respective s-a prezentat un scurt istoric al înființării și organizării Episcopiei, a dialogului dintre Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă în vederea soluționării situației Episcopiei, hotărârile Sfântului Sinod ca urmare a dialogului purtat între cele două Patriarhii, Procesul-Verbal înaintat cu adresa nr. 95 din 15 septembrie 2006 cuprinzând hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului din 15 septembrie 2006 în legătură cu adoptarea noii titulaturi “Episcopia Ortodoxă Română Dacia Felix pentru românii din

Banatul sârbesc”, precum și scrisoarea nr. 6 din 4 octombrie 2006 a Sanctității Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe, referitor la recunoașterea acestei eparhii.

De asemenea, au fost prezentate constatările și propunerile Comisiei Canonică-Juridică și pentru Disciplină a Sfântului Sinod.

Constatând că prin activitatea și eforturile depuse de partea română și partea sârbă în cadrul celor două întruniri ale Comisiei Mixte de Dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă, Sinoadele celor două Biserici au putut să formuleze puncte de vedere care au stat la baza deciziilor lor ulterioare în legătură cu clarificarea situației și titulaturii Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului;

Având în vedere că, în lumina concluziilor formulate în cadrul lucrărilor Comisiei Mixte de Dialog dintre Patriarhia Română și Patriarhia Sârbă, prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 2621 luată în ședința de lucru din 26-27 iunie 2006, s-a aprobat ca P.S. Episcop Locțiitor (administrator) Daniil să întreprindă cele necesare din punct de vedere canonic-statutar pentru modificarea titulaturii Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului în *“Episcopia Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc”*, cu administrația la Vârșeț și reședința la Deta, urmând ca hotărârea Adunării Eparhiale a acestei eparhii să fie supusă spre aprobare Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române;

Luând act că Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, în ședința sa extraordinară din 15 septembrie 2006 a adoptat cu unanimitate hotărârea ca, în acord cu recomandarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, viitoarea titulatură a eparhiei să fie: *“Episcopia Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc”*, cu administrația la Vârșeț și reședința la Deta;

Ținând seama că în scrisoarea nr. 6 din 4 octombrie 2006 Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe, precizează că *“Biserica Noastră recunoaște și acceptă această Episcopie a Bisericii Voastre cu numele de “Episcopia Dacia Felix” (fără atributul național care nu este necesar) și recunoaște jurisdicția deplină a Episcopului ei asupra parohiilor ortodoxe române din Banatul Sârbesc”*;

De asemenea, Sfântul Sinod a apreciat că în vederea înscrierii în Statut a noii titulaturi a Episcopiei, este necesară modificarea prevederilor art. 1-2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, aprobat prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 285/19 februarie 2001 ca urmare a votării lui de către Adunarea Eparhială la 15 decembrie 2000.

Luând în considerare că în cadrul discuțiilor purtate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a fost de acord cu propunerea Sanctității Sale Patriarhul Pavle că pentru a facilita reglementarea statutului legal al acestei eparhii în fața autorităților de stat și bisericești din Serbia, *considerând că este necesar să se adopte titulatura “Episcopia Daciei Felix”*;

Că este necesar să se intervină la Patriarhia Sârbă pentru a sprijini pe vlahii din Valea Timocului să folosească limba română în cult și că este necesar să se adreseze I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului rugămîntea – acceptată, de altfel, în plen – ca, dimpreună cu P.S. Episcop Locțiitor Daniil să găsească cea mai bună formulă pentru identificarea unei reședințe în orașul Deta, recomandându-se totodată P.S. Daniil să-și exercite atribuțiile arhieresti și să-și sporească prezența misionar-pastorală în cuprinsul eparhiei în condițiile create;

Ținând seama că, întrucât prevederile art. 7, alin. 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române precizează că “*schimbarea titlaturii Mitropoliilor, Arhiepiscopiiilor și Episcopiiilor (...) se face prin hotărârea Adunării Naționale Bisericești*” este necesar ca prezenta hotărâre a Sfântului Sinod să fie supusă și Adunării Naționale Bisericești pentru aprobarea modificării art. 5, cap.VI, punctul 28 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, cu privire la noua titulatură a eparhiei;

Ca urmare a amplelor discuții care au avut loc, în cadrul cărora au luat cuvântul în următoarea ordine: *I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P.S. Episcop Locțiitor Daniil, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei*, a considerațiilor reținute, precum și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Ia act de hotărârea Adunării Eparhiale a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului din 15 septembrie 2005, prin care a fost votată în unanimitate titulatura “Episcopia Ortodoxă Română Dacia Felix pentru românii din Banatul Sârbesc”, cu administrația la Vârșeț și reședința la Deta.*

– *Totodată, ia act de scrisoarea Sanctității Sale Pavle, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe din 4 octombrie 2006, prin care aduce la cunoștință că Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe recunoaște și acceptă pentru Episcopia Ortodoxă Română de la Vârșeț titulatura “Episcopia Dacia Felix” (fără atributul național care nu este necesar) și recunoaște jurisdicția deplină a Episcopului ei asupra parohiilor ortodoxe române din Banatul Sârbesc.*

– *În acord cu punctul de vedere oficial al Patriarhiei Sârbe transmis prin scrisoarea din 4 octombrie 2006 a Sanctității Sale Patriarhul Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe și cu discuțiile care au avut loc în prezenta ședință sinodală, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române aprobă ca noua titulatură a Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului să fie: “Episcopia Daciei Felix”, cu sediul la Deta și administrația la Vârșeț.*

– *Aprobă ca modificarea titlaturii Episcopiei să fie inclusă în art. 1 și 2 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, prin înscrierea noii titlaturi a eparhiei care va avea următorul conținut: “28. Epis-*

copia Daciei Felix, cu sediul la Deta și administrația la Vârșeț”, modificarea urmând a fi supusă Adunării Naționale Bisericești spre aprobare.

– Aprobă ca modificarea titulaturii Episcopiei să fie inclusă în art.1 și 2 din Statutul Episcopiei, aprobat prin hotărârea Sfântului Sinod nr.285/19 februarie 2001 ca urmare a votării lui de către Adunarea Eparhială la 15 decembrie 2000, urmând a se modifica de către Adunarea Eparhială și celelalte prevederi din Statut unde se mai menționează titulatura Episcopiei după care, Adunarea Eparhială îl va înainta Sfântului Sinod pentru a se lua act de modificări.

– Având în vedere luările de act și hotărârile sinodale de mai sus, potrivit cărora s-a definitivat titulatura Episcopiei Daciei Felix și s-a recunoscut de către Patriarhia Sârbă existența, funcționarea și jurisdicția ei asupra parohiilor ortodoxe române din Banatul Sârbesc, Sfântul Sinod adresează I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, în calitate de mitropolit al locului, rugămintea de a veghea la îndeplinirea celor de urmare pentru organizarea alegerii titularului Episcopiei Daciei Felix, potrivit Statutului pentru organizarea și funcționarea eparhiei, aprobat prin hotărârea Sfântului Sinod nr.285/19 februarie 2001, alegerea comunicându-se Sfântului Sinod spre validare. De asemenea, adresează I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului rugămintea ca, împreună cu P.S. Episcop Locțiitor Daniil să soluționeze aspectele privind identificarea unei reședințe în orașul Deta, destinată P.S. Daniil.

– Recomandă P.S. Episcop Locțiitor Daniil să-și exercite atribuțiile slujirii arhieresti și să-și sporească prezența și activitatea misionar-pastorală în cuprinsul Episcopiei Daciei Felix, în condițiile care s-au creat.

– Adresează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist rugămintea ca în corespondența oficială cu Sanctitatea Sa Patriarhul Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe, să se exprime, mulțumiri pentru frățeasca dragoste cu care, prin lucrarea celor două Comisii și prin înțelepciunea Sfintelor Sinoade ale Bisericii Ortodoxe Sârbe și Bisericii Ortodoxe Române s-a ajuns la acest rezultat, exprimând totodată rugămintea către Sanctitatea Sa de a întreprinde “demersuri pe lângă autoritățile competente ale Serbiei pentru ca “Episcopia Daciei Felix”, cu sediul la Deta și cu administrația la Vârșeț, să fie recunoscută ca legitimă în Serbia, cu drepturi egale ca orice altă episcopie a Bisericii Ortodoxe Sârbe”, prin reciprocitate cu statutul dobândit în România de Episcopia Ortodoxă Sârbă de la Timișoara. De asemenea, să se adreseze Sanctității Sale Patriarhului Pavle rugămintea de a sprijini soluționarea cererii frățesti a Bisericii noastre ca Patriarhia Sârbă să găsească modalitățile de a se asigura vlahilor de pe Valea Timocului folosirea limbii române în cult.

– Sfântul Sinod aduce mulțumiri membrilor Comisiei de dialog a Bisericii noastre cu Biserica Sârbă, prin ale cărei lucrări s-a definitivat situația canonică și juridică a Episcopiei Daciei Felix în cadrul relațiilor dintre cele două Biserici Ortodoxe surori.

Temei nr. 3375/2006 – Referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu scrisoarea din 10 august 2006 a Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, prin care se solicită poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române, privind problema recăsătoririi clericilor.

Referatul Cancelariei Sfântului Sinod redă *in extenso* atât scrisoarea din 10 august 2006 a Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, prin care se solicită poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române, privind problema recăsătoririi clericilor, cât și hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române nr. 5114/1952, luată în ședința de lucru din 17 iunie 1952, în legătură cu recăsătorirea clericilor,

Întrucât problema recăsătoririi clerului a preocupat întotdeauna Bisericile Ortodoxe și datorită faptului că în această problemă nu s-a ajuns la un acord care să fie aplicat unanim în toate Bisericile Ortodoxe, știute fiind prevederile canonice în cauză ;

Cunoscându-se, de asemenea, hotărârea Conferinței Panortodoxe de la Constantinopol din 10 mai – 8 iunie 1923 în problema recăsătoririi preoților văduvi prin deces, și că aceasta a fost pusă în aplicare în mod favorabil în Bisericile Ortodoxe din Serbia, Grecia și Constantinopol, dar pe care Biserica Ortodoxă Română din spirit de acrivie nu și-a însușit-o atunci;

Având în vedere că, ulterior, datorită dramelor intervenite în multe din familiile clericilor din Biserica Ortodoxă Română în timpul și după al doilea război mondial, apoi datorită prigoanelor împotriva clericilor instaurate de regimul comunist din România, Biserica Ortodoxă Română a simțit în aceste condiții necesitatea reglementării problemei recăsătoririi preoților după decesul soției;

În baza studiilor și referatelor canonice ale specialiștilor și canoniștilor, în ședința de lucru a Sfântului Sinod din 17 iunie 1952, în unanimitate a hotărât sub temeiul nr. 5114/ 1952, cu privire la recăsătorirea preoților văduvi prin deces, următoarele :

1. *“Întrucât Sfântul Sinod nu cunoaște hotărârile Sinoadelor altor Biserici Surori, cu privire la adoptarea hotărârilor Congresului–Sinod Panortodox de la Constantinopol, din 1923, cu privire la recăsătorirea preoților și diaconilor văduvi prin deces, pentru a se convinge, cel puțin dacă s-a realizat în parte consimțământul majorității Sinoadelor Bisericii Ortodoxe adică măcar în parte acel “consensus ecclesiae dispersae”, nu-și poate însuși integral acele hotărâri înainte de a avea răspunsul Sfintelor Sinoade ale celorlalte Biserici Ortodoxe Surori;*

2. *Față însă de stările de fapt create în cei aproape 30 de ani, de aceste hotărâri, în sânul Bisericii noastre, Sfântul Sinod, neputând lua măsuri împotriva hotărârilor Congresului-Sinodului Panortodox de la Constantinopol din anul 1923, din respectul față de acest înalt sobor panortodox și din datoria de a păstra legătura și comuniunea dragostei neîntreruptă cu Biserica Ecumenică, hotărăște ca situația preoților și diaconilor văduvi prin deces și recăsătoriți să fie lăsată pe*

seama fiecărui Chiriarh, spre a fi rezolvată de la caz la caz, în spiritul canoanelor și hotărârilor ecumenice, cu pogorământ, în virtutea puterii de a lega și dezlega, ce decurge din harul arhieriei, până la întrunirea unui Sinod Ecumenic, care va hotărî aprobarea sau respingerea hotărârilor Congresului-Sinod Panortodox și ale Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923”.

Având în vedere că această hotărâre a Sfântului Sinod a rămas definitivă și are caracter normativ, cu aplicabilitate generală în întreaga Biserică Ortodoxă Română în ultimii 52 de ani;

Ținând seama că problemele pe care le ridică recăsătorirea clericilor devin tot mai grave în epoca actuală și duc la pierderea multor slujitori ai Sfintelor Altare, care, altfel, se disting în multe privințe – așa cum remarca și Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului în scrisoarea trimisă la Patriarhia Română – și de necesitatea ca fiecare caz să fie analizat, în mod particular, în lumina legislației canonice, a hotărârilor panortodoxe, a realităților contemporane și cu adânc pogorământ, în virtutea puterii de a lega și dezlega, ce decurge din harul arhieriei;

Luând act de solicitarea Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului ca, punctele de vedere și modul în care, actualmente, Biserica noastră reglementează această problemă a recăsătoririi preoților, să fie transmise și Patriarhiei Constantinopolului;

În cadrul discuțiilor care au avut loc și la care au luat cuvântul în următoarea ordine: *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmăruului, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul și Pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal*, apreciindu-se că Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din anul 1952 reconfirmă *principiul acriviei* înscris în Sfintele Canoane și consacră, în același timp, libertatea de conștiință a fiecărui Chiriarh exprimat prin *principiul iconomiei* – adică ce este mai bine pentru Sfânta Biserică;

Constatând că din hotărârea Sfântului Sinod din anul 1952 rezultă practica actuală în Biserica Ortodoxă Română în cazul preoților văduvi prin deces și că art. 38 din *Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române* care, alături de Sfintele Canoane și numai în spiritul acestora, reglementează disciplina clerului în Biserica noastră în materie de recăsătorire a acestora;

Observând că rezolvarea problemei recăsătoririi clericilor preocupă toate Bisericile Ortodoxe și că soluționarea ei este de competența exclusivă a unui viitor Sfânt și Mare Sinod Panortodox;

În urma discuțiilor care au avut loc, a completărilor aduse și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Să se comunice Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului conținutul Hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române nr. 5114/1952 luată în ședința de lucru din 17 iunie 1952, în legătură cu recăsătorirea clericilor, precum și prevederile art. 38 din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române care reglementează aspectele respective în Biserica Ortodoxă Română numai în spiritul Sfintelor Canoane, și care au aplicabilitate până la întrunirea Sfântului și Marelui Sinod Panortodox, singurul în drept să aprobe sau să respingă hotărârile Congresului Panortodox și ale Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923.*

Temei nr. 3978/2006 – Scrisoarea nr. A.P. 300/AS 956 a Excelenței Sale, Dl. Athanassios Dendoulis, Ambasadorul Greciei în România, cu solicitarea de retrocedare a fostelor biserici grecești către comunitățile grecești din România.

În scrisoarea respectivă, pe lângă solicitarea de retrocedare a acestor locașuri de cult despre care se afirmă că “au fost construite și înzestrate de către membrii marcantă ai comunităților grecești locale” Ambasadorul Athanassios Dendoulis precizează că “Guvernul elen va fi de acord să ajute acele biserici care au nevoie urgentă de renovare, precum Biserica Buna Vestire din Brăila”.

În referatul Cancelariei Sfântului Sinod pe lângă expunerea conținutului scrisorii respective sunt amintite și solicitările Uniunii Elene din România, începând cu anul 1991, pentru retrocedarea fostelor biserici grecești, precum și discuțiile care au avut loc între reprezentanții Uniunii Elene din România și cei ai Bisericii Ortodoxe Române, care s-au încheiat cu un **Protocol** semnat la 18 octombrie 1994 de către reprezentanții ambelor părți care a fost ratificat apoi de Sfântul Sinod în ședința de lucru din 8-9 decembrie 1994. De menționat că la discuțiile pentru redactarea Protocolului, pe lângă reprezentanții Uniunii Elene din România și ai eparhiilor pe teritoriul cărora funcționează parohii cu biserici foste grecești (ierarhi și consilieri), au participat și Vicepreședintele Comunității Elene din Brăila, Președintele Comunității Elene din Brașov, Președintele Comunității Elene din București, discuțiile ținând cont de realitățile actuale din parohiile respective unde credincioșii de etnie greacă sunt foarte puțini, iar în decursul timpului locașurile de cult respective au fost întreținute și reparate de majoritatea obștii parohiale, care sunt români ortodocși, împreună cu cei de etnie elenă care sunt foarte puțini.

Potrivit discuțiilor purtate, s-a convenit și s-a consemnat în Protocol, pe baza realităților, ca parohiile să fie considerate și denumite “parohii mixte” iar bunurile sacre și comune parohiale din parohiile mixte să fie administrate de organele parohiale în care vor fi aleși în paritate, ca membrii, credincioși români și credin-

cioși de etnie greacă. Totodată, în conformitate cu legiurile Bisericii Ortodoxe Române, s-a prevăzut ca Uniunea Elenă să poată revendica “alte bunuri decât cele bisericești.”

Având în vedere că scrisoarea Dlui Athanassios Dendoulis, Ambasadorul Greciei în România readuce în discuție problema retrocedării bisericilor foste ale comunităților grecești din România, problemă soluționată prin înțelegere pe baza **PROTOCOLULUI** încheiat la 18 octombrie 1994 între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Uniunii Elene din România, ratificat de Sfântului Sinod la 8-9 decembrie 1994;

Ținând seama că în lumina prevederilor Legii nr. 247/2005, care preia Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, locașurile de cult și casele parohiale nu fac obiectul cererilor de retrocedare, pentru alte categorii de bunuri decât cele prevăzute în punctul 6 al Protocolului, încheiat la 18 oct. 1994, putându-se face cereri de retrocedare, potrivit prevederilor legale în vigoare privind retrocedarea fostelor proprietăți;

Luând act că, în prezent, viața religioasă în parohiile mixte româno-elene se desfășoară în bună colaborare, potrivit rânduielilor bisericești tradiționale și în cadrul instituțional prevăzut de rânduielile canonice și legislative ale Bisericii noastre, cu respectarea prevederilor **PROTOCOLULUI** mai sus menționat, fără să existe diferende și neajunsuri;

Apreciind că sprijinul pe care Statul Elen dorește să-l ofere fostelor biserici ale comunităților grecești din România, așa cum afirmă Ambasadorul Greciei, se poate derula în cadrul instituțional existent prin conlucrarea cu eparhiile implicate în această problemă;

În urma discuțiilor care au avut loc, în cadrul cărora, pe baza sugestiilor formulate în luările de cuvânt ale *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos*, s-a apreciat că se poate răspunde Ambasadorului Greciei punându-i-se la dispoziție Protocolul încheiat la 18 octombrie 1994 între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Uniunii Elene din România, ratificat de Sfântului Sinod în ședința de lucru din 8-9 decembrie 1994, care reglementează aspectele legate de fostele locașuri de cult ale parohiilor mixte româno-elene;

La propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Ia act că în prezent, viața religioasă în parohiile mixte româno-elene se desfășoară în deplină înțelegere și unitate între credincioșii ortodocși de etnie elenă și credincioșii ortodocși români majoritari, potrivit rânduielilor bisericești tradiționale și în cadrul instituțional prevăzut de rânduielile canonice și legislative ale Bisericii noastre, cu respectarea prevederilor PROTOCOLULUI încheiat la 18 octombrie 1994 între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai*

Uniunii Elene din România și ratificat de Sfântului Sinod la 8-9 decembrie 1994 prin hotărârea nr. 7386/1994;

– Adresează II.PP.SS. și PP.SS. Ierarhi ai eparhiilor implicate (Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Craiovei, Arhiepiscopia Tomisului, Episcopia Dunării de Jos, Episcopia Giurgiului) rugămintea de a acorda grijă sporită parohiilor mixte româno-elene și de a veghea, în continuare, la aplicare întru totul a prevederilor Protocolului mai sus menționat pentru evitarea oricăror eventuale neajunsuri pe plan local.

– Apreciind sprijinul pe care Statul Elen dorește să-l ofere fostelor biserici grecești din România, așa cum afirmă Ambasadorul Greciei și ținând seama că astăzi acestea sunt parohii mixte româno-elene, Sfântul Sinod ia act și consideră că acest sprijin se poate concretiza și derula în cadrul instituțional existent prin colaborare cu eparhiile implicate în această problemă.

– Să se răspundă Ambasadorului Greciei în România, Dl. Athanassios Dendoulis, punându-i-se la dispoziție PROTOCOLUL încheiat la 18 octombrie 1994 între reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române și cei ai Uniunii Elene din România, ratificat de Sfântul Sinod în ședința de lucru din 8-9 decembrie 1994 prin hotărârea nr. 7386/1994, care reglementează atât aspectele legate de fostele locașuri de cult ale parohiilor mixte româno-elene, cât și modul de desfășurare a vieții religioase în parohiile mixte româno-elene, potrivit rânduielilor bisericești ortodoxe tradiționale și în cadrul instituțional prevăzut de rânduielile canonice și legislative ale Bisericii noastre, cu respectarea prevederilor PROTOCOLULUI respectiv.

Temei nr. 4480/2006 – Adresa nr. 3552/2006 a Mitropoliei Ardealului – Arhiepiscopia Sibiului cu solicitarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Laurențiu de a se aproba noua stemă propusă, comună pentru Mitropolia Ardealului și Arhiepiscopia Sibiului.

Referatul asupra problemei subliniază că solicitarea respectivă s-a făcut ținând seama de hotărârea Sfântului Sinod nr. 2170 din 4 iulie 2001, în conformitate cu prevederile art. 198 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române;

Din adresa nr. 3552/2006 se constată că stema Arhiepiscopiei Sibiului și Mitropoliei Ardealului cuprinde elemente caracteristice heraldicii bisericești în următoarea descriere:

Scutul central bordat cu o ramă aurie de care este atârnată crucea șaguniană reprezintă imaginea Catedralei Mitropolitane din Sibiu;

Scutul timbrat cu mitra arhierescă este așezat pe crucea și cârja mitropolitului Andrei Șaguna, încrucișate și este străjuit de doi îngeri înveșmântați în albastru, cu aripi aurii;

*În partea inferioară, sub scut, pe o eșarfă aurie ondulată se află inscripționate virtuțile teologice: **CREDINȚĂ, NĂDEJDE, DRAGOSTE;***

Constatând că este necesar ca Stema propusă de Arhiepiscopia Sibiului să devină și Stema Mitropoliei Ardealului, potrivit hotărârii Sfântului Sinod nr. 667/2004, prin care s-a aprobat utilizarea de steme comune de către Mitropolii și Arhiepiscopiile unde acestea își au sediul;

Luând act că, după aprobarea stemei de către Sfântul Sinod, Arhiepiscopia Sibiului, prin organele eparhiale de resort, va trebui să pună de acord ștampilele eparhiei, ale sectoarelor administrative eparhiale, ale protopopiatelor, parohiilor și mănăstirilor cu elementele de conținut și dimensiune stabilite prin hotărârea Sfântului Sinod nr. 2170/2001, care sunt valabile pentru toate eparhiile: **La eparhii** – de 4⁰⁰ cm. (stema eparhiei aprobată de Sfântul Sinod în centru, bordată de titlatura statutară a eparhiei); **La sectoarele administrative ale eparhiilor** – de 3⁰⁰ cm. (stema eparhiei aprobată de Sfântul Sinod în centru, bordată de denumirea statutară a sectorului); **La protopopiate** – de 3⁰⁰ cm. (stema aprobată a eparhiei în centru, bordată cu denumirea protopopiatului, localitatea, județul de reședință); **La parohii și mănăstiri** – de 3⁰⁰ cm. (silueta bisericii parohiale sau icoana hramului în centru, bordate cu denumirea unității, localitatea și județul de reședință);

Apreciind că în forma în care este prezentată stema propusă pentru Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Ardealului întrunește condițiile pentru aprobare;

Pe temeiul prevederilor art. 198 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în urma discuțiilor care au avut loc și la propunerea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, plenul Sfântului Sinod hotărăște:

– *Aprobă proiectul Stemei Arhiepiscopiei Sibiului, în forma înaintată Sfântului Sinod, urmând ca, în conformitate cu hotărârea Sfântului Sinod nr. 677/2004, va deveni totodată și Stema Mitropoliei Ardealului*

– *Arhiepiscopia Sibiului va lua măsurile necesare pentru punerea de acord a sigiliilor eparhiei, sectoarelor administrative eparhiale, protopopiatelor, parohiilor și mănăstirilor din cuprinsul eparhiei cu elementele de conținut și dimensiune redată în hotărârea Sfântului Sinod mai sus-amintită.*

COMISIA PENTRU COMUNITĂȚI EXTERNE, RELAȚII INTERORTODOXE ȘI ECUMENICE

În continuarea lucrărilor, la invitarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, în calitate de Raportor al Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenism, dă citire referatelor acesteia, după cum urmează:

Temei nr. 310/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizată de Consiliul interreligios al Federației Ruse și de Consiliul Religios al C.S.I. (Moscova, 4-5 iulie 2006).

La invitația Sanctității Sale Alexei al II-lea, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, în zilele de 3-5 iulie 2006, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de o delegație de ierarhi, a participat la *Întrunirea liderilor religioși din întreaga lume*, organizată la Moscova de către Patriarhia Rusă, Consiliul interreligios al Federației Ruse și Consiliul interreligios al Comunității Statelor Independente. Din delegație au făcut parte I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul.

Sesiunea de deschidere. În după-amiaza zilei de 3 iulie 2005, la Hotelul *President*, a avut loc, în prezența președintelui Federației Ruse, Dl. Vladimir Putin, sesiunea de deschidere a lucrărilor Întrunirii, la care au participat aproximativ o sută de lideri și șefi de delegații ai Bisericilor creștine (Ortodoxă, Romano-Catolică, Anglicană, Armeană, Coptă, Etiopiană, Luterană ș.a.) și ai religiilor mozaică, islamică, budistă, hindusă, șintoistă și taoistă din 49 de țări ale lumii. Cuvântul de deschidere a fost rostit de către Sanctitatea Sa Alexei al II-lea, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia care, vorbind în numele creștinilor din întreaga lume, și-a exprimat mai întâi bucuria că această Întrunire are loc pe pământ rusesc, unde experiența multiseculară a Rusiei mărturisește faptul că oameni de credințe diferite au conviețuit și pot conviețui în chip pașnic, de vreme ce în această țară *nu au existat niciodată războaie religioase, ci, dimpotrivă, întotdeauna religiile și culturile diferite s-au armonizat*. De asemenea, referindu-se la temele ce urmau a fi discutate și dezbătute, Sanctitatea Sa a subliniat, printre altele, că *“istoria și contemporaneitatea ne arată că fără un fundament spiritual și moral în viața popoarelor, fără o cunoaștere adâncă a tradițiilor religioase de către oameni, nu se pot împiedica eficace violența, patimile, extremismul și teroarea”*.

După aceasta a luat cuvântul președintele Federației Ruse, Dl. Vladimir Putin, care, mulțumind mai întâi participanților pentru prezența lor la Întrunire, a subliniat că *“lumea contemporană se confruntă astăzi cu altfel de pericole. Există încercări de a o împărți pe criterii religioase sau etnice, de a introduce discordie mai ales între comunitățile creștine și cele islamice...”*.

În continuare, I.P.S. Kiril, Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad, a dat citire mesajului Secretarului General al ONU, Koffi Anan, în care acesta afirma, printre altele că *“deși practicile spirituale și religioase sunt diferite de la o religie la alta, în esență avem de a face cu aceleași valori universale: milă, răbdare și dragoste pentru aproapele”*.

Au urmat apoi mesajele din partea celorlalte trei mari religii – islamică, mozaică și budistă.

Mesajele delegațiilor religioase. A doua zi, marți, 4 iulie 2006, începând cu orele 10⁰⁰, au avut loc trei sesiuni de lucru, cu participarea Sanctității Sale Alexei al II-lea, în cadrul cărora au rostit mesaje ceilalți conducători de delegații, pe religii și confesiuni. Între liderii religioși, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a rostit în limba română și tradus în limbile rusă, engleză, chineză și arabă, următorul mesaj, care s-a bucurat de foarte mare apreciere:

Sanctitatea Voastră Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia,
 Distinși participanți la Întrunirea Mondială a liderilor religioși,

“În primul rând, adresăm mulțumirile noastre Sanctității Voastre și celorlalți organizatori ai “Întrunirii Mondiale a liderilor religioși” pentru invitația de a participa la lucrările acestei reuniuni importante. Apreciem în mod deosebit alegerea Moscovei ca loc de desfășurare a întrunirii noastre deoarece, prin poziția sa geografică și vocația oamenilor din aceste ținuturi, actualul teritoriu al Federației Ruse a constituit, de-a lungul întregii sale istorii, o adevărată răscruce de drumuri pentru multe credințe religioase, în timp ce religia poporului rus, Ortodoxia, s-a dovedit dintotdeauna “topos” spiritual deosebit de prielnic dialogului constructiv intercultural și al schimbului de valori autentice create de către diferite popoare.

Întrunirea Mondială a liderilor religioși prezintă o mare importanță pentru lumea contemporană, prin aceea că, pentru oamenii de credință de pretutindeni, ea constituie împlinirea unei sacre datorii de conștiință și chiar a unui imperativ moral.

În ciuda progreselor remarcabile din domeniul economiei, vieții materiale și cunoașterii științifice a lumii ce ne înconjoară, omenirea de astăzi întâmpină probleme greu de rezolvat. Combaterea terorismului, sub diversele sale forme, și a fanatismului de orice fel, conviețuirea pașnică între popoare și evitarea conflictelor militare și a conflictelor între civilizații, salvagardarea demnității și sacralității persoanei umane, lupta împotriva rasismului sunt doar câteva dintre provocările lumii în care trăim cu toții. La acestea se adaugă și alte plăgi morale, precum traficul de carne vie, drogurile, șomajul și corupția, decalajul economic dintre țările bogate și cele sărace și prăpastia tot mai adâncă dintre grupurile înavutate și populații întregi care, în multe părți ale planetei noastre, trăiesc în neajunsuri și mizerie. Prin toate acestea, este afectată, în primul rând, unitatea și armonia umanității, ca microcosmos, iar, mai apoi, integritatea întregii creații, ca macrocosmos.

La o analiză mai atentă, se poate constata că, la originea acestora se află atitudini formulate și adoptate, la nivel de grup și individual, în virtutea anumitor convingeri și concepții despre lume și viață. Astfel se deduce că, în esența lor, problemele menționate sunt, în primul rând, de natură spirituală. De aceea, considerăm că, pentru soluționarea lor, este absolut necesar aportul tuturor religiilor ca factori determinanți în formarea mentalităților personale sau colective și a viziunii asupra realității înconjurătoare.

*În acest sens, noi, liderii diferitelor religii, prin însăși întâlnirea de față, dovedim lumii că împărtășim cele mai înalte valori create de om sub inspirație divină și că așezăm la temeliiile vieții sociale principii comune. Unitatea noastră se sprijină pe doi piloni adânc înfiți în conștiința întregii umanități, concretizați și exprimați în certitudinea că **“cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea***

mâinilor Lui o vestește tăria” (Psalmii 18, 1) și toți oamenii, indiferent de religie, din fire împlinesc cele ale Legii divine, având legea înscrisă în inimile lor (cf. Romani 2, 14-15).

În spiritul acestei unități, se cuvine ca omul contemporan să conștientizeze faptul că existența sa poate și trebuie să fie orientată în sensul respectului reciproc, al coexistenței pașnice și armonioase și al într-ajutorării. Demn de subliniat este că religiile oferă și mijloace pentru realizarea acestui deziderat. Suntem încredințați că, prin întâlnirea noastră, glasul miliardelor de credincioși pe care îi reprezentăm se va face tot mai auzit și urmat. Astfel, omenirea întreagă va putea păși cu mai multă convingere, fermitate și sorți de izbândă pe calea soluționării globale a gravelor probleme cu care este confruntată și pe calea progresului ei spiritual”.

Întâlnirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea. După cea de-a doua sesiune de lucru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației române au avut o întâlnire cu Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al II-lea, în cadrul căreia acesta i-a mulțumit în chip deosebit părintelui nostru Patriarh pentru prezența sa atât la sfințirea Catedralei “*Hristos Mântuitorul*” din anul 2000, cât și la actuala *Întrunire mondială a liderilor religioși*, organizată la inițiativa Patriarhiei Ruse, amintindu-și totodată cu bucurie de colaborarea frățească dintre ei, în cadrul Conferinței Bisericilor Europene, în urmă cu câteva decenii. La rândul său, Prea Fericitul Părinte Teoctist i-a mulțumit Sanctității Sale Alexei al II-lea pentru invitație, asigurându-l de dragostea ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, care încă așteaptă binecuvântarea sa, cu prilejul unei vizite oficiale în România. Unul din subiectele discutate l-a constituit reglementarea situației bisericești din Republica Moldova, în legătură cu care cei doi Întâistătători au reafirmat necesitatea continuării dialogului, Părintele nostru Patriarh exprimându-și nădejdea că Dumnezeu ne va ajuta să găsim o soluție pentru rezolvarea problemei legate de Mitropolia Basarabiei, iar aceasta nu se poate realiza decât numai pe calea dialogului frățesc între Biserici.

Cea de-a treia sesiune a întrunirii s-a încheiat cu un concert de excepție al “*Corului mondial de copii al UNESCO*”.

Documentul final al întrunirii. În ultima zi a întrunirii, miercuri, 5 iulie 2006, a avut loc sesiunea de închidere, când s-au prezentat ultimele mesaje din partea șefilor delegațiilor religioase, după care s-a aprobat și s-a semnat de toți liderii religioși un **Document Final**, în care sunt semnalate gravele probleme și provocări ce preocupă astăzi omenirea, ca o mărturie comună a religiilor din întreaga lume vizavi de soluționarea lor pe cale pașnică, în duhul frățietății și al respectului reciproc.

Întrunirea mondială a liderilor religioși de la Moscova s-a încheiat oficial printr-o Conferință de presă, în cadrul căreia participanții au transmis lumii întregi,

respectiv conducătorilor de state, guvernelor acestora, comunității oamenilor de afaceri, organizațiilor non-guvernamentale și tuturor oamenilor cu convingeri religioase și nereligioase, mesajul de pace și dorința conducătorilor spirituali ai Bisericilor creștine și ai celorlalte religii de a contribui la educarea tinerelor generații în spiritul valorilor universale, precum pacea, toleranța, dreptatea, adevărul, frățietatea, înțelegerea și respectul reciproc. Prezența unui număr atât de impresionant de lideri religioși la această întrunire mondială, atât de diferiți prin apartenența lor etnică, prin limbă, cultură, tradiții și convingeri religioase, demonstrează de la sine, pe de o parte, îngrijorarea față de evenimentele grave ce au loc pe plan internațional și care pun în pericol soarta omenirii, iar pe de altă parte, preocuparea lor de a veni în sprijinul celor care militează pentru salvarea omului și a creației lui Dumnezeu.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– Ia act de participarea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, la Întâlnirea Mondială a liderilor religioși, organizată de Consiliul interreligios al Federației Ruse și de Consiliul Religios al Comunității Statelor Independente - CSI (Moscovă, 3-5 iulie 2006).

Temei nr. 2456/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu propunerile Patriarhiei Moscovei pentru continuarea dialogului cu Patriarhia Română referitor la Mitropolia Basarabiei și desemnarea Comisiei Bisericii Ortodoxe Române la acest dialog.

În ședința Sfântului Sinod din luna februarie 2006, după discuții ample, s-a luat următoarea hotărâre: *să ia act de corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei; să aprobe continuarea dialogului cu Patriarhia Moscovei pe teme de interes comun.*

Astfel, la data de 24 martie 2006, Patriarhia Română, prin Sectorul pentru Relații Externe Bisericești, a adresat scrisoarea cu nr. 500/2006, I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad, în care se spune, printre altele:

“În ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 9 februarie 2006 s-a discutat asupra componenței comisiei de dialog cu Biserica Ortodoxă Rusă și a tematicii pe care comisia mixtă o va aborda.

În acest sens, așteptăm să ne comunicați componența comisiei de dialog a Patriarhiei Moscovei, pe care o veți conduce, pentru ca, în funcție de rangul membrilor acesteia, să constituim comisia de dialog a Bisericii Ortodoxe Române.

Am dori ca, în ce privește chestiunea situației bisericești din Republica Moldova, aceasta să nu fie introdusă pe ordinea de zi a primei întruniri, pentru a nu risca compromiterea dialogului frățesc încă de la prima sa sesiune. În acest sens, considerăm că acest punct din agenda de discuții ar putea fi abordat la o întâlnire ulterioară a comisiei de dialog, ținând seama de progresele înregistrate”.

Ca răspuns la adresa Patriarhiei Române cu nr. 500/2006, la data de 19 mai 2006, s-a primit din partea P.S. Episcop Marc de Egorievsk, Vicepreședintele Departamentului pentru Relații Externe al Patriarhiei Moscovei, scrisoarea cu nr. 1554/2006, în care se afirma între altele:

“Vă informez, în conformitate cu binecuvântarea Sanctității Sale Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia, că nu considerăm posibilă excluderea problemei situației ecleziastice din Moldova din agenda viitoarei întruniri. Aceasta este principala chestiune care a creat tensiuni între Bisericile noastre. La ultima întrunire dintre reprezentanții Bisericilor noastre, desfășurată la Chișinău, în 1999, ambele părți au subliniat necesitatea continuării dialogului pe această temă.

Totuși, problemele legate de învățământul teologic, de relațiile dintre Biserică și Stat, de relațiile cu Bisericile neortodoxe și de activitatea pastorală pot fi, de asemenea, discutate în timpul primei runde de discuții din cadrul dialogului. Sperăm că acesta va contribui la crearea unei bune atmosfere și va ajuta la stabilirea unei înțelegeri reciproce.

În ceea ce privește componența delegației Patriarhiei Moscovei, vă pot informa că aceasta va fi condusă de mine și va cuprinde încă unul sau doi ierarhi din cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse, precum și trei sau patru clerici.”

Referatul prezintă, în continuare dezbaterile și hotărârile Sfântului Sinod al Bisericii noastre din iunie 2006 în legătură cu situația Mitropoliei Basarabiei și relațiile Bisericii Ortodoxe Române și Biserica Ortodoxă Rusă în această problemă.

Ulterior ultimei ședințe a Sfântului Sinod din iunie 2006, la Patriarhia Română s-a primit o scrisoare de la P.S. Episcop Marc, în care ni se comunica faptul că delegația rusă va fi, totuși, condusă de I.P.S. Mitropolit Kiril. Recent, printr-un telefon (nu s-a primit nimic oficial, în scris) al Ierod. Sava, care s-a recomandat a fi angajat al Departamentului pentru Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Moscovei, ni s-a mai comunicat că delegația va mai fi formată din I.P.S. Onufrie, Mitropolit de Cernăuți, P.S. Marc de Egorievsk și trei clerici sau mireni, ca și consultanți.

Luând cuvântul, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei subliniază că trebuie analizat cu atenție nivelul de reprezentare al delegațiilor celor două Biserici în vederea asigurării parității numerice și a rangurilor, în ordinea de precădere. De asemenea, consideră că este bine ca tema Mitropoliei Basarabiei să fie abordată ulterior, după ce vor fi fost discutate alte chestiuni de interes comun, avându-se în vedere faptul că situația juridică actuală a Mitropoliei Basarabiei este fundamental alta decât cea de la ultimele întruniri de dialog, ca urmare a recunoașterii sale de către forurile juridice internaționale. Problema Mitropoliei Basarabiei nu este doar una ce privește jurisdicția canonică a acesteia, ci și una care se referă la proprietăți și la prezența masivă a comunităților românești prin aceste proprietăți. Faptul că nici un reprezentant al Mitropoliei Moldovei nu a fost desemnat de partea rusă să facă parte în Comisia de dialog sugerează că nu se do-

rește desemnarea de către noi a unui membru al Mitropoliei Basarabiei în această Comisie; este foarte greu să se discute despre Mitropolia Basarabiei în absența unui reprezentant al ei. În acest sens, I.P.S. Sa opinează că ar trebui să se insiste, ca în cele două delegații, să fie incluși cel puțin câte un reprezentant din cele două structuri bisericești. Acest lucru este motivat de faptul că Mitropolia Basarabiei este o structură bisericească recunoscută internațional și este autonomă față de Patriarhia Română ceea ce necesită imperios reprezentarea acesteia în dialog, ca fiind în conformitate cu practica bisericească și cu uzanțele de protocol. În sprijinul acestei afirmații, I.P.S. Sa amintește că la întrunirile anterioare ale dialogului, Mitropolia Moldovei a fost reprezentată de Mitropolitul Vladimir și de Dl. Armașu, președintele Departamentului Cultelor de la Chișinău. Ca urmare, I.P.S. Mitropolit Daniel propune începerea dialogului în vederea clarificării tuturor principiilor care vor sta la baza discuțiilor din cadrul dialogului.

I.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei menționează că I.P.S. Mitropolit Kiril de Smolensk și Kaliningrad a recunoscut că Sinodul Patriarhiei Moscovei a greșit în ceea ce privește evenimentele de la Bălți prin tolerarea atitudinii necreștine a adversarilor reactivării Mitropoliei Basarabiei.

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei amintește că I.P.S. Mitropolit Kiril era pe punctul de a găsi o formulă de rezolvare a problemei Mitropoliei Basarabiei, care însă nu a fost acceptată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse. Se impune, de aceea, găsirea unei soluții a problemei Mitropoliei Basarabiei în spirit de frățietate și de dreptate.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist concluzionează că este nevoie să se solicite la Patriarhia Moscovei să ni se comunice numele consultanților pentru a putea, în spiritul parității, să fie desemnați și de către Patriarhia Română ceilalți membri ai Bisericii noastre în Comisia de dialog.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de corespondența dintre Patriarhia Română și Patriarhia Moscovei, cu privire la Mitropolia Basarabiei;*

– *Aprobă constituirea delegației Bisericii Ortodoxe Române, în următoarea componență: I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei (președinte), P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Episcop Ciprian Câmpineanul;*

– *Sectorul pentru Relații Externe Bisericești va solicita Departamentului omonim al Patriarhiei Moscovei numele celorlalte persoane desemnate să facă parte din Comisia de dialog a Bisericii Ortodoxe Ruse, pentru a fi definitivată componența delegației Bisericii noastre.*

Temei nr. 3990/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea unei delegații a Bisericii noastre, condusă de I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei la instalarea noului Arhiepiscop al Ci-

prului-Noua Justiniana, Prea Fericitul Chrisostom II (Nikosia, 11-12 noiembrie 2006).

Având în vedere faptul că de aproape 4 ani Prea Fericitul Chrisostom I, Arhiepiscopul Bisericii Ortodoxe din Cipru, este foarte bolnav, interimatul a fost asigurat, pe întreaga perioadă, de către I.P.S. Mitropolit Christostom de Paphos. Sinodul lărgit, convocat la Geneva, la 17 mai 2006, sub președinția Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, a aprobat retragerea Prea Fericirii Sale și declararea ca vacant a Scaunului de Întâistător.

Ca urmare a acestei situații, au fost organizate alegeri, în lunile septembrie și octombrie 2006, cu participarea credincioșilor, iar pe 5 noiembrie 2006 a avut loc alegerea noului Arhiepiscop al Ciprului, în persoana Prea Fericitului Chrisostom II (fostul mitropolit de Paphos), ceilalți doi candidați fiind II.PP.SS. Mitropoliți Atanasie de Limassol și Nichifor de Kikkos.

Instalarea oficială a Prea Fericirii Sale a avut loc la Nikosia, duminică, 12 noiembrie 2006.

La ceremonie au participat delegați din partea tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, singurul Întâistător de Biserică, prezent fiind Prea Fericitul Christodulos, Arhiepiscop al Atenei și a Toată Elada. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost prezenți, ca delegați ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei și P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul, care au oferit Prea Fericitului Chrisostom II, din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, un set de engolpioane pentru Întâistători de Biserici Ortodoxe și au transmis un mesaj de felicitare al Prea Fericirii Sale.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea delegației Bisericii noastre, condusă de I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, la instalarea noului Arhiepiscop al Ciprului–Noua Justiniana, Prea Fericitul Chrisostom II (Nikosia, 11-12 noiembrie, 2006).*

Temei nr. 3373/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu lucrările Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Belgrad, 18-25 septembrie 2006).

Cea de-a IX-a Sesiune a Comisiei Mixte Internaționale pentru Dialog Teologic a fost coprezidată de I.P.S. Mitropolit Ioannis Zizioulas al Pergamului (Patriarhia Ecumenică) și de E.S. Cardinal Walter Kasper, Președintele Consiliului Pontifical pentru Promovarea Unității Creștine, și de cei doi secretari ai Comisiei: I.P.S. Mitropolit Ghennadios al Sasimei (Patriarhia Ecumenică) și Monseniorul Eleuterio Fortino, subsecretar al Consiliului Pontifical pentru Unitate.

Cei 27 de membri ai delegației ortodoxe au reprezentat 14 din cele 16 Biserici Ortodoxe autocefale și autonome. Absentă a fost doar delegația Bisericii Bulgare din motive ținând de sănătatea Mitropolitului Dometian al Vidinului, precum

și cea a Bisericii Estoniei, înregistrându-se astfel o prezență extrem de bună a Bisericilor Ortodoxe, spre deosebire de absențele importante de la sesiunile trecute Balamand - 1993 și Baltimore - 2000).

Cei 29 de membri ai delegației romano-catolice au inclus, pe lângă o serie de preoți și profesori, 4 cardinali, 7 arhiepiscopi și 6 episcopi din 13 țări. Au absentat din motive de sănătate doar Card. Christoph von Schönborn și Mons. P. Coda.

Istoric. În 1995 dialogul părea blocat într-un impas de nedepășit. În urma vizitei Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I la Roma (27–29 iunie, 1995), reuniunea Comisiei Interortodoxe din Fanar (1995) hotărăște continuarea dialogului cu tema *“Implicațiile ecleziologice și canonice ale uniatismului”*. Întâlnirea proiectată pentru 1996 a unui Comitet (3 ortodocși și 3 catolici) care să redacteze un document de lucru pe această temă n-a putut avea loc decât în aprilie 1997 când, la Roma, s-a elaborat o primă formă a acestui text, discutat prima dată în cadrul Comisiei interortodoxe reunită și reorganizată la Fanar, în decembrie 1997 și, apoi, în cadrul Comitetului de coordonare de la Ariccia, în iunie 1998. După lungi discuții, Comitetul de coordonare a adoptat un scurt document de lucru în șapte paragrafe pe tema *“Implicațiilor ecleziologice și canonice ale uniatismului”*.

Discuțiile purtate în cadrul celei de-a VIII-a Sesiuni plenare de la Baltimore, SUA (9-19 iulie 2000) au confirmat impasul în care a ajuns dialogul teologic pe tema uniatismului și implicațiile lui.

După câțiva ani de stagnare, o încercare de deblocare a impasului a fost întreprinsă de vizitele făcute de Mitropolitul Ioannis Zizioulas al Pergamului tuturor Bisericilor autocefale ortodoxe pentru a se consulta cu privire la perspectivele de viitor ale dialogului. Constatându-se un consens în ce privește reluarea dialogului în situația nouă creată, ca urmare a alegerii pe 19 aprilie 2005 a Cardinalului Joseph Ratzinger drept noul papă Benedict XVI, membrii ortodocși ai comisiei s-au reunit la 12-13 septembrie 2005 în Fanar. Participanții au ales în unanimitate drept nou copreședinte ortodox al comisiei pe Mitropolitul Ioannis al Pergamului și au decis reluarea dialogului pe teme Ecleziologiei și Primatului cu referire și la problema Uniatismului, iar Biserica Sârbă s-a oferit să găzduiască viitoarea sesiune plenară.

Contextul ecleziologic general în care s-a desfășurat a IX-a Sesiune plenară a Comisiei Mixte de Dialog a fost marcat însă profund de reacțiile și comentariile suscitade în lunile martie-iunie 2006 de omiterea din noua ediție a *Anuario Pontificio* pe 2006 a titlului papei de “Patriarh al Occidentului”. În ciuda scurtei și insuficientei “clarificări” din 22 martie 2006 a Consiliului Pontifical pentru unitate, decizia luată fără nici o explicație prealabilă trebuie înțeleasă, așa cum s-a spus, ca un refuz al oricărei încercări de a impune o noțiune răsăriteană ecleziologiei catolice: în virtutea primatului său petrin “de drept divin”, papa are o jurisdicție universală, ca atare, el nu mai este un patriarh între alții, nu mai poate fi încadrat în comuniunea altor patriarhi egali. Mesajul e limpede: înaintea relansării dialogului teologic bilateral el este un avertisment dat atât ortodocșilor, cât și

catolicilor, în ce termeni *nu* este posibilă discutarea temei primatului Romei, conturând într-un fel dinainte cadrul de ansamblu pentru dezbaterile viitoare ale Comisiei.

Ortodocșii n-au întârziat însă cu răspunsul. Acesta a venit atât prin importanța “Declarație” a secretariatului Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice din 8 iunie 2006, cât și cu ocazia primirii delegației Patriarhiei Ecumenice venită la Vatican cu prilejul vizitei tradiționale de Praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Cronică. În acest cadru general – la care s-au adăugat desigur și ecourile internaționale suscitade de remarcile critice la adresa islamului ca religie a violenței din discursul papei Benedict XVI la Universitatea din Regensburg, în 13 septembrie 2006 – lucrările celei de-a IX-a sesiuni plenare a Comisiei Mixte de Dialog s-au deschis oficial în după-amiaza zilei de 18 septembrie, 2006, în paraclisul Palatului Patriarhal din Belgrad printr-o rugăciune comună în prezența Patriarhului Pavle al Bisericii Ortodoxe Sârbe, care s-a rugat pentru succesul acestui dialog teologic în iubire și în adevăr. Deschiderea oficială propriu-zisă a avut loc în seara aceleiași zile la Centrul Internațional Sf. Sava cu alocuțiuni introductive.

În concret, lucrările Comisiei au constat în discuții generale și apoi examinarea paragraf cu paragraf a Documentului de lucru în 52 de paragrafe (18 p.) redactat în februarie 1990 la Moscova de Comitetul coordonator și intitulat: *Consecințe ecleziologice și canonice ale naturii sacramentale a Bisericii; sinodalitate/conciliaritate și autoritate în Biserică.*

După o introducere (1–3) în care trece în revistă principalele etape ale dialogului (documentele din 1982, 1987 și 1988), circumscrie tema și stabilește obiectivele prezentului document, textul discută într-o primă secțiune “fundamentele” sinodalității (4–10) și autorității în Biserică (11–19), ca într-o a doua secțiune să prezinte cele “trei actualizări” ale sinodalității și autorității la nivelul Bisericii locale (21–26), în planul regional (27–36) și, în fine, cel al Bisericii universale (37–61). Pe ansamblu, textul e o remarcabilă încercare de a formula în termeni sintetici echilibrul extrem de fin dintre cele două dimensiuni constitutive ale naturii divine, sacramentale, a Bisericii: *dimensiunea ascendentă și orizontală* a sinodalității, și *dimensiunea descendentă și ierarhică* a autorității, prin a căror armonie și contrast simultan, Biserica e chemată să reflecte la toate nivelurile vieții ei viața de comuniune a lui Dumnezeu Unul în Treime.

Mesajul principal, perfect ortodox, al textului este că în Biserică autoritatea există și trebuie exercitată numai în sinodalitate sau în așa fel încât să nu contrazică natura sinodală a Bisericii. Acest mesaj reiese limpede din faptul că sinodalitatea e tratată înaintea autorității ca o dimensiune înglobantă a ei, precum și într-o perspectivă net ascendentă (de „jos” în „sus”) și într-un sens larg de comuniune paneclezială, echivalent „sobornicității”, nu numai strict de comuniune sinodală a episcopilor.

Acesta este conținutul textului comun despre sinodalitate și autoritate a cărui discuție și ameliorare reciprocă a făcut obiectul principal al lucrărilor celei de-a

IX-a Sesiuni plenare a Comisiei Mixte de Dialog reunită la Belgrad. Într-o primă etapă, documentul a fost discutat în sesiuni separate de cele două grupuri ale comisiei, cel catolic și cel ortodox. Discuțiile din grupul ortodox au evidențiat pe ansamblu atât satisfacția majorității față de acest text, cât și dorința de a clarifica și ameliora o serie de expresii neclare sau puncte de detaliu. Excepție au făcut reprezentantul Bisericii Ierusalimului și cel al Rusiei: cel dintâi (Arhiepiscopul Teofan) a acuzat caracterul prea scolastic, catolic, și lung al textului, iar cel de-al doilea (Episcopul Ilarion) a criticat caracterul său general de text de convergență, faptul că maschează divergențele, cerând nici mai mult, nici mai puțin decât redefinirea întregii agende a dialogului pe discutarea diferențelor teologice dintre cele două Biserici. Copreședintele (Mitropolitul Ioannis) a atras însă atenția că trebuie să se rămână la acest text (nu se poate scrie altul), că schimbarea lui trebuie făcută în comun, nu separat, și a cerut în primul rând decență în discuții și evitarea exprimării divergențelor – evidente deja între reprezentanții Moscovei și Constantinopolului – în fața romano-catolicilor.

În deschiderea lucrărilor sesiunii plenare a Comisiei Mixte, partea catolică și-a exprimat prin Cardinalul Kasper satisfacția generală cu acest document, iar Arhiepiscopul Minnerath a prezentat câteva aprecieri generale salutând progresul realizat în textele dialogului (1982, 1987, 1988 și 1990) în aprofundarea unei serioase teologii de comuniune în texte de convergență remarcabile, într-un spirit autentic ecumenic, pe baza tradiției comune cu dorința reală de a respecta și înțelege preocupările și interpretările celeilalte părți. A atras însă atenția că documentul trebuie să reflecte nu numai principiile ecleziologiei primului mileniu, ci și schimbările din cel de-al doilea mileniu și situația actuală.

Arhiepiscopul Teofan a cerut și în plen scurtarea textului, iar Episcopul Ilarion a cerut re-scrierea lui totală și schimbarea generală a agendei cu accent pe diferențe ("metoda Florența"), dar cei doi copreședinți au explicat din nou că metoda dialogului convenită în 1979 a fost aceea de a pleca de la pozitiv și de la ceea ce unește și a vedea divergențele în lumina a ceea ce ne unește deja. Scopul dialogului e tocmai acela de a stabili, pe baza Tradiției comune, care tradiții diferite sunt corecte și trebuie respectate ca diferențe legitime sau devieri, care trebuie corectate ca diferențe nelegitime. S-a trecut apoi la discuția textului punct cu punct, urmând ca amendamentele reținute în comun să fie introduse în text de o comisie mixtă de redactare, alcătuită din trei membri ortodocși (Episcopul Kallistos, Episcopul Ilarion și Arhidiaconul Ioan I. Ică jr.) și trei membri catolici (Arhiepiscopul Forte, Preotul Bowen și Preotul McPortland), în pauzele dintre sesiuni sau în cursul nopții. Principalele modificări au fost următoarele:

- adăugarea unui paragraf introductiv cu o doxologie și o referire la provocările noului context global în care își desfășoară lucrările Comisia;
- introducerea unei note prin care se precizează – pentru a preîntâmpina acuzele de sincretism ecleziologic din partea cercurilor antiecumenice din Rusia sau Georgia cu ocazia expresiei "Biserici-surori" din Documentul de la Balamand – că uti-

lizarea expresiilor “Biserica una”, “Biserica nedivizată” și “Trupul lui Hristos” nu înseamnă o renunțare la faptul că Biserica Ortodoxă se înțelege pe ea însăși drept Biserica una, sfântă, sobornicească și apostolească a Crezului;

– renunțarea sau reformularea par.18–19 privitoare la “autoritatea sfințeniei” în sensul că oamenii sfinți (călugării) n-au în Biserică o *exousia*, ci doar o *martyria*, întrucât sfințenia nu e în afara sau deasupra Bisericii, ci în și pentru ea și la par. 25–26 despre “*sensus fidelium*” în Biserica locală și la menționarea participării laicilor la alegerea episcopilor din par.24, dar s-a menținut, împotriva propunerii Cardinalului Kasper, definirea naturii sinodale/sobornicești a Bisericii locale/episcopale înseși.

Discuțiile cele mai intense au fost, cum era de așteptat, cele privitoare la modul de exercitare a sinodalității și autorității la nivel regional și universal. În ciuda insistenței Mitropolitului Ioannis, s-a renunțat la expresia-cheie din par. 30 potrivit căreia aplicarea concretă a canonului 34 apostolic e sinodul provincial, pentru că în ecleziologia catolică actuală conferințele episcopale naționale și regionale nu sunt de fapt sinoade cu protos. S-a renunțat, la insistențele părții catolice în lumina ultimelor evoluții și în ciuda protestelor ortodocșilor, și la menționarea în par.42 a unicei patriarhii a Occidentului în cadrul *taxis*-ului principalelor scaune de la Sinoadele Ecumenice. Temerea părții catolice ca papa să nu fie redus la statutul de patriarh în cadrul “pentarhiei” a prevalat asupra insistenței ortodoxe de a-l integra într-o structură de comuniune.

Întrucât era evident că nu mai era timp pentru terminarea discutării și amendării textului, în ultima seară, 24 septembrie 2006, s-a trecut la discuția și adoptarea *Comunicatului* oficial al întrunirii.

Întrucât nu mai era suficient timp, s-au discutat trei paragrafe (43–45). Cele patru condiții ale unui sinod ecumenic din Actele Sinodului VII Ecumenic au ridicat din partea catolică obiecții atât istorice, cât și teologice: nu se menționează în ele, ca unele subînțelese, convocarea de împărat și, mai ales, conlucrarea Romei. Discutarea par. 45 a condus, din păcate, în finalul întregii reuniuni la o confruntare deschisă în fața delegației catolice între reprezentanții Bisericii Ruse și Patriarhiei Ecumenice. Episcopul Ilarion a obiectat energic împotriva paralelei dintre sinoadele “generale” ținute după schismă în Occident, sub prezidarea papei, și în răsărit sub prezidarea Constantinopolului, ținând să se precizeze că, în tradiția ortodoxă primatul Constantinopolului nu poate fi pus în paralelă cu cel al Romei, iar comuniunea Constantinopolului n-ar fi fost niciodată percepută drept o condiție obligatorie a sinodalității, asemenea comuniunii cu Scaunul Romei în Occident. Mitropolitul Ioannis a propus să se introducă precizarea comuniunii cu Scaunul Constantinopolului “deși înțeleasă într-un sens diferit” decât comuniunea cu Scaunul Romei. Dar nici aceasta n-a mulțumit pe episcopul Ilarion.

Întrucât se ajunsese într-un punct critic, Mitropolitul Ioannis a cerut Cardinalului Kasper să pună la vot dacă membrii ortodocși ai delegației sunt de acord cu propunerea Episcopului Ilarion. S-a ajuns la situația inedită ca un cardinal să arbi-

treze formal o dispută interortodoxă. Propunerea Episcopului Ilarion a căzut la vot, nefiind însușită decât de cei doi membri ai delegației ruse.

Discuția a continuat apoi pe tema “ecumenicității” conciliilor generale ale Occidentului de după schismă, susținută de partea catolică – Cardinalul Kasper a vorbit chiar de necesitatea unei viitoare “receptări” a lor! –, spre iritarea ortodocșilor care, prin Mitropolitul Ioannis, au arătat că dacă se insistă pe faptul că aceste concilii din mileniul II sunt “ecumenice” în același sens ca și cele din mileniul I, atunci dialogul este în pericol. Întrucât timpul se epuizase, discuțiile au fost suspendate urmând să fie continuate la următoarea Sesiune plenară a Comisiei Mixte, prevăzută pentru luna octombrie 2007 într-o țară catolică.

Incidentul de la ultima sesiune nu s-a încheiat însă aici. El a fost continuat după ridicarea ședinței, cu un protest al Episcopului Ilarion la adresa Cardinalului Kasper care condusese ședința, printr-un comunicat în care episcopul rus descrie incidentul și califică drept “inadmisibilă căutarea de soluții la chestiuni dogmatice și ecleziologice prin vot”, ele “putând fi rezolvate numai prin consens”. În finalul comunicatului se spune: “cardinalul Kasper a luat în considerare protestul reprezentantului ortodox rus și a promis că revine asupra chestiunii la viitoarea sesiune a Comisiei Mixte din octombrie 2007”.

Cardinalul Kasper a răspuns la protestul Episcopului Ilarion într-un interviu din 27 septembrie 2006 în care, după ce descrie în termeni pozitivi lucrările reuniunii, desfășurate “într-o atmosferă amicală, pozitivă și constructivă”, ca un “pas înainte” în deplină onestitate pe o temă dificilă cum este cea a tensiunii între sinodalitate și autoritate, se referă și la incidentul final în termenii următori: “Chestiunea ridicată de Episcopul Ilarion se referă la modul de înțelegere a ordinii tradiționale (*taxis*) între Bisericile Ortodoxe, în care Scaunul Constantinopolului se bucură între ele de un primat de onoare. Chestiunea e interortodoxă și nu constituie o temă de discuție între catolici și ortodocși. Partea catolică a declarat explicit că nu dorea să intervină într-o astfel de controversă internă. Comisia nu putea decide în ce privește substanța chestiunii. Ea a fost abordată numai din punct de vedere procedural și numai în sensul de cum e cu putință depășirea ei. “Pentru ca ortodocșii și catolicii să poată progresa pe calea spre unitatea deplină – a concluzionat nu fără ironie Cardinalul – e necesară unitatea Bisericilor Ortodoxe”.

Înterupt practic mulți ani, Dialogul Teologic oficial ortodoxo-catolic a reluat la Belgrad, într-o atmosferă calmă firul întrerupt acum 16 ani cu discuția unui text despre sinodalitate și autoritate și care exprimă fidel viziunea ecleziologică a mileniului I. Dezbaterile pe marginea lui au reflectat tendința părții romano-catolice de a nuanța această viziune pentru a nu o pune în contrast și a o armoniza cât mai mult cu tradițiile mileniului II, în sensul indicat de recenta renunțare a papei Benedict XVI la titlul de “Patriarh al Occidentului”. Dialogul între cele două ecleziologii, catolică și ortodoxă, ale mileniului II, mileniul diviziunii, în lumina mileniului I, mileniul comuniunii ca unitate în diversitate, a fost însă și riscă să fie slăbit în continuare de confruntarea inutilă între înțelegerile diferite ale primatului

universal în Biserica Ortodoxă dintre Moscova și Constantinopol, dezacord care a blocat deja “*sine die*” și pregătirile în vederea convocării Sfântului și Marelui Sinod Panortodox.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist opinează că este necesar ca delegații Bisericii noastre să aibă, în prealabil, discuții la Patriarhia Română în vederea formulării unui punct de vedere al delegației Bisericii noastre.

I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei consideră că trebuie ca referatele asupra lucrărilor unor Comisii de Dialog, precum cele ale Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică, să fie prezentate, spre informare, și Comisiei Teologice și Liturgice a Sfântului Sinod, în spiritul coresponsabilității și al necesității de comunicare, conform prevederilor statutare și regulamentare.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act cu regret de rezultatele neconcludente ale ultimei Sesiuni de lucru a Comisiei Mixte Internaționale de Dialog Teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Belgrad, 18-25 septembrie 2006);*

– *Se va reafirma deschiderea Bisericii noastre pentru continuarea dialogului;*

– *Se va comunica Patriarhiei Ecumenice propunerea ca delegațiile ortodoxe în Comisia Mixtă de Dialog Teologic Internațional Ortodox-Catolic să se reunească înainte de întrunirea oficială a Comisiei, în vederea formulării unui punct de vedere comun, astfel încât să se evite situații neplăcute precum cele de la Baltimore și Belgrad;*

– *Comisia Bisericii Ortodoxe Române, formată din ierarhi și profesori de teologie, respectiv I.P.S. Mitropolit Teofan al Olteniei, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Arhiepiscop-Vicar Petroniu Sălăjeanul al Episcopiei Oradiei și Arhid. Conf. Dr. Ioan I. Ică jr., se va întruni pentru a analiza stadiul actual al dialogului teologic ortodox-catolic, din perspectiva ultimelor evoluții în relațiile ecumenice dintre cele două Biserici și a luărilor de poziție, atât de o parte, cât și de cealaltă;*

– *Textele și concluziile Comisiei Bisericii Ortodoxe Române pentru dialog ortodox-catolic, precum și cele ale Comisiei Mixte Internaționale vor fi comunicate, mai întâi, Comisiei Teologice și Liturgice a Sfântului Sinod, apoi vor fi supuse analizei și hotărârii Sfântului Sinod în vederea formulării unui punct de vedere oficial, ce va reprezenta baza discuțiilor viitoare asupra dialogului ortodox-catolic.*

Temei nr. 3667/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la sărbătoarea hramului parohiei ortodoxe române Sfinții Doctori fără de arginți – Chapelle Saint Damien din Mulhouse, și la alte manifestări ecumenice și culturale organizate în Franța (1-4 iulie, 2006).

La invitația I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale și a Pr. Radu Tolecan, paroh al Comunității Ortodoxe Române din Mulhouse, Franța, și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, între 1-4 iulie 2006, I.P.S. Arhiepiscop Laurențiu al Sibiului și Mitropolit al Ardealului a participat la sărbătorirea hramului Bisericii Ortodoxe Române *“Sfinții Doctori fără de arginți”* – Chapelle Saint Damien din Mulhouse, Franța.

Cu acest prilej, Înalt Prea Sfinția Sa a liturghisit împreună cu opt preoți originari din Ardeal, absolvenți ai Facultății de Teologie *“Andrei Șaguna”* din Sibiu, în prezent slujitori ai comunităților ortodoxe române din diaspora. Au fost invitați și membri ai organizației ecumenice din oraș.

După săvârșirea Sfintei Liturghii, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a avut o serie de întrevederi cu preoți ortodocși și cu reprezentanți ai altor confesiuni, subiectele luate în discuție vizând importanța și necesitatea continuării dialogului ecumenic interconfesional, precum și semnificația alegerii orașului Sibiu (oraș cu o populație majoritar ortodoxă) ca gazdă a celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene.

Luni, 3 iulie 2006, la invitația Ambasadei României din Franța, a Consulatului General al României de la Strasbourg și la propunerea Mons. Vito Rallo, trimisul special și observatorul permanent al Sfântului Scaun pe lângă Consiliul European, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a participat la o întâlnire specială la Ambasada României din Strasbourg.

În aceeași zi, Înalt Prea Sfinția Sa a avut o întâlnire la Consatul General al României cu masteranzii și doctoranzii români aflați la studii la Strasbourg, cu preoții ortodocși români din această regiune a Franței, precum și cu Prof. Dr. Marcel Meszger, fostul decan al Facultății de Teologie Catolică din Strassbourg, sub a cărui coordonare științifică și-au completat studiile mai mulți tineri studenți ortodocși români.

I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, luând cuvântul, menționează că legăturile Parohiei Ortodoxe Române din Mulhouse cu Mitropolia Ardealului datează încă din decembrie 2005 când, prin râvna unor monahi de la Mănăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus, a fost inițiat un atelier de pictură de icoane pe sticlă pe care Înalt Prea Sfinția Sa a avut deosebita bucurie de a-l vizita.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *la act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la sărbătorirea hramului parohiei ortodoxe române Sfinții Doctori fără de arginți – Chapelle Saint Damien din Mulhouse, și la alte manifestări ecumenice și culturale organizate în Franța (1-4 iulie, 2006).*

Temei nr. 3041/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea unor delegați a Bisericii Ortodoxe Române la diferite manifestări având ca temă *“Pentru o lume a Păcii – Religii și Culturi în dialog”* (Assisi, Italia, 3-6 septembrie, 2006).

Orașul Sfântului Francisc n-a fost ales întâmplător, anul acesta împlinindu-se două decenii de la istorica întâlnire de rugăciune pentru pace, convocată în octombrie 1986 de Papa Ioan Paul al II-lea în Assisi. Pentru a celebra această aniversare importantă, Comunitatea Sant'Egidio a organizat întâlnirea din acest an în același oraș pentru a recapitula drumul parcurs până acum și pentru a întâmpina noile probleme, noile provocări cu care se confruntă credincioșii din întreaga lume.

Anul acesta a participat un mare număr de lideri religioși, dar și reprezentanți ai societății civile europene și internaționale. Lucrările și discuțiile s-au desfășurat în diferite locații ale orașului.

Dintre temele importante ale discuțiilor, amintim: *“Umanismul secular, o provocare pentru credincioși și necredincioși”*, *“Familia și Religiile”*, *“Năzuința spre Dumnezeu, o căutare a păcii”*, *“Conflictele: chemare spre dialog”*, *“Religiile asiatice: dialog interreligios și pasiune pentru pace”*, *“Rugăciunea – izvorul păcii”*. I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului a conferențiat pe tema: *“Pacea, dar dumnezeiesc, în Liturghia Ortodoxă”*, intenția principală fiind aceea de a descoperi auditoriului frumusețea și bogăția spirituală a Liturghiei Ortodoxe, ca experiență unică a păcii interioare și actualizare sacramentală a prezenței Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

A urmat o procesiune a tuturor celor prezenți, expresie a comuniunii și a buneii conviețuiri între oameni, spre Piața Sfântul Francisc, loc în care s-au desfășurat festivitățile finale ale manifestării *“Chemare la Pace 2006”*.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *la act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului, împreună cu I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord și cu P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos, la diferite manifestări având ca temă “Pentru o lume a Păcii – Religii și Culturi în dialog” (Assisi, Italia, 3-6 septembrie, 2006).*

Temei nr. 4672/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la Simpozionul cu tema “San Nicandru: religie și cultură în dialog” (Bari, Italia, 3-5 noiembrie, 2006).

În perioada 3-5 noiembrie 2006, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului a participat la Simpozionul cu tema: *“San Nicandru: religie și cultură în dialog”*, organizat de Primăria localității Sanicandro di Bari și de Universitatea din Bari.

Astfel, în ziua de vineri, 3 noiembrie 2006, Înalt Prea Sfinția Sa a participat la o sesiune științifică cu tema *“Coabitarea interculturală în Europa lărgită: comunitatea românească”*, la care au susținut referate trei profesori de la Universitatea din Bari și trei profesori de la Universitatea *“Lucian Blaga”* din Sibiu.

În ziua de sâmbătă, 4 noiembrie, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a oficiat, împreună cu I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, vecernia la *Parrochia Santa Maria Assunta*.

Duminică, 5 noiembrie, Înalț Prea Sfinția sa a săvârșit, împreună cu I.P.S. Mitropolit Iosif, Sfânta Liturghie la Parohia ortodoxă română din Bari, ca oaspeți ai Pr. Mihai Drigă. În aceeași zi, a asistat la Misa catolică oficiată de Mons. Francesco Cacucci, Arhiepiscop de Bari-Bitonto.

În mesajele de salut și în cuvintele de mulțumire rostite cu prilejul acestei vizite în Italia, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului a accentuat importanța relațiilor inter-creștine în Europa unită, precum și dorința de unitate a tuturor creștinilor.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la Simpozionul cu tema "San Nicandru: religie și cultură în dialog" (Bari, Italia, 3-5 noiembrie, 2006).*

Temei nr. 3337/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor la sărbătorirea hramului "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" al Catedralei Mitropolitane de la Silistra, Durostorum, Bulgaria, 29 iunie 2006.

La invitația I.P.S. Ilarion, Mitropolitul Durostorumului și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor a participat la slujba hramului Catedralei Mitropolitane din Silistra, Bulgaria, împreună cu I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, și P.S. Visarion Rășinarișanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

În cadrul Sfintei Liturghii, urmată de parastasul ctitorilor, I.P.S. Mitropolit Ilarion și I.P.S. Arhiepiscop Nifon au rostit cuvinte de învățătură referitoare la sfinții prăznuiți. În cuvântul rostit, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei a transmis mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de dragoste frățască față de I.P.S. Ilarion, de apreciere pentru tot ce face la strângerea legăturilor între Biserici și popoarele română și bulgară. În cuvântul de răspuns, I.P.S. Ilarion a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru sentimentul de dragoste frățască pe care îl manifestă față de Înalț Prea Sfinția Sa și față de Biserica și poporul bulgar.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor la sărbătorirea hramului "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" al Catedralei Mitropolitane de la Silistra, Durostorum (Bulgaria, 29 iunie, 2006).*

Temei nr. 1658/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la lucrările celui de-al XII-lea Congres științific Internațional cu tema "Teologia Sfântului Pavel și idolatria contemporană" și la

manifestările religioase prilejuite de sărbătorirea Sfântului Apostol Pavel, organizate de Mitropolia Veriei, sub genericul "Pavlia" (Grecia, 26-29 iunie 2006).

La Simpozion au fost reprezentate toate cele patru Patriarhii Apostolice, precum și Bisericile Sârbă, Bulgară, Greacă și Poloneză.

P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a prezentat mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh, însoțit de o serie de aprecieri cu privire la tema dezbătută.

În prelegerile susținute, pornind de la teologia Sfântului Apostol Pavel, au fost evidențiate formele actuale ale idolatriei: egoismul, secularismul, consumismul, filetismul, ideologiile, patima puterii, astrolatria, misticismul, robia mass-media, apatiția generalizată, fanatismul religios, sexolatria, tehnolatria.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– Ia act de participarea P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la lucrările celui de-al XII-lea Congres științific Internațional cu tema "Teologia Sfântului Pavel și idolatria contemporană", și la manifestările religioase prilejuite de sărbătorirea Sfântului Ap. Pavel, organizate de Mitropolia Veriei, sub genericul "Pavlia" (Grecia, 26-29 iunie 2006).

Temei nr. 1930/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, la cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor, organizată de Consiliul Pontifical pentru promovarea familiei și la Congresul internațional de teologie pastorală dedicat "Transmiterii valorilor credinței prin familie" (Valencia, Spania, 1-9 iulie, 2006).

Cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor a fost prefațată de o serie de manifestări dedicate familiei creștine, iar între 4-7 iulie 2006 a avut loc un important Congres internațional de teologie pastorală, dedicat "Transmiterii valorilor credinței prin familie", la care au participat aproximativ 6000 de invitați din întreaga lume. La acest Congres de teologie pastorală au participat, pe lângă teologi creștini de marcă, experți în educație și pastorația familiei, numeroși reprezentanți ai diferitelor asociații ecleziale care și-au adus propria lor contribuție în cadrul dezbaterilor organizate. Pentru prima dată la o astfel de întâlnire au participat și reprezentanți ai diferitelor Biserici Creștine din Europa.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Pr. Conf. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, care a prezentat Conferința cu titlul "Biserica Ortodoxă și Familia: formarea persoanei și transmiterea credinței".

A V-a Întâlnire Mondială a Familiilor s-a încheiat cu vizita Papei Benedict al XVI-lea, în zilele de 8-9 iulie 2006, la Valencia și care a subliniat în cuvântul său baza familiei, întemeiată pe căsătoria monogamică dintre bărbat și femeie, ca

În ziua de sâmbătă, 4 noiembrie, I.P.S. Mitropolit Laurențiu a oficiat, împreună cu I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, vecernia la *Parrochia Santa Maria Assunta*.

Duminică, 5 noiembrie, Înalt Prea Sfinția sa a săvârșit, împreună cu I.P.S. Mitropolit Iosif, Sfânta Liturghie la Parohia ortodoxă română din Bari, ca oaspeți ai Pr. Mihai Drigă. În aceeași zi, a asistat la Misa catolică oficiată de Mons. Francesco Cacucci, Arhiepiscop de Bari-Bitonto.

În mesajele de salut și în cuvintele de mulțumire rostite cu prilejul acestei vizite în Italia, I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului a accentuat importanța relațiilor inter-creștine în Europa unită, precum și dorința de unitate a tuturor creștinilor.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea I.P.S. Mitropolit Laurențiu al Ardealului la Simpozionul cu tema "San Nicandru: religie și cultură în dialog" (Bari, Italia, 3-5 noiembrie, 2006).*

Temei nr. 3337/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor la sărbătorirea hramului "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" al Catedralei Mitropolitane de la Silistra, Durostorum, Bulgaria, 29 iunie 2006.

La invitația I.P.S. Ilarion, Mitropolitul Durostorumului și cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor a participat la slujba hramului Catedralei Mitropolitane din Silistra, Bulgaria, împreună cu I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, și P.S. Visarion Rășnăreanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

În cadrul Sfintei Liturghii, urmată de parastasul ctitorilor, I.P.S. Mitropolit Ilarion și I.P.S. Arhiepiscop Nifon au rostit cuvinte de învățătură referitoare la sfinții prăznuiți. În cuvântul rostit, I.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei a transmis mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de dragoste frățească față de I.P.S. Ilarion, de apreciere pentru tot ce face la strângerea legăturilor între Biserici și popoarele român și bulgar. În cuvântul de răspuns, I.P.S. Ilarion a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru sentimentul de dragoste frățească pe care îl manifestă față de Înalt Prea Sfinția Sa și față de Biserica și poporul bulgar.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea P.S. Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor la sărbătorirea hramului "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" al Catedralei Mitropolitane de la Silistra, Durostorum (Bulgaria, 29 iunie, 2006).*

Temei nr. 1658/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Externe Bisericești în legătură cu participarea P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la lucrările celui de-al XII-lea Congres științific Internațional cu tema "Teologia Sfântului Pavel și idolatria contemporană" și la

manifestările religioase prilejuite de sărbătorirea Sfântului Apostol Pavel, organizate de Mitropolia Veriei, sub genericul "Pavlia" (Grecia, 26-29 iunie 2006).

La Simpozion au fost reprezentate toate cele patru Patriarhii Apostolice, precum și Bisericele Sârbă, Bulgară, Greacă și Poloneză.

P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, a prezentat mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh, însoțit de o serie de aprecieri cu privire la tema dezbătută.

În prelegerile susținute, pornind de la teologia Sfântului Apostol Pavel, au fost evidențiate formele actuale ale idolatriei: egoismul, secularismul, consumismul, filetismul, ideologiile, patima puterii, astrolatria, misticismul, robia mass-media, apatiția generalizată, fanatismul religios, sexolatria, tehnolatria.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– Ia act de participarea P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, la lucrările celui de-al XII-lea Congres științific Internațional cu tema "Teologia Sfântului Pavel și idolatria contemporană", și la manifestările religioase prilejuite de sărbătorirea Sfântului Ap. Pavel, organizate de Mitropolia Veriei, sub genericul "Pavlia" (Grecia, 26-29 iunie 2006).

Temei nr. 1930/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, la cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor, organizată de Consiliul Pontifical pentru promovarea familiei și la Congresul internațional de teologie pastorală dedicat "Transmiterii valorilor credinței prin familie" (Valencia, Spania, 1-9 iulie, 2006).

Cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor a fost prefațată de o serie de manifestări dedicate familiei creștine, iar între 4-7 iulie 2006 a avut loc un important Congres internațional de teologie pastorală, dedicat "Transmiterii valorilor credinței prin familie", la care au participat aproximativ 6000 de invitați din întreaga lume. La acest Congres de teologie pastorală au participat, pe lângă teologi creștini de marcă, experți în educație și pastorația familiei, numeroși reprezentanți ai diferitelor asociații ecleziale care și-au adus propria lor contribuție în cadrul dezbaterilor organizate. Pentru prima dată la o astfel de întâlnire au participat și reprezentanți ai diferitelor Biserici Creștine din Europa.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Pr. Conf. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, care a prezentat Conferința cu titlul "Biserica Ortodoxă și Familia: formarea persoanei și transmiterea credinței".

A V-a Întâlnire Mondială a Familiilor s-a încheiat cu vizita Papei Benedict al XVI-lea, în zilele de 8-9 iulie 2006, la Valencia și care a subliniat în cuvântul său baza familiei, întemeiată pe căsătoria monogamică dintre bărbat și femeie, ca

Ecclesia domestica și sanctuar al vieții. Totodată, Papa Benedict al XVI-lea a subliniat faptul că una din îndatoririle cele mai mari ale familiei creștine este aceea de a transmite credința și iubirea față de Dumnezeu fiilor și de a-i forma ca persoane libere și responsabile. În același timp, Papa Benedict al XVI-lea a criticat cultura actuală care exaltă libertatea individului, ca subiect autonom și care încearcă să-și organizeze viața socială plecând numai de la dorințele sale subiective și schimbătoare, fără să se mai raporteze la Dumnezeu sau la vreun adevăr obiectiv.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Preda, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" din București, la cea de a V-a Întâlnire Mondială a Familiilor, organizată de Consiliul Pontifical pentru promovarea familiei (Pontificio Consiglio per la Famiglia) și la Congresul internațional de teologie pastorală dedicat "Transmiterii valorilor credinței prin familie" (Valencia, Spania, 1-9 iulie, 2006).*

Temei nr. 2451/2006 – Referatul Sectorului pentru Relații Bisericești privind participarea Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae D. Necula, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" a Universității din București, la cel de-al XIV-lea Congres internațional ecumenic, cu titlul "Nicolae Cabasila și dumnezeiasca liturghie" și "Misiunile Bisericii Ortodoxe Ruse" (Mănăstirea din Bose, Italia, 14-20 septembrie, 2006)

Simpozionul a avut două părți, cu două tematici. Prima parte, cu tema "*Nicolae Cabasila și dumnezeiasca liturghie*", a fost organizată de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, împreună cu Mănăstirea din Bose, între 14-16 septembrie 2006 și la ea au participat mai ales teologi, specialiști, ierarhi, preoți și călugări din toate Bisericile Ortodoxe, din Biserica Romano-Catolică și din Bisericile Protestante și Anglicană. Majoritatea participanților a constituit-o reprezentanți din Bisericile de limbă greacă.

Cea de-a doua parte a Simpozionului a fost organizată de Patriarhia Moscovei și Mănăstirea din Bose, între 18-20 septembrie 2006, cu tema "*Misiunile Bisericii Ortodoxe Ruse*", la care au participat reprezentanți din toate Bisericile Ortodoxe, din Biserica Romano-Catolică, Bisericile Protestante și Anglicană, majoritatea fiind reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe de limbă slavă.

La amândouă părțile Simpozionului, din partea Bisericii Ortodoxe Române au mai participat: I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Maica Maria Magdalena Vrânceanu, stareța Mănăstirii Copou și Maica Atanasia, de la aceeași mănăstire. Numărul participanților a depășit cifra 160, la care s-au adăugat viețuitorii mănăstirii, peste 60 persoane.

În ceea ce privește desfășurarea lucrărilor celor două părți ale Simpozionului, acestea au cuprins o mare varietate de referate cu subiecte legate de cele două teme, prezentate de diferiți referenți și reprezentanți ai Bisericilor participante la

congres, urmate de discuții, comentarii și completări. Referatele au fost de mare interes științific și de înaltă calitate, căutând să aducă contribuții noi și aspecte inedite ale temelor, dar și probleme de actualitate.

La începutul celor două părți ale Simpozionului, I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei a transmis mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, precum și dorința Bisericii noastre de a continua și adânci colaborarea ecumenică și orientarea spre teme care privesc și spiritualitatea ortodoxă română.

Cel de-al XIV-lea Simpozion ecumenic internațional desfășurat la Mănăstirea din Bose, cu teme din spiritualitatea ortodoxă, greacă și rusă, a constituit o cale și o oportunitate fericită de întâlnire a ierarhilor, preoților, monahilor și teologilor din diversele Biserici și confesiuni creștine, pentru a dezbate probleme de mare importanță, de interes bisericesc și de actualitate, creând astfel mediul necesar apropierii și cunoașterii dintre ei, în vederea continuării activității ecumenice, orientată spre scopul ei final, unirea Bisericilor creștine.

În urma discuțiilor purtate și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod plenar hotărăște:

– *Ia act de participarea Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae D.Necula, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" a Universității din București, la cel de-al XIV-lea Congres internațional ecumenic, cu titlul "Nicolae Cabasila și dumnezeiasca liturghie" și "Misiunile Bisericii Ortodoxe Ruse" (Monastero di Bose, Italia, 14-20 septembrie, 2006).*

Temei nr. 3410/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu scrisoarea I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului privind situația actuală a fostului Episcop Germain, conducătorul comunității ortodoxe catolice din Franța.

În referat se arată că, în baza legilor din 1 iulie 1901 și 9 decembrie 1905, Asociațiile de cult catolice ortodoxe franceze, constituite în mod legal, s-au reunit într-o Uniune de asociații, intitulându-se "*Biserica Catolică Ortodoxă din Franța*" (Uniunea asociațiilor de cult catolice ortodoxe franceze). Această uniune și-a propus, statutar, să-și extindă activitatea "în Franța întreagă și țările de limbă franceză", precum și "în alte țări unde există biserici catolice ortodoxe de rit occidental, depinzând de episcopul Bisericii Catolice Ortodoxe din Franța, cu sediul la Paris".

Începând cu anul 1967 și până în anul 1972, anual, Adunările Generale ale "Bisericii Catolice Ortodoxe din Franța" s-au adresat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, făcând cunoscută dorința unanimă a clerului și a credincioșilor din cadrul acesteia ca Patriarhia Română să devină instanța canonică superioară.

La 6 iunie 1972, Biserica Ortodoxă Română, în spirit de filantropie creștină, a primit sub jurisdicția sa comunitatea eclezială franceză, care se intitula "Biserica Catolică Ortodoxă din Franța". Patriarhia Română a înțeles să acorde, la cererea lor insistentă, un ajutor părintesc creștinilor ortodocși din Franța grupați în jurul

preotului Gilles Hardy, ales episcop după ce a constatat ortodoxia credinței lor, mărturisită în scris și sintetizată în cuvintele: “Noi credem ceea ce Biserica Ortodoxă Universală crede și respingem ceea ce Biserica Ortodoxă Universală respinge”. Patriarhia Română a procedat la primirea preotului Gilles Hardy în monahism, ceremonie care a avut loc la București, la data de 29 aprilie 1972. Cu această ocazie, i s-a dat numele de Germain. S-a procedat apoi la hirotonirea întru episcop, în ziua de 11 iunie 1972, la Paris, Patriarhia Română înțelegând să facă toate acestea în spiritul relațiilor tradiționale de prietenie dintre România și Franța și numai după ce Episcopia Catolică Ortodoxă din Franța a prezentat acordul scris al Guvernului Francez în legătură cu această luare în jurisdicție.

Primirea s-a făcut în urma examinării “Declarației de credință” și a “Statutului de funcționare”, documente care au fost acceptate în ședința Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 28 aprilie 1972.

Prin acest act, Biserica noastră a înțeles că primește sub jurisdicția sa o unitate bisericească având acea autonomie de care se bucură orice eparhie după tradiția și rânduielile ortodoxe. S-a permis numai ca în cult să alterneze oficierea Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur cu Liturghia după ritul galican.

Dar, curând după aceea, conducătorul acestei unități bisericești, P.S. Episcop Germain, a manifestat tendințe de individualizare și de nerespectare a condițiilor de primire sub jurisdicție, implicând abateri de natură canonică și impietând asupra relațiilor dintre Biserica noastră și celelalte jurisdicții ortodoxe din Franța.

Această situație a fost discutată în mai multe ședințe ale Sinodului Permanent și ale Sfântului Sinod și s-au purtat convorbiri, la București, cu P.S. Germain în anii 1974, 1978, 1979, 1983, 1986 și 1988, când s-au încheiat protocoale, iar Prea Sfinția Sa a dat declarații de respectare a acestora. De asemenea, P.S. Germain a fost atenționat și prin corespondență sau în discuțiile purtate cu unii membri ai Sfântului Sinod, când aceștia s-au aflat la Paris.

Cu toate acestea, s-a constatat că, în cadrul acelei eparhii, Prea Sfinția Sa a continuat activitatea neconformă cu declarațiile făcute și protocoalele semnate, devenind tot mai evidentă tendința de autonomizare, inițiind acțiuni prozelitiste și stârnind reacții adverse, mai ales din partea Bisericilor Ortodoxe surori, totodată constatându-se abateri de natură dogmatică, canonică și cultică ce prejudiciau ortodoxia credinței. De asemenea, s-a observat întreținerea de către P.S. Germain a unor relații cu grupări para-religioase și oculte, în același timp, neavând și ne dorind comuniunea cu ceilalți ierarhi ortodocși din Franța.

Ținând cont de această stare de fapt, în cadrul ședințelor ulterioare ale Sfântului Sinod al Bisericii noastre, s-a analizat în detaliu situația P.S. Episcop Germain și a eparhiei ortodoxe catolice din Franța, dându-se îndrumări și luându-se hotărâri care să sprijine integrarea acelei eparhii în duhul ortodoxiei universale, atât în ceea ce privește doctrina, cât și viața bisericească.

Din nefericire, acest lucru nu s-a întâmplat, P.S. Episcop Germain nereușind să se integreze în disciplina canonică a Bisericii Ortodoxe Universale și implicit în cea a Bisericii Ortodoxe Române, care i-a asigurat protecția canonică timp de mai bine de douăzeci de ani.

Ca urmare, în ședința din 19-20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, potrivit temeiului nr.2803/1992, a hotărât:

– *“Se retrage definitiv jurisdicția canonică a Bisericii Ortodoxe Române Prea Sfințitului Episcop Germain și Bisericii pe care o conduce, prin aceasta episcopul fiind oprit de la exercitarea oricărei funcții episcopale, orice altă corespondență în această problemă cu Prea Sfinția Sa ne mai fiind luată în considerare.*

– *Preoții sau comunitățile din cadrul eparhiei respective, dacă vor dori să rămână în legătură canonică cu Ortodoxia Universală se vor adresa jurisdicțiilor ortodoxe locale”.*

Această hotărâre a fost reiterată și cu prilejul ședinței Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din 23 ianuarie 1993, când s-a reluat în discuție situația P.S. Episcop Germain și a Episcopiei Ortodoxe Catolice din Franța.

Ulterior, în ședința din 6-8 iunie 1993, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a analizat solicitarea venită din partea unor preoți din cadrul Episcopiei Ortodoxe Catolice din Franța, care, după retragerea jurisdicției canonice de către Biserica Ortodoxă Română, s-au constituit într-un protopopiat și au cerut să fie integrați în Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și Occidentală sau să treacă sub directă oblăduire canonică a Patriarhiei Române. În urma supunerii la vot și la recomandarea Comisiei Canonice-Juridice și pentru Disciplină, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat cererea de primire a Protopopiatului francez sub jurisdicția Patriarhiei Române, ca parte integrantă a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris.

Trebuie menționat că, începând cu această dată, la Patriarhia Română nu s-au mai primit informații privind viața și activitatea pastorală ulterioară a fostului Episcop Germain sau din viața comunității ce îi cuprinde pe cei rămași alături de dânsul, după retragerea acoperirii canonice de către Biserica noastră.

Recent, la Patriarhia Română, s-a primit din partea P.S. Episcop Ieremia de Aspendos, ierarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Ucrainene din America de Sud, o scrisoare (nr. 3407/2006), redactată în numele Consistoriului Bisericii Ortodoxe Autocefale Ucrainene din America de Sud, aflat sub omoforul Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului, prin care se solicită informații privind statutul canonic al fostului Episcop Germain, precum și al Bisericii Ortodoxe San Martin de Tours din Argentina.

Pe de altă parte, prin intermediul I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, la Patriarhia Română s-a primit scrisoarea cu nr. 3410/2006 a fostului Episcop Ger-

main, conducătorul Comunității Ortodoxe Catolice din Franța, prin care își exprimă dorința de a reveni sub omoforul canonic al Bisericii Ortodoxe Române.

În respectiva scrisoare, semnatarul arată situația grea cu care se confruntă comunitatea pe care o conduce, situație ce persistă de treisprezece ani, de când Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat hotărârea de a-i retrage definitiv jurisdicția canonică și de a-l opri de la exercitarea oricărei funcții episcopale. Această situație a dus la izolarea “Bisericii Catolice Ortodoxe din Franța” de celelalte Biserici Ortodoxe, atât din Franța, cât și din celelalte părți ale lumii, precum și la imposibilitatea de a se dezvolta, prin hirotonirea de noi episcopi pentru nevoile spirituale ale credincioșilor “ce depășesc puterea unui singur episcop”.

În acest sens, P.S. Germain și-a exprimat dorința de a se reveni asupra hotărârilor Sfântului Sinod, prin care se hotăra oprirea de la “exercitarea oricărei funcții episcopale” și excluderea sa de sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române și de a fi repus în starea anterioară de canonicitate.

În urma citirii referatului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dat cuvântul *I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale* care a arătat că parohiile aflate în jurisdicția fostului episcop Germain au trecut în jurisdicția altor Biserici Ortodoxe, iar în legătură cu situația canonică a fostului episcop Germain se știe că acesta s-ar fi căsătorit în anul 2001, fapt pentru care nu se poate pune problema ridicării sancțiunii canonice.

La propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– *Se mențin hotărârile nr. 2803 din 19-20 iunie 1992 și nr. 3695 din 23 ianuarie 1993 ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin care se retrage definitiv “jurisdicția canonică a Bisericii Ortodoxe Române Prea Sfințitului Episcop Germain și Bisericii pe care o conduce, prin aceasta episcopul fiind oprit de la exercitarea oricărei funcții episcopale”.*

Temei nr. 4106/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe în legătură cu problematica recunoașterii juridice a Bisericii Ortodoxe Române din Italia.

În referat se arată că problematica recunoașterii juridice a Bisericii Ortodoxe Române din Italia a preocupat, atât Patriarhia Română, cât și autoritățile de stat române, care după anul 1990, în repetate rânduri, au efectuat demersuri pentru obținerea unui statut juridic din partea statului italian pentru unitățile de cult ale Bisericii Ortodoxe Române organizate în această țară.

După cum se știe, comunitățile ortodoxe românești din Italia au cunoscut o dezvoltare deosebită mai ales după 1990, când tot mai mulți români s-au stabilit cu precădere în această zonă a Europei Meridionale. Biserica Ortodoxă Română, cunoscând nevoile spirituale ale acestora, s-a străduit să asigure și să organizeze

asistența religioasă, înființând parohii și desemnând preoți slujitori, iar mai apoi organizând unități bisericești superioare care să coordoneze activitatea acestora.

Primele parohii ortodoxe românești organizate în Italia au fost incluse în Protopopiatul Italiei, instituit de I.P.S. Arhiepiscop Adrian al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională. Ulterior, în perioada când I.P.S. Mitropolit Serafim deținea locotenența Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională (1994-1997) a fost creat Vicariatul Italiei, confirmat la 10 noiembrie 2001 de I.P.S. Mitropolit Iosif ca parte integrantă a Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, având în componența sa două protopopiate (Protopopiatul Italiei de Nord și Protopopiatul Italiei Centrale și de Sud). Din acest moment, Vicariatul Ortodox Român pentru Italia a început să funcționeze, ca și celelalte structuri bisericești ortodoxe din Italia, fără o recunoaștere oficială din partea autorităților de stat italiene.

Trebuie menționat că a existat și inițiativa organizării unei eparhii în Italia cu denumirea de "Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa de Sud" cu sediul la Torino (temei nr. 3179/1994), propusă de grupul de inițiativă al preoților din Italia în anul 1994. Sinodul Permanent al Bisericii Ortodoxe Române a analizat, în ședința sa din 10 mai 1994, posibilitatea organizării unei eparhii ortodoxe române în Italia, dar ținând cont de realitățile din Italia, precum și de prevederile documentului Celei de-a II-a întruniri pregătitoare a celei de-a IV-a Conferințe Preconciliare de la Chambessy (3-17 noiembrie 1993), a hotărât menținerea acestei problematici în evidența și preocupările Patriarhiei Române, până la momentul oportun.

Inițiativa efectuării unor demersuri către autoritățile bisericești, cât și către cele de stat italiene, pentru recunoașterea Bisericilor Ortodoxe din Italia a aparținut Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului, care, încă din anul 2000, în numele întregii Biserici Ortodoxe din Italia, a deschis un dialog cu Biserica Romano-Catolică, dorind, totodată, semnarea unui concordat cu statul italian, prin care să se reglementeze statutul canonic și juridic al Bisericii Ortodoxe din Italia.

Urmare acestei inițiative, Dl. Teodor Baconsky, pe atunci Ambasador al României pe lângă Sfântul Scaun, a supus atenției Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în anul 2000, proiectul de acord dintre Republica Italiană și Mitropolia Ortodoxă Greacă a Italiei, referitor la posibilitatea ca și Bisericile Ortodoxe din Italia să beneficieze de impozitul ecleziastic de "8 la mie", care se strânge la nivel național pentru cultele religioase.

În respectiva scrisoare, Domnia sa a atras atenția asupra faptului că Mitropolia Ortodoxă Greacă a Italiei, vorbind în numele tuturor comunităților ortodoxe, deci inclusiv și al Vicariatului Ortodox Român din Italia, ar putea determina Biserica Ortodoxă Română să intre sub "protecția legală" a ortodoxiei grecești, ceea ce nu ar fi de dorit, dar că semnarea acestui acord ar fi benefică, Vicariatul urmând să rămână o entitate canonică distinctă. De altfel, semnarea acestui acord între Patriarhia Ecumenică, în numele întregii ortodoxii, și Republica Italiană a nemulțumit și celelalte Biserici locale ortodoxe ale căror comunități sunt organi-

zate în Vicariate sau Episcopii (scrisoarea nr. 700/06.02.2001 a Sanctității Sale Alexei al II-lea al Rusiei). Totodată, Domnia Sa a subliniat importanța numirii unui episcop-vicar pentru comunitățile românești din Italia, care să susțină cauza Bisericii Ortodoxe Române din Italia în relația cu statul italian, împreună cu reprezentanții episcopiilor greacă, sârbă și rusă, deja constituite.

Este binecunoscut faptul că problematica reglementării juridice a statutului Vicariatului Ortodox Român pentru Italia a fost discutată cu reprezentanții de stat și bisericești din Italia și cu ocazia vizitei Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Roma, în anul 2002.

În urma acestei vizite, la Patriarhia Română, s-a primit scrisoarea nr. 1193 din 26.11.2002 a Domnului Mihail Dobre, pe atunci Ambasador al României pe lângă Sfântul Scaun, în care arăta că Ambasada a întreprins de la începutul anului 2002, demersuri în vederea îndeplinirii pașilor pentru recunoașterea juridică a cultului ortodox român. Excelența Sa considera că prin obținerea unui statut juridic legal “s-ar deschide calea nu numai pentru încheierea unui acord cu statul Italian prin care Parohiile Ortodoxe Române ar putea să aibă acces la cota corespunzătoare din contribuția fiscală vărsată de contribuabilii italieni în vederea susținerii activității cultelor religioase, ci și pentru facilitarea eforturilor preoților ortodocși români de a obține permis de ședere în Italia în calitate de personal de cult”.

Ținând cont de întregul context eclezial ecumenic și pan-ortodox din Italia și de toate implicațiile de moment și de lungă durată, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a hotărât ca întreaga problematică a comunității ortodoxe române din Italia să fie încredințată spre analizare I.P.S. Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, din a cărei arie jurisdicțională face parte Vicariatul Ortodox Român pentru Italia.

În același context se înscrie și scrisoarea ulterioară a Domnului Ambasador Mihail Dobre, la acea vreme ambasador al României pe lângă Sfântul Scaun, prin care Patriarhia Română era înștiințată despre vizita efectuată la Vatican în luna septembrie 2003, de către Domnul Academician Răzvan Theodorescu, pe atunci Ministrul Culturii și Cultelor, și despre rezultatele convorbirilor avute cu E.S. Cardinalul Camillo Ruini, vicar general papal și președinte al Conferinței Episcopale Italiene și cu E.S. Cardinalul Jean-Louis Tauran, secretar pentru Raporturi cu Statele al Sfântului Scaun.

Domnia Sa afirma atunci că, în cadrul discuțiilor, ministrul român a subliniat importanța pe care o acordă autoritățile guvernamentale române asigurării sprijinului de care au nevoie comunitățile de credincioși ortodocși români aflați la Roma și în restul Italiei. De asemenea, se menționează ideea că organizarea unei episcopii ortodoxe române pentru Italia în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale a fost primită favorabil de către interlocutorii pontificali. Revenind asupra acestei problematice, prin scrisoarea nr. 1277 din 22 noiembrie 2003, Domnia Sa arăta necesitatea realizării primului pas în obținerea legalizării juridice: numirea unui episcop pentru Italia.

La data de 6 august 2004, s-a primit o corespondență din partea Pr. Vicar Traian Valdman, care înainta Patriarhiei Române spre informare și analiză un dosar cuprinzând documentația privind formele de recunoaștere legală a Bisericii Ortodoxe Române din Italia de către autoritățile de stat italiene.

În urma solicitărilor făcute pentru numirea unui episcop ortodox român în Italia, Consiliul Eparhial al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale prezidat de I.P.S. Mitropolit Iosif, în data de 25 iulie 2004, a luat hotărârea ca P.S. Episcop-Vicar Siluan Marsilianul să primească sarcina pastorală, misionară, administrativă și de reprezentare a Bisericii Ortodoxe Române în Italia, începând cu data de 1 august 2004. Sfântul Sinod a aprobat această hotărâre a Consiliului Eparhial, având încredințarea că prin aceasta se va deschide o nouă etapă în procesul organizării și funcționării unităților bisericești din Italia și al obținerii unui statut juridic corespunzător.

Recent, la data de 5 octombrie 2006, la Patriarhia Română s-a primit o scrisoare din partea Excelenței Sale, Dl. Mihai Răzvan Ungureanu, Ministrul Afacerilor Externe al României, în care se subliniază din nou importanța recunoașterii Bisericii Ortodoxe Române în Italia în vederea realizării coeziunii în cadrul comunității românești din peninsula Iberică, totodată, arătând că proceduri asemănătoare s-au făcut în Spania și Germania. Excelența Sa consideră necesară instituirea unui dialog permanent între Episcopul-Vicar pentru Italia și Ambasada României la Roma, subliniind că “această formă de cooperare ar putea aduce beneficii în planul identificării soluțiilor optime pentru ducerea la bun sfârșit a procedurilor”.

În urma citirii referatului și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– *Se ia act de scrisoarea primită de la Ministrul Afacerilor Externe al României, aducându-se mulțumiri tuturor reprezentanților diplomației românești care își aduc contribuția în procesul recunoașterii Bisericii Ortodoxe Române în Italia;*

– *P.S. Siluan Marsilianul, Episcop-Vicar pentru Italia al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, este rugat ca, în colaborare cu membrii corpului diplomatic al Ambasadei României în Italia și de pe lângă Sfântul Scaun, să intensifice eforturile în vederea urgentării acțiunilor privind recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române în Italia și să vegheze la asigurarea unei bune comunicări între toți factorii implicați în acest proces (arhiereu, preoți, reprezentanții laici ai comunităților parohiale, reprezentanți ai diplomației românești în Italia, autorități de stat și bisericești italiene, locale și centrale etc.).*

Temei nr. 4366/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe privind participarea P.S. Episcop Vicar-Patriarhal, Ciprian Câmpineanul, la Prima

Conferință a Comunităților Românești din Europa (București, 13-15 octombrie, 2006).

În referat se arată că, la inițiativa Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, în perioada 13-15 octombrie 2006, s-a organizat la Centrul Internațional de Conferințe din incinta Palatului Parlamentului, Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa.

La această reuniune, prima a unui eveniment ce se dorește a avea loc anual, au fost invitați să participe reprezentanți ai celor mai active asociații românești din jurul granițelor țării și din Balcani, personalități marcante ale comunităților românești din Europa, precum și reprezentanți ai Președinției, Parlamentului, Guvernului, Patriarhiei Române și ai altor instituții cu atribuții sau preocupări în domeniu.

Din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, din partea Patriarhiei Române au participat P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar-Patriarhal, Pr. Mircea Alexă Uță, Consilier Patriarhal, însoțiți de Pr. Alexandru Mortici și Dl. Veaceslav Goreanu, inspectori eparhiali în cadrul Sectorului Comunități Externe.

În deschiderea lucrărilor Conferinței desfășurate sub patronajul Primului Ministru al României au fost invitați să ia cuvântul Dl. Mihai-Răzvan Ungureanu, Ministrul Afacerilor Externe, Dl. Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier de Stat, reprezentant al Președinției României, Dl. deputat Titus Corlățeanu, reprezentant al Parlamentului României, Dl. Mihai Gheorghiu, Secretar de Stat al Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni și evident P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal.

Au mai participat la această Conferință: I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, precum și preoți din străinătate, dintre care amintim: Pr. Silviu State - Istanbul, Pr. Vasile Iorgulescu – Strasbourg, Franța, Pr. Petru Buburuz și Pr. Vasile Burduja din Basarabia, Boian Alexandrovici - Malainița, Serbia și alții.

Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa a avut ca prim obiectiv asigurarea unui dialog între autoritățile de stat românești și asociațiile sau societățile românești marcante din Europa și din jurul granițelor țării, pentru cunoaștere reciprocă și mai ales pentru conștientizarea problematicilor specifice fiecărei comunități. Pe tot parcursul discuțiilor, atât din plen, cât și din cadrul atelierelor, s-a urmărit cunoașterea nevoilor comunităților românești din afara granițelor țării, încercându-se totodată găsirea de resurse și moduri de rezolvare ale acestora.

Această primă întrunire a Comunităților Românești din Europa a fost mult așteptată de toți românii care trăiesc în afara granițelor țării, importanța ei fiind subliniată de majoritatea participanților. Acest fapt a fost subliniat și de P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Ciprian Câmpineanul care, transmițând participanților, la începutul reuniunii, mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a mulțumit

organizatorilor pentru această întrunire, prima de acest gen organizată la noi în țară și a subliniat importanța unor asemenea manifestări, care dau posibilitatea întâlnirii “românului cu românul”.

Totodată, Prea Sfinția Sa a adresat îndemnul ca toți românii care trăiesc în comunitățile din străinătate să se adune în jurul parohiilor constituite și la păstorilor duhovnicești ale acestora, în felul acesta putându-se ține trează conștiința de neam, de limbă, de cultură și spiritualitate românească.

După deschiderea lucrărilor în plen s-a trecut la celelalte puncte înscrise în agenda de lucru. Aceasta s-a axat pe două teme de discuții: “*Comunități românești în statele din vecinătate și Balcani*” și “*Emigrația românească pe spațiul european*”. Lucrările au continuat în cadrul Atelierelor, care au fost împărțite pe patru platforme de discuție: 1. *Educație, cultură și religie-piloni ai identității românești în context european*; 2. *Organizarea comunităților românești în țările de reședință - Parteneriatul cu autoritățile publice din România*; 3. *Construirea de rețele-comunități profesionale pe spațiul european* și 4. *Mass-media în cadrul comunităților românești din Europa*.

La discuțiile din cadrul atelierelor au luat cuvântul mai mulți preoți, reprezentanți ai comunităților din străinătate, care au prezentat problemele cu care se confruntă comunitățile lor parohiale. De asemenea, au fost prezentate proiecte propuse spre realizare, unele dintre ele în curs de desfășurare, care implicau comunitatea respectivă.

În cadrul lucrărilor la Atelierul “*Educație, cultură și religie-piloni ai identității românești în context european*”, un rol aparte l-a avut I.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, care a avut numeroase intervenții. Din cele subliniate de către I.P.S. Sa amintim rolul fundamental pe care îl are Biserica Ortodoxă în Europa Unită în “redescoperirea dimensiunii spirituale a omului de astăzi”, subliniind faptul că dacă “românii până acum au avut o spiritualitate fără democrație, în ziua de astăzi s-au inversat locurile, putându-se vorbi de o democrație fără spiritualitate”.

Din dezbaterile Conferinței, în primul rând, ar trebui menționat faptul că românii din afara granițelor țării se pot împărți în două părți distincte și anume: cei din jurul granițelor României, unde au fost semnalate cele mai multe probleme dintre care amintim: recunoașterea drepturilor fundamentale privind activitățile religioase, lingvistice, culturale și spirituale etc., dreptul de a învăța în limba maternă, recunoașterea ca minoritate cu toate drepturile ce decurg din aceasta. De altfel, atelierelor au fost concepute pentru a putea oferi un cadru general de expunere a opiniilor și a propunerilor participanților, legate de problematica specifică fiecărei regiuni sau comunitate în parte, favorizând astfel cunoașterea fiecărei comunități sub toate aspectele: religios, cultural, economic și administrativ.

Neexistând o lege care să clarifice statutul românilor din străinătate, autoritățile române au lansat în dezbatere publică un proiect de lege privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, lege care dorește a “reglementa atât drepturile per-

soanelor de origine română liber asumată și a celor ce aparțin filonului cultural românesc care trăiesc în afara granițelor României, cât și atribuțiile instituțiilor competente”, acest proiect aflându-se în prezent la Camera Deputaților unde urmează a fi dezbătut.

După cele două zile de întruniri, lucrările au fost încheiate prin prezentarea în plen a concluziilor și rezoluțiilor atelierelor tematice. Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa a fost închisă oficial de Dl. Călin Popescu Tăriceanu, Prim-Ministru al Guvernului României, care a înmânat Premiul Național “Dimitrie Cantemir” Doamnei Monica Lovinescu, personalitate marcantă a lumii contemporane, care pentru meritele și contribuția deosebită depusă în folosul comunităților românești din străinătate a fost numită “o adevărată ambasadoare a culturii românești”, premiul urmând să-i fie înmânat de un reprezentant al Guvernului României la Paris.

La sfârșitul Conferinței, la inițiativa noastră, aproximativ 200 de români participanți la Conferință, români veniți din afara granițelor țării, au avut marea bucurie de a fi primiți de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în Rotonda Palatului Patriarhiei.

În cuvântul adresat și rostit cu emoție, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a amintit momentele grele din istoria țării noastre, mai ales din timpul regimului trecut, subliniind rolul Bisericii noastre, al ierarhilor și al preoților de la parohii, în conservarea valorilor culturale și spirituale și a identității creștine a poporului român. Totodată, a făcut un apel călduros către cei prezenți pentru a avea legături strânse cu parohiile românești deja constituite și cu ceilalți credincioși români din țările unde ei se află, pentru că aceste legături aduc roadele cele mai bogate, îndemnându-i să se sprijine unii pe alții și să-și poarte sarcinile unii altora, să lupte contra dezbinărilor ca să vadă și ceilalți duhul de deschidere și de dragoste al românilor față de valorile spirituale universale și să împlinească legea dragostei, exigența fundamentală a Legii lui Hristos.

Întâlnirea de la Palatul Patriarhiei a fost foarte emoționantă și plină de încărcătură spirituală, fiind prima întâlnire dintre Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române și reprezentanții românilor din Europa, la Reședința Patriarhală.

Ținând cont de numărul mare al reprezentanților românilor de pretutindeni și al participanților în general, de problemele dezbătute și propunerile făcute în cadrul acestei conferințe, precum și de proiectele de susținere a comunităților românești din afara granițelor și diasporă la care se angajează Statul Român după integrarea în Uniunea Europeană, în referatul prezentat se apreciază că lucrările Primei Conferințe a Românilor din Europa, organizată de Guvernul României, constituie un pas important în dezvoltarea relațiilor frățești cu românii de pretutindeni.

În urma citirii referatului și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– *Se ia act de participarea P.S. Ciprian Câmpineanul, Episcop-Vicar Patriarhal, la Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa (București, 13-15 octombrie, 2006).*

Temei nr. 4591/2006 – Referat al Sectorului Comunități Externe privind vizitarea comunităților românilor ortodocși maramureșeni din dreapta Tisei-Ucraina, de către P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului (12-13 iulie și 26-27 august, 2006).

În referat se arată că, P.S. Iustin Hodea Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, cu binecuvântarea P.S. Episcop Justinian și la invitația I.P.S. Arhiepiscop Ioan al Mustului și Vinovogradului, a vizitat în două rânduri în vara acestui an, după o perioadă de cinci ani, comunitățile de creștini ortodocși români maramureșeni din dreapta Tisei-Ucraina, însoțit de Pr. Vasile Pop, Protopop de Sighet, Pr. Nicolae Dudca, preotul credincioșilor ortodocși din parohia ucraineană Tisa, care a fost și translator, Cuv. Protos. Casian Filip, ecle-siarhul Catedralei din Baia Mare, Arhid. Nifon Motogna și Ierod. Teodosie Bud.

Prima vizită a fost efectuată în perioada 12-13 iulie 2006, la invitația Parohiei din Apșa de Jos cu hramul “Sf. Apostoli Petru și Pavel”, păstorită de Pr. Ștefan Bilețki, Protopop al românilor de peste Tisa, cu ocazia prăznuirii hramului bisericii - (pe stilul vechi).

În cadrul vizitei, P.S. Iustin Sigheteanul a avut bucuria de a se întâlni și liturghisi împreună cu I.P.S. Arhiepiscopul Ioan al Mustului și Vinovogradului, Sfânta Liturghie fiind săvârșită în cea mai mare parte în limba română.

A doua vizită la românii de dincolo de Tisa s-a făcut la invitația Pr. Dorin Bilețki, fiul părintelui protopop Ștefan Bilețki, și a comunității de credincioși din Slatina, în perioada 26-27 august 2006. Cu această ocazie a participat la două evenimente deosebite din viața parohiei: 110 ani de la punerea pietrei de temelie pentru biserica din Slatina și 40 de ani de la înființarea corului bisericesc. Această comunitate este vestită prin corul bisericesc și tradițiile pe care le păstrează cu sfințenie.

În ajunul zilei de 27 august s-a săvârșit slujba vecerniei, iar a doua zi s-a săvârșit Sfânta Liturghie pe altarul de vară din apropierea sfântului locaș. La aceste slujbe au participat peste trei mii de credincioși. Răspunsurile atât la Vecernie, cât și la Sfânta Liturghie au fost date de corul bisericii din Slatina, care au avut darul să facă simțită atmosfera caldă, specifică slujbelor de acasă.

Atât la Apșa de Mijloc, cât și la Slatina, la Sfânta Liturghie au fost pomeniți Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, I.P.S. Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și P.S. Episcop Justinian al Maramureșului și Sătmarului.

De asemenea, în cuvântul de învățătură rostit în cadrul Sfintei Liturghii, au fost transmise binecuvântarea, dragostea și purtarea de grijă ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și ale Bisericii Ortodoxe Române față de nevoile lor

sufletești, precum și îndemnul de a-și păstra cu sfințenie limba, credința, portul și obiceiurile, valori spirituale ale tuturor românilor.

Din informațiile primite de la Părintele protopop Ștefan Bilețki, în cele patru localități (Biserica Albă, Apșa de Jos, Apșa de Mijloc și Slatina) trăiesc aproximativ 16.000 de creștini ortodocși, restul de până la 30 de mii aderând în timpul regimului comunist la culte neoprotestante, lucru încurajat de altfel de autoritățile locale pentru a le slăbi unitatea.

De asemenea, la agapa de la Slatina, primarul localității a adresat P.S. Iustin invitația de a participa în toamna acestui an la deschiderea podului de peste Tisa, acest eveniment urmând a fi patronat de președinții României și Ucrainei.

Astfel, credincioșii din cele două comunități românești din dreapta Tisei-Ucraina, au avut bucuria ca la evenimentele deosebite din viața lor să primească binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române, prin prezența P.S. Arhiepiscop-Vicar Iustin Sigheteanul.

Cu această ocazie s-a constatat o deschidere mai largă, atât din partea reprezentanților forului bisericesc, cât și din partea autorităților locale, care au lansat inițiativa participării unui ierarh din Biserica noastră, cel puțin o dată pe an, la una din comunitățile românești de peste Tisa.

În urma citirii referatului și la propunerea Comisiei pentru Comunități Externe, Relații Interortodoxe și Ecumenice, Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– *Se ia act de vizita întreprinsă comunităților românilor ortodocși maramureșeni din dreapta Tisei-Ucraina de către P.S. Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, în perioada 12-13 iulie și 26-27 august 2006.*

9. Încheierea ședinței de lucru a Sfântului Sinod.

Încheindu-se examinarea problemelor înscrise pe Ordinea de zi, P.S. Episcop-Vicar Patriarhal Vincențiu Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod cere permisiunea să dea citire **Însemnării** care s-a redactat și înscris pe pergament în Con-dica Sfântă, în numele Sfântului Sinod, pentru a sublinia împlinirea a douăzeci de ani de Patriarhat de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

După citirea **Însemnării**, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei înmânează Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist **Medalia Jubiliară** din aur emisă la împlinirea celor 20 de ani de arhipăstorire ai Prea Fericirii Sale ca Întâistător și Părinte Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, adresându-i următoarele cuvinte:

“Prea Fericirea Voastră, Vă rugăm să ne îngăduiți ca să subliniem împlinirea primilor 20 de ani de păstorire patriarhală ai Prea Fericirii Voastre, perioadă în care s-au ivit multe și importante probleme ale Bisericii, unele dintre ele difi-

cile, pe care Prea Fericirea Voastră, cu înțelepciune și tact, le-ați soluționat spre binele Sfintei noastre Biserici.

Pentru a consemna acest moment aniversar, colaboratorii Prea Fericirii Voastre au realizat și Vă înmânăm această Medalie de Aur, cu respectuoasa și sincera urare ca Bunul Dumnezeu să Vă dăruiască ani mulți și buni ca Părinte și Întâistătător al Bisericii noastre”.

Se intonează Imnul patriarhal “*Pre Stăpânul și Patriarhul nostru, Doamne îl păzește întru mulți ani!*”

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, primind medalia, adresează mulțumiri membrilor Sfântului Sinod și, în continuare, înmânează acestora personal **Medalia Jubiliară** din argint.

Luând sfârșit acest moment aniversar, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist declară închisă ședința Sfântului Sinod și sesiunea sinodală pe anul 2006, adresând frățești mulțumiri membrilor Sfântului Sinod pentru participare la ședința sinodală și pentru contribuția adusă la soluționarea problemelor înscrise pe Ordinea de zi.

Se rostește rugăciunea “*Cuvine-se cu adevărat*” și se intonează “*Troparul*” Sfântului Cuvios Ierarh Pahomie de la Gledin a cărui canonizare s-a săvârșit în această ședință sinodală.

Ședința ia sfârșit la orele 13⁰⁰.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† T E O C T I S T
ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

SECRETARUL SFÂNTULUI SINOD
†Vincențiu Ploieșteanul
EPISCOP-VICAR PATRIARHAL

ANEXA

A DOUA CONSFĂTUIRE A FACULTĂȚILOR DE TEOLOGIE DIN EUROPA
(Graz, Austria, 6-9 iulie 2006)

1. Reprezentanți ai Instituțiilor și ai Bisericilor din 23 de țări s-au reunit în Centrul Educațional Mariatrost din Graz, în perioada 6-9 iulie 2006, pentru a continua activitatea desfășurată în 2002, în cadrul *Consfătuirii Facultăților de Teologie și a Instituțiilor de Educație din Europa*. Întrunirea a avut loc la invitația Conferinței Bisericilor Europene și a Facultății de Teologie a Universității din Graz. Titlul conferinței a fost "*Provocările Teologiei într-o Europă pluralistă*".

2. Conferința s-a bucurat de o primire generoasă și de sprijinul Vice-Rectorului Universității, Friederich M. Zimmermann, al Decanului Facultății de Teologie Catolică, Rainer Bucher, fiind transmise mesaje de felicitare către Vicarul Episcopal, Prelatul Heinrich Schnuderl de Graz, Superintendentul Hermann Miklas – președinte al Forumului Ecumenic al Bisericilor Creștine din Styria și Înalt Prea Sfințitul Dr. Michael Stikos – Mitropolit al Austriei.

3. Jan Figel, Comisar al Uniunii Europene pentru Educație, Cultură și Diversitate lingvistică, a susținut apoi, în cadrul întâlnirii, referatul intitulat: "*Provocări pentru educația superioară din perspectiva Uniunii Europene și răspunsurile Uniunii Europene*". Această prezentare a fost urmată de cea a Dr. Georg Winkler – Președintele Asociației Universităților Europene – cu titlul: "*Contribuțiile Universităților la o Europă a cunoașterii*". Ambii vorbitori au subliniat importanța Teologiei în mediul universitar din Uniunea Europeană. Ei au pus în evidență necesitatea dezvoltării și supravegherii cooperării între facultățile de teologie și alte instituții, în folosul Bisericii, al statului și al societății.

4. Trei prezentări, transmise în plenara consfătuirii de Eminența Sa Episcopul Wolfgang Huber, Președintele Consiliului Bisericii Evanghelice din Germania, Eminența Sa Alis Jothgasser, Arhiepiscop de Salzburg și Înalt Prea Sfințitul Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, au provocat vii discuții pe tema "*Provocările Teologiei într-o Europă pluralistă din perspectivă ecumenică*". Aceste contribuții, care au un accent pe importanța teologiei pentru organizarea Bisericii, au animat și discuțiile în grup, care au urmat prezentărilor: "*Valori centrale ale Facultăților de teologie din Europa, răspunzând noilor probleme ale Bisericilor și societății*". Aceste discuții au fost apoi adâncite prin alte referate susținute în plenară, în sesiunea intitulată: "*Provocările Procesului Bologna pentru Facultățile de teologie și Bisericile din Europa*".

5. O altă sesiune a oferit informații detaliate asupra următoarelor conferințe și organizații, care au o activitate complementară și importantă pentru Procesul Graz:

* Traducerea a fost făcută de *Dl. dr. Bogdan Popescu*, inspector în cadrul Sectorului Învățământ teologic și Educație religioasă al Administrației Patriarhale.

- Procesul Graz;
- Asociația Științifică pentru Teologie;
- Societatea Europeană pentru Teologie Catolică;
- Forumul European al Școlilor Ortodoxe de Teologie;
- Comunitatea Bisericilor Protenstante din Europa;
- Educația teologică și religioasă în Europa multiculturală (TRES);
- Conferința Mondială a Asociațiilor Instituțiilor Teologice;

6. Participanții la consfătuire și-au exprimat mulțumirea pentru toți cei care au susținut referate, contribuind astfel la stabilirea viitoarelor priorități și scopuri, în numele tuturor instituțiilor și Bisericilor reprezentate.

7. A fost remarcat progresul evident și important, făcut în cei patru ani care au trecut de la ultima consfătuire. Spiritul de cooperare poate fi observat și este evident în numeroasele conferințe și comitete deja existente, deși rămâne evidentă dorința adoptării unor măsuri concrete, care pot fi dezvoltate și pot coordona munca depusă, astfel încât să continuăm a progresa împreună, într-un organism European unit, în același timp divers. Multe universități din Europa sunt deja parte a Procesului Bologna. S-a sugerat faptul că există similitudini între obiectivele ecumenice ale Procesului Graz și cele multinaționale ale Procesului Bologna, ambele încercând să încurajeze unitatea în diversitate. Dorim să conlucrăm pentru dezvoltarea punctelor pozitive și să avem un rol în încercarea de aplanare a tensiunilor rămase.

8. Consfătuirea a subliniat în mod unanim rolul de "punte" al Teologiei, între societate, Academie și Biserică. Teologia nu slujește doar Bisericile și comunitățile creștine, ci are o contribuție vitală în arena socială și politică, ajutând oamenii să înțeleagă natura umană și întreaga creație. Teologia este adeptă a gândirii prin consecințele pluralismului și multiculturalismului și are un rol foarte important, ajutând societatea să se adapteze contextul european, aflat în schimbare, datorită imigrației. S-a considerat că datorită îndelungatei istorii și a contextului ecumenic, Europa are o contribuție specifică, valoroasă, în cadrul controverselor provocate de pluralismul religios în întreaga lume și poate contracara, astfel, creșterea fundamentalismului religios.

9. În cadrul întregii consfătuiri a fost evidențiată o mândrie justificată și totodată încrederea în teologie, ca disciplină academică. Există totuși încă întrebări care pot provoca discuții intense. Relația dintre Biserică și Facultate, întrebările legate de ce trebuie predat și cum trebuie predat, importanța cercetării, studiile interdisciplinare, teologia *versus* studii religioase și modul în care Facultățile și Biserica înțeleg să răspundă modernității și postmodernității.

10. Astfel, trebuie depusă în continuare o muncă deosebită dacă vrem să progresăm și multe provocări ne așteaptă, câteva dintre ele fiind enumerate mai jos:

a. Problema reglementării și acreditării este încă neclară. Acest lucru este valabil atât pentru cursurile care oferă posibilitatea hirotoniei, cât și pentru cele care

conduc la angajări în domenii alternative. Acest fapt a cauzat probleme reale unor studenți care au participat deja într-un program de schimb universitar.

b. Este încă neclar dacă această problemă poate fi rezolvată prin stabilirea unor valori centrale comune, prin Procesul Bologna și prin acceptarea rolului educației bazate pe cercetare. Studenții pregătiți pentru hirotonie intră în procesul de educație teologică la vârste diferite și au niveluri diferite de cunoștințe. Acest fapt are impact asupra pregătirii și formării teologice, pe care Biserica le solicită universităților și facultăților. De asemenea, se remarcă în multe țări necesitatea atragerii mai multor studenți la studiul teologiei.

c. Trebuie să ne asigurăm că Teologia Ecumenică este predată peste tot în Europa, astfel încât să fie conștientizat progresul realizat recent.

d. Trebuie făcut un progres pentru a dezvolta viziunea, scopurile și obiectivele subliniate în cadrul celor două consfătuiri. De aceea am dori să facem următoarele propuneri concrete:

1. Stabilirea unor organizații permanente numite *Conferința Formării, Facultăților și Colegiilor Teologice din Europa*, cu sediul la Graz.

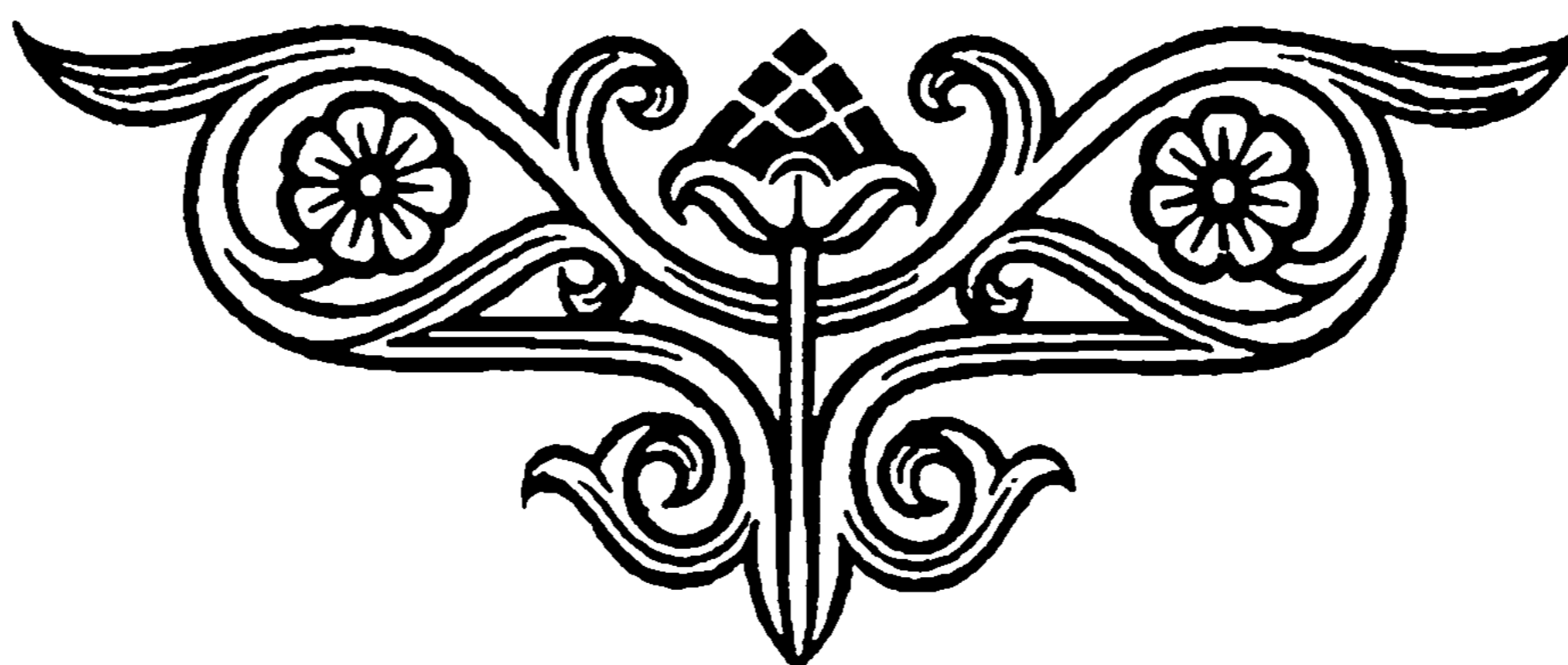
2. Crearea unei pagini web, care să promoveze activitatea noii organizații și să faciliteze viitorul dialog.

3. Stabilirea unui comitet de organizare, care să supravegheze dezvoltarea propunerilor **a** și **b**.

4. În același timp, reprezentanții instituțiilor academice trebuie să fie încurajați să transmită rezultatele acestei consfătuiri în țările lor și să le promoveze, în special stimulând studenții și cadrele didactice să participe în programul de schimb universitar.

5. În același fel, Bisericile din Europa trebuie încurajate cu privire la activitatea noii organizații, să contribuie la dezvoltarea legăturii lor cu teologia academică.

Formulând aceste propuneri, consfătuirea ține să își exprime mulțumirea față de gazde și față de toți cei care au contribuit la transformarea acestui eveniment într-un succes.

ÎNTRUNIREA MONDIALĂ A LIDERILOR RELIGIOȘI*

(Moscova, 3-5 iulie 2006)

La invitația SSale *Alexei al II-lea*, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, în zilele de 3-5 iulie a.c., *Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, însoțit de o delegație de ierarhi, a participat la “Întrunirea liderilor religioși din întreaga lume”, organizată la Moscova de către Patriarhia Rusă, Consiliul interreligios al Federației Ruse și Consiliul interreligios al Comunității Statelor Independente. Din delegație au făcut parte *IPS Nifon*, Arhiepiscopul Târgoviștei, *PS Ciprian Câmpineanul*, Episcop vicar patriarhal și dl. *Eugeniu Rogoti*, inspector eparhial la Sectorul pentru Relații Externe Bisericești al Patriarhiei Române, în calitate de traducător.

Delegația română a sosit pe Aeroportul “Sheremetyevo” din Moscova luni, 3 iulie, în jurul orelor 14.15, unde a fost întâmpinată de către *IPS Kiril*, Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad și de dl. *Ioan Donca*, Ambasadorul României la Moscova, care i-au urat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist bun venit în capitala Federației Ruse. De la aeroport, delegația a fost condusă, în coloană oficială, la hotelul Patriarhiei Moscovei de la Mănăstirea Danilovskaya, unde a fost găzduită pe întreaga perioadă a întrunirii.

1. Sesiunea de deschidere

În după-amiaza aceleiași zile, la Hotelul *President*, a avut loc, în prezența președintelui Federației Ruse, dl. *Vladimir Putin*, sesiunea de deschidere a lucrărilor Întrunirii, la care au participat aproximativ o sută de lideri și șefi de delegații ai Bisericilor creștine (Ortodoxă, Romano-Catolică, Anglicană, Armeană, Coptă, Etiopiană, Luterană ș.a.) și ai religiilor mozaică, islamică, budistă, hindusă, șintoistă și taoistă, din 49 de țări ale lumii. Cuvântul de deschidere a fost rostit de către Ssa *Alexei al II-lea*, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia, care vorbind în numele creștinilor din întreaga lume, și-a exprimat mai întâi bucuria că această Întrunire are loc pe pământ rusesc, unde experiența multiseculară a Rusiei mărturisește faptul că oameni de credințe diferite au conviețuit și pot conviețui în chip pașnic, *de vreme ce în această țară nu au existat niciodată războaie religioase, ci, dimpotrivă, întotdeauna religiile și culturile diferite s-au armonizat*. De asemenea, referindu-se la temele ce urmau a fi discutate și dezbătute, Sanctitatea Sa a subliniat, printre altele, că *“istoria și contemporaneitatea ne arată că fără un fundament spiritual și moral în viața popoarelor, fără o cunoaștere adâncă a tradițiilor religioase de către oameni, nu se pot împiedica eficace violența, patimile, extremismul și teroarea”*.

* Notă. Materialul a fost preluat din “Vestitorul Ortodoxiei”, anul XVII, nr. 383-384, iulie, 2006, p. 2-5, cu acordul autorului.

După aceasta a luat cuvântul președintele Federației Ruse, *Vladimir Putin*, care, mulțumind mai întâi participanților pentru prezența lor la întrunire, a rostit următoarele cuvinte: *“Știți foarte bine că un astfel de forum internațional, atât de bogat în reprezentanți, a fost organizat cu aproape un sfert de secol în urmă și mă refer la Conferința mondială a reprezentanților religioși în apărarea păcii, care a avut loc la Moscova... dar lumea contemporană se confruntă astăzi cu astfel de pericole. Există încercări de a o împărți pe criterii religioase sau etnice, de a introduce discordie mai ales între comunitățile creștine și cele islamice... Noi, de asemenea, susținem inițiativa Turciei și a Spaniei de a crea o coalitie largă împotriva extremiștilor, o alianță a civilizațiilor, și sperăm că aceasta va deveni un mecanism eficace de colaborare între comunitățile creștine și cele islamice... Știm foarte bine ce putere de unificare are religia, dar vedem la fel de clar spre ce duce activitatea predicatorilor a unor lideri extremiști sau ideologi care utilizează cu cinism sentimentele credincioșilor... Nu mă îndoiesc că știți ce responsabilitate aveți și înțelegeți faptul că vorbele pe care le roștiți influențează milioane de oameni, convingerile și orientările acestora”*.

În continuare, *IPS Kiril*, Mitropolit de Smolensk și Kaliningrad, a dat citire mesajului Secretarului General al ONU *Köffi Anan*, din care menționăm doar câteva idei semnificative pentru rostul întâlnirii reprezentanților religioși: *"Fiind păstori și îndrumători, puteți fi și promotori de schimbări, inspirând oamenii spre un nou nivel al slujirii sociale. Puteți mijloci, de asemenea, trecerea peste bariera lipsei de amabilitate, a fricii și neînțelegerii, care s-au răspândit în lume ca o plagă. În cadrul lucrărilor actualei Întruniri puteți arăta exemplul dialogului interconfesional al colaborării și respectului... Întrunirea la care participați își poate aduce contribuția și la întărirea și dezvoltarea "Alianței civilizațiilor", pe care am creat-o anul trecut, la inițiativa prim-miniștrilor Spaniei și Turciei... Știu că și Dumnezeu, ca și mine, sunteți neliniștiți din cauza faptului că religia este adeseori receptată în știri ca sursă a conflictelor. În parte, acest lucru dictat de faptul că mijloacele de comunicare în masă acordă o atenție deosebită evenimentelor radicale și acțiunilor violente, reflectând adesea intersectarea politicii cu religia, dar și liderii religioși sunt oarecum responsabili pentru aceasta. Participarea Dumnezeu aici, unde se întâlnesc diferite credințe și confesiuni, ne poate îndrepta pe o cale a speranței... Deși practicile spirituale și religioase sunt diferite de la o religie la alta, în esență avem de a face cu aceleași valori universale: milă, răbdare și dragoste pentru aproapele"*.

Au urmat apoi mesajele din partea celorlalte trei mari religii – islamică, mozaică și budistă – rostite de către: Secretarul General al Organizației islamice pentru cultură și comunicare din Iran, *Ayatolahul Muhammad Ali Tashiri*, care a menționat faptul că Islamul nu este o religie ce instigă la omucidere și că dialogul cu celelalte religii este un imperativ; rabinul șef al Israelului, *Yona Metzger*, care a exprimat condoleanțe Federației Ruse pentru diplomații uciși de curând în Bagdad, condamnând actele de violență împotriva celor nevinovați din toate părțile

lumii, dar mai ales pe teritoriul Israelului; și Patriarhul budist al Cambodgiei, Tep Vong, care a vorbit și în numele celorlalte religii asiatice.

2. Mesajele delegațiilor religioase

A doua zi, marți, 4 iulie, începând cu orele 10.00, au avut loc trei sesiuni de lucru, cu participarea SSale Alexei al II-lea, în cadrul cărora au rostit mesaje ceilalți conducători ai delegațiilor, pe religii și confesiuni: cardinalul *Walter Kasper*, președintele Consiliului Pontifical pentru unitatea creștinilor, care a dat citire mesajului *Papei Benedict al XVI-lea*; Patriarhul Georgiei *Ilia al II-lea*; Muftiul general al Siriei *Ahmadd Badredin Hassum*; Mitropolitul *Emanuil* al Franței, care a prezentat mesajul Ssale Bartolomeu, Patriarhul ecumenic; rabinul șef al Rusiei *Berl Lazar*; Prea Fericitul Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Episcopul *Ma Inlin*, adjunctul președintelui Asociației catolice din China; muftiul șeic *Ravil Gainudtin*, președintele Consiliului muftiilor din Federația Rusă; Episcopul *Wolfgang Huber*, Președintele Consiliului Bisericii Evanghelice din Germania; Catolicosul Armenilor *Karekin al II-lea*; Patriarhul Etiopiei *Abuna Pavel*, muftiul *Ezzet Kamel* – adjunctul Secretariatului General al *Organizației Conferința Islamică*; rabinul șef al Rusiei *Adolf Șaevici*; Episcopul Londrei *Richard Chartres*; Arhiepiscopul *Jukka Paarma*, Primatul Bisericii Evanghelice Luterane din Finlanda; Ministrul pentru religie și islam din Pakistan *Îjaz-Ul Hakh*; cardinalul *Roger Etchegarai*, președintele de onoare al Consiliului pontifical “Dreptate și pace”; rabinul *Artur Schneider* din SUA; muftiul *Abdurashid Bahromov* din Uzbekistan; PF *Hristofor*, Mitropolitul ținuturilor din Cehia și al Slovaciei; muftiul *Absattar Derbisaliev* din Kazahstan; *Samuel Kobia*, Secretarul General al Consiliului Mondial al Bisericilor; Arhiepiscopul *Ianis Vanags*, Primatul Bisericii Evanghelice Luterane din Letonia; muftiul *Omar Ahmed Farhat* din Libia; *Andrea Riccardi*, fondatorul Comunității “Sant’Egidio”; Primatul budiștilor din Mongolia *Kabo-Lama Tchoigamts Damberel*; muftiul *Muratali Aji Jumanov din Kirghizia* și alții.

Având în vedere aprecierea de care s-a bucurat mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, rostit în limba română și tradus în limbile rusă, engleză, chineză și arabă, redăm în continuare conținutul integral al acestuia:

Sanctitatea Voastră Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia, Distinși participanți la Întrunirea Mondială a liderilor religioși,

“În primul rând, adresăm mulțumirile noastre Sanctității Voastre și celorlalți organizatori ai Întrunirii Mondiale a liderilor religioși pentru invitația de a participa la lucrările acestei reuniuni importante. Apreciem în mod deosebit alegerea Moscovei ca loc de desfășurare a întrunirii noastre deoarece, prin poziția sa geografică și vocația oamenilor din aceste ținuturi, actualul teritoriu al Federației Ruse a constituit, de-a lungul întregii sale istorii, o adevărată răscruce de drumuri pentru multe credințe religioase, în timp ce religia poporului rus, Ortodoxia, s-a dovedit dintotdeauna “topos” spiritual deosebit de prielnic dialogului

constructiv intercultural și schimbului de valori autentice create de către diferite popoare.

Întrunirea mondială a liderilor religioși prezintă o mare importanță pentru lumea contemporană, prin aceea că, pentru oamenii de credință de pretutindeni, ea constituie împlinirea unei sacre datorii de conștiință și chiar a unui imperativ moral.

În ciuda progreselor remarcabile din domeniul economiei, vieții materiale și cunoașterii științifice a lumii ce ne înconjoară, omenirea de astăzi întâmpină probleme greu de rezolvat. Combaterea terorismului, sub diversele sale forme, și a fanatismului de orice fel, conviețuirea pașnică între popoare și evitarea conflictelor militare și a conflictelor între civilizații, salvagardarea demnității și sacralității persoanei umane, lupta împotriva rasismului, sunt doar câteva dintre provocările lumii în care trăim cu toții. La acestea se adaugă și alte plăgi morale, precum traficul de carne vie, drogurile, șomajul și corupția, decalajul economic dintre țările bogate și cele sărace și prăpastia tot mai adâncă dintre grupurile înăvuite și populații întregi care, în multe părți ale planetei noastre, trăiesc în neajunsuri și mizerie. Prin acestea este afectată, în primul rând, unitatea și armonia umanității, ca microcosmos, dar și integritatea întregii creații, ca macrocosmos.

Se poate constata că, la originea acestora se află atitudini formulate și adoptate, la nivel de grup și individual, în virtutea anumitor convingeri și concepții despre lume și viață. Astfel se deduce că, în esența lor, problemele menționate sunt, în primul rând, de natură spirituală. De aceea, considerăm că, pentru soluționarea lor, este absolut necesar aportul tuturor religiilor ca factori determinanți în formarea mentalităților personale sau colective și a viziunii asupra realității înconjurătoare.

În acest sens, noi, liderii diferitelor religii, prin însăși întâlnirea de față, dovedim lumii că împărtășim cele mai înalte valori create de om sub inspirație divină și că așezăm la temelile vieții sociale principii comune. Unitatea noastră se sprijină pe doi piloni adânc înfiți în conștiința întregii umanități, concretizați și exprimați în certitudinea că “cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (Psalmul 18, 1) și toți oamenii, indiferent de religie, din fire împlinesc cele ale Legii divine, având legea înscrisă în inimile lor (cf Romani 2, 14-15).

În spiritul acestei unități, se cuvine ca omul să conștientizeze faptul că existența sa poate și trebuie să fie orientată în sensul respectului reciproc, al coexistenței pașnice și armonioase și al întrajutorării. Religiile oferă și mijloace pentru realizarea acestui deziderat. Suntem încredințați că, prin întâlnirea noastră, glasul miliardelor de credincioși pe care îi reprezentăm se va face tot mai auzit și urmat. Astfel, omenirea întreagă va putea păși cu mai multă convingere, pe calea soluționării globale a gravelor probleme cu care este confruntată și pe calea progresului ei spiritual”.

3. Întâlnirea PF Părinte Patriarh Teoctist cu SSa Alexei al II-lea

După cea de-a doua sesiune de lucru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și membrii delegației române au avut o întâlnire cu SSa Alexei al II-lea, în cadrul căreia acesta i-a mulțumit în chip deosebit Părintelui nostru Patriarh pentru prezența sa atât la sfințirea Catedralei “Hristos Mântuitorul” din anul 2000, cât și la actuala Întrunire mondială a liderilor religioși, organizată la inițiativa Patriarhiei Ruse, amintindu-și totodată cu bucurie de colaborarea frățească dintre ei, în cadrul Conferinței Bisericilor Europene, în urmă cu câteva decenii. La rândul său, Prea Fericitul Părinte Teoctist i-a mulțumit SSale Alexei al II-lea pentru invitație, asigurându-l de dragostea ierarhilor, clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, care încă așteaptă binecuvântarea sa, cu prilejul unei vizite oficiale în România. Unul din subiectele discutate l-a constituit reglementarea situației bisericesti din Republica Moldova, în legătură cu care cei doi Întâistătători au reafirmat necesitatea continuării dialogului. Părintele nostru Patriarh și-a exprimat nădejdea că, de vreme ce Dumnezeu l-a inspirat pe Sanctitatea Sa și i-a ajutat să adune din toată lumea atâția conducători spirituali de diferite religii, în scopul dezbaterii marilor probleme care frământă lumea contemporană, cu atât mai mult ne va ajuta să găsim o soluție pentru rezolvarea problemei legate de Mitropolia Basarabiei, iar aceasta se poate realiza numai pe calea dialogului frățesc între Biserici.

Cea de-a treia sesiune a întrunirii s-a încheiat cu un concert de excepție al corului mondial de copii al UNESCO, din care făcea parte și un grup de copii cu dizabilități fizice. Au fost interpretate atât arii din muzica clasică, precum și diverse cântări religioase ortodoxe, romano-catolice, islamice, hinduse, budiste, ș.a. La sfârșitul concertului, Patriarhul Moscovei a felicitat copiii pentru efortul deosebit pe care-l depun în vederea pregătirii unor astfel de evenimente, spunând: *Sunt convins că acest concert în fața participanților la întrunire, organizat de Fundația de binefacere “Lumea artei”, va aduce în cadrul lucrărilor o atmosferă deosebită de înțelegere reciprocă și apropiere.*

4. Documentul final al întrunirii

În ultima zi a întrunirii, miercuri, 5 iulie, a avut loc sesiunea de închidere, când s-au prezentat ultimele mesaje din partea șefilor delegațiilor religioase, după care s-a aprobat și s-a semnat de către toți liderii religioși un document final, întocmit în prealabil de către un Comitet de redactare, ales la Consfătuirea experților religioși, întrunită la Moscova, în zilele de 25-26 mai, la care a luat parte, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române, și IPS Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei. Dată fiind importanța documentului menționat, în care sunt semnalate gravele probleme și provocări ce preocupă astăzi omenirea, redăm în continuare conținutul acestuia, întrucât reprezintă o mărturie comună a religiilor din întreaga lume vizavi de soluționarea lor pe cale pașnică, în duhul frățietății și al respectului reciproc:

"Noi, participanții la Întrunirea mondială a liderilor religioși – conducători și delegați ai comunităților religioase creștine, islamice, mozaice, budiste, hinduse și shintoiste din 49 de țări – ne-am întâlnit la Moscova în ajunul întâlnirii la nivel înalt a Grupului celor 8 (G8). Discutând pe larg chestiuni de interes reciproc, ne adresăm acum conducătorilor de state, comunităților noastre de credință și tuturor oamenilor de bună credință.

Credem că persoana umană este în esența sa religioasă. Încă de la începuturile istoriei, religia a jucat un rol cheie în dezvoltarea gândirii, culturii, eticii și ordinii sociale. Odată cu rolul din ce în ce mai mare al credinței în societatea contemporană, noi dorim ca religia să continue a fi o temelie solidă pentru pace și dialog între civilizații și să nu fie folosită ca o sursă a diviziunii și conflictului. Religia are potențialul de a fi liantul care unește diverse popoare și culturi în ciuda fragilității noastre umane, în special în contextul pluralist și divers de astăzi.

Noi considerăm viața ca un dar al Celui Atotputernic. Datoria noastră sfântă este să o păstrăm și aceasta trebuie să fie grija atât a comunităților religioase, cât și a liderilor politici.

Dialogul și parteneriatul dintre civilizații nu trebuie să fie doar niște slogane. Noi avem nevoie să construim o ordine mondială care să combine democrația – ca modalitate de armonizare a intereselor diferite și ca participare a oamenilor în luarea de decizii la nivel național și global – și respectul față de sentimentele morale, de modul de viață, de diferitele sisteme de drept și politice și de tradițiile naționale și religioase și tradiționale ale oamenilor. Soluții cuprinzătoare, drepte și durabile în disputele internaționale trebuie să fie găsite prin metode pașnice. Lumea trebuie mai curând să aibă mai mulți poli și mai multe sisteme pentru a veni în întâmpinarea cerințelor tuturor indivizilor și națiunilor, decât să se cantoneze în tipare ideologice fără viață și super-simplificate.

Ființa umană, ca și creație unică, în felul ei, a Creatorului, a cărei existență ajunge la veșnicie, nu trebuie să devină un produs sau un obiect de manipulare politică, ori o piesă de producție și o mașinărie de consum.

De aceea, este necesar ca vieții umane să i se confere cea mai înaltă valoare, din momentul conceperii sale, până la ultima suflare și la sfârșitul său firesc. Astfel, familia are astăzi nevoie de sprijin, deoarece ea este spațiul privilegiat pentru cultivarea personalității libere, inteligente și morale. Ne pronunțăm pentru mai multă asistență acordată familiei, în special în misiunea sa de formare, prin legislație națională și internațională și prin practica statelor, prin diferite instituții publice, prin comunitățile religioase și mass-media. În plus, există preocuparea noastră pentru statutul femeilor și al copiilor în multe societăți. Promovând caracterul unic al fiecărei persoane, femei și bărbați, copii și bătrâni, precum și persoanele cu dizabilități, observăm că toți aceștia au calitățile lor specifice. Protejarea lor de violență și exploatare constituie o misiune comună a autorităților, a societății și a comunităților religioase.

Concepem ființa umană ca pe creația supremă a Atotputernicului. De aceea, drepturile omului, protejarea și respectarea lor constituie o preocupare importantă pentru noi. Cu toate acestea, experiențele noastre ne arată, de asemenea, că fără un nucleu etic, fără înțelegerea obligațiilor noastre, nici o societate sau țară nu este scutită de conflict și colaps. Păcatul și viciul ruinează atât individul, cât și societatea. Din acest motiv, suntem convinși că justiția și ordinea socială trebuie să încerce să aducă împreună în armonie roditoare, un angajament față de drepturi și libertate, precum și conștientizarea principiilor etice care sunt constitutive fiecărei ființe din societate.

Declarăm importanța libertății religioase în lumea de astăzi. Oamenii, cât și grupurile trebuie să fie feriți de opresiune. Nimeni nu poate fi obligat să acționeze împotriva convingerilor sale religioase.

Condamnăm terorismul și extremismul sub orice formă, dar și încercările justificării religioase ale acestora. Considerăm că este de datoria noastră să ne opunem urii pe motive religioase, etice sau politice. Încercările de a folosi religia ca mijloc de incitare la ură sau ca scuză pentru crime împotriva indivizilor, a moralității și umanității, constituie astăzi o provocare majoră. Acestea pot fi abordate eficient doar prin educație și formare morală. Școala, mass-media și predica liderilor religioși trebuie să se redea contemporanilor noștri, cunoașterea deplină a tradițiilor lor religioase care îi cheamă la pace și dragoste.

Cerem oprirea oricărei insulte împotriva sentimentelor religioase și a sfidării simbolurilor, numelor ori a lăcașurilor considerate sacre de către credincioși. Cei care profanează lucrurile sfinte trebuie să știe că rănesc inimile și incită la conflict între oameni.

Prin educație și acțiuni sociale trebuie să reafirmăm valorile etice fundamentale în conștiința oamenilor. Credem că aceste valori ne sunt date de Atotputernicul și sunt adânc înrădăcinate în natura umană. Ele sunt împărtășite de către religiile noastre. Ne considerăm responsabili pentru condiția morală a societăților noastre și dorim să întărim această responsabilitate prin conlucrarea noastră cu statele și asociațiile civile în numele unei vieți în care valorile etice constituie un bun și o sursă de stabilitate.

Viața umană este, de asemenea, corelată cu economia. Toate activitățile economice și de afaceri trebuie să fie responsabile din punct de vedere social și împlinite prin folosirea celor mai înalte standarde etice. Doar astfel, economia este cu adevărat eficientă, adică benefică oamenilor. O viață trăită numai pentru profit financiar și care să faciliteze progresul în producție devine stearpă și sărăcită. Fiind conștienți de aceasta, solicităm comunității de afaceri să se implice activ într-un parteneriat responsabil cu comunitățile religioase și cu întreaga societate civilă, atât la nivel local, cât și internațional.

Este imperativ ca toate guvernele și comunitatea de afaceri în aceeași măsură să fie administratori responsabili ai resurselor planetei noastre. Aceste resurse

oferite tuturor generațiilor de către Creator, trebuie să fie folosite pentru beneficiul fiecăruia. Distribuirea responsabilă și folosirea bogățiilor pământului, la care se adaugă implicarea umanitară activă vor ajuta la depășirea sărăciei și foametei de care suferă miliarde dintre frații și surorile noastre. Concentrarea majorității bogăției lumii în mâinile câtorva, în timp ce un număr enorm de oameni, în special copii, trăiesc în sărăcie abjectă, constituie o tragedie mondială. Aceasta cu siguranță va continua să destabilizeze lumea amenințând pacea globală. Cerem tuturor națiunilor să se întoarcă la o viață a cumpătării și a dreptății active. În felul acesta se va asigura un viitor dătător de speranță pentru generațiile viitoare și se vor înlătura, efectiv, motivațiile extremiștilor și teroriștilor.

Guvernele, comunitățile religioase și popoarele lumii, trebuie să lucreze împreună pentru a face față provocărilor de astăzi, precum și bolile infecțioase epidemice (în special SIDA și gripa aviară), drogurile și proliferarea armelor de distrugere în masă. Nici o țară, indiferent de bogăție și putere, nu poate face față singură acestor amenințări. Cu toții suntem corelați și împărtășim un destin comun. Aceasta necesită o acțiune concertată și unitară a tuturor statelor membre ale comunității internaționale. Mai mult, răspândirea bolilor nu este o preocupare doar a doctorilor, iar diseminarea tehnologiilor letale nu este doar o problemă a autorităților de aplicare a legii. Aceste provocări trebuie să devină preocupare comună a societății în întregul ei.

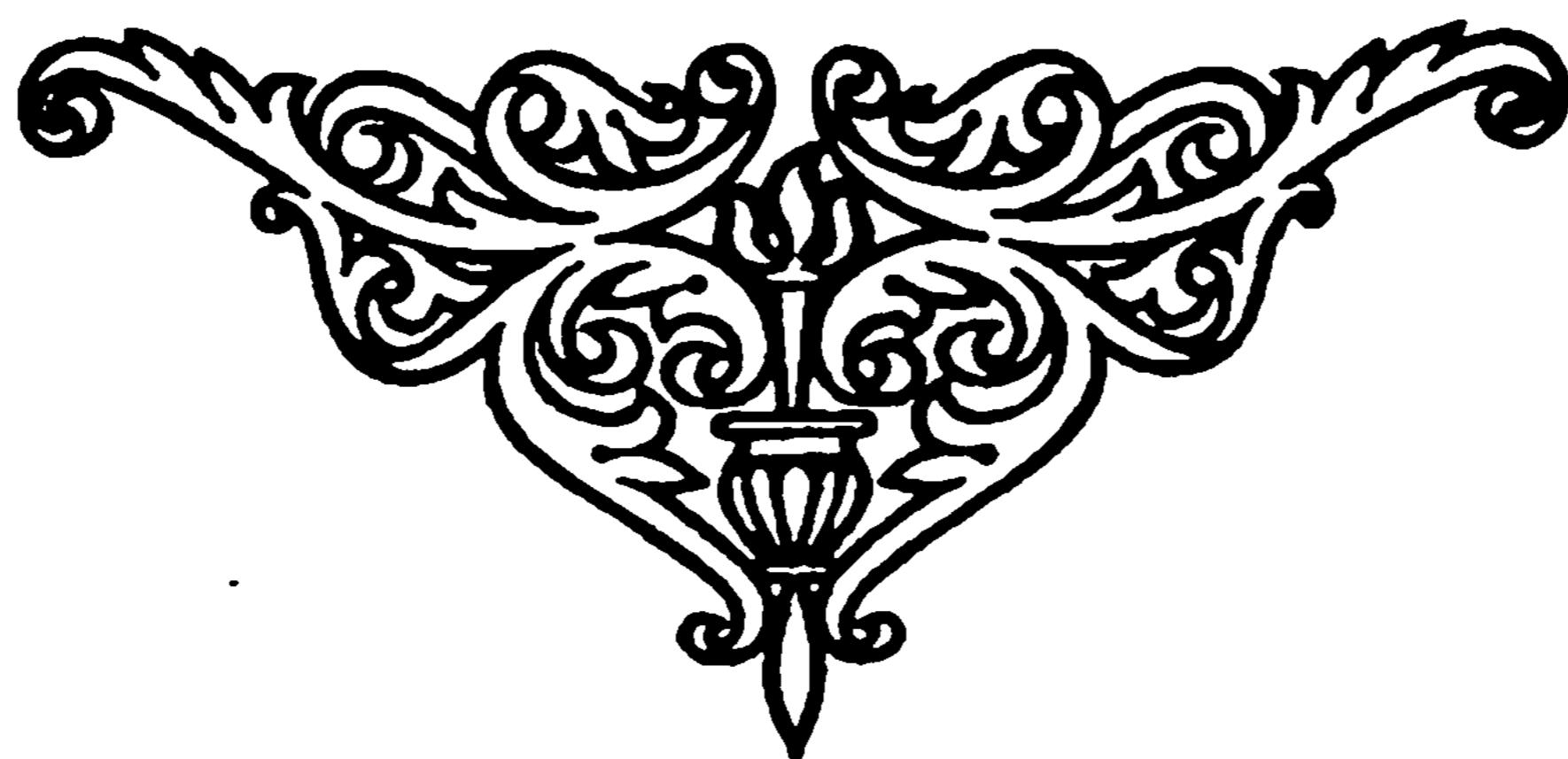
Dialogul interreligios dezvoltat de către comunitățile de credință trebuie să fie promovate mai departe de către liderii și experții lor religioși. Este nepotrivit, iar istoria arată că este chiar periculos, ca acțiunile comunităților religioase să fie dictate de interese politice. Deplângem, de asemenea, încercările de "contopire" artificială a tradițiilor religioase sau de schimbare a lor fără voința credincioșilor lor pentru a-i aduce mai aproape de secularism.

Comunitățile noastre sunt, de asemenea, gata să promoveze un dialog cu adepții concepțiilor nereligioase, cu politicienii, cu toate structurile societății civile, cu organizațiile internaționale. Nădăjduim că un astfel de dialog va continua, permițând religiilor să contribuie la concordie și înțelegere între națiuni, la crearea unei case comune fundamentate pe adevăr, clădită pe dreptate, însuflețită de dragoste și libertate. Acest dialog trebuie să se desfășoare pe picior de egalitate, într-o manieră responsabilă și periodic, cu deschidere pentru orice tematică, fără prejudecăți ideologice. Credem că a sosit timpul pentru un parteneriat mai sistematic al liderilor religioși cu Națiunile Unite.

Făcând un apel special către toți oamenii credincioși, îi îndemnăm să se respecte și să se accepte unii pe alții, indiferent de diferențele religioase, naționale sau de altă natură. Să păstrăm pacea, pe care ne-a dat-o Atotputernicul! Să ne ajutăm unii pe alții și pe toți oamenii bine intenționați în construirea unui viitor mai bun al întregii familii umane! Vom păstra pacea, poruncită nouă de Cel de Sus"!

Întrunirea Mondială a liderilor religioși de la Moscova s-a încheiat oficial printr-o conferință de presă, în cadrul căreia participanții au transmis lumii întregi, respectiv conducătorilor de state, guvernelor acestora, comunității oamenilor de afaceri, organizațiilor non-guvernamentale și tuturor oamenilor cu convingeri religioase și nereligioase, mesajul de pace și dorința conducătorilor spirituali ai Bisericilor creștine și ai celorlalte religii de a contribui la educarea tinerelor generații în spiritual valorilor universale, precum pacea, toleranța, dreptatea, adevărul, frățietatea, înțelegerea și respectul reciproc. Prezența unui număr atât de impresionant de lideri religioși la această întrunire mondială, atât de diferiți prin apartenența lor etnică, prin limbă, cultură, tradiții și convingeri religioase, demonstrează de la sine, pe de o parte, îngrijorarea față de evenimentele grave ce au loc pe plan internațional și care pun în pericol soarta omenirii, iar pe de altă parte, preocuparea lor de a veni în sprijinul celor care militează pentru salvarea omului și a creației lui Dumnezeu.

Dl. Eugeniu ROGOTI,
Sectorul Relații Externe Bisericești

2006

ANUL SFÂNTULUI NICODIM DE LA TISMANA

I. ANIVERSARE LA 600 DE ANI DE LA MUTAREA SA CĂTRE DOMNUL (1406–2006)

Este o practică de acum, în Biserica noastră, să se pună fiecare an sub auspiciile unui sfânt ori ale unui eveniment important din viața ei sau a Bisericii Ortodoxe universale. Astfel, dacă anul 2004 a fost închinat Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, iar anul 2005 a fost consacrat comemorării a 120 de ani de autocefalie și 80 de ani de patriarhat, a venit acum rândul anului 2006 să fie pus sub ocrotire sfântă.

Urmare adresei nr. 2344/2005 a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 2-3 martie 2005, pe temeiul nr. 1044, a aprobat ca anul 2006 să fie închinat comemorării a 600 de ani de la mutarea la Domnul a *Sfântului Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana*.

În acest sens a și fost înaintat din timp Patriarhiei Române un proiect de program pentru zilele de 22-24 septembrie, incluzând și manifestarea acordării titlului de „*Doctor Honoris Causa*” de către Universitatea din Craiova Prea Fericitului *Anastasiu Yannoulatos*, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și a toată Albania, prezent la festivități pe toată durata sărbătorii.

Vineri, 22 septembrie, orele 10⁰⁰, în „Sala Albastră” a Universității din Cetatea Băniei, în urma unui documentat „*Laudatio*”, intitulat „Prea Fericitul *Anastasiu Yannoulatos* – un apostol al lumii contemporane”, rostit de Prea Sfințitul Arhiepiscop Vicar Irineu Slătineanu, i-a fost conferit ilustrului oaspete înaltul titlu academic, după care programul a continuat cu un spectacol-evocare a Sfântului Nicodim, susținut în Sala Teatrului Național din Craiova. Spectacolul, la care au fost prezenți în număr impresionant membri ai Sfântului Sinod al Bisericii noastre, a constat într-o reprezentație a actorilor Teatrului Național „Marin Sorescu” din capitala Olteniei, în colaborare cu corurile reunite ale Catedralei Mitropolitane și Catedralei Episcopiei din Drobeta Turnu Severin.

Sâmbătă, 23 septembrie, după oficierea Sfintei Liturghii de către Prea Sfințitul Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, la orele 10⁰⁰ au început lucrările propriu-zise ale Simpozionului dedicat Sfântului, având ca temă „*Rolul Sfântului Nicodim de la Tismana în viața monahismului românesc*”, la care fiecare eparhie a Bisericii noastre a delegat exarhul și câte un stareț sau o stareță.

În cadrul primei sesiuni a Simpozionului participanții au vizionat documentarul realizat în cinstea Sfântului Nicodim, „*Tismana - poartă a sufletului către cer*”, s-au împărtășit din „cuvântul duhovnicului” Teofil Părăian, intitulat „*Actualitatea Sfântului Nicodim de la Tismana în contextul vieții monahale actuale*” și au ascultat cinci referate cu privire la viața și faptele Sfântului Nicodim.

În cuvântul său, Părintele Teofil Părăian de la M-rea Sâmbăta de Sus a afirmat că, deși este incertă naționalitatea Sfântului Nicodim, totuși acesta a iubit meleagurile noastre ca pe propria patrie. Cât privește isihasmul, este inexact, din punct de vedere istoric, să considerăm că acesta a fost adus la noi de Sfântul Nicodim. Curentul isihast a fost cunoscut strămoșilor noștri și mai înainte de venirea Sfântului, acestuia datorându-i cu toții doar amplificarea și răspândirea lui.

În referatul său, intitulat „*Reorganizarea monahismului pe teritoriul țării noastre în timpul Sfântului Nicodim de la Tismana*”, Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a subliniat că venirea Sfântului pe plaiurile noastre s-a dovedit a fi un fapt cu totul providențial, întrucât, la jumătatea sec. al XIV-lea, papalitatea se afla în plină ofensivă, turcii amenințau cu trecerea Dunării, iar erezia bogomililor începea să-și facă tot mai simțită prezența. În acest context Sfântul s-a dovedit un vajnic apărător al Ortodoxiei și un mare ctitor de așezăminte monahale. Mănăstirea Tismana a fost supranumită și a rămas până astăzi „steaua ortodoxismului la olteni” fiind, până în sec. al XVI-lea, prima și singura arhimandrie din țară. Reorganizarea monahismului întreprinsă de Sfântul Nicodim, a mai arătat Prea Sfinția Sa, a avut trei caracteristici importante: toate mănăstirile ridicate de el erau rânduite samovlastii (se conduceau singure), aveau stilul de viață chinovial sau comunitar și aveau conducere unitară, sub ascultarea aceluiași egumen. Aceste trei caracteristici constituiau ceea ce în documentele vremii se numeau „datina” sau „rânduiala” Sfântului Nicodim, care au atras în mănăstiri mulțime de viețuitori.

P. Cuv. Arhim. Teofil Roman, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, a prezentat referatul cu tema „*Dimensiunea monahismului ortodox în viziunea Sfântului Nicodim de la Tismana*”, subliniind că viața monahală propusă de Sfântul Nicodim a reușit să stabilească un echilibru între rugăciune și apostolat, reflectat în întreita dimensiune a monahismului ortodox: ascetică, pastoral-misionară și culturală.

P. Cuv. Arhim. Timotei Aioanei, Exarh cultural al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor, în referatul „*Lumini isihaste din binecuvântata Moldovă*”, a arătat legătura care există între Sfântul Nicodim și isihasmul din lavrele Moldovei: ucenici ai Sfântului, veniți în Moldova, au reorganizat monahismul de acolo pe temelia vieții isihaste, existente deja în regiune și înainte de sec. al XIV-lea.

P. Cuv. Arhim. Simeon Stana, Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Timișoarei, în referatul intitulat „*Sfântul Nicodim de la Tismana – reper al Ortodoxiei în Balcani*”, a subliniat activitatea misionară și diplomatică prin care Sfântul s-a făcut cunoscut și respectat nu doar în Țara Românească, ci și în Balcani, mijlocind, la anul 1375, ridicarea anatemei aruncată de Patriarhul Calist al Constantinopolului asupra Bisericii Serbiei.

Ultimul referat prezentat în cadrul primei sesiuni a Simpozionului a fost cel susținut de Domnul Consilier Stelian Gomboș de la Secretariatul de Stat pentru Culte, „*Sfântul Nicodim – model al slujirii peste veacuri*”, în care a fost remarcat

Sfântul Nicodim ca simbol al renașterii vieții monahale pe teritoriul Olteniei și al Țării Românești, dar și ca model de mediere în relația Stat-Biserică. Cultivând cu înțelepciune relațiile sale cu marile personalități politice ale vremii, Sfântul a „zidit” Biserica din vremea sa, fără însă a face nici o clipă rabat de la interesele ei.

Sesiunea a II-a a lucrărilor a cuprins o dezbatere liberă asupra temelor prezentate¹ și s-a încheiat cu lansarea cărții „*Monahismul ortodox ca viață profetică, apostolică și martirică*” a Î.P.S. Hieroteos Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos (Grecia), tipărită la Editura Mitropoliei Olteniei.

Spre seară, în jurul orelor 18.30, a sosit la Mănăstirea Tismana și delegația de la București, condusă de Întâistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, primit cu entuziasm de un număr impresionant de ierarhi, preoți și credincioși, în frunte cu Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei și Primatul Bisericii Albaniei, P.F. Anastasie.

După intrarea în biserica mănăstirii și convenita închinare la mormântul Sfântului și la Sfintele Moaște ce ocrotesc lavra Tismanei, P. F. Patriarh Teoctist, salutând pe înaltul oaspete și pe cei prezenți la comemorare, a adresat tuturor următorul cuvânt:

*Prea Fericite Părinte Anastasie, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania,
Înalt Prea Sfințite Părinte Ierotei Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Teofan,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Bartolomeu,
Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioși Părinți Exarhi,
Cuvioasă Maică Stareță Ierusalima,
Cuvioase Maici și frați creștini,*

„Acesta este muntele unde i-a plăcut lui Dumnezeu să locuiască? Pentru că și Domnul va locui în el până în sfârșit” (Ps. 67, 17).

“Sărbătorirea trecerii în Împărăția cea cerească a Cuv. Nicodim de la Tismana ne-a adunat din inițiativa Î.P.S. Mitropolit Teofan, în ambianța duhovnicească deosebită a acestui sfânt locaș, aflându-ne toți ca reprezentanți ai diferitelor Biserici Ortodoxe, în comuniune cu sfinții Bisericii universale, între care se află și sfinții din neamul nostru, sfinții români. Primirea de care ne-am bucurat, clopotele și cântările tradiționale, ca și cuvântul de întâmpinare al Ierarhului locului, ca de altfel tot ce privim și auzim, ne-au bucurat foarte mult, amintindu-ne însă și de vremurile grele, de constrângerile și piedicile puse în calea Bisericii noastre,

1. Vezi textul referatelor de mai sus, ca și prezentarea pe larg a evenimentelor legate de comemorarea Sfântului Nicodim de la Tismana, în volumul omagial editat de Mitropolia Olteniei special în cinstea acestei serbări.

începând cu anul 1945 și în continuare. Ne amintim, astfel, de eforturile, de griji și suferințele unor curajoși ierarhi, preoți și monahi, care s-au opus cu curaj martiric prigonitorilor credinței, pe de o parte prin păstrarea jertfelnică a învățăturilor noastre de credință, iar pe de altă parte prin eforturile depuse pentru păstrarea sfintelor locașuri. Având a-l cinsti mâine pe Sf. Cuv. Nicodim, cu prilejul nașterii sale în împărăția lui Dumnezeu, nu putem să nu ne amintim de acele slăvite întâlniri sinodale, din perioada anilor 1948-1955, când Biserica Ortodoxă Română, în ciuda prigoanei, purcedea la studierea primelor canonizări de sfinți români din istoria noastră bisericească, pregătite cu măiestrie sfântă și înfăptuite de vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian. Îmi amintesc că, atunci, Sf. Cuv. Părinte Nicodim de la Tismana, numit de către poporul dreptcredincios „cel sfințit”, cu mult timp înainte de canonizare, a fost trecut ca de la sine prin această numire de „cel sfințit”, Sfântul Sinod definitivând și generalizând cultul său prin trecerea sa în rândul celorlalți sfinți români. Acest Părinte Nicodim, ctitorul mănăstirii Tismana, era așezat de poporul credincios în lumina sfinților, potrivit mărturiilor mereu amplificate, datorită vieții lui îmbunătățite, cu multe nevoințe, atât în Sf. Munte Athos, ca vestit începător de obște, cât și în Țările Române, atras de viața sufletească a mănăstirilor și a monahilor din aceste locașuri de desăvârșire, unde numeroși „îngeri în trup” luminau asemenea luceferilor.

În această lumină lină de seară, când admirăm cu toții această preafrumoasă biserică și mănăstire, această vestită ctitorie a Sf. Cuv. Nicodim, nu putem să nu rememorăm, deci, vrednicia celor ce i-au asigurat dăinuirea, în rândul cărora s-a aflat Arhiepiscopul și Mitropolitul Firmilian Marin (1949-1972), înaintașul meu în slujirea acestei sfinte Mitropolii a Olteniei. Chipul Mitropolitului Firmilian, râvna și dragostea lui pentru păstrarea întregului așezământ și a valorii tezaurului care îl definește în autenticitate, până la unicitate, strălucește în Biserica și în țara noastră. Stăpânit fără încetare de această preocupare încă din anii săi de dascălie, aceea de profesor de Seminar, atunci cu o durată de opt ani, autoritățile în drept i-au prețuit și recunoscut pe plan cultural măiestria profesională, ca unul care a însetat încă din tinerețe de viața monahală, căci fiind înzestrat cu o voce frumoasă a fost numit și diacon la Patriarhie. Luând aminte la personalitățile filocalice din ținuturile natale ale Buzăului, și-a agonisit nu numai o cultură temeinică, ci și relații cu slujitorii scrisului și ai artei bisericești. Înconjurat, așadar, ca Mitropolit, de personalități cu har întru conservarea și restaurarea vechilor picturi, a inițiat și executat, pentru prima dată, decaparea primului strat de pictură care s-a păstrat, descoperind imagini iconografice de secol XVI (1564), aparținând lui Dobromir din Târgoviște și pe care le privim acum cu admirație și prețuire ca pe „frumusețea cea dintâi”. Iar stratul de zugrăveli de secol XVIII, decapat cu multă atenție, a fost încadrat pe pereții unor încăperi muzeistice și în spațiul ospitalier al coridoarelor incintei, nepierzându-se din pictură nici cel mai mic fragment.

Când i-am urmat în jilțul mitropolitan al Olteniei, în anul 1973, adesea am admirat aici opera sa, amintindu-mi, uneori, cuvintele sale pline de înțelepciune,

adresate Maicii Starețe și celorlalte maici, cu privire la bunul mers al obștii monahale. Glasul său, deși domol și blând, aluneca, uneori, a muștrare părintească, mărturisind grija sa neîncetată față de rosturile mănăstirii. Sfințenia acestui loc și adevăratul duh de viață monahală statornicit de Cuv. Nicodim se așezau la inima bună a soborului de maici, ca boabele din pilda semănătorului din Sf. Evanghelie (Luca 8, 5-15). Prin organizarea acestei comemorări, ne dăm seama că acest mare sfânt ne-a făcut cunoscuți pe noi, românii, până la marginile pământului, prin sfințenia vieții sale, cu dăruirea sa față de Dumnezeu și cu statornicia sa în dreapta credință, așa cum viețuiau monahii în Țara Românească. Cu știința sa teologică, desăvârșită în Muntele Athos ca frate, ieromonah și stareț al Mănăstirii Hilandar, Cuv. Nicodim a cunoscut și monahi români și practica isihiei corecte. Preocupat de desăvârșire, el scrie de aici și pune întrebări marelui teolog și Patriarh Eftimie de Târnovo, care îl aprecia pentru știrile de prosperitate duhovnicească a monahilor din Țara Românească, mult încercată de război. În ciuda acestora, Cuv. Nicodim s-a adaptat spiritului isihast al monahilor din nordul Dunării și l-a dezvoltat pe toată aria monahală românească.

Iată, iubiții mei, astăzi beneficiem de roadele nevoițelor acestor mari Părinți și înaintași ai noștri, cum este și cel pe care îl sărbătorim în acest an și, în mod special, în aceste zile, Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana. Numai rugăciunile lui l-au luminat pe vrednicul de pomenire Mitropolit Firmilian, mare iubitor de cultură și artă, să înceapă acea lucrare de amplă restaurare, rămasă mărturie peste veacuri, cu mari specialiști, între care se afla și talentatul pictor George Rusu, nepotul Patriarhului Miron Cristea.

Toți putem aduce contribuția noastră în sprijinul Bisericii, care primește și prețuiește și vrednicia celui care își asumă responsabilitatea, dar și prinosul modest al unora dintre noi. Și din acest punct de vedere, nu se poate să nu fie subliniată vrednicia Mitropolitului Firmilian al Olteniei, care și-a dat seama cât de importantă este lucrarea de păstrare și conservare a valorilor de patrimoniu, dovezi incontestabile ale credinței românilor din această parte de țară, atât de frumoasă și ospitalieră. De aceea, în calitate de Mitropolit al Olteniei, am simțit că este și de datoria mea să continui lucrarea sfântă a ilustrului meu înaintaș și, când veneam în această mănăstire, încercam cu soborul de maici să ne gândim cum ar fi înfăptuit Vlădica Firmilian lucrarea ce ne stătea în față.

M-am bucurat că în jilțul mitropolitan al Olteniei mi-a urmat Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nestor Vornicescu, de asemenea, un ostenitor cu zăbava sfinților făcători de minuni și a sfinților români, iar apoi, prin harul lui Dumnezeu, Înalt Prea Sfințitul Teofan, mai apropiat sufletește de acest colț de țară, numit Oltenia sau Valahia Mică. În drumul de astăzi spre Mănăstirea Tismana, mi-am adus aminte, cu bucurie, de bisericuța de lemn, odinioară în stare de degradare, din satul Tălpășești de pe Valea Șușiței Verde, transportată cu sprijinul Părintelui Protoiereu Vasile Runcan, în incinta Mitropoliei, ca Paraclis al Reședinței. Datorită hărniciei Părintelui Vasile Runcan, fundația bisericii de la Mitropolie constituie un fel de

mozaic de pietre cu diferite culori de pe Valea Șușiței. Mi-am amintit apoi de opera marelui artist de la Hobița Gorjului, un alt pisc fără asemănare din acest colț de țară, care a străpuns cerurile noastre gorjene.

Astăzi, putem spune că slujim aceste vrednicii ale lor, ale sfinților și prin aceasta suntem părtași la sfințenia lor, înprospătându-ne și mai mult puterea de muncă și de dăruire față de Bunul Dumnezeu și de Biserica Sa. Pământul acesta, al țării noastre, supranumit asemenea Muntelui Athos „Grădina Maicii Domnului”, a întâmpinat, iată, și părinți din neamul nostru, din sudul Dunării, ca Sf. Cuvios Nicodim, dar și din alte neamuri, asemenea Sfântului Sfințit Mitropolit Antim Ivireanul, de asemenea, ctitor de cultură românească și de artă, cum este Mănăstirea Antim din București și care ne-au lăsat o învățătură sfântă, pe care noi, clerul și credincioșii, avem datoria să le sădim în sufletele noastre și ale tinerilor fii și fiice ale Bisericii noastre.

Îl felicit pe Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Teofan că a propus Sfântului Sinod închinarea acestui an Sfântului Cuvios Nicodim cel Sfințit de la Tismana și a organizat sărbătorirea din aceste zile, propunere îmbrățișată cu toată atenția și respectul cuvenit pentru Biserică și sfinții ei de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Bucuria noastră sporește atunci când în mijlocul nostru se află un urmaș al învățaturii Sfântului Nicodim din sudul Dunării, din Balcani, profesorul, misionarul și organizatorul fără pereche, Prea Fericitul Părinte Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei și a toată Albania, cel care a făcut din Biserica Martiră a Albaniei, de atâtea ori răstignită, o lumină a Învierii, în rând acum cu celelalte Biserici Autocefale Ortodoxe Surori. Împreună cu noi, părtaș la această sărbătoare se află și Înalț Prea Sfințitul Ierotei, Mitropolit de Nafpaktos, de asemenea, un mare teolog, delegatul Prea Fericirii Sale, Arhiepiscopul Hristodulos al Atenei și a toată Elada, care ne-a ținut o prea frumoasă prelegere despre viața monahală ortodoxă la mănăstirea „Dintr-un lemn”, cu prilejul întâlnirii noastre la Episcopia Râmnicului. Așadar, iubiți frați și surori în Domnul, avem împreună cu noi, în aceste zile, doi reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe aflate în aria de slujire a Sfântului Nicodim, aria Ortodoxiei noastre, care începea cu Ierusalimul, Muntele Sinai și continua cu Bisericile din Balcani. Din acest punct de vedere, Țările Românești, prin astfel de slujitori, asemenea Sfântului Nicodim, nu au fost cu nimic mai prejos decât celelalte centre de teologie și de trăire creștină. Dar în soborul arhieresc îi avem cu noi, cu bucurie, și pe Î. P. S. Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, pe P. S. Episcop Dr. Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și pe P. S. Episcop Daniil de Vârșeț, al românilor din Serbia.

Pe toate, deci, le avem. Ne trebuie doar voință, voință stăruitoare, voință și iar voință și iar tăierea vocii și iar tăierea vocii, ca să ne slujim Sfânta noastră Biserică cu roade îmbelșugate.

Vă mulțumesc pentru întâmpinare și *Bine v-am găsit sănătoși!*

Binecuvântarea Domnului să fie cu noi, cu toți, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”.

Apoi, în cântări de laudă aduse lui Dumnezeu și Sfântului Nicodim, delegații s-au retras pentru pregătire în vederea slujirii Sfintei Liturghii din a doua zi.

Duminică dimineața, 24 septembrie, cei doi Întâistătători, însoțiți de 20 alți ierarhi, preoți și diaconi, au adus mulțumire lui Dumnezeu pentru un prilej sfânt ca acesta, slujind împreună Sfânta Liturghie pe un podium special amenajat, la poalele colinei pe care este situată mănăstirea. Credincioși veniți cu zecile de mii din zonă, dar și din alte diferite colțuri ale țării, au slăvit cu toții pe Sfântul care a adunat la mărită lavra sa atâta mulțime de urmași ai credinței și nevoinței lui.

După citirea Sfintei Evanghelii din cadrul Sfintei Liturghii, predica zilei a fost rostită de *Î.P.S. Bartolomeu*, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului:

„Jubiți credincioși,

În Sfânta Evanghelie sunt rostite destul de des două cuvinte: învățător și învățăcel, acesta din urmă traducându-se în limba română și prin ucenic sau discipol. Învățăcelul este cel care învață de la altul sau de la alții; este elev, sau student. Învățătorul este cel care îi învață pe alții sau pe altul. El este dascăl sau profesor. Este ceea ce se întâmplă în orice școală din zilele noastre și din toate zilele. Într-o școală normală profesorii învață pe elevi, pentru ca la rândul lor elevii să devină, mai târziu, învățători.

Mântuitorul Iisus Hristos nu a fost ucenic. Nu a fost învățăcel. Iată semnificația faptului că înainte de a-și chema pe primii patru ucenici la apostolat El S-a urcat în luntre pentru ca de acolo să poată cuprinde cu privirea mulțimile, așa cum vă cuprind eu în acest loc binecuvântat, și a învățat mulțimile ca să le demonstreze celor pe care îi va chema că El este prin excelență Învățătorul, așa cum, de altfel, L-a și numit Petru.

Așadar nu e ceva nou să știm că uneori fariseii se întrebau ascultându-L pe Iisus vorbind: De unde știe Galileanul acesta atâtea lucruri, El care n-a învățat carte, care nu a fost la nici o școală?

Iubiții mei, pe Mântuitorul Hristos avem toate motivele să credem că L-a învățat alfabetul și să citească Maica Sa, Sfânta Fecioară Maria, așa cum maică-mea m-a învățat pe mine la țară, în vreme ce țesea la război. Și apoi, de îndată ce a știut să citească, a și citit foarte mult toate Scripturile și le-a adâncit. Avea mintea de om, dar era și Dumnezeu înțelept. Așadar, ca să revin, a trebuit să demonstreze că El este prin excelență Învățătorul și că ei vor trebui să-L asculte de aci înainte.

După ce Își rostește predica, El le poruncește celor doi ucenici, Petru și Andrei, care se găseau împreună cu El, să împingă luntrea mai în largul mării și să pescuiască, la care Petru, așa cum ați auzit, i-a răspuns: *„Doamne, toată noaptea*

ne-am ostenit și n-am prins nimic.” Cu alte cuvinte este de prisos – ar fi vrut să răspundă –, să încercăm, de vreme ce nu am izbutit nimic. Dar primul act al lui Petru a fost acela de supunere: „*Dacă zici Tu?!*”.

Deja Iisus avea în conștiința lui Petru și a celorlalți imprimată icoana Învățătorului Care trebuia ascultat. Așa încât Petru, convins că nu o să piardă nimic, ascultă de cuvântul Învățătorului. Merg, pescuiesc și se întâmplă minunea pe care ați ascultat-o acum câteva minute. Atunci Petru și-a dat seama că are în față nu un om obișnuit și nu unul dintre învățătorii obișnuiți, de care era plină Galileea și Iudeea. Are în față pe Dumnezeu. Și era credința pe atunci că dacă Dumnezeu Își face simțită prezența în casa unui om, acel om fiind păcătos va muri, pentru că nu va fi în stare să suporte lumina lui Dumnezeu. De aceea Petru Îi cade în genunchi și spune: „*Ieși de la mine Doamne că sunt om păcătos*”.

Acum totul este încheiat; Iisus îl ia de mână și îi spune: „*Ridică-te. De acum te voi face pescar de oameni*”. Îi spune lui Petru, înțelegând că pe toți îi va face pescari de oameni, pentru că în final se spune că toți L-au urmat pe Iisus de îndată ce El le-a poruncit să-I urmeze.

Așa iubiții mei, Mântuitorul Hristos, în calitate de Învățător, a trebuit să-și pregătească învățăceii pentru ca aceștia la rândul lor să meargă mai departe și să răspândească cuvântul Evangheliei în toată lumea.

Știm că numărul ucenicilor a fost doisprezece. Și, toți cei doisprezece au fost ucenici sau învățăcei. Nu toți, însă, au devenit apostoli sau învățători, ci numai unsprezece. Iuda a căzut. Fusese învățacel, dar nu s-a prins nici învățătura și nici credința de el. Și a rămas în acest stadiu. Ceilalți au devenit apostoli și după ce numărul celor doisprezece a fost întregit mai apoi cu Matia, au răspândit cu curaj Evanghelia în toată lumea, după pogorârea Duhului Sfânt, și toți, absolut toți, au primit moarte martirică. Acesta este apostolatul: să înveți tu, să-i înveți pe alții, să mergi din loc în loc și să predici Cuvântul lui Dumnezeu zi și noapte, cu vreme și fără vreme, și la nevoie să știi să aperi acest cuvânt și chiar să mori pentru El. Fără aceste dimensiuni apostolatul nostru rămâne relativ omenesc. Nu toți vom fi în stare sau am fost în stare să ne dăm viața sau să suferim îndeajuns pe seama apostolatului nostru. Dar de făcut trebuie să-l facem pentru că noi ierarhii, urmașii apostolilor, și preoții care au primit harul preoției prin binecuvântarea și harul nostru, suntem obligați la apostolat.

Dragii mei, apostolatul de obicei este ambulatoriu, merge din loc în loc. De aceea Mântuitorul Hristos, înainte de a se înălța la cer, le-a spus ucenicilor Săi: „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh...*” (Matei 28, 19), poruncindu-le să facă toate câte le-a poruncit mai înainte. I-a trimis la drum și-au plecat. Fiecare și-a ales o anumită parte din lumea cunoscută pe atunci, și știm că din cei doisprezece Sfântul Apostol Andrei și-a ales țărmlul de sud și de apus al Mării Negre, pe unde se găseau cetățile grecești, pentru că el, Andrei, cunoștea foarte bine limba greacă. Așa a ajuns Sfântul

Apostol Andrei în părțile noastre și așa am devenit noi, poporul român, Biserica de sorginte apostolică, prin predica Sfântului Apostol Andrei.

Iubiții mei, Sfântul Nicodim – pe care îl cinștim astăzi – a venit din altă parte ca să predice Evanghelia nu la necreștini, pentru că românii erau de multă vreme creștini, ci ca să întemeieze câteva mănăstiri în Țara Românească și Transilvania.

Dar, dragii mei, există două feluri de apostolat: unul care merge de la centru către periferie, și un altul care vine de la periferie către centru. Apostolul adevărat este cel ambulatoriu, este cel pribeag, este pelegrinul care merge din loc în loc și predică Cuvântul lui Dumnezeu acolo unde nu există, și-l întărește, îl consolidează acolo unde există. Există, însă, și apostolatul de centru, centripet. Periferiile se îndreaptă către el. Acesta este apostolatul în lumea noastră monahală. Cunoaștem, cei din generația noastră, generația mea, a bătrânilor, că am avut asemenea centre. Cunoașteți toți care sunteți mai bătrâni, dacă nu din auzite, că Mănăstirea Sâmbăta, în prima jumătate a vieții Părintelui Arsenie Boca, devenise centrul apostolatului transilvan, cu iradiații nu doar în Transilvania, ci în toată Țara Românească. El foarte rar mergea din loc în loc. Apoi, la Mănăstirea Sihăstria, părintele Cleopa Ilie, celebrul Părinte Cleopa, rar ieșea din mănăstire să predice cuvântul lui Dumnezeu. Dar milioane de oameni s-au perindat la Mănăstirea Sihăstria pentru ca să asculte învățăturile Părintelui Cleopa. Aceasta într-o vreme în care România era bântuită de întunericul ateismului.

Acestea erau făcliile de lumină care străluceau pe lângă fiecare preot, în parohia lui. Mănăstirea Slatina, tot prin Părintele Cleopa, a fost centru de apostolat. Iar dacă mănăstirea nu devine, devine omul. Încă mai trăiește Părintele Arsenie Papacioc, la Mănăstirea Sfânta Maria din Techirghiol, care primește și acum, la peste 90 de ani ai lui, pe credincioși, predicându-le cuvântul, iar acum câteva zile l-am văzut pe Părintele Ioan Iovan la Mănăstirea Recea din județul Alba, care nemaiputând umbla, se deplasează cum poate până în biserică și predică în continuare Cuvântul lui Dumnezeu.

Așadar, iubiții mei, dacă apostolatul clasic înseamnă a merge din loc în loc și a merge tu să-i găsești pe cei care te așteaptă sau nu te așteaptă, în schimb mănăstirile sunt centre de apostolat în care credincioșii vin de bunăvoie ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu.

Două lucruri vreau să mai spun. Există și un apostolat laic. Mântuitorul Hristos la un moment dat a vindecat un demonizat care era posedat de diavol. I-a redat sănătatea, și acela a devenit om întreg la minte. Ei bine, în clipa în care Mântuitorul se pregătea să părăsească acel loc și se găsea pe puntea corăbiei, fostul bolnav a venit la El și l-a rugat să-l primească să-I fie ucenic, iar Domnul nu l-a primit. I-a spus: „Nu. Du-te înapoi în cetatea ta și spune-le tuturor cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu” (Marcu 5, 19). Era suficient. Omul nu învățase carte, dar era suficient să le spună: Fraților, uite cum am fost eu. Vă era frică de mine, și acum sunt un om sănătos datorită acestui Iisus Care este Fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu Însuși, pentru că numai El are puterea de a izgoni demonii. Așadar nu a fost ne-

voie să devină învățăcel, pentru că a devenit dintr-o dată apostol cel care propovăduia pe Iisus.

Dragii mei, fiecare dintre noi poate deveni apostol al lui Hristos. Mergi la biserică la parohia ta și ascultă predica preotului. Mergi la mănăstire și ascuți cuvântul de învățătură al Patriarhului și al altor ierarhi. Nu te mulțumi cu atât! Mergi la casa ta și spune rudelor, cunoscuților, vecinilor, în orice împrejurare: „Iată ce am auzit eu de la părintele nostru din biserică, și iată ce am auzit eu la marea sărbătoare de la Mănăstirea Tismana”. Și tu ai posibilitatea să fii apostol.

Dar, dragii mei, nu chiar oricum. Și aici revin la Evanghelia pe care ați ascultat-o astăzi. Îi spune Iisus lui Petru: „*Aruncă Petre năvodul, mreaja, mai la adânc*” (Ioan 21, 6). Adică împinge luntrea la largul mării și aruncă mreaja în adânc că acolo ai să pescuiești.

Dragii mei, în credință să nu fim superficiali. Să nu pescuim învățătura doar la suprafața apei. Mergi cu mintea mai în adânc, iar adâncul nu este altul decât acela al lui Dumnezeu. Să-L descoperim, să-L cunoaștem pe Dumnezeu prin mintea noastră, prin inima noastră și prin faptele noastre. În felul acesta, fiecare dintre noi, bărbat sau femeie, bătrân sau tânăr, ierarh, preot sau credincios, poate să primească misiunea de apostol al lui Iisus Hristos numai dacă vrea s-o facă, dacă are priceperea și curajul s-o facă.

Și Dumnezeu ne va ajuta, la fel ca pe acest apostol care a venit să consolideze monahismul în Țara Românească, Sfântul Nicodim, care a venit aici. A sădit, iar ceea ce a sădit el a devenit, așa cum se vede și astăzi, centru al apostolatului creștin ortodox.

Așa să ne ajute Dumnezeu prin rugăciunile Sfântului Nicodim. Amin.”

La finalul Sfintei Liturghii, după ce, alături de slujitori s-au împărtășit și un număr impresionant de preoți și credincioși, s-a adresat celor prezenți mai întâi Prea Fericitul Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și a toată Albania, cu următorul cuvânt:

Iubiți credincioși,

"Inima mea este plină în aceste momente de simțăminte de mulțumire lui Dumnezeu, de preaslăvire și de mare bucurie.

Mă simt dator ca, în primul rând, să înalț mulțumiri lui Dumnezeu că m-a învrednicit să vin pe aceste meleaguri binecuvântate. În același timp, cu cuvinte de călduroasă mulțumire sunt dator și Prea Fericirii Sale, Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și Înalt Prea Sfinției Sale, Înalt Prea Sfințitului Părinte Teofan, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, pentru că m-a invitat la această sărbătoare. Trebuie, în același timp, să mulțumesc tuturor Înalt Prea Sfințiilor și Prea Sfințiilor arhieriei, preoților, și desigur, dumneavoastră, tuturor credincioșilor care, prin prezența dumneavoastră aici, îmi faceți o cinste deosebită și mă înconjuțați cu dragostea dumneavoastră.

Aș încerca să vă spun un cuvânt în ceea ce privește Sfânta Evanghelie de astăzi, pornind de la cele ce Înalta Prea Sfinția Sa, Înalta Prea Sfințitul Bartolomeu al Clujului v-a spus la cuvântul de învățătură de după Sfânta Evanghelie.

Sfânta Evanghelie de astăzi ne-a vorbit despre alcătuirea primului grup de apostoli ai Mântuitorului Hristos. Și, există acolo două cuvinte-cheie. Ascultarea este primul cuvânt. Sfântul Apostol Petru primește o poruncă, o poruncă în aparență ciudată, o poruncă ce contravenea realității, dar totuși se supune acestei porunci venite din partea Domnului. Și în continuare se învrednicește să fie părtaș la minunea cea mare a pescuirii minunate.

Al doilea cuvânt sau a doua realitate din Sfânta Evanghelie de astăzi este faptul că își dădea seama el, Petru, de păcătoșenia sufletului său, de păcătoșenia vieții sale. Înțelege în duhul smereniei cât de neputincios și de nevrednic este în fața marii minuni săvârșite de Domnul. Dar trebuie să remarcăm faptul că există și un al treilea nivel la care putem să cugetăm Sfânta Evanghelie de astăzi. Domnul îi spune: „*Nu te teme!*” și îi dă o nouă misiune, îi încredințează o nouă apostolie care este o continuare a celei dintâi.

Aceste trei niveluri de cugetare ortodoxă asupra Evangheliei de astăzi sunt valabile și pentru noi. Adică, ori de câte ori, cu încredere, facem ascultare la porunca, la vrerea lui Dumnezeu, noi orizonturi se deschid în viața noastră. În chip minunat, aceste noi orizonturi pe care le trăim nu ne fac să fim mândri de ceea ce ne învrednicim să trăim, ci ne fac să ne smerim, să înțelegem starea de păcătoșenie în care ne găsim.

În continuare, nouă tuturor Domnul ne încredințează o nouă apostolie, fiecăruia dintre noi acolo, în condițiile sociale, familiale, în care ne aflăm.

Vă rog să mă iertați dacă astăzi voi încerca să fiu puțin provocator! Când ne gândim la această realitate a misiunii, ne gândim în primul rând la problemele launtrice, la problemele noastre din interior. Aici rămânem la prima fază, la primul nivel al vieții Sfinților Apostoli.

În prima fază, Domnul nostru Iisus Hristos, așa cum bine vă amintiți, a poruncit ucenicilor Săi să nu treacă dincolo de granițele Palestinei, să nu treacă dincolo de granițele pământului unde locuiau. Dar, după învierea Sa, le poruncește ucenicilor: „*Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura*” (Marcu 16, 15), deci și dincolo de Palestina, în întreaga lume.

Dar ce să spună în această propovăduire?

Trebuia ca ei să fie martori ai răstignirii și învierii lui Hristos, pentru că atunci când au primit noua poruncă de a propovădui Evanghelia, să vestească întregii lumi taina Răstignirii și Învierii lui Hristos. Marea, extraordinar de marea bucurie a Învierii nu putea fi cuprinsă de un loc, nu putea fi ținută pământului. Deci dumneavoastră, noi toți, Biserica cea drept-slăvitoare a lui Hristos, avem datoria de a propovădui prin viața noastră, prin cuvântul nostru, vestea cea mare, bucuria cea mare a Învierii lui Hristos, în orice parte. Nu suntem un muzeu de istorie, ci suntem avangarda propovăduirii Evangheliei adevăratului Mântuitor.

În aceste zile în care și eu particip la pelerinajul dumneavoastră, ca smerit pelerin, am avut bucuria de a cunoaște pe cineva cu totul deosebit, pe Sfântul Nicodim de aici, de la Tismana, cel care a întemeiat mănăstirile poporului român. De aceea, îngăduiți-mi vă rog, să vă spun, în numai două-trei cuvinte, ceea ce am simțit eu în aceste zile. După cum cunoașteți, Sfântul Nicodim era omul care trăia întru Hristos, și Hristos trăia în el, și de aceea viața lui era o neîntreruptă strălucire a fericirii Fericirilor Domnului nostru. Iată, vedem în viața Sfântului Nicodim primul motiv pentru care Mântuitorul Și-a adunat ucenicii Săi, i-a chemat la propovăduire, acela de a transmite tuturor fericirea Evangheliei. Dar există și altceva în afara de acest aspect al vieții personale a Sfântului. Era un duh creator, un duh de pionierat în ceea ce privește viața creștinească. O hotărâre foarte, foarte puternică a luat Sfântul, hotărârea de a veni în această parte a Europei la vremea aceea și de a propovădui, în ciuda tuturor primejdiilor la care se expunea, cuvântul Evangheliei.

Dincolo de viața lui duhovnicească, dincolo de nevoințele lui duhovnicești, de viața lui ascetică, Sfântul a avut o mare dorință, dorința de a întemeia aici, în acest loc, sfântă mănăstire de închinare pentru poporul român. Găsim aici un fapt care ne îndeamnă la împăcare cu toți; împăcare în primul rând între noi, ortodocșii, pentru că, să fim realiști, uneori apar probleme și în ceea ce privește comunicarea noastră, a unora cu alții; împăcare și bună înțelegere între autorități și popor. Deci un om luminat de Duhul Sfânt trăia această taină a comuniunii întru Dumnezeu.

Aș vrea să subliniez însă un cuvânt pe care l-am auzit de multe ori în aceste zile și pe care și eu l-am folosit: Sfântul Nicodim „a venit”, a venit aici. Dacă spunem că a venit aici, înseamnă că Sfântul nu era de aici. A venit în aceste părți. Deci, Sfântul Nicodim s-a făcut vrednic urmaș al Sfinților Apostoli; așa cum ei au plecat din locul lor și au venit în alte părți pentru a propovădui Evanghelia, la fel și el, și-a lăsat patria sa și a venit în aceste părți ale dumneavoastră pentru a răspândi lumina vieții monahicești și lumina credinței creștine autentice. Iată, acum, la începutul secolului al XXI-lea, mesajul pe care ni-l transmite Sfântul Nicodim nouă, ortodocșilor, dumneavoastră în special! Noi suntem chemați, acum când ne integrăm în Europa, să ieșim, să mergem, să propovăduim, să facem cunoscută valoarea spirituală a neamului nostru. Cu integrarea României în Uniunea Europeană va începe, desigur, o nouă fază în istoria acestui popor. În Europa nu se cade să intrăm ca niște rudeni sărace, ca niște amărâți! Suntem cei mai bogați ai Europei, avem o comoară pe care nimeni altcineva nu o deține. Avem comoara credinței celei drepte, și de aceea avem o mare răspundere și datoria de a ne îndeplini rolul de răspândire a credinței celei drepte în Europa.

O Europă fără o credință adevărată, o Europă fără o credință plină de entuziasm și de iubire, va deveni o roabă a diferitelor credințe venite din alte părți, adică a diferitelor religii și superstiții. Și toate acestea se cuvine să le facem, iubii mei, având întotdeauna în mintea noastră, și mai ales punând la inima noastră cuvîn-

tele Domnului pe care le-am auzit astăzi la Sfânta Evanghelie: „*Nu te teme!*” Nu te teme popor român, nu te teme popor ortodox!

Nu te teme popor ortodox, istoria aparține aceluia care se închină cu credința Domnului, Domnului nostru Iisus Hristos, celui despre care la Sfânta Liturghie noi mărturisim, preoții, când ne îmbrățișăm în Sfântul Altar, pe Hristos Domnul, Cel care: „*A fost, este și va fi*”.

Și vreau să închei cuvântul meu subliniind faptul că Sfântul a făcut o alegere minunată, venind aici. Aici a găsit bunătatea poporului român, a găsit frumusețea naturii din jurul nostru. Aici, în bunătate și frumusețe, el a venit să semene sămânța Adevărului. O moștenire extraordinară pentru noi toți. Mai mult adevăr, mai multă frumusețe, mai multă dragoste.

Din tot sufletul vă mulțumesc”!

Apoi a luat cuvântul *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* care a spus următoarele:

„*Să se bucure pustia și precum crinul să înflorească!.. Poporul Meu va vedea slava Domnului și măreția lui Dumnezeu.*” (Isaia 35, 1-2)

*Prea Fericite Părinte Anastasie, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania,
Înalt Prea Sfințite Părinte Ierotei Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Teofan,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Prea iubiți frați și surori în Hristos, Domnul,*

“Iată, trăim astăzi o zi din cele pe care sufletul nostru le dorește neîncetat, o zi plină de lumina cea neînserată, o zi plină de har dumnezeiesc, o zi de întâlnire în Hristos și împodobită cu cele mai alese și înalte valori umane, care izvorăsc din cuvântul Mântuitorului. Personal, re trăiesc stări speciale sufletești, izvorâte din anii când Dumnezeu a rânduit să slujesc această mitropolie și deci și această sfântă mănăstire, întemeiată de marele stareț și împlinitor al voinței lui Dumnezeu, Părintele nostru Nicodim cel Sfințit. M-am învrednicit, deci, și eu să cunosc frumosul ținut al Gorjului și chiar să continui lucrările de restaurare a minunatei ctitorii nicodimiene, care poate fi considerată un Sion al nostru, al românilor. Sfințitul ctitor al acestei mănăstiri, iubiți frați și surori în Domnul, a rămas pentru Ortodoxie, dar îndeosebi pentru noi, fiii și slujitorii Bisericii noastre, prin întreaga sa viață închinată lui Dumnezeu și semenilor, un pisc de lumină, care ne atrage tainic pe toți, mai mult decât am putea noi să împlinim singuri, pe culmile de gândire și de frumusețe, de descoperire a vocației noastre, de apropiere către voia lui Dumnezeu, așa cum s-a întâmplat și cu ucenicii și urmașii săi în ultimii 600 de ani, vestirea lor ajungând până la străvechile locașuri monahale din Moldova și Transilvania. De aceea, nu este de mirare că acest „Purtător de Dum-

nezeu”, rod al rugăciunii isihaste din Sfânta Mănăstire Hilandar, revarsă peste veacuri moștenirea sa sfințitoare, viața plină de nevoie, ascultarea desăvârșită față de Biserica lui Hristos, prin ucenici și prin sfințitul său deget, păstrat în racla de argint din biserică, executată cu deosebit simț artistic prin evlavia adâncă a Cuvioasei Maicii Starețe Ierusalima. Toată această moștenire constituie și pentru noi, slujitorii Bisericii, un imbold al unei continue redescoperiri a vocației noastre de slujitori ai mănăstirii sau ai parohiilor, ai sfintelor altare străbune.

M-au purtat, așadar, pașii în aceste părți, de multe ori, pe urmele Sfântului Cuvios Nicodim și ale marelui nostru Mitropolit Firmilian al Olteniei (1949-1972), care și-a făcut din viața sa de ierarh o adevărată preocupare stăruitoare, prin grija pentru restaurarea mănăstirilor oltene și îndeosebi, pentru mănăstirea aceasta, Tismana. În cronică mănăstirii aflăm pagini de istorie, fapte mari din timpul voievozilor, legate de Mănăstirea Tismana și de întemeietorul ei, rememorate de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Teofan, care a ilustrat în cuvântul său importanța acestui colț de țară.

Iată, au trecut 600 de ani de când această personalitate europeană și atonită, un erudit, așa cum ni-l prezintă acum cunoscătorii vieții și strădaniilor sale, Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit una Ortodoxia de la Muntele Athos cu cea din părțile noastre, cu preocupări de adâncă teologie, de gândire și de trăire, prin corespondența cu vestitul Patriarh Eftimie de Târnovo. În acest sens, am spus că trăiesc astăzi clipe unice, când mintea și inima noastră se înalță către Dumnezeu. Dacă privim piscurile muntelui din fața noastră, Cioclovina, ne amintim, desigur, că pe vârful lui se nevoiesc trei măicuțe curajoase, iarna și vara, acolo sus, la schit, tot din obștea acestei mănăstiri, ca o confirmare a duhului de trăire duhovnicească, practică de Sfântul Stareț Nicodim, la Schitul Sfântului Cuvios Antonie, la ctitoria sa de la Vodița și în adâncul peșterii de aici. Măicuțele s-au obișnuit cu urșii și cu vietățile pădurii, ca altădată, așa cum citim că s-a mai întâmplat numai în scrierile Patericului.

Sunteți, iubiți frați și surori în Domnul, și suntem cu toții privilegiații istoriei noastre, pentru că și în acest colț de lume, în țara noastră, fie că ne gândim la Moldova, fie la Muntenia sau Transilvania au odrăslit piscuri de lumină ale lumii, ca acest Părinte Cuvios Nicodim. Suntem fiii și strănepoții lor, urmașii lor, privilegiații lor, pentru că trăim astăzi, iată, numai aici, o zi care adună valori din sudul și nordul Dunării.

L-ați ascultat astăzi pe Prea Fericitul Părinte Anastasios care păstorește cea mai tânără Biserică Ortodoxă, a Albaniei. Este o Biserică tânără pentru că, deși statul comunist albanez era ateu, iar Biserica și religia trebuiau zdrobite, credința a fost mai puternică, pentru că înainte de prăbușirea blocului comunist, Albania s-a trezit, iar Biserica a renăscut. A renăscut, acum, în special prin misionarismul și prin apostolatul Prea Fericitului Anastasios, care a readus la viață Biserica Ortodoxă a Albaniei, o Biserică cu credincioși vestiți, credincioși și din neamurile

noastre, ale strămoșilor noștri aromâni, știutori de carte și sprijinitori ai Muntelui Athos. Prea Fericirea Sa v-a ținut un cuvânt care ar fi putut fi ascultat în cele mai înalte universități ale Europei, căci este un autentic trăitor și slujitor al științei despre Dumnezeu, despre realitatea prezenței Lui Dumnezeu în viața noastră. De aceea, suntem privilegiați să-l avem astăzi aici și să-i ascultați cuvântul foarte frumos de învățătură.

La fel de inspirat a fost și celălalt cuvânt mai dinainte, al unui fiu al Olteniei, al Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania, cel mai tânăr mitropolit al Bisericii noastre, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Avem cu vrerea lui Dumnezeu o Mitropolie întemeiată anul acesta, prin hotărârea Sfântului Sinod. Iată, întâlniri de mare valoare și o zi de mare valoare!

Mă impresionează prezența dumneavoastră, iubiții mei, în special vârsta tânără a multora dintre dumneavoastră. Ați apărut ca la un semn magic, ați apărut ca și seninul cerului de astăzi! Dumnezeu, la rugăciunile Sfântului Cuvios Nicodim, ne-a hărăzit ziua de astăzi să ne bucurăm și să ne veselim! Sunteți, iubiții mei, și suntem cu toții, repet, vrednici de asemenea momente, numai să știm să le folosim. Ați ascultat astăzi predici de mare adâncime teologică, idei și gânduri neprețuite, adevăruri de mare valoare, înrădăcinate în învățătura Mântuitorului Hristos și sădite în ființa noastră. Suntem creați de Dumnezeu ca să tindem către asemănarea cu El, prin harul dumnezeiesc și prin voința noastră. Noi simțim puterea lui Dumnezeu oriunde ne-am afla, mai ales când ne rugăm, când ne închinăm, chiar și în întristări Îi simțim mângâierile, iar când păcătuim, deși Îl întristăm, Dumnezeu ia aminte cu iubire la regretul nostru, conștientizându-ne greșelile săvârșite, primindu-ne ca pe fiul cel rătăcit (Luca 15, 11-32). Este de mare folos ca în viață, noi toți și tineretul nostru să descoperim această lumină pe care ne-a arătat-o Dumnezeu astăzi. Iată, cum spre deosebire de ieri seară, acum, razele acestui minunat soare de toamnă pătrund în sufletele noastre, ca o mărturie a razelor Soarelui Dreptății, Hristos, Dumnezeul nostru.

În pericopa evanghelică de astăzi, Mântuitorul Hristos a apărut pe valurile înfuriate ale Mării Galileii, căutând, parcă, ca întotdeauna să-i încurajeze pe apostoli, zicându-i lui Petru, care de frică se afunda: „*Dar îndrăzniți, nu vă temeți!*” (Matei 14, 27), îndemnându-i, în același timp, să asculte și să urmeze cuvântul lui Dumnezeu. Toate acestea ne sunt învățături pilduitoare pentru modul nostru de a gândi și de a trăi, fie că suntem preoți la parohie, fie că suntem profesori în școală, fie că lucrăm în instituțiile de stat, oriunde am fi noi, să fim stăpâniți de aceste cuvinte de iubire, de chemare a lui Iisus și a Bisericii Sale la lumină, la pace, la adevăr și dreptate. Așa am putea noi zidi o Casă a Europei, cum s-a spus de atâtea ori, „unitatea în diversitate”, menționată în Constituția Europeană (I. 1.8). Ce ar fi o Europă fără suflet; ce am fi fost noi astăzi fără acest Soare, fără Soarele credinței noastre, Hristos? De aceea, Mântuitorul Hristos se află prezent prin harul său cel dumnezeiesc, în fiecare colț al naturii, în fiecare faptură și în primul rând în noi, fii Săi, care suntem via sădită în lume de mâna Sa (Ps. 79, 15-16). Privindu-vă

de aici, din altarul slujirii noastre, vă vedem evlavie și atenția răbdătoare cu care ați ascultat cuvintele și rugăciunile înălțate într-un glas și într-un cuget. Așa erau mulțimile din jurul Mântuitorului Hristos. Cu toții la un loc, purtați aureola cea nevăzută, asemănătoare cu cea a sfinților din icoanele care împodobesc în chip real podiumul pe care slujim noi, soborul arhieresc și preoțesc.

De altfel, fiecare dintre noi purtăm Biserica cea nevăzută, Biserica din sufletul nostru, din inima noastră, loc al credinței noastre, visteria cea nesfârșită a tuturor bunătăților, a frumuseților, dar, din nefericire, aceeași visterie devine una și a răutăților, când inima noastră nu este curată și nu este sălașul Duhului Sfânt, sălașul învățaturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Astăzi, ne-ați arătat, iubii mei, ce însemnează Biserica întemeiată la Cincizecime de Duhul Sfânt și ce însemnează adevăratul „popor al lui Dumnezeu” adunat dintre „fiii Dumnezeului Celui viu”, așa cum îi numește Sfântul Apostol Pavel pe credincioșii săi, în Epistola sa către Romani, amintind cuvintele proorocului Osea: „*Chema-voi poporul Meu, pe cel ce nu era poporul Meu...și va fi că în chiar locul unde li s-a zis: Nu voi sunteți poporul Meu!, acolo ei se vor chema fiii ai Dumnezeului Celui viu*” (Romani 8.26). Aceleași cuvinte le-am putea rosti și noi, astăzi, la Sfânta Liturghie. Am fost impresionat când preoții au venit și s-au împărtășit împreună cu noi, urmând și dumneavoastră cei ce sunteți pregătiți. Să păstrăm chipul acesta al Bisericii, cel lăuntric, al nostru, dar și cel exterior, așa cum l-am văzut astăzi.

Iată, sunteți, în frumusețe, egali cu natura înconjurătoare, cu această verdeață luxuriantă, care așază în suflet nădejde în bine, în frumos, în viitor. Una suntem cu toții, acum, astăzi, împreună. Așa și descrie unul din marii sfinți ai Bisericii noastre, Sfântul Atanasie cel Mare, temeiul vieții și al învățaturii Cuviosului Nicodim de la Tismana și al sfinților părinți și duhovnici amintiți astăzi de la acest microfon, Biserica Dumnezeului Celui Viu, care poate fi fiecare credincios, fiecare în parte, pentru că natura, întreaga creație își are obârșia în Cuvântul lui Dumnezeu. Dumnezeu a zis și s-a făcut! „*La început a fost cerul și pământul*”, citim în Cartea Facerii (I,1). Iar marele Părinte Atanasie a pus în lumină și evidență unitatea creației: „Rânduiala lumii, scrie el, este o armonie universală în care nu se răzvrătesc cele de sus față de cele de jos și nici cele de jos față de cele de sus, ci din toate se înfăptuiește o unică armonie, pentru că Unul este Cărmuitorul și Împăratul întregii creații, susținând și mișcând toate cu lumina Sa”². Această lumină, cer și pământ, le reprezentăm noi, omul ca microcosmos și lumea întreagă ca macrocosmos. Dumnezeu este prezent în lume prin energiile Sale necreate și, astfel, legile naturii nu se pot zdrobi decât atunci când, din cauza păcatelor noastre, lipsește harul lui Dumnezeu. Noi, românii, frații mei, ne-am învrednicit, așa cum ne-o dovedește istoria Bisericii și țării noastre și cum a spus și Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Anastasios, de sfinții noștri purtători de Dumnezeu și purtători de har. Iată, și noi

2. *Cuvânt împotriva elinilor*, P.S.B., vol. III, partea I, E.I.B.M.B.O.R., pag. 74.

ierarhii Sfântului Sinod ne bucurăm de harul și frumusețea dumneavoastră sufletească, nu doar cea a costumelor tradiționale, ci prin evlavia, pe care o păstrați și prin care ne încurajați, prin strălucirea credinței. Suntem aici, la dumneavoastră, mulți membri ai Sfântului Sinod, deoarece această sărbătoare a fost aprobată de Sfântul Sinod, la propunerea Înalt Prea Sfințitului Teofan, care ne-a și invitat. Pentru prima dată aici, la ctitoria Sfântului Cuvios Nicodim, a avut loc Congresul exarhilor din întreaga Biserică Ortodoxă Română, cărora le-a vorbit Prea Fericitul Părinte Anastasios, împreună cu ceilalți ierarhi prezenți. Un eveniment istoric, cu adevărat, s-a întâmplat la Tismana, ca înfăptuire și ca mărturie concretă a sfințeniei Cuviosului Nicodim. Ne-am întâlnit cu toții, dar și cu preoțimea și cu dumneavoastră. Am trăit și ieri și astăzi momente de intensitate sufletească, cu evlavia și gândul, care ne-au stăpânit întotdeauna, atunci când pașii s-au îndreptat spre aceste ținuturi cu nume celebre și cu opere istorice, pe care Gorjul le poartă în istorie, ca pe niște coloane de lumină, cum este Mănăstirea aceasta, Tismana, bisericuța de la Hobița, cea de la Fărcășești sau Catedrala Mitropoliei Olteniei, biserica de lemn adusă de la Talpășești, din incinta Mitropoliei, în care s-a închinat și Prea Fericitul Anastasios al Albaniei. Iată ce coloane de lumină ne călăuzesc istoria Bisericii și a poporului român. Să mulțumim lui Dumnezeu, cu smerenie, pentru aceste daruri!

În numele dumneavoastră și în al Sfântului Sinod, îl felicit din toată inima pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit și Arhiepiscop Teofan pentru inițiativa aceasta, de a face din ziua de trecere la cele veșnice a Sfântului Cuvios Nicodim o întâlnire atât de frumoasă, care ne-a oferit posibilitatea de a ne urca cu toții în zările albastre ale Sfântului și Dumnezeiescului Duh. Vă mulțumim, Înalt Prea Sfinția Voastră, și felicităm obștea mănăstirii, pe colaboratorii Înalt Prea Sfinției Voastre, părinții protopopi care ne-au însoțit și la Sfântul Potir. Este fericirea cea mai mare, iubirii mei. Să nu ne lipsim de Trupul și Sângele Domnului, de Sfânta Împărtășanie! Este mărturia iertării păcatelor și a moștenirii vieții celei veșnice, care este mai presus de cugetul nostru. De aceea, este bine să avem pilda Sfântului Nicodim și a altor mari părinți din această mănăstire, care și-au dat sufletul pentru credință, așa cum este și neuitatul stareț al mănăstirii, Părintele Arhimandrit Gherasim Iscu. A murit în închisorile comuniste apărând credința și dând mărturie în anii grei, ai celor cinci decenii pe care le-am străbătut pentru a ne salva credința, în frunte cu Patriarhul Justinian. Și, iată, mărturii din domeniul acesta: călugării și preoții au fost apărătorii credinței, apărători neînfricați și chiar dacă au alunecat unii din ei, au făcut-o pentru a sluji mănăstirea, pentru a sluji Biserica, pentru a-și face datoria. Nu se pot compara preoții cu situațiile în care s-au aflat alți semeni ai noștri. Încercările și suferința pe care le-au îndurat slujitorii Sfințelor Altare, în perioada regimului comunist, au salvat credința și cultura noastră. Preoțimea și-a împlinit datoria ei, a împărtășit rigorile închisorilor, iar mulți au trecut de la moarte la viața cea veșnică, asemenea părintelui Gherasim și a multor alora din istoria noastră.

Prin prezența dumneavoastră, alături de noi, ne dați curaj, frații mei și vă păstrăm în inimile noastre, ierarhi, preoți și monahi, care Îl poartă în sufletul lor pe Dumnezeu, împreună cu dragostea pentru țara noastră și frumusețile ei vestite. Ierarhii, monahii, preoții și credincioșii au împodobit și Biserica și țara; au împodobit și sufletele lor cu ce este frumos și nemuritor în viața noastră. Vă doresc tuturor sănătate, putere de muncă și să păstrați, cu voia lui Dumnezeu, cu aceeași vrednicie, cu care păstrați costumele acestea gorjenești neîntrecute, și valorile celorlalte, credința noastră strămoșească.

În semn de prețuire, îi oferim Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teofan însemnele mitropolitane, pentru vrednicia în împlinirea răspunderilor pe care le are. Fiecare preot, fiecare credincios, purtați ceva din strălucirea acestor frumuseți, a acestor daruri!

Nu o pot uita pe maica stareță Ierusalima! Ea a fost stâlpul acestei mănăstiri în vremuri grele. Ea a adunat în jurul ei suflete devotate, ea a urcat până sus la Cioclovina și nu a uitat cele două bisericuțe de sus, nu a uitat nici gospodăria sfintei mănăstiri din câmpie. Ca ardeleancă, a știut ce însemnează munca și organizarea unei mănăstiri ca aceasta. A făcut cinste și, de aceea, îi acord, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teofan, „Crucea Patriarhală”, semnul suprem de distincție al Bisericii noastre, înființat de Fericitul întru pomenire Patriarhul Miron Cristea. Să o porți cu sănătate, Maică Stareță!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin!”

† **Sebastian Ilfoveanul**

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor

II. POMENIREA SFÂNTULUI CUVIOS NICODIM DE LA TISMANA LA 600 DE ANI DE LA TRECEREA SA LA CELE VEȘNICE

Anul acesta se împlinesc șase secole de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Nicodim de la Tismana, cel care a reorganizat monahismul din țara noastră la sfârșitul veacului al XIV-lea, cinstit îndeosebi de credincioșii din zona Olteniei și considerat o adevărată pildă de trăire duhovnicească și un mare apărător al Ortodoxiei.

Înnoitor al vieții monahale pe pământ românesc

Știrile pe care le avem despre Cuviosul Nicodim, până la venirea lui în Țara Românească, sunt foarte sărace. Unii istorici l-au socotit ca fiind grec de neam, sau grec după tată și sârb după mamă, chiar înrudit cu cneazul Lazăr al Serbiei.

Alții, între care și marele cărturar Nicolae Iorga, susțin că se trăgea dintr-o familie de macedoromâni din orașul Prilep, în Macedonia.

De tânăr a plecat la Muntele Athos și s-a oprit la Mănăstirea Hilandar, unde a fost primit ca „frate”. Învăță aici temeinic limbile greacă și slavonă, dar culege și multă învățătură din scrierile Sfinților Părinți. Credința lui jertfelnică, dragostea lui față de toți, râvna spre cele bune și folositoare, smerenia, posturile și rugăciunea neîncetată l-au făcut cunoscut tuturor, încât, după trei ani de ucenicie, a primit îngerescul chip al călugăriei, luând numele de Nicodim. A fost hirotonit ierodiacon, apoi, la scurt timp, preot-ieromonah. Prețuit de toți, după trecerea la cele veșnice a egumenului, soborul mănăstirii l-a ales în fruntea obștii călugărești de la Hilandar. S-a dovedit și în această slujire un neîntrecut gospodar și bun îndrumător al călugărilor, ostenind zi și noapte alături de ei, în posturi și rugăciuni, la copierea de manuscrise și alte îndeletniciri potrivite cinului călugăresc.

Dorind însă o viață mai liniștită, Cuviosul Nicodim a plecat de la Muntele Athos și a venit în regiunea Cladova, la locul numit Saina, în apropiere de Dunăre (în fața orașului Drobeta Turnu-Severin de azi). Împreună cu ucenicii care s-au strâns în jurul lui a ridicat acolo o bisericuță cu hramul Sfânta Treime. Tradiția populară sârbească îi atribuie și întemeierea Mănăstirilor Vratna și Monastirița, în regiunea Craina. Dar, la scurt timp, această regiune a fost ocupată, pentru câțiva ani, de Ludovic cel Mare, regele Ungariei. De îndată, călugării franciscani au început aici o puternică lucrare de răspândire a catolicismului.

În aceste împrejurări, Cuviosul Nicodim a trecut în ținuturile învecinate din nordul Dunării, pe pământ românesc. Aici a ridicat o altă mănăstire, la Vodița, probabil pe locul unei așezări sihăstrești mai vechi, ca un centru de apărare ortodoxă la frontiera cu statul maghiar catolic. Cea mai veche mențiune despre prezența lui Nicodim în Țara Românească se găsește într-un hrisov al domnitorului Vladislav (Vlaicu) Vodă, din anul 1372, prin care se făcea Mănăstirii Vodița, zidită și zugrăvită de Nicodim, "cu munca sa și a fraților" și cu cheltuiala domnitorului, o seamă de danii în sate, veșminte și vase liturgice, precum și scutiri de anumite dări către domnie. Se rânduia, apoi, ca mănăstirea să devină o "samovlastie", adică o ctitorie de sine stătătoare, scoasă de sub orice putere din afară, fiind condusă numai prin propriul ei sobor, după rânduiala ținută la Athos, pe care Cuviosul Nicodim a adus-o și în Țara Românească, în timpul șederii la Vodița.

Nicodim a făcut parte dintr-o solie trimisă la Constantinopol pentru a mijloci o împăcare între Biserica Ortodoxă Sârbă și Patriarhia ecumenică, între care existau anumite neînțelegeri. Cu acest prilej, Patriarhul Filotei a acordat Cuviosului Nicodim rangul de arhimandrit, cu dreptul de a sfinți biserici.

Cuviosul Nicodim nu a putut rămâne prea mult în liniștea Mănăstirii Vodița. Încă înainte de anul 1376, ținutul Severinului, în care era situată și mănăstirea, a fost ocupat de regatul maghiar. În aceste împrejurări, a pornit în căutarea unui loc mai potrivit pentru a ridica un nou așezământ de viață călugărească. Acest loc a fost găsit în părțile de nord ale Olteniei, pe valea râului Tismana, la poalele mun-

ților. Lucrările de zidire au durat mai mulți ani, sub domnitorul Radu I (c. 1377-c. 1383) și Dan I (c. 1383-1386), care au și oferit o seamă de danii. Prin anii 1383-1384, Severinul a reintrat în stăpânirea Țării Românești. Cuviosul Nicodim a putut acum să preia și conducerea Mănăstirii Vodița. În felul acesta, a cârmuit cu vrednicie amândouă mănăstirile, până la moarte. Tradiția îi mai atribuie și ridicarea primelor așezări mănăstirești de la Topolnița (lângă Vodița), Coșuștea-Crivelnic, Gura Motrului și Vișina, toate în Oltenia, precum și Prislopul, în Țara Hațegului. Adevărul este că acestea au fost ctitorite de ucenici de-ai săi, dar în ele s-au ținut aceleași rânduieli de viață monahală pe care le-a introdus el la Vodița și Tismana.

Cuviosul Nicodim a fost sfetnic devotat domnitorului Mircea cel Bătrân (1386–1418) și care a făcut mai multe danii în bani și moșii celor două mănăstiri. Avem și câteva știri privitoare la activitatea cultural-teologică a lui Nicodim. Este vorba de o corespondență pe care el a purtat-o cu ultimul Patriarh de la Târnovo, din Bulgaria, Sfântul Eftimie, un teolog cunoscut și apreciat în țările ortodoxe, căruia mulți ierarhi și teologi îi cereau lămuriri în felurite probleme dogmatice și morale. Prin anii 1404-1405, Cuviosul Nicodim a caligrafiat pe pergament un frumos *Tetraevanghel* în limba slavă bisericească, fiind primul manuscris cu dată sigură scris pe teritoriul țării noastre. Este un manuscris de o mare frumusețe artistică, cu multe podoabe și cu o ferecătură de argint.

La 26 decembrie 1406, Cuviosul Nicodim a fost chemat la Domnul. A fost îngropat în mormântul dinainte pregătit în Biserica Mănăstirii Tismana. Îndată după moarte, la mormântul său s-au petrecut fapte minunate, mai ales, vindecări de boli, semn că Dumnezeu îl învrednicise cu darul sfințeniei. Cuvioșii călugări din obștea Tismanei le-au scos și le-au pus într-o raclă, care a fost așezată cu cinste în biserica mănăstirii. Tradiția spune că după mai mulți ani, fiind în primejdie de a fi luate, Sfântul Nicodim s-a arătat în vis unui călugăr, apoi egumenului, poruncindu-le să-i ascundă moaștele, lăsând numai un deget de la mână pentru mângâierea credincioșilor. Ele au fost ascunse în locuri tainice, dar, cu timpul li s-a pierdut urma, încât astăzi nu se știe unde sunt. La Mănăstirea Tismana se mai păstrează doar degetul de care am pomenit și câteva obiecte care i-au aparținut: o cruce de plumb, un epitrahil și o bederniță.

Pentru viața sa îmbunătățită, ca și pentru minunile sale și multele sale osteneli întru slujirea lui Dumnezeu și a credincioșilor, Sfântul Nicodim este prăznuit cu evlavie, în fiecare an, la 26 decembrie, a doua zi de *Crăciun*, când este și sărbătoarea numită *Soborul Maicii Domnului*.

Manifestările Anului aniversar „Sf. Nicodim de la Tismana”

Anul trecut, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat hotărârea Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Craiovei ca anul **2006** să fie închinat Sfântului Cuvios Nicodim de la Tismana.

În cadrul manifestărilor religioase prilejuite de Anul aniversar „Sfântul Nicodim de la Tismana”, vineri, 22 septembrie, i s-a acordat Prea Fericitului Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și Primat al Bisericii Albaniei, titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova, în semn de prețuire pentru întreaga activitate desfășurată în slujba Ortodoxiei. Prea Fericitul Anastasios a prezentat dizertația cu tema: „Ortodoxia în Uniunea Europeană multireligioasă”, subliniind că, la origini, Europa este creștină, iar globalizarea trebuie să fie una a dragostei, și nu una care să transforme popoarele continentului nostru în mase fără identitate, bune de exploatat economic de către o oligarhie al cărei nume nici nu se cunoaște.

În aceeași zi, la Teatrul Național din Craiova a avut loc o seară duhovnicească dedicată Sfântului Nicodim, cu participarea unor ierarhi ai Sfântului Sinod. A fost un spectacol-evocare, intitulat „Întâlnire cu Sfântul Nicodim”, susținut de actori renumiți ai Naționalului din Bănie, care au cântat și recitat versuri dedicate mănăstirilor Vodița, Tismana și îndeosebi ctitorului acestora, Sfântul Nicodim. Cu acest prilej a fost prezentat noul album editat de Editura Mitropoliei Olteniei, în care sunt prezentate mănăstirile Olteniei, și filmul dedicat Mănăstirii Tismana intitulat „Tismana – poartă a sufletului către cer”, film realizat de Centrul Mass Media "Logos" al Mitropoliei Olteniei, producător "Max Vision".

Sâmbătă, 23 septembrie, s-a organizat o vizită la Complexul brâncușian din Tg. Jiu, cu participarea Primatului Bisericii din Albania, a IPS Mitropolit Teofan al Olteniei și a unor ierarhi ai Sfântului Sinod. Deși a fost o zi ploioasă, ierarhii Bisericii Ortodoxe nu au modificat programul și s-au încumetat sub stropii de ploaie să admire Coloana Infinitului, Masa Tăcerii și Poarta Sărutului. În aceeași zi s-a lansat cartea: „Monahismul ortodox ca viață profetică, apostolică și martirică” scrisă de Ierotei Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos (Grecia), tradusă în românește și tipărită de Editura Mitropoliei Olteniei. Tot sâmbătă, la Mănăstirea Tismana s-a desfășurat un Simpozion cu tema: „*Rolul Sfântului Nicodim de la Tismana, în viața monahismului românesc*”, la care au participat exarhi din centrele eparhiale și stareți de mănăstiri din Mitropolia Olteniei și din țară.

Sfânta Liturghie

Manifestările religioase prilejuite de Anul aniversar „Sfântul Nicodim de la Tismana” au cunoscut apogeul Duminică, 24 septembrie, când Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, împreună cu Prea Fericitul Arhiepiscop Anastasie, și un sobor de ierarhi ai Sfântului Sinod au oficiat Sfânta Liturghie la Mănăstirea Tismana.

Slujba Sfintei Liturghii s-a săvârșit în incinta mănăstirii, pe platoul din fața bisericii, în prezența icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului adusă de la Sfântul Munte Athos, a moaștelor Sfântului Nicodim și a mii de pelerini veniți din toate colțurile țării, chiar și de peste hotare. Au fost prezenți numeroși preoți din zona respectivă, împreună cu enoriașii lor, care au luat cu asalt sfântul lăcaș dis-

de-diminează. Ore în șir, credincioșii au așteptat smeriți pentru a se ruga la sfințele icoane și la moaștele Sfântului Nicodim. Cei prezenți la slujbă au avut parte de o zi însoțită, după ce în ajun a plouat toată ziua. A fost un moment de înaltă trăire spirituală, mai ales că totul s-a desfășurat în decorul mirific de la Mănăstirea Tismana, loc de liniște și singurătate, prielnic meditației și rugăciunii.

În soborul ierarhilor, alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Prea Fericitul Arhiepiscop Anastasios, au mai slujit la Sfânta Liturghie: II.PP.SS. Mitropoliți Teofan al Olteniei, Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, Ierotei Vlasios de Nafpaktos (Grecia), II.PP.SS. Arhiepiscopi Nifon al Târgoviștei și Andrei al Alba Iuliei, PP.SS. Episcopi Gherasim al Râmnicului, Calinic al Argeșului, Timotei al Aradului, Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Nicodim al Severinului și Strehaiei, Galaction al Alexandriei și Teleormanului, Ambrozie al Giurgiului, Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, Daniil al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșetului, PP.SS. Episcopi Vicari Sebastian Ilfoveanul al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Visarion Rășinăreanul al Arhiepiscopiei Sibiului, Gurie Gorjeanul al Arhiepiscopiei Craiovei, PP.SS. Arhieriei Vicari Ioachim Băcăuanul al Episcopiei Romanului și Irineu Slătineanul al Episcopiei Râmnicului.

Predica IPS Mitropolit Bartolomeu

Cuvântul de învățătură la Sfânta Evanghelie din această zi, despre *Pescuirea minunată* (Luca 5, 1-11), a fost rostit de IPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care a subliniat apostolatul la care este chemat fiecare slujitor al Bisericii, fiecare monah și fiecare credincios, spunând următoarele:

„În Sfânta Evanghelie sunt rostite destul de des două cuvinte: învățător și învățăcel, acesta din urmă tălmăcindu-se în limba română prin ucenic sau discipol. Învățăcelul este cel care învață de la altul sau de la alții. Este elev sau student. Învățătorul este cel care îi învață pe alții sau pe altul. El este dascăl sau profesor. Este ceea ce se întâmplă în orice școală din zilele noastre. Într-o școală normală profesorii îi învață pe elevi, ca la rândul lor, elevii, să devină în școlile lor învățători. Mântuitorul Hristos nu a fost ucenic, nu a fost învățător. Iată explicația faptului că înainte de a-și chema pe primii patru ucenici la Apostolat, El s-a urcat în luntre pentru ca de acolo să poată cuprinde cu privirea mulțimile și a învățat mulțimile ca să le demonstreze celor pe care-i va chema că El este prin excelență Învățătorul, așa cum, de altfel, L-a și numit Petru. Așadar, nu-i ceva nou să știm că uneori fariserii se întrebau, ascultându-L pe Iisus vorbind: «De unde știe galileanul acesta atâtea lucruri, El care n-a învățat carte, care nu a fost la nici o școală». Pe Mântuitorul Hristos avem toate motivele să credem că L-a învățat alfabetul și să citească Maica Sa, Sfânta Fecioara Maria. Așa a putut să citească Scripturile. Avea mintea de om, dar era și Dumnezeu Cel înțelept. Dar să revin, a

trebuit, pe de o parte, să demonstreze că El este, prin excelență învățătorul și că ei vor trebui să transmită de aici înainte, iar pe de altă parte, avem Pescuirea minunată. Le poruncește, după ce ține predica, celor doi, lui Petru și fratelui său Andrei, care se găseau cu El în luntre să împingă luntrea mai în largul mării și să pescuiască. La care Petru a zis, cum ați auzit, «*Doamne, toată noaptea ne-am ostenit și n-am prins nimic*». Cu alte cuvinte, este de prisos, ar fi fost normal să răspundă, să mai încercăm de vreme ce n-am prins nimic. Dar primul act al lui Petru a fost acela de supunere, de obediență: «*Dacă zici Tu*». Deja Iisus avea în conștiința lui Petru și a celorlalți imprimată icoana învățătorului, care trebuie ascultat. Așa încât, Petru, convins că n-o să prindă nimic, ascultă de cuvântul învățătorului, merg, pescuiesc și se întâmplă minunea pe care ați ascultat-o acum câteva minute. Atunci Petru și-a dat seama că are în față nu un om obișnuit și nu un învățător obișnuit, de care era plină Galileea și Iudeea. Are în față pe Dumnezeu. Si era credința pe atunci că dacă Dumnezeu își face simțită prezența în fața unui om, acel om fiind păcător, va muri pentru că nu va fi în stare să suporte lumina lui Dumnezeu. De aceea, Petru cade în genunchi și zice: «*Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos!*» Dar Iisus îl i-a de mână și îi spune: «*Ridică-te, de acum te voi face pescar de oameni*», înțelegând că pe toți îi va face pescari de oameni, pentru că Evanghelia spune că toți au rămas cu Iisus de îndată ce El le-a poruncit să-L urmeze. Deci, Mântuitorul Hristos, în calitate de învățător, a trebuit să-și pregătească învățăceii pentru ca aceștia, la rândul lor, să meagă mai departe și să răspândească cuvântul Evangheliei în toată lumea. Știm că numărul ucenicilor a fost 12. Toți cei 12 au fost ucenici sau învățăcei. Nu toți au devenit apostoli sau învățători. Numai 11, Iuda a căzut. Fusese învățacel, dar nu s-a prins nici învățătura și nici credința de el, și a rămas la acest stadiu. Ceilalți au devenit apostoli, și numărul celor 12 a fost întregit, mai târziu, cu Matia, și au răspândit Evanghelia cu curaj, după pogorârea Duhului Sfânt, în toată lumea și toți, absolut toți, au murit de moarte martirică. Acesta este apostolatul. Să înveți tu, să-i înveți pe alții, să mergi din loc în loc și să predici cuvântul lui Dumnezeu zi și noapte, cu vreme și fără vreme, și la nevoie să ști să aperi acest cuvânt și chiar să mori pentru el. Fără aceste dimensiuni, apostolatul nostru rămâne relativ omenesc. Nu toți vom fi în stare, sau am fost în stare, să ne dăm și viața sau să suferim îndeajuns pe seama apostolatului, dar de făcut trebuie să-l facem, pentru că noi ierarhii, urmașii Apostolilor, și preoții, care au primit harul preoției, prin binecuvântarea și harul nostru, suntem obligați la Apostolat.

Apostolatul, de obicei, este ambulatoriu, merge din loc în loc. De aceea, Mântuitorul Hristos, înainte de a se înălța la cer, le-a spus ucenicilor Săi: «*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să facă toate câte v-am poruncit Eu vouă*». I-a trimis la drum și au plecat. Fiecare și-a ales o anumită parte din lumea cunoscută pe atunci. Și știm că din cei 12, Sfântul Apostol Andrei și-a ales țărmul de sud și de apus al Mării Negre, pe unde se găseau cetăți grecești, pentru că el cunoștea bine limba greacă. Așa a ajuns el în părțile noastre și așa am ajuns noi, poporul român,

Biserică de sorginte apostolică, prin predica Sfântului Apostol Andrei. Și Sfântul Nicodim, pe care-l prăznuim astăzi, a venit din altă parte ca să predice Evanghelia nu la necreștini, pentru că românii erau de multă vreme creștini, dar nu aveau o viață monahală, și să întemeieze primele mănăstiri din Țara Românească și din Transilvania. Există două feluri de Apostolat. Unul care merge de la centru la periferie și altul care vine de la periferie către centru. Apostolul adevărat este cel ambulatoriu, este cel pribeag, este peregrinul care merge din loc în loc și predică Cuvântul lui Dumnezeu acolo unde nu există și îl întărește acolo unde există. Dar există și Apostolatul de centru, din periferie se îndreaptă spre el. Acesta este Apostolatul din lumea monahală. Am avut atâtea centre. Cunoașteți cei din generația mea că Mănăstirea Sâmbăta, în prima jumătate a vieții părintelui Arsenie Boca devenise centrul Apostolatului transilvan, cu radiații în toată Țara Românească. El foarte rar mergea din loc în loc. Apoi, la Mănăstirea Sihăstria, Părintele Cleopa Ilie rar ieșea din mănăstire să predice Cuvântul lui Dumnezeu, dar milioane de oameni s-au perindat la Mănăstirea Sihăstria ca să pătrundă învățăturile Părintelui Cleopa. Aceasta într-o vreme când România era bătută de valurile ateismului. Acestea erau făcliile de lumină în care străluceau în special mănăstirile, pe lângă fiecare preot în parohia lui. Mănăstirea Slatina tot prin Părintele Cleopa a fost centru de apostolat. Iar dacă mănăstirea nu devine, devine omul. Încă mai trăiește Părintele Arsenie Papacioc la Mănăstirea Techirghiol, care, și acum, la peste 90 de ani ai lui, predică cuvântul. L-am văzut acum câteva zile pe Părintele Ioan Iovan, la Mănăstirea Recea, din județul Alba, care, nemaiputând umbla, merge cum poate în biserică și predică în continuare Cuvântul lui Dumnezeu. Așadar, dacă Apostolatul clasic înseamnă a merge din loc în loc, și a merge tu la cei care te așteaptă sau nu te așteaptă, în schimb, mănăstirile sunt centre de Apostolat în care credincioșii vin de bună voie ca să asculte Cuvântul lui Dumnezeu. Există și un Apostolat laic. Mântuitorul Hristos, la un moment dat, a vindecat un demonizat, care era stăpânit de diavol. I-a redat sănătatea și a devenit omul întreg la minte. În clipa în care Mântuitorul se pregătea să părăsească acel loc și se găsea pe puntea corăbiei, fostul bolnav a venit la El și l-a rugat să-l primească să-i fie discipol. Și Domnul nu l-a primit discipol. I-a spus: "Nu. Du-te înapoi în cetatea ta și spune-le tuturor cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu". Omul nu învățase carte, dar era suficient să le spună celorlalți cum a fost el și cum a ajuns sănătos datorită lui Iisus, care este Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu Însuși pentru că numai El are puterea de a goni demonii. Așadar, nu a fost nevoie să devină învățăcel, pentru că a devenit dintr-o dată apostol, după convorbirea cu Iisus. Dragii mei, fiecare dintre voi poate fi un apostol al lui Hristos. Mergi la biserică, la parohia ta, și ascultă predica preotului, mergi la mănăstire și ascultă cuvântul de învățătură al patriarhului și al altor ierarhi, nu te mulțumi cu atât, mergi la casa ta și spune rudelor, vecinilor, cunoscuților, iată ce am auzit eu de la părintele nostru, în biserică, și iată ce am auzit eu la marea sărbătoare de la Mănăstirea Tismana. Și tu ai posibilitatea să devii apostol. Dar dragii mei nu chiar oricum, și aici revin la Evanghelia pe care am ascultat-o astăzi. Îi spune Iisus lui Petru: «Aruncă Petre

mreaja mai la adânc», adică împinge luntrea mai la largul mării și aruncă mreaja mai în adânc să pescuiești. Dragii mei, în credința noastră să nu fim superficiali, să nu pescuim învățătura numai la suprafața apei. Minte să meargă mai în adânc, iar adâncul nu este altul decât acela al lui Dumnezeu. Să-L descoperim, să-L cunoaștem pe Dumnezeu prin mintea noastră, prin inima noastră și prin fapta noastră. În felul acesta, fiecare dintre noi, bărbat sau femeie, bătrân sau tânăr, ierarh, preot sau credincios poate să primească misiunea de apostol al lui Hristos, numai dacă vrea s-o facă, dacă are priceperea și curajul s-o facă. Dumnezeu ne va ajuta, pentru că îl avem pe acest apostol care a venit să întemeieze monahismul în Țara Românească, pe Sfântul Nicodim. El a venit de undeva, a sădit, iar ceea ce a sădit el a devenit, cum se vede și astăzi, centrul Apostolatului creștin ortodox. Așa să ne ajute Dumnezeu !”.

Mesajul Primatului Bisericii Albaniei

După Sfânta Liturghie, răspunzând invitației IPS Mitropolit *Teofan*, a luat cuvântul *Prea Fericitul Arhiepiscop Anastasios*, care a spus cele ce urmează:

„Se cuvine să aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru aceste momente de mare bucurie. În aceste momente, inima mea este plină de simțăminte de dragoste și de mulțumire lui Dumnezeu și de mare bucurie. Mă simt dator, în primul rând, să înalț mulțumiri lui Dumnezeu că m-a învrednicit să vin pe aceste meleaguri binecuvântate. În același timp, cu un cuvânt de mulțumire sunt dator și Preafericitului Patriarh Teoctist al Bisericii Ortodoxe Române, IPS Teofan, Mitropolitul Olteniei, pentru că m-au invitat la această sărbătoare. Trebuie, în același timp, să mulțumesc tuturor IPS și PS Arhieriei, preoților și desigur, dumneavoastră, credincioșilor, care, prin prezența dumneavoastră aici, îmi faceți o cinste deosebită și mă înconjurați cu dragostea dumneavoastră. Aș încerca să vă spun un cuvânt despre Sfânta Evanghelie de astăzi, pornind de la ceea ce IPS Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului v-a spus în cuvântul de învățătură de după Sfânta Evanghelie. Sfânta Evanghelie de astăzi ne-a vorbit despre constituirea primului grup de apostoli ai Mântuitorului Hristos. Există acolo două cuvinte cheie. Ascultarea este primul cuvânt. Sfântul Apostol Petru primește o poruncă, în aparență ciudată, care contravenea realității, totuși, se supune acestei porunci venite din partea Domnului și în continuare se învrednicește să fie părtaș la minunea cea mare a Pescuirii minunate. Al doilea cuvânt, sau a doua relitate a Evangheliei de astăzi, este faptul că-și dădea seama el, Petru, de păcătoșenia sufletului său, de păcătoșenia vieții sale. Înțelege în duhul smereniei cât de neputincios și cât de nevrednic este în fața mării minuni săvârșite de Domnul. Dar trebuie să remarcăm faptul că există și un al treilea nivel la care putem să cugetăm Sfânta Evanghelie de astăzi. Domnul îi spune: „*Nu te teme!*” și îi încredințează o nouă misiune, o nouă apostolie, care este o continuare a celei dintâi. Aceste trei niveluri de cugetare ortodoxă asupra cugetării Evangheliei de astăzi sunt valabile pentru

noi toți. Adică, ori de câte ori, cu încredere facem ascultare la porunca, la vrerea lui Dumnezeu, noi orizonturi se deschid în viața noastră. În chip minunat, aceste noi orizonturi pe care le trăim nu ne fac să fim mândri de ceea ce ne învrednicim să trăim, ci ne fac să ne smerim, să înțelegem starea de păcătoșenie în care ne găsim. În continuare, nouă tuturor, Domnul ne încredințează o nouă apostolie. Fiecăruia dintre noi, acolo, în condițiile sociale, familiale în care se găsește. Vă rog să mă iertați dacă astăzi voi încerca să fiu puțin cam provocator. Când ne gândim la această realitate a misiunii, ne gândim la problemele launtrice, la problemele noastre din interior. Aici, rămânem la prima fază, la primul nivel al Sfinților Apostoli. În prima fază, Domnul nostru Iisus Hristos a poruncit ucenicilor Săi să nu treacă dincolo de granițele Palestinei, de granițele pământului unde locuiau. Dar, după învierea Sa, le poruncește ucenicilor: „*Mergând, învățați toate neamurile, propovăduind Evanghelia la toate neamurile până la marginile pământului*”, deci dincolo de Palestina, în întreaga lume. Dar ce să spună în această propovăduire? Trebuia să fie martori răstignirii și învierii lui Hristos, ca atunci când au primit noua poruncă de a propovădui Evanghelia să vestească întregii lumi taina răstignirii, învierii și înălțării lui Hristos. Marea bucurie a învierii nu putea fi cuprinsă de un loc, nu putea fi ținută pământului. Deci, dumneavoastră, noi toți, Biserica cea dreptmăritoare a lui Hristos, avem datoria de a propovădui prin viața noastră, prin cuvântul nostru, vestea cea mare, bucuria cea mare a învierii lui Hristos în orice parte. Nu suntem un muzeu de istorie, ci suntem avangarda propovăduirii Evangheliei adevărului mântuitor. Și în aceste zile în care și eu particip la pelerinajul dumneavoastră, ca smerit pelerin, am avut bucuria de a cunoaște pe cineva cu totul deosebit, pe Sfântul Cuvios Nicodim de aici de la Tismana, cel care a întemeiat mănăstirile poporului românesc. Îngăduiți-mi, vă rog, să vă spun în câteva cuvinte, ce am simțit în aceste zile. După cum cunoașteți, Sfântul Nicodim era omul care trăia întru Hristos, Hristos trăia întru el. Și de aceea, viața lui era o neîntreruptă strălucire a fericirilor Domnului nostru Iisus Hristos. Iată, aici vedem, în viața Sfântului Nicodim, primul motiv pentru care Mântuitorul și-a adunat ucenicii Săi, i-a chemat la propovăduire, acela de a transmite tuturor fericirea Evangheliei. Dar există și altceva în afară de acest aspect al vieții personale a Sfântului. Era un duh creator, un duh de pionerat în ceea ce privește viața creștinească. O hotărâre foarte puternică a luat Sfântul, hotărârea de a veni în această parte a Europei la vremea aceea și de a propovădui, în ciuda tuturor primejdiilor la care se expunea, cuvântul Evangheliei. Dincolo de viața lui duhovnicească, dincolo de nevoințele lui duhovnicești, de viața lui ascetică, Sfântul a avut o mare dorință, dorința de a întemeia aici, în acest loc, o sfântă mănăstire de închinare pentru poporul românesc. Este aici un fapt care ne îndeamnă la împăcare cu toții, împăcare în primul rând între noi ortodocșii, pentru că, să fim realiști, uneori, apar probleme și în ceea ce privește comunicarea noastră, a unora cu alții, împăcare și înțelegere între autorități și popor. Deci, un om luminat de Duhul Sfânt, trăia

această taină a comuniunii întru Dumnezeu. Aș vrea să subliniez, însă, un cuvânt pe care l-am auzit deseori în aceste zile și pe care și eu l-am folosit, Sfântul Nicodim a venit aici. Dacă spunem că a venit, înseamnă că Sfântul nu era de aici, ci el a venit în aceste părți. Deci, Sfântul Nicodim s-a făcut vrednic urmaș al Sfinților Apostoli. Așa cum ei au plecat din locul lor și au venit în alte părți pentru a propovădui Evanghelia, tot așa și el și-a lăsat patria sa și a venit în aceste părți ale dumneavoastră pentru a răspândi lumina vieții monahicești și lumina vieții creștine autentice. Iată, acum, la începutul secolului al XXI-lea mesajul pe care ni-l transmite nouă ortodocșilor, dumneavoastră în special. Noi suntem chemați acum, când ne întregăm în Europa, să ieșim, să mergem, să propovăduim, să facem cunoscută valoarea spirituală a neamului nostru. Integrarea României în Uniunea Europeană va începe o nouă fază în istoria acestui popor. În Europa nu se cade să mergem, să intrăm ca niște rudenii sărace, ca niște amărâți. Suntem cei bogați ai Europei, care avem o comoară pe care nimeni altcineva nu o deține. Avem comoara credinței celei drepte și de aceea avem o mare răspundere și datoria de a ne îndeplini rolul de răspândire a credinței celei drepte în Europa. O Europă fără o credință adevărată, fără o credință plină de entuziasm și de iubire va deveni o Europă a diferitelor credințe venite din alte părți, a diferitelor religii și superstiții. Și toate acestea se cuvine să le facem, iubiții mei, din inima noastră, și punând la inima noastră cuvintele Domnului pe care le-am auzit astăzi la Sfânta Evanghelie: „*Nu te teme!*”, nu te teme, popor român, nu te teme, popor ortodox. Istoria aparține aceluia care se închină cu credință Domnului nostru Iisus Hristos, Celui despre care, la Sfânta liturghie, noi preoții mărturisim, când ne îmbrățișăm la Sfântul Altar: „Domnul, Cel care a fost, Care este și Care va fi”. Și vreau să închei cuvântul meu, remarcând faptul că Sfântul a făcut o alegere minunată venind aici. Aici a găsit bunătatea poporului, aici a găsit frumusețea naturii din jurul nostru, aici, în bunătate și frumusețe, el a venit să semene sămânța adevărului. O moștenire extraordinară pentru noi toți. Mai mult adevăr, mai multă frumusețe, mai multă dragoste. Din tot sufletul, vă mulțumesc”.

Cuvântul PF Părinte Patriarh Teoctist

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, luând cuvântul, a pus în evidență însemnătatea Sfântului Cuvios Nicodim pentru monahismul românesc și rolul Mănăstirii Tismana în viața noastră bisericească:

*Prea Fericite Părinte Anastasios, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania,
Înalt Prea Sfințite Părinte Ierotei Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Teofan,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Prea iubiți frați și surori în Hristos, Domnul,*

"Iată, trăim astăzi o zi din cele pe care sufletul nostru le dorește neîncetat, o zi plină de lumina cea neînserată, o zi plină de har dumnezeiesc, o zi de întâlnire în Hristos și împodobită cu cele mai alese și înalte valori umane, care izvorăsc din cuvântul Mântuitorului. Personal, retrăiesc stări speciale sufletești, izvorâte din anii când Dumnezeu a rânduit să slujesc această mitropolie și deci și această sfântă mănăstire, întemeiată de marele stareț și împlinitor al voinței lui Dumnezeu, Părintele nostru Nicodim cel Sfințit. M-am învrednicit, deci, și eu să cunosc frumosul ținut al Gorjului și chiar să continui lucrările de restaurare a minunatei ctitorii nicodimiene, care poate fi considerată un Sion al nostru, al românilor. Sfințitul ctitor al acestei mănăstiri, iubiți frați și surori în Domnul, a rămas pentru Ortodoxie, dar îndeosebi pentru noi, fiii și slujitorii Bisericii noastre, prin întreaga sa viață închinată lui Dumnezeu și semenilor, un pisc de lumină, care ne atrage tainic pe toți, mai mult decât am putea noi să împlinim singuri, pe culmile de gândire și de frumusețe, de descoperire a vocației noastre, de apropiere către voia lui Dumnezeu, așa cum s-a întâmplat și cu ucenicii și urmașii săi în ultimii 600 de ani, vestirea lor ajungând până la străvechile locașuri monahale din Moldova și Transilvania. De aceea, nu este de mirare că acest „Purtător de Dumnezeu”, rod al rugăciunii isihaste din Sfânta Mănăstire Hilandar, revarsă peste veacuri moștenirea sa sfințitoare, viața plină de nevoiță, ascultarea desăvârșită față de Biserica lui Hristos, prin ucenici și prin sfințitul său deget, păstrat în racla de argint din biserică, executată cu deosebit simț artistic prin evlavia adâncă a Cuvioasei Maicii Starețe Ierusalima. Toată această moștenire constituie și pentru noi, slujitorii Bisericii, un imbold al unei continue redescoperiri a vocației noastre de slujitori, ai mănăstirii sau ai parohiilor, ai sfintelor altare străbune.

M-au purtat, așadar, pașii în aceste părți, de multe ori, pe urmele Sfântului Cuvios Nicodim și ale marelui nostru Mitropolit Firmilian al Olteniei (1949-1972), care și-a făcut din viața sa de ierarh o adevărată preocupare stăruitoare, prin grija pentru restaurarea mănăstirilor oltene și îndeosebi, pentru mănăstirea aceasta, Tismana. În cronica mănăstirii aflăm pagini de istorie, fapte mari din timpul voievozilor, legate de Mănăstirea Tismana și de întemeietorul ei, rememorate de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan, care a ilustrat în cuvântul său importanța colțului acestuia de țară.

Iată, au trecut 600 de ani de când această personalitate europeană și atonită, un erudit, așa cum ni-l prezintă acum cunoscătorii vieții și strădaniilor sale, Sfântul Cuvios Nicodim cel Sfințit, unea Ortodoxia de la Muntele Athos cu cea din părțile noastre, cu preocupări de adâncă teologie, de gândire și de trăire, prin corespondența cu vestitul Patriarh Eftimie de Târnovo. În acest sens, am spus că trăiesc astăzi clipe unice, când mintea și inima noastră se înalță către Dumnezeu. Dacă privim piscurile muntelui din fața noastră, Cioclovina, ne amintim, desigur, că pe vârful lui se nevoiesc trei măicuțe curajoase, iarna și vara, acolo sus, la schit,

tot din obștea acestei mânăstiri, ca o confirmare a duhului de trăire duhovnicească, practică de Sfântul Stareț Nicodim, la Schitul Sfântului Cuvios Antonie, la ctitoria sa de la Vodița și în adâncul peșterii de aici. Măicuțele s-au obișnuit cu urșii și cu vietățile pădurii, ca altădată, așa cum citim că s-a mai întâmplat numai în scrierile Patericului.

Sunteți, iubiți frați și surori în Domnul, și suntem cu toții privilegiații istoriei noastre, pentru că și în acest colț de lume, în țara noastră, fie că ne gândim la Moldova, fie la Muntenia sau Transilvania au odrăslit piscuri de lumină ale lumii, ca acest Părinte Cuvios Nicodim. Suntem fiii și strănepoții lor, urmașii lor, privilegiații lor, pentru că trăim astăzi, iată, numai aici, o zi care adună valori din sudul și nordul Dunării.

L-ați ascultat astăzi pe Prea Fericitul Părinte Anastasios care păstorește cea mai tânără Biserică Ortodoxă, a Albaniei. Este o Biserică tânără pentru că deși statul comunist albanez era ateu, iar Biserica și religia trebuiau zdrobite, credința a fost mai puternică, pentru că înainte de prăbușirea blocului comunist, Albania s-a trezit, iar Biserica a renăscut. A renăscut, acum, în special prin misionarismul și prin apostolatul Prea Fericitului Anastasios, care a readus la viață Biserica Ortodoxă a Albaniei, o Biserică cu credincioși vestiți, credincioși și din neamurile noastre, ale strămoșilor noștri aromâni, știutori de carte și sprijinitori ai Muntelui Athos. Prea Fericirea Sa v-a ținut un cuvânt care ar fi putut fi ascultat în cele mai înalte universități ale Europei, căci este un autentic trăitor și slujitor al științei despre Dumnezeu, despre realitatea prezenței lui Dumnezeu în viața noastră. De aceea, suntem privilegiați să-l avem astăzi aici și să-i ascultați cuvântul foarte frumos de învățătură.

La fel de inspirat a fost și celălalt cuvânt mai dinainte, al unui fiu al Olteniei, al Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania, cel mai tânăr mitropolit al Bisericii noastre, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Avem cu vrerea lui Dumnezeu o mitropolie întemeiată anul acesta, prin hotărârea Sfântului Sinod. Iată, întâlniri de mare valoare și o zi de mare valoare!

Mă impresionează prezența dumneavoastră, iubiții mei, în special vârsta tânără a multora dintre dumneavoastră. Ați apărut ca la un semn magic, ați apărut ca și seninul cerului de astăzi! Dumnezeu, la rugăciunile Sfântului Cuvios Nicodim, ne-a hărăzit ziua de astăzi să ne bucurăm și să ne veselim! Sunteți, iubiții mei, și suntem cu toții, repet, vrednici de asemenea momente, numai să știm să le folosim. Ați ascultat astăzi predici de mare adâncime teologică, idei și gânduri neprețuite, adevăruri de mare valoare, înrădăcinate în învățătura Mântuitorului Hristos și sădite în ființa noastră. Suntem creați de Dumnezeu ca să tindem către asemănarea cu El, prin harul dumnezeiesc și prin voința noastră. Noi simțim puterea lui Dumnezeu oriunde ne-am afla, mai ales când ne rugăm, când ne închinăm, chiar și în întristări Îi simțim mângâierile, iar când păcătuim, deși Îl întristăm,

Dumnezeu ia aminte cu iubire la regretul nostru, conștientizându-ne greșelile săvârșite, primindu-ne ca pe fiul cel rătăcit (Luca 15, 11-32). Este de mare folos ca în viață, noi toți și tineretul nostru să descoperim această lumină pe care ne-a arătat-o Dumnezeu astăzi. Iată, cum spre deosebire de ieri seară, acum, razele acestui minunat soare de toamnă pătrund în sufletele noastre, ca o mărturie a razelor Soarelui Dreptății, Hristos, Dumnezeul nostru.

În pericopa evanghelică de astăzi, Mântuitorul Hristos a apărut pe valurile înfuriate ale Mării Galileii, căutând, parcă, ca întotdeauna să-i încurajeze pe apostoli, zicându-i lui Petru, care de frică se afunda: „*Dar îndrăzniți, nu vă temeți!*” (Matei 14, 27), îndemnându-i, în același timp, să asculte și să urmeze cuvântul lui Dumnezeu. Toate acestea ne sunt învățături pilduitoare pentru modul nostru de a gândi și de a trăi, fie că suntem preoți la parohie, fie că suntem profesori în școală, fie că lucrăm în instituțiile de stat, oriunde am fi noi, să fim stăpâniți de aceste cuvinte de iubire, de chemare a lui Iisus și a Bisericii Sale la lumină, la pace, la adevăr și dreptate. Așa am putea noi zidi o Casă a Europei, cum s-a spus de atâtea ori, „unitatea în diversitate”, menționată în Constituția Europeană (I. 1.8). Ce ar fi o Europă fără suflet; ce am fi fost noi astăzi fără acest soare, fără soarele credinței noastre, Hristos? De aceea, Mântuitorul Hristos Se află prezent prin harul Său cel dumnezeiesc în fiecare colț al naturii, în fiecare faptură și în primul rând în noi, fiii Săi, care suntem via sădită în lume de mâna Sa (Ps. 79, 15-16). Privindu-vă de aici, din altarul slujirii noastre, vă vedem evlavie și atenția răbdătoare cu care ați ascultat cuvintele și rugăciunile înălțate într-un glas și într-un cuget. Așa erau mulțimile din jurul Mântuitorului Hristos. Cu toții la un loc, purtați aureola cea nevăzută, asemănătoare cu cea a sfinților din icoanele care împodobesc în chip real podiumul pe care slujim noi, soborul arhieresc și preoțesc.

De altfel, fiecare dintre noi purtăm Biserica cea nevăzută, Biserica din sufletul nostru, din inima noastră, loc al credinței noastre, vistieria cea nesfârșită a tuturor bunătăților, a frumuseților, dar, din nefericire, aceeași vistierie devine una și a răutăților, când inima noastră nu este curată și nu este sălașul Duhului Sfânt, sălașul învățaturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Astăzi, ne-ați arătat, iubiții mei, ce însemnează Biserica întemeiată la Cincizecime de Duhul Sfânt și ce însemnează adevăratul „popor al lui Dumnezeu” adunat dintre „fiii Dumnezeului Celui viu” așa cum îi numește Sfântul Apostol Pavel pe credincioșii săi, în epistola sa către Romani, amintind cuvintele proorocului Osea: „*Chema-voi poporul Meu, pe cel ce nu era poporul Meu...și va fi că în chiar locul unde li s-a zis: Nu voi sunteți poporul Meu!, acolo ei se vor chema fii ai Dumnezeului Celui viu*” (Romani 8.26). Aceleași cuvinte le-am putea rosti și noi, astăzi, la Sfânta Liturghie. Am fost impresionat când preoții au venit și s-au împărtășit împreună cu noi, urmând și dumneavoastră cei ce sunteți pregătiți. Să păs-

trăm chipul acesta al Bisericii, cel lăuntric, al nostru, dar și cel exterior, așa cum l-am văzut astăzi.

Iată, sunteți, în frumusețe, egali cu natura înconjurătoare, cu această verdeață luxuriantă, care așază în suflet nădejde în bine, în frumos, în viitor. Una suntem cu toții, acum, astăzi, împreună. Așa și descrie unul din marii sfinți ai Bisericii noastre, Sfântul Atanasie cel Mare, temeiul vieții și învățaturii Cuviosului Nicodim de la Tismana și al sfinților părinți și duhovnici amintiți astăzi de la acest microfon, Biserica Dumnezeului Celui Viu, care poate fi fiecare credincios, fiecare în parte, pentru că natura, întreaga creație își are obârșia în Cuvântul lui Dumnezeu. Dumnezeu a zis și s-a făcut! „*La început a fost cerul și pământul*”, citim în Cartea Facerii (I,1). Iar marele Părinte Atanasie a pus în lumină și evidență unitatea creației: „Rânduiala lumii, scrie el, este o armonie universală în care nu se răzvrătesc cele de sus față de cele de jos și nici cele de jos față de cele de sus, ci din toate se înfăptuiește o unică armonie, pentru că Unul este Cărmuitorul și Împăratul întregii creații, susținând și mișcând toate cu lumina Sa”¹. Această lumină, cer și acest pământ le reprezentăm noi, omul ca microcosmos și lumea întreagă ca macrocosmos. Dumnezeu este prezent în lume prin energiile Sale necreate și astfel, legile naturii nu se pot zdrobi decât atunci când, din cauza păcatelor noastre, lipsește harul lui Dumnezeu. Noi, românii, frații mei, ne-am învrednicit, așa cum ne-o dovedește istoria Bisericii și țării noastre și cum a spus și Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Anastasios, de sfinții noștri purtători de Dumnezeu și purtători de har. Iată, și noi ierarhii Sfântului Sinod ne bucurăm de harul și frumusețea dumneavoastră sufletească, nu doar cea a costumelor tradiționale, ci prin evlavia, pe care o păstrați și prin care ne încurajați, prin strălucirea credinței. Suntem aici, la dumneavoastră, mulți membri ai Sfântului Sinod, deoarece această sărbătoare a fost aprobată de Sfântul Sinod, la propunerea Înalt Prea Sfințitului Teofan, care ne-a și invitat. Pentru prima dată aici, la ctitoria Sfântului Cuvios Nicodim, a avut loc Congresul exarhilor din întreaga Biserică Ortodoxă Română, cărora le-a vorbit Prea Fericitul Părinte Anastasios împreună cu ceilalți ierarhi prezenți. Un eveniment istoric, cu adevărat, s-a întâmplat la Tismana, ca înfăptuire și ca mărturie concretă a sfințeniei Cuviosului Nicodim. Ne-am întâlnit cu toții, dar și cu preoțimea și cu dumneavoastră. Am trăit și ieri și astăzi momente de intensitate sufletească, cu evlavia și gândul, care ne-au stăpânit întotdeauna, atunci când pașii s-au îndreptat spre aceste ținuturi cu nume celebre și cu opere istorice, pe care Gorjul le poartă în istorie, ca pe niște coloane de lumină, cum este Mănăstirea aceasta, Tismana, biserița de la Hobița, cea de la Fărcășești sau Catedrala Mitropoliei Olteniei, biserica de lemn adusă de la Talpășești, din incinta Mitropoliei, în care s-a închinat și Prea Fericitul Anastasios al Albaniei. Iată ce

1. *Cuvânt împotriva elinilor*, P.S.B., vol. III, partea I, E.I.B.M.B.O.R., pag. 74.

coloane de lumină ne călăuzesc istoria Bisericii și poporului român. Să mulțumim lui Dumnezeu, cu smerenie, pentru aceste daruri!

În numele dumneavoastră și în al Sfântului Sinod, îl felicit din toată inima pe Înalț Prea Sfințitul Mitropolit și Arhiepiscop Teofan pentru inițiativa aceasta, de a face din ziua de trecere la cele veșnice a Sfântului Cuvios Nicodim o întâlnire atât de frumoasă, care ne-a oferit posibilitatea de a ne urca cu toții în zările albastre ale Sfântului și Dumnezeiescului Duh. Vă mulțumim, Înalț Prea Sfinția Voastră, și felicităm obștea mănăstirii, pe colaboratorii Înalț Prea Sfinției Voastre, părinții protopopi care ne-au însoțit și la Sfântul Potir. Este fericirea cea mai mare, iubiiții mei. Să nu ne lipsim de Trupul și Sângele Domnului, de Sfânta Împărtășanie! Este mărturia iertării păcatelor și a moștenirii vieții celei veșnice, care este mai presus de cugetul nostru. De aceea, este bine să avem pilda Sfântului Nicodim și a altor mari părinți din această mănăstire, care și-au dat sufletul pentru credință, așa cum este și neuitatul stareț, al mănăstirii, Părintele Arhimandrit Gherasim Iscu. A murit în închisorile comuniste apărând credința și dând mărturie în anii grei, ai celor cinci decenii pe care le-am străbătut pentru a ne salva credința, în frunte cu Patriarhul Justinian. Și, iată, mărturii din domeniul acesta: călugării și preoții au fost apărătorii credinței, apărători neînfricați și chiar dacă au alunecat unii din ei, au făcut-o pentru a sluji mănăstirea, pentru a sluji Biserica, pentru a-și face datoria. Nu se pot compara preoții cu situațiile în care s-au aflat alți semeni ai noștri. Încercările și suferința pe care le-au îndurat slujitorii Sfintelor Altare în perioada regimului comunist au salvat credința și cultura noastră. Preoțimea și-a împlinit datoria ei, a împărtășit rigorile închisorilor, iar mulți au trecut de la moarte la viața cea veșnică, asemenea părintelui Gherasim și a multor alora din istoria noastră.

Prin prezența dumneavoastră alături de noi, ne dați curaj, frații mei și vă păstrăm în inimile noastre, ierarhi, preoți și monahi, care Îl poartă în sufletul lor pe Dumnezeu, împreună cu dragostea pentru țara noastră și frumusețile ei vestite. Ierarhii, monahii, preoții și credincioșii au împodobit și Biserica și țara; au împodobit și sufletele lor cu ce este frumos și nemuritor în viața noastră. Vă doresc tuturor sănătate, putere de muncă și să păstrați, cu voia lui Dumnezeu, cu aceeași vrednicie cu care păstrați costumele acestea gorjenești neîntrecute și valorile celelalte, credința noastră strămoșească.

În semn de prețuire, îi oferim Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Teofan însemnele mitropolitane, pentru vrednicia în împlinirea răspunderilor pe care le are. Fiecare preot, fiecare credincios, purtați ceva din strălucirea acestor frumuseți, a acestor daruri!

Nu o pot uita pe maica stareță Ierusalima! Ea a fost stâlpul acestei mănăstiri în vremuri grele. Ea a adunat în jurul ei suflete devotate, ea a urcat până sus la Cioclovina și nu a uitat cele două biserițe de sus, nu a uitat nici gospodăria sfintei mănăstiri din câmpie. Ca ardeleancă, a știut ce însemnează munca și organi-

zarea unei mănăstiri ca aceasta. A făcut cinste și, de aceea, îi acord, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teofan, „Crucea Patriarhală”, semnul suprem de distincție al Bisericii noastre, înființat de Fericitul întru pomenire Patriarhul Miron Cristea. Să o porți cu sănătate, Maică Stareță!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin!”.

Transmiterea unor mesaje

După cuvântul de învățătură al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist au fost transmise două importante mesaje către participanții la ceremonie, prin care s-a adus cinstită moștenirea spirituală a Cuviosului Nicodim și s-a evidențiat rolul major al Bisericii Ortodoxe Române, în trecut și prezent, la îmbogățirea patrimoniului spiritual al creștinătății și la afirmarea poporului român, ca națiune, în marea familie europeană. Primul mesaj aparține Domnului *Traian Băsescu*, Președintele României, și a fost transmis de către Domnul *Bogdan Cazaban*, consilier de stat la Președinția României. Al doilea mesaj a venit din partea Domnului *Călin Popescu Tăriceanu*, Prim-ministru al Guvernului, și a fost prezentat de către Domnul *Adrian Lemeni*, Secretar de stat pentru Culte. La ambele mesaje a mulțumit călduros, în numele ierarhilor, preoților și credincioșilor prezenți, IPS Mitropolit Teofan.

Acordarea de daruri, distincții și închierea ceremoniei

Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit în dar IPS Mitropolit Teofan însemnele mitropolitane, „ca prețuire pentru vrednicia în împlinirea răspunderilor pe care le are”, iar maicii stavrofore Ierusalima Gligor, stareța mănăstirii, care „a fost stâlpul acestei mănăstiri în vremuri grele și a adunat în jurul ei suflete devotate”, i-a acordat „Crucea Patriarhală”, semnul suprem de distincție al Bisericii noastre.

La rândul său, IPS Mitropolit Teofan a dăruit Prea Fericitului Părinte Patriarh icoana Sfântului Cuvios Nicodim. Aceeași sfântă icoană a fost oferită și Prea Fericitului Arhiepiscop Anastasie, precum și IPS Mitropolit Ierotei Vlahos din Grecia.

Prea Fericitul Anastasie a oferit IPS Mitropolit Teofan, ca dar simbolic, o Sfântă Cruce, care „să strălucească în inima IPS Voastre și întotdeauna să rămâneți un om al Sfintei Cruci al lui Hristos”.

În continuare, IPS Mitropolit Teofan a înmănat *Crucea Patriarhală pentru preoți* unor protopopi din Arhiepiscopia Craiovei, și *Crucea Patriarhală pentru mireni* la doi consilieri de la Centrul Eparhial, distincții acordate de Prea Fericitul Părinte Patriarh ca răsplată pentru munca depusă de ei în această parte de țară.

Ceremonia s-a încheiat un călduros cuvânt de mulțumire al IPS Mitropolit Teofan adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru osteneala de ce și-a luat de a veni la Tismana ca să participe la ceremonia comemorării Sfântului Nicodim,

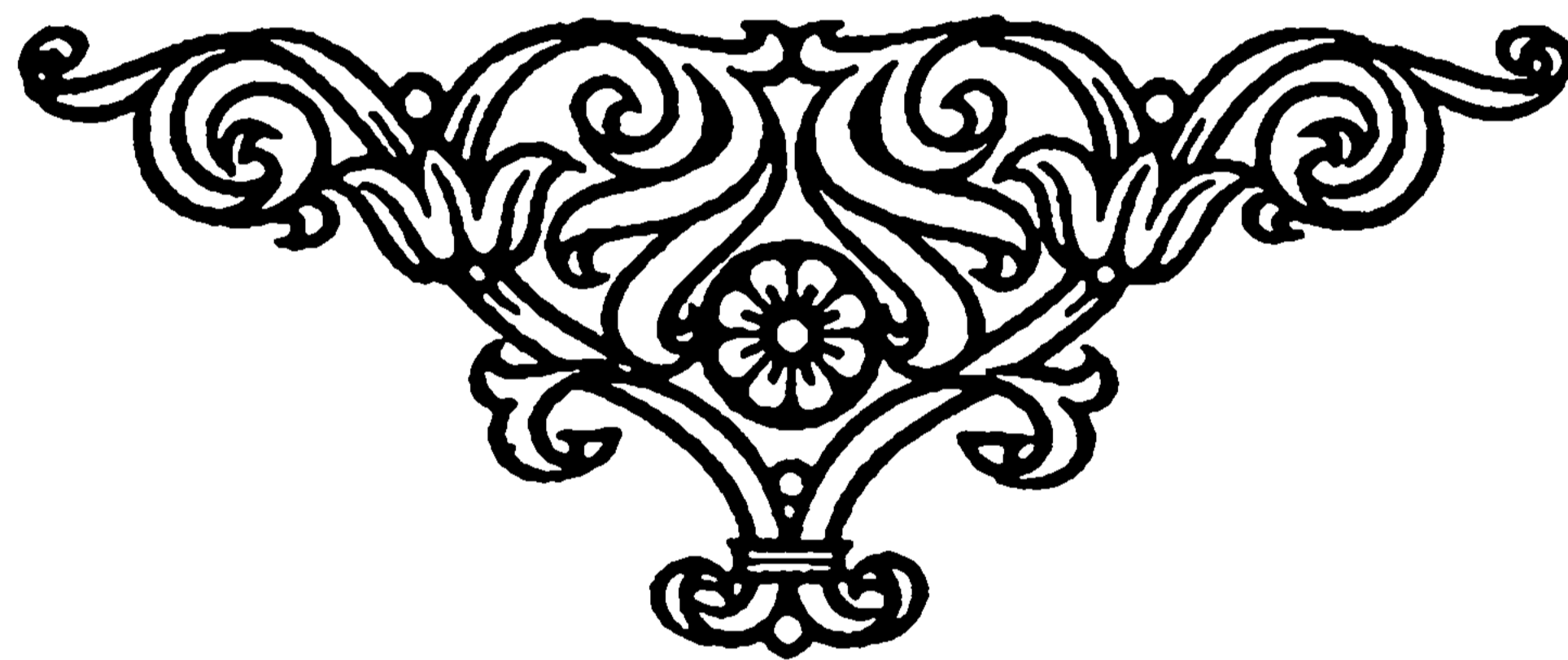
precum și IPS Mitropolit Bartolomeu pentru predica la Sfânta Evanghelie și ierarhilor Sfântului Sinod pentru prezența la această sărbătoare.

IPS Teofan a mulțumit și maicii starețe Ierusalima și soborului de măicuțe pentru organizarea acestei ceremonii, precum și corurilor reunite ale Arhiepiscopiei Craiovei și Episcopiei Severinului pentru cântările cu care au înfrumusețat sfânta slujbă.

De asemenea, IPS Teofan a mulțumit senatorilor și deputaților prezenți la ceremonie, prefectului și președintelui Consiliului județean Gorj, primarilor din Tg. Jiu și Tismana și altor primari care au venit împreună cu preoții și credincioșii lor la moaștele Sfântului Nicodim.

Mulțumiri călduroase a adresat IPS Mitropolit Teofan miilor de pelerini veniți la Mănăstirea Tismana pentru a se împărtăși din lumina sfințeniei Cuviosului Nicodim, dorindu-le tuturor ca Sfântul să le fie ocrotitor și ajutător înaintea tronului Preasfintei Treimi.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PATRIARHUL IUSTIN MOISESCU

Anul acesta, la 31 iulie, s-au împlinit două decenii de la trecerea la cele veșnice a celui de-al patrulea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, vrednicul de pomenire Iustin Moiescu, „personalitate de prim rang a vieții noastre bisericești, teolog erudit, încercat conducător bisericesc, iscusit gospodar, păstor sufletesc de înaltă sensibilitate, apărător hotărât al dreptei credințe, păstrător neabătut al tradițiilor și datinilor străbune, înflăcărat iubitor de neam și glie strămoșească, ecumenist de înaltă conduită în slujba unității creștine și colaborării între oameni și popoare”, cum l-a caracterizat în cuvântul rostit la slujba prohodirii sale Prea Fericitul Patriarh Teoctist, pe atunci Mitropolitul Moldovei și Sucevei.

La formarea multilateralei sale personalități au contribuit, în primul rând, neamul din care a odrăslit, mediul familial în care a crescut și aleasa sa pregătire intelectuală și spirituală, dobândită în țară și peste hotare.

S-a născut la 5 martie 1910, în satul Cândești, comuna Albești, din fostul județ Muscel, fiind unul din cei patru copii ai învățătorului Ion Moiescu. La vârsta de șapte ani, a rămas orfan, tatăl său căzând pe câmpul de luptă, în primul război mondial. De creșterea și pregătirea sa și a celorlalți frați s-a ocupat cu aleasă îngrijire mama sa, Maria Moiescu, care a trăit până în anul 1975.

A urmat școala primară în satul natal, între anii 1916-1921, distingându-se ca premiant la învățătură și purtare. În toamna anului 1921, s-a înscris la liceul *Dinicu Golescu* din Câmpulung-Muscel, de unde, în toamna anului 1922, a trecut, ca bursier, la Seminarul orfanilor de război din Câmpulung-Muscel, înființat de Patriarhul Miron Cristea, pe atunci Mitropolit Primat. Seminaristul Iustin Moiescu, un tânăr înalt de statură, cu ochii vioi și o ținută distinsă, s-a remarcat de la început ca un elev inteligent, studios și perseverent, calități dublate de o conduită morală ireproșabilă. În toți cei opt ani de seminar teologic, a fost premiant. Înclinația sa pentru însușirea limbilor clasice și moderne și pentru studii religioase aprofundate avea să-i deschidă drumul marilor împliniri în universități de prestigiu din țară și străinătate.

Când în vara anului 1924, seminariștii au făcut o vizită la București Mitropolitului Primat Miron Cristea, cu prilejul unei excursii la Mamaia, adânc emoționat de fiii săi sufletești, înaltul ierarh le-a spus : „Dragi seminariști, vă binecuvântează și rog pe Bunul Dumnezeu ca unul dintre voi să-mi ia locul ”. Relatarea aparține Pr. prof. univ. Ion Rămureanu, coleg de clasă cu Patriarhul Iustin Moiescu la Seminarul din Câmpulung-Muscel. Previziunea s-a împlinit în vara anului 1977, când Prea Fericitul Iustin a fost întronizat ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

După absolvirea seminarului teologic, în iunie 1930, ca șef de promoție, a fost trimis la studii în Grecia, unde a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din Atena, timp de patru ani, până în 1934. Ca student teolog la Atena, tânărul bursier al Patriarhiei Române și-a vădit capacitățile intelectuale și silința la învățătură, prin muncă sistematică și perseverentă, impunându-se în fața co-

legilor și a profesorilor săi, din partea cărora a primit elogioase aprecieri. La sfârșitul anilor de studii, în 1934, tânărul Iustin Moiescu își trece examenul de licență în teologie cu calificativul excepțional. Se înapoiază în țară și, în toamna aceluiași an, este trimis, ca bursier, la studii de specializare și de aprofundare a limbilor moderne la Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Strasbourg – Franța, unde rămâne doi ani, până în 1936. Aici, teologul cu chip frumos, înalt și elegant, Iustin Moiescu, paralel cu audierea cursurilor și îndeplinirea celorlalte îndatoriri universitare, și-a concentrat eforturile în vederea pregătirii tezei sale de doctorat în teologie. Profesor preferat i-a fost savantul Emile Amann, director al monumentalului dicționar de teologie romano-catolică și cărturar cu vederi înaintate în materie de istorie bisericească. În toamna anului 1936, din Franța, la îndemnul și cu sprijinul Patriarhului Miron Cristea, pleacă din nou în Grecia, la Atena, unde, timp de un an, urmează cursuri de specializare, sub îndrumarea cunoscutului profesor de Patrologie, D.S. Balanos. Apoi, în iunie 1937, susține și promovează examenul de doctorat în teologie, cu teza: *Evagrie din Pont. Viața, scrierile și învățătura*, redactată în limba greacă, premiată de Academia de științe din Atena.

Reîntors în țară, în toamna anului 1937, își echivalează la Facultatea de Teologie din București titlurile de licențiat și doctor în teologie obținute la Atena, după care, în anul școlar 1937-1938, funcționează ca profesor de limba latină la Seminarul *Nifon Mitropolitul* din București.

În primăvara anului 1938, la cererea Bisericii Ortodoxe din Polonia și a guvernului din această țară, cu recomandarea Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, doctorul în teologie Iustin Moiescu merge ca profesor de Studiul Noului Testament la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Varșovia. Lecția inaugurală ținută în limba polonă în fața studenților și profesorilor Universității din Varșovia a avut în cercurile academice și în presa poloneză un răsunet deosebit.

Izbucnirea războiului, în septembrie 1939, îl silește să revină în țară. Între anii 1939-1940, își satisface serviciul militar la școala de ofițeri de rezervă din Ploiești. În octombrie 1940, este utilizat ca profesor de Exegeza Noului Testament la Facultatea de Teologie din Suceava, mutată de la Cernăuți, aparținând de Universitatea din Iași, iar 1 ianuarie 1942, este numit profesor titular la această catedrală, unde desfășoară o apreciată activitate didactică. La 1 decembrie 1946, este numit profesor titular la catedra de Exegeza Noului Testament de la Facultatea de Teologie din București, care se vacantase prin decesul preotului profesor Haralambie Roventă. În ianuarie 1949, prin trecerea învățământului teologic în grija Bisericii, a fost încadrat profesor titular la catedra de Studiul Noului Testament la Institutul Teologic Universitar din București, unde a funcționat până în iarna anului 1956.

Ca profesor universitar de teologie a fost un dascăl de elită, cu o temeinică pregătire de specialitate, dublată de un larg orizont de cultură generală. A format generații întregi de slujitori ai altarelor, toți cei care i-au audiat cursurile având

mereu în minte și în inimă chipul profesorului de vocație. Prelegerile sale limpezi, de înalt nivel academic, temeluite pe luminile Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos, ale Sfinților Părinți și pe învățătura tradițională a Bisericii noastre, atrăgeau îndeosebi prin analiza științifică, prin interpretări și soluții, prin concluzii judicioase formulate asupra temelor tratate. Ele atrăgeau și captivau, în egală măsură, prin claritate, concizie, eleganță în ceea ce privește stilul și maniera de prezentare. Iar ținuta sa sobră, dragostea față de studenți – care se vădea cu multe prilejuri – au lăsat urme de neșters în sufletele ucenicilor pe care i-a avut.

Dorind să-și desăvârșască rostul de dascăl și îndrumător al slujitorilor bisericești, prin încununarea cu darul sfânt al preoției, a cerut, și patriarhul Justinian a aprobat, hirotonirea sa în preot celibatar, pe seama Catedralei Sfintei Patriarhii. Ca urmare, în ziua de 23 februarie 1956 a fost hirotonit diacon de către Prea Sfințitul Episcop Vicar Teoctist Botoșeneanul, în prezent Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, iar a doua zi, 24 februarie, episcopul vicar Antim Târgovișteanul l-a hirotonit preot și l-a hirotesit iconom stavrofor, în Catedrala Patriarhală.

Vacantându-se scaunul Mitropoliei Ardealului de la Sibiu, prin trecerea la cele veșnice a mitropolitului Nicolae Bălan, la 26 februarie 1956, preotul profesor doctor Iustin Moiescu a fost ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului. Hirotonit arhieru la 15 martie – de către patriarhul Justinian, mitropolitul Firmilian al Olteniei și episcopul Nicolae Colan al Clujului – a fost înscăunat la 18 martie, același an. Era al optulea arhieru ridicat dintre profesorii Facultății de Teologie din București, de la înființarea acestei facultăți, în 1881.

Păstorirea sa în scaunul Mitropoliei Ardealului a fost de scurtă durată, până la 10 ianuarie 1957, când a fost ales arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei, în scaunul rămas vacant prin decesul mitropolitului Sebastian Rusan.

Înscăunat la 13 ianuarie, același an, a păstorit la Iași peste 20 de ani, până la 12 iunie 1977, când, în urma trecerii la cele veșnice a fericitului întru pomenire Patriarhul Justinian, a fost ales arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al Ungrovlahiei și patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Înscăunat la 19 iunie 1977, a condus, ca patriarh, timp de nouă ani, până la moarte, în 31 iulie 1986, Biserica Ortodoxă Română, într-o perioadă grea din istoria României.

Personalitate complexă, înzestrat de Dumnezeu cu însușiri și calități intelectuale și morale alese, dotat cu putere de muncă deosebită, chibzuit în toate acțiunile sale, cu un neclintit simț al echilibrului și dreptății, al iubirii sincere față de oameni – niciodată manifestată însă zgomotos –, Patriarhul Iustin Moiescu a desfășurat de-a lungul întregii sale vieți o bogată activitate în slujba Bisericii Ortodoxe Române, ce poate fi urmărită pe mai multe planuri.

Arhieru

Patriarhului Iustin Moiescu i s-ar fi putut spune, fără a greși, furați de măreția cuvântului, *Arhieru*. Desigur, rosturile sale în Biserică au fost unele sacerdotale. Această misiune o poartă pe umeri și în suflet toți cei care iau calea slujirii Dom-

nului la sfântul altar. Cărturarul, care era Iustin Moiescu până-n cea mai tainică fibră a ființei lui, s-a dovedit tot timpul pătruns de însemnătatea misiunii sale arhieresti. Înțelegea că, îmbrățișând-o, trebuie să-i duci povara, nu numai să te bucuri de strălucirea ei, că înalta demnitate de Arhiepiscop presupune un ritual care nu trebuie nesocotit.

Acel "Pre Stăpânul", care se cântă cinstitor unui arhiepiscop, i se potrivea de minune patriarhului Iustin Moiescu. Ținea și respecta rangul. Apărea rar în public, nu dintr-un orgoliu nemăsurat, ci din înțelegerea acestei înalte demnități, care, potrivit vederilor sale, se cerea ferită de devalorizare prin prea deasă și fără rost afișare. Dacă accepti răspunderea, te supui rigorilor acesteia. Poate un asemenea mod de a privi lucrurile n-ar mai fi valabil azi, când trăim o vreme a publicității asidue, a imaginii promovată agresiv, care adeseori estompează esențele, avansând violent și vicios aparențele ca realitate, scăpată din cântarul rațiunii.

În jurul chipului unui arhiepiscop, cum e un patriarh, un mitropolit, un episcop, credea Iustin Moiescu, e bine să se țeară o pânză a misterului, a tainei, care-i sporește puterea înrâuritoare și dă forță chemării vocaționale. Și, într-adevăr, Iustin Moiescu, ca Mitropolit și Patriarh, se ivea din când în când în lume. Slujea și predica rar, însă apariția se încărca cu valoare și noblețe, iar efectul era unul magnetic.

Pastorația nu era punctul său forte, dar cultura întinsă, rigoarea, simțul frumosului, capacitatea de reflecție și sinteză, i-au îngăduit să urce pe acele culmi de gândire ce rodesc vizionar.

Arhiepiscopul era iradiant. Raze de lumină izvorau din inteligența lui ieșită din comun. Avea oroare de limbajul vulgar, nesuportându-l nici măcar într-o anecdotă. Vorbea scurt, limpede și pe înțelesul tuturor. Niciodată și de către nimeni n-a fost suspectat de vreo abatere de la normele unei conduite drepte, demne și morale. Mai degrabă a fost bănuit de rigiditate, deși nu întotdeauna cu dreptate, pentru că masca cu grijă o inimă bună și o deschidere atentă către problemele fiecăruia.

Așa a fost Iustin Moiescu, arhiepiscop vertical, ziditor și înțelept. A fost un adevărat *Patriarh*. Părea născut să fie patriarh. Ca mitropolit, până a fi patriarh, fusese într-un provizorat pe care toată lumea i-l știa ca atare.

Cărturarul

Rodul muncii cărturărești în ogorul teologiei și al literaturii noastre bisericești, depuse de profesorul Iustin Moiescu s-a concretizat într-o suită de lucrări. Pe durata șederii sale la Varșovia a alcătuit în limba polonă următoarele cursuri:

Introducere generală și specială în cărțile Noului Testament ; Exegeza Epistolei Sfântului Pavel către Galateni; Exegeza Prologului Evangheliei după Ioan. La Cernăuți și Suceava, a redactat cursurile : Introducere în cărțile sfinte ale Noului Testament; Exegeză ; Ermineutică Biblică. Ca profesor la București a publicat lucrările: Sfânta Scriptură și interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom, București, 1942; Originalitatea parabolilor Mântuitorului, Rm. Vâlcea, 1945;

Activitatea Sfântului Apostol Pavel în Atena, Iași, 1946; *Ierarhia bisericească în epoca apostolică*, Craiova, 1955; *Simbolica* lui Hristu Andrusos, traducere din grecește, Craiova, 1955. La acestea se adaugă o serie de studii și articole publicate în revistele bisericești, între care: *Despre Mărturisirea Ortodoxă*, în „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 5-8, 1948 ; *Sfântul Apostol Pavel și viața celor mai de seamă comunități creștine din epoca apostolică*, în „Studii Teologice”, nr. 7-8, 1951; *Temeiurile lucrării Bisericii pentru apărarea păcii*, în “Studii Teologice”, nr. 3-4, 1953; *Biserica Ortodoxă Română în lupta pentru pace*, în „Studii Teologice”, nr. 7-8, 1953; *Atitudinea papalității față de progresul omenirii*, în „Ortodoxia”, nr. 1, 1953.

Lucrările profesorului Iustin Moiescu se disting printr-o bogată documentație – atât în ce privește informația de actualitate, cât și accesul la sursele patristice – forma de exprimare fiind concisă și clară. În scrisul său fraza curge calm, negrăbit, argumentele sunt prezentate cu eleganță, ba chiar cu o anumită plăcere de a le savura. Opera sa științifică dezvăluie un cărturar de clasă, eminent clasicist, teolog desăvârșit, vorbitor de neogreacă, franceză, germană și engleză.

După anul 1956, apare mai pregnant mitropolitul, apoi Patriarhul Iustin Moiescu, care n-a mai dat la iveală lucrări științifice, absorbit fiind de slujiri mai înalte ale Bisericii. Producția sa literară din această perioadă se constituie din articole, pastorale, cuvântări, însemnări de călătorie, dări de seamă, publicate în revistele bisericești, mai ales în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, în almanahurile editate de parohiile ortodoxe române de peste hotare sau în diferite reviste străine cu profil ecumenist.

Sub directa sa îndrumare, ca Mitropolit la Iași, s-au editat volumele: *Monumente istorice-bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei* (1974); *Psaltirea în versuri a lui Dosoftei*, ediție critică (1975); monografiile: *Catedrala mitropolitană din Iași* (1977), *Mănăstirea Cetățuia* (1977); broșuri-albume de popularizare a mănăstirilor, cărți de rugăciuni etc.

Ca Patriarh, a inițiat marea colecție de scrieri patristice intitulată *Părinți și Scriitori Bisericești*, proiectată în 90 de volume, din care au apărut până la moartea sa câteva zeci de titluri, precum și colecția *Arta creștină în România*, în 6 volume. De asemenea, s-a tipărit o nouă ediție sinodală a Sfintei Scripturi (1982), o nouă ediție a Noului Testament (1979); manuale pentru învățământul teologic superior și pentru seminariile teologice, teze de doctorat, cărți de cult. Și-au continuat apariția revistele centrale bisericești și cele mitropolitane, ca și buletinele comunităților ortodoxe române de peste hotare.

La cincisprezece ani de la moartea patriarhului Iustin, în 2001, Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului a avut frumoasa inițiativă de a-i republica lucrările științifice, articolele și omiliile într-o serie intitulată „Opera integrală”, din care au apărut până acum cinci volume, la Editura Anastasia, în condiții grafice excelente. Inițiatorul acestui demers, Prea Sfințitul Calinic, are toată dreptatea atunci când scrie că Iustin Moiescu a fost „cel mai european ierarh al Bisericii noastre”. Așa

este. Un european desăvârșit, un savant complet al anilor 50, dar și un trăitor al tradiției ortodoxe autentice.

Ecumenistul

Când vorbim despre activitatea ecumenică a Bisericii noastre între anii 1960-1986, ea aproape că se confundă cu activitatea ierarhului Iustin Moiescu, reprezentant al Ortodoxiei românești în forurile ecumenice internaționale.

Ca Mitropolit, a fost delegat de Sfântul Sinod să reprezinte Biserica Ortodoxă Română la zeci de întruniri intercreștine, aducând o contribuție deosebită la promovarea ecumenismului creștin.

A condus câteva delegații ortodoxe române în vizitele făcute altor Biserici: Anglia (1958), Biserica siriană din Malabar (1961), S.U.A. (1970), Biserica luterană din Danemarca (1971), Patriarhia ecumenică (1974); a făcut parte din câteva delegații sinodale conduse de patriarhul Justinian, și a primit numeroase delegații străine la Iași sau în cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor. Ca membru în Comitetul Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (1961-1977), a participat la Adunările generale de la New Delhi (1961), Uppsala (1969) și Nairobi (1975) și la sesiunile anuale ale Comitetului Central la Paris (1962), Geneva (1966, 1973 și 1976), Heraklion-Creta (1967), Canterbury (1969), Addis-Abeba (1971), Utrecht (1972), Berlin (1974). A făcut parte din Prezidiul Conferinței Bisericilor Europene și din Comitetul Consultativ, participând la Adunările generale Nyborg IV (1964), Nyborg V (1966), Nyborg VI (1971) și Engelberg (1974), precum și la sesiunile Prezidiului și Comitetului Consultativ. A condus delegațiile Bisericii Ortodoxe Române la Conferințele panortodoxe din Rodos (1961, 1963, 1964) și Chambesy (1968), la prima Conferință pregătitoare a Sfântului și Marelui Sinod panortodox (Chambesy 1971).

Ca Patriarh, a condus câteva delegații sinodale care au vizitat alte Biserici: Patriarhia ecumenică (1978), Arhiepiscopia misionară ortodoxă română din Statele Unite și Canada (1979), Biserica Ortodoxă Rusă (1980), Biserica Ortodoxă Sârbă (1981), Biserica Luterană din Suedia (1981), sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva (1981), Biserica Ortodoxă Bulgară (1982), Biserica Reformată din Ungaria (1982), Biserica Ortodoxă din Grecia (1984); a primit vizita unor întâistătători de Biserici, precum și a numeroși reprezentanți ai altor Biserici și confesiuni creștine din lumea întreagă, convins fiind că atâta vreme cât Ortodoxia va fi unită și va duce mesajul evanghelic așa cum l-a primit de la Sfinții Apostoli, dialogul cu celelalte Biserici va fi rodnic, iar Mișcarea ecumenică își va atinge obiectivele propuse.

În cadrul organismelor bisericești internaționale, s-a impus prin pregătirea sa teologică, prin cultura sa generală, prin echilibru și discernământ critic, exprimând idei valoroase și propunând soluții realiste echitabile, vădind grija deosebită pentru apărarea și creșterea prestigiului Ortodoxiei în lumea creștină contem-

porană. Continuând bunele relații și sporind contactele cu celelalte Biserici creștine, a făcut ca rolul Bisericii Ortodoxe Române în organizațiile creștine mondiale să crească.

În ecumenismul contemporan, Patriarhul Iustin a fost și un mare luptător pentru pace, dat fiind convingerea sa, potrivit căreia „pacea este însușirea firească a vieții popoarelor”. El a înțeles că pacea în lume – idealul dintotdeauna al omenirii – reprezintă o lege vie, o cerință a rațiunii, o necesitate a vieții. A scris și a cuvântat de multe ori despre pace în principalele organizații mondiale. Nu întâmplător, la a XV-a aniversare a Mișcării mondiale pentru pace, Patriarhul Iustin a primit Medalia Consiliului Mondial al Păcii.

Conducătorul bisericesc

Patriarhul Iustin Moiescu a fost un conducător bisericesc model, la înălțimea vremurilor și chemării sale, desfășurând o activitate prodigioasă, care-l așează în rândul marilor ierarhi ai Bisericii noastre.

Ca Mitropolit – la Sibiu și apoi la Iași – și Patriarh a predicat Cuvântul lui Dumnezeu, cu competență și clarviziune, în pastoralele trimise clerului și credincioșilor, sau în diverse cuvântări, bogate în idei religios-morale, umanitare, sociale și patriotice, rostite la slujbele religioase sau la întâlnirile cu clerul și în adunările bisericești.

O grijă deosebită a arătat, ca patriarh, pentru formarea viitorilor slujitori ai sfințelor altare și pentru pregătirea preoților, prin sistemul de învățământ teologic – seminarii și facultăți – și prin cursurile de îndrumare preoțească, veghind ca programele de învățământ și sistemul de predare să fie cât mai bine adaptate cerințelor Bisericii, să reflecte aspectele practice ale lucrării pastoral-misionare. A trimis tineri teologi români cu burse la studii în străinătate, din rândurile cărora a recrutat, apoi, profesori pentru școlile teologice, și a purtat grijă românilor ortodocși de peste hotare, înființându-le parohii noi, trimitându-le preoți și toate cele necesare pentru săvârșirea slujbelor religioase. S-a preocupat de organizarea conferințele teologice interconfesionale pentru o mai bună apropiere și colaborare între culte religioase din România.

În cei 20 de ani de păstorire ca Mitropolit al Moldovei și Sucevei, într-o vreme de dictatură comunistă, plină de opreliști și presiuni asupra Bisericii, a reușit cu credință fermă și multe strădanii, cu răbdare și înțelepciune practică, să construiască noi clădiri la Centrul eparhial (două corpuri administrative și un cămin preoțesc), adevărate monumente de arhitectură, peste 70 de biserici și capele noi, 52 de case parohiale, 5 sedii de protopopiat. A înzestrat Seminarul teologic de la Mănăstirea Neamț cu o frumoasă și modernă clădire, dotată cu toate cele necesare pentru un învățământ de calitate. De asemenea, a restaurat, integral sau parțial, peste 20 de mănăstiri și schituri, monumente istorice, cu fonduri obținute de la Stat și cu bani dăruți de credincioși, între care Putna, Neamț, Molodovița, Suce-

vița, Voroneț, Dragomirna, Slatina, Agapia, Cetățuia, Bistrița, Secu, pe lângă cele mai multe înființând muzee sau colecții muzeale de artă bisericească.

Venind la cârma Bisericii Ortodoxe Române după marele cutremur din primăvara anului 1977, a găsit în Arhiepiscopia Bucureștiului peste 800 de biserici și mănăstiri – pe care le restaurase vrednicul său înaintaș, Fericitul întru adormire Patriarhul Justinian – dărâmate sau grav avariate. O grea moștenire. Îndată după instalare, consultându-se cu specialiștii, a demarat ample lucrări de reconstrucție, consolidare și restaurare a lăcașelor de cult, pentru înlăturarea urmărilor cutremurului. Astfel, a reîntinerit Mănăstirea Negru-Vodă din Câmpulung-Muscel, a restaurat complexul mănăstiresc de la Radu Vodă, unde funcționează Seminarul teologic, a făcut reparații capitale la Mănăstirile Curtea de Argeș, Zamfira și la Sanatoriul Techirghiol. A zidit biserici noi, cum sunt cele de la Zimnicea – oraș aproape în întregime dărâmat de cutremur și Scheiul de Sus. A deschis șantierul de la Popești-Leordeni, pentru construirea noilor ateliere ale Patriarhiei și pe cel de la ferma Jercălăi. A început lucrările de construcție a unui nou local pentru Institutului Teologic din București, amplasat lângă vechea clădire, care a fost consolidată și reamenajată. Lucrări importante a întreprins și la Catedrala Patriarhală, unde a restaurat pictura, a curățat catapeteasma și a înlocuit vechea pardoseală din dale de piatră cu alta nouă, din plăci de marmură albă.

Sub apăsarea dictaturii

Distinsul ierarh Iustin Moiescu s-a străduit neobosit să găsească răspuns adecvat și inteligent presiunii la care regimul ostil și ateu supunea Biserica. Se purta prevenitor cu demnitatea regimului, în care nu avea încredere. Știa prea bine, la fel ca și alți ierarhi, că rezistența la drumul mare nu avea cum să aibă succes. Se impunea de mers pe o altă cale, cu mijloace mai subtile. Trebuia întărită Biserica, astfel încât să fie capabilă să iasă, dacă nu întreagă, atunci cu cât mai puține pierderi, din vifornița aceluși timp de restriște, ce n-avea cum să fie veșnic. Vremuri de prigoană cunoscuse destule Biserica, dar oricât de aprige fuseseră nu reușiseră să-i sugrume duhul din adânc.

Ca Mitropolit al Moldovei a văzut în întoarcerea monahilor izgoniți din chinoviile lor una din resursele de revigorare a Ortodoxiei românești. A cutezat a merge chiar mai departe cu gândul și fapta, deși împrejurările erau mai mult decât potrivnice. A deschis porțile mănăstirilor pentru cei tineri. Legea aprigă a alungării călugărilor din mănăstiri nu fusese abolită, dar relativa și scurta liberalizare de după anul 1965, precum și îngăduința unor autorități locale, dispuse să închidă ochii, i-au permis să încurajeze stareții și starețele să-i primească înapoi pe cei alungați cu forța și chiar să statornicească novici. Un alt obiectiv urmărit cu perseverență și nepuizabilă energie a fost cel al restaurării vechilor mănăstiri și biserici, multe aflate în paragină. Pentru acestea s-a reușit un adevărat miracol. Prin demersul său și mai ales al patriarhului Iustinian, s-au deschis lacătele visteriei statale, ce păreau pentru todeauna ferecate. Concomitent s-a trecut la construirea

de noi lăcașe de cult. În timp ce propaganda oficială tuna și fulgera împotriva misticismului și satele erau colindate de brigăzi științifice, fără zgomot, pe toată întinderea Moldovei, răsăreau biserici noi, în timp ce străvechile mănăstiri voievodale se rezideau, recăpătându-și strălucirea de odinioară. Ca dovadă este aducerea la Iași a unuia dintre marii arhitecți români, G. M. Cantacuzino, trecut la index de regim și supus persecuțiilor de tot felul, ca să restaureze Palatul Mitropolitan și să ridice clădirile administrative ale Mitropoliei, adăugate armonios și inspirat Catedralei, edificii ce conferă monumentalitate solemnă și distincție de "cetate eternă" acestui spațiu al sacralului, dar și al perfecțiunii formelor.

Ca Patriarh la București, într-o vreme când autoritățile Statului au pus în aplicare un plan nesăbuit de sistematizare urbană, dărâmand o serie de clădiri istorice și de biserici, a reușit cu eforturi mari să păstreze pe vechile lor amplasamente bisericile Colțea și Crețulescu – care fuseseră închise din dispoziția autorităților comuniste – și biserica Sfântul Gheorghe-Nou, necropola brâncovenească, pe care tot el o restaurase din ruinele în care o lăsase cutremurul. De asemenea, a salvat de la demolare, acceptând să fie translate, (pierzând incintele, dar neavând altă soluție), șase biserici – Mihai Vodă, Schitul Maicilor, Olari, Sfântul Ilie-Rahova, Sfântul Ion-Piață, Sfântul Gheorghe-Capră – și Palatul Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim.

În acei ani, demnitarii regimului intenționau să închidă Catedrala și să mute Centrul Patriarhal și Reședința patriarhului de pe Dealul Mitropoliei la Mănăstirea Văcărești, pentru a face loc pe acest deal unui monument al socialismului. Proiectului i s-a opus categoric atât patriarhul Iustin, cât și succesorul său, Preafericitul Patriarh Teoctist, care au arătat că, strămutându-se Patriarhia, s-ar desființa tradiția aproape legendară a acestui deal, martor al trecutului nostru istoric care ne leagă de înaintași, iar ruperea tradiției are urmări nedorite în sufletul poporului, făcându-l să se simtă străin în propria lui țară. Astfel, Patriarhia a rămas pe vatra sa istorică, dar Mănăstirea Văcărești n-a putut fi salvată, așa cum n-au putut să fie salvate nici mănăstirile Cotroceni și Pantelimon și alte biserici.

Pentru a potoli furia demolării bisericilor bucureștene, Patriarhul Iustin a cerut audiență la Nicolae Ceaușescu, dar n-a fost primit, fapt care l-a frământat, căci adversitățile erau mari și asupra persoanei sale se abăteau presiuni din toate părțile. Primăria Capitalei insista să primească de la Centrul eparhial aviz de demolare a bisericilor. Patriarhul a refuzat și n-a semnat nici un act în acest sens. Nu se găsește în nici o arhivă un aviz al Patriarhului sau al unei parohii că ar fi fost de acord cu demolarea vreunei biserici.

Profilul sufletesc

Înaltul ierarh s-a bucurat în timpul vieții de dragostea și prețuirea membrilor Sfântului Sinod, ale clerului și credincioșilor, de stima și respectul celor care l-au cunoscut și apreciat.

Era de o cinste ireproșabilă. Om mai degrabă abstract, fără entuziasme și efuziuni, Patriarhului Iustin nu-i plăceau adunările festive dedicate persoanei

sale. Te frapau ochelarii săi cu lentile groase și expresia rigidă a privirii. Te privea drept în ochi. Dialogul cu el nu era comod, pentru că nu-și îngăduia să greșească. Îi puteai bănuși dinainte reacțiile. Deși greu de convins, era totuși deschis oricăror sugestii, când își forma convingerea că acestea nu conduc la consecințe nedorite.

Cei care l-au cunoscut, știu că, în spatele unei aparente asprimi și închideri în sine, pe care le inspira la prima vedere statura sa fizică impunătoare și ținuta măiestroasă de bazileu bizantin, se afla o fire deschisă, comunicativă, plină de bună-tate și dragoste față de semenei. Era nespus de sensibil la nevoile și greutățile celorlalți. Primea și asculta cu răbdare pe toți cei care veneau să-i bată la ușă, majoritatea cu necazuri, și căuta să le vină în ajutor. Nu judeca pe nimeni „după aparențe”, ci „după dreptate”. Chibzuia îndelung înainte să ia o hotărâre cu privire la soarta cuiva.

Înțelegător față de zbuciumul și frământările omenești, era însă neînduplecat cu cei care produceau neorânduială, aplicând măsuri radicale, dar numai în cazuri excepționale, pentru a îndrepta, a recupera pe cei căzuți în greșală, iar lucrul acesta îl făcea cu părere de rău, cu mâhnire și cu durere în suflet. Nu i s-a putut reproșa niciodată că a pedepsit pe cine nu trebuia.

Iubirea de oameni, la care se adăuga spiritul de cinste și dreptate, au constituit fără îndoială coordonatele principale ale profilului său sufletesc.

În cinstirea urmașilor

Prin bogata sa activitate arhierescă, cărturărească, pastorală și ecumenică, Patriarhul Iustin Moiescu își înscrie numele în rândul ierarhilor de mare prestigiu ai întregii Ortodoxii. El aparține, prin opera și personalitatea sa, nu unei generații, ci unei epoci.

În deceniile de negare a credinței și a valorilor ei, acest mare patriarh a dovedit că Biserica noastră este vie, este actuală, are grijă de fiii ei, continuându-și lucrarea binefăcătoare în viața poporului român, lucrare întemeiată pe învățătura Mântuitorului Hristos și predica Sfinților Apostoli, dintre care unul – Sfântul Apostol Andrei – este Apostolul românilor.

Nu poate fi dat uitării, pentru că, așa cum spunea Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea a 15 ani de la plecarea sa la cele veșnice: „A fost un Patriarh adevărat, cu o pregătire deosebită, un stâlp temeinic al Bisericii, care a sprijinit statornic și a ținut aproape de altarul străbun marea obște a credincioșilor ortodocși români”.

Acum, după două decenii de la moartea sa, privindu-i retrospectiv viața și activitatea, îi înțelegem mai bine meritele în fața istoriei, îl vedem împodobit cu virtuți de părinte și slujitor al Bisericii strămoșești și neamului românesc.

Prof. **GHEORGHE VASILESCU**

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH A RESFINȚIT BISERICA MĂNĂSTIRII ANTIM

Miercuri, 27 septembrie, ziua de prăznuire a Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, a resfințit biserica mănăstirii Antim din București, cu hramul „Tuturor Sfinților”, ctitoria ierarhului martir, după lucrările de consolidare și restaurare realizate în vara acestui an.

Înveșmântată în haine noi

Ctitoria mitropolitului Antim, dintre anii 1713-1715, a cunoscut de-a lungul vremii ample și dese lucrări de consolidare și restaurare, dar și unele intervenții arhitectonice care i-au schimbat oarecum înfățișarea inițială.

La 31 mai 1738, după un mare cutremur, cele două turlle originale de cărămidă ale bisericii au fost dărâmate și înlocuite cu altele din lemn. În anii 1746-1747, are loc o primă restaurare a bisericii, când se împodobește tâmpla de piatră cu pictură nouă, făcându-se și poleirea ei cu aur. Prin strădania episcopului Iosif al Argeșului, în 1812, se refac turllele bisericii și acoperișurile clădirilor. Peste câțiva ani, în 1820, sub îndrumarea episcopului Ilarion al Argeșului, se face altă restaurare. După anul 1850, însă, chiliile și clopotnița ajung în stare avansată de degradare.

Abia în 1863, prin grija episcopului Clement al Argeșului, se fac ample lucrări de restaurare, constând în: aplicarea unei rozete mari pe frontonul pronaosului bisericii, înlocuirea tâmplei originale de piatră cu o tâmplă din lemn de stejar, înlăturarea picturii inițiale și executarea alteia, în stil neo-renascentist, de către pictorul Petre Alexandrescu. Tot acum este complet renovat paraclisul, cum se arată în inscripția interioară de deasupra ușii de intrare, pictura pereților și a tâmplei fiind executată de pictorul Gheorghe Tătărăscu. Sunt renovate chiliile, iar la casele egumenești se fac modificări interioare. Clopotnița este complet restaurată în exterior și sunt reînnoite acoperișurile la toate clădirile, prin înlocuirea șindrilei cu tablă de zinc. În vara anului 1863, biserica este deschisă slujbelor, în prezența domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

Reparații la pardoseli și la fundațiile clădirilor se fac după inundația provocată de revărsarea Dâmboviței, în februarie 1865, care sunt terminate în iunie 1867. De atunci, vreme de 43 de ani, edificiul bisericii, clopotnița și chiliile au rezistat în condiții mulțumitoare.

În anul 1912, s-a construit Palatul Sfântului Sinod, plasat în prelungirea laturii de miazănoapte a chiliilor, o clădire oarecum greoaie la înfățișare și în disonanță cu arhitectura ansamblului, unde funcționează biblioteca. Se fac acum și unele reparații la clădirile mănăstirii, mai ales la chiliile.

Între anii 1939-1946, s-au realizat actualele turlle din cărămidă aparentă, înlocuindu-le pe cele din 1863. Se fac și alte reparații.

Din anul 1950, complexul Antim devine paraclis patriarhal și reședință episcopală, o soluție fericită pentru a evita desființarea mănăstirii. Sub grija patriarhului Iustinian, între anii 1950-1953, se restaurează paraclisul, consolidându-i-se turla din cărămidă, și se curăță pictura de către pictorul Dimitrie Nicolaide. Pictura neobizantină din pridvorul și de pe interiorul turllelor bisericii mari este realizată de pictorul Costin Petrescu, iar monumentalul mozaic de pe frontispiciul bisericii, ca și pictura în frescă a sălilor mari ale Palatului Sinodal, au fost executate de Olga Greceanu.

Ultima mare restaurare, integrală, a complexului mănăstiresc (biserica, clopotniță, paraclis, chilii, stăreție) are loc între anii 1964-1966, din inițiativa și purtarea de grijă a patriarhului Iustinian. Tâmpla de lemn din 1863 este înlocuită cu tâmpla originală de piatră, adusă de la lapidarul din curtea bisericii Stavropoleos, adăugându-i-se icoane împărătești și patru praznicale din mozaic. În anul 1958 este atașat mănăstirii paraclisul Pompilian, unde se pregătește Sfântul și Marele Mir.

În anii 1984-1986, în urma lucrărilor de sistematizare a zonei, din dispoziția autorităților comuniste, chiliile dinspre colțul nord-vestic sunt demolate, iar Palatul Sfântului Sinod este mutat cu 24 metri spre vest. Are loc acum o nouă restaurare a bisericii mari afectată de cutremurul din 1977, în special a picturii.

După anul 1988, prin purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist se construiește un nou corp de chilii pe latura dinspre răsărit și se restaurează paraclisul. La 27 septembrie 1996, de sărbătoarea Sfântului Antim Ivireanul, se resfințește paraclisul și se inaugurează muzeului de carte veche, icoane și obiecte bisericesti de către Preafericții Părinți Teoctist, Patriarhul României, și Ilie al II-lea, Patriarhul Georgiei (Iviria de altă dată).

În sfârșit, în vara anului 2006, după ce, între anii 2000-2003, s-a reclădit din temelie clădirea stăreției, cu binecuvântarea și la îndemnul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și implicarea curajoasă a Prea Sfințitului Episcop Vincentiu Ploieșteanul, s-a purces din nou pe drumul înnoirii bisericii. N-a fost deloc ușor, pentru că, procedându-se la curățirea picturii, s-a descoperit sub stratul de praf și fum de pe pereții laterali fisuri și crăpături, unele chiar serioase, care au făcut necesare lucrări suplimentare, constând în: consolidarea fundației, a soclului și a zidurilor, învelirea acoperișului cu tablă de cupru, restaurarea picturii, pardosirea cu plăci de marmură, înnoirea mobilierului, care au pus și mai mult în valoare frumusețea arhitecturii brâncovenești a bisericii. La acestea s-au adăugat înlocuirea instalației electrice, de încălzire și canalizare, pavarea curții cu dale de piatră din granit, amenajarea unui foișor de cărămidă în incintă pentru aprinderea lumânărilor și altele.

În timpul lucrărilor, credincioșii statornici ai Antimului n-au plecat la alte biserici, ci au stat alături de obștea mănăstirii, ca niște fii iubitori și recunoscători mamei lor care i-a ocrotit și ajutat ani de-a rândul. Slujbele zilnice s-au săvârșit în tot acest timp în paraclisul mănăstirii.

Slujba de sfințire

Încheindu-se lucrările de consolidare și restaurare din vara acestui an, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit sfințirea bisericii, având alături pe IPS Mitropolit Teofan al Olteniei, IPS Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, PS Episcop Calinic al Argeșului, PS Episcopi Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali și PS Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

După sfințirea apei, s-a ocolit biserica și s-a stropit cu aghiasmă și s-a uns cu Sfântul și Marele Mir pereții exteriori, apoi s-a intrat în sfântul locaș și s-a stropit cu aghiasmă și s-a uns cu Sfântul și Marele Mir pictura interioară și Sfântul Altar, fără târnosire, pentru că nu s-a umblat la piciorul Sfintei Mese.

În continuare, pe un podium amenajat în pridvorului bisericii, Prea Fericitul Părinte Patriarh, înconjurat de soborul slujitorilor, a oficiat Sfânta Liturghie, la care au participat peste două mii de credincioși, în pofida vremii mohorâte și ploioase din această zi, încât incinta mănăstirii arăta ca o mare de umbrele. O subliniere specială pentru evlavia credincioșilor față de Sfântul Antim este și faptul că în acele zile, în București, s-a desfășurat Sommet-ul Francofoniei, mijloacele de transport în comun fiind suspendate în mare parte. Totuși, mulți dintre ei au străbătut drumul către mănăstirea Antim pe jos, venind din diferite cartiere ale Capitalei.

După Sfânta Evanghelie s-a citit Documentul de sfințire întocmit cu acest prilej, dat spre păstrare în arhiva mănăstirii, apoi, Prea Fericitul Părinte Patriarh a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură, în care a scos în evidență slujirea jertfelnică și activitatea cărturărească a Mitropolitului Antim Ivireanul, rolul spiritual și social al ctitoriei sale pentru viața creștină, și i-a chemat pe toți, îndeosebi pe tineri, la trăirea credinței după pilda sfinților.

Cuvântul de învățătură al PF Părinte Patriarh

Prea Sfințiți Părinți,

Prea Cuvioși Părinți ai Sfintei Mănăstiri,

Iubiți frați și surori în Domnul, binecredincioși creștini,

„Sfântul Evanghelist Ioan, în pericopa evanghelică de astăzi, când zice, repetând cuvintele Domnului Hristos: „*Eu sunt ușa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla*” (Ioan 10, 9), ne transmite o învățătură adâncă a Mântuitorului Iisus Hristos, care a răsunit neîncetat în Biserica noastră și a dat roade binecuvântate. Această învățătură ne atrage luarea-aminte că o altă cale sau mod de viață ori de gândire care să ne ducă la mântuire nu există în afară de ușa Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Imaginea metaforică a ușii, a porții, presupune o cetate, o anumită organizare, paza unei visterii, fie pământești, fie cerești, nemuritoare, cum este în cazul nostru. Pentru a pătrunde în această visterie nu avem altă posibilitate decât învățătura Mântuitorului Iisus Hristos, care cuprinde toată gama de simțire, de gândire și de iubire a ființei umane. Nimic nu l-a scăpat Domnului Iisus Hristos din învățătura Sa. Pretutindenii cuvântul

Său a pătruns inimile, le-a transformat, le-a adunat și le-a destinat Bisericii până la sfârșitul veacului, în eshatologie, deci, căci ușa aceasta a Mântuitorului Hristos acolo duce, la viața cea veșnică, când „*va fi o turmă și un păstor*” (Ioan 10, 16).

De aici rezultă pentru noi un întreg mănunchi de povățuiri, o seamă de îndatoriri ca să intrăm pe ușa aceasta a Mântuitorului Hristos la viața creștină, care este ușa mântuirii noastre. Aceasta comportă, cum Însuși Mântuitorul a spus de mai multe ori, învingerea unor piedici, a unor ispite neașteptate, ispite sufletești și trupești, aflate în calea celor ce doresc să intre pe ușa lui Hristos. La fiecare pas, la fiecare gest, la fiecare mișcare, creștinul, preotul și arhiereul Bisericii este atras de capcane nebănuite, care se prezintă, de multe ori, sub formă de desfătare, de bucurie, de fericire, pământească, se înțelege, căci adevărata bucurie și fericire este de altă natură, cum ați auzit cântându-se astăzi aici așa de frumos Fericirile Mântuitorului Iisus Hristos. Fericii sunt cei ce plâng, cei milostivi, cei curați cu inima, cei prigonii pentru dreptate, cei ce suferă pentru Hristos, a căror bucurie și plată va fi în ceruri. Ce învățătură frumoasă și plină de daruri sfinte dumnezeiești pentru omul de astăzi, care se frământă și bate la uși străine de sufletul său, străine de viața însăși!

Această învățătură a Sfintei Evanghelii a fost cunoscută și urmată de Sfântul Ierarh Antim Ivireanul încă de când era tânăr monah, atrăgând atenția evlaviosului domnitor Constantin Brâncoveanu asupra inteligenței, comportării și talentului său, care l-a chemat în Țara Românească, unde a devenit iscusit tipograf, gravor, editor de cărți bisericești, dascăl de limbă română, ctitor de lăcașuri sfinte. Mănăstirea aceasta, ctitorită la începutul secolului al XVIII-lea de Mitropolitul Antim, și-a păstrat frumusețea până astăzi datorită râvnei neuitatului nostru Patriarh Justinian Marina, pictat în holul clădiri sinodale de alături, cu mantia desfășurată, ca și cum ar ocroti întreaga noastră Biserică, de către Olga Greceanu, o mare Doamnă a artei, a picturii, dar și de o mare credință, de la care avem și aceste icoane în mozaic ale Sfinților Apostoli Petru și Pavel din pridvorul bisericii. În acele vremuri, când Biserică noastră se zbătea să biruiască răul, să biruiască ispita, să biruiască pe cel viclean, dictatura atee, comunistă, Patriarhul Justinian a luat mănăstirea Antim în grija sa apropiată. Noi, cei care locuim chiar aici, în incinta acestui sfânt locaș, în chilia de lângă paraclisul Sfântului Ierarh Antim, și din mila lui Dumnezeu l-am însoțit în lucrarea sa pe Patriarhul Justinian și i-am împărtășit gândurile și frământările pe care le trăia pentru Biserică, îl vedeam cu gândul îndreptat întotdeauna la zbaterea țării noastre și a lumii în care eram noi atunci învăluiți, când nu se dorea să se mai audă de Dumnezeu, să se mai scrie sau să se vorbească de Biserică.

Cu toate acestea, cum știți, ușa mănăstirii Antim n-a încetat nici atunci să fie deschisă de mari duhovnici, de mari teologi, de martiri ai credinței noastre, de cei ce l-au mărturisit pe Hristos și au murit în închisorile comuniste. Această slavă a jertfei a dăruit-o Dumnezeu ușii mănăstirii Antim, ușii milostivirii, ușii înțelegerii, ușii lui Hristos, larg deschisă și atunci pentru creștini, ca și acum, pentru că și acum suntem învăluiți de valuri, am putea spune, tot așa de păgubitoare de suflet

ca și atunci, care se abat, mai ales, asupra tinerilor noștri, desfigurându-le chipul și frumusețea, cum ne oferă cu generozitate atâtea exemple televiziunea, pe care le receptăm cu multă durere, cu multă întristare. Aici au răsunat și au rodit cuvintele Mântuitorului din Evanghelia de astăzi pe vatra aceasta de rugăciune neîn-cetată, de credință fierbinte, de nădejde puternică în Dumnezeu.

Veneam și atunci aici la Sfânta Liturghie, la Vecernie și totdeauna biserica era arhiplină, nu numai în zile de sărbătoare, dar și în zile de lucru. Priveam credincioșii, cum vă privesc și acum, și mă minunam de evlavie lor, care risipea îndoiala noastră, revărsându-ne multă încredere, multă bucurie, de parcă nu se petrecea nimic în jur, atâta liniște era aici. Când a dispărut părintele Damian Stog, sau părintele Benedict Ghiuș, sau părintele Sofian Boghiu, alți părinți din mănăstire, cu aceeași liniște, cu același pas domol și cu aceeași evlavie adâncă credincioșii păseau pe ușa bisericii Antim și ne inspirau și nouă multă nădejde, revărsată apoi în lumina sfintei libertăți, care, din nenorocire, nu este folosită așa cum s-ar cuveni, ca să facă din libertate o ușă a virtuții, a credinței, a dreptății, a curajului, a spiritului de jertfă creștină și de jertfă națională.

Cum știți, Sfințitul Ierarh Antim Ivireanul n-a fost numai dascălul priceput care a ținut deschisă pentru creștini ușa bisericii mănăstirii Antim, sau a mănăstirii Snagov, sau a Episcopiei Râmnicului, sau ușa Mitropoliei Țării Românești, dar cu puterea înțelepciunii sale a atras pe această ușă pe mulți învățați, literați, filosofi, oameni de cultură. Ajunsesse acest mare mitropolit, ivirean de origine, atât de iscusit în folosirea limbii române încât l-a impresionat pe domnitorul Constantin Brâncoveanu și pe sfetnicii săi prin frumusețea omiliilor pe care le rostea, cu referiri nu întotdeauna comode pentru cei de pe scaunele cele mai înalte, cum le citim astăzi. Când eram în școala primară, aveam în cartea de citire bucăți din omiliile Mitropolitului Antim Ivireanul și din scrierile altor ierarhi învățați ai Bisericii noastre, ca Mitropolitul Grigorie Dascălul al Țării Românești sau Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, părintele poeziei românești. Era înzestrat acest Sfânt Părinte Antim cu iscusințele Duhului Sfânt, cum îl prezintă în ultima sa lucrare Părintele Sofian Boghiu, ca tâlcuitor al Bibliei, într-o scriere cu înțelesuri teologice adânci pentru Biserică. Icoana din biserică, aproape de tâmplă, tradiția spune că a pictat-o chiar el. Este una din cele mai frumoase icoane pe care le avem noi în pinacotecă. Însăși silueta acestei frumoase biserici, pentru care s-au depus multe osteneți ca să fie așa cum o vedem noi astăzi, este proiectul său, care a calculat dimensiunile și rezistența clădirii, cum au concluzionat arhitecții și inginerii care s-au ocupat de latura aceasta.

Aici, la mănăstirea Antim, de la Patriarhul Justinian încoace, au tot fost lucrări. Cele două turlă, căzuse la un cutremur, au fost refăcute, consolidate și așezate la locul lor, făcându-se apoi sfințirea cu sobor de ierarhi, care au înconjurat biserica, cum am procedat astăzi. Și nu pot ca să nu amintesc râvna credincioșilor care au păstrat ușa bisericii Antim veșnic deschisă și au lăsat lacrimile lor pe dalele de piatră ale mănăstirii. Acum, în anii noștri, cum vedeți, întregul complex mănăstiresc a fost reînnoit, după suferința mutării clădirii Sfântului Sinod cu câțiva metri

mai încolo, când s-au produs stricăciuni mari incintei și a trebuit să fie refăcute. Și cetatea a trebuit să o întregim cu un nou corp de chilio pentru adăpostirea părinților din mănăstire, iar biserica a fost consolidată din temelie, restaurată și înfrumusețată. La lucrarea acesta trebuie să amintesc râvna Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul, dăruit de Dumnezeu cu mult curaj, cu multă statornicie în a găsi resurse și posibilități, pentru că cerințele au fost multe și însemnate și nu le mai menționez, căci sufletul este mai valoros decât toată lumea.

Aș mai sublinia valoarea râvnei creștinilor pentru credință, fie că săvârșesc o faptă mare, dau un pomelnic, un ajutor la o mănăstire sau la o biserică, fie că își pleacă genunchii în fața sfântului altar, care însemnează foarte mult pentru noi, pentru preoții Bisericii noastre, mai ales acum, ca și în vremurile trecute. Acum trebuie să fim cu mai multă atenție, ca tineretul țării noastre să crească în virtuți, în frumuseți, în exemple ca acestea.

Biserica noastră a canonizat în 1954, prin râvna Patriarhului Justinian, primii sfinți români, iar noi am continuat șirul canonizărilor de sfinți din neamul nostru. Anul trecut, cum știți, am înscris în rândul sfinților pe Starețul Gheorghe de la mănăstirea Cernica și pe Mitropolitul Dosoftei al Moldovei, părintele poezilor noștri de toate nuanțele, cum spuneam, iar anul acesta am făcut proclamarea canonizării Mitropolitului Grigorie Dascălul al Țării Românești, alt mare învățat al Bisericii noastre. Este această învrednicire a noastră de la Dumnezeu, că ușa bisericii stă deschisă mereu în Sfânta noastră Biserică.

Acum două zile am participat la comemorarea Sfântului Cuvios Nicodim, ctitorul mănăstirii Tismana, la împlinirea a 600 de ani de la trecerea sa la cele veșnice. Acest învățat monah și mare diplomat, care a împăcat Patriarhia Serbiei cu Patriarhia ecumenică, între care apăruseră unele neînțelegeri, a venit la noi de la Muntele Athos, unde a fost stareț al mănăstirii Hilandar, atras de evlavia domnitorilor noștri, Basarabii, după numele lor. El a scris primul manuscris de la noi, un Tetraevangheliar, o adevărată operă de artă. Acești mari sfinți ai noștri ne arată însușirea lor de oameni adevărați, cu credință în Dumnezeu, cu iscusință și pricepere artistică. Au participat la manifestările acestea de la Tismana, organizate de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, care a ucenicit aici, intrând pe ușa Mântuitorului Hristos la mănăstirea Antim, și Prea Fericitul Anastasie, Arhiepiscopul Tiraniei și Primatul Bisericii Albaniei, și Înalț Prea Sfințitul Ierotei Vlahos, Mitropolit de Nafpaktos, Grecia.

Este o bucurie, o învrednicire, un beneficiu pentru noi cei de astăzi că descoperim în istoria noastră, cu evlavia și rugăciunile Sfântului Sinod, asemenea bărbați care ne sunt de mare folos acum, când lumea se zbate cu învăluirile secularizării și ale necredinței. Avem nevoie de acești sfinți, de râvna și de credința lor vie ca să nu părăsim ușa învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos, să o cercetăm, să o deschidem cât mai des, și la propriu și la figurat, pentru că pe această ușă se intră, cum spuneam, într-un tezaur de valori, păstrat și de Sfântul Ierarh Antim Ivioreanul, care, iată, ne aduce și acum ajutoare ca să reînnoim așezământul acesta.

Mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat să trăiesc momente ca cele de astăzi, și ca cele de la mănăstirea Tismana, și ca cele de la resfințirea bisericii Buna Vestire-Curtea Veche din București, când mii de credincioși ne-au însoțit cu evlavie și cu dragoste. Tot așa la multe alte evenimente ale Bisericii noastre. Pentru toate suntem datori să mulțumim cu smerenie Bunului Dumnezeu să ne ajute să ne îndrepte pașii noștri, gândurile noastre, voința noastră către ușa mântuirii, care este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și Sfinții Lui. Amin!"

Visterie de daruri

Resfințirea bisericii Antim în 27 septembrie, zi de pomenire a ctitorului ei, este un bun prilej de a ne aduce aminte de Sfântul Ierarh Antim, originar din îndepărtata Ivirie (Georgia de astăzi), care, ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor, n-a îngropat nici un talant din câți i-au fost dăruiați de Dumnezeu și pe toți, ca o slugă bună și credincioasă, i-a înmulțit.

Adus la noi, către anul 1690, de evlaviosul voievod Constantin Brâncoveanu, de la Patriarhia din Constantinopol, unde învățase limbile greacă, turcă, slavă veche, arabă, dar și arta sculpturii în lemn, pictura și boroderia, a deprins cu ușurință limba română și meșteșugul tiparului în tipografia domnească de la București, după care s-a mutat la mănăstirea Snagov și a întemeiat acolo o noua tipografie. A tipărit și a supravegheat cu neobosita râvnă, în această migăloasă îndeletnicire, scoțând din tiparnițele pe care le-a îndrumat 63 de cărți, din care 38 lucrare de el însuși, în diferite limbi: română, greacă, arabă, georgiană.

Pentru virtuțile și viața sa curată, a fost ales, mai întâi, stareț la mănăstirea Snagov, apoi episcop la Râmnic și nu mult după aceea, mitropolit al Țării Românești. Cu ajutorul și harul lui Dumnezeu cel Atotputernic și necruțând nici o ostenală, și-a păstorit clerul, călugării și credincioșii cu dragoste și blândețe, ridicându-le noi sfinte lăcașuri sau reînnoindu-le pe cele stricate de vreme. Mărturie stă ctitoria sa, mănăstirea Antim din București, cu hramul „Tuturor Sfinților”, pe care a zidit-o, a împodobind-o cu alese sculpturi și a înzestrat-o cu tipografie. O altă lucrare laudabilă a marelui ierarh a fost înființarea de școli pentru copiii săraci în care învățământul era fără plată.

Dar Mitropolitul Antim nu s-a mulțumit numai să zidească și să împodobească mănăstirea, ci s-a îngrijit, prin „*Așezământul*” pe care i l-a dat, ca viețuitorii lui să-și împlinescă menirea cât mai deplin, după preceptele evanghelice, spre folosul și “spășenia” credincioșilor, spre ajutorarea celor lipsiți și spre mângâierea celor întristați. Nimeni altul, în vremea aceea, nu s-a aplecat cu atâta hotărâre, cu atâta dragoste și cu atâta înțelegere spre cei uitați, într-o societate medievală bazată pe crunta exploatare. Nici o altă personalitate a timpului n-a avut inima și curajul lui!

Smerit și convins fiind că numai datorită Milostivului Dumnezeu a ajuns vas ales al lucrării dumnezeiești, mitropolitul Antim priveghea cu osârdie și fără lenevie, ziua și noaptea și în tot ceasul, pentru folosul tuturor de obște, învățându-i și îndreptându-i pe toți cu frica lui Dumnezeu pe calea cea dreaptă. Implicat în viața cetății, el a muștrătat păcatele și abuzurile conducătorilor, a învățat cuvintele vieții

creștine și a lucrat cu tot dorul la înfrumusețarea credinței poporului. Podoabă a cărturarilor și dulce grăitor al înțelepciunii dumnezeiești în graiul românesc, Sfântul Ierarh Antim a lăsat Bisericii noastre marele tezaur literar și teologic cuprins în Didahiile și predicile sale.

Ca un adevărat păstor duhovnicesc, Sfântul Ierarh Antim Ivireanul și-a mărturisit credința vie în Dumnezeu nu doar prin jertfa sa martirică din finalul vieții, ci și, mai ales, prin jertfa sa de fiecare zi pe altarul rugăciunii către Dumnezeu și al slujirii oamenilor spre mântuire. El a fost și este un sfeșnic luminos al Bisericii Ortodoxe Române, viața și învățăturile sale rămânând un model vrednic de urmat de către toți clericii și credincioșii. Rugăciunile, traduceriile cărților de cult, tipărirea și răspândirea cărților de folos duhovnicesc, sfaturile și povățuirile sale, milosteniile sale nenumarate făcute celor nevoiași, ridicarea și restaurarea multor biserici și mănăstiri, constituie jertfa lui vie pentru Dumnezeu și pentru oameni.

După pilda ctitorului

Mănăstirea Antim are, atât prin situarea ei în mijlocul cetății București, cât și prin rânduiala sa specifică, o misiune spirituală și socială de îndeplinit, după pilda ctitorului. Ea nu este doar un centru liturgic al comunității, ca toate bisericile și mănăstirile, de altfel, ci și, potrivit „Asezământului” dat de Sfântul Antim, întemeietorul ei, un loc de iradiere a luminii lui Hristos, prin rugăciune neîncetată, propovăduirea învățaturii și fapte de milostenie. Mișcarea spirituală „Rugul Aprins”, care a funcționat aici între anii 1945-1950, ani de prigoană a Bisericii, ca o lucrare dumnezeiască și omenească, în același timp, de luminare și întărire în credință a poporului, obligă obștea de astăzi a mănăstirii la o angajare mai atentă în problemele credincioșilor, fără a ieși însă din rânduiala monahală. Rugăciunile, sfaturile, îndemnul teologic, încurajările și chiar ajutorul material sunt ceea ce așteaptă credincioșii să primească de la Dumnezeu prin slujitorii Lui.

Desigur, viața într-o mănăstire aflată în mijlocul Capitalei nu este deloc ușoară. Problemele ce apar în viața obștei sunt aceleași ca în oricare altă mănăstire. Rugăciunea și paza minții și a simțurilor trebuie, însă, intensificate mai mult într-o mănăstire din oraș decât atunci când viețuiești în mijlocul naturii. Faptul ca în oraș se relaționează cu o lume pestriță sub multe aspecte îl expune pe monah la multe încercări și ispite. Totuși, evlavia, rugăciunea, mângâierile și înțelegerile duhovnicești reprezintă o hrană zilnică pentru toți cei ce se nevoiesc în ascultarea de Dumnezeu și de Biserică.

Ce atrage oare așa de puternic atâția credincioși la această mănăstire, ce aprinde oare inima lor într-o duioasă încântare la primul pas făcut în curtea ei?

Mănăstirea cucerește inimile prin statura ei duhovnicească și culturală, în care s-au cristalizat rugăciunile și ostenele ctitorului, închinătorilor și ale binefăcătorilor ei. Este o dovadă că râvna și dragostea dusă până la jertfă, după modelul Mântuitorului Hristos, s-a păstrat în duhul Sfântului Antim și în inimile urmașilor lui până în zilele noastre.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

SFINȚIREA BISERICII "BUNA VESTIRE-CURTEA VECHE" DIN BUCUREȘTI

Duminică, 10 septembrie, Prea Fericitul Patriarh Teocist, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, au târnosit altarul bisericii Buna Vestire-Curtea Veche din București, după lucrările de reparații și amenajări făcute în vara anului 2006. Profitând de vremea frumoasă din această zi, la slujbă au fost prezenți numeroși credincioși – tineri și vârstnici – dornici să treacă prin sfântul altar, după cum este rânduiala la slujba de târnosire, și să se închine la icoana Sfântului Antonie cel Mare făcătoare de minuni de la această biserică.

Biserica cu hramul Buna Vestire a fost ridicată în anul 1559, de către Mircea Ciobanul, în a doua domnie (1558-1559), și terminată și zugrăvită de urmașul său, Petru cel Tânăr (1559-1568) – potrivit pisaniei pusă la 1715 de Ștefan Cantacuzino deasupra ușii de intrare, care a înlocuit vechea pisanie din secolul XVI – ca să fie lăcaș de închinare celei dintâi Curți Domnești. Este singura care se mai păstrează dintre bisericile Curții domnești – numită după părăsirea ei, în 1775, „Curtea Veche” – din centrul istoric al orașului București, unde mulți dintre voievozii veacurilor XVI-XVIII – Mihai Viteazul, Matei Basarab, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, Nicolae Mavrogheni, Alexandru Ghica – s-au închinat sau au fost sfințiți ca Domni ai Țării Românești. Vreme de trei secole a fost cea mai importantă biserică din Capitală.

Cu vremea, suferind unele stricăciuni, domnitorul Ștefan Cantacuzino, la 1715, i-a făcut unele reparații, adăugând și un frumos portal la intrare. În 1758, Constantin Mavrocordat a mărit-o cu două paraclise laterale, care au fost dărâmate după marele incendiu din 23 martie 1847 de arhitecții lui Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei, când i s-au făcut reparații capitale și a fost repictată de Constantin Lecca, pictură ce există și astăzi, restaurată în mai multe rânduri. Catapeteasma este din lemn aurit, sculptată de pictorul Babic la mijlocul secolului al XIX-lea. A fost sfințită de mitropolitul Nifon, la 22 martie 1852, după încheierea lucrărilor de restaurare, când i s-a adăugat și cel de-al doilea hram *Sfântul Antonie cel Mare*, pe lângă primul hram *Buna Vestire*. Lucrări de restaurare s-au mai făcut între anii 1928-1935, sub conducerea arhitectului Horia Teodoru.

După cutremurul din 1977, biserica a fost reparată, făcându-se mai multe lucrări: consolidarea turlei și a clopotniței, refacerea treptelor de la intrare, restaurarea picturii, reconstruirea cafasului, amenajarea a zece hote de zid, acoperite cu geam gen vitralii, pentru arderea lumânărilor și altele. Sfințirea lucrărilor de reînnoire și restaurare s-a făcut la 17 ianuarie 1983, când se prăznuiește Sfântul Antonie cel Mare, de către P.S. Episcop Roman Ialomiteanul, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi, paroh fiind Preotul Dinu

Provia și preot slujitor Preotul Ion Cristache. Pictura bisericii a mai fost restaurată și în anul 1998.

În anul 2006, cu binecuvântarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist și prin strădaniile preoților Romulus Stănculescu, paroh, și Gheorghe Zaharia, s-au făcut noi lucrări de importanță pentru biserică: deschiderea unei uși la Sfântul Altar, spre latura de miază-zi, de mare utilitate practică; așezarea unei noi plăci de marmură pe Sfânta Masă, în locul celei vechi, mică și deteriorată; înlocuirea vechilor instalații de apă, încălzire, canalizare și electricitate; amenajări interioare și exterioare. Se află în curs de realizare curățirea și restaurarea picturii.

Slujba de sfințire

Dimineață, la orele 9,00, după sfințirea apei, Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, urmat de preoți și diaconi, a înconjurat sfântul locaș și a stropit cu aghiazmă biserica la exterior, cu cele trei opriri și rostirea rugăciunilor după tipic. În continuare, soborul slujitorilor au intrat în biserică și de aici în Sfântul Altar, pentru sfințirea Sfintei Mese. După ce s-au introdus Sfintele Moaște și Documentul de sfințire în piciorul Sfintei Mese, acoperindu-se cu târnoseală, s-a așezat deasupra placa nouă de marmură, care s-a spălat și s-a uns cu Sfântul și Marele Mir și s-au lipit la colțuri cei patru Evangheliști. S-a învelit Sfânta Masă cu acoperămintele cuvenite și s-au așezat chivotul, Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce pe Sfânta Masă.

Slujba de târnosire a fost urmată de Sfânta Liturghie, care s-a oficiat pe podium amenajat în curtea bisericii. La dorința credincioșilor, icoana Sfântului Antonie cel Mare a fost scoasă din biserică și așezată afară, pe un pedestal, pentru închinare.

După Sfânta Evanghelice, care relatează convorbirea lui Iisus cu Nicodim (Ioan 3, 13-17), s-a citit Documentul de sfințire introdus în piciorul Sfintei Mese, urmat de predica Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul, cu referire la semnificația Duminicii dinaintea Înălțării Sfintei Cruci. Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul a spus următoarele:

Predica PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul

„Am săvârșit astăzi târnosirea Sfintei Mese a acestei binecuvântate ctitorii voievodale, acestui locaș al credinței, al dragostei și al nădejzii pe care fericiții ctitori, voievozi ai Țării Românești, au avut-o în Dumnezeu. Credința, dragostea și nădejdea sunt mărturisite, iată, în zidirea acestei biserici și a numeroaselor biserici care împodobesc și sfințesc neamul românesc. Și această biserică are deasupra, pe cupolă, semnul Sfintei Cruci, înălțată precum poporul cel vechi în pustie, privind la șarpele pe care Moise l-a ridicat în mijlocul poporului. Privind, dar, spre el, se tămăduiau de mușcăturile cele înveninate ale șerpilor. Tot așa și noi cei de

astăzi, privind la Sfânta Cruce, ne vindecăm de mușcăturile șarpelui celui dintâi, ale părintelui minciunii, ale diavolului, mușcături care nu dau pace poporului binecredincios, poporului botezat în numele Prea Sfintei Treimi.

Ascultând pericopa evanghelică de astăzi (Ioan 3, 13-17), care relatează convorbirea lui Iisus cu Nicodim, gândul ne duce la Cartea Facerii, la momentul când ni se spune că Dumnezeu a încercat credința lui Avraam. Chemându-l pe Avraam la El, acesta a răspuns: „*Iată-mă, Doamne!*” (Fac. 22, 1). Și Dumnezeu i-a poruncit: „*Ia pe fiul tău, pe Isaac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubești, și du-te în pământul Moria și adu-l acolo ardere de tot pe un munte pe care ți-l voi arăta Eu!*” (Fac. 22, 2).

Ne putem închipui, iubirii mei, ce a fost în sufletul părintelui Avraam când a pus lemnele de ardere pe umerii unicului său fiu, Isaac. Ne putem închipui ce a simțit părintele Avraam când a luat într-o mână focul și în cealaltă cuțitul de jertfă. Ne putem închipui ce a simțit când fiul său Isaac l-a întrebat: „*Tată! Iată, foc și lemne avem; dar unde este oaia de jertfă?*” (Fac. 22, 7). și Avraam i-a răspuns: „*Fiul meu, va îngriji Dumnezeu de oaia jertfei Sale!*” (Fac. 22, 8). Citim din Cartea Facerii că Dumnezeu a oprit mâna lui Avraam, mâna cea atât de ascultătoare, dar plină de credință.

Și cum spun Sfinții Părinți, jertfa lui Avraam a fost o prevestire, o preînchipuire a jertfei pe care Dumnezeu o va face pentru poporul și creația pe care El a iubit-o și o iubește atât de mult. Căci spune Mântuitorul în Evanghelia de astăzi: „*Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16). Într-adevăr, Dumnezeu are un singur Fiu, Unul-Născut, a doua Persoană a Sfintei Treimi, dar mai are și lumea, mai are creația, mai are cununa creației, care este omul. Și Dumnezeu a iubit creația și lumea atât de mult. Dar creația și lumea s-au îndepărtat de poruncile și de căile lui Dumnezeu și ele trebuiau să moară pentru păcat, fiindcă sfârșitul păcatului este moartea. Dar Dumnezeu a iubit lumea atât de mult, încât pe Unicul Său Fiu L-a trimis spre jertfă, ca lumea pe care El a iubit-o atât de mult să se mântuiască, și cei care cred în El să aibă viață veșnică.

În pericopa Evanghelică citită astăzi, Mântuitorul ne spune: „*Nimeni nu s-a suit în cer, decât Cel ce S-a coborât din cer, Fiul Omului, Care este în cer*” (Ioan 3, 13). Iată, coborârea și suișul, amintindu-ne de scara lui Iacob, de viziunea, de visul pe care l-a avut Iacob, o scară care făcea legătura dintre cer și pământ. La baza scării era el, Iacob, iar la capătul de sus al scării era Însuși Dumnezeu, iar pe această scară urcau și coborau mulțime de îngeri (Fac. 28, 12-13). Iată, Sfinții Părinți au numit-o pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu, scară a cerului, cea care face legătura dintre cer și pământ, cea care prin adumbrirea de la Duhul Sfânt a dat trup Celei de-a doua Persoană a Sfintei Treimi, cea care este Maică a luminii, născând Lumina lumii, care luminează tuturor celor care sunt în întuneric.

În pericopa evanghelică de astăzi, Mântuitorul ne spune și care este drumul prin care noi putem ajunge la El. Și acest drum este Crucea, pe care Fiul lui Dumnezeu

S-a înălțat și S-a oferit pe Sine ca jertfă, unică și nerepetată. El singur, nimeni altcineva nu se putea oferi ca jertfă. Am văzut că părintele Avraam și fiul său Isaac au găsit o oaie pe muntele din Moria, unde au săvârșit jertfa. Pe Golgota nu se putea găsi altcineva care să se aducă jertfă decât Unicul-Fiu, Întâiul Născut al Creatorului nostru și Unic-Născut, Cel pe care, iată, Tatăl Său, din dragoste multă pentru noi, L-a dat ca toți ce cred în El să aibă viață veșnică. Și iată, Mântuitorul a înălțat Crucea, precum Moise a înălțat șarpele în pustie. Și cel pe care l-a înălțat Moise în pustie a luat forma Crucii și toți care priveau la acest semn se vindeau de mușcăturile șarpelui. Și iată Crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul Iisus Hristos, semnul de laudă și de biruință asupra morții a Fiului de Dumnezeu, este până astăzi izvor de putere, izvor de vindecare, izvor de ajutor în nevoi și în necazuri.

Iată, dreptmăritori creștini, cuvântul și puterea pe care Fiul lui Dumnezeu ni le dăruiește nouă acum la începutul anului bisericesc. Suntem îndemnați să privim la Sfânta Cruce în toate momentele de încercare, în toate momentele de suferință, în toate momentele de ispitire, care vin din partea celui rău, și să avem nădejde, o ascultare plină de credință, cum a avut și Patriarhul Avraam. Să credem că Dumnezeu ne va mântui pe noi și ne va dăruia izbăvire din toate ispitele, din toate răutățile, din toate încercările care, iată, cu timp și fără timp, vin asupra noastră. Spre Sfânta Cruce ne îndeamnă exemplul și viața sfinților martiri, a sfinților care, asemenea nouă fiind, ispitiți de păcat, de încercări, de toate răutățile acestei lumi, au urmat calea Evangheliei vieții, au urmat cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos și au refuzat păcatul. Este motivul pentru care și fericiții ctitori au ridicat acest lăcaș de rugăciune, pentru ca noi să credem cu adevărat și sfinții protectori ai acestui altar să ne fie nouă ajutători, să ne fie nouă făclii aprinse, care să lumineze tuturor celor care sunt în întuneric, să ne fie nouă ajutor pe cărările vieții noastre și să aducă pace și liniște sufletelor și trupurilor noastre. Amin!”

Cuvântul preotului paroh

La sfârșitul slujbei, **Pr. Romulus Stănculescu**, parohul bisericii, s-a adresat Prea Fericitului Părinte Patriarh și credincioșilor prezenți, spunând următoarele:

„Ziua de astăzi este zi de mare bucurie pentru noi, preoții și credincioșii acestei parohii, căci, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, am săvârșit slujba de târnosire a bisericii noastre. Ultima târnosire a bisericii a avut loc în 1852, făcută de mitropolitul Nifon de atunci, în urma marelui incendiu care a distrus tot centrul Bucureștilor, clădiri și biserici, între care și biserica cu hramul Sfântul Antonie cel Mare, care era aici, în aproiere, acolo unde există acum o cruce, ridicată pe un soclu.

Biserica noastră a avut de la început, când a fost ridicată de domnitorul Mircea Ciobanul, hramul Buna Vestire. Egumenul Visarion, în urma acestui mare și dezastruos incendiu, căutând în cenușa care rămăsese în urma arderii acestei bisericuțe, a

găsit intactă icoana Sfântului Antonie cel Mare, icoana hramului bisericii. A luat-o, a curățit-o, a dat-o pictorului Lecca care a retușat-o și a așezat-o în biserica Buna Vestire. De atunci, biserica are două hramuri: Buna Vestire și Sfântul Antonie cel Mare. Este icoana la care dumneavoastră credincioșii vă rugați zilnic și care și astăzi a fost scoasă afară ca să vă rugați și să vă închinați înaintea ei.

Așadar, biserica noastră este cel mai valoros monument bisericesc din București, este singurul monument al vechilor voievozi care a înfruntat vitregiile timpului și se păstrează în forma inițială de la anul 1559, așa precum se vede. În această biserică au fost unși ca voievozi domnitorii Țării Românești, în această biserică s-au oficiat slujbe de către mitropoliții țării noastre cu ocazia diferitelor manifestări domnești sau cu ocazia venirii în țară a ierarhilor ortodocși din alte țări ortodoxe. Din 1852, când s-a făcut târnosirea, s-a sărârșit Sfânta Liturghie cu regularitate în această biserică.

Întrucât, placa de la Sfânta Masă din altar se deteriorase din cauza vechimii, era neapărat necesar să o schimbăm. Am cerut aprobarea Prea Fericitului Părinte Patriarh și am înlocuit-o pe cea veche cu o placă de marmură frumoasă, care astăzi a fost sfințită. Mulțumim Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru binecuvântarea dată și pentru că a avut dragoste față de noi și față de dumneavoastră credincioșii ca să participe astăzi la slujba de sfințire. Mulțumim, de asemenea, Prea Sfințitului Episcop Vincențiu, care a oficiat slujba de sfințire, împreună cu noi, preoții bisericii. Vă mulțumim tuturor pentru participare și rugăm pe Prea Fericitul Părinte Patriarh să ne împărtășească câteva frumoase învățături cu prilejul zilei de astăzi”.

Răspunzând la rugămintea Pr. paroh Romulus Stănculescu, Prea Fericitul Părinte Patriarh a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură și de zidire sufletească”.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

*Prea Sfințite Părinte Episcop Vincențiu,
Prea Cucernice Părinte Paroh,
Iubiți Părinți,
Frați creștini și creștine,*

„Înscriem astăzi cu toții, în acest loc prea ales și cu adânci semnificații istorice, o pagină dintre cele mai frumoase, dintre cele mai luminoase din viața noastră, pe măsura vredniciei strămoșilor noștri – ctitori, ajutători și binefăcători ai acestei biserici – a credinței lor statornice manifestată de-a lungul secolelor. Biserica aceasta, închinată Bunei Vestiri a Sfintei Fecioare Maria și Cuviosului Părinte Antonie cel Mare, a fost sfințită de lacrimile, de nădejile și rugăciunile generațiilor de credincioși de dinaintea noastră, ale preoților care au slujit aici în decursul vremii cu frică și cu dragoste de Dumnezeu. Suntem, într-un fel, iubiții mei, beneficiarii strădaniilor lor, a celor care, în ciuda vitregiei vremurilor, au păstrat ființa neamului nostru prin sfintele biserici și mănăstiri, mărturie peste veacuri a stator-

niciei poporului român în credința creștină, predicată la noi, cum știți, de Sfântul Apostol Andrei. Beneficiem, deci, de aceste mângâieri, nu numai ale razelor strălucitoare ale soarelui de astăzi, ci și ale soarelui din sufletele noastre, care se reflectă în credința noastră în Mântuitorul Iisus Hristos.

Ați auzit din Evanghelia de astăzi (Ioan 3, 13-17) convorbirea lui Iisus cu Nicodim, unul dintre „frunțașii” iudeilor, care a devenit ucenic „în ascuns” al Mântuitorului și a voit să afle mai amănunțit despre învățătura Lui. Nicodim recunoaște că Iisus „a venit învățător de la Dumnezeu”, pentru că de n-ar fi Dumnezeu cu El, n-ar fi putut face minunile despre care auzise (cf. Ioan 3, 2). În convorbirea cu Nicodim, Iisus îi vorbește despre „nașterea din apă și din Duh” (Ioan 3, 5), adică despre renașterea spirituală, cu harul lui Dumnezeu, prin Taina Sfântului Botez. Tot acum, Iisus îi descoperă dumnezeirea Sa, prin cuvintele: „*Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel Ce este în cer*” (Ioan 3, 13). De asemenea, îi descoperă și scopul venirii Sale pe pământ, ca și răstignirea Sa pe cruce pentru păcatele oamenilor, ca prin jertfa Lui „să mântuiască lumea”. Mântuitorul îi mai descoperă lui Nicodim că „*Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16).

Așadar, Domnul Iisus dă răspunsuri clare la nedumeririle fariseilor, care nu înțelegeau învățătura Sa. Iisus nu le spune direct că este Fiul lui Dumnezeu, ci că s-au împlinit profețiile Vechiului Testament, pe care ei le citeau din filă în filă și le cunoșteau, dar nu credeau în ele, răstălmăcind Scripturile (cf. II Petru 3, 16). Le vorbește despre taina întrupării Fiului lui Dumnezeu și a mântuirii, profețită de Isaia: „*Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel*” (Isaia 7, 14), sau în psalmii lui David, prin cuvintele profetice: „*Zis-a Domnul Domnului Meu: «Șezi de-a dreapta Mea, până voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale»*” (Ps. 109, 1). Cine era „*Domnul Domnului Meu*”, care va sta de-a dreapta Tatălui ceresc, din profeția lui David? Era Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat, a fost răstignit, a înviat a treia zi, S-a înălțat la cer și șade de-a dreapta Tatălui, cum mărturisim cu toții în simbolul nostru de credință, alcătuit de Sfinții Părinți la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din 325, convocat de Sfântul Împărat Constantin cel Mare. Atunci s-a scris despre Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor, și despre Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care pentru noi și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om, S-a răstignit pentru noi, S-a îngropat, a înviat a treia zi și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui. Prin trimiterea Duhului Sfânt, la cincizeci de zile după Învierea Sa, peste Apostoli și întreaga comunitate a celor „ca la 120” (Fap. 1, 15), Mântuitorul a întemeiat Biserica, în care au fost primiți și cei „ca la trei mii” botezați atunci (Fap. 2, 41). Deci, Mântuitorul Hristos nu ne-a lăsat singuri, ci, cum le-a spus Apostolilor, să-i mângâie: „*Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului*” (Matei 28, 20), dar nu

trupește, ci prin învățătura Sa, propovăduită de Biserică, și prin lucrarea Duhul ui Sfânt.

Noi, românii, cum spuneam, avem acest mare privilegiu, că am păstrat credința neștirbită. De la un capăt la altul al țării noastre, în toată vremea, s-au înălțat doxologii sfinte și sfințitoare de suflete, chiar și în deceniile de dictatură și de prigoană. Nici atunci n-a lipsit, iubiți frați și surori în Domnul, prezența Mântuitorului Iisus Hristos, prin cuvintele rostite de preotul liturghisitor la prefacerea prescurii și a vinului în Trupul și Sângele Domnului, cum ați auzit și astăzi: „Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste darurile acestea, ce sunt puse înainte, și fă, adică, pâinea aceasta, cinstit Trupul Hristosului Tău; iar ce este în paharul acesta, cinstit Sângele Hristosului Tău, prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt!”. Am păstrat, deci, credința de-a lungul acelor decenii nespuse de grele, în primul rând, pentru patriarhul țării, care avea răspunderea întregii Biserici, pentru episcopi, stareți, protopopi, până la preoții de parohie și de mănăstire, care, într-un glas, în acele vremuri de apăsare, n-au încetat să proclame: „Sus să avem inimile!”. La nici o altă adunare nu se puteau auzi aceste cuvinte, nicăieri nu veneau cetățenii fără să fie obligați. Numai la biserici, la mănăstiri, de ziua hramului și la sărbători, veneau mii și mii de credincioși. Ca mitropolit la Iași, eram impresionat văzând la Mănăstirea Neamț, la Moldovița, la Slatina, la toate mănăstirile din Moldova, cum credincioșii se adunau în număr mare, însetați după cuvântul lui Dumnezeu. La fel era și în Ardeal, în Oltenia, Banat, în Muntenia. Această revărsare de evlavie a strălucit atunci în inimile credincioșilor, tineri și vârstnici, cărora le suntem recunoscători și îi pomenim la slujbe, cum îi pomenim pe toți cei care au murit în temnițele comuniste, în rândurile lor fiind câteva mii de clerici, între ei și ierarhi ai Bisericii. S-au scris și tipărit cărți despre cei care au suferit și au plătit cu viața lor în anii dictaturii, apărând credința, păzind mesajul acesta al luminii, al iubirii, al nădejzii, al valorilor creștine cele mai frumoase.

Mă bucur foarte mult pentru ziua de astăzi și prețuiesc lucrarea părinților de aici, care s-au ostenit să reînnoiască sfântul locaș, să mângâie lacrimile vărsate pe aceste pietre, căci biserica Sfântul Antonie este cunoscută în București ca mângâietoare a săracilor, a celor năpăstuiți și oropsiți ai soartei. Bunii credincioși au făcut și fac aici două mari împliniri evanghelice, vin la biserică și, în același timp, oferă milostenie în mâna pe care le-o întinde săracul. Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață să nu refuzăm mâna care ni se întinde pentru ajutor, căci e mâna lui Hristos, indiferent cine o întinde, ci să facem milostenie, să arătăm dragoste și bunăvoință, să ne rugăm pentru aproapele, chiar și pentru vrăjmașul nostru. Cu aceste valori Biserica noastră a străbătut veacurile în toată lumea creștină.

Să ne rugăm, deci, cu smerenie și astăzi, pe acest loc sfințit, către Maica Domnului, hramul Bunei Vestiri al acestei biserici, și către Sfântul Cuvios Antonie cel Mare, a cărei icoană se cinstește aici, să ne ajute să păstrăm mai departe aceste valori roditoare și pline de îndestulare sufletească și duhovnicească ale învățăturii Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

*Iubiți Părinți,
Frați și surori creștini și creștine,*

"În timpul Sfintei Liturghii săvârșită astăzi aici, pe vatra cea mai veche a Capitalei noastre, care este biserica Buna Vestire-Curtea Veche, cum este cunoscută de credincioși, am trăit alături de Mântuitorul Iisus Hristos și cu ochii credinței noastre, a minții noastre, am văzut lumina Lui, cum ați auzit că s-a și cântat: „Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul Cel ceresc, am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi închinându-ne, că Aceasta ne-a mântuit pe noi”. Momentele de trăire împreună cu Biserica, împreună cu Mântuitorul Iisus Hristos, iubiți frați și surori în Domnul, nu rămân zadarnice niciodată. Chiar și atunci când îndoiala se strecoară în inima omului, chiar și atunci când cineva vine din curiozitate la biserică, cum unii poate, dintre frații și surorile creștine, s-au întâmplat astăzi aici, chiar și atunci îi rămâne în suflet o picătură din harul slujbelor, din harul învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos, și această picătură rodește, apoi, în viața lui.

Sunt între dumneavoastră un fiu al Bucureștilor, prin adopție, bineînțeles, din anul 1932, ca elev la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Cernica, din preajma Capitalei. Ca student, apoi, străbăteam de două ori pe zi Piața Unirii, dimineața și după amiaza, mergând și venind de la cursuri, pe drumul de la Universitate până la Radu Vodă, unde era căminul studenților teologi. Deseori, în acest drum al meu, mă opream la biserica aceasta, unde era preot slujitor duhovnicul nostru de la Radu Vodă, părintele Victor Popescu, un mare cărturar și teolog de la care ne-au rămas lucrări tipărite, cu învățături de o mare valoare sufletească.

Cunosc, așadar, nu numai clădirile, dar și configurația acestei zone, care a suferit transformări în anii dictaturii, prin dărâmarea unor biserici și strămutarea altora. Așa a fost biserica Sfântul Ionică-Piață, din apropiere, mutată la stăruința Prea Fericitului Patriarh Iustin, pentru a fi salvată de la demolare. La fel și biserica Sfântul Gheorghe Nou, monument istoric de mare valoare, unde se află osemintele domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, care a stat mult timp închisă și era gata să se piardă dacă nu intervenea Prea Fericitul Patriarh Iustin.

Am fost, deci, elev și student aici, în București, din 1932, cum spuneam, apoi slujitor, ca diacon, la Catedrala Sfintei Patriarhii, și episcop vicar al Patriarhului Justinian, până în anul 1962. Vreau să spun prin aceasta că am trăit vremurile de atunci, am cunoscut preoții din București, cum l-am cunoscut pe Părintele Victor Popescu de la această biserică, și pe mulți alții, și am cunoscut, de asemenea, evlavia credincioșilor bucureșteni.

Întâlnindu-ne și astăzi aici, așa cum mă întâlnesc cu atâți credincioși din București cu prilejul acestor binecuvântate împrejurări, rămân întotdeauna cu un plus de încredințare, pe care o simt, îndeosebi, din anul 1986, când, prin harul Sfântului Duh și votul Măritului Colegiu Electoral Bisericesc, am fost ales în această responsabilitate a mea de acum. De atunci, din 1986, și până astăzi, am

străbătut munți de greutate, de încercări, de alunecări, poate de greșeli, dar Bunul Dumnezeu mi-a stat în sprijin, așa cum m-a ajutat toată viața mea, începând din copilărie, când am plecat în 1928, din casa părinților mei, Dumitru și Marghioala, cu unsprezece copii, eu fiind penultimul, și am intrat ca frate la Schitul Sihăstria Voronei, de lângă Botoșani. A fost un drum greu, dar frumos, fiind înconjurat, ca elev, student și diacon, de profesori luminați, atât la seminar, cât și la facultate, cei mai buni profesori, care predau și la Seminarul de la Cernica, și la Seminarul Central, și la Seminarul Nifon, și la Universitate, și pe care îi păstrez în inima mea ca pe niște icoane vii, căci m-au încurajat foarte mult în tinerețea mea.

În acest cadru, doresc să subliniez evlavia și atașamentul credincioșilor bucu-reșteni la Sfânta Biserică, așa cum le cunosc eu din anii mei de slujire. Străinii care vin de departe, de alte credințe, ca cei care ne-au vizitat țara în anii aceștia de când slujesc eu Sfânta Patriarhie, rămân cu această imagine de neșters, că nică-ieri în lumea creștină evlavia credincioșilor nu se revarsă cu atâta ardoare și stră-lucire ca în România și mai ales în București. Deși, la prima vedere, dacă te-ai lua după emisiunile de la radio și televizor, care îți umplu sufletul de mâhnire, ai crede că ne aflăm într-o țară fără biserici și fără credință. Dar Bucureștiul este un oraș frumos, și frumusețea lui n-ar fi întregă fără frumusețea bisericilor, de care Capitala noastră nu duce lipsă, și fără calitatea slujirii preoților. Avem în București preoți cu bună pregătire teologică, cu nivel cultural ridicat, cu bogată activitate pastorală, misionară și socială.

Este o tradiție la multe biserici din București, cum este și biserica aceasta, deși nu are parohie întinsă, să fie ajutați săracii care stau zilnic cu mâna întinsă. Nu-i mai judecăm, cum fac unii dintre cei pe care îi supără prezența lor, căci dato-ria noastră este să ajutăm la nevoie, cum i-am ajutat pe cei loviți de revărsarea apelor, și continuăm colecta în sprijinul acestor sinistrați. Prin colecta pe care o știți, noi am adunat miliarde, din contribuțiile credincioșilor, în toată țara, cu care s-au construit case noi în satele județului Dolj, din Oltenia, crunt lovite de inun-dații, în zona Galațiului, în Vrancea, la Bacău. Ați contribuit și dumneavoastră la bucuria sinistraților de acolo, căci noi am făcut publică această colectă, și ei ne-au trimis lacrimile lor de bucurie, văzându-se în casă nouă, căci tot avutul le-a fost distrus. Este lucrarea Bisericii, lucrare smerită și deseori neștiută, dar vie și pre-zentă unde este nevoie.

Aici, în București, avem un cămin pentru bătrâni la biserica Precupeții Vechi, unde sunt preferați mai ales preoți bătrâni și preotese văduve și fără sprijin. Mai-cile de la Mănăstirea Christiana, de la Pipera, în frunte cu stareța Benedicta, pe cât de tânără și de firavă pe atât de curajoasă, au transformat un câmp de gropi și mă-răcini într-un rai, cu un cămin de bătrâni de toată frumusețea și prețuirea față de acești oameni care au copii, au fost profesori, au slujit catedra, cultura, sau presa, și acum vin acolo să-și petreacă restul vieții. La Mănăstirea Pasărea, de asemenea, funcționează un cămin pentru întreținerea unor credincioase înaintate în vârstă,

aduse acolo de copiii lor. Căminul este în curs de extindere și amenajare într-o formă cât mai corespunzătoare, prin contribuția unor creștini cu duh de ajutorare.

Totdeauna Biserica, iubiți frați și surori în Domnul, a fost vatră și adăpost pentru cei năpăstuiți, săraci, părăsiți, pentru cei păcătoși. Nimeni să nu se descurajeze că a păcătuit, nimeni să nu creadă că dacă a greșit nu există îndreptare. Acest lucru ar constitui un mare păcat pentru mamă, pentru tată, pentru familie. Domnul Iisus Hristos, cum știți, ne-a dat pilda Samarineanului milostiv, care l-a ridicat pe cel căzut între tâlhari. Prin aceasta se înțelege și ridicarea din păcate, din indiferență, din secularizare. Trăim vremuri de secularizare, vremuri de globalizare, care trebuie să ne dea mai mult curaj nouă, creștinilor ortodocși români, mai ales, știind că neamul nostru rezistă pe aria dăinuirii lui de peste două milenii, păstrându-și limba latină curată și frumoasă, conștiința unității de credință și de neam, deși provinciile noastre românești au fost multă vreme despărțite. Mai sunt răni și acum, dar a răzbătut graiul, limba noastră, mărturia unității noastre și mărturia creștinătății noastre, a încreștinării noastre. Acest lucru este foarte important. Nu găsim în Europa alt exemplu, altă pildă de rezistență, de afirmare, de virtute, cum găsim la noi, și în trecut și astăzi, o Biserică deschisă spre toate Bisericile. În timpul dictaturii, în anii 1954-1955, noi am făcut canonizări de sfinți. Vă amintiți, cei mai apropiați de vârsta mea, ce vremuri erau atunci, și Patriarhul Justinian făcea canonizări de sfinți români, în prezența reprezentanților creștinătății, ai Ortodoxiei și ai Catolicismului, la care nu puteau nici să gândească celelalte Biserici Ortodoxe sau chiar Romano-Catolice. Și noi am continuat canonizările de sfinți, în 1992 și în 2003. În anul 2005, Anul jubiliar al Patriarhiei noastre, iarăși am făcut canonizări de sfinți români. Au fost trecuți în rândul sfinților Mitropolitul Țării Românești Grigorie Dascălul, smerit monah din Mănăstirea Căldărușani, Starețul Gheorghe de la Mănăstirea Cernica, Mitropolitul Dosoftei, părintele poeziei românești, și Cuviosul Onufrie din Schitul Sihăstria Voronei. Prezența sfinților împreună cu noi, iubiți frați și surori, înseamnă prezența Mântuitorului Iisus Hristos, înseamnă mărturia dragostei, a grijii și bunătății lor că ne-am învrednicit să-i cunoaștem și să-i proclamăm ca sfinți.

Am văzut la slujba de astăzi mulți tineri și mulți copii, de asemenea, și personalități care s-au oprit poate în trecere, din curiozitate. Dar credința creștină, să știți, este asemenea unei plase de pescuit, care te prinde cu o cântare minunată, cu un cuvânt înțelept, cu un gest frumos, și te transformă dintr-un raționalist, dintr-un indiferent, într-un om credincios. Așa apar unii dintre semenii noștri la televizor și spun că nu pot să creadă, dar când cad în greutatea sufletești caută mângâiere la vreo mănăstire, unde își îngroapă soția sau soțul, și de atunci se schimbă cu totul, ca marele savant Louis Pasteur, care la sfârșitul vieții a ajuns la concluzia că știința îi apropie pe oameni de Dumnezeu, zicând: „Cu cât studiez mai mult natura, cu atât sunt mai uimit de lucrarea lui Dumnezeu, Creatorul ei”.

În încheiere, vă rog să transmiteți din partea mea sentimente de iubire și de prețuire pentru copilașii dumneavoastră, pentru familia dumneavoastră și pentru

tot sufletul creștinesc și românesc, de acasă și de peste hotare. Vă doresc sănătate, pace și prosperitate în viața dumneavoastră. Binecuvântarea Domnului să fie cu noi cu toți, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!”

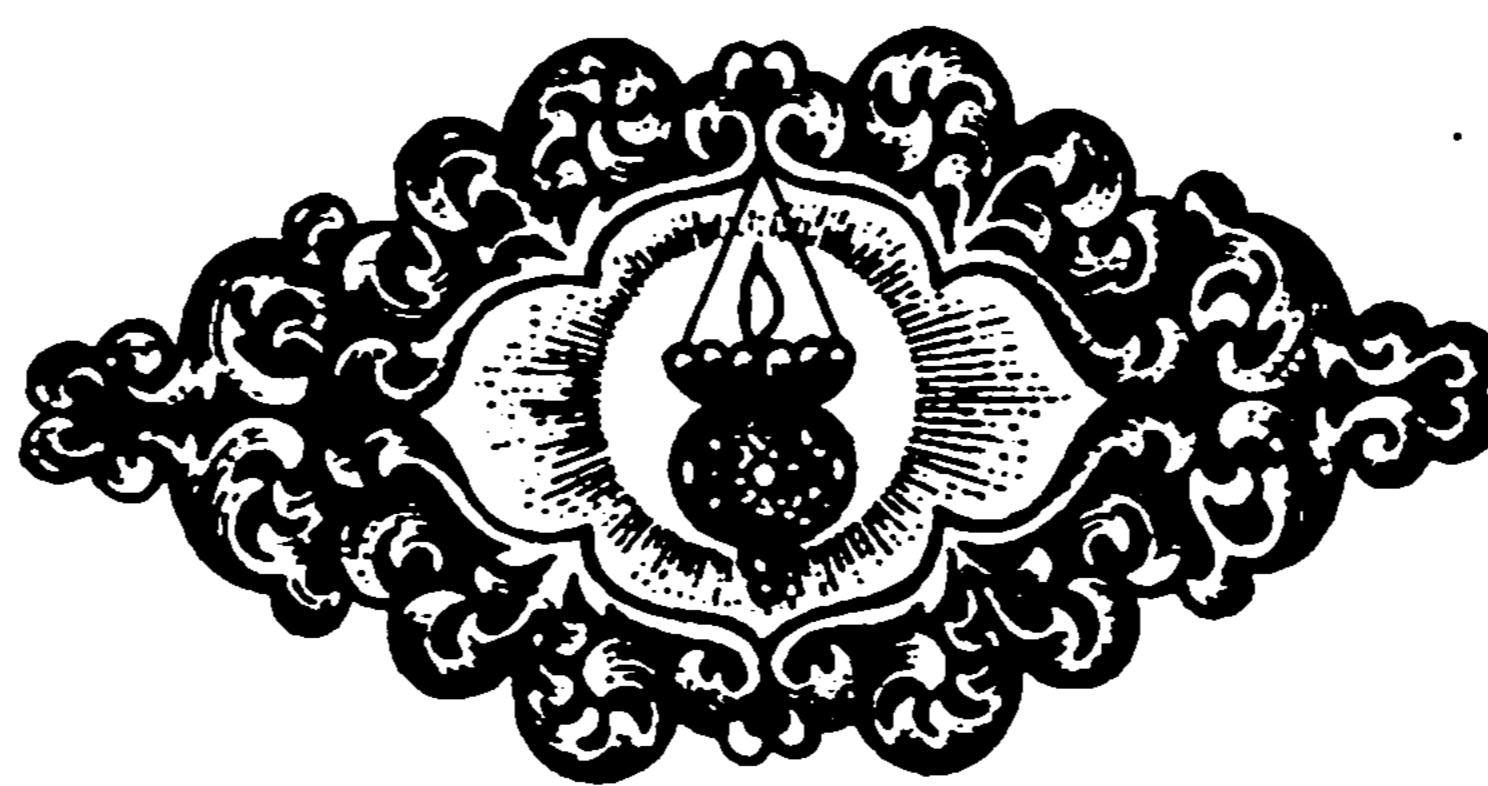
În încheiere, Prea Sfințitul Episcop Vincentiu Ploieșteanul a hirotosit iconom stavrofor pe Pr. Gheorghe Zaharia, rang ce i-a fost acordat de Prea Fericitul Părinte Patriarh pentru munca depusă la înfrumusețarea bisericii, preotul paroh Romulus Stănculescu având de mai mult timp acest rang bisericesc.

Mulțumind Prea Fericitului Părinte Patriarh pentru rangul acordat, Pr. Gheorghe Zaharia a spus: „Am avut cu toții marea bucurie ca astăzi să fie o zi frumoasă, fără ploaie, care ne-a îngăduit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să săvârșim această frumoasă slujbă, într-un cadru deosebit. Se bucură astăzi sfânta noastră biserică, în primul rând, pentru că are un nou prestol, o Sfântă Masă deosebită, apoi, pentru că Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a venit în mijlocul nostru, la slujba de sfințire. Sperăm ca această sărbătoare să nu fie singura, ci să mai avem și altele asemănătoare. Mulțumesc Prea Fericirii Sale pentru darul pe care mi l-a făcut astăzi, de a mă ridica la rangul de iconom stavrofor. Vă asigur, Prea Fericirea Voastră, că mă voi strădui să continui lucrarea de până acum, cu rezultate la fel de frumoase”.

Încheindu-se ceremonia, Prea Fericitul Părinte Patriarh, însoțit de Prea Sfințitul Episcop Vincentiu, s-a îndreptat către reședință, făcându-și cu greu loc printre șirurile de credincioși, care au dorit să-i atingă veșmintele și să-l salute personal.

A fost o zi de neuitat nu numai pentru enoriași, ci și pentru mulți credincioși din București care frecventează această biserică și se închină la icoana Sfântului Antonie cel Mare. Mult timp după slujbă, credincioșii au zăbovit și s-au rugat de sănătate și ajutor în fața icoanei Sfântului Antonie, au trecut, apoi, prin Sfântul Altar și au sărutat Sfânta Masă, luând târnoseală și ducând-o la casele lor.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

SFINȚIREA BISERICII JANDARMERIEI ROMÂNE

Duminică, 27 august 2006, o zi însorită de vară, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* și Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*, Vicar Patriarhal, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, au sfințit noua biserică din incinta Inspectoratului General al Jandarmeriei Române de la Băneasa.

Alături de cei zece preoți din structura Jandarmeriei Române, care au slujit în sobor, la ceremonie a fost prezent și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Chiril* de Thesaliotidos și Fanariofersalon, aflat în pelerinaj în țara noastră, însoțit de 40 de credincioși din Grecia.

Platoul din jurul bisericii s-a dovedit neîncăpător pentru zecile de bucureșteni din zonă, tineri și vârstnici, care au venit încă de la primele ore ale dimineții pentru a asista la slujba de sfințire. La ceremonie au mai participat și 300 de jandarmi din întreaga țară, însoțiți de familiile lor, dar și veterani și rezerviști.

Noua biserică de zid, cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, ocrotitorii spirituali ai Jandarmeriei Române, a fost ridicată chiar pe locul bisericii de lemn în stil maramureșan, având același hram, care a fost mistuită în totalitate de un incendiu puternic izbucnit la 14 februarie 2002.

Potrivit unui comunicat al Biroului de Presă al Jandarmeriei, lucrările la noua biserică au început la 14 octombrie 2002 și s-au realizat cu ajutorul sponsorizărilor și al donațiilor, dar și prin strădania și contribuția materială a tuturor jandarmilor, sub coordonarea Inspectorului General al Jandarmeriei Române, general maior dr. Costică Sillion. Un grup de aproximativ 30 de jandarmi a participat efectiv la lucrările de construcție.

La înfrumusețarea bisericii a contribuit și Patriarhia Română, care s-a îngrijit de pictura interioară. Catapeteasma și mobilierul au fost lucrate în stil tradițional românesc de sculptori din zona mănăstirilor Neamț, Agapia și Văratec. Pictura a fost realizată în stil bizantin, de o echipă de pictori condusă de Constantin Diaconescu și Andy Grigoraș.

Pentru construcția bisericii, înaltă de 17 metri, lungă de 20 de metri și lată de 14 metri, au fost cheltuiți aproximativ 3,5 miliarde lei vechi, iar mobilierul, pictura și obiectele bisericesti au mai costat aproximativ 2 miliarde lei vechi.

La nivelul țării, Jandarmeria Română mai are nouă biserici. Cea de la Băneasa, sfințită în această zi, este singura biserică a jandarmilor din Capitală. La această biserică vor sluji doi preoți: Chirilă Valeriu și Tudor Liviu. La slujbe vor putea participa și civili, cărora li se va asigura o intrare specială.

După slujba de sfințire, care s-a săvârșit potrivit rânduielii, soborul ierarhilor și preoților slujitori au oficiat Sfânta Liturghie pe un podium amenajat afară, biserică neputând să-i cuprindă pe toți cei prezenți.

În cadrul Sfintei Liturghii, după Sfânta Evanghelie (Matei 18, 23-35) s-a dat citire următorului **Document de Sfințire**:

„Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh – Treimea cea de o ființă și nedespărțită – înălțatu-s-a această sfântă biserică cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, ocrotitorii spirituali ai Jandarmeriei Române.

Neostenita purtare de grijă a Bisericii Ortodoxe Române, „Maică a neamului nostru”, prin rugăciunile perpetue ale ierarhilor, preoților și diaconilor săi, sub pecețile călăuzitoare ale Sfântului Sinod, a zămislit în timpurile Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist puteri întru rodire ziditoare a acestui sfânt lăcaș.

Dintru început s-a ridicat o biserică de lemn în stil maramureșean, ce a fost înzestrată cu toate cele necesare sfintelor slujbe și a fost sfințită în anul mântuirii 2000, luna aprilie, ziua 2.

Un incendiu năprasnic, însă, a făcut ca prima biserică să ardă din temelie la 14 februarie 2002, fapt ce a produs mare durere în sufletele credincioșilor.

Adevărați luptători, ei s-au întărit în credința strămoșească, hotărând să ridice o nouă biserică de zid, mai trainică și mai luminoasă.

Astfel, pe locul întâiului lăcaș s-a înălțat noua biserică, având același hram Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil.

Întru împlinirea acestei dorințe de preaslăvire a lui Dumnezeu și de ridicare a unui sfânt lăcaș de închinăciune și-au adus contribuția comandantii care au condus destinele Jandarmeriei Române, dimpreună cu subordonații lor, ale căror nume înscrise vor fi în cartea vieții.

Zidirea bisericii a fost împlinită de către firma S.C. Consol S.A., pardoseala a fost donată de domnul Adriean Videanu, primr general al Capitalei, iar cu pozoaba picturii s-a ostenit o echipă de pictori, formată din dl. Diaconescu Constantin și dl. Băluță Cătălin, sub directa îndrumare și supraveghere a Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, și a P.C. Preot Emilian Stănescu, consilier patriarhal, lucrările fiind cu totul finalizate în anul 2006, Inspector General al Jandarmeriei Române fiind dl. General maior dr. Costică Silion.

Sfințirea bisericii s-a făcut în ziua de 27, luna august, anul de la Hristos 2006, de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, cu participarea înalților reprezentanți ai autorității de Stat, a unor oaspeți din străinătate, precum și a numeroși ofițeri, subofițeri, soldați și credincioși.

Binecuvântează, Doamne, și sfințește pe toți cei ce au ostenit la înălțarea acestui sfânt lăcaș”.

În continuare, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, a luat cuvântul **IPS Mitropolit Chiril**, care a salutat ridicarea bisericii din incinta Inspectoratului General al Jandarmeriei Române și a transmis, totodată, un mesaj din partea ierarhilor, clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe a Greciei: „Astăzi este pentru mine o ocazie fericită de a participa la sfințirea acestui frumos altar ridicat pentru nevoile spirituale ale jandarmilor români. Este un eveniment important și un binecuvântat prilej pentru a slăvi pe Dumnezeu Cel în Treime închinat. Vă

transmitem respectul și salutările Întâistătorului Bisericii Greciei, Prea Fericitul Arhiepiscop Hristodoulos, dar și ale clerului și credincioșilor eparhiei mele, și rugăm pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască tuturor sănătate, nădejde și pace”. IPS Mitropolit Chiril a mai spus : „Pentru noi, ridicarea acestei biserici este o minune. După atâtea neazuri, astăzi ne bucurăm pentru darul lui Dumnezeu, pentru pacea și liniștea pe care El ni le oferă. Așteptăm integrarea României în Uniunea Europeană, pentru ca Biserica Ortodoxă Română să fie alături de Biserica Ortodoxă Greacă o mărturie a credinței celei drepte și sfinte”.

A luat, apoi, cuvântul domnul **general maior Costică Silion**, care a spus: „Am încercat să facem o biserică simplă, tradițională, nobilă și curată, așa cum sunt inimile jandarmilor români pentru al căror suflet a fost ridicată. Sperăm ca îndată ce pașiți în interiorul ei să simțiți apropierea de Dumnezeu și liniștea sufletească pe care le emană și de care avem nevoie cu toții”. Domnul general a mulțumit, apoi, în numele jandarmilor români, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist „pentru sprijinul constant acordat la ridicarea acestei biserici și pentru participarea la slujba de sfințire”. A mulțumit, de asemenea, „Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul și colaboratorilor săi care au ajutat la lucrările de pictură, conducerii Ministerului Administrației și Internelor, sponsorilor, partenerilor și tuturor oamenilor de bine și, nu în ultimul rând, jandarmilor care au contribuit la eforturile de a construi acest colț de liniște și rugăciune”.

În continuare, **PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul**, a citit următoarea **Gramată Patriarhală**, semnată de Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române: „În semn de prețuire și de recunoștință pentru lucrul bineplăcut lui Dumnezeu, săvârșit spre propășirea Bisericii și a credinței mântuitoare, acordăm domnului general maior dr. Costică Silion, Inspectorul General al Jandarmeriei Române, distincția *Crucea Patriarhală*, cu încredințarea că această cinstire va fi temei spre împlinirea și sporirea strădaniilor creștine. Dată în Reședința noastră Patriarhală în anul mântuirii 2006, luna august, ziua 28”.

După ce a înmânat domnului general Costică Silion distincția *Crucea Patriarhală* pentru mirenii, **Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist** a rostit următorul cuvânt de învățătură:

*Domnule General, Comandant al Jandarmeriei Române,
Înalt Prea Sfințite Mitropolit Chiril,
Prea Sfințite Episcop Vincențiu Ploieșteanul,
Fraților jandarmi de toate gradele,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

„Trăim o zi unică din viața noastră. A zidi o biserică și mai ales a te învrednici să te rogi cu întreaga Biserică Bunului Dumnezeu ca să trimită harul Duhului Sfânt să sfințească această ofrandă, locașul Său văzut – așa cum ne-am învrednicit astăzi – înseamnă o treaptă importantă din viață, o vrednicie duhovnicească deo-

sebită de a trăi fiorul sfânt al coborârii Duhului Sfânt, Care prin rugăciunile și credința noastră a sfințit această biserică nouă, devenind pentru noi vistierie de viață și unitate. Dar acest fapt mai însemnează că Tatăl nostru Cel din ceruri ne iubește, ne primește strădaniile, ne iartă păcatele și fărădelegile noastre și binevoiește să sălășluiască în lucrul mâinilor noastre, între zidurile sfântului locaș, împodobite atât de frumos cu icoanele Prea Sfintei Treimi, a Maicii Domnului, a sfinților îngeri și ale tuturor sfinților. Astfel, frumusețea acestui sfânt locaș este acum imaginea Bisericii celei din cer. De aceea, împrejurarea de astăzi, de sfințire a bisericii, când în soborul nostru arhieresc se află și Î.P.S. Chiril, Mitropolit de Thesaliotidos și Fanariofersalon, cu preoți și credincioși din Grecia, leagănul creștinătății, unde a răsunat glasul Sfântului Apostol Pavel și de unde a venit în părțile noastre – în ținutul dintre Dunăre și Marea Neagră – Sfântul Apostol Andrei să încreștineze pe strămoșii noștri geto-daci, iată, zic iarăși, este o mărturie că Dumnezeu este cu noi.

Așadar, iubiți frați și surori în Domnul, Biserica, prin menirea ei dumnezeiască, ne adună întru cele sfinte, ne cheamă la rugăciune, la o viață curată și plină de lumină, ne înalță mereu către cele cerești și ne îndestulează cu hrana nemuririi, Sfânta Împărtășanie. Pericopa evanghelică de astăzi ne-a relatat, prin harul Sfântului Apostol și Evanghelist Matei, minunata *parabolă a datornicului nemilostiv* (Matei 18, 23-35). Ne pune în față o datorie foarte importantă și foarte apropiată de viața noastră, despre felul cum stăpânul cel bogat l-a iertat pe datornicul său de o sumă mare de bani, și cum acesta, pe urmă, pe un semen al său, dator față de el cu o sumă foarte mică, nu l-a iertat. Și atunci, stăpânul, văzând nerecunoștința datornicului nemilostiv, care nu l-a iertat de o datorie mică pe semenul său, l-a pedepsit, spunându-i: „Slugă vicleană, toată datoria ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine? și mâniindu-se stăpânul lui, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria” (Matei 18, 32-34). Aceasta arată că Dumnezeu este drept cu noi în viața noastră, cu judecata Sa cea dreaptă, aplicată cu multă iubire pentru îndreptarea noastră. Ne dăm seama cât de mult datorăm noi lui Dumnezeu pentru răbdarea Lui față de noi și cât de necruțatori suntem noi cu semenii noștri.

Parabola explică foarte frumos datoria noastră de a iubi și de a ierta, așa cum o ilustrează și biserica cea nouă și adunarea noastră de aici. Și când zic „Biserică” și vă privesc fețele transfigurate de sfințenia ce se revarsă cu mare dărnicie peste natura înconjurătoare, mă urc cu gândul la imaginea Bisericii descrisă de Sfântul Maxim Mărturisitorul, ca simbol deopotrivă al energiilor dumnezeiești prezente în cosmos, ca loc de întâlnire a celor cerești cu cele pământești și a participării noastre la sfințenia care se revarsă neîncetat în viața omenirii, a credincioșilor. Lăcașul bisericii este imaginea cosmosului și a ființei umane, zidite după chipul lui Dumnezeu, spune acest mare și sfânt Părinte, numind cosmosul chiar o imitație a locașului bisericesc, ca chip al lui și chiar bisericesc, precizând că „întreg

cosmosul, fiind în chip înțelegător o biserică nefăcută de mână, indică prin aceasta biserica făcută de mână. Există în el un loc sfânt al preoțimii întrucât are lumea de Sus, care s-a dat puterilor de Sus, și are naosul întrucât cuprinde locul de jos, care s-a rezervat aceluia cărora li s-a rânduit viața simțurilor”¹. Iar cupola bisericii leagă cerul cu pământul, avându-L pe Iisus Pantocrator, Atotțiitorul, unind cele văzute cu cele nevăzute. Aceste frumuseți cerești și pământești atât de vii le oferă și biserica aceasta și adunarea noastră de astăzi. Căci, iată, natura, cosmosul întreg, soarele care ne luminează cu razele lui și ne pregătește sufletește, în armonia rugăciunilor și cântărilor, ne fac părtași slavei cerești. Semnificația bisericii ca locaș dumnezeiesc are, deci, o comoară de învățături necesare fiecăruia dintre noi, ca slujitori și fii ai ei. În chip nevăzut, sensibil, însă, și înțelegător, purtând în suflet fiecare și biserica dinlăuntrul nostru. Dacă păstrăm imaginea ei în inima noastră, aceasta, inima adică, devine o vistierie nesfârșită de virtuți de unde izvoresc toate gândurile cele bune și toate inițiativele, cum este și cea atât de sfântă a zidirii acestei biserici a Jandarmeriei Române. Trebuie, însă, să fim cu luare aminte că, din nefericire, atunci când inima nu este curată și lipsește din ea mireasma rugăciunii, lipsesc smerenia, iubirea și iertarea, acolo încolțesc și gânduri și fapte urâte, fapte sălbatice, la care noi asistăm în fiecare zi. Iată cu ce frumuseți de învățături ne întâmpină sfânta împrejurare de astăzi, încât, noi, slujitorii și fiii Bisericii, trebuie să depășim neputința noastră, să biruim aceste stări de ură și de nedreptate, pentru a veșteji răutatea omenească și pentru a transforma ființa noastră și cea a semenilor într-o flacăra vie, ființă însetată după Dumnezeu. Să urmăm pilda tâlharului aflat în dreapta Crucii, cel care s-a adresat cu smerenie Domnului Hristos: „Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta” (Luca 23, 42), devenind astfel primul cetățean al Raiului.

Biserica, așadar, adună tot ceea ce Dumnezeu ne-a dăruit mai scump în sufletul nostru, dar și în viața noastră. Frumosul în viață oglindește sufletul. Cuvântul om, desemnând făptura zidită după chipul lui Dumnezeu, trebuie să fie ziditor de suflet, iar aceasta să se reflecte în inima noastră curată, în faptele cele bune de iubire creștină, precum zidirea de biserici, așa cum ne-a învrednicit Dumnezeu să împlinim neconținut din 1990 încoace, în București și în întreaga țară, dar și peste hotare – pentru că și acolo românii dau această pildă de credință, la fel de frumoasă ca și cea din această zi de aici.

Năpasta arderii bisericii de lemn nu v-a descurajat, dragi slujitori ai Jandarmeriei, ci cu mult curaj, cu gânduri bune și pilduitoare, așa cum ne-a arătat Documentul de sfințire, ați înălțat o biserică și mai frumoasă, mai trainică și mai încăpătoare. Învățăm de aici, dragii mei, că ultimul cuvânt în viața noastră nu-l are întâmplarea nefastă, răul, păcatul, urâciunea pustiirii, furțișagul, ura dintre semenii, care ne macină permanent, mai ales în vremurile pe care le străbatem. Ceea

1. După Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și Comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 23.

ce este păgubitor și chiar alarmant este că acestea macină chiar ființa noastră națională. Aceste zilnice reproșuri, foarte grele, făcute de unii altora, constituie mărturia că lipsește Dumnezeu din sufletul nostru, din inima noastră. În cei cincizeci de ani de dictatură, nu aveam voie să facem biserici, să slujim în spitale sau în penitenciare, apăsându-ne multe îngrădiri. Râvna preoțimii de atunci, râvna călugărilor, râvna credincioșilor, nu s-au lăsat însă învinse, ci se zideau și atunci biserici, cu obolul credincioșilor. Dornici de a cinsti vrednicia lor, ei îl invitau pe Patriarhul nostru de vie memorie, Justinian Marina, spre a le sfinți biserica. Astfel a procedat parohia maramureșeană Rozavlea, care l-a invitat să inaugureze această adevărată catedrală, transformându-se Maramureșul voievodal într-o adevărată comoară de frumuseți și de îmbinare între bisericuțele de lemn de o rară frumusețe și catedralele care au apărut chiar atunci, în vremea dictaturii comuniste. Sufletul învinge, frații mei, binele învinge, binele are ultimul cuvânt.

Dumnezeu ne-a certat și pe noi, Biserica noastră, iubiți frați și surori în Domnul. De-a lungul celor cinci decenii de opresiuni pe care le-am străbătut cu râvnă și cu dragoste alături de Patriarhul Justinian am fost martor multor întâmplări grele, de neînving, de netrecut. Dar, repet, Patriarhul din acei ani, Justinian, cu sprijinul preoțimii, al viețuitorilor din mănăstiri și al credincioșilor, biruia piedicile din calea Bisericii și a învins credința noastră. Nu este deloc fără importanță a se cunoaște că de-a lungul acestor decenii, vecinii noștri ortodocși de la sud și de la răsărit nu aveau voie să boteze, nu aveau voie să cunune, nu aveau voie să înmormânteze, nu aveau voie să facă nici un act religios sau un hram de biserică, cum împlineam eu, ca mitropolit la Mitropolia Moldovei, când la Mănăstirea Neamț se adunau zeci de mii de credincioși și toți se minunau de cele văzute și auzite. Atunci dictatura ne apăsa nespus de greu, dar râvna preoțimii Bisericii și prezența patriarhului nostru în îndemnarea preoților prin cursuri speciale de pregătire pentru activitatea pastorală erau vii.

Iată a venit sfânta libertate. Biserica rămâne cu slava ei, frații mei, rămâne, însă, și cu coroana de spini a Mântuitorului Hristos, pe care trebuie să o poarte un arhieru sau un preot în viața lui. Așa am purtat-o noi, arhierii care am străbătut cele cinci decenii de viață în totalitarism. Iar odată cu sfânta libertate și-a întors Dumnezeu fața către noi.

La primul Sinod, din 3-4 ianuarie 1990, am îndreptat o scrisoare pastorală de smerenie și de pocăință către credincioși. Din primele zile de după revoluție s-au îndreptat atacuri necruțătoare la adresa Bisericii și a slujitorilor ei. De aceea am îndreptat acea scrisoare de iertare către credincioși, considerând că în viața noastră, sub dictatură, unii poate au alunecat, au greșit, și atunci întreg Sfântul Sinod am semnat acea scrisoare.

Și iată au trecut de atunci atâția ani, dar aceste atacuri nu încetează. Și să-mi fie iertat că o mărturisesc chiar în fața unor frați tineri și sinceri – pentru că numai din niște inimi tinere și sincere, pline de Duhul Sfânt, răsar asemenea opere de artă, cum este biserica aceasta. Vă împărtășesc mâhnirea, când am ascultat zilele

trecute un glas de la un forum de la Mangalia, că preoții trebuie judecați, trebuie să le fie deschise dosarele, cu multă asprime afirmând că au fost denunțatori ai Tainei Spovedaniei. Este foarte grav, foarte jignitor pentru slujitorii Bisericii această osândă. Nu se cade ca un slujitor al culturii să afirme așa ceva! Taina Spovedaniei este taina Bisericii de renaștere spirituală, de pocăință și iertare a păcatelor săvârșite față de Dumnezeu și față de aproapele nostru. Rânduiala Tainei Spovedaniei nu se ocupă de cele lumești, de cele politice. Oricine poate citi rânduiala Spovedaniei și va vedea că preotul nu întreabă ce-i trece prin cap, ci are întrebări călăuză pentru cel care se spovedește, căutând să-L consoleze în greutatea sa sufletească, să-i întărească nădejdea de îndreptare și de refacere sufletească, arătându-i că el, preotul, este martorul Domnului Hristos.

Prin acest cuvânt, frații mei, dau glas multor inimi îndurerate din țară, preoți și credincioși care se simt jigniți. Miile de preoți pe care îi avem acum la parohii, în spitale, în armată și la penitenciare, ca și cei de dinaintea lor, știu cât este de gravă divulgarea Tainei Spovedaniei. E foarte dureros! Din toate timpurile avem mărturii despre vrednicia clerului supus presiunilor dictaturii. În Editura Academiei Române au apărut până acum vreo șase volume cu documente din arhivele Securității, volume elaborate, cu nume și date, de către Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului. În aceste volume se găsesc numele miilor de preoți care au suferit și au murit pentru credință în anii 1948-1958; 25 de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române au fost exilați la mănăstiri, sfârșindu-și zilele în greutate. Deși erau încercări și vremuri grele, preoțimea a lucrat și s-a aflat la rosturile ei. Cine a trăit vremurile acelea triste știe că numai la biserică nu se venea din obligație. Numai la hramul Mănăstirii Neamț, sau Tismana, sau Nicula și la toate mănăstirile și bisericile credincioșii veneau în mod liber și ascultau acolo cuvânt ziditor de suflet. Câteva mii de preoți, găsim în aceste documente publicate de Institutul Național pentru Studierea Totalitarismului, sub egida Academiei Române, au murit în închisori, în lagăre, la canal, ca martiri, și pe care noi îi pomenim la Sfânta Liturghie. O comisie sinodală în legătură și cu alte Biserici creștine lucrează la continuarea listei preoților și credincioșilor care au murit. Este regretabil că unii nu cunosc aceste cărți publicate cu documentele Securității! Dacă vor citi, vor găsi acolo raportul documentat al lui Alexandru Drăghici, cel mai feroce ministru de interne din 1958, care trage alarma asupra „pericolului cel mai mare asupra regimului” pe care îl reprezenta „armata neagră contrarevoluționară a preoților, profesorilor, călugărilor și călugărițelor Patriarhului Justinian”², considerat „dușmanul cel mai mare al comunismului”. Acest ministru, care a produs atâtea suferințe și a lăsat atâtea familii înlăcrimate, fără părinți, când fiii de preoți nu aveau voie să se înscrie la anumite facultăți, a precizat și a definit rolul preoțimii, al „armatei negre contrarevoluționare”.

2. A se vedea referatul din 6 octombrie 1958 semnat de Alexandru Drăghici citat de Constantin Aioanei și Crisitan Troncota în articolul „Contra armatei negre a călugărilor și călugărițelor” apărut în *Magazin istoric*, nr. 346-347, ianuarie-februarie 1996, p.4-5.

Iată mărturii atât de clare din care se vede că Biserica Ortodoxă, Biserica neamului, cu preoții, profesorii și intelectualii ei, și-a făcut datoria. În timpul dictaturii nu exista biserică, paraclis, mănăstire, schit unde să nu se rostească: "Sus să avem inimile", fraților, știind că la celelalte adunări se slăvea dictatura. De aceea, m-au durut mult afirmațiile de la Mangalia. V-am împărtășit astăzi acest necaz, cu dragoste, cu prețuire, cu iertare pentru cei care încă și astăzi ridică asemenea glasuri sinistre, cunoscând că Sfântul Sinod încă din 1997 s-a pronunțat hotărât că nu este împotriva desecretizării dosarelor ierarhilor și ale preoțimii. Așteptăm, deci, să fie deschise aceste dosare pentru a se afla adevărul! Cu toate acestea, se repetă aceleași atacuri împotriva slujitorilor altarului, atacuri începute încă de a doua zi după revoluție. Este dureros ca un slujitor al culturii să nu fie la curent cu răspunsul Sfântului Sinod care din 1997 a salutat deschiderea dosarelor.

Cu regret vă rog și pe dumneavoastră să mă iertați că v-am împărtășit această mâhnire a noastră, dar sunt dator să o fac, pentru că, așa cum am spus la început, dumneavoastră faceți parte, împreună cu noi, din Biserica Dumnezeului Celui viu. Armata țării și Biserica, cum știți, se află în aprecierea poporului nostru la loc de prețuire, nu din mândria noastră, frații mei, că noi suntem păcătoși și neputincioși, dar din vrednicia credincioșilor, din vrednicia acestei preoțimii, care nu merită atâta muștrare și atâta supărare.

În duminica aceasta a iertării și în duminica sfințirii bisericii, cum spuneam, a întâlnirii cerului cu pământul, și ca slujitori și fii ai Bisericii, prin har participăm la cele cerești și ne împărtășim din energiile necreate ale lui Dumnezeu, tot prin Sfânta Biserică. Spunând acestea rămânem îndatorați să iertăm, ca întotdeauna, urmând pilda din sfânta Evanghelie de astăzi.

Cu aceste gânduri, îl felicit pe domnul general Constantin Sillion pentru această inițiativă înfăptuită, care m-a impresionat și poate m-a și inspirat în dorința mea de a vă împărtăși greutatea de pe suflet. Credința să ne fie în Dumnezeu, iubiți frați, și în tăria neamului nostru, pe care să-l slujim ca „popor al lui Dumnezeu” (I Petru 2, 10). În clipa când noi suntem la rugăciune și ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului, suntem poporul lui Dumnezeu, și întotdeauna ne îndreptăm credința și drumul nostru spre Dumnezeu, spre lumina cea dumnezeiască, să ne ajute a străbate vremurile. Și le vom străbate, căci Dumnezeu este Creatorul cerului și al pământului, și al tuturor, și puterea Lui poate să le zdrobească pe cele rele, dar tot cu sprijinul omului, care este creatura cea mai aleasă a lui Dumnezeu.

Să-mi îngăduiți acum să amintesc celor care sunt aici și celor care eventual ne ascultă, iubiți frați și surori în Domnul, că noi continuăm, în toate bisericile și în toate mănăstirile din țară, colecta pentru sinistrați. Apelul pe care l-am făcut în trecut a continuat și continuă și acum, deoarece s-au produs și alte stricăciuni în timpul din urmă pe trupul satelor, comunelor și orașelor noastre. Sunt încă frați de-ai noștri care stau în corturi și nu au locuință. Noi, Biserica Ortodoxă, împreună cu Radiodifuziunea Română, cum știți, ne-am implicat în ajutorarea lor și fac apel pe lângă ierarhii Sfântului Sinod, preoțimea de la parohii și mănăstiri ca să

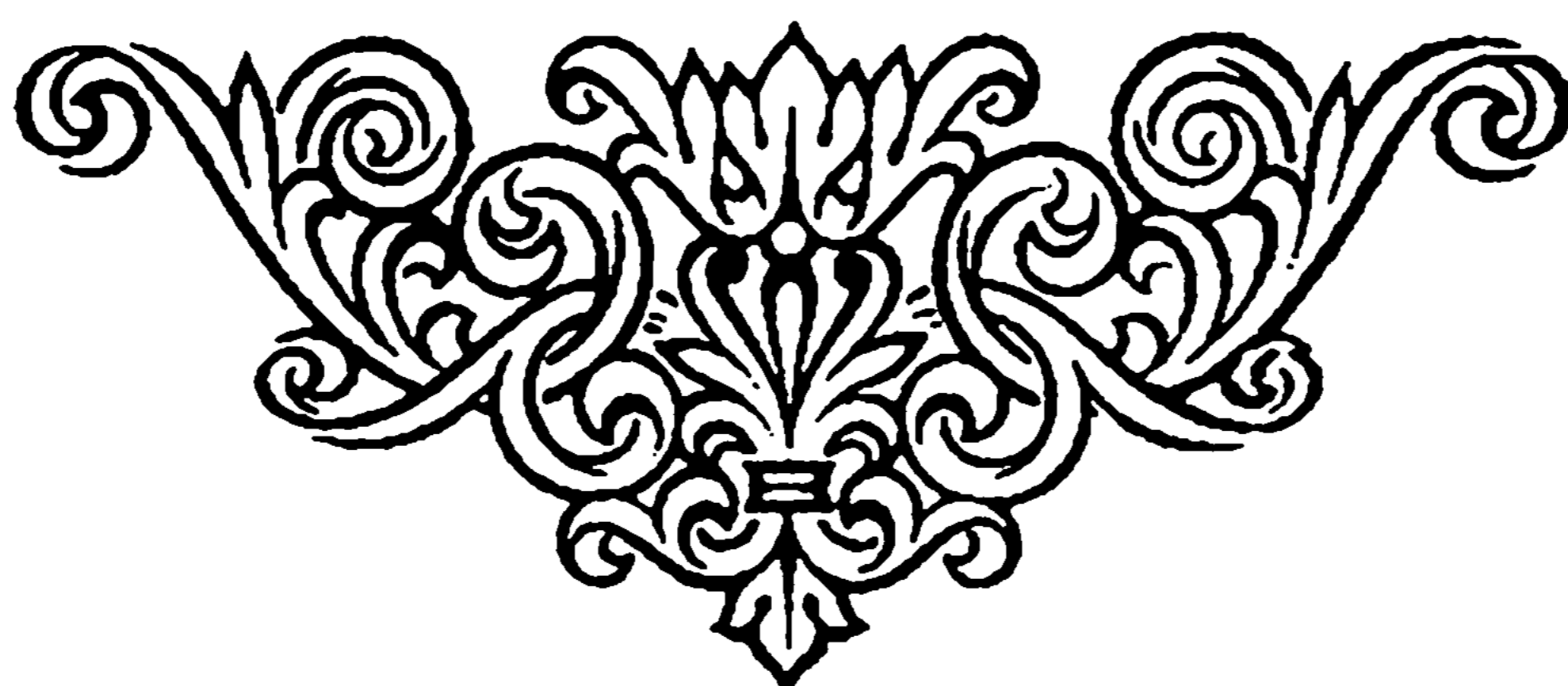
continuăm colecta. Bunăvoința și puținul cu care credincioșii contribuie este foarte prețios pentru cei care nu mai au nimic. Să ne ajute Bunul Dumnezeu și la aceasta!

Vă felicit, Domnule general, și în fața tuturor vă prezint întreaga noastră prețuire, acordându-Vă „Crucea Patriarhală pentru mireni”, pe care să o purtați mulți și binecuvântați ani. Mă bucur că alături de dumneavoastră aveți tinerii ostași ai Jandarmeriei Române care ne-au înconjurat și astăzi și pe care, în imaginea mea, i-am văzut ca pe niște îngeri așezați în diferite cete să împodobească marea sărbătoare de astăzi. Rog pe Dumnezeu să fie cu mila și harul Său cu noi, cu toți, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin!”

La sfârșitul Sfintei Liturghii, domnul general maior dr. Costică Silion a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru *Crucea Patriarhală*, spunând că „primirea acestei distincții este o onoare pentru mine și pentru Jandarmeria Română”, și a oferit, la rândul său, Prea Fericirii Sale o placheta simbolică a Jandarmeriei Române, iar IPS Mitropolit Chiril și Prea Sfințitului Episcop Vincențiu Ploieșteanul câte o plachetă cu sigla Jandarmeriei Române.

Ceremonia s-a încheiat cu o agapă frățească oferită de Comandantul Jandarmeriei Române, la care au participat preoții slujitori, sponsorii și donatorii, reprezentanți ai Ministerului Administrației și Internelor, alți oaspeți și invitați, precum și jandarmii și credincioșii prezenți la slujba de sfințire.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

ZIUA ONOMASTICĂ A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

În fiecare an, la 3 septembrie, la praznicul Cuviosului Teoctist, ierarhi, clerici și credincioși se adună pe Dealul Patriarhiei să sărbătorească, potrivit tradiției, ziua onomastică a *Prea Fericitului Părinte Teoctist*, Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române.

Anul acesta 2006, în ziua de 3 septembrie, care a căzut într-o duminică, Prea Fericitul Părinte Patriarh a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală, înconjurat de Prea Sfințitul Episcop *Casian* al Dunării de Jos, Prea Sfințiții Episcopi *Vincentiu Ploieșteanul* și *Ciprian Câmpineanul*, Vicari Patriarhali, și Prea Sfințiții *Sebastian Ilfoveanul* și *Varsanufie Prahoveanul*, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor. A mai slujit în sobor și Prea Cucernicul Preot *Grigorie Horton*, misionar al Patriarhiei Antiohiei în America.

Au participat la Sfânta Liturghie consilieri patriarhali și eparhiali, profesori de teologie, protopopi, preoți, monahi și monahii, elevi și studenți teologi, credincioși și credincioase. Au mai fost prezenți Domnul *Adrian Lemeni*, secretar de stat la Secretariatul de Stat pentru Culte, academicieni, oameni de cultură, membri ai Consiliului Național Bisericesc și ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, reprezentanți ai Corpului diplomatic, precum și ziariști și reporteri de la radio și televiziune.

Pericopa evanghelică din această duminică (Matei 19, 16-26), despre Tânărul cel bogat sau Respectarea poruncilor, a fost tălmăcită de PS Episcop *Casian* al Dunării de Jos, cu referire la sărbătoarea Cuviosului Teoctist, patronul spiritual al Prea Fericitului Părinte Patriarh.

Predica Prea Sfințitului Episcop Casian

„Evanghelia de astăzi (Matei 19, 16-26) ne cheamă să dăm un răspuns esențial la o întrebare pornită din entuziasmul unui tânăr aflat în fața Fiului lui Dumnezeu și care dorea mult desăvârșirea.

Acest aspect, deosebit de semnificativ pentru noi cei ce trăim în realitățile de zi cu zi, ne surprinde cu atât mai mult cu cât vine de la un tânăr. El era inițiat în cele spirituale. Avea cunoștințe bune despre cele dumnezeiești, iar pe de altă parte era și foarte bogat, situație mai rar întâlnită în realitățile cotidiene. Tânărul vine la Domnul Iisus Hristos și-L roagă să-i arate calea de urmat pentru a dobândi viața de veci. La tinerețea sa și din realitățile vieții de aici, el se adresează Domnului cu apelativul de „Cel bun”. Domnul, însă, refuză a accepta să fie numit astfel, spunând că bunătatea este doar apanajul Tatălui, al Părintelui pe Care ÎL ascultă, împlinindu-I voia și arătându-ne doar calea către El, Cel ce poate fi bun și cu cei răi, căci este Părintele și nu Fiul. Aceasta dovedește, pe de altă parte, smerenia

Mântuitorului, care se cuvine tuturor să ne-o însușim, mai ales când este vorba de realități din ordinea veșniciei. Veșnicia se abordează, deci, cu smerenie și aceasta ne-o arată chiar Mântuitorul. Să mai remarcăm că astăzi, când ascultăm această Evanghelie, aici, la Patriarhie, ne aflăm tocmai la începutul anului nou bisericesc. Se cuvine, așadar, să punem accentul mai mult pe virtuțile celor ce au intrat deja în Împărăția lui Dumnezeu – sfinții – ca fiind unicii călăuzitori ai pământenilor pe calea cea strâmtă care duce la veșnicie.

Să revenim, așadar, la dialogul dintre tânărul bogat, doritor de veșnicie, și Mântuitorul. Tânărului i se amintește condiția de bază pentru a putea aborda tema desăvârșirii și mai apoi, pe cea a veșniciei și anume, păzirea poruncilor Decalogului. Domnul le repetă, structurându-le pe trei coordonate majore: atitudinea față de viață, ca dar de la Dumnezeu; atitudinea față de sine însuși, ca împlinitor al poruncilor vieții virtuoză și, în sfârșit, aspectele privitoare la raportul de frățietate cu semenii. Din toate se desprinde porunca iubirii, care izvorăște din Dumnezeu și se odihnește între noi oamenii, chemați să împlinim rostul nostru dumnezeiesc în omenescul nostru trecător. Aflăm că tânărul cunoaște poruncile și chiar le păzește din fragedă copilărie. Are, deci, părinți cu frica lui Dumnezeu și a crescut într-o astfel de viață virtuoză. Cu toate acestea mai are nevoie de altceva. De fapt de altcineva. Nu-l bucură nici poruncile, în ele însele, nici împlinirile omenesti. Nici chiar bogăția. Dorește ceva de dincolo de toate acestea. Ceva care să-l bucure cu adevărat. Care să-l facă fericit. Nu știe cum se ajunge la o astfel de stare și de aceea vine la Hristos. Dar iată că aici este chemat, de la tinerețe, la un examen pentru viața veșnică. Greu examen! Grele exigențe! Să vândă tot ce are, să împartă totul săracilor și apoi să-L urmeze pe Hristos, pentru a ajunge la Tatăl, la Dumnezeul veșniciei. Acest aspect îl tulbură! Dar oare pe noi? O, cât de mult! O, pe cât de mulți! Tânărul pleacă ușor capul, întreaga sa persoană se simte, totuși, prea legat de realitățile vieții de aici și, sincer cum este, se întoarce întru ale sale! Nu este de condamnat. Rămâne un om corect și onest, mereu dornic de ceea ce este Dincolo! Păzește mai departe poruncile și poate, într-un târziu, se va hotărî! Să nădăjduim, însă, că nu ne lasă Dumnezeu fără răspuns la această întrebare!

În calendarul ei, Biserica ne răspunde cu împlinitori ai acestor exigențe. Sfinții de astăzi, Antim al Nicomidiei și Cuviosul Teoctist ne ajută în această direcție. Cuvioșii, asemenea mucenicilor sângelui vărsat pentru veșnicie, după pilda lui Hristos, sunt cei ce jertfesc, de fapt, voința lor. Ei renunță la „bogăția” părelnică, la voia proprie și acceptă calea cea strâmtă. Cuviosul Teoctist este unul dintre ei. Numele acesta, în traducere, înseamnă *om bine zidit de Dumnezeu*. Un om bine zidit de Dumnezeu zidește și el bine, adăugând „cărămizi” la edificiul Împărăției lui Dumnezeu de pe pământ, care este Biserica. Și iată cum ni se oferă astăzi, în acest sens, în Biserica noastră un exemplu de acceptare a chemării pe calea cea strâmtă a Domnului, de la o vârstă foarte tânără, la 14 ani, vârsta școlarului. Vorbim chiar de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist care, la această vârstă, trece din familia numeroasă a celor zece frați și a părinților Marghioala și Dumitru

Arapaş, din Tocileni, la cea a veşniciei! Pleacă fără voia omenească, fără voia părinţilor, chemat de un imbold de Sus şi este primit în braţele smereniei şi ale privaţiunilor de cele omeneşti, la Sihăstria Voronei, lângă moaştele Sfântului Onufrie. Cum ştim, acest isihast a fost proclamat anul trecut în rândurile sfinţilor. Prea Fericitul a făcut astăzi un arc peste timp şi a arătat astfel duhovniceşte fructul urmării Domnului, amintindu-şi la această sărbătoare, de răspunsul cel bun pe care l-a dat, cu 75 de ani în urmă, la întrebarea cea mai grea a părăsirii lumii, cu tot ce are ea mai frumos pentru viaţa de aici, optând pentru urcarea treptelor smereniei, spre a fi mai accesibil semenilor, prin slujirea fără întrerupere.

Astfel, Prea Fericirea Voastră, aţi primit de la început noi dascăli şi noi părinţi duhovniceşti, mai întâi în Moldova, la Vorona, unde anul trecut aţi revăzut chilia pe care a fost marcat, din iniţiativa Înalt Prea Sfinţitului Daniel, anul intrării Prea Fericirii Voastre în ascultarea Bisericii. Aţi ucenicit la mănăstirea Neamţ şi la mănăstirea Bistriţa, ca mai apoi să-i urmaţi şi pe părinţii duhovniceşti din Munte-
nia, la mănăstirea Cernica, unde v-aţi şcolit, ca ucenic al evlaviosului arhimandrit de atunci Chesarie, devenit mai târziu episcop al Dunării de Jos. Mitropolitul Pimen, de asemenea ierarh al Dunării de Jos, ctitor al uneia din cele mai frumoase catedrale, al cărei centenar tocmai îl prăznuim anul acesta, v-a împlinit, de tânăr, dorul după diaconie şi aşa aţi urcat, treaptă cu treaptă, slujirile până la cea de ierarh, tot tânăr, la 35 de ani, în timpuri extrem de tulburi pentru Biserica noastră, care urca atunci, prin negura ateismului şi a suferinţei, pe Cruce! Aţi găsit un mare pilduitor în viaţă, pe Patriarhul Justinian, căruia i-aţi fost nu numai ucenic iubit, ci şi sfetnic ascultător şi credincios. Atunci mănăstirile erau ameninţate, preoţii excluşi şi întemniţaţi, iar poporul umilit. Aţi cunoscut calea cea strâmtă, care astăzi unora li se pare că era de invidiat. Ştiţi mai bine ce înseamnă dictatura celor cinci decenii, implicarea în purtarea suferinţelor, lipsei de libertate, decât cei ce se exprimă astăzi în libertate, ca nişte judecători aspri, fără să fi trăit acele timpuri. Important este că de atunci, cu toţi ierarhii, clerul şi poporul, aţi zidit şi nu aţi părăsit Crucea Bisericii! Alţii spun astăzi altceva, desigur, fără să fi cunoscut din interior realităţile mult mai aspre de cum apar ele în cosemnările arhivelor! Faptele sunt mult mai concludente decât vorbele despre suferinţele şi despre slăbiciunile de altfel comune nouă tuturor celor ce luăm prea repede piatra s-o aruncăm asupra semenului!

V-a fost dat să refaceţi ctitorii monastice în toate eparhiile pe unde aţi păstorit, la Arad, la Craiova şi la Iaşi, căci aţi fost mereu solidar cu tagma monahală, căreia îi aparţineţi şi port smerit mărturia anilor '80 când, cu doi ani înainte de răsturnarea regimului asupritor, vă preocupaţi de şcolirea, în taină, a tinerilor călugări şi tinerelor călugăriţe şi care, iată, astăzi sunt o mărturie vie a reînnoirii duhovniceşti în toate mănăstirile reînfiinţate sau înfiinţate după '90. Ce ar fi zidirile de piatră fără cele umane, pe care le-aţi ajutat să se formeze la vremea aceea!

Pretutindeni în eparhiile păstorite aţi încurajat restaurarea patrimoniului bisericesc, parte integrantă a culturii şi a sufletului românesc. Peste tot aţi ajutat

preoțimea și ați impulsionat învățământul teologic să se dezvolte, evident în limitări greu de închipuit atunci și cu eforturi ce mergeau până la umiliri în fața celor puternici, dar cu mare folos pentru Biserică.

Chemat de Biserică la slujirea de Întâstător, ați cunoscut durerile, suferințele și limitările tuturor celor credincioși și ei pot da mărturie despre modul în care ierarhia și credincioșii au slujit Domnului și neamului. Trecerea spre libertate nu a fost și nu este deloc ușoară. Anii '90 au arătat revărsările de bucurie, dar și de revoltă. Ați trecut cel dintâi peste valuri grele după suferința asumată, ați revenit, fiind chemat de Biserică și ați rămas cu noi toți, în corabie!

Ați continuat vâslirea și ați contribuit la reînnoirea slujirii, începând cu chemarea și rânduirea multor tineri ierarhi în Sfântul Sinod. Ați refăcut vechile centre eparhiale desființate, ați ajutat la înființarea altora în țară și în străinătate, pentru românii aflați acolo și ați arătat că Biserica are „vâslași” pe care i-a format în momente extrem de grele.

Pentru a răspunde educației religioase ați inițiat în Sfântul Sinod măsuri menite să-L apropie pe Domnul de tineretul care, aidoma tânărului din Evanghelia de astăzi, caută o nouă direcție față de cea a lumii, care-i lipsită adesea de perspectivă spirituală. Stau mărturie școlile de teologie, medii și universitare, pretutindeni în țara noastră, care arată o bogăție vocațională a slujirii fără precedent în lumea contemporană, confruntată tot mai mult cu secularismul, cu egoismul și cu violența.

Pentru a împlini setea de cultură plină de seva Duhului Sfânt, ați încurajat publicarea de opere teologice și de literatură duhovnicească, atât de necesare hranei sufletești.

Dar slujirea Prea Fericirii Voastre s-a extins și spre aspectele sociale, înființându-se centre de activare a poruncii Mântuitorului față de lume, lucrare acceptată cu entuziasm de clerul nostru, de mănăstiri și de poporul credincios, fără de care nu ar fi posibilă nici o traducere în fapt a chemării Evangheliei iubirii. Poporul v-a urmat, căci a văzut în Prea Fericirea Voastră și în Sfântul Sinod pe iubitorii de semeni, în toate împrejurările și mai ales în suferință. Ați inițiat construcția de case pentru sinistrați și dăm mărturie aici din Eparhia Dunării de Jos, unde aproape 50 de locuințe arată legătura dintre Părintele duhovnicesc din fruntea Bisericii, urmat de alți ierarhi și credincioșii noștri, fapt extrem de concludent în concretizarea iubirii! În această direcție sunt multe de spus pe această temă. Ne va da și o mărturie concretă un reprezentant al Patriarhiei Antiohiei, care activează în Statele Unite, tot ca misionar al carității. Aceasta este esența Ortodoxiei!

Iată, Prea Fericirea Voastră, tot atâtea dovezi clare, succint prezentate în cadrul Sfintei Liturghii, după citirea Sfintei Evanghelii, menite să adeverească fructificarea darurilor ce le-ați primit de la Domnul, de când ați acceptat urmarea chemării Sale pe calea cea strâmtă, în Biserică. Toate acestea și multe altele care

nu pot fi cuprinse în scurta noastră vorbire și care mărturisesc, prin faptele Prea Fericirii Voastre în Biserică, la două decenii de când vă aflați în fruntea Sfântului Sinod, ca despre un păstor bun și destoinic, urmat de popor și de slujitori pe calea cea grea, plină de privațiuni, de suferințe și de necazuri, dar și de biruințe!

Făcând parte din ceata ierarhilor mai tineri, care, iată, astăzi vă înconjoară în Sfânta Catedrală, la Duminica chemării tânărului la urmarea căii aspre, având și mărturisitor ceresc pe ocrotitorul Prea Fericirii Voastre, Cuviosul Teoctist, ne îngăduim să Vă oferim, în dar, ca semn de recunoștință pentru pilda slujirii devotate în Biserica noastră, petalele dragostei și ale recunoștinței clerului și credincioșilor, rugând pe Mântuitorul să Vă țină mulți și buni ani întru rodnică arhipăstoriească slujire!

Întâi pomenește, Doamne, pe Prea Fericitul Părintele nostru Teoctist, Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, Locțiitorul Cezareii Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pe care-l dăruiește sfintelor Tale biserici întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului”.

La sfârșitul Sfintei Liturghii a vorbit Părintele *Grigorie Horton*, preot misionar al Patriarhiei Antiohiei în America, care a spus între altele:

„Din partea Prea Fericitului Patriarh Ignatie al Antiohiei, în această zi de început a anului bisericesc, dar și a anului civil, Vă transmit cele mai calde urări de sănătate și mulți ani. În fiecare zi, potrivit calendarului Bisericii Otodoxe, sărbătorim un Părinte, un Sfânt sau o mare sărbătoare bisericească. Facem aceasta peste tot, în toată lumea ortodoxă, împreună cu Biserica Ortodoxă Română. Suntem, deci, în același Duh. Este o mare bucurie când calendarul ceresc vine pe pământ împreună cu calendarul pământesc, așa ca în ziua aceasta a sărbătorii Sfântului Cuvios Teoctist, patronul Patriarhului nostru iubit – Teoctist.

Așa cum a zis Prea Sfințitul Episcop Casian în cuvântul său, numele Teoctist înseamnă zidit de Dumnezeu. Și noi știm că Dumnezeu nu zidește nimic fără dragoste. Sărbătorind astăzi pe Cuviosul Teoctist, suntem încurajați de iubirea părintească a Prea Fericirii Sale pentru noi. Este binecuvântarea pe care Prea Fericirea Sa ne-o dă astăzi tuturor. Noi încurajăm rugăciunea către Dumnezeu care totdeauna aduce iubire, iar Prea Fericirea Sa este Părintele nostru iubitor. Această dragoste ne apropie, această comuniune rămâne cu noi.

Încă o dată, Prea Fericirea Voastră, din partea Prea Fericitului Patriarh Ignatie al Antiohiei, care a suferit și s-a luptat la fel ca Prea Fericirea Voastră, prin clerul său și credincioșii săi, vă dorim pace, sănătate și La mulți ani!”

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh a mulțumit Prea Sfințitului Episcop Casian și Prea Cucernicului Preot Grigorie Horton pentru urările adresate, precum și tuturor celor care au dorit să fie prezenți la ziua onomastică a Prea Fericirii Sale.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

*Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioși și Prea Cucernici Părinți,
Cuvioase Maici,
Iubiți credincioși,*

„Este o zi încărcată, se înțelege, de adânci și statornice învățăminte și întâmplări care se petrec în viața noastră, uneori fără să știm sau să ne așteptăm, știind că Dumnezeu este Cel care rânduieste timpurile și rosturile oamenilor, cum spunea Părintele Grigore Horton, care ne-a bucurat să ne transmită mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh apostolic al Antiohiei, Ignatie al IV-lea, cu reședința la Damasc. Părintele Grigore este preot de mir, are o coroană de copii și este preot misionar al Patriarhiei Antiohiei în Statele Unite ale Americii. M-a impresionat mult acest cuvânt special pentru ziua aceasta, dânsul făcând parte împreună cu noi din soborul slujitor. M-a impresionat, iubiții mei, pentru că îl cunosc pe Prea Fericitul Patriarh Ignatie al Antiohiei din 1963, de la o conferință ecumenică desfășurată la Montreal, în Canada, pe atunci arhimandrit și unde au participat reprezentanți din toate Bisericile Ortodoxe și din toată creștinătatea. De atunci ne-am mai întâlnit și în alte părți în lucrarea sfântă de apropiere a Bisericilor, păstrând vie frățietatea noastră. Prea Fericitul Părinte Patriarh Ignatie al IV-lea este unul dintre cei mai vestiți teologi ai sfintei noastre Ortodoxii, cunoscut în întreaga creștinătate. Am trăit bucuria să-l avem oaspete, Prea Fericirea Sa vizitându-ne Biserica și țara și vorbind chiar în această catedrală. M-a înduioșat, însă, de data aceasta, prezența și cuvântul de astăzi al Părintelui Grigore, mai ales, că ne-a amintit de anii 1989 și 1990, când Biserica noastră a trecut prin situații neașteptate, când s-a revărsat peste țară și Biserică darul sfânt al libertății. Cunoaștem prin ce am trecut atunci, fiind nevoit să cer Sfântului Sinod retragerea. Se știe că atunci când zicem Biserică, ea nu poate fi înțeleasă fără slujitorul ei din locul acesta, fără preoțimea și credincioșii ei. De aceea, la toate durerile, lacrimile și bucuriile ei participă tot poporul lui Dumnezeu, care constituie viața Bisericii noastre. Față de stările de atunci, cum se știe, Biserica și slujitorii ei, au fost loviți, ca și astăzi, și primul am fost eu, deși noi, ierarhii Sfântului Sinod, încă de la prima ședință din 3-4 ianuarie 1990, am adresat credincioșilor o scrisoare pastorală de iubire și de pocăință, pe care am semnat-o cu toții și în care am cerut iertare că poate unii dintre noi sau preoții slujitori, în anii dictaturii opresoare a Religiei, am alunecat cu ceva. Constatăm și acum loviri și atacuri zgomoase contra noastră, cu multă satisfacție din partea fraților care nu cunosc învățătura sfintei noastre Biserici. Și atunci, văzând șirul de atacuri contra

ierarhilor, preoților și Bisericii, am cerut Sfântului Sinod retragerea mea din această slujire. Dar punctul culminant a fost atunci că, pe lângă rugăciunile, scrisorile și intervențiile mănăstirilor, ale preoților și credincioșilor din toată țara de a-mi relua slujirea mea, la chemarea Sfântului Sinod, pe lângă toate acestea, zic, am primit scrisoare și din partea Bisericilor Ortodoxe, semnată de Prea Fericitul Patriarh Ignatie al Antiohiei și de Prea Fericitul Partenie al Alexandriei, fie iertat în Domnul, în numele celorlalți patriarhi și întâistătători, făcându-mă atent asupra îndatoririi de a face ascultare Sfântului Sinod. Ca urmare, am fost chemat de Sfântul Sinod, făcând ascultare și, iată, ne găsim împreună aici.

Nu se uită asemenea momente ușor și nu le pot uita eu, care am străbătut cele cinci decenii grele din viața Bisericii noastre alături de Patriarhul Justinian Marina, considerat în 1958, de către cel mai vajnic prigonitor al Bisericii și al credinței, ministrul de interne Alexandru Drăghici, „dușmanul cel mai înverșunat al comunismului”, iar preoții, profesorii, călugării, credincioșii și colaboratorii Patriarhului Justinian erau numiți de către acest ministru: „armata neagră contrarevoluționară”. Sunt adevăruri care au ieșit la iveală din aceste dosare atât de mult discutate acum, însă, nu se vorbește nimic de dosarele preoțimii, tot de la Securitate, în care au fost scrise nume de ierarhi, preoți, monahi și credincioși, care au murit în închisorile comuniste, în deportări și lagăre și pe care îi pomenim la fiecare slujbă, împreună cu toți eroii și mărturisitorii credinței. Dar primim cu înțelegere și se cuvine să ne rugăm pentru toți. Iată, că a apărut și acest cuvânt astăzi, de ziua plăcutului lui Dumnezeu, sfântul Cuvios Teoctist.

Ziua Cuviosului Teoctist este o sărbătoare mișcătoare. Rareori ea cade duminică. Din copilărie mi-a plăcut biserica și mănăstirea, cum a spus P. S. Episcop Casian în cuvântul rostit. Îi mulțumesc pentru cuprinderea semnificației acestei sărbători. Este adevărat că am dorit să fiu monah și diacon, ca orice tânăr. Ne aflăm, așadar, iubiții mei, în lumina sfintei Învieri și în cea a sfinților prezenți ca mărturie în viața noastră. Chiar atunci când nu ne așteptăm, sfinții vin în ajutorul nostru, în calea noastră. Aceasta este una din cele mai importante învățături creștinești, despre prezența și rolul binefăcător al sfinților în viața creștinilor, a preoților, a arhierilor. Să ne rugăm, deci, lui Dumnezeu să nu ne îndepărtăm de El și de sfinții Săi, ci împreună să laudăm pe Dumnezeu prin faptele noastre. Mai mult prin fapte decât prin vorbe! Vorbele zboară, dar faptele rămân și mărturisesc totdeauna despre noi, despre vrednicia noastră. Căci mult ajută sfinții întru împlinirea voinței lui Dumnezeu. Să le urmăm pilda vieții lor de rugăciune, de bunătate și de iubire a semenilor și al respectului lor față de creația lui Dumnezeu.

Mulțumesc cu toată dragostea Prea Sfințiilor Episcopi din jurul meu și, îndeosebi, P. S. Episcop Casian al Dunării de Jos pentru cuvântul pe care

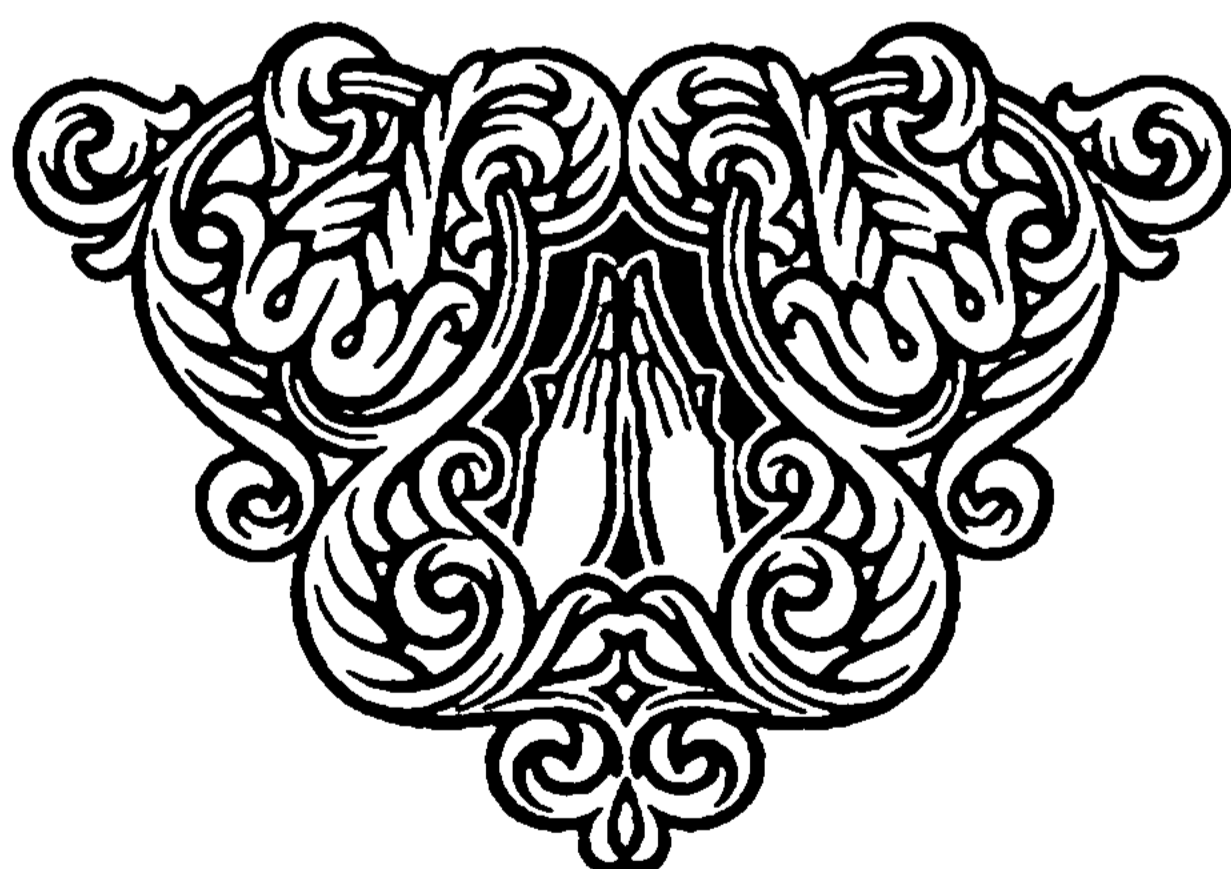
mi l-a adresat. Nu ne-am gândit că această zi onomastică ne va aduce o bogăție de învățături. Ne-am gândit și la pericopa evanghelică de astăzi (Matei 19, 16-26), la întâlnirea atât de grăitoare între tânărul cel bogat și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Dar din toate învățăm și pentru toate trebuie să dăm slavă lui Dumnezeu. El ne călăuzește cu darul Său și cu iubirea Sa de oameni, și ne călăuzește și acum, și din care, cu frică și cu dragoste pentru slujirea Bisericii, vă împărtășim dumneavoastră, tuturor celor care ne ascultă: credință, înțelegere, apropiere de Biserică și de sfinții ei, păzirea rânduielilor bisericești, spre a fi în stare să rostim ca și tânărul cel bogat: „Toate acestea le-am păzit din copilăria mea” (Matei 19, 20).

Așa să avem încredere și să avem nădejde în vrednicia poporului român, care a purtat de-a lungul secolelor Crucea și cununa de spini a Mântuitorului Iisus Hristos, împreună cu toți slujitorii Bisericii noastre, mai cu seamă în cele cinci decenii de dictatură comunistă, dând tribut de jertfă mii de preoți, de călugări, de profesori, de credincioși ai Bisericii noastre strămoșești. Pentru toate să mulțumim Bunului Dumnezeu și să ne rugăm să îndrepte viața noastră în calea voii Lui, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!”.

După aceste cuvinte dătătoare de nădejde ale Prea Fericirii Sale, cei prezenți i-au adresat personal felicitări și urări de sănătate, oferindu-i buchete de flori. Tuturor, le-a răspuns Prea Fericirea Sa, adresându-le aceleași urări de sănătate și spor în lucrarea de slujire a Bisericii și neamului nostru.

Cu aceasta, sărbătoarea zilei onomastice a Întâistătorului Bisericii noastre s-a încheiat, participanții plecând mai întăriți sufletește la rosturile lor, spre a împlini lucrul bine plăcut lui Dumnezeu și oamenilor.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

SFINȚIREA PIETREI DE TEMELIE A AȘEZĂMÂNTULUI MEDICO-SOCIAL „SFÂNTUL PANTELIMON” DIN INCINTA MĂNĂSTIRII PISSIOTA

Vineri, 8 septembrie, praznicul *Nașterii Maicii Domnului*, Prea Fericitul Părinte Patriarh, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu Pr. protoiereul Gheorghe Lazăr al Protoieriei Ploiești, a sfințit piatra de temelie pentru începerea lucrărilor la Așezământul Medico-Social „*Sfântul Pantelimon*” din incinta Mănăstirii Pissiota.

Așezământul va fi o clădire cu parter și etaj, care va cuprinde 6 cabinete medicale de diverse specialități, precum și un centru de îngrijire pentru persoane vârstnice cu 40 de paturi și va funcționa sub directa îndrumare a Maicii starețe, stavrofora Irina Călin, inițiatoarea proiectului, ajutată de întreaga obște a mănăstirii.

Mănăstirea Pissiota este situată în comuna Poienarii Burchi, județul Prahova, și a fost ctitorită în anul 1928, de familia Zoe și inginer Nicolae Nacu Pissiota (macedo-român din satul Hrupiște, lângă lacul Kastoria, pe teritoriul Greciei de astăzi). Biserica mănăstirii, cu hramul Nașterea Maicii Domnului, a fost construită după proiectul arhitectului Ion Giurgea, ca o replica în miniatura a bisericii italiene din București. Pictată în frescă de Gheorghe Eftimiu în 1928, a fost repictată în 1956 de Vasile Rudeanu.

Inițial, mănăstirea a fost de călugări. Restaurată și redenumită Crivina de Patriarhul Justinian în 1952, când s-a construit și un corp nou de chilii, a fost populată cu un mănunchi de maici aduse de la Mănăstirea Viforâta, sub conducerea stareței Agapia Brumă. Sfințirea bisericii după restaurare și a noilor chilii a fost sărvârșită, la 8 septembrie 1955, în ziua hramului, de Prea Sfințitul Episcop Vicar Teoctist Botoșeneanul, azi Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Închisă de comuniști în 1962 (în locul chiliilor funcționând un dispensar), mănăstirea a fost redeschisă în 1993 de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, cu maici venite de la Mănăstirea Ghighiu. În prezent, obștea mănăstirii este formată din 23 maici și surori, iar stareță este maica Irina Călin.

Slujba de sfințire a pietrei de temelie pentru începerea lucrărilor la noul Așezământul medico-social a fost precedată de Sfânta Liturghie, la care au participat numeroși credincioși din comunele învecinate și chiar din orașele Ploiești și București, având în vedere că în această zi Mănăstirea Pissiota sărbătorește hramul Nașterii Maicii Domnului.

După slujbă, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a îndreptat către cei prezenți un ziditor cuvânt de învățătură.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

Prea Cucernice Părinte Protoiereu,

Prea Cuvioasă Maică Stareță,

Cuvioase Maici,

Iubiți credincioși,

Dragi și prețuiți sponsori ai acestei opere de binefacere,

„Ne aflăm în ziua praznicului „Nașterii Maicii Domnului”, numită și „Sfântă Măria Mică”, una din cele patru sărbători închinat Maicii Domnului din cursul anului bisericesc. Această sărbătoare ne aduce aminte de părinții Maicii Domnului, Ioachim și Ana, oameni dreți înaintea lui Dumnezeu, respectați de toți cei care îi cunoșteau pentru evlavia, cinstea și omnia lor, dar care nu aveau copii. Deși se aflau la o vârstă înaintată, n-au încetat nici o clipă să se roage lui Dumnezeu ca să aibă și ei un copil. Atât de stăruitoare au fost rugăciunile lor că Dumnezeu le-a ascultat și li s-a născut o fiică, punându-i numele Maria. Aceasta a adus multă bucurie în casa părinților ei, așa cum aduce orice copil. Făgăduită lui Dumnezeu încă de la naștere, la vârsta de trei ani copila a fost dusă la templul din Ierusalim, în slujba căruia a rămas până a împlinit cincisprezece ani. Sfânta Fecioară Maria a fost aleasă sălaş al Pruncului Iisus, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, făcându-Se om pentru mântuirea întregului neam omenesc.

Este o sărbătoare care ne oferă un minunat prilej să stăruim asupra însemnătății familiei în viața creștină, a nașterii de prunci și a rolului mameilor pentru creșterea lor în frica de Dumnezeu și iubirea de Biserică. Noi toți, preoți și credincioși, suntem datori să-i ferim pe tinerii noștri de păcat, să-i îndrumăm să-și păstreze sufletul și trupul curat, apropiindu-i de Hristos, de principiile morale nepieritoare ale Sfintei Evanghelii. Urmând pilda dreptilor părinți Ioachim și Ana, să stăruim și noi în rugăciune și să-i învățăm și pe tinerii noștri să se roage, cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Iacov: *„Rugați-vă unul pentru altul ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea dreptului cea lucrătoare”* (Iacov 5, 16).

Nu întâmplător regretatul binefăcător Nicolae Pissiota cu familia sa, ctitorind această biserică având hramul „Nașterea Maicii Domnului” între anii 1928-1929, a solicitat aprobarea Patriarhiei ca aceasta să fie mănăstire de maici și de atunci nu încetează rugăciunea pentru slava lui Dumnezeu, pentru pacea a toată lumea și pentru ajutorul săracilor, potrivit cuvântului Mântuitorului Hristos: *„Privegheați și vă rugați, ca să nu cădeți în ispită”* (Matei 26, 41). Mănăstirile au, deci, un rol important în viața Bisericii, în păstrarea și apărarea dreptei credințe, în promovarea principiilor morale creștine în familie și în societate, în educația religioasă a tineretului. În decursul istoriei noastre, monahii din mănăstiri și chiar preoții de la parohii au avut o contribuție covârșitoare la formarea și dezvoltarea unei conștiințe creștine, a iubirii de neam, a unității naționale, a dragostei de țară și la păstrarea tradițiilor legate de viața Bisericii și de viața creștină și românească în general.

Acest rol l-a îndeplinit clerul Bisericii noastre, mai ales, în perioada grea a celor cinci decenii de dictatură comunistă. În legătură cu aceasta, cred că este bine să ia cunoștință de această grea încercare a slujitorilor Bisericii noastre și tinerii din jurul nostru, clerici și mireni, care n-au cunoscut vitregiile acelor ani de dictatură atee. Opresiunea dictaturii s-a îndreptat cu toată asprimea mai ales în viața preoților, ierarhilor și călugărilor din mănăstiri, care erau constrânși să-și reducă activitatea pastoral-misionară; să nu se zidească biserici și mănăstiri, să nu se înființeze școli teologice pentru viitorii preoți, să nu se acorde asistență social-caritativă, să nu se facă educația moral-religioasă tineretului pentru cunoașterea adevărurilor de credință. Multe altele încă se pot adăuga despre chingile necruțătoare ale dictaturii de atunci. Dar vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian, care a păstorit cu înțelepciune Biserica noastră în acele vremuri grele, între 1948-1977, a știut să scoată corabia Bisericii noastre la limanul cel roditor, încât suntem până astăzi o Biserică cunoscută în întreaga lume creștină, cu o preoțime pregătită în școlile teologice de atunci, păstrate cu multă stăruință și înmulțite după 1989.

Mănăstirea aceasta Pissiota a fost de călugări până în 1948, când a fost închisă de comuniști. Redeschisă și restaurată de Patriarhul Justinian în 1952, când s-a construit și un corp nou de chilii, a fost populată cu maici de la mănăstirile Ghighiu și Viforâta, având ca stareță pe maica Agapia Brumă, o maică vrednică de dincolo de Prut, din Basarabia. Îmi amintesc că în 1955, am fost delegat de Patriarhul Justinian, al cărui ucenic și colaborator am fost, să sfințesc biserica și mănăstirea aceasta de curând înfiripată. Am făcut sfințirea în 8 septembrie, de sărbătoarea „Nașterii Maicii Domnului”, hramul mănăstirii, în văzul și sub supravegherea autorităților de atunci, învingând împotrivirile prin rugăciune și prin Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Desființată abuziv, din nou, în 1962, odată cu alte mănăstiri, în chiliile sfântului locaș funcționa un dispensar. În acel timp s-au făcut mari stricăciuni, iar apoi din mila lui Dumnezeu am redeschis mănăstirea după 30 de ani, în 1993, cu maici aduse de la mănăstirea Ghighiu, sub conducerea stareței Mihaela Novacovschi. Dumnezeu a rânduit, iată, după atâtea decenii, să mă aflu din nou aici, tot în ziua hramului, la invitația stăruitoare a maicii starețe Irina Călin, ca să inaugurez personal începerea lucrărilor la acest așezământ medico-social pentru persoanele defavorizate, cămin de îngrijire.

Biserica înseamnă, frați și surori în Domnul, nu numai rugăciune, nu numai Sfânta Liturghie și împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului după Spovedanie, care este coroana vieții noastre creștine, ci ea este și mama orfanilor, a bolnavilor, a bătrânilor fără sprijin, a celor sărmani și su-

ferinzi, care, după pilda Samarineanului milostiv, noi, slujitorii și credincioșii, trebuie să-i ajutăm. Deci, această misiune o avem noi, preoții de la parohii și monahii din mănăstiri, de a împlini, pe lângă îndatoririle bisericesti îndreptățite – postul și rugăciunea, pravila și viața neprihănită cerute de Regulile Sfântului Vasile cel Mare pentru monahi și de Canoanele Sfinților Părinți pentru preoți – și facerea de bine și iubirea aproapelui, căci „*credința fără fapte este moartă*” (Iacov 2, 26). Oricât de strălucitoare și de puternică ar fi credința noastră, ea nu are valoare dacă noi nu îi iubim pe semenii noștri. Iubirea noastră o concretizăm prin fapte bune, prin acte de milostenie. De aceea, de pe acum fericesc pe frații donatori și binefăcători care vor ajuta la construirea acestui așezământ social ale cărui lucrări le inaugurăm astăzi, sfințind locul și începutul lor și punând la temelie documentul de sfințire drept mărturie a slujirii noastre și a terminării acestei noi construcții.

Spre a vă bucura, iubiți frați, vă comunic că și în alte mănăstiri s-au împlinit asemenea lucrări. La mănăstirea Pasărea, de pildă, funcționează deja un cămin de bătrâni. Sunt persoane care au fost active în familie și în societate, dar ajungând la o vârstă înaintată, fiii și fiicele lor le-au adus la căminul de la mănăstirea Pasărea. Aproape 60 de bătrâne sunt îngrijite de maicile și surorile de acolo și care au depus un vot special pentru împlinirea acestei misiuni a Bisericii noastre. Mănăstirea Christiana de lângă București, înjghebată chiar în vârtoarea revoluției, este special destinată pentru îngrijirea celor aflați în dificultate, a bătrânilor, bolnavilor și a celor pe care nu-i mai dorește nimeni. Maica stareță Benedicta de acolo, harnică și curajoasă și soborul de maici din jurul ei îndeplinesc cu dragoste slujirea aceasta.

Avem, deci, o experiență în domeniul acesta și la parohii și în mănăstiri. Nu trăim numai pentru noi în viața aceasta. Viața pe care ne-a dat-o Dumnezeu este hărăzită ca să o trăim împreună cu semenii noștri. Aceasta este și pilda Sfintei Fecioare Maria, Preacurata Născătoare de Dumnezeu. La vârsta de 15 ani ea a fost vestită de Arhanghelul Gavriil că va fi Maica Dumnezeului nostru: „*Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!*” (Luca 1, 28). Din clipa aceea, Fecioara Maria, prin lucrarea Duhului Sfânt și după ce ea a rostit și a răspuns: „*Fie mie după cuvântul tău!*” (Luca 1, 38), a luat în pânțece și a născut pe Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul din Sfânta Treime, Care S-a întrupat din iubirea de oameni a Tatălui Cerească ca toți să ne mântuim, fără deosebire, fie pe calea vieții de familie, ca dreptii Ioachim și Ana, părinții Fecioarei Maria, fie pe calea preoției, a slujirii altarului și a credincioșilor, fie pe calea mântuirii, în liniștea și în pacea rugăciunii, unde, iată, maicile își împlinesc și această îndatorire de participare la lucrarea dum-

nezeiască a iubirii semenilor, prin aceste așezăminte sociale pentru orfani, bătrâni și suferinzi, spre slava lui Dumnezeu și bucuria noastră a tuturor.

Amintesc aceste lucruri ca să ne încurajăm, frați și surori în Domnul, căci vremurile de astăzi sunt necruțătoare cu noi. Necredința a ajuns atât de mare încât la radio, televiziune și în presă nu se mai vorbește de ceva ziditor de suflet, ci se spun numai cuvinte de pagubă sufletească, care smintesc tinerii, copiii, familia întreagă. Noi avem cu toții o mare răspundere față de creșterea copiilor, tinerilor, care sunt viitorul neamului nostru. Atât preoții și monahii, cât și dumneavoastră credincioșii, formăm împreună „poporul lui Dumnezeu” (1 Petru 2, 10). Biserica sau „poporul lui Dumnezeu” cuprinde, pe lângă preoțime, și pe credincioși, cei care se împărtășesc cu Sfintele Taine și împlinesc binele aproapelui, ducând astfel o viață binecuvântată de Dumnezeu.

Ne-a învrednicit Dumnezeu cu aceste bucurii, ca cea de astăzi, și cu cele pe care vi le-am comunicat. Din 1990 și până acum au răsărit biserici noi, adevărate catedrale, și s-au înființat noi mănăstiri în toată țara. În Maramureș, de pildă, încă din timpul dictaturii, Patriarhul Justinian a sfințit Catedrala din Rozavlea, unde am fost anii trecuți cu Prea Fericirii Patriarhi care ne-au vizitat țara. Ne-am bucurat și am simțit peste tot ajutorul binefăcătorilor, chiar și a celor care ne mângâie cu un cuvânt și ne dăruiesc încredere și curaj, pentru că prezența credincioșilor la biserică are mare însemnătate. Suntem recunoscători Bunului Dumnezeu pentru acești „ciriteni” care ne ajută. Așa cum Simon Cirineanul L-a ajutat pe Domnul Hristos să-și poarte Crucea pe Golgota (Matei 27, 32), tot așa poartă crucea și creștinii împreună cu noi, cu slujitorii Bisericii.

Este o mare mângâiere, căci greutățile de astăzi au legătură nu numai cu stihiiile lumii acesteia, dar și cu schimbarea climei, generatoare de ploi și inundații, de călduri anormale, din cauză că sufletele noastre sunt tulburate de răutăți și de fapte de necredință. Gonindu-L pe Dumnezeu din sufletul său, omul a pus peste toate mândria, lăcomia și voința sa. Pe lângă atâtea nedreptăți și vărsări de sânge, care se petrec în unele țări din lume, ne vin necazuri și de la natură, care ne-a devenit potrivnică pentru că sufletul omenesc este răvășit și neîmpăcat cu Dumnezeu. De aceea, bucurii ca cea de astăzi să rămână în sufletele noastre.

Să păstrăm pilda de rugăciune a sfinților părinți Ioachim și Ana, iubiții mei, credința lor că vor avea copii. Datoria tinerelor fiice este de a fi mame, de a naște și crește copii, de a-i da la școală, și nu de-ai arunca pe străzi. Este o mare plagă asupra noastră, a poporului român, uciderea și abandonul de prunci, ca și vânzările de copii. Avem din nenorocire școli, la sate îndeosebi, fără clasa I primară, din lipsă de copii. De aceea, nu numai în

rugăciune, dar și în viața noastră, a fiecăruia, să avem și grija aceasta față de copii. Să urmăm întotdeauna pilda de ascultare a Maicii Domnului, care, după ce îngerul Gavriil i-a adus vestea cea mare, a ascultat cu evlavie și s-a închinat în fața lui, zicând: „Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!” (Luca 1, 38).

Aceasta este și îndatorirea noastră, a slujitorilor și credincioșilor, de a face în toată viața noastră voia lui Dumnezeu, de a vedea ocrotirea Maicii Domnului, care, iată, ne-a ajutat să înmulțim dragostea și aici. Ctitorii sunt cu adevărat fericiți, căci alături de mănăstire va fi și un așezământ medico-social pentru persoanele defavorizate.

Dumnezeu să ajute maicilor și surorilor de aici ca să ducă la bun sfârșit această lucrare. Întotdeauna vom fi gata să promovăm tot ce este bun spre binele Bisericii noastre, al țării și poporului român, și spre binele lumii întregi și al Europei, care ne așteaptă cu aceste frumuseți. Lumea nu doarește să ne hulim între noi, să ne urâm unii pe alții, ci așteaptă de la noi pildă de iubire și de credință, așa cum fac românii stabiliți în Germania, Italia, Spania, în America și Australia. Oriunde se găsesc în lume, românii sunt model de credință și de participare la cele dumnezeiești, slăvind cu voie bună pe Dumnezeu.

Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu ca să ne desfășurăm viața noastră. Tuturor celor care v-ați ostenit să veniți astăzi aici, Dumnezeu să vă dăruiască sănătate, pace și multe binefaceri în viață. Iar Cuvioasei Maicii Starețe Irina Călin și întregului sobor îi doresc să aibă împlinită bucuria terminării căminului și să mă invite și la binecuvântarea de deschidere și de început a activității.

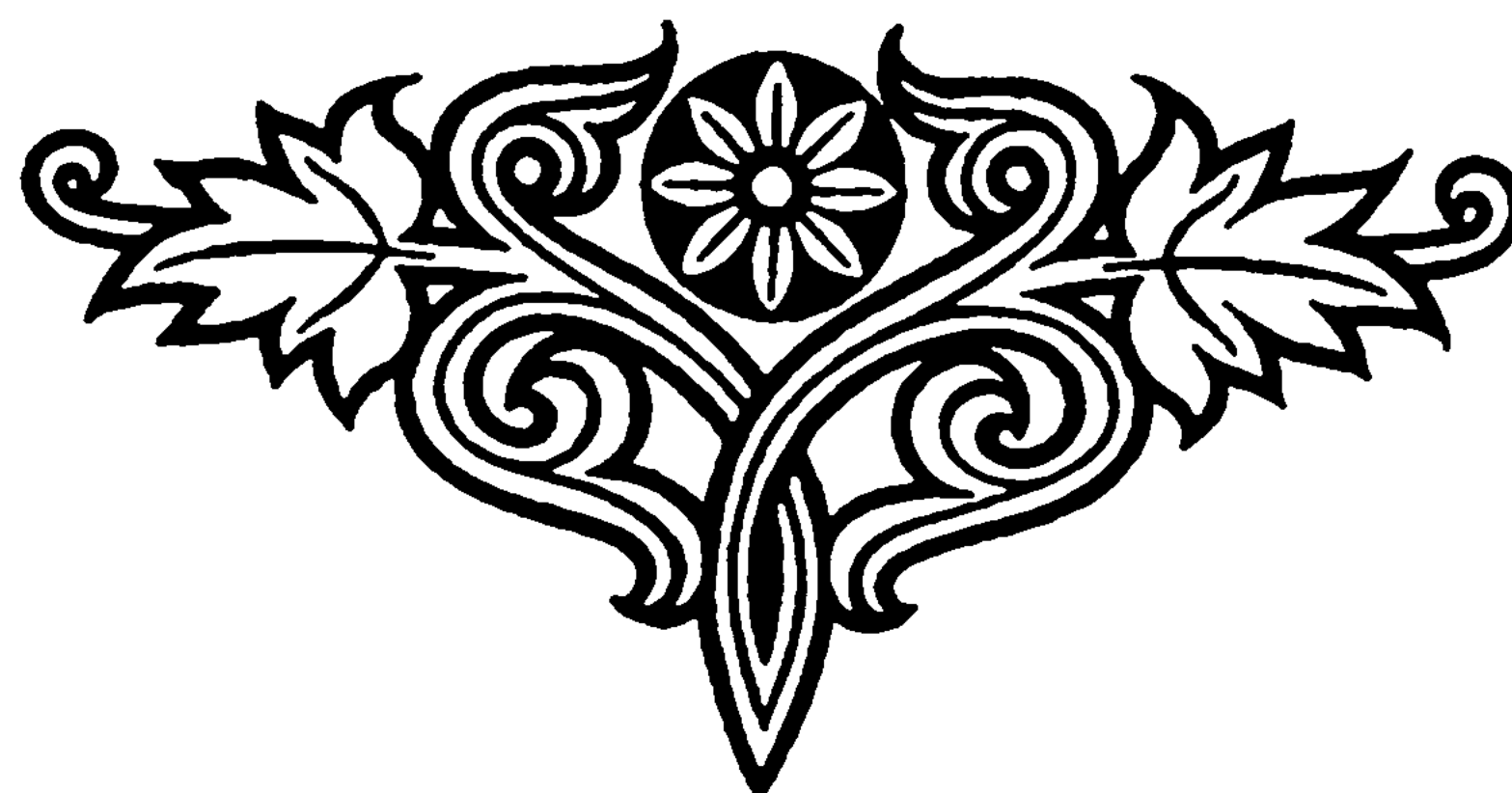
Ocrotitoarea acestei mănăstiri, Sfânta Fecioara Maria, să fie sora și mama noastră a tuturor, având-o totdeauna folositoare în rugăciunile noastre. Amin!”.

Mulțumind Prea Fericitului Părinte Patriarh că și-a luat osteneala de a veni să sfințească piatra de temelie a Așezământului Medico-Social „Sfântul Pantelimon” și pentru cuvântul adresat celor prezenți la slujba de sfințire, Maica stareță Irina Călin a spus: „Obștea noastră are ca prioritate reconstrucția mănăstirii, constând din facerea unui nou acoperiș la biserică, întărirea fundației printr-un brâu circular, ridicarea de chilii și spații anexe pentru gospodărie, pentru a transforma așezământul mănăstiresc, abandonat mai bine de 30 de ani, într-o mănăstire frumoasă și primitoare. Dar maicile au în proiect și construcția Așezământului Medico-Social, a cărei piatră de temelie a fost pusă astăzi, care va avea un dublu scop: va funcționa atât ca azil pentru bătrâni, cât și ca unitate de asistență medicală pentru azilanți și pentru populația locală, în condițiile în care în această zonă nu este organizată asistența medicală și socială la nivelul necesităților reale”.

În încheiere, Pr. protoiereu Gheorghe Lazăr al Protoieriei Ploiești a subliniat că „prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh la Mănăstirea Pissiota, în ziua hramului și la sfințirea pietrei de temelie a Așezământului Medico-Social „Sfântul Pantelimon” constituie o încurajare și un îndemn pentru obștea mănăstirii de a lucra cu mai mult spor, având în vedere că această lucrare, conform devizului, se ridică la o sumă mare de care mănăstirea nu dispune. De aceea, lucrările n-au fost începute până-acum, căutându-se donatori și ajutători pentru a clădi împreună acest Așezământ care va alina suferințele trupești și sufletești ale celor apăsați de greutățile vieții”.

A fost o zi frumoasă și plină de învățăminte duhovnicești pentru toți cei prezenți – preoți, călugărițe și credincioși –, chemând la împlinirea poruncii iubirii, după cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos: „Să vă iubiți unul pe altul” (Ioan, 15, 17).

Prof. GHEORGHE VASILESCU

MÂNĂSTIREA CU HRAMUL "DUMINICA SFINȚILOR ROMÂNI", DE LA POPEȘTI-LEORDENI

A. SFINȚIREA BISERICII MÂNĂSTIRII

Împlinirea unei dorințe sfinte

Pătruns de înaltul simțământ al responsabilităților pastoral-misionare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în timpul slujirii de peste o jumătate de veac a Bisericii și a neamului, a răspuns cu toată jertfelnicia chemării slujirii lui Hristos și a oamenilor, înscriind în cartea timpului nenumărate împliniri rodnice în ogorul Bisericii străbune. Din bogata paletă de lucrări ziditoare de suflet înfăptuite în sânul Bisericii: prezența slujitorilor în toate sectoarele vieții sociale unde se simte nevoia alinării suferințelor, spitale, armată, penitenciare, orfelinate și continuând cu alte activități stringente, cum ar fi: asistența socială, învățământul teologic și religios din școlile de stat, educația moral-religioasă a tineretului, relațiile ecumenice cu alte Biserici și Organizații neortodoxe, zidirea de noi sfinte lăcașuri de închinare, a constituit o latură însemnată a activității sale.

Pentru a tămădui, în parte, rana demolării atelierelor din incinta ansamblului Schitul Maicilor a cărei frumusețe dăinuie neștearsă în sufletul slujitorilor și credincioșilor bucureșteni, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a gândit edificarea unei biserici, împlinind astfel o dorință mai veche izvorâtă din inimă curată, dar și ca o restituire peste timp.

Împlinirea acestei năzuințe, născută în urma unor frământări sufletești și arderi interioare dar și a unei munci stăruitoare, este izvorul celei mai mari bucurii personale a Părintelui Patriarh.

Biserica Sfintei Mănăstiri "Duminica Sfinților Români"

După demolarea corpului de clădiri din jurul bisericii Schitul Maicilor în urma dezlănțuirii furiei demolatoare a ultimilor ani ai regimului totalitar, în vremuri de grea cumpănă și prigonire a credinței, prin harul lui Dumnezeu și purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, între anii 1987-1989 s-a ridicat un nou așezământ al Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române pentru promovarea artei bisericesti, la una din porțile de intrare în București.

În acest peisaj atât de frumos și cu o încărcătură aparte, Părintele Patriarh Teoctist a gândit, încă din anii 1954-1955, când era episcop vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, edificarea unei biserici cu hramul Duminica Sfinților Români, ca o cinstire adusă față de toți sfinții cei din veac ai Ortodoxiei Românești dar și ca prinos de mulțumire și recunoștință față de vrednicii săi înaintași în Scaunul Patriarhal.

În împlinirea acestei năzuințe, în anul 1993 s-a pus piatra de temelie a noii biserici cu hramul *Duminica Sfinților Români*, pe un teren ce aparține Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, în imediata vecinătate a comunei Popești-Leordeni, întru cinstirea tuturor sfinților din neamul nostru, știuți și neștiuți, a celor de alt neam care și-au sfârșit viața în hotarele pământului românesc și a sfinților din neamul nostru care s-au nevoit pe alte meleaguri.

Slujba de sfințire a locului a fost săvârșită de către Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un ales sobor de ierarhi, membri ai Sfântului Sinod, preoți și diaconi, în prezența unui număr mare de credincioși, întăriți în nădejdea că strădania pentru înălțarea bisericii va fi dusă la bun sfârșit.

În anul 2003, s-a purces la începerea lucrărilor de edificare a acestui sfânt lăcaș de rugăciune și comuniune, conceput prin arhitectură, pictură și sculptură în stilul și frumusețea bisericilor brâncovenești, de către arhitect Voicu Florea și inginer Constantin Rușcă. Începute la 1 octombrie 2003, lucrările au fost finalizate, cu mari eforturi și osteneți, în octombrie 2006, prin permanenta purtare de grijă a Părintelui Patriarh Teoctist, ctitorul de suflet al acestei zidiri și cu sprijinul Arhiepiscopiei Bucureștilor, a bunului credincios Alexandru Constantin, a unor preoți din București și al multor binefăcători, care au contribuit cu fonduri bănești, materiale de construcție și alte bunuri necesare zidirii și înzestrării așezământului.

Biserica Sfintei Mănăstiri *Duminica Sfinților Români*, de dimensiuni generoase, realizată într-o simetrie proporțională are o lungime de 31,5 m, o lățime de 8,65 m și o împărțire clasică: altar, naos, pronaos și pridvor. Turla principală, octogonală, realizată la sol și ridicată cu o macara, având interiorul cilindric iar exteriorul în 8 laturi și o înălțime de 31,5 m, monumentalizează naosul spațios, frumos luminat atât de cele două ferestre laterale cât și de lumina primită din turla Pantocratorului. Turla mică, așezată pe pronaos, realizată de asemenea la sol, a fost și aceasta ridicată cu o macara, succesiv, întâi corpul și apoi acoperișul, într-o atmosferă transfigurată, caracterizată de Părintele Patriarh Teoctist, prezent la acest moment, ca o priveghere sfântă, în care glasul utilajelor, ritualul mișcării lucrătorilor, șoaptele naturii în amurgul acelei zile se contopeau într-un imn de slavă către Bunul Dumnezeu.

Turilele acestei mărețe biserici, înălțate spre azurul cerului, dau edificiului o zveltețe elegantă.

Biserica are construit și un demisol unde este amenajat un paraclis, cu hramul Acoperământul Maicii Domnului. Pereții exteriori sunt împărțiți, cu ajutorul unui brâu sub forma unei funii împletite, sculptat în piatră, în două registre inegale care înconjoară biserica, după modelul celor brâncovenești, unele recuperate de la bisericile demolate din București și refolosite la dorința Părintelui Patriarh Teoctist. Registrul inferior este prevăzut cu ferestre înguste și alungite (vitrării), cu ancadramente din piatră cioplită având decorate motive sculpturale dar și cu o înșiruire de ocnite adâncite. În registrul superior se observă aceeași înșiruire de ocnite în care sunt reprezentate chipurile unor sfinți români, în mozaic, care dau o

notă aparte arhitecturii exterioare. Pe peretele de vest, în registrul de jos, în trei ocnite succesive sunt reprezentați, tot în mozaic, Patriarhii Miron Cristea (1925-1939), Justinian Marina (1948-1977) și Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Deasupra, este înfățișată, în mozaic, icoana *Duminica Sfinților Români*, reprezentare inspirată din cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos: „*Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele*” (Ioan 15, 5), cu chipuri de sfinți români în medalion. Toate reprezentările în mozaic au fost realizate de către Virgil Moraru din Iași.

Deasupra se deschide un foișor, mărginit de 4 coloane de piatră care adăpostește cele trei clopote mari, cu sunete armonioase, dintre care două au fost turnate la Viena, în Austria, potrivit inscripției de pe ele.

Intrarea în biserică se face printr-un pridvor deschis așezat pe latura de miazăzi, mărginit de 8 coloane sprijinite pe arcade cu baze și capiteluri cioplite în piatră. În dreapta și stânga ușii de intrare, străjuiesc chipurile Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în mozaic. Deasupra ușii de intrare este înscris textul Pisaniei iar pe frontarul pridvorului este reprezentată stema Patriarhiei Române. Mai sus, la dimensiunea fațadei, vedem realizată, de un rafinament deosebit, icoana hramului bisericii, în mozaic, cu inscripția „*Duminica Sfinților Români*”, o adevărată operă de artă. Ușa de la intrare este confecționată din lemn de stejar sculptat, în două canate, fixată în rama de piatră frumos ornamentată. La nivelul pridvorului se ajunge urcând cele 9 trepte din piatră coplită.

Interiorul impresionează atât prin generozitatea spațiului liturgic cât și prin frumusețea picturii și sculpturilor. Printre elementele decorative valoroase din interior se remarcă catapeteasma, o adevărată operă de artă sculpturală, executată din lemn de stejar având o bogată ornamentație de împletituri florale, săpate măiestrit, pline de finețe, de către meșterul Pantelimon Peiu din Târgu Neamț. Tot în interior se află scaunul arhieresc, de asemenea sculptat în lemn de stejar, străni de jur împejurul bisericii, precum și două bogate policandre. Lângă scaunul arhieresc sunt așezate părțile din moaștele Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, ocrotitorul României și a Sfinților Ambrozie și Dionisie, episcopi ai Mediolanului, adăpostite într-o frumoasă raclă de argint, bogat ornamentată.

Pereții interiori ai bisericii sunt zugrăviți în tehnică frescă, lucrare a pictorului Sorin Nicolae, împreună cu o echipă de ucenici. Prin respectarea erminiei, pictura bisericii devine o admirabilă metodă de prezentare și tâlcuire a Sfintei Scripturi. Din tema iconografică nu lipsesc arhanghelii, proorocii, Sfinții Apostoli, Sfinți Ierarhi, Sfinți Mucenici și Mucenițe, Sfinți Cuvioși, Sfinți Români, precum și scene religioase din Noul Testament, despărțite prin ornamentații florale.

Pe peretele de vest al pronaosului, deasupra ușii ce duce în cafas, se citește inscripția: „*Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit lucrarea ctitoricească de zidire și înfrunusețare a acestei sfinte biserici din contribuția sa și a bunului credincios Alexandru Constantin din București, cu ajutorul preoților și dreptcredincioșilor creștini*”. În partea opusă, pe peretele de nord al pronaosului,

este zugrăvit portretul ctitorului bisericii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înveșmântat în odăjdii arhieresti.

Catapeteasma, realizată cu multă migală și artă, este împodobită cu icoane pictate pe lemn și poleite cu foiță de aur, așezate pe cele patru rânduri. Pardoselile sunt din marmură în două culori.

Astfel zidită și înzestrată cu toate cele necesare săvârșirii sfintelor slujbe, biserica este rânduită să fie locaș de rugăciune pentru monahii Sfintei Mănăstiri *Duminica Sfinților Români* nou înființată și pentru binecredincioșii creștini ce vor trece pragul acestui sfânt lăcaș de închinăciune. În apropierea bisericii, tot în incinta noii vetre de trăire monahală s-a construit pentru început, un prim corp de chilii, cu parter și etaj, pe latura de sud. Mergând pe aceeași linie arhitecturală, clădirea ce va servi drept chilii pentru monahi are un pridvor deschis sprijinit pe arcade susținute de stâlpi din piatră cioplită cu capiteli ornamentale.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prin a cărui stăruință s-a ridicat așezământul, a trăit pas cu pas grijile și bucuriile acestor ctitorii, vizitând săptămânal șantierul și observând fiecare detaliu, încurajându-i și îndrumându-i pe toți cei implicați în zidirea bisericii și chiliilor: arhitecți, ingineri, lucrători, coordonați de către P.C. Pr. Nicolae Crângașu, consilier eparhial, care s-a îngrijit de asigurarea resurselor necesare construcției realizată în regie proprie.

Procesiune cu Sfintele Moaște ale Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou

Ca o binecuvântare de la Bunul Dumnezeu pentru ziua în care biserica mănăstirii *Duminica Sfinților Români* urma să fie învăluită în strălucirea harului dumnezeiesc, în după-amiaza zilei de sâmbătă, 28 octombrie, racla cu moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, a fost adusă în procesiune de la Catedrala patriarhală la Mănăstirea nou înființată, unde a rămas până duminică, 29 octombrie, spre seară, pentru desfătarea duhovnicească a credincioșilor.

Acest mare dar al Ortodoxiei noastre a străbătut pentru prima dată, în procesiune duhovnicească, Bucureștiul, după anul 1948. Înainte de plecare, la orele 16, 30, pe Dealul Patriarhiei s-a oficiat o slujbă specială, după care racla cu sfintele moaște, străjuită de Prea Cuvioși Părinți Ieromonahi la cele patru colțuri, a fost dusă spre Mănăstirea *Duminica Sfinților Români*, însoțită de PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria și de PS Ciprian Câmpineanul, Episcop Vicar Patriarhal.

Racla a ajuns la Mănăstirea *Duminica Sfinților Români*, la ceas de seară și a fost întâmpinată de către PS Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu Protosinghel Lazăr Nan, starețul mănăstirii, și un sobor de preoți și diaconi, în prezența unui număr mare de credincioși. A urmat procesiunea de ocolire a bisericii cu racla sfintelor moaște, purtată pe umeri de monahi, și așezarea ei sub un baldachin, în incinta mănăstirii, pentru a fi cinstite de credincioși.

La ceas de „lumină lină” – Slujba de priveghere

În seara zilei de sâmbătă, când întregul văzduh era plin de rugăciune, într-o atmosferă de bucurie duhovnicească, împlinindu-se rânduiala noastră bisericească s-a săvârșit înălțătoarea și pilduitoarea slujbă de priveghere, în așteptarea revărsării harului sfințitor asupra bisericii. Slujba a fost oficiată de către un sobor de arhieriei, preoți și diaconi pe un podium special amenajat în apropierea bisericii, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a dorit să fie de față la acest moment unic din viața bisericii Sfintei Mănăstiri nou înființate, precum și a numeroși credincioși.

Slujba de târnosire a bisericii

Ziua de *duminică, 29 octombrie*, a fost pentru Părintele Patriarh *Teoctist*, poate una din cele mai frumoase zile din viața sa, prilej de a mulțumi Bunului Dumnezeu pentru această sfântă împlinire, în cel de-al douăzecilea an de slujire patriarhală a Prea Fericitului Sale. Înconjurat de un ales sobor de arhieriei format din: IPS Mitropolit *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, IPS Mitropolit *Teofan* al Olteniei, IPS Arhiepiscop *Teodosie* al Tomisului, IPS Arhiepiscop *Nifon* al Târgoviștei, PS Episcop *Calinic* al Argeșului și Muscelului, PS Episcop *Casian* al Dunării de Jos, PS Episcop *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, PS Episcop *Ambrozie* al Giurgiului, PS Episcop *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcop *Vincentiu Ploieșteanul* și PS Episcop *Ciprian Câmpineanul*, Vicari Patriarhali, PS Episcop *Varsanufie Prahoveanul*, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și PS *Irineu Slătineanul*, Arhieriu Vicar al Episcopiei Râmnicului, Părintele Patriarh a săvârșit slujba de târnosire, în prezența miilor de credincioși prezenți. La această înălțătoare slujbă au participat, pe lângă mulțime mare de credincioși din București și din împrejurimi, autorități locale și centrale, precum și reprezentanți ai unor așezăminte culturale și spirituale românești, care au avut bucuria dobândirii unui dar duhovnicesc de mare preț.

Încă de la primele ore ale dimineții, miile de credincioși, dornici a fi părtași la sfințire, au umplut incinta mănăstirii în această zi de mare praznic, în pofida vremii friguroase și a ploii. Unii s-au așezat la rând în fața baldachinului cu racla ce adăpostește moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, spre a se închina sfințelor sale moaște, alții s-au grupat în jurul bisericii pentru a intra în sfântul altar, după târnosire, iar mulți dintre cei prezenți s-au așezat lângă podiumul amenajat în incintă, în așteptarea începerii slujbei Sfintei Liturghii.

După slujba de sfințire a apei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, purtând discul pe care se aflau sfinte moaște și soborul ierarhilor și preoților slujitori au ocolit biserica, în procesiune, cu sfintele moaște ale Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, purtate pe umeri de ieromonahi, cu rostirea rugăciunilor rânduite la cele trei opriri și ungerea cu Sfântul și Marele Mir și stropirea cu apă sfințită a bisericii.

În timp ce racla cu sfintele moaște a fost așezată sub baldachin, spre închinare credincioșilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh și slujitorii din sobor au intrat în biserică unde, după rânduială, au săvârșit slujba de târnosire a sfântului lăcaș de închinăciune.

Potrivit rânduiei bisericești, mai întâi a avut loc așezarea în prestol a unor părțicele din Sfintele Moaște, a celor care l-au mărturisit pe Hristos, dimpreună cu documentul de sfințire și cu numele ctitorilor înscrisi în cartea vieții veșnice, pecetluindu-se cu târnoseală. După spălarea cu mirodenii a Sfintei Mese, cea care simbolizează mormântul de viață dătător al lui Hristos, și ungerea cu Sfântul și Marele Mir, în timp ce slujitorii cântau troparul fiecărui Sfânt Evanghelist, au fost așezate icoanele Sfinților Evangheliști în cele patru colțuri, pecetluindu-se, apoi, cu pecetea Sfintei Patriarhii. S-a îmbrăcat Sfânta Masă în cămașă de in, apoi s-au așezat acoperămintele rânduite și toate odoarele sfinte la locurile lor: Chivotul în care se află Sfânta Împărtășanie pentru bolnavi, Antimisul, Evanghelia, Sfânta Cruce, candela, sfeșnicele și celelalte obiecte sfinte. Slujba de sfințire s-a încheiat cu ungerea cu Sfântul și Marele Mir și stropirea cu aghiasmă a Sfântului Altar, a picturii interioare și a icoanelor de pe catapeteasmă. Odată târnosită biserica, credincioșii prezenți, bărbați, femei și copii, indiferent de starea socială au intrat cu evlavie, spre închinare, în Sfântul Altar, în Sfânta Sfintelor, acolo unde intră preotul înveșmântat pentru a primi darul cel dumnezeiesc.

Tot cu acest prilej binecuvântat de Dumnezeu, Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul a sfințit paraclisul cu hramul Acoperământul Maicii Domnului, de la demisolul bisericii precum și corpul așezământului monahal format din chilii.

Sfânta Liturghie arhierescă

Ziua târnosirii acestui nou altar de jertfă mântuitoare a dobândit o dimensiune sfântă și dumnezeiască și prin săvârșirea Sfintei Liturghii oficiată afară, de către Întâistătătorul Bisericii noastre strămoșești, înconjurat de un ales sobor de ierarhi, preoți și diaconi. Între cei prezenți s-au numărat consilieri patriarhali și eparhiali, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, protoierei, preoți de la parohii, cei mai mulți din Capitală, stareți și starețe de mănăstiri, monahi și monahii, studenți teologi și elevi seminariști. Au mai participat la slujbă donatorii, binefăcătorii și ajutătorii noului așezământ, cu familiile lor, membri ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, reprezentanți ai Primăriei Capitalei și ai Primăriei Sectorului 4, precum și Dl. Bogdan Cazaban, consilier la Președinția României și Dl. Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte. Deoarece atât slujba de târnosire cât și Sfânta Liturghie au fost transmise cu ajutorul Radioului, credincioșii de acasă au trăit și ei emoțiile sfinte ale dumnezeieștilor slujbe săvârșite.

După Sfânta Evanghelie, Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul a dat citire, în auzul celor prezenți, *Actului de târnosire a bisericii*, semnat de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și ierarhii prezenți:

Cu vrerea Tatălui, cu lucrarea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh,

Luând învățătură din cuvintele Mântuitorului când zice: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Matei 5,16); și întru toate dimpreună cu psalmistul mărturisind: „Doamne, iubit-am bunăcuviința casei Tale și locul locașului slavei Tale. Aduceți Domnului slavă numelui Său; închinați-vă Domnului în curtea cea sfântă a Lui” (Ps. 28, 1-2).

Și iarăși din izvor de înțelepciune împărtășindu-ne cu Sfântul Apostol Pavel când povățuiește: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei, 13, 7); izvorând din evlavia Noastră față de toți sfinții cei din veac ai Ortodoxiei Românești și ca prinos de mulțumire și recunoștință față de vrednicii noștri înaintași în Scaunul Patriarhal, înălțatu-s-a această sfântă biserică închinată „Duminicii Sfinților Români” între anii 2003 – 2006 de la Hristos, pe vatra unde, încă din anii 1987 – 1989, la vremuri de cumpănă și de prigonire, s-a ridicat, prin rânduirea și cu purtarea Noastră de grijă, un nou așezământ al Ateliereleor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, spre a fi întru toate continuator al lucrării de mare și mult folos bisericesc inițiate de vrednicul de pomenire patriarh Justinian Marina în cadrul ansamblului „Schitul Maicilor” din București, dispărut, în anul 1982, în urma dureroasei dezlănțuirii demolatoare a regimului totalitar de atunci.

Sfântul Locaș a fost în întregime dăruit, prin arhitectură, pictură și sculptură interioară și exterioară, cu înfățișarea stilului și frumuseții bisericilor brâncovenești și a fost încununat prin zveltețea turlilor aduse, în chip minunat, pe calea aerului, parcă din ceruri pogorându-se, într-o Dumnezeiască binecuvântare asupra zidurilor crescute pe temelia credinței, a pururea nădăjduirii și a iubirii de Dumnezeu.

Și, astfel împodobită, rânduit-am această sfântă biserică spre a fi locaș al rugăciunilor neîncetate ale monahilor noii acum temeluite mănăstiri „Duminica Sfinților Români”, pe care, întru bun început de orânduire am și înzestrat-o, în partea de răsărit, cu un prim corp de chilii, zidite în lunile iulie – septembrie ale acestui curgător an al Mântuirii 2006.

Fie acestea toate nou ridicate comori de trăire, simțire și lucrare ortodoxă românească întru slava lui Dumnezeu și în cinstea Sfinților Români, cum și spre pomenirea celor fără de număr adormiți în Domnul slujitori și închinători ai Ortodoxiei Românești, precum și a tuturor celor ce au contribuit la zidirea și împodobirea lor, ca semne ale dăinuirii și pururea rodirii Sfintei noastre Biserici în ogorul pământului strămoșesc.

Împreună, aşadar, cu harnicii Noştri colaboratori de la Patriarhie şi de la Arhiepiscopia Bucureştilor şi încurajaţi de bunăvoinţa creştinească a unor dreptmăritori fii ai Bisericii noastre, ale căror nume le-am aşezat astăzi spre veşnică pomenire, alături de Sfintele Moaşte, la altarul Sfântului Locaş, am împlinit tot ceea ce astăzi se vede zidit pe acest loc, dobândit de patriarhul Justinian Marina, construcţia ansamblului începând cu încăpătoarea clădire a Atelierelor Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ale cărei planuri le-a întocmit vrednicul de pomenire înaintaş al Nostru patriarhul Iustin Moiescu, şi pe care, precum s-a arătat, am înălţat-o şi încheiat-o, în anii 1987-1989, înzestrând-o cu toate cele necesare lucrării de făurire a obiectelor bisericeşti destinate sfintelor slujbe: iconostase, icoane împărăteşti, sfinte evanghelii, policandre, clopote, sfeşnice şi sfinte vase liturgice de toate felurile.

Cu multe eforturi s-a tămăduit astfel, în parte, rana adâncă a demolării atelierelor organizate în hăruiată incintă de odinioară a „Schitului Maicilor”, cu frumoasele-i pridvoare arcate pe coloane ce dăinuie neşterse în sufletul Nostru.

Iar prin înălţarea bisericii închinată sfinţilor români şi prin întemeierea mănăstirii, pentru ai cărei vieţuitori s-au construit alături chilii, cum şi prin rugăciunile noastre închinare astăzi către Dumnezeu, harul Duhului Sfânt a făcut ca vatra Mănăstirii „Schitul Maicilor” să fie astfel aici strămutată.

Înălţaţi sufleteşte îndreptăm fierbinţi rugăciuni de mulţumire către Bunul Dumnezeu că Ne-a învrednicit să oferim din gândurile şi osteneala Noastră Ortodoxiei Româneşti acest aşezământ care luminează şi va lumina şi mai mult în viitor activitatea oglindită în toate felurile de întrupare a frumuseţilor Dumnezeieşti, pentru care înaintaşii noştri au creat Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Privind la toate câte s-au făcut, putem rosti, cu adâncă smerenie, dimpreună cu iubiţii Noştri fraţi în Hristos, membri ai Sfântului Sinod, şi dimpreună cu marele număr al iubiţilor credincioşi că, iată, memorând cuvântul Domnului din Cartea Facerii I, 31, toate sunt acum bune foarte.

Iar astăzi, duminică 29 octombrie, anul de la Hristos 2006, aflându-Ne, prin Cerească Binecuvântare, în al douăzecilea an de slujire patriarhală, înălţând rugăciuni fierbinţi către Atotputernicul Dumnezeu dimpreună cu un mărit sobor de arhieriei, preoţi şi diaconi, în mijlocul mulţimii de credincioşi, am târnosit Sfântul Altar şi am invocat lucrarea Sfântului Duh întru sfinţirea bisericii şi a chiliilor, dimpreună cu toţi vieţuitorii şi închinătorii acestui Sfânt Aşezământ de acum şi de peste vremuri.

Întru care cele toate cu ajutorul lui Dumnezeu săvârşite, binecuvântat fie Domnul Dumnezeu nostru şi închinat şi preamărit întru sfinţii Săi, în vecii vecilor.

Înscrie, Doamne, în cartea vieţii veşnice, alături de numele sfinţilor, alături de numele acelora dintre sfinţi înălţaţi din neamul nostru şi ale tuturor celor mulţi

pe care I-ai rânduit între bineplăcuții Casei Tale și numele noastre, slujitori, monahi, monahii, credincioși, tineri și vârstnici, precum și ale tuturor binefăcătorilor, cu toții vrednici și smeriți robi ai Tăi care, prin fapta și ruga de aici și de acum, dăm, iară și iară, slavă numelui Tău. Amin!

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a rostit un frumos cuvânt de învățătură și de zidire sufletească:

*Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioase Părinte Stareț Lazăr,
Prea Cucernici Părinți Protopopi,
Prea Cuvioase Maici,
Iubiți credincioși și credincioase,*

*„Ce este sufletul în trup, aceea sunt creștinii în lume”
(Epistola către Diognet, cap. 6, vers.1)*

“Față de momentele pe care le trăim noi astăzi, de bogăția lor de haruri dumnezeiești și de frumusețea acestei zile, cuvintele mele ar stânjeni, poate, într-un fel, liniștea noastră sufletească, încredințarea trăirii acestor clipe. Cu această teamă, vă cer totuși îngăduința de a vă destăinui unele dintre frământările și emoțiile din anii intrării mele pe poarta schitului „Sihăstria Voronei”, cu peste șapte decenii în urmă, când la sărbătoarea Sfântului Cuvios Onufrie purtam în procesiunea din jurul bisericii sfintele lui moaște. Cultul local de atunci, bazat apoi pe studii noi asupra sfințeniei vieții și a darului facerii de minuni, au determinat Sfântul Sinod să-l treacă în rândul sfinților în 2006, iar acum ne privește din icoana cu hramul acestui sfânt locaș.

Față de toată această frumusețe sufletească pe care o trăim astăzi cu toții, cu neputință de a o exprima îndeajuns în cuvinte, mă îndrept cu gândul plin de recunoștință la Dumnezeu Care mi-a călăuzit pașii în vremuri grele pentru țara și pentru poporul nostru atât de încercat de o istorie nedreaptă, de atunci și de acolo, până aici.

Pericopa evanghelică de astăzi (Luca 8, 41-56) ne-a adus în față două dintre minunile impresionante săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos: vindecarea unei femei bolnave și învierea fiicei lui Iair, pe care Iisus, intrând în casă, a apucat-o de mână și i-a zis: „*Copilă, scoală-te!*” (Luca 8, 54). Pentru noi, ca fii și fiice ale Bisericii, viața are valoarea învierii. Chiar și atunci când greșim drumul, când cădem în cursele diavolului, când Îl mâniem pe Dumnezeu pentru vrăjmășia din noi, vorbind de îndatoririle noastre creștinești, chiar și atunci, noi ne aflăm în iubirea Tatălui ceresc și ne

bucurăm de iertarea Lui când ne rugăm ca darul Duhului Sfânt să nu-l ia de la noi. În acest chip, diavolul nu poate să ne rețină în vecii vecilor în ghearele lui, rămânând fii ai Învierii.

Am trăit, *iubiți frați*, din mila lui Dumnezeu, ani de zbatere intensă, și acum și în vremurile trecute, însă am simțit că am fost însoțit la fiecare pas de ajutorul lui Dumnezeu printr-o lumină călăuzitoare, care s-a ivit în calea mea, venită fie prin pilda de viață a unui smerit monah, asemenea celui pe care l-am prăznuit acum două zile și avem sfintele lui moaște aici, Cuviosul Părinte Dimitrie cel Nou, fie prin învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii din perioada patristică și postapostolică. În toate timpurile, când deschidem paginile sfinte ale scrierilor Sfinților Părinți găsim nenumărate mărturii despre valoarea vieții, despre valoarea credinței, a Bisericii pe care a întemeiat-o Mântuitorul Hristos și pe pământul nostru românesc, prin predica Sfântului Apostol Andrei, a Bisericii pe care El o numește „*Biserica Mea*”, pe care „*porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16, 18). Acest adevăr, pentru noi, românii, are o însemnătate mântuitoare, pentru că ne-a ajutat să ne păstrăm valorile culturii naționale și unitatea conștiinței de neam de-a lungul secolelor, în toate perioadele istoriei noastre, cu jertfe mari, atât din rândul Sfinților români, cât și din rândul celor știuți ca eroi căzuți în toate timpurile pentru apărarea patriei și demnitatea noastră națională. Aceste șiruri nesfârșite de credincioși dornici să atingă sfintele moaște, însetați după cuvântul lui Dumnezeu, care uită de odihnă, uită de hrană, adunându-se mereu, în fiecare an, și din rândurile cărora ies cei care zidesc lăcașuri sfinte, au revărsat pe întregul cuprins al țării noastre nenumărate biserici, adevărate catedrale, cu preoți vrednici, și mănăstiri, cu monahi tineri și cu studii superioare, ce constituie cu adevărat, după cuvintele fericitului de pomenire Patriarh Nicodim Munteanu (1939-1948), „*armata de geniu a Bisericii*”. Iată roadele învierii noastre sufletești! Câtă distanță, nu de timp, între această denumire creștină despre slujitorii bisericești și afirmația ministrului de Interne din timpul dictaturii, Alexandru Drăghici, care a scris că preoții și călugării constituie „*armata neagră contrarevoluționară a Patriarhului Justinian, cel mai mare dușman al comunismului*”. Asemenea situații din istoria noastră trebuie cunoscute, deoarece am slujit și slujim poporul nostru, care ne-a învățat, ca și astăzi, omenia, curajul, evlavia, iubirea de biserică, bunătatea sufletului, venind aici cu inimile curate, cu sufletele curate. Nu-i cheamă nimeni, nu-i obligă nimeni! Ei vin să-L asculte pe Mântuitorul Iisus Hristos, Care, „*ieri și azi și în veci, este același*” (Evr. 13, 8), cum scrie Sfântul Apostol Pavel.

Așadar, cu aceste gânduri și preocupări am străbătut anii. Însă, cu stăruință, dar mai cu seamă cu sprijinul și cu înțelepciunea Sfântului Sinod, s-au împlinit. Sfântul Duh m-a chemat la slujirea arhierescă în mai multe eparhii ale Bisericii și țării noastre. După cutremurul din 1977, am lăsat Catedrala mitropolitană din Craiova gata de sfințire, la fel și clădirea Seminarului teologic de acolo, precum și numeroase mănăstiri restaurate. Când am fost trecut mitropolit la Iași, am fost instalat în catedrala zdruncinată de cutremur, între schele, cum erau toate bisericile și mănăstirile din oraș, pe care le-am consolidat și le-am restaurat. Iar când am fost chemat la Patriarhie, în 1986, era la culme împotrivirea dictaturii față de credință și față de Biserică, încât a trebuit să fac eforturi mari, numai de Dumnezeu și de mine știute. M-am rugat să consolidez și să restaurez biserica Sf. Spiridon-Nou, aflând-o gata pentru dărâmare. Am împlinit apoi restaurarea Facultății de Teologie, construirea căminului studentesc, început de Patriarhul Justin Moiescu, unde și acum continuă lucrările de amenajare și înfrumusețare. În scurt timp, între 1987-1989, am ridicat această clădirea cuprinzătoare de aici, unde am instalat Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii noastre, inițiate și organizate de vrednicul de pomenire patriarh Justinian la Schitul Maicilor, pe care l-am găsit dărâmat cu desăvârșire încă din 1982, de furia demolatoare a dictaturii de atunci. Pierderi a suferit în anii aceia și Mănăstirea Antim și alte biserici din București.

După dobândirea libertății, s-au dezlănțuit noi greutăți și atacuri asupra mea, încât mă vedeam sufletește ca și îngropat sub ruinele bisericilor demolate, atât de necruțator am fost învinovățit și considerat responsabil pentru demolarea lor! A fost o mare suferință pe care am purtat-o și o port încă și acum. Chiar de curând s-a exprimat cineva: „Să nu mai vorbim de Patriarhul Teoctist, căci sub poalele lui s-au dărâmat bisericile din București”. Nu puteam eu să dau la iveală ce se petrecuse în București înainte de alegerea mea la Patriarhie. Dar această suferință a fost sursa celor ce s-au înfăptuit până acum în Biserică.

Totuși, cu toate piedicile greu de învins în dictatura atee, am izbutit să construiesc atunci clădirea din fața noastră și să o înzestrez cu instalații moderne pentru confecționarea obiectelor bisericesti, pe care o socot de inspirație dumnezeiască și care a pregătit întemeierea mănăstirii „*Duminica Sfinților Români*” și înălțarea bisericii consacrate astăzi cinstirii lor. Pe când mă aflam în vârtoarea construcției acesteia, se aflau între colaboratorii mei Înalt Prea Sfințitul Daniel și Prea Sfințitul Casian, care știu cât m-am zbatut ca să salvez biserica Sfântul Spiridon-Nou, să continui restaurarea și consolidarea Facultății de Teologie și să continui proiectul inițiat de vrednicul de pomenire Patriarh Justin Moiescu și să-l dăm în folosință

în 1990. Prisosind ajutorul lui Dumnezeu, m-am gândit ca în acest loc, în care se află în lucrare atelierele de obiecte bisericești la Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii noastre, să fie și o mănăstire, așa cum a fost la Schitul Maicilor, cu biserică și chilii, pusă sub ocrotirea Sfinților Români, unde, de acum înainte, clopotele vor bate permanent, așa cum le-am auzit astăzi.

A fost o mare strădanie, o îmbelșugare de har, o înviere, căci momentul de astăzi, și prin Sfânta Evanghelie, dar și prin slujba de sfințire a bisericii, ne-a revărsat în suflete bucuria Învierii, pe care o trăim la toate sărbătorile noastre bisericești, când, participând la Sfânta Liturghie și mai ales împărtășindu-ne cu Trupul și Sângele Domnului, trăim aievea cu Mântuitorul Iisus Hristos. În acest sens, le-a spus Mântuitorul ucenicilor Săi: „*Cu dor am dorit să mănânc cu voi acest Paști, mai înainte de Patima Mea*” (Luca 22, 15). Este dorul după comuniunea totală cu El prin Sfânta Împărtășanie. Așa este și împlinirea de astăzi. Parcă au venit ca de la Dumnezeu trimiși toți binefăcătorii și ajutătorii. În Hrisovul de târnosire, cum ați auzit, este această metaforă: „*Parcă au venit de sus, din cer, turlele bisericii*”. Am asistat, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului, când macaraua a ridicat cele două turle de jos și le-a așezat acolo sus, la locul lor, de parcă veneau din cer. Nu pot uita imaginea aceea, cum nu pot uita imaginea credincioșilor, zbaterea Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, a Prea Cucernicului Părinte consilier Nicolae Crîngașu, care, unde se îndrepta, era răsplătit cu bunăvoință și înțelegere. Se vede aici dragostea și obolul credincioșilor, al căror nume este înscris în Hrisovul pe care l-am pus astăzi în piciorul Sfintei Mese, alături de Sfintele Moaște. Acești frați sunt astăzi în mijlocul nostru. Nu pot să nu-l amintesc pe fratele Alexandru Constantin, care, prin contribuția sa, m-a determinat să încep această lucrare. M-am bucurat că l-am văzut astăzi aici, cum i-am văzut și pe alții. Am cuvânt de mare prețuire și de părintească iubire față de toți, pentru că această lucrare a cerut multă muncă, a cerut materiale, și încă materiale prețioase.

Așadar, minunea învierii fiicei lui Iair din Sfânta Evanghelie de astăzi se potrivește foarte bine cu momentul acesta de înviere a Mănăstirii „Duminica Sfinților Români” în incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii noastre. A înviat aici Schitul Maicilor. Din atelierele acestea, administrate cu răbdare și înțelepciune de către Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, au plecat la bisericile noastre din toată țara și de peste hotare, felurite obiecte bisericești: catapetesme măiestrit sculptate, icoane, ferecături de evanghelii, sfinte vase, sfeșnice, clopote chiar. De acum înainte, având mănăstire aici, cu rugăciunile monahilor și cu sprijinul ierarhilor Sfântului Sinod, nădăjduim să sporim și să desăvârșim aces-

te lucrări, pentru că Institutul Biblic și de Misiune este al întregii Biserici, adică al Patriarhiei noastre. Pentru cerințele Patriarhiei, așa a fost tradiția, fiecare eparhie contribuia cu ce avea mai bun, nu cu bani, desigur. Suntem singura Biserică, de altfel, care nu percepe nici un fel de taxe de la parohii sau de la eparhii pentru nevoile Eparhiei sau Patriarhiei. Patriarhia cu sec-toarele ei, la loc de frunte fiind Institutul Biblic și de Misiune, este adec-vată cerințelor întregii Biserici de acasă și de peste hotare, și de la sine se impune a fi înțeleasă și ajutată. Mă bucur că astăzi, aici se află membri ai Sfântului Sinod. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Ro-mâne nu și-a atins încă desăvârșirea în ce privește arta, editarea Bibliei, a cărților de cult, teologice etc., încât trebuie să fie consolidat în toate com-ponentele lui. Ne-a ajutat Dumnezeu și am așezat această clădire a ate-lierelor aici între 1987-1989, cu eforturi mari, cum am spus. Având acum și un așezământ monahal, punem un nou început, trăim o înviere a acestei instituții centrale a noastră.

Mulțumesc din toată inima tuturor celor care ne-au încurajat cu spri-jinul inimii lor pe parcursul lucrărilor de ridicare a acestei biserici, de alt-fel una din cele multe din București. Unele mai mari decât aceasta. Vă mărturisesc că realizarea aceasta înseamnă pentru mine o alinare a dorului pentru Catedrala Mântuirii Neamului. Dacă am văzut că vrăjmașul este atât de iscusit, cum îl știm de când a căzut din slava îngerilor, luând această în-fățișare de diavol, și folosește diferite mijloace, încât n-am putut să înain-tăm până acum, deși au trecut, iată, aproape șaptesprezece ani, mi-am în-dreptat atenția aici, ca o mărturie că putem să facem și Catedrala. O ase-menea operă se realizează cu suflet, cu credință. Prima întrebare pe care mi-a pus-o cineva acum zece ani a fost: „Cât va costa, Părinte Patriarh?” I-am răspuns: „Nu mai mult decât sufletul dumitale”. Și s-a lămurit. Într-adevăr, sufletul zidește biserici, credința zidește biserici, iar creștinii aceștia, pe care i-am cunoscut cu prilejul lucrărilor de aici, au suflet mare. Pensionarii modești, care depun lunar din mica lor pensie la fondul deschis pentru con-struirea catedralei, ne întreabă ce se întâmplă? Avem cu ce să începem, le spun tuturor! Aici, spre exemplu, a apărut primul donator amintit, domnul Constantin Alexandru, care a declanșat începutul lucrărilor. Să continuăm, deci, să facem biserici! În București, deși s-au construit până acum mai mult de o sută de biserici, sunt tot insuficiente. De Catedrală avem nevoie urgentă! Suntem singura Biserică fără Catedrală Patriarhală. Ne va ajuta Dumnezeu s-o facem. Cum ne-a ajutat până acum, e mărturie că ne va ajuta și în viitor.

Deci, tâlcul învierii fiicei lui Iair din pericopa evanghelică de astăzi, precum și al mănăstirii de aici, îl vedem fiecare, frați și surori și iubiți Pă-

rinți, în legătura aceasta de unitate între noi, dar și în mărturiile de confirmare din partea clerului și a credincioșilor. Iată, ei ne încurajează, ne adună, cu o prețuire reciprocă, cu o admirație reciprocă, încât nu ne îngrijorează integrarea României în Uniunea Europeană. Sunt atent la afirmațiile celor care spun că noi, slujitorii Bisericii, ne-am expune unui eșec. Față de această nedumerire, le răspundem cu hotărâre: Nu!, deoarece clerul și credincioșii Bisericii noastre, cum a spus și Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos la radio, știu ce însemnează integrarea în Europa, nu numai prin hotărârea Sfântului Sinod, dar și prin istoria noastră. Marii noștri înaintași, domnitori, învățați, cărturari, au fost de talie europeană și au făcut țara noastră cunoscută și prețuită în Europa. Încât noi trebuie să tratăm această problemă cu multă atenție și cu multă grijă, ca pe o datorie sfântă. Acestor creștini prezenți astăzi, aici, fie tineri, fie vârstnici, sau celor care au așteptat ore întregi să se apropie de sfintele moaște, nu le este teamă de integrarea europeană. Noi avem frați și surori în țările europene, ierarhi și preoți, care vin și ne spun cât sunt de apreciați românii acolo. Nu ne referim, desigur, la cazurile care voit parcă sunt căutate ca să ne mârșăască. Așa încât ceea ce depinde de Sfânta Evanghelie, de învățătura Mântuitorului Iisus Hristos trebuie să facem și întotdeauna reușim. Aceasta este convingerea mea și v-o împărtășesc tuturor.

Iubiți frați și surori în Domnul, cu voia lui Dumnezeu ne-am învrednicit să sfințim ceea ce de mulți ani am gândit și ne-am frământat. Dumnezeu ne-a ajutat și ne-am bucurat de cele ce am văzut și am auzit astăzi aici.

Sunt deplin recunoscător Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, cărora le ofer câte o plachetă legată de ziua de astăzi, cu imaginea sfintei biserici, precum și icoana hramului „*Duminica Sfinților Români*”, având înscrise cuvintele Mântuitorului: „*Eu sunt vița, voi mlădițele*” (Ioan 15, 5), care este arborele nostru genealogic creștin ortodox, de la Sfântul Apostol Andrei, cel care a vestit Învierea Domnului pe pământ românesc. Sfinții Români, pe care i-a canonizat Biserica noastră până acum, îi găsim în icoana aceasta, în arborele acesta, pe câte o ramură, arătând că suntem o Biserică din izvor apostolic, cum a subliniat și Papa Ioan Paul al II-lea.

Vreau să împărtășesc mulțumirea și recunoștința mea Domnului Constantin Bălăceanu Stolnici, membru al Academiei, Eforul bisericii Domnița Bălașa, Domnului Bogdan Cazaban, consilier prezidențial, Domnului Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, membrilor Consiliului Eparhial și ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, binefăcătorilor și ajutătorilor zidirii bisericii acesteia, protoierei, preoți, credincioși și credincioase, ale căror nume ar cere mult timp să le pomenim acum, dar mai important este că ele sunt înscrise spre pomenire în Hrisovul de sfințire

depus cu Sfintele Moaște în piciorul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Acesta este lucrul cel mai scump, este scopul vieții noastre pe pământ.

M-a impresionat în mod deosebit momentul înălțării turlor, cum spuneam la început, pe care specialiștii le-au lucrat la sol, cum se și practică, de altfel, din punct de vedere tehnic, fiind mai sigur și mai ușor, apoi le ridică cu o macara de mare tonaj și le montează pe corpul bisericii. Operațiunea aceasta s-a făcut pe seară, când a fost disponibilă macaraua. Între montatori erau și două credincioase, Cristina Ștefan și Reta Sandu, cărora le-am zis surorile sudorițe, poate sunt de față, care nu s-au dat jos de pe acoperișul bisericii până nu s-au convins că turla sunt bine fixate. Nu coborâm, ne spuneau, până nu terminăm lucrarea. Ce credință puternică, ce liturghie au făcut aceste două credincioase, care m-au uimit! Am mulțumit lui Dumnezeu că am văzut suflete atât de devotate.

Așa se împlinește lucrarea lui Dumnezeu, părinților protopopi, și părinților monahi, și surorilor monahii. Să nu precupețim niciodată timpul nostru, comoditatea noastră, confortul nostru. Să nu căutăm un loc mai confortabil, un post mai bun, o stare mai fără răspundere, mai fără muncă. Nu așa trebuie să vedem slujirea noastră. Aceasta ne cere, câteodată, să rezolvăm situații neașteptate de grele și de confuze din cauza lăcomiei, pe care nu întotdeauna putem să le îndeplinim cum trebuie. De aceea, folosesc acest prilej și fac un apel către preoți și către monahi ca să ne facem lucrarea noastră cât mai deplin, cum îl învăța Sfântul Apostol Pavel pe ucenicul său Timotei: „*Fii treaz în toate, suferă răul, fă lucru de evanghelist, slujba ta fă-o deplin!*” (II Tim. 4, 5), adică conștiincios, atent, cu purtare de grijă, ca pentru Dumnezeu, nu ca pentru oameni. Orice lucru pe care-l facem în Biserică trebuie să-l facem ca pentru Dumnezeu, nu ca pentru oameni. Pildă, cum vedeți, ne dau credincioșii în zilele acestea. Sunt pregătiți să înfrunte ploaia și frigul ca să-și facă pe deplin canonul, pentru a ajunge să se atingă de sfintele moaște, și la Iași, la Cuvioasa Paraschiva, și aici, la București, la Cuviosul Dimitrie. Vă mulțumim foarte mult, iubiți frați și surori în Domnul, că ne-ați dat și de data aceasta o pildă atât de frumoasă.

Ne-a întristat ce s-a spus de curând într-un interviu, anume că „*Imperiul român s-a extins asupra Transilvaniei*”¹. Este o afirmație fără nici un temei istoric, mai întâi, pentru că Transilvania s-a unit cu România prin hotărârea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, hotărâre recunoscută de Conferința de pace de la Trianon, din 1920, apoi, țara noastră n-a fost niciodată imperiu. Putem s-o luăm și ca un omagiu pentru noi, că merităm să fim și imperiu, dar imperiu de sfinți. Când harul

1. I.P.S. Mitropolit Ioan Robu: „*Precizări privind istoria și situația Statusului Romano-Catolic din Transilvania*”, în cotidianul „Gardianul”, nr. 1338 din 23 octombrie 2006

lui Dumnezeu ne-a trimis moaște de sfinți și din sudul Dunării, din Balcani, dintre strămoșii noștri, cum îi avem pe: Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, Sfânta Cuvioasă Parascheva, Sfânta Muceniță Filofteia și alții ca aceștia, se cuvine să-I fim mulțumitori. Cu înțelepciune, credință și recunoștință am exprimat aceste gânduri, în bucuria și înțelegerea învierii din această zi istorică, învierea ctitoriei de neuitat a celui ce în vremuri nespuse de grele a păstorit Biserica noastră, timp de aproape trei decenii, și a zidit conținutul sacru al Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Încă o poartă către Împărăția cea cerească! Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să o vedem astăzi cu ochii inimii noastre curate! Amin!

În semn de mulțumire și recunoștință, Părintele Patriarh Teoctist a oferit în dar tuturor celor care au sprijinit zidirea acestui nou lăcaș de închinare și construcția primului corp de chilii a noii mănăstiri, precum și ierarhilor Sfântului Sinod participanți la slujba de sfințire, placheta emisă cu acest prilej, având, pe față, chipul Întâistătorului Bisericii noastre strămoșești, ctitorul așezământului, iar pe verso, imaginea bisericii cu inscripția: „Mănăstirea Duminica Sfinților Români”, icoana „Duminicii Sfinților Români”, hramul mănăstirii, reprezentată, în mozaic, pe frontonul bisericii, precum și unele publicații editate de Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor cu acest prilej, între care amintim: *Slujba Sfinților Români la Duminica a II-a după Rusalii, Acatistul Sfinților Români, Monografia Sfânta Mănăstire Duminica Sfinților Români din incinta Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, iconițe și ilustrate.*

Stăpâniți încă de emoțiile sfinte prilejuite de sfințirea noului altar, la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh, ierarhii Sfântului Sinod au făcut, în continuare, un scurt popas sub bolțile strălucitoare ale bisericii târnosite, în paraclisul de la demisol, precum și la chiliile pentru monahi și la Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, binecuvântându-i pe credincioșii care i-au înconjurat cu multă bucurie și dragoste.

Frumoasa slujbă de târnosire s-a încheiat cu o agapă frățească la care au luat parte ierarhii și preoții slujitori, membri ai Consiliului eparhial, donatorii, reprezentanți ai autorităților locale și alți invitați.

Toate aceste clipe sfinte și înălțătoare trăite de ierarhii, preoții și credincioșii prezenți, nu au putut fi trecute cu vederea de către slujitorii mass-media care au prezentat, în publicațiile centrale momentul sfințirii bisericii din incinta Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ca o „răscumpărare, peste ani”, în prezența a „câteva mii de credincioși”. S-a menționat faptul că evenimentul a fost amplificat prin aducerea în procesiune religioasă a moaștelor Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștiului de la Catedrala Patriarhală la noua biserică, pentru prima dată. N-au fost uitați nici cei care au ostenit la realizarea acestei frumoase lucrări, „donatorii și binefăcătorii care au

contribuit cu bani, materiale de construcție și alte bunuri”, numele lor „fiind înscrise pe hrisovul pus la temelia altarului”.

Sărbătoarea plină de har și de lumină a sfințirii bisericii Sfintei Mănăstiri Duminica Sfinților Români, dăruită de Bunul Dumnezeu, Bisericii Sale, Întâistătorului ei, Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și evlavioșilor creștini ce vor intra și se vor ruga în acest nou sfânt lăcaș al slavei dumnezeiești, va rămâne înscrisă ca o pagină luminoasă în vistieria sufletelor noastre.

Pr. GHEORGHE POP

B. O NOUĂ MĂNĂSTIRE ÎN BUCUREȘTI CU HRAMUL „DUMINICA SFINȚILOR ROMÂNI”, CTITORIE A PREA FERICITULUI PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST

Întru cinstirea sfinților cei din veac ai Ortodoxiei românești și ca prinos de mulțumire și recunoștință față de vrednicii săi înaintași în Scaunul Patriarhal, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist* a ctitorit Mănăstirea „*Duminica Sfinților Români*”, pe un teren ce aparține Arhiepiscopiei Bucureștilor, situat la marginea de sud-est a Capitalei, pe șoseaua Olteniței, nr. 255, sectorul 4, în imediata vecinătate a comunei Popești-Leordeni.

Pe acest teren, între anii 1987-1989, în vremuri de cumpănă și de prigoană a credinței, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a ridicat noua clădire a Atelierelelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ale cărei planuri le-a întocmit vrednicul de pomenire patriarh Iustin Moiescu, și a înzestrat-o cu toate cele necesare lucrării obiectelor bisericesti destinate sfintelor slujbe: iconostase, icoane, ferecături de evanghelii, policandre, clopote, sfeșnice și vase liturgice de toate felurile.

Prin întemeierea Mănăstirii „*Duminica Sfinților Români*” în incinta Atelierelelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române se continuă, întru toate, lucrarea de mult folos bisericesc inițiată de marele și vrednicul patriarh Justinian Marina în cadrul ansamblului „Schitul Maicilor” din București, dispărut în anul 1982, în urma dezlănțuirii furiei demolatoare a regimului totalitar de atunci. S-a tămăduit, astfel, în parte și cu multe eforturi, rana demolării Mănăstirii „Schitul Maicilor”, a cărei vatră a fost strămutată pe acest loc, ce include Mănăstirea „Duminica Sfinților Români”, cu biserică, paraclis și un prim corp de chilii, Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și, în viitor, o Academie de Artă Religioasă.

Piatra de temelie a noului așezământ monahal ocrotit de Sfinții Români s-a pus în anul 1993, la inițiativa Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a săvârșit și slujba de sfințire a locului. Lucrările de construcție au început la 1 octom-

brie 2003 și s-au finalizat în octombrie 2006, cu sprijinul Arhiepiscopiei Bucureștilor, al Patriarhiei Române, al unor parohii din București și al multor binefăcători, care au contribuit cu fonduri bănești, materiale de construcție și alte bunuri necesare zidirii și înzestrării așezământului. Numele lor au fost înscrise în hrisovul de sfințire a bisericii, așezat la temelia Sfintei Mese, din Sfântul Altar, alături de Sfintele Moaște.

Biserica mănăstirii

Biserica mănăstirii, concepută după proiectul întocmit de arhitect Voicu Florea și inginer Constantin Rușcă, sub directa îndrumare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, se înscrie în tradiția arhitecturii bisericești de inspirație brâncovenească.

Planul cruciform al edificiului, cu parter și demisol, se compune din pronaos, naos, cu două abside laterale, poligonale în exterior și arcuite la interior, și încăperea semicirculară a altarului, flancată de proscomidiar și diaconicon. La demisol este amenajat un paraclis, cu hramul Acoperământul Maicii Domnului.

Corpul bisericii are o lungime totală de 31,5 m și o lățime de 8,65 m (11,96 m la abside). Înălțimea de 30 m la baza crucii de pe turla principală conferă edificiului multă zveltețe. Turla-Pantocrator, mai amplă și mai înaltă, monumentalizează naosul, iar turla mică, mai scundă, străjuiește pronaosul. Cele două turle, confecționate la sol, au fost ridicate cu o macara de mare tonaj și montate succesiv, întâi corpul (tamburul din metal) și apoi acoperișul (din tablă de cupru), într-o atmosferă transfigurată, caracterizată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prezent la acest moment, ca o priveghere sfântă, în care glasul utilajelor, ritualul mișcării lucrătorilor, șoaptele naturii în amurgul acelei zile se contopeau într-un imn de slavă către Bunul Dumnezeu.

Ferestrele, înguste și alungite, cu ancadrame sculptate în piatră, sunt prevăzute cu vitralii. Edificiul este împodobit cu elemente cioplite artistic în piatră (capiteluri, coloane, ancadrame și trei brâie), de către sculptorul Constantin Marinete, după modelul celor brâncovenești, unele recuperate de la bisericile demolate din București și refolosite la dorința Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Intrarea se face printr-un pridvor deschis, așezat pe latura de sud a bisericii, lat de 8,40 m și adânc de 5,50 m, mărginit de coloane cu baze și capiteluri cioplite artistic în piatră. La nivelul pridvorului se ajunge urcând nouă trepte placate cu piatră, dat fiind soclul înalt al edificiului. În dreapta și stânga ușii de intrare, străjuiesc chipurile Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în mozaic.

Deasupra ușii este înscrisă pisania: „Spre pomenirea celor din veac adormiți în Domnul slujitori și închinători ai Sfintei noastre Biserici strămoșești și a celor ce au contribuit la zidirea sfântului lăcaș”. Pe frontonul pridvorului este reprezentată, în mozaic, stema Patriarhiei Române, iar mai sus, la dimensiunile fațadei, tot în mozaic, icoana hramului bisericii, cu inscripția „Duminica Sfinților Români”.

Cele două registre inegale ale fațadelor, despărțite de un brâu median din piatră, sunt prevăzute cu o succesiune de ocnite. În registrul superior, de jur-împrejur, în ocnite circulare, sunt reprezentate, în mozaic, icoanele sfinților români canonizați de Biserica noastră. Pe peretele de vest, în registrul de jos, în trei ocnite succesive sunt înfățișate, în mozaic, chipurile patriarhilor Miron Cristea, Justinian Marina și al Prea Fericitului Părinte Teoctist. Deasupra, tot în mozaic, este reprezentată icoana „Duminicii Sfinților Români”, potrivit cuvintelor Mântuitorului Iisus Hristos: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele” (Ioan 15, 5), cu chipuri de sfinți români în medalion. Toate reprezentările în mozaic au fost realizate de către Virgil Moraru din Iași.

Pe fațada de vest a edificiului, sub cornișe, se deschide un mic foișor, mărginit de coloane de piatră, unde sunt montate trei clopote, din care două turnate la Viena, în Austria, potrivit inscripției de pe ele.

Interiorul bisericii este zugrăvit în frescă de către o echipă de pictori tineri, conduși de Nicolae George Sorin și Adrian Botea, iar catapeteasma este sculptată artistic de meșterul Pantelimon Peiu din Tg. Neamț. Pardoselile sunt din marmură. Pe peretele de vest al pronaosului, deasupra ușii ce duce în cafas, se citește inscripția: „Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a săvârșit lucrarea ctitoricească de zidire și înfrumusețare a acestei sfinte biserici din contribuția sa și a bunului credincios Alexandru Constantin din București, cu ajutorul preoților și dreptcredincioșilor creștini”. În partea opusă, pe peretele de nord al pronaosului, este zugrăvit ctitorul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înveșmântat în odăjdii arhieresti.

Astfel zidită și împodobită, biserica este rânduită să fie locaș de rugăciune pentru monahii Mănăstirii „Duminica Sfinților Români”, întemeiată odată cu târnosirea și înzestrată, pentru început, cu un prim corp de chilii, cu parter și etaj, pe latura de sud a incintei, construite în lunile iulie-octombrie 2006.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, prin a cărei stăruință s-a ridicat așezământul, a trăit pas cu pas grijile și bucuria acestei ctitorii, vizitând săptămânal șantierul și observând fiecare detaliu, încurajându-i și îndrumându-i pe toți cei implicați în zidirea bisericii și chiliilor: arhitecți, ingineri, lucrători, coordonați de către Pr. Nicolae Crângașu, consilier eparhial, care s-a îngrijit de asigurarea resurselor necesare construcției realizată în regie proprie.

Procesiunea cu moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou

În cadrul slujbei de sfințire, în după-amiaza zilei de sâmbătă, 28 octombrie, racla cu moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, a fost adusă în procesiune la Mănăstirea „Duminica Sfinților Români”, unde a rămas până duminică, 29 octombrie, spre seară, pentru cinstirea credincioșilor.

Înainte de plecare, la orele 16,30, pe Dealul Patriarhiei s-a oficiat o slujbă specială, după care racla cu sfintele moaște, așezată într-o camionetă deschisă, stră-

juită de ieromonahi la cele patru colțuri, a fost pornită spre Mănăstirea “Duminica Sfinților Români”, însoțită de PS Episcop Sofronie al românilor ortodocși din Ungaria și de PS Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicar Patriarhal. Pe tot drumul de la Catedrala Patriarhală și până la noua mănăstire, convoiul cu sfintele moaște a fost condus pe străzile Capitalei de polițiști pe motociclete și de echipaje de jandarmi.

Este prima dată, după anul 1948, când Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou părăsește Dealul Patriarhiei și străbate orașul București, autoritățile comuniste neîngăduind procesiunile religioase.

Racla a ajuns la Mănăstirea „Duminica Sfinților Români” în jurul orei 17,30 și a fost întâmpinată de către PS Episcop Varsanufie Prahoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu Protosinghel Lazăr Nan, starețul mănăstirii, și un sobor de preoți și diaconi, în prezența unui număr mare de credincioși. După ce racla cu sfintele moaște a făcut înconjurul bisericii, purtată pe umeri de monahi, a fost așezată sub un baldachin, în incinta mănăstirii, spre cinstirea credincioșilor. În acest timp, soborul de arhieriei, preoți și diaconi a oficiat slujba privegherii pe un podium amenajat în apropierea bisericii, în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care a dorit să fie de față la acest moment.

Slujba de târnosire

Slujba de târnosire a Sfântului Altar, sfințirea bisericii și a corpului de chilia s-a săvârșit *duminică, 29 octombrie*, în continuarea sărbătorii Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh *Teoctist*, în al douăzecilea an de slujire patriarhală a Prea Fericirii Sale, înconjurat de un ales sobor de arhieriei, preoți și diaconi.

Încă de la primele ore ale dimineții, aproape cinci mii de credincioși au umplut incinta mănăstirii în această zi de mare praznic, în pofida vremii friguroase și a ploii care s-a revărsat în reprize. Unii s-au așezat la rând în fața baldachinului cu racla Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, spre a se atinge de sfintele sale moaște, alții s-au grupat în jurul bisericii pentru a trece prin Sfântul Altar, după târnosire, iar mulți s-au postat lângă podiumul din incintă, în așteptarea slujbei Sfintei Liturghii.

La orele 9,30, după sfințirea apei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și soborul ierarhilor și preoților slujitori au ocolit biserica, în procesiune cu sfintele moaște ale Cuviosului Dimitrie cel Nou, purtate pe umeni de ieromonahi, cu rostirea rugăciunilor rânduite la cele trei opriri și ungerea cu Sfântul și Marele Mir și stropirea cu aghiasmă a bisericii la exterior.

În timp ce racla cu sfintele moaște a fost așezată sub baldachin, spre închinarea credincioșilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh și slujitorii din sobor au intrat în biserică și, de aici, în Sfântul Altar, unde, după rânduială, au depus părțile de Sfinte Moaște în piciorul Sfintei Mese, dimpreună cu documentul de sfințire, pecetluindu-le cu târnoseală. După spălarea, ștergerea și ungerea cu mirodenii a

plăcii de marmură de pe Sfânta Masă, s-au fixat în ceară icoanele Evangheliștilor la cele patru colțuri, s-a îmbrăcat cu acoperămintele rânduite și au fost așezate Chivotul, Antimisul, Evanghelia, Sfintele Vase și celelalte odoare sfinte care se păstrează pe Sfânta Masă. Slujba de sfințire s-a încheiat cu ungerea cu Sfântul și Marele Mir și stropirea cu aghiasmă a Sfântului Altar, a picturii interioare și a icoanelor din catapeteasmă.

Cu prilejul tânosirii, biserica a fost înzestrată de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu părțile din cinstitele moaște ale Sfântului Andrei, Apostolul românilor, ale Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și ale Sfinților Ambrozie și Dionisie, episcopi ai Mediolanului.

Pe când Prea Fericitul Părinte Patriarh, urmat de ierarhi, preoți și diaconi, s-a îndreptat spre podiumul din apropiere pentru oficierea Sfintei Liturghii, făcându-și cu greu loc printre credincioși, Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul a sfințit paraclisul cu hramul Acoperământul Maicii Domnului, de la demisolul bisericii, și corpul de chilii.

Sfânta Liturghie

Sfânta Liturghie, oficiată afară, pe podiumul amenajat în apropierea bisericii, a fost urmărită cu evlavie de către toți cei adunați în această zi de duminică în incinta Mănăstirii "Duminica Sfinților Români". Între cei prezenți s-au numărat consilieri patriarhali și eparhiali, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic din București, protoierei, preoți de la parohii, cei mai mulți din Capitală, stareți și starețe de mănăstiri, monahi și monahii, studenți teologi și elevi seminariști. Au mai participat la slujbă donatorii, binefăcătorii și ajutătorii noului așezământ, cu familiile lor, membri ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, reprezentanți ai Primăriei Capitalei și ai Primăriei Sectorului 4, precum și Dl. Bogdan Cazaban, consilier la Președinția României, și Dl. Adrian Lemeni, secretar de stat pentru Culte.

La slujba Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost înconjurat de următorii ierarhi ai Sfântului Sinod: IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, IPS Mitropolit Teofan al Olteniei, IPS Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, IPS Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, PS Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, PS Episcop Casian al Dunării de Jos, PS Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, PS Episcop Ambrozie al Giurgiului, PS Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul și PS Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicari Patriarhali, PS Episcop Varsanufie Prahoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, și PS Arhieru Irineu Slătineanul, Vicar al Episcopiei Râmnicului. Răspunsurile liturgice au fost date de corul Seminarului Teologic din București, dirijat de Diac. prof. Marian Colțan.

După Sfânta Evanghelie, **Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul** a citit, în auzul celor prezenți, **Actul de tânosire** a bisericii, depus în piciorul

Sfintei Mese, apoi, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* a rostit un cuvânt de învățătură și de zidire sufletească:

Cuvântul PF Părinte Patriarh

*Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cuvioase Părinte Stareț Lazăr,
Prea Cucernici Părinți Protopopi,
Prea Cuvioase Maici,
Iubiți credincioși și credincioase,*

“Față de momentele pe care le trăim noi astăzi, de bogăția lor de haruri dumnezeiești și de frumusețea acestei zile, cuvintele mele ar stânjeni, poate într-un fel, liniștea noastră sufletească, încredințarea trăirii acestor clipe. Cu această teamă, vă cer totuși îngăduința de a vă destăinui unele dintre frământările și emoțiile din anii intrării mele pe poarta schitului „Sihăstria Voronei”, cu peste șapte decenii în urmă, când la sărbătoarea Sf. Cuv. Onufrie purtam în procesiunea din jurul bisericii sfintele lui moaște. Cultul local de atunci, bazat apoi pe studii noi asupra sfințeniei vieții și a darului facerii de minuni, au determinat Sfântul Sinod să-l treacă în rândul sfinților în 2006, iar acum ne privește din icoana cu hramul acestui sfânt locaș.

Față de toată această frumusețe sufletească pe care o trăim astăzi cu toții, cu neputință de a o exprima îndeajuns în cuvinte, mă îndrept cu gândul plin de recunoștință la Dumnezeu care mi-a călăuzit pașii în vremuri grele pentru țara și pentru poporul nostru atât de încercat de o istorie nedreaptă, de atunci și de acolo, până aici.

Pericopa evanghelică de astăzi (Luca 8, 41-56) ne-a adus în față două dintre minunile impresionante săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos: vindecarea unei femei bolnave și învierea fiicei lui Iair, pe care Iisus, intrând în casă, a apucat-o de mână și i-a zis: „*Copilă, scoală-te!*” (Luca 8, 54). Pentru noi, ca fii și fiice ale Bisericii, viața are valoarea învierii. Chiar și atunci când greșim drumul, când cădem în cursele diavolului, când Îl mâniem pe Dumnezeu pentru vrășmășia din noi, vorbind de îndatoririle noastre creștinești, chiar și atunci, noi ne aflăm în iubirea Tatălui ceresc și ne bucurăm de iertarea Lui când ne rugăm ca darul Duhului Sfânt să nu-l ia de la noi. În acest chip, diavolul nu poate să ne rețină în vecii vecilor în ghearele lui, rămânând fii ai Învierii.

Am trăit, iubiți frați, din mila lui Dumnezeu, ani de zbatere intensă, și acum și în vremurile trecute, însă am simțit că am fost însoțit la fiecare pas de ajutorul lui Dumnezeu printr-o lumină călăuzitoare, care s-a ivit în calea mea, venită fie prin pilda de viață a unui smerit monah, asemenea celui pe

care l-am prăznuit acum două zile și avem sfintele lui moaște aici, Cuviosul Părinte Dimitrie cel Nou, fie prin învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii din perioada patristică și postapostolică. În toate timpurile, când deschidem paginile sfinte ale scrierilor Sfinților Părinți găsim nenumărate mărturii despre valoarea vieții, despre valoarea credinței, a Bisericii pe care a întemeiat-o Mântuitorul Hristos și pe pământul nostru românesc, prin predica Sfântului Apostol Andrei, a Bisericii pe care El o numește „*Biserica Mea*”, pe care „*porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16, 18). Acest adevăr, pentru noi, românii, are o însemnătate mântuitoare, pentru că ne-a ajutat să ne păstrăm valorile culturii naționale și unitatea conștiinței de neam de-a lungul secolelor, în toate perioadele istoriei noastre, cu jertfe mari, atât din rândul Sfinților români, cât și din rândul celor știuți ca eroi căzuți în toate timpurile pentru apărarea patriei și demnitatea noastră națională. Aceste șiruri nesfârșite de credincioși dornici să se atingă de sfintele moaște, însetați după cuvântul lui Dumnezeu, care uită de odihnă, uită de hrană, adunându-se mereu, în fiecare an, și din rândurile cărora ies cei care zidesc lăcașuri sfinte, au revărsat pe întregul cuprins al țării noastre nenumărate biserici, adevărate catedrale, cu preoți vrednici și mănăstiri, cu monahi tineri și cu studii superioare, ce constituie cu adevărat, după cuvintele fericitului de pomenire Patriarh Nicodim Munteanu (1939-1948), „*armata de geniu a Bisericii*”. Iată roadele învierii noastre sufletești! Câtă distanță, nu de timp, între această denumire creștină despre slujitorii bisericești și afirmația ministrului de Interne din timpul dictaturii, Alexandru Drăghici, care a scris că preoții și călugării constituie „*armata neagră contrarevoluționară a Patriarhului Justinian, cel mai mare dușman al comunismului*”. Asemenea situații din istoria noastră trebuie cunoscute, deoarece am slujit și slujim poporul nostru, care ne-a învățat, ca și astăzi, omenia, curajul, evlavia, iubirea de biserică, bunătatea sufletului, venind aici cu inimile curate, cu sufletele curate. Nu-i cheamă nimeni, nu-i obligă nimeni! Ei vin să-L asculte pe Mântuitorul Iisus Hristos, Care, „*ieri și azi și în veci, este același*” (Evr. 13, 8), cum scrie Sfântul Apostol Pavel.

Așadar, cu aceste gânduri și preocupări am străbătut anii. Însă, cu stăruință, dar mai cu seamă cu sprijinul și cu înțelepciunea Sfântului Sinod, s-au împlinit. Sfântul Duh m-a chemat la slujirea arhierescă în mai multe eparhii ale Bisericii și țării noastre. După cutremurul din 1977, am lăsat Catedrala mitropolitană din Craiova gata de sfințire, la fel și clădirea Seminarului teologic de acolo, precum și numeroase mănăstiri restaurate. Când am fost trecut mitropolit la Iași, am fost instalat în catedrala zdruncinată de cutremur, între schele, cum erau toate bisericile și mănăstirile din oraș, pe care le-am consolidat și le-am restaurat. Iar când am fost chemat la Pa-

triarhie, în 1986, era la culme împotrivirea dictaturii față de credință și față de Biserică, încât a trebuit ca să fac eforturi mari, numai de Dumnezeu și de mine știute. M-am rugat să consolidez și să restaurez biserica Sf. Spiridon-Nou, aflând-o gata pentru dărâmare. Am împlinit apoi restaurarea Facultății de Teologie, construirea căminului studențesc, început de Patriarhul Justin Moisescu, unde și acum continuă lucrările de amenajare și înfrumusețare. În scurt timp, între 1987-1989, am ridicat această clădirea cuprinzătoare de aici, unde am instalat Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii noastre, inițiate și organizate de vrednicul de pomenire patriarh Justinian la Schitul Maicilor, pe care l-am găsit dărâmat cu desăvârșire încă din 1982, de furia demolatoare a dictaturii de atunci. Pierderi au suferit în anii aceia și Mănăstirea Antim și alte biserici din București.

După dobândirea libertății, s-au dezlănțuit noi greutăți și atacuri asupra mea, încât mă vedeam sufletește ca și îngropat sub ruinele bisericilor demolate, atât de necruțator am fost învinovățit și considerat responsabil pentru demolarea lor! A fost o mare suferință pe care am purtat-o și o port încă și acum. Chiar de curând s-a exprimat cineva: „Să nu mai vorbim de Patriarhul Teoctist, căci sub poalele lui s-au dărâmat bisericile din București”. Nu puteam eu să dau la iveală ce se petrecuse în București înainte de alegerea mea la Patriarhie. Dar această suferință a fost sursa celor ce s-au înfăptuit până acum în Biserică.

Totuși, cu toate piedicile greu de învins în dictatura atee, am izbutit să construiesc atunci clădirea din fața noastră și să o înzestrez cu instalații moderne pentru confecționarea obiectelor bisericești, care o socot de inspirație dumnezeiască și care a pregătit întemeierea mănăstirii „*Duminica sfinților români*” și înălțarea bisericii consacrate astăzi cinstirii lor. Pe când mă aflam în vâltoarea construcției acesteia, se aflau între colaboratorii mei Înalt Prea Sfințitul Daniel și Prea Sfințitul Casian, care știu cât m-am zbatut ca să salvez biserica Sfântul Spiridon-Nou, să continui restaurarea și consolidarea Facultății de Teologie și să continui proiectul inițiat de vrednicul de pomenire Patriarh Justin Moisescu și să-l dăm în folosință în 1990. Prisosind ajutorul lui Dumnezeu, m-am gândit că în acest loc, în care se află în lucrare atelierele de obiecte bisericești ale Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii noastre, să fie și o mănăstire, așa cum a fost la Schitul Maicilor, cu biserică și chilii, pusă sub ocrotirea Sfinților Români unde, de acum înainte, clopotele vor bate permanent, așa cum le-am auzit astăzi.

A fost o mare strădanie, o îmbelșugare de har, o înviere, căci momentul de astăzi, și prin Sfânta Evanghelie, dar și prin slujba de sfințire a bisericii, ne-a revărsat în suflete bucuria învierii, pe care o trăim la toate sărbătorile noastre bisericești, când, participând la Sfânta Liturghie și mai ales

împărtășindu-ne cu Trupul și Sângele Domnului, trăim aieva cu Mântuitorul Iisus Hristos. În acest sens, le-a spus Mântuitorul ucenicilor Săi: „*Cu dor am dorit să mănânc cu voi acest Paști, mai înainte de Patima Mea*” (Luca 22, 15). Este dorul după comuniunea totală cu El prin Sfânta Împărtășanie. Așa este și împlinirea de astăzi. Parcă au venit ca de la Dumnezeu trimiși toți binefăcătorii și ajutătorii. În Hrisovul de târnosire, cum ați auzit, este această metaforă: „*Parcă au venit de sus, din cer, turlele bisericii*”. Am asistat, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului, când macaraua a ridicat cele două turle de jos și le-a așezat acolo sus, la locul lor, de parcă veneau din cer. Nu pot uita imaginea aceea, cum nu pot uita imaginea credincioșilor, zbaterea Prea Sfințitului Episcop Varsanufie, a Prea Cucernicului Părinte consilier Nicolae Crângașu care, unde se îndrepta, era răsplătit cu bunăvoință și înțelegere. Se vede aici dragostea și obolul credincioșilor, al căror nume este înscris în Hrisovul pe care l-am pus astăzi în piciorul Sfintei Mese, alături de Sfintele Moaște. Acești frați sunt astăzi în mijlocul nostru. Nu pot să nu-l amintesc pe fratele Alexandru Constantin care, prin contribuția sa, m-a determinat să încep această lucrare. M-am bucurat că l-am văzut astăzi aici, cum i-am văzut și pe alții. Am cuvânt de mare prețuire și de părintească iubire față de toți, pentru că această lucrare a cerut multă muncă, a cerut materiale, și încă materiale prețioase.

Așadar, minunea învierii fiicei lui Iair din Sfânta Evanghelie de astăzi se potrivește foarte bine cu momentul acesta de înviere a Mănăstirii „Duminica Sfinților Români” în incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii noastre. A înviat aici Schitul Maicilor. Din atelierele acestea, administrate cu răbdare și înțelepciune de către Prea Sfințitul Episcop Vicențiu Ploieșteanul, au plecat la bisericile noastre din toată țara și de peste hotare, felurite obiecte bisericesti: catapetesme măiestrit sculptate, icoane, ferecături de evanghelii, sfinte vase, sfeșnice, clopote chiar. De acum înainte, având mănăstire aici, cu rugăciunile monahilor și cu sprijinul ierarhilor Sfântului Sinod, nădăjduim să sporim și să desăvârșim aceste lucrări, pentru că Institutul Biblic și de Misiune este al întregii Biserici, adică al Patriarhiei noastre. Pentru cerințele Patriarhiei, așa a fost tradiția, fiecare eparhie contribuia cu ce avea mai bun, nu cu bani, desigur. Suntem singura Biserică, de altfel, care nu percepe nici un fel de taxe de la parohii sau de la eparhii pentru nevoile Eparhiei sau Patriarhiei. Patriarhia cu sectoarele ei, la loc de frunte fiind Institutul Biblic și de Misiune, este adecvată cerințelor întregii Biserici de acasă și de peste hotare, și de la sine se impune a fi înțeleasă și ajutată. Mă bucur că astăzi, aici se află membri ai Sfântului Sinod. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Ro-

mâne nu și-a atins încă desăvârșirea în ce privește arta, editarea Bibliei, a cărților de cult, teologice, etc., încât trebuie să fie consolidat în toate componentele lui. Ne-a ajutat Dumnezeu și am așezat această clădire a atelierelor aici între 1987-1989, cu eforturi mari, cum am spus. Având acum și un așezământ monahal, punem un nou început, trăim o înviere a acestei instituții centrale a noastră.

Mulțumesc din toată inima tuturor celor care ne-au încurajat cu sprijinul inimii lor pe parcursul lucrărilor de ridicare a acestei biserici, de altfel una din cele multe din București. Unele mai mari decât aceasta. Vă mărturisesc că realizarea aceasta înseamnă pentru mine o alinare a dorului pentru Catedrala Mântuirii Neamului. Dacă am văzut că vrăjmașul este atât de iscusit, cum îl știm de când a căzut din slava îngerilor, luând această înfățișare de diavol, și folosește diferite mijloace, încât n-am putut să înaintăm până acum, deși au trecut, iată, aproape șaptesprezece ani, mi-am îndreptat atenția aici ca o mărturie că putem să facem și Catedrala. O asemenea operă se realizează cu suflet, cu credință. Prima întrebare pe care mi-a pus-o cineva acum zece ani a fost: „Cât va costa, Părinte Patriarh?” I-am răspuns: „Nu mai mult decât sufletul dumitale”. Și s-a lămurit. Într-adevăr, sufletul zidește biserici, credința zidește biserici, iar creștinii aceștia, pe care i-am cunoscut cu prilejul lucrărilor de aici, au suflet mare. Pensionarii modești, care depun lunar din mica lor pensie la fondul deschis pentru construirea catedralei, ne întrebă ce se întâmplă? Avem cu ce să începem, le spun tuturor! Aici, spre exemplu, a apărut primul donator amintit, domnul Constantin Alexandru, care a declanșat începutul lucrărilor. Să continuăm, deci, să facem biserici! În București, deși s-au construit până acum mai mult de o sută de biserici, sunt tot insuficiente. De Catedrală avem nevoie urgentă! Suntem singura Biserică fără Catedrală Patriarhală. Ne va ajuta Dumnezeu s-o facem. Cum ne-a ajutat până acum, e mărturie că ne va ajuta și în viitor.

Deci, tâlcul învierii fiicei lui Iair din pericopa evanghelică de astăzi, precum și al mănăstirii de aici, îl vedem fiecare, frați și surori și iubiți Părinți, în legătura aceasta de unitate între noi, dar și în mărturiile de confirmare din partea clerului și a credincioșilor. Iată, ei ne încurajează, ne adună cu o prețuire reciprocă, cu o admirație reciprocă, încât nu ne îngrijorează integrarea României în Uniunea Europeană. Sunt atent la afirmațiile celor care spun că noi, slujitorii Bisericii, ne-am expune unui eșec. Față de această nedumerire, le răspundem cu hotărâre: Nu! Deoarece clerul și credincioșii Bisericii noastre, cum a spus și Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos la radio, știu ce înseamnă integrarea în Europa, nu numai prin hotărârea Sfântului Sinod, dar și prin istoria noastră. Marii noștri înain-

tași, domnitori, învățați, cărturari, au fost de talie europeană și au făcut țara noastră cunoscută și prețuită în Europa. Încât noi trebuie să tratăm această problemă cu multă atenție și cu multă grijă, ca pe o datorie sfântă. Acestor creștini prezenți astăzi, aici, fie tineri, fie vârstnici, sau celor care au așteptat ore întregi să se apropie de sfintele moaște, nu le este teamă de integrarea europeană. Noi avem frați și surori în țările europene, ierarhi și preoți, care vin și ne spun cât sunt de apreciați românii acolo. Nu ne referim, desigur, la cazurile care voit parcă sunt căutate ca să ne mârșească. Așa încât ceea ce depinde de Sfânta Evanghelie, de învățătura Mântuitorului Iisus Hristos trebuie să facem și întotdeauna să reușim. Aceasta este convingerea mea și v-o împărtășesc tuturor.

Iubiți frați și surori în Domnul, cu voia lui Dumnezeu ne-am învrednicit să sfințim ceea ce de mulți ani am gândit și ne-am frământat. Dumnezeu ne-a ajutat și ne-am bucurat de cele ce am văzut și am auzit astăzi aici.

Sunt deplin recunoscător Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți, cărora le ofer câte o plachetă legată de ziua de astăzi, cu imaginea sfintei biserici, precum și icoana hramului „*Duminica Sfinților Români*”, având înscrise cuvintele Mântuitorului: „*Eu sunt vița, voi mlădițele*” (Ioan 15, 5), care este arborele nostru genealogic creștin ortodox, de la Sfântul Apostol Andrei, cel care a vestit Învierea Domnului pe pământ românesc. Sfinții Români, pe care i-a canonizat Biserica noastră până acum, îi găsim în icoana aceasta, în arborele acesta, pe câte o ramură, arătând că suntem o Biserică din izvor apostolic, cum a subliniat și Papa Ioan Paul al II-lea.

Vreau să împărtășesc mulțumirea și recunoștința mea Domnului Constantin Bălăceanu Stolnici, membru al Academiei, Eforul bisericii Domnița Bălașa, Domnului Bogdan Cazaban, consilier prezidențial, Domnului Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, membrilor Consiliului Eparhial și ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, binefăcătorilor și ajutătorilor zidirii bisericii acesteia, protoierei, preoți, credincioși și credincioase, ale căror nume ar cere mult timp să le pomenim acum, dar mai important este că ele sunt înscrise spre pomenire în Hrisovul de sfințire depus cu Sfintele Moaște în piciorul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Acesta este lucrul cel mai scump, este scopul vieții noastre pe pământ.

M-a impresionat, în mod deosebit, momentul înălțării turlilor, cum spuneam la început, pe care specialiștii le-au lucrat la sol, cum se și practică, de altfel, din punct de vedere tehnic, fiind mai sigur și mai ușor, apoi le ridică cu o macara de mare tonaj și le montează pe corpul bisericii. Operațiunea aceasta s-a făcut pe seară, când a fost disponibilă macaraua. Între montatori erau și două credincioase, Cristina Șefan și Reta Sandu, cărora le-am zis surorile sudorițe, poate sunt de față, care nu s-au dat jos de pe

acoperișul bisericii până nu s-au convins că turlele sunt bine fixate. Nu coborâm, ne spuneau, până nu terminăm lucrarea. Ce credință puternică, ce liturghie au făcut aceste două credincioase, care m-au uimit! Am mulțumit lui Dumnezeu că am văzut suflete atât de devotate.

Așa se împlinește lucrarea lui Dumnezeu, părinților protopopi, și părinților monahi, și surorilor monahii. Să nu precupețim niciodată timpul nostru, comoditatea noastră, confortul nostru. Să nu căutăm un loc mai confortabil, un post mai bun, o stare mai fără răspundere, mai fără muncă. Nu așa trebuie să vedem slujirea noastră. Aceasta ne cere, câteodată, să rezolvăm situații neașteptat de grele și de confuze din cauza lăcomiei, pe care nu întotdeauna putem să le îndeplinim cum trebuie. De aceea, folosesc acest prilej și fac un apel către preoți și către monahi ca să ne facem lucrarea noastră cât mai deplin, cum îl învăța Sfântul Apostol Pavel pe ucenicul său Timotei: „*Fii treaz în toate, suferă răul, fă lucru de evanghelist, slujba ta fă-o deplin!*” (II Tim. 4, 5), adică conștiincios, atent, cu purtare de grijă, ca pentru Dumnezeu, nu ca pentru oameni. Orice lucru pe care-l facem în Biserică trebuie să-l facem ca pentru Dumnezeu, nu ca pentru oameni. Pildă, cum vedeți, ne dau credincioșii în zilele acestea. Sunt pregătiți să înfrunte ploaia și frigul ca să-și facă pe deplin canonul, pentru a ajunge să se atingă de sfintele moaște, și la Iași, la Cuvioasa Paraschiva, și aici, la București, la Cuviosul Dimitrie. Vă mulțumim foarte mult, iubiți frați și surori în Domnul, că ne-ați dat și de data aceasta o pildă atât de frumoasă.

Ne-a întristat ce s-a spus de curând într-un interviu, anume că „Imperiul român s-a extins asupra Transilvaniei” (I.P.S. Mitropolit Ioan Robu: „Precizări privind istoria și situația Statusului Romano-Catolic din Transilvania”, în cotidianul „Gardianul”, nr. 1338 din 23 octombrie 2006). Este o afirmație fără nici un temei istoric, mai întâi, pentru că Transilvania s-a unit cu România prin hotărârea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, hotărâre recunoscută de Conferința de pace de la Trianon din 1920, apoi, țara noastră n-a fost niciodată imperiu. Putem s-o luăm și ca un omagiu pentru noi, că merităm să fim și imperiu, dar imperiu de sfinți. Când harul lui Dumnezeu ne-a trimis moaște de sfinți și din sudul Dunării, din Balcani, dintre strămoșii noștri, cum îi avem pe: Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Sf. Cuv. Parascheva, Sf. Mc. Filofteia și alții ca aceștia, se cuvine să-I fim mulțumitori. Cu înțelepciune, credință și recunoștință am exprimat aceste gânduri, în bucuria și înțelegerea învierii din această zi istorică, învierea ctitoriei de neuitat a celui ce în vremuri nespuse de grele a păstorit Biserica noastră, timp de aproape trei decenii, și a zidit conținutul sacru al Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Încă o poartă către Împă-

răția cea cerească! Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să o vedem astăzi cu ochii inimii noastre curate! Amin!”

Daruri simbolice

În semn de mulțumire și recunoștință, li s-a oferit celor care au sponsorizat lucrările de construire și înzestrare a noii mănăstiri, precum și ierarhilor Sfântului Sinod participanți la slujba de sfințire, placheta emisă cu acest prilej, având pe o față, chipul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, ctitorul așezământului, cu mențiunea: „București – 2006”, iar pe cealaltă față, imaginea bisericii și inscripția: „Mănăstirea Duminica Sfinților Români” împreună cu icoana „Duminicii Sfinților Români”, hramul mănăstirii, reprezentată în mozaic, pe frontonul bisericii, și mai multe tipărituri între care Acatistul și Slujba Sfinților Români la Duminica a II-a după Rusalii.

La sfârșitul Sfintei Liturghii s-a oficiat un Polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, pentru ierarhii Sfântului Sinod, pentru donatorii și binefăcătorii sfintei mănăstiri și pentru toți cei prezenți la această sfântă și dumnezeiască slujbă.

În continuare, la invitația Prea Fericitului Printe Patriarh, ierarhii Sfântului Sinod au vizitat pe îndelete biserica, paraclisul, o parte din chilii, Atelierele Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române și s-au întreținut cu grupurile de credincioși care i-au înconjurat cu bucurie și cu dragoste.

Ceremonia s-a încheiat cu o agapă frățească la care au luat parte ierarhii și preoții slujitori, membri ai Consiliului eparhial, donatorii, reprezentanți ai autorităților locale, alți invitați.

Cu această nouă mănăstire zămislită din evlavia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru toți Sfinții Români și din prinosul recunoștinței față de vrednicii săi înaintași în Scaunul Patriarhal, s-a mai adăugat un spațiu sfânt și sfințitor în salba de sfinte zidiri bucureștene, așezându-se astfel încă o treaptă la Scara către cer.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PELERINAJ LA MOȘTELE SFÂNTULUI CUVIOS DIMITRIE CEL NOU – 27 octombrie 2006

Cel mai mare pelerinaj din sudul țării este legat de sărbătoarea *Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou*, înscris în calendar la 27 octombrie, ale cărui Sfinte Moaște aflate în Catedrala Patriarhală ocrotesc de peste două secole Capitala României. An de an mii de pelerini își îndreaptă pașii spre acest loc sfânt de închinare pentru a cere ajutorul lui Dumnezeu și a se împărtăși de harul sfințitor al Cuviosului Dimitrie.

Anul acesta, 2006, racla cu moaștele Cuviosului Dimitrie a fost scoasă din Catedrală, în procesiune, în dimineața zilei de miercuri, 25 octombrie, și așezată sub baldachinul de afară după care, pe podiumul amenajat lângă altarul Catedralei, Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat Sfânta Liturghie, în prezența unui număr mare de pelerini, unii veniți încă din seara precedentă în așteptarea acestui moment.

Mulțimea credincioșilor adunați la Sfintele Moaște, estimați la câteva mii, s-a întins pe câteva sute de metri pe tot Dealul Patriarhiei, de la baldachinul cu racla Sfântului până pe bulevardul Regina Maria. Pelerinii, bărbați și femei de diferite vârste și condiție socială, s-au rânduie în liniște și au așteptat cu răbdare să ajungă să se închine la moaștele Cuviosului Dimitrie. Dumnezeu a binecuvântat această mare sărbătoare cu o vreme însorită și plăcută.

Pe toată durata praznicului, slujbele și cântările închinare Sfînșilor au umplut Dealul Patriarhiei de miresma duhovnicească a imnelor liturgice.

Datorită bunei organizări, pelerinajul a decurs în bună rânduială. Spre deosebire de ceilalți ani, aleea din dreapta dealului, pe care urcă pelerinii, a fost eliberată de corturile cu cărți, icoane și obiecte bisericesti, care au fost așezate numai pe aleea din stânga, oferind vizibilitate în direcția podiumului pe care s-a oficiat Liturghia. Alături de efortul slujitorilor, ca în fiecare an, ordinea a fost asigurată și cu ajutorul polișștilor și jandarmilor.

Sfântul Cuvios Dimitrie

Cuviosul Dimitrie cel Nou a trăit în secolul al XIII-lea, pe vremea Imperiului de la Târnovo, întemeiat de români și bulgari sub conducerea frașilor Petru și Asan. El s-a născut în satul Basarabov, de pe râul Lom, un afluent al Dunării, în apropiere de orașul Ruse. Din păstor de vite el a devenit monah, trăind într-o peșteră din apropierea acestui sat, dedicându-se postulului, rugăciunilor și privegherii. Datorita vieții sale cuvioase, Dumnezeu l-a învrednicit cu darul de a face minuni. Printre altele, Cuviosul Dimitrie și-a cunoscut sfârșitul vieții, alegându-și locul de veci între două pietre. Trupul său neputrezit a rămas multă vreme ascuns până

când apa Lomului, revărsându-se, l-a scos la iveală, descoperindu-l preoților și credincioșilor, care l-au așezat în biserica satului Basarabov.

În timpul războiului dintre Rusia și Poarta Otomană, din anii 1769-1774, generalul rus Petru Salticov, trecând prin satul Basarabov, a luat moaștele Cuviosului Dimitrie cu intenția de a le trimite în Rusia dar, la rugămintea negustorului Hagi Dimitrie și a mitropolitului Grigorie II al țării Românești, le-a dăruit credincioșilor bucureșteni, ca recompensă pentru suferințele îndurate în timpul războiului. Moaștele au fost așezate, în iulie 1774, în Catedrala Mitropoliei Ungrovlahiei (actuala Catedrală Patriarhală din București), iar mâna dreaptă a Sfântului a fost trimisă la Kiev, unde se păstrează și astăzi.

Potrivit unui studiu din 1887 al episcopului Melchisedec al Romanului, Cuviosul Dimitrie a fost proclamat ocrotitorul spiritual al Bucureștiului de către Mitropolitul Filaret al II-lea (1792-1793). În anul 1955, la propunerea Patriarhului Justinian, Sfântul Sinod a proclamat generalizarea cultului său în întreaga Biserică Ortodoxă Română, stabilindu-i ca zi de prăznuire 27 octombrie. De-a lungul vremii, moaștele sale au fost deseori scoase în procesiune pe străzile orașului. Sfântul Cuvios Dimitrie a fost numit și „cel Nou”, pentru a nu fi confundat cu Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, înscris în calendar la 26 octombrie, ale cărui moaște se află în catedrala din Salonic (Grecia).

Slujba Privegherii

Slujba de priveghere pentru sărbătoarea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie s-a oficiat în cursul după-amiezii de miercuri, 25 octombrie 2006, pe podiumul de lângă altarul catedralei, de către PS Episcop *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria și Prea Sfințitul Episcop *Sebastian Ilfoveanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în prezența pelerinilor veniți să se închine la Sfintele Moaște ale Cuviosului Dimitrie cel Nou.

A doua zi, joi, 26 octombrie, când întreaga Biserică Ortodoxă prăznuiește pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, pe același podium, s-a oficiat Sfânta Liturghie de către Prea Sfințitul Episcop *Sofronie* și Prea Sfințitul Episcop *Vincentiu Ploieșteanul*, Vicar Patriarhal, înconjurați de un numeros sobor de preoți și diaconi.

În cuvântul de învățătură la pericopa evanghelică citită la acest mare praznic bisericesc, Prea Sfințitul Episcop Sofronie a evidențiat faptul că Sfântul Mare Mucenic Dimitrie este ocrotitorul nu doar al Bisericii sau orașului unde îi sunt păstrate sfintele moaște, ci și protoectorul tuturor celor care îl cinstesc: „Sfântul Dimitrie cel Izvorător de Mir este ca o punte de har, o punte nevăzută, ca un arc în ceruri, ce se întinde între cetatea București, capitala României, și cetatea cea dintâi a Macedoniei, Thesalonicul, unde sunt sfintele sale moaște și unde mulțimi de credincioși se adună și astăzi pentru a-l sărbători”.

Slujba de priveghere pentru sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie a fost oficiată miercuri după-amiază, de către Inalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, Prea Sfințitul Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Prea

Sfințitul Episcop Ambrozie al Giurgiului, Prea Sfințitul Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, și Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurați de preoți și diaconi. Către sfârșitul slujbei, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a întregit soborul slujitorilor, sporind bucuria pelerinilor participanți la priveghere.

Sfânta Liturghie

Vineri, 27 octombrie, Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de ierarhi membri ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi, a oficiat Sfânta Liturghie în prezența a peste zece mii de pelerini veniți pe Dealul Patriarhiei pentru a participa la sărbătoarea Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor. Din soborul arhierilor slujitori au făcut parte Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teodosie al Tomisului, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului și Vrancei, Prea Sfințitul Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, Prea Sfințitul Episcop Casian al Dunării de Jos, Prea Sfințitul Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Prea Sfințitul Episcop Galaction al Alexandriei și Teleormanului, Prea Sfințitul Episcop Ambrozie al Giurgiului, Prea Sfințitul Episcop Sofronie al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, Prea Sfințitul Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicar Patriarhal, Prea Sfințitul Episcop Sebastian Ilfoveanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și Prea Sfințitul Arhieru Ioachim Băcăuanul, Vicar al Episcopiei Romanului.

La Sfânta Liturghie au luat parte Majestățile Lor Regele Mihai I al României și Regina Ana, împreună cu Altețele Lor Regale Principesa Margareta și Principesa Elena, Alteța Sa Principele Radu și domnul Alexander MacAteer, care s-au închinat la cinstitele moaște ale Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor. Au asistat, de asemenea, domnul Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier de stat la Președinția României și Excelența Sa domnul Athanassios Dendoulis, Ambasadorul Republicii Elene la București.

După Sfânta Evanghelie (Matei 5, 1-12), care descrie predica de pe munte a Mântuitorului Iisus Hristos, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat pelerinilor un cuvânt de învățătură și binecuvântare, cu referire la pilda de viață a Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

*Majestățile Voastre,
Altețele Voastre Regale,
Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici Părinți,
Dreptmăritori creștini,
Domnule reprezentant al Președinției României*

"Sărbătorim astăzi pe Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, al cărui nume atât de frumos este legat de numele și chipul tânăr, plin de vigoare, al Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir, pe care l-am sărbătorit ieri. Acest Cuvios Părinte Dimitrie, smerit și blând după chip și cu viață îmbunătățită, a fost pildă tuturor încă din viață prin trăirile sale sufletești.

Sfânta Evanghelie de la Matei (5, 1-12), pe care am ascultat-o astăzi, ne descrie predica de pe munte a Domnului Iisus Hristos, fără asemănare de frumoasă în toată literatura universală, prin valorile pe care Mântuitorul Însuși le enumeră: Fericiți cei săraci cu duhul, cei ce plâng, cei blânzi, cei milostivi, cei curați cu inima, cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția lui Dumnezeu. Sunt criteriile dumnezeiești pentru moștenirea Împărăției cerurilor. Ele constituie un fel de ghid, o călăuză a vieții fiecăruia dintre noi, fie că ne găsim aici, săvârșind Sfânta Liturghie sau participând la slujbă, fie că ascultăm sau privim slujba la televizor sau la radio. Oriunde, ecoul acesta al Fericiților din Sfânta Evanghelie de astăzi străbate și pătrunde adânc și pe cel cu înțelepciune, și pe cel cunoscător al sufletului omenesc, și pe cel smerit și blând, cum era acest Cuvios Părinte Dimitrie.

Sfânta Biserică a așezat această Evanghelie pentru a ilustra, într-un fel, zbaterea noastră, căci, având suflet și trăind pe deplin libertatea, cum ne-a dat-o Dumnezeu la creație, avem puterea să pătrundem cu mintea noastră adâncurile tainelor dumnezeiești și să înțelegem cele sfinte. Desigur, pentru un auditoriu atât de impresionant, cum sunt credincioșii din București și cel care a fost Regele Mihai I al României, lucrul acesta este lesne de înțeles. Tocmai aceasta ne-a făcut să fim împreună astăzi.

Acest suflet blând, sărac cu duhul, Cuviosul Părinte Dimitrie, cu bogăția lui sufletească, a însumat principiile acestea de viață recomandate de Mântuitorului Iisus Hristos și ni s-a dat nouă pildă de urmat. Monah smerit, neștiutor de carte, dar cu sufletul și cu inima curate, el înțelegea glasul firului de iarbă, frumusețea petalelor de floare, șoapta pământului unde călca, ducând vitele la păscut, fiind păstor din satul Basarabov, pe valea râului Lom, din sudul Dunării, în dreptul orașului Giurgiu. Neiscusit la vorbă, îi asculta pe alții și se purta frumos cu toți, iar din puținul lui dădea celui mai sărac sau ajuta pe orfan, fiind iubit pentru bunătatea sa. După un timp, el s-a călugărit în mănăstirea din vecinătatea satului său, apoi, când Duhul Sfânt l-a însuflețit, a lăsat toate și s-a retras într-o peșteră săpată în stâncă pe apa Lomului, care există și astăzi, unde a petrecut în post și rugăciune tot restul vieții. Nu se cunoaște cât timp s-a nevoit acolo și nici anul mutării sale la Domnul. Se știe, însă, că încă din timpul vieții Cuviosul Dimitrie s-a învrednicit să fie făcător de minuni, datorită sfințeniei la care a ajuns, cunoscându-și chiar sfârșitul călătoriei sale pământești.

După trecerea unui anumit timp de la moartea lui, Dumnezeu care se preaslăvește prin Sfinții Săi, dorind ca acest Cuvios să fie cunoscut de creștini spre pildă și ajutor, a făcut ca, în urma unor ploi puternice, lespezile care-i acopereau mormântul să se disloce și să alunece împreună cu trupul neputrezit al Sfântului în apa Lomului. Creștinii au așezat sfintele sale moaște în biserica satului Basarabov, unde au rămas până în anul 1774, când generalul rus Petru Saltâcov le-a luat de acolo cu intenția de a le duce în Rusia. Trecând cu moaștele Cuviosului Dimitrie prin Țara Românească, în luna iulie 1774, Mitropolitul Grigorie al II-lea și credincioșii bucureșteni l-au înduplecat pe general să le lase lor acest odor de mare preț.

Sfintele sale moaște au fost depuse, spre cinstire și închinare, în această Catedrală, iar nu peste mult timp el a fost proclamat ocrotitorul orașului București.

Fiecare sfânt, frații mei în Domnul, are câte un simbol, câte o imagine în amintirea noastră. Sfântul Pantelimon, de exemplu, ne-a rămas cunoscut ca doctor fără de arginți, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, ca Izvorătorul de Mir, iar Cuviosul Dimitrie, prăznuit astăzi, ca suma bunătăților, a virtuților omenești. El era sărac cu duhul, cum ne adeverește viața lui, prin care nu trebuie să înțelegem, desigur, un om fără simțul realității, pierdut în valurile gândirii, ci un om curat cu inima, care știe să dea răspuns frământărilor vieții și să zidească acest răpunș, întâmpinându-și semenii cu un zâmbet și o privire caldă, ca să-i mângâie și să le ușureze întristarea, căci era lipsit și nu putea să facă alte bunătăți.

Ne-a rămas de la el, ca de la toți sfinții, un gest făcut din neatenție, de care s-a căit și pentru care a ispășit toată viața lui. Este vrednic să-l amintim acum, când noi atât de porniți suntem după himere, după idei pe care nu le înțelegem bine și suntem ușor manipulați în toate felurile. Dar sfinții vin și ne cheamă la realitatea cea adevărată a vieții. Pe când ducea la păscut vitele sătenilor, Cuviosul Dimitrie a călcat din greșală pe un cuib cu puișori de pasăre, care au început să țipe, să protesteze. Atât de milă i-a fost și l-a muștrat atât de mult cugetul său, încât a hotărât să-și pedepsească piciorul ce călcase pe cuib, să nu-l mai încalțe cu nimic, ci să pășească desculț prin spini și pietre, pe potecile aspre pe care le bătătorea în îndeletnicirea ce avea. Așa a trăit până la sfârșitul vieții lui. Iată cât de frumoas a rezolvat Cuviosul Părinte Dimitrie această problemă de conștiință a sa.

Dar noi, în viață, nu jignim, oare, pe cei din jurul nostru, nu-i nedreptățim? Depinde de locul și rolul pe care-l avem în societate, firește, dar nu scapă nimeni de așa ceva, nici noi, preoții, călugării și arhierii. Toți suntem supuși să supărăm pe unii sau pe alții și trecem senini mai departe, ca și cum n-am greșit cu nimic, n-am încălcat legea dumnezeiască a respec-

tării semenului nostru, pe care-l nedreptățim, câteodată, mai aspru decât a făcut Cuviosul Dimitrie. Invățătura aceasta pentru noi este mai mult decât înțeleasă, dar se cere s-o punem în practică.

Curăția inimii este bogăția noastră, iubiți frați și surori în Domnul. Omul n-are în viață ceva mai prețios decât sufletul său, decât inima sa, atunci când sunt încălzite de mireasma rugăciunii, de iubirea lui Hristos și de celelalte virtuți creștine. Există cu adevărat și această categorie de credincioși. Mărturisesc cu toată convingerea mea, formată în atâtea decenii de când slujesc Biserica din treapta aceasta și chiar din locul acesta, că nimic altceva nu-i aduce pe acești creștini, în fiecare an, la Cuviosul Părinte Dimitrie, decât această bogăție sufletească, acest dor după mai bine, care-i face pe unii dintre ei să stea toată noaptea ca să le vină rândul să se atingă de sfintele sale moaște. Fiecare, iubiți frați și surori în Domnul, vine aici cu o nădejde, își pleacă fruntea la moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie și dobândește ceva. De ani de zile, acest Cuvios Părinte Dimitrie, ca și Sfânta Cuvioasă Paraschiva de la Iași, Sfânta Filofteia de la Argeș, Sfântul Grigore Decapolitul de la Bistrița olteană, și ceilalți sfinți ale căror moaște le avem pe pământul nostru românesc, ne cheamă să le urmăm pilda, ne îndeamnă să fim mai buni, să fim mai atenți, să sădim în jurul nostru pace, iubire, lumină și prețuire față de semenii noștri.

Acesta este înțelesul Sfintei Evanghelii de astăzi și învățătura vieții Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou. Am văzut cu ochii mei, în timpul bombardamentelor aeriene din primăvara anului 1944, cum au căzut pe dealul acesta trei bombe și nici una din ele n-a lovit catedrala sau reședința. Una a căzut chiar aici, între altar și clopotniță, alta în fața catedralei, și a treia pe coastă, la intrarea în cancelarie. N-a fost decât lucrarea minunată a Cuviosului Dimitrie, mijlocitorul către Dumnezeu, că nu s-au produs pagube însemnate. Cuviosul Dimitrie era în catedrală, ca acum, și părinții slujitori au vrut să ducă sfintele sale moaște la Mănăstirea Ciorogârla, unde erau și moaștele Sfintei Paraschiva, evacuate de la Iași. Dar venerabilul patriarh Nicodim i-a oprit, zicându-le că strămoșii noștri tocmai de aceea ni l-au adus aici ca să ne apere. Am auzit cuvintele acestea și am văzut întâmplările acestea.

Ne găsim aici și ne bucurăm de soarele acesta, de frumusețile de astăzi, dar ne bucurăm că este în mijlocul nostru și Suveranul care a pățimit și a răbdat timp îndelungat.

Majestatea Voastră, sunteți cu noi toți, cu sfinții și cu poporul lui Dumnezeu și ne bucurăm, cum zice Sfânta Evanghelie de astăzi: "Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri!" (Matei 5, 12).

Iubiți credincioși și credincioase,

Ne-am aflat în aceste zile aici la rugăciune, la pelerinajul acesta, și parcă am mai rămâne împreună, dar oboseala își spune, totuși, ultimul cuvânt. Este mărturisirea noastră de credință această stare de bucurie pe care o trăim când ne întâlnim în rugăciune la Sfânta Liturghie și mai ales atunci când ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului. Simțim că avem un rost în viață, că pământul pe care călcăm ne conduce spre ceva bun și frumos, începând de aici, de la biserică. Sfinții Părinți scriu atât de frumos despre însemnătatea cuvântului de biserică, tălmăcit prin lumina minții și învățaturii lor, că ea este adunarea aceasta cea binecredincioasă, adunarea ortodocșilor la Sfânta Liturghie. Numai această adunare îl are pe Hristos în mijlocul ei. De aceea, noi ne simțim așa de bine în biserică, uităm de dușmănie, uităm de păcate, uităm de alte fapte urâte, ne regăsim aici și ne privim față către față, ca prieteni și frați din nașterea noastră, cum și suntem din Același Părinte toți, cum scrie Sfântul Apostol Pavel.

Ori de câte ori săvârșim Sfânta Liturghie, ca astăzi, fie aici, fie în Maramureș, fie la Iași, sau în alte părți, noi vedem cum frunțile credincioșilor strălucesc ca ale sfinților din icoane, pentru că în biserică toată grija cea lumească o lăsăm și ne privim ca frați și surori în Domnul și așteptăm darul lui Dumnezeu pentru noi. Și astăzi, dumneavoastră, credincioșii, credincioasele, ați făcut ca ziua aceasta de pomenire a Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou să fie o sărbătoare de neuitat în viața noastră. Să n-o uitați, cum n-o uităm nici noi, ierarhii care am slujit aici cele sfinte. De aceea, vă adresez un cuvânt de prețuire, de dragoste și de mulțumire pentru prezența dumneavoastră și pentru răbdarea cu care ați ascultat Sfânta Liturghie, pe care unii nu numai că n-o suportă, dar o și blamează că este prea lungă și complicată, că are prea multă mișcare, Dar viața este mișcare lăsată de Dumnezeu. Însăși corpul nostru omenesc este într-o neconținută mișcare de refacere a forțelor sale.

Biserica este un organism viu, care gândește și merge către o țintă precisă, pe care o cunoaște bine. Pe calea aceasta a Bisericii au mers sfinții pe care noi îi cinstim și de care ne apropiem cu smerenie, cu credință și cu căldură. Ei au bătătorit calea aceasta în condiții foarte grele, mai ales cei martirizați, care au murit în lagăre, închisori și deportări, și pentru care noi ne rugăm întotdeauna. Încât necazurile și toate cele întunecate ale vieții noastre, care întunecă și viața omenirii, prin credința curată și sfântă în Dumnezeu, le putem transforma în lumină, în nădejde, în iubire.

Vă suntem recunoscători, așadar, că ați rămas împreună cu noi până la sfârșitul Sfintei Liturghii. Avem în mijlocul nostru și frații preoți bulgari

din sudul Dunării, de unde a venit Cuviosul Dimitrie, prin darul și lucrarea lui Dumnezeu. A slujit cu noi și Prea Sfințitul Episcop Sofronie al românilor din Ungaria, care lucrează în condiții nu tocmai comode, dar în cei peste zece ani de păstorie a consolidat episcopia și a făcut să răsunе glasul românesc acolo unde începea să nu se mai audă, ca și la noi, în Harghita și Covasna. Biserica păstrează și chivernisește aceste valori, pentru că lucrează în lumina Duhului Sfânt, a smereniei și credinței în Hristos, care naște sfinți, ce ne ajută mereu.

Noi românii, cum se cunoaște, am suportat multe necazuri și nedreptăți în istoria noastră. Însăși prezența aici a moaștelor Sfântului Cuvios Părinte Dimitrie e rezultatul războiului ruso-turc de la 1769-1774. Biruind rușii în acest război, dar și cu ajutorul românilor, țara noastră fiind atunci teren de confruntare între rivali, atrăgând după sine multe pagube și suferințe, s-au adus aici, în 1774, cum spuneam, sfintele moaște ale Cuviosului Dimitrie, ca să nu le batjocorească necredincioșii, care n-au cultul sfinților. De atunci ele au rămas la noi și străjuiesc catedrala aceasta, cu minuni și tămăduiri. Mărturie vie este prezența celor care așteaptă să îngenuncheze la sfintele moaște ale Cuviosului Dimitrie. Ele sunt sfințitoare, fraților, ca și sfintele icoane și sfintele odoare bisericesti. Și noi toți, clerici și mireni, avem daruri sfințitoare pentru noi atâta vreme cât suntem în hotarele Legii, în hotarele credinței și învățaturii Bisericii noastre. Puterea este a lui Dumnezeu. El lucrează prin sfinții Săi. Încă din Vechiul Testament, Psalmistul David cânta: "Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui!" (Ps. 67, 36). Nu este suficient să citești Biblia într-o adunare și această adunare să fie numită Biserică. Nu orice adunare este Biserică, ci adunarea unde Mântuitorul Iisus Hristos este prezent în mod real. Dumneavoastră ne-ați văzut astăzi pe noi slujind, dar cei cu credință puternică l-au văzut pe Domnul Hristos care a făcut din pâine și vin Însuși Trupul și Sângele Său, cu care noi ne-am împărtășit. El săvârșește toate minunile, și la mijlocirea sfinților, și la sfințirea bisericii ca locaș de cult.

M-am bucurat nespun că în fiecare an, cum spuneam, dumneavoastră credincioșii ne dați câte o lecție de credință, nu numai credincioșii bucureșteni, căci sunt între noi și frați creștini din multe părți. Sfântul Cuvios Părinte Dimitrie nu este numai ocrotitorul Capitalei, ci și al Țării Românești și al Ortodoxiei, al păstrării credinței noastre ortodoxe. Vă mulțumim, de aceea, cu iubire și cu multă prețuire. Am observat că la începutul slujbei s-a așezat o turturică pe cupola clopotniței și n-a mai plecat de acolo. Ne privește și acum. În firea creației este Duhul lui Dumnezeu, care ne arată că lumea nu este autonomă, ci sub puterea Creatorului ei și merge după legile

dumnezeiești. De aceea, Biserica insistă pe lângă cei în drept ca în Constituția Uniunii Europene să figureze și valorile credinței, lumea fiind creația lui Dumnezeu.

Aș dori să mulțumesc, împreună cu dumneavoastră, pentru prezența alături de noi, Înalt Prea Sfințiților Arhiepiscopi Teodosie al Tomisului și Nifon al Târgoviștei, care ne-au fost colaboratori aici în anii trecuți. Mulțumesc, de asemenea, pentru participarea la slujba de astăzi, Prea Sfințiților Episcopi Epifanie al Buzăului, Calinic al Argeșului, Casian al Dunării de Jos, Damaschin al Sloboziei și Călărașilor, Galaction al Alexandriaiei și Teleormanului, precum și Prea Sfințiților Episcopi Vincentiu Ploieșteanul, Ciprian Câmpineanul și Sebastian Ilfoveanul, colaboratorii mei de acum la Centrul Patriarhal și Eparhial, iar Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, alt colaborator al meu, se ostenește să ne pregătească drumul pentru duminică, la sfințirea mănăstirii celei noi, închinată "Duminicii Sfinților Români", din incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, de pe șoseaua Olteniței.

Noi avem în calendar, după Duminica Pogorării Duhului Sfânt sau Rusaliile, Duminica Tuturor Sfinților, când se prăznuiește hramul Mănăstirii Antim, iar Sfântul Sinod a adăugat Duminica Sfinților Români, a doua după Rusalii. Această mănăstire nouă, pe care o vom sfinți duminică, se va numi "Duminica Sfinților Români", cum am spus, pentru că Dumnezeu ne-a ajutat și a descoperit dintre moșii și strămoșii noștri martiri care au suferit pentru Ortodoxie în Transilvania după anul 1700, când o parte din români au fost nevoiți să treacă la unirea cu Roma. Nerespectându-li-se promisiunile făcute, mulți au revenit în deceniile următoare, iar cei mai mulți în 1948. Și acum sunt în Transilvania preoți și călugări, biserici și mănăstiri înfloritoare, ca cea de la Rozavlea, din țara Oașului. Așa încât sfinții ne-au iubit și ne iubesc, în ciuda vremurilor pe care le străbatem și a greutăților de tot felul, pe care nu le putem exclude din existența noastră. Dar existența noastră fiind sub licărirea Duhului Sfânt, viața rezistă și merge înainte.

Mulțumesc, deci, Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților Părinți care s-au deplasat astăzi aici și au format soborul acesta frumos pentru cinstirea Cuviosului Părinte Dimitrie cel Nou. Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toți, iubiți frați și surori în Domnul, și să ne pună la inimă aceste cuvinte, pentru că așa se cuvine să fim, mai buni mâine decât astăzi, cu mai multă clarviziune, cu mai multă dragoste între noi, cu mai multă dăruire, cu mai multă iubire și de Biserică, de țară și de valorile neamului nostru. Vă mulțumim și felicităm pe toți cei cu numele Dumitru și Dumitra. Doamne ajută!"

Racla cu moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou a rămas în baldachinul de pe Dealul Patriarhiei, pentru a fienerate de pelerini, până în după-amiaza zilei de sâmbătă, 28 octombrie, când a fost dusă în procesiune la mănăstirea cu hramul "Duminica Sfinților Români", a cărei biserică a fost sfințită a doua zi, duminică, 29 octombrie, de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de ierarhi ai Sfântului Sinod, de preoți și diaconi. Mănăstirea "Duminica Sfinților Români", construită între anii 2003-2006, în incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române de pe șoseaua Olteniței nr. 255, sectorul 4, în imediata vecinătate a comunei Popești-Leordeni, este ctitoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. Duminică seara, după sfințire, moaștele Cuviosului Dimitrie cel Nou s-au întors în Catedrala Patriarhală.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

CONGRESUL INTERNAȚIONAL DE TEOLOGIE: "SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR – EXEGET AL IUBIRII DUMNEZEIEȘTI"

În deschiderea seriei de manifestări ce vor marca împlinirea în 2007 a 1600 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Ioan Gură de Aur (347-407), Arhiepiscopul Consantinopolului, unul dintre cei mai mari teologi ai creștinătății, Patriarhia Română, Secretariatul de Stat pentru Culte și Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității din București au organizat în zilele de *12-14 noiembrie 2006*, sub înaltul patronaj al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, Congresul Internațional de Teologie: „*Sfântul Ioan Gură de Aur – exeget al iubirii dumnezeiești*”.

La congres au prezentat comunicări științifice profesori de teologie de la Universități din țară și de peste hotare, în prezența unui auditoriu interesat, alcătuit din cadre didactice de la facultățile de teologie din București, Iași, Sibiu, Cluj, Craiova, consilieri patriarhali și eparhiali, preoți, profesori de religie și studenți teologi.

Deschiderea congresului

Congresul s-a deschis în după-amiaza zilei de duminică, *12 noiembrie*, la ora 16,30, în aula Palatului Patriarhiei, după ce în cursul dimineții participanții au asistat la slujba Sfintei Liturghii oficiată de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist* în Catedrala Sfintei Patriarhii.

Între cei prezenți la festivitatea de deschidere s-au numărat ÎPS *Andreas Nanakis*, Mitropolit de Arkalochoris, Kastelios și Viannis, reprezentantul Patriarhiei Ecumenice, IPS Mitropolit *Neofit* de Ruse, reprezentantul Patriarhiei Bulgare, Domnul *Bogdan Tătaru-Cazaban*, consilier prezidențial, Domnul *Andrei Lemeni*, ministru-secretar de stat pentru Culte, Domnul prof. dr. *Ioan Pânzaru*, rectorul Universității din București, alți invitați.

După ce s-a cântat troparul Sfântului Ioan Gură de Aur, de către un grup de studenți teologi, **Pr. prof dr. Nicolae Necula**, decanul Facultății de Teologie „Patriarhul Justinian” din București, i-a salutat pe participanții la congres și a făcut o prezentare sintetică a vieții și activității Sfântului Ioan Gură de Aur. Scoțând în evidență importanța lui în viața Bisericii, ca mare dascăl și ierarh, interpret al Sfintei Scripturi, orator neîntrecut, părinte și scriitor bisericesc, vorbitorul a subliniat că Sfântul Ioan Gură de Aur, prin opera și învățătura sa, rămâne un teolog normativ pentru Ortodoxie, alături de cei doi capadocieni, Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie Teologul, prăznuiți împreună la 30 ianuarie.

În acest cadru, Părintele decan Nicolae Necula a subliniat că congresul închinat Sfântului Ioan Gură de Aur, la împlinirea a 1600 de ani de la trecerea sa la cele veșnice, se dorește să fie și un smerit și binemeritat omagiu adus Întâistătorului

Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, care, la 16 noiembrie 2006, a aniversat 20 de ani de patriarhat. Asemenea Sfântului Ioan Gură de Aur, a mai spus vorbitorul, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și-a identificat viața și activitatea slujirii Bisericii și poporului român, lăsând și o operă scrisă care însumează până acum 18 volume.

În continuare, Părintele decan Nicolae Necula, din postura de moderator, a rugat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist să rostească un cuvânt de binecuvântare a acestei importante întruniri.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

*Prea Cucernice Părinte Decan,
Domnule Rector al Universității din București,
Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Andreas Nanakis, reprezentantul
Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului,
Onorată asistență,*

"Cu bucurie, participăm la sesiunea de deschidere a congresului internațional închinat Sfântului Ioan Gură de Aur, organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității din București. Folosesc acest prilej pentru a mulțumi părintelui decan Necula pentru aprecierile la adresa Noastră, în aceste zile când aniversăm două decenii de când împlinim slujirea de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Referindu-ne la Sf. Ioan Gură de Aur, despre care, la acest Congres vor fi evidențiate o mulțime de daruri de care acesta s-a învrednicit, este greu de adăugat ceva în plus față de cele care s-au spus despre acest luceafăr al Teologiei în cei 1600 de ani trecuți de la mutarea sa la cele veșnice și care de atunci strălucește mereu pe bolta Ortodoxei.

E greu de formulat și de adus ceva nou față de bogăția de studii, de aprecieri, de analize asupra operei sale atât de impresionante pentru o viață de ierarh, o adevărată pildă de slujire a cuvântului lui Dumnezeu. Nu numai pentru noi ortodocșii, ierarhi, preoți, monahi, tineri teolog, credincioși, ci pentru întreaga creștinătate, Sfântul Ioan Gură de Aur a constituit un far călăuzitor în viața noastră duhovnicească.

Tezaurul pe care îl avem noi, iubiți frați și surori în Domnul, și care sintetizează gândirea și literatura patristică a primului mileniu creștin, este Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, atât de prețuită de către credincioși și privită cu admirație chiar și de către cei care nu sunt ortodocși. Această Sfântă Liturghie subliniază cel mai bine bogăția și frumusețea cultului nostru bizantin, de o mare și sensibilă căldură sufletească, un permanent apel pentru toți credincioșii la iubirea și slujirea lui Dumnezeu și a semenilor.

De aceea, Sfinții Părinți au apreciat că, prin frumusețea mișcărilor, prin căldura rugăciunilor, prin armonia cântărilor, și mai ales prin minunea euharistică ce se petrece în timpul ceremonialului liturgic, Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur este cea mai accesibilă credincioșilor în timpul anului bisericesc.

Pentru noi, creștinii ortodocși, pentru tineretul nostru studios și cu vocație în urmarea lui Hristos, Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur este o chemare permanentă, o călăuză dreaptă și înțeleaptă în dialogul pe care-l avem cu celelalte Biserici, care nu mai au frumusețea Sfintei Liturghii. Zicând aceasta, mă gândesc la îndatorirea pe care profesorii de Liturgică o au de a insufla elevilor și studenților dragostea față de Sfânta Liturghie, care nu trebuie să fie doar disciplină de studiu, ci un îndemn la trăirea permanentă a misterului liturgic.

De aceea, Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur ne ajută foarte mult pe noi, ortodocșii, în dialogul pe care-l avem cu Bisericile creștine și pe care nu-l putem abandona. Ar fi nepotrivit ca Ortodoxia să nu insiste și să nu întrețină dialogul cu toate Bisericile din lume. Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur are elemente care pot să ajute la înțelegerea și apropierea dintre noi. Rugăciunile ei, cântările după tradițiile fiecărei Biserici, constituie mijloace eficiente de sporire a dragostei credincioșilor dornici să cânte și să se roage împreună. Mai ales că grupările care au abandonat Sfânta Liturghie pun accent pe adunare și pe cântarea în comun, după propria inspirație și nu pe sfânta și mântuitoarea Taină, Sfânta Euharistie, legătura directă cu Mântuitorul Iisus Hristos.

De aceea, revin la ceea am spus de multe ori, ca în facultățile de teologie și în seminariile noastre să se acorde o atenție deosebită importanței Sfintei Liturghii și din punct de vedere misionar, din punct de vedere ecumenic, al dialogului teologic.

Noi am ajuns cu Biserica soră romano-catolică la un punct de neînchipuit de înaintașii noștri, ca să rostim Crezul împreună, fără adaosul Filioque, așa cum l-am rostit împreună cu regretatul Papă Ioan Paul al II-lea, atât la București, în 1999, cât și în vizita pe care am făcut-o la Vatican, în 2002. Nimeni nu s-a mirat dintre cei aflați în biserica Sfântul Petru din Roma, auzind că se rostește Crezul în românește de către cei doi ierarhi și fără adaosul Filioque. De altfel, în timpul Papei Ioan Paul al II-lea devenise o tradiție acest lucru, ca de altfel și cu prilejul altor întâlniri dintre Bisericile noastre, prin rostirea comună a Crezului din primul mileniu creștin al Bisericii nedespărțite.

Am avut bucuria să particip la discuțiile care au precedat această hotărâre, ce a produs o întreagă literatură celor două Biserici, atât în Occident, cât și în Orient. Cea de-a III-a întâlnire ecumenică europeană a Con-

ferinței Bisericilor Europene (KEK) și a Consiliului Conferințelor Episcopale Europene (CCEE) de la Riva del Garda, Italia, din 3-8 octombrie 1984, a avut ca temă: „A mărturisi împreună Crezul speranței noastre”. Participanții la această întrunire ecumenică au rostit împreună, în domul din Trento, Crezul fără Filioque, așa cum l-au formulat și mărturisit, inspirați de Duhul Sfânt, Sfinții Părinți la Sinoadele ecumenice de la Niceea și Constantinopol. S-a ajuns aici pentru că teologia exprimată în Occident și în Orient este foarte apropiată și ne-a îngăduit să pășim la această înțelegere comună. Am fost de față în catedrala catolică din Trento, cum spuneam, când toți participanții la Reuniunea ecumenică de la Riva del Garda au rostit Crezul fără Filioque. Nu eram numai reprezentanții celor două Biserici surori, Răsăriteană și Occidentală, ci și reprezentanți ai altor Biserici creștine. A rămas o adevărată tradiție ca la întâlnirile ecumenice să se rostească Crezul fără adaosul Filioque, o biruință a acestei lucrări deosebit de grele, care se numește dialogul teologic sau ecumenismul. Aceasta a rămas ca o izbândă pentru noi, dar ca să ajungem aici s-au purtat numeroase discuții la atâtea întruniri ecumenice...

Reamintesc toate acestea pentru că, din nefericire, acum ne aflăm într-un moment de criză, și unde să le spunem în altă parte dacă nu la un asemenea Congres, unde sunt prezenți distinși profesori de teologie și ierarhi ai Bisericii noastre. Și cu Liturghia noastră, cu Liturghiile noastre, mai bine zis, și din Răsărit și din Apus, ne apropiem foarte mult.

Cred că așa cum au fost concepute, Liturghiile bizantine ale Sfinților Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare și Grigorie Dialogul se apropie foarte mult de structura Liturghiilor Bisericilor Vechi Orientale, care au păstrat formulele liturgice intacte din epoca primară a creștinismului.

Sunt realități pe care Bisericile noastre și învățământul teologic nu le pot trece cu vederea, iar dialogul ecumenic nu aduce nici un fel de inovație sau o abandonare a valorilor și principiilor mântuitoare. Dimpotrivă, prin dialog întregim credința, o facem mai roditoare.

Ne va ajuta Duhul Sfânt să reușim, dar nu fără strădaniile susținute din partea noastră, iar Sfântul Ioan Gură de Aur ne stă la îndemână tuturor. Avem avantajul că toată această lume creștină, nu numai Ortodoxia, îl are pe Sfântul Ioan Gură de Aur ca pe un mare orator, mare psiholog, mare gânditor, care a știut ca nimeni altul să folosească categoriile filosofice în exprimarea cuvântului dumnezeiesc. Iată de ce Sfântul Ioan Gură de Aur este cunoscut și apreciat în toată creștinătatea, ca unul care a avut o activitate atât de intensă, de bogată și de convingătoare. Dacă te prinde în mreaja unui gând al scrierilor sale nu mai scapi și te face să-l urmărești până la

capăt. De aceea, este foarte important ca tineretul să-l studieze pe Sfântul Ioan Gură de Aur. Desigur, mă refer la tineretul Bisericii noastre.

Avem multe ediții ale operelor sale, apărute în ultimele decenii la Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii noastre și la editurile eparhiale. Dar ele trebuie citite cu multă atenție, pentru că ne aduc aspecte de disciplină creștină, cu care ne întâlnim zilnic, vizând raporturile între preoți și credincioși, între preoți și episcopi, pe care le analizează în profunzime și cu claritate. Adresându-mă preoților înscriși anul acesta la cursurile de îndrumare pastorală de la Facultatea de Teologie din București, le spuneam cum îi face atenți Sfântul Ioan Gură de Aur pe credincioși, că n-au dreptul, ca laici, să-i judece pe preoți, să-i vorbească de rău, să discute atitudinea lor. Atât de clar, până la detalii, este în expunerile sale. Este de la sine înțeles că Sfântul Ioan Gură de Aur îl pregătește pe preot în respectul față de ierarhie. Dacă unui mirean îi este interzis să-l critice pe preot, cu atât mai mult nu-i este îngăduit preotului să-l judece pe ierarhul său, așa cum se întâmplă în societatea de astăzi, căci am intrat într-o zonă de libertate de gândire și de exprimare cu totul aparte. Acestea sunt pentru noi, pentru Biserică, cele mai potrivite argumente ca să menținem legătura și armonia între preoți și credincioși, între preoți și ierarhie.

Iată puncte de actualitate și îndatoriri ale noastre în viitor, pe lângă faptul că Sfântul Ioan Gură de Aur este și făcător de minuni. Lucrul acesta s-a dovedit în toate Bisericile ortodoxe. Și noi avem aici, la Patriarhie, părțile din sfintele sale moaște primite în dar pentru Catedrala Mântuirii Neamului de la Eminența Sa Cardinalul Silvano Piovanelli, Arhiepiscopul Florenței. Este bine de subliniat faptul că de când se află aici, în paraclisul Reședinței patriarhale și de când sunt aduse în procesiune în Catedrala patriarhală, la sărbătorile închinare Sfântului Ioan Gură de Aur, credincioșii vin în număr mare să le venereze. Este o nouă dovadă a dorinței credincioșilor de a fi împreună cu sfinții, așa cum ne-o arată în fiecare an cu prilejul marilor pelerinaje de la București, la Cuviosul Dimitrie cel Nou, sau de la Iași, la Cuvioasa Paraschiva.

Avem acest mare privilegiu, mă refer la noi, ierarhi, preoți și profesori, la întregul cler, de a ne bucura de dragostea și bunătatea credincioșilor, față de care trebuie să arătăm mai multă preocupare și mai multă stăruință în lucrarea noastră pastorală, inclusiv în pregătirea predicii, după exemplul Sfântului Ioan Gură de Aur. Nu se predică la noi pe măsura literaturii pe care o avem în biblioteca fiecărei parohii încă de pe timpul patriarhului Justinian. Fiecare parohie primea revistele noastre de teologie, plătite de parohie, nu de preot, care era dator să le înregistreze în fondul de cărți al bibliotecii. Am încercat undeva să văd dacă mai există aceste biblioteci. Să

nu încercați nici dumneavoastră, că vă descurajați. Nu mai sunt, s-au risipit fără rost, deși în fiecare an au primit de la Patriarhie din tipăriturile cele mai prețioase misiunii pastorale.

Acestea vi le-am pus la inimă, motivat și de cuvântul părintelui decan Necula, căruia îi mulțumesc încă o dată. Sper că acest Congres îl va aduce pe Sfântul Ioan Gură de Aur la un nivel practic al înțelegerii operei și vieții sale, atât de necesar pentru întreaga noastră teologie și pentru întreaga lucrare pastoral-misionară a ierarhilor, a preoțimii noastre, a studenților, subliniind încă o dată aportul Sfintei Liturghii în dialogul pentru unitatea creștină. Fără rugăciune nu se poate face nimic. Aceasta o știm fiecare din noi, pentru că rugăciunea presupune stăruință și voință, pe care trebuie să ne-o întărim, ca să fim folositori Bisericii noastre și de acum înainte, păstrând valorile Ortodoxiei în noile condiții europene.

Noi rămânem aici, pe loc, iar ideile care circulă trebuie să ne găsească pregătiți pe piatra credinței, cu convingerile noastre, cu cunoștințele noastre, pentru a apăra Ortodoxia și a continua dialogul cu celelalte Biserici, împlinind astfel rugăciunea Mântuitorului nostru Iisus Hristos (Ioan 17, 21), Care S-a rugat pentru unitatea creștină și ne-a lăsat-o testament tuturor spre a o aduce la îndeplinire. Să ne învrednicească Dumnezeu să mergem și noi pe această cale”.

A urmat mesajul prezentat de **IPS Andreas Nanakis**, Mitropolit de Arkalochoris, Kastelios și Viannis, profesor de teologie la Universitatea din Atena și reprezentant al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol, care a arătat că Sfântul Ioan Gură de Aur a slujit Biserica și a dat mărturie credinței prin intermediul rugăciunii. Liturghia sa, rezultat al unei adânci trăiri duhovnicești, edifică unitatea Bisericii la nivel panortodox, rugându-ne lui Hristos. În Uniunea Europeană, Liturghia și opera Sfântului Ioan Gură de Aur ne vor ajuta să păstrăm identitatea ortodoxă, apropiindu-ne de semenii noștri. Vorbitorul a mai spus că din Constantinopol, unde se păstrează moaștele sale, aduse de la Vatican, în 2004, Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeu I binecuvintează lucrările acestui congres și, totodată, transmite cele mai calde urări de sănătate Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la împlinirea a 20 de ani de patriarhat.

În mesajul său, **Domnul prof. univ. dr. Ioan Pânzaru**, rectorul Universității din București, a mulțumit pentru invitația de a participa la acest congres dedicat Sfântului Ioan Gură de Aur, un mare gânditor și un nume sonor al timpului său, al cărui ecou nu s-a stins niciodată, el fiind un exemplu și pentru lumea universitară. De aceea, după pilda lui de teolog, pedagog, orator și filosof, a mai spus vorbitorul, profesorii Facultății de Teologie trebuie să se îngrijească de formarea sufletească a viitorilor slujitori ai Bisericii, pregătindu-i să sondeze adâncurile propriei personalități, să servească lumea și să acceadă la frumusețile ei.

Despre opera Sfântului Ioan Gură de Aur, care ne ajută să găsim chipul adevăratului teolog și slujitor, a subliniat și mesajul **Domnului lect. dr. Adrian Lemeni**, secretar de Stat pentru Culte, congresul oferind șansa și oportunitatea de a analiza lucrările sale de teologie pastorală și problemele ecleziale. Întâlnirea cu teologia Sfântului Ioan Gură de Aur răspunde și exigențelor academice, dar și frământărilor ecleziale, a mai spus vorbitorul.

După mesajele de salut din deschiderea congresului, a urmat susținerea primelor referate. **IPD Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei**, a dezvoltat tema *Datoria de a predica după Sfântul Ioan Gură de Aur*. Autorul neputând să fie de față, referatul a fost citit de P.C. Pr. prof. dr. Constantin Coman. Folosind bogate citate din opera marelui părinte bisericesc, autorul a evidențiat necesitatea și calitatea predicii pentru mântuirea credincioșilor.

În continuare, **Domnul prof. dr. Stilianos Papadopoulos**, de la Facultatea de Teologie din Atena, a prezentat referatul cu tema *Puncte centrale ale gândirii teologice ale Sfântului Ioan Gură de Aur*, în care a analizat hristologia și soteriologia sa, insistând asupra Tainei Nunții.

Prima parte a congresului s-a încheiat cu o recepție oferită participanților de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” în sala de recepție a Palatului Patriarhiei.

Lucrările congresului

Luni dimineață, 13 noiembrie 2006, fiind ziua de pomenire a Sfântului Ioan Gură de Aur, s-a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica Sfânta Ecaterina, paraclisul Facultății de Teologie din București, de către un sobor de preoți participanți la congres, după care, în Palatul Patriarhiei a continuat sesiunea de comunicări științifice. Au susținut referate urmate de dezbateri, **IPS Mitropolit Andreas Nankis**, Patriarhia Ecumenică: *Numele de Hrisostomos în catalogul Patriarhilor Ecumenici*; **Prof. dr. Philippe De Roten**, Universitatea din Fribourg: *Relatări evanghelice ale botezului lui Hristos și ritualurile de Botez*; **Prof. dr. Albert Rauh**, Institutul pentru Biserici Orientale din Regensburg (Germania): *Chenoza extremă a lui Hristos ca început al învierii trupului*; **Diac. prof. dr. Ioan Caraza**, Facultatea de Teologie din București: *Sensul Crucii în teologia Sfântului Ioan Hrisostom*; **Protopresbiter prof. dr. Valentin Asmus**, Academia Teologică din Moscova: *Euharistia în exegeza Sfântului Ioan Gură de Aur*; **Lector dr. Adrian Lemeni**, Facultatea de Teologie din București: *Sfânta Scriptură, cale de experiență a harului*.

În după-amiaza aceleași zile, la ora 16,00, PS Episcop Ciprian Câmpineanul, Vicar Patriarhal, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a oficiat slujba de sfințire a unui loc în București unde se va construi o biserică, cu hramul „Sfântul Ioan Gură de Aur”. La slujbă au participat IPS Mitropolit An-

dreas Nanakis, IPS Mitropolit Neofit de Ruse, și alți participanții la congres, dar și credincioși. Slujba a fost urmată de o recepție.

În continuare, participanții s-au deplasat la Mănăstirea Cernica, unde au vizitat complexul monahal, biserica și muzeul, apoi, au servit cina la trapeza mănăstirii. La plecare, Părintele stareț, Arhimandritul Macarie Ciolan, le-a dăruit icoane, pliante și vederi realizate în mănăstire.

Marți, 14 noiembrie, a treia și ultima zi a congresului, dimineață și după-amiază a continuat prezentarea referatelor, după cum urmează: **Prof. dr. Ivan Jelev Dimitrov**, decanul Facultății de Teologie din Sofia și Ministru-secretar de stat pentru Culte în Bulgaria: *Cuvânt despre Înviere al Sfântului Ioan Gură de Aur, receptat de către Biserica Ortodoxă ca pregătitor pentru împărtășirea din noaptea de Paște*; **Pr. prof. dr. Nadim Tarazi**, Seminarul Sfântul Vladimir din New York: *Exegeza în serviciul predicii și al transiterii învățaturii*; **Prof. dr. Innocenzo Gargano**, Institutul Pontifical Oriental, Roma: *Sfântul Ioan Hrisostom și Sfânta Scriptură*; **Prof. dr. Francesca Băltăceanu**, Institutul Catolic din București: *Sfântul Ioan Hrisostom, comentator al Cărții lui Iov*; **Pr. dr. Petre Mihailov**, Institutul Sf. Tihon din Moscova: *Sfântul Ioan Gură de Aur ca participant la problema antiariană*; **Pr. prof. dr. Petre Semen**, Facultatea de Teologie din Iași: *Fundamentarea biblică a filantropiei la Sfântul Ioan Gură de Aur*; **Prof. dr. Hrisostomos Stamoulis**, Universitatea din Tesalonic: *Sfântul Ioan Gură de Aur - teologul iubirii universale*; **Pr. prof. dr. Constantin Coman**, Facultatea de Teologie din București: *Sfântul Ioan Gură de Aur, exeget al Sfintei Scripturi, exeget al dumnezeieștii iubiri*, un referat sinteză, care a prezentat importanța iubirii divine în actul exegezei.

Cu aceste concluzie formulate de **Pr. prof. dr. Nicolae Necula**, decanul Facultății de Teologie din București, care a subliniat că cele 16 referate, având conținut diferit, au pus în lumină faptul că Sfântul Ioan Gură de Aur nu este un autor speculativ, ci un teolog practic, un predicator, un păstor și un învățător, s-au încheiat lucrările Congresului internațional de Teologie închinat acestui mare Părinte al Bisericii, în deschiderea seriei de manifestări ce vor marca împlinirea a 1600 ani de la trecerea sa la cele veșnice.

Congresul a reprezentat o formă de cinstire a personalității Sfântului Ioan Gură de Aur, dar și o invitație, mai ales pentru tinerii teologi, de a se apleca cu mai multă atenție și interes asupra operei sale, din care s-a tradus tot mai mult în românește, care le poate oferi frumuseți nebanuite și temeuri pentru o lucrare rodnică în slujirea Bisericii. Totodată, congresul a urmărit și apropierea teologilor din diferite Biserici și confesiuni pe un teren comun – personalitatea și opera unui sfânt care aparține Bisericii nedespărțite – fiind un îndemn la apropiere, cunoaștere și unitate.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREOTUL PROFESOR GHEORGHE CALCIU-DUMITREASA A TRECUT LA CELE VEȘNICE

Personalitate de seamă a Bisericii Ortodoxe Române, **Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa** și-a înțeles pe deplin menirea de păstor de suflete și misionar pe tărâm social. A fost unul dintre acei luptători anticomuniști care și-au mărturisit credința în ideea națională și în Hristos, cu însăși jertfa lor. El rămâne un exemplu de dăruire și integritate morală, de tărie în credință și neam, de iubire de adevăr și dreptate, după care și-a croit drumul în viață.

Bolnav și suferind, părintele Calciu a venit în România pe 20 septembrie 2006 ca să-și vadă, pentru ultima oară, prietenii și rudele. S-a încumetat la un circuit al țării, așa cum făcea în fiecare an. Pe 14 octombrie, cu trei zile înainte de a susține o conferință în București, a fost internat de urgență la Spitalul Militar Central. Medicii l-au operat și au constatat că boala nemiloasă care-l chinuia era în ultima fază. A fost vizitat în spital de Prea Fericitul Parinte Teoctist și de IPS Bartolomeu, mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, care l-a spovedit și l-a împărtășit. La dorința familiei, pe 16 noiembrie, părintele Gheorghe Calciu a fost transportat la un spital din Washington. Însă marți, 21 noiembrie 2006, cu două zile înainte de a împlini 81 de ani, părintele Calciu a decedat. Corpul său neînsuflețit a fost depus în biserica Sfanta Cruce, din Washington DC, al cărui paroh a fost, săvârșindu-se un serviciu religios.

În testamentul său, scris la 12 noiembrie 2006, când se afla în Spitalul Militar din București, și-a exprimat dorința să fie înmormântat în România, în cimitirul Mănăstirii Petru Vodă, județul Neamț, punându-i-se la căpătâi o cruce de piatră, pe care să i se scrie numele și data nașterii și a decesului. A mai cerut să fie îmbrăcat cu straiile preoțești și pe piept să i se pună „icoana Maicii Domnului, cea sculptată în os și fixată într-un cadru de lemn, pe care mi-a daruit-o în spital Prea Fericitul Patriarh Teoctist al României, care mi-a dat și binecuvântare pentru aceasta. În mâna dreaptă să mi se pună sfânta cruce și metaniile primite de la Mănăstirea Diaconești, care vor merge cu mine în mormânt”.

Viața și activitatea

Pr. Gheorghe Calciu s-a născut la 23 noiembrie 1925 în Mahmudia, județul Tulcea, într-o familie cu 11 copii. În 1945 absolvă Liceul “Princepele Carol” din Tulcea și se înscrie la Facultatea de Medicină din București. Arestat și condamnat în 1948, când era student în anul al II-lea la Medicină, a rămas în închisoare 15 ani, trecând pe la Jilava, Aiud și cutremurătoarea reeducare de la Pitești, până în 1964, când a fost eliberat în urma unei amnistii generale. Ieșind din închisoare, absolvă, mai întâi, cursurile Facultății de Filologie ale Universității din București, apoi, cu concursul Patriarhului Iustinian, pe cele ale Institutului Teologic din Bu-

curești. Începând din 1970 predă limba franceză și Noul Testament la Seminarul din București, fiind unul dintre profesorii apreciați de elevii teologi. Este hirotonit preot în 1973 pentru biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului Teologic. Se lovește, însă, de nedreptățile regimului totalitar, fiind împiedicat să-și susțină teza de doctorat, deși absolvise cursurile.

A doua oară a fost arestat și condamnat în 1979, la zece ani închisoare, ca urmare a celor șapte predici ale sale, numite *Cuvinte către tineri*, ținute în postul Paștelui în Biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului Teologic, prin care a criticat regimul comunist pentru încălcarea drepturilor omului și libertății religioase și a protestat față de dărâmarea bisericilor din București.

Predicile sale au strâns laolaltă elevi și studenți din toate mediile universitare, făcând neîncăpătoare biserica seminarului bucureștean. Autoritățile se mobilizează și trec la represalii, încuind biserica și pe seminariști în dormitoare. Cu toate acestea Părintele Calciu continuă să predice de pe treptele bisericii, dar este supus unei campanii de intimidare, care culminează cu arestarea sa. Până și Biserica este forțată să se dezică, caterisindu-l.

Eliberat după cinci ani, în 1984, la intervențiile unor comitete conduse de personalități de frunte ale exilului românesc, ca Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Paul Goma, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, dar și la presiunile unor mari lideri ai vremii, precum Ronald Reagan, Papa Ioan Paul al II-lea, Margaret Thatcher, a părăsit țara în 1985 și a emigrat în SUA, unde i se acordase cetățenia de onoare, și a devenit în 1986 parohul bisericii „Sfânta Cruce” din Washington D.C.

În exil a fost un important susținător al Ortodoxiei și al intereselor românilor, ca președinte de onoare al *Romfest* – întrunire bienală a românilor de pretutindeni, organizând o parte a Exilului românesc. A păstorit cu dăruire credincioșii parohiei Sfânta Cruce din Washington DC, editând lunar un buletin parohial distribuit în toate colțurile lumii. A continuat să scrie și să predice pentru Hristos și Evanghelie, să hrănească săracii, să ajute nevoiașii, să aibă mereu o vorbă bună pentru fiecare. A apărat interesele românilor oprimați în fața unor foruri internaționale, a înlesnit numeroase contacte și ajutoare umanitare, a scris constant în presa Exilului (mai ales în *Cuvîntul românesc*), dar și în unele publicații postdecembriste din țară (*Puncte cardinale*, pagina creștină săptămînală a cotidianului *Ziua*, *Scara*, *Rost*, *Lumea credinței* etc.), mereu cu același patos misionar și mărturisitor, pe care anii n-au reușit să i-l istovească.

După 1990, a revenit de mai multe ori în țară, fiind întâmpinat cu deosebită simpatie, și a continuat să acționeze pentru educația în spirit creștin a tineretului. Din anul 2002, a fost președinte de onoare al Asociației “*Rost*” și editor al revistei omonime.

Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa este autorul a mai multor cărți în care sunt adunate articolele și studiile sale de teologie creștin-ortodoxă: *Șapte cuvinte către tineri* (Ed. Anastasia, București, 1996); *Christ is calling you. A course in catacomb pastorship* (St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina/California, 1997);

Rugăciune și lumină mistică. Eseuri și meditații religioase (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1998); *Războiul întru cuvânt* (Ed. Nemira, București, 2001); *Homo americanus. O radiografie ortodoxă* (Ed. Christiana, București, 2002). Textele dezvăluie caracterul de luptător al autorului, pentru care miza cea mai importantă este trezirea și canalizarea conștiințelor tinere.

Slujba prohodirii în Biserica Radu Vodă

Trupul neînsuflețit al parintelui Gheorghe Calciu a ajuns în România în seara zilei de joi, 30 noiembrie, sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei, și a fost depus în Biserica Mănăstirii Radu Voda din București, paraclisul Seminarului Teologic, în care a slujit mai mulți ani, ca preot și profesor, înainte de a fi arestat și expulzat. Alături de familie, a fost însoțit de Prea Sfințitul *Irineu Duvlea*, Episcop Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America, de Pr. Protopop *Dumitru Păun*, fost elev al celui decedat, și de câțiva credincioși.

Vineri seara, 1 decembrie, s-a oficiat slujba privegherii, iar sâmbătă dimineața, 2 decembrie, Sfânta Liturghie, urmată de slujba prohodirii, săvârșită de *Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*, împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Iosif* al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, Prea Sfințitul *Irineu Duvlea* și Prea Sfințitul Episcop *Varsanufie Prahoveanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, înconjurați de preoți și diaconi. La prohodire au participat câteva sute de persoane, între care foști colegi și elevi, prieteni și cunoscuți ai celui decedat, seminariști și studenți teologi.

La sfârșitul slujbei, Prea Fericitul Părinte Patriarh a evocat memoria celui care a fost cunoscut teolog și luptător pentru libertățile individuale și religioase.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

*Înalt Prea Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Îndurerată familie,
Iubiți frați creștini,
Dragi elevi ai Seminarului Teologic,*

"Ne-am rugat astăzi pentru odihna sufletului Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, cel care a slujit în această biserică și a îndrumat generații de seminariști, insuflându-le dragostea de Biserică și de țară. Deseori s-a înălțat aici glasul Părintelui Gheorghe Calciu Dumitreasa, atât pentru săvârșirea Sfintei Liturghii, cât și pentru cuvântul de învățătură adresat credincioșilor și, în mod special, tinerilor. Taina vieții noastre este de nepătruns!

Iată că a venit ceasul, așa cum spune Sfânta Evanghelie (Ioan 16, 32), ca în drum spre locul său de veci să ne rugăm pentru sufletul său în acest locaș mănăstiresc atât de iubit de Părintele Gheorghe, rămânând cu amintirea cuvintelor sale adresate tinerilor, păstrate în amintirea lor până astăzi, de aici, de lângă mormântul vrednicului de pomenire Patriarh Justinian, care și-a ales această biserică drept loc de veci. Părintele Patriarh Justinian a fost cel care l-a chemat pe Părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa la catedra de Noul Testament a Seminarului Teologic, cât și ca slujitor al Bisericii mănăstirii Radu Vodă.

Este o taină a vieții noastre, iubiți frați și surori în Domnul, de a ne întâlni și a poposi în acest sfânt locaș îndrăgit de noi toți, la căpătâiul unui atât de iubit slujitor al Bisericii Ortodoxe.

Suntem la o zi după sărbătorirea unirii tuturor românilor. Unitatea, așa cum ne învață Mântuitorul nostru Iisus Hristos, este o valoare de mare preț, subliniind legătura de dragoste între frați, având ca model suprem exemplul Persoanelor Sfintei Treimi. În anul 1918, înaintașii noștri ne-au oferit o pildă de unitate după exemplul Prea Sfintei Treimi, la fel ca Voievodul Mihai Viteazul, care înălța în Alba Iulia o biserică, drept mulțumire pentru săvârșirea unirii tuturor românilor, la 1600.

Este, așadar, o taină și o bucurie în Duhul Sfânt ca să ne întâlnim aici, în acest spirit și în lumina unității Prea Sfintei Treimi, împreună cu românii de dincolo de ocean, vremelnice slujind credincioșii de acolo cu noi, cei de acasă, fără a ne fi lipsit vreodată unii de alții, în rugăciunile noastre și în iubirea noastră. Ceea ce am auzit noi din cântările Sfintei Liturghii și din cântările slujbei de înmormântare, de o rară frumusețe, ne adevăresc toate aceste lucruri, pe care noi nu le apreciem la adevărata valoare sau le interpretăm greșit. Ca fii ai neamului acesta, ai poporului român, să păstrăm, așa cum au păstrat înaintașii noștri, „unitatea Duhului, întru legătura păcii” (Efeseni 4, 3), asemenea Părintelui Gheorghe Calciu, care a păstrat Duhul acesta și l-a făcut viu, înfruntând temnițele comuniste și suferind chinuri negraite de care, smerit, foarte puțin a amintit în timpul vieții.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Să mulțumim pentru toate lui Dumnezeu, să mulțumim pentru că potrivim învățaturii Mântuitorului Iisus Hristos, așa cum ați auzit și în Sfintele Evanghelii citite astăzi, moartea nu există, este o poartă de trecere către viața cea veșnică. Trecerea aceasta este pentru noi, astăzi, un popas de în-

tâlnire duhovnicească între noi, familie, prieteni, cunoscuți, pentru că noi trăim aceste valori altfel, cu o vibrație sufletească.

Din bogăția credinței și spiritualității noastre, noi am dăruit și dăruim și semenilor noștri de alt neam și credință, care trăiesc împreună cu noi de mai bine de o mie de ani și se bucură de dragostea, prețuirea și frățietatea noastră. De altfel, aceste valori le-a răspândit de la amvon și de la catedră Părintele Gheorghe, valori pe care le-a mărturisit prin suferințele și prin răbdarea de care a dat dovadă în anii petrecuți în temnițele comuniste.

L-am privit mereu cu toată dragostea, cu toată prețuirea. Am aflat despre vrednicia lui ca preot și profesor, încă din vremea în care obișnuia să meargă cu ucenicii săi în munții Gorjului, la mănăstirea Tismana, pentru a ajuta maicile la restaurarea schitului din vârful de munte, Cioclovina. În toamna aceasta, când l-am comemorat pe Sfântul Nicodim cel Sfințit de la Tismana, la împlinirea a 600 de ani de la trecerea sa în veșnicie, Maica Stareță de la mănăstirea Tismana, ne-a reamintit această faptă de vrednicie a Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

Să ne rugăm pentru odihna sufletului Părintelui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, preot și gânditor de o aleasă teologie, aflat acum în fața tronului Prea Sfintei Treimi, petrecându-l spre locul de odihnă ales după voia inimii sale și a rugăciunilor de la mănăstirea aceasta.

Dumnezeu să-l ierte și să-l ferească pe Părintele Gheorghe și să-i mângâie familia greu încercată. Veșnica lui pomenire! Amin”.

Înmormântarea la Mănăstirea Petru Vodă

Sâmbătă, 2 decembrie, după-amiază, trupul neânsuflețit al Părintelui Calciu a fost condus spre Mănăstirea Petru Vodă, județul Neamț, unde a fost privegheat toată noaptea, iar duminică, 3 decembrie, la prânz, după Sfânta Liturghie, a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii, așa cum a cerut prin testament.

Un sobor de preoți, în frunte cu Prea Sfințitul Irineu, Episcop Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America, și protosinghel Iustin Pârvu, starețul mănăstirii, au oficiat slujba de înmormântare, citindu-se și mesajul prin care Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a elogiât personalitatea celui dispărut. Au participat aproape două mii de credincioși, în majoritatea lor preoți, călugări și maici de la mănăstirile din nordul Moldovei, precum și membrii familiei și apropiați ai celui decedat.

Prin viața și opera sa, Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa a fost o conștiință vie și mărturisitoare, un imbold cu precădere pentru generația tânără, prin propovăduirea credinței în timpul regimului ateu, prin tenacitatea sa, prin modul în care a afirmat, cu râvnă și mult curaj, că Mântuitorul Hristos este Calea, Adevă-

rul și Viața. Mesajul său creștin a fost indisolubil legat de mesajul național, în duhul cel mai autentic al tradiției ortodoxe

Părintele Calciu s-a străduit și a realizat pași esențiali în direcția împăcării Exilului cu Biserica Ortodoxă din țară, în care vedea unicul temei posibil, dincolo de toate conjuncturile, pentru o reală și durabilă reunificare moral-spirituală a românilor de dincolo și de dincoace de hotare. Celor porniți orbește împotriva Bisericii naționale, le oferea pilda unui om care a făcut 21 de ani de temniță sub comuniști, care cunoaștea ca nimeni altul și virtuțile și slăbiciunile instituției bisericesti, dar care nu putea ignora faptul că vremurile s-au schimbat, că iertarea este principala dimensiune a unei atitudini creștine în fața lumii, că Ortodoxia de două ori milenară este o valoare nenegociabilă, care depășește trecătoarele noastre nedesăvârșiri omenești.

Prof. GHEORGHE VASILESCU

PREA FERICITUL PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST LA 20 DE ANI DE PATRIARHAT

Anul acesta s-au împlinit douăzeci de ani de când, la *9 noiembrie 1986*, prin votul Marelui Colegiu Electoral Bisericesc, Prea Fericitul Părinte Teoctist a fost ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, întronizarea oficială având loc o săptămână mai târziu, la *16 noiembrie 1986*.

Ce au însemnat cei douăzeci de ani de Patriarhat ai Prea Fericirii Sale pentru Biserica Ortodoxă Română ?

Faptele vorbesc de la sine: înființarea a 12 noi eparhii în țară; reactivarea Mitropoliei Basarabiei; înființarea a două mitropolii ortodoxe pentru românii din Europa de Vest și a două episcopii pentru românii din Ungaria și Serbia; înnoirea Sfântului Sinod cu ierarhi tineri, dublându-se aproape numărul membrilor Sinodului; canonizarea unor sfinți români; înființarea a 400 de mănăstiri, cea mai recentă fiind Mănăstirea „Duminica Sfinților Români”, ctitoria Prea Fericitului Patriarh Teoctist, din incinta Atelierelor Institutului Biblic; construirea a peste 2000 de biserici noi; reintegrarea învățământului teologic în învățământul public; introducerea predării religiei în școală.

La acestea se adaugă: asigurarea asistenței religioase în armată, spitale, penitenciare; organizarea activității caritativ-filantropice și înființarea a peste 230 de așezăminte sociale sub patronajul Bisericii Ortodoxe Române, pentru toate categoriile defavorizate; inițierea unor campanii umanitare la nivel național pentru ajutor de primă necesitate în cazul unor calamități naturale; derularea unor programe în parteneriat cu autoritățile de stat centrale și locale și cu organizații guvernamentale pentru combaterea sărăciei, violenței în familie, traficului de ființe umane, consumului de droguri, însoțite cu măsuri de integrare socială; intensificarea activității editoriale, între care tipărirea tuturor cărților de cult și a Bibliei în mai multe ediții, inclusiv a Bibliei – ediție jubiliară a Sfântului Sinod, precum și creșterea numărului publicațiilor bisericești.

Și exemplele pot continua: consolidarea legăturilor frățești cu toate Bisericile Ortodoxe, a relațiilor cu Biserica Romano-Catolică – de referință rămânând întâlnirile Prea Fericitului Patriarh Teoctist cu Papa Ioan Paul al II-lea în 1989, 1999, 2002 – cu Bisericile Protestante și cu organizațiile ecumenice internaționale; deschiderea unei reprezentanțe a Bisericii Ortodoxe Române pe lângă Uniunea Europeană la Bruxelles.

Toate acestea și încă multe altele mărturisesc că Biserica Ortodoxă Română este astăzi o Biserică bine consolidată, cu o prezență vie și dinamică în viața societății, capabilă să răspundă imperativelor epocii pe care o parcurge țara și poporul nostru spre limanul mult dorit de prosperitate, statornicie și pace, în contextul integrării în Uniunea Europeană.

Încrederea pe care poporul român o exprimă constant în Biserica strămoșească și în rolul ei nedeșmințit în viața credincioșilor, este confirmarea autentică și credibilă a viabilității lucrării sale de slujire a țării și poporului, sub călăuzirea înțeleaptă și roditoare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Sfânta Liturghie

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a dorit să marcheze împlinirea celor douăzeci de ani de slujire patriarhală prin Sfânta Liturghie oficiată joi, 16 noiembrie 2006, în Biserica Sfântul Spiridon-Nou, paraclis patriarhal, ca mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra persoanei Prea Fericirii Sale și a Bisericii noastre Ortodoxe Române în acești douăzeci de ani de Patriarhat.

La Sfânta Liturghie, Prea Fericitul Părinte Patriarh a fost înconjurat de toți membrii Sfântului Sinod, întruniți la București, în ședință de lucru, în zilele de 14-15 noiembrie 2006. În soborul ierarhilor slujitori s-au numărat: Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți *Daniel* al Moldovei și Bucovinei, *Laurențiu* al Ardealului, *Bartolomeu* al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, *Teofan* al Olteniei, *Nicolae* al Banatului, *Petru* al Basarabiei, *Serafim* al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, *Iosif* al Europei Occidentale și Meridionale, Înalt Prea Sfințitii Arhiepiscopi *Teodosie* al Tomisului, *Nifon* al Târgoviștei, *Pimen* al Sucevei și Rădăuților, *Andrei* al Alba Iuliei, Prea Sfințitii Episcopi *Gherasim* al Râmnicului, *Epifanie* al Buzăului, *Calinic* al Argeșului și Muscelului, *Casian* al Dunării de Jos, *Timotei* al Aradului, *Lucian* al Caransebeșului, *Justinian* al Maramureșului și Sătmarului, *Nicodim* al Severinului și Strehaiei, *Damaschin* al Sloboziei și Călărașilor, *Ioan* al Covasnei și Harghitei, *Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, *Ambrozie* al Giurguiului, *Daniil*, Locțiitor (Administrator) al Episcopiei Ortodoxe Române a Vârșețului, *Sofronie* al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, Prea Sfințitii Episcopi *Vicențiu Ploieșteanul* și *Ciprian Câmpineanul*, Vicari Patriarhali, *Sebastian Ilfoveanul* și *Varsanufie Prahoveanul*, Vicari ai Arhiepiscopiei Bucureștilor, *Calinic Botoșăneanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, *Visarion Rășinăreanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, *Vasile Someșeanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Clujului, *Gurie Gorjeanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, *Paisie Lugojeanul*, Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, Prea Sfințitii Arhierei Vicari *Irineu Slătineanul* al Episcopiei Râmnicului, *Ioachim Băcăoanul* al Episcopiei Romanului, *Corneliu Bârlădeanul* al Episcopiei Hușilor, *Petroniu Sălăjanul* al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului și *Iustin Sigheteanul* al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Au participat la Sfânta Liturghie preoți, protopopi, profesori, consilieri eparhiali și patriarhali, stareți și starețe de mănăstiri, studenți și elevi seminariști, precum și numeroși credincioși. Slujba a fost transmisă în direct la posturile de radio și televiziune.

După Sfânta Evanghelie (Ioan 10, 9-16), **Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul**, Vicar Patriarhal, Secretarul Sfântului Sinod, a citit Actul Sinodal întocmit cu prilejul acestui moment aniversar, semnat de toți membrii Sfântului Sinod.

Act Sinodal

„Cu ajutorul Bunului Dumnezeu, s-au încheiat lucrările Sfântului Sinod din zilele de 14-15 noiembrie ale sesiunii sinodale ale anului 2006, în care noi, membrii Sfântului Sinod, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în duh sobornicesc și în deplină unitate am examinat și soluționat o seamă de probleme pastoral-misionare, social-caritative, administrative și organizatorice bisericesti care răspund vieții religioase actuale a credincioșilor, vieții monahale din vetrele de spiritualitate ortodoxă, învățământului teologic seminarial și universitar, precum și o seamă de probleme în care se reflectă relațiile din afară cu Bisericele Ortodoxe, cu celelalte Biserici creștine și cu organizațiile creștine internaționale.

Astăzi, 16 noiembrie 2006, când Biserica noastră sărbătorește douăzeci de ani de la întronizarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, în Sfânta Liturghie săvârșită în Biserica Sfântul Spiridon-Nou din Capitală am înălțat smerite rugăciuni de mulțumire către Preabunul Dumnezeu care ne-a învrednicit să ajungem acest popas înălțător și care ne-a binecuvântat neîncetat pe Noi și Biserica Sa cea Preasfântă din România cu împliniri și roade duhovnicești care se înscriu în cronică Sfintei noastre Biserici.

Pentru toate bunele împliniri din timpul celor douăzeci de ani arhipăstorire patriarhală aducem smerite mulțumiri Preabunului Dumnezeu pentru ceea ce ne-a dăruit și ne-a ajutat să împlinim spre binele și propășirea credincioșilor noștri, cerându-i totodată iertare bunătății Sale, precum și credincioșilor noștri, pentru tot ceea ce n-am reușit până acum să împlinim spre binele nostru al tuturor.

Și astfel, într-un gând și o inimă să slăvim pe Dumnezeu cel în Treime lăudat, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, în vecii vecilor. Amin!”

În continuare, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** a rostit un cuvânt de mulțumire lui Dumnezeu pentru cei douăzeci de ani de slujire ca patriarh și a scos în evidență rolul și însemnătatea Sfântului Sinod în viața Bisericii noastre Ortodoxe Române.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh

Iubiți frați și surori în Domnul,

"Ziua de astăzi marchează împlinirea a douăzeci de ani de slujire a Sfintei Patriarhii, de când măritul Colegiu Electoral Bisericesc m-a ales și Mitropoliții țării m-au condus la Jițul Patriarhal, cu ritualul cuvenit. Pentru

mine, personal, este o zi de mare bogăție sufletească. Din textul Actului Sinodal pe care l-ați auzit citit și care a fost semnat de toți ierarhii care mă înconjoară în aceste clipe, se înțelege, fără alte cuvinte, însemnătatea acestor douăzeci de ani în viața Bisericii noastre Ortodoxe Române. Spunând aceasta, îndrept cuvântul meu către dumneavoastră, iubiți frați și surori în Domnul, care ne priviți și mă ascultați; aceste două decenii au înscris și greutățile întâmpinate, zvârcolirile, grijile, alunecările noastre ca oameni, dar și eforturile depuse de fiecare dintre noi, dar mai ales de credincioșii și clerul Bisericii noastre, care și înainte, dar și după 1989, ne-au oferit bogăția inimii lor curate, a bunătății și iubirii lor statornice. În ce mă privește, am simțit acest adevăr încă din copilăria mea, din casa părinților mei, din satul în care m-am născut, din care apoi pe tot parcursul vieții mele am luat curaj ca dintr-un izvor. Cu trecerea anilor și din cartea cea mare a vieții, din același izvor al învățaturii noastre de credință, am înțeles câtă valoare are în viața poporului și a Bisericii noastre naționale Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, alcătuit din toți ierarhii chemați de Duhul Sfânt la această slujire. Pentru aceasta, să-mi fie cu iertare, am intervenit spre a fi citite toate numele membrilor Sfântului Sinod care au semnat Actul Sinodal. Aceasta este o smerită rugăciune a noastră, a tuturor, de mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutorul pe care l-am simțit în acești douăzeci de ani de viață bisericească. Dar viața bisericească, asemenea vieții omenirii, cere o grijă neîncetată spre a continua cu roada ziditoare de suflet și a fi călăuziți de Sfântul Sinod pe fâgașul înțelepciunii Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți. Vă împărtășesc, iubiți frați și surori în Domnul, că astăzi sunt înconjurat de un număr mare de ierarhi din țară și de peste hotare. Deși, cum ne vedeți, unii dintre noi ne aflăm la vârste venerabile, alții la culmea înțelepciunii, cei mai mulți sunt tineri în slujirea Sfintei Biserici, însă la eparhie și în diferite delegații suntem cu toții una în râvnă, în punctualitate și mai ales în unitatea de gândire și de faptă. Așa ne-au dat pildă Sfinții Apostoli și Părinți, de a fi în dialog permanent, toți împreună, nu unul singur. La fiecare ședință înălțăm împreună cugetele și inimile către Prea Sfânta Treime și Duhul Sfânt vine în întâmpinarea noastră. E de ajuns ca noi să facem un mic efort, fie preot, fie arhieru, fie credincios, și să îndreptăm un gând stăruitor către Dumnezeu, către sfinții Lui și Tatăl nostru Cel din ceruri ne întâmpină, cum ne dă pildă în toată viața noastră. El ne-a ajutat și în deceniile care au trecut, ca eforturile noastre întru păstrarea prezenței și lucrării Bisericii să rămână vii în societatea românească din acel timp.

Cu aceste cuvinte, adresez un cuvânt de recunoștință tuturor membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care m-au înconjurat și astăzi la această dumnezeiască Liturghie, semnul suprem al gândirii, lucrării

și comuniunii noastre în slujirea permanentă a Bisericii, așa cum a slujit-o Mântuitorul Hristos, care S-a adus pe Sine Jertfă, a zdrobit porțile iadului și a adus lumină în întunericul păcatului și al neștiinței. Tot astfel învățătura noastră de credință, rugăciunea noastră, ne transformă din persoane indifereente, dezorientate – mai ales în aceste vremuri cumplite pe care le străbatem – în creștini adevărați, fii ai luminii, trăitori în Hristos. Văzându-ne pe noi aici, vă rog din suflet să vă îndreptați gândul la prezența Mântuitorului Iisus Hristos. El slujește împreună cu noi, cum I-am simțit prezența Sa, înconjurat de cetele îngerești, astăzi, când am intrat aici, în sfântul altar, toți membrii Sfântului Sinod urmați de preoți și diaconi. Mâinile Domnului Iisus Hristos au transformat pâinea și vinul în Însuși Trupul și Sângele Său, pe care ni Le-a dăruit tuturor spre iertarea păcatelor și moștenirea vieții celei veșnice.

Îndrept un gând cald și sfânt către dumneavoastră, credincioșii noștri ortodocși români din țară și de peste hotare, ai căror ierarhi se află împreună cu noi. Le-ați auzit numele rostite de diaconi și îi priviți, sunt încredințat, cu bucurie. Le mărturisim acum, ca unor părinți sufletești, că ne bucură conduita românilor noștri în mijlocul creștinilor din Europa, America și din întreaga lume, atașamentul lor față de credință, iubirea lor de Dumnezeu și de Biserică. Să vă bucurați, iubiții mei, că aveți fii și fiice credincioase, pentru că fiii și fiicele noastre și acești păstori ai Sfântului Sinod, chemați de Duhul Sfânt în locurile unde se află fiecare, în slujba unității, continuă pilda de slujire a lui Hristos și a Sfinților Săi. Din acest loc sfânt și cu bucuria cea de negrăit a împărtășirii noastre cu Trupul și Sângele oferit de El Însuși la împlinirea a două decenii de slujire a Bisericii Sale din România, cu această hrană a nemuririi noastre, încredințăm slujitorii sfinteii noastre Biserici, iubiți frați și surori în Domnul, că neîncetat ne vom călăuzi strădaniile lucrării noastre spre limanul cel neînserat al învățaturii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și spre rânduielele Sfinților noștri Părinți, văzători și grăitori de Dumnezeu. Orice s-ar întâmpla în lume, nimic nu este mai trainic decât învățătura Mântuitorului Iisus Hristos. Încurajându-ne, de mai bine de două mii de ani ne încredințează, învățându-ne: „*Eu am biruit lumea!*” (Ioan 16, 33). Este o biruință prin Jertfa Sa cea de bunăvoie, prin Jertfa de pe Cruce, prin smerenia și rugăciunea Sa.

Și noi, la rândul nostru, călăuziți de credința noastră strămoșească, predicată înaintașilor noștri de Sfântul Apostol Andrei, să îndreptăm cu toții, cler și credincioși, vâslele corăbiei vieții noastre spre aceste limanuri ale învățaturii Mântuitorului Hristos, „*Marele Arhiereu, Care a străbătut cerurile*” (Evrei 4, 14), spre bine, spre adevăr, spre dreptate, spre fericire cerească, nu numai cea pământească. Aceasta ne-o arată Sfinții care au fost

curați cu inima și L-au văzut pe Dumnezeu; ne-o arată strămoșii și părinții noștri din toate colțurile Țării Românești și ne-o arătați astăzi dumnea-voastră, credincioșii noștri, prin zidirile de biserici și de mănăstiri, prin contribuția nespus de prețioasă la ajutorarea celor sinistrați. Creștinii care au rămas sub cerul liber în urma inundațiilor știu acum că locuiesc într-o casă construită cu contribuția fraților lor, cu contribuția noastră, a Bisericii! Ce minunat lucru putem noi face când suntem stăpâniți de credința în Dumnezeu, de unitate între noi, de unitate în familie, de unitate în societate, de prioritatea binelui, a adevărului, a dreptății!

Toate acestea le gândește și le înmănușează Sfântul Sinod al Bisericii, care prin rugăciune călăuzește viața noastră. Nu sunt vrednic să mulțumesc lui Dumnezeu, Care m-a ajutat să-mi închin viața slujirii! Am experimentat în atâtea decenii cât de mulțumit pot fi când știi că împlinești o rânduială care deși grea, dar e hotărâtă de Sfântul Sinod, care este criteriul unității, al comuniunii și al dobândirii iertării păcatelor și a vieții celei veșnice.

Mă rog cu căldură în aceste clipe lui Dumnezeu să ne păstreze aceste valori cu frumusețea lor, spre a rodi și în viața urmașilor noștri înmiit și înzecit, cu ajutorul și mila Prea Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită. Amin!”

Ceremonia din Palatul Patriarhiei

Sfânta Liturghie a fost urmată de un moment festiv organizat în holul Palatului Patriarhiei, la care au participat ierarhii Sfântului Sinod, membri ai Consiliului Național Bisericesc și ai Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, consilieri eparhiali și patriarhali, protopopi, profesori de la Facultatea de Teologie și Seminarul Teologic, preoți, stareți, monahi, funcționari din sectoarele Administrației bisericești. Între cei prezenți s-au aflat *Teodor Baconski* și *Bogdan Tătaru Cazaban*, consilieri prezidențiali, *Adrian Lemeni*, secretar de stat pentru Culte, senatori, deputați, reprezentanți ai Armatei, personalități ale vieții publice, reprezentanți ai unor culte din țară și de peste hotare, membri ai Corpului diplomatic, alți oaspeți și invitați.

Ceremonia a fost deschisă de **Prea Sfințitul Episcop Vincențiu Ploieșteanul** care a spus: „Aniversarea a douăzeci de ani de la instalarea Prea Fericitului Părinte Teoctist ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române este un prilej de bucurie pentru noi toți. După o lungă perioadă de apăsare în timpul regimului comunist, pentru Biserica noastră, sub arhipăstoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, au venit ani de vindecare a rănilor trecutului și de revenire la lucrarea misionară în societate. Biserica s-a reafirmat ca învățătoare, lucrătoare și ajutătoare a credincioșilor și mai ales ca sfințitoare a vieții omenești. Reușitele ultimilor ani

sunt mari și au adus negrăită bucurie în suflete și mult folos celor aflați în nevoi și suferință. Pe cât de mare a fost strădania Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist de a le veni tuturor în întâmpinare și de a aduce pace și bucurie în inimile lor, pe atât de grele au fost încercările prin care Prea Fericirea Sa a trecut cu răbdare și înțelepciune”.

În numele Sfântului Sinod, **Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel** al Moldovei și Bucovinei a subliniat: „Dorim ca în numele Sfântului Sinod să vă adresăm, Prea Fericirea Voastră, felicitări calde, pline de recunoștință pentru cei douăzeci de ani de arhipăstorire ca patriarh al românilor ortodocși din țară și din străinătate și să rugăm pe Hristos Domnul să vă dăruiască sănătate, bucurie, fericire și să continuați încă ani mulți de păstorire”. Înalt Prea Sfințitul Daniel a oferit Prea Fericirii Sale icoana Maicii Domnului cu Pruncul Iisus în brațe, lucrată în argint, „ca simbol al prețuirii și recunoștinței noastre filiale”.

Domnul Călin Popescu Tăriceanu, Prim-Ministru al Guvernului României, a transmis un mesaj citit de Domnul *Adrian Lemeni*, Secretar de stat pentru Culte. Între altele, în mesaj se spune: „Prea Fericirea Voastră, cu prilejul aniversării a douăzeci de ani de la întronizarea ca patriarh, am bucuria să vă adresez în numele Guvernului României și al meu personal cele mai calde urări de sănătate, viață îndelungată și noi împliniri în activitatea pastorală. În cele două decenii de conducere a Bisericii Ortodoxe Române v-ați îngrijit nu numai de problemele pastorale, administrative sau economice ale Bisericii, dar și de învățământul teologic, de restaurarea monumentelor istorice și de artă bisericească, de amplificarea relațiilor de colaborare cu celelalte culte din România, cu Bisericile și cu organizațiile ecumenice internaționale. La acest popas aniversar, Guvernul recunoaște excepționala activitate pe care ați desfășurat-o inclusiv pe tărâm ecumenic, activitate concretizată în dialogul teologic pe care Biserica Ortodoxă Română îl poartă cu cele mai importante Biserici creștine, de asemenea, în numeroasele vizite peste hotare. Ne amintim cu toții de istorica vizită efectuată în 1999 în România de Sanctitatea Sa Ioan Paul al II-lea, prima vizită a unui Papă într-o țară ortodoxă, vizită căreia i-ați răspuns în anul 2002. Având convingerea că Biserica Ortodoxă Română va fi și pe viitor reper și nădejde spirituală pentru poporul român, în noul context pe care îl va aduce aderarea țării noastre la 1 ianuarie 2007, la Uniunea Europeană, vă urez, Prea Fericirii Voastre, mulți și fericiți ani”.

Pr. Prof. dr. Ioan Sauca, Directorul Institutului Ecumenic de la Bossey (Elveția), a prezentat mesajul Secretarului General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, **Dr. Samuel Kobia**, în care se spune: „În păstoria Prea Fericirii Voastre, o păstoria cu sârguință și devotament, dar în același timp lungă și binecuvântată, ați știut să vă slujiți în mod exemplar Biserica și credincioșii ei numeroși, țara și aspirațiile ei nobile. Făcând aceasta, Prea Fericite, nu ați neglijat să promovați colaborarea între Bisericile creștine, între națiuni și popoare, între culturi și religii. Noi vă suntem, deci, profund recunoscători, pentru că ne-ați slujit de călăuză și de exemplu, de sursă de inspirație și de forță de încurajare, nu numai fraților Dum-

neavoastră în episcopat, colaboratorilor Dumneavoastră apropiați, credincioșilor și tineretului din țara Dumneavoastră, ci și marii familii ortodoxe și marii familii ecumenice. Astfel, nu mă adresez prin prezenta scrisoare doar unui Primat al unei Biserici Ortodoxe locale, ci unui Patriarh al familiei creștine întregi, folosind aici cuvântul de patriarh în adevărata și plina lui semnificație, fie că aceasta provine din cultura semitică sau greacă, fie cum este el înțeles în cultura mea africană. Da, Prea Fericite, sunteți un Patriarh cunoscut în mod deosebit și respectat profund dincolo de frontierele Bisericii Ortodoxe Române și dincolo de familia ortodoxă. La mulți ani!”

Cuvântul Președintelui României

Prezent în mijlocul celor prezenți la ceremonie, **Domnul Traian Băsescu**, Președintele României, l-a felicitat călduros pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul acestui moment aniversar, spunând următoarele:

„Vă mulțumesc foarte mult pentru invitație. Am venit cu bucurie la acest moment în care cu toții putem spune că Prea Fericirea Voastră aveți douăzeci de ani de când păstoriți turma ortodoxă a românilor din țară și de peste hotare. La douăzeci de ani de la întronizare, ca șef al statului român, nu vă pot dori decât multă sănătate și, cu rugăciunea mea slabă, să vă dea Dumnezeu putere să vă împliniți gândurile de patriotism pentru România, ca prim păstrător al valorilor naționale, prin Biserica Ortodoxă Română. Am convingerea că Biserica Ortodoxă Română este unul din pilonii de valoare, valoare patriotică, valoare morală, valoare socială, de care românii au atâta nevoie. Vă doresc, Prea Fericirea Voastră, ani mulți și vă doresc să ne păstoriți până când vedem ridicată și Catedrala Mântuirii Neamului. Dumnezeu să vă dea viață lungă!”

Răspunsul Prea Fericitului Părinte Patriarh

Răspunzând felicitărilor Președintelui României, Prea Fericirea Sa a spus:

„*Excelența Voastră, Domnule Președinte,*

Ne-ați făcut astăzi o mare bucurie tuturor, incluzându-ne în programul dumneavoastră, deoarece ieri erați în cercurile politice departe de țară, lucrând pentru binele României. Dar n-ați uitat nici de momentul acesta al Bisericii noastre, care însumează un număr de ani, cu valori exprimate de multe ori în suferințe, în multe neazuri, piedici, dar care sunt acum răsplătite de acest popor dreptcredincios, cum îl numim noi, tineri și vârstnici. Ne-au făcut mare bucurie tinerii creștini ortodocși din Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR), care sunt activi și ajută parohiile în lucrările lor sociale. Le-am mulțumit și i-am binecuvântat.

Suntem, Domnule Președinte, așa cum ne cunoașteți, pentru că am observat că știți bine istoria noastră. Oceanul vieții, în imensitatea lui, v-a învățat să descifrați tainele actualității din depozitul cel fără limite al gândirii și experienței, de unde omenirea poate să tragă învățături.

Mulțumesc Înalt Prea Sfinților și Prea Sfinților Părinți și tuturor celor care ați venit astăzi aici. Vă mulțumesc și pentru faptul că ați dat acum o mărturie și Domnului Președinte al țării, că suntem împreună și la necaz și la bucurie.

Să dea Dumnezeu să mergem pe acest drum mereu!

La mulți ani!”

La sfârșitul ceremoniei, într-o atmosferă de dragoste frățească, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost felicitat de toți cei prezenți, care i-au adresat călduroase urări de sănătate, pace și spor în slujirea patriarhală.

Agapa de la Reședința Patriarhală

Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit ierarhilor Sfântului Sinod, colaboratorilor de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, altor oaspeți și invitați, o agapă la Reședința Patriarhală. În timpul mesei s-au rostit scurte cuvântări de omagiere ale Prea Fericirii Sale la împlinirea celor douăzeci de ani de Patriarhat, cu urări de sănătate, pace și îndelungare de zile în fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

Între vorbitori s-a numărat **Prea Sfințitul Episcop Gherasim al Râmnicului** care, între altele, a spus: „Dealul Mitropoliei a suferit în cele două decenii de arhipăstorire a Prea Fericirii Sale transformări nemaîntâlnite. Blocul care a fost ridicat ca să nu se vadă Mitropolia, pe timpul Prea Fericitului Patriarh Teoctist a revenit Mitropoliei. La fel și fostul Palat al Marii Adunări Naționale este astăzi al Patriarhiei. Acestea se datoresc lui Dumnezeu și strădaniei Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist. La o zi ca aceasta, când sărbătorește douăzeci de ani de Patriarhat, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-i dăruiască Prea Fericirii Sale și nouă tuturor mulți ani!”

Domnul consilier prezidențial **Teodor Baconski**, între altele, a mărturisit: „Vreau să fac o mărturisire personală. Am o relație veche cu Prea Fericirea Sa și grație acestei relații constante care, în ciuda unor nori, a rămas solidă, m-am simțit în Biserica noastră ca acasă, ca în familie și ca în locul unde te regăsești pe tine însuși și te bucuri că ești. Așa cum am făcut-o și în presă, mărturisesc că îi datorez Prea Fericirii Sale o protecție părintească pe care a știut să mi-o asigure în anii în care era normal ca tinerii să fie și ei, alături de ceilalți, persecutați, într-un fel sau altul, de poliția politică. Aduc această mărturisire personală și publică cu privire la curajul, grija părintească și afecțiunea pe care Prea Fericirea Sa le-a arătat nu numai față de mine, ci și față de mulți alți tineri ai Bisericii noastre, pentru

ca prigoana care devenise rutină, să nu ne strice sufletul și să nu ne pună în situații foarte grave. Așa încât, Prea Fericirea Voastră, vă urez sănătate și îndelungă arhipăstorire și vă mulțumesc încă o dată pentru această prietenie și afecțiune părintească pe care mi le-ați rezervat cu toate păcatele mele, ca om, și cu toate năzdrăvăniile mele de intelectual. Vă mulțumesc și să vă dea Dumnezeu multă sănătate”.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului a făcut următoarea subliniere metaforică: „Astăzi, în timpul ceremoniei din Palatul Patriarhiei, cineva m-a întrebat la ureche dacă nu sunt cumva cuprins de un sentiment de invidie, văzând ascensiunea Prea Fericitului Patriarh Teoctist. I-am răspuns nicidecum, dimpotrivă. Acum douăzeci de ani, la întronizarea Prea Fericitului Teoctist, eu am participat în calitate de invitat de onoare, și am fost și la slujbă și la agapă. Or, care este bilanțul? Atunci Prea Fericitul Teoctist a fost înscăunat ca patriarh și patriarh a rămas, iar eu eram un simplu pensionar și acum sunt mitropolit. Unde poate fi invidia. Numai iubire, Prea Fericirea Voastră!”

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a pus în evidență următoarele: „Modul în care a fost organizată această sărbătoare, cu smerenie, cumpătate, a diferit de celelalte. Totuși, propun ca pe viitor, Prea Fericirea Voastră să lăsați să se exprime sentimentele așa cum sunt ele în tradiție, ca să mărturisim ceea ce simțim. Căci Actul Sinodal care s-a citit în biserică a fost o tăietură dintr-un întreg, și această tăietură dintr-un întreg nu exprimă întotdeauna întregul. Noi apreciem smerenia și modestia Prea Fericirii Voastre, dar în viitor trebuie să scoatem în evidență cât de mult ați lucrat, cât de mult ați răbdat și cât de mult ați sperat și sperați. și toate acestea, și lucrarea multă se face cu ajutorul lui Dumnezeu, și răbdarea multă se face tot cu ajutorul lui Dumnezeu, și speranța multă pentru prezentul și viitorul Bisericii se face tot cu ajutorul lui Dumnezeu. De aceea, această dimensiune duhovnicească profundă, care nu se vede, dar se simte, trebuie exprimată. Desigur, s-a încercat o exprimare în diferite eparhii tot anul acesta. În toate eparhiile, în toate protopopiatele au fost momente de rugăciune, de mulțumire adusă lui Dumnezeu, de apreciere a jertfelniciei, a lucrării, a răbdării și a speranței Prea Fericirii Voastre pentru întreaga Biserică, și în special pentru Biserica Ortodoxă Română. Dar există forme de a continua această recunoștință exprimată în scris și în imagini. Ne-a impresionat mesajul primit de la Secretarul General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor care a spus un lucru foarte important, că nu sunteți numai Patriarhul României, ci Patriarh în întreaga creștinătate, pentru că ceea ce se face bine într-o Biserică națională este bine pentru întreaga creștinătate. Astăzi, când în Occident bisericile se vând și se transformă în cinematografe, în hoteluri, pentru că nu mai vin credincioșii în ele, la noi în țară se construiesc biserici. Și un patriarh într-o țară în care se construiesc biserici noi, se fac eparhii noi, se hirotonesc episcopi noi și preoți noi, este un patri-

arh al întregii creștinătăți, ca dinamică și misiune ale Evangheliei lui Hristos. Vă mulțumim, Prea Fericirea Voastră, și vă dorim ani mulți și binecuvântați. Să fiți misionar pentru întreaga creștinătate”.

În încheiere, **Prea Fericitul Părinte Patriarh** a mulțumit pentru cuvintele frumoase și urările adresate, dorindu-le tuturor celor de față sănătate, pace și bucurie în viață.

Expoziția de fotografii din holul Palatului Patriarhiei

Biroul de Presă al Patriarhiei Române, prin grija și sub îndrumarea Prea Sfințitului Episcop Vicențiu Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, a organizat în holul Palatului Patriarhiei o expoziție de fotografii intitulată „*Douăzeci de ani în secvențe fotografice*”.

Expoziția, ca o carte deschisă cu icoane vii, îl prezintă pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în diverse momente ale slujrii și lucrării sale patriarhale: liturghisind, sfințind biserici și mănăstiri, proclamând canonizări de sfinți români, hirotonind arhierei, preoți și diaconi, instalând episcopi, prezidând ședințe ale Sfântului Sinod, ale Adunării Naționale Bisericești și Adunării Eparhiale București, stând de vorbă cu preoți și credincioși, cu copii, elevi și studenți, cercetând cămine de bătrâni, orfelinate, spitale, primind vizita unor patriarhi ortodocși, întâlnindu-se cu personalități ale vieții publice din țară și de peste hotare, cu ambasadori și diplomați, vizitând comunități românești de peste hotare, Biserici creștine și altele.

Medalia aniversară

Cu ocazia împlinirii celor douăzeci de ani de la întronizarea Prea Fericitului Părinte Teoctist în Scaunul Patriarhal, Patriarhia Română a emis o medalie aniversară, având pe o față chipul Prea Fericirii Sale și inscripția: „*Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist*”, iar pe cealaltă față imaginea Catedralei Patriarhiei, cu inscripția: „*La douăzeci de ani de Patriarhat. 1986-2006*”. Medalia aniversară a fost oferită membrilor Sfântului Sinod personal de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist în ziua de 15 noiembrie 2006, la încheierea ședinței Sfântului Sinod. Totodată, IPS Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a înmănat Prea Fericirii Sale, ca simbol de recunoștință din partea Sfântului Sinod pentru activitatea deosebită desfășurată în slujba Bisericii în cei douăzeci de ani, o medalie de aur, spunând: “Vă mulțumim, Prea Fericirea Voastră, pentru tot ceea ce a făcut în acești douăzeci de ani de arhipăstorire a Bisericii Ortodoxe Române, douăzeci de ani în care ați lucrat mult, ați răbdat mult și ați sperat mult și toate le-ați făcut cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos”.

Scrisori și telegrame de felicitare

Prea Fericitul Părinte Teoctist a fost felicitat la împlinirea celor douăzeci de ani de Patriarhat, prin mesaje, telegrame și scrisori, de personalități ale culturii românești, membri ai Parlamentului României, ierarhi ai Bisericilor Ortodoxe surori și ai unor Biserici creștine, miniștri, academicieni, profesori universitari, conducători ai unor Culte din țară, comunități ortodoxe române de peste hotare, stareți, protopopi, preoți și credincioși, mărturie a dragostei și prețuirii de care se bucură Prea Fericirea Sa în Ortodoxie, în lumea creștină și în viața publică internă și internațională.

Adresăm și noi Patriarhului nostru, așa cum se cuvine în asemenea momente aniversare, tradiționala urare: *Să ne trăiți întru mulți și binecuvântați ani, Prea Fericirea Voastră!*

Prof. GHEORGHE VASILESCU

AGENDA DE LUCRU
A PREA FERICITULUI PĂRINTE TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE.
(1 Iulie – 31 Decembrie 2006)

Duminică, 9 iulie,

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 10 iulie

– A primit pe PS Galaction Stângă, Episcopul Alexandriei și Teleormanului prezentând proiecte privind activitatea editorială și misionară a Centrului Eparhial.

– PS Dr. Ambrozie Meleacă, Episcopul Giurgiului, prezentând activități în curs de desfășurare.

Marti, 11 iulie

A prezidat Ședința de lucru a Consiliului Eparhial, în cadrul căreia au fost analizate și, după caz, aprobate referatele Sectoarelor de lucru din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Miercuri, 12 iulie

– A primit pe Domnul Dr. Cătălin Zisu, General de Brigadă, Șeful Direcției Administrative din cadrul M.A.N. însoțit de PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul și preoți militari, oferind Prea Fericirii Sale placheta omagială a Ministerului Apărării Naționale.

– PC Pr. Prof. Dr. Aurel Mihai, Directorul Seminarului Teologic *Nifon Mitropolitul* din București, prezentând proiectul *Programei de învățământ*, pentru anul școlar 2006–2007; rezultatele Sesiunii de Bacalaureat, iulie 2006, cu promovabilitate 100%, și aprobarea Comisiei de Admitere, sesiunea a doua, la Seminar și Școala de Cântăreți Bisericești.

Între **12 iulie și 2 august** a.c., Prea Fericirea Sa s-a aflat la Căminul Arhieresc de la Mănăstirea Sfânta Maria din orașul Techirghiol, pentru îngrijirea sănătății. Aici, a participat la sfintele slujbe, a rostit cuvânt de învățătură, a avut întâlniri cu PC Maica Semfora și soborul mănăstirii, cu P. Cuv. Arhimandrit Arsenie, slujitorul și duhovnicul mănăstirii; a vizitat șantierul de construire a noii biserici; a primit ierarhi, preoți și credincioși din țară și de peste hotare. A cercetat baza de tratament a mănăstirii, cantina și spațiul de cazare destinat preoților și credincioșilor.

– A primit vizita frățească a Î.P.S. Dr. Teodosie Petrescu, Arhiepiscopul Tomisului, însoțit de personalități ale autorităților locale ale acestui municipiu.

Pentru a răspunde unor solicitări a delegat pe:

Vineri, 14 iulie

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul, de a transmite mesajul Prea Fericirii Sale cu prilejul Zilei Naționale la Ambasada Republicii Franceze.

Joi, 20 iulie

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul, pentru a săvârși Sfânta Liturghie la parohia bulgară din București, în ziua hramului bisericii *Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul*.

Luni, 24 iulie

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul, la Recepția oferită de Ambasada Republicii Arabe Egipt, cu ocazia Zilei Naționale a acestei țări.

Joi, 3 august

– În cursul dimineții, Prea Fericirea Sa a cercetat șantierul din incinta Institutului Biblic și de Misiune – Ateliere, însoțit de PC Pr. Nicolae Crângașu, Consilier Economic și Dl. Arh. Florea Voicu.

– PC Pr. Cezar Vasiliu, Paroh la Parohia românească din Montreal, Canada, a transmis mesajul parohienilor și a primit Înalta binecuvântare a Prea Fericirii Sale.

Vineri, 4 august

– Doamna Doina Nicoleta Weinrich, din Constance, Germania, a oferit pentru colecția Patriarhiei o icoană a Sfântului Ierarh Nicolae, având valoare de patrimoniu.

– Familia Timu, Tinel și Otilia, cu fiul lor Ștefan, din Laval, Montreal, Canada, au prezentat mesajul Părintelui Paroh Gheorghe Chișcă și al întregii comunități românești.

*Luni, 7 august***Primiri:**

– Domnul General Olimpiodor Anghelescu, Prim Adjunct al Inspectoratului General al Jandarmeriei Române, cu invitația la slujba de sfințire a noii biserici cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, ridicată în cadrul Comendurii Jandarmeriei Române.

– PC Pr. Paroh Octavian Bălușel de la parohia *Sfânta Treime* din Philadelphia, SUA, pentru binecuvântare.

*Marți, 8 august***Primiri:**

– PS Episcop Dr. Damaschin Coravu, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, a intervenit spre a li se acorda *Crucea Patriarhală* unor credincioși.

– PC Pr. Gabriel Popescu, cu D-na Georgeta, de la Sidney, Australia, pentru sfat și binecuvântare, la reîntoarcerea sa la misiune.

Miercuri, 9 august

– În cursul dimineții, preoți care își desfășoară activitatea în diaspora, și-au prezentat rapoarte de activitate și situații ale misiunilor unde activează; PC Pr. Petre Matei, preotul comunității românești din Cipru, PC Pr. Silviu State, preotul comunității românești din Istanbul, Turcia, și PC Pr. Prof. Dr. Ioan Sauca, Directorul Institutului Ecumenic de la Bossey, Elveția, cu familia.

Joi, 10 august

– Dl. Viorel Roman, membru al Consiliului Național Bisericesc, a prezentat programul de finanțare a Căminului de Bătrâne din Mănăstirea Pasărea. La primire au luat parte PS Epsicop Dr. Sebastian Ilfoveanu și PC Pr. Nicolae Pușcaș, Inspector Eparhial.

Vineri, 11 august

– Domnul Prof. Dr. Arh. Virgiliu Polizu împreună cu PC Pr. Stănescu Emilian, Consilier Patriarhal, și Dl. Arh. Voicu Florea, cu proiectele construirii intrării principale în Reședința Patriarhală.

Duminică, 13 august

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 14 august

– Excelența Sa, doamna Ruth Morales Prado, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Filipine la București, la începutul misiunii diplomatice în țara noastră, a fost primită în audiență de prezentare. La întrevvedere a luat parte PC Diac. Nicu Octavian, Consilier Patriarhal, și Dl. Bogdan Popescu, Inspector Eparhial, în calitate de translator.

15 august, Praznicul Adormirii Maicii Domnului

– A săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură la praznic.

Miercuri, 16 august

Primiri:

– PC Pr. Rosario Scognamilio, Rectorul *Institutului Ecumenic Greco-Bizantin Sfântul Nicolae*, Bari, Italia, a primit binecuvântarea Prea Fericirii Sale. Prea Cucernicia Sa a prezentat salutul întregii societăți academice a Institutului pe care îl coordonează și situația studenților români aflați la studii acolo, subliniind rezultatele bune, seriozitatea și evlavia lor.

– Excelența Sa, Domnul Marinela Ioana, Ambasadorul României la Caracas, Venezuela, a prezentat un raport al situației românilor de acolo și al activității de susținere a lor în calitate de fii ai Bisericii.

17 august, 2006

Primiri:

– PC Pr. Costică Dumitru, Protoiereu al Protopopiatului Câmpina împreună cu PC Pr. Ioan Popa, Paroh al Parohiei *Sfinții Trei Ierarhi*, Filipeștii de Pădure, Protoieria Câmpina, și Dl. Zotescu Stelian, Membru al Consiliului Parohial, cu invitația la slujba de resfințire a bisericii parohiei mai sus-menționate.

– D-ra Claudia Stănilă, corespondent al Postului de Difuziune *Radio Vaticana*, a primit binecuvântare pentru activitatea importantă pe care o desfășoară.

18 august, 2006

Primiri:

– Reverend Martin Jacques, noul Capelan al Bisericii Anglicane din București și Domnul Iain Lindsay, Însărcinatul cu Afaceri al Ambasadei Regatului Unit al Marii Britanii la București.

– Domnul Adrian Lemeni, Ministru Secretar de Stat la Ministerul Culturii și Cultelor, a prezentat rezultatul ultimelor intervenții la Guvern ale ministerului pe care îl coordonează, în raport cu Biserica.

Luni, 21 august

– Monseñor Jaume Gonzales-Agapito Garnell, *Delegat Epsicopal pentru Familie și Viață, Ecumenism și Relații Interreligioase* de la Arhiepiscopia Romano-Catolică din Barcelona, însoțit de PC Pr. Salvador Biarnes I Biarnes și PC Pr. Paroh Aurel Bundă de la Parohia Ortodoxă Română *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe*, Barcelona, Spania, a prezentat mesajul Excelenței Sale, Luiz Martinez Sistach, Arhiepiscop Romano-Catolic de Barcelona.

Marti, 22 august

Primiri:

– Î.P.S. Dr. Nifon Mihăiță, Arhiepiscop al Târgoviștei, a prezentat unele probleme dezbătute în cadrul ședinței Consiliului Ecumenic de la Geneva, Elveția.

– Î.P.S. Iosif Pop, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, în legătură cu unele probleme ale Mitropoliei pe care o arhipăstorește.

– După-amiază a vizitat șantierul de la Mănăstirea "*Duminica Sfinților Români*" din incinta Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu PS Episcop Varsanufie Prahoveanul.

Duminică, 27 august

– A sfințit Biserica construită la Sediul Inspectoratului General al Jandarmeriei, având Hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, a săvârșit Sfânta Liturghie și a rostit cuvânt de laudă ctitorilor și de învățătură ofițerilor și soldaților prezenți de față. La praznic au luat parte Î.P.S. Chiril, Mitropolit de Tessalioțissa, Fanariofersalon, Karditza, Grecia și PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul.

Marti, 29 august

– Î.P.S. Serafim Joantă, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord, a fost primit în audiență cu unele probleme privitoare la Mitropolia pe care o arhipăstorește.

Miercuri, 30 august

– Dl. Colonel Marian Tudose, Șef al Serviciului Protocol al Jandarmeriei Române, și Dl. Colonel Constantin Ilinca, Comandantul U.M. 0259, Jandarmi, care asigură paza și securitatea Palatului Patriarhiei, au prezentat mesajul de mulțumire al Inspectorului General al Jandarmeriei Române, General Costică Silion,

transmis cu ocazia sfințirii Bisericii cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, din cadrul Comendurii Jandarmeriei Române.

Joi, 31 august

Primiri:

– Î.P.S. Ignatie, Mitropolit de Arta, Grecia, aflat în pelerinaj în țara noastră cu un grup de fii duhovnicești. La primire a luat parte și PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul.

– Î.P.S. Andrei Andreicuț, Arhiepiscop al Alba Iuliei, revenit din pelerinaj de la Sfântul Munte *Athos*, a prezentat un raport despre Schitul românesc *Prodromu*.

Pentru a răspunde diferitelor invitații a delegat:

Duminică, 6 august

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și să predice.

Luni, 7 august

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la Capela din incinta Spitalului nr. 9, *Dr. Alexandru Obredgia*, din București, cu hramul *Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla*, și a transmite binecuvântări.

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul spre a săvârși Sfânta Liturghie și a predica la Parohia Sfânta Parascheva, Pajura, Protoieria I Capitală în ziua hramului bisericii.

Duminică, 13 august

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la Parohia *Sfântul Ioan Botezătorul* – Dristor, Protoieria III Capitală și a predica.

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la parohia Sfântul Spiridon-Vechi, Protoieria III Capitală și a transmite părintești binecuvântări credincioșilor.

Marți, 15 august

– PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la Schitul Stavropighie *Sfânta Maria* – Techirghiol, a rostit cuvânt de învățătură obștii și a binecuvântat pelerinii aflați la tratament în așezământul Sfintei Patriarhii.

– PS Episcop Dr. Ciprian Câmpineanul spre a săvârși Sfânta Liturghie la *Sfânta Mănăstire Țigănești* în ziua hramului și a transmite părintești binecuvântări Prea Cuvioasei Maici Starețe și obștii.

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul, spre a săvârși Sfânta Liturghie la Sfânta Mănăstire *Sinaia* și a rostit cuvânt de învățătură la praznic părinților și fraților aflați în ascultare.

Miercuri, 16 august

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul, spre a săvârși Sfânta Liturghie la Parohia *Sfinții Martiri Brâncoveni*, Protoieria Ilfov Nord, și a predica în ziua hramului.

Sâmbătă, 26 august

– PS Episcop Dr. Sebastian Ilfoveanul, spre a pune piatra de temelie unei noi biserici parohiale cu hramul *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil* în comuna Dițești, Protopopiatul Câmpina, Județul Prahova, și a transmite cuvântul de bun început ctitorilor.

Marti, 29 august

– Î.P.S. Serafim Joantă, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord, spre a săvârși Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a rosti cuvânt de învățătură la praznic.

Vineri, 1 septembrie

Primiri:

– IPS Teofan, Mitropolitul Olteniei, cu unele probleme ale eparhiei.
 – PC Pr. DUMITRU IORDACHE, Protopop, și PC Pr. Vasile Dumitru, Secretar, au prezentat mesajul de felicitare al preoților și credincioșilor din Protoieria I Capitală.
 – După-amiază, a vizitat șantierul de la Mănăstirea *Sfinților Români* din incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de dl dir. Ing. Mircea Mugescu.

Sâmbătă, 2 septembrie

– Mesajul Prea Fericirii Sale Ignatie al IV-lea, Patriarhul Antiohiei și al Întregului Orient, a fost prezentat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, de către PC pr. Grigorie Horton, preot misionar pentru America.

Duminică, 3 septembrie

– La prăznuirea Cuviosului Părinte Teoctist, Prea Fericirea Sa a săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală, alături de PS Casian, Episcopul Dunării de Jos, și PPSS Episcopi vicari, răspunzând cuvântului rostit de PS Episcop Casian. Au mai fost prezenți E.Sa, dl Constantin Grigore, Ambasadorul României în Turcia, împreună cu soția, precum și PPCC preoți consilieri, protopopi și numeroși credincioși.

Luni, 4 septembrie

Primiri:

– PC Pr. Paroh ROMULUS STĂNCULESCU, de la Biserica „*Sfântul Anton – Curtea Veche*”, Protoieria III Capitală, și PC Pr. Consilier GHEORGHE ZAHARIA, în legătură cu sfințirea bisericii.

Marti, 5 septembrie

Primiri:

– PC Pr. PATRICIU VLAICU, preotul comunității românești de la Bruxelles, cu unele probleme de organizare a noii misiuni unde a fost numit.

Miercuri, 6 septembrie

– Un grup de pelerini italieni conduși de Episcopul FRANCESCO COCO-PALMERIO, vicar al Cardinalului de Milano, alături de PC pr. TRAIAN VALDMAN, parohul Bisericii românești „*Pogorârea Duhului Sfânt*” de la Milano și dl. prof. MARIO GNOCHI, Președintele Secretariatului Activității Ecumenice din Italia, aflați într-o acțiune de documentare despre spiritualitatea și viața duhovnicească din Biserica noastră.

*Joi, 7 septembrie***Primiri:**

– PS Episcop CASIAN al Dunării de Jos, reîntors de la *Congresul Internațional Oameni și Religii*, organizat de Comunitatea „Sant' Egidio”, în perioada 4–6 septembrie 2006, la Asissi (Italia).

– PC pr. CONSTANTIN HĂBELEA de la Parohia „Sfântul Apostol Andrei”, din orașul Würzburg (Germania), care a prezentat un raport de activitate.

Vineri, 8 septembrie

– A participat la Sfânta Liturghie la Mănăstirea *Pisiota*, Protoieria Ploiești, de ziua hramului și a pus piatra de temelie a căminului de bătrâni „Sfântul Panteimon”, adresând cuvânt de învățătură.

Duminică, 10 septembrie

– A participat la sfințirea Bisericii „*Sfântul Anton - Curtea Veche*”, săvârșită de PS Episcop VINCENȚIU PLOIEȘTEANUL, și a rostit cuvânt despre ajutorarea semenilor.

Luni, 11 septembrie

– A inaugurat lucrările *Consfătuirii metodice de specialitate cu profesorii de religie* din București și Județul Ilfov. În cuvântul de deschidere a subliniat prioritățile educaționale și necesitatea păstrării adevărului de credință.

– A fost prezent la *Teatrul Național „I. L. Caragiale”* din București, unde au avut loc ceremoniile de comemorare a victimelor atentatelor teroriste din 11 septembrie 2001, organizată de Ambasada SUA din România.

*Marti, 12 septembrie***Primiri:**

– IPS NIFON, Arhiepiscopul Târgoviștei și Președintele *Crucii Roșii* din România a prezentat legea de organizare și funcționare a acestei organizații, care va fi dezbătută în Parlament.

– PS PAISIE LUGOJANUL, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, pentru intermediari la autoritățile de stat.

– Acad. MIHAI CIMPOI în legătură cu comemorarea la Academia din Chișinău a Mitropolitului *Antonie Plămădeală*, originar din Basarabia.

Miercuri, 13 septembrie

Primiri:

– PS Episcop IOACHIM BĂCĂUANUL, Arhiereu vicar al Episcopiei Romanului, în legătură cu textele pentru slujbele unor sfinți români.

Duminică, 17 septembrie

– A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală, rostind un cuvânt de învățătură.

Luni, 18 septembrie

– A participat la deschiderea *Cursurilor pastorale și de îndrumări misionare* (18–30 septembrie 2006), organizate de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității București și a vorbit cursanților despre importanța slujirii preoțești.

– A vizitat Mănăstirea *Sfinților Români* din incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Marți, 19 septembrie

– A primit pe PC pr. conf. dr. Ionuț Moldoveanu, în legătură cu organizarea simpozionului cu tema „Țările Române și Locurile Sfinte”, între 15–18 octombrie 2006, organizat de Catedra de Istorie Bisericească Universală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității București.

Miercuri, 20 septembrie

– A prezidat Comisia de anchetă a Arhiepiscopiei Bucureștilor cu privire la cazul disciplinar al Pr. Oprescu, cu aplicarea măsurilor procedurale.

Joi, 21 septembrie

– A primit pe IPS Arhiepiscop Teofan, Mitropolitul Olteniei, pentru întâmpinarea Prea Fericitului Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și a toată Albania.

Vineri, 22 septembrie

Primiri:

– Pr. paroh Daniel Goga, de la Biserica „*Sfântul Antonie cel Mare*”, din capitală, pentru invitarea unui ierarh la slujba hramului.

– Pr. paroh Gheorghe Șupeală, de la Biserica „*Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan*”, din București, în legătură cu stadiul lucrărilor bisericii noi.

Sâmbătă, 23 septembrie

Primiri:

– Excelențele lor, dl Mugur Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României, dl Tudorel Postolache, Ambasadorul României la Luxemburg și dl Jaime Gil Aluja, Președintele Academiei de Științe din Spania și Membru de onoare al Academiei Române, dimpreună cu soția.

– După-amiază, a plecat spre Mănăstirea Tismana, pentru a participa la manifestările comemorative prilejuite de împlinirea a 600 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Nicodim de la Tismana.

Duminică, 24 septembrie

– Împreună cu Prea Fericitul Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și a toată Albania, a săvârșit Sfânta Liturghie, înconjurați de un sobor de arhierii, preoți și diaconi, la Mănăstirea *Tismana*, rostind cuvânt de binecuvântare. La rugămintea IPS Mitropolit Teofan, a acordat *Crucea Patriarhală PC Maicii Ierusalima*, stareța Mănăstirii Tismana, precum și unor preoți și credincioși.

Luni, 25 septembrie

– A primit la Reședința patriarhală delegația Bisericii Ortodoxe din Albania, condusă de Prea Fericitul Anstasios Yannoulatos, Arhiepiscopul Tiranei, Durresului și a toată Albania, dimpreună cu IPS Arhiepiscop Teofan, Mitropolitul Olteniei și IPS Arhiepiscop Iosif, Mitropolitul Românilor Ortodocși din Europa Occidentală și Meridională, reîntorși de la manifestările organizate la Mănăstirea Tismana.

– Seara, delegația din Albania a plecat spre Tirana, pe calea aerului.

Marti, 26 septembrie

Primiri:

– Dl prof. dr. Radu Ciuceanu, Președintele Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului.

– PC pr. paroh Vasile Gavrilă de la Biserica „*Sfântul Nicolae*” (*Paraclis universitar*), din București, pentru invitarea unui ierarh la *Te-Deum-ul* cu ocazia deschiderii noului an universitar.

Miercuri, 27 septembrie, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul

– Însoțit de IPS Mitropolit Teofan al Olteniei, IPS Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, PS Episcop Calinic al Argeșului și Muscelului, PPSS Episcopi Vincențiu Ploieșteanul, Ciprian Câmpineanul și Sebastian Ilfoveanul, a sfințit biserica Mănăstirii *Sfântul Antim* din București și a săvârșit Sfânta Liturghie. Cuvântul de învățătură, adresat mulțimii mari de credincioși, a făcut referiri la viața și învățătura Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul.

Joi, 28 septembrie

– A participat la deschiderea oficială a celui de-al XI-lea Sommet al Francofoniei (Conferința șefilor de stat și de guvern având limba franceză în comun), organizat pentru prima dată în România, de către Președinția României, la Palatul Parlamentului.

Pentru a răspunde diferitelor invitații a delegat pe:

Joi, 7 septembrie

– PC diac. Consilier Nicu Octavian la Simpozionul Științific cu tema „*Nevoia de competitivitate a României în perspectiva integrării Europene*”, care a avut loc în cadrul Academiei de Științe Economice din București.

Sâmbătă, 9 septembrie

– PC pr. ION RĂDULESCU, Protopopul Protoieriei II Capitală, la deschiderea celei de-a VI-a ediții a *Târgului de pâine*, organizat de *Centrul Cultural „Mihai Eminescu”* al Primăriei Sectorului II din capitală.

Duminică, 10 septembrie

– PS Episcop CIPRIAN CÂMPINEANUL pentru a sfințit Biserica „*Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*”, Parohia Gruiu, din Protoieria Ilfov Nord.

– PS Episcop SEBASTIAN ILFOVEANUL la sfințirea Bisericii noi „*Sfinții Patruzeci de mucenici*”, Parohia Rudeni, Protopopiatul Ilfov Nord.

Marti, 12 septembrie

– PS Episcop CIPRIAN CÂMPINEANUL la recepția oferită de Ambasada Republicii Armenia cu ocazia Zilei Naționale, la cea de-a XV-a aniversare a Zilei Independenței.

– PC pr. consilier dr. Florin Șerbănescu la vernisajul expoziției de pictură „*In memoriam Ovidiu Bădilă*”, realizat de pictorul Virgil Fâciu, la Palatul Parlamentului, în Sala de expoziții „*Constantin Brâncuși*”.

Miercuri, 13 septembrie

– PS Episcop SEBASTIAN ILFOVEANUL la festivitățile Zilei Pompierilor din România, organizate de *Brigada de Pompieri Dealul Spirii*, din București.

Vineri, 15 septembrie

– PS Episcop Varsanufie Prahoveanul la deschiderea oficială a noului an școlar 2006/2007, la Colegiul Național „*Gheorghe Lazăr*” din București.

Duminică, 17 septembrie

– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la sfințirea Bisericii noi „*Sfânta Vineri*” - *Berceni*, din Protoieria III Capitală, prilej cu care PC pr. paroh Gabriel Cățe a fost ridicat la rangul de iconom, conform aprobării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Luni, 18 septembrie

PS Episcop Ciprian Câmpineanul la adunarea de comemorare a dr. Alexandru Șafran, Rabin Șef al României (1940–1947), Mare Rabin al Genevei și membru de onoare al Academiei Române, organizată de Federația Comunităților Evreiești din România, la Templul Coral din București, unde a transmis cuvântul de prețuire din partea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Duminică, 24 septembrie

– PS Episcop Varsanufie Prahoveanul la sfințirea Bisericii noi „*Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*”, din Parohia Tinosu, Protoieria Ploiești, județul Prahova, prilej cu care PC pr. paroh Ioan Roșu a primit distincția de iconom, din încredințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

– PS Episcop CIPRIAN Câmpineanul la sfințirea Bisericii „*Sfinții Trei Ierarhi*”, din Parohia Filipeștii de Pădure, Protoieria Câmpina, județul Prahova, prilej cu care PC pr. paroh Ioan Popa a primit distincția de iconom stavrofor, conform aprobării Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Luni, 2 octombrie

– A participat la deschiderea oficială a anului universitar 2006/2007, la Universitatea Creștină *Dimitrie Cantemir* din București, unde a vorbit studenților despre relația dintre știință și religie.

Marți, 3 octombrie

– Alături de PS Epifanie, Episcopul Buzăului, PS Casian, Episcopul Dunării de Jos, PS Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor și PS SS Episcopi Sebastian Ilfoveanul și Varsanufie Prahoveanul, a asistat la deschiderea oficială a cursurilor noului an universitar 2006/2007, la Facultatea de Teologie Ortodoxă *Patriarhul Justinian* a Universității București, adresând tinerilor teologi un cuvânt de învățătură și binecuvântare. La final, a vizitat clădirea facultății, care a suferit recent ample lucrări de renovare și reconsolidare.

Miercuri, 4 octombrie

Primiri:

– Dl. Col. Ștefan Olteanu;
– Dl. Ing. Vasile Cornel, Director General al GEOMIN Construct, împreună cu PC Pr. Daniel Roșu, pentru binecuvântare în vederea continuării lucrărilor de construire a noii biserici *Sf. Treime-Dudești*, Protoieria III Capitală.

Joi, 5 octombrie

Primiri:

– PC Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, Directorul comisiei *Bisericile în Dialog* din cadrul Conferinței Bisericilor Europene (KEK), cu sediul la Geneva, în legătură cu vizita în România a Venerabilului Colin Williams, Secretarul General al KEK;
– PC Pr. Dumitru Coman, Vicar al Vicariatului Ortodox român din Australia și Noua Zeelandă, cu sediul la Melbourne.

Vineri, 6 octombrie

Primiri:

– Prelatul Bernhard Backonsky, Stareț General al Mănăstirii Klosterneuburg, de lângă Viena (Austria);
– Dl. Karl Freller, Ministru Secretar de Stat pe probleme de culte din Guvernul de Stat al Landului Bavaria (Germania), împreună cu Pr. Dr. Jürgen Henkel, reprezentantul Fundației *Hanns Seidel* în România. Au fost abordate teme precum relația dintre Stat și Biserică, statutul religiei în școlile publice, situația Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord și rolul Bisericilor în Uniunea Europeană.

Luni, 9 octombrie

– A pimit pe Dl. Miguel Fonda Ștefănescu, Președintele Federației Asociațiilor românești din Spania (FEDROM), și Dl. Gelu Vlasin, Responsabil de Imagine și Comunicare al FEDROM, care au expus detalii ale activității comunității românești din Spania.

Marti, 10 octombrie

– A primit pe Excelența Sa, Dl. Mihail Dobre, fost Ambasador al României pe lângă Sfântul Scaun (2002–2004).

Miercuri, 11 octombrie

– A primit pe Dl. Col. Petre Stoica, Președintele Asociației Naționale "Cultul Eroilor", în vederea transmiterii unui mesaj al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist revistei "România Eroică".

Sâmbătă, 14 octombrie – Sf. Cuv. Parascheva

– A săvârșit Sf. Liturghie la Biserica Sf. Vineri-Nouă, Protoieria I Capitală, de ziua hramului, a hirotonit diacon pe tânărul teolog Ciprian Mateș, pe seama bisericii mai sus-menționate, și a rostit un cuvânt de învățătură.

– Seara, a primit vizita unor delegați ai comunităților românești din diaspora (președinți de asociații, preoți, primari etc.), participanți la Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa (13-15 octombrie 2006), organizată la Palatul Parlamentului, sub patronajul Prim-Ministrului României, de Departamentul pentru Relații cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. În cadrul întrevederii, a transmis cuvinte de învățătură.

Duminică, 15 octombrie

– A primit pe dl. Acad. Mihai Cimpoi, Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și Dl. Deputat Dr. Vlad Cubreacov, Consilier al Mitropoliei Basarabiei.

Luni, 16 octombrie

– A participat la Colocviul "*Țările Române și Locurile Sfinte*" (15-18 octombrie a.c.), organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă "Patriarhul Justinian" a Universității din București, cu sprijinul Patriarhiei Române, Ministerul Culturii și Cultelor – Secretariatul de Stat pentru Culte și al Ambasadei Greciei, la Palatul Patriarhiei, unde a rostit un cuvânt de binecuvântare.

Primiri:

– Excelența Sa, Dl. Alexandr Ciurilin, Ambasadorul Federației Ruse în România;
– Dl. Jaroslaw Godun, Directorul Institutului Polonez din București, D-na Anna Radziukiewicz, Pr. Leoncjusz Tofiluk și membrii corului "Oktoich", din Polonia;

– PC Pr. Protopop Petru Buburuz de la Chișinău;

– Dl. Alexandru Schäfer-Girleanu, realizatorul emisiunii în limba română la Radio Z din Nürnberg (Germania) și D-na Doina Frühwald, Președinta Asociației

româno-germane "Casa românească". Prea Fericitul Părinte Patriarh a acordat, cu acest prilej, un interviu la Radio Z, transmițând un mesaj de încurajare și binecuvântări pentru românii ortodocși din Bavaria.

Marți, 17 octombrie

– A întâmpinat la Reședința Patriarhală delegația condusă de Î.P.S. Efrem, Mitropolit de Ydra, Spetses și Eghina, în drumul de reîntoarcere către Grecia, după ce anterior purtase moaștele Sf. Nectarie de Eghina la Iași, cu ocazia prăznirii Sf. Cuv. Parascheva.

Primiri:

– PC Pr. Marian Dincă, cu soția, de la Biserica *Sf. Maria*, din Wellington, Noua Zeelandă;

– PC Pr. Nicolae Tănase de la Biserica *Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil* din Valea Plopului, județul Prahova.

Miercuri, 18 octombrie

Primiri:

– Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei;

– Dl. Conf. Dr. Arh. Virgil Polizu, de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" din București;

– PC Pr. Ioan Albescu de la Mănăstirea Vălenii de Munte.

Joi, 19 octombrie

Primiri:

– Î.P.S. Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei;

– Excelența Sa, Dl. Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte;

– Pr. Bienvenido Nebres S.J., Rectorul Universității *Ateneo* din Manila (Filipine), Pr. Prof. Dr. Isidor Mărtinică, Decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică a Universității din București și Pr. Tadeusz Rostworowski, profesor la aceeași facultate.

– Seara, însoțit de PC Diac. Consilier Nicu Octavian, a vizitat pe PC Pr. Gheorghe Calciu Dumitreasa, aflat, datorită unei intervenții chirurgicale urgente, la Spitalul Militar Central "Dr. Carol Davila" din București. Cu acest prilej, a binecuvântat pe bolnavii spitalizați aici, adresându-le cuvinte de îmbărbătare.

Vineri, 20 octombrie

Primiri:

– Î.P.S. Mitropolit Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală și de Nord;

– PC Pr. Mihai Aurel, Directorul Seminarului Teologic din București;

– P. Cuv. Prot. Lazăr Nan, Starețul Mănăstirii *Duminica Sfinților Români* din incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;

– D-na Mariana Georgescu, Director pentru Relații Publice și D-na Ruxandra Garofeanu, Consilier Artistic la Primăria Sectorului 2 al Capitalei.

Duminică, 22 octombrie

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală și a rostit cuvânt de învățătură.

Luni, 23 octombrie

Primiri:

– Excelența Sa, Dl. Ambasador Jonathan Scheele, Șeful Delegației Comisiei Europene la București, la finalul misiunii diplomatice în România;

– Dl. Prof. Dr. Dan Zamfirescu;

– PC Pr. Constantin Pătuleanu, de la Parohia Udricani, Protoieria III Capitală și Dl. Cosmin Bratu.

Marti, 24 octombrie

Primiri:

– Venerabilul Colin Williams, Secretarul General al Conferinței Bisericilor Europene (KEK), cu sediul la Geneva, și PC Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, Directorul Comisiei *Bisericile în Dialog* din cadrul KEK, aflați într-o vizită în România;

– PS Episcop Damaschin al Sloboziei și Călărașilor;

– Dl. Vasilios Elmaliotis, om de afaceri din Salonic (Grecia);

– Dl. Will Clowney, Director IOCC, cu prilejul acordării Crucii Patriarhale pentru mireni;

– PC Pr. Nicușor Morlova, de la Biserica *Sfinții Îngeri*, din Constanța.

Miercuri, 25 octombrie

Primiri:

– Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului;

– PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria;

– PC Pr. Visarion Alexa, de la Biserica *Sf. Nicolae – Militari*, redactor la Radio România și Dl. Cătălin Duță, Redactor la Radio București.

Vineri, 27 octombrie

– De ziua Sf. Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală, înconjurat de Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, PS Epifanie, Episcopul Buzăului, PS Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, PS Casian, Episcopul Dunării de Jos, PS Damaschin, Episcopul Sloboziei și Călărașilor, PS Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului, PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, PP SS Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Episcopi Vicari Patriarhali, PS Sebastian Ilfoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și PS Ioachim Băcăuanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Romanului.

– La Sfânta Liturghie au fost prezenți și membrii Casei Regale a României, respectiv: Majestatea Sa, Regele Mihai I al României și Regina Ana, Principesa Margareta de România și Prințul Radu de Hohenzollern-Veringen, împreună cu Principesa Elena și Dl. Alexander McAteer.

– Au mai participat Excelența Sa, Dl. Athanasios Dendoulis, Ambasadorul Greciei în România și Dl. Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier de Stat la Președinția României.

Sâmbătă, 28 octombrie

– Moaștele Sf. Dimitrie Basarabov au fost aduse la Mănăstirea *Duminica Sfinților Români*, cu prilejul târnosirii acesteia din ziua următoare.

Duminică, 29 octombrie

– A sfințit Biserica noii mănăstiri închinată *Duminicii Sfinților Români*, din incinta Atelierelor Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, reînviind astfel vechea vatră de ateliere a Schitului Maicilor de odinioară, demolată sub regimul comunist. La slujba de sfințire au participat membri ai Sfântului Sinod: Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei, Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, PS Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, PS Casian, Episcopul Dunării de Jos, PS Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului, PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria, PP SS Vincențiu Ploieșteanul și Ciprian Câmpineanul, Episcopi Vicari Patriarhali, PS Varsanufie Prahoveanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și PS Irineu Slătineanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Râmnicului, înconjurați de un numeros sobor de preoți și diaconi.

– La final, Părintele Patriarh Teoctist a oferit ierarhilor slujitori câte o plachetă cu biserica mănăstirii și icoana hramului.

Dintre oficialitățile prezente amintim pe Dl. Bogdan Tătaru-Cazaban, Consilier de Stat la Președinția României, dl. Adrian Lemeni, Secretar de Stat pentru Culte, Dl. Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici, dl. Deputat Ion Stan etc.

Hrisovul de târnosire a fost citit de PS Episcop Varsanufie Prahoveanul, iar cuvântul de învățătură și binecuvântare a fost rostit de Prea Fericitul Părinte Teoctist, miilor de credincioși adunați cu acest prilej.

Seara, moaștele Sf. Dimitrie Basarabov au fost reșezate în Catedrala Patriarhală, după ce au fost cinstite într-un mod pilduitor de sute de mii de credincioși.

Luni, 30 octombrie

Primiri:

– PS Sofronie, Episcopul românilor ortodocși din Ungaria;

– D-nii Mihai, Alexei și Nicolae Plămădeală, frații Mitropolitului Antonie Plămădeală († 2005), în legătură cu Casa Memorială din Stolniceni, Republica Moldova;

– PC Pr. Visarion Alexa, de la Biserica *Sf. Nicolae – Militari*, redactor la Radio România, pentru un scurt mesaj de binecuvântare, cu ocazia aniversării a 78 de ani de la prima emisiune a postului național de radio;

– P. Cuv. Maica Raisia, stareța Mănăstirii Durău.

Marți, 31 octombrie

– A participat la lansarea Centrului Pilot de Prevenție și Diagnostic al Asociației Române pentru Prevenția Cancerului, la Palatul Patriarhiei, unde a rostit un cuvânt de binecuvântare, subliniind importanța postului și a rugăciunii pentru menținerea sănătății.

Primiri:

– Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei;

– D-nii Kalkitsas Christou și Konstantinou Ioannis, din Salonic (Grecia).

Pentru a răspunde diferitelor invitații a delegat pe:

Luni, 2 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul pentru a participa la deschiderea oficială a anului universitar 2006/2007, la Universitatea *Spiru Haret*, din București, unde a rostit un cuvânt de învățătură.

Luni, 9 octombrie

– PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul la manifestările dedicate comemorării Zilei Holocaustului din România, organizate de Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România "Elie Wiesel".

Joi, 12 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la slujba înmormântării Prof. Dr. Filipaș Avraam, Profesor la Facultatea de Drept a Universității București, Rector al Universității *Titu Maiorescu*, deputat, senator și membru în Consiliul Superior al Magistraturii, la Biserica *Mavrogheni*.

Vineri, 13 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la Prima Conferință a Comunităților Românești din Europa (13-15 octombrie 2006), organizată la Palatul Parlamentului, sub patronajul Prim-Ministrului României, de Departamentul pentru Relații cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

Sâmbătă, 14 octombrie

Dl Consilier Dan Eftimescu și dl. Contabil Marin Stoica la "Festivalul culturii și bucătăriei turcești", organizat de Fundația *Tuna*, în colaborare cu UNESCO și Primăria Sectorului 5, în Piața Constituției din București.

Duminică, 15 octombrie

– PC Pr. Prof. Dr. Constantin Drăgușin la concertul extraordinar de muzică bisericească susținut de corul bărbătesc "Oktoich" din Polonia, în Aula Palatului Patriarhiei.

Luni, 17 octombrie

– PC Diac. Valentin Bărlez la expoziția de fotografie și icoane "Lumină de la Răsărit. Ortodoxia în Polonia", organizată de Institutul Polonez din București, la Muzeul Național Cotroceni.

Joi, 19 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul, la conferința internațională cu tema "Dezvoltarea unei Strategii Naționale de Acțiune Comunitară", organizată sub egida Grupului la Nivel Înalt pentru Copiii României, co-prezidat de Dl. Călin Popescu Tăriceanu, Prim-ministrul României și Baroana Emma Nicholson de Winterbourne, la Cercul Militar Național din București.

Luni, 23 octombrie

– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la avanpremiera filmului "Regele Mihai – a 85-a aniversare", prezentat de Ministerul Culturii și Cultelor și Televiziunea Română, la Ateneul Român.

Marti, 24 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la recepția oficială a zilei Organizației Națiunilor Unite, la Hotel Crowne Plaza, din București.

Miercuri, 25 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la manifestările cu ocazia Zilei Armatei Române, organizate de Statul Major General al Ministerului Apărării, la Mormântul Ostașului Necunoscut din Parcul Carol, unde a rostit un cuvânt de învățătură.

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la recepția oferită de Delegația Comisiei Europene în România.

Joi, 26 octombrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la lansarea monedei omagiale cu Mănăstirea Plumbuita, de către Primăria Sectorului 2 al Capitalei.

– PC Pr. Consilier Dorel Moțoc, la conferința "Populația și dezvoltarea – un binom esențial pentru viitorul României", organizată de Camera Deputaților și Fondul ONU pentru Populație, la Parlamentul României.

– PC Diac. Consilier Nicu Octavian la recepția oferită de Ambasada Cehiei, cu ocazia sărbătoririi Zilei Naționale.

Vineri, 27 octombrie

– PC Diac. Consilier Nicu Octavian, la recepția oferită de Ambasada Turciei la București, cu ocazia împlinirii a 83 de ani de la proclamarea Republicii.

– PC Pr. Consilier Dr. Florin Șerbănescu la Centenarul Muzeului Țăranului Român, prilej cu care Prea Fericitul Părinte Patriarh a primit medalia jubiliară "Carol I".

Luni, 20 noiembrie:

– A primit pe PC pr. Nicolae Popescu de la Biserica "Sfântul Andrei" – Drumul Taberei, pentru invitarea unui ierarh la hramul și sfințirea bisericii.

*Miercuri, 22 noiembrie***Primiri:**

– Dl judecător Lucian Popescu;

– D-na Doina Uricariu, îngrijitoarea de ediție a *Enciclopediei Locașurilor de Cult din București*, scrisă de arhitecții Lucia Stoica și Neculai Ionescu-Ghinea, apărută la Editura Universală și lansată oficial la Palatul Patriarhiei;

– Dl colonel Petre Stoica, Președintele Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, care a înmânat Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist diploma cu titlul „Membru de onoare” și „Medalia pentru Merite Deosebite” în activitatea de cinstire a Eroilor Neamului Românesc;

– E.S. dl. Marius Lazurcă, Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun.

*Joi, 23 noiembrie***Primiri:**

– E.S. dl. Roland Lohkamp, Ambasadorul Republicii Federale Germania la București;

– PC pr. Nicolae Bordașiu, de la Biserica "Sfântul Silvestru" din capitală.

*Vineri, 24 noiembrie***Primiri:**

– Dl dr. ing. Emilian Ștefan Valea, din Timișoara;

– Dl arhitect Cristian Samoilă, din Detroit (SUA).

*Luni, 27 noiembrie***Primiri:**

– IPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului;

– Dl Chestor principal de poliție prof. dr. Lazăr Cârjan, Directorul general al Direcției Generale de Pașapoarte, împreună cu PC pr. Niculae Constantin, Șeful Secției de Asistență Religioasă din Ministerul Administrației și Internelor;

– Dl Ion Lupea, Director pentru problemele minorităților, la Guvernul României;

– PC diac. prof. dr. Ioan Caraza, Secretarul General al Societății Biblice Interconfesionale din România.

Marti, 28 noiembrie:

A prezidat Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Primiri:

– IPS Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, Eminentă Sa Episcop Christoph Klein al Episcopiei Evanghelice CA de la Sibiu, împreună cu membri ai Adunării Generale a AIDROM și reprezentanți ai organizațiilor ecumenice internaționale partenere din Suedia, Elveția și Danemarca;

– Dl conf. dr. arh. Virgil Polizu, de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București, și Președintele Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice.

Miercuri, 29 noiembrie

– A primit pe Prea Fericitul Hristofor, Arhiepiscop de Praga și Mitropolit al Cehiei și Slovaciei.

Joi, 30 noiembrie

– A participat, însoțit de PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul, la recepția oficială oferită de E.S. dl. Traian Băsescu, Președintele României, cu prilejul Zilei Naționale a României, la Palatul Cotroceni.

Pentru a răspunde diferitelor invitații a delegat pe:

Miercuri, 22 noiembrie

– PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul la lansarea *Enciclopediei Locașurilor de Cult din București*, scrisă de arhitecții Lucia Stoica și Neculai Ionescu-Ghinea și apărută la Editura Universală. Lansarea a avut loc cu sprijinul Patriarhiei Române la Palatul Patriarhiei.

Joi, 23 noiembrie

– PC pr. Florin Șerbănescu, Consilier patriarhal, la vernisajul expoziției „Un fond bibliofil de excepție al Bisericii Ortodoxe Române – Manuscrisele istorice teaurizate de Biblioteca Sfântului Sinod, sec. XIV-XIX”, organizată de Muzeul de Artă din Craiova.

Sâmbătă, 25 noiembrie

– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la hramul Bisericii „Sfânta Ecaterina”, paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității București, unde a rostit un cuvânt de învățătură.

Joi, 30 noiembrie

– PC diac. consilier Nicu Octavian, la manifestările cultural-religioase prilejuate de prăznuirea Sfântului Apostol Andrei, Cel Întâi Chemat – Ocrotitorul României, manifestări ce au avut în centru slujba de tânosire a Bisericii Mănăstirii Sfântul Apostol Andrei din Dobrogea, săvârșită de IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, împreună cu un sobor de ierarhi, preoți și diaconi.

Vineri, 1 decembrie

– A săvârșit slujba *Te-Deum-ului* în Catedrala patriarhală, cu ocazia Zilei Naționale a României și a rostit un cuvânt de învățătură și de binecuvântare.

Sâmbătă, 2 decembrie

– A primit pe E.S. dl. Constantin Mihail Grigorie, Ambasadorul României în Republica Turcia.

Duminică, 3 decembrie - Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica:

Împreună cu IPS Mitropolit Iosif, al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, PS Episcop Varsanufie Prahoveanul și un sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Cernica, de ziua Sfântului Cuvios Gheorghe, ale cărei Sfinte Moaște se găsesc în Biserica mănăstirii. Înaintea Sfintei Liturghii, a sfințit racla cu Sfintele Moaște ale Sfântului Cuvios Gheorghe, iar la final, a rostit un cuvânt de învățătură, a vizitat obștea mănăstirii și a participat la masa de praznic, alături de invitații de seamă și de personalul monahal.

*Luni, 4 decembrie***Primiri:**

– E.S. dl. Demetris Christofias, Președintele Camerei Reprezentanților a Republicii Cipru;

– PC pr. conf. dr. Ionuț Moldoveanu, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității București.

Marti, 5 decembrie

– A participat la vernisajul Expoziției „Icoana din sufletul copilului”, ediția a XIV-a, împreună cu PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul, la Palatul Patriarhiei.

Miercuri, 6 decembrie

– A participat la Sfânta Liturghie, săvârșită de PS Episcop Sebastian Ilfoveanul, de ziua hramului la Biserica „Sfântul Nicolae” din localitatea Brănești, Județul Ilfov, unde a rostit un cuvânt de învățătură. Înainte de începutul slujbei, au fost sfințite Așezământul Social al parohiei și capela mortuară, ambele aflate în incinta bisericii. Prea Fericitul Părinte Patriarh a oferit în semn de prețuire crucea patriarhală pentru mireni d-lui Axente Cornel, sponsorul principal al așezământului social, iar PC pr. II Cărintu Marian a fost ridicat la rangul de sachelar.

– A vizitat Seminarul Teologic Monahal „Sfânta Filoftea” de la Mănăstirea Pasărea, adresând un cuvânt de învățătură după *Te-Deum-ul* din Paraclisul școlii.

Joi, 7 decembrie

– A primit pe dl. Contraamiral de flotilă Dorin Dănilă, Șeful Statului Major al Forțelor Navale.

Vineri, 8 decembrie

– A primit pe rev. prof. Anthony Abela, Consultant pentru traduceri al Societății Biblice Unite, împreună cu PC diac. prof. dr. Ioan Caraza, Secretarul General al Societății Biblice Interconfesionale din România.

Duminică, 10 decembrie

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a rostit un cuvânt de învățătură la pericopa evanghelică ce relatează tămăduirea femeii gârbove.

Luni, 11 decembrie

– A prezidat Permanența Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, pentru rezolvarea unor probleme eparhiale urgente.

Primiri:

– Dl Dănuț Cărbunaru, directorul Direcției de Informare și Relații Publice din Ministerul Administrației și Internelor;

– PC pr. Nicolae Bordașiu de la Biserica „Sfântul Silvestru” din capitală, în legătură cu împlinirea a 100 de ani de la înființarea sfântului locaș.

*Marti, 12 decembrie***Primiri:**

– PC pr. Protopop Dumitru Păun de la Biserica ortodoxă română „Sfânta Maria” din Dallas (SUA);

– PC pr. Toma Ilie de la Biserica „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, din Găiești, jud. Dâmbovița, cu probleme personale.

*Miercuri, 13 decembrie***Primiri:**

– PC pr. Aurel Bundă de la Biserica ortodoxă română „Sfântul Gheorghe” din Barcelona (Spania);

– PCuv. Damian Toderiță, Starețul Mănăstirii Cheia, privind retragerea Părintelui Arhim. Grigore Băbuș în ctitoria sa, după pensionare.

*Joi, 14 decembrie***Primiri:**

– PC pr. dr. Dumitru Megheșan, Protopop de Oradea și profesor de Dogmatică la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Oradea, prezentând noile sale cărți;

– PC pr. Nicolae Iordăchescu, Inspector general la Ministerul Educației și Cercetării, în legătură cu retragerea la pensie;

– PC pr. prof. dr. Vasile Răducă, Prodecanul Facultății de Teologie „Patriarhul Justinian” a Universității din București, pentru concertul de colinde;

– Dl Sebastian Duicu, Cercetător la Muzeul Cotroceni, în legătură cu oferirea unei diplome pentru sprijinul acordat Muzeului Național Cotroceni.

*Vineri, 15 decembrie***Primiri:**

– Dl Gen. (r) Laurențiu Roșu, Director Resurse Umane, Învățământ și Integrare Europeană în cadrul Direcției Generale de Administrare a Unităților de Învățământ, Sanitare și Creșelor din Primăria Sector 4;

– Dl Doru Braia, cu propunerea unui interviu din Reședința patriarhală.

Sâmbătă, 16 decembrie

– A participat la concertul de colinde al Facultății de Teologie „Patriarhul Justinian” a Universității din București în Aula Palatului Patriarhiei, și a rostit un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 17 decembrie

– După-amiază, a primit pe PC pr. prof. dr. Viorel Ioniță, Directorul Comisiei „Bisericele în Dialog” din cadrul Conferinței Bisericilor Europene (KEK) de la Geneva, împreună cu dl Jean Daniel Birmele, Secretar pentru probleme de Finanțe și Personal al KEK.

Luni, 18 decembrie

– A participat la Palatul Patriarhiei împreună cu PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul la tradiționala serbare în jurul Bradului de Crăciun, *Colindă Sfântă din Sufletul Copiilor la Nașterea Domnului*, unde au fost prezenți sute de autori ai icoanelor și colindători din toate colțurile țării, și a rostit un cuvânt de prețuire.

– A primit pe pr. Alin Justinian Florea, de la Biserica „Sfânta Cuvioasă Parascheva” din Hannover (Germania), care a prezentat activitatea sa pastorală.

– A participat, ca urmare a invitației primite, la Sesiunea Camerelor reunite ale Parlamentului României, în care E.S. dl. Traian Băsescu, Președintele României, a prezentat raportul final al Comisiei Prezidențiale pentru analiza dictaturii în România, condamnând oficial comunismul.

Marti, 19 decembrie

– A primit pe dl arh. prof. dr. Sorin Vasilescu, împreună cu dl Theodoros Tseva și dl Theodoros Caponis, oameni de cultură din Grecia, sosiți cu dorința de binecuvântare.

Miercuri, 20 decembrie

– A participat la ședința Solemnă a Parlamentului României consacrată aderării României la Uniunea Europeană.

Primiri:

– Dl Acad. Mihai Cimpoi și dl Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh a primit din partea Consiliului Județean și a Prefecturii Județului Alba, organizatori ai celui de-al X-lea Congres al Spiritualității Românești, *Diploma Jubiliară pentru excepționala contribuție adusă la păstrarea valorilor naționale și înfăptuirea idealului de unitate spirituală a românilor de pretutindeni;*

PC pr. Benone Dincă și PC diac. Constantin Iftimie de la Biserica „Izvorul Nou” din București, cu probleme pastorale.

*Joi, 21 decembrie***Primiri:**

– E.S. dl. Donato Chiarini, Ambasador, șeful Delegației Comisiei Europene la București, în prima vizită de prezentare;

– PC pr. Neluțu Oprea de la Biserica ortodoxă română „Sfânta Treime” din Sofia, privind aspecte pastorale;

– Dl Valeriu Dăescu, consilier la Radio România, împreună cu dl Remus Rădulescu, coordonatorul Redacției „Viața Religioasă” a Societății Române de Radiodifuziune, pentru înregistrarea Pastoralii de Crăciun a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist;

– D-na Cătălina Dima de la Radio Trinitas, pentru acordarea unui interviu cu tema „Amintiri despre Crăciun”.

– A adresat tuturor românilor, prin intermediul posturilor de televiziune, un mesaj cu ocazia Nașterii Domnului și a Anului Nou 2007.

– A participat la concertul de colinde al Seminarului Teologic din București, organizat în Aula Palatului Patriarhiei.

Vineri, 22 decembrie

– A primit pe dl Maior Ovidiu Cârjan, Șeful Compartimentului de Protocol al Jandarmeriei Române.

– S-a întâlnit cu persoanele cu funcție de conducere din Patriarhia Română pentru a le transmite urările tradiționale de Crăciun și Anul Nou și a le acorda Medalia Aniversară „20 de ani de patriarhat”.

Duminică, 24 decembrie

– A primit un grup de copii din Transnistria, care a prezentat un mic program artistic de colinde pentru Crăciun.

Luni, 25 decembrie – Nașterea Domnului

– A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala patriarhală și a rostit un cuvânt de învățătură miilor de credincioși adunați la acest Praznic Împărătesc pe Dealul Mitropoliei.

Joi, 28 decembrie

– A acordat un interviu canalului de televiziune „N 24”, prin intermediul d-lui Doru Braia, și a transmis, cu acest prilej, un mesaj de Anul Nou.

Vineri, 29 decembrie

Primiri:

– Dl Acad. Eugen Doga (Academia de știință a Republicii Moldova); Maestrul Ion Cordân Rotaru din Serbia;

Duminică, 31 decembrie

În noaptea de Revelion, a săvârșit slujba de mulțumire pentru darurile primite de la Bunul Dumnezeu în anul 2006 și s-a rugat împreună cu credincioșii pentru binecuvântarea Noului An 2007.

Pentru a răspunde diferitelor invitații a delegat pe:

Vineri, 1 decembrie – Ziua Națională

– PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul la Parada Militară organizată de Ministerul Apărării cu ocazia Zilei Naționale a României, în Piața Arcului de Triumf.

Luni, 11 decembrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la lansarea volumului omagial *Un buchet de laude pentru papa Ioan Paul al II-lea*, editat de Centrul de Cercetare Ecumenică și de Dialog Interreligios „Pax et unitas” din cadrul Institutului Teologic Romano-Catolic Franciscan din Roman, la Nunțiatuara Apostolică din România, unde a rostit un cuvânt de învățătură.

Marți, 12 decembrie

– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la expoziția de icoane în cinstea Sfințelor Sărbători ale Nașterii Domnului, organizată de Secția Arte Plastice și Conservare-Restaurare a Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian” a Universității din București.

Miercuri, 13 decembrie

– PC pr. consilier Florin Șerbănescu la vernisajul Expoziției „Crăciunul și Anul Nou în creația populară contemporană organizat la Centrul Național de Artă „Tinerimea Română”.

Sâmbătă, 16 decembrie

– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la ceremonia religioasă a Sărbătorii Hanuca 5767, organizată de Federația Comunităților Evreiești din România, la Templul Coral din București.

Luni, 18 decembrie

– PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul la întâlnirea tradițională de Crăciun și Anul Nou, organizată de Banca Națională a României, în Holul de Marmură al BNR.

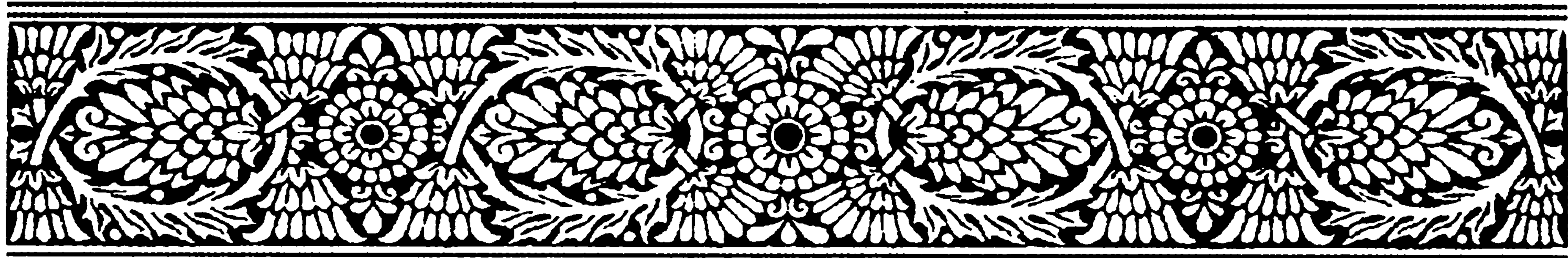
– PS Episcop Sebastian Ilfoveanul la concertul de colinde „Hristos se naște, slăviți-L”, susținut de Corul Symbol, dirijat de diac. Prof. Jean Lupu, organizat de Protoieria Ploiești, la Sala „Ion Baci” a Filarmonicii Ploiești.

Miercuri, 20 decembrie

– PS Episcop Ciprian Câmpineanul la ședința Comună a Camerelor Parlamentului, consacrată împlinirii a 17 ani de la Revoluția din decembrie 1989.

– PC pr. Consilier Florin Șerbănescu la aniversarea a 15 ani de la înființarea Muzeului Național Cotroceni, prilej cu care i-a fost acordată Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist medalia aniversară a muzeului.

Diac. MIHAI IORDACHE
Consilier patriarhal

• D O C U M E N T A R E •

COMENTARIU LA UN MANUSCRIS INEDIT DESPRE UN PELERINAJ EFECTUAT LA LOCURILE SFINTE ÎN 1870, AFLAT ÎN BIBLIOTECA SFÂNTULUI SINOD

**"Pelerinajul lui Necolae Sas din Galeș și al lui Ana Dimitrie Pavel
din Siliște, la Locurile Sfinte, între octombrie 1870- mai 1871"**

Considerații asupra redactării manuscrisului

În Biblioteca Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim, am descoperit de curând jurnalul de călătorie al unui pelerin la Locurile Sfinte, din veacul al XIX-lea. Manuscrisul, cu număr de inventariere 5603/1960 și cota II 224, este un caiet legat și copertat, având în total 105 pagini sau 53 de file, numerotate cu cifre romane, deși scrierea textului este în limba română, dar cu caractere chirilice. Dimensiunile caietului sunt de 21cm h/17cm L, hârtia este lucioasă și îngălbenită de vreme, iar cerneala neagră, pe alocuri roșie, acolo unde apar citate din Sfânta Scriptură. Din document lipsește prima pagină, și lipsesc de asemenea, după cum vom arăta în continuare, și două hărți: harta Stejarului de la Mamvri și harta Muntelui Tabor. Documentul nu are nici un titlu, scrierea este uniformă de la un capăt la celălalt (litere semiunciale asemănătoare caracterelor de tipar), fără spații libere sau alineate. În evidența bibliotecii se menționează că a fost cumpărat de Pr. dr. Dumitru Fecioru (fost director al Bibliotecii Sfântului Sinod, profesor și patrolog de marcă) din anticariat, în 1960, probabil 16.IV.1960, dată ce este scrisă și pe copertă în creion.

Citind prima pagină- care sună în fond ca un titlu-, aflăm două lucruri diferite. În primul rând, textul vorbește despre o hartă – „planul stejarului dela Mamvri” – a cărei descriere s-ar afla la pagina 60 a jurnalului de față, fiind făcută de autorul jurnalului (care presupunem că ar fi primul din cei doi enumerați: „Eu Necolae Sas din Galeș și eu Ana Dimitrie Pavel din Siliște”) chiar în ziua când a vizitat Stejarul, adică în 26 noiembrie. Facem deci cunoștință cu autorii pelerinajului, care ne spun, al doilea lucru important de pe această pagină, că au făcut călătorie la Locurile Sfinte și sugerează că această carte a lor ar putea servi drept ghid pentru cei care vor să pornească la rândul lor într-un astfel de pelerinaj: „*cărțică pentru călătoria pe mare și pre uscat până a vedea Sfânta cietate Ierusa-*

limul". Descoperim prin această sintagmă un lucru foarte important: pelerinul nu scrie jurnalul pentru sine, ci pentru a fi citit de alții care ar vrea să meargă la Locurile Sfinte. Jurnalul devine astfel un ghid-intenție clar exprimată de autor și întărită pe parcursul textului, când folosește chiar formule de adresare către cititorii – din viitor – ai jurnalului său: „puteți cugieta iubiților miei cietitori câtă dragoste am avut...”. Autorul are conștiință de scriitor, dar nu este un om de litere, după cum se poate lesne deduce din limbajul și din stilul folosit în redactare. Știe carte și are o cultură bisericească destul de solidă, formată nu numai prin participarea la sfintele slujbe, ci și prin lectura particulară a Sfintelor Scripturi (presară în povestirea sa foarte multe citate biblice, care dovedesc o lectură a cărților din Vechiul și mai ales din Noul Testament, afară de ceea ce ar fi putut să rețină de la Sfintele Slujbe). Și totuși nu este cleric, pentru că nu se intitulează avă și nici din text nu vedem că ceilalți pelerini s-ar comporta față de el precum față de un părinte. Am putea presupune că este un negustor, dat fiind că, la plecare se oprește în Brașov cu treburi până le rezolvă iar spre finalul călătoriei, pe drumul de întoarcere spre casă, spune că se oprește la Varna, unde întâlnește mai mulți cunoscuți, prieteni cu care avusese probabil afaceri: oieri, negustori, hangii etc.

Ne-a mai atras atenția o însemnare de pe coperta de final a cărții, care sună astfel: „*Aciastă cărticică esti a mia Efrosina Hagioaii*”, ceea ce ne face să credem ori că această Efrosina ar fi fost fiica (mai puțin probabil soția) autorului, pentru că își spune Hagioaii (adică a hagiului, a pelerinului), ori că „hagioaii” este un determinant al „Efrosinei”, pus la formă de genitiv, și deci că această femeie ar fi fost la rândul ei o pelerină, care a utilizat jurnalul lui Necolae Sas ca un ghid în călătoria sa la Locurile Sfinte, i-a parvenit, nu se știe cum, acest jurnal, și l-a păstrat. Dacă ar fi fost o călugăriță, atunci și-ar fi spus „monahia Efrosina Hagioaia”. În tot cazul, „*hagiu*” era un titlu de noblețe, cu care se mândreau toți cei ce făcuseră un pelerinaj, fiind de altfel numiți cu acest titlu chiar de oamenii din jurul lor, care îi respectau pentru acest lucru.

Mai este apoi un lucru care nu concordă în text. Spre sfârșitul primei pagini aflăm că această călătorie a lui Necolae Sas la Locurile Sfinte a început în 8 octombrie 1870 și s-a terminat în mai 1871 (ultimele însemnări sunt cam de pe 8 mai). Cu toate acestea, textul se termină cu sintagma – scrisă acum și cu litere latinești, de mână! – „*finit și lui δ:сΛαββ. Anul 1894 Noemvrie 29*”. Este o distanță de 23 de ani de la data pelerinajului făcut de Necolae Sas! Pentru că este vorba de același scris, credem că jurnalul a fost copiat „pe curat” de însuși autor, după însemnările sale de călătorie- care trebuie să fi fost scrise mult mai dezordonat și mai puțin îngrijit decât se prezintă textul de față-, poate la solicitarea altor persoane care ar fi vrut să folosească jurnalul său drept ghid de călătorie la Locurile Sfinte, sau poate din propria conștiință a autorului, dar în orice caz, cu intenția vădită de a putea fi citit și de alte persoane, neexcluzând nici posibilitatea de a fi pregătit astfel manuscrisul pentru tipărire. Această laborioasă muncă de transcriere se pare că i-a luat foarte mult timp: 23 de ani!

Așadar, transcrierea datează din 1894, iar alcătuirea jurnalului din 1870–1871, fiind concomitentă cu desfășurarea evenimentelor relatate în text. Dată fiind intenția care ar fi survenit între timp – aceea de a publica jurnalul său, de a-l da spre citire și altora –, bănuim că în timpul transcrierii au fost adăugate în text formulele de adresare către public: „iubiții miei cietitori”.

Textul este scris cu caractere chirilice, dar pe alocuri se strecoară și litere latinești: *подл* (p. 11), *φόρτε*, *сфингій* (p. 32), *fie καρε*, *tot* (p. 33), fapt ce arată starea intermediară a scrisului românesc, de la caracterele chirilice folosite exclusiv până spre jumătatea veacului al XIX-lea, pe care le-a învățat autorul în copilărie, la caracterele latinești care se impun în administrație și în tipografia după Revoluția de la 1848.

Conținutul și maniera de redare a evenimentelor

Autorul manuscrisului nu ne spune nimic despre motivația pe care a avut-o atunci când a pornit în pelerinaj la Locurile Sfinte. Unii creștini mergeau la Ierusalim pentru a împlini un legământ – celebrul zugrav Pârvu Mutu pleacă cu fiii săi la Ierusalim, ca urmare a întristării provocate de moartea soției sale apoi, la revenirea în țară, se călugărește –, sau pentru a obține o favoare (tămăduirea de o boală gravă, a sa sau a unui membru drag din familie). Alții mergeau chiar cu intenția de a rămâne la Locurile Sfinte, într-o mănăstire, până la capătul vieții. Alții- din care face parte, se pare, și autorul acestui jurnal-, mergeau pur și simplu din curiozitate de a vedea Cetatea Sfântă, locurile unde a păstorit Mântuitorul, pentru a se ruga și a-L venera pe Dumnezeu călcând pe urmele pașilor Săi, pentru a procura moaște sau obiecte purtătoare de sfințenie, pe care să le păstreze pentru familie sau să le ofere apropiaților.

În Țările Române, încă de prin secolul al XVII-lea s-a impus obiceiul de a face pelerinaj la Ierusalim, cel mai cunoscut exemplu fiind acela al doamnei Elina Cantacuzino, mama domnitorului Șerban Cantacuzino, care pleacă în 1682 la Locurile Sfinte și la Muntele Sinai, împreună cu fiul ei Mihai și cu fiica ei Stanca, mama viitorului domnitor Constantin Brâncoveanu¹. Dacă înainte vreme cei care făceau astfel de pelerinaje erau din societatea înaltă – îndeosebi soții de nobili și boieri – cu timpul au început și alți oameni să își dorească și să își permită o astfel de călătorie. În secolul al XIX-lea societatea românească se deschide deja foarte mult către Europa, dar în același timp vechile destinații din lumea ortodoxă (Rusia, Grecia, Constantinopol, Locurile Sfinte din Israel) sunt frecventate cu și mai mare ardoare de creștinii evlavioși. Aceștia erau sfătuiți de preoți – poate de unii duhovnici, poate de călugării de pe la mănăstiri, care făcuseră călătorii la

1. Despre acest pelerinaj scrie pe larg Nicolae Iorga în *Despre Cantacuzini*, București, Institutul de arte grafice și editură Minerva, București, 1902. A se vedea și *Bizanț după Bizanț*, București, 1972, p. 184.

Locurile Sfinte – sau chiar urmau exemplul altor confrăți care merseseră în pelerinaj și le povestiseră întâmplările extraordinare prin care au trecut.

Pelerinii noștri pleacă din Ardeal prin Moldova, cu scopul de a se îmbarca pe vapor spre țarigrad, de la Galați. Nu întâmplător vor pleca din Galați, căci acolo poposesc la „părinții de la Metocul Sfântului Munte al Athonului”. Acolo sunt povățuiți de Părintele Daniil, pe care îl cunoscuseră probabil prin alți pelerini, cum și unde să se oprească în pelerinajul lor, ce trebuie să vadă, unde să se cazeze și alte lucruri folositoare pentru un pelerin care merge pentru prima oară la Ierusalim. Tot părintele Daniil îi ajută să găsească vapor pentru plecare, să scoată pașapoartele, să care bagajele până la vapor și tot el îi sfătuiește ca ajunși la Țarigrad să „conăcească la Mitocul Saraiului de la Ruși”, el cunoscând faptul că pelerinii erau primiți cu dragoste aici după tradiția mănăstirilor bizantine și că acolo era mai ușor de cazat.

Din Galați pleacă pe 20 octombrie, fac scurt popas la Sulina, vaporul se umple și probabil printre comercianți mai erau și alți pelerini ca și ei cu care nu se cunoșteau în mod direct, iar pe 2 noiembrie ajung la țarigrad. Aici vor sta 3 zile, timp în care vizitează Biserica Sfânta Sofia, de a cărei frumusețe rămâne uimit. În 10 noiembrie este la Haifa, iar două zile mai târziu ajung la porțile Ierusalimului, unde se cazează la Mănăstirea Sfântul Gheorghe, care îi va găzdui pe întreaga durată a șederii lor în Țara Sfântă. De aici fac „excursii” la Betleem și la Stejarul din Mamvri (între 26-28 noiembrie), la mănăstirile din Valea Iordanului (Sf. Sava și Sf. Gheorghe), îndeosebi cu prilejul hramurilor; merg la Biserica Înălțării de pe Muntele Măslinilor, la Foișorul Cinei de Taină de pe Muntele Sion, la Biserica Schimbării la Față de pe Muntele Taborului, la Mormântul lui Lazăr din Betania. De Sărbătoarea Nașterii Domnului participă la toate slujbele oficiate de patriarh la Betleem, de Bobotează sunt la Râul Iordanului, apoi fac o excursie la Nazaret, la casa Sfintei Familii. Merg, de asemenea, la Marea Tiberiadei, la casa Sf. Ioan Botezătorul din Iudeea. De Florii sunt la marea procesiune de pe Muntele Măslinilor, iar din Joia Mare și până în Duminica Învierii Domnului participă la fiecare slujbă ce are loc la Sfântul Mormânt. De altfel, când nu mergeau la nici o altă mănăstire, pelerinii noștri se duceau zilnic la Sfânta Liturghie la Sfântul Mormânt. „Zilnic” este impropriu spus, pentru că Sfânta Liturghie se oficia la miezul nopții, și pentru că biserica se închidea pe timpul nopții, pelerinii intrau de cu seară la Sfântul Mormânt, pentru a asista la slujbă. Evlavia extraordinară de a vedea toate locurile legate de istoria sacră și neobosita dorință de a participa la toate slujbele, de a fi pururi într-o continuă rugăciune, profitând la maxim de șederea lor în Israel, ni-i prezintă pe acești pelerini ca pe un model demn de urmat – imaginea ideală a pelerinului la Locurile Sfinte, a creștinului călător pe urmele Domnului. Pelerinajul acesta izvorăște nu numai din dorința de cunoaștere, ci mai ales din dorința de a aduce o jertfă de rugăciune lui Dumnezeu care le-a făcut pe toate. Mergând pe urmele lui Hristos, pelerinul nostru se arată uimit, uneori înfricoșat de puterea jertfei hristice, se închină, sărută fiecare piatră sfântă și aduce slavă lui

Dumnezeu. Acest lung pelerinaj la Locurile Sfinte cuprinde și rememorează aproape toate evenimentele legate de viața lui Hristos, pentru că începe în postul Crăciunului și se termină după Înviere (mai exact, plecarea din Ierusalim spre țară se petrece în luna de după Duminica Tomei). Procesiunile extraordinare din Săptămâna Patimilor, culminând cu slujba de Înviere, fixează, în plan evenimential-religios, dar și în plan spiritual, apogeul pelerinajului la Ierusalim. În această direcție, iată ce scria Michel Evdokimov:

Orice pelerinaj își află împlinirea deplină în alaiul pascal: Paștele este trăit în sensul său profund de primenire, trecere de la ceea ce este vechi la ceea ce este nou, de la lumea sortită suferinței și morții la lumea îmbrățișată de lumina fără de sfârșit².

Plecarea de acasă spre altă lume. Unul din aspectele interesante de urmărit atunci când citim un jurnal de călătorie este maniera în care subiectul percepe ruperea de casă, de spațiul familiei, al comunității și chiar al neamului, pentru a pleca spre altă lume, spre un spațiu străin, necunoscut. Autorul jurnalului nu resimte foarte dureros această rupere, probabil și pentru faptul că el călătorește împreună cu alți „frați” pelerini, formând împreună cu aceștia un fel de comunitate protejată: au același scop, vorbesc aceeași limbă, acolo unde se duc sunt bine primiți, gazdele lor de la Ierusalim au multă grijă de ei. Ei se mișcă într-o lume a pelerinilor, iar contactele cu popoarele străine sunt destul de reduse – cu turcii, pe care îi întâlnesc la Țarigrad, și cu arabii din țara Sfântă au mai mult relații comerciale: le plătesc diferite taxe de cazare sau de acces la obiective. Mai mult, arabii îi ajută atunci când se rătăcesc pe munte, în drumul spre Stejarul din Mamvri (fila 35) și îi conduc până la Betleem, unde îi cazează la un han; în alt loc, tot în timpul unei excursii la Betleem, autorul scrie că au fost găzduiți în casa unui preot arab (f. 47). Desigur, mai puțin plăcut este să ai de-a face cu bandele de tâlhari, care stăteau pe la porțile unor mănăstiri pentru a-i jefui pe pelerini la Muntele Taborului: „și când am eșit din cietate numai Maica lui Dzeu știe cum am scăpat de turcii care sta la poarta cietății pentru ca să le dăm bacșiș și dândule neam dus” (f. 64).

Comunitatea de pelerini era protejată de ierarhii și preoții de la Locurile Sfinte care, pe lângă faptul că îi găzduiau, le dădeau și călăuze pentru a-i ghida la obiectivele sacre ce erau de vizitat și pentru a-i apăra de tâlhari (în toate vremurile și în toate locurile, pelerinii au fost expuși în fața hoților și a oamenilor care vroiau să profite de necunoașterea lor). În mănăstirea în care se cazează la Ierusalim exista un părinte care răspundea de pelerini (f. 42) – pentru că aceste mănăstiri erau în permanență vizitate de pelerini, exista un părinte care avea ascultarea de a se ocupa de arhondaric, adică de locul unde se cazau pelerinii; – în alt loc ni se spune că în mănăstiri existau locuri special amenajate pentru pelerini, unde aceștia se odihneau, unde puteau servi masa etc. Iar la Ierusalim și în alte mănăs-

2. Michel Evdochimov, *Pelerini ruși și vagabonzi mistici*, (trad. rom.), Editura Pandora, Târgoviște, 1999, p. 31.

tiri întâlnesc preoți care cunoșteau limba română, slujbele de la marile sărbători creștine (Crăciunul și Paștile) se țin și în limba română, pentru că la ele participă și ierarhi sau preoți români – impresia care se degajă este aceea a unei mari familii, a unei comunități legate prin aceeași trăire, aceeași limbă, aceeași credință.

La începutul călătoriei, pe pelerinul nostru îl obosește aglomerația marilor orașe (Țarigradul) și faptul că nu cunoștea limba poporului cu care venea în contact, dar acest sentiment nu mai este același atunci când ajunge la Locurile Sfinte, deși aici întâlnește mai multe națiuni și limbi la un loc.

Pentru a încheia discuția despre percepția alterității, a lumii „străine” spre care iese pelerinul Necolae Sas din Siliștea Sibiului, vom spune că nu îl marchează atât de mult contactul cu alte populații cât aspectele legate de drum: lunga și obositoare călătorie pe mare (este speriat de furtună în Mediterana, iar atunci când se întoarce în țară și coboară de pe vapor spune cu mare ușurare în glas: „mulțumind Maiciei lui Dumnezeu, că am trecut, și neam mântuit din noianul Mării fără de nici o primejdie, foarte bucurându-ne căci numai avem a mai călători pe apă...” - f. 100), vremea călduroasă de care au parte, începând de la Țarigrad, la perioada când în țară era toiu iernii și frigul cel mai aprig (amintim aici și bucuria de a-și cumpăra portocale și alte mirodenii „ce nu se găsesc pe la noi”). Pe pelerinul nostru nu îl obosește însă mersul pe jos (în Țara Sfântă merg mai mult pe jos de la o mănăstire la alta), dormitul în aer liber, în corturi (la Iordan, de Bobotează, f. 52) sau chiar în peșteri (la întoarcerea de la Iordan, când îi prinde ploaia pe drum, f. 75), mersul prin ploaie.

Ritualuri legate de pelerinaj

De la un capăt la celălalt al jurnalului lui Necolae Sas, în ce privește călătoria dar mai ales șederea în țara Sfântă, ne atrag atenția în mod deosebit diferite obiceiuri și ritualuri care compun imaginea, extrem de bogată și edificatoare, a pelerinajului la Locurile Sfinte, așa cum se petrecea el în veacul al XIX-lea.

Una din componentele esențiale ale pelerinajului este drumul. Așa cum am arătat mai sus, hagii români călătoresc până în Israel cu vaporul, dar în țara Sfântă – unde de altfel nu sunt distanțe foarte mari între obiectivele sacre – merg pe jos, în caravane, însoțiți de călăuze locale, cu cămile sau măgari ce poartă de obicei bagajele. Drumul, distanța ce trebuie învinsă pentru a ajunge la un loc sacru (presupunând mersul pe jos în orice condiții climaterice: arșiță, vânt, ploaie) se constituie într-o probă „de foc” a pelerinajului; din etimonul latinesc al cuvântului „pelerin” (<lat. *peregrinus*) derivă și substantivul „peregrinare”, care pe lângă sensul inițial religios a căpătat și sensul de „a cutreiera prin locuri îndepărtate, a călători prin lume, a hoinări” (cf. DEX, ed. a II-a, București, 1998). Așa cum scria

Jaques Le Goff, *masa de pelerini devine din nou poporul Exodului*³ în drumul său spre întâlnirea cu Dumnezeu.

Ajunși la Locurile Sfinte, pelerinii sunt cazați la o mănăstire și cad în grija unor părinți călugări, care, așa cum spuneam mai sus, îi învață și cum să participe la slujbe, și unde să meargă să viziteze și să se închine, și de cine să se ferească (ei fiind totuși niște străini în țară străină). Din descrierile oferite de jurnal, observăm că ritualul slujbelor – îndeosebi cele de la Sfântul Mormânt – era foarte bine pus la punct; pelerinii erau implicați activ în slujbe, ei erau treziți de călugări – dat fiind că Sf. Liturghie se oficia la miezul nopții –, li se dădeau lumânări, erau învățați rânduiala slujbei, la sfârșitul Sf. Liturghii primeau anafură.

Din ospitalitatea mănăstirească face parte din tradiție întâmpinarea cu „rachiu, cafeiu și vin”, uneori și cu alimente (măsline). De masă nu se vorbește foarte mult, o descriere mai amănunțită a dejunului la mănăstire este atunci când se cazează la Mănăstirea Sf. Gheorghe: „neau ospătat foarte frumos cu hurezu și cu varză și cu măsline și cu pește fert și cu ciapă și cu vin foarte bun” (f. 28). Când merg la alte mănăstiri, se spune ce li s-a dat de băut – era un obicei luat de la greci ca pelerinii să fie întâmpinați în mănăstire cu uzo (rachiu grecesc) și cafea –, dar despre mâncare nu se mai vorbește prea mult, ori că era puțină, ori că trecea pe planul al doilea, oricum formula ce apare mereu este „Am mâncat ce neau dat Maica lui Dumnezeu” (f. 69). În ce privește cazarea, nici în această privință nu ni se dau mai multe amănunte decât că pelerinii primesc „cilie pentru odihnă”, uneori și așternuturi. Asta înseamnă că pelerinilor le erau rezervate niște camere simple, adică chilii, în care se odihneau peste noapte sau când nu aveau slujbă. Aceste chilii erau date gratis pentru perioada în care pelerinii stăteau în mănăstire cu scopul de a participa la slujbe. Acest procedeu se mai respectă și astăzi la unele mănăstiri din România dar mai cu seamă la mănăstirile din Sfântul Munte Athos.

Un moment foarte important în desfășurarea pelerinajului este ritualul prin care călătorii noștri sunt făcuți hagii. Evenimentul se petrece la mănăstirea la care sunt cazați în Ierusalim, M-rea Sf. Gheorghe, semănând foarte mult cu ritualul „spălării picioarelor” din Joia Mare, la care însuși pelerinul avea să asiste:

„Apoi neau poftit î(n) casele ciele mai de sus era și sau strâns mai mulți s:(f) Părinți acolo și poruncindune să ne desculțăm, și venind neau spălat picioarele: și leau șters cu fota: și liau serutat cântând foarte frumos pentru spălarea picioarelor din stihiri și făcândune atunci hagii:) și apoi neau dat de niam spălat și pre mâini cu apă caldă și cu săpun: ca și pre picioare: și apoi au venit un părinte cu un feliu de apă foarte mirositoare de neam spălat pre față cu apa aceia: foarte mulțemind Maiciei D(o)mnului de toate și pentru toate câte niau dat...” (f. 17)

Încă de la vechii evrei exista obiceiul ca, în momentul în care un oaspete își trecea pragul casei, să îi speli picioarele. În Noul Testament, la Cina cea de Taină, Iisus spală picioarele ucenicilor, într-un gest suprem de smerenie divină: „Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori

3. Jaques Le Goff, Jean-Claude Schmitt (coord), *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, Iași, ed. Polirom, 2002, art. *Pelerinajul*, p. 606.

ca să spălați picioarele unii altora; Că v-am dat vouă pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi. Adevărat zic vouă: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său, nici solul mai mare decât cel ce l-a trimis pe el. Când știți acestea, fericiți sunteți dacă le veți face” (Ioan, 13: 14-17)

Spălarea picioarelor pelerinilor de către călugării de la M-rea Sf. Gheorghe este și un gest de smerenie al monahului față de creștinul care intră în casa Domnului, este și un rit de purificare pentru pelerin, care se înnoiește și intră într-un spațiu și într-un timp sacru: spațiul sfânt unde S-a întrupat, a propovăduit și S-a jertfit Iisus, și timpul privilegiat în care se face pelerinajul- cum arătam anterior, de dinainte de Nașterea Domnului și până după Înviere, fiind de fapt o coborâre în acel *illo tempore* de la începutul creștinismului.

Mai există și alte „ritualuri” pe parcursul pelerinajului care mărturisesc puternica evlavie a hagiilor, învățați și mânați cumva de călugării care îi însoțesc și ghidează, în practica unei *imitatio sancti*. Astfel, atunci când sunt în preajma unui *topos* sacru, ei vor să imite din evlavie și actul sacru pe care istoria creștină îl pune în legătură cu acel loc: la M-rea Sf. Gheorghe li se pun pe grumaz lanțurile cu care a fost legat și a pățimit Sf. Gheorghe, li se face o rugăciune și sunt puși să se închine (f. 28); pe piatra unde, după tradiție, Iisus ar fi înmulțit pâinea și peștele din care a săturat 5000 de oameni, pelerinii pun masă, iar preoții din grup săvârșesc Sf. Litie, sfințind pâinea pe care o dau înapoi spre a fi mâncată; la râul Iordan, de Bobotează, pelerinii sunt „botezați” la fel cum evreii erau botezați de proorocul Ioan.

Pe lângă Sfânta Tradiție, care a păstrat în memoria colectivă anumite toposuri sfinte legate de viața și activitatea Mântuitorului pe pământ, călugării care îi ghidează pe pelerini au de bun-seamă un rol foarte important în cultivarea potențialului locurilor sacre și în sporirea numărului lor. Fiecare piatră, fiecare lemn capătă un rol în istoria sacră, pe acest itinerariu sacru. Atunci când prezintă Via Dolorosa, sau când merge la Nazaret la casa Sfintei Familii, sau când vizitează „Sfânta Sfintelor” (moscheea Al Akța, ridicată pe locul unde a fost Templul lui Solomon), pelerinul nostru sărută fiecare piatră și se închină cu evlavie: locul unde Mântuitorul a căzut și s-a sprijinit de zid, urma palmei Sale rămânând imprimată în piatră, adâncitura pe care a lăsat-o în pavaj, crucea căzută de pe umerii Săi, leagănul din piatră de la Nazaret, atelierul de tâmplărie al bătrânului Iosif etc. În privința vechiului Templu, lucrurile pe care le povestește pelerinul sunt mai mult luate din cărți, pentru că tot ce a mai rămas din construcția lui Solomon sunt câteva ruine înglobate în moscheea ridicată de arabi în veacul al VIII-lea.

Ni s-a părut interesant să urmărim nu numai abundența locurilor sfinte unde hagiile „sărutau și se închinău”, ci și felul în care spune că se făcea închinarea. Stâlpul din casa lui Iosif de la Nazaret, pe care arhanghelul l-ar fi atins cu aripa – și de aceea era crăpat – este „sărutat forte cu frică mare” (f. 67), la fel și „Piatra Ungerii” din Biserica Sfântului Mormânt. Moaștele Sf. Xenofont sunt sărutate „cu dragoste”. De cele mai multe ori, pe lângă sărutarea obiectului sfânt, în semn de evlavie și prețuire (sărutarea este o cinstire și o rugăciune), vine și cuvântul de

mulțumire, adresat de obicei Maicii Domnului, pentru că i-a învrednicit să ajungă în acel loc sfânt. Alteori, pe lângă închinăciunea pe care o fac, pelerinii mai aprind și o lumânare (la mormântul lui Iosif- f.23). Desigur, în spiritul cuvântului evanghelic, comuniunea dintre creștini este mai puternică atunci când închinarea și rugăciunea sunt făcute în comun; atunci când vizitează Biserica Sfânta Sofia, hagiul Necolae sas este foarte bucuros că are alături și alți închinători români, pe care îi întâlnește la țarigrad: „umblarea noastră șn.r., la mănăstireț a fost marți în 12 zile Noembrie cu domnul Grigorie împreună și cu cocoana domnului, Mângându-ne în numele Maicii lui Dumnezeu” (f. 7)

Din datoriile pelerinului la Locurile Sfinte face parte și rugăciunea pentru cei de acasă, pentru cei răposați; pe la toate mănăstirile pe unde merg dau acatiste: „dând după putere pentru vii și pentru morți” (f. 7, f. 38 și altele). Fac milostenie, la Marea Tiberiadei cumpără pește pentru Duminica Floriilor, din care dau și de blagoslovenie.

Hagiul Necolae Sas nu se întoarce de la Locurile Sfinte doar cu impresiile notate în jurnal, ci își ia și diferite „suveniruri”: iconițe de la M-rea Sf. Sofia, pietricele și fructe de la Stejarul din Mamvri, lemn din copacul de la Izvorul unde mergea Maica Domnului să ia apă, chiar ghiduri de la anumite mănăstiri care tipăreau așa ceva (așa numitele „Proschinitare”, unde erau scrise locurile de închinăciune dintr-o lavră sau mănăstire mai mare).

Mulți pelerini rămâneau la Locurile Sfinte, în diferite mănăstiri, ajungând să se călugărească (f. 38). Autorul jurnalului povestește chiar despre o înmormântare de hagiu la care ia parte – un frate român, „cu numele Pașcu, din comuna Alexandria cea de lângă Giurgiu” (f. 41). Cu această ocazie, aflăm lucruri foarte interesante, precum faptul că existau mănăstiri care aveau cimitire speciale unde erau înmormântați hagiii, pentru că o parte din cei care făceau acest pelerinaj la Locurile Sfinte mergeau acolo pentru a-și da obștescul sfârșit în Țara Sfântă ; ei se închinau la Locurile Sfinte și rămâneau într-o mănăstire, pe care o întăreau cu danii, erau îngrijiți de călugări până în ceasul morții, și apoi înmormântați „pe pământ sfânt”. Să mori la Locurile Sfinte, acesta era idealul oricărui pelerin. Ne amintim că însăși Doamna Elina Cantacuzino, bătrâna postelniceasă, înainte de a pleca să se închine la Locurile Sfinte, lasă rânduială asupra averilor sale și asupra familiei, încredințând toată grija casei fratelui său Constantin Stolnicul, ca și cum ar fi pregătită să facă „marea călătorie” a vieții sale, din care nu știe dacă se va mai întoarce. Fratele Pașcu, despre care ne povestește în jurnalul său Necolae Sas, se afla, se pare, de multă vreme la acea mănăstire, unde venise împreună cu tatăl său. Acesta din urmă murise, iar acum – după câți ani, nu ni se spune – murise și Pașcu, și urma să fie înmormântat în cimitirul mănăstirii, alături de răposatul său tată.

Plecarea pelerinilor români de la Ierusalim înapoi spre patrie se petrece la o săptămână după Sfintele Paști. Lăsând în urmă Cetatea Sfântă, cu emoție și cu inima întristată, autorul jurnalului face o cugetare adâncă, insuflată de învățătura Sfintelor Scripturi: „la urmă eșind neam luat zioa bună și de la societate, trecând

pre lângă casele lui David; zicând: **că numai sufletele vor mai veni la judecata cea atotă lumea...**". Așadar, este conștient că a făcut o călătorie unică în viață, că nu va mai ajunge la Ierusalim, dar știe că doctrina ortodoxă despre Parusie spune că toate sufletele se vor aduna la Judecata de Apoi, la a doua venire a Mântuitorului pe pământ, la Ierusalim. Pelerinul nostru lasă în urmă Ierusalimul istoric și privește în viitor către Ierusalimul cel nou – Ierusalimul ceresc, centrul lumii „care va să fie”, punctul în care se adună toți cei mântuiți, cu speranța că și el se va afla printre aceștia – măcar doar pentru această osteneală de a face pelerinajul la Locurile Sfinte, închinându-se și aducând slavă lui Dumnezeu prin toate locurile trecerii Sale pe pământ.

Particularități stilistice

Descrierile

În jurnalul său, pelerinul Nicolae Sas acordă o importanță primordială evenimentelor: participarea la slujbe, la hramuri, excursiile pe care le face în Țara Sfântă și altele. Dar, pentru că este vorba de un jurnal de călătorie, nu puteau lipsi din text descrierile. Aceste descrieri sunt de două feluri: statice (descrierea interioarelor de biserici, cum ar fi Sf. Sofia, moscheea Al Akța etc. sau a unor peisaje din natură, cum este Muntele Taborului) și dinamice (descrierea procesiunii sfinte ce are loc la Betleem de Sărbătoarea Nașterii Domnului, a impresionantului sobor de preoți de la sărbătoarea Paștelui, sau a ritualului „spălării picioarelor” din Joia Patimilor). Interesant este faptul că și tablourile statice par animate de mișcare. În Sfânta Sfintelor (actuala moschee Al Akța), încep să apară, prin evocarea pelerinului, tot felul de personaje: Solomon făcând judecata în amvon, David stând pe scaun în peștera de sub moschee, Iisus învățând poporul de pe treptele templului, Simeon luând în brațe Pruncul Sfânt, Zaharia slujind în altar. Aceste imagini nu există în plan real, Templul lui Solomon nu mai există, dar el prinde viață, împreună cu istoria sa sfântă, prin puterea de rememorare – a pelerinului sau, și mai probabil, a preotului-ghid care le povestește pelerinilor – a acestor evenimente pe care le cunoaștem din Sfânta Scriptură.

Descrierea Muntelui Taborului, în prag de primăvară, este încântătoare (f. 73). Acoperit de păduri înverzite și pajiști pe care pasc turme de miei, „sărind veseli și jucând, pare că îi vedeam dând slavă lui Dzeu pentru toate darurile”. Bucuria naturii este transmisă și omului, într-o continuă rugăciune de slavă și de mulțumire către Dumnezeu.

În ce privește descrierea procesiunilor prilejuite de sărbătorile mari de la Betleem și Ierusalim, autorul reușește să redea cu multă emoție și încântare dimensiunea festivă, chiar spectaculoasă, a evenimentelor: impresionantul număr de ierarhi, bogăția veșmintelor lor, intrarea Patriarhului în Betleem pe un cal alb, mișcarea preoților în cadrul slujbelor, așezarea lor în ordine ierarhică, ca într-un tablou. Atunci când „povestește” slujbele, pe lângă enumerarea, aproape fidelă, a fiecărui moment important al ritualului, presară textul cu citate din slujbă, dându-ți impre-

sia că participi „în direct” la evenimentele relatate. Desigur că intenția pelerinului este aceea de a nota tot, de a nu-i scăpa nici un moment care l-a impresionat și care are importanța sa în desfășurarea cultului; de aceea descrierea abundă în amănunte, frazele enumerative sunt lungi, se succed una după alta la nesfârșit, îngreunând oarecum textul. Involuntar, această aglomerare enumerativă creează efecte de stil, arătând entuziasmul pelerinului impresionat de frumusețea și grandoarea festivităților la care ia parte. Dacă în unele locuri evenimentele sau locurile văzute sunt descrise cu multe amănunte, alteleori, dimpotrivă, autorul mărturisește sincer că nu găsește cuvinte potrivite pentru a reda frumusețea locurilor: „Apoi pentru minunile care liam văzut la țarigrad nusă pote limbă ale grăi; așa nici eu nu le pociu a scrie fără numai prochimenul care zice **Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru Tu ești Dumnezeu carele faci minuni**” (f. 7) sau, despre Biserica de la Fântâna Samarinencii, „podoaba nu pociu nici a o scrie și cu gura a o grăi atâta de frumoasă este” (f. 10).

Oralitatea stilului

Am mai spus la începutul analizei noastre că stilul acestui jurnal nu este unul foarte elevat; în fond, este vorba de niște însemnări luate în timpul călătoriei, marcate de o puternică notă de oralitate. Mai multe aspecte care întăresc oralitatea textului ar fi:

- predominanța coordonării, în fraze foarte lungi, legate prin conjuncția „și”;
- subordonarea realizată defectuos, prin conjuncții specifice vorbirii orale: „că” în locul lui „fiindcă” (Dară n-am putut intra că au fost încuiată că e a catolicilor”), „să” în locul lui „ca să” („Strigând pre jidovi să să răstignească”), „care” în loc de „pe care” („piatra care au șezut Sf. Toma Apostolul”) etc;
- repetițiile redundante: „neam dus de aici și neam dus apoi la piatra care...” (f. 8)

Topica frazei este și ea specifică vorbirii orale, mai ales stilului povestirii, unde verbul ocupă poziție privilegiată; schema generală a frazelor este CC loc+Predicat Verbal+ Subiect+altele: “Mai sus erau casele lui Pilat”, „Acolo era multă apă” etc.

În privința vocabularului, textul este scris în dialectul muntenesc, cu particularitățile regionale specifice șoltariu (altar), aci(aici), cilie(chilie), siara (seara), hurezu (orez), sânt (sfânt)ț, dar și cu influențe din graiul ardelenesc (forte=foarte, osele=oasele, moște=moaște). Apar și multe neologisme turcești: bacșiș, calabalic (calabalîc= bagaj), etc.

Concluzii

Din manuscris descoperim deplin tipologia pelerinului român la Locurile Sfinte și modul în care se desfășura pelerinajul pas cu pas în secolul XIX. Din text înțelegem că pelerinajele se efectuau mereu, de altfel exista o cunoștință a traseelor de parcurs, a locurilor de cazare, a obiectivelor la care se închinau etc.

Putem spune că se efectuau în general pelerinaje în grupuri mici care le facilitau parcurgerea distanțelor mari mai repede, având posibilitatea de a găsi cazare mult mai ușor.

Din descrierea pelerinajului aflăm că pe drum pelerinii noștri se întâlnesc cu alți pelerini români care vizitau și ei locurile sfinte ale creștinismului și chiar cu călugări ori preoți români, din moment ce se pomenește faptul că la slujba la care participau se slujea și în românește, pe lângă grecește și arăbește. Acest lucru îl înțelegem astfel, pentru că în spiritul comuniunii dintre biserici, există tradiția ca un preot care vine să se închine la Locurile Sfinte ori la o mănăstire să fie invitat să slujească alături de soborul bisericii respective. Evident mai există și o a doua posibilitate, aceea ca în rândurile monahilor din mănăstirea respectivă să se fi închinoviat și călugări români, dar în acest caz, ei ar fi trebuit să slujească după rânduiala mănăstirii și poate atunci când vor fi venit un grup mai mare de români, protosul să îngăduie ieromonahului să slujească și în limba română pentru mângâierea acestora.

Călătoria se desfășura anevoios, mergând pe jos sau călare cu măgari, cu căruțe sau cu vaporul. Astfel, costul unui pelerinaj la Locurile Sfinte era foarte mare, ținând cont de cheltuielile ce surveneau în timpul călătoriei. Timpul consacrat era destul de generos, în cazul acesta cam șapte luni.

Scopul călătoriei era fără îndoială închinarea și vizitarea locurilor unde Mântuitorul Iisus Hristos a predicat și a săvârșit minuni, în speranța câștigării mântuirii. De altfel, distingem acest tip de călătorie – pelerinajul – și din faptul că acești credincioși au fost făcuți – hagii – prin participarea la o slujbă care le-a fost administrată în acest scop, în ritualul spălării picioarelor.

La Locurile Sfinte mai descoperim și alți pelerini din Țara Românească, acel Pașcu cu tatăl său din Alexandria de lângă Giurgiu, care mor și sunt îngropați în cimitirul Mănăstirii Sfântul Sava de lângă Ierusalim. Aceștia probabil au venit aici spre sfârșitul vieții lor cu scopul de a face pocăință și a muri pe lângă mănăstire, la Locurile Sfinte, dorind să capete mântuirea sufletului. Acest lucru, îl înțelegem și din faptul că tatăl acestui Pașcu a murit mai de mult timp și iată acum a venit și rândul fiului. Probabil aceștia vor fi făcut și niște donații importante pentru mănăstire din moment ce la slujba înmormântării au participat 4 arhieri, 6 preoți și 2 diaconi.

Acești pelerini despre care am pomenit nu puteau fi monahi, pentru că nu sunt pomeniți astfel, și sunt îngropați în cimitirul destinat pelerinilor, fapt ce sugerează că și alți pelerini au murit aici.

Ceea ce ne surprinde pe durata întregii lecturi a jurnalului, este sentimentul de comuniune dintre pelerini – ei formează acele comunități în mers, imagine a Bisericii, poporul lui Dumnezeu în mers spre Împărăția cerească. Pe acest drum spre întâlnirea cu Dumnezeu pelerinul îl descoperă cu emoție și pe celălalt, pe fratele său, de care se simte legat prin aceleași idealuri, prin aceleași preocupări și mai ales aceeași trăire. Atunci când întâlnește frați români pelerini la diferite biserici pe care le vizitează (Sf. Sofia, Bis. de pe Tabor etc), Necolae Sas nu își ascunde imensa bucurie pe care o are de a se închina și a se ruga împreună cu aceștia.

Nicolae Sas și Ana Dimitrie participă la toate slujbele oficiate și mai cu seamă la hramurile prilejuite de sărbători precum: Crăciunul la Betleem, Boboteaza la Iordan, Floriile în procesiunea desfășurată pe Muntele Măslinilor, Prohodul la Golgota, Învierea la Sfântul Mormânt etc., ceea ce arată caracterul pur spiritual al călătoriei-pelerinaj întreprinse.

Unul din scopurile pelerinajului este și acela de a se ruga și a da acatiste pentru familie, „pentru vii și pentru morți”, în credința pe care o are orice creștin că pomenirile care se fac în mănăstirile de la Locurile Sfinte sunt bine primite în fața lui Dumnezeu, căci acolo călugării se află mereu în slujbe și în rugăciune.

În final, demersul lui Nicolae Sas de a ține un jurnal de călătorie vădește clar intenția acestuia de a împărtăși și altora experiența pe care a trăit-o, de a scrie un ghid pentru călătorul la Locurile Sfinte. Pe lângă povestirea, pas cu pas, a călătoriei sale, el redactează și „hărți” (harta Stejarului de la Mamvri, harta Muntelui Tabor), care din păcate nu se mai păstrează în corpusul jurnalului. Poate că și el, la rândul său, s-a folosit înainte de a pleca în călătorie de însemnările altor pelerini la Locurile Sfinte, oricum, a fost sfătuit de călugării de la Metocul Sfântului Munte de la Galați pe unde și cum să meargă, ce să viziteze în Israel, unde să se cazeze etc.

Jurnalul călătoriei lui Nicolae Sas și a lui Ana Dimitrie Pavel la Ierusalim este unul din rarele manuscrise de acest gen ce ni s-au păstrat din veacul al XIX-lea. El are în primul rând o valoare documentară –arătând felul cum se făcea un pelerinaj la acea epocă-, dar și una literară, pentru că, deși nu face dovada unei culturi deosebite, autorul lasă să transpară din însemnările sale emoții, trăiri și sentimente de adevărat creștin, de adevărat pelerin pornit pe urmele lui Iisus, la Locurile Sfinte.

Bibliografie:

1. ***, *Partir en pèlerinage*, Les Éditions du Cerf, 1999.
2. DUPRONT, Alphonse, *Du Sacré*, Paris, 1987.
3. EVDOCHIMOV, Michel, *Pelerini ruși și vagabonzi mistici*, Editura Pandora, Târgoviște, 1999.
4. IORGA, Nicolae, *Despre Cantacuzini*, București, Institutul de arte grafice și editură Minerva, București, 1902.
5. IORGA, Nicolae, *Bizanț după Bizanț*, Ed. Enciclopedică română, București, 1972.
6. Le GOFF, Jaques, SCHMITT, Jean-Claude (coord.), *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, Iași, Ed. Polirom, 2002, art. *Pelerinajul*.
7. STAVROU, Michel, *Approche théologique du pèlerinage*, Contacts, LI-e année, nr. 186, 1999.
8. VASILESCU, Lucreția, *Pelerinajul – Dimensiuni semantice și spirituale în Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian”*, Ed. Universității din București, 2001.

ANEXA

Manuscrisul II/224 din biblioteca Sfântului Sinod

Planul Stejariului dela Mamvrii. Pre cumsăvede portretul lui în fața foii la listul 60: pre care am fost de lam văzut c(h)iar cu ochii noștrii⁴.

Eu Necolae sas din Galeș și eu Ana Dimitrie Pavel din Siliște: în luna lui Noembrie în 26 de zile: plecarea și î(n) 27 lam văzut numindusă zioa aceia Vineri: și iam luat planul pre hârtie fiind supt dânsul care arată numărul câte crăci mari are și câte mici și cum iaste încunjurat cu zid cărticică pentru călătoria pe mare și pre uscat până a vedea Sfânta cietate Ierusalimul: și Sfântul Mormânt al Domnului nostru IC (Iisus) HC (Hristos), și șaalte închinăciuni care coprinde în sine Sfântul pământ al Palestinei pre cum va arăta î(n) lăuntru ei care sau făcut cu ajutoriul Sfintei Treimi, și cu al Maiciei D(o)mnului nostru IC (Iisus) HC (Hristos), de noi păcătoșii robii săi Ana Dimitrie Pavel din.. Siliște și Necolae Sasu din comuna Galeșu plecarea noastră au fost în anul domnului 1870 Octombrie (pag. 1)

8: și am venit î(n) anul 1871, Maiu; învățindune și povățuindune Părintele Daniil dela Metocul S(fântului) Munte al Athonului când niam urcat î(n) vaporu că la Țarigrad să conăcim și să î(n)trebăm de Mitocul Saraiului de la ruși. Dară luni dimineața î(n) zioa din tăi al lunii lui Octombrie la 7 ciasuri dimineața fiind ciază groasă pe mare de nu vedeam mai departe de 10 pași și așa ținând vaporul iau dat căpitanul drumul și mergând au izbit î(n)tro corabie și cărma corăbii au rupt mai multe Istrumente de ale vaporului dară sau rupt și cărma corăbii dară noi văzind pre toate suflarea câtă sau aflat î(n) vaporu în preună cu cei trei căpitanii îngroziți am fost și noi mai deznădăjduiți de viață dară Maica lui Dumnezeu niau mântuit și de acolo, că am fost mai la 200 de persoane (pag. 2).

Cu Ajutoriul lui D(u)mnezeu

Am plecat din sânul patriei noastre în 8: Zile Octombrie, 1870 la 12 ore dimineața numindusă zioa vineri și petrecândune ciei întru XC (Hristos) frați și patrioții noștri până la comuna Săcelu, și aci despărțindu-ne de dumnealor iubiții noștrii prieteni pe la 4 ciasuri de seara am conăcit î(n) Cristianu. la dom(n): Flaișeru (medic=felcer ?) și dimineața am plecat la 5 ciasuri și la 7 ciasuri am ajuns la Sibiu., și aci am zăbovit până la 4 ciasuri seara și am mers și seara am ajuns la satul Veăștem: și dimineața sculândune la 6 ciasuri am plecat fiind, că ploasă toată noaptea și la 9 ciasuri am ajuns în satul Avrig preste Olt de am prânzit acolo apoi de acolo am plecat și preste (noapte) am odihnit î(n) Arpașu:- și dimineața plecând cu ajutoriul lui D(u)mnezeu luni noapte spre marți am odihnit î(n) Făgăraș atunciea am văzut ceriul înflăcărat, spre apus, și mează noapte, cu o ne spusă roșală;

4. Prezenta transliterare a manuscrisului II 224 de la Biblioteca Sfântului Sinod, respectă întru totul ortografia și ortoepia textului de bază

– deci iarăși am plecat, și mai mult nu pociu a scrie că numă ajungie î(m)prejuraria, dară cu ajutoriul lui Dumnezeu mercuri la 12 ciasuri am ajuns î(n) Brașov: și am zăbovit până joi dimineața având trebuință deci plecând cu ajutoriul lui D(u)mnezeu am ajuns – (pag.3)

sâmbătă siara la vama țării Moldovii, și am odihnit peste noapte acolo și duminică dimineața am trecut î(n) Moldova și cu ajutoriul lui D(u)mnezeu am ajuns mercuri siara la 8: ciasuri în Galați, și am petrecut acolo la metocul s.(finților) părinți din muntele athonului mai cu siamă ca î(n)⁵ sânul părintelui Avraam Patriarhului văzindui petrecând așa î(n) tocma ca î(n)gierii lui D(u)mnezeu î(n)tru evlavicie rugăciuni și î(n) priveghieri, deci zăbovind la s.(finții) părinți mai multe zile: și î(n) zioa marelui mucenic Dimitrie, am mers cu frații noștri, Bucur, Lupă, și Dimitrie Lupă (Lupu sau după?): de am î(n)trebat la vaporu, ca să vedem că când va să plecie la țarigrad, și niau spus că joi, siara apoi mam dus pe la 12, ciasuri iarăși la vaporu cu părintele Daniil. și iarăși niau spus cum că tot joi siara. Dară petrecând zilele aciele cu ajutoriul lui D(u)mnezeu, când au fost marți pe la 4. ciasur. niau trimis D(u)mnezeu un frate iarăși închinători la. S(f.) mormânt din comuna Necărești, î(n)tâlnindune dară și serutândune unu cu altul și mulțemind lui D(u)mnezeu împreună cu S.(finții) Părinți Daniil și Părintele Ghelasie. și așa mai cumpărândune ciele de lipsă mercuri și apoi joi pe la al 3. le(a) cieas am plecat cu părintele Daniil. cu căruța sf: (sfântă?) cale punând toată povara cie am avut și am mers (pag. 4)

și am mers cu părintele la Arghiția nemțească de niam iscălit pașa poa(r)tele și la arg(h)hiția cea turcească și când au î(n)cerat bine niam așezat î(n) vaporul ciel nemțesc, și serutândune întru HC (Hristos): și luândune zioa bună : și la 1. cias spre vineri dimineața noaptea am plecat cu ajutoriul lui D(u)mnezeu viinindune a zicie;. **Mare ești Doamne și minunate sânt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu iaste destul spre lauda miinunilor Tale:**” și când au fost vineri la 7 ciasuri dimineața am ajuns la tulcea. și acolo am zăbovit vro 3 ciasuri: până au mai î(n)cărcat marfă și oamenii, și apoi cu ajutoriul lui D(u)mnezeu am plecat, și la 3 ciasuri după amiază zi am ajuns î(n) orașul Suliea: (Sulina) și acolo amai zăbovit iară vro 2 ciasuri, și apoi iarăși am plecat și am intrat buhazu și adecă pe marea niagră cătră țarigrad în 30 de zile Octombrie Vineri când au încerat: și am mers toată noaptea și sâmbătă toată zioa: și apoi sâmbătă noaptea spre duminică am ajuns la orașul Vurgazu, dară mai pre a scrie numai Maica lui D(u)mnezeu știe de a ciea călătorie de pre marea neagră că ne făcusem ca când am fi tot băut mai mult de o (pag. 5)

săptămână ca amețiți dară mina lui D(u)mnezeu niau ajutat și Maica lui D(u)mnezeu niau înputernicit și prin furtunile mării de am trecut: zicând: Cine este D(u)mnezeu mare ca D(u)mnezeul nostru Tu ești D(u)mnezeu Carele faci minuni

5. Litera sau literele cuprinse între paranteze sunt adăugate pentru o înțelegere mai ușoară a textului de bază.

deci duminică la 4 ciasuri am plecat de la orașul numit Vurgaz. Mai încolo de un sfârtaiu de cias am văzut un ostrov unde mănăstirea Sfintei Anastasiei, cu Maria, că numai atâta are ostrov(ul) cât ține zidul sfintei monastiri; și pornind cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns luni dimineața la 7 ciasuri de am văzut cietatea Sfântului Constantin Impăratul ruinată, dară tot se cunoște zidurile mari foarte; și pre marginea mării în dreptul cietății sânt multe minuni: și la țarigrad am ajuns luni dimineața la 7 ciasuri, și niam pus pre barcă de am trecut marea la vamă dară până niam găsit argenția și gazda numai Maica lui Dumnezeu știe toate ostenelele noastre, și niau întâlnit Dumnezeu cu un domn de știa bine moldovenește, și au venit atunciea de la Ierusalim și ședea în țarigrad; și dumnealui niau povățuit la Izvorul (pag. 6)

Maicii lui Dumnezeu la Valacii, și deci am mers pre marginea țarigradului și am mers la izvorul Maicii lui Dumnezeu la Vlaherne de la 7 ciasuri dimineața până la 4 ciasuri seara; și am fost la Patrierhie: și așa închinându-ne cu ajutorul Maicii lui Dumnezeu și mulțemindui că am mers și am văzut la amândoaă izvoarele ciele de viață dătătoare și dând după putore pentru vii și pentru morți și umblarea noastră au fost marți în 12 zile Noembrie cu domnul Grigorie împreună și cu cocoana domnului Mângâindune în numele Maicii lui Dumnezeu, Apoi pentru minunile care liam văzut în țarigrad nusă pote limbă ale grăi; așa nici eu nu le pociu a scrie fără numai prochimenul care zice „**Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru Tu ești Dumnezeu Carele faci minuni:**” Deci fiind seară și cinând cu toții la gazda domnului fiind că eram vecini unul cu altul, și dimineața sculându-ne mercuri am plecat mai pe la 7 ciasuri dimineața cu ajutorul Maicii lui Dumnezeu și am mers la biserica S:(f.) Sofiei și am intrat (pag.7)

Învoindu-ne cu popa ciel turciesc de iam plătit pentru ca să mergiem și în biserică jos și sus; iară minunile câte liam văzut, nu pociu dară cieva din zecie mii una că nu pociu aspune nici a scrie.) că zidul bisericii este zidit numai de piatră de marmură albă cu mare măestrie și foarte frumos și sânt mai mulți de 40 de stâlpi care sânt tot de marmură care ține ciele de sus, și sânt mai multe de 60: de policandre, și boltele bisericii sânt toate suflute cu aur și în ung(h)iurile bolții bisericii ciei mari sânt 4: heruvimi de aur dară fețele lor nu să vād pentru că liau astupat turcii, de au pus ste(a) de aur pre fețele lor: și Maica Domnului iară nu să cunoște fără numai coro(a)na cie de aur, și mâinile stând în chip de a ne primi pre toți care ovom ruga: și icoanele sânt luate toate numai una a Maicii Domnului mai mică iaste lăsată încunjurată cu argint, și la ușa cie mare desupra iaste Duhul Sfânt cu Evang(h)elia de desupt deșcisă și sânt scrise, și boltele între icoane sânt toate țesute cu un fel de petriciele în tot felul având (pag. 8)

față frumoasă din care am cumpărat și noi vro câteva pentru minunia cum au putut facie: și zăbovind vro 2 ciasuri până niam mai uitat cu încunjuraria: și așa unde este un pridvor diasupra, unde au fost 2, ico(a)ne în marmură de leau stricat turcii

cu săpătura de sau mai cunoscut acolo în părete pe piatră de marmură miam scris și eu numele, și patria, și luna, și anul, și zioa: și așa am eșit și niam dus cătră gazdă prin târgul ciel cu ulițile acoperite: dară câte minuni nu pociu ale scrie și am venit la podicielul de preste mare stătătoriu aici în țarigrad și am trecut la gazdă la 3 ciasuri după amiază zi și până siara neam mai cumpărat cie neau mai trebuit de călătorie pre mai multe zile și joi dimineața pe la 8; ciasuri niam tocmit barcă, și niau dus la vaporul ciel nemțesc, și niam așezat întrînsul și pe la 4. ciasuri după amiază zi, am plecat cătră Iufa și am mers toată noaptea și când au la zioă la 7 ciasuri am ajuns la orașul Gianacorii, și aici am zăbovit vro 2 ciasuri, și am (pag. 9)

plecat cu ajutoriul Maicii lui Dumnezeu, și am mers până sâmbătă dimineața și am ajuns la Smirna, și acolo au stat vaporul aciela: și niam mutat în alt vapor și am întâlnit un frate al lui Dumnezeu în vaporu. De știa moldovenește și noi având dragoste de amergie în cietate având înlăuntru Biserica Sfintei Fotinii care au vorbit cu XC (Hristos), la puțul lui Iacob adecă samarinianca de la care au cierut XC (Hristos) apă ca să be dară podoaba nu pociu nici a o scrie și cu gura a o grai atâta de frumoasă dară prin multe ostenele mulțemind Maicii lui Dumnezeu că niau umplut dorința de a vedea toate cie am dorit și apoi am mers la metocul Ierusalimului la arhimandritu dară nam putut al vedea, pentru că au avut alți mosafiri și noi niam putut zăbovi atâta până vor: eși: și așa am mers și niam dus și niam pus pre barcă, și am mers până la vapor având timp foarte frumos: ca cum âi la noi în luna lui aprilie zile calde și frumoase și așa zăbovind (pag. 10)

sâmbătă toată zioa și duminică la 2 ciasuri după amiază zi am plecat cu ajutoriu Maicii lui D(u)mnezeu dând dela vapoarele ciele rusești și cu tunuri de răsuna munții și marea tocma ca când vine vreme gre: și vorbind că sânt cași acasă la noi fiind tocma duminica nuntelor: dar fiind ca pre altă lume aruncați așa numai știam încătrău sântem : și unde mai este țara noastră dade cum satu nostru fiind pre mijlocul mării și odihnind am plecat din smirna: duminică la 2 ciasuri și seara la 7 ciasuri am ajuns la orașul Hiu: și am zăbovit și acolo vro 2 ciasuri și am plecat cătră roduls cietate dară pe la 11 ciasuri luni: și am trecut pre lângă orașul Go: și mergând siara am ajuns la orașul Rudols și am zăbovit acolo vro 2 ciasuri și am plecat cu ajutoriul Maciei lui D(u)mnezeu mergând toată noaptea și marți până la Rodols: tot am mai văzut dialuri mai multe și am mers tot pintre iale: dară dela Rudols nam mai văzut nici munți nici ostroave nici dialuri fără numai apa și am mers până mercuri dimineața când sau răvârsat zorile am ajuns la orașul Cipru: și am zăbovit acolo aproape de au venit și au descărcat marfă din vapor dară mai mare neau fost miraria pentru că așa am avut zile de căldurasă cât numai putiam fiind dezbrăcați (pag. 11)

numai î(n) cămașe ca cum sântem pe la noi î(n) vremea săcierii, și vorbeam î(n)tre noi că pe la noi va fi frig după cum știam din anii trecuți și aci la cipru iaste groapa Sfântului Lazăr și a Sfântului Spiridon făcătorului de minuni și plecând cu aju-

toriul Maicii lui Dumnezeu mercuri siara în 10 zile Noiembrie am merstoată no(a)ptea dela cipru și când sau făcut zioă am ajuns la orașul Verig, și pe la 8: ciasuri niam pus pe barcă și niam dus î(n) oraș la Biserica Sfântului Marelui Mucienic G(h)eorg(h)ie de neam î(n)c(h)inat la sfintele icoane și au făcut preoții Sfânta slujbă (leturgie) și niam miruit toți că au fost ca la 20 de î(n)chinători dară toți ruși și așa am ești din biserică și am mai umblat prin târg de niam cumpărat portocale și alte feluri de pometuri cie nu să află pe la noi; dară Sfânta Biserică este foarte mare și cu 3 oltare ciel din mujloc mai mare dară ciele 2 mai mici dară frumusețea lor nu o pociu scrie că toate icoanele sânt î(m)brăcate cu argint și așa mulțemind Maicii lui Dumnezeu am plecat iarăși cu barca la vapor î(m)plîndumi toată dragostea: și la 3 ciasuri după amiază zi niam suit î(n) vapor și am zăbovit până vineri la 8 ciasuri și î(n) marginea veritului despre răsărit sânt munți înalți foarte (pag. 12)

și plecând cu ajutoriul Maicii lui Dumnezeu am mers până la 4 ciasuri după amiază zi și am ajuns la orașul Caifea aciela e mai mic și î(n)stânga mergând cătră Caifa pre lângă marginea mării la satul Acrea neau arătat prietenul aciela din Iafa Sfântul Munte al Taborului fiind că să dă î(n) apropiare după cum să dă locul cale numai de 8 ciasuri până la Nazaret și niau părut foarte bine Pentru căci nilau arătat de lam văzut ne ajungând î(n)că la Ierusalim și aci la Caifa am zăbovit până la un cias de noapte și cu ajutoriu Maicii lui Dumnezeu am plecat și am ajuns la 3 ciasuri după miază noapte am ajuns la orașul Iafa și pre năsălie noi am odihnit î(n) vaporu și apoi niam dus pre barcă și am ajuns la mănăstirea Sfântului G(h)eorg(h)ie și aci neau dat gazdă și neam odihnit dară numai Maica lui D(u)mnezeu știe de ostenelele și trudele noastre până am ajuns la gazdă în cât nici cum pociu a scrie toate cum neam strecurat cu calabalicul pintre sute de oameni amestecați cu harapi și noi nu știam limbă până niam văzut în mănăstire apoi niam bucurat că neau păzit Maica lui Dumnezeu fără de nici o (pag. 13)

primejdie apoi niam lepădat hainele ciele de drum și niam primenit dara mai mare niau fost mirarea venind vremea ca î(n) sâmbăta lăsării secului de nașterea lui XC (Hristos) eu sămi iau cioarecii de pânză ca pre la noi în vremea săcierii; puteți cugieta iubiților miei cietitori câtă dragoste am avut văzândune de pre mare mântuiți fără de nici o primejdie și mai având cale naumai de 12 ciasuri până la Sfânta cietate Ierusalimul. Si sâmbăta seara mergând la sfânta biserică la veciernie și înțelegând că au venit și patriarhul Ierusalimului acolo pre cum au și fost că lam văzut că au venit acolo la sfânta biserică și î(n) seara acieia am lăsat post cu toții și am făcut și noi scovărzi după obiceiul nostru și neam luat vin și neam ospătat cu dragoste mulțamind Maicii lui Dumnezeu de toate și pentru toate și niam odihnit până de cătră zioă atunciea au au(d?) clopotele la sfânta mănăstire și neam dus toți la sfânta biserică. și am stat până au eșit dară mare miau fost mirarea că slujind greciește dară când au fost la apostol l-au spus greciește (pag. 14)

și harapește și sfânta evang(h)elie au spus 3 preoți unul greciește altul sirbește unul harapiaște și patriarhul apoi blagoslovindune pre toți ne î(n)cetat: până când au eșit toți și așa am eșit la prânzu:. și Patriarhul este om mic de stat, foarte alb barba e mare și albă și este forte frumos la făptură: și dândune la toți anaforă și noi sărutându-măinile așa am eșit și am dormit aci:. și apoi luni neam sculat cu ajutorul Maicii lui Dumnezeu. și neam dus la sfânta biserică la 4 ciasuri după miezul nopții și apoi când sau făcut ziuă am eșit, și am fluștiucat: și la 12 ciasuri au tocmit părinții 3 măgari și am pus povara și am plecat și noi, și am mers apotolește adecă pe jos, până seara, și am ajuns la Râmlea l(a) s.(f.) monastire a s.(f.) Mc. G(h)eorg(h)ie: și neam dus la s.(f.) Biserica la veciernie și în lăuntru sunt iconostas iaste o piatră groasă așa ca un fus de moară și rătund și lung cade un cot, și neau spus sfinții părinți că iaste un stiucu din stâlpul văduvii care lau trimis la Biserica sfântului G(h)eorg(h)ie pre mare, și ne spunea că au venit singur pre apă, până aci la râmlea, (pag. 15)

și așa am eșit din biserică și neau dat de cină, și c(h)ilie de odihnă, și niam odihnit până când au fost 3: cias:(uri) până la zioă: și apoi niam luat câte un măgaru din râmlea, și am mers și noi călări: și am plecat cu ajutorul Maicii lui D(u)mnezeu: și când au fost marți pe la 3 ciasuri după amiază zi ne suiam î(n)cetu î(n) Ierusalim dând slavă lui D(u)mnezeu: și mulțumindui de toate că niau î(n)vrednicit a ajungie să ne suim și noi pre drumul aciela care sau suit însuși Fiiul lui D(u)mnezeu: cântând: Stihira: Suitusau Iisus la fântâna oilor: având dragoste de plinită și sănătoși:. și așa ajungând în s.(f.) cietate Ierusalimul: am mers la s:(f.) mormântu adecă la biserica ciea mare unde iaste s(f.) mormânt al D(o)mnului nostru Iisus Hristos: și ajungând niau dat c(h)ilie: și câte o mână de stafide și câte un păhar de rac(h)iu, și câte un păhar de cafeiu: și apoi am mers la s(f.) Biserica la ciea din patriarhie la veciernie și apoi neau dat de cină. și niam odihnit până la 2 ciasuri după miezul nopții apoi au bătut clopoțelul pe la c(h)ili și niam sculat și niam dus la s(f.) Biserica și până când sau făcut zioă au săvârșit și s:(f.) leturg(h)ie (pag. 16)

și niau dat anaforă și am eșit, și niam dus la c(h)ilie; și au venit doi părinți și neau dat câte un păhar de rac(h)iu și stafide și câte un păhar de cafeaiu: Apoi neau poftit î(n) casele ciele mai de sus Era și sau strând mai mulți s:(f.) Părinți acolo și poruncindune să ne desculțăm, și venind neau spălat picioarele: și le-au șters cu fota: și liau serutat cântând foarte frumos pentru spălarea picioarelor din stihiri și făcândune atunci hagii:) și apoi neau dat de niam spălat și pre mâini cu apă caldă și cu săpun: ca și pre picioare: și apoi au venit un părinte:. cu un feliu de apă foarte mirositoare de neam spălat pre față cu apa aceia: foarte mulțemind Maicii D(o)mnului de toate și pentru toate, câte niau datși apoi am eșit și niam dus la c(h)ilie și niam mai odihnit puținel că neau spus un părinte că la 4: cias:(uri) intrăm în s:(f.) Mormânt și în s:(f.) Biserica ciea mare, și așa când au fost la 4:

ciasuri au venit s:(f.) părinți, și niau adus în s: Biserica cia mare: și sau î(m)brăcat 6 preoți cu odăjdiile toate, și alții mai mulți (pag. 17)

s(f.) părinți și neau dat la fie care câte o luminare mare și nileau aprins și au î(n)-ceput a ne arăta toate s:(f) locuri: cântând și spunând s:(f) Evang(h)elie până când neau adus la s:(f.) Mormânt și am î(n)trat î(n)trânsul și niam î(n)chinat forte cu frică mare văzând locul unde Fiiul lui Dumnezeu sau î(n)gropat și am eșit: și pentru cielelalte sfinte locuri voi scrie mai î(n)colo pentru că sfinții părinți niau spus tot grecește: și nam priceput bine, cie ne spune și au zis că ne dă un părinte altu carele știe moldovenește și apoi niau dus la veciernie î(n) Sfânta Golgota și am zăbovit până la 9 ciasuri din noapte: apoi niau dus la masă și niau dat câteun păhar de rac(h)iu și pâine și linte și masline:.. apoi niau dus mai sus pre mai multe trepte și niam culcat și am odihnit 2 ciasuri și apoi niam sculat la Utrenie î(n) s:(f.) Biserică: î(n) dreptul mormântului până la leturg(h)ie și atunci niam mutat toți de au sfințit sfânta jertvă pre sfântul mormânt și când au eșit –cu darurile au ocotlit s:(f.) mormânt cu dânsule, și au săvârșit dumnezeiasca leturg(h)ie la 3 ciasuri după miezul nopții apoi niau dus (pag. 18)

apoi neau dus de niau dat iarăși câte un păhar de cafeiu și apoi neam dus de neam odihnit cu o jumătate de cias: până au mai slujit cielelalte niamuri: Apoi neau sculat iarăși la s:(f.) Leturg(h)ie: că chiar î(n)suși Arhiereul o au săvârșit cu toți preoții îmbrăcați î(n) odăjdii, și când au fost la urmă au adus colivă de părăstas și sau adunat toți Ieguminei Mănăstirilor și 6: vlădici la slujba parastasului de toți s:(f.) părinți au fost 34 cari sluja aciastă sfântă leturg(h)ie sau săvârșit î(n) sfânta Golgota și sau făcut zioă când sau gătit și neam dus iară la Patriiarhu și neau dat câte un păhar de cafeiu:.. și neau dus un părinte la mănăstirea s:(f.) Arhangheli de neam așezat acolo cu lăcuința:.. Lucrul aciesta au fost joi î(n) săptămâna î(n)tâiu a postului:.. și ne duciam peste zi de ne î(n)chinam la s:(f.) Mormânt: deci vineri siara neam dus iară la s:(f.) Mormânt la priveg(h)iiare pentru praznicul î(n)trării î(n) biserică și amu stat la veciernie până la 8: ciasuri din noapte, apoi neam odihnit lângă sfântul (pag. 19)

mormânt până la 1: cias după miezul nopții apoi neam sculat la utrenie, și la sfm-ta leturg(h)ie, dară sau î(n)b(r)acat arhiereul î(n) hainele s:(fânta) leturg(h)ie, și cu coroană în capu care pociu să zic că mai nici unul din câți am fost î(n)chinători și hagii, si nau putut să prețuiască cât facie: așa au fost de î(m)podobite cu aur și cu pietri scumpe, și cu alte metaluri prețioase mai mult de cât aurul: deci când sau făcut zioă am eșit î(n) zioa de i(n)trarea î(n) biserică și am mers la hramul Născătoarei de D(u)mnezeu la mănăstire: deci am eșit și niam dus și când au fost pe la 3 ciasuri: după amiază zi au venit Iegumenul de la s: mănăstire a a sfântului G(h)eorg(h)ie și un călugăr de la satul G(h)etsimani și niau spus sa stam pre duminică dimineața să mergiem să ne povățuiască spre a vedea mai multe minuni de ale lui Hs (Hristos) și ale Maiciei D(o)mnului deci odihnindune până sau făcut

zioă: apoi niam gătit și au venit un părinte dară știa numai grecește: dară noaoă neau dat Iegumenul Mănăstirii (pag. 20)

deunde șediam a sfintilor Voevozi ca să ne spue românește bine și așa plecând cu ajutoriu maicei lui D(u)mnezeu de la mănăstire la vale î(n)tăiu amdat î(n)tru un cap de uliță cam strâmtă de unde au odihnit XC (Hristos) de nau putut se se mai ducă cruciea, și o au răzămat de un zid î(n) stânga cum sau suit cătră Golgota până au strigat jidovii pre Simon cirineu de io au luato: și până au stat sau afundat capul crucii î(n) piatră de să cunoaște foarte bine: și î(n)chinândune o am serutat. și am am plecat ca la 40 de pași pe o uliță cotită î(n) driapta și am dat d(e) 2 pietri rătunde lungi una cade 5 urme și î(n)gropate de jumătate î(n) pământ și aici au odihnit XC (Hristos) cu cruciea, și o fată a unui jidov iau aruncat o măhramă din-tro feriastră de peste uliță înaltă de și acum stă astupată și pustie, casă se știargă și văzânduo părinții ei oau aruncat î(n) foc: și î(n)chinândune am serutat:. Deci plecând am mers nu de parte și am văzut î(n) perețele zidului afundată piatra de din jos unde ședea Maica D(o)mnului când judeca și auziia (pagina 21)

Strigând pre jidovi să să răstignească, și î(n)chinândune o am serutat și de aici numai cu 8: pași sânt casele lui Pilat î(n)dreapta cum mergi cătră Golgota: dară peste zid până î(n)cielălalt zid peste uliță iaste făcută case î(n)traceia sau spălat pilat pentru sângele Mântuitorului, și jidovii sta î(n) uliță de striga că sângele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri și î(n)chinândune am plecat până undeau șezut s:(f.) Petru la foc î(n) curtea Arhiereului de sau lepădat de XC (Hristos): până când au cântat cocoșul de 3 ori: și serutând zidul: că î(n)lăuntru nam putut î(n)tra pentru că stăpânesc turcii; tot î(n) zidul bisericii î(n) sfânta sfintelor; și î(n)chinândune am serutat zidul; și neam dus până unde sânt casele lui Ioac(h)im și ana: Dară iară nam putut î(n)tra că au fost î(n)cuiată că e acatolicilor și uitânduone prin poartă o am serutat si apoi neam dus la fântâna oilor: unde au tămăduit XC (Hristos) pre slăbănogul cel bolnav de 38 de ani dară acum (pagina 22)

Este mult gunoiu și pietri aruncate acolo dară e foarte mare și adâncă ca de 4: stânjini și lungimea ca de 15: stânjini și lărgimea ca de 5 stânjini: și mai este și puțină apă dar stătusă și ciele 5 pridvoară ale lui Solomon sânt și acum, și fereștile: și mai sânt și astupate, deci î(n)c(h)inândune am plecat și am eșit pre poarta cietății despre balea plângierii: și coborândune drept î(n) jos am ajuns la locul unde au ucis pre arhidiaconul Stefan cu pietri: și zicând D(oa)mne nule pune lor păcatul aciasta: și î(n)chinândune am mers până la sf(â)ntul mormânt al Maicei D(o)mnului î(n) satul G(h)etsimani că e î(n)tocma î(n) capul vălii plângierii: și î(n)trând 17: trepte î(n) jos, iaste î(n) dreapta mormântu lui s: Ioac(h)im și al Anii; și î(n) stânga mormântul lui Iosif logodnicul Maicei D(o)mnului, și î(n)c(h)inândune și acolo și aprinzând câte o luminare și serutânduam coborât cielelalte 30: de trepte (pag. 23)

Tot de piatră până unde iaste mormântul Maicii D(o)mnului cu cuvuciu preste mormânt plini de candelu foarte frumoase de aur și de argint, și î(n)trând î(n) lăuntru neam î(n)c(h)inat, și serutândul am eșit pre altă ușe mică: și săvârșind d(u)mnezeiasca leturg(h)ie î(n) sf(â)ntul: am stat până sau săvârșit apoi neau dus părinții pre niște trepte 12: unde ședu hagii, adecă î(n) c(h)inătorii, de neau dat strafide și câte un pahar de rac(h)iu, și câte un pahar de cafeiu:- Deci eșind neau dus un părinte pe la toate sfintele locuri de neam î(n)c(h)inat Î(n)tăiu cum am eșit din sf(â)ntul mormânt î(n) stânga iaste o î(n)c(h)isoare cu ușe Î(n)cuiată unde sau ascuns s: apostol petru de frica jidovilor când lau prins pre dânsul și î(n)c(h)inându și serutând pragul neam dus de aci și neam dus apoi la piatra care au șezut sf(â)ntul Toma apostolul (pag. 24)

când au î(n)cieput azicie pentru jalea cia după Maica D(o)mnului căci nu sau î(n)tâmplat și el la î(n)groparea au doară nu sânt și eu ca cieialați apostoli de numam î(n)vrednicit a fi nici la î(n)vierea D(o)mnului nici la î(n)groparea Maicii D(o)mnului atunciea i sau arătat Maica D(o)mnului când sau î(n)ălțat cu trupul la cieriu și iau zis: ține tomo tomo aciest briau pentru mâgiare: și î(n)c(h)inându și serutând am eșit î(n) drumul ciel cie sue î(n) muntele maslinilor: aci este piatra care odihnea Maica D(o)mnului când să suia î(n) muntele maslinilor, și să cunoaște foarte bine cum au stat răzămată cu mâinile î(n)cleștate de să cunoaște cotele degietelor afundate î(n) piatră fiind că să suia de multe ori căci de acolo sau înălțat XC fiul ei; unde au fost și dânsa î(m)preună cu apostolii, ca să fie de față î(n) munte ca săl vază când sau înălțat și î(n)c(h)inându și serutând locul Măinilor: (pag.25)

neam dus apoi unde au dormit s: petru și Ioan și Iacob, când sau rugat D(o)mnul ca să treacă păharul aciesta: deci apoi am mers numai ca la 5 pași, până unde sau rugat D(o)mnul dei curgiea sudoarea ca picăturile de sânge: și aci este ocolit cuzid făcut î(n)c(h)ipul aciesta î(n) ung(h)iu sau rugat pentru pahar ca să treacă și viind î(n)gierul când au zis că trebue săl bea: au venit preste un maslin și aciela stă și acum: dară ian uscat și î(n)c(h)inându și serutând am umblat să î(n)trăm î(n) grădină unde au prins pre XC: dară nam putut că au fost î(n)uiată că ian î(n)c(h)isă cu zid foarte î(n) nalt și niam dus mai î(n) jos cătră mormântul lui Ave-salom că e tocma lângă valea plângierii: și neau spus părinții ca să aruncăm toți câte o piatră după blestemul Taicăsu și aruncând am coborât pe vale ca 10: pași și aci este podul peste valea plângierii care au fost pusă lemnele ciele s: a sf(i)nteii (pag. 26)

cruci punte de treciea: și din jos de pod este o piatră lată î(n) fața pământului și cu o î(n)gropăciune î(n) mijlocul ei unde au scuiat jos și au făcut tină și au pus oc(h)ii orbului și iau zis mergi de te spală î(n) fântâna Siloamului pentru aceia să numea a Siloamului, că satul Siloamului este numai ca de o svârlitură de piatră pre valea plângierii î(n) jos și izvorul Siloamului și acum este cu apă foarte bună: și pot de să adapă oamenii și dobitoaciele: și î(n)c(h)inându niam î(n)tors cătră

cietate și aci este și mormântul Prorocului Isaiia și din dreptul Grădinei unde au prins pre XC am văzut și porta care zicie de aur: și pre care au î(n)trat D(o)mnul XC călare pre asin la florii î(n) zidul cietății care î(n)tră î(n) sf(â)nta sf(i)ntelor dară acum este zid de nu poate î(n)tra nimenea, și deci am î(n)cieput a mergie pe altă parte să ne suim î(n) sf(â)nta cietate și niau arătat unde au șezut Maica D(o)mnului 12: ani î(n) sf(â)nta sf(i)ntelor și unde au tăiat pre prorocul Zaharia î(n)tre (pag. 27)

biserică și î(n) tre oltariu și unde se duc jidovii afară de plângă pentru pierderea Ierusalimului din stăpânirea lor și de aci neau dus un părinte prin grădina lui faraon care tot cu maslini sălbaticii și niam dus până la mănăstirea sfntului Georgie acolo neam dus î sfnta biserică a sfntului Georgie și neau făcut sfnta slujbă pentru slujbă de hagii încinători, și acolo este și 2: lanțuri de careau c(h)inuit pre sfntul mucienic Georgie și nilau pus și noaoă la fie care pre grumazu făcând rugăciune fiind că și pre sfntul mucienic Georgie lau legat de grumazi cu el și apoi neam dus la masă și ne-au ospătat foarte frumos cu hurezu și cu varză și cu masline și cu pește fert și cu ciapă și cu vin foarte bun: deci venind apoi la cilie neam odihnit; și cu ajutoriul Maicii lui Dmnezeu petrecând bine mai multe zile: și ducându-ne la sntul mormânt siara de dormeam acolo pentru (pag. 28)

sf(â)nta leturg(h)ie pentru că î(n) astă vreme nu poți î(n)tra că stai la s: Leturg(h)ie fiind că noaptea de la un cias după miezul nopții î(n)ciepe la utrenie și când ai 1: cias până la zioă să ispăvește și singur Patriarhul când vre se slujească S: Leturg(h)ie sau arhieriei î(n)tră de seara și când se facie zioă să descue S: poartă de iasă norodul și peste zi poți mergie când vei vrea să te î(n)c(h)ini că e descuiată: dară so(co)tindune că joi î(n) 26 de zile î(n) luna lui noembrie să ne duciem spre î(n)c(h)inăciune la Vitleem unde sau născut HC: și la stejarul de la mamvrii să mergiem și găsiundune numai 5: bărbați 2: copii, și 4 femei, și cu ajutoriul Maicii lui D(u)mnezeu am plecat joi pe la 10: ciasuri din sf(â)nta cietate Ierusalimul mergând î(n)ciet, și am ajuns pe 3 ciasuri după amiază zi î(n) Vitleem și î(n)trând î(n) S: Biserică la mănăstirea carei făcută î(n) c(h)ipul S: cruci și tocma sunt S: oltariu este peștera î(n) care au născut pre XC: deci făcând Veciernia niau dat (pag. 29)

câte o luminare mare și aprinzându-o au î(n)cieput preotul î(m)brăcat î(n) s: odăjdii și cu cădelnița și cu luminarea aprinsă pre toți neau dus î(n) ușa peșterii și coborândune 15: trepte până î(n) locul î(n) care au născut pre IC: XC: căci cum cobori î(n) mâna dreaptă este locu unde au născut Maica Domnului având 11: candelile de argint, care ard totdeauna și deasupra candelilor iaste masă pre care facie sf(â)nta leturg(h)ie: și î(n) stânda lărgimea ca de doi pași iaste iaslea î(n) care au î(n) fășat și au culcat pre D(o)mnul după cie lau născut, și deasupra iaslii iară sânt vro 9: candelile care ard totdeauna dară peștera este mai lungă: și sânt foarte multe candelile foarte frumoase de multe și așa î(n)c(h)inândune și serutând: și preoții făcând sf(â)nta slujbă: și spunând S: Evang(h)elie care zicie pentru venirea Magi-

lor Greciește, harapește, și românește, și așa eșind neau pus la masă și neau dat câte un păhar (pag. 30)

de rac(h)iu, și strafide și câte un păhar de cafeiu, și pâine cu orezu foarte bun și smelcii și vin :- deci sculândune neam dus și neam culcat î(n)truo c(h)lie dândune așternuturi, și plapome de acoperit și dormind până la 2 ciasuri după miezul nopții apoi au tras clopotele și neam sculat la utrenie săvârșinduo î(n) sf(â)nta peșteră și sf(â)nta Leturghie și spuind Sf(â)nta Evanghelie iară greciește și harapiește și românește : care scrie dela luca: eșitau o poruncă ca aciasta dela cesareiul avgust ca să se scrie numele oamenilor: fiindune foarte drag că o au spus și românește, apoi când au fost un cias până la zioă au eșit din sf(â)nta slujbă și ducândune un părinte care știa foarte bine moldovenește „-cu luminările aprinse fiind de am î(n)trat pe o ușiță mică î(n)tralte peșteri dintru acieia de neam î(n)c(h)inat unde iaste mormântul a Doauă Muceniță Maica cu fiica ei cu numele ipavelina cu fiica sa și î(n)c(h)inândune și serutând (pag 31)

mormântul am î(n)trat și î(n)traltă peșteră pe vro 8: trepte unde este peștera î(n) care sânt sf(i)ntle mo(a)ște ale sf(i)ntilor coconi patru spre zecie mii pre care iau tăiat Irod pentru XC: și acolo sânt pusă toate î(n)suși Irod dară nam putut ale vedea fiind î(n)cuiate că le stăpânesc francii și î(n)c(h)inândune și serutând acolo locul neam dus î(n)traltă peșteră unde este mormântul cuviosului Ieronim și î(n)c(h)inândune și serutândul neau dus prin peșteră î(n)colo până la c(h)ilia lui unde au viețuit 46: de ani tot î(n)tru aciea peșteră și iaste zugrăvit forte bătrân și frumos și șezând de scrie că el au prefăcut, S: Evang(h)elie dintro limbă î(n)traltă fiind forte î(n)vățătoriu mare, și î(n)c(h)inândune și serutând sf(â)nta masă am eșit iarăși deasupra î(n) biserică și făcândusă zioă deam gătit de plecare cătră stejariul mamvri și blagoslovindune sfinții părinți am plecat cu ajutoriul Maicii lui (pag. 32)

D(u)mnezeu vineri dimineața și mergând toți pre jos că zicie apostolește am trecut un deal pre care stă și cietatea Vetleemul pre de o parte și de aci pornești tot pintre pietri și eu vrând a scrie cât este drumul până la stejariu și câți munți treci tot de piatră și mergând cătră al doilea munte mergi mai mult tot cam la deal și ajungând î(n) vârful te cobori la abuzurile lui Solomon care este și acum ca o cietățuie î(n)visă jur î(n)prejur cu ziduri mari forte și lângă ia este o zidire î(n) pământ tot de Solomon făcută î(n) care să strângie apă multă și acum când ploă de o ține mai multă vreme pentru vreme de lipsă adâncimea este ca de 3 stânjâni și zidită î(n) cornuri fie care zid are lungimea ca de 90 de pași î(n) măsurare și iaste altă cișmea mai mică fântână din (pag. 33)

sus din care nu să gată apa nici odată și dea colo ducie harapii apă cu măgarii cu foi î(n) Vitleem când ai săcietă și aci odihnind și mâncând puțin am plecat, și î(n)dată apuci un deal și pogorând î(n)dată apuci altul, și suindul mergi apoi mai mult tot pre o costă pre lângă o vale forte adâncă și eșind la al 6: lea dial: și mergând cu numărul până când vei trecie al 11: lea, deal atunciea să vede cietatea

mamvriei dară e ca pre lung și tot cam la vale, și calea tot jgiabu de piatră dară când eși î(n) vârful dealului iaste o cale cum mergi cătră cietate î(n) dreapta care mergie oblu la stejariul și î(n)c(h)inătorii care merg călătorii călări tare merg pre drumul aciela de nu să mai duc î(n) cietate pentru ca să se î(n)torcă înapoi la mănăstirea aciea a sf(â)ntului G(h)eorg(h)ie, la icoana cea făcătoare de minuni a sf(â)ntului dară noi mergând pre (pag. 34)

jos și cam î(n)ciet pentru că era cu noi niște femei mai bătrâne care neputând amergie tare neau apucat noptea tocma î(n) vârful muntelui ciel despre urmă și fiind fo(a)rte î(n)tunec și neștiind nici uul dintre noi că î(n)cătro va fi cietatea eram forte cuprinși de frică văzând că nu mai avem î(n)cătro mergie și î(n) camp ne era iarăși temere a rămânea pentru turci și pentru harapi, dară cu toate aciestea î(n)ciepând a ne ruga Maiciei lui D(u)mnezeu ca să ne ferească de oameni răi și am hotărât ca să rămânem acolo lângă niște ziduri ne mai știind nici unul cie să mai faciem și atunci am văzut minunile Maicii lui D(u)mnezeu cu oc(h)ii noștri cum neau mântuit, și neau bucurat pentru că neau trimis 3 harapi cu niște măgari venind dinapoia noastră, și î(n)telegândune cu dânșii fiind că unul dintre noi știa turciește ca să ne ducă î(n) cietate, și așa neau dus și neau așăzat la un han mare și neau dat la toți o hadae și neam odihnit până dimineața mulțemindui Maiciei lui (pag. 35)

D(u)mnezeu de toate și zicând cuvintele acielea din rugăciunea acatistului care zicie cătră Maica D(o)mnului că cine sau rugat cătră tine Maica D(u)mnezeului și să iasă dela tine neauzit sau cine au alergat la tine și să iasă rușinat fără numai ciei cie leapădă asă î(n)c(h)ina c(h)ipului tău cielun zugrăvit și așa dimineața sculându-ne cu ajutoriul Maiciei lui D(u)mnezeu care nau mai putut mergie pre jos sau tocmit magari și am plecat din cietate iară înapoi, dară pre alt drum î(n) stânga cătră stejariu î(n)preună cu turcii cei cu magari și neau dus, și văzindul mai de departe î(n)tre niște vii mulțemind Maiciei lui D(u)mnezeu că neau î(n)vrednicit al vedea pre carele forte mult lam dorit săl văz și ajungând î(n)dreptul lui am sărit toți preste zidul viilor și neam dus supt dânșul și neam adunat gogoși de ale lui de pe jos, care câte am găsit și petri din rădăcina lui și măsurând grosimea lui, și câte crăci are din tulpina lui după cum arată planul lui carele lam luat fiind supt dânșul (pag. 36)

că trupul ciel de la pământ iaste î(n)cunjurat cu zid î(n)prejurul lui și umplut cu pământ pentru greutatea lui cia mare și afară de zid iaste înălțimealui numaide 2 coți și jumătate, apoi să desfacie î(n) patru crăcii mari foarte și din ciele 4: crănci mai î(n) sus să desparte î(n) 9 crăci mai mici puțin și din acielea noaoă să î(n)prăștie î(n) mai multe părți și fiinduți voea iubite cetitoriule ai vedea planul lui caută î(n) capul aciești cărți î(n)a 4: foae din î(n)ceput căl vei vedea cum este, și mulțemim sfintei treimi că neau î(n)vrednicit a pune și noi masă c(h)iar î(n) locul aciela unde au ospătat Patriarhul avraam pre prea sfinta și ciea de o ființe și ne despărțita troime puindune jos pre padină că ai padină foarte frumoasă supt dânșul și prânizând cu toții am plecat cu toții cătră Ierusalim mulțemind Maiciei lui

D(u)mnezeu de toate și venind sâmbătă și când au fost cu un cias î(n)naintea serii am ajuns la un oraș de lângă Vitleem (pag.37)

cum vii î(n) stânga unde Iegumenul Mănăstirei s: mucienic Georgie și au și catolicii mănăstire numele oarșului turciesc Vegiala și de aci mergând cam înapoi cu un frate din moldova ne făcut încă călugăr și neau dus preste un munte până am ajuns la o mănăstire î(n)tru o vale când au î(n)cepat și am î(n)trat î(n) mănăstire și neau dat c(h)ilie și așternuturi și câte un păhar de raciu și cafeiu și apă și vin forte dulce și neam odihnit până când au fost 2: ciasuri după mezul nopții apoi neam sculat la utrenie și la s: leturgie și când au fost o jumătate de cias până la zioă au eșit și neau mai ciinstit cu raciu și cu cafeiu și am plecat și am mers vro 2: ciasuri și jumătate pe alt drum nu pe la Vitleem mai oblu cătră Ierusalim și am ajuns la mănăstirea s: Proroc Ilie și am î(n)trat și neam î(n)c(h)inat și am mai scris după putere pentru vii și pentru morți și apoi am eșit și mergând când au fost la 12: ciasuri am ajuns Î(n) Ierusalim și neam odihnit mai multe zile fără numai (pag. 38)

-dimineața mai mergeam la Biserică la mormântul Maiciei D(o)mnului la satul Getsimani că să dă cale puțină de un sfert de cias tocma cum eși din Ierusalim mergi oblu la vale cătră muntele maslinilor și vineri dimineața î(n) 4: zile, decembrie am plecat mai mulți hagii la mănăstirea sfntului Sava fiind. Zioa lui sâmbătă î(n) 5: zile decem= că iaste hramul mănăstirei și pronind dela casele lui David pre valea plângierii î(n) jos și mergând pre cale cu ajutoriul Maiciei lui D(u)mnezeu cale de 3: ciasuri și jumătate și dând de valea plângierii forte adâncă pre margini cu jg(h)iab de piatră pusă rânduri de ziduri făcute de mâna cielui atot putenic care văzânduo neam î(n)fiorat toți văzând o prăpastie așa adâncă și mergând tot pre marginea ei cale de o jumătate de cias și dând de mănăstirea sfântului sfințitului Sava î(n) mâna dreaptă dară î(n) mâna stângă mai î(n) sus ca de 20: de stânjini să văd niște peșteri și acolo spune proscini tariol că iaste (pag. 39)

multe trupuri ale sfinților părinți adecă moaște sfinte altele zac pre pământ altele î(n)gienunc(h)i altele cu mâinele rădicate î(n) sus rugândușă care cum lau ajuns trecierea din viață dară e cu anevoe ate sui pre păretele văii, care să sue și vrea casă ia cât de puțin din moaștele ciele sfinte poate dară numai să spună la Ierusalim și decii numai poate să le mai ducă fără numai ale î(n)toarcie înapoi și căle pue de unde leau luat și așa ajungând la s: mănăstire vineri pe la 2:le cias după amiază zi pentru că sâmbătă au fost sfntul Sava hramul sfintului și dândune cilie pentru odihnă și raciu și cafea și de cină masă foarte bună și apoi culcândune neam odihnit până la mezul nopții și trăgând clopotele neam sculat și mergând î(n) s Biserică și săvârșind s: și dumnezeias(că) slujbă arhiereul cu 12: preoți și 2: diaconi și când sau făcut zioă au eșit din s: biserică și neau dat iară d fluștuc raciu și cafea dară umblând prin dinlă-(pag. 40)

untru s: mănăstiri la hramul s Nicolae și la hramul s: Ioan Damasc(h)in î(n) parclisul lui că a acolo este și mormântul lui și la finicul care lau sădit c(h)iar Sava

ciel sfnțit și acum este foarte î(n)alt și frumos și aghiasma care cu rugăciunea s(f)n(tu)lui au izvorât și curgie și acum sunt sn: mănăstire forte limpede și î(n)-c(h)inândune pre la toate am plecat cu ajutoriul Maiciei lui Dimnezeu pe la 8: ciasuri dimineața cătră sfinta cietate și am ajuns pe la un cias după amiază zi și venind zioa s(f)n: Nicolae am mers la M:rea lui la hram și eșind din s(f)n Biserică am prânzit cie neau dat Dimnezeu și am mai făcut cie au dat Dimnezeu pentru cinstea s(f)n Nicolae și murind un frate î(n)c(h)nători cu numele Pașcu din comuna Alecsandria ciea de lângă Giurgiu la vale neam dus de lam petrecut până la mormânt foarte frumoasă petrecanie având: cu 4: arhieriei Î(m)brăcați și cu 6: preoți și 2: diaconi și î(n)gropândul c(h)iar lângă Taicăsu (pag. 41)

după cum ne spune părintele C(h)iril purtătoriul de grije pentru î(n)c(h)inători și î(n)gropândul neam î(n)tors fiește carele la c(h)iliile lor și mergând la veciernie, apoi neam odihnit dar luni noapte după s(f)n: Nicolae î(n) 7: decem; spre 8: adecă marți culcândune și pe la miezul nopții au venit un timp foarte greu, de au dat ploe cu grindină amestecată și durduind de mai multe ori foarte vrăjmași și de vro 12: ori au trăsmit așa de tare î(n)cât se cutremura tot locul și foarte tare neam î(n)fiorat deci sculândune neam dus la biserica Getsimani deci viind iară la c(h)ilie și odihnind până duminică î(n) 13: zile decembrie și atunci sculândune cu ajutoriul Maiciei lui D=zeu de dimineață neam dus iară la s(f)n: Mormânt al Maicii D(o)mnului Isus XC: la Getsimani: și dacă au isprăvit s(f)n: Leturgie am eșit și neam dus mai î(n)tăi î(n) muntele ciel cătră amiază zi, unde au zidit Solomon capiște lui Hasmos Idolului Moab, și ne legiuitei (pag. 42)

Astarte a sidonenilor pre cum arată la Cartea î(m)păraților cap 11: și 3 pre care oau stricat Iosie î(m)păratul și acum se află ca de 2: coți înălțimea dela pământ, și unu î(n) mijloc mic și cu cruci, săpate î(n)trânșii care zicie că acolo au gândit jidovii ca săl răstingnească pre XC. Pre crucie î(n)preună cu ciei 2: talhari de aciei sânt 9: cruci, deci î(n)torcândune neam dus î(n) munte de unde sau î(n)vățat XC. și ducândune unu turc care iai pus de Patriarhul ca să pāzască locul că iaste î(n)c(h)is cu zid rātund cu cubia și el î(n)cue și descue la î(n)c(h)inători care să duc să vază deci dāndui câte ziece parale de persoană, și neau slobozit î(n)lāuntru, și neam î(n)c(h)inat la s(f)n: piatră pre care au călcat Māntuitoriul când sau înălțat la Cieriu, și oam serutat și să cunoaște foarte bine urma piciorului, deci afară de î(n)c(h)isoarea asta, mai este alte î(n)cisoare jos î(m)prejur mai mare și iaste s: masă: pre care facie s: leturgie de 2 ori pe anu cu praznic dintru aciest s: munte am văzut marea moartă foarte bine și Iordanul, și Ierusalimul să vede frumos și cât mārimea jur î(n)prejur și de (pag. 43)

Aici mergând î(n)ciel despre rāsārit cie să zicie Galileia mică pentru că de acieia au zis cătră s: apostoli, Bārbați Galileiani cie stați căutānd spre cieriu deci coborāndune î(n) jos î(n) pārau a ciedriilor neam dus pre dānsul la vale iar pre la s: î(n)c(h)ināciuni și pe la mormāntul lui Abesalom și la piatra unde au scuipat XC: de au făcut tină și au uns oc(h)ii orbului și să cunoaște foarte bine avānd groapă

unde au scuipat și este tocma lângă podul ciel de piatră unde au fost pusă punte lemnele s: crucii deci mergând în jos pre unde sau dus orbul de sau spălat î(n) siloam, și neam abătut pre la mormântul s: proroc Isaia și apoi neam dus pre lângă satul siloam că să dă tocma pre lângă pârâu ciedrului pre o costă pustie și alături lui dincoacie de pârâu despre Ierusalim iaste puțul siloamului, și ducându-ne și coborându-ne î(n)trânsul că să din fața pământului 30 de trepte î(n) jos și spălându-ne și bând mult neam mirat că acolo iaste râu curgători atâta ca până la brâu de adâncă î(n)trânsa și eșind neam î(n)tors și suindune î(n) sus cătră Ierusalim neam dus (pag. 44)

pre lângă zidul cietății pre dinafară de lângă s: sfntelor: pre la poarta care să zicie poarta cie de aur pre care au î(n)trat XC: călare pre mânzul asinei dară acum ezidită de nu î(n)tră nimeni pre dânsa, și venind și î(n)trând pre poarta care mergie la Getsimani, neam î(n)tors la cilie și am prânzit cie neau dat Maica lui D=zeu și apoi neam dus iar toți frații casă î(n)cungiurăm Ierusalimul dară au fost cam târziu cam la 2 ciasuri după amiază zi deci mergând am ajuns unde iaste aleiul Ierusalimului tot de maslini și era mulțime multă de oameni de toate națiile adunați acolo: și odihnind și noi puțin supt umbra unui c(h)iparos vec(h)iu lângă niște ziduri turciești ca giamie: apoi am plecat și ciercietând mai multe am ajuns la poarta Damascului și am î(n)trat iar î(n) cietate pentru că î(n)serase și rămânând pre alte zile cât mai era să mai î(n)cunjurăm și venind la cilie neam odihnit deci spuindune că marți î(n) 15 zile decembrie să nu mergiem nicăieri numai la Biserică la s: mormânt că sjujaște î(n)suși Patriarhul și facie un arhiereu, și mergând (pag. 45)

când au fost la 2: ciasuri până la zioă dară așa o au î(m)podobit s: biserica ciea mare că gândiam că sunt î(n) raiu: fiind toate candelile aprinse, și 2 policandre î(n) care era mai mult de o sută de luminări tot mari și așteptând pre jos foarte frumos au venit Patriarhul și au î(n)cieput s: slujbă: și î(m)brăcândușă 6 diaconi toți cu luminările aprinse î(n) mâini de ciele cu sfeșnicie î(m)pletite și cu 3 lumini: și cu 2; lumini și cu cădelniță și 12 preoți, și 5 arhierei, și daca au gătit slavoslovia au î(n)cieput de au sfințit pre arhiereul ciel nou, dară frumuseța acieia nu pociu a o spune nici a o scribe, dară arhiereul ciel nou e om ca de 60 de ani mai mult cărunt roșu la față și el neau dat după cie sau săvârșit s: leturgie anaforă, și am eșit și neam dus la cilia noastră mulțemind Maiciei lui D=zeu, că neau î(n)vrenicit a vedea și noi cum sfințește pre arhierul deci mai zăbovind o săptămână și marți înaintea nașterii lui XC: am plecat la Vitleem, la 8: ciasuri și am ajuns la 11: ciasuri și neam î(n)c(h)inat la s: peșteră și am odihnit până mercuri dimineața (pag. 46)

și am plecat și neam dus la s: peșteră, unde sau despocat când au căutat Irod casă tae pre XC: și sau ascuns î(n)trânsa Maica lui XC: că iaste cale numai de 100: de pași până la peștera unde sau născut și î(n)trânsa întrând neam î(n)c(h)inat și am eșit fiind că o stăpânesc catoliciei, și mergând cătră câmpul ciobanilor: și mergând cale de un sfârtaiu de cias: și am dat de satu ciobanilor și î(n)trând î(n) casa unui preot arap, și dândune câte un păhar de cafeiu neau dus î(n) peștera î(n) care au

fost ciobanii când lisau arătat î(n)gierul și leau spus că liau născut XC: cântând Mărire î(n)tru ciei de sus lui D=zeu și pre pământ pacie î(n)tru oameni bună voire: și au săvârșit D(u)mnezeiasca leturgie și s: slujbă și au spus: Sf. Evangelie care sau arătat î(n)gierul la păstori, și scriind după putere pentru vii și pentru morți și î(n)torcându-ne cătră Vitleem am ajuns pe la 9 ciasuri că este aproape și odihnind-ne î(n) cilie până î(n) zioa de nașterea (pag. 47)

lui XC: dară joi dimineața au săvârșit până sau făcut zioă s: leturgie și pe la 12: ciasuri au venit și patriarhul din s: Ierusalim cu pompă forte mare venind călare și patriarhul pre un cal forte frumos albu și împodobit cu salbă de argint pre capul calului, și cu dânsul 60: de călăreți și 4 vlădici și mai mulți preoți și găvazi vro 10: și alți omeni aleși și cu arme, și când au fost î(n) culea dialului, de sau văzut din Vitleem, au î(n)cieput a tragie toate clopotele până când au ajuns Patriarhul în S: Biserică și așa era mulțime de omeni, și harapi de socoteam că toată lumea este adunată acolo: și î(n)trând Patriarhul î(n) S: Biserică care este deasupra Peșterii S: olatariu și î(m)brăcându-l î(n) odăjdii au î(n)trat î(n) jelțul patrierhiei că iaste făcut forte frumos și făcând slujbă forte frumoasă și multă pe la 4 ciasuri după amiază zi au săvârșit s: leturgie a marelui Vasilie și neau î(n)vrednicit Maica lui Dumnezeu (pag. 48)

de neam î(n)părtășit cu S: Taine ale lui XC: Serutând mâinele Patriarhului și săvârșitnd s: leturgie am eșit și neam dus la cilie, și neam odihnit până la 10 ciasuri noaptea și apoi trăgând clopotele neam sculat și neam dus î(n) S: Biserică și î(n)trând î(n) S: Peșteră până au săvârșit S: leturgie dară după psalmul de dimineață venind patriarhul î(m)brăcat î(n) odăjdii cu coroană și cu mai mulți de 30 de preoți î(m)brăcați toți în odăjdii și făcând slujba până când au ajuns la canon: și spuind patriarhul s: Evangelie, ciera dintăiu; apoi au eșit apoi eșit el cu mai mulți preoți î(n) biserică diasupra și î(n) S: peșteră lăsând numai 3 preoți și un diacon și săvârșind slujba și s: leturgie și dândune anaforă am eșit: și neam dus deasupra î(n) S: Biserică: și acolo au săvârșit iar s: leturgie patriarhul foarte cu pompă frumoasă: și când sau săvârșit s: Leturgie sau luminat de zioă săvârșinduse 2 leturgii î(n) noaptea nașterii lui XC: deci când sau făcut zioă am plecat iar în S: cietate Ierusalimul (pag. 49)

și ajungând am odihnit s: sărbători mergând numai la s: mormânt până mercuri î(n) 30 decembrie: atunciera neam dus de am î(n)cunjurat s: cietate eșind pre poarta lui David î(n) mâna stângă pre lângă zid: cala 9 svârlituri de piatră unde iaste s: sion: adică Biserica sionului, cântând: s: biserică: că din sion au eșit legiea: și mergând afară de biserică, unde î(n)groapă pre hagii care moru, și acolo iaste pietrele pre care au șezut Maica D(o)mnului cu s: apostoli î(n) zioa de rusalii când sau pogorât foișoarele unde Domnul IC: XC: au săvârșit Paștile legii vec(h)i; și a legii noaoă și acolo leau dat și cina cia de taină și î(n)fricășată, și au făcut și s: spălarea Picioarele S: ucienici: „Î(n)traciasta au î(n)trat și Isus după Î(n)vierea sa

fiind ușile î(n)cuiate unde era acii 12 ucienici adunați pentru frica jidovilor: acolo și apostolul Toma pipăind coasta lui Isus și au crezut: acolo (pag. 50)

au șezut și prea s: Născătoarea de D(u)mnezeu cu Ioan Bogloslovul până în vremea mutării la cieriuri, acolo șau dat și prea sfântul său sluflet lui HC, fiului său: acolo sânt și mormânturile î(m)păraților și prorocilor David și Solomon: și apoi de aci neam dus în valea plângierii, și ducându-ne dincolo de vale cătră țarina olariului, că numai de un sfârtaiu de cias iaste drum până acolo: dară sânt foarte multe peșteri în care au viețuit sfinții cuvioșii părinți acolo aproape iaste și peștera lui onufrie, și iaste pe zidurile peșterii de să cunoaște bine că au fostu biserică că este zugrăvită dară acum este tot scobit de turci și de harapi: și mai în jos am dat de peștera ciea din țarina lui Simon olariu care spun căoau cumpărat pre ciei 30: de arginți adecă pre prețul lui XC, și aprinzând 2: luminări am intrat în trânsa: că așa este ușa de mică cât abia întri pre pântecie și acolo înlăuntru sânt mai multe de zecie peșteri: fiecare peșteră are câte 2 sicrie de piatră pline de tiugi de oameni de ose, fără care mai sânt aruncate întralte locuri acilea zice că sânt osele de pre vremea lui HC: când să îngropa streinii și forte mult mirândumă și însăimântându-mă văzind atâta mulțime de capete și ose (pag. 51)

deci eșind și încunjurând zidul am mers până la porta Damascului și aci aproape iaste peștera lui Varuh: în care au dormit avimeleh 20: de ani: când lau mânat Ierimiea la via agripei ca să culeagă smoc(h)ine (și au dormit întrânsa) și acolo iaste și smoc(h)inul sus în jg(h)iab: și întrând și văzând locul unde au dormit, și eșind am mers iară până la poarta lui David de unde am eșit când am plecat și închinându-ne pre la toate am intrat iară în s: cietate: deci joi seara spre vineri neam dus la s: mormânt la priveg(h)iare făcând când au început paveciernița: și apoi la 11: cias: au tras clopotul de utrenie și făcând și s: leturgie în s: mormânt și când au fost la 4: cias: au săvârșit s: leturgie și ocolind arhiereul cu mai mulți preoți și cu diaconi s: mormânt de 3 : ori, și odată s: oltariu cu mâna s: Vasile ciel Mare; că este acolo în Biserica ciea mare în S: oltariu întru raclă de argint, deci întrând apoi în Biserică neam dus de neam odihnit puțin, și sculându-ne neam dus iară la G(h)etsimani. La mormântul Maiciei D(o)mnului, deci și acolo odihnindu-ne până luni dimineața, și atunci am plecat toți înc(h)inătorii la s: Iordan de dimineață, și am ajuns cu ajutoriul D(o)mnului seara (pag. 52)

la un cias de noapte lângă Iordan dară odihnind puțin la Ierihon acolo unde zice s: Evang(h)elie către când Is: cu ucienicii săi au văzut pre Zaheiu întrun dud adecă întrun maslin, și au zis cătră dânsul: Zahee! Grăbește de te pogoră că astăzi în casa ta mi să cade să fiu, acolo au dat vedere lui Vartimeiu orbul acolo au fost și Raav curva care au ascuns pre spioni când Is: al lui navi îi trimisă să ispitească cietatea: deci odihnind neam ajuns și patriarhu și mergând toți până la Iordan: marți dimineața neam sculat cu ajutoriul Maiciei D(o)mnului și neam dus la s: Biserică care oau făcut cu pânză făcând și vro 10: corturi mari: fiind că era vreme de ploie și făcând s: slujbă: adecă ciasurile ciele înpărătești și veciernia ciea mare și

leturgia marelui Vasilie și eșind patriarhul după săvârșirea d(u)mnezeieștii leturgii în malul Iordanului au făcut osfeștania cîa mare, cu mai mulți preoți și diaconi și văzând s: crucie în apă: și au făcut s: botez și neam botezat toți acolo, apoi după acieia neam scăldat toți înc(h)inătorii cu hainele care au fost pre noi foarte mulțemind d(o)mnului că neam învrednicit de neam botezat în ajunul botezului c(h)iar în locul unde sau botezat d(o)mnul XC: dela Ioan, și deci înbrăcîndune în hainele ciele uscate, și prînzînd cîeau dat d(u)mnezeu (pag. 53)

neam odihnit puțin; și vorbindune vro 5. frați hagii neam dus la marea mortă, că este cale de 2 cîasuri dela Iordan pînă la marea mortă: și cînd au asfințit soarele eram pre malul ei acolo unde sau cufundat ciele 4 cîetăți, Sodoma și Gomora Se-coim și Adama: și grăbindune a ne întoarcie fiind că ne apucasă noaptea: și ne era cam frică pentru harapi; și luînd cîte vro doauă petriciele neam întors înapoi și este tot cîmp dela mare pînă la Iordan, dară nu e nici osămănătură nici fir de iarbă e pămînt ne roditor că zicie că acolo ca fi marea de foc lungimea mării este ca de 580: de stadii și lățimea d 150: de stadii deci întorcîndune cu graba am ajuns la Iordan cînd au înoptat bine și mulțemind Maiciei lui D: zeu de toate neam odihnit pînă cînd sau cunoscut de zioă în cort fiind că ploasă toată noaptea forte tare și cînd sau cunoscut de zioă au eșit patriarhul cu preoții și cu diaconi înbrăcați în odăjdii și au făcut osfeștania cîe mare și scăldîndune iarăși neam luat ag(h)iasmă făcînd după acieia s: leturgie și dîndune anaforă am plecat cu ajutoriul Maiciei lui D:zeu iară la s: cîetate Ierusalimul forte bine cam venit cu pacie fiind în zioa de botez și viind neam ploat forte tare (pag. 54)

dînd povoiuri cît au crescut pîraele de abea leam trecut: și ajungînd la c(h)ilie neam odihnit pînă dimineața fiind forte osteniți și sculîndune cu ajutoriul Maicei D(o)mnului neam dus la S: Biserică la mă(nă)stirea S: Ioan și slujind arhiereul cu mai mulți preoți și diaconi S: Leturg(h)ie după cîe au isprăvit au scos S: moaște că este o pîrticică de tiugă din capul S: Ioan Botezătorului și sărutîndule împreună și icoanele am eșit și neam dus la c(h)ilie mulțemind lui D: zeu de toate deci luni în 11: zile adecă după botez mam dus iară la S: mănăstire a Sț: Sava și ajungînd la 12: cîasuri și neam dus pre porta cîea din jos, de neam dus la izvorul S: Sava și am luat ag(h)iazmă: și de aci neam dus ca 20 de pași mai în jos și acolo este Peștera Cuviosului Xenofont și mai la vale cu vro 10: pași iaste a fiului său a S: Arcadie și peste vale în cielalalt pîrete iaste a fiului său Ioan: și de aci întorcîndune neam dus dela mănăstire iară ca 20 de pași în dreapta cum mergi în sus: acolo este peștera S: Ioan Tăcutul: și mai în sus iaste peștera cîa mai mică a S: Sava unde au pusnicit cu muma (pag. 55)

Sfinților Ioan și arcadie și înc(h)inîndune neam întors iar în s: monastire și au slujit Veciernia și eșind neam dus și neam odihnit și cînd au fost la un cîas după mezul nopții au tras clopotele și neam sculat și am mers la utrenie și săvârșinduo au încieput a sluji și s: leturgie și după cîe au eșit cu darurile au scos s: moște capetele s: Xenofont cu ale fiilor săi Ioan și Arcadie și sărutîndule cu dragoste și

mulțemind forte Maicii lui D:zeu că neau învrednicit ale vedea și ale săruta și sânt și osele mâinilor și sânt pusă în raclă de argint: și când au fost un cias până la zioă au eșit din s: Beserică și neau dus în paraclisul s: Necolae că este peșteră în piatră și catapiteasma forte frumoasă, și acolo au slujit s: Sava și următorii lui până au făcut Beserica cinea mare și de acolo întrând pe ușe mică în altă peșteră și acolo la 50 de capete pusă frumos unul preste altul ca zidul: adică ale s: părinți și mucienici pre carii iau omorât oare când saracinii acolo în s: monastire dintre care numai 3: sânt scoase afară din (pag.56)

ogradă de le poți ale săruta în numele tuturor care sânt acolo; deci marți dimineața am plecat cu ajutoriul lui Dzeu iar cătră s: cietate Ierusalimul și ajungând la 12: ciasuri la mănăstire și odihnindune până la s: Athanasie și C(h)iril care zioa leau fost luni în luna lui ianuarie: în 18 zile: deci dară mergând și noi duminică seara la Vecernie fiind zioa patriarhului C(h)iril și făcând slujbă forte frumoasă: și înbrăcândușă la Vohod 12: diaconi forte frumos, cu luminări și cu sfeșnicie de argint înpletite cu 3: și cu 2: lumini și sau înbrăcat 8: arhieriei forte frumos și 50: de preoți și făcând vâhod au intrat în s: oltariu înc(h)inândușă tot câte doi patriarhului și cântând lumină lină și apoi eșind la litie forte frumos deci săvârșind s: slujbă am eșit, și neam dus la c(h)ilie și odihnindune am mers apoi luni dimineața la s leturgie care săvârșinduo forte frumos fiind iar toți preoții înbrăcați și săvârșinduoșă neau blagoslovit patriarhul pre toți și dândune anaforă am eșit mulțemind Maiciei lui Dzeu că neau învrednicit a vedea oveciernie și o leturgie frunose (pag. 57)

la zioa Patriarhului al sf(â)ntului pământ al Palestinei deci când au fost vineri în septeamâna Hiarților în Ianuarie în 22 de zile: neam dus de dimineață cătră G(h)et-simani, și găsindune vro 7: inși, neam suit pre muntele Maslinilor ca să mergiem la Vitania, și coborândune cale numai de un șfert de cias, și am intrat în Vitania: și mergând la mormântul lui Lazar și aprinzând un arap care ședea acolo luminări la fiește care și dândui bacșișul am intrat în lăuntru coborândune în jos 30: de trepte până unde au fost îngropat; și înc(h)inândune și sărutând locul am eșit afară și neam dus în acolo din Vitania ca la o înpușcătură; și acolo este piatra pre care au odihnit XC: când au venit din Visfaga, că Visfaga este aproape întrun vârf de deal și trecând valea ca să vie în Vitania au odihnit la mijlocul călii, atunciea au venit Marta și Maria surorile lui Lazăr: zicând: d(oa)mne de ai fi fost de față nu ar fi murit fratele nostru, și sărutând S: piatră și înc(h)inândune că atunciea am văzut puțină g(h)iață întruo baltă căci au fost frig în noțile acielea: deci odihnindune la (pag. 58)

la c(h)ilie până în zioa s: 3: Ierarhi sâmbătă în 29 Ianuarie sculândune cu ajutoriul D(o)mnului am plecat la cietatea Iudei unde sau născut s: Ioan, și ajungând la 10: ciasuri întrând în Beserică am sărutat locul unde au născut pre S: Ioan pentru că o stăpânesc catolicii; și dândune c(h)ili neau pus la masă și de aici ducândune la casile unde sau întâlnit amândoaă Maiciele deci ducândune la peștera unde sau ascuns Elesaveta cu S: Ioan și sau despicat piatra și au curs ag(h)iasmă s:tă; și

întorcându-ne am dormit la mănăstire și dimineața plecând am ajuns la mănăstirea s: Cruci, la S: leturgie și eșind neau dat anaforă, și ducându-ne un părinte preo ușă de desuptul s: oltariu, și neau arătat unde s: Lot au sădit lemnul s: Cruci și înc(h)inându-ne am eșit și am pornit la Ierusalim și am ajuns la 12 ciasuri și mai odihnind până joi în săptămâna cîe mare în 12 zile februarie, au scos arhierul bileturi dela pașa pentru ca să ne duciem în sfînta sfîntelor, fiind mai mulți de 50: de hagii; și mergând la 8: ciasuri am intrat pre o poartă în ograda Bisericii (pag. 59)

cîea mai largă și de acolo suindune 24 de trepte am intrat în ograda Bisericii care ograda are înprejur 8 porți și sunt fie care poartă sînt 3: uși avînd în despărțiri 8: stâlpi de marmură și zicându-ne săne desculțăm neam dus până dinaintea ușei Bisericii, mai multe minuni și acolo iaste amvonul în care făcîea judecata Solomon cu cube minunate avînd înprejur 3 rînduri de stâlpi de marmură albă: în rîndul cîel pe dinafară are 9: stâlpi și cîel din lăuntru are 6: stâlpi și intrînd în Biserică în s: sfîntelor dar frumseța ao scrie nu pociu avînd înăuntru înc(h)isă înprejur frumos piatra care stă în văzduh, de cînd au făcut Solomon s: Biserică. și supt dînsa iaste peșteră, unde ședea David și Solomon pre scaune, acolo ședeau dar prea s: născătoarea de dmzeu, avînd loc ca un pat, și înc(h)inându-ne și sărutînd s: loc am eșit, și ocolind s: Piatră: iaste întrun loc unde avea Maica Dmnului scaun de ședea și cala 10: pași înprejur acolo să conoaște forte bine degietele arhang(h)elui, și în dreapta iaste strălucitoare pentru care zicea că au fost și (pag. 60)

război, și pre jos tot procoviță așternute și eșind neam coborât iară pre o poartă pre 24 de trepte cătră Biserica în care au adus întăiu pre Maica D(o)mnului pruncă de 3: ani, de o au pus în s: oltariu; și acuma stă tronul aciela avînd 14: trepte din fața Bisericii până o au pus: și acolo jos în dreapta învăța XC: pre iudei, și aciel e înc(h)is cuogradă de fieru, și afară de ograda sînt cîei 2 ai credinței care fiind aproape unul de altul, numai aciela putea trecie pintre dînșii carele nu era vinovat, și cîel vinovat să afla ca și cu apa vădirii, și acolo iaste și Biserica întimpinării D:ului cînd lau luat s: Simeon bătrînul în brațe și în care slujia Zaharia și mormîntul lui Aron înc(h)is înpreju cu ograda de fier dintru aciasta și mai multe minuni dintru aciastă Biserică au acos XC, pre cîei cîe vindea și cumpăra și pre sc(h)imbătorii de bani apoi eșind și ducându-ne în colțul zidului spre părăul ciedrului am intrat în jos 30 de trepte din fața pămîntului și acolo este piatra în care culca pre XC: săpată ca leagănul și pusă acolo (pag. 61)

ziduită înprejur și sărutînd s: loc am eșit, și lui XC: mulțămîndui din toată inima că neau învrednicit avedea toate locurile în care au umblat cu s: lui picioare și neau învrednicit și pre noi păcătoșii de am intrat în s: sfîntelor de am văzut atîta frumsețe, și am măsurat cu pașul cîte este de mare ograda bisericii lungimea are șase sute și 50 de pași și lărgimea de trei sute și 90 de pași, și eșind pre poarta cîea despre G(h)etsimani neam dus la cilie. și odihnîndune mai multe zile, ne duceam dimineața și peste zi de ne înc(h)inam la s: și de viață dătătorul mormînt fiind timp ne statornic, și ne mai putînd mergie la S: înc(h)inăciuni afară din s: cîetate,

și în 24: de zile ale lui februarie, au dat și grădină cu mielușei de zăpadă numa ca de 2 degiete și când au stat de aningie sau și topit, fiind zioa mercuri în a treia săptămână a s: post, și mai odihnind până la vremea plecării la Nazaret fiind că în luna lui februarie au fost ploii până în 14: martie și noi în 6: zile (pag. 62)

martie am plecat sfârșit și lui Dumnezeu laudă

Plecând cu ajutorul lui D(u)mnezeu din sfînta cietate Ierusalimul vro 20: frați hagii, pentru înc(h)inăciunea la s: Oraș Nazaret și la mai multe sfînte înc(h)inăciuni după cum va arăta aciastă scrisoare.

Plecând sâmbătă în a cincea săptămână a s: post adecă în 6: zile martie la 8: ciasuri, călări pre catări, și cu doi găvazi, dândune unul dela pașea și unul dela Patriarhul pentru apărarea de oameni răi, și la 12 ciasuri am ajuns la orașul Rama de care spune s: Evang(h)elie care zicie, glas în rama sau auzit plângiere și tânguire și țipăt mult adecă pentru tăerea pruncilor, și odihnindune în s: Biserică până duminică dimineața, pentru că acolo c(h)ilii nu sânt și când au fost la 2: ciasuri după miezul nopții neam sculat la s: leturgie și când sau cunoscut de zioă o au isprăvit, de acolo am văzut și satul de care scrie în cartea patriarhilor numit cu numele Vetulia.

Și plecând cu ajutorul Maiciei D(o)mnului dela Rama duminică dimineața și trecând pre lângă mai multe sate am poposit la (pag. 63)

Amiază zi la un izvor supt un deal forte mare și zăbovind numai ca o jumătate de cias am plecat, și când au fost la 5 ciasuri după amiază am ajuns la cietatea Samaria și ducândune la metocul s: munte al Tavorului, și acolo am zăbovit iară până luni dimineața: și vorbindune toți hagii împreună cu iegumenul mănăstirii de neau dus înapoi la puțul samarinecii (adecă al lui Iacob.) fiind cale de o jumătate de cias, și ajungând am scos apă și am băut toți și făcând și osfeștania, și spălândune am mulțemind lui D:zeu că neau învrednicit a vedea și s: puțul și înainte de stăpânirea turcilor au fost acolo Beserică forte mare peste izvor dară acuma e stricată și întorcândune iară la mănăstire, am mai scris pentru vii și pentru morți după putere și venind harapii cu catării și cu ajutorul lui D:zeu am plecat și când am eșit din cietate numai Maica lui D:zeu știe cum am scăpat de turcii care sta la poarta cietății pentru ca să le dăm bacșiș și dândule neam dus: și când au fost la 10: ciasuri am trecut pe lângă orașul Sihem și la 12: ciasuri am ajuns la Sevastia și abătândune din drum am intrat în (pag. 64)

palaturile lui Irod unde au fost ospățul și au jucat fata în temnița în care au fost înc(h)is S: Ioan Botezătorul și acolo iau tăiat cinstitul cap, și am serutat S: loc, care și acuma este stropit cu sânge, și S: loc unde lau pus după tăere, de lau pus în tipsisie și lau dat fetii acolo este și ușa care au fost în ușa temniței, este de piatră forte grea și eșind afară având 21: de trepte de piatră și plecând neam coborât în jos de cietate ca la o aruncătură de piatră acolo sânt 17: stâlpi rătunzi de marmură în picioare acolo zicea: că au fost palaturile lui Filip frăținesău lui Irod la care iau luat muerea irod adecă pre irodiada, și deci mergând pre lângă cietatea azur, și

seara neam odihnit la satul gienim, și dimineața neam sculat cu ajutoriul lui D(u)mnzeu fiind zioa marți în 9: zile ale lui martie ade în zioa sfinților 40: de mucienici și trecând pre lângă orașul Nabalus: și la 2: ciasuri după amiază am ajuns la s: Nazaret forte mulțemind lui D(u)mnezeu că neau învrednicit al vedea pre care mult am dorit săl văz (adecă Nazaretul) (pag. 65)

și întrând în S: mănăstire neau dat c(h)ilii și neam odihnit puțin, și neau dus arhierul pre toți hagii în capul Nazaretului, unde este Biserica în S: loc în care dus Maica D(o)mnului la fântână să scoță apă, și isau arătat îngierul țind o floare în mână, și zicându-i Bucurate cea plină de dar d(o)mnul este cu tine că vei să zimislești în pânteciele tău fiu pre d(u)mnezeu și acolo împrejurul fântânii sânt 2: candelile care nici odată nu să stâng, și deasupra iaste masă, pre care slujajte s: leturgie, și în fundul mesei iaste o iconă foarte frumoasă cu Buna Vestire, care sau făcut c(h)iar în locul aciela și stând la s: slujbă și deaca sau ispăvit au scos un părinte ag(h)iazmă și am gustat toți din trânsa: și eșind neam mai blimbat prin oraș ca săi vedem ulițele și întorcându-ne iară la mănăstire neam odihnit până dimineața mulțemind lui D(u)mnezeu și sculându-ne din somn mercuri dimineața neam dus iară la s: Biserica a Bunei Vestiri și stând la leturgie a lui Grigorie Bogoslovul și eșind neau dus un părinte și cu un găvazi la s: înc(h)inăciuni (pag.66)

la care le stăpânesc Catolicii și mergând la S: loc, unde ședea Maica D(o)mnului adecă în casa lui Iosif logodnicului acolo isau arătat arhang(h)elul Gavriil iară maiciei D(o)mnului făcând o minune lovind cu aripa un stâlp rătund de piatră și gros pre unde lau tăiat în doauă ci și acum pre unde lau lovit stă tăiat rămâind portea ciea din sus alinată de care vedere forte mirândune și înc(h)inândune lam sărutat forte cu frică mare. și neam suit pre vro 12: trepte până la peștera în care de multe ori ședea maica d(o)mnului, și neam înc(h)inat sfântului loc și lam sărutat și s: loc unde puneau vasele cu apă: și eram când am intrat acolo cu luminările aprinse fiind forte întunerec și coborândune iarăși în biserica am mai privit puțin la s: icone că sânt forte frumoase.

Și eșind de acolo neau dus la s: loc în care avea prăvălie. De lucra lemnăria întrânsa adecă viarcutul de lucru și închinându-ne și sărutând s: loc și s iconă care e zugrăvită adecă iosif când au însemnat un lemn cu sfoara, și XC: copil lau pus deau ținut de (pag. 67)

Un capăt al sfoarei și maica D(o)mnului stă cu furca de toarcie și privește la dânșii apoi eșind am mulțămit foarte maicii D(o)mnului că neau învrednicit a vedea și unde au avut lăcuința sa încietatea Nazaret.

Și apoi din Nazaret neam dus afară, cale de 3: (s)fertale de cias pintre niște dealuri forte mari până la muntele aciela din care jidovii au făcut sfat ca săl ducă pre XC: și săl aruncie din vârful aciestui munte și săl piarză, că iaste munte forte înalt; și tot cu jgiaburi forte mari și drept fățiș și așa ducând pre XC: acolo, și când au pus mâinele ca săl arucie, atuciea sau făcut nevăzut de dânșii din naintea lor și sau mutat în iastalaltă costă, într'un jgiab de piatră, unde iaste ca o peșteră, și cu masă

ca un pat întru care de multeori petrecea acolo neștiindul nimeni unde este, și acum slujbește s: leturgie acolo de 2: ori pe an, și înc(h)inândune, și sărutând s: masă, și s: loc unde ședea neam întors iarăși în nazaret în oraș: și întrând în s: (pag. 68)

Mănăstire am mâncat cie neau dat maica lui D(u)mnezeu și de aici neam dus iar la Beserica Bunei Vestiri la canonul ciel mare al s: Andreiu Criteanul fiind tocma în mercurea a 5: a s: post în 10: zile ale lui martie, și isprăvind s: slujbă când au mai fost un cias până seara am eșit, și în drumul aciela aproape de mănăstire iaste lemnul aciela care sau înc(h)inat maiciei D(o)mnului când au trecut pre lângă dânsul să ia apă, pentru căci atunciea isau arătat îngierul de iau bine vestit din care lemn am luat toți câte puțin și viind la mănăstire am mai scris pentru vii și pentru morți după putere și culcândune am dormit și dimineața sculândune am purcies cu ajutoriul lui D:zeu iarăși în drumul nostru cătă marea tiberiadei, și plecân(d) joi dimineața în 11: Martie dela orașul numit nazaret; și când au fost de un cias cale am ajuns la un sat numit Reanii; și mai mergând cale de un cias am ajuns în Cana Galileii și întrând în casa în care au fost nunta (pag. 69)

De au fost și XC, poftiți la aciea nuntă și cu maica lui și cu ucenicii lui împreună și leau prefăcut apa în vin din care vase au fost 6; dară acum numai 2: să mai află și sânt de piatră și mărimea lor iaste unul ca de o vadră și jumătate și sânt pusă pre picior de piatră (zidu) și la aciea casă acuma au făcut biserică frumoasă în care slujaște și înc(h)inândune și sărătând s: icoane și s: vase am eșit.

Și mai mergând 2: ciasuri am ajuns în pustia în care au blagoslovit D(o)mnul XC: ciele 5 pâini și 2: pești; și au săturat 5000 de bărbați afară de mueri și de copii; și au rămas 12. coșuri pline de sfărămituri, și făcând preoții care au fost cu noi și au venit un preot și dincana galileii și au făcut litie pre piatra acieia pre care au șezut XC: când au blagoslovit pâinele, și puind fiecare hagiul pâine de care au avut deleau blagoslovit preoții și sărutând s: piatră, forte mulțemind lui D=zeu că niau învrednicit și pre noi păcătoșii a vedea aciea prea (pag. 70)

frumoasă pustie, fiind iarba crescută așa de mare ca cum este pe la noi în vremea cosei și era feliori de floricele frumoasă în pustia aciasta, și de aici pogorândune în jos cale de o jumătate de cias, am ajuns la marea tiberiadei, cie să zicie și locul G(h)enisaretului prin care să strecură și Iordanul, care din acolo de dânsa peste un munte, iaste și cietatea aceia, de care zicie: „Ciei cie ședea întru întuneric și în umbra morții au văzut lumină mare:” adică cietatea capernaum când au văzut pre XC:, și ajungând în malul ei, am intrat în orșul Tiberia (Visaida) adică al sfinților apostoli, de acolo au pornit XC: pre apă ca pre uscat, de acolo sau aruncat după dânsul petru prin apă, acolo iau întrebat XC: „fiilor aveți cieva de mâncare ai-ceia.” „iar ei au spus că toată noaptea sau ostenit și nimic nu au prins, umblând după pește iar d(o)mnul leau zis lor aruncați mreaja voastră dea dreapta parte a corabiei, și veți afla: iar ei aruncânduo au prins mulțime (pag.71)

de pești încât era să se rumpă mreaja: care au fost la număr 153. de pești mari atunci au zis lui „Tu ești fiul lui D:zeu întru aciel oraș au vindecat d(o)mnul pre socra lui (Petru) fiind cuprinse de friguri și fiind la 12: ciasuri neam odihnit puțin, apoi neam dus la bae care este departe de oraș numai ca de o înpușcătură, tot pe malul mării, la care bae ese din piatră apă forte caldă și sărată; și plătind la turc câte un leu am intrat înăuntru și neam scăldat forte bine; care apă tragie toată răutatea din trup, și eșind neam mai adunat smelțișori pentru metanii de pre malul mării că sânt forte mulți și mergând neam mai primblat prin oraș ca să vedem ulițele, și întorcândune la calabalic neam scăldat iar în mare; și apoi eșind neam odihnit până vineri dimineața și sculândune neam cumpărat nișel pește prospăt pentru blagoslovenie, și apoi neam gătit iară spre ane întorcie înapoi, la s: munte al Tavorului, (pag. 72)

și plecând cu ajutoriul lui D=zeu vineri 12: Martie la 8: ciasuri și întorcândune pe alt drum : am văzut de departe s: munte al Tavorului, fiind cale de 4 ciasuri dela mare până în s: munte Iar frumoasă poziție e și S: munte că e înbrăcat cu lemne și toți înverziți și toate dobitoaciele juca prin iarbă, vitele caprele cu ezii lor juca sărind veseli, și jucând oile cu mieluseii lor să vedea săltând și jucând, pare că ai vedeam dând slavă lui D:zeu pentru toate darurile; care leau dat și când am început amă sui în s: munte al Tavorului am început a cânta întru sinemi așa Stih: a: Muntele Tavorului și al Ermonului întru numele tău să vor bucura apoi, pripeala: Sc(h)imbatusau la față:... și ajungând cu ajutoriul lui D(u)mnezeu în vârful muntelui, care are drumul 15: cotituri, după cum arată portretul lui (pag. 73)

care lam făcut după cum am văzut și întrând în s: monastire neam odihnit puțin, și de aici mergând în s: Beserică care este noaoă și făcută forte frumoasă, și stând la s: acatist al Maiciei D(o)mnului, fiind că neau învrednicit Maica D:lui de am fost c(h)iar în s: munte al Tavorului, și odihnindune până sâmbătă dimineața stând la s: leturgie și când sau făcut zioă oau isprăvit, și eșind neau dus un părinte de neau arătat mai multe minuni și am văzut și noi cu oc(h)ii după cum ne spunea și părintele aciela, că mai nainte au fost acolo o mănăstire forte mare și întărită cu cietate, cu ziduri foarte mari, dară acum e ruinată și stricată de turcii și sânt multe șterne de apă de pre vremea acieia și c(h)ilii ruinate; și neau arătat și muntele Ermonului, și munții Carmilului, în care au stat s: proroc Ilie, și întorcândune am intrat iar în s: beserică, și scriind pentru (pag. 74)

vii și pentru morți după putere; și cietindune arhiereul moliva pentru plecare și blagoslovindune am eșit din s: beserică, și neam pus calabalicul pre catâri, și am plecat, serutând mâinele arhiereului, și ale părinților și trăgând toate clopotele am plecat mulțemind lui D=zeu de toate fiind sâmbătă în a 5: săptămână a postului, în 13 martie; la 8: ciasuri dimineața; și am venit până seara la un sat turcesc, și am dormit afară din sat, dară peste noapte au dat D:zeu ploae, și am intrat fiind 2: peșteri mari, de am intrat toți hagii și harapii ciei cu catâri, și odihnindune cum au dat D=zeu, și sculândune de dimineața fiind duminică, și am venit până seara

foarte ploândune toată zioa și am ajuns la un sat turciesc cu numele Singil, și odihnindune până luni dimineața și plecând cu ajutoriul lui D:zeu, cândau fost la 12: ciasuri, am ajuns iar în s: cietate Ierusalim: forte mulțemind D(o)mnului că neau învrednicit de neam călătorit și drumul aciela (pag. 75)

de care mult am dorit săl văz, și neau ajutat și neau păzit fără nici o primejdie și uitândune de toată osteneala, și sau făcut zăbava noastră în drumul aciela de 10: zile deci ajungând cu ajutoriul Maicei D: lui forte bucurândune că cu ajutoriul lui D:zeu, am umblat și în drumul acela al nazaretului și apoi mai odihnindune la chilie și mai mergând la S: Mormânt al D: lui, și la G(h)etsimani, la mormântul M:cei D:lui de ne înc(h)inam fiindcă preste săptămână în toate zilele era S: Liturg(h)ie a S: Grigorie Dialogul iară seambătă alui Ioan Gură de aur și Duminecă alui Vasilie ciel mare Deci când au fost în sâmbăta floriilor, adecă când au înviat Domnul pre Lazăr în Bitania: Ducândusă Arhiereul care știa românește cu numele Ioasaf Filadelf în muntele maslinilor de und sau înălțat Domnul Hs: laceriu și au săvârșit acolo S: Leturg(h)ie și făcând Biserică de pânză lângă giamie și ducândune toți hagii (pag. 76)

la S: leturg(h)ie în S: Munte de singur gândeam că sau adunat toți omenii din toată lume acolo în Eleon, și vorbeam între noi uitândune preste tot Ierusalimul (fiindcă de acolo să vede foarte bine) și ne uitam la casele lui David și zicieam că câtă mulțime va fi acolo adunată la a Doaua Venire La Judecată, și făcândusă și o sfeștanie: și isprăvindusă apoi și S: Slujbă neau botezat arhiereul și neau dat anaforă: și eșind neam dus mai mulți hagii din munte la Vitania unde au șezut Hs: când au eșit Marta și Maria surorile lui Lazar înainte zicând D(o)amne de ai fi fost aici nu ar fi murit fratele nostru: și serutând S: tele locuri și foarte mulțamind lui Dmnezeu, că neau învrednicit de am fost c(h)iar față la S: tele locuri în care sau făcut și minunile ciele mari ale D(u)mnezeirii. și întorcândune iară în muntele Eleonului neam închinat și S: Urme alui Hs: și mergând (pag. 77)

din jos unde iaste Peștera Încare au Pustnicit S: Pelag(h)ia, și plătind la turc am întrat întrânsa și închinândune S: loc, unde au șezut, și S: mormânt al Ei, am eșit și neam pogorât mai jos, unde este Piatra aceea pre care ședea Hs: , „Ce frumoasă Cietate este Ierusalimul:” Iară Hs: au zis lor: „Amin, zic Voauă că după multă vreme, nu va rămânea piatră pre piatră, care să nu să răsipească:” și sărutând S: Piatră, neam coborât până la G(h)etsimani, și de aci suindune în Ierusalim neam dus la chilie prânzind cie neau dat maica lui D:zeu

Și când au fost la: al 2-le ceas, neam dus la S: mormânt la Beserica Cie mare, și deșc(h)izând S: Poartă am întrat în lăuntru, și înc(h)inândune și sărutând S: Mormânt, și celelalte sfinte înc(h)inăciuni, apoi neam dus fiește care unde am putut a ne pune la un loc mai bun, casă vedem bine. și trăgând toate clopotele, au Venit Patriarhul cu toți (pag. 78)

Arhieriei, și cu Igumenii, și începând Vecernia și cântând ciei 2: Psalmi de gândeam că fără de minciuni sânt în raiu, Văzând pre cuvuciul S Mormânt sute de candelă de aur și de argint aprinsă și luminări și înpodobit cu sfinte Icoane frumoasă, și în lăuntru Besericii mai multe de o mie de candelă în toate felurile, și trei policandre mari de argint cu luminări și atunciea leau aprins toate, și noi toți frații hagii eram cu stâlpări de finic purtând în mână.

Și când au fost la Văhod, sau înbrăcat 12: Diaconi, și 24: de Iegumeni și 44: de preoți și lângă Patriarhul au fost 6: Arhieriei, care de toți sau făcut 86: de părinți, toți înbrăcați în haine forte frumoase și când au început a cânta toți, „Lumină lină” îmi uitasem că sânt în lume, și întrând în oltariu, și Patriarhul au început a (pag. 79)

cânta la stihoavnă, și eșind iară toți Părinții la Litie, și săvârșinduo foarte frumos, și eșind neam mai dus la c(h)ilie puțin, apoi neam dus de am rămas la priveg(h)ere și stând la Golgota la S: Slujbă până la al 9: lea cieras noaptea, și apoi neam odihnit până la 11: cierasuri: atunciea au tras toate clopotele și neam sculat toți hagii, și începând până la slavoslovie, apoi sau mutat cu Sfintele la S: Mormânt, și când au mai fost un cieras până la zioă, au isprăvit S: Leturg(h)ie, și dândune anaforă neam dus iară la strănile noastre mulțemind lui Dumnezeu, și când sau luminat de zioă au tras iară toate clopotele, și au Venit Patriarhul cu tot Clirosul, și Înbrăcându-l în hainele S: Leturghii, și puindui mitra în cap, așijderea înbrăcând și pre cei 6: arhieriei au stat în mijlocul Besericii: șezând Patriarhul în mijlocul lor pre (pag. 80)

un scaun făcut mai sus, și arhieriei 3 dea dreapta și 3: dea stânga așijderea și 6: Diaconi, până la Văhod, și eșind iară vro 20: de Preoți cu S: Evang(h)elie, și sărutându-l Patriarhul, au strigat Diaconul Înțelepciune Dreaptă și Patriarhul au început a cânta,...Veniți că ne înc(h)inăm și Ciel: ,, și au intrat și El în S: Oltariu și slujind S: leturg(h)ie forte frumos și isprăvinduo neau dat anaforă și eșind neam dus la c(h)ilie dând slavă lui Dumnezeu, că am petrecut și sfântul praznic al Floriilor, fiind c(h)iar în S: Cietate Ierusalim, și Prânzind și noi pește din marea tiberiadii, cumpărândune c(h)iar din malul ei anume pentru sfântul praznic Când am fost la Nazaret, Deci apoi în sfânta și marea mercuri seara, neam dus iară la S: mormânt de am dormit acolo, și la 11: ceasuri neam sculat la sfânta (pag. 81)

slujbă, și când la 4: cierasuri după miezul nopții, au săvârșit S: Leturg(h)ie: făcând și la S: Golgota, S: Leturg(h)ie Arhierieul, și la S: mormânt alt arhierieul fiind și S: și marea joi, și S: Praznic al Bunei Vestiri, și cu ajutoriul lui Dumnezeu neam împărțit și noi cu sfintele taine spre ertarea păcatelor; și eșind afară din beserică, am vorbit cu turcul carele păzește la S: Poartă, și neau pus o scară lungă, și neam suit pre beserica sfântului Iacob, deasupra sfântului oltariu, pentru ca să vedem mai bine când va spăla picioarele, pentru că gătind de mercuri un scaun ca de o jumătate de stânjin înălțimea, și lungimea ca de 2: stânjini și lățimea iară ca de 2: stânjini, foarte frumos, și tot cu fier și așternut tot cu procovițe foarte frumoasă, și pre amândoauă părțile cu tălpi (pag. 82)

pentru ședere, dară cum au fost frumos făcut, și câte podoabe ave nu pociu ale scrie, și ale spune fără numai după cum âmi este puterea. Că făcând în mijlocul curții besericii (unde să vând metaniile) și în zidul besericii lui Avraam sus, iau făcut amvon de au stat un diacon, carele au spus sfintele Evan(h)elii ale spălării, și isprăvindul foarte frumos punând și 2: icone frumoase și mari una cu arhang(h)elul când au venit în maslin, și iau spus că nu poate să treacă zicând: „Părinte de iaste cu puțință treacă dela mine păharul aciesta, nu după cum voi Eu, ci după cum vei Tu: și una cu cina cinea de taină, și cu spălarea picioarelor: și gătindusă: atunciea au venit patriarhul cu iegumenii toți înbrăcați frumos; și cu 4: diaconi și sunândusă (pag. 83)

sus în scaun patriarhul : au încieput diaconul de au spus Evang(h)elia și zicândule pre nume: la ciei 12 Iegumeni, pre numele sf:lor apostoli și sunândusă întâiu Petru cu Andrei și punândusă unul dea dreapta Patriarhului și unul dea stânga: și apoi strigând pre Iacov și pre Ioan: și sculândusă au șăzut așijderea, și după acieia strigând pre Luca și pre Marco, și suindusă au șăzut așijderea: și după acieia strigând pre Mateiu: și pre Vartolomeiu, și suindusă au șăzut așijderea, și după acieia strigând pe Filip: și pre Toma: și suindusă au șezut așijderea, după acieia au strigat pre Simon și pre Iuda: și sculândusă au șăzut așijderea, deci sculândusă toți sau sculat patriarhul și au luat cu dânsul pre Petru și pre Iacov, înc(h)ipuind cum sau luat XC: ducândusă de sau rugat și pogorândusă jos fiind așternut, (pag. 84)

dară Iegumenii ciei numiți Petru Iacov și Ioan, au stat pre trepte culcați, și patriarhul îngienunc(h)ind înaintea icoanei Arhang(h)elului, și rugândusă! Părintele meu de este cu puțință, treacă dela mine paharul aciesta”. Și sculândusă: au zis cătră apostoli; Sculațivă, că sau apropiat ciasul, și Fiiul Omnului să dă în mâinele păcătoșilor:” și întorcândusă iară au îngienunc(h)iat, și sau rugat: și iarăși sau sculat, și sau întors cătră apostoli, și leau zis: au nați putut prive(h)ia un cias întreună cu mine.” Și sau întors iară; și au îngienunc(h)iat, și sau rugat și sculândusă iară sau întors cătră apostoli, zicând Dorminți de acum:” și sculândusă sau suit toți, și au șăzut fiește care la locurile sale și diaconul spuind Evang(h)elia spălării (pag. 85)

și când au zis: „ și sau sculat și sau desbrăcat de hainele sale, și sau încins cu fota, și au pus ștergariul și au încieput a spăla picioarele ucienicilor:” atunciea sau desbrăcat și Patriarhul de hainele sale, și sau încins cu fota, și luând ștergariul, au turnat apă în lig(h)ian, și au încieput a spăla piscioarele, ducândusă întâiu la carele sau numit Iuda, și spălându-i picioarele, au încieput și la cialalți ale spăla, și ale să-ruta, până când au ajuns și la Simon Petru, și acieia sau sculat și au zis, D(oa)mne: au Tu vei sămi speli picioarele mele? Iară Patriarhul au zis: de nu te voiu spăla pre tine, nu ai parte cu mine: iară Simon Petru au zis; nu numai picioarele ci și mâinele și capul Iară patriarhul au zis; ciei spălat pre picioare curat este tot, și voi curați sânteti dară nu toți...” (pag. 86)

Și au șezut atunciea și Simon Petru jos, și patriarhul au îngienunchiat, și iau spălat picioarele și leau sărutat, și leau șters cu ștergariul— și sculândușă Patriarhul sau înbrăcat iar în hainele sale, și au șezut în mijlocul lor, iar ei sau sculat tot câte unul și au venit înaintea Patriarhului, zicând: Au doară eu sânt d(oa)mne? Până au venit și Iuda Iscarioteanul, și au zis au doară eu sânt D(oa)mne? Atunciea au zis Patriarhul, tu zici: atunciea au șezut toți fiește care la locurile sale și au cântat canonul spălării zicând...

„Slavă ție D(u)mnezeul nostru slavă ție... Cu legătura dragostii fiind legați apostolii și dându-se pre sine lui Hs cielui, cie stăpânește toate lisau spălat, picioarele ciele frumoase, bine vestind pacie tuturor” și isprăvind s: spălare sau Pogorât toți de pre scaune, și sau dus cu patriarhul fiind la 11: ciasuri, și noi neam dus și (pag. 87)

neam închinat s: mormânt, și eșind neam dus la c(h)ilii, și neam odihnit puțin după sfînta împărtașire, foarte mulțemind lui D(u)mnezeu că neau învrednicit de am văzut și s: spălare, care mult am dorit ca să o văz; și seara am stata la ciele 12: Evang(h)elii la monastir(e) pentru că beserica ciera mare au fost încuiată; și mergând în s: și marea Vineri seara, pentru încunjurarea cu Hs, și când au fost un cias din noapte au încunjurarea asirianii s: beserica și după dânșii armenii, și au făcut slujbă și la s: mormânt, și după armeni au slujit catolicii, și după dânșii au venit și Patriarhul nostru fiind la 10 ciasuri din noapte: și începând s: slujbă sau înbrăcat 30: de preoți și 6: diaconi și 7: arhieriei și patriarhul, dară arhieriei și patriarhul sau înbrăcat în veșmint negre tot cu cruci și cu flori de fir de argint, și aprinzându-ne toți luminările sau suit Patriarhul cu arhieriei (pag. 88)

la s: Golgota și luând s: epitaf (icoana cu îngroparea D(o)mnului) și psalții, (cântăreți) cânta stihoavna când de pre lemn: și pogorândușă cu Hs: până la piatra acieia la care lau pus Iosif și cu Nicodim, și lau înfășurat în giulgiu curat, și lau pus și arhieriei pre s: piatră, și leau pus scaune și au șezut toți, șezând Patriarhul în mijlocul lor, și făcând un psalt, cuvânt: cum pre Hs: lau dat spre moarte, și cum au pătimit, și cum lau răstignit, și cum lau cierut Iosif dela Pilat, și cum lau Înfășurat cu giolgiu curat, fiind și acum pus c(h)iar pre piatra acieia, și cum lau îngropat și despre hagii (înc(h)inătorii s: mormânt) cum au călătorit din toată lumea pre mări, și cum iau învrednicit D(u)mnezeu de șau împlinit toată dorința: și isprăvind cuvântul sau sculat arhieriei, și sau sculat și patriarhul cu dânșii, și luând s: Epitaf au mers la mormânt, și odihnindul (pag. 89)

de trei ori, apoi au intrat în s: mormânt și luându-l acolo au eșit toți, și au șezut înaintea sfântului mormânt toți arhieriei și patriarhul, și au început toți a cânta prohodul, cântând întâi patriarhul, Viață în mormânt pus ai fost Hse: și cielelalte; și cântând toți arhieriei și iegumenii, pre rând și preoții, și când au gătit starea ciera din tăiu au cădit patriarhul s: mormânt ocolindul: și la a doa stare au cădit un arhieriu: și la a treia stare au cădit alt arhieriu, și isprăvind prohodul lau luat de pre mormânt S: Epitaf: și lau dus în s: oltariu, și isprăvindusă cu toată slujba; și când au mai fost un cias până la zioă: sau isprăvit s: slujbă și am eșit, și neam dus la

c(h)ilie; și neam odihnit puțin, și sculându-ne neam dus la s: leturg(h)ie a marelui Vasile; la mănăstirea s: arhang(h)eli unde am șezut; și când au fost la 9: (pag. 90)

ciasuri am mers la s: Beserică cîea mare pentru s: lumină: cu luminările ciele 33: de noapte,

Și mergând la 9: ciasuri înaintea amezii, și strângându-să toți, în s: Beserică încât gândeam că toată lumea este strînsă acolo, și fiind ca doaoă sute de soldați cu căpitanul și cu mai multe tisturi, și privind toți la sf(â)ntul mormânt; când au fost la un cias; după amiază zi am văzut toți înc(h)inătorii hagii, că au venit peste s: mormânt o cîață foarte groasă, și pogorându-ne în jos, și până au stat cîața au asudat și sfintele icoane, și piatra cîea din zid și lanțurile candelilor, custuri de apă, și când au fost la un cias și jumătate au luat capacul Sf(i)ntului Cuvucliu, deasupra pietrii care au fost pusă preste sf(i)ntul mormânt, și venind pașa au pecietluit sfînta ușă a sf(i)ntului cuvuciu cu peciet împărătesc, și atunci au cunoscut harapii și părinții care au mai (pag. 91)

Fost și începând a striga foarte tare și a bate în palme, și a striga fără de temere, și hulea pre cielelalte neamuri, strigând: noi d(oa)mne să primim lumina Ta cîea adevărata și d(u)mnezeiască; dară armenilor covata cu scîrnă, și cuvîntul acîesta îl zic de atunci de când au rămas de rușine armenii de au eșit sf(â)nta lumină afară de sf(â)nta Beserică dintru'stâlp de marmură din naintea sfîntei Beserici, și ei au stat la s: mormânt, și lor nu leau mai eșit s: lumină, și de atunci au rămas de le strigă cuvîntul acîesta fără de temere, și Catolicilor o striga că ei o primesc din scîpăratură, și strigând o jumătate de cias foarte tare, și când au fost după al 2. le cias, după amiază zi, sau înbrăcat Patriarhul și mai mulți Preoți, în sfintele veșminte și diaconi; și cu 8: prapore, și ocolind s: mormânt de trei ori (pag. 92)

Cîntînd laude d(u)mnezeiești și în toată sf(â)nta Beserică era stînsă luminile, și atunci intrînd în lăuntru în s: mormânt cu pașa despecietluind ușa cîea sfîntă, și atunci luînd s: lumină de pre sfînta piatră, strîngînduo cu bumbac și ducînduo în s: olatariu, au început a aprinde toți hagii luminările care le avea în mâini cît într-o clipă au umplut toată sfînta Beserică încât nu ne mai vedeam de flacără, dară pre nimeni nu vătămă, fiind s: lumină foa(r)te și d(u)mnezeiască, și deci eșind neam dus cu s: lumină în c(h)ilie: și întorcându-ne iarăși și începînd s: leturgie a Marelui Vasile, și apoi eșind neam dus iar la c(h)ilie și mîncînd puțin neam odihnit un cias și apoi neam sculat și neam dus iar la s: Beserică și când au fost la 12: ciasuri: la miezul nopții sau apucat patriarhul iar de sfînta slujbă, cu toți preoții și diaconii, în cît frumsețea acîeia nu o pociu să o mai pun în uitare până la ciasul (pag. 93)

Mutării mele dintru acîastă viață: și când au fost un cias până la zioă, am primit și sfintele paști și 2: oao roșii și am eșit,

Și când au fost la amiază zi, au tras toate clopotele, și mergînd patriarhul și cu toți arhieriei și preoții și diaconii și sau apucat de vecernie și isprăvinduo au șezut

Patriarhul, pre scaun, împreună cu arhierii și ducându-ne tot câte unul neau blagoslovit pre toți, și eșind neam dus la c(h)ilie, și neam odihnit până luni după duminica Tomii, mai mergând la s: mormânt, și la G(h)etsimani la s: mormânt al Maiciei d:lui și luni dimineața după duminica Tomii adică în 5: zile aprilie, neam tocmnit cămile, și am plecat, luându-ne zioa bună de la arhierul, și de la toți părinții, întreună și dela părintele Ioanic(h)ie ciel din Ocna, și de la s: mormânt: și dela toate sfintele înc(h)inăciuni, la urmă eșind neam luat și de la s: cietate, trecând (pag. 94)

Pre lângă casele lui David; zicând: că numai sufletele vor mai veni la judecata ciază de atotă lumea eșind la un ciază;

Și mergând ca 2: ciazuri, am trecut pre la satul Emaus, și seara am dormit la Reamlea și am plecat de la miezul nopții; și marți când sau făcut zioă am ajuns la Iofa la scilă la mănăstirea s: mucenic Georgie, și zăbovind până mercuri în a treia săptămână după paști, adică în 14: aprilie, neam pus din Iofa la 10: ciazuri pe Barcă și neam suit în Vaporul ciel franțozesc rugându-ne Maiciei D(o)mnului să ne ajute în călătorie: și când au fost la 4: ciazuri după amiază zi am plecat cătră Țarigrad, și mergând până joi dimineața la 8: ciazuri, așa am ajuns la orașul Birut, acolo între 2: munți, în capul orașului iaste o apă de dă în mare (curgie) și odihnind acolo cu (pag. 95)

Vaporul de au descărcat marfă până la un ciază din noapte, și ne spunea unii părinți hagii că într-o aci sat au făcut minune s: marele mucenic G(h)eorg(h)ie, de au izbăvit pre fecioara împăratului de mănăstirea balaurului, și pre bălaur la omorât după cum spune în viața s:lui, având și Beserică foarte mare și frumoasă în numele sfântului Georigie, la care neam pogorât din vaporu când am trecut cătră s: cietate Ierusalim, care au fost într-o mercuri în 11: zile Noembrie, al 8: ciazuri, și plecând joi la un ciază după amiază zi; seara am mers toată noaptea și am ajuns vineri la 8: ciazuri la orașul Sarabun și acolo am zăbovit vro 2: ciază: după amiază zi la orașul Tripune; și am mai zăbovit ca 2 ciazuri, și plecând la 4: ciazuri, după amiază zi am mers până sâmbăta dimineața și am ajuns la un oraș (pag. 96)

Mic ciază să c(h)iamă (Scandaria:) ocolit pre o parte cu munți foarte mari, și zicând unii părinți hagii că acolo au aruncat C(h)itul pre prorocul Iona, și acolo iar am zăbovit vro 2: ciazuri și plecând am mers toată noaptea până duminică la 8: ciazuri dimineața în 18: aprilie: și am ajuns la orașul Mirsina, de unde ese lămâile ciele mai frumoase, și acolo am zăbovit până la un ciază din noapte de au încărcat mulțime de bumbac și de lână.

Și iară plecând cu ajutorul M: ciază, D(o)mnului am mers toată noaptea, și luni toată zioa, și toată noaptea și marți toată zioa și toată noaptea, trecând tot printre ostoave și munți foarte înalți de piatră, și când au fost mercuri dimineața în 21: de zile aprilie, am trecut pre (pag. 97)

Lângă un oraș foarte frumos și mare și la poziție foarte frumoase pe marginea mării, fiind loc șesu, având de cia parte deluri foarte frumoase și verzi, având și multe mori de vânt, și numele orașului este : (Stanciu): și seara am ajuns la orașul Birut, și zăbovind 2: ciasuri, apoi am plecat, și am mers toată noaptea și joi la 10: cisuri am ajuns la orașul Smirna, și pogorând neam pus pre barcă și neam dus în orașu de neam mai cumpărat pentru mâncare pâine și altle și întorcândune neam mutat cu barca în alt Vaporu ca se mergiem la Țarigad, și am zăbovit până în zioa s: M: mucienic Georgie, foarte mulțemid Maiciei D(o)mnului de toate câte am văzut; și când ca la 2: ciasuri după amiază zi am plecat cătră Țarigrad (pag. 98)

și am mers până sâmbătă la 6: ciasuri după amiază zi trecând pre lângă mai multe orașe frumoase am ajuns la cietatea cie mare țarigradul: și neam odihnit până duminică la 7: ciasuri, și puindune pre Barcă neam mutat, în alt Vapor ca să mergiem la Varna, mulțemind Maiciei Dmnului că am mai văzut țarigradul venind de la Iafa; în unsprezecie zile tot pre apă, cum au dat Bunul Dmnezeu, mai fiind și furtună puțină

Deci mutândune din Vaporul aciela neam zăbovit până luni la 4: ciasuri, după amiază zi, mai eșind prin cietate de neam mai cumpărat ciele trebuincioase pentru drum; și întorcândune și așezândune în vaporu bine: am plecat de luni și am mers de la 4: ciasuri; (pag. 99)

De după amiază zi, până marți la 12: ciasuri; și atunci am ajuns la orașul Varna: și puindune pre barcă cu calabalicul, am eșit la scilă, și ciercietândune pentru calabalic, și pentru pașapoarte, și puindune calabalicul într-o căruțe am mers la un han foarte mulțemind Maiciei lui Dmnezeu, că am trecut, și neam mântuit din noianul Mării fără de nici o primejdie, foarte bucurândune căci numai avem de a mai călători pre apă, făcând călătoria noastră pre apă încolo cătră Ierusalim, și încoacie 26: de zile: și 26 de nopți tot pre vaporu..... 27: aprilie:.... Deci odihnind puțin acolo în Varna la han: mam întâlnit cu un frate de pe la noi, și întrebându-l eu de un alt frate cu numele Georgie: meu spus că să găsește (pag. 100)

Și mau dus la dânsul la han, și întâlnindune foarte tare neam bucurat unul de altul, și zicând cu calabalicul cu tot să mergiem la dânsul și întorcândune fiind fratele Ioan aciela din Avrigu, Bejar neau pus cie am avut tot în beje și neau dus la casele lui, adică la fratele Georgie, și mai povestind unii cu alții lam întrebat că de partea Căvarna: meu spus, că este cale de o zi, și mai întrebând de oameni de pe la noi, de Dan Floaș și de Ioan Floaș; și de alții care mai sânt acolo: meu spus că sânt sănătoși; și având și eu mare dorință, ca să merg la ei, avem și apropiare: și atunciea sau nimerit acolo un frate carele mergiea în căvarna cu căruța, și am vorbit cu dânsul ca să merg și eu și odihnindumă preste noapte mercuri (pag. 101)

Dimineața neam sculat cu ajutoriul lui D:zeu și al Maiciei Dmnului și plecând cu toții prin Batova și prin Dobrogea, seara am ajuns la Căvarna și odihnindune în acie noapte la dânsul și dimineața sculândune cu ajutoriul lui D:zeu; de care am

dorit foarte tare săi văzu și Dânșii, văzându-mă acolo sau bucurat și tăind miei, neam veselit cu toții, joi și vineri, și sâmbătă la 11: ciasuri mau petrecut până la Varna, fiind zi întâiu mai s: prorocul Ierimiea, dară părându-mi foarte bine că am văzut și Mira Lic(h)iei unde au fost S Necolae, fiind pre malul mării, și am fost la mănăstirea sfântului Atanasie, unde și acum mormântul s: este; și întrând și înc(h)inându-ne și sărutând apoi am eșit, fiind că este în stăpânirea turcilor și plecând seara am ajuns (pag. 102)

La Varna: și mai zăbovind cu toții; și duminică : și luni dimineața sculându-ne cu ajutorul Maiciei, D(o)mnului, neam pus calabalicul pre căruță, și neam dus la Staționul Vaporului de foc, și cântărindune povara, și scoțându-ne bileți, până la Rusciug, și mai zăbăvind un cias și luându-ne zioa bună, unii de la alții, și sărutându-ne neam suit în caru foarte cu jale despărțindune, și stând cu toții lângă noi, până am plecat, fiind la 8: ciasuri dimineața: și când au fost la 4: ciasuri după amiază zi am ajuns la Rusciug, și pogorându-ne jos, și dându-ne calabalicul, lam pus preo căruță, și neam dus în oraș la un han, iar la un om din țara noastră; din satul „ Porciești: „ și puindune calabalicul într-o oada neam mai odihnit puțin, și mai întâlnindune cu ciobani de pela satele noastre; am zăbovit de luni de la 4: ciasuri : până mercuri la 10; ciasuri, și apoi puindune pre vaporul de apă, am trecut dunărea la (pag. 103)

Orașul Giurgiu, și ducându-ne iar la capul de foc, și plecând la 2: ciasuri după amiază zi: și la 4: ciasuri, am ajuns la București: și pogorându-ne, și fiind un om din Siliște cu beja neam pus calabalicul; și așa am mers la feciorul lui știreaciu la Dimitrie: - și zăbovind la dânșii joi în zioa de Ispas în 6: zile Maiu: și ducându-ne la Biserica la Mitropolie, și stând la s: leturgie și după eșind au deșc(h)is racla sfântului Dimitrie ciel Nou fiind cu trupul întreg, și sărutându-l și miruindune am eșit, și mergând cătră gazdă, neam dus și la muzeu unde să văzu toate minunile : și eșind de acolo, neam dus apoi și am prânzit: și zăbovindune și vineri, și sâmbătă la 2: ciasuri după amiază zi am pornit iar pre capul ciel de foc și la 4: ciasuri am ajuns la orașul Ploiești, și zăbovind duminică toată zioa și întâlnindune cu alt frate hagi (pag. 104)

Cu care am petrecut în Ierusalim toată iarna unii cu alții, și numai din țarigrad neam fost despărțit, și aici întâlnindune și mulțemind lui D(u)mnezeu de toate, neam bucurat, și apoi luni dimineața tocmindune cu un cărăușu din Câmpina săne ducă la Brașov, și puindune povara așa am plecat, și seara am dormit la Câmpina la cărăușul acielă cie am venit cu el, și zăbovind până marți la 4: ciasuri, după amiază zi fiindcă ploasă atunci toată noaptea și toată zioa (pag. 105)

Finit și lui D:zeu slavă
Anul 1894 Noembrie 29

Aciastă cărticică esti a mia Efrosina Hagioaia

Diac. drd. CRISTINEL TRANDAFIR
Biroul de Pelerinaje al Patriarhiei Române

TAINA SFÂNTULUI BOTEZ ȘI IMPORTANȚA SA PENTRU PRIMIREA ETERODOCȘILOR ÎN BISERICĂ

În zilele noastre, când se produc mutații adânci în societate, problema primirii eterodocșilor în Biserică revine în primul plan. Pentru slujitorii Bisericii apar diferite situații în care creștini de altă confesiune vor să vină sau să revină la Ortodoxie și atunci trebuie cunoscute normele dogmatice și canonice ce trebuie aplicate.

Sunt cazuri când eterodocșii vor să se căsătorească cu ortodocși și trebuie aplicată regula corectă, sau întâlnim situații, ce-i drept mai rare, când ortodocșii au trecut la alte confesiuni (de exemplu, am întâlnit pe cineva ajuns catolic, apoi pentecostal) și doresc să redevină ortodocși. De aceea, o actualizare a învățaturii despre Taina Sfântului Botez și importanța lui pentru primirea eterodocșilor în Biserică ni se pare necesară.

I. Biserica, în calitatea ei de Noul Legământ al oamenilor cu Dumnezeu, apare deplin constituită chiar din ziua Cincizecimii, când a intrat în istorie ca o comunitate a celor botezați în jurul Sfinților Apostoli, primind toți pe Duhul lui Hristos cel mort, înviat și slăvit. Murind și înviind cu Hristos în apa Botezului spre o viață nouă în Duhul Sfânt, cel botezat primește pecetea (gr. "sfragis") apartenenței sale la poporul lui Dumnezeu, reunit în Hristos, care constituie Biserica. Dar nașterea din nou (gr. „palingenesia”) sau a omului „prin apă și prin Duh” care constituie lucrarea specifică a Botezului, este numai un singur moment și primul al întregii lucrări mântuitoare de naștere a omului la o viață nouă în Hristos și cu Hristos și de comunicare deplină a acestuia cu Hristos, ca mădular al Trupului Său, Biserica, prin lucrarea Duhului Sfânt. Botezului îi urmează celelalte două momente și Taine: Mirungerea și Euharistia.

Botezul face intrarea omului în împărăția harului și deci în Biserica lui Hristos, ca mădular al acesteia, prin lucrarea Duhului Sfânt. Ritul Botezului cu elementele sale și semnificația acestora ilustrează vizibil lucrarea lui de încorporare a celui botezat în Hristos și în noul Legământ al Acestuia cu oamenii, Biserica.

Importanța și valoarea Botezului în numele Sfintei Treimi pentru mântuirea omului, ca mădular al Bisericii, sunt indicate și ilustrate de denumirile variate, acordate de către Părinții și scriitorii Bisericii luând în considerație fie partea văzută, fie cea nevăzută, fie ambele împreună. Astfel, după partea văzută, Botezul a fost numit baie, „pentru că suntem spălați în el de păcate” și „avem în el părtașie la purificările apelor care curăță mai bine decât isopul...”; izvor sfânt, apă ș.a. După partea nevăzută, Botezul a fost numit de Părinții Bisericii, luminare sau iluminare, fiindcă prin el „Sfânta lumină mântuitoare ne pătrunde și avem părtașie la divin”; Taina luminării, harismă, curățire, sfințire, perfecțiune, renaștere, renaștere în Dumnezeu, naștere spirituală, sigiliul lui Hristos, sigiliul credinței, pecete sfântă, pecete tainică, spălarea păcatelor, moartea păcatelor, iertarea păcatelor, potopul păcatului, vehicul spre Dumnezeu etc. Iar după ambele părți, văzută și

nevăzută, Botezul a fost numit de aceiași Părinți și scriitori ai Bisericii patristice: baie tainică, baie mântuitoare, baia pocăinței și a cunoștinței, baia renașterii, baia vieții, apa vieții veșnice, Taina apei, Taina renașterii noastre. Legătura expresă a Botezului cu Hristos privind lucrarea Sa asupra omului este subliniată de numirile date acesteia de către Sfântul Apostol Pavel: circumciziune (Col. 2,11), mormânt (Rom. 6,4; Col. 2,12), răstignire (Rom. 6,6) și înviere cu Hristos (Col. 2, 12-13).

Biserica este viața de comuniune a persoanelor Sfintei Treimi extinsă în umanitate și comuniunea de iubire și de viață a oamenilor în Dumnezeu prin Hristos, Logosul întrupat al Tatălui, Care a coborât această viață de comuniune a lui Dumnezeu în umanitate și a ridicat pe oameni la această viață de comuniune și îi menține în această comuniune prin Duhul Său, adică prin lucrarea Duhului Sfânt. Prin structura, lucrarea și mesajul ei în lume și în viața oamenilor, Biserica este un rezultat al lucrării răscumpărătoare a lui Hristos și prelungire firească a acesteia, adică a Fiului lui Dumnezeu întrupat și a lui Hristos cel răstignit și înviat și înălțat la ceruri întru slavă de-a dreapta Tatălui, ca Dumnezeu – Omul slăvit pentru noi, stând în comuniune cu Dumnezeu Tatăl și cu Duhul Sfânt, dar și cu noi în același timp prin Duhul care ne susține în această comuniune.

Umanitatea reînnoită, Biserica, la care avem acces prin Botez, este, după Clement Alexandrinul, acel „Om unic” și „Hristos total” sau întreg, care nu se divide: *„Nu mai este iudeu, nici elen, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”* (Gal. 3, 28; I Cor. 1, 13; Col. 3,11), *„Omul nou în întregime transformat de Duhul”* care este Biserica.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu se continuă și se împlinește în Biserică. Și anume, Biserica este prelungirea dinamică a Întrupării Cuvântului, adică extinderea lui Hristos în umanitate prin lucrarea Duhului Sfânt. Prin Hristos în lucrarea Duhului Sfânt, Biserica este Trupul lui Hristos cu multe mădulare (Rom. 12 4-4; I Cor. 12, 13 și 27). Deci, în întruparea Cuvântului, adică în Hristos Dumnezeu – Omul, sunt date, la începuturile lor, atât Biserica cât și Tainele, prin care Hristos se prelungește în timp și spațiu în umanitate, făcând din oameni mădularile Trupului Său tainic, prin lucrarea Duhului Sfânt.

Dar Biserica nu este numai trupul lui Hristos cu început în Întruparea Logosului, ci și plenitudinea de viață dumnezeiască, revărsată în umanitate de către Duhul Sfânt, trimis de la Tatăl de către Hristos – Kyrios, adică de către Hristos mort și înviat și înălțat întru slavă la ceruri și prin care Hristos – Kyrios – este prezent și lucrează în umanitatea Trupului Său, Biserica. Prin urmare, Cincizecimea, adică venirea ipostatică a Duhului Sfânt în lume și prezența vieții și lucrării Duhului Sfânt în Biserică și prin ea în lumea răscumpărată, datorită lui Hristos cel înviat și înălțat la ceruri, asigură Biserica în calitatea ei de spațiu de lucrare a Duhului Sfânt și deci de organ obișnuit în care ne dobândim mântuirea.

Biserica intră în istorie ca o comuniune și comunitate concretă a oamenilor cu Dumnezeu în Ziua Cincizecimii, prin adăugarea la cercul Apostolilor a celor

care, simțindu-ne pătrunși la inimă de cuvântul lui Dumnezeu din gura Apostolilor, au primit acest cuvânt și s-au botezat, fiind, ca la trei mii de suflete care vor stărui, începând din această zi, în învățătura Apostolilor și în comuniune, în frângerea pâinii și în rugăciuni” (Fapte 2, 37, 41-42).

Fiul lui Dumnezeu întrupat a primit Botezul pentru noi oamenii, ca să fie și în această privință primul om care se naște și de sus, la Botez din apă și din Duh. Prin Botezul Său în apele Iordanului de la Ioan, Hristos a unit pe Duhul din El în mod actual cu apa, ca sân și susținător al vieții, de data aceasta al vieții nesupuse morții, întrucât e deplin unit cu Duhul. Așa a împlinit Hristos toată dreptatea cu care avea să îmbrace din nou pe oamenii care vor crede. El a acceptat aceste două acte în mod succesiv, pentru că noi trebuie să trecem prin amândouă. De aceea, Părinți ai Bisericii văd Botezul întemeiat atât în Nașterea cât și în Botezul Domnului. Cristelnița este la ei atât chipul, sânul Maicii Domnului, cât și al Iordanului” (Pr. prof. D. Stăniloae).

Botezându-se în apa Botezului, omul se întâlnește în ea cu Hristos, sau se enipostiază în El sau se personalizează deplin încadrându-se în Persoana Lui, și se umple de energiile Duhului Sfânt ce-i radiază din Hristos. De aceea a trebuit să se scufunde Fiul lui Dumnezeu în natura omenească și prin ea în apă, pentru ca noi, cufundându-ne în apă, să ne cufundăm în viața Lui dumnezeiască, sau în Duhul Lui cel Sfânt.

Lucrarea Botezului este legată de însuși actul Botezului care constă în scufundarea întreită a primitorului în apă, însoțită de declarația constatatoare rostită de preot: „Botează-se robul lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. Caracterul de declarație și de constatare plină de credință al cuvântului: „Botează-se” ca și al aceluia analog din celelalte Taine („Cunună-se”, „se împărtășește”) arată în primul rând că Taina, aici Taina Botezului, se săvârșește în mod vizibil prin lucrarea lui Hristos. În afară de Botezul de urgență, apa primește o sfințire prin Duhul Sfânt încă mai înainte de cufundarea în ea a celui ce se botează. Prin urmare, Taina Botezului, ca un tot, în care intră și lucrarea deplină a Duhului Sfânt, se săvârșește prin întreita cufundare a celui ce se botează în numele Sfintei Treimi. În rugăciunea de sfințire a apei se invocă venirea Duhului Sfânt pentru curățirea acesteia de lucrarea puterilor demonice, ca să o pregătească pentru pogorârea Lui deplină asupra celui care se botează, cufundându-se în ea.

Prin Sfântul Botez are loc deci trecerea lucrării Sfintei Treimi în fiecare om în parte, care intră în Biserică. În concret, prin această lucrare a Sfintei Treimi, în apele Botezului se produce moartea omului vechi și renașterea lui la viața adevărată a lui Hristos. Odată cu aceasta, cel botezat se spală de păcatul strămoșesc și de eventualele păcate personale săvârșite mai înainte de cei care vin la Botez ca adolescenți sau adulți, și, în același timp se imprimă chipul lui Hristos în el. Toate aceste efecte se cuprind unele în altele, sunt complementare sau sunt aspecte ale uneia și aceleiași lucrări cuprinzătoare, încât nu se poate vorbi de unul fără a vorbi

și de cealaltă. Dar toate au un caracter dinamic, cerând și așteptând contribuția celui botezat la propria lui creștere în Hristos și mântuire ca mădular al Bisericii.

Botezul este o încorporare personală și ființială a omului în Hristos prin lucrarea Duhului Sfânt. „Când ieșim din apa Botezului, subliniază Nicolae Cabasila, noi avem în suflete pe Însuși Mântuitorul nostru și încă nu numai în suflet, ci și pe frunte, în ochi, ba și în mădular și în cel mai ascuns ungher al ființei noastre și anume Îl avem plin de mărire, curat de orice stricăciune așa precum a înviat, așa cum S-a arătat Apostolilor, precum era când S-a înălțat la cer și, în sfârșit, cum va fi când va veni iarăși să ne ceară comoara pe care ne-a încredințat-o”. Botezul realizează o relație personală, particulară între cel care vine să mărturisească credința sa în Dumnezeu cel în Treime închinat, în Biserică și în Taine, întemeiate pe Hristos și se botează, pe de o parte, și Hristos săvârșitorul suprem al Tainei Botezului, Capul Bisericii, pe de altă parte.

Ca încorporare în Hristos, Botezul constituie începutul relației și comuniunii noastre personale cu Hristos, care se va adânci și săvârși prin cealaltă două Taine: Mirungerea și Euharistia. Botezul apare, deci, nu numai ca un dat, ca un rezultat, ci și ca o misiune și drum spre întreaga viață a Duhului care ne vine prin Hristos, Capul Bisericii.

Prin Hristos, cel botezat, intră în relație personală cu toate persoanele Sfintei Treimi. Formula trinitară a Botezului, indicată chiar de Mântuitorul Hristos odată cu trimiterea Apostolilor la propovăduirea Evangheliei și instituirea Tainei însăși după înviere: „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă...*” (Matei 28, 19, 20) – subliniază tocmai acest lucru.

Cel botezat intră în relație personală și cu Duhul Sfânt înăuntrul lui și se bucură de dragostea Tatălui, al cărui fiu după Har a devenit prin Botez. Intrarea celui botezat în relație personală cu Hristos și prin Hristos cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, indicată de Hristos Însuși în mesajul dat Apostolilor îndată după înviere (Matei 28, 19), este concretizată prin pronunțarea distinctă a numelui fiecărei Persoane a Sfintei Treimi, însoțită de cufundarea și ridicarea din apă a primitorului Tainei. Întreita cufundare și înălțare din apă semnifică atât cele trei zile petrecute cu Hristos în mormânt și deci moartea și învierea lui Hristos a celui botezat, cât și cele Trei persoane ale Sfintei Treimi cu care cel botezat intră în comuniune existențială pentru mântuirea sa.

Prin urmare, Cincizecimea face început istoriei Bisericii, ca o comunitate concretă de oameni în comuniune cu Dumnezeu, inaugurează Parusia și anticipează Împărăția. La Botez, același Duh Sfânt ne face prezenți și ne interiorizează pe Hristos, integrându-ne în trupul său Biserică, ca împreună moștenitori cu Hristos, ne face „fii în Fiul” și în Fiul avem acces la Tatăl. Duhul realizează înfierea noastră divină, harică, pentru care Sfântul Irineu aplică Bisericii numele de „fii ai lui Dumnezeu” și cel de „copil adoptiv al Tatălui”.

Relația personală cu Hristos în Duhul Sfânt realizată în Taina Botezului are drept consecință eliberarea omului din robia păcatului, adică a păcatului strămoșesc și a eventualelor păcate personale și renașterea lui la o viață nouă de comuniune cu Dumnezeu și cu semenii în Biserică; pătrunderea și sălășluirea lui Hristos în adâncul ființei noastre înnoite și creșterea noastră în Hristos prin Duhul Lui.

După învățătura ortodoxă, omul iese din Botez cu o existență cu totul nouă. Nu se înnoiește numai într-o privință ci însăși existența lui e alta. El este ca un nou născut, dar în alt plan: în planul vieții comune cu Hristos, plină de virtuțile pnevmatizării. Existența lui are acum o altă temelie și o altă mișcare: ea e într-un fel enipostaziată în Hristos, deși nu pierde libertatea de a se despărți de El. Dar paradoxul este că cel botezat rămâne totodată același subiect. Botezul nu produce nașterea unui om care n-a mai fost, ci nașterea din nou a aceluiași (Tit 3, 5), adică a unui om care a existat și înainte. Dar pentru ca omul născut a doua oară să nu se adauge celui dinainte, trebuie ca omul cel vechi să moară. Nașterea lui urmează morții, omului născut înainte din trup. Iată și explicația pentru care *Taina Botezului nu se repetă*.

În ceea ce privește administrarea Sf. Taine a Botezului, adică săvârșirea acestei Sfinte Taine, nu se aplică însă vreunui membru al Bisericii, ci unei persoane care încă nu face parte din Biserică și care, astfel, este situată în afara Bisericii.

II. Normele canonice ale Bisericii în privința săvârșitorului Sf. Taine a Botezului prevăd că, în mod obișnuit, Sf. Taină a Botezului se săvârșește de către episcop și de către presbiter, putând fi ajutat nu numai prin prezență, ci și prin împreună-lucrare harică de către diacon, iar în cazurile când nu este posibil să săvârșească această Sf. Taină un episcop sau un presbiter, ea poate fi săvârșită și de un diacon sau chiar și de către un laic, bărbat sau femeie, ori de un monah sau de o monahie, dacă aceștia sunt ei înșiși botezați în mod valid și nu sunt eretici. Dar, pe când însă episcopul și presbiterul au calitatea harică deplină de a săvârși Sf. Taină a Botezului, toți ceilalți săvârșitori posibili ai Botezului, au o calitate harică nedeplină, care-i îndreptățește totuși ca în cazuri de necesitate să-l săvârșească (can. 46-50 ap; 44-45 Sf. Nichifor Mărturisitorul).

Când un botez este săvârșit în condiții excepționale – din necesitate – de alt creștin decât de un episcop sau de un preot, el se socotește botez valid, prin iconomie, adică pe baza socotinței tradiționale și acceptată de întreaga Biserică, încă din vechime, că nu trebuie închisă nimănui ușa mântuirii și că ceea ce lipsește cu ocazia săvârșirii acestei Sf. Taine, celor care o săvârșesc, fără a avea starea harică de episcop sau de presbiter, se împlinește prin lucrarea directă a Domnului care vrea ca tot sufletul să se mântuiască (Ioan 17, 21). Odată săvârșit botezul acesta de necesitate sau prin iconomie, se mai pot citi cel mult unele rugăciuni deosebite de către episcop sau de către presbiter (can. 46 – 50 ap.).

Nu au calitatea de a săvârși botezul nici un cleric și nici un creștin care au căzut în erezie (can. 68 ap.). Au însă această calitate toți clericii, chiar dacă sunt supuși vreunei pedepse sau sunt opriți de la cele sfinte, ori chiar dacă sunt cate-

risiți, însă pentru alt motiv decât pentru erezie, căci prin erezie ei cad din har și își pierd calitatea de membri ai Bisericii, nemaivând astfel posibilitatea de a transmite sau de a mijloci transmiterea harului sfinților pentru alții.

Primitorul Sfintei Taine a Botezului poate fi orice ființă umană în viață, fie copil, fie adolescent, fie persoană, de orice vârstă (can. 2, 14, I ec.; 78 Trulan; 19, 46 Laodiceea; 110 Cartagina) și sex.

În cazul în care persoanele care urmează a primi Sf. Botez sunt nevârstnice și nu pot mărturisi ele însele credința creștină, trebuie să fie asistate de altă persoană dreptcredincioasă, care îndeplinește rostul de părinte sufletesc, garant, martor, tutore religios creștin al noului botezat, având față de persoana care se botează exact o poziție asemănătoare cu aceea a părintelui, garantului, martorului sau tutorelui în raporturile civile. Persoana aceasta se cheamă *naș*, iar față de el, persoana pe care o asistă la botez, dobândește numele de fin și între ambele persoane, adică între naș și între fin, precum și între rudele de sânge ale acestora se stabilește o înrudire cu caracter religios care se numește *nășie* (can. 57 Trul.).

Nașii trebuie să fie creștini dreptcredincioși, de preferat de același gen cu pruncul, valid botezați. Este interzis să fie nași cei nebotezați, cei eretici sau cei de alte confesiuni sau credințe religioase, pentru că ei trebuie să prezinte garanția atât că mărturisesc, la botezul finului lor, dreapta credință, cât și că îi vor da îndrumarea și sprijinul necesar de a crește și de a se forma în această credință.

Canoanele Bisericii prevăd și alte categorii de primitori ai Botezului, dintre care mai menționăm – în mod special – pe eretici sau pe cei care au primit Botezul de la eretici, căci ereticii sunt de două feluri sub acest raport, adică, unii care primiseră Botezul în mod valid și deveniseră membri ai Bisericii, iar apoi au căzut în erezie, iar alții care n-au primit Botezul Bisericii, ci numai botezul săvârșit de eretici, adică un botez formal care nu i-a făcut părtași de harul Sf. Botez.

În cazul revenirii și reprimirii în Biserică a celor din prima categorie, ei nu mai sunt rebotezați, ci li se cere doar să se lepede de erezie, dând anatemei împreună cu Biserica toată rătăcirea și mărturisind în scris credința pe care o mărturisește Biserica, după care sunt unși cu Sf. Mir (can. 7 II ec.; can. 95, VI ec.).

În cazul celor din a doua categorie, însă, atât rânduielile bisericesti tradiționale, cât și cele cuprinse în mai multe canoane, obligă sub pedeapsa caterisirii ca botezul lor să nu fie primit, iar cei aflați în această situație să fie botezați, pentru că în asemenea cazuri nu se repetă botezul, ci el numai se săvârșește în chip valid asupra cuiva, care nu fusese botezat de fapt.

Iată ce dispun în această privință canoanele 46, 47 și 48 ap.: „Episcopul ori presbiterul, dacă va admite botezul sau jertfa ereticilor poruncim să se caterisească” (can. 46 ap.); „Episcopul sau presbiterul, de va boteza din nou pe cel botezat după adevăr sau de nu va boteza pe cel spurcat de către necinstitorii de Dumnezeu, să se caterisească” (can. 47 ap.); „Cei ce sunt botezați de către eretici, nu pot fi nici credincioși, nici clerici” (can. 68 ap.).

În același fel dispune și canonul unic al sinodului de la Cartagina din anul 256, precum și can. 1 al Sf. Vasile cel Mare din care reținem următoarele pasaje:

”...Nimeni nu se poate boteza afară de catoliceasca Biserică; fiindcă Botezul este unul și se află numai în catoliceasca Biserică... Cele ce se săvârșesc de eretici, mincinoase și deșarte fiind, toate sunt fără valoare. Că nimic nu poate fi primit și ales de Dumnezeu dintre cele ce se fac de aceia, pe care Domnul în Evangheliile îi numește vrăjmași și potrivnici ai săi (Mat. 12, 30)” (can. 1 Cartagina); „Cei vechi au hotărât că botezul săvârșit de eretici să se anuleze, iar al schismaticilor, ca al unora care sunt încă în Biserică, să se primească, iar cei ce sunt în adunări ilegale, îndreptându-se prin pocăința cuvenită și prin convertire, să se împreune iarăși cu Biserica... Părinții au hotărât ca cei botezați de eretici ca de niște mireni, venind la Biserică, să se curățească din nou cu adevăratul Botez al Bisericii ... Se cuvine să le redăm botezul lor ... iar dacă cineva l-ar fi primit de la ei, acela venind la Biserică, să se boteze... Dar dacă aceasta ar fi piedica ordinii obștești, să se aplice iarăși obiceiul și să se urmeze Părinților, care au orânduit cele de cuviință pentru noi... Dar, negreșit să se dispună ca cei ce vin de la botezul aceluia, să se ungă adică de credincioși și așa să se apropie de Taine...”.

Normele canonice care se ocupă de efectele Botezului, arată că cel botezat devine membru al Bisericii sau dobândește ceea ce s-ar putea numi cetățenia bisericească, devenind astfel subiect de drepturi și de îndatoriri în cadrul societății religioase creștine, care se numește Biserică. În această calitate și numai în această calitate, el poate primi și celelalte.

Botezul administrat în mod valid nu se mai repetă, sub pedeapsa caterisirii (can. 47 ap.; 48 Cart.), pentru că efectul principal al botezului, care este ștergerea păcatului originar, nu se pierde. Nici chiar prin căderea în erezie nu se recade în starea de păcat originar.

În ceea ce privește rolul Tainei Sf. Botez pentru primirea eterodocșilor în Biserică trebuie avute în vedere anumite implicații de ordin dogmatic și canonic.

După schisma din 1054, între grupările creștine s-a născut o dispută pentru chestiunea întâietății la dreptul sau calitatea de Biserică și aceasta continuă să fie evidentă și în vremea noastră, fiecare socotindu-se a trăi creștinismul autentic și a fi Biserică adevărată. Prin această optică, pentru fiecare dintre grupări, creștinismul se prezintă alcătuit din două categorii de membri: unii adevărați, pe de o parte, și alții falși, neadevărați, pe de altă parte. În vremea noastră majoritatea teologilor, aparținând diverselor grupări creștine, numesc pe cei dintâi ortodocși, iar pe ceilalți, eterodocși.

Cuvântul „ortodox” în înțeles strict filologic se tâlmăcește prin cuvintele: „gândire dreaptă”. În acord cu acest înțeles se pot socoti demni de acest calificativ toți creștinii care păstrează cu fidelitate credința lăsată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli și mai apoi prin Sfinții Părinți. Pe drept cuvânt se pot socoti aceștia astfel, deoarece rămânerea pe temeliile credinței Bisericii Apostolice și Ecu-menice, adică pe temeliile Bisericii adevărate și drepte, nu însemnează altceva

decât a fi în deplin acord cu gândirea dreaptă, ceea ce este tot una în acest caz, cu o gândire personală dreaptă.

Prin Ortodoxie se înțelege totalitatea grupărilor creștine care păstrează unitar credința adevărată și o exprimă uniform prin trăirea creștină.

Alături de această categorie de creștini calificați ortodocși, există o a doua categorie mai mare, din nefericire, decât cea dintâi, care cuprinde pe toți creștinii din afara Ortodoxiei. Toți aceștia, numiți cu un cuvânt „eterodocși”, sunt deosebiți prin gândire și credință față de cei din prima categorie, și deci în dezacord cu dreapta credință. Ei alcătuiesc o categorie neuniformă, fapt pe care îl evidențiază pluritatea formelor de organizare a grupărilor eterodoxe și chiar modul lor de a înțelege și trăi creștinismul, diferit de la o grupare la alta.

Eterodocșii sunt acei creștini, ce au fost cândva fii ai Bisericii, dar au părăsit-o, fixându-și, prin asemănare de formă cu adevăratul centru, alte centre iluzorii spre care tind, luând astfel un sens greșit în mișcarea lor. Amăgirea lor evidentă îi face să-și păstreze numai pretenția de a fi ceea ce în realitate ei nu mai sunt, și îi menține doar în situația de a putea redeveni cândva ceea ce au fost, adică fii ai Bisericii unice și adevărate a lui Hristos.

Un teolog grec, Ioan Karmiris, făcând o împărțire a eterodocșilor, distinge următoarele trei grupe, în felul următor:

1. Romano – catolicii, vechii – catolici, greco – catolicii;
2. Supraviețuitorii nestorianismului și monofizitismului;
3. Luteranii, calvinii, anglicanii.

Din această împărțire generală se poate vedea cât de largă este aria eterodocșilor.

Biserica, Trupul lui Hristos își are drept mădulare sau membri ai săi pe toți aceia care îi păstrează învățătura și așezămintele ei sfinte, întregi și nealterate. Ea a ținut întotdeauna ca membrii ei să fi primit botezul în numele Sfintei Treimi, să păstreze deplinătatea credinței și să primească conducerea spre mântuire de către Sf. Apostoli și urmașii lor legitimi; episcopii, care stau în succesiune apostolică. Posibilitatea de a deveni membru al Bisericii și, deci de a se bucura de bunurile pe care le oferă ea, este dată fiecărui om în parte prin recunoașterea și primirea credinței depline și prin primirea botezului în numele lui Dumnezeu, Cel întreit în Persoane (Mat. XXVIII, 19; Mc. XVI, 15, etc.). Orice om – așadar – care îndeplinește aceste două condiții, poate deveni membru al Bisericii. Pentru a-și putea menține însă, această calitate, fiecărui membru i se cere să stea în continuă comuniune de viață și credință cu ceilalți membri, primind Harul mântuitor prin Sfințelor Taine și încadrându-se în rânduiala ei.

Pierderea calității de membru al Bisericii, înseamnă îndepărtarea din Biserică, fapt pe care îl dorește și îl cere cel care nu se mai încadrează în condițiile amintite, prin însăși această atitudine. Recâștigarea calității pierdute și deci revenirea în Biserică este posibilă de asemenea oricui, prin acceptarea condițiilor ei și

renunțarea la greșelile săvârșite, recunoașterea calității de membru, fiind întotdeauna condiționată de rămânerea în Biserică.

Celor care au ieșit din Biserică și rămân în afara ei, adică eterodocșilor, nu li se poate recunoaște calitatea de membri ai Bisericii, indiferent dacă au sau nu aceeași învățătură. În legătură cu aceasta se pun unele întrebări justificate. Ele vizează atât chestiunea valabilității tainelor eterodocșilor, în cazul când aceștia rămân în afara Bisericii, cât și problema condițiilor reprimirii în Biserică a acestora. Răspunsul la aceste întrebări care constituie și rezolvarea însăși a temei noastre, se poate da ținând seama de legislația canonică și de practica Bisericii până în vremea noastră.

Sfânta Scriptură, recunoscând o singură Biserică adevărată, recunoaște și o singură lucrare adevărată, adică pe aceea a ei. Biserica Ecumenică a întărit această afirmație în legătură cu tainele săvârșite în afara ei preocupându-se în chip deosebit de Taina Botezului. Pentru a defini Taina Botezului ca fiind numai de competența adevăratei Biserici, ea a adunat toate aprecierile conforme cu doctrina ei, în această privință. Concluzia firească la care a ajuns ea, a fost aceea conformă cu Sf. Scriptură pe care a interpretat-o, ca în oricare altă chestiune de altfel, cu înțelepciune și autoritate. În problema aprecierii Tainei Botezului, ea a afirmat, în acord cu Sfânta Scriptură – că numai Botezul săvârșit în Biserică este adevărat. Conform acestei teze, recunoașterea Botezului este, mai înainte de toate, în funcție de apartenența la Biserică a celui ce îl săvârșește. Astfel, botezul săvârșit de eretici, care nu mai țin de Biserică, pentru că au părăsit-o prin nerecunoașterea și alterarea credinței, nu este adevărat și deci oricine primește botezul lor, nu are calitatea de membru al Bisericii (can. 46 și 68 apostolic; 19, sin. I ecumenic 4, sin. II ecum. 7, sin II ecum. 1 Cartagina (256); 1 și 47 al Sfântului Vasile Cel Mare).

Alături de aceste hotărâri ale Bisericii Ecumenice, ea a adoptat și o practică nu totdeauna conformă cu principiul amintit. Astfel, deși Biserica hotărâse că botezul săvârșit în afara ei, nu este botez, și precizase și cine sunt cei care nu mai fac parte din Biserică, revine asupra unora dintre aceștia, prin hotărâri ecumenice și le recunoaște botezul. Așa a recunoscut ea botezul săvârșit în afara ei în numele Sfintei Treimi, de către schismatici și chiar de către unii eretici, care cereau primirea în Biserică. Ceea ce este de trebuință să menționăm în legătură cu această practică, este faptul că Biserica a stabilit totuși o gradăție în ceea ce privește primirea eterodocșilor. Astfel, ea a recunoscut unora numai botezul, iar altora toate tainele, împărțindu-i deci în două categorii. Pe cei cărora le-a recunoscut numai botezul – cu motivarea că este săvârșit în numele Sfintei Treimi, i-a primit, punându-i să anatematizeze eresul (can.7 sin. Laodiceea) și administrându-le taina Mirungerii (ca.7, sin.II ecum.; 95 Trulan; 7 Laodicea; 57 Catagina). Pe alții i-a primit și socotit membri prin revenirea lor la comuniunea cu membrii ei, cerându-le doar să facă „scrisori” și să „anatematizeze eresurile lor ... și pe toate celelalte” (can.8, Sin.I ecum; 7, sin II ecum; 95 Trulan, 1,5 și 47 al Sfântul Vasile cel Mare).

Canonul 7 al Sin. II ecumenic, repetat și întărit de can. 95 Trulan, nivelează deosebiri care ființau în primele veacuri în Bisericile locale cu privire la primirea în Biserică a diferiților eterodocși, stabilind prin aceasta, totodată și o normă pentru tipurile viitoare. După prescripțiile acestor canoane, eterodocșii „când se convertesc la Ortodoxie, se primesc, ținându-se seama de depărtarea lor de doctrina ortodoxă, și, sau se botează, sau numai se ung cu Sfântul Mir, sau se primesc după ce se pocăiesc și mărturisesc credința ortodoxă”). Dispozițiile acestor canoane au devenit regulă generală pentru toată Biserica și sunt păzite până astăzi în Biserica ortodoxă, prin existența în vigoare a unor rânduieli ceremoniale de primire a eterodocșilor în Biserică).

Biserica Ortodoxă socotește că Harul primit prin sfintele Taine lucrează numai atât timp cât creștinul respectiv stă în comuniune cu Biserica. „Cei ce s-au lepădat de Biserică – zice Sf. Vasile cel Mare – n-au mai avut harul Duhului Sfânt peste ei, căci a lipsit comunicarea prin întreruperea succesiunii. Căci... cei care s-au depărtat aveau hirotoniile de la Părinți, dar cei care s-au rupt, devenind mireni, n-au avut putere nici de a boteza, nici de a hirotoni, nici nu puteau da altora harul Duhului Sfânt, de la care ei au căzut”.

De-a lungul veacurilor, Biserica Ortodoxă, care a păstrat credința, mântuitoare „în totalitatea și integritatea ei”, s-a considerat, pe drept cuvânt, ca unica continuatoare a Bisericii Ecumenice. Ea și-a confirmat legalitatea atât prin rămânerea „în adevăr”, cât și continuarea lucrării ei în spiritul și în sensul indicat de Biserica Ecumenică. Astăzi ea ce află pe aceleași „temelii apostolice”, având toate însușirile arătate de Simbolul Niceo-Constantinopolitan și urmărind același scop: mântuirea oamenilor. Ea își confirmă legalitatea și atunci când primește pe eretici după măsura dreptății dar și în cazul când ea face uz de iconomie; căci procedează întocmai ca Biserica ecumenică. Fără să fie prea aspră în general, sau îngăduitoare față de încălcarea principiilor sale, în special.

Istoria bisericească oferă dovezi destule din care se poate vedea că iconomia nu a fost și nu este o regulă fixă care să se aplice (necon condiționat), oricând și în orice împrejurare. Pentru a vedea aceasta, este suficient să amintim că Biserica ortodoxă nu a urmat aceeași linie în practica primirii romano-catolicilor, anglicanilor și protestanților. Hotărârile urmate de majoritatea Bisericilor ortodoxe, arată că uneori le-a recunoscut Botezul acestora, alteori nu și în general nu a existat o acceptare unanimă în această privință. Când Biserica n-a aplicat iconomia, eterodocșii respectivi au fost cercetați după dreptate și, găsindu-i că nu au primit Botezul conform „tradiției Sfinților Apostoli și dumnezeieștilor Părinți” ai „Bisericii catolice și ecumenice” le-a administrat Botezul ei și astfel i-a primit. Când a găsit de cuviință că-i necesară iconomia a aplicat-o în cazul acelorași eterodocși, pe care alteori i-a primit după dreptate. Prin această practică, Biserica Ortodoxă n-a anulat rânduielile ei, după cum nici nu a înlăturat posibilitatea aplicării iconomiei.

În vremea noastră, problema primirii eterodocșilor, are aceeași rezolvare. Rânduielele Bisericii Ecumenice sunt păzite cu aceeași strictețe, fără să se excludă aplicarea iconomiei.

Dacă observăm însemnările și rugăciunile din rânduielele de primire în Biserica Ortodoxă Română, așa cum prevede Molitvelnicul românesc, iată care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească, pe de o parte cel ce vrea să devină membru al Bisericii, iar pe de alta acela care-l primește.

1. Cel ce vrea să devină membru al Bisericii ortodoxe, trebuie să voiască să se lepede de ereziile sau rătăcirile schismatice;

2. Să-și legitimeze apartenența la gruparea din care pleacă, prin actul de naștere sau prin alte acte din care se poate vedea credința eterodoxă;

3. Să primească învățătura ortodoxă și să se întărească întru aceasta de către preot, cu binecuvântarea episcopului;

4. Să se supună unei rânduiele de primire în care se află unele lepădări, rugăciuni, Simbolul credinței și o rugăciune de dezlegare;

5. Să primească Mirungerea, în cazul când este schismatic, sau chiar și eretic cu Botez recunoscut valid, sau să primească și Botezul, când Botezul primit în gruparea eterodoxă respectivă nu i se poate recunoaște;

6. Să subscrie o mărturisire de credință.

Cel care primește poate fi episcopul sau, cu binecuvântarea acestuia și preotul.

Posibilitatea aplicării iconomiei este dată și astăzi, în Biserica noastră, prin mențiunea pe care o face o însemnare a Molitvelnicului, care zice că, atât catehizarea, cât și rânduiala primirii se săvârșesc cu aprobarea episcopului, care este în drept să facă uz de iconomie.

În toate bisericile ortodoxe autocefale, practica, deși neuniformă, este de acord totuși în principiu, cu aceleași rânduiele ecumenice. Pe plan teoretic, problema primirii eterodocșilor în Biserică reprezintă încă o chestiune nerezolvată. „Ea se află în centrul teologiei ortodoxe contemporane și figurează de mult în programul unui viitor sinod panortodox. Sfântul Sinod al Greciei a cerut teologilor săi să pregătească rapoarte asupra acestei chestiuni”. În urma acestei invitații, profesorul de Teologie dogmatică de la Atena, I.Karmiris a publicat concluziile raportului său, arătând că „Sinodul panortodox va trebui să decidă:

a. care sunt ereticii sau eterodocșii care trebuie să fie rebotezați;

b. care sunt cei ce vor trebui să fie primiți prin Mirungere;

c. care sunt cei ce trebuie primiți printr-o simplă profesiune de credință”.

Dânsul face chiar și o repartizare, astfel: după prima rânduială trebuie primiți unii protestanți, care n-au păstrat succesiunea în Botez și hirotonie. Eterodocșii din această categorie, după părerea sa, trebuie excluși de la iconomie și, ca urmare, acestora li se va administra Botezul și Mirungerea, pentru a putea deveni membri ai Bisericii Ortodoxe. După a doua rânduială, socotește că ar trebui primiți

catolicii, vechii catolici, uniații și protestanții moderati: luterani și anglicani, prin iconomie pentru Botez, administrându-li-se Taina Mirungerii. „Botezul acestei grupe este „nevalid”, pentru că profesează *Filioque* și botează prin stropire, fapt confirmat și prin decretul Sinodului din Constantinopol, din 1756, care prescrie rebotezarea lor”. Autorul cere însă să se facă uz de iconomie în cazul acestora și propune abolirea decretului din 1756, care de altfel nu este universal păzit de Biserică.

În concluzie creștinii din afara Bisericii ortodoxe, foști fii și membri ai ei, calificați eterodocși din cauza amăgirii care i-a înstrăinat și-i menține separați de Biserică, nu mai au calitatea de membri adevărați. Ei însă pot redobândi această calitate, adică redevin ortodocși, în condițiile pe care le stabilește Biserica.

Pr. prof. dr. CONSTANTIN LEONTE

SFÂNTA SCRIPTURĂ ÎN OPERA SFÂNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG

Sf. Simeon Noul Teolog s-a remarcat ca o personalitate puternică cu o foarte mare pătrundere a realităților mistice. Acest discurs profund în care el dă mărturie proprie despre realitățile dumnezeiești pe care le experiază nemijlocit este zguduitor. El arată, ca nimeni altul, modul tainic în care lucrează Dumnezeu în lume, în fiecare dintre noi, limpezind prin analize de mare finețe locuri din Sfânta Scriptură, pe care le aduce apoi ca argumente de netăgăduit în demersul său teologic. Ca revelație a lui Dumnezeu, care contribuie decisiv la conturarea celor mai importante premise pentru devenirea relației tainice a omului cu El, Sfânta Scriptură ocupă, după Sf. Simeon, un loc extraordinar în acest edificiu al iconomiei divine.

Din scrierile Noului Teolog desprindem un sentiment de prețuire deosebită a cuvintelor Sfintei Scripturi, fapt ce derivă din modul în care se raportează la aceasta. Această importanță vine din faptul că prin intermediul Scripturii se confirmă și se dezvoltă relația personală cu autorul ei *de facto* care este Dumnezeu Însuși.

În ciuda faptului că Sf. Simeon nu s-a remarcat în tradiția Bisericii ca un exeget al Sfintei Scripturi, el se dovedește a fi, însă, un foarte bun cunoscător al acesteia. Deși nu avem de la el comentarii ale vreunei cărți scripturistice, Noul Teolog folosește foarte mult Sfânta Scriptură în scrierile sale, reușind în câteva rânduri să ofere modele proprii de erminie prin exegeza unor texte cu un conținut foarte greu de descifrat chiar și pentru teologia de astăzi.¹ Sf. Simeon ridică probleme de o mare însemnătate, care își păstrează actualitatea până astăzi. Rezolvările pe care le propune se dovedesc a fi construite pe o temelie temeinică realizată din înțelegerea autentică a învățăturilor cuprinse în Sfânta Scriptură.

În cele ce urmează vom demonstra că mesajul transmis de Noul Teolog este fundamentat foarte puternic pe Sfânta Scriptură, având o abordare tradițională a acesteia. Vom prezenta în tabelele de mai jos o statistică a trimiterilor scripturistice din opera Sf. Simeon, realizată pe baza indicilor biblici alcătuiți de autorii edițiilor critice a operelor acestuia publicate în faimoasa colecție *Sources chrétiennes*.

1. Scrierile Vechiului Testament sunt temei pentru foarte multe din demersurile teologice ale Sf. Simeon, după cum vom putea observa din datele prezentate în Tabelul 1.

1. Vezi: *Discursurile etice 2, 3, 12, 13* în Sf. Simeon, Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, traducere Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2001, unde face exegeza directă a unor texte preponderent ale Sf. Ap. Pavel, de exemplu: problema predestinației, omul ceresc și omul pământesc etc.

Tabelul 1

Nr. Crt.	Cărți: Vechiul Testament	Capitole	Cateheze	Discursuri	Imne	Total cântări
1.	Facere	3	77	79	45	204
2.	Ieșire	1	10	14	38	63
3.	Levitic	-	1	3	-	4
4.	Numeri	-	3	-	7	10
5.	Deuteronom	1	14	15	8	38
6.	Iosua	-	2	-	-	2
7.	Judecători	-	1	-	-	1
8.	I Regi (I Samuel)	-	4	2	-	6
9.	II Regi (II Samuel)	-	4	1	2	7
10.	III Regi (I Regi)	-	3	-	4	7
11.	IV Regi (II Regi)	-	2	2	3	7
12.	II Paralipomena (Cronici)	1	1	1	-	3
13.	Neemia (II Ezdra)	-	-	1	-	1
14.	Ester	-	1	-	1	2
15.	Iov	-	14	5	7	26
16.	Psalmi	29	232	85	119	465
17.	Pilde (Proverbe)	4	17	5	24	50
17.	Ecclesiast	-	2	-	2	4
18.	Cântarea Cântărilor	1	3	1	8	13
19.	Isaia	2	35	28	27	92
20.	Ieremia	1	17	5	9	32
21.	Iezechiel	-	10	10	5	25
22.	Daniel	2	11	4	2	19
23.	Osea	-	-	1	1	2
24.	Amos	-	4	2	1	7
25.	Miheia	-	-	-	2	2
26.	Ioil	1	1	3	5	10
27.	Iona	1	3	1	-	7
27.	Naum	-	-	1	-	1
28.	Avacum	-	2	4	-	6
29.	Zaharia	-	3	-	1	4
30.	Maleahi	1	3	8	1	13
31.	<i>Tobit</i>	-	1	-	2	3
32.	<i>Iudith</i>	-	-	-	1	1
33.	<i>Baruh</i>	-	1	-	1	2
34.	<i>Înțelepciunea lui Solomon</i>	-	24	8	21	53
35.	<i>Înțelepciunea lui Isus Sirah</i>	-	13	7	12	32
36.	<i>I Macabei</i>	-	1	-	-	1
37.	<i>II Macabei</i>	-	-	-	2	2
38.	<i>Istoria omorării balaurului și a sfărâmării lui Bel</i>	-	1	-	-	1
Total	30 canonice	48c.	482c.	181	322c.	1133c.
	8 necanonice	-	41nc.	15nc.	39nc.	95nc
	38 cărți	48	523	296	361	1128

După cum putem observa, Sf. Simeon citează foarte mult din scrierile Vechiului Testament. Cele mai citate cărți sunt Psalmii (465 de trimiteri) și Facerea (204 de trimiteri). Faptul că Noul Teolog își îndreaptă preponderent atenția către două dintre cărțile fundamentale în demonstrațiile teologice referitoare la mântuirea omului ne conduce oarecum și la conturarea unei perspective referitoare la construcția personalității Sf. Simeon care se dovedește a fi profund bazată pe spiritualitatea tradițională. Un alt lucru demn de menționat ar fi acela că Sf. Simeon citează din 30 de cărți canonice, din totalul de 39 și din 8 cărți necanonice din totalul de 14. Așadar, reprezentativitatea canonului vechi-testamentar în opera Sf. Simeon este uluitoare. El citează din aproape toate cărțile Vechiului Testament atât din cele canonice, cât și din cele necanonice.

Citarea cărților *anaginoscomena*, fapt prezent și în operele altor Sfinți Părinți, ar putea da naștere la o reconsiderare a modului în care funcționează validarea canonului scripturistic în Biserica Ortodoxă². Totuși, în operele simeoniene nu transpare în nici un fel existența vreunei probleme de felul acesta.

Pentru Sf. Simeon cuvintele scripturistice pe care le aduce în discuție poartă mesajul divin. Cum este un singur Dumnezeu, tot așa și Noul Teolog nu face distincție între Noul și Vechiul Testament citând laolaltă proorocii și apostolii, dar și „*de-Dumnezeu-insuflații Părinți*”.

2. Cărțile Noului Testament sunt citate masiv de către Sf. Simeon. O statistică ce arată acest lucru se va prezenta în Tabelul 2.

Tabelul 2

Nr. Crt.	Cărți: Noul Testament	Capitole	Cateheze	Discursuri	Imne	Total cărți
1.	Matei	29	477	188	215	909
2.	Marcu	2	113	16	25	156
3.	Luca	8	265	89	110	472
4.	Ioan	19	315	214	94	642
5.	Faptele Apostolilor	-	51	26	45	122
6.	Romani	12	147	84	58	301
7.	I Corinteni	14	129	115	101	359
8.	II Corintei	8	110	63	50	231
9.	Galateni	8	52	40	15	115
10.	Efeseni	8	89	66	53	216
11.	Filipeni	2	40	13	21	76
12.	Coloseni	4	41	21	11	77
13.	I Tesaloniceni	2	11	17	5	35
14.	II Tesaloniceni	-	4	3	-	7
15.	I Timotei	1	56	27	42	126
16.	II Timotei	-	27	15	11	53

2. Acest lucru este observat și de Pr. Prof. Dr. Constantin Coman în studiul: *Sfânta Scriptură în opera Sf. Grigorie Palama*, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian”*, București, 2002, p. 586.

17.	Tit	-	11	7	15	33
18.	Filimon	-	2	-	-	2
19.	Evrei	1	69	27	25	122
20.	Iacov	1	49	7	19	76
21.	I Petru	1	36	18	23	78
22.	II Petru	-	19	15	11	45
23.	I Ioan	3	62	32	31	128
24.	II Ioan	-	-	1	1	2
25.	III Ioan	-	1	-	-	1
26.	Iuda	-	-	1	11	12
27.	Apocalipsa	-	10	-	34	44
Total	27 de cărți	123	2186	1105	1026	4440

Numărul citărilor din Noul Testament este mai mult decât edificator pentru a ne da seama de locul pe care îl ocupă Scriptura în gândirea Sf. Simeon. La fel cum am constatat și în ceea ce privea Vechiul Testament, autorul citează dând dovadă de o foarte mare cuprindere pe lângă faptul că se dovedește un foarte bun cunoscător al Scripturii. Noul Teolog *citează din toate cărțile nou-testamentare*.

Analizând datele din tabelul de mai sus, observăm că Sf. Simeon citează foarte mult din Sf. Evanghelii (2179 de trimiteri) și din scrierile Sf. Ap. Pavel (1753 de trimiteri). Topul citărilor luând fiecare carte separat este: Sf. Evanghelie după Matei (909 de trimiteri), Sf. Evanghelie după Ioan (642 de trimiteri), Ep. I către Corinteni (359 de trimiteri), Ep. către Romani (301 de trimiteri); iar dacă realizăm același top, dar al autorilor citați, câștigătorul incontestabil este Sf. Ap. Pavel cu 1753 de trimiteri.

3. Citarea Sfintei Scripturi se face de către Sf. Simeon fără a disocia în vreun fel între Vechiul și Noul Testament folosind doar trimiteri de genul „*dumnezeiasca Scriptură*” sau „*de-Dumnezeu-insuflătele Scripturi*” sau referindu-se direct la autorii scrierilor: „*dumnezeiscul Pavel*” sau „*marele Moise*”. Observăm, de asemenea, că raportul citărilor dintre cele două Testamente este unul foarte echilibrat de aproximativ 1 / 3, lucru ce îl înscrie pe Sf. Simeon pe linia tradițională care nu face distincție în ceea ce privește folosirea cărților Scripturii, acordându-le aceeași autoritate și importanță, atât celor din Vechiul, cât și celor din Noul Testament. De aici, deducem modul receptării *unității Scripturii*, pe care Sf. Simeon o citează fără a face nici o notă discordantă, el citând nu din Noul sau din Vechiul Testament, ci din „*de-Dumnezeu-insuflătele Scripturi*”.

În ceea ce privește frecvența citării în textele simeoniene, aceasta este una demnă de invidiat. Vom analiza acest lucru în două dintre operele reprezentative pentru gândirea Noului Teolog: *Catehezele* și *Discursurile*. Edițiile critice ale acestor scrieri, din colecția *Sources chrétiennes*, sunt realizate într-un format mic, textul fiind bilingv grec-francez. *Catehezele* sunt editate în trei volume și au, în total, un număr de 496 de pagini de text grecesc. Conform indicilor biblici, constatăm un număr de 482 de trimiteri la cărțile canonice și 41 de trimiteri la cele anaginoscomena, în total 523 de trimiteri la cărțile Vechiului Testament. Din

aceste date rezultă un raport de 1.05 trimiteri pe pagină. Noul Testament este citat de 2186 de ori, rezultând un raport de 4.40 trimiteri pe pagină. Așadar, putem spune pe drept cuvânt că frecvența trimiterilor scripturistice pe pagina de text de 5.45 este una care grăiește de la sine. *Discursurile* sunt editate în două volume și numără 398 de pagini de text grecesc. Conform indicilor biblici, constatăm 281 de trimiteri la cărțile canonice și 15 trimiteri la cele necanonice, în total 296 trimiteri din Vechiul Testament; rezultând un raport de 0.74 trimiteri pe pagină. Noul Testament este prezent prin 1105 trimiteri; cu un raport de 2.77. De aici, deducem un raport total de 3.51 trimiteri pe pagina de text.

4. Cele arătate mai sus vin să demonstreze fără nici o urmă de tăgadă că Sf. Simeon este un cunoscător autoritar și foarte profund al Scripturii. Aceasta este fundamentul demersurilor sale teologice și de orice natură. **Autoritatea Scripturii**, însă, nu este asbolută și exclusivistă. Scriptura vine să confirme experiența seculară a Bisericii păstrată în: „*Scrierile de-Dumnezeu-insuflăte ale Sfinților: Iar că sfinții toți, fiind mădularele lui Hristos, se fac un trup al Lui, dar se vor face și în viitor, voi încerca să o dovedesc și din Sfânta Scriptură.*”³

Scrierile patristice sunt socotite, în virtutea inspirației tainice a Duhului, ca având aceeași autoritate, aceea de glas al lui Dumnezeu. Noul Teolog își fundamentează opiniile pe Scriptură, care vine și confirmă experiența sa directă: „*Ce este, deci, neadevărat în aceasta, Părinților? N-am vorbit corect despre lucruri dumnezeiești, n-am spus ceva care nu se abate de la Scriptură?*”⁴; dar și pe învățătura și viețile Sfinților Părinți: „*Că acest lucru e adevărat dă mărturie împreună cu mine și Ioan cu graiul de aur, marele stâlp al Bisericii*”⁵... „*Că acest fapt e adevărat veți găsi citind din Viețile Sfinților Părinților noștri Eftimie, Antonie și Sava*”⁶.

Observăm că Sf. Simeon promovează o modalitate de receptare a revelației divine puțin diferită de perspectiva teologiei academice din zilele noastre. După cum am văzut, mesajul divin este perceput ca unul prin excelență unitar, indiferent dacă el este transmis prin personalitățile Vechiului Testament, prin ucenicii Mântuitorului din epoca apostolică sau prin *alăutele Duhului Sfânt*. Un lucru extrem de important este acela al respingerii totale al supremației raționalismului sec lipsit de luminarea Duhului Sfânt promovat de multe medii academice.

Prin analizele de mai sus am dovedit, credem, pe deplin că teologia Sf. Simeon are rădăcini adânci în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție. Acesta este cu siguranță un lucru normal pentru o persoană care primește din partea comunității

3. Sf. Simeon Noul Teolog, *Cuvântarea I morală*, în *Filocalia*, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, vol. VI, Ed. Humanitas, București, 1997, p. 131.

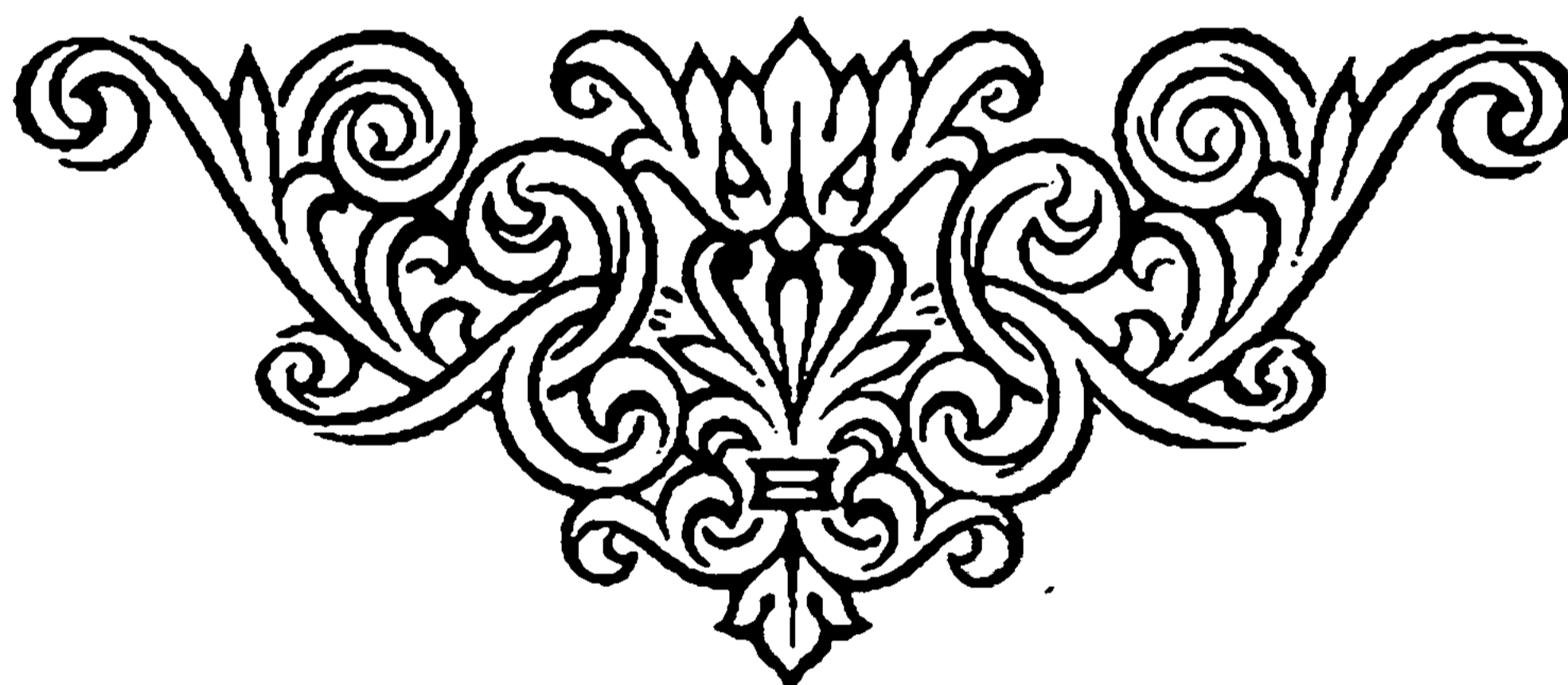
4. Sf. Simeon Noul Teolog, *Imnele iubirii dumnezeiești*, traducere Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, *Imn 15*, p. 387.

5. Sf. Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, trad. Diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999: *Cateheza 5*, p. 77.

6. *Ibidem*, 29, p. 307.

eclesiale supranumele de *Noul Teolog*. Toate cuvintele Scripturii, cât și cele ale Sfinților Părinți, au ca scop apropierea omului de Creator pentru a ajunge „*ca toți să fie una*” după modelul treimic (In 17, 21). Era prin urmare firesc ca tocmai un *teolog* al Bisericii, recunoscut ca atare, să reflecte în opera sa o cunoaștere și o impropriere a discursului scripturistic și patristic. Însă ceea ce este fundamental pentru teologia Sf. Simeon este faptul că izvorul unic al tuturor *dumnezeieștilor Scripturi*, cât și al scrierilor *de Dumnezeu purtătorilor părinți* este Dumnezeu Însuși. Din această cauză, Noul Teolog pune la baza oricărui demers teologic experiența directă a dumnezeirii. Luminarea Dumnezeiască a Duhului este premisa principală de înțelegere a realităților divine. Dobândirea înțelepciunii Duhului certifică autenticitatea cunoașterii: „... *Pe cine crezi că spun că întrebam ? Socotești că pe înțelepții lumii acesteia sau pe învățați ? Nicidecum, ci pe prooroci, pe Apostoli și Părinți, pe înțelepții adevărați, pe cei ce au dobândit înțelepciunea însăși întreagă, care este Acela Însuși, Hristos, Înțelepciunea lui Dumnezeu*”⁷.

Pr. drd. NICOLAE SANDU

7. Sf. Simeon, *Imne...*, 29, p. 513-514.

RUGĂCIUNEA "TATĂL NOSTRU"*

– Studiu istorico-filologic –

În istoria creștinismului românesc au rămas încă neelucidate o serie de probleme de procedură liturgică, tot atât de importante precum este și cultul creștin care le utilizează.

1. În primul rând, rugăciunile (am arătat, în altă parte, că termenul *rugăciune* nu apare decât în româna din nordul Dunării). Fiecare cult creștin își are rugăciunile sale – iar, în cazul teritoriului românesc, structura lor textuală este diferită nu numai de la o liturghie confesională la alta, dar și de la o zonă de cultură la alta. Ortodoxia românească – subliniam – prezintă oarecare diferențe, în detalii liturgice, după cum este vorba de Muntenia ("Țara Românească, Vala(c)hia"), de Moldova sau de Transilvania. Obediențe ecleziastice intra-ortodoxe explică ușor astfel de deosebiri rituale. Dar catolicismul? Nici ("romano") catolicismul nu este omogen: cel maghiar din Ardeal este uneori apropiat (dacă nu "infiltrat") de confesiuni protestante (mai ales de calvinism), cel din Moldova, de origine poloneză, are "contacte" ortodoxe – prin Ruteni, cu Moravia – dar și cu protestanții (prin comunitățile germanofone din sud, din vest și din nord-est. Profesorul Cesare Alzati de la Universitatea Catolică din Milano, cel care prin lucrările sale s-a afirmat drept cel mai bun cunoscător străin al creștinismului românesc multiconfesional, consideră spațiul religios românesc drept cel mai fragmentat teritoriu creștin din Europa: un puzzle cu cel puțin zece confesiuni creștine și non-creștine (ortodocși, catolici, greco-catolici, luterani/evanghelici/, calvini, unitarieni, ortodocși de "stil vechi", evrei, mahomedani, neoprotestanți /baptiști/ etc.) – ceea ce nu este decât *reflectarea* poziției geografice și istorice a teritoriului locuit de români de-a lungul veacurilor ("au carrefour des Empires", cum ne caracteriza un ziarist francez prin 1932, sau "între Orient și Occident", cum îndeobște se spune). Să nu uităm că unitatea statală a României noastre nu are încă nici o sută de ani, iar presiunile politice exterioare (și interioare, cele corelate cu etniile conlocuitoare) nu au încetat până astăzi.

2. Puterea moral-politică a românilor a constat – și constă – în construcția unei identități statale multietnice unitare, indestructibile – în ciuda vicisitudinilor istoriei. La aceasta însă, contribuția Bisericii ortodoxe de pe ambii versanți ai Carpaților a fost imensă: ortodoxia a fost *un liant puternic* (recunoscut chiar de Kiril Lukaris, patriarhul/proreformat/ al Constantinopolului, într-un binecunoscut răspuns dat Principelui Gavril Bethlen al Transilvaniei, în 1629) între Țara Românească, Moldova și Transilvania. Ceea ce nu însemna că ortodoxia românească era unitară. Pentru regiunile danubiene, apropierea (și contactele) cu Patriarhatul de la Ohrida, obediența ierarhică a Banatului și a Transilvaniei de Mitropolia

* Studiul a fost publicat în revista "VATRA" – nr. 428-429 (11-12/2006, p. 100-117) de unde a fost preluat cu acordul autorului, dată fiind importanța teologică și istorico-literară a temei tratate.

sârbească de la Carlovitz – adică ortodoxia Grecilor și a Bulgarilor, erau dominante. În Moldova, ortodoxia Ucrainei și a Rusiei (“a treia Romă!”) avea de asemenea un rol important. În acest fel, ortodoxia românească – oricât de nuanțată era regional (prin obediențe ierarhice și influențe teologice) – a putut să întărească rezistența etnică religioasă a Românilor. Dar, în acest fel, ortodoxia românească – deși creștinismul nostru este originar apostolic, prin subordonare ierarhică, organizare (sau chiar prin ritual liturgic) era dependentă de culturi teologice înconjurătoare. Primisem primele elemente creștine în primele patru veacuri, iar apoi prin creștinarea slavilor meridionali și orientali (începând din sec. al IX-lea), dobândisem o organizație ortodoxă dirijată de culturi și ierarhii teologice ulterioare în timp, dar mai aproape și mai bine structurate, fiind cele în contact direct cu Constantinopolul. Creștinarea noastră originară se transformase *ipso facto* într-o cultură ortodoxă mediată, “filtrată” sau dominată de alte ortodoxii – a slavilor meridionali și a celor orientali, dar și a bizantinilor.

3. Această pluralitate ortodoxă intermediară se complică și mai mult în condițiile în care, în zone românești ortodoxe, precum Transilvania, Biserica tradițională a românilor “de jos”, țărani și păstori fără drepturi (considerați “schismatici”), intră în contact cu religiile “receptate”, mai ales cu Catolicismul roman și cu Reforma protestantă și calvină. “Rectificări” liturgice și terminologice ale slavo-bizantinismului apar în Biserica transilvană. Și în Moldova, se știe, influențe orientale de la Kiev și de la Moscova s-au făcut resimțite de-a lungul veacurilor (în Basarabia, chiar și astăzi!). Ortodoxia românească urmează, fidel, repartiția regională a culturii românilor de la nordul Dunării. Printr-un paradox, Biserica noastră “absoarbe” elemente de ritual creștin “alogen”, dar *rămâne* o Biserică ortodoxă a întregului teritoriu al românilor, care se recunosc în ea.

4. Cea mai evidentă dovadă este rugăciunea *Pater hemón, Pater Noster, Tatăl Nostru* – care, trecută în traducere prin toate limbile Pământului, în zonele creștine, poartă numele teologic *oratio dominicalis*, “rugăciunea împărătească” – sau, pur și simplu, “rugăciunea lui Iisus”. Această rugăciune, pe care – după cum se afirmă *numai* în *Evanghelia-Luca* – Apostolii i-ar fi solicitat-o lui Iisus (“Doamne, învață-ne să ne rugăm, așa cum și Ioan i-a învățat pe ucenicii lui” – Luca, 11, 1), ar fi trebuit să aibă o structură stabilă, dacă nu fixă. Nu a fost deloc astfel, nici măcar în *Evanghelia-Matei*, 6, 9-13 este mai amplă decât versiunea din *Evanghelia-Luca*, 11, 2-4. Iată-le, comparative, în versiunea grecească:

Matei, VI, 9-13

Páter hēmōn ho en tois ouranois

Hagiasthēto to ónomá sou;

Elthēto hē basileía sou

Genēthētō tò thélímá sou

Hōs en ouranō kaî epî ges;

Ton árton hēmōn tón epiouision dós hem□n semeron;
 Kai áphes hemîn tà opheilemata hemōn
 Hos kaî hemeis aphékamen toîs opheilétais hemōn;
 Kai me eisenénk^os hemas eis peirasmon
 Allá rhūsai hemas apò tou ponérou

Luca, XI, 2-5

Pater (hēmōn ho en tois ouranois)
 Hagiasthēto to ónomă sou;
 Elthēto hē basileía sou
 Ton arton hemon ton epiouision didou hemin tò kath, heméron
 Kaî áphes hemin tàs hamartías hemon
 Kaî gàr autoî aphîomen pauti opheílonti hemin
 Kaî me eisenenkes eis peirasmón¹.

Aceste texte au trecut, în primele traduceri în limba latină, în variante ușor diferite (o traducere inițială, unică, nu pare să fi existat). Cea mai veche este aceea din așa-numita *Vetus Latina*.

Mattheus: Pater noster qui es in caelis/ Sanctificetur nomen tuum/Adveniat regnum tuum/Fiat voluntas tua/in caelo et in terra/ Panem nostrum cotidianum/da nobis hodie/Et dimitte nobis debita nostra/sicut et nos dimittimus debitoribus nostris./Et ne nos inducas in temptationem/sed libera nos a malo (Siegfried Heini-mann 1988, p. 75).

Acesteia, Tertullian, scriitor creștin care a trăit în sec. II-III, opune o versiune proprie (incompletă) în *De oratione dominica*:

Pater qui in caelis es, Sanctificetur nomen tuum, Fiat voluntas tua in caelis et in terra. Veniat regnum tuum. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Dimitte nobis debita nostra... Ne nos inducas in temptationem. Sed devehe nos a malo (Cabrol-Leclerq, 1936, t. XII, p. 248, s.v. *Oraison dominicale*).

Aceste versiuni latine, primare, au stat la baza traducerii *Bibliei* de către Sfântul Hieronymus, cunoscută sub numele *Vulgata* – în sec. IV (după cum vom vedea, și aceasta caracterizată de unele schimbări în text).

Trecut în românește, direct, literal (deci nu întemeiat pe versiunea slavonă – cea care se utilizează în Biserica noastră).

Matei, VI, 9-13

Tatăl nostru
 Care ești în ceruri
 să fie sfințit numele Tău

1. Textele evanghelice în greacă ne-au fost comunicate de prof. Francisca Băltăceanu de la Universitatea din București.

să vină Domnia (lat. *Regnum*) Ta
 să se facă voia Ta
 precum în cer, așa pe pământ
 pâinea noastră zilnică (lat. *quotidianus*, gr. *epioúision*)
 dă-ne nouă astăzi
 și iartă (lat. *dimittere*, gr. *áphes*) nouă datoriile noastre
 cum și noi iertăm datornicilor noștri,
 ci liberează-ne de Rău.

5. În cele ce urmează ne vom ocupa de dificultățile terminologice și de modificările aduse de-a lungul veacurilor textului din Evanghelia-Matei. Textul restrâns din Evanghelia-Luca ne va servi drept termen de referință.

Iată însă, în traducere literală în limba franceză, cele două versiuni:

Matei 6

Notre Père
 qui (es) dans les cieux,
 que soit sanctifié ton Nom,
 que vienne ton Règne,
 que soit faite ta Volanté
 comme au ciel aussi sur terre.
 notre pain quotidien,
 donne(-le) nous aujourd'hui,
 et remets-nous nos dettes
 comme nous aussi avons remis
 à nos débiteurs.
 Et ne nous introduis pas en tentation
 mais deliver-nous du Mauvais.

Luca 11

Père
 que soit sanctifié ton Nom,
 que vienne ton Règne,
 Notre pain quotidien,
 donne(-le) nous chaque jour,
 et remets-nous nos péchés,
 car nous-mêmes aussi remettons
 à tout (homme) qui nous doit.
 Et ne nous introduis pas en tentation

6. După cum putem constata, între cele două rugăciuni evanghelice există deosebiri evidente. Deosebirile textuale dintre versiuni urcă departe în timp, în

epoca originilor creștinismului. Mai întâi trebuie subliniat faptul că între cei doi evangheliști existau diferențe și de limbă, și de cultură. Matei era, după tradiție, un apostol evreu care ar fi scris la origine în limba aramaică, dar singurul text atestat este în limba greacă. Luca, în schimb, era un grecofon din Siria. Este de observat că, în Evanghelia-Matei, Iisus se adresează lui Dumnezeu cu cuvintele: *Tatăl nostru, care ești în ceruri* – ceea ce, afirmă teologia creștină, este, în a doua parte, o formulă “tipic evreiască” (care apare de 13 ori în Evanghelia-Matei). Expresia *care ești în ceruri* nu apare la Luca.

Dar mai important este apelativul *Tată(l)* – care transformă rugăciunea lui Iisus într-o rugăciune filială. Invocarea lui Dumnezeu ca un *tată*, un *părinte*, este de origine evreiască: poporul evreilor se considera, în Vechea Alianță (Legământ), fiii lui Iahve-Dumnezeu și îl invocau numindu-l *Tată!* “al nostru”. Dar invocarea *individuală Abba* care apare în rugăciunea lui Iisus (mai ales versiunea Luca 11), dezvăluie esența divină a lui Iisus, intimitatea misterioasă fundamentală a filiației sale. Ceea ce constituie mesajul *central* al Noului Testament, al Alianței Noi (Invocarea filială *Abba! Tată!* apare în Evangheliile de 170 de ori!). Până la venirea lui Iisus, evreii utilizau termenul *Tată!* dar numai în colectiv, ca o afirmație. Iisus îl folosește, cu titlu individual, adresându-i-se direct, în multe situații (în Ghet-simani precum și în timpul pătimirii pe cruce). Trebuie însă specificat că în Evanghelia-Matei se folosește termenul *Tatăl Nostru* – care era utilizat și în unele rugăciuni iudaice, în timp ce Evanghelia-Luca menționează numai invocația individuală directă *Abba! Tată!* Ceea ce înseamnă că Matei, era mai aproape de tradiția religioasă ebraică, în timp ce Luca, de cultură elină, folosește în invocație numai vocativul grecesc *Páter*.

7. Analiza textului *Tatăl Nostru* în relație cu sursele evreiești (formule și expresii care apar în rugăciunile evreilor) a fost făcută în mai multe lucrări (una dintre cele mai cuprinzătoare este C. Di Sante, *La prière d'Israel. Aux sources de la liturgie chrétienne*, 1986, cit. *Cahiers Evangile*, 68, p. 29). Dând urmare – și crezare – autorului, sintagmele și ideile din *Tatăl Nostru*, care apar și în “binecuvântările” și rugăciunile (orale) evreiești sunt: *Tatăl nostru, Numele tău să fie sanctificat. Să vină domnia Ta* (“să se stabilească domnia Lui”), *să se facă voia Ta* (“voința Ta să poată fi, Doamne!”), *pâinea noastră zilnică* (“tu hrănești pe cei vii, din dragoste”), *iartă-ne nouă datoriile/păcatele* (“iartă-ne, Tatăl nostru, căci am păcătuit... căci Tu ești cel care grațiază și iartă”), *nu ne face să intrăm în ispită* (“nu ne da în puterea păcatului, a greșelii, a tentației, nici a rușinii”), *eliberează-ne de rău* (“Tu ești binecuvântat, Doamne eliberatorul lui Israel”).

Cea mai mare parte dintre propozițiile din paranteză provin din textul unei rugăciuni, denumite *Qaddish*, o “sanctificare” cu care se încheia serviciul religios din sinagogă (o rugăciune mai ales pentru morți). În plus, *Qaddish* era recitată în limba aramaică, limba nativă a lui Iisus. Cum se putea ca Iisus, Care fusese crescut într-o familie pioasă ce respecta religia tradițională ebraică și Care cunoștea rugăciunile din Templu și, mai ales, liturgia sinagogală, să nu recomande Aposto-

lilor săi ceea ce El însuși învățase, așa cum, probabil, El însuși, în aramaică Se ruga? Dar, trebuie precizat, *nu poate fi considerat* textul din *Tatăl nostru* ca o rugăciune ebraică: ea nu conține nimic incompatibil cu rugăciunile iudaice, dar filiația divină a lui Iisus, care invocă individual pe Dumnezeu ca *Tată!* (fără adjectivul posesiv *nostru*) aparține creștinismului. Tot astfel cum fraza “Să vină domnia Ta” (= *adveniat Regnum Tuum*) nu este temporalizată (“acum, cât suntem în viață, căci noi așteptăm ca Tu să domnești în Sion”), ci, mult abreviată, este o rugă *definitivă, atemporală*. Astfel spus, textul creștin al lui *Tatăl nostru* este *parțial* paralel cu texte liturgice ebraice, dar rămâne o sinteză succintă făcută de Iisus. În ce limbă? În aramaică? În ebraică? Un eminent cercetător, părintele P. Grelot a publicat în “Revue Biblique” 91, 1984, pp. 531-566, *L’arrière-plan araméen du Pater*, încercând să acrediteze ideea că Iisus a putut foarte bine face uz de aramaică, socotind rugăciunea o rugăciune individuală, particulară (nu una oficială din templu sau din sinagogă).

8. Dar evangheliile au fost scrise în greacă. Cea cunoscută, a lui Luca (gr. *Loukas*), om cultivat (probabil, medic) originar din Siria, ar fi putut fi scrisă, după unii, înainte de anul 67 (alți specialiști vorbesc de o primă versiune prin “anii 60”), dar textul transmis nouă în copii ar putea fi datat între 75-90 – și este mai scurt (s-ar putea spune, fundamental?). Matei (numele ebraic Mattai- Matanya) era evreu bilingv, perceptor de impozite; el ar fi scris, cum am mai spus, în aramaică. S-ar explica astfel prezența în textul grecesc a unor arhaisme și aramaisme – între care și invocația la plural (*nostru*) a Părintelui ceresc.

Soarta textuală a rugăciunii *Tatăl nostru* a fost legată de transmiterea canonică a Evangheliilor. Evangheliile-Matei și Luca, împreună cu cea a lui Marcu alcătuiesc ceea ce a fost denumit “*evangheliile sinoptice*” (gr. *synopsis*) și se caracterizează prin *concordanțele frapante* dintre ele, mai ales în ceea ce privește faptele relatate, cuvintele lui Iisus (*logia*) și evenimentele vieții Sale (ele conțin 2-300 de versete identice). Asemenea potriviri nu pot fi cazuale; ele conduc la concluzii importante. Sunt oare relatările unor evangheliști martori oculari? Avut-au poate surse comune? Au “colaborat” evangheliștii între ei? Se cunoșteau unii cu alții din timpul vieții lui Iisus? Iată o serie de întrebări ce își așteaptă răspuns.

Mai aproape de adevăr par ipotezele care atribuie evangheliei lui Marcu întâietatea în timp. Marcu – pe numele ebraic Yohanan – Markos (supranume grecesc) aparținea comunității creștine din Ierusalim încă din anul 44. Fără să fi fost vorba de o adevărată “colaborare”, se pare că Matei ar fi dispus – atunci când și-a scris evanghelia – de texte ale lui Marcu (200 de versete comune). Acesta este considerat de către exegeții secolelor II-III (de la Papias, episcop de Hyerapolis, 110-130, până la Clement din Alexandria și la Tertulian) a fi fost foarte apropiat de apostolul Petru, pe care îl cunoscuse în casa părintească din Ierusalim și care l-ar fi creștinat. Ireneu, episcopul de Lyon, îl denumea chiar “discipolul lui Petru” – ceea ce i-a dat o autoritate majoră; el devine, prin Petru, un martor ocular al vieții lui Iisus. (Se pare că atunci când Marcu își scria evanghelia, Petru era încă

în viață, dându-i chiar consimțământul să o scrie pentru creștinii din Roma). Locul unde și-a scris-o rămâne incert: “în Italia” (adică la Roma, unde se refugiase Petru, prin anii 41-44) sau în Alexandria (unde s-a retras Marcu după martirizarea lui Petru)?

La aceste trei evanghelii s-a adăugat Evanghelia lui Ioan (gr. *Ioannes*, de fapt, ebr. *Yohanan*), un evreu, cunoscător al disciplinelor de avangardă ale iudaismului, așa cum le cultivau cenobiții care trăiau în comunitatea (de tip esenian) de la Qumrân, dar inițiat și în curentele de gândire ale elenismului oriental (André-Marie Gérard, *Dictionnaire de la Bible*, 1989, p. 589). Identitatea acestui Ioan nu-i bine stabilită; unii îl cred apostolul “preferat” al lui Iisus, alții vorbesc și de un *Ioan Presbyter*, care, fără să facă parte din cei 12 apostoli, era totuși un discipol al lui Hristos. În orice caz, Evanghelia lui Ioan ar data de la sfârșitul sec. I (în sec. II a avut o bună acceptare în Orient și în Occident); ea pare a fi fost difuzată oral, înainte de a fi scrisă. În orice caz, dacă se presupune că Evanghelia lui Marcu ar fi cea dintâi evanghelie, apropiată de evenimentele vieții lui Iisus, Evanghelia lui Ioan este desigur posterioară tuturor celorlalte².

9. Cuprinderea laolaltă într-un corpus a acestor patru evanghelii s-a întreprins – nu se știe cum – în cursul sec. II (în sec. I, între anii 50-100, ar fi fost grupate într-o culegere și epistolele lui Pavel). Despre existența textelor evanghelice stau mărturie scrieri ale Părinților Bisericii (Ireneu, episcop de Lyon, 130-202; Clement din Alexandria, filosof grec, 150-211/216), precum și ale unor preoți-martiri (Sf. Hippolit, 170-235) sau teologi iluștri (Tertulian, apologet creștin de limbă latină, 155-222). Prin 125, Biserica posedă un ansamblu de scrieri de referință ale doctrinei creștine. Trăind în sec. II-III, cei citați mai înainte, dar și alții (Clement de Roma, “papă” între anii 88-97, Ignațiu de Antiohia (mort în 107), Polycarp, episcop de Smirna, 69-167), le-au cunoscut.

Recunoașterea lor ca texte canonice – de inspirație divină a urmat însă un drum mai anevoios și mai lung. Textele evanghelice au fost incluse într-o listă a cărților pe care Biserica de la Roma le-a acceptat și considerat ca fiind canonice, în așa-numitul *Canonul lui Muratori*, până pe la sfârșitul sec. II, către 180. Texte (fragmente) din evangheliile lui Matei (cap. 26) și a lui Ioan (cap. 18) se găsesc conservate pe papirus din sec. II și pe pergament din sec. IV (în copii scrise în greaca “uncială”). În orice caz, versiunile Noului Testament se găsesc grupate în mai multe culegeri de texte, printre care cele mai importante sunt: un text din Antiohia (300, Cesareea), un Codex denumit “Alexandrinus”, un *Codex Sinaiticus* și un *Codex Vaticanus* (sec. III-IV), denumite astfel după locul unde au fost găsite sau unde au fost depozitate. Altă versiune a Noului Testament apare într-un text

2. Un ebraizant, Părintele Carmignac (*La naissance des évangiles synoptiques*, 1984) a încercat să dateze evangheliile strânse sub această denumire. După versetele identice, s-ar părea că Matei a putut să scrie, în aramaică, înainte de anul 36, că textul lui grecesc, ulterior, a putut fi folosit de Luca (care se servește și de alte documente vechi și își încheie opera prin anii 50-60). Marcu a putut scrie o versiune în aramaică prin anii 42-45, după ce a fost creștinat de Petru.

ce se găsește într-un *codex* (așa-zis “occidental”), constând într-o copie (manuscrisă) greco-latină descoperită de un erudit, Théodore de Beze, care l-a editat prin sec. XVIII, de unde numele *Codex Bezae* (vechimea lui este discutabilă). Acest din urmă text, ținând seama de copii anterioare, a fost răspândit în Occident (Societățile moderne pentru studiul Bibliei au ameliorat ulterior limba greacă din text) – fiind, până azi, un text actual.

Împreună cu aceste versiuni ale textului neotestamentar a putut trece rugăciunea lui Iisus în copii și traduceri succesive, ulterioare. Deși nu se știe cu precizie când și unde a fost tradus în latină, se admite, în general, că traducerea în limba latină a început să se facă în sec. II (sfârșit) – sec. III. *Vetus Latina* se găsea în mai multe versiuni (în Africa și în Italia) traduse din greacă. *Vetus Latina* a stat la baza traducerii definitive a Sf. Ieronim, numită *Vulgata* care este și astăzi utilizată în Biserica catolică.

În istoria creștinismului românesc – pe care, în formele sale confesionale, de organizare, am examinat-o într-o serie de lucrări (printre altele, *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, IV, p.171-252 și articolele publicate în revista *Vatra*) – au rămas încă neelucidate probleme de procedură liturgică, tot atât de importante precum este și cultul creștin care le utilizează.

II

10. Textul *Pater hémōn* a plecat din Alexandria, celebrul centru creștin greco-iudaic, și s-a îndreptat spre Occident, către Cartagina, în lumea latino-romană. În același timp, a luat și calea lumii orientale.

Nu putem cunoaște cum, când, pe unde și în ce structură originală această primă versiune a Evangheliilor creștine a putut pătrunde spre nord, din Grecia către coloniile grecești de pe țărmul Mării Negre (Pontus Euxinus). Am susținut ipoteza unei prime (în)creștinări (greco-romane sau grecești) în coloniile grecești de pe malul Pontului (mai ales la Tomis), prin sec. II-III – este drept, fără a avea alte dovezi decât înscricțiile grecești din Dobrogea. De bună seamă, în perspectiva studiului de față, nu poate fi excesivă ideea că *Pater hémōn* (*Pater Noster*) a putut fi cunoscut celor convertiți la creștinism foarte probabil în limba greacă (transpuneri în latină, pentru populația greco-romană de pe țărmul Mării Negre nu sunt deloc excluse) – dar exclusiv pe cale orală.

Cealaltă – a doua – (în)creștinare, datorată legionarilor romani din armatele care au ocupat ținuturile nord-dunărene intracarpatică și au creat *Dacia Felix Romana* (101-102, 105-106 până în 271) nu o putem aprecia decât din dovezile arheologice bine cunoscute. Este greu de presupus că, în Transilvania, (în)creștinarea s-ar fi făcut cu un *Tatāl Nostru* în latină; mulți soldați aparțineau de legiuni rezidente în Macedonia – iar creștinismul lor era legat mai degrabă de Biserica Răsăriteană (prin Salonic), decât de Roma.

11. La această regiune ecleziastică a Orientului au aparținut toate zonele romanității românești nord și sud-dunărene. Ele au trecut însă și prin alte evenimente istorice extrem de importante: invazia slavă (sec. VI-VIII) și, ulterior, creștinarea Bulgarilor. Slavii ajung în Dacia dinspre nord-est, în sec. VI, o străbat și pătrund, ulterior, în Moesia, Macedonia și, în Grecia, până în Peloponez. Dar nu toți Slavii au trecut spre sudul Dunării; o bună parte dintre ei au rămas în regiunile din ex-Dacia Romana – mai ales în Transilvania (cf. numele topic *Șchei* = lat. *Sclavus* “Slav” din sec. V. Șcheii Brașovului, *Șcheia*, localitate din Moldova). Au fost considerați *Slavii dacici* (iar E. Petrovici a vorbit despre limba lor, *daco-slava*); ei s-au contopit cu populațiile autohtone romanizate. Dar împreună cu Slavii din sudul Dunării (care fuseseră cucerți de bulgari) au încercat, după întemeierea Statului bulgar, să extindă limitele statului la nord de Dunăre, în regiunile romanofone din Ardeal, din Ungaria de est și din Banat (Bulgaria “Mare”), dar și din Muntenia.

Creștinarea Bulgarilor (864) sub Boris I (853-888), care își ia, prin botez (naș fiindu-i împăratul Bizanțului!), la Constantinopol, numele Mihail – a fost celălalt eveniment important. El a deschis calea Bulgarilor spre Europa germanică (Ludovic I Germanicul, 803-876) și spre Roma papală. Papa Nicolae I (858-867) trimite, în 866, pe un episcop de Porto, Formosus, ca să “evangelizeze” (sub dominația Romei!) Bulgaria (abia convertită la creștinism!). Boris-Mihail îi oferă conducerea recent întemeiatei Biserici a Bulgariei, sperând într-o autonomie ecleziastică. Dar Vasile I (812-896), integrând Illyricum în Biserica bizantină, a constrâns pe țarul Bulgariei să accepte autoritatea Bizanțului și să reintre în jurisdicția constantinopolitană (de altfel, Papa Nicolae respinsese cererea lui Boris-Mihail). În acest fel, creștinați, Bulgarii au constituit un filtru obligat al creștinismului bizantin la nordul Dunării (hirotonirea preoților, cărțile sacre de cult proveneau din sudul Dunării, din Moesia slavizată). Românii nu au mai putut avea acces direct la Bizanț, devenind o cultură creștină intermediată.

12. În aceste condiții au primit românii, în sec. X, o anumită organizare a Bisericii lor ortodoxe. Aurelian Sacerdoțeanu (1968, p. 401-402), reluând idile lui Dimitrie Onciul (fără a le aproba!), a arătat că primele organizări bisericesti ale populației romano și românofone, la nord de Dunăre (Muntenia, Moldova) s-au putut întemeia prin sec. VIII-XI, în timpul “Bulgariei Mari”, a stăpânirii țaratului bulgar în aceste regiuni. (Până atunci, după cum se știe, creștinii de pe malul stâng al Dunării trăiau în comunități creștine, în enclave “piele de leopard”, poate chiar fără contacte între ele; singura legătură erau *horepiskopoi* itineranți misionari). Intrarea românilor creștini sub jurisdicția ecleziastică de la Târnovo s-a petrecut prin sec. X-XI (de când slaviștii datează, precum I. Pătruț, invazia terminologiei slavone în toate structurile procedurale teologice ale culturii creștine ortodoxe românești). Dar organizare eclesiastică recunoscută ierarhic, exceptând Drobogea, au avut românii în sec. XIV, în 1359, când mitropolitul de atunci, Iachint – probabil grec de neam, după ce tătarii cuceresc Vicina – se mută la Curtea de Argeș,

unde domnea voievodul Nicolae Alexandru Basarab (1352-1364) și unde se întemeiază reședința Mitropoliei “Ungro-Vlahiei”). După cum se vede, “intrarea Românilor în cultura slavo-bizantină” – cum o denumea Nicolae Cartoian – s-a făcut sub conducerea ecleziastică a ierarhilor greci.

Cultura slavo-bizantină însemna însă prezența limbii literare slavone (vechea slavă bisericească), adoptarea liturghiei ortodoxe slave (de fapt, transpusă din greacă) și, mai ales, utilizarea alfabetului chirilic. Această transformare a creștinismului inițial greco-roman a fost înlesnită și de faptul că, în nordul Dunării, se găsea o stăpânire bulgară – o parte din “Bulgaria Mare!” – și că elitele social-politice-economice, “boierii”, erau slavi-bulgari care, chiar dacă erau integrați în comunități românofone, au acceptat bucuros cultura slavonă, bisericească și laică (până prin sec. XVII-XVIII, slujba în bisericile românești ortodoxe se săvârșea în slavonește). Tot în slavonă se redactau acte administrative și politice ale cancelariei domnești. Am arătat în altă parte (2004, p. 101-112) că însuși numele *Țării Românești* (cu un adjectiv slav cu funcție genitivală) ar putea fi calchiat după denumirea în slavonă *Vlaska zemlja*.

În aceste circumstanțe istorice și culturale, *Tatăl Nostru* a putut intra în Biserica bizantină-ortodoxă a Românilor, prin (și în) limba slavonă, care, la rândul ei, îl traducea din greacă. Nici în acest caz nu putem cunoaște condițiile și timpul pătrunderii rugăciunii lui Iisus la creștinii români, dar se poate presupune o perioadă a expansiunii Bulgarilor care a avut loc prin sec. X-XII (sub țarii Simeon I și Petru). Putem afirma că Românii au recitat mai întâi *Otce naš* (devenit, pentru multe secole, *ocenaș*) înainte de a avea o versiune în limba lor...

13. În această perspectivă istorică, este normal a presupune că pe teritoriul Bisericii ortodoxe slavo-bizantine a Românilor a pătruns, mai întâi, versiunea slavonă tradusă din greacă. Iată-o (în transcriere latină):

Otce naš, Izo esi na nebeseh/da svjatitsja imja Tvoe,/Da priidet carstvie Tvoe/-da budet volja Tvoja,/jako na nebesi i na zemli./hleb nas nasuscnuj dajdbi nam dneši / i ostavi nam dolgi nasa/jakoze i mu ostavljaem dolzinikom nasim;/i ne vvedi nas vo iskuscenie no izbavi nas ot lukavago (Ed. Horia Bernea 2000, p. 79).

Acest probabil text slavon inițial se caracterizează prin câteva elemente. Mai întâi prin sintagma *carstvie Tvoe* “împărăția Ta” (traducerea gr. *Basileia sòu* “împărăția Ta”). Trecerea de la lat. *regnum* la “împărăție” se explică prin faptul că atât în Grecia cât și în statele nou create, slave, existau “țari” (adică... *Caesar*, –i!) nu “regi”! Dar *Otce nas* continuă folosind sintagma *hleb nas nasucnuj* în care termenul trei corespunde gr. (*ton árton hemōn*) *tón epioúsion* [pâinea noastră] “pentru existență (ființă) necesară/esențială”. De asemenea, *dolgi – dolzinikom* “dato-rie/datornici” și *iskuscenie* “ispită”. Finalul rugăciunii este *izbavi nas ot lukavago* “izbăvește-ne de vicleanul” – ceea ce nu mai corespunde gr. *rhúsai hémas apó tou pomérou* în sensul abstract “răul” sau, personalizat, “cel rău”. De unde atunci sensul “viclean”? Răspunsul nu poate apărea decât dacă menționăm o antică versiune siriacă, despre care am vorbit mai înainte; ar putea fi vorba de *tentator*

“cel care ne tentează (cu viclenie)”, al cărui sens l-ar avea *ho ponerós*, cu sens personal, nu abstract (ca în fr. *Malin*, nu *mauvais*). Părinții Bisericii grecești, Liturghiile Sf. Iacob (Major), Sf. Marcu și chiar Ciprian (Sf. Ciprian, episcop de Cartagina) ar fi preferat – spun unii teologi – interpretarea personalizată. Așadar *lukavago* (genitiv personal) ce are sensul “viclean, perfid” – ar putea fi de origine grecească.

14. Când s-a efectuat cea dintâi traducere a acestui *Otce Nas (Ocenaș)* în limba română? Nu avem un răspuns la această întrebare care se pierde în negura veacurilor, fără atestări scrise, așa cum au trăit românii. Tot ceea ce se știe datează din secolul XVI, din Moldova de nord, Maramureș, Transilvania de nord și Transilvania de sud (Sibiu-Brașov), amândouă regiuni aflate sub influența Reformelor din sec. XV-XVI; în Moldova se refugiază adepții cehi ai lui Jan Hus, după 1437, urmăriți de catolicismul maghiar, iar în Transilvania, sașii și maghiarii propagau și susțineau Reforma luterană și calvină.

Dar ideile Reformei husite introduse în Moldova și în nordul Transilvaniei nu urmăreau aceleași țeluri ca în sudul Transilvaniei. Husiții nu aveau intenții de prozelitism local sau regional; ei se mărgineau la a trimite mesaje dovedind invincibilitatea ideilor Reformei lui Jan Hus (sec. XV) către Europa centrală reformată (în special la Wittenberg, lui Luther). Un fel de curent *exocentric*, pornea din Moldova prin Polonia către Europa inovatoare. Acțiunile lor, modeste, au avut o durată lungă, până la sfârșitul secolului XVI și chiar la începutul secolului XVII, ajungeau ecouri în Occident despre rezultatele bune ale comunităților reformate din nordul Moldovei (vom examina mai departe aceste aspecte).

15. În Transilvania, Reforma avea altă intenție, a convinge pe valahii ortodocși să treacă la noua confesiune (în numele aversiunii față de catolicismul opresiv al maghiarilor și al avantajelor de a avea cărțile sacre în limba română).

Primele încercări de convertire datează de la jumătatea secolului XVI. Indirect – și târziu – s-a putut afla despre traducerea în limba română a unui *Catehism luteran*, în 1544, tipărit la Sibiu de către un *magister Philippus Pictor et scriba litterarum Valachicarum* alias Filip Moldoveanu! – și plătit de patricienii sași din Sibiu (un “bibale” de 2 forinți, cum stă scris în condica de cheltuieli a orașului). Textul tipăriturii s-a pierdut – nu înainte de a fi fost văzut de Timotei Cipariu, iar un colaborator al lui Calvin ar fi făcut o referință la existența lui.

Altă dovadă, tot indirectă, provine din nordul Transilvaniei, din arhivele Bistriței. În 1546, un(preot luteran) Adalbert Wurmlochen scrie unui prieten din Breslau (Wroclaw) despre situația creștinilor români și despre raportul dintre slavonă și română în Biserica ortodoxă românească: “ei citesc epistolele Sf. Pavel și Evanghelia nu în limba lor, ci într-o limbă străină, pe care inculții (= ungelehrter) lor nu o înțeleg. Preotul le traduce după aceea... Catehismul a fost (tr)adus în limba valahă și în Ceben (= Sibiu)... a fost tipărit cu litere cirilice, care au înfățișare ca cele grecești. Mulți preoți ai locului țin mult la cărticica aceea, ca la o carte sfântă” (trad. rom. după textul german publicat de regretatul Adolf Armbruster, *La romanité des Roumains*, București 1977, p. 100).

Așadar, asupra Transilvaniei se abătea propaganda Reformei. După ce, secole de-a rândul, voievodatul Ardealului avusese de îndurat opresiunea catolică a regatului Ungariei (“schismaticii” trebuiau să treacă la religia Romei), iată acum că li se cere acelorași “*valahi*” ortodocși să treacă la alte confesiuni, despre care, în *catehism* și în alte cărți, tipărite de Coresi, nu aflaseră decât că sfântul Apostol Pavel a spus: “mai bine cinci cuvinte cu înțeles decât zece mii de cuvinte neînțelese, în limba străină!”.

16. Dar *prima* atestare a unui text românesc al rugăciunii o avem în *Evangheliarul* slavo-român de la Sibiu care poate fi datat (după Al. Rosetti) 1546-1551, 1551-1553 (după L. Demény, editorul textului). Iată cum se înfățișa *Otce nas* – pentru prima oară – în limba română:

Tată nostr cine ești în cer svințească-se Numele Teu și se vie împarația Ta și se fie voia Ta, cum în cer așa și pre pomânt. Pita noastră sașioasa dă-ne astăz și ne iartă noo datoriele noastre cum iartăm și noi datornicilor nostri. Și nu ne du în ispită, însa izbaveaște-ne de reu” (ed. Demény, p. 140-141).

Textul pare scris de cineva care nu stăpânește bine limba română (*Tată!*, vocativ, în loc de *Tatăl*, *teu* în loc de *tău*, *se* pentru *să*, *reu* în loc de *rău*, *pomânt* pentru *pământ*). O serie de fonetisme trimit în părțile Moldovei (*împarația*, *sașioasa*, *izbaveaște*, cu *a* în loc de *ă*). În același timp, apare și pronumele interogativ *cine* cu funcție relativă *Tată nostru cine ești* – precum în limba altor texte vechi românești. L. Demény și alții presupun că ar fi vorba de o traducere într-un mediu protestant-luteran.

Evangheliarul fiind bilingv (slavo-român) conține în paralel și o versiune slavonă a rugăciunii. Iată textul (atât cât s-a putut conserva și citi):

Oce nasi ize esi na nebeseh /... titsja Tvoe / riideti crstvo da budeti volja tvoa, jako na nbsi [= nebesi] i na zemli/hlebu nas nasascstivnui[= nasu scnu] dazdi nam dné/nostavi nam dligu nase/Iako i mu ostavleem dliznikom nas/i ne vivedi na(s) vu napasti/na izbav nas(s) ot lâkavago (text Demény 1971, p. 140-141).

Dar această versiune slavonă nu corespunde cu precedentă! În loc de *iskusce-nie* “tentație, ispită” (gr. *peirasmón*) (care apare, ulterior, și în alte texte slave – de ex. în rusă) textul slavon al *Evangheliarului* folosește conceptul “năpastă” (“vivedi na(s) vu napasti”) pe care textul românesc îl traduce, tradițional, prin termenul *ispită*. Ceea ce înseamnă că cele două versiuni – cea slavonă și cea românească – au fost *alăturate*, așezate pe două coloane paralele. Textul românesc *nu este* o traducere a celui slavon adiacent.

Termenul slavon *napasti* este încă justificat de textele grecești. Marc Philomenko, 2001, p. 141-151 arată că gr. *Peirasmós* are atât sensul “ispită” (lat. *temptatio*) cât și sensul “încercare (rea)” (= încercările vieții). Termenul grecesc apare cu acest al doilea sens de mai multe ori în *Septuaginta* și, după cum arată Marc Philomenko (p. 143) apare și în Noul Testament “le plus souvent”, sensul “épreuve” (în Acta Apostolorum, 20, 19 și în epistole). În textul ebraic, verbul *nsh* (piel) înseamnă “a pune la încercare” (de exemplu, pe Avraam) ceea ce ar apropia

termenul de sensul “tentăție” (pentru a dovedi fidelitatea). Toate aceste considerente ne permit a presupune că versiunea slavonă din *Evangheliarul* din 1551-1553 ar putea aparține *altei traduceri* din greacă în slavonă. Care? Când?

Cu titlu de comparație, nu putem a nu menționa faptul că un *L'g Nouf Sainc Testamaint* al reformatului (Zwingli) jurist Jachiam Bifrun d'Aguedina conține fraza “nuns mner inapruvamaint” (Heinimann. p. 191) și că alt preot reformat, Durich Champel, într-un *Intraguidamaint dad infurmar la giuvantun en la vaira cretta...* (un fel de catehism) scrie de asemenea “nun ns' manar in prowamaint” (Heinimann, p.193). Amândouă textele “retoromane” s-au tipărit la Basel, incluzând rugăciunea *Bap nouss* (= *Pater Noster*).

Nu putem deduce de aici că traducerea *năpastă* din textul slavo-român ar fi putut avea o origine reformată occidentală. Dimpotrivă, ținând seama de textele grecești putem mai degrabă presupune că *Otce Naș*, devenit în limba vorbită *Ocenaș* (termenul din *Evangheliar* pare a proveni din acest registru stilistic oral), ar fi putut avea *două* (sau mai multe?) versiuni slavone originare (pe care nu le vom putea niciodată cunoaște!).

Evangheliarul din Sibiu este numai un reflex al acestei situații ambigue. Textul românesc al lui *Tatăl Nostru* nu urmează textul slavon: *izbaveaște-ne de rău* provine, și acesta, din altă traducere (nu ar fi exclus să fi tradus germ. *erlöse uns von den Übel* din *Biblia* lui Luther, precum forma de singular *Tatăl nostru care ești în cer* în loc de *ceruri*). Ceea ce ar confirma ipotezele privind traducerea românească în mediu confesional luteran. *Evangheliarul* ar conține deci un text luteran căruia i s-a adăugat un text slavon – pentru (probabil) “credibilitate”³. Bineînțeles, am putea să ne întrebăm *cum* a putut ajunge la Sibiu o versiune slavonă a evangheliei lui Matei. Un răspuns ipotetic va fi legat de Târgoviște, unde se găsea Mitropolia Ungro-Vlahia (și unde Dimitrie Liubavici tipărise un *Molitvelnic* slavon, în 1545). Existența unui centru religios în care apăreau, tipărite, cărți în slavonă (Coresi însuși era tipograful *en titre* al Mitropoliei) ar putea explica și traducerea (traducerile?) rugăciunii *Otce Nas*. Legăturile “oficiale” ale Brașovului cu Târgoviște sunt cunoscute (Aurel Sacerdoțeanu, “Biserica Ortodoxă Română”, 1959, an 77, nr. 7-10). Coresi plecase de la Târgoviște peste munți cu aprobarea domnului Pătrașcu (“cel Bun”, 1554-1557) – pare-se chiar împreună cu acesta! – luându-și și ucenici de-ai săi. Nu ar fi deloc exclus ca și Filip Moldoveanul (*Philippus Pictor*, germ. *Maler*) să-și fi făcut ucenicia de tipograf (“în litere valahe”) tot la târgoviște. Textul slavon din *Evangheliarul* din 1551-1553 ar fi putut proveni din Țara Românească, de la Târgoviște, dar textul românesc pare a fi fost elaborat-tradus în Transilvania. La Sibiu, cele două versiuni au fost integrate, paralel în *Evangheliar*.

3. De altfel, cel care a tradus Evanghelia lui Matei (*Evangheliarul* conține numai această evanghelie), pe lângă faptul că pare a fi fost un vorbitor non-nativ de limbă română, își permite să prezinte în lumină nefavorabilă “piscopii” (episcopii) și mitropoliții ortodocși.

17. Următoarele versiuni ale rugăciunii – în ordine istorică – provin însă de la Braşov. Din tipografie (sau de sub pana) Diaconului Coresi, care lucra în slujba Saşilor luterani (“Hanăş Bengner”). Coresi îşi relua activitatea tipografică pe care, ca ucenic, poate chiar colaborator, al lui Liubavici o desfăşurase la Târgovişte. El tipăreşte, în 1559-1560 (datarea este încă incertă) o *Întrebare creştinească* pe care cei mulţi cercetători (Al. Rosetti, S. Puşcariu, N. Drăganu, P. P. Panaitescu, P. Olteanu ş. a.) au vrut să o considere o “nouă ediţie, remaniată” a Catehismului din 1544 de la Sibiu. Ipoteza se întemeiază pe faptul că amândouă catehismele aparţin aceloraşi idei şi practici confesionale protestante, în aceleaşi medii culturale săseşti.

Iată textul coresian:

Întrebare: Zi Ocenaş rumînească, să înţelegem! *Răspuns:* Tatăl nostru ce eşti în ceri, sfinţească-se numele Tău, să vie împărăţia ta, fie voia ta, cum în ceri, aşa şi pe pământ. Pita noastră săţioasă dă-ne noao astăzi şi iartă noao greşalele noastre, cum iertăm şi noi greşiţilor noştri. Şi nu ne duce în năpaste, ce ne izbăvească pre noi de hitleanu (ed. *Texte româneşti din secolul al XVI-lea*, 1982, p. 104).

Diferenţele faţă de textul precedent sunt evidente, iar limba română este fără reproş. Ceea ce era, în *Evangheliarul slavo-român*, *datoriele – datornicilor* este înlocuit, la Coresi, de *greşale – greşiţilor*, *năpasta* devine *ispită*, iar formula finală *izbăvească-ne de rău* apare *izbăvească pre noi de hitleanu*. Aceste deosebiri lexicale-terminologice arată din nou că textul românesc urmează altă versiune slavonă decât cea din *Evangheliarul* 1551-1553: o refacere? o nouă traducere? Trecerea de la termenii *datorie – datornici* la *greşale – greşiţilor (noştri)*, introducerea termenului *hitleanu* în final (“izbăvească pre noi de hitleanu”) sunt semnificative. Tot aşa cum ar putea avea o semnificaţie menţinerea sintagmei *pita noastră săţioasă* şi recursul la termenul *năpasta* (faţă de *nu ne du în ispită* – în *Evangheliar*); tot astfel, *însă izbăvească-ne de reu* – *Evangheliar* (într-o românească aproximativă!) faţă de *ce ne izbăvească pre noi* – Coresi). Dar mai importantă este introducerea termenilor *greşale – greşiţilor*; termenul este de origine slavă (v. sl. rus. *gresiti* “a păcătui”). În versiunile romanice occidentale, pe lângă prezenţa termenului *păcate* în *Evanghelia-Luca*, acelaşi termen apare chiar în textul *Evangeliei-Matei* (în sec. XIII) într-o *Biblie: pechiez*, în italiana toscană şi venetă, în sec. XIV, în provensală, sec. XV, *peccatz* şi, mai ales, în sec. XVI, în texte reformate (cf. Heinemann, p. 153, 180, 217 *passim*). Rom. *greşale* este însă în legătură cu textul rugăciunii din versiuni orientale⁴ (în primul rând, de ce *greşale* şi nu *păcate*?). O “presiune” a reformei slavone (v. sl. rus. *gresiti*) nu ar fi exclusă; se pare însă că, în limba veche, *greşi – greşală*, apropiate de v. sl. *grehu* “păcat, crimă” avea un sens negativ mai intens decât astăzi (*greşala* avea sensul “păcat”). În orice caz, textul *Tatălui nostru* din *Întrebarea creştinească* a

4. De fapt, Matei traduce aramaicul *hobâh* cu gr. *Opheilemata*, iar Luca reţine sensul secundar al termenului aramaic şi traduce “păcate” (gr. *hamartia*).

lui Coresi ar arăta prezența unei alte versiuni traduse din slavonă – sau *remanierea* unei traduceri anterioare (care a putut fi folosită și în *Evangheliul* din 1551-1553). Cine a făcut-o? Cine, când și mai ales de ce a introdus conceptul de *greșeală* – *greșiți* în loc de *datorie* – *datornici* – oricât de sinonimi ar fi termenii în literatura teologică? Și de ce se recurge la termeni precum *năpastă* (v. sl. *iskusenie*), dar se respectă conceptul “viclean” (v. sl. *lukavago*)? Răspunsul este greu de dat.

18. Textul *Întrebării creștinești* intră în aceeași structură în *Tetraevangheliarul românesc* al lui Coresi (1560-1561), tipărit și acesta la comanda sașilor luterani din Brașov. Fiind vorba de cele patru Evanghelii, textul rugăciunii lui Iisus apare în cele două versiuni (Matei, Luca). Iată-le:

Matei 6, 9-13

"Tatăl nostru ce ești în ceriure, sfințească-se numele tău, să vie împărăția ta, să fie voia ta, cum în ceri așa și pre pământ. Pâinea noastră sățioasă dă-ne noao astăzi și iartă noao greșalele noastre, cum ertăm și noi greșiților noștri, și nu ne duce în năpaste, ce ne izbăvește pre noi de hitleanul". (Ed. Florica Dimitrescu, p. 45).

Luca 11, 9-13

"Tatăl nostru ce ești în ceri, sfințească-se numele tău, să vie împărăția ta, să fie voia ta, cum e la ceri și la pământ. Pita noastră sățioasă dă-o noao în toate zile și lasă noao datoarele noastre și înșine lăsăm tuturor datornicilor noștri. Și nu ne duce noi în ispită, ce ne izbăvește de hitleanul" (Id., p. 117).

Textul-Matei reproduce – cu două excepții (*pita* substituit cu *pâinea* și pluralul *ceriure*, ca în originalele antice) versiunea din *Întrebarea creștinească* (de relevat, totuși, forma *pâinea*, cu diftong!). În schimb, textul-Luca pare a urma – și în termeni, și în sintaxă – o versiune separată, în timp, și în spațiu. Se utilizează verbul *a lăsa* cu sensul “a ierta”, *datoriile* (chiar datoriele) sunt datoarele, termenul *pita* a fost păstrat – adică lecțiuni anterioare. Aceasta este de fapt și *prima* atestare a textului rugăciunii după Luca (11, 9-13); s-ar putea ca *Evanghelia-Luca* să se fi găsit, atunci, la cea dintâi versiune.

19. În același sec. XVI, dar copiat ulterior (între 1580-1619) de către “popa Grigore din Măhaci” și publicat de B.P. Hașdeu, a apărut o traducere din *Tatăl nostru* într-o *Întrebare creștinească* ce se află în așa numitul *Codex Sturdzanus* (denumire după numele donatorului). Iată textul:

"Întrebare: "Ocenas rumînește, să înțeleagem. Răspuns: Tatăl Nostru ce ești în ceriu, sfințească-se numele tău, să vie împărăția ta, fie voia ta, cum în ceriu așa și pre pământ. Pita noastră sățioasă dă-ne noao astăzi și iartă noao greșalele noastre, cum iertăm și noi greșiților noștri. Și nu ne duce în năpaste ce ne izbăvește pre noi de hicleanul". (Ed. Gh. Chivu, 1993, p. 291).

Textul este, după cum se poate constata, identic cu cel al *Întrebării creștinești* din 1559-1560 a lui Coresi – și, mai departe, identic cu textul-Matei din *Tetra-*

evangheliarul din 1560-1561. Putem presupune ușor că este vorba de copierea fidelă a aceleiași versiuni românești.

Pentru a încheia seria catehismelor luterane, menționăm și Catehismul denumit Marțian, o copie târzie, probabil prin 1640 (După N. Drăganu, O. Densusianu, P.P. Panaitescu și I. Gheție; cf. *Texte românești din sec. al XVI-lea*, 1982, p. 53, nota 3) sau o copie după tipăriturile coresiene. În ediția *Întrebării creștinești* a lui Coresi, Alexandra Roman Moraru (în *Texte românești din sec. al XVI-lea*, 1982, p. 19-129) confruntă, în note, textul Coresi cu catehismul Marțian. Conform acestei examinări, ar rezulta că textul *Tatăl nostru* din catehismul Marțian este următorul:

"Ocenaș: Părintele nostru ce ești în ceriu, sfințească-se numele tău, să vie împărăția ta și să fie voia ta, cumu în ceriu, așa și pre pământ. Pînea noastră sășioasă dă noao astăzi și ne iartă greșele noastre cum să iertăm și noi greșelele greșiților noștri. Și nu ne duce pre noi în năpaste, ce ne izbăvește pre noi de hitleanul" (*Texte rom. sec. XVI*, p. 105, nota 15).

Și această versiune conține modificări față de cele precedente. Mai întâi invocarea *Părintele nostru ce ești în ceriu* (sg) – ceea ce ar trimite la un calc din slavonă –, precum și sintagma *greșelele greșiților (noștri)*. Dar mai ales structura sintactică a unor fraze (*iartă greșele(le) ... cum să iertăm și noi* în loc de *cum iertăm; pînea ... dă noao astăzi* fără dublarea pronominală corectă, *dă-o, dă-ne-o; iartă greșele(le)* în loc de *iartă nouă greșelele*) dă de gândit. O altă traducere din slavonă (în care *otce(nas)* înseamnă și "tată", și "părinte")? O "reluare" a textului-Stroici din 1593 (v. mai jos)? Cum se explică, de asemenea, *greșelele greșiților*, care ar putea fi o formulă clarificatoare pentru înțelegerea textelor (se evită dativul și se restabilește un obiect direct obișnuit verbului *a ierta*). În relația directă cu textele precedente se găsesc formulările identice (*pînea noastră sășioasă; nu ne duce pre noi în năpaste; ne izbăvește de hitleanul*). Și în acest caz, date fiind dificultățile unei sintaxe românești corecte, s-ar putea presupune o remaniere (sau o reproducere) a textului tradus din slavonă de către o mână străină, a unui vorbitor non-nativ al românei.

20. Ceea ce s-a petrecut de fapt în 1593, în altă parte a teritoriului românesc. În Moldova, apare un *Tatăl Nostru* scris chiar cu litere latine. Este vorba de un text pe care un logofăt cultivat dintr-o familie de boieri, Luca Stroici (se pare educat în școli germane), emigrând în Polonia și împrietenindu-se cu alt nobil, scriitorul Stanislaw Sarnicki (Sarnicius, 1532-1597) – de confesiune calvină –, îi oferă prietenului său polonez, o versiune manuscrisă a *Tatălui Nostru* (pe care nu o cunoaștem). Cunoaștem în schimb textul tipărit și publicat de St. Sarnicki:

"Părintele nostru ce iești in ceriu, swincaskese numele teu, se vie inperecia ta, se fie voia ta, komu ie in ceru assa pre pemintu. Penia noastre secioase de noai astedei, ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi lesem detorniczitor (sic!) nosstri. Ssi nu aducze pre noi in ispitate ce no mentuiaste de fitlanul". (Heinimann, 1988, p. 199; text corectat după Niculescu-Dimitrescu 1970, p. 32-33).

Versiunea Stroici ocupă într-adevăr un loc aparte printre versiunile rugăciunii în limba română. În primul rând, *Tatăl nostru* este scris cu caractere latine – de către un străin, curios a afla cum sună *Oratio dominica* în “woloski” (românește). O transcrie de pe un manuscris dat de Luca Stroici și o publică într-o culegere (*Statuta Metryka przymilejov Koronych*, Krakowie, 1594, p. 1224), cu aproximațiile grafice și fonetice caracteristice scrierii în altă limbă, cu altă grafie. (O analiză amănunțită a textului-Stroici a făcut Florica Dimitrescu, *Dinamica limbii române*, edit. Clusium-Logos 1995, p. 65-72).

Dar nu existența acestui text constituie principala problemă. Ce versiune a *Tatălui nostru* avea la îndemână logofătul moldovean ca să transmită nobilului polonez? Și acesta din urmă, ce interes avea a cunoaște *Tatăl nostru* în limba “woloski”, română?

Mai întâi trebuie să recunoaștem că versiunea Stroici se deosebește de versiunile ardelene. Prin invocația *Părintele nostru* ne întoarcem la dublul sens al v. sl. otce “tată”, dar și “părinte (spiritual)” – ceea ce ar fi caracteristic unui vorbitor de limbă slavă (v. și mai sus textul Marțian). În al doilea rând, termenul general, în absolut toate versiunile transilvănene, *izbăvește* (de origine slavă) este înlocuit cu *mântuiește* (de origine maghiară, existent și în ucraineană). Această schimbare poate avea o explicație: se pare că textele sud-ardelene (catehismul, evangheliile Coresi etc.) aveau la bază versiuni ortodoxe (slavone) – după cum susține și Alexandra Roman-Moraru, *Texte rom. sec. XVI*, 1982, p. 45-46. Varianta Stroici nu aparține acestei familii de texte. Dar tot atât de semnificativă este și echivalarea sinonimică *iarte nouă* (a ierta) cu *noi lesem* (= a lăsa) precum în celelalte limbi romanice (după cum am văzut în texte). În română *a lăsa* “ierta” apăruse numai în *Tetraevangheliarul* lui Coresi, textul-Luca. În același timp, versiunea Stroici respectă terminologia corectă din celelalte versiuni (*datorii-datornici, ispită, penia noastră sățioasa, fitlanul* “vicleanul”). Impresia pe care o lasă textul-Stroici este aceea de text “revizuit”, având la bază traduceri anterioare și fiind scris în mai multe “straturi” de limbă (uneori și cu inadvertențe de sintaxă românească; *iarte noae*, în loc de *ne iartă nouă*, *nu aducze pre noi* în loc de *nu ne duce pre noi*, care pot fi puse și pe seama publicării în Polonia)⁵. În orice caz, logofătul trebuie să fi dorit a ajunge la un text scriptic unitar, demn de a fi comunicat peste graniță, lui Sarnicki.

Dar tot atât de importantă este și a doua întrebare: de ce Stanislas Sarnicki voia să cunoască *Pacierz woloski* (*Pater Noster Valah*)? Răspunsul este simplu: Reforma din sec. XVI! Sarnicki făcea parte din nobilimea Poloniei calvine (să nu uităm că “Despot” Vodă fusese introdus în Moldova ca Domn prin mijlocirea aceleiași fracțiuni calvine poloneze). Atenția la limbile “națiunilor” *ex toto orbe terrarum*, o serie de intelectuali convertiți la noile confesiuni reformate își

5. Invocația *Tatăl nostru ce ești în ceriu* folosește substantivul *ceriu* (cer) la singular – ca și celelalte versiuni românești. Excepție face *Evanghelia-Matei* din *Tetraevangheliarul* 1560-1561.

îndreaptă eforturile către idiomele vorbite în Europa (nicidecum *ex toto orbe terrarum!*). Printre aceștia elvețianul Conrad Gessner, “universal-gelehrter”, de fapt medic – cu idei umaniste – care într-o lucrare, cu subtitlul *De differentiis linguarum tum veteres, tum quae hodie apud diversas nationes in toto orbe terrarum in usu sint* (Zürich, 1555) publică, în 23 de limbi, rugăciunea *Pater Noster*.

Aceeași inițiativă, în același secol, a avut-o un învățat teolog augustinian, Angelo Roca (1545-1620), din însărcinarea Papei Sixtus V (1585-1590). Într-o lucrare (*Bibliotheca Apostolica Vaticana... comentario variarum artium...*) publică un *Appendix de dialectis hoc est de variis linguarum generibus* în care apar 25 de versiuni ale acestei *Dominica oratio* (între care și versiuni în sardă, în *vernaculo Rhetorum*, idiome până atunci neluate în seamă). Și Hieronymus Megiser (1555-1619), despre care va fi vorba mai departe, făcea parte din aceeași serie de “Sprachgelehrte”, “Historiographie” interesați de diversitatea lingvistică a vorbirii reale a popoarelor (de secole, acoperită de predominarea limbii latine a Bisericii române). La Urach, în Germania, exista chiar un “grup” care pornea în “cruciada protestantă” pentru răspândirea Evangheliei în limbile naționale din Europa de sud-est (/Maria Holban, *cit.*, Hancock-Ștefan, 2003, p. 58).

Putem ușor presupune că și polonezul Stanislaw Sarnicki aparținea aceluiași năzuințe contemporane. Dar el era calvin! Ceruse pentru sine acest *Pacierz woloski* sau *pentru a-l comunica, mai departe, spre Europa inovatoare*, și confesional, și în mentalități?

21. Dar să ne întrebăm în același timp ce versiune avea la dispoziție Stroici și, mai ales, de unde și de la cine și-o procurase. De la autoritățile bisericești ale Moldovei? Este greu de admis; la sfârșitul sec. XVI, în biserici moldovene nu se recita *Tatăl Nostru* ci *Otce naș*. Versiunea oferită de logofăt nobilului polonez calvin era încă exclusiv *scriptică* (sau, dacă existau încă, în cele câteva biserici reformate de pe vremea lui Despot). Dar luând în seamă cele ce arată Cesare Alzati, 1982, p. 247-255 și Al. Rosetti, 1986, p. 432-436, traduceri din cărțile sacre în Moldova de nord provin de la refugiații husiți adăpostiți în Moldova între 1369-1414 (mai ales husiții slovaci și maghiari în timpul domniei lui Alexandru cel Bun). Nu s-ar fi putut ca aceștia, care odată cu traducerea psaltirilor “rotacizante” și a Apostolului (*Codicele Voronețean*), să fi tradus și *Ocenaș* în limba română? O dovadă ar putea fi termenul *Părintele nostru, părintele*, pe lângă *tatăl* care arată o traducere slavă a lui *Otce naș*. Tot ei să fie aceia care să fi introdus termenul *mânuiește*, caracteristic regiunilor rutene-slovace?

De aceea este permis a presupune că, în Moldova, versiunea de care s-a folosit Luca Stroici ar fi putut lua naștere în această ambianță slavofonă husită.

Versiunea Stroici nu are legătură cu versiunile transilvănene. Dar introducerea la *Întrebarea creștinească* a lui Coresi “Zi ocenaș rumînește, să înțelegem” presupune totuși că, un *Tatăl nostru* în românește, utilizat de protestanții luterani, exista înainte de 1559.

Textul acestei versiuni rămâne necunoscut. S-ar putea să fi fost tradus la Sibiu, în 1544, cu ocazia apariției *Catehismului luteran* tradus de Philippus Pictor (Moldoveanul) – cel care s-a pierdut și despre existența căruia avem numai dovezi indirecte (între care una a colaboratorului lui Jean Calvin). Filip Moldoveanul lucrase la Târgoviște, cunoscuse pe Dimitrie Liubavici și pe Coresi – și cunoștea limba slavonă. La Sibiu, probabil, s-a întreprins versiunea românească a lui *Otce naš* – care ar fi a doua traducere.

Această ipoteză trebuie coroborată și cu alt fapt. În sec. XVI, în 1532, ar fi existat în Moldova o traducere a evangheliilor. Descoperirea a făcut-o Șerban Papacostea, într-o comunicare academică din 1958 (*Moldova în epoca Reformei*) și și-a însușit-o Al. Rosetti. Este vorba de un document (găsit în arhiva corespondenței lui Nicolae Pflüger) în care se arată că un “doctor” “ex Walachia”, “vir canus”, cunoscând limba polonă și limba latină a sosit la Wittenberg ca să-l vadă și să-l audieze pe Martin Luther. Vizitatorul avea intenția să editeze, la Wittenberg, în polonă, germană și română, cele patru evanghelii și Epistolele lui Pavel. Pentru Al. Rosetti acest document este o dovadă că, la 1532, existau două versiuni ale *Evangheliarului* și ale *Apostolului*, printre traducerile localizate în Maramureș și în Transilvania (*Istoria limbii române*, ed. 1986, p. 676-677). Concluzia lui Al. Rosetti: “primele traduceri românești de cărți religioase, efectuate sub influența Reformei lui Luther, s-au făcut între 1530 și 1559” (*ibid.*) ar trebui amendată; în Moldova, încă din sec. XV și în tot cursul sec. XVI s-au manifestat acțiuni teologice inovatoare ale Reformei, iar Polonia de sud le susținea. Imigrația germană și husită, apoi, în timpul domniei lui Despot Vodă (Heraklid, 1561-1563), activitatea reformată calvină au fost intense (*Schola latina* de la Cotnari, care preluase modelul universităților germane și avea profesori sosiți de la Wittenberg este un exemplu). Dar, mai ales, în secolul precedent, se refugiaseră în Moldova husiții din Boemia. Lor li s-a atribuit, după unii cercetători, o parte din primele traduceri ale textelor sacre în românește. După cum au arătat mai mulți cercetători, Moldova trăia, în sec. XVI, o epocă de cultură umanistă, reformată (cf. Andrei Oțetea, *Wittenberg et la Moldavie*, Șerban Papacostea, *Moldova în vremea Reformei* etc., citate de George Hancock-Ștefan, 2003, p. 58)⁶.

De bună seamă, în Transilvania de sud, printre sașii din Sibiu și din Brașov acționa de asemenea Reforma lui Luther, îndeosebi de la jumătatea sec. XVI (*Catehismul din Sibiu 1544, Întrebare creștinească*, 1559). Dar aici scopurile erau misionare: se desfășura un prozelitism protestant (luteran și calvin) care voia să aducă pe românii ortodocși, majoritari, la confesiunile reformate.

De aceea, credem că Al. Rosetti avea dreptate atunci când, în *Istoria limbii române*, afirma că în prima jumătate a secolului al XVI-lea *au existat mai multe*

6. Hancock-Ștefan 2003, p. 35: “Husiții nu au practicat o evanghelizare agresivă, ci, trăind alături de ortodocși, au căutat să le dea prilejul să trăiască și ei propria reformă spirituală”.

centre românești reformate, în Ardeal și în Moldova, unde s-au tradus cărțile de slujbă în românește (*op. cit.*, p. 678).

Din lucrările acestor centre reformate nu ar fi putut face parte și traducerea fundamentalei *Oratio dominica? O traducere fără drept de oralitate*. Dar este și un semnal către Europa Reformei că în aceste părți ale Europei există o activitate de traduceri, de bună seamă reformate, pe care acel *vir canus, doctor ex Walachia* i-o înfățișa lui Martin Luther în vederea tipăririi. Deci existau manuscrise.

Acest semnal îl dădea logofătul Luca Stroici cu textul românesc al rugăciunii care... *nu se putea recita în biserica ortodoxă a Moldovei!* El demonstrează că în Moldova, Reforma care nu avea intenții de prozelitism evanghelic, era îndreptată către exterior, dincolo de granițe, prin Polonia sau Germania. Era deci o altă direcție, față de cea propagandistică din Transilvania⁷.

22. O dovadă o găsim nouă ani mai târziu. În 1603, *Tatăl nostru cinerești în ceriu* apare și într-o versiune publicată de un istoric german cu pasiuni lingvistice (și el calvin!) Hieronymus Megiser (1554-1619), într-o lucrare intitulată *Specimen quinquaginta diversarum atque inter se differentiarum linguarum et dialectorum*, Frankfurt, 1603. Rugăciunea era adăugată în ultima ediție (1603), cu specificarea "Valachice seu dacice" și cu grafia și fonetismele unui cunoscător foarte aproximativ al limbii române. Iată textul:

"Tatal nostru cineresti in ceriu/sfincinschase numelle teu/Seuie imparatia ta/Suse fie voja ta/Cum in ceriu asa su prepo mortu/puine noa de tote zilelle/dene noho astazi/Sune jerta gresalle nostre/cum sunoi jertam a gresitilor nostri/Sunu ne duce prenoi in kale deispitra/sune men tu jaste preroi de reu" (Heinimann 1988, p. 201).

Indiferent de modul în care a transcris – și a "înțeles"! – limba română, textul Megiser trebuie examinat cu atenție. El provine foarte probabil din regiunile rotacizante (Maramureș, nordul Transilvaniei) și prezintă caracteristici pe care un cunoscător al limbii române vechi (sec. XVI) le poate identifica. Chiar în fraza introductivă, *Tatal nostru cineresti* [= cine ești] *in ceriu* apare *cine* pronume, azi interogativ, care, în sec. XVI, era folosit ca prenume relativ (precum ce) (v. mai sus și versiunea din *Evangheliarul* 1551-1552). Tot astfel *in kale deispitra* (= în calea de ispită, *id est* ispitei) conține o construcție arhaică de genitiv cu *de*. În final, *sune men tu jaste* [=mîntuiaște] *preroi* [=pre noi] *de rău* apare rotacismul lui *-n-* (în poziție intervocalică), specific în textele rotacizante. În sfârșit, în locul verbului *izbăvește* apare *mîntuiește*. Iar termenul final este *de rău* (adică lat. *a malo*) și nu *de vicleanul*. În schimb, surprinde înlocuirea termenului *sățioasă* existentă în toate versiunile precedente (slav *nasuščnui*) cu *de tote zilelle* (lat. *quotidianus*; Luca, slav. *Kazdui deni?*). Ne găsim deci în fața unui text arhaic, din sec. XVI, din regiunile rotacizante, care prezintă totuși și forme recente. Este

7. Husiții erau apreciați în teologia occidentală în sec. XV-XVI. Ei au trimis reprezentanți la Conciliul de la Basel (1434), iar Luther însuși, într-o declarație făcută cu ocazia unui conciliu, la Leipzig, în 1519, a exclamat: *Ja, ich bin en Hussite!*" (Hancock-Ștefan, 2003, p. 33-34, nota.

cazul diftongului din *puinea* (= pâinea precum în Tetraevangheliar – Matei), al termenilor *greșale*, *ispită* – care pot conduce la ideea unui text mai vechi, *remaniat*, sau la altă nouă traducere. În același timp, textul nu pare a fi trecut prin filierele slavo-ortodoxe, precum îndepărtată de ele părea a fi și versiunea din *Evangheliarul-Demeny* (1551-1552) deși în acel text apare *izbăvește*.

Versiunea Hieronymus Megiser a fost studiată de E. Coseriu (în două articole: *Cercetări de lingvistică*, Cluj, 1957/22, p. 151-153, și *Studii și cercetări lingvistice*, 1975, 5, p. 473-480), iar problema originalului, a provenienței și a “călătoriei” textului rugăciunii în Stuttgart, la Hieronymus Megiser, nu a putut fi rezolvată. De unde și cum sosise în Germania, la Stuttgart, la Frankfurt un asemenea text “valah-dacic”? Să fi ajuns – cum cred unii – prin însuși Stanislas Sarnicki? Greu de crezut, atâta vreme cât cele două texte nu coincid. Cine făcuse atunci traducerea versiunii-Megiser, care, după cum se vede, pare a urma mai degrabă texte evanghelice fără intervenții slav(on)e? Altă “familie” de texte?

Unde s-a efectuat această remaniere sau traducere? Întrebările noastre le-a pus și E. Coseriu în 1975, – fără răspuns. În ceea ce ne privește, credem că, pe teritoriul Transilvaniei, al Maramureșului și în Moldova de nord existau, în sec. XVI – așa cum afirma Al. Rosetti – *mai multe centre românești reformate* (v. supra; *Istoria limbii române*, ed. 1986, p. 678), referindu-se în special la prima jumătate a secolului. Traducerile rugăciunii lui Iisus s-au putut efectua, separat, în aceste centre – chiar dacă centrele reformate erau probabil în comunicare unele cu altele iar textele *Oratio dominica* puteau circula nestingherit de la un loc la altul. Pe lângă aceste centre trebuie menționate și mănăstirile ortodoxe din Moldova de nord și din Maramureș (poate și Mănăstirea Peri). Textul-Hieronymus, arată E. Coseriu, pare să fi fost obținut în Frankfurt (deși Hieronymus Megiser își desfășurase activitatea și prin Europa Centrală).

23. De-a lungul secolului XVI, limba slavonă devenea din ce în ce mai puțin cunoscută (“*popii nu mai știu sîrbește*” – scria Coresi). În aceeași măsură, se resimțea necesitatea unor texte în limba română, care se fac tot mai numeroase în secolul următor, al XVII-lea.

Înainte de a merge mai departe, să analizăm care au fost însă căile cultural-teologice parcurse de variantele *Tatălui nostru*, în secolul al XVI-lea, pe teritoriul românesc.

A. După cum par a arăta textele mai sus analizate, s-ar putea distinge, de-a lungul secolului al XVI, două filiere de traducere din slavonă ale rugăciunii (“împărătești”) a lui Iisus. Cele dintâi traduceri datează probabil din prima jumătate a sec. XVI (dacă nu și mai devreme, în vremea refugierii husiților în Moldova, pentru a se adăposti de furia catolică maghiară) și s-au efectuat în Maramureș, Transilvania de nord, Moldova de nord și în mănăstiri. Au rămas în mare parte necunoscute (bunăoară Evangheliile și epistolele Sf. Pavel, despre care îi vorbea lui Martin Luther sus-menționatul “doctor ex Walachia”, la Wittenberg). Aceste traduceri, prin Polonia calvină și Germania protestantă interesau Europa

reformată (Hieronymus Megiser): husiții din Moldova își păstraseră legăturile lor secrete cu Europa Centrală. Iar epoca Despot-Vodă a contribuit mult la crearea acestui curent reformat venit din exterior.

B. În același secol, însă, devine activă, prin sașii de la Sibiu, a *doua* filieră, cea a Reformei luterane. Mai târziu, odată cu ascensiunea calvinilor la conducerea voievodatului de Transilvania (1541), Reforma – și mijloacele ei materiale – trec în mâna Maghiarilor calvini. Astfel, traduceri din sudul Ardealului – polarizate în jurul Diaconului Coresi – se găsesc sub controlul aceleiași Reforme, luterane și calvine. Ele erau însă “diorthosite” (am spune edulcorate, adică “rectificate”) pentru că, fiind destinate “Valahilor” simpli pentru a-i atrage să adere la Reformă, modificările textuale nu trebuiau să se depărteze prea mult de rugăciunea ortodoxă în slavonă și în română, pe care “Valahii” o recitau în biserica lor.

Și într-un caz și într-altul traduceri rugăciunii lui Iisus în limba română s-ar datoră Reformei. Dacă în părțile dinspre răsărit, în Moldova de nord, în Transilvania de nord și în Maramureș par a fi fost activi și vorbitori de limbi slave (husiții, în primul rând, dar și calvinii ruteni și polonezi), în sudul Transilvaniei au avut un rol important Sașii și Maghiarii. Mai multe centre reformate acopereau teritoriul Transilvaniei, fiecare dintre ele proceda, separat la traduceri pe care ulterior și le comunicau – astfel încât versiunile se interpenetrau și se modificau prin împrumuturi și remanieri succesive sau contemporane. O versiune căuta a fi mai explicită, mai clară decât cea anterioară, decât modelul ei. În acest fel, apar inovații, substituiri care erau legate de caracterul recitativ, oral al rugăciunii, în biserică. Prototextul era, bineînțeles, slavon, dar schimbările terminologice explicite, variantele stilistice își aveau originea în comparație cu *Vater Unser* german sau *Mi Atyánk* maghiar – impus de reformă. Nu este deci de mirare dacă versiunile lui *Tatăl Nostru*, în sec. al XVI-lea, sunt amalgamate, în trecerea lor de la o copie la altă copie, de la un centru reformat la altul (uneori în regiuni diferite).

C. Să nu uităm însă că toate aceste versiuni ale *Tatălui nostru* erau *scriptice*. Nu rezultă câtuși de puțin că ele se recitau individual sau în grup, în biserică – cel mult în serviciul divin din unele lăcașuri de cult în care luteranii și mai ales calvinii reușiseră a aduna români convertiți (cf. Rosetti, *Istoria limbii române*, ed. 1986, p. 435: “în 1559, Hans Benkner, judele Brașovului reformă biserica Românilor și puse să li se citească, la Brașov, *Catehismul*, tipărit atunci de Coresi”). Mai târziu, în 1566, Dieta din Sibiu decide ca preoții români să asculte de “superintendentul” reformat Gheorghe de Sîngeordz – iar urmașii acestuia în conducere, Pavel Tordasi și Mihai Tordasi (numele lor le cunoaștem din prefața *Paliei* de la Orăștie, 1581) au întemeiat chiar o biserică românească reformată. În 1576, chiar Gheorghe de Sîngeordz a hotărât ca preoții români care urmau noua confesiune să facă slujba în românește! – ceea ce despărțea pe Români de Biserica lor tradițională, legată de Moldova și de Țara Românească (cf. Al. Rosetti, *loc. cit.*). Biserica reformată a românilor a avut o durată efemeră. Români nu-și îndeplineau datoriile ecleziastice.

Asistăm așadar, în Transilvania, la o dedublare a Bisericii românești. Pe de o parte, Biserica ortodoxă tradițională, strict legată de ortodoxia de peste munți, din Țara Românească și din Moldova, pe de altă parte, Biserica reformată (luterană și calvină). Cea dintâi folosea texte slavone – iar credincioșii asistau la serviciile divine în slavonă, cu predici – tâlcuitoare ale Evangheliei – în limba română, cealaltă folosea, probabil, textele românești. Coresi tipărea și pentru una și pentru alta cărțile de cult!

D. Nu rezultă oare din această dublă existență bisericească faptul că unii credincioși recitau *Ocenașul* (Otce naș), iar ceilalți cei puțini, *Tatăl nostru*? Textele imprimare de Coresi în limba română erau valoroase doar pentru că, unele conțineau catehismul, altele, “tâlcuiri” – ce puteau fi folosite în cele două biserici (*Întrebare creștinească* 1559, *Evanghelie cu tâlc* 1564 și 1583). Celelalte (*Tetraevangheliarul*, *Liturghierul românesc*, *Molitvelnicul*, *Liturghierul*, *Psaltirea*) serveau preoților și celor câtorva biserici în care se oficia în limba română. Dar se oficia într-adevăr? Avem dreptul să ne îndoim...

E. Această situație *sui-generis* în lumea europeană creștină, romanică și non-romanică, a fost prea puțin semnalată de cercetători. Româna avea la dispoziție două versiuni ale rugăciunii, una, în slav(on)ă (*Ocenaș*), alta, în română (*Tatăl nostru*); prima era orală, recitată în condițiile transcendente ale unei rugăciuni, cealaltă era... scrisă – și, oricât am da crezare precuvântărilor lui Coresi, era puțin utilizată de Biserica ortodoxă tradițională. Coresi afirmă în *Întrebarea creștinească* (1559) că “nește creștini buni”, care ar fi dorit “să înțeleagă” ceea ce se oficia în “sfânta Biserică”, l-ar fi solicitat să “scoată” carte “pre limba românească” – dar îndemna pe “sfînții părinți, oare vlădică, oare episcopi, oare popi... să cetească”. *Cazania I* (*Evanghelie cu tâlc*, 1564) i-ar fi fost cerută de “mulți preoți, ca să poată propovădui după citirea Evangheliilor” (Rosetti, *Istoria limbii române*, ed. 1986, p. 437). Deci ortodoxia românească era “temută” mai ales în zonele unde acționau confesiunile protestante, unde ea continua a face slujba în slavonă și “tâlcuirea” Evangheliei, sau “omelia” în limba română. Cărțile românești de cult tipărite de Coresi sau de reformați rămâneau literă scrisă – necitită în Biserică. Se confirmă astfel ceea ce scria în 1546 preotul luteran Adalbert Wurmlocher, citat mai înainte: “(preoții) citesc epistolele Sf. Pavel și Evangheliile nu în limba lor, ci într-o limbă străină, pe care inculții nu o înțeleg. Preotul le traduce după aceea”, *id est* în “tâlcuirea” Evangheliei, adică în predică, în limba română.

Ceea ce scrie însă mai departe preotul Wurmlocher este și mai semnificativ; “mulți preoți localnici păstrează cărticica (Catehismul de la Sibiu, “gebracht in walachische Sprache”) ca pe o carte sfântă (germ. *Heyligthumb*)” (Armbruster 1977, p. 100). Ne putem pune aceleași întrebări și pentru *Noul Testament* de la Bălgrad (1648), pus la dispoziția preoților români de mitropolitul (arhiepiscop) Simion Ștefan – deși, este drept, pe atunci serviciul divin ortodox (sau, acolo pe unde era, reformat – calvin) se oficia în limba română, din dispoziția lui Gabriel Bethlen, guvernatorul Ardealului, și a episcopului (reformat) István Katona Ge-

leji, conducătorul Bisericilor Reformate Maghiare (Hancock-Ștefan 2003, p. 87-94 – arată *condițiile* impuse Bisericii ortodoxe românești). În orice caz, Noul Testament al lui Simion Ștefan a putut avea șansa de a fi fost citit în Biserică.

F. Această situație exista în special în Transilvania, începând din sec. XVI (Să nu pierdem din vedere introducerea la *Catehismul* lui Coresi: “Zi ocenaș rumânește, să înțelegem”). Ea a lăsat însă urme și după dispariția autonomiei voievodatului și reintegrarea în Imperiul Habsburgic. O mai găsim și peste munți, în Moldova, în regiunile în care acționau reformații husiți și calvini; și acolo Biserica rezista, prin liturghia slavonă, să-și apere tradiția față de noile confesiuni. Fără să fie un document convingător, faptul că termenul *ocenaș / ocinaș* apare în Dicționarul Academiei Române la scriitorii transilvăneni (Rebreanu, Agârbiceanu, Beniuc) sau, cu vreo două-trei secole mai înainte (sec. XVIII la Miron Costin, Nicolae Costin) poate fi considerat un indiciu⁸.

24. În lumina acestor circumstanțe, să examinăm în ansamblu structura rugăciunii lui *Iisus* în versiunile românești:

a. În raport cu versiunile romanice occidentale, observăm că *Tatăl Nostru* în românește conține o serie de termeni și de sintagme care îl pun în relație mai degrabă cu versiunile din sec. XVI: *pâinea noastră sățioasă* – în toate versiunile românești – trimite la *panem nostrum supersubstantialem*, care, începând cu *Vulgata*, Sf. Hieronymus, apărea mai ales în versiunile franceze reformate. Trebuie însă ținut seama și de faptul că, în slavonul (*hleb naš*) *nasušcnai* apare sensul “necesar, vital”, ceea ce trimite la un sens al gr. *Epioúsion* (de ex. *Epi tén ou-sían* “pentru existență, necesară, esențială”). Este de presupus că termenul *sățioasă* să fi fost traducerea din slavonă, originală, în absența altor termeni culți.

b. Mai semnificativ pare a fi termenul *viclean*, individualizat prin articol (*Vicleanul – Hitleanul, Ficleanul etc.*). Este foarte probabil de origine slavonă: *izbavi nas ot lukavago* – ceea ce ar putea reda textul grecesc *tu ponerou* “rău” sau “cel rău”. În mod curios, textul coincide și cu versiuni franceze reformate (sec. XVI), în care, așa cum am văzut, ultimul termen al rugăciunii este *malin* sau *mauvais* (*délivre-nous du mauvais* – Guillaume Farel 1524; *délivre-nous du malin*, Jacques Lefevre d’Etaple 1523; Heinimann, p. 116, 114).

c. Probleme deosebite pun termenii *datorie – greșeală*. Versiunile românești “împart” cele două traduceri. În timp ce *Evangheliarul* slavo-român de la Sibiu – prima atestare a unui *Tatăl Nostru* românesc – scrie *datoriele – datornicilor* și tot astfel pare a fi comunicat textul prietenului său polonez logofătul Luca Stroici (*detorie – detorniczilor*) – în textul-Matei. Față de aceste două atestări, Coresi în *Întrebare creștinească* (1559-1560), în *Tetraevangheliar* (1560-1561), în catehismul din *Codex Sturdzanus*, precum și cel Marțian, folosesc termenul *greșale* (pl.) – *greșiților*. De unde poate proveni această inovație care nu este, de bună seamă,

8. Un prieten, intelectual transilvănean, ne comunica un fapt real: mama sa (el are peste 70 de ani!) îl trimitea, pe când era copil, la culcare după ce ...”spunea” *ocenaș*-ul!

o subtilitate semantică și stilistică românească – a unor oameni simpli, fără altă cultură decât cea confesională? Nici originalul slavon, nici cel grecesc al Evangheliei-Matei nu vorbesc despre *greșeli / păcate* – ci despre *datorii* (gr. *opheilemata*, slav. *dolgi* – *dolznikami*). Dar în textul *Bibliei* lui Luther, în germană, apare *Schulden – Schuldigen*, care înseamnă “vină, greșală”, dar și “datorie (de bani)”. Și mai clar este textul maghiar (*Mi Atyánk*), în care se spune *és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek* (“iartă-ne culpele/păcatele/, vinele/greșelile noastre, cum iertăm noi greșiților noștri”). Această constatare ne duce la concluzia că textele ardelene ale *Tatălui nostru* formulate în catehisme (mai întâi, de Coresi) și chiar în Evangheliile Matei și Luca au ținut probabil seama și de un *text maghiar* (poate și german) sub *supravegere* protestantă – calvină sau luterană – pentru a fi mai ușor pe înțelesul românilor.

d. La această ipoteză se mai adaugă un fapt. Invocația *Tatăl nostru ce ești în ceriu*, cu subst. *ceriu* la singular, nu corespunde nici aceasta cu textul grecesc, nici cu cel slavon, în care substantivul *cer* apare la plural (în ebraică era un substantiv la dual, în lat. *caelis* “ceruri,” tot plural). Și aici ar fi de bănuit o intervenție protestantă. *Biblia* lui Luther scrie *in dem Himmel*, “în cer” – dar tot Coresi, în *Evanghelia-Matei* scrie *în ceriure* (singura atestare în sec. XVI). Să fi făcut Coresi o “revizuire” a textului din *Întrebare creștinească*? Sau este o simplificare românească?

e. Alți doi termeni pot da anumite indicii istorice-confesionale. Este vorba de *a izbăvi* – pe care îl găsim în *toate* variantele ardelene – și a *mântui*, care apare în textul Stroici (și, mai departe, în textul publicat de Hieronymus Megiser). Verbul *a mântui* este – cum am văzut – de origine maghiară și s-a răspândit în limbile slave: în ucraineană (ruteană, *mentuvati*) și în sârbă – fiind întrebuițat mai ales în părțile de răsărit ale țării, în Moldova mai ales. Este interesant de știut că, în zilele noastre, ortodocșii folosesc *a izbăvi* (*și izbăvește-ne de cel viclean*), în timp ce catolicii și greco-catolicii recurg la *a mântui* (*și ne mântuiește de cel rău*); cf. *Crezul. Tatăl Nostru, în zece limbi*, ed. Humanitas, 2000, p. 15, 18, 22. De unde poate veni această distincție, care a devenit tradițională? Părerea noastră este că ea își are originea în dorința greco-catolicilor de a evita termenul slavon (de astfel, se știe, atunci când Biserica Catolică a “naționalizat” oficierea serviciului religios, a fost nevoită, în cazul limbii române, să facă apel uneori la liturghia greco-catolică, expurgată deja, de trei secole, de elementele slavone și grecești). De la greco-catolici, în speță, *a mântui* a trecut la catolici.

Întrebarea originară rămâne însă deschisă: de ce Luca Stroici a folosit verbul *a mântui* (și nu *a izbăvi*?). Un răspuns ar fi : altă traducere – ceea ce este probabil. Dar Hieronymus Megiser primește, la Frankfurt, în 1603, altă versiune, cu același verb – și încă având adaosuri stilistice importante (*puinea cea de toate zilele, nu ne duce în cale de ispită*). Din ce grup de traduceri făcea parte acest text, care are tot atâtea arhaisme câte inovații? Răspunsuri la asemenea întrebări lipsesc – cel puțin până astăzi.

Cert este că – așa cum s-a întâmplat și în versiunile romanice occidentale (am văzut mai înainte cazurile/completările din italiană și spaniolă), rugăciunea lui Iisus – cu toate eforturile ecleziastice de a fixa în formă definitivă – a avut de înfruntat modificări în text, atât în Occident cât și la noi, în Orientul ortodox slavo-bizantin. Explicația acestor modificări poate fi ușor înțeleasă. *Tatăl Nostru* a avut întotdeauna două aspecte. În cursul liturghiei se utiliza limba de cult (latina), iar în rugăciuni individuale – în Occident – predomină structurile orale fluente, ale limbii “vulgare” modificabile *hic et nunc*, circumstanțial. Aceste structuri recitative trec în texte scriptice: acesta este *Tatăl Nostru* al Evangheliei. Nu întotdeauna – o știm din propria-ne experiență – cele două structuri coincid. *Tatăl Nostru* este o rugăciune prea profundă, intimă, recitată în evlavioasă solitudine, în biserică sau în casa noastră – care nu poate să rămână o simplă formulă scriptică. Altfel spus, înregistrarea scriptică, fixă, în cazul rugăciunii *Tatăl Nostru* este foarte importantă, dar recitarea ei este infinit mai pătrunzătoare în ființa noastră omenească.

Și totuși! În română, *Tatăl Nostru*, în ciuda multiplelor sale versiuni cuprinse în catehisme și evanghelii – a rămas două, trei secole închis în ceasloave și cărți bisericești traduse în română, dar necitite în biserică. Oficierea slujbelor Bisericii Ortodoxe Române în slavonă (chiar în greacă) a obligat pe credincioși să recite mai departe un *Ocenaș* mai mult sau mai puțin înțeles până la sfârșitul sec. XVII. Predicile se țineau în românește, oficiul divin însă, conform preceptelor, rămânea în slavonă! Această situație a durat și după apariția *Bibliei* lui Șerban Cantacuzino (1688) – care a fost o operă *exclusiv cultă*. În Transilvania, acțiunea Reformei luterane și calvine – și obligațiile către “superintendenții” oficiali calvini – au contribuit la o introducere mai timpurie a limbii române oral în Biserica ortodoxă.

25. Iată de ce, abia prin sec. al XVII-lea, *Tatăl Nostru* își constituie o structură corespunzătoare limbii române vorbite și înțelese în biserică de credincioși.

Pentru această perioadă de timp (sec. XVII) două texte sunt fundamentale: *Noul Testament* de la Bălgrad (1648) și *Biblia* de la București (1688). Primul este – după cum se știe – opera lui Simion Ștefan, arhiepiscop de Bălgrad (nu mitropolit, pentru că nu fusese “uns”, adică recunoscut ca înalt ierarh de Mitropolia de la Târgoviște) – deși *Predoslavia* este suspectă de a fi fost scrisă de calvini (Simion Ștefan însuși, școlit în instituții calvine, trecuse de la ortodoxie la confesiunea lui Calvin și, în vederea ocupării scaunului episcopal, trecuse iarăși, înapoi, la ortodoxie!).

În *Noul Testament* de la Bălgrad, *Tatăl Nostru* are următoarea formă (Matei):

"Tatăl Nostru ce ești în ceriure/Sfințească-se Numele Tău/Să vie împărăția Ta/Fie Voia Ta/Cumu e în ceriu, așa și pre pământ/Pâinea noastră de toate zilele/dă-ni-o noao astăzi/Și ne iartă noao păcatele noastre/Cum ertăm și noi greșilor noștri./Și nu ne duce pre noi în năpaste/ce ne izbăvește pre noi de vicleanul". (*Noul Testament*, ed. 1988, Alba Iulia, p. 129).

După cum se poate observa, versiunea 1648 se înscrie pe linia traducerilor din Transilvania (pl. *ceruri*; *năpastă* în loc de *ispită*; *răul*) dar atestă câteva inovații: *pâinea* (nu *pita*) *noastră cea de toate zilele* (ca în textul Tetraevangheliarul-Matei), cuplul sinonim *păcate* (mai clar decât greșeli) – *greșiților* (noștri). S-ar părea că este vorba de o “revizuire” a textului coresian (Matei). În orice caz, *Tatăl Nostru* capătă o formă și mai inteligibilă pentru cei ce o recită și cei ce o ascultă.

În *Biblia* de la București (din 1688) – zisă și “*Biblia lui Șerban*” –, tradusă din “grecește” de frații Radu și Șerban Greceanu, sub domnia lui Șerban Cantacuzino (1678-1688), *Tatăl Nostru* apare într-o versiune oarecum fidelă cu originalul grecesc:

"Tatăl Nostru cel den ceriuri / Sfîntească-se numele Tău/vie împărăția Ta/Fie voia Ta/Cumu în ceriu, așa și pre pământ. /Pâinea cea de toate zilele/dă-ne-o noao astădz /Și lasă noao datoriile noastre/cum lăsăm și noi datornicilor noștri./Și să nu ne duci pre noi în bîntuială/Ce ne izbăvește pre noi de cel rău". (*Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură...*, ed. 1988, p. 754).

Se încearcă în acest text o versiune nouă, dar folosind și traduceri anterioare. *Biblia* “lui Șerban” se întoarce la termenul originar *datorie* – *datornici*, folosește verbul (*a*) *lăsa* cu sensul vechi “a ierta”, dar introduce un termen nou, *bântuială* (pentru gr. *peirasmón* “încercare”, v. sl. *iskuschenie* “ispită”) cu sensul “vătămare” (cuvântul este de origine maghiară, dar apare și în bulgară). O “tălmăcire” din limba “elinească” a Bibliei făcuse, înainte de 1688, Nicolae Milescu (“Nicolae Gramăticul, fratele lui Postolache Milescu”), dar manuscrisul s-a pierdut: se pare însă că Șerban Cantacuzino, ajuns Domn, ar fi folosit acest manuscris – spun unii martori – și l-ar fi revizuit în vederea alcătuirii *Bibliei* (N. Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, ed. Dan Simionescu, 1980, p. 391-392). Se poate afirma că *Biblia* de la București nu are o structură lingvistică conformă sau apropiată de limba vorbită (v. bunăoară apelul la traduceri arhaice), ceea ce ar însemna că ea era sortită a rămâne o lucrare livrescă, de elită (poate a elitelor greco-române) și nicidecum dedicată utilizării ei orale în biserică. Trebuie să fim convinși că nici un biet valah credincios nu recita, în biserică sau acasă, *Tatăl Nostru* după *Biblia* din 1688!

Se face astfel evidentă o *diferențiere* între Biserica ortodoxă a Ardealului și cea a Țării Românești (în sec. XVII). În timp ce în Transilvania, ortodoxia românească – mai puțin centralizată – se apropia de popor, *rectificând* lingvistic rugăciunile pentru ca “să înțeleagă” credincioșii (în fond, așa cum preconizau calvinii!) în Muntenia, prin elitele boierești și ierarhii greci, Biserica este mai *departe* de “poporeni” (*Didahiile* lui Antim Ivireanu sunt o dovadă). În acest timp, în Moldova, “pravoslavnicia” salvofilă teoretiza teologia ortodoxă împotriva Reformei, tipărea opere literare confesionale (Dosoftei) – dar se îngrijea și de credincioși (Varlaam, *Cazania*), dar... slujba se oficia în slavonă.

26. Ar fi fost de așteptat ca, odată cu înființarea confesiunii greco-catolice (unite cu Roma), să se treacă la versiuni modificate în sensul utilizării terminologiei latine. *Biblia* de la Blaj (1795) a Bisericii Române Unite cu Roma (reeditată

la Blaj, 2000) – cunoscută și ca “Biblia lui Samuil Micu și a lui Petru Aron” – nu răspunde acestor presupuneri: textul *Tatăl Nostru* este cu totul corespunzător versiunilor ortodoxe (Matei):

"Tatăl nostru carele ești în ceriuri/Sfințească-se numele Tău/Vie împărăția Ta, fie voia Ta, precum în ceriu și pe pământ./Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o noao astăzi/Și ne iartă noao deatoriile noastre/Precum și noi iertăm deatornicilor noștri. Și nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău". (p. 1839).

Cu excepția verbului (*a*) *ierta*, textul Blaj (1795) este aproape identic cu textul *Bibliei* lui Șerban de la București (care, în schimb, folosește verbul *lăsa* cu sensul “ierta”). În 1939, Gala Galaction și Vasile Radu traduc “de la izvoarele antice”, cu mare artă scriitoricească, *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Astfel apare la București pentru prima oară o versiune cu un limbaj liric religios românesc. Rugăciunea “împărătească” (*Oratio dominica*) are următorul text:

"Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi; Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău" (Matei, 6, 9-13, în *Biblia* adică *Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și a Noului Testament*, București 1939, p. 1104).

De bună seamă este o traducere “din ebraică și greacă”, poate chiar (cum i s-a reproșat) prea “literară” – dar Gala Galaction și Vasile Radu introduc o corectură importantă: *pâinea noastră cea spre ființă*, traducând altfel decât înaintașii lor gr. *Epiouision* (în rugăciunile ebraice, termenul nu există). Traducerea Galaction pornește însă de la versiunea latinească (a Sf. Hieronymus) *supersubstantialem*, ajunsă, la noi, în (*pâinea*) *sățioasă* – și lasă deoparte sintagma *cea de toate zilele* (corespunzătoare lat. *quotidianum*). O corectare strict literară, de limbaj filosofic, care intra în contradicție cu expresia de limbă vorbită *cea de toate zilele* rămasă până azi în rugăciunile orale (și ortodoxe, și catolice). Subliniem însă apelul la unele arhaisme: *carele*, *greșalele* – forme care nu mai răsună în rugăciune din sec. XVI (la catolici, formula a fost modernizată, *care*, *greșelile*)! Aceste forme au intrat și în uzul oral, tot astfel cum orale (și probabil necesare ritmului recitativ) sunt și construcțiile redundante *și nu ne duce pre noi (în ispită), dă-ne-o nouă astăzi*. Dar apelul la forme de limbă veche și la oralitate în rugăciunea ortodoxă are o explicație aparte: năzuința Bisericii ortodoxe de a se înscrie în *tradiție* (ceea ce nici catolicii, nici greco-catolicii nu-și propun).

27. Este interesant de urmărit modificarea textului *Tatălui Nostru* în vremea din urmă, după apariția *Bibliei* Galaction-Radu (1939). În 1941, în timpul păstoririi lui Nicodim”, Patriarh al României, *Tatăl nostru* avea într-o *Carte de rugăciuni și îndrumări creștine* (ed. Cartea Românească) următoarea versiune:

"Tatăl nostru, carele ești în ceruri, sfințească-se numele tău, vie împărăția ta, fie voia ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-

ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșilor noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău", din care se vede că *pâinea noastră cea spre ființă* nu fusese reținută. Patriarhul "solicita" credincioșilor *pâinea noastră cea de toate zilele*. În schimb, și această versiune (1941) întrebuița forme arhaice care dădeau textului conotații tradiționale (pe lângă formularea *fie* (voia) – care de asemenea nu urmează textul din 1939).

Istoria textului actual ne poartă mai departe. În 1979, sub "îndrumarea și purtarea de grijă" a Patriarhului Iustin, Editura Institutului Biblic al Patriarhiei publică *Noul Testament cu psalmi*, în care citim:

"Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău;/Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ./Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi;/Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșilor noștri;/Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci. Amin!" (p. 14).

În versiunea 1979, se reține deci *facă-se* (voia) și *pâinea... cea spre ființă* din textul-Galaction, dar se elimină formele tradițional arhaice: *carele* devine *care*, *greșalele* devine *greșelile* (ca și cum apelul la tradiția ortodoxă nu ar mai fi fost necesar!)⁹. Mai curioase sunt intervențiile din textul-Luca:

"Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău./Vie împărăția Ta./ Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ. / Pâinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă în fiecare zi./Și ne iartă nouă păcatele noastre, căci și noi înșine iertăm tuturor celor ce ne greșesc nouă. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău." (p. 166).

Textul se complică întrebuițând construcții precum (*pâinea noastră cea spre ființă*) *dă-ne-o nouă în fiecare zi și căci și noi înșine iertăm tuturor celor ce ne greșesc nouă* (!). Ediția-Iustin ne asigură însă că traducerea a fost revizuită după "originalele grecești", vorbind chiar de o ediție anterioară din 1972.

Trebuie de asemenea semnalat faptul că, în versiunile din Muntenia (Țara Românească) a apărut, încă din 1688 (*Biblia* de la București a lui Șerban Cantacuzino, tradusă din greacă, după cum am arătat mai înainte) finalul *ci ne izbăvește de cel rău* – în care conceptul "Rău" apare individualizat. Să fie oare o traducere echivalentă cu gr. *ton ponerou?* în care articolul *ton* ar indica mai degrabă o persoană?

28. Mai puțin cunoscută a rămas *Biblia (sau Sfânta Scriptură)* apărută în 1968 – sub Patriarhul Justinian (deci cu 11 ani înaintea *Bibliei-Iustin*) – având și aceasta textul modernizat:

"Tatăl nostru, care ești în ceruri/Sfințească-se numele Tău/Vie împărăția Ta, facă-se voia Ta /Precum în cer așa și pe pământ,/Pâinea noastră cea spre o ființă dă-ne-o nouă astăzi/Și ne iartă nouă greșelile noastre/precum și noi iertăm greșilor noștri./Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău". (p. 1102).

9. Cf. "Pentru probleme de vocabular și expresie – asupra textelor amendate – comisia a avut colaborarea arhimandritului Bartolomeu Valeriu Anania".

Textul urmează în linii generale traducerea Galaction-Radu. Sintagma *pâinea noastră cea spre ființă* se impune în versiunile Patriarhiei de la București.

Iată, însă că ultima traducere a Bibliei (*Bibliei sau Sfânta Scriptură*, ed. Jubiliară 2001), sub îngrijirea și prelucrarea mitropolitului Bartolomeu Anania (Cluj) oferă următorul text:

"Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău. Vină împărăția Ta, făcă-se voia Ta precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșilor noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel Rău" (*Biblia sau Sfânta Scriptură*, ed. Jubiliară 2001, p. 1466), în care apare din nou *pâinea noastră cea de toate zilele* – dar îndepărtându-se de textele de sub îngrijirea patriarhilor Iustin (la care colaborase chiar mitropolitul, în 1979) și Justinian. În plus, Biblia-Anania reintroduce formele arhaice – să le considerăm tradiționale – *carele, greșale* (cât privește ultimul termen, mitropolitul Anania încearcă să facă o distincție semantică, după părerea noastră, între termenii *greșeli* "simple erori sau abateri de la normă" și *greșale* "încălcarea datoriilor morale", pe care oamenii le contractează față de Dumnezeu și față de oameni. Să notăm încă o dată că Biserica romano-catolică folosește forma *greșeli*, iar Biserica greco-catolică, termenul comun și popular *păcate*.

29. Nu putem încheia aceste examinări ale textului rugăciunii lui Iisus, fără a menționa și versiunea în uz, astăzi, în Biserica ortodoxă din Basarabia (scris în grafie chirilică):

"Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, fie voia Ta, precum în cer, și pe pământ. Pâinea noastră cea de-a pururi dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă nouă greșalile noastre, precum și noi ertăm greșilor noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău". (comunicat de doamna Ludmila Roșca Tatomirescu).

Textul provine probabil dintr-o epocă în care Basarabia era despărțită de România. Modificarea *pâinea noastră cea de-a pururi* nu își găsește justificare în textele rusești care urmează textul slavon (rus. *nasuscnu*) și nici în textele românești – să le spunem "moldovenești". Se poate presupune a fi o inovație regională. Cu ce justificare (sau motivație)?

*

30. Concluzia pe care ne permitem a o formula privește flexibilitatea și variația textului principalei rugăciuni creștine pe teritoriul limbii române. Versiuni regional diferite, în funcție de istoria culturală diferită a fiecărei provincii românești. Versiuni religioase diferite, în funcție de confesiunea creștină. În sfârșit, versiuni slavone alături de versiuni în limba română în funcție de tradiția religiei ortodoxe slavo-bizantine și de puternicele tendințe inovatoare ale Reformei, începând cu sec. XV-XVI. Versiuni care proveneau din mai multe centre religioase protestante.

Tatăl nostru românesc are aceste caracteristici *sui generis* deși a fost, secole de-a rândul, exclusiv un text *scris*, fără o prea mare extensiune orală, înainte de sec. XVII-XVIII. O structură definitivă a *Tatălui nostru* începe să se construiască în sec. XVII (1648; 1688), se continuă în sec. XVIII (1795) și se stabilește în 1939, odată cu *Biblia adică Dumnezeiască Scriptură* a lui Gala Galaction și Vasile Radu. Biblia-Justinian (1968) conține un text literar, dar cu unele conotații tradiționale.

Tatăl nostru românesc, astăzi, a redevenit un *text oral*, multiconfesional, pe care credincioșii, recitându-l, chiar dacă uneori se modifică, reușesc să își exprime actul de credință față de Iisus în profunzimea sensului teologic – dincolo de ecleziastice variații formale. *Credința le este mai puternică decât forma literară a textului recitat în biserică.*

Rugăciunea lui Iisus *Páter Hemon, Pater Noster, Tatăl Nostru, Otce Naš, Mi Atyánk, Vater Unser, Notre Père, Padre Nuestro, Padre Nosso, Babbu Nostru* răsună, în toate limbile creștine și va răsună în eternitate.

*

Autorul mulțumește celor ce l-au îndrumat și ajutat să ducă la bun sfârșit această lucrare: Profesorilor universitari *Francesca Băltăceanu* de la Universitatea din București și *Cesare Alzati* de la Universitatea Catolică “Sacro Cuore” din Milano. De asemenea, Doamnei *Stela Toma* pentru informațiile și materialul comunicat. În special Doamna Francisca Băltăceanu a avut bunăvoința de a citi și a rectifica, atunci când a fost cazul, materialul de față.

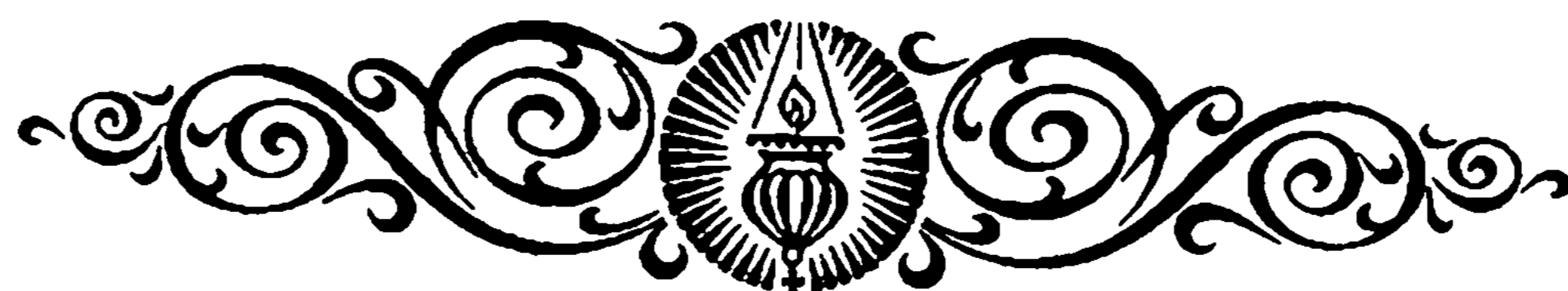
Doamnei prof. *Sanda Reinheimer-Râpeanu* care a pus la dispoziție o copie a volumului lui S. Heinemann (citat în bibliografie) fără al cărui corpus de texte romanice nu ar fi fost posibilă, examinarea versiunilor occidentale ale rugăciunii lui Iisus – i se cuvin calde mulțumiri.

Prof. Univ. Dr. ALEXANDRU NICULESCU

BIBLIOGRAFIE:

- Cesare ALZATI, *Terra romana tra Oriente e Occidente. Chiesa ed etnie nel tardo 1500*, Milano, 1981
- Adolf AMBRUSTER, *La Romanité des Roumains. Histoire d'une idée*, București, 1977
- Horia BERNEA, *Crezul. Tatăl Nostru, cu acuarele de Horia Bernea*, Ed. Humanitas, București 2000
- *Biblia adică Dumnezeiască Scriptură a Vechiului și a Noului Testament* (trad. Vasile Radu și Gala Galaction), București, 1939
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ed. Jubiliară, Ed. EIBMBOR, 2001 (sub îngrijirea mitropolitului Bartolomeu Anania)

- Fernand CABROL & H. LECLERCQ, *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, vol. XII, 1936
- Nicolae CARTOJAN, *Istoria literaturii române*, ed. Dan SIMONESCU, București, 1980
- André CHOURAQUI, *La Bible*, traduite et présentée par André Chouraqui, ed. Desclée de Brower, 1991
- L. DEMENY, ed., *Evangeliiarul slavo-român de la Sibiu 1551-1553*, București, 1971
- Florica DIMITRESCU, ed., *Tetraevanghelul tipărit de Coresi, Brașov, 1560-1561*, București, 1963
- André-Marie GERARD, *Dictionnaire de la Bible*, Paris, 1989
- A.-G. HAMMAN, *La vie quotidienne des premiers chrétiens (95-97)*, Paris, 1971
- George HANCOCK-ȘTEFAN, *Impactul Reformei asupra Românilor. 1517-1645*, Oradea, 2003
- Siegfried HEINIMANN, *Das Vaterunser in den romanischen Sprachen von den Anfängen bis im 16. Jahrhundert mit den griechischen und lateinischen Vorlagen...*, Tübingen, 1988
- Alexandru NICULESCU, Florica DIMITRESCU, *Testi romeni antichi (secoli XVI-XVIII)*, Padova, 1970
- Alexandru NICULESCU, *Individualitatea limbii române, IV*, Cluj, 2004, (Cap. *Originile creștinismului românesc*)
- *Noul Testament* tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ștefan, Alba Iulia, 1988
- Marc PHILONENKO, *Le Notre Père. De la Prière de Jésus des disciples*, Gallimard, Paris, 2001
- Jean POUILLY, *Dieu, Notre Père. Cahiers Evangile*, 68, éd. Du Cerf, Paris, 1989.
- Al. ROSETTI, *Istoria limbii române. De la origini până la începutul secolului al XVI-lea*, ed. definitivă, București, 1986
- *Texte românești din secolul al XVI-lea*, ediții critice de Em. BUZĂ, Gheorghe CHIVU, Magdalena GEORGESCU, Ion GHEȚIE, Alexandra ROMAN MORARU, Florentina ZGRAON, coord. Ion GHEȚIE, București, 1982

• R E C E N Z I I • N O T E • C O M E N T A R I I •

Pr. Conf. Dr. Vasile Petrica, *Dr. Ion Sârbu (1865-1922) – istorie și preoție*, col. "Restituiri academice", Editura Episcopiei Caransebeșului, Reșița, 2003, 208 p.

Istoria, ca sumă a unor acțiuni deja petrecute, nu trebuie privită doar ca o simplistă narare a modului desfășurării acestora, ci ca o încercare de interrelaționare a tuturor factorilor care au concurat la producerea unuia sau a altuia dintre evenimentele urmărite spre cercetare. Și, cum în centrul oricărei acțiuni de acest tip omul este "pionul" principal, prezentarea bio-bibliografiei unor personaje este absolut necesară în înțelegerea mecanismului istoric. Nici domeniul istoriografiei eclesiastice nu face excepție de la această regulă. Mari realizări culturale, evenimente religioase cu o profundă încărcătură istorică etc., toate sunt opera unor oameni iluștri, a căror viață și activitate posteritatea are datoria de a le valorifica. Mulți s-au pierdut în anonimatul general al istoriei, alții, dimpotrivă, înscriindu-și numele cu litere de aur în cartea nemuririi umanității. Celor din urmă, istoria nu le-a uitat meritele, ca formă de omagiere a personalității lor, contemporaneitatea adoptând diferite modalități de comemorare: ridicări de monumente, emisiuni monetare, apariții editoriale omagiale etc.

Tocmai acest ultim aspect, al cinstirii ce se cuvine a fi adusă unei personalități – aparținătoare, deopotrivă, Bisericii, dar și culturii laice – , este evidențiat și în lucrarea *Dr. Ion Sârbu (1865-1922) – istorie și preoție*, cel de-al doilea volum al colecției "Restituiri academice", apărută, cu binecuvântarea P. S. Dr. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului, prin osârdia și vrednica de cinstire trudă a Părintelui Conf. Dr. Vasile Petrica, protopopul Reșiței, cadru didactic universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Caransebeș. Apariția acestei monografii, la opt decenii de la strămutarea la cele veșnice a marelui om de litere, istoric, politician și preotul Dr. Ion Sârbu, nu este absolut deloc întâmplătoare, autorul dorind, prin prezentul volum, o revalorificare nu doar a personalității marelui istoric, ci și a locului din care acesta, precum un arbore viguros, și-a tras seva: Țara Almăjului.

Deschisă de o "precuvântare" a P. S. Dr. Laurențiu Streza și de un cuvânt introductiv al autorului, monografia prezintă, exhaustiv, principalele coordonate ale vieții și activității "celui mai de seamă istoric român bănățean" (Vasile V. Muntean), "medievistul de mare erudiție" (Ștefan Ștefănescu, Mircea Păcurariu) Dr. Ion Sârbu. Născut la 19 februarie 1865, în localitatea cărășeană Rudăria (azi Eftimie Murgu), într-o veche familie de preoți, ce poate fi urmărită documentar până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, tânărul Ion Sârbu și-a desăvârșit formația intelectuală în mai multe centre din țară și din străinătate – studii secundare la Rudăria, Bozovici, Caransebeș, Debrețin, Bratislava, Brașov și superioare (Istorie, Filosofie și Teologie) la Jena, Viena, Cernăuți și Arad – studii încununare, în anul 1899, cu obținerea doctoratului la Viena, pe baza unei teze, în limba germană, despre politica externă a lui Matei Basarab: *Mateiu Basarabās auswärtige Beziehungen*

1632-1654 (*Zur Geschichte des europäischen Orients*) – Leipzig, 1899, XI + 356 p. (Ed. Rom. *Relațiile externe ale lui Matei Vodă Basarab, 1632-1654*. Traducere și ediție îngrijită de Rudolf Gräf, postfață de Ștefan Ștefănescu, Timișoara, 1992, 253 p.).

În anul 1901 este numit profesor la seminarul “Central” din București; din anul 1902 a predat la Școala comercială din Capitală (1902-1904), în paralel îndeplinind și funcția de prim custode al Bibliotecii Fundației “Carol” din București (1902-1904). Lungul său periplu universitar, ca și perioada “bucureșteană”, l-a deprins cu migăloasa “scotocire” prin arhive, vastul material documentar strâns servindu-i la elaborarea monumentalei opere, intitulată: *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul domnul Țării Românești. Răzmirițele și politica lui din afară (dimpreună cu întâmplările atingătoare din țările vecine)* – neterminată – 2 vol. București, 1904-1907, XVI + 596 p. – VIII + 344p. (reeditată la Timișoara, în anul 1976, de Damaschin Mioc, cu prefață și biografie de Ștefan Ștefănescu), distinsă cu marele premiu “Năsturel- Herescu” al Academiei Române. Începând cu anul 1905, Dr. Ion Sârbu se pune, trup și suflet, la dispoziția Episcopiei din Caransebeș, funcționând, pe rând, ca referent școlar al Eparhiei (1905), ca preot în satul natal, Rudăria (1910-1922) și ca administrator al Protopopiatului Mehadiei (1910-1920). Este ales, de asemenea, membru în Adunarea eparhială a Caransebeșului și în Congresul Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului; prietenul său, Aurel C. Popovici (1863-1917), îl recomandă chiar pentru scaunul vacant al Episcopiei.

Meritorie este și activitatea sa pe tărâm politic, fiind unul dintre cei mai înfocați apărători ai drepturilor românilor bănățeni. În 1907, împreună cu Dr. Dimitrie Cioloca, Dr. Aurel Vlad și Ion Văsâi, protesta contra legiurilor școlare deznaționalizatoare a ministrului maghiar al Cultelor și Instrucțiunii Publice, contele Albert Apponyi. La 1 decembrie 1918 se numără printre membrii Marelui Sfat Național de la Alba Iulia; în anul următor, Dr. Ion Sârbu contribuie la fondarea “Ligii bănățene”, cu scopul declarat de informare a opiniei publice internaționale despre apartenența românească a Banatului (în acest sens, va și înainta, la Conferința de Pace de la Paris, un memoriu cu numele conaționalilor săi). În primul Parlament al României întregite, este iarăși întâlnit, ca deputat al Țării Almăjului.

Finalul volumului în discuție este rezervat prezentării, in extenso, a unora dintre documentele care au servit la minuțioasa elaborare a acestei monografii. Cele patru anexe cuprind, grupat, prefețele celor două volume, din 1904 și 1907, ale *Istoriei lui Mihai Vodă Viteazul*, corespondența purtată cu diferite personalități ale timpului (Nicolae Iorga, Bogdan Petriceicu-Hașdeu, mitropolitul primat Athanasie Mironescu etc.), documente privitoare la viața și activitatea lui Ion Sârbu (atestatul de calificare, actul de hirotonie, propunerea lui Aurel C. Popovici de numire a sa ca episcop de Caransebeș, actul de cooptare la ASTRA – secțiunea istorică etc.) precum și câteva fotografii de familie.

Că Ion Sârbu a fost incontestabil o personalitate a vieții politice, culturale și bisericești, o dovedește și larga tradiție de care s-a bucurat viața și opera sa, Nicolae Iorga, Ioan Lupaș, Aurel Cosma sau Marcu Bănescu fiind doar o parte din cei care i-au închinat pagini memorabile marelui istoric bănățean. Aceeași prețuire i s-a arătat și prin reeditarea, în anul 1976, a principalei sale opere, *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul*, ca și prin traducerea și tipărirea tezei sale de doctorat. Pe aceeași linie, de aleasă cinstire, se înscrie și prezentul volum, purtând semnătura Părintelui Conf. Dr. Vasile Petrica, prin strădaniile căruia, la arhiva Protopopiatului Ortodox al Reșiței, din cadrul Muzeului de artă veche bisericească, s-a deschis un fond numit “Dr. Ion Sârbu”.

Monografia, prima de această amploare și consistență dedicată marelui om politic, istoricului și preotului Dr. Ion Sârbu, având la bază o solidă documentație – surse inedite culese din arhivele Episcopiiilor Caransebeșului și Aradului și dintr-ale Protopopiatului Ortodox Român din Reșița (fondul “Dr. Ion Sârbu”), coroborate cu evocările, articolele și studiile din diferite publicații, bisericești și laice, din Caransebeș, Lugoj, Timișoara, Reșița, Oradea sau Sibiu – cu mărturisita intenție de a readuce în actualitate viața și opera acestuia, prezintă, obiectiv și nedisimulat, demontând multe din părerile greșit formulate la adresa sa, întreaga activitate a eruditului preot istoric medievalist.

Dovadă a acriviei autorului, a capacității analitic-comparative a datelor și a muncii asidue de căutare a unor noi surse documentar-arhivistice, *volumul Dr. Ion Sârbu (1865-1922) – istorie și preoție* – un imbold spre neostenită cercetare a trecutului nostru istoric – se recomandă tuturor categoriilor de cititori, de la cercetătorii avizați, familiarizați cu investigația istorico-documentară de acest tip, la tinerii în formare, de pe băncile instituțiilor de învățământ, și până la marea masă a cititorilor, dornici de a cunoaște o pagină strălucită din istoria Bisericii și a culturii noastre românești.

Drd. FLORIN DOBREI

EPISCOPUL EPIFANIE – 70 de ani– *Deplinătatea slujirii lui Dumnezeu prin slujirea oamenilor*, Centrul Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei, 2002.

Episcopia Buzăului și Vrancei, prin ostenitorii Centrului Eparhial, colaboratori fideli și devotați fii ai plaiurilor mioritice buzoiene și vrâncene, prin contribuția unui însemnat număr de personalități bisericești și laice, din țară, ierarhi, teologi și oameni de cultură, editează în anul 2002, cu prilejul împlinirii onorabilei vârste de 70 de ani a chiriarhului lor, un volum omagial intitulat: **Episcopul Epifanie – 70 de ani. Deplinătatea slujirii lui Dumnezeu prin slujirea oamenilor**. Consistent și relevant în idei și fapte, în conținut și formă, în care gândul se îmbină minunat cu imaginea, se susțin și completează, volumul însumează peste cinci sute de pagini, ca o mărturie și un argument al remarcabilelor realizări bisericești din Eparhia Buzăului și Vrancei, înfăptuiri ancorate în trecut și prelungite în viitor, care nu pot fi trecute cu vederea, se impun, și merită să fie cunoscute, așa după cum nici lumina nu poate fi lăsată sub obroc, ci scoasă la iveală, ca să lumineze înaintea oamenilor, fiindcă de aceea este lumină, pentru ca ei văzând-o să preamărească pe Tatăl cel Cereșc.

Așa se prezintă și această carte magnifică care este desigur un omagiu de imagine și literă adus Prea Sfințitului Epifanie, păstorul sufletesc al binecuvântatei eparhii de la curbura Carpaților, un omagiu și un prinos de recunoștință și apreciere venit din partea celor apropiați sufletește și cunoscuți ai Prea Sfinției Sale, care l-au prețuit mult, nu numai în momentul aniversar, ci dintotdeauna, cum reiese și din cuvintele mărturie inserate în volum. Dar în esență, cartea, cu o impresionantă încărcătură emoțională, reprezintă și un omagiu adus tuturor preoților și slujitorilor acestei eparhii, vrednici de ostenelile lor, de credința strămoșească, de istoria și cultura trecutului care trebuiau menționate într-un chip cu totul aparte, cum se vede în prezenta, inspirata și emblematica lucrare, care astfel citită lasă o puternică amprentă pe ecranul minții și al sufletului, o impresie fascinantă și un

model de imitat, atât prin forma, cât mai ales prin conținutul realizărilor și înfăptuirilor pe care le înfățișează.

Dar să revenim mai direct la conținutul și valoarea însăși a cărții album, bogată în imagini, cu chipul mereu prezent al ierarhului și al distinșilor săi fii duhovnicești, colaboratori, prin care se înscriu frumoase pagini în viața Bisericii Ortodoxe Române, să ne îndreptăm atenția asupra minunatelor locuri cu biserici și mănăstiri, monumente istorice de artă și cultură, de importanță națională, care sunt prezente pe tot parcursul cărții, ca niște mărturii vii, cu un bogat fond documentar. Pentru care, în principal, lucrarea rămâne o carte de referință istorică, culturală și nu în ultimul rând bisericească, prin articolele, studiile și cercetările distinșilor autori. Ea marchează însăși viața bisericească culturală și teologică a Eparhiei Buzăului și Vrancei, din trecut și prezent, pentru care nu ezit să o numesc reprezentativă. Și pentru a rămâne în continuare și mai mult în sfera realului, mă voi referi mai departe, chiar și la modul general, la articolele și studiile de aici, ca la mărturii și expuneri competente, temeinic documentate și artistic prezentate, care generează un continuu flux de impresii, reflexii și aprecieri cititorului. Într-un cuvânt, materialul prezent privește concret, obiectiv, în primul rând pe ierarhul buzoian din toate etapele și perspectivele vieții, ca monah, student, doctorand și arhieru. Și este prezentat sub forma unor gânduri și mărturisiri, ca un buchet de flori, “pe două planuri: cel al vieții pământești care a adunat 70 de ani și cel al slujirii arhieresti la Buzău, vreme de două decenii” (din Cuvântul introductiv la *Un album de gânduri ca un buchet de flori*, al părintelui profesor Costică Panaite, consilier eparhial).

Pe prima pagină a volumului, la loc de cinste, este Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, intitulat – *Aleasă prețuire și deosebită dragoste* – în care se dă girul aprecierii patriarhale. Căci Prea Fericitul Părinte Patriarh l-a cunoscut îndeaproape, din tinerețe, după propria-i mărturie, “ca un om al datoriei, care a știut să-și desăvârșească lucrarea cu acea notă de taină și cu modestie, lăsând și urmărind ca faptele sale să vorbescă... (p. 41). Se continuă prin cuvintele omagiale ale mitropolitului Antonie al Ardealului, fost episcop de Buzău, ale episcopului Calinic al Argeșului și Muscelului, ale episcopului dr. Casian al Dunării de Jos, ale episcopului dr. Laurențiu al Caransebeșului, profesor universitar (în prezent mitropolitul Ardealului), ale episcopului Adrian – fost la Paris – și ale episcopului Ioachim al Hușilor, care îl văd și îl prezintă ca pe un ierarh statornic și consecvent în slujirea lui Hristos, ca un păstor al turmei cuvântătoare încredințată lui de Hristos, ca un harnic și bun chivernisitor în lucrările bisericești.

Un număr însemnat de articole și studii, cu referire directă la persoana Prea Sfinției sale, pornesc din partea unor distinși profesori de teologie (seminariști buzoieni la origine), din partea unor scriitori, preoți de mir sau monahi, plini de harul slovei, al mărturisirii adevărului și al iubirii neșovăielnice pentru părintele și ierarhul lor. Sunt gânduri, simțăminte de grațitudine care se doresc eternizate. Astfel, se încheie Partea I a cărții, sugestiv intitulată – *Gânduri care înalță* (p. 41-179).

Partea a-II-a, “*Slujba ta fă-o deplin*” (p. 195-340), stă sub imperativul Apostolului neamurilor care vizează îndatoririle episcopului și nu numai. Astfel se intră tot mai adânc și mai precis în miezul problemelor bisericești care-l privesc pe ierarhul sărbătorit, eparhia și slujitorii ei. Iar din articolele inserate aici înțelegem că în eparhie s-a instituit un cult al muncii rodnice, calitative, al hărniciei, confirmată cu atâta autoritate de cel mai vârstnic cleric al eparhiei Buzăului, părintele Victor Palcău, care la venerabila etate de 92 de ani

exclama, spunând despre Prea Sfinția Sa, că: “este cel mai harnic episcop pe care l-a cunoscut” (p. 197), mărturie confirmată și într-o altă împrejurare, tot atât de originală, pornită din gurile credincioșilor dintr-un sat de munte îndepărtat, pe unde nu ajunsese nicio dată un ierarh, care întâmpinându-l au tresăltat de bucurie, zicând: “Vă așteptăm de o sută de ani Prea Sfințite!” (p. 197).

În ceea ce privește importanța și valoarea articolelor și studiilor prinse în acest capitol vorbesc de la sine titlurile lor: “*Farmecul discret al autorității*”, de preot profesor Dumitru Buduianu (p. 195-203); “*Veghind la hotarul ortodoxiei*” de preot profesor Costică Panaite (p. 203-220); “*Întemeieri pe a credinței stâncă*”, de preot Iulian Negoită (p. 220-257). Se continuă apoi cu un număr de șase articole-referate, solid documentate, cu date și amănunte furnizate de specialiști și de cei implicați în lucrările și activitățile eparhiale, prezentări descriptive, argumentate, care dezvăluie munca ierarhului, a colaboratorilor lui și a tuturor slujitorilor bisericești, în cele mai importante domenii – cultural, social, economic, administrativ, didactic (predarea religiei în școlile de stat), patrimoniul cultural național, bisericesc și mănăstiresc.

Partea a III-a, frumos și fericit intitulată – “*Istorie și învățături, cu dedicație*” (p. 309-352), se profilează ca o încoronare a unei cărți omagiale, bine gândită, cu gust alcătuită, documentată și realizată la înălțimea evenimentului sărbătorit. Sunt cuprinse aici studii din însăși istoria și viața eparhiei, articole de cercetare din acest domeniu, cum este cel al lectorului universitar Florin Șerbănescu: *500 de ani de la (re)înființarea Episcopiei Buzăului* (p. 369-407) sau al lectorului universitar dr. Adrian Gabor – *Contribuții la istoricul satului și al bisericii din parohia Voloșcani* (p. 429-461).

Pagini de istorie selectă bisericească și națională ni le oferă și studiile cu dedicații: “*Legături bisericești și culturale între Moldova și Buzău*” (p. 461-469), de arhidiacon profesor Ioan Ivan; “*Vechi centre tipografice și circulația cărților bisericești la Curbura Carpaților*” (p. 489-503), de profesor Alexandru Gaiță; “*Tipografia episcopiei Buzăului*” (p. 503-532) de Daniela Lupu. Remarcabile sunt, de asemenea, și studiile de teologie misionară – “*Duhul misionar al Bisericii Ortodoxe*” (p. 407-423), al părintelui profesor universitar dr. Constantin Coman și “*Viața veșnică și lumina învierii*” (p. 479-489), al studentului Cristian Untea, dedicații din partea fiilor buzoieni.

În concluzie, din multitudinea faptelor și evenimentelor cuprinse în acest volum omagial, ilustrativ, remarcăm câteva mai pregnante și rarissime care îl pot înălța pe ierarhul sărbătorit și eparhia sa la înalte cote valorice. Este atitudinea dârză, fermă și categorică, tenacitatea și inflexibilitatea ierarhului buzoian, curajul dus până la risc, în fața autorităților atee din municipiul Buzău, înainte de Revoluție, când a reușit să stăvilească încercările acestora de a reduce din teritoriul de amplasare de totdeauna al centrului eparhial. Este, de asemenea, redobândirea clădirii Seminarului Teologic din Buzău, luată prin abuz în regimul trecut. Iar în prezent, în orașul chiriarhal Buzău, se conturează o altă mare realizare. Este ridicarea catedralei episcopale, pe care ar fi dorit-o atâția din iluștrii ierarhi buzoieni de-a lungul a sute de ani. Astăzi Prea Sfințitul Epifanie, colaboratorii săi, preoți și dreptmăritori creștini din Curbura Carpaților lucrează la împlinirea acestui vis. Și pentru că Biserica lui Hristos naște mereu sfinți și lucrează prin ei, iar eparhia Buzăului și Vrancei are patron pe Sfântul Mucenic Sava Gotul, numit și Sava de la Buzău, nu se poate trece cu vederea nici canonizarea din 2003 a celor doi sfinți, *Teodosie Mitropolitul* și *Vasile Starețul*, de pe meleagurile eparhiei Buzăului și Vrancei, la inițiativa și insistențele

Prea Sfințitului Epifanie. Iar toate acestea s-au petrecut într-un interval de timp relativ scurt față de istoria multiseclară a acestei eparhii și pentru care dăm crezare nonagenarului preot de care am amintit.

În final, convins fiind, că prezentarea făcută este oricum sumară în raport cu bogăția materialului cuprins în această lucrare de excepție, sper, totuși, să fi reușit să creionez și să cristalizez, cât de cât, o opinie meritorie și îndreptățită despre Episcopul Epifanie și slujitorii eparhiei sale, despre destoiniciile lor, care consider că trebuie cunoscute și pe această cale, făcând ca bucuria jubileului, de care am amintit, să nu rămână doar un dar al trecutului, ci să devină un reviriment spiritual, cu atât mai mult cu cât aici la Buzău numai faptele dau glas cuvintelor.

Pr. prof. dr. ION L. BĂJĂU

*

"Pentru că există Dumnezeu, totul are sens în viață" – de vorbă cu Părintele Nicolae Moga din Voineasa, Jud. Vâlcea

– *Bună ziua părinte și bine v-am găsit! Sunteți o figură marcantă a Voinesei; locuitorii acestei localități vă privesc ca pe un adevărat lider spiritual, dumneavoastră putându-le oferi oricând o vorbă cu semnificație autentic religioasă. Vă rog să ne spuneți câteva cuvinte despre aceste minunate locuri ale Voinesei și despre cei care dau viață acestei localități, mai precis oamenii pe care dumneavoastră îi păstoriți cu atâta har!*

– Mai întâi de toate aș dori să spun că oricine poate oferi o vorbă cu semnificație religioasă. Acum în aceste vremuri, cuvântul este golit de semnificația pe care a avut-o dintru început. Asistăm la o desacralizare a Logosului Cel care S-a întrupat în istoria omenirii și care o conduce, bine știind că istoria este mișcarea dramatică spre comuniunea finală a oamenilor cu Dumnezeu. Apoi este bine să știm, a folosi cu mare grijă cuvântul, deoarece, atunci când doi oameni stau de vorbă și își spun unul altuia, nu știu ce, ei Îl afirmă pe Dumnezeu, îl propovăduiesc pe Creatorul. Îl afirmă prin faptul că se folosesc de Cuvânt. Iată în orice moment al zilei, Dumnezeu este cu noi, este alături de noi, în noi. Desigur, dacă fiecare om are această posibilitate de a-L afirma permanent, cu mult mai mult o poate face preotul care transmite prin cuvântul său și harul lui Dumnezeu care este în el.

– *Așa cum ați spus, aceste locuri sunt minunate. Nu este loc în Voineasa, nu este deal, vârf, vale, care să nu amintească despre o faptă istorică, o amintire trecută. Această localitate este "o Românie locală, a pământului românesc". Toate sunt încrustate adânc în cronică nescrisă a acestui ținut. Bătrânii comunei îmi povestesc despre trecut cu multă bucurie, despre războaie, haiduci, întâmplări minunate, muncitori de pe șantier etc. Oamenii din Voineasa sunt așezați la rosturile lor, primitivi de străini, altruști, deschiși la suflet, comunicativi, încrezători în viață și în munca pe care o desfășoară. Pentru a ne menține tot pe latura spirituală, v-aș ruga să ne vorbiți despre "Iosif, Episcopul Argeșului" (1793–1820) subiect pe care l-am auzit evocat pe undele radio Craiova, de dumneavoastră și necunoscut multora dintre cititorii noștri.*

– Viața și activitatea acestui mare ierarh au stat permanent la sufletul meu multă vreme, și apropiindu-mă de viața lui, mi-am dat seama că merită o atenție deosebită. S-a

născut în localitatea Mălaia, în jurul anilor 1745–1750, din familia Socolescu. Se pare că actuala biserică veche din Mălaia s-a construit pe locul casei sale părintești. Mama sa era din Voineasa, aici avea un nepot diacon, Paraschiv. Familia Socolescu era cunoscută în acea perioadă ca fiind de "neam". Din rândul ei s-au ridicat logofeți, pârçălabi, medelniceri etc.; cu mari răspunderi în viața socială din Râmnic, Pitești, Craiova etc. Învață carte și câteva limbi străine, la mănăstirile: Turnu, Stânișoara și Cozia. Ajunge ucenic al episcopului Chesarie, la Râmnic, apoi în 1793 este ridicat la rangul de episcop de Argeș. Părinții săi s-au călugărit sub numele de Lazăr și Marta. Mama sa a fost tâlhărită la puțin timp după ce el ajunge episcop, crezându-se că are bani, din care cauză a murit. Ca episcop s-a afirmat ca un bun gospodar al treburilor Episcopiei. A zidit fântâna "lui Manole", a refăcut multe biserici și mănăstiri, a înființat școli în Pitești, Slatina și București. În Loviște a ridicat un număr de 14 biserici noi. Bisericile de lemn de pe Valea Lotrului, Brezoi, Mălaia, Săliște și Voineasa, sunt mărturii ale unei civilizații înfloritoare a lemnului pe aceste meleaguri. Ele exprimă dorința perpetuării valorilor proprii, ca o reacție la influențele occidentale. Toate aceste biserici au fost înzestrate cu odoare și cărți de slujbă de către vlădica Iosif. Chipul său votiv se află pictat la biserică din Căineni (1807). Să amintim o întâmplare din 1813, când a venit la Mălaia pentru a cerceta pe sătenii care viețuiau căsătoriți nelegitim. Strângându-se acei oameni la marginea apei, broaștele făcând zgomot, episcopul Iosif a făcut semn cu toiagul să tacă și ele au tăcut.

În 1808 a făcut parte din comitetul administrativ al Valahiei, alături de mitropolit, vistierul Filipescu, Ștefan Văcărescu și Isache Ralet, luând astfel administrarea țării în mână.

În 1809 Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse, îi trimite ca apreciere un engolpion și o cruce de mare preț, pentru meritele sale pastorale, pentru tipărirea literaturii bisericești și pentru măreția cu care săvârșea sfintele slujbe.

Apoi a tradus, tipărit, susținut și a îndemnat la tipărirea cărților de cult în limba română. Acestea au circulat în toate cele trei provincii românești, având un dublu scop: întărirea credinței creștine-ortodoxe și cristalizarea și dezvoltarea limbii literare române. A fost locțiitor de mitropolit în 1812. După o perioadă de 27 de ani de păstorire a încetat din viață în ziua de 27 octombrie, la metohul său din București, mănăstirea Antim, unde a fost și înmormântat. A trecut la Domnul așa după cum sfinții și-au încheiat viața pământească.

Gheorghe Șincai spunea despre el: Numai doi români cunosc știind scrie românește cum se cade: Samuil Klein și episcopul de Argeș Iosif. Ei au umplut țara cu mii de cărți, de acelea ce sunau românește la urechea poporului întreg, de la nașterea pruncului până la astrucarea moșneagului".

Aceste preocupări s-au concretizat într-o monografie, despre Iosif, care va apărea sper, în această toamnă, la Curtea de Argeș.

– *Dumneavoastră, părinte, sunteți purtătorul Cuvântului Domnului în momentul când cineva vine și își descarcă sufletul și nu mă refer aici numai la sfânta spovedanie, când acel cineva vă cere un sfat sau vă prezintă o situație din care nu știe cum să iasă, aruncă o parte din povară pe umerii dumneavoastră, deoarece va trebui să vă rugați pentru el și să-i îndreptați pașii pe drumul cel bun. V-aș ruga să ne spuneți ce simțiți în acel moment, când o parte din problemele acelei persoane se răsfrâng asupra dumneavoastră și cum încercați să o ajutați?*

– Într-adevăr, prin sufletul preotului trec multe probleme ale credincioșilor săi. El face parte din viața fiecăruia. Din cuvântul său, din viața sa, din gesturile lui, omul se împărtășește cu câte ceva, care-l va marca multă vreme. Viața preotului este Evanghelia credincioșilor. El este chemat să dea sens, să explice, să facă lucrurile coerente. O viață fără sens e fără gust. Nu folosim noi în limba română expresia "e dezgustat de viață", dezgustat de o viață fără rost?! Și câte vieți fără sens nu există...! Dacă există Dumnezeu, totul are sens. Cuvântul preotului liniștește vieți de oameni, schimbă cursul unor vieți, însănătoșează, recrează, luminează. El ia pe om în brațele sale de la botez, de la intrarea în lume, apoi îl educă în școală, încheagă familii și în cele din urmă tot el încheie destine, ducându-l pe om la groapă, mângâind pe cei rămași, pomenindu-i sufletul și în veșnicie. Preotul se roagă pentru credincios, dar și credinciosul să se roage cu el. Prin rugăciune vorbim cu Dumnezeu, stabilim un dialog cu El. Dialogul se realizează între două persoane. El se simte ușurat văzând că nu se roagă singur pentru necazul lui. Ce simte preotul din problemele credinciosului? Supărarea enoriașului tău te influențează, te scoate din ale tale, te marchează, nu poți fi indiferent când cineva te roagă să mergi de îndată acasă, pentru că nu știi prin ce situație grea trece. Lași totul și mergi. Preoția nu este meserie, ci misiune. Misiune încredințată de Dumnezeu. Dacă este misiune, ea nu se manifestă într-un program anume de timp, ci tot timpul. Pentru că lucrarea preotului este deasupra timpului, este pentru veșnicie. Simt și necazul și bucuria credinciosului.

– *Ce părere aveți despre mass-media?*

– În urmă cu câțiva ani am stat de vorbă cu părintele Teofil Părăianu, care în legătură cu acest aspect, îmi spunea: "Părinte Nicolae, astăzi cei care nu vin la biserică, au televizorul în față și pe Dumnezeu la spate". Câtă dreptate avea! Se pare că în urma unor cercetări, tinerii care stau 3-4 ore în fața televizorului sau a calculatorului, nu mai au creierul dezvoltat ca aceia din generațiile anterioare. Neuropsihologii au descoperit că relația cu familia, limba, reflecția, mersul în natură, tot ce ține de viața normală joacă un rol esențial în dezvoltarea creierului. Cultura modelează creierul. Privitul la televizor produce stare de relaxare. Aceasta creează dependență. Omul are tendința de a prelungi această stare, pentru că, televiziunea fascinează, te scoate din sărăcia unei vieți cenușii și îți oferă o viață plină de stereotipuri. Pericolul cel mare este la copii, pentru că aceștia își pierd capacitatea de a citi, nu se mai bucură de literatură, se exprimă tot mai greu, au mințile încete, lente, nu gândesc suficient de rapid. Le slăbește atenția, concentrarea. Un cercetător englez observa că, dacă venim acasă și găsim un criminal care ne învață copilul să ucidă sau să violeze, ne revoltăm. Dar, dacă vedem copilul uitându-se la TV și învățând să ucidă, spunem că se uită la televizor și atât. Educația TV este mult mai eficientă decât cea pe care ar putea-o face un criminal, față de care copilul s-ar putea să aibă anumite rețineri.

Publicitatea apoi poate duce la dereglări obsesive de comportament. Și multe alte consecințe.

– *Aș dori să lăsăm partea sufletească a lucrurilor și să ne ocupăm și de cea materială și vă voi întreba ceva concret: ce îmbunătățiri ați adus bisericii din localitate și ce realizări mai doriți pentru acest deosebit locaș sfânt?*

– Ca preot la Parohia Voineasa, împreună cu jertfa credincioșilor voineșari, am realizat câteva lucruri frumoase la biserică în care slujesc. S-au reparat cele două turle, a fost îmbrăcată într-o nouă haină picturală întreaga biserică, s-a dotat cu strane de stejar, lucrate

la Școala ajutătoare de la Bistrița, s-a schimbat pardoseala și s-a mochetat tot interiorul, anul trecut am introdus încălzire centrală cu lemne, ținând cont de faptul că din octombrie și până în mai, la Voineasa trebuie să facem focul. Aș dori să înlocuim tabla de pe acoperiș, pentru că pe la așternuturile de la turle pătrunde apa din ploii și zăpadă și se prelinge, deteriorând tencuiala, ceea ce va necesita cheltuieli și mai mari. Trebuie înlocuite ferestrele. Apoi trebuie făcută o porțiune de gard și intrarea de la drum până la clopotniță. De asemenea, doresc editarea unui buletin informativ al parohiei și dotarea unei stații de amplificare, în biserică. Mulțumesc tuturor, cu smerită metanie de gând, celor care de-a lungul timpului, au contribuit din prisosul lor, pentru întreținerea bisericii, rugându-mă la fiecare slujbă să fie "binecuvântați cei ce iubesc podoaba Casei lui Dumnezeu".

– *După cum bine se știe nu sunteți numai un deosebit slujitor al Bisericii, ci sunteți și un foarte atent mânuitor al peniței, având deja publicate șapte cărți și foarte multe articole și studii de specialitate și nu numai. V-aș ruga să ne deconspirați unul din proiectele literare căroră le veți da curs în viitorul apropiat.*

– Am mai multe proiecte în acest sens. Așa cum am amintit, sper să apară în această toamnă monografia despre Iosif, întâiul episcop al Argeșului.

– Vă mulțumesc pentru amabilitate și frumoasele gânduri pe care ni le-ați împărtășit și pentru minunatele lucruri pe care le faceți pentru locuitorii Voineșei. Sperând că veți reuși în titanica muncă de a călăuzi cât mai mulți oameni pe drumul cel drept al credinței creștine, vă urez mult succes!

Interviu realizat de BRUTARU MARIANA

Cetatea de la Giurgiu, scurtă prezentare istorică

Se credea că cetatea Giurgiu a fost ridicată în secolul al XIV-lea de către genovezi, la unul dintre principalele vaduri ale Dunării de Jos. Aserțiunea se baza pe supoziția că numele ar fi fost un derivat de la *San Giorgio*, patron al Genovei (A. T. Laurian, *Istriana...*, p. 67; B. P. Hașdeu, *San Giorgio si Calafato*, în "Columna lui Traian", I, nr. 57, 1870; N. Bălcescu, *Istoria românilor supt Mihai Vodă Viteazul*, în "Opere", vol. II, București, 1953, p. 122; C. Bolliac, *Mémoires pour servir a l'histoire de la Roumanie (Provinces Danubiennes)*, Paris, 1856, p. 23). S-a stabilit ulterior că afirmația era nefundată, iar N. A. Constantinescu (N. A. Constantinescu, *Cetatea Giurgiu – originile și trecutul ei*, extras din AAR, seria II, tom XXXVIII, "Memoriile secțiunii istorice", București, 1916), a propus derivarea numelui de la "un întemeietor de sat cu numele de *Jurj, Giurge* sau *Giurgiu*" (*ibidem*, p. 486 și urm.).

Datarea exactă a cetății Giurgiu este imposibilă, dar acum putem presupune că efortul constructiv s-a desfășurat înainte de anul 1388, intervalul 1388–1389 fiind cel la care turcii otomani cuceresc teritoriile sud-dunărene. Tocmai de aceea este greu să ne imaginăm desfășurarea unei activități tactice de o asemenea amploare la frontieră cu Imperiul Otoman, înainte de 1396, când în cunoscutul *Itinerariu de la Bruges* ("Călători străini...", vol. I, București, 1968), datat de Maria Holban în intervalul 1380–1390 și nu mult înainte de 1396, este menționată localitatea *Rossy vel Jargo*, care ar îndreptăți presupunerea că cel târziu la data redactării exista la vadul de trecere peste Dunăre cel puțin o localitate numită Jargo. N. Iorga (N. Iorga, *Studii istorice asupra Chilie și Cetății Albe*, București,

1899–1900, p. 64), bazându-se pe compilația de cronici otomane a lui Leunclavius (J. Leunclavius, *Historiae Musulmanae Turcorum de monumentis ipsorum excriptae libri XVIII*, Frankfurt, 1591, col. 268), care enumera localitățile cucerite de Ali Pașa în campania 1388–1389, a concis că prin *Jurcova* ar trebui să înțelegem Giurgiu, lucru care de altfel rămâne a fi probat. De asemenea, în *Codex Latinus Parisinus MSS 7239*, redactat probabil în secolul al XV-lea, apare în dreptul Giurgiului fortificația *Zorio*, cu mențiunea *luogo deserto (loc pustiu)*, ceea ce nu poate însemna altceva decât că cetatea existentă fusese probabil distrusă – parțial – în urma invaziei turcești din 1394, când știm din diploma dată lui Ioan Maroth în 1404 de Sigismund Hurmuzaki, 1-2, p. 430-432), că a fost cucerită de altfel și cetatea Turnu. *Codex Latinus Parisinus* nu este însă o sursă directă. Avem, așadar, două datări posibile: între 1386 (data venirii la domnie a lui Mircea cel Bătrân) și 1388, sau, în cazul în care admitem că noua situație politică de după 1388–1389 impunea fortificarea graniței sudice, între 1389 și cel târziu 1396 (acceptând informația din C.L.P. MSS 7239), dată care ar putea fi decalată cu doi ani în cazul în care informațiile noastre cu privire la conflictele de graniță ar fi complete.

Astfel, am putea spune că înainte de 1394 sau între această ultimă dată și 1396 nu a mai avut loc niciun alt eveniment în care cetatea Giurgiului să fi fost avariata până la stadiul inutilizabil. Poate că prima datare corespunde realității, deoarece domniile Țării Românești nu puteau ignora avansarea turcilor la sudul Dunării. Tocmai de aceea, Vladislav Vlaicu, profitând de destrămarea tratatului lui Alexandru, a luat în stăpânire Vidinul și Nicopolea, Dan a luat Silistra, iar Mircea cel Bătrân a cucerit Chilia. Aceste fapte grăiesc de la sine în ceea ce privește atenția de care se bucură pe toată această perioadă frontiera dunăreană. Odată cu retrasarea granițelor balcanice și reorganizarea de către Mircea cel Bătrân a sistemului defensiv la sfârșitul secolului al XIV-lea, în insula de la vadul Giurgiului a fost ridicată o fortificație care corespundea cerințelor defensive ale Țării Românești.

De asemenea, ar trebui să amintim că N. A. Constantinescu (N. A. Constantinescu, *op. cit.*) a presupus, pe baza cercetărilor efectuate în situl din insula Giurgiului, că Vladislav Vlaicu ar fi construit aici o fortificație de lemn și pământ. Cercetările lui Dan Căpățână (Dan Căpățână, *Cercetări arheologice la cetatea medievală de la Giurgiu*, SMIM, nr. 16, 1983), dovedesc că aici exista la data aceea o fortificație de piatră din "epoca primilor Basarabi" sau de la sfârșitul secolului al XIII-lea, afirmația este nesigură. S-ar putea discuta o asemenea posibilitate în măsura în care mai sus menționata fortificație s-ar fi aflat într-o stare avansată de degradare, lucru deloc improbabil, ori dacă acceptăm că aceste lucrări nu făceau altceva decât să sporească capacitatea defensivă a fortificației de piatră existente. Dacă exista, cetatea Giurgiu a fost distrusă în campania otomană din 1388–1389 împotriva lui Sisiman și Ivenco, și cu siguranță în 1394. Cu toate acestea, la 1403 (Hurmuzaki-Densușianu, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, partea 2, București, 1890, doc. nr. DCLII, p. 824) cetatea era funcțională, putându-se astfel presupune că în intervalul 1396–1403 cetatea din insulă a fost reparată. Nu avem însă suficiente date ca să ne pronunțăm cu exactitate asupra lucrărilor întreprinse.

Cucerirea Țării Românești de către Mehmed I în 1420 a însemnat fără îndoială și pierderea Giurgiului. În ofensiva sultanului Mehmed I împotriva Țării Românești (1420) este cucerită și cetatea Giurgiului, pe care, conform cronicarului turc Sukrullah (Sukrullah, *Behadjet-ut tevarih*, în "Cronici turcești...", vol. I, Ed. Academiei R.S.R.,

București, 1966, p. 32), Mehmed o va repara. În 1427, Dan II împreună cu Pippo Spano (*Filippo dei Scolari*), comite de Timișoara și în 1424 ban de Severin, îl alunga pe supusul Porții din scaunul Țării Românești (Radu II Praznaglava) și ocupă Giurgiu. Lucrări de restaurare a cetății s-au efectuat și după campania din 1427, din inițiativa lui Sigismund (N. Istvanfy, *Regni Hungarici Historia post obitum gloriossimi Matthiae Corvini Regis...*, Köln, 1622, p. 676), însă foarte probabil cu cheltuiala domnului Țării Românești. Mehmed Nesri (Mehmed Nesri, *Djihannuma Tarih-i al-i Osman*, în "Cronici turcești...", București, 1966, p. 116) semnaleză și el unele refaceri petrecute după 1438, dar acestea nu pot fi constatate *in situ*. Cel mai probabil la moartea lui Dan II (1431), turcii iau din nou Giurgiul. Cert este însă că în 1438, armata condusă de Murad II, căreia sunt obligați să i se alătore Vlad Dracul și cneazul sârb Djurdj Brankovici, se retrage la sudul Dunării pe la vadul de la Giurgiu, după atacul împotriva Banatului și Transilvaniei. Este mai ușor de presupus că cetatea se afla în mâinile turcilor, cunoscut fiind interesul pe care aceștia îl manifestau pentru fortificațiile dunărene, decât a crede că Vlad Dracul reușise să-și conserve în condițiile atârării Țării Românești de Poartă un asemenea avantaj tactic.

În încercerea de a-l elibera pe Ladislau VI, captiv după bătălia de la Varna (10 noiembrie 1444) undeva pe cursul inferior al Dunării, flota cruciată condusă de Walerand de Wavrin și de cardinalul de San Angelo, Francesco Condolmieri, pleacă în martie 1445 de la Constantinopol spre Dunăre. Sfătuiți de Iancu de Hunedoara să-i antreneze în această campanie și pe Vlad Dracul și pe Daud Celebi, "pretendent la tronul suzeranului său", încep în 16 august ofensiva. La data de 30 august, flota ajunge la Giurgiu, după ce cu o zi în urmă cucerise Turtucaia. În prima decadă a lunii septembrie, cetatea este ocupată și cedată, conform înțelegerii avute, domnului Țării Românești. În ceea ce privește lucrările de restaurare efectuate după luarea de către cruciați a cetății în 1445, cunoaștem din scrisoarea lui Vlad Dracul din același an către pârgarii din Brașov, că acesta cere meșteri pentru refacerea lemnăriei arse (Ioan Bogdan, *Relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV-XVI*, vol. I (1413–1508), București, 1905, doc. nr. LV, p. 80), iar lucrările nu au fost extinse, deoarece cronică ne relatează amplexarea pagubelor produse la asediu.

Până în 1449, Giurgiu trece iarăși în mâinile turcilor, pentru că la această dată constatăm că cetatea era sediul beglerbegului Rumeliei. Pentru această perioadă Orudj Bin Adil (Orudj Bin Adil, *Tevarih-i al-i Osman*, în "Cronici turcești...", p. 58) și Hagi Lutfi-pașa (Hagi Lutfi-pașa bin Abd-el-Muin, *Tevarih-i al-i Osman*, în "Cronici turcești...", p. 243) consemnează la rândul lor efectuarea unor lucrări. Vlad Țepeș va arde târgul și cetatea Giurgiu în campania cu veleități de cruciadă din iarna dintre anii 1461–1462, pentru ca fortificația să fie apoi recucerită și ambițioasele planuri ale voievodului zădărnice de contraofensiva lansată în vara anului 1462 de către Mehmed II, aducându-l cu această ocazie la domnie pe Radu cel Frumos.

La 7 iunie 1574, Lescalopier va trece prin vadul de la Giurgiu și va consemna că "în apă se află un turn pătrat și ruina unei fortăreți vechi" (P. I. Cernovodeanu, *op. cit.*, p. 440-441, turnul pare a fi unul dintre cele amintite de Wavrin) motiv pentru care înclinăm a crede că turcii construiseră până la această dată o fortificație de pământ și lemn.

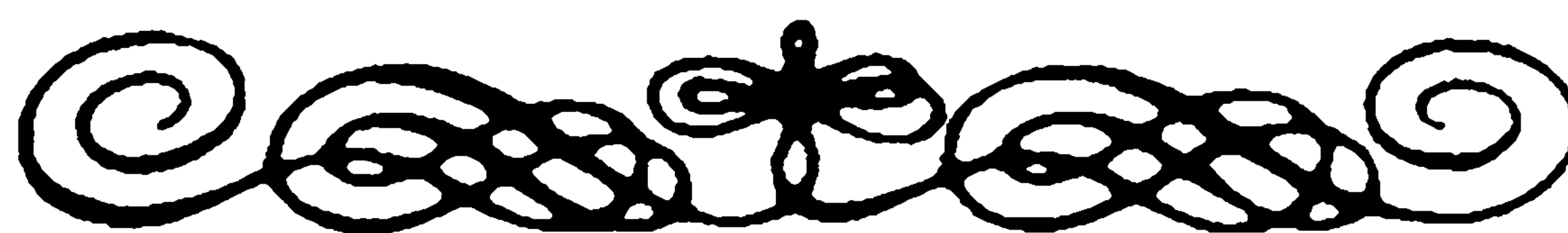
După aproape un secol și jumătate de stăpânire otomană, este rândul lui Mihai Viteazul să încerce redobândirea cetății, astfel că în 15 noiembrie 1594 acesta arde târgul Giurgiului, dar nu reușește să ocupe cetatea strașnic întărită între timp de către turci. În

octombrie 1595 Sigismund Bathory, împreună cu Silvio Piccolomini, trimisul ducelui Toscaniei, asediază și reușesc să frângă rezistența garnizoanei de la Giurgiu. În 1597 turcii sunt iarăși cei ce stăpânesc cetatea. Piccolomini (1595) spune că cetatea se află în stare bună, probabil în urma unor reparații executate ori în intervalul 1574–1594, ori chiar în perioada dintre deschiderea ostilităților între Poartă și Mihai. În cazul în care acceptăm că Lescalopier a menționat implicit aceste incinte adăugate de turci putem să stabilim anul 1574 drept *terminus ante quem*.

Cronicarul ardelean Iacobinus (Ioanners Iacobinus, *Rerum in Transylvania a Sigismundo Battorio Principe Anno 1595 Gestorum Naratio*, Frankfurt, 1603, p. 244) observa că cetatea nu era întărită *alla moderna*, referindu-se cu siguranță la faptul că până la această dată nu se construise o fortăreață de tipul bastionar, lucrările rezumându-se la lărgirea vechii cetăți până la acoperirea întregii suprafețe a ostrovului. Pentru a remedia acest neajuns Mehmet-pașa va primi ordin să refortifice Giurgiu, iar dintr-un document din data de 26.XI.1600 (Hurmuzaki, *Documente...*, vol. IV, 2, București, 1884, p. 33, nr. XXVI, din 26. XI.1600) aflăm că pentru a controla Țara Românească se edificase începând cu 1599 o fortăreață în care putea intra o garnizoană de 10.000 de oameni. Cifra este în mod evident exagerată, dar este în același timp lămuritoare în ceea ce privește întinderea noii fortificații, dacă ținem cont de faptul că Wavrin (1445) menționa că la Giurgiu nu încăpeau decât 300 de oameni. Având în vedere intervalul de numai un an în care a fost construită, fortificația lui Mehmet-pașa trebuie să fi fost din lemn și pământ.

Următoarea și ultima încercare românească de a intra în stăpânirea Giurgiului se petrece în timpul domniei lui Mihnea III, care, după înfrângerea pașei de Silistra, Gian Arslan, la 15 septembrie 1659, asediază și cucerește cetatea Giurgiu. La începutul lunii octombrie expediția de pedepsire trece pe la Rusciu Dunărea și ocupă cetatea. Asediul început de voievod dura de mai mult de o lună. La 23 noiembrie 1659, a primit vestea înfrângerii suferite de aliații săi Constantin Șerban al Moldovei și Gheorghe II Rakoczi, principele Ardealului, retrăgându-se în interiorul țării.

VALENTIN SĂLĂGEANU

C U P R I N S

<i>EDITORIAL: Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist adresat profesorilor și elevilor, cu prilejul deschiderii anului școlar 2006–2007 (15 septembrie 2006)</i>	<i>3</i>
--	----------

PASTORALE

<i>Pastorala Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la Sărbătoarea Nașterii Domnului – 2006</i>	<i>6</i>
---	----------

VIAȚA BISERICESCĂ

<i>Lucrările Sesiunii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pe anul 2006. Sumarul Ședinței de lucru, din 14-15 noiembrie 2006 . .</i>	<i>12</i>
<i>Anexă: A II-a Consfătuire a Facultăților de Teologie din Europa. Declarație finală (Graz, Austria, 6-9 iulie 2006)</i>	<i>106</i>
<i>Întrunirea mondială a liderilor ortodocși, Moscova, 3-5 iulie 2006 (Eugeniu Rogoti – Sectorul Relații Externe Bisericești)</i>	<i>109</i>
<i>2006 – Anul Sfântului Nicodim de la Tismana. Aniversare la 600 de ani de la mutarea sa către Domnul (1406–2006)</i>	
<i>1. 2006 – Anul Sfântului Nicodim de la Tismana († P.S. Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor Sebastian Ilfoveanul)</i>	<i>118</i>
<i>2. Pomenirea Sfântului Cuvios Nicodim de la Tismana. Aniversare la 600 de ani (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>135</i>
<i>Pașiiarhul Iustin Moiescu (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>152</i>
<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a resfințit biserica Mănăstirii Antim din București (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>162</i>
<i>Sfințirea Bisericii Buna Vestire – Curtea Veche, din București (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>170</i>
<i>Sfințirea Bisericii Jandarmeriei Române (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>181</i>
<i>Ziua onomastică a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist – 3 septembrie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>190</i>
<i>Sfințirea pietrei de temelie a Așezământului medico-social "Sf Pantelimon" din incinta Mănăstirii Pissiota (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>198</i>
<i>Mănăstirea cu hramul "Duminica Sfinților Români", de la Popești-Leordeni</i>	
<i>A. Sfințirea bisericii Mănăstirii (Pr. Gheorghe Pop)</i>	<i>205</i>
<i>B. O nouă ctitorie a Prea Fericitului Patriarh Teoctist (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>221</i>
<i>Pelerinaj la moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou – 27 octombrie 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	<i>234</i>

<i>Congresul Internațional de Teologie "Sfântul Ioan Gură de Aur – exeget al iubirii dumnezeiești"</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	244
<i>Preotul Profesor Gheorghe Calciu-Dumitreasa a trecut la cele veșnice</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	252
<i>Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la 20 de ani de Patriarhat</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	258
<i>Agenda de lucru a Prea Fericitului Părinte Teoctist. Perioada 1 iulie-31 decembrie 2006</i> (Secretariatul Cabinetului Patriarhal)	270

DOCUMENTARE

<i>Comentariu la un manuscris inedit despre un pelerinaj efectuat la Locurile Sfinte în 1870, aflat în Biblioteca Sfântului Sinod.</i>	294
<i>Anexă: Manuscrisul II/224 din Biblioteca Sfântului Sinod</i> (Diac. drd. Cristinel Trandafir)	307
<i>Taina Sfântului Botez și importanța ei pentru primirea eterodocșilor în Biserică</i> (Pr. Prof. Dr. Constantin Leonte)	339
<i>Sfânta Scriptură în opera Sfântului Simeon Noul Teolog</i> (Pr. drd. Nicolae Sandu)	351
<i>Rugăciunea "Tatăl Nostru". Studiu istorico-filologic</i> (Prof. Univ. Dr. Alexandru Niculescu)	357

RECENZII-NOTE-COMENTARII

<i>Pr. Conf. Dr. Vasile Petrica, Dr. Ion Sârbu (1865–1922) – istorie și preoție, col. "Restituiri academice", Ed. Episcopiei Caransebeșului, Reșița, 2003, 208 p. (Florin Dobrei)</i>	389
<i>Episcopul Epifanie – 70 de ani. Deplinătatea slujirii lui Dumnezeu, prin slujirea oamenilor, Centrul Eparhial al Episcopiei Buzăului și Vrancei, 2202 (Pr. Prof. Dr. Ion N. Băjău)</i>	391

*

<i>"Pentru că există Dumnezeu, totul are sens în viață" – de vorbă cu Părintele Nicolae Moga din Voineasa, Jud. Vâlcea (interviu de Mariana Brutaru)</i>	394
<i>Cetatea de la Giurgiu. Scurtă prezentare istorică</i> (Valentin Sălăgeanu) . . .	397
<i>Cuprins</i>	401

TABLE DE MATIÈRE

ARTICLE ÉDITORIAL: <i>Discours de Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste adressé aux enseignants et aux élèves, à l'occasion de la rentrée des classes, le 15 septembre 2006</i>	3
--	---

LETTRES PASTORALES

<i>Lettre pastorale de Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste à la Fête de la Nativité- 2006</i>	6
--	---

LA VIE DE L'ÉGLISE

<i>Les Travaux de la Session du Saint Synode de l'Église Orthodoxe Roumaine pour 2006. Le sommaire de la réunion de travail du 14-15 novembre 2006</i>	12
<i>Annexe: La Deuxième Conférence des Facultés de Théologie de l'Europe. Déclaration finale (Graz, Autriche, le 6-9 juillet 2006)</i>	106
<i>La réunion mondiale des leaders orthodoxes, Moscou, le 3-5 juillet 2006 (Eugeniu Rogoti du Département des Relations Étrangères Ecclésiastiques)..</i>	109
<i>2006 – L'an consacré au Saint Nycodème de Tismana, à l'occasion de l'anniversaire de 600 ans depuis son élévation au Seigneur</i>	
1. <i>2006 – L'an consacré au Saint Nycodème de Tismana (Son Excellence Sebastian Ilfoveanu, Évêque-Vicaire de l'Archevêché de Bucarest)</i>	118
2. <i>La commémoration du Saint Nycodème le Pieux de Tismana. Anniversaire à 600 ans (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	135
<i>Le Patriarche Iustin Moiescu (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	152
<i>Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste a reconsacré l'église du Monastère Anthyme de Bucarest (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	162
<i>La consécration de l'église ayant la fête patronale de l'Annonciation – l'ancien Palais princier de Bucarest (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	170
<i>La consécration de l'église de la Gendarmerie Roumaine (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	181
<i>La fête du nom de Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste, le 3 septembre 2006 (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	190
<i>La consécration de la pierre de fondation de l'Établissement médico-social "Saint Pantéleimon", dans l'enceinte du Monastère Pissiota (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	198
<i>Le Monastère ayant la fête patronale du "Dimanche des Saints Roumains" de Popești-Leordeni</i>	
1. <i>La consécration de l'église du Monastère (Prof. Gheorghe Vasilescu)</i>	205

<i>2. Une nouvelle fondation de Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	221
<i>Pèlerinage aux reliques du Saint Demètre le Pieux et Nouveau, le 27 octobre 2006</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	234
<i>Le Congrès International de Théologie "Saint Jean Chrysostome – exégète de l'amour divin"</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	244
<i>En souvenir du R.P.Prof. Gheorghe Calciu-Dumitreasa</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	252
<i>Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste à l'anniversaire des vingt ans de remplissement de sa dignité de Patriarche</i> (Prof. Gheorghe Vasilescu)	258
<i>Programme de travail de Sa Béatitude le Père Patriarche Théoctiste, entre le 1er juillet et le 31 decembre 2006</i> (Secrétariat du Cabinet Patriarcal)	270

MATÉRIAUX DOCUMENTAIRES

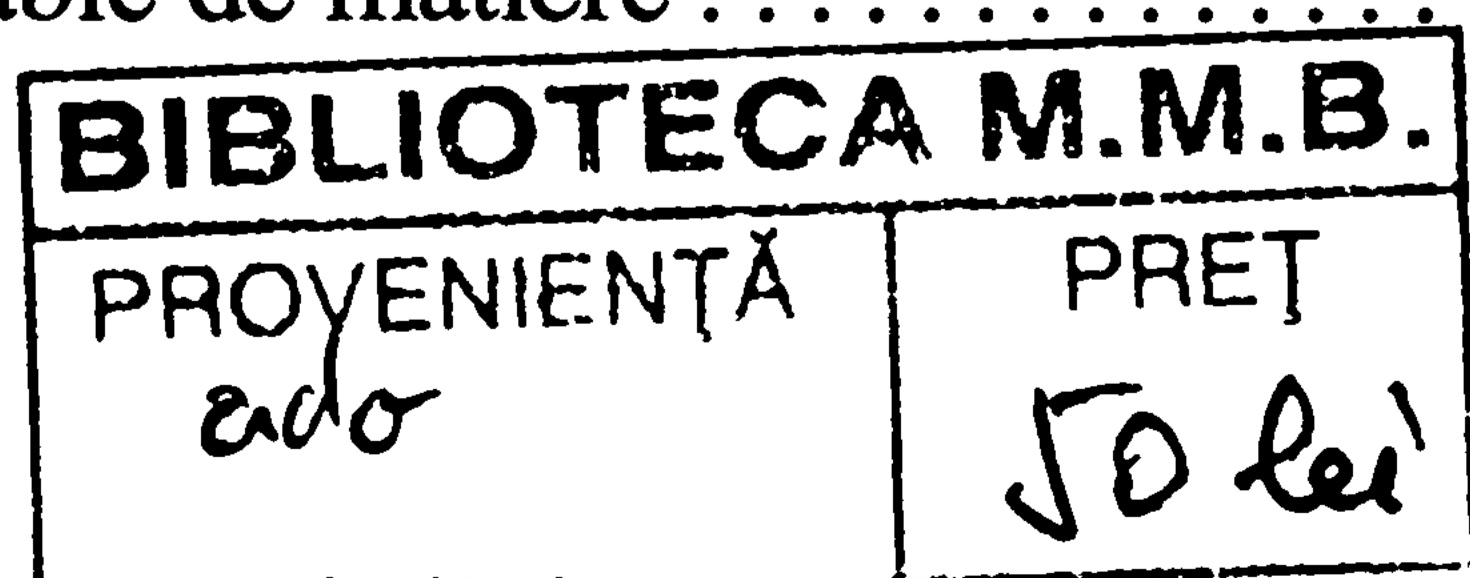
<i>Commentaire à une manuscrit inédit concernant un pèlerinage au Pays Saint en 1870, découvert à la Bibliothèque du Saint Synode</i>	294
Annexe: Manuscrit II/224 de la Bibliothèque du Saint Synode (Cristinel Trandafir, diacre et candidat du doctorat)	307
<i>Le Mystère du Baptême et son importance pour l'admission des hétérodoxes dans l'Église</i> (R.P. Prof. Dr. Constantin Leonte)	339
<i>Les Saintes Écritures dans l'oeuvre du Saint Syméon le Nouveau Théologien</i> (R.P. Nicolae Sandu, condidat au doctorat)	351
<i>La prière "Notre Père". Étude historique et philologique</i> (Prof. Dr. Alexandru Niculescu, de l'Université de Bucarest)	357

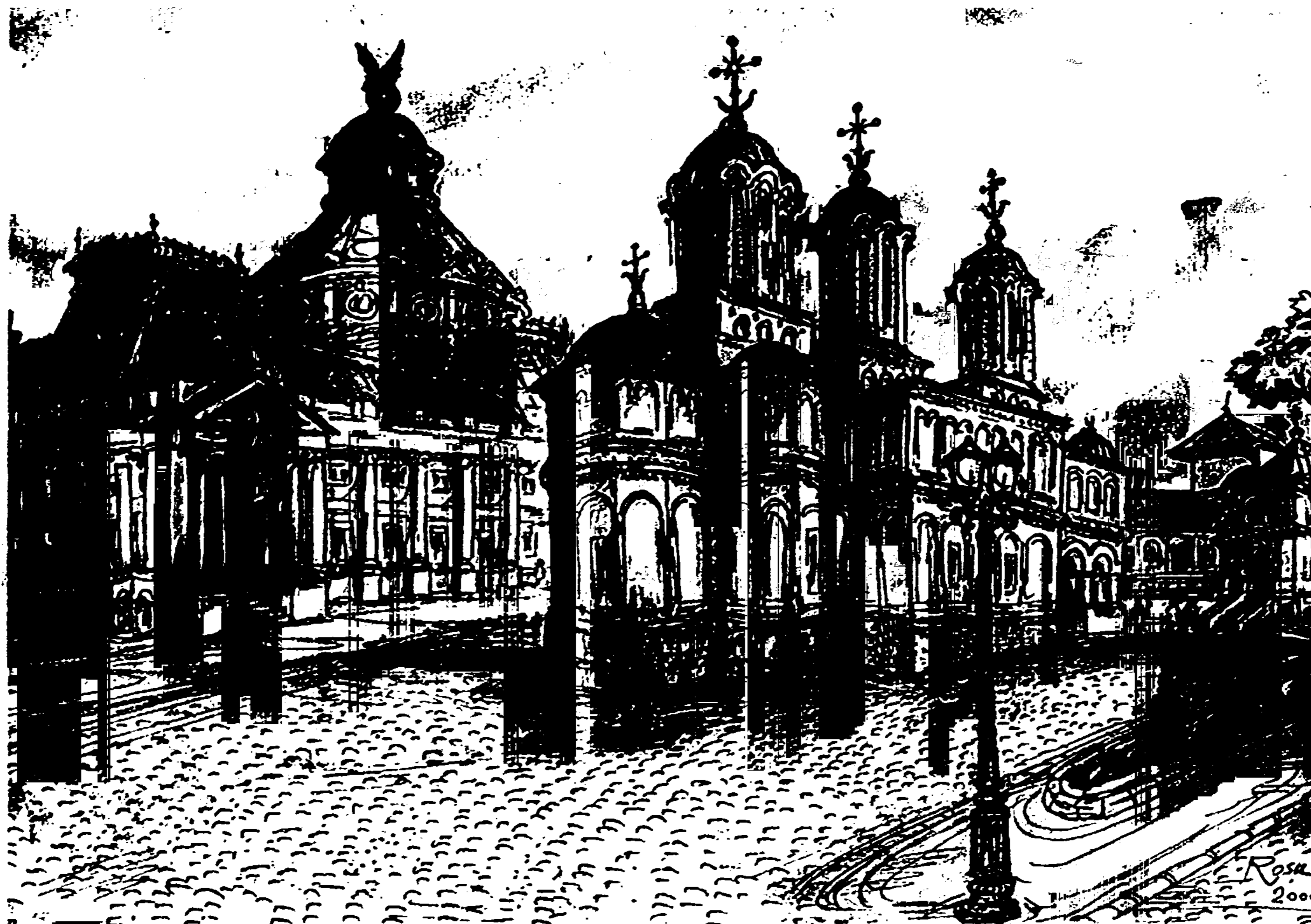
COMPTE RENDUS – NOTES – COMMENTAIRES

R.P. Dr. Maître de Conférences Vasile Petrica, <i>Dr. Ion Sârbu (1865–1922) – histoire et sacerdoce</i> , Collection "Restitutions académiques", Reșița, Éditions de l'Évêché de Caransebeș, 2003, 208p. (Florin Dobrei)	389
<i>L'Évêque Épiphane à 70 ans. La joie de se mettre au service des hommes, pour aboutir à la plénitude de servir Dieu</i> , le Centre Diocésain de l'Évêché de Buzău et Vrancea, 2002 (R.P. Prof. Dr. Ion L. Băjău)	391

*

<i>"Puisque Dieu existe, tout dans la vie est rempli de sens" – conversation avec le R.P. Nicolae Moga de Voineasa, Dep. Vâlcea</i> (interview par Mariana Brutaru)	394
<i>La cité de Giurgiu. Brève présentation historique</i> (Valentin Sălăgeanu)	397
Table de matière	403

**TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREȘTI**

